FERHENGÊN KURDMANCÎ

Celadet Alî Bedirxan

Kamêran Silêman Botî

Umîd Demîrhan

Havîna 2018an

https://zanistvan.wordpress.com/

NAVEROK

Ferhenga Celadet Alî Bedirxan ----------- 2

Ferhenga Kamêran Silêman Botî ----- 395

Ferhenga Umîd Demîrhan ------------ 1000

FERHENGA

CELADET ALÎ BEDIRXAN

Ferhenga

Mîr Celadet Alî Bedirxan

(Kurdî - Kurdî)

© Avesta, 2009

ISBN: 978-9944-382-80-9

A

a	tîpa yekem a elfabêya kurdî
a	nîşana mêyatiyê, amêreta dupatekirinê
ab	tebax
abîde	pêker, peyker
abikef	kef, protan
abone	beşdarî
aborî	debarî, mîqvatî
aborînas	pîsporê aborî
aborîzan	aborînas
abûr	amîretên kêlanî (wekgasinî)
abzung	toqe, awzone
ac	şaxikê fîlî
acin	ben, kevir
acinpij (an acinpêj)	çêkerê sazker keviran (bo avakirinê)
aclafman	texlît, mane
aciz	bêhnteng, perîşan, enirî, tore
acizbûn	bêhntengbûn, enirîn, torebûn
aciz dibe	bêhnteng dibe, dienirît, perîşan dibe
acun	Acin
adar	avdar, heyv (meh) ya sêyem a salê
adarik	xecxecok, gula adarê, kulîlka adarê
ade	aşêf, kezax
adekirin	kezaxkirin
adekirî	kezaxkirî
adem	yekem pêxember (silavên xwedê li ser bin)
ademîzad	Mirov
adrês	carak navnîşan
adet	awa, rêbaz, nêrît

adûde	xile, amêrata helkêşana helezî
afir	alif, axîn, dangî, delav
afirandekar	çêker, sazkar,
afirandêr	daner, nivîser
afsûn	anû, cadûbazî, cadûgerî, xirskerî
afsûnkar	cadûbaz, cadûgerî, xirsker, cadûkar
agah	serwext, haydar, hişdarî
agahî	hisdarî, haydarî
agahdar	Hisdar
agahdar dibe	hişdar dibe
agehdarî	vîn
agahname	belgename
agir	alav, bilêse, pêt, gorîk, şewat
agirbaz	yarîker bi agirî
agirbazî	yarî bi agirî
agirberdan	tevandin, hawêştin
agirdank	tifik, pixêrik, argon, kaçik
agirjen	heste, çevbev, beniste
agirkuj	karkerê temirandina agirî
agirliz	agirbaz
agirok	awan, ewan, giriftarî çêker, nexweşiyek pezî
agirnok	dehnî, demarî
agirpij	gungan, agirvejan, burkan
agirxane	perestgeha agirî
agir xweşkirin	nivînkirin
agul	helezek dinyê
ah-ax	ahunal, amêrêt û deng (nîşan) ya êşê
aheng	bezm, şadî, şayî, şahînet
ahengbêj	stranbêj
ahengdar	saz, goncaw
aheste	hêdî, mitî
ahin	hesin, asin

ahkêş	mirîto, xemdar, dilzar
aho	xezal (pezkuvî)
ajok	hajo
ajotin	nandin, (hajotin) kêlan, cotkirin
ajotinek	han(der)
ajotî	kêlayî, hajotî
ajotker	cotyar, cotkar
ajnê	avjenî, melevanî, ketin av
ajnêgeh	avjenîngeh
ajnêker	melevan
ajvor	lawaz, sist
ajovonkî	lawazî, sistî
akad	kevne milletek, înavî, bizhayî
akam	encam, dumahî, dawî, (mirin)
akincî	niştecî, dêmanî, cotkar, cotyar
al	la, sorê vekirî
ala	bêrav, peydax, beyax
alahilgir	mirovê alayê radike
alal	helezek bîhn xweşe
alandin	pêçan, girêkirin
alandî	pêçayî
alastin	zimandan, alîstin
alav	alawî, amêr, gunî
alavê cot	amêrên kêlanê
aldar	ala yan bêreq hilgir
alet	das, diyos, çinok
alêne	bêhnvekirina peziya nîvro
algon	sorgulî
alif	afir
alî	la, kêlek
alîgirtin	lagirî
alîk	parçe, pîtak

alîkar	harîkar, arîkar, piştgir
alîkirin	piştgirtin
alîkirî	piştgirtî
alîdike	harîdike, pişt digire
alînok	nokên hênayî
alînde	hingûr
alîsoz	texlît, hirmê yan hirmîk
aloz	şkevakirî, grêkirî, têr girê
altax (artax atak)	sîxor, guhbel, desgiz
altbûn	serketin, serfirazî, altdarî
alûç(e)	erok, xox
alûsî	şefalî, şengî, kokî, cindî, lewendî, çelengî
alûte	lewitî, bêşerm
alûze	mixabinî, kovanîtî, xefet, damat, dax, şayiş, xem û pejare, jovanî
alîya	pêçan
amade	pêkhatî, lêkdayî, hazir
amadeyî	pêkhatin, lêkdan
aman	pertal, kotal
amanc	armanc, mebest
amancegeh	çêregeh, pinçar, aran, çerangeh, mêrg, çêre, koz, lewez
amas	pejbûn, petam, awsan, perçiftin, cedew
amerzîs	lêborîn
amezûd	pisîk, kitik
amojkar	qewitkar, pendiyar
amojin	jinap, jinmam
amojgeh	zanîngeh
Amoz(a)	pismam, kurmam
amûret	amêz, alav, imbûr
amûz	gişt, gelemper
an	yan amnazi (bo hevyaziyê)
avbar	enbar, kewar, depe
ancûmek	komîte, lîjne

amgo	yan ko bi wateyek dî
angore	bicor
angoşt	daxwaz
anî-enî	ber, tewêl
anîn	(hînan) hazirkirin
anînber	berkêşan
anîbeş	destreş
anînberçav	nîşandan
anînberdest	ûlamgirtin, berkêşan, mijokorê, lişt
anînberbêş	pêşkêşkirin
anîncîh	(bicihînan) napezandin, berpekirin, peresendin
anînder	derhînan, derpêrîn, vepengizîn, nakawî, vemistin
anînxwar	êxistin, xistin, kevandin, peyakirin
anha	anka, niha, nihu, vêgavê, vêga, noke
anûh	nuh, nû, nûjen, nî, taze, nivar, niwê
anû	xinskerî, cadûbaz
ano	hal naşav, perjeng, dirom
antîk	entîke, vetlaz, şonwarî, kevn
antîkxane	şonwargeh
ap	mam, binabav
apilk	êpilk, gilolk
apilka	gilolka benkî
apincî	kinasê, konkê zivistanê
apojin	jinap, jinmam
aprax	dolme, belgên mêw (tirî) hepişandî
aprî	nûbenda, avinmiş, poşîn, yan dapoşîna avinmiş
apza	pismam, kurmam
aqilmend	pendiyar
ar	ard, genim, yan cehê têr hêrayî
aram	hedan, qeyn, nizim hedar, nok, bêhnfirehî
arambûn	hedarî
aramdibe	dedar dibe

aramgeh	gon
aramî	aşitî
aramkirin	hedarkirin
aramxweş	heval, hogir, yar
aran	haran, çol, biyabon, bernî sehna
arandin	enirandin, fêtkarî, belqitîn, hêç
arandî	fêtkirî, şarandî, enirandî
araq	alavê cot
aras	xemil
arav	agirav (avekiya aqirpijimî) ava cil şûştinê
arçêm	arçen, lam, navda
ard	ar, genimê qenc hêrayî
ardê	dan, genimê arkirî
ardêsavarî	hurik, (hinik)
ardik	sone, kejmînek, pîne
ardikê	nîska, nîskên arkirî
ardî	malêz, vinik, şorbe (ginaz) ya arî û ronî
ardîpêç	danê, hinik û ronî
ardû	agirdû, êzing, sotemenî
ardûron	dan, yan vizika ar û ronî
arhan	êş, azar
arhandin	arandin, handan, hêriskirin, tojikandin
arengî	zikêş, qolinc, çikî, bapêç, ûr êş, êlinç
arengîbûn	êlincî, bapêcî, ûresî
arezû	hêvî, viyan, mebest, dilxwazî, kam, hewes, hez, niyaz, wîstin, bêz, mereq, meqîz
arezûkirin	hîvîdarî, hezkirin
arênc	pejbon, yan cedewa bi n kefşî
arêx	sing
argûn	mor, al erxiwanî
argûnî	êşanve
arih	siza

arihandin	arandin, tojikandin, hêriskirin
arguşk	hestiyê lamê
argûşketin	hestîketin, alûketin, kulbuna gilaleyan
aring	nesaxiyek peziyê
arî	regezê arî, Hind-Ewrupa
arî	xwelî
arîdank	xwelîdank
arîkirin	piştqirtin, yarmetî
arîşen	wûre
arkork	bista agirî, kurhê
armanc	mebest, stêrk
armanc xistin	stêrk lêdan
arna	mêrxas, aza
aro	xiyar, şiling
arok	texlît kutilk
arperî	permor
arpijîn	agirpijîn, burkan
arpîv	sengkarê arî
arsim	bahûr, persiv, helamet, kulbûna perdeya difnê
artêş	leşker, sopa
arvane	dûndil, mêya huştinê
arxavk	danxavk, texlît şînayî
arzî	sermayeye kesiyê taybetê, xwemalî
asanî	hêsanî, sanahî, sivik
asê	sext, meşkênbaz, çetîn
asêkirin	sextkirin
asêkirî	sextkirî
asêdike	sext dike
asfelt	zift
asfeltkirî	ziftkirî
asik	ahû, xezal
asîb	xiniz

asman	esman, bilindiya valahiyê
asmanêdev	gezo sorçik
asû	hesû, doran, aso
asûyî	asoyî, doranî
ast	berdewam
astank	derazink
asteng	gelî, kosp, tegere, zehmetî
asûde	vesihîn
asya	qare yan kerta Asya
aş	karge
aşan	livîn, zivîrîn
aşandin	temene, silav
aşartin	pênasîn, naskirin
aşevan,	aşvan
aşêba	karge yan aşê bayî
aşartin	pênasîn, maskirin
aşêv	finizî, binîn
aşêv dike	giya dike
aşêvkirin	giyakirin
aşêvkirî	giyakirî
aşêvmalk	komkerê pelot (paşmayî) yê dirûnê
aşger	kargerê aşî
aşîna	nas
aşik	aşê biçûk
aşik	kam (maden, mêrtal)
aşîkar	eşkera ronak, zelal diyar
aşitî	tenayî, asayiş
aşitîbûn	tenabûn, asayiş
aşitîxwaz	asayişperwer
aşkartin	dupatkirin, esehkirin, diruvkirin
aşkartî	dupatkirî, esehkirî
aşnas	nasyar, bilyan pêzan

aşnasbûn	zanin
aşpêj	lênankar
aşt	vesehî, tena, pêkhatî
aştî	aşitî
aştîxwaz	aşitîxwaz
aşûrî	kevne netewê memayî, birhayî
Aşût(ik)	herifina berfê
aşûya	asêkirin
aşvan	xûdanê aşê
aşvanî	qeraşî, karê aşî
atûn	eytûn, êtûn, agirge, kûrhe, firn
av	aw, şileya bê tam û reng bo vexwarinê û çandinê
ava	rojava, roj xewarebûn, têr şinayî
avabûn	tenayi, têr xelk
ava dike	dirûst dike
ava bin erd	karêz
ava dilopkirin	ava ji hilmê, çêker
avahişin	ava şîna ko çavî diqihînit
avahî	xanî, şînyakî, veqeş tenayî, bêr
avakirin	dirûstkirin
avaker	dirûstker, hosta
avanesaz	ava kêr vexwarinê neyêt
ava reş	ava reş a ko çavê mirovî digire
ava spî	ava spî ya çavê mirovî digre
ava şîp	solav, tavge
ava tirş	sîrke sihik
ava zer	nexweşiya ava dilêşê mirovî da kom dibe, avbendî
avaqilê	ava soda
avane awêne	derbeder, ba piv gezal
avbaz	melevan
avbazgeh	melevangeh
avbend	avsing, nexweşiya kêlekê

avbeşink	rêza avê, bo dabeşkirinê
avbir	av helgir
avbirî	av hilgirî
avboş	lehî, leyî, av rabûn, lêmişt, lafaw
avdan	lênik, ava dide, helezî
avdanik	dewlik, delov, setil
avdar	adar, heyva adarê
avdar	keskî, şînatî
avdanok	gul raman, nîsanî
avdayî	av vexwarî
avde	hevda, benik, bendek, benkê dirêjê, tevnî
avdenge	derîn, yan derçeya avê
avdest	destav, avnêj
avdev	meşka avê
avdevwerdan	lêwerdan
avdew	dew, mastaw, mastê li gel avê têkelkirî
avdêr	karkerê çavdêr yê avê avger
avdêrî	avgerî
avdir	kendir, xerend, loç, korjî
avdiz	binîn, kulbûn
avdong	texlît, êxînî, metfînî
avdeng	avend, kêrhatin, goncan
avesta	kitêba Zerdeştî
avên	hayven mast yan şîrê meyî
avêne	bijîn
avêtin	veweşandî
avêtin piştguh	hêrişandin, feramoş, sistgirtin
avgeh	xunav
avger	gerav, av zîvêrk, gêjaw, zîvrek, viz
avgerm	serşo
avgir	pingav, çinav, zong, genav, meraze, zelkaw
avgirt	çandinên binav ketin

avgirtin	şikir çêkirin
avgirtî	şikirkirî
avgoşt	êxinî, meftiniya goştî
avhilmij	mekîneya avê, pemp
avik	rûbar, celal,
avir	tênîwan, dîtin kotî
avî	havî, xwesar, şebnem, xunav, rengav, erdê avî
avîn	nexweşiya avbemdê
avjen	melevan
avjenî	melevanî
avketin	çêbûna şinêza helezî
avkêş	avhilgir, avguhêz
avkêşî	av hilqirî, avquhêzî
avpijîn	av reqşandin
avpîv	av hejmêr
avpîvaz	guvaş yan şinêza pîvazî
avrabûn	lehî, leyî, lêmişt, lêzm, lafaw
avraz	evraz, hevnaz, bilindî, pesar, perkî, hilpirj
avrêj	rêjav, leyî, şîp, finek, tavge, solav, avdestxane
avrêjek	av weşînk
avrêjgeh	rêjgah, mavgeh, berdevê, rubarî
avrêjtin	çaran, delandin, dilopkirin
avrijandin	mîzkirin
avrû	abnû, şehnaz, rûmet, şan, namûs
avrûbirîn	bêrûmetkirin, bênarnûsî
avrûçûn	riswayî, bêrûmetî, eşkerebûn
avir	serban
avis	zikpir, dûcan, bitişt
avisbûn	zikpirî, bitiştbûn
avise	bi zik e, bi tişt e
aviskirin	bi tiştkirin
avisdike	zikpirdike

avsing	nexweşiya avbendê
avsîr	şirêza sîrê
avsîrke	nanê tenik ron û sîrkirî
avsark	berfdan, qersink
avşêlû	avşîr, lêl
avşîle	dûşava, şinêza tiriyê negehiştî, bê sîr e.
avşo	ava ji ber şûştina amanan mayî.
avşork	şorbe, giraz ya hejara, av û xwê.
avatal	ava ne zelal û nezaz birûsk
avtav	ava ber tavê
avteng	berdelîv, avgelî
avtêgerîn	çêbûna şînêza helezan
avtêkilkirin	daketin, nihandin ya newaya jinê
avwerdan	lêwerdan
avûba	seqa, keş, ba û baran
avweşînek	av havêj
avyar	karkerê avê, avger
avyarî	avdanî, avgerî
avzelark	hûr masî
avzelîlk	nexweşiya spilkî
avzîl	gol
avzêm	kaniya beharê, avtêkilî teqnê
avzêmkî	nenas, nediyar
avzêr	ava zêrî
avzêrkirin	bi zêrî nûkeşkirî
avzîv	ava zîvî
avzîvkirin	bi zîvî nûkeşkirî
avzunk	toq, awzone
awa	reng, çeşte, rêbaz, şêwe
awan	ewan, xiniz, amêr
awanî	ewanî, xinizî
awar	ruye, şîrînayî, ar, ron û şekir

awane	derbeder
awareyî	berbederî
awart	bê netê têne
awartandin	tênebûn
awarte	netê
awarteyî	netêyî
awaz	bezm
awazgeh	bezmgeh
awir	dîtin, bîn, nêrîn, mêzekirin, helwîst, hizir
awirek	têniwan
awinî	penabû, hewiya
awîsta	avesta
awîte	terxan, awinteyî
awîstek	gulî, perçem
ax	deng, derbirîn, yan nîşana êşê gil, xak
axa	serdest, mezinê êlê yan hozê
axabunî	jin axa
axaftin	peyv, galgal, şor, gotin, peyivtin
axasor	axa gilkaniyê, kalotî
axazer	hurika zêrî
axayî	axatî, serdestî, rêberî
axbizêr	texlît, xwazîne
axdar	êşayî, xemdar
axeban	ban axkirin
axicandin	axiftin, vekirina birînê yan perçeftinê
axirke	xêrk, pêşî
axekî	reng ax
axereş	belengaz, hejar mendebûz
axiftin	gotin, bêje
axîn	axhilkişîn, êşan, ahîn, xem, kovan, xefet, dax
axlêv	xizêran, dawiya werzê beharê
axokî	reng toz

axoş	hembêz, bûnbar, heyva
axpîne	nûpîvek zeviyê
axsibat	pazde roj ên piştî sibatê
axur	afir, tewle, tewilê piştîn, stewl
axurk	pêşî
ay	ayî, ax derbirîn yan dengê êşê
aya	gelo amraz û nîşana pirsyariyê û sosretê
ayay	awazek kurdî ye
ayende	hatî paşroj
ayil	gunehbar, tawanbar
ayilbûn	gunehî, tawan
ayîn	ol
ayîndar	oldar
ayîndarî	oldarî
ayîne	awêne, xudik, eynik
ayinet	yasaya olî
ayind	dîndar
ayinda	paşaroja nêzîk
ayindê	dahatî, paşro
ayindê berdewam	paşroya berdewam
ayînî	olî, giyanî, dînî
az	xurt qahîm, sert
aza	serbest, dilêr, mêrxas, boke
azabûn	serbestbûn, azadî
azadibe	serbest dibe, rizgar dibe
azadar	azaser, serbest
azadarî	serbestî, rizgarî
azadî	serbestî
azadkirin	rizgarkirin azakirî
azadkirî	rizgarkirî
azad dike	rizgar dike

azahî	azadî
azahîxwaz	azadîxwaz, evîndar
azakirin	rizgar yan serbestkirin
azakirî	rizgar yan serbestkirî
azar	kotîkirin, êş
azale	rîxa ziwakirî
azarî	arhon, êş, jan
azardan	êşandin, şikencedan
azardayî	êşandî, şikencedayî
azarkirin	şikencekirin
azarvan	rezvan
azaser	rizgar, serbestî
azbet	ezbet, tîrek, ji êlê yan ji hozê
azinî	qinî, zêmarkir
azîn	rêbaz, texlît
azlîx	texlît, genimê lib spî û dirêje
azoxe	azoqe, pîtak
azpêjî	karê pêjî yan aşpêjî, lênanvanî
azwer	têkorkî, berzxwazî
azû	didanê hêranê

B

b	tîpa dûwema elfebêya kurdî
ba	keş, hewa, cem, mik, kin
baba	babo, bavo, bav, bab
babekî	heyberî
baberket	pufbo, pirçift
baberketin	pûfbûn, perciftin, awsan
baberketî	pûfbûyi, perçiftî
baberdikeve	puf dibe
babet	mijad, awa heyber
babetkirin	polênkirin, rêzkirin
babetkirî	polênkirî, rêzkirî
babelîs	sedsal
babelîsk	bahoz, ziryan, bazor
babidest	mendebûz
babidestî	mendebûzî
babir	piling
babirek	perdedar, hêlekan
babûtan	yariyek gelêrî
bac	bêş, xogî, kop, xawe
bacan	bacanreş
bacansor	temate
bacbir	bac komker
bacdan	bêşa ko mirov dide
bacdar	bacbir
bacêserbaz	bacê havêtî ser
bacê tekane	bacê yekbûyî, bacê avahiyan
bacê xaniyan	bacê aqaran
bacgeh	bacxane, fermangcha bacê
bacgir	bacbir

bacik	îsot, bîber
bacîk	baçik, garis, herzin
bacstên	bacgir
badak	texlît, heleze
badan	lûlan
badayî	pêçayî, honayî, lolayî
badak	badik, heleza xu li dor daran ba dide
badar	bawî, qeselî
bade	serxweş, mey
badegir	meyger
badek	pêçbadek, çemin, çep, serê goşeyê, vekokê, burxiyan
badev	ba, berf
badide	dihonit
badilhewa	bêhûde, bêtewş
badî	amamê, vexwarinê
badînan	devereka başurê kurdistanê
bafile	fileyê ji nu misilman buyî
bafûn	fafûn, alemînyûrn
bager	bahoz
bagemî	keştiya babirekî, yan hêlekanî
bagirtin	perçiftin, pûfbûn, awsan
bagirtî	perçiftî
bagerîn	bangerîn, girêlkerêya banî
bagiranî	pestana bayî,
bagirdan	bagurdan, banqêrdan, qirêlkcrê serbanî bo nehêlana dilopan
bagûhêrk	alava germ, yan sarkirina bayî
bahatin	hati na bayî, bagerok, balivîn
bahoz	guhart na arasteya bayî, pasîv helamet
bahorîbûn	persiv
bahose	bahoze, barove
bahoz	bazar, ferwaz, talaz
bahûnik	sirwe, şîne, bayî nerm

bajar	sehir, şar
bajarê berdayî	bajar yan şarê çolkirî
bajarvanî	şaristanî, şarvanî
bajarî	dêmanî, jiyarî
bajarîtî	şaristanîtî
bajen	baweşîn
bajêr	bajar
bajêrvan	şarvan
ba ji ber berdan	vesihîn
bakêş	bagûhêrk
bakirin	daneba, karêjî, dêrandin, vedênan, dêran
bakûzîn	germeba
bal	nik, kin, cem, şêqel, şaber, çeng
bala	bejin, qed, bilind
balbalok	texlît, pêtikek firende
balafir	firoke
balafirê dudar	balafirê vizikdar
balafirgeh	balafirxane, firokexane
balarê	rêya giştî balafirvan firokeyan
balave	ber evraz, ber jorve, selal
balavek	alava cilşo
balavkirin	cilşoştin
balavxane	cil şoştingeh
balbas	balbaz, polîs
balberî	berhelîstîn, berperçi
balcan	bacan (reş)
baldan	wûnyayî, hoşyarî, hayjî
baldar	çemgdar, wurya, hoşyar
baldirêj	peşe dirêj, aram, bal fireh, bêhn fireh, lêdan
bale	penc
balendarî	firinde
balêdan	pufdan (ya zurnayî)

balfireh	bêhnfireh
balgeh	serîn, bînser
balgon	balkon, berbank, telar
balîzerk	texlît, xişoke
balkêş	berpalk, palpişt
balme	fişek, gulle, saçme
balifamer	kimkime
balişne	runiştek
bator	girêl
balore	guhdana gêsinî bi gayê ve
balte	tefşo, tivir, bivir, zomp
baltuz	diş, (xwuşka jinê)
balûl	xirp, sakar
balûr	zotik, belalok
balvedan	malbat, babik
balyoz	êlçî, serek, şandeka dewletê li derveyî welat
bavmehir	zirbav, zirbab
bamişt	bapeşk, bahoza berfê
bamî	zerzewatê bo lênanê
ban	miç, sabutik, deng, gazî
bana	baniya şîrdan
banandin	dilovanî
bandev	badev, bayê sor, sir, bahoza berfê bamişt
bandor	bandûr, nîr, yax kartêkirin
baneşan	amnaza gaziyê (rêziman)
banêçavî	nav qepolk (ya çavî)
bangdan	gaziya nivêjê
bangdide	gazî dike (bo nivêjê)
bangdêr	qaziker
banger	bangeran, bagurdan
bangder	demgder, deng mezinker, yan gewreker
bangweş	radyo

banî	bala, ser, bilind, zir
bank	benk
banker	benkdar, bangdêr
banok	dilovan
banû	xanim, kebanî
bapeşk	bahoza berfê
bapêç	çikî, zikêş, arenqî
bapîr	babkalk, babê yan daykî
bapîrî	hinara tal
bapîsok	gerdelole, babelîsk
bapîv	pîveka leza bayî
bapûk	barova berfê
baq	vekirina navbera tila beranî û tila nîsanker, şikefalîs
baqo	hêjîra kerik, negehiştî
baqûn	garan, maxir (kerê çêlan)
bar	giranî, rewş, pergal
baran	ava ji asmanî dihêt xwarê, şilî
barandin	barbar
barane	kirêya barkirinê
baranî	paltoyê baranê
baranpîv	pîveka baranê
barperdan	vekirina barî
barbûn	yarmetî alîkarî
bare	pîvana helbestê
barek	çayxane
barhilgir	barbir, kolî, kolhilgir
bardanîn	barî dihînit xwarê, vala kirin, zan (biçûkbûn)
bardar	barguhêz
bargeh	depo
bargiran	seng
bargil	bergil, hespê mê resen
barhingêv	lawaz, sist

barik	texlît, balinde
barîn	barandin, baran
barît	barîtik, texlît balinde ye, kotefir
barke	sûsik, (balinde ye)
barkelî	dezdmend, dilşewitî
barkêş	guhezoka mezin
barkêşî	awayê guhestina barî
bars	şilx, kom, mêş hingiv
barû	kelhê qela
barût	şore, kejmîrêkê teqîn
barûte	berdayî, gelho, xirpo, sersam, tirok
barxane	barkirin
basark	bagûhêrk
basimbaz	şeva 25ê adarê
basimbêl	fort, part, qebe
baspî	texlît nexweşî ye, bayê spî
basirme	nexweşiya mav qepulka çavî
bask	çeng, bal, per
basme	perûkê pembû
basor	bayê sor, bawesîr, nexweşî qorkî
basûr	pêtika genim û cehî
baş	qenc, çê, çak
başî	qencî, çakî
başbîn	qencbûn, çakbûn
baştir	çêtir, çaktir
başax	gulî genimê paş dirûnê
başbiyek	xelat
baş êver	êvar baş, êvare baş, silava êvarê
başok	tefşo yan bivrê dû ser
başoke	simsiyark
başûr	xwaro, berjêr, rajêr
batek	akar û newişt

batismî	cejnoka êzdiyan
batî	berdêl, şon
batov	helezeka sor, bo paqijkirina dewaran
bav	bab, bawk
bavan	babirek, hêlekan, perdedar
bavanî	babanî, hişa babî, bavîtî
bavik	tîrek ji hozê yan hêlê
bavbira	mam, ap
bavçî	xwedî bavikê resen
bavînî	zê, yekem seredana bûkê bo malbabê
bavo bavo	dengê şîn û zêmarê
bavmarî	zirbav
bav û bapîr	babik
baw	rêzik, nêrît
bawer	ewele, ewlehî, ol
bawerdan	dilniyakirin, razî kirin, qîm, hemmet dilniyayî
bawerî	qimyat
bawermend	bawerkar, dilsoz, canecan, dilrast
bawername	belgename
baweranîn	dilniyakirin
bawerkar	bawerbar
bawerkirin	hemmetkirin
bawerhişk	serreq, tundrew
baweşîn	bajen
bawîşk	pirze
bawîte	pendol
bawîtî	şehtî, goçî, şeple
bax	baxçe, çîmen, rez, cinik
baxê gulan	çîmen
baxe	deng jêketî
baxistin	leza hespî
baxo	xanedan

baxweş	baguhêr
bayê barîriê	bayê baranê, rojavayî
bayê hênik	bahîn, şîne, sirwe, bayê nerm
bayê kûr	bayê bakur, bayê jor, yan najor
bayê rohelat	bayê ji rojhelatê tê
baz	beh, xugî, bêş, eylo, bazdan
bazar	dera firotinê
bazarkarî	bazirganî
bazargermî	xweş bazarî, bazirganî
bazarker	merckerê kirîn û firotinê
bazarkirin	merckirin, li kirîn û firotinê
bazarsarî	kêm bazarî
bazbazik	bazin
bazbend	niviştî, destbend, noşte
bazçî	raman
bazçîda dest	zend, meçek
bazdan	bazîn, nevîn, herane, lîtik, qelbez, firqas
bazdonek	bor, berdebaz
baz dide	direvît
bazên	texlît perûk
bazgûz	hêvî, ûmêd
bazin	bazbazik
bazgurî	yarmetî alîkarî
bazik	bask, zend, çeng
bazinê dest	zend
bazinê sing	girk, kilîlka milî
bazinê pê	pajne, gozek
bazinok	bazinê biçûk
bazirgan	bazarvan, mirovê kirîn û firotinê dike
bazirganî	bazarvanî karê kirîn û firotinê
bazîn	bazên
bazo	stranek jina ye

bazor	bayê xurt
bazû	belek, pinîkirî
be	dibe, çêdibe, bibe
bebe	bebik, zarok, biçûk
bed	bedbext, xirab, sik, nebaş, çirûk, pûç
bedbext	malmîrat, bubelat, bextreş
bedbazî	pawan, malgirtin, girdan
bedbextî	bêbextî, xinizî
bedbêj	pûç axaftin yan gotin
bedbêjî	zimanpîs
bedbîn	kirêt
bedbîhn	genî
bedbîhnî	genîtî
bedbînî	reşbînî
bedçehn	rû kirêt
bed emeg	bê dilsozî
bedgeh	guhê derve
bedew	ciwan çeleng
bedewî	ciwanî, çelengî, xweşik, cindî
bedewîtî	ciwanîtî
bedgo	ziyankar, şofar
bedgoman	gomandar
bedhal	belengaz, nexweş
bedhalî	Belenqazî, nexweşî
bedirxan	mîrê pêgotiyê botan (1802-1868) danerê binemala Bedirxaniyan, ronakbîr, rêber û niştimanperwerê kurd
bedkar	ewan çikos, garis, xiniz, kinoj, rijd
bedkarî	qarisî, çikosî, ewanî
bedmest	serxweş
bedmestî	serxweşî
bedmam	mirovê xirab
bednav	navtoyî, bê rûmet

bedmavî	navtoyîtî
bedmijad	bedregez yan bi meret
bedmijadî	bedregazî yan bi meretî
bedmiyaz	pîsmebest
bedmiyazî	bedxû
bedzewişt	bedrêbaz, bed akar
bedxuyî	dirr
bedxwaz	kîmo kîmdar, zikreş, dûşvan
bedxwazî	kîndarî, zikreşî
befr	berf, hilma asmanî kû diqerise û dibe cemed û wiçiniya dibare
befş	alavik xanotê, wek şchî
befşik	bot, zend
befşmar	texlît kimkime
beg	xaneda, serek, hozek mezin yan xwediyê erdek berîn
begçî	pamdî, pasvan
begzade	kurê begî
beh	bih, bihok, texlît, fêkî, yan mîwe
behadar	hêja, mirxgiran
behane	mehane, destevan, desteberî, sedem, eger, semed
behanîn	destevamî, desteberîtî
behaneyî	desteberîtî
behar	buhar, bihar, werzî xweşê salê
behbeh	balebal, meîn. kalkal, kalîn, barbar
behdînan	devereke başûrê kurdistan
behevok	defter
beheşt	buhuşt, cinîk, çîmen
behîv	bahîv, badem
behîvterk	kesk yan sewze behîv
behirdar	beşdar
behram	stêra mars (merîx)
behremend	beşdar, pardar, mifadar, havilkar
behreyezd	pîroz

behrînok	baweşîn
behvan	enirî, tore, zîz, filan navê wî çiye
bej	hişke zevî yan erd
bejahî	zevî, zewî, hişk (erd)
bejavî	zevî, avî
bejik	heleza bi baranê dihêt avdan
bejî	serbazê merêzikî
bejin	bejn, bala, qam
bejinbostek	rewilî, qut, (bêqam kurt)
bejinek	kesek, mirovek
bejinzirav	marîn, barîk
bejinziravî	marînî
bejnubal	zirav û dirêj, çeleng
bejqandin	teqîn, pijilîn, teq, peqîn
bejqavandî	peqî, pijilî
bejqî	teqî, peqî
beko	bed, xiniz
bel	miç, rep, belav, diyar, xuya
belafiroş	şerfiroş
belalîzk	binebeleka çolî
belalûk	behlûk, balîke, behlûlk, darek teraşî gêlas, alûbalû (yên tirş)
belalûs	gula bimebelekî
belaş	mift, herwe
belatink	pelpelitk
belav	naçandî, pertbûn, pejilîn, hawir, bervedayî
belavbûn	pertbûn
belavbûyî	pertbûyî
belam	lê
belavok	weşînek
belavxane	weşîngeh
belbelîsk	peqîşk
belbelîtanik	pelîtamk, pelpelîtk, perperok

belçim	pelçim, serikê belgê darê, belg
belek	bazû, bazî, pinîpinî, rengîn
belekbûn	kelpikbûn, ceh û genim
belekanîn	çuçika çiyayî
belekiya berfê	pinî yan keviyê berfê
belekî	qole, leş (rû), bêqam spî
belendir	şîşek, (miha sê salî) mer
belengaz	zivar, geda, kesif, xizan reben
belengazî	zîvarî, xizanî
belê	erê
belênî	peyv, soz, peyman, kargirtin
belg	per, berg
belik	keya jîr, muxtarê gundî
belge	qoçan, destavêj, bawername
beligoşk	belika guhî
belim(sor)	pîneya birincî
beliyandin	jîr, hişyarkirin, wuryakirin
beliqandin	derperîn
belişandin	nîşandan, herişandin
belişandî	belqitand, êkser
belîse	pêt, gurî
belkî	belko, maçiye renge, tavil, meger, qey
belok	raz, belavker, derteqîn, çenebaz, pirbêj
beloq	teyisî, şilmaq
belqitandin	hêç yan fêtdana regezî
belqitik	zilqutk, gilik, qitik, navling
beltik	texçika çirayî
belû	xweya, diyar, eşkere
belû dike	diyar dike
belûkirin	diyarkirin
belûkirî	diyarkirî
balûr	maddeyê rohn û dîwederê wek cemed

belweşîn	belûsin gûlî, pîskî, lareg, gurî, belekî
belxem	têkiliya kilmişiya ji singî derdikeve
bem	bezim, awaz, aheng
ben	benik, ta, darê benokê, werîs
benav	benawe, dar berû
bend	pişt, partî, peyman, bingeha gotarê, sikir, benî
bendayî	girêdayî
bende	benî, kolî
bendegeh	molge, qelemrew
bendegir	molgegir, dagîrker, koledar
bendek	xirar
bendekar	erkdar
bendemayîn	ragirtin, çavmêrî
bendeqe	asinê binê berê aşî
bender	lengergeh
bendewar	çavmêr, hêvîdar, ragirtî
bendewarî	çavmêrî, hêvîdarî
bendik	gotar, texlît, helez, qolêra girêdanê
bendkirin	girêdan, girtin
bendkirî	girêdayî, girtî
bend û best	bendan, girêdan, girê
benefş	texlîtek gulê spî ye
benefşe	darek gul spiye
bemefşgun	reng benefşî
bemefşî	binefşî, benefşgun
benêxav	bemê berî badanê
beng	benc, ewcê lawiyê(genciyê)
bengî	evîn, hez, şeydayî
bengîn	law, tekuz
bengkêş	tiryak yan efyonkêş
benik	parçeyek zevî yan ben (ta)
benî	kole, dîl

benîşt	qacik (bo cutinê)
benîtî	koleyîtî
benk	bank, diravgeh
benkirin	zevî, erd, tankirin
benkirî	tankirî
benkulave	ben nîr
ben şerwal	doxîn
benzîn	panzîn, (êzîngî petrolî yan neftî)
beq	boq, giyanewerê biçûkê avî
beqbeqok	paqîşkên avê
beqeme	reng, demdar
beqik	koxka dû deng
beqil	texlît heleze bo lênanê mexasimê îpraxan
beqteqandin	teqteqa tilan
ber	pêş, la, al, bere, rû, kevir, bo, beramber, berik ji bo gulle (fişek) evraz, sing, (memik) dij, sexbirî
beraber	hevkêşe, hawkêşe
beraberî	yeksanî
beraberîtî	hevkêşî, berheslistkarî, rûberî, dijayetî
berabêj	rêber, pendiyar, oldar, amojkar
beraçin	çandina gehiştî
berad	texlît masiye
beradan	berdan, azakirin serbestkirin
beradayî	serserî
beragir	tifik, koçik
berahenk	destpêk, pêşekî
berahîk	rêber, pêşkî, pêşeng
berahevdan	şeqandin
beran	nêre pez, birca beranî, nîşana bircê
beranber	pêşbînî
beranberî	yeksanî
beranek	tiliya mezin

beranî	beranek
beranîn	dorkirin, rakirin, vedan
beranpêl	bilozê dirêj
beraş	berê aşî
beraşe	texlît çuçik yan çivîk
berat	pareguhêz
beratdar	hilgirî pare guhêze
berat(e)	genî, term, xêveya fêkî yan mîweyî cendek laş
beratexwer	kelex xwer
berav	lêwar, qerax, rexav, kenar, cilên pîs, avdan
beravek	vekirina cokê
beravêjek	nameya xwendina bala, diyariya cejnê
beravêtin	ji ber çun
beravêtî	ji ber çuyî
beravî	avdayî
beravok	beravek
beraz	domiz, yekane, maloze, singê berê aşî
berba	bermayiyê, dêran yan vedêranê
berbac	dikeve ber bacî, bac kirinbar
ber balafir	dijbalafir, bergir
berbang	spêdê
berbanik	texçika ser derî
berbar	dewarê serbanekê hildigire serbaz, paze
berbarî	firehbîhnî, bêhnfirehî
berbaran	palto
berbejin	niviştî
berbend dike	girê dide
berber	porbir, sertiraş
berberî	qayiş, hevrikî, meyarî
berberîkirin	kêş, hevrikî
berberik	kêş, meyarî
berberîtî	meyarîtî

berberiyê	dike mayeriyê dike
berberoj	gulberoj
berbest	sikir
berbestkirin	sikirkirin, girtin
berbestkirî	sikirkirî
berbext	keçika gehiştî
berbextî	gehiştin, keç yan kur
berbêj	berbîn, xefzan
berbiçav	berêz, rêzdar, maqol, mavdar, giring
berbêjî	berbînî, xefzanî
berbiba	li ber bayî
berbiber	piç piç
ber bi ben	aram
berbihev	pêkve
berbihevanîn	hevberî, beramberî
berbijar	nayab, hêja
berbijarî	nayabî
berbijarîtî	nayabîtî
berbijêr	bo xwarê, jêr
berbijêrbûn	daxistin, ketin xwarê, nizirnbûn
berbijor	bo selal
berbipirs	berbûn, berpirs
ber bi paş	paşve, paşkişan
ber bi pêş	pêşve, pêşveçun
berbixwe	xuyî
berbî	belkî, belbî, belko, maçiyê
berbîn	çavdêr, bîner, dîdevan, xefzan
berbînî	berbêjî, xefzanî
berbû	beşdarên dawetê (bûkê)
berbûk	xwuşk zavayî, hevalbûk
berbuhar	berî buharê
berbûn	serbestî, dûrketin

berbûr	berpirsiyar
bercan	berbar, tevger
bercil	fotka ber singê zarokî berdilk, pêşmal
bercîs	stêra gerok muşterî copîter
bercok	colik
bercot	lêkdayî bo kêlanê
bercuste	bergûzîn, nayab
berçav	diyar, berz, biro
berçavk	çeşmik, çavik
berçavaye	diyar
berçavkirin	çavdêrkirin
berçavker	çavdêr
berçek	çekdar
berçekkirin	bi çekkirin, çekdarkirin
berçekkirî	çekdar
berçem	perçem, bisk, zulf
berçem	çekçekîle
berçend	lêdwan, berhevdan
berçeq	destik
berçile	çileyê yekê, çileyê pêşî
berçîçeq	berkurk
berçînkirin	berçimkirin, bizmarkirin
berçinkirî	berçimkirî, bizmarkirî
berçîndike	berçîm dike bizmar dike
berçit	singê perdeya bin xîvetî (kûnî)
berçîz	bêbeş, rûtkirî
berçûn	dilçûn (xwarin)
berdan	azakirin
berdayî	azakirî, serbestkirî
berdanser	êniş, pelamar
berdan	berhemdar, têrber yan berhem
berdas	dexlê ber dirûnê

berdebar	debarker, peydaker
berdebarî	debarkirî, peydakarî
berdeng	dengvedan
berdelîv	com, kendaw, qiliç
berdeq	berhevdan
berder	xuya, diyar, berhemdar, aşop
berderî	dergevan, xulam, xuyayî, eşkerayî
berderkirin	xuyakirin
berdest	lêkdayî, amade, destpêk e
berdestî	alîkarî, yarmetî
berdestîkirin	xizmetpêkirin
berdestik	şûrik
berdev	berav, rêjgeya rûbarî
berdevk	amojkar, qewitîker, devik, serdevik, serbend
berdevkî	amojkarî, qewîtkarî
berdewam	pêdaçun
berdêl	mîmak, şon
berdêlî	pêkguhartin, jin be jinê
berdêlvan	çavî, mimakî
berdêlvanî	çavîtî, mimakîtî
berdil	berdilk, vexwandin, xoşevî, viyayî, evîndar
berdildan	dilxoşkirin
berdîlek	beranberkiya helbestê
berdîr	bêndî, pezê dû salî
berdûv	goştê nik dungî
berebon	bonebar, urima çêlê
berdûlav	axaftina jinan li kombûna ristina hiriyê
beredayî	barûte, sakût, serserî
berepaş	paşve
berepêş	pêşve
bereşî	kêmtir
bereşkirin	kêmkirin

bereşîşk	texlît heleze
berev	berhev pêkve
berevan	bergir
berevanî	bergirî
berevez	kevirê wek sêwanê, erdê kunkirî tijî av, lehî dibe
berevker	bac yan kirê komker
berevkirin	komkirin
berevkirî	komkirî
berevok	bihevdok, giroyek, komek
bereyişk	hêlekan, çimçir, kevirkanî
berê	berêda, pêş
berêdanê	berhemê darê
berê doşekê	rûyê doşekê
berê lihêfê	rûyê lihêfê
berêpê	şehê pê, binêpê
berêpêş	berî her tiştî
berêxwedan	berxwedan, desthilanîn, bergirî
berêvarî	danê êvarî
berf	befr ava qerisiya ji asmanî dihêt xwarê
berfbarî	ketin yan barîna berfê
berfdank	sanik, qerisînk
berferman	amade, li ber dest
berfindeyek	çiyayê berfî
berfmal	befrik
berfxurk	gijik ya hûr
berfine	berîn, pan, firawan
berg	metrik, çekên jinan, belg
bergavtin	çareserkirina pirsê
bergaz	yekeya pîvana dirêjiyê
berge	wêne, dîmen
berger	lavakirin, berevan, parêzger, berî hêrana genimî
bergerane	baca, dilxoşî

bergerîn	bazin, dilxoşî
bergerîş	lavelav
bergeş	sifrî
berqeştin	cudayî
bergeştîman	şîretkirin
bergîftek	aheng, pêşwazî
bergir	berhemdar
bergirî	berevanî
bergirtin	berhemdan (mîwe)
bergirtî	helalekirî
bergîr	bergîl, exte
bergoş	piştemal, bervanok
bergotin	berbêjî, berdîtin, xefzanî
bergotinek	pêşgotin, pêşek
berguhan	kiskê lemî, qilî yan gamdilî (guwanî)
berguman	gamandar, gunehbar
berguzîn	nayab, hêja
berhavêtin	ji ber çûn (zaro)
berheg	bor, valatî, valayî, biwar
berhem	ber, deramet, helberî
berheng	neks, pîşo, soyarî, bêhn tengî
berhenqdar	nexweşê neksê yan bêhn tengiyê
berhelîste	rikeberî, dijayetî, berperçî
berheste	beriste
berhev	pêkve
berhevbûn	kombûn
berhevdan	hevrikî, axiftin
berhevdanîn	beramberkirin
berhevî	beramberî
berhevok	namîlke
berhevkirin	komkirin
berhevkirî	komkirî

berhevdike	kom dike
berhinde	ji ber kû, wisa, weha
berhimgêv	xwazek, hete, riştî, pelokar
berihek	penageh
berihî	kete ber mirinê
berik	kevir, fişek, tej
berikvan	çêkerê berikan
berindir	belindêr, berdin, bizin
beristin	mezinkirin
beristî	mezinkirî
beristan	biyaban, çol
beriste	berê çeqmaqî texlit dar
beristû	serê gomlegê
berî	pêşî, çol, deşt
berîdan	pêşketin, pêşbezin, pêşbirkî
berîk	kîfon, bêrik, gîrfan
berîn	berfîne
berîtir	pêşîtir
berjen	berjeng, nişaneyên nexweşiyê
berjêr	nişîv, başor
berjewend	sûd, mifa
berjor	evraz, bakûr
berkamîk	berdeqanî
berkapk	bercil, yê solger û karkerê ristinê
berkaş	sernişîn
berkaşkirin	girêlkirin
berkaz	kulek, pencere
berkeş	bergeş, sêniya misiya xwarinê
berkelle	gamêşa sê salî
berkepî	berpoz, hevrik, neyar
berketin	javanî, şermezarî, poşmanî, têgehiştin
berketî	javan, şermezar, poşman, têgihiştî

berkêlk	kêla li serê gorê
berkinc	berkiras, etek
berkoş	bercil
berkoz	meydanka beramberî pawamê
berkûr	jêr erzînk
berkurk	tovdank, ya balindeyî
berma	paşma
bermak	şîr mij, ber şîr, sava
bermakî	sermakî, şîrxwerê yan mijî savakî
bermal	xulam û xidam, berdest, erdêjorê, mêzelkê
bermalî	kebar, kebanî, balindeyên kehî (carî)
bermalik	sifnik, qaruşe, gezî, gêsik, malîk
bermalk	bercil, berkoş, bervank
bermayî	paşmayî (xwarin)
bermil	tatiyê bin nîrî, nîva rûberê çiyayî
bermilk	parçeyek tatî li ser stûyê dewarî
bername	nexşeya karî
bernav	pironav, ranav, ranaw, cinav, nasnav
bernavdan	têkilkirin
bernavdayî	têkilkirî
bernût	tûtina hûr
beroçiqî	çenebazî, axaftina pûç
beroj	dera tavkirî
beroş	qazan
berovajî	pêçewanî, niqot, vajî, kêrnehatî
berpal	palpişta benarê çiyayî
berpaş	paşve, dijaraste
berpeykirin	berpêkirin, nîşandan
berpeykirî	nişandayî
berpêbûn	çêbûn, helketin
berpêçûn	serrêketin
berpêçûyî	çuyî (bo)

berpêk	kosp, tegere, astengî, kevandin
berpêkirin	avakirin, damezrandin
berpêş	bo pêşve
berpêşkirin	pêşkêşkirin
berpêşkirî	pêşkêşkirî
berpêşkî	seretayî
berpêşçav	li ber biryardanê
berpirs	berpirsiyar, erkdar
berpirsî	berpirsyarî, erkdarî
berpîrik	dapîrk
berpişt	peruke bin xûrcê zîna hespî, berpalk
berpoz	berkepî, hevrik, neyar
berqef	qef, şikeft, eşkewt
berqoş	teng, qoş, palandov
beravût	dilbir, xwarin û vexwarina berî danê serekî
berrabûn	bergirî, berhelistî, berperçî
berravêtin	nîşankirin
berravêtî	nîşan kirî
berragotin	veketin, veqetandin
berrehek	vekirina fireha di çiyayîda wek şikeftê
berroj	dera tavkirî demê roj derketinê
berrûbûn	rûberî
bersef	parêzera derî yan pencerkê
bersêl	agirkerê bin sêlê bo nan pehtinê
bersîv	welam
bersîvdar	welamkar
bersî	sî, bêtav, sih
bersîkirin	tarîkirin
bersîkirî	tarîkirî
bersing	navkêl singê hespî
bersing	navkîla singê hespî
bersingkirin	hinbêzkirin

bersor	texlît balindeye
berstû	serê komlekî, yaxe, nîrê dewarî
bersîr	bermak
berşîv	xwarina sivika berî şîvê
berşo	kirasê cilşoyê
berşoşk	tirşiya ûrkî
berta	berjeng yan nîşaneya tayê wek lerzê
bertaşt	bertêşt, lexrînî, weşîn
bertav	niskeya hûrbûnê (mikroskopê)
bertelef	telefbaz, bê tewş
berteng	sext
bertîl	hibûdi, bertir, zûtir
bertîl wergirtin	hibûdî wergirtin
bertîlxwar	hibûdî xwer
bertîş	ber yan kevirê hûlî
berû	berî darê çilî
berûk	sorsork, parçeyek, gasinî, sîng
berûpêç	şolkandin, rîp
berûpişt	bervajî
bervedêr	parêzer
bersî	sî, aşop, sîber, sawir
bersîbûn	sîberbûn
bersîkirin	sîberkirin
berwar	berwal, rêya çiyayî ya çep çîr, hevraz
berwec	texlît tifenge
berwer	aborî
berweşandin	belavkirin
berweşîn	belavbûnî
berx	pez, mih
berxa mê	mê pez, mih
berxbir	hilbijartina pezî bo xudankirinê
berxênêr	nêrepez

berxê şemze	pezê sibatê bûyî, zayî
berxik	kehrik
berxistek	hevjîn, havêjek, pêşxistek
berxistin	pêşkêşkirin, nîşandan
berxistî	pêşkêşkirî, nîşandayî
berxudar	serketî
berxudarî	serketin
berxurk	zîpik, gijika hûr, terze
berxvan	şivan
berxvanî	şivanî
berxwar	berjêr
berxwebûn	eşkerekirin, danezanîn
berxwedan	desthilanîn, bergirî
berxwedayî	ragirtî, bêdeng, mit
berxwedikeve	şermezar dibe
berxwedide	bergirî dike, berevamî dike
berxwebir	kêşana di new tekê da
berxwedar	pîroz
berxweketin	şermezarî
berxweketî	şermezar
berxwe dikeve	şermezar dibe
berxwer	berdewam, mifadar, baca xuyî
berxweve	xuyikî
beryan	parîv, goştê biraştî
berz	bilind, serkeftî
berza	berzê winda
berzayî	bilindî
berzanîn	destpêka zanînê
berze	meznatî, gewreyî, winda, payedarî
berzex	derav, av gelî
berzengûş	helezek bihîndar (bêhn xweş)
berzirav	kevir, ziravî, yan zerdav, berikê zerdavê (ziravê)

berzik	pişlik, rovik
benzîn	caniyê dişêt siwarî rabike
berziyan	ziyanbar, li ber doranê ye
bes	hew
bese	hewe
besbûn	hewbûn
besîne	şilûr
beskirin	dawî, rawestandin
beskirî	rawestandî
beske	hewke
best	girêdan, bestin, qerax, deşt
beste	girêdayî, bendkirî
bestek	destek, qeftek
bestik	bestîlokên nihalî
bestin	girêdan
bestî	kotra girêdayî, cih da, erdê nizim
beş	bir, bar, perçe
beşbir	mîratxwer, mîratgîr, pêma
beşdar	pardar, behirdar
beşê biyanî	dabire yan kertê biyanî
beşê giştî	dabine yan kertê gelemperî
beşê serxwe	dabire yan kertê taybetî, xwemalî
beşge	hevkarî
beşim	bişkûrî
beşk	pişk, pehir
beşkar	beşker, belavker, dabeşker
beşkirin	belavkirin, dabeş kirin
beşkirî	belavkirî, dabeşkirî
beşo	gayê spiyê ber sorive
best	pirek sapiteyî bi panî danayî kêran kariteyê kaşxanan
beş têkile	dabire yan kertê têki, giştî û taybetî xwemalî
beter	giriftarî

bevş	didanên zivir
bevşik	pajne gozek
bewamek	sergo, ting, gofik
bexçe	rez, cinîk, bîstan, çîmen
bexçevan	rezvan
bexçevanî	rezvanî
bexçik	boxçe, perûkê cilan dikin navda
bexş	diyarî, danek
bexşandin	diyarîkirin
bexşandî	diyarîkirî
bexşbar	Lêborî
bexşber	diyarker
bexşer	diyarîker
bexşinde	lêborî
bexşîn	lêborîn
bexşîngeh	weşîngeh
bexşîş	danek
bext	dawer
bextdar	bextewer
bextebaran	cozerdan, gulan
bextewar	rastgo
bextewer	bextdar, bextiyar
bextreş	bedbext, sergerdan, bêw, xopan
bextwar	bextewehr, kêm yan bedbext
bextxweş	bextewer
bextiyar	bextdar
bextiyarî	hozên kurd li dewr û berên Esfehanê
bextspî	rastgo
beyaban	çol, berî, sehra
beyar	bur, mus
beybûn	bebûmok, texlît gul zer bêhnxweş caran bo dermanî bikar dihêt
beyder	bêder, coxnî, koma genimî bo cencerê

beyhûde	bêhûde, mefile, bêmifa, bê feyde, pûç
beyik	rewt, gers, stûma zirav û dirêj
beyindî	beyindir, bizin, yan miha sê salî
beyî	destpêka derketin, şînbon ya helezî bazdan
beyîk	mîkroba ko bi çavî nayêt dîtin, kirmê biçûk
beytar	ajelsaz
beytik	texlît çuçik e, navbera xanî û avahiyan da dijît
beytilşa	kevin, peritî
beytûle	bêkes û mal
bez	çewr, qelewî wek dungî, perûk don
beza	lez, bezîn, bezek, lezîn, lezdar
bezandin	xar, bezîn
bezdarî	qelew
bezdayî	têrbez, qelew
bezaz	firoşkerê perûkan
bezek	belavbûna zû ya nexweşiyê, kulbûna tîj
bezer	bezirbûn, wendabûn
bezim	awaz, aheng
bezirxan	givaşgeh
bezîn	pêşbezîn, hevbirkê, bazdan
bezîniş	xemlkirin
bezm	aheng
bezmik	devgirê pezî, kehrikê kirnî
bezmişk	gen
bezok	lezok
bez û benîşt	dermanê birînan
bê	tê, bêyî
bêageh	bê mûçe, nişkî
bêalî	nêtar, bêlagirî
bêalîkar	bêlagir
bêar	pûç
bêaram	bêhnteng

bêaramî	bêhntengî
bêav	dexlê bi baranê tê avdan
bêavûrû	bêabrû, bêşerm, bêxîret
bêayîn	bêbawer, bêol
bêbanû	serkan, derbeder
bêbas	bêşon li ser wenda, berze
bêbask	bêçeng, bêkes û kar bêpişt
bêbav	bê bab, bijî, bêjî, piç, pûç
bêbavekî	rikdar, xiniz, bêbext
bêbayan	bêqam, fort
bêbawerî	bê olî
bêbazarî	kêm kirin û firotin
bêbeha	bêqam, fort
bêbehayî	bêtewşî, berbad, bênirxî
bêbehre	belengaz, perişan
bêbend	rewa, helal
bêbendî	rewayî
bêber	xirş, stewr
bêberî	xirşî, stewrî
bêberwa	xirpo
bêber û dawî	herdemî
bêbeş	bêbehr, bêparî
bêbeşî	bêbehrî, bêparî
bêbext	şeşperdar, xiniz
bêbextî	xinizî
bêbin	bêkok, bêbinyat
bêbinî	nekeç, nekiç
bêbîlan	biçûk, zaro
bêbir	bêyad
bêbûngeh	bê bunyad, bêbinyad
bêcan	bêgiyan, kan
bêcanî	bêgiyanî, mitî

bêceger	bêcî, bêwar, bêkêr, nedicîhda
bêcerg	tirsonek
bêcir	bêrewişt
bêçare	bêhêz, bêşivan
bêçarî	bêhemdî
bêcot	bêkêlan, bêzevî
bêçav	kore
bêçax	bêkat, demê kêrnehatî
bêçek	neçekdar
bêçekkirin	ji çek xistin, ne çekdar kirin
bêçix	xizar, here
bêçî	pez û bizinên biçûk, berx û kehrik
bêçîk	tembel, sist, lawaz
bêçir	bênewişt, bêakar
bêdad	sitemkar, zînat, zordar
bêdadî	zordarî
bêdar û mal	hejar
bêdas	bêkar
bedaw	nemir
bêdawî	nemirî
bêdeng	mit, kip
bêdengî	mitî
bêdengkirin	mitkirin
bêderman	bêhêvî
bêdest	bêşiyan
bêdestî	bêhemdî
bêdev	lal
bêdil	tirsonek
bêdilxwaz	neviya bê arazû
bêditxwazî	arezû
bêdiro	ji nişka ve
bêdunde	bê biçûk yan zaro, kurkunde

bêedeb	bêşerm, bêfihêt
bêesil	bêkok, bêbab
bêetlahî	bêrawestan
bêfatereş	bêceger
bêgane	biyan, bêguhdan, bêguhdarî, guhnedan
bêfedî	bêşerm, nû qayim, bêfêhêt
bêfedîtî	bêşermîtî, nûqayîmî
bêfer	bêtewş neçare
bêguneh	bêsûc, bêtawan
bêgav	kotekî
bêgavî	helketin
bêhevber	bêhember, bê mînak
bêhêl	bêhêz
bêmijandin	pişkandin
bêhêsayî	bêvesihîn
bêhêvî	bêzar
bêhiş	koden, havêlendî
bêhişdar	dermanê tezînker
bêhişketî	dilgirtî
bêhn	bihn, ban, hişa difnê, ximximkê, bo naskirina tiştî
bêhnteng	Enirî tore
bêhogir	bêheval
bêhtir	pitir, gelektir, zortir
bêhûde	besûd, bêfeyde
bêja	axaftinker
bêje	peyv, peyiv
bêjek	sindoqa stranan, gramofon
bêjelan	evîniya helbestî
bêjen	bişkartin eşkerekirin
bêjende	axaftinker
bêjgotin	berhevdan
bêjin	zugird

bêjinî	zugirdî
bêjî	bijî, pûç, pîç, zarokê nerewa
bêjing	serend, dabjan, hêlek, elek
bejnok	bihistok
bêjok	bêjgotin, berhevdan, axaftinker
bêjwer	kardarî, kargêriya berjewendiyê
bêkar	bêtor, bêşol
bêkarî	bêşolî
bêkes	kesok, sêwî, yekane, yekta
bêkesî	yekaneyî, yektayî
bêkêf	bêmad
bêkêfî	bêmadî, mirîto, şepirze
bêkêmasî	tekûz
bêkêr	bêxêr, bêhûde, bêtewş, bêfeyde
bêkês	bêkeys, bêkêr, kêrnehatî
bêkês û fesal	bêrêzikî
bêko	ji bêyî çawa be
bêkovan	bêxem
bêkûl	bê êş, bê derd
bêl	bol parçeyek ji kerê pezî
bêlan	bêavahî
bêlayî	nêtarî
bêlan	çol, bêxelk, merbel
bêlane	bêlayî mirovê kes nezan bû war
belaş	bêleş, bêten
bêleka	bêhejmar, bêqam
bêlesan	texlît dar
bêlûte	govend, helperkê
bêmad	mirûs, mirito, pest, dilzan, qilot
bêmadî	mirûsê, pestî
bêmak	bêdayik, kehnikên dayik nemayîn
bêmahmend	bêmînak, qetlaz

bêmal	derbeder
bêmar	nexweş
bêmehir	bêşokirina rewa
bêmaye	hejar, belengaz
bêmêr	bijin, şomekirî
bêmimet	bêgazinde yan gileyî
bêmirês	genî
bêmîne	yekta, bêheval
bên	bihn
bêna	bêdawî
bênahî	binayî, dîtin
bênamûs	bêabrû
bênanûxwê	nankor, siple
bênav	bednav, navtoyî
bênavî	bêbeha
bênayî	bînayiya çavan
bênder	bêder, coxîn
bêndervan	pasvan, yan şehneyê bêderê
bênefs	çil, çilek
bênfireh	aram
bêngir	belgê nawendî, belgek pan e bo zikçonê baş e
bênijîn	xilmas, xewa sivik
bênivêj	jîna di mehikê da
bêniyaz	dilpak, seyran
bênîş	pîrozkirin
bênteng	enirok
bênxweş	bêngulavî
bêol	bêbawer, bêdîn zindiq
bêolî	bêbawerî, zindiqî
bêpal	bêbinyat, bêberpalk, bêpiştgir
bêpar	bêtiv, bêbeş
bêpare	nabot, memdebûr, qelaş

bêpayan	bêdawî
bêpele	keç
bêperke	bêperge, bêhemdî, bêhişî
bêperwa	bake, dilêr, wêra, aza, bêtirs
bêpêc	rastgo, rastbêj, nesteq
bêpêçî	rastbêjî
bêpêjn	mit, bêqerqeşe
bêpişk	tirsok, tirsinok, tirsonek
bêpişt	bêpiştevanî, bêberpalkî
bêpîvan	bêpayan
bêpîvanî	bêhejmar
bêqam	bêpîvan, bêhejmar bêsînor
bêqar	zehmet, sext
bêqinyat	bêsaman, bêaramî
bêqiram	bêkes, hejar, bêxudan
bêqidoş	destreş
bêqisûr	tekûz, temam, twaw
bêqûdoş	bêpîrozî, destreş
bêr	xêr û xweşî
bêr	bêl, merbêl, dolemer
bêra	beredayî, tewtewe, derbeder, serserî, êperî
bêraman	gewc, hol
bêramanî	gewd, holî
bêrbêr	gaziya pezî bo şîr dotinê
bêreng	pêtî
bêrengî	pêtîtî, zerbûn
bêrê	nerewa
bêrêyî	nerewayî, neasa, neremek, ladayî
bêrêz	nerast, bêrêzik
bêrik	merbêl, yan dolemera biçûk
bêrim	gola çiyayî
bêrî	Jêqut, dotin

bêrîk	berîk, kûrik, girfan, awaz, demê dotinê
berîkbir	diz
bêrîvan	dotinvan yan dotinkara pezî
bêrm	bermek, gola avê, yan baranê
bêrpirs	bersiv, welam
bêrû	şermîn
bêrûmet	bêşerm, bêabrû
bêrûmetî	bêabrûyî
bêrzan	texlît heleze
bêsebir	bêaram, bêhnteng
bêser	nehişikî
bêserûber	bêrêzik
bêserûbin	ne goncaw
bêserûşop	bêserûşon winda berze
bêsincî	bêakarî, bênewiştî
bêsî	bêxwê, nexasime mast
bêsêm	bêsoz, li ser gotina xwe namîne
bêsûc	bêguneh
bêsûcî	bêgûnehî
bêş	bac, xogî, beş, dabeşkirina karî
bêşdar	berçav
bêşerm	bêfêhêt, delqîn
bêşermî	bêabruyî, kirêtî
bêşkirin	dabeşkirin
bêşkirî	dabeşkirî
bêşdike	dabeş dike
bêşêl	ci l bê ser û ber
bêşên	bêşiyan, bêhêz, bêtiwana
bêşûke	dergûş, landik
bêtar	bobelat
bêtaw	bêhêvî, bêhîvî, bêhêwa
bêtawan	bê sûc, bêguneh, pak

bêteqûreq	bê bergirî
bêterşe	ne piştrast, guh nade
bêteşe	bêhemet, bêqîm, bêhêz
bêtêl	bêsîrn, birûsk
bêtêlek	bêtel, birûskek
bêtihn	bêtîn, bêhêz, lawaz
bêtir	pitir, zortir, gelektir
bêtirî	zortirî, gelektirî
bêtirkirin	pirkirin, zortirkirin
bêtirkirî	zortirkirî
bêtirs	wêra, aza, boke
bêtirsî	wênayî, azayî
bêtirs	bêtewş, bêhûde, bêfeyde
bêtişt	wûcdar
bêtiv	rûtkirî, bêbeş
bêtixûb	bêsînor
bêtîn	bêgermî
bêtor	bêkar
bêtoz	zelal, sahî
bêvac	bêvên
bêvên	bêbinyar
bêvil	poz, kep, difin
bêvirî	bêwirî, nexweşê li ber mirinê
bêwar	derbeder, bêcih
bêweç	stewr
bêwejin	bîjin, jinbî, bî, jina mêrê wê mirî
bêweş	bêeger
bêwican	berdewam
bêwij	berdewam
bêwîne	mezne mirov
bêxar û pêç	bêdeng û girêç
bêxew	bênivistin

bêxwedî	bêxudan, bêxawen, mişmer
bêxêr	lawaz, bêsûd, pîç
bêz	şiyan, dilçîn
bêzan	lal, şepirze, xudan
bêzarî	xemdarî, bêzimanî, sosret
bêzav	nehez, şenî, zinx
bêzayend	nenas, mavê, bê nêr û mê
bêzenav	bêzirav, tirsok, newêrek, bêhinav
bêzihûm	bêbez, bêqelewî
bêziman	lal
bêzî	bêzû, bêrîkirin, yan xwarinekê ya jinek zikpir
bêzîn	bêxurcezîn (hesp)
bi	li (daçek e) ji bil
biba	perîna canewerî
bibaşin	berperç, berhelistî
bibaye	li ber ba ye, encam nezan
bibe	çêbe, lêkera ferman
biber	araste, berhemdar, du pan
bibezane	miha perîn
bibîhn	bîhnxweş
bibîr	jîr
bibore	derbas be, bibexşe
bicarek	hemî pêkve
bicerg	perûş
bicî	bicîh, rast, esehî, binecî
bicîanîn	pêkanîn, binecîkirin
bicîbûn	bicîhkirin, peresendin, dabînkirin
bicîkirin	Bicîbûn dabînkirin, tenabûn
bicîkirî	tena
bicîkî	deverî
biçek	çekdar
biçelengî	bi çalakî

biçkov	bişkok, qopçe
biçeng	binçeng, kefş
biçrik	nanê bi ronî qelandî
biçûk	bêbîlan, mindal, zarok
biçûkî	zarokî, mindalî
biçûknan	nanê biçûkkirinê
bidardakirin	daleqandin, sêdarekirin
bidardakirî	sêdarekirî
bidarvedike	sêdare dike
bidebdebe	bi meznayî yan gewneyî
bidehker	rast
bidizî	nihênî
bifêz	fort
bigaye	çêla golikî dixwaze
bigoşt û gewde	mirovê qayîm
bigotin	zarekî
bih	bihok, mîweya req û tirşa wek hermiyê
biha	nirx
bihar	behar, buhar, werzê salê
bihare	alat
biharî	beharî, ji werzê beharê
bihavil	bifeyde
bihawaz	merd
bihayê navî	nirxê her bi navî nerastî
bihayê sincî	nirxê akarî yan rewiştî
bihevî	pêkhatî
bihevdok	bacdarê posteyî
bihevre	pêkve
bi hiş	hişdar
bihêrek	demê berê, katî, pêşîn
bihistin	guhdarî, sehkirin
bihîstek	guhdar

bihîstî	guhgirtî
bihistok	telefon alav
bihîv	bahîv, mîweya bi berik ko kakil tê da ye
bihn	bên, bêhn
bihndar	bêndar
bihnek	bêhmek, bîstek, gavek
bihnfireh	benfireh, aram
bihnî	gulavî
bihmist	pişkandin, biniştin, bênijîn
bihn lêhatî	gumanbar
bihno	bihndar
bihnijî	xilmaş, bênijî
bihnûn	gûlên bêhnxweş, gulavî
bihovîtî	dirindaneyî, dijwarekî
bihîz	zevî, parastin
bihûde	bi sûd
bijamg	mijulang
bijamdin	dilbijandin, dilçûn, arezû
bijare	aşêf, helkêşana giyayê
bijî	bijû, bijyo, mûyê dirêj ê ser stûyê hespî
bijî	her sax bî yan sax be
bijî	temberî
bijiya	arezû, viyan
bijîn	dilçûn, petî
bijîşk	bijîşek, doxtor
bijîşkî	doxtorî, pijişkî
bijîjgeh	pijîşkxane, fermangeha pijişkî
bijîşkname	kaxezka fermana pijîşkî
bijok	solîne, xunce, xar, bijkuj, bergê gulê
bijûn	saxlem, xorakdar
bikel	çêla goliki ji gayî dixwaze
bikêf	şad, kêfxweş

bil	ji bil têne, netê
bikul	belengaz, reben
bilandin	dilmiyakirin
bilandî	dilniyakirî
bilanok	bîbî, bîbok, pîbok
bilate	berate, genî, kelex
bilbal	texlît helez e
bilbiz	helale, xizêm
bitexş	ber yan kevirek hêjaye
bilez	lezdar
bilêc	bilêckirin, kuştin
bilêcdike	dikuje
bilêk	ba û berf
bilêvan	zikçûn
bilbil	balindeyê dengxweş
bilbilînek	lûlik
bilind	berz, bala
bilindbêj	dengmezinker, yan gewreker, bilindgo
bilindbîn	berzîxwazî
bilindbûn	berzbûn, balabûn
bilindek	helbir, nîşan
bilindgeh	berzdir, yan cîh
bilindkeş	navdar, xêrxwaz
bilindkirin	berzkirin, balakirin
bilindkirî	berzkirî
bilinddike	berz dike
biliya	mitbû
bilîmet	fêris, jîn
bilq	peqok, bilqik, peqîşk
bilqdan	peqîşkbûn
bilqik	peqişka avê
bilqitî	kembax

bilûr	alava meziqeyî
bilûrvan	meziqevanê bilûrê
bimbim	dengê topê
bimij	şîr bide
bimirmij	gula mirariyê
bimû	têr mû
bin	binî, jêr
binan	berdar, zevî
binanî	binyat, keçî, binik, binaxe
binanîn	daketin, kofîkirin
binar	benar, binyat, rexê çiyayî
binûtaz	binyat, jêr
binav	noqav
binavbûn	noqîbûn, jêravbûn
binavkirin	noqîkirî, navlêkirin, navdanîn, nav lêkirî
binavûdeng	navdar, pêgotî
binax	jêrxak
binbal	kefş
binban	sapite, binmiç
binbar	jêr berpirsê
binbeş	jêre beşker
bincame	rûbar, pişkar
bincametî	piskarî
bincer	pate, li ser milî yan şanî
bincik	binçik, kirasê ber baranê nemam teraş
binçeng	binkefş
binçe	binemal, babik
binçok	nefsik
bindar	jin, li ber zordariyê, sitemî gelê dagirkirî yan bindest
bindarî	zordarî, sitemî
bindarûk	sîbera li bin darî
bindest	dagirkirî, kotîkirî

bindestî	kotitî
bindestkirin	kotîkirin, dagirkirin
bindestdike	kotî dike, dagir dike
bindûv	çermê navdayê dûvî, kilkê
binecî	hevwelatiyê resen, binelî
binerd	jêr erd serdab
binerdik	kartol, pitat
binêkar	sakar
bineriye	bizina nêrîxwaz
bingeh	kok binyat
binfiskî	pîşkarî
bingehînî	binyatî
bingêr	gayê gêrekirinê
bingûh	nexweşiyek vegir, pejbûna livika nik guhî û livika gilêzê
binhêl	layê jêrî
binik	belgên, jêriyên, tûtinê, bingeh, şaperên masiyê
binî	keçiya qîzê
binîvî	nîvekî, nîv nîv
binkiras	derpiyê jinê
binkovek	melbend, navbend, gok
binkol	alûde, kolek
binkulk	hiriya pûça veçirandî
binpêl	navbera dest û kêlekê
binpişt	tatiyê bin xurcezînê
binpost	bin çermê mirovî
binsêv	texlît zerzewat yan sewze
binrax	firçe
bintaz	zanîn nûçe, ser û şon
bintotî	texlît tirî
binteng	pate, perûk yê bin tenga dewarî
binvekolan	pîşkarî, ewanî
binyad	binyat, reh, rih, kok, bineret

binyadkar	daner
binxanî	serdab
binzîn	tatiyê bin xurcezîna hespî
biqencî	bi nermî, bi tazeyî
bi aqoç	bi şiyan
biqoç	bi şiyan
bi qoç û boç	derewên bê ser û bin
bir	beş, êl, ref, ker, serket
bira	kek, birader
birabav	ap, mam
biraderî	hevbirayî
biramak	birayê ji dayê
birandin	letkirin, hencandin, dabirîn
birandî	letkirî, hencandî
biraştin	birajtin, goştê êkser li ser agirî dadinin
biratî	biraderî
biraza	keç yan kurê birayî
birazava	hevalzava
birazê	biraza
birbir	parçe parçe
birbirok	hac, çawbir
birc	binyatek bilind û girûvir bo çavdêriyê
bircandin	aşefkirin
birçî	birsî, bêxwarin nêz
birçîbûn	birçîtî, birsîtî, nêzî
birçîbûnî	sov, giranî, xela
birçîdibe	bêxwarin dibe
birçîkirin	bêxwarin kirin
birçî dike	bêxwarin dike
birdî	qamiş
bire	pîv
birek	xizar, sêmasî, parçe, tîp, ker, êl

bireka hesin	xizara hesin yan asin
bireng	rengkirî, rengîn
bireser	serket, temamkir, berpêkir
birev	revî
birê	kar, proje
birêketin	çîn, rêbarî
birêkirin	şandin
bingeh	ker, kert, parçe
birêl	teraşkirî
birih	birû, ebrû, kevaneya muyê li ser çavan
bi rêv	berdewam alîkar
bi rêve	peyhev
birêveçûn	piyase, rêbarî
birêveçuyî	piyaseker rêbar
birincik	texlît genim e
birêxistin	şandin spartin
birêxistî	şandî, spartî
bi rêz	rêzdar, rûmetdar
bi rêzêve	peyhatî
bi rêzik	rêzikî, yasa û nerît parêz
biring	hişk, kûlbûn, req, dijwar
birisandin	riskin, xwîn veresîn
birîn	zam
birînbazî	neşterkarî, nijdarî
birh	tundî, wize, aporî birû, vên, helpe, sexbirî, birîn
birhik	birek, xîzar
birîndarî	zamdarî
birînpêç	birînsaz
birînpêçandin	birînsazî
birînpêçandî	birînsazkirî
birînsaz	neşterkar
birînsazî	neşterkarî

birjon	çermik, qepolk yan berî çavî
birk	paşiya gêsinî, texlît nexweşî
birnawiş	ker, kerî, hov
birûketin	rûberkirin
birûketî	hatî
birûsk	bilêc, pispok, bapeşk
birûskname	nameya birûskî, bêtelî
birxul	savar, danê genimê kelandî û hêrayî
biryar	vebirîn
biryarî	vebirîn
biryanî	texlît xwarine danê birinc û goşt û alat
birye	caniya hespî
biryeser	berdewamkar
birzik	livik, toşpî, hilhilank, alû
bisbisûk	pispisûk, kirmikê şevê
bisemt	kêrhatî, baş
biserîve	cih da, dem û dest
biservehatî	xemilandî
bisir	bêsîre, tiriyê tirşê keskê negihiştî
bisk	perçem, berçem, zulf
biskok	dehmena biçûk a ebayî
biskov	bijkoj
bismar	bizmar, mix
bismarê badek	pêçek burxî
bisûlman	musulman, bawermendê dînê îslamî
bist	pewer, pêvir, pêwir (stêr) şîş, şîşik
bistan	çiçik, memik
bistî	mil, polk, gerû, zilik, şîşê asinî bilindiya navbera dû çiyayan, riha nîva belgê darê
bistaq	mewîj, teyk
bist û mêzin	pewer û mêzîn, nîşanak bircan
bişiwaz	bi rûmetî

bişkartin	Aşkerakirin
bişkavtin	vekirin, bişkoj
bişke	dergûş, landik (bo nivistina zarokî)
bişkeftî	vebûyî
bişkoj	bişkov xunce, pindik gopke, mêvok, qopçe
bişkojkirin	qopçekirin
bişkivîn	vebûna gulan
bişûnde	paş
bişûnde kişandin	paşveçûn
bi şûnde vegerandin	zivirandin
bi talent	jîr, zîrek
bi tav	tavkirî
bi telaş	şepirze
bi ten	zirxkirî
biv	dengê hişyarkirina zarokî
bivar	beymar, nexweş, nesax
bivaştin	helandin, qijilîn, vebuhujîn, dahêznan
bivaştî	bişavtî, qijilandî, helandî
bivebiv	debgê lerzê
bivêmevê	çewa be, naçar
bivir	tefşo, tevir
bivirî	li ber mirinê
bi vî awayî	hosa, wilê, wisa
bi vî terzî	bi vê rêbazê
biwartin	ketin, çinîn
biwartî	ketî, çînî
biwarîne	bêje, baxive
biwêj	nîv yan nimçe risteya hoker
biwêja daçikî	kêş û kêşayî, barê daçikî rêziman
biwêja hokerî	nîvristeya lêkerî barê hokerê rêziman
biwî	bi nêrî
biwê	bê mêyê

bix	peyva tirsandinê
bixar	bilez
bixatir	ûxêr
bixavî	tisî, bi tenê, bê tiştek dî, nanê tisî
bixçik	perûkê çarkirî, boxçik
bi xeyd	enirîn, torekî
bixêrî	kolîn, rojîn
bi xurtî	bi kotekî
bixwe	ew bi kesê xwe
bixwebûn	xwe çêkirin, mirovê pêşketî
bixwer	sûd, mifa, feyde
bixwîn	tawanbar
bi ya min	bi hizra min
biyanî	bêgane, nenas, ji derveyî welatî
biyanbeş	kertê xudanê ji derveyî welatî
biyar	xudan dost yan heval
bizav	livîn, colanewe, xebat
biyaşkirin	dirûvkirin, nastandin
bizavkirin	xebatkirin
bizavtin	biziftin, livîn, tevgerek, bizawtin
bizdin	qetîn, tirsîn
bizdandin	tirsandin
bizdandî	tirsandî
bi zend û bend	zeblek badayî
bizin	pez
bizingî	meznatî
bizdok	tirsok, newêrek
bizîşk	bijîşk
bizivandin	arhandin, handan
bizivandî	arhandî, handayî
bizmarok	bizmarka goştî di pêyîda derdikeve
bizme	bazin, elqe

bizmar	mix
bizmik	serdevk, celew, serdifin, hevsar
bizor	bi kotekî, bi xurtî, bi zorî
bizot	sersot, agir
bizrûk	pirzik, zîpik, germişk, pizoke, rîşik
bizû	texlît dar e, leblab
bizûz	xorik xwêrik, xêrk, morane yê sor
bî	bû, çêbû
bibelerz	hişzemîn, nelerze
bîber	îsot
bîberdank	amanê bîberê, filfilê
bîbî	bîlanok, bîbok (çav)
bîca	pûsî, xêlî
bîcad	berek hêja ye
bîçim	bejn û bala, şiklê diyarê mirovî
bîçimkirêt	mirovê netaze, şikil kirêt
bîdad	bêdad, zordarî, sitem
bîgane	bînewer, guhdar, heweskar
bijî	kur yan keçê nerewa
bîjok	gelek şîrî dimêje
bîk	berkên şetrencê, helezek çiyayî
bîlya	dartûn yan çerxa tepkek biçûk di nav da
bîn	bihn, bûn, xewn, bên
bînahî	binayî, dîtina çavî
bînçikî	bêhnbirîn
bîniştin	pişkandin, bênijîn
bînkirin	bêhnkirin
bînkişandin	helmijîn, bêhnkêşan
bînvedan	bêhnderkirin, henasekirin
bênteng	enirok, dehrî, demarî
bîr	birok, yad, kanî
bîra	bîre , avceh

bîrandin	bîranîn, têgehiştin
bîranî	bîrhatin
bîranînek	bîrhatinek
bîrawend	bîranî
bîrawer	bînewer, jîr, zîrek
bîrbir	jîr, zîrek, şehreza
bîrdar	xuyî, rêziman
bîreke	hizrek, ramanek
bîrekûj	xirpo, gelho, debeng
bîrewerî	jîrî, bîrhatin
bîrgeş	ronakbîr
bîrhatiyek	hizrek
bîrkirin	yadkirdin
bîrkûr	yad qayim yan xurt, jîr
bîrname	yadname
bîrov	qiltiş
bîrovaçav	nexweşiya çavan, terahoma
bîrtesek	bêaqil
bîrtûj	bîrtîj, jîr
bîr û bawerî	hizr û ol
bîrxistî	li bîr li yad
bîst	jimare ye, deh û deh
bîstek	gavek, kêlik, çaxek, bîhnek, demek, katek
bistemin	ya bîstê
bîstan	rez, cinîk
bîstançî	rezvan
bîşe	dehil, daristan, teraş, bîşî
bîşk	lêker, kar, (rêziman)
bîşkar	kara, rêziman
bîviltepik	difin pan, moç, difin moç, felc
bîzer	texlît benav yan selte
bo	ji bo, seba, ji bona

bo behêr	keviyên berfê yan befrê
bobelat	bedbextî, dote, derd
bobî	boncî, tîle, seyê biçûk
boc	boce, tiwaz, lenger
boçî	çima, çira
bod	darkê wek şirika kelişandî
bodil	xirpo, gelho
boge	golaş, gemş, zoranî, pijan
bogevan	boxevan, zoranbaz, hembaz, gemşo
boke	mêrxas, wêra, aza, dilêr
bokebok	mezinê mêrxasan
bokeyîn	dîn, har
bol	kerî, pez, ga
bolbol	bi xurtî, bi kotekî, bi zorî
bolke	dever, nawçe, herêm
bolik	parçe, giro, pel, koma çekdaran
bomba	narincok ya destî
bombavêj	balafira barankirina bomban
bomelerze	belelerz erdhejîn
bong	fort, çenedirêj, qapan, basimbêj, fêz
bongî	fortekî, qapanî, fêzî
bona	ji bona, bo, eger
boq	zir, pîvaz, rep
boqeboq	qerqeşe
boqil	ling
bor	derbazgeh, rûbar, tatîboz, bergîr, navê hesp ê Memê Alan
boran	beyar, zeviya nekêlayî şov
borandin	têperîn, (dem) derbazkirin
borandî	têperandî
borangeh	kotirgeh
boranî	texlît xwarin e
borank	boraks, tozika spî ya belorî

bonbor	borîn, ûrûr, ûrîn
borc	mûş, mangane
borebor	lere, şeke
borekirin	berkirina tatî
borekirî	berkirî
borek	şamborek, tenikatiya nanê bi goşt û pîvaz yan penîrê dagirtî
bormotk	bêşik, landik
borxane	axir, tewle
borî	buhurî lûle
bose	bewse, elqe, yan bazina ji darê çêkirî
bost	yekeya pîvanê dûrahiya navbera tila beranî û tila biçûk ji lepê destiyê vekirî
boş	pir, gelek zehf
boşakî	gelekî, zehfî
boşbûn	gelekbûn, zehfbûn
boşe	qereç
boşelat	lehî, lafaw, maser, lêzm, lêmişt, avrabûn
boşeyî	boşetî qereçî
boşî	pûşî xêlî
bot	qûn, qork, şikêv
botbot	yariyek, gelêrî, texlît balinde ye
botan	mîrnişina rnezrn a kurdî li Cizîra botan ko nîv dewlet bû serdemê Mîr Bedirxanî
botik	kirêt, (mirov)
box	nêrê ga, deng mezin
boxe	mezin, yan rêber, axa
boxbox	har
bexçe	bexçik, perûkê tiştî dikin nav da
boyax	boye, ronê teyisandinê
boyaxçî	pêlav, teyiskar
boyaxkirin	teyisandin (pêlav)
boyax dike	diteyisîne

boyîte	soxbîrî, guhdarî, lişt, bayexdan, pîte, pûte
boz	kej, çor, şê, (bi ser spî ve)
bozhişîn	şînbaz, gewr
buruskdan	teyisîna birûskê
buruskî	birûskî, bilêcî, gurjînî
buruske	alava dorbihîsê (telefonê)
buha	beha, nirx
buharat	beharat, alat, wek bîberê
buhartin	borandin
buhartî	borandî
buhêrk	şevbuhêrk, şevborandin
buhêzk	berê, rêziman
buhijtin	helandin, qijilîn, dahêzran
buhuk	texlît pêtike
buhurîn	buhurtin, derbazbûn
buhuriye	gehiştiye
buhurname	borînname, derbazname
buhurt	borî, derbaz bû
buhust	bost, pîvana dirêjiyê ji tila biçûk ta tila beranî dirêjkirî kurt
buhuşt	beheşt, bax, çîmen
buhuştî	beheştî, nemir
buhuştin	beheştîn, nîştecihê beheştî
bulbul	bilbil
bundarî	dagirî
bunyad	binyat, nijad, kok, sirûşt, berik
burc	birc
burca belek	burca ber reş û spî baregehê Mîrê Botan
buruncek	zilkê agirberdanê şixate, xêlî, pûşî rûbend
burx	buxuk, zûxûr, xîçik, berik
buyer	helketin, qewmîn, çêbûn
bû	çêbû
bûda	danerê ola budî

bûdan	buyer, yan bûyer
bûdem	kezax, ade, pijilîn
bûdemkirin	adekirin, kezaxkirin
bûdemkirî	adakirî, kezaxkirî
bûjen	navê maddeyî
bûk	xunce, zîpika bin berê çavî bergê gûlê keça ji nû şû dike
bûkamar	kimkime, marmêlke, margês, sosmar, bûkmar
bûkanî	heyv yan meha hingînî
bûkesor	texlît balinde ye
bûkik	bûka zarokan
bûkin	bûk
bûkînan	aheng yan daweta şûkirina jinê
bûn	bûndin, çêbûn, berdewam, qewmîn
bûnbar	hilbastî, axoş, himbêz
bûnewer	sirûştî
bûnegeh	zayingeh, zêd
bûnebûn	bivê nevê
bûqil	ling, teşk
bûra	hevling, tî
bûrbor	barê avê, derbazgehê avê, rûbarî
bûrî	borî, raborî, lêker berê rêziman
bûrîn	çûyîn
bûrûsk	birûsk
bûsîn	mijin, wek şîrî
bûstin	bûhijtin, helandin, qijilin, dahêzran
bût	mût, bûş, doşav, giya bo alîfa zivistanê
bûtik	lûleya darî
bûyer	bûyer
bûyîn	zayîn
bûz	qeşa, cemed, sehol

C

c	tîpa sêyem a elfabêya kurdî
cacim	merş, şemilk, şeflik, tej, ber
cacir	xwarina kejmireka gûz û hingivînî
cacî	jajî, texlît penîr li gel giyakî
cacik	firdik, çîniyên nanî li gel mast
cade	şeqam, rêya rastkir, kolan
cadû	xirs, nêreng
cadûbaz	Xirskar
cadûbazî	Xirskarî
cam	belûr, şûşe
camcamk	carewe, hicolên şipe yan misî cecemk
camedan	bîro dolaba cilan
camekan	pencêr yan ber nîşandanê, firoşgeh
camêr	ciwamêr, ciwanmêr, comerd, nandar, nande, dilvera
camêrî	ciwamêrî, dilverayî
camser	cembar, jemser, tewere
can	rewan, derûn, giyan
canbaz	pehlewan, fêlbaz, lêbok, finaz, çino
canan	dilber, dildar
canbazî	fêlbazî, tinazi
canbazxane	Palewangeh
canbend	girêka derûnî
canbexşî	pêşmerge, canbê zar, canfeşan
canbêzar	pest, mirûs
canbêzarî	canfeşanî, canbexsî
canbêzarek	Pêşmergeyek
canbican	dilsozî, emek, heyran, taswasî, bextewarî
canda	Mir
candar	jîn, jiyan

candar	balbaş. polîs, cendirme, balbaz
canemêrg	lawê mirî
caneşinî	gertûmeşînî, heke tû ne rabî
canewer	cinawer, giyanewer, lawir tebe xudan giyanek
canêrek	dembol, hilik
canfeşan	Pêşmerge
cangiran	lawaz, tembel
cangiranî	lawazî, tembelî
cangirtek	rûhiştin, canbir, yan cangir, firişteyê mirinê
cangoşk	xirar, telîs, kiskê mezin
canî	ciwanî, canik, mêya wek hespî
cankêş	candan, li ber mirinê
cankêşî	candanî, li ber mirinê
cankole	xerperestî, ez perist
cankûşt	kûştxwer, kuj
canpola	wêra, bêtirs, aza, leş polayî
canvejîn	Jiyandin
car	dem, carek, kat, çax
carak	adrês, navnîşan
carcar	demek, li dûv demek
caran	carna, hindek deman
car cara	demek li dûv yekîdî
carcem	nixêv, yan nixava tenik
cardin	carek din dîsan
carekî	bi carekî, yekcar
carekdin	demek din
carî	cêrî, navmalî, xidam, mê benî
caris	bêrûmet kirin, riswakirin
cariskirin	bêrûmetkirin, riswakirin
cariskirî	bêrûmetkirî, riswa kirî
carût	sitifk, mêrbêlk
catînav	navê berdêl, rêziman

cax	derabzunk, derazînk
caw	perûkê spî yê pembûyî
cawbir	perûkbir (meqes) hevring [bo hiriyê]
cawîdan	nemir, herdemî
cawîn	Parêzkar
cawker	tevindar, culhe
cawpêç	qerqer, kifin
caygeh	cigeh, war, dir
caygehanav	navê dirê rêziman
cazû	cadû
ceban	gor, tirb
cebe	posat, çek
cebexane	depoya posatî, yan çekî
cebes	zebeş, şitî
cebol	gebol, xwarinek gelêrî ye
cebt	kok, cift, teraşeke bo debaxê bikartê, coft
cebû	tenûr, bo patina nanî, kelpikê hinarê
cedew	qûner, mexasime li ser pişta dewarî
cedewbûn	Qûnêrbûn
cedewbûyî	qûnergirtî, cedewgirtî
ceger	cerg, maze, mêlak, kezeb, pisa
cegerdar	Dilsoz
ceh	dexlê wek genimî
cehav	avceh, bîre
cehdasî	cehdar, çewdar, xirpok, wilêze, perişt
cehenem	Dojeh
cehderê	rêya rastkirî, cadeya rastkirî
cehêl	nûhatî, newal, herzekar
cehferî	texlît şûr e yan şimşilêr
cehfiroş	mirovê cehî difrşoe
cehîdok	helezek bêhnxweş dijmirg yan xêz kê hiriyê
cehnî	ciwanî, canî, canîk

cehş	caş, kurê kerî kurik
cehşik	Sîpe
cehn	jehr, jar, axo
cehter	cater, catir
cehwer	teyisîna şûrî
cehxwerk	kirmek, çiravan
cehzer	gehiştina guliyên cehî
cejin	cejn, şayî, vexwendin, şahînet
cejna koçbarê	cejna serê sala hicrî [koçî]
cejna newrozê	cejna serê sala kurdî [21 adar]
cejna qûrbanê	cejna haciyan
cejna rojiyê	cejna remezanê
cejna zanê	cejna serî sala zanî, zana îsa pêxemberî
celaqî	doşava tîr
cellad	kotira xiniz
celb	cebal, cebil, herî, teqîn
celbandin	seyandin, herîkirin
celbandî	Seyandî, herîkirî
celeb	tûn, reng, çeşt. kerî, megel. giro, cîn, texlît, ker
celebdar	bazirganê pezî
celq	qelş, kelş, colx
celwa	enirîn, torebûn
celew	gem, lîwan, hevsar, cilev, bizmik
cem	nik, li, bal, kin, def
cembe	kirtûpirt, kelûpel, mita
cembelî	texlît tûtin e
cemcem	camcamk
cemçiqandin	celqandin, hejina avekiyan
cemçiqandî	avekiyên hejamdî
cemcûm	kilox, qoq, kelle, kapol
cemed	qeşa, sehol
cemedan	cemedanî, dersoka pembû, perûkê şaşikê

cemidandin	Sarkirin
cemidî	Qerisî
cemik	cêmik, cêwî, zan yan bûn ya du zarokan pêkve
cempal	serbarê dewarî, barê zêde
cemisandin	givîn, govin, meyandin, riçîn, riçandin
cemî	Meyî
cemser	Tewere
cemisîn	meyîn, givîn, riçîn
cemşid	giyanê rojê
cemtêr	têrek xûrcezînê yan kurtani
cananêr	mîweyek, wek hilîkê
cenawerên goştxwer	cenawerên dirr
cenawerên kayînî	canewerên xonendek yan conker wek huştirê
cenawerên giyaxwer	cenawerên kirênek
cenbelî	texlît tûtin e
cencûl	têşka hûştinê
cendek	gewde, laş, term, kelex, berat
cendere	alava hilîkirina tevnan
cendexwen	sawir. giyan, tarm, samotk
ceng	şer, cengîn
cengawer	cengbaz, cengevan, şerker, cengnaz
cengawerî	Şer
cengeh	şergeh, qada şer
cengel	daristan, bîşe
cengene	qereç, dome, boşe
cengî	Şerî
cengeman	efserê stûnî
cengemend	koşemend, xebatker
cengeştî	geştiya şênî
cengevan	şerker
cengîn	şerker, mêrxas

cenhiştir	Hiştinga
cenîk	bisk, zulf
ceniqandin	veciniqandin, terpilandin, hiltirîn, tertilandin
ceniqîn	veciniqîn, terpilîn, hilfirîn
cer	kedûn
cerb	Non
cerbez	bêşerma, ziman tal, gewc
cerbezî	bêşermî, gewcî
cercere	alava gêrckirina dexlî, wek genimî
cercûr	şehê fîşekan yan gulleyan
cerde	pelamar, êrîş, talan, nijde
cerdevan	keleş, rêgir, nijdevan
cerg	kezeb, ceger
cerge	elqe, xelek, çerx, cixiz. çemere, bazne, govek
cerenix	kêş, bizav, şer
cergebez	kezeba biraştî, govendek kurdî
cergekulî	kulbûna kezebê
cergêsoj	dilovan, mîhreban
cergêsojî	dilovanî, mihrebanî
cerisandin	bêrûmetkirin, riswakirin
ceridî cirid	pêşbezîn, hesp
cerro	yariyek kurdî
cevat	civat, civîn, kombûn
cevandin	civandin, komkirin
cevandî	civandî, komkirî
cet	çewt, hele
cew	hevring, cewbira hiriyê, texlît masî, cewr
cewahîr	gewher, elmasa hêja
cewcew	seyê cûdakirî
cewdik	meşk, dovavk
cewek	cok, cû, cihok
cewher	Gewher

cewherber	cewherkevir, berê gewherî
cewî	stirk, şiniz
cewr	cew,
cewrik	kudik, tîle
cewseq	rêya têr rêbarî
cewşen	bezm, lec, neberd, şer, ceng
cex	bextiyarî, jiyana nayab
ceydik	texlît cil ceyndik
cez	cêz, tibabek ji tovî
cezme	pêlavek dirêj
cêgir	şûnvegir, birîkar
cênik	gulî, perçem
cêniş	Şahzad
cêxî	hevzik, hevalzik, cênik
cêz	pîvek, genim
cêzût	Girdav
cibe	kirasê oldarî
cibû	nêre canewer
cidî	texlît çek e
cigare	tûtina pêçayî bo kêşanê, cîgare
ciger	ceger, kezeb, mêlak
cigermij	Bêbext
cigermomî	mombûna cegerê, nexweşî
cigersoj	cigerşewitî dilovan
cih	cî, war, dir, nivîn
cihan	cîhan, dinya, gîtî
cihanbo	afrînderê dinyayê yan cîhanê
cihandar	xunkarê dinyayê, yan cîhanê
cihangîr	xudan, xweyî, yan xawenî dinyayê
cihbûn	cîbûn, tenayî, aramî, aştî, seqmgîrî hedan
cihda	cida, dem û dest
cihderk	jêder, derhênan, dakolîn

cihdûk	helezek bêhnxweş e
cihê: ciyê	Cudabûn
cihêbûn	Cudabûn
cihêbûyî	Cudabûyî
cihê cihê	Cuda
cihê dike	qayîm dike
cihêkar	kargeh, karxane, cudakar
ciheko	ciyêko, şûna
cihgirtin	Cihbûn
cihgirtî	tena, seqamgîr
cihgîr	tena aram
cihgîrî	berdêlî, şûn, birîkarî
cihgûhartin	dir berdêlkirin
cihgûhartî	Berdêlkirî
cihiştin	çûn, royiştin
cihiştî	çûyî, royiştî
cidihêle	Diçe
cihkirin	qayim, pitew, girdan
cihkirî	qayimkirî, pitewkirî
cihnişîn	cêgir, birîkar
cihnişînî	Cêgirî
ciht	cot, kêlan
cihtkirin	kêlan cotkarî
cihtkirî	kêlayî, cotkirî
cihtdike	cot dike
cihû	cihî, bawermendê ola mûsa pêxemberî
cil	kinc, pot, kiras
cilarî	Girîngî
cildirûtin	Cildirûn
cilev	cilew, hevsar
cilgir	hilawîstoka cilan
cilşok	alava cil şûştinê yan balavê

cilşûştin	cil paqijkirin balav
cil û mil	xir û mir
cilwe	kitêba pîroz a êzdiyan, bûka karkirî
cilwegirtin	karkirina bûkê
cimcim	livîn, lere, hejîn
cimcime	qorî, comaq
cimêr	nûgiha, ciwanmêr, herzekar
cincil	ava sepîkirî
cincilî	sepîkirina avê
cindî	mêrxas, dilêr, bedew, ciwan, spehî
cing cing	çing çingringandin, peldeng, çingîn, ziringe, ving
cingal	daristan, dahil, bêşe, bîşe, rêl
cinêqandin	veciniqandin, ceniqandin
ciniq	Terpilî
ciqir	nûqayim, req [mirov] hov, rûhişk, bêşerm
cir	xapore, kewzî, elalet, girs, qelebalix
cirandin	tengbûn, teskbûn
circir	doxîna, şerwalî
cird	mişkê çolê
cirdîxezal	Herwel
cirîd	pêşbezîna hespan, pêşbirkêya hespan
cirîda leşkerî	pêşbirkêya çekdarkirinê
cirm	bed, bedxo
cis	cibt, gêç
cispan	werzîş, yarî, geme
civakî	civatkî, komelî
civan	jivan, jiwan, sozdan
civandin	Komkirin
civandî	Komkirî
civangeh	Kombûngeh
civanok	Civat
civar	komek, giroyek civakî

civat	komel, encûmen, civak, giro
civata bajarvaniyê	komela şarewanî
civata bingeha	komela cihikî
civatname	nivîsîna kombûnê
civata milletan	civata neteweyan
civata mîmîdekan	civata nûneran yan şandyaran
civatnişîn	daniştinekî an jî rûniştinekî civatê
civatok	civata biçûk
civatzanîn	civatnasîn, komelzanî
civciv	çiveçin, dengê fîşekan yan gûlleyan
civîn	Kombûn
civîndar	Komker
civînok	Civat
civiya	kom bû
civît	Çiwît
civîtçî	firoşgerê civîtê
civîtî	çiwîtî, reng, şîn
ciwan	xûrt, law, genc
ciwanî	bedewî, lawî, cihnî, cana, canik
ciwantir	lawtir, bedewtir
ciwanga	conega, gayê law
ciwangolik	golikê serjêkirinê
ciwanmêr	comerd, dilvera
ciwazî	ciyawazî, têvelî
ciyawazkirin	cûdakirin
ciwer	cûher, cihor, xeltik, xiltik, çentikê şivanî yan alîfê dewarî
ciwêlek	çîna karkeran pale, proleterya
cixare	cigare
cixarekêş	cigarekêş, mirovê cigarê dikêşe
cixiz	rêz, dir
cixecix	dengê hindek balindeyan
cixirkêş	neqşeker, nexşker

cixizkirin	neqşekirin, nexşkirin
cixizkirî	neqşekirî, nexşkirin
cixizdike	neqşe dike, nexş dike
ciyan	cih, mitêl, nivîn
ciyek	direk
ciyêz	cihaz, rehel
cizdan	çizdan, kîskê para, çentikê para
cî	cih, war, dir, der, dever
cîcî	cicîna, li vir û dera ha
cîdar	cêgir, birîkar
cîde	dicîda, cihda, dem û dest
cîdewer	qiblename, pirkar yan pirkal
cîgane	qereç
cîgirtin	tenayî, seqamgîrî, aştî
cigirtî	tena, seqamgîr
cîguhartin	cîgûhêr, pêkguhartin
cîguhartî	pêkgûhartî
cîhiştin	çûn, derketin,
cîhiştî	çûyî, derketî
cîdihêle	diçe
cîma	paşma, paşket
cîmayî	paşmayî
cînav	pironav, ranaw, ranav
cîngane	qereç, dome, boşe
cînîşîn	nîştecê, akincî
cîq	çûçikek biçûk reş e, zerzirî
cîq cîq	dengê çûçikan
cîran	hevsî
cîraz	dera kêrhatî
cîwar	baregeh, jîngeh
cîwelek	ebeboz, geda, sîwelek, hejar
cîyî	cîkî, direk

cîwe	sîmav
co	cok, cobar, şaco
cobar	lehiya zivistanê
cebir	cûbir, xişokê axê dibire
cografî	erdnîgarî, erdnasî
cokik	coka biçuk
col	kerê têkilê pez û bizinan
colank	hêşk, Landik
colandik	hêşka biçûk
colik	kerê biçûk
com	zom, tîr, xelk
comasî	marê avî
comerd	dilvera
comerdî	dilverayî, destvekirin
conega	parone, ciwanga, cenger, gayê dû salî
conî	cohnî, hawîn
cor	cûr, awa, texlît rêbaz
corekî	perûşî, dilgermî
cot	dû, kêlan, her dû gayên kêlanê
cot bi cot	dû bi dû
cotekî	dûdû, dûwane
cothevrok	pirze, bawiş, li kêlanê
cotkar	cotyar, ladîv
cotikî	zîtirk, tekan, pehîn, tîsk. tîzk, zîtik
cotkirin	cotkarî, kêlan, şûkirin
cotkirî	kêlan
col û cobar	kêlan
covan	avdêr
coxînan	heyva hezîranê
coxîn	Bêder
coxîngeh	cihê bêderan
cûda	cihê veqetandin, ciyawazî

cûdakirin	ciyawazkirin,
cûdakirî	ciyawazkirî
cûda dike	ciyawaz dike
cûdabûn	ciyawazbûn
cûdabûyî	ciyawazbûyî
cûda dibe	ciyawaze dibe
cûher	cihûr, ciwer
cuht	cût
cûle	col, kerek ji pezê têvel
cûlge	cûlhe, nijnî tevinkarî, honan, raçandin
cûlgeçî	cûlheçî tevinkar
cûnih	gûrz
cût	cotik, gav, çol
cût dike	çol dike
cûtkirî	çolkirî
cûwanmêr	dilvera
cûz	leyîztin, qûmar
cû	cihû, cihî, bawermendê ola mûsa pêxember
cû	cût, cûtin, loçikandin, çûwîn
cûtî	loçikandî
cûçik	çîçik, çîçelok, biçûkên mirişkan
cûhesin	texlît maden e
cûmaq	debûşê linc
cûmasî	texlît masî ye
cûmik	alav yan amêra tevinkarî
cûmikçî	cûmker, tevinker
cûmker	cûlheçî
cûmkirin	noqkirin
cûrnkirî	noqkirî
cûn	rengê zîrêçî, qorqoşmî
cûnî	cohnî, hawin
cûr	cor, cew,teqlît, terz

cûrecûr	têvel
cûtker	lêgeran, peygerîn, verastkirin, pasadan
cûve	cîwe, sîmav
cûx	çûx, fason, perûkek hirî bijînê
cûzan	gîzan

Ç

Ç	tîpa çarema elfabêya kurdî
Ça	çay, çê, ciwan
çaboq	ling
çaçûl	kon, çadir, xîret
çadir	kon, xîvet
çadirgeh	kongeh
çak	çê, pak, qenc, rind, delal, baş
çakî	pakî, qencî
çakîtî	pakîtî, qencîtî
çaktir	qenctir, baştir
çakbîn	geşbîn
çakbûn	qencbûn
çakbûnî	qencbûnî
çakkirin	başkirin, qenekirin, sazandin, çarekirin
çakûç	kûtek
çakwerî	rastî
çal	çehl, kort, kolan, korik
çalak	çeleng, zever, çapik, gorbir, livok
çalakî	çelengî, çapikî
çalav	çala pîsavê li malan, sarinc li ser çiyayê kolayî
çalemeşk	avî, xunav, xûsar
çalik	korkek biçûk
çalkirin	veşartin
çalkirî	veşartî
çal û çeper	asêkirinên li dewrûberên serbazgehî
çalûk	todirk, devî, stirî, dir
çalûs	pesinkar
çam	kaj
çamedan	dolaba cilan

çan	zengil, qoçan
çand	kişt, kiştûkal, daçandin
çanda	rewşenbîrî
çandî	daçandî, tovhavêtî
çandebar	zeviya kêr çandinê tê
çandiyên	kiştûkal, helezên çandî
çandok	çinok, alava dirûnê
çandiyar	kiştkar, cotkar
çanîkût	zengilvan
çap	kevne pîvan
çapan	texlît perûk, xizneyê gewr, zirx
çapemenî	karê çapkirî
çapik	lezok
çapikî	çalakî, çapikayî
çapker	çapvan, çapder
çapkirin	çapgerî
çapkirî	çapemenî
çaplî	texlît tifeng
çapmenî	pirtûk û rojname û kovarên çapkirî
çapos	lêxoş, desthejandin
çapxane	çapgeh
çaq	paq, çim, qit, ling
çaqçaq	çeqçeq, heste
çaqpêç	lingpêç
çar	jimare çar
çara	çarem
çar bi çar	çar car çar
çarbûn	xuyabûn, diyarbûn
çarbûyî	diyarbûyî, xuyabûyî
çarçek	biçek, çekdar
çarçik	çarînkirin
çarçev	rixêv, yan teqîn yan qor

çardar	darbest
çardeh	deh û çar
çardehî	çardehem, çardehemî, çardehemîn
çardeşevê	heyva şeva 14, heyva çardehê
çare	çehre, çêbûn, çarekirin, şiklê rûyî
çareberg	çarebar, çêbûn
çareçar	hercar, çar
çarega	koma sêwiya, komek stêran
çareger	çarekar
çaregerî	çarekarî
çarek	carek, yek car
çarekirin	çêkirin
çarekirî	çarekirin
çarenûs	çarenivîs, mafê xwe biryardanê
çaresaz	çareker
çarewe	camcamok, hiçolên dawetê govendê
çarex	kart
çargavî	çarbazî, çûna hespî
çargayî	cot, kêlan bi çar gayan
çargopal	lêdana çarînekiya daholê
çargoşe	çarçik
çarhawîr	çarmedor, hawirdor, ji hemû layan
çarhêlgirtin	dorgirtin, gemaro
çarik	xafik, hezar, dapûşin
çarix	çarox, pelav
çarî	çarem
çarîçî	kiryarê pezî
çarik	çaryek, çarêk
çarke	kirasê demê şerî
çarkindêl	silkesor, şilindir
çarkûnce	çarpansû, çarçikê endezyarî, depreş
çarlep	çargavî, çarbazî

çarlepkî	çûna ser zikî wek zarokî
çarling	çarpê
çarmedor	dorgirtin
çarmekirî	çarmêrkî
çarnikar	kemereya çarlayî
çarpa	çarçik
çarpê	teba dehbe
çarpîne	texlît govend
çarqozî	çarkojî, carkoşe
çarrê	dûrê, rê çiqbûn
çarmisimtên binyat	her çar la, bakur, başûr, rojhilat, rojava
çarşemb	çarşembe. roja çarê ji hefteyê
çarşû	çarşî, bazar
çarwa	xudan yan xweyê çar pê
çat	paçik, qeftik, pate
çaterê	rê birîn
çatkêş	bista paqijkirinê
çatî	texlît kotre
çav	çeşim
çavbelek	çav şîn tarî
çavbelî	jîrî
çavbeloq	zoq û çav derketî
çavbeq	çavzîq
çavberk	çavik, berçavk
çavbikil	çav kildayî
çavbirçî	zikonî, cilek, çilês
çavbîn	çav vekirî
çavbînî	têbînî
çavboq	çav zil
çavçep	çavşaş
çavçepel	çavdêr, çavpîs
çavçeplî	çavpîsî

çavger	alode, çavder
çavdan	nîşankirin, bi çavî, bîbîka çavî
çavdar	çavdêr, serperişt
çavdarî	çavdêrî
çavdarîkirin	hêvîkirin
çavê çîçekê	texlît tirî ye
çavêş	çavkulî
çav êşî	jana çavî
çavê ga	texlît helez
çavgirtin	guhnedan, berê xwe wê ve dide, çav meqandî
çavgirtî	çav neqandî
çavê girtinek	çav naqîn
çavhar	bed, zikonî
çavhişîn	çavşîn
çavhîz	dîtina alode
çavik	ber çavik
çavîr	bi xwe
çavînok	çav kul yan lêdayî
çavjark	gomanbar
çavjêdan	dest jê berdan
çavjêdayî	dest jê berdayî
çavkal	çav şîn, tarî, [li gel piçek sorî]
çavkalî	çav şîn tariyî
çavkew	çav ciwan, wek çavên kewê
çavkirin	çav neqandin
çavkirî	çavdêrkirî
çavkitik	texlît helez
çavkul	çavpenman, olyan yan amas
çavlêbûn	armanckirin bo lêdanê
çavlêbûnî	armanckirî bo lêdanê
çavlêker	dexisok, qîrok, komreş
çavlêkirin	dexisîn, dexş. Komreşî

çav li rê	hêvîkar, bendewar
çavmak	texlît helez
çavmat	çavşaş
çavmirmirk	dîtin lawaz
çavnebarî	dexs, dexsîn, komreşî
çavneqandin	çavpêkirin, çavneqîn, çavlêdan
çavpehn	paşketî, erknekir
çavpêketin	dîdar
çavpêkirî	çavneqandî
çavpêl	lawaz, kotî, hêvişandî, kemterxem
çavpîk	lawaz, kotî, hêvişandî, kemterxem
çavpîk	xirpo, gelho
çavpîs	dexsok, dawên pîs
çavqût	çavek peqandî
çavreş	çavê reş, tarî
çav reş belek	çavê reş tarî
çavreşok	gûn rûvî, texlît helez
çavrê	bendewar
çavrêkirin	bi ber bûn
çavronî	pîrozbayî
çavsaz	bijîşkê çavan
çavsazî	bijîşkiya çavan
çavsor	har
çavsorî	harî, tirskarî
çavşaş	çavçep
çavşaşî	çavçepî
çavşikestî	çavpêl
çavteng	çikos
çavtengî	çikosî
çavtêbirîn	şiyan, tiwana
çavtêbirî	armanckirî
çavtêr	dilniya qimbon

çavtêrî	dilniyayî, qimbonî
çavtijîbûn	pesendî, hijmekarî
çavtirek	çirsîn, neqa, çavî, gavek
çavtirsî	tirs, sam, hevjîn, bizd
çavtirsok	tirsonek
çavtûj	çavtîj, dûrbîn
çavtûjî	çavtûndî, dûrbînî
çavvekirin	wûryayî, hişyarî, agahdarî
çav vekirî	wûrya, hişyar
çav zan	cavsaz
çav zerk	çavşaş, çavbiloq
çaw	qolek, hişke helez bo beristeyî bi kartê
çawa	çilo, çira, çon
çawbûn	rengdêr
çawabûn	rengdêrî
çawanî	çiloyî
çax	gav, kêlik, bîstek, demek, katêk
çaxek	carek
çaxûbeng	ewcê lawiyê
çay	avekiya vexwarinê helezî ye
çaybest	çaydan qorî
çayçî	çay çêker, xizmetkarê çayxanê
çayger	çayçî
çayir	çêre, çere, koz
çazû	bekoawan, çivo, fêlbaz
çe	amêra biçûkkirinê li dawiya navî
çeç	dest, lep
çeçen	zîwer
çeçik	çoçik, moçik
çehir	şiklê rû û çavan
çehrereşî	bedbextî
çej	miz, tama xwarinê

çek	amêra şerî, cebe
çek	pot, kinc, cil, qoçan
çekbend	çekband, kiras yan komlekî hiçik kûrt
çekçekî	xencerek biçûk
çekdanîn	çek havêtin, şer ragirtin
çekdar	biçek, çek hilgirtî
çekdarî	biçekî, çek hilgirtîn
çekdarkirin	biçekkirin
çekhilgir	çekdar
çekhilgirtin	çekdarî şer
çeknas	cengvan, şerker
çekûçol	amêretên şerî
çekûr	kevlê hişk çekxane, cebexane
çel	hefsar, hevsar, desgin, cilew, rişme, lixav
çela	çelx, çelixte, qîç yan tildana kevriya çiyayî
çelake	gopal
çelcelîxte	têr kevirên nişîv
çelem	şêlim
çetemçît	kofî
çelemtirş	tirşî, hêvên, hewên, haveyn, tirşîne, sihkirî
çeleng	zinc, çalak
çelengî	ciwanî, çalakî
çelenk	lezdar, lezîn
çelî	çêle, peyva ajotina çêlê
çelk	gemar, kirêt, qirêj, gend, kotî
çelkî	qirêjî, gemarî
çelkirin	gemarkirin
çelpandin	çelpîn, zile, çimaq
çelpandî	zile lêdayî
çelpî	şelandin, keleşî, rûtkirin
çelpînî	dengê zilehê yan çimaqê dengê lêdana masiyê di avê da
çelqandin	çelqîn, keyandin, hejîn

çelqeçelq	dengê hejîna avekiya, wek dengê meşkê
çelqiya	bar bû
çelte	çenebazî, pibêjî
çeltik	çentikê biçûk
çeltûk	birinc, di nav kelpîkî da
çel û çûr	rahîlan, êrîş (dest bi sergirtin)
çelûz	şor, avekiya şor, sîr, xwêkirî
çelûzî	şorkirî, sîrkirî, xwêkirin
çelwerî	mezinkirin, fort, port
çem	rûbar
çemandin	daqûlbûn, xûzbûn
çemandî	xûzkirî
çember	çembil, çemil
çemberî	barkês, gûhêzoka barî
çemçik	çoçik, moçik
çemçûr	mêşek mezin e
çemik	ço
çemin	xûzbûn, daçemandin, çivandin
çemkane	yariyek wek hokî
çempal	kûrtanê dewarî
çempil	binçeng, kefş
çem û qem	rûbar, rewtek
çen	çene, zenî, erzînk
çend	tibab
çenberî	barkiş, gûhêzok
çençûz	rezîl
çendak	demek, katêk
çende	çendek
çendek	tibabek
çeng	mist, qemç, gemiş, pî, mil, bal
çengal	çingal, qolf, niklok
çengdan	çimkirin, bazdan

çengûlep	pelandin, desdan
çente	bendik, cem, torbe
çep	layan rexê çepê, dijê rastê
çepal	çolik, tevne pertûk
çepandin	moçik, tijîkirin
çepandî	ladayî
çepan dide	ladide
çepbîr	çeprew, çepo
çepçepîşk	marê pinîkirî
çepek	biloz, êlek
çepel	nahend, kirêt, bed, pîs
çepelî	pîsî
çeper	sênc, tan
çeperû	kozik, tan
çepilkan	dest qûtan
çepik	dest kutan gûrzik
çepokaş	dar, êzing
çepolan	penc
çeqabil	xebtûkoş, koşik, bizav, xebat
çeqaçeq	dengê çekî, çeqûçeq, teprep
Çeqandin	teqandin, teqîn, dengê fîşekan
çeqçeq	dengê aşî
çeqçeqok	darê bi berê aşîve girêdayî
çeqçeqoyî	loleyî
çeqçiq	çiqeçeq, dengê sotina darikan
çeqel	torî, torik
çeqleber	şikêr. hezaze, têr kevir
çeqil	çûqil. çiq
çeqilmast	dew, mastaw, mast û av têkilkirî
çeqne	darek teraşî
çeqû	kêrik
çer	çewa, çilo, çon, çira, çima

çerb	ron
çerbdest	hûnerdest, qayim
çerçek	alava jenînê yan veçiqandinê, jenîngeh
çerçirandin	jendin, jenîn
çerçirandî	jenandî
çerçî	firoşyarê gerok çemçî
çerek	piniyên spî
çerez	tovê bijartî
çerixandî	tehisî, hilisî
çerxîn	tehisîn, hilisîn
çerm	eyar, post, kevil
çermçî	gemarçî, gemarkar
çermelaq	çermok, goştê lawaz
çermik	pezde
çermiqandin	qirmiçandî
çermiqî	qirmiçî
çermîn	kevlî, postî
çermok	lawaz
çerpandin	givaştina dikilokî, tifeng
çerpandî	givaştî, teqandî
çerpdest	hûnermend zîrek
çert	bê awarte
çertkirin	awartekirin
çertkirî	awartekirî
çerx	alava hesinê, xilênke, xoloke, dartan, felek
çerxa kêvjaleyî	nîsanek bircê ye
çerxkirin	hesankirin
çerxkirî	hesankirî
çerxî	pareyek kevin zîv e
çerxçî	hesankar
çerxtûn	amamek misî
çerxûfelek	derd

çerxvan	rendevan
çespandin	zelqandin, venûsin, resandin
çespandî	venûsî, resandî
çespîn	venûsin, resandin
çeşm	çav
çeşme	kanî
çemek	kejmîrekek derman e
çeşît	tûn, reng, cor, şikil
çeşmik	berçav, çavik
çeşte	awaz
çetare	çitare, kirasê avirmiş
çete	mijde, cerde
çetel	çartel, amêra xwarina
çetik	kîskê biçûk
çetin	dijwar, zehmet, sext
çetinbûn	zehmetî, sextî
çetir	kon, çadir, xîvet
çetin	sext, zehmet
çetinbûyî	sextbûn, zehmet bûn
çetînî	sextî, zehmetî
çetîr	çîn, xelek
çetû	nêr
çevir	qirês, gejmar
çevîn	çemîn
çevrebî	texlît spîndar e
çevrîmk	hevîrk
çevt	çewt, şaş, hele
çewdar	cehdarî, xirpok, perişt, wilêre
çewêlek	zarû
çewt	lec, ladayî, hele
çewtbawerî	ola hele
çexçûr	texlît helez e

çexer	şûna li ser rê
çeysî	teyisî
çezrandin	çandin, avakirin, şînkirin, serîdan
çezrandî	şênkirî, avakirî
çê	baş, qenc, pak, çak, xweşik, rind, sipehî
çêbûn	pêkhatin, berpêbûn, diristbûn
çêbûyî	pêkhatî, diristbûyî
çêj	tam
çêjtin	tamkirin
çêjtî	tamkirî
çêjik	têjik, mû yan striyên jijî
çêker	diristker, çêkirox
çêkirin	Diristkirin
çêkirî	afrîde, diristkirî
çêdike	dirist dike
çêl	çêlik, çîçelok, mêya gayî manga çêlê
Çêlek	manga çêlê
çêlê	peyva ajotina çêlekê
Çêlî	biçûk, zarok
çêlçûk	çîçeloka çûçikê
çêlkirin	ravekirin, şîrovekirin
çêlkirî	ravekirî
çêldike	rave dike
çênî	çênik, çînî
çênîkirin	çinîkirin
çênik	cênik, lacan
çêr	xeber, dijûn
çêra dike	dijûn, xeber dibêje
çêrandin	çerîn, çerîn
çêrandî	çerî
çêre	çayir, koz, giya
çêrende	çêrînkar

çêrok	çîrok, xebrojk, efsane, roman
çêrçêrok	mamik
çêrokbêj	cêrokvan
çêroknivîs	romannivîs
çêroknas	çêrokzan
çêrt	zelq, zilq
çêş	xweş
çêtir	çaktir, baştir
çêtinok	mavê hevyazî, rêziman
çêyî	qencî, çêyîkirin, xêr
çêyî	qencî dike
çêyî girtin	rûmetkirin
çêyî girtî	rûmetkirî
çêz	çêj
çi	çiya,pirsyarê, kîşk
çixweş	çend xweş
çibûq	sebîl
çiçek	hinek, piçek
çiçik	memik, gupik
çiçkan	çikçikan, texlît çûçik
çîdar	pêbend
çidem	çigav, kengê, kengî
çift	destreş
çifte	cot tifenga nêçîrê
çiftî	dest reşî
çik	parçe, ker, rep, bêav, kanî an ku zûwabûn
çikandin	repbûn
çikandî	repkirî
çikandin	ziwabûn, zuhabûn
çikandî	ziwakirî, zuhakirî
Çikçikandin	amadebûn, lêkdayîn, pêkhatî
çikçikandî	amadeyî, lêkdayî

çikçik	dengê demjimêrê yan katjimêrê
çikîn	miçiqîn, berbperçî, meviyan, newîstin, qebûlnekirin
çikû	çinkû ji ber
çikûs	çindûz, gerte, degel, rijd
çikmiz	mizgirtî
çil	lîk,fîşk, jimare çil, kilmîş
çilak	pozberan, gopal, difin, xwehr
çilap	pêşekiya balindeyan
çilapek	tekûz, xemilî, çepal, şeng, lewend, cindî
çilçilî	texlît balinde ye
çildûk	birinc di nav kelpîkî da
çile	çille, çil rojên zivistanê mîva zivistanê
çilem	çilemîn
çilek	bênefs, zikonî, çilês,
çileyê paşîn	çileyê dûwem
çileyê pêşîn	çileyê berê, çileyê êkê (yekem)
çilê	milê, gulistêrk, yarî yan gemeyek kurdî ye
çilê çilê	parçemik, çekçekîle
çilik	telîsek, biçûke torbe
çilîk	avirmişê bijîn yan petî asinê pola rondik, kirîn
çilîq	çiq, liq
çilk	dilopek av
çilkek	firek av
çilkandin	dilopkirin
çilkandî	dilopkirî
çilkiya	dilopkir
çilm	lîk, lîçik, kilmaç. kîlmîş, lîl
çilmî	lîkî, kilmişî
çilmkirin	fişkirin
çilm dike	fiş dike
çilmisandin	çilmisîn, qirmiçîn, çirmisandin, rengçûyî
çilmisandî	çilmisî, çirmisî, rengberdayî

çilmîre	dar yan asine pişt derî kod
çilopûn	çewan
çilobûnî	rengdêrî
çilokebab	texlît xwarin e
çiloreş	belgên darê berûyê
çilpirk	zik beliya canewerî
çilpî	kirmokek xişok
çilpandin	kezaxtin, bademkirin, lêlkirin
çilqandin	hejandin
çilqandî	hejandî
çilvirîn	geşbûn, teyisîn, xuyabûn, diyarbûn
çilvirî	yaxî
çilwerî	mezinkirin, fort, port
çilxatûn	texlît giya ye
çilyaran	texlît çûçik e
çim	bazdan
çima	çira, ji boçe, bo çî
çimako	ji berkû, çûnkû
çiman	şikestin, çemîn
çimçîr	hêsk, hêlekan, bereyişk, berdeqanî, kevirkanî
çimdar	xwedî sim, simdar
çimkî	belko
çimik	barista axê
çinar	sac, texlît dar
çinbil	çembil, destik
çinçinak	çinçinok, kêz, kêzik, jina ber kurtiyê ve diçe
çinçing	dengê amanên mis
çinçlî	ava zelal
çindar	beraz, yekane
çing	sinc, camcamk, çeçemk
çingal	niklok
çingandin	camcamk lêdan

çing çing	dengê camcamkê
çinqîn	lerîn
çinîn	helgirtin
çinok	dirûnker
çinkizandin	şaşbûn, xûnagir, neseqamgêrî, gelş, sergeran, tevdan, şilejan, têkçûn
çinkizandî	şaşbûyî, gelşbûyî
çinvin	axaftina bê têgihiştin
çinvinok	gilîvan, gazinderker, gilîkar
çinwî	rêya rast
çipik	peşk, dengê ketina dilopên avê dilop
çiplandin	birîn
çiplandî	birî
çiprîk	sax, çiqûl, çiqil
çipirt	ûr
çiqako	her çend ko
çiqas	çemd
çiqîn	kela germê
çiqçiq	dengê kelîna ronî
çiqil	çiq, çaq, çilîq
çir	dengê dûtina pezî
çiqilk	çiqî biçûk
çira	çima, boçî
çirandin	dirandin
çirandî	rexne, dirandî
çirav	pirik, teqne av
çirax	çira, bilêse, xetîre
çinçir	dengê şirika avê
çirçirk	sîsirk
çêrê	yariyek bazînê
çirês	texlît helez e
çirîk	dengê têlan, lere hawar rake

çirîn	kelîsîn dirîn
çirîsk	qirisk, pirîsk, çirisî, pêt. kilpe, pilîse, bilêc
çirik	şirik
çirisandin	teyisandin
çirisandî	teyisandî
çirîsî	teyisî
çirîş	zirêç
çirîvirî	dirhayî
çirk	taw, yek ji şêst hûrekê saet
çirkandin	vaçirîn, jenîn, pembû
çirkeçirk	dengê şikestina daran
çirokirin	beha yan nirx guhartin
çirmiz	zehmetiya mîzkirinê
çirpîk	texlît balinde ye ji mirişkê piçeke mezintir e
çirpandin	kezaxtin, bademkirin
çirpandî	kezaxtî
çirnûs	venûs, resan, pêgir, nasan
çirs	çirûsk, pirîsk
çirmisandin	qirmiçîn
çirmisandî	qirmiçî
çirp	çiqê dahêlayî hatî xwarê
çirpî	keprika mêweyê tirî
çirqiz	mirqiz kirmê beharê
çirt	pirbêjî
çirtîn	dirhayî, peritî
çirtikî	peritandî
çirtûn	derçe yan derîna avê ji aşî
çirûk	kêrnehatî, xirab
çirûnek	şirînak, şirik
çirûsk	teyis
çinvandin	belevekirin, pertkirin
çirvandî	belavkirî, perkirî

çiriya paşîn	çiriya dûyem, heyv
çiriya pêşîn	çiriya yekem, heyv
çit	rep, rawestayî
çitare	perûkê avirmîş
çitçito	texlît bazdan e
çitkirin	bazdan
çitkirî	bazdayî, repbûyî, rawestayî
çito	çitow, çitû, çitûv
çitoyî	çewayî
çitpit	mêr û mê, pestêner, yan givaştokê genimê şamê
çitûn	çewa, çilo, çina, bo çi
çiv	fêlbazî, xapan, dekekar, badana jinê li çûnê
çivandin	girnijîn, girjbûn, badan, li çûnê
çivandî	girnijî, girjbûyî
çivane	çep, rê
çivanok	badan pêçan, lolan
çivçiv	qelebalix, jawe, girêç, qêr û qij
çiveçiv	dengê çûçikan çixçix
çivîk	balindeyek, biçûk, çûçik, çûk
çivît	reng, yan boyeya helezî çiwit şîn
çivir	çewr, qelew têr ron
çivîçk	balindeyek kirmikan li ber avê digre
çivo	çiv
çiwext	çi çax, çi dem,
çiwîn	çûn
çixim	perçek, parçe
çixrandin	berhevdan, rawêjî, rawêjkarî
çixrandin	daberzîn, azandin, hêriskirin
çixiz	rêz yan dir bi xameyî
çixiz	çemere
çiya	koh, şax
çiyayê agir	agir pijîn

çiyayî	xelkê çiyayî
çiyayok	çiyayê biçûk
çiye	belê, çi heye
çizîn	dax
çî	çi ye
çîç	pakî, narînî, kiçînî
çîçek	gulçîçek
çîçelaskî	leş, lawaz, çiqal, pezê biçûkê lawaz kû goştê wî nayê xwarin
çîçkî	çîçekî, hinek, piçek
Çîçik	çîçelok, çûçik
çîçirk	kêz
çîk	şilîq, çîm, qît, pirîsk, spiyatiyek
çîkî	gavek, katêk
çîl	lat, zinar, hîm, kevir, kelokotî, giyayek
çîlan	hiçkê zirav û dirêj ê kirasî
çîleçip	rêya çep û çirî çiyayî
çîlgewre	spî
çîlk	êzing
çîlik	qitik, gîlik
çîm	giyayên mêrgan
çîmen	bax bexçe
çîmengeh	zarostan
çîn	elqe, rêzika civakî
çînçolek	hêska biçûk
çînçîn	çerx, elqe, xelek
çînatî	regezperes
çînek	danek ji xwarinê
çînik	balindeyek avî reş
çînî	kalot, ferforî
çînîfiroş	firoşyarê kalotî
çînko	totya [hêmanek mêrtalî spî ye]
çîp	çaq, hestiyê lingî

çîplaq	çiplaq, ling zirav yan barîk
çîprût	ling rût, teşk rût
çîr	zûr, zûrîn, rewîn
çîran	fermanrewayê aza
çîrçirk	kêz
çîrçirk	çing çing, dengê vêketine didanan
çîrçîr	dengê dirandina perûkî
çîrçîrok	çîvanok
çîrg	çirpîk
çîrik	hirmî, karçik
çîriş	texlît helez e, zîriç
çîrkîn	çîrçîrk
çîro	gihandina dû perçeyan
çîrok	çîvanok, roman, efsane, serborî
çîrokvan	çîrokbêj, çîroknivîs
çîrokzan	çîroknas
çîrik	dartûn
çîrt	zelq, zilq, derg
çirt dike	zilq dike
çirtkirin	zilq kirin
çît	perdeya navbera jin û mêran li konî texlît perûk
çîtek	peşk, perek nivîsînê, lûleyek biçûk
çîtme	xeml
çîvanok	serborî, çirçîrok
çîvaz	şimik, pêlan, sivik
çîççîv	dengê çûçikan
çîvîn	dengê borîna gulle yan moşekê
çîvir	pirjan, bêqam lawaz
çîvok	dûrû, rûbaz
çîxkirin	çîzkirin, mildan, dandest
çîxkirî	çîzkirî, mildayî
çîxdike	çîz dike, mil dide

çîz	mêşa dewaran peyva mildanê yan dandestî
çîzbûn	sistbûn, mildan, dandest, herifîn
çîzkirin	bindestkirin, kotîkirin
çîzdike	bindest dibe
çîzme	cizme, pêlava lingdirêj
ço	peyva hajotina dewarî
çobir	kore, dar helgir
çoçik	moçika biçûk
çoçî	çûçî, peyva dibêjin zarokî kû rane
çoçîda ronişt	çarmêkî ronişt
çogan	çov, çomax, gopal.
çohey	peyva ajotina kerî, guh dirêjî
çok	ejnû
çokandin	rûniştina çarmêrkî
çokanî	rûniştina li ser çokan ejnûyan
çokdan	kenoş
çok dide	rodine
çol	berî bej, biyaban
çolbir	rê kurtkirin
çole	leyistik, leyiztin, henek, yarî, galtekirin, tirane
çoleçin	badayî
çolex	çalak
çolexî	çalakî
çol û hol	çol û bol, gund
çomax	çermik, dardest
çon	çawa, çilo
çong	darê şivanî
çop	dest bi serda girtin, zordarî
çopî	govenda bidarî, keçika serê govendê
çopîk	çûpik, xirpo, gelho, gêl
çoqil	şoqil, baqil
çor	girê biçûk, zîrê nizim, bilindî, pezê kej

çort	çors, derew, zir, qelp
çortan	mastê ziwa û xwekirî keşk sûrtan, penirê hişk
çotik	gopal
çox	çûk, texlît perûkê stûr e
çoxe	palto
çu	tû, tewir, êkcar
çukçûk	şing şing, dengê sincê, camcamok
çû	ço, dûrket, peyva ajotina dewarî
çûç	derîna mîzê ya zarokî yan biçûkî
çûçik	çoçik, texlît balindeyê biçûk e, qijole, çivîk
çûçika mast	zelor, sivanok
çûçikê sor	balindeyek biçûk dengxweş, per rengîn
çûçik titelanî	şivankûj, şivan mijûlk, kilaw kore
çûk	biçûk, çivîk, zarû
çûkmasî	qaqilî, bazan newres
çûkitî	biçûkêtî, zarûkîtî
çûmik	amarek dar bo givîn yan meyandina şîrî mexmer
çûndin	çûyîn, wêve derketin
çûnik	texlît pîvek dexlî ye
çûnrayê	dilniya bûn, qebolkirin
çûp	çiv, dek, fêlbazî
çûqil	çiqil, çirpî, şax, çiq
çaq	paq, lingê zelamî ran
çûr	çûre kej
çûser	serket, selal
çûserhev	goncan, rahînan
çûserî	berpebûn, temamkirin
çûn û hatin	borîn, daborîn
çûş	hoş, dengê ajotina dewarî
çûxfiroş	perûkfiroşê çûxî
çûz	çîz, mêşa dewaran

D

d	tîpa pêncem a elfabêya kurdî
da	da ku, ji bo, ji bo ku
da	dê, dayê, yadê, dadê, dada, mama, dayik, gehandî
dab	dav, telhe, yan tora nêçîrvanî
dabaş	lêgeran
dabaşkirin	lêgerandin, nîşankirin
dabaşdike	lêdiqere
dabelandin	daqûrtandin, daûrandin
dabelandî	daqûrtandî, daûrandî
dadibelîne	dadiqûrtîne
daber	pêşket
daberizîn	arandin, têkvedan
daberizînhev	êrişkirina pêkve ya neyaran
dabeş	beşker, jê re
dabeşkirin	lêkvekirin
dabeşkirî	lêkvekirî
dabeşdike	lêkvedike
dabeşker	lêkveker, belavker
dabihîstin	guhdarî, sehkirin
dabirîn	jêbirîn
daborîn	hatin û çûn derbazbûn
daçandin	çikandin
daçandi	çikandî
daçargavkirin	çarbazîkirin
daçek	amraza kişanê (rêziman)
daçemandin	veşartin
daçêkirin	daxwaza dirûstkirinê (bo kirinê)
daçêrîn	çerandin
daçikandin	daçandin

daçikandî	daçandî
dadiçikîne	dadiçîne
daçikiya	qayîm micik
daçûn	daketin
dad	gilî, gazind, sitem, hawar, gav, dav
dadan	vêxistin, radan
dadayî	vêxistî şolkirî
dadide	dideşolî
dader	derxist
dadgeh	civata dadkaran bo rahênana yasayê
dadgeha aştiyê	bo pirsên jiyariyên sivik
dadgeha bala	bo pirsên destûrî
dadgeha destpêkî	bo destpêkirina pirsê
dadgeha gûnehan	bo pirsên tawanên girîng
dadgeha olê	bo pirsên olî
dadgeha şehreweriyê	bo pirsên jlyarî
dadger	nivîsarê dadperwerî
dadgerîn	yasa rahênan dadpirsî
dadik	dayik, dê
dadkirin	sizakirin
dadkirî	sizakirî
dadok	daye
dadperwer	dadî, dad nas, dadwer
dadperwerî	dadwerî, dadî, dadnasî
dadpirs	dadkarê peygerînê
dadvan	dadkar, dadger
dadvanê aştiyê	dadkarê pirsên jiyarîn sivik
dadwer	dadvan
dadwerî	dadkarî
dadxwaz	gilîkar
dadyar	parêzvan, parêzer
daf	dav, tora, nêçîra balindeyên biçûk

dageh	movik
dageha piştê	movikê piştê
dager	servçûn
dagerandin	zivirandin
dagerandî	zivirandî
dageriya	zivirî, hateve
dagerkirin	şolkirin
dagirtin	tijîkirin
dagirtî	tijîkirî
dagîrkirin	leyandin
dahat	hawîş, ayînde, paşor, avrabûn, daket
dahatin	daketin
dahatî	par, behr, beş, dahêlan
dahêlandin	dahilawîstin, anînxwar
dahiştin	dahêlan
dahiştî	lîskirî
dahî	jîrek, çolak
dahol	alava mûzîkêye, deng tê ji lêdana çermê tengejandî bi girêdanê bi nîv stûnekê
daket	nihand
daketin	terabûn, peyabûn, nihandin, dahatin
daketî	peyabûyî, hatîxwarê nihandî
dakeftin	berhevdan
dakirin	dahiştin
dakişandin	nixaftin, verakirin
dakutandin	kutan, qûtan, lêdan, vekutandin
dakutandî	vekutandî
dal	jal, hejar, kesî, lawaz
dalan	navder, rarew, hewdan
daleqandin	daliqandin, dardakirin, sêdarekirin
dalgeh	sêdare
dalxe	raman, hizirkirin

dalyan	pelkirin, daman, riştî
dalyandî	riştî, hete
dam	dav, tor yan telheya nêçîrvanî
damak	zirmak, damarî, jinbav
damal	gemiran, dinkar qêzîvan
damalandin	gemirandin, perixandin
damaliştin	şehkirin, perrxandin
damaliştî	perixandî
daman	zêman, zêmar, daman, kovan
damar	reh, rih, xûndank, demar
damen	gav, bîstek
damxe	temxe, mohr
damxekirin	daxkirin, deqandin
damxekirî	daxkirî, deqandî
damezrandin	danîn, avakirin, binyatkirin
damezrandî	danayî, avakirî, binyatkirî
damezrandin	vemirandin, vekujandin, temirandin
dan	dayîn, bexş
danaskirin	danasîn pêzanîn
danav	çîrok, lêgeran
danberçav	xistinger
danberhev	pîvankirin, beramberkirin
dançîk	kûtilka xav
dander	derxistin, der kirin, diyarkirin
dandest	gehandin, bi dest (kesî)
dandok	danhêrk, savarê zuhakirî
dane	dan, ton, berek, hêja
danek	çinek, dan, xwarin bexş
daner	danyar, nivîser, nûser
daneser	êrîş
danezan	agahdarkirin
daneyê çav	bîrova çavan

daneyê nû	germişk, zîpik, yên herzekariyê
danezanîn	ragihandin
danê sibehê yan spêdê	lexrînî şikandin
danfiroş	alîf, yan alik firoş
dangî	alîfqeh
danhev	komkirin
danhêrk	genimê hêrayî
danik	tovê hûr, lib
daniş	helgirtin, peşedirêji, aramî
danişgeh	zanîngeh, zanko, zemîngeh
daniştin	daketin, losîn, lîs veniştin
danişmend	bikaranîn
daniştî	dahatî, lîskirî, veniştî
danivîsandin	tomarkirin
danî	dana, damezrandin
danîn	damezrandin, şiqitandin
danînber	donpêş, pêşkêşkirin
danpaş	paşxistin
danpêş	pêşxistin
danpiştgûh	feramoş kirdin, hêvîşandin
danrê	dest bi çûnê kirin
danrû	rû bi rû, êkser
danû	danî, genimê kelandî bo savarî
dan û stendin	giftûgo, berhevdan, dan û standin bazirganî
danxav	simêdî, bêzarî, teftî, danê lênayî patî
danyar	daner
dapar	maf demê danê
dapaş	paşxist
dapekirin	mişar, dabeşkirina zeviyê
dapolandin	pelmişîn, sehkirin
daperzandin	êrîş, pelamar
dapîr	pîrik, nenik

dapîroş	pîrhevok, pirê, pîrok, pasparok, pindepîr
dapîroşk	kêzik
dapoş	nixaftin, veşartin
daqolî	kenoş, çokdan, dahatinewe
daqoq	mikût
daqûrtandin	daûrandin
daqûrtandî	daûrandî
daqûlbûn	tekabûn, çokdan
dar	dada, parast, girt, êzînk, dirext, rêl, dehil çavpêkeftin bo danûstandinê
dara ben	darek teraşi benok
dara sihir	texlît dar e (helez) bê ber e
darbest	meşfen, bo helgirtina termî
darbeş	dabeş, parvekirin, lêkvekirin
danbir	êzingvan, darvan
darçik	darkiçik, darê biçûk
darçin	texlît alat e, beharat e
dardadike	sêdare dike
dardarok	gelek hişk
darêj	dariştin, şiklê lêkerî (rêziman)
darêjkan	kefk, qopilk, qalib
darêj	nifiş, beş, şikil, şêwe
darêja fermanî	şiklê fermanî, rêziman, şêweya fermanî
darêja mebendî	şikil yan şêweya mercî, rêziman
darêjgeh	navgeh, rêjgeh
dariftin	sepîkirin, palandin, parzînin, palawtin
dariftî	sepîkirî, palawtî
darfiroş	firoşyarê darê êzingî
dargerînk	texlît dar a helez
dargoşt	dalgoşt, lawaz
darik	mêk, miklok
daristan	rêl, bêşe, dehil

darî	hebûn, dewlemendî
darîn	nîşan, ji darî
darkolk	darkork, darkûtik
darkût	mîrkût
darox	perçeyek ji darî helezî
dar qewan	jenîngeha ji asinî
darsim	pêtik kirmik, yê rihên darê kondik e
dartaş	dartraş, pîşekarê darê
dartûn	çirik, çerxa çalê
darûdest	heval, harîker xizmetkar
darterm	darbesta nexweşan
dartevn	xanota paşî bo girêdana benkî
darûk	kac
darvan	darker, êzîngvan
darvekirin	sêdarekirin
darxûrme	dar qesp
darvekirî	sêdarekirî
das	qalûçik, merendî, amêr û dirûna dexlî
dasend	helketin, bûyer, fesal, car
daser	êrîş, pelamar
dasik	dasok, merendiya biçûk
dasî	heyvikî, cehder, cehdarî, şilêl
dastanvan	nivîser, yan daner dastanan, çîrokên qaremanî
daşik	dehşik, cehşikê makerê
daştin	mêya canewerî bo zêdebûnê (zanê)
daûran	daqûrtandin, hijavtin
dav	dab, şaqûl, telhe, xefk, tora nêşîrvanî daw
davik	dava biçûk, davezelandin, dirêjkirin
davî	nêçîr
daw	kelk, dûv, dehmena kirasî
dawçelq	pezê dong wergerandî demê çûnê
dawek	pîvek, tijî kayê

daweravtin	ziwa, yan zuhakirin
daweravtî	ziwakirî
dawerandin	hejîn, hejandin
dawerandî	hejandî
dawerîn	daweşîn
daweşandin	dawerandin, bakirin
daweşandî	dawerandî
dawet	şahînet, ahenga şûkirinê yan jin anînê
dawî	paşî, dûrnahî, encam, kutayî
dawîanîn	temamkirin, bi dûmahîkirin
dawîdî	dawûdî, gul mirarî
dawîn	dûmahîk, kotayî, dûmahî
dawûdêl	benikê kirasî yan perûkî pişt siwarî
dawpis	selîte, felîte, dêhl, dawînter, tero
dax	deqandin, deq, nîşan, xal
daxe	têkilî
daxdan	daxkirin, deqandin, nîşankirin
daxistin	girtin, pêvedan, dahiştin, dakirin
daxistî	girtî
daxkirî	daxdayî, deqkirî
daxûrandin	xûrên mertal
daxûşandin	xûşin, çûna bi dizikîve, ser zikî
daxûyakirin	ragihandin, diyarkirin
daxûyakirî	ragihandî, diyarkirî
daxwarin	daûran
daxwaz	xwastin, viyan, dawa
daxwazî	xwestinî
daxwazkar	dawakar
daxwazname	skal, bêzarî
daxwe	amadebûn, lêkdayî, likarbûn
day	minîk, maddeyek wek gezoyê dikeve ser mîwe û belgên daran û pûç dike

dayax	sermax, peşedirêjkirin, li ber derdan
daye	dayik, pîrik, dapîr
dayê	dadê, yadê û da, gaziya daykê
dayîn	xilinzer, bexşîn, serek mavmalî yan carî dayen, daye
dayîngeh	zarûstan
dayîtî	daykîtî
daykemar	dêlemar, kimkime
daylan	çawgir, rakêşer, dilkeş, dilber, sosret, nawaze
dazan	pêşniyaz
dazanîn	ragehandin
de	navê lêkerî ku pêkhatine, paşko yê dûv navî, hilo
deb	dep, qeselî, dabeşkirina erdî bo çandina zerzewatî yan sewzeyî
deban	deba, asinê şûrî yan şimşêrî
debance	şeşar, çêke agirî
debe	debû, dizik, amanê parastina ronî yan dosavê
debeng	gelho, xirpo
debo	embara çekî
debûqan	maddeyek debişiye
debreş	depreş, texnivîs, depê reşê sernivîsînê
debûs	derziya bê kûn
debîş	şîrez, stirk, debûş, demûş
def	dahola mezin dep
defdefînk	borîzan
defjen	daholvan
defter	pelpêç, pelnivîs, pirper, deftera nivîsînê
defterdar	hejmaryar, jimêryar
defterdarî	jimêryarî
defterxane	kitêbxaneya jimêryariyê
degel	çikûs, gertex, fêr, jîr, şad
deh	hejmar deh
dehdeh	peyva lêheytandina dewarî da ko bilezîne
dehbe	cinawir, canewerî, dir, goştxwer

dehek	dehyek
dehem	dehemîn
dehemcar	cara dehê
dehf	dav, tor, telhe
dehendî	nehêlayî şîrî ji daykê bi mêtin pez
dehendîkirin	nehêlana mêtina şîrî, ji daykê bi roj û berdana êvarî (pez)
dehka	baca yek ji dehê
dehkandin	nermbûn
dehker	rastî
dehil	devî, bêşe, teraş, daristan, rêl
dehm	dêm, dan, jivan, kar, sîrêj
dehol	dahol
deholkût	daholvan
dehpe	dehbe, har
dehş	cehş
dehwergîr	bacvanê yek ji dehê werdigrêt
dek	fen, pîkan, çûp, çiv, fêlbazi, ewanî, têl
dekan	konevan, siyasî, ramyar
dekem	kêmekem, degmen
dekor	bizina mû navî (dirêjî]
dekûdolav	fêlbazî, deke, çiv, xap, tefre, gomrayî
dekûdolavker	çivo, fêlbaz, dekekar, xapînok
dek û dolavkirin	dekekarî, dilxapî, fêlkirin
delal	xweşik, taze, sipehî, ciwan
delalî	mazdarî, tazeyî
delalok	texlît hirmik
delav	alif, serav
deleme	mast yan şîrê meyandî
delme	dilme, hêka nîv kelandî, palto kortek
delax	temen yan jiyê hûştirê
delende	dezgir, piştî mehrê
deles	dêhl, mêya seyî

delîdoman	palewan, pehlewan (qereç)
deling	devdeling, vekirina şelî, şerwal, yan panteronî li nik pêyî
deliqîn	bêşerm, bêrûmet, rûqayim
delîve	delîv keys
delkî	tiraneker
delqe	nazdarî, ketina ava rûyî
delxe	pêl, şepal
delya	çavladayî
dem	çax, gav, bihn, kat, çaya çêbûyî, dem girtî
deme berê	dema borî
dema boriya	dema çûyî, borî, rêziman
demandin	deman, girtina deheka gundî
demandar	demanvan, demankar
demander	nemir, herdemî
demantirş	demê karî
dema niho	dema noke, vê gavê, rêziman
dema dûr	demê berê, dîrokî, rêziman
dem bi gûrz	yarî yan gemeyek gelêr
demborî	demê berî, çûyî, rêziman
dembûhêrk	borandina demî, li gel hevalan
demdar	demdar, berwext, hekînî, demikî, çaxî
demdemî	mirovê li ser ya xwe namîne
demdirî	devdirî, mirovê destêwerdanê dik, xûnavnakirin
demet	vepêçan yan hepisandina tûtinê
demê ayînde	demê paşaroj, rêziman
demê berê	dema berê
demê mihok	dema niho, demê noke, vêgavê, rêziman
demgêr	yarîgeh, qada pêşbezînê
demik	demjimar, demkêş, katjimêr
demjimarvan	demkêşsaz, demiksaz
dernkêşî	vesihîn, kêfxweşî
demsal	werz

demkî	li demekê
demlik	çaydan, qorî
demokratî	ferman rewayiya gel
demûş	debûş, debîş, maddeyê linc
demyek	demik yan demjimêr yek
den	merkane, cerê kalotê mezinê avê
denav	danav, lêgeran
dendel	sîng, pêsîr
dendik	navik, deyndik, berik, kakil
denggir	bihîstok, dengder
dendûk	Nikil, nukul
deng	awaz, hişa, guhî ya bihîstinê
dengbas	dengûbas, nûçe
dengbêj	stranbêj, stranvan
dengdan	dengîn, navdarî, tîpên dirêjê dengî
dengdêr	tîpên kurt ên dengî
dengedeng	girêç, dinoyek qerqeşe
deng girs	dengzil
denggirsî	dengzilî
denggilhav	hêlan, deynek, hêsk
deng gûhêz	dûr bihîs, telefon
dengî	ji hişa bihîstinê
dengkirin	waje, bêje, gotin
dengnasî	dengzanî
dengpêketin	deng belavbûn yan pertbûn
dengvedan	dengvegerîn
dengîn	navdar nas bi nav û deng
dengînî	navdarî
dengvegirt	tomarker
dengweş	radyo
dengxweş	deng saz yan rêk
dengxweşî	dengsazî, yan rêkî

dengzan	dengnas
dengzanî	dengnasî, zanistiya dengan
dep	depnik, qeselî, parçeyek biçûk ji erdî text
depe	emibar
depedar	darê tepedorê
depê singî	berê sinqî
depreş	depê nivîsînê, wek li dibistanê, dekekar
deqak	ûtî
deqakdan	ûtikirin
deqandin	deq, dax
deqandî	daxkirî, deqkirî, diqûte
deqanok	qutan
deqavil	qutan, derman
deq bi deq	wêneyek wek xû, wek resenî
deqel	çirk, eba, dira, reqa erdî
deqdan	deqkirin, qûtan
deqdeqî	pinî pinî
deqdiqandin	kenandin, bi dapelandina leşî
deqel	çing, dirên reqên zeviyê
deqelûk	şaxê çilo, çiqê dar berûyê, bazdan ji serî bo xwarê
deqena	da ku ne
deqerû	merez, axaftina req
deqîn	dax
deqwir	kejik, texlît bizin
der	cî, şûn, derve, dir, derî, derge, dergeh
derab	kelşa, dîwarî
derabe	cax, tanê pencerkî, şorheya asina pêstirkê yan pêpilokî
derabdan	dirûn (cil)
derab dide	dirûn dike
derabzînk	beh, mavder, derazînka derî
deraha	wêra ha, li vê derê
derahanê	werahanê, li wê derê

deramet	dahatin
derander	vekirî diyar
derandin	vekirin, diyarkirin, dûrkirin
deranîn	derxistin
derav	delav, çalik yan coka ber bo av vexwarina pezî
deravek	bor
deravêtin	derhênan (kitêb mita...)
deravok	derabe, cax
derawa	şêweya lêkerê rêziman
derawa fermanî	şêweya lêkera fermanî (rêziman)
derawa pêkanî	şêweya mercî, hekinî, rêziman
derawa	şêweya nîşanê (rêziman)
derb	hêz, lêdan
derbarê	li babet, li mêr
derbaz dike	diborîne
derbaz	derbazbûn bihûrtin, borîn
derbazbûyî	bihûrî
derbazkirin	borandin
derbazkirî	borandî
derebeg	xwediyê erdek mezin
derbdarî	hêz
derbejî	yekîtî, yekbûn, yekgirtin
derbek	cihda, demûdest, lêdanek
derbeke	tombilk, daholek biçûk
derben	derbend, gelî, rêya di navbera dû çiyayan da
derbend	çenbil, çembil
derbest	girtî, daxistî
derberz	derasa, bûyera ser siroştî
derbider	der û der, dir û dir, yek li dûv yek
derbik	fişek, gulle
derbkirin	derbirîn
derbûn	derketin, peqin

dercaw	xawlî, pişkîr, pêjqîr
derçik	derîzan, derazînk, navder, şemîk, şîpane
derçûn	derketin
derd	kûl, kovan, xem, êş
derdan	deranîn, zan
derdanik	sefok, sepîk, kefgîr, têl
derdega	resava çêlan
dereke	biyanî
derdestkirin	bi dest dan
derdestkirî	bi dest kirî
derdê bê derman	nexweşiya bêçare
derdê serî	serêş
derdkêş	xemdar, dilzar, kovandar
derdkişandin	kovan, êş, azar, jan
derdê kutan	tep
derdê rûvî	rûvî êş
derdilî	nexweşî eger
derdkişandî	êşder
derdmend	azar, êş
derebin	rûnê kizwanê
derebeg	xwediyê rûpîvek, mezin ji erdê
derebegî	xwedîtiya rûpiva mezina erdî
deref	derf, heban
dereftin	pêçav, xuya, diyar
derek	cihek nezan, deriyê biçûk
derende	dirinde, canewerê goştxwer
dereng	paşketî, bo demî
derenqbûyî	paşketî
derengiya rojê	berî nîvro
derengtir	paşketin dem
derengxistin	paşxistin, dubarekirin
derengxistî	paşxistî

derewbêj	derewker, derewîn, derewçî, virker, derewker
derewjen	diristker çêker yê derewan
derew dike	vir dike, rastiyê nabêje
dergane	baca, navketinê
derge	deriyê berîn
dergevan	pandî, pêwan, paswan
dergevanî	pasvanî
dergevane	dergîl, serdevkê amanan
dergistî	dezqîr, xwestî
dergîl	dergevane
dergûş	landik, textê zarokî
dergûşkî	yek barist
dergûzîn	ew têne yan netê
derhatin	derketin
derhatî	derketî
derhoje	derberz, derasa
derhoşî	ser, sirûştî
derik	derxik, nemam, şitil
deriz	derzek, kelş
derizandin	kelişandin
derizandî	kelişandî
derî	dergeh
derîçe	deriyê biçûk
derîk	navketin
derîn	derketin, evrazbûn
derînder	afrînde
derî rê	awarte
derîş	şîrmij
derjevandin	belavbûn, pertbûn, cûdabûn, ciyawazbûn
derketî	derçûyî
derket	çû
derkirin	peqîna perçiftinê

derkişandin	standin, bi zor
derkişandî	standî, bi zor
derkîtok	dar kûtik, balinde ye
derkutk	kirçe yan kûtek derî
dermale	pezê alifkirî
dermalî	dermal, cihaz qelen rehal
derman	maddeyê saxkirina nexweşî
dermandar	dermanbaz, kîmyakar
dermande	bêwar, derbeder
dermanfiroş	xwediyê dermangehê, dermansaz
dermangeh	firoşgeha dermanî
dermankirin	çareserkirin
dermankirî	çarekirî
dermansazî	dermankarî
dernexûn	dernexîn, mil, şan
derodero	der bi der
derpê	timan, deling, heval kiras
derpêç	bergê kitêbê
derpêçker	berginê kitêban
derpêç	xwendin
derpêşkirin	pêşkêşkirin, nîşandan
derpoş	derxûn, qepaxa amanan
derq	zelq, zilq, çirt
derqîl	werqil, gopalî bi werisîve girêdayî bo kêşana gidîş yan termên dexlî
dersdar	derskar, mamosta, seyda, hînkar
dersiling	helezek hilpirjîne
dersok	fotik, poşî
dersxane	xwendegeh, wane
dersta	bîrok, deryad
derşo	derşok, pateyê paqijkirina amanan
derve	li der, derewe
derûn	giyan

dervekî	li derve, derewekî
derwêş	sofî
derwêşî	sofiyatî
derx	layek ji rexê darî
derxik	xûnçe, bişkov, bişkoj, gopke
derxistin	derkirin, dûrkirî
derxûnkî	ser û bin
derya	zerya ava pitiriya zemînê digire
deryaçe	gol
deryadar	serokê gemiyê yan keştiyê
deryayan	gemîvan
deryayî	zeryayî
derz	amêra dirûnê
derzîdan	qotika derziyan
derzik	hajok, zixtik, pêlava taybetî ya siwariyê
derzîlok	texlît helez e, derziya şivanî
derzîkalegê	helezek şolkin xişok
derzîka piştê	kariteyê piştê moregey pişt birbire pirûsk
dest	çeç, lep
desta	bîrok, deryad, yad, bîr
destajo	ram, mildayî
destan	dastan
destar	distar, gêrose, aşêberî
destav	çolik, avrêj
destavêj	havêja bi destî wek narincokê
destavêtin	havêtina bi destî
destbar	alîkarî, harîkarî, yarmetî
destbelav	destberdayî
destben	warîskê qirêdana dewarî
destbend	bazina nivîştiya destî
destbendkirin	harîkarî
destber	desteber, dabînker

destberdayî	destbelav
destbest	dest girêdayî
destbestin	dest girêdan
dest bi dest	pêkve, bi hev re
destbiha	kostekî
destbijartî	helbijartî
destbir	diz, fêlbaz, berîkbir
destbira	hevalê dilsoz û emekdar
destbiratî	hevalîtiya dilsoz û emekdarî
destbirî	dest jê vekirî
destbiser	çavdêrkirî
dest bi serde kêşa	leyandin
dest bi serde kirin	girtin
dest bi serde kirî	girtî
dest bi zêv	çalak
dest bi zêvî	çalakî
destborî	dibêje li make
destçep	çepe, çepan, çepo
destdan	dapelandin
destdanîn	çarekirin
destdirêj	karbidest
destdirêjî	zordar, sitemkar
destdirûn	dirûna bi destî
deste	gorze, qeftik
desteber	destber, bixwegirtin
desteberî	dabînî
deste deste	rêz rêz, kom kom, parçe parçe
destegeh	dezga, alav
destegîr	rêber, berbîn
destegûl	çeple gûl, qeftikê gula
destevan	awa, rêbaz
destevala	destqale, bêkar, binketî

destexan	fotika sifrê nixav
destênavîn	tîpa dûwem
destêdûvk	destikê gesinê
destê yeka	tîpa yekem
destfireh	dewlemend, zengîn
destfirehî	dewlemendî
destgac	destpinîkirî
destgahî hejmarî	destgeha mîriya hejmartinê
destgiran	karkerê hêdî
destgirtin	aborî, kêm xerc dike
destgirtî	kêm xercker
destgîr	dezqîr, xwestî
destgîrî	harîkarî, alîkarî, yarmetî, hawkarî
destgo	destgeh, dezga
desthelat	kar bi destî, hêz ferman rewayî
desthelanîn	berxwedan, berqîrî, berevanî
desthilgirtî	sistgirtin, hêvişandin
desthilkişandin	beskirin
desthilkişandî	dest jê berdan
desthişk	hejar, mendebûr
destik	şûrik
destî	destik
destîkirin	kehî yan kedîkirin
destîkirî	kehî yan kedîkirî
dest jê hilanîn	dest jê berdan
dest jê şûştin	bêhêvîbûn
destkar	çêker, afrîdar, çêkirox, çêkirdarî
destkarî	çêkirî
destker	pîşakar, çêker, sazker
destkevt	talanî
destkevtî	berpebûn, sûd, feyde
destkêş	birîna bi destî, bi destî girtî

destkêşî	rêberkirî
destkişandin	paşveçûn
destkişandî	paşveçûyî
destlerz	destgizgiz, hejîn
destlerzî	destgizgizîn, hejîn
destkûj	serjêker, kûştin, tawan
destlêdan	destlivandin, dapelandin, destkirin
destlibakirin	nîşankirin, bi destî
destlivok	pelandin
destmal	xawlî, pêjqîr
destmiç	kinos, rezîl, çikos
destmêj	desmêj, destnivêj, şûştina berî mivêjkirinê, ya mezin, piştî nivistina li gel jinê, ya biçûk, asayî
destmiçandî	destgirtî, kado, polperês
destnivîs	nivîsîna bi xameyî
destnivîsî	helbest, gatar
destpak	emekdar
destpakî	emekdarî
destpaqij	pak
destpaqijî	pakî
destpêk	sereta
destpêker	nûkar
destpêkirin	seretayî
destpêkî	destpêkirin, nûkarî
destpesbend	bi asinê bendkirî yan girêdayî
destês	destqirêj, xiniz
destqale	destvala, rût
destraz	pêçek
destrêj	destberdayî, tîr havêj
destrêjan	xenêbendan, dawet, ahenga şûkirinê
destsivik	zîrek (di karî da)
destsivikî	zîrekî

destşo	şûştingeh pêşok
destşok	amanên şûştinê, wek mesînî
destşoştin	bêhêvîbûn
destteng	hejar, belengaz
desttengî	hejarî, belengazî
destûpê	heval, harîkar alîkar
destûr	perwend, rêzik
destûrdan	hêlan, rêdan
destûrdayî	rêdayî
destûrxwaz	hêlan yan rêdanxwaz
destûrxwestin	rêdanxwestin
destvala	restqale
destvalayî	binketin
destvank	bazin
destvekirî	dilvera
destvîlk	nerm, stûxwar
destvîlkî	stûxwarî, nermî, mirov
destxet	destnivîs
destxistin	xwedîtî, heyetî xudanbûnî
destxistî	xwedibûyî
deşî	çêbûn
deşnam	xencer, gidêmî
deşo	şotav
deşt	berî, çal, erdê rast û kesk
deştî	niştecêyê deştê navê awazek rnûsîqê ye
dev	dem zar
devberda	razgir
dev bi gotin	dilsoz, emekdar
devbiken	devliken, kenok
dev bi xwîn	dev bi xwîn, kûj, tawanbarê dir
devboş	serdevk
devçeng	devjeng, berhevdan

devçêr	xeber bêj, cinêwbêj
devdeling	devling, vekirina şerwalî li nik pêyî
devdeştî	tepik, rix, ya zuhakirî
devdifînk	bilûr
devdirî	devsar, pirbêj, çenebaz, lewçe
deve	hûştir
devek	nixêv yan serbendên amanan
devekî	zarekî (devkî)
dever	cî, şûn, der, nawçe, herêm
deverû	ketina ser zikî
devêca	çare çi ye? çi bikîn?
devfireh	texlît masiye
devgak	serdevkî gayî
devgem	lîwan, gem, hevsar, celew, lixav, bizmik
devgemî	xwîn germî, perûşî
devgenî	devê bîhn xweş
devgilêz	devê gilêz yan gilîz jê dê xwarî, gilîz dike
devgirêdan	devê bi serdevkî hatî girtin
devgirêdayî	devê bi serdevkî girtî
devî	dehil
devjeng	pepûk, tûtî
devken	kûşad, kenok
devkenok	devken
devkûl	dev kûlî yan kûlbûn
devl	del, weçe, zarû, nevî, newe, nifş, bere, bêçû
devlêkirin	.gez, leq
devlêkirî	qezandî, leq lêdayî
devliken	kenok
devlixab	arçemk, dev, texlît mar
devlok	gezînk, gezok
devmiç	serdevk
devmirî	lal

devnerm	axaftina şirîn
devnermî	xweşgotin yan axaftin
devnexûn	ser û bin, berevajî
devoş	ava pîs, heram
devpênk	difna dewarî cihê girêdanê rişmê serdifin
devpîs	devçêr
devpîsî	devçêrî
devşewitî	tilşewitî, texlît xwarine
devşêr	texlît gûle
devşil	Pirbêj, çenebaz
devûrû	rûyê serî
devşo	avşo, şorbe, girara hejaran
devvekirî	rûqayim, pirbêj, çenebaz
devxwar	lalek, enlî
devxwarî	lalekî
devxendek	vekirina hiçkê komlekî
devxweş	axaftina taze yan şîrîn
devxwîn	kuj, tawanbarê dirn
devzirav	xweş axaftinker
dew	mastaw, av û mast tê kilkirî
dewar	terş, ajel, ker, hêştir, hesp
dewbir	destreşî
dewdank	meşk
dewende	dir, hov
dewij	dewik, kefa ronê kelî
dewkîs	parzûn, sefok yan sepî ya şîrî
dewl	dûhêl, dol, nihala çep û çîr
dewlemend	dewletî, zengîn, jêhatî
dewlemendî	zengînî, jêhatin
dewran	dem, serdem, rojgar, çerx
dews	rêç, şop
dexs	kîn, rik, komreşî, çavreşî

dexsandin	kîndarî, rikdarî, dexsînî
dexsandî	qîrok, komreş
dexil	dahatî, genim û ceh, tov
dexle	tiştê têkilî xirap
dexel	fêlbaz, dekekar, çivo
dexsok	kîndar, rikdar, komreş
dey	deyz, dêz alîfa zivistanê
dey	deng, gotin, bêje
deydik	dêdik, hêsk
deyn	qez, wam
deyndar	qerdar, wamdar
deyndarî	qerdarî, wamdarî
deyndarek	qerker, wamker
deysgîran	dezqîran, ahenga dezgirtinê
deys	dêz, dey, alif
dezge	mêz, doşk, rêbarî, rûçik
dezgeh	destgeh, kar, pîşe
dezgîn	reşme yan rişme, hevsar
dezgîr	dahatî, feyde, sûd
dezî	dezû ta yan benikê pembûyî
dê	da, dadê, dayk, yadê, dayê, hilo rabe dest pê bike
dêbav	dapîr, pîrik ya bavî
dê û bav	dayik û bav
dêjayet	serkeşî, gûnehî
dejink	helez, keskatiye bo xwarinê, reşad
dêkloz	texlît xwarin e
dêl	bedêl, berdêl, şon
dêl	dêhl, mêya se, kitik û gûr û canewerên şêrdar
dêlegûr	mê gûr
dêle hirç	mêya hirçê
dêlemar	kimkime
dêlepiling	mêya pilingî

dêlik	tîleka mêya seyî
dêle se	mêya seyî
dêle şêr	mêya şêrî
dêlî	mehşêl, dar mêw
dêlindêz	şahînet, ya filehan çardehê sibatê
dêm	rû, zeviya xwelî serbaranî girtî bo çandinê
dêmanî	cotyar, (niştecê ne koçer)
dêmarî	dêmehr, zirmak, zirdayik
dêmçîn	çandina dêmî (li ser baranê)
dêmîr	dayka mirî
dên	pêxwas pê rût, bê pêlav
dêr	xêz, rêz, tîx, olgeya rebenan
dêra	nave yan diyar bû
dêran	hejar, mendebûr, daneba, karêjî
dêrandî	danebayî, karêjkirî
dêraye	helbijartin
dêse	bizin yan miha çiyayî
dêw	ehremen hêzdar
dêwbend	niviştiya di dêwan
dêza	zirkeç, nevisî
dêz	cêz, kom, kidîş
di	de, amêra berdanê bo şêweya komkirinê
dibaze	renc dike
dibazin	ked û renc di karî da
dibe	çêdibe
diber	bi awayê
diberde	bi sexbirî
dibistan	xwendegeyek, zanîngeh
dibî	dibe, çêdibe
dicih	di cîda, cîhda, dem û dest
dicle	rûbarê li bajara diyarbekrê dizêt li kurdistanê
didan	diran, didan

didan êş	jana didanî
didan gîr	qira mekîneyê
didan kêş	didan helkêş
didan kêşî	didan helkêşanî
didan kûrmî	yan kirmî didan kilorbûn
didan tûj	didan bir
didansaz	pizişkê didanan
didansazî	pizişkiya didanan
didêrîn	daxwaz
dido	dû
didona	li babet, li ser, li mer
didork	hov
didowa	duyem
difn	poz, kep
difinbilind	pozbilind, fort, port
difin pehn	poz pelixî, difin maç
difir	difre, paye, font, basimbêj, fortek
difre	tifre, fort, port, nexweşiyek hespan fêz
digavê de	cih da, dem û dest
digel	li gel, pêra, pêkve
digelhev	pêkve
digel vî hindî	digel vî qasî, digel vî yekî, li gel hindê
digme	dikme, benik yan tayê badayî
digre	pêve dimîne
dihanamin	rizgar
di her ciyî da	li her derî
di her gavê da	li her demî
dihev daye	leş qayim
dihevde	jina tijî, qelew
dihevdeketî	herifî
dihêvot	parastin
dihmik	texlît darên mîweyî

dihindan	werzîş
dihindanvan	rahênerê werzîşî
dihol	dehol, dahol
diholjen	daholvan
dij	diz, kele, mirûsî, ber, neyar
dijan	mezinbûn
dijber	berhelist
dijgûn	hejar
dijgûnî	hejarî
dijhev	dijayetî
dijmin	neyar, mixrik
dijminayî	neyarî
dijmin	xeber, galgal, çêr, cinêw
dijûn	pîs
dijûnbûn	dijûnê pîsatî, pîsî
dijûnkirin	pîskirin, cinêwdan
dijûnkirî	pîskirî, riswakirî
dijwar	çetîn, sext, hov
dijwarî	sextî, cetînî, hovî
dijwariya givêrê	zehmetiya givêrînê
dik	sekû, hendef, textçik, mitik
dikan	firoşgeh
dikandar	xwediyê firoşgehê
dikandin	gemarkirina kirasî
dikêşe	xem dike
dikinandî	kirasê gemarî, pîs
dikil	pax, tekabo, kenoş, çokdan
diknî	dijûn, gemarbûna kirasî
dikoşim	bizav dikim
diktor	bijişk
dil	endamê belavkirina xwînê di leşî da
dilamet	erk, kar

dilar	diler, aza mêrxas
dilarî	dilêrî, azayî, mêrxasî
dilawer	aza
dilaza	wijdan serbest
dilazar	xemdar
dilbawer	bawermend
dilbaz	dildar, dilkêş
dilber	dilkêş
dilberî	dilkêsî
dilbest	dilcan
dilbeste	pest, mirûs, mirîto
dilbêdar	wûrya, hoşyar
dil bi êş	şepirze, hejar, belengaz
dilbijandî	dilcûyî
dilbijok	bêrîker
dilbijokî	niyaz, dilçon
dilbikul	xemdar, kovan
dilbirîn	dilşikestî
dilbî	texlît hêjîra baş
dilçûn	dilbijandin
dilda	şaş
dildan	tazeyî dilovanî
dildar	dilber, evîndar
dildarî	dilevîn
dilêr	mêr, êkde, kamêran, mêrxas, aza
dilêrî	mêrxasî
dilêş	jana dilî
dilêşandin	dilêşî, zehmetî, rencdarî
dilfireh	peşe dirêj, aram
dilfirehî	peşe dirêjî
dilgerm	perûş, xwîn germ
dilgeş	şad, keyfxweş

dilgeşî	keyfxweşî, dilxweşî
dilgiran	dilzar, xemdar, mirûs
dilgiranî	mirûsî, xemdarî
dilgirtî	dilgîr, melûl, dilzarî
dilgirtî	qehirî, pest
dilgirî	kesasî, mirûsî
dilhebûn	dilkirin, dilçûn, qezû, niyaz
dilhejî	helçûn, çelqîn, arhan
dilherişandin	herifîna giyanî
dilherişandî	giyan herifî
dilhişk	dilreq, dilhesin
dilhişkî	dilreqî
dilhiştin	dilmayîn
dilhiştî	dilhêlayî, zîzkirî, torekirî
dilîrî	mêranî, kamîranî
diljan	dilêş
diljanî	dilêşî
diljar	qehirî
diljarî	qehirîn
diljêmayî	jêsîlbûyî
dilkeçik	tirsonek
dilkeçikî	tirs
dilketin	dilşorî
dilketî	evîndar
dilkêş	dilber, daylan
dilkêşî	dilberî
dilkitok	dilket, dilkutan, pirtepirt
dilkiz	pest, xemdar
dilkizî	pestî, xemdarî
dilkuj	xûnî, kijok, xwînî
dilkutî	dilkutan, pirtepirt
dilkutkî	dilerizin

dillerz	dilkutk
dillerzî	dilkutkî
dillêdan	siroş
dilmayî	xemdar, dilkul, xemkêş, serkiz
dilmayîn	serkizî, xemkêşî
dilmend	enirî
dilmezin	zîrek, çeleng
dilnaz	dilovan
dilnazik	dilnaz
dilnerm	aram, mêşîn, dilovan
dilnewaz	dilovan
dilnizm	bêfêz
dilniya	piştrast
dilop	peşk, dilopa avê
dilopandin	guhertina hilmê bo avê
dilopandî	hilma guhartî av
dilopank	amêra dilopan
dilopkirin	dilop derxistin
diloprêj	dilopank
dilovan	xweşevîn, dilşewat, mehrîban
dilpak	dilsoz, emekdar
dilpakî	dilsozî, emekdarî
dilpaqij	niyaz, yan mebest pak
dilpaqijî	niyaz yan mebest pakî
dilpik	tevir
ditpîs	bed, garis, çikos
dilqe	qilix, diyarbûn
dilqewînî	dilxûrtî
dilrabûn	dilşêvî, pirtepirt
dilrast	dilsoz, emekdar
dilreq	hov, bêdilovanî
dilreqî	hovî

dilreş	kîn
dilreşî	kîndarî
dilrevîn	rûbaz ciwan dilkêş
dilron	rastgo
dilronî	şadî
dilsade	kawûk, sakar
dilsar	sist
dilsarî	sistî
dilsistî	yên lawaz
dilsot	derd, xefet, şîn
dilsotin	şînî
dilşa	keyfxweş, şad
dilşahî	şadî
dilşewatî	dilhêlan
dilşêvî	pirtepirt
dilşilî	dilşorî
dilşikestî	melûl
diltarî	kîndar
dilteng	pest
diltengî	pestî
diltepî	weswasî
dilter	hestîsivik
diltêçûn	evînî
diltijî	dilniya
diltîr	kirêt
dilvebûn	dilçûn
dilvekirin	niyazpak
dilvekirî	eşkere rastgo
dilûl	hûştir
dilxap	çivo, fêlbaz
dilxapî	fêlbazî
dilxûrt	wêra, aza

dilxûrtî	wêrayî
dilxwaz	hîvî
dilxwazî	dilsozî, emekdar
dilxwestin	vêtin
dilxwestî	qezû, niyaz
dilxweş	vesihî
dilxweşkirin	vexandin, dilnewayî, behî
dilya	dilîhî, çav ladayî
dilzar	dilgiran, xemdar, pest, mirûs
dilzarî	dilgiranî, xemdarî, mirûsî
dim	nikil
dimbik	dinbik, dahola biçûk
dimil	dûmil, mil yan şanpan
din	yê yan ya dî
dindik	dindûk, dêndik, lib
dinê	dinya, cîhan
dinêb	firizî, zîwan
dingding	dengê daholê
dink	dengê hawên
dinoyek	girêç, qelebalix yan qerebalix, qerqeşe
dinok	garis pirtik
dinav	deme, katî, hinga, nav, navbera
dipeyre	paşî
dipêşde	li pêşiyê, berahiyê
dir	dirinde, hov
diraf	şikil
diran	didan, yak ji endamên hestiyên devî ku bo cûtinê bi kartînin
dirane	texlît, kirm
dirankarî	diransazî
diranketî	bêdiran yan didan
dirankêş	diransaz
dirankilor	diran korbûn

dirankirosk	dirankolk, darikê diranan
diranşêlk	diran hevîr
dirav	pere, pare
diravgeh	benk
diravgenî	destmiç, rezîl, çikos
diravgûher	pereguher
diravî	mayî, madî, darayî
diravkod	kasika pere yan para
diraweri	darayî
diraxe	gîdîşên bêderê ku ji dirûnê bêderê kom dikin
dirbo	peyva arandina beranî
dirdar	reşdar
diredir	zehêkirin
direhî	zevî yan şova kelisê kelş tê da
direnđe	dirinde, dir
direndeyî	dirhayî, peritî
dirxe	dara codî
dirêj	êrîş, pîv ya valatiyê yan demî ji xalkekê bo yekê din
dirêjayî	dirêjî
dirêjbûn	radan, vekêşan
dirêjkirin	berdana sererdê yan nivîna
dirêjkî	bi dirêjî
dirêş	derzî, simtok
dirêşk	derzîk
dirf	nîşan
dirik	stirî
dirrî	kelem
dirindar	têr dirî
dirîn	dirandin, çirîn
dirix	feramoş
dirkandin	pênasîn
dêrkandî	pênasî

dirm	mîkrop
dirme	kirm di nav û rê pezîda mîkrop
dirmî	kirmkirî
dirne	serbenda kunka meşkê
diroje	rokirin girar, têkirin
dirok	şirîn, didanê bir
dirş	vereşandin, hilavêtin
direşk	ala
dirv	bineret, binyat, nijad, hîm
dirûst	dirist, rast, qenc, baş
dirûstkar	rastkar rastok, rastyar
dirûstkarî	rastkarî, qencî
dirûstker	daner, çêker
dirûm	danan dirûn ya pêkanîn
dirûn	paleyî lêkdan dirûn ya dexlî, dirûn pêkanîn ya cilan
dirûngeh	jorên dirûnê (cil)
dirûnker	terzî, dirûnkar
dirûnvan	pale
dirûnkirin	dexil, lêkdan
dirûnkirî	dexil lêkdayî
dirûşe	hestiyê lingî
dirûşim	dirûv, şikil, nîşan
dirût	dirûd, silav
dirûtin	cil çêkirin
dirûtî	cil çêkirî
dirûv	girûv, nîşan, dirkandin
dirx	sofîtî
dirxûn	serdevk, nixêv
diryaq	teraqî
diserde	cîh da, dem û dest
diserre	ji selal
di serde kirê girtin	hevyazî

dist	sitil, niqrî
diş	dûçik, xûşka jinê û yan mêrî
dişdaşe	kirasê xizmetkariyê
dişorandin	bikaranîn
dişorandî	bikaranî
dişorîne	bikartîne
diya bû	diviya bû, pêviyabû, pêwîstbû
divat	derbestî
divaye	pêviyaye daxwaze
divê	diwê, diwî, bi vê û wê
divêt	pêdivêt, pêviyaye hez dike
divediv	givegiv, dengê bayê xûrt
divêl	diwêl, benik yan tayê kevlî yan çermî
divêr	dêvêr, dîwar
divîl	simtok, kunker
divnak	wergirname, pisole
diwazde	diwanzde, duzde, yan (deh û dû)
diwemîn	duwemîn, dûdûwa
diwerîn	hatin xwarê, barîn
diwêt	merekebdan
dixe	dek, fêl, çiv
dixebaz	fêlbaz, çivo, dekekar
dixûm	kîn, dexs, rik
dixûrcilî	şaşî şepirzebûn, tevdan
dixwedîtiye	di xwe ra dibîne dikare
dixwerim	sond dixwe
diya	dê, dadê
diyar	xuya, eşkere
diyarî	xuyayî, bexşîn
diyarîkirin	pêşkêşkirin, na vekirin
diyarbûn	eşkerebûn, belobûn, ron
diyar e ko	heçko

diyargeh	hindav, çavdêrgeh
diyarîtî	ditane
diyarîkirin	pêşkêşkirin, bexşîn
diyarok	herzal
diyatî	daykîtî
diyazilk	texlît gûl
diz	şawî, destbir, kelişo, keleş, dizek
dizanî	dizîtî
dizdar	pasvanê keheyê
dize	dûz, kele
dizî	nihan, nihînî
dizîbûn	dizîkirin
dizî dike	didize
dizê qulekî	razdiz
dizîtî	karî dizînê
dizok	diz, dizek, keleş, kelîşo
dizgeh	kargeh
dizgîn	lîwan, germ, rûçik
dizgûn	qenc
dizgûnkirin	çakkirin
dî	ew yan ewa dî, dîtin
dîbace	perûkê avirmiş
dîdar	çav vêketin, çaw pêkewtin, dilber, dîmen
dîden	ditin
dîdegeh	dûtingeh (dêra dîtinê)
dîdevan	qelawiz
dîdevanî	çavdêrî
dîdevangeh	birca çavdêriyê
dîdî	peyva lêheytandina seyî
dîh	koma çiqan
dîkan	girovir
dîkelok	şilûv, dîkilê biçûk

dîkil	kelekok, kerebab
dîklok	têzek
dîkilqaz	dîkilî qazê nêre qaz
dîkûmirişk	yariyek gelêrî
dîl	kole, girtî, hejar, mendebûr, benî, êsîr
dîlî	êsîrî girtin, êsîrtî
dîlan	govend, dawet, helperkê
dîlbaz	pispor, şareza
dîlbazî	pisporî, şarezayî
dilbend	wergêr, terciman
dîlbendî	wergêran tercime
dîlek	lavekî, hêvîkirin
dîlgeh	rekeha tawankirinê
dîlim	texlît dîlan parçe
dîlimkirin	parçekirin, birîn
dîlimkir	birî
dîlmar	texlît mar e
dîlok	stran, goranî
dîlokvan	stranbêj
dîmen	bînayî, dîtin, dîdar, temaşe
dîm	dêm, erdê neavdayî
dîmatî	bajêrî, şarî
dîm kefçik	texlît balinde
dîn	xebe, şêt, har, ol
dînkirin	şêtkirin
dînîtî	şêtî, harî
dîngeh	şêtgeh, dînxane
dîndar	oldar
dîndarî	oldarî
dînok	şêt
dînamêt	maddeyek peqîniyê
dînamîk	zanistiya livînê

dînamo	alava kehrebê heldihêne, dizê
dînayî	şêtî, gêjtî
dîq	peyva dibêjin zarokî piştî veşartinê
dîr	dirinde, dehbe, canewerî hov
dîra	liyan
dîrek	karîte stûn
dîrok	mêjû
dîrgîn	dengê lepan
dîroknivîs	dîrokzan, mêjûnus, mêjûzan
dîrokzanîn	zanistiya dîrokê
dîsa	dîsan, carek dî, dûbare
dîse	pezê kûvî
dît	lêkerê berê yê dibîne
dîtingeh	dîdegeh
dîtinî	rû bi rû
dîtî	ber çavketî
dîtir	ew yan ewa dî yêdî, yadî
dîtira rojê	dû sibe (roja dûwem)
dîv	dûv, kilk, dever
dîvelank	peyrew, peyçûn
dîwan	civatgeh
dîwar	avahiyê berdewam û ber cest bo cuda kirina direkê
dîwanxweş	germe civat, şarandî
dîz	xilik, sindan, kûp, dîzik, amanê nîvişkî
do	dûh, dihî, donê, berî rojekê
dob	carek
dobe	hingiv yan hingivînê sepîkirî, bêqam şîrîn
dobelan	dombelan, qarçik
dobjen	bêjink
dodank	dewdank, meşk, dadik
dojeh	dûzex
dojehîn	dûzex

dojek	coka aşî
dojeketî	herdem di agirî da
dojzir	rêjgeya ava berê aşî
dol	newal, nihal, nijad, dûwêl
dolab	dolav, amêra destiya ristinê, xezneya cilan, livîn, xap, deke, fêl, çerxa guhêzokê,otombîle
dolabok	alava veşirandinî çirk
dolabreş	karkera ristinê
dolabrêsî	ristin
dolabac	pêç
dolar	pereyê Emerîka
doldank	hêsk
dolgeh	koz yan çereya nihalê
dolik	nihala biçûk
dolîdank	colan, deydik dêdî, hêlekan
dolkan	çep û çîr
dolîdank	diyarî, bexşîn
dolmatî	karesat, derd kost kembaxî
dolmik	zirtik, kulind, kose
dolmend	dewlemend, zengîn
dol û dehil	nihala têr dehil
dolpî	dûpişk
doman	koç, qonax, dû, dûkel
dombel	dombela, yariyek gelêrî
dome	qereç, aşiq, boşe
domkeş	wize, taqet, hêz, berdewamî, binbarî, rakêşan
don	duhn, zihûm, ron, çewrî
donêgazê	ronê gazê
donêgenekê	ronê gerçekê, rone zikçûnê
dong	dûng, dûvkê qelewê mihê
dongî	hetapaşî, tadawî, tadûmahî, qelewî, hiş, hizin
dope	birmil, pîp

doq	gurz, nitir yan neqş
doqik	kutek, mîkût
dor	hesû, asû, serfîs
dorahî	dorî, dorayî, kemere
doran	asû
dorandin	ziyan, jêçûn
dorbend	erkdarê kargêriyê
dorbeş	nîşana dabeşkirinê
dorevan	parêzkar, parêzyar
dorez	gûstêrk, gûlîsk, engûste
dorhêl	li dor
dorêj	mifş, cor
dorqerîş	zivirok
dorik	kilor nanê girover ê nerm
dorlêgirtin	gemaro
dorlêgirtî	gemarogirtî
dorpêç	kêlek
dor û pişt	jîngeh
dost	heval, yar
dostan	asinkê bin qazanê
dostanî	dostîtî, hevalî
dostî	hevalîtî
dostik	yar
doş	doşandin, dotin
doşav	xweşav
doşandî	dotî
doşanî	pezê têr şîr
doşavî	mot, şîrêza tirî
doşek	nivîna li ser nivistinê
doşekbalîv	yariyek gelêrî
doşîn	dotin
dot	qîz, keç

doten	derd, êş
dotmam	keça mamê yan apê
dotmîr	keça mîr
dox	doq, amanek darî, tîr û her tiştê tîj, awa bar, simê hestirê
doxe	doşane, pez yan çêla li nik mirovê kû her feyde di şîrî dike
doxhevsar	reşme
doxîn	benikê şerwalî
doxman	gelac, ewan, xiniz
doxmanî	xinizî, bêbextî
doxrem	zeleteya arû xiyar li gel mastî, jajîk
doz	tol, heyf, pirs daxwaz ceng
dozdar	dozekar, gilîkar
dozdek	deste, dûwazde
dozkirin	gilîkirin
dozkirî	gilîkirî
dozname	gilîname, kurtiya daxwazê
dozaşehrewî	giliya jivarî
dozaguneha	giliya sizayî tawankarî
doza olê	giliya olî, mafên dînî
dozan	qîzan bo tiraşînê
dozxwaz	gilîkar
dozxwazî	daxwaz
du	dûdû, dido
duav	vekêtin yan rêjgeha dû rûbaran
dubare	dûcar
dubend	dupartî û duberek
dubendî	du berekî
duber	dara salê du car berî dide
dubere	bizina salê ducar avis dibe
duberî	neyarî
dubeş	duker, du parçe
dubeşkirin	duparçekirin

dubirank	helo, laçîn, şehbaz, baz
dubîn	xêl, çavêr, çavla, çavxêl
dubinî	çavêrî, xêlî, dudîtinî
ducan	avis, zikpir, bitişt
ducar	dubarek
dudev	du rû
dudevok	tefşoyê du ser
dudil	teloq, gomandar, nepiştrast
dudilî	gamandarî, nepiştrastî
dudilbûn	gomandarbûn
dudilkar	gomandar, gomankar
dudilkirin	gomankirin
duguh	navê awazek rojhelatî
dugisin	dugêsin, kêlana dûcariya erdê
duguh	darikê dû serik bo helkêşana stiriyan
duguman	qelew
dugur	texlit berika pembuyî
duh	duhî, do, donê, berî rojekê dihî
duhala	avis, bizik, bizar, giran, bi tişt
duhalî	duhala
duhin	zihum, çewrî
duhmek	bêhnek, gavek
duhik	çirke
duht	spîkirin kiras, bêreng kirin
duhtin	spîkirin, bêrengkirin
dujin	mêrê bi du jin
duker	pisûparî
dulavrêsk	texlît balinde ye
dulke	dewlik, tirarek mezin e
dulet	duker, duparçe
duletkirin	dukerkirin, duparçekirin
duletkirî	dukerkirî

dulîn	masiyek deryayî dulfîn
dumahî	mayî, dawî
dumeqes	duvmewes, hechecik, hacîreşk
dumduk	kûke, dunkul, hudhud
dumil	mil yan şan pan
dummar	toza tutinê arvanê
dundul	huştir
dumuhr	texlît hesp e
dunbig	dahola biçûk, dimbik
dung	ding, dûvê pezî (mih)
dunikan	nîşan (-) û nîşan (())
dunîv	dukerên yeksan
dunikil	dawûde dunikil, dudika dunikil
dunya	cîhan, zemîn
dupat	duqat, piştrast dike
duqozî	dugoşe
dur	elmas
durawest	nîşana destpêka axiftinê (:) xal
durb	nîşan xalî
durdan	kur, zaro, mindal
durdî	wata di mem û zînê de
dureng	du rû, rûbaz
durengî	rûbazî
durev	ciyawazî
dureşan	du al yan layên yeksan
durê	durêyane, yektir birîn yan ciyawazbuna rêyan
durgeh	girav biçûk
durih	melez
durû	rûbaz
duruf	durf, nîşan
durust	dirist, rast
durûv	rûçik, şon

dusibe	du roj dî
dusim	canewêrên du sim
dustan	dostan
duşane	duxane
duşembe	duşem, roja duşembê
duşivan	alîker yan harîkerê şivanî
dûşvan	kîndar, kotî, çepel
duta	canewêrê xûrt, duqat, çemîn, du telîs
duvmisas	kahîn, balindeyê deng dike hemî şevê şevşevok, bar, çimak, pîrçemek
duwane	cêmik
duwazde	deh û dû
duwazdehem	duwazdehemîn
duwêl	qayişa kevlî yan çermî (wek ya demjimêrê) nihalek firê û têr çep û çîr
duxman	fêl
duyeng	duyem
duzam	lareg, gunî
duzerik	hêka du zerik tê da
duzil	bilûr, şimşal, ney, zurna
duzilvan	zurnavan, neyjen, neyvan
duziman	rûbaz
duzimanî	rûbazî
duzîn	mehîna çar salî
dû	kadû, dûke, dûkel, dûman
dûbe	şelî
dû çerx	dûçerx, baysikil
dû çik	terî, dûv, kelk, rihên dû çiq boçik
dûdan	dûvçûn
dûdayî	dûvçûyî, şeqandin
dû deman	regez, nîjad
dûdil	dudil

dûgûh	duguh
dûgulî	çetel
dûhû	dihî
dûj	xûnkêş
dûjezer	dera derketina ava aşî
dûk	dûx, serê teşiyê
dûkelkêş	kolîn, pixêrik, rojin
dûker	dûparçe
dûketin	dûdan, şeqandin
dûketî	dûdayî, şeqandî
dûlab	dulav, xirxal
dûm	koz, pawana peziya zivistanê
dûmahîk	dûmahî, dawî, kotayî
dûmak	bizina şîrî dide dû berxan yan kehrikan
dûman	dû, pêmayî dûkel
dûmat	tomat, derd, êş, karesat
dûmihir	dewarê bêxêr
dûmik	mukul, nikil
dûn	don, duhn, ron
dûndan	dûnde, tov
dûnpas	birgeya dawiya peyvê
dûpişk	dolpî
dûpiştikî	hevwate
dûqan	mûxtar
dûr	pîva, valatiyê ji derekî bo dereke din, wê ve
dûra	şûn da, paşî
dûrahî	dûrayî, dûratî, kûratî, cûdabûn, wêveyî
dûrangeh	sirgûm
dûrbîn	berçavika dûratiyê, jîr
dûr dibîne	ji dûr nas dike
dûrbihîstok	telefon
dûrdest	ne li berdest

dûre	çêmabe
dûrger	dûr diçe
dûrgeşt	gerîde, geştvan
dûrgirtin	xavedan
dûrik	dîrok, kurtestran, awazek duwane
dûrikvan	dîrikvan
dûrî	duratî
dûrketin	dûrtir
dûrkirin	dûrxistin, nistan, sirgûmkirin
dûrkirî	dûrxistî, sirgûmkirî
dûrniye	çêdibe
dûrtir	wêvetir
dûstan	şîşa tifikê yan bista tifikê (koçkî)
dûşab	xweşav, memaze, şîrêza tirî
dûşaxe	qûrbeqe
dûşivan	dû şivan
dûtin	dû wîn, hinîna dîwaran
dûtiş	dû ker yan let
dûvask	ser (selal) çavî
dûvdehol	mîşexwer, terefe, lakot
dûvdirêj	balinde ye
dûvek	kolpek, perwank, bazinê stûyî
dûvik	şûrik
dûvk	destikê gêsinî
dûvmisas	dûvmisas
dûvra	dûra, piştre
dûvrepik	çûçika dûv rep
dûvrûvî	texlît heleze
dûvsing	texlît kuliye dûv reqe
dûvsork	hirmî
dûz	rast, kele, rêkar, diz
dûzan	dozan
dûzex	dojeh

E

e	tîpa şeşema elfabê ya kurdî
e	lêkera bûvêye li dawiya peyvê tê bi watayê erê
ebane	Hevpişk
ebanos	ebenos, texlît dar
ebdal	Ladayî
ebeboz	hejar, bêkar, belengaz
ebebozî	hejarî, belengazî
ebesor	çîna xanedana civaka kurdî ku ebayên sor dikin serê xwe
ebloqe	gemaro, dorgirtin
ebone	abone, pişkdarî, beşdarî
ebr	Ewr
ebrî	eprî, dersoka avirmiş
ebûr	Hevjiyan
ebûrî	aborî, jiyan, hebûn
ecê	keçê peyva dibêjin keçê [bo kurtiyêl
ecûr	arû, havêtî
ecir	kirê, miz
ecî	dapîr, pîrik
edab	Nêm
eda	edakirin dan wek deynî
efare	tilp, paşmayî
eferîn	aferîn, destxweş
efraz	evraz, pal, pesar
efsar	Hefsar
efsane	Çîrok
efsanwer	keşe, qeşe
etşani	awazek meziqeya rojhelatî
efrîqya	qareye [kert] kîşwe rek

efser	serbazê, payedar
efşarî	awazek musîqeyê rojhilatê
efşûs	mixabin
efteft	rewîn
efyon	tezînker, tiryak
efzûn	maldar, dewlemend
eger	ger, meger, amêrê mercê sedem ho wekî
egerçî	her çend ko
egerna	eqîna nexwe
egîd	fît, leheng, qehreman, qareman
eheh	dengê lêheytandina pezî ye
ehl	al, sorê vekirî
ehrîman	xudawendê bediyê
ehûre	xûdawendê qenciyê li nik zerdeştiyan
ehûremezd	xûdayê esmanan
ejder	ejdeha, ziya
ejdeha	zeha, mezin (mexasime mar)
ejik	texlît mîweye
ejnû	ejnû, çok, çong
ek	spiyê çêlî
ekfî	xencera qefqasî
elalet	elavî, elawî, şewat, gurî, aporî, girs, solasat
elavî	gûrî [agir]
elçî	êlçî, balyoz
eleste	roja qiyametê
eletewş	tewş, bê feyde
elemî	temezî, fotika jinê
elfabê	tîpên nivîsînê
elîh	eloh, eylo, baz, başok
elmas	dûr
elo elo	elok, eloşîş

elo	helo, gaziya telefonê
elqerê	elqerêz
elqo cangirtin	girnijîna zeblekan [masulkeyan]
eleminyom	texlît maden e [mêrtal]
elû	eylo, helo, baz
elûc	hilîk, hirmîk
elûh	balindeyek biçûk e, eylo baz
em	cînav yan ranav, nîşana axaftinkerên kom
eman	aman, qazan, bi çembil
emaney	mewdayê vesihînê, mawe
emas	amas, siroş kulbon, penman
embar	enbar, depo
embaz	nimûne, mînak
emek	emeg, dilsozî, qencî
emende	qerzdar, deyndar
emraz	taxim, amêr, ûlav, kereste, kerese
emtîke	kevnar, ecêb
emtîkexane	kevnarxane, mûzexane
encam	dawî dûmahî
encil	Incil, kitêba pîroz a filehan
encumen	komel, civat
endam	lebat
Endamê karker	endamê erkdar
endaz	xwedî, xûdan, xawen
endaze	pîvan, tibab
endezyarî	zanistiya endazeyê
endazwer	endazyar
endazî	pîvan
endeskar	kargêr
endesker	kargêr
endîşe	hizir, aşop, raman

endişenak	şaş, sergerda, perîşanî, şepirzeyî
endîz	debarekirin
endûz	erkdar
engîz	rohn
engûşt	sertilî
enirî	tore, dilmayî, xeyidî, sil
enî	tewêl
enîşk	mirik, kune, goşe
enîşkdan	lêdana bi mirikî
enterî	emterik, eba ye, zelamî, serkiras, kirasê derveyî yê jinê; kurt li pêş, dirêj, li paş
entî	entîn, dûdilî, di axaftinê de
enzêl	textê nivistinê ji pasî yan zilkan çêkirî
epî	peyva handana zarokî da ko bixwe
eprex	delgên, tirî yên lênayî, dagirtê bi birine û qirnê
eprî	dersoka avirmîs
eqîd	doşava tîr
er	emraza mercî, an ko, emraza ecêbgirtinê
eran	goman
erbab	armanc, mebest, merem
erbane	erebane
ereb	millet, netewe
ercen	çene, erzînk
erdnîgarî	erdnasî
ereqvexwer	meyvexwer
erese	bazarê zerzewatî yan sewzî
erê	belê, herê, pêkhatin
erêkirin	erêyî
erêkirî	erêyîkirî
erênî	belêyî
erêna	dûdilî
erênîn	enirîn, xirênîn

erê û nerê	bivê meyê
erişandin	herişandin, şikandin, birhandin
eriz	hevrist
erîn	gaz, geza, bazirganî, dirêjiya destî
erjen	korik
erk	pek, hek, pêwîst
ermîxan	yadîkar, diyarî
ertûqî	hertoqî, hirtoqî, zendiqî
erûk	xox çiçelok
erûl	erûl
ervan	ar, ard
ervaz	kele
erx	kelş, kor, çal
erxewan	mor, argon, xemr
erxewanî	morî, xemrî
erxenûn	amêrek musiqêye
erzan	kêm beha
erzanî	kêm behayî
erzankirin	beha kêmkirin
erzankirî	beha kêmkirî
erzen	garis, baçik
erzîn	rih, erzînk, ezîng, lam, navda
eseh	ese, piştrast, temam, Bêgoman
eskenc	êş [zik], azar
esker	leşker, serbaz
eskerlad	taya sor
esmer	genimî, reng, qehweyî
esmîn	yasemîn, gûl
espan	texlît helez e bo dest şûştinê bikar tê
espanax	spînax, zerzewatê têr asin
espender	spend, espend, helezek pijişkiye belg tale

esrince	hestiyê kemaxê
estûr	stûr, kûratiya mezina navbera du rûyên berhev yan beranber
eşbabî	qeysr, zerdeleyên hişkkirî
eşk	hêstir, rûhnik, rondik, firmêsk
eşkerakirin	ravekirin, diyarkirin, ragehandin
eşkerekirî	şirovekirî
eşkene	metfînî, avgoşt
eşot	aşût, herifîna berfê
eşq	evîn, evînî
eşqelî	leyî, tofan
etax	altax, xiniz, sîxor
etek	rex, tenişt, kenar, qerax, kêlek
etles	kitêba erdnîgariya wênekirî, texlît perûk
etûn	veytûn, kûrhe
ev	eve, navê, nîşanê
evan	navê nîşana komê
evayaye	Eve
evdal	hejar, belengaz
evdalî	hejarî, belengazî
evî	ev, navê mêzikê nîşanê
evîn	evîndarî, viyan, hez, seydayî
evdîn	tol
evende	hingê
evîn	eve
evîndar	şeyda
evînde	wê gavê
evqas	evçend
evor	gîsk, yek salî
evra	bilind, berz
evran	hevran, spîndar, qewaş
evrayî	bilindî, berzî

evrazî	Jorekî, ber jûnîve
evrest	hevrist
evro	evroje, îmro, îro
evser	efser, gerdceng
evşî	hevşê, gom, gov, pawan
ew	ewê, (mê) ewî (mêr) ew,Hemî
ewan	ew, komek
eware	paşxistin
ewaha	ew (mê)
ewahane	ew (mêya dûr)
ew çend	ta radeyekê
ew emîn	emîn bo bersîva ew kî ne?
ewende	bi wê tibabê yan çendê
ew ez im	bersiva ko her bi tenê ye
ewin	gelek
ewiz	libit
ewrandin	hewandin, penakirin
ewrandî	penakirî
ewîl	xûrt, genc, law
ewko	yê ko
ewle	bawerî, hemet, qîm
ewlebûn	penageh
ewleyî	hemet, qîm
ewqas	ew çend, tibab, ew qeder, hinde
ewr	givole hewr, ecac
ewrûpa	qare [kevne cihan yan dinya]
ew kî ye	pirsyar ko çi kes e
ew kî ne	pirsyar e ko çi kes in
ewşandin	nehêlan
ewzenen	amanên mêza xwarinê
exsîr	dîl, êxsîr, reben

exte	kidîş, hêstir
extekirin	xesandin, stewrkirin
extekirî	xesandî
exterme	hesp, dizîn, talanî
extexane	tewle, borxane
extirme	ewr, hewr, hesp, dizîn, talanî
eyarşîr	meşk
eydî	êdî, nexwe nexû
eylûl	heyva êlûnê
eyne	xudik
eylo	baz, helo
eynî	heynî, ênî, roja dawiya heftiyê
eywan	civatgeh
ez	min, ranavê kesî tek
ezberkirin	ji ber kirin ezbet malbat
ezd	hoza zerdeştî
ezfer	gulav
ezgerî	çakkirin
ezî	xwedî
ezîtî	xwedîtî, xwebînî
ezman	esman, valatiya bilind
ezmîn	stêra cemserî
ezmûn	taqîkirdin
ezmûnê devkî	taqiya zanetî
ezmûnê nivîskî	taqiya nivîsîn
beşa Selah Sadallah li vir diqede û tîpên ji vir û pê de yên celadet Alî Bedirxan in.	
eba	ebe, serpiyê ku li her welatî goreyî edeta wî cî an mezin an biçûk dibe. eba gundiyan, eba hezoyî
ebanos	darê ebanosê ê bi nav û deng
ebûr	ebûr, debar, îdare. îsal dê bikarim ebora xwe bikim.
ebûrî	celebek destmalên serpêçê, destmalên ebûrî
ecel	dema mirinê, ew sat. ecelê filan hatiye.

ecele	bi lez û bez. divê tu ecele werî.
ecemî	nezan, nu kargirtî. filan ecemî ye.
ecêb	herçî, derî adetê. ez li vê kira wî ecêb mayî mam, filan eciban dike.
eceblosik	kesê ku cil û rûyê xwe diguhere, heya kes wî ne nase
eceblosî	ji bo xwe ne dan naskirinê cil û durvê xwe guhartin
ecibandin	qîma xwe û kêfa xwe ji tiştekî, an kesekî re anîn. min filan gelekî eciband.
eczaxane	dikana dermanfiroşiyê. min derman ji eczaxanê kirî.
eda	bi cîh anîn. min wacibê xwe eda kir.
edab	kêm, mêm, givart, şêj. birîna min edab girtiye.
edeb	bîrbirina kira ku divê bibe, terbiye, filan têr edeb e.
edebdan	hînî, edebê kirin
edilandin	rastkirin, çêkirin, başkirin. min karê wî ediland.
edilîn	rast bûn, baş bun, çê bûn. filan baş ediliye.
edimandin	xirakirin, pîskirin
edimîn	xira bûn, pîs bûn
efare	zadê ku di nav axa bênderê de, meyweyê kerik ku li ser darê dimîne, pîsê her tiştî efare ye.
efçikîn	xwe civandina ser hev. filan di cihên teng de diefçike.
efacan	beradayî, ne rihet
efiw	lê borîn
eg	bizina gewra ku tê de qijî bête dîtin
egal	ben mê reşik ê ku ereb didin serê xwe, egala mirizî
egîd	mêrxas, boke
ehd	gotina ku mirov dide û pê tê girêdan
ehmeq	serhişkê nezan, rastî nezan, ji riya çep ve negerîn
ehmeqî	wek ehmeqan kirin, an gotin
ejderha	marê pir mezin, ji marên çê re jî dibe rûçik, wek. filan ejderhakî mêran e
ejnû	jinû, çak
eks	îrnadî. bêdilî. filan her eksa min dike.
elam	hay, xeber. wî elam neda min ku tu hatiye!

elamet	nîşan
elbekî	tasa bi dûvik
elb	kod, tilm, welçek, ji dar çêdibe
elbik	elba biçûk, ji bo êxistina tiştan
elbom	defteroka ku resman têxin nav
eleg	bêjinga hûr ku pê ard bêjing dikin û kepekê jê derdixin
elektirîk	ew qûweta ku pê makîne digerin û roniyê jî dide
elemdar	xwedî elem, serdar, xurt
eletewş	kira bê fêde
etîbûrdo	nanê ku ji çend celeb zad çêdibe
elîqûrne	kaxeza gewr a mezin bir
elorî	dema bihn dikeve nêrî û radike ser bizinan. nêriyê me elotî bûye.
em	pironav, an ber nav, herşiyên diyar, ez tu ew, em hûn ew
eman	gazî xwestin, bext. emana wî nîne. mirovekî bê eman e.
emanet	tiştê ku yek dispêrê mirov ji bo parastinê
emayîr	kullikê istûnê
embar	cihê ku zad tê de vedişêrin
emek	westa ku mirov ji bo yekî dikêşe. emekê min ber çavên wî bigire ..
emekdar	kesê ku di ber mirov de diwestê. filan emekdarê me ye.
emel	hêvî
emlik	berxê nû bûyî li ber şîr, berî ku çêrê bixwe
emir	ferman. li ser emira te ez çûm.
emirber	berdevk, kesê ku li benda emira yekî ye
emirname	kaxeza ku emir tê de hatî nivîsîn. emirber emimame anî.
emr	dema jîna yekî. emrê min giha pêncî salî.
enab	yari, diranê yekane ku dewarê yeksim piştî sala heftan bi derdixe
enbarî	texlîtek avahiyê ku girover lê dikin
enirandin	xeyidandin
enirîn	xeyidîn
enitandin	qehirandin, ekisandin
enitîn	qeherîn, ekirîn

enî	henî, pêşiya serî, di ser çavan re. eniya fireh îşareta jîrbûnê ye.
enîşk	zivoka mil di ser zendê re, enîşk serê kûçê
ent	rik, dilgiranî. enta min li wî tê.
epartiman	xaniyê ku ji bo rûniştina pir malan çêdibe.
epê	hepê, gotineke ji zarokên ku bi ziman neketine re tê gotin, yanê bixwe
epolêt	hîşanên ku datînin ser gurmikan
eqil	mêjû, bîr. min da eqilê xwe kurê te zor biaqil e.
eqilmend	xwedî eqil. eqilmendê me filan e.
eqilmendî	xwedî eqil bûn. hingê ev eqilmendiya te li ku bû.
eqîq	kevirekî qencbiha, rengê wî sorê tarî ye
erd	axa ku em li ser digerin, di erdê re kirin
erdek	eyirdek
erebane	defa ku şêxik bi destan lê didin
erebe	paytona ku bi hespan tê kişandin, erebê baran
erefat	navê çiyakî li hîcazê
ereq	ji ava tirî çêdibe û mirov pê serxweş dibe
ereqxwer	kesê ku ereqê dixwe
eresat	cihê ku mehşer lê çêbe
erese	cihê ku meywe û kes kayî tê de tê firotin
erê	belê
erin	xeyd. ew ji min eriniye.
erixandin	di ser re birîn. me rezên xwe doh erixandin. dar erixandin.
erixîn	di ser re hatin birîn
erîn	eriyan, erandin
ernok	kesê ku zû dixeyide
ernokî	ernak bûn
erzan	ne biha
erzanî	erzan bûn, ne bihayî
erzen	herçen, herzîn, senî, çenge
erzêl	ku ng iyên ku li nav re zan li ser çar darên bilind çê dikin
esansor	amêrê ku bi hikmê elektrikê mirov hildide avahiyên bilind

esas	hîm, bingeh
eseh	pirsîn, ma rast, an herhal
eselî	babetek, destmalên serpêç
esil	kak, riç
esilzade	kurê malmezinan
esîde	hesîde, celebek peloka ard, rûn û şekir
esker	leşker
eskûdarî	celebek destmalên serpêçê
esmer	reşegûn
esraq	binban, maxên di xanîkî de bi tevayî dibin esraq
eşîr	êl, qebîle. eşîrên kurdan gelek in.
eşkere	berbiçav, ne bi dizî, bi haya hinekan
eşq	evîn. hezkirin, delalan
et	etik, xweha mezin
etar	çerçî, ê ku pirtal li gundan digerîne û difroşe
etfik	uşiyê tirî ê biçûk. cûrik
etlahî	mecal. kês. ji hev birîn
ev	ê berçav va, ev tişt ev merî
evd	evdîn, tol, heyf
evdal	reben, bextereş
evdalî	rebenî, bexteresî
evîn	eşq, hezkirin
evînî	eşqi, ê ku hez kiriye, aşiq
evleg	qasek, ji erd, nîv dunim
evraz	hevraz, riya ku berjor hildikişe, kaş. terşê wî nişûv
evreng	
ew	pirorav, an bernav yanê kesê nediyar. ew hat, ew çû.
eware	bêkêr, netewa
ewareş	bayê xûrt
ewiqandin	bi şûn de dayin, bi derengî xistin
ewiqîn	bi şûn de mayîn, bi derengî ketin

ewle	bawer. ezji wî ewle me.
ewlehî	ewlehî, bawerî. ma ewlehiya te bi min nayê?
ewr	hilma avê ku li ezmanan wek pêlên dûmanê diçive û dibe baran
ewran	ewrên ku jê baran tê xarê
ewravî	dema ewr û sayî tevlîhev, ro heye û baran tê. dinê ewrevî ye.
ewte ewt	bi dengê bilind peyva sar û bê mana yanê wek reyîna sehan
ewtîn	kewtin, reyîn, lêketin
exlaq	sincî, tevayiya rûçikên qenc
ey	aletê bang ey filan
eyal	za r û zêç
eyan	xuya, berçav diyar
eyar	zanîna dereca qencî an xirabiya tiştekî. ez eyarê wî baş dizanim.
eyar	meşka debax bûyî, eyarê şîr
eyarşîrk	eyarê ku şîr têxinê
eyb	fuhêtî. ez eyb dikim ku bi kesên xermexwar re bimeşim.
eybdar	kesê ku kirên bi eyb dike
eylo	teyrêki dirinde û pir xurt
eywan	dîwan, nîsteqeha padişahan, mîrekan û hakiman, eywana kîsra
ez	piranav an bernavê ku dipeyive ez ldiyarl, tu [pêşber]. ew [nediyar]
ezab	êş, renc, cefa
ezbe	qapsûna ku têxin dawiya fîşekê
ezep	bêkar, nezewicî, jin nekirî, mêr nekirî. filan hê ezep e.
ezibandin	êşandin
ezimandin	dawet kirin
eziyet	êş, ezab, renc
ezman	valahiya di ser erdê re ku tê de ro, hîv û stêrk dixewinin. ezmanê şîn
ezmandev	ezmanê dev, ra serî ziman
ezmanî	reng ezman di rengê ezmên de

Ê

ê	hîn, diha, ê de bêje hîn çi bû?
êdî	nema, diha. êdî ez nayêm cem te.
êdîn	ne ev, êdîn
êge	aletê ku pê ji hesin an depan radikin, dûz û hillû dikin, kêr û das û tefşoyan pê tûj dikin.
êl	qebîle, eşîr, tebeqe
êlek	berradayî, pîs bêkes, kesê ku xwe di sitoyê xelkê de dike bar.
êm	alif, xwarina dewar û pez. me pez êmkir.
êmdan	dema êm. êmdayîn
êmidî	emcûr, xitik
êmiş	şîraniya ziwa, kesme (pelit) pastix sincix ji êmîşin
êqar	
êrdek	destkês, dewara ku mirov bi xwe re dibe ji hinekan re, an jê siwar nabe û li pê xwe dikêşe.
êrês	serekê fillan
êrîş	ajotina ser, dirêjê kirin, hicûm
êrvist	dara guvîcê
êsûg	hesinokê ku terzî bi ser tiliya navçarê têxin û pê derziyê pêşve dajon.
êş	renc, nexweşî
êşan	êşihan, êşiyan, êş bîr birin, seh kirin.
êşandin	êş gîhandinê
êvar	dema berî roava bi saetekê û piştî roava bi saetekê.
êvarkî	êvarê, dema êvar dibe
êwergeh	hêwîrgeh, cihê ku mirovan dehbe ji ber tirsekê davêjine.
êwirîn	hêwirîn, xwe avêtina cihekî an siha kesekî.
êwirîn (hewirîn)	li hev civîn, kombûn, li hev şidîn, kevok di şikeftê de li hev hêwirîne an êwirîne.
êxir	ji hemî qalîş an qeftîşan re tê gotin. êxira dev, êxira xûrcikê

êxistin	xistin, bi ketindayîn. min ew di ser xanî de êxist.
êxlî	bir an heriyê dewarê yekrim, êxliyê hespan, an hêstiran.
êxnî	celebek kuftikên ku ji savarê çêdikin.
êzîdî	eyzîdî, xelkê ola eyzîd, warê ola wan çiyayên Şengal u Şêxan in.
êzing	darên ku ji bo şewatê tên birîn

F

faf	kekej, kesê ku di peyvê de gotinekê pir caran li pey hev dibêje. filanî faf e.
fafî	faf bûn, kekej peyivîn
fafik	gelekî faf, pir kekej
fal	bi nihêrîna fincan an pêşiya yekî peyivîn, li ser nediyarê xeberdan
falçî	kesê ku falan vêdixe
falî	di bin polatê tifingê hertejên de kunek heye ku agir dide hundirê tifingê. faliya tifingê hatiye girtin.
falinc	felc, pûçbûna hinek an tevayiya lebatên mirov
falincî	kesê ku felc dibe
falq	demed, destî. falqek mîsk, baq
fanos	çira ku çar kenarê wê bi dîndoq girtî û ba nikare vemirîne
fason	celebek caw
fatereşk	silpezik, telaq
fatoş	qidîş, komên sapê zad ku li collê didin ser hev
fecar	bertang, fecir
feda	fida, dayîna bê berdêl bê hember. ez ji bo welat canê xwe feda dikim.
fedakarî	kesê ku feda ji xwe re dike kar, dikare her feda bike
fedkirin	bi hişyarî li tiştekî nihêrîn
fehêt	şerm, bê kezebî, kêmiya kira xwe bîr birin û bi ber xwe ketin, eyb kirin
fehêtok	şermok, şermîn
fehl	çi dewara ji bo tov tê girêdan, hespê fehl gayê fehl
fek	dev, ji berikê berjêr erzen, çen
fekiyan	hatin, badana libatekî mirov. destê min fekiya.
felat	xelasî, ji tengiyê kê derketin. felata me di destê filan de ye.
felek	çerxa dinê, herçî bûyina derî karîn û daxwaza mirov. felek ji me re bêbext e.
felitandin	xilaskirin, ji tengiyê derxistin. me ew ji dest neyar felitand.

felitîn	xelas bûn, ji tengiyê derketin. ma tu felitîna xwe ji kê dizenî ?
felît	xortê ku hîn eqilê wî temam ne bûye, berî ku bigihê hejde salî. filan hê felîte gazin lê nabe.
felîte	bê qas û dûzan, di hev de ketî, ji hev belav, (ji felîtînê) tê
fen	fend, hîle, xap. filan gelekî fenan dike.
fenaz	kesê ku fen û xapan ji xwe re dike kar, nebaş
fener	çira ku li ber derya, an li ser riyan datînin ji bo bîrbirina xeterê
feq	ew aletê ku pê dehbe û teyran digirin, çi tevdîrek ku tiştekî dide girtin. neyar bi fenazî em xistin feqê.
feqeh	şagirtê ku ilmê şerîetê dixwîne
feqisandin	arqilandin, ewiqandin, li derengî xistin
feqisîn	werqilîn. ewrqîn, bi derengî ketin
feqîr	belengaz, zîvar
fer	tek, yek
feraset	feraset, zanîn û nasîna tiştan û kesan ji ber xwe bêpirsîn. tenê bi nihêrînê
ferat	çemê mezin ku çaviya wî di Kurdistana Bakur de li Bingolê dertê û piştî ku di Bakurê Suriyê re derbas dibe tevî Dîcle dibe di hinda Besreyê de dikeve deryayê.
ferfûr	
ferihandin	tirsandin, veciqandin
Ferihîn	tirsîn, veciniqîn. Hespê min ferihî.
ferikandin	bi destan mistdan, bi tiliyan quvaştina tiştekî û hêrifandin
ferikîn	hatin mistdan, hêrifîn
ferişte	milkayet, melek
ferk	ji hev, an ji tengiyekê xelasî. Mehîna min ferk bû û za.
ferman	daxwaz û enira kesên hikimdar, fermana hakim
fermanber	kesê ku fermanê bi cîh tîne an digehîne hinekan
fermanberî	bi cîhanîna fermanê mijûl bûn, ew kar kirin
fermandar	xudan ferman, serdar, qumandan
fermandarî	karê fermandar, an bi wî karî rabûn
fermande	kesê ku emir dide. ma tu fermandeyê me yî ?
ferq	

ferş	kevirê mezin bi şertê ku pehn be, berê aş, ferşê eniye, hestiyê eniyê ê pehn
ferşxane	depê ku pê zibil ji malan radikin
ferruc	dîkişk, an farikê sê, çar mehî û berjor heya yek salî
ferx	çêlik
ferxes	
ferxik	çêlikê biçûk
ferzîn	
fes	kumê sor ê bi pişkul
fesal	kês, firset . fesala wî ket me.
fesal	rewş, kesim. fesala wî gelekî baş e, çi fesalek baş lê ye.
fesalker	kesê ku cilan dibire, ji bo dirûtinê
feşilandin	nehiştina pêkanînê
feşilîn	feşkilîn, pêkneanîn, karek nebirîn serî. ez nikarim vî karî de feşilim.
fetqolî	qundirî
fetiqandin	bişkivandin
fetiqîn	bişkivîn
fetisandin	bi destan gewriya yekî guvaştin û kûştin, an di nav avê de kuştin [bêderb] mirar kirin
fetisîn	bê lêdan mirin, mirar bûn
fetîr	nanê sêlê yê bê hevîrtirş
fetlonek	tiştê ku li hev tê badan û fitîl lê dikeve
fexir	dilgirî. filan fexra xwe li ser me dike.
fezûl	qellac, awan. filan gelekî fezûl e, yanê gelekî fesad e.
fêde	kar, destkewtin. me tû fêde jê nedît fêde jê nîne.
fêkî	meywe, wek, sêv, mişmiş, hermê hwd
fêl	niyet, a ber dil. fêla wî derheqê me de ne baş e.
fêris	xûrt, jêhatî, mêrxas
fêrûze	pêrûze, celebek qûmaşê ebirşim
ficik	
tik	birîn, xelaskirin. bazara vî xanî ji me re fik bike.
fikar	endîşe, bi berketin, dan ber hev. di aliyê min ve qet fikaran neke.

fikirîn	raman, ji bo bîrbirina rastiyê serê xwe westandin
filan	bêjeyek welê ye ku şûna navê kesê ne paş digire, filan û bêva n
filleh	naveke ji mesîhiyan re hatiye danîn
filitandin	berdan, ji tengiyekê xelas kirin. min ew ji wê belayê filitandin.
filitîn	hatin berdan, ji tengiyekê xelas bûn. ez ji wê nexweşiyê filitîm.
finazk	sûc, guneh, bêbavî. ma ez finazkê wî nizanim.
fincik	hal bûn, xwe avêtin
find	mûma ku ji şimayê çê dikin, her tiştê biçûk
finûnî	serbazek di siwariyê de, serokê sed leşkeran
firr	qultek, gepek, firek av bide wî. fir ji firînê. firek da xwe, bi firê ket.
firandin	bi banî, an hewa xistin, bi firê xistin
firavîn	xwarina ku piştî nîvro dixwin. di demjimêr duduyan de me firavîn xwar.
firax	her tiştê ku xwarin tê de çêdibe û tê de tête xwarin
firaxşo	kesê ku firaxan dişo
firaxşoyî	firaxê şûştin
fird	hûrkirina nan di nava pêxwarinekê de, firdê şîr, firdê mast, firdê avgoşt, firdê şorbe
fireh	pehn, ne teng
firengî	nexweşiya ku pir caran, di civîna jin û mêrên biyanî de çar dibe
firêqet	dil rûniştin, dil rihet bûn. piştî ku me neyar revand ez dikarim firêqet rakevim.
firêze	pirêze, şûna zadê çinî.
divê	em îsal firêzeyên xwe bikin werz.
firfat	cil, an potên peritî bi gincal. wî cilline firfat li xwe kirine.
firidandin	puf kirin, firdik kirin, firidandina şîr an çay an şorbe
firidîn	pûf bûn, hatî sarkirin. ev xwarin firidiye, yanê hatiye sar kirin.
firrijîn	fîrrijîn, dengê ku ji bêvila hespan tê
firikandin	mistdan. bawî lingên xwe bi zetê difirikînin.
firîk	genimê şîne, nîvzer li ser guriya êgir dibirêjin dikin savar
firrîn	bi hewa ketin û di hewa re çû n teyr firî, balafir firî.
firîzandin	pê fûtik lêdayîn

firîzî	fûtik, di nava levên xwe de deng bi derxistin. filan difirîzîne.
firîzîn	fûtik lêdan
firk	ji ber rakirina tiştên giran êşa ku ji pişta mirov çêdibe. firk kete pişta wî.
firn	cihê ku tê de nan dipêjin. me nanê xwe bir firnê.
firnik	qulbêvil. kunên paz, nemaze ên fireh
firo	firî, şîrê berê pêşîn ku dimeyînin
firotin	dana tiştekî û bihayê wî sitandin
firsend	kês, firsenda wî ket me
firşik	heftqatik, urê biçûk ku hindirê wî qet qet li ser hev in
firtonek	bandef, pûk
firûzî	biçûkê her tiştî
firvar	
fis	bayê ku bi ber mirov dikeve û bêdeng
fisfisk	sipiyên ku ji depan çar dibin
fisikîn	di rêçûnê de lingê mirov li ber çûn, terişîn
fiskagurî	fisegur, celebek giya
fisker	fisek, ê ku her fisa n dike
fistaq	tiriyê ku bi mêwe ve bi xwe hişk dibe û dibe mewîj
fistek	di rêcûnê de kesê ku lingê wî li ber diçe û ji hemda xwe dertê
fiş	valakirina bêvilê ji çilm
fişafiş	di hilma xwe girtinê de dengê ku ji bêvila hinekan tê
fişandin	fişkirin, bêvil ji çilm vala kirin
fişar	ji xwe pestan peyivîn, bêhemd û raman gotin. Tayê li serî daye, fişaran dike.
fişik	kezeba sor. pişik
fişyan	fisîn
fişkirin	difin ji çêlm paqijkirin. Pozê xwe fişke.
fitilandin	daş kirin, li hev pêçan, badan
fitilîn	daşbîn, zivirîn
fitiq	nexweşiya ku betane di navbera ûr û gûnikan de diçire û rovî dadikevin tûrê gunikan

fitar	di êvara rojiyê de xwarin û vexwarin
fitirandin	kesek bi fitar kirin
fitirîn	fitar kirin, xwarin û vexwarin
fitirûn	aşle. Min dara xwe fitirûn kir.
fitîl	benikê ku dixin çirê û vedikeve, çi benê ku bi gazê, an bi barûdê vêkeve, fitîla çirê, fitila bombê
fitne	qellacî û fesadî berdana giharê. Filan fitne xist nava me.
fitre	di dawiya rojiyê de sedeqeya ku didin
fitrik	kumî, di bin erdê de dibin, xwarina wan gelekî xweş e
fîhurco	ji hev belav kirin, tar û mar kirin. Min mala wî fîhurco kir.
fîkandin	bi fûtikê gazî hinan kirin an işaretek dayîn
fîl	heywanekî mezin, li hindê û Efrîke peyda dibe
fîlar	solên pehnî şikestî, celebek sol
fîn	zirav, kibar. Ev tişt gelek fîn e. Filan peyekî fîn e.
fîncan	fîncana qehwê
fîno	kumê sor, fes
fînto	ereba payton
fîsikandin	zabûna teyran
fiskanî	bi fûtikê miqamekî dîlanê lêdan
fîstan	cilek e jin li xwe dikin.
fîş	eqil kirêt
fîşlû	dewar dîn
fît	gotina ku mirov bera hev dide. Filan fîtek avêt nava me.
fîzar	dengê gazîker, gazîxwaz
fodil	xweşik, delal
fort	zirt, pesna bi derewan
fortek	kesê ku fortan dike, firoker
fûrandin	bi kelxistin û ji hemd bi derxistin
fûrek	kes an tiştê ku difûre.
Fûrîn	di ser re avêtin, bi kel ketin

G

ga	gayê cot. di biçûkî de holê bi nav dibe, golik, parrane, rango, conega, bax, ga
gabûs	term. Şevê di gabus hatibu ser min.
gaçêrîn	çivîkeke gewr û duv dirêj e ji gav bi dûr nakeve
gadar	çêregeha ga. Hinekan gadara me çêrandiye
gaderî	kesê ku ga diçêrîne
gadoş	sîtila du çembil
gakovî	koviyê mezin ê qilaç çetel, ji texlîtê koviyê ku siyabend di zinêr firand
galegal	gûftûgo, peyivîn. galegalên me digehên guhên xelkê.
gamasî	celebek dehbeyê behrê
gameş	gamûs. Havînê gamêş getekî ji avê hez dikin. Mêya wî madek.
gamêşqiran	li Wanê û Botan bi 7 nîsanê re gamêşqiran dibên
gamil	dehfdana hev bi gurmikan
gan	gayin, civîna nêr bi mê re
garan	kerî an calê dewarê du sim, ga, gamêş, çêlek madek, golik
garing	dema kutana sap bi qelmê, an cercerê tenekê ku didin ber rêxa gan, da ku nekeve nav sap
garis	bêkêrtir û kêmbiha tirê zad, garisê zer, garisê sor, garisê sipî, garisê mirî
garisok	dar û can berfxurk, berfa ku hişk û hûr dibare
garnigan	babetek giya ji bo zik neşînê dixwin
gastîn	qada gund, cihê ku gundî lê dicivin ser hev
gav	dem, sat, wext, gav, di rêçûnê de qasa navbera du lingan
gavan	naxirvan. ê ku diçe ber dewarê du sim, gavanê gund
gavdan	gav avêtin, gav bi gav meşîn
gavqelêş	
gaz	hesin, dar an hesinê ku pê cam dipîvin. gaz cihê bilind. Neyar sergaz ji me bir.
gazgaz	qîr û gaziya pir. Ew çi gazgaza wî ye?

gazoz	xurk, kurmeke cilan dixwe û kur dike
gazîz	kurmê ku dikeve hêjîran
gazî	hewar û bang. Ew di gaziya me hatin.
gazind	dema mirov kira yekî giran, an ne di rê de dibîne û diçe bi zarekî xweş jê re dibêje. Gazind serê xeydê dişkêne.
gazindok	kesê pir gazind
gebe	biskul, xalîçeyê ku gulikan li ser rûyê datînin, mehfûrê bi gulik
gebîse	sala ku sibata wê 29 roj bin
gebol	xwarinek e, genim dihêrin, dipêjin, dew ber didin ser û rûn û bîberên sor lê dikin
geda	belengaz, zîvar
gede	biçûk kur ne keç
gedek	biçûkê gamêş
gedûk	sirt, gaz, cihê ku ji dorhêla xwe bilindtir
gef	bi gotinan çav tirsandina yekî xwestin gef û gur
geh	carnan, hin car. Geh ew tê geh êdî.
gehinandin	
gejgerînk	girêvek, cihê ku av tê de daş dibe û ku mirov ketê bi dijwarî jê xilas dibe
gel	millet, gelê kurd
gellac	ewan, fesad
gellacî	ewanî. fesadî
gelek	pir
gelemşe	ji hevketina hinekan û gotina wan nebûn yek. Niha gelemşeke mezin ketiye navbera dewletan.
gelendar	darê gelek mezin
gelêr	Şe'bî, kir, raman, daxwaza millet
gelifandin	hûr kirin. pişaftin. Min titûna xwe gelifand.
gelî	newalên kûr û dirêj û bi hêrik gelo
gelş	dawa, doz, qirên, xilav
gelşok	kesê ku ji gelş û tevdanê hez dike, bi qirên
gelt	lihêf, arxan

gelte	henekên bi destan
gelviçî	qermiçî
gelviçîn	qermiçîn
gelwaz	beniyê hêjîran, beniyê kakilê gûzan
gem	lîwana ku dixin devê hespan. Te gem xistiye serê filan, yanê di gotina te de dernayê.
gemal	seyê ber pez ê mezin
gemar	qirêj, gend û gemar
gemarî	bi gemar. Cilên te gemarî bûne.
gemirandin	di devê xwe de cûtin û avêtina tiştekî, ji xweşikî xistin, bê mirês kirin. Filan gotinan di devê xwe de digemirîne.
gemirîn	ji dûzan ketin, bê mirês bûn
gemî	ji depan çê dibe, di ser ava çeman û derya re baran û mirovan radike
gemor	xwarina ku hinekî tehlî pê re hebe
gen	qirmî, qijnik
genek	tovê giya kî, jê danê hindê çê dibe
gengaz	rihet, hêsanî. Ev xebat gengaz e.
genim	zadê ku dikin nan û savar û gelek celebên wî hene. Bihare, gendeharî, bijireş, gomayî, gewr, sorgul
genimgonî	di sengê genim de, genimî
genimok	giyakî çalê wek genim e
genî	bêhn ketî
genûs	çikas, pexil
genûsî	çikosî, pexilî
gep	gulp, parî, gepek, pariyek, tijîbûna gupê. gep: gup Ezê gepa wî biçirînim.
ger	daş bûn, gerîn. Gera me ne ewqas bi fêde bû.
gerandin	kesek li cihan daş kirin. Me ew li bajêr gerand. Serî lê gerandin, li hev gerandin.
gerdek	şeva pêşîn çûna zavê cem bûkê
gerden	sito, gewrî, gerden bejin ged, gerden zirav

gerdenî	zêr, mercan, mirarî, masiyên ku jin têxin siloyê xwe, ji wan gerdeniyan çêdikin
gerek	ava şêlbî ku di bin ve li hev dikeve, bi lihevketina lîmê şêlû bûna avê, ji wê avê re gerek tê gotin
qereşî	
gerger	cihê ku ji kevirên hûr û ne hillû tê pê û dema mirov di ser re dimeşe dilerize û di lingên mirov re diçe
gerig	destare depînî ku pê çeltûke diqeşêrin
gerigandin	bi gerig qeşartina birincê
gerisandin	di bin lingan de pelaxtin
geriyan	geriyan li ber geriyan tê geriyan
germ	germa royê, germa agir, kirin bi germî, gotin bi nermî
germav	ava ku di erdê de germ û keliyayî dertê
germejo	birîna ku ji nû han dide û taxêve
germejoyî	nuh bûna birînê, axivîna wê.
germik	
germişandin	di bin lep û pencan de perçe kirin, zîtirandin
germişîn	pevçûn, li sitoyê hev siwar bûn
germişk	ji german pizikên sor ku ji çermê mirov dertên
germişkî	kesê ku germişkan bi derdixe
germiyan	cihê deşt û germ, berî. teyr û tû zivistanan diçin germiyanan.
germixandin	germ porkirina tiştekî ji bo ku bigermixe
germixîn	çi tiştê ku zêde germ dibe û xira dibe. tûtûn germixî, kokên genim germixîne.
germî	germ bûn, tîna ji germe tê
gernas	kesê ku bi mezinatî hatiye nasîn, ji mêrxasên bi nav û deng re jî tê gotin
gernasî	gernas bûn, di nav xelkê de bi deng bûn
gerok	kesê ku pir digere
gerokî	gerok bûn
geronek	gerênek, cihê ku av tê de doş dibe û di binve dibe, çerxênek
Gerû	gangiloşka heywên, cihê ku tê re ser jê dibe
gestin	bi diranan gez kirin

Geş	xweş, şêrîn, delal
geşandin	geş kirin, xweş kirin
Geşik	xweşik, rindik
Geşî	geşbûn, xweşbûn
Geşt	bexsişa ku didin gerokan. min geşta wî dayê.
Geştî	gemî
gevel	sist, teral, bêkêr
gevelî	sistî, teratî, bêkêrî gevez
gevez	tevel, tevlîhev, rûgeveş
geveze	pirgo, bêvac, peyivîn. Filanî geveze ye.
gevilandin	tê gerandin. min ew di heriyê geviland.
gevilîn	lêgerîn. ew di axê qevilî.
gevizandin	di nav tiştekî de xwe wergerandin, qulaptin. kerê xwe di axê gevizand.
gevizîn	di nav tiştekî de wergerîn qulipîn. ker di axê gevizî, an digevire.
gevzek	pîna mirîşkan, gevîzk, qevzînok gevzonk
gewde	ged, laş. Filan bi gewde ye, gewdê wî mezin e.
gewende	kesên ku lêdana def û zirnê karê wan be, gewendetî, kareke ku ji bav digehe kur. 147
Gewez	
gewixandin	pepûn serhev, seyê me gur vegewixand.
gewixîn	hatî gewixandin
qewî	xurt, har, xwedîtî. Filan ji qewitî bela xwe di me dide.
gewr	Sipî
gewrayî	gewr bûn sipitayî, gewrayiya berfê
gewre	nîzik, rengê gewr
gewre	Mezin
gewretir	mezintir. Filan gewretirê welêt e.
gewrik	gewrê biçûk.
gewrik	celebek hermê
gewrikî	celebek giyaye li beriyê çar dibe. hêstir pir dixwin û bistên wî piştî hişk bûnê bi kêrî şewatê jî tê.

gewrî	bin çenê sito. Min bi gewriya wî girt.
gewrî	gewriya meşkê. ew firaxa ku pê dew berdidin meşkê
gez	gestim, gezek, pariyek
gezik	miştekа ku ji çirpiyên da ran çêdikin
geznik	çiyayê ku jê miştekan çê dikin
gezû	şîraniya ku li ser pelkên daran dicivînin, men
gêj	bê hiş, ji hiş çûyî. dirdira wî ez gêj kirim.
gêjgel	berdrik delal, daylan. Filanê gêjgela min e.
gêjî	gêjbûn, ji hişan çûn. Di vî karî de gêjî heye.
gêjik	kesê gêj bûye reben. Dev ji wî gêjikî berde.
gêle	gêre, kutana zad bi gelmê an cercerê
gêlevan	gêrevan, kesê ku li gelmê an cercerê siwar dibe û gêlê dike
gêr	kartalên di nava çiyan de ku ava baranê tê de dicive
ger	tat bûna tiştekî girover. Min bêjing gêr kir.
gêrbûn	ji bo mirovekî wergerin. ji bo tiştekî tat bûn. min tifing berdayê gêr bû. werqerî, min bêjing gêr kir, tat bû.
gêrik	mariyên biçûk, kungêrik
gêrose	Destar
gêzer	gizêr, celebek kaska yê, xaf û pehtî tê xwarin
gêzî	mastek, rêzik, gêzik
gidî	tirsok, bêkêr, bêzirav
gihan	gihêştin, gihan hev gihan cih
gihandin	birina kesekî an tiştekî heya cihekî
gihar	guher, cihê ku dorell pas be, xuya be. Em li giharê man, me ew li giharê hişt.
gihar	guhar, ew tiştê ku jin têxin guhên xwe
gihaştin	Gihan
gihaştî	gihayî, ê ku digehê
gij	ji hev belav. porê wî gij e.
gijgijandin	rahêjandin bi xeyd û xurtî, vegijgijandin . 148
gijgijîn	hatî gijgijandin
gijik	lihev ketî, tevlîhev. Ev dar gljik e. porê wî gijik bûye.

gijmij	bê rêzan tertîb, gijomijo
gijmirrî	kijrmiri. zar û serçav qermiçî. Filan gjjmirî ye.
gijmirrîn	kijmirrîn, gijmirrî bûn
gijmij	mewîjên bê dendik
gijol	gijik
gilare	qut û qalind, kurt û perçifî ;
gilç	darê ser tîj ku pê pincar hildikin
gilgil	lazût, celebek garis, garisê sor
gilih	gilî, şikat. Min giliyê wî kir.
gilik	çilik
gilîvan	kesê ku diçe gilî. ez gilîvenê te me.
gilîz	girêz, ava ku li devê hinekan tê
gilok	koma ta, ben, rîs, deziyê pêçayî. giloka rîs, giloka dezî, giloka mû
gilol	celebek giya ye, di nav zad de şîn dibe û tavekî wî ê biçûk û girover heye
gilolî	gir bûyî. ez gilolî bûm.
gilalî bûn	gilolî kirin
gilor	mazî. ji bo debaxê bi kêrtê
gilyaz	Kêraz
gindirandin	lat kirin, gir kirin
gindirîn	lat bûn. gir bûn
ginginandin	di pozê xwe de peyivîn, hêdî hêdî mehwirandin
ginginok	vinnik, kesê ku di bêvila xwe de dipeyive
ginovî	
ginû	kemêl, rêx û reşeka ku bi heriya miyan ve dizeliqe
gir	bilind cihê ser zût, mit, kiloşk
gir	rik, ji girê wî re min holê kir.
gir	nexweşiyeke ji çerm car dibe. girê pez, girê dewar
giragir	giregir, kesê xuya, mezin gernas
giran	ne sivik. barê me geleki giran e.
giranbiha	tiştê bihayê wî giran
giranî	giran bûn

girav	reşayiya di nava avê de, ade, gizîr
girave	reşayiya ku sê aliyê wê av û aliyek bi reşayiyê ve be, nîv girav
girar	hemî xwarinên ku ji dan, savar û birincê tîr çê dibin
girdan	bablat, mîsibet. girdavek pê de hato.
girdik	goştê di bazû û rehn de, edelat.
girdik	girê biçûk
giremêr	mêrê gir û bi gewde
giraw	tiştekî di ber pereyên ku deyn dikî de deynî cem xwediyê peran, rehn. Min demjimêra xwe giraw danî. 149
girê	ew awayê pêçanê ku du tiştan an pirtir dike yek.
girêya ben	pircaran biçûkera wê girêk tê peyivîn
girêdan	tiştekî berdayî, benel kirin. hesp girêdan, dar girêdan, ben girêdan, pêve girêdan, tê girêdan
girêçik	Gurmist
girêk	girêya biçûk. girêka mehrî. ew girêka ku pê serê ben dikin qulp, helqe, girêmehrî
girêkork	girêya ku venabe. Filan kar bûye girêka rik, bûye girêya kar.
girhan	
girik	perçeyên hevîr ku ji bo nanekê çêdikin. Girika mezin ji hevîrê pir çê dibe.
girikandin	qerartina birincê. me birinca xwe girikand.
girink	guhdariya tiştekî kirin û pê bendewar bun
giriyandin	bi girî kirin. ew zarokan digirîne, an bi girî dike.
giriyok	kesê pir girî, hergav digirî, ji girî hez dike
girîn	bi deng, an bê deng hêstir barandin û dilê xwe zîz kirin
girîzo	guraze, gurîzk, lerizîn. ji serman qirîzo ez girtim.
girnoz	çi tiştê hiskal ev destmal gelekî girnaz e.
giro	kesê gir ketî laşa wî gurrî
girover	wek hêkê lûs û girover
girs	mezin bi laş û ged
girş	hêzanê ku têxin asraqan

girtin	dest dayina ser tiştekî û ber nedan. wî du çivîk girtin min kewek girt. bi ser de girtin, di ser re girtin, di nav de girtin, xwe girtin, nav girtin.
girûpîn	xwe gij kirin, nepixîn, wek dîkê hebeş ku xwe girûpîn dike.
girûv	kutlikên ku ji goştê xezalan çêdikin
girûz	pirrîjkên ku ji tiştekî radibin. ev dep bi girûz e, ser qelemê girûz daye.
girzik	xaşil, sîrêz
gişt	giş, tev, hemî. giştik hatin.
givar	celebek dirî
givik	sîlafa berx ji bo havînê penîr
givî	şîrê ku silaf têxinê ji bo meyandinê
giya	hemî hêşînayî, tene ne dar
giz	şopa hewa sar
gizgizin	lerzîna tawiyan. ew digizgize.
gizre	bergihêştî, nîzikî, mezin. kurê min ê gizre ye, ango bergihêştî ye.
gizûze	girover û xweşik
gizvanok	porê wûnandî
gîsin	hesinê ku bi serê halet têxin û pê erdê dajon. 150
gîsk	Bizina yek salî
gît	
gîtir	saqa mirov
gocar	qûnca keviran ku kevirên wê wek mezinahiya sêvan
gokel	xirçikên ku hişkeberê lê dikin
gol	ava ku ji çavikê dertê û naherike û cihekî fireh digire
golik	çelikê çêlekê heya dibe yek salî, piştî yek salê dibe parrone
golikvan	yê ku diçe ber golikan
goltik	gola biçûk
gon	reng, bengz, filanî sorgûn e, filanî sergûn e, filanî xwesgûn e.
gonc	koka darê ku di erdê de derdixin. arê pir îdî goncan de ye.
gong	gog, gok, hak, hol
gongil	porê kurîşk

gonik	gûnî, celebek giya ye didin dewar
gom	cihê ku pez tê de bi cih dikin, goma pez
gopal	darê serî girover tewandî ji bo dest xwe girtinê. gopalê kenêrê, gopalê maziyê, gopalê xezîran
gopik	qopik, serê qamîsê mirov
gorben	qulfik, qulfe, girê kûtik.
goran	erdê nizim, guhartin
gore	goreyên ku têxin piyên xwe. goreya rîsinî, goreya dezînî, goreya bi saq, goreya kurik
gorim	xweha mêr. xweha yekî gorima jina wîye.
gorn	gor, tirb, cihê ku mirî têde vedişêrin
gornebaş	gormpişik, gorpçing, dehbeyekî biçûk e, lê gelekî xurt e û gorên miriyan vedide û goştê wan dixwe
gornistan	cihê ku hemî miriyan têde vedişêrin, gelek gorn bi hev re di cihekî de
gort	şûrê kevin û mezin û bê kêr, şûrê ku nabire
gosan	kêşek rengîn e û her gav deng pê dikeve
goşe	koşe, enîşka dîwar, derî qûnc
goşt	di nava çerm de li ser hestiyan. goştê pez ê dewar
goştî	goştê xwê kirî û hişk ku dihêlin zivistanê
Goştpere	
gotin	peyv, mijulî, gotina wî ne rast e
gov	di rex hev de hebûna sedek dar, an hinekî hinditir.
goz	gûş, glwîş
gozik	gûzik, gûzika pembo, ew qaşikê ku pembo di nav de bi dertê
gozilbes	celebek şêranî ji hingûv û kakilê gûzan çêdibe. 151
guh	lebatên ku mirov pê dibihîse, bi guhê min ket, bi guhê min vebû, bi guhê min vekir.
guhan	gihan, çiçikên heywan û dehbe, guhanê çêlekê, guhanê dêlikê
guhertin	tişt bi hev guhartin, cih bi hev guhartin, me hespên xwe bi hev guhartin.
guhastin	guhartin, ji cihekî birina cihekî, min cihê xwe guhart.
guhbel	casus, kesê ku çavdêriya peyvên xelkê dike û digehîne hin cihan

guhbelî	karê guhbelan kirin.
guhdan	guhên xwe dana peyvekê an kirekê
guhdar	kesê ku peyvekê dixwaze bibhîze û guhên xwe ji wê peyvê re vedike. ez guhdarê gotina te me.
guhdarî	guhdar bûn
guhêrandin	guhartin, min cihê xwe guhêrand
guhêrîn	guhartin, tiştek bi tiştekî guhêrîn.
guhfireh	kesê ku goti nê dibhîse û xwe tev nade. filan peyek guhfireh e.
guhik	guhikê dolapê
guhişk	reha sitûr ku di çîqê de digehê pehniyê. pez bi guhişkê bi darve dibe.
guhîj	guvîc, celebek meywe
guhnêr	guhnêl, guhnevêl, dema ku pez tê beran
guhistêrk	pêwir, kurmê ku bi şev diçirise. pezê me pêwir xwarine û pêwirî bûye.
guj	ji gujînê tê, dengê avê. an baskên teyran, bi mana dirêjkirinê jî tê, filan guj bûye.
gul	gula sor, gula zer
gulan	navê meha biharê ya dawiyê
gulaş	bi dest û lepê hev girtin, bi navê çûn hev
gulat	kesekê axê. me cot kir. ber gisin tev dibe gulat.
gulav	ava gulan
gulavêj	navê stêrkekê, navê meha tebaxê
gulbin	şitlê gulan
gulçîçek	gul û çîçek tevayiya wan di erdekî de, bi hev re
guldeste	deste gul, kesa dawiyê
gulgeşt	
gulgon	gulreng, rengegûl, di rengê gulê de
gulistan	bexçê gu la n, cihê ku tenê gul tê de hatine çandin
gulî	porê wûnandî, kezî, guliyên jinan gulî, tila guliyên darê tilayên darê
gulîçik	tilayên daran ên biçûk, ji pijik mezintir
gulpik	gup, dêm

gulrû	rû ji rengê gulê
gulte	kotre, depê ku datînin ser istûnê
gum	deng, ji gumînê
guman	şek, şivîşkî, gumana min ji wî ye.
gumgum	misînê mezin û dev fireh, gumgumê avê, gumgumê qehwê
gumgumok	heywaneke li ser zik dikişe û linge wê hene. gumgumok
gumîn	deng, hatina deng
gump	deng, ji gumpînê.
Gumpîn	hatina deng
gumpirrî	qelewê bi pepirûk û qalind û gup gir
gumreh	guhana dawiya xêr û xweşiyê, piranî. filan, niha gumreha wî ye.
gumrik	daîra dewletê ku baca tişt û pirtalên distîne
gumş	quvişk
gun	batî, gunik, hêlik, kîsikê gun
gund	dihî, ladî, kend. civîna çend malan li erdekî
gundor	bangore
guneh	kira ne rast, berpirsiyariya ku ji wê kirê tê. filan gunehkar e.
gunehkar	kesê ku gunehan dike
gunehkarî	guneh kirin
gupik	gopik, berî vebûna çîçekên dar û giya
gur	gurg, ji fesîleya seh lê ne she e, dehbeyekî goştxwer û dirinde ye, her goştê pez dixwe.
gurê sibatê	dêlegur, gewregur
gurr	gurregur, zirt, gef, bi fortan çavên yekî tirsandin. filan ê bi gurr û gef e.
gurandin	kavilandin, postkirin, min pezgura, wan çar guran, ew diqurîne, gurandina pêz ne karê her kesî ye.
guranî	piranî. ew bi gurraniya xwe dixapîne
gurçîlik	gurçik, her dû qurçîlik ava ku em vedixwin diparzînin
gurd	gur, bevên ku tevnê pê sar dikin. gurda tevnê
gurêx	gurqerêq, sehê ku guran êx dike, tavêje erdê û dikuje
gurgemêş	gurê mêşan, kêzikek biçûk heye ku mêşan dixwe

gurintî	gef û gur kirin. filan bi gurîntiyan dixwaze me bitirsîne.
gurîn	deng, gurîna ewran e.
gurmik	pol, sermil, cihê ku mil digêhe laşê, serhêla wê
guroz	qatê serê mirov, qaf
gurpê	tiştê girs û mezin
gurxenêq	gurêx, sehê xurt ku dikare guran bixenêqe
gurz	silehê şer ku berê pehlewanan pê şer dikirin.
gurz	baq, qevd, deste. gurzek gul ji min re hat.
gustêr	pewir, kurmikê ku bi şev diçirise
gustîl	gustêr, hingulîsk
gutil	kan, gov, bir, gutlek peya hat me gutlek dar birîn.
guvaştin	şidandin. min destê wî guvaşt.
guvaştî	hatî guvaştin
guvişk	tiştê ku şopa guvaştina lê xuya be. guvişka çîg, quvişka cilan
guvguvik	guvguvonek. depekî girover, nîveka wî kun dikin û benekî têxinê û zarok pê dilîzin
guvîn	deng, guvêna ba
guvguvok	lîstikeke zarokan e. ji perçek depê girover çêdikin û ben têxinê û digerînin. dengê guvînê jê tê.
guzvan	bilind
guzvanî	bilindî
gû	nepakî, pîsî, gûmişk
gûbe	gurbe, hestiyê livoka dest ê girover, gûbeya dest, gûrbeya dest
gûdel	pûrta paş sito
gûlik	giyayeke tê xwarin û jê sîrêz jî çê dibe
gûnî	gûvînî, cele bek giyayê bi dirî û reş him tê şewitandin û him dibe alifê gan
gûrr	xwedîtî ji xwe hezkirî, mexrûr
gûşî	hûşiyê tirî
gûz	gwîz, meywekî bi qaşik û xweş.
gûz	spîka çavan gûza çavan.
gûzek	gûzeka ling

H

habîs	şikeftên ku di nav tehtan de hatine kolan û nasik tê de nimêj dikin.
hacet	alet, tişt
hacirî	xerabe, nekêrhatî
hacî	kesê ku diçe hecê
hacîreşk	hechecik, teyrikê reşik û bin gewriyê sor ku di araqên xaniyan de hêlîn çêdikin
haf	pêşber, ez bi hafa wî ketim,
haf	di warê ku li dora rezan çê dikin, hafa rezan
hal	rewşa ku mirov tê de
halan	zirt, nav di xwedan
hale	lîstika kevirê germ, lîzbaz kevirekî germ davêjin û di tariya şevê de divê wî kevirî ji kevirên mayî binasin.
halet	hacetê ku pê cot dikin.
har	hêc û girgîn
harbûn	ji rê derketin, bê rêyî kirin, xwe ne nasîn. filan har bûye nema ber xwe dibîne.
harsim	bêsîre, hersim, tiriyê ku hîn nebûye û hişk û tirş e.
haş	tiştê bê fêde bêkêr
hatin	ji cihekî hatin. filan çû bû bajêr û hat, hatin ser xwe, ji gotina xwe hatin xwar, bikêrhatin, çav şevreş hatin, hatin der, hatin royê
155	
hatinhev	gihana hev, hev girtin, li hev dan, devê birîna min hate hev
hatinve	hatin vir, vegerîn
hatûr	
havil	fêde, kar. me ji filan tiştî tu havil nedî, remre
havîn	demsala duyan mehên hizêran, tîrmeh û tebax
havîngeh	bilind cih, zozan, cihê ku havînê diçinê
havrik	
havrong	dem hatî, buyî. çi tişt û fêkî û çi xebat.

hawa	texlît şikil bi vî hawayî ez çûm welêt.
hawar	bang, gazî, lez. ew di hawara me hat, bi hawarî bi lez, ma çi hawara te ye, ma çi leza te ye.
hawî	wek dînan
hawîr	çarmedor, neyar hawîrdorî negirt
hawîrdor	di her alî ve.
hawrîk	
hay	xeber, kesî haya min nekir
hazir	diyar, berçav peyda bûyî
heb	kit, heba wê bi çi ye?
hebandin	qebul kirin, jê hezkirin. filan mêvanan nahebîne, tu xwedê dihebînî.
hebişandin	bi lez xwarin
hebî	hebû
hebî	pemboyê neçirikandî, tevî hebên xwe
hebosan	yanesûn
hebûn	heyîn
156	
hecam	kasikên ku pê xwînê digirin
hecamker	kesê ku hecamê çê dike
hecinîn	sistiya ku li canê mirov peyda dibe
hecirandin	dev jê berdan, terk kirin
hecirîn	dev jê hatî berdan hatî terikandin
hecî	kesê ku diçe hec
heçik	xwarina bi sê tiliyan, tiliyên girdek, dalastok, navçar
heçî	heçik, çengelê darînî, têxin serê werîsan ji bo girêdana baran
hed	sînor, heddê xwe bizane
hedar	sebir, tehemil, ji ber êşê hedara min nayê. filan bêhedar û tebat e.
hedirîn	sebir kirin. filan hedirî an dihedire.
hefad	piştmêr. di şer de filan hefadê nebû.
hefadî	piştrnêrî. filan hefadiya me dikir.
hefandin	westandin, hespa min hefiyaye.

hefiyan	hefîn, westîn. em pirtî bi lez çûn, tev hefiyan.
hefkîn	ardê ku girikên hevîr pê dibirin
hefşik	
heft	jimara 7
heftak	benê dirêj ku didin pişta xwe
heftar	keftar
hefte	tevayiya van heft rojan şemî, yekşem, duşem, sêşem, çarşem, pêncşem, în
heftê	jimara 70yî
heft	ji heftan yek
hegerçî	heke çi dibe
hej	pij, cilayê daran ku jê dibin
hejdeh	jimara 18an
hejdehî	
hejik	pijik, hejên biçûk
hejîr	hêjîr, celebek meywe. Hejîrên şengalê baş in.
hejîkirin	jê hez kirin, hebandin
hejmartin	ji bo zanîna qasa tiştekî yeka yek hesab kirin, gotina yek du sê çar jimartinê
hejxwekirî	kesê bi xwe razî xwe dîtî
hek	heke
heke	eger, heke tu werî ez jî dê bêm
hekîm	bijîşk
heq	rast
heqdest	cemeke, heqê ku di ber xebatê tê sitandin
heqîb	têra biçûk
heqkirin	pêkanîna binax kirina mirî
helak	ji heyîn tinebûn, mirin helal ne heram. tiştê ku di riya rast de tê helal zelal
helandin	germ kirin, rûn helandin, zîv helandin
helaw	şêraniya ku ji şekir û donê kunciyan çe dikin, helawa helebê
helbel	helkhelk. çi helbela te ye, ev çi helbele bi te ketiye.

helbet	heye ku
helcik	kevanê ku pê pembo dijenin
hele	ca hele were ca were rijî savara hele.
helihan	heliyan, helin, helan
helisandin	hişti na ti ştekî heya nermtir bibe û bipelçiqe an germî bibe
helisîn	helizîn, pelçiqîn, an genî bûn.
helîm	nerm. bêhn fireh
helîz	celebek giya
hem	edat. hem ew hat, hem
	ê din hat.
hema	derhal, di cî de hemal piştî hilgir
hemalî	piştî hilgirtin
hemamok	avrêj, abdestxane hemandin piştdan
hember	peşber, hember, malan çiya ye, hember hempa. ma ew hemberê min eş
hemberî	çil rojên zivistanê en paşin. hemberî hempayîtî kirin.
hemd	xwestin, bi hemd, bi xwestin, bêhemd, bê xwestin. ez bêhemdê xwe jê bi dûr ketim.
hemiyet	ciwanmêrî, rûmet
hemî	giştik tev de
hemtiz	kerê biçûk lê xurt
hempa	hember. filan ne hempayê min e.
	157
hemzik	navê xwarinekê
hendeko	celebek giya
hendof	sirt, bilindiya ku di erdê rast de
henek	qerf, kuşetî. ew henekên xwe bi me dike.
henne	giyayeke dikutin toza wê bi avê distirên û jin pê dest û porrê xwe sor dikin. bûka dest bi hene.
henteş	hember, hempa ez ne henteşê wî me.
hepo	Hevo , hepik, kîrkût
her	tim, her û her, tim û tim

heram	ne rast, ne heq, ne helal
herbilandin	bi girêk kirin li hev gerandin û bi girêk kirin
herbilîn	li hev gerîn, di nav lingên min de herbilî, ji hev herbilîn, bi girêk bûn. giloka sîs li hev herbiîî.
herem	helem, girê biçûk
herê	belê, welê
herêkirin	di jin xwestinê de, herê, gotina bavê keçikê
herêna	dudilî dikir, an gotinkê de. ev îş ketiye herêmayê.
herfitandin	
herfitîn	
hergav	her û her, tim û tim. Hergav ew tê cem me.
herhal	bi çi awayî be, bê şik, yeqîn
heridîn	pirjîn, pijilîn. ev goşt gelekî heridiye.
herifandin	pisifandin, hûr kirin û di hev de xistin
	158
herifîn	Pişifîn, hûrbûn û di hev de ketin, helilîn, heriftin
herijîn	pelixîn, hûr bûn
herijandin	pelixandin, hûr kirin
herik	errik, irr
herikandin	meşandin, bi rê xistin
herikîn	meşîn, livîn bi rêketin
herimandin	xerab kirin, ji rê derxistin, rê ji ber şaşkirin
herimîn	ji rê derketin şaş bûn
herrûn	heywanê serhişk
heristandin	xine xincî kirin, şikandin. me ew hesistan hestiyên wî tev şikandin.
heristan	xine, xincî bûn. Wî ez heristim.
herişandin	pelçiqandin. min serê wî herişand.
herişandin	perçiqîn. tiliya min di bin kevir de herişî.
herî	têkiliya avê û axê qûr. celb
herîn	gaz, me car herîn caw jê re anî
herwe	belaş, bê biha
herwekî	mîna motla. herwekî me goti bû.

herz	gurîz. herzan ez girtim, herz hatine min.
herzêl	erzêl, kungî
hesan	beral, kevirê ku pê kêran dirûn
hesandin	bihîstin dayîn, pê hesand, pêdihesîne
hesas	pandiyê çarşiyê ê şevê
hesidandin	dexisandin
hesihan	hesin, bihîstin, pê hesihan, pêhesîn
hesin	hesiyan pê hesîn
hesin	ew madenê ku çek û pola jê dibe
hesinker	kesê ku hesin kerî dike û ji hesin tiştan çê dike
hesîr	raxera ku ji giya çêdikin û di bin hemî raxeran de radixin
hesk	çemçika mezin ku pê çorbê têxi n fi raqan, makêş, kefgîr
hesp	dewara ku tenê ji bo siwariya hespan gelek reng hene, ji van kumêt, şê, qule, boz, şîn boz, sorbaz, bazê deqdeqî, qer, an qemer, serboz.
hesret	meraq li ser tiştekî hersîng kişandin. ez li hesreta filan tiştî mam, hesreta wî tiştî di dilê min de ma.
hestan	helestin, rabûn
heste	perçê pola ku çîkan dide, ew tiştê ku pê agir vêdikeve. bereste, beruhest
hestî	ew tiştê ku goşt û leba tên mirov li ser hev û bi vî rengî dide sekinandin
hestîf	ew berika ku agir radikin
hestîhinar	sêvik, sêvo nek
heş	çivît, mîl
heşerî	serhiskê serserî, çi heywan çi mirov
heşifandin	bi dalastinê ziwa kirina tiştekî
heşir	civîna pir kesan li erdekî, cihekî
heşin	rengek ji rengan, ji kesk û mor çê dibe
heşt	jimara 8an
heştek	ji heştan yek
heştê	jimara 80yî

heta	heya
hetifandin	revandina tiştekî an kesekî. wî keçek hetifand.
hetifîn	hatî revandin, ew hetifî.
hetikandin	behdilandin, bê rûmet kirin
hetikîn	behdilîn, bê rûmet bûn
hetik	behdele, bê rûmetî
hev	êm hev, tev hev, ber hev, ser hev, rex hev, li dû hev
hevaheng	
heval	hevrê, heval, kesê ku bi ên mayî re dibin alekê de dijî welatî
hevalbalîn	bê rninasebet
hevalbend	hevalê ku dibe aliyê mirov, benda mirov
hevalbendî	hevalbend bûn
hevalcêw	hevalê cêwik, her yek ji cêwikan
hevalîtî	ji hev re heval bûn
hevalê	stranên ku li ser bûkan dibên
hevalkiras	derpê
hevan	heban, kavilê debax kirî ku şivan nanê xwe têxinê
	159
hevay	şirîk, ji hevpay tê
hevber	kesê ku bi mirov re di berekî de dimîne, hevalê kar û xebatê
hevbehre	hevpar, xwedî hîse
hevdal	hevdar, hêvîdar, hûdar, demaqan, debûqan, benîştê da ran ku pê kaxezan bi hev ve dizeliqinin
hevdeh	hevde, jimara 17an.
hevîn	evîn, hezkirin eşq
hevîr	ji bo çêkirina nan avê li ard dikin û distrên, dibe hevîr
hevîrtirş	hevîrê ku tirş dikin û paşê têxin nava hevîr
hevjale	stranên berbûkan ên ku berbû dibêjin
hevling	kesê ku xweha ji na mirov distîne
hevo	celebek hirî
hevor	celebek pezkoviyê pirç dirêj

hevraz	kaş, serejor
hevreh	kesên ku ji rehekê
hevrê	hevalên rêyekê, hevalên ramanekê
hevrêz	
hevrêzandin	hêvisandin
hevrik	kesên ki rika hev dikin
hevring	meqesa ku pê heriyê dibirin
hevrîşk	şirîniya ku ji nan û hêkan çêdikin
hevrîst	hevris, êvrist
hevrîşirn	. evrîşirn, armîş, herîr. krasê gewrê hevrisim e.
	160
hevsar	ê ku pê dewar girêdidin, hevsar sê perçe ne, sergoş, serpoş, daxhevsar, serkel, reşme, desthevsar
hevsirr	kesên ku sirra xwe ji hev venaşêrin
hevşihan	tiştê ku demsala wî dibore û dibihire
hevşî	hewşa, perçîna ku wek çîtê didin dora pêz
hevşûrî	qîskê du sale
hewan	tûrikê ji kavilê debaxkirî
hewandin	bi cih kirin, qebul kirin
hewce	mihtac
hewcehî	hewce bûn, hewce hiya me bi vî tiştî nîne.
hewcedar	kesê hewce
hewcedarî	hewce bûn
hewdel	peloka ku ji ard çê dikin û dikelînin
hewes	meraq
hewedî	celebek genim
hewcihar	îsotên ernawûtanên sor
hewî	du jinên li nik mêrekî her yek hewiya a dine, şirîk
hewîn	sebir, howiniya min li wî nehat.
hewîng	girava di nava çem de
hewîtî	hewî bûn

hewînî	hewîniya min nayê
hewranî	serpiyeke
hewring	nîvqirav, girava ku alîkî wê digehê reşiyê
hewrî	qiskê sê sale
hewş	dîwarê ku didin pêşiya malan, nava wî dîwarî
hewz	cihê ku ji bo civandina avê çêdikin
hey	ho, lo, law, lê, ji mêr û mê re tev tê gotin
heyam	homan, heman, zeman
heybetgirtî	kesê ku tirs bi ser dikeve an suhum pê dikeve
heybet	suhun. filankes peyakî bi heybet e.
heydedan	rabûna ser lingan, heyecan, gotinên ku xelkê radikin ser lingan, civînên ku ji vê yekê dibin
heyf	tol, evd, me heyfa xwe girt, heyf. filankes peyakî heyfê ye, ma ne heyfa wî ye?
hevirandin	mat hiştin
hevirîn	mat man
heyase	kemberên zîvan zêr ku ji qursikan digehê hev
heyîn	hebûn, heyîna. filan ji me re tiştek) hêja ye.
heykel	ji kevir an dar an maden şikil û sûretên ku çê dikin
heyran	dilbijî, dil pê mayî
heyranî	dilbijîn, dil pê mayîn
heyv	hiv, heyveron, heyva çarde şevî, seywana heyvê, heyva d ordayî
heywan	dewar û dehbe. bi mana bê eqil jî tê, filan kes heywanek e
hezar	jimara 1 qodî
hezare	çilmêr e, hesinê ku didin paş deriyan, me deriyê xwe hezare kir.
hezandin	tiştek di cihê wî de leqandin, livandin, lerizan din
hezaz	devê sarincê
hezek	ji ber barana pir terk û tîşên ku li kaşan dikevin
heziyan	hezîn, livîn, lerizîn, erd û ezman heziyan.
hezîn	lerizîn
hezkirin	ji tiştekî xweş bûn û dilê xwe pê ve girêdan
hezok	kesê ku bêhemtê xwe dihese

hêc	girgîn, ew hêc û girgîn bûye.
hêdî	hêdû, rihet, bi semt hêdî hêdî em bi hev re çûn.
hêj	hîn, ew hêj nehatiye.
hêja	bi kêr, bi qîmet, hevalê hêja.
hêjandin	ji hejandinê tê, dê zarokê xwe dihêjîne û dimêjîne.
hejiyan	hêjîn, hatin hejandin
hêk	ew tiştê ku çêlikê teyran û hin heywan jê çê dibe, hêka mirîşkê a kûsî a mar
hêl	qewt, taqet, ez ji hêl ketim
hêlan	firîna teyran li banî bê ku perên xwe bilivîne
hêlanok	çincolek, helaneka ku zarok dikevinê û xwe hêl dikin
	161
hêle	di berfê de çûna nêçîrê
	bi tevayî
hêlekan	hêlanoka mezin
hêlgirî	alîkirin, hêlgirtin
hêlik	gumik, batî
hêlîn	cihê ku teyr ji bo razana xwe çê dike, hêlîna çivîkê
hetîştin	hêlan
hêdîg	tax, tal, darikên ku wek qasnax bêjingê girover û nava wê bi benikan girê didin û li ser berfê pê bi rê diçin
hêmî	*Bêwate bû.*
hêncet	behane, te ev tişt ji xwe re kiriye hêncet.
hênijîm	pûnijin, di xew veçn, serî ketin ber, çav ketin hev
hênik	hûnik, sar, negerm. ava me hênik e.
hêrandin	hêran, hûrkirin, kirin ard. me arvanê xwe hêra, arvanê me bihêre.
hêre	temaşa, cm çûn hêra govendê,
hêreker	kesê ku hêre dike, temaşa dike
hêrgiz	çar naçar, îlla
hêrik	di kuntarên çiyan de girikên di rex hev de ku şag û newal dikevinê
hêri	. bê hay bê guneh, filan ji vî tiştî bêrî ye,

hêro	hîre, giyakî bi çîçeke hişk dikin û dikin toz û jin pê porê xwe dişon ji bo ku nerm bibe
hêrûn	hêkrûn, xwarineke ji hêkan û rûn dikin
hêsa	vala, xalî, gundê me ji gellacan hêsa nabe.
hêsahî	hêsanî, rihet, gengaz
hêsanî	rihet, gengaz, çûna filan cihî ne hêsanî ye,
hêsîr	dîl, girtiyê destê neyar
hêstir	dema girîn an ken dilopên ku bi çavên mirov dikevin, hêstir barandin
hesû	şînber
hêşandin	dagirtin
Hêştir	deveh, pêpanî, arwane, lok, torim
hêştirga	heywaneke li efrîka çar dibe zerafe
hêt	ran, an goştê di ran de
hêtirn	stêrka qutib
hêtrek	bê edebê ku hesabê kesî nake
hêvişandin	parastin, ji bo tiştekî hêjatir hîştin. ma tu wî ji bo çi dihêvişînî.
hêvî	emel, imid, hêviya min ji wî nîne, wî hêviya me ji xwe qut kir.
hêvîdar	bi hêvî, xweyî hêvî. hêvîderî di her tiştî de ne rast e.
hêvrist	dara hevrisê
hêwan	kês, firset, felekê hêwan nedayê ku vî tiştî bike.
hêwirîn	civîn, ser hev lê berhev bûn. çivîk li ser gund dihêwirin.
hêwî	şebnem, xwenav
hical	hicar, raxerek tenik ji rîs çêdikin û pê nivînan por dikin û bi dîwarên malê de dikin û wek perdan pê mezelê dikin du cihan
hicnan	firaqa kûzînî ku xweliya şûştina firaqan têxinê
hicre	odeyên ku şagirt û feqe tê de radizên
hikumîn	qewimîn, mecbur man. welê li me hikûmî îdî me ne dikarî dev jê berde.
hikûmet	komela ku bi navê millet hikim dike
hilal	diran kosk, diran kolk, dendefrîş
hilanîn	rakirin, veşartin

hilatin	bi derketin, neman, rohilat, tovê wan li dinê hilat.
hilavêtin	ji cih hol bun, dilê min hildavêje. min xwe hilavêt.
hilawistin	tiştek bi dar de kirin. min çaketê xwe hilawist.
hilbehîn	bê sebeb ji ber xwe veciniqîn
hilbestin	rawestîn
hilbeşandin	hilweşandin, kirin xar
hilbijartin	*Bê wate bû*
hilbirin	rakirin
hilbûn	di cih de derketin
hilçikandin	*Bê wate bû*
hilçinandin	daçinandin, hilçinîn
hilçinîn	veqetandin, bijartin
hildan	rakirin, bilind kirin
hildayî	hatî hildan
hilfirandin	firrandina tiştekî
hlfirîn	hilfiriyan, veciniqîn,
holbûn	bi hewa ketin
hilgaftin	vemaltin, vemaliştin, vemalan
hilgerandin	berê tiştekî berjor, zivirandin tersê dagerandin
hilgeriyan	hilgerîn, ber bi jor hilkişîn, çepê dageriyan
hilgirtin	rakirina tiştekî, wergirtin
hilgivîn	lingê min li kevir hilgivî.
hilhilok	navê darekê
hilketin	çepê wê daketin
hilkehilk	ji westan bêhna xwe bi xurtî û tengî girtin û berdan, hilkehilka se.
hilkewaştin	kolandin
hilkirin	tiştek ji kokê ve derxistin. hilkirina darê
hilkişandin	berjor derxistin çepê dakişandin.
hilkişiyan	hilkişîn, berjor, derketin, çepê dakisîn
hillî	kavişkî berx û karên ku berî demê de tên dinê. çepê wê virnî ye.
hilm	nefes, bayê ku di dev ci bevilê me re dertê. buxa ku li ava germ radibe

hilparzinandin	*Bê wate bû*
hitparzinîn	*Bê wate bû*
hilparizîn	*Bê wate bû*
hilpekandin	berjor, pekandin, dehfdan, avêtin
hilpekîn	berjor pekîn, pengizîn
hilperikîn	hilperiştin, bi lepan xwe berjor hildan û hilkişîn xwestin
hilperîn	di ser re xwe çengkirin û avêtin
hilpesartin	sipartina tiştekî ji tiştekî re ber bi jor
hilpiçandin	teka tek, hêdî hêdî avetina devê xwe. min kulmek mehûj hilpeçand.
hilqetandin	*Bê wate bû*
hilqetîn	*Bê wate bû*
hilqewastin	*Bê wate bû*
hilqewizîn	*Bê wate bû*
hilteqandin	*Bê wate bû*
hillû	şahik, sayîk, dûz
hilwestin	
hilweşandin	kirin xar, xira kirin
hin	negiş, hinek
hinar	celebek meywe
hinarik	hestiyê girover di rû yê mirov de
hinartin	şandin
hinav	dil û gurçik, hundurê zik
hincan	Sîtila ku ji axa kûzan çê dikin
hincirandin	pelçiqandin, gincî gincî kirin
hindav	dûş, tal. di hindava gund re em li çem derbaz bûn.
hinde	ewqas
hindeko	indeko, giyakî bînxweş di rengê nefelê de ye, sê belkên wî hene
hindik	ne pir, hebek
hindir	ne der, nav
hiner	zanîn
hinerwer	hinermend, bi hiner

hing	mêşa hingiv
hingaftin	lêdana bi cih, kira temam di cih de. wî derba xwe hingaft, min ew hingaft.
hingaftî	hatî hingaftin
hîngê	wê çaxê wê demê. hîngê ez ne li wê bûm.
hingil	pîsîr. çiçik, gihan lê ji çiçikên jinan ên mezin û bêfesalre û çûna gihanê dewar di cerm de re tê gotin
hingiv	şêraniya ku hing biharê li ser gulçîçekan dicivîne û têxe kilorên şimayê û mirov dixwe
hingivîn	wek hingiv, xwarinên ku bi hingiv şêrîn dikin
hingî	ewqas, hingî min gotê jî bi ya min nekir.
hingustîl	gustîlk, gustîr
hingustok	ê sûk a ku pê dirûnê dikin
hingû	hinga, hûn
hingûf	berber, hember, filan ne hingûfê te ye
hingûr	hingûrî dema ro diçe ava sorahiya ku li şopa royê peyda dibe, şefeqa êvarê
himberan	*Bê wate bû*
himbêz	kaş, quc, himêz, wî zarok xist himbêza xwe.
himbêzkirin	xistin himbêza xwe.
himbiz	di berhev de, gelekî nîzîkî hev. ev dar himbiz in.
himik	hefnik, kefre, kufik himikîn kufikî bûn, hefnikî bûn
hir	vir niha hate hir li hir çû.
hirç	wirc, dehbeyekî dirinde
hirçel	dengê bêyom hirçela kund
hirhir	dengê hesp û hêstiran ku êm dixwazin
hirî	hiriya ku ji pezê meşînî dibirin. liva, hiriya berxikan, şile, hiriya ku li ser kavil tête hilanîn
hirmet	jin te çima dilê vê hirmetê şikand,
hirmê	celebek meywe, hirmê alisor
hirmijîn	gurmijîn sêr li zozanan dihirmije gur li beriyê pezê ber dide, hirrnijîn bûn û qîhana kemalê. ev hejîr hirmijiye.

hisab	jimartin û dan ber û ser hev. me ew hisab dît tu hisaban li me nekî?
hisab kirin	jimartin û dan ber hev
hiş	mêjû. filan têrhiş e, hişê min çû ji bêhişî vî tiştî dikin.
hişk	ne nerm, sert. filanî serhişk e.
hişkeber	avahiya ku bê herri tinê bi keviran lê dikin
hişkelî	ava baranê ku diherike û dibe tiştekî çemê hişkelî aşê hişkeli
hişkesayî	dema zivistanê ewr li rûyê ezmên namînin û serma xurt û tuj dibe
hiştin	nebirin. têkil nebûn min ew ji te re hişt.
hişyar	çavekiri, bîr bir, ne di xew de
hişyarî	birbiri, çavekirî bûn. bi hişyariya filan em ne ketin kemînê.
hewizî	holik, debbûz
hizin	dil şikestî bûn
hizir	texmîn, min hizir kiribû kû tuyê bêyî.
hiznî	dilşikestî hîle fend, xap
hîlebaz	kesê ku hîlan dike, xelkê dixapîne
hîlekar	kesê ku hîlan dike
hîleker	kesê ku hîle kiriye
hîm	kok, bingeh, temel
hîmî	kevnar, peritî, çirûk. ev dep himî bûye, kirasê wî hîmi bûye.
hînbûn	fêrbûn, ho bûn, hira bûn
hînkirin	fêr bûn, hînbûn hinan. înan, anîn. min ew tişt bine.
hîş	erdê ku axa wî sor û sîn.be hîs celebek giya
hîşî	werîsê qalin û pehn
hît	cûr. çil, hêtik
hîvaztin	veçinîn, gora min bihivêze
hîz	meşka ku rûn dixinê, hîzê rûn
hîzar	îzar, çarşefa ku jin li xwe dikin
hîzek	şetên çeman ku ji hev cida her yek ji wan
hizêran	meha salê a şeşan, a havînê ya pêşîn
hizêranî	hirmêyên ku di meha hizêranê de dibe
ho	hey, law

hod	cûniyê qehwê ku ji dar çêdikin
hogeç	berxê mêrê sê salî, mêya wî belindir
hogir	hevalê ku hînî mirov dibe û bêhna xwe dide mirov. filan û filan hogirî hev bûne nema ji hev diqetin.
hoke	hol, holik
hol	holik, kolik, hokey, li zozanan cihê ku ji daran û belkên wan şê dikin. çardax havînê em diçin holan.
holik	hola biçûk, çardax
holî	navê listi kekê ku bi ço li gogê didin
hon	car, neqil, min çar hon avanî. me lê hon da, yanê em careke din lê veqerîn.
honas	serekê poliyan, xurt û bikêrhatiyê wan
honer	şair
honik	hûnik, sar, negerm. ava me honik e, îro bayeki honik tê.
honînewe	vezim
hor	erdê nerm ku lingê mirov pê de diçe
hoş	biziniyê ku rengê wî şîn be, navbera reş û gewr
hoşeb	govê dirî û kelem ku ji deviyan biçûktir bin
hov	ne şareza, li serê çiyan mezin bûyî, nezan
hox	deriyê biçûk ku di nava deriyê mezin de vedikin
hozan	zanayê gewretir, eqilmend, ebqerî
huqe	giraniya 400 dirhem
hunda	winda. hespê min hunda bûbû.
hundir	hundirî, ne der, nav hundir. em çûn hundirê xanî.
hûd	firaqa ku ji axê çêdikin
hûnandin	li hev badan, an peçana tiştekî hûnandina ben, an por
hûr	biçûk, lê hûrbûn, bi diqet lê nihêrîn
hûrik	gelekî hûr, hûrik, xerclix, diravê ku jibo serfkirinê bi xwe re hildigirin. hûrik êzingên biçûk ku li erdê dicivînin
hûrî	keçên bûhistê
hût	masiyê mezin ku mastyan dadiqurtîne

I

iblîs	şeytan, dêwê kor
ibret	ji nihêrîna kirekê hîn bûn, der girtin. min li vê kira han ibret girt.
ibrîq	misîn, ibriqê qehwe
ibûdî	bertîl, rişwet,. filan ibûdî xwer e, heye ku ibûdîde ye.
icbar	katekî, bi zor. min ew icbarî çûnê kir.
idil	çi barê dewar ku ji du keriyan e, wek du tek, du qufik yek ji herduyan idil e, yanê berberê hev
iflas	top avêtin, sermayê xwe wenda kirin û li erdê man.
ihram	cawê ku jin bi ser bejna xwe de dikin, ji bo xwe veşartinê, dîsa cawê ku mêr li hecê li şûna cilan bi laşê xwe dipêçin
ihsan	qencî. filan ihsana wî li ser min heye.
ihtimal	heye ku, ihtimal e ku were, ihtimala hatina wî nîne.
ihtiyat	pêkanîn, şûngûr, me ji bo her tiştî ihtiyat girtiye.
ihtiyatkar	kesê ku li ber her tiştî ihtiyat digire, pêkhatî
ilb	elb, kod, welçek, firaqa sergirtî ku ji depê tenik çê dikin û tiştan têxinê, ji teneke û maden ji ilbik hene.
167	
ilbik	elbik, ilba biçûk, ji deptenek û maden çê dikin û tiştan têxinê.
illedarî	bi nexweşiyên giran ketin.
ilêmî	qezî, desmala ebirşim ku jin bi serê xwe de dikin.
ilih	teyrekî dirinde.
ilim	zanîn, hay mirov bi ilmê xwe dibe camêr, ilmê min di vî tiştî nagihê.
ilol	biçûkê her tiştî.
iltimas	mehderî. filan bi iltimas îşê xwe dit.
imkan	qedandin, pêbûn, ji bo vê yekê imkana min nîne.
imtiyaz	di çi tiştî de di ser re girtin.
imza	danîna nav li ser kaxizekê. min ew sened imza kir.
inkar	veşartina rastiyê. filan gotina xwe inkar dike.

inkêrî	meqerî, inadî. filan inkêriyê siwar bûye.
168	
insaf	heq perestî. filan bi insaf e.
insan	mirov
intiqam	tol, evd
irqeirq	dema ku av di ber mirov de dimîne û deng ji gewriyê tê.
isbat	xwey, berbiçav
israf	bêawa serf kirin.
istibdad	zorkerî
işaret	niçandin
itaet	gurê kirin ji gotinê derneketin.
ittiham	gunehek avêtin ser yekî.
ixbar	xeber dayîn, wî ez ixbar kirim.
ixbarî	ixbarî li min da.
ixbarname	kaxeza ku pê ixbarî tê dayîn.
ixtilas	bi xap û bêbextî malê xelkê an emanet xwarin.
izin	destûr

Î

îd	cejn e, vê îdê ezê herim Misrê.
îlan	eşkere kirin, dan zanîn
îlon	
îman	bawerî
în	dêv, navê rojekê hefte, hingûra dênê roja pêncşemê.
înan	hîndan. anîn
încar	îcar, vêcarê
înik	kuna masiyan
îro	vê rojê, roja ku em tê de.
îroro	roja îro
îsal	sala ku em tê de.
îsere	awayê parvekirina enbarên zad.
îskink	bayê ku di sînga mirov de bêhemd bi dertê. îsk têne min, îskinkê min têne.
îsot	dermanê germ.
îşev	vê şevê, şeva ku em tê de.
îşlîk	sixme, kurtikê bê pî.
îşk	darê ku pê werîs dişidînin.
îwer	

J

jajî	
jajîron	
jan	êş, nexweşiya giran.
jana zirav	nexweşiya sîngjarî, werem.
jar	qels, kêmgoşt bê hêl.
jarî	qelsbûn, kem goştî, bê quwetî.
jarîn	zarîn, qirîn, feryad. jarîna wî di dinê diçe.
jehr	axu zihêr.
jehrî	nexweşiyeke ê ku pê dikeve tim vedirişe, pîvazê pê didin xwarin, rihet dibe.
jeng	jengar, pasika ku ji memê tê ser tiştên madenî.
jengarî	tiştê ku jeng digire
jenîk	hûrê maden wek zere
jendin	di hev de xistin, kitkitî kirin. zendina pembo an heriyê.
jêbûn	hatin birîn, jê dûr ketin.
jê bûn	jê bê par bûn, destê min jê bû.
jêgerîn	dev jê berdan, têkiliya xwe jê neanîn, jê bigere
jêhatin	bi kêr hatin.
jêhatî	bi kêr hatî.
jêkirin	birîn
jêlî	jîrkî
jêr	binhêl, bin ne jor, ew di jêr ve hat, serejêr, berberjêr.
ji berkirin	bê ku li kitêbê binêre xwendin. min dersa xwe ji ber kir.
ji bîrkirin	çûna tiştekî ji bîra mirov. ji bîrve kirin. min ew tişt ji bîra kir
jih	ji tayê ku ji roviyên badayî çê dikin.
ji hev	ji hev kirin, ji hev girtin
jimartin	hesab kirin, yek du sê çar li pê hev gotin.
jin bav	damarî, jina bavê

jinebî	jina ku mêrê wê dimire û bê mêr dimîne.
ji xwe kirin	li ser xwe danîn, min cil ji xwe kirin.
jijû	heywanekî biçûk û bi sitirî ye, xweş maran digire û dixwe.
jîn	heyat hebûn
jiyîn	heyîn, mayîn
jor	serhêl, hela jorîn, ser bi jor bûn, ber bi jor bûn.
jûm	dem, wext
jûr	tiriyê nebuyî û tirş, bi mana tiştê nebûyî û negihêştî jî tê.
jûvan	

K

ka	pirsiyar. ka ew çû kû? Ka bavê te? ka sapê ceh û genimê hûrkirî ku didin dewêr
kab	kabên ku pê dilêzin, kabikên mirov û dewar
kabik	perçên biçûk û çarkoşe ku pê tiştên dep an madenî çê dibin kabikên deriyên sendoqê ên kemberê
kabok	textikê çakê
kaboş	bi kok û esil
kabûs	term, giraniya ku di xungerê de li mirov çê dibe. kabûs hate ser min.
kaçanî	sehena ji sindoq an ponsilîn
kadane	celebek hespê mezin
kade	nanê ku di rûn de sor dikin û hişk dibe
kadiz	kakeşîn, riya karwên, sitêrkên ku di rûyê ezmên de bi vî navî hatine nasîn
kadin	cihê ku kayê têxin û tê de vedişêrin
kadînmêş	mêşdank, paşedîn, cihê ku pêtakên mêşhingivê tê de datinin
kafir	bê bawerî, xwedê nenas, bi mana dilhişkiyê jî tê. Filan kefireki mêran e.
kafûr	celebek maden jê tizbî û tiştan çê dikin
kaîn	kayîn, kayikên ku hêstir û ga dikin. Mih dikeyêne.
kaj	giloka derî. Zînê çar kaj hene.
kaka	di zimanê zarokan de hêk û hemî tiştê girover nemaze meywe
kakeşîn	kadiz, riya karwên, tora ezmên, sitêrkên ku bi van navan hatine nasîn
kakil	navika gûz û behîvan, kakilê gûzan, kakilê behîvan
kakiroskî	nan an meyweyê ku pir hişk dibe û ji hişkbûnê dişkê
kakûç	çakûç
kal	meyweyê nebûyî ev zebeş î kal e, kalik.
kal	mirovê pir kalik

kalan	cihê ku şilfê şûr têxinê, kalanê şûr
kalanî	kêra bi kalan
kalik	pêlava ku ji çermê nedebaxkirî çêdikin, çarûxa çerrnînl
kalîn	dengê bizinê û karê, bizin li karê dikale
kalîmast	zadê ku li ser bêderê li belengazan belav dikin
kalûme	şûrê qirêjî yê kalan şikestî
kamaş	hûrê titûnê ku nabe sigare û bi qelûnê dikêşin
kamar	qasnaxê bêjing û defik û elegê
kamav	ava ku di coyê de dimîne û naherike
kamax	navteng, qalçe, çiya mirov çi ya dewêr
kambax	xopan bûyî wêran bûyî, alos bûyî, vê kambaxê li vir rake.
kamûx	ê ku tirî digwêşe û şîrê bi derdixe
kan	cih, jêder, xwedê kana keremê ye, filan kana eqil e.
kanc	mirovê zirt bêvac hişk, nepijî, filan peyekî kanc e.
kandew	çêleka ku avis nabe û pirtirî sal û nîvekê şîr dide
kanî	çaviya avê ku diherike, kaniya çavan
kanî	li kû ye?
kankerik	cihê ku serê hestiyê arçûmekê digehe cînîgê
kapan	riya teng
kapol	kahurka ku ax û qirêj tevlê dibe
kapox	kesê ku giya dike gurz û dipêçe
kar	kehr, çêlikê bizinê karik, karê virnî
kar	xebat, kar, dikirîn û firotinê de tiştê ku ji mirov re bi ser dikeve. Di vê bazarê de kara min hebû.
Kar bûn	xwe pêkanîn me xwe ji çûnê re kar kir
karak	madenê hesin an cihê ku hesin jê dertê, kana hesin
karaşîna	karnas, çeknas
karbar	kar û bar, pêkhatî
karekew	kesê ku nêçîra ke wan dike karê xwe
karêç	milêwa ku pê bênderê bi badikin
karêz	cokên bin erd ji bo ava qirêj
karî	celebek pincar

karîn	pêkanîn, jê hatin, Ez pê dikarim
karivan	şivanê karan
karît	warit
karkerrik	kirtikê guh
karmax	bêjingê mezin serad
karoş	giyakî bên xweş e tê xin xwarinê
kart	bi zaravayê bêrtî, çarîk, ji çaran yek
kartan	di çîrokan de hatiye dîtin, serdar, fermandar
kartik	kenik, tertegên ku li serê keçelan çê dibin
kartîk	êge, mebred
kartimok	celebek gulên zer
kartol	bin erd, patata
kar û bar	xwe pêkanîn, me ji bo rê kar û barê xwe kir
karûş	giyake wek belkên titûnê ye
karwan	hevaliya gelek mirov tevî dewarên xwe li çûnekê rêyekê, asmancekê, karwanê me dê sibê bi rêkeve
karwankûj	jopîter nave stêrkekê
karwanqiran	Mesîx, navê sitêrkekê, havînê berî sibehê û zivistanê di nîvê şevê de hiltê
karwanvanî	kesê ku bi karwên re diçe, yek an jî hinek xelkên karwên, karwanvaniyên hîn veneqrîne.
kas	tasa avê a dîndoqî
kasik	kasa biçûk a çayê
kasok	dasa daran
kaş	pesarên bi hevraz, kaşkirin, tarkirin, li pê xwe di erdê re kişandin
kaşo	çoganê ku pê holî dileyzin. şakal
kat	sitiranên dînî, şîretên dînî, katek ji kitêba zendavesta,
kat	tilayên ku li ser koka dara berî şîn dibin
katar	goştê ser ê bi serê dîk ve. katarê dîk
katik	tilayên biçûk xilfên ku li ser koka darê radibin
katûfk	qufa mezin ku pê tirî dibin ser kergê

kav	roja 25ê tebaxê ku hemî meyweyên havînî digehên
kavil	çerm, post, me miya xwe serjê kir û kaviland.
kavilnişîn	kesê ku li ser kavil rûdine
kavişkî	vaca yê virnî çi tiştê berî demê tê dinê û xurt dibe, hillî. Ev berx kavişkî ye.
kavar	tevayiya sî. çil gundî, ji êrdim biçûktir
kavirr	berxê du salî, piştî ku salekê temam dike dibe kavir
kaw	xwedîtî, dilgir
kawîr	navê giyakî
kawît	peloka ku ji mot û ardê qewirandî çê dikin
kax	hilçîna giyayên nebaş di nav çandiniyê da, kaxa pembo
kaxez	ew tiştê ku ji sap, ka û paç çêdibe û li ser nivisandin dikin
kayîn	kayik, kain, k=yîna gan a pez
kebanî	kevanî, kebanî, bermalî, jina ku rêya malê digerîne. Filanê kebaniyek baş e.
kebîn	kabîn, girêka zewacê, nîkah
kebs	êşa zik. Kebs hate min.
keç	kîj, dot. Keç ji kuran dilovatir in.
keç	ew tişta biçûkê ku ji sergo peyda dibe û di axuran de pir tête dîtin, kêç xewrevîn e.
keçeban	keça pirr jêhatî, bi çi awayî dibe
keçel	nexweşiyeke ku li serê mirov dertê, por diweşe û serî kenik digire
keçelî	keçel bûn
keçeza	nevî di aliyê keçê ve
keçik	keça biçûk, an ew keç. Keçik dê bihata yanê ew keça xuya
keçikanî	di guleşê de ketinek heye ku her du li ser kêlekê dikevin ji wê ketinê re keçikanî dibêjin. Ew çûn hev lê em keçikanî ketin.
keçîlok	keça ciwan, ber zewac, nûgihaştî
keço	keçê, pitê, kurd bi vî navî qazî jinên xwe dikin
keçûn	wek keçan, ne wek lawan, mistkeçûn, sincî keç
ked	kara destê mirov. Filan ez ji keda min bêpar hiştin.

kede	kurê biçûk, ji zarokê bê xwedî re jî tê gotin
keder	bi ber xwe ketin, dilê xwe êşandin, meraq kirin
kedî	aş, ne kovî. Pez û dewar ji heywanên kedî ne, mirîsk û kevok ji firindeyên kedî ne.
kedûn	nîvcer. şerbik, kûp, zad, kûs, ji bo rûn, den, ji bo avê, sewîl, tasik, xirafok, kivî, ji bo mat. mesken ji bo kêşk û çurtan.
kedxuda	
kedker	jêhatî, xebatkar
kef	bilqikên ku bi ser avê an sabûnê dikevin; kefa avê, kefa sabûnê, kefa şîr, kefa qehwê, kefa dest, lep
kufandin	piştî şêlandinê wergerandin û dirûn, kuf û şêl
kefçî	kefçik ji dar an ji maden çê dibe ji bo xwarin xwarinê, kefçiyê şorbê
kefçîdank	cihê ku ji bo veçartin an têxistina kefçiyan çê dikin
kefdan	kev pê ketin. Ev sabûn xweş kef dide.
kefen	qerger, cawê ku li cendekê miriyan dipêçin
kefgîr	kefçikê pehn û vêl kunkunîsk ku pê kefê di ser xwarinê re digirin
kefî	serpêça ku didin dor, an dibin egalê de didin serê xwe
kefîl	kesê ku xwe dide ber deyn, an gotin an kirina mirov. Destê xweyî deyn di gewriya kefil de ye
kefik	aletê ku kurtanker pê kurtanan didirûn, şûjin pê tê ajotin
kefkefok	
kefkev	kefsabûna tîr
kefşêv	firaqa kûsinî û vêl û dev fireh
kefşil	ava ku di xewê de ji devê mirov tê
keftar	heftar, eftar, heftiyar, dehbeyekî dirinde ye goştê miriyan dixwe
kefxwê	mezinê gund, kehy, mixtar
kej	sorê reng hinne. porê delalê kej e.
kehriban	madeneke reş û şerê wê heye, jin libên wê têxin sitoyê xwe û jê tizbî û darikê cigaran çê dikin
kekej	kesê ku nikare dirist bipeyive û li ber gotinê dimîne
kelax	dewara jar, weza

kel	ji ber piraniya germa agir bi kel ketina avê, an şîr an çi tiştê din, bi kel ket, kel kela bevînê
kel	gayê sitûr û hêc, bila ez kelê rojekê bin, neçêleka salekê
kel	yek kêl ji kelên dirûnê, dirûtinê. Ca kelekê li kirasê min xe.
kellac	gellac, avan, fesad
kelandin	kelijandin, bi kel xistin, pehtin, bikelîne, bikelijîn e
kelaş	cendekê dewarê nekavilandî
kelaştin	qelaştin du perçe kirin, vî derî bikêleşe.
kelbedan	ew aletê ku pê mixan di kişînin
kele	xwarina kêm xwê
kelebest	erdê di navbera du çeman de, hewînq, girav
kelef	hinek desî
keleh	kelat, asegeh
kelek	petîxê zer qawin, kelek, meşkebesta ku di ser avên çeman re pê derbaz dibin,
kelek	miriyê ku raser avê dikeve
kelem	pijikên ku li ser koka dara birî radibin devî
kelem	sahne
kelmî	celebek titûna pîsik
kelendîn	
kelendo	dara palê a destî dirêj, tirpan
kelepaçe	xwarina ser û pê û ûr ku çê dikin
keleş	zorker, xurt, ji merên xurt û jinên pir çeleng re tête gotin
kelik	qufik, selik
kelişte	ji ber siwabûnê qeftîşên ku di erdê de çê dibin
kelî	pehtî, xaqî tê nema n. şîv keli
kelî	xwarina kêmxwê
kelîn	keliyan, hatin kelandin
kelîlan	germayî. kelîlana nexweşê ne gihaye çilî.
kelogirî	kelgirî, kela girî, berî girînê heyecana ku ji deng û rûyê mirov dixewine
keloşk	quçên tehtinî di serê çiyan de

kelp	kepeka ku di nav porê mirov de çê dibe. Serê min bi kelp e.
kelpitandin	bi serve anîn. Filan ruyê min bi nînokan kelpitand.
kelpitîn	bi serve hatin, çermê min li ber tavê kelpitî.
kelpîç	kerpîç ji ax û kayê celbê dikin û bi qalib dibirin ji bo avahiya
kel û şo	şûştina cilan di gel kelê
kelwaz	serma hişk, îro kelwazek xurt heye.
kelxwê	dema pir westînê pir xwêdan, hindî ez westîm, min kelxwê da.
kem	çi tiştê guhbirî kerê kem, hespê kem, beranê kem. Kur: di zikmakî de guh kin. kavirê kur
kemaç	bê edeb
kemax	goştê kulêmekan
kember	ji zîv, zêr û qimaş çê dikin û jin didin pişta xwe
kembersk	celebek pincar
kemçe kirin	nîşanî kirina pezê mêşînî bi birîna heriyê ji alîkî
kemik	kevnik, destmala ku pê ser çavên xwe ziwa dikin
kemîn	ji bo girtin an kuştina kesekî di pêş kesî de veşirîn
kemr	êrdim, erdekî bi sînorên xwe xuya. Li kemra cizirê baran nehatiye.
ken	kêxweşiya xwe bi dengê ha, ha, ha, dan xweya kirin. Wî em kenandin, ew bi me keni.
kenandin	kenê yê anîn. Me ew kenand.
kendal	tehtên ku bin wan tê kolan û helek vala dibe, ji vê valahiyê re kendal tê gotin
kenêr	navê dareke bê ber e, bêhna wê xweş û darê wê xurt e
kengê	çi gavê. Ma kengê ez çûbûm wê derê.
kenîn	ken kirin, kenîn. Filan ji min re xweş nehat.
kenîşt	şîlpoqên ku bi çavên mirov dikevin. Çavên wî kenîst girtine.
kepek	kopik, kilopik. papik, di bêtina ard de qaşikên zad ku bi ser bêjingê dikevin
kepelek	kurmê ku dikeve nêjuyê pez û dikuje
kepelekî	peza ku bi nexweşiya kepelek dikeve
kepen	kepenek, kulavê ku şivan li xwe dikin, piştî baranê kepenek
kepiçandin	gepiçandin, rahêjandin û dehf dan. Wî xwe gîhandê û kepçek dayê gemşek dayê.

kepiçîn	hatin rahêjandin û dehfdan
kepir	erdê rast ku axa wî nerm, ne qirac
kepirr	holikên ku ji hejikan çê dikin
kepîlev	tevayiya difn û lêvan
kepo	kepû, kepî, poz, serkepî, serê poz, bêvil :firmikên poz
ker	dewarek yeksime bi kêrî baran û siwarbûnê tê
ker	perçe, kerî
kerr	kesê ku nabihîse, ji bihîstina deng û pêjnan bêpar
kerrafî	xwarina bêfesal û bê edeb û kirêt. xwarina filan kerrefî ye yanê kirêt e.
kerran	zontê ku pê keviran dişkênin. kerran, civaneya ker
kerrane	xurt û mezinê her tiştî. Filan kerrsnekî mêran e, mareki kerrane bi wî ve da.
kerrax	kesê ku di çandina pirincê de şareza
kerrax	rast û qirêja ku di kelandinê de bi ser xwarinê dikeve an dadine binî kerraxa mat kerraxa qehwê
kerb	xeyd, rik
kerbeş	giyakî bi sitiriyê ker gelekî hez jê dike
kerrekerr	di bin ve bê deng. ji ker ve ez çûme, ew kerrekerr hate min.
kerbok	kesê xeydok bi kerb kerexane
kerxane	
kerxane	cihê ku maden jê dertêxin
kerçilandin	tevî hev kirin, li hev xistin. Filan tiştê min kerçiiandiye.
kereh	erdê bi kevir ku tê de rêçûn dijwar e
kerehû	bayê ku havînê xurt tê
kerem	comerdî
kereng	pincarekî gelekî xweş e. ji kereng pirsîn gotin, cihê te li kû ye?Got ba dizane.
kerepol	malê ku xwedî nikare ji destên xelkê biparêze
kerrevan	merxasê ku çavên xwe ji çapan naparêze
keribandin	xeyidandin kul û êş xistin dil
keribin	xeyidîn

kerrifîn	bêfesal û kirêt xwarin. De were vê jehrê bikerrifîne.
kerrik	tekle, pestek, celebek eleke bi ser şapik de li xwe dikin
kerik	di haletê cot de perçeyek
kerritandin	bi diranan kirr kirr kirin û xwarin. wek mişkan dikerritîne.
kerrixîn	şemitîn
kerî	perçe, vî zebeşî kerî ke. kerî, keriyê pez
kerge	cihê ku tê de tirî digvêşin û şîrê dertêxin
kergîd	kirkut, hesinê diranşeh ku pê tevnê çê dikin
kermeh	kermeg, parçê sergînan ê çalê hişk
kermêş	kelmêş, pêsî. vizik, kelmêş
kermişandin	qirêj kirin. Wan firaqan mekermişine.
kermişîn	qirêj bûn, çavên kermişî
kerqulan	kerê hov, berî berfa şên 1909 ev heywan li berriya Mêrdînê peyda dibin, lê sala berfa şêv tev de mirin
kerosik	
kerpîç	ji celbê bi qalib çê dibe û pê xanî çê dibin, hacûr, kerpînc
kerrrane	di her tiştî de pir xurt û serdest, kerranekî dewlemendane, kerranekî mêrane, kerranekî dizane.
kersax	di saxa çeman de erdê ku bi kêrî çandiniyê nayê
kert	ged, di daran hesinekê de ged an birîna ku tête çê kirin. kert bi kert, ged bi ged
kertek	ji her tiştî pirranî
kertik	yek kert, ew kert, kertik, keskayiyeke pelkên wê gewr e, pirrtiri niv gazê bilind dibe, ji bo xwarina zivistanê hişk dikin
kerx	kût, ko, kêra min kerx bû,
kerx	pir pir, filanê man kir kerx yanê pir zêde kir.
kes	hin, mirov kesek nehat, kes neçû.
kesad	heywanê wesa jar
kesax	şax, tilayê darê an reş birin, kesaxa rezan
kesb	qubika serşokê, kesba serşokê
keser	bi dilêşî bêhna xwe berdan, hersîng, li lan keserên kûr dikêşe
kesib	hej û pijên ku av bi xwe re tîne

kesidandin	xwê kirin, penîrê te kesidi, yanê şoravka xwe girt.
kesixandin	ser û guhê tiştekî birîn, bê ser û guh hêlan
kesk	rengê giya
keskayî	hemî sebzeyê ku bi heşinayî tête xwarin
keskesor	qozeqer, bûka baranê biharê, di barîna baranê de li rûyê ezmên xuya dike
kesper	kesê ku çavên wî keskê vekirî be
kespik	kurmekî kesk e, bi kullî dimîne lê jê dirêjtir û bilindtir e
keserewan	celebek şarê bi sirme, şara keserewan
keş	di avêti na nîşanê de rast an çep lêdan. Berîke wî keş çû, yanê an rast, an çep çû, lê neket û ser û bin jî neçû.
keşe	seydayê ola mesîhiyan, sêberê din
keşetî	karê keşe kirin
keşk	savarê di şîr û mast de distirên û hişk dikin, zivistanê dikin şorbe
keşkîn	şorba ku ji keşkê çê dikin
keşkul	firaqa ku derwêş xwarina xwe tê de dicivînin
keşol	celebek beqlê çolê
ket	ji cihekî ketin, di jor de ket, ket jêr, ket yonce, celebek nefel têtê çandin
ketin	ji cîkî ketin. Ketina filan dijwar bû. Li ber ketin, bi ber ketin, bi reş ketin. hêv bi reş ket, piştî bîst û duduyê mehê, li hev ketin, bi hewa ketin, des bi ser de ketin.
ketew	babetek nexweşiya ji hespan û hêstiran çê dibe
kevan	kevanê ku pê tîr davêtin, tîr û kevan: kevanê ku pê herî û pembo dijênin, kevanjenê kevan dijend.
kevandin	tewandin, xwehr kirin, filan hesin dikevêne.
kevane	her tiştê wek kevan renge hîv, tewandî, çaviya pirekê, qentir wek yek kevane ne.
kevanjen	libûdî, yê ku kevan dijene
kevanok	kevanê biçûk
kever	bizina ne reş, ne gewr, ne sar, ne şîn, di nava van rengan de rengek
kevin	terhî, laçik, kitana jinan a gewr. Kevina jina te li serê te be.

kevir	kuç zinar, ber, teht, lat, ferş, şîjik, pîjik, tîjik, xerxule, pûrre ku diherife, petat, kevirê kewrê nerm
kevirkanî	berhanîk, kefkanî, ji tayê mû diwînin û pê keviran tavêjin
kevirqulibtî	kesê ku li ser rê û ramanekê namîne, rojê di rêyekê de û bi ramanekê
kevî	tiştekî pehn çarmedarên wê keviyê, keviya cillê, keviya siniyê, kaviya tasê, kevî, berfa ku heya havînê li ber royê dimîne
kevîlok	firaqa ku ji axê çê dibe û tê de rûn an hinguv vedişêrin
kevn	ne nuh, ji mêj cilên wî kevin bûne.
kevnar	çi tiştê pir kevn dibe. Ev dar kevnar e.
kevnedar	dara ku pir kevn dibe û hin jê hişk dibe, an dirize
kevnejin	jina navsal ku her tiştî dizane û bîr dibe
kevnekun	kuna kevn, ku ji mêj ve heye
kevok	kevot, kewê şîn, teyreke kedî dibe, di malan de xwedî dikin, goştê wan xweş e
kevokurk	qumrî, teyreke di xaniyên bajaran de dijî, nîv kedî ye
kevtik	pêçe, destmala ku jin bi ser çavên xwe de dikin
kefz	kevz, kez, kevzik, kevzên, kefa şîna ku bi ser avê dikeve, bêhêvî dest davêjin kefsê kevzê.
kew	kewê gozel, kewê çîr. kewê sûsik, şahkew, mêkew, marî
kew	şewata ku bi hesinê sorkirî li mirovan dewêr dikin
kewandin	kew kirin
kewaşe	hej û çiloyê ku datînin ser darê assaqan ji bo neweşêna axê
kewar	pêtîkên ku ji heriyê çêdikin, ji bo zad, ji bo mêş hingivan
kewden	gêj û bê mêjû ehmeq
kewj	xeyd, qehr, min kewja xwe jê derxist.
kewjandin	xeyidandin, qehirandin, dilêşandin
	kewijîn xeyidîn, qehirîn, dilêşbûn
kewt	kesê kal û diran ketî, filan kewt bûye.
kewitîn	bi pîsî mirin filan kewitî.
kewî	cihê birînê, cihê kewê
kewkender	teyrekî mezin û reng zer
kewkurt	kufrêt, kirkût, kibrîta zer û genimî

kewn	di demê de, ev tişt di kewna xwe de ye, benga wî ye.
kewsel	reqa bej, wek kêso
kewtekewt	rejîn, kewtina seg bê rawestan
kexme	celebek cawê ebirşîm, jinan xuftan û heval kiras jê çê dikirin
keya	kehya, kêfxwê, mixtar, pêşiya gund
keyandin	çelqandina tiştekî bi rêzan, weka keyana dewme, dewê xwe keyand em dêewdikên.
keyar	tiştê ku çêkirina wê dirûst û saxlem. Ev caw keyar e.
keybir	şûrê bi hundur ve badayî
keyf	kêf, şayî, xweşî, me keyfekî baş kir.
keyfer	berdêlk, di ber ve
keyferat	li ber xwedan xîret nêdal
kezaxtin	birîna tilayên daran û şivê rezan birîna ji bo xurtkirinê ne di kok ve
kezeb	ceger, cerg, kezeba reş
kezixandin	kezaxtin
kezî	guliyê porê jinan. Bedewa kezî mor, keziya sito, reha sitûr a di paş sito de
kezîr	kizîr, berdestiyê kefxweşan mixtar, peyayê ku bi xizmeta gund radibe
kê	pirsîn. kê got, kê an, kî dit, ya kê ye?
kêl	kevirê ku di ber serê miriyan de dadiçikînin, kêla gora wî
kêl	qasek ji zad, 16 teneke
kêlan	kêran, beştê gelek sitûr û dirêj, hêran.
kêlan	ajotina erdê bi gîsin, ser û bin kirina axê. Me erdê xwe kêlan kir.
kêlek	tenişt. kêleka rastê, kêleka çepê
kêlendî	kêlendî, tirpan, dasa palê ya mezin û destî dirêj
kêlî	dem, çax, ez vê kêliyê çûm.
kêm	qirêjiya ku bi devê birînan dikeve, reng zer nêm. Birine min kêm girtiye.
kêmanî	kêmasî, kirên kêm, bê kêr, bi şûn de man. Di vî tiştî de me kemanî ne kir.
kêr	fêde, ev tifing bi kêr nayê. Filan peya bi kêr e.
kêr	kêrik, pê dewar serjê dikin meywe, werz û sebze hûr dikin

kêrik	kêra biçûk, ya ku devên wê berîkan de tê hilgirtin
kêrî	darê ku têxin navbera lolepên meşka dêw. Kêrî: pişt, kêriya çiyê, kêriya masî
kêsim	rewşa mirov, kêsima filan xweş e.
kês	keys, taw, fersend. kêsa wî ket min min kês lê enî, min kês jê bir.
kêsme	dayina xwe ya ku axê ji eşîrê distand
kêste	perçê axê ku ji ber qîsin an tevir radibe
kêşandin	kêşan, bar kirin, li pê xwe kişand.
kêşi	koma êzingan
kêvjal	heywanekî avî û biçûk e, li ser her du kêlekan bi rê diçe
kêvroşk	kerguh, heywanekî beza û gûhdirêj e, bi şev dişêre û bi roj radizê
kêzên	lûlikên avê yên stûr ku pê avê di bin erdê re dibin
kêz	celebek mozên reş, ji pî sikê hez dike, keza gû
kêzik	kêşa biçûk
kêzim	
kêzîn	ji bo herîkina avê kunên ku di dîwarê hewşê de çê dikin
kiçêç	cihê ku mirîşk dikolin û xwe tê vedigerînin.
kiçûle	gûrzên kêndirê ku tê xin avê
kidarik	kuvarik
kifş	xuya. ber bi çav
kijik	seleme. hillûcik, zarok ta lê dipêçin û davêjin erdê û digerin
kijûre	navbera arzaqan
kijûrek	kijûle, çîlo û hejikên ku têxin arzaqan ser beşt û maxan
kil	dermanê reş yê ku jin têxin çavên xwe. çavên bi kil jan dane dil.
kill	dehfaxurt, min killek dayê.
kilb	singê sitûr û dirêj
kilçan	fanosa biçûk
kildar	kilcîv, kilçov. darê ku pê kilê têxin çavên xwe
kilît	kilîl, pê derî ve dibe û tê girtin
kilîsibhan	celebek kila baştir
kilor	nanê ku şîr, rûn, hêkan û şekir têxin hevîrê wî û dergirmî û sitûr çêdikin

kilorî	nanê ku wek kilorê lêdixin
kiloz	kûzikên dindoqî
kilox	hestiyê serê mirov. Bi serê dewar re jî tête gotin. Serê wî wek kilorê kerî.
kils	kevirên ku di kûrikê de dişewitînin, kirêç
kilsîn	giya kî çiyan
kimkim	piranî, gurraniya çû tiştî dibe. Niha kimkima zebeşan e.
kin	kurt, kin bûn, kin kirin, kin birîn
kinar	kevî, çar kinar
kinc	tosp, cilên binî, kiras û derpê û qutik û sixme. roja kincan berî cejnê bi rojekê.
kincirr	kincên ku diçirin û zîtirên wan di erdê re diçin an pêde li ba dibin.
kinîşt	pilîşk, şîlpoqên çavan, filan çav bi kinişt e.
kinişte	kinîsa cihûyan
kinf	
kinoşkirin	maştin, malan
kinoşe	sivmik gezik miştek
kinûs	çikas, çilûs pexîl
kir	ya ku mirov dike .Ev kira filan e, an kirina wî ye.
kirr	sirt û girên ku ji lat û ziwaran û tehtan bi hev ketiye, kirê tendûrekê
kirab	kiraw, erdê ku qîsnek lê dikeve, carekê tê ajotin. Bi du car ajotin dibe şîv.
kirandin	bi dirana di xwarinê de kirt kirt kirin. Filan nanê hişk dikirine.
kiras	kincê ku mirov di bin cilan de li xwe dike
kire	kesê ku dike. Filan kireyê vê yekê ye.
kirê	ji bo demekî xuya bi peran dana tiştekî. Min xaniyê xwe kirê kir.
kirêç	firaqên ku ji axê çêdikin ên renga reng xesif
kirêdar	kesê ku tiştekî kirê dike
kirêt	nexweş, pîs
kirijandin	rûyê yekî ber ken kirin
kirrijîn	rûyê xwe bi ken nîşandan

kirrikandin	kirt kirt bi diranan şikandin û xwatin
kirin	mêr kirin, jin kirin, bar kirin, kar kirin, sor kirin, şor kirin
kiriyar	kesê ku ji rojname an kovarekê re abone dibe
kiriyarî	ji rojname an kovareki re abone bûn
kirrîn	bi hayê tiştekî dan û sitandin
kirîv	kesê mirov kurê xwe di pêşa wî de sinet bike
kirîvanî	kurên xwe di pêsa hev de sinet kirin
kirrkirrik	kirtikê guh
kirmikiz	nexweşiya ku ji ber kurên zik ji mirov çê dibe
kirmî	kirmoyî, tiştê dirêjkirî
kirnas	kirnaç, kesê rê bi xurî
kirnizî	kevn, kot, bê ser û guh
kirnî	
kirt	deng, kirt kirta diranan
kirtan	camûsê xedsandî. kirtan kirin, xesandin
kirtek	berfa ku li ber baran û royê hişk dibe kirt kirt jê tê
kirtik	kirkirika guh
Kirt mirt	hûr û pûr
kirtnak	
kirtûpan	beredayî, perakende, hemî kirên filan kirtûpan e.
kirûr	jimara 500000, nîv milyon
kirûz	
kiskizîn	bi tûnge tûng giliyê xwe kirin
kişandin	tar kirin, berve xwe şidandin
kiş kiş	ji bo qewitandina mirîşkan tê gotin
kişkişandin	di erdê re kişandin û vebûn, rakişkişandin
kişwer	welat, êrdim
kit	tek, yek, kitek, du kit kit bi kit
kitan	havika gewr ku jin bi serê xwe de dikin
kitav	kuncî
kite	deng li pisîkê kirin, kite kite

kitêb	rûpelên nivîsandi li ber hev ji bo xwendinê, kitêba min.
kitrimî	bi piranî, piranî kitrînî xelkê bajaran me dilçak in
kitût	nanê ku kevn dibe. Nanê me kitît bûye.
kivî	havinê penîr, kivî, dennê avê ku devê wî teng e
kix	bi zimanê zarokan qirêj, revîn
kixse	pîvaza biçûk ku ji tov çar dibe û tê çandin dibe pîvaz
kiyarik	celebek giya
kiz	bînteng. Filanê ez kiz kirim.
kizbelok	girzik, şeng, giyake tête xwarin
kizêre	tûre giyake pê zikê mirov dimeşe
kizêrî	dema kozê agir vedimire û reş dibe
kizik	çizêrik, davê pez hûr dikin û dihelinin û perçên sor dibin. Me şorbe bi kizikan kiriye.
kizin	celêbek zad e ji bo xwarina ga û çêlekan tê çandin
kizirandin	pizirandin, şewitandina tiştekî ji mû an heriyê
kizirîn	pizirîn, şewitîna tiştekî ji mû an rîs. Şalê min kizirî.
kizî	şitlên ku ji koka darên birî hildikevin.
kizî	bende kolî
kiznik	di bêjingkirina genim de tiştê ku bi ser bêjingê dikeve, seriyê genim ên hûr nebûyî tevî sap û qirş û giya
kizok	kesê her car û ji bo her tiştî xwe kiz dike
kizûrî	bihna ku ji şewata hirî an mû tê
kizwan	ji dara beniştokê berek dibe di navbera mengûş û fistiqan de, jê sabûnê çê dikin û dixwin, tama wê wek fistiq e
kizwet	bi xiza, bi qîmet. Ev xwarin bi kizwet e.
kî	pirs. Kî hat? Kî çû? Ew kî ye?
kîloz	kûzikê dindoqî. qetremîz
kîn	rik
kîndar	bi rik
kîndarî	bi rik bûn
kîp	goreyî wî an wê. Ev sol ji lingê min re kîp e.
kîpe	bimbarê dagirtî

kîpik	tencerê kûzik ku ji axê çê dikin
kîr	qamûş, mizî, xirr
kîrakî	bajar, cihê ku tişt jê tê firotin
kîrçilês	kîrçilek, kesê ku çi dibîne dixwaze têne
kîrêşk	kinîst, kîl. şîlpoqên çavan
kîrqot	
kîs	tûr çiwalê biçûk.
kîs	tûrikê reş ê biçûk di serşokan de xwe pê dişon
kîsik	tûrê biçûk, kisîkê mêjû, perdeya tenik a li ser mêjû kîsikê mîzê: tûrikê ku tê de mîz digehê hev
kîso	kûsî, li ser pişta wî qasikek heye, dema ditirse serê xwe têxe nav wî qaşikî
kîsofîs	celebek giya ye di nav rezan de şîn dibe
kîş	berkîs
kîv	qure, peşk me kîv kişand
kîzên	herqa bin erd ku ji bo qirêja avrêjan tête çê kirin
ko	kuh, kût bûna aletên bire, wek kêr xencer, şûr tefşo û bivir. Kêra min ko bûye.
koç	malên ku ji cihekî diçin cihekî, kom çadir.
koç	bejna darê, ji kokê heya tildan
koçek	kurê ku direqise
koçek	di ola yezidiyan de peya ye ku dibe xwedî şir û kesem
koçer	kuhçer, xweyî koç, kesê ku her demê koça xwe dibe cihekî
koçemal	koç û tevî xelkên wê. Tevi konan, em koçemal çûn cem filankes.
koçmêş	cihê mêşhingivê, darmêş, di darê de kunemêş, di sînêr de
kod	elbika ku pê zad dibirin, biçûk. hest kod welçekek e
kode	tiştê ku xwedî erd ji xwediyê pez distîne, bihayê ku ji bo pezekê tê sitandin jê re kode tê gotin.
kodel	kel. wek kevan, qilocên kovî kodelin.
kodel	bocî, finik tûle
kofendil	xefîrok, kilora mar. Mar buye kofendîl
kofî	celebek serpêça jinan

kok	riç. bingeh, kok, sar bûyî. Filankes xwe kok kiriye. Min tembûra xwe kok kir.
kokî	pinpiniya rengînî
kol	bê qiloç, beranê kol, bizina kol.
kolkirin	dehfdan û xistîn
kolan	di taxan de siqaqen dawî birî. Mala me di filan kolanê de ye.
kolan	kolana erdê vedan.
kolandin	vedana erdê, kolan
kole	bende, kesê ku bi mezinekî ve hatiye girêdan û bê wî nikare tiştekî bike
kolinder	koma darên birî
kolik	holika biçûk
koloz	kolos kumê kulavîn ê gewr û dirêj
kolsîvanok	ji kevokê biçûktir e wek kevokê ye her di nav giya dimîne, firre
kom	civandina çi tiştî li ser hev. koma peyan, koma daran, koma axê
komik	koma biçûk
komir	rijû
kon	çadira reş, perçên kon, sirît, guliçk, çasir, nêvber, perispan, tej. tayîj, stûn, kêlik. xurt, rewag, çît, berçit, hical, pargun, sing, bersing, ping, tirîj, çap. kon vegirtin, kon vedan. kon ji dar danîn
kone	serwextê ku nakeve dafikan, berbir, tecrûbe dîtî
konik	liva ku ji karikên hîtikan tê girtin
kop	kope, pûstikê çavan, serê kiloşkê
kopal	ji çekên kevin gurzê bi heçî çengel
kopik	serê tehtê zirav û bilind
koplane	qûlûpane, teqle, li ser serî xwe qulûpandin
kor	kûr, bêçav, koranî pê de hat
kordûde	bêwest, korocax, bê kur mirin
korebeşk	koremişk, mişkê lûr, xild
korerê	şeqama ku taliya wê tine, di kolanan de riya ku dawî nîne, li dîwar asê dibe
korik	celebek nexweşiye ji genim çar dibe. Pê genim reş dibe. Genimê me bi karik e.

korkorî	kelmeşa bê deng
kornigan	koringan, celebek giya ye, di salên xelayê de tovê wî tevî genim dikin û dixwin
kort	çalên ku ji erdê çar dibin, an tên vedan. Ez ketim kortekê.
kortal	korta ku bi xwe, an go bi tesîra baranê û lehiyê ji erdê çêdibe. Dora gund tev kartal in.
kortik	korta biçûk, kortika çavan, kortika sito
korsker	çilak, yek ku caw dike, cûlak
kot	bi diranan tiştek gotin. Wê hestî kat.
kotan	gîsinê mezin. Me erdê xwe bi kotan vekir.
kotek	zor. ez bi kotekî şandim, kotek ez giham wan.
kotekî	zorkirî, bi kotekî em dêpê bidin kirin
koter	
kotin	kotina dar, kotina hestî
kose	kesê ku riha wî gelek firk e, ne gurr e
kostek	jina qewadiyê dike.
kostek	zincîra kurt û pehn ku bi saetê ve dikin
kostekî	qewadî kirina jinê
koş	pêş daw, himbêz, cihê parastî
koşkar	solker
koşkeh	celebek hirmê
koşik	celebek tasikên avê ji heriyên çê dikin
kovar	civar mecelle
kovik	gewriya meşkê gazê konika ejmû
kovî	kûvî. pez kovî, ga kovî, kohî kûhî, herçî. herywanê ne kedî
kox	xaniyê ku bi hişkeberê lê dibî û bêkêr, ji xirçik hinekî çêtir.
koxik	koxê biçûk koxik: xêli destmala hewirşîm ku davêjin ser çavên bûkê
koz	pel, kozê agir, koz, di goman de cihê ku ji bo kar û berxan bi cîtekî vediqetînin koza berxan. koz. Di nav kon de cihê ku ji bo bûkê bi çitekê vediqetîn in, koza bûkê, cihê ku bi citê tête veqetandin
kozane	celebek tiriyê lib gir, kozaneyê spî, kozaneya reş

kozik	çeper, cihê ji bo nêçîr an ji bo şeran tête çêkirin, çeper tenê ji bo cihê şer lê kozik ji bo cihê nêçîr û şer re tête gotin
kozî	dûvik, guçê, dawiya çav ê hêla guh. koziya çav, dû vika çav
kozlax	kozax, koxik, xirçik, xaniyê biçûk ê pîsik
kubar	ziraviya sinçî, delalî filan peyakî kubar e
kubarî	kibar bûn, zirav raman bûn
kuç	kevirê ji hinmarekê mezintir û hişk
kuçkanî	kufkanî, kevirkanî, kevkanî
kudandin	dan ser pişta tiştekî û ji bo girtin an qîhanê li pê çûn. Me ew kudand, kudand em negihanê.
kufik	ji şilahiyê pasika gewr ku tê cil û depan, ji pir mayînê pasika gewr ku dikeve xwarinê, kevnî, bêkêrî. Xwarina me kutikî bûye.
kufikî	kufik girtin
kufr	bê bawerîtî, xwedê ne nasîn, ji rastiyê revîn
kufristan	cihê ku kafir tê de rûdinin, welatê kafiran
kufrît	kirkuta zer
kuhderî	deriyên ser top, sergillî
kul	girêk û nexweşiyên ku li rûyê cendekê mirov dertên, êş. tiliya min kul bûye, kula devbernexûn, an dernexîn
kulab	penceyên teyran. Teyr bi kulabên xwe nêçîrê dike.
kulabe	guhmîr, gunmîr, darên ku dikevin dor sitoyê ga bi mîr re
kulandin	li ser lingekî bi rê birin. Min ew kuland, dikule, kulîn
kulat	perçê berfê ku tevî axê hişk dibe, kulatê berfê
kulav	ji lêva pez çêdibe ji bo li ser rûniştinê û kepenê şivanan
kulb	kesê xwerok, pir xwer. Filan peyekî kulb e.
kulêçe	paste, getto
kulêmek	goştê serhela ranan dor qullê, bin qalçê
kullik	kumê kulavîn, ku çiyayî didin serê xwe
kulind	celebek kundire zer û gewrên wan hene, zivistanê tên xwarin
kulindir	celebek gundirê ku zivistanê tê xwarin
kuling	wek bivirê biçûk pişta wî wek serê çakûç silahek bû.
kuling	çakûçê mezin ê du serî ku pê keviran dişkênin

kullî	gelek celebên kullî hene, ên ku zad dixwin evin, kuliyê beşik ê ku nafire. kuliyê bejik ê ku difire
kulîçe	kilorên ku di cejnan de çê dikin, hêk şekir û şîr têxin hevîrê wê
kulîçik	kilorên biçûk, roja berî cejnê, roja kilora
kulîlk	qûlçîçekên renga reng
kulîn	di malê de cihê ku zadê malê lê datînin kiler
kulm	gurmist, min kulmek lê da. Kulmek zad bide min, mist
kulovan	xweyî derd, filan kulavan e.
kulpik	meyikên biskocan ên di ser ve ku ji tayê hebîrsimê badayî çê dikin
kum	ew serpûsê vêl ku kurd ji caw an derî çêdikin û didin serê xwe. Ji hemî tiştên ku didin serê xwe re kûm tê gotin
kumtek	papûç, papûçên ku me ji cerm çê dikin
kumbirr	di serê çiyan de girê bê kevir
kumik	binî, dawî, qorç, kumika cigarê
kumî	di bin erdê de li beriyê dibin xwarina wan xweş e
kumkafir	kesê kumê mezin beht dide serê xwe. filan kumkafir e.
kumzirx	kumê hesinî ku leşker di şer de dide serê xwe
kun	qul, cihê ku fîşek bikare tê re derbas be, kuna guh, kun hirç, kun berf, kun gêre
kunn	çermê mêriyan ku ji bo avê debax dikin, kunnê avê
kuncî	libên wê hûr in, dikeve gelek xwarinên şeranî danê wê têxin helawê
kund	bûm, teyrekî bêyom e, li kû deyne xopan dibe, ew bi xwe her di xerban de têditîn
kundevî	
kundir	gelek celebên wî hene, hinek tên xwarin û celebek jê nava wî vala û bi serî ye, gundî pê avê dikişînin
kunevêl	kun an înên ku hin heywanên biçûk di teht an dîwaran de çê dikin . ji koxikên pîs re jî tête gotin
kunêr	kullekê ji laşa mirov dertê û kêm digire û rihet dibe. kurd dibêjin kumêr qirêja di laşa mirov de bi dertêxe.
kungeh	cihê ku kunn an cerrê avê datînin ser
kunik	kuna biçûk, cihê ku çivîk dikevinê.

kunik	miyên zirav ku bi çermê hîtikan ve
kupiyan	bi zor û lêketina tiştekî hişktir pelixîn. ev firaq dakupî ye.
kurr	law, kurê filên, kurr, serî kurrê min kurrê çiyê, serê çiyê
kurr	çav netêr, xwerek, çavkurr
kuraze	perçek ji kitêbê, kitêbok
kurd	daketiyên med, navê gelê kurd
kurdî	her tiştê ku ji bo kurd e, zimanê kurdî, govenda kurdî, stranên kurdî
kurrebeşk	heywaneke di ber çeman de dijî, rengê wî sore û enî û bin zikê wî belek in. garisan dixwe û pirr qelaw dibe
kurreza	nevî ji aliyê kurr ve
kurî	kuna ku di aletên hesinî de. kuriya derziyê. kuriya tevir. kuriya bivir. kuriya tefşo
kurrî	sîpeya kerê kurrî. kurrik
kurîşk	porrê civiqî. helqe bi helqe. porê hebeşiyan kurîske
kurrît	bi ser avê de xwehr bûn û devê xwe xistinê û vexwarin. Filan kuritî avê bû. yanê bi ser de xwehr bû û devê xwe xistê û vexwar.
kurk	mirîşka ku li ser hêkan rûniştî û diya çêlikan ku wan digerîne. mirîşk" me kurk bûye.
kurk	serpiyê ku ji kavilê berxan û hin heyvan çêdikin kurkê barxinî, kurkê kuzînî. kurkê rovinî.
kurm	ji tevayiya kurikên biçûk ku li ser erdê dikişin re kurm tê gotin
kurmatî	ji navê berjêr tevî kulemekê heya çokan ji wa n goştan re tê gotin
kurmorî	gêrikên hûr zerik pir biçûk
kurmovî	ketina kurman a tiştekî. Filan dewar kurmayî bûye.
kurn	
kurpandin	daqultandina avê, Filanê av dakurpand.
kursî	ji depan çêdikin ji bo rûniştinê
kurşe	berfa ku baran bi ser de dibare û paşê wek kevir hişk dibe
kurt	kin. qut. kurt kirin
kurt	teyrekî mezin wekî sîsalik
kurtan	palika kerê. Kurtanê kerê min di hev de ket.
kurtanker	kesê ku kurtanan çê dike

kurte	hespê pîsik û bêkêr. lê qelaw
kurtik	qutik. cileke di ser kincan de li xwe dibe dirêjî heya navê ye. dema bê pî be jê re îşlik. sixme tê gotin
kuskusok	kesê ku çavên xwe pirr çavên wî kuskusakî ne yanê çavên xwe pirr dikute
kuskî	hesinê dirêj ku pê keviran hil dikin
kuştar	kesê ku dikuje. ew kuştarê bav û kalan in.
kuştin	bi çi awayê canê yekî jê birin. Wî bavê me kuşt.
kut	dehf. min ew da ber xwe û kut kir. kutke.
kut	darê ku wek situnan didin ber maxên şikestî. Me kutek da ber wî maxê şikestî.
kuta	qedî, xilas. Şûxûlê min kuta bû.
kutan	lêdan û pelaxtin. Me dan kuta, bikute
kutan	qayîn, mayin, filanê kutanek kir. bikutê.
kutandin	tiştek dan kutan. Me danê wan dikuta
kutasî	dawiya dawiye. Kutasî wî gotina min xist serê xwe.
kutebirr	kin birîn. vî tiştî kutebir binivîse.
kutefirr	warît, celebek teyrên biçûk, warît
kutik	çêlikê hirçê
kutilk	celebek xwarin ji savar û goşt çêdikin, gelek texlîtên wê hene
kuvarik	kifkar, kefkevak, totik, kakivîlk, fitirk, di erdê de û li dor ceman gelek dertên, lê ên çiyan be ji durî av xweştir in
kuxik	ji ber sermê an ji ber nexweşiya sîngê dengê ku ji sînga mirov tê. Min serma girt û gelekî dikuxim.
kuxikî	kesê bi kuxikê dikeve, her dikuxe
kuxîn	kuxik pê re derketin
kuz	quz, cihê mîzê û zayinê bi jinan re
kûç	kûç dengê ku pê gazî she dikin.
kûçak	mêrtalên ku datînin ser maxên xaniyan
kûçik	she, seg, bocî
kûje	simore, heywanekî biçûk e li ser darên gûzan û di kokên daran de dijî
kûp	ji axê çêdikin ji bo avê, ji bo rûn û penîr

kûpik	kûpê biçûk
kûr	binê wê dirêj dûr ne vêl, ev bîr kûre. kûr kirin, kûr bûn
kûre	argûnê hesinker
kûrik	berîk. Diravê min di kûrika min de ye.
kûşik	kundirê acê ji bo sobayiyê bikêr tê
kût	kesê ku lingên wî tev nagerin. filan kût bûye.
kûtî	nexweşiyek pîs e. Filane kûtî bûye.
kûvan	êş, derdên ku ji dil peyda dibin
kûz	kûzikê avê şerbik
kûzer	piştî bêjing kirina genim sap, gurnîg û qirêja ku di bêjingê de dimîne
kûzik	şerbikê biçûk
kûzîn	dengê ku ji cewrikê sehan tê, kûz kûz

L

lût	pozê dirêj û zirav
labûte	lawût, hesineke bi serê misasê ve, pê axa ku bi halet ve paqij dikin
laçik	destmala ku jin davêjin ser serê xwe
laçîn.	
lahûr	celebek hesinê şûr û xenceran, lê pir baş
laje	diayên ku mirov ji bo xwe dike, ji bo xwe ji xwedê xêr xwestin
lajebêj	kesê ku dian dike, diago
lak	xwarina ku ji bo sehan çê dikin
lakin	cihê ku se tê de xwarinê dixwe, korm
lal	kesê ku nikare bi carekê bipeyive
lalijîn	di ber gerin. ez çiqas lalijîm wî guh ne da lavayiyên min.
lalî	zal bûn. lalî, celebek sihan ku savar û birincê têxinê
lalker	texlîtek listik ku kes napeyive û her tişt bi îşaretan e
lam	gep, gulpik, gewra lam bi deq
lamçî	lamijek, şepal
lan	
landik	dergûş
lar	cihê ku ga û gamêşan lêxinê
lastîk	kawçûk, nerm e tê kişandin dirêj dibe, dema berdî dicive ser hev
laş	cendekê mirî, laşa çêlekê
laşe	lasa ku çermê wê li ser radikin
lat	nivîn,
lat	zinarê mezin
lava	daxwaza bi hêvî
lavayî	lava kirin
lavekar	kesê hergav lavayî dike
lavelav	bi dilekî satî, di ber xwedê gerîn
lavijok	celebek stran, stranên biçûk,

lavij	stranek bi serê xwe, li ser mîr Mihemed dibên
lavlavik	giyayê pêçekê
law	kur, ev lawê filan e.
lax kirin	las kirin
layiq	hêja, ev ne layiqî te ye.
layîn	bi henekan bela xwe di yekî dan
lazim	hewce, ev tişt ji min re lazim e.
lebak	gellac, desas
lebat	perçek ji tiştekî, dest lebatekî cendek e. Mirovek lebateki civatê ye.
lebê	li bê, belê, erê
lebitandin	livandin, destê xwe bilebitîne
lebitîn	livîn
lebîn	
lebîxe	peloka ku ji bo dermanan çêdikin
lebt	rewş, hal
lec	şer, pevçûn
lecimîn	sivik kulîn. filan ji lingê rastê dilecime.
lecûc	aqil sivik, lezok, ne serqrran
legen	firaqa mezin ku tê de hevîr distrên an şorbê têxinê
legleg	teyrekî şîp û nikul dirêj e, li dara gundan li ser daran hêlûna xwe çê dike
legleg	navê teyrekî
lehandin	arqilandin, bi gotinê kir, an çûna wî bi şûn de xistin
lehen	kun hirç, cihê ku hirç zivistanê tê de dimîne
lehî	ava barana şên dema li ser rûyê erdê diherike û tiştan dide ber xwe
lehîm	bi heve nûsikandina maden, min beroşa xwe lehim kir.
lehîn	misînê ji axê
lehf	gotinê giran, bi mana. Wî lehf avêtin min.
lehtik	di çiyan de perçê erdê ê biçûk
lek	deh hezar 10.000, sed lek û sed hezar bin li pêş wî ne tewa ne.

leke	qirêj û gemara ku naçe
lekitîn	
lem	mewa werz, lema zebeş, lema kundir
lemisandin	xwe civandina ser hev, an jî tirsan an ji serman
lemisîn	civîn serhev, filan lemisiye.
leng	bi lingekî, topel
lenger	hesinê mezin ku bi keştiyan ve û dema rawestîne an bilekê berdide avê, keştiyê lenger berda avê.
lengergîr	zincîra ku pê lenger girêdayî ye
lengerî	legan, sîniya mezin ku girarê têxinê
lep	pehnahiya dest tevî tiliyan
lepandin	xapandin
lepetîr	lepa ku ji dan û goşt çêdikin û pir dikelînin
lepik	tetik, destgore, ew tiştê ku ji bo parastina lepan ji rîs, an çerm çê dikin
lepiyan	
lepok	xapok, kesê ku xelkê dixapînin, xapok.
lepok	heywanekî wek pîrikê pinde jê re pîrepind jî tê gotin
leq	liv, bi leqan diçû. leqek da xwe
leqan	leqiyan leqîn, livîn. liviyan
leqandin	livandin
leqat	civandina lib an simbêlên zad ku li pirêzê dikevin, jin çûn leqa tê.
leqatvan	kesê ku diçe leqatê
lerizandin	ricifandin
lerizîn	ricifîn
lerzek	erdê ku ji ber baranê dadikeve lerzek li erdê neketiye ..
leş	cendek
letan	letiyan, bêdeng, ker, aş
letandin	aş kirin, ker kirin, wî zerokî biletîne.
lewitandin	qirêj kirin, pîs kirin, bê mirês kirin
lewitîn	qirêj bûn, pîs bûn, bê mirês bûn
lewleb	lalep, derikên ku bi dest û lingên meşkê ve girêdidin û pê dikên

lewneş	bêkêr, kiz, ne tewa, filan, lewneşek e.
leyistin	lîstin, bi çi celebî bêhna xwe derxistin, babetên leyistikê gelek in
leyizandin	lîstikandin, bi leyistin dayîn
leyizîn	lîstin, bêhna xwe derxistin, me bi dame lîst, an leyist.
leyî	lehî
leyz	gelek in, eve hin celebên wê, tawle, holî, dame, çirrê, setrenc, birrê, nehberik, terş, sêberik, gurle, segav, kerikê melê, lûşte, mome, çere, apê mûs, tewş, kevirê goncê, bawûrtan
leylan	pepirk, li çolê ji ber germa royê, dûrve wek avê xuya bûn. Filên daye pey leylanê.
lez	zû, bê xwe ragirtin, bi lez hat
lezandin	lez kirin, min erdê xwe lezand.
leziyan	xwe lezandin
lezîn	lez kirin
lê	edata bangkirina mê ye, lê were, lê lakin, ez çûm lê tu nehatî.
lêanîn	rastanîn, me derba xwe lêenî. me kês lêanî.
lêbûn	
lîç	çemên biçûk ku bi newalan de diherikin
lêdan	lêxistin, min kêr li destê xwe da yanê, bi kêrê min destê xwe birî.
lêf	kûntar, lêfa çiyê
lêgerandin	lê pêçan, destên xwe li sitoyê wî gerand. şev lê gerîn.
lêgirêdan	sipartin, bervê kirin ew mesele il min girêdan. tifing li me girêdan.
lêhatin	rast hatin, lêhatin ji jêhatinê çêtir e.
lêhatin hev	di her alî ve bi ser de hatin. Tav li me hat hev.
lêkanîn	lihevanîn, me ew lêkanîn.
lêkdan	li hevdana hin tiştan
lêketin	li tiştekî ketin. ez bêhemtê xwe lêketin.
lêkirin	bi serde kirin, lê bar kirin. Av li destê bavan kirin. Bar li dewêr kirin.
lêkhatin	rast hatin, li hev hatina tiştekî. Şolê me lêkhat.
lêkvekirin	leyve kirin, parve kirin, me malê xwe lêkvekir.
lêlav	ava berfê an qaqê [qeşa]

lêmişt	dar û berên ku lehî dide ber xwe û tîne
Lêpehn bûn	li ber resîn û dar û berge jê birin. Em li dijmin pehn bûn.
lê nelê	di lîstikê de, cik, netik, qebul e, ne qebul e
lêp	hîle
lêpok	lêvok, qeşmer, mesxere
lêv	lêvên ser diranan, her du tek deriyên dev, bi keviya her tiştî re lêv tê gotin
lêvok	lêpok, qeşmer, mesxere, wî xwe kiriye lêvokê xelkê.
lêxistin	lêdan, wî li biçûk xist, ew lê dixe.
lib	heb, liba genim, libek dû lib
li ber dan	ji bo razî kirina mirovekî pê de gotin, min li ber da û neda rezî nebû.
li ber hev dan	bi qirên li ser tiştekî peyivîn
li berketin	ji bo tiştekî pir xeyidîn û ji bîra nekirin
li berketî	kesê ku ji bo tiştekî dixeyide, têşe
li berxwedan	kefteleft, me gelekî li ber xwe da, lê dawî zora me çû.
li berxwe ketin	ji bel kirekê bi fihêtî xeyidîn
lihêf	mitêl
li hev	li hev ketin, li hev dan, li hev qelibîn, li hev herbilîn, li hev bûn
li hevanîn	piştî xeydê berve hevanîna hinekan. Me ew li hev enîn.
li hevbadan	zor li hev kirin û rê li hev girtin, me lê bada.
li hevdan	li hev xistin. Wan li hev da.
li hev derêxistin	tiştek ji nav tiştekî derêxistin, dozek safî kirin
li hev derketin	weke hev hatin, çûn ser gotinekê, gotina me li hev derket.
li hev hatin	piştî xeydê li hev razî bûn. Ew li hev hatin.
li hev hatî	kesê ku piştî xeydê bi neyarê xwe re li hev tê
li hevketin	li hev bi şik bûn, xeyidîn. Ew li hev ketin.
li hev pehn bûn	li ber hev fireh bûn û xwe ji lêdanê re pêkanîn. Em li ber hev pehn bûn.
li hev xistin	li hev dan, wan li hev xist.
limlate	

ling	libatê ku mirov pê bi rê diçe, ling avêtin ber, ling cî girtin, ling lêdan
li ser xwe girtin	girtina tişteke ser xwe
liva	heriya berxikan
livandin	tiştek li cihê wê rakirin û danîn cihekî din, an di cihê wî de leqandin. me tiştek nelevand.
livîn	tevgerîn
li xwe borî	kesê ku hesabê mirin û mayina xwe neke
li xwe danîn	kemanî qebul kirin, qîma xwe bi bindestiyê anîn
li xwe kirin	wergirtin, li xwe kirina cilekî
li xwe qulibîn	li şopa xwe vegerîn
li xwe xebitîn	dest birina xwe
lîç	ji bo civandina ava çend coyan pengava ku çê dikin, lîça me tijî av bûye.
lîfik	lîfê ku pê xwe dişon
lîlkirin	qasik derxistin
lîqe	lîka poz, pilîşkên çavan, şilîq
lîs	lûs, cihê ku teyr, kew û kevok bi şev tê de dilêsin
lîsihan	ketin lîsê, kew lîsihan.
lîsihandin	lûsihan, xistin lisê, xistin lûsê
lîwan	gem, lîwana hespê
lo	lawo, edata bangkirina mêr e, Lo were
lod	koma bilind, mezin loda kayê, loda ceh
lodik	loda biçûk
lok	heştirê nêr
lop	kesê di hemî kirên xwe de giran, tiştê ji hemdê xwe zêde sitûr
loq	bê fesal, dirêj û hinek xwehr
loqandin	dewarek loqloqî ajotin, ne çargav, ling bi ling
loqîn	loqloqî rêve çûn
loqmeqadî	xwarineke ji hekan, ard û mat çê dikin
lorandin	ji zarokan re bi şewatî nehwirandin
lorik	penîrê lor

lorî	kilamên ku ji bo xewandinê bi deng ji zarokan re tê gotin
lorx	heriya ku tevî berfê dibe
loş	nanê sêlê ku hevîrê wî bê hevîrtirş e
lot	hol bûn. ew dide lotan, an lotikan.
lotik	latên biçûk
low	fasuliye
lowik	ew ji celebek sebze ye tê xwarin,ji lawan gelekî biçûktir û libên wê ji ên lav girovertir in
lox	berfa ku dest bi helînê dike
lûçandin	livandina dûvik, riya, temelliq, filan ji filanê re dûvik dilûçirie.
lûçikandin	şêlandin, ji kirasê wî kirin
lûçikîn	hatin şêlandin
lûl	qamişê hundir vala
lûle	çi tiştê dirêj hundir vala, çi hesin çi dar, lûla tifingê
lûleb	depê ku datînin pişt deriyan heya venebe
lûlik	lûleya zirav û biçûk
lûrik	rehekî bin erd wek qamîş e, lê gelekî tehl e

M

ma	edata pirsiyar. Ma tu kînga hetî? Ma te ez dîtim?
maç	ramîsan. maç kirin
mad	navê milletê kurd ê kevin. Kurd ji nijadê mad in.
madek	camûsa mê
madekirî	kesê xeyda wî ji rûyê wî dixwîne, bi pirrûz
maden	hesin, bagir, şîv, şêr, şirêç ... çi tiştê bi germkirinê dihele û bi sarbûnê hişk dibe
mafir	madam, mafir tu neçî divê yekî din herre.
mahî	hestiyên ku jê şehan çê dikin
mahon	kokê mêwan ku jê destiyê kêran çê dikin
mahû	mehû
mak	1. dê, 2. dor, 3. havinê penîr ku ji sîllafên berxan çê dikin
maker	manker, kera mê
mal	heyîn, dewlemendî, filan maldar e,
mal	xanî, cihê ku mirov lê radibe rûdine, radizê. ez çûm mal.
malavayî	di dan sitandinê, an di bazarê, an di dana heq de camêrdî an têborîna hin ji cemeke. Malavayî ji heq çêtir e.
malbat	çend malên ku bi navekî têne hildan, malbata Baban, malbata Ezîzan
malcehnû	kîsê ku cehnû di nav de, wek mal zarok
maldar	xwedî mal, dewlemend
maldarî	xwedî mal bûn, dewlemend bûn
malêle	qerrase, ji bo hilkirina keviran, hesineke
maliştin	malan, malandin, me mala xwe malist, me mal damala
malnivîn	di malê de cihê ku nivîna lê datînin
mam	ap, am, pismam, kurap, dotmam, keçap
mamik	gotinên bi qafiye. mêrê çê, bi kêrî her tiştî tê
mamiz	mampez, xezal

man	mayin, neçûn, nebirîn .Mayîna me tiştekî baş bû, Mayîna wî tiştî ji me re bi kêr hat.
mana	tefsîr, tercime. Nivişt bi mana berbejnê ye.
mang	
mange	çêlek
mangêr	ji bo rastkirina axa ajoti, aleteke bi dewar dikişînin
maqûl	pêşî. serek, rêsipî, maqûlê eşîrê, maqûlê gund
mar	marê reş, marê tixbelek, marê gewr, marê kor, ejderha, tîrmar, ejdiya
mareke	
margil	celebek teyrê dirinde, maran dixwe
marî	kewa mê
marmaroşk	marîjok, heywaneke biçûk û wek maran e, lê bê jehr e
marmasî	celebek masiyê wek maran e, goştê wî gelekî hêja ye
martak	
mase	ji depan çêdibe, çar lingên wê hene, ji bo nivîsandin û xwarinê tête şixulandin
mazûban	mêvandar, kesê ku mêvanan dihewîne
masî	di avê de dijî, goştê wî tê xwarin, gelek celebên wî hene û hinek jê ev in tewr, terixî, zerik, ferx, şebot, siring, çêlekî, berat, gur, reşik, çopiç, bizrî, ricuk, mirtolek, marmasî. sergolik, qamasi. simbêlek, kulûçîrnar, şelq
mast	şîrê meyandî, mastê tûr, mastê girtî
mastek	gewriya ku pê mast berdidin meşkê
mastmotî	mastmotî, tevîhev kirina mast û mot
masûr	celebek meywe, qizilclq
maş	debar, ceneke, alifê dewar
maşandin	bi şuxulandina pir tiştekî hişk jê birîn, devê kêrê masî ye, binê salê masî ye, sabûn masî ye
maşe	pelgir, ya ku pê kozên agir radikin
maşela	ji şêr û şîv çê dikin û jin têxin sitoyê xwe
maşîn	maşiyîn, wek sabûn, an hesin jê çûn û helîn
maşot	qunbil, kurmeke li genim dikeve

mat	gêj, bêraman, şaş, nizane çi bike. Çima tu welê mat maye?
mator	gêjok, ehmeq, serserî, Filan matorek e.
mayîn	neçûn, ji cihê xwe nebivîn, mayîna wî li vir ne tiştekî baş e.
mazbir	celebek nexweşiya miyan
mazî	bi daran ve dibe û ji bo debaxê bi kêr tê
mazîçin	kesê ku maziyan diçine
mazmaze	berxê çar salî, beran
mecbur	kesê bêhemdê xwe kotekî, wan ez mecburî çûnê kirim.
mecer	navê celebek tifingê kurmancî ku di dev re dihatin dagirtin
mecrefe	celebek bêrên depînî, pê berfê rêş dikin
mecûce	dil şikestî bêhêvî. Filan bi carekê mecûce bûye, an maye.
medreb	erdê ku ji bo çandina birincê pê tînin
mefsel	kevirên ku ji bin erdê dertên û hilû û li ser hev, an di ber hev de ne
mefşen	teneşo, depê ku miriyan li ser dişon
megene	dolepa hesinî
meh	sî roj, navên mehan evin, adar, nîsan, gulan, hizeran, tîrmeh, tebax, êlûn, çiriya pêşîn çiriya paşîn, çille, berçille, sibat
mehder	hêvîkarî ji bo hinan, divê tu mehdera me li cem filanê biki şefaet,
mehdervan	kesê ku mehdera mirov dike
mehfe	tod, tada ku li ser pişta hêstiran çê dikin û jiyan têxinê
mehik	kinc, xwîna ku ji mehê carekê ji jinan tê. Filanê mehika wê berî demê têt, an kincê wê hatine,
mehir	girêka zewacê, jina bi mehir helal e, jina bê mehir heram e.
mehîn	hespa mê mehîna sorbaz
mehîr	şorba dew û dan mehsere 1, enbara avê ku di tehtan de dikolin. 2. en bara şireya tirî ji maden mesra avê, mesra şîreyê
mehsûr	masûra ku pê tevnê çê dikin, a çilokan têxin nava makûkê
mehter	meyter, mija tenik ku wek dû dadikeve rûyê erdê, maran
mehwar	mecal, hêvî, karîn, ez bê mehwer mame.
mehan	xira bûn, neman
mehandin	xira kirin, nehiştin, paqijkirin
mehcet	hewce bûn

mehfûr	xalîçe, mehfûrên. Êranê gelekî çak in.
mehilandin	bê hêşînayî hiştina cihekî û xerabe kirin
mehilîn	bê hêşinayî man, xirabe bûn
mehrûm	bêpar, ezji wê qençiyê mehrûm hiştim.
mehwî	beraza mê
mehzûn	dil şikestî, bê mad
mejî	mejû, mêjî, ew tiştê di nava kilox de ku zanîn û jîrî ji wî tê. Filan bê mejî ye.
mekr	bela, şer, xêrnexwastin
mekûk	hesinê wek masiyan ku çilak masûrê têxinê
mektûbî	celebek getto ye ji mat, findiq û behîvan çêdikin
mela	kesê ku ilmê şerîetê heya kitêba Mela Camî dixwîne, ji hemû zanayên dîn re tê gotin
mellaq	lûçek kesê ku ji her kesî re erdê rast dike, lûçek
mellaqî	ji xelkê re erd rast kirin, dûv lûçandin
melaqî	celebek hirmê ku di payizê de bi dertê
melben	destmal, ku jin peçayî didin dor serê xwe
meletîk	celebek sêv ko nîzîkî zivistanê dibin
melevan	soba, ajnêber, kesê di avjeniyê de xûrt û jêhatî
melevanî	sobahî, avjenî
melisandin	telandin, bi erdê rê nizim kirin. Wî xwe melisandin, wî xwe teland.
melisîn	bi erdê re nizim bûn. Ez melisîm.
melû	di çinîna zad de destiyên biçûk ku palîçê dikin, dema gelek destî hatin ber hev dibin, diraxe
melûl	dilşikestî, bê kêf
memik	pêsîr, çiçik
men	ava peng ku neherike
menc	genimê perîreş
meqam	çi awayek ji awayên raz û dengbêjî. filan meqam ji min re gelekî xweş tê.
meqepç	
meqlik	tewe

meqes	tawbir
meqesok	
merr	aleteke ji bo kolana axê, bi lingan di axê de dikin xwehr
mer	mirx
merajo	celebek sebze ye, helyam
meran	celebek dar, ji tilayên wê qelûnan çê dikin
meranî	pezê avê, kerê avê
meras	meraze, benê ku têxin sitoyê kûçikan.
meras	salek ji emrê seh, sehê te çend merasî ye? An go çend salî ye.
merber	cihê ku derî malan pez û dewar lê vedihewînin û bêr dikin. Me pez anî bêrê.
merd	xûrt, jêhatî, camêr
merdane	wek xurtan, wek camêran, wek merdan
merdî	xurtî, camêrî
merdîwan	silin, pêpiling
mered	rojen
merek	cihê ku kayê têxinê kadîn
merezdar	kesê tim nexweş
merês	mirês, paqij xweşik, bêmerês: qirêj
mergone	bangêr, bangore lax
merhem	dermanê ji bo birînên kewandi çê dikin
merheba	gotina ku di hevdîtinêde tê kirin, şarota hewandinê
meritandin	bi tiştekî hişk çiçek ji çermê yekî kirin û xwîn jê anîn
meritîn	bi tiştekî hişk çîrek lê bûn û xwîn ji çermê wî derketin
mermer	celebek kevirê çak, kevirê mermer
mermul	beraza mê ji sê salê biçûktir, ji sê salê berjor mehwî
mersef	sêniya mezin bi çend qulpan, cifnî
merş	celebek raxer
merzel	gor
Meseb	celebek feqikên ku pê teyran digirin
mesil	avên wek coyan ku ji bilind cihan berjêr dadikevin

mesna	
mesqel	aletê ku pê maden paqij dikin û diçirisînin
mest	sist, bêtaw ji halketî
meş	rêve çûn, meşa wî gelek xweş e.
meşandin	bi rê xistin
meşîn	bi rê ketin, em meşîn, em meşiyan.
meşfen	depê ku miriyan li ser dişon, teneşo
meşhûr	bi nav û deng
meşlûl	beniyên ku ji behîv an gûzan çê dikin
meşk	kavilê pez ê debax kirî ji bo dew. hîz:meşka rûn, hewan ji bo turikê şivana, kun ji bo avê, eyar şîr ji bo şîr, dewl jibo av kêşanê, eyar penîr ji bo penîr, çekur. ji bo goşt
meştel	cihê ku şitlan tê de digehînin
met	xweha bavê
metran	ji keşe mezintir seydayê fillehan
metrebaz	
mevilîn	lêgerîn, lewitîn, filan di xwînê meviliye, ango tevde bûye xwin.
mewîj	mehîj. tiriyê li ber royê hişk kirî
mexel	cihê ku bi roj pez lê vedihêse. me pez anî mexel.
mexmelat	tirşiyê şêliman
mexare	şikefta kûr û dawiya wê dûr
mey	hestira mê, wek meya malikan.
mevan	piştî havîn ku şîr dibe mast, xwe girtin
meyandin	havin, xistina şîr an çi tiştê din, me şîr meyand.
meydan	qad, meydan lê fireh bû.
meyik	kunê ku ji bo bişkocan di cilan de vedikin
meyîn	mehiyan, piştî havîn xwe girtina şîr û rûn mast
mayizandin	meyizîn, nihêrîn, ji tiştekî hûr bûn
meyl	xwe bi dil bervê dan. Ew meyla min dike.
meyldar	kesê ku meyl dike, filan meyldarê me ye.
meyter	seyîsê ku li hespan dinêre
meyxwer	kesê ereqxwer

meyxane	cihê ku tê de ereq tê vexwarin, an firotin
mezaxtin	xirakirin, an ji çakî xistin
meze	xwarinên miz û şoraax ku bi ereqê re tên xwarin
mezel	ode, çaviyek ji xanî
mezelo	zeliqok
mezelok	oda kiçik
mezeloq	benîştê ku ji koka daran dertê û dikin şeliqok
mezin	girs, gewre
mezixîn	xira bûn, ji kêr ketin, pîs bûn
mezrege	bêrîka ku pê nan davêjin firnê û tendûrê
mezre	tek malên dûrî gundan, an erdên ku li ser gundekî tên hesêb. Filan cih mezra filan gundî ye.
mûrî	mîro, gêrik, qûrmorî
mê	ne mêr, di her tiştî de ya mê jin, kavak, dar
mezixandin	xira kirin, ji kêr xistin
mêçit	
mêkutik	mîrkutik, singik, celebek nexweşiya zaroyan e
mêkutok	mîrkutik, singik celebek nexweşiya zaroyan e
mişkol	bijang
mêlak	
mêlan	navê darekê, bêhn ji pelkên wê tê, mar ji bêhna wê direve
mêj	demekî dirêj zû de. ji mêjve me hev nedit.
mêjandin	bi mitin, şîr an dermanek dan biçûkekî, zaro mêjen, berx mêjan.
mêjok	zarok an berxê ku ji diya xwe pê ve şîrê her diyekê dixwe
mêr	xurt, serdes, metirsî, mêr du celebin, mêrê mêrkuj, mêrê xwekuj
mêrg	cihê ku giya tê de pir dibe û ji bo çêreya dewar tê parastin
mêrge	xwarina ku ji goşt û pîvazan çê dikin
mesab	cihê ku kewê ribat an ci la b lê datînin
mêş	ew heywana ku di nava malan de dijî û li ser rûyê zarokan datîne û nexweşi yê bi lingên xwe re derbasî nav xwarinê dike
mêşhingiv	hing, mêşa ku hingiv dike
mêşîn	berve şîn, nîzîkî rengê şîn, çavên wî mêşînin.

mêşkuj	ew tiştê ku pê mêşan dikujin
mêtin	mijîn, biçûk mêt
mêvan	kesê ku ji dorva tê mala mirov û tê hewandin
mêvandar	kesê ku mêvana dihewîne
mêvanhewîn	kesê ku herdem mêvan diçin mala wî û qedra wan digire
mêvanxane	cihê ku mêvan têde radibin û rûdinin, otel
mêw	dara tirî
mêwik	
mêzekirin	nihêrîn, min lê mêze kir.
mêzîn	terazî, şehîn, ew aletê ku pê giranî û sivikiya tiştekî seh dikin
mêzer	
miaf	kesê ku ji dayinê tête efû kirin. Filan ji dayinê miaf e.
mical	kês, firsend dem
micik	di kirinê de lez, filan peyekî micik e.
micin	
micvî	
miç	ji bo çavan tê gotin, girtî. filan çavên xwe miç kirine, çepê bel
miçilgeh	li ser tiştekî şert kirin, rihan, me li ser filan tiştî miçilgeh e, an miçilgeh kir
miçirandin	destên hev guvaştin, silav kirin
miflis	kesê iflas dike, rût û bê mal û dirav dimîne
mifsik	çilqefes, firaqa nava wê kunkunîşk ku pê xwarinê ji avê diparzinin
mift	bê biha, bê qîmet, gotina vala, mift û belaş
mifte	kilît, mifta derî
mih	peza mêsînî ku ji çar salê borî, berx kavir belindir mih
mihas	şehê hesinî ku pê hespan tîmar dikin
mihlet	demek xuya ku ji yekî re tête dayîn. Me çar roj mihlet da wî.
mihsik	pêlav, şimik
mihtac	hewce
mij	mijik, buxa ku ji ewran dadikeve rûyê erdê û tarî dike. dinê mij û dûman e.

mijandin	bi mêtin şîr an tiştekî ron bi zarokan an çêlekî dehban dan xwarin, mijandina zarok, mijandina berxik, mijandina cewrik
mijane	benkilawe, benê ku pê nîv li sitoyê gan girê didin
mijgul	qorrê bijangan ên jêrin
mijkî	kesê xwe û cilên xwe qirêj dikin û behna dan û gemarê jê tê. Filan mijikî bûye an behna mijikî jê tê.
mijmijok	1. petagên hinguv ên vala, 2. celebek giya ye zarok biharê hildikin û koka wî dimijin, ronqşîrîn e
mijû	nanê kevin ku pasik digire û tama wî tê guhartin
mijûl	xerîk, bi kar li xebatekê lehîn, ez hatim cem te, tu bi nivîsandinê mijul bû.
mijûlahî	mijûlî. mijûlbun peyivîn, mijûlahiya filan bi serê min neket, nizane mijûl be.
mikafat	di ber xebatekê ve tiştê ku zêdeyî daxwazê ji yekî re tê dayîn
mikare	
mikewn	
mikûs	ser û çav, filan mikûsdayî ye. ji mikûs ve razaye.
mil	ji gurmikê heya serê tiliyan dest
millet	gel, netewe, milletê kurd
milêb	mi lêw, şên, kêriç, bêrika şeş tilî ku cotkar pê bênderê bi ba dikin
milk	erd û rez û zevî bexçe, her şîtê çandin û ber digire. Ev bexçe milkê min e.
milkis	miştek, sivmik gezik
miltaf	kesê nexweşiyê ji halketî
milyaket	fehreşte, bi çavan nayên dîtin
min	
minare	di rex mizgeftan de çêdikin, mela li ser bang dide
minik	gezû di avê de tê kelandin, ew şêrînahî dibe minik
minêkar	bînekar, mîrekar hezker, ji dilxwaz. Ez minêkar im ku te li ser vê rê bibînim.
miqate	bala xwe dan, qenc lê nihêrîn, divê tu baş lê miqate bi.
miqerresî	eksa yekî tiştek kirin. Ew miqersiyan bi min dike.

miqewr	bê ser li ber, binfilitî dibêjin. Salek bel e miqewr e, bi şev seyî bi roj ewr e, keç avis û bûk si'tewr e.
mirandin	kuştin dayîn
mirar	dewara ku kêr negehê û bimire li goştê wê heram bibe
mirarî	celebek gewhere di deryayê de bi der têxin
miraz	ew tiştê ku mirov gîhana wî dide ber çavên xwe û her gav minêkarê gîhana wî ye
mirc	celebek genim
mircan	babetek madene ji deryayê dertêxin, sor û şînê wî heye, jin têxin destên xwe li sitoyê xwe
mirç	dengê ku di xwarinê û ramîsanê de li lêvan tê. Mirç mirça lêvan e.
mirçiqandin	qermiçandin
mirciqîn	qermiçîn
mirdik	çermê mirov ku hişk dibe bi ser ve tê wek kepekê diweşe
mirdiyaq	mêrtag, martang ku têxin asraqan ser beştan, an nav dîwaran ji bo ku xwe bigire
mirdî	darê ku pê şaxturên ser avê dehf didin
mirrik	1. biçûçik, meriv an dewar, hestirê mirrik. 2. serhişk, înad
mirin	dawiya jînê. Filan mir.
mirî	kesê dawiya jîna wî tê û dimire
mirrmirrî	pingirî, pirruzkirî, xeyidî u hilkişkişî
mirrmirk	celebek kelmêş
mirrmirrîn	pingirrîn, pirrûz kirin, hilkişkişîn
mirîşo	kesê her gav miriyan dişo
mirişk	mêya dîk, kelebab, mirîşka me kurk bû.
mirov	insan, kesê ku bi peyva xwe ji qorrê dehban derketiye
mirovatî	bi bav û kalan, reh û kokê nizîkbûna hev Mirovatiya min bi wan re nema.
mirovok	mirovê pîsik, ne tewa, bêkêr
mirtal	ceka ku didan ber lêdana şur. Çekên berê şûr û mertal bûn.
mirûz	pirûz, tehlî û tirşiya ku ji ruyê mirov xuya dibe. Filan bi mirûz e.
misas	darê dirêj ku pê cotkar gan dajo, serîkî wê zext û serê din lawût tê de ye

misaxe	korxa aş ku ard dikevê
misêwa	wek hev, em di vê yekê de misêwa bûn.
misilman	kesê dikeve ola îslamê
misilmanî	îslam bûn, misilman bûn
misîbet	boblat, bela mezin
misîn	ji baqir, tenek, axê çê dikin ji bo destmêjê
mishef	Quran, kitêba ku li nik xwedê ji Mihemed re hatiye
misk	celebek bêhna çak e, ji derya dertê û ji tiştinê din jî çar dibe
miskîn	qels, reben, bextereş
misqel	
misranî	
misrî	celebek polayê ku şûr jê çêdibûn
mist	tijîbûna her du çengan, mistek ard
mistdan	bi destan canê yekî firikandin. Bavê laş mist didin.
mistkeçûn	peyayê ku di her tiştî de wek jinan dike û dide ser şopa wan
miswak	darê ku misilman pê diranên xwe difirikînin
mişar	ji bo avdana sebze korxikên dirêje ku di zeviyê de çê dikin. Çil mişer evlegek e.
mişefl	mişebl, raste rast dirêj, ifqî
mişk	heywanê biçûk ê ku di kunên dîwaran de dijî û ji pisîkan ditirse
mişkulî	pûstikê ser çavan, kesên kêmxew, mişkûliyên wan diperçifin
mişlaq	
mişmer	tiştê ku li erdê tê dîtin
mişmişandin	bi palikandinê li tiştekî gerîn, di tariyê de min dora xwe mişmişand û lê gerîn min nedî.
mişrif	
mişt	ji dêv re tijî lê ne rût, welçeka me mişt e, yanê ji dêv re dûz difiroşin
miştak	miştik, sêzik, melkes, sirbige. miştek toz û gemara ku bi miştikê dimalin
miştaxe	cihê ku tirî lê radixin dikin mewîj. Miştaxa me di nava rêz de ye.
mişweş	nîsk

mit	çort, mitik, girê biçûk di bilindcihan de
mitate	raman û fikirîna pir li ser tiştekî. Filan pir mitale dike.
mitirb	gewende, yê ku def û zirnê lê dide û li ser dayîna xelkê dijî
mitik	nexweşiyeke bê eman, kolêra
mitêl	nivîn, doşek. gelt, lihêf
mivro	merezdar, kemlebat, çone an topal
mixabin	heyf, esef
mixmixandin	pelçiqandin, hûr hûrî kirin
mixmixîn	pelçiqîn, hûr hûrî bûn
mixmixk	ximximk, her du kunên bêvilan ku digehên hestî
mixsî	fillehê ku diçe Qudsê
mixtar	kehya, kefxwê
mixtî	werz, erdê ku zebeş û kelej tê de tên çandin
miûzî	kêm, netekûz
miz	renge tirş
mizawir	ne rind, qelac, tevlok
mizawirî	tevlakî, gellacî
mizgeft	cihê ku misilman ji bo nimêjê çêdikin camî
mizir	bêyom, şûn
miç	kuş, hesp guhên xwe miç kirine
miçikandin	mîç kirin, hêstirê guhên xwe mîçikandin, dimiçikîne
mîçikîn	mîç bûn, guhên hesp mîçikîn.
mîl	singê ziravê ku hekîm berdide çavên nexweşan
mûmar	êşeke ji serê tiliyê çar dibe, qîlbaşi
mîna	wek, nola, ew jî mîna min dike.
mîr	kesê ku di erdimekê de xwediyê gotina dawiyê be, bi serê xwe be
mîrate	heyîna ku piştî mirî ji mirovên wî re dimine
mîratxwer	kesê ku mîrat pê dimîne. Filan rnîrstxwerê meye.
mîrav	kesê ku parvekirina avê bi destde be. Filan mirovê gundê me ye.
mîrkût	daraoqî, pê dan û savar tête kutan
mîz	ava ku di qamûşê mirov re tê

mîzega	bi mana ziraviya mîza gê, ava me îro bûye mîzega, yanê wek mîza ga hindik û zirav tê.
mîzel	mîzek, kelmîz, kesê ku di xew de bi xwe de dimîze
mîzesrînek	hatingirtina mizê, mîz lê anqîn
moç	celebek kodên pîvanê, karma seh
moçik	kada pîvanê ya biçûk
made	pehlewanê jêhatî
mole	
momin	destmala rengîn ku jin bi serê xwe de dikin
mon	necamêr, nemerd
monc	pêlên raman monceke baş hatê, moncekê pîs hatê.
mor	rengek, navê darekê as
moran	bi germiya royê hilma ku ji erdê radibe. vajoyî mijê ku dijor de dadikeve
morik	miroyên kun ku jin bi tave dikin û têxin sitoyê xwe
moşene	dikana ser negirtî ji depan li ser tiştên firotin, beste, yê ku lêdide
mot	motî doşaw. dims
motac	mihtac, bi hewce
mofirk	mehrûk, mehrî movik, mofirkên piştê mofirkê tiliyan
moz	moza sor mêş sor, moza gan, celebek mêşên xurtin biharê dikevin bin zikên ga û hespan
mozik	golikê parone ji dû salê berjêr
mazik	kurê jina mirov
mazkirin	reva gan ji ber mazê
mû	tayekî por, purta bizinî
mûçink	mûnçik, ew tiştê ku pê mûyan ta bi ta dikêşin
mûjank	mûjelang, bijangên jorîn
mûm	benşima, çira ji dan
mûnc	pelm, qup, lep

N

na	no, na! Ez nadim, na ew nehat.
nabekar	bi kêr nehatî, serserî
nadir	tiştê ku wek wî gelek hindik be
nadîde	ew çend baş ku wek wî nayête dîtin
nafind	nîvek. navrêş, merkeş
nafs	
nal	jolê dewar. Min hespê xwe nal kir, nal û nihêl.
nalandin	bi nalîndan, me diya wan nelend.
nalbend	kesê ku dewar nal dike
nalbendî	karê nalbendan
nalenal	nalîna bi ser heve, bê atlî û bi dengekî bilind. Dengê nal nala wî em nekirin xew.
nalîn	dengê ku ji ber êşê ji mirov tê. Nalîna wi dilê mirov diperitîne.
name	reşbelek
namidar	bi nav û deng
namîlke	kitêb
namûs	rûmet û şerefa ku li pê navê pak digehê mirov
namûskar	kesê xwedî namûs, yê ku ji riya namûsê naqete
nan	ew xwarine ku ji ard dibe hevîr û hevîr li ser sêlê, an di tendûrê de, an di firnê de dibe nan. Bi nan û xwê, bi nan û zik.
nanda	kesê ku bi dayîna nan hatiye naskirin
naneder	kesê hergav derî mala xwe nan dixwe. Filan naneder e.
nanik	1. celebek pincar, 2. kilora hingûv, nanika hingûv
nangîr	erdê ku ceh û genim tê de gelekî baş dibe
nankor	kesê qenciyan ji bîra dike
nankorî	qencîbirî
nanpêj	kesê nan dipêje
nanwerd	pêxwarin, xwarinên ku bi nan re tên xwarin
napik	pencên teyran nînokên wan ên tûj

narinc	celebek meywe wek porteqalan, lê tehle miz, ji qaşikên wan rîçalên hêja çê dibin
narûce	rengê narinc
nas	kesê ku mirov wî dizane, filan nasê min e, ji min re nas e, ez wî dinasim.
nasîn	nasî, nas kirin, zanîn
nav	nav lê kirin, nav lê dan, nav tê dan, bi nav kirin
navandin	bi nav kirin. Min lawê xwe bi navê wi navand. Binavîne.
navdar	bi nav û deng
navdarî	bi nav û deng bûn
navdaş	
navder	mecala di navbera deriyê du odeyên li hember hev
navdeşt	deşt an rasta di navbera du çiyan de
navdil	dil, gurçik, kezeb bi hev re dibin navdil
navinçî	navhinçî, kesê ku dikeve navbera du neyaran û dixwaze wan li hev bîne
navêş	qolinc, êşa ku ji ber sermayê dikeve nav an şikê mirov
navik	nêvik, di nîvê şikê mirov de, cihê ku dema bûnê tê birîn û girêdan
navkêl	navteng, di tala navikê rê çarmedar, navkêl zirav
navmal	celebek raxer, ji rîs û pembo şê dikin û digirin ser nivînan
navmalî	jin û pîrekên di nav malê de
navno	kesê ku navê wî bi nebaşî dertê
navran	nîveka derpê, navbera her dû delingan, nava her du ranan
navro	navbera nîvro û êvarê. Vê navroyê min dil heye ku ji malê neçim.
navrû	navbera du çeman
navser	1. navçav. nav sera çiyê, 2. ji pêncî salî berjor filan navser bû.
navteng	1. navkêl, 2. binzika dewar, navtenga hesp baş bişdîne.
navtêdan	bi gotinê dildana yekî. navtêdan ji desthilanînê ye.
nawîs	di bin erdê de mezelên ku ji bona miriyan çê dikin
naxir	garan. keriyê dewar ku dertê çolê
naxirqewan	di dehê meha çille de ji ber serma yê dewar nikare here çolê
naxirvan	kesê ku diçe ber naxirê

naz	delalî. filan nazê xwe li min dike.
nazbalgih	zemberîşk
nazdar	kesê ku naz û delaliyan dike
nazdarî	naz û delalî kirin
nazenîn	keça ku ber deng û nexmeyeke wê nazek be
nazik	zirav. tenik. şêrîn, xweşik
nazî	nazkirin, filan naziyê xwe li min dike.
nebanok	çi diya ku ji çêliyên xwe nabane, nedilovan
nebatî	celebek penîr
nebekar	qûnde, qehpik
necimîn	lecimîn
nefel	giyayê bi gul û kupik, nîzîkî yoncê ye
nefs	behn, hilm, me nefesek girt.
neh	jimara nehan, 9
nehek	neh rojên berî cejna qurbanê
nehil	cihê ku kevroşk ji bo razana xwe dikde û çê dike
nehwirandin	bi dengekî nizim û zîz ji xwe re stran
nehwêt	not
nehf	fêde
nehs	bê yom
neks	nexweşiya ku ji ber serma girtinê, ji kezeba sor çê dibe
nemaze	xasma, yek jê
nemêr	kesê ku mêraniya wî kêm bê tevger wek jinan
nepax	aletê ku pê tiştan dinepixînin, nepaxa lastikên otomobîlê
nepenî	nependî, nehatî, payîn, Ew xanî nepenî ye,
neperûşk	nînokên heywan ên zirav û tûj, neperûşkên pisikê
nepixandin	tijî kirin, dagirtin û werimandina tiştekî ji hemd zêde, min lastîkên otomobilê nepixandin.
nepixîn	tijî bûn, werimîn, min nok xwarin û ez nepixîm.
neqandin	bijartin, çê û xerab ji hev veqetandin
neqeb	cihê ku te re derbas bî, navber. Nekeve neqeba me. Ez di neqeba her dû keviran re çûm.

neqepûş	jina ser porkirî
neqirandin	ciq, riq li tiştekî dan û deng jê derxistin
neqr	teşta kûr
neqrîsk	Nexîsk, êş, tivanc
nerm	ne hişk, wek pembo nerm.
nerme	nîv nerm, nîzîkî nerm. Ev erd nerme ye.
nermijandin	di avê de nerm kirina tiştekî. Me lowik oermijendin.
nermijîn	di avê de nermbûn
nermik	nermika guh helîlka guh
nerx	biha, qîmet. Ev tişteki bê nerx e.
nesîb	tiştê ku dibe para mirov, bê ked û heq, par, hise
neştel	
neşter	niştir, pê xwînê ji mirov berdidin
neşxor	xwarina ku ji ber dewar dimîne
netebitî	kesê nikare xwe ragire, sivik
netekin	ne vala, ji bo xaniyan tê gotin. Ev xanî netekîn e. Yanê ji cinan ne vala ye. neskûn
netewitî	bê sebir, xwe ranegirtî
netirk	1. bazin û gustîrên zivîn ku jin têxin destên xwe, 2. navê qulcîçeqekê
nevî	kurê kur, keça kur, kurê keç, keça keç
nevîçirk	keç û kurên nevî
nevîsî	kurê ku kurê mirov ji xwe re dike law
newal	nihal cihê ku baranê, an avên hişkeliyan kûr hiştiye û îro av tê de naçe
newq	navkêl
newîrandî	dema jin avis dibin û dilê wan diçe hin xwarin. Filan ji newîraniyan dike.
newroz	cejna kurd û êraniyan, rojên 21,22.23 ji meha adarê
newt	nod, mot, jimara 90î
nex	benên sitûr ku ji heriyê çê dikin
nexo	

nexş	çîn, nexşên filan jinê geleki hêja ne.
nexweş	ne rihet, ku ji ber nexweşiyê dikeve nivînê, êş pêketî
nexweşî	êş, derd, merez
ney	celebek raz e, wek bilûrê, lê kurt e
neyar	ne dost, dijmin
neyarî	dijminahî
neyîn	cînebûn, heyîn û nevîn
neynik	sindoqê pişt dermankirî ku mirov tê re xwe dibîne, ayîne, mirêk
neynok	ninok. hestiyê di serê tiliyên destan û pêçiyên lingan de
nezan	kesê bîrnebir, ne fêr
nezanî	nezan bûn
nezir	tiştê ku dan, an kirina wî di nava xwe û xwedê de dibêjî ku nexweşê min rabe ezê beranekî ji bo xwedê jêkim
nêçîr	nevçîr, seyd, raw
nêçîrvan	kesê ku diçe nêçîrê
nêk	
nêm	kêm, ava tîr û zer ku ji birînan tê
nêr	hemî tiştê ne mê re tê gotin, mêr mêr e. Çawan ku mirov û dehbeyan nêr û mê hene, bêjeyan jî mêr û mê hene. Wek; xanî mêr e, mal mê ye.
nêrmok	ew mêrê ku ji meyîza nêr bûnê bê par e
nêrmokirin	du serên darekî yek tûj û yê din kort kirin û serê tûj dî ê kart de bi cih kirin, lolep kirin
nêrgîz	celebek çîçekên biharê di mêrgan de dibin, gelekî bi çîçek nastikan dimînin û behna wan xweş e
nêrî	nêrê bizinê, nêriyê pîvazan, xilfê ku li nîveka pîvazê dikeve û tov digire, boq
nêrîn	nêrtin, çavdan, li min binêre wî mêrî
nêrnêrî	çav mêrî, min mêrmêriya wî kir.
nêz	ne dûr, nêzik. Ew gelekî nêzî me bû.
nêza	birçîne. ew ji nêza mir.
nêzîk	pir êş, ne dûr
niçandin	bi îşaretê yek ji tiştekî hişyar kirin, min bi çavan niçandê zû bîr bir.

niçik	çînên serî tûj ku di keviya tiştekî de, sihana me bi niçik e. Kumê min bi niçik e.
nifir	nefsîn, ji bo yekî ya neqenc xwestin. Ez tu nifiren li bejna delêl nakim.
nifsî	lawê xamê reng gewr e
niftik	kibrîta ku vêdixin
niginandin	mar kirin, min ew sened niginand. dê biniginîne.
nigîn	mora ku nav li ser tête nivîsîn
nihan	niyan
nihandin	
nihêrtin	nêrîn
nihêt	kevirê ji bo avahiyê çêkirî
nihk	nehk, sinegberê bi nikul ku pê wûnana rîs çê dikin, vediçinin
niho	niha, nika, vê gavê
nihriz	hesinê şûran, celebek hesin
nihrî	sipa avê, di nîveka ava çeman de cihê ku xurt dimeşe
nijde	çûna birek mêr bi ser neyar de ji bo xisasa war
nijdevan	kesê ku diçe nijdê
nijinandin	bê girêdan an tiştekî ku bigirêdan ser hev û bi hev sekinandin. Me devê şikeftê bi kuçan nijinand, em dê çilo binijînin, wan nijinî.
nijinîn	dan ser hev, li ser hev danîn û bilind kirin
nik	cem, ba, bal. hinda, Ew li nik min dihat.
nikar	dor, hêl, alî, çarnikar, çarmedor, herçar hêl
nikarok	di çiyan de erdê bi kils ku axa wî gewr e
nikl	awayê stranê, nikla xelkê Botan xweş e.
nimandin	ravekirin, nişan dan,
nimandan	di avê de nerm kirin. Nokan di avê de binimîne.
nimayîş	bi derketina leşker tev çek û posatên xwe bi intlzam meşîn
nimêj	ji xwedê re serî danîn û lave kirin, nimêja sibê ya nîvro ya înê, ya cejnê
niqar	celebek kevirê nerm
niqare	

niqitandin	niqte bi niqte rijandin
niqitîn	dilop dilop rijîn
niquçandin	bi destan an lingan yek şiyar, an serwext kirin. Haya wî li wî tine bû. Min bi destan niquçandê.
niquçk	bi gihandina lebatekî ji laşê re, serwext kirin. Niquçkan li min dide
niqul	bihivên şekir kirî
nisêb	erdê ku dikin bajon, ava dana wî.Me erdê xwe nisêb kir.
nisilandin	parzinavdin
nisilîn	hatin parzinîn
nistî	cilîsim
nisa	şîraya genim
nişadar	nişakirî
nişk	niş, bê hay û xeber. Di nişka ve hat. ji nişve çû.
nişm	nerm, bînfireh, helîm
nişmî	nermî, bînfirehî, hilm
nişûv	nişîv, serejêr, dema li nîvê kaşekî bimînî binhêl dibe. nişûv û serhêl dibe hevraz.
nivandin	nivistandin. Kirin xew, wî zerokî bitiivine.
nivistin	ketin xew .Ew zû nivist.
nivişt	nivîsandina ayetan ji bo êş û nexweşiyan, mela niviştan çê dikin
nivîşk	rûnê ku nuh ji dew dertêxin, berî helandinê
nivîn	lat, doşek û mitêlên ku mirov tê de radizê
nivîsandin	nivîsan kirin. Min jê re reşbelekek nivîserid.
nivîsîn	tiştek nivîsîn
nivz	
niwîser	nivîsevan katib
nixumandin	ser parkirin, germ kirin
nixumîn	ser po bûn û germ bûn
niyav	deng pêketin
nizar	erdê ku rojê nabîne
nizim	niviz, daketî, li jêr
nizimandin	nizim kirin

nizmîn	kesê nizim, cihê nizim
nîk	bişkova bi nikul ku jin têxin guçê xavik û dawên xuftanan
nîkil	
nîlûfer	nîlûper, nîl û belk, navê cîce kek gewr û bîn xweş
nînna	strana ku ji zarokan re tê gotin
nîr	darê ku têxin sitoyê de war û pê cot dikin
nîrik	
nîsan	navê meha çaran
nîsk	celebek zad e dikin çor be, şorba nîskan
nîsko	menqûr, ezman
nîşan	xweya bellû. tiştê ku didin xuya kirin. Me avêt nîşanê ji min re nîşan ke.
nişandar	kesê ku baş davê nîşanê
nîsakirin	ravekirin, nimandin
nîşank	
nîv	tiştekî bikî du paran, her parek jê nîve
nîvco	nîvçe, ne temam, te karê xwe nîvco hişt.
nîvekîr	kesê bêkêr
nîvî	yek nîv
nîvkose	kesê riha wî firk
nîvro	nîvê rojê, dema ro tê
nîvê	ezmên
nîvşev	nîvê şevê
no	xurt, har, dijwar. Derdê dilan pirî no ye, ne bi şev e, ne bi ro ye, wek agirê di çilo ye.
nobe	dar
nobedar	kesê dora xwe digire
nogin	golika du sal e
nok	celebek zad jê gelek xwarin çê dibin, nok çû bajêr bû lewlewî.
noq	lam, bin av
noqar	gemiya bin av
nozde	jimara 19

nû	nuh, new, ne kevin, nehatî şûxilandin
nûbar	newbar keça berzewac, dewara berbar
nûjen	tiştê ku ji nû ve tê jendin
nûsikandin	zeliqandin nûsikîn pêve zeliqîn
nûxurî	zarokê ku jin berê pêşin tîne
nûzîn	hespa ku nû tê zîn, an keça ber zewac

O

o	edata teecib, o! tu kînga hatîş
obe	cihê ku eşîr konê xwe lê datîne
ober	
ocik	nava zik
ode	mezel, cihê rûniştina mêvanan
oks	erdê bi avzên ku mirov pê de diçe xarê.
ol	rê, dîn, ola mihemed, ola zerdeşt, bi ol, bê ol
olaq	bergîrê ku di rakirina baran de dixebitinîn
216	
olî	tek mezela ku li ser xanîkî ava dikin
olparêz	kesê ku çak bi rêzana ola xwe digire
ornag	çişît, celeb
ox	edata dilxweşî, ox ev tişt bi dilê min bû.
ox	erdê ber malê. axê me ji yê hemî gundiyan çaktir e.
oxur	xweşiya ku li rê yekê hêvî dibe, an çûna bi rêyekê

P

p	
piç	hebek, hin, çîçk, kerî, piçek nan bide wî, piçekî raweste, piç bi piç. têr bû miç
piçûk	kiçik, biçûk, hûrik
pidî	pidû goştê dor diranan
pij	gij, vekirî, bê dûzan. Çûkê baskên xwe pij kirin û di hewayê re xwe tezand.
pijandin	
pijik	serê hejikan ê gijik
pijiyayî	
pijûn	xurt. li ser qewta xwe, newestî, wî berdinê, hîn ew î pijûn e.
pif	bayê ku ji dev dertê, wî pife agir kir. pif ke.
pifik	pifa ku ji dev tê der
pifkirin	ba ji devê xwe derxistin
pihêt	xurt, saxlem, pihêt pê bigire.
pil	
pilçok	bilçik, dema çilka baranê dikeve nav avê li ser rûyê avê dipengize û dibe bilçik, pilçoka baranê
pilik	xûşka bav û dê met, xaltî, pilika min hat.
pilikza	pûrza, kurmet, bixaltî
pilind	dûvik an qûna teyran, pilinda mirîşkê
pilm	mad, mirûz, filan her bi pilm e, te ji bo çi pilmê xwe kiriye?
pilor	pelor, hewdel, tevlîhev, xwarineke ji nîsk û savarê çê dikin
pilpilî	Pinpinî
piltûr	met û xaltiya bav û dê, pilûra min, meta bav an diya min
pilûşk	çermê ser çavan
pincar	giyan ku tên xwarin
pind	rawesteka teyr, darê ku ji bo veniştina teyran çê dikm

ping	bersing, darê ku bi ber sing de dikutin. her singekî pingek heye, kesê ku xwe dinepixîne. Wî xwe ping kiriye.
pingar	pingav, pengav, ava ku naherike û dicive ser hev
pingirandin	an bi xeydê, an bi pesnê yek nepixandin. Filan bê sebep pingiriye.
pingirandin	ji xeydan an ji dilgirî nepixîn
pinî	leke, qirêj, keçelo pinî, pinî, pîvaza ser mezin î hevalê sola min î, pinî li cilên min ketine.
pinz	
pir	rêya ku di ser çeman re çê dibe, pira ser ferêt
pirr	ne hindik, zor, gelek, gotina pirr, bayê kurr.
pirranî	pirrî. pirr bûn, pirraniya kurdan kurdmanc in.
pirrbêj	kesê ku pirr dipeyive, gevez, pirrgo
pirç	pûrt, mûyên ku bi laşa mirov û hirçan ve wek hirçê bi pirç
pirrêş	kesê ku êşên wr pirr, sîvar, belengaz
pirêze	firêze, firaze, şûna zadê ku nuh tê çinîn. çopa kira mirov, pirêza genim, pirêze wî ne ewçend baş e.
pirnisîn	navbera xew û hişyariyê, di cihê xwe de pirnsiye.
pirrparr	celebek pincarê avî ye, çend celeb xwarin jê çê dibin
pirpire	
pirrpirrik	pinpiniya biçûk
pirrpirrok	polên biriqok ku bi cilên jinan ve didirûn
pirrpirs	kesê ku pirr pirsan dike
pirrpiş	sipiyên depan, beq, texte kelesi
pirpizîk	
pirs	gotin, pirsîn. min pirsek bû da wi pirsa xwe bi min xist.
pirsandin	
pirsiyar	kesê ku dipirse
pirsiyarî	pirs kirin, pirsiyariya wî tiştî ji min dibe.
pirsîn	pirs kirin
pirispan	pîne, min sola xwe pirispan kir, sola bi pirispan
pirtal	pertal, cil û caw, çerçî pirtalê xwe firot.

pirtik	perçên caw ku ji ber birîna cilan dimînin û ji pîneyên biçûk pêve bi kêrî tiştekî nayên
pirtikandin	wek pirtikan şîtirr şîtirî kirin, vegijgijandin
pirtikîn	di cihê xwe de vegijgijin, ricifîneke ne adetî û zêde
pirûsî	pirûsk an pirûskên ku di nav xweliyê de dimînin xişor
pirût	kesê ku firaxan ji axê çêdike, firaxên ku ji axê çêdikin ev in sawîl tasika avê, xirafok, sirahî, kivî; firaqa mot, dims, merken; keşkê, kodik; sihen, kasik; sînî, hincanok; legan, hincan; teşt. qala; sêl, qados firaqa ku şîr têde didoşin, dîz; dîzik
pirzik	pizikên ku ji laşa mirov dertên
pis	kurr, law, pismam, kuram, kurap, filan pisê roja xwe ye.
pisik	pisîk, pising, kitik
piskule	piskula kumê sor, piskulên ku jin têxin porê xwe, bengulî
pismam	kurê ap, kurê am, pismam û dotmam
pispan	
pispis	deng li pisîkê kirin
pispisandin	dev xistin ber guhên hev û bi dizî peyivîn
pispor	kesê ku di kar an xebatekê de ji hemî kesan jêhatîtir be. Filan bijîşk pispor e, yanê ji bijîşkên mayî zanatir e.
pistîn	kurepist, peyva dev di ber guh de
pişavik	perçê sabûnê yê biçûk, maşik kirtik
pişik	piş, kezeba sor
pişk	eynen, tev de, kurê filan pişk li bavê xwe çûye.
pişkandin	yek bi piskîn dayîn
pişkîn	bi erebî Etis jê re tê gotin, tûjiya dermanê germ mirov dipişkine.
pişkamok	navê lîstikekê, ku bi zanîna jimarê mirov tê de serdest dibe
pişkul	ziblê mî û bizinan
pişrûk	ard an ax an çi tiştê ziwa hinek av tevlê be û bi heve ve mûsike. Kopekê dikin pişrûk didin hespan. Av û cîmoto û xêjil dibin pisrûk
pirşrûn	savara hûr
pişt	navmil, filanî pişt pehn e, li pişt rabûn, li pişt sekinîn, pişt şikandin, pişt girtin, pişt germ kirin

piştben	piştbihn, ew tiştê ku li pişta xwe dipêçin, piştbihn, piştik, şûtik, piştpên, çar
piştdan	piştgirtin
pişte	
piştek	dema dîwarek an darek dike bikeve tiştê ku didin ber
piştî	barê ku hildigirin ser pişta xwe. Çiyayî zadê xwe bi piştiyan dikişînin
piştî	paşê, pişti vê yekê nema pê bawer dibim.
piştkî	bi piştê
piştlierdê	jina bi mêr, ji peyayê qels û bindest re jî tê gotin
piştlinq	tiştê ku mirov li pê xwe dihêle, mêrat
piştmaz	hestiyê di nîva piştê de, ji sito heya bi dûvik tevayiya wan navikan
piştmêr	kesê ku li pişt mirov disekine û piştê diparêze
piştpehnî	kulpar, navbera eşk û pehnî, wî piştpehniya xwe bi me ve kir û bazda
pişûşkîn	
pit	pitê, kiçik, biçûk, ji keç û jianan re tête gotin. Pitê hinek av bide min.
pitapit	pitepir, di ber xwe de û bi xwe re peyivîn, ev peyva ku nayête bihîstin. Te çi pitepit e.
pitat	pirgo, geveze, pitatiya filên tistekî ecêb e.
pitek	
pitî	biçûk, ji bo kur û lawan tê gotin. pitiyê min welê neke.
pitpitok	kesê ku pirr pitapitê dike
pitût	tiştê kot û kevnar û peritî
pixk	ew tiştê ku pê zarokan ditirsînin
piyam	
piyan	tasika avê, kasika şerabê, piyana xeyam
piyano	aletê sazbendî
piyar	dilovan, dilbirehm, xwedê piyar e.
pizan	pizang, pizdank, tûrikê ku biçûk ê dewar tê de di zikê dê de, pizanê çêlekê

pizik	pirzikên ku ji lasa mirov dertên
pizivandin	lebitandinek hindik
pizivîn	hindik lebitîn, kurm dipizive
pizpizik	lûtika ku ji qamîs çê dikin
pizî	maldoxîn, cihê ku doxînê tê re dikin
	pizîzang berçil, berçînsk
pizoz	
pizûr	pior
pizrûk	barana gelek hûr, pizrûkên baranê tên.
pî	mil, ji gurmik heya bi tiliyan, pîdan ber pişt dayîn, destgirtin
pîbik	
pîçik	savara
pîj	çi perçeyê zirav û sertûj ku ji dep, dar an hesin çê dibe
pîjik	kisofis, giyake tê xwarin û di nava wî de tiştekî wek pembo heye
pîl	mil tevî hestiyê binpal, pilek goşt, pîl, teneke
pîlewer	kesê ku bi çêkirina tiştên teneke mijûl dibe
pîn	cihê ku mirîşk tê de radizên, an lîs dikin
pînc	bêbav, bav ne xweya
pîncik	pijikên ku ji dep û daran radibin, goştê mirî ku di doraliyê mînakan de radibe
pîne	perçeyê caw an çerm ku li cihê çiriyayî dikeve, cilê bi pîne, sola bi pîne
pînedûz	kesê ku solan pîne dike
pîpikandin	pir dagirtin, tije kirin, min berîka xwe ji mewîjan pêpikand, rapîpikandin
pîpik	zimanê tûtikê ji pelaxti na qaşikên hin celeb dar çêdibe, pîpikê zirnê
pîpok	celebek bilûrên kurt, mey
pîr	pirr sal, di ser şêstî re, kevn û riziyayî, pîr; seyda, mezin, rênas
pîrejin	jina pîr
pîrek	jin, pîreka min, ev karê pîrekan e.
pîrevok	pindepîr, pindir

pîroz	pir roj, xêrxwestin, cejna te pîroz.
pîrozî	cejn an zewac, an tişte kî yekî pîroz kirin, em çûbûn pîroziya filankes.
pîrozang	ji bo ku zarok çavinî nebin nivişt kevir û hesinên ku bi mil, pişt û serê wan ve dikin
pîroze	teyrekî wek kevokê
pîrozvan	kesê ku diçe pîroziya hinekan
pîs	ne paqij, qirêj kirêt
pîsik	kesê qirêj, bêkêr, ne camêr
pîsî	kirên pîs, nizam ev pîsî ji kê derketiye.
pîspan	kesê destkira wî ne paqij
pîsû	bêsû, şewata paç. Behna pîsû tê.
pîş	hiner, havil pîşe sen'et, xebat
pîşekar	Sen'et kar, filan pîşekerekî baş e.
pît	tîp, herf, elîfbeya kurdî 31 pît in.
pîşpîşe	kesê ku pir qelew ku bi dijwarî bêhna xwe digire û dike pîsepîs. di kar û xebata xwe de baş jêhatî. Filan pîşpîşekî mêran e.
pîvan	pîvana zad, pîvana caw
pîvandin	bi pîvan dayîn
pîvaz	piyaz, celebek keskayî,ter û hişk di gelek şîvan de tê xwarin, nanê garis zîllikê pivazê
pîvazî	pîvazên dagirtî
pîvok	giyak e, koka wî wek findiq girover e û bi terî tê xwarin
pîx	kevî, rex, pîxe gund tev de werzîn
pîzpîzak	çûkek spî û dûvdirêj e
po	tayên dezge ên li ser pehniyê
pojan	porjan, celebek giyayê çolê
pol	polik, diravên kaxez polê poste
pol	serpil, gurmik
pola	hesinê xurt, destên wi wek pola ne.
palqe	nokên çolê
ponijandin	ji zewan serî xistin ber, me ew ponijendin.

ponijîn	ji bê xewî serî ketin ber. Ez diponijim.
pop	gurmit, pînçik, poztelîs, ev depi pirpope divê rende bibe
porr	pirça serî, porê wî sipî bûye.
porang	boraxe, qûna ku di ber çeman de dibe kevir û zû diherike
porik	kesê por pir yê ku porê xwe nabire, porqij
porkirin	sergirtin, tiştekî serpas parkirin
posat	hevalçek, tevayiya sext sile, fîşek, ot û sirêç. Me çek û pasa tên xwe hilgirtin.
post	çerm, kavil postê beran, postnişîn
postal	postar, sal, pelav, ew pêlava ku ji post dibe
poş	
poşeker	
poşî	pîşo
poşî	pûşî laçika reş ku ji digirin ser çavên xwe
pot	cil û kincên kevin û peritî
potandin	çêla rebenî û bextereşiya xwe kirin
potik	pacikê ber destan
poxik	gulik û gulbendên ku keç bi xwe ve dikin
poxîn	kepek, ardê qewirandî
poz	kepo, difin, poz, seriyê paşîn, pozê çiyê
pozberan	kesê ku difnê wî wek difnê beran
pûç	vala
pûk	barîna berf an baranê tevî ba bi xurtî
pûkandin	bi gotinên kêm û zêde xwe tirsandin. Filan belaş pûkê dike.
pûke	berfa hûr û hişk, bi şev li me bû pûke.
pûnc	zep, min pincek li serê wî da.
pûngal	merkez, cih, hêvî, wî pûngala xwe di Cizîrê de çê kir. Pungala wî di vî bajerî de nîne, ev jî ji me re pûngalek e.
pûnk	giyakî bêhn xweş e, di ber avê de şîn dibe. mar ji pûnkê hez nake di ber bêvila wî de şîn dibe
pûrr	porang, dema qûm dibe kevir jê re pûrr an pûrrang tê gotin
pûrisandin	devê xwe bê fesal dagirtin, ew nanê tisî pûrisand.

pûrisîn	veliqitandina ser ser hev, qermiçandin. Ezê wî vepûrisînim ser hev, ango ezê wî bigivêşim û bigermêçim.
pûrt	pirç, porr
pûrtikandin	pûrt jê rakirin, wî mirîşk pûrtikand, min ew pûrtîketid, yanê malê wî jê sitand.
Pûş	giyayê hişk, pûş û pelax
pûşk	celebek giya ye, riçên wî wek mûmê tête vêxistin
pût	senem, ew tiştên ku xelkê xuda nas dikirin
pûtparêz	kesên ku bawerî bi pûtan tanîn
pûtxane	cîhên ku pût tê de datanîn

Q

qabûr	kûrikê avê ku hêla jorîn çikestî
qacuck	tasa avê ku ji axê çêdikin
qad	meydan, mêrê çê, ket qadê
qade	nanê ku di rûn de sor dikin û hişk dibe
qadik	xwarineke, penîr têxin nav tewekên nan û di nav sêniyê de têxin firnê, burek
qadirî	sihana ji paqir
qaf	qat, tot, kilox, navçava serî, ji navçava gir an çiyan re ji tê gotin
qafik	kundirê ku di nîvî de dev jê vedikin û wek heskan di kargehan de pê mot û şîre yê têxinê, çi kundirê bê avê ji bo tiştekî bête şuxulandin. qafikê ku zarokan li ser didin rûniştandin
qafî	qafiya şîrê
qafîbêj	kesê ku gotinên xwe bi qafiye dibêje
qafqiloz	firaqên ku ji axê çêdikin, lê çînî
qafû	dar û gemara ku bi lehiyê re tê
qajik	celebek benîşt e, rengê wî cûn e û bi cûtinê sipî dibe
qal	zîvê helandî paqij ji hemî madenên helandî re tête gotin
qalan	Dirav an tiştê ku ji bo zewacê ji mala bavê bûkê re tête dayîn
qalax	serqînê ku ji bo şewatê pêkhatî
qalib	ew aletê dûzana salan an tiştekî pê têle dayîn. qalibê solan, qalibê fîşekan
qalik	qaqil, qaşilê hişk, wek qalik gûzan, qalik behîvan
qalind	sitûr
qalûle	qaşikên daran ku hişk dibin û li hev tên pêçan, wek lûle
qam	dirêjiya bejnekê, bejn, qama wî gelek xweş e. Min av qam kir.
qamçî	tajank, qirbac
qame	silehek wek xençerê lê rast û dirêj, game, kaşê rast û tîk, min berê xwe da qame, ez qame çûm.
qamîş	giyayekê di ber çeman de dibe û nava wî vala ye û hişk e, selikan û zembilan jê çê dikin

qamûş	ji kîr re tê gotin, qamûşê wî kul bûye.
qamûşk	qaşikê birînê, birîna min qamûşk girtiye
qancûxe	benikên pişt şîn ku pê heqîbê girê didin
qandelûk	tasikên ku ji bo mast ji axê çê dikin
qantir	hêstir
qanûn	rêzan, ew tiştê ku riya rast û xwehr pêş me dike
qapan	tirazî, mêzîn, giranî ez xwe naêxim qapana wî.
qap	qapok
qapqap	sola binê wê dep û rûyê wê qayîş
qapsun	ezbeya ku têxin dawiya fişekê û pê diteqe
qapût	serpiyê ku zivistanê di ser hemî cilan de li xwe dikin
qaq	qeşa, bûz
qaqreş	celebek gûrrê dijwar. Te em birin qaqereşê.
qaqe	
qaqil	qaqit, qalik, qaşik, qaqilê gûzê
qaqilok	sariya rû, qaqilokiya wî mirov bêzar dike.
qaqişk	teyrekî reş ji kevokê biçûktir
qaqirîçik	qaqirî, ew lûla ku mirov nefesê pê distîne
qar	para ku feqe xwarina xwe bi peşkê distînin
qarç	kevaşe, qaçik
qarçû	
qarçik	hestiyê boçika mirov, qamçikî bûn ba dikeve pişta yekî
qarîn	dengê ku ji ber êş an tehliyê ji mirov dertê
qarîş	asraqê ku ji hejik mejikan çê dikin
qarrîte	dar, max
qarpîçok	bê goşt, qirçik
qarqar	qirîna li pê hev, qorqora wî diçûn binê dinê.
qarqarok	kesê ku her gav dike qareqar
qarûme	celebek giya tête xwarin
qarûş	sivmik, mişteka biçûk, gezmik
qas	çiqas, evqas

qaş	kevirê gustirê qasê hingulîskê
qaşil	taşil, talaş, toşal, qaşilê zebeşan xiyaran
qaşim	giyaî bêhn xweş
qaşo	goya, herwekî
qat	tebeq, çarqat, çartebeq, qat bi qat
qatiya	
qatix	her tiştê ji şîr çê dibe, mast, penîr, çelik. kesk, nivîşk, dew
qatî	rext, qorrê fişekan, qatiyê fişekan
qewîn	celebek petîx, kelek qawinê Diyarbekirê
qawît	peloka ard û rûn û şekir
qax	meyweyê hişk kirî
qaxik	hermên hişkkirî
qayil	razî, ez bi vê kira we qaîl nabim.
qayîlî	qayîl bûn, ma tu qeyiliya xwe bi vê kirê tînî?
qayîm	xurt, metîn
qayîş	ji çerm çêkirî pişt,
qayîş	rik bend filan qayişê bi min re dikişîne. Ez nakevim qayişa wî.
qaz	teyrekî kedî
qazaxî	celebek ga û çêlekên mezin
qazix	biroşa pir biçûk
qazim	tayê ku ji mû an heriyê çê dikin û gelekî xurt e
qazî	hakimê ku li ser şerîetê hikim dike
qeb	bi destan pevçûn, guleş girtin
qebal	
qebale	girtina karekî bi bihayekî xuya lê ne bi demeke bellî
qebe	ne nazik hişk û bêvac
qebetî	hişkî, bêvacî ne narînî
qebahet	suc, guneh, ma qebheta min çi ye?
qebilandin	çandina meyweyekî ji bo bûyînê
qebilîn	bûyina meywekî ku digehe xwarinê
Qebo qebo	qeqibo, ji bo pevçûnê meydan xwestin

qebqeb	qirêna di pevçûnê de. Ew çi qebqeba wî ye?
qebul	qebulkirin, qîma xwe pê anîn, Ez mezinatiya wî qebûl nakim.
qeda	bela ku nayête bîra mirov, qeda pêketî
qedan	qediyan, kuta bûn, Em ji vî kerî qedan.
qedandin	kuta kirin, xilas kirin, dawî anîn
qedaker	kesê ku ji şer û pevçûnê pir hez dike
qedar	dehyeka ku ji meywe dihate sitandin
qedek	
qeder	ew tiştên ku kirin û bûna wan ne bi vîn û daxwaza mirov in û bêhemdê wî dibin. Ew yek di qedera wî de hebû.
qedexe	dest danîna ser tiştekî, hicîz. me malê wî qedexe kir.
qefa	ber zinarê ku ro û baran xwe tim nagihîne nîv şikeft
qefaltin	girtin û bindest kirin. Em çarmedor çûnê me ew qefalt.
qefs	cihê ku ji şivik, dep û hesin çêdikin ji bo teyran û dehbeyên dirinde
qefilîn	ji hal û desthilanîn ketin. Ji serman qefilîn, ji tirsan qefilîn.
qefle	birek an gelek mirov dema li ser sêyekê diçin.
qefş	
qeftîş	cerikên ku li erdê dikevin û diqelişe, cerikên ku li tehtan dikevin û ji hev diçe, qeftîsa zinêr
qefz	çimt. Wî qefzek da xwe.
qehirandin	xeyidandin
qehirîn	xeyidîn
qehwe	dareke, li welatên germ çar dibe û berê wê diqewirînin û tal û şêrîn vedixwin
qehp	tol, qunde, duqul, ango durû
qehitîn	qela, ew madenê ku pê firaxan sipî dikin. Me firaxên xwe qelê kirin.
qelîk	
qelaç	nîvgirên tehtin kevirîn di erdên qeraç an çiyan de
qelaçe	kozik an sîpera ku ji tehtên mezin hatiye pê
qelan	qeliyan, dawî hatin, tişt jê neman
qelandin	dawî anîn, tiştek jê nehiştin

qelaştin	ji hev kirin du telîşan. Wî darî biqelêşe.
qelaw	qelew, kesê gostgîr, Qelawiya zêde ne baş e.
qelem	dar an hesinê ku pê nivîsan dibe
qelemgîr	qelemgîrî, kesê ku qelemê baş digire
qelibîn	tê wer bûn, wergerîn, Dar qelibî, ro bi çiyê de qelibî.
qelibandin	wergerandin, tê wer kirin
qelişandin	kirin du qelîşan, telaş telaş kirin
qelişîn	ji hev çûn, derizîn û ji hev dûr ketin, dep qelişî
qelizandin	qulizandin, xwe xwar kirin, xwe nizim kirin. xwe deqetizîne.
qelizîn	qulisîn, xûş bûn, xwe nizim kirin
qelî	goştê ku di danê xwe de tê sor kirin û zivistanê têxin xwarinê
qelînok	genimê qelandî
qelîpîvaz	celebek xwarin, goşt û pîvaz bi hevre tête qelandin
qelîsêl	celebek xwarin, goşt di sêlê de diqelînin û sîrmastê bi ser dikin
qelîş	qelş, tîşê ku di depan cilekî de çêdibin, qelîşa dep, kirasê dep, kirasê min qelişî, ango çiriya û ji hev çû,
qels	jar kemqewt
qelsî	qels bûn, ji ber qelsiya wî me dev jê berda.
qelûn	qel, ji dar, an kevir an hesin çêdikin û pê titûnê dikêşin, qelûn dû perçe ne, tîrik, sivik, serik
qelûnkêş	kesê ku qelûnê dikêşe
qeman	qemiyan, li pêş agir sor bûn, pizirîn, diqeme, diqernîne
qemandin	li pêş agir sor kirin, an pizirandin
qemp	zoyên mûzikî, du tiştên bi heve mûsikî di zikmakî de. Ev zaro qemp in. Ev gûz qemp in.
qemç	çengek. nîv mist, dagirtina destekî
qemçik	dûvê bizinê
qemçûr	dayîna ku dewlet ji bo pez her sal distîne. qemçûra pez
qemelax	hêl, dema berf dibare nêçîra bi destan
qemer	reşe, bervereş
qemerî	qûrûs
qemihandin	

qemihîn	
qemrandin	li pêz agir an ser agir sor kirineke sivik
qemirîn	li pêş an ser agir sor bûneke sivik
qemitandin	zeliqandin, mûsikandin
qemitîn	zeliqîn. mûsikîn
qemtik	destmala hevrîşim a biçûk ku jin didin ber serê xwe
qend	şekirê kolaz, qendek, kolozek şeker
qenav	şerbeta şekir
qendeharî	celebek genim
qendîl	çira
qene	qe nebe, madam ew diçe qene tu neçe
qepiçandin	çeng kirin, qefisandin, Min xwe qepiçandê lê destê min negihaştê,
qepiçîn	çeng bûn, qefizîn
qer	reşe, qemer, beranê qer, miya qer
qeraç	erdê hişk û bi xilik û bê dar û ber
qerade	qurde, bêkêr, netişt
qerafil	xizêmê ku jin têxin difnê xwe
qeram	çermê ku li devê kûpan dipêçin
qerrase	hesinê ku pê keviran li cih dilivînin, maniwela. Filan qeresekî mêran e.
qeraş	aşvan, kesê ku di ber aş de
qerbûs	pêşiya zînê hespê, qerbûsê şîn
qereçî	ew kesên ku jê re cih û welat nîne û bê saz û diziyê tu karî nizanin
qerekor	
qereroj	rojên bi pûk û bilek, kesên ku rojên xweş di jîna xwe de nabîne û her tehlî tên pêşiya wî
qerf	henekên bi mana, gotinên hişk û du mana. Ma tu qerfên xwe bi min dikî?
qerfok	kesê pir qerfan dike
qerimandin	westandina reh û hestiyan bi rawestîneke dirêj li cihekî bê lîv
qerimîn	westîna reh û hestiyan ji ber nelivîne
qerisandin	ji serman pûç û bêtevger kirin

qerisîn	ji serma pûç û bêtevger bû mirov, destên min qerisîn.
qerîsek	piştî berf an baranê serma ku tê û erdê û avê dicernidîne
qelm	depê ku kevirên çeqmeq têxin binî û davêjin pêgan û pê sap hûr dikin û benderan digerînin
qermiçandin	civiqandin, kaxez qermiçand.
qermiçîn	civiqîn, nizam çima rûyê wî qermiçiye.
qermilandin	li pêş agir girtin û reş kirin
qermilîn	li peş agir man û reş bûn
qermîç	di pîrbûnê de civiqên ku dikevin çermê rê enî û sitoyê mirov
qermîçek	tevayiya qermîçan, qermîçekên eniyê
qerneqasî	
qerpal	qirpal, cilên peritî û pir pîne. Qirpal bi ser de dihatin.
qerpik	gangilosk
qerqarik	qirqirik, qaqiriçik. Ew lûla gewr û kirtik ku serîk di kezeba sor de û serê din digehê gangilokê an dev
qerqer	kefen, ew cawê ku di cengekê miriyan dipêçin
qerqûş	ser sal, 31 berçille û 1 çile. Qerqûş merqûş. xwedê kurek bêxe dergûş, serê salê binê salê xwedê bêlê malxay malê.
qersûn	sihena dev fireh ku ji axê çê dikin
qeretûn	xweriniya berî rohelat. di vê çaxê de karker, cotkar û cewêlekên gundî nan dixwin da ku li rohelat re li ser karên xwe bin
qertaf	gewriya petika mêşhinguvê
qertilandin	xerpiçandin, kolaneke di rûvê, gîsnê wî kûr neçûye, tenê erd qertilandiye, berber serê wî baş kur neki riye, lê qertilandiye.
qerwaş	cêrî, jina ku bi cemeke xizmeta malekê dike
qesar	şûştina cawê bi xasil, cawê qesarkirî
qesidandin	berî dan hinekan ji bo qesdekê
qesidîn	ji bo qesdekê lê qewimîn
qesel	qestel, pincarê genim berî ku avis bibe
qesifandin	jêkirina dar an goşt
qesifîn	jêbûna dar an goşt
qesp	cilayê xûrmê
qestî	qestane, tevî ku zane dike. Ne ji nezanî, lê tu ji qestî wa dikî

qeşa	qaq, bûz
qeşartin	qaşikê tiştekî li ser rakirin, qeşartina zebeşan qeşartina xiyaran, qeşarti na pîvazan
qeşem	qeşa ku zivistanê digire ser çeman
qeşitîn	qeşiyan, ji rû derketin, hatin qewitandin
qeşmer	beredayî, mesxere yê ku xelk bi kir û bîra wî dikenin. Her tiştê bê rê qeşmerî ye.
qeşmerî	kesên ku qeşmer dikin
qet	tu caran. Ez qet neçûme Mehabadê.
qetan	qetîn, qetiyan, perçe bûn, kerî bûn, cilê min qetan
qetandin	çirandin, perçe kirin
qetran	danê darekê yê rengê wê reş û behna wê kirêt e ji gelek tişt re bi kêr tê
qewal	ritbeke di ola êzidiyan de
qewale	teehîd, girtina karekî bi bihayekî xuya
qewam	ji bo badana daran, singeke serî kun e û di erdê de dadiçikînin
qewad	hosteyê ku ji axa adetî firaxan çê dike, şerbik, kidûn, cer, kûpik, kûp, den, kûz, kûzik
qewarek	dendikê behîvan ên nûh
qewartin	nava tiştekî kolan û kun kirin
qewaş	kelgîra mezin û kûr û bi destik
qewet	hel. filan bi qewt e.
qewilandin	anîn ber bûyînê razî kirin. Min ev jinik qewiland.
qewilîn	gihêştin xwarinê bûn.Ev gûz qewilîne, ev keç qewilîne,an go ber zewac e.
qewimandin	li ber kirêkê hiştin, me lê qewimand, wek mêran dest bir xwe.
qewimîn	li ber kirekê man. Li me qewimî, nema me dikerî dev jê berda.
qewitandin	berdanê, dan ger, me ew li vir qewitand.
qewitîn	hatin gerdan. Ew min diqewitîne.
qewizandin	hal kirin, çeng kirin, wî ez qewizandim.
qewizîn	hal bûn, çeng bûn, ji tirsan ez di ser wî re qewizîm.
qewîtî	cemî, ji bo gihandina gotinekê, Ji cihekî re min qewîtî lê kir.
qewm	gel, netewe, millet, qebîle

qewsel	gotina ku mirov dikemîne. ji xulya re ji tête gotin
qewş	himbêzên genim ku têxin qidîşan
qewd	destikê şûr, xencer û qamê
qewdik	destî, baq
qev	goya
qeyar	kevî, vî tiştî qeyar ke, an go keviyên wî dûzan bike
qeyd	hesinê ku têxin lingê hespan, yê ku têxistin lingê dîl û bindestan
qeydim	qasa ku cotek rojekê dajo, du qeydim erd, sê qeydim erd
qeyserûn	
qeysik	darlox, darê ku pê bangore dikêşin
qeysî	celebek mişmiş
qeytan	pişt benê ku li ser pehniyê doxinkî diwûnin
qeza	ew tiştê ku bêhemd li destê mirov dibe, an tê serê mirov
qezaz	kesê ku bi hebirşim disûxule û gulik û gulbendan çê dike
qês	qiyas, kesim girtin
qible	aliyê ku mala xwedê lê û misilman berê xwe didinê
qibrax	peyayê ku ji xelkê re gewadiyê dike, pêzeweng
qibraxî	qewadî û pêzewengî kirin
qidîk	qidî kirin. Ew min qidqidi dike.
qidqidî	bi destan bi paşil û bin çengên yekî lîstin û kenandin
qidûm	qencî an neqenciya ku bi rûyê mirov re digehê hinekan
qijilandin	helandin û sarkirina rûn
qijilîn	qijirîn, qijqijîn, wek rûn sor bûn û şewitîn
qijik	qîjalik, teyrê leşxwer û reş û gewr
qilêr	qirêj, gemara ku ji laşa mirov çê dibe. Ez qilêrî bûme.
qilêrî	kesê laş bi qilêr
qilêwî	kesê ku xwe berdide bin avê û tê de tiştan bi dertêxe
qilix	meqesa ku pê hiriya pez dibirin
qilîç	darikekî wek qema ne têxin nîveka haletê cot
qilîçik	tiliya biçûk
qilop	kesê bi lingekî, an ji lingekî seqet kulek

qiloz	xûz, kesê ku di pişt an sînga wî de xûşî hebe, piştqiloz, sîngqiloz
qilûmîk	
qimaş	tayê ku dikin cil. qumaşê rîs, qimasê ebirşim
qimqimok	ew heywanê ku wek mar li ser zik zuj dibe û bi dest û ling e
qinare	
qinbinî	celebek pincar
qinik	giyayê ber avê
Qinût	çikas, xesîs
qinyat	qenaet, qîma xwe pê anîn
qir	şînê tarî. ji bo rengê hespan tê gotin
qirr	. 1. kesê ku çavekî wî şaş, çavê wî qirr e. 2. xwesiya ku zivistanê dikeve, îro qirr ket. 3. Dawî: Me qirra wan anî, ango me giş kuştin, kes jê nehişt.
qiral	padîşah, melîk, qiralê ingilîz
qiramêr	kurê ku nûh balix dibe
qirandin	qir kirin, bi carekê tinme kirin. Bê ev dar qirandin, Selahaddîn leşkerê xaçparêzan qirrand.
qirraqir	qirreqir, qelş û qirêna bi dengê bilind. Ew çi qireqirre wan e.
qirax	keviya avê perav
qirboz	rengê şînbozê tarî, hespê wî qirboz e, riha wî qirboz e.
qirdik	kesê ku di ser salê de cilên qeşmer lê dikin û pêdikenin
qirêj	gemar, destê wî qirêjî bûne
qirêjahî	qirêj bûn
qirên	li ser tiştekî peyivîn û gotina xwe ajotin pêş, minaqeşe
qirrik	qirak, teyrê reş ê leşxwer, gewriya mirov. Min dest kir qirika wî.
qirim	bela mezin, qirim pêketo. qirim, pozê girên ji keviran, pezkovî xwe avêt vî qirimê han.
qirnî	kumekî girover û biçûk e dikeve laşa mihiyan û xwîna wan dimije
qirocir	qirecir, xirecir, peyva di nav çand mirovan de bi dengê bilind ku mirov serwextî tiştekî nebe
qiset	çîrok, serpêhatî, me nizanî ka qiseta wî çî ye.
qisix	neqeba biçûk

qismet	par, nesîb
qisûr	kêmasî li qisûra min nenêre
qişrik	
qirtik	hilqik, qûrpik, qirtika min tê.
qirûç	çeng, nîv mist, tijî bûna destekî. Min bi qirûçan av vexwar.
qirûş	qemerî, sed qirûş kaxetek e.
qirûşpere	çemeka delal, ji serê sedî delal ji tiştê firotî hinek pere distîne ku jê re qirûşpere tê gotin
qiyame	kaş, hevraz, serejor
qiyamet	piştî qira bûna dinê, rabûna miriyan û hesab dayîn, wî qiyameta ma rakir.
qîç	derketina tiştekî gewr di nav tiştine ne gewr de. Se diranê xwe qiç kiriye. diran lê qiç bûne, yanê miriye.
qîçik	kenê ku pê diran xuya bikin. Ew zarok qiçikan dike
qîçik	gûzikên pembo ku nuh vedibin û pembo tê re sipî dike
qîçmez	.
qîjvîj	qijwîj, deng û qîreqîra bêvac
qijqijok	kesê ku qîjqîjê dike
qîl	xîp, mermul, her du diranên beraz ên mezin,
qîl	kulên ku bi der nabin û di laşa mirov de qûrmitekî dihêle jê re qîl dibêjin
qîm	razî bûn, min qîma xwe bi vê yekê aniye. Ew qîma xwe pê nîne.
qîmet	biha
qîqî	aletekî sar e wek kemençe ye, qereçî baş lêdixin.
qîqî	teyrekî biçûk e jê re darkutok û kutkutok jî tête gotin
qîr	wek qetranê reş e pê rêyan hillû dikin, zift
qîrîn	qêrîn, fîzar. dengê ku ji ber êşekê mezin ji mirov dertê. Qîrîna wî diçûn asîmanan.
qît	kerî û perçeyên ku li ber devê bivir ji daran radibe
qîvar	giyakî bi sitiroye ker gelek hez jê dike
qîzik	navê darekê, berê wê nîne, lê darê wê xweş vêdikeve
qoç	qiloç, qoçên berên, qoçên nêrî, qoçên kovî
qoçan	seneda erdan, ku hikûmet dide xwedî erdan

qoçbehder	giyakî ku pê zikê mirov diçe
qof	xûz, piştxwehr
qofir	pîr û piştxûz, peritî. Dev ji wê pîra qofir berde.
qokel	koxê ku dîwarê wî bi hişkeberê (bê herî) çê dibe û paşê bi heriyê dîwaran ji der ve didin
qolek	celebek giya ye tê xwarin
qolinc	hestiyên piste, parxan, qolinca min ket, an diêşe.
qolatî	girs, xurt, filan qolmatiyekî mêran e.
qon	zînber
qop	kesê ku devê wî wek devê qirdê ber bi derve be, dev qob
qopik	serê kîr, ew cihê girover
qopilme	
qopiş	piştî kirinê dema serê kîr diperçife
qoq	koka darê cihê ser erd. pistî ku tila tên birin qoqa darê.
qoqilandin	kolan, verotin, çavên wî qoqilandin.
qoqilîn	hatin kolan, hatin veratin, çavên wî qoqilîn.
qoqik	korx, qoqika çav, qoqika mêjû.
qor	rêz, sef
qor	pirsal, gelek pîr
qorç	bermayî, nekêr, qorça cigarê, duvik. qorça gûzê, qaşikên şîn
qorik	navmil
qorix	tirîtirş, berî ku tirî şêrîn bibe
qorîn	dengê bilind û sitûr
qorqor	ker
qose	şiva qelûnê
qosk	qewşik, du tayên lastîk têxin serê darekî bi çeq û pê xilikan tavêjin
qoş	qûş, qolan, piştqûn, qoşa qantirê.Te qûşa wî qetand.
qoşik	qaşikên daran
qoşkurt	serqoş û binqoş û tevî qoş
qot	serî, qatê wî, qatê çiyê
qoz	kevan, qews

qub	avahiya ku asraq ji kevir û girover
quba	mastê qetiyayî xerabuyî
qubik	avahiya wek qubê lê tev ji kerpiç
quf	ji bo porkirin û parastina qatix û nan ji şivên çî yê çê dikin, qufa mên, qufa qêtix
quflik	bazinê ji mircan
qumbil	kurmek e li genimê şîn û seridî çar dibe û şûra genim dimije û heban pûç dike
qumrî	teyrekî nîv kediye di dîwarên xaniyên bajaran de hêlîn dike
qunderz	qunders, celebek dirutin, filanê dirutina wê tev qunderz e.
qunc	. quncik, qurçik, qulçik. Keşe:her çar aliyên mezelekê ji derve enisk û di hundir ve qunc in.
quncik	quncên di rex argûn de, ji ber ku biçûk in
quncirik	qurincek, qurinc, bi serê tiliyan laşa yekî badan. Ew min diqurincîne.
qul	kun, vî darî qul ke, qulla gur.
qulab	
qulebazî	durûtî, hîlebazî, bê şerefî
qulemêk	kulêmek, goştê serhêla ranan
quleteyn	qîhana du şerbik av an pirtir di cihekî de ji bo destmêjê
qulêl	qulerî hev, ev çend hatiye nivîsîn, ez serwext nebûm
qulf	meyika bişkocê
qulh	qûn
quling	teyrekî koçer e. ji gazê mezintir û çav reş e. zivistanan diçe germiyanan û havînan diçe zozanan
qulipandin	wergerandin
qulipîn	wergêrîn
qulik	hepis, çal. Filan ket qulikê.
qulopanî	qeplanî, qulupanc, li ser serî telqoçik kirin, an di ser hev re gir bûn û ser û bin tot bûn
qulp	heleqe, qulpê derî
qulpik	qurpik, hilqik
qulpirzank	qulf, mêyika bişkocan

qur	ta û çêlik cehê me gelekî qur dabû.
qurr	herî, celb, îro baran zor hat û qur zehf e.
quran	kitêba ola Mihemed
quraftin	badan û hilkirin, ezê sitoyê wî biqurêfim.
qurban	yarî cejna qurbanê, ez qurban, ez gorî.
qurç	qurt. qult, bi qurçan avê vedixwe. Bi qurçkanî avê vedixwe.
qurçandî	bijangên çavan li hevdan, bi çavan îşaret kirin
qurçin	bijang, li hev dan, pê îşaret. Çavan li min diqurçîne.
qurçimandin	qurmiçandin, bi kaşkirin qetandin
qurçimîn	qurmiçîn, bi kaşkirin qetîn, min dûvê mar diqulê de girt û kaşkir bi dest min de qurçinî.
qurçkirin	qurçandina çavan
qurre	dilgir û ji xwe razî, quretiya wî nema tê kêşan.
qurfik	celebek nexweşiya zarokan. Ev zarok qurfikî bûye.
qurifandin	bi badanê an dehfdan jêkirin
qurifîn	bi badan an dehfdan jê bûn
qurît	kurît quraz, serê xwe daxistin ser avê û devê xwe xistin nav. Ez qurîtî avê bûm. Ew quritî tasê bû.
qurm	qulun, koka darê jê ku di erdê de
quroz	qurît, kurît. Ew qurozî avê bû.
qorq	qub, mirişka ku di ser hêkan de rûdine
qurihandin	bi pençan rakişandin û xurandin
qurs	qurik, nîv daîre, wek hîv
qurisandin	kurisandin, di rû re birîn, wî porê xwe qurisand, wî cehê me qurisand.
qurisîn	kurrisîn, di rû re kurt hatin birîn
qurîs	kurîs, rût bê por an giya. Serî ji wî qurs bûye.
qurix	navê sitêrkekê benda qurixê
qurt	qult, qum, qurtek av, tijî bû na dev
qurtîl	tevlîhev fîlan, her tiştê wî qurtii e, xwarinek qurtîl dixwe.
qurtîlkuj	kesê qurtîl xwarinê dixwe
qusan	qusihan, piştî rêveçûnek dirêj westin û li hev gerîn

qusandin	birîn
qut	kin, kurt, ne dirêj. jê qut bûn, jê bi dûr ketin, jê qut kirin, jê bi dûr xistin
qutifîn	qefilî, ji serman an tirsan ketin hev. Ew qutifiye hev.
qutik	bi ser kiras de tê li xwe kirin, dirêjiya wî heya ser kulemekan e
qutim	piştî birîna darê koka ku di erdê de dimîne
qût	qiwît, zad û xwarin
qûtnî	celebek cawê hebirşim ê sitûr
quz	kuz, dergehê dinê, ê pêşîn, cihê mîzê li cem jinan, mirov di qûz re dikeve dinê û di qûzê re jê derdikeve.
quzilqurt	kurmekî bi jehr e, dema pez di nav giya de dixwe pê dimire
qûç	koma keviran ku di sînoran de ji bo nîşanan datînin, mitê ji kevirên mezin pêkhatî
qûm	axa di saxên derya û çemên mezin de, çiqas av bi ser de were nabe qur
qûn	cihê ku qirêj û gemar, xwarinê tê re dertê, qûn bi gû
qûnbetal	jinebî, jina bêmêr
qûnç	ji bo nîşana cihekî kevirên ku didin ser hev. Ev qûnça filan e ango cihê ku tê de hetî kuştin.
qûtî	elbik.. qûtiya cigaran, qûtiya goşt
qûnde	kesê ku xwe dide, mêrê qûnde, jina qûnde
qûnik	dawî, baçik, qûnika cigarê
qûntax	
qûp	kesê ku destekî wî di livokê de jê be
qûz	kûz, kûje, heywanekî biçûk û kavilê wî gelekî biha

R

ra	reh, rek, rehên di laşê
rûxurok	cihê kû xûriyê di ser çavan de kirêt kiriye
raber	rave, reşkirin, nîşandan, zû reberî min rake.
raberî	nîşandan ravekirin
rabûhertin	jê derbaskirin, vê yekê di xwe ve rabûhêr e.
rabûn	helestin, ji ber min rabû, li min rabû, berberî min rabû, kela min rabû.
raçandin	
raçav	
radan	tê re derbas kirin, zû derbasî hûndir kirin, xistina nav bindestê xwe, rada wê kûrê
radok	ew tiştê ku tê radan
rafirrandin	bi birê xistin
rafirrîn	bi firrê ketin
ragirtin	ji bo demekê girtin, xwe ragirtin, sebir
rahet	hêdî, bi semt, rahet. rahet ez çûm.
rahetî	vehesîn, hin rehetiya xwe ne dit.
rahjandin	pê girtin û hejandin
rahiştin	pêgirtin û di dest xwe de hiştin
rajêr	hêla jêr, ew rajêrî me rûnişt.
rajor	hêla jor. Ew rajorî me çû.
raketin	veşelîn, çiqas ku li mama xewê tête gotin jî ne welê ye, timê bi mana raşan û veşelînê ye.
rakirin	hildan, vî darî rake, te cil rakirin? lê rakirin, tê rakirin
rakişandin	di erdê re kişandin, tar kirin
rakişîn	di erdê re kisîn an tar bûn
rakutan	dan ser hev û kutan. Hesinker hêsin radikute.
raman	fikirîn. Ramana wî ne di cî de ye. Dirame, narame.
ramedîn	Veşelîn, li ser tişteki raketin

ramezandin	li ser dev û rûyan raşan. Xwe raneweşîne da ku pê li pişta te bikim.
ramîsan	paç kirin, maç kirin, min ew ramîsa.
ran	Paqa qalind, navbera çok û sêvokê
ranan	dirêj kirin, radan, min lingên xwe ranan.
randin	
rapelikîn	bi dest û lepan rahêlana hev. Em repelikîn hev lê ketin nava me û nehiştin.
raperrîn	tê re derbas bûn. em li avê raperrîn.
rapêçan	li hev pêçan û xistin, hemda destê xwe
rapêçayî	hati rapêçan
rapon	
raser	serhêl, rajor. Cihê dijmin raserî me bû.
rast	ne derew, ne xwehr
rast	erdê bê kaş û newal, rast bi rast
rastek	ew dar an hesinê kû di ber re xêşan dikêşin
rastgo	kesê kû rast dipeyive û derewan nake
rastik	di por şeh kirinê de xeta ku di nav por de dihêlin
rastî	ew tiştê rast, rastiyê ji wî bizane
rastûçep	him rast û him çep.
raşidandin	baş şidandin, min xwe raşidand
raşikandin	perçe perçe kirin, tev ji hev xistin, koçer ji mala mîran reşikandî benda şêran.
ravayî	nîşan dan, royê dan
rave	nîşan, ray, rave min bike
ravekirin	nîşandan, jê re dan xuyakirin, pêşberî kirin
rawartin	derbaskirin, guhartin, min ji vî seyî rawêre. Navê min ji vî tûpelî rawêre rûpelê din,
rawesan	rawestiyan, pê re man. Êş pê re rawestiyan.
rawestek	cihê ku lê radiwestin, dimînin. Rawesteka balafiran.
rawestin	sekinîn, man. ez li cem wî rawestîm.
raweşandin	rahiştin wî xurt hejandin. Carekê vê tûyê raweşîne. Me destek tifing raweşandê pê re ket erdê.

raweşîn	xurt hatin hejandin, Vî mehfurî baş raweşîne.
rawir	dehbeyê dirende; şêr, piling, gur, hirç ...
raxer	çi tiştê ji bo rûniştinê di meşelê de tête danîn û tê raxistin
raxistin	li erdê pehn kirin, raxistina navmalê, vê tejê rexine.
raxwestin	eman xwestin, filan hatiye raxwestinê.
ray	eman, filan nayê rayê.
razan	nivistin
razandin	nivistin dayîn
razek	bi henek teqlîdê yekî kirin, qeşmerî pê kirin
raziyang	razyanik, hêliş
razî	qîma xwe pê anî, ji xwe şaşî. dilgir
re	jê re, pê re, ji wî re, bi min re.
reben	kesê ku tiştek ji dest dernakeve, bê kes
reca	hêvî,
recakarî	hêvîkarî
recifîn	lerizîn
recfînek	lerizina jiber tayê an tirsê
recifandin	lerizandin
recû	hêviya tiştekî ji hinekan kirin. Filan çûye recûyê.
ref	birrê teyran, gêş
refik	ji bo danîna tiştan depên ku li ruyê dîwarê meşelan datînin
refo	revo, keriyê dewarên ku her li çolê dimînin û tu caran nakevin bin banan
reh	ra, rehên di laşa mirov, rehên daran, filan reha wî ne paqij e.
reha	filitîn, xelasî,
rehakar	yê ku kesekî an tiştekî an welatekî xelas dike
rehakar	xelaskar, filan rehakarê min e.
rehm	dilovanî, rehm lê kirin, lê hatin rehmetê, rehma xwedê lê.
rehmetî	kesê rehm lê bit, mirî
rehwan	rehwal, zû meş, hespê rehwan
rehêl	cihaş, cil û nivînên ku ji bo bûkê dikin

rehmet	xêr û xweşî, baran. rehmeta xwedê lê be, îsal rehmet nehat, ango baran nehat.
reht	west, êş, reht bûme, ango westiyame.
reilîn	
rejû	reşû, komir, şewitî, kizirî, filan tişt şewitî bû rijû, nema bi kêr tê.
remezan	meha ku tê de rojî tête girtin
remil	falên ku bi qûmê vêdixin. Remildar ji min re remlek avêt.
remildar	kesê ku remlê darê û falan vêdixe
remî	gurrika kesk ku ji agirê rejûyê radike û bi jehr e
remo	peyayê bi nav û deng
reng	lewr, sor, zer, kesk, gewr, yek rengîn, reng: rewş, filanê rengê meşinan pê dikeve,
rep	serhildayî û hişk
repandin	xurt lêdan, bi şertê ku dengê lêdanê xweş bête bihîstin. Min repande wî.
repin	erdê ku şiliya wî hindik dibe û lingê mirov pê de naçe. Ev erd repin bûye, Ev berf repîn bûye,
repisandin	bi lêdan û zorê dewisandina kîs û çiwalan ku rep bisekine
repisîn	
repîn	dengê ku ji ketin an lêdanekê tê. Repîna wî dihat,
req	heywanê wek kûsî di avê de, perçê kavilê reş yê bi debax, tîr ne ron.
reqandin	bi deng lêdan, repandin, me reqande hev, ji nexweşan re xwendin. Jê re avek reqand, yanê jê re li avê xwend, erd şeqandin :yanê baş avdan. Filên baxçeyê xwe reqand.
reqişandin	xurt reşandin. baranê reqişande diwêr.
reqişîn	xurt hatin, reşin. baran reqişî
reqîn	dengê lêdan, an ketina tiştekî. Ew çi reqîn e?
resim	sûret, sih. resma wî baş derket,
resimandin	resma yekî girtin
resimîn	xwe resim kirin, resma xwe girtin
reş	rengê reş
reşandin	pejikandin, av reşandin

reşayî	dema berf dihele û erd xuya dibe, an li cihê bi av erd. Pîştî mehekê di nav derya de çavên me bi reşayiyê ket.
reşbelek	name, mektûb, min jê re reşbelekek şand.
reşbeûn	
reşêle	
reşêşevê	ew tiştê ku dibêjim bi şev xuya dibe û hin xelk jê ditirsin
Reşik 1	kesê çermên wan reş
Reşik 2	, xarûk, tati k, celebek, pêlavên kurdan.
Reşik 3	devê qûnê, cihê ku wek piziyan civiqî û rengreş. reşika wî, reşika çav
reşîş	ji reşandinê tê reşîşek baran
reşme	zincîre ser tevila hespan, hefsar, sê perçe ne şergaş. reşme û doxhefsar
reşreşik	giyake di nav zad de hişîn dibe û berî wî reş û girover in
retim	qûma gelekî hûr
rev	bazdan. me rev li dijmin da
revandin	rev lê xistin, rêya revê jê re çêkirin û alîkarî kirin. Me ev di nav lepên dijmin de revand.
revde	
revî	êxlî, keriyê hespan
revîn	bazdan, em li ber wan revîn.
revok	revoke yê ku direve, peyayê revok, kewê revok
rewa	piştî avdana erdê ew şiliya ku di nav axê de dimîne
rewartin	
rewêtin	
rewijandin	rewartin
rewisandin	kizirandin, me ser û pê li ser agir rewisandin.
rewisîn	kizirîn
rewitandin	rewijîn, rewjok
rewîjek	kolek
rewneq	xwesî, ronakî
rewş	hal, rewşa wî digel me ne ew çend baş bû.

rewşok	aletê ku pê dep av keviran dikolin
rewt	belf. bi derewan rastiya tiştekî veşartin. Rewtan li ser navêje, ez dehkera vê meselê dizanim.
rex	kêlek, cem. were rex min.
rexdar	reqdar qalcî, kesê ku ji bo parastina tiştekî tête danîn
rexne	întîqand. Tu rexne li min digirî.
rexne girtin	întiqad kirin
rext	taqim, rextê hespê: zîn û lîwan û zîneband. rextê fîşekan: porat. cihê ku fîşek, şeşan û xencer tev tê de bi cih dibin
reyîn	ewtîn, rewrew. reyîna sehan, ew direve.
rez	erdê ku tê de mêwên tirî tên çandin, rezê me.
rezîl	kesê ku kirên kêm dike
rezvan	kesê ku diçe ber şeşan
rê	cihê ku tê re diçin. bi rê ketin. bi rê xistin, ji rê derketin, ji rê derxistin, rê li ber girtin, rê dan, rê tê hebûn, bê rêyî
rêber	kesê ku rê dizane û rê raberî mirov dike
rêbiwarî	
rêç	Şopa ji hevketi
rêçajo	kesê ku rêçan dajo û tiştên winda bûyî bi ajotina rêçê dibîne
rêdîn	di ser çavan de cihê ku sih tê de dertê
rêkirin	şandin
rêl	mêş e, cihê ku dar tê de gelek in û ji daran pê ve tê de tiştek nîne
rêncber	kesê ku debara xwe bi dijwarî dertêxe, karker, cotkar, cewêlek
rêpan	li bende yekî an tiştekî man, rê payin, întîzar; ez li rêpana te bûm.
rêşkirin	paqij kirin, lê bi dehfdanê. Me berf li ser xaniyê xwe rêş kir.
rêtin	rijandin, wî dew rêt
rêvin	qirrêj
rêvînî	roniya ku ji gurrika agir diçe
rêwîngî	rêwî, kesê ku bi rêkê de diçe
rêx	rîx, pîsiya ga û çêlekan. Rêxa gund ya axê ye, yanê ji bo şewata mala axê ye.

rêz	sef. qorr, min hevalên xwe rêz kirin. Ew hatin rêza me. Rêz bi rêz me dan ber hev, kêzê, ket rêzê ji rêzê ketin. Ji rêzê derketin, ji ketin rêzê.
rêzan	nîşan, qanûn rêzana me hêja ye. Bê rêzanê karê hovan e.
rêzanîn	rêmasîn, rê ravekirin
rêzik	adet, rê û rezik
rêzkirin	sefkirina qor kirin, ez qîma xwe bi rêzkirina wî naynim.
rib	kart, çarîk. ji çaran yek
ribanek	dara ku bi tera xwe di erdekî de şîn dibe
ribase	
ribat	bestî, mandêre, kewê ku nêçîrvan girê dide
ricim	mextel
rift	rat, darê zirav û qeşartî, ji xartên zirav û dirêj û çeleng re jî rift tête gotin
rih	pirça ku li rûyê mêran dertê. rih dirêj: kesê ku riha xwe dirêj dike
rihber	xweyî can
rihetî	xweşi, vewestîn
rihistîn	canistîn, melkemot, ezraîl
rihkose	keskê ku riha wî gelekî firk û seyrek
rihn	ron, netîr, şorba me rihn bûye.
rijandin	avêtin, av rijandin. Wî dew rijand. wê savar rijand.
rijî	xwarina bê rûn
rijik	kizirî, piştî şewata dar, perçên şeş ku dimînin û mabin xwelî. hêjîrên derewîn
rijîn	rijiyan, derketina tiştekî di cihê an firaqa xwe de, rijîna avê, rijîna genim
rik	kin. Filan geleki bi rik e. Wî rika min xistiya dilê xwe.
rikeh	qefesa ku teyran têxinê
rikew	rikeh
rikêb	zengû, rikêbkirin, ajotin ser
rikin	kevirê ku têxin hîmê dewar bira rikim: kevirê ku têxin ser rikim, kevirê rêzê: kevirê ku piştî birarikim tête danîn. nivrêz. Nîvkork:

	kevirên ku dikevin dara kevirê rêzê, baqoq:kevirên têvel ku têxin nava dîwar, xîç: xilik û çaxiliqên ku têxin ber kevir an û cihên vala
rikovî	kesê bi rik
rikrikandin	ricifandin
rikrikîn	ricifîn, ji serman diranên wî dirikrikin.
rim	ew darê dirêj ku xiştekî hesinî di serê wî de bû û yê şer dikirin
rimbaz	kesê ku baş dizane rimê bişixulîne. Ristem û Cimşîd û Xalid hemzeyan Şerê Elî Aferîn ey şehsiwarî kurd û rimdarê ereb. (mela)
rimbês	ribês, giyake li çiyan dibe û mêriyeki wek riman di nîveka wî de dertê, ewî sêrî jê dikin, diqeşêrin û dixwin, tama wî miz û xweş e
rimên	rimên, rimrim, dengê ku di şikeftên kur de ji ber rêçûn an peyivîna hinekan tê
rimpêjk	rûnpêj, qersûn
rind	qenc, baş, çak
rinde	Rindeşe, aletê ku necar pê depan dûz û hillû dikin
rindik	xweşik
rindî	qencî, rindbûn
ringaring	dengê ku ji tiştên madenî tê
riparip	reprep, dema meşê dengê ku ji lingan tê, dengê riparipa ling
ripîn	repen, tevayiya riçên giya
ripindan	rependan, riç berdan, vê mêwê ripinên xwe dane erdê.
riqariq	riqeriq, şeqeşeq, dengê ku ji lingê dewar tê
riqriqok	ew tiştê ku di girtina wî de deng pê dikeve, dema man hişk dibe jê re tê gotin: rev, man, riqriqok e
rist	ji ristin, yanê badana hirî an pembo bi teşiyê an dolapê, min rîs rist.
ristbûn	şîv bûn, derketin. Diranê wî zerokî rist bûne.
ristik	rist, gerdanlix
ristin	birês, badan, bi teşî an dolapê ristina herî, pembo an ebirşim
rişk	çêlikên sipiyan ên gelek biçûk.
rişte	Şa'riye, hevîr, bi rûn distirên û bi destan ziran badidin dibe rişte
ritam	axa ku bi avê re tê û li cihekî dicive
ritil	zitir, şeş hoqe. Rîtira çifte 15 hoqe ve, ritira bajêr 2 1/2 in

rizandin	peritandin, ji ber kevnî û li pêş ro û baranê di hevde xistin
rizde	menteşe, hesinê ku pê deriyê penceran bi dîwêr ve perçîn dikin
rizî	ji ber kevî di hevde ket û peritî. Ev dep rişî ye.
rizîn	riziyan, ji ber kevn bûn an li ber ro û baranê peritîn. cilên min li ber ro û baranê rizîn.
rizq	paş, mesib, rizqê gur tê ber dêv. Ev tistê han rizqê min bû.
rizyang	rizyanik, giyake tê xwarin şomer, rizne
rî	gû kir, zarok bi xwe de rî.
rîçal	ji qaşûlên meywe an meywe bi xwe û ava şekir an mot an hingûr tête kelandin heya dibe agit, gelek celebên rîcalan hene
rîçik	rûviya qalin (em'a)
rîn	gû kirin
rîp	ardaf, fend, hîle, xap
rîs	hiriya badayî, ristî
rîsî	rêsî. risî, giyayê ku li hev dipêçin û zivistanê didin dewêr
rîspî	kal, rihgewr, navsal, bi rûmet, pêşî
ristin	bi teşi an dolapê badana hirî, penbo an ebirşim
rîş	kula xerab, kênûra pîs, çi kullek dijwar
rîşî	piskul û paxikên ku bi şar û keliyan de dikin, rîşiyên şarê
ro	ew sitêrka meşîn a ku dinê germ û ronî dike, Ro hat nîvro.
roava	aliyê ku ro tê re diçe ava
rodî	rûvî
rohelat	aliyê ku ro jê hiltê
roj	navbera rohelat û roava rojek e, heftek heft roj in, roja we xweş,
rojen	pencerên biçûk ku nizîkî asraqan vedikin
rojin	cihê ku dûyê argûnê agir jê dertê
rojî	danê rojekê ji sibê heya êvarê ne xwarin û vexwarin, rojiya remezanê
rom	girk.ji ber ku tirkan di erdê di bin destê romaniyan de dewleta xwe çêkirine heya îro jî kurdên serhedê bi wan re rom dibêjin
romî	esker an karmendên tirkan
ron	ne tîr, mastê me gelekî ron bûye.

ronahî	ew şewla ku tariye ji hev belav dike û her tişt baş tête dîtin
ronak	pir bi ronî
ronî	şewla ro an çirê, ro helat û dinê ronî bû.
rot	rewt, darê zirav û dirêj.
rothesin	şiva hesinî a dirêj
rotik	ratê biçûk
rovî	ew heywanê ku dijminê mirîşkan e û kavilê wî dibe kurk
rovik	rav, mûyên berzikê
Rû 1	ser û çav rûreşî, rûgewrî.
Rû 2	çemê biçûk
Rûbar 1	newala ku çem an rû tê re dibore.
Rûbar 2	pêşber. Ez rûberî wî bûm,
rûbûk	fediyok, kesê ku pir fihêt dike
rûçik	ser û çav. Ez di rûçikê wî de xêrê nebînim.
rûçikandin	pûrtikandin, ji cilan an pûrtê şilf û tazî kirin
rûçikîn	pûrtikîn, ji cillan tazî bûn
rûdên	dûrv, tevger, ji rûdêna wî xuya ye ku kurd e.
rûdî	ew kesê ku diçe keçekê ji bo hinekan bibîne, dema pê qaîl bû dixwazin, xatibê
rûgeş	
rûgirtî	pir fedî, şermiyok
rûgirtî	ew tistê ku rûyê wî tê girtin: to. Şorba me rûgirt, Şirê me rûgirt.
rûkirin	rûyê xwe tehl û tirş kirin. Filan rû kiriye, nizanim ji çi xeyidiye?
rûl	
rû li ber	kesê ku herdem di ber xwe de dinêre, nikare li çavên mirov binêre.
rû li ken	kesê ku hergav rûyê wî li ken e
rû li jêr	kesê ku hergav rûkirî û rû li ber e
rûmal	destmala ku pê rûyê xwe dimalin û zûwa dikin
rûmerd	kesê ku mêranî û camêrî di rûyê wî de dixwîne
rûmet	qîmet, qedir
rûn	tewaş

rûnandin	rûniştandin
rûniştek	cihê ku mirov li ser rûdinê
rûniştin	daniştin
rûnpêj	rimbêj, eqlewik, darleqîn, miqlik, tewa ku rûn tê de dirêjin
rûpel	rûyekî kaxezê. Ev kitêb 400 rûpel e.
rûpişt	astar
rûql	rûbar, pêşber. Em bi rûqalî hev ketin. Em hatin rûqalî hev.
rûsar	kesê ku ji bel kêmiya xwe ve fihêtkar dibe. Te ew rûsar kir.
rûsarî	fihêtkarî, şermisarî, Ew kir bû sebebê rûsariya me.
rûşen	rûxweş, rûgeş, rûşeniya wî ji ber dewlemendî û heyînê ye
rûşûştî	kesê ku fihêt di rûyê wî de nemaye
rût	rûs, bê pûrt, bê cil, bê mal
rûtal	sûtal, serserî
rûtbûn	zîvarî, belengazî
rûtik	kesê rût û bê rûmet
rûtî	bê malî, feqîrî
rûtker	kesê ku mirov rût dike
rûtkirin	ji mal, an cilan kirin, şêlandin
rûto	ji hemî sifatên pak bêpar û bê rûmet sa'lûk
rûvî	rûdî, ew lûlika ku xwarin ji aşikê heya qûnê tê re derbas dibe
rûvîxwer	heywanên ku rûviyan dixwin, seg û rovî. kesên ku çavên xwe datînên bermayiya xelkê
rûxandin	hilweşandin, xirakirin
rûxisî	secde, serî danîn
rûxistin	secde kirin
rûxurî	rû bi xurî

S

sabûn	ji bo şûştina qirêja laş û cilan bi kêr tê. Li nik kurdan ji sê tiştan sabûnê çêdikin bez, kizwan, zêt
sabxor	
sabxûl	
sad	lat. evlek
sadîl	şitlê balcan îsot, balcanê sor ku hinekî bilind dibin û bi derdixin da ku di bîstan de biçînin
saet	aletê ku pê çaxa roj û şevê dizanin, şev û roj diwanzde saet in.
safî	xwerû
safo	berfa ku bapêç di cihan de kom dike. Bapêçê li ber derê me dû safa çê kirine.
sahî	sayî, dema ewr li pêşiya royê dertên. Îro dinê sehî ye.
sahîk	sergînên hişk û çak ku pir dûman nakin
sak	camûsa yek salî, nogin
sakûl	sakal, kesê ku tu kar û xebatê her li ber deriyan û çav li destê xelkê sûtal
sal	çar demsal, diwanzde meh, 365 roj, îsal sala xêrê ye, sîp basimbar, bax sibat, gamêş giran, naxirqewan
salar	serdar, qaîd
salos	durû, lûçek, midahim, libas
salûx	şerh, tu ji min re xweş salûx bide, dawî li min
samîr	xwa rineke ji garisê zer çê dibe
samîtîl	
sango	golikê du salî
sap	giyayê pirinc û garis berî hişk bûnê û genim û ceh piştî hişk bûnê
saq	şîp, navbera guzik û çongê, saqa min, saqa gorê, saqa cîzme. Çawa saq e, gore li yaq e.
sar	ne germ, ava çiyan qelekî sar e, ba têye dinê sar e.
sarik	

sarînc	cihê ku ji tehtan dikolin û ava baranê tê de digehê hev jibo zivistanê
sarme	xet an xêzên ku di daran, an hesin
satandin	pirinc kutan ji bo qeşartina çeltukê
satar	erdê di nav pêl an keleman de
satil	sîtîl, firaqa ku pê avê dikişînin ji paqir dewl
satin	
satûr	sadir, kêra qesaban a mezin ku pê hestiyan diskênin
saw	sitem, şekem
savar	genimê ku tê kelandin û hêran ji bo pehtinê
sawirî	
sawî	rast, bê çal û çîv. Ev dep î sawî ye.
sax	xweş, ne mirî, berjîn, heke ez sax mam vê yekê jê re nahêlin.Tu sax bi.
sax	keviya avê saxa derya, saxa çem, li ber saxa cem me nêçîre masiyan dikir.
saxlem	bê çirûkî, filan kes karê wî saxlem e.
saxlemî	saxlem bun
sayî	kirasê dirêj yê ku mêr li xwe dikin
sayîs	karê ku du salan te mam dike, kar gîsk, sayîs
saz	mûsiqa
sazbend	mûsîqar
sazax	hewa bi şilî ku li ber çeman û derya tê, îşev sazax hat, laşa min pê giran bûye.
se	kûçik seyê ne gurêx e
sebir	xwe ragirtin
sed	jimara 100î
sedef	qalixê heywanekî aviye û sipî ye, pê depan dineqişînin
sedem	ji bo, ez sedem xatirê te vî tiştî dikim.
sedeqe	tiştê ku mirov ji bo qenciyê dide feqîran
sejde	rûxisî, serî danîn erdê
sef	qor, rêz, ez di sefê te de rawestîm .

sefa	kêf, xweşî. sefaperwer, ji kefê hez kirin
sefandin	safî kirin, ji hev derxistin
seft	qirêj, cilên wî seftikî bûne.
seh	fehm, te gotina min seh kir.
sehtî	fehmkirin, pirsîn. Divê ez sehitiya vî tiştî bikim,
sehkirin	bihîstin zanîn, me welê seh kiri bû, lê xuya ye ne welê ye,
sehnik	sehena biçûk
sehw	saw, tirsa ji ber wehmê, sehw ket dilê min û nema min dikarî bimînim.
sekan	mayîn, sekana te li vî erdî nîne.
sekar	qufika ku pê kayê ji dewêr belav dikin
sekav	seyav
sekerat	ketina ber mirinê, tevgarên berî mirinê
sekihandin	ku kirin û rişî kirindan
sekihîn	kobûn û rişî kirin. Bav harsîw dixwin, diranê kur disekihin.
sekin	man, disekine, nasekine, dilê min bê sekn e.
sekinandin	rawestandin, cih danê ber nedan
sekinîn	rawestin, man neçûn, bi cîh bûn, lê sekinîn, pê sekinîn
seknahî	betalî, bêkar man
sekte	pêşî girtin, sekindin, nehîstin, wî sekte li îşe min xist.
sektedar	ew tiştê ku sekte lê dikeve
sektekar	kesê ku hergav sekte li kare xelkê têxe
sehl	kevirê pehnik û hillû
selend	sebînek, asraq
selete	zelete, xwarineke sar e û gelek celebên we hene, lê a mas, ji bacanê sor, pîvaz, îsot û hin giyayên mayî çê dibe
selik	kelik, qufika ku bi destan tête girtin, ji qamîş çê dibe
selîlank	ji bo ku zarokan hînî rêveçûnê bikin, ji dep çe dibe û bi teker e
selîn	seleb, sereb, alîgor, kevirên ku pe deve gorê digirin
semal	xweşî, menzere
semanek	navê teyrekî
semax	xurtî, xweragirtin, filan geleki bi semax e.

semer	bi koma ku ji sed peyayî re tête gotin. ser semer sereke sed mêrî
semitandin	bi xistina ava kelî rakirina qalik an pûrta tiştekî ser û pê semitandin
semitîn	bi ava kelî qalik an pûrt jê çûn
semyan	
sencûr	
sendel	pêlava havînî ku rûyê wî kunkunîşk
sened	kaxeza ku di ber daynekî de ji xwedî deyn re tête dayîn
senisandin	
seqa	avkêş
seqem	serma xûrt û hişk
seqer	bi bela kambax ker.Filan destê wi seqer e.
seqet	kesê ku ji dest an lingê xwe yekî bêpar, Destê wî seqet e, lingê wî seqet e.
seqew	seqawî, nexweşiyeke ji dewarê yeksim, çê dibe, dikuxe û çilm ji bêvilan tê
ser	jor
serrad	bêjinga mezin, pê kesê ji kayê dertêxin
serraf	kesê ku peran hur dike, an bi hev diguhêre
seraser	bi ser heve, ji serîkî heya
serîk	
seraza	azib, bê jin û zarok
serban	serê ban, ser xanî
serbar	barek sê perçe ne, du bendeke û serbar. Bila derdê wî jî serbar be.
serbejêr	Serbarjêr, sernişûv, derbejêr
serbejûr	hevraz, derbejor
serbelk	serbelg, tituna ku ji serê belkan dicivînin ya baş.binbelk: qûmaş, ya ku ji serbelkê bi şûn de dimine
serben	benê ku pê çarûxan girê didin
serbest	aza, jêhatî, çavekirî
serbestî	azadî, çavekirîkirin, jêhatî bûn
serbidew	şorba dew
serbihî	çîroka kurt, serpêhatiya kurt

serbîhî	belayên ku tên serê mirov
serbilind	kesê bi rûmet ku serê xwe danîne
serbilindî	bi rûmetî
serbind	ser û bin bûn, di ser hev re tot bûn
serbiser	di guhartinê de yek bi yekî, ser bi ser, yek bi yekî, duser, dudu bi yekî, sêser, sisê bi yekî
sercil	cila ku davêjin ser kurtanê dewar
serçav	rû, ser û çav
serçerm	çermê serê dewar
serdan	ziyaret. em çûn serdana wî, divê em serîkî bidinê.
serder	sender, sereder, serhêla derî
serdest	xalib, em serdestî wan bûn.
serdestî	serdest bûn
serdor	di cot de cihê ku hergav gayê cot lê vedigere, serdor û bindar
serdorm	celebek dîlan, awa kî govendê
serdûv	serê dûrikê mirov
sere	navsal, kal
serece	celebek êşa dewar
serelî	taqê jor
sergele	peyayê bijore. Filan sergeleyê eşîrê ye.
sergerm	kesê ku di her kirêkê de bi xûrtî xwe dide pêş
sergerdan	bê armanc
sergevaz	serekê ku di ser wî re serek nebin
sergîn	tepikên ku ji six û kayê çê dikin, ji bo xebatê
sergo	ting, poxan, cihê ku zibil û gemar tê de radike
sergoş	serîşme, serhêla hefsar, aliyê ku dorguhên dewarê digire
sergûn	ji cih û war bi dûr xistin
serheng	kesê ku li ser 3000 mirov, ritbekê eskerî, kolonêl
serhev	mintezem, aqilê wî ne li serhev e.
serhingavtin	zora yekî birin û ji tevger xistin. çû hafa wî serî jê hingaft.
serhişk	îmad. ye ku gotin bi serî de naçin
seridandin	ji seradê derbas kirin.Me genim seridandin.

seridîn	serî girtina zad, cehê me seridî.
serî	ji gewriyê berjor. serî jê sitandin, şeri lê gerandin, serê lê mezin kirin
serîsang	meha payizê a paşîn
serkanî	çaviya kaniyê
serkar	kesê ku ji karekî ber pirsiyar
serkele	sergoşa hefsar
serene	
serker	bê mêjû, ehmeq
serkeş	kesê ku ji gotina xwe venagere
serkeşî	ji gotina xwe venegerîn
serkêr	aliyê kêrê yê serî serkêra şûr
serkêl	depê ku didin ser stûnê û bin hêzan
serlêv	xêza ku rih û simbêl tê de diqedin
serma	sar bûn, min serma girt, sermayê li min da.
sermawo	
sermemik	serê çiçikan
sermeqlaç	telqocik, serqilopanî
sermezin	kesê serî vala ku xwe mezin rave dike
sermiyan	pêşî, sermiyanê malê, sermiyanê gund
sernedî	yê ku her heye û jê re pêsî nîne
sernerm	kesê ku gotin bi serê de diçin
sernermî	gotin bi serî de çûn
serpas	servekirî, ne porkirî
serpene	darikên ku di bin şivên mewên rezan de dadicikînin da ku hoşiyên tirî negihin erdê. Me serê xwe serpene kir.
serpê	xwarina ku ji ser û pêyan çê dikin
serpilkî	di ser re, bê ku lê hûr bibî, kurt û murt
serqot	sergul, sergoh, tiştek nedan serê xwe, serqot û qirqot
sersal	serê salê, yekê meha çille
serserî	kesê ku jê re rê û armanc nîne û her carê bi awakî an bi hinan re dide û distîne

sersem	gêj bê raman
sersing	ji bo xweşmana memikên jinan ew qalibê ku datînin ser çiçikan
sersot	êzînqê ku serî vêdikeve û dawî hîn vêneketiye
serşeh	
serşok	heman, cihê ku tê de serê xwe dişon
sert	hişk
serta	navçitilk, sertayên sipîndarê, tayên serî
serteşî	kurmekî ji kespikê biçûktir û serê wî wekî teşiyê ye
sertil	
Sertî	hişk bûn
serûber	tefsîlat, divê tu çîroka xwe bi ser û ber bêjî
serûk	paçê ku jin bi ser çavên xwe de ber didin
serwer	
serxweş	kesê ku ereqê dixwe û gêj û sersem dibe
serxweşî	ji ber vexwarina ereqê gêj û sersem bûn
serxwînk	teyrek e, tirk jê re saqa quşî dibêjin
setimandin	li cihekî asê kirin, qerase kirin
setimîn	li cihekî an deverekê asê bûn an qerase bûn
setirandin	dagirtin, tijî kirin
setirîn	hatin dagirtin, tijî bûn. Min gelek xwar, û mîda min setirî.
setme	
sewal	hemî dewarê çarling ê kedî
sewander	
sewdeser	giroveriya serî
sewgirandin	têxistina hem da xwe, min ew tişt sewgirandiye.
sewik	somik, çorek
sewîl	şerbikê avê
sews	gêj, bêhiş
sewsî	gêjbûn, bêhisî
sexil	ji berê kesên biçûk re tête gotin
sexme	

seyandin	dûyin
seyavik	seyav
seyd	nêçîr, raw
seyda	mamosta, ustas, baş zana
seydik	rojên bi berf ku tê de nêçîr xweş dibe. îro seydik e.
seydvan	nêçîrvan
seydvanî	nêçîrvanî, raw kirin, ew kar
seyran	ji bo kef û xweşî yê bihar û havînan çûna çolê. Di newrozê de hemî kurd diçin seyranê.
sê	jimara 3, sê ga, sê masî
seyrangeh	cihê ku ji bo seyranê derdikevinê
sêfîl	perîşan
sêfîlî	perîşanî
sêkuh	cihê ku serê sê newalan tê de dighê hev
sêl	ji bo pehtina nan li ser ji hesin û berê ji kevir dihate çêkirin, nanê sêlê
sêlax	sêloq
sêlik	qûma ku bi lehiyê re tê û dikeve şaxa çeman
sêlînok	sêline. şîpane, selûn, şîpa pêşiya derî
sêlmî	
sêlm	
senc	Perçîn,dirihên ku didin dora bexçe bostan û zeviyan.Werzên me bi sênc in
sêndir	
sênî	Firaqa vêl û fireh ku tê de vexwarina ziwa dixwin
sêp	
sêpik	
sêpil	Cihê ku hergav yek diçê.Sêpila wî filan qehwe ye
sêpî	Dare ku mirov pê de darve dikin ,sêpî:dare ku pê de dew dikin
sêşem	Yek ji rojên heftê
sêv	Celebek meywe,sêvan Meletiyê baş in
sêvik	Sere hestiyê ron ê jorin û girover

sêvsêvok	Celebek giya ye berê wan bi qasî mezeyane û tê xwarin
sêvtirş	Sêvên ku li çolê dibin û gelek tirş in.
sêw	
sêwelk	Biçûkê ku li şeqam û kolanan bê edeb mezin dibe.
sêwero	Sê rojî,ji sê rojan carek
sêwî	Bê dê an bê bav,filan ji bav û dê sêwî ye
sibat	Gecok,meha zivistanê a dawiyê.gurê sibatê
sibande	Kevî kêlek
sibe	Roja piştî îro ,sibe ne du sibe diçim bajêr.
sibehî	sibê, serê sibê, kubara sibê, berî rojê, destê sibê, piştî rojê. berbang : şefeqê, sariya sibê, berî şefeqê
sibetir	du sibe, roja piştî dibe, Sibetira wê rojê ez hatim.
sibîl	qelûn, şîv
sicade	mehfûr, xalî
sidan	
sidandin	ji bo çêkirina caw derî pêkanîn û bi ser masûran xistin
sidê	beredayî xwe mijulkirin, westandin. Filan canê xwe sidê dike, sidê sidê.
sipêdê	
sifarker	kesê ku firaxan spî dike
sifik	devê wî bê sifik e.
sifirkel	perçînkirina firaxên baqirî. me teşta xwe sifirkel kir.
sifn	
siforî	sivorî, simore, heywanekî ji pisîkê biçûktir û sorik e li ser daran dijî û ji gûzan pir hez dike,
sifre	xiwan, xirêf, sifra filankes çil gavî dirêj e,
sifrî	
sift	sam, bihna kirêt ku ji tiştekî tê, filanê bihna siftê jê tê
sifto	bihnketî, girara we sifto bûye, yanê bîhna siftê jê tê.
sigare	titûna ku di nav pel de dipêçin û dikêşin
sigûm	rûtirş, filan bi sigûme ye.
sih	siha dare. Me xwe da ber sihê.

sihê	sî, jimara 30
sihbet	bi hev re xweş dan û standin. Sihbetek baş di navbera wan de heye.
sihet	xweşiya laşê
sihik	sîrke, sêk
sihir	çav xapan, ecêb kirin
sihirbaz	kesê sihiran dike, çavê xelkê dixapîne
sihr 1	sihra wî ketiye,
sihr 2	dara bê ber
sihrik	
sihûrok	mehên ku jimara wan sî roj in
sik	
sike	
sikir	bend
sikum	ser û çavên mirov
sil	rû bi tirs, dil nerûniştî. Wî dema em dîn sil bû û xwe da alî.
sill	bi derketina mirov an dewêr ya carekê, silla gû, silla rexê
silav	bi dostanî deng li yekî kirin, sibe xweş, roj xweş, êvar xweş, silav lê kirin, silav lê vegerandin
silbûn	tirs lê xuya bûn, dil cî negirtin. Tiştek tine bû ne hewceyî wê silbûnê bû.
sîleh	çek, tifing, şeşar, sûr, xencer
silik	kesê ku sil dibe û xwe datîne
silisat	civîna komên mêran li ser hev
silk	silkok, pincarê ispanax
silop	silla gû ya gelek mezin
silopî	navê giyakî ye
silsilk	tijî lê ne dewisandî
silûk	
sim	pêyê dewar cihê hişk, simê hesp, simê ga
simaq	giyak e, berê wê wek garis, renge sor lê tirş e, tirsê simaqê
simbêl	simêl, mûyên ku di ber bêvila peyan de şîn tên, simbêl badan

simbêlbel	kesê simbêl mezin
simbil	seriyê genim û ceh ku heban digire. Cehê me simbil girt.
simbêlek	celebek masî ku jê re tiştekî wek simbêl heye
simidmid	teyrek e kuliyan dixwe
simitandin	bi aletekê kunkirin. Min darikê xwe simitand.
simitîn	bi aleteki kun bûn
simkak	
simkot	
simt	genimê kelandî û kutayî
simtiraş	aleteke solbend pê simê dewêr qeyar dikin
sin	serê tehtan ê bilind
sinc	sincî, celebek dar e, bêhna xwe ji çîçikên wê ên zer tê
sincêrî	celebek tirî
sincik	tasika bin zarokan ku têxin dergûşê ji bo nepakî
sincirandin	bi agir germ kirin
sincirîn	bi agir germ bûn
sincoq	
sindan	
sindif	ji hesin çê dibe têxin her du lingên dewar û kilît dikin
sindik	taftî, danê hûr
sinet	jê kirina pûstikê qamûsê zarokan li nik misilmanan, Min lawê xwe sinet kir.
sing	darên ku bi erdê de dikutin, singê kon, sixên hesinî ku pê goran çê dikin
singik	singê hesinî yê tek ku pê kincên rîsinî an dezînî çê dibe
sinhet	karê ku mirov pê debara xwe dike û tê de jêhatî ye.
sinsil	
sintir	sêwiyê bêkes
sinîter	
sipartin	bi lawikê hiştin. Min xwe siparte wî.
sipehek	sipiyên ku ji dar û depan peyda dibin û xwîna mirov dimijin
sipehî	xweşik, delal, rind

sipenax	pincarê silk
sipengeh	kursiya bilind ku ji depan çê dibe
sipih	sipî
sipil	fatreş, silpezik
siping	
sipiyav	
sipî	pir gewr, sipîkirina firaxan
sipîçelok	
sipîçik	sipîçka hêkê
sipîk	sipîka çavan
sipîndar	darsipî, ji bo dep û maxan bi kêr tê. Maxên sipîndarê gelekî baş in.
sipîroj	rojên kem ewr û bê baran û bi serma
sipîtahî	sipî bûn. Sipîtahiya wê ji dûr ve dixewine.
sirr	serma tuj û hişk sirra sibê.
sirr	veşartî, ne xuya, Kes bi sirra wî nizane
sirbênek	sivînek, sivîng.
sirperî	navê jinan e.
sirûm	bel bûna guhên bizinê. Ev bizin sirûm e, yanê guhbel e,
sisê	jimara sisiyan yek, dudu, sisê
sist	ne xûrt, ne şidiyayî, sisto pista
sisyarik	sîsyalik, teyrekî leşxwer û mezin, serê wî keçel û sipî ye, dibêjin 300 sal emir dike.
sitan	li ser hestiyê piştê sitan ketiye,
sitandin	girtin, bûn xwedî. Me malê xwe jê sitand, Dor jê sitandin.
sitegan	kasikên çayê ên dîndoqî
sitewiyan	bûn qîhan. Ev fekî sitewiya ye, ev xwarin sitewiya ye.
sitewr	ne avis. Çêleka min îsal sitewr e.
sitêlih	hêja, layiq, Ew ne sitelihê vê yekê ye.
sitirih	istirî, dirî, riya xebata welêt bi dijwarî û sitirih e, sitirih, sitiro, qiloç, qoç, sitirihên gakovî
sitirih	giyayê ku jê semix çê dibe

sitirîmişk	celebek giya ye, sitiriyên wî gelekî tûj in, piştî hişk dibe têxin devê qula mişkan, nema diwêre derkeve
sitikur	istikur, beristik, yaxe
sito	ji binhêla serî heya navmilê
sitoben	benê ku têxin sitoyê dewar, ê hespan, egal, ê çelekan gergûn, ê berxan gewlik
sitokur	tevayiya sito
sitiran	sazbendî, sitiranên Serhedê qelekî baş in, dîlek, beste, bêlûte, bêrîte, lawik, şer, lawij, lavijok
sitirandin	bi deng dîlok, beste an lawik gotin
sitirîbirk	darekî du çeqe pê diriyan dibirin
situn	dar an kevirê ku didin ber ban û qenteran
sitûr	ne zirav, qalin, xurt, zexm
sitûrî	xûrti, zexmî
sivde	aliyê avahiyê ê serhêla derî
sivik	ne giran, barê wî sivik e, xwinsivik
sivîk	asraq
sivikahî	sivikî, negiranî, sivik bûn
sivikbar	kesê barê wî sivik
sivî	
sivînek	sirbênek, sivînq
sivnik	miştek, qeznik, sezge, şîrtik
sivok	
sivsivilk	celebek teyr
siwar	kesê ku radibe ser tiştekî, ker siwar, hesp siwar, hêstir siwar, lê siwar bûn, lê siwar kirin
siwarxe	
sixim	pincikên ku li koka derên birî dertên û şîn dibin
sixme	serpene, darên ku didin bin şivên, mêvan da ku tirî negihe erdê
sî	siya ku ji ber pêgirtina royê çar dibe, siya darê, siya dîwêr,
sî	çermê debax bûyî, sixtiyan
sîk	bayê hişk û sar sîka sibê

sîqal	hillû kirin
sêlewan	selaq, qûna ku bi lehiyê re tê
sîm	tayê di rengê şîv de. Min eba xwe sîm kir.
sîmerx	teyrê enqa
sîmir	celebek teyr
sîng	pesîr, ji her du gurmikan heya ser kefçika dil
sînor	hudûd. Sînorê welatê kurd digehên welatên tirk û ereb û ecem.
sîpe	xortê ku hîn simbêl derneketine, kerê ku hîn nehatiye bar
sîr	ew ji keskayiyeke û tûj û bi bêhn e, bi hişkî û terî tête xwarin
sîrav	avsîr, ew jî xwarineke ji rûn û ava sîrê çê dikin û nan dicîninê û dixwin
sîrik	sirim, giyakê wek sîrê ye, botî têxin nav penir, penirî sîrik
sîrkut	darê ku pê sîran dikutin
sîrqwîn	sirqûn, kesê ku nikare li cihekî raweste, bêhnteng û bê sebir
sîsik	dendikên biçûk wek yên hêjiran
sîtil	beroşên mezin
sîtlok	beroş, tencere
sivanok	sêvik, sevok, serê hestiyê rehm ku digehê qormîçagê
sîvle	
sîwan	darên ku bi ber şita kon de dikutin sîng û sîwan
sîwan	ji sîwan mezintir ji bo kungî û kulînan bi kêr tê
sîx	pîj, çi dar çi hesin zirav û ser tuj, sixên kebabê
sîxur	heywanekî bi sîx e û goştê wî gelekî xweş e
so	celebek giya ye dikeve nav penîr
soba	ajnêber, kesê ku sobayiyê baş dizane
sobahî	ajnê avjenî. Ew xweş sabahiyê dike.
sol	hemî celebên pelavan, şimik, çarox, filar. şekal, reşik, qalik, sol, mal. Min hespa xwe sol kir.
solbend	nalbend
soldirû	kesê ku solan pîne dike
solîn	çîmenên bi gul û çîçek
solker	kesê ku solan çê dike, goşkar

soqî	conî, cihê ku tê de dan dikutin
sor	rengê xwînê û tarî û vekirî
sorahî	sorî, sor bûn
soranî	celebek xencer ku xelkê soran werdigirin
soravik	renqîsor
sorboz	rengekî hespan, gewrê ku yektayên sor di nav de bin
sore	rengê berve sor
sorevîçik	serê rûviyê ku digehê qûnê
sorgul	qomoyî, celebek genim
sorik	nexweşiyek zaroyan e. Vî zerokî sorik bi derxistine.
sorik	celebek garis, garisê sorik, gilgil. sorik, lûlika xwarinê ku ji dev digehê aşikê
soring	celebek dermanê sor an axa sor e. pê pêz reng didin
soryaz	lûşk, şelqedim, celebek pincar e, têxin ber savarê jî
sorzendel	zerê renge sor
sosin	çîçekek çak e û li çiyan şîn dibe
soten	şewate, hemî, tiştê ku pê germî çar dibe, gaz, benzîn, îspirto, dar, rejû
sotik	ser satê vemirî
sotin	şewitandin
sov	xela, îsal zad nehatin dinê sov e.
soxîn	dawiya paşîn
soz	gotina ku ji yekî re tê dayîn. Min soz dayê û li gotina xwe venagerim.
sozbir	kesê ku jê re soz tê dayîn
sozbîr	kesê ku soza xwe ji bîra nake, filan sozbîr e.
sozda	kesê ku sozê dide
suxre	bêgar, bê ku heq û cemeke bidî xebitandin, sixra axê
suxte	kesê ku diçe dibistanê dixwîne, şagird, telebe
sû	xeyd, bi sû hatiye, li me bi sû ye.
sûc	guneh, qebehet, ne sûcê min e, ev sûcê kê ye?
sûk	çarşi

sûke	ronahiya ku di sahiyan de bi dest xwe digirin û di sûkê de dimeşin
sûlav	avşar, ava ku di bilind cihan de tê xar, şelale
sûle	qamîşê ku li şûna darik têxin qelûnê
sûme	asegehên ku di bilindcihan de bikevirên mezin û hişkeberê çê dikin
sûn	tûj kirin, min kêra xwe sû, bivrê min bisû.
sûp	
sûr	dîwarê ku li dor bajar an gundekî tête çêkirin
sûret	serçav resim
sûs	çiyakî bilind û perên wî bi şîvikin ji koka wê şerbetek tête çê kirin
sûsik	celebek kew e, ling û dimkê wî zer in
sût	rût, tazî bêpar ji hemî tiştên qenc. Ew ji namûsê sût e.
sûtal	sûtar, kesê ji û şeref û namûsê sût
sûtin	tûjkirin, sûtina kêrê

Ş

şa	şad, dilxweş, ez bi dîtine te şa bûm.
şabaş	sipas
şafir	giya yê bilindê ku di nav avzêman de şîn dibe û kes nikare bi nav de biçe
şagirt	suxte, talibên ku diçin dibistanê
şahîk	hillî, şût
şahîn	teyrekî gewr û biçûk, lê nêçîrvan
şahînet	şayî, ji bo kesekî an tiştekî an cejnekê kêf û xweşiya ku tête kirin
şak	bi kêr hatî, filan xortekî şak e.
şal	cilê ku bi ser derpê de li xwe dikin
şalûl	şehlûl, şalûr, teyrekî biçûk û pir reng e, meşhir guvan dixwe
şamoyî	
şamûz	samûs. serhişkên dewar, hêstira şamûz
şan	şeref û bilindî
şanazî	dilgirî. iftixar. Ez bi te şanazim.
şandin	şiyandin, hinartin, ji cihekî şêkirina cihekî din, min tiştê wî jê re şand.
şandî	kesê ku tête şandi n
şanî	şanî dan, rave, şanî dan: rave kirin. min senî wî da.
şanzdeh	jimara 16an
şap	
şape	renî, çix, berfa ku biharê li bilind cihan dadikeve û dar û ber li xwe re dadixe newal û geliyan
şapik	li şûna çaket bi ser kurtik de li xwe dikin
şalşapik	cilên kurdî, ji şal û şapik digehên hev, çeşîtên wan ev in: bekirbegî, osmanbegî, bîrkehî, binefşî, mirîşkî, êzdîn şêrî, seyfikî, gula şaxê, bazanî, semawî, textê benefşî, sitokew, qacîtî, sêmekûk, çarmekûk, pênc mekûk, saya madanî ...
şaqût	

şaqûl	şangar, wek kevan ji şiveke nerm û benekî şê dibe û li ser dar û dirikan tête danîn û pê çivîkan digirin
şar	bajar
şaran	
şargeh	cihê ku mirov ji bo demekê ji xwe re dike war û tê de dimîne
şarmot	
şaş	xelet, xwehr. Ez di vê kirê de şaş bûm.
şaşik	paçê sipî ku mela didin sere xwe
şaşî	şaş bûn, xelitîn
şaşkirin	xelitandin, rêya rast li ber winda kirin
saşxapîn	kesê ku xelkê şaş dike û dixapîne
şaw	şehw. rê û kortalên di nav û ser tehtan de
şax	hêlek an hinek jê ku ji kokê dertê. şaxa dare: tilayê girs, şax: qilaçê kovî. şaxek esker, birek ji esker veqetî
şayed	heke ku, şayed ku ew nehat ez dê bêm.
şayeste	hêja. layiq
şeb	şew, celebek xwê ye ji bo debax û hin dermanên din bi kêr tê
şebak	
şebikandin	ji serman an ji westan dest û ling xistin hev
şebikîn	ji westan an serman dest û ling ketin hev
şebîk	
şebot	celebek masî
şefeq	berbang, şefeqa kûr
şeft	xet û xezên di caw de
şeftel	
şeh	şeyê ku pê por şeh dikin. Min porê xwe şeh kir.
şehar	di çiyan de cihê ku lat û zinarên mezin di rex hev de
şehbaz	nave, bazê şehan, mêrxasê serdest. filan şehbazekî mêran e.
şehbelût	kestane, meyweyek li darên berûyan ên aş lê kirî ve dibe, berûyên mezin
şehdane	heb an liba mezin
şehde	sehdetî. şahidîtî. jê re şehde dan, lê şehde dan

şehitandin	hilweşandin
şehitîn	hilweşîn
şehîn	hişîn, hîrrîn, dengê hespan, hesp şehiya, şehîna hesp
şehkirî	tiştê ku tê şehkirin. kevirê şehkirî, hiriya şehkirî
şehmar	kurmekî dirêjî bi jehr û pirling e
şehmêr	peyayê camêr û bi rûmet
şehnedêr	qada ku pirtal tê de tête ravekirin û guhartin
şehnik	li ser û çav û laşên mirov tên wek nokan an biçûktir, reng reş e
şehmig	befşik, ferş, pişta pê cihê bilind
şehnişîn	şehleşîn. cihê rûniştina sah, di avahiyên kevin de hin cih ne wek balkanan bi derve; lê bi hundir ve ji mezelan cida bi depan dihate çêkirin
şehreza	jîrek, jêhatî. çav vekirî. medenî, filan geleki şehreza ye.
şehrikêb	
şehne	kesê ku diçe ser gundan û wekiliyê dike û benderan resim dike
şeht	
şek	şivîşk, ez li vî tiştî bi şek im.
şekal	sola peritî, bêkêr
şekir	sipî û şêrînê ji giya tête çêkirin
şekirandin	şekir kirin. Nanê min bişekirîne
şekirîn	wek şekir, gotinên wê şekirîn in.
şekirok	hemî celeb şekirên ku ji bo xwarinê çê dikin
şel	taca derziya biçûk, tayê dirûtinê
şelb	lêdan. bobelat, min şelbek lêda. şelbek bi serê wan de hat.
şelengo	celebek keskayî ku tête xwarin
şelepe	şelepele. berfa bi baran, berfeşo
şelik	
şelipandin	terişandin, min dehpek dayê û lingê wî şelipand.
şelipîn	terişîn, lingê min ji teht şelipî û ketin.
şeliqandin	ji pir rêçûnê bi ser ve birina çermê
şeliqîn	ji ber xwêdanê bi serveçûna çerm
şelixandin	ji ber guh nedanê xira kirina dew, wan dewê me şelixand.

şelixîn	ji ber guh nedanê. xira bûna dew. Dewê me şelixî.
şelm	
şelpe	derb. hing, te şelpa mêran dît.
şelt	rûyê qelt an doşekê ê bin. nivînê me şelt in yanê bê rû ne.
şelte	nivîna bê rû
şelûf	
şemas	ji keşe biçûktir di dînê mesîh de ritbeke biçûk
şemase	
şembilêlk	
şem	
şemî	roja piştî înê
şemirandin	rê li ser winda kirin, bi ser ve ne bûn
şemirîn	bi ser ve nebûn
şemitandin	filitandin, jê çûn, me lingê wan şemitand.
şemitîn	filitîn, xuj bûn. Destê min li kevir şemitî.
şemixandin	
şemixîn	
şemşaq	bi derew û qellaşî serê yekî mezin kirin û dilê wî xweş kirin. Ew jê re şemşaqan davêje.
şemşîlik	çemlûlik, zivistanê ji ber serma xurt ava ku bi şikeft û sevînekan de dilop dike û li pê hev hişk dibe û dibe daq, wek dîndoq dibiriqe
şeng	sivik û çeleng
şepal	celebek pilingên biçûk, fehd
şepne	
şeq	kerî, min dar kir du şeqan.
şeqal	sola kevin, şekal
şeqam	kolan, dexil, mala me di filan şeqamê de ye,
seqem	şelmaq, sîle, lep, min şeqemek lê da.
şeqil	reşme, kada ku pê zad nîşan dikin. Me bêndera xwe şeqil kir.
şeqilker	kesê ku şeqilê bi dest xwe digire û bênderan şeqil dike
şeqtandin	bi ser ve anîn, li ser jêkirin. Me cilên wî jê şeqitandin.
şeqitîn	jê qetîn, jê ketîn, li ser çûn

şeqledew	dewê tîr, an mastê bi av
şeqlemast	mastê ku avê tevlê dikin û li hev dixin dikin dew, dewê ku nivîşk jê derneketiye
şeqûq	şeqoq, dara kizwanê ku ber nagire, celebek hirmê ku li çiyan dibin
şerr	ceng, lec
şerar	
şerbik	kûzikê avê ku bi dest tête girtin
şerbet	ava şekir, an hinguv
şerde	terbiye, kurê xwe şerde ke ,filan mirovekî bi şer de ye.
şeridandin	berba kirin
şeridîn	berba bûn, xelata me şeridî.
şeriet	rêzana dîn, kitêbên ku rê û rêzana dîn rave dike, şerîeta mihemed
şerît	werîsê ku ji kêndirê çê dikin
şerix	
şerjêkirin	serî birîn, me bizin serjêkir.
şerker	şeroker, kesê ku ji bo welat an armancekî diçe şer
şerm	fihêt, filan şerm nake.
şermende	fedîkar. ez li pêş wî şermende bûm.
şermedar	şermedar, di ber kireke, xwe ve şerm kirin
şermixandin	bi nînokan an tiştekî hişk xurandin û çerm bi ser ve birîn
şermixîn	bi nînokan an tiştekî hişk hatin xurandin û çerm bi ser ve çûn
şermok	pir bi fihêt. Filan gelekî şermok e.
şeroyî	
şerpeze	perkende, perîşan ji hal ketî. Em di rê de gelekî şerpeze bûn.
şert	li ser tiştekî gotin dan hev. Me bi hev re şert kir me şert danî.
şerûdî	
şerût	
şeş	jimara 6an
şeşaqir	şeşderb, sileha biçûk ku şeş fîşek an pirtir tê de ne
şeşberek	xwarineke ji hevîr û goşt û mast, an çurtan çê dibe
şeşik	a şeşan, ê şeşan. Em revîn ez şeşik bûm. yanê ê şeşan derketin.

şeşlobe	kesê ku bê raman û girs û sitûr dipeyive û dixwaze bi gotinê xwe têxe çavên xelkê
şeşperî	periyên ku ji şeş perçan digehê hev. Tevgera bi lez ku her kes nikare, şeşperî diçûn, şeşperî dizivirîn, şeşperî daş dibûn.
şeşxane	celebek tifingên ku di dev re dihatin dagirtin û şeş xane di hundirê wê de hebûn
şeşvek	ji şeşan yek
şet	ji çemekî mezin hinek vediqete dibe şet. Biharê di gelek cihan de şet dikeve ferêt.
şetat	
şetrenc	kîşik. li ser depekî bi darikan tête listin
şev	dema ku ro diçe ava heya rohelat, şev lê geriyan.
şevandin	şevêdin. berî du şevan, ne şevaçû berî wê
şevbiwêrk	şevbêrk, bi şev rûniştin. Me şevbiwêrka xwe li mala Cano derbas kir.
şevçira	madeneke bi şev ronî dide
şevder	bi şev li der man, şev li derî malan li çolê derbas kirin. Em şeva din şevder man. Îşev pezê me şevder bû.
şevdest	nêçîra kewan a bi şevê, çi karekî piştî nîvşev bête kirin. Em çûn şevdestê me şevdest kir.
şeve	term, kabûs, ew halê ku bi şev li mirov diqewime
şevereş	şeva ku tê de ronah iya hîvê nebe
şeverê	şiverê, şifarêk. rêyên ku dewar nikare pê de biçe, tinê peya dikare tê re biçe
şevgêr	şevger, bi şev rê şaş kirin û gêj bûn. Filanê şev lêgeriya an sevqerî bû.
şevîn	bi şev li çolê li nik dewar man. Em çûn şevînê.
şevînî	çûna sevînê, şevînî li ber çem e.
şevkor	kesê ku bi şev çavên wî nabînin. taqranî
şevistan	mezela ku şeva pêşîn têde zava diçe cem bûkê
şevreng	rengê şevê
şevrengî	tariya ber çavên dil
şevreşî	şeva tarî û reş ku ji ber hebûna ewran mirov ber xwe nebîne, wek şevên zivistanê

şevrevink	sevşevok, çil, çilêçilê, şevrevok, perçêmik
şevronk	şeva cejna êzdiyan ku heya sibê rûdinin
şevtirandin	berî sê şevan
şewat	dû şewat hene, yek şewata bi agir, yek şewata bi derd û kulan, şewata dil, şewata pirtal
şewb	nexweşiyeke ji zad çar dibe, serî digire lê heb nagire. Genimê me şewb pê ket, an şewbî bûye.
şewibîn	ji ber sewbê sere zad heb negirtin, şewibina zad
şewilandin	ronî kirin. veciniqandin
şewlik	newalokên di nava bilind cihên çiyan de
şewilîn	ronî bûn, veciniqîn, tirsîn
şewl	ronî, şewla çirê, şewla agir.
şewl	newalên di bilind cihên çiyan de
şewitandin	sotin. me mala wî şewitand.
şewitîn	hatin sotin. em şewitîn.
şewk	bişkocên mezin
şewkandin	bişkoc kirin
şewq	şewl, ronî
şewt	
şexf	
şeyinandin	tetbîq kirin, şeyinandina qanûnekê
şeyind	tetbîq
şeyindar	kesê ku şeyind dike, tetbîq dike
şeyinandî	tetbîq bûyî. ev qanûneke şeyinandiye.
şeyinîn	tetbîq bûn. Şeyinîna vê qanûnê hewceyî xurtiyê ye.
şeylo	şêlo, şêlî, li hevketî. ne zelal
şeytan	dêwê kor, hevalê şer
şeytanok	heywanekî biçûk e di nav qalikeki gewr û girover de ye, ewrûpî wî dixwin
şeytik	rewtik
şêlandin	tazî kirin. mal û pirtalên yekî li rê jê sitandin. Karê keleşa, şêlandina rêwiyan e.

şêlim	keskayiyeke payizê dibe û wek dîwan lê gewr in û reng tûj in
şêlîn	hatin şêlandin
şêmî	
şên	ava. Ev gundî şên e. Ev mirov şên e. mirovê şên, kesê dilava û xweşpeyv û bi henek e.
şênahî	şênî, ava bûn, şên bûn
şênig	pêşiya derî, şêniga me dikeve pişt mala Welo.
şênik	birek tifing, bi hev re berdan. Me şêniyek da neyaran ji hev belav bûn.
şêr	padîşahê dirinde
şêrane	wek şêran
şêranî	hemî xwarinên ku ji tiştên şêrîn çê dibin
şêrazî	
şêraz	kesê ku şêran dilîstikîne, li ser vê her kesê ku kirên li bela dike
sêrêz	giyayeke bi ardê wî kaxezan an çerm bi heve dinûsikînin
şêrîn	çi xwarina ku tê de şikir, mot, an hingiv hebe, an tama wek wan lê bê. Şekir şêrin e, hingûv şêrîn e.
şêst	jimara 60î
şêt	çita ku ji çirpiyan çê dikin û pê şikeftan ji bo pez û sexil por ve dikin
şêwr	pirsîna fikrên hev ji bo kirekê. Em bi hev şêwirîn û paşê me kir.
şêwirdar	kesê ku pê sêwir dibe. Filan şêwirdarê me ye.
şêwirîn	şêwirkirin
şibhe	şik, şivîşk. Ez li wî şibhe dikim.
şibrî	qufika tirî a mezin ku didin ser dewar
şid	badanek, pêçek kêşek. Şidekê bidê.
şidandin	pêçandin, lê gerandin
şidîn	lê hatin pêçan
şif	kevî, kêlek, kevirên serder û binderê
şifa	
şifihan	şifîn, helan
şifihandin	helandin
şift	şûtî, zebeş

şihir	rojên ku tê de mesihî serdana hev dikin
şijî	rijî, ava ku li penirê nuh dadikeve
şik	sibhe, şivîşk
şikandin	kerî kirin, wî kasik şikand
şikarte	çandiniya ku ji du sê kîsan ne pirtir be. Min şikareke xwe çand.
şikbir	bîrbir, hîlenas jîr
şikeft	cihê ku ji bo rûniştin û jîna mirov di keviran de hatiye kolan. berê: di çiyayan de cihê ku wek şikeftan lê ser vekirî, qefa
şikestek	gayên mezin ku pê avê li cihekî heya cihekî dibin
şikestin	kerî bûn, perçe bûn. şikestina dep, şikestina dar
şikev	firaxek kûr û mezin e ji axê, an kevir çê dibe û tê de xwarinê dixwin
şikeva	bê hevirtirş. nanê şikeva
şikevik	şikeva biçûk
şikevlat	
şikênandin	şikandin, kerîkirin, li xwe şikênandin, qels û yar bûne
şikêr	dewara ku bê serjêkirin dimire, fitisê, nayê xwarin. Ev çêlek şikêr çû.
şiker	di çiyan de girên ku ji lat û zinarên mezin tê pê, ji kiloşk biçûktir
şikêvlatok	şikêvlatok, kusî
şikil	kesim, qed şikilê wi baş e.
şil	av lêketî, av an tiştekî ron bighê
şilahî	şil bûn, şilahiya axê
şilak	şilek, erd, dîwar an çi tiştê ku ji ber avê renge şil xuya dike
şilav	avzêm, erdê ku av tê dizê li naherike
şil	şeht, bi destekî qop
şilêl	
şilf	rût, tazî, şilfê şûr, şilfê xencerê, ew şilf û tazî bû.
şilik	nanê bêhevîrtirş
şilikî	nanê ku li ser sêlê bi rûn dipêjin û şêranî lê dikin û dixwin
şilkak	
şiloke	

şilor	şilale, gulîr
şima	pap û gemara hinguv piştî helandinê
şimamok	petixê biçûçik wek sêvan ku bêhn dide
şimaron	
şimik	salên dawî vekirî ku di nava malê de têxin lingê xwe
şimtî	hindiwane, şiftî, Şûtî, zebeş
şindok	serê memikan ê girover. Zarokê har, şindokên diya xwe gez dike.
şinik	mistkeçûn, ew peyayê ku dûrv û kirên wî wek jinan be
şipinandin	şipme kirin, bi şipne kesên axê rast kirin
şipne	ew aletê ku piştî reşandina tov pê axê rast dikin heya teyr û çivîk nexwîn
şiqam	şeqem, şelmaq, sîle, lep. Min şiqamek lêda.
şiqaqî	
siqen	
şirab	darê ku pê deriyên kevin dihatin girtin û vedibûn şarmalix
şirik	çirik, dar an tenekeyê ku ava serban tê re dadikeve
şirîk	kesê ku ji bo xebatekê bi danîna para xwe ya mal û xebatê dibe heval
şirn	qîllê beraş, şirmê beraş
şirşar	sûlava biçûk
sirşir	dengê avê ku ji cihekî bilind dadikeve. Baran dibare, şirşira avê ye bi sirrikan de tê.
şirtik	
şitexalî	peyv, şitexaliya wî ne baş e.
şitexlandin	peyivandin, bi gotin dan, pê gotin kirin,şitexlandina wî ne ew çend baş e.
şitexllîn	peyivîn
şitil	çêjikê daran an yê hin şînahî
şitilandin	şitil danîn, me erdê xwe şitiland.
şitilîn	şitil bûn, ev erd şitiliye.
şitiyar	razan, ma ew şitiyar e? Ma ew rezeyî ye?
sitiran	

şitû	
şitûk	
şiv	darê zirav ku bi dest xwe digirin
şivan	şiban, kesê ku diçe ber pez û bi pez re şevder dimîne
şivik	şiva ziravtir û biçûk
şivin	xezala ku qiloçê wê bi çeqel be
şivarê	
şivîle	şeverê, şifarêk
şivîn	şevîna pez
şivîşk	şibhe, şek, ew sivîskiyan li me dike.
şixre	darê ku pê sapê zad dikêşin
şixrebîn	şixrekêş, şixrevan, kesê ku şixran dikêşe
şixab	hesinê birxiya ku pê dar û depan an hesin kun dikin
şixul	kar, xebat. Ez bê şixul mam.
şixulker	karker, xebatker
şiyan	qadir bûn. Ez şiyanî vê yekê me.
şiyar	çavekirî
şiyare	şiyar bûyî. Filan peyaki şiyare ye.
şîj	ava zer a ku ji birînan tê
şîjik	ferşik, sişik, giçik, xîçil, xilikên biçûk
şîlan	dareke berav e ku pêve celebek gul dibin
şîlav	malzaroya pez, ji bo havînê penîr jî bi kêr tê
şîle	zepe, tevlîhev, xwarineke ji savar û nîskan şê dibe
şîlik	şînik, tehtik, di eniyê de navbera cih qiloçan. Min darek di şîlikê eniyê de lêda.
şîn	rengê şîn, hesîn
şîn	xem girtin, dil êşandin li ser miriyan, şîn girtin, şîn girêdan,
şîn	karîn, qudret, ez dişêm, tu naşê. xweşî şîn û zanîn û vîn û kelam, bihistîn di gel dîtinê bû temam.
şînayî	şîn bûna dar û giya. Biharê dinê tev dibe şîoeyî.
şînbûn	derketina dar û giya ji erdê. Zadê me şîn bû. Dara min sîn bû.
şîne	rengişîn, wek şîn, nîzîkî rengê şîn

şîp	tal, dûş, tîra pêla ava çem, sîpa avê
şîpane	sêlûn, peşiya mezelê di nava xanî de. şîpaneya mezelê
şîr	ava sipî ya ku ji guhanê pez û dewar tê û jê mast û rûn û penîr çê dibe. Ji şîr kirin.
şîrdan	dana şîr
şîrdank	elbika ku tê de şîr didoşin
şîrqerm	hindikekî germ
şîrmij	zarokê ber şîr
şîret	nesîhet, Wî gelek şîret li min kirin.
şîş	tîra hesinî ku pê nan werdigerînin perçê hesinê ku zirav û tûj
şîş	genimê ku bi diştar dihêrin û jê kutilkan çêdikin
şîsan	
şîşek	
şîşman	kesê qalind û sitûr û zikmezin
şîşmanî	şîsman bûn, şîşmenî ne tişteki baş e
şît	şipil, sivik, şeng
şîtil	
şîv	xwarina ku piştî roava tê xwarin
şo	dengê ku pê qazi sehan dikin, şo şo şo
şob	
şoker	kesê ku bi dengê şa gazî sehan dike
şekerî	hevaliya kesên ne camêr kirin û bi gotinê bi wan re dan û sitandin
şol	xebat, şixul
şolav	xwarina ku li ber mirov dimîne
şolik	
şom	bêyom, nehs
şomî	bêyomî, nehsî
şonik	şûnik, depê ku kin pê tên kutan
şop	rêç, şopajo, rêsajo
şopajo	kesê ku rêçê dajo
şepik	şûrik, zornalix, dar an hesinê ku pê derî tête girtin
şoqil	

şor	pir xwê. şîva me şor bûye.
şorr	peyva xweş û bi tam. Were em şorran bikin.
şorav	sûravk, ava şor ku xwê têxinê, an ava ku di erdê bi xwê de bi dertê û ji şorî nayête vexwarin. Ev bîr şorave.
şorrax	rengeşor, xwarineke ku hinekî zêde bi xwê
şorbe	xwarineke ron, şorba dew, şorba nîskan, şorba rişê
şorre	guherçele, rêça kevokan ya kevin
şorrek	erdê bi xwê ku giya tê de şîn nabe
şorik	sûrav, av xwê, av şor
şoş	kesê bê nefs ku li pê her kesî dixwe û çav li destê zengîn û dewlemendan e
şoşî	şaş bûn
şoşpan	kesê ku zavê dibe gerdegê, an go ber derê bûkê
şostirme	du perçeyên ku bi tiştekî digehînin hev û dinûsikînin
şûf	nihêrek, menzere. şûfa wî ne çak e.
şûjî	ava ku ji penîr tê
şûjin	derziya mezin ku pê kîsan didirûn
şûm	beredayî, bi teşxele
şûn	cih, şûna wî ne eve
şûnwar	cihê waran
şûr	silehê ku pê şer dikirin
şûrbaz	kesê ku baş dizane şûr bişixulîne. şêrwan, sûrbazin
şûrbazî	şûrbaz bûn
şûrkêş	mêrxas yê ku di kişandina şûr de jêhatî. Bila şûrkêş bidin pêş.
şûrik	şapik, şûvik, zarnalix, dar an hesinê ku pê derî digirin
şûrkeşî	şûrkêş bûn mêrxasî
şûş	şûtik, zirav ku dikare di her cihê re derbas be, xwe sûş kirin, şûşbûn: bi şivikî di cihekî re derbas bûn
şûşe	firaxa dîndoqî devteng. şuşa avê, şûşa ereqê
şûştin	ji qirêjê paqij kirin, min laşa xwe şûşt, ew cilên xwe dişo, xwe jê şûştin.
şût	paqij, şahîk, hillû. Wî porê xwe şût kiriye. Ji namûsê şût, bênamûs. Ew ji namûsê şût e.

şûtik	benê wûnandî ku zaro didin pişta xwe
şûtin	şahîk kirin, şût kirin, vî kevirî bişûtîne.
şûv	erdê ajotî berî çandinê. Şûva me du gîsnî ye.

T

ta	derzî, vî tayî bi derziyê veke.ta: hêl.Bend, ew ji tayê meye, ta: nexweşiya bi germî. Min ta girt, ta hate min.
tabir	
tabût	sendoqa ku miriya têxinê
tac	serpêça padişahan. taca şah bi gewher e.
tajan	êş, tivanc, tajanê xwe da dil.
tajang	qirbac, qamçî, me ên mayî. Bi top û tifing û tajangan ditirsînin. Binêr çi ehmeq in, dixwazin şêran bi fitikê birevînin.
tajî	celebek sehên nêçîrê
tal	tûş, dûş, em di tala gund re ji avê raperîn
talan	şêlandin ji hemî tiştî, mal, pez, dewar
talde	cihê ku mirov xwe dide ber ji bo parastina ji tiştekî. Baran barî, me xwe da ber talde.
talih	talik, xefika ku erdê dikolin û ser bi pûş por dikin, feq
talî	dawî, dongî, talî, em vegerin welêt.
talîş	perçek, dema koka darekê di nîvî re biqelêşin, her perçek dibe talîsekê
tam	lezet, tama vê xwarine ne ew çend baş e.
tametam	cîşît, çîşît, filan xirêfek çêkir tametam tê de xwarin hebûn.
tamijandin	tiştek bi yekî dan tam kirin û hînê kirin. Te ew tamljand, nema dev ji te berdide.
tamijîn	ji tiştekî tam girtin û dev jê ber nedan
tamsar	bê tam, bê mana. Ev xwarin tamsar e,
tamtîtik	tiştê ku tama wî neçak û beredayî ye. Ev xwarin tam tîtik e.
tan	
tang	dûş, tal, di wê tangê re min tifing berdayê. tang: ji pola tête çêkirin û tê de top hene û tekerên wê wekî tiraktoran li ser zinciran dimeşe
tapo	nivîsandina erd û xaniyan li ser navekî. Min erdê xwe tapo kir, tapoya vî xanî li ser min e.

taq	dengê ku ji dar an depeki têt
taqe	di dîwarên mezelan de ji bo danîna tişt cihê bi çûk ku çê dikin
taqet	hêle, qiwet, karîn, ji bo hilgirtina vî barî taqeta min nema.
taqî	cilekî jinane pêşiya wî vekirî û di kelekan de dû tîş tê de hene ku her aliyek dibe dawekê
tar	ben û tayên dezge ên li ser dirêjiyê, tara bêjingê
tarr	tol, evd, heyf me tarra xwe ji neyar sitand. tarr:kêşan, min ew di erdê re tarr kir.
tarrçî	
targan	
tariotan	
tarî	ne ronî, cihê ku ronî negehê tariyê.
tarîbarî	nîvtarî, berve sibê, piştî roava pêşiya tariyê
tarme	qenepeya ku ji depan çê dibe
tar û tûr	tertûr, keskayî, sebze
tas	badî, zerik, tasa avê
tasik	tasa biçûk
tatî	tatik. kulavê yekber ê biçûk
tav	ronahiya royê, royê tav da erdê, tavdan. tav: pelên baranê ku biharê tên, tava baranê.
tavî	tavik, ewrên reş ku biharê li ruyê esmên zû çar dibin
tavik	tava baranê a biçûk
tavil	zûka di cî de
tavoyî	birîna ku li ber royê diazire. Birîne min tavoyî bû.
tavzerik	tavzerk, hingur, di roavayê de zeriya ku digehê ewran
taw	kês, firset. Tawa wî ket min. Ez bê taw mam.
tawî	kesê ku ta di laşê wî de cih digire
tax	tar mihelle, tax:tal, hêdîq, darikên ku wek qasnaxê bêjingê nava wê bi benikan bi heve girê didin û pê li ser berfê bi rê diçin
taxe	ji pelkên giya demedên ku têne çê kirin
taxim	sînor, taximê erd
taxok	hêlî, liyan, lekan, di ser berfê re ji bo kişandina baran an mirovan ji dar û depan tête çê kirin

taxûs	zad an kartolên ku piştî xaşandinê dipelixin û dikin xwarin
tavîj	teja ku gelekî sitûr tête çê kirin
taze	nuh, ev meywe taze ye.
tazî	rûs, bê cil û kinc rût
tazîm	girsandin, mezin nas kirin
teb	bayê ku tê û toz û dûmanê bi xwe re radike û rûyê erdê tarî dike, ecac
teba	tişt, madde, rev, çi teba ye?
tebane	ji bo çêkirina riyan hesinê ku pê erdê dikutin û ax û keviran rast dikin
tebare	teyare, di ajotina erdê dê ser evleg û bin evleg cihê ku kîsin baş nagire û li ser pehniyê careke din dajon
tebat	tevat, xwe girtin, temkin, filan peyekî bi tebat e
tebator	kurmikên wek pîrê ku wek tevnikê li rûyê dar û dîwaran çê dike
tebax	meha havînê a dawiyê
tebaxçe	tîniyên ku qehwê li ser belav dikin
tebeq	tebsiyên ku ji sap çê dikin
teber	bivirokê ku derwêş bi dest xwe dikin
teberik	tiştê ku jibo teşkarê ji hinekan tête sitandin
tebeş	miya ku eniya wê beş e
tebiqandin	tetbîq kirin
tebitîn	tevitîn, xwe girtin,temkîn, filan kes peyeki tebitî ye.
tebiet	xwe kird yê ku xwe anî meydanê
tebkirin	tep kirin, hîlebaz
tebûr	debûr, debar, filan miroveki bê tebûr e. Tebûra min ne ewçend baş e.
tedbîr	tevdîr, filan peyak bi tedbîr e.
teew	teewî, tawî tewî cele bek fêkî li çiyan dibe
tefan	tefîn, tefiyan, vemirîn
tefandin	vemirandin
tefarî	
tefarik	tevarik, tewêlek, kesê bê mal û milk ku ji xelkê re dixebite

tefsî	tebsî
tefo	ew aletê ku pê depan rast dikin
teftef	
tehimandin	nêremokirin
tehle	rengereş, ji miyan û mirovan re tête gotin
tehmet	
tehre	germiya ku havînê dema nîvro dibe
teht	perçekî mezin kevir ku li rûyê erdê pehn buyî. kendal: ji axê, rizde: ji kevir û axê, helane: ji bûr
tehfil	paqij kirina firaxan ji pisiya heram
tehisandin	şemitandin, terişandin, me sabun li bin lingê wî girêda û tehisand.
tehisîn	şemitîn, terrişîn, reş tehsîn
tehisek	cihê ku mirov jê diterişe û tê de çûn dijwar e. Filan der tebîsek e ez lê şemitîm.
tehl	tal, tama wî tehl, ne şêrîn
tehlesêv	celebek sêvên tehl e
tehlik	gindorê ku hîn şîrîn ne bûye, tehl e, rengetehl
tehlîşik	tengetehl, nîv tehl
tehn	gotinên hişk û sar, an gotinên ku pê sergerm bibe li yekî xînî. Wî tehm li min da.
tej	raxera yekber ku ji rîs çê dikin
tejî	tijî, ne vala
tek	fer, nezo yek, tek bi tek fer bi fer
tekelek	tekerê ereban, an otombêlan
tekûz	nekêm, temam, her tiştê wî tekûz e.
tekve	cihê ku şêx û sofî ji xwe re dikin şarge
telaş	bê tewatî, xwe şaş kirin, ket telaşê, bi talaş hat, telaş: perçek dar telîş an depê ku ji kok radibe, telîş
telaştin	darek an depek kirîn du an çend telaşan
telef	alas, bê fêde, tinne, Wî ev cil telef kirin.
telifandin	telef kirin, xira kirin
telifîn	telef bûn, telifî mir

telik	kumê ku didin serê xwe
telîs	kîs, çiwal
telp	tort, ji ber kelê tiştê ku dadikeve binê firaqê, telpa qehwê, telpa şîrê
temam	tekûz, ne kêm, min karê xwe temam kir.
temaşa	lê nihêrîn û lê hûr bûn. Em çûn temaşa sînemayê.
temar	reh, te bi temara mirinê girt.
temartin	binax kirin, min erd ew temirand.
tembekî	tiştekî wek totinê ye bi nerqîlê dikêşin
temerî	temberî,temlî,ew celeb kurkirina serî ku tenê di paş ve por dihêlin, xortê bi temerî
temzî	temerî, celebek destmalên ebrîsimîn jin di ser kofiyan re girê didin
temirandin	temartin, bin ax kirin
temirîn	bin ax bûn, ew çîrok temirî û çû,
temisandin	serpor kirin, bincil kirin
temisîn	bincil bûn, xuya nebûn. filan bi carekê temirî nema xuya dike.
temtîl	tentel, tertîb, dûzan. temtêla vî tiştî tu bidê.
tenahî	yekîtî, di nav wan de tenahî heye.
tenbîh	qewîtî. min ew tenbîh kir.
tenbû	
tenbûr	celebek sar
tenbûrvan	kesê ku tenbûrê baş lê dide
tendûr	ji axê çê dikin û tê de nên dikin, nanê tendûrê
tendûrek	kewijîn, helkîn
teneşek	depê ku cendekê miriyan li ser dişon
teng	ne fireh. ev rê gelekî teng e. teng dûs, tal, semt em di wê tengê re li çem raperîn.
tengal	kelek, newq, min darek li tengala wî da, tengal. yar, heval, hogir, ma tu tengalê wî yî?
tengav	di çeman de cihê ku kur û teng dibe
tengijîn	ji tiştekî kîz bû n û bê saman jê vekişîn
tenha	cihê ku kes tê nebe, ev der tenebîtir e.

tenik	ne sitûr û qalin, nanê tenik, lêva tenik
tenikayî	tenik bûn
tenişder	
tenişt	rex, kêlek, tihêl, were li tenişta min rûne..
teniştkî	li ser teniştê di kêle kê ve.
tenî	qirêja reş ku ji dûyê daran digehê hev, teniya binê biresê, teniya rojinê, teniya sêlê
tep	hîle, xap, filan mirovekî bi tep e.tep lep, firehiya her pênc tiliyan. wi' tepek li serê min da
tepan	ji pistîk, dirî çêdikin û pê axa bîstanan bi di ser re rakişandinê rast dikin. me bîstsnê xwe tepan kir.
teprik	sergînê ku texin devê kuna mêşhingivê
tepereşk	sergînê nebaş û pir dû dike
tepetep	peyda kirin, xwestin
tepetor	dema çend kes bi hev re li yekî didin dengê ku ji lêdana wan tê. me tepetarek da wî me jê re tepetarek baş çêkir.
tepik	sergînê ku ji rêx û kayê çêdikin
teplik	
tepisandin	bincilkirin, veşartina tiştekî ku nexwazî kes bibîne. min ew çîrok tepisand.
tepisîn	hatin, vesirîn, bincil bûn
tepişandin	dev û lêvên yekî werimandin, min ew tepişand.
tepişîn	dev û lêv jê werimîn. devê min tepisî.
tepor	teb or, bêjingê mezin, nîv serad
teprep	dengê ku ji lingan tê
tepreş	hîlebaz, xapînok
teptep	dengê ku ji dil tê. di lê min dikiye teptep.
teqalik	
teqan	teqiyan, teqîn, dengê tifingê dengê ku ji darekî têt, teqîne tifingê, teqan jê hat
teqandin	deng pê xistin, wî tifing teqand.
teqil	giranî, filan tiştî bi teqil e.

teqilandin	bi destan rakirin û giraniya tiştekî seh kirin
teqilîn	hatin teqilandin
teqîn	erdê silav ku mirov pê de diçe xwehr. nava gelek sazlixan teqin e.
teqinîn	ketin teqinê, lingê mirov bi çarenûsê de çûn
teqteqok	ew tiştê ku zarok diteqînin
ter	firo, dema pezan çêlek dizên şîrê her sê rojên pêşîn
terr	ne hişk, da rê terr û hişk, taze nuh
terra	hîn terr, nû terr. ew dar terra ye.
teraf	birîna tiloyên darê ku bi dor de tên
terraf	xweliya ku xisar ango bizot tê de hene. terraf di erqûr. de heye.
terafkirin	terifan di n. tiloyên darê ên zêde û bê kêr birrtn
terrahî	mcyweyê ku dimîne zivistanê
terrane	
teraştin	şerhe kirin, vî goştî biterisîne. terraş terraş kirin
terazîn	di navçava çiyan de cihê ku rast û hêşinahî hebe
terciman	werger, kesê ku gotinan ji zimanekî werdigerîne zimanekî din
terrdîn	nîvdîn, beredayî, kesê ku pêşî û paşiya xwe nenase
terredinî	terredîn bûn, xwe dînok ravekirin
teref	alî, hêl. li vê terefê çû terefa din.
terremer	xweşcamêr, delal, hêja
terremerî	terremêr bûn, xweş camêr bûn
teres	pîs, çav pehn
teresî	pîsî an çavpehnî kirin
terez	qaq, qeşa, bûz. erdê terez girtiye.
terfende	terwende, nûh, taze. ev fêkî terfende ye.
terfik	
terhî	Kitan, çarika ku jin didin sere xwe
terifandin	teraf kirin, tila û pijên darekê ên zêde birîn, malê yekê ê jê zêde jê sitandin
terifîn	hatin terifandin. îsal ez terifîm yanê ji malê zêde bêpar bûm.
terrik	êzingê terr, kîr. terri kê wî, kîrê wî, çend terikan têxe agir, çend êzingên terr

terikandin	dev jê berdan, hiştin, terk kirin
terikîn	terk lê ketin. ev dîwar terikiye.
teriqandin	ji cih û war an ref êxlî bi dûr xistin. te ew teriqand, wî hêş tir teriqandin.
teriqîn	ji cihê xwe bi dûr ketin, hatin teriqandin. ez ji ber zînata axê teriqîm û ji cihê xwe bi dûr ketim.
terişandin	lingê yekî li bin kirin û xisti n, wî ez terişandim.
terişîn	li bin bûn û ketin. erd şil bû, ez jê terişîm.
terrî	dûv, boç terriya ga an hêstirê.
terrî	kesê ku xwe bê raman dispêre xelkê. ew bûye terriya filankes.
terrîş	di çiyan de cihên ku terkên mezin lê dikeve û hinek jî tête xwehr yê mayî dibe terrîş
terrîşek	kaşên ku av lê siwar dibe û tê de rêveçûn dijwar dibe
terk	qelîşên gelek sivik ku ji hev bi dûr nekeve. ev depî bi terk e.
terk	ji terkandinê, min ew terk kir, berdan
terlan	navê padîşahê teyran, di efsaneyên kurdan de tê gotin, xortê gelek çeleng. ev law terienekî xortan e.
term	kabûs, giranî û tiştên ku di xewê de ji mirov re sê dibe û bêhna mirov diçikîne. îşev term haf ser min.
termal	
terpilîn	tevgereke ji pizivînê xurtir, min lê da qet neterpili.
terş	tewa, tiştekî xuyîca n ku nizanî çi ye. bi şev ez diçûm min terşek dît dema nîzîkê bûm min dît ku hêstir e.
tersê şevê	ew tewayê ku bi şev li hinek mirov di şeklê her tiştî de dikare xuya be
tert	kesên axê ku tevî giya li ber gîsin ru dibin û dihev de nakevin
terteg	di axuran û goman de ziblê hişk dema tête şikandin, her perçek tertegeke.
tertûl	tirtul, kurmekî bi pirçe li hin daran dikeve
tertûr	
terxûn	giya ke bi xwarinê re xag tête xwarin
terz	awa, bi vi terzî ez nikarim çêkim.
terzî	kesê ku cilan didirû, terzî cilên min dirûtin.

tes	
teşî	noqteşî, d oxtesî, ew darê ku pê ebirşim. hirî û pembo dirêsin
teşilok	teşiya biçûk
teşk	eşk,teyşik. isk, reha ku ji paqê dadikeve civoke. pez bi teşkê tête darve kirin.
teşt	firaxa mezin ku tê de cilan dişon
teşxele	tejxele, rê li ber şaş kirin. filan teşxele li me dike
tet	bi zarê zarokan, dest
teter	hilmiştî, ramiştî, sivik, filankes teterekî mêran e.
tetik	lepik ji tet tê, lê ji lepikên zarokan re tête gotin
tev	bi hev re tev hati n, tev çûn
tevahî	hemî, gişk. tevahiya wan sed mêr in. ew bi tevahî hatin.
tevaz	tevazok, ji ber hin haletan xwarin wek pirzikan ji laşa mirov bi dertê
tevdan	li hev xistin, gellacî girin, wê xwarin tevda. ew li tevdanê hez dike, xwe tevdan, hindikekî dest birina xwe
tevde	hemî, giştik, ew tev de hatin.
tever	hacetekî wek tevir lê biçûk ê pê giyayên nebaş di nav pembo û bîstanan de dikolin
tevger	awayê kir û livê ji tevgera wî min zanî ku ne jîr e. neqenciya wî ji tevgera wî xweya ye.
tevgeriyan	tevgerîn, di xwe xurcilîn, xwestina kirina tiştekî, ev tevgerina wan ne vala ye.
tevir	hacetê ku pê axê dikolin
tevirik	ji tever biçûktir pê nava gul û sadîlan vedixwînin
tevizandin	bê tevger kirin, lêdan an kirek welê ku hemberê xwe bê tevger hiştin, min bi vê yekê ew tevizand.
tevizîn	ji bê tevgerî qerimîna lebatekî ku derzî dike lingê min tevizî.
tevlîhev	tevîhev, du an çend celeb tişt an gotin xistin nav hev. şalê filanê tevliheve. gotinên wî tevlîhev in.
tevlîhev	xwarinek ji niskan û savarê çê dikin

tevlok	kesê ku ji kir û gotinên wî re rêzanek nîne û tevlîhev dike
tevn	dezgehê ku pê tej, xalîçe û raxeran çê dikin. hacetên tevna kurmancî ev in 1. sêpî, sexrnê, 2. belş, 3. seranek, 4. pij, 5. hepo, hevo, kirkît, 6. masûr, 7. piparik, 8. firêt, 9. gur
tevnepîr	konê pîrê, tebetûr dawa pindir, daba pindirê
tevo	dûmana ku ji ber bagerê berfê bi lind dibe. ji ber bagerê teva digehê ezmanan.
tevşo	hacetê ku necar pê depan çê dikin û têxin şiklekî
tevz	ji tevizinê
tew	tewr. qet. min ev der tew nedî, te tew nediyeş ez tew neçûme wî bejerî.
tewa	tişt. ev çi tewa yeş ev ne tu tewa ye.
tewandin	xwehr kirin. qat kirin. pêçan. ev dar baş nehatiye tewandin. tewandina ben, xwe tewandin
tewîn	xwehr bûn. ew xwe ditewîne. ez te wiya m, bitewe.
tewaş	rûn. nivîşk. dom. bez. qelî. îsal em bê tewaş in.
tewbe	ji kirekê poşman bûn û nekirina wê dan berçavên xwe
tewek	qat, me du tewek ax kola tewek bi tewek rake.
tewirandin	dem jê derbaskirin, me xew jê te wira nd.
tewirîn	dem jê derbasbûn. xwîn ji min tewirî, yanê dema berdana xwînê ji min çû.
tewl	cihê ku hespan tê da girê didin û bi cih dikin
tewlandin	girêdana hesp an dewarekê di nav çayir an çîmenekî de
tewitîn	di cîkî de hatin g irêdan û bi cih bûn. hespê min di vir de tewiliye.
tewş	boş. vala. beredayî, bêfêde
tewşomewşo	kesê ku di her kar û xebatên xwe de tewş be
tewtewe	kesê ku bi zimên dixwaze kêmiyên xwe veşêre û ji hêjabûna xwe pirtir ji xwe re cihekî pêk bîne. şarlatan
tewz	kuşeti, henek. qerf. filan gelekî tewzan dike. ma tu tewzên xwe bi min dikî?
tewzirandin	tiştek di dilê xwe re derbas kirin û jê bi şibhe nayin. te ew tişt di dilê xwe de tewzirand, ji wê yekê re tewzirandin navê.
tewzirîn	ji dil derbas bûn. jê şibhe bûn. ew yek di dilê min de tewzirî.
tewzok	kesê ku tewz û henekan pir dike

tewzonek	kesê ku xwe dike tewz û henek û xelk tewzên xwe pê dike
tex	bi şûnde veger. min gayên xwe tex kirin.
texdeme	
texlît	celeb. çeşit, tîraz. awa. ew qelem çi texiît e. te çend texii kitêb heneş
texmîn	guman. texmîna wî ne rast e. ez bi texmîn çûm.
texnik	
texsîr	Texsîrî.kêmasî bi şûn de mayîn. Me derheqê w de texsîr kir, çi texsîriya me heye bide ber çavên me.
text	dep. me li ser banê xwe mezelek ji textan çê kir.
texterewan	wek sendoqan ji bo rûniştina mirovekî an didoyan çê dibûn û çar peyan li ser milên xwe radikirin
texer	ji bo avdana pez û dewar an êm kirinê kok daran a hundir vala li ser dirêjiyê diqelêşin û dibe du texeran
teyirandin	bi zor an lêdanê lebatekî kes an dewarekê dan girtin. yanê ji tevger xistin
teyirîn	ji tevger ketina lebatekî. pişta min teyirî, lingê min tevirî. ev serma laşa mirov diteyisîne.
teyisandin	biriqandin. çirisandin. cîla kirin û biriqandin. ji bo teyisandina vî dîwerî gelek boyax divê.
teyisîn	biriqîn. çirisîn. tûtya serbanê me li ber royê diteyise.
teyrok	zîpik, terez. xisxisok, qeşa hişk û girover ku di ezmên de dibare. silsilik. xilolik
tezandin	
tezene	darik. an tiştê ku pê tenbûr û odê lê didin. tezenê tenbûrê
tezî	dema yek laşd xwe giran dibîne rehên xwe radikişîne. ew teziyan dikêşe.
tê	hatina tiştekî şanî dide. têye, ew tê.
têcir	tacir. kesê ku bi kirîn û firotina tiştan mijul dibe, çiwal tê diçe.
têçûn	kunbûna firaxekê ku tiştê tê de biriye. misîn tê diçe
têdadan	bi lez û bez rahiştin û revandin
têdan	biha dan xuya kirin. min 10 qemerî têdan neda. têgerandin. min derman têda lê birîna min xweş nebû.

têdan	tê dayîn. tê gerandin. min merhem di birîna wî da. wî bela xwe di min da.
têdakirin	êxistina tiştekî di nav tiştekî ron. min ev cil di boyaxê de kir. min ev kiras avê de kir. me meşlûl di pelokê de kir.
têdeçûn	qîma xwe bi kirekê anîn. ew di vî karî neçû. ez tê diçim.
têderanîn	têderêxistin. min têderanî, têderanîna vê yekê gengaz e.
têderxistin	têderanîn. naskirin. zanîna tiştekî. min di a dilê wî derêxist. têderêxistina vî tiştî ne hêsanî ye.
têgehiştin	fehm kirin. ez têgehiştim. ew têgehiştî ye.
têhatin	tê de derketin. ev bêje ji bo nifiran tête gotin. tê de hato yanê nexweşî ji laşê derketo di kezeba te de hatî.
têhilanîn	di nav de rakirin û derxistin. di nava koma dijmin de min tê hilanî û bazda.
têhildan	kêmiyên yekî bi derxistin, xeber li ser yekî dan, guhbelav di min hildan, yanê li ser min îxbardan.
têhilatin	di nişk ve lê derketin, an raberizîn, wî hew dit ku em tê hilatin.
têje	çêlikên sehan, guran û maran ên yeksale û berjêr
têjik	çêjik, çêlikên dehbeyên dirinde, têjikên hirçê
têk	tik, meqbûl, têk e ne têk eş
têk	digel, têk hatin, têk çûn
têkdan	tevîhef kirin, li hevxistin. min nîsk û savar têk dan.
têketin	daketin, ketina nav daketina nav. têketina wî ya avê qelekî bi hosteyî bû.
têkirin	qebûl kirin, hesibandin, vê kira wî tê meke.
têkil	têkilî. dastdan, tê xeberdan, têkilî vî tiştî nebe. te bi têkilbûna xwe ev tişt xira kir.
tekilhev	tevîhev, tevî hev. lihevre, me zadê xwe tekilhevkir, ez û wî tekilhev çûn.
têr	ne birçî, min têr xwar ez têr bûm, çavtêr. ne tîna,
ji xwe têr	ji xwe barîn. ji xwe razî
têrr	heqîba mezin têrra qewerdan girs dibe
têbihurîn	têborîn, efû kirin, ez di gunehê wî bihurîm. têbihurîn. karê camêran e.

têrabûn	bê hemd ketina karekî an kirekê, bê dilê xwe em di vî keri an kirê re bûn.
têrakirin	tê re derbas kirin, min ta di derziyê re kir. vî tayî tê re ke.
têrav	ava wî têr têr av dayî, ew erd têrav e, ev meywe têrave.
têrken	kesê ku pir dikene û dikenîne .
têtik	firaxa binî şikestî
têwerbûn	di cihekî de ketin an nediyar bûn, ew di ser xanî wer bû.
têwerdan	lê pêçan, nava firaxeke bi têxistina avê û çelqandinê paqij kirin. vî cawî di laşa wî werde. avê di firaxê werde.
têwerhatin	lêwerdan, dara tiştekî girtin û şemt kirin
têwerkirin	tê de avêtin, min ew di banî werkir.
têxistin	êxistina nav tiştekî. zad têxe kîs.
têz	qasa barûtê ku têxistin faliya tifingên kurmancî, piçek têza barûtê têzek xoy têzek şekir
tezîn	
tibare	di her tiştî de hêla bilindtir
tif	tûk, xazî, filan her tif erdê dike.
tifaf	hinek, qasek, riya me tifafek maye, gund tifafekî dûr e.
tifaq	li ser kir an tiştekî gotina çend mirovan bûn. yek me ji bo vê yekê tifaq kir.
tifing	ew çeka ku bi hikmê barûtê tête teqandin
tifik	argûn, cihê ku tê de agir dibe
tifok	kesê ku pir tif fike. filan gelekî tifok e.
tifiqîn	li ser gotin an kirekê bûn yek
tihn	hewceyî vexwarina avê. tî, ez tihnim.
tihnav	
tihntavik	
tihnoşik	tihnojik
tihnoyî	
tiktikandin	nikul kirin, teyr darê ditiktikîne
tilar	terral, tenbel, ew tilarek e, an teralek e.
tilarî	tiralî, tilar bûn, terral bûn

tilih	tilî, her pênc tiliyên dest tiliha qişşê, beranek, girdek, şehde, dalastok, navînê, navçar, berqelîçkê. babilîçik, qereqûçkê, qelîçik
tilik	dane, heb, lib, tilika tirî
tilîlandin	zilxit kirin. tilîlî gotin. şayî bû jinan serekî dirêj tilîland.
tilîlî	zilxit. wan em dan ber tilîliyan
tilol	
tilolok	
tilorî	
tilp	
tilt	perçek ji herçar perçên berê aş.
tilt	sêyek, yek ji sisêyan
tim	hergav, hercar, ez tim wî li vir dibînim.
tima	keskê ku çavê wî li malê xelkê çikos
timakar	kesê karê wî ber timayî be
timakarî	timakarbûn
timam	nekêm, tikûz, wî karê xwe timam kir.
timamî	nekêm, mayî, tikûzî
timatimim	her car her car
timtêl	kesm, xuya kirina bejna wî. timtêla wî li xweşiya min nayê.
tinawir	rawir xweyîcan
tinaz	henek, kuşetî, filan tinazan dike, ma tinazan bi min dikî ?
tinazkar	kesê ku tinazan pir dike
tincik	şehfik, porê pêş eniyê ku bi ser çavan de tê
tind	hişk, xurt, zehe
tine	nîne, tiştekî min tine, gunehê wî tine.
tinebûn	nebûn, hebûn tinebûna wî wek hev in.
tineyî	bê kêrî, bê malî
tinê	bê heval û hogir, ew bi tinê hat.
tinêtî	bi tinê bûn, tinêtî ji xwedê re ye.
ting	
tip	dengê sivik
tipên	dengê lêdaneke sivik, min ji tipêna te tu nesî.

tipilk	findoq, pil
tirr	bayê ku li ber mirov diçe û deng jê tê
tirad	bi siwarî di qadê de hesp bezandin. ew bi min re ketiye tiradê.
tiral	tilar, kesê çavpehn ku ji xebatê hejmareke û mêldarê rûniştinê ye. filan peyakî tiral e.
tirandin	tir jê dan der, me ew tirand.
tirar	tas. qedeh
tiraso	
tiraştin	kolana tiştekî di rû ve, tiraştina kevir
tirb	gor, tirba kuştiyan
tirbêt	hogir, aşîna, filan tirbêtê min e.
tirbûs	terbîs, telbîs, terrbûna axê, dema payizê baran dibare û digehê şilahiya bin erdê. baran ket tirbûs bi erdê de çû. baran berî tirbûs ket, baran barî tirbûs gîha hev.
tirçimaq	
tirrek	kesê pir tiran dike, kesê ji xwe zêde dike an dipeyive
tirrekî	ji xwe zêde gotin an kirin, tirrekiya filanê nayê kişandin.
tirih	tirî
tirh	tûrî, şivên ku ji koka mewa rezan dertên û ji bo xurtbûna kokê tên jêkirin
tirhik	tirha biçûk ku ji koka mêwan çêdibe
tirihan	av pengîhî û di ser re tiriha.
tirrik	tûtirk
tirk	gelê tirk
tirkanî	wek tirkan, mîna tirkan
tirrkewîn	kesê ku ji kurikan hez dike, lûtî
tirole	dewê tûr, wek xwarina tirolê bê tam e.
tirlî	tirlû navê teyrekî
tirme	şaşika axibanî, heciyên bayaran bi tirme ne.
tirrone	mirovê serserî, derbeder û bê armanc ku xwe dibîne
tirozî	encûr, xitik
tirs	qelsiya ku ji dil çar dibe. bê tirs ez çûmê.

tirsandin	tirs dan yekî, me ew tirsand.
tirsîn	tirsan, tirsiyan tirs gîhana yekî, bi şev em tirsîn, ji tirsan qutifî hev, ew tirsiya.
tirsok	tirsonek, kesê ku pir ditirse
tirş	tama wek hinar leymun û simaqê
tirşik	xwarina ku ji keskayiyên tirş çêdikin, tirşiya şamikan, tirşiya bihîvan
tirşok	tirşong, celebek giyayî tirşe bi xavî tê xwarin
tirtire	an bi geda xwe an bi dilê xwe mezin. filan tirtirekî mêran e.
tirtîk	mûyê celebek bizinên gewr bi vî navî ku jê gelek tişt, nemaze şal û şapikên baş çê dibin
tirxan	efû, hikumetê tirxan da, filanê tirxana xwe xwest, min ew tirxan kir.
tirxik	şirtik, xiltê ku biharê li serê şirê mewan dertê û renge miz e
tisî	bê pêxwarin, nanê tisî bixwe.
tişt	teba, ew çi tişt e? tişt nîne.
tlştîr	bizina ku di salê temam dike û dikeve sê salê
titûn	giyayê ku ji belkên wê cigare tên çêkirin
tivanc	yajan, eşa ku ji ber lêdan, ketin an nexweşîkê digehê dil, tivancê xwe da dilê min.
tivir	tisp, bi xwarinê re xag an tirşo tête xwarin
tivîk	
tivlik	teyrek e, ereb jê re tirxil dibêjin
tiwandin	karîn, şiyan
tiwanîn	karîn, şiyan
tixarîs	pêşiya xiftan an kiras
tiximîn	
tixîrîk	
tixm	
tixt	
tixtixandin	kirkirandin, qidqidî kirin
tixtixîn	kirkirîn, qidqidî bûn, min ew tixtixandin.
tixûb	sînor, tixûbê gundê me digehê ber çem.

tixumîn	jê çûn, made kirin, ez ji vê xwarinê tixumîm e.
tixa	
tizbih	tizbî, 99 hebên ku bi ben ve dikin û pê nimêj dikin. tayê tizbiha min qetî.
tî	birayê mêr.
tî	hewceyî avê, ez tî bûm.
tîj	tûj, ne ko, kêra min tîj e.
tîjik	tîşik, tîşên di xuftanê mêr û jinan de
tîjva	derewîn, filan tîjvakî ecêb e.
tîk	kaşê tuj û rast, min berî da serê çiyê û tîk çûn.
tîmarî	erdê gengê ku hinek bi ajotinê dest datînin ser, bê tapo
tîmr	xurandin û mistdan, tîmara hespê, min hesp tîmar kir.
tînoşkî	ji tîna ziwa bûyî. ev erd tîroşkî bûye, ev bîstan tîrşokî bûye.
tîp	birek siwar,
sertîp	qumandanê tîp
tîr	tîra ku bi kuvan tête avêtin. tîra ku pê nên fireh dikin.
tîr	ne ron, mastê ne tîr bû
tîraje	kesk û sor
tîrêj	tîrêj, tirij, şewla royê ku di penceran re dikeve mezelê an cihekî
tîrmar	celebek marê zirav û bi jehr
tîrtîrik	kurmê reşê ku di meha tebaxê de deng jê tê
tîş	qelîşên ku li çil û kincan, an depan çê dibin tîsa kiras, tîşa dep
tît	ji bo qewitandina se û pisîkan tête gotin,
tît	mêrat
tîtalek	navçava darê, cihê ku bê teyr tiştek nagehê
to	roşîr, romast, tayê ser rûyê şîr an mast
tobe	berdan û vekirina kireke an gunekî. Min kirina vî tiştî tobe kiriye.
tod	wek sendeqan dar bi perdan girtî datînin ser pişta hêstir û hêstiran û jin tê de rûdinin
tof	taqim, sinif
tofan	ava pir, ku lehî tên û erdine fireh didin ber xwe û xerab dikin
tog	seyê bi cisim û pîsik û nekêrhatî

tok	hesinê bi pîjik ku têxin stuyê sehan
tol	jina ku ji namûsa xwe re qels be û xwe bi dev her kesî ve berde
tolaz	peyayê ku her li pê jinan digere, zendost, ji kesên serserî û derbeder re jî tê gotin
tolik	celebek pincare li dor malan û xirban de dibe û tête xwarin
toltajî	tajiyê ku ji bav û dê alîkî wî re be
tomanî	
top	sileha mezin ku pê gulle tên avêtin, me dijmin da ber gulleyên topan.
topan	barana ku gelekî şên û xurt dibare. Di mal de çapan e, li der ve topan e.
topisk	xilikên ku di nav tiliyan de tên avêtin
toq	xwarina têr rûn, taştiya me toq bû.
tor	ji bo neçlrê, ya kewan ji çav û ya teyran û masiyan ji caw çê dibe
toranî	
toraq	çolik, ji dewê qetandî çê dikin, ji bo zivistanê têxin postan
tore	terbiye, exlaq, filan bi tore ye, lê birê wî bê tore ye.
torim	çêlikê hêstiran ji yek salê biçûktir
torin	xwedî kok, ji tov rind hatiye. torinê hesenan mêrxas in.
torinza	kurrê torinan, kesê ku di bav û kalan de torin be
torî	çeqel, heywaneke di newalan de dijî û bi şevan bi hev re qîr dikin
tortor	gera bê armanc û raman, filan torior digere.
tortore	kesê ku bê raman û armanc bigere
tot	kundê ser xirtan, bêyom
totik	seri hêla paşin ku mêjû tê de ye. Filan totikî vala ye.
totilme	nexweşiyek ku zû mirov dikije. totilme pêketo
totirne	
tov	bizir, taxim, ê ku tête çandin
tovçînî	zadê ku ji bo tov didin alîkî. Me tovçîniyê xwe xist enbarê.
tovî	

toz	dûman û xubara ku ji axê radibe, hinek ji çi tiştê hur kirî; tozek ard, tozek xwê, tozek derman
tû	meyweke jê mat û şêranî ji şê dibe; tûtirk, rûreş, remtûtik
tûj	wek tama îsot û pîvazê, tiştê ku xwarina wî dev û bêhn kirina wî bêvilê bişewitîne. Tiştê ku serê wî zirav an devê wî tenik, kêra min tûj e, serê vê xiştê tûj e.
tûjik	serê gir çiya û kevirên ku zirav, serê vî giri tûjik e.
tûk	tifa ki ji devê mirov bi dertê, kêmesî ev tişt bi tûk e.
tûle	tîlkî,weşîna pûrta dehbe û teyran,ji seyên pîsik û pir cazkî re jî tête goti n
tûlî	celebek hêstirên ku pûrta wan dirêj û di welatên bi ser ma de bi xwedî dibin
tûm	her tiştê ku komik be, girê biçûk qûça biçûk koma axê ku mişk ji erdê dertêxe, tayên giya ku di ber hev de radibin, tûmê gewrîgê, tûmê birr
tûman	celebek diravê êranî
tûnc	celebek maden
tûncik	aletekî aşane ji tunc çê dibe û berê êş yê ser li ser wî digere
tûr	kîsê biçû k ku tiştan têxine
tûreş	celebek tû, rengê wan reş e
tûrik	tûrê biçûk
tûrgan	destsivik îş guzar, filan peyakî tûrgan e.
tûtak	teyreke bi şevê dixwîne, ji kesên bextereş re jî tête gotin
tûtik	ji qamîş an darê kundir çê dibe û deng jê tê ji mey biçûktir e.
tûtik	celebek xwarine bi mot çê dibe
tûvil	qaşikê pir tenik, tûvilê mar, tuvilê erîgan

U

u	tîpek ji hersê tîpên bi deng ên kurt ji elifbêya kurdî, u, e, i.
ucik	bela, kesê ku mirov bi dîtina wî ne kêfxweş e, giranê, filan bûye ucik û ketiye ser dilê min.
285	
û	
û	tîpek ji her pênc tipên bi deng ên dirêj a, o, û, ê î.
ûçik	qilçik, lewendî, perçê zêde ku bi devê millê kirasan ve dikirin ku dirêjahî metrek an zêdetir bû.
ûd	qedir, minet, xatir, filan ûda dostan dikêşe, wî ûda me girt.
ûde	bi ûd, kesê bi naz û xati r û kibar. filanê jineke ûde ye her kes qedra wê zane.
ûn	tirsa ku ji wehmê digehê mirov. filanê ûn lêket ango bi wehmê tirs gîhaştê.
ûpûp	teyrê silêman ê du nikut.
ûr	hûr, cihê ku di şik de xwarin dikeve, ûr û pirtik, ûrê pez, ûrê ga
286	
ûre	sapê zad ê ku bi qelmê tête gerandin û tê bakirine. bêndera min ûre ye.
ûrik	pirtik, çelqatik ûrê biçuk.
ûrîn	dengê ku ji ga û çêlekan tê.
ûrt	erdê ber malan. îsal zadê ûrtan baş e.
ûrt	kak, temel esas, hîm. ûrtê wî bela be.
ûzer	ji çavan xweş hatin. bi van cilan tu hatî ûzerê.
ûzeûz	kûzekûz, dema li se dixin dengê ku jê tê.

V

v	tîpek ji tîpên elifbêya kurdî ên bê deng
va	ev kes an tiştê mêr ê li ber çavan. va hespa hat, va kurra çû.
vac	mentiq, filan mirovekî bê vac e.
vaja	vaca, vajû, ters. Wî cellen xwe vaca wergirtine. vaca bûn, vaca kirin, vaca gotin
vala	ne tiştek tê de. ev firax vala ye, kûrika wî vala bû.
valahî	vala bûna tiştekî vala hiştin, vala man
van	ev kes an tiştên li ber çavan, tevayiya va, van hespan, van kuran
vana	ji van kes an tiştên ber çav ên ku tên ravekirin, vana got, vana kir
vanî	van sifeteke ku hate ser çi navî, aşvanî, aşvan, karivanî, karîvan, rezvanî, rezvan, şervanî, şervan, şivan, gavan
varik	şigan, mirîşka ji yeksalê biçûktir
varî	tenê ji kesan dûr, min filankes verî kir.
varpitêt	
ve	tev, ez bi wî ve çûm, pêve girêde.
veaxivin	
vebir	hatî birîn, gotina ku nebe dudu, yek gotin. bi hayê vê tisti ve bire mequti.
vebirk	tiştê ku cihekî, tiştekî dike du cihan û ji wê veqetînê re dibe şaret, wek şareta sînoran
vebûn	vebûna girêkê, ji min vebe, jê vebû.
veciniqandin	vejiniqandin, bi tirsandinê yek ji hemdê wî derêxistin. min di nişka ve qîr kir, veciniqî.
veciniqîn	ji tirsan ji hemdê xwe derketin
veçinandin	berve hev anîndan û kêl bi kêl çêkirin, veçinandina gorê, xwe jê girtin, ew xwe ji me vediçine.
veçinîn	berve hev anîn û kêl bi kêl çêkirin veçirîna gorê, veçirîna raxerê, veçirîna wî ji me.
veçirandin	ji hev derxistin, vê heriyê veçirîne.

veçirîn	xwe pir xeyidandin û ya di dilê xwe de tev gotin. wî bi carekê xwe veçirand, ew xwe vediçirîne.
vedan	kolan, daçikandin, me erd veda, me feq veda, me daf vedan. pê vedan pêgirtin û gestin. mar bi wî veda.
vedanîn	dan ber hev û her wekî divê rêzkirin
vedirandin	bi qelastin dan, teqandin dan
vedirîn	vedirihan, qelişîn, teqîn, peqîn
vedizandin	ji ber veşartin dayîn, bê haya kesî tiştek an kesek ji cihekî bi dûr xistin. me ew vedişand.
vedizin	ji ber veşartin, min xwe jê vedizl.
vedîtin	tiştekî ku nehatiye nasîn, an zanîn dîtin û keşif kirin. kirîstof kolomp erdê emerika vedît.
veger	ji rêkê an ramanekê bi şûn de vegerîn
vegerîn	bi şûn de hatin, dev jê berdan, ez ji wê fikra xwe vegerîm.
vegevizandin	li erdê gêr kirin, teqle kirin. min ew di axê vegevizand.
vegevizîn	xwe li erdê û ramediyayî gêr kirin, ker di axê vedigevize.
vegirtin	rakirin, hildan vekirin, fetih. me kom vegirt, wî bajar vegirt, wê perde vegirt, xwe jê vegirtin, zû zû nîzîkê nebûn.
vegotin	gotina xwe bi şûn de nedan, îqrar kirin
veguhartin	veguhastin, vegurandin, cihê tiştekî guhartin, ji cihekî birin ciheke
vegûrizandin	bê ku lêv ji hev rabin rûyê yekî kenandin
vegûrizîn	bê ku lêv ji hev bi dûr kevin, bi çavan kenîn
vehatin	li kesekî vegerîn û stûxwarî lê kirin. dewi ez jê vehatim û min kira wî ji bîre kir
vehatin	tewîn, xwe xwehr kirin, ez vehatim, vehatina wî ne ew çend dijwar e.
vehecirandin	ji cihê wî bi dûr xistin. Me ew ji welêt vehecirand.
vehecirîn	ji cihê xwe bi dûr ketin, nizam çima ew ji gund vehecirî?
vehewandin	li tiştekî an dara kesekî civandin
vehewîn	qîma xwe bi kesekî anîn û li nik wî mayîn an li dorê civîn
vehêjandin	hejandina sivik daweşandina sivik, vî mehfûrî vebêjîne, derguşa biçûk vehêjîne.
vehinirandin	

vehinirîn	
vejandin	ji nû ve çêkirin
vejîn	vejiyan, ji nû ve şîn bûn, çê bûn
veketin	ramedîn,li ser kêlekê veketin,deverû veketin,veketina wî wek ya şêran e.
vekêş	tezî kêşan, vekêşan dide xwe.
vekirin	berdana tiştekî girêdayî, lêk vekirin, tê vekirin, jê vekirin, ji hev vekirin
vekirî	ne girtî, derî vekirî ye, dikan vekiriye, rê vekiriye.
vekişandin	bi şûn de kişandin, xwe vekişandin
vekişîn	vekişiyan, xwe bi şûn de dan
vekişkişandin	hêdîka rakişandin, berve xwe kêşan û bernedan
vekuştin	bê deng û hiskî kuştin, min agir vekuşt, ango ser por kir û bêhn jêçikand.
vemalîn	vemaltin, xwe hilmalan, destê xwe vemale, cilên xwe vemale.
vemaliştin	xwe hilmiştin, xwe vemaliştin, ango xwe rapêça.
vemewzirîn	tezî dan xwe, wî xwe vemewzirand.
vemirandin	tiştekî vêketî kuştin, vemirandina agir, vemirandina çirê
vemirîn	hatin kuştin tiştekî vêketî, vemirîna agir, vemirîna çirê.
vemiştin	xwe vemalan
vemitandin	
vemitîn	
vemistin	
venan	venin, daniştin, teyr li ser darê vena, venana teyr.
venandin	veniştin, venandina teyr, lêvenandin, lêxistin
veniştandin	venandina çi tiştê difire û di jor de tê erdê
veniştin	venan, veniştina teyr
veperîn	bi semt jê raperîn
vepijiqandin	pijiq, pijiq ji hev belav kirin. Herî li ber lingê hespê vepijiqî.
vepijiqîn	ji hev pengizîn û belav bûn. em ji hev vepijiqîn.
vepijilîn	ji hev pij û belav bûn

veqelaştin	ji hev qelaştin û perçe perçe kirin
veqetandin	ji hev qetandin û bi dûr xistin, me mî û bizin ji hev veqetandin.
veqetîn	ji hev bi dûr ketin. em ji hev veqetin.
vereşandin	tiştekî wûndindî, vekirin
verisandin	ji hev vekirin, verisandina gorê. Şêran verisand qeyd û zencîr, her sê bi tebeyi çûne nik mîr.
verişandin	dilê yekî li hev xistin û xwarina di zikê wî de dan derxistin
verişîn	verişan, xwarina di zik de bi derxistin. ez verisîm.
verêkirin	bi rê xistin, min ew verê kir û şande cem we.
verêtin	rijandin
verûçikandin	pûrtikandin, rûçikandin
verotandin	rotandina tiştekî bi tiştekî, verotandina kodê, verotandina conî, verotandina cir. vê kodê veroje
verûvî	
veşartin	li ber çavan rakirin û hilanîna tiştekî, van tiştan veşêre.
veşûştin	di rûve hêdîka şûştin
veterisîn	
vevirandin	ser pas kirin, ser vekirin
vevirî	şitiyar serpas, servekirî
vevirîn	ser pas bûn, ser vebûn
vewejartin	ji xwe re kirin adet, ji xwe re ew girtin, an bijartin. Filên vexwarina ereqê vewejartiye.
veweşandin	nerm û hêdî hejandin, li ba kirin, dawandin
vewirandin	rastî gotin, eşkere kirin, îfşa. Wî sûcê wan vewirand.
vexumandin	ji bîrve birin, ji xwe birin. me bi dermanan ew vexumand.
vexumîn	ji bîrve çûn, ji xwe çûn, dilê min vedixume.
vexwarin	tiştê ku bê cûtin diçe hundurê mirov, av vexwarin, dew vexwarin, ereq vexwann
vexwendin	dawet kirin, ezimandin, filên em vexwendine ser şîvê,
vexwendî	kesê ku tête vexwendin. Îro daweta filan kes e û ez jî yek ji vexwendiyan im.
vezelandin	razandin, ramedandin, min zarok vezelandin.

vezelîn	vezeliyan, razan, ramedîn, ez bêhnekê vezelîm. ez bêhneke vezeliyam.
vêkdan	tev bi hev re tiştek dan. Me dayina xwe vêkda. em her car vêk didin.
vêketin	pêketin, agir vêket. çira vêket. veketina agir
vêkêxistin	bi hev xistin, bi heve girêdan, vêkêxistina fargonan
vêga	niha, vêgavê, vêga hat
vêl	ne kûr. ev firax vêl e.
velik	vêl û biçûk
vêtin	
vêvirî	şitiyar
vêxist	pêxistin vêxistina agir çirê vêxîne.
vijiqandin	pijiqandina tiştekî ron, vijiqandina avê
vijiqîn	pijiqîna tiştekî ron, pijiqîna şîr
vincik	şîtir. şîvir. xirpal, gimcî, perçên cilên çiriyayî ku pê de li ba dibin. Cilên wî vincik vincikî bûne.
vişab	ejderha, marê pir mezin lê kurt
vir	hir, ev cih, were vir, li vir çû.
vir	derew, filan pir viran dike.
virave	ji xwe postan peyivîn, hin kes di nexweşiyê de viravan dikin.
virçevirç	di xwarinê de dengê ku ji lêvên hin mirov tê
virçik	xwarina ku ji hewce bûnê zêde ron dibe, çi tiştê ku ji hewce bûnê pirtir bikeve halekî jê re virçik tê gotin. Ev xwarin bûye virçik yanê zêde ron bûye, ew tişt bûye virçik, yanê xera bûye.
virçiqîn	pelixîna tiştekî ku hundirê wî nerm an ron be û bi dor de birije. Hêk virçiqî, zeweş virçiqî, virçiqîna petix
virçole	pîsik û tirsok, bê şexsiyet. Filan ne peyakî baş e, virçole ye.
viridîq	bi zirt û derewan tirsandin. Tu dixwazî min bi viridîqan birevînî.
virek	virker, kesê derewîn, ê ku her viran dike, filanê virek e.
virrik	zikê mirov an dewar, pir ron çûn. filan bi virrikê ket, pezê me virrikî bûye. Lingê wî ket virrikê.
virrnî	tiştê ku bê dem yanê dereng tê dinê, berxê virrnî, zarokê virrnî

virrtoqî	
virrvirandin	li ba kirin û avetineke velê ku deng jê bê, wek avetina tiştekî pehn û degirmî
virrvirîn	girbûna tiştekî pehn û degirmî, virrvirîna lastika otomobêlê.
virrvirro	kesê ku rast û derewan tevî hev dike û pir dipeyive, ji kesên pirpeyv re jî tête gotin
virvironek	tiştê sivik ku tête avêtin û li hewa di dor xwe re daş dibe û diçe
viz	
vizaviz	dengê ku ji mozan tê, vizaviza mozan e.
vizek	kesê ku di ber xwe de dipeyive û mirov serwextî gotinên wî nabe. dev ji wî berde ew vîzekek e.
vîjik	virrik, vîjik ji zikçûna mirovan tenê re tête gotin
vîl	xwîl, xûl
vît	kuş, zût, tîk, di cihê xwe de vît sekinî.
vîtik	kart, kaxeza biçûk ku tête nivîsîn, vîtikekê bidê da tiştekî nebêjinê. Ma vîtika min nagiha teş
vok	mîz, voka wî raveyî diktor kirin.

W

w	tîpek ji tîpên elifbêya kurdî ên bê deng
wa	holê, wa bû, wa bike, wa here, wa çû, ev: piştî ku (ye) tê pê, waye diçe, waye bîne jî tête gotin
wajîn	waj waj, qajîn, qajqaj, dengê giriyê ku gaziyê hêvî dike, wajîna zarok
wajwajok	qajqajok, zarokê pir girî, an kesê qels ê ku di peyvê de dengê xwe ra dike û dixwaze bi ravekirina qelsiya xwe arîkaran çar bike, filan peyakî wajwajok e.
walî	kesê ku hikûmet tevdîr û tevgera êrdimekê dispêrê, waliyê rihayê waliyê şamê
wan	bajarek ji bajarê kurdistanê, wan: pironav, wan got, wan di wan bir
wanî	holê, wanî here, wanî bêje, wanî bike
war	cihê ku mirov bi mal û zarokên xwe ve tê de radiweste û dimîne, ji cihê ku koçer konên xwe datînin re jî tête gotin
warqilandin	arqilandin, ji demê an civanê bi şûn de hiştin, me ew ji rê warqiland ji lewre ne giha hevalên xwe.
warqilîn	arqilîn, ji deme an civanê bi şûn de man. em hinekî warqilîn, ji lewre negîhan ser.
warxweş	kesê ku diçe cihekî û nema dixwaze jê biçe, ji mêvanê cangiran re tête gotin, filan peyakî werxweş e.
warxweşî	cangiranî kirin, ji cihê xwe nelivîn. Bi werxweşiya wî kês kete min ango wî cih ji xwe re xweş dît û nelivî, holê kês kete min.
warwêran	kesê bê şans û yom, kû da diçe ew cih xerab dibe û bê bela namîne
wax	edata esefê, bi ber ketinê, wax li me, ango waax li me.
waxandin	bi ber yekî ketin û ji bo wî wax wax kirin. filan ji slikş dikuje û ji alikî diwaxîne.
waxîn	wax gotin, ew deng ji mirov derketin. dema mirina kurê xwe bihîst waxîn pêket.
way	dengê ku ji ber bûyîneke dijwar ji mirov dertê. edat teecib, way li min, way lo kê wa kir?

we	pironav, wegot, we kir
wefa	qencîbirî, li ser gotina xwe man. filan geleki wefakar e, ew peyakî bi wefa ye.
wefakar	kesê bi wefa, wefakarî, rûçikek ji rûçikê mêran e.
wefat	mirin, neman, filanê wefat kir.
weh	deng li dewar kirin, weh weh mêran
wejartin	
wek	weke, weka, wekî, mîna, nola, fena, tu jî wekî wî diki, ew her du jî wek hev in.
wekîl	cihqîr, kesê ku di kar an xebatekê de cihê mirovekî digire. heke ne li vir bim jî wekilê min li vir e.
welat	niştiman, ew erdê ku mirov jê tê dinê û tê de dijî, kurdistan welatê kurdan e.
welê	wisa, wanî, wî, welê kir, ew welê dibêje.
welî	kesê ku riya dinê berdide û her ji bo xwedê nimêj dike û ya qenc difikire
wenews	pûnijîn, ji xewê serî ketin ber. Ew diwenewse.
wens	bêhn derketin, bê heval ez nawenisim. agir di şevbêrkan de wensek mezin e. Ez bi heyîna hevalan diwenisim.
weqî	giraniya 200 dirhem, huqqeyek du weqiyên kurdmancî ne
wer	welê wa, wer nebêje, wer neke.
werandin	amîn, bêjeyên were, werîn û werîne ji vê jêderê (mesder) tên. min tu werandin, li vir bi mana daweşandinê têt.
werbêj kirin	bêtin, ji bêjingê derbas kirin, me erdê xwe werbêj kir.
werbûn	ketin, reşîn, dema (tê) ket pêşiyê dibe ketin, ma ku pê ket pêşiyê dibe reşîn, tê werbûn, di cihekî de ketin, pê werbûn: hatin reşandin, pê werke
werdek	firindeyekî avî ye ji qazê biçûktir e, ew jî çend celeb in, sersar, serkesk, serbelek, cûre, sarçele
werger	tercime, guhartina nivîsekî ji zimanekî bo zimanê din
wergerr	mitercim, kesê ku nivîsê werdigerîne zimaneke din
wergeran	wergerîn, wergeriyan, ji hêlekî veliqitîn hêla din, ji bo fikir jî tête gotin, filanê xwe wergerand ango fikra xwe guhart.
wergerandin	veliqitandin, li ser alikî veliqitandina aliyê din

wergirtin	li xwe kirin, wergirtina cilan, wergirtina çekan, min cilên xwe wergirtin.
werhatin	li dorê civîn û kom bûn, şagirt li dora mamosteyê xwe werhetî bûn.
werimandin	werimandin, perçifandin. Êş ket çavên min werimîne, lingê min werimîn.
werimîn	werimîn, perçifîn
werivandin	
werivîn	
weritandin	bi xap û hîlê kesek xistina kireke bi zerar. Wî ez holê weritandim.
weritîn	bi xapîn ketina kireke dijwar an bi zerar
weîs	benê ku ji mû û pembo diwûrin, ji bo pêçana baran li ber dewar
werkirin	avêtin, di cihekî bilind, reşandin tê werkê
pê werke	di ser re werkir, yanê ji ber kel an pirraniyê rijîn, avê di ser beroşê re werkir
werm	
werqil	heçî, çengelê darînî ku têxin serê werîn ji bo pê girêdanê
wersele	perçeyek, keriyek nemaze ji perçeyên laşa mirov, an dewar. lingê mirov sê wersele ne, ran, paq û pê.
werz	zeviya ku tê de zebeş û petîx tê çandin. îsal werzên me baş in.
westan	westîn, westiyan, mandî bûn. ez pir xebitîm û westam.
westandin	mandî kirin, me ew westand.
wesiyet	daxwaze gotina dawiyê li ber mirinê ku daxwaza mirov dide zanîn
weswas	ramanên ku bê sebeb tên bîra mirov û têxin wehmê
weş	xweş, bi awayê rêveçûnê ra jî tête gotin. filanê weşa wê gelek delal e, weşa bi deleli,
weşan	pêve ketin, weşana por, weşana meywe, porê min weşi.
wesandin	pêve xistin, weşandina tûyan, weşandina gûzan, weşandina hêjîran.
weximîn	tepişîn, peşimin, werima ku kêm dikeve binî
wext	dem, gav, çax, kêlî, bîst, dar midde, zeman .. wexta sewgur, wexta berbang, wexta kubara sibê, wexta dan pez, wexta nîvro, wexta bêriyê, wexta tevzerk, wexta hingûr
weynek	jina sivik ne sergiran. filanê jineke weynek e.

weynkî	sivikiya ku jin dike, bi peyva deresê, çivên bejnê û qûrçandina çavan, weynekiyên wê nema tê kêşan.
weza	qels, jar, xwedêyo tu xwedêki çak î, dikarî vi girî bi ceh ki, û wî çiyayî bi ka ki, bînî di ber berqirê min ê weza kî, heke tu bixwazî dikerî lê te nekiriye adet û nakî. (metelok)
wezîr	yek ji çend peyayên ku hikûmet jê digehê hev, wezîrê ceng, wezîrê dervekarî, wezîrê hindurî, serokwezir: serekê hikûmetê ye
wezîrî	wezîr bûn, hikûmet ket û wezîriye wî dawî hat
wezn	kêş giranî, wezna wî 70 kilo ye.
wê	pronav, her tiştê mê dide ravekirin, wê keçê, wê hespê, wê tifingê
wêda	wê hêlê da, ne vir da
wêcar	ew cara nas û ji demekî de borî. wê carê min tu nedîti bû.
wêjîn	dengê giriyê ku nişka ve bi zarokan dikeve
wêran	xopan, xerab, gundê me wêran bû, mala wî wêran bû.
wêranker	kesê ku wêran dike
wêrîn	wêriyan, netirsin. karîna bê tirs. Ez diwêrim, ma tu jî diwêrî?
wêrt	kur û neviyên ku bi pê mirov diketin. filan bê wêrt e yanê bê nesl e.
wî	pronav, her tiştê mêr şanî dide. Wî kurî, Wî gayî. Wî derî
wîçan	berdana kar û xebatê. Me karê xwe wiçan kir, dibistanan wiçan kir, di wiçaniya kar de deyn nayên xwestin.
wiha	holê, wanî, wiha neke, wiha çû, ji wa-ha hatiye pê
wilih	ilih, eylo, teyrekî nêçîrvan û dirinde ye, ereb jê re seqer dibêjin
winda	wenda, hunda, ne xweya û cih ne billû. Darê min winda bû.
wir	wira, ew cih, ew çûn wir, ez li wir hatim.
wird	xwendina tiştekî, pir caran li pêhev. Sofî wirdan dikêşe yanê navê xwedê dixwîne, bêjeya kêşan ji kêşana hebên tizbiyê têt
wirihan	hêwirîn, lê civîn û kom bûn
wûşe	bêje, kelîme
wûtar	bend, meqal, gotar, xîtab
wûte	peyv, gotin

X

xaç	şiklê çarmêxa fillehan, selîb
xaçerê	rêya biçûk, rêya ku dewar nikare tê re biçe, tenê pez û peya tê re diçin. Me rê berda û ketin ser xaçerê.
xachebîn	xaçparêz, kesê ku bi xudatiya îsa bawer e
xaçirgan	
xaçparêz	filleyê xachebîn
xaçparêzî	xaçparêz bûn
xaçxaçok	bûkikên ku zarok çê dikin û pê dileyzin
xadim	bende, xulam
xafil	kesê ku tiştekî ji bîra dike û kes jê diçe. Ez jê xafil bûm ji min çû.
xalis	xwerû, ji rûkî, safî
xalib	serdest
xalî	vala, xir û xalî, mal ji zar û zêç xalî bû.
xalîçe	mehfur, raxerên êranî
xalojin	jinxal, jina xal
xalxal	xilxalên ku jinan dixistin lingên xwe
xalxalok	celebek giya
xam	nezan, fêrnebûyî. Ez di filan karî de xam im.
xame	keça ber zewac
xarnûx	
xan	xaniyê mezin ku rêwî lê dibin mêvan û dewarê xwe jî tê de bi cih dikin
xandûq	korcalên ku di erdê de çêdikin an çê dibin
xang	şewla ku ji tevîhevbûna çend rengan tê. Keskesorê xang jê diçe, gewriya kevokê xang jê diçe.
xanik	xana biçûk .Ev xanik têra me û dewarê nake.
xanim	xatûn, jina ku zana û bîrbir e
xanî	avahiya ku malek tê de bi cih dibe, xaniyek ji van tiştan tête pê, hîm dîwar, mezel pencere, derî, sivik, an araq, sivînek, ban, navder û çiranek

xanok	xirinc, neqeba her du tehtan
xapandin	bi derewan yek girêdan. Wî bi derewan ez xapandim.
xapiyan	xapîn, bi derewa kesekî hatin girêdan. Em bi gotina wan xapiyan.
xapînok	kesê ku xapandina xelkê ji xwe re dike kar û senet. Filan mirovekî xapînok e.
xapok	lepok
xarezan	tajanga ku ereban tajon û çermê wê dirêj
xar	çargav revîna hesp an dewarekê, ez xar çûm, me xar berdayê.
xare	
xariz	
xarsik	
xarûk	
Xarûz	
xaşil	piştî çêkirina law ava nişayê ku tê de dikin. Ev kinc bi xaşil in, an go hîn nehatiye şûştin, pişti çêkirinê. Min sitokura xwe xeşil kir.
xatir	rûmet, qedir, mirov seg dide xatirê xwedî. xatir xwestin: ji bo rêketinê destûr xwestin
xatûn	xanim, jina bi kêr û zana, kesê xweyî rûmet di gel xatûna xwe derdikeve gerê.
xav	tawê tenik ê sipî, tayê ne badayî, ji mirovê nepijî re jî tête gotin. Filan peyakî xav e. Ev gotin xav e.
xavgewr	kurdên Sûriyê bi diriziyan re dibêjin, kesê ku xavika gewr dide serê xwe
xavik	şaşika ku jin an mela didin serê xwe
xavir	
xavî	nepijî, negihiştî goşt bi xavî nayê xarin, xaviya wî ew êxiste destê xepînokan.
xayîn	xiniz, bêbext, bêol, xayîn xêrê nebîne.
xaz	gaz, donê gazê
xazgîn	xwezgîn, kesên ku diçin xwestina keçekê ji bo mêrekî
xazî	kesê ku diçe şerê neyaran dike
xebat	kar, kirin. Filan bi xebatê, ez çûm xebatê.

xeber	gotin, hay, zanîn, xebera min jê nebû, bê xebera min çû. Ma xebera te jê bû? bi xebera wî bike: bi gotina wî bike
xeberçort	peyv, kirêt, awayê peyvê, nezanîn û dilê xelkê êşandin. Filan xeberçort e.
xeberdan	peyivîn, xeber dan, sixêf kirin. Filan ji te re xeberan dide. Xeberdana wî baş e.
xeberdox	şorkar, kesê ku dizane baş bipeyive, mitekellim
xeberoşk	ew peyva ku haya guhdaran ji bûyîneke biçûk dike. Xeberoşkên filenê pir in, her tiştî dibêje.
xebînet	heyf, ma ne xebînet e ku ew bemire?
xebitandin	dan şixulandin, bi xebatkirin, xebat danê
Xebitîn	kar kirin, şixulin, Em xebitîn, lê xebitîm, ji bo çêkirina tiştekî xebat kirin, ji derve. Têxebitîn: ji bo çêkirina tiştekî xebat kirin, di nav de
xebîs	neçak, qirêj, dilçirûk
xecîcok	celebek giya ye renga reng çîçek lê dikevin
xefik	daf, feq ku pê cinawir tête girtin, rovî bi xefikê têne girtin û gur jî
xeftan	cilekî jinan e li xwe dikin, pêşî vekiriye, digehê ser şeyê lingan
xefûşêwr	tevdîr û peyva ku ji bo xistin an kuştina hinekan dibe
xela	nanxweşî, saltengî, kêmbûna zad. Sala xelayê gelek ji birçînen mirin.
xelandin	xilandin, helweşandin, vî xanî bixelîne, xelandin di rêveçûnê de xwe liba kirin
Xelas	kuta, dawî, xelas bûn, filitîn, ez li zora lingan ji nav lepê neyaran xelas bûm.
xelat	bexşîş, min ew xelat kir yanê tiştek jê re bexş kir, dayîna ku mezin dide biçûkan xelata mîr, xelata axê
xelek	qulp, xeleka zincîrê
Xelendûr	
xelet	şaşî
xelifandin	li pê xwe hiştin. Filanê çar law û keçek û gelek mal xelifand.
xelitandin	şaş kirin
xelitîn	şaş bûn
xelihan	xilîm, helwesîn
xelik	

xeliyan	li hevketina dil. dilê min jê xel iya.
xelk	kesên biyanî, ne ji malbatê û ne jî ji bend û hevalan. Birîne xwe bi destê xelkê derman neke.
xelît	sile, tûrê ji sixtiyan ku şerkeran barût û berikên xwe di xistinê û li pişta xwe girê didan
xelîtik	lizdanê ji sixtiyan ku têxin berîkên xwe
xem	hem, derd, kul, nekeve xema wî tiştek pê nabe.
xemahî	
xemgîr	xemgîn, kesê ku pir xeman hildigire
xeml	zînet. xeml û xêz, fantazî
xemilandin	bi zîriet kirin, bûka xemilandî, bixemiiîne
xemilîn	xwe xemilandin
xeminandin	texmîn kirin, zadên me hatin xeminandin.
xemîrok	hemî xwarinên ku şekir dikin û hiltînin
xemnak	kesê ku zû xeman hildigire
xemrî	rengê şîn e, ku ji gurika agir dertê
xemûr	
xencelis	
xencer	xencer, sileha ku ji hesin çê dikin û didin ber xwe, xencera xerzanî, pişt xencer
xeniqandin	bi destan an bi ben hilma yekî girtin û fetisandin. Tirkan gelek kurdên çak xeniqandin.
xeniqîn	fetisîn. Ew ket avê û xeniqî.
xenûq	
xenûqe	
xenzirandin	wek xanzîran xurt û serhişk kirina kesekî. Te ew xenzîrand nema vetê û guh dide me.
xenzirîn	wek beraz xûrt û serhişk bûn. Wî bê sebeb xwe xenzirandiye.
xepar	kolana dora koka dar û mewên rezan. Me rezê qewe xepar kir.
xepartin	bi nînokan kolan. Ew erdê dixepêre.
xepirandin	xepirîn, bi dest û lingan li ber xwe dan. Ew bê fêde dixepire, nikare ji destê min derê.
xepirîn	

Xerac	xwîk, dayîna ku hin ji hinekan bi zor distînin, dayina ku kolî didin ser destiyan
Xerraf	dolapa ku pê avê ji çeman radikin bilindcihan
xerram	tiriyên roniyê di rex hev û wek hev
xerrat	necar, kesê ku bi depan û daran dixebite
xerbazî	
xerbende	kesê ku li ser keran dixebite
xerbikîn	ji hev ketin û rê ji ber winda bûyîn
xerbilîn	ji xwe çûn, kevirek li serê min ket ez xerbititn.
xerbî	bayê ku ji roava tê û gundî bênderên xwe li ber bi ba dikin
xerîb	biyanî, ne ji xelkên cih. Ew camêr xerîb e.
xerbok	qirêka sist
xerbokî	
xerc	tayê ebirşîmê badayî ku pê pîsîrêm cilan cîn dikin, eba xerc kirî. xuftanê bi xerc
xercî	diravê ku ji bo serfkirinê ji hinekan re tête dayîn
xerçeng	
xerdel	giyayek ku bişrê wî dibe derman
xergele	ehmeqê serserî, wek kerê
xergeman	mengene
xericîn	jê derketin
xeritandin	sîrandin, xistin dûzanê û jê rakirin
xeritîn	jê hatin girtin û ketin dûzanê
xermişandin	bi mînak an tiştekî tuj perîncek kirin.
xermişîn	bi mînak an tiştekî tuj perincek bûyîn
xerpiçandin	qertilandin, raxurandina axê bi pozê tevir an merê
xerxer	qûça ku ji kevirîn, wek zebeşan digehê hev
xerxere	av di gewriya xwe werdan û deng pêxistin
xerxop	hilweşî û ji hev belav bûyî. Ev dîwer xerxop e.
xerxule	teht û kevirên mezin di çiyan de hildiweşin û di cihekî de li ser hev kom dibin
xerz	

xesandin	qunikê pez an dewarekê derêxistin, ji bo mêran ji çav tirsandinê re jî tête gotin. Ew hat xesandin.
xesaret	zerar û ziyan
xesifandin	li ber çavan winda kirin
xesifîn	li ber çavan winda bûn
xesî	pez an dewarê ku gumikê wî tête derêxistin.
xesîs	çikas, paxîl
xeşîm	xav, nezan, wi ji xeşînî ew tişt kir.
xet	xêz, xeta cot, xeta qelemê
xeter	tehlîke, bûyîna ku bi xesar e. Ev kira wî xeter e.
xeterdar	bi xeter, xeternak
xeternak	bi xeter, bi tehlîke
Xetik	mişar, evlek, me zevî xetikand.
xetimandin	girtina dev an riya tiştekî da ku nebare xetimandina kûnê, xetimandina coyê, xetimandina lûlikê, xetimandina rê
xetimîn	xatimîn, hatin girtina rê an kunekê ku tê re tiştek nebare. Co xetimî, lûlik xetimî, rê ji berfê xetimî.
xetîre	darên ku têxin dîwarên hişkeberê da ku helneweşe
xetîrek	cihê ku du av tê de digehên hev û ji mirov re xweya dike ku dikele. xetîrek: ronî, çirayên ku ji paçên li gaz an axa bi gaz çê dikin
xetme	
xew	nivistin, min xew têt, xewa min têt, ketin xew, di xew ve çûn, di xew re çûn, di xew ve kirin, di xew ve birin.
xewalû	xewar, kesê ku pir ji xewê hez dike
xewar	kesê pir xew. filan gelek xewar e.
xewisandin	cihê ku tê de rêwiyan bi cih dikin û bi xwedî dikin
xewîşe	qeftîşên di tehtan de
xewkudke	bê xew man, (mias)
xewmaşî	
xewn	tiştên ku mirov, di xewê de dibîne, min xewnek dît.
xewxewe	
xeyd	qehr, di nava min û wi de xeyd çê bû.
xeyidandin	qehrandin, me ew xeyidand.

xeyidîn	em ji wî xeyidîn
xeyret	piştgirtin, alî kirin, jê re xwestin filan bi xeyret e, ew xeyreta min dikêşe, tu di xeyreta wî de yî.
xez	bizina ku dar û dev û guhên wê sore bin, bizina xez, karê xez
xezal	asik, ji ya nê re, mamiz têtе goti n
xezan	demsala payizê
xezeb	xeyda kesekî êxistin dilê xwe, xezeb lê kirin, lê hatin xezebê
xezîne	cihê ku pere tê de tên veşartin
xezîmok	celebek giya
xêç	xêş, ji giyayê kendirê çê dibe û zad têxinê
xêl	tevayiya berbiyên ku diçin bûkekê bînin tevî dewarên xwe. em bi xêlek mezin çûn daweta wî.
xêlî	yek ji kesên ku ji xêl be. ew jî xêlî ye.
xêlkî	çawan rast te, filan xêlkî dipeyive, hemî kirên wî xelkî ne.
xêr	qencî, çakî, havil. xêra wî çi ye? xêra te giha min. min tu xêr jê nedît.
xêret	dawara bi şeref, filanê xêreta wî nîne, ew î bê xiretê, xêreta me nakêşe.
xerxwaz	qencîxwaz, filan xêrxwazê min e.
xêz	xêzik, xet, xetik, kaxeta xezkirî, wî erd xêz kir, xêza min ji ya wî rastir e.
xiçviçandin	
xidirnebî	
xidûk	
xilaf	dubendiya ku dikeve navbera hinekan. xilaf ket nava me û wan.
xilêf	pûstikê çavan, xilê! perçitî.
xilinzer	
xilisandin	şemitandin. me ew xilisand.
xilisin	şemitîn. erdi şil bû lingê min xilisî.
xilmaş	nîv xew, ew xewa ku nuh dikeve çavan, lê dengên dora xwe dibhîse. ez nuh xilmaş bûbûm ku deng li min kirin.
xilolîk	xilorik, ji goştê kutayî û danhûrkê çê dikin giro ver in
	303

xiloxe	sist, vala. ev dar xilaxe ye li ber xwe nade, serê wî xilaxe ye tişt tê nîne.
xilisandin	
xilt	ne xwerû tevliheviya çend celeb tişt. zadê me xilt e.
xilwe	bi tenê mayîn, vala bûn. ez pê re xilwe bûm.
xilxile	erd an riya ku kevirên biçûk tê de pir bin û dema tê ra derbazbûnê deng ji livîna keviran bê
xinamî	mirovatiya di aliyê jinê ve. ez û wî xinamiyên hev in.
xinaq	gewrî, qaqirîçik. min bi xinaqa wî girt û qewrî jê şiwa kir.
xingirîn	xinqilîn, bi aflazî meşîn. refê keçan li pêş dibistanê dixingirî. ev çi xingirîn e.
xiniz	bêbext û bêol, xaîn
xinizî	xaînî, bêbextî. xiniz! ji wî bû.
xiplak	
xir	vala, xalî, cihê ku kes tê nîne. ez çûm wî xenî kes tê ne bû û xir û xalî bû.
xirr	kîr, ji ên mezin re tête gotin
xira	kesê ji xwe razî, oflaz
xirab	alos, wêran, wi tifinga min xirab kir, wan mala me xirab kir.
xiram	di çiyan de cihê pir kevir ku tê de ger dijwar be
	304
xiran	xirihan, xirîn, di nexweşiyê de ji xwe çûn.
xirandin	yek ji heşan birin û gêjkirin
xirar	çi walê mezin ku zad têxinê lê dewar nikare rake carnan pê kayê dikêşin
xirbe	gundê ku tête berdan û xaniyên wî hildiweşin xirek
xirikandin	rakişandin, min ev dar bi erdê re xirikand.
xirikîn	rakişîn
xirindal	
xirindol	
xiring	
xirmişandin	xirpişandin, pirîncek kirin, pisîkê destê min xermişand.
xirmişîn	xirpisîn, pirincek bûyîn, destên te xermişîne.

xirmûşek	pirinçek, nînokên pisîkê an çi ni'nokên tûj ku bi kêrî xermişandinê tên
xirnik	çêlikê kevrûşk, xirnikê kevrûşkan nikarin birevin.
xirp	xirpîn, dengê ku ji kunbû na tiştekî têt. min kêra xwe da ser dep got xirp û kun kir. xirpîna kerê ye qaşikên zeweşan dixwe.
xirpe	
xirpo	kesê ehmeq ku hergav tête xapandin
xirşikandin	rakişandin, wî ez xirkişandim.
xirkişîn	rakişîn. ew min di xirkişîne
	304
xirte	xerte erdê pirêze an geng ku tê çandin. şûvên min neman, min jî hinek zadê xwe xirte çand.
xirteng	newala kûr a di navbera du çiyan de, xirtenga genderê
xirtik	xirpik, livok, xirtika dest, xirtika ling
xirtikandin	kolana di rûve. me rezê xwe xirtikand. ew bîstên dixirtikîne.
xirtol	
xistin	avêtin, danîn, me hev girt. min ew xist. xistin ber xwe. xistin ser riya rast, ji riya rast xistin.
xirûm	depê ku sirîtê konan têre diborin û dişidînin
xirpe	serpiyê ku pembo têxin nava rûber û astar û deraw dikin. kal û pîran li xwe dikirin
xişik	qupiya pembo berî ku vebe gûzik e, lê gava vebû û tê re pembo sipî kir dibe xisik
xişîn	dengê ku ji pelk û giyayê hişk têt. mar xuşî, bû xişine giya.
xişor	agirê ku gurik jê tê birîn û tev de dibe kozên hûr û xaliya germ
xişr	gişt çi tiştê ku ji zîv û zêr çê dibe û jin xwe pê dixemilînin
xişrûg	teyrek, zîpika hûr ku wek libê nîskan an hûrtir
xisrûk	celebek giya
xişt	hesinê ser tuj ku şêxik li zikê xwe didin. şêxikê bi xişt milletê min kuşt
xiştlk	çi kesê ku xwe siq û tûj digire. filan î wekî xiştikan e.
xişxiş	dengê xişînê bi awakî xurtir. beraz ketiye dehlê û xişxişa lingê wî tê

xişxişok	kizkizok, kesê ku ji bo her tiştekî xwe dixeyidîne û xeyda xwe ji bîra nake
xitî	ev cûrê avî yê mezin
xitme	temam kirin, wî Quran xitme kir.
xiyanet	xinizî. ji ber xiyaneta beg û axan em ketin bin destê neyaran.
xiyar	celebek keskayî ku tête xwarin, cacixa xiyaran, tirşiyê xiyaran
xizan	belengaz. feqîr, kesê xizan her gav dibe leyistoka dewlemendan
xizanî	belenqazî, feqîrî, xizanî malkambaxî ye.
xiztik	.
xizmet	kira karekî ji bo hinan, ez di xizmeta te de me.
xizmetkar	xulam, kesê ku debara xwe di riya xizmetê xelkê de dertêxe
xizxizok	xilxilok. xişrûg. şîpikên hûr ji nîskan biçûktir
xîç	xiçik, kevirê ji nîskan biçûktir, di nava qumê de
	305
xîşk	
xiştilandin	bi serveyanîn, lingê min şewitî û çermê wî tev de xîştiiend.
xiştilîn	bi serve hatin, çermê destê min ji ber şewatê xiştilî.
xizan	
xîzar	birêka ku pê depan dibirin
xopan	xirabe, wêran, wî mala me xopan kir.
xort	ciwan, law, sîpe, emrê di navbera 15 û 30 salê de
xortanî	dema xortbûnê
xox	meyweyê çeftelî
xezan	biyanî, xerîb. ew peyakî xozan e.
xozanî	biyanîtî, xerîbî
xubar	xubarîn, xubare, zadê ku payizê berî ketina baranê tête çandin. zadê me xubar in.
xuda	xwedê, yezdan
xudan	xwedî. ez xudanê vî pezî me.
xulam	xizmetkar, kesê ku karê mirov dike
xularnkole	peyayê ku di şer de dîl dikeve destê mirov
xulîndor	penîrê ku ji şîrê fira çê dibe

xulq	bêhna dil, filanî xulq teng e, xulqê xwe lê teng neke.
xumam	dûyê wek mij an moranê ji ewran datê erdê
xurnalî	
	306
xumalîk	
xumandin	bi deng berdanê. baranê xumandiyê. bi tifingan me xumandê.
xumîn	dengê ku ji hev nayê birîn, xurnîna avê xumîna baranê, xumîna topan.
xumirîn	
xumyan	çêj bûn, dewixîn, wî derman xwar xumyan bû, nema dikare bilebite.
xumre	giyayeke di ber çeman de bosteke bilind dibe, tav û belgên wî hişk dikin ji bo derman. Xumre kuleke li bin çenê di gewriyê de têt, tirk jê re yilancik dibêjin
xumrî	rengê sor ê tarî û reş e
xumsî	avav
xunav	ava ku şevên biharê bi ser belgên giya û gulan dicive, ji barana gelekî hur re jî têt gotin (bandev)
xeniqandin	
xuniqîn	
xunivandin	germ, parkirin, xistin xwîdanê. elo serma girtiye me ew xunivand.
xunivîn	germ porr bûn, ketin
xwîdanê	ez di nivinê de xunivîm.
xunkar	hakim, mezinê ku her tişt bi destê wî, padîşah kesê ku girtin û berdana welatekî bi dest de be
xunkarî	hakimî, mezinatî, padîşahî
xur	ji ber qirêj an hin nexweşî ji laşa mirov çar dibe û mirov bi tilî an nînokan xwe dixurîne. Xur dema kewan didin ber hev ku bixwînin re ji xura kewan tê gotin
xurandin	bi destan xura yekî jê birin. dewar xwe bi diranan dixurîne.
xurb	birek kesên ku her hinek ji alîkî bin û ji hev re biyanî bin
xurbet	çûna cih û welatên xerîb
xuribîn	ji welatê xwe bi derketin û li welatên biyanî gerîn. ez xuribîm.

xurcîn	xurcirîn, heqîba ku diwar davêjin pişt xwe û hûr û pûrê xwe têxinê
xurde	hûr, diravê hûr, vî sed kaxetî ji min re xurde kin, diravê xurde
xurdebîn	xurdenas, ew dîndoqê ku pê nivîsan an tiştine pir hûr tête dîtin
xurdik	xurdek, ji zirêçê biçûk ji bo nêçîra teyran çê dikin, xurdikên xezalan mezintir dibin, saçme
xure	
xurek	kesê ku pir dixwe, filan peyek; xurek e.
xurîn	kesê ku ji ber pîrbûnê eqlê wî tevlîhev dibe. kalo xurifiye.
xurifîn	ji ber pîrbûnê eqil sivik bûn. ev hirç xunfîne.
xurimandin	westandin an ji cih derêxistina lebatekî. wî destê min xurimand. mum kirin û jê derbas kirin. şeşara min ev dep xurimand.
xurimîn	westîn û ji cih livîn, kun bûn. destê min xurittuye. rana min xurimiye.
xuriyan	xur, gihanê min xwîdan da û pista min xuriya, an dixure.
xurî	nexweşiya ku ser û çav û çermê laşê kirêt dike. filan î serçav bixu riye. zarok xurî derêxistin.
xurîn	kesê sibê zû nan nexwe ew xurîn e. di sibê ve hê ez xurînim.
xurînî	xwarina ku sibê zû tête xwarin. min xurîniye xwe kir.
xurme	meywekî şêrîn e, li germiyanan dibe. dîrok dibêje demekî li şengalê jî darên xurman gelek bûne
xurnîf	giyayeke li çolê dibe û berê wê ji bo hin derman bi kêr tê û ew jî tête şewitandin
xurt	bi qewet, li ser xwe, ne qels, filan mêrekî xurt e.
xurtî	xurt bûn, serdestî. ew dixwaze xurtiyê li min bike.
xurxuronek	ava ku di cihê bilind de tête xwehr û dengê xurt jê tê, sûlav, şe lale
xusar	
	307
xusar	
xusî	şevnem, ava ku biharê bi şev dikeve ser giya û tiştên dereban
xuşandin	xuşikandin, tiştek di erdê re tar kirin, rakişandin. Min destê wî girt û xuşand.
xuşikîn	di erdê re xuş bûn, hatin xuşkirin, xusikandin.
xusîn	xuşxus, dengê ku ji herîkîna avê tê

xuşînek	cihê ku zarok xwe pê de xuş dikin an cihê ku darên mezin an pistiyan tê de li pê xwe radikêşin. Me piştiyê xwe di xuşînekê re rakişand.
xuşkî	zibil, rêx: yê çelekan, bişkul: pez û dewaran, serkul: ker hesp û hêstiran, şirç, şelq: yê teyran
xuya	xuyan, tiştê ku ji çavan diyar, ku di rastiya wî şik nebe. Ew di me ve xuyan e, xuya ye dilê te nîne ku heqê min bidî.
xûd	kilox, qehf, xûdê serî.
xûl	xwîl, ji alî kî xwehr, wî kumê xwe xûl kiriye, ji elîkî xûl bûye.
xûz	piştgoh, pişta wî xûz e.
xwar	wî şîv xwar
xwarde	kesê nade pêş û paş û tenê roja xwe xweş dibore
xwal	birê dê
xwalet	
xwarin	ji rêya dev tiştek derbasî zik kirin. Min taştê xwar hespê ceh xwar, gur mih xwar.
xwarinî	tiştê ku tête xwarin
xwarûfk	firaxa ku pê avê vedixwin
xwarûvajî	xwehr û vaca, ne rast. Filan xwarûvajî dipeyive.
xwazekar	kesê ku her xwestin kiriye karê xwe
xwarzê	keça xwehê, xwarzêya min çû Misrê.
xwarzî	kurê xwehê, xwarziyê te li şamê tê.
xwazok	kesê ku çavên wî ji destê xelkê û bi nizmî dixwaze, çavkur
xwedê	yezdan, huma, xwedê zane, xwedê qirevî, xwedê agah e
xwedî	malik, ez xwediyê vî pezî me.
xweh	keça ku ji bav, an dê an herduyan dibe, xweha ji bavê, xweha ji dê, xweha ji bav, xweha ji dê
xwehr	ne rast, çi tiştê ne rast be, xwehr e
xwelî	arî, xweliya êzingan, xweliya sergînan
xwelîmermotk	xweliya ku hîn bizotên agir ên hûr bêne dîtin
xwemal	milk. Ev xanî xwemalê min e.
xwenda	kesê ku dizane bixwîne, filan xwenda ye.

xwendin	xwendina tiştekî awayê xwendinê. Min xwend, ew dixwîne, xwendina wî baş e.
xwendî	kesê ku ji bo dawetekî hatiye vexwendin. xwendiyên me çûn bûkê bînin.
xwepîşandan	mizahere, ji bo daxwaz an ramanekê bi hev re bi awayekî minezem derketina pir mirovan û daxwaza xwe xwestin.
xwerû	ji rûkî, safî
xweser	tiştê ku ji bo yekî tenê be, xususî., ev otomobêl xweser e, ev cih xweser yê min e.
xwestek	tiştê ku tê xwestin, xwesteka min ji te ev hesp e.
xwestin	sitandina tiştekî dil kirin. Min şeşaşa wî jê xwest lê neda, bixwaze dixwazim.
xwestî	kesê ku tiştekî dixwaze. Xwestiyê wê keçê ez bûm.
xwesû	xwesî, xasî, diya jina mirov
xweş	çak, baş, geş, rihet. Ev xwarin xweş e, ez xweş im.
xweşav	ji mewîj û meyweyên hişkirî çê dibe û bi sarî tête xwarin
xweşcivat	kesê xweşpeyv ku civat guhdariya gotinên wî dike
xweşewîst	ezîz, pirqedir, xweşewistê min filan.
xweşik	gelek xweş û şêrîn. Ev xanî î xweşik e.
xweşîl	giya pirşîr e, dema şîrê wê digehê laşa mirov gelekî dixure û dişewite
xweşîn	xweşiyan, di rûyê erdê re xuj bûn û çûn xweşîna zarok, xweşîna avê, Ev zarok dixweşe. ji dengê avê re jî xweşîn tête gotin: xweşîne avê tê.
xweşkêş	
xweşkok	gelek xweş lê biçûk
xweyî	xwedî, ew ji bê xweyitî mir.
xweyîtî	xwedîtî, lêbûn xwedî. Ew xweyitiyê li me nake.
xwezgînvan	xwezgîn, kesên ku diçin keçekê bixwazin
xwezgînî	bi karê xwezgîn, rabûn, çûn xwestina keçekê
xweziyandin	xweziya xwe pê anîn, min ew pir dixweziyand.
xwezî	ava ku di devê mirov de, Min nikaribû xweziya xwe daqûrtînim, xwezî ew bihata, ez xweziya xwe pê tînim.
xwezîm	

xwezok	kesê ku her xweşiya xwe bi kir û debara xelk tîne
xwezûr	bavê jina mirov, xwezûrê min bavê jina min e.
xwê	têxin xwarine, şîva me bê xwê ye. şîva me bi xwê te. şîva me pir xwê ye.
xwêdan	xwê dayîna pez, roja ku tê de pez xwê didin. Sibe xwêdana pezê me ye, em diçin xwêdanê.
xwêdank	firaxa ku xwê têxinê û datînin ser sifrê
xwêjink	
xwêrang	cih an tehtên ku xwê li ser didin pêz
xwêreng	celebek kevir hene ku di rengê xwê de ne
xwîn	xwên, xûn, ava sor ku ji laşa mirov diçe, ew ava ku jîna mirov pê ye, xwîn jê berdan, xwîn deyîn, xwîn standin
xwînpere	berî ku dûr vê zarok çêbe xwîna ku di cîzarok de
xwînkel	kesê ku zû dixeyide û hişk. Filan xwînkel e.

Y

yabo	bavo, yabo çû bû bajêr îro hat.
yacûc	bejn bostikên ku efsane dibêje dê di dawiya dinê de rabin, yacûc macûc
yanison	heboran, giyak e, ava bizrê wî têxin ereqê û ava wê wek çayê jî vedixwin
yar	dost, hogir. Ez û wî yarê hev in, ji pirsa xwe re yar bûn.
yarî	henek, qerf. kuşetî.
yarîker	kesê ku qerf û henek û yariyan pir dike
yek	jimara 1ê, xwedê yek û gotin yek, yek: ew tiştê ku xweya, salixdayî, hatî zanîn. Ev yek çire wa bû. Ev yek nehata serê me.
yekane	nerazê mêr yê qert û xurt, ji mêrê çê re ji tête gotin. Filan yekanekî mêran e.
yekbûn	bûn yek, ji kurdan re berî her tiştî yek bûn divê.
yekîtî	yek bûn, yekîtî kilîta serdestiyê ye.
yekşem	kîrakî. roja dudiyê heftê, şemî, yekşem, duşem,sêşem
yekwesle	yekwersele, yekpare, perçeyek û xurt
yeman	jehatî, filan peyakî yeman e.
yerdeg	tiştê ku zêde bi xwe re bibî cîkî. Wî hespek jî bi xwe re yerdeg birî bû.
yexte	hespê xesandî, bê gûn. Min hespê xwe yexte kir.
yextîrme	hespê ku siwarê wî dikujî û distînî. Me bîst hesp yextirme enîn.
yezdan	xwedê, huma, yezdan, elîkerê te bî.
yezde	navê jinan e, bi mana ebda xwedê tê
yezdo	navê peyan e, bi mana ebdê xwedê tê
yom	hatin, filan bê yom e, yanê hatina wî bê xêr e, yomê wî li me nehat, yanê hatina wî ji me re xirabî anî.

Z

zaboq	Qeftîşa teng, rêya teng ku di nav du kevirên mezin re bibore
zac	dermaneke pê rengê reş çêdikin
zad	tevayiya ceh, genim û garis ku jê nan çê dibe. îsal zadên me nebaş in.
zahid	kesê ku dev ji kar û xebata dinê berdide û dema xwe bi nimêjê dibore
zahir	rûve, şahirê wî xweş xweya dike lê ya rast ne peyekî baş e.
zal	
zan	zayîn, çêlik an zarokan anîn, hespa min za, kera min dizê.
zandûr	di navçava çiyan de qeftîşên kûr ku carina berf jî tê de dimîne
zanîn	ilim, min zanî, ew dizane, hûn dizanin, zanîna wî ne ew çend e.
zar	ziman, lehçe, kurmancî zerekî zimanê kurdî ye, zarê kurdmancî,
zar	qey ku, zar tu neçûyî?
zarava	lehçe, zaravayê me ji yê we xweştir e.
zarezar	bi zimên qelsiya xwe rave kirin, wî qelekî zarezar kir lê min guh nedayê.
zarîn	giliyê xwe bi deng û girîn kirin. zerîne wî diçûn ezmanan.
zarro	biçûkên mirov, zar û zêç, zarok
zatîk	cejna filan
zava	mêrê keç an xweha mirov zavayê mirove, kesê nû zewicî heya sê rojan jê re zava dibêjin
zax	xwe mezin girtin, we dikan xwe gij û xişt kirin. ev çi zaxa te ye tu çiqas bi zaxi, zaxa wî şikiya
zaxor	di çiyan de cihê pir kevir ku pêgera wî dijwar
zaxwarî	wek şaxan xwe mezin û gij ravekirin
zayîn	zarok anîn, zayîna jinê, zayîna hestirê
zeb	
zeber	
zebeş	meywekî werzan e, zebeşên amedê gelek baş u mezin in.
zebloq	

zebûn	qels, jar, tu gelekî zebûn bûye.
zebûnî	qels bûn, jar bûn
zegr	
zehf	pirs, gelek. malê wî zehf e. mêvanê me zehf hatin.
zehman	gorr, tirb
zehmet	west dijwarî, me zehmet bi te kir.
zehr	zili, zerf, tasika ku ji zîv an zêr çêdikirin û fincanên qehwê an kasikên çayê dixitinê, zehr, zehra tawlê, şeş û beş
zehferan	dermanekî zer e, têxin xwarinê
zeken	sitêm, saw, ez zekemî bûme, ez bi zekemê ketim.
zelal	ne şelû, ava kaniya me zelal e.
zelilandin	reng vekirin û sipî kirin. me cilên xwe dan şûştin û zelilandin.
zelilîn	rengvekirî û sipî bûn. demekî dirêj derneketim ber royê ji lewre zelitim.
zeliqandin	nûsikandin, zeliqandina kaxetan bi diweran ve ne tiştekî baş e.
zeliqîn	nûsikîn, pirçêmik bi banê şikeftan ve dizeliqe.
zelîl	sernizm, sito xwehr, filan mirovekî zelile.
zelûl	dilşikestî, zelûliya wî ji ber mirina kurê wî ye.
zeman	dem, çax, hîng, zeman bi me re baş nehat.
zembelîlik	şemşîlik, zivistanê ava ku bi teht û sivînekan de tê û dicemide. sivînekan zembelîlik girtine.
zemt	girtin û xisti n bin destê xwe. min ew zemt kir.
zemkirin	xistin bin quweta xwe. ji zemtkirina wî re mêranî divê.
zen	şivîşkî, sik, min zena xerab jê bir.
zenbelîşk	nazbalîfk, nezbalgiha ku ji purta mirîşkan tête çêkîrin
zend	navbera livoka dest û enîsk. ha seqî, seqî, saqî berve min tê diloqî, heyrana zendê qewrê tê de bazinê dîndoqî (dîlok)
zendedar	
zendek	zendik, ji bo ku di dema xebatê de devmilên cillan qirêj nebin ji cawê reş tûrika du kirasên bi biznik dikşînin ser
zengil	ji tûnc çêdikin deng jê tê, şengilê dêrê, çan
zengilok	zengelor, zenbelor, girêka ku di qaqirîçka mirov de, jê re borbork jî tête gotin

zengelûk	celebek şêranî, ji hevîr çê dikin û têxin aqitê şekir nava wê vala ye
zengû	rikêla ku siwar lingê xwe têxê û siwar dibe, tenayê zengû zerrîn.
zengûle	zengilê biçûk ku tênin sitoyê pez an dewar
zeqif	dirêjkî min di jor de xwe seqif berda ser.
zer	rengê royê an zerka hêkê. pelkên çîçek mastikan zer in.
zerave	zeraqe
zeravî	şopa zeriyê an zer bûnê
zerde	xwarineke ji goşt û birincê çê dibe
zerelî	meyweyeke zer û biçûk e, li çiyan gelek in
zere	rengê berve zer
zerebî.	
zerek	
zerêle.	
zerg	dirêjê bûn, me xwe zergê kir.
zergoz	dareke belkên wê wek belkên gozê ne lê biçûk û bê ber e, belkên wê ji bo rengan bi kêr tê
zerik	piyan, tas, zerikek av bîne, zerik nexweşiyeke ku pê çermê mirov, heya bi sipiçika çavan zer dibe, bi vî navî nexweşiyek pêz jî heye
zerikî	kes an peza ku bi nexweşiya zerikê dikeve
zeriqîn	
zerisk	
zeriyan	berve zewalê çûn, ro zeriya.
zerî	jin an keça daylan û çeleng. keçê, her tu zeriya min î.
zerket	
zerketav	
zerkew	teyrekî wek kew lê renge zer û qijbelek e
zernîx	celebek jehr
zerpiçî	kesê rengê wan zer û miçiqî, filanî zerpiçî ye.
zerzabîq	
zevî	erdê avî di ber malê de
zevidar	
zewd	

zexîre	zadê ku ji bo xwarina salê têxin malê. îsal zexîra me kêm e.
zexm	xurt, filan peyakî zexm e.
zexmik	qayişa ku pê zengû bi zîn ve tê girêdan
zexmî	xurtî
zexronek	tepik, ji bo girtina cinawir di ber kuna wî de erd tête kolan û ser bi du depan tête girtin, dema derketinê gava pêlê dike dikevê û nema dikare jê derkeve
zext	bizmarê tûj ku têxin dawiya misasê û pê gan dajon, Du seriyên misasê yek lawût û yê din zext e.
zexel	yê ku ji ber kar direve an xwe dide alî
zexelî	kîlekarî ji rastiyê revîn, ez bi wî re naleyzim, ji ber ku zexeliyan dike.
zey	keça ku dibe bûk û diçe cihekî dûr jê re zey tête gotin. zeyyek me li filan gundî ye.
zeyî	mak, mêşhingivê a ku jê re melîke tête gotin
zeyîtî	vegera bûkê li mala bavê cara pêşîn piştî zewacê
zeyt	danê zeytûnan, zeyta çiyayê kurdan pir baş e.
zeytûn	berê darê ku zeyt jê tê derêxistin. zeytûnê ki/sê gelekî baş in.
zêdahî	tiştê ku ji mirov zêde dibe. ev ji zêdehiya filan kes e.
zêde	ji hewcebûnê pirtir çi be zêde ye, lê zêde kir, jê zêde kir
zêrr	madenê giranbiha ku dirav jê çê dibe, dibe xişir jî bazinê zêrinî
zêrraser	zerraserî
zêrevan	kesê ku ji tiştan hur û kûr dibe, filan zêrevanekî hêja ye û tu resti jê winda nabin.
zêrevanî	ji tiştekî hûr û kûr bûn û çêyî û xerabiya wî hîn kirin. bi zêrevanî hemî restî dertên ber çavan.
zêrihandin	
zêrihîn	
zêrhelî	şêrkirî, xencera wî zêrheiî ye.
zeringer	zêrker, kesê ku bi çêkirina tiştên zêrînî mijûl dibe
zêrî	zêrû, zax, kurmekî avî û xwînmij e, ji bo girtina xwînê berra xwe didin
zêrzernîn	cihên binerd

zêw	roja ku tê de misilman diçin ser gora miriyên xwe. serê mehê zêwa me ye.
zêwî	
zibare	
zibil	ters, serkul, biskul, rêx, virik, vîjik, sergîn, tepik, sergo
ziberced	celebek gewher
zicêf	keviyên dirûnê ku jê tên wergerandin, wek devlingê pantilonan
ziç	pilîşk, qirêja ku di kaniya çavan de digehê hev
ziçiyan	pilîşk girtina çavan, çavên min ziçiyane.
zift	qîra ku pê rêyan çê dikin
zih	zi, tan, zam, dewar ji levan bi şande cihê sor. ziha hespa min çiriya.
zihim	
zik	til, ji berdilkê heya berzikê, cihê ku ûr û pirtik tê de. zikji hev êşandin, zik ji hev qetandin, rebenê zikê xwe zik dirrî.
zikak	şeqam, kolan, di zikekê de ew ket destê min.
zikakî	kesê ku pir derdikeve zikakê û nikarê li mala xwe rûne
zikat	qasek xweya ji malê xwe dan belengazan
zikês	nexweşiyeke, zantarî
zikêşî	kesê ku bi zikêsê dikeve, ez zikês; bûme.
zikmakî	di zikê dê de, filan ji zikmakî ker e, an lal e, yanê dema ji diya xwe bûye ev kêmî pê re heye.
zikxuşkî	li ser zik xuş bûn. zikişkî min xwe gihande hevalan.
zikreş	bi rik û kîn, kesê ku ya ne qenc di dilê xwe da dihêle, nikare di kira kesî bibore. çiqas bi dev xwe bike jî zikreş e.
zikreşî	bi rik û kîn bûn, zikreşiya wî nahêle ku bibe xweyî heval.
zikunî	
zil	qirş, tayekî giya yê hişk, zilekî bide min ku pê ber diranên xwe pakim.
zilam	peya, çend zilam hatin? ew ne zilam e.
zilamok	peyayê bekêr. ew ne zilam e, lê zilamok e.
zile	
zilenbe	
zithimîn	zerbûna serçavan, rûyê wî zilhimiye.

zillik	zillê biçûk
zilindar	giyakî yekbostî û berê wê bi qasî gozan e û tehle birînên ku kurm dikevinê pê derman dikin û kurman dikuje
zilkav	cihê ku avzêm be û tê de giya bilind dibe
zilm	zînat, filanê zilim li min kir.
zilûke	
ziman	ew perçê goştê ku di dev de û mirov pê dipeyive, zimanê kurdî, zimanê erebî
zimanok	zimanê biçûk ku li ser devê qaqîrçki
zirnrût	celebek gewher
zina	gayîna jineke biyanî
zinar	kevirê mezin
zinc	holika ku pişta wê piştmasî be
zindan	hepis, çal. cihê ku xelkê tê de hepis dikin
zindî	ne mirî, xweş
zingar	zengarî, pasikî
zingazing	dengê ku ji zengil an madenekî tê, zingazinga zengilan
zingirîn	
zi ntot	
Zipik	
Ziqaf	du gavên pêş derî, dergeh pêşderî, sola xwe li ziqafa malê deyne.
Ziqûm	dara hillorê
zirr	şûgir, zirbav, zirxezûr, zirxwesû, zirbûra
zirav	ne sitûr, tayê zirav bejna zirav
zirav	xurtiya dil, filan bê zirav e, zirava wî qetî.
zirrazirr	zirrîna kesê, çi zirrzirra wî ye.
zirbav	mêrê dê zirrbav e
zirçik	
zirçone	kesê eqilkêm û berredayî ku xwe di rêza camêran de nagire
zirrelat	lat an zinarê mezin
zirreker	kesê ku bi ehmeqî xwe têxe nav tiştan. Ew dixwaze bi zirrekerî îşê xwe biqedîne.

zirremêr	peyayê ku di kirên xwe de made paş û pêş. Filan zirremêrekî peyan e.
zirêç	qurşûn, berik û xurdek ji zirêçê çê dibin
zirh	
zirhok	
zirihan	axaftin û werimîna birînekê, birîna min zirihaye.
zirrîn	zirrzirr kirin, zirîna kerê
zirrrmam	birayê bav ji dê
zirne	aletekî sar e def û zirne
zirqitik	teyrekî wek qitikan e
zirt	fort, peya pesin, filan bi zirt e.
zirtavî	
zirteçoyî	zorbazî, bi zora ço karê xwe meşandin
zirtek	kesê bêkêr ku tenê dizane zirtan bike
zirtemêr	kesê ku bi zirtan xwe têxe çavên xelkê
zirrtilî	
zirtik	kesê ku ji xurtan re şemşeqan davêje û mellaqiyan dike
zirtole	kesê ne tewa û bê rûmet. dev ji wî zirtoleyî berde.
zirtxane	cihê ku tê de canbaziyê dikin
zirrxezur	bavnariyê jinê,an yê mêr
zirxwal	birê dê ji dê
zirxwesû	damariya jinê an ya mêr
zit	zîti k, pîna ku mirov di pora li yekî de. Ev hestir dide zîtan, zîtikan davêje.
zivir	ne hillû ne nerm, hişk û bi girûz. destê jinan nerm û hillû û yê mêran zivir e.
zivirandin	vegerandin, min ew ji rê zivirand.
zivirîn	vegerîn, ez zivirîm tu jî wî bizivirîne.
zivistan	demsala ku tê de serma tê û berf û baran dibare
ziving	ezmanê dev, bi sala germ zivinga min sewitî.
zivronek	fetlonek, çi tiştê li dora xwe xurt bizivire, dinê zivronek e.
ziwiq	cihê teng û kûr, di çiyan de ziwiq pir in.

ziyaret	çûn dîtina yekî, em duh hatin ziyareta te lê tu ne li mal bû.
zixrik	kevirên biçûk, wek gozan û biçûktir
zixur	cihê newal û kûr û asê û bi kevir
ziya	ejderha, marê pir mezin.
zîç	zirç,zîrç, ziblê teyran
zîk	
zîl	serê zad, an giya ku nû bi dertê, zadê me zîl daye.
zîlik	perçê goştê tenik û sertûj ku di nav lêvên qûz de
zîlo	
zîn	yê ku didin ser pişta hespan û lê siwar dibin
zînber	qanî
zînebo	berzîn, ciwaniya du sal û nîvî ku hatiye ber zîn
zînet	xeml û xêz, zînetkirin, xemilandin
zînî	zînik, di çiyan de cihên ku wek sitoyê hêstirê her du alî bilind û nîvek wek zîn hinekî nizim.
zîniya difin	dawiya difin cihê ku hinekî nizm e
zîp	zîpikên ku di heft rojên gîskên pîrê de dibarin, zîp, ew tiştê ku mirov pêtê girêdan, wek gotin, şeref, camêrî. filan mirovekî bê zîp e.
zîpik	teyrak, zîrikê li zadê me da.
zîr	zîr
zîrek	zîrek, bîrbir
zîro	zîrû, zûrî, kûrmê aviyê xwînmij
zîtik	çifte, pînên ku bi şûn de davêjin. Hêstirê zîtik li min dan, hespê da zîtiken.
zîv	madenê gewrê ku jê pere û firaxên giranbiha çê dibin, bazinê zîvînî, kefçiyê zîvînî
zîvar	belengaz, feqîr
zîvarî	belenqazî, feqîrî
zîvker	keskê ku bi çêkirina tiştên zîvînî mijul dibe.
zîvkerî	karê zîvker, zîvkerî karê xelkê wanê ye.
zîvirok	dolapa ku di dor xwe re dizivire

zîwan	libên reş û bi dûvik ku di nava genim de şîn dibe. Zadê me bi zîwan e. Zîwan ji quzê hespê re jî tête gotin.
ziwanî	pisikên ser reş ku li ser çavên mirov tên
zîx	çik, şeng, çalak, filan peyakî zîx û jêhatî ye.
zîz	tenik, zirav, ne xurt. Filan peyakî dilziz e.
zîzî	tenikî, ziravî, qelsî, rebenî
zîzik	kesê zîz, dev ji wî berd e,Ew mirovekî zîzik e.
zo	cot, du fer yek, zo dû, zo û fer, zo bi zo hatin.
zol	perçê çerm ku têxin ser tiştekî û pê dirêj dikin. Qayişa min kin bû min zolek êxist ser.
zoncî	tijî bûna mistekê, zoncîk nok bide min.
zonp	zonpîn, dengê ketina tiştekî nerm û giran, min ew avêt erdê zonpîn lê hat an got zonp.
zont	çakûçê pir mezin ku pê keviran dişkênin
zop	kesê ku xwe bê fesal hişk û tîk digire. Hat li pêş min zop sekinî.
zopzopî	kesê ku dihenî halan de xwe zop digire
zor	xurt, pir zor lê kirin, min zora wî bir, di wî seri de em zor bûn, xurtbûn, zor baş e, zor spas.
zorbe	zorbaz, zalim, zînatkar
zordestî	neheqî, zilim kirin, ew zordestiyê li me dike, me zordestî lê nekir.
zorker	kesê ku zorê dike, zalim
zorkerî	zilim, zînat. Ev zorkerî nêkêşan.
zotik	zotik, civîneka devê qûnê di hûndir ve, zotika wÎ bi der gerî.
zov	kurmekî pir ling e, wek şemarê çil ling
zozan	sewzan, kohistan, havîngeh, .cihê ku havînê di çiyan de diçinê
zû	bi lez, zû here mal
zûr	
zûrat	celebek genimê misrî
zûrrezûrr	zûrîn, dengê sean gur ku dirêj dike, zûrrezûrra gûr e.
zûrik	roviya kor, zûrika wî qetî û pê mir.
zûzik	kesê ku her tiştî li xwe datîne û her kemiyê digire ser xwe
zûzikî	tesesî, pîsî, kemanî, ew nema dikare dev ji zûzikiya xwe berde.

FERHENGOKA HAWARÊ

a	
abadîn	tişt an kesekî ko davî û paşiya wî nîne, naye, her gav dimîne, tucar winda û xirab nabe. hêyîne xwedê ebedîn e, ji ber ko xwedê herwekî ne zeve, namire jî. ehmedê xanî bi memozînê, navê xwe di dîrok" kurd û kurdistanê de abadîn kiriye.
afirandin	anîn pê, anîn wicûdê, xuliqandin. Xwedê erd û ezman û mirov afirandin. xwedê afirandin ji bo wî felek ji bo xidmeta wî şihandin melek.
	Ehmedê Xanî
agah	xeberdar, serwext. Ez agah bûm, ez xeberdar bûm.
armanc	her tiştê ko ji bona avêtina nîsanê têt daci kandin. paşiya tiştê ko çavê mirov lê ye û dixwaze xwe bigehîne wî. berikê wî li armancê ne ket, armanca hawarê peşvexistina zmanê kurdî ye.
awarte	yê ko nakeve bin hikmê qeyda gelemper û jê tête awartin. Vê qeydê tu awarte nîne. bi awerteyî destûra wî dan. Awarte tu qeyde nayînin pê. [Exceptionl
azîn	awayê tevayiya zanînekê an tişte kî.
azîna elfabê	yanî tevayiya qeyde û destûrên ilma elfabê. berdêlka wê di zmanê elmanî de "lehre" ye.
b	
babelîsk	tevayiya sed salî, sedsalek babelîskek e.
belg	ji belgên daran pêve ji cil û girêdanê re jî têt gotin
bendewar	pêgirêdayî: Heçî kurd hene hemî jî kurdên iraqê ve bendewar in.
berbêjî	qewimîna tiştekî berî ko biqewime dibêjit
berbînî	dîtina tiştekî berî ko bête pê. Berbîniye wî ne çû serî, yanî di heqê filan tistÎ de digot holê an welê dê çêbibit lê çenebû.
berbîn	ewê ko berî çêbûne dibîne.
berhevdan	ser tiştekî, ji bona diltijîkirina hevdu ştexalî û sehîtî kirin.Bi saetan ve me da ber hev lê dîseri me dilê yek tijî ne kir.
Berpê-bûn	hatin pê. ji serxwebûna welatekî re xebateke mezin divêt, serxwe bûn bê xebat û fedakariyê berpê nabe. naye pê.

berpêşkî	yê ko beriya esas û bingeh têt û wan bi ronî dike û sehkirina wan pê hêsanî dibe.Rêmanên berpêşkî, qeydeyên berpêşkî. [prêliminaire)
bihemd	heçî ko ne bêhemd e
bijîşk	ewê ko bijîşkî dike. bi xweşkirina jiyîna mirovan mijûl dibe û wan derman dike.
bingeh	hîm û eslê tiştekî herçend zmanê kurdî û farisî di kitkitên xwe de ji hev vediqetin lê di bingehî de digehin hev
binyan	ji her texlît avahiyê re binyan têt gotin. xanî, burc, kesr, olî, mizgeft h.p.
biyanî	herçî ko ne ji wî eslî ye ko çêl lê dikin, yanî qala wî dikin. Kurdmancin hene li şûna [biyanî] lxerîbl dibêjin. Xerîb pirseke erebî ye. Biyanî, xwerû kurdmancî ye. Xelkê welatê jêrîn jê re [bîqanel dibêjin.
bîrawer	tiştê ko hêja ye di bîran de bimîne û naye ji bîr kirin. Sala 1925an ji bo kurdan tarîxeke bîrawer e. (mêmorable)
boş	zehf, gelek. Li ser welêt baraneke boş hat.
bûyer	(m)-her tiştê ko di dinyayê de tête pê. Ev bûyereke girane ye. (Êvênernant)
cenkeştî	(m) - herçî kêştiyên ko ji bona şer hatine çêkirin. gir û hûrên wan hene. wek torpiyor, bertorpiyor, krewzor, dretnewt. (batiment de guerre)
cihderk	cihê derketinê, kaniya tiştekî. cihderka (b) lêv in, yanî dengê herfa (b) ji lêvan derdikeve.
civakî	yê civatê re girêdayî, xwe digehîne civatê, rêzikên civakî, qanonên civakî, yanî ew rêzik û qanonên ko jiyîna me a civakî digerînin
ciyok	pirsên ko mana wan nîzingî hev an wekhev in wek rêkirin û şandin.
	ç
çand	ev pirseke gelek mihim e. divêt xwendevanên me qenc bala xwe bidin û di ser zmanê xwe re bêxin. ji ber ko ev pirsa ha ne di zmanê me de ne jî di zmanên cînar de jî heye. ereban jî vê paşiyê xistine zmanê xwe. ji tevayiya ilm û hiner û pîşeyên spehî re çand têtê gotin me ev pirs ji çandinê girt. ji xwe di her zmanî de jî welê ye. ji ber ko herwekî ceh û genim bi erdê têne wer kirin, ilm û pîşe jî bi ser û mejiyê mirov têne wer kirin, çandin.

çanda ewrûpayî	tevayî û awayê zanîna xelkê ewrûpayê. em dikarin çanda kurdan jî bibêjin. pê dîrok, çîrok, stran, dîlan, medhelûk, mamik û herçî rêzik û adetên me hene têne zanîn.
cejn	şahînet. reşahî, îd. cejna te pêrûz be.
d	
dehker	rastiya tiştekî ko bi temamî û ji binî ne nas e û carinan veşartî ye ji gotina xelkî re guh mede dehkera meselê ez dizanim.
dengayî	pîşeya dengan, pê tevayiya dengên zmanekî tête seh û nîşan kirin.
dengê paşkî	ew dengê ko ji paşiya dev derdikeve
dengê pêşkî	ew dengê ko ji pêşiya dev derdikeve
dengî	bi deng re qirêdayî, pê bendewar
dengînî	tevayî û halê "dengî ", herf carkê bi şiklên xwe, carkê bi dengîniya xwe têne seh kirin
destrêj	pirseke kevn e. wekê çekên me tîr û kevan bûn û di şerî de kevankeşan kevanên xwe bi hev re dikişandin û tîrên xwe berdidan jê re destrêj dihate gotin
dibistan	ew dera ko tê de hîn dikin. di dibistana gundê me de deh zaro hene.
dilevra	dilê wî bilind û pak, çavtêr û mihirban, alîcenab.
dişwar	ne hêsanî, zehmet. Dişwar e gelek belayê xurbet, Binve, kezeba min binve lo lo' Emin alî bedirxan
dîl	ne aza, girtî, hesîr. dilê dîlen te me îşev mêvanê te me sibe ser rêka xwe me
dîlbend	ewê ko bi du an çend zmanan dizane, û pirsên zmanekî bi pirsên zmankî din dide zanîn, dilbend e. dîlbendê me her çend bi kurdmancî rind dizane lê frensiziya wî hinik kêm e.
dîlbendî	karê dîlbendan. filan kes lîbendiyê dike, yanî dîlbend e.
dîrok	pêşiya tiştekî an mirovekî. dîroka dinyayê gelek kevn e. dîroka jîna selahedîn bi serê xwe dinyayek e.
dotmîr	keça mîr. di rêzika kurdistanê de herçî torin û makul gora rêzên xwe dihatin bi nav kirin. wekî niho mîr, mîrek, pismîr, dotmîr, bêmîr, jinmîr. axa, pisaxa h.p.
doz	dehwa û daxwaz, paşiya daxwazê

	Xwelî li ser te dikim, Dest bi deng û ceng dikim. Doza şeng û peng dikim. Dehwa şerîet dikim.
duta	ta bi xwe qat e.
duta	duqat. xanîkî dutayîn. xanîkî bi du qatan
dûpaş	(n) birê bêjeyê ê guhêrbar. di bêjeya "ketin" de du bir hene "ket" û "in" "ket" rayek û "in" dûpaş e; û ev dikeve şikiline din û diguhêre ez ketim, tu ketî, ew ketin. (terminaison)
e	
ejnû	çok, kab. kurdmancin hene wek frensizan jê re (jinû) dibêjin.
erdnigarî	ilma ko bi her awayî wesfa erd û dinyayê dide; çiya, çem, deşt, bajar, tendûrek, gol, newal h.p. erdnigariya kurdistanê.
f	
fekrandin	nihêrtin, meyizandin. fedkire binihêre.
ferhengok	ferheng komela tevayiya pirsên zmanekî ye. ferhengok ferhengeke kiçik e ko tê de pirsinen wî zmanî peyda dibin. ferhenga kurdî, ferhengoka hawarê
folklor	(m)- ev bêje di eslê xwe de ingilîzî ye. lê îro ketiye hemî zmanên dinyayê. ji lewre me jî ew xistiye zmanê xwe. ji xwe kurdên qefqasê beriya me ev bêje xistine zmanê me û kitêbek bi navê "folklora kurdmancî" belav kirine. folklor tevayiya adet, çîrok û stranên miletekî ye. ew adet, çîrok û stranên ko ji nav xelkê bi derketine û di dora nifşan de bi ser ve ketine û gihaştine nifşên nû. ji xwe bêjeya folklorê bêjeke bihevketî ye û bi mana zanîn an zanistiya xelkê ye. (folklore)
g	
gelemper	tiştê ko ne xweser e, ji bo her kesî an ji bo her tiştî ye. qanûna mirinê qanûneke gelemper e; tu kes jê nafilite. bi gelemperî; bi awayê gelemper. bi gelemperî kurdmanc çiyayî ne. [qênêrat]
geşî	halê geşbûnê. geş, ew tişt e ko bi ruhnahi ye, bel û vekirî ye. Bihnûniya dewleta te geş bit, Qasî tu hebî dilê te xweş bit. Emin alî bedirxan
gewherîn	ji gewherî çêkirî, wek gewher.

guhêrbar	tiştê ko di hal û şikilekî de namîne, diguhêre û dikare biguhêre. ev bêje guhêrbar e. yanî şikilê wî diguhêre û di halekî de namîne. herwekî bêjeya "bajar." ez ji bajêr têm. tu vî bajarî dibînî. ez van bajaran dibînim. [variable]
guwah	ewê ko tiştek dît an bihîstiye, û piştre awayê çêbûna wî gora dîtin an bihîstina xwe dide zanîn.
gûmik	seriyên tiliyan, nermikên tiliyan.
h	
havîna pêşîn	meha salê a çaran. ji xwe kurdmanc mehan bi du awan bi nav dikin. bi navên ser xwe û bi navên çaxên salê. 1.Adar [Bihara pêşîn] 2.Nîsan [Bihara navîn] 3.Gulan [Bihara paşîn] 4.Hizêran [Havîna pêşîn] 5.Tîrmeh [Havîna navîn] 6.Tebax [Havîna paşîn] 7.Îlon [Payîza pêşîn] 8.Çiriya berî [Payîza navîn] 9.Çiriya paşî [Payîza paşîn] 10.Çileya berî , kanuna berî [Zivistana pêşîn] 11.Çileya paşî , kanuna paşî [Zivistana navîn] 12.Sibat , gecko [Zivistana paşîn]
hepo	şehê hesinîn, pê girên mehfûran tên şidandin.
hevok	[m] ji her birê komekê re hevok dibêjin. komek carina jî ji hevokeke bi tenê tête pê. di her komekê de herçend lêker hene ewçend jî hevok peyda dibin. komekine bi yek hevokê derew sêwî ye. baran dibare. gurqîn çû welêt. komekine bi çend hevokan ez bawer dikim; ko xwedê heye. [proposition]
hevol	ol ew tişt e ko mirov pê ewle û bawer e. ola zerdeşt, ola mûsa. perîcar em jê re diyanet dibêjin.
heval	yên ko ji olekê ne.
heyber	[n]-her tiştê ko xwediyê heyînekê ye; rihber, ne rihber. heyberên tebîetê. (objet, être)
heyîn	halê hebûnê. heyîna xwedê ji mêj ve ye û abadîn e.

hêman	[n]-esas an rikinên heyînekê. ew tev de heyînekê ditînin pê, lê bi xwe ji hev de nakevin; yanî ew heyberîne sade ne û ne hevedidanî ne. pêşiyan digot hêmanên tebîetê çar in ax, av, agir û hewa. [êlêment]
hêsanî	ne dişwar. ji bona herkesî zimanê wî hêsanî ye, ne dişwar e.
hingûr	piştî êvarê, destpêka şevê . şeva terî ji hungirê kifş e.'
j	
jînenigarî	awayê jiyanê û tevayiya biserhatiyên mirovekî jînenigariya wî ye.
k	
kamiran	yê ko kama xwe dirane, pêş ve dajo. kam bi xwe miraz e.
kat	di kitêba zerdeşt de lajê an stranin hene. ji wan re kat têt gotin. katên zerdeşt.
keştî	[m]- jê re bi hin ferqan gemî û vapor jî dibêjin. keştî xwerû kurdmancî ye.
keştîvan	peyayên ko di keştiyê de dixebitin û wê bi rê dixin; mîna kelekvan. [bateau]
kevandin	mîna kevanê tewandin û li erdê xistin.
kevnar	kevnar her tiştê kevn, lê ewçend kevn ko dema çêkirin û danîna wî ji me dûr e, ji me re ne nas e, di zemanê pêşiyan de çêbûyî, ne nûjen.
kotekî	tiştekî bêhemd, bi zorê, bivê nevê. ez ne diçûm, kotekî ez birim.
kutakirin	xelas kirin, qedandin. me dersa xwe kuta kir. dersa me kuta bû.
kûvan	êş, kul, keser. Sed ah û kûvan û keser, Heft eyn û lam çûn hicretê. Feqehê teyran
l	
lavelav	ji levayiyê têt, li ber geriyan. lavayî kirin. wekê mirov ji xwedê lavayî dike û daxwaza xwe jê re dibêje ji wê daxwazê re [lavelav] tête gotin
liservebûn	naskirin, karin bi nav û nîşan kirin, ji hev derêxistin. bijîşk li ser nexweşiya min venebû, yanî nikari bî bizane ez ji çî têşihim, nexweşiya min çi ye. ez carkê hatibûm vê derê, lê niho liservenabim. bijîşk bi ser nexweşiya min venebû.
m	

med	miletekî kevn e. miletekî arînijad e. med medeniyeteke mezin anîne pê. kurd ji medan dahatine, kurd zarowên medan in.
mehdik	xelkê botan dibêjin. kurdmancin hene jê re landik, hinên din dergûş dibêjin.
mêvanxane	xaniyê ko mêvan û rêwiyan bi pere dihewînin. wek odeyên gundên kurdmancî. lê bi vê ferqa ko odeyên me herwe ne, mêvanxane bi pere ne. bi frensizî [otel] dibêjin.
Mijar	[m]- tiştê ko esasê nivîsandin an axaftinê ye. mijara hawarê a bingehîn zmanê kurdmancî û pêşveçûna wî zmanî ye. mijara vê kitêbê şerên kurdistanê ye; yanî tê de qala şerên kurdistanê dikin. [sujet]
mivro	mirovê netevav, tiştekî wî kêm [nîv mirov] her wekî kor û kulek.
n	
nependî	cihê ko kes lê nîne, ne sêpila xelkê ye. ji pandinê têt, cihê ko ne pandî ye, lê napên. nepenî jî têne gotin.
neyîn	halê nebûnê. heyîn û neyîna wan wek hev in. ji heyînê ketiye neyînê.
nêrevan	[n] yê ko guhdariya tiştekî dike, lê kûr dinêre û bala xwe dide; nêrevaniyê dike. nêrevanên siyasî, balafirên nêrevaniyê. [observateur]
nifş	çêliyên zemanekî û zikekî.
nijad	tevayiya pêşî û paşiyên mal û miletekî. her milet vedigere nijadekî û çend milet di nijadekî de digehin hev. herwekî kurd û ecem ji nijadekî, ji reyekî ne. her du jî ji nijadê arî ne.
niktezan	niktebêj, ewê ko nikteyan dizane û dibêje. filan kes niktezan e. behvan niktebêj e, nikteyan dibêje.
nikte	ew gotin e ko mana wê ji bona herkesî ne kifş e. têgehiştina wê hinek diswar e. bi awakî welê lihevhatiye ko mana wê yekcar rast mebe jî dîsan kêfa mirov jê re têt. ji xwe spehîtiya wê jî di wê de ye. herwekî xwendevanên me dizanin navbera Şêxê Barzan û hikûmeta Iraqê şer e. kurdên Barzan vê paşiyê çend balafirên Iraqê daxistine. di nav zabitên balafiran de ingilîz jî iraqî jî hebûn. barzan Iraqî kuştin û dest bi ingilîzan ne dan. xelkî ji Şêxê Barzan pirsîn te çire iraqî kuştin û ingilîz hiştin, iraqî misilman, ingilîz file ne; diviya bû tu ingilîzan bikujî û iraqiyan hilînî, şêxê ciwan û niktezan li wan vegerand û got min jî lewma kuştin. ji ber ko ez naxwazim xirabî li xelkî bikim. min misilman kuştin, ew bûne şehîd û bi destê min çûne bihuştê, min ingilîz bikuştana, ji lewre ko file ne bicûwana dojehê.

nimînende	evê ko heyînek an heyîna tiştekî dinimîne, raber dike.
	nivîsanok bi du manan e; tevayiya nivîsevanên rûjname an kovarekê, koma nivîsevanan. hevind ji nivîsanoka hawarê ye, yanî ji koma nivîsevanên wê ye.
noqar	(m)- keştiya ko noqî avê dibe û di bin avê re diçe. noqar cenkeştiyek e, tê de top û torpîl hene. Dûrebineke wê heye ko di ser avê re dimîne. kumandarê noqarê pê guhdariya keştiyên dijmin dike û gava ew wan dibîne noqar dertêt rûyê avê û li wan dixe. (sous marin)
nûçe	(m)- itiştê ko ji nû ve qewimiye. nûçeyên şer, nûçeke derewîn, li gora nûçeyên radyowê di şeşê nîsanê de elmanan drêjî yewnanistan û yûgoslavyayê kirine. (nouvelle)
nûjen	nûjen, herçî ko ji nû ve hatiye çêkirin, çaxa çekirin u danîna wî ji me ne dur e, ji me re nas e. ne kevnar. 328
p	
parîz	bexçeyê bihnûn û kulîlkan, xemilandî û lêkdavî. bi frensizî jê re (park) têtê gotin.
paşkî	her tiştê ko ji paşiyê ye.
parkît	(m)- kîta ko dikeve paşiya bêjeyekê û mana wê diedilîne. (xew- xewar. Mêr- mêranî, mal- maldar) di bêjeyên (xew,-ar, mêranî, mal-dari de [ar, anî, dar) parkît in. [suffixel
pejirandin	ji tiştekî re ko têt dayîn an gotin herê kirin û pe ve çûn, qebûl kirin.
pend	şîret e. pendên ayîna kurdaniyê. ew pendên ko mirov di ayîn û xebata kurdaniyê de divêt pêve biçit, kar û xebata xwe li gora wan saz bikit.
pêrkît	(m)- kîta ko dikeve pêşiya bêjeyekê û mana wê diedilîne. (bûn- vebûn, kirin- rakirin, anîn- hilanîn) di bêjeyên [vebûn, rakirin, hilanîn] de vera. hil" pêrkît in. (prefixe)
pêşkî	her tişte ko ji pêsiyê ye.
pispor	pispor mirovê zana ko zanahiya xwe di zanîneke de kûr xistiye, le hûr nihertiye û di kitkitên we gihaştiye.
pronivîs	her tişte pêkhatî, nivîsandî nenivîsandî, ko awa u rêveçûna xebat û karekî nîşan dide, û berî destpêkirinê têt çekirin: me pronivîsa xebata xwe pêkeni, êdin divêt ko em dest bi xebata xwe bikin.
q	
qebalewî	bi qebale, û gora dilxewaz an lihevhatinê cêkirî, ne kotekî
qelemrew	tevayiya erd u welatên ko di bin deste dewleteke de ne.

r	
raman	dan serê xwe. fikirîn jî tête gotin, le ev ne bi kurdmancî ye. Raman kurdmanciyeke xwerû ye, lê di nav kurdmancan de kêm bûye. ji ber ko zû ve ye me dev ji ramanê berdaye. ma em qet diramin û didin sere xwe gelo halê me dê bibe çu?
ravekirin	1. ji bînî ji rayî vekirin û dan zanîn. 2. ji rayî vekirin, pês çavan xistin û dan zanîn; îzah kirin.
rawes	(m)- hale rawestan û sekinîne. tiştê destpêkirî qut kirin û sekinîn. ev der cihê rawesê ye. 329
rayek	(n)- birê bêjeyê ê neguhêrbar. di bêjeya "ketin" de "ket" rayek e û tucaran naguhêre. ez ketim, ew dê bi-ke-ta, ez ket-i- biwam ew ket-i bû. (ra-dicale)
rehakar	ewê ko rehayê, xweşiyê dide.
rêman	[m] fikra ko me der heqê tiştekî heye. tu rêmana mêraniyê di wî de nîne. (notion)
S	
serpilkî	ne ji binî, ji rû û ser, ji derve û dûr. ez filan kesî serpilkî nas dikim, yanî navbera me de nasî hebe jî ne ewçend kûr e, ez wî nas dikim lê nizanin çi mirov e, qenc e. xirab e.
ş	
şandiyar	[n] mirovê ko ji stasyoneke radyowê nûçeyan û tiştine din diweşîne û belav dike. di radyowa rohelat de şandiyarê kurdî li heftê du caran bi kurdmancî diweşîne.(speakert.emetteur).
t	
tar û po	benên tevnê yên drêjahî û pehnahî.
têgehiştin	qenc fehm kirin û berketin. herçend tu bibêjî jî ew tênagehişt.
têvel	ne ji yek cins û celebî, ji cinsine ji hev cida û biferq, ne weke hev. ordiwa ingilîzan ji eskerine têvel bihevketî ye. [diffêrent)
tîp	şikl, texlît, niminendeyê şiklekî. tîpê her miletî cihe ye. tîpê kurdan ji tîpên din bi hin wesfan tête veqetandin. tîp û (pit) welê dimîne ko ji yek rayî ne. pit, bi mana kîçikê her tiştî ye. piçik pitik, piçkok, pitek h.p. kurdmanc wekê banî jinên xwe dikin dibêjin [pitê) yanî kiçikê, spehyokê. dîsan heye ko [pit] û pirsa frensezî [petit) ji hev ne cuda ne.
tol	evd. evdîn, heyf.
v	

vejandin	ji mirinê anîn jiyînê. ji nû ve jiyîn dayîn. şerha xemidil bikim fesane, zînê û memî dikim behane. nexmê we ji perdeyê derînim, zînê û memî ji mû vejînin, Ehmedê Xanî. 330
vekît	[m]- awa û şikilê nivîsa nd i na bêjeyan û terzê bihevebûna wan. vekîta gurgîn qenc e yanî gava dinivîsîne xeletan nake û her bêjeyê weke xwe û rast din ivîsîne. ez vekîta vê bêjeyê nizanim; yanî ez nizanim ev bêje çawan tête nivîsa ndin. [dictêe)
vekîtandin	ji yekî re ti ştek xwendin an gotin û ew tişt jê re dan nivîsandin. tu ji min re vekîtlne ezê binivîsînim. [dicter)
vên	bi tevayiya xurtiya dilê xwe xwestin û li ser sekinîn, pê biqerar bûn. rehmetî xanî dibêjit: sifatên di seb'e ji bo zilcela bizan heft in ey arifê pur kemal; xweşi, şîn û zanîn û vên û kelam bihîstin digel dîtî bû temam.
vêsih	(m) di halekî de mayîn û tê de ji rawesê kêmtir sekinîn. te di vê vêsihê de dirêj kir. (pose)
vêsihandin	rahet kirin. xwe vêsihandin, xwe rahet kirin e
w	
weşînek	[mj- karê belavkiri nê, herwekî di radyowê de. weşîneka kurdî nîv saet dom dike, di vê wesînekê de şandiyar nûçeyên dinyaye dide zanîn û pişt re dest bi pronivîsa stranê dike û çend qewanên kurdmancî digerîne [emission)
x	
xeberdox	ewê ko bi nav û navê çendekên din, ber hemiyan ve dibêje.
xeberdoxî	xeberdox-bûn e.
xwenda	her kesê ko xwendin û nivîsandinê dizane xwenda ye.
xwendewar	iw kesê ko gelek xwendiye û di vî warî de xwedan behre bûye.
y	
yekbûn	yekbûn jî wek yekitî ye. lê di yek bûnê de ew tiştên an kesên ko hatine lihevanîn an dayîn hev, dibe ko ne ji yek rayi bibin û rûjkê ji hev vebin û veqetin.

yekitî	yekîtî, pêk û lihevanîna kitkitên tiştekî ko di hîm û bingehên xwe de ji yek rayî ne, ne cuda ne. ko bi yekîtiyê digehin hev û bi tevayî heyînek ditînin pê, û êdin ji hev venaqetin. 331
z	
zar	zman, birê zmanekî. di zmanê kurdî de sê zar hene. zarê dumilî, zarê lorî û zarê kurdmancî.
zarawa	di nav yek zarî de awayên gotinê û bilêvkirinê.
zendavesta	vek her pêxember Zerdeşt jî xwedan kitêb bû. zendavesta navê kitêba wî ye.
zendî	zmanekî kevn e. zmanê me, zmanê kurdî jê hatiye girtin, yanî eslê zmanê me zendî ye. Zenda vesta bi zmanê zendî hatiye nivîsandin.
zerdeşt	berê kurd zerdeştî bûn. zerdeşt pêxemberê wan bû. Ehmedê Xanî ko pê dizanî bû, di [zîno-mem) de bi beyta jêrîn ve li zerdeştbûna kurdan işaret dikit û dibêjit malê xwe ji rengê qewmi- zerdeşt da agir û gaziya xwe rahişt. Ehmedê Xanî
zmanazîn	tevayiya qeydeyên zmanekî zirnazîna wî zrnanî ye.
zîvarî	belengaziya mirovên mezin û dewlemend.
zûbîrbirî	xurtiya zû bîrbirinê, filan zûbîrbir e, zû bîr dibe, têdigehe, dizû bîrbiriyê de xurt e. 332

FERHENGA

KAMÊRAN SILÊMAN BOTÎ

FERHENGA KAMÊRAN

kurdî- kurdî

Weşanxaneya Spîrêz

2006

https://zanistvan.wordpress.com/

FERHENGA KAMÊRAN

kurdî- kurdî

Kamêran Silêman Botî

Weşanxaneya Spîrêz

2006

A

a	1.pîta êkê ji abeyê. 2.bersivdana eyînî[erênî] anku belê. erê.3. dema axivtinek ne ron bit û mirov bixazit bihêt dubarekirin. ş. gavan yan xwedî çevrî, gare((çêl û ga) jibo hawi(kirin, serrêkirin yan vegerandina çêlekan dibêjin.: a were çêlê!.
abad	(n,kevin.nêr) ***kevin*** avayî.
abdar	(n.x.nêr) hesp.
a be	rêzkirina pîtêd kurdî ji a ta z .zanîna rêzkirina pîtan : abêya kurdi ji 31 pitan pêk di hêt.
abone	(n.x.mê) parek vebirî û bêkute mirov di dit partî yan dezgehekî ko endamê wê bit.:aboneya mehane, aboneya sanale û htd.
abonedan	(k.jn.l.mê) weke endamek aboneyan di de. : ez mehane 10 dînar abone di dim dezgehê. :heger aboneyê ne dî nikarî bibî endam. (k) bn: dan.
abor	(n.x.mê) destgirtin.
abori	(n.x.mê) 1.destgijrtin, kêm mezaxtin 2. ti(tê têkilî bi kirî û firotinê ve hebit.
aborînas	(n.l.dz) bn: abrîzan.
aborîvan	(ndar.dz) bn : aborîzan.
aborîzan	(n..l.dz) mirovê pispor û (areza di ware aborî da.
aborkirin	(k.jn.l.mê) aborî têda kirin. kêm mezaxtin. destgirtin. (di vêt em aborîyê[aborê] di pareyê xweda bi kin, dako bi karin xanîyê xwe ava bi kin. (k) bn: kirin.
adar	(n.x.mê) meha êkê ji biharê, serê sala kurdi. ***pend*** :adarê me(ik li darê ne li vêrê li beriya (ingarê. ***pend*** :avdar naçit bê gul.
ade	(n.x.mê) paqijkirina çandininê ji gîyayên bê mifa.
adekirin	(k.jn.l.mê) jinavbirin û derînana gîyayê bi ziyan ji nav çandinê. : rezê xwe ade kir. baxî ade bi ke. (k) bn: kirin.
adekirî	(hk.l.çewa) zevî, çem yan baxê ji gîyayê ziyandar hatî baqijkirin. :zevîya adekirî. ev reze yê adekirî ye.
adem	(n.x.nêr) ékemîn babkalkê mirovan. adem û hewa.
ademzad	(n.dar.dz) mirov. meriv.
adî	(n,x,nêr, hn.x.çewa), 1.giyandarên biçûk yên jehirdar wek dûpi(k, zîvzîve,tevipîrk,…htd. :adîyekî yê pêveday. 2. dirinde.
ADK	(kurtkir) ajansa dengubasên kurdistanê.dezgeha ragehandin û belavkirinê li kurdistanê.
adodik	(n.dar.mê) hesinek dev zirav û tîje bi destikekê darî ve kirîye jibo derînan kengir û serikên gîyayên xwarinê. hadûd.
afat	(n.x.mê) derd, kovan, nexwe(î.: afatek dê bi serî hêt çunkî mirovekê ne hecimtîye.
aferin, pesin dan , aferin	(alv.pesindan) destxwe(i , keyf pê hatin, tu di xandkna xweda serkefti.

afirander	(n.dar.dz) kesê afirandinê diket.
afirandi	(hk.dar.çewa) hatîye afirandin.
afirandin	(k.jn.x.mê) ti(tê nû çêkirin. hizirên nû peydakirin.avrandin.(k) bdn: ez di afirînim em di afirînîn, tu di afirînî hûn di afirînin, ew di afirînit[…ne] ewan di afirînin. pr: dê[bi] + bdn. bdb : di afirand, di afirandin. db,dûr :afirandibû. ….bûn.(f) : bi afirîne, bi afirînin.
afret	(n x, m) niv(ê mê , jin. pîrek. kulfet.
afrîka	(hk.cih.cugrn) kî(wera afrîka. welatên afrîka.
afrîkayî	(nej,n.dar.dz) mirovê ji afrîka.
afrîkî	(n.nej,n.dar.dz) 1. mitayê ji afrîka. 2. mirovê afrîkayî.
agah	(n.x.mê) ageh.
agahbûn	(k.jn.l.mê) hi(yarbûn. agehbûn. (k) bn: bûn.
agahdar	(hn.dar.çewa) agehdar.
agahdarbûn	(k.jn.gl.mê) agehdarbûn. (k) bn: bûn.
agahdarî	(n.dar.mê) agehdadrî.
agahdarkirin	(k.jn.gl.mê) agehdarkirin. :berî tu herî navendê min agahdar bi ke!. (k) bn: kirin.
agahker	(n.dar.dz) agehker.
agahkirin	(k.jn.l.mê) agehkirin. (k) bn: kirin.
ageh	(n.x.mê) hay. nûçe. peyam.
agehbûn	(k.jn.l.mê) hi(yarbûn. hestkirin. (k) bn: bûn.
agehdar	(hn.pesn,dar.çewa) haydar
agehdarî	(n.dar.mê) hay ji bûyerekê heye.hay.
agehdarkirin	(k.jn.gl.mê) hi(yarkirin. haydarkirin.:ez dê te bi encamên dawîyê agehdar bi kim.. (k) ez agehdarim, em agehdarin tu agehdari hûn agehdarin ,ew,ewê agehdare, ewan
agehdarin.	(k) bn: kirin.
agehker	(n.dar.dz) kesê ku mirovî haydar dike, hi(yar dike.
agehkirin	(k.jn.l.mê) hi(yarkirin. haydarkirin. (k) bn: kirin.
agehî	(n.dar.mê) dezgehên agehdar kirinê.hay jê hebûn. :min agehi ageh ji te heye.
agir,	(n.x. nêr) germîyeke bi reng, hilim û dûkêle, pileya wî bilinde,jibo têhin û germê bi kar di hêt ***pend*** :agir berbo mala direwini, kesê bawer nekir. ***pend*** :agirê ji dehmena mirovî.
agirdiz	(nl.mê) volkan. borkan. girkan.
agirkirin	(k.jn.l.mê) hilkirina agirî. agir berdanê. (k) bn: kirin.
agirperês	(nl.dz) yê agirî pîroz di bîne û di perêsit.
agirperistin	(k.jnlmê) bawerî înan bi pîrozîya agirî. (k) bn: peristin.
agirvan	(n.dar.n) 1.kesê hilgir, xudan yan karê agiri dike.2 .navê mêran.

ah ,	(pêrb) ***rêzman*** alavê dax û kovanê. ax, nexwe(iî, pe(êmanî, u mixabiniyê bi kar di hêt : ah bo welati.
aha,	(pêrb) ***rêzman*** alaveke jibo hicmetibûnê bi kar di hêt. :aha min zani ! aha min dit!. aha ew tu bûy te têlefon kirî!.
aheng	(n.x.mê) bîranîn. cejin.govend. sema. : evro ahenga newrozê ye. :ahenga me geleka dilveker bû.
ahenggêran	(k.jn.l.mê) ahengkirin. :hersal li 21 ê adarê gelê kurdistanê ahengan di gêrin. (k) bn : gêran.
ahengkirin	(k.jn.l.mê) saxkririna bîranînan. gêrana cejin û ahengan. (k) bn: kirin.
ahengvan	(n.dar.dz) kesên ku pi(ikdarin di ahengê da. xwendîyên ahengê. : ahengvanên hêja em bi navê tîpa mûzîkî û dengbêjan pêrgînîya we di kin.
ahên	(n.x.mê, alv.keser) 1. axîn. dax. 2. navê jinane.
ahîn	(n.x.mê) 1. hesin. asin. bihêz.2. axînk. nalîn. keser. 3. navê jinane.
aho	(n.x.mê, alv.hêrs), 1.aso ,dîtina ji dûrve.2. alaveke bi kar di hêt, dema mirov çend barekirina gotinekê ve hêris di be. helo. hê. ho. : aho ma ez bi kêre di peyvim.
ahû	(n.x.mê) asîk. mamiz. xezal.
ahûramazda	(p.l) ***kevin*** xweda.xudayê dîna behdînî [zerde(t].
ajans	(p biyani n,x mê) dezgehên ragehandin û belav kirinê.
ajawe	(n.x.mê) têkvedan ,çandina tovê duberkiyê.
ajaweçi	(hk.l.çewa) kesê hez ji têkvedanê, ajawê dike.
ajel	(n.x.m) giyandar. giyanewer. ginawur. lawir.
ako	(n.x.nêr) navê mêrane.
akordiyon	(n.biyan.mê) amêrekê mûzîkê ye.
akrê	(hk.cih,cugr,n) bajêrek ,ciwan û kevnare,li kurdistana iraqê.
akrobat	(nbiyan.dz) bn: lêbûk.
al	(n .x.nêr) la , rex, teni(t, tî :ez li alekî, tu li yê dî.
ala	(n.x.nêr) perokê welat yan dezgeh wek nî(ana (sinbola) xwe bi kar di hînin, perçem, alaya kurdan kesik, sipî sor û zere.
alan.	(n.x.nêr) 1. evîndareke di dastana memê alanda hatiye.2 navê kurane.
alandin	[tê alandin] (k.jn.x.mê) li dor alandin, dor zivrandin. : lewendî di zendên xwe alandin. :destên xwe têkalandin. :iîtik di bejna xwe aland. :werîs di darê di alînin. (k) bdn : ez di alînim em di alînîn, tu di alînî hûn di alînin, ew di alîne[…it] ewan di alînin. pr :dê[bi] alînim, di alîne. bdb : di aland, di alandin. db,dûr: alandibû, alandibûn. (f): bi alîne, bi alînin.
alav	(peyv.x.mê) ***rêzman*** ji pîtek yan pitir pêkhatîye,jibo girêdana risteyan (hevokan) bi kar di hên.wek : li, ji, jî, cem, û,yan,û htd.amêrên jibo ti(tên sazî bi kar di hînin ; wek çekuç, das, kartîk, amêrê tirombêlan û htd.
alban	(netew,n.dz) xelkê albanya.
albanî	(netw,n.dar) 1. mitayê albanya. 2. xelkê albanya. : mamostayê me di kûka xwe da albanî ye.
albanya	(cugrn. hk.cih) welatekê ewropayî ye. : alabanya welatek pir xwe(e.

alif	(n.x.mê) alîka giyandaran.
alifdan	(k.jn.l.mê) alif danan ber caneweran. me alifê daye kewalan. (k) bn: dan.
alizandin	(k.jn.x.mê) 1. mirov davekê di hev bi alîne, bi alizînit. : te davên dezî yên di alizandîn. 2. alozkirina karî. zehmet êxistin. karê me ne alizîne !. (k) bdn : ez di alizînim em di alizînîn,tu di alizînî hûn di alizînin, ew di alizîne[…it] ewan di alizînin. pr : dê[bi] + bdn. bdb : di alizand, di alizandin. db,dûr: alizandibû. … bûn. (f): bi alizîne, bi alizînin.
alizîn	(k.jmê) hilçinîn. dinavêkda kevtin. davik alizîn.
alî	(n.x.mê) rex. teni(t. kêlek. : were vî alî (bi) rûne.
alîgir	(hn.dar.çewa) kesê ku aliyê mirovi digirit,yan girêdayî bi keseki , partekê yan desteyekê ve. :ew aligirê ……ye. tagir.
alîgirî	(n.dar.mê) tagirî.
alîgirîkirin	(k.jn.gl.mê) mirov tayê yekî bigire. (k) bn: kirin.
alîgirtin	(k.jn.l.mê) tagirtin. tagirîkirin. (k) bn: girtin.
alîk	(n.x.mê), xwarina giyandaran. :hespi alîka xwe xwar. :alîka bizinan. alif.
alîkar	(hn.l.çewa) 1. kesê ku aliyê mirovi bi girit .harîkar. xudê alîkar bit. 2. navê kurane.
alîkarî	(n.l.mê) harîkarî. supas jibo alîkarîya te.
alîkarîkirin	(k.jn.gl.mê) harîkarîkirin. .:tu di karî alîkarîya bavê xwe bi kî?. (k) bn: kirin.
alîkdan	(k.jn.l.mê) xwarin dan lawiran. alîkê bi de pezî. gavanî çêl alîk dan.
alîkirin	(k.jn.l.mê) harîkirin. (k) bn: kirin.
alînok	(n.l.mê) 1.zevîya nokan.2. pirtên nokan.
alîstin	(k.jn.x.mê) dema mirov xwarinekê bi ezmanî tam bike û bi mêje. : zarokî tilîn xwe di alîstin. seg sênîka xwe di alîze.(k) bdn: ez di alîsim em di alîsîn, tu di alîsî hûn di alîsin, ew di alîse, ewan di alîsin. pr: dê bi +bdn. bdb : di alîst, di alîstin. (f) : bi alîse, bi alîsin.
aloz	(hn.x.çewa) iepirze, (epilî, yê ku rê liber berze. : ez gelek alozim û nizanim dê çi (bi) kim..
alozbûn	(k.jn.l.mê) iepilîn. evro babo glek ê aloz bû, karên wî hebûn.(k) bn: bûn.
alozî da,	(n.dar.mê) asteng. iepirzeyî. :pir alozî kevtin di rêya min lê min xwe jê qurtal kir.
alozkirin	(k.jn.l.mê) iepilandin. :wwe aloz neke ez dê çim. (k) bn: kirin.
alûle	(hn.dar.çewa) rêya rik û bi çepûçîr.: eve rêyek a alûleye, em ni karin lê bi çin.
amade	(peyv.x.çewa) berhev. :ez yê amade me di gel te bi hêm.
amadebûn	(k.jn.l.mê) berhevbûn. :çima duh tu li civînê amade ne bûy?.(k) bn: bûn.
amadekar	(n.l.dz) yê ku amade di ket. : ew bi xwe amadekarê(ahîya xwe ye.
amadekarî	(hk.l.mê) berhevî.
amadekirin	(k.jn.l.mê) berhevkirin. (k) bn: kirin.
amadeyî	(hn.x.çend,n.dar.mê) berhevî, rêzên pi(tî sêyê qonaxa xandinê. :azad li rêza (sêyê,çarê, pêncê,(e(ê) ye.

aman	(n.x.mê) kelûpelên xwarinê.sênî, qazan, tirar, kefçik, mencel û htd. : pi(tî xwarinê amanan di (ûn.
amanc	(n.x.mê) armanc.
aman!û	(karn.l.dz) kesê karê wî (û(tina amanan.
aman!ûk	(n.l.nêr) ti(tên amanan pê di (ûn. lîfikên amanan. :ha bo te aman(ûkî perdaxê pê bi (û.
amar	(n.x.nêr) serhijmar, serjimêr, proseya hijmartina welatiyan : kurdistan ji ş0 milyonan pitire.
amed	(hkc.mê) diyarbekir, bajêrek mezin û diroki ye, paytextê kurdistane.
amêdî	(hkc.cugr,n.dz) 1.bajarek kevnar û dirokiye, cihê , mîrgeha badinan, liser kevirekî hatiye ava kirin.2. xelkê amêdî yê.
amêr	(n.x.nêr) amraz, bo ti(tên teknolocî bikar tê, kelûpelên pî(esazî, hinde caran wek : kesên xwefiro(û darsest amêrê destê dujminane. alav.
amo!kirin	(k.jn.l.mê) diledildan.tenakirin. hawî(kirin. amo(kirina zarokan.bn : kirin.
an	(pêrb. pêvegir) alaveke jibo desestnî(ankirinê bi kar dihêt. :ev ti(te bo wîye an bo wêye, yan. an na çit a(î an dê a(vanî kujit. ang ; mirovê serhi(k û xirabkar.
ananas	(n.niyan.mê) ***fêqî*** core fêqîyeke, mezin (êwe berasîye, tam xwe(û (riîne.
ananas	
ane, anne,	(pêrb) ***rêzman*** alaveke jibo misogerîyê di pirsin. :dilovan li male an ne ?. :dê çî bajêrî anne?.
ango	(pêrb. l) ***rêzman*** alavek girêdanê ye, jibo hevber kirinê bikar tê, mebest jê. bi gotineka dî. :ez wî di nasim, ango nasê mine.
anîn	(k.jn.x.mê) veguhaztina ti(tî ji cihekê bo yê alê xwe :min pere bi xwere ne anî. : te jin anîye ?. înan. (k) bn : anîn, înan.
anînziman	(k.jn.l.mê) derbirîn. :ez nizanim çawa dil(adbûna xwe bi hînim ziman jiber hilbijartina barzanî jibo serokatîya kurdistanê.
anko	(pêrb) bn :ango.
ap	(n.x.nêr) 1.birayê babê. 2.jibo rêzgirtin dibêjin kesên ji xwe mezintir.
apo	(hd.dar.nê) gazîkirina birayê babê yan mirovê ji xwe mezintir. mamo.
apoçî	(n.dar.dz) kesên ser bi partîya pkk ê ve.
aqar	(nx,n) çûl, derveyî gund û bajêran. :iivanî pez berda(bire) aqari. : ez pir hez ji geryana li aqaran di kem. : aqarê gundê me.
aqil	(hn.x.çewa) jîr ,têgehi(tî, zîrek. :ew kurekê gelek bi aqile. ***pend***:kar bi aqilî tê kirin. ***pend*** :aqilê sivik barê girane. ***pend*** :aqilî ji bê aqilan bigre.***pend*** :aqilê xirab, rêya xirab dide ber xodanî. ***pend***:aqil di seran daye , ne di ruyan daye. ***pend***: aqilîl hebit,ne ciwanî. ***pend*** :aqil xwe(male ,bo xodanî kemale. ***pend*** :aqilê bi hîvîya xelkî herê pe(êmane.*pend* :aqil tanca(kulav) zêrîne, lê di serê hemû kesan da nîne.
aqilane	(hk.dar.çewa) serederîkirina dirist û jîrane.
aqilcihû	(hn.l.çewa) mirovê mîna cihûyan bi aqil û zana.: seyad mirovek aqil cihûye.
aqildan	(k.jn.l.mê) kesê (îret û gotina çak di de xelkî. (k) bn: dan.

aqildar	(hn.dar.çewa) kesê bi aqil û (areza, zirek. xwedî ho(xwedî aqil. jîr. :aqildara malê. aqildarê gundî.
aqilfiro!	(n.l.dz) kesê aqilî di dit.
aqilfirotin	(k.jn.l.mê) aqildan. (k) bn: firotin.
aqilgirtin	(k.jn.l.mê) weke mirov aqilî ji yên zana werdigire. ***pend***:aqilî j ibê aqilan bi gire.(k) bn: girtin.
aqilmend	(n.dar.dz) aqildar.
aqilsivik	(hn.l.çewa) bê aqil. mejîhi(k.
aqilsivikbûn	(k.jn.gl.mê) dema aqilê mirovî kêm dibe. :dapîra wî weke berê ne maye, aqilê wê sivik bûye!.(k) bn: bûn.
aqilsivikî	(n.l.mê) bê aqilî.
aqilsivikkirin	(k.jn.gl.mê) bi qutan û birîndarkirina yekî dibe egera dînbûna wî. (k) bn: kirin.
ar	1 (n.x.nêr) toza ji hêrana genim, ceh,…htd, peyda dibe ko hevîr di kin nanî jê çê di kin. arê genimî. arê nokan. arê cehî. **ar** 2 (n.x.nêr) agir.
aram	(hn.x.çewa) 1.tena . bêdeng. hedar. :rew(a welat ya arame. 2.nave kurane.
arambex!	(n.l.dz) yê ko aramê di de, di bex(e.
arambex!în	(k.jn.l.mê) aramdan.
arambûn	(k.jn.l.mê) tenabûn. hawî(bûn. (k) bn: bûn.
aramdan	(k.jn.l.mê) yê ko aramê di de.(k) bn: dan.
aramder	(n.dar.dz) arambex(.
aramgeh	(n l, mê) cihê tenahî û aramîyê, pitir ji bo gor û goristanan bikar tê : aramgeha wî ya dawîyê.ang; goristana lê hatî ve(arin.
aramî	(hn.x.nêr) tenahî, xwe(î, bê arê(e.
aramkirin	(k.jn.l.mê) tenakirin. hawî(kirin. (k) bn: kirin.
aramxane	(n.dar.mê) cihê aramîyê, nemaze jibo pîran.
arandin	,(k.jn.x.mê), iarandin. azirandin. iarandin, çelengkirin, torekirin , ge(kirin. iore(ê bi (arînin, mraniyê bi arînin.(k) bdn:ez di arînim, em di arînin,tu di arînî hûn di arînin,ew di arîne(di arînit) ewan di arînin, pr: dê bi + bdn. bdb: di arand, di arandin. db,dûr: arandibû, … bûn. (f) : bi arîne, bi arînin.
ararat	(cugirn.) agirî, çiyayek bilind ê girkan(kanî agir) ,(ore(an û berxwedanê navdare. 2. navê kurdistanê ye bi kurane.
araste	(n.x.nêr) sent.
arastekirin	(k.jn.l.mê) berê wê dan sentekê. (k) bn : kirin.
arav	(n.l.mê) avar. : arav dana ber bizina nesax.
araz	(n.x.nêr) nave çemek, (rîbar) di keve azerbaycan, pi(tî rêpîvana mezin ya nemir barzanî û pê(mergên di gel wî da, li vî çemî derbazî axa sovyetistana berê bûyn, navdengê wî di nav gelê kurd da belav bo, bo dastaneka dîrokî û sedan kur û keç bi wî di hên navkirin, ko gelê kurd (anazîyê pê di ke.
arçeng	(n.dar.mê) cihê yekgirtina hestûyê lama ser û binî ya mirov û giyandaran.
ard	(n.x.nêr) ar. : ardê genim, ceh û htd.

arezo	(nx,mê), 1. vîyan , hez. :arezoya wî xandina kitêbên dîrokî ye.2. navê keçane.
arê!e	(n.x.mê) alozî, giriftarî. asteng. :arê(eya avê li duhok hat care kirin. :te arê(eyeka mezin jibo min çê kir.
arik	(n.dar.mê) 1. arê ji mi(arkirina daran peyda di bit.2. arê genim, nok, piskêt. toz û htd.
arî	1 (n.x.mê) alîkarî. harîkarî. **arî** 2 (n.x.dz)1. nejadekê kevin e miletane , jiwan gelê kurd, 2. navê kurane.
arîkar	(n.dar.dz) kesê alîkarîyê dike. alîkar.
arîkarîkirin	(k.jn.gl.mê) alîkarîkirin. (k) bn: kirin.
arîkarî	(n.dar.mê) alîkarî.
arînejad	(n.l.dz) ji nejadî arî. :gelê kud arînejade.
arînk	(n.x.mê) corekê girîyê ye. kelegirîn. : arînkên zarokî di gehi(tin serê gundî.
arînk	(n.dar.mê) arê nokan.
arînok	(n.l.mê) nokên hûrkirî. nokên (ikestî.
arjing	(n.x.mê) bêjînk.
armanc	(nx,mê) 1. nî(an, mebest, kêla venay bo lêdanda beran yan tivengan,pilan.2. navê xort û keçane. : armanca me serkevtina gelê meye. : bi xebatê dê gehîn armanca xwe.
armû!	(n.x.nêr) avirmî(.
aro	(n.x.nêr) xiyar.
arvan	(karn.dar.dz) a(van. a(evan.
arxavk	(n.l.mê) xwarineke ji ar û rûnî di hêt çêkirin. arê qelandî di gel rûnî.
asan	(hn.x.çewa) sanahî. : waneya evro gelek a asane.
asanbûn	(k.jn.l.mê) sanahîbûn. hêsanbûn. (k) bn: bûn.
asanî	(hn.dar.çewa) sanahî. : bi asanî ez hatim vê derê.
asankirin	(k.jn.l.mê) hêsankirin. (k) bn: kirin.
asankirî	(hk.l.çewa) karê asankarî jibo hatî kirin. bi sanahî kirî.
asayî	(hn.x.çewa) normal. xuristî. :kawdan asayiye.
asayîbûn	(k.jn.l.mê) vegeran ser barê xwe yê asayî. hêsanbûn. arambûn.
asayîkirin zivirandin.	(k.jn.l.mê) rewş mîna berê
asê asê, bi zehmet bo	(hn.x.çewa) cihek gehiştinê, mirovek asê , serreq. sext. dijwar. :rêya çiyayî gelek a asê ye.
asêbûn	(k.jn.l.mê) weke tiştek asê bi be. peytbûn. dergeh asê bûye û na ve bit.(k) bn: bûn.
asêgeh	(n.dar.mê) cihê asê. hişargeh.
asêkirin	(k.jn.l.mê) zepkirin. peytkirin. : zarokî xwe di mal da asê kir. :marî yê xwe di kunê da asê kirî. (k) bn: kirin.

asêkirî	(hk.l.çewa) tiştê hatî tund kirin êdî mirov bi asteng nikare tê bi xebite.hatî asê kirin. hatî qayîm kirin.
asik	(n.x.mê) zik. gede.
asin	(n.x.nêr) 1.kanzayek reqe , qayîme. ***pend*** :asin ji asinî na xwe. 2. çembera(simbola) bergirî û berxwedanê ye. ***pend*** :asinî bi sari xar di ket.(çemîne) ***pend*** :asin bi pufan nerim nabit, serşo bi tiran germ nabit.
asingir	(pîşn.dar.dn) kesê ko karê asinî di ket.
asingirî	(karn.dar.mê) karê helandin û çêkirina asinî.
asîk	(n.x.mê) 1. bizina kîvî . xezal. mamiz.2 navê kiçane.
asîtan	(n.x.mê) hewş. derîzan. :havînan xelik li asîtanêd malan da di rûnin.
ask	(n.x.mê) xezal.
asman	(n.x.nêr) esman.
asmanî	(hn.dar.çewa) :înê mîna asman. rengê mîna yê asmanî.esmanî.
aso	(n.x.mê) pêşeroj. aho. rast.
asoyî	(hn.dar.çewa) rast di gel erdî. terîbî. br× stûnî.
ast	(n.x.nêr) :iyanên mirovî, astê zanîna mirovî , rewşenbîrîya mirovî. astê bilindbûna avê.
asteng	(pn.x.mê) tiştê rê li pêşveçûnê di gire, rêgirtin :çi asteng di rêya teda hene?.
astengbûn	(k.jn.l.mê) bûne asteng. :ev zelame yê bûye asteng di rêya me da!.
astengî	(n.dar.mê) arêşe. alozî. :ez hîvî ji te di kem bes astengîyan bo min çêke.
astengkirin	(k.jn.l.mê) alozkirin. rê lê girtin. (k) bn: kirin.
asûde	(hn.x.çewa) tena. aram. jiyana asode; ang jiyana tena û dû ji derd û belayan.
asûdeyî	(n.dar.mê) tenayî. bextewerî.
asya	(hk.cih,cugrn, n.x.mê) 1. kîşwera asya. 2. navê jinane.
asyayî	(nejn.dar.mê) xelk asya. mitayê asya.
aş	(n.x.nêr) amêrekê alozê mîkanîkî ye, bi zivrîna du beran liser êk jibo hêran (hûrkirina)a genim, ceh..htd, bi hêza avê, bayî, agir yan karebê kar di ket. ***pend*** :aşê nezanan xudê di gêre. ***pend*** :aş û mêş zû xudanî di hînin pêş û zû di kene derwêş. ***pend*** :aş di gere li ser avê kur di gire şolê bavê. ***pend*** :aş li xeyalekê , aşvan li êka dî.
aşevan	(pîşn.dar.dz) aşvan.
aşêv	(n.x.mê) xepare.: noke dema aşêva bîstanane.
aşêvkirin	(k.jn.l.mê) xeparekirin. rezvanî rez aşêv kir. :min rezê xwe aşêv kir. (k) bn: kirin.
aşik	(n.dar.mê)1. hûrkê qehwê.2. aşê biçûkjibo hûrkirina dermank, biharat, bi badanê tov û berikên giyayî di bin arik.
aşik	
aşîjin	(n.dar.mê) dava stûr ya bendikên ji mûyên bizinan, jibo dirûna xiraran bi kar di hêt.

aşîrk	(n.x.mê) meşkeke ji kevilê bizinên tiştîr dirist di ken, mast û avê tê di kin bo çêkirina rûnî(nîvişk û dew).
aşkera	(hn.x.çewa) li ser avê xistî. dîyarkirî.xuya. :gotina ,kirya aşker.ang; ne veşarî û berçav. br× nepenî. nihênî.
aşkerabûn	(k.jn.l.mê) xuyabûn. :nihênîya te aşkera bû.(k) bn : bûn.
aşkerakirin	(k.jn.l.mê) xuyakirin. dîyarkirin. derxistin holê. : gunehên neyaran hatin aşkera kirin.(k) bn : kirin.
aşkerakirî	(hk.l.çewa) tiştê hatî aşkerakirin. seravxistin.
aşna	(pn.x.çewa) 1.nasyar, şareza, bisteh. 2. nave kiçane.
aştî	(rd.x.çewa) 1.tanahî. pêkhatin. li hevhatin. tebayî. nemana şer û ajawe. :aştî daxwaza meye. :jibo aştîyê em di xebitîn. 2. nave kuran.
aşop	(n.x.mê) hizir. bîr xewnên dûr û dirêj.:keft di nav aşopan da.
aşopî	(hn.dar.çewa) hizirî.:fimlekê, çîrokeka aşopî.
aşûjin	(n.x.mê) derzîya mezin a girêdana cewalan.
aşvan	(nl,dz), xodan yan karkerê aşî, bo semyan , xodan jî bikar di hêt .
ataf	,(pnx,mê), çam , nexweşî,derdeserî, kuvan, ferman.
aşxane	(n.dar.mê) aş.
ataf	(n.x.mê) çam.
atûn	(n.x.mê) étûn. komir.
av	(n.x.mê) :ileyka bê reng, tam û bêhin e, rengê wî amanî di girit yê tê di kinnîşana kimyayî ,.. h2o. ***pend*** :ava xurtan ser evraze.ang ; mirovê hêzdar di karit her karekî bi ket bêy asteng. ***pend*** :av avayîye. ***pend*** :avê vexo ji kanîyan, jinê bîne ji eslîyan, da bibînî nedîtîyan. ***pend*** :ava zêye abor lêye.***pend*** :av rawesta ew ne rawesta. ***pend*** :av bi kevit cihê teng, dê deng jê hêt. ***pend*** :ava kanîya genî nabit. ***pend*** :av boş bo aş xoş bo. ***pend*** :av avahî ye. ***pend*** :av te bi bit li pira nemerdî siyar nebe. ***pend*** :ava li dwî mêwîja, weko ramosana kîja. ***pend*** :ava li dwîv tirî wek giya bab mirî. ***pend*** :ava li dwîv berîyê, wek maça bin perîyê.***pend*** :av û agir dijminên hevin. :***pend*** :ava li dû kezana, weke karê nezana.
ava	(hn.x.çewa), 1.dirist. çêkirî. xanedan. peyt :gundekê ava. :maleka ava. 2. cihê ku roj lê berêve (niqo) dibit.3. mirovê difinbilind . :ewê he di zikê xweda çendê avaye!.
avabûn	(k.jn.l.mê) 1.dema tiştek li ber çavan hinda di be. :roj li êvaran ava di be. :roja me ava bû.2. hatin avakirin. :supas bo xudê xwelatê me jinû ava bû ve.(k) bn: bûn.
avakirin	(k.jn.l.mê) dema mirov xanîyek, dikanek, pirekê û htd ava di ket. ranan. :me ji xwe rr xanîyek ava kir. :gundê me dubare hat avakirin. damezrandin. : em dê gund û bajêran ava bi kin. ***pend***: ta mizgeftek ava kir, dêrek wêran kir. ang; ta mirov karekê baş di ket, hember wî yekê xirabtir di ket. br× kavilkirin. (k) bn: kirin.
avakirî	(rd,hk.l.çewa) diristkirî. ranayî. yê hatî avakirin. :xandingeha avakirî.ang;hatî ye ava kirin. br× kavilkirî.

avan	(n.x.dz) 1. ava. avakirî. 2.nave xort û kiçane. : avan hate mal. :eve qelemê avanî(avanê)ye.
avahî	(n.x.nêr) cihê ava ko mirov lê bi karin bi jîn, mîna gund û bajêran , xanîyên dirsitkirî. :ev avahîye ji pênc texan pêk di hêt. avayî.
avba	(n.l.mê) biyav. seqa.
avberdan	(k.jn.l.mê) vekirina rêya avê rêjtin ser erdî. avrêjtin. (k) bn: berdan.
avdan	(k.jn.l.mê) weke mirov avê bi de giyandar , darubar çandin. (k) bdn: ez avdidem,em av didin tu avdidî, hûn avdidin,ew, avdidit(dide) ewan avdidin.(f) : avde, avden. pr: dê av[bi] dim, dî,.bn : dan. : pezî av de. bîstanî avde.
avdank	(n.dar.mê) amanke bi lepik û cilkirî jibo têkirina avê, li aqaran mifa jê wer di girin. dolikê avê.
avdel	(karn.ddar.dn) 1.kesê avê liser co û bîsanan belav di ke. 2. nave kurane.
avdest	(n.l.mê) 1. cihê şûştina dest û çavan.2. tewalêt. daşir.
avedan	(hn.dar.çewa.) ava. bi xudan. sexbêrkirî.gundek avedan. maleka avedan. welatek avedan.
avedanî	(n.dar.mê) bizava avakirina şar û gundan.avakirin. :karê avedanîyê li kurdistanê berdewame.
avedank	(n.l.dar.mê) dolkê avê.
avêsta	(n.x.mê) pirtoka pîroz a dînê behdînî, ko jibo pêxember zerdeşt (s.x) hatîye.
avhil	(n.x.mê) destpêk. berahîk. nişkêve. :avhilekê em gehiştim.
avgenî	(n.l.mê) ava gemar. avan pîs.
avik	(n.x.mê) 1.xwarina şil, 2. ava kêm, nazik, 3. tovê giyandaran.
avilk	(n.dar.mê) peqîşkên bi avin li dest û pêyên mirovî ji egera karkirinê yan rêveçûnê peyda di bin. avlek.
avir	(n.x.mê) 1.nêrînek ciwan,kurt û balkêş.2. çav lê niqandin. çavkirin.
avirandin	(k.jn.x.mê) tiştê honerî, zanîn, sazkarî.htd yê ji nû bêt çêkirin.dahênan.(k) bdn :ez di avirînin em di avirînin, tu di avirînî hûn di avirînin, ew di avirîne[…it] ewan di avirînin. pr :dê[bi]+bdn. bdb : di avirand, di avirandin. db,dûr : avirandibû, aviradibûn.(f) :bi avirîne bi avirînin.
avirêner	(karn.dar.dz) mirovê avirandinê dike.
avirmîş	(n.l.mê) tevin yan qeska kirmek taybete, mirov bo durusit kirina perûkan bikar di hînin, kurtekê avirmîşî.
avis	(hn.x.çewa) giyandarên zikpir. dugiyan.têjik di zikî da. : çêla avis. bizin, mih, kitik a avis.
avisbûn	(k.jn.l.mê) ji encamê cotbûna nêr û mêyan, tuxê mê avis di be. bergirtina giyandaran. giranbûn. zikpirbûn. (k) bn: bûn.
avisî	(n.dar.mê) diyarbûna nîşanên avisbûnê. avisbûn.: avisîya vê bizinê xuya na ke.
avisîn	(k.jn.x.mê) avisbûn. girbûn.

aviskirin	(k.jn.l.mê) paş cotbûna nêr û mêyan, nivşê mê ji alîyê yê nêr ve di hêt aviskirin. (k) bn: kirin.
aviskirî	(hk.l.çewa) giyandarê bi rê destkarî hatî aviskirin, yan li demekê taybet da berdana nêrînan jibo nav mêyan dako bi perin..
avî	(hn.dar.çewa) darûbarên bi avdanê dijîn. ne dêm. : zevî ya avî. hijîra avî. br×dêm.
avîkirin	(k.jn.l.mê) dema mirov zevîyekê, erdekî bi çîne avê berde ser. me erdê xwe yê dêm kire avî û dê zerdil û sêvan lê çînîn.(k) bn :kirin.
avîvan	(nl.mê) 1. kesê avê liber mêhvanan di gêrit. avder. 2. nave kiçane.
avjen	(karn.dar.dz) melevan.
avjenîn	(k.jn.l.mê) melekirin. (k) bn: jenîn.
avkêş	(hk.l.dz)1. mirovê avê di hîne. 2. pempê avê.
avkêşan	(k.jn.l.mê) kêşana avê. înana avê.(k) bn: kêşan.
avpalêvtin	(k.jn.l.mê) avê li pate yan kaxezeka nemaze di kin jibo ava pakij peyda bi bit. (k) bn : palêvtin.
avlek	(n.dar.mê) bn :avilk.
avlêkirin	(k.jn.gl.mê) av berdane ser cihekî. pêdakirina avê. :avê li belgên giyayî kir. (k) bn: lêkirin.
avokado	(n.biyan) ***fêqî*** core fêqîye wek hirmîkane, tama şirîn têda nîne.
avokado	
avpalêv	(n.l.mê) amêrê palavtina avê. fîlter.
avpijandin	(k.jn.l.mê) avreşandin. :avê li nanî bi pejîne. (k) bn : bijandin.
avpijînk	(n.dar.mê) amêrê pijandina avê. amêrê av reşandinê.
avpîv	(n.l.mê) amêrê pîvana astê avê. amêrê pîna çendîya avê.
avpîvaz	(n.l.mê) xwarine ji avê û pîvazan pêkhatîye. avka pîvazan.
avpîvan	(k.jn.l.mê) pîvana ast û çendîya pirbûn û zêdebûna avê. (k) bn : pîvan.
avrabûn	(k.jn.l.mê) dema ava çem û coyan jiber barîna befir û baranan boş di bit. (k) bn: rabûn.
avreşandin	(k.jn.l.mê) weke mirov çipikên avê li tiştekî bike. (k) bn: reşandin.
avrêj	1 (n.l.mê) 1.destav. av lêkirin. mîztin.2. tewalêt. daşir. 2 (n.l.mê) borîya av jê di dên dema mirov ve di ke.
avrêjk	(n.dar.nêr) mesîn. mesînê avdanê.
avrêjtin	(k.jn.l.mê) rêjtina avê. berdana avê. (k) bn: rêjtin.
avrijandin	(k.jn.l.ê) avrêjtin.
avsark	(n.l.nêr) gozik. cer. den. :ava avsarkî ya tezîye. avsrk şikest.
avşile	(n.l.mê) xoşavên tîr.ava fêqî ya tîr.
avşir	(n.dar.mê) 1.sîlav.sûlav.2. tewalêt.
avşirdoq	(n.dar. mê) avika bê tam û ne kelî. :metfînî ya bûye avşirdoq.
avşork	(n.dar.mê) ava şor. sîravk.
avtal	(n.dar.mê) 1. derya. 2. ava tal. talavk.
avtawe	(n.x.mê) axlewîk.

avzêl	(n.dar.mê) cihê av û kur (teqin) lê kom bûyî û pêtî bûyî. lehî.
avzêr	(n.l. mê) ava zêrî.
avzêrkirin	(k.jn.l.mê) çêkirina zêrî. vavartina zêrî bi avê. palêvtina zêrî. (k) bn : kirin.
avzih	(n.l.mê) erd yan cihê av lê di zêt. :jiber barîna barana pir, avzih ên li zevîyan çê bûyne.
avzone	(n.dar.nêr) 1. cihê av lê xir di bit, di be gol.gola avê.2. hesinkê demhijmêr û bendikên(qeytan) pêlavan.
aw	(n.x.mê) bn :av.
awa	(n.x.nê) reng. cor.:êwe.: bi vî awayî; bi vî rengî.
awar	(n.dar.mê) av û ar têkel kirin bo xwarina kewalan. avar.
aware	(n.x.dz) derbider. dûr ji mal û welatê xwe. revend. mişext.
awarebûn	(k.jn.l.mê) ji mal û warê xwe derkevtin. :hizaran kurd jiber zordarîya dagîrkeran li biyanistanê aware bûn.
awareyî	(n.dar.mê) derbiderî. xerîbî. :jiyana awareyî. jiyana dûr war û cihê xwe.
awarekirin	(k.jn.l.mê) bi darê zorê ji mal û waran derêxistin. bê hez ji cihê xwe dûrkevtin.
awat	(n.x.mê)1. hîvî. 2. navê keçane.
awaz	(n.x.mê) 1. selîqe. 2.navê keçan.
awazdanan	(k.jn.l.mê) dema mirov awazan jibo staranan di dane. (k) bn : danan.
awazdaner	(pîşn.l.dz) kesê pispor di warê danana wazan da.
awazkirin	(k.jn.l.mê) awazdanan. (k) bn: kirin.
awir	(n.x.mê) avir. avrî.
awîz	(n.x.nêr) amêr. awîzêd radyoyê.
awrîng	(n.x.mê) navê kiçane.
ax	1 (n.x.mê) xak. erd. :axa seran . xxa sor. axa pêtî. ***pend*** :axa dûr dermanê çavên kor(***khor***). ang; tiştê dûr yê şirîn û bihadare. **ax** 2 (pêrb) ***rêzman*** alavê dax û keserê ye. mixabinî, kovan .ah. êş. jan. :ax bo wê roja em xo serferaz di bînîn !. :ax dayê çi bi serê hat !. ***pend*** :ax jibo êka bi kemax.
axa	(nax.nêr) rûsipî. mezinê gund, hoz ,binemal. serokê hozê. ***pend*** :heger axa bi be ker pîyên xwe lê ne hejîne. ang; rêzgirtina mirovên kenkele.
axatî	(n.dar.mê)mîna axa serederî kirin.
axavtin	(k.jn.x.mê) axivtin.
axeban	(n.l.mê) ax a banên avahîyan pê di nixêvin. axa ser banan.
axebankirin	(k.jn.l.mê) paş avakirina xanî [li gundan]bi dawî hat dê banî ax ken.
axivandin	(k.jn.dar.mê) dane axivtin.
axivîn	(k.jn.x.mê) peyvîn. gotin. ev jine pir di axivit (k) bdn : ez di axivim em di axivîn, tu diaxivî hûn di axivin, ew diaxive[…it] ewan di axivin. pr. dê[bi] + bdn. bdb : di axivîm, di axivîn, di axivî, axivtî,di axivîn(axivtin) . db,dûr : axivtibûm, .bûyn, bûy,.. bûn,..bûn. (f) : bi axive, bi axivin.

axivtin	(k.jn.x.mê) axivîn. . ***pend*** :heger axivtin zîv be, ne axivtin zêre. ***pend*** :axivtina şev û rojan ne êke.***pend*** :axivtina mêranî bêje, roja pevçûnê li mal nebe.
axîn	(pêrb) 1.alavê dax û kovanan. bîranînên bi jan, kovan, peşêmanî .ax. 2. navê kiçane.
axînkişandin	(k.jn.l.mê) weke mirov axînkekê bînit xwe. bêje ax,dax. (k) bn: kişandin.
axînrahêlan	(k.jn.l.mê) axînkişandin. (k) bn: rahêlan.
axlêve	(n.x.mê) meha avdare. destpêk. nûsal.
axurk	(n.dar.mê) ***pêşik*** axwîrk.
axûr	axwîr(n.x.mê) cihê hewandina dewaran. :hespê xwe bire axûrê.
axwîrk	(n.dar.mê) corek pêşîyên biçûke li havînan peyda di bin û xwîna candar û mirovan di mêjin.
ay	(pêrb) ***rêzman*** alavê peşêmanî yê ,keseerê.derbirîn ji êş û jan , derd ,nexweşî sotin, :ay babo çend peyameka disoj bû. :ay te ez êşandim!.
aya	(pêrb) alavê pisyarê. erê ?.
ayîn	(n.x.nê) = dîn , ol. ayîna îslamê,..
ayşê	(n.x.mê) nave jinane, gazî kirina(ayşa) ye.
aza	(hn.x.çewa) zîrek. bi cerg. mêr. mêrxa. 2. destordayî. ::ivanî hespê xwe aza kir, lê borîn. gerdena min aza ke.
azad	(n.x.nê) 1. serbest. 2. navê kurane.
azadbûn	(k.jnlmê) rizgarbûn. (k) bn: bûn.
azadî	(n.dar.mê) serbestî. :hemû kes di bîr û boçûnên xweda azadin .:xebat ji pêxemet azadîya welat.
azadkirin	(k.jn.l.mê) gelek, kesek ji bindestî yê bi hêt derxistin. :gelê kurd, kurdistan bi xwîna xort û keçên xwe azad kir.(k) bn: kirin.
azakirin	(k.jnl.mê) lêbûrîn. berelakirin. lêxweşbûn. gerdenazakirin.:ez hîvî ji te di kim min vê carê azake.:lewendî kerê xwe aza kir.
azakirî	(hk.l.çewa) mirovê hatî aza kirin. candarê hatî aza kirin.:ew mirovek azakirî ye hema çi di ke bila bi ke.: ev hêstire ya azakirî ye.
azar	(n.x.mê) êş .nan nexweşî. derd.
azardan	(k.jn.l.mê) éşandin. (k) bn: dan.
azayî	(n.dar.mê) zîrekî. mêranî.
azerbeycan	(hk,cih. cugrn) welatekê [komareka]sovyettistan a berê.
azerbeycanî	(nete,n.dar) xelik û mitayê azerbaycan.
azerî	(net,n) azerbaycanî.
azirandin	(k.jndarmê) tu kesekî tiştekî bi azirînî. wîzarokî ne azirîne. (k) : bdn :ez di azirînim em di azirînîn, tu di azirînî hûn di azirînin, ew di azirîne[..it] ewan di azirînin. pr :dê[bi] azirînim, azirînin, azirînî, azirîinin, azirînit[..ne], azirînin. bdb : di azirand, [pir] di azirandin. db,dûr : azirandibû, …bûn. (f) : bi azirîne, bi azirînin.
azirîn	(arizîn)(k.jn.x.mê) tingijîn. torebûn. pindivîn. :mirov, stêng, mêş, zirkêtik ya(yê) azirî, (k) bdn :ez di azirim em di azirîn, tu di azirî hûn di azirin, ew di

	azire[..ît] ewan di aziri n. pr: dê[bi] azirim, azirîn, azirî, azirin, azirit, azirin. bdb: di azirîm, di azirîn,di azirî, di azirîn di azirî, di azirîn. db,dûr : azirîbûn, azirîbûyn, bûy, .. bûn,, bû. (f) :bi azire bi azirin.
azmûn	(n.x.mê) ezmûn.
aznîf	(n.x.mê) yarîya domîne.
azoqe	(n.x.nê) erzaq. xwarin. :azoqeyê me têra du mehane. tiştên xwarinê. erzaq.

B

B	pîta duwê ji abeya kurdî.
Ba 1	(n.x.nêr)Gazek bê reng û bêhin e,bi çav nahêt dîtin.Pend:Ji ber bay çû ber barovê. Ang; Tanî mirov ji belayekê derbaz dibe,dikeve êka mezintir.Pend:Ba dihêt jaran jar diket, hejaran har diket. Ang ; gihorîn. Pend: Hay ji bayê dinyayê nîne. Ang; kesê (mest) çi bi xo ne kete xem. Pend:Devê xwe di bayî di werînit.ang; kesê çavtarî xwe di havêt her tiştê kevte ber.
Ba 2	(pêrb) rêzman Alavê nêzkirinê ye.Cem. Nik .Li ba. Li Cem. Liba. Licem. : Were ba min. Ez li ba kalkê xwe bûm.
Bab	(n.x.nêr) Nivşê nêr ji daybabên kur li kiçan yan êk ji makên nêr bo têjikan. Bav.
Baban	(welatn) Navê mîrgeheka kevin a kurdan e.
Babanî	(malb,n) Xlikên mîrgeha Baban.
Babe	(n.x.nêr) Bab.
Babelîç	(n.dar.mê) Tilîya navbera qilîç û nîvê. Tila gustîlê.
Babelîsk	(n.dar.mê) Bayê dijwar û hêzdar, yê di zivirit û ziyanê di gehînit.
Baberkevtin	(k.jn.gl.mê) Perçivîn. Êvitîn. (K) bn: Kevtin.
Babet	(n.x.nêr) Mijar.
Babetî	(hn.dar.çewa) Girêdayî mijarekê, babetekî.
Babik	(n.x.nê) Berebab. Dara malbatê. :Ez û ew mirovên êkin , lê babikên me cudane.
Babil	(cugr,n.hk.cih) Bajêrek kevine li Iraqê.
Babir	(n.I.mêr) 1. Dîwar. Berbest. 2. Corekê cilikane mirov li ber xwe diken jibo xwe parastina ji serma,hur û bayî.
Babirc	(n.dar.mê) Gula beheştok.
Babirek	(n.dar.mê) Perdeya bi hêza bayî gemîyan pal dide.
Babkalk	(n.I.pir) Nivş. Berebab. Nejad. :Babkalikên wî ji Kurdistana Turki ne.
Bablekan	(n.I.mê) Sitraneka kevine, folkilorî ya kurdiye , ta noke li şayîyan tê gotin, govend liber di hêt kirin.
Bablîsok	(n.dar.mê) Babelîsk.
Babole	(n.dar.mê) Parîyê nanî yê mezin.Balolka nanî. Balolik.
Babsalarî	(rd.I.çewa) Dema deshelat di destê babê da bit û bab semyan bit.(patiyark).Bab serwere.
Babûn	(k.jn.I.mê) Hêzik ji alîyekî diçe yê din.Bi ba kevtin. Dadan. Hêsk ba bû. Dartevin gelek ba dibit.
Babûne	(n.x.mê) Gula beybûn.
Bac	(n.x.mê) Rêjeka pareyî ji welatîyan di hêt wergirtin , diçit xizîna hukmetê û bo projeyên nîştimanî di hêt mezaxtin.
Baca	(n.dar.mê) Kuna derkevtina dûkêlê. Kuleka banî.

Bacan	(n.x.mê) Berhemek çandinîye Temate. Bacansor..
Bacanreşk	(n.l.mê) Berhemê çandinîye rengê wê reşe. Şêweyê wê dirêje û lûleyîye, bi kelandin, birajtin, dagirtin, xavî û htd tê xwarin. Balcan. :îpraxên bacanreşkan.
Bacansork	(n.l.mê) Bacaneka reng sore şêwe xire,bi xavî û kalandî, birajtî tê xwarin.
Bacdan	(k.jn.I.mê) Dana bacê. :Divê herkes li gor dahatîyê xwe bacê bide.
Bacdanan	(k.jn.I.mê) Danana bacê liser mitêyî. (K) bn: Danan.
Bacdanîn	(k.jn.I.mê) Danîna bacê. Bacdanan.
Bacgeh	(n.dar.mê) Rêvebirîya bacê.
Bacgir	(pîşn.dar.dz) Kesê bacê werdigire.Fermanbirê bacgehê.
	:Birayê min bacgir, li bacxanê.
Bacik	(n.x.mê) Bîber. Filfil.
Bacwergir	(pîşn.I.dz). Kes yan dezgeha berpirs bi wergirtina bacê.
Bacwergirtin	(k.jn.I.mê) Wergirtina bacê.(K) bn: Wergirtin.
Baçermok	(n.dar.nêr) Çekçekîle. Şevkork.
Baçik	(n.dar.mê) Cigare.
Bad	(n.x.nê) Ba.
Badam	(n.x.mê) Bahîv.
Badan	(k.jn.x.mê). Lêkzivrandin zivrandin. Tiştekî badey, axivtinekê badey, xwe badan xwe ragirtin, mezin kirin. (K) bdn: ez badidim em badidin, tu badidî hûn badidin, ew badide(badidit) ewan badidin. (di badan, di badim, di badit,..)PR
	: dê bi + bdn. Bdb :Badida badidan (di bada, di badan). Db,dûr : badabû. ...bûn. (F): bi bade bi badin(daden). : xwe di ber bêjîngêra ba dide.
Badayî	(pesin.x.çewa) Tiştê hati badan . :Zendên badayî. Bendikê badayî .
Bade	(n.x.mê) Corekê vexwarina kiholîye ji tirî di hêt çêkirin reng sor yan sipîye. Wayn.
Badefiroş	(kar,n.I.dz) Kesê badeyê difiroşe.
Badek 1	(n.x.mê). Kaxezên hilgirtî di nav bergekî de,dako bi hên paraztin. Fayêle.
Badek 2	(n.dar.mê) Dirêlê karebayî ê kunkirina dar, dîwar, pencer û htd.
Badenoş	(peyv.alv. niza) Peyveke li dema vexwarinê kopan li hev di din li daxaza saxîya hevdu dikin bi gotina [badenoş bit]. ..
	noşê can bit. Demarniman.
Badev	(n.dar.mê) Bayê tezî. Bakuzîrk. :Duhî badeveka dijwar hebû. :Jiber badevê mirov nikare serê xwe ji derî derxe.
Badîn	(n.dar.mê) Kopê vexwarina ereqê.
Badînan	(cugraf,n.dar). Deverek binavdenge li Kudistana başûr.
	Wargeha mîran bo.Ramana wê ji badînî hatiye ango dînê pîroz,ko dînê Zerdeştîye.
Badînanî	(malbn.deveradar) Xelik yan kelûpelên ji devera badînan.
Badînî	(malbn,devera,n.n.dar.dz). 1 .Zarê(devoka) badînî .2 Xelkê devera Badînan. 3. Mitayê badînan.
Bagêje	(n.dar.mê) Babelîsk.

Bagird	(n.dar.mê) Bagêje.
Bagirtin	(k.jn.I.mê) Bawîbûn.
Bagirtî	(hn.I.çewa) Mirovê bawî. Nesax.
Bagurdan	(n.dar.nêr) Berekê lûleyîye destikek mîna darlastîkan heye di kunên herdu alîyên wî de dizivirin, liser banên axî dihînin û dibin jiob ban dilopan neke.Pend :Banek û bagurdanekin.ang; kesên gelek heval û têkelên hev.
Bahîv	(n.x.mê) 1 Dareka bi bere li cîyên dêm yan avî, hişîn dibit.2. Berê dara bahîvê, wek kakilk di hêt xwarin û gelek rengên xwarin û sabûnan jê çê di kin, herwesa paş gehiştinê req dibit, kakilka wê bo xwarin ii nav zadî mifa jê tê wergirtin.
Bahîfterk	(nl.mê) Berê bahîvê dema yê ter(kesik).
Bahor	(n.dar.mê) Persîv. Pejî. Serma.
Bahoz	(n.x.nêr). Bayê dujwar, bi hêz, digel xwe toz, baran, befrê radimalit.
Bajar	(n.x.nêr) Bajêr.
Bajarî	(n.dar.dz) Bajêrî.Kur û keçên xelkê bajêran.
Bajarok	(n.dar.nêr) Bajêrk.
Bajarvan	(n.dar.dz) Bajêrvan.
Bajarvanî	(n.dar.mê) Bajêrvanî.
Bajele	(n.dar.mê) Nexweşîyeka pîsti ye.
Bajen	(n.l.mê) Baweşînk.
Bajêle	(hn.x.çewa) Dema candar ji cihê xwe di revit, hinda di bit. Berela.
Bajêlebon	(k.jn.I.mê) Dema mirîşk li ser hêk ii cihê xwe ne raweste
	:Mirîşka me ya bajêleye.
Bajêr	(hk.cih,n.x.nêr) Şar.Avayîyê hijmara wî zêde bit,mercên pêşkeftina jiyanê lê hebin ,wek xandingeh, polîsxane, nexoşxane, û htd. :Bajêrê gelek ê mezine. Navê bajêrê te çiye?. Tu xelkê kîjan bajêrîyî?. :Jiyana li bajêran ne wek ya gundane.
Bajêrî	(n.dar.dz) Xelkê bajêrî. Xwecihên bajêrî.: Rengê te diyare, tu bajêrîyî!.
Bajêrk	(n.dar.nêr) Bajêrê biçûk yê ko bajêvanî heye. Gundê mezin.
Bajêrvan	(n.dar.dz) 1.Xwecihê bajêrî. Xelkê[a] bajêr.2. Serokê bajêrî.
Bajêrvanî	(n.dar.mê) 1.Rêvebirîya bajêran. Şarvanî. 2. Pêşveçiin. Sivîl.
Bakêş	(n.I.mê) Pank. Batezînk.
Bakirin	(k.jn.I.mê) Dane bayî. (K) bn: Kirin.
Bakuzîrik	(nl.mê) bayê dujwar iû sar deng û awaz jê dihên.
Bakûr	(hk.cih.cugr,n) 1.Semta jorîya cihan. Serî. Serû.Jorî. Serî. Brx başûr.2. Navê mêrane.
Bakûre	(n.dar.nêr) Gopal.
Bakûrî	(nej,n.dar.dz) 1.Xelkê bakûrî. 2. Navê mêrane.
Bakût	(n.dar.mê) Çala pir befir. Kuleka tijî befir bûyî jiber bahozê.
Bal 1	(n.x.nê) 1. Çeng. Per.2. Rex. Alî.
Bal 2	(n.x.mê) Nêrîn. Serinc.
Bal 3	(n.x.mê) Bejin.
Bala	(n.x.mê) Bilindî.

Balaban	(n.x.mê) Amêrekê mûzîkê yê pifkirinê ye.
Balaberz	(hn.I.çewa) Bejinbilind.
Balbalok	(n.dar.pir) candar Kulî.
Balbas	(kara.dar.dz) Zêrevanên zom yan xîvetgehan. Êlçî.
Balcan	(n.dar.mê) Bacanreşk.
Balçermok	(n.dar.nêr) Baçermok.Çekçekîle.
Baldar	(n.dar.mê) Candarên bi per ko difirin. Firinde. Tewal. Çûçik. Teyr. : Kotir baldare. : Baldar firî.
Baldarî	(n.dar.mê) Hişyarî. Agehî.
Baldirêj	(hn.I.çewa) Bêhinfireh. Milpan.: Bapîr kesekê baldirêje.
Baldirêjî	(n.l.mê) Bêhinfirehî.
Baldirêjbûn	(k.jn.I.mê) Xwe jêkrakêşan. Bêhinfirehbûn. (K) bn : Bûn.
Baldirêjkirin	(k.jn.I.mê) Bêhinfirehkirin. (K) bn: Kirin.
Bale 1	(n.x.mê). Perokên pêçayî, ên kevin û nû . Bazarê balan, ...perokan.
Bale 2	(hn.x.çewa) Lewçe. Çivêl.
Baleban	(n.x.mê) mûzîk Balaban.
Balefir	(n.l.mê) Firoke.
Balefirgeh	(n.I.mê) Cihê firîn û danana firokeyan. Firîngeh.
	Firokexane. :Firokeyan li balefirgehê dadan. :BaIefirgeha Hewlêrê.
Balefirvan	(pîşn.dar.dz) Mirovê balefirê dihajot. Şûfêrê balefirê.
Balefirxane	(n.I.mê) Balefirgeh.
Balekirin	(k.jn.I.mê) Kesthavêtin. Girtin. Bezînê. : Daykê bale kir destê zarokî. (K) bn: Kirîn.
Balete	(n.dar.nêr) Balête.
Balgeh	(n.dar.mê) Balîfk. Palgeh. :Serê xwe liser balgehê dana li di xew çû.
Balinde	(nl.dz) candar Giyandarên bi bal . Tewal. Teyr.Çûçik.
Balîf	(n.dar.mê) Balîv.
Balîlk	(n.x.mê) Goştekê zêdeye, wek pirsikane,li dest û giyanê mirovî di hên.Balûk.
Balîv	(n.x.mê) Balgeh. Serîn. Şêweyê lakêşe, lûleyî ye, ji hiryê, mûya, perên mirîşk û tewalan yan îsfencî dagrirtîye, bo bin serî dema razanê, û didin ber palê xwe dema bêhinvedanê.
Balkêş	(hn.I.çewa) Tiştê bala mirovî dikêşit. Sericrakêş. Gotina we balkêşe. Ango cihê xweşhalîya min e.
Balkêşî	(n.I.mê) Tiştê bala mirov dikişîne.
Balkişandin	(k.jn.l.mê) Mirov di xwaze li tiştekî yan kesekî, baş bi nêre. Mirov bala xwe dikişîne..: Ewê bi gotinên xweyên rind, bala guhdaran kişand. (K) bn: Kişandin
Balkon	(n.x.mê) Eywanka ser banî.
Balnekêş	(hn.I.çewa) Mirov yan tiştê bala mirov na kişîne. Brx balkêş.
Balnekêşî	(n.l.mê) Ne xweşik. Ne rind ku bala mirovî nakişîne.
Balolk	(nl.mê). Tiştê pêçayî, lûlkirî, wek baloka nanî.Parîyê mezin.

Balolkkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov parîyê nanî di pêçe û çê dike. : Şivanî nanên xwe kirin balolk li bi rêve xwarin.(K) bn : Kirin.
Balûg	(n.x.mê) Balîlk.
Balûpal	(hn.dar.çewa) Qelew. Pifpife. Zegzege.
Balûr	(n.x.mê) Balûg. Balîlk.
Balyoz	(n.x.dz) Nûnerê welatî xwe li welatekê din.
Balvozxane	(n.dar.mê) Bingeh yan avayîyê rûniştina balyozî.
Bam	(n.x.mê) Dengek hêdîyê, mîna lêdana dil, dihol ii htd.
Bambû	(n.biya.mê) Dareke. Dara bambû.
Bamernê	(hk,cih,cugr,n) Bajêrkeke li Kurdistana Iraqê.
Bamernî	(malbn) Xelkê bajêrkê Bamernê. : Ew ji kîye?. Ew bamemî ye.
Bamî	(n.x.nêr) 1. Berê çandinîye loleyîye. :Me evsale li bîstanî bamî çandine. 2.Xwarneke, metfînîya bamîyan.
Ban	(n.x.nê) Serê xanî, avayî. :havînan liser banan dinivin. : xwezîyek ji banê bilind.
Banandin	(k.jn.x.mê) Kehîkirin û hînkirina candaran, nemaze kewan. Pez ii bizin.
Banbank	(n.dar.nêr) candar Curd.
Bançav	(n.I.mê) Zîha çavî ya serî. Brx Binçav.
Bandev	(n.l.mê) Kuleka banî. Pencerka banî.
Bandêr	(n.dar.nêr) Bagurdan. Makîna bagurdan ya tundkirina rê û cadeyan.
Bandor	(n.x.mê) Şûp. Eger.
Bandorkirin	(k.jn.I.mê) Bandor lê kirin. Şûp liser kirin.
	:Dijminan bandora xirab liser xortan kirîye. (K) bn: Kirin.
Bane 1	(cugr,n.hk,cih) Bajêrek li Kurdistana Iranê.
Bane 2	(hn.x.çewa) Peyveke nemazeye jibo giyandarên malî bi kar tê , bizineka, miheka baneye , ango;li ser karê, berxê xwe di mîne. Kehî. Guhdar. Sexbêrvan. Qayîl.
Bane 3	(n.x.mê) 1. Zozan. Zom. 2. Çerdan. Çerwan.
Banebûn	(k.jn.I.mê) Hinbûna û nasîna kewalan jibo têjikên xwe. Qayîlbûn. (K) bn: Bûn.
Banegeh	(n.dar.mê) Zozan. Çerwan.
Banekirin	(k.jn.l.mê) Dema candarek di hên banekirin. Banandin. Hînkirin. (K) bn: Kirin.
Bang	(n.x.dn) 1 Bi deng hewar di key mirovekî . Gazî. Hewar.
Bangdan	(k.jn.I.mê) 1.Gazîkirin bi dengek bilind, xasim mela da xelik bi hên mizgeftê jibo nimêjê. :MeIayî bang da.2. Qîrandina Kelebangî. :KeIebangî liser banî bang dida.
Banî	(n.x.mê) Cihên bilind û rast.
Bapîr	(n.I .nêr). Babê daykê yan babê mirovî. :Bapîrê min notsalîle. :Bapîrê diyê. :Bapîrê babê.
Baq	(n.x.mê) Dirêjîya navbera pêy ii çokê mirovî. Nexasim alê piştê.

Baqilk	(n.x.mê) 1.Giyayekê, kêlîka digirit û tovê baqilkê têda dirist di bit.2. Berê baqilkê mîn fasolîye, pane, ya ter reng keske, dema di gehe reng qehwayî ye.
Bar	(n.x.nêr) 1. Pertalên liser pişta dewaran di ken yan bi tirobêlan vediguhêzin. :Barê te çîye?.2. Kawdan, rewş. 3. Pişk. Bara min bara te. 4. Berpirsî . :Hilgrtina vî barê giran, berpirsîya mezin.
Baran	(n.x.mê) Çipik (dilop) ên avê yên ji asmanan di kevin. : Jiber baranê ez ji mal ne derkevtim.
Baranbarîn	(k.jn.l.mê) Hatin yan kevtina dilopên avê ji esmanan. : li biharan pir baran di bare.
Barbar	(nl.mê) Dengê(barîna) pezî.
Bargeh	(n.l.mê). 1.cihê barkirina mitay.2. patirîya barkirin(zax kirina) tiştên eliktironî, wek telefon..yd.
Bargîr	(n.I.nêr) Hespê barî, barhigir. Bargîrê hêzdar. :Bargîrekê lewaz.
Barîn 1	(k.Jn.x.mê) Hatina baranê. Ketina baranê. Werana tiştan.
Barîn 2	(k.jn.I.mê) Dengê pezî. :Mih di barit. Barêna beranî.
Barkirin	(k.jn.I.mê) 1. Karê barî, bar danana ser pişta dewaran. Tirombêl bar kirin.2. zivrandina ser barê destpêkê , demjimêr(se'et) barkirin.
Barot	(n.x.mê) Keresteyekê peqînere,potiraye bo peqandina guleyên top ii tivengan di cengan da bi kar dihêt. Barît.
Barove	(n.I.nêr). Bayek dujwar ,bi toz li duman, li havîn û payîzan. Pend :Jiber bayî çû ber barovê.
Barzan	(devera) 1.Devereke. 2. Çend hozin . 3.Gundeke , li Kurdistana îraqê, wargehê xebatker û nîştimanperwerane , yên mîna ; Ş. Ebdulselam ,Ş. Ehmed, Nemir Mustefa Barzanî ,Îdrîsî herdem zîndî, Serok M.Barzanî û gelekên dî. Ko canê xwe kirin gorî doza gelê Kurdistanê.
Barzanî	(dever,n.dar.dz) 1. kesê kû xelkê dever yan gundê Barzane2. Nemir babê gîyanî ê neteweya kurd û kurên wî yên dijî bi rêbaza pîroz a wî di den.
Bas	(n.x.nêr.biyan) Gotin. Tekes.Gilî.
Bask	(n.x.nêr) 1.Girk û milên ser zirav ,tîj. Şivanî pez li ser baskî diçerand. 2.Darkê cegaran. :Baskê cigara wî ji dara kinêrî ye. 3. Lêvên goreyan. :Baskê gora min gelek di tundin, pêyên min di êşînin. 4. Çingilê mirovî ji enîşkê ta binkefşî û milî. :Baskêd lîstikvanî di badayîne.
Baskirin	(k.jn.l.mê) Gilîkirin. (K) bn: Kirîn.
Baş	(hn.x.çewa) Çak. Qenc. :Geryan va başe. :Ez baş di zanim ev çiye. :Mamostayê me mirovek pir başe. Brx Xirab.
Başbûn	(k.jn.I.mê) Tiştê ber bi başîyê diçe. : Rewşa jîyanê baş bûye. (K) bn: Bûn.
Başî	(n.dar.mê) Karê baş. Çakî. Qencî. :Ev kure başî û xirabîyê ji hev cuda nake.
Başîkirin	(k.jn.l.mê) Qencîkirin. Pend :Başîyê bike, da başîyê bibînî. Pend :Başîyê bike û di ber avê da berde.ang; çakî bê berhember. (K) bn: Kirin.
Başkirin	(k.jn.l.mê) Pêşêxistin. Qenckirin. : Te baş kir ku tu zivirî mal. (K) bn: Kirin.
Başkirî	(hk.I.çev/a) Hati başkirin.
Basûr	(hk.cih.x.nêr) Jêrîya her cihekî.: Başûrê Kurdistanê. :Ez ji başûr dihêm.

Batezînk	(n.I.mê) Amêreke karebayî ye, li havînan bayî di tezîne, jibo xwe ji gerimê paraztinê bikar dihêt. : Batezînka me kar nake. :Bayê batezînê pir sare.
Batirsok	(n.I.mê) Reşe. : Batirsok li ber çavan çê bibûn. Ji batirsokan ditirse.
Batîfa	(cugir) Bajêrkek li Kurdistana Iraqê.
Bawer	(n.x.mê) 1. Kar yan kiryaran mirov ji dil wergire û bi pejirîne. 2. Hizir. Ez bi bawerîm ku em dê serkevîn di karê xwe da. 3. Navê xort û keçane.Bawerî.
Bawerî	(p.x.mê) Gotin ti kiryara di cihê xwe da. Piştrasti. Piştgrêdan bi karekî yan gotinekê. :Bawerîya gelê me ji gefên dijminan bi hêz tire.
Bawerîhînan	(k.in.I.mê) Bawerkirin. :Bawerîya min nahêt hevalînîya wî bi kem. : Te çima bawerî bi wê çpelê hîna?. Çi caran bawerîyê bi mirovê xapînok ne hîne !.
Bawerkirin	(k.jn.I.mê) Mirov gotin yan sozekê sedased wergire.Mirov gotina êkî bi pejirîne. :Ez bawer dikem ji soza te. Bawer bike ez rast dibêjim. :Tanî bi çavên xwe nebînî bawer neke. Pend :Agir berbû mala direwînî tu kesê bawer ne dikir.
Bawesîrî	(n.l.mê) Nexweşîyeke, rûvika rast kul dibit.
Baweşk	(n.I.mê) Bayê li dema xewa mirvî dihêt yan mirov mandî dibit, ji devî der dikevit, dev ve dibit û dengek wek (AA)di gel da di hêt. : Baweşkên vî zarokî dihên, diyare xewa wî ya dihêt.
Bawk	(n.x.nêr) bn :Bab.
Bawksalarî	(hn.l.çewa) bn :BabsaIarî
Bax	(n.x.nêr). Werzê. Rezê fêqî. Baxçe. :Ewê he baxek gelek xemildare.:Gundên Kurdistanê pir baxin. :Baxê xwe av da. :Çûn nav baxî.
Baz 1	(n.x.nêr) l.Ast. : 2. Kêş yan şûnpêyên pezkûvîyan.
Baz 2	(n.x.nêr)perinde Core balindeyekê goşxwere hez ji nêçîra candarên mîna kêvrîş, kew,sîsk li htd di ke.
Bazar	(n.x.nêr). Cihê kirîn û firotinê. Pend :Bira biraye, bazar cuda ye.
Bazarkirin	(k.jn.I.mê) Dema bikir pisyar û gengeşê bi firoşyarî ra dike, jibo ko bi pêdivîyan bihayekê erzan bikire. :Piştî me bazarê xwe kirî, min xanî firotê. : Min bazar di gel dikandarî nekir, jiber hindê wî ez xapandim.
Bazbend	(n.I.mê) Niviştîyeke di êxin zenda xwe dako mirovî ji belayên dunyayê ti pîrhevîyan bihêt paraztin. Melayî bazbendek bo ,.. çêkir.
Bazgeh	(n.I.mê). 1.Cihê derbazbon yan xirvebûna mirovan û giyandaran. 2. Xalên kontirolkirinê yên hatin nav bajêran û derkevtinê.
Bazin	bazink (n.x.nêr)1. Xelekek ji zêr yan zîvî diken zenda xwe nemaze jin.Xelek. Bazinên destê wê zêrin. 2. Şêweyek endazeyî xire. Gîx. : Bazinek liser dîwarî çê kir.
Bazinî	(hn.dar.çewa) Şêweyî endazeyî mîna bazinan. : Xsanîyê bazinî. :Zevîya me ya bazinîye.
Bazî	(n.x.dz) Bavê jin û mêrane. Teyrê baz.
Bazok	(n,cîh.mê) Bazoka. Rakêt .Core topeke,dijî tank û makînên leşkerî bi kar dihêt.
Beçe	(hk.dem, n.x.nêr) Heşt rojên zivistanê, yên bi sermayê navdengin. Pend :Beçe, ji mala xwe neçe.

Bed	(hn.x.çewa) 1.Nebaş. Xirab. Pîs.herimî. Reş. 2.Bê.Bed rewiş, ang; bê rewişt.
Bedbext	(hn.I.çewa) Mirovê bê şens. Mirovê xolîser.Mirovê bê rê.
Bedew	(hn.x.çewa) Ciwan. Rind.xweşik. :Xortekê bedew. Kîjeka bedew.
Befir	(n.x.mê) Petîlkên ava bestî, reng sipî ji esanî dibarin. Berf. pend :Befir karê xwe na hêlit. Pend :Befirê gijegije, daxaza kitikê jije.ang; çi çê di bit mirovê her liser ya xwe.
Befirî	(hn.dar.çewa) Mîna befirê sipî û rind.
Befrîk	(n.dar.mê) Dareke serê wî sêkujî ye, destikek dirêj pêveye, jibo malîna befirê ji banan û kolanan bikar dihêt. Berfavêj. : Befir ê bî befrîkê ji ser banî bi male.
Befrîn	(hn.dar.çewa) 1. Pir befir. Berfîn. : Kurdistan welatekê befrîne. 2. Navê keçane.
Befirmalîn	(k.jn.I.mê) Havêtina befirê ji ser ban û kolanan.: Te befira banî malî?.(K) bn : Malîn.
Beg	(n.x.dz) Rûspî. Mezin. Axa, ê binemalê yan hozê.
Begî	(begê) (n.x.mê) Navê jinane ji beg hatîye.
Begzade	(malb,n.dz) Nivişê began. Malbeg. Malmezin. Pend:Begzade kurore lê bûne kade.
Behane	(n.x.mê) Dema mirovî divêt karekî ji xwe ra rewa bibîne û berevajî, mirov dê li hêcetan gerit. Pelîka.:Wî ji xwe ra behanek dît ko bi karit destûrîyê ji mamostayê xwe bisitînit. Rê. :Şerha xema dil bikim behane, Zînê ii memo bikim behane.(h;A.Xanî)
Behdînan	(cugraf,n.x) Devereke li Kurdistana Iraqê.Parêzgeha Duhok, Musil. Zaxo Akrê û htd.
Behdînî	(malbn.dar) 1. Xelkê devera behdînan. 2.Devoka xelikê Badînan pê dipeyvin. Zarê behdînan. 3. Dînê pîroz (zerdeşti). Ola zerdeştî.
Beheşt	(n.x.mê) Mala xodê ya xweş û dilveker, ko cihê çakan û xodênasan. Pend : Beheşta ker û golik lê bi çerîndojehe.. :Xudê cihê wî bi kete beheşt. Hîvîdarim tu biçî beheştê. : Kurdistana wekî beheştê ye. Ang; cihek herçend yê xweş li ciwan bit, heger mirovên ne rind lê hebin dê bite dojeh. Brx Dojeh.
Beheştî	(hn.dar.çewa) Mirovê çak xweşdivî, ko xelik hertim daxaza beheştê jêra di kin.: Ew mirovek hind, hêjaye beheştîye.
Beheştok	(n.dar.mê) Giyayekê kûvîye, gula wî sipî û nîva wê zere..: Mirov pê dilîzin, dema perên gulê dikişîn ;di bêjin beheşt , ya dû re dojeh, yan ez divêm , ez nevêm. Evca kanê dê perê dawîyî (beheşt, dojeh, viyan yan ne viyan) be. Babirc.
Behitî	(hn.x.çewa) Mirovê behitî; ango mirovê pir tirsonek ji tirsan da reng zer û pêtî di bit, yan ji egera mizgînîyeka nexweş pêtî di bit. :Eve çi zelamekê behitî ye!.
Behitîn	(k.jn.x.mê) Reng zerbiin ji tirsan, birsan û nesaxîyan. Pêtîbûn.(K) bdn: ez di behitim em di behitîn, tu di behitî hûn di behitin, ew di behite[...it] ewan di

	behitin. Pr: dê bi + bdn. Bdb : ez di behitîm em di behitîn, tu di behitî, hûn di behitîn, ew di behitî ewan di behitîn. Db,dûr : ez behitîbiim, em bihitîbûyn, tu behitîbtiy hûn behitîbiin, ew behitîbû ewan bihitîbiin. (F) : bi behite, bi behitin.
Behî	(n.x.mê) Danana civatan ji alîyê mirovên mirî ve û xelik di hên serexoşîyê li wan di ken ti nizaya beheştê ji mirîyê wan ra di kin. Şînî.
Behîçin	(n.I.dn) Mirovên di çin behîya xwedîyê mirî. : Evro gelek behîçin ji gundî hatin behîya me.
Behîdanan	(k.jn.I.mê) Dema xudanên mirî behîyê li mal yan mizgeftan di danin ji xelik bi hên sersaxîya wan bi xwazin. : Erê behîya . . . . Li kîrê ye?.
Behîdar	(n.dar.dz) Kesên di hên behîyê. Pişikdarên ehîyê. Behîçin.
Behîn	(k.jn.x.mê) Giya li werzê payîzê reng zer di bit.genin û ceh behîn dema dirûnane. :Li meha xizîranê pîş di behit .Seridîn. Giyayê aqarî behî.
Behît	(hn.x.çewa) Mirovê bizdihayî.Behitî. : Eve te çîye tu yê behît ?.
Behîtman	(k.jn.I.mê) Behitîn. (K) bn: Man.
Behre	(n.x.mê) Bar. Pişk. Par. : Te çi behre di malê da nîne. Behra pitir jibo birayê mezine.
Behredar	(kara.dar.dn) Pişkdar.
Behredarî	(n.dar.mê) Pişdarî.
Behredarîkirin	(k.jn.gl.mê) Pişkdarîkirin. (K) bn :Kirin.
Behremend	(hn.dar.çewa) Xwedî şiyan. Xwedî hizir. Hizirvan.
Behzad	(n.l.nêr) 1. Kurê ji malan ,resen. Nivşê baş.2. Navê kurane.
Bejin	(n.x.mê) Pêkhatina leşê morovî .Qed û navteng. Bala. :Bejina wê mîna tayê darê ye.Pend :Bejin ê çi di dirînî, ziko çi di xoy.ang; jibo kesê zengîn ii her tişt liber destan.
Bejinbihost	(hn.I.çewa) Mirovê bejina wî gelek kurt. :Bejinbihostê rih çil gez.
Bejinbilind	(hn.l.çewa) Mirovê dirêj û bi bejin.
Bejindan	(k.jn.I.mê) Mezinbûn. Geşbûn. Bilindbûn. :Nemamkê bejin daye. (K) bn: Dan.
Bejindirêi	(hn.I.çewa) Mirovê bejina wî dirêj û bilind.
Bejinkirin	(k.jn.I.mê) Bejindan. (K) bn: Kirin.
Bejinzirav	(hn.I.çewa) Kesê bejina wî zirav. Navtengzirav.
Bektirva	(n.cîha.x.mê) Candarekê hûrike, bi çav nahêt dîtin.
Beko	(n.x.nêr) 1. Qehremanê dastana Mem û Zînan, yê ku navbera herdu evîndaran têkdayî.2. Nîşana têkdanê.Têkder.Bekrok.
Bekrok	(hn.dar.çewa) Mirovê têkder mîna bekoyî.
Bel	(hn.x.çewa) Diyar . Xuya .Tiştê bilind nexasme jibo guhan tê gotin eger di bilind bin(ji serî), guhbel.
Bela	(n.x.mê) Derd. Bive. : Malê wan bo bela serê wan.
Beladîtin	(k.jn.I.mê) Bela di hêt serê mirovî. (K) bn: Dîtin.
Belafiroş	(hn.dar.çewa) Kesê ku hertim hez ji arêşe ii balayan dike, karên xira dike.: Tu çima hosa yê belafiroşî?.

Belafirotin(firoştin)	(k.jn.l.mê) Dema mirov di bit egera bela û nexweşîyan jibo xelkî. (K) bn: Firotin.
Belakir	(hn.dar.çewa) Belafiroş.
Belakirin	(k.jn.I.mê) Mirov nexweşî çêke. (K) bn: Kirin.
Belakirîn	(k.jn.I.mê) Belafiroş.
Belam	(alav) Belê .Lê.Bes.
Belaş	(hn.x.çewa) Tişt, mita ê bê hember, bê pare. Herwe. :Te ev cilike belaş yên di kirîn.
Belaşdan	(k.jn.I.mê) Mirov tişti bide xelkî bê pere li bê hember. Bi herwe dan. : Hevsîyê me keça xwe da yekî belaş. Ang; bê next[qelen]. : Heger tu pêlava xwe belaş bi dî min ez li pên xwe nakim. (K) bn: Dan.
Belaşkirin	(k.jn.I.mê) Dane xelkî belaş. : îro dikandarekî gundor belaş kiribûn, evca xelkî ji xwe ra di birin. (K) bn: Kirin.
Belatînk	(n.dar.mê) Pelatînk.
Belav	(hn.x.çewa) Tişt yan mirovên ji hev dûr. : Pezê me yê belave. Zevîya belav.
Belavbûn	(k.jn.I.mê) Bijyan. Jihev cudabûn. Jihev piçan. Paş ku dujminî gundê me wêran kirî, em mîna mêrûyên bi per balav bûn.(K) bn: Bûn.
Belavker	(kara.dar.dn) 1. Kesê tiştî belav diket.2. Pêşkêşker. Nûçeyan belav dike û radigehîne. Belavkerê pişka bernameyên ramyarî.
Belavkirin	(k.jnlmê) Gehandin. Bijandin. (k) bn: Kirin.
Belavkirî	(hk.I.çewa) Hatî belav kirin. Ji hev belavbûyî.
Belavok	(n.dar.mê) Tiştê liser kaxez hatî nivêsîn. Niştî. :Belavoka nûçeyan dê li demjimêr çarê êvarî hêt pêşkêş kirin.
Belbelîtank	(n.dar.mê) Pelatînk.
Belbûn	(k.jn.I.mê) 1 Mezinbûn, bilindbûn. 2. Pişkivîn, bişkivîn. Geşbûn. (K) bn: Bûn.
Belcîka	(hk,cih.cugra) Welatekê Ewropayîye. Welatê Belcîka.
Belcîkayî	(tetewn) Mirovê yan mitayê ji Belcîka.Belcîkî.
Belek	(hn.x.çewa). Kever. reş û sipî bi hevre. belekên befrê,(cihê hin befir û hin ax),.çavên li»elek.ang reş ii sipî. Kewalên belek.
Belekbûn	(k.jn.I.mê) Befir ji zinar û berojan di buhoje nîve dibe. (K) bn: Bûn.
Belekçav	(hn.I.çewa) Çavbelek.
Belekî	(n.dar.mê) Durengî.
Belem	(n.x.mê) Amêrê veguhaztina mirov û kelûpelan bi rêya avê. Qayîk. Papora biçûk. : Deryaya pirî beleme.
Belemvan	(n.dar.dz) Yê ku belemê di hajot. Xwedîyê belemê.
Belengaz	(hn.x.çewa) Hejar. Bê guneh. Sade. : ... mirovekê belengaze.
Belengazbûn	(k.jn.I.mê) Hejarbûn. (K) bn: Bûn.
Belengazî	(n.dar.mê) Hejarî. Neyînî.
Belengazkirin	(k.jn.I.mê) Hejarkirin. : Rewşa aborî xelkê me yê belengaz kirî. (K) bn: Kirin.
Belê 1	(ngazkir.dar.mê) Candarê mê yê guhên wê di bel, bizina bel. Miha bel.
Belê 2	(pêrb) Alavê eyînî (erêkirinê) ye. Erê. :Belê; tu rast di bêjî. Belê weye.

Belê 3	(pêrb) Alaveke jibo boçnena berdij bi kar di hêt. Lê : Eve diriste, belê ya dî diristtire. : Ez da hêm seredana te, belê mêvan jibo min hatin.
Belê 4	(alv. qayîlbûn) Heger mirov digel bûçna êkî bit. Bi yekî ra be.Erê.
Belêkirin	(k.jn.I.mê) Piştraskirin. Erêkirin. (K) bn: Kirin.
Belên	(n.x.mê) Peyman. Soz.
Belêndan	(k.jn.l.mê) Sozdan. (K) bn : Dan.
Belênder	(n.dar.dz) Qonterçî.
Belfe	(n.x.mê) Xap . find. Serdabirin.
Belg	(n.x.nê) Perên kesik yên bi daran ve di hên. Pelg. :Belgên darê. Pend :Şirînîya darê ji belgale.ang ji ber kesekî ,mirov hez ji mal, mirov û cihên wî bi ke.
Belgdan	(k.jn.l.mê) Dema belgên daran ve di bin. : Dara hewşê belgên dayn. (K) bn: Dan.
Belge	(n.x.mê) Tiştê nivîsî, tomarkirî, wenekirî. Grove. : Gelek belge di destê min da hene jibo girtina gunehbarî.
Belgename	(n.l.mê) Nameyên di hêne bi kar anîn wek belge, grove. Grovename.
Belgih	(n.dar.mê) Nivîn.
Belgkirin	(k.jn.I.ê) Qurtifandina belgan. Jêkirîna belgan. : Dayka min belgên mêwê jibo îpraxan jê kirin. (K) bn :Kirin.
Belgmêw	(n.l.mê) Permêw. :îpraxên belgmêwan.
Belgweran	(k.jn.l.mê) Belgên daran di kevin. : Li payîzê belgên daran di werin.
Belgwerandin	(k.jn.l.mê) Mirov yan hêzek belgên daran bi werîne. :Dar belgên xwe di werîne. (K) bn: werandin.
Belgweşan	(k.jn.l.mê) Belgweran.
Belgweşandin	(k.in.I.mê) Belgwerandin. (K) bn : Weşandin.
Belifandin	(k.jn.mê) Serdabirin. Xapandin. : Wî bazirganî ez belifandin.
Belindir	(n.dar.mê) Mîha du ,sê salî.Berindir.
Beliyandin	(k.jn.dar.mê) Belêkirin. Erêkirin.
Belkirin	(k.jn.I.mê) Eşkerekirin. Xweyakirin. Bilinkirin. : Hespî guhêd xo belkirin. Bilindkirin. Qîtkirin. : Hespî, segî guhên xwe bel kirin. (K) bn: Kirin.
Belkirî	(hk.l.çewa) Hatî belkirin. Aşkerakirî. Serav keftî.
Belkî	(pêrb) rêzman Alaveke jibo gotineka, bûyereka ne misoger.. Gotina bi goman. Qemî. Dako. Jiber ko. : Ez çim bazarî belkî bo xwe kirasekî bi kirim.
Belko	(pêrb) Belkî.
Belo	(ngazkir.dar .nêr) 1. Beran, nêrî ,ango kewalên nêr yên guhbel. 2. Mirovê dilpak. Dilsax.
Belokirin	(k.jn.I.mê) Aşkerakirin. Xuyakirin. Diyarkirin. (K) bn: Kirin.
Belûçî	(nei.n) Neteweyeke li îranê xwecihin.
Belûçistan	(hk.cih,cugra.dar) Welatê belûçan.
Belxem	(n.x.nêr) Bilxem.
Ben	(n.x.mê) Bend. Bendik.
Benav 1	(n.x.mê) Kulind. Kundik.
Benav 2	(n.x.mê) Dareke li çiyayên Kurdistanê hişîn di be.

Benc	(n.x.mê) 1.Madeyeke dema lêdanê leşê mirovî bê hest dike. :Heker didanê min benc ne bikira, ez ne di wêram bînim der. 2. Mirovê mest. Serxweş. Mirovê hay ji xwe tune. Bêdeng.
Bencbûn	(k.in.I.mê)Bêdengbûn. Bêhoşbûn. (K) bn : Bûn.
Benckirin	(k.jn.I.mê) Cihekê leşî yan hemiiyê benc dikin jibo ku mirov ne êşe dema nijterkirinê. : Dansazî didanê wî benc kir û derîna. (K) bn: Kirin.
Bend	(hn.x.çewa) 1.Reben . êxsîr. Girêdayî.girtî. Zîndanî. 2.Bendê xwedê. 3. bendik.
Bendav	(n.l.mê) Cihê ko rêya avê bend û dîwar di ken jibo pengandina wê bo karên pêdvî.Pengav. Sikir. :Bendava Duhokê.
Bendbûn	(k.jn.I.mê) Girêdan. Qedexebûn. (K) bn: Bûn.
Bende	(hn.x.çewa) Bend. Reben.
Bendek	(n.dar.mê) 1. Dema barkirina daran li pişta dewaran, çend darekan di êxin ser kurtanî û wek hev rêk dixin daku bar xar nebit û peytbit, paş da, dê darên din danin ser ta bi dawî bêt. Bar ii bendek li hespê xwe kirin. Wekhev. Hevsan. 2. Zehmet. Dijwar.
Bendekkirin	(k.jn.I.mê) Dirstkirina bendekan Hevsankirin. (K) bn: Kirin.
Bendeman	(k.jn.I.mê) Li bendê di mînit. Li hîvîyê man. : Ez li benda te mam, tu ne hatî.(K) bn: Man.
Bender	(n.dar.mê) Cihê rawestana papor û beleman.
Bendewar	(hn.I. çewa) 1.Kesê dûr ji ax , cih û welatê xwe li bîrî û kovana jibo di kişîne. Evîndadr. Girêdayê warê xwe. Tengezar. 2. Navê xortan yan keçane.
Bendewarbûn	(k.jn.gl.mê) Korewarbûn. Bîrkirîn. (K) bn : bûn.
Bendewarkirin	(k.jn.gl.mê) Korewarkirin.: Eve çend salin tu çûyî, te em bendewar kirîn. (K) bn: Kirin.
Bendewarî	(n.I.nê) Kovandarî. Evîndarî.
Bendeyî	(n.dar.mê) Nokerî. Xolamînî. Bindestî.
Bendik	(n.x.nê).Ta yan davên ji dezî stûr tir. Dezîyên têkalandî û dirêj bo girêdana tiştan. Pend :Heger tu bendikê sor û zer bayî, da bi himbanka xwe ve bî!.ang ; kesê bi kêrî xo ne hêt bi kêrî kesê din nahêt.
Bendî	(pn.x.çewa) Girtî. Zîndanî.
Bendîxane	(n.dar.mê) Girtîgeh. :Gunehbar êxist di bendîxanê da.
Bendkirin	(k.jlm) Girtin. Xistine nav zîndanê. : Jiber gunehên xwe hat benkirin. (K) : bn Kirin.
Beng	(n.x.mê) 1. Benc. 2. Dîn. Mest. 3.Êk ji du karkên çîroka zeng ii beng ê.
Bengî	(hn.dar.çewa) Bengîn. Mest.
Bengîn	(hn.dar.cewa) 1. Serxweş. Mest 2. Benckirî(bêhoş) 3. Navê kuran.
Bengkêş	(hn.l.çewa) Mirovê heşê bi kar dihîne.Bengîn.
Bengkêşan	(k.in.l.mê) Kêşana heşê. (K) bn: Kêşan.
Benik	(n.x.nêr) Bendik.
Benî	(n.x.mê) Dara benî. Dara benokê.
Benîşt	(n.x.nêr) Madeyek çire ji stirka daran, nemaze dara kezwanê peyda dibit, mirov di devê xwe da di cût bêy dahîrîn. Cîl. Pend:Mîna benîştê keskanan

	ma bi dehmenan ve.ang; mirov rastî arêşeyekê yan kesekê neçak dibe, nikare bi tu rêyan xwe jê derbaz ke. Pend : Bû benîştê devê xelikî.ang ; kesê karekê seyr û ne rast bi ket, hemû kes liser di axivin.
Benk	(n.cîhx.mê) Cihê dan û wergirtina pereyî. Bank.
Benok	(n.x.mê) Dara benokê ye li çîyayên Kurdistanê hişîn dibin. Dara benî.
Benq	(n.cîh.x.mê) Benk.
Beq	(n.x.mê) hişkavî Giyandarek hişkavîye, gelek çîvanok li ser hatîne gotin. Çembera(simbol) kirêtîyê ye. Beqa pivdayî.ang; mirovê qelew. Pend :Heger beq ne qurit, dê (bi) dirit.ang; mirovê axivtin xwe di devî da na girin.
Beqal	(kara.x.dz) Yê ku giya û dermanka difirşe.
Beqalî	(kn.dar.mê) Karê beqalîyê.
Beqalîkirin	(k.in.I.mê) Mirovê karê beqalîyê dike. (K) bn: Kirin.
Beqbeqok	(n.dar.mê) 1. Cihê bilqên avê jê di hên. 2 .Peqokên li dest li pêyan dihên. 3. Amaneke rêncber avê di kinê jibo nav zevî û aqaran.Avdank.
Beqlawe	(n.x.mê) Xwarineka xweş li şirîne ji hevîr û şekirê çê dikin.
Beqlî	(n.x.mê) giya Core giyayekê pelik pan li keske jibo çêkirina îpraxan yan qelandin û di nav avikan da bikar dihînin. : îparaxên beqlî. Beqlîyên zer kirî.
Beqseme	(n.x.mê) Coreke şirînîye.
Ber	(n.x.nêr) 1.Tenekê reqe jibo dîwarên xanî û pêdvîyên avakirînê mifa jê di hêt wergirtin. Kevir.Pend :Ber li cihê xo yê bi qedre.Pend:Yê berê ji xwe mezintir bi hilgire, dê bi serî keve.ang; karê ji şiyanên mirovî mezintir, ne pêdvî kirinê ye.Pend :Beran ne havêje kanî ya te av jê vexwarî. Ang: (emekdarî) qencîyê jibîr neke.2. Tuxmê giya ii giyandaran. Berhem. Berê darên fêqî. Mita.: Me hijîreka mezin di hewşê da heye, lê mixabin ya bê bere. 3. Sing. Sent. : Berê xwe bi de min.
Bera	(pêrb) rêzman Alaveke jibo pejirandinê û daxwazkirinê bikar di hêt. Bila.
Beraber	(hk.cih) Beramber. Singûsing.
Beradan	(k.jn.I.mê) Havêtin hevdu. Di êkdu werkirin.. Berek dana wî. (K) bn: Dan.
Berafî	(n.x.mê) Şirove.
Beraftin	(k.jn.x.mê) Şirovekirin. Di beraft,bi berêfe, dê bi berêfim,....
Berahî	(hk.dem,n.dar.mê) Destpêk. Pêşekî. :Li berahîyê bi navê xwe pêrgînîyê li mêvanan di kem. Brx Dawî.
Beramber	(hk.cih,.çewa) Du tişên berê wan li hev be.Mala min beramberî a wane. Singûsing.
Beramberbûn	(k.jn.I.mê) Beramberê hev di bin.Rûbirûbtin.Hember hev di rawestin.(K)bn: Bûn.
Beramberî	(hn.dar.çewa) Rûbirû. : Ez li beramberî seydayê xwe rûniştim.
Beramberkirin	(k.jn.I.mê) Kevtine beramber hev. Hevberkirîn. Wekhevkirin. Rûbirûkirin. (K) bn: Kirin.
Beran	(n.x.nêr) Tuxmê nêr ê pezî ye. Dûmahîk qonaxa gehiştinê ye.(berx, kavir, ..şek ,beran). Pend :Serê du beranan di dîzekê da nakelin.
Beranek	(n.dar.mê) Tilîya beranî.
Beranî 1	(hn.x.çewa) Gelemperî. Tebayî. Zarekî. Ne fermî.

Beranî 2	(n.x.mê) 1. Tilîya mezin ya destî. Beranek. 2. Paçika mezin ya pêyî
Beraqil	(hn.l.çewa) Tiştê yan gotina cihê bawerîyê. Bêgoman.
Beraş	(n.I.n) Du berin di kin distarên aşî , liserêk zivrîna wan danî hwîr diken, di bit ar. Pend :Berên beraşan avê birin tu pisyara kengirperan dikey.ang ; dema çamek di bit, mirovek pisyara tiştên bi biha bi ket.
Beraşo	(n.dar.nêr) Berav. Husan. : Bi beraşo devê dasê hisî.
Beratav	(hn.l.çewa) Kesê pir nexweşî ii derd di hên serî.: Wey babo ew çi mirovekê beratave!.
Berav1	(n.I.n) Berek nemazeye jibo husîn, xweşkirin yan seqakirina das û bivran bi kar di hînin. Husan.
Berav 2	(n.I.mê) 1.Perav. Ser lêva avê. 2.Li ber avêye jibo şûştinê.
Beravêtin	(k.jn.x.mê) Berhavêtin. :Bizinê beravêt.
Beravkirin	(k.jn.I.mê) 1. Hisîn. 2. jêrvkirin.şûştin. (K) bn : Kirin.
Beraz	(n.x.dz) candar 1. Giyandare(ginawerek kîvî yan kehî ye.sîmbola qelewî û gemarîyê ye. Di hindek dînan da (Islamê û cuhî) herimîye û goştê wî herame. 2. Nîşana gemar û pîsî yê.
Beraze	(n.dar.nêr) Asinek reqe jibo jihev cudakirina tiştên req bikar di hêt.Lîhaz..
Berazgeh	(n.dar.mê) Cihê ku beraz lê di mişene. Mexela berazan.
Berazî	(hn.dar.çewa) Karên ne çê yên mîna berazan mirov, bi taybet zaro di kin. Gemarî.
Berazîkirin	(k.jn.I.mê) Xirabîkirin. Serreqîkirin. : Berazîyan neke kuro!. (K) bn: Kirin.
Berazkuj	(n.l.mê) Corekê nemaze, yê guleyên çifteyane[tivenga nêçîrê] jibo kujtina berazan bikar di hînin.
Berayî	(hk.dem,n.dar.mê) Berahî.
Berba	(hn.l.çewa) Li ber bayî. Hilêvirî. : Xwarina berba ya pîse.
Berbabûn	(k.jn.l.mê) Liber bayî man. (K) bn: Bûn.
Berbakirin	(k.jn.l.mê) 1. Liber bayî danan. :Cilik berba kirin dako zuha bi bin. 2. Danebayî. :Savar berba di ke da sivivî jinav derkeve. (K) bn: Kirin.
Berbad	(hn.dar.çewa) Gemar. Pîs. Herimî.
Berbadkirin	(k.jn.I.mê) Pîskirin. (K) bn: kirin.
Berban	(n.I.mê) Banek nizim e di kevit ber banekê dî û di bit hewş jibo malê, ku jibo rûniştinê bi kar di hêt.
Berbang	(hk.dem.n.l.mê) Berê spêdê.Elind. : Li berbangê seda çû mizgeftê.
Berbar	(kn.dar.dz) Mirovê baran bi pişt, yan galiskeyan kelûpelan ji cihekî bo yê dî di veguhêzit.
Berbejin	(n.I.mê) Dareke cilikan pêve di kin. Darê hilwîstina cilan.
Berbejink	(n.I.mê) Nivişti. Hemaylok.
Berbelav	(hn.dar.çewa) Tişt yan mirovê ji hev dûr ii cuda.
Berbelavbûn	(k.jn.I.mê) Parvebtin ji hev dûr ketin. : Pişti me zanîngeh bi dawî anî, hevalên me li welati berbelav bûn û heryek li cihekî kar di ke. (K) bn: Bûn.
Berbelavî	(n.I.mê) Belavbûn. Jêkvebûn.
Berbelavkirin	(k.in.l.mê) Ji hev dûr xistin. (K) bn: Kirin.

berben	(n.dar.mê) Corekê ristikane jin bi kar di hînin, bi kulavî ve girêdaye, di bin guhanû di bin erzinkê ra di bûrit.
Berbend	(hn.I.çewa) Karê ku nabit bi hêt kirin. Qedexe. :Çûnejor berbende.
Berbendbûn	(k.jn.l.mê) Pengîn. Der lê hatin bend kirin.
Berbendî	(n.I.mê) Qedexe.
Berbendkirin	(k.jn.I.mê) Qedexekirin. : Rijêmên dagîrker zimanê kurdî li xwendingehan berbend kirî ye. (K) bn: kirin.
Berber	(nej,n) Neteweya berber.
Berberî	(nej.dar.dz) Mirovê bi nejad berber.
Berbest	(hn.I.çewa) Berbend. Girtî. Dûrpêç. Sikir.
Berbestî	(n.I.mê) Berbendî.
Berbestkirin	(k.jn.I.mê) Dîwarkirin. Rê lê girtin. Berbendkirin. (K) bn: Kirin.
Berbext	(hn.l.çewa) Mirovê jîyê wî nêzî ji 13 tanî 18 salî. Sinêle.
Berbêj	(pîşn.l.dz) Mirovê paşeroja xelikî di bêje. Xêvzan.
Berbiber	(hn.dar.çewa) Hêdî. Hêdîhêdî. Gav bi gav. Berebere. : Em dê ber bi ber dest bi karê xwe bi kin.
Berbisk	(n.I.mê) Toq. Têle.
Berbûk	(kam.I.mê) Keça ku bi bûkê reye di dema şahîyê ku xizmetê jêra dike û şîretan di de wê. Pend :Kî dibe bûk tu xwe dikî berbûk!. Ang; Kesê mayê xwe di her tişti di ke.
Berçav	(hn.I.çewa) Xuya. Diyar. Eşkera. : Xebata we gelek ya berçave.
Berçavk	(n.I.mê) Şûşeyên mirov jibo baştir dîtinê dixin çavên xwe. :Çavan seydayê me baş nabînin, jiber hindê berçavkê di ke çavan.
Berçavkirin	(k.jn.l.mê) Desnîşankirin. Çavên xwe liser danîn. :Te êk ji xwe ra berçav kirîye ?. (K) bn : kirin.
Berçavkirî	(hk.I.çewa) Hatî berçavkirin. Destnîşankirî.
Berçek	(hn.I.çewa) Çekdar. Bi kêr çek higirtinê di hêt.
Berçem	(n.I.mê) Lêva çem. Rexê robarî.
Berçêlk	(nl.mê) Li cem teyran cîyê xarin di çitê . zik. Gede. Hefik. Bersing.
Berçile	(n.x.mê) Meha duwazdeye .Kanîna biçûk.
Berçîcek	(n.dar.mê) Berçêlk.
Berçîn	(n.dar.mê) Çeperê(dergeh) kosk li kotanan.
Berçûn	(k.jn.I.mê) ji ber çûn, Zarok ji ber daykê çûn. Berhavêtin. : Biçûk ji ber çû. (K)bn:Çûn.
Berd	(n.x.nêr) Ber. Kevir.
Berdan	(k.x.mê) 1.Derêxistin. Azadkirin. Ji girtîgehê berdan, jina xwe berda. 2. Di paşde hiştin. Hêlan. Bi cih hêlan. 3. Ne pejirandin. (K) bn: dan.
Berdar	(hn.dar.çewa) 1.Dar, giya yan giyandarên ber di girin. Sêv, zerdil, xox, a berdar. Dara berdar.ang; dara bi ber. 2. bi Kêrhati. Xwedî karîn. 3. Gehişti.
Berdayî	(hn.dar.çewa) Azadkirî. Hatî berdan.
Berdeborîn	(n.dar.mê) Destûrî. Pêhêlan. Bihêl.
Berdeq	(n.dar.mê) Lîztineke du yan pitir zaro li ser pêyekî radiwestin û milên xwe li hev dixin tanî yek bi keve.

Berdeqanî	(n.dar.mê) bendikek dirêj û nîva wî cihê beran lê heye, ba di din û bera pê di havêjin.
Berdeqkirin	(k.jn.I.mê) Dema mirov yarîya berdeqê di kin. (K) bn: Kirin.
Berdereş	(devera.l.mê) devereke li Kurdistana başûr.
Berdestk 1	(n.I.mê) Pateyeke didin ber destê xwe li dema hilgirtina amanên xwarinên yên gerim, jibo destên mirovî ne sojin.: Berdestkê bi de ber destêd xo, çaydank yê kele.
Berdestk 2	(n.I.dz) Mirovê karê yekî dike û pêdivîyan liber desti di dane.Murîd. Şagird.
Berdest	(hn.I.çewa) Berhev. Amade. : Kelûpelên pêdivî berdest ke, daku em herin seredana dostê xwe li nexweşxanê.
Berdestbûn	(k.jn.gl.mê) Berhevbûn.(K) bn: Bûn.
Berdestik	(n.I.mê) Du perçe patene şêwe bazin, lakêşe, sêkujî û htd bi bendekî bi hevre girêdayîne mirov didin berdestên xwe jibo girtina qazan li dervankêd kel(gerim) daku dest ne sojin. Destir. Destgir.
Berdestî	(hn.I.çewa) Deshil. Berkevti.
Berdestkirin	(k.jn.gl.mê) Berhevkirin. : Min hemû kelûpelên xwe berdest kirine, çunkî suba dêwexerê kem.(K) bn: Kirin.
Berdevk	(pîşn.I.dz) Kesê li şûna welatek,alîyek yan sazîyekê di axivit. Boçûna wan dibêjit. Peyvdar. :Berdevkê dewletê.
Berdevkî	.(n.I.mê) Karê şîretvanîyê.
Berdewam	(hn.çewa) Hertim. Dirêjdem.bêkuta.
Berdewambûn	(k.jn.I.mê) Mirov liser karekî, gotinekê berdewam be. Bê rawestan. : îro barîna baranê ji sibê ta êvarê ya berdewam bû. : Keremke liser gotina xwe berdewam be. (K) bn: Bûn.
Berdewamî	(n.dar.mê) Ne rawestan. Hertimî.
Berdewamkirin	(kin.I.mê) Liser ya xwe man bê rawestan. (K) bn: Kirin
Berdevk	(pîşn.l.dz) Kesê li şûna welatek,alîyek yan sazîyekê di axivit. Boçûna wan dibêjit. Peyvdar. :Berdevkê dewletê.
Berdêlî	(n.dar.mê) 1. Li ciyê. Li şûna. 2. Pêgihork.
Berdij	(hn.l.çewa) Karvedana her pestanek yan hêzekê ye. Kardan.
Berdijbûn	(k.jn.gl.mê) Kevtin hember yek. Rû bi rû bûn. (K) bn :Bûn.
Berdijkirin	(k.jn.gl.mê) Danan berhember hev.Hevberkirin. (K) bn:Kirin.
Berdil	(n.dar.dz) 1. Bîranîn. 2. Evîndar. Dilber.
Berdilk	(n.I.mê) Ristika bi stoyê xwe ve di kin ii dilikek pêveye, di keve ser singî. Dilik.
Berdîwar	(n.I.mê) Cihê rûniştinê liber dîwarên malan.
Bere 1	(n.x.mê) Enî. Sing. Berok. Pêşî.
Bere 2	(hn.x.çewa) Pirt. Pîçek. Hêdî. Gav bigav. Berebere.
Berebere	(hn.l.cewa) Gav bi gav. Pîçpîç.
Berecot	(n.I.mê) Berên aşî. Du berên distarî. Beraş.
Beredan	(k.jn.x.mê) Berdan.
Berendam	(n.I.dz) Kesê destnîşankirî jibo hilbijartinê. Berbijar.

Berste	(n.dar.mê) Bereke ii perçe hesineke li hev dixin jibo peydakirina agirî. Sitewber.
Berevajî	(hn.l.çewa) Tiştê ber û piştên wî hatîn lêkzivirandin. Berûpişt. Berdij. : Berevajîya hatinê çûn e.
Berevajîbûn	(k.jn.gl.mê) Lêkwergeran. Lêkzivirîn. (K) bn: Bûn.
Berevajîkirin	(k.jn.gl.mê) Berûpiştkirin. : Te kirasê berevajî li ber xwe kirî! .(K) bn: Kirin.
Berevajîkirî	(hk.l.çewa) Cil yan tiştê hatî berevajî kirin. :Kiraskê te yê bervajî kirî ye!.
Berevan	(hn.dar.çewai 1. Kesê di keve navbera kes, xelkek, ji pêxemet ne hêlana şer û nakokîyê.dudilîlê. 2. Navê kurane.
Berevanî	(ndar.mê) Karê berevanîyê. Navbijî.
Bervanîkirin	(k.jn.gl.mê) Navbijîkirin. Ewan şer di kirin, min berevanî di kir. (K) bn: Kirin.
Berevankar	(hk.I.çewa) Kesê yarînekarê wî berevanî. Parêzer.
Bereyîsk	(n.dar.mê) Darlastîk. Bertivk.
Berê	(hk.dem) Dema çûyî. Ji mêje. Di kevinda.
Berêbihar	(cugm, 1) Gundeke li devera Duhok- Kurdistan Iraqê.
Berêxwedan	(k.jn.I.mê) Temaşekirin. Hêvkirin. Mêzekirin. : Berê xwe bi dê wê kîye ji wê ve di hêt?. (K) bn: Dan.
Berêz	(hn.dar.çewa) 1. Hêja. Rêzdar. Birêz.2. Nave mirovane.
Berf	(n.x.mê) Befir.
Berfavêj	(n.I.mê) Befrîk.
Berfende	(n.dar.mê) Cihên pêyan yên çekirî di nav befirê de, jibo ku mirov ne keve.
Berfiravîn	(n.I.mê) Xwarineka sivike berî zadê nîvro[firavîn] mirov di xwe, xasim pale û rêncber. : Demhijmêr yanzde me berfiravînk xwar.
Berfireh	(hn.I.çewa) Cihê fireh û mezin. : Mala berfireh. Xwarina berfireh; ang. Pir. Zaf.
Berfirehbûn	(kin.I.mê) Cih fireh û mişe biin. (K) bn: Biin.
Berfirehî	(n.I.mê) Erzanî. Bê mineti. Cih fireh û mezin.
Berfirehkirin	(k.jn.I.mê) Mezin ii fireh kirin. (K) bn: Kirin.
Berfirehkirî	(hk.I.çewa) Hatî berffireh kirin. Mezinkirî. Mala berfirehkirî. Cihê berfirehkirî.
Berfî	(hn.dar.çewa) Rengê sipî xweşik mîna berfê.
Berfîn	(hn.dar.çewa) 1.Cihên pir berf lê di bare. Befrîn. :Kurdistan welatekê befrîne.2. Navê keçan.
Berg	(n.x.mê) Cilik. Kevil. Kiras.
Bergeh	(n.dar.mê) Meydan. Qad. Depê şanûyê.
Berger	(kara.dar.dz) Zêrevan. Nêrevan. Çavdêr.
Bergeryan	(k.jn.l.mê) Li dû tişti çûn. Li peyçûn. (K) bn: Geryan.
Bergir	(hn.dar.çewa) Asteng. Rêgir.
Bergirî	(n.I.mê) Berevanî.
Bergirtin	(k.jn.I.mê) Avisbûn. Ragirtin. (K) bn: Girtin.
Bergirtî	(hk.I.çewa) Xweragirtî. Avisbûn.
Bergîz	(n.dar.pir) Cilikên kurdî yên zelaman, ji merezî di hên ristin. Şal û şepik.
Bergkirin	(k.jn.I.mê) Kiraskirin. (K) bn: Kirin.

Berguh	(n.l.mê) Du serikên di kin guhên xwe jibo guhdarîya radyo, têlefon ii htd.
Berhelistî	(hn.dar.çewa)Berhingarî.
Berhelstkar	(hn.l.çewa) Dij. Ne pê re.
Berhem	(n.dar.nêr) Ber. Tuxim. Karpêk. :Berhemê xebata gelê me ev azadî ya em li bin sîbera wê di jîn.
Berhemdar	(hn.gdar.çewa) Bi ber. Bi berhem. Berdar.
Berhemberbûn	(k.jn.gl.mê) Keftin heber yek. Rûbirûbûn.
Berhemberkirin	(k.in.gl.mê) Anîn hember yek. Kevtin bersingê hev. Rûbirûkirin.
Berhev	(hk,hn.dar.çewa) Amade. Peyt. : Ezê berhevim, da bi çîn.
Berhevbûn	(k.jn.gl.mê) Amadebûn. (K) bn : Bûn. Ez yê berhev bûm jibo çûne seyranê, lê tu ne hatî!.
Berhevî	(n.dar.mê) Amadeyî. :Berhevîya xwe diyar kir, jibo yarî yê
Berhevîkirin	(k.jn.I.mê) Xwe berhev kirin.: Emê berhevî ya xwe di kin jibo ahengê
Berhevkirin	(k.jn.I.mê) Amadekirin. :Ezê xwe berhev di kin jibo seredana mamê xwe. (K) bn: Kirin.
Berhevok	(n.dar.mê) Belavok.
Berhingar	(hk.dar.çewa) Dij.
Berhingarbûn	(k.jn.I.mê) Dij rawestan. Bersing lê girtin. :Li aqarî marek berhmgarî min bû, bi kotekî min xwe qurtal kir. (K) bn- Bûn.
Berhingarî	(n.dar.mê) Ne pê re. Ne digel. Dij.
Berhingarkirin	(k.jn . gl .mê) Dijatîkirin .
Berhingav	(hn.dar.çewa) Berhingêv.
Berhigêv	(hn.dar.çewa) Lezgîn. Bi lez. Lezûbez.
Berik	(n.dar.mê) 1.Reşmal. Mêzer. Pend :Berika xwe ji avê derîna.ang; Xwe ji tengasîyê qurtal kiv.Pend :Pîyên xwe hindî berika xwe di rêj ke.ang ; Mirov karên ji xwe mezintir neke.2 Bere piçûk. GuIle. Berik ê dariastîkî. Berikê tivengê. Berikê mekînê, .. û htd.
Berî	(n x.mê) 1. Berê darberîye . Berû. 2. Dara berî ya li çiyayên Kurdistanê pire. 3. Deştek pan û mezin, nexasim xîz bit.
Berîk	(n.x.mê) Cihên çal, nexasime li cilkan çêdiken jibo hilgirtina pare li pêdvîyan. Kûrik. Gîrfan.
Berîkanê	(n.I.mê) Core yarîne di navbera du kesan , biran da tê kirin ka kî dê bi serkevit. Kêbirkê.
Berîkanêkirin	(k.jn.I.mê) Lîztika berîkanê di kin. (K) bn: Kirin.
Berîmask	(n.l.mê) Berîyên darmazîyê . Berê dara mazî.
Berieng	(n.l.mê) Nîşan. : Berjengên baranê hir û bane.
Berjewendî	(n.dar.mê) Giring. Mifa. : Kar di keyn jibo berjewendîya giştî.
Berjêr	(hk.I.çewa) Sernişîv. Serşor.
Berjêrbûn	(k.jn.gl.mê) Bernişîvbûn. Xwarkevtin. (K) bn: Bûn.
Berjêrkirin	(k.jn.gl.mê) Sernişîvkirin. (K) bn: Kirin.
Berjêkirî	(hk.I.çewa) Hatî berjêr kirin. Hatîye sernişîvkirin. Cerikê berjêrkirî
Berjor	(hk.I.çewa) Serevraz.
Berjorbûn	(k.jn.gl.mê) Serevrazbûn. :Karwanî li çiyayî berjor bûn. (K) bn: Bûn.

Berjorkirin	(k.jn.gl.mê) Serevrazkirin. :Destên xwe berjorkirin ji xuda niza di kin. (K) bn: Kirin.
Berjorkirî	(hk.I.çewa) Berê wî/wê/wan daye serî.
Berkaş	(n.dar.nêr) Helan. Kevir. Kaşeber. :Binê mezela me hemû berkaşe.
Berkaşkirin	(k.jn.I.mê) Kaşîkirîn. Helankirin. :Dîwarê nexweşxanê berkaş kirin.
Berkatok	(n.dar.mê) Mita , feqî yar mazî, yên bi awayek xwezayî du yan pitir pêkve nûsayî bin.
Berkel	(hk.l.çewa) Zadê nîv kelî. Zadê kelek hatîyê:Dê xwe bi girin camêr xwarina me ya berkele, ha vê gavê de berhev bit.
Berkelbûn	(k.jn.gl.mê) Kelel hînan zadî. :Zadê me yê berkel bûy. . :Me mirîşka danaye ser agirî, gelek nemaye berkel bi be.
Berkelkirin	(k.jn.gl.mê) Kelek yan çend kelek hatîne zadî. Nêzîke bi kelit. :Min zadê berkel kirî.
Berkele	(n.dar.mê) Golika nêzî sê salan. :Gavanî golika berkele firot.
Berkeş	(n.dar.mê) Sênî. Sînî.
Berkeşk	(n.dar.mê) Berkeşok. Ferxesênî. Sînîya biçûk.
Berkevtin	(k.jn.I.mê) Bi kêr hatin. Hêja. (K) bn: Kevtin.
Berkevtî	(hk,hn.dar.çewa) Hêja. Kêrhatî.
Berkêr	(hk.I.çewa) 1. Kewalê bi kêr serbirînê[serjêkirin] dihêt]. 2. Qurban.
Berkêrbûn	(k.jn.I.mê) Bi kêrî serjêkirînê di hêt. :Kelebang berkêr bû, êdî dem hat,dê serjê bi kîn.(K) bn: Biin.
Berkêrkirin	(k.jn.I.mê) Mezinkirin û anîn ber kêrê. (K) bn: Kirin.
Berkêşk	(n.I.mê) Galiskeya ber kêşanê. Erebaneya beran.:Me berên xanîyê xwe hemû bi berkêşkê kêşan.
Berkoş	(n.I.mê) Kiraseke ji alîyê singîve di kin ber xwe, jibo parastina cilan dema karkirinê, mîna; pezdotin amanşûştin û htd.
Berkur	(n.dar.mê) Cihê xwarin di çe nav pişti ji gerîyê derbaz dibe. Gede. Zik. :Berkura mirovan. :Berkura tewalan.
Berkurk	(n.dar.mê) Berçêlk.
Berlêker	(n.gl.mê) rêzman Pêşgir. Pêşpirt.
Bermak	(hk.l.çewa) Zaro yan têjikên candaran yên sava. Berşîr.
Bermal	(n.I.mê) 1. Eywana rûniştinê. Jûra pêrgînîyê. 2. Bersiv. :Mêvan hatin, jin li bermalê , rûniştin li mêr li mêvanxanê.
Bermal	(n.I.mê) Kabanî. Kewanî. : BermaIîya te ji kûye?, ji amedê ye.
Bermalk	(n.I.mê) Berik. Reşmalk. :Bermalk li bermalê raxist.
Berman	(k.jn.dar.mê) Ji ber man. Tiştê ji ber di mîne, zêde di be. (K) bn: Man.
Bermax 1	(n.dar.mê) Defterka cigaran. Perikên cigaran.
Bermax 2	(n.dar.mê) Sapîtik. Bersapîtik.
Bermayî	lCn.dar.mê) Tiştê zêde di mîne. :Bermayîyê xwarinê bi dem kewalan.
Bermêj	(n.I.mê) Giyandar û zarokên li ber singê mak û dayk a xwe şîr di mêjin. Bermak.
Bermîl	(n.x.mê) Amaneke neftê û avê tê di kin. :Bermîla gazê bi çendê ye?. :Avê ji bermîlê vala ke!.

Bername	(n.dar.mê) Program. Pilan. :We îro çi bemame heye, hûn dê çi bi ken?.
Bernaş,..niyas	(hk,hn.I.çewa) Yê ko mirovan zû di nase, yan gelek mirovan di nasit û berevajî. . Berniyas.:Xalê min gelek yê bernase.
Bernav	(n.I.nêr) Navê mirovî yê êkê, berahîkê. Nav. Brx Paşnav. : Navê te yê sêqolî; Azad Lezgîn Baran e, ango bernavê te Azade.
Bernexûn	(hk.dar.çewa) Sernişîv. Berjêr.
Bernexûnbûn	(k.jn.gl.mê) Sernişîvbûn. Berjêrbûn. :Kedîn bernexûn bû av rijya. (K) bn: Bûn.
Bernexûnkirin	(k.jn.gl.mê) Sernişîvkirin. Berjêrkirin.
Bernixûn	(nhn.dar.çewa) Bernexûn.
Berniyas	(hk.dar.çewa) Bernas.
Beroş	(n.x.mê) Qazan. Quşxan. Dîz. :Beroşa kutildewê ya mezine.
Berpaş	(hk.l.çewa) Piştûpişt. Paşve.
Berpaşçûn	(k.jn.I.mê) Bizivîneke mirov piştûpişt di çe.
Berpeyî	(n.dar.mê) Bersiv. Bersivdan.
Berpêk	(n.I.pir) 1. Bendikên nemaze jibo girêdan û peytkirina deling û goreyan. 2. Dema xwelêkdanê herkes pêkolê di ke pêyê xwe bi de ber yê hemberê xwe jibo ko li erdê bi xe.3. Astengî. Alozî.
Berpêkdanan	(k.jn.gl.mê) Piyêd xwe xistin ber êk dako yek yekî li erdî bi de. :Ew ne di karî min lê wî berpêk danan.
Berpêş	(n.I.mê) Pilan. Berhevî.
Berpêşkirin	(k.jn.gl.mê) Berhevkirin. (K) bn: Kirin.
Berpisyar	(kara.dar.dz) Kesê bi rêvebirina karekî bi stoyê xwe ve digire. Serkêş.
Berpisyarî	(n.dar.mê) Serkêşî. Rêberî.
Berpisyarkirin	(k.jn.gl.mê) Kar û guneh xistine ser milên yekî. (K) bn: Kirin.
Berra	(pêrbest.alv.pêvgir) Di ber re. Di rex re. : Ez di ber ra borîm.
Berran	(n.I.mê) can Pişkeka leşîye di keve navbera binê zikî û dawîya serê ranî.
Bersev	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê hatine jor ya malan. Nihanî.
Bersiv	(n.dar.mê) Vegerandina pisyara kesekî.: Pisyara min ya bê bersiv mayî. Brx Pisyar.
Bersivdan	(k.jnlmê) Mirov pisyara hemberê xwe bi de. : Min pisyarek kir, lê te bersiva min neda!. (K) bn: Dan.
Bersivk	(n.dar.mê) Bersev.Bermal.
Bersoj	(n.dar.mê) derd Dema mirov hin xwarinên qelew yan zêde di xwe, berkura mirovî mandî di be, di soje li birkên tamasojtî jê dihên. : Jiber xwarina savarê bersoj ya hatî min.
Bersork	(n.l.mê) 1. Berên rengê wan sor. Kevirên sor. 2. tewal Corekê çûçikane singê wan yê sore.
Bersto	(n.l.nêr) Pisto.
Bersûç	(hk.I.çewa) Gunehbar. Gunehkar.
Bersûçbûn	(k.jn.gl.mê) Gunehkarbûn. :Min hay ji çi nîne û ez bi guneha te bersûç di bim!.(K) bn: Bûn.

Bersûçkirin	(k.jn.gl.mê) Gunehbarkirin. :Ji nezanîna xwe, xwe bersûç di ke. (K) bn: Kirin.
Bersûçkirî	(hk.I.çewa) Hstî gunehbarkirin. Pend :Bersûçkirî bê gunehe, ta guneha wî xuya ne be.
Berşîv	(n.I.mê) Xwarina sivik ya berî şîvê
Bertav	(hk.cih,n.I.mê) Cihê gerimê hetav lê di keve, mirov lê di rûne,Li ber hetava rojê. Liber tava rojê.
Bertavkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov tişkekî dane ber tava rojê jibo gerim û hişk bi be. : Eve te çîye heval te ho xwe bertav kirî?. (K) bn: Kirin.
Berteng	(hk I.çewa) 1. Cihê tengavî. Cihê teng, kêm. Cihê têra neke. : Xanîyê me gelek ê bertenge, jiber hindê me divêt bi firoşîn.2. Berê perokî yê biçûke, tenge.
Bertengbûn	(k.jn.gl.mê) Cihê ko teng dibe. Tengasî dibe. (K) bn: Bûn,
Bertengî	(n.l.mê) Tengavî. Qetlazî.
Bertengkirin	(k.in.gl.mê) Tengkirin. : Mêvanan ber pêyên me yên teng kirîn. (K) bn: Kirin.
Bertêker	(n.dar.mê) Perê xurde. Hûrde.
Bertêşt	(n.I.mê) Xwarina sivik ya berî têştê. Sertêşt.
Bertivk	(n.dar.mê) 1. Berên biçûk mirov di nav tibilên xwe di havêe, dengê tivên jê di hêt. 2. Qosk. Lastîk.
Bertîl	(n.dar.mê) Diyarîyeke di din yekî ko ji mirovî re kareld,rêberîyekê bi ke. Pend:Bertîl beran nerim di ke.
Bertîldan	(k.jn.l.mê) Wekî mirov bertîlekê di de kesek, perpirsekî. (K) bn: Dan.
Bertîlder	(kara.dar.dz) Kesê bertîlê di de.
Bertîlgirtin	(k.jn.I.mê) Mirov bertîlan werdigire. (K) bn: Girtin.
Bertîlgir	(kara.dar.dz) Kesê bertîlê werdigire.
Bertîlkirin	(k.jn.I.mê) Mirov êkî bertîl bi ke. (K) bn: Kirin.
Bertûrk	(n.l.mê) Berkurk. Gede.
Berû	(n.x.mê) 1. Dara Berî. 2. Berê darberûyê. Berî.
Berûk	(n.dar.mê) 1. Gerî. 2. Enî. 3.Destpêk.
Bervajî	(hk.I.çewa) Berevajî.
Bervale	(hk.dar.çewa) Hejar. Berteng. Bêber.
Bervank	(n.dar.mê) Tiştê di din ber xwe dako cil û laşê wan gemar nebe. Perçeyê di xin ber kemaxên zarokan dako xwe pîs ne kin.
Bervedêr	(pîşn.dar.dz) Parêzer.
Bervekirin	(k.jn.I.mê) Berê wî vekirin. Vajîkirin. (K) bn: Kirin.
Bervekirî	(hk.l.çewa) Vajîkirî. Vekirî.
Berwar	(hk,hn.dar.çewa) 1. Xar. Xarûvîç. Pêç. Çep. 2. Navê mêrane.
Berwarbûn	(k.jn.I.mê) Pê hilçiin. Vêraçûn. Di ber re çûn. (K) bn : Bûn.
Berwarî	(malb,n) Tîreyeka kurdane.
Berwarkirin	(k.jn.gl.mê) Xwarkirin. Keçkirin.
Berwarkirî	(hk.l.çewa) Hatî xwarkirin. Xwarkirî.

Berx	(n.x.dn) candar Têjikê pezan. :Berxê nêr. :Berxa mê. Pend:Berxê liber makê.ang; bo mirovê nazandî di bêjin. Berxê min.Pend :Berxê nêr bo serbirînê ye.ang; weke mêrçak rastê tengavîyan di bin yan di hên kujtin.
Berxik	(n.dar.dn) Berxê biçûk.
Berxistin	(k.jn.dar.mê) 1. Aşkerakirin.2. Hînkirin. (K) bn : Xistin.
Berxistî	(n.dar.mê) Pêşniyar.
Berxudan	(k.jn.I.mê) Xebata bê rawestan. Bergirî. Berevanî ji dozek pîroz. Berxwedan.
Berxudar	(hn.dar.çewa) Jîdirêj. Paraztî. Pîroz. Supasdar.
Berxudarbûn	(k.jn.I.mê) Jiyan baş bûn. Jî dirêjbûn. (K) bn: Biin.
Berxudarî	(n.dar.mê) Supasdarî.
Berxvan	(pîşn.dar.dz) Kesê çavdêrîya berxan dike. Xwedîyê kerê berxan. : Lawê wî berxvane.
Berxwarin	(n.I.mê) Xwarina sivik mîna şorbe ii giyayî, mirov berî zadî di xwe.
Berxwarî	(hn.I.cewa) Yê ko berê dahatî di xwe.
Berxwedan	(k.jn.I.mê) Berxudan. : Gelê kurd jibo azadîyê liber xwe di de.(K) bn: Dan.
Berxwekevtin	(k.in.gl.mê) Şerimkirin. Ji xwe fedîkirin. Daman. Berxweketin.(K) bn: Kevtin.
Berxwekevtî	(hn.gl.çewa) Ji xwe şerimkirî. Ji xwe fedîkirî. Damayî.
Berxweraçûn	(k.jn.gl.mê) Kesê hertim cilên xweşik li ber xwe di ke li Pûte bi rêkûpêkîya xwe di de. Xwe peytkirîn. : Te çi guh lê bûye, van rojan tu gelek di ber xwe ra di çî?. (K) bn: Çûn.
Berxwerawestan	(k.jn.gl.mê) Dema mirov ageh ji kiryar û gotinên xwe hebe û tu şaşîyan meke. (K) bn: Rawestan.
Berxwerawestayî	(hn.gl.çewa) Mirovê xwe ji ne rindîyê bi parêze.
Berxwêr	(n.dar.mê) Zevîya mezin. Erdê çandinê.
Beryekî	(n.I.mê) Kesatî. Taybetî.
Berz	(hn.x.çewa) Bilind.
Berzbûn	(k.jn.I.mê) Bilindbûn. (K) bn: Bûn.
Berze	(hn.x.çewa) Hinda. Nediyar. Nexweya.Winda.Bêserûşûn. : Eve tu li kûveyî, herê berzeyî ?.
Berzebûn	(k.jn.I.mê) Hindabûn. : Cizdanka min ya berze bûy. :Xwe berze neke min karekê bi te hey!. (K) bn: Bûn.
Berzekirin	(k.jnlmê) Hindakirin. Bêserûşînkirin. Windakirin.: Min parên xwe berzekirin. (K): Kirin.
Berzik	(n.I.mê) candan Binzik.
Berzin	(n.dar.mê) Canîk. Cehşik.
Berzinçî	(nejadn.dar.dz) 1. Hozeka kurdane. 2. kesê ser bi hoza berzincî.
Berzî	(n.dar.dz) 1. Bilindî. 2. Navê mêrane.
Berzîne	(n.dar.mê) Berên rengereng.
Berzkirin	(k.jn.I.mê) Bilindkirin. (K) bn: Kirin.

Bes	(pêrb) 1. Alavê vebirkirinê ye.Bitinê. : Bes tu digel min were.2 Alavê nehiştinê. Nabit. Ne. Nerînî. :Bes wesa bike.3. Alavê hevberkirinê. Lê.Lêbelê.
Besbûn	(k.jn.l.mê) Hişbûn. Bedengbûn. Bi dawîhatin. (K) bn: Bûn.
Bese	(pêrb) Bes.Têra heye. Fermane jibo bi dawî anîna kar û gotinan.
Besezman	(hn.dar.çewa) Bêguneh. Bêdeşelat. Belengaz. Kesê neşê berevanîyê ji xwe bike.
Besîre	(n.dar.nêr) Tiîyê ne gehiştî. Bêsîre.
Beskirin	(k.jmê) Bi domahî înan. Vebirîn. Bi dawî anîn.Kutakirin. :Dê bes ke camêr tu çend dirêj di kî!. :Ma te hêjta xwarin bes nekirîye?. (K) bn: Kirin.
Besna	(n.I.mê) Navê jinane dema daybaban hêş zaro bi vên vî navî li kiça xwe di kin.
Best	(n.x.mê) Iêva çemî. Rexê rûbarî yê zuha û bi xîz û cercîr. Li bestê xwe dirêj kir.
Beste	.(n.x.mê) 1. Peste. 2. Deste. Qeft.
Bestek	(n.dar.mê) 1. Pivdank. 2. Qeft. 3. Perçe erd. Zevî.
Besterûbar	(n.I.mê) Hişkayîyê ber lêva riibarî. Best.
Bestevîn	(hn.dar.çewa) Seqayekê evînî,dilveker. Sermest.
Bestik	(n.dar.mê) Cok, Rûbark.
Bestin	(k.jn.x.mê) Girêdan. :Peymanek best. Girêyek best. Derî best. (K) Bdn: Ez di bestim em dibestîn, tu dibestî hûn di bestin, ew di beste ewan di bestin. Pr Dê[bi] + bdn. Bdb :di best, di bestin. Db,dûr : bestibû, bûn. (F) : bi beste, bi bestin.
Bestî	.(n.dar.mê) 1. Qerîsî. Bestîyê erdê, ava girtî Erdê bestî. 2. Qerîsa li ser erdî ketî.3. Girtî, pêçayî, riiyê xwe yê bestî.
Beş	(hn.x.çewa) 1 . Jêkvebûyî. Vekirî.2. Tiştê kur[khur]. Ew mirovekê dev beşe Pend :Kêvroşk candarekê beşe.ang ; Bela di hîne rêya mirovî.
Beşbûn	(k.jn.l.mê) Jêkvebûn. Vebûn.: Devê wî ji keyfan beş bû. (K) bn: Bûn.
Beşdar	(hn.dar.çewa) Pişkdar.
Beşdarbûn	(k.jn.gl.mê) Pişkdarbûn. (K) bn : Bûn.
Beşdarî	(n.dar.mê) Pişdarî.
Beşdarîkirin	(k.jn.gl.mê) Pişkdarîkirin. (K) bn : Kirin.
Beşdarkirin	(k.jn.gl.mê) Pişfstkitin. (K) bn: kirin.
Beşkirin	(k.jn.I.mê) Jêkvekirin. Vekirin. (K) bn: Kirin.
Beşûş	(hn.x.çewa) Mirovê ji kêfan devê wî beşe. Kêfxweş. Devkenî. Debeng.
Beten	(n.x.mê)l. Tenişta girekî . Evrazî. Berik û beten. Min dît dema kew ji betenê di firî. Pend :Mineta te li betenê, şîva te di legenê. 2. Texeyên perokan. Qemsele, çakît,,htd. Du betene.
Betil	(n.x.nêr) Amanekê şûşeye, dirêj û lûleyîye, şileyan tê di kin.
Betilîn	(k.jn.x.mê) Mandîbûn. Westan. Pelixîn. (K) bdn: ez di betilim em di betilîn, tu di betilî hûn di betilin, ew di betile[...it] ewan di betilin. Pr: dê [bi] + bdn. Bdb: di betilîm, di betilîn, betilî. Db,dûr: betilîbûm, bûyn, bûy,... bû... bûn. (F) : bi betile, bi betilin.

Betir	(hn.dar.çendî) 1. Pêtir. 2.Berî.wêvetir.
Betirpêr	(hk.dem.l) Berîya sê rojan.
Betirpêrar	(hk.dem.I) Berîya sê salan.
Bevil 1	(hn.x.çewa) Mirovê nimone. Serpişk.Behredar. Gevil. : . . .mirovekê bevile.
Bevil 2	(hn.x.çewa) Hevrik. :Ma tu bevil ê minî?.
Beweko	(pêrb) rêzman Alaveke jibo hevberkirinê bi kar di hêt. Herweko.
Bewr	(hn.x.çewa) Dirinde. Kûvî. :Gur candarekê bewre.
Bewreşînk	(n.dar.mê) Êşeke pîsîye. Nexweşîyeka çermîye.
Bexçe	(n.dar.nêr) Bax. Baxik. Rez. Cinîk.
Bexçevan	(n.dar.dz) Xwedîyê bexçe. Baxvan. Rezvan.
Bexirîn	(k.jnxmê) Azirîn. :Ev zaroke yê bexirî. Bixirîn.
Bexşişandin	(k.jn.I.mê) Bexşîşkirin.
Bexsîn	(k.jn.x.mê) Dan. Diyarîkirin. Pêşkêşkirin.
Bexşîş	(n.dar.mê) Diyarî. Xelat.
Bexşîşdan	(k.jn.I.mê) Diyarîkirin. Xelatdan. :Zavayî bexşîş dan diholvanî. (K) bn: Dan.
Bexşîşkirin	(k.jn.I.mê) Xelatkirin. (K) bn: Kirrin.
Bext	(nax.nê) 1. Şens. 2. Tor. Wijdan.: Xwe havêt bextê axa, ku li wî bibore.
Bextçak	(hn.l.çewa) Bişens. Bextyar. Brx Bextreş.
Bextçê	(hn.I.çewa) Bextçak.
Bextdan	(k.jn.I.mê) Mirov soza lêborînê bide yekî .Lêborîn. Azakirin.: Heger tu bextê xwe bidî min, ezê werim rayê. (K) bn: Dan.
Bextdar	(hn.dar.çewa)Bextyar.
Bextiyar	(hn.dar.çewa) 1.Keyfxweş. Dilxweş. Bê arêşe. Asode. Ew di jiyana xo da mirovekê bextiyare. 2. Navê mêrane.
Bextiyarî	(n.dar.mê) Xweşî. Aramî. :Xudê betiyarî bi de gelê me.
Bextreş	(hn.l.çewa) Mirovê bextê wî hetim reş. Bêşens. Brx Bextçak.
Bextreşbûn	(k.jn.gl.mê) Mirov bêşens di be, çamek bi serê mirovî di hêt, mirov di karekîa di keve.
Bextreşî	(n.l.mê) Bêşensî. Xwelîserî.
Bextreşkirin	(k.jn.gl.mê) Bela bi serî anîn. Xwelî bi yekî werkirin.
Beyan	(nx.dz) Navê keçane.
Beyanbûn	(k.jn.I.mê) Xweyabûn. Diyarbûn. Stêra subê beyan bû. (K) bn: Bûn.
Beyanî	(hkcih) Sipêde.
Beyankirin	(k.jn.I.mê) Xweyakirin. Dyarkirin. : Viyana xwe ji nim ra beyan ke. (K) bn: Kirin.
Beyankirî	(hk.I.çewa) Ronkirî. Zelalkirî.
Beyanname	(n.I.mê) Ragehandina beyanekê. irin.Daxuyanî. Daxweyanî.
Beyar	(hn.x.çewa) 1. Erdê ne kolayî. Zevîya ne çêkirî. :Em dê zevîya xwe evsal hêlîn beyar. irin.2. Navê mêrane.
Beyarbûn	(k.jn.I.mê) Cih, zevî, bax û htd, ko êdî na hêt çavdan û sexbêrkirin. Bûne beyan. Rezê te yê bûye beyar.
Beyarhêlan	(k.jn.l.mê) Ne kolan û sexbêrkirina erdî. Çemê xwe hêla beyar.

Beyarkirin	(k.jn.I.mê) Rez ,bax, û htd, hêlan beyar. Sexbêr nekirina rez û baxan , ne kolan û adekirin.
Beybûn	(n.x.mê) Corek gulane.
Beyef	(n.x.mê) Behîv. Bahîv.
Beyîn	(k.jn.x.mê) Behîn.
Beytik	(n.x.mê) Sivandok. Sivyank.
Beyiv	(n.x.mê) Bahîv.
Bez	(nx.nêr) Rûnê gîyandaran.
Bez	(n.x.mê) Rev.
Beza	(hn.dar.çewa) Rehwan. Hespê beza ango; hespê rehwan.
Bezan	(k.jn.x.mê) Bezîn. : Ez bezam. Ew beza. Here bi beze.
Bezandin	(k.jn.dar.mê) Mirov tiştekî bibezîne. Rateqandin. (K) bdn: ez di bezînim em di bezînîn, tu dibezînî hûn di bezînin, ew di bezîne[...it] ewan di bezînin. Pr: dê[bi]+bdn. Bdb : di bezand, di bezandin. Db,dtir: bezandibû, ...bûn. (F) : bi bezîne, bi bezînin.
Bezdonek	(hn.dar.çewa) Bizdiyayî. Bizdonek. : Ey hewar eve çi mirovekê bezdoneke.
Bezek	(hn.dar.çewa) Beza. Bi xar.: Mirovê bezek.ang; mirovê pêsivik.
Bezeyî	(hn.dar.çewa) Dilşewatî.
Bezgirtin	(k.jn.I.mê) Jiber qelewbûnê leşê mirvî bez di gire. Qelewî. (K) bn: Girtin.
Bezgirtî	(hn.I.çewa) Mirovê, candarê leşê wî pir bez. Mirovî pir bez. Mirovê qelew.
Bezîn	(k.Jmê) Revîn.Xarkirin. Xardan. (K) Bdn: ez dibezim em di bezîn, tu di bezî hûn di bezin, ew di beze[. . .zit] ewan di bezin.Pr: dê[bi] + bdn. Bdb: dibezîm, dibezî, dibezîn. Db,dtir: Bezîbûm, ...bûyn, .. bûy,...bûn. (F) : bi beze, bi bezin.
Bezok	(pn.x.çewa) Kesê di beze. Leşsivik. Bi bizav.
Bê	(pêrb) Alavê neyîkirinê. Nabit. Neyînî. Netê. Nejê. Zirbarkirin. Bê, mal ,bê bawer, bê welat...bê xudan, ... bê ser.htd.
Bê ah	(hn.I.çewa) Ne bi tu alîyan re. Bêlayen.
Bêbab	(pn.I.çewa) 1. Babmirî. 2. Bîjî.3. bêwijdan.
Bêbabî	(n.I.mê) 1. Sêwîtî. 2. Bêwijdan. Xwe nenas.
Bêbar	(hn.I.çewa) 1.Bara mirovî têda nebe. Zirbar.2. Ne barkirî.: Dewarê bêbar,ang ; bar li piştê nekirîye.
Bêbarbûn	(k.jn.gl.mê) Bara wî/wê, têda tuneye. Zirbarbûn. (K) bn: Bûn.
Bêbarî	(n.l.mê) Zirbarî.
Bêbarkirin	(k.jn.gl.mê) Zirbarkirin. : Wan xweha xwe ji mal milkan bêbar kirî. (K) bn: Kirin.
Bêbarkirî	(hk.I.çewa) Hatî bêbar kirin. Zirbarkirî.
Bêbav	(n.I.dz) Bêbab.
Bêbavî	(n.I.mê) Bêbabî.
Bêbawer	(hn.I.çewa) 1. Mirovê bawerî bi xwe nebe.2. Lewaz. 3. Bêdîn.
Bêbawerî	(n.I.mê) Bawerî bi hebûnê tunebûn.
Bêbelên	(hn.I.çewa) Bêsoz.

Bêber	(hn.I.çewa)1.Candar û giyayên berî nagirin. Stewir. Xirş.2. Teng. Peroyê berê wî teng.
Bêbext	(hn.I.çewa)1. Bêwijdan. Dilreq.2. Bêşens. 3. Xwefiroş.4. bêbawer.
Bêbextî	(n.I.mê) Soz şikênan. Îxanet.
Bêbextîkirin	(k.jn.gl.mê) îxanetkirin. Sozberdan. Direw lê kirin. Xapandin. (K) bn: Kirin.
Bêbin	(hn.I.çewa) 1. Cihê kûr. 2. gotina vala. Bêbingeh. : Deryaya bêbin.
Bêbinbûn	(k.jn.gl.mê) Weke bin bi tişti ve nemîne. Binê wê/wî jê ve bûye. (K) bn: Biin.
Bêbingeh	(hn.gl.çewa) Gotina ne cihê bawerîyê. Pûç.
Bêbinkirin	(k.jn.gl.mê) Binê tişti jêvekirin. Binê tişti pûçkirin. (K) bn: Kirin.
Bêcan	(hn.I.çewa) Mirovê, candarê mirî.
Bêcerg	(hn.I.cewa) Tirsonek. Kulekfireh.
Bêcih	(hn.I.çewa) Bêwar. Bêmal.
Bêçare	(pn.I.çew) 1.Lewaz. Bêgav. 2. Pîr.
Bêçarebûn	(k.jn.gl.mê) 1.Pîrbûm. 2. Lewzbûn. (K) bn: Bûn.
Bêçarekirin	(k.jn.gl.mê) 1.Lewazkirîn. 2. Pîrkirin. : Xemên mal û zarokan ew yê bêçara kirî. (K) bn: kirin.
Bêçarejl	(n.I.mê) 1. Lewazî. Bêgavî.2. Pîrî.
Bêçav	(hn.I.çewa) Kore.
Bêgek	(hn.l.çewa) Mirovê çekê wî tune be.
Bêçekkirin	(k.jn.gl.mê) Çek jê standin. Ji çekkirin. (K) bn: Kirin.
Bêçekkirî	(hk.I.çewa) Mirovê hatî ji çek kirin.
Bêçeng	(hn.l.çewa) 1. Bêper.2. Bêrê. Bendewar.
Bêçengkirin	(k.jn.gl.mê) 1. Bêperkirin. Çeng lê birîn. 2. Bendewarkirin. (K) bn: Kirin.
Bêçî	(n.x.mê) Tilîyên pêyan. Pêçik.
Bêdad	(hn.I.çewa) Bêwijdan. Şêlî.
Bêdadî	(n.l.mê) Bêwijdanî. Ne rastî. Mafxwarin.
Bêdawî	(hn.l.çewa) Tiştê dawîya wî tune be. Bê dûmahîk.
Bêdayk	(hn.I.çewa) Daykmirî. Sêwî.
Bêdeling	(hn.I.çewa) Ezmandirêj. Bêhetik. Bêşerîm.
Bêdeng	(hn.I.çewa) Mirovê kêm di peyve. Mit. Pend : Bêdengî zikê pirbêjî dirand. :Zarokekê bêdenge.
Bêdengbûn	(k.jn.gl.mê) Hişbûn. Mitbûn. :Heger hûn bêdeng nebin em nikarîn civîna xwe bi bin serî.(K) bn: Nûn.
Bêdengî	(n.I.mê) Mitî. Kerî. Ne xivtin. : Bêdengî nîşana qayîlbûnê ye.
Bêdengkirin	(k.jn.gl.mê) 1. Hişkirin. Hema xwe bêdeng bi ke jibo te baştire. 2. Hawîşkirin. Vî zarokî bêdeng bi ke. 3.Kujtin. (K) bn: Kirin.
Bêdengkirî	(hk.I.çewa) Deng jê hatî birîn. Hatî kujtin. Hatî bêpêjinkirin.
Bêderew	(hn.I.çewa) Gotina derew tê tune be. Bêgoman.
Bêderman	(hn.I.çewa) Birîna derman jêra tune be.: Derdê bêderman.
Bêdidan	(hn.I.çewa) Pîrê didanên wîne mabin. Pend :Xwedê goştî didet bê didanan.

Bêdil	(hn.l.çewa) Karê ne bi dilê mirovî be. : Ez bêdil xwarinê di xwem.
Bêdilî	(n.l.mê) Bê gêwilî. Dilşikênan.
Bêdilîkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov dilê yekî bişkêne. Dilê êkî bi hêlit. : : Tu bi xudê bêdilî ya zarokan ne ke. :Ew zaroryek sêwî, nabe bêdilî ya wî bihêt kirin. (K) bn: Kirin.
Bêdiran	(hn.l.çewa) Bêdidan.
Bêdîn	(hn.l.çewa) Kesê bawerîya wî bi dînan tuneye. Kesê ne liser çi dînan. Bêbawer. Bê ol.
Bêfedî	(hn.l.çewa) Mirovê fedî ji xwe nake. Bêşerim.
Bêfehêt	(hn.l.çewa) Bêfedî.
Bêfirşik	(hn.l.çewa) Merivê bi kêrî xwe û kesê nayê. Bêbawer. Bêzax.
Bêgar	(hn.l.çewa) Kesê karî bê pere û bê hember dike.
Bêgav	(n.l.mê) Neçar. Bêrê. Neçar.
Bêgavbûn	(k.jn.gl.mê) Neçarbûn. Bêrêbûn. (K) bn: Bûn.
Bêgavî	(n.l.mê) Neçarî.
Bêgavkirin	(k.jn.l.mê) Neçar kirin. : Min bêgav neke her bi axivim!.
Bêgavkirî	(hk.l.çewa) Neçarkirî. Bêrêkirî.
Bêgavman	(k.jn.gl.mê) Neçarman. Man bê rê. (K) bn: Man.
Bêgerd	(hn.l.çewa) Bêguneh.
Bêgêwil	(nhn.l.çewa) Bêkeyf. Damayî.
Bêgêwilbûn	(k.jn.gl.mê) Gêwilê mirovî di şikê.Dilçirmisîn.
Bêgêwilkirin	(k.jn.gl.mê) Gêwilfisandin. Gêwilşikandin.: Bi xudê te ez gelek bêgêwil kirim, ko te wesa got!.
Bêgêwilî	(n.l.mê) Dema mirov yê bê gêwil be. Kiz.
Bêgiyan	(hn.l.çewa) Mirî. Bêcan.
Bêgoman	(pêrb)Alavê misogerkirinê. Gotina goman têde tuneye, sedased raste.
Bêgoşt	(hn.l.çewa) Lewaz.
Bêgoştbûn	(k.jn.gl.mê) bn :Lewazbûn.
Bêgova	(cugrn.hk.cih) Gundeke li Kurdistana bakûr.
Bêguneh	(hn.l.çewa) Kesê guneh nebin. Kesê ji kiryareka xirab bêbar be.bêgerd. Pak. Çak.
Bêgunehbûn	(k.jn.gl.mê) Weke çi guneh li cem mirovî dernekeve.: Ew yê bê guneh bû.
Bêgunehkirin	(k.jn.gl.mê) Ji gunehê rizgarkirin. Bêguneh derêxistin. : Dadgehê ew bêguneh kir.
Bêhay	(hn.l.çewa) Weke merivî ageh ji xwe nebe.Hay ji çi nîne.Bêhiş. Bêhoş.
Bêhaybûn	(k.jn.gl.mê) Hay ji xwe neman. Ageh ji xwe neman. (K) bn: Bûn.
Bêhempa	(hn.l.çewa) Mirovê bi kar û kiryarên xwe yên qenc ji xelkî cudaye. Nimone. Tek. Bevil.
Bêhengam	(hn.l.çewa) Mirovê, xelk ji gotin û kiryarên wî hêris dibe.
Behetik	(hn.l.çewa) Bêfedî. Bêfehêt. Ezmanpîs. : Ez naxazim çi caran xwe di wî hilkem, hindî mirovekê bêhetike.
Bêheval	(hn.l.çewa) 1. Mirovê hevalên wî nebin. Tenê. 2. Bêhevrê. Bêhempa.
Bêhevrê	(hn.l.çewa) 1. Bêheval. Tinê. 2. Bêhempa.

Bêhêz	(hn.l.çewa) Merivê sist. Merivê hêza wî tunebe. Bêçare. Lewaz.
Bêhêzbûn	(k.jn.gl.mê) Bêçarebûn. Xavbûn. Sistbûn. (K) bn: Bûn.
Bêhêzî	(n.l.mê) Sistî. Lewazî. Xavî.
Bêhêzkirin	(k.jn.gl.mê) Lewazkirin. Hêz jê birîn. Hêz tê nehêlan. (K) bn: Kirin.
Bêhin	(n.x.mê) 1. Hatin û cûna bay bo nav sîhan(singî) û bervajî. 2. Karê difinê (kepî) bi nasîna cuda kirina tiştan. Bêhna xweş , nexweş (gemar).3. Demek kurt, gavek, bîstek.
Bêhinav	(hn.l.çewa) Tirsonek. Kulekfireh.
Bêhinavî	(n.l.mê) Tirsonekî. Kulekfirehî. : Wey bavo bêhinavîyê weha li te kiriye ku tu ne wêrî ji mal derkevî.
Bêhinberdan	(k.jn.l.mê) Dema mirov bêhinekê belav bike, berde. : Bêhina gulavê yan bêhinên din berdide. . (K) bn: Berdan.
Bêhinbiserketin	(k.jnl.mê) Ji egera gelek westanê bêhina mirovî bi lez dihêt û di çit.
Bêhinçik	(hn.l.çewa) Mirov, candarê bi zehmet yan nikare bêhina xwe bîne û bibe.
Bêhinçikbûn	(k.jn.l.mê) Bêhina mirovî bi zehmet yan na hêt û biçit.Bêhinkurtbûn..: Jiber dûkêla cigaran bêhna min çik bû. (K) bn: Bên
Bêhinçikî	(n.l.mê) Derdeke ku bêhina mirovî teng di bit. Bêhinkurtî.
Bêhinçikkirin	(k.jn.gl.mê) Dema tiştek bêhina mirovê çik dike. : Tu dikarî çend çirkeyan bêhina xwe çik bi kî?. (K) bn: Kirin.
Bêhindan	(k.jn.l.mê) 1. Tiştê bêhinê dide. Fêkî bêhina xweş didit. 2. Xwe xavkirin. Bêhinvedan. 3. Nêrîn. Balkişandin. (K) bn: Dan.
Bêhindar	(hn.dar.çewa) Tiştê bi bêhin. Tiştê bêhin jê di hêt. : Gul, sêv, gulav û htd a bêhindar.
Bêhingirtin	(k.jn.l.mê) Tiştê bêhin di kevitê, bêhinê di gire.: Cilên min bêhina cigaran yên girtîn. Bêhindan. (K) bn: Girtin.
Bêhinfireh	(hn.l.çewa) Mirovê zû tore nabe, her tiştî bi zanîn û liser xwe encam di de.Milpan. Baldirêj. Babo mirvekê gelek bêhinfirehe. Brx Bêhinteng.
Bêhinfirehî	(n.l.mê) Xwe ragirtin. Tore nebûn. Milpanî. : Çi ji bêhinfirehîyê baştir nîne.
Bêhinfirehbûn	(k.jn.gl.mê) Weke bêhina mirovî fireh di be. : Aha ji nû bêhina min fireh bû , pa(K) bn: Bûn.
Bêhinfirehkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov xwe hêris neke. (K) bn: Kirin.
Bêhinînanûbirin	(k.jn.l.mê) Karê mêjtina bay bo nav sîhan û derêxistin. (K) bn: înan, birin.
Bêhinkirin	(k.jn.l.mê) Gîyandar bi rêya kepîyê bêhina tiştî ji hev cihê di ke. (K) bn: Kirin.
Bêhinkurtbûn	(k.jn.l.mê) Dema bêhina mirov kurt di be. (K) bn: bûn.
Bêhinkurtkî	(n.l.mê) Ji egera nexweşî yan westanê bêhinçikî mirovî di girit.
Bêhinpak	(hn.l.çewa) Dilpak. Çak. Hêja.
Bêhinpakî	(n.l.mê) Çakî. Dilpakî.
Bêhinteng	(hn.l.çewa) 1. Kesê bi zehmet bêhina xwe bîne û bibe.2. Kesê zû hêris di be. Bê aram.
Bêhintengbûn	(k.jn.l.mê) 1.Bêhina mirovî teng di bit. 2. Tengavbûn. (K) Bûn.
Bêhintengî	(n.l.mê) 1.Bêhinçikî. 2. Tengavî.

Bêhinvedan	(k.jn.l.mê) Xwe xav kirin ,xwe rihet kirin.Dilvekirin. : Ez gelekê mandî bûym, dê bêhina xwe vedem.
Bêhnefs	(hn.dar.çewa) Kesê zêde hez ji xwarinê di ke û di xwaze parîyê xweş ji wîra be. Mirovê çavtarî bo xwarinê.
Bêhnefsî	(n.dar.mê) Çavtarî jibo xwarinê.
Bêhnefsîkirin	(k.jn.l.mê) Weke meriv bêhnefsîyê di ke. (K) bn: Kirin.
Bêhnijîn	(k.jn.x.mê) Ji egera xuranekê yan livînekê li bêvila merivî, bayekê bihêzdar û dengdar ji kepîyê derdikeve û bê mirov bi kare bi rawestîne.(K) bdn: ez di bêhnijim em di bêhnijîn. Tu di bêhnijî hûn di bêhnijim, ew di bêhije[…it] ewan di bêhnijin. Pr: dê[bi]+ bdn. Bdb : ez di bêhnijîm em di bêhnijîn, tu di bêhnijî, hûn di bênijîn, ew di bêhnijî ewan di bêhnijîn. Db,dûr : Bêhnijîbûm, bûyn,..bûy,..bû…. Bûn. (F) : bi bêhnije, bi bêhnijin.
Bêhnijk	(n.dar.mê) Bêhnijîna ji difin a mirov derdikeve. Pişkîn. : Bêhinjka te pir dendare (bi denge) !. Bêhnijka min nehat.
Bêhnok	(n.dar.mê) rêzman.Nîşaneke di nava rêzikêd nivîsaranda, li dema xwendinê mirov hinekê di rawestit. Nîşana (,) .
Bêhnok Bêjan	(hn.l.çewa) Bê êş. Ne jan.
Bêjanî	(n.l.mê) Ne êşan. : Dermanê bêjanî yê,ango ; dermanê jan rawestanê.
Bêjankirin	(k.jn.gl.mê) Derman yan derzî dane merivî jibo rawestana jana leşî. Benckirin. (K) bn : kirin.
Bêje	(p.x.mê) 1. Gotin. Peyv. Axivtin. : Tu dizanî bêjeya KURDISTAN ji çend pîtan pêkhatîye? 2. bêje fermana [gotin]e, ang ; bi peyve. Bi axive. : Ka navê xwe bêje?.
Bêjekar	(pîşn.dar.dz) Kesê gotinan di ke. Peyvdar.
Bêjevan	(pîşn.dar.dz) Mirovê semînarê di de. Bêjedar.
Bêjing	(n.x.mê) Bêjînk.
Bêjînk	(n.x.mê) Amêreke ji depek çemandî şêweyê bazin bi bendikên çermî hatîye raçandin, bo jêk(ji hev) cudakirina dan û gilêşî .bi livandineka bazinî, dan di binda diçe û ka, zil ber(tiştê zêde) biser dikeve.Arjing.
Bêjînkkirin	(k.jn.l.mê) Danî li bêjînkê di ken jibo ji zîwanê pakij bi be. :Savar li bêjîngê kir. (K) bn : Kirin.
Bêjok	(n.dar.dz) Pirbêj. :Bêjoko ma devê na kevit serêk?.
Bêjtin	(k.jn.x.mê) Gotin. di bêjim di bêjîn di bêjî, di bêjin di bêje, bêje. di bêjin. Bi bêje, bi bêjin.
Bêkar	(hn.l.çewa) Merivê tu kar nebin.
Bêkarî	(n.l.mê) Nebûna karî. Pend :Jer ji bêkarîyê baştire.
Bêkes	(hn.l.çewa) 1. Mirovê kesê xwe tunebe. Bêxwedî. Bêxudan. 2. Navê mêrane.
Bêkesî	(n.l.mê) Bêxudanî.
Bêkeskirin	(k.jn.gl.mê) Ji kesûkaran kirin. Bê xwedîkirin. : Xwedê kesê bêkes neke. (K) bn : Kirin.
Bêkesman	(k.jn.gl.mê) Bêxwedîman. : Piştî bavê wî mirî ew ma bê kes û bê xwedî.(K) bn: Man.

Bêkeyf	(hn.l.çewa) Damayî. Posîde. Bêgêwil. : Te çiye tu evro yê bêkeyfî?.
Bêkêr	(hn.l.çewa) Bi kêr nehatî. Bêwic.
Bêkuta	(hn.l.çewa) Bêdawî. Bêdûmahî.
Bêl	(n.x.mê) Hesineke pane, destekekê darî pêve heye, jibo kolana erdî bi kar di hêt.
Bêla	(nax.mê) Xanîyê mezin û du sê texe.
Bêlan	(n.dar.mê) 1. Cihê hişk û gerim. Berî. Biyaban. 2. Cihek bilinde di navbera du çeman. 3. Pile. Peyîsk.
Bêlayen	(hn.l.çewa) Bê alî. Ta negir.
Bêlbêlava	(n.l.mê) Yarîyek (lîstik)a zarokane, kîskekî di kuna(borî)a banî ra ber di din xwarê û di bêjin : bêlbêlava xudê kurê hew bi kit zava . dako xwedîyê malê şekirok, gîz yan kezwanan bo bi kene kîskê wan û dubare hil di kêşin serî û ve di ken kanê çi bo kirîyê.
Bêlkirin	(k.jn.l.mê) Erd bi bêlê kolan.(K) bn ; kirin.
Bêmik	(n.x.mê) Rengekê keskanên hûrikin.
Bênivêj	(pn.l.çewa) Herimî, gemar nemaze ji alî dînîve. :Mirovê bênivêj.ang ; mirovê herimî, mirovê nimêjan neke.
Bênivêjî	(n.l.mê) Dema jin heyvane avê di bînin.
Bênivêjbûn	(k.jn.gl.mê) 1.Hatina xola bênivêjîya jinan ya mehane. 2. Herimîn. (K) bn : Bûn.
Bêr	(n.x.mê)1. Pezdûtin. 2. Mer a kulanê .
Bêrdoş	(n.l.mê) Amaneke jibo dotina giyandaran bi kar di hêt. Setil.
Bêrîvan	(pn.l.çewa)1.Keç, kabanî a diçe bêrê jibo dotina pez û bizinan. 2. Navê keçane.
Bêserûber	(hk.gl.çewa) Mirovê bêserûber ;ang mirovê ne lêkdayî. Verêlyayî. Karê bêserûber ang ; karê sist, xav karê nerind. karê bi kêmasî.
Bêserûberbûn	(k.jn.gl.mê) Jepilîn. Tengavbûn. Jepirzebûn.
Bêserûberî	(n.gl.mê) Tengavî. Nerêkûkûpêkî.
Bêserûberkirin	(k.jn.gl.mê) Tengavkirin. Jepilandin. Jepirzekirin. :Xwe bêserûber ne ke em dê herin mal.
Bêserûçav	(hk.gl.çewa) Bêhetik. Bêrûmet. Necamêr. :Zelamê bêserûçav. Jina bêserûçav.
Bêsûç	(hn.l.çewa) Bêguneh.
Bêsûçbûn	(k.jn.gl.mê) Bêgunehbûn.
Bêsûçî	(n.l.mê) Bêgunehî. (K) bn :Bûn.
Bêsûçkirin	(k.jn.gl.mê) bêgunehkirin. (K) bn:Kirin.
Bêsûçkirî	(hk.l.çewa) Bêgunehkirî.
Bêşerim	(hn.l.çewa) Bêfedî. Zirşerim. :Wey babo eve çi mirovekê bêşerme.
Bêşerimî	(n.l.mê) Zirşerimî. Jerim nekirin.
Bêşiyan	(hn.l.çewa) Bêkêr. Lewaz. Sist. Kêrnehatî.
Bêtam	(pn.l.çewa) 1. Xwarina tama wî tune.2. Mirovê bêtam,ang ; mirovê xwîntal. Zinx.
Bêteşe	(n.dar.mê) Gotin û kiryarên sivik û bê hizir ko civatê hêris di ke.

Bêtêhn	(hn.l.çewa) Giyan yan amêrê têhn têda tunebe. Germî tê nebit. Bêcan. Mirî.
Bêtêl	(hn.l.çewa) Amêrên bê têle kar dikin, mîna têlefon, kompiyûter, û htd.
Bêtir	(pêrb) Alavê zêdekirinê. Pitir. Zêdetir.
Bêtirîn	(pêrb) Pitirîn. Ji hemûyan zêdetir.
Bêtirs	(hn.l.çewa) Meriv karekî bi ke û netirse. Netirsan.
Bêv	(n.x.mê) Tora girtina masîyan ji çeperên darî hatîye diristkirin. Sîte. Sulte.
Bêvankes	(n.nediyar.dar) Li cihê navî bikar dihêt. Kesek nediyar.
Bêvên	(hk.dar.çewa) Bêgêwil.
Bêvil	(n.x.mê) Kepî(difin) kunên difinê . ximximk.
Bêwar	(hk,hn.n.l.dz,.çewa) 1. Bêmal. Bêcih. Bêxanî. 2. Navê mêrane.
Bêwexer	(hk.l.çewa) Kur(khur). Beş.
Bêwic	(hn.l.çewa) Bikêrnehatî. Bêkêr. Bêmifa.
Bêwijdan	(hn.l.çewa) Dilreq. Bêdil.
Bêx	(n.x.mê) Rih. Bêxên didanî. Rihên didanî.
Bêxêr	(hn.l.çewa) Kêrnehatî. Bêkêr.
Bêxîret	(hn.l.çewa) Tembel. Gemşo. Gemjo.
Bêxîretî	(n.l.mê) Xîret nekirin. Tembelî.: Ew ji bêxîretî na here xwendingehê.
Bêxudan	(hn.l.çewa) Mirovê kesên wî tunebe. Bêkes. Bêxwedî.bêsemyan.
Bêxudanî	(n.l.mê) Nebûna xudanî. : Baxê me ji bêxudanî hişk bû.
Bêxwedî	(hn.l.çewa) Bêxudan.
Bêxwê	(hn.l.çewa) 1. Xwarina xwê dinav de tunebe.2. Mirovê bêxwê, ang ; mirovê sist û xav. : Ev zade yê bê xwê ye. Girara bêxwê.
Bêxwîn	(hn.l.çewa) Xwîn di leşî da tune. Candarên bêxwîn.
Bêxwînî	(n.l.mê) Nebûna xwînê. Kêmxwînî.
Bêxwînman	(k.jn.gl.mê) Xwîn di laşî de neman. (K) bn : Man.
Bêy	(alv.pêvgir) Ne dige. Ne pêra. Tunebe. Bêy te ez naçim. Brx Digel. Pêra. Bê.
Bêz	(n.x.mê) Dilreş (tiştê) pîs ,gemar.
Bêzar	(hn.l.çewa) 1. Bê ezman. Nezan. 2.Hêris. Tengav.
Bêzarbûn	(k.jn.gl.mê) Hêrisbûn. Tengavbûn. (K) bn: Bûn.
Bêzarî	(n.l.mê) Tengasî. Hêrisbûn.
Bêzarkirin	(kjn.gl.mê) Hêriskirin. Tengavkirin. Torekirin. (K) bn: Kirin.
Bêzever	(hn.l.çewa) Bêzirav. Kulafe. Kulekfireh.
Bêzirav	(hn.l.çewa) Tirsonek. Kulafe. Kulekfireh.
Bêziravî	(n.l.mê) Kulekfirehî.
Bi	(Pêrb, alv.pêvgir) 1.Digel. : Ez bi dil û can bi te ra me. Bi hevre .2. Pêşpirta kiryarê.bi ke. Bi xwe. Bi zanin. Bi dîta. 3. Pêşpirtê pesinnavan. Bi hîvî. Bi bawerî, … 4.Pêşpirta sûndxwarinê.Bi gora nemiran. :Bi xudê.
Biçkov	(n.dar.mê) Bişkov.
Biçûk	(hn.x.çewa) Tiştê hûr. Ne gir. Ne mazin. : Xanîyê biçûk. Mirovê biçûk. Gundê biçûk.

Biçûkatî	biçîkatî (n.dar.mê) Dema jîyê zarokînî yê. Her ji biçûkatîya xwe min hez ji xandinê di kir.
Biçûkbûn	(k.jn.l.mê) Kinbûn. Hûrbûn .Têkçûn. Gundê me sal bo salê biçûk di bit. (K) bn : Bûn.
Biçûkkirin	(k.jn.l.mê) 1. Dema mirov qebarê tiştekî kêm bi kit. Me baxçeyê mala xwe biçûk kir. 2. Nazikkirin. Nazandin. Jîyê xwe kêmkirin. : Ev jine çend xwe biçûk di ke.
Bigoman	(hn.dar.çewa) Tiştê goman têda hebe. Ne sedased. :Ew bi goman li karê me di nêrit.
Bigor	(n.dar.mê) Amêrê kontirolkirina têhina karebê.
Bigoşt	(hn.dar.çewa) Têrgoşt. Qelew.
Biha	(n.x.nêr) 1 Nirx, nirxe. 2 Hêja. Pîroz. : Bihayê kîloyeka sêvan çende ?.
Bihagiran	(hn.l.çewa) Pir hêja bi biha. Giranbiha. : Hevalê bihagiran.
Bihaname	(n.l.mê) Kaxeza bihayên mitayî û kelûpelan liser hatîye nivêsîn.
Bihar	(hkdem.x.mê) Werzekê salê yê xweşe dema hişîn(şîn)bûna gîya û darane, ji mehên avdar, nîsan û gulan an pêk dihêt.Pend :Biharan di de ber dilê xwe. Ang ; kesê ji xwera tiştan xweş û sanahî di ke.
Biharanavîn	(n.l.mê) Meha nîsanî.
Biharapaşîn	(n.l.mê) Meha gulanê.
Biharapêşîn	(n.l.mê) Meha adarê.
Biharat	(n.dar.mê) Arê giyayê tam û bêhin xweş di kin nav xwarinan da. :Karî, bîber, gijnîj, catirk û htd biharatin.
Bihare	(n.dar.mê) Genimê li biharê jibo di behit û jibo dirûnê yê berheve.
Bihêl	(n.dar.mê) Kaxez, yan karta destûrî ya çûne jor ,pişkarîkirin di çalakîyan da. Bihêla ; ahingê, sînemayê, pîşangehê û htd. Te bihêl nebit, nabit tu bi çî ahengê. :Bihayê her bihêleka yarîya topanê, deh dînarin.
Bihêz	(hn.dar.çewa) Xwedî zendûbaz. Zeberdest. Hêzdar. : Hespê han pir bihêze, dikare çarsed kg bi hilgire.
Bihişt	(n.x.mê) Beheşt.
Bihîstin	(k.jn.x.mê) Hestkirina dengan bi rêya guhan. Guhlêbûn. Gulêbûn. Bîstin. : Te bihîstîye kurê Sêvdînî jin ji xwere xwaztîye ?. (K) bdn : ez di bihîzim em di bihîzîn, tu di bihîzî hûn di bihîzin, ew di bihîze[…it] ewan di bihîzin. Pr : dê[bi] +bdn. Bdb : di bihîst, di bihîstin. Db,dûr. Bihûstibû, …. Bûn. (F) : bi bihîze, bi bihîzin.
Bihîstok	(n.dar.mê) Têlefon.
Bihnok	(n.dar.mê) Bêhnok.[,]
Bihojandin	(k.jn.dar.mê) Heladin. :Rûn liser agirî bihojand. :Bi bihojînin, di bihojand, dê bi bihojîne, bihojandibû, .
Bihojîn	(k.jn.x.mê) Helan. Helyan. :Qerîse jiber germa tavê bihojî.
Bihok	(n.x.mê) Bîh.
Bihûrbijar	(hn.l.çewa) Kesê hûrik hizir dike. Kesê barê wî giran û xema her tiştî di xwe. Xemxor.

Bij	(n.x.mê) 1.Heza mirovî jibo xwarinê. Gêwil. Vîyan. : Ev meheke bija min jibo xwarinê pir kêm bûye. : Ez xwarinêd tîj di xwem dako bija min ve bi be. 2. Gîyan. Can.
Bijandin	(k.jn.x.mê) 1.Belavkirina nûçeyan liser xelik, hendaman. Belavkirin. Reşandin. 2. Pir ji xwarinê hezkirin. Ji dil vîyan. Jibo dînbûn. Pijandin. (K) bdn :Ez di bijînim em di bijînîn, tu di bijînî hûn di bijînin, ew dibijîne […it] ewan dibijînin. Pr: dê bi +bdn. Bdb: di bijand, di bijandin. Db,dûr : bijandibû. …..bûn. (F): bi bijîne bi bibijînin.
Bijang	(n.x.pir) Mijîlank.
Bijar	(hn.dar.çewa) 1. Tiştê di nav birekê ji hemûyan geş û ciwan tir. Bijare. 2. Bi hejarî. Bi jarî. : Daykê zarokê xwe bijarî xwedî kir. 3 .Navê mêrane.
Bijare	(hn.dar.çewa) Mirov, candar,mita, cil û htd yê ji hemûyan baş û xwe!iktir. Serpişk. Bijar.
Bijarte	(hn.dar.çewa) Bijare.
Bijartin	(k.jn.x.mê) Ti!tê ba! û xirab jihev cudakirin. paqijkirn.:Daykê danê savarî bijar û pa!î lêna. (K) bdn: ez dibijêrim em dibijêrîn, tu dibijêrî hûn dibijêrin, ew dibijêre[…it] ewan dibijêrin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di bijart, di bijartin. Db,dûr : bijartibû, …bûn. (F):bi bijêre bi bijêrin.
Bijartî	(hn.dar.çewa) Yê hatî bijartin. Xwarina bijartî.
Bijikandin	(k.jn.dar.mê) Mirov ti!tekî belav bi ke. Parçe bi ket. Bipirtikînit. :êkî cama pencera me bijikand. (K) bdn : ez dibijikînim em di bijikînîn, tu dibijikînî hûn di bijikînin, ew dibijikîne[…it] ewan di bijikînin. Pr : dê[bi] + bdn. Bdb : dibijikand, di bijikandin. Db,dûr: bijikandibû, …bûn. (F): bibijikîne, bi bijikînin.
Bijikî	(hk.dar.çewa) Jikestî. Peritî. Pirtikî.
Bijikîn	(k.jn.x.mê) Belavbûn. Pirtikîn. : Demhijmêr kevt û bijikî.
Bijî	(fermana. jiyan) Daxaza jîyek dirêj jibo yekî bi kin. Desxweşî lê kirin.Aferîn. :Bijî Kurdistan.
Bijîn	(hn.da.çewa) 1. Pakij. Pak. Jaravkirî. Amanên bijîn. 2. Hezkirina xwarinê. Bij. 3. Sax. Zindî. Çeleng. Jîndar.
Bijînbûn	(k.jn.gl.mê) 1.Paqijbûn. Bi giyan kevtin. 2.Zaxbûn. Peytbûn. (K) bn: Bûn.
Bijînkirin	(k.jn.gl.mê) 1. Pakijkirin. Jaravkirin.2. Zaxkirin. Peytkirin. Destan bijîn ke. (K) bn: Kirin.
Bijînkirî	(hk.l.çewa) Paqijkirî.
Bijîr	(hn.dar.çewa) Mirovê zîrek û hoşmend. Zanebûn. Jîrane.
Bijkoj	(n.dar.mê) 1. Pişkovk. 2. Navê keçane.
Bijûn	(hn.x.çewa) 1. Xweş. Peyt. Leşsax. 2. Biber. Berdar.
Bijûnbûn	(k.jn.l.mê) Pakijbûn. Saxlembûn. (K) bn: Bûn.
Bijûnkirin	(k.jn.lmê) bijînkirin. Pakijkirin. (K) bn: Kirin.
Bikaranîn	(k.jn.gl.mê) Weke meriv tiştek, amêrek, makînek ê karî têda bi ke, yan pê bi ke. Karpêkirin. :Ezê tirombêla xwe jibo şahîyê bi kar bînim.(K) bn: Anîn.
Bikarînan	(k.jn.gl.mê) Bikaranîn.
Bikêr	(hn.dar.çewa) Merivê hêja, peyt, çeleng. Tiştê qenc.

Bikêrhatin	(k.jn.gl.mê) Dema mirov yan kelûpel jibo xwe û civakê yê zana û peyt be. Ji hejî cihê lê kar di ke. :Ew pêlav bi kêr pîyên te na hêt. (K) bn: Hatin.
Bikêrhatî	(hn.l.çewa) Mirovê di kare bi çakî kar û serederîyê bi ke. Peyt. Hejî. : Xortekê bi kêrhatî ye.
Bikok	(hn.dar.çewa) Peyt. Zivt. Çeleng. Kok.
Bikoranî	(hn.dar.çewa) Mirov karekî bê hizir darijtin bike. Bikoretî.
Bikoretî	(hn.dar.çewa) Bikoranî.
Bikirk	(n.dar.mê) Binê bîr, kanî, çal, aman an û htd.
Bil	(pêrb) Alaveke jibo ji nav girtin û vederkirinê, bi kar di hînin. ne ev, lê yek din. Ji bil. Ji bilî. Eve ne, yê/ya dî. : Dergeh jibo her kesê vekirîye ji bil zarokan. : Ez hemû zadan di xwem ji bil savarê.
Bila	(pêrb) rêzman Alaveke jibo pejirandin û qayîlbûn li ser biryarek, gotin yan daxwazekê.Başe. Qeydî nake. Xem nake. :Bila ez di gel hewe bi hêm?. Pend :Bila rê bit, bila dûr bit, bila kiç bit, bila pîr bit.
Bilandin	(k.jn.dar.mê) Hawî_kirin. Tenakirin. Bêdengkirin. Kêmkirin. Têlefizyona xwe bi bilîne, ezê di xwînim. Zarok bilandin. Di viya min zarok bi bilanda.(bilandiba). (K) bdn: ez di bilînim em di bilînîn, tu di bilnîî hûn di bilînin, ew di bilîne[..it] ewan di bilînin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di biland, di bilandin. Db,dûr : bilandibû, ….bûn. (F) : bi bilîne, bi bilînin.
Bilav	(hn.x.çewa) Belav.
Bilbil	(n.dar.nêr) balinde Çeçikeka ciwan û deng xweşe, bi awazên dilînî di stire. Nîşana evîndarîyê.
Bildirik	(n.dar.mê) Dar û tiraşên bi stirî. Dirî.
Bilez	(hn.dar.çewa) Kiryara di vê zû bi hêt kirin. Lezgîn. Çima tu weha yê bilezî?. Pend gotina xesoyan :Min bûkek îna bilez û bez, sivika malê bûme ez.
Bilêt	(n.x.mê) Karta bihêlîyê. Bihêl.
Bilind	(hn.x.çewa) 1. Tiştê ji erdî dûr, li serî. Berz. Evraz. Esmanê bilind. Dareka bilind. Çiyayên bilind. Bejin a bilind. Pend :Yê bilind bi firit, dê nizim bi erdî kevit. Ang; kesê xwe mezin bi ke û kesên li dora xwe kê bi bîne, dê rastî çaman bi be. 2. Navê mêrane. Brx Nizim.
Bilindahî	(n.dar.mê) Bilindî. : Bilindahîya spîndarê bît gezin.
Bilindayî	(n.dar.mê) Bilindî.
Bilindbêj	(hk.l.çewa) Dengbilind.
Bilindbûn	(k.jn.l.mê) Ber bi evraz ve çûn. Jêhelçûn. Bibakevtin. Bay li kaxezêda, bilind bû. (K) bn: Bûn.
Bilinddek	(n.dar.mê) rêzman. Cihê selîqa dengî bilind dibe di peyvê da (^). : Mînak: dengê mirovî li birgeha (tan) ji peyva Kurdistan bilind dibe.ango bilindek di keve tan.
Bilindî	(n.dar.mê) Tişt yan cihêd bilind. Evrazî. : Ew ji bilindîya deh gavan kevte xwar.
Bilindîne	(hn.dar.çewa) Giring.

Bilindkirin	(k.jn.l.mê) Ber bi evraz ve birin, avêtin. Berzkirin..: Mamostay gote xwendekaran; yê bersiva pisyara min bizane, bila destê xwe bilind ke. Dengê xwe bilind ne ke!. (K) bn: Kirin.
Bilindkirî	(hk.l.çewa) Hatî bilind kirin.
Bilî	(pêrb) rêzman Alaveke jibo jêgirtin û neyîkirina tiştekî ji birekê. Ji bilî. Bilî.Heger ne.
Bilîl	(n.x.mê) mûzîk Amêrekê mûzîkê ye du lûlî ye bi pifkirinê deng jê der dikevit. Bilûr.
Bilîlbêj	(pîşn.l.dz) Bilîlvan. Bilûrvan.
Bilîlbêjî	(karn.l.mê) Karê gotin û pifkirina bilûrê.
Bilîlvan	(pîşn.dar.dz) yê bilîlê lê dixe. Bilîlbêj. Bilûrvan.
Bilîvanî	(karn.dar.mê) Bilîlbêjî.
Bilîmet	(nh.x.çewa) Bevil.
Bilo 1	(n.x.mê) Tevinpîrk. Pîrik.
Bilo 2	(n.x.nêr) 1. Bilind. Bel. 2. Hedamê guhnelî yê nêr.Kîr.
Bilok	(n.x.mê) Libneyêd avakirina dîwaran. Libne.
Biloq	(hn.x.çewa) Bel. Derkevtî. Zîq. Gir. : Çavêd biloq.
Bilot	(hn.x.çewa) Bilind. Serevraz. : Paşîya bilot.
Bilotbûn	(k.jn.l.mê) Bilindbûn. (K) bn: Bûn.
Bilotkirin	(k.jn.l.mê) Bilindkirin. Brlkirin. (K) bn: Kirin.
Bilq	(n.x.mê) 1. Pêqîşkêd bayî ji nava avê derdikevin.2. Dema şileyek[av, xwîn, zad û htd] bi gor der diçe.
Bilqhavêjtin	(k.jn.l.mê) Derkevtina bilqan. . :Kanî ya bilqan di havêje. (K) bn: Havêjtin.
Bilqok	(n.dar.mê) Bilq.
Bilûr	(nx.mê) bn :Bilîl.
Bilûrjen	(pîşn.dar.dz) Bilûrvan.
Bilûrjenîn	(k.jn.l.mê) Bilûrkutan. Bilûrlêdan. (K) : Jenîn.
Bilûrkutan	(k.jn.l.mê) Wekî mirov li bilûrê dixe.
Bilûrlêdan	(k.jn.l.mê) Lêdana bilûrê. Bilûrjenîn. (K) bn: Lêdan.
Bilûrvan	(pîşn.dar.dz) bn : Bilîlvan.
Bin	(hkc.nnr) 1.Pişka xarê ya tiştî. Alê binî yê dîwarî. 2.Cihê tişt xwe liser digirin. Binê, pê, xanî, amanan, derayn û htd :Ez li bin darê nivistim.. Brx Ser.
Binaçe	(n.dar.mê) Binemal. Nivş. Berebab.
Binanûxwê	(hn.gl.çewa) Wefadar. :…, mirovkeê bi nanûxwê ye û çi caran dostên xwe ji bîr nake.
Binar	(n.dar.nêr) 1. Arê di keve binê gonîyan. 2. Bingeh. Jengiste.
Binas	(n.x.pir) Sûç. Guneh. :Binasên tene, evro em gîro bûn.
Binaskar	(hn.l.çewa) Sûçbar. Gunehkar.
Binaskarkirirn	(k.jn.gl.mê) Gunehbarkirin. :Jiber wî bûyera xirab gelek kes hatin binaskar kirin. (K) bn :Kirin.
Binaskarî	(hk.l.çewa) Gunehbarî. Sûçbarî.
Binaş	(n.l.mê) Bingeh. Binaxe. Jengiste.

Binav 1	(n.l.mê) Binê avê.
Binav 2	(hn.dar.çewa) 1.Navkirî. Yê ko nav heye.2. Navê wî di nava xelkî de belave. Binavdeng.
Binavbûn	(k.jn.gl.mê) Kevtin binê avê. Niqobûn. :Cerik binav bû. (K) bn: Bûn.
Binavdeng	(hn.l.çewa) Merivek bi nave. Sernas. Bernas.
Binavdengbûn	(k.jn.gl.mê) Binavdengkevtin.: Eve ji kengî ew hosa binavdeng bû. bn: (K). Bûn
Binavdengkevtin	(k.jn.gl.mê) Navdengê wî/wê di nav xelkî da belav bûye. (K) bn: Kevtin.
Binavkanê	(n.l.mê) Lîztineke mirov hevdu di bin avê ve di kin.
Binavkanêkirin	(k.jn.gl.mê) Hevdu di bin avê ve kirin. : Were ez û tu binavkanê bi kin!. (K) bn:Kirin.
Binavkirin 1	(k.jn.gl.mê) Nav danîn ser kes, tişt yan candarekî. Nav lê kirin.
Binavkirin 2	(k.jn.gl.mê) Xistin bin avê. Hevdu êxistin bin avê. Niqokirin. Min xwe di bin avê ve kir. Hevdijî xwe binav kir. (K) bn : Kirin.
Binavûdeng	(hn.gl.çewa) Binavdeng.
Binax	(n.l.mê) Binê axê. Di bin axê de. Kûrayî. Bingeh.
Binaxbûn	(k.jn.gl.mê) Man di bin axê da. Ax kevt ser. (K) bn: Bûn.
Binaxe	(n.dar.mê) Bingeh.
Binaxkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov tiştekî bi ke bin axê. Ax radan ser. Veşerin. : Mirîyêd xwe binax kirin. (K) bn : Kirin.
Binba	(hn.l.çewa) 1. Tiştê pir sivik.2. Corek ardê sipîye.
Binbal	(n.l.nêr) Binkefş. Binhingil.
Binbir	(hn.dar.çewa) Wêran.Vebir.
Binbirbûn	(k.jn.gl.mê) Bi êkcarî jinav hatî birin. Wêranbûn. (K) bn: Bûn.
Binbirkirin	(k.jn.gl.mê) Bi êkcarî jinav birin. Nehêlan.Qirkirin. (K) bn: Kirin.
Binc	(n.x.mê) Jajî. Rêçal.
Bincilik	(n.l.mê) Kiraskên mirov li ben cilan li ber xwe di ke. Fanêle.
Bincî	(n.l.mê) Doşek. Nalîk.
Binçav	(hk.l.çewa) 1. Kesê li bin zêrevanîyê be. 2. Zîha binî ya çavî.
Binçavkirin	(k.jn.gl.mê) Xistine bin çavan. Zêrevanî lê kirin. (K) bn: Kirin.
Binçavkirî	(hk.l.çewa) Kesê di bin çav û nêrînê da.
Binçeng	(n.l.pnêr) Binkefş. Binşaper.
Binçenganê	(n.l.mê) Xwelêkdan. : Du zarokan binçenganê di kirin.
Binçîne	(n.l.mê) Bingeh. Binaş. Binaxe.
Binçok	(n.l.nêr) Cihek çale di kevit bin çokî.
Bindank	(n.l.mê) Danê di keve binê amanan. Hûrikê savarî.
Bindar	(n.l.mê) Siha darê. Sîbera darê. 2. Jina şûkirî. Jina mêrkirî.
Bindeq	(n.x.mê) Coreke çerezên dindik xire.
Bindest	(hn.l.çewa) Mirovê li bin destê yekî. Mirovê ne serbest. Girêdayî. Girtî. Ne azad.
Bindestbûn	(k.jn.gl.mê) Meriv di keve bin destê alî, yan kesekî. :Ta kengî em dê bindest bîn ?. (K) bn : Bûn.

Bindestî	(n.l.mê) Jiyana bin destê dagîkeran. Jiyana ne azadî. :Bindestî derde.
Bindestkirin	(k.jn.gl.mê) Tepeserkirin. Dagîrkirin. (K) bn: Kirin.
Bindestkirî	(hk.l.çewa) Binçavkirî. Tepeserkirî.
Bindok	(n.l.mê) Rûnê di keve binê amanan. binê rûnî.
Binecih	(hn.l.çewa,hk.cih) 1.Peyt. Neliv. Rêkûpêk.2. Xwecih. Rûniştî.
Binecihbûn	(k.jn.l.mê) Akincîbûn. Rûniştin. :Em hêjta binecih ne bûne.(K): bn. Bûn.
Binecihî	(l.dar.mê) 1. Cihê jê hatê .kûk.2. Cihê mirov lê akincî dibit.
Binecihkirin	(k.jn.l.mê) 1. Serûberkirin.rêkxistin. 2. Xwecihkirin.:Piçek xwe binecih bi kin di dû ra em dê herin. (K): bn Kirin.
Binecihkirî	(hk.l.çewa) Peytkirî. Hatî binecihkirin.
Binecîh	(hn.l.çewa,hk) bn :Binecih.
Binefş	(n.x.mê) 1. gul Corekê gulane, pir rengên wan hene. 2. Navê jinane.
Binefşî	(hn.dar.çewa) Rengê mûr.
Binegeh	(n.dar.mê) Bingeh. Binecih.
Binekarî	(n.dar.mê) Karê binvebinve. Xapandin. Di serdabirin. Fêl.
Binemal	(n.dar.mê) Malbat. Babik. Nivş. : Ew ji binemaleka kurdperwer bû.
Binerd	(hk.l.cih) Cihê li bin erdî. Tiştê bin erdî, axê. : Sêva bin erdî.
Binerdbûn	(k.jn.gl.mê) Tişkê di keve bin erdî. Binaxbûn. (K) bn: Bûn.
Binerdik	(n.l.mê) Sêvbinerd.
Binerdîn	(hk.l.cih) Cihên kunkirî mîna rêyan di bin erdî ve.
Binerdkirin	(k.jn.gl.mê) Tiştê mirov bêxe bin erdî. Meriv axê bike ser tiştekî. : Cotyaran tov binerd kirin. (K) bn: Kirin.
Binerdkirî	(hk.l.çewa) Êxistî bin erdî. Verşarî.:Ev pitate ya binerd kirî ye.
Binetar	(n.dar.mê) Bingeh.
Binevş	(nl.mê) gul 1. Corek gulane(kulîl)a .2. Navê jinane. Binefş.
Binêsk	(n.dar.mê) Pirta dawîyê ya biçûk ya jiber sabûnê di mîne.
Binêşt	(n.x.nêr) Benîşt.
Bingeh	(n.l.nêr) 1.Destpêka danana her tiştekî. Jengiste.Binetar. 2. Navend. Bingehê ronakbîrî.
Bingehavêtin	(k.jn.gl.mê) Pêngavhavêtin jibo avakirina bingehekî. Damezrandin. (K) bn:Avêtin.
Bingehdanîn	(k.jn.gl.mê) Avakirin. Dana bingehî. Pêngavhavêtin.Danana şengisteyan, (K) Danîn.
Bingehgirtin	(k.jn.gl.mê) Binecihbûn. Xwecihbûn. Rûniştin. (K) bn: girtin [em bingeh digirin]..
Bingehîn	(hn.l.çewa) Tiştê, gotina bingehî. Giring. Serekî. Serpişk.
Bingehziman	(n.l.mê) Rêzman. Bingeha, kûka ziman.
Bingelte	(hn.l.çewa) Merivê pir hej ji henekan di ke û axivtin şirîn. Tiraneker. Yarîker.
Bingelteyî	(n.l.mê) Tirane.
Binharî	(hn.dar.çewa) bi nîharî, Mirovê jiber mirina xweş divîyekî cilên reş li xwe di ke. Bi Jînî.
Binhingil	(n.l.nêr) Binkefş.Binbal. Binçeng.

Binik	(n.dar.nêr) Binê tiştên biçûk, binik ê cigarê, binik ê qelemî û htd.
Binî	(hk.cih) 1. Xwarê. Alîyê jêrî. 2. Bin. Binik. 3. Pinî. Tewil.
Binîdanîn	(k.jn.l.mê) Avakirin. Damezrandin. Bingeh jêre danîn.(K) bn: Danîn.
Binîgirtin	(k.jn.l.mê) Weke xwarinek binê amanî digire. (K) bn: Girtin.
Binîkirin	(k.jn.l.mê) Pinîkirin. Pêlav binîkirin. (K) bn: Kirin.
Binîkişandin	(k.jn.gl.mê) Ji destan wergirtin. Ji destan deranîn. (K) bn: Kişandin.
Binîkolan	(k.jn.l.mê) Xapandin. Di serdabirin. Axivtin jê çêkirin. Vekolîn. (K) bn : Kolan.
Binîşewat	(n.l.mê) Binvereng. Binîşewata îpraxan pir xweşe.
Binîşewitîn	(k.jn.gl.mê) Dema zad bi binê qazanê ve di şewite. (K) bn: şewitîn.
Binkask	(nl.mê) Kasika digel peyalê, yaku peyala çayê liser dadinin. Kasik.
Binkefş	(n.l.nêr) Cîyê di kevit bin bask û sermilêd mirovî yê mû lê di hêt. Binhingil. Pend :Bikefşêd wî di xurin.ang; di xwazit kiryareka seyr bi ke.
Binkêl	(n.dar.nêr) Binkefş.
Binkirask	(n.l.nêr) Kirasê di bin cilikan di ken ber xwe. Binkiraskê sipî. Binkiraskê wî yê vebûy.
Binkol	(n.dar.nêr) Xermaşe.
Binpê	(n.l.mê) 1.Binê pêyî. Panka pêyî. 2. Mehsika pêlavê.
Binpêbûn	(k.jn.gl.mê) Kevtin bin pêyan.
Binpêkirin	(k.jn.gl.mê) Jêlîkirin. Bêrêzkirin. Bêrûmetkirin. Kirêtkirin. :Mafên welatîyan binpê di ken. Biyara babê xwe binpê kir. (K) bn: Kirin.
Binpêkirî	(hk.l.çewa) Xistin bin pêyan. Bêrûmet.
Binrex	(n.dar.mê) Doşek. Nalîk. : Liser binrexê xwe dirêj kir. Binrexa dumêre.
Binta	(n.l.mê) 1. Bingeh. Jengiste. 2. Tûtina ta digel. Tûtina kate.
Bintatî	(n.dar.nêr) Corek tirîye. Tirî.
Binvebinve	(hn.l.çewa) Mirovê bêdeng û kêm axivtin dîyar, lê di binve gelek yê bi kenî û gotin xweşe.Yan mirovê xwedî find û fêl.
Binzik	(n.l.mê) candar Parçeyeke di keve binê zikî.
Binzînk	(n.l.nêr) Tûrk yan kulavê di keve binê zînê liser pişta dewaran.
Bir	(n.x.mê) 1. Deste. Revde. :Bira kewan. Bireka mirovan. 2. Dema derbaz, kiryara birin.
Bira	(n.x.nêr) 1.Kurên daybabêd mirovî. 2. Jibo rûmetê di bêjin hevdu.
Birader	(.n.dar.dz) Heval. Hevrê. Hevkar. Niyas. Bira.
Biraderi	(biraderînî) . Hevalî. Hevalînî.Biraynî.
Birajtin	(k.jn.x.mê) Xwarin liser agir danan, yan di nava pelan da, bêy av û rûn, tanî bikêr xwarinê bêt. Goşt birajtin, hêk birajtin. (K) bdn: ez dibirêjim em dibirêjîn, tu dibirêjî hûn dibirêjin, ew dibirêje[…it] ewan dibirêjin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di birajt, di birajtin. Db,dûr : birajtibû, …bûn. (F): bi birêje, bi birêjin.
Birale	(n.dar.mê) Nemamk. Jitil.
Biramak	(n.l.nêr) Birayê ji daykê. Birayê şîrî.
Biraştin	(k.jn.x.mê) Birajtin.
Biratî	(n.dar.mê) Biraynî.

Birayane	(hk.dar.çewa) Serederî û bi hevre jîyana mîna birayan.
Birayetî	(n.dar.mê) 1. Hevalînî. Barayî. 2. Rojnameyeka rojaneye zimanhalê PDK.
Birayî	(n.dar.mê) 1. Birayêd hevdu.2. Hevra kar kirin wek bira, bi dilsojî. Dilsaxî.
Biraza	(n.dar.nê) Kurê bira yê mirovî. Pisbira.: Azad birazayê mine.
Birazava	(n.l.nêr) Keseke li demê şahîyê hertim bi zavayî ra ye, jibo xizmeta wî bi ke û şîretan bi dê.
Birazî	(n.dar.nêr) Biraza. Kurbira.
Birbend	(n.dar.mê) Dolab. Refik. Kendor.
Birbir	(hk.l.çewa) 1.Komkom. Destedeste. : Kew birbir firîn. Destedeste firîn.2. Zîvik a pişta mirov û candaran.
Birbire	(n.dar.mê) 1.Birbir. 2. Zîvik.
Birc	(n.x.mê) Avayîyê bilin û asê jibo zêrevanîyê bi kar di hêt.
Bircabelek	(n.l.mê) Kevine birca wargehê mîran, li Cizîra Botan.
Birçî	(hn.x.çewa) Hestkirina candaran ko pêdvî bi xwarinê heye.Birsî. :Ez birçî me.
Birçîbûn	(k.jn.l.mê) Dema giyandar birçî di bin. Pêdvî xwarinê dibin. Birsîbûn. (K) bn: Bûn.
Birçîkirin	(k.jn.l.mê) Ne xwarina zadî, ne dana zadî.zahidkirin. : Xwe birçî kir ang; zû zad ne xwar. (K) bn: Kirin.
Birçîkirî	(hk.l.çewa) Birçî hiştin. Hêlan birsî.
Birçîtî	(n.dar.mê) Dema xwarin nemîne yan kê di be. Qetlazî. Derdê dirçîbûnê. Birsîtî. Kulb. :Heger baran ne bare, dê birçîtî li welatê me peyda bibe.
Birek	(n.dar.nêr) Alavekê asinîne pan û tenike, didankên tîj hene jibo birîna daran û tiştên din bikar di hêt. Mişar.
Birekkirin	(k.jn.l.mê) Birîna daran bi birekî. Mişarkirin. (K) bn: Kirin.
Birêz	(hn.dar.çewa) Rêzdar. Birûmet.
Birgeh	(n.dar.mê) rêzman Cihê birînê. Cihê vebirînê. Cihê rawestanê.cihê hevgirtina gehan. : Peyva Kurdistan ji sê birgehan pêk di hêt; kur - dis - tan.
Birh	(n.x.mê) Birû.
Birik	(n.x.mê) Bayekê bêhin nexweşe paş zadxwarinê ji devê mirovî der di keve.Qirp.
Birikhatin	(k.jn.l.mê) Derkevtina birikan ji devî. : Birik di hêne min. Birikên min di hên. (K) bn :Hatin.
Birikîn	(k.jn.x.mê) Birikhatin. (K)ez di birikim em di birikî, tu di birikî hûn di birikin, ew di birike ewan di birikn. (F): bi birike, bi birikin.
Birin	(k.jn.x.mê) Veguhastin ji cihek bo yê dî. Livandin. Bizizandin. (K) bdn: ez di bim,em di bîn,tu di bî hûn di bin. ew di be[…et] ewan di bin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di bir, di birin. Db,dûr : biribû, …bûn. (F) bi be, bi bin (bi ben).
Birinc	(n.x.mê) 1.Danek çandinî sipî û ciwane. 2. Xwarinek xweş û bi tame.
Birincî	(hk.çewa,pn.x.dz) 1. Wek birincî ciwan. 2. Bijare.
Birincok	(hn.dar.çewa) Tiştê ron, yê meriv ronahîyê têra di bîne.Ron.
Biriskîn	(k.jn.x.mê) Teysîn. : Cilik di biriskin.
Birî	(n.x.mê) 1. Birû. 2. Xwe givaştina meriv û candarên mê dema zanê.

Birîkar	(pîşn.dar.dz) Kesê karên êkî bi stoyê xweve di girit û serderîyê bi karên wî di ke. Cihgir.
Birîkarî	(karn.l.mê) Kareke di hêt kirin navbera kesanda ko êk di hêt destnîşankirin jibo bikarên wî rabibe . Cihni_an.
Birîkarîyagiştî	(n.l.mê) Birîkarîya hemû mal û karî di hêt kirin.
Birîkarîyanemaz e	(nl.dz) Birîkarîyeke tenê jibo karek nemazeye.
Birîkarname	(n.l.mê) Nameyeka yan formeke bi îmza birîkar û dîdvanan hatîye berhevkirin.
Birîkirin	(k.jn.l.mê) Xwe givaştin li dema zanê. :Bizin ya birîyan di ke wesa diyare dê zêt. (K) bn : Kirin.
Birîn 1	(k.jn.x.mê) Dukerkirina tiştî.Jêvekirin.:Dar birîn. :Ser birîn. (K) bdn : ez di birim em di birîn, tu di birî hûn di birin, ew di bire[…it] ewan di birin. Pr : dê [bi] + bdn. Bdb : di birî, di birîn. Db,dûr : birîbû, … bûn. (F) : bi bire, bi birin.
Birîn 2	(n.x.mê) Jûna gurzekî. :Cihek ji leşê mirovî xwîn jê bi hêt dema gurzek vê di keve. Cihê lêdanê,hingavtinê. Kul. : Birîna xencerê.
Birîndar	(hn.dar.çewa) 1. Kesê birînek liser leşê wî çêbûye. 2. Navê kurane.
Birîndarbûn	(k.jn.l.mê) Weke birînek ji egera hingavtinekê li leşê merivî bi be. :Li pevçûna di gel dujminî sê pêşmergeh birîndar bûn.(K) bn : Bûn.
Birîndarkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov gurzekî li yekî bi de tanî xwîn ji leşê wî bê. .Dişewitandin. Çiklêdan. : Hesta xelik î birîndar di ke. (K) bn: Kirin.
Birîndarkirî	(hk.l.çewa) Tiştê hatî birîndarkirin. Tayê darê birîndar kirî ye.
Birînkul	(hn.l.çewa) Dilkul. Kovandar. Dilşewitî.
Birînpêç	(pîşn.l.dz) Kesê karê wî dermankirin û pêçana birînên birîndarane.
Birînpêçan	(k.jn.l.mê) Pêçan û girêdana birînan. (K) bn: Pêçan.
Birîsî	(birosk) (n.x.mê) Xîçek ronahî li asmanan ji egera vêketina bayê sar û gerim bargehên karebê peyda di bin û deng ronahî di hên bihîztin û dîtin.
Birîsîvedan	(k.jn.l.mê) Dema dengê birîsîyan digel ronahîyê li esmanan di hên.
Birîskîn	(k.jn.x.mê) Biriskîn.
Birk	(n.x.mê) Cihê av lê ragirtinê , çalek şêwe çaralî, lakêş yan bazinî ku avê tê dixin,. Birka avê.: Xwe havêt birkê. Ava birkê berda. Birka tijî.
Birmît	(n.x.mê) Birmût.
Birmîz	(hn.l.çewa) Mirovê gelek di mîze. Zarokê pir di mîze. Pirmîz. Yê ku bi xweve di mîze. :Zarokê birmîz.
Birmût	(n.x.mê) Arê tûtinê, pîremêr û pîrejin bi difnê hildikêşin.Birmît.
Birû	(n.x.mê) leş Mûyên bi rêz bi şêweyê kivane li hindav çavan.
Birûsk	(n.x.mê) Birîsî.
Birûsklêdan	(k.jn.l.mê) Birîsîvedan.
Birxî	(n.x.nêr) Pirtên asinên bi xirkin asin û daran pêkve peyt(tund) di kin.
Birxû	(n.x.nêr) Birxî.
Biryanî	(n.x.mê) Corekê zadîye, ji têkhelkirina birinc, goşt, pitat, biharat û htd çêdikin.

Biryar	(n.x.mê) Derêxistin yan derbazkirina her gotin yan kiryar bo qonaxa bicih kirinê.: Eve biryara bajêrvanîyê ye di vê em pêgirî yê pê bi keyn.
Biryardan	(k.jn.l.mê) Standina biryaran. Derbazkirina biryaran.:Biryar hat dan, ji evro û wêve cigarekêşan li rêberîyannabit. (K) bn : Dan.
Biryargirtin	(k.jn.l.mê) Biryardan.(K) bn: Birtin.
Biryarname	(n.l.mê) Nivîsara biryarê. Nameya biryarê. :Biryar daye, ko qutabî bi çin seyranê û min biryarname dîtî ye.
Biryarsitandin	(k.jn.l.mê) Biryardan.
Bisemt	(hn.dar.çewa) Bi kêrhatî. Peyt. Ji hejî.
Bisk	(n.x.mê) Du parçe ji pora serê mirovan, nemaze keçan ko di ser guhan , diber herdu rûyan da derbaz di û be di hête xwar, nexasne.:Biskên badayî, Biskên reş.Biskên dirêj.
Bist	(n.x.mê) 1.Darkek nêzî metrekê dirêj mîna şêweyê şûrîye jibo wergêrana nanê sêlê bi kar di hêt.2. Darikên zirav yan şûşikêd hesinî jibo birajtina pişkan bi kar di hêt. 3. Bihost.
Bistî	(n.x.mê) Tayên ter û nazik yên şînkatî, dava zirav ya di keve navnbra belg û çeqê daran.
Bişavtin	(k.jmê) Paqijkirina tiştê têkel di avêda wek; dan ,ax, bişavtin. Ji avê girtin.yan şûştin bi avê paşî jê gijrtin. (K) bdn :ez di bişêvin em dibişêvîn, tu di bişêvî hûn di bişêvin, ew di bişêve[..it] ewan dibişêvin. Pr: dê bi +bdn. Bdb: di bişavt, dibişavtin. Db,dûr: bişavtibû, …bûn. (F): bişêve bişêvin.
Bişewat	(hn.dar.çewa) Bi kovan.
Bişewatî	(hn.dar.çewa) Bi kovan. Kovandarî.
Bişkavtin	(k.jn.x.mê) Ji hev cihêkirin. Jêk cudakirin.
Bişkivî	(hk.x.çewa) Geş. :Gula bişkivî. Rûyê bişkivî.
Bişkivîn	(k.jn.x.mê) Geşbûn. Pişkivîn.
Bişkoj	(n.dar.mê) Gula ne gehistî, negeşbûyî. Sava. Ne vebûyî.
Bişkul	(n.x.mê)Pişkil.
Bişûre	(hn.dar.çewa) Tore. Hêris. Tengav.
Bişûrebûn	(k.jn.l.mê) Torebûn. Tengavbûn. Hêrisbûn. (K) bn: Bûn.
Bişûrekirin	(k.jn.l.mê) Tengavkirin. Hêriskirin. (K) bn: Kirin.
Bitim	(n.x.mê) Corekê keskanane, ji kezwanan mezintirin.
Bitir	(hk.hevber) 1.Pitir. 2. Tore. Tirbilind.
Bitirpêr	(hk.dem.dar) Berîya sê rojan. Betirpêr.
Bitirpêrar	(hk.dem.dar) Berîya sê salan. Betirpêrar.
Bive	(hn.x.çewa) Tiştek bitirs nemaze bo zaroyan. Bela. : Agir biveye.
Bivir	(n.x.nêr) Alavek hesinî nemazeye dev tîje destikek darî pêve,bo birîna daran mifa jê tê wergirtin. … Pend : Wek bivirê melaye.ang ; kesê çi kêmasî lê nebin. Jiber ko bivirê melay yê seqakirîye û kar pê nayê kirin.
Bixêrig	(n.dar.mê) Amaneke ji cerik yan feyfûrîye di keve bin henefîya avê. Destşû. Cirne.
Bixirîn	(k.jn.x.mê) Giyandar nirenirê ji xwe di hînin dema tore di bin. Gayê mezin yê bixirî. :Kitik a di bixirit. Xinzirîn.

Bixûr	(n.x.mê) Madeyeke ji corên fêkî hatîye çêkirin li cejin û bîranînên pîroz di şewitînin bêhinek xweş ji dûkela wê der di keve.
Bixûrdan	(k.jn.l.mê) Dûkela bixûrê li civatê belav di kin. (K) bn: Dan.
Bixûrdank	(n.l.mê) Amaneke bixûrê tê dixin.
Bixûşk	(n.x.mê) Xîz. Berexîz.
Biyanetî	(hn.dar.çewa) Derdê biyanî û xerîbîyê.
Biyanetîkirin	(k.jn.l.mê) Hestkirin bi biyanî yê. : Ev bizine ya biyanetî yê di ke;ang: hest di ke ko ya biyanî ye û bê arame.
Biyanî	(hn.x.çewa) Kesê ne xelkê welatekî, deverekê gundekî û htd. Be. Pend :Goştê ranî, bi dî biyanî, herê pêşemanî. Brx Xuyanî.
Bizanebûn	(k.jn.l.mê) Karê mirov bi pilan û ji qesta bi ke. : Ew karê wî kirî ne ji bêdestê, lê bi zanebûn kirî ye. Brx Bêdestî.
Bizankî	(hn.l.çewa) Bizanebûn.
Bizarkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirovek mîna yekî bi peyve. Bizarvekirin. (K) bn: Kirin.
Bizarvekirin	(k.jn.l.mê) Bizarkirin.
Bizav	(n.x.mê) Livîn. Xebat. Têkoşîn.
Bizavkirin	(k.jn.l.mê) Livîn. Xebatkirin. Pelijîn. (K) bn: Kirin.
Bizavtin	(k.jn.x.mê) Bizavkirin.
Bizbizok	(hk.dar.çewa) Livlivok.
Bizdandin	(k.jn.x.mê) 1. Piçandin. 2. Tirsandin.: Bendik bizdandin. (K) bdn: ez di bizdînim em di bizdînîn, tu di bizdînî hûn di bizdînin, ew di bizdîne[…it] ewan di bizdînin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di bizdand, di bizdandin. Db,dûr : bizdandibû, …bûn. (F) : bi bizdîne, bi bizdînin.
Bizdîn	(k.jn.l.mê) Bizdandin.
Bizdok	(hn.dar.çewa) Tirsonek. Kulekfireh.
Bizdonek	(hn.dar.çewa) Bizdok.
Bizêv	(n.x.mê) Bizav.
Bizin	(n.x.mê) kewal Giyandarek şîrdere, mêye, qonaxa dawî ya tuxmîye, (kar , gîsk, tişîr, ..).
Bizinakoç	(n.l.mê) Bizin a bê qoç. Bizina bê şax.
Bizinakovî	(n.l.mê) Bizina li çol û çiyan dijît , dûr ji merivan.
Bizindoş	(karn.l.dz) Kesê şîrê bizinan di doşe. Bêrîvan.
Bizink	(n.dar.mê) 1. Darikeke dixin paşîya devê karikan û li patika wan girê di din jibo nikare guhanê maka xwe bi mêje. Devbizink. 2. Bizinna biçûk.
Bizinkoç	(n.l.mê) Bizin a bê şax.
Bizinmêj	(n.l.dz) giyandar Candareke di kevin da wesa bawer di kirin ko şîrê bizinan ji guhanan dimêje û di xwe. Bizinmişk.
Bizinmişk	(n.l.dz) giyandar Candarek xişok û kovîye.
Bizir	(hn.x.çewa) Berze. Hinda.
Bizirbûn	(k.jn.l.mê) Berzebûn. Hindabûn. (K) bn: Bûn.
Bizirkirin	(k.jn.l.mê) Berzekirin. Hindakirin. (K) bn: Kirin.
Bizivandin	(k.jn.dar.mê) Livlivandin. Livandin.

Bizivîn	(k.jn.x.mê) Bizavkirin.(K) bdn: ez di bizivim em di bizivîn, tu di bizivî hûn di bizivin, ew di bizive[…it] ewan di bizivin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : ez di bizivîm em di bizivîn, tu di bizivî hûn di bizivîn, ew di bizivî ewan di bizivîn. Db,dûr : ez bizivîbûm em bizivîbûyn, tu bizivîbûy, hûn bizivîbûn, ew bizivîbû ewanbizivîbûn. (F) : bi bizive, bi bizivin.
Bizî	(hn.x.çewa) Bargiranî.
Bizmar	(n.x.mê) 1. Asinek yan darek sertîje bo pêkvenûsan(girêdana) tiştan bikar tê. Mêx.2. Birîndar kirina mirovî ji alîyê derûnîve . axivtinên kirêt û nexweş.
Bizmarkirin	(k.jjn.l.mê) Bizmarlêdan. Dergeh bizmarkir. Text bizmar kir. (K) bn: Kirin.
Bizmarlêdan	(pnl.mê) 1. Bizmar kirina tiştî bo girêdanê. 2. Birîndarkirin. kirêtkirin. (K) bn : Lêdan.
Bizot	(n.x.nêr) Darê serekê wî sotî(şewitî) û geş.
Bizotlêkdan	(k.jn.l.mê) 1. Xweş, geş kirina agirî. 2. Lêk êxistina mirovan. Têkvedan. (K) bn :Lêkdan.
Bizrik	(n.x.mê) Pirsik. Kulik.
Bî	(n.x.mê) fêqî Bih.Bîh.
Bîber	(n.x.mê) giya Filfil. :Bîbera sor. Bîbera kesk. Bîbera tîj.
Bîbîk	(n.x.mê) 1.Reşika çavî. Nîva çavî.Zarokê zava. Pizok.
Bîbok	(n.x.mê) Bîbîk.
Bîh	(bih) (n.x.mê) fêqî 1. Darek fêqîye. 2. Fêqîyeke tam û bêhin xweşe. Pend :Ker tama bîhê nizanit. Ang; kesê bihayê tiştî nizane.
Bîhn	(n.x.mê) Bêhin.
Bîhndar	(hn.dar.çewa) Tiştê bêhin jê dihêt. Bi bêhin. Bêhindar.
Bîhnfireh	(hn.l.çewa) Bêhinfireh.
Bîhngirtin	(k.jn.l.mê) Bêhinvedan. Bêhin înan, birin.
Bîhnkirin	(k.jn.l.mê) Bêhinkirin.
Bîhnok	(n.dar.mê) Bêhnok. (,).
Bîhok	(n.x.mê) Darek bê bere, avîye, ciwan û xemildare, sîbera wê dil vekere.
Bîjin	(n.l.mê) Jina mêrmirî. Jina berdayî. Jina bê mêr.
Bîjî	(hk.x.çewa) 1. Nivş yan tuxmê ne bi rêyên rewa peyda di bit.2. Kesê lêbûk û bingelte.
Bîjok	(hk.dar.çewa) Dirinde. Hov.
Bîkar	(n.dar.nêr) Renok.
Bîk	{bûk} (n.x.mê) 1.Keç , jin li dema şahîya şwî(mêr) kirina wê. 2. Kabanîya kurê mirovî.
Bîkmar	(n.l.nêr) Giyandarek xişûk û biçûke bi dest û pê ye.
Bîme	(n.x.mê) Giroveya bîmekirinê.
Bîmexane	(n.dar.mê) Cihê, avahîyê,berpisyar jibo bîmekirinê.
Bimekirin	(k.jn.l.mê) Heger mirov, xwe û navmalîyê, bîme bike, herdema mirov rastî çamek yan nexweşîkê hat, yan tiştê mirovî hat dizîn, şewitîn jinavçûn û htd, mirov di kare pere li cihê ziyana xwe werbigire. (K) bn: Kirin.
Bînahî	(n.dar.mê) Bînayî.
Bînayî	(n.x.mê) 1.Dîtin sînayî.2. Xweşdivî, bînayîya çavan.

Bîner	(n.dar.dz) Temaşevan. Yê di bîne. :Bînerên telefizyonê.
Bînîn	(k.jn.x.mê) Dîtin. (K) : Bdn:ez di bînim em di bînîn tu di bînî hûn di bînin, ew di bîne[…it] ewan di bînin. Pr: dê[bi]+ bdn. Bdb : di dît, di dîtin. Db,dûr: Dîtibû, … bûn. (F) : bi bîne, bibînin.
Bîr 1	(n.x.mê) Hizir. Boçûn.
Bîr 2	(n.x.mê) Cihê av lê kom di be. Çala avê.:Av ji bîrê hilkêşa.
Bîra	(n.x.nêr) Birayê jina mirovî. Xizim.
Bîranîn	(k.jn.l.mê) Saxkirina cejin û bûyerên neteweyî,dînî, şehîdan (nemiran) .Bîrewerî. Yadkirin. (K) bn:Anîn.
Bîrbir	(hn.dar.çewa) Qonaxa jiyê mirovî piştî sinêleyîyê.Merivêgehiştî.
Bîrbirin	(k.jn.l.mê) Li bîra xwe anîn.
Bîrborî	(hn.dar.çewa) Mirovê bêhoş.
Bîrborîn	(k.jn.l.mê) Dilgirtin. Bêhoşbûn.
Bîrdar	(hn.dar.çewa) Hoşmend. Xwedî bîr. Xwedî hizir.
Bîrdarî	(n.dar.mê) Zîrekî. Bîrtîjî.
Bîrdoz	(n.l.mê) Dîtina bîr, hizran. Tîyûrî.
Bîre	(n.x.mê) Vexwarineka kiholî ye.
Bîrhatin	(k.jn.l.mê) Bîranîn. : Bîra min di hêt wekî ezê biçûk me li vêrê yarî di kirin.
Bîrhatî	(n.l.mê) Zindîkirina tiştê li bîra meriv mayî. Bîrhatin.
Bîrname	(n.l.mê) Nameya bîranînan.
Bîrov	(n.x.mê) Nexweşîyeke ji egerê tewil , yan pinîyên dewkî, gewir yan sipî liser leşî, (rû, dest) çêdibin.
Bîrovî	(hn.dar.çewa) 1.Kesê bîrov li leşî hebin. 2. Pinîya mîna bîrovê.
Bîrtîj	(pn.l.çewa) Kesê tişta jibîr neket , her li bîrê bin. Hizirtîj.
Bîrûbawer	(n.l.mê) Xebat û doza mirovî bawerî pê heye û qurbanîyê jêra di de.
Bîrveçûn	(k.jn.l.mê) Ji egera pêkevtina gurzekî yan mizgînek dilşewat bêhina mirovî çik di be, hind caran bêhoş di be. (K) bn: Çûn.
Bîrweranî	(n.dar.mê) Binav salveçûn. Gehiştin.
Bîrxistin	(k.jn.l.mê) Li bîra xwe anîn. Zindîkirin. Saxkirin. Hizir. (K) bn: Xistin.
Bîrxistok	(n.l,dar.mê) Nameyeke jibo cihek yan alîyek pêdvî dinêrin, yan ra digehînin ji pêxemet xuyakirina helwîstekê hemberbûyerekê.
Bîsk	(hk.dem.mê) Demek kurt. Gavek. Bîstek. : Ezê bîskê herim mala cîranê xwe, kanê çi di ke.
Bîst	(hij.n.) Hijmara 20. 10+10= 20.
Bîstan	(n.x.nêr) Erdê tere [aro, bacan, bacanreş, bamî, û htd] lê dihêt çandin û çinîn. Bax. Cinîk.
Bîstek	(hk.dem) Demek kurt. Gavek. Bêhnek. Bîsk.
Bîstemîn	(hijn,rêzkirin) Ya/yê/yên bîstê.
Bîşeng	(n.l.mê) Corekê bîhokane xemildar û ciwane, ta û belgên wê mîna porê di hêt xwar.
Bîşî	(n.x.mê) Rîşîk.
Bîtik	(n.x.mê) Corekê pirsikane nemaze li zîhên cavan di hên. Bûkik.
Bîv	(n.x.mê) Delîve. Derfet. Dem.

Bîz	(n.x.pirîn) Qîşikên ristina goran.
Blêç	(n.x.mê) Birûsk. Birîsî.
Blûr	(n.x.mê) Bilîl.
Blûrvan	(n.dar.dz) Bilîlvan.
Bo	(pêrb. alv.pêvgir) rêzman 1. Alaveke jibo pirsînê bikar di hêt. Boçî. Çima. Te bo we kir. 2. alavê hebûnê Ji. Bo kê? Bo min . Bo te. Ang; ji kêra. 3.Alavê sent kirinê. Ber bi çi sentê ve. Bo kîrê, bo kûve?.
Boçî	(pêrb alv.pis) rêzman Alavê pirsînê Bo. Çima.: Boçî duh tu nehatî civînê ?.
Bombe	(n.x.biyan.mê) Top.
Bombebaran	(n.l.mê) Barîna gule û bomban mîna baranê. Topbaran.
Bombebarankirin	(k.jn.gl.mê) Top havêtin ser cihekî. Topbarankirin. (K) bn: Kirin.
Bona	(pêrb.alv.merc) rêzman Alaveke mîna merc û sedem bi kar dihêt. Ji bona jiber. : Ji bona te ez hatim vir.
Bor	(pn.x.çewa) 1.Tiştek bi tov. Pir . tijî, genim, ceh birinc û htd, bor. Brx Qelal. 2. Rengek gewirê tarî ye. 3. Deravê çem(rîbarî) cihê tenk bo derbazbûnê. Pend : Da borî. ang:dema mirovgotineka ne di cih û demê xwe da bêje.4. Bekere (bûrê dezî =bekerê dezî).5. kevin Hesp(dastana borê reş, hespê reş ya folkilorî).
Borandin	(k.jn.x.mê) Derbazkirin. Dem borandin. : Ewî yê ji babe xwe borandî bi gotina stiranan. (K) bdn: ez di borînim em diborînîn, tu di borînî hûn di borînin, ew di borîne[…it] ewan diborînin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di borand, di borandin. Db,dûr : borandibû, …bûn. (F) : bi borîne, bi borînin.
Borangeh	(n.dar.mê) Hêlîn yan lîsê kotiran.
Bore	(n.x.mê) Dengê çêl û kewalan. Marîn. Barîn.
Borebor	(n.dar.mê) Bore.
Borêreş	(n.l.nêr) Hespê reş di dastana sîsebanê da.
Borî	(n.x.mê, k,derbaz) 1. Lûlekên dirêj û nîva wan vala jibo veguhaztina avê û şileyên din.2. Çû. Derbazbû.
Borîn	(k.jn.x.mê) Derbazbûn. Biserdaçûn. Biserveçûn. (K) bdn: ez di borim em di borîn, tu di borî hûn di borin, ew di bore[…it] ewan di borin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di borîm , di borî, diborîn. Db,dûr : borîbûm, bû,..bûyn…bûn. (F) : bi bore. Bi borin.
Borîzan	(karn.dar.dz) Kesê şareza di warê jenîna amêrên mûzîkê yên pifkirinê da.
Borse	(n.biyan.x.mê) Cihê gihorîn (kirîn û firotin)a diravî.
Bosî	(hk.x.çewa) Xwarina sotî. Tam û bêhina zadê şewitî.
Bosîbûn	(k.jn.l.mê) Zêde kelîna zadî ta bosî bi be.Sotina xwarinê di amanan da.
Bosîkirin	(k.jn.l.mê) Sotina zadî dema zêde di kelit.(K) bn :Kirin.
Bost	(n.x.mê) Bihost.
Boş	(pn.x.çewa) 1. Ava boş Pir. Tijî. Mişt. 2. Xilole. Vala.
Boşahî	(n.dar.mê) 1. Valayî. 2. Pirînî. Gelek. Dengûdor.
Boşatî	(n.dar.mê) Male, cihek pir ji mirovan.

Boşbûn	(k.jn.l.mê) Pirbûn . Zêdebûn. : Li biharê avên co û robaran boş di bin.(K) bn : Bûn.
Boşkirin	(k.jn.l.mê) Zêdekirin. Pirkirin. : Heger ava coyê boş nekî, nikarî avdanê liber bikî. (K) : Kirin.
Bot	(n.x.mê) 1. Kun. 2. Pêlav. Pot.
Botan	(cugraf,n.hkdev) Devereke. Hozeke li Kurdistana bakûr, devera Cizîrê. Mîrnişîna bi navê xwe navdare.warê Mem û Zînê.
Botik	(n.x.mê) Cihê av jê di havêt . yan tête xwarê, nexasme diborîkan da. Borî. Qirik.
Boz	(pn.x.çewa) Dewkî. Poş.
Buha	(n.x.nêr) Biha.
Buhar	(hk.dem.mê) Bihar.
Buhartin	(k.jn.x.mê) Borandin.
Buhêrk	(n.dar.mê) rêzman; Dema derbaz. Dema borî.
Buhtan	(n.dar.mê) Bêbextî. Direw. Xapandin.
Buhuşt	(n.x.mê) Beheşt.
Buhtankirin	(k.jn.l.mê) Direw, bêbextî kirin. Xapandin.
Bujîn	(k.jn.x.mê) Weke meriv pir ji tiştekî hez bi ke. Dilê mirov tiştekî bi xwaze. Di bujim , bi buje.
Bulbul	(n.x.nêr) Bilbil.
Bulgarî	(nejn.n.dar.dz) 1. Xelkê Bulgarya. 2. Kelûpelên ji Bulgarya.
Bulgarya	(hk.cih. cugrn) Welatê Bulgaran.
Bulgaristan	(cugrn. Hk.cih) Bulgarya.
Bulq	(n.x.mê) Bilq.
Bulqhavêtin	(k.jn.l.mê) Bilqhavêtin.
Burno	(n.x.mê) Tivengek dirêje , peyvek bîyanîye , lê bûye çembera berxwedana gelê kurd, nîşana pêşmergatîyê ye, nemaze pêşmergeyên eylolê.
Burxî	(n.x.nêr) Birxî. Birxû.
Buxçik	(n.x.mê) Parçe perokek lakêşe yan çargoşeye, bo nixavtin û parazatina çilik, nan, xwarin û htd. Mêdek. Serhevîrk.
Bûjen	(n.x.nêr) Madde.
Bûk	(n.x.mê) Bîk. Pend :Bûkê di gel te me, xesoyê guh bidê!.Pend:Bûk bi dilê zavaye.ang ; heger karek bi dilê êkî be, guh nade tu kesan. Pend : Bûkek hîna bi lez û bez,me lêdan rez û pez, sivik a malê bûme ez. Pend :Bûka salê berde nav malê.
Bûkabaranê	(n.l.mê) Helameteke li gund û kolanan di gerînin xelik avê pêda di kin dako baran bi bare. &emo.
Bûkemar	(n.l.nêr) Bîkmar.
Bûkînan	(n.dar.mê) &eva êkê ko bûk bi zava reye.
Bûm	(n.x.mê) balinde Kund.
Bûn	(k.jn.x.mê) Kirin . Rûdan. :Biraye te dê bit çi? Dê bite endazyar. (K) bdn: ez di bim em di bîn, tu di bî hûn di bin, ew dibe[..it] ewan di bin. Pr dê[bi] + bdn. Bdb ; bi bû, bi bûn. (F) : bibe, bi bin.

Bûnebûn	(n.l.mê) Bûyer.
Bûş	(hn.x.çewa) Rêl. Pir.
Bûşelan	(n.dar.mê) Ava bo4. Çem yan cokên avê dema bo4 di bin. Darûbarên pir. Rêl.
Bûtik	(n.x.mê) Kepir.
Bûyer	(n.dar.mê) Rûdan. Qewmîn. Evsane. Çîvanok.
Bûyîn	(k.jn.x.mê) Ji daykbûn. Peydabûn. Zayîn.

C

C	pîta sîye ji abeya kurdî.
Ca 1	(n.x.nêr) 1. Cih.
Ca 2	(pêrb.av girêdan) Vêca . Evca.
Cacik	(n.x.nêr) Xwarineka rêçalîye , xiyar û swîr an di kin nav mastî.
Cade	(n.x.mê) Rêya tirombêl û makînan . şarê.rêyek pan , mezin.
Cadibaz	(karn.dar.dz) Cadûger.
Cadibazî	(n.dar.mê) Cadûgerî.
Cadir	(n.x.nê) 1.***giya*** Catir. Catirk. 2. Kevne navek mêran(peyayan) zelamane.
Cadû	(n.x.mê) Niviştî.yên ko mela, şêx û xêvzank, bi nexweşên giyanî yan derûnî ve di kin jibo nojdarî û paristin ji ecine,pîrhevî û giyanên xirab.
Cadûger	(karndar.dz) Mirovê cadû, niviştîyan çê dike. Niviştvan.
Cadûgerî	(kar.n.dar.dn) Karê cadû, niviştî kirinê.
Caf	(malbn) Navê tîrek (hozek)a kurdane li başûrê Kurdistsn.
Cahşik	(n.dar.nêr) Cehşik.
Calcaloke	(n.dar.mê) Tevinpîrk. Dapîroşk.
Cam	(n.x.mê) 1. şûşeya penceran. şûşeya di xin ser keval û wêneyan. 2. Tirarê avê.
Cambaz	(n.l.dz) Kesê leşsivik û pehlewan.şareza di hunerê livînêda.
Cambazî	(karn.dar.mê) Karê canbazan. Lîztina canbazan.
Cambazîkirin	(k.jn.l.mê) Bi karê canbazîyê ra di bin. (K) bn : Kirin.
Cambazxane	(n.l.mê) Cihê fêrbûna canbazî û yarîyên cambazîyê.
Camêr	(hn.x.çewa) Pesindana mirovê baş, qenc, hêja, çavvekirî. : Te banê min digel yê xwe gêra, supasîya te dikim, tu camêrî.:Dê bi hêle bi bi peyvit camêr!.
Camêrî	(n.dar.mê) Mirovê kiryara wî baş. Merdînî. Serferazî.
Camker	(pîşn.dar.dz) Yê karê wî camkirina pencer, derî û htd.
Camkirin	(k.jn.l.mê) Cam xistine pencer û degehan. (K) bn: Kirin.
Camxane	(n.l.mê) 1. Dikana firotina caman. 2. Xanî, avayîyê ji caman diristkirî.
Can 1	(n.x.nêr) Giyan. Têhna saxîya leşî. : Keç û xort canê xwe dikin qurbanî doza gelê xwe.
Can 2	(pn.x.çewa) Xweşik. Xuşkok. şirîn. Ciwan. : Cilikêd te pir di canin.
Canan	(n.dar.mê) Xeş divî.
Canavêtin	(k.jn.l.mê) Bi dil û can xwe avêtin karekî, ti4tekî. Pir hezkirin.
Canbaz	(n.dar.dz) Cambaz.
Canberî	(n.x.mê) Candarekê deryayîye, hûrike mîna kirim a ne, mirov jibo xwarinê nêçîr di kin.
Canbêzar	(hn.l.çewa) Pir westiyan. Gelek mandîbûn. Kesîrebûn.
Candan	(k.jn.l.mê) Canê xwe kirin qurban jibo dozeka hejî. : Jibo azadîya welat em amadene canê xwe bi din. (K) bn: Dan.
Candar	(n.dar.nêr) Giyandar. Canewer. Mirov, hesp, pez, kotir û htd candarin.
Canega	(n.l.nê) Gayê can. Xurt.ne pîr. Golikê xurt ê nêr.

Canemerg	(hk.l.çewa) Mirina zû. Kesê hêj genc,xurt di mirit.
Canewer	(n.dar.dz) Giyandar.Giyanewer. Ginawir.
Canê	(n.dar.hd.mê)1. Navê jinane. Ji canîyê hatîye.2. Gazîkirin û naznavê keçka can.
Canêş	(hn.l.çewa) Hest û deronê birîndar. Bêzar. Kovandar.
Canfeda	(hn.l.çewa) Kesê canê xwe gorî dozekê bike . qehreman. Qurban.
Canfedakirin	(k.jn.gl.mê) Canê xwe kirin feda. (K) bn: Kirin.
Canfedayî	(n.l.mê) Xwe gorîkirin. Qurbanî.
Cang	(n.x.mê) Core peroyekê sipîye wek cilkên xewê yan binda di ken ber xwe, yan jibo kifinê mirîyan bi kar di hînin. ***Pend*** :Cangê wî bû rîs.ang; şermizar bûn.
Canga	(n.l.nêr) Canega.
Cangiran	(hn.l.çewa) Mirovê hertim mandî û leşêş. Zemro. Gemjo.
Cangorî	(hk.l.çewa) Kesê canê xwe jibo rêyeka pîroz dike gorî. Canfeda.
Cangorîkirin	(k.jn.gl.mê) Canê xwe di ke qurban.: şehîdan cane xwe kirin gorî welatî, jibona gel azad bi be. (K) bn: Kirin.
Canik	(n.dar.mê) Jin . Keç. Xatûn. Brx Camêr.
Canî	(n.dar.mê) 1.Cehşê hesp, hêstir, yê can.
Cankuj	(hn.l.çewa) Kujek.
Canpola	(n.l.dz) Merivê canê wî mîna polayî qayîm. Mêrxas. Xweragir.
Cantik	(n.dar.nêr) Cihoreke ji bendikên hirî yan qayîşê hatîye diristkirin, jibo têkirina kelûpelan mifa jê di hêt wergirtin.
Cewtik	.:Cantikê xwarina xwe bi milê xwe ve kir û çû ser karî.
Canxweş	(hn.l.çewa) Merivê leşsax û peyt. Saxlem. Gişt.
Canxweşbûn	(k.jn.gl.mê) Peytbûn. Saxbûn. : Canê te xweş be ko te ji mere lawik gotin. (K) bn : Bûn.
Canxweşî	(n.l.mê) Leşsaxî. Nojdarî. Peytî.
Canzer	(hn.l.çewa) Ji egera nexweşî, tirs yan lewazîyê, canê merivî zer xuya di ke. Pêt.
Canzerbûn	(k.jn.gl.mê) Canê mirovî jiber tirs, nexweşî yan lewazî, zer di be. (K) bn : Bûn.
Car	(n.x.mê) Ger. Hel. :Cara yekê min tu li mala Azadî dîtî. ***Pend***:Car pîroz di bin car qiloz di bin(di kevin). ***Pend*** :Car bo di mirin, car pê di mirin.
Caran	(hk.dem) 1.Hin caran. Di demekîda. 2. Ji mêje. Berê.
Carcar	(hk,dem.rêzkirin.l) Demek nediyar, ne rêk. Hindek caran. Heyam heyam. Ne herdem.
Carcaranjî	(alv pêvegir) Hinde caran jî.
Carcûr	(n.x.nêr) Sacûrê tivengan yê ko guleyan di xin nav.
Cardin	(hn.dem.jêgirtin) Careka dî. Carek din. Paş. Delîvek din.
Carek	(hijn.l.mê) Demek vebrî.. Ek car. ***Pend*** :Carekê di bêjin befra sare.
Carekê	(hk.dem) Demekê. Serdemekê. Rojekê. Carekê ji caran.
Carina	(hk.dem) Caran.
Caş	(hn.x.çewa) Ji navê kerî hatî wergirtin . ang ; Kesê çekê dujminî hildigirit dijî gelê xwe. Xwefiroş. Çete.Rêgir.Ker.

Caşatî	(karn.dar.mê) Yê di be caş, caşatîyê di ke. : Kesê caşatîyêdijî gelê xwe bike, liber çavên xelkî hertim rûreşe.
Caşik	(n.dar.nêr) Cehşik. Kerê biçûk.
Catir	(n.x.mê) *giya* Giyayek tiraşoke belgên wî di hûrik û boz ve ne,bo nav xwarinan bi kar di hînin, tam tîje. :Catirk kir nav zadî. :Îpraxêd bi catirk.
Caw	(n.x.mê) Perokên ji hirî, pembû û avirmîş.
Cawbir	(n.l.mê) Amêreke jibo birîna hirî û mûyên kewalan û pora mirovan bi kar di hêt. Cew. :Pora xwe bi cawbirê kur kir.
Cawbirkirin	(k.jn.gl.mê) Kurkirin û birîna pora seran yan hirî û mûyên kewan bi cawê.
Cawîn	(n.dar.mê) Caw.
Caz	(n.x.mê) ***mûzîk*** Awazek , selîqek mûzîkê taybete. ji alîyê reşên bakûrê Emrîka ve hatîye pêşxistin û mûzîka afrîkî û rojavayî kartê kirina lêkirî.
Ce	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo xweşkirin û bihêzkirina axivtinê tê(dihêt) bikar anîn. Ce bixudê. Ce bira.
Cebar	(pîşn.x.dz) Kese dest û pêyên şikestî yên mirov û giyandaran ve di girit.
Cebilxane	(n.dar.mê) Cihê danana çekan.
Cebirandin	(k.jmê) Cebirîn.
Cebirîn	(k.jmê) 1.Dest, pê, (cihê), piştî şikestinê xwe lêkdayî. 2. Bergirtina fêqî. :Bahîvî kulîlkêd xwe hemî cebirandin.
Cedew	(n.dar.mê) Nexweşîyeke, kewalan di girit, ko dev û lêvên wan kul di bin.
Cedewgirtin	(k.jn.l.mê) Candar rastî cedewê di bin. Girtina nexweşîya cedewê. (K) bn: Girtin.
Cefa	(n.x.mê) Derd. Westan. Zehmetî. Renc.
Cefakar	(hn.dar.çewa) Kesê pir zehmetê di bîne. Yan zehmet dîtî.
Cefakêş	(hn.dar.çewa) Yê gelek derd û nexweşî kişandine.
Cefakêşan	(k.jn.gl.mê) Dema mirov pir derd û zehmetan di bîne. Cefakişandin. (K) bn: Kêşan.
Ceg	(n.x.nêr) Amêreke bo bilindkirina makînan ji alîyê fîteran ve kar pê tê kirin, bo çêkirina tiromêbêlan, terekiran htd.
Ceger	(n.x.mê) 1.***candarî*** Mêlak. Kezeb. Cerg.2. Nivş. : Kurê/ keça wî/wê; cegera wî /wê ye.
Cegerhez	(hn.l.çewa) Dayk yan bavê pir ji zaroyên xwe hez di ke.
Cegersotî	(hn.l.çewa) Mirovê xweşdivîyekê wî wexera dawîyê kirîye. Dilsotî. Kovandar. Tanotî.
Ceh	(n.x.mê) ***giya*** (*dan)* Mitayek çandinîye. Daneke jibo xwarinê nemaze, alîka giyandaran , gelek corên xoşav û xwarinan jê çêdikin.
Cehcîr	(n.l.nêr) Cercîr. Xîzê gir yê ber avan di ken nav çîmentoyê bo karê avayîyan.
Cehd	(n.x.mê) Cade. şarê.
Cehik	(n.x.nêr) Aro. Xiyar.
Cehiş	(n.x.dz) 1. Têjikê keran. Ker. 2. Kesê xwe firotî û çekê dujmin dijî gel hidigirt. Caş. Cahiş.
Cehzeran	(hk.dem.l.mê) 1.Meha despêka havînê. Meha şeşê. Xizîran.2. burc; Cêmik.

Cejn	(n.x.mê) Bîranînên dînî neteweyî :Cejna Newerozê, qurbanê,Remezanê, cemayê.
Cejnane	(n.dar.mê) Diyarî û xelatên bi helkevtina cejnan.
Cejnname	(n.l.mê) Kartên bi reng û nivîs xemlandî, li cejnan dikin diyarî bo kes û nasan.
Cejnpîrozî	(n.l.mê) Silaveka taybete pê cejna hevdu pîroz di kin.
Cejnpîrozkirin	(k.jn.gl.mê) Cejna hevdu pîrozkirin. : Em jibo cejnpîrozkirinê çûn mala hevlê xwe. (K) bn: Kirin.
Celadet	(hn.x.çewa) Mêxasî. Mêranî.
Celal	(n.x.nêr) Çok. Rîbar. Çem.
Celalî	(malb,n) Hozeka kurdane li Kurdistanê.
Celeb	(n.x.nêr) 1. Birek, kerek pezî. Komek kewalan.2. Hevsarê dewaran.3. Cor. Rêbaz.
Celebnav	(n.l.nêr) ***rêzman*** Navê lêkdayî; wek keyfxweş. Dilveker. Sersipî.
Cem	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo cihê nêz bi kar di hêt. Li cem . Li nik. Li def . al. :Ew li cem te ye? : Were cem min rûne.
Cema	(n.x.mê) Cejneka dînî ya êziyîyane.
Cembelî	(n.x.nê) 1. Mîrê hekarî di gelek serhatîyan da base navdengê wî hatîye kirin.2. Navê peyayan(zelam)e.
Cembaz	(karn.l.dz) Canbaz.
Cemciqandin	(k.jn.dar.mê) Pirtikanin. Hincinandin.
Cemedanî	(n.x.mê) Dersok. Kivink. şaşik. : Bapîrî cemedanî li serê xwe kir û çû nêçîrê.Cemedanî gelek liser şelûşepikan di hêt.:Cemadanîya sor. Cemedanîya reş. Cemedanî girêda.
Cemik	(n.dar.mê) Milhêb. Duguh. Çarguh. :Bi cemikê danebayê diken.
Cemser	(n.l.nêr) Gopika serî. Kulovank. Pol. :Cemserê bakûr û başûr ê goka erdî.
Cenabet	(n.x.mê) bi cenabet;Mirovê karê guhnelî kirî hêşta cane xwe jarav nekirîye.
Cenabetkevtin	(k.jn.l.mê) Mirovê cenabet liser. (K) bn: Kevtin.
Cencer	(n.x.mê) Amêrekê mezine li şêweyê tirobêlê, bi dwîv dewaran ve di kin bi zivrîna balteyên ji devên bivrên tîj pêkhatî qeselê hûr di ke û di ke ka, dako dan û kayê ji hev cuda bi kin.
Cencerkirin	(k.jn.l.mê) Qutan û hûrkirina qesela genim,ceh, nîsk û htd bi amêrê cencerê. : Cuxîn hêjta ji cencerkirinê bi dawî ne hatîye. (K) bn :Kirin.
Cenculok	(n.dar.mê) Candareke(jiyê wî ji du sal û pêhel) rengê xwe mîna cihê lê, di guhêre.
Cendek	(n.dar.nêr) Canê candarên mirî. Terim. Kelex. Keleş. : Nêçîvanî gurg kire cendek.
Cendirme	(n.biyan.dz) Polîsê leşkerî.
Ceng	(n.x.mê) Pevçûn . şer. şoreş. : Cenga cîhanî a yek û duwem.
Cengawer	(karn.dar.dz) şervan . şoreşvan. Yê pişkdar di cengê da.
Cengbaz	(karn.dar.dz) Cengawer.
Cengîn	(k.jn.x.mê) Pevçûn. Pevdaçûn. Cengkirin. (K) bdn :Ez di cengim em di cengîn, tu di cengî hûn di cengin, ew di cenge[...it] ewan di cengin. Pr dê bi + bdn.

	bdb : ez di cengîm em di cengîn, tu di cengî hûn di cengîn, ew di cengî ewan di cengîn. Db,dûr : ez cengîbûm, em cengîbûyn(bûn), tu cengîbûy, hûn cengîbûn, ew cengîbû, ewan cengûbûn. (F) : bi cenge, bicengin, bi cenge.
Cengkirin	(k.jn.l.mê) Pevçûn. şerkirin.: Emê dijî dagîkeran cengê bi kin. (K) bn : Kirin.
Cengname	(n.l.mê) Name yan giroveyên kirin û dawî anîna cengê. Giroveyên liberyî cengan. Çîrokên liser cengê.
Cer	(n.x.nêr) Amaneke ji axek nemaze çê di ken bo av têda bêt higirtin û tezî bi be. Kedîn. :Xatûnê cerê avê danî ser milê xwe. ***Pend*** :Cer bi rêya avê ve di şikêt. ang ; mirov çi û li kîrê kar dike,dê mîna wê û li wêrê rastî bûyeran bi bit.
Cerbader	(n.l.nêr) Amêreke serê wî tîj û pane yan xaçî ye, jibo peytkirin û vekirina birxûyan bi kar di hêt. Dernefîs.
cercer	(n.dar.mê) Corekê ristikane, ji zêr yan zîvîye.
Cercîr	(n.x.mê) Cehcîr.
Cerde	(n.x.nêr) Birek mirovane rê li xelkî digirin di şelînin. Çete.
Cerdel	(n.dar.mê) Setila şîrî, avê. Setil.
Cerdevan	(n.dar.dz) Mirovên diz û rêgir. Çete. Qaçaxçî. :Cerdevanan bi ser gundî da girtin û terş kewalên wantalankirin.
Cerg	(n.x.nêr) Mêlaka giyandaran. Ciger. 2. Nîşana kesên xweştivî. :Daykê gazî kurê xwe kir û gotê cergê min ka tu ?.
Cergdar	(hn.dar.çewa) Çavnetirs. Mêrçak. Bi cerg. :Pêşmergeyên cergdar.ang ;pêşmergeyên qehreman.
Cest	(hn.x.çewa) Mirovê peyt. Mirovê zîx. Çixt. Çîst.
Cext	(n.x.nêr) Misoger kirina tiştî. Destnîşankirina tiştî.
Cew	(n.x.mê) Amêreke jibo tiraşîna[birîna] mûyên kewalan yan pora serê mirovan bi kar di hêt. Cawbir. Hevring.
Cewdik	(n.x.mê) Amanekê av tê kirinêye, ji peroyek qayîm hatîye çêkirin, bo vexwarina avê li kar û aqaran.
Cewî	(n.x.mê) Madeyeke nîseke ji qurm û tayên daran derdikeve. Strk.
Cewkirin	(k.jn.l.mê) Tiraşîn.(K) bn : Kirin.
Cewr	(hn.x.çewa) Bikar anînîna hêzê. Xurtî. Kotekî. Zorî.
Cewrik	(n.dar.pir) Têjik, kûçikên segan. Seyê biçûk.
Cewtik	(n.dar.nêr) Cantik.
Cezme	(n.x.mê) Pêlava basik dirêj.bo parastina pêyan ji serma, teqin ,stirî.û htd.
Cezû	(n.x.nêr) Cezwe.
Cezwe	(n.x.nêr). Amanek taybete yê têda kelandin û daxkirina qehwê. Qehwedan.
Cê	(n.x.mê) Cih . Şûn . War .
Cêbûn	(k.jn.l.mê) Cihêbûn. Cudabûn. Ji hev dakevtin. Jêkvebûn. (K) bn: Bûn.
Cêga	= Cê. Cih.
Cêkerî	(n.dar.mê) Navçegerî. Derverperistin.
Cêkirin	(k.jn.l.mê) Cudakirin. Cihêkirin. Ji hev qutkirin. Jêkcudakirin. (K) bn: Kirin.
Cêmik	(n.x.mê) Du zaro kar ,berx yan pitir. htd bi hevre.li dema zanê.
Cênig	(n.x.mê) Cênîk.

Cênîk	(n.x.mê) Rêze mûyên pirça serî û rîh(rihdîn) êd mirovî, liser herdu sîretan di gehînit hev.
Cifre	(n.cîha.mê) Nivîs, axivtin yên nexasime di hên bi kar anîn dako alîyên dij nepenîyên wan tê negehin.
Cifte	(n.x.mê) Core tivengeke bo nêçîra giyandar û tewalan bi kar di hînin.Qurpe. Cifteya xwe bi milê xwe ve kir. Cifteya du lûlî.
Cigare	(n.x.mê) Tûtin di nav kaxezeka pêçayî bi forma(şêwe) lûleyî, agirî di berdinê dûkêla wê di kêşin.
Cigarekêş	(pn.l.çewa) Kesê cigaran di kişîne. Kesê cigareyan ve di xwe. :Mirovê cigarekêş yê kêmxwereye.
Cigarekêşan	(k.jn.l.mê) Weke mirov cigareyan bi kêşit. :Ez cigaran nakêşim. Cigarekêşan qedexeye. (K) bn : Kêşan,
Ciger	(n.x.mê) Cerg. Mêlak.
Cih	(n.x.nê) 1ûn. War. ***Pend*** :Ber li cihê xwe bi qedre.***Pend*** :Neçe cihê tu kesê te lê nebe.: Kurdistan cihê jiyana meye. : Here ser cihê xwe bi nive. :Cihê wî li def me nemaye.
Cihal	(n.x.nêr) Tûrkek(twîrik) ji bendikan, dezî, yan şelte hatîye çêkirin , dan û pêdvîyên jiyanê di kine têda. :Cihalê kalê. Gonî. Telîs. Cewal.
Cihanîn	(k.jn.x.mê) Bi serûberkirin. Bi cî anîn. Berhevkirin. : Kar û erkê seyda gotî min, hemû bi cih anî. (K) bn : Anîn.
Cihbûn	(k.jn.l.mê) Bi mal û hal kevtin. Akincîbûn. Xwecihbûn. (K) bn: Bûn.
Cihdan	(k.jn.l.mê) Dema dezgehek yan welatek cihî bi de mirovekî jibo jiyanê.
Cihê	(hn.x.çewa) Cuda.
Cihêbûn	(k.jn.l.mê) Cudabûn.(K) bn: Bûn.
Cihêkerî	(n.dar.mê) Cêkerî. Navçegerî.
Cihêkirin	(k.jn.l.mê) Cudakirin. (K) bn: Kirin.
Cihêl	(hn.x.çewa) Law. Xort. Genc. Tolaz. ***Pend*** :Cihêlî stirîyek bi dîve nûsya hay jê nebû.ang; cihêl di xwîn germin û hay ji xwe nînin.
Cihêz	(n.x.mê) Karûbarê bûkê. Pêdivîyêd bûkê.
Cihgir	(pîşn.l.dz) Cîgir.
Cihgirî	(karn.l.mê) Karê cêgirîye. :Ew dê bi karê cihgirî ra bi be tanî hevalê wî di vegere.
Cihî	(netew, x) 1. Dîneke(yehodî) 2. Neteyeke li axa Israyîl, ko welat, zimanê xwe heye. (Israyîl).***Pend*** :Cihîyê(cîyê) pîr nabit busilman.ang; mirov di jiyê mezin da zû hînî tiştî na be.
Cihînan	(k.jn.l.mê) Cihanîn. (K) bn: înan.
Cihkirin	(k.jn.l.mê) Bi cih kirin. Cih jibo peydakirin. Bi mal kevtin. (K) bn : Kirin.
Cihkî	(hn.dar.çewa) Di cih de. Di ciyê xweda. Xwecihî.
Cihnav	(n.l.nêr) ***rêzman***. Peyveke cihê navî di gire û li şûna navî bi kar di hêt., ez, em, tu, hûn, ew, ewan. Me, min, te, hewe, we, wan.
Cihnişn	(karn.l.mê) Birîkar.
Cihû	(netw.n.) Cihî. Cî.
Cihûwar	(n.l.nêr) Cîwar. 1ûnwar.

Cihwar	(n.l.mê) Cihûwar.
Cihwarbûn	(k.jn.gl.mê) Weke mirov li cihekî binîne jibo jiyanê. Akincîbûn. Rûniştin. (K) bn: Bûn.
Cihwarkirin	(k.jn.gl.mê) Dema yekî li cihekî akincî bi ken.:Rijêma jinavçûyî, kurd bi xurtî li jêrîya îraqê cihwar di kirin.(K) bn: Kirin.
Cil	(n.x.mê) 1. Parçe peroke sitûr ji hirî û patan dirist kirîye, liser pişta dewaran da dinin li bin yan ser kurtanî ji ber barkirinê dakoji pişta wan ne girint. 2. Cilikên mirov liber xwe di kin. Kinc.
Cildanîn	(k.jn.l.mê) Cil jiber xwe kirin. Xwe şelandin. Xwe rwîskirin. (K) bn: Danîn.
Cildank	(n.dar.mê) Dar yan singê cil hilawîstinê. Hilço.
Cildirû	(n.dar.mê) Mekîna dirûna cilikan.
Cildirûvan	(pîşn.l.dz) Kesê cilikan bi dest yan mekînê di dirût.
Cildirûvanî	(karn.gl.mê) Karê dirûna cilikan.
Cilew	(n.x.mê) Alaveke ji qayîşê dirist kirîye wek toreka şelal bi ser serê dewaran da di girin werîs yan kinifek pêveye bo girêdana wan yan zep kirin li dema siwarbûnê.
Cilik	.(n.x.pir) Perokên mirov li ber xwe di kin. Cilkên neteweyî. Cilikên olî. Cilikên xewê.Cilikên fermî. Cilikên leşkerî. :Cilikêd havînê, zivistanê neke berxwe.
Cilîkan	(nbiyan.x.mê) Dewlik yan amanê av têkirinê ji naylonî dirist kirîye.
Cilşo	(n.dar.mê) Mekîna şûştina cilikan. Amêrê şûştina cilan.
Cinabet	(n.x.mê) Cenabet.
Cinawir	(n.dar.nêr) Ginawir. Dirinde.
Cincil	(hn.dar.çewa) Mirîşkên per pinîpinî (gewir, boz , qehwayî).:Mirîşka me ya cincile.
Cincilandin	(k.jn.dar.mê) 1.Nazkirin. Dindilandin. Nazandin. : Te ev zaroke gelek yê cincilandî.2. Zelalkirin. Jaravkirin. Parzinîn.
Cincilî	(hn.dar.çewa) Zelal. : Ava cincilî ;ang ava zelal.
Cincilîn	(k.jn.x.mê) Parzinîn. Vavartin.
Cinciqî	(hn.dar.çewa) Cincil. Hemereng. Pirreng.
Cinciqîkirin	(k.jn.x.mê) Parzinîn. Zelalkirin.
Cindar	(n.dar.dz) evsane; Kesê destê ecinan digel da heye. Yê ku cinê wî hene.
Cindî	(hn.x.çewa) Xweşik. Rind. Ciwan. : Kurê apê min xortek cindî ye.
Cinên	(n.x.mê) Bexçe. Rez. Cinîk.
Cingane	(malbn.x.dz) Qereç.
Cingir	(n.dar.dz) evsane;Kesê ku bi ecinan re danûsitandinan di ke, û di gire. Xêvzank.
Ciniqandin	(k.jn.dar.mê) Tirsandin. Hesp cininqand. (K) bdn: ez di ciniqînim em di ciniqînîn, tu di ciniqînî hûn di ciniqînin, ew di ciniqîne[…it] ewan di ciniqînin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di ciniqand, di ciniqandin. Db,dûr : ciniqandibû, ….bûn. (F) : bi ciniqîne, bi ciniqînin.
Ciniqîn	(k.jn.x.mê) Rawestaneka bi tirs. Di cihda rwesta ji tirsan. (K) Bdn. Ez di ciniqim em di ciniqîn , tu di ciniqî hûn di ciniqin, ew di ciniqe[…it] ewan di

	ciniqin. PR : dê [bi] + bdn. Bdb : di ciniqîm, di ciniqîn, di ciniqî,. db,dûr :Ciniqîbûm,…bûyn...bû.. bûn. (F) : bi ciniqe, bi ciniqin.
Cinîk	(n.x.mê) Baxê fêqî. Çem. Rez. Bax. Bîstan. :Cinîka pir hinar û zerdil.
Cinûs	(hn.x.çewa) Pîs. Gemar. Qirêjî.
Cire	(n.x .mê) Hevpeyvînên danûstandina bi toreyîve, dijwar, gerim. Gengeşa gerim. 1eredev. : Eve çi cireye hû di ken gelo?.
Cirebir	(n.dar.mê) Dijwarbûna cireyî. 1eredev.
Cirecir	(hn.dar.çewa) Dengûdor. Cirebir.
Cireçûn	[bi] cireçûn(k.jn.l.mê) Mirov dev di girin hev. 1eredev. : Hevsîyêd me yêd bi cire çûyn. (K) bn: Çûn.
Cirekirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov cireyî di kin. :Babê cire di gel kurê di kir. (K) bn: Kirin.
Cirik	(n.x.nêr) Kirmê armoşî. Qeska avirmîşî.
Cirk	(n.x.nêr) Dermanekê nîvrone, civre, jibo çavêd kul û birînan bi kar di hêt. Milhem.
Civak	(n.x.mê) Bireka mirovan di çand, ziman, tîtal û htd hevpişkin, bi hevre li cihekî kar û jiyana xwe di borînin û civakê pêk di hînin. Komelgeh.: Civaka Kurdistanê.
Civakî	(hn.dar.çewa) Kiryar û jiyana bi hevre. Tebayî.: Rewşa civakî. Çelengîyên civakî. Arêşeyên civakî.
Civaknas	(pîşn.dar.dz) Merivê pispor û şareza di warê zanîna civakî da. Zanayê karûbarên civakî.
Civakzan	(pîşn.dar.dz) Civaknas.
Civakvan	(pîşn.dar.dn) Civaknas.
Civandin	(k.jn.x.mê) Komkirin. Xirvekirin. :Xelik ê gundî bi civînin, dê seyda jibo wan bi axivit. (K) bdn: ez di civînim em di civînîn, tu di civînî hûn di civînin, ew di civîne [...it] ewan di civînin. Pr:dê+bdn. bdb : di civand, di civandin.db,dûr :civandibû, civandibûn. (F): bi civîne, bi civînin.
Civat	(n.x.mê) Komeka merivan. Bireka mirovan. Dîwan. Civa nûneran, civata bajêrvanîyê, civata pîran.
Civatgeh	(n.dar.mê) Cihê civat lê di rûnit. Jora kombûnan.
Civatname	(n.l.mê) Name yan berhevî ya civîna civatê ko têda şîret û boçûnên cihvatê hatîne nivîsîn û berhevkirin.
Civatnişîn	(k.jn.l.mê) Civîn.
Civatok	(n.dar.mê) Civateke biçûke ji çend kesan pêk di hêt, bi hevre danûstandinan di kin berî civata mezin bi cive.
Civîn 1	(n.x.mê) Kombûna mirovan liser mijarekê danûsitandin di hêt kirin. Gengeşe, miştûmir bêt kirin.kombûn.
Civîn 2	(n.x.mê) Axiftinên pûç. Birîdarkirin. Sixêf. Djûn.
Civîndan	(k.jn.l.mê) Xebergotin. Dijûndan. Sixêfîdan.
Civînvan	(n.dar.dz) Kesê ku li civînê amade dibit. Berhevbûyêd civînê.
Ciwan	(hn.x.çewa) 1. Xuşkok. Can. ***Pend*** :Ciwanîya liser ciwanîyê, ya bextreşe. ***Pend*** :Ciwanîya jinê nan nîne dê bixweyn .2. Xort. Law. Genc.3.Navekê du nivşe.

Ciwanga	(n.l.nêr) Canega.
Ciwanî	(n.dar.mê) 1.Xweşikî. Rindî. 2. Xortînî.
Ciwankarî	(n.l.mê) Kar têda kirîye tanî ciwan bûy.Karê ciwanîyê.
Ciwankarîkirin	(k.jn.l.mê) Karek ciwan têda hatîye kirin. Ciwankirin.
Ciwankirin	(k.jn.l.mê) Xweşikkirin. Peytkirin. Tazekirin. (K) bn: Kirin.
Ciwanmêr	(hn.l.çewa) Merivê hêja, mêrxaz. Zîrek. Peyt. Camêr.
Cixare	(n.x.mê) Cigare.
Cixarekêş	(n.l.dz) Cigarekêş.
Cixarekişandin	(k.jn.l.mê) Cigarekêşan. (K) bn: Kişandin.
Ciyawaz	(hn.dar.çewa) Cuda. Cihê.
Ciyawazî	(n.dar.mê) Cudayî.
Cizdank	(n.dar.mê) Tûrikeke ji çerim , naylonî , yan pateyî hatîye çêkirin, parey têda di parêzin. Peldank. Perdank.
Cizme	(n.x.mê) Cezme.
Cî	(netewen)1. Cihî(cihû). ***Pend*** :Cî kurê xwe quta hêşta cang bi avêda neçûy. Pend :Gotin cî da bi bim beheştê, got ; evro şembî ye. 2. (n.x.nêr) Cih.3. Nivîn.: Cîyê min liser banî dane.
Cîgir	(n.l.dz) Kesê li ciyê berpirsekî kar di ke dema ew ne amade be. Cihgir. Cêgir.
Cîhan	(n.x.mê) Cihê jiyana mirovan. Erdê ko em liser dijîn. Dunya. :Ev cîhane gelek a mezine.
Cîhanger	(pîşn.dar.dz) Kesê li cîhanê di gerit bo karên zanîn û aşkera kinina nepenîyan. , gerok.
Cîhangîr	{cangîr**}** (karn.dar.çewa) 1. Serwer. Serdar. Semyan . Deshelatdar.2 Navekê kudî yê zelamane.
Cîhangîrî	(n.l.mê) Serdarî. Serwerî. Semyanî. Globalizasyon.
Cîl	(n.x.nêr) Benîşt.
Cîla	(n.x.mê) Stirkeka nîseke jibo pêkvekirina darû kaxezan bi kar dihêt.
Cîlakirin	(k.jn.l.mê) Depekî, kaxezekê bi cîla, bi hêt Pêkvenûsan. (K) bn: Kirin.
Cîn	(nax.mê) Ref. bir . kûm. Gurop. Me xwe kir du cîn .
Cînar	(nl.dz) Kesên mal, kar, cihkarên wan bi rex êkve yan nêzîkî hev. Hevsî.
Cînav	(n.l.nêr) ***rêzman***. Cihnav.
Cînosayd	(nbiyan.x.mê) Qirkirin,a bi komel. Ferman. Pakkirna nejadî.
Cîran	(n.x.dz) Cînar.
Cîwar	(n.l.mê) Cihwar.
Cîwarbûn	(k.jn.l.mê) Cihwarbûn.
Cîwarkirin	(k.jn..lmê) Cihwarkirin.: Em bi xurtî li vir cîwar kirin!.
Cîwe	(n.x.nêr) Keresteyekê nîvrone, di nav gerimpîv î da heye. Zîbeq.
CNK	(kurt) Civata Nîştimanî a Kurdistanê(Perleman) li 1992 hat danî paş hilbijartinan, baregayê wê li Hewlêr e.
Co	(n.x.mê) Cihê av têra diçit. 1îvik. :Coya avê. :Coya xwînê. ***Pend***:Coya av lê neçûy, lê naçit. ang; kesê merdînî û mêranî ne kirî êdî nikare bike.
Cobar	(n.l.mê) Coya mezin. Rwîbarê biçûk . Coya rabûyî.

Cobir	(n.l.nêr) ***adî*** Candareke li bin erdî di nav bax û bîstanan dijît, co û malikên mitayî di bire.
Codelîk	(n.l.mê) Merş a li ser di rûnin. Gildik. Tatî. Merş. Doşeka tenik.
Codî	(cugin.x) Çîyayeke li Kurdistana Iraqê , devera Zaxo.
Coga	Co.
Col	(n.x.mê) 1. Bizav. 2. Zincîr.
Colandik	(n.dar.mê) Ciheke , werîsekî ducar dixin du tayên daran li hember hev, ko herdu tayên werîsî li rasta yek bin, perçeka tatîyan peroyen hindî cihî razana zaroyekî bi herdu alîyên tayên werîsî ve girê di din, mirov, nemaze zarok têda di razin û di hejînin. Dolîdank.
Colandin	(k.jn.dar.mê) Livandin. Hejandin.
Colane	(n.dar.mê) Colandik.
Cole	(n.x.mê) Livîn. Bizav.
Colek	(n.dar.mê) Bir. Celeb. Ker. Revde.
Conî	(n.x.nêr)1. Çalek di berî kolayî bi şêweyê lûleyî, danî tê di ken û bi berek lûleyî(desteconî) lê di din (di qutin) jibo cuda kirina dan û siviyê. 2. Navek kurane.
Coqcoq	(n.dar.dz) Elok. Elîşîş.
Coqe	(n.x.nêr) Birek mivên yek ast. Wek hev.
Cor	(n.x.nê) Reng. Teba. Awa. :Çi core cilikan tu hez jê di kî?
Corbicor	(n.dar.l.çewa) Gelek cor.
Coş	(hn.x.çewa) Gerim.
Coşandin	(k.jn.x.mê) Kelandin. Lênan. Gerimkirin. : Ezê xwarinê bi coşînim.
Coşîn	(k.jn.x.mê) Kelîn. Gerimbûn.
Cot	(hn.x.çewa) 1. Dû . Dudû.2. Hijmara cot(ne kit) dû çar, şeş,..htd.3. Kêlana zevî û erdan bi dewaran.
Cotbûn	(k.jn.l.mê) Giyandar di bin cot. Jinanîn. Kew bûne cot. (K) bn: Bûn.
Cotik	(n.dar.nêr) 1.Du tişt bi hevra.2. Pênlêdana dewran. :Cotikek lêda.ang ; pêhinek lê da.
Cotkar	(karn.l.dz) bn;Cotyar.
Cotkarî	(n.l.mê) Karê cotkaran.
Cotkirin	(k.jn.l.mê) 1.Kêlana zevîyan bi dewaran. : Cotyar ê cotî di ke2. Bûne cot. . Tilîyê xwe kirin cot. (K) bn: Kirin.
Cotmeh	(demn.l.mê) Meha dehê.
Cotyar	(n.dar.dz)1. Kesê karê cot û kêlan di ke. Kesê zevî, çem û rezan di kêle.2. kesê pîşeya wî çandin bit. 3. Navê mêrane.
Cotyarî	(karn.l.mê) Cotkarî.
Coxîn	(n.dar.mê) Bênder. Bêder.
Coxînan	(hk.dem,n.dar.) Meha heftê. Meha duwê ji havînê. Tîrmeh.
Cozerdan	(nl.mê) Cehzeran. Xizîran.
CTN	(kurt) Kurtkirîya ; Civata Tenayîya Navneteweyî, rêkxistîyeka navneteweyîye erkê bi hev ra jiyan û parastina tenayîya welatên endam û cîhanê bi stoyê xwe ve di girît.

Cuda	(hk.x.çewa) Tiştê ne bi hevra. :Em û ew ji hev cudane.
Cudabûn	(k.jn.l.mê) Dema mirov ji hev dûr di kevin. :Bira ji hev cudabûn ; ang : bûn du mal. (K) bn : Bûn.
Cudakirin	(k.jn.l.mê) Ji hev vekirin. Ji hev dûrxistin. :Hindî ez di hêm nikarim wan du cêmikan ji hev cuda bi kim. :Cotyarî genim û ka jêk cuda kirin. :Pareyên hûr gir ji hev cuda ke. (K) bn : Kirin.
Cudayî	(hn.dar. çewa) Ne wek hevî. Ne wek yek. :Ez bê cudayî li wan di nêrim.
Cudayîkirin	(k.jn.l.mê) Mirovkanêkirin. Tagirîkirin. :Nabit cudayî di navbera zarokan da bi hêt kirin. (K) bn: Kirin.
Cuhî	(nej.n) Cihû.
Curd	(n.x.nê) ***candar*** Core mişkekê mezine. Geklek reng û cor hene.
Curf	(n.x.mê) Tirsek ji nişkav. Lût.
Curfvêkevtin	(k.jn.gl.mê) Dema ji xafilkî ve dengek têt mirovî û lûtek bi mirovî di kevit. : Kewek ji nişkê ve firî, curfek bi gavanî kevt(keft). (K) bn:Kevtin.
Curne	(n.x.mê) Birkeka biçûke ya vegirtina avê. Destşû.
Cuwan	(hn.x.çewa) Ciwan.
Cûbirk	(n.l.nêr) Cobir.
Cûce	(hn.dar.çewa) Biçûk. Hûrik. Çikune.
Cûcik	(n.dar.mê) Têjikên çûçikan.
Cûn	(k.jn.l.mê) Hûrkirina zadî bi diranan. Parî di cûm.(K) ez di cûm, em di cûn, tu di cûy hûn di cûn. Bi cû, bi cûn.
Cûre	(n.x.mê) Cor.
Cût	(n.x.mê) Hijmarên cût, du, çar, .. deh, û htd.
Cûtin	(k.jn.x.mê) Dema mirov yan candar xwarinê di devê xweda bi didanan di hêrin.

Ç

Ç	(çe) Pîta çarê ji abeya kurdî.
Ça	(n.x.mê) 1.Giyayeke belgên wî, hişik di ken digel ava kelandî têkel di kin , piştî rengê sor werdigire di kin kopan, yan peyalan di gel şekirê têkve di din vedixwen.
Çadir	(n.x.mê) Nîhanîyek ji perokan hatî diristkirin wek xanî tê bi kar anîn. Xîvet. Reşmal. Kon.
Çadirgeh	(n.dar.mê) Cihê çend çadir lê hatî vedan. Xîvetgeh. :Eve çadirgeha penaxwazane.
Çadirvedan	(k.jn.l.mê) Danan û peytkirina çadirê dako wek mal bi kar bi hînin, jibo di nav da jiyanê. :Me çadira xwe liserê girî veda. Kî yê şarezaye jibo çadirvedanê?. (K) bn:Vedan.
Çak	(hn.x.çewa) Baş. Qenc. Hêja. :Mirovêd çak ji dinyayê qir nabin.
Çakbûn	(k.jn.l.mê) Başbûn. Qencbûn. : Piştî vexwarina dermanî ez çak bûm. (K) bn: Bûn.
Çakêt	(n.x.nêr) Qutik. Qemsele.
Çakî	(n.dar.mê) Başî. Qencî.
Çakîkirin	(k.jn.l.mê) Başî, qencî kirin. ***Pend*** :Çakîyê bike, bila di ber avêda biçe. (K) bn: Kirin.
Çakkirin	(k.jn.l.mê) Başkirin. Çêkirin. Peytkirin. :Text çk kir.:Pora xwe çak di ke.(K) bn: Kirin.
Çakuç	(n.x.nêr) Amêreke jibo mîxkirin yan derînana mîxan(bizmaran) ji dar, dep, text û htd bi kar di hêt.
Çakuçlêdan	(k.jn.l.mê) Bikar anîna çakuçî jibo girêdê. Lêxistin bi çakuçî. :Çakuçek li mîxê da. :Dengê çakuçlêna asingirî di gehişt serê kolanê.
Çal 1	(n.x.mê) 1. Kûratîyeke di erd yan her cihekî da. :Çala genimî.:Çala befrê. 2. Pîlan. Bê bextî. ***Pend*** :Yê çalê bo êkî bikolit,ew bixwe dê kevitê.
Çal 2	(hn.x.çewa) Kewalên xaleka sipî li enîya(navbera çavêd) wan heye, mirovê tewleka sipî li enîya wî. :Bizina çal. :Karika çal.
Çalak	(pn..x.çewa) Çeleng. Zîx. Peyt. Bi bizav. :Serdar qutabîyekê çalake.
Çalakî	(n.dar.mê) Bizav. : Çalakîyên meha gulanê yêd bingeha me ji hemû mehan pitirin.
Çalav	(n.l.mê) Çala av tê kom di be. Bîr. Birk.
Çalbûn 1	(k.jn.l.mê) Weke çalek di erdekê ve bibit. : Cihê guletop vê kevtî yê bûye çal.(K) :Bûn.
Çalbûn 2	(k.jn.l.mê) Xaleka sipî li hindav çavan çêbûye. (K) bn : Bûn.
Çaldêran	(cugraf,ndar.mê) Deverk kurdîye. Peymana bi nave çaldêran ko li vî cihî hatibû girêdan û cara êkê Kurdistan du parçe kirî navbera Osamanî û Sefewîyanda, sala 1814 .
Çaleke	(n.dar.nêr) ***candar*** Qurbeşk.

Çalepk	(hk.dar.çewa) Dema zaro liser lep û çokên xwe bi rê di çe.
Çalepkaçûn	(k.jn.gl.mê) bi çalepka, Zaro bi çalepka di hêt û diçit. :Keça wî jinû bi çalepkan bi rêve di çit.(çarlep).
Çalkirin 1	(k.jn.l.mê) 1.Dema mirov çalekê li cihekî bike.: Te vêrê jibo çi çal kirîye?. 2. Dagirtina çalan bi mitayî. : Berî çalkirin.:Befir çal kir.
Çalkirin 2	(k.jn.l.mê) Dema hindav çavên kewalan yan mirovî, xaleka sipî lê bi hêt nîgarkirin. (K) bn : Kirin.
Çalkirî	(hk.l.çewa) 1.Mitayê di çlan da hatî hilgirtin. : Genimî çalkirî.2. Xala sipî li enîyê hatî kirin.
Çam	(n.x.mê) Bûyerên kovandar. Femran. Kujtina bi komel. Tengavîyên mezin. Serpêhatîyên nexweş.:Dujminî çamên mezin anîn serê kurdan.
Çand	(n.x.mê) Rewşenbîrî. Ronakbîrî. Keltor. :Wezareta çandê ya hikometa Kurdistanê.
Çandayî	(hn.dar.çewa) Çandî.
Çandin	(k.jn.x.mê) Tov, nemamik, ta, serik yên giya û daran binax di kin jibo hişîn bibin. ***Pend*** : Cotyaro çî di çînî, go heger hişîn bû dê bînî. : Kesê bi xwaze çakîyekê jibo mirîyê xwe bi ke bila darekê bi çîne.şîreta pêxember,Zeredeşt(s.x). (K) bdn: ez di çînin, em di çînîn, tu di çînî hû di çînin, ew çîne[…it] ewan di çînin. Pr:dê [bi] + bdn. Bdb : di çand, di çandin. Db,dûr: çandibû, … bûn. (F) : bi çîne, bi çînin.
Çandî	(rd.dar.çewa) Mijarên rewşenbîrî. :Çelengîyên çandî. :Werzên çandî. :Bizava çandî.
Çante	(n.x.nêr) Tûrik. Cihor.Cante.
Çap	(n.x.mê) Makîna(amêrê) nivêsîna pertokan.
Çapan	(n.x.mê) Core perokek sipîye. Nifsî. Cang.
Çapez	(n.dar.nêr) Çaydank. Qorik.
Çapker	(karn.dar.dz) Kesê ko liser çapê kar di ke.
Çapkirin	(k.jn.l.mê) Nivêsîna bi tîpên makînê, çapê.tîpkirin. :Kitêba wî hêjta ne hatîye çapkirin. :Bê zehmet vê nivîsarê çap bi ke !.(K) : Kirin.
Çapxane	(hk,n.dar.mê) Xanîyê ,cihê nivêsîna pertokan. Cihêt tîp kirinê .We_anxane. :Çapxaneya xebat.
Çaq	(n.x.nêr) Çeq.
Çaqrût	(hn.l.çewa) Hejar. Rût. Belingaz.
Çaqû	(n.x.mê) Kêrik. Kêr.
Çar	(hijn.çend) Hijmara 4. 2+2=4. :Çar parçeyên Kurdistanê.
Çarbaz	(n.dar.mê) Çargav.
Çarbazî	(n.dar.mê) Beza çargavê ya hespan.
Çarçabik	(n.dar.mê) Gavek. Demek kurt. Pêngav.
Çarçef	(n.dar.mê) Pateyekê ciwan û çargujî yan lakêşe bi ser text û nivînan da di kêşin.
Çarçira	(hk.cih,devern.l.mê) Meydaneke li bajêrê Mihabad-Kurdistana Iranê, ko serokê komara kurdistanê Q. Mehemmd, lê hatîye li sêdaredan.
Çarçûv	(n.dar.nêr) Delîve. Dem. War.

Çarde	(hijnçen.l) Hijmara 14.
Çardeh	(hij,n.l) Çarde.
Çardehemîn	(hijn,rêzkir.l) Ya/ yê çardehê.
Çardest	(hn.l.çewa) Dema mirovek ji nişkêve nexweş di be, yan bêhoş dibe, xelik bi desatan radikin di gehînin cem nojdarî. :Dilê mamê min hat girtin, me bi çardestî gehand nexweşxanê.
Çare	(n.dar.mê) Dawî înana her karekî bi serferazî, serkeftî. Jibo qurtalbûn ji vê tengavîya em têda tu çare nînin.
Çarekirin	(k.jn.l.mê) Başkirin. Nojkirin. Saxkirin. Qurtalkirin. : Supas bo xudê me arêşe çare kir. (K) bn: Kirin.
Çarem	(hijn.rêzkkirin.çend) Ya/ yê çarê.
Çaremîn	(hij,rêzkirin.çend) Ya/ yê çarê.
Çarenivîs	(n.l.nêr) Paşeroj. : Çarenivîsê hizaran kurdên enfalkirî ne diyare.
Çareser	(n.dar.mê) Çare.
Çareserbûn	(k.jn.l.mê) Çarebûn. Çêbûn. Çakbûn. :Heger tu cigaran ne hêlî çi caran çareser nabî !.
Çareserî	(n.dar.mê) Çare.:Nojdar mijîlî çareserîya nexweşî ye.
Çareserkirin	(k.jn.l.mê) Çarekirin. :Hêjta arêşeya wan ne hatîye çareserkirin. (K) bn:Kirin.
Çarêk	(hijn.çend.l) Pişkek ji çaran ¼. :Çarêka demhijmêrekê ez li benda te mabûm.
Çargav	(n.l.mê) Xara dewaran bi çar lingên xwe. :Hesp bi çargavê navdenge.
Çargavkirin	(k.jn.l.mê) Dewarê xarê di ket. :Bi nêre kerê henê, yê çargavê di ke!. (K)bn: Kirin.
Çargoşe	(n,endaz.l.mê) bn :Çarkujî.
Çarhizar	(n.hijnl.çend) Hijmara 4000.
Çarik	(n.dar.mê) Hîşar. Dersoka jinan. Pêçe.
Çarîn	(n.dar.mê) Ji çar rex, bend, risteyan pêkhatîye.
Çarkinar	(n.l.mê) Çar alî yan sentên cihanê, Bakûr, başûr, rohilat û rojava. Çarrex.
Çarkindêle	(n.dar.mê) Silka şekirê. Qilindir.
Çarkujî	(n.l.mê) ***endaze*** Qêweyên endazeyî ko çar kujîyên wekhev hene.
Çarlep	(n.l.mê) Çalepk.
Çarlepkî	(hk.l.çewa) Çûna zarokan bi çalepkan.
Çarmedor	(n.l.mê) Dormandor. Rexûçan. Dewrûber. Hawirdor.
Çarmêrkî	(hk.l.çewa) Rûniştina li erdî dema mirov lingên xwe di çemîne di binêk ra di be. Çarmêvankî.
Çarmilyon	(hijn.çend.l) 4000000.Çar milyûn.
Çarmîx	(n.l.mê) Du xîçêd diser yekra derbazbûyîn. Çarriyan.
Çarneçar	(hn.l.çewa) Arêşeyên nîvbero mayîn û ne hatîn çarekirin. Bêrê.
Çarnîk	(hn.dar.çewa) Mirovê xwedî serbor. Qareza. Zana.
Çaroke	(n.x.mê) Hîşara jinan. Dersoka jinan.
Çarpare	(hn.l.çewa) Tiştê hatî parkirin, parçekirin, bûye çar pirt.

Çarparebûn	(k.jn.gl.mê) Pirtbûn. Perçebûn. (K) bn: Bûn.
Çarparekirin	(k.jn.gl.mê) Pirtikandin. Hincinandin. (K) bn: Kirin.
Çarpê	(hn.l.çewa) Candarên liser çar dest û pêyan diçin, mîna hesp, ker, bizin û htd.
Çarrex	(n.l.nêr) Çaralî.
Çarrê	(n.l.mê) Çarrîyan.
Çarrîyan	(nkcih.mê) Çar rêyê di berêk yan serêk ra di bûrin.
Çarhizar	(hijn.l) Hijmara 4000.
Çarmilyon	(hijn.l) Hijmara 4000,000
Çarsed	(hijnl.çend) hijmara 400.
Çarşemb	(demn.l.mê) Rojeka heftîyê. Roja navbera sêşmb û pêncşembê .
Çaryek	(hijn.çend) Çarêk.
Çatir	(n.dar.mê) Catir.
Çav	(n.x.nê) ***hedam*** Endamên dîtinê yên giyandarane**. *Pend*** :Çav lêkerî xwelîya serî.***Pend*** :Çavên li derê, bi hên derê. ***Pend*** :Çavên pîs û jehir a marî, weko yekin bi karî. ***Pend*** :Çav kanîka kilîne.***Pend***:Çavekê te kure bû, yê dî kure neke.***Pend*** :Çavan dijminê xo di nasin.***Pend*** :Dîtna çavan, sotina hinavan. ***Pend*** :Dîtina çavan direwe. ***Pend*** :xwe bi çav û dev havêtê, ang : dema mirovî karek bi çavtarî di vêt bi ket.
Çavbarenegirtin	(k.jn.gl.mê) Çavpênerabûn. :Ew çavabare na gireko birayê wî ji wî zîrek tire.
Çavbelek	(hn.l.dz.çewa) Çavên ciwan û sipîlik sipî û reşik pir reş yan rengên din. : Çavên reş û belek.
Çavberdan	(k.jn.l.mê) Dema meriv li yekî/ yekê hûrik bi nêre. Çavliderî. Tema_ekirin.: Wî çavê xwe berdaye ser keça mamê xwe.
Çavbiloq	(hn.l.çewa) Mirovê çavên wî mezin û derkeftî.
Çavbirçî	(hk.l.çewa) Çavbirsî. Dinyanedîtî.:Çi Jineka çavbirçî ye,ji malê dinê têr nabe !.
Çavbirçîtî	(n.l.mê) Çavbirsîtî. Çavtarî.
Çavçilûs	(hk.dar.çewa) Mirovê dinyanetîtî. Hefhefî. Kirêt. Çepel.
Çavçilûsî	(n.dar.mê) Hefhefî. Kirêtî. Herimî.
Çavdamilandin	(k.jn.l.mê) Pêşdem zanîn. Pêşbînîkirin.
Çavdan	(k.jn.l.mê) Sexbêrî. Sexbêrîkirin. Xwedîkirin. Nêrîn. :Ez bextê teme çavê xwe bide mal tanî ez di zivirim. (K) bn: Dan.
Çavdar	(pîşn.dar.dz) Çavdêr.
Çavdarî	(karn.dar.mê) Çavdîrî.
Çavdarîkirin	(k.jn.gl.mê) Sexbêrkirin. Xwedîkirin. Xudankirin. Pûtedan. (K) bn: Kirin.
Çavdêr	(pîşn.dar.dz) Kesê çavê xwe di dit candaran, rez û baxan, mirovan û htd. Sexbêrker.Zêrevan. Nêrevan.
Çavdêrî	(karn.dar.mê) Sexbêrî.
Çavdêrîkirin	(k.jn.gl.mê) Çavdarîkirin. : Ew çavdêrîya rezî di ke. (K) bn:Kirin.
Çavenî	(hk.l.çewa) Navçavgirê. Posîde.

Çaverê	(hn.l.çewa) 1. Kesê li benda mizgînekê,bûyerekê bi mine. 2. Navê jin û mêra ne.
Çaverêbûn	(k.jn.gl.mê) Li bendê man. Li hîvîyê man. : Ez duh demhijmêrekê çaverê te bûm, lê tu nehatî ?. (K) bn : Bûn.
Çaverêkirin	(k.jn.gl.mê) Li bendê man. Li hîvîyê man. : Tu çaverêy çi dikî, êdî ew nahêt (nema tê)?. (K) bn: Kirin.
Çavêş	(hn.l.çewa) Mirovê çavên wî di êşin.
Çavêşan	(k.jn.l.mê) ***derd*** Êşana çavan. Çavêşana te ne ya başe, here cem nojdarekî!. :Çavên min ji mê di êşin.
Çavêşî	(n.l.mê) Êşana çavan. Çavkulî.
Çavgirêdan	(k.jn.l.mê) 1. Core listokeke çavên mirovî girê di din. 2. Xapandin.:Çav lê tarîkirin. (K) bn: Girêda.
Çavgirêdayî	(hk.l.çewa) Mirovê di serda birî. Mirovê xapandî.
Çavhar	(hk.l.çewa) Çavhîz. Çavdijwar.
Çavhavêj	(hk.l.dz.çewa) Mirovê çavan li tiştî di dit.:Hişyar be lizarokên xwe, jiber çavhavêjan.
Çavhavêjtin	(k.jn.l.mê) Çavlêdan.:Ev pîrejine çavan di havêje. (K) bn: Hvêtin.
Çavhîz	(hn.l.çewa) Çavlider.
Çavik	(n.dar.mê) 1. Cîhê av jê di hilavêjit. Serekanî. Çavkanî. 2. Berçavik.
Çavîn	(hk.dar.çewa) Karê bi çavan di hêt kirin.
Çavînbûn	(k.jn.l.mê) Hatî çavînkirin.
Çavînkirin	(k.jn.l.mê). Hin mirov temaşayî kesek, zaroyek xweşikbi kin di bit egera nesaxbûn yan kujtina wî. Têkdana mal, kargeh û htd.Bi çavan karkirin ser mirov, candar tiştan. (K) bn: Kirin.
Çavkanî	(n.l.mê) Serekanî. Jêder.
Çavkirin	(k.jn.l.mê) 1. Dema mirovê çavê xwe li êkî bi neqînit. 2. Bi çavkirin; ang destnîşankirin. (K) bn: Kirin.
Çavlêbûn	(k.jn.gl.mê) Weke çavê mirovî li kesek, candarek yan tiştekî be. Pûtepêdan. : Sube ez dê herin seredana hevalekî, çavê te li zarokan be.Çavê min lê bû dema ew ji mal derkevtî. (K) bn: bûn.
Çavlêdan	(k.jn.gl.mê) Çavînkirin. Êkî çavek li kurê min daye, eve çend roje yê nexweşe (K) bn: Lêdan.
Çavlêgerandin	(k.jn.gl.mê) Lêgeran. Lênêrîn. Temaşekirin. : Hindî çavên xwe lê di gerînim, yara xwe li çi deran nabînim. (K) bn: Gerandin.
Çavlider	(hk,hn.l.çewa) Yê berê xwe dide jinên xelkî. Yan mineta xelkê dî hildigirît.
Çavliderî	(n.l.mê) Mirovê li benda alîkarîya biyanîyan. ***Pend*** :Çav li derî, xwelîya serî.
Çavnebar	(hk,hn.l.çewa) Dilpîs. Kumreş. Zikreş.
Çavnebarî	(n.l.mê) Dilpîsî.
Çavnebarîkirin	(k.jn.gl.mê) Kumreşî, dilpîsî kirin. (K) bn: Kirin.
Çavnêr	(pîşn.dar.dz) Çavdêr. Zêrevan.
Çavnêrî	(karn.dar.mê) Çavdêrî. Zêrevanî.

Çavnêrîkirin	(k.jn.gl.mê) Çavdêrîkirin. (K) bn: Kirin.
Çavniq	(hn.dar.çewa) Yê ku qencîyan zû ji bîr bike. ***Pend*** :Kitika çavniq.ang; kitika pîştî têr di xwe, çavên xwe di niqîne , qencîya xwedî xwe jibîr di kit.
Çavniqandin	(k.jn.l.mê) Weke mirov çavên xwe ,daneser hev, bigire. Biniqîne. (K) bn: Niqandin.
Çavpêkefitin	(k.jn.l.mê) Hevdîtin. Gehiştin hev. :Çîya bi çîya nakevin, lê çav bi çavan di kevin.(K) bn: Keftin.
Çavpirpîç	(hn.l.dz.çewa) Mirovê ku çavên wî di bê serûber bin.
Çavreş	(hn.l.dz.çew, n.l) 1. Mirovê ku rengê çavên wî di reşin. 2. Navek kurdîye.
Çavreşî	(n.l.mê) Dilpîsî. Kumreşî. Çavnebar.
Çavron	(hnl.çewa) Mirovê çavên wî di ronin û tiştan baş di bînit.
Çavronbûn	(k.jn.gl.mê) Dema kesek xweşdivîyekê xwe di bîne bîne yan ji wexereka dûr bihêt, xelik daxaza dilxweşîyê jibo dike, di bêje ; êavên te ron bin. (K) bn: bûn.
Çavronkirin	(k.jn.gl.mê) Qadbûn. : Te çavên me ronkirin ku tu bi silmetî vegeray mala xwe. (K) bn: kirin.
Çavsivikî	(n.l.mê) Bêrêzî. Sivkatî.
Çavsor	(hn.l.çewa) Tore. Hêris. : Bapîrê min çavsore!.
Çavsorbûn	(k.jn.gl.mê) Torebûn. Hêrisbûn. :Hêjta çavêd min sor be bûne!. (K) bn: Bûn.
Çavsorî	(n.l.mê) Hêrisbûn. Tingijîn. Toreyî. ***Pend*** : Çavsorî jibo gayî nabit.
Çavsorkirin	(k.jn.l.mê) Torekirin. Hêriskirin. (K) bn: Kirin.
Çavşaş	(hn.l.çewa) Çavwir. Çavhewêl. Xêl. Çavtirîwar.Vîr.
Çavşikandin	(k.jn.l.mê) Mirov gurzekî li êkî bidit, ko çi caran ji bîr neke. Tirsandin. Paşvebirin. (K) bn: Qikandin.
Çavşikestî	(hn.l.çewa) Kesê hatîye tirsandin û dema ew bûyer li bîra wî di hêt, ji xwe fedî di ke.
Çavşîn	(pn.l.çewa) 1. Mirovê çavên wî di _în bin. 2. Navê jin û mêrane.
Çavşor	(hk.l.çewa) Serşor. Pûç. Bêzax.: Ew kabirayekê çavşore, bila tu kes têkelîya ne ket.
Çavşorbûn	(k.jn.l.mê) Serşorbûn. Vehêtbûn. (K) bn: Bûn.
Çavşorî	(n.l.mê) Serşorî. Bêzaxî. Ta kengî dê bi çavşorî bi jîn ?.
Çavşorkirin	(k.jn.l.mê) Serşorkirin. Ji fehêtîyan çavêt xwe şer di ket. (K) bn: Kirin.
Çavtarî	(hn.l.çewa) 1. Kesê ronahîyê baş nabîne, jiber ko çavên wî di lewazin.2. Dinyanedîtî. Hefhefî.
Çavtarîbûn	(k.jn.gl.mê) 1.Dema çavên mirovî lewaz di bin û êdî baş nabînin. 2. Dema mirov tore di be yan di tirse çav tarî dibin. (K) bn: Bûn.
Çavtarîkirin	(k.jn.gl.mê) Weke mirov tiştek yan gotinek nexweş bi bihîzit, çav dihên tarî kirin. : Hindî Azadî yê bi lez bû çav li min tarî kirin, min jibîr kir pisyara babê wî bikim. (K) bn: Kirin.
Çavteng	(hn.l.çewa) Çirîk.

Çavtengî	(n.l.mê) Çirîkî.
Çavtêr	(hn.l.çewa) Merivê merd û dinyadîtî. Mirovê nandeh.
Çavtêrî	(n.l.mê) Merdînî. Nandehî.
Çavtirsandin	(k.jn.l.mê) Dema mirovek bihêt tirsandin û hertim tirs di dilê wî da be. (K) bn: Tirsandin.
Çavtirsandî	(hn.l.çewa) Mirovê tirs dîtî, her di dilî da mayî.
Çavvekirin	(k.jn.l.mê) 1. Mirov çavên xwe yên niqayî, veke.2. Hatin ser dinyayê. Ji daykbûn. Peydabûn.
Çavvekirî	(hk.l.çewa) Mirovê hez ji mêvan û hevalan di ket û xwarin û perey di mezêxit jibo dinyadarîyê. Merd. Nandeh. Dinyadîtî.
Çavxwînbûn	(k.jn.gl.mê) Jiber kerb û torebûnê çavên mirovî mîna xwînê sor di bin.
Çavzêlk	(hn.dar.çewa) Kesê di xwaze her tiştî bi zane. Davdoz.
Çavzêlkî	(n.dar.mê) Heza mirov jibo zanîna her tiştî.
Çavzil	(hn.l.çewa) Mirovê çavên wî di zilin. Çavzîq.
Çavzilbûn	(k.jn.gl.mê) Dema çavên mirovî jibo dîtina tiştekî gir û vekirî di mînin. (K) bn: Bûn.
Çavzilkanê	(n.l.mê) Yarîyeke, du kes hember hev di rawestin û çavên xwe zil di kin, kanê kî dê bi kare pitir çavên xwe bi hêle vekirî ew dê bi serkeve.
Çavzilkirin	(k.jn.gl.mê) Dema mirov çavên xwe zil dike ji egera bihîstin yan dîtina tiştekê seyr. (K) bn: Kirin.
Çavzîq	(hn.l.çewa) Yê çavên xwe jiber bûyereka seyr vediket, mezin diket û çavên wî di teysin.
Çavzîqbûn	(k.jn.gl.mê) Çavzilbûn. (K) bn:Bûn.
Çavzîqkirin	(k.jn.gl.mê) Çavzilkirin. (K) bn:Kirin.
Çawa	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pirsînê. Çewa. :Çawa dê wesa bi be?. Hûn çawanin?. Rengê esmanî yê çawane?.
Çax	(hk.dem) Dem. Wext. Gav. :Çaxê berê, ne wek vî çaxî bo!.
Çay	(n.x.mê) ***giya***, ***vexwarin*** Ça.
Çayçî	(karn.dar.dz) Kesê çayê çêdikit li ber çayxanan .
Çaydan	(n.dar.nêr) Çapest. Qorî.:Ça di çaydanî da di kelit.:Çaydankê asinî.
Çayxane	(n.l.mê) Xanîyê bêhinvedana xelik î, cihê ko çayê lê çê diken û di firoşin.
Çeç	(n.x.nêr) Nazikkirina destîye bi zarê zarokan.
Çejtin	(k.jn.x.mê) Tamkirin.
Çek	(n.x.nêr) 1. Amêrên şerkirinê;mîna top, tiveng, demance û htd. 2. Zêrên jinan, ristik. Guhark,.htd.
Çekçekîle	(n.dar.nêr) ***giyandar*** Candarek şîrdere, firindeye bi şev çelenge. şevkork. ***Pend*** Çekçekîle ne şevê di dîyarin, rojê di berzene.ang; kesê herdem ne diyar.
Çekçekûle	(n.dar.nêr) Çekçekîle.
Çekçemêjok	(n.dar.nêr) Çekçekîle.
Çekdanan	(k.jn.l.mê) Dema mirov çekê xwe di danit. : Me soz daye em çekî jibo dujminan ne danin. (K) bn: Danan.

Çekdanîn	(k.jn.l.mê) Çekdanan. (K) bn: Danîn.
Çekdar	(pîş.dar.dn) Mirovê çekî hil digrit. Leşker.Xudan çek. Brx Bêçek.
Çekadarî	(kn.dar.çewa) Karê bi çekî di hêt kirin. Çalakîyên çekdarî. şoreşa çekdarî.
Çekxane	(n.dar.mê) Cihê lê danîna(hilgirtina) çekan. Cebilxane.
Çel	(n.x.nêr) Çelake.
Çelake	(n.dar.nê) Darekê dirêje dawîya wî çuklek xar pêveye bo girtina tiştî; wek çinîna mazî, gûz û htd, bi kar di hêt.
Çelem	(n.x.mê) Kelemî.
Çeleng	(hn.x.çewa) 1. Çalak. Zîx. Peyt. 2 .Bedew. Rind. Ciwan.:Qutabî yê çeleng.
Çelengî	(n.x.mê) Çalakî.:Me liber çend çelengîyêd ronakbîrî li meha gulanê bi keyn.
Çelê	(cugir) Bajarekê Kurdistana bakûre.
Çeliqandin	(k.jn.x.mê) Jêk vekirin. Dar çeliqand. (K) bdn: ez di çeliqînim em di çeliqînîn, tu di çeliqîn hûn di çeliqînin, ew di çeliqîne[..it] ewan di çeliqînin.Pr: dê bi + bdn. Bdb: di çeliqand, di çeliqandin. (F): bi çeliqîne, bi çeliqînin.
Çelitandin	(k.jn.x.mê) Tîvkil di serda înan. Sipîkirin. Selixandin.
Çelitîn	(k.jn.x.mê) Selixîn. Çerim di serda çûn.
Çelixt	(n.x.mê) Cihê êvitî. Werim.
Çelkew	(n.dar.dz) Têjikên kewan. Têjkewk.
Çelkê	(cugirn) Gundekê kurdane li Kurdistana Iraqê.
Çelp	(n.x.mê) Dengê lemçêna devî li dema xwarinê. : Çelpeçelp.
Çelqandin	(k.jn.x.mê) şilqandin.
Çelqîn	(k.jn.x.mê) şilqîn.
Çem	(n.x.nêr) 1. Cinîk. Baxê fêqî. Rez. 2. Rîbar. Robar.
Çemandin	(k.jn.x.mê) Xwarkirin. Tewandin. : Serê xwe çemand ji fedîyan de. ***Pend*** :Asin bi sarî çemandin.ang; bi hêz û şiyane. (K) bdn : ez di çemînim em di çemînîn, tu di çemînî hûn di çemînin, ew di çemîne[..it] ewan di çemînin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di çemand, di çemandin. Db,dûr: çemandibû, …. Bûn. (F) : bi çmîne, bi çemînin.
Çemandî	(kn.dar.çewa) Tiştê hatî çemandin. Tewandî. Xwarkirî. :Dara çemandî. Gopalê çemandî.
Çemayî	(hn.dar.çewa) Çemandî.
Çember	(n.x.mê) 1. Nîşan. Sîmbol. 2. şêweyê bazinî.
Çembil	(n.x.nêr) Çimbil.
Çemik	(n.dar.mê) şivik. Darik.
Çemîn	(k.jn.x.mê) Xwarkirin. Bi çemîne, bi çemînin.
Çemyan	(k.jn.x.mê) Çemîn.
Çemyayî	(kn.dar.çewa) Çemayî.
Çend	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo pisyara çenînîyê di hêt bi kar anîn. Jîyê te çende?. Ev tişte bi çendê ye? ***Pend*** :Çend fayde min ji cuxînê dîtîye,

	heta, ji kayê?. ***Pend*** :Çend mêrçak bî, ji te mêrçaktir hene. ***Pend*** :Çend tengavî hene, hinde berfirehî jî hene.***Pend*** :çend dûr bî, şirîntirî.
Çene	(n.x.mê) ***endam*** Erzink.
Çenebaz	(pn.dar.çewa) Mirovê pirbêj û kêfxweş. Tiraneker. Henekbaz.
Çenebazî	(n.dar.mê) Henek. Gelte. Tirane.
Çeng	(n.x.nêr) Zendûbas. Destûmil. Per. ***Pend*** :Mirov teyrê bê çenge.Pend :Mîna çûçika çeng lê birî. Ang ; kesê ji hmû tiştan hatî bêbehirkirin.
Çengal	(n.dar.mê) Core kevçikeke, du, sê yar çar tilîye jibo girtina xwarinêd req û nîreq bi kar di hêt. :Zad bi çengalê di xwar.
Çente	(n.x.nêr) Çante.
Çentebask	(n.l.nêr) Çentê milî. :Çentebask bi milî xwe ve kir û çû !.
Çentedest	(n.l.nêr) Çentê destî.
Çentik	(n.dar.nêr) Çentê biçûk.
Çep	(hn.x.çewa) 1. Kesê bi destê çep kar di ke.2. Xwar. Xwarûvîç.. Kheç.
Çepdan	(k.jn.l.mê) Dema mirov senta xwe bi gihore û bo alîyê çep yan rast vegere. :Jiber ko min ne di xwest xelik min bi bîne, li rasta gundî min çep da. (K) bn: Dan.
Çepel	(hn,hk.x.çewa) Mirovê kiryar û gotinên kirêt di kit. Mirovê,gemar. Pîs. Herimî. Lewçe.:Dujminê çepel.
Çepelî	(n.dar.mê) Kiryara çepel.Gemarî.
Çeper	(n.x.nêr)1. Amêreke şiv û dar di berêk ra birinê, weke dergehek bo kotan û govên kewal û dewaran, yan perjanan, bi kar di hînin.2.Dîwarek yan şorhek nijinîye jibo xwe li pişt parastinê dema pevdaçûnanda. 3. Navê mêrane.
Çeperkirin	(n.x.nêr) Perjankirin. Tankirin. :Gov çeper kir. (K) bn: Kirin.
Çepê	(n,gazkir.dar.mê) Naznav û navê bangkirina keça, jina çep.
Çepik	(n.x.pir) Dema mirov bi kar û gotinan hemberê xwe şad bi be, çepikan jêra dixwaze.Destqutan. Çeple.
Çepiklêdan	(k.jn.l.mê) Dema mirov çepikan lê di de. (K) bn: Lêdan.
Çepiklêxistin	(k.jn.l.mê) Çepiklêdan. (K) bn: Lêxistin.
Çepî	(hn.x.çewa) Çep.
Çepîn	(hk.dar.çewa) Karê bi çepê tê kirin. Karê bi dest, pê, çav û htd ê çepê tê kirin. Mirovê çepîn,ang: mirovê çep.
Çepkirin	(k.jn.l.mê) Berevajîkirin. (K) bn: Kirin.
Çeple	(n.x.mê) Destqutan. Destlêkadan. Çepik.
Çepo	(n.gazkir.dar.nêr) Naznav û navê bangkirina mêrê çep.
Çeprê	(pn.l.çewa) Kesê bîr û bawera çep heye. Sosîyalîst.
Çeq	(n.x.nêr)1. Tayê daran.2. Liq. Pişk.
Çeqel	(n.x.dz) ***candar*** Giyandarek kûvûye.ji gropa gurg û seyan. Rûvî.
Çeqilk	(n.dar.nêr) Çeq.
Çeqilandin	(k.jn.x.mê) Çiklandin.
Çeqilmast	(n.l.mê) Avemast. Dew.
Çeqîn	(k.jn.x.mê) Çikilîn. Rawistan. :Sing di erdî ra çeqî.

Çeqrût	(kn.dar.çewa) Xazok.
Çer	(n.x.mê) Çerwan. :şivanî pez bir çerê.
Çerandin	(k.jn.mê) Kewal dewar berdan ser giy û pelexî li mal yan aqarî,da ko xwarinê bi xwen.: Gavanî dewar çerandin. :şivanî pez çerand. (K) bdn: ez di çrînim em di çerînîn, tu di çrînî hûn di çerînin, ew di çerîne ewan di çerînin.Pr: dêbi +bdn. Bdb: di çerand, di çerandin. Db,dûr: çerandibû, çerandibûn.(F): bi çerîne, bi çrînin.
Çerçirandin	(k.jn.dar.mê) Jenîn. şilqandin.
Çerd	(n.x.mê) Peyveke bo jêk cuda kirina pezî, bizinî bi kar di hêt.
Çerdbûn	(k.jn.l.mê) Cudabûn. Jêkvebûn.
Çerdkirin	(k.jn.l.mê) Cudakirina kewalan. Cudakirin. Ji hevkirin.: Kar û berx ji hev çerd kirin. (K) bn: Kirin.
Çerîn	(k.jn.x.mê)Weke giyandr xwarinê di xun. Xwarin; taybete jibo candaran bi kar di hêt. : Kewalêd gundî yên li zevîyê di çerin. :Ev karike na çere, çukî hêjta şîrê makê di xwe.
Çerm	(n.x.nêr) Pîst. Post. ***Pend*** **:**Çermê gonê xwe bixo, mineta qesabî helnegir.***pend*** :Ji mirîşkê çermê xweşe.
Çermik	(n.dar.mê) Perçeyên çermî jibo pêlav, cante û kelûpelêl din bi kar di hêt. Kevilk.
Çermiqandin	(k.jn.mê) Tamdan û rengkirina çeman.
Çermiqîn	(k.jn.x.mê) Hatine rengkirin. Reng girtin. Reng wergirtin.
Çermîn	(hn.dar.çewa) Pêlav, cente, cilik û htd yên ji çermî hatîne çêkirin. :Sakoyê çermîn. Pêlava çermîn.
Çermsor	(nejn.l.dz) Hindokên sor. Pîstsor.
Çerxandin	(k.jn.x.mê) 1.Lêkzivrandin. 2. Xapandin.Pare jê çerixandin. malê wî jê çerixand.
Çerxîkevjal	(n.l.nêr) Kêvjale.
Çerxîn	(k.jn.x.mê) Lêkzivrîn. (K) bdn: ez di çerixim em di çerixîn, tu di çerixî hûn di çerixin, ew di çerixe[....it] ewan di çerixin. Pr: dê[bi] +bdb. Bdb: ez di çerixîm em di çerixîn, tu di çerixî hûn di çerixîn, ew di çerixî ewan di çerixîn.Dbdûr: ez çerixîbûm em çerixîbûyn, tu çerixîbûy hûn çerixîbûn, ew çerixîbû ewan çerixîbûn[bi bûn]. (F): bi çerixe bi çerixin.
Çerxkirin	(k.jn.l.mê) Xweşkirina devêd das, bivir, sator û htd. Tîjkirin. Seqakirin. :Devê bivirî çerx kir. (K) bn: Kirin.
Çerxlêdan	(k.jn.l.mê) 1. Çerxkirin. 2. Zivrîn.
Çeşn	(n.x.nêr) Cor. Reng.
Çeşt	(n.x.mê) Tam.
Çeştkirin	(k.jn.l.mê) Tamkirin. :Ez xwarinê çeşt di kim. (K) bn: Kirin.
Çerwan	(n.dar.mê) Cihê çera(çerandin)a terş û kewalî. kûz.
Çesp	(n.x.mê) Madek nîseke bo pêkve besitina kaxez û tiştên dî. Stirk.
Çespan	(hk.x.mê) çeleng. Zîrek .kêrhatî.
Çespandin	(k.jn.x.mê) Karê çesp kirinê.Pêkvenûsandin.
Çete	(pîşn.x.dz) Caş. Xwefiroş .Rêgir.

Çetel	(n.x.mê) Çengal.
Çeteyî	(karn.dar.dn) Caşatî. Rêgirî. :Wî di jiyana xu da çeteyî nekirîye!.
Çetîn	(hn.x.çewa) Tiştê bi zehmet, karê giran û bi zehmet.
Çetînbûn	(k.jn.l.mê) Bi zehmet bûn. Asêbûn. Alizîn.
Çetînî	(n.dar.mê) Zehmet. zehmetî. Dujwarî.
Çetînkirin	(k.jn.l.mê) Bi zehmetêxistin. asêkirin. Alozkirin.
Çevandin	(k.jn.dar.mê) Çemandin. Tewandin.
Çevîn	(k.jn.x.mê) Çeman. Tewan. Çemyan.
Çevrî	(n.x.g) ***gagolk*** Çêl, ga û golik.
Çewa	(perb) ***rêzman*** Alavê pirsînê ye. Çima.Çawa.: Te çewa zanî ez li vêrê me? Çewayî başî? . Çewa di be bila bi be.
Çewal	(n.x.nêr) Cihal. Cewal.
Çewender	(n.x.mê) Silika şekirê. şilindir.
Çewir	(n.x.mê) Bez. Ron.
Çewsandin	(k.jn.x.mê) Weke mirov, deshelatek zor û kutekîyê li xelik ê bêguneh bi ke. Pêlêkirin.Binpêkirin.
Çewt	(hk.x.çewa) şaş. Nedirist. :Gotina te kirî ya çewt bû.:Karê çewt.
Çewtî	(n.dar.x.mê) şaşî. Hele.: Bibore ew çewtîya min bû.
Çewtîkirin	(k.jn.l.mê) şaşîkirin. : Waneya evro min gelek çewtîyên rêzmanî kirîne.(K) bn: Kirin.
Çê	(hk,hn.x.çewa) Baş. Çak. Hêja. :Ew mirovekê çê ye.
Çêbûn	(k.jn.l.mê) Başbûn. peytbûn. Saxbûn. : Tu çê bûy?; ez baştirim supas. :Ew karê ez li dû di geram çê bû. (K) bn: Bûn.
Çêj	(n.x.mê) Tam. Çêja swîr, tirş, şirîn, tal..htd.
Çêjandin	(k.jn.mê) Tamkirin. ez di çêjînim, tu di çêjînî, ewan di çêjînin,...
Çêjdar	(hn.dar.çewa) Xwarina,zadê xweş û bi tam.
Çêjkirin	(k.jn.l.mê) Çêjandin. Tamkirin.
Çêjtin	(k.jn.x.mê) Çêjandin. Tamkirin.
Çêkirin	(k.jn.l.mê) Diristkirin. Peytkirin. Lêkdan. ***Pend*** :Çêkirin çêkirina xudê ye. ***Pend*** :Çêkirin bi zehmete, xirabkirin bi sanahîye.(K) bn:Kirin.
Çêl	(n.x.mê) ***candar*** Giyandarek şîrdere ,bi mifaye. Manga. ***Pend*** :Çêl dotin, kezwan kelotin. ***Pend*** :Çêl mir dew birya. ***Pend*** :Çêleka tiro, garanekê tiro diket.
Çêlek	(n.dar.mê) Çêl.
Çêlê	(gazn.mê) Naznav û navê bangkirina jina wek çêlan qelew û gemjo.
Çêlik	(n.dar.mê) Çûçikên mirîşkan. Çûçelk.
Çêlîkirin	(k.jn.l.mê) Baskirin. Li ser axivtin. (K) bn : Kirin.
Çêlo	(hd,n.nêr) Naznav û navek gazîkirinê ê mêrê gemjo.
Çêr	(n.x.mê) Çer. Çerwan.
Çêrgeh	(n.dar.mê) Çerwan.
Çêştin	(k.jn.x.mê) Çêjtin.
Çêtir	(hn.dar.çewa) Gelek çê. Baştir. :Ma ne çêtire heger em bi hevre biçin mala Hevalî?.

Çêtirbûn	(k.jn.l.mê) Baştirbûn. Başbûn, lêhatin.
Çi	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pisyarê jibo kar û tiştan.Pisyareke jibo tişê nexuya bikar dihêt. :Tu çi di bêjî ? Ev çiye ?***Pend*** :Çi di çînî, ewî di helînî. ***Pend*** :Çi di kene kwarê, ew di hête xwarê.Pend :Çi roja barane,zivistane. ***Pend*** :Çi roja barî zivistane.***Pend*** :Çi dar nînin ba li belgan nede.
Çiçik	(n.x.mê) ***hedam*** Endamê şîrî yê giyandaran. Sing.Memik. Guhan, guhandîn.
Çift	(hn.x.çend) Hijmara cot ; wek du, çar,... deh û htd.
Çifte	(n.x.mê) Tivenga nêçîrê. Cifte.
Çik 1	(hn.x.çewa) Rawestayî. Ava çik, bêhin a çik.
Çik 2	(n.x.mê) Gotinên bi bizmar ko mirovan birîndar di ke. ::Jiber çikên cîranan, mala xwe ji gund barkir.
Çikandin	(k.jn.dar.mê) Çiklandin.
Çikbûn	(k.jn.l.mê)1.Hişkbûna kanî, çem û cokan ji avê.2. Bêhin westana mirovî :Bêhina min çik bû.
Çikçik	(n.l.mê) Dengê lêdana demjimêrê.
Çikçikandin	(k.jn.gl.mê) Dengê çikçikê jê anîn.
Çikdanan	(k.jn.l.mê) Lomekirin. Birîndarkirina hesta mirovî.(K) bn:Danan.
Çikkirin	(k.jn.l.mê) Hişkkirin. Rawestandin. Zepkirin. :Wî ji tirsan bêhin a xwe çik kir. (K) bn :Kirin.
Çiklandin	(k.j.x.mê) Dar yan tiştê serê wî tîj di erdekî ra kirin, ta di cihê xwe da di mîne.:Singek di erdî çikiland. (K) bdn:ez di çiklînim em di çiklînîn, tu diçiklînî hûn diçiklînin, ew diçiklîne[..it] ewan diçiklînin. Pr: dê[bi]+ bdn. Bdb : di çikland, di çiklandin. Db,dûr. çiklandibû,...bûn. (F): bi çiklîne bi çiklînin.
Çiklêt	(n.x.mê) Şekrokea şirîn û piloxe, gelek cor, reng û tam hene.
Çiklî	(hk.x.çewa) Dar di erdî ra çikilî.Gilçê çikilî.Mirovê req liser pêyan rwestayî.
Çiklîn	(k.jn.x.mê) Dema tiştekê sertîj bêxî nav ti+tekî, wek axê. : Ev dare ji mêje di dîwarî ra çiklî ye.
Çil	(hij.mê) hijmara 40. 20+20=40.
Çile 1	(hk.dem.dar.nêr) Çil rojên gelek sar li ziviztanê yan gelek gerim li havînê. :Çilê zivistanê.
Çile 2	(hk.dem) Meha yekê.
Çilik	(n.dar.pir) Çil rojin, her ji ya peydabûna zarokî tanî roja çilê, daykê hinde pêgirî hene wek xwe dûrxistin ji karê guhnelîyê û derkeftin.
Çilikdar	(hn.dar.çewa) Jina di çilikan de. Ew ya çilikdare, di çilikan da ye.
Çilikdarî	(n.dar.mê) Çil rojên çilikan.
Çilî	(n.x.nêr) Ta û belgên daran, nexasim dara berî û mazî, bo xwarina kewalan û çêkirina kepran mifa jê tê wergirtin.
Çilîz	(hk.x.çewa) 1. Nîsek.2. Rezîl. Gemar. şir.
Çilkandin	(k.jn.dar.mê) Dilop jê êxistin. Werandin.

Çilkîn	(k.jn.x.mê) Kevtin, werana dilopan. Kevtina çipikan.
Çilm	(n.x.nêr) Kilmîş.
Çilmisîn	(k.jn.x.mê) Çirmisîn.
Çilmkirin	(k.jn.l.mê) Kifkirin. Kilmî+kirin.
Çilp	(n.x.mê) Demgê devî li dema xwarinê. Lemç.
Çilpandin	(k.jn.dar.mê) Tama devî xweşkirin.
Çilpeçilp	(n.dar.mê) Çilp. Lemçelemç.
Çilpeçilpkirin	(k.jngl.mê) Çilpandin.
Çilpîn	(k.jn.x.mê) Dengê çilpêna devî.
Çilqandin	(k.jn.x.mê) şilqandin. Bi çilqîne.
Çim	(n.x.nêr) Binê pêlavê yê ko di kevit bin panîya pêyê mirovî.
Çima	(perb) ***rêzman*** Alavê pirsînê. Çewa. Çawa.: Tu çima na hêy ahenga me?. :Ezê çima qencîya wî jibîr bikim?.
Çiman 1	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pirsînê. Çima.
Çiman 2	(k.jn.x.mê) Çeman. Çemyan.
Çimandin	(k.jn.dar.mê) Çemandin.
Çimbil	(n.x.mê) Destkên ceran, qazanan , dulkan. Htd. : Çimbilkê mesînî şikest.
Çimçir	(n.dar.mê) 1. Hêzik[hêsk].Colandik. Dolîdank.2. Mencenîq.
Çimçolk	(n.dar.mê) Hêzik. Colandik.
Çimento	(n.x.mê) Çîmento.
Çimkî	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo sedeman bi kar di hêt. Çunkî.
Çinar	(n.x.mê) ***darûbar1***.Dareka bi xemil û ciwane li ser avan şîn di bit belgêd wê pan û pencpencin. 2. Navê kiçane.
Çindik	(n.x.mê) Xwe havêtin. Lotik.
Çing	(n.x.mêr) Dengê zingêna asinî. Ting. :Dengê çinga hefsarê hespî di hat guhê mirovî.
Çingeçing	(n.dar.mê) Çnigên. :Çingeçinga dolabê.
Çingên	(n.dar.mê) Zingên.
Çingil	(n.x.nêr) Zendûbas. Çeng. Hingil.
Çinî	(n.x.mê) Pirt û parçeyên nanî yên jiber xwarinê di mînin. : Kurê min, here çinîyêd nanî dane ber kewalan.
Çinîn	(k.jn.x.mê) 1.Jêkirina berê fêqî û mitayî. :Sube dê sêvançinîn. 2. Navê keçane.(K) Bdn : ez di çinim em di çinîn. Tu diçinî hûn di çinin, ew di çine[…it] ewn di çinin. Pr. dê[bi]+ bdn. Bdb : di çinî, di çinîn. Db,dûr : çinîbû,... bûn. (F) :Bi çine, biçinin.
Çinko	(pêrb) ***rêzman*** Alavekê (sedem) jibo girêdana hevekan. Jiberko . jiber. :Ez nahêm cem te , çinko yê nexweşim.
Çip	(n.x.mê) Dilopa avê.
Çipçip	(n.l.mê) 1.Kit kit ketina dilopan. Dilopdilop. 2. Dengê dilopan.
Çipik	(n.x.mê) Dilopên avê.
Çipkirin	(k.jn.l.mê) 1. Dema çipik ji erdekî di kevin. dema xanî dilopan dike. 2. Zepkirin. Girtin.

Çipo	(gaz.n.dar) Naznav û navê bangkirin yê zelamê lenger.
Çiqas	(pêrb.l) Alavê pirsîna çendî yê.Çend. Herçend.
Çiqil	(n.x.nêr) Çeqê daran. Tayê daran.
Çir	(hn.x.çewa)1. Madeyekê nwîsek, bi tiştî ve di mînit.2. Tiştê ron piştî ava wî kêm di bit.Kizir.
Çira 1	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pirsînê. Çawa. Çima. :Çira te wa kir ?.
Çira 2	(n.x.mê) Lempe. Ronanahî. Find. 2.Navê keçane.
Çiran	(n.x.mê) Diran. diryan. : Pate çira. Di çire, di çirin.
Çirandin	(k.jn..dar.mê) Dirandin. : …..cilikêd xwe çirandin.
Çirav	(n.dar.mê) Cihên ji egera baranê av lê di pengit.
Çirçire	(n.dar.mê) ***giyandar*** Candarekê biçûke, bi ziyane, liser mêwên tirî û darên fêqî dijît. Çirçirk. Çirçirok.
Çirçirk	(n.dar.mê) Çirçire.
Çirçirok	(n.dar.mê) Çirçire.
Çirên	(n.dar.mê) Dengê dirîna pero, kaxezan. Dengê çirçirê jê hatin. :Fîstanênê wê rakêşa bo çirên jê hat.
Çirçove	(hn.dar.çewa) Rojên pir sir, seqem û befir baran gelek di barin.
Çirik	(hn.x.çewa) Fîşek yan guleyên ne teqin.
Çirikandin 1	(k.jn.dar.mê) Deng û awazên teyr û çûçikan. Çûçik liser darê di çirikîne.
Çirikandin 2	(k.jn.dar.mê) Dengê têkhisûna didanan. :…. didanêd xwe bo şerî di çirikandin.(K) bed: ez di çirikînim em di çirikînîn, tu di çirikînî hûn di çirikînin, ew di çirikîne[…it] ewan di çirikînin. Pr: dê bi +bdn. Bdb :di çirikand, di çirikandin. Db,dûr: çirikandibû, .. bûn. (F): bi çirikîne, bi çirikînin.
Çirikîn	(k.jn.x.mê) Tehisandina didanan liser yek ta deng jê bi hêt, xasme dema nivistinê.
Çirisandin	(k.jn.dar.mê) Tiştekî bi çirisîne; bi teysîne.
Çirisîn	(k.jn.x.mê) Teysîn. Birisîn.
Çirî	(kn.dem.x.mê) Mehên payîzê.
Çirîk	(hn.x.çewa) Mirovê nemerd. Çavteng. Ew zelamekê pir çirîke, naxwaze nanekê bi de mêvanekê. Brx Nandeh.
Çirîkî	(n.dar.mê) Nemerdî.
Çirîsk 1	(n.x.mê) Pirteka biçûk ya agirîye ji darên sotî yan cigarê di peşit. Gurîyek biçûke ji egera lêkxişandina du tenên zivir peyda di be.2 Çembera hîvî,xewin û xwezîyê. 3. Navê keç û xortane.
Çirîyapaşin	.(n.l.mê,hk.dem) Meha yazdeye .
Çirîyapêşîn	(n.l.mê, hk.dem) Meha deh.
Çirkandin	(k.jn.dar.mê) Dengê çikînê jê anîn. : Tilîyên xwe çirkandin. Teqandin. Qirçandin.
Çirke	(hk.dem,n.x.mê) 1.Dengek biçûk. Demek kurt. Gavek. 2. şêstêka xolgeha demhijmêrê.1/60.
Çirt	(n.x.mê) Zibil yan zilqa teyr û tewalan.

Çirtemîz	(hn.l.çewa) Pirmîz. Çirmîz.
Çirtemîzî	(n.l.mê) Derdê pirmîzîyê.
Çirûskandin	(k.jn.mê) Çirîskandin.
Çirûskîn	(k.jn.x.mê) Çirîskîn.
Çirxîs	(n.x.mê) ***xwarin*** Core xadeke ji arikê ceh û rûnê pezî di nav êk da di qelînin, nemaze li roja Xidir Ilyasê.
Çiryan	(k.jn.x.mê) Diryan. Diran. :Cilikên birîndarî di berda çiyan.
Çiryayî	(hk.dar.mê) Dirayî. Diryayî, xasme jibo ;cilik yan pateyên dirayî tê bikar anîn.
Çişt	(hn.x.çewa) Gi+t. Peyt. Zîx.Çeleng.
Çiştbûn	(k.jn.l.mê) Zîxbûn. Peytbûn. (K) bn: Bûn.
Çiştî	(n.dar.mê) Peytî. Zîrekî.
Çit	(Pêrb.alv.pisyar) Di lîztika çitûkitanê da, ang; çi têda ye?. Çi di destê min da heye, cot yan kit?
Çitandin	(k.jn.x.mê) Hajotina kewalan. :Çite nêrîyê kever!.ango; here!. BRX Wiştandin.
Çitûkitanê	(n.l.mê) Lîstoke zarokek, mazî, tebel[mat] û htd, dê êxit di destên xwe da û dê miçînin, şanî hemberê xwe de, û bêje çit?. Hemberê wî dê bêjit cot yan kit, heger mîna wî gotî derkevt, ango wî bir û dê hemû mat yan mazî jibo wî bin lê heger şaş derkevt kanê çend di destan da hene dê hindî wan bide hemberê xwe.
Çivêl	(hn.x.çewa) Yê herdem yarî û henekan di ke, caran ji tixûban derdikeve.
Çivên	**(** n.x.mê) Dengê çûçikan.
Çivir	(hn.x.çewa) Teqin yan hevîr, piştî vestirînê piçek zuha di bit. : Teqna çivir bo avahîyan ya başe. Kizir.
Çivîk	(n.x.mê) Çûçik.
Çivîn	(k.jn.x.mê) Xwendina tewalan. Dengê çûçikan.
Çix	(n.x.mê) Renîya befirê.
Çixt	(hn.x.çewa) Peyt. Zivt. Zîx. Çîst.
Çiya	(cugirn.x.nêr) 1. Bindayîyên bi kevir, dar û av. şax.2. Navêmêrane. ***Pend*** :Xwedî çiya di bîne, lewra befirê lê di barîne. ang ; tiştê bihêt rêya mirovî binasêd mirovî bi xwe ne. ***Pend*** :Çiya biçiya na kevin, lê çav her dê bi çavan kevin.ang ; hindî ji hev dûrbin her dê gehin hev.***Pend*** :Ez çiya û tu çiya golik ma bê giya.ang; heger her kes xwe mezin biket, çi kespan neket, ziyanê di gehit hemûyan.***Pned*** :Çiyayêd mezin bê befir nabin, newalêd kûr bê av nabin.
Çiyanişîn	(devern.l) Xelik ê çiya. Çiyavan.
Çiyaqaf	(n.l.nêr) ***kevineşop*** Çyayê qafê Çiyayekê evsaneyî ye gelek mezin asê ye di çîvanokanda heye. :Mala kiralî li pişta çiyayê qafê ye, ke na gehitê !.
Çiyavan	(n.dar.dz) 1. Xelik ê çiya. 2. Pehlewanê bi werîsan hil di bit çiya. 3. Navê mêrane.

Çiyayî	(devern.dar) 1. Xelik ê çiyay. 2. Navê mêrane.
Çizandin	(k.jn.dar.mê) Xîçkirin. Xîç di bin ra kêşan.
Çizên	(n.x.mê) Dengek hêdî zirave caran ji guhên mirov di hêt.
Çî	(perb) *rêzman* Alaveke jibo piyarkirinê bi kar di hêt. ***Pend*** :Çî gotina min kir, te xwe di ber ra kir.
Çîç	(n.x.mê) şana hingivî. Sîs.
Çîçal	(n.x.mê) Çîçelk.
Çîçek	(n.x.mê) Gul. Gulçîçek.
Çîçik	(n.x.mê) ***tewal*** Giyandarek , wala(tewal)e firindeye hêk kere û biçûke. ***Pend*** :Çîçik bixwe çi nîne, heta bezê wê tiştek bit.
Çîçkek	(hn.çend) Piçek. Hindik.
Çîk	(n.x.mê) Berek yan darek mezine, di yarîya çîkanê da, di kinnîşan.Çing.
Çîkandin	(k.jn.dar.mê) Qîjandin. Hewarkirin.
Çîkanê	(n.dar.mê) Yarîyek [lîztin]e, zarok di bin du bir , yek liber çîkê di mîne û ya din xwe di veşêre, bira liber çîkê dê xwe parve kin, hin dê mînin û hin dê çin li bira hevdijê xwe gerin tanî hindekan ji wan di girin, evca dê ew kevin ber çîkê, lê heger nekarîn bira veşarî peyda bikin û bigirin, yek jiwan dê hêt bi dizîve destê xwe li çîkê bi de dê dubare serkevin herin xwe vêşêrin.
Çîlan	(n.x.nêr) Hiçik.
Çîlik	(n.x.nêr) Takên darî.
Çîm	(n.x.nêr) Giya. Hişînayî.Çîmen.
Çîmen	(n.x.mê) Cihê şînkatî û ciwan .Mêrg. Bax.
Çîmento	(n.x.mê) Çimento.
Çîmenzar	(n.dar.mê) Çîmen.
Çîn 1	(hk.cih.cugrn) Welatê çînîyan. Welatê Çînê.
Çîn 2	(n.x.nêr) Nexş. Nîgar.
Çîn 3	(n.x.mê) Texe. : Çîna karkeran.
Çînî	(nejadn.n.dar) Xelik yan mitayê ji Çînê.
Çînkirin	(k.jn.l.mê) Nîgarkirin.
Çînko	(n.x.mê) Amanên bi rengek likeyî tamdayîn.
Çîr 1	(hn.x.çewa) 1.Bizina mûyê wê sipî. 2.Sipî.Mirov nexasme keça por zer û sipî. Kej.
Çîr 2	(n.x.mê) Çendbarekirina axivtinê. Çîrok.
Çîrdirêj	(hk.l.çewa) Mirovê pirbêj. Mirovê gotinekê çendbare dike. :Çîrê bes dirêj ke, te em gêj kiîn!.
Çîrê	(n.dar.gazkirin.mê) ***naznav***.1.Bizina çîr.2. Keça porzer. Sîs.
Çîrên	(hn.x.mê) Dengek taybetîye, mîna ; dengê dergehî .çîrêna dergehî. Penceran û htd.
Çîro	(ngazkirin.dar.nêr) ***naznav*** 1.Nêrîyê çîr. 2. Mêrê porzer.Sîs.
Çîrok	(n.x.mê) Vegêrana bûyeran bi awayek hûnerî. Serhatî. Rûdan. Serpêhatî.

Çîrokbêj	(pîşn.dar.dz) Kesê çîrokan di bêjit.
Çîroknivîs	(pîşn.dar.dz) Kesê çîrokan di nivîse.
Çîrokvan	(pîşn.dar.dz) Kesê çîrokan di nivîse. Çîroknivîs.
Çîst	(hn.x.çewa) Zîx. Peyt.
Çît	(n.x.nêr) 1. Perokek sipîye. Nifs.2. Xêlî. Poşî. Hîşar.
Çîtare	(n.x.nêr) Peroyêd çîtî.
Çîv	(n.x.nêr) Dareke mirov di destê xwe di girit. Destedar. ***Pend***:Çîvê stûre, tixûb dûre, çîvê zirave tixûb ave.
Çîvhavêj	(hk.dar.çewa) Mirovê çîv di havêje.
Çîvanok	(n.x.mê) Serhatî û çîrokên evsaneyî û pîrhevîyan.
Çîvçîv	(n.dar.mê) Dengê çûçikan. Çîwçîw.
Çîvçîvkirin	(k.jn.gl.mê) Çûçik awazan di xwînin. Çivîn.
Çivîn	(k.jn.x.mê) Çîvçîvkirin.
Çîye	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pisyarkirinê. : Ev çîye? Te çîye?. Navê teçîye.
Çîzçîz	(nl.mê) Dengê çîzêna çûçikan. Dengê mişk û curdan.
Çîzên	(n.x.mê) Dengek taybet û zirav, wek dengê teşkên çûçikan .
Çîzok	(n.x.mê) Zîlkê ji nû hişînbûyî, yê giyayî û derketina bistîka êkê.
Çok	(n.x.nêr) ***leş*** Geha navbera baq û ranî.
Çokdanan	(k.jn.l.mê)Dema mirov liser çokêd xwe di raweste hember dujmin û serê xwe şor di ket. (K) bn:Danan.
Çokdaner	(karn.dar.dz) Kesê xwe jibo neyaran di tewîne. Xwefirotî.
Çokşikên	(hk,rd.dar.çewa) Kesê axivtinêd wesa dike ko dilê xelkî pê di şkê. şeqilşikên.
Çol	(n.x.nêr) Aqar.: Ew bi şev li çolî raza, ji ber ko gund û avayî li nêzîk tunebûn.
Çolanê	(n.dar.mê) Lîstikeke, çend xîçên wekhev liser cihek rast di kêşin dirêjîya gavekê, zarok liser lingekî berê çole bi pêyekî ji xîçan derbaz di kin, li navbera hinekan bêhina pêyên xwe ve didin.
Çole	(n.x.nêr) Berekê pan biçûke zaro yarîya çolanê pê di kin.
Çolistan	(n.dar.mê) Cilê çol û bê avahî.
Çolî	(n.x.nê) Navê mêrane.
Çom	(n.x.nêr) Çem. Robar.
Çoman	(cugirn.cih) Bajêrkek Kurdistana Iraqê ye.
Çune	(hijmar.n) Tune.Nîne. Neyînî. Sifir.(0). 2-2=0.
Çong	(n.x.nêr) ***leş*** Çok.
Çop	(n.x.mê) Lastîkeke pirî baye di nava tayêrên tirombêl û paysiklan daye.
Çor	(n.x.mê) teyr Por.
Çox	(n.x.mê) Çoxik
Çoxik	(n.x.nê) Cilikek stûr û bê hiçik. êlekeke ji hiryê çêkirî ye.
Çunkî	(pêrb) ***rêzman*** Alavê eger(sedem)ê ye, Jiber ko. Lewra. Jiber hindê. : Ez ne çûm xandingehê, çunkî[çunko] yê nexweş bûm.
Çurtanok	(n.dar.nêr) Perçe hestûyeke di keve ser çokê mirovî.Serçok.

Çûçik	(n.x.mê) Civîk. Çwîçik.
Çûk	(n.x.mê) ***balinde*** Sivandok.
Çûkreş	(n.l.mê) ***balinde*** Hacîreşk.
Çûn	(k.jn.x.mê) Livîn ji cihekî bb yê dî. ***Pend*** :Çû ser avê av lê hişk bû.Ang; bêşensî. (K) bdn : Ez di çim,em di çîn, tu di çî hûn di çin, , ew di çe[çit] ewam di çîn. Pr : dê [bi] çim, çin, çî. Bdb : ez di çûm, em di çûyn [çûn] tu di çûy, hûn di çûn. Db,dûr : çûbûm,..bûyn, ..bû,..... bûn.(F): Bi çe, (bi çû), bi çin[here. Herin] .
Çûnava	(k.jn.l.mê) Binavbûn. Niqobûn.
Çûneve	(k.jn.dar.mê) Dubare çûn cihekî. Vegeran mal.
Çûnûhatin	(k.jn.l.mê) Bizivîna du serî.ang ; mirov bi çit cihekî û vegerit. Hatinûçûn. Piyase.
Çûşandin	(k.jn.x.mê) Rawestandin dewaran. şûşandin. Gotin dewaran çûş
Çwîv	(n.x.nê) ***dar***. Darekê di destê xwe di girin.

D

D	(de) pîta pêncê ji abeya kurdî.
Da 1	(n.x.mê) 1.Dayk. Deyk.2. Gazîkirina daykê.
Da 2	(pêşpirt) Pêşpirteke di keve berî kiryaran, mîna ; dakirin dahînan, daqutan. Daleqandin.
Da 3	(pêrb) Alavê eyînî,ang ; erê. Bêlê.
Dab	(n.x.mê) Rewuşt.
Dabarîn	(k.jn.dar.mê) Barîn.
Dabaş	(n.x.mê) Danûstandin. Babet. Mijar.
Dabaşkirin	(k.jn.l.mê) Danûstandinkirin. Hûrnêrîn. Lêgeran.
Dabeşbûn	(k.jn.l.mê) Parvebûn. Pişkbûn. Pirtbûn.
Dabeşkirin	(k.jn.l.mê) Parvekirin. Lêkvekirin. : Mamosta defter û qelem liser xwendekaran dabeşkirin. (K) bn : Kirin.
Dabêş	(n.x.mê) Dabaş
Dabêşkirin	(k.jn.l.mê) Dabaşkirin.
Dabilandin	(k.jn.dar.mê) Dahîran.
Dabinartin	(k.jn.dar.mê) Darûbar çandin. Binaxkirin.
Dabiristin	(k.jn.dar.mê) Milên xwe dane hev û rêzbûn. Rêzbûn. bi rêzbûn.
Dabînkirin	(k.jn.dar.mê) Peydakirin. Misogerkirin. (K) bn: Kirin.
Dabûn	(k.jn.dar.mê) Niqobûn. binavbûn.
Daçek	(n.dar.mê) rêzman Pêrbest.
Daçikandin	(k.jn.dar.mê) Çandina tayên daran. Çiklandin. Çandin.
Dad	(n.x.mê) 1 Perwer. Rastî. Parastina mafan.2. Alavê peşêmanîyê.
Dadan	(k.jn.dar.mê) 1. Girtin. Daxistin. : Derî dade. 2. Paldan. Rahavêtin. : Hêskê dade. 3. Li peyçûn. li dû çûn. (K) bn: Dan.
Dadbexş	(hn.l.çewa) Mirovê rasrew û dilovan.
Dadê	(ngaz,hd.dar.mê) Gazîkirin û nazandina daykê.
Dadgeh	(n.dar.mê) Xanîyê, Cihê kar û rûniştina dadvanan. Dadgeha serbazî.
Dadger	(pîşn.dar.dz) Kesê karê wî qanûn û li dadgehê kar di ke. Dadvan.
Dadgehîkirin	(k.jn.l.mê) Li dadgehê derbazkirina biyara kesekî çi gunehbar yan bê guneh.
Dadî	(n.dar.mê) Rastî. Dadperwerî. Wekhevî.
Dadmend	(n.dar.mê) Rastgo. Dadvan.
Dadperwer	(n.l.çewa) Dadvan.
Dadperwerî	(n.l.mê) Dadî.
Dadvan	(pîşn.dar.dz) Dadperwer. Dadger.
Dadok	(n.dar.mê) Kesê çavdêrî yan sexbêrîya zarokan di kit. Li ber zarokan di mînit.
Daf	(n.x.mê) Dav.
Dager	(n.dar.dz) Nêrevan. Zêrevan. Berpirs.

Dagerandin	(k.jn.dar.mê) Zivrandin. Vegerandin.
Dagerîn	(k.jn.dar.mê) Vegeran. Vegeryan. Zivrîn.
Dageryan	(k.jn.dar.mê) Dagerîn.
Dagirtin	(k.jn.dar.mê) Pirkirin. Tijîkirin. : Cewal ji mêwîjan dagirt. Zikê xwe dagirt.
Dagîrker	(karn.dar.dz) Kes yan desteyek malê û welatê mirovî ji xwere bi gire.: Rijêmêd Turk, Iran û Ereb,dagîrkerên Kurdistanê ne.
Dagîrkirin	(k.jn.l.mê) Dest biserde girtin. : Kurdistan ji alî çar rijêman ve hatîye dagîr kirin.(K) bn: Kirin.
Dahatin	(k.jn.dar.mê) Hatin xwar. Nizimbûn. Av ya dahatî. Êvitîna birînê ya dahatî;ang . ya kêm kirî. Hatî xwar.(K) bn: Hatin.
Dahatî	(n.dar.nêr) Pere û berê keda destê mirovî yan dezgeha mirov lê kar di ket, di gehit heftane, mehane, salane.
Dahatû	(n.dar.nêr) Dahatî.
Dahênan	(k.jn.dar.mê) Avirandin.
Dahêner	(pîşn.dar.dz) Kesê avirandinê di ke. Dahênanan dike.
Dahilandin	(k.jn.dar.mê) Weke mirov tiştekî jorda bihavêjit. şorkirin.Dahêlan.
Dahiştin	(k.jn.dar.mê) Bêdeng rawestan. Hûrik hizir liser kirin. Mitbûn.
Dahîran	(k.jn.dar.mê) Kiryareke xwerin û vexwarina ji devî di çe nav gedeyê mirov û giyandaran. (K) Bdn: ez (di) dahîrim em dahîrîn, tu dahîrî hûn dahîrin, ew dahîre[…it] ewan dahîrin. Yan dia di hîrin. Pr : dê da[bi] hîrim, hîrîn, hîrî, hîrin, hîre[…it], hîrin. .Bdb: di dahîra (dadihîra) di dahîran(dadihîran). Db,dûr: dahîrabû,….bûn. (F): da bi hîre, da bi hîrin. Yan bi dahîre, bi dahîrin.
Dahol	(n.dar.mê) alavê mûzîkê Dihol.
Daketin-kevtin	(k.jn.dar.mê) Serjêrbûn. Ber bi xwar kevtin.
Dakêşan	(k.jn.dar.mê) Dema du giranîyêd wek hev hember yek di terazî yan destan de danin, yek ji ya din girantir be; ango ya giran ya sivik di dakêşe. Bo binî kêşan. (K) bn: Kêşan.
Dakirin	(k.jn.l.mê) Giyandar kirine jor , hajûtine jor. Pez dakir. Bizin dakir. Radan nav.
Dako	(pêrbest) rêzman Alavê sedem û encamî. Jiberko. Lewra. Jibona.: Em xwarinê di xwen dako ne mirîn.Ez hatim dako te bibînim.
Dakutan	(k.jn.dar.mê) 1.Darê di hejîne ta fêqî bi keve erdî. 2.Lihêf, nalîk, pero û htd dadiweşînin jibo toz ji nav derkeve.Werandin.
Dal	(n.x.mê) Gelî. Newal. Nihal. Dol.
Dalan	(n.dar.mê) Ciheke navbera dîwaran ber bi avahîyan ve diçe. Rêya hatin yan çûn a jûr. Bersivka awayê wê dirêj û lakêş, bazin,çarkujî û htd.
Dalehî	(n.dar.mê) Rexne yan gazinde bi awayekê nazik, xasim di nav mal û hevalan da, bêy ko hemberê mirovî sil bi be. Bisteyî.
Dalehîkirin	(k.jn.l.mê) Gazindekirin. Xwe biste kirin. (K) bn: Kirin.
Daleqandin	(k.jn.dar.mê) Çikilandidn. : Alaya xwe daleqand. Hilawîstin. Li sêdardan. Mirandin. (K) bn: Leqandin.
Daleqîn	(k.jn.dar.mê) Sêdardan. Hilawîstin.

Dalho	(n.x.nêr) Helamet. Mamikê nav rez û baxan.
Dalistin	(k.jn.dar.mê) Alîstin. Mêtin.
Dalîkerxur	(n.dar.mê) balinde Qelereşk.
Damaliştin	(k.jn.dar.mê) Damalîn.
Damalîn	(k.jn.dar.mê) Bi carekê rakirin û paqijkirin.
Daman 1	(k.jn.x.mê) Paşde man. Veman. Posîdebûn. Bêgêwilbûn.
Daman 2	(n.x.mê) Dehmen.
Damanê	(n.dar.mê) Yarîya damê[dameyê].
Damanêkirin	(k.jn.l.mê) bi Damanê lîstin.
Damar	(n.x.mê) Demar.
Dame	(n.x.mê) 1. Sindoqa dameyan.2. Lîstikeke bi daman di hêtkirin.
Damelîztin	(k.jn.l.mê) Damanê. Damanêkirin.
Damezrandin	(k.jn.dar.mê) Diristkirina part, deste û navendan. Li sala 1946 ê PDK hatîye damezrandin. Ang ; Avakirin. (K) bdn:ez [da] dimezrînim em dimezrînîn, tu di mezrînî hûn dimezrînin, ew di mezrîne[..it] ewan di mezrînin. (F) da bimezrîne ….nin.
Damilandin	(k.jn.dar.mê) Daxistin. Girtin.
Damxe	(n.dar.mê) Mor.
Damxekirin	(k.jn.l.mê) Morkirin. (K) bn: Kirin.
Dan 1	(k.jn.x.mê) Ttiştekî bidey êkî. (K) bdn: ez di dim em di dîn,tu didî hûn di din, ew di de […it] ewan di din. Pr: dê [bi] bdn. Ber,db : di da, di dan. Db,dûr. Dabû, …bûn.(F): bi de , bi din.(biden).
Dan 2	(n.x.nêr) Tov û dindikên genim, ceh, nîsk û htd.
Dan 3	(hk.dem) Demroj. Sê danên rojê, mîna ; Danê sipêdê. Danê nîvro. Danê êvarî.Danê salê, mîna bihar havîn bayîz û zivistan.
Dana	(n.x.dz) 1. Xîçêd li şûna birînan liser leşî di mînin. 2. Navê mêrane.
Danan	(k.jn.dar.mê) 1.Mirov tiştekî dane cihekî. : Kitêbê dane ser mêzê. Zadî dane. Cilikên xwe danan. Çek dana. Danîn.Liser erdî raxistin. 2. Têwerkirin. Havêtin. : Heger tu ne rawestî ez dê berekî danim te.Danîn.3. Avakirin. :Danana navenda civakî.
Danasîn	(k.jn.dar.mê) Xwe dan nasîn. Pêşkêşkirin.
Danberçavan	(k.jn.gl.mê) Xistine ber çavan.şanîdan. Nîşadan. Xuyakirin. Ronkirin. Zelalkirin.
Danberhev	(k.jn.gl.mê) Hevberkirin. Danan hember hev. Rûbirûkirin.
Dane	(n.x.mê) Pişk. Mînak.
Danedest	(jn.k.l.mê) Mirov tiştekî bi de destê yekî. :Kesekî yan girtîyekî bi dî destê alî yan kesekî. Pêşkêşkirin. Radestkirin.:Gunehkarî xwe da dest polîsan.
Daner	(karn.dar.dz) 1. Kesê kitêb yan nivîsekê di danit.Kesê xwedî berhemek nivîskî.2. Navê mêrane.
Danezan	(n.l.mê) Danpêdan. Derxistin. Daxuyan.
Danêr	(pîşn.dar.dz) Dadvan.
Dang	(n.x.mê, hk.cih) 1. Dehmen. 2. Cihê çerandina kewalî li zivistanê. 3. Bin. Jêr. : Gundê me li danga çiyaye.

Danhev	(jn.x.mê) Vecemandin. Pêkvekirin. Pêkguhêrîn.
Danhêrk	(n.l.mê) Core xwarineke ji genimê hêrayî çê dikin ji savar hûrtire.Danhêrkê kelandinê .Danhêrkê kutilkan.
Danik	(n.dar.mê) Dindik. Tov. Dan.Tomik.
Danîk	(n.dar.pir) Genimê kelandî û nerim yê jibo savarî di kelînin û bi germî têt xwarin.
Danîn	(k.jn.dar.mê) Danan.
Danînberçavan	(k.jn.gl.mê) Li ber çavan danan. Nîşadan.
Danînberhev	(k.jn.gl.mê) Hevberkirin.
Danişgeh	(hk.cih,n.l.mê) Zanîngeh. Zanko.
Danîştin	(k.jn.dar.mê) Rûniştin.
Dankujtin	(k.jn.l.mê) Biryara kujtina êkî bi dî û bi destê yekî bi kujî. : Dujminêd dagîrker kurdan bi destêd kurdan di din kujtin. (K) bn: Kujtin.
Danmêr	(k.jn.l.mê) Daybab yan seyman keça xwe di din mêr. Danşû.
Dannasîn	(k.jn.l.mê) Mirov xwe yan hevalekî bi de nasîn, ango navnîşanana wî bi dit xuyakirin : Ev hevalê mine, navê wî Hêjaye.
Dannivîsandin	(k.jn.l.mê) Nameyek yan nivîsek ji alî kesekî yan dezgehekî ve jibo mirovî bi hêt nivîsîn.
Danqut	(n.l.mê) Xarin Xwarineka nemazeye, ji genimê qutayî û sivî jê kirî dirist diken, di gel nok, goşt û hindek corên giyayî di lênin.
Danpey	(jn.k.l.mê) Kevtin dû. Li şopa wî/wê çûn. : Me da pey wan.(K) bn: Dan.
Danpêdan	(k.jn.l.mê) Karek yan biryarek dema ji alîyê kes, navend û welatek dî bi hêt pejirandin yan pesendkirn. Nasîn.
Danrê	(jn.k.l.mê) Bi rê kevtin. : Demhijmêr pêncî êvarê me da rê, nîvşev em gehiştîn qonaxê.
Dansal	(n.l.mê) Danêd salê. Werz. Demsal.
Danû	(n.dar.mê) Danîk.
Danûstandin	(jn.gl.mê) Miştûmir. Gengeşe. Hevrikî.:Jiyan dan û standine.
Danûstandinkiri n	(k.jn.gl.mê) Miştûmrkirin. Gengeşekirin. Cirekirin. :Danûstandin di nvabera me û wan da di hên kirin. (K) bn :Kirin.
Dansal	(n.l.nêr) Danekê salê. Werzek salê. :Vî dansalî me libere em bi çîn zozanan.
Danyar	(n.dar.dz) Daner. Nivîsevan.
Dapaçîn	(n.dar.mê) Nîşana jêbirinê. (-).
Dapalandin	(k.jn.dar.mê) Palavtin. Parzinîn.
Dapalandî	(hk.dar.çewa) Hatî parzinîn. Parzinî.Dilopandin.
Dapalîn	(k.jn.dar.mê) Parzinîn. Dilopandin.: şîr dapaland; ango li patekî kir jibo ko ji gilêşî pakij bi bit.
Dapîr	(n.l.mê) Dayka babê yan dayka daykê. Dayka pîr. Dayka mezin.
Dapîrk	(n.l.mê) Jina sexbêrîya zarokê nûhatî dikit û navika wî dibirit.
Dapîrûşk	(n.l.mê) Jina sexbêrîya zarokê nû ji daykbûyî di ke.
Dapoşî	(hk.dar.çewa) Nixavtî. Sergirtî. :Qazana dapoşî.

Dapoşîn	(k.jndar.mê) Nixavtin. (K) bdn: ez da di poşim em da dipoşîn, tu da di poşî hûn da di poşin, ew da di poşe ewan da di poşin. Pr : dê da bi+ bdn. Bdb: da di poşî, da di poşîn. Db,dûr: Dapoşîbû, … bûn.(F): da bi poşe da bi poşin.
Daqulandin	(k.jn.dar.mê) Dabilandin. Dahîran. : Parîyê nan daquland.(K) bdn : ez (di) daqulînim em daqulînîn, tu daqulînîhûn daqulînin, ew daqulîne[..it] ewan daqulînin, yan da(di) qulînin. Pr : dê bi + bdn. Bdb : di daquland, di daqulandin. Db,dûr : daqulandibû,..bûn.(F) : da bi qulîne, yan bi daqulîne, da bi qulînin, yan bi daqulînin.
Daqurçandin	(k.jn.dar.mê) Daqulandin.
Daqurtandin	(k.jn.dar.mê) Daqulandin.
Dar	(n.x.dz) 1 Riwekek mezine, hişîn di bit bi rih, qurm, ta, çeq û bi ta û belgan hatîye xemlandin. : Dara berî, mazî, sêv û htd. 2Cwîv. Destedar. Darê hişik. Pend :Kirim ê darê ne ji darê be, nemana wê nîne. Pend :Dar di bin xwe ra birîn.ang ; karek ji xwe mezintir û bive bi hêt kirin.Pend :Dara xozîyan ya xirşe. Pend :Dara sîberê li xo ne ke.ang ; mirovê bêzax.
Dara	(n.x.nêr) Navê mêrane.
Darayî	(n.dar.mê) Diravî.
Darbe	(n.x.mê) Bizaveka leşkerî dijî deshelatekê û wergiritina wê bi rêya çekî yan pesta xelkî. Gurz.Kodeta.
Darbekirin	(k.jn.l.mê) Gurz lêdan. Jinav birin. (K) bn : Kirin.
Darbend	(n.dar.nêr) Banê bi daran hatî bendkirin, Ranan. Ban.
Darbendkirin	(k.jn.gl.mê) Girtina banî bi daran. Nixavtina banî. (K) bn: Kirin.
Darberî	(n.l.mê) Dareke li çiyayên Kurdistanê ya mîşeye û çembera neteweyîya kurdane.Dara berî.
Darbest	(n.l.mê) Texteke ji daran hatîye çêkirin, berikek yan patekî di raxin, birîndar yan mirîyan liser di danin mirov ra di kin. Darterm.
Darbir	(karn.dar.dz) Kesê daran di bire.
Darbirîn	(k.jn.l.mê) Dema mirov daran di bire. Darperçekirin. (K) bn: Birîn.
Darcigark	(n.l.nêr) Darkek kunkirî(simtî), serekê wî cigarê diêxinê û yê dî di kene di devê xweda dwîkêla cigarê têra hi dikêşin. Basik. :Darcigarkê bapîrî ji darê kinêre.
Darçîn	(n.l.mê) Giyeke tamxweşe di kin nav xwarin û vexwarinan.
Dardarok	(n.l.mê) Darîqoz. Hophopk.
Dardekirin	(k.jn.l.mê) Li sêdarê dan. (K) bn: Kirin.
Dardînk	(n.dar.mê) Darekê dutaye, serê wî yê stûr di erdî ra kirîye û du serên din serevrazin,alîka terşî mîna çilî, rwîsî, giya û htd dixin nav jibo candar bi sanahî bi gehinê û bi xun, herwesa da nekeve erdî û pîs ne bi be.
Darevan	(karn.dar.dz) Darvan.
Darfiroş	(pîşn.l.dz) Kesê daran di firoşit.
Darfiroşî	(karn.l.mê) Karê firotina daran.
Darfiroştin	(k.jn.l.mê) Firotina daran. Darfirotin. : Çendîn salan karê wî darfirotin bû.
Daring	(n.dar.mê) Made.
Daringî	(hn.dar.çewa) Tiştê madeyî.Keresteyî.

Daristan	(nl.mê) 1 Welatê daran. Cîyê pir dar. 2. Navê jinane.
Darînk	(n.dar.mê) Amanên darî. Qazana darî.
Darînqûz	(n.l.mê) Darek dirêje li ser khela darek din yan cihek bilind dana ye, du kes yan pitir li ser herêk ji serên wî di rûnin hevdu nizim û bilind di kin. Qirnaqûz. Hophopk.
Darkarî	(karn.mê) Karê birîn , kirîn û firotina daran.
Darkirok	(n.dar.nêr) Darkoke.
Darkoke	(n.dar.dz) Giyandarek firindeye xwarina wî bahîv û fisteqin , dara kun di ke jibo hêlîlan yan veşarina xwarina xwe bû dem pêdvî. Pend :Tûba darkokey .kesê hercar biryar bide ko karekî bihêlit, lê roja din dîsan dubare bi kit.
Darkunker	(n.l.mê) Amêreke bi destî yan têhna karebê kar di ke, jibo kunkirina dar, dîwar û htd bi kar di hêt. Mikare.
Darkutik	(n.l.nêr) Darkoke.
Darlastîk	(n.l.mê) çekê kujtina balindeyan ; ji darekê duçeq û du lastîk pêve girêdayîne û serên dî bi kevilkekî ve girêdayîne. Berikan di kin di nava kevilkî da ra dikêşin di balinde û çûçikan wer di kin. Qosk.
Darmazî	(n.l.mê) Dara mazî, li çîyayên Kurdistanê heşîn di bit
	gelek ciwan û bi xemle.
Darqesp	(n.l.mê) Dara qespê.
Darqosk	(n.l.mê) Darekê duta(çeq) sipî û hulî kirîye, her rexekî lastîkekê di êxinê û her du serên dî yên lastîka bi alîyên kunkirî yên kevlekî di bin û girê didin. Qoskek jê dirist di bit.
Dartaş	(pîşn.l.dz) Kesê karê dartiraşînê di ket. Pîşesazîya daran diket. Wek diriskirina kentûr, qumsor, text û htd.
Dartaşî	(karn.l.mê) Karê çêkirin û lêkdana kelûpelên navmalîyên ji darî di hên çêkirin; wek tex, dîwar, depebend û htd.
Darterm	(n.l.mê) Darbest.
Dartevin	(n.l.nêr) Yarîyeka dilvekere werîsekî bi darekêve di ken û serê din bi du alîyên darek qayîm û hulî ve girê di din, her serek darî mirovek liser radiwestit û werîsî digirit û li nîvê du, sê mirov di rûnin xwe di daweşînin dako dartevin bi hêt û diçit wek colankê û dartevinvan sitranan dibêjin.
Dartevinvan	(karn.l.dz) Mirovên bi dartevinî di lîzin.
Dartiraş	(kn.l.dz) Dartaş.
Dartiraşî	(kn.dar.mê) Dartaşî.
Dartû	(n.l.mê) Dara tûyê. Tû.
Darvan	(pîşn.dar.dz) 1 Mirovê daran li çîya û çolan dara di birit bû sotinê û karên malê.2 navê mêrane. Êzingvan.
Darvanî	(kar.dar.mê) Karê birîn, kirîn û firotna daran.
Darxistin	(k.jn.dar.mê) 1.Li sêdarê dan. Hilawîstin.2. Rêxistin.
Darxîç	(n.l.mê) Qamçî.
Darxurme	(n.l.mê) Dara xurme. Dara qesp.
Das	(n.x.mê) Amêreke hesinî, dev tîje destikek heye, jibo birîn û hildana daran bi kar di

Dasî	(n.x.mê) Stirîyên havînê di nav pelexî da bi cil û delingên merivî ve di mînin.
Dastan	(n.x.mê) Dîrok û serpêhatîyên qehremanî û mêrxasîyê û herdem li ser ezmanê xekîne .
Daşandin	(k.jn.dar.mê) Daweşandin.
Daşir	(n.dar.mê) Tewalêt.
Dav	(n.x.mê) 1.Tayê bendikî. Tayê dezî. 2. Tora giritina çûçik ,kew û tewalên dî. 3.Pîlan.
Davdoz	.(hk.l.çewa) Yê divêt her tiştî agehdar bit . nehecimtî. şareza. : Eve tu li vir çi dikî davdozo?. Eve çi pîremêrekê davdoze !.Matêker.
Davdozî	(n.l.mê) Mêtêkirin.
Davek	(n.dar.mê) Qayîş.
Dawer	(pîşn.dar.dz) Dadwer. Dadvan.
Dawerandin	(k.jn.dar.mê) Daqutan. Werandin. (K) bn: Werandin.
Dawerîn	(k.jn.dar.mê) Weryan. Kevtin.
Daweşandin	(k.jn.dar.mê) danan)lêdana) gurzek bi hêz ko weşên jê bi hêt.(K): ez dadi weşînim em dadi weşînin, tu dadiweşînî hûn dadiweşînin, ew dadiweşîne ewan dadiweşînin. (F): da bi weşîne da biweşînin, yan bi daweşîne, bi daweşînin.
Daweşîn	(k.jn.dar.mê) şilqan. Hijyan.
Dawet	(n.x.mê) Dewat. şahî. Govend.
Dawetkirin	(k.jn.l.mê) şahîkirin. Leyzîn. (K) bn: Kirin.
Dawên	(n.x.mê) Dehmen. Dang. Lêv.
Dawênpak	(hn.l.çewa) Dehmenpak. Hêja. Xwedî rûmet.
Dawênpîs	(hn.l.çewa) Dehmenpîs. Bênamûs. Bêhetik.
Dawiyandin	(k.jn.dar.mê) Bi dawî anîn. Bi dûmahîk înan. Kutakirin.(K) bdn : ez di dawînim em di dawînîn, tu di dawînî, hûn di dawînin. Pr : dê bi +bdn. Bdb : di dawîyand, di dawîyandin. Db,dûr : dawîyandibû,..bûn. (F) : bi dawîne, bi dawînin.
Dawî	(n.x.mê) Dûmahî. Brx Berahî.
Dawîhatin	(k.jn.l.mê) Dawiyandin. Bi Dûmahîhatin. Kutabûn. (K) bn : Hatin.
Dawîn	(hn.dar. çend) Ya dûmahîyê. Ya dawîyê. :Cara dawîn. Meha dawîn.
Dawudkêdunikil	(n.gl.nêr) Core teyreke kumrek mîna nikil liser serê wî ye, mîna du nikilan xuya di ke. Teyrê Silêman pêxember.
Dax 1	(n.x.mê) 1. şûna (cihê) sotinê li ser leşî. 2. Kovan.
Dax 2	(hk.dem) Kevin; Roj. Brx şev.
Daxaz	(n.dar.mê) 1.Her tiştekê dilê mirovî bi vêt. Dest bû dirêj kirin. Viyan. Hîvî. : Daxaza min ewe ko tu yê çak û jî dirêj bî.2. Navê xort û keçane.
Daxazî	(n.dar.mê) Daxaz.
Daxazkirin	(k.jmê) Tiştê mirov daxaz bi ke.Tiştê mirovî di vêt. : Ez dê daxazekê ji te bi kem, ne bêje ne !. (K) bn :Kirin.
Daxistin	(k.jn.dar.mê) Girtin. (K) Bdn: ez da dixim, en dadixîn, tu dadixî, hûn dadixin, ew dadixe, ewan dadixin.yan di (daxin). PR: dê bi daxim, daxîn,

	daxèxî, daxin, daxe, daxin. Bdb : Dadixist. Dadixistin, yan di daxist, di daxistin. Db,dûr: Daxistibû,..bûn. . (F) : daxe[dabixe] daxin[dabixin]. Yan bi daxe, bi daxin.
Daxkirin	(k.jn.l.mê) Bi Hesin, pel yan bizotî cihekê leşî bi şewitînin dako bi hêt nîşakirin. Guhêd kewalan dax di ken dako bi hên nasîn. Birîn dax kir. (K) bn : Kirin.
Daxme	(n.dar.mê) Mor.
Daxmekirin	(k.jn.l.mê) Morkirin.
Daxuşandin	(k.jn.dar.mê) Li erdî xişandin. Rakêşan.Xişkirin. Revandin.
Daxuyanî	(n.l.mê) Tiştê di hêt xuyakirin bi nivêsîn. Ragehandin. Ronkirin.
Daxwaz	(n.dar.mê) Daxaz.
Daxwazkirin	(k.jn.gl.mê) Daxazkirin.
Daybab	(n.l.pir) Dayîk û bab. Semyanên zaroyan.
Dayê	(n.gazkir.mê) Dayîk.
Dayîk	(n.x.mê) Xwedîya yek yan pitir zaroyan ko ji wê peyda bûne. . Da. Dadê.
Dayîn 1	(n.dar.mê) Jina li şûna deykê sexbêrîya zarokî di ke.
Dayîn 2	(k.jn.x.mê) Dan.: Pere dayîn. Xwarin dayîn.
Daykemar	(n.l.mê) Bizinmişk. Bîkmarê mezin.
Dazanîn	(k.jn.dar.mê) Diyarkirin. Xuyakirin. (K) bn: Zanîn.
De	(hk.dem) Dê.
Debance	(n.x.mê) Çekekê biçûke fîşek û guleyên nemaze di xwe. bo şer û berevanîyê bi kar di hêt. Demance. Werwere.
Debar	(n.x.mê) Kar û koka jiyanê. Rêvebirin.Berhevî.
Debarkirin	(k.jn.l.mê) Karê xwe kirin. Îdarekirin. . : Ez di karim evsal debara xwe bi kim, bêy pêdvî kesê bi bim. (K) bn: Kirin.
Debe	(n.x.mê) Setil.
Debeng 1	(hn.x.çewa) Kêfxweş. Devkenî.Beşoş.
Debeng 2	(hn.x.çewa) Bêmejî. Sawîlke.
Decal	(n.x.nê) Di çîrokên dînî da hatîye ko gîyaneyek xirab li roja dawîya dunyayê dê xuya bit, dema xwarin nemînit, ewî hemû corên xwrinê hene mirov gelek birsî(birçî)ye , lê yê nikarit xwe ragirit li dwîv biçit dê xwe ji xudê ket û kafir bit..
Def 1	(n.x.mê) mûzîk Amêrek mûzîkêye bazineyî, alekê wê bi kevilê gîyandaran dapoşîye û lêvên alê din bi xelekên hesinî rêz kirîne û bi destî lê di xin .
Def 2	(hk.cih) 2. Nik. Rex. Tenişt. Ba.Cem.: Were def min xorto. Li def me befir ya barî.
Defandin	(k.jn.dar.mê) Li defê xistin.
Defîne	(n.x.mê) Xizîne.
Degme	(hk.dem) Caran. Carna. Hinde caran. Kêm caran.
Degmen	(hn.x.çewa) Zehmet. Kêm.
Deh	(hijn.çend) Hijmara 10 . 5+5= 10. Pend :Li deh avan derbaz bû , gozeka wî ter ne bû.

Dehan	(hijn.çen.dar) Bi dehan. Dehcarkî. : Li pevçûnekê de bi dehan kes hatin kujtin.
Dehbe	(n.x.nê) 1. dirinde Giyandarên(ginawir) dirinde yên goştxwer, terş û kewalan di xun. Wek gurg, heftiyar. 2.Mirovê kirêt û dirinde.
Dehcarkî	(hijn.çend dar) Rûdanên bi dehan car dubare di bin.
Dehem	(hijn.çend) Ya/ yê dehê.
Dehik	(hk,çen.mê) 1. Êk ji deh. 1/10. 2. Deh rojên bi xêr ko xelkê dindar niza û rojîyan di ken û di girin.
Dehil	(n.x.nêr) Cihek tijî(pir) qerem, stirî, çeq û tiraş. Pend :Heger agir berbû dehlî, ter û hişk pêkve di şewitin(sojin). Ang ; heger kiryareka çewt rû bi ziyan di gehe de çak û xirab wek hev.
Dehmen	(n.x.mê) lêvên kiras û kurtekan.
Dehmenpak	(rd.l.çewa) Mirovê hêja û ji xwe şerimkirî.
Dehmenpîs	(rd.l.çewa) Kesê ezmanreş, bê rêz û rûmet.
Dehol	(n.dar.mê) Dihol.
Deholjen	(karn.l.dn) Diholjen.
Dehollêdan	(k.jn.gl.mê) Dihollêdan. (K) bn : Lêdan.
Dehollêxistin	(k.jn.gl.mê) Dihollêdan. (K) bn: Lêxistin.
Deholvan	(karn.dar.dz) Diholvan.
Delak	(karn. x.dz) 1. Kesê li serşûxanan xizmeta xelkî di ke. 2. Sertiraş.
Delakxane	(n.dar.mê) Sertiraşxane.
Delal	(hn.x.çewa) 1.Xweşik. Rind. Ciwan. 2. Navê keçane.3. Navbij.
Delalbûn	(k.jn.l.mê) Xweşikbûn. Ciwanbûn.
Delalî	(kn.dar.mê) Keseke li meydankên kewal û dewaran navbijîya kirîn û firotinê dike navbera xwedî û bikiran.
Delalkirin	(k.jn.l.mê) Ciwan. Rinkirin. (K) bn :Kirin.
Delav	(n.dar.nêr) 1.Amanê vexwarina avê. Dolik.2. Kendav. Girav. 3. Covan. Kerax.4. Pêl.
Delik	(n.dar.mê) Perçe pateyekê nîsek û bijîne û dermankirî ye, diêxin ser birîn û cihên kul.
Delikandin	(k.jn.dar.mê) Delik bi leşî ve kirin. (K) bdn: ez didelikînim em di delikînîn, tu di delikînî hûn di delikînin, ew di delikîne[..it] ewan di delikînin. Pr: dê bi + bdn. Bdb : di delikand, di delikandin. Db,dûr: delikandibû, delikandibûn. (F): bi delikîne, bi delîkînin.
Deling	(n.dar.nêr) Cihê(şûna) pê di derpê,pentelon, şelwal î da der dikevit. Dawîya di kevit ser pêyan.
Delî	(n.x.dz) Qereç. Mutirb.
Delîve	(n.x.mê) 1 Derfet. 2 Der . Cihê derbazbûnê.
Delûv	(n.x.mê) Setil.
Dem	(hk.dem,n.x.mê) Kat. Wext. Çax.: Her şev vî demî ez dinivim. : Dema we xweş be.
Dem	(hk.dem.x.çewa) Xasme jibo çayê bikar dihêt ango.dijwar, bitov. : Çaya hewe ya bi deme, we diyare gelek tovê kirîyê.

Demaborî	(n.l.mê) rêzman Dema çûyî. Derbazbûyî.
Deman	(n.dar.mê) Kirê.
Demance	(n.x.mê) Debance.
Demar	(n.x.mê) 1. Rihên leşê mirovî yên hevbendîkirina navbera mejî û leşî. 2. Borîyên xwînê.
Demarniman	(k.jn.l.mê) Daxazkirina xweşî û nojdarîyê jibo hevdu.Noşîcan. (K) bn : Niman, nimyan.
Dembosk	(n.l.nêr) Derzîk yan her asinkek sertîj bo peytkirina cilikan û alavên din.
Demdem	(hkdem,rêzkirin) Carcar.
Demdemî	(hk.l.çewa) Merivê ko her demekî bi rengekîye, yan boçûnek heye. Li dwî demî xwe di guhorit. Gêwlo.
Demekî	(hk.dem) Carekê. Heyamekê. Zemanekî.
Demhat	(hk.dem) 1. Dem. Çax. 2. Navê mêrane.
Demhijmêr	(n.l.mê) Amêreke jibo hijmartin û diyarkirina demê bi kar di hêt. Gelek corên wan hene, mîna, demhijmêra destî, berîkê, dîwaran û htd. 2.Pişkeke ji şevûrojan.ango 1/24, her demhijmêrek 60 xolgehin û xolgeh di be 60 çirke.
Demgirêdayî	(hk.l.çewa) Mirovê girêdaye jiber jivanan û dem kême.şepilî.şepirze.
Demildest	(hk .dem) Karek di dema xweda bi hêt kirin(encamdan).êkser. Lezgîn. : Wan demildest nexweşê xwe gehand xestexanê.
Demî	(hk.dar.çewa) Katî. Çaxî. Wextî. Brx Herdemî. Hergavî.
Demîn	(n.dar.mê) 1.Tîtal. Dabûnerît.2. Dema bi serve çûyî, derbazbûyî.
Demjimêr	(n.l.mê) Demhijmêr.
Demkirin	(k.jn.l.mê) Tovça kirin nav ava kelandî jibo rengê wê sor bi be. (K) bn : Kirin.
Demokrasî	(n.peyv.biyan) Sîstemeke ko gel rolê xwe di deshelata wê da pire.
Demokrat	(hn.peyv.biyan) Kes,deste yan partî yê/ya jibo demokrasîyê xebatê di ke û bawerî bi wê heye.
Demsal	(hk.dem) Çar demên salê.Werz. Dansal.
Den	(n.x.mê) Cerek mezine ji axê dirist kirîye(axa cerkan) bo ava tezî a vexwarinê bi kar di hînin.2. Zik.
Dendik	(n.dar.mê) Dindik.
Dendikî	(hn.dar.çewa) Navokî.
Dendikreş	(n.l.nêr) Zebeş. şitî.
Deng	(n.x.mê) Awaz, xurîn, nizeniz, ya ji devê mirov, giyandar,livîn yan vêk kevtina tenan peyda di bit .: Dengê kewî li çiyan xweş di hêt.Pend :Dengêşeşan, kelexê mêşan. Ang; kesê gotinên ji xwe mezintir di ke. Pend :Dengê diholê ji dûr xweşe.ang; tiş kes, yan cihê mirovî ne dîtî li nik mirovî yê xweş û şirîne.
Dengbêj	(pîşn.l.dz) Sitranbêj. Lavjebêj. : şivan Perwer dengbêjekê bi navdenge.
Dengbilind	(hk.l.çewa) Mirovê hêl di axivit. Dengê wî bilind.
Dengbilindî	(n.l.mê) Dengûdor. : Dengbilindîya zarokan ez ji xew rakirim.
Dengbilindkirin	(k.jn.gl.mê) Dengbilindî. Dengûdor.

Dengbirîn	(k.jn.l.mê) Bêdengbûn. Hişbûn. (K) bn: Birîn.
Dengdan	(k.jn.l.mê) Li dema hilbijartinan xelik dengan di de berbijarên xwe.: Ez dê dengê xwe bi dim wî kesî yê berjewendî ya gelê me bi parêze. (K) bn: Dan.
Dengdar	(n.l.mê) Hemû pîtên abeya kurdî ji bilî heşt dengdêran. Nivok.
Dengdêr	(n.l.mê) Pîtên dengdêr di abeya kurdî da heştin : a,e,ê,i,î,o,u,û. Zingok.
Dengîr	(hn.dar.çewa) Bi navdeng. Navdar. Navdêr.
Dengjar	(hn.l.çewa) Mirovê dengê wî dilsoj.Melûl.
Dengketin	(k.jn.l.mê) Dengkevtin.
Dengkevtin	(k.jn.l.mê) Ji egera nexweşî yan qîjandinê dengê mirov kiz di bit û bi ser nakevit. : Hindî duhî min kirîye hewar dengê min yê keftî. (K) bn: Kevtin.
Dengkirin	(k.jn.l.mê) Bangkirin. Gazîkirin. (K) bn: Kirin.
Denglêkirin	(k.jn.gl.mê) Lê xurîn. Lê heytandin. Gazinde jê kirin. : Dengê xwe li zarokan neke, dako ji te ne tirsin. (K) bn: Kirin.
Dengşirîn	(hn.l.çewa) Yê dengê wî jibo gotina sitran, helbest û çîrokan pir şirîn.Dengxweş.
Dengûdor	(n.l.mê) Qerebalix.: Eve çi dengûdore ji mala cîranan di hêt.
Dengûdorkirin	(k.jnlmê) Qerebalixkirin. (K) bn: Kirin.
Dengvedan	(k.jn.l.mê) 1. Dema dengek der di kevit, dubare berevajî di bit û di hêt bihîstin, xasme li gelî û newalan. 2. Bi navdeng kevtin. Pend :Mîna kevirî deng ve di de. Ang; mirovê gotinên hevberê xwe di vecût dubare di ke. (K) bn : Vedan.
Dengxweş	(rd.l.çewa) Yê dengê wîjibo stirîn û xwendinê xweş be.
Dengzar	(n.l.mê) Dengûdor.
Denik	(n.dar.mê) Dindik.
Denîmark	(cugr.n,hk.cih) Welatekê Ewropaye.
Denîmarkî	(nej,n.dar) Mita yan mirovê ji Denîmar.
Dep	(n.x.nêr) 1. Darek pan û tiraşî ye bo text, dergeh û pêdvîyên dî mifa jê werdigirin. 2. Pan. depê singê wî.
Depreş	(n.l.nêr) Depeke bi dîwaran ve kirî ye,li xwendingehan û cihêd dî waneyan liser di nivîsin.Textereş.
Deq	(n.x.dz) 1. Parçe nivîs. Nivîsar. : Mamosta deqa nivîsê ji mere xwand. 2. Xalên reş yan şîn ko mirov liser dest û giyanê xwe wêne di ke. 3. Mat,mazîyeke ko zaro pê di lîzin li yên hev dixin. 4.Wire.Gêwil. Keyf.
Deqandin	(k.jn.dar.mê) Deq liser leşî çêkirin.
Deqdan	(k.jn.l.mê) Deqandin. (K) bn: Dan.
Deqkirin	(k.jn.l.mê) Deqdan. (K) bn: Kirin.
Deqşikandin	(k.jn.l.mê) Lêheytandin. Paşvebirin. Gêwilşikandin. : Mamostayî evro pîs deqê min şikand çunkî min waneyên xwe berhev ne kiribûn. (K) bn: şikandin.
Der	(n.x.mê) 1.Dergeh . Çeper. 2. Rê. 3. Dervank. Qepax. 4. Cih : Tu ji kûderê di hêy ? 5. rêz,..Pêş û paşpite. : Hatinder. Kirinder. Derkirin. Derxistin. Derbazkirin. Derhavêtin.
Derabzûn	(n.dar.mê) Derazînk.

Deramet	(n.x.nêr) Mita. Ber. Dahatî.
Deranîn	(k.jn.dar.mê) !. Anîn der. Inan der .derêxistin. : Nojadarî zilikek ji çavê nexweşî deranî. 2. Aşkerakirin. Xuyakirin.
Derav	(n.x.nêr) 1. Cihê ava wî ya tenik ko mirov û candar lê derbaz di bin.2. Çoya avê. : Kanîya gundê me deravekê avê jiber di çit.3.Kawdan. Rewş.: Niha hûn di çi derav de dijîn?.
Deravok	(k.dar.nêr) 1. Deravê biçûk. Deravk. 2. Cihê derbazbûnê.
Derazînk	(n.dar.mê) Dîwarkekê biçûke di derê malanda, di kevit alîyê bin dergehî, dergeh xwe li ber di girit û rêya hatina ba û sermayê di girit.
Derbaz	(hn.dar.çewa) rêzman Dema çûyî. Biserveçûn.
Derbazbûn	(k.jn.l.mê) Li cihekî,çiyayek, avekê bi dey û biçî alîyê din. Têperîn. (K) ez derbaz di bim em dderbaz di bin, tu derbaz di bî hûn derbaz di bin, ew derbaz di bit ewan derbaz dibin. (F) derbaz be , derbaz bin, yan derbaz bi be, derbaz bi bin.
Derbazkirin	(k.jn.l.mê) Meriv barekî, mirovekî yan tiştekî li ciyekî bi borîne. : şivanî pez êkêk li çemî derbaz kirin. :Mêr ew mêre yê xwe jê (tengavî) derbaz bi ke. (K) bn :Kirin.
Derbend	(n.dar.mê) Cih, gelîyê derê wî hatî dîwarkirin jibo xirvekirina avê yan derbazbûnê. Sikir. Pengav.
Derbendkirin	(k.jn.gl.mê) Dîwarkirin yan nijinîna derê gelî, newal yan qodîkan. Girtin û tundkirina derê amanan. (K) bn: Kirin.
Derbest	(hn.dar.çewa) Tiştê derê wî hatîye girtin, bestin. Dergirtî. Nixavtî.
Derbestkirin	(k.jn.gl.mê) Dema derê amanekî bi hêt girtin.
Derbider	(hn.l.çewa) Kesê ko ji welat , mal û warê xwe dûr dikeve.Aware. Mişext.
Derbiderbûn	(k.jn.gl.mê) Ji mal û warê xwe dûr kevtin.: Ji egera nexweşî û kawdanên aloz gelek ji xor û keçên kurd derbider bûn. (K) bn:Bûn.
Derbiderî	(n.l.mê) Awareyî.
Derbiderkirin	(k.jn.gl.mê) Bi xurtî ji mal warî derêxistina xelkî. (K) bn:Kirin.
Derçûn	(k.jn.dar.mê) 1.Derkevtin. Derketin. : Eve du roje babê min ji mal der çûye.2. Serkevtin. : Xwendekarên gundê me îsal hemû derçûn. (K) bn: Çûn.
Derd	(n.x.nêr) 1. Êş. Jan. Nexweşî. Kovan. Brx Derman.
Derdan	(k.jn.dar.mê) 1. Weke çipikên avê ji cihekî der di kevin. Dêrandin.2. Pivdank.
Derdandka mîzê	(n.l.mê) Pivdanka mîzê. Mîzdan.
Derdekopan	(n.l.mê) noj Nexweşîyeka janêd dujwar di kevin masolkên mirovî. Têtanûs.
Derdekurtan	(n.l.mê) noj Derdekopan.
Derdese	(n.l.mê) noj Nexweşîyeke ji egera geztin[leq]a segên nesax û har mirovan di gire.
Derdest	(rd.dar.çewa) Desteser.
Derdestkirin	(k.jn.gl.mê) Desteserkirin.
Derdmend	(hn.dar.çewa) Nexweş. Nesax.
Derebeg	(karn.l.dz) Keseke ji texeka bilind û zengîne, erd û male hejaran û keda wan di xot. Axa.

Derebegatî	(n.dar.mê) Axatî. Kedxwarî.
Derebegî	(hk.dar.mê) Derebegatî.
Dereng	(hk.dem) Direng.
Derengî	(hk.dem) Direngî.
Derengkevtin	(k.jn.l.mê) Gîrobûn.
Derengtir	(hk.dem) Pitir dereng. Hêjta direng. Pitir veman. : Ezê piçekê ji te derengtir vegerim malê çunkî karekê min heye.
Derengtirîn	(hk.dem) Ji hemû deman derengtir.
Derew	(n.x.mê) Direw. Vir.
Derewbêj	(hk.l.çewa) Mirovê derewan dike. Merivê viran di bêje.
Derewbûn	(k.jn.l.mê) Dema gotinek di be derew. : Ta derew dibit rast serê xwedî tê diçit.: Ew gotinên dijî hewe hatîn kirin, hemû bûn derew.
Derewçîn	(hk.l.çewa) Direwîn. Derewbêj. Direwker.
Derewîn	(hk.dar.çewa) Derewçîn. Bafiro.
Derewker	(hk.dar.çewa) Derewîn.
Derewkirin	(k.jn.l.mê) Virkirin. Direwkirin. (K) bn: Kirin.
Derewzîn	(hk.dar.çewa) Xapînok.
Derêxistin	(k.jn.dar.mê) 1. Derkirin. Jê havêtin. : Babê kurê xwe ji mal derêxist. 2. Aşkerakirin. Xuyakirin.
Derfet	(h.x.mê) Delîve. Hel. Hilkeftin. şens. Kewdanên eyînî.
Dergeh	(nl.n) 1 Der. : Dergehê mala xwe li mêvanan vekir. 2 Hîvî.: Xwedê dergehekî jibo me veke.3. Rê.
Dergehvan	(n.dar.dz) Kesê ku liber dergahê baregeh, yan malan di rawestit û nêrevanî û sexbêrî ya xelkî diket. Parêzvan.
Dergehvanî	(n.dar.mê) Nêrevanî. Parêzvanî.
Dergistî	(n.dar.dz) Desgirtî. Dezgir.Xastî.
Dergîs	(n.dar.dz) Desgirtî.
Dergûş	(n.dar.mê) 1.Landik. Dêdîk. 2. Zarokê sava di landikê de.
Derhatin	(k.jn.dar.mê) Jê hatin der. Derkevtin.(K) bn: hatin.
Derhênan	(k.jn.dar.mê) Derhînan. Deranîn.
Deriz	(n.x.mê) Kelişteka biçûk, tîkeke di keve dîwar, ber, hestû û htd.
Derizandin	(k.jn.dar.mê) Mirov yan hêzek ji egera lêdan cihek, givaştinê tîkekê bi êxit cihekî.: Dengê topan dîwarên me yên derizandîn. (K) Ber,dn:Ez di derizînim, em di derizînîn, tu di derizînî, hûn di derizînin, ew di derizînin, ewan di derizînin. Pr: dê[bi]+ ber,dn.Berd,db: di derizand, di derizandin. Db,dûr: Derizandibû, …bûn. (F) : bi derizîne, bi derizînin.
Derhînan	.(k.jn.dar.mê) tişekî bînî der. Derînan. Der dihînim. Der dihînîn. Der dihînit. Der bihîne, der bihînin.
Derî	(hk.cih,n.x) 1. Der. Dergeh.2 gelîyê teng.
Derînan	(k.jn.dar.mê) Derhînan.
Derîzan	(n.dar.mê) Hewş Asîtan. Derazînk.
Derkar	(nax.mê) Gundeke li devera Sindî - Zaxo.
Derketin	(k.jn.dar.mê) Derkevtin.

Derkevtin	(k.jn.dar.mê) 1.Tiştek, kesek yan candarek ji cihekî, avahîyekî bihêt der. Jê hatin der. 2. Peydabûn. : Corekê nû yê tirombêlan derkevtîye. (K) bn: kevtin.
Derkirin	(k.jmê) 1 Kesekî ji karê wî dûr bêxin. Ji mal derêxistin. Derêxistin.2 Peyda kirina tiştek nû. (K) bn: kirin.
Derling	(n.dar.nêr) Deling.
Dermal	(n.dar.mê) şirînî, xwarin û vexwarin hin caran pere û cilik, ku mala zavayî jibo mala bûkê di kin diyarî li dema nîşanîyê.
Dermale	(n.dar.mê) Pareyê mehane yê fermanberan. Heyvane. Mehyane.
Dermalî	(n.dar.mê) Xwarin û vexwarina mala zava jibo ya bûkê di şînin.
Dermalkirin	(k.jn.gl.mê) Xwedîkirin û sexbêrkirina kewalan di mal da, daku qelew bibin jibo firotin yan serjêkirinê. Ribêtekirin. Malofîkirin. (K) bn: kirin.
Derman	(n.x.mê) 1.Xwarin ,vexwarin, şirenqe û htd ji giya û candaran dihêt çêkirin jibo çarekirina mirov û gîyandarêd nexweş 2. Çare. Brx derd. : Dermanê çi jê nehatinê destdanane.derman dermale.dermanê nebûnê karê xudê ye.
Dermanfiroş	(kn.l.dz) Kesê dermanan di firoşe. Xwedîyê dikana dermanan. Xudan yan karmandê dermanxanê.
Dermangeh	(n.dar.mê) Cihê çêkirin û firotina dermanan. Dermanxane.
Dermankar	(kn.l.dz) Merivê dermanan çê dike. Pisporê çêkirina dermanan.
Dermankarî	(n.l.mê) Karê çêkirina dermanan.
Dermankirin	(k.jn.l.mê) Derman xistin ser birî cihêd kul .Derman dane nexweşan. : Nojdarî birîna birîndarî derman kir. (K) bn: kirin.
Dermanxane	(k.dar.mê) Dermangeh.
Dermansaz	(kn.l.dz) Kesê liser dermanan xwendî û dermanxanan kar diket. Dermankar.
Dermansazî	(n.l.mê) Dermankarî.
Dernefîs	(n.x.nêr) Cerbader.
Dernexûn	(hn.dar.çewa) Tiştê serê wî jibo xwar hatîye wergeran û binê wî jibo alê serî. Sernişîv.
Dernexûnbûn	(k.jn.gl.mê) Sernişîvbûn. : Cerrikê avê dernexûn bû.
Dernexûnkirin	(k.jn.gl.mê) Sernişîvkirin. Wergerandin. : Kabanî hêris bû, mencela xwarinê dernexûn kir.
Derpê	(n.l.mê) Kiras , cilikê mirv di kete berxwe ku her du lingan ta kemaxê di girit pitir cilikên şevê yan xewê çi dirêj yan kurt, libin pentor yan şelwalan diken û jibo melekirinê di avê de bikar dihêt.: Derpê jibo beqê çêkirin.
Derpêdanan	(k.jn.gl.mê) Li dema xwe şûştinê, xwe gihorînê yan karên din, mirov derpêyê xwe ji pêyên xwe dike.
Derpêhavêtin	(k.jn.gl.mê) Xwe bêderpêkirin. Bêfedî. Bêzax. Li derdan.
Derpê-ji-pêkirin	(k.jngl.mê) Derpêxistin.
Derpê-li-pêkirin	(k.jn.gl.mê) Derpê li pêkirin. Li ber xwe kirin.
Derpêxistin	(k.jn.gl.mê) Derpêdanan. Derpêdanîn.
Derpî	(n.l.nêr) Derpê.
Derpoşk	(nl.mê) dergehk. Dervank.

Dersîm	(cugrn.) Bajêreke li Kurdistana Turkî.
Dersimî	(malb.n) Xelkê Dersîmê.
Dersok	(nl.mê) cemedanî.
Derşo	(n.dar.nêr) Lîfikê pakijkirina amanan. Amanşok.
Derûber	(n.l.pir) Cihê mirov têda.Rexûçan. Çarçov. Biyav.
Derûdor	(n.dar.pir) Biyavê mirov di nav de dijît. Rexûçan. Dever.
Derûn	(n.x.nê) Nepenîyêd di nava mirovî da. Hêz û hizira navxwe.Can. Giyan.
Derûnî	(hn.dar.çewa) Kawdanêd girêdayî bi derûn ve.: Nexweşîyên derûnî. Êşandina derûnî. şerê derûnî.
Derûnnas	(karn.l.dz) Pispor di warî derûnî de.: Nojdarê derûnnas.
Derûnnasî	(n.dar.mê) Xwendin û karên girêdayî bi zanista derûnî ve.
Derûnzan	(karn.dar.dz) Derûnnas.
Derûnzanî	(n.dar.mê) Derûnnasî.
Dervank	(nl.mê) ew parça di êxin ser yan da dinin ser tiştî. Derok. Derî. Derxwînk.
Derve	(hk,cih.dar) Cih, yan tiştê ne li avahîyan da. : ne li jor. : dervey welat ; ang ne di nava tixûbên Welatî.
Dervedan	(k.jn.l.mê) Danpêdan. Danezan.
Derveyî	(hn.dar.çewa) Tiştê derve. Biyanî.
Derwaze	(n.dar.mê) 1. Galiske. 2. Dergeh.
Derwêş	(n.x.dz) 1. Mirîd. 2. Navê mêrane. Derwêşê Evdî, mêrxaseke stran pê hatîne vehandin.
Derxwînk	(nl.mê) dervank.
Derya	(n.x.mê) Gol, gomên avê yên mezin. Derya navîn . derya reş. Htd.
Deryavan	(pîşn.dar.dz) Mirov bi gemî û kelekan karî di nav deryayan da di kin.
Deryavanî	(karn.dar.mê) Karê deryavanan.
Derz	(n.x.mê) Valahî, peq, kelişte , ya dikevit cihekî , dîwarekî yan hestî.
Derzî	1 (n.x.mê) Parçe asinek zirav û tîje jibo dirûna cilkan û karên malê bikar di hînin. Pend :Bîra bi derzîkê di kolin.
Derzî	(n.x.mê) şirenqeya lêdana leşî.
Desnivêj	(nl.mê) 1 bermayîyê xarina gîyandaran ê ku ji paşîyê der di keve.2 xwe şuştin bo nijêj kirinê, ez bi desnijêjin anku dişêm nivêjê bi kim.
Dest	(nax.nê) pişkek leşî bi baskan domahî di hên û çûtin, her êk ji pjênc tiblan pêkhatîye. (p): destê mino kesê mino. Destê mandî(westiyay) li ser zikê têre. Destê bi tinê deng jê na hêt.destê dizan bi dizan na hête birîn.destê li bin berîye. Dest destî di nasit.
Destajo	(hn.dar.çewa) Guhdar.
Destakirin	(k.jn.l.mê) Dema destên jin û mêran bi hev di kevin, divê desnivêjê dubare bigirin. : Tu bi xudê desta min ne, ez bi desnivêjim. (K) bn : kirin.
Destan	(n.x.mê) Dastan.
Destar	(n.x.nêr) Distar.
Destav	(n.l.mê) Cihê desnivêj û destûçav şûştinan. Tewalêt. : Dê çim destavekê.
Destavêj	(hn.l.çewa) Desthavêj. Gurzweşîn.Êrişkar. Hêrişvan.
Destavêjî	(hn.l.mê) Gurzweşandin. Hêrişkirin-birin.

Desravêtin	(k.jn.l.mê) Desthilandin. Hêrişkirin. (K) bn : avêtin.
Destavgeh	(n.gl.mê) Cihê destavê. Tewalêt.
Destavkirin	(k.jn.gl.mê) Çûn destavgehê. Çûn desnivêjê.Mîztin. Rîtin. (K) bn : kirin.
Destavxane	(n.gl.mê) Destavgeh.
Destberdan	(k.jn.l.mê) Heger mirov destan ji tiştekî berde. Bi cih bihêlit.Destdahêlan. : Ezê destan ji te brbidim, çunkî tu nabî mirov. (K) bn : berdan.
Destberdayî	(hk.l.çewa) Kesê gelek pere diravî bi mezêxit. Destbilindkirin (k.jn.gl.m) Xwe dane dest. Hatin ray
Destbira	(h.l.nr) Destebira.
Destbizêv	(hn.l.dz) Zeberdest. Desthil. : Ew palek destbizêve.
Destçalak	(hn.l.dz) Desthil. Destbizêv. Zeberdest.
Destçepilandin	(k.jn.l.mê) Destqutan. Destlêkdan.
Destçînk	(n.dar.mê) Sele ji parçeyên levenan hatî çêkirin. Zembîlk.
Destdaman	(k.jn.l.mê) Mitayê ku di destê mirovî de di mîne bi kêrî firotinê nahê, xerc nabit.
Destdan	(k.jn.l.mê) 1.Dema mirov destêd xwe li tiştek yan kesekî bixe,.. bide.Destlêdan. Desttêwerdan. Bi destan girtin.2. Desthijandin. Destleqandin. 3.Destûrdan. Rêdan. : Heger mamosta dest bide, ez dê sube li mal mînim û na herim xwendingehê.4. Destên hev girtin. Çûn destên hev. : Min silav kirê lê wî destê xwe ne da min, nizanim boçî yê sile.
Destdeman	(k.jn.l.mê) Destdaman.
Destdeneman	(k.jn.gl.mê) Weke çi pere û mal di destêd mirovî de nemîne.Hejarbûn. Bêperebûn. Belingazbûn. : Ez pir hez dikim alîkarîya te bikim, lê mixabin çi di dest min de nemaye.
Destdirêj	(hk.l.çewa) Mirovê destên wî di gehim hemû cih alîyan.1. matêker. 2. Zordar.
Destdirêjkirin	(k.jn.gl.mê) Dema kesek destên xwe dirêj ke ser mal û namûsa xelkî. Kirêtkirin. (K) bn: kirin. : Yê destên xwe dirêj biket ser axa me, dê destêd wî birîn.
Deste	(hk.x.mê) 1.Grop. Revde. Bir. : Desteyeka nû ji xortan ber bi xwendingehê ve çûn.2.Qeft. : Desteyeka gulan danî ser gora şehîdan
Desteber	(nl.n) 1. Berek hilîye didest xwe digirin bo hisîna dîwarên kurtanekirî da hilî û ciwan bibit.2 Kesê bo êkî desteberîyê dike.
Desteberî	(nl.mê) Dema mirovek xwe berpisyar hember kesek yan alîyekî di dane li cihê êkê din ku soz yan biryara liser bicih bîne, lê yê desteberî kirî li şûna wî dê hêt sizadan eger xwedîyê kêşê soza xwe bicih ne îna.
Destebira	(hn.l.nêr) Hevalek qenc, .. baş. Heval . Dost. Hevrê. Hevkar.
Desteconî	(nl.n) Berek dirêj û hulîye di destê xwe di girin li conî yê dan tê di din bo loçkirina danî ji sivîyê.
Destedîvk	(n.l.mê) Amêrekê cotyarane, liser hincarîye, li dema cotî cotyar destê xwe liser di danit jibo ragirtin û livandina hincarî.
Destegir	(n.l.mê) Berdestik.
Destekirin	(k.jn.l.mê) Destakirin. (K) bn : kirin.

Destemo	(n.dar.mê) Jin yan keça karê pakijkirina mal û avahîyan dike hember pereyî.
Desteng	(hn.l.çewa) Hejar. Destkurt. Belingaz.
Destengî	(n.l. mê) Hejarî.
Destêduwê	(peyv.l) Cil û mitayên hatine bikar anîn. Kevinûnwî.
Destêhevgirtin	(k.jn.gl.mê) Weke du yan çend mirov destên xwe didin hev, mebest jê alîkarîya hev dikin. Bi hevre xebat û têkoşînê dikin. Li rojên teng divê em destêd hev bigirin. (K) bn: girtin.
Destêxwetêdan	(k.jn.gl.mê) Desttêwerdan. Matêkirin.
Destgiran	(hn.l.çewa) 1.Mirovê destê wî bi hêz dema gurzekî da diweşînit. 2. Kesê gelek hêdî kar û nivîsanê dike. Ne çeleng.
Destgirêdan	(k.jn.l.mê) Kelabçekirin. : Polîsan destêd dizî li pişt girêdan xistin nav girtîgehê.(K) bn : girêdan.
Destgirtî	(hn.l. çewa) 1.Çirîk. Brx Nandeh.2. Dezgir.
Destgîr	(n.dar.mê) Berdestik.
Destgîrî	(n.dar.dz) Dezgir.
Destgork	(n.dar.mê) Coreke goreyêd taybetin ji hirî yan pembû dihên çêkirin mirov jibo parastina destan ji sirê yan ciwanîyê,dikin destên xwe. Lepik. Destkêş.
Desthelat	(n.dar.mê) Desthilat.
Desthilandin	(k.jmê) li rojên tengavî pevdaçûnan mêrxas li meydanê çek bi destin û bexodanê diken.
Desthilat	(nl.mê) Kes yan partîyen her tişt di dest de. Serwer. Semyan.
Destik	(n.dar.nêr) Qeft. : Destikê gulan. Destikek pîvazterkan.destikekê nêrgizan.
Destir	(n.dar.mê) Berdestik.
Destîcer	(k.l.nêr) Gozik. Cerik.Kedîn.
Destjêberdan	(k.jn.gl.mê) Dema mirov destan ji tiştek yan karekî berde û bi yekcarî bihêlit.: Jiber ku ez nikarim wî karî bikin, min dest jê berda. : Em tu car destan ji xebatê bernadin. (K) bn : berdan.
Destjêkişandin	(k.jn.ggl.mê) Destjêberdan. (K) bn: kişandin.
Destkar	(hn.l.çewa) Zeberdest.
Destkarî	(nl.mê) Bi dest karek yan guhorînek têda bi hêt kirin.
Destkarîkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov bi dest di tiştek yan karekî dixebitit û hin guherînan têda dike. Destkarî-têda-kirin.(K) bn: kirin.
Destkevtin	(k.jn.l.mê) wergirtin. Peydakirin. Bi destê xwe xistin. : Di çelengîyekê da gelek çek û kelûpelêd leşkerî kevtin destê pêşmergeyan. (K) bn : kevtin.
Destkevtî	(n.l.pir) Tiştê ku bi dest mirovî dikeve. Kelûpelên mirov ji xwe re peyda dike. : Destkevtîyêd we çi bûn di vî şerîda?
Destkêş	(n.dar.mê) Destgork. Lepik.
Destkêşan	(k.jn.l.mê) Xwe ji karek yan kiryarekê dan paş. Xwe jê dûrxistin. : Min destê xwe ji wî karî kêşan jiber ku yê bi sergêjî bo. : Destêd xwe ji karê xirab bi kêşe, heger dê poşman bî.Destjêberdan.(K) bn: kêşan.
Destkişandin	(k.jn.l.mê) Destkêşan. (K) bn: kişandin.

Destkurt	(hn.l.çewa) 1. Kesê ku çi pê çê nabit. Bê desthilat. Kêrnehatî.2.Hejar. Belingaz. : Ezman dirêjê destkurt; ang mirovî bi ezmanî pir soz dide di bêje, lê kiryar berevajîye.
Destkurtî	(n.l.mê) Hejarî. Belingazî.
Destlêgerandin	(k.jn.l.mê) Weke mirov bi destan li tiştekî bigerîne.
Destlêkevtin	(k.jn.l.mê) Dema dest bi tiştekî kevtin.
Destlêweşandin	(k.jn.l.mê) Desthejandin. Destleqandin. Destlêxistin. Teplêdan. Qutan.
Destlêxistin	(k.jn.gl.mê) Destê xwe lêdan. Destê xwe lê xistin. Destê xwe gihandinê. Bi destan girtin. (K) bn : xistin.
Destlibakirin	(k.jn.gl.mê) Destê xwe lê hijandin. (K) bn : kirin.
Destlipiştxistin	(k.jn.gl.mê) Dema mirov destê xwe li pişta yekî bixe, jibo destxweş û aferînî lê kirin. (K) bn: xistin.
Destmal	(nl.mê) Parçe pateyeke jibo malîn û zuha kirina destan . kefîk.
Destmaye	(n.l.nêr) Pare û malê di mirov de di mînit. Sermaye.
Destmayedar	(kn.l.dz) Mirovê yan dezgeh êdzengîn, xwedî mal û sentenet. Sermayedar.
Destmêj	(n.dar.mê) Desnivêj.
Destmêjgirtin	(k.jn.gl.mê) Desnivêjgirtin. (K) bn: girtin.
Destnivîs	(n.l.mê) Mijarêd bi dest dihên nivîsîn.
Destpak	(hn.l.çewa) Mirovê dilsax. Mirovê disoj. Mirovê bê ziyan. Mirovê çak.
Destpaqij	(hn.l.çewa) Destpak.
Destpelink	(hn.dar.çewa) Dema mirov li tarîsatanê çi na bînit, bi destan rêya xwe dizanit. Lepequt.: Bev tarî bo ez bi destpelinkê li pêlavêd we geryam.
Destpelixî	(hn.l.çewa) Tembel. Destkurt.
Destpê	(n.dar.mê). Berahî.
Destpêk	(n.dar.mê) Destpê. Berahîk.
Destpêkirin	(k.jl.gl.mê) Weke mirov dest bi karekî bike. : Evro wî dest bikarê xwe kir. (K) bn: kirin.
Destpîs	(hn.l.çewa) Mirovê bê rûmet. Mirovê destdirêj.
Destşo	(n.dar.mê) Cihê mirov destêd xwe têda di şot.
Destûr	(nl.mê) Rêdana mirovî ji karî bo heyamekê, bêhinvedanê. Rêdan.
Destûrdan	(k.jdar.mê) Dema mirov destûrîyê bi dit,yan ji yekî bi xwazit.(k) bn : dan.
Destûrname	(n.l.mê) Name yan karta bi awayê fermî destûr têda nivîsî ye. : Min destûname jibo mehekê wergirt da herim dervey welat.
Destvala	(hn.l.çewa) Mirovê nikarit çi bikit, çi senga xwe nebit çi pê çê nebit. Bê biryar.
Destvank	(n.dar.mê) Kelabçe.
Destvekirî	(hn.l.çewa) Nandeh. Merd.:Mirovek destvekirî. Jineka destvekirî.
Desstxistin	(k.jn.l.mê) bi Dests kevtin. Peydakirin. :Tirombêl bi dest xwe xist. (K) bn :Xistin.
Destxistî	(n.l.mê) Tiştê bi destê mirov di keve. Karê di keve destê mirovî. Serkevtina bi dest mirovî ve di hêt. :Fîdralîzim yek ji destxistîyên gelê meye.
Destxwîşk	(n.l.mê) Çêtirîn heval û dosta mirovî.
Destyar	(hn.l.çewa) 1. Alîkar. 2. Kêfxweş. Xwînşirîn.

Deşt	(cugrn.x.mê) 1. Cihê, erdê pan û rast. 2. Rast.Brx çîya.
Deştî	(dever,nav.) Xelkê li deştê dijîn.
Dev	(nax.nêr) Valayîya didan û ezman têda. Axivtin ûxwarin. : Devê xwe bi girire û ne peyve.
Dev	(pêrbest,alav.pêvegir) Li dev li nik, li rex. Li cem. Li ba. : Ew li dev babê xwe na mîne. Xandingeh li dev mala meye.
Devavêtin	(k.jn.l.mê) 1.Weke mirov yan lawir devê xwe bihavêjît tiştekî û leq bidet.Leqdanan. Geztin. 2. Bi gotinan hêrîş birin ser yekî. Dij axivtin.(K) bn : Avêtin.
Devberday	(hn.l.çewa) Mirovê çi nepenî xwe di devî de nagirin.Kesê ku gotinan ne li cih demên hejî diket. : Çi gotina li dev wî neke, ew mirovêk devberdaye.
Devbeş	(hn.n.l.dz.çewa) 1. Mirovê hertim devê wî vekirî. 2. Pirbêj. 3. Yê tuca ji xwarinê û gotinan têr nabe. 4.Devkenî.
Devbeşkirin	(k.jn.gl.mê) Devê xwe beşkirin. Devê xwe vekirin. (K) bn : Kirin.
Devbixwîn	(hk,hn.l.çewa) Hov. Xwînmêj. Dirinde.
Devcîn	(n.l.nêr) Benîşt. Qaçik. : Bi rêve di çit û devcînê xwe dicît.:Devcînê di devê kewalan da.
Devcûn	(n.l.nêr) Devcîn.
Devdifink	(n.l.mê) Dervankê biçûk yê derê şûşeyan. Tepedor.
Devdirî	(hn.l.çewa) Mirovê kêm di axivît. Mirovê kêmbêj. Mirovê hez ji axivtinê nake.
Deve	(n.x.mê) Hêştir.
Devedeştî	(n.dar.mê) Sergîn.
Dever	(cugrn.x.mê) Cihek diyar kirîye ji çîya, yan deştan pêk hatîye hin caran gund û bajêran bi xwe ve digirît. : Devera badînan. Devera amêdîyê. Devera Barzan û htd.
Deverû	(hn.dar.çewa) Sernişîv. Wergerayî. Berevajî.
Deverûkirin	(k.jn.gl.mê) Sernişîvkirin. Berevajîkirin. Serabinkirin. (K) bn: Kirin.
Devgem	(n.dar.nêr) Hevsar.
Devgenî	(hn.l.çewa) 1.Kesê ku bêhna genî ji dev û hilma wî dihêt. 2.Mirovê ezmanreş.
Devgilêj	(hn.l.çewa) Mirovê gilêj ji devê wî di rêjit.
Devgilîz	(hn.l.çewa) Devgilêj.
Devgir	(hn.dar.çewa) Hin xwarinin tamek taybet heye di giran devê mirovî di girin.
Devgirtek	(n.l.mê) Dervank.Devdifink.
Devgirtin	(k.jn.l.mê) 1.Bêdengbûn. Bêdengkirin. Hi&bûn- kirin. Mitbûn-kirin. : Hema tu devê xwe bigire û ne axive. 2. Hin corên xwarinê mîna karî û fêqîyê negehiştî devê mirov di girit.(K) bn: girtin.
Devik	(n..n) 1 Devek yan keliştek biçûk. 2. Mûsên rihtraşînê.
Devik	(n.dar.nêr) Dervank. Derîk. Tepedor.
Devikkêş	(n.l.mê) Amêreke jibo deranîn yan kişandina devik (tepedor) ên derê şûşeyan(betil).

Devilxwîn	(hn.l.çewa) Devbixwîn. Devxwîn.
Devî	(n.x.mê).Dehil. Rêl.Tiraş. Bîşe.
Devîstan	(cugir,n.cih.n.dar) Cihê pir devî. Warê pir tiraş, giya,pîş û pelex.
Devjêberdan	(k.jn.gl.mê) Wekî mirovî karekî yan tiştekî bi cih bihêlit. Hêlan. : Ev pênc salin bapîrê min dev ji cigarekêşanê berdaye. : Zarokino ; dev ji karên xirab berden. (K) bn : Berdan.
Devjihevçûn	(k.jn.gl.mê) Jibo mirovê devberday dihêt gotin.
Devken	(hn.l.çewa) Yê ku hertim di kene.Mirovê pir di kenit. Rûxweş. Keyfxweş.
Devkenî	(hn.l.çewa) Devken.
Devkenok	(hn.l.çewa) Devken.
Devkevçik	(n.l.nêr) Kevçik. Kefgîr.
Devkî	(hn.dar.çewa) Dema peyv û gotar, bi dev dihên gotin û belavkirin.
Devlêkirin	(k.jn.gl.mê) Tamkirin. (K) bn: Kirin.
Devlixwîn	(hn.l.çewa) Devbixwîn.
Devlo	(ndar.mê) derz yan devek biçûk dem dikevit çerm, qayîşa yan lastîkan.
Devkenî	(hn.l.çewa) Beşoş. Debeng.
Devok	(n.dar.mê) Zimanê xelik li deverekê bikar dihînin.Zar.
Devpîs	(hn.l.çewa) Kesê gotinên pîs, bêrûmet ji dike.Bêhetik. Xeberreş. Bêdeling.
Devpoş	(n.l.mê) Dervan. Derpoş
Devrû	(n.l.nêr) Serûçav.Dirûşm.
Devşêr	(n.l.mê) Core guleke mîna devê şêrane. bn :Mînakî.
Devtijî	(hn.l.çewa) Mirovê kêm axivtin. Bêdeng. Mit.
Devûlêv	(n.gl.mê) Dev û lêv.
Devûlêvkirin	(k.jn.gl.mê) Livandina dev û lêvan. Dirêj û gurc kirina dev û lêvan. (K) bn: Kirin.
Devûrû	(n.gl.mê) Devrû.
Devxwîn	(hn.l.çewa) Devbixwîn.
Devzêrîn	(hn.l.çewa) Kêfxweş. Tiraneker. Devxweş.
Dew	(nax.mê) ji têkşêlana mast û avan peyda di bit, çi bi meşkê yan amanek din bû vexwarinê bi kar tê.
Dewank	(n.dar.mê) Dervank.
Dewar	(hnx.g) gîyadarên mezin wek hesp, hêstir û ker.
Dewdew	(n.dar.dz) Pepegay. Totî.
Dewen	(n.x.nêr) Dehil.
Dewik	(n.x.nêr) Dewê meşkê.
Dewiqîn	(k.jn.x.mê) Gehiştin, helbûn yan zerbûna fêqî. : Ev sêve ya tirşe, ango ne dewiqîye.
Dewisîn	(k.jn.x.mê) Givaştina tiştan bi dest, pê yan amêran. Liser hev givaştin.di navêkdabirin. (K) Br,db :Ez di dewisînim, em di dewisînin,tu di dewisînî, hûn di dewisînin, ew di dewisînit(…ne) ewan di dewisînin.Pr: Dê bi + berd,db. Db: Di deswisand, di dewisandin. Db,dûr: dewisandibû, … bûn. (F) : Bi dewisîne, bi dewisînin.

Dewisîn	(k.jn.x.ê) Tiştê bi giranî û hêz bihêt pestin.Givaştin. : Banê jiber baş ne hatîye dewisîn, dilopan dike.
Dewixandin	(k.jn.x.mê) xwe tê alandin.Dest li hevkê nan. Xiniqandin.
Dewixîn	(k.jn.x.mê) Di hêt dewixandin.
Dewîn	(nax.mê) Xwarinek kurdîye ji dewî tê çêkirin, dew û dan .
Dewjin	(n.l.nê) Dewê meşkê.
Dewkî	(hn.dar.çewa) Dema giyanê mirovî rengê mîna dew di girit, jiber germê yan mandîbûnê.
Dewkîs	(n.l.nêr) 1. Dewê zuha di nav tûrikan de.2.Lûrik.
Dewlemend	(hn.dar.çewa) Zengîn. Hêyî.
Dewlemendbûn	(k.jn.l.mê) Zengînbûn.
Dewlemendî	(n.dar.mê) Zengînî.
Dewlemendkiri n	(k.jn.l.mê) Zengînkirin.
Dewlet	(n.x.mê) Welat. Deshelat.
Dewlik	(n.x.mê) Amaneke naylon yan asine, şêweyê lûlîye avê, avemastê û corên xo&av(vexwarin) an tê dikin.
Dews	(n.x.mê) Bopa li cihê piyên mirov û lawiran peyda dibe.Bûnpê.Bwînpê.
Dewsgirtin	(k.jn.mê) Li ser dewsê ya rêçê çûn. Cihgirtin. Fêrbûn. : Wî dewsa babê xwe ya girtî. (K) bn: girtin.
Dexel	(n.x.mê) Gîyayên ziyano dinav bax û rezan ku ziyanê di gehînin çandinê.
Dexes	(hnx.dz) mirovê zikreş.
Dexil	(n.x.nêr) Dan. Genim û ceh.
Dexsî	(hn.x.çewa) Dema mirovek, nemaze zarok li cihek gelek bi mît û hêris bibit.Mandî. westayî.
Dexsîbûn	(k.jn.l.mê) Dema mirov mandî î dibit. K): ez dexsî di bim em dexsî di bîn, tu dexsî dibî hûn dexsî dibin, ew dexsî dibit ewan dexsî dibin. (F): bibe bibin.
Dexsîkirin	(k.jnlmê) Bi cih ne hînana daxazên mirovekî,zarokek :We ev zaroke di jor ve dexsî kir, bêhnekê bibin der.Hêriskirin.(K): bn :Kirin.
Dexso	(hn.dar.çewa) Zikreş.
Dexsoyî	(n.dar.mê) Zikreşî.
Dey	(n.x.mê) Deng. : Çima tu dey nakî ?.
Deyatî	(n.dar.mê) Daykatî. Dayînî.
Deybab	(nl.g) Cot gîyandarên nêr û mê yên zaro yan têjik jê peyda dibin. Deyk û bab.
Deydik	(n.dar.mê) Dêdîk. Colank.
Deykirin	(n.jn.l.mê) Peyvîn. Lê xurîn.Dengkirin. Axivtin. (K) bn: Kirin.
Deylêkirin	(k.jn.gl.mê) Deykririn.
Deyn	(n.x.nêr) Pere yan malê mirovî li cem yekî bit, divê jibo xwedî bihêt vegerandin. : 200 dînar deynê hevalekî li mine.
Deyndan	(k.jn.l.ê) Dema mirov deynekî bi de yekî. : Mamê min 1000 dînar bi deyn dane min. (K) bn: Dan.

Deyndar	(hk.dar.çewa) Mirovê deynê êkî (pare yan mal) lê bit. : Min pê çênabit xanî bi kirin, jiber ku ez deydarim.
Deyndarî	(n.dar.mê) Weke mirov li bin deynan ve be. Perê xelkî li cem mirov be.
Deynder	(hk.dar.çewa) Mirovê deynan dide xelkî. Kesê perê wî li xelkî bit.
Deyngirtin	(k.jn.l.mê) Mirov pere û malî ji yekî yan dezgehekî bi deyn wergire. (K) bn: Girtin.
Deynkirin	(k.jn.l.mê) Deyngirtin. : Min tu deyn ji kesekî ne kirîne.(K) bn: Kirin.
Deyûz	(hn.x.çewa) Kesê rêberîya karên kirêt jibo xelkî dike, mina gehandina jin û mêran jibo guhnelî ya ne rewa, hember parey. Dezgah (n.dar.mê) Dezgeh.
Dezgeh	(hkcihl.mê) Deste ya bi rêvebirina çelengîyan.Kargeh, rêvebirî, cih, Sazî.htd.
Dezgehdanan	(k.jn.gl.mê) Danan yan avakirina dezgehan. (K) bn: Danan.
Dezgehdanîn	(k.jngl.mê) Dezgehdanan. (K) bn: Danîn.
Dezgehîkirin	(k.jmê) Dema mirov yan deshelat dezgehan ava ke.Serbixwekirina dezgehan. (k) bn: kirin.
Dezgehvan	(n. dar. dz) Danerê dezgehê. Avakerê dezgehê. Birêvebirê dezgehê
Dezgir	(n.dar.dz) 1 Keça xastî, yan kurê jibo keç xwastî, gustir li tiblê yan hez ji hevdu biken. : Dezgira hevalê min li zanîngehê di xwînit.
Dezî	(nax.nê) Bendikê zirav ku jibo dirotina cilan bikar dihet. Ta. Dav.
Dê 1	(nx.mê.hkd)Dayk .
Dê 2	(alav.dem) Dema dihêt. Paşî. : Paş meheka din ez dê herim dervey welat. : Ez dê sube çim karwanî.
Dê3	Alavê girêdanê kû mirov digel boçûnekê be. Dê başe. Erê dê. Dê vêca bes dirêj ke, te serê min gêj kir.
Dê4	(alv) Alaveke jibo daxazê bikar dihêt. : Dê tu bi xudê sube were mala me.
Dê 5	(hk.dem,cugr,n.x.nêr) Gund.
Dêbav	(n.l.pir) Dayk û bav. Dayk û bab. Daybab. Deybab.
Dêdîk	(nl.mê) cihekê asinî yê nivistina zarokan. Core landikeke.
Dêh	(n.x.nêr) Gund. Dê.
Dêhlik	(nax.mê) Seya mê. Kûçika mê.
Dêjîn	(kj.mê) 1.Daxaza berdewamîya jîyanê. 2.Navê kiçane.
Dêkane	(n.x.mê) Coreke çirika darane gelek nîseke liser cih tayên daran di danin jibo girtina çûçik û teyran. Bêwkane.
Dêl	(n.x.mê) Dêhlik.
Dêleba	(n.l.mê) Heyama gunelîya dêl û segan.
Dêlegur	(n.l.mê) Mêgur. Mêgurg.
Dêlemar	(n.l.mê) 1. Mara mê. Mêmar.2. Bîkmar.
Dêleşêr	(n.l.mê) Bêra mê.
Dêm 1	(n.x.nêr) Serûçav. Rû :. Sîma.
Dêm 2	(hn.x.çewa) Cihê yan şînkatîyê liser baranê di jît. Ne avî.
Dêman1	(n.dar.mê) Dirotina dexil û danî.
Dêman 2	(n.dar.nêr) Serûçav.Dêm.
Dêmarî	(n.dar.mê) 1.Jinbab.2. Dayîn.

Dêmacame	(n.l.mê) bn : Dêmcane
Dêmcane	(n.l.mê) Perûkek çaralî bi daranve asê û tund kirîye û weneyê mar ûadîyan li ser kêşayîne daû dama ravê gîyandar ji tirsa xwe xirve ken û nêçîrvan hijmarek pitir bi kujit.
Dêmdirêj	(hn.l.çewa) Jin yan peyayê dêmê wê/wî dirêj be.
Dêmî	(n.dar.mê) Erdê dêm. Zevîya dêm.
Dêmxir	(hn.l.mê) Mirovê dêmê wî girovir be.
Dên	(n.x.nêr) Deyn.
Dêr	(n, cugrn.x.mê) 1. Perisgeha felan. 2. Gund.
Dêran 1	(cugr,n.dar.nêr) Gund.
Dêran 2	(hn.dar.çewa) Wêran. Xirabe.
Dêran 3	(hn.dar.çewa) Lewaz. Bêçare.
Dêrandin 1	(n.jn.dar.mê) Dema dilopêd avê ji erdekî di derkevin. : Gozikê me gelek avê di dêrîne.
Dêrandin2	(k.jn.dar.mê) Çandin. Tovkirin. Nemamkirin.
Dêrelok	(hk.cih.cugr,n) Bajêrkeke li devera badînan.
Dêrelokî	(malb.n.dar) Xelkê dêrelokê.
Dêrik	(hk.cih,cugraf,n.mê) 1. Gund. 2.Bajêrek Kurdistana Suryê.
Dêrs	(hn.x.çewa) Pîs. Gemar.
Dersbûn	(k.jn.l.mê) Pîsbûn. (K) bn: Bûn.
Dêrsim	(hkc.cugrafn.nl.mê) Bajêrek Kudistana turkî ye.
Dêrsimî	(malbn.dz) xelkê Dêrsimê.
Dêrsbkirin	(k.jn.l.mê) Pîskirin. (K) bn: Kirin.
Dêrşew	(hk.cih.cugrafn.mê) Gundeke li Kurdistana bakûr.
Dêrşewî	(malbatnl.dz) Xelkê dêrşwê.
Dêrzeman	(hkdl.mê) Demek ji mêje. Demek gelek dûr.
Dêtî	(n.dar.mê) Daykînî. Dayînî.
Dêv	(n.x.nêr) Dêw.
Dêvzime	(n.dar.nêr) Gapîsk.
Dêw	(n.x.nêr) 1.Helametekê evsaneyî yê liser erdî yan firindeye alîkarîya qehremên çîrokî di kir jibo vegustina wan. Caran jî bervajî, bi karên xirab di rabû.2. Çembera mirovê zelelah û bihêz.
Dêwane	(hn.dar.çewa) 1. Kesê mîna dêwan bi hêz û zebelah. 2. Dîn. şêt.
Dêze	(hn.x.çewa) Kesê reştale. Esmer.
Dêzereş	(nl.dz) Kesê gelek reş. Reşqelayî.
Dêzê	(hn. Gazî.dar.mê) Jina dêze. Reş.
Dêzo	(hngazî.dar.nêr) Zelamê dêze.
Di	(pb.alv.g) rêzman Pêşpirta kirinane . di kem , di çe. Di xwen. Dihên. : Min di dilê xweda di got.
Dibe	(Allav. misogerkirin) rêzman Dibit. Brx nabe.
Dibistan	(hkl.cih.mê) Xandingeh. Qutabxane.
Dibit[dibe]	(alv.mis) Çê di bit.: Dibit evro ezê li mal bim. Brx nabit.

Didan	(n.x.nêr) Hestîyê sipî di devê candaran da, jibo hêrana(cûna) xwarinê. Didanêd mezinan 32.Didanêd şîrî, didanên zaroyan ji jiyê çend meh tanî 6 sal.
Didansaz	(kar,n.dar.dz) Pispor di warê çêkirina didanan da. Nûjdarê didanan.
Dido	(hij.n.x) Hijmara du. Du. 2.
Didoyan	(hij.n.dar) Yêd/yê/ya duyê. : Xanîyê yekê ne,ê didoyan yê apê mine.
Difin	(n.x.mê) leş Hedamê hesta zanîna bêhin, bêhinînanînûbirinê. Kepî. Kepo. Lût. Poz.
Difinbilind	(hn.l.çewa) Mirovê xwe mezin dike. Mirovê ji xwe zêde bi bawerî. :Ev çi zelamekê difinbilnde. :Jineka difinbilind.
Dihindan	(k.jn.x.mê) Reqkirin. Peytkirin.
Dihlik	(n.dar.mê) Dêhil. Seya mê.
Dihol	(n.dar.mê) Duhol. Def.
Dij	(hk.x.çewa) Her karek ne di gel vîyana mirovî. Brx berdij. : Divê em hemû dij erebandina Kurdistanê bi westin. Hevrik.
Dijane	(hk.dar.çewa) Berevajî.
Dijatî	(n .dar.mê) Weke mirov dij karekî be. Rikatî.:Dagîrker dijatîya me di kin.
Dijber	(hn.dar.çewa) Beevajî. Rikeber. Berdij. : Dijbera ; were ×here.
Dijberî	(n.dar.mê) Berdijî. Berevajî.
Dijgiranî	(n.l.mê) Dema giranî ya du tenêd hevberkirî ne mîna hevbin. Tayêd terazîyê ne wek hev di giran bin.
Dijî	(hn.x.çewa) Dij.
Dijmin	(n.x.dz) Dujmin. Neyar. Xwîdar. : Dagîrkerên Kurdistanê dijminêd me kurdanin.
Dijminayî	(n.dar.mê) Kiryarên dijminkarî.
Dijminkarî	(n.l.mê) Kar û kiryarên dijminane. Dijminayî.
Dijrabûn	(k.jn.gl.mê) Hember kesekî mîna dijminî serederî kirin. (K) bn: Rabûn.
Dijûn	(n.x.mê) Civîn. Sixêfî. Xeber.
Dijûndan	(k.jnl.mê) Civîndan. Sixêfîdan. Xebergotin. : Mirovê ezmanpîs herdem dijûnana di de.(K) bn: Dan.
Dijûnkirin	(k.jn.l.mê) Xebergotin. Dijûndan. (K) bn: Kirin.
Dijwar	(hn.x.çewa)1. Tiştê har,tîj.Tund. Zirek. :Bîber dijware. Pîvaza dijwar. :Mirovê dijwar. 2. Navê kurane.
Dikan	(hk.cih.mê) Cihê firotina û kirîna kelopelan.firoşgeh.: Li taxê me pir dikan hene. : Dikan li rex mala meye.
Dikandar	(pîşn.dar.dz) Xwedî yan mirovê liber dikanê kar dike. : Dikandarî dikan vekir.
Dikandarî	(karn.dar.mê) Kesê pîşe yan karê li ber dikanê diket.:Dikndarî karekê dilvekere.
Diktator	(hn.biyanî.dz)) Mirov yan desheta mafê mirov û civakê şêl diket. Deshelata tekrewî.
Diktatorî	(n.dar.mê) Rijêm yan sistema takrewî.
Diktor	(pîşn.biyan.dz) Nojdar. Dixtor.

Diktorî	(kar,n.dar.mê) Nojdarî. Dixtorî.
Dil	(n.x.nêr) 1.Endamek leşî ye dinav sebeteya singî da, mîna pempekî xwînê di havêje canî û di vegerîne,.: Ez di dilê xweda di bêjim. 2. Sûz. Viyan. Hezkirin.: Dilê min gelek bi hejaran dişewite. :Pend :dila dilan di evîne. Pend :Dil pîr nabit.
Dilandin	(k.jn.dar.mê) Mirov zaro(kur û keç) yan candaran bi nazî xwedî bike û serederîyê pêra bi ke. Nazkirin. Nazikkirin. Nazandin. Nazdarkirin. Dindilandin. Ez di dilînim hûn didilînin,ew di dilîne,…. .
Dilawer	(hn,çewa.dar.) 1. Mêrçak. Wêrek. Çavnetirs. 2. Navê mêrane.
Dilawerî	(n.dar.mê) Mêrxasî.
Dilazad	(hn.l.çewa) Mêrçak. Dilşêr.
Dilbawer	(hn.l.çewa) Mirovê zû bawerîyê bi hemberê xwe dihînit.Dilnazik.
Dilbaz	(hn.l.çewa) Mirovê,xasime keça bi cilik û rapêça xwe bala mirovî di kişîne.
Dilbazî	(n.l.mê) Kesê xwe dilbaz bikit.Nazdarî.
Dilbazîkirin	(k.jn.gl.mê) Nazkirin. Xwe tivtivandin. (K) bn: Kirin.
Dilbend	(hn.l.çewa) Evîndar.
Dilbendî	(n.l.mê) Evandin. Evînkirin.
Dilber	(hn.nl.mê) 1. Pesidana şox û şengîya jinan. Ciwan . Xweşk. Naz.2. Dilreq. Evînçirîk.
Dilbijîn	(hn.l.çewa) Kesê dilê wî bi çit tiştekî. Dilvekirin.
Dilbirîn	(hn.çewa,n.l) 1.Dilê birîndar. bi kovan, Xem ,pejare. 2. Navek kurdî ê kurane.
Dilborîn	(k.jn.l.mê) Bêhoşbûn. Bêhişman. Hay ji xwe neman. Dilgirtin. (K) bn: Borîn.
Dilçepel	(hn.l.çewa) Zinx. Tamsar.
Dilçirmisî	(hk.l.çewa) Bêgêwil. Posîde.
Dilçirmisîn	(k.jn.l.mê) Bêgêwilbûn. Mirîtûbûn. (K) bn: Çirmisîn.
Dilçûn	(k.jn.l.mê) Dema mirov di xwazit xwarinekê bi xwe. : Dilê min gelek di çit savarê. Dilê wî naçe îpraxa. (K) bn: Çûn.
Dildan	(k.jn.l.mê) Weke mirov dilê xwe dide yekî. Mirov hez ji êkî biket. : Wî dilê xwe daye keça mezinê gund. Gulê min dil daye te, ev çend salin ez li benda te.(K) bn: Dan.
Dildar	(hk.n.l.çewa) 1. Evîndar. 2. Navê kuran.
Dildayî	(n.l.mê) Dildar.
Dilevîn	(hn.l.çewa) Kesê evîn ketî dilê wî. Evîndar.
Dilêr	(hn.dar.çewa) Aza. Dilşêr. Dilawer.
Dilêş	(hn.l.çewa) 1. Mirovê posîde. Birîndar. Kovandar.2.Mirovê bi gotinan xelkî birîndar diket, dilê mirovî di êşînit.
Dilêşandin	(k.jn.l.mê) Gêwilşikandin. Paşvebirin. Birînkirin..: Tu bi wan gotinan dilê min û yê di êşînî. (K) bn: Êşandin
Dilfireh	(hn.l.çewa) Mirovê bêhinfireh. Singvekirî. Liser xwe. Merd. Bi aram.
Dilfirehî	(n.l.mê) Bênfirehî.
Dilgerm	(hn.l.çewa) Mirovê xwedî têhin û hêz.Geşbîn . Xurt. Çeleng.
Dilgermî	(n.l.mê) Çelengî. Zîrekî. geşbînî.

Diledildan	(k.jmê) kêmkirina xema mirovê dilteng yê ku tiştek lê qewimî. dilnerimkirin. Ji bîrbirin. Bn: dan.
Dilgeş	(hn,nl çewa)1.Kesê dilê wî xweş. Keyfxeş. Geşbîn.2 navê mêran.
Dilgeşî	(n.l.mê) Kêfxweşî.
Dilgir 1	(hn.l.çewa) Zadê giran dema mirov pê gêj di bit.. Xwarina pir çevir.
Dilgir 2	(hn.l.çewa) Mirovê di dilê xweda mezin, qebe. Ji xwe razî.
Dilgiran	(hn.l.çewa) Mirovê sil. Mirovê Tore. Mirovê hêris. : Mamostayê min ji min dilgirane, jiber ku min waneyên xwe ne nivîsbûn.
Dilgiranî	(n.l.mê) Silbûn.Hêrisbûn.
Dilgirtin	(k.jn.l.mê) 1. Silbûn. 2. Bêhoşbûn. Jibîrveçûn. 3. Li hevhatin. Pêkhatin.
Dilgîr	(hn.dar.çewa) Sil. Hêris. Tore.
Dilhebûn	(k.jn.l.mê) Dema mirovî gêwil hebit jibo karekî. : Min dil heye sube herim çem birayê xwe bi mêvanî.
Dilhesin	(hn.l.çewa) Kesê dilê sî req mîna asinî.Dilreq. Dilqayîm.
Dilhêlan	(k.jn.l.mê) Weke mirov dilê êkî bi gotinêt gemar bi şikênit. Dilşikandin. Birîndarkirin. : Bibore eger min dilê te hêla bit. :Tu bi xudê dilê wê ne hêle.(K) bn: Hêlan.
Dilhişk	(hn.l.çewa) Dilreq.
Dilhiştin	(k.jn.l.mê) Dilhêlan.
Dilik	(n.dar.nêr) 1. Nazik yan biçûk-kirina dilî.2. Wêneyê dilî liser ristik û stovankan, ku mirov bi dest yan stoyê xwe ve diken.
Dilikkirin	(k.jn.l.mê) Nazkirin. Piçûkkirin. Dilandin. Dindilandin. (K) bn: Kirin.
Dilînî	(hn.dar.çewa) Sozdarî. Hest. :Stiraneka dilînî. :Helbestena dilînî.
Dilîr	(hn.dar.çewa) Dilêr.
Diljar	(hn.l.çewa) Kovandar. Dilkul.
Diljarî	(n.l.mê) Dilşikestin. Kovan.
Dilkevir	(hk.l.çewa) Dilreq. Dilêwî mîna keviran reqe.
Dilkevtin-ketin	(k.jn.l.mê) Dema dilê mirovî kesekî yan tiştekî bi xwazit. : Dilê gelek ketîye tirobêla te. (K) bn: kevtin- ketin.
Dilkevtî	(hn.l.çewa) Dildar. Evîndar.
Dilkêş	(hn.l.çewa) Balkêş. Xweşik.
Dilkirin	(k.jn.l.mê) Hezkirin.Viyan. Xwaztin. (K) bn: Kirin.
Dilkişandin	(k.jn.l.mê) Hezkirin.
Dilkul	(hn.l.çewa) Dilşikestî. Dilbirîn. Dilçirmisî. Kovandar.:Jineka dilkul.Mêrekê dilkul.
Dilkulî	(n.l.mê) Derd. Kovan.
Dilkutan	(k.jn.l.mê) Lêdana dil. Qutana dilî.
Dilkutîn	(k.jn.l.mê) Dema dil lê dide. Qutana dilî. Dilqutan.
Dilkuzrandin	(k.jn.l.mê) Dilsotin. Dilşewitandin. :Te dilê kuzrand bi wan gotinan. (K) bn : Kuzrandin.
Dilkuzrîn	(k.jn.l.mê) Dema ji kovanekê yan çamekê dilê mirovî di şewite. : Çend ez wî zarokî di bînim, dilê min di kurrit, çunkî babê wî dihêt bîra min. Dilsotin.(K) bn : Kuzrîn.

Dillihevkevtin	(k.jngl.mê) Hez ji hev kirin. Hevdu viyan. Dilêd wan kevtin hev.
Dilman	(k.jn.l.mê) 1. Silbûn. Posîdebûn. Hêrisbûn. ; Ez nizanim çima dilê wî ji min maye ?. Dilê te ne mînit ez dê te ji karî deêxim.2. Navek kurdî ye.
Dilmezin	(hn.l.çewa) Mirovê merd û singfireh. Hêja. Dilovan.
Dilmezinî	(n.l.mê) Dilovanî. Singfirehî.
Dilmê	(hn.dar.çewa) Nazik. Xav. : Hêka dilmê.
Dilnas	(kar,n. l.dz) Pisporê nexweşîya dilan. Nûjdarê dilan.
Dilnasî	(n.l.mê) Zainîn û xwendina li dor dilî tê kirin.
Dilnazik	(hn.l.çewa) Dilînî. : Ew mirovek hinde dilnazike, çi caran neşêt guhdarîya dengê şêxoy biket. Pend :Dilê nazik negehit çi miradan.
Dilnerim	(hn.l.çewa) Dilovan. Liser xwe.Singfireh. Dilnazik. Brx dilreq.
Dilnerimkirin	(k.jn.gl.mê) Diledilîdan. Dilxweşkirin. (K) bn : Kirin.
Dilop	(n.x.mê) Çipik. Çilk. Çipikêd avê.
Dilopandin	(k.jn.l.mê) Bi amêran avê dilop dilop bi fîteran paqij û bijîn di kin jibo vexwarinê.
Dilopandî	(hk.dar.çewa) Ava bi dilopandinê hatî bijîn kirin. Ava paqij. Ava bijîn.
Dilopkirin	(k.jn.l.mê) Dema dilopên avê ji cihekî di kevin. : Banê me li biharan dilopan diket. (K) bn : Kirin.
Dilovan	(hn.l.çewa) 1. Dilsoz. Sozdar.2 Navê kuran.
Dilovanî	(ndar.mê) Sozdarî.
Dilpak	(hn.l.çewa) 1. Dilsoz. 2. Navek kurdî hevpişke.
Dilpakî	(n.l.mê) Dilsojî. Dilsozî.
Dilpîs	(hn.l.çewa) Kumreş. Çavnebar.
Dilpîsî	(n.l.mê) Kumreşî. Çavnebarî.
Dilqijîn	(n.dar.mê) Derdeke ku zik(geda) mirovî jan dike. Di sojit. Di şewite. Janegede. Janezik.
Dilqusîn	(n.dar.ê) Dilqijîn.
Dilrabûn	(k.jn.l.mê) Hilandin. Hilavêtin. : Jiber xwarina zadê kevin dilê rabû.
Dilrast	(hn.l.çewa) Rastgo. Vekirî. Dilsax.
Dilrastî	(n.l.mê) Dilsaxî.
Dilrawestan	(k.jn.l.mê) Dema dilê mirovî yan candaran ji lêdanê di rawestit. : Dilê wî ji lêdanê rawesta û malavayî li me kir.
Dilreş	(hn.l.çewa) 1. Mirovê ne dilsax. 2. Zadê pîs, gemar.
Dilreşbûn	(k.jn.gl.mê) Dilê mirov ji kar,tişt, xwarin yan yekî reş bibe; mirov wî na xwaze. Xwe jê dorxistin. (K) bn: Bûn.
Dilreşî	(n.l.mê) Pîsî. Gemarî.
Dilreşkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov dilê xwe ji tiştekî, zadekî reş kit; ango mirovî ew tişt êdî nevêt..: Dilê xwe ji zadî reş reş neke. (K): Kirin
Dilron	(hn.l.çewa) 1. Mirovê zû di zanînan wer bi girit.şareza.2. Dilvekirî. Bêguneh.
Dilsax	(nl.mê) kesê çi xirabî di dilîda nebit. Bê guneh.
Dilsaxî	(n.l.mê) Bêgunehî. Sadeyî. Rasgoyî.
Dilsar	(hn.l.çewa) Kesê bê hîvî. Reşbîn. Brx dilgerm.

Dilsarbûn	(k.jn.gl.mê) Dil jê sar bûn.Wekî dilê mirovî ji karekî sar bi bit. : Dilê wî ji xwendinê sar bûye, lewra ne vêt herit xwendingehê. (K) bn: Bûn.
Dilsarî	(n.l.mê) Reşbînî. Bêgêwilî.
Dilsarkirin	(k.jn.gl.mê) Bêhîvîkirin. Gêwilşikandin. : Heger dilê xwe sar key, tu neşêy liser karê xwe berdewam bî!. (K) bn: Kirin.
Dilsotin	(k.jn.l.mê) Kovanên mezin. Çam . Derd. Dilşewat.
Dilsoz	(hn.l.çewa, n.l.dz) 1. Yê dilê wî bû dozek hejî di şewute. sozdar. Perwer.2.Navek duzayende.
Dilsozî	(nl.mê) Perwerî. Dilsojî. Nîştimanperwerî.
Dilşa	(hn.l.çewa) 1. Bi keyf. Kêfxweş. 2. Dilmezin. 3. Navek du zayend.
Dilşad	(hn.l.çewa) 1.Kefxweş. Navê mêrane.
Dilşayî	(hn.l.çewa) Dilşa.
Dilşewat	(hn.l.çewa) Dilsoj. Kovan.
Dilşewitandin	(k.jn.l.mê) Dilkuzrandin. (K) bn: şewitandin.
Dilşewitîn	(k.jn.l.mê) Dilsotin.
Dilşêr	(nl.dz) 1 mêrxas. Qehreman. Bi cerg. 2 navê kuran.
Dilşikandin	(k.jn.l.mê) Dilhêlan. Silkirin. :.Dilê wî ne şikêne. (K) bn: şikandin.
Dilşikestin	(k.jn.l.mê) Dilman. Silbûn. Kovandarî. :Heger dil şikest êdî sax nabit. (K) bn: şikestin.
Dilşikestî	(hk.l.çewa) Sil. Damayî. Bêgêwil.
Dilteng	(hn.l.çewa) Bêhinteng. Bê aram.
Diltengî	(n.l.mê) Bê aramî. Bêhintengî.
Dilter	(hn.l.çewa) Mirovê çi bi xwe nekit xem û hez ji cilêd ciwan, stiranêt xurt û keçan û bejina xwe biket.: Bapîr çendê dilte, mîna xurtekî li govendê di leyze.
Diltevdan	(k.jn.l.mê) Gêjbûn.
Diltêrbûn	(k.jn.gl.mê) Dil ji kare, mirovek yan xwarinekê têr bibit, ango êdî wî naxwazit, êdî nevêt bi bînit. Dil jê reşbûn. : Dilê min ji dinyayê têr bûye, ango ji her tiştî ez bêzar bûme.
Dilxirab	(hn.l.çewa) Kumreş. Dilpîs.
Dilxirabî	(hn.l.çewa) Dilpîsî.
Dilxirabîkirin	(k.jn.gl.mê) Dema jin yan mêr bawerî bi hevjîn yan xuşik û bara ne be, ji wî ve çavê mirovan lisere.
Dilxwastin	(k.jn.l.mê) Ji dil viyan. Hezkirin.
Dilxweş	(hn.l.çewa) Kesê çi arêş di jiyana xwe de nebin, yan xweşî ji bo xwe çê bikit..Keyfxweş
Dilxweşbûn	(k.jn.gl.mê) Kêfxweşbûn.: Bi hatina te dilê min pir xweş bû.
Dilxweşî	(n.l.mê) Kêfxweşî.
Dilxweşkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov bi gotinan dilê yekî xweş ke.
	Jibîrvekirin.: Te bi wê mizgînîyê dilê xweş kir. (K) bn: kirin.
Dilzar	(nl.n.n) 1. Dilsax. 2. Navek kurdî yê kurane.
Dim	(n.x.nêr) Pişka dirêj û req bi serê çûçik û tewalanve jibo girtina xwarinê(tomik, goşt .htd). Dimê mirîşkê, kotirê, sivandokê û htd. Nikl. Dev.

Dimbik	(n.dar.mê) Duhol. Def. Tombilk.
Dimik	(n.dar.nêr) 1.Zêdeyîyeka dirêj û biçûk .2. Dimê çûçika 3. Dimê biçûk.
Dimilî	(zar,n.x.nêr) Zaravayê zazakî.
Din	(p.ap) Tiştê ne ew yê kû li ber teye. Dî. Ne ev yê(ya) din.
Dinbilî	(.zar,nx.nêr) Zazayî.
Dindik	(n.dar.mê) 1.Tovê fêqî yan genim , ceh .htd . : Didan wek dindikên birincî. Ango; sipî.Lib. 2. Çune. : Ez dindik di axivtina
	te ne gehiştim.
Dindikhinar	(n.l.mê) 1. Dindikên hinaran. 2. Navê çîrokeka zarokane, û qehremana wê ji keçeke bi heman navî.
Dindil	(hn.x.çewa) Nazik. Nazdar. Xweşdivî.: Hespê dindil.
Dindilandin	(k.jn.dar.mê) Pûte pêdaneka mezin.Nazandin.Nazdarkirin.
Dindilandî	(hk.l.çewa) Nazkirî. Sexbêrkirî. :Hespê dindilandî. Mahîna dindilandî. Zarokê dindilandî.
Dinê	(hk.cih,cugir,n.x.mê) Dinya. Cîhan. : Li sala 1970 ew hate dinê. : Malê dinê li dinê di mîne. Malê dinê qirêja destane.
Dinêdîtî	(hn.l.çewa) Mirovê dinêdîtî;ango mirovê xwedî serbor û zana.
Ding	(n.x.nêr) Dîwarê mezin û qayîm. : Dingê daye ber rêya gundî daku xirab nebit.
Dinge	(n.x.nêr) Ding.
Dinya	(hk.cih.cugr,n.x.mê) Dinê. : Dinya ya pûçe. : Dinya jibo kesê ne male. Malê dinyayê qirêja destane.: Li ser darê dinyayê min ev xanî ye heye.
Dinyayî	(hn.dar.çewa) Kar û jiyana li dinyayê di hêt kirin. Kiryarên ne jibo olî, dînî.
Diqdiqandin	(k.jn.dar.mê) Qidqidandik vekirin. Gilîzank vekirin.
Diqdiqank	(n.dar.pir) Qidqidandk. Gilîzank.
Diraf	(n.x.nêr) Bn :Dirav.
Dirahî	(n.x.mê) Direw.
Diran 1	(n.x.mê) 1. Cihê hatî dirandin. Kelaştin. 2. Direw. Vir.
Diran 2	(n.x.nêr) Didan.
Dirandin	(k.jn.x.mê) Dema mirov peroyekî di kelêşit, şeqekê di cihekî vekit. : (K) bnd; ezz di dirînim, em di dirînîn, tu di dirînî, hûn di dirînin, ew di dirûnit(....ne) ewan di dirînin.Pr: dê bi + Bdn. Bbd: min di dirand, me di dirand. Db dûr: Dirandibû,dirandibûn. (F): bi dirîne. Bi dirînin. Çîqandin. Çîqkirin. Pirtandin. Pirtkirin.: Ji kerban cilikêd xwe dirandin.
Dirankirin	(k.jn.l.mê) 1. Çêkirina diranan, didanan. 2. Leqdanan. Gestin.
Diransaz	(kar,n.dar.dz) bn Didansaz.
Dirayî	(hn.dar.çewa) Diryay. Tiştê hatî dirandin. : ….cilikên dirayî jibo karî liber xwe kirin.
Dirav	(n.x.nêr) Pare. Pend :Diravê sipî, jibo roja reş.
Diravî	(hn.dar.çewa) Tiştê têkelî bi diravî ve hebit. Raporta diravî, mijara diravî, zanîna diravî û htd.
Diravname	(n.l.mê) Raporta diravî ya rojane, mehane yan salane, dihêt berhevkirin ku mazaxtî û hatî bi hijmar têda tê xweyakirin.

Direng	(hk.dem) Ne zû. êvarek, salek, şevek direng.: îro ez direng ji xew rabûm. Here mala da li te nebit direng. Brx Zû.
Direngeşev	(hk.l.dem) Demhijmêrên nêzî dawîya şevê.:Direngeşev mêvanek jibo me hat.
Direw	(n.x.mê) Gotina nerast. Axivtina ne dirist. Vir. :Gotinên wî hemû direwin !.
Direwîn	(hn.dar.çewa) Kesê direwan di kit. Pend :Direwîn carek dixot firavîn.Pend :Agir berbû mala direwînî kesê bawer ne di kir.
Direwkirin	(k.jn.l.mê) Wekî kesek gotinan ji direw bi ket, çi rastîdi axivtina wî de ne bit. Virkirin. (K) bn : Kirin.
Dirext	(n.x.pir) Darûbar.
Dirêj	(hn.x.çewa) Tiştê ne kurt. Nekin. Ew jineka dirêje ; ango bejinbilind. Robarek dirêj. Darekê dirêj. Pora dirêj. Brx Kurt.
Dirêjayî	(n.dar.mê) Yekeyeke jibo pîvana tenan. :Dirêjayî ya vî robarî çende ?. Dirêjî.
Dirêjbûn	(k.jn.l.mê) Tiştek dirêj bi be. Lastîk bi kêşanê dirêj di bit. Kateya darê ya dirêj bûy. Pend :Çîrok dirêj bû, serê guhdaran gêj bû. (K) bn : Bûn.
Dirêjî	(n.dar.mê) Yekeya pîvanan. : Dirêjîya baxê me 70 metire. Dirêjîya te çende ? Brx Panî.
Dirêjkirin	(k.jn.l.mê) 1. Birakêşan yan givaştin, tişt, ten dirêj dibin. : Xwe dirêj kirin ;ango razan, raketin.2. Axivtina bê rawestan. : Çîrokê dirêj neke ; ango kurt vebire. (K) bn : Kirin.
Dirêş	(n.x.mê) Core şojine, ji hesin hatî çêkirin, sertîje, destikek darî heye, jibo kunkirina cewal û berikên qayîn, paş kunkirinê davê di kunê ra di kêşinû pê di dirûn. : Ev gonîye hinde yê qayîme, bi dirêşê jî nahêt simtin.
Dirh	(n.x.mê) Dax. Cihê qimyayî. Sotin. Dirî.
Dirhan	(n.dar.mê) 1.Diryan. Diran. 2. Direw.
Dirhkirin	(k.jn.l.mê) Dirîkirin. (K) bn : Kirin.
Dirik	(n.dar.mê) Kenarî. Dirî. Stirî.
Dirinde	(rd.dar.çewa) 1. Candarê bi kêlbe û pencan, nêçîra xwe perçe di ke. 2. Hov. Çavsor. Bewr.
Dirindeyî	(n.dar.mê) Awayê dirinde. Hovî. Çavsorî.
Diringandin	(k.jn.dar.mê) Lê xurîn. Lê heytandin.(K) bdn: ez di diringînim em di diringînîn, tu di diringînî hûn di diringînin, ew di diringîne ewan di diringînin. Pr: dê bi + bdn. Bdb : min, te,ewî, ewê(wî,wê) di diringand ; me,hewe(we), (ewan)wan, didiringandin.
Dirist	(hn.x.çewa) Kiryar, gotin, kar û htd yên bê kêmanî û rast. : Gotina te diriste.Dirist bi xwîne û binivîse. Brx Faş. Çewt. Nedirist.
Diristayî	(hn.dr.çewa) Bi rastî. Bê çewtî.: Ez bi diristayî tênegehiştim mebestan te çîye?.
Diristbûn	(k.jn.l.mê) Rastbûn. Petbûn. Hatin ser rêya dirist. Çêbûn.
Diristî	(hn.dar.çewa) Diristayî. : Navê xwe bi diristî bêje.
Diristkirin	(k.jn.l.mê) Çêkirin. Peytkirin. Rê şanî dan. Ji şaşîyan vavartin. Berhevkirin. Amadekirin. (K) bn: Kirin.

Dirî 1	(n.x.mê) giya1.Giya û tiraşeka bi stirîye, belgêt wê di kesik û xemildarin, berê wê mîna tûyane, şirîn çêjdarin, rengê wan direşin, berî gehiştinê di kesik û sorin.2. Dehil.
Dirî 2	(n.x.nêr) Nîşaneke, nemaze xwedîyê kewalan, bizin û pezên xwe ji yên din pê di nasin, dema bi daxkirin yan birînê liser guhên wan di ken.
Dirîdan	(k.jn.l.mê) 1. Xwînberdan ji guhan. Dirîkirin. 2.Tankirina bax û rezan bi dirîyan. Perjanê bi dirîyan hatî kirin.
Dirîn	(k.jn.x.mê) 1. Jêkirin. Çinîn. Birîn . 2. Pêkvegirêdan a cilkan..Dirûtin.: Tu cilan kerke, ez dê dirîm. Dema dirîna cehane.
Dirkandin	(k.jn.dar.mê) Aşkerakirin. Ji holê derxistin. Berçavkirin. Ragehandin.
Dirke	(n.x.mê) Zibil ê çûçikan. Zîç. Zîq.
Dirîne	(nax.mê) Çinîn.
Diro	(n.x.mê) Direw. Vir. Neweyî.
Dirov	(n.x.mê) Dirûv.
Dirûd	(n.x.mê) Silavêd pîroz. Silavêd pêxember û çakan. Silav.
Dirûn	(k.jn.x.mê) Dirîna genim, ceh, nîsk û htd li zevîyan Dirûna cilikan.
Dirûne	(n.dar.mê) Karê dirûtina zevîyan,genim, ceh, birinc, nîsk û htd. : Meha bihêt dema dirûne ya genimî ye.
Dirûnekirin	(k.jn.l.mê) Dema pale zevîyan di dirûn. : Salekê me dirûna genim di kir, baranek mezin barî.(K) :Kirin.
Dirûngeh	(n.dar.mê) Zevî yan cihê dirûnê.
Dirûnkar	(pîşn.dar.dz) Pale û cotkarên dirûnê di kin.
Dirûnkarî	(karn.dar.mê) Karê dirûna dexil û giyayî.
Dirust	(hn.x.çewa) Dirist.
Dirûş	(n.x.nêr) Binê pêy.
Dirûşim	(n.dar.mê) 1. Rû. Rûmet. 2. Parole. 3. Rewş.
Dirûtin	(k.jn.x.mê) Dirûn.
Dirûv	(n.x.mê) 1. Perçe kaxez, yan peroyeke bihayê mitayî liser dinivîsin jibo firotinê.2. Rû. Rûmet. Serûçav.
Dirûvandin	(k.jn.dar.mê) Fêwe diriskirin.Guherandina şêweyê tenan. (K) bdn : ez di dirûvînim, em di dirûvînîn. Tu di dirûvînî, hûn di dirûvînin. Ew di dirûvîne[...it], ewan di dirûvînin. Pr : Dê bi + bdn. Bdb : di dirûvand, di dirûvandin. Db,dûr : Dirûvandibû, ... bûn. (F) : bi dirûvîne, bi dirûvînin.
Dirûvdan	(k.jn.l.mê) Çêkirin. Peydakirin. Avirandin. (K) bn : Dan.
Dirwêne	(n.x.mê) Dirûne.
Disan	(pêrb) rêzman Alavê dubarekirinê ye.Dîsa. Dîsa. Carek din. Careka dî.
Dismal	(n.dar.mê) Destmal. Desmal. Kefîk.
Distar	(n.x.nêr) 1. Du berên pan û zivir liser hev di zivrînin, jibo hêrana danî.Aşkê destî. 2.Hêmaya xebat û berxwedanê.
Distarhêr	(karn.dar.dz) Mirovê distarî di hêre.
Distarhêran	(k.jn.l.mê) Karê distarî. Hêrana danî bi distarî. (K) bn : Hêran.
Distarhêrk	(n.dar.mê) Dema hêranan distarî, nemaze şeva ko dê li malekê danî bi hêrin. : îşev li mala bapîrî distarhêrke.

Diş	(n.x.mê) Xûşka jinê. : Dişa wî ye û jinbira wîye ,ango ; Xweha jina wî jina birayê wî ye.
Divêle	(n.x.mê) Bendikên ji çerim yan lastîkê hatîne çêkirin.
Diwa	(n.x.mê) Dawî. Domahîk.
Diwazde	(hijn.çend) Hejmara 12. 6+6= 12.
Diwazdeh	(hijn.çend) Diwazde.
Diwazdehmîn	(hijn.çend) Ya/yê/yêd diwazdê.
Diwazdehizar	(hijn.l) 12,000.
Diwazdemilyon	(hijn.l) 12,000,000.
Diwêl	(n.x.mê) Divêle.
Dixtor	(pîşn.x.dz) Kesê nexweşan çare di ket. Nojdar. Pizîşk.Diktor.
Dixtorî	(karn.x.mê) Nojdarî.
Diyar	(hn.x.çewa) 1.Aşkera. Xuya. Berçav.. 2.Navê mêrane.
Diyarbûn	(k.jn.l.mê) Xuyabûn. Aşkerabûn. Avhilbûn.: Eve tu li kîve yî diyar bibe!. (K) bn: Bûn.
Diyarî	(n.dar.mê) Xelat.
Diyarîdan	(k.jn.l.mê) Diyarî pêşkêşkirin. Diyarî parvekirin. :Evro mamosta diyarê dan qutabîyan. (K) bn: Dan.
Diyarkirin	(k.jn.l.mê) Xuyakirin. Aşkirakirin. (K) bn: Kirin.
Diz	(karn.x.dz) Kesê malê xelkî bi rêya ne rewa ji xwere di be. Dizîker. Pend :Dizê bi bilûr.ango mirovê dixaze karekî bi dizî ve bi ke, lê ji nezanîna wî kar aşkera di be. Cerde.Pend:Dizî(dizîker) ji dizî(dizîker) kir dizî(dizîn), erd û esman lerizî. . Pend :Diz û maxweyê malê bûn heval.ga di kulekê ra dizîn.
Dizdî	(n.x.mê) Dizî.
Dizî	(n.x.mê) Karê ko mirov malê xelkî bi dizî ve di stîne.
Dizîker	(karn.l.dz) Kesê pîşe yan karê wî dizîye . Diz.
Dizîkirin	(k.jmê) Dema yek tiştekî bi dizit. (K) bn: Kirin.
Dizîn	(k.jn.x.mê) Dizîkirin (K) bdn:z di dizim, em di dizîn, tu di dizî hûn di dizin. Ew di dize[…it] ewan di dizin. Pr: Dê bi dizim,..n,,. Bdb : di dizî, di dizîn. Db,dûr :Dizîbû, …bûn. (F) :Bi dize, bi dizin.
Dizok	(kar,n.dar.dz) Diz. Dizîker.
Dî	(pêrb) rêzman Alavê hevberkirinê.Eve ne, ya dî, yê dî, yên dî. Rojeka dî. Careka dî. Saleka dî. Demek dî. Din.
Dîbace	(n.x.mê) Pêşgotin.
Dîcle	(cugirn.x.nêr) Yek ji mezintirîn çem ên Kurdistanê.
Dîdar	(n.dar.mê) Dîtin. Hevdîtin. Hevpeyvîn.
Dîde	(n.x.mê) Dîdar. Dîtin.
Dîdevan	(karn.dar.dz) Kesê ko tişt yan bûyer bi çvên xwe dîye.Zêrevan. Nêrevan.
Dîdvan	(karn.dar.dz) Dîdevna.
Dîk	(n.x.nêr) Dîkil.
Dîkêl	(n.x.mê) Kadî. Dûkel. :Dîkêla kuçkî. Dîkêla cigarê.
Dîkêlkirin	(k.jn.l.mê) Peydabûna dîkêlê. :Sope dîkêlê di ket.
Dîkil	(n.x.nêr) Tewalek malîye, nêrînê mirîşkane. Kirosk.Kelebang.

Dîkilok	(n.dar.mê) Stêrka tivengê.
Dîkor	(n.biyan.x.nê) Mal , jor , xanî. htd. Xemlandî.
Dîkorkirin	(k.jn.l.mê) Xemlandin.
Dîksilêman	(n.l.nêr) balinde Teyrikê Silêman pêxember. Teyrikê dunikil.
Dîktator	(hnbiyan.çewa) Diktator.
Dîktatorî	(n.biyan.dar.mê) Diktatorî.
Dîl	(hn.x.çewa) Kesê di kevit destê neyaran .Girtî.zîndanî. Ne azad. Bend.
Dîlan	(n.x.mê) 1.Keyf. Xweşî. 2.Govend. Fahî(Fayî).3. Navê keçane.
Dîlankirin	(k.jn.l.mê) Govendkirin. Fayîkirin. Kêfkirin. : Werin dîlanê bi kin evro roja meye. (K) bn: Kirin.
Dîlawer	(hn.dar.çewa) Dilawer.
Dîlbaz	(hn.dar.çewa) Xweşik. Balkêş. Ciwan. Rind.
Dîlî	(hn.dar.çewa) Girtî. Bendî. Pxsîrî. Rebenî. : Ew bi dîlî kevte destê dujmin.
Dîlokvan	(karn.dar.dz) Serkêşê desteya dengbêjan ko li dîlanê di stirin.
Dîmen	(n.x.mê) Cihê jibo dîtina çavan balkêş û bi xemil.: Dîmenê çiyayê han pir ciwane.
Dîn 1	(hn.x.çewa) Kesê ji alîyê mejî ve kêmasî hebin. Fêt. Aqilsivik.
Dîn 2	(n.x.nêr) Bawerî. Ol. Dinê îslamê, Felan û htd.
Dînamîk	(hn.biyan) Bi bizav.Livîn. Çeleng.
Dînamîkî	(n.biyan) Tiştê berdewam di livîn û guhorînê da.
Dînamo	(n.biyan) Dînemo; Amêreke di zivirit, têhna karebê jê peyda di bit.
Dînar	(n.x.mê) Parê welatê îraqê û hindekên din.
Dînbûn	(k.jn.l.mê) Dema aqilê kesekî sivik dibe. Ji tirsan dîn bû. (K) bn: Bûn.
Dîndar 1	(hn.dar.çewa) Kesê pêgirî beramber dînî hebit. Mirovê xudanas. Xwedênas. Olperês.
Dîndar 2	(n.dar.mê) Dareke li çiyayên Kurdistanê hişîn di bit.
Dîndarî	(n.dar.mê) Kar û xebata jibo dînî dihêt kirin. Olperistin.
Dînemêr	(hk.l.çewa) Mêrxas. Mêrçak. Çavnetirs.: .... Dîne mêre her nizanit mirin heye yan ne.
Dînemêrî	(n.l.mê) Mêrçakî. : Dînemêrî ya wî bo her kesî xuyaye.
Dînê	(nhd.dar.mê) Gazîkirin û naznavê jina dîn.
Dîng	(n.x.nêr) Kilka pezî ya qelew û bi bez.: Dîngê mihê, beranî, berxê.
Dînik	(hn.dar.çewa) Mirovê kêmaqil. Piçek dîn. Nîvdîn. Sade.
Dînî 1	(rd.dar.çewa) Karên têkelî bi dînî ve hebin. Olî. : Bizava dînî, gotara dînî, partîyên dînî,û htd.
Dînî 2	(n.dar.mê) Kiryarên mîna dînan. Dînatî. : Te bo xwe bi dînî yê bire ser.
Dînîtî	(n.dar.mê) Dînî. Dînatî.
Dînk	(n.x.mê) Cihekê kizir û bijîne alîkê lê di danin û pez û bizinî ber di din ser dako bi çerin. Dardînk.
Dînkirin	(k.jn.l.mê) Weke mirov jiber tirs, kutekî yan her sedemeka dî dîn bi be yan mejî wî têk bi de. . :Dengê firokan zarokêd me dînkirin. (K) bn: Kirin.
Dîno	(ngaz.dar.nêr) Bangkirin û naznavê peyayê dîn.Zelamê dîn.

Dînozor	(n.cîhan) Candarek mezine, ji mêje jinav çûye. Daynesor.
Dînperist	(hn.l.çewa) Dîndar.
Dînperistî	(n.l.mê) Dîndarî.
Dînsist	(hk.l.çewa) Mirovê pêgirîya wî bi dînî kêm be.Kesê sistîyê di erkê dîn da di ke.
Dînxane	(n.dar.mê) Cihê çavdêrîya dînan.
Dîq	(n.x.mê) derd Nexweşîya sihan. Pşa zirav. Sile.
Dîpişk	(n.dar.nêr) adî Giyandarekê adîye , xişoke, jehirdare. Dûpişk.
Dîr	(hn.dem,cih) 1.Tiştê dîr(dûr) yê ko delîve navbera wî û yê dî da hebit. Dûr.
Dîratî	(n.pîvan,dar.mê) Delîve. Cihê dîr.Direjî. : Dîratîya navbera Duhok û zaxo nêzî 50 kme. Dûrî.
Dîrbûn	(k.jn.l.mê) Dûrbûn.
Dîrî	(n.pîvan.dar.mê) Dîratî.
Dîrkevtin	(k.jn.l.mê) Dûrkevtin.
Dîrkirin	(k.jn.l.mê) Dûrkirin.
Dîrkuj	(hk.l.çewa) Tişt yan mirovê ji dîrve ciwan . Ji dûr xuşkûk.
Dîrok	(n.dar.mê) Zanîna nivîsîn û tomarkirina bûyerên demên kevin yên netewe, welatan.
Dîrokî	(hn.dar.çewa) Bûyerên têkelî bi dîrokê ve hehe. : Waneyêd dîrokî, Dîvçûnên dîrokî û htd.
Dîroknivîs	(karn.l.dz) Kesê pispor di warê nivîsîna dîrokê da.
Dîrokvan	(karn.dar.dz) Dîroknivîs.
Dîrokzan	(karn.dar.dz) Dîrokvan.
Dîsa	(pêrb) rêzman Alavê duca û çendcarkirinê. Tiştê, bûyera dubare di bit. Carek din. :Dîsa te we got. Ango;berî nuke jî gotîye.
Dîsan	(pêrb) Dîsa.
Dîsanekê	(pêrb.dar) Dîsa.
Dîsk	(n.x.mê) 1.Du darikin bi destikê bagurdanî ve, di kevin herdu çalikên bagurdanî. 2. Dîska Kompyoterî.
Dîtbar	(hn.dar.çewa) Berçav. Xuya. Mirov dikare bibîne.
Dîtin	(k.jn.l.mê) 1.Dema candar bi çavan di bînin. Pend :Dîtina çavan direwe.2. Boçûn. Nêrîn. :Bi dîtina min eve krekê çake.(K) Bdn: ez di bînim, em di bînîn. Tu di bînî, hûn di bînin. Ew di bîne[..it] ewan di bînin. PR: Dê[bi] + bdn. Bdb: di dît, di dîtin. Db,dûr: Dîtibû, ….bûn. (F): Bi bîne, bi bînin.
Dîtir	(pêrb) rêzman Alavê jêgirtinê.Ya dî ne ya dîtir. Eve ne, lê ya dîtir. Dî. Din.
Dîv	(n.x.mê) 1.Kilka giyandaran. Dûv. 2. Paş.:Ez dê çim tu li dîv min were.
Dîvçûn	(k.jn.l.mê) Pisyar û lêgerana tiştan , bûyeran ta mirov digehit dawîyekê. Vekolîn . Lêgeran.Lêkolîn.(K) bn: Çûn.
Dîvçûnkirin	(k.jn.gl.mê) Dîvçûn. :Min dîçûna wê bûyerê kir, lê hêjta ne zelale.(K) bn:Kirin.
Dîvdîvk	(n.l.dz) 1. Tişt yan kesê herdem bi dîv mirovî yan tiştî ve. 2.Texteke yan çepereke di êxin dîv cencerê jibo hulîkirina qeselê(kayê).

Dîvelank	(pin.dar.dz) Kesê bi dîv dujminê gel, mal , refa xwe bi kevit. Xwefiroş. Kirêgirtî.
Dîw	(n.x.mê) giya; Silk.
Dîwan	(n.x.mê) 1.Koçika pir ji mêvanan.:Dîwana axay ya germe, ang; tijîye ji mirovan. 2. Pertoka hozanan. Dîwana melayê cizîrî.3. Bireka mirovan bi hevre.4. Kenepe. Qenepe.
Dîwanxane	(n.dar.mê) Koçika mêvanan.
Dîwar	(n.x.nêr) Doşkeke ji beran yan, libnêt axê yan çîmentoyê dihêt ranan jibo avahîyan. Forhe :Dîwarê xanî. :Çar dîwarên girtîgehê. Pend :Dîwarê liser befirê.ang; gotin û kiryara sist û bê.bingeh.
Dîwardanan	(k.jn.l.mê) Dana dîwaran. Avakirina dîwaran. (K) bn: Danan.
Dîwarkirin	(k.jn.l.mê) Diristkirina dîwaran. Avakirina dîwarên xanîyan. Nijinîn. : Me hewşa xwe jiber kewal û candarên din dîwarkir.Dîwargirêdan. (K) bn: Kirin.
Dîyar	(hn.x.çewa) 1 Tiştê berçav, yê di bînî. Xuya.Diyar. 2 Navê kurane.
Dîyarbûn	(k.jmê) xuyabûn .bn :Bûn.
Dîyarî	(n.x.mê) 1. Xelatê pêşkêşî kesekî bikey. 2. Navekê duzayende.
Dîyarkirin	(k.jmê) Xuyakirin. (K) bn: Kirin.
Dîz	(n.x.mê) Amanê tê lênana xwarinê. Qazan. Çîroka zarokan :Kêza terecan kete dîza pan. Neman sitî û xan. Pend :Du ser di dîzekê da na kelin.ang ;heger du semyan yan du rêber hebin dê alozî peyda bin.Pend :Dîza kabanîyê şikênandî, deng jê nahêt.
Dobe 1	(n.x.mê) 1.Hingvînê zelal yê ji şaneyan cuda di bit. Dilopeke şirînîya zer ji hijîran di hêt xwar.
Dobe 2	(n.x.mê) Kelek. Daverist.
Dojeh	(n.x.mê) Cihê agirê sizadana mirovên xûdê nenas û gunehkaran. Agir. Cehnem. BR x Beheşt.
Dol	(n.x.mê) Newal. Nihal.
Dolik	(n.dar.nêr) Amaneke ji like, asin yan şûşe hatîye çêkirin, avavexwarinê tê di ken. Nihalk.
Dolar	(n,biyan.x) Pareyê hinek welatane, xasim Emrîka. Dolar. $.
Dolîdank	(n.dar.mê) Hêzik. Hêsk. Colandik.
Domîne	(n.biyan) Amêreke pê di lîzin, domînê pê di kin.
Domînekirin	(k.jn.l.mê) Lîstika domînê di hêt kirin.Bi domînê lîstin. (K) bn: Kirin.
Don	(n.dar.nêr) Çevir. Rûn. Nîvişk. Bez. Pend :Donê wî di serê wî da. Ango; dema mirov şîretekê yan diyarîkê bi de yekî her ji ked û malê wî be.
Dongirtin	(k.jn.l.mê) Qelewbûn. Bezgirtin.
Donzde	(hijn.çend) Diwazde. 12.
Doq	(n.x.nêr) 1. Dar. Çîv. 2. Sîvok.
Dor	(n.x.mê) Ger. Hel. : Dora kîye, dora mine. Bi dore, ne bi zore.
Dorandin	(k.jn.dar.mê) Belavkirin. Parvekirin.
Dorgirtin	(k.jn.l.mê) Abloqedan. Dorpêçan.
Dorgirtî	(hn.dar.çewa) Abloqedayî.
Dorhêl	(n.dar.mê) Dewrûber. Kawdan. Rewş.

Dormandor	(n.dar.mê) Hemû alî. Dorpêç. Rexûçan.
Dorpêç	(n.dar.mê) Abloqe.
Dorpêçan	(k.jn.l.mê) Dorgirtin.(K) bn:Pêçan.
Doskî	(malbn.x) 1. Hozeka kurdane li Kurdistana Iraq,Turkya û Iranê. 2. Kesê ji hoza doskî.
Dost	(n.x.dz) Heval. Birader. Hevrê. Pend :Dujminê zana çêtire ji dostê nezan. Pend :Dinya di bit bihost, dujmin nabit dost.
Dostane	(hn.dar.çewa) Kiryarêd hevalîlî. : Yarîya dostane.
Dostanî	(n.dar.mê) Dostînî.
Dostikî	(malb,n.x) Doskî.
Dostînî	(n.dar.mê) Hehalînî.
Doşandin	(k.jn.x.mê) Dotin. şîr yan ava fêqî dotin. Bi doşîne. Bi doşe.
Doşav	(n.l.mê) Ava şirîna ji tirî û fêqîyên dî tê çê kirin.
Doşek	(n.x.mê) nivîn Perokek stûre mirov li ser di raze dema xew û pêhinvedanê. Lalîk.
Doşîn	(k.jn.x.mê) Givaştina her tiştekî tanî şilîyek jê bi hêt. :Çêl doşîn. Pez doşîn. Pend :Ez di bêjim nêre, ew di bêjî bi doşe. (K) : bdn : ez di doşim em di doşîn, tu di doşî hûn di doşin, ew didoşe[…it] ewan di doşin. Pr : dê[bi] + bdn. Bdb : di doşt, didoştin. Db,dûr : doştibû. ….bûn. (F) : bi doşeş bi doşin.
Doştin	(k.jn.x.mê) Doşîn. Dotin.
Dot	(n.x.mê) Nivşê mê yê daybaban. Keç. Kiç. Dota mamê. Dota xalê, Dota bira, htd.
Dotin	(k.jn.x.mê) Doşîn. Pend :Çêl dotin û kezwan kelotin. Ang; kirina du karên ji hev dûr.
Dotir	(pêrb) Dîtir.
Dotmam	(hn.l.n.mê) Keça mamê.
Dox	(n.x.mê) Bar. Rewş.
Doxîn	(n.x.mê) Bendikeke di şel yan şelwalî ra derbaz di kin jibotundkirinê.
Doxînsist	(hn.l.çewa) Mirovê doxîna wî sist be. şelwalsist. Mirovêbêserûber. Mirovê xav.
Doxînşil	(hn.l.çewa) Doxînsist.
Doz	(n.x.mê) 1.Kê,. 2.Daxaz. 3. Armanc.4.Rêç.Doza gelê kurd.
Dozkar	(n.l.dz) Kesê daxwazekê yan gazindekê pêşkêşî alîyêd havildar di ke, mîna dadgehê. Daxwazker.
Dozkirin	(k.jn.l.mê) Daxwazkirin. Sikalakirin. (K) bn : Kirin.
Du	(hijn.çend) Hijmara 2. 1+1=2.
Dubare	(hk.ducakirin) Wekî karek yan bûyerek careka dî rû di det.Careka dî. Carek din. : Ev filme dubare ye.
Dubarrebûn	(k.jn.gl.mê) Dema karek yan bûyerek dubare di bit. : Gotina hatî kirin dubare na bit. (K) bn : Bûn.
Dubarekirin	(k.jn.gl.mê) Kar û kiryar carek dî di hêt kirin.: Tu dikarî gotina xwe dubare bikî?. Bapîrê min di got çi caran axivtina xwe dubare ne ke. (K) bn: Kirin.
Dubarekirî	(hk.l.çewa) Karê hatî dubare kirin. :Bernameya dubarekirî.

Dubend	(hk.l.çewa) Duta. Duser. Hevgirtin.
Dubendî	(n.l.mê) Hevnegirtin. Berelayî. Bêserî. Yeknegirtin.
Duber	(hk.l.çewa) 1. Peroyêd du ber hebin. 2. Candarên salê du car di zên. : Pezên duber. 3. Dar yan giyayêt salê ducar berî di din. : Hijîra duber.
Dubrank	(n.dar.nêr) balinde Teyrê nêçîrê. Baz.
Duca	(hkducakirin) Du kar bi hên kirin. Dubare.: Ez duca çûme derveya welatî. :Xanîyê wî duca ji yê min mezintire. du ca du dibit çar.
ducabûn	(k.jn.gl.mê) Dubarebûn.
Ducakirin	(k.jn.gl.mê) Dubarekirin. (K) bn: Kirin.
Ducan	(rd.l.çewa) Jina giran yan candara avis.
Ducar	bn: duca.
Ducarbûn	(k.jn.gl.mê) Dubarebûn.
Ducarkirin	(k.jn.gl.mê) Dubarekirin. (K) bn: Kirin.
Duçar	(n.dar.mê) Serpêhatîyên nexweş.Çam. Derd. Karesat.
Duçarbûn	(k.jn.gl.mê) Rastî derd û çaman hatin. Toşbûn. Têkevtin.(K) bn:Bûn.
Duçarkirin	(k.jn.gl.mê) Toşkirin. (K) bn: Kirin.
Ducarkî	(hn.l) Duca kar di hê kirin.
Duçeng	(hk.l.çewa) Du şaper, du dest.1. rêzman. Pîtên du deng hene, mina P, Ç,L û htd. Dudeng.2. Du alî.
Duçerx	(hk.l.çewa) 1.Duta. Du xirxalî. 2. Paysikil. Kerkê asinî.
Dudil	(hk.l.çewa) Mirovê di kevit navbera du karan û nizane çi bi bijêre. :Ezê du dilim nizanim bi çim nik wî yan ne !.Gomandar.
dudilî	(n.l.mê) Mirov ji gotin yan kiryara xwe ne piştraste. Nepiştrastî. :Jiber dudilîya xwe ew herdem ya aloze.
Dudu	(hijn.çend) Hijmara du. 2. 1+1=2.
Duduyan	(hk.hevberkir.hij) Ya/yê/yêd duwê.
Dugihan	(h.dar.çewa) Ducan. Avis.
Duguh	(n.l.mê) Milhêba bi du guhan.
Duh	(hk.dem) Roja çûyî. Roja bihorî.Duhî. :Duh baran di barî.
Duhem	(hk.hevberkir,hij) Ya / Yê / Yên duwê.
Duhizar	(hk.hij,n) Hijmara 2000,.
Duhin	(n.x.nêr) Rûn.
duhî	(hk.dem) Duh.
Duhok	(hk.cih,Cugrafn) Bajareke li bakûrê Kurdistana Iraqê, devea Badînan.
Duhokî	(malbn) Xeilk yan kesê ji bajarê Duhokê.
Duhol	(n.l.mê) mûzîk Amêrekê mûzîkêye du alî hene bi, darî şiveka zirav.lê di din. Li şahîyan di gel awazên zirnayê lê dixin.
Dujmin	(n.dar.dz) Neyer. Xwîndar. :Nezanîn dujmine.
Dujminayî	(n.dar.mê) Dujminahî. Neyarî. Xwîdarî.
Dujminkarî	(n.l.mê) Dujminahî.
Dumahî	(n.x.mê) Senta dawîya her tiştî. : Dumahîya rojê; ang êvar. Dumahîya heyvê, salê.Kutayî.

Dumahîhatin	(k.jn.l.mê) Kutahatin. Dawîhatin. :Karê me bi dumahî hat.
Dumahîk	(n.dar.mê) Dumahî.
Dumarekol	(n.l.nêr) Dûpişk.
Dumbelan	(n.x.mê) Coreke hişîkatî ye, reng boze û girovire mîna kivarkane.
Dumilyon	(hijn.l.çend) Hijmara 2,000000,.
Dundan	(k.jn.l.mê) Dema tiştek candarek yan xwarinek bi dunî bi hêt tamdan.Zeytkirin. : Wî tivenga xwe dun di da. Pişta hespî dun dan. (K) bn: Dan.
Dundayî	(hk.l.çewa) Hatî dun dan. : Dorika dundayî;ango nanê dundayî.
Dundul	(hn.dar.çewa) Dindil.
Dundulandin	(k.jn.dar.mê) Nazkirin. Nszandin. Dindilandin.
Dupişk	(hk.l.çewa) Ji du pişkan pêk hatî ye.Dubeş. Dubar.
Dupişt	(hk.l.çewa) Duber. Duser. Durex. Du alî.
Dupoçik	(n.dar.nêr) Dûpişk.
Duqat	(hk.hevberkirin.çewa) Duca. Ducarkî. Duberamber. : Bihayê cilikan bûye duqat.
Dur	(n.x.mê) Core berekê ciwan û bi bihaye jibo nexşkirina gostîl û ristikan bikar dihêt. Mirarî.
Dureh	(hk.l.çewa) Duryan.
Durehkirin	(k.jn.l.mê) Çêkirina du rêyan, du liqa, du coya û htd. (K) bn : Kirin.
Durî	(n.x.nêr) Nîşaneke xasime kewaldar bi kêrê yan daxkirinê liser guhên bizin û mihan di ken dako ji yên din bi hên cudakirin, ango her malekê durî yê xwe heye. Dax. Nî,an.
Durîn	(k.jn.x.mê) 1. Çinîn.2.[cilik] Peytkirin. : Zevî durîn. (K) bdn:ez di durîm, em di durîn, tu di durî, hûn di durîn, ew didurît, ewan di durîn. PR: Dê[bi] + bdn. Bdb: di durî, di durîn. Db,dûr : Durîbû, …bûn. (F) : bi durî, bi durin.
Durîne	(n.dar.mê) Durîna danî. : Dema durîna genim û ceh.
Durust	(hn.x.çewa) Dirist.
Durû	(hk.l.çewa) Mirovê li her cihekî bi rengekî serederîyê di ke, û hez ji têkvedanê bi ke. Ang ; li cem te hevale û li pişt te dujmin. : Bawerîya xwe bi wî ne hîne, ew mirovekê durû ye.
Durûtî	(n.dar.mê) Dema mirov karê [durû] bi ke.
Durûv	(n.dar.mê) Dirûv.
Durzîle	(n.dar.mê) giya Gezînk.
Dused	(hijn.l.çend) Hijmara 200.
Dusibe	(hk.dem) Roja li paş sube. Piştî sube.
Dustar	(n.x.nêr) Distar.
Duşaxe	(n.dar.mê) Nexweşî, êşa diftêrya.
Duşem	(b) (hk.dem) Roja di keve navbera êkşemb û sêşembê.
Duta	(hk.l.çewa) Du rex. Du alî. Du dav.Du kit.
Dutabûn	(k.jnl.mê) Dema tiştek di be duta.
Dutakirin	(k.jn.l.mê) Mirov davek yan tiştekî bikete du ta. Cotkirin.
Duvkî	(hk.dem) Di dûv re. Paşî. Bêhneka din.

Duwa	(hk.x.çewa) Ya dumahîkê.Dawî.
Duwazde	[h] (hijn.çend) Hijmara 12.
Duwazdehizar	(hijn.l) Hijmara 12,000.
Duwazdemilyon	(hijn.l) Hijmara 12,000,000.
Duwem	(hijn.çend) Ya/yê/ yên duwê.
Duwê	(hijn. çend) Duwem. Cara, roja, sala duwê.
Duwêl	(n.x.mê) Divêle.
Duzerik	(hk.l.çewa) Hêk [hêlik] a du zerik têda bin.
Duzil	(n.l.mê) mûzîk,Dudik.
Duzîn	(hk.l.çewa) Dewar, [nemaze] hespê çar salî.
Dû	(hn.hij.n.x) 1. Hijmara 2. 1+1= 2. 2. Dûv. Kilk. Kurî. 3. Paş. Dûv re.4. Dûkêl. Kadî. Dûman.
Dûbare	(hk.ducakirin) Dubare.
Dûblaj	(n.biyan) Dengê liser filman hatî danan.
Dûblajkirin	(k.jn.l.mê) Deng xistine ser filman ku digel livînê bit.
Dûbrang	(n.dar.nêr) Teyrê nêçîrê.
Dûçar	(n.dar.mê) Duçar. Dûçar- bûn, …kirin.
Dûçûn	(k.jn.l.mê) Li dîvçûn. Lêgerîn.Vekolîn.
Dûde	(hk.dem) Dûra. Paşî.
Dûdeman	(k.jn.l.mê) Berdewam li dûv çûn.
Dûdik	(n.dar.mê) Dudik.
Dûg	(n.x.nêr) Dwîng. Kilk.
Dûkan	(n.dar.mê) Dikan.Dukan.
Dûkevtin	(k.jn.l.mê) Weke mirov bi keve dû kesek yan karekî. Peykevtin. (K) bn: Kevtin.
Dûkêl	(n.x.mê) Kadî.
Dûkirin	(k.jn.l.mê) Kadîkirin. :Kuçik dû di ke.
Dûmahîk	(n.dar.mê) Dawî. Dumahîk.
Dûman	(n.x.mê) Dûkêl. Kadî. Mij.
Dûmeqesk	(kn.l.mê) balinde Çûçika kurî meqesk. Hacîreşk.
Dûn	(n.x.mê) Bez. Rûn. Nîvişk.
Dûndan	(k.jn.l.mê) Dundan.
Dûng	(n.x.nêr) Dîng. Kilk. Kurî.
Dûngirtin	(k.jn.lmê) 1. Nîvişk ji ji mastî cuda kirin.2. Qelewbûn. Bezgirtin.
Dûpişk	(n.l.nêr) Dupişk.
Dûr	(hk.x.pîvan,çewa) Tiştê ne nêz. Ne nêzîk. : Gundê me ji bajêrî gelek dûr e.
Dûra	(hk.dem) Paşî.Dûr ra-re.
Dûrahî	(npîvan.dar.mê) Dûrî.
Dûratî	(npîvan.dar.mê) Dûrî.
Dûrayî	(pîvann.dar.mê) Dûratî.
Dûrbîn 1	(n.l.mê) Dêrbîne.
Dûrbîn 2	(hk.l.çewa) Kesê bêhinfireh û pispor ko li paşerojê dinêrit.

Dûrbûn	(k.jn.l.mê) Dema tişt, mirov dûr di bin li ber çavan.
Dûre	(hk.dem) Dûra.
Dûrêxistin	(k.jn.l.mê) Dûrxistin.
Dûrgeh	(n.dar.mê) 1. Girav. 2. Girik. Mil.
Dûrhêl	(n.dar.mê) Tîştê, kiryara berçav û rastî.riyalistî.
Dûrik	(n.dar.mê) 1. Nanê sêlê yê gerim û piçek ji nanê tenik stûr tire. Dûrika dûnî. Dûrika mirîyan ; ango nanê bi xêra mirîyan didin. : …. du dûrik bi çayê xwarin.
Dûrî	(n.dar.mê) Pîvana delîveya navbera du alîyan. tiştê dûr. BRx nêzîkî.
Dûrkevtin	(k.jn.l.mê) Mezinbûn yan firehbûna delîve di navbera tiştan yan kesan da. : Ji welatê xwe dûr kevtin.
Dûrkirin	(k.jn.l.mê) Ji hev dûr kirin. Ji hev dû xistin. Ji hev dane paş. Jêk cudakirin. (K) bn : kirin.
Dûrtir	(n.hevberkirin) Pêtir dûr. Hêjta dûr. Jê pitir dûr. : Tu çend ji welatî dûrî, hevalê min hêjta ji te dûrtie.
Dûrtirîn	(n.hevber) Ji hemûyan dûrtir. Gelek dûr.Pir dûr.
Dûrxistin	(k.jn.l.mê) Dûrkirin.
Dûv	(n.x.mê) Kilk. Kurî.
Dûvik	(n.dar.mê) Dûv.
Dûvlerzînk	(n.l.mê) giyandar Corek çûçikane.Kurîreprepînk.
Dûvmeqesk	(n.l.mê) Kurîmeqesk. Hacîreşk.
Dûvra	(hk.dem) Dûra.
Dûvre	(hk.dem) Dûvra.
Dûzele	(n.dar.mê) mûzîk bn :Dudik.

E

E 1	Pîta şeşê ji abeya kurdî.
E 2	(pêrb) ***rêzman*** Alavê erênî, ang ;belê.Erê. : Te zad xwrîye?. ; E, min xwarîye.
Ebloqe	(n.x.mê) Abloqe. Dorpêç.
Ebloqekirin	(k.jn.l.mê) Abloqedan.
Ebreş	(hn.dar.çewa) Jina pa, zarokbûnê şîr di singan de nebe.
Ebûqat	(kar,n.x.dz) Parêzer. Berevankar.
Ecel	(n.c.mê) Nêzbûna mirina mirovî.
Ecelhatin	(k.jn.l.mê) Egerên nêzbûna mirinê zêde di bin û mirin di hêt. ***Pend*** :Ecela bizinê hat, nanê şivanî xwar.
Ecem	(netewe,n) Faris. Iranî.
Ecemî	(netewe,n) Mirovê ecem.
Ecine	(n.x.dz) Canên berze. Jimeçêtir. Jimebo,tir.
Edav	(n.x.mê) Daringekê nîvreqe,sipî ye dema kulbona birînan yan di nava pirsikan da kom û peyda di bit.Kêm.
Edem	(n.x.nêr) Adem.
Efendî	(hn.x.çewa) Efindî.
Eferîn	(pesindan) Aferîn.
Efindî	(hn.x.çewa) Xudanê sentor û pentoran. Mîrza. Seyda.
Efganistan	(hk.cih.cugir,n.l) Welatê efganan.
Efganî	(nejad,n.dar) 1. Xelikê Efganistanê.2. Kelûpelên ji Efganistanê. : Cilikên efganî.
Efrîka	(hk.cih.cugir,n) Kîşwera reş. Afrîka.
Efrîkayî	(nejad,n.dar) Efrîkî.
Efrîkî	(nej,n.dar) 1. Xelil ê Efrîka. 2. Kelûpelêd Efrîkî.
Efsane	(n.x.mê) Çîrok û serhatî yên dirêj û pir bûyer.
Efser	(pî,n.x.dn) Kesê piledar di nav hêza leşkerî da. Berpirsê serbazî.
Efserî	(karn.x.mê) Karê efseran.
Efsûn	(n.x.mê) Sehrebazî. Efsane.
Eger 1	(pêrb) ***rêzman*** Alavek girêdanê ye di risteyan(hevek) da jibo merc bi kar di hêt. :Eger te dem hebe, were cem me bi mêvanî. Eger xudê hez ket ez dê xanîyekî bi kirim. ***Pend*** :Eger gul nebî, stirî jî nebe. Heger.
Eger 2	(n.x.mê) Sedem. Ho. Hokar. : Egera nehatina wî nesaxî ye.Ka bêje eger çine te xwe sil kirî ?.
Egîd	(hn.x.çewa) Xweşmêr. Qehreman. Mêrxas.
Eh	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo hicmetîbûnê yan dema mirovî bi gotin yan kiryarekê nexweş bit, bi kar di hêt. : Eh pa karek çak bo te kirî !. Eh eve çiye dîsan !. Eh dê bela xwe ji min veke!.
Ehrîmen	(n.dar.nêr) ***peyveka kevine*** Xwedayê şer û xirabîyê. Satan. Brx Hormiz.

Ejdeha	(n.x.nêr)1. Marê gelek mezin. 2.Paşayekê xwînmêj bû ko bi destê kaweyê asinger hatî ji nav birin.3. Candarên zebelah û dirinde.
Ejdahak	(n.x.nêr) Xwînmêjek efsaneyî ye sitemek mezin li gelê kurd dikir û bidestê kaweyê hesingir hat kujtin û kurd ji bêdadî a wî rizgar bûn û bi agirê Newrozê mizgînî da gel.
Ejder	(n.x.nêr) Ejdeha. Navê xor û keçan e.
Ejdiyar	(n.dar.nêr) Ejdeha.
Ejnû	(n.x) Çok.
Elamet	(n.x.nêr) Helamet. Dalho.
Elho 1	(n.hn.x.n) ***balinde*** Tewalek mezin, goştxwer, û firindeye. Teyrê kelexan. 2. Kesê sivik û çespan [peyt].
Elho 2	(n..x.mê) Sinet. Sinetkirin. Birîn.
Elhokirin	(k.jn.l.mê) Birîna zêde goştê hedamê guhnelîyê nêr yê zarokan. Sinetkirin.
Elind	(n.x.nêr) 1.Spêdeka zû dema dinya ber bi zelalabûnê diçe.2.Navê mêrane.
Elmas	(n, biyan.x.nêr) Berekê bi biha ye. Almas.
Elok	(n.x.dz) ***balinde*** Tewalek malî yan kûvî, hêkkere. Mirîşkeşa. şamirîşk. Elîşîş. Coqcoq.
Em	(cihn. Pir) ***rêzman*** Kesê êkê yê piranî(gelek). : Em sê kesîn di malê da. :Em hevalêd hevin.
Eman 1	.(pêrb) ***rêzman*** Alavê gazî û hewar kirinê ye. Hewar.
Eman 2	(hk.cih.cugrn) Bajareke, paytextê welatê Erdenê ye.
Emerîka	(hk.cih.cugir, welat,n) Emrîka.
Emrîka	(hk.cih.cugir,n,welat) Welatek mezin ê rojavaye. Welatê Emrîkîyan e.
Emrîkayî	(nejad,netewe.n) Emrîkî.
Emrîkî	(nej.netewe.dz) 1. Xelkê Emrîka. 2. Mitayê ji Emrîka.
Encam	(n.x.mê) Dawî. Dumahî. Verêj. Ber. Berhem.:Encama hilbijartinan hêjta ne hatîye ragehandin.
Encamdan	(k.jn.l.mê) Kirin. Pêrabûn.Behemîn. : Li demek nêz qutabî dê taqîyên nîva salê encam bi den.(K) bn: Dan.
Encame	(n.x.mê) Hesinek kelabeye dergehan pê bi derî ve girê di den û bi sanahî dergeh di hê girtin û vekirin.
Endam	(n.x.dz)1.Mirovê bi awayê fermî, ser bi yane, dezgeh, part, û htd vebit. : ew endamê navenda civakî ye. Endama civata bajêrvanîyê. Endam di partîyekê da. 2.Pişkek, parçek yan pirtek ji leşê giyandaran. Hedam.
Endamî	(karn.dar.mê) Karê yan hebûna mirovî di dezgehekê da.
Endaze	(n.x.mê) Zanîna xwendina deng, kêşpîvan, sazî û htd, ya şêweyan.
Endazeyî	(hn.dar.çewa) şêweyê endazeye.
Endazekirin	(k.jn.l.mê) Pîvan. şêwekirin- Danan. (K) bn: Kirin.
Endaziyar	(pîşn.dar.dz) Mirovê xandina endaze bi dawî anîye û kar di ke. Pisporê warê endazeyê.
Endaziyarî	(karn.dar.mê) Karê têkelî bi zanîna endazeyê ve heye.
Endelî	(n.x.mê) *çûçik* Tîtîk.

Enirandin	(k.jn.x.mê) Torekirin. Hêriskirin. :Babê zarokê xwe enirand. (K) bdn: ez di enirînim em di enirînîn, tu di enirînî hûn di enirînin, ew di enirîne[..it] ewan di enirînin.Pr: dê bi +bdn. Bdb: di enirand, di enirandin. Db,dûr: enirandibû,... bûn. (F) : bi enirîne, bi enirînin.
Enirîn	(k.jn.x.mê) Gelek torebûn,hêrisbûn, xeyîdîn. : Bi nêre ewmirovê henê yê enirî.(K) bdn : ez di enirim em di enirîn, tu di enirî hûn di enirin, ew di enire[..it] ewan di enirin. Pr : dê bi+bdn. Bdb : ez di enirîm em di enirîn, tu di enirî hûn di enirîn, ew di enirî, ewan di enirîn. Db,dûr : ez enirîbûm, em enirîbûyn, tu enirîbûy, hûn enirîbûn, ew enirîbû, ewan enirîbûn yan(bibûn).
Enitîn	(k.jn.x.mê) Demê ko mirovek pir hêris di be entênî(intên) jê di hêt. Enirîn. (K) bdn : ez di enitim em di enitîn, tu di enitî hûn di enitin, ew di enite[...it] ewan di enitin. Pr : dê bi +bdn. Bdb : ez di enitîm em di enitîn, tu di enitî hûn di enitîn, ew di enitî ewan di enitîn. Db,dûr : ez enitî(bi)bûm em enitîbûyn, tu enitî bûy hûn enitîbûn, ew enitûbû ewan enitîbûn. (F) : bi enite, bi enitin.
Enî	(n.x.mê) 1.***leş*** Parçeya serê mirovî a rût û pan di keve hindava her du çavan du birû li serin. 2. Hevalbendî ya navbera çend part yan desteyan da. Qulp. Berok.
Enîşk	(n.x.mê) ***leş*** Cihê girêdana(gehiştina) zend û baskên mirovan.
Entere	(hk.dem.kevin.x) Rojeke ji yên seqem, ko di kevit meha kanînamezin, hember meha duwê. ***Pend*** :Entere, di kujit ga û kere, xudan yê bê xebere. ***Pend*** :Entere, heçîyê ji mal biçit dere, yê kere.
Entîke	(n.biyan.x) 1.Kevin. Gelek kevin.2. Seyr.
Enzelok	(n.dar.nêr) Zinc.Kolik. Holik.
Erbetan	(hk.cih.cugir.kevin) Paytextê dewleta mîdya bû.
Erd	(hk.cih.cugir,n.x.nêr) Tepa erdî. Aqar. Zevî.
Erdçinî	(n.dar.nêr) Erdê bi kêrî çandinê di hêt. Erdê çandî.
Erdelanî	(zarn.x) Zarek kurdî taybete li Kurdistana îran.
Erdhej	(n.l.mê) Erdhejîn.
Erdhejîn	(n.l.mê) Dema livîn di keve erdî û di hejit û gelek caran di bit egera çamên mezin.
Erdîn	(hk.dar.çewa) Tiştê têkilî bi erdî ve hebit. Ne esmanî. : Kenalê têlevizyonê yê erdîn.
Erdnas	(pîşn.l.dz) Kesê pispor di zanîna çînên erdî da. Cyoloc.
Erdnasî	(karn.l.mê) Zanîna pêkhatiyên erdî. Cyolocî.
Ereb	(netewe,n.x.dz) Neteweyek mezine .
Erebandin	(k.jn.l.mê) Polîtîka rijêmên dagîkerên ereb li bajar û gundên kurdan ereb akincî di kirin û rûniştvanên kurd ji ser mal û warên wan der di êxistin jibo gorîna çand, cugrafî û ziman.
Erebane	(n.x.mê) Galiskeka du destike û xirxalek yan du hene jibo karûbarên çandin û avakirinê bi kar di hêt.
Erebe	(n.x.mê) Erebane.

Erebistan	(hk.cih.cugir,n.dar) Welatê ereban. Se`ûdî.
Erebî	(nej,n.dar.dn) 1. Zimanê ereban. 2. Kelûpelêd ji welatên ereban.
Erebkarî	(n.l.mê) Erebkirin.
Erebkirin	(k.jn.l.mê) Erebandin.
Erê 1	(pêrb) ***rêzman*** Alavê eyînî.Alavê erêkirin. Belê. : Erê wesa ye. Erê ez bi tera me. Erê tu rast di bêjî.
Erê 2	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo pisyarê bi kar di hêt . : Erê tu çi di bêjî heger ez xanîyê xwe bi firoşim?. Erê birayê te ne diyare, li kîve ye?.
Erêbûn	(k.jn.l.mê) Misogerbûn.
Erêdanîn	(k.jn..l.mê) Erêkirin.
Erêkirin	(k.jn.l.mê) Misogerkirin. : Min bilîta xwe erê kir, sube heger xudê hez ke dê ber bi Ewropa ve firim.***ingilîzî ang; OK***. : (K) bn: Kirin.
Erênî	(hn.dar.çewa) 1.Rasvekirî. Piştrastkirî. Hebûn.2. Çak.Pozetîv. Eyînî.
Ergoş	(hk.cih.cugir,nx.mê) Gundekê Kurdistanê ye.
Ergoşî	(malbat,n) Xelkê Ergoş
Erik	(pêrb) ***rêzman*** Alavê seyr û hicmetîbûnê. Erik kuro tu dê çi bikî?.
Erinîn	(k.jn.x.mê) Hêrsibûna. Torebûn. Enirîn.
Erînî	(hn.dar.çewa) Erênî.
Erjeng	(hn.dar.çewa) Tirs. Sehim.
Erk	(n.x.nêr) Karê ku liser milêd mirovî ye, divê bihêt kirin. : Erk û maf li ser milên her welatîyeke hene.
Ermen	(nejad,n) Kesê ji netewe ermen bit.
Ermenistan	(hk.cih.cugir,n.dar) Welatê ermenan.Ermînya.
Ermenî	(nejad,n) 1.Ermen.2. Zimanê ermenan.
Ern	(n.x.mê) Kovan.Qehir.
Erno	(hn.dar.çewa) Kovandar. Dilkul. Hêris. Enirî.
Ernok	(hn.dar.çewa) Erno.
Err	(perb) bn :Erik.
Errik	(perb) bn :Erik.
Erwend	(hn.dar.çewa) 1.Jîr. Zana. Aqil. 2.Ciwan. Xweşk.
Erzan	(hn.x.çewa) Tiştê li bazarî bi parekê kêm û hejî bi hêt kirîn. : Gundor li bazarî gelek di erzanin. BRx Giran.
Erzanbûn	(k.jn.l.mê) Kêmkbûa bihayê mitay. Hatine xwara nirxa mitay. : Bihayê cilikan gelek yê erzan bûy. : Dê kengî kirê erzan bin ?.
Erzanî	(n.x.mê) Dema mita û keleûpel li bazaran erzan di bin. : Li cem me wek berê nemaye, noke erzanîye !. Brx Qetlazî.Giranî.
Erzankirin	(k.jn.l.mê) Kêmkirina bihayê kelûpelan. : Hikmetê biryar daye ku kirêya xanîyan bi hêt erzankirin. (K) bn : Kirin.
Erzankirî	(hk.l.çewa) Hatîye erzankirin. :Gundorên erzankirî bi kire!.
Erzaq	(n.x.nêr) Tiştê xwarina, wek ar, savar, birinc, nok, nîsk û htd.
Erzêl	(n.x.nêr) Kol.Kolik. Zinc.
Erzên	(n.x.mê) ***leş*** Pişkeka serê mirovî di keve bin devî, navbera lêva binî û gerdenê.Erzink.

Erzink	(n.x.mê) ***leş*** Erzên.
Eskîmo	(nejad,n) Neteyeke li Sovyeta berê di jîn.
Esman	(hk.cih..x.nêr) Bilindî ya ko sitêr , roj û heyvan li himbêza xwe di girit, rengê şine. :Ji rdî heta esmanî ew jêk di cudane.
Esmanî 1	(rd.dar.çewa) Rengê şînê wek ê esmanî.
Esamanî 2	(hk.dar.çewa) Hêza bi karên esamî ra di bit, çi sivîl yan leşkerî. Firokeyên esmanî.Kenalên telefizyonê yên esmanî.
Esmanger	(karn.l.dz) Kesê pispor di warê gerana li esmanî bi firoke û rokêtan., li esmanan di gerin jibo karên zanistî.
Esmangerî	(kar.l.mê) Karê ku esmanger pê ra di bin.
Esmer	(hk,hn.x.çewa) Kesê dêmê wî ber bi reşî ve.
Esp	(n.x.nêr) *candar* Hesp.
Estewir	(hn.x.çewa) Stewir. Xirş
Eşkence	(n.x.mê) Lêdan . Qutanek berdewam. Êşandina deronî. Azar.
Eşkencedan	(k.jn.l.mê) Azardan. Lşandin. :Girtîyên ramyarî li girtîgehên dagîrkeran rojane di hên eşkence dan. (K) bn : Dan.
Eşkencekar	(karn.l.dz) Azarder. Zordar. Hov.
Eşkencekirin	(k.jn.l.mê) Azardan.(K) bn : Kirin.
Eşkere	(hn.x.çewa) Aşkera. Xuya.
Eşkrebûn	(k.jn.l.mê) Aşerabûn.
Eşkerekirin	(k.jn.l.mê) Aşkerakirin.
Etûn	(n.x.mê) Komir.Êtûn.
Ev	(cihn.nişadan) ***rêzman*** Eve.
Evan	(cihn.pir) ***rêzman*** Cihnavê nêz jibo nîşadanê yê pirînî. : Evan mirovan em hêlan û çûn. :Evan cilikan li ber xwe bi ke. BRx Ewan.
Evandin	(k.jn.x.mê) Hezkirin. Viyan. ***Pend*** :Nanê duca reşandî, zadê duca kelandî, bûka duca xemlandî tu dilan ne evandî. (K) bdn: ez di evînim em di evînîn, tu di evînî hûn di evînin, ew di evîne[….it] ewan di evînin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di evand, di evandin. Db,dûr: Evandibû, ….bûn. (F) : Bi evîne, bi evînin.
Evca	(pêrb) ***rêzman*** Alavek girêdana ristane jibo berdewamî û misogerkirina bûyerê. Vêca. Jiber. Jiberko.
Evdal	(hn.dar.çewa) Reben. Jar. Bêkes.Perîşan.
Eve	(cihn.nîş.tek) ***rêzman*** Cihnaveke jibo nîşandana tiştê nêzîk. :Eve çîye?. :Eeve kîye?. :Eve tuyî li vêrê?. : Ha eve qelemê te, gelek supas.
Evê	(cihn.x.mê) ***rêzman*** Chnaveke ibo nîşadana tişt yan kesê mê yê nêz. :Evê jinê çi bi serê me anî. :Evê carê ez nahêm digel te.:Evê darê ne bire gunehe!.
Evil	(hn.dar.çewa) Peyveka darijtî ya kevne ang; di gel hilavêtina yekem bilqa avê. Êkê. Yekem. Avhil. Lezgîn.
Evir	(n.x.nêr) Ewir.
Evîn	(n.x.mê) 1.Hezkirina mirovan ji hevdu ra, ji jîyanê, jîngehê.htd. Vîyan . Hezkirin. Dilandin.2. Navê jinaye.

Evînçirîk	(hn.l.çewa) Kesê bihayê evînê nezanit.
Evîndar	(hn.dar.çewa) Kesê hez û evînî di ke armanca xwe.
Evîndarî	(n.dar.mê) Evînî.
Evînî	(n.dar.mê) Hezkirin.
Evînîkirin	(k.jn.l.mê) Evandin.Evînkirin.
Evînkirin	(k.jn.l.mê) Avandin. : Te çend caran di jiyanê da evîn kirî ye?
Evînperwer	(hn.l.çewa) Kesê evînî li cem pîroz.
Evînperwerî	(n.l.mê) Pîrozîya evînê.
Evrandin	(k.jn.dar.mê) Hinde bilin kir gehand evran.Pesindan. Rêzgirtin. Bdkirin.
Evrav	(hn.dar.çewa) Pîroz. Xudayî.
Evraz	(hk.cih.n.x.nêr) 1. Jêhelî. Jêlelî. Jûrda. Serî. ***Pend*** :Çi evraz di bê nişûvî nînin. ***Pend*** :Her evrazîyekî nişîvîyek heye. 2. Navêmêrane.
Evrîşim	(n.x.mê) Avirmîş
Evro	(hk.dem) Roja ko mirov têda. Ev roje.Îro. : Te evro çi kar heye?. : Evro cejina bûna mine. :Evro ne wek duhî ye.
Evsar	(n.dar.nêr) Hevsar.
Ew	(cih,n.tek) 1.Cihnavek teke , kesê sîyê ye. :Ew pismamê mine.Ew kîye?. Cihnavê pisyara nîşadanê :Ew çiye? Ew te çi got?.
Ewan	(cihn.pir) ***rêzman*** Cihnavek piranîye(gelek) , Kesê sîyê. Ewan ji mera diyarîyek anî. Ewam paran bi de hejaran.
Ewçend	(pêrb) Alavê pîvan û çendcarkirinê. Çiqas.
Ewê	(cih,n.tek. mê.nîşadan) ***rêzman*** Cihnavek teke, mêye, kesê sîyê ye.:Ewê şûkir. Ewê keçê çi got?.
Ewha	(pêrb) ***rêzman*** Alavê hevberkirinê, destnîşankirin.: Ewha bi rêve ne ç!. Ewha ne bêje!. Weha.
Ewir	(hn.x.çewa,,n.x.nêr) Mij yan morana li esmanî peyda di bit, hin cara nizim û di bit baran , befir, terg. û htd.:Ewrekê reş û tarîli hindava çiyayê me diyar bû.:Dinya ewre. ***Pend*** :Ne ewrê girgirî, ne mêrê tirtirî.ang; ne merce ewrê dengdar baran û befir jê bibarin û mirovê dengûdorê di ket, mêrçak bit.
Ewik	(n.dr.dz) Tişt. Ew tişt.
Ewî	(cihn.x.nêr) ***rêzman*** Cihnavek teke, nêre, kesê sîyê ye. : Ewî got. Mala ewî(wî).
Ewk	(n.dar.dz) Ewik.
Ewqas	(pêrb) ***rêzman*** Alavê nirxndin û nîşadanê ye. Wesa. Wek wê. Hindî.
Ewqasî	(pêrb) Ewqas.
Ewropa	(cugir,n) Kîşwera Ewropa.
Ewropayî	(nejad,n) Ewropî.
Ewropî	(nej,n) 1.Kesê xwedîyê nasnameya ewropa.2. Kelûpelên ji Ewropa.
Ewt	(n.x.mê) Dengê rewîna segan. Hef. : Ew vî seyî çîye ewt ewta wî?.
Ewtandin	(k.jn.l.mê) *seg* Weke mirov segan bi di rewandin.
Ewitîn	(k.jn.x.mê) *seg* Rewîn. :Se di ewite.
Exlewîk	(n.x.mê) Axlewîk.

Ey	(pêrb) ***rêzman*** Alava girêdana risteyane jibo hişyarîyê bi kar têt.:Ey bira. Ey eve çiye?.
Eydî	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegire. Tdî.
Eylo	(n.x.nêr) *teyr* Elho.
Eylûl	(hk.dem.n.x) *meh* Meha nehê. Meha yekê ji payîzê. Îlon.
Eynî	(hk.dem) Roja li paş pêncşembê di hêt. Roja niza li cem musilmanan. Pend : Heger pîr ya xêrker bit, eynî di mişene.ang: heger mirovî bi vê karek çak bi ke, li her dem û cih di kare bike.
Eyreqîb	(n.l.mê) bi Navdengtirîn siroda nîştimanî ya kurdî.
Eywan	(n.x.mê) 1. Balkon. Hewş. Berbank.2.Jor. Mezel. Ode.
Eywax	(alav. Keser) ***rêzman*** Ax. Dax. : Eywax dilo.
Ez	(cihn.tek) ***rêzman*** Cihnavek teke kesê êkê ye,dema mirov li ser xwe di bêjit. : Ez kurdim. :Ez ji te hez di kim. Ez nizanim nave te çî ye?. :(nêr)Ez yê mandî me. :(mê)Ez ya mandî me.
Ezbenî	(hn.dar.çewa) Pesindane jibo rêz û rûmet girtin bi kar di hêt. Hêja. :Ezbenî kerem ke. :Belê ez benî, min hay ji te heye.
Ezber	(hn.dar.çewa) Gotina mirov di serê xweda tomar bi kit. Jiber.
Ezberkirin	(k.jn.l.mê) Jiberkirin. (K) bn: Kirin.
Ezezî	(hk.l.çewa) Kesê herdem û her tişt ji xwe re bi vêt û pesina xwe bi det. :Tefşê beroka xwe.
Ezitî	(hk.dar.çewa) Ezezî.
Ezman	(n.x.nê) 1. ***endam*** Hedameke di devîda ye ku jibo tamkirin û axivtinê alîkarîyê diket.2. *rêzman* Ziman.
Ezmandirêj	(hn.l.çewa) Mirovê gelek axivtinên ji xwe mezintir di ket. Bê perwerde. Lewçe. ***Pend*** : Ezmanê dirêj darkokê sere xudanî ye.
Ezmanpîs	(hk.l.çewa) Ezmanreş.
Ezmanreş	(hn.l.çewa) Kesê hergav axivtinên kirêt di kit. Civînan di det.
Ezmansork	(n.l.dz) ***kevin*** Mirovên di çîvanokanda jibo tirsandina zarokan bi kar di hên.
Ezmanxweş	(hk.l.çewa) Mirovê gotin û selîqeyên dilveker di ket. Kêfxweş.
Ezmûn	(n.x.mê). Nirxandin yan sengandina karê mirovî. Taqî.
Ezmûnkirin	(k.jn.l.mê) Mirov xwe taqî di ke dako kar û xwandina xwe di de sengandin. :Meha bi hêt dê ezmûnên serê salê li dibistanan (bi) hên kirin.
Ezperist	(hn.l.çewa) Ezezî.
Ezperistî	(n.l.mê) Ezezî.

Ê

Ê 1	. Pîta heftê ji abeya kurdî.
Ê 2	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pejirandinê ye. Erê. E. :Suba were cem me, Ê; başe ez dê hêm.
Ê 3	. (paşgir.hd,gazkirin) Paşgira gazîkirinê jibo mê. Xuşkê . Yayê. Jinê. Hevalê.
Ê 4	(pêrb) ***rêzman*** Alavê daxwazkirina berdewamîyê di gotinan da. Ê dê dê bêje, ka çi lê hat!.
Ê 5	(cihn.nediyar.nêr) Yê. ***Pend*** :Ê ne li şerî, şêre.
Êdin	(pêrb,a.destniş.nêr) ***rêzman*** Peyveke dihêt bi kar anîn jibo helbijartina tiştan ji hev. Êkê dî. Yekê din. : Ev ne êdin.
Êd	(n.cîhanî.mê) Çevengeke di navnîşanên nameyên eliktironî da bi kar di hînin.
Êdî	(pêrb) *rêzman* Alavek girêdanê , di dawîya nivêsînê da jibo kilîldana mijarê. :Nivîsara min bi dawî hat, êdî supas bo hewe. Ji nih û paşve. :Ez êdî na herim mala wan.
Êgcar	(hk.dem) 1. Êkcar bûyera carek rû di de.2. Rehayî. Êgcar ne wusa !.
Êk	(hijn.çend)Hijmareke paş çune dest pê di kit. 1. 4-3=1.Yek. Nîva duwê. : Xudê êke.
Êkane	(hn.dar.çewa) Daybabên bi tinê êk kur yan keç hebin. kur yan kiçên bê xwîşk û bira.. Berazê bê xuşk û bira. :Kurê mala cîranê me gelek ê nazandî ye, çunke êkaneye.
ketî	(n.dar.mê) Hevgirtin. Yekêtî. Êkgirtin.
Êkê	(hn,x,çend) 1 Tiştê, kesê mê , nedîyar. êkê(jinek) we got. 2Rêzkirina tiştî, ya êkê.
Êkgirtin	(k.jmê) Bi hevra kar, xebat kirin bo êk armanc.Hevalbendî. Biraynî. Tebayî. (K) bn :Girtin.
Êkî	(hn,nedîyar.nêr) Kesê nêr yê ne dîyar, :Êkî yê birî. Êkî got.
Êkmale	(cugirn) Navên gelek gundane li Kurdistanê. Malek.
Êkser	(rd.l.çewa) 1. Tiştê demildest rû di det. Zindî. :Bername bi awayekê êksere. 2. Êk alîÊk sent. Êk araste. :Min bihêleka(tikêt) êkser kirî.
Êl	(n.x.nêr) Avahîyê pir mirov ûxanedan. Xîvetgeh. Kuçerat. Hoba.
Êlçî	(n.l.dz) Zêrevanên êlî. Leşkerê mîr, paşa, yan êlî.
Êleg	(n.x.nêr) Elek.
Êlek	(n.x.nêr) çoxikê ji perûkan çêkirî.
Êlinc	(n.x.mê) *candar* Hestîyên milî. Kelkelk.
Êlincî	(n.x.pir) Rewşeke mirov têda gêj di be ji egara xwarineka pîs di gedê mirovî da yan dîtina tiştekê gemar,dengek bolbolî ji devî û gerîyê peyda di be,dev pirî av di be û nêzîke dilê mirovî ra bi be(mirov bi hilîne).
Êlincîhatin	(k.jn.l.mê) Dema mirov hest bi êlincîyan di ke û nêze dê mirov verişit. Êlincî yêd di hêne min, ez bawer di kem dilê min dê rabit. (K) bn:Hatin.

Êlincîkirin	(k.jn.l.mê) Mirov dixwaze êlincîyan bike jibo ko bi kare zadê di zikî da bi hilîne. (K) bn:Kirin.
Êm	(n.x.mê) Alîka lawiran. Alîka candaran.
Êmdan	(k.jn.l.mê) Alîdan. Xwarin dane kewalan.
Êr	(n.x.nêr) Agir.
Êre	(hk.cih) Hêre. Hire.Vêre. Vêrê. Vê dirê.Vê derê.
Êriş	(n.x.mê) 1.Biser cihekî da girtin jibo dagirkirin yan rizgarkirn.2. Dabezîne ser alî yan kesekî bi rêya ragehandinê. Hêriş.
Êrişber	(karn.dar.dn) Yê ku êrişê di bit ser berdijê xwe.Hêrişber.
Êrişbirin	(k.jn.l.mê) Hêrişkirin. (K) bn : Birin.
Êrişkar	(karn.dar.dz) Hêrişber.
Êrişker	(karn.dar.dz) Hêrişber.
Êrişkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov êrişê di ke ser kes, yan birekê. : Gurî êriş kir ser kerê bizinî. (K) bn : Kirin.
Êsik	(n.x.nêr) *candar* Hestî.
Êsta	(hk.dem) Nuke. Vê bavê.Niha.
Êstir 1	(n.x.mê) Rondik.
Êstir 2	(n.x.dz) *candar* Hêstir.
Êş	(n.x.mê) 1. Nexweşî. Nesaxî. Derd. 2. Jan . ***Pend*** :Çi kes wek xudanî êşa leşê xwe nizanit.
Êşan	(k.jn.x.mê) êsana leşî ye. Derd. (K) Bdn: Ez di êşim em diêşîn .tu di êşî hûn di êşin. Ew di êşe[..it] ewan di êşin. PR : dê[bi]+ bdn. Bdb: di êşam, di êşa, di êşay, di êşan.Db,dûr. Êşabû,…bûn.(F) : bi êşe, bi êşin.
Êşandin	(k.jn.x.mê) Mirov, giyandar ji alîyê kes yan desteyekê ve bi hêt êşandin. Yan kekî azar bide. Azardan.(K): Bdn; ez di êşînim em di êşînîn, tu di êşînî hûn di êşînin, ew di êşîne [..it] ewan di êşînin. Pr: dê [bi] êşînim, êşînîn,êşînî,êşînin, êşîne[..it], êşînin. Bdb : Di êşand, di êşandin. Db,dûr êşandibû,... bûn. (F): bi êşîne bi êşînin.
Êşîn	(k.jn.x.mê) Êşandin. (K) bdn : ez di êşim em di êşîn, tu di êşî hûn di êşin, ew di êşe[..it] ewan di êşin. Pr : dê bi +bdn. Bdb : Ez di êşam, em di êşayn , tu di êşay, hûn di êşan, ew di êşa, ewan di êşan. Db,dûr : ez êşabûm, em êşabûyn(bûn), tu êşabûy(bû), hûn êşabûn, ew êşabû, ewan êşabûn. (F) Bi êşe, bi êşin.
Êtîm	(hn.x.çewa) Zaroyên bê dayk yan bab. Babmirî. Daykmirî.Sêwî. Bêsemyan.
Êtîn	(n.x.mê) Cihê asin têda di hêt bihujandin[helandin].Kurha asingiran.
Êtûn	, (n.x.mê) 1.Avahîyek heremîye bi axê dirist di ken daran tê dixin jibo sotinê dako rejîyê jê peyda bi kin. Komir. 2.Germîya herî pile bilind.3. Bizotê agirî.
Êvar	(hk.dem.mê) 1. Daneke ji rojê, piştî nîvro.Berî bibit şev.2. Navê kur û keçane.
Êvaran	(hk.dem.dar) Dema êvarî. Li êvaran. :Hemû êvaran ez guhdarîya nûçeyan di kim.

Êvarbaş	(silav.pîroz) Silava êvarî. : Daxwaza êvareka xweş û baş jibo êkî bêjî. :Êvarbaş heval.
Êvarî	(hk.dem) Demê roj be bi rojava ve di çe. Danê êvarî. Kengî dê te bînim?. Êvarî.
Êvitîn	(k.jn.x.mê) *nexweşî* Cihê ji egera lêdanekê yan kulbûbûn birîndarbûnê reş û şîn di be û bilind, pif di be. Perçivîn. Werimtin.
Êvnî	(hn.x.çewa) Leşê bi hêz. Leşê peyt. Mirovê peyt. Mirovê lêkdayî.
Êvnîk	(hn.dar.çewa) Peyt. Saxlem. Sirt.
Êvnûte	(hn.x.çew) Êvnî.
Êxistin	(k.jn.x.mê) 1.Dema mirov tiştekî, kesekî li erdî bi de yan ji bilindîyê bi êxe xwarê. Li erdî dan. Xistin. :Cilêd xwe êxistin. : Du mirovan xwe lêkdan êkê êk êxist. 2. Pêvekirin. Pêkvekirin. Girêda. :Dervankê avdankî bêxê(bi êxê). :Kaxez êxist dîwarî. (K) Bdn: ez di êxim, em di êxîn, tu di êxî, hûn di êxin, ew di êxe[..it], ewan di êxin. Pr: dê [bi] + bdn. Bdb: êxist, êxistin. Db,dûr. Êxistibû,… bûn. (F) bi êxe, (bi êxê)bi êxin(bi êxinê).
Êxre 1	(n.x.mê) Dirwareke li derên xirar, gonî, telîsan di din jibo ko kurt û peyt bi be.
Êxire 2	(n.x.mê) Rizdeya kevirî. êxir a çiyayî.
Êxsîr	(hn.x.çewa) Dîl. Girtî . bend.
Êxte	(n.x.dz) ***canda(dewarr)*** Hêstir.
Êxtiyar	(hn.x.çewa) Navsalveçûyî. Pîr. Kal.
Êzdan	(n.x.nêr) Xuda. Xwedê. Ezdan.
Êzdî	(hn,nl.dz)1.Kevitirîn dîn(ol) a kurdane. 2. Kesê bawerîya wî bi dînê êzdîyan hebe.
Êzdîxane	(hk.cih,l.mê) Bingeha êzdîyan. Civaka êzdîyan.
Êzdîyatî	(n.dar.mê) Belavkirina ola êzdîyan. Xebat jibo saxkirina dînê êzdîyan.
Êzing	(n.x.nêr) Dar. Kête. Nîre.
Êzingvan	(n.dar.dz) Darvan. Darbir.
Êzmûg	(n.x.mê) Êzmûk.
Êzmûk	(n.x.mê) *adî* Tevinpîrk.

F

F	(fe) Pîta heşt ê ji abeya kurdî.
Fabrîqe	(n,biyan.mê) Kargeh. : Ferhad li fabrîqê kar di ke.
Fafon	(n.x.mê) Daringekê reqe wek asinî ,piranî ya amanan jê di hên çêkirin.
Fal 1	(hn.x.çewa) Candarê nêr yê ne xesandî ko ji alîyê guhnelî ve yê peyte û bi kêrî perînê di hêt.. :Hespê fal. Nêrîyê fal. :Kerê fal.
Fal 2	(n.x.mê) Falik.
Falavêj	(pîşn.l.dz) Falveker.
Falbêj	(pîşn.l.dz) Falveker.
Falbêjî	(karn.l.mê) Karê vekirina falikan.
Falbîn	(pîşn.l.dz) Falveker.
Falgir	(pîşn.dar.dz) Valveker.
Falik	(n.x.mê) Dîtin yan aşkerara kirina paşeroja mirovî çi bi nêrîna panka destî yan fincanê dema qehwe bi dawî di hêt.
Falinc	(n.x.mê) Nexweşîyeke(nesaxî) demarane mirov pê şil di bit ji egerên zikmakî, nivşî yan derekî, nemaze zaroyan di girît.
Falincbûn	(k.jn.l.mê) Rastî derdê falincê Hatin. (K) bn: Bûn.
Falincgirtin	(k.jn.l.mê) Falincbûn.
Falveker	(pîşn.l.dz) Kesê bi falikan paşeroja mirovî diyar di ket.
Falvekirin	(k.jn.l.mê) Vekirin û nêrîna bextê mirovî bi falikan. (K) bn: Vekirin.
Fanêle	(n.x.nêr) Cilikekê tenike li bin kiras û cilkên dî di ken ber xwe, hiçikkurte yan bi lepike. Bincilk.
Fanos	(n.x.mê) Core çirayeke. Lempe. Fener. :Fanosê hilke (pêke). :Li ber ronahîya fanosê di xwînîn. :Jineka hinde cane wek fanosê.
Faris	(nejadn.x.dz) 1.Neteweyeka Iranîye.2. Kesê farisîziman.
Farisî	(ziman,n) Zimanê farisan.
Farzik	(hn.dar.çewa) Çavbirçî. Çavbirsî.
Fasolî	(n.x.mê) *çandin* Giya û berê giyayekî ye, dindik biçûke gelek cor û reng hene.
Faşîzm	(n,biyan) Sîstemek zordar û dirindeye.
Faşist	(hn,biyan.dar.çewa) Zaravek ramyarîye, kes yan desteya dardest û zordar xwe bi ser xelkî da bi sepînit.
Fatareşk	(n.dar.mê) *leşzanî* Xalxalk.
Fatfatîk	(n.dar.mê) *tewal* Kevoka kûvî. Kokuxtî.
Fatîk	(n.x.mê) *adî* Margîsk. Bîkmar.
Fatmok	(n.dar.mê) *tewal* Fatfatîk.
Feç	(hn.x.çewa) Mirovê difina wî biçûk û serevraz.
Feçer	(hn.dar.çewa) Mirovê feç.
Feçê	(n,gazkirin.mê) Bangkirin û naznavê jina feç.
Feço	(hd,gazn.dar.nêr) Gazîkirin û naznavê kur,zelamê(peya) ê feç.
Feda	(hn.x.çewa) Qurban.

Fedakar	(pîşn.l.dn) Kesê xwe di ke qurban , gorî dozekê.
fedakarî	(karn.l.mê) Xwe gorîkirin. Xwe fedakirin.
Fedakirin	(k.jn.l.mê) Gorîkirin. Qurbankirin. (K) bn: Kirin.
Federal	(zarav,biyan) Hevalbend. Êketîya bi hez û viyan.
Federalî	(zara,biyan) Sîtema bi hevra kar-xebarkirin.
Fedî	(n.x.mê) Serim.:Ma ne fedî ye tu wesa di kî ?.
Fedîker	(rd.dar.çewa) Sermîn. Sermok.
Fedîkirin	(k.jn.l.mê) Serimkirin. : Ew fedî di ke, lewra na xwaze bi stire. (K) bn: Kirin.
Fedîtî	(n.dar.mê) Serim.
Fedok	(hn.dar.çewa) Fedîker. :Zarokê fedok. Jina fedok.
Fehêt	(hn.dar.çewa) Serim û fedîyek mezin . Kirêt.
Fehêtîn	(k.jn.x.mê) Serimkirin. Fedîkirin. (K) di fehête, bi fehêtin.
fehil	(hn.x.çewa) *candar* Fal.
Felaqe	(n.x.mê) Qutan û lêdana binê pêyan.
Felaqedan	(k.jn.l.mê) Core lêdaneke bi dar û qamçîyan li binê pêyên mirovan di din. (K) bn : Dan. :Daykê kurê xwe felaqe da, çunkî dizî kiribû.
Fele	(dîn,n.x.dz) 1. Dînê mesîh. 2. Kesê mesîhî.
Felek	(n.x.mê) 1. Çerx. Zeman. 2. Navê keçan.
Felestîn	(hk.cih.welat,n) Welatek erebane axa felestînîyane.
Felestînî	(nejdad,n) 1. Xelikê welatê Felestîn. 2. Kelûpel yan mitayê ji Felestînê.
Felît	(hn.x.çewa) Felîte.
Felîte	(hk.x.çewa) Mirovê bi kêrnehatî. Kurê kulana. Kulanî. Selatî. Pûç.
Felîtebûn	(k.jn.l.mê) Mirovê ji rêya çak derkeftî û karên xirab diket.: Kurê wî yê bûye felîte, êdî li mala xwe na rawestit.
Felte	(hk.x.çewa) Mirovê, xasime jina pûç.
Felteyî	(n.dar.mê) Karê felte. Karê pûç. pwîçatî.
Fend	(n.x.mê) Find. Çira. Lemp.
Fenek	(n.x.mê) ***amêr*** Panka bayî.
Fener	(nax.mê) Lempe. Çira.
Fenik	(hn.x.çewa) Honik. Hîn. Fênik. :Bi şev gundê me pir feneke.
Feqî	(pîş.x.dz) Xwîndkarê dînî, yê li mizgeftan waneyên ola Islamê di xwînin. Soxte.
Feqîyatî	(karn.dar.mê) Karê feqîyan yê xwendin û hînbûna zanista dînî.
Fer	(pêrbest.x) Pêdvî. Giring. Hejî. :Ya fere bêjîn,
Feraşîn	(hk.cih,n.x.mê) 1 Deverek hîn û biyav xweş , dilveker li Kurdistana bakûr. 2. Zozan û cihên xweş û fênik li Kurdistanê.
Ferat	(cugirn) Çemekê mezine li Kurdistanê. Rîbarê furat.
Ferde	(n.x.nêr) Tûrik yan gonî yê dexil û danî dikenê. Telîs.
Fereh	(hn.x.çewa) Fireh.
Ferhad	(n.x.nêr) 1. Naveke di dastana ferhad û şirîn da hetîye. Evîdarê şirînêye.2. Navê kurane.

Ferheng	(n.x.mê) Pertoka rêzkirina peyvan û pejna(raman) wan çi bi şirove kirin bit eger yek ziman be yan hember bi zimanek din.Zanîna peyvan.
Ferîşte	(n.x.nêr) 1.Firîşte. Milyaket.2. Zerî. Perî.
Ferman	(n.x.mê) 1. Qirkirina bi komel. Jinav birina neteweyekî. Pakkirina nejadî.Cînosayd. 2. Navê jinane.
Fermanber	(karn.dar.dz) Kesê li rêvebirîyekê kar di kit mehyanê ji dezgehekî werdigirit.
Fermandan	(k.jn.l.mê) Biryara karekî fermanekê bi hêt derbazkirin. (K) bn: Dan.
Fermandar	(kar,n.dardz) 1.Desthelatdar. Xwedî biryar. Karbidest.Serok.2. Serleşker. Qumandar.
Fermankirin	(k.jn.l.mê) Fermandan.
Fermanname	(n.l.mê) Nameya ku têda ferman di hêt nivîsîn û ragehandin.
Fermî	(hn.x.çewa) Biryarên qanûnî yên ji dezgehêd qanûnî derbaz di bin. :Encama dengdanên civata bajêrvanîyê bi awayekê fermî hat ragehandin.
Fermîn	(k.jn.x.mê) Keremkirin.
Fermo	(k.ferman) Jibo rêz û rû met bi kar di hêt. Keremke.:Fermo were nav malê. :Fermo zadî bi xo. :Fermo rûne.
Ferşik	(n.x.mê) Berek pane jibo nivêjan bi kar di hêt. Helankê nimêjan. : Nivêja xwe liser ferşikî kir.
Fesad	(hn.x.çewa) Mirovê axivtina di navbera kesan da di veguhêzit.
Fesadî	(n.dar.mê) Axivtin veguhaztin. Durûyî.
Fesadîkirin	(k.jn.l.mê) Axivtin veguhaztin. (K) bn: Kirin.
Feşkilandin	(k.jn.dar.mê) Pûçkirin. Herifandin. Ji nav birin.
Feşkilîn	(k.jn.x.mê) Pûçbûn.Heriftin.ji navçûn.
Fetisandin	(k.jn.dar.mê) Heger mirov tiştekî, giranîyekê danit yan bikevit ser devî ku rêya hatinûçûna bayî bo nav singî rawestînit di bit egera mirinê. Bêhinçikkirin. (K) bdn: ez di fetisînim, em ewan di fetisînin. Bdb: di fetisand, di fetisandin. Dê fetisînim, dê fetisînîn.
Fetisîn	(k.jn.x.mê) Bêhinçikbûna mirovî yan candaran ta di mirit. (K) di fetisit, di fetisin. dê bi fetisit, dê bi fetise. bi fetisin.: Dergehî veke, heger dê fetisîn.
Feylî	(malb,devn) 1.Devereke kurdane li Kurdistana Iraq û Iranê. 2. Zaravek kurdî ye.3.Kesê feylî, xelkê devera feylî lê xwecih.
Fêkî	(n.x.nêr) Fêqî.
Fêl	(n.x.mê) Xapandin.Serdabirin. Xap.
Fêlbaz	(hk.dar.çewa) Xapînok.
Fêlkirin	(k.jn.l.mê) Xapandin.
Fênik	(hn.dar.çewa) Cihê xweş û dilveker , sar li havînê. Hwîn.Honik. :Spêdeyeka fênik.
Fêqî	(n.x.nêr) Berê darên bi ber ko piranî tam şirîninin, mîna sêv,xox, zerdil, tirî, gundor û htd. ***Pend*** :Fêqîyê zivistanê zarokin.
Fêr	(n.x.mê) Zanîn. Xwendin.
Fêrbûn	(k.jn.l.mê) Çewayîya wergirtina waneyan, yan her karekî. hînbûn. . :Ez di xwazim fêrê zimanên biyanî bi bim. (K) bn :Bûn

Fêrbûyî	(hk.l.çewa) Kesê fêrî karekî bûye.
Fêrdar	(pî(n.dar.dz) Fêrvan.
Fêre	(n.x.mê) Wane.:Fêreya zimanê kurdî.
Fêrgeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê fêrbûna xwendekaran yên law. Xandingeha paş berhevî yê.
Fêris	(hn.x.çewa) Pelewan. Hêja. Pehlewan. Zîrek.
Fêrkirin	(k.jn.l.mê) Hînkirin. .:Ez dê xwe fêrî zimanê farisî bi kim.:Te xwe fêrî hajotina tirombêlan kir?. (K) bn: Kirin.
Fêrvan	(pî(n.dar.dz) Kesê xelik li ber destê wî fêr di bin. Mamosta. Seyda.
Fêsad	(hk.x.çewa) Bekirok. Fesad.
Filan	(hk.x.çewa) Kesê, yan tiştek nedîyar. :Filan kesî got. Filan tiştî ji min ra bîne.Bêvan.
File	(dîn,n.x) Fele.
Filfil	(n.hnx.dz) 1.şînkatîyeke, bi xavî û lênan tê xwarin, gelek cor û tam hene ; mina ;,tîj , şirîn . Bîber.2.Mirovê dujwar. Har.
Filipîn	(hk.cih.cugir,n) Welatê filipîn.
Filipînî	(netewe,n) 1. Xelikê filipînê. 2. Kelûpel yan mitayê ji Filipînê.
Filis	(n.x.nê) Êk ji hizara dînra Iraqî ye. Wek sent li hind welatên dî.
Filitîn	(k.jn.x.mê) Peşîn. Firîn. Qurtalbûn.
Filîte	(hk.x.çewa) Felîte.
Fincan	(n.x.mê) Kopên vexwarina qehwê, çayê û htd.:Fincanekaqehwê dana ber mêvanî.
Find 1	(n.x.mê) Çira. Fener. şemalk.
Find 2	(n.x.mê) Fêl. Xap.: Ew zelamekê bi finde.
Finddank	(n.dar.mê) Amankeke findikê yan şemalkê têda di danin.:Bê zehmet şemalkê bi di finddankê da.
Findiq	(n.x.mê) Bindeq.
Fiqeroşk	(n.dar.mê) Kivark. Kukavoşk.
Fir 1	(n.x.mê) Piçeka avê ko mirov bi carekê di qurçîne. Qurç. : Fireka avê, çayê, şîrî û htd.
Fir 2	(n.x.mê) Firîneka kurt. Lûtik. Xwe avêtin. ***Pend*** :Kes bi firekê na gehit serê milekê.
Fir 3	(rd.x.çewa) Fireh. :Gava fir. Ang; gava ji hev dûr.
Firajîn	(k.jn.x.mê) ***darûbar*** Pişkovkdan. Pişkdan. :Darên rezan yên ririjîn.
Firake	(n.x.mê) Cihek bilind, kendalek bilind. Lat. Kevirên bilind ko mirov û candar liser dikevin û di firin.
Firandin	(k.jn.dar.mê) 1.Dema tewal têjikên xwe ji hêlînê der di ke û di firîne. 2. Havêtina ber,dar kevir û htd.(K) bdsn: Ez difirînim em di firînîn, tu di firînî hûn di firînin, ew di firîne[..it] ewan di firînin.Pr: dê bi +bdn. Bdb: di firand, di firandin. Db,dûr: firandibû, ...bûn. (F): bi firîne, bi firînin.
Firavîn	(n.x.mê) Xwarina danê nîvro. Zadê nîvro. :Firavîna evro tirşike, îpraxe.savare. û htd.
Firawan	(hn.x.çewa) Fireh.

Firax	(n.x.pir) Aman.
Firçe	(n.x.nêr) Alaveke ji davan hatî çêkirin destikdare,jibo paqijkirina didanan, yên mezin jibo malan. Gêzik. Havlêk.
Firçekirin	(k.jn.l.mê) Didan firçekirin; paqijkirina didanan bi firçeyê didanan. Firçikirina malêa;ang malîna malê bi firçeyê mezin.
Firdik	(n.x.mê) Xwarineke ji nan û dew, yan nan û mast yên têkel pêkhatîye.
Firefir	(hk.dar.çewa) Dengeke ji devê dewaran di hên, yan mirovê persîvdar.:Te çiye firefira te?.
Firefirkirin	(k.jn.gl.mê) Candar û mirov dengê firefirê ji devê xwe di hînnin. (K) bn: Kirin.
fireh	(hn.x.çewa) 1.Yekeya pîvanê jibo panîya tiştî bi kar têt. Vedayî. 2.Pir.Çir. Mezin. Cilkên fireh, xanîyê fireh, htd. Brx Teng.
Firehbûn	(k.jn.l.mê) Mezinbûna qebare. Jiberêk hatin der. Dema tişt fireh di bit. :Cilik firehbûn. (K) bn: Bûn.
Firehî	(n.dar.mê) ***endaze*** Yekeya firehbûna tenan. Çudîya firehbûnê.: Firehîya xanî, zevî, bîstan û htd.
Firehkirin	(k.jn.l.mê) Jêkrakêşana tiştî ta fireh bi be. Mezinkirin.:Coya avê fireh bi ke!. :Bêhina xwe fireh kir. (K) bn: Kirin.
Fireng	(nejad,n) Ewrpayî.
Firengistan	(hk.cih.cugr,n) Ewropa.
Firengî	(nejad,n) Fireng.
Firensa	(hk.cih.cugr,n) Welatekê ewropayî ye.
Firensayî	(nejad,n) 1. Xelkê Firensa.2 .Kelûpelêd ji Firensa.
Firensî	(nejad,n) Firensayî.
Firêzer	(nbiyan,x.mê) Amêrekê wek sindoqe, xwarin û fêqî tê dixin dako tezî bi be û ji xirabbûnê bi hêt parastin.
Firfire	(n.dar.nêr) Perwane.
Firfirok	(n.dar.mê) Virvirok. Firoke. Firinde.
Firgeh	(hk.cih.dar.mê) Firokexane. Firîngeh.
Firin	(n.x.mê) Cihê patin û firotina nanî.
Firinde	(n.dar.mê) Firoke.
Firî	(n.x.mê) ***spîyatî*** Berhemek rêçalî ye rojên êkê piştî zana giyandaran ko ji kelandina şîrî çê di bit. ***Pend*** :Li hîvîya firîyê gay man.ang; li benda karekî ko bi zehmet hebûna wî heye. Gazîya dûv gurî.
Firîn	(k.jn.x.mê) Hatin û çûna tewalan, çûçikan û firokeyan divalayîyê da (li asmanan)bi şaperên xwe.***Pend*** :Yê bilind bi firit, dê nizim bi erdî kevit. (K) :Bdn : ez di firim em di firîn, tu di firî hûn di firin, ew di fire[…it]ewan di firin. PR: Dê[bi]+ bdn. Bdb : Di firîm, firîn, firî, firin. Db,dûr : firîbûm, …bûyn,… bûy,..bû.. bûn.(F) :bi fire, bi firin.
Firîngeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cîyê firoke lê di nîşin û difirin.Firokexane
Firîşte	(n.x.dn,hn.x.çewa) 1. Melayketên ji asmanan tên xwarê jibo bi cih anîna hezên xuda.2.Çembera ciwanî yê. Zerî. Perî.
Firîz	(n.x.nêr) Firîzî

Firîzî	(n.x.nêr) ***giya*** Giyayek keske li baxan di çînin jibo ciwanîyê.
Firne	(n.x.mê) Cihê nan patinê. Tenîr.
Firnik	(n.dar.mê) 1. Firneya biçûk. 2. Kunêd difnê. Bêvil.
Firo	(n.x.nêr) Firî.
Firoke	(n.dar.mê) Makîneyeka mezine bi hêza agirî li bilindîyan di firit jibo karên veguhastin û leşkerî mifa jê têt wergirtin. Balefir.
Firokevan	şpî(n.dar.dz) Kesê firokeyan di firîne(hajot). : Birayê wî firokevane.
Firokevanî	(karn.dar.mê) Karê hajotina firokeyan.
Firokexane	(hk.cih,n.dar.mê) Firîngeh.
Firoşer	(pî(n.dz) Kesê kelûpelan,fêqî û htd di firşit. Kesê karê firotinê dike.
Firoşgeh	(n.cih.mê) Dikana mezin. Cihê firotina kelûpelan, tiştan.
Firoştin	(k.jn.x.mê) Her tiştê(mitayê) beramber pareyî yan mitayekî bi dî yekî. (K) Bdn:ez di firoşim,em di firoşîm, tu difiroşî, hûn di firoşin, ew di froşe[..it] ewan di froşin. PR: Dê[bi] + Bdn. Bdb: Di firoşt, di firot, di firoştin.di firotin. Db,dûr: firoştibû,...bûn.(F): bi froşe, bifroşin.
Firoşyar	(pî(n.dar.dz) Firoşer.
Firoşyarî	(karn.dar.mê) Karê firotina kelûpelan.
Firotin	(k.jn.x.mê) Firoştin.
Firşik	(n.x.nêr) ***candar*** 1. Nermegoştê navbera zik û singê lawiran ji nav da. 2. Hêvênê penîrî ko ji hedamê lawiran çêkirî ye.
Firşkbûn	(k.jn.l.mê) Paş zayînê jibo cara yekê karik yan zaro şîrê dayk,maka xwe di xwe. :Bi şîrê makê firşik bû. (K) bn: Bûn.
Firşikkirin	(k.jn.l.mê) Êkem car şîrê makê di din karikan.Yekem car zaro şîrî di xon.(K) bn: Kirin.
Firşikteng	(hn.l.çewa) Bêhinteng. :Wey hewar çi jinkeka firşiktenge!.
Firşteng	(hn.l.çewa) Firşikteng.
Firtine	(n.x.mê) Hur. Bahoz. Babelîsk.
Fis	(n.x.mê) Bayî ji paşîya mirov û candaran di keve der. Derdikevit. Kuş.
Fisandinşk	.jn.dar.mê) 1. Ba jiber berdan. Pivdank fisand. 2.Perîna tewalan.Perîna çûçikan. Cotbûna tewalan.
Fisgur	(n.dar.mê) Core giyayek qehwayî ye, mêş û kêzikan di girit.
Fisken	(hk.l.çewa) Kesê ko fisan di ke.
Fiskirin	(k.jn.l.mê) Derêxistina bayê hinavan. Kuşkirin. (K) bn: Kirin.
Fisqe	(n.x.mê) Pîvazên biçûk.Kixs.
Fisteq	(n.x.mê) ***darûbar*** 1. Dareka mîna dara keskannane fisteqan di girit. 2.Corek çerezane, tîvkilreqe, yan kakile.
Fişandin	(k.jn.x.mê) 1.Ba jiber berdan. Valakirin. Tepik fişand. 2. Kifkirin. 3.Xwarkirin. : Pişta kerî di bin barî ve fişand.
Fişefiş	(hn.dar.çewa) Dengê kifekifa difin û devan.
Fişefişkirin	(k.jn.gl.mê) Difinradan tanî deng jê bi hêt.Kifkirin.
Fişkandin	(k.jn.dar.mê) Derêxistin. Derkirin.
Fişkilandin	(k.jn.x.mê) Pirtikandin.
Fişkilîn	(k.jn.x.mê) Pirtikîn. Peritîn.

Fiştiqandin	(k.jn.dar.mê) Pûçkirin. Xirakirin. Aşkerakirin. Jinavbirin.
Fiştiqîn	(k.jn.x.mê) Pûçbûn. Xirabbûn. Herifîn.
Fitare	(n.biyan) Xwarina êkê ya şikandina rojîyê, li dema roj ava dibit.
Fitarekirin	(k.jn.l.mê) Xwarina fitarê. (K) bn: Kirin.
Fîk	(n.x.mê) ***deng*** Fît.
Fîkan	(n.x.mê) Fîtik.
Fîkandin	(k.jn.x.mê) Fîtikvedan. (K) bdn: ez di fîkînim em di fîkînîn, tu di fîkînî hûn di fîkînin, ew di fîkîne[…it] ewan di fîkînin. Pr: dê [bi]+ bdn. Bdb: di fîkand, di fîkandin. Db,dûr: fûkandibû. ….bûn. (F): bi fîkîne, bi fîkînin.
Fîl	(n.x.dz) ***candar*** Mezintirîn giyandarê şîrdere, liser erdîdi jît. :Fîlek mezin. :Limbîsê fîlî.
Fîlim	(n.byiyan) Film.
Fîlter	(n.biyan) Parzinînk.
Fîncan	(n.x.mê) Kopeke ji axa cerik yan şûşe hatîye çêkirin, bi reng û nîgaran xemilandî ye, mirov jibo pê vexwarina qehwe û çayê bi kar di hîne.***Pend*** :Vexwe heft fincanêd jehrê, ne vexwe fincaneka qehirê.
Fînok	(hn.x.çewa) Jinka yan zelamê pûç.Rispe.
Fîrandin	(k.jn.dar.mê) Fîtikvedan. (K) bdn: ez di fîrînim em di fîrînîn, tu di fîrînî hûn di fîrînin, ew di fîrîne[..it] ewan di fîrînin. Pr: dêbi +bdn. Bdb: di fîrand, di fîrandin.Db,dûr: fîrandibû,..fîrandibûn. (F): bi fîrîne, bi fîrînin.
Fîre	(n.x.mê) Zikçûn. Fîşk.
Fîredan	(k.jn.l.mê) Zikçûn. Bi fîşan kevtin. Hinavçûn. (K) bn:Dan.
Fîrik	(n.dar.mê) 1.Dengê fîtêna ji devî tê.2. Amêreke bi pifkirinê fîtên jê di hêt.
Fîstan	(n.dar.nêr) kirasê jina yê dirêj .
Fîş	(n.x.mê) Tiştê şil yê bi pest di çit wek zikçûnê. Fîşên wî di çin.
Fîşeng	(n.x.mê) Fişek.
Fîşengbend	(n.dar.nêr) Rextê fîşekan.
Fîşek	(n.x.mê) Guleyên tivengan.
Fîşik	(n.dar.mê) Fîş.
Fîşikçûn	(k.jn.l.mê) Zikçûna mirov û giyaneweran. Hinavçûn.bi Fîşikan kevtin.
Fît	(n.x.mê) 1.Dengê bi hêza paldana bayî ji lêvan peyda di bit. ***Pend***:Fita Hesedê hewêrî. Ang; karê ko gelek dirêj di bit.2. Peyt. Dirist. : Cilik yan her tiştê ji mirovî bi hêt. Ev kirase jibo te fîte.ang; jibo te yê diriste.
Fîter	(pîşn.dar.dz) Kesê alavên şikestî nûjen di ket.
Fîterî	(karn.dar.dn) Karê çêkirin û nûjenkirina amêran.
Fîtik	(n.dar.mê) *deng* Fît.
Fîtikvedan	(k.jn.l.mê) 1.Bi pifkirina bayî û gurckirina lêvan mirov dengê awazan ji devê xwe di hînin. 2.Pifkirin amêrê fîtikê tanî deng jê bi hêt. Fîkandin. (K) bn: Vedan..
Fîtkirin	(k.jn.l.mê) 1. Nehêlan. Jinav birin. Çi ji ber xwarin û vexwarinê neman. :Zadê xo fît kir. Nanê xwe fît kirin.2. Fîtikvedan. (K) bn:Kirin.
Fîxan	(n.x.mê) Nalîn. Zêmar. Kovan. :Axînk rahêlan. Kovan ki(andin.
Fîxankirin	(k.jn.l.mê) Kovandarbûn. Xemxwarin.

Fîzar	(n.x.mê) Fîxan.
Fîzarkirin	(k.jn.l.mê) Axîn rahêlan. Xemxwarin. (K) bn:Kirin.
Fîzîk	(n.biyan) 1.Zanîna xuristî. Zanîna xwezayî. 2. Hêza laşî.
Fîzîknas	(pî(n.l.dz) Pispor di warê fîzîkê da.
Fîzîknasî	(n.biyan.l) Zanîna fîzyayê.Fîzîk.
Fîzya	(n.biyan) Fîzîk.
Folklor	(n.biyan) Rewişt,tîtal, cilik û kelûpelên kevnar yên gelêrî. Kelepor.
Folklorî	(hk.dar.çewa) Tiştêd folklorî. Kevin. Keleporî.
Frans	(cugirn) Welatê Firensa.
Fransî	(maln.n.dar)1. Xelik yan zimanê welatê frans. 2. Kelûpelên ji Fransa.
Frêkirin	(k.jn.dar.mê) Bi rê kirin. şandin. Rêkirin. Hinartin.
Fus	(n.x.mê) Fis.
Fûtik	(n.x.mê) Parçe perokeke bo nivêj li ser kirinê bi kar di hînin. şemilk. Cilnivêşk.

G

G	(ge) Pîta nehê ji abeya kurdî.
Ga	(n.x.nêr) Giyandarek şîrdere, nêre, kehî yan kûvîye. ***Pend*** :Gayîcot ne kir mirêbayî minê kir.***Pend*** :Gayê kilik qut mêşa ji xwe na revînit.***Pend*** :Gayê nav golikane, ang; kesê karên zarokane bi ke.***Pend*** :Ga di ke, xwedî di xwe.***Pend*** :Gayê pîr hî nabit cotî. Ang; mejîyên kevneperist di gel serdemî narahên. ***Pend*** :Ji gayî guh nîşa da. Ang; kesê piranîya malê yekî ji xwe ra zep di ke û kêm di detê. ***Pend*** :Ne me ga li garanê, ne nob li gavanî.ang ; yê çi nebe, sergêjî û xem jî nebe.nabe.
Gabarê	(hk.cih.cugir,n.) Çend gundekin li Kurdistanê.
Gabarî	(malbat.n) Xelkê gundên gabarê.
Gabinêzk	(n.dar.mê) ***derd*** Êşeke stoyê mirovî rêncî[girj] di be, mirov nikare serê xwe bi bade. Xinzirîna stoyê mirovî.
Gabinêzkgirtin	(k.jn.gl.mê) Toşî derdê gabinêzkê bûn. Stoxinzirîn. Rastî gabinêzkê hatin.
Gader	(hkcih.cugirn) Çiyayeke li Kurdistanê.
Gadêr	(kar,n.dar.dz) Gavan.
Gadêrî	(karn.dar.dn) Gavanî.
Gaj	(n.x.mê) Gulolka bendikan.
Gakêl	(pî(n.dar.dz) 1. Cotyar. Cotkar.2. Gayê jibo kêlana zevîyan bi kar di hînin.Gayê cotî.
Gakotir	(n.l.dz) ***balinde*** Balindeyeke mîna kotirane. Gapil.
Gakûvî	(n.l.dz) ***candar*** Gayê kûvî. Gayê kwîvî. Bîzon.
Galgalîsk	(n.dar.mê) *giyandarzanî* Gerî. Gewrî. Gero.Gelalîşk.
Galiske	(n.x.mê) Erebeyeka teybetî ye, cihê rûniştina çend kesan di nav da heye, di xin dû hespan jibo veguhaztina mita yan mirovan.
Galte	(n.x.mê) Henek. Yarî. Gelte. Tirane. : Ew mirovek bi gelteye;ang tiranekere.
Galtebêj	(hk.dar.çewa) Tiraneker.
Galteker	(hk.l.çewa) Tiraneker.: Mirovê galteker.
Galtekirin	(k.jn.l.mê) Tiranekirin. Wî herdem galte di kirin. (K) bn: Kirin.
Gamêş	(n.x.dz) ***candar*** Giyandarek malî, şîrdere ji bira çevrîya ne.
Gan	(n.x.mê) Cotbûna navbera du giyandaran. Guhnelîya giyandaran. Kutan.
Gander	(hn.dar.çewa) Pûç. Rispe.
Ganêr	(n.dar.nêr) Gayê nêr.
Gankirin	(k.jn.l.mê) Kutan. Perîn.Cotbûn. (K) bn :Kirin.
Gapîsk	(n.l.nêr) Helameteke dema nivistinê mirov we hizir di ke ko xwe bi ser leşê mirovan da di girit û bêhna mirovî çik di bit. Dêvzime.
Garan	(n.dar.mê) Birek (komeka) çêl û ga, gareşan bi hevra li çerwanî. ***Pend*** :Çêleka tiro garanekê tiro di ket.ang ; kesekê ziyano, ziyanê di gehîne civakekê.
Gare	(hk.cih.cugirn.x.nê) 1. Çiyayeke li Kurdistana Iraqê.2. Navê xort û keçane.

Gareş	**(**n.l.dz) Çêl, gol û ga. Çevrî.
Garis	(n.x.nêr) *giya* Mitayek dindik hûre jibo xwarinê wek nan mifa jê di hat wergirtin û wek tomkê çûçikan bi kar dihêt.Pend :Garisî du rê bi stûnê ve di bet.ang ; mirovê zorzan.
Garîte	(n.x.nê) Darek dirêj û stûre bo ser avahîyan û karên din bi kar di hêt.
Gasik	(n.dar.mê) Pelgir. Gazik.
Gasin	(n.dar.nêr) Gêsin.
Gav	(n.x.mê) 1. Dûrîya navbera du pêyan dema rêveçûnê.2. Pêşkeftin.Pêşveçûn.3. Dem. : *pend* gava xudê da, na bêjit tu kurê kêyî?. Gava tu hatî, dê bi rê kevîn.
Gavan	(pîşn,dar.dz) Kesê di çit ber gareşan(çevrîyan). Sexbêrkerê garanê.***Pend*** : Faydê gavanî siwarbûna dewarane.
Gavanî	(karn.dar.mê) Karê ber dewaran. Çavdêrê dewar û çevrîyan.
Gavanîkirin	(k.jn.gl.mê) Dema mirovek karê çavdêrî ya gareş û dewaran di ke. :Wî heft salan gavanî kir. :Gavanîkirin karekê dijware.
Gavavêtin	(k.jn.l.mê) 1.Dema mirov bi rê di çe û gavan dihavêje.2. Pêşveçûn. Pêşdaçûn.3. Destpêkirin. :Me gav avêtine jibo avakirina dezgehekî. (K) bn: Avêtin.
Gavber	(hn.dar.çewa) Dijber. Dij.
Gavdan	(k.jn.l.mê) Bazdan. Bezîn.
Gavhavêtin	(k.jn.l.mê) Gavavêtin. (K) bn: Havêtin.
Gavîn	(n.dar.mê) Navbir. Vebir. Heyam. Navber.
Gavkirin	(k.jn.l.mê)) Gavhavêtin. (K) bn: Kirin.
Gawir	(n.x.dz) Mirovê bê bawer, yê ji xudê netirs. Bêwijdan.
Gaz	(n.x.mê) 1.Madeyek sivike di nav bayî da, gelek cor hene mîna oksicîn, haydirocî, htd. 2. Gaza sotinê ya jibo karên gerimkirin û xwarin lênanê bi kar di hînin.
Gazel	(n.x.pir) Belgên zerên daran,li payîzê di werin.
gazik	(n.x.mê) 1. Berbiska bi rwîşîk.2. Amêrekê du deve jibo girtina pelên kuçik û tenûran bi kar di hînin. Pelgir.
Gazind	(n.x.mê) Gazinde.
Gazinde	(n.x.mê) Dema mirov ji karekî ne qayîl bit bi xwaze şaşîyên wî diyar bi ke rêya dirist nîşan de. Gilî.Rexne. Dalehî.
Gazindekirin	(k.jn.l.mê) Rexnegirtin. Gileyîkirin. Dalehîkirin. (K) bn: Kirin.
Gazinok	(hk.dar.çewa) Mirovê pir gazindan di ke. Pitpitî.
Gazî	(n.x.mê) Bang. Hewar.Dengê mirovî. : *pend* Gazîya dûv gurî, ang; dema kar ji destê mirovî der di kevit û êdî hindî hewar bi kî na zivirit.
Gazîker	(n.dar.dz) Kesê gazî di ke.
Gazîkirin	(k.jn.l.mê)1. Bangkirin. Daxazkirin.(k) bn :Kirin.
Gazîvan	(n.dar.dz) Gazîker.
Geç	(n.x.mê) Gêç.
Geda	(hn.x.çewa) Hejar. Nedar.

Gedandin	(k.jn.dar.mê) Destê xwe li ber xelkî ragirtin jibo alîkarîyê. Xwaztin. Xazokîkirin. (K) Bi gedîne, di gedînîn, gedînin. Di gedand.
Gede	(n.x.nê) ***leş*** Hedamê hêrana xwarinê. Zik. Berkurk. Bertûrk.
Gef	(n.x.mê) Gotineke dijî mirovekî di hêt kirin bi kiryararek êşandin yan lêdana gurzekî.
Gefandin	(k.jn.x.mê) Gefkirin. (K) bdn: ez di gefînim em di gefînîn, tu di gefînî hûn di gefînin, ew di gefîne[...it] ewan di gefînin. Pr: dê[bi]+bdn. Bdb: di gefand, di gefandin.Db,dûr: gefandibû, gefandibûn. (F) : bi gefîne, bi gefînin.
Gefkirin	(k.jn.l.mê) Kirina gefan dijî kesekî. : Wî gefa kujtinê li hevdijê xwe kirîye, eger pareyên wî ne zivrînit.
Geh 1	(n.x.mê) *leş* Cihê êkgirtina du serên hestîyan. Girê. :Janek kevtîye gehên destên min.
Geh 2	(n.x.mê) Car. Carcar. Dem. Gav. :Vê gehê ne êka dî dê hêm.
Geh 3	(n.x.nêr) ***kevin*** Paşgireke bi peyvê ve di mîne ramana cih dide; wek bingeh, dezgeh, xwaringeh û hw. Cih.
Gehandin	(k.jn.dar.mê) Dema mirov yekî, tiştekî ji cihekî bo yê din bi gehîne. : Bê zehmet van zaroyan di gel xwe bi gehîne xwendingehê. (K) Bdn: ez di gehînim, em di gehînîn, tu digehînî hûn di gehînin, ew di gehîne[..it] ewan di gehînin. PR: dê[bi]+ bdn. Bdb: di gehand, di gehandin. Db,dûr: Gehandibû,… bûn. (F): bi gehîne, bi gehînin.
Gehçûn	ji gehçûn (k.jn.l.mê) Dema geha hestî ji cihê xwe diçit ji egera ketin yan hilgirtina tiştê giran. : Çoka min ji geh çûye.(K) bn : Çûn.
Gehiştin	(k.jmê) 1.Dema tiştek di gehit wek fêqê yan mirov mezindi bit. 2.Tiştek yan kesek di gehit cihê pêdvî. Gehîn.
Gehîn	(k.jn.x.mê) Gehiştin. (K) : Bdn: ez di gehim em di gehîn, tu di gehî hûn di gehin, ew digehe[…it]ewan di gehin. PR: dê[bi]+ Bdn. Bdb: Gehişt, gehiştin. Db,dûr : gehiştibûm,…bû, bûyn, bû..bûy. … bûn. (F) : bi gehe bi gehin.
Gehkurt	(hn.l.çewa) Mirovê hedamên canê wî di kurt bin.
Gejgerînk	(n.dar.mê) Babelîsk. Zivroka bay.
Gejmirandin	(k.jn.dar.mê) Gemirandin.
Gel	(n.x.dz) 1.Bireka mirovan yek ziman, ax û tîtal hebin. Netewe.:Gelê kurd. :Gelê faris, htd.2. Deste. Bir. Kom.
Gela	(n.x) *darûbar* Belg.
Gelale	(n.x.mê) Reşnivîs. Mijar.
Gelalîşk	(n.x.mê) Gerî. Gero. Gewrî. Hefk.
Gelavêj	(n.x.mê) ***stêr*** Gilavêj.
Gelejimêr	(hk.l.çend) *rêzman* Pir. Gelek. Ji gelek hijmaran pêk hatîye.
Gelek	(hk.çend) Pir. Zor. : *pend* Gelek nede ber dasê da ne mînit asê. ***Pend*** :Gelek gotin dilsotin. ***Pend*** :Gelek bizane kêm bi axive. ***Pend***:Ji gelekan gelek di çin, ji piçekan piçek.ang; dema ziyan di gehe mirovê zengîn yan malbata pir mirov pir mirov û malê wan di çe û yên destkurt û kêm mirov ziyana wan ya kême.

Gelemper	(n.dar) Civak. Komel.
Gelemperî	(hn. Dar.çewa) Giştî. Bi giştî. Civakî. Tebayî.
Gelêrî	(hn.dar.çewa) Tiştê keleporî , huner, sitran, cil, htd. Gelî.
Gelî 1	(hk.cih.cugirn.x.mê) Navbera du çiyan, giran. : Gelîyê Duhok, Zaxo, Zîlan û htd.
Gelî 2	(hn.çewa) Gelêrî.
Gelmiçandin	(k.jn.dar.mê) Germişandin.
Gelmişandin	(k.jn.dar.mê) Perçiqandin û têkhelkirin.
Gelnas	(hn.l.çewa) Dilsoj û xebatker ji pêxemet gel û welatê xwe. Welatparêz.
Gelo	(pêrb.alv.bangkirin) ***rêzman*** Alaveke jibo gazîkirin û hişyarkirin bi kar tê.: Gelo ma ta kengî em dê bindest mînîn?.
Gelte	(n.x.mê) Tirane . Henek. Yarî.
Gelviçandin	(k.jn.dar.mê) Perçiqandin. Pankirin.
Gelwaz	(hn.çewa,n.dar.mê) Gulwaz. Gilwaz.Qeft.
Gemar	(hn.x.çewa) Tiştê rizî, genî û pîs.Qirêj. :Ava gemar. Xwarina gemar. Mirovê gemar.
Gemarbûn	(k.jn.l.mê) Pîsbûn. Qirîjîbûn.
Gemardan	(k.jn.l.mê) Dorpêçkirin. Abloqedan.
Gemarî	(n.dar.mê) Pîsî. Qirêj.
Gemarkirin	(k.jn.l.mê) Pîskirin. Qirêjîkirin. (K) bn: Kirin.
Gemaro	(n.dar.mê) Dorpêç.
Gemarodan	(k.jn.l.mê) Dorpêçkirin. (K) bn: Dan.
Gembol	(n.dar.nêr) Segê nêr. Se.
Gemirandin	(k.jn.x.mê) Vemalîn yan perixandina leşê mirovî. (K) bdn: ez di gemirînin em di gemirînîn, tu di gemirînî hûn digemirînin, ew di gmirîne[..it] ewan di gemirînin. PR: dê bi +bdn. Bdb: di gemirand, di gemirandin. DB,dûr; gemirandibû, …bûn.(F): bi gemirîne, bi gemirînin.
Gemî	(n.x.mê) Amêrekê bi hêza bay, zendik yan şewatekê kar dike, jibo veguhaztina mirov û kelûpelane di avê da mifa jê di hêt wergirtin. Belem. Papor. Keştî.
Gemîvnan	(pîşn.dar.dz) Kesê gemîyî di hajot. Xwedîyê gemîyê.
Gemîvanî	(kar.dar.mê) Karê hajotin û sexbêrkirina gemîyan.
Gemjo	(hn.x.çewa) Mmirovê qelew gêj û tembel. Çêlo.
Gemşo	(hn.x.çewa) bn:Gemjo.
Genc	(hn.x.çewa) Law. Xort. Cihêl . Tolaz. Nestêl. Azad hêj gence.
Gencîne	(n.x.mê) Xizîne. Defîne.
Gencînî	. (n.dar.mê) Lawînî. Cihêlî. :Gencînî ya hemû li biyanîyê derbaz bû.
Gendel	(hk.x.çewa) 1. Mirovê pere û dahatê dezgeh, kargeh welat û htd jibo xwe di dzit. 2. Navê mêrane.
Gendelî	(n.dar.mê) Dema ajawe, berelayî û qetlazî di kevit nav civakekê da, ko pere jibo meremên kesatî bi hên bi kar anîn, çi nêrevanî liser ne be.
Gendij	(hn.dar.çewa) Kesê bêhna gemar jê di hêt. Genî.

Gengeşe	(n.dar.mê) Hevrikî. Miştomir. Danûstandin. :Ez dixwazim bizanim gengeşeya hewe li ser çiye ?.
Gengeşekirin	(k.jn.l.mê) Cirekirin. Hevrikîkirin.
Genim	(n.x.nêr) Mitayek çandinî ye, dindika wî wek savar, danqut, danhêr di jibo xwarinê bi kar dihê û nanî jê çê di ken. ***Pend*** : Genim nebî, ceh be, ceh nebî têkel be.***Pend*** :Nanê genimîye bi her zadî tê xwarin.ang ; mirovê çak yan amêrê desthil jibo her karî mifa jê di hêt wergirtin.
Genimî	(hn.dar.çewa) Rengê mîna genimî.:Pora wê genimî ye.
Genimşam	(n.l.nêr) Genmok. Jagenim. Genimşa
Genî	(rd.x.çewa) Gemar. Herimî. :Mirovê genî. :Jajîyê genî. :Hêka genî.
Genîbûn	(k.jn.l.mê) Gemarbûn . pîsbûn. Rizîn. Rizîbûn. :Zadê liber tavê mayî genî bi bû.
Genîkirin	(k.jn.l.mê) Pîskirin. Rizîkirin.
Genmok	(n.dar.nêr) Genimşam.
Genû	(n.x.nêr, hn.x.çewa) Genî.
Gep	(n.x.mê) Rû. Gone.
Ger 1	(hk.cih.n.x.mê) Cihê av lê pengî, kombûy. Gol. : Gelek masîyên di gerê da. :Xwe havêt gerê.
Ger 2	(pêrb) ***rêzman*** Alavê mercê. Ang; eger.:Ger min bi zanîya tu dê wesa bi kî..?.:Ger ez çûm bajêrî, dê ji te ra tembûrekê bi kirim.
Ger 3	(n.x.mê) Dor. :Tu here paşî gera mine. :Gereka dî ez dê xwarinê lênim.
Geran	(k.jn.x.mê) Hatinûçûn . Piyase. Geryan : ***Pend*** :Geryane, diryane. (K) Bdn: ez di gerin em di gerîn, tu di gerî hûn di gerin, ew di gere[…it] ewan di gerin.PR: dê [bi]+ bdn. Bdb: di geram, di gerayn, geray, di gera ,di geran. Db,dûr: Gera[gerya] bûm, bûyn(bûn),..bûy(bû)…bû.. bûn.(F): bi gere bigerin.
Gerandin	(k.jn.x.mê) Gêrandin. Mirov yekî bi gerîne. . : *Pend* Jina minê, were pişta minê, da te bi gerînim li dinê. Dayka minê bela serê minê. (K) Bdn: ez di gerînim em di gerînî, tu di gerînî hûn di gerînin, ew di gerîne[…it] ewan di gerînin.. PR: dê [bi] + bdn. Bdb: di gerand, di gerandin. Db,dûr : gerandbû,…bûn.: (F) : bi gerîne, bi gerînin
Gerav	(n.dar.mê) Girav. Pengav.
Gerdelûle	(n.x.mê) Babelîsk.
Gerden	(n.x.mê) *leş [can]* Pirteka leşê mirovî ye ,ji bin erzinkê ta singî .Hefik.
Gerdenaza	(hn.l.çewa) Mirovê hatî aza kirin ji şaşîyan. Azad. Serbest.
Gerdenazakirin	(k.jn.l.mê) Lêbihorîn. Azakirin. Lê xweşbûn. : Heger min dilê te hêla bit, hîvîye gerdena min aza ke. (K) bn : Kirin.
Gerdenbend	(n.l.mê) Ristik.Stovank.
Gerdengaz	(hn.l.çew.çewa) Mirovê, nexasime jina gerdena wê dirêr û ciwan.
Gerdenî	(n.dar.mê) Stovank. Ristik.
Gerdenkêl	(hn.l.çewa) Jina gerdena wê mîna kêlê ciwan û diyar.
Gerdenzer	(hn.l.çewa) Xudana gerdena zer û xweşik.

Gerdûn	(hk.cih.cugirn.x.mê) Cîhan. Dinya. Topa erdî. : *helbest* Min dî alema kelamê mewzûn , alî bi kira ji bane gerdûn.Helbestvan ; A.Xanî.
Gerdûnî	(hn.dar.çewa) Cîhanî. Valayî. : Heyva gerdûnî.
Gereke	(pêrb) ***rêzman*** Pêdvîye.
Gerew	(n.x.mê) Barimte. Li cihê êkî. Pêş yekî ve. : Birayê te di gerewa te da çû.
Gerewdan	(k.jn.l.mê) Mirov pare, yan malî li pêş yekî ve bi de da bi hêt azadkirin,çi ew kes yê girtî bit yan karek ne rê dijî yekî encam da bit.
Gerewkirin	(k.jn.l.mê) Mirov bi barimte bi hêt girtingirtin.
Gerger	(n.dar.nêr) Cercîr. Cehcîr.
Gergerok	(hk.dar.çewa) Gerok.
Gergûnk	(n.dar.mê) Stovan. Ristik.
Gerik	(n.x.mê) 1.Tovê gul û giyayî yê hûrik mîna tozê.2. Toza havînan liser belgên daran di nîşit. 3. Gera avê a biçûk.
Gerim	(n.x.mê,,hn.çewa)1.Pileyeka bilind. Havîna gerim. Germa agirî. Evro rojeka çewane?.; rojeka gerime.2. Çeleng. Çespan. : Mirovekê gerime. :Berîka wî ya gerime. Ava gerim. Xwarina gerim. BRX Sar.
Gerimbûn	(k.jn.l.mê) Bilindbûna pileyên gerimê. Av li be tavê gerim di be. Havînê dinya gerime. (K) : Bûn.
Gerimkirin	(k.jn.l.mê) Mirov pileya gerima tiştekî bilind bi ke. : Avê gerim bi ke. Çayê gerim bike. (K) bn: Kirin.
Gerimkirî	(hk.l.çewa) Hatî gerim kirin. Ava gerimkirî. Jîrê gerimkirî.
Gerisandin	(k.jn.x.mê) Dema mirov xwe li êkî bi dit, bêxit erdî û kelexê wî werbadet û bi gevizînit. (K) Bdn: ez di gerisînim em di gerisînîn, tu di gerisînî hûn di gerisînin. PR: dê[bi] + bdn. Bdb: di gerisand, di gerisandin. Db,dûr: gerisandibû, …. bûn. (F) : bi gerisîne, bi gerisînin.
Gerîh	(hn.x.çewa) Bahîva ne gehiştî. Bahîvterk.
Gerîla	(n.dar.dz) Gerok.
Gerîn	(k.jn.x.mê) 1.Geryan. 2. Gerandin.3. Jêvebûn. Bela xwe lêdan.: Ez ji te nagerim ta perên min ne dî. Ji min bi gere.
Germ	(n.x.mê, hn.çewa) Gerim.
Germandin	(k.jn.dar.mê) Kerimkirin.
Germav	(n.l.mê) 1.Kanîyên ava wan gerim. 2. Serşo.
Germavî	(n.l.dz,hn.çewa) Mirov, xasim jin yêd di çin gemavê jibo şoştina cilik û seran. Balavî.
Germavxweş	(silav.pîroz) Dema êk serê xwe di şot, pîrozîyê lê di kin û jêra di bêjin ;germavxweş. Noşêcan be.
Germhijmêr	(n.l.mê) Amêrê pîvana pileyêd germê.
Germijandin	(k.jn.dar.mê) Gerimkirin.
Germijîn	(k.jn.x.mê) Gerimbûn. Gelek gerimbûn.
Germijok	(n.dar.mê) Dema canê mirovî li ber germê di şewite. Tavbirin. Tawî. Tavî.
Germik	(n.dar.mê) 1.Patekê gerimkirî di danin ser laşê mirovê westayî dako giyanê wî nerim bi bit. 2. Germav.

Germikdan	(k.jn.gl.mê) Germik li ser erdê westayî û girj di danin dako nerim û tena bi be. : :Wî zendika xwe ya perçivî û şînbûyî germik da.(K) bn:Dan.
Germişk	(n.dar.pir) Ji egera tava dujwar a havînê, coreke pirsikê
	horik li canê mirovî di hên.
Germixandin	(k.jn.dar.mê) Gerimkirin û zuhakirina tiştî binixavtinê.(K)bdn: ez di germixînim em di germixînîn, tu digermixînî hûn di germixînin, ew di germixîne[…it] ewan digermixînin. Pr: dêbi + bdn. Bdb : di germixand, di germixandin. Db,dûr: germixadibû, germixandibûn. (F): bi germixîne, bigermixînin.
Germixîn	(k.jn.x.mê) Liber tava rojê, yan li ber germê fêqî, zad,vexwarin gerim di bin di rizin.
Germiyan	(hk.cih.cugirn.dar) Cihên gerim , nemaze li dema zivistan û biharan. BRX Zozan.
Germî	(hn.dar.çewa) Bilinbûna pileyan .Gerim. :Germîya leş.
Germîdan	(k.jn.lmê) Cih yan tiştê ko germa jê peyda di be.: Ev sopeye çi germîyê nade?.(K) bn: Dan.
Germjimêr	(n.l.mê) Gerhijmêr.
Gernas	(hn.dar.çewa) Mêrxaz. Qehreman. Mêrçak.
Gerok	(hk.dar.çewa) 1.Mirovê li welat û cihan di gerit jibo lêkolînan.2. Kesê pir di gere.
Gerû	(n.x.mê) Gewrî. Gerî.
Geryan	(k.jn.x.mê) Geran.
Gesik	(n.x.nêr) Gêzik.
Gestin	(k.jn.x.mê) Geztin.
Geş	(hn.x.çewa)1.Ronî. Bi ronahî. : Heyva geş, lempa geş, çirayê geş û htd. 2. Vebûyî. Vekirî. : Gula geş Çavên geşDilê geş û htd. BRX Tarî .Çirmisî.
Geşbûn	(k.jn.l.mê) 1.Vebûn. :Jiber avdanê gulêd baxê me geş bûn. 2. Xweşbûn .Ronîbûn. Bişkurîn :Bi hatina te em pir geş dibîn.(K) bn : Bûn.
Geşî	(n.dar.mê) Ronahî. Vebûn.
Geşkirin	(k.jn.l.mê) Ronkirin. Vekirin. (K) bn : Kirin.
Gevaztin	(k.jn.dar.mê) Gevizandin.
Gever	(devern.mê) Devereke li Kurdistana bakûr.
Gevez	(hn.x.çewa) Pora sor. Pirça sor.
Gevil	(hn.x.çewa) Bilîmet. Behredar. Bevil.
Gevizandin	(k.jn.dar.mê) Di tozê,axê werkirin. Di tozê vedan. (K): [di,dê] gevizînim, gevizînîn,gevizînî, gevizînin, gevizîne[…it], gevizînin. Bi gevizîne, bi gevizînin. Gevizand, gevizandin.
Gevizîn	(k.jn.x.mê) Canewer ji ber xurandina leşî, xwe di nav toz, ax, yan xîzî da dirêj di kin û hemû canê xwe wer di gêrin. Xwe di gevêzin.
Gevizk	(n.x.nêr) Cihê bi toz û xîz, giyandar bi taybet dewar xwe lê di gevizînin. Tozgevisk.
Gevjo	(hn.dr.çewa) Mirovê pora wî bê serûber û ne çêkirî. Sergij. Sergijavij.
Gewc	(hn.x.çewa) Bêmejî. Dîn. Aqilsivik. Xişîm.

Gewçe	(hn.x.çew) Lewçe.
Gewerbûn	(k.jn.l.mê) Mirina giyandaran. Sekitîn. Mirarbûn. : Kerê melayê gund yê gewer bûy. (K) bn: Bûn.
Gewir	(hn.çewa) 1.Rengê sipîyê tarî.2. Zîrek .Peyt. Rind.
Gewixandin	(k.jn.dar.mê) Desthefkê danan. Xeniqandin. (K) bdn: ez di gewixînim em di gewixînîn tu di gewixînî hûn di gewixînin, ew di gewixîne[…it] ewan di gewixînin. Pr: dê bi+bdn. Bdb : di gewixand, di gewixandin.Db,dûr: gewixandibû,… bûn.
Gewlaz	(n.x.nêr) Hevsarê dewaran.
Gewr	(hn.x.çewa) Rengê gewir.
Gewre	(hn.x.çewa) Mezin. Pir mezin.
Gewrê	(gazn. mê) Pejin,bangkirin û naznav ên jina gewir, ciwan.
Gewrik 1	(hn.dar.çewa) Rengêd reş û sipî têkel.Boz.
Gewrik 2	(n.x.nêr) Kevişk.
Gewro	(ngaz.nêr) Pejin, bangkirin û naznav yên mêrê gewir.
Geyîştin	(k.jn.x) Gehiştin.
Gez 1	(n.x.mê) Core tiraşeke(dar) kesk û bêhinxweşe.
Gez 2	(n.x.mê) Yekyeke bo pîvana dirêjîyê bi kar di hêt, mîna perokan. ***Pend*** :Gez û cew di destî da ne;ang; hemû biryar û ferman di destî da ne. :Wî du gezên peroka kirîn. Çaleka deh gezan kûr di hewşê da ye.
Gez 3	(n.x.mê) Leqa mirovan,adî, pêşikan û htd. : *pend* Mar gestî ji werîsî di tirsit.
Gezandin	(k.jn.x.mê) Gezkirin. Sotin. : Xwarina tîj ezman gezand.
Gezgezînk	(n.dar.mê) ***giya*** Gezînk.
Gezîn 1	(k.jn.x.mê) Dema tav gerim di bit bi çavan livînek tê dîtin. Tav di gezit.
Gezîn 2	(k.jn.x.mê) Gestin. Geztin. Cotin. Jewitî. Jan.
Gezînk	(n.dar.mê) *giya* Core giyayekê keske leşê mirovî di gezîne.
Gezkirin	(k.jn.l.mê) Leqdan. Leqdanan. Pêvedan. : Zarokî tibila babê xo gez kir. (K) bn: Kirin.
Geznex	(malb.n.x) Hozeka kurdên felene ji gundê geznex li Kurdistana Turkî hatîn Kurdistana Iraqê li devera Silêvane xwecih bûne.
Gezo	(n.x.mê) 1.Jirînîyeke di kevit ser belgên daran.2. Core şekrokeke.
Gezok	(n.dar.mê) ***giya*** Gezînk.
Geztin	(k.jn.x.mê) Gestin. Leqdan. Tamkirin.
Gêç	(n.x.mê) 1.Corek axa sipî ye jibo avahîyan bi kar di hêt.:Dîwarê mala me gêçe. 2. Tebaşîr.
Gêçkirin	(k.jn.l.mê) Mirov avahî, xanî yan dîwarkî bi gêçê di xemlîne. :We xanîyê xwe gêç kir?. (K) bn: Kirin.
Gêj	(hn.x.çewa) Mirovê hay ji xwe ne bit û tiştî ji bîr bi kit. Gêl.
Gêjbûn	(k.jn.l.mê) Wekî mirov gêj di be. : Heger ez zadî ne xom, ez gêj di bim. :Jiber bêhna dermanan gêj bû. (K) bn: Bûn.
Gêjelok	(n.dar.mê) Lîstokeke zaro di dora xwe da di zivirin tanî gêj di bin.
Gêjî	(n.dar.mê) Nexweşîya gêjbûnê. Gêjbûn. : Gêjîya wî ji nexwarinê ye.

Gêjînk	(n.x.mê) *giya* Core giyayke kûvîye, di hêt xwarin, tam tîje.
Gêjkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirovek, hêzek bi be egra gêjbûna êkî. :
	Hindî tu di axivî te ez gêj kirim. Îro me xwe bi geryanê gêj kir.(K) bn: Kirin.
Gêjnok	(n.x.mê) Gêjînk.
Gêl	(hn.x.çewa) Gêj.
Gêlas	(n.x.mê) *fêqî* Core fêqîyeke şirîne wek helhelokane, gelek reng hene.
Gêle	(n.x.mê) Mêrî.
Gêleşok	(n.dar.mê) Dengûdor. Qerebalix.
Gêlexur	(n.dar.mê) Kunmêrî.
Gêlme	(n.x.mê) Têkelkirina gelek corên xwarinan. ***Pend*** :Gêlma gavanî.ang: jibo tiştê têkel û di nav êk ra di bêjin. Zadê têkel yê gavanî. Ji ber ko gavan xwarina xwe ji malên gundîyan werdigirin û di kene di êk amanî da.
Gêran	(k.jn.x.mê) Belavkirin yan pişkkirina tiştekî li ser xelkî.:Çayê di gêrînit ang; di det xelkî, mêvanan.Çavan di gêrînit , temaşa di ke. (K): Bdn: ez di[gêrînim em gêrînin, tu gêrînî hûn gêrînin, ew gêrîne[..it]ewan gêrînin]. PR: dê[bi] + bdn. Bdb: digêrand, di gêrandin. Db, dûr: gêrandibû, …bûn. (F): bi gêrîne bigêrînin.
Gêrav	(hn.x.çewa) Çavlêkirin. Zarvekirin.
Gêravkirin	(k.jn.lmê) 1.Zarvekirin. Çavlêkirin. :Ew gêrava bavê xwe di ke. 2. Sextekirin. Wî di xwast nasnameyekê gêrav bike.[ango mîna wê çêke.] (K) bn: Kirin.
Gêraz	(n.x.mê) *fêqî* Gêlas.
Gêre	(n.x.mê,hn.çewa) 1.Dewaran ber di din ser qeselê dako hûr bi bit, jibo cudakirina dan û kayê. 2. Tiştek peyt û bê kêmasî bit. : Kar çewan bi rêve di çe? … Gêreye.
Gêrekirin	(k.jn.l.mê) Qutan û hûrikkirina qeselê dema dewaran li ser di gerînin (K) bn: Kirin.
Gêrekirî	(hk.l.çewa) Qesela yan pûşê hatî gêrekirin.
Gêrik	(n.x.mê) ***candar*** Coreke mêrîyane di hûrikin.Morîyên piçûk.Mêrîk.
Gêrûse	(n.x.nêr) Distar. Destar.
Gêsin	(n.x.nê) Asineke bi serê hincarî ve ye, sertîje jibo kêlana zevîyan, erdî bi kar di hêt.: Gêsinê, terektir yan dewaran.
Gêsinkirin	(k.jn.l.mê) Kêlana zevîyan bi gêsinî. :Cotkar zevî gêsin kir. (K) bn: Kirin.
Gêsinlêdan	(k.jn.gl.mê) Gêsinkirin. :Gêsinek li zevîya xwe da.
Gêwil	(n.x.nêr) Hizir û viyana mirovî jibo encamdan yan ne encamdana karî.:Bela xwe ji min veke min gêwilê te nîne!. :Te gêwil heye em piçek derkevin?.
Gêwildar	(hk.dar.çewa) Mirovê bi keyf. Mirovê gêwil hebe jibo kirina karekî. Bi gêwil.
Gêwilsarbûn	(k.jn.l.mê) Dil ji karekî sar bûn. Bêgêwilî.
Gêwilsarî	(n.l.mê) Bêgêwilî.
Gêwilsarkirin	(k.jn.l.mê) Dilsarkirin ji karekî. :Çi caran gêwilê xo ji xwandinê sar neke. (K) bn: Kirin.

Gêwilşikandin	(k.jn.l.mê) Bêgêwil kirin. Dilsarkirin. Deqşikandin.:Gêwilê min yê ji hajotina tirombêlan şikestî.
Gêwilşkên	(hk.l.çewa) Kesê şeqilşikên. Mirovê deqşikên. :Tu mirovekê gêwilşikênî û dilê mirovî ji her tiştî sar di key.
Gêwlê	(hk.lçewa) Jina karî li gor gêwlê di ke.
Gêwlo	(hk.dar.çewa) Mirovê her gavekê xwe di gihorit, car bi gêwil car bê gêwile.: Nojdar mirovek gêwloye, bi xwe nizanit wî çi di vêt!.
Gêzer	giyayê zer(n.dar.mê) *çandin* Giyeke riha wî ya zere û têt xwarin dermanê çavane ji ber vîtan A têda heye.
Gêzik	(n.x.nêr) Dav ,zil, şivik yan davên naylonî wek destik pêçayî, yan jî kirîne firçe jibo malîn û paqijkirina mal yan kolanan. :Gêzikê karebê. Gêzike yê bi karebê kar di ke û toz qirêjê di mêje.Sinik. Havlêk.
Gêzikdan 1	(k.jn.l.mê) Malîn bi gêzikî. :Here gêzikekî li malê bide ya pîse. (K) bn:Dan.
Gêzikdan 2	(n.dar.mê) Cihê gêzikî lê di hilgirin. :Gêzik li kîrêye. Di gêzikdanê da ye.
Gêzikkirin	(k.jn.l.mê) Malîn bi gêzikî. Gêzikdan. (K) bn:Kirin.
Gêzirandin	(k.jn.x.mê) Gîrokirin. Faşkirin. Serdabirin. (K)bdn: ezdi gêzirînim em di gêzirînîn, tu di gêzirînî hûn di gêzirînin, ewdi gêzirîne[…it] ewan di gêzirînin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : di gêzirand, di gêzirandin. Db,dûr: Gêzirandibû, ..bûn. (F): bigêzirîne, bi gêzirînin.
Gicgicandin	(k.jn.dar.mê) File; Filqandin. Hijandin. Zirziqandin. : Dermanî bi gicgicîne paş bi de zarokî.(K) bdn: ez di gicgicînim em di gicgicînîn, tu di gicgicînî hûn di gicgicînin, ew di gicgicîne[...it] ewan di gicgicînin.PR:dêbi +bdn. Bdb: di gicgicand, di gicgicandin.
Gid	(n.x.dz) Jibo nazandina karikan bi kar di hêt. (mê)Gidê..(nêr)Gido.
Gidik	(n.dar.dz) Karik. Gid.
Gidî	(hn.x.çewa) 1.Xort. Xorto.2. Bê bawer. Bê wefa.
Gidîş	(n.x.mê)1 Komek qesela genim, ceh yan danên dî ye bi şêweyek lakêşe yan çargoşe çêkirîye,liser yek hatîye danan paş dirûnê jibo ko hişk bi be bi kêrê cencerkirinê were.
Gidok	(n.x.nêr) *erd* Girik.
Gidûk	(n.x.nêr) Girdok. Girik.
Gidyan	(hnal.nê) 1. Gidî 2. Navê mêrane.
Giftûgo	(n.dar.mê) Gengeşe. Danûsitandin.Miştûmir.
Giftûgokirin	(k.jn.l.mê) Danûsitandin.(K) bn: Kirin.
Gihan	(k.jn.x.mê) Gehiştin. Gehan.
Gihandin	(k.jn.dar.mê) Gehandin.
Gihar	(n.x.nêr) Deravê avê yê tenik. Bor. : Li giharê derbaz bûm.
Gihîşk	(n.x.mê) ***fêqî*** Fêqîyek kîvî ye, piranî di reng zerin, xir û tam şirînin.
Gihorîn	(k.jn.x.mê) Wergitina tiştekî hember yê dî. Li hev guhartin. (K)bn: Guhartin.
Gij	(hk.cih..x.çewa) Cihê pir tefşeber û kevirên tîj.
Gijavij	(hn.dar.çews) Pora jiberêk çûyî û ne şekirî. :Mirovek ser gijavij.

Gijeber	(hk.cih..l..mêr) Cihek , zevîyek pir ji berêd gij.Gelek berêd gij di nav êk ra hebin.
Gijên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê baran û gijikê. :Gijêna baranê.
Gijênhatin	(k.jn.l.mê) Bihîstan dengê gijêna baran û gijlokê.:Gijêna dengê gijikê di hêt.
Gijgij	(n.l.mê) ***deng*** 1. Dengê pêjna giyandaran demê di nav pîş û pelexî da di livin .:Gijgija pêyên wî ya di hêt.2. Dengê gijênabaranê.
Gijgijandin	(k.jn.dar.mê) Hejandin. Leqandin.
Gijik	(n.x.mê) 1. Dilopên baranê yên pir tezî û di bin qerîse û dibarin. 2. Por. Pirç. :Ezê gijika te bi girim.
Gijlok	(n.x.mê) Gijik.
Gijnîj	(n.x.mê) ***çandin, giya*** Giyayeke tovê wî biçûk û xire bêhxweşe piştî qutanê, arê wî bo nav nanî nav xarinên dî mifa jê tê wergirtin. :Sawikêd gijnîjan.
Gijnîk	(n.x.mê) *candar* Kirnî.
Gil	(n.x.mê) *erd* Ax.Teqin.
Gilale 1	(hk.cih.devern.cugirn) Bajêrkeke li başûrê Kurdistanê. Kurdistana îraqê.
Gilale 2	(n.x.mê) *nojdarî* Bahîvokên di gerîya mirovî da . Hestîk.
Gilav	(hn.dar.çewa) Ava gemar. Ava bi teqin. Teqnav. Kurebeq.
Gilavêj	(n.x.mê) 1.Stêreka geşe li sipêdeyan der di kevit. 2. Navê kiçane.
Gilç	(n.x.nêr) 1. Dareke ser tîjkirîye dako di erdî da biçit û bi çiklit. Sing.2.Kesek ji piyanve rawestay û pir bi minit. : Dê rûne, tu liser pêyên xwe bûye gilç.
Gilçanê	(n.dar.mê)Yarîyek (lîstikek) zarokane gilçên xwe di ber êk da di çikilînîn , herkesê ê yê dî êxist dê ji xwe re gilçê berdijê wergire. : Zaro yêd çûyne gilçanê.
Gilçanêkirin	(k.jn.gl.mê) Liztin bi gilçan. :Em dê gilçanê bikin. :Werin gelî zarokan da gilçanê bi kin. (K) bn : Kirin.
Gildik	(n.x.mê) Codelîk. Merş.Tatî.
Gildî	(n.x.mê) Peroyên mîna balolkan hatî werpêçan. Balolik.
Gildîkirin	(k.jn.l.mê) Werpêçan. Balolkirin. :Min nivînêt xwe gildî kirin û çûm bi xwere birin ser banî.(K) bn:Kirin.
Gilêj	(n.x.nêr) Gilîz.
Gilêjkirin	(k.jn.l.mê) Gilîzkirin.
Gilêle	(n.x.nêr) Babelîsk.
Gilêne	(n.x.mê) ***candar*** Bîbîka çavî.
Gilik	(n.x.mê) *zindewerzanî* Tîtilk.
Gilêş	(n.x.nêr) Bermayîyê xwarin û tiştên malan , sercadan yên di havêjin.
Gilî	(n.x.mê) Gazinde. Gazin.
Gilîdar	(n.dar.dn) Gilîkar.
Gilîkar	(hk.dar.dz, çewa) Kesê gilîyan di ke.Gazindeker.
Gilîkirin	(k.jn.l.mê) 1.Liser axivtin. Baskirin.2. Gazindekirin. Gelek gilîyan neke!.(K) bn : Kirin.
Gilîz	(n.x.nêr) Aveke ji devê mirovî, nexasim zarokan di keve.

Gilîzank	(n.dar.pirî) Qidqidank.
Gilîankvebûn	(k.jn.gl.mê) Mirovê ji gilînkan di tirse. Qidqidankên mirovî ve di bin. :Gilîzankêd min ve di bin, destê xwe ne ke zikê min !.
Gilîzkirin	(k.jn.l.mê) Dema gilîz ji devê mirovî, xasim zarokan di keve. (K) bn : kirin.
Gilîzok	(hn.dar.çewa) Mirovê dev bi gilîz. Devgilîz.
Gilken	(hk.cih.l.mê) Cihê(çala) axê jê ra di ken jibo avahîyan û karên din.Çal.
Gilok	(n.x.mê) Têkalandina bendikan tanî şêweyekê girover jê peyda di be.Gilolk. Gilolka bendikan.
Gilol	(n.x.mê) Xwarineka kurdî ye, ji dewî yan mastî û danî[birnc, savar] çê di kin.
Gilolk	(n.x.mê) Gilok.
Gilolkkirin	(k.jn.l.mê) Badana bendikan tan awayê girover werdigire.Çêkirina gilolkan. (K) bn:Kirin.
Gilor	(hn.x.çewa) *endaze* Fêweyên girovir. Xir.
Gilorbûn	(k.jn.l.mê) Girêlbûn.:Bagurdan di banî keft û li kolanê gilor bû.(K) bn:Bûn.
Gilorkirin	(k.jn.l.mê) Girêlkirin. :Xwe di kenda da gilor kir. (K) bn: Kirin.
Giloxe	(hn.x.çewa) Çûçelkên qaz û werdekan.
Gilpe	(n.x.mê) Gurîya agir. Agir.
Gilviçandin	(k.jn.dar.mê) Perçiqandin. Herişandin. Givaştin. (K) bdn: Ez di gilviçînim. em di gilviçînîn, tu di gilviçînî hûn di gilviçînin, ew di gilviçîne[...it] ewan di gilviçînin. Pr: dê bi+bdn. Bdb : di Gilviçand, di gilviçandin, Db,dûr : gilviçandibû,...bûn. bi gilviçîne, bi gilviçînin.
Gimandin	(k.jn.x.mê) Dengek hêdî[kiz] jê anîn, jê berdan. (K) Bdn: ez di gimînim em di gimînîn, tu di gimînî hûn di gimînin, ew di gimîne[..it] ewan di gimînin, Pr: dê bi +bdn. Bdb: di gimand, di gimandin, Db,dûr:Gimandibû,... bûn. (F): bi gimîne, bi gimînin.
Gimgimok	(n.dar.dz) ***candar*** Kimkime. :Gimgimokê li ser kevirî rawestaye.
Gimîn	(k.jn.x.mê) Dengek kiz jê hatin mîna tivêna pêşî û mêşan. Di gimîne, di bi gimînin, bi gime.
Ginawir	(n.dar.dz) Giyandar. Jîyandar.Candar.: Ewê he çi ginawire,li wê derê rawestaye ?.
Gincir	(n.x.nêr) Kincir
Gincirandin	(k.jn.dar.mê) Dirandin. Çirçirkirin. .(K) bdn: ez di gincirînim em di gincirînîn, tu di gincirînî hûn di gincirînin, ew di gincirîne[...it] ewan di gincirînin. Pr : dê bi+bdn. Bdb : di gincirand,di gincirandin.Db,dûr: gincirandibû,...bûn. (F) :Bi gincirîne, bi gincirînin.
Gindirandin	(k.jn.x.mê) Girêlkirin. Pêçan. Werbadan. Girovirkirin. (K):Bdn: ez di gindirînim em di gindirînîn, tu di gindirînî hûn di gindirînin, ew di gindirîne[...it] ewan di gindirînin.Pr: dê bi+bdn. Bdb: Di gindirand, di gindirandin. Db,dûr:Gindirandibû,... bûn. (K) :Bi gindirîne, bi gindirînin.
Gindirîn	(k.jn.x.mê) Girêlbûn. Girovirkirin. :Berek ji kendalî gindirî û ket navagundî.
Gindor	(hn.x.çewa.n.x) *şêwe* 1.Girovir. Xir.2. *fêqî* Gundor.
Ginegin	(n.dar.mê) Dengê yan axivtina di difinê ra.

Ginginî	(hk.dar.çewa) Mirovê di difinan ra di axivit.
Gir 1	(n.x.nêr) 1. Agir. 2. ***derd*** Nesaxîyeke leşê mirovî di sojit.
Gir 2	(hn.x.çewa) Mirovek yan tiştekê bi kelex, mezin. Qebe. :Ev zebeşe çend yê gire!. Brx Hûr.
Gir 3	(n.x.nêr) Bilindayî, girik. Çiyayê biçûk. :Ez çûm serê girî. :Mala wan li serê girî ye.
Giram	(n.navnet.mê) Yekeyeka pîvanê. Êk ji hizar a kîloyê.
Giran	(hn.x.çewa) 1. Tiştê bihayê wî pitir pare be. Mitayê nirxa wî ji asayî pêtir bit. Brx Erzan. :Nirxeya van perokan gelek ya girane, kes nikare bi kire. 2. Tiştê bi seng .Bi bariste. BrxSivik. 3. Mirovê xwedî rûmet. Mezin.Hêja. : *pend* Giran be da giravî bî.
Giranbiha	(hn.l.çewa) Hêja. Rêzdar. Rûmetdar.
Giranbûn	(k.jn.l.mê) 1. Dema nirxeya kelûpelan di çit serî. . :Fewtek li bazarî pir giran bûye. :Bihayê xwarinê rij bo rojê girantir di be. 2. Dema baristeya tenan pêtir di be. :Senga garîtey gelek ya giran bûy,jiber ko li ber baranê bû. (K) bn: Bûn.
Girandin	(k.jn.x.mê) Dema mirov yekî bi gotinan wesa lê bike ko dest bi girîyê bi ke[bi girît]. ***Pend*** :Yê te bi girîne dostê teye, ne yê te bi kenîne.(K) Bdn: ez di girînim em di girînîn,tu di girînî hûn di girînin, ew di girîne [..it]ewan di girînin. Pr:dê bi+bdn. Bdb :Di girand, di girandin. Db,dûr : (min êkgirandibû), ..wî ez girandibûm..,.bûn.
Giranî	(n.dar.mê,hn.çewa) 1. Baristeya giran. Senga mezin. : Giranî ya vî kevirî çende?.Giranîya tirombêla te çende?. Brx Sivik. 2. Bilindbûna bihayê kelûpel û xwarinê. Qetlazî.: Li welatên rojava pir giranîye. Brx erzanî.
Girankirin	(k.jn.l.mê) 1. Bilindkirina bihayê tiştî. :Te zanî ye bihayê fêqî yê hatî giran kirin?. BrxErzankirin. 2.Bariste pitir lê kirin. : Te barê kerê xwe giran kirîye. Br×Sivikkirin.
Girar	(n.x.mê) Xwarina wek savar , birinc,danqut, htd. : *pend* Girara ron ji kêm danîye. ***Pend*** :Xwê ya xwe di ke nav hemî giraran. ang;mirovê davdoz û matêker. ***Pend*** :Girara mêran bi bêhna fireh di kele. ***Pend*** :Girara ron ji kêm danî ye.
Girav	(hk.cih,n.l.mê) *erd* Parçe erdekê axe, hemû rex û çanên wî ave. Girê di avê da.
Giravî	(malbn) 1. Hozeka koçeran a kurdane.2. Kesê giravî. Kesê bi rûmet. Hêja. : *pend* Giran be da yê giravî bî.
Giraw	(n.x.mê) Gerew.
Girbûn	(k.jn.l.mê) Hişînbûn. Geşbûn.Mezinbûn. Qebebûn.:Kerikên hinaran yêd gir bûyn. (K) bn: Bûn.
Girdane	(n.dar.mê) Corekê stovankane ji zêr yan zîvî ye. Berben.
Girde	(n.x.mê,hn.çewa) 1. *erd* Girav.2. *giyan* Kemax.3. Pareyên gir.
Girdek	(n.dar.mê) *rêzman* Pîtên mezin. Pîtên gir.
Girdik	(n.dar.mê) *giyan* Masolke.
Giregir	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê ewran, tirombêlan,amêran û htd. Girên.

Girev	(n.x.mê) Dema mirov dijî kiryarekê radiweste. Gireva birçîbûnê.xwe zahidkirin. Ne xwarina zadî.
Girevgirtin	(k.jn.l.mê) Mirov girevê di gire.Mangirtin. Kurdistanîyan heyama çend rojan gireva birçîbûnê girtin dijî desdirêjîyên dagîrkeran. (K) bn :Girtin.
Girevkirin	(k.jn.l.mê) Girevgirtin. (K) bn :Kirin.
Girê	(n.x.mê) 1. *nojdarî* Cihê êvitî li ser leşî. : Girêyek ya liser milêmin çêbûy. Kulik.2. Cihê hatî girêdan. Bendikê liser êk ra birî . 3. Asteng. Pirs. 4. Kurîşk : Enîya girê. Navçavên girê.: *pend*Girêya bi destan ve di be, pêdivî didanan nake.
Girêba	(n.l.mê) *derd* Nexweşîyeke, masolke û gehên mirovî jan dike.. Ba.
Girêbend	(n.l.mê) 1.Cihê girê ya bendikî lê hatî tundkirin . 2. Peyman.Raport. Rêkkeftin. Girêbenda jinînanê. Marekirin. Markirina jin û mêran.
Girêcan	(n.l.mê) Bêhinkurtik. Bêhinçikbûn.
Girêçik	(n.dar.mê) *candar* Gehên tibilan. Gehên tilîyan.
Girêdan	(k.jn.l.mê) Pêkvenûsandin. Tiştê girêdayî. Pêkve tundkirin. : Doxîna xwe girê da. Dewar girêdan. (K) Bdn:Ez girêdidim em girêdidin, tu girêdidî hûn girêdidin, ew girêdide [..it] ewan girêdidin.(bi girêdan). Pr:dê bi +bdn. Bdb : girê dida,(di girê da) girê di dan(di girêdan). Db,dûr : girêdabû,..bûn. (F): bi; girêde bi girêdin(girê bide, girê biden).
Girêdank	(n.dar.mê) Peyman. Girêbend.
Girêdayî	(hk.dar.çewa) Hatî girêdan. Ne serbixwe. : Ew yê girêdayîye bi karên malê ve.
Girêj	(n.x.mê) ***candar*** Memik. Guhan.
Girêjkirin	(k.jn.l.mê) Dema nêzbûna zanê(serzan), guhanên kewalan gir di bin. : Bizinê girêja xwe ya kirî, dê li van rojan (bi) zêt.
Girêk	(n.dar.mê) Girêyek biçûk. Girêya biçûk.
Girêkor	(n.l.mê)Girêya bi darî tund kirî. Îşk.
Girêlbûn	(k.jn.dar.mê) Dema tiştek di keve û liser alekê xwe ji girek, yan bilindîyekê di zivire û di çe binî. : Kevirek ji çiyay verest û girêl bû tanî bilê gelî. (K) bn: Bûn.
Girêlkirin	(k.jn.l.mê) Havêtina tenekî ko liser alîyên xwe bi zivirîn di çe. :Tepik li jordanî girêl kir.
Girêmitik	(n.dar.mê) *erd* Jordanî. Nişîvî.
Girêpêç	(n.l.mê) Babelîsk. Gerdelûle.
Girgire	(hn.dar.çewa) Kenkene.Gir. Mezin.:Evro girgirên gundî hemî dê li mizgeftê bi civin.
Girgirk	(n.dar.mê) Erebanka zarokan. Pêçolk.
Girgîn	(hn.dar.çewa) Bêhinteng. Bêhinçik. Tengav.:Ez jiber te pir girgînim, çima tu ne xuyayî ?.
Girhar	(hk.l.çewa) Mirovê har. Mirovê tore. :Jineka girhar. :Mêrekê girhar.
Girik 1	(n.dar.nêr) 1.*erd* Girê piçûk. 2. Tepikêd hevîrî, yêd hatîn vestirîn û berhevkirin jibo pêjtinê. Girikêd hevîrî. :Jinik ya girikan di ket dê nanî pêjit.
Girik 2	(n.x.mê) Serma. Seqem.

Girikhatin	(k.jn.l.mê) Dema mirovê ji ber sermayê di lerze. :Girikên di hêne vî zarokî ji serman da. (K) bn :Haten.
Giring	(rd.x.çewa) Tiştê yan karê pêdvî. Fer.Bi biha. :Xwandin jibo me pir ya giringe.
Giringî	(n.dar.mê) Pêdvî. Pêwîstî. Berkevtî.
Giringîpêdan	(k.jn.gl.mê) Dema mirov pûteyî bi karek, yan kesekî bi de. Pûtepêdan. :Hikmeta me gelek giringîyê bi malbatên şehîdan di de. (K) bn: Dan.
Giriyan	(k.jn.x.mê) Giryan. Girîn.
Giriyandin	(k.jn.x.mê) bn :Girandin.
Girî	(n.x.mê) Zêmareke bi deng yan bêdeng, ji mirovî der di kevit û hêstir(rondik) ji çavan di barin dema kovanek yan keyfek mezin rû di de. Xirîk. Fîn. :Dengê girî ya zarokekî di hêt guhênmin.: *pend* Girî ya jinê çekê jinê. ***Pend*** :Girîya bûkê ne ya ji dile.
Girîdeng	(n.l.mê) ***deng*** Lorîn. Dengê girîyê. Zêmar.
Girîkirin	(k.jn.l.mê) Kiringirî; bn :Girîn.
Girîn	(k.jn.x.mê) Wekî mirov dengê girîyê ji xwe di hînit. :Eve te çiye, çima tu di girî ?. BrxKenîn. (K) bdn : ez di girîm em digirîn, tu di girî hûn di girîn, ew di girît ewan di girîn. Pr dê [bi]+ bdn. Bdb : di girîm, di girî, di girîn, girîn. Db,dûr : girîbûm,…bûyn,…bûy, …bû,… bûn. (F) : bi girî bi girîn.
Girînok	(rd.dar.çewa) Mirovê zû zû di girî. Kizgiryok. Dilnazik.
Girkan	(n.x.mê) Agirdiz. Volkan.
Girkirin 1	(k.jn.l.mê) Mezinkirin.
Girkirin 2	(k.jn.l.mê) Agir hilkirin. BRx Hûrkirin.(K) bn; Kirin.
Girmandin	(k.jn.x.mê) Dengê girmegirmê kirin.Di girmîne, girmînin. Bi girmînin.
Girmegirm	(n.dar.mê) Dengê girmegirmê.:Dengê girmegirma topan.
Girmegirmkirin	(k.jn.gl.mê) Dengê girmegirmê kirin.: Ew kîye girmegirmê li ser banî di ket?.
Girmik	(n.dar.mê) Mist. Lep.
Girmixandin	(k.jn.dar.mê) bn :Germixandin.
Girmixî	(hn.dar.çewa) Tiştê ji sedema gerim ê pûç bûyî. Genî. Rizî.
Girmixîn	(k.jn.l.mê) Li ber gemê pûçbûn. Rizîn. :Ev zade yê li ber tavê girmixî!.
Girmişk	(n.dar.pir) *derd* Germişk.
Girmîn	(n.dar.mê) Dengê girmegirmê. : Girmîna ewran.
Girnas	(hn.dar.çewa) Gernas.
Girnijandin	(k.jn.dar.mê) Mirov bi gotin yan kiryarekê wesa li kesekî bi ke ko bi kene(bi girnije). (K) bdn:ez di girnijînim emgirnijînîn, tu di girnijînî hûn di girnihînin, ew di girnijîne[…it] ewan di girnijînin. Pr: dê bi +bdn. Bdb : di girnijand, di girnijandin. Db,dû : girnijandibû,… bûn. (F) : bi girnijîne, bi girnijînin.
Girnjîn	(k.jn.x.mê) Dema li serûçavên(sîmayê) mirovî nîşana keyf û kenê dîyar di bit. Kenîyan bê deng. (K) bdn: ez di girnijim em di girnijîn, tu girnijî hûn di girnijin, ew di girnije[..it] ewan di girnijin. PR; dê[bi]+ bdn. Bdb : di

	girnijîm,girnijî, girnijîn. Db,dûr : girnijîbûm,…bûyn,..bûy,..bû,… bûn. (F) : bi girnije, bi girnijin.
Giroşk	(n.x.mê) Dervank. Tepedor.
Girove	(n.x.mê) Belge. :Giroveya xandinê. Giroveyên kirîn û firotinê.
Girover	(hn.x.çewa) bn :Girovir.
Giroverbûn	(k.jn.l.mê) Bn :Girovirbûn.
Giroverkirin	(k.jn.l.mê) bn :Girovirkirin.
Girovir	(hn.x.çewa) *endaze* şêweyê mîna pîta ,O, yan tepikan. Xir. Bazin. :Tepa erdî girovire.
Girovirbûn	(k.jn.l.mê) şêweyê tiştan, tenan di hêt gihorîn ta xir bibe. Xirbûn. :Gilomiçka befrê di destan da girovir bû. (K) bn: Bûn.
Girovirî	(n.dar.mê) şêweyê xir. Girovir.
Girovirkirin	(k.jn.l.mê) Mirov yan hêzek şêweyê tenan bi gihore tanî girovir di be. :Girikên hevîrî girovir bike!. (K) bn: Kirin.
Girs	(hn.x.çewa) Mezin.Gir.
Girsandin	(k.jn.x.mê) Mezinkirin. :Girikên xwe bi girsîne!. (K) bdn: ez di girsînim em di girsînîn, tu di girsînî hûn di girsînin, ew di girsîne[…it] ewan di girsînin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : di girsand, di girsandin. Db,dûr: girsandibû, girsandibûn. (F): Bi girsîne, bi girsînin.
Girsik	(n.x.mê) *çandin* Corekê hirmîkane, li çûl û beyaran hişîn dibe.Hirmîka kûvî. Hirmîka dêm ya kûvî.
Girsî	(n.dar.mê) Mezinî. Girî.
Girtek	(n.dar.mê) Parçe kaxezeke dema mirov tiştekî bi kirit wek girove di din mirovî ko biha, nav û corê wî liser hatîye nivîsîn, caran navnîşana mirovî jî liser tomar di kin. : Ez dê pêlava xwe vegerînim, çunkî jibo pêyên min ya tenge û min girteka wan heye.
Girtik	(n.dar.mê) *leş* Kirkirk.
Girtin	(k.jn.x.mê) 1.Ketinedest. Zîndankirin. :Polîsan gunehbar girtin. 2. Daxistin.:Wî xanîyek bi kirê girt. :Rê hat girtin.:Nêçîrvanî kewek girt. :Derî bi gire.(K) Bdn: ez digirim em digirîn, tu digirî hûn digirin, ew digire[..it] ewan digirin PR: dê [bi] + bdn. Bdb: di girt di girtin. Db,dûr: Girtibû,... bûn. (F) : bi gire, bi girin.
Girtî	(n.dar.dz,hn.çewa) 1. Zindanî. Bend. : Girtîyê, (girtiya) cengê. 2.Girêdayî. : Derê xanî girtîye.
Girtîgeh	(hk.cih..dar.mê) Cihê girtîyan tê dixin. Zîndan. Girtîxane.
Girtîxane	(hk.cih..l.mê) Girtîgeh.
Girû	(hk.cih.x.çewa) Erdê ne çêkirî. Beyar.
Girûn	(k.jn.x.mê) Kevilkirin. Kevil di ser da anîn xwar. Guran. (K) bdn:Ez di girûm em di girûn[girûyn], tu di girûy hûn di girûn, ew di girût ewan di girûn. Pr:dê bi+ bdn. Bdb : di gura, di guran.db,dûr : gurabû, gurabûn.(F) :Bi girû bi girûn.
Girûxane	(hk.cih..dar.mê) Cihê serjêkirin û kevilkirina kewal û çevrîyan.
Giryan	(n.x.mê) Girî.

Giryandin	(k.jn.dar.mê) Girandin.
Giş	(hn.pir) Hemû. Gişt.
Gişkî	(hn.pir) GişGişt. Hêmû. Tebayî. Gelemperî.
Gişt 1	(hn.pir) 1. Teba. Gelemperî. Hemû.
Gişt 2	(hn.çewa) Peyt. Ciwan. Zîx. Qişt.
Giştî	(hn.çewa) Gelemperî. Tebayî. Bi hevre. : Civî me ya giştî ye. BRx taybetî.
Givande	(hk.cih..x.mê) 1. Cihê bilind. :Wî xwe ji serê givandê havêt xwarê.Kendal. Mil.2. Hêl.Xîç.
Givandin	(k.jn.x.mê) Hêvên lê kirin. Meyandin. Mast givand. Penîrî bi givîne. Hevîrê givandî jibo sawikan. Hêvênkirin. Tirşkirin. Mehandin.(K) bdn: ez di givînim em di givînîn, tu di givînî hûn di givînin, ew di givîne[..it] ewan di givînin. Pr:dê bi+ bdn. Bdb : Di givnd, di givandin. Db,dûr: givandibû, givandibûn. (F): bi givîne, bi givînin.
Givaştin	(k.jn.x.mê) Pestan êxistin ser. Perçiqandin. Pestkirin. : Wî destê hevalê xwe girt û givaşt.(K) bdn: Ez di givêşim em di givêşîn, tu di givêşî hûn di givêşin, ew di givêşe[..it] ewan di givêşin. Pr:dê bi+ bdn. Bdb: Di givaşt, di givaştin. Db,dûr: givaştibû,…bûn. (F) : bi givêşe bi givêşin.
Givegiv	(n.dar.mê) ***deng*** Givên.:Givegiva bayî di hêt.
Givên	(n.x.mê) ***deng*** Dengê bayî. Dengê hurî.:Givêna bayî.
Givgiv	(n.dar.mê) ***deng*** Givegiv.
Givişk	(n.dar.mê) Bizaveke mirov ji egera xewê, westanê, cane xwe ji hev di rakêşit.
Givişkdan	(k.jn.l.mê) Dema mirov givişkan di de xwe. :Tu çima givişkan di dî xwe, diyare xewa te di hêt ?.
Givir	(n.x.nêr) *candar* Kitka kûvî. Gîvir.
Givrik	(hn.x.çewa) Mirovê hêzdar. Mirovê Peyt. Mirovê xurt.
Giya	(n.x.nêr) Keskatîyê êksalî û biçûk, mîna firîz. Hişînkatî. : *pend* Giya liser binê xwe hişîn di be û liser binê xwe jî di behe.***Pend***:Giya ewe yê bi devê bizinê xoş bit.
Giyabenîşt	(n.l.nêr) ***giya*** Giyayeke mîna benîştî bi kar di hêt. Qaçik.
Giyagewrk	(n.l.nêr) ***giya*** Core giyayek rengê wî keskek ber bi gewrî ve ye, xwarina kewalane bi terî yan hişkî.
Giyagezok	(n.l.nêr) ***giya*** Gezînk.
Giyagêzik	(n.l.nêr) ***giya*** Giyayeke jibo gêzikan bi kar di hînin.
Giyan	(n.x.nêr) 1.Can. 2. Jiyan. Leş ***Pend*** : Ne zanî xweşîya giyanî.
Giyandan	(k.jn.l.mê) Xwe gorîkirin. Mirin. (K) bn: Dan.
Giyandar	(n.dar.dz) Candar. Jiyandar.Mirov giyandare, hesp, kitik, kew,masî û htd, giyandarin.
Giyangirtin	(k.jn.l.mê) Qelewbûn. :Wî piçek giyan girtîye.
Giyanî	(n.dar.mê) Ti/tê girêdayê bi giyan ve. Canî.
Giyanleber	(n.dar.dz) Giyandar.
Giyaxor	(hk.l.çewa) Giyandar yan mirovên tinê xwarina giyayî di xon. BRx Goştxor.
Giyaxwer	(hk.l.çewa) Giyaxor.

Giz	(n.x.mê) Hizir. Viyan. Hez. Balkişandin.
Gizdar	(hn.dar.çewa) Balkêş
Gizêr	(n.x.mê) *giya* Gêzer.
Gizgiz	(n.dar.mê) Lerzîn. Lerzik.
Gizgizandin	(k.jn.dar.mê) Lerzandin. Hejandin. Vehejandin. Livandin. Zirziqandin. (K) bdn: ez di gizgizînim em di gizgizînîn, tu di gizgizînî hûn di gizgizînin, ew di gizgizîne[..it] ewan di gizgizînin. Pr: dê bi + bdn. Bdb: di gizgizand, di gizgizandin. Db,dûr: gizgizandibû, gizgizandibûn. (F): bi gizgizîne, bi gizgizînin.
Gizgizîn	(k.jn.x.mê) Lerzîn. Livîn. Gijyan. (K) bdn: ez di gizgizim em di gizgizîn, tu di gizgizî hûn di gizgizin, ew di gizgize[...it] ewan di gizgizin. Pr: dê bi +ben. Bdb: ez di gizgizîm, em di gizgizîn, tu di gizgizî, hûn di gizgzîn, ew di gizgizî, ewan di gizgizîn. Db,dûr: ez gizgizîbûm, em gizgizîbûyn(bûn), tu gizgizîbûy, hûn gizgizîbûn, ew gizgizîbû,(gizgizî,..bibû,bûn,bûm,bûy, bûyn)
Gizgizkirin	(k.jn.l.mê) Dengê gize gizê jê derkevtin. Lerzîn.
Gizing	(n.x.mê) Elind.
Gizîr	(kar,n.dz) Mezinê gund û êl . Serwer. Semyan. Kwîxe.***Pend***:Gund bê gizîr na be.ang; tu cih di bê xwedî nînin.
Gizvanok	(n.dar.mê) Kezî.Gulwaz.
Gî	(n.x.nêr) 1. Gişt. Hemû.2.Bermayî yê xwarinê yê ko ji paşîya giyandaran der di kevit. Zibil.pîsatî.Rîx. Desnivêj. Gû.
Gîhanek	(n.dar.mê) *rêzman* Pêrbest.
Gîfank	(hk.cih..x.nê) Cihê ziblî lê xir ve di ken. Gîfik. Sergîfk. Zibildan.
Gîfik	(n.x.mê) 1.Serkên pateyî bi rîşîk, nexşandî di êxin kulav, dersok û perokan jibo ciwanî yê. ***Pend*** :Te gîfik birnê! Ang; dema mirov karekî, çi jê çê neke. 2. Gîfank. Sergîfk.
Gîl	(n.x.mê) Herî. Teqin. Kur(khur).
Gînî	(n.x.nê) Cewal.Cihal. Ferde.Gûnî.
Gîr	(hn.x.çewa) Tund. Asê. Girtî. Rawestayî.
Gîrav	(hk.cih..l.mê) Ava têkel di gel madek din wek av û xuwê.
Gîrbûn	(k.jn.l.mê) Qebizbûn.Rawestan. Asêbûn. (K) bn:Bûn.
Gîrhe	(n.x.mê) Madeyekê sipî yê tarîye[şîrî], li binê çaydank, cerik, qazan û htd, ve çê di bit ji wan madeyên digel avê û bayî.
Gîro	(hn.x.çewa) Vemayî. Ne gehiştin. Paşve, paşda man.
Gîrobûn	(k.jn.l.mê) Dema tiştek , mirovek zû ne gehit jivan yan ser karê xwe.(k) bn: Bûn.
Gîrokirin	(k.jn.l.mê) Paşda hêlan. :Te ez gîro kirin, êdî na gehim ser karî. ***Pend*** :Zivistanan xwe gîro neke, biharan xwe ter neke.(K) bn: Kirin.
Gîsin	(n.x.nêr) Gêsin.
Gîsinkirin	(k.jn.l.mê) Gêsinkirin.
Gîsk	(n.x.dz) *candar* Karê êk salî piştî ji şîrxwarinê ve di bit. :Gîskê melayî.
Gîştin	(k.jn.x.mê) bn Gehiştin.
Gîtar	(n,biyan.mê) ***mûzîk*** Amêrekê jenînê yê mûzîkê ye.

Gîx	(n.x.mê) Xîçeka kêşayî ya bazinî. Xîç.
Gîya	(n.x.nêr) Giya.
Gîyandar	(ndar.dz) Giyandar.
Gîz	(n.x.mê) 1. Darek mezin û xemildare. 2. Berê bi dargîzê ve dihêt, xire, reqe û kakilka wê wek xwarin bi kar di hînin.***Pend***:Gîzên xwe li ser dilê xelkî di şikêne.ang; mirovê hemû gazin û arêşeyên xwe bibe cem êkê tilove ji arêşeyan. ***Pend*** :Gîz liser difinê şikandşikênand). ***Pend*** :Gîza mizgeftê ye.ang ; kesê yan tiştê nazdar û bijîn.
Gîzan	(n.x.mê) 1. Mûsa rih tiraşînê.2.Kêrik. Sator.
Gîzankirin	(k.jn.l.mê) Tiraşîn. Rihêd xwe gîzan kirin. :Serê wî gîzan kir. (K) bn : Kirin.
Gîzankirî	(hk.l.çewa) Ser yan rihêd hatîn tiraşîn.Rût. Rûtkirî.
Gîzik	(n.x.nêr) ***candar*** Kulî.
Go	(n.x.mê) 1.Milhêb. Çarguh. Duguh. 2. Tepe.Gog.Gok.
Goçan	(n.x.nêr) Gopal.
Gog	(n.x.mê) Go. Gok.Tepik.
Gogirandin	(k.jn.dar.mê) Tiştê ko mirov bixwaze guhorîna têda bi kit , hindek jê kêm kit çi bi birîn , tiraşîn yan kurtkirin. Beran jibo avakirinê di gogirînin. . (K) bdn: ez di gogirînim em di gogirînîn, tu di gogirînî hûn digogirînin, ew digogirîne[..it] ewan di gogirînin. Pr: dê bi +bdn. Bdb : di gogirand, di gogirandin. Db,dûr : gogiradibû, gogiradibûn. (F): bi gogirîne bi gogirînin.
Gok	(n.x.mê) Tepe. Tepik. Goka pêy. Goka destî.
Gokanê	(n.dar.mê) Kirina yarîya tepanê. Lîstin bi gokê.
Gol	(n.x.mê) 1.Di lîstina tepa pêyda, ciheke di navbera du daran da û tor kirîye, tepê di havînê. 2. Cihê pengandin û xirvekirina avê.Gom. Derya.
Golanê	(n.dar.mê) Yarîya (lîstika) Tepa pêy. Fotbol.
Golçî	(karn.dar.dz) Kesê li ber golê ye jibo ne hêle tepe bi keve gola wan.
Golik	(n.x.dz,, hn.çewa)1. Têjikê çêlê. Conega.2. Mirovê nezan û xişîm. : ***pend*** Golik bi çikeçikê na bite ga. ***Pend*** :Golikê biyanî werîsê xwe di piçîne.Pend :Bi golkanî tirsandî ye.
Golikvan	(pîşn.dar.dz.) Kesê di çe ber golikan û çavdêrîya wan dike.
Golikvanî	(karn.dar.dn) Karê liber glikan. Sexbêrîya golikan.
Golkirin	(k.jn.l.mê) Tomarkirina xalan di lîstika tepa pêy da.:Yaneya Duhok du gol kirin hembera xwer. (K) bn: Kirin.
Gom	(n.x.mê) Gola avê.
Goman	(hn.x.çewa) Ne piştrastî. Dudilî. : Bi hatina wî ez bi gomanim.
Gomanbar	(hn.l.çewa) Mirovê cihê gomanê. Mirovê ne cihêbawerîyê.
Gomankirin	(k.jn.l.mê) Mirovî goman ji karek yan kesekî he be û bawerî pê ne be. Mirov ji kiryarekê pişrast ne be.(K) bn : Kirin.
Gone	(n.x.mê) Gep. Rû.
Gopal	(n.x.nêr) Dareke serê wî çemandî ye di destê xwe di girin û serê dî rast û dirêje, jibo hajotina kewal, rêveçûn û karên din mifa jê di hêt wergirtin. Gopalê şivanî.
Gopik	(n.x.mê) Ser yan dawîya her tiştî. :Gopika darê .:Gopika çîyay. Kopik.

Gor 1	(hk.cih.x.nêr) Cihê mirîyan têda di veşêrin. Ziyaret. Tirbe.
Gor 2	(pêrb) ***rêzman*** Alavê girêdanê ye.Li gor. Li pey. Li dû. : Li gor şiyanên xwe em dê xebatê bi kin. :Li gor zanîna min, ew kurê seydayê gundî ye.
Goran 1	(hk.cih.devern,cugir) 1. Deverek Kurdistanê ye. 2. Xelkê goran.3. Navê mêran.
Goran 2	(n.x.mê) Cihê pir dehil û giya.Mêrg. Çîmen.
Gorangeh	(hk.cih..dar.mê) Mêrga cihê seyran û bêhinvedanan.
Goranî 1	(n.x.mê) Devokeke ji zimanê kurdî..
Goranî 2	.(n.x) Stiran. Lavje.
Gore	(n.x.mê) Cilikek taybete ji pembû,naylon yan hirî, çêkirîye mirov di kin pêyên xwe.
Gorevan 1	(pîşn.dar.dz) Jin yan mêrê goreyan di çinit.
Gorevan 2	(pîşn.dar.dz) Kesê karê wî kolan û çêkirina gorane jibo veşarina mirîyan. Gorvan.
Goristan	(hk.cih..x.mê) Cihê ji gelek gorên mirîyan pêkhatî. Cihê goran, tirban. Welatê mirîyan. Goristana şehîdan.
Gorî	(hn.x.çewa) Qurban. Heyran. : ***pend*** Jûjîko day gorîko bê stirîko.ang; dema malê mirovî li ber çavên mirovî pir şirîn be.
Gorîbûn	(k.jn.l.mê).Ji pêxemet dozekê mirov di be qurban. : Ez gorî welatê xwe bim. (K) bn: Bûn.
Gorîçe	(n.x.mê) Kêlîya gorî. Kêlîya tirbeyan.
Gorîkirin	(k.jn.l.mê) Xwe gorî, qurbanî rêyekê kirin. : Wî xwe kir gorî welatî jibo azadî yê. (K) bn: Kirin.
Gorîn	(k.jn.x.mê) Gihorîn.
Gosale	(n.dar.dz) Golikaş golikê yek salî. Canega.
Goşe	(yek.endaze) Kujî. Quncal. Quncik.
Goşegîr	(hk.dar.çewa) Kesê hez ji jiyana bi tenê di ke. kesê têkelî bi mirovan tune be, yan kêm be. Êkane.
Goşegîrî	(n.dar.mê) Cudayî. Tekane.
Goşepîv	(n.dar.mê) ***endaze*** Amêreke jibo pîvan û çêkirina goşeyan liser kaxez û erdî.
Goşt	(n.x.mê) Nermeya leşê giyandaran . Goştê bizin, pez , mirîşk, htd. Goştê birajtî[liser agir], qelandî[di rûnî da], kelandî[di avê da]: ***pend*** Goştê mêran ne bi kêşan û pîvane; ango nirxandina mirovan ne bi kelwaşê wane.***Pend*** :Goştê leşê xwe di xwe.ang; karê mirov pir ne ji dil û xurtî bi ke. ***Pend*** :Xudê goştî di de bêdidanan.ang; mirovê nezan, tiştê çak di kevit destî,lê bihayê wî nizanit.
Goştfiroş	(pîşn.l.dz) Kesê goştî di firoşe.
Goştfiroşî	(hk.cih) Cihê firotina goşî. Qesabxane.
Goştgirtin	(k.jn.l.mê) Qelewbûn.
Goştnexur	(hk.l.çewa) Mirov yan candarên goştî na xun,ango tenê xwarinên giyayî di xun.
Goştxor	(hk.l.çewa) Mirov yan candarên xwarina wan goşte.

Goştxwer	(hk.l.çewa) Goştxor.
Gotar	(n.x.mê) Peyv, gotina hatî pêşkêş kirin. :Te guhdarî li gotara serokî kir?.
Gotardan	(k.jn.l.mê) Dema kesek gotarekê belav di ke, di xwîne, di de. (K) bn:Dan.
Gotarvan	(pîşn.dar.dz) Kesê gotarê berhev uan pêşkêş di ke.
gotegot	(n.dar.mêr) Gotin û bûyerên liser devê xelikî di hên gotin. Gotgotik.
Gotin	(k.jn.x.mê) 1. Peyvîn. Axivtin. 2. Peyv. Wuşe. Axivtin. : ***pend*** Hizar gotin gorî kiryarekê bi bin. (K): Bdn: ez di bêjim em dibêjîn, tu di bêjî hûn di bêjin, ew di bêje[…it] ewan di bêjin. Bdb: di got, di gotin. Pr: dê bi+ bdn. Db,dûr : gotibû,... bûn.(F): bi bêje, bi bêjin.
Gotûgo	(n.l.mê) Gengeşe. Miştûmir. Danûsitandin.
Gov 1	(hk.cih.x.mê) Cihê , avayî yê kewalan. :Gova pezî. Govabizinî.
Gov 2	(hk.cih.x.mê) Deryak. Gol. Gera avê.
Govan	(hn.dar.dz) Kesê bûyer bi çavên xwe dîtî. Dîdvan.
Govanî	(karn.dar.mê) Bi çav dîtin. Dîdvanî.
Govanname	(n.l.mê) Girove û nivîsîna liser bûyeran.
Govend	(n.x.mê) 1.5ahî . dîlan . Dewat. 2.Navê keçane. : ***pend*** şer govenda mêrane.
Govenddanan	(k.jn.l.mê) Weke desteyeka mirovan mêr û jin destê hev di girin û govendê di kin. (K) bn : Danan.
Govenddanîn	(k.jn.l.mê) Govenddanan. (K) bn; Danîn.
Govendgêr	(hk.dar.çewa) Kesên govendê di ken.
Govendgêran	(k.jn.l.mê) Govendgirtin. (K) bn: Gêran.
Govendgirtin	(k.jn.l.mê) Govenddanan. : Xortino, keçino werin govendê bi girin!. (K) bn: Girtin.
Goyîj	(n.x.mê) ***darûbar*** Gihîşk.
Goyîn 1	(hn.x.çewa) 1. Mirovê bi kenî.Pêkenok. Lêbûk. Oyîn.2. Dema borî, dema çûyî.
Goyîn 2	(n.x.mê) Kotira daristanan. Gapil.
Goyîn 3	(n.x.mê) Zêrevanî. Çavdêrî.
Goyînvan	(kar,n.n.dar.dz) Zêrevan. Çavdêr.
Goz	(n.x.nêr) Amaneke ji axek nemaze di hêt çêkirin jibo av têkirinê . Cerikê biçûk. : ***pend*** Gozik bi rêya avê ve dişikê, ango ;dema mêrxasek tê kuştin. ***pend*** Gozikê nî ye, ava tezî ye, ang ; tiştê nû yê şirîne.
Gozek	(n.x.mê) ***leş*** Cotekê hestîyên reqin, di kevin herdu alên her yek ji pêyên mirovî.
Gozik	(n.x.nêr) Gozê biçûk.
Guçik 1	(n.x.nêr) ***leş*** 1.Guh.
Guçik 2	(n.x.mê) ***endaze*** Kujî. Swî.
Guh	(n.x.nêr) ***leş*** Hedamê bihîstinê, guhlêbûnê (guhdarîkirinê) ye. Guçik. : ***pend*** Guhê xwe bi de min belê, çavê xwe ne ke min. ***pend*** Guh nede mirovê nezan da ne bî peşêman. Pend :Di guhekî ra diçe, di yê din ra derdikeve.ang ; kesê mejîhişk.

Guhan	(n.x.mê) ***leş*** Endamê şîrî ê giyandarane. Guhandîn. Çiçik.: Guhanên çêlekê. Guhanên bizinê.
Guhar	guhark (n.x.nêr) Xelek û pirtên zêr yan zîv yan kanzayên din, jin di kin guhên xwe.Pend :Bi ke guhark û bi ke guhê xwe.ang; şîreta ko na be bi hêt ji bîr kirin.
Guharîn	(k.jn.x.mê) Guhorîn. Guhartin.
Guhartin	(k.jn.x.mê) 1. Tişt pêk guhorîn .Xanîyên xwe guhartin. 2. Tiştekî ji cihek bo yê din bê veguhaztin.(K) Bdn: ez di guhorim em di guhorîn , tu di guhorî hûn di guhorin, ew di guhore[..it], ewan di guhorin. Pr: dê bi + Bdn. Bdb : di guhart, di guhartin. Db,dûr: guhartibû,...bûn. (F): bi guhore bi guhorin.
Guhastin	(k.jn.x.mê) Guhaztin.
Guhaztin	(k.jn.x.mê) Tiştek ji cîyekî bo êkê dî bi hêt birin.. Veguhastin. (K) Bdn :ez di guhêzim em di guhêzîn, tu di guhêzî hûn di guhêzin, ew di guhêze[…it] ewan di guhêzin. Pr : dê bi +bdn. Bdb : di guhast,(guhazt) di guhastin(guhaztin). Db,dûr : guhaztibû, ... bûn.(F) :bi guhêze, bi guhêzin. :Boka xwe guhztin (veguhastin).
Guhbel	(rd.l.çewa) Mirovê guhên wî bel bin.
Guhdan	(k.jn.l.mê) 1.Bihîstin. Guhlêbûn. 2. Bi dilî kirin. Pêgirîkirin.3.Balkişandin. : ***pend*** Guh nede yê nezan, da nebî peşêman.(K) bn :Dan.
Guhdar	(hk.dar.çewa) 1. Mirovê tiştî wer di gire. Pêgir. 2. Navê mêrane. Ew gelek guhdare.
Guhdarî	(n.dar.mê) 1. Pêgirî. 2. Guhdan. Bîstin.
Guhdarîkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov guhê xwe bi de deng, mûzîk, stran û htd. :Te îro guhdarîya nûçeyan kir?. (K) bn: Kirin.
Guhderz	(hn.dar.çewa) 1.Bîrtîj. 2.Guhdar. Sernerim.
Guhdêr	(hn.dar.çewa) Guhdar. Sernerim.
Guherîn	(k.jn.x.mê) guhorîn.
Guhêrandin	(k.jn.x.mê) Guhorîn.
Guhêrbar	(hn.dar.çewa) Mirov, candar yan tiştê bi kêrî guhorînê were. Bi sanayî di hêt guhorîn.
Guhêrek	(hn.dar.çewa) Guhêrbar.
Guhêrgeh	(hk.cih..dar.mê) Cihê guhorîna pareyî.
Guhêrîn	(k.jn.x.mê) Guhorîn.
Guhêrk	(n.x.mê) Guhorîn. ***rêzman*** Paşgir. Pare, cil, fêqî-guhêrk.
Guhgiran	(hn.l.çewa) Mirovê na bihîze yan baş na bihîze. Kher.
Guhiş	(n.x.mê) Panîya bêlavê. Çimik.
Guhişandin	(k.jn.dar.mê) Hicmetîkirin. : Ew te çi got, te hosa xelik hemû te guhişandin.(K) bdn : ez di guhişînim em di guhişînî, tu di guhişînî hûn di guhişînin, ew di guhişîne[…it] ewan di guhişînin.Pr : dê bi +bdn . Bdb : di guhişand, di guhişandin. Db,dûr : guhişandibû, uhişandibûn.(F) bi guhişîne, bi guhişînin.
Guhişîn	(k.jn.dar.mê) Ji egara tirs yan mizgîneka ne xweş, mirov bêdeng di bit. Mitbûn. Daman. Sarbûn. Hicmetîbûn. (K) bdn : ez di guhişim em di guhişîn,

	tu di guhişî hûn di guhişin, ew diguhişe[…it] ewan di guhişin. Pr : dê bi +bdn. Bdb : ez di guhişîm em hûn, ewan di guhişîn, tu,ew di guhişî. Db,dûr : ez guhişûbûm(bibûm) em guhişîbûyn, tu guhişbûy, ew guhişîbû, ewan guhişîbûn. (F) :Bi guhişe, bi guhişin.
Guhîj	(n.x.mê) ***dar- fêqî*** Guhîşk. Gihîşk.
Guhîşk	(n.x.mê) Guhîj.
Guhlêbûn	(k.jn.l.mê) Bihîstin. :Çîroka te noke gotî min tu caran guh lê ne bûye !. (K) bn : Bûn.
Guhlêkirin	(k.jn.l.mê) Guhdarîkirin. (K) bn : Kirin.
Guhmasî	(n.l.dz) Şeytanok.
Guhnelî	(n.dar.mê) Karê perîn û cotbûna candaran.
Guhnêrî	(n.dar.mê) Perîna giyandaran. Guhnelî.
Guhşor	(hn.l.çewa) Mirove herdem serê xwe di tewîne(çemîne) naxwazit guh bi de tu kesan.
Guhveçinîn	(k.jn.l.mê) Mirov û giyandar li dema pêjinek yan dengek di hêt,guhên xwe bel di ken jibo baş bi bihîzin. (K) bn: Veçinîn.
Gujim	(n.x.mê) Bireka pareyî dema komkirin, parvekirin,jêbirin û lêkdan ko jiber di mînit. Yekeyeke jibo bireka peran tê gotin. : Perê ko hatî mezaxtin jibo kirîna xwarin, cil û hatin û çûnê di be €100,00.: Pirojeyek bi gujmê bîshizar dînaran hat dest pêkirin.
Gujîn	(k.jn.x.mê) Hêriş. Hêrişkirin. Bi guje, bi gujin. Di gujim, di gujin, di gujîn , dê bi gujim, di gujî, di gujîn, gujîbû,.
Gul	(n.x.mê) 1.Kulîkên rengîn û ciwan bi dar û giyayan ve dihên, li hindek daran ber[fêqî] jê çê di be. Gula, zer,sor, sipî û htd.2. Navê keçane.: ***pend*** Gul ji stirîyan di bin û stirî jî ji gulan.***Pend*** : Heger gul nebî,sirî jî ne be.ang; heger her nikarî karên çak bi kî, yên xirab neke!.
Gulac	(n.dar.mê) Pişkovk.
Gulan	(hk.dem) Meha dawîyê ji biharê. Meha pêncê.: ***pend*** Meha gulanê, xudêyo ne de tava baranê, pezkûvî yê liber zanê.
Gulav	(n.l.mê) Ava bêhinxweş a ji gulan di hêt wergirtin, mirov li xwe di kin.
Gulavdan	(n.l.mê) Aman yan şûşeyêd gulavê tê dixin.
Gulbejin	(hn.l.çewa) Jin yan mêrê bejinzirav û ciwan.
Gulberoj	(n.l.mê) Gulek mezine reng zere, qeda wê dirêj raste, belgên kesik û pan di det, rûnî jê dirist di ken û tovikên wê bi qelandî di xun.
Gulbihar	(n.l.mê)1.Gulên biharê. 2.Navê jinane.
Gulçan	(n.dar.nêr) Asinek req û tunde, serê wî xware jibo rakirin û ji hev cudakirina asin, dîwar, dar û htd bi kar di hêt.
Gulçin	(karn.l.dz) 1. Mirovên gulan di çinin.2. Navê keçane.
Gulçiçek	(n.dar.mê) Gulçîçek.
Gulçîçek	(n.dar.mê) Corekê gulane pir reng û di bêhinxweşin.
Gulçîn	(karn.l.dz) Gulçin.
Guldan	(n.dar.mê) Amanêd gulan di êxinê. Qafikê gulan . Gulwaz.
Gule	(n.x.nêr) Berikêd tiveng û topan. : Dujminî gule berdan ser gundê me.

Gulekalane	(n.l.mê) Gezînk.
Gulendam	(hn.l.çewa) Bejinzirav.
Gulexizêm	(n.l.mê) Corek gulane mîna helalan, gelek reng û corin.
Gulgenim	(n.l.mê) Gulîya serê genimî ya pire ji dasî û dindikên genimî.Gulîya genimî. Gulî.
Gulgul	(hn.l.çewa) Kiras yan her tiştê bi reng û mînakên gulan xemlandî, gulgule
Gulgulî	(hn.l.çewa) Gulgul. .: ***pend*** Gulgulî yê ji mafîrê kême.
Gulik	(n.dar.mê) Pişkovk.
Gulistan	(n.dar.mê) Cihê gulan çandinê. Welatê gulan.Baxê gulan.
Gulî	(n.x.mê, malbn)1. Gula(serkê) genimî. Gulgenim.2. Hozeka (tîre) kurdane li Kurdistana îraqê. 3. Davên pora(pirça) keçikan.
Gulîfk	(n.dar.mê) Bisk.
Gulînk	(n.x.mê) ***endamê leş*** Endam ê guhnelî,yê mê, yê mirov(jin) û candara. Koş.
Gulîstan	(n.dar.mê) Gulistan.
Gulîzar	(hn,nl.mê) 1.Baxê gulan.. 3.Navê jinane.
Gulîzer	(hn.l.çewa) 1. Jin (keç) a gulîkên pora wê reng zerin.2. Navê pîrekane.
Gulkelem	(n.l.mê) Qernabît.
Gulle	(n.x.mê) Gule.
Gulor	(hn.x.çewa) Girover.
Gulpik	(n.dar.mê) 1. Gopik.2 .Pişkovk.3. Lep. Mist.
Gulşen	(n.dar.mê) Baxê gulan. Gulistan.
Gulte	(n.x.mê) 1.Stûn. 2. Dareke dirêje digehe bi kefşê mirovî, serê wî bi dareke dî yê kurt mîna pîta **T,** mirovên lenger dixin bin hingilên xwe jibo bi rêve b i çin.
Gultekirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov stûnekê dixit bin kepir, ban,stêrik û htd dako xwe liber giranîyê bi gire. (K) bn: Kirin.
Gulwaz	(n.dar.mê) 1. Qeft. Destik. 2.Guldan.
Gulzar	(n.dar.mê) 1. Baxê gulan.2. Navê jinane.
Gumegum	(n.dar.mê) ***deng*** Gumgum.
Gumgum	(n.dar.mê) Dengê top û tivengan.
Gumgumkirin	(k.jn.gl.mê) Dengê gumgumê jê peyda di be.(K) bn: Kirin.
Gumgumok	(n.dar.dz) Kimkime. Xemegur.
Gumîn	(k.jn.x.mê) Teqîn. Peqîn. Gumên.
Gumtil	(n.x.nêr) Dirgêd axê. Komeka ax, şekir û htd, pêkve nûsayî. ***Pend*** :Zarokê wan mîna gumtilkê şekirê ye.ang; zarokekê hinde şirîn û ciwane.
Gun	(n.x.nêr) ***endamê leş*** Hendamek cot,guhnelî yê nêrînê giyandarane.
Guncan	(k.jn.x.mê) Hînbûn. Rahatin. Wekhev.(K) bnn: ez di guncim em di guncîn, tu di gincî hûn di guncin, ew di gunce[…it] ewan di guncin. Pr: Dê[bi] guncim, guncin, guncî, hûn guncin, gunce[…it], guncin. Ddb: di gncam. Di guncay, di guncan.di guncayn. Db,dûr: guncabûm, guncabû, guncabûy, guncabûyn, guncabûn. (F): bi gunce, bi guncin.

Guncandin	(k.jn.dar.mê) Xwe li gor kawdanan gihorîn. Guncan. (K) bdn: ez di guncînim em di guncînîn, tu di guncînî hûn diguncînin, ew di guncîne[…it] ewan di guncînin. Pr: dê bi +bdn. Bdb : di guncand, di guncandin.Db,dûr: guncandibû, guncandibûn. (K) : bi guncîne, bi guncînin.
Gund	(hk.cih..x.nêr) Hijmareka malan bi hevre. Biçûktir ji bajaran. Pend :Gundeke, gundoreke. Ang; dema xwarina (kelûpel) dikêm mirov gelek bin û çi bi kesê ra negehit.
Gundikî	(hn.dar.çewa) Xelik ê gundan.
Gundirandin	(k.jn.dar.mê) Tiştê girover girêlkirin. (K) bi gundirîne, bi gundirînin, dê gundirînim,… û htd.
Gundî	(hn..dar.çewa) 1. Xelik ê gundan. 2. Navê mêran. 2. Kêmzan. Sade. : ***pend*** : Gundî nabin cindî.
Guncîn	(k.jn.x.mê) Guncan.
Gundor	(n.x.nêr) Fêqîyekê xweş û şirîne, xire mezine,gelek cor reng hene.
Guneh	(n.x.mê) Karên ne baş ne çak. Ne rewa. Tawan. :Guneha wî çîye, hewe wesa bi serî îna ?.
Gunehbar	(hk.dar.çewa) Kesê şaşîyan dijî dînî di ke, yan pêgirîyê bi qanûnê neke. Karê wî guneh. Tawanbar.
Gunehkar	(hk.dar.çewa) Gunehbar.
Gunehkarî	(n.l.mê) Guneh.
Gunehkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov gunehekê di ke. (K) bn: Kirin.
Gunek 1	(n.x.mê) Guneh.
Gunek 2	(hn.dar.çewa) ***nexweşî*** Ritlo.
Gungulî	(hn.dar.çewa) Pir. Tijî. Dagirtî.
Gupik	(n.x.mê) Gopik.
Gur	(n.x.dz) Giyandarek kûvî ye,dirindeye, dujminê kewalane.Pend :Bûn gurê çiyan. Ang; bê xwedî bûn. Bê war bûn. :***Pend*** :Gurê dev bi xwîn. Ang; mirovê tore.çavsor.
Guran	(k.jn.x.mê) Dema pîstê(çerimê)kelexên kewalê serjêkirî bi serda di hînin. Bizin guran.(K): ez di gurêm em di gurêyn , tu di gurêy hûn di gurên, ew di gurêt ewan di gurên. Pr: dê[bi] gurêm, gurêyn,gurêy, gurên,gurêt[..re], gurên. Ddb :di gura, di guran. Db,dûr: Gurabû, gurabûn. (F): bi gure[ê], bi gurên.
Gurandin	(k.jn.dar.mê) Gihorandin.
Gurc	(hn.x.çewa) Peyt. Tund. BRX Şor. :Lêvên gurc. Kirasê dehmen gurc.
Gurcbûn	(k.jn.l.mê) Peytbûn.
Gurckirin	(k.jn.l.mê) Peytkirin. Tundkirin. :Delingêd xwe gurc bike da bi karî la çemî derbaz bi bî!.
Guregur	(n.dar.mê) Dengê giregirê.
Gurg	(nx.dz) Gur.***Pend*** :Hegê dewleta xwe. Ang; kesê bi kêr xwe nehatî.
Gurge	(n.dar.mê) ***giya*** Corek giyayê ziyandare, di nav werzan da hişîn di be û ziyanê di gehîne çandinê li bax û bîsatanan.
Gurgeh	(n.dar.mê) Gurge.

Gurgîn	(hn.l.çewa) 1. Mirovê dijwar wekî gurgan. 2. Navê mêrane.
Gurgur	(n.dar.mê) Giregir. Girgir.
Gurî 1	(hn.x.çewa) Mirovê bi nexweşîya pîstî di kevit û canê wî kul di bit.
Gurî 2	(n.x.mê) Soratîya rengê agirî.Gurîya agirî. Pêt
Gurmên	(n.dar.mê) Dengê Top, tiveng, evran û htd.
Gurmîn	(k.jn.x.mê) Gurmîna dengê ewran. Gurmên.
Gurtil	(n.x.nêr) Gumtil.
Gurz	(n.x.nêr) 1. Darekê stûr desthile, mirov jibo bervanîkirin û pevçûnan bi kar di hînin. 2. Destik, qef. Gurzekê giyayî.
Gurzdaweşandin	(k.jn.l.mê) Bi kar anîna gurzî. Lêdana li dijminî. Pêşmergehî gurzekê mezin daweşand dijminî.
Gustîl	(n.x.mê) Xelekek zêr, zîv, aasin û htd, sade yan bi morî,mirov di xin tilîyêd xwe.
Gustîlk	(n.x.mê) Gustîl.
Gustîrk	(n.x.mê) Gustîl.
Guşîn	(k.jn.x.mê) Givaştin.
Guvandin	(k.jn.x.mê) Maçîkirin. Maçkirin.
Guvaştin	(k.jn.x.mê) Givaştin.
Guvişk	(n.x.mê) Givişk.
Gû	(n.x.nêr) Bermayîyê xwarinê ko ji paşîya candaran di derkeve. Rîx.
Gûç	(n.x.mê) Kujî.
Gûfik	(n.x.mê) Gîfik.
Gûhesin	(n.dar.dz) Şeytanok. Guhmasî.
Gûhûr	(n.x.nêr) Gilêş.
Gûjme	(n.x.mê) ***erd*** Nihal. Dol. Newal. Herivte.
Gûkirin	(k.jn.l.mê) Rîtin. (K) bn: Kirin.
Gûrî	(hn.x.çewa) Qurban.
Gûrîbûn	(k.jn.l.mê) Xwe kirin qurban ji pêxemet karekî. Bû qurban. : Ez gûrî welatê xwe bi bim (K) bn: Bûn.
Gûrîkirin	(k.jn.l.mê) Qurbankirin. Xwe kirin qurban..: Wî jibo çi xwe kir gûrî?. (K) bn: Kirin
Gûstêrik	(n.dar.mê) ***candar*** Stêrstêrok. Stêrok.
Gûşî	(n.x.nêr) Îşî yê tirî.
Gûv	(n.x.mê) Gov. Axur.
Gûz	(n.x.mê) ***dara berdar*** Gîz.
Gûzan	(n.x.mê) Kêrika devxweş. Devik.
Gûzek	(n.x.mê) ***endamek leşî*** Cot hestîyên liser rexa herdu pêyêd mirovî.
Gûzik	(n.x.nêr) ***adî*** Kulî.
Gûzîdan	(k.jn.x.mê) Pêkhatin. Lihevhatin.
Gûnî	(n.x.nêr) Ferde. Cewal. Cihal.
Gwînî	(n.x.nêr) Gûnî.

Gwîrisk	(n.x.mê) ***giya*** Giyayek biharîye, li çiyan hişîn di be, di hêt xwarin bi kelandin yan zerkirin.
Gwîriz	(n.x.mê) Gwîriz.
Gwîz	(n.x.mê) bn :Gûz.

H

H	(he) Pîta dehê ji abeya kurdî.
Ha 1	(pêrb) ***rêzman*** Alavê hicmetîbûnê. :Ha; eve kengî wesa çêbû!.
Ha 2	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo dan û wergirtinê bi kar di hêt.: Ha ji te ra!. Ha bi gire! Ha were.
Hacan	(hozn) 1 Hozeka kuçerên kurdane.
Hacanî	(malbn) Kesê ser bi hozHacan ve.
Hacîre k	(n.dar.dz) Çûçikeka biçûke reş û sipîye, koçere, li biharan di hên Kurdistanê jibo danana hêk û têjikan.
Haf	(n.x.mê) Cih. Meydan. Himber.
Hajîn	(nl.mê) Nîşan dana jînê. Ev jîyane . Jîyan bi vî rengî ye. 2Navê jinane.
Han	(cihn) ***rêzman*** Cihnaveke jibo kes yan ti_tê dûr bi kar di hêt. Henê.: Tu mirov han yê liser banî di bînî?.:Gundê han. Kevirê han.
Hanê	(cihn) ***rêzman*** 1. Han. Henê.2. Alavê danê.;Hanê bo te. Hanê wergire.
Har	(hk.x.çewa) 1.Giyandarê zû tore di bit. Dijwar. Mirovê har. Jina har .Tore. bêhinteng.2. Xwarina har, ang; xwarina dijwar. Tîj. Bîbera har.
Harbûn	(k.jn.l.mê) 1. Torebûn. Bêhintengbûn. :Seyê ciranî yê har bûye. : ***pend*** Jin ji bê mêrî har di bin, mêr ji bê jinî jar di bin. 2.Bihêz kevtin. Geşkirin. Qelew.:Bacanên me evsale dê har bin. (K) bn :Bûn.
Harî	(n.dar.mê) Derdê harbûnê. Dijwarî. Tondî. Toreyî. :Harîya bîberan ne wek ya pîvazane.
Harîkar	(hk.l.çewa) Alîkar. :Xudê harîkar be.
Harîkarbûn	(k.jn.gl.mê) Bûn piştevan. Bûn alîkar. :Xwedê harîkarê we bit. :Babê min herdem harîkar bû ko ez ez bi xwînim.
Harîkarî	(n.l.mê) Alîkarî. : Ez pêdivî Harîkarîya te me.
Harîkarîkirin	(k.jn.gl.mê) Alîkarîkirin. :Heger tu harîkarîya min ya diravî bi key, ez dê xanîyekî bi kirim.
Harîkirin	(k.jn.l.mê) Digel kar kirin. Jêra karkirin.Piştevanîkirin.:Bê zehmet harî min bike da vî barî danîn ser pişta hespî. (K) bn: Kirin.
Harîvan	(n.dar.mê) Navê mêrane.
Harkirin	(k.jn.l.mê) 1.Dijwarkirin. Torekirin. Hêriskirin. :Te ev sege yê har kirî!. 2.Bi hêzkirin. :Bacanên xwe bi lêkirina zibilî har kirin. (K) bn: Kirin.
Hatin	(k.jn.x.mê) Ji cihekî zivrîn ,vegeryan.***Pend*** :Hat ve dest ji pêyan dirêjtir. Ang; Çi bi destî ve nehat. Armanc bi cih ne hat. ***Pend*** :Çûn bi mirovîye, lê hatin ne. ***Pend*** :Hat dengê duholê, pîrejin negehiştin solê(pêlav). (K) Bdn: ez di hêm em di hêyn(di hên) tu di hêy hûn di hên, ew di hêt ewan di hên. Pr:dê bi + bdn. Bdb: ez di hatim, em di hatîn, tu di hatî ,hûn di hatin, ew(wî, wê) di hat, ewan di hatin. Db,dûr: ez hatibûm,em hatibûyn, tu hatibûy, hûn hatibûn, ew hatibû, ewan hatibûn. (F) :bi hêy, bi hên[were werin]. Brx Çûn.

Hatî	(hn.dar.çewa) Vegerayî. Mêvan. Gehiştî. Eve hatîne, kanê çûyî?.***Pend*** :Hatî di çûyîne, xwaztî di birîne. Ang; yê hatî her dê vegerit, ya xwaztî dê her hêt birin.
Havana	(hk.cih) Paytextê welatê Kûba.
Havanayî	(malbn) Kelên xwecihên Havana.
Havanî	(malbn) Havanayî.
Haveyn	(n.x.nêr) Hêvên.
Havêjtin	(k.jn.x.mê) Tiştek ji cîyek bo yê din bi bizivit. Firêdan. Firandin. :Kevirek havêjt(havêt). : Cilêd xwe yên kevin havêjtin.:Wê xwezîyê ji mejîyê xo bi havêje.(K) bdn: ez di (havêjim) em di havêjîn , tu di havêjî, hûn di havêjin(havên) ew dihavêt(havêjit) ewan di havên(havêjin).). Pr: dê[bi] havêjim, havêjîn, havêjî, havêjin, havêjit[..je], havêjin. Ddb: di havêjt, di havêjtin. Db,dûr: havêjtibû, … bûn.(F): bi havê(havêje) bi havên(havêjin
Havil	(hn.x.çewa) 1.Biryar. şirove.2. Navê mêrane.
Havildar	(hn.dar.çewa) Pêvegirêdayî. Peywenddar.şolejê. : Jibo alîyê havildar,ango cihê peywenddar.
Havî	(hn.x.çewa) Bajêle. Berela. Teqyayî.Derbider. Aware.
Havîbûn	(j.n.mê) Derbiderbûn . Awarebûn.(K) bn: Bûn.
Havîkirin	(k.jn.l.mê) Derbiderkirin. Derêxistin. Awarekirin.
Havîn	(hk.dem,n.x.mê) 1.Wezek salê ye, germtirîn werze, ji mehên xizîran, tîrmeh û tebaxê pêk tê.2. Navê keçane. ***Pend*** :Havîn daybabe, havîn malbabe.ang; li havîna pir corên fêqîyên xweş hene û li her der erzanî ye.
Havîngeh	(hk.cih,n.dar) Cihê fênik û dilveker , mirov jibo derbazkirina demên xweş lê di mînin. Cihê bêhinvedana havînan. Havîngeha Siyaretîka. Havîngeha gelîyê elîbeg. Havîgeha Sersikî. :Havîgehên welatê me pirin.
Havînvan	(n.dar.dn) Navê jin û mêrane.
Havîvan	(n.dar.dz) Navê keç û xortane.
Havlêk	(n.x.nêr) Firçe.
Hawar 1	(n.x.mê) 1.Dema mirov daxwaza alîkarîyê di ke. Gazî. Hewar. 2. Navê mêrane.
Hawar 2	(pêrb) ***rêzman*** Alavê keserê ye.
Hawarhatin	(k.jn.l.mê) Weke mirov di hana yekî bi çe dema di
	keve tengavîyê.
Hawargehandin	(k.jn.l.mê) Dema mirov hawarê bi gehînit kesek, yan desteyekê ko di hana mirovî bi hên li demên tengav.
Hawarkirin	(k.jn.l.mê) Daxwazkirin alîkarîya lezgîn, bi deng, nivîs yan ragehandin.Qîjandin. Gazîkirin li dema tirsê,jibo di hanê hatin. (K) bn: Kirin.
Hawêr	(hk.cih) Rex. Al. Dewrûber.Rexûçan.
Hawêrdor	(hk.cin.n.dar.mê) Rexûçan. Derûdor. :Dujminî hawêrdora me girtine.
Hawîr	(hk.cih) Hawêr.
Hawîş	(hn.x.çewa) Tena . Bêdeng. :Zarokê hawîş.
Hawîşbûn	(k.jn.l.mê) Tenabûn. Bêdengbûn. : Kuro te çiye, dê hawîş bi be!.

Hawîşkirin	(k.jmê) Dmoşkirin. Tenakirin. :Dayê zaroyê xwe hawîş di kir. (K) bn :Kirin.
Hay	(n.x.mê) Ageh. Zanîn. :Haya min jê tune. :Min hay jê nîne.
Haydar	(hn.n.dar. çewa) Agehdar. :Mamosta got: gelî qutabîyan hûn di haydarin ko sibe me seyrane?.
Haydarbûn	(k.jn.gl.mê) Agehdarbûn. Zanîn. :Ez bi çi biryaran haydar nebûme!.
Haydarî	(n.dar.mê) Agehdarî.
Haydarkirin	(k.jn.gl.mê) Aghedarkirin. .:Her gihorîneka bi bit ez dê we haydar bi kim.
Hayjêbûn	(k.jn.gl.mê) Ageh jê hebûn.. Agehdarbûn. . :Haya te ji wî zarokî hebe.
HD	(kurt) Heta dawîyê. Heta domahîyê.
Hebûn	(hkmê.k.jmê) 1. Mirovî tiştek hebe. Çîrok :Hebû, tunebû,…. Pîrjinek hebû. :Wê pênc zaro hene. : Te çi heye ji me ra bi bêje. 2. Amadebûn. :Hebûna te li vê dirê giringe. Brx Tunebûn. Nebûn.
Hechecik	(n.dar.dz) Hacîreşk.
Hecimîn	(k.jn.x.mê) Tenabûn . Hawîşbûn. :Ev çi zaroye, li cihekî na hecime!. (K) bdn : ez di hecimim em di hecimîn, tu di hecimî hûn di hecimin, ew di hecime[..it] ewan di hecimin. Pr:dê bi+bdn. Bdb : ez di hecimîm, em di hecimîn, tu, ew di hecimî, hûn, ewan di hecimîn.Db,dûr :Ez hecimîbûm, em hecimîbûyn, tu hecimîbûy, hûn hecimîbûn, ew hecimîbû, ewan hecimîbûn(bibûn). (F): bi hecime bi hecimin.
Heçik	(n.x.mê) Darekê duçeqe(ta) di êxin serekê werîsî dako jibo girêdana baran sanahî bi be.
Hedar	(n.x.mê) 1. Aramî. Bêhinfirehî. 2. Navê jinaye.
Hedarhatin	(k.jn.l.mê) Hewyan.Hawîşbûn. Tenabûn. Rihetbûn.. :Hedara min li çi diran nahêt:Hedara wî li vêrê nahêt. (K) bn : Hatin.
Hefik	(n.x.mê) ***leş*** Gerden. Gerî. :Hefka wî ya kul bûy.
Hefqas	(pêrb.dar) ***rêzman*** Hinde. Hindî. Temet.
Hefsar	(n.dar.nêr) Serlixafa dewaran. Cilew. Devgem. :Hefsarê kerî di ser da hat.
Hefsarkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov hefsarî di xin serê dewaran. : Min hespê hefsar kirî dako bi herim daran.
Heft	(hijn.çend) Hijmareke 1+6 =7 . 10-3= 7.
Hefte	(hk,dem.mê) Heft rojin. : êkşemb, duşemb, sêşemb, çarşemb, pêncşemb, eynî(în), ; şembî,. Çar hefte di bin mehek.
Heftem	(hijn.çend) Hijmareke heger hefit bin , jibo ya dawî yê dihêt gotin. Ya/yê hefit ê. Hefit car bû, kirin. Roja heftem. Cara heftem.
Heftemîn	(hij,n) Ya hefit ê. Heftem.
Heftê	(hijn.çend) Hijmara .70 , 7×10=70.
Hefthizar	(hijn.l.çend) Hijmara 7000. 1000×7=7000.
Heftiyar	(n.x.dz) ***candar*** Giyandarek dirindeye, şîrdere. Keftar.
Heftî	(hk,dem..mê) Hefte.
Heftmilyon	(hijn.l.çend) Hijmara 7000000.
Heftreng	(n.l.mê) Keskesor yê ji heft rengan pêkhatîye, li dema barana hûr yan hebûna xunavê peyda dibe, ko rengêd rojê berevajî di ke; sor, pirteqalî,zer,kesik,esmanî,şîn û mor. Kelestûn.

Heftsed	(hijn.çend) Hejmara 700. 100×7= 700.
Heger	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke di hevekanda wek merc bi kar di hêt. Eger. :Heger tu hatî, ez jî dê hêm. : Heger min bi zaniba tu li virî, ez ne hatim.
Hej	(n.x.nêr) Çeqên çir û tijî yêd daran. Tayên daran. :Bi hejî agir vemirand.
Hejandin	(k.jn.x.mê) Leqandin. Livandin. Livlivandin. :Ala hejandin. :Serê xwe hejand. (K) Bdn:ez di hejînim em di hejînin, tu di heînî hûn di hejînin, ew di hejîne{…it] ewan di hejînin. Pr: dê bi + bdn. Bdb: di hejand, di hejandin. Db,dûr: hejandibû, …bûn. (F): bi hejîne bi hejînin.
Hejar	(hn.x.çewan) 1. :Mirovê hejar,ang; mirovê kêm mal û pare. Belingaz. Jar. ***Pend*** :Mirovê bêmejî hejare, ne yê bê mal û pare. 2. Navê mêrane.
Hejarî	(n.dar.mê) Belingazî. Neyî. ***Pend*** :Derdê hejarîyê pir girane. ***Pend*** :Mirin heba, lê hejarî tune ba.
Hejan	(k.jn.x.mê) bn: Hijyan.
Hejdeh	(hijn.çend) Hijmara 18. 20-2=18.
Hejdehem	(hijn.çend) Ya, yê, yên hejdeyê.
Hejdehemîn	(hijn.çend) Hejdehem.
Hejdehizar	(hijn.çend) Hijmara 18,000.
Hejdemilyon	(hijn.çend) Hijmara 18,000,000.
Hejhejok	(hk.dar.çewa) Tiştê yan mirovê, di heje. Sist. Xav. Livlivok. Leqleqok.
Hejî	(hn.x.çewa) Rêzdar. Bi rûmet. Mirovek hejîye ; mirovek berkevtî, bi rêz. Hêja.
Hajîn	(k.jn.x.mê) 1. Leqîn. Livîn.Hijyan.2.Navekê nêr û mê ye.
Hejmar	(n.x.mê) Zanîna hijmartinan. Nîşana rêzkirin û hijmartinê1,3,4,5,7, …û htd, komkirin, parvekirin, jihevbirin û lêkdan.
Hejmartin	(k.jn.x.mê) Hijmartin. : Kî di kare xwendekaran di polê da bi hejmêre?.
Hek	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo dem hicmetîbûnê(seyr) bi kar di hêt.:Hek eve tuyî li vêrê?.
Hekar	(hk.cih.devern) 1. Devereke li Kurdistana bakûr. 2. Navê mêrane.
Hekarî	(hkc.malb,ndar.dz) 1. Hekarî ,devera hekarî.2. Hekarî, devoka ko li devera hekar pê di axivin. 3. Hekarî, xelkê devera hekar ê.
Heke	(pêrb) ***rêzman*** Alavê mercê. Eger. Heger. Heker.
Hel	(n.x.mê) 1. Derfet. Delîve. : Ez bi hel dizanim ko em biçîn seredana hevalê xwe li xestexanê. 2. Car. :Vê helê ez dê bi ezmûna dawîyê bi serkevim.
Helan 1	(n.x.nêr) Kevirê pan, hulî û mezin. :Mala wan liser helanekî ye
Helan 2	(k.jn.x.mê) Helyan. Bihojîn.:Qerîse di hele. Nîvişk li ber germê helîya. .(K) bdn :ez di helim em di helîn, tu di helî hûn di helin, ew hele[...it] ewan di helin. Pr :dê [bi] +bdn. Bdb : ez di helam, em di helayn, tu di helay hûn di helan, ew di hela ewan di helan. Db,dûr : ez helabûm em helabûyn, tu helabûy hûn helabûn, ew helabû ewan helabûn.[bi bûn]. (F) : bi hele, bi helin.
Helan 3	(k.jn.x.mê) Derkeftin. Helhatin. Xuyabûn. :Roj di helêt.
Helandin	(k.jn.x.mê) Dema mirov tiştekî(rûn) bi gerimkirinê bi helîne.:Qeşê bi helînin. :Te dilê min heland, dê vebire!. (K) bdn: Ez di helînim em di

	helînîn, tu di helînî hûn di helînin, ew dihelîne[…it] ewan di helînin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : di heland, dihelandin. Db,dûr:Helanbibû, helandibûn.(F) :Bi helîne, bi helînin.
Helandî	(hk.dar.çewa) Tiştê hatî helandin. Bihojandin. Rûnê helandî.
Helanîn	(k.jn.x.mê) 1. Parastin. 2. Veşarin. Veşartin. Varêkirin.
Helar	(n.x.mê) Gurî ya agir. Pêt.
Helat	(n.x.mê) 1.Kiryara dema derbaz ya (helatin) . Xuyabûn. Diyarbûn. Derkevtin. Roj helat. 2.Nave jinane.
Helatin	(k.jn.x.mê) Derkeftin. Xuyabûn. Diyarbûn. :Roj li spêdeyan di helêt.
Helbest	(n.dar.mê) Derbirîna hizran bi awayek selîqe û dilveker.Hozan. Riste. :Me guhdarîya helbesta seydayî di kir, pir dilveker bûn.
Helbestin	(k.jn.dar.mê) Girêdan. Bestin. Vehandin. Ristin. Rêzkirin.
Helbestvan	(pîşn.dar.dz) Kesê helbestan di vehînit. Hozanvan.:Helbestvanî dîna xwe ya êkê da çapkirin.
Helbestvanî	(karn.dar.mê) Karê nivîsan û vehandina helbestan.:Ew bi helberstanî yê ve xerîke.
Helbet	(pêrb) ***rêzman*** Alavê misogerkirinê.1.Çi pê nevêt. Bêgoman.2. Erê. Belê. : Sube dê çiye xandingehê? helbet dê çim!.
Helbijartin	(k.jn.dar.mê) Weke mirov kesekî jibo karek yan berpirsîyekê ji nav çend kesan bi bijêre dengê xwe jêra bide dako nûnerîya mirovî bi ke. :Mirov tiştekî ji çendêd din bigire.:Sube dê helbijartinêd bajarvanî dest pê bi kin. (K) bn: Bijartin.
Helbijêr	(n.dar.dz) Berbijar.
Helbirîn	(k.jn.x.mê) Helgirtin. Rakirin. Hilandin.Hilgirtin.
Helçinandin	(k.jn.dar.mê) Malîn. Pakijkirin. Vemalîn.
Helçinîn	(k.jn.x.mê) 1. Pakijkirin.2. Alizîn.
Heldan	(k.jn.x.mê) Bilindkirin. Rakirin. Helgirtin. : Serê xwe heldan. Ala heldan.(K) bn :Dan.
Heleşe	(hk.x.çewa) Mirovê xemsar yê her tiştê bi keve destan xirab di ke.
Helgirtin	(k.jn.x.mê) Hilgirtin.
Helhelan	(k.jn.dar.mê) Qîjandin. Hewarkirin.
Helhelok	(n.dar.mê) 1. Dareka(tiraş) dême bi bere. 2. Berê helhelokê , fêqîyeke xir û biçûke pir reng hene , sor ,zer, htd, tama wan şirîn û xoşe.
Helhilîn	(k.jn.dar.mê) Helyan. Bihojîn.
Helisandin	(k.jn.dar.mê) Hulisandin. Tehisandin. Hilîkirin.
Helisîn	(k.jn.x.mê) Hulisîn. Tehisîn.
Helişkandin	(k.jn.x.mê) Bêgavkirin jibo gotin yan kirina karekî. Pêdan kirin. Pêdan gotin. Azirandin. :Tu mijarê helişkîne û ji werê wêve xema min.(K) bdn: ez di helişkînim em di helişkînîn, tu di helişkînî hûn di helişkînin, ew di helişkîne [...it] ewan di helişkînin. Pr: dê [bi]+bdn. Bdb: di helişkand, di helişkandin. Db,dûr: helişkandibû, helişkandibûn. (F): bi helişkîne, bi helişkînin.

Heliz	(n.x.mê) ***giya*** Giyayek ter û bi xemle, li çiyayên Kurdistanê hişîn di be, xwarineka baş a kewalî(terşî) e.2. Navê jinane.
Helîkopter	(n.biyan) Firokeka bi perwaneye, cengî yan jibo karên sivîl mîna veguhaztina nesax, birîndaran û çandinê bi kar di hêt.
Helîme	(n.x.mê) Hilim.
Helîmegirtin	(k.jn.l.mê) Hilimgirtin.
Helîn	(k.jn.x.mê,n.x.mê) 1. Helyan. Helan. Bihojîn. 2.Nave jinane.3. Hişyarbûn. Rabûn ser xwe. Desthelîn. Desthelan. 4.Hêlan.
Helîse	(n.x.mê) Xwarina ron. Avik. Metfînî.
Helkeft	(n.l.nêr) 1. Bûyera ko bê zanebûn rû di det.2.Navê mêrane.
Helkeftin	(k.jn.dar.mê) Haelkeft.
Helkehelk	(n.dar.mê) Li dema westanê yan tirsê bêhina mirovî lezgîn di hêt û di çit. Hilkehilk.
Helkehelkkirin	(k.jn.gl.mê) Ji egera nexweşî, tirs yan westanê dengê helkehlkê ji mirovî di hêt. (K) bn :Kirin.
Helketin	(k.jn.l.mê) Helkevtin.
Helkevtin	(k.jn.l.mê) 1.Bîranîn. Bîrewerî.2. Serkevtin. Serevazbûn. Bilindbûn.
Helkirin	(k.jn.dar.mê) 1.Pêkirin. Agir, cigare, lempe helkirin.2. Hilkolan. Kolan. Kêlan. Zevî hel kir. 3. Kêşan û alandin.:Bendik hilkirin. : Davê bi kêşe û di darîhel bi ke. (K) bn: Kirin.
Helkişandin	(k.jn.dar.mê) Tiştekî, (dav, werîs, bendik) mirov jiboalîyê xwe ve bi kêşe. Anînder. Înander : Nojdarî didanê wî helkişand. (K) bn :Kişandin.
Helikîn	(k.jn.x.mê) Helkehelkkirin. (K) : bdn: ez di helikim, em di helikîn, tu di helikî hûn di helikin, ew di helike[..it] ewan di helikin. Bdb: ez di helikîm, em di helikîn, tu di helikî, hûn di helikîn, ew di helikî ewan di helikîn. Db,dûr: helikîbûm,…bûyn,..bûy,…bû,… bûn. (F): bi helike, bi helikin.
Helkulîn	(k.jn.dar.mê) Gavhavêtina xwarûvîç. Lengîn. : (K) di helkulim di helkulî, di helkulîn, di bi helkulim, bi helkule :Çima di helkulî, ma pîyê te birîndare?.
Helkutan	(k.jn.dar.mê) 1. Pêyêd xwe liser erdê rakirin û danan, nemaze dema di qerimin[ji serma]. 2. Hêriş kirin ser malan. Kevtin nav.
Helm	(n.x.mê) Hilim.
Helmeşyan	(k.jn.dar.mê) Bi ser gir û çiya kevtin. Pêveçûn jibo serî. Serevrazbûn.
Helmet	(n.x.mê) Hêriş. Pêşveçûn. Kiryar.
Helmêjk	(n.dar.nêr) Lûleyeka kune, jibo veguhaztina şileyan ji amanekî bo yê din. Sondeyê avê. Merpîç.
Helo	(n.x.nêr) 1.Teyrê kelexan. Elho.2. Navê mêrane.
Helpehelp	(n.dar.mê) Helkehelk.
Helpehelpkirin	(k.jn.gl.mê) Helkehelkkirin.
Helpîvan	(k.jn.x.mê) Dijûndan. Xebergotin. (K) bn :Pîvan.
Helsengandin	(k.jn..dar.mê) Tiştê ko taqî bikey bizanî kanê base yan ne. Nirxandin. :Karê me bi diristî hat helsengandin!.
Helişandin	(k.jn.x.mê) Xerakirin. Kavilkirin. Hilweşandin. Herifandin.
Heltûtan	(k.jn.dar.mê) Çarmêvankî rûniştin. (K) : Heltûte, heltûtin, dê bi heltûte.

Helûje	(n.x.mê) 1. Hilîk. 2. Helhelûk.
Helweşandin	(k.jn.dar.mê) Ji navbirin. Pûçkirin. Xirabkirin. Herifandin. : Biryara rijêmê hat heweşandin. (K) bn: Weşandin.
Helxe	(n.x.mê) Tirane. Gelte. Yarî.Henek.
Helyan	(k.jn.x.mê) Tiştê bi gerimkirinê ron bi bit. Bihojîn. :Ron helya.
Hem	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo zêdebarîkirinê bi kar di hêt. : Hem zelaman û hem jinan pişkdarî di govendê da kirin.
Hema	hema (pêrb)1. Rikatî yan rijdî liser biryara xwe. Jiber ku.: Te çima weha kir? Hema !. 2. Jibo vebirînê bi kar di hêt. : Hema tu ne axive! Hema bêje. Hema bila we li te bi hêt, tuyê hejî wê yekî yî.
Hemahema	(pêrb.dar) ***rêzman*** Ew qas. Wesa. Kêmkêm.
Heman	(pêrb) ***rêzman*** Alavê wehevîkirin. Mînakî. Tiştê mîna yê berî xwe bit, wek wî be. Êvarî ez li mal bûm min ça di vexwar, li heman dem temaşey filmekî di kir. Heman dem. Heman car.
Hemayîl	(n.x.mê) 1. Corekê ristik[zincîrên] zêr yan zîvî ye.2. Niviştî.Bazbend.
Hembajêrî	(n.l.dz) Mêr yan jina xelik ê/a heman bajêrê mirovî bit.: Ew hembajêrîyê mine; ango ez û ew ji yek bajêrîn.
Hember	(hk,cih.n.dar) Li alîyê din.Beramber. Berhember. : Mala mezinê gund li hember mizgeftê ye; ango berêd wan[malan] li êkin.
Hembêz	(n.x.mê) Bermil. Des li mil. Li kêlek. Li singî.
Hembêzkirin	(k.jn.l.mê) Dema du kes singên xwe di gehînin êk û bi destan li navmilên devdu dixin.Dest li milêd hev xistin. Xwe di êk werkirin. Pîrozkirin. (K) bn: Kirin.
Hemdem	(hn.l.çewa) Mirov yan tiştê di gel demî di guncit. Serdem. Pêşvero. Nûxaz. Hevçerx.
Hemêz	(n.x.mê) 1.Piştî. Bermil. Gurz.2. Hembêz.
Hemêzkirin	(k.jn.l.mê) Hembêzkirin.
Hemgundî	(hn.l.çewa) Gundîyên hev. Gundîyêd êk.
Hemî	(hn,nediyar) 1 Giştî. Vêkra. 2. Her. : Ez hemî roja di çim geryanê. Hemû.
Hemnav	(hn.l.pir) Kesên navên wan mîna hev. Yên navêd wan wek êk.
Hemû	(hn.nediyar) Giştî. Hemî. : ***pend*** Hmû tişt bi ziravîyê di pirçit, lê kutekî bi storîyê.***pend*** :Hemû zikan xwarin divên, hemû bejinan cilik divên. ***pend*** Hemû tişt dirone, merc çav û birone.
Hemwelatî	(hn.l.çewa) Xelikê heman welat. Hevwelatî.
Henar	(n.x.mê) ***fêqî*** Hinar.
Henase	(n.x.mê) Bêhin.
Henasedan	(k.jn.l.mê) Ba ji singî[sîh] derkevtin.
Henasegirtin	(k.jn.l.mê) Ba kevtin nav singî[sîh].
Hendef	(n.x.nêr) ***erdzanî*** Gir. Girik. Mil.
Hene	(n.biyan) Xena.
Henek	(n.x.mê) Gelte. Helxe. Tirane.
Henekkirin	(k.jn.l.mê) Tiranekirin. Geltekirin. :Heneka jibo zarokan bi ke, dako tena bi bin. :Ew hertim henakan di ke. (K) bn: Kirin.

Hengame	(n.x.mê) Dengûdor. Hera.
Hengav	(n.dar.mê) 1.Demek kurt. 2.Pêngav.
Hengil	(n.x.mê) ***leş*** Hingil.
Henîşk	(n.x.mê) ***leş*** Enîşk.
Her	(pêrb) ***rêzman*** Alavekê pêvegire jibo destnîşankirinê bi kar di hêt. Her kes. Her tişt.Herdem. ***pend*** : Her kesê keçek nazand, wî gundek bezand. ***pend*** : Her teyrek û refa xwe, her kes û welatê xwe. ***Pend***: Her evrazîyek nişîvîyek li dû ye. ***Pend*** : Her pez û pêpikên xwe, her mirov û kiryarên xwe.***pend*** :Her kesê bi lezîne, dê çerxa xwe bizdine.***pend*** : Her kezîzerekê simbêlsorek heye. ***pend***: Her rondikek jibo çavê kul geleke.
Hera	(n.x.mê) Dengûdor. Qêreqêr.Gêleşok.
Hercar	(pêrb.dem) ***rêzman*** Alavê cendbarekirina bûyeran. Hemû caran.
Herçend	(pêrb) ***rêzman*** 1. Hindî. Sereray.Çiqas.2. Lê. Jibilî ku: Herçend min pêkol kir ko bi hêm cem te, ez ne şiyam. : Herçend min ne di xwazt bi çim, lê min çi rê nebûn.
Herdem	(pêrb) ***rêzman*** alavê berdewamîyê. Hemû deman. Hergav. : Herdem tu li bîra minî.
Herder	(pêrb.cih) ***rêzman*** Alavê hebûnê(mişebûn). Her cih. Her war. Her alî. : Li herder dengê kewan di hêt.Herdu , hersê, herçar û htd;alavê wergirtin, pejirandina hemûyan. Dema mirov du,sê, çar û htd, tiştan, kesan, gotinan û htd di helbijêrit. :Te sêv yan hinar divê? Herdu; ango sêv û hinar divê.
Hereşe	(n.x.mê) Gef.
Hereşekirin	(k.jn.l.mê) Gefkirin.
Herewez	(n.x.mê) Zibare.
Herê	(pêrb) ***rêzman*** 1.Alavê erêkirin, pejirandin. Erê. Başe. : Tu hatî?; Herê ez hatim. 2. Alavê hicmetîbûnê. :Herê kuro eve tu li vir çi di kî?.
Herêk	(pêrb) ***rêzman*** Alavê desnîşankirin Herkes. Heryek. Êk êk. : Herêk ji we 10 dînaran bi hînin, da em tepeyekê bi kirin.: ***pend*** Herêkî dîkilê wî yê di bin kevşê wî ve. Ang; herêkî nihênî yek li cem heye.
Herêm	(hk.cih) 1.Deverek mezin. Herêma Kurdistanê. 1. Navê jin û mêrane.
Hergav	(pêrb.dem) rêzman Alavê berdewamîya demîye. Hemû gavan. Hemû deman.
Herho	(pêrb.l) ***rêzman*** Alavê hevberkirinê, nîşadanê. Her hosa. Hosa. Wesa.
Herhosa	(pêrb.l) ***rêzman*** Hosa. Ha hosa. Herdem hosa.
Herifandin	(k.jn.dar.mê) Dema mirov tiştekî,avahîyekîtêkûpêk bi de. Kavilkirin. Xerakirin. Wêrankirin. :Dîwar herifand. .(K): bdn: ez di herifînim em di herifînîn, tu di herifînî hûn di herifînin, ew di herifîne[..it] ewan di herifînin. Pr:dê bi+ bdn. Bdb : di herifand, di herifandin. Db,dûr: herrifandibû, …bûn.(F): bi herifîne bi herifînin.
Herifîn	(k.jmê) Kavilbûn. Wêranbûn. Hirgumîn.:Xanîyê kevit herift.:Dîwar herift.
Heriftin	(k.jn.x.mê) Herifîn.
Herimandin	(k.jn.dar.mê) Pîskirin. Gemarkirin. Bênivêjkirin.:Zarokî xwe herimand. ***Pend*** : mastê segî herimadî, her jibo wî başe. (K) bdn: ez di herimînim em

	di herimînîn, tu di herimînî hûn di herimînin, ew di herimîne[..it] ewan di herimînin. Pr: dêbi + bdn. Bdb : di herimand, di herimandin.Db,dû herimadibû, …bûn. (F) : bi herimîne, bi herimînin.
Herimî	(hn.dar.çewa) Gemar. Gelek pîs. : Ew mirovek herimî ye.
Herimîn	(k.jn.x.mê) Pîsbûn. Gemarbûn. : Av herimî. Cilik di herimin,.
Heriş	(n.x.mê) ***rêçal*** Firo. Firî.
Herişandin	(k.jn.mê) Mirov tiştekî yan cihekî bi givêşe taşêweyekê dî di girePerçiqandin.Pelixandin.(K) bdn: di diherişînim em di herişînîn, tu di herişînî hûn di herişînin, ew di herişîne[…it] ewan di herişînin.Pr: dêbi +bdn. Bdb: di herişand, di herişandin. Db,dûr: herişandibû, herişandibûn. (F): bi herşîne, bi herişînin.
Herişîn	(k.jn.x.mê) 1Têkçûn, guhorîna şêyê tiştî. :Tirombêla wan ya herişî. Pelixîn.2. Peydabûna şûnwarê gurzekî li ser leşê mirovî. 3. Bi gotinên kirêt û birîndarkirina deronî mirov di herişe.(K)bdn:ez di herişim em di herişîn, tu di herişî hûn di herişin, ew di herişe [..it] ewan di herişin. Pr:dêbi +bdn. Bdb: ez di herişîm em di herişîn, tu di herşî hûn di herişîn, ew di herişî, ewan di herişîn. Db,dûr: hrişîbûm,..bûyn,..bûy,..bûn, ..bû,…bûn. (F) bi herişe, bi herişin.
Herî	(n.x.mê) Ax û ava têkhelkirî a reng û şêweyek taybet di girit. Teqin. Khur(qur).
Herîkêl	(n.l.mê) Kêlana zevîyên birincî di nav herîyê da, piştî erdî pir av di ken û bi dewaran û amêran di kêlin.
Herîkêlkirin	(k.hn.gl.mê) Kêlana zevîya jibo çandina birincî, bi herîkêlê. (K) bn:Kirin.
Herîkirin	(k.jn.l.mê) Mirov herîyê jibo avayîyan çê di ke. : Me herîya kirî dê sube libinan birîn.Teqinkirin. :Me dîwarê xanî herî kir. (K) bn: Kirin.
Herîn	(k.jn.x.mê) Çûn. (K) bdn: ez di herim em di herîn, tu di herî hûn di herin, ew di here[…it] ewan di herin. Pr:dê bi + bdn. Bdb : ez di herîm tu di herî, em,hûn di herîn, ,..Db,dûr: Herîbûm,..bûy,..bûyn,… bûn. : Çûn pitir bi kar di hêt.
Herîse	(n.x.mê) bn :Helîse.
Herkes	(pêrb.l) ***rêzman*** Alaveke jibo kesê nediyar. :Herkes di karit pişikdarî ahengê bi bit.
Hermê	(n.x.mê) ***fêqî*** Hirmîk.
Hermî	(n.x.mê) ***fêqî*** Hirmîk.
Herro	(hk.dem.kengî) Çendbarebûna bûyeran. Rojane. Herroj.
Herroj	(hk,dem) Hemû rojan. : Herroj ez demhijmêrekê dilîzim(werziş di kim).
Hertim	(hk.dem) Herdem. Hergav.
Hertişt	(n.l.nêr) Hemû tişt. : Li malê hertişt li cihê xwe ye.
Herweha	(pêrb.l) ***rêzman*** Alavê çendbarekirinê. Alavê li ser zêdekirinê. Herhosa. Herwesa.
Herwekî	herweko (pêrb.l) ***rêzman*** Her wek. Mîna. Bo nimone. Wek ya din. Wek ya hatî gotin, kirin.
Herwesa	(pêrb) ***rêzman*** Herhosa.Herweha.

Heryek	(pêrb.desnîş) ***rêzman*** Herêk.
Herzalik	(n.x.mê) Kepir. Kolik. Zincik.
Heshesok	(n.dar.nêr) ?axê candaran Qoç.
Hesin	(n.x.nêr) ***kanza*** Asin. :Ew mîna hesin qayîme. ***Pend*** :Hesin ji hesin na xwe.
Hesingêr	(pîşn.dar.dz) Asinger.
Hesingerî	(karn.dar.mê) Karê çêkirin û lêkdana asinî. Asingerî.
Hesinî 1	(hn.dar.çewa) Mirovê serreq mîna hesin. Tiştê wek asinî req.
Hesinî	(malbn) Tîreyeka kurdane.
Hesinkar	(pîşn.dar.dz) Asinger. Hesingêr.
Hesinkarî	(karn.l.mê) Karê çêkirina hesin.
Hesk	(n.x.mê) Heskîv.
Heskîfk	(n.x.mê) Heskîvk.
Heskîvk	(n.x.mê) Kefçikek mezine jibo têkvedan yan rwîkirina xwarinê bi kar di hînin.
Hesp	(n.x.nêr) ***dewar*** Giyandarek malî yan kûvî ye, mezine jibo siwarbûn û bar veguhaztinê bi kar tê, hêmaya hêzê ye.: ***pend*** Hesp kirî zîn divê, zîn kirî siwar divê. ***Pend*** :Hespê bi zîn bê siwar nabe, newala kûr bê av nabe.***Pend*** : Hesp hat ber nalkirinê, kêvjaleyî pîyê xwe bilin di kir;ang kesê ji hêza xwe mezintir bi xwe didanit. ***Pend*** : Hesp û qesp li nik wî êkin: ang; yê merd, çi bi de mêvan û biraderan li nik wî her kême.***Pend*** :Mîna hespê fale.ang; mirovê bi hêz dijwar.
Hespêreş	(n..l.nêr) ***kevin*** Navê hespekîye di dastana sîsebanê da. Borê reş
Hespkêderya	(n.l.dn) Giyandarekê avîye biçûke, wek hespane.
Hesret	(n.x.mê) Kovan. Dax. Fîxan.
Hest	(n.x.mê) 1.Tiştê mirov ne bîne û pê di zane. Hesta tam, gerim,sar, û htd. 2. Soz.
Hestbirîndarkirin	(k.jn.gl.mê) Dilşikandin. Gêwilşikandin. Êşandin. :Te hesta min birîdar kir, bi wan gotinên kirêt.
Hestkirin	(k.jn.l.mê) Wekî mirov hest bi gorînên rex û çanan diket. Pê di zane. :Ez hest bi dilxweşîyê di kem demê te di bînim.
Hestan 1	(k.jn.x.mê) Rabûn.
Hestan 2	(n.x.mê) Sitranên koçik û dîwanan. Lawik. Heyran.
Heste	(n.x.mê) Mekîna agir hilkirinê. : Ka hesteya xwe bi de min da cigara xwe pê berdemê(hil bi kem).
Hestî	(n.x.nêr) ***leş*** Hedamê leşîye, req yê ko laşê mirov û candaran peyt di ke û liser hatîye ragirtin.. Hestîyê canê mirovî pitir ji 600 pirtan pêkhatîye. ser, ling, zend, û htd.
Heş	(n.x.mê) Hiş Hizir. Bîr.
Heşîn	(hn.x.çewa) ?în. Hişîn. Dareka hişîn,ango; dareka bi xemil û bi ta, çeq û belg.
Heşînatî	(n.dar.mê) Xemila kesik ya darûbar û giyayî. ?înkatî.

Heşînbûn	(k.jn.l.mê) Dema dar, giya bi tovî yan nemamkan hişîn û geş di bit. ***Pend*** : Dara Azadîyê bi xwînê hişîn di bit. ***Pend*** :Cotkaro çiye di çînî?, ;heger hişîn bû bê (bi) bînî!. (K) bn: Bûn.
Heşînkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov giya yan darekê di çîne û hişîn di be.(K) bn: Kirin.
Heşkirin	(k.jnl.mê) Hestkirin.
Heşt	(hijn.çend) Himara 8. 4+4= 8.
Heştdeh	(hij,n.l) Hijmara hejde. 18.
Heştem	(hij,n,rêzkirin) Ya/ yê / yêd heştê.
Heştemîn	(hij,n,rêz) Heştem.
Heştê	(hij,nl) Hejmara 80. 8×10= 80.
Heşhizar	(hij,n.l) Hijmara 8000.
Heştir	(n.x.dz) ***candar*** Hêştir. Deve.
Heştmilyon	(hij,n.l) Hijmara 8000000,
Heştsed	(hij,n.l) Hijmara 800.
Heta	(pêrb.pêvgir) ***rêzman*** Tixûbdana dem û dûrî. :Ji evro heta sube di vê te bi bînim. Ji mala me heta mizgeftê deh gavin. Heta kengî dê li benda te mînim?. ***Pend*** : Heta mirinê, kirine. ***Pend*** :Heta liser serî bi rêve neçî, bihayê pêyan nizanî. Pend :Heta di bêjim û di bêjimeve, dê çim û dê hêmeve.***Pend*** :Heta bûk xemilî govend vemirî. ***Pend*** :Heta mar rast nebit na çite di kunê ve.***Pend*** :Heta ne kevî destê dujmin, bihayê mirovê xwe nizanî.***Pend*** :Heta stûr zirav di bit, zirav di piçit.Ta. Tanî.
Hetako	(pêrb.dar) ***rêzman*** Tanî. Heta. :Hetako ez hatim tu li wê derê nemabûy.
Hetav	(n.x.mê) Ronahîya rojê. Tav. : Ew liber hetavê gêj di bit. : Hetava havînê dijware.
Hetik	(n.x.mê) şerim. şermizarî. Kirêtî.Fehêtî. Namûs.
Hetikandin	(k.jn.dar.mê) Pîskirin.Kirêtkirin. Fehêtkirin.şermizarkirin. (K) bdn :ez di hetikînim em di hetikînîn, tu dihetikînî hûn di hetikînin, ew di hetikîne[…it] ewan di hetikînin. Pr : dêbi +bdn. Bdb : di hetikand, di hetikandin. Db,dûr: hetikandibû, hetikandibûn. (F): bi hetikîne, bi hetikînin.
Hetikbirin	(k.jn.l.mê) şermizarkirin. Kirêtkirin.Bêrûmetkirin. şikandin. Ez dê htika wî bi bim. :Camêr dê bese te hetika me bir?.
Hev	(pêrb) ***rêzman*** Pêşpirteke di hevekanda bo girêdana wan. Êk. Pêkve. Bi hevra, hevdeng, hevbîr, htd.
Heval	(n.dar.dz) Birader. Dost. Hevrê. Hevkar.: ***pend*** Heger hevalê te şekir bit, hemîyê ne xwe.: ***pend*** Hevalê babê di bit hevalê kurî.: ***pend*** :Hevalê qelê nikil bi gûye,ang; hevalînî ya mirovê ne çakherdem poşmanî ye. ***pend*** : Heval yê dilî ye, bira yê leşî ye.
Hevalbend	(n.dar.dz) Hevalînî ya bi hevra. Desteya hevalan.
Hevalbendî	(n.dar.mê) Avakirina enî, bere, di nav bera kesan yan desteyan da jibo alîkarîya hev bi kin di kar û xebatê da. Qulp. Peyman.
Hevalcêmk	(n.l.mê) Cêmik. ;Ew û xweha xwe hevalcêmkin.
Hevalînî	(n.dar.mê) Dostînî. Biraderînî.

Hevalînîkirin	(k.jn.l.mê) Bûn hevalên hev. :Hevalînîya kesê xirab ne ke!.Ez hevalînîya wî na kim.
Hevalkar	(kn.dar.dz) Hevalên karî. Hevkar. :Ez û wî hevalkarin.
Hevalkiras	(n.l.mê) Derpê di gel kirasî, xasime yê jinan. Serdeling.
Hevalnav	(n.l.mê) ***rêzman*** Peyveke yan navekê ko pesindare; mîna hevalnavê xurî :ciwan, zana jîr, hejar. Hevalnavê darijtî mîna: rengîn guhdar. Nêrevan. Karker. Havalnavê lêkdayî mîna: mejîhişk, sermezin Bejinbilin û htd. Rengdêr.
Hevaltî	(n.dar.mê) Hevalînî.
Hevbawer	(hn.dar.çewa) Hevbîr. : Ew û birayê min hevbawein.
Hevbend	(n.dar. dz) Heval. Hogir.Hevalbend.
Hevbendî	. (n.dar.mê) Hevalînî. Têkilî.
Hevbendîkirin	. (k.jn.gl.mê) Têkilîkirin. Peywedîkirin. (K) bn: Kirin.
Hevbîr	(hn.dar.çewa) Mirovên heman bîr û boçûn hebin. Xwedî yek armanc.
Hevbîrî	(n.dar.mê) Yek armancî.Hemanbîrî.
Hevcar	(n.dar.nêr) Hincar.
Hevçerx	(hn.dar.çewa) Mirovê xwe digel pêşveçûna dem diguhêre. Serdem.
Hevdeh	(hij,n.çend) Hejmara 17, hevdehhizar, hevdehmilyon.
Hevdehem	(hij,n) Ya/yê/ yên hevdê.
Hevdehemîn	(hij,n) Hevdehem.
Hevdem	(hn.dar.çewan) 1. Hevçerx. Digel demî xwe digihorit.2. Navê keç û kurane.
Hevdu	(pêrb) ***rêzman*** Êkûdu. Hev.
Hevdîtin	(k.jn.l.mê) Hevdu dîtin. êkdu dîtin. Çavpêkevtin. : Kurdistan TV hevdîtinek jibo çend qutabîyan rêkxist.
Hevek	(n.x.mê) ***rêzman*** Riste. Rêz. Rêzik.
Hevêz	(n.x.mê) Rikeha balindeyan.
Hevgehandin	(k.jn.l.mê) Hevgihandin.
Hevgihandin	(k.jn.l.mê) Vecivandin. Xirvekirin.
Hevgur	(n.dar.dz) Heval. Hogir.
Hevhatin	(k.jn.dar.mê) Pêkhatin. Peyman girêdan. (K) bn :Hatin.
Hevirandin	(k.jn.dar.mê) Gogirandin. Birîn. Kezaxtin. : Pora wî hevirand, tayên darê di hevirînin.
Hevîr	(n.x.nêr) Ar û av ên têkelkirî û hatîn vestirîn, nerim bûyî, jibo çêkirina nanî.***Pend*** :didanên hevîrî.ang ; didanên lewaz û sist. Hevîrê didanan.ang ; hevîrê şûştina didanan.
Hevîrdidan	(n.l.mê) Hevîrekê nemazeye di kin serfirçeyî jibo şûştina didanan bi kar di hînin, gelek cor tam hene.
Hevîrkirin	(k.jn.l.mê) Çêkirin û berhevkirina hevîrî. :Daykê got keça xwe rabe hevî bi ke dê mêvan hên.(K) bn : Kirin.
Hevîrtirş	(n.l.nêr) Madeyek nemazeye, di kin nav hevîrî dako tirş bi bit û bi kêr patinê bi hêt.

Hevjîn	(n.dar.dz) 1. Mirovên bi hevre dijîn. Heval. 2. Mêr yan jin. : Seyran hevjîna Memoye û Memo hevjînê Seyranê ye.
Hevkar	(n.dar.dz) Hevalkar. Heval. Alîkar. :Araz hevkarê min e.
Hevkarî	(n.dar.mê) Hevalînî di karî da.Alîkarî di karî da.
Hevkarîkirin	(k.jn.gl.mê) Alîkarîkirin. Bi hevre karkirin. :Hevkarîya min bi bi ke. :Supas jibo hevkarîya we digel me da kirî.(K) bn :Kirin.
hevketin	(k.jn.l.mê) Li hevkevtin. Lêkkevtin. Pevçûn.
Hevkevtin	(k.jn.dar.mê) Hevketin.
hevkirin	(k.jn.l.mê) Li hevkirin. Pêkkirin. (K) bn: Kirin.
Hevling	(n.dar.nêr) Zelamên jinkên wan xuşkên hev.: Azad û hêja hevlingin, ango jinên wan xuşkên hevdu ne.
Hevnav	(hn.dar.çewa) Yên navên wan mîna hevdu bin. :Ez û te hevnavin.
Hevojtin	(k.jn.x.mê) bn:Hevotin.
Hevok	(n.x.mê) ***rêzman***.Hevek. Riste. :Ji peyva welat hevokekê dirist bi ke!.
Hevoksazî	(n.l.mê) ***rêzman*** Zanîna diristkirin û darijtna hevokan.
Hevor	(n.x.nêr) ***candar*** Ga.
Hevotin	(k.jn.x.mê) Perwerdekirin. Wanedan. Hînkirin. Fêrkirin. : Mamosta xwendekaran di hevoje. (K) : Ez di hevojim, bi hevoje, dê bi hevojin,…
Hevpar	(hn.dar.çewa) Hevpişk. Hevkar.
Hevpeyivîn	(jn.l.mê) 1. Dîdar. 2 Digel êk axivtin. Bi hevra peyvîn. :Radyoyê hevpeyvînek di gel min da kir.
Hevqas	(pêrb.alv, çend) ***rêzman*** Jibo çendayîyê bikar dihêt. : Hevqas tu li virî û min tu ne dî. : **Hevqas** pere,. Hinde. Temet.
Hevra	(hn.dar.çewa) Bi hevre.Pêkve. :Em dê bi hevra herin seyranê.
Hevran	(n.x.nêr) Dan ; genim, ceh di gûnîyan. :Mişkî hevran hingaftin.
Hevraz	(n.x.nêr) Evraz.
Hevre	(hn.dar.çewa) Bi hevre.Pêkve. Bihevre.Tebayî.:Ew bi hevre rûniştin.
Hevrê	(n.dar.dz) Kesê bi mirovî ra di rêyekê, cihekî, qonaxekê.Hevalê rê. Heval.
Hevring	(n.x.mê) Cewa birîna mûyê pora mirvan û bizinan yan hirîya pezan. Cew. Cewbir.
Hevrist	(n.x.mê) Dareka bê bere, herdem ya keske, belgên wê mîna stirîyane. Qaç. : ***Pend*** Hevrist ne dare, nêrgiz ne bihare, keç ne şûnware.
Hevrî	(hn.dar.çewa) Wekhev. Hevcor.
Hevrîşim	(n.x.mê) Avirmîş.
Hevsar	(n.dar.nêr) 1.Hefsar. Cilew. :Hevsarê kerî yê bi ser ve. 2 Hevsî. Cîran.
Hevsê	(n.dar.dz) Cîran. Cînar. Hevsî.
Hevsî	(n.dar.dz) Hevsê.
Hevşî	(n.x.nêr) Ciheke li çûlî, xwedî terş, pez û bizinên xwe lê bi şev lê di hêlin(mexel di kin).
Hevzik	(hn.dar.çewa, n.dar.nêr) Cêmik.
Hew 1	(n.x.mê) Pêrabûn. : Hewa lêdana derzîkan li zarokan sube dê dest pê bi ket.
Hew 2	(n.x.nêr) Derd. Kul.

Hewandin	(k.jn.x.mê) Mêhvan li malê wergirtin jibo xwarin, vexwarin û nivistinê. . Pêrgînîkirin. (K): Bdn: ez di hewînim em di hewînîn, tu di hewînî hûn dihewînin, ew di hewîne[…it]ewan di hewînin. Bdb: di hewand, di hewandin. Pr: dê[bi] hewînim hewînîn, hewînî hewînin, hewînit[ne]. Db,dûr: hewandibû, …bûn. .(F): bi hewîne bi hewînin
Hewcar	(n.x.nêr) Hincar.
Hewdan	(k.jn.l.mê) Vekolîn. Kulbûn. Êvitîn. : Birîna wî baş ne hatibû dermankirin, lewra hew daye.(K) bn: Dan.
Hewêl	(hn.x.çewa) Vîr. Çavtirîwar.
Hewês	(hn.x.çewa,n.mê) 1. Panka destî. 2. Mirovê porweyayî, serweryayî.Keçel.
Hewî	(n.x.mê) Jina biser jinê hatî. Jinên yek mêrî di bin hewîyên hev.***Pend*** : Hewî hate nav derê, axîn keft jina berê.***Pend*** :Hewîyê jiber hewîyê xwe ciwan kir, jintîyê jiber jintîyê mal kir.
Hewîdar	(hn.dar.çewa) Xudan hewî. Bi ser hewî.
Hewîdarî	(n.dar.mê) Jiyan di gel hewîyan.
Hewş	(n.x.mê) Meydana ber derîyan, ko li bihar û havînan lê di rûnin. Asîtan. Derîzan.
Hewyan	(k.jn.x.mê) 1. Rawestan bêdeng. Rihetbûn .:Ev zaronahewit nizanim wî çi divêt.. 2. Wergirtin. Pêşwazîkirin. Pejirandin. Hecimtin[hecimîn].(K): bdn ez di hewtyim em di hewyîn, tu di hewyî[hewî] hûn di hewyin, ew di hewyit ewan di hewyin. Pr : dê[bi] hewim(hewyim) hewyîn(hewîn), hewyî(hewî)hewyin(hewin) hewyit(hewit). bdb: di hewya(hewî) di hewyan (hewîn). . (F): bi hewye [hewe] bi hewyin [hewin]
Hey	(pêrb) ***rêzman*** Alveke jibo hicmetîbûn û hoşdarîyê bi kar di hêt.
Heya	(pêrb) bn: Heta.
Heyam	(hk,dem. x.mê) 1. Demek kurt yan vebirî. : Eve heyameke tu ne dîyarî(xuyayî). 2. Navê jinane. Heyam keça Berojî ye.
Heyho	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo peşêmanîyê bi kar di hêt. :Heyho mamo tujî ya xwe bêje.
Heyî	(hn.x.çewa) Mirov xudan mal û pare. Zengîn. : ***pend*** Heyî be, kurê kerî be, ;ang mal û pere li cel xelikî giringe, ne rûmet.
Heyîn	(k.jn.x.mê) Hebûn.
Heyv	(n.x.mê) 1.Stêra mezin li esmanan reng sipî, şêweyê xir[girover] yan şalokî di wergirit. ***Pend*** :Heyva xwe rûniştî dît !. Di bêjin bêvankesî heyva ji pêrve(piyanve) dît.:Jibo mirovê bi bext di hêt gotin.ang ; mirovê şensdar. ***Pend*** :Heyva bin ewrî,ang ; mirovê berze, ne diyar. 2. Meh. 3. Navê jinan û mêrane.
Hez	(n.x.mê) Tiştê dilê mirov pê xweş be.Vîyan. : Heza te çiye ?. Heza min xwendina rojnameyane.
Hezar	(hij,n) Hijmara 1000. Hizar.
Hezaran	(hij,n) Gelek hezar. Çend hezar. Bi hezaran.
Hezkirin	(k.jn.l.mê) Mirov hez ji tiştek yan kesek bi ke. Ez hez ji te di kim. (K) bn: Kirin.

Hê	(pêrb) ***rêzman*** Alavê hicmetîbûnê ye. : Hê; Ew tu li wêrê[wê derê] çi di kî!
Hêbetî	(hn.dar.çewa) Hicmetî. Seyr.
Hêbetîbûn	(k.jmê) Dem mirov tişek seyr bi bînit û bawer nekit , hêbetî dibit .hicmetîbûn. (K) bn: Bûn.
Hêcet	(n.x.mê) Dema mirov nexwazit karekî bi ket dê jibo xwe li hindek behanan gerit dako hemberê xwe razî ket. Behane.:Heger tu naxwazî biçî kar, hema neçe, bes li hêcetan negere.: *pend* :Bi hêceta silkê xwe gehand kutilkê ;ango dema merem ji gotin yan kiyara mirov ne ew bi xwe be lê tiştek mezintir be.
Hêdî	(hn.çewa) 1. Kiryareka mirov li ser xwe û bi dilê xwe bi ke , lez nekit. . 2. Navê mêrane. Brx Lezgîn.
Hêdîhêhî	(hn.dar.çewa) Gelek hêdî. Hêdî.
Hêdîka	(hn.dar.çewa) Hêdî. Pêdizkî. : Ez hêdîka derkevtim da zaro ji xew ne rabin.
Hêdîkirin	(k.jn.l.mê) Sistkirin. Leza wî/wê/wan kêmkirin. Kêmkirin. : Leza tirombêlê hêdî ke. : Dengê televisyûnê hêdî ke.
Hêj	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo karê ne bûye bi kar di hêt..Ta noke. Ta vêgavê. Heşta. : Eve hêj tu li malî ?.
Hêja	(hn.x.çewa) 1.Birûmet. Birêz. Rêzdar. Tu mirovekê hêjayî. 2. Navê jin yan mêrane.
Hêjandin	(k.jn.x.mê) Nirxandin. Bilindragirin. Helsengandin.
Hêjîr	(n.x.mê) ***fêqî*** Hijîr.
Hêjmar	(n.x.mê) Hijamar.
Hêjmartin	(k.jn.x.mê) Hijmarin. Hijmartin.
Hêk	(n.x.mê) Tuxmê giyandarane, ji kevilek req û xir yan hekî [lûle]pêkhatîye di navda şileyek tîr heye du pişkin spîlk û zerik.Hêkên mirîşk, çûçik, qaz, û htd. : ***Pend*** :Hêka dîkilî ;ang jibo tiştê êkcarî kêm yan qetlazî dibêjin. ***Pend*** :Hêka evro çêtire ji mirîşka sube. ***Pend*** :Hêk her hêke û tameke, çi sor,zer yan keske.***Pend*** :Hêka dilmê ye. Ang ; mirovê gelek xwe nazik di ke.
Hêkanê	(n.dar.mê) ***yarî*** Lîstikeka kevina kurdewarîye , çend kes di rûnin û serê hêkan lêk diden, yê ko hêka hemberê xwe bi!kênit ya sersax bi mînit, dê serkevit û herdu hêk bo wî di mînin.
Hêkerûn	(n.l.mê) Xwarineke ji hêk û rûnî dirist di kin, bi hevra di qelînin.
Hêkeyî	(hn.dar.çewa) ***endaze*** şêweyê mîna hêkê lûleyî.şêweyê erdî hêkeyî ye.
Hêkî	(hn.dar.çewa) ***endaze*** bn :Hêkeyî.
Hêkker	(hk.dar.çewa) Giyandarên hêkan di ken. : Mirîşka hêkker.
Hêkkirin	(k.jn.l.mê) Dema giyandar, nemaze balinde, hêkan dikin. :Çûçikê hêkek kir.
Hêl 1	(n.x.mê) Xîça bi qelemî yan her tiştek din kêşayî. Gîx. Xîç.
Hêl 2	(n.biyan .x) Corek biharatane di kin nav ça yan xwarinê jibo tama wê xweş bi be.
Hêl 3	(cugirn.x.mê) Al. Rex. :Sêmêl li hêla Duhokê ye.
Hêlan	(k.jn.x..mê) 1. Tişekî li cîyekî danî û ne bizivînî. : Min kitêba a xwe li cem wî hêla . 2. Karekî kuta bi kî. Dest jê berdan. :Birayê min cigare hêlan. 3.

	Destûrdan. Rêdan. 4.Navê jinane. (K): Bdn: ez di hêlim em dihêlîn, tu dihêlî hûn dihêlin, ew dihêle[..it] ewan dihêlin. Pr: dê bi + bdn. Bdb: di hêla dihêlan. Db,dûr: hêlabû,..bûn.(F): bi hêle bi hêlin.
Hêlane	(n.x.mê) Hêlîn.
Hêlanek	(n.dar.mê) Colandik. Hêzik.
Hêlik 1	(n.x.n) ***leş***Endamekê cot yê guhnelîya candarên nêre. Gun.
Hêlik 2	(n.x.mê) Hêk.
Hêlîn	(n.x.mê) 1. Mala teyr û tewal bi pî! û pelexî çêdikin û hêkên xwe di daninê. 2. Navê jinane.
Hêlkan	(n.x.mê) Hêlanek. Colandik.
Hêlke	(n.x) Hêk.
Hêma	(h.x.mê) Çember. Sîmbol. Nîşan.
Hêmin	(hn.x.çewa) 1. Hêdî. Aram. 2. Navê mêrane.
Hênan	(k.jn.x.mê) Anîn. Înan. Hînan.
Hêncet	(n.x.mê) Hêcet.
Hênik	(hn.x.çewa) Hûnik. Fênik.
Hênikbûn	(k.jn.l.mê) Hûnikbûn.
Hênikkirin	(k.jn.l.mê) Hûnikkirin.
Hêr	(hn.x.çewa) Mirovê hay ji xwe nebit. Difinbilind.
Hêran	(k.jn.x.mê) Hûrkirina danî, xwarinê. :Genim bi distarî hêra. Bi aşî hêra.(K) bdn :ez di hêrim em dihêrîn, tu dihêrî hûn dihêrin, ew dihêre[..it] ewan dihêrin. Pr : dê bi + bdn. Bdb : di hêra , di hêran. Db,dûr : Hêrabû,… bûn. (F): bi hêre bi hêrin.
Hêrandin	(k.jn.dar.mê) Dan hêran. Hatin hêran. Hûrkirin.
Hêrifandin	(k.jn.dar.mê) Herifandin.
Hêrifîn	(k.jn.x.mê) Herifîn.
Hêris	(hn.x.çewa) Tore. Enirî. Xeyîdî. :Seydayê me îro gelek ê hêrise.
Hêrisbûn	(k.jn.l.mê) Torebûn.Enirîn. :Ez nizanim wî çiye, gelekê hêris bûy!. :Tu bi xubê hêris nebe. (K) bn : Bûn.
Hêriskirin	(k.jn.l.mê) Torekirin. Enirandin.:Te ez hêris kirin. :Min tu hêris kirî. (K) bn:Kirin.
Hêrisok	(hn.dar.çewa) Silsilok. Tore. Navçavgirê.: Tu çendê hêrisokî, min nikare henekan bi te ra bi ke!.
Hêriş	(n.x.mê) Êrîş.:Hêrişa pêşmergehî bo ser çeperên dijminî li spêdê dest pê kir.:Hêrişeka berfireh.
Hêrişanîn	(k.jn.l.mê) Êrişbirin. :Dujminî hêrişek mezin anî ser devera rizgarkirî.
Hêrişbirin	(k.jn.l.mê) Êrişbirin.
Hêrişkirin	(k.jn.l.mê) Êrişkirin.
Hêrîn	(k.jn.x.mê) Hêran.
Hêro	(n.x.mê) 1. ***gul*** Guleka ciwane reng spî, sor,pîvazî htd, li çiyên Kurdistanê hişîn di be.2. Navê jinane.
Hêsan	(hn.x.çewa) Sanahî. Xurî. Sivik. Brx Çetin.
Hêsanbûn	(k.jn.l.mê) Sanahîbûn. :Hatinûçûn roj bo rojê hêsan tir di be.(K) bn : Bûn.

Hêsandin	(k.jn.dar.mê) Sanahîkirin.
Hêsanî	(hn.dar.çewa) Sanahî. Sanayî.
Hêsankirin	(k.jn.l.mê) Sanahîkirin. (K) bn: Kirin.
Hêsil	(n.x.mê) Curnekê taybetîye ji; ber, kils yan darî hatîye diristkirin, jibo çêkirina doşavê. ûsle.
Hêsîr	(hn,n.x.çewa.dz) Dîl. Bend. Êxsîr.
Hêsk	(n.x.mê) ***yarî*** Lîstikek dilvekere, werîsek bi darekê ve hilawîstî , herdu serên wî li xarê girê di din û mirov têda di rûnit û xwe di hijînit. Hêzok.
Hêstir 1	(n.x.mê) Dilopên(çipik) avê yên ji çavan di barin. Rondik.:Hêstirên çavên wê mîna tevîya baranê di barîn.
Hêstir 2	(n.x.dz) ***dewar*** Giyandarek malî ye tuxmê ji ker û mahînane yan hesp û makeran. ***Pend*** :Suxra hêstiran rûvîyan bazdan.
Hêşta	(pêrb.dem) ***rêzman*** Hêj.Hêjta. Hêşta babê min yê li xestexanê. :Hêşta wî jin ne anî ye!.
Hêştir	(n.x.dz) ***candar*** Deve.
Hêşû	(n.x.nêr) Îşîyê tirî.
Hêt	(n.x.nêr) ***leş***Hestîyê ranî. Ran.
Hêtê	(n,gazkirin.dar.mê) ***rêzman*** Jina leng. Jina li dema rêveçûnê di lenge.
Hêto	(n,gazkirin.dar.nêr) Mêrê leng.
Hêtûn	(n.x.mê) Komir. Êtûn.
Hêvên	(n.x.nêr) 1.Nivişe her tiştekî yê ko ji wî peyda di bin. 2.Hêvênê, mastî, penîrî ,htd jibo mehandinê bi kar di hêt.
Hêvî	(n.x.mê) Hîvî.
Hêvîdar	(hn.dar.çewa) Daxwazker. Hîvîdar.
Hêvîkirin	(k.jn.l.mê) Hîvîkirin. Daxwazkirin. (K) bn :Kirin.
Hêvkirin	(k.jn.dar.mê) Berêxwedan. Temaşekirin.Nêrîn. Mêzekirin. Meyzandin. (K) bn: Kirin.
Hêwer	(n.x.nêr) Birayê mêrî[jibo jinê]. Tî.
Hêwirandin	(k.jn.dar.mê) Xwecihkirin. (K) bdn: ez di hêwirînimem di hêwirînîn, tu di hêwirînî hûn di hêwirînin, ew di hêwirîne[..it] ewan di hêwirînin. Pr: dê bi+bdn. Bdb :di hêwirand, di hêwirandin. Db,dûr: hêwirandibû,… bûn. (F): bi hêwirîne, bi hêwirînin.
Hêwirîn	(k.jn.x.mê) Xwecihbûn. Hewyan. (K) bdn: ez di hêwirimem di hêwirîn , tu di hêwirî hûn di hêwirin, ew di hêwire[…it] ewan di hêwirin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : ez di hêwirîm, em, hûn, ewan di hêwîrîn.tu,ew di hêwirî. Db,dûr : ez hêwirîbûm,em hêwirîbûyn, tu hêwirîbûy, hûn,ewan hêwirîbûn, ew hêwirîbû. (F): bi hêwire bi hêwirin.
Hêz	(n.x.mê) 1.şiyana fîzîkî(leşî) . :Hêza xwe lê taqî kir. :Kareke ji hêza min mezintire. Karîn. Tundî. 2.Yekeyeka leşkerîye ji çend pêşmergeyan pêkhatîye.
Hêzan	(hn.dar.çewa) Mirovê,candarê bi hêz. :Azad xortekê hêzane.
Hêzdar	(hn.dar.çewa) Hêzan. Bi hêz.
Hêzok 1	(hn.dar.çewa) Tiştê di hejit. Livok. Leqok.

Hêzok 2	(n.dar.mê) Hêsk.
HHK	(kurt) Hukometa Herêma Kurdistanê.
Hicmetî	(hn.x.çewa) Seyr. Semere. Hêbetî. :Wey dayê çi xortekê hicmetîye ?.
Hicmetîbûn	(k.jn.l.mê) Hêbetîbûn. Seyrman. :Te çiye tu hosa hicmetî bûy ?.(K) bn : Bûn.
Hicmetîkirin	(k.jn.l.mê) Hêbetîkirin. (K) bn : Kirin.
Hiçhar	(n.dar.mê) Bîbera sor ya har. Bîbera tîj.
Hiçik	(n.x.nêr) Cihê destên mirovî têra derdikevin ji kirasan. Kirasê hiçikkurt , hiçikdirêj. Çîlan.
Higvîn	(n.dar.nêr) Xwarinek pir şirîne di nav şanan da mêşhingvîn çêdiket.Hingiv. Hingvîn.
Hijandin	(k.jn.x.mê) Tiştê mîna hêskê di bizivit. Hejandin.Leqandin. Livandin. : Landik hijandin. Dest hijandin. (K) bdn: ez di hijînim em di hijînîn, tu di hijînî hûn dihijînin, ew di hijîne[…it] ewan di hijînin. Pr:dê bi+bdn. Bdb : diheijand, di heijandin. Db,dûr: hijandibû,.. bûn. (F): bi hijîne bihijînin.
Hijdeh	(hijn.çend) Hejdeh.
Hijîr	(n.x.mê) ***fêqî*** 1. Dareka belg pane, berdare.2. Fêqîyek xweş û şirîne gelek cor û reng hene. ***Pend*** :Hat dema tefsik û hijîran, malêd me xwe!tirin ji yêd mîran.
Hijmar	(n.x.mê) Hejmar. 1,2,3,70, htd.
Hijmartin	(k.jn.mê) Zanîna çendîyê. Rêzkirina hijmaran. (K) bdn: ez di hijmêrim em di hijmêrîn, tu di hijmêrî hûn di hijmêrin, ew di hijmêre[…it] ewan di hijmêrin. Pr:dê[bi]+ bdn. Bdb: dihijmart, di hijmartin. Db,dûr: hijmartibû,.. bûn. (F): bi hijmêre bi hijmêrin.
Hikmet	(n.x.mê) Deshelat. Hukomet. Civata wezîran.
Hilanîn	(k.jn.dar.mê) 1.Bilindkirin. Rakirin. Rahijtin. 2. Tolhilanîn; tolevekirin.(K) bdn: ez di hilînim, em di hilînin, (F): bi hilîne.
Hilavêtin	(k.jn.dar.mê)1.Derkevtina xwarinê ji gedey di rêya devî da ji egera pîsbûna zadî yan nesaxîyê. Hilandin. Dilrabûn. 2.Tiştekî bilind bihavêjî. :Zarokê xwe ji keyfan di hilavêt. Ang; xwe bilind di kir. Di hilavên, bi hilavêje,…. .
Hilawîstin	(k.jn.x.mê) Wekî mirov tiştekî bi tayekî ve girê de û bi darek yan cihek bilind ve bi girde. Daleqandin. :Xwe bi darê ve hilawîst. (K) bdn: ez di hilawîsim em di hilawîsîn, tu di hilawîsîhûn di hilsawîsin, ew di hilawîse[..it] ewan di hilawîsin.Pr:dê bi+bdn. Bdb: di hilawîst, di hilawîstin. Db.dûr: hilawîstibû, ….Bûn. (F): bi hilawîse, bi hilawîsin.
Hilber	(n.x.mê) Ber. Berhem.
Hilberandin	(k.jn.dar.mê) Berhemanîn. Geşkirina aborî.
Hilbijartin	(k.jn.dar.mê) Jêgirtin. Ji nav girtin. Bijartin. :Kesekî hilbijêrin jibo nûnerî ya mirovî di dezgehekî da bi ke. (K) bn: Bijartin.
Hilbijêr	(hk.dar.çewa) Mirovê mafê dengdan û hilbijartinê hebe. Yê dengê xwe di de berbijarekî. BRx Berbijar. Berbijêr.

Hilbûn	(k.jn.dar.mê) 1. Agir berdane ti!tekî. Agir hilbû. Pêkevtin. 2. Bi ser kevtin. Serevrazbûn. :Ew hilbû çiyayî.
Hilciniqandin	(k.jn.dar.mê) Ciniqandin.
Hilciniqîn	(k.jn.dar.mê) Ciniqîn.
Hilçinîn	(k.jn.dar.mê) Dema bendik yan dezî têk di alizin. Alizîn. :Kasêt hiçinî. Xirvebûna davê liser êk.
Hilço	(n.x.nêr) Darikê hilawîtina cilikan. Cildank.
Hildan	(k.jn.dar.mê) 1.Bilindkirina her ti!t jibo serî. Hilgirtin.,serhildan. delinghidan.2. Kezaxtin. :Dara berî, mazî hilda.(K): ez hildidim em hildidîn, tu hildidî hûn hildidin, ew hildide ewan hildidin. (F): (bi) hilde hildin.
Hilêvirîn	(k.jn.dar.mê) Tiştê dapoşî hilêvirîn,ang; der, dergeh, dervank, û htd liser rakirin. :Qazan ya hilêvirî. (K) bdn : ez dihilêvirim em di hilêvirîn, tu di hilêvirî hûn di hilêvirin, ew di hilêvire[...it] ewan di hilêvirin. Pr: dê [bi] +bdn. Bdb: di hilêvirî, di hilêvirîn.Db,dûr: hilêvirîbû, hilêvirîbûn[bi]. (F): bi hilêvire, bihilêvirin. BrxNixavtin.
Hilêvirî	(hk,rd.dar.çewa) Amanê bê serpo!k. Dervank liser rakirî. Ev xwarine ya hilêvirî ye. BRx Peçinî.
Hilgavtin	(k.jn.dar.mê) Hilgirtin. Rakirin. (K) hilgavêje, dihilgavêjin.
Hilgirtin	(k.jn.dar.mê) 1. Tiştekî bi dest rakey. Rakirin. 2. Danana tiştî jibo heyamekê. : Me berka nav malê ya hilgirtî tanî zivistanê.Veşarin, ve!artin. (K): Ez hildigirim em hildigirîn, tu hildigirî hûn hildigirin, ew hildigirit ewan hildigirin. (F): bi hilgire bi hilgirin.(K) bn :Girtin.
Hilingivîn	(k.jn.x.mê) Dema bi rêveçûnê berek yan her tiştek bikevit ber pêyan, mirov bi kevit yan bi setimit. Setimîn. (K) bdn: ez di hilingivtim em di hilingivtîn, tu di hilingivî hûn di hilingivtin, ew hilingive[...it] ewan di hilingivtin. Pr:dê bi + bdn. Bdb: di hilingivtim, di hilingivtîn, di hilingivtî, di hilingivtin. Db,dûr: Hilingivtibûm,.bûyn, bûy, bû.. bûn. (F): bi hilingive bi hilingivin.
Hilkehilk	(n.dar.mê) Dengê hatinûçûna bêhina mirovî dema westanê. Bêhin bi ser kevtin.
Hilkehilkkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov hilkehilkê di ke. :…hinî mandî bûye, yê hilkehilkê di ke.(K) bn : Kirin.
Hilkêşan	(k.jn.dar.mê) Rakêşana tiştekî ji çalekê yan cihekê khûr bi hêza fîzîkî. Deranîn. Înan derê. : Dixtorî didanê wî hilkêşa. Dahêran. :Dûkela cigarê hilkêşa. :Setlê ji bîrê hilkêş.:Pîyêd xwe hilkêşe ber xwe. (K) bn: Kêşan.
Hilkirin	(k.jn.l.mê) 1.Pêkirin. Berdanê. Agir hilkirin. 2. Derînan.
Hilkişandin	(k.jn.dar.mê) Deranîn. Înan der. Qurtifandin. (K) bn: Kişandin.
Hilkişîn	(k.jn.dar.mê) Bilindbûn. Serevrazbûn.
Hilm	(n.x.mê) 1. Gaza bi av ya ji encamê kelîn yan gerimbûna avê radibit.2.Bayê gerim ê ji devê mirov derdikevit.
Hilo	(f) Rabe. Rabe ser xwe.
Hilperiştin	(k.jn.dar.mê) Hilbûne evrazî. Serkevtin. : Ew hilperişe kevirî.
Hilşandin	(k.jn.x.mê) bn :Heliş

	andin.
Hilû	(hn.x.çewa) Tiştê hilû;ango yê ne zivir, ko tişt liser di hilisin. Dîwarê hilû, Dergehê hilû, pora hilû,sabûna hilû.
Hilûbûn	(k.jn.l.mê) Dema tiştek hilû di be. : Paş rengkirinê dîwarê me yê hilû bûy. (K) bn: Bûn.
Hilûkirin	(k.jn.l.mê) Dema cilek bi hêt hilûkirin. : Didanên xwe bi firçekirinê hilû kirin. :Pora xwe hilû kir. (K) bn: kirin.
Hilweryan	(k.jn.dar.mê) 1.Tiştê bi kevit xwar. Weryan. Daqutan.:Dar hilweryaye,ango belgên wê hemû weryane.2. Lewazbûn.:Ev mirove yê hilweryayî. (K) bn :Weryan, weran.
Hilweşan	(k.jn.dar.mê) Jinavçûn. Neman (K) bn: We!an.
Hilweşandin	(k.jn.dar.mê) Biryarekê bi hiweşînit.Jinavbirin. Pûçkirin. . :Parlementa Kurdistanê piranîya biryarên ser dema rijêmê hilweşandin. (K) bn: Weşandin.
Him	(pêrb) ***rêzman*** Alavê wekhevkirinê.Hem.Heman.
Himban	(n.x.mê) Pîstê kewalan di serda di hînin xar(di gurên) mûyê wî jê diken paş hişk di bit dibe kevil jibo tê kirina dan û pêdvîyên malê. ***Pend*** :Erzankiro himban diro.ang; yê pir mitayên erzan bi kire, dê himbana wî dirit û ziyan gehit malê, jiber hindê mitayê kêm û çak bit bila giran bit.
Himber	(n.dar.mê) beramber.:Mala me li himber ya wane. :Ez li himber wî rawestam.
Himbêz	(n.x.mê) Hembêz.
Himbêzkirin	(k.jn.l.mê) Hembêzkirin.
Himbil	(hn.x.çewa) Cilikên peritî, dirayî. Kinçir.
Himhim	(n.dar.mê) ***deng*** Dengûdor. Dengê sofîyan li mizgefta.
Hin	(pêrb) ***rêzman*** Jibo kes yan tiştê nebinavkirî. :Hin dizanin û hin nizanin. : Hin bi mînin û hin werin.
Hinar	(n.x.mê) ***fêqî*** 1. Dareke bibere. 2. Core fêqîyeke xire dindikdare, gelek cor û tam hene.
Hinare	(n.dar.mê) şand. Hinartî
Hinarik	(n.dar.nêr) ***leş***Cot hestîyên di kevin bin herdu çavan li ser rûyên mirovî.
Hinarin	(k.jn.x.mê) şandin. Virêkirin. (K) bdn: ez di hinêrim em di hinêrîn, tu di hinêrî hûn dihinêrin, ew di hinêre[…it] ewan dihinêrin. Pr:dê bi + bdn. Bdb : di hinart, di hinartin.(F): bi hinêre bi hinêrin
Hinarî 1	(n.x.mê) Xirîk.
Hinarî 2	(hn.dar.çewa) Core rengeke, ber bi sorekê geş ve ye, wek rengê hinaran.
Hinartin	(k.jn.x.mê) bn :Hinarin.
Hinav	(n.x.pir) ***leş***1.Valayîya navbra bergê giyadarî û endamên nav zik û singî. 2. Mêranî. :Ew mirovekê bi hinave; angomêrçake.
Hinavreş	(hn.l.çewa) Zikreş Dilreş. :Wey bira eve çi jineka hinavreşe!.
Hinavsotî	(hk.l.çewa) Dilsotî. Kovandar.
Hinavşîn	(hn.l.çewa) Zikreş. Hinavreş.

Hincar	(n.x.nêr) Alaveke cotyar jibo kêlana erdî bi kar di hînin.:Hincarê cotyarî bi erdî ra şikest. Hevcar.
Hincinîn	(k.jn.x.mê) Pirtikandin. Çirandin. :Canê wî bi guleyan hat hincinîn. (K) bdn: ez di hicinînim em di hincinînîn, tu di hincinînî hûn di hincinînin, ew di hincinîne[…it] ewan di hincinînin. Pr:dê bi + bdn. Bdb : di hincinand, di hincinandin. Db,dûr : hincinnandibû,… bûn. (F) : bi hincinîne, bi hincinînin.
Hincirandin	(k.jn.dar.mê) Givaştin. Pestandin.
Hinchinc	(hk.dar.çewa) Parçeparçe. Pirtpirt.
Hinchinckirin	(k.jn.gl.mê) Hincinandin.
Hind 1	(pêrb) ***rêzman*** Kes yan tiştê nebinavkirî.
Hind 2	(hk.cih.cugr,n) Hindistan.
Hinda	(hn.x.çewa) Berze. Nexuya .Nediyar. :Ev çend salin lawê wî hinda ye.
Hindabûn	(k.jn.l.mê) Berzebûn.(K) bn: Bûn. : Pareyên wî li aqarî hinda bûn.
Hindakirin	(k.jn.l.mê) Berzekirin. (K) bn: Kirin.:Heta gore dî,pêlav hinda kir.
Hindav	(hk.cih) Li alîyê serî. : Ez hatim hindav serê wî li ser kevirî. : Gundê me di keve hindav çemî.
Hindek	(pêrb) ***rêzman*** Hind.***Pend*** :Hindek pê mirin, hindek bo mirin.***Pend*** :Hindekan wey bab û wey babe, hindekan bist û kebabe.
Hindik	(hn.dar.çewa) Piçek. Kêm. Pîçek.: Axivtina te hindike, lê rindike.
Hindikahî	(hn.dar.çewa) Kêmatî. Kêmayetî.: Kurd li Iraqê ne hindikahîye.
Hindikbûn	(k.jn.l.mê) Kêmbûn. Li kêmî dan. (K) bn: Bûn.
Hindikkirin	(k.jnl.mê) Kêmkirin. (K) bn: Kririn.
Hindistan	(hk.cih.curgir,n) Welatê hindîyan.
Hindî 1	(netew,n) Xelikê Hindistanê.
Hindî 2	(pêrb) ***rêzman*** 1.Alavê çendîyê ye. Herçend. Çend. :Hindî bêjî ew xortekê hêjaye. : ***pend*** Hindî bi mînîn dê bînîn. ***Pend*** :Hindî li benda tebim, dê her ev male bim. 2. Temet. Hevjî. : Xanîyê me hindî yê weye. :Ez û tu hindî êkîn.
Hindur	(hk.cih) Navxwe. Navxo. : Li hidurî welat. Brx Derve.
Hinek	(pêrb) Hindek.
Hiner	(n.x.nêr) Huner.
Hinermend	(kar,n.dar.dz) Pispor di warê hunerî da.Hunermend.
Hingav	(n.dar.mê) Pêngav.
Hingavtin	(k.jmê) Gurzek bi tiştekî bikevit û ziyan bi gehitê. Birîndarkirin. Lêdan. Lêxistin. :Firoke şikênan firokek hingaft. (K) bdn: ez di hingêvim em di hingêvîn, tu di hingêvî hûn dihingêvin, ew di hingêve[..it]ewan di hingêvin. Pr:dê bi + bdn. Bdb : di hingaft, di hingaftin. Db,dûr : hingavtibû, … bûn. (F): bi hingêve bi hingêvin.
Hingê	(hk.dem) ***rêzman*** Wê serdemê. Dema berê.Hîngê.
Hingijtin	(k.jn.dar.mê) Mirov ji çavtarî xwe bi havêt tiştekî. Lêpalebûn. Hingijtine tiştî : Bezînê, xwe avêtinê.(K) bdn: ez di hingijim em di hingijîn, tu di hingijî hûn di hingijin, ew di hingije[…it] ewan di hingijin. Prdêbi +bdn. Bdb: ez di

	hingijîm em di hingijîn, tu di hingijî hûn di hingijîn, ew di hingijî ewan di hingijîn. Db,dûr: ez hingijîbûm em hingijîbûyn, tu hingijîbûy hûn hingijîbûn , ew hingijîbû ewan hingijîbûn(bi bûn). (F): bi hingije, bi hingijin.
Hingil	(n.x.nêr) ***candar*** 1.Zendik.Çingil.2. Kemax. Til.
Hingiv	(n.x.nêr) Hingivîn. :Hingivê zozan pir xwe!e.
Hingivîn 1	(n.dar.nêr) Xwarina şirîn û bi tam ya mêşhingiv çê dike. Hingiv.2. Mirov yan tiştê mîna hingivînî rind û şirîn.
Hingî	(hk.dem) Hîngê. Hîngê.
Hingilîsk	(n.dar.mê) Gustîlk.
Hinik	(pêrb) ***rêzman*** Kes yan tiştê Nediyar. Hinek.
Hir	(n.x.nêr) Bayê bi hêz û toz. Hur.
Hirç	(n.x.dz) ***ginawir*** Candarek kûvîye,şîrdere, dirindeye, li daristan û çiyan dijît. ***Pend*** :Hirç candareka xirabe, çunko hêkan na ket.***Pend***:Hirça bi kudî ne berde dora gundî. ***Pend*** :Hirç û cot rûvî û gêre!.
Hirên	(n.x.mê) ***deng*** Dengê bayî.Dengê hirî. :Dengê hirêna baye, diyare dê baran bait?.
Hirhir	(n.dar.mê) ***deng*** 1. Dengê bayî. Hirên.2. Dengek nexasime şivan bi kar di hînin jibo hawîşkirina kewalên xwe.
Hirî	(n.x.mê) Mûyên pezî. :Hirîya mihan. :Hirîya baranan. : Sakoyê ji hirî yê pir getme.
Hirmî	(n.x.mê) Hirmîk. :Hirmî fêqîyekê bi tame.
Hirmîk	(nax.mê) ***fêqî*** 1.Dareka fêqîye. 2. Fêqîyeke berê dara hirmîkêye.
Hisan	(n.x.nêr) Berav.:Hisanê me yê berzeye, niza li kîrê ye. :Das bi hisanî xweş kir.
Hisîk	(n.x.mê) ***giya*** Hişînkatîyekê dême, tiraşa wê bi stirî ye, xemil keske berê wê xir yan dirêjoke, di keskin, zaro di beran di hisîn şûna wê sor di be. Dema hişik di be di hêrin û arê wê di gel şekirê têkel di ken û di xun. Xurnîfk.
Hisîn	(k.jn.x.mê) Tîjkirina devê das, kêr, sator, htd. Seqakirin.(K) bdn: ez di hisîm em di hisîn, tu di hisî hûn di hisin, ew di hise [..ît] ewan di hisin. Pr:dê bi+ bdn. Bdb : di hisî, di hisîn. Db,dûr : hisîbû, …bûn. (F): bi hise bi hisin.
Histewr	(hn.x.çewa) Stewir. Xirş.
Histukur	(n.x.mê) ***candar*** Sto. Stukur.
Hiş 1	(n.x.mê) Ageh. Hoş.
Hiş 2	(ferm.hişbûn) Fermane jibo bêdengkirinê bi kar di hêt.
Hişar	(hk.cih..x.mê) Hişargeh.
Hişargeh	(hk.cih.dar.mê) Cîyê bi av û daristan jibo hewana , bêhinveda şivan, karwanî û pêşmergan.
Hişavtin	(k.jn.x.mê) Dahîran. Qurçandin. Bi hişêve, di hişêvin.
Hiş	(hk.x.çewa) Bêdeng. Mit.
Hişbûn	(k.jn.l.mê) Bêdengbûn. Mitbûn. Kuro hişbe, heger dê te derêxim !. (K) bn : Bûn.

Hişk	(hn.x.çewa) Zuha. Neter. Neşil. :Dara hişk. :Cilikêd hişk. :Berê hişk. : devê hişk.
Hişkandin	(k.jn.x.mê) Hişkkirin.
Hişkatî	(n.dar.mê) Dema nehatina baranan, erd zuha di be. : Jiber hişkatîya evsale, av kêm bûn û seqa gerim bû..
Hişkav	(h.cih.l.çewa) Tişt yan cihê ji hişkî û avê pêkhatî.
Hişkavî	(hn.l.çewa) Giyandarên jîyana wan di avê û hişkayî da, wek beq.
Hişkbûn	(k.jn.l.mê) Zuhabûn. :Kanîya gundî evsale ya hişk bûy. (K) bn: Bûn.
Hişkesalî	(n.l.mê) Sala bê rêjî, ya berf û baran ne, yan kêm bi barit.
Hişkirin	(k.jn.l.mê) Bêdengkirin (K) bn : Kirin.
Hişkî	(hn.dar.çewa) Hişkatî.
Hişkkirin	(k.jn.l.mê) Zuhakirin. . Av jê birîn. Zuhakirin. (K) bn: Kirin.
Hişsivik	(hn.l.çewa) Bêmejî. Kamaqil.
Hiştin	(k.jn.x.mê) Hêlan. Bi cih hêlan. Jê geryan. :Min perên xwe li mal hiştin. :Rih hiştin. Ang ; rih berdan.
Hişyar	(hn.dar. çewa) 1. Kesê herdem çeleng bit. Ne nivistin. Haya wî hebit.2. Navê mêrane.
Hişyarbûn	(k.jn.l.mê) Ji xewrabûn.Agehdarbûn. Bi agehhatin. Berhevbûn. (K) bn: Bûn.
Hişyarî	(n.dar.mê) Ne nivistin. Çelengî. Zêrevanî.
Hişyarkirin	(k.jn.l.mmê) Ji xewrakirin. Agehdadrkirin. Ez dil nadem ji xew hişyar bi kem. (K) bn: Kirin.
Hivdeh	(hijn.çend) Hevdeh. 17.
Hivdehem	(hijn.çend) Ya/yê/yên hevdê.
Hizar	(hijn.çend) Hijmêareke. 1000.
Hizêlk	(n.dar.mê) Çaleke fêqî tê dixin.:Evê zivistanê em dê bi fêqî xinê bîn, çunkî hizêlka pire.
Hizir	(n.x.mê) Bîr. Aşûp. : Hizrek hat bîra min. : Ez herê di hizirêd wî da.
Hizirîn	(k.jn.x.mê) Hizirkirnn. (K) bdn: Ez di hizirim em di hizirîn ,tu di hizirî hûn di hizirin, ew di hizire[…it] ewan di hizirin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : ez di hizirîm em di hizirîn, tu di hizirî hûn di hizirîn, ew di hizirî ewan di hizirîn. Db,dûr : ez hizirîbûm em hizirîbûyn, tu hizirîbûy hûn hizirîbûn, ew hizirîbû, ewan hizirûbûn(bi bû). (F) : bi hizire, bi hizirin.
Hizirkirin	(k.jn.l.mê) Bîrkirin. : Hizra xwe bi ke dûra biryarê bi de. (K) bn: Kirin.
Hizirvan	(pîşn.dar.dz) 1. Kesê nivîsînên hizirî di danit. Xudanhizir. 2. Navê zelamane.
Hizirvanî	(karn.dar.mê) Karê hizirvanan.
Hîç	(pêrb.neyînî) Ne çi . Tune. : Hîç kes,der, tişt û htd.
Hîlandin	(k.jn.x.mê) Dengê hespan. Gihîn. :Hesp ji tirs û birsê di hîlîne.
Hîlhîl	(n. dar.mê) ***deng*** Dengê kenîya mirovan dema ji dûr ve bilind di be. :Eve çi hîlhîle, ma we çi bihîste ?.
Hîm	(n.x.nêr) Bingeh. Gengiste.
Hîmdanan	(k.jn.l.mê) Bingeh danan. Gengiste danîn.

Hîmdaner	(kar,n.l.dz) Kesê berê hîmê di dane. Kesê bingehê di dane.
Hîmdanîn	(k.jn.l.mê) Hîmdanan. :Hîmê gundekê serdem hat danîn.
Hîn	(pêrb) ***rêzman*** Hêşta. :Ew hîn xuya nebûye.
Hîna	(pêrb) ***rêzman*** Hîn.Ta niha.
Hînan	(k.jn.xmê) Înan. Anîn. Ez di hînim. Hûn di hînin, bi hîne. (K)bn: Înan.
Hînbûn	(k.jn.l.mê) Fêrbûn.(K): ez hîndibim em hîndibîn, tu hîndibî hûn hîndibin, ew hîndibit ewan hîndibin.(F): hîn bibe hînbibin.
Hînga	(hk.dem) Hîngê. Hingê.
Hîhik	(hn.dar.çewa) Hûnik. Fênik. :Rojeka hînik.
Hînkirin	(k.jn.l.mê) Fêrkirin. : Mamosta qutabîyan hînî mûzîkayê di ke.(K) bn: Kirin.
Hîphop	(n.dar.mê) Darîn.Darînqûz. :Were em herin yarîya hîphopê.
Hîphopkirin	(k.jlgl.mê) Bi hîphopê lîstin. Zarokên hîphopê di ken. (K) bn:Kirin.
Hîr	(hn.x.çewa) 1.Hûr. Biçûk. :Ew peyayekê hîre. BrxGir. 2. Pirt. Ker.
Hîrandin	(k.jn.x.mê) ***deng*** Gihîna hespan. :Hespî hîrand.
Hîrbûn	(k.jn.l.mê) Biçûkbûn. Kerbûn. Pirtbûn. Têkçûn. BrxGirbûn. (K) bn : Bûn.
Hîrde	(n.dar.nêr) Pareyê hîr, wek sênt, filis.
Hîrê	(gaznx.mê) 1. Naznav û navê bangkirina jina hîr. 2.Navê jinane.
Hîrik	(hn..dar.çewa)1. Pişka hîr. 2. Mirovekê hîr. 3. Dûr. : Hîrik hizira xwe bi ke.
Hîrkirin	(k.jn.l.mê) Pirtkirin. Kerkirin.(K) bn: Kirin.
Hîro	(hd,gazn.dar.nêr) 1. ***rêzman*** Gazîkirin jibo zelamê hîr. 2. Navê mêrane.
Hîşar	(n.x.mê) Dersokeka tenik û rengîne jin di êxin pora xwe.Hîjar. Hîzar.
Hîv	(n.x.mê) bn :Heyv.
Hîvî	(n.x.mê) Daxwaz. Hez. Vîyan. Xewin. :Hîvîya min serkevtina te ye.
Hîvîdar	(hn.dar.çewa) 1. Kesê hîvîyan di xwazit.2. Navê kur û kiçane.
Hîvîkirin	(k.jn.l.mê) Daxwazkirin. (K) bn : Kirin.
Hîwa	(n.x) Hîvî.
Hîzar 1	(n.x.nêr) Mişar.
Hîzar 2	(n.x.mê) Hîşar.
Hîzil	(cugir,n) Çemeke[rûbar] li Kurdistanê.
Ho 1	(n.x.mê) Eger. Sedem.
Ho 2	(pêrb,gazî) ***rêzman*** Alavê gazî-bangkirinê.:Ho gavano!!!!.
Hoba	(hk.cih..x.mê) Cihê (aqarê) mirov lê xîvetan vedidin û xwecih di bin, jibo çerandina terş û kewalê xwe. Koçerat.
Hodeng	(n.dar.mê) ***rêzman*** Deng yan navên gazîkirinê, mîna; ho, wa, ey, gelo û htd.
Hogir	(hn.dar.çewa) 1. Mirovê bi tiştekî(xwarin, vexwarin)ê ve bi hêt girêdan û nekare bi hêle. 2. Navê mêrane.
Hojîn	(n.x.dz) 1. Gazîkirina jînê.Gazindekirin ji jiyanê.2. Navek kurdî du zayende.
Hol	(hk.cih,n.x.mê) Rex. Alî. Hêl.
Holenda	(hk.cih,cugir,n) Welatek ewropayî ye.
Holendî	(malb,n) 1. Kes yan zimanê holendî. 2. Mitayê Ji Holenda.
Holik	(n.x.nêr) Kolk. Kol. Zinc.

Honer	(n.x.mê)1. Tiştê têkelî bi kelepor,çand mûzîk, htd heye.Huner. 2. Navê jinane.
Honermend	(pîşn.dar.dz) 1. Kesê ji honerî dizanit, şareza bit.2. Navê kurane.
Honermendî	(karn.dar.mê) Karên honermend di kin.
Hophopk 1	(n.dar.mê) ***tewal*** Corekê balindeyane.
Hophopk 2	(n.dar.mê) Darînqûz.
Hophopkanê	(n.dar.mê) Yarîya hophopkê. :Zarok hophopkanê diken.
Hosa	(pêrb.pêvegir) ***rêzman*** NîŞadana mînakekê. Fêrkirin. Rasterêkirin.Berdewambûn di peyvîna da. :Hosa ne bêje. Hosa diriste. Hosa hat û hosa çû. Hosa rindtire.
Hosajî	(pêrb.dar) ***rêzman*** Herhosa. Hosa.
Hosta	(pîşn.x.dz) 1.Kesê pispor di warê avarkirina xanî û piran da. ***Pend*** :Hosta ne ji dil kir, dîwar xwar kir. Gareza. Seyda. Pispor.
Hostayî	(karn. mê) Karê hotayan. Karê avakirina xanîyan. Garezayî. :Hostayî karekê bi mifaye.
Hostayîkirin	(k.jn.l.mê) Weke meriv karê hosta di ke; ango xanîyan ava di ke.: Niho tu çi kar di kî? Ez hostayî di kim.(K) bn: Kirin.
Hoş	(n.x.mê) Hiş. Ageh.
Hoşdar	(hn.dar.çewa) Xwedî hoş. Hişyar.
Hoşdarî	(n.dar.mê) Hişyarî. Agehdarî.
Hoşdarîdan	(k.jn.gl.mê) Agehdarkirin. :Nojdaran hoşdarî daye welatîyan ,ko fêqîyê neşûştî ne xun.
Hoşeng	(n.dar.dz) 1. Hişyar. 2. Navek kurdî duzayende.
Hotov	(pêrb.pêvegir) ***rêzman*** Hosa. Wetov.
Hov	(hn.x.çewa) Mirov yan desteya dûr ji sincê mirovantîyê. Xwînmêj. Dirinde. Bêwujdan. :Rijêmeka hov. :Dujminê hov.
Hovberî	(n.dar.mê) Dirindeyî. Xwînmêjî.
Hovîtî	(n.dar.mê) Dirindeyî. Xwînmêjî. :Hovîtî a dujmin.
Hoz	(n.x.mê) Malbat.Ûcax. Êl. Eşîr.Civak. :Hoza biradostî. Hoza Gikak.
Hozan	(n.x.mê) 1. Hesbest. Riste. .:Hozana kilasîk. Hozana nûxaz. 2. Stiranbêj. 3. Navê keçan û xortane.
Hozanvan	(karn.dar.dz) 1. Yê hozana di nivêse. Kesê helbestan di vehîne. 2. Navê mêrane.
HSK	(kurtkirî) Heyva Sora Kurdistanê.Rêxistîyeke alîkarîya qurbanîyên çam û cengan di ke.
Hulû	(hn.x.çewa) Hilû.
Humban	(n.x.mê) Himban.
Hundir	(nl.mê) Navîn . Navxwe.Di nav da.
Huner	(n.x.nêr) Honer.
Hunermend	(pîşn.dar.dn) Honermend.
Hunermendî	(karn.dar.mê) Honermendî.
Hur	(n.x.nêr) Bayek bihêz. Bahoz. :Duhî hirekê mezin hat.
Hurdar	(hn.dar.çewa) Bi hur. Rojeka hurdar;ang rojeka bi hur.

Hurmiz	(n.x.kevin) ***kevin*** Xuda di dînê badînî da[zerdeştî].
Hurûba	(hn.n.l.mê, çewa) Hur. Toz. Hurdar.Bahoz. :Jiber hurûbayî em nikarin ji mal derkevin.
Hûçik	(n.x.nêr) Hiçik.
Hûnîn	(k.jn.x.mê) Vehandin.
Hûphûpik	(n.dar.mê) ***tewal*** Hophopk.
Hûr	(hn.x.çewa) Hîr. Brx Gir.
Hûrbîn	(n.dar.mê) 1. Mîkroskop.2. (hn.l.çewa) Mirovê di kar û kiryaran da hûrik û rêkûpêk.
Hûrbûn	(k.jn.l.mê) Hîrbûn. Çavên wî hûr bûne.Brx Girbûn.
Hûrkirin	(k.jnl.mê) Hîrkirin. Pirtkirin. : Pîvazan hûr bi ke. Giyayî hûr di ke.BrxGirkirin.
Hûrhûr	(hn.dar.çewa) Gelek hûr. Pirtpirt.:Hûrhûr baranê lê kir.
HTD	(kurtkir) Heta dûmahîyê.Heta dawîyê.
HWD	(kurtkir) Herwekî din. Herwesa. Heta dawîyê.

I

I	Pîta yazehê ji abeya kurdî.
Incîl	(n.x.mê) Încîl.
Ingirandin	(k.jn.x.mê) Hêriskirin. Torekirin. (K) Bdn: ez di ingirînim em di ingirînîn, tu di ingirînî hûn di ingirînin, ew di ingirîne [..it]ewan di ingirînin.Pr:dê bi + bdn. Bdb: di ingirand, di ingiranddin.Db,dûr: ingirandibû, …bûn. (F): bi ingirîne, bi ingirînin.
Ingirîn	(k.jn.x.mê) Torebûn. Hêrisbûn. (K) bdn: ez di ingirim emdi ingirîn, tu di ingirî hûn di ingirin, ew di ingire[…it] ewan di ingirin. Pr:dê bi + bdn. Bdb : di ingirî, di ingirîm, di ingirîn. Db,dûr :ez ingirîbûmem ingirîbûyn, tu ingirîbûy hûn ingirîbûn, ew ingirîbû, ewan ingirîbûn(bi bûn). (F) : bi ingire, bi ingirin.
Inirîn	(k.jn.x.mê) Torebûn. Enirî. (K) bdn : ez d inirim em di inirîn, tu di inirî hûn di inirin, ew di inire[…it] ewan di inirin. Pr : dêbi +bdn. Bdb : ez di inirîm em di inirîn, tu di inirî hûn di inirîn, ew di inirî ewan di inirîn.Db,dûr :ez inirîbûm em inirîbûyn, tu inirîbûy hûn inirîbûn, ew inirûbû, ewan inirîbûn,(bibûn). (F) : bi inire, bi inirin.
Int	(hn.x.çewa) Bêhintengî.
Intên	(hn.dar.çewa) ***deng*** Ji kerban da dengek ji mirovî di hêt. Kerb.
Intênhatin	(k.jn.l.mê) Dengê intênê ji kerban ji mirovî di hêt. : Bi erdî keft intên jê hat. : Ji kerban da intên jê hat.(K) bn : Hatin.
Istekan	(n.x.mê) Piyale.

Î

Î	Pîta duwazdehê ji abeya kurdî.
Îblîs	(n.biyan.nê) Xudayê şer û xirabîyê.
Îca	(pêrb) ***rêzman*** Evca. Vêcarê.
Îcax	(n.x.mê) Êl . Hoz. Tîre. Malbat. :Tu ji lîjan îcaxê yî?.
Îdis	(n.x.cîha.mê) Nexweşîyeka kujeke, bi rêya guhnelî xwînê di hêt veguhaztin.
îflîc	(n.x.mê) ***derd*** falince.
Îflîcbûn	(k.jn.l.mê) Nesaxbûn bi falincê.Rastî nexweşîya falincê hatin.
Îhanet	(n.x.mê) Xwefirotin.
Îhanetkirin	(k.jn.l.mê) Xwefirotin.
Îlon	(hk.dem.x.mê) Meha êkê ji werzê payîzê. Meha neh.Eylol.:Goreşa îlonê.
Îm	(cih.x) ***rêzman*** Ev. Eve.
Îmam	(nbiyan.x.nêr) Zanayî olî[dîn] yê ko gotarên dînî ji bo musilmanan di bêjit, nexasim rojên înî. . mela.
Îmro	(hk,dem) Evro. Îro.
Îmsal	(hk.dem) Evsal. Îsal.
Îmza	(n.x.mê) Hêmaya nemaze ya kesekî jibo pejirandina her krekî, ko her mirovek îmzayeka nemze liser kaxezê bi kar di hînit.Mor.
Îmzakirin	(k.jn.l.mê) Mirov îmzaya xwe liser kaxezê di ke. Morkirin. (K) bn: Kirin.
Îmzakirî	(hk.çewa) Hatî îmza kirin. Morkirî. :Kaxeza îmzakirî.
În	(hk.dem. mê) Roja bêhinvedan ji karî û nizakirin li cem musilmanan.Eynî.
Înan	(k.jn.x.mê) Anîn. Hînan. :Te jin înaye?. :Here xwarinê bo xo bîne. (K) bdn: ez di înim em di înîn, tu di înî hûn di înin, ew di îne[…it]ewan di înin. Pr:dê + bdn. Bdb : di îna, di înan. Db,dûr : înabû, …bûn. (F): bîne bînin.
Înandin	(k.jn.x.mê) bn : Înan.
Înca	(pêrb) ***rêzman*** Evca. Vêca.
Încîl	(n.x.mê) Kitêba pîroz ya dînê mesîh.
Îngilîz	(malb.) 1.Kesên ji neteweya îngilîzî.
Îngilîzî	(n.dar.mê) Zimanê yan kelûpelên îngilîzan.
Înî	(nx.mê) bn : în.
Îprax	(n.x.mê) Xwarineka kurdîye belg, bîber, kulind, hd, pir birnc û goşt dikin dilênin.
Îran	(hk.cih.wel.x.mê) Welatê îran.
Îranî	(malb,n.dar) Kes yan tiştê îranê.
Îraq	(hk.cih.wel,nx.mê) Welatê Iraqê.Weletê ereb,kurdan û neteweyên din.
Îraqî	(malb,n.dar) Kes yan tiştê ji îraqê.
Îrlanda	(hk.cih.wel,n) Welatek ewropayîye.
Îrlandî	(malb,n) Xelik yan mitayê ji îrlanda.
Îro	(hk.dem) Evroj. Evro. :Emê îro herin mala cîranê xwe. :Îro roja yekê ye ji payîzê.
Îroke	(hk.dem) Evroke. Evro.

Îroyîn	(hn.çewa) Tiştê îro. Mitayê evro. : Nanê îroyîn.Rojnameya îroyîn.
Îsal	(hk.dem) Evsale. Evsal. : Îsal em dê herin seredana kurê xwe li dervey welat.
Îsk	(n.x.mê) Ji egera xwarinê hind caran dengek mîna fîtê digel bayî ji gerîya mirov di devî ra di derkevit bê viyan
îskandinavî	(nej,n) Xelikê welatên îskandinavîya.
îskdan	(k.jn.I.mê) Dema îsk ji mirovî di hên.
îskkirin	(k.jn.I.mê) bn: îskdan.
îskvedan	(k.jn.I.mê) bn :îskdan.
îslam	(din,n.x.mê)Dînê musilmanan. :Piranîya kurdan îslamin.
îslamî	(dîn,n. dar) Mirovê ku bawerîya wî bi ola îslamê heye. bawerî û rewiştên îslamê.
îsrayîl	(hk.cih.wel,n) Welatê îsrayîlîyan.
îsrayîlî	(nej,n.dar) Xelikê yan ji welatê îsrayîl. Mitayê îsrayîlî.
îstgeh	(n.dar.mê) îzgeh.
îstîkan	(n.x.mê) Perdaxa çayê. Piyale.
îş	(n.x.nêr) Kar. Şol. :îşê min pire. : Tu çi îş di kî?.
îşev	(hk.dem) Evşeve. :îşev cejin a Newroze. îşev ez na nivim jiberko filmekê xweş heye.
îşî	(n.x.nêr) 1. Bireka dan ,dindikan bihevre. Çend tilîyên tirî bi katekêve. 2. Çend kes bi hev ra piyasek yan rêpîvanekê rêxin.
îşîkkêş	(hn.I.çewa) Kesê serkêşîya desteyeka mirovan di ke, li dema rêpîvanan da.
îşîkkêşan	(k.jn.I.mê) Rêpîvan. Li hev civyan. Xwe nîşadan.
îşk	(n.x.mê) Girêya jibo tundkirina baran bi darekê qayîm çend caran di hêt badan bo peytkirina barî.
îşkav	(n.x.mê) Sindoq. Elbik. :îşkava nanî.
îşker	(kara.dar.dn) Mirovê rêncber. Pale. Karker.
îşkirin	(k.jn.I.mê) Karkirin. Şolkirin. (K) bn:Kirin.
îşqilk	(n.dar.mê) Lîztineke mirov li ser lingekî radiweste û lingê din bi destî ra di gire û di çe.
îşqilkkirin	(k.jn.I.ê) Yarîya îşqilkê di kin. (K) bn: Kirin.
îvan	(n.x.nê) Navê mêrane.
îtir	(pêrb) rêzman Êdî.
îzgeh	(hk.cih.dar.mê) Cihê xirvebûna tirombêlan, pasan. bingehê belavkirinan, mîna tevizyûn, radyo..

J

J	(je) Pîta sêzdehê ji abeya kurdî.
Jajerûn	(n.l.mê) Xwarineke ji jajî û rûn ên di nav êk da qelandî di hêt berhevkirin. :Firavîn evroj jajerûne.
Jajî	(n.x.nêr) rêçai Berhemekê spîyatîye, ji dewê civirkirî di gel sîrkan yan giyayên din tê diristkirin di ken cerkan. Rêçal.
Jajîrûn	(n.I.mê) Jajerûn.
Jakaw 1	(hn.x.çewa) Hov. Kûvî. Dirinde.
Jakaw 2	(hn.x.çewa) Qurmiçî.
Jan	(n.x.mê) 1 .Êş. Derd. 2 kovan. : Jana min pir girane.
Janazirav	(n.l.mê) derd Nexweşîyeke li sihêd mirovî di kevit. Sile.
Jandan	(k.jn.I.mê) Êşan. Didanê min janan di dit.
Jandar	(hn.dar.çewa) Bi jan. Bi êş.
Janeser	(n.I.mê) Serêşan. :Jiber janeserê min hay ji xwe nîne!.
Jangirtin	(k.jn.l.mê) Jandan.
Janê	(n,gaz.dar.mê) Naznava jina leşêş.
Jankirin	(k.jn.I.mê) Jandan. Êşan. : Didanê min yê janan di ke. (K) bn: Kirin.
Jano	(n, gaz.dar.nêr) Naznavê mêrê leşêş.
Japan	(hk.cih.weln.mê) Welatê japanîyan. Yaban. Japon.
Japanî	(malb,n) Xelik yan tiştê Japanî.
	343
Japon	(hk.cih.wel,nhk,cih) Japan.
Jar 1	(hn.x.çewa) 1. Hejar. Belingaz. Melîl. :Zarokê bi jarî û jîrê hatîye xudankirin. 2. Jan. Derd.
Jar 2	(n.x.mê) Jehir. :Jara marî. :Jara zerkêtkê.
Jarav	(hk.da.çewa) Bijîn. Jêrav.
Jaravbûn	(k.jn.gl.mê) Bijînbûn. Paqijbûn. :Ev amane baş jarav nebûne!.
Jaravkirin	(k.jn.gl.mê) Piştî amanan di şon avekê liser di kin jibo kefa sabûnê pêve nemîne û bijîn bi be. (k) bn: Kirîn.
Jaravkirî	(hk.I.çewa) Amanên hatîne jaravkirîn. Bijîn.
Jarbûn	(k.jn.I.mê) 1. Hejarbûn. 2. Melûlbûn. Pend: Jin ji bêmêrî har di bin, mêr ji bêjinî jar di bin.(K) : Biin.
Jarê	(n, gaz.dar.mê) 1. Jina melûl û bê gêwil. Kovandar. 2. Navê jinane.
Jarî	(n.dar.mê) 1.Hejarî. Belingazî. 2. Melûlî.
Jarîn	(k.jn.x.mê) Girîn. Nalîn.
Jarkevtin	(k.jn.I.mê) Hejarbûn.
Jarkirin	(k.jn.I.mê) Hejarkirin.
Jaro	(gazn.nêr) 1 Nazanv û navê bangkirin ê peyayê jar û melîl. 2 Navê zelamane.
Jebeş	(n.x.nêr)/ev Fêqîyekê mezin, naviksor, dindik(tovik) reşe, pir av û tama wî şirîne. .Zebeş.

Jehir	(n.x.mê) Şileyeka kujeke li cem giyandaran ii giyayan heye. Jehir a mar, dûpişk, stêng, ii htd.
Jehirdan	(k.jn.l.mê) Candar û giyayên jehir ê di rêjin, di den.
Jehirdar	(hn.l.çewa) Candar û giyayên bi jehir. : Marê jehirdar. Brx Bêjehir.
Jehirkirin	(k.jn.l.mê) Dema candar yan giya jehirê di kin nav leşî.
Jehrav	(n.l.mê) Jehir û av bi hev ra. av û jehir êd têkel.
Jehremar	(n.l.mê) Jehir a maran.
Jehrîn	(hn.dar.mê) Xwedî jehir. Jehirdar. : Marê jehrîn.
	344
Jem	(n.x.mê) Danek xwarinê . Jema nîvro. Danê nîvro. Dem. Zeman.
Jeng	(n.x.mê) Madekê sorê ser qehweyî ve, ji egera av ketina ser asinî peyda di bit.
Jengar	(hk.dar.çewa) Asinê jengîbûyî. Asinê jengar; ango asinê jengdar. Jenggirtî.
Jengdar	(hk.dar.çewa) Jengî. Jenggirtî.
Jenggirtin	(k.jn.l.mê) Dema jeng asinî di girit.
Jenggirtî	(hk.l.çewa) Kanzayê jengê girtî. Jengîbûyî.
Jengî	(hk.dar.çewa) Jengê girtî. Asinê jengî.
Jengîbûn	(k.jn.l.mê) Jenggirtin.
Jengîkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov kanzayekî, nemaze asinî li ber avê, baranê bi hêlit, tanî jeg di girit.
Jengîn	(hn.dar.çewa) Jengar. Jengdar.
Jenîn	(k.jn.x.mê) 1. Livlivîna ronahîyê ji dûrve. 2. Lêdana amûrên mûzîkê. Tembûr jenîn. (K)bdn : ez di jenim em di jenîn, tu di jenî hûn di jenin, ew di jene[..it] ewan di jenin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : di jenî, di jenîn. Db,dûr :jenîbû, jenîbûn. (F): bi jene bi jenin.
Jê 1	(n.x.mê) Dav. Divêle.
Jê 2	(pêrb) rêzman Digel. Pêra. 3 Jinav. Lê. Ji wî,wê,wan, hewe, me û htd. Pend : Ne me jê û ne tê.ang ; me çi têkelî bi wê kiryarê ve nîne, ne ji dûr û ne ji nêz.
Jêber	(n.dar.mê) Pirteka lastîkîye jibo jê birina nivîsê bi kar di hêt.
Jêbir	(n.dar.mê) Jêber.
Jêbirin	(k.jn.l.mê) Nehêlana şûnwarê tiştî. Kêmkirin. Navê min jêbir. Yekê ji çarê bibe, di mînin sê. 4-1=3. (k) bn : Birin.
Jêbûn	(k.jn.l.mê) Jê peyda bûn. Jê ve kirin. :Ew li sala 1975 an ji dayk biiye.
jêçûn	(k.jn.l.mê) Ji nav çûn. Jê kêmbûn- kirin.: Nasnameya min kevte di avê da hemû nivîsîn jê çûn. :Dehan pênc jê bi çin di mînin pênc; 10-5=5. (K) bn: Çûn.
	345
Jêder	(n.dar.nêr) rêzman Jê der di kevit .Çavkanî. Lêker. :Jêderekê bawer pêkirî got; . . . , : Jêderê hat, hatine. : Jêderê çii çûn e.
Jêderenav	pêk di hêt. wek; karkirin. xwarin, hatin, mirinû htd. çend jêderenav hene: xurî mîna kirin, dan, kujtin, birin ii htd. darijtî: mîna dakirin, vekirin,

	dasepandin û htd. Lêkdayî: mîna karkirin, sertiraşîn, serjêkirin, jêkcudabûn ii htd. Gelek lêkdayî: mîna biserûberkirin, desttêwerdan û htd. Çavkanî.
Jêgerîn	(k.jn.l.mê) Bela xwe jê vekirin. Lêgerîn. Bi cih hêlan. Dest jê berdan. : Dê jê gere camêr !.
Jêgirtin	(k.jn.dar.mê) Tiştê mirovî bivêt ji yên din bigirit. hilbijartin. : Min ji xwe ra ciwantirîn qelem jê girt. (K): ez jêdigirim em jêdigirîn, tu jêdigirî hiin jêdigirin, ew jêdigirit ewan jêdigirin. (F): jêbigire jêbigirin.
Jêgirtî	(hk.l.çewa) Hilbijartî. Bijartî.
Jêhatin	(k.jn.l.mê) 1. Pêçêbûn. Karîn. Şiyan. Pend : Lêhatin çêtire ji jêhatinê. Ang; şens pêtir rolê xwe di lîze ji şiyana mirovî. 2. Li ser hatin. : Cilikên kurdî gelek ji te di hên. (K) bn: Hatin.
Jêhatî	(hk.l.çewa) 1. Kesê kiryar bi dest ve di hên.Bi kêrhatî. Hêja. Peyt. 2. Xwedî hêz. :Gizîrê gundê me mirovêkê pir jêhatîye!.
Jêhelî	(n.dar.nêr) Evrazî. Brx Jordanî. Pend :Her jêhelîyekî jordanîyek heye.
Jêk	(hn.dar.çewa) Ji êk. Digel êk. Bihevre.:Em dê lîstoka biranê bi kin ez û tu jêk.
Jêkanê	(n.dar.mê) Yarîyên(Iîstik) zarokan dema di bin birbir. Çend bir. Ref. : Ez, tu û haval jêk, û yên dî hemû jêk.
Jêkanîn	(k.jn.dar.mê) Jêgirtin.
Jêkcudabûn	(k.jn.ggl.mê) Cudabûn. Ji êk cuda bûn.
Jêkcudakirin	(k.jn.ggl.mê) Ji êk cuda kirîn. Ji hev dûr kirîn. Jêk ve kirin.
Jêkçûnepas	(k.in.ggl.mê) Ji hev dûr kevtin. Jêk silbûn. :Erê te zanîye cîranêt yêt jêk çûyne paş?.
Jêkdûrkevtin	(k.jn.ggl.mê) Ji hev dûr keftin. :Dujninan wesa li me kir ko em jê dû bi kevîn.
Jêkirin	(k.jn.l.mê) Jêk ve kirîn. Jêbirin. Jê derêxistin. Birîn. Piçandin. : Serê berxê jê kir.
	346
Jêkkirin	(k.jn.gl.mê) Ji hev dûr kirin. :Wan bêbextan em jêk kirîn. :Tivenga xwe jêk bi k!.
Jêkvebûn	(k.jn.gl.mê) Cudabûn. Jêk çûn paş. :Eve demhijniêreke du kelabang berbûne hev û hêj jêkve ne bûne. (K) bn : Bûn.
Jêkvekirin	(k.jn.gl.mê) Cudakirin. Ji hev dûr xistin. (K) bn : Kirin.
Jêlelî	(n.dar.nêr) Evrazî. Jêhelî.
Jêr	(hk.cih) Bin. Xwar Li xwar. : Gundê me di kevit jêr çiyayekê mezin. Brx Jor.
jêrda	(hn.da.biziv) Senta ber bi xwarê. Jibo binî.Ber bi Jêr. Brx Jorda.
Jêrde	(alv.biziv) bn : Jêrda.
Jêrî	(hn.çewa,hk.cih) Binî. Kurmancîya jêrî. Xwarê. Brx Jorî.
Jêrîn	(hn.çewa, hk.cih) Jêrî.
Jêvekirin	(k.jn.l.mê) Jêkirin. Qurtifandin. Birîn.: Çima te mînakê xwe ji dîwarî ve kir?.(K) bn: Kirin.
Jêza	(n.dar.mê) Nejad. Tuxim. Nivş. Resen.

Ji	(pêrh) rêzman Alavê girêdana hevokane. :Ji tera, ang; jibo te. :Ji Amed ta Duhok çende?. Ji meha avdarê ta xizîranê seqa yê Kurdistanê ê xweşe.: Ji te pêve min kes navê.
Jibilî	(pêrb) rêzman Alavê bijartinê. Bêy. : Hemû kes di karin pişkdarî ahenga me bi bin jibilî Aştî. Bijlî.
Jiber 1	(pêrb) rêzman Gotina di serê mirovî da dihêt tomarkirin û mirov bizanit bêy xwandin yan nêrîn. : Ev zaroke gotinêd nivêjan jiber di zane. : Helbesteka pir xweşe, lê mixabin ez jiber nizanim.
Jiber 2	(pêrb) rêzman Alavekê eger û mercane. : Jiber te ez ahtim. Jiber çi te we kir?.
Jiberkirin 1	(k.jn.gl.mê) Wane, helbest, çîrok û htd di mejî yê xweda tomar bikî ti bêy nêrîn bi karîbêjî.: Hozanvanî hemû hozanêd xwe jiber kirîne. (K) bn: Kirin.
Jiberkirin 2	(k.jn.gl.mê) Di ber xweda înan. Ji xwe kirin. Xwe ^ şelandin, gihorîn. Êxistin. : Cilên xwe jiber xwe kirin.: Sakoyê xo jiber xo kir.(K) bn: Kirin.
	347
Jiberko	(pêrb.merc) rêzman Alavê mercê ye. Ango. Çunkî. Jiberko Hêja qutabîyekê zîreke, mamostay xelat kir.
Jibo	(pêrb) rêzman Alavê hebûnê ye. : Jibo dîtina te ez hatim vêrê.
Jibona	(pêrb) rêzman Jibo. Jipêxemet.:Jibona serferazîya Kurdistanê me xebat kir.
Jider	(pêrb) Ji derve. Derve. : Ez ji der di hêm. Brx Jinav.
Jidêla	(pêrb) rêzman Alaveke jibo cihgirtinan bi kare. li Şûna. Li cihê. Pêşve. Bi navê. : Mamosta jidêla birêvebirî di axive.
Jidil	(hn.dar.cewa) Mirov karekî bi kêfa dilê xwe bi ke. Mirovî pê xweş bit. Pir. Gelek. :Ez jidil supasî ya te di kim ko tu hatî seredana min. : Em jidil pîrozî yê li te di kin jiber serkevtina te.
Jih	(n.x.mê) Kezîk. Dav. Simbêl.
Jihevkirin	(k.jn.gl.mê) Jêkvekirin. Cudakirin. : Dujminî em ji hev kirîn.
Jihevxistin	(k.jn.gl.mê) Jihevkirin.
Jij	(n.x.nêr) Goşt bizimanê zarokan.
Jijî	(n.X.dz) Candar Jîjî.
Jikerve	ji kherve (hn.dar.çewa) Jinişkêve. Bêdengîve. :Eve çi bo tu hema jikerve bi jor keftî ?.
Jimare	(n.x.mê) Hijmar. 1,2,3,4,..
Jimardin	(k.jn.x.mê) Hijmartin.
Jimartin	(k.jn.x.mê) Hijmartin.
Jimeboştir	(n..I.dz) Jimeçêtir.
Jimeçêtir	(n.I.dz) bn : Ecine.
Jimêje	(hk.dem) Dema derbazbûyî. Berî noke. Di kevin da. : Kengî xandina te bi dawî hat?. Jimêje. : Ji mêje em li benda vê rojê.
Jimêryar	(n.dar.mê) Amêrê hijmartinê.
Jimêryarî	(kara.dar) Xwandin yan karê hijmaritin û jêk vavartina perê di hêt ii di hêt mezaxtin.

Jimêrvan	(pîşn.dar.dz) Kesê karê hijmartin û vavartina hatî mezaxtinê di ke.
	348
Jin	(n.x.mê) Zayendêmê yê mirovan. Nivşê mirovan yêd mê. Pîrek. Afret. Kulfet. Pend: Jin male binyat xanî, mixabin jina baş bikevit destê nezanî. Pend :Jina xirab berde, mêrê xirab derde. Pend :Jinin mêran pêş di xin. Pend : Jinê bihîne ji malan mizgînîyê bi de xalan. Pend :Jina bêkes, nanê reş, dewê tirş, mala min xirab di Kin.pend : Jinê çav lidere, mêr xwelî sere. Pend : Jin stûna malê ye. Pend :Jin heye terşa malê, jin heye rewşa malê. Pend :Jinê, were pişta minê, da te bigêrînim li dinê, dayka minê bela serê minê. Pend : Jin hene gula mêrê xwene, jin hene kula mêrê xwene. Pend :jin gula malane, jin derdê mêrane. Pend :Jina baş, şûrê pişta mêrane, ya xirab derdê êşa girane. Pend :Jin kanîya jînê ye, dil kanîya vînê ye. Pend : Jinan çav li jinan kir, mala mêran xira kir.Pend :Karên jinan, bîsûçarin, du jê di diyarin, ewjî nan û girarin.
Jinane	(hn.dar.çewa) 1. Nivşê mê.2. Cil, pêlav, zêr kar ii htd yêd jinan. : Ev kirase jinaneye!.
Jinanîn	(k.jn.I.mê) Jin anîn. Jin înan. Jinînan.Cotbûn. (K) bn: Anîn. ;Wî xortê hat hêjta jin ne anîye?.
Jinap	(n.l.mê) Jina apê mirovî. Jinmam.
Jinbab	(n.l.mê) Dema bab jineka din liser jina xwe ya xwedî zaro di hînit yan piştî mirin yan berdana daykê. Jina babê. Zirdayk. Pend :Jinbabê, kafirbabê, ez birsîme li pişt dolabê.
Jinbav	(n.l.mê) Jinbab.
Jinbira	(n.l.mê) Jina birayê mirovî.
Jinbîra	(n.l.mê) Jina birayê jina mirovî. Jina xizim ê mirovî.
Jinebî	(n.dar.mê) bn : Bîjin.
Jinik	(nanz,n.dar.mê) Nazikkirina jin ê. Jin.
Jinişkêve	(hn.çewa) Demildest. Êksêr. Ji xafilkîve.
Jinînan	(k.jn.I.mê) Dema jinek digel mêrekî girêbenda hevjînîyê îmza di kin. Dema^mirov jinê di hînit. Avaîdrina xêzanê. Markirin. (K) bn: înan. Pend :Jinê bîne ji eslîya avê bîne ji kanîya da bibînî xweşîya.
Jinkok	(naz,n.dar.mê) Nazkkirin yan biçûkkirina jinê. Pend : Jin hene û jinkok jî hene. Ang; jinên çak û xirab hene.
Jinmam	(n.l.mê) Jina birayê babê mirovî. Jina mamê mirovî. Jinap.
Jinpisman	(n.l.mê) Jina pismamê mirovî. Jina kurê mamê mirovî.
	349
Jinpisxal	(n.l.mê) Jina kurê xalê mirovî.
Jintî	(n.l.mê) Jina birayê mêrê her jinekê.
Jinxal	(n.l.mê) Jina birayê dayka mirovî. Jina xalê mirovî.
Jivan	(n.x.mê) Dema mirov di gel êkî rê bi kevit jibo hev dîtinekê li dem û cihêkê diyarkirî. Pend : Jivana jîjî,ang; eger mirovî jivan di gel êkî hebû, û diyar nebû. Jivana bê wic.
Jixwe 1	(hn.dar.çewa) Bê mifa. Bêwic. Kêrnehatin.

Jixwe 2	(pêrb) Bo agehdarî. Jibo zanîn. Herçende.
Jiyan	(k.jn.x.mê) 1.Candarên di karin bêhina xwe bi stînin û derêxin, xwarinê di xwen, di bizivin, werarê di kin. Brx Mirin. (K) bdn : ez di jîm em di jîn, tu di jî hûn di jîn, ew di jî[..ît] ewan di jîn. Pr :dê bi + bdn. Bdb : ez di jiyam, tu di jiyay, ew di jiya, hûn, ewan, em di jiyayn. Db,dûr : ez jiyabûm, tu jiyabûy, ew jiyabû, em jiyabûyn, hûn, ewan jiyabûn. (F) : bi jî, bi jîn. 2. Navê keçane.
Jiyandin	(k.jn.mê) Wekî mirov çavdêrîya candar yan darûbarî di ke ta bijî.
Jiyanname	(n.l.mê) Mirov dîroka jiyana xwe yan ya yekî di nivîse, yan tomar di ke, kanê çi kirîye, ji kîrê ye, kî bû û htd.
Jî 1	(n.x.nêr) Temen. :Jîyê te çende ?. :Xudê jîyê te gelek dirêj ke.
Jî 2	(pêrb) rêzman Alavê hevberkirinê. Weke hin kar, kiryar, tişt endam li htd wekhev bin. : Ez jî wek te qutabîme. :Ew jî ji Kurdistanê hatî ye. : Gotina te jî raste.
Jîjik	(n.x.dz) bn: Jîjî.
Jîjî	(n.x.dz) Jûjî. Giyandarek kûvî, bi sitirîyan dapoşîye. Pend :Jîjîko, daygorîko, bê stirîko,. Ang ; herkes pesina tiştê xwe di de.
Jîman	(n.dar.dz) Navek kurdî dutuxme.
Jîn	(n.x.mê) Jîyan.
Jîndar	(hn.dar.çewa) Yê ko di jî. Candar. Jiyandar.
Jîndarî	(n.dar.mê) Jiyan bi ser birin. Dinyadarî.
Jîndewar	(hn.dar.çewa) Candar. Zîndewer.
Jînenîgarî	(n.l.mê) Jiyanname.
Jîngeh	(hk.cih,dar.n.mê) Cîyî jîyana giya ii giyandaran. :Pêdvîye em jîngeha Kurdistanê bi parêzin.
	350
Jlînhat	(n.dar.dz) Navek kurdî yê jin yan û mêrane.
Jînjan	(n.I.dz) Navek duzayende.
Jînsal	(n.l.mê) Temen. Jî.
Jînvan	(ndar.dz) Navek kurdî duzayende.
Jînwar	(n.I.dz) Navek kurdî duzayende.
Jînyar	(n.l.dz) Navek kurdî duzayende.
Jîr	(hn.x.çewa) Mirovê jîr, ang; mirovê zîrek, hoşmend. :Zarokê Jîr.
Jîrane	(hn.dar.çewa) Zîrekane. Pehlewanî. Hişyarî.
Jîrî	(hn.dar.çewa,n.mê) Zîrekî.
Jo	(pêrb) bn: Jibo.
Jojî	(n.x.dz) bn: Jîjî.
Jor	(hk.cih) Serî. Bakûr. Evraz.Ode.
Jorda	(hn.çewa) Bizava ber bi serîve. Serevraz. Ber bi jor.Brx Jêrda.
Jorde	(hn.çewa) bn: Jorda.
Jûjî	(n.x.dz) Jîjî.
Jûr	(hk.cih.n.x.mê) Mezel. Olîk. Eywan. Xanîyê wê ji pênc jûran pêk di hêt.
Jûrî	(hk.cih.mê) Serî. Bakûr.Brx Jêrî.

K

K	(ke) Pîta çardehê ji abeya kurdî.
Ka	1.(pêrb) rêzman Alavê pisyarkirina kesek yan tiştek nedîyar. :Ka Azad?. :Ka pirtoka min?. :Ka tu li kîve yî?.
Ka	2 (pêrb) rêzman Alaveke jibo daxwazê bi kar di hêt.: Ka bêzehmet were vêrê. :Ka dê rawese camêr!. : Ka tu bi xudê bêdeng bi be!.
Ka	3 (n.x.mê) kha Qesela genim yan ceh, piştî cencerkirinê danî jê cuda di kin, jibo alîka candaran bikar di hêt.
Kab	(n.x.nêr) Hestîyekê navbera gehên pêyên kewalî piştî vekuştina wan di hînin der jibo mezin li zarokan, pê di lîzin.
Kabanê	(n.dar.mê) Yarîyeke(lîstik) bi hilavêtina kaban , eger kete ser tîyekê xwe yê çal, bi xalekê ye , ser tîyê hilî bi du xalane.Pend :Kabê bêvan kesî yê hatî.Ang: bo mirovê bi şens û bextsipî di hêt gotin.
Kabanêkirin	(k.jn.I.mê) Bi kaban lîztin. :Werein gelî gundîyan da kabanê bi kîn.
Kabanî	(n.x.mê)1. Jina karê malê bi rêve di bit. Xwedîya malê. 2. Jina mêrkirî. :Kabanîya Serdarî ya nesaxe. Pend: Xwarina du kabanî çêken dê ya swîr yan bêxwê bit.
Kabgolik	(hn.I.çewa) Mirovê kabên wî mîna yên golikan stûr.ango :Hestîgiran. Dargiran.
Kabira	(n.dar.nêr) Kesek nediyar. Navînay. Navbirî. :Evro kabirayekî gundor li kolanê di firotin.
Kabîne	(n.biyan) 1. Hukmet. : Kabîneya çarê ya HHK.2. Jor yan fagone.
Kabînet	(n.biyan) bn: Kabîne.
Kaçanî	(n.x.pir) Amanên xwarinê. Aman. :Kaçanîyan jarav bi ke.
Kaçik	(n.x.nêr) Amêreke ji dar yan hesin (fafon) hatîye çêkirin mirov jibo xwarin û vexwarinê bi kar di hînin, pir cor, reng û qebare hene wek: kaçikên xwarinê, çayê, zadlênanê û htd. Kefçik.
Kadan	(n.dar.mê) bn: Kadîn. :Ka di kadanê da rizî. :Kadana kayê.
Kade	(n.x.mê) Nanek nexasime, girkên biçûk yên hevîrî pir di kin ji gwîz, xurme, kakilbahîv, û htd, di tenûran da sor di kin jibo rojên cejin û şahîyan. Sawik. Kolîçe.
Kadir	(n.biyan.dz) Kesê zanîn di her warî da hebin wek; ramrarî, teknîk, nojdarî û htd bi xwandin û rêya zandoran . Şareza . Pispor.
Kadiz	(n.I.dz) Mirovê dizîya kayê di kit. Rêya kadizan; Xîçeka spî li asmanan jiber ko wek kayê diyare bi (rêya kadizan) navkirîye.
Kadîn	(n.dar.mê) Cîyê yan xanîyê kayê têda di higirin. Kadan.
Kafir	(hn,biyan.çewa) Mirovê karên dijî qanûnên şrî`tê bi ke, ji rêya xwedê derkevtî. xudênenas.Bêbawer.
Kahîn	(n.dar.mê) Navê jinaye.
Kaj	(n.x.mê) Dareka xemildar û ciwane herdem ya keske li Kurdistanê gelek cor hene. Sinewber.

Kajistan	(n.dar.mê) Baxê kajan.Daristana tenê kajan.
Kajîn	(n.n.l.mê) 1.Hîvîya jîyanê. Lêgeryan jibo jîyanê. 2. Navê keçane.
Kak	(n.x.nê) 1. Bira. Birayê mezin. 2. Hêja. Mîrza.
Kake	(n.x.nê) 1. Gazîkirina kak.2. Navê mêrane.
Kakêşan	(k.jn.l.mê) Kêşana kayê. Kêşa kayê. Rêya kadizan.
Kakijk	(n.x.mê) Giyeke li çîyan hişîn di be di hêt xwarin dema bizdandina bistîkên wê, şîr jê tê.
Kakil	(n.x.mê) 1. Navika mitayê hişk û req, wek bahîv, gûz, htd. Navik.2. Navê mêrane.
Kakilbahîv	(n.l.mê) Kakila bahîvê.: Kakilbahîv kirin nav birincê.
Kakişk	(n.x.mê) bn :Kakijk.
Kal	1 (hn.x.çewa) 1. Pîr.Sere. 2. Berebab. Ji papîrî pêhel.
Kal	2 (hn.x.çewa) Rengê sorê tarî.bizna kal.
Kalan	(n.x.nêr) bn: Kavlan.
Kalbapîr	(n.l.nêr) Bapîrê mezin. Mêrê navsal. Gelek pîr.
Kalbûn	1 (k.jn.l.mê) Pîrbûn. Kevinbûn. Navsalveçûn.:Zava û bûk pêkve pîr û kal bi bin.(K) bn: Bûn.
Kalbûn	2 (k.jn.l.mê) Sorbûn.
Kale	(n.x.mê) Corekê pêlavên nerim in, jin û mêr li pîyêd xwedi kin.
Kalek	(n.x) fêkî Gundor.
Kalekal	(n.dar.mê) deng Dengê bizinan. Maremar.Barebar. :Kalekala bizinê ye, jiberko ya birçî ye.
Kalekalkirin	(k.jn.gl.mê) Marîna kewalan(bizinan).
Kalemêr	(n.l.nêr) Pîremêr. :Hêja mirovek kalemêre êdî nikare here nav baxî.
Kalepîr	(hn.l.çewa) Mirovê gelek pîr.
Kalepîrî	(n.l.mê) Pîrî. Pîratî.
Kalê	(gazn.dar.mê) Naznav û gangkirina jina sor, yan kelan lam û guh sor.
Kalik	1 (n.dar.nêr) Bapîr yan babê bapîrî.
Kalik	2 (n.dar.mê) kevin Pêlaveka nemazeye bin lastîk û teniştên wê bi bendikan hatîye raçandin. Kalik û gore.
Kalî	(hn.dar.çewa) Pîrî. Kevinî.
Kalîsk	(n.x.mê) bn:Galiske.
Kalo	(n.gaz.nêr) 1.rêzman Bangkirina mirovê kal(pîr).2. Navê mêrane.
Kam	(pêrb) rêzman Alavê pirsînê û jêgirtinê. Kî. Kê. Kîjan.
Kambax	(hn.dar.çewa) Bêbext. Xwelîser. Wêran. Kembax.
Kambaxbûn	(k.jnl.mê) Xirabûn. Wêranbûn.(K) bn: Bûn.
Kambaxkirin	(k.jn.l.mê) Wêrankirin. (K) bn: Kirin.
Kamêra	(n.biyan.mê) Amûrê girtina mînakan. Amêrê wênegirtinê.
Kamêre	(n.biyan.mê) Kamêra.
Kamêran	(hn.çewa,n.x.n) 1. Xweşî. Tenayî. Werar. 2. Navê xortane.
Kamêranî	(n.dar.mê) Tenayî. Xweşî. Serkevtin. :HÎvîya jiyaneka pir kamênî ji bo we di xwazîn.

Kamîran	(hn,n.x.nêr) Kamêran.
Kan	(n.x.mê) Çalik. Kûrik. Kend.
Kanay	(n.I.mê) Çala avê. Kanî.
Kanê	(pêrb) rêzman Alavê pisyarkirinê ye.: Kanê birayê te, ne diyare?. Ka.
Kangeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê çal ko av lê kom di be.Kanîya avê.
Kanî	(n.x.mê) Ciheke av lê di zêt û di pengit. Çavika avê.
Kanîbiharîk	(n.l.mê) Kanîyên li biharê di zên û havînan çik di bin.
Kanîgulan	(n.I.mê) Kanîyên di nav mêrg û gulan da.
Kanîk	(n.dar.mê) rêzman Naznav yan navê biçûkkirî ya kanîyê.Kanîya biçûk.
Kanîmasê	(hk.cih.cugr,n.I.mê) Bajarkeke li Kurdistana Iraqê devera Amêdîyê.
Kanîmasî	(n.I.mê) 1.Kanîya pir ji masîyan. Gera masîyan.2. Tişt yan xelkê Kanîmasê.
Kanîn	1.(hk.dem.n.mê) Mehên zivistanê. Kanûn.
Kanîn	2 (k.jn.x.mê) (Khanîn) bn: Karîn. :Ez di kanim bi bêjim.
Kanînabiçîk	(êkê) (hk.dem,n.I.mê) Meheka salê ye, [ya kurdî ku 31 rojin û ji 15 î meha 12 ta 15 meha êk ya zayînî]. Pend :Kanîna biçîk, befir hat pîçik pîçik, bi erdî ve bo nîsik.
Kanînamezin	(duwê) (hk.dem,n.I..mê) Meha duwazde.[ya kurdî 31 rojin ji 14 î meha êk ta 14 î meha du ya zayînî]. Pend :Befira kanîna mezin bi erdî ve di bit asin, di qerisit di bestit. Pend : Kanîna mezin, befir hat rumbejin, wesa çû, te di go agirê li bin.;ang befira vê mehê zû di helit. Pend :Hejdeyî kanînê rojê berê xwe da havînê. Pend :Hejdeyî kanînê rojeke ji rojên havînê. Ang; seqa pîçek gerim di bit.
Kanûn	(hk.dem) Meha kanîn.:Meha diwazdehê ya sal zayîn.
Kapot	(n.x.nêr) Sako.
Kar	1 (n.x.nêr) Şol. Îş. :Niha karê çiye?. Pend :Karê berwextî, mîna paşayê ser textî.
Kar	2 (n.x.dz) khar Têjika bizinê.: Karika li ber makê. :Kar û berx. Pend :Karê guhê berxî di xwar, her wê bi xwe di kir hewar.
Karanîn	(k.jn.l.mê) Kar pê kirin. Bi karînan. (K) bn: Anîn.
Karbend	(n.dar.mê) Karê ko mirov di ke.Pîşe.
Karberdan	1 (k.jn.I.mê) kharberdan Kar ji kotan ii govan derêxistin çûlî jibo çerandinê. :Zarokan karikên xwe berdan çûlê. (K) bn: Berdan.
Karberdan	2 (k.jn.I.mê) Karê xwe biçî hêlan. Xwejikarkêşan. Paş pêncê êvarî em karê xwe di berdin di çin mal. :Berpirsê wan karberdana xwe da. (K) bn: Berdan.
Karbidest	(kara.I.dz) 1.Xwedîyê-ya karî. Kardêr. 2. Berpirs. : Karbidestên hukmetê.
Karbon	(n.biyan.mê) Rejî. Kaxeza rengder.
Karcik	(n.x.mê) Corekê hirmîyane. Girsik.
Kardan	(k.jn.I.mê) Bersiva hember her pestanek yan hêzekê ye. :Karvedan . Berdij. :Her karekî kardan heye.(K) bn: Ban.
Karder	(karn.dar.dz) Xudanê karî. Kesê karî di det. Rêvebirê kargeh yan cihî.
Kardo	(n.x.nêr) Navek kurdî ê peyaya ne.
Kardoxî	(n.x) dîrokî Kevne babkalkên kurdane.

Kareba	(n.x.mê) Têhineke bi hêza av, ba, sotin û htd kar di ket jibo ronahî, gerimkirin, karkirina amêran û htd di nav mal ii dezgehan da.
Karekar	(n.l.mê) deng Dengûdor. Pitpit. Çîpçîp. Qareqar.
Karesat	(n.x.mê) bn: Çam.
Karêj	(n.dar.mê) zinderwar Gehên herdu alîyên ser û binê lama devê mirov û candaran.
Karêz	(hk.cih,n.x.mê) 1.Coyeka kûr û mezine,li rexên zevî û bîstanan çê di kin, dako ji avê ziha bibin û mita yan şînkatî nerizit. Xendek. 2. Rêyê li bin erdî, çiyan. Tonel.
Karg	(n.x.mê) Kivark.
Kargeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cîhê kar lê tê kirin. Mekîna diristkirina tiştî. :Kargeha doşavê, cilikan, htd. Fabrîqe.
Kargêr	(kara.dar.dz) Endamên dezgehan. Bi rêvebirên dezgehan.
Kargir	(kara.dar.dz) Kesê karî werdigirit. Karker.
Karguzarî	(hk.dar.çewa) Civakî.
Karhatî	(hk.l.çewa) Hejî. bi Kêrhatî.
Karik	(n.x.mê) Kara biçûk.
Karî	(n.x.mê) giya Giyayeke belg, pane, keske li biharan li çiya û zevîyan hişîn di bit, bi kelandin û lênanê, xwarineka xweş jê dirist di kin, bi xavî nahêt xwarin. : Karî ya kelê.
Karîkatûr	(nbiyan) Derbirînek honerîye bi mînakên nemaze jibo nirxandina kar,kiryaran û bûyeran bi awayekê dilveker û kenî.
Karîn	(k.jn. x. mê) 1.Şiyan. : Ez di karim bêjim. 2. Navê keçane. (K) bdn: ez di karim em di karîn, tu di karî hûn di karin, ew di kare[..it] ewan di karin. Pr: dê bi+ bdn. Bdb: di karîm, di karî, di karîn. Db,dûr: karîbû, . . .bûn. (F): bi kare, bi karin
Karînan	(k.jn. l. mê) Karanîn. :Tu di karî evro qelemê min bi kar bînî .(K) bn: Înan.
Karînayî	(hk I.çewa) Hatî ye bi karînan. Destê duwê. Kelûpelên kevin yên hatîn bi karanîn.
Karîte	(n.x.nêr) Garîte.Pend :Karîte liser dîwaran di rawestin.
Karker	(kara.dar.dz)Miravê kar di ke.Kesê li kargehan kar di ke.Karmend.
karketin	1 (k.jn.I.mê) 1. Karkevtin.:Ji karakevtin; Tirombêl ji karketin. ango; êdî bi kêr karî nahêt. 2. Bi karkevtin.ango kar jêra peyda bûn.Dest bi kar kirin.
Karketin	2 (k.jn.I.mê) Çandin(dar,darmêw, gundor, û htd) ji karketin.ang; Gelek qelew bûn.
Karkinar	(hk.I.çewa) Dema xizmeta mirovî ya karî paş çendîn salan di dawî di hêt û bi navsal ve di çe, yan ji egera bûyer û nexweşîyê mirov êdî kar nake, le mehyanekê di wergire. Kamişîn.
Karkinarbûn	(k.jn.gl. mê) Dema mirov ji karî di raweste û mafê karkinarîyê hebe.(K) bn:Bûn.
Karkinarkirin	(k.jn.gl.mê) Dema mirov di hêt karkinarkirin. Kamişîn di be.(K) bn: Kirin.
Karkirin	(k.jn.l.mê) Şolkirin. Şixulîn. :Ez kar di kem. :Kar bi ke. Çima tu kar nakî?.(K) bn: Kirin.

Karmend	(hk..dar.dz) Karker. Fermanber. :Karmendê radyo, Tv, kargeh û htd.
Karmendî	(n.dar.mê) Pîşe. Karbendî.
Karname	(n.l.mê) Danana nexşeyên her projekî berî encamdana wî. Proje. Nexşe.
Karniyar	(kar,n.dar.dz) Kesekê pispore, çend pirsan ji mirovî di ket herwesa bawemame û şiyanên mirovî di nirxîne, jibo mirovî liser karekî bipejirîne.
Karniyarî	(kam.dar.mê) Helsengandin jibo wergirtina mirovî bo karî.
Karniyarîkirin	(k.jn.gl.mê) Hevpeyvîn û nirxandin li bareyî karîna mirovê di xwaze karekî bi ke. (K) bn: Kirin.
Karok	(n.x.mê) Kivark. Kulavoşk.
Karpêk	(n.dar.mê) Berhem.
Karsaz	(kam.dar.dz) Xwedîyê kar. Karder.
Karsazî	(kara.dar.mê) Cihê karî.
Kartîk	(n.x.nêr) Hesinekê zivir e jibo hisan û hilûkirina kêr, das, sator û htd bi kar di hêt. Mivred. :Bi kartîkî sator seqa kir.
Kartîx	(n.x.nêr) Kartîk. :Kartîxekî li kêrikê bi de da xweş bi bît.
Kartol	(n.x.mê) Pitat.
Karton	(n.x.mê) 1. Miqawe. 2. Filmên karton.
Karûbar	(n.dar.nêr) Karê rojane.:Karûbarê îro bi dawî hat.
Karûbarkirin	(k.jn.gl.mê) Karkirin. Xwe berhevkirin. : Emê . karûbarê cejin ê di kin. :Em dê bi xwe karûbarê xwe bi keyn. (K) bn: Kirin.
Karvan	(kara.dar.dz) 1. Karker. Xudanê karî.2. Navek kurdî ê kurane.
Karwan	(hn,n.x.dz) 1.Bireka dewarên barkirî bi hevra mirov jibo karên bazirganî bi kar di hînin. Bireka tirobêlan.. 2. Navê kurane.
Karwanî	(kam.dar.dz) Mirovê karwanan di ke.
Karwankirin	(k.jn.l.mê) Mirov bi dewaran mitayî jibo mal yan firotinê ji cihekî bo yê din di veguhêze. (K) bn: Kirin.
Karwankuj	(n.l.mê) Stêreke li spêdeyan li elindê xuya di be.
Karxane	(hk.cih,n.I.mê) Kargeh.
Karzan	(hk,hn.dar.çewa) 1. Mirovê şareza di karî da.2. Navê mêrane.
Karzanî	(kam.I.mê) Şarezayî di karî da.
Kase	(n.x.mê) Peyale. :Kaseya çayê dana ber mêvanan. :Kase şikest.
Kasik	(n.x.mê) Sênîka biçûk ya li bin peyala çayê di danin.Binkask.Sênîk. :Kasika peyalê ya rengîne. : Çayê di kasikê de sar bi ke û bi de zarokî.
Kaşêt	(n.cîh.mê) Peyveka navneteweyî ye.bekereya tomarkerê(tîpê). :Kasêta nû ya Şivan Perwer li bazarî heye.
Kaş	(hk.cih,n.x.mê) Tat. Beten. Evrazî.
Kaşan	(n.x.mê) Bizmarên darî.
Kaşane	(n.x.mê) Koçik. Sera. Ville.
Kaşî	(n.x.mê) Helaneke gogirandî û xemlandîye li binê xanîya dadnin jibo ciwanîyê.
Kaşîkirin	(k.jn.I.mê) Xemilandin bi helanên kaşî. :Roja xwe kaşî di ke. :Me termeyê mala xwe kaşî kir. (K) bn: Kirin.

Kaşkirin	(k.jn.I.mê) Rastkirin. Hilûkirin.(K) bn: Kirin.
Kaşo	(n x.nêr) Dareke serê wî bi girêye jibo hajotina dewar û kewalan yan yarîyan bi kar di hêt. Doqiçik.
Kaşoyanê	(n.dar.mê) yan Lîztineka kurdewarî ye, mirov xwe liser du desteyan (bir) parve di kin, her yekî kaşoyek di destî daye di kevin dû tepikekê jibo ko bi havêjin gola yan tora berdijê xwe.
Kat	(n.d.nêr) Dem.
Katjimêr	(n.I.mê) Demhijmêr.
Kayan	(n.x.mê) bn: Kovan.
Kavanbar	(hn.dar.çewa) bn: Kovandar. :Jina kavandar, mêrê kavandar.
Kavil	(hn.x.çewa)Wêran.Xirab.Heriftî. :Gundê kavil . Maleka kavil.
Kavilbûn	(k.jn.I.mê) Wêranbûn.Heriftin. :Gundê me ji mêje kavil bûye.: Mala dujminî kavil bi be. (K) bn:Bûn.
Kavilkirin	(k.jn.l.mê) Wêrankirin. Herifandin. : Dujminan gundê me kavil kir. (K) bn: Kirin.
Kavir	(n.x.dz) Berxê êksalî.:Kavir berdan ser alîkê.:Kavirê xwe bo mêvanan serjêkir.
Kavlegund	(n.I.mê) Gundê kavil. Gundê wêrana. Bi nêre wê he gavlegundeke!.
Kawa	(n.x.nêr) 1. Qehremanê kurd yê evsaneyî , ko ejdehak kuştî û gelê kurd ji sitemê rizgar kirî li 21 adara hersal bîranîna Newrozê cejna rizgarî û sersala kurdane . 2. Navê mêrane.
Kawanî	(n.x.dz) tewal Sivandok. Sivyank.
Kawdan	(n.x.mê) Rewş. Biyav. : Eger kawdan ber bi çakîyê ve çûn em dê serdedana derve bi kin.
Kawêj	(n.x.mê) Vecûn. .Benîşt.Qaçik. : Kawêjê bizinî di devê wêda ye.
Kawêikirin	(k.jn.I.mê) Vecûn. :Benîştê xwe kawêj di kir waneya xwe di nivîsî.(K) bn: Kirin.
Kawîs	(n.x.nêr) Gapîsk.
Kaxez	(n.x.mê) Parçe peroyeka tenike, sipîye hin caran rengîne, ji dar yan pembo çêkirîye, jibo nivîsînê mifa jê di hêt wegirtin.
Kaxik	(n.x.nêr) Qafik.
Kayîn	(k.in.x.mê) Vecûn.Vecwîn. :Xwarina çir, benîşt kayîn. (K) bdn:ez di kayêm em di kayên, tu di kayêy hûn di kayên, ew di kayê ewan di kayên. Pr: dê bi +bedn. Bdb : di kayî, di kayîn. Db,dûr : kayîbû, kayîbûn. (F) : bi kayê, bi kayên.
Kebab	(n.x.mê) zad Goştekê hûrkirî û têkel digel hende xwarinên dî wek pîvaz, sîr, karî, htd bi şîşan vedikin û liser agirî di hêt biraştin.
Kebanî	(n.x.mê) bn:Kavanî.
Keç 1	(n.x.mê) 1. Jina şûnekirî. Mêrnekirî. Kheç. 2. Dot. : Peyman keça mamê Arazî ye.
Keç 2	(hn.x.çewa) Xwar. Nerast. :Axivtina keç. :Ev Xanîye yê keçe !.

Keçel	(hn.x.çewa) Mirovê pora wî weryayî ji egera gemar(pîs) bûnê yan nivşî. lêkînan :Keçelo tikve tikve, mêşa mezin çû nik ve.ang ; gotineke jiber gemarîya serên keçelan di bêjin. Hewês.
Keçelî	(n.dar.mê) Weryana pora serê mirovî.
Keçelok 1	(n.dar.dz) tewal Core balindeyekê goştxore, serê wî yê bê pere jiber ko bixe nav kelexên candaran. Teyrê nêçîrê. Elho.
Keçelok 2	(n.x.mê) Xwarineke , ji birinc û nîsik yên bi hevra kelandîn pêkahatî. Pelavnîsik. :Firavîna şivanî keçeloke.
Keçê	(hd,gazn.dar.mê) rêzman Naznav û bangkirina keçikane.
Keçhêlî	(n.l.mê) Zirkeç. Zirkiç.
Keçik	(n.dar.mê) Keç. Kiçik.
KeçÎ 1	(n.dar.mê) Xwarî. Nerastî.
KeçÎ 2	(hk.dar.çewa) Kheçî. Qunaxa hêj mêrne kirina keçan. Keçînî.
Keçînî	(hk.dar.çewa) kheçî Keçî.
Keçkirin	(k.jn.l.mê) Armanc negirtin. Xarçûn. . Babê min tivengek dana kêlê, lê keç kir , birex ket. (K) bn: Kirin
Keçxapînok	(hk.I.çewa) Kesê bi gotinên xweş û nazik keçan di xapîne.
Ked	(n.x.mê) Berhemê renca mirovî. Kar. Paleyî. Bizav.Renc.
Keder	(n.x.mê, n.nêr) 1. Mêlak. Cerg. Kezeb. Kovan. Keser.2.Navê zelamane.
Kedî	(hk.x.çewa) Kehî.
Kedîbûn	(k.jn.l.mê) Kehîbûn.(K) bn : Bûn.
Kedîk	(n.x.dz) tewal Core çûçikeke(tewal) li deştan heye.
Kedîkirin	(k.jn.I.mê) Kehîkirin. (K) bn :Kirin.
Kedîn	(n.x.nêr) Cerê avê.:Zerîyê kedîn danî ser milê xwe û çû ser kanîyê
Kedkar	(kam.dar.dz) Karker. Rêncber.
Kedûn	(n.x.nêr) Kedîn. :Kedûn di rêya avê da şikiya.
Kedxwar	(n.l.dz) Kesê keda destê hejaran jê distînit û dixwet Sitemkar. Derebeg. :Kedxwaran kedê destê hejaran di di xwen.
Kedxwarin	(k.jn.l.mê) Dema mirovek yan rijêmek berê renca xlikî di xwe. (K) bn : Xwarin.
Kedxwarî	(hk.I.çewa) Jina bindestê kedxwar û derebegan.
Kef	(n.x.mê) 1Gîrheka sipî ye ku ji şilqana ava têkel digel madeyên din peyda dibit. Kefa şîr, kefa sabûn, htd. 2. Cihê çemayî yê gopalî ê ku mirov di destê xwe di gire. Kefa gopalî.3. Panka destî.
Kefç	(kn.x.çewa) Mirovê difina wî serevraz. :Kurkekê kefç. Jineka kefç. Bizin a kefç.
Kefçê	(hd,gazn.dar.mê) Naznav yan bangkirina jina kefç.
Kefçik	(n.x.nêr) Kaçik.
Kefçikdan	(n.I.mê) Amanê têda parztina kefçikan.
KefçÎ	(n.x.nêr) Kefçik.
Kefçîdank	(n.dar.mê) Kefçikdan.
Kefço	(hd,gaz,n.dar.nêr) Naznav yan bangkirina mêrê kefç.

Kefdan	(k.jn.l.mê) Dema tişt kefê didin. :Sabûn kefê dide. :Min destêd xwe bi sabûnê kefdan û av nema. (K) bn : Dan.
Kefen	(n.x.nêr) Kifin. Sindirîk.
Kefgirtin	(k.jn.I.mê) Bi kef kevtin. Kef jê peyda di be.
Kefgîr	(n.l.mê) Kefçikek mezine jibo jêgirtina kefê ji xwarinê bikar dihînin.
Kefîk	(n.x.mê) Parçe perokeke jibo mialîna dest û rûyan. Destmal.Mendîl.
Kefkirin	(k.jn.I.mê) Kefgirtin. Kefdan. :Ev şampoye kefê nakit, diyare ne ji corên başe!.
Keftar	(n.x.dz) cardar Heftiyar.:Keftar giyanewerekê dirindeye.
Keftin	(k.jn.x.mê) Tiştê yan kesê ji cihek bilind bihêt xwarê, yan ji cihê xwe bikevit. Kevtin.
Kefteleft	(n.dar.mê) Keftûleft.
Keftûleft	(n.dar.mê) Bizavek mezin jibo peydakirina parîyê jiyanê.
Keftûleftkirin	(k.jn.gl.mê) Bizîvîn. Xebatkirin. Lezkirin. :Kar nîne, belê ez yê keftûleftekê dikem. (K) bn: Kirin.
Kefxo	(n.x.dz) Mezinê gund. Kwîxe. Seregund.
Kefxwê	(n.x.dz) Kefxo.
Kefzer	(n.dar.mê) giya Kevz. :KEfzerê gera avê ya girtî.
Kevz	(n.x.mê) giya Giyayek keske di avan da û li ser beran hişîn dibe.
Kehêl	(hk,hn.x.çewa) 1. Dewarê sivik û peyt jibo siyarbûn û barî. Seklawî.2. Jina ciwan û peyt.
Kehî	(hk.x. çewa) Giyandarê malî. Giyandarê ne kûvî. :Kewê kehî. : Kotira kehî. Br xKûvî.
Kehîbûn	(k.jn.I.mê) Dema giyandarê kûvî hînî jiyana di gel mirovan di be.: Ev zaroye yê kehî bûy. ;ang êdî şerim nake di gel di hête nav civatan di kene, di axive. (K) bn: bûn.
Kehîkirin	(k.jn.l.mê) Weke mirov giyarekî kehî bi ke. : Serbestî du kew di mal da kehî kirin.(K) bn: Kirin.
Kehnî	(n x.mê) Kanî.: Kehnî derbûn.
Kehrik	(n .x.mê) Karik.
Kej	(hk,hn.x.çewa) Keç yan xortê porzer.Rengê ciwan û veboyî. Zer. Pora kej, pora zer. Mazîya kej.
Kejal	(hn.l.çewa) 1.Keça por û rû kej,zer. 2. Navê keçane.
Kejê	(hd,gazn.dar.mê) Naznav yan navê bankirina keça kej.
Kejî	(n.x.mê) Kezî.
Kejo	(hd,gazn.dar.nêr) Naznav yan navê bangkirina xortê kej.
Kek	(n.x.nê) Kak. Bira . Heval . Birader. :Serbest kekê mine.
Keko	(hd,gazn.dar.nêr) Gazîkirin jibo kek. :Keko eve tuyî?.
Kel 1	(hk.x.çewa) Gelek gerim. Pir gerim. :Çaya kel. Ava kel.
Kel 2	(n.x.mê) Dema perîna pez û bizinî yan pezê kûvî.; Dema kela pezkûvîyan e.
Kel 3	(n.x.mê) Garan. Bireka candaran. :Kela pezkûvîyan li çiyayî di çerin.

Kel 4	(hk.cih.x.mê) Avahîn mezin û asê liser gir û çîyan jibo xwe parastin ji dujmin û neyaran, kelhe.:Kela xwînê. :Kela berxwedanê. Pend :Kela jin ava bi ken, çi kes nikarin xirab bi ken. :Kela dimdim. :Kela nêrwe.
Kel 5	(hk.dem,n.x.mê) Rojeka taybetî ye jibo kelandin û şiiştina cilikan. Balav.
Kelabçe	(n.x.mê) Du kelabkê bazinîne bi hevre girêdayîne dixin destêd mirovê bergoman jibo nikarit çi bizavan biket.Kelamçe. Destvank.
Kelabe	(n.x.nêr) Darik yan didankên hilawîstina cilikan. Sing.
Kelagirî	(n.dar.mê) Kizgirîk. :Kelagirî di singî da ma.
Kelandin	(k.jn.x.mê) Zadlênan. Lênana xwarinê. Gerimkirina xwarinê di nav avê da,ta bi kêr xwarinê bihêt. (K) bdn: ez di kelînim, em di kelînîn, tu di kelînî hûn di kelînin, ew di kelîne[..it]ewan di kelînin.pr: dê [bi +] bdn. Bdb: di keland, di kelandin. Db,dûr: kalandibû, bûn. (F): bi kelîne bi kelînin.
Kelandî	(hk.dar.çewa) Zadê lênay. Xwarina berhev. :Zadê zêde kelandî bê tame.
Kelar	(hk.cih,cugirn.x.mê) Şarek Kurdistana Iraqê ye.
Kelaş	(n.x.mê) Corek pêlavên kurdî ye ji bendikan çê dikin. Kelaşên Silêmanîyê binavdengin.
Kelaştin	(k.jn.x.mê) Çêkirina coyekê li erdî. Kelaştina leşî; Şeqkirin. Çeliqandin. Co di erdekî ve kirin. :Berazan erdê kelaştîn. (K) bdn :ez di kelêşim em di kelêşîn, tu di kelêşî hûn di kelêşin, ew di kelêşe[...it] ewan di kelêşin. Pr:dê bi+bdn. Bdb: di kelaşt, di kelaştin. Db,dûr: kelaştibû, kelaştibûn. (F):bi kelêşe, bi kelêşin.
Kelaştî	(hk..dar.çewa) Cihê ko hatîye kelaştin. :Birîna kelaştî.
Kelat	(hk.cih.x. çewa) Cihê asê. Rik. Zirî.
Kelax	(n.x.nêr) Kelex. Mirar.
Kelbetan	(n.dar.nêr) Kêlbetan.
Keldan	(k.jn.I.mê) Kelandin.
Kele	(hk.x.çewa) Gelek. Pir. Mezin. Kele dirêj.
Keleba	(n.x.nêr) Kirosk. Dîkil.
Kelebang	(n.dar.nêr) Keleba. Dîkil.Kirosk. Xirosk.
Kelebçe	(n.x.mê) Kelabçe.
Kelebçekirin	(k.jn.l.mê) Dema destên kesekî bi kelebçê girê didin(k) bn: Kirin.
Kelebçekirî	(hk.I.çewa) Kesê destên wî bi kelebçê girêday.
Keledirêj	(hn.dar.dz) Mirovê gelek dirêj. Roqdirêj.
Kelegirî	(n.l.mê) Kizgiryok. Kizgirîk. :Kelegirî ya keftî hinavên we.
Kelegurî	(hn.dar.dz) Mirov yan candarê gemar. Mirovê gurî Mirovê pîs.
Kelek 1	(n.x.mê) khelek Komeka beran liser êk. Kelûk. Komeka keviran h ser hev.
KeleK 2	(n.x.mê) Gemî. Belem. :Bi kelekê li ava çemî derbaz di bin.
Kelekvan	(kam.dar.dz) Xwedîyê kelekê, yan kesê kelekê di hajot Gemîvan. Pend :Bi kevî nav pêlên avê yan liser çokên kelekvanî rûne ?. ang; bi serbihndî bi mire,yan bi serşorî bijî.
Kelem 1	(n.x.nêr) khelem 1. Darekê sertîj yan stirîyek tîj. Pend:Kelemê çavê neyaran. Ang; jibo mirovê mêrçak di hêt gotir.2. Qelem. Xame.

Kelem 2	(n.x.mê) giya khelem Kelemî.
Kelemêş	(n.dar.mê) Mêş. Mêşa mezin. Kermoz.
Kelemî	(n.x.mê)giya hişînkatî.Core riwekeke(giya) belgên wê têkpêçayîne, şêweyê girovir werdigirin, bo îprax û xwarinên din bi mifa jê di hê wergirtin.
Kelemîz	(hk.dar.çewa) Mirovê gelek di mîze. Pirmîz.
Kelemsor	(n.I.mê) giya çandin Corekê kelemî ye rengê wê sore.
Kelendûr	(n.x.mê) giya çandin Giyayekê keske, bi stirîye, gula wê ya more, rihên wê di gel xwarina avikan, zerkirî yan xav di xon. Xelendûr.
Kelepçe	(n.x.mê) Kelebçe.
Kelerim	(n.x.mê) giya Gulkelem.
Kelestûn	(n.dar.mê) Keskesor. Heftreng.
Keleş	(hn.x.çewa) 1. Mêçak. Zîrek. 2. Rind. Ciwan.
Keleşêr	(nl.nêr) Dîk. Dîkil. Kirosk.Kelebang.
Kelex	(n.x.nêr) Laş (leş) ê giyandar yan mirovê mirî. Terim. Mirar.:Kelexê gurî. Kelexê bizinê. Kelexê kotirê.
Kelexbûn	(k.jn.I.mê) Dema candarek dirêj di be, çi mirin, nexweşî yan mîna mirîyan li xwe di ke.:Segê me yê bûye kelex. :Zelamekê li bin darê bûye kekex.
Kelexkirin	(k.jn.l.mê) Dema candar yan mirov mîna kelexê mirî ra di keve.: Ka rebe eve çiye te wesa xwe kirî kelex?.
Kelê	(hn.x.çewa) Xwarina bêxwê. Xwarin kêmxwê. Bêxwê.
Kelêjî	(n.x.mê) can Şûn kilikeke(kurî) di keve dawîya zîvka pîşta mirovî.
Kelêjîgirtin	(k.jn.I.mê) Nojdarên gelêrî, kelêjîya mirovê kelêjîya wî keftî bi rêya rakirin û perixandina kelêjîyê nexweşî çare di kin.
Kelêjîkevtin	(k.jn.I.mê) Di kurdewarî da core derdeke kelêjî ya mirovî ji cih di çit.
Kelêjîrakirin	(k.jn.gl.mê) Kelêjîgirtin.
Kelhorî	(n.x.mê) Devokeka taybete, ya devereka rojhilata Kurdistanê.
Kelêkovî	(n.l.dn) candar Nêrî û bizinên kûvî.
Kelik	(n.dar.mê) Xanîk. Kelek.
Kelistin	(k.jn.dar.mê) Hicmetîbûn. (K) ez di kelizim , tu bi kelize, hû dê bi kelizin... .
Keliztin	(k.jn.x.mê) bn :Kelistin.
Kelişandin	(k.jn.dar.mê) Derz lê kirin. Kelaştin. (K) bdn: ez di kelişînim em di kelişînîn, tu di kelişînî hûn di kelişînin, ew di kelişîne[...it] ewan di kelişînin.Pr :dê bi+bdn. Bdb: di kelişand, di kelişandin. Db,dûr:kelişandibû, kelişandibûn.(F) :bi kelişîne, bi kelişînin.
Kelişîn	(k.jn.x.mê) Peqîn. Derzîn. : Erd ji bê baranî yê keliştî.
Kelişte	(hk.cih,n.x.mê) Cihek , erd yan dîwarek derzên mezin bi kevinê. Peq. Derz.
Keliştin	(k.jn.x.mê) Kelişîn.
Kelî	(hk.x.çewa) bn: Kelê.
Kelîn	(k.jn.x.mê) Kelîna av yan xwarinê. :Xwarin kelî. :Av di kele. :Mirov ji german di ke. (K) bdn: ez di kelim em di kelîn, tu di kelî hûn di kelin, ew di kele[...it] ewan di kelin. Pr :dê[bi] +bdn. Bdb : ez di kelîm em di kelîn, tu di kelî, hûn di

	kelîn, ew di kelî ewan di kelîn. Db,dûr: ez kelîbûn em kelîbûyn, tu kelîbûy hûn kelîbûn, ew kelîbû, ewan kelîbûn[bi bûn]. (F) : bi kele, bi kelin.
Kelk	(n.x) Mifa. Pare.
Kelle	(n.x.nêr) candar Kuloxê serê mirov û giyandaran.
Kellereq	(hn.I.çewa) Mirovê serreq yê ji êka xwe nehêt xwarê. Riko.
Kelojtin	(k.jn.x.mê) Dema mirov bi didanan tovik keskan û htd di şikênit û kakilan di hîne der û di xot. Pend : Çêl dotin û kezwan[keskan] kelotin.ang; dema êk du karên jihev cuda û seyr di yek dem da di ke.(K) bdn: ez di kelojim em di kelojîn, tu di kelojî hûn di kelojin, ew di keloje[...it] ewan di kelojin. Pr:dêbi+bdn. Bdb : di kelojt, di kelojtin. Db,dûr : kelojtibû, kelojtibûn. (F) : bi keloje, kelojin.
Kelotin	(k.jn.x.mê) bn :Kelotjtin.
Kelpik	(n.x.nêr) Qelpik. Tîvkil.: Kelpikê tuivka gulberojê. :KeIpikê berîmaskê.
Kelpîç	(n.x.mê) Libin ên ji axa taybet dirist di kin jibo avahîyan. Bilok.
Kelûpel	(n.dar.pir) Tişt. PertaI.:Kelûpelêd nav malê. :Kelûpelên xwarinê.
Kelwaş	(n.x.nêr) Kelexê mezin. Leşê gir. Kelexê qebe.
Kelwaşdar	(rd.dar.çewa) Mirovê bi kelwaş. :Kesekê kelwaşdare. anko; kelex mezine .Zepzepe.
Kem 1	(hn.çend) Kêm. Pîçek.
Kem 2	(hn.x.çewa) khem Mirov yan giyandarê lêva wî xwar yan kelişî.
Keman	(n.x.mê) mûzîk Kemançe.
Kemançe	(n.x.mê) mûzîk Core amêrekê mûzîkê ye.
Kemançejen	(pîşn.I.dz) Kesê amêrê kemanê lê dixe. Lêderê-ra kemanê.
Kemançevan	(pîşn.dar.dz) Kemançejen.
Kemax	(n.x.mê) leş Cihê di kevit navbera tenişt û ranan.Ciwanîya bejinê ji kamaxane,nemaze li cem jinan. Pend :Keçeka kemax kêrîşke.ang; kemaxêd wê weke yêd kêvrûşkan di rindikin.
Kembax	(hn.x.çewa) Kavil. Wêran. Heriftî. Mal kembax, mal wêran. Kambax.
Kember	(n.x.mê) Kemer.
Kemer	(n.x.mê) Qayîşa li piştê di bestin(girê di din). Kemera zêrî.
Kemê	(gazn.dar.mê) Naznav yan gazînavê jina kem.
Kemo	(hd,gazn.dar.nêr) Mêrê kem.Gazîkirina zelamê lêvkem.
Kemole	(n.x.mê) Betilkek şûşe, dar yan like, girovire, yan xarûvîçe derê wî tenge, şileyan di nav da di parêzin..
Kemtiyar	(n.x.dz) candar Heftiyar.
Ken	(n.x.mê) Kenî.
Kenal	(n.cîh.mê) l.Co. Cok . :2.Kenalê têlevizyonê.
Kenandin	(k.jn.mê) Dema êk kenî ya mirovî bi hîne, bi kiryarên lêbokî yan gotinên bi kenî, yan mirov kenîya êkî bînit. Dane kenîn. (K) bdn: ez di kenînim em di kenînîn, tu di kenînî hûn di kenînin, ew di kenîne[...it] ewan di kenînin. PR:dêbi +bdn. Bdb di kenand, di kenandin. Db,dûr: Kenandibû, kenandibûn (F) •bi kenîne, bi kenînin.

Kenar	(hk.cih) Rex. Al. Kinar.
Kenarî	(n.x.mê) dar riraşl.Tiraşeka xemildare, keske, stirîdare 2 Çûçikeka biçûke.
Kend	(hk.cih..x..mê) Çal. Kûr. Nihal.:Cihê lêkeftina guleya topê kendek ya di erdî da çê bûy.
Kendal	(n.l.nêr) Tenişta giran ya bi baranê hatîye renîn, xwarin Beten.
Kengaro	(n.biyan) Giyandarekê şîrdere, ling û kilik dirêje, li Ustralya di jît, têjika xwe di çantikê zikê xwe da xwedî di ke.
Kengê	(hk.dem) rêzman Kengî.
Kengir	(n.x.nêr) giya Riwekeke li çolan heşîn di bit û zîxikên wî bi keladin û xavî di hên xwarin. Kering.
Kengiroşk	(n.dar.mê) Tov, yan danê kengiran. Sisî.
Kengî	(pêrb) rêzman Alavê pêvegirê pisyarê. :Kengî dê Heval hêf? Kengî tu çoy welatî?.
Kenî	(n.x.mê) deng Dengê ji devê mirovî derdikevit di gel bişkurîna Serûçavan û caran rondik ji çavan di hên ,dema gotinek yan Bûyerek seyr rû di dit. Pend :Kenî ji dilê xweş di hêt, baran ji evrê reş di hêt.
Kenîn	(k.jn.x.mê) Wekî mirov bi yekî, kirayakê yan gotineka seyr bi bîme yan bi bihîze,kenîya mirov di hêt. (K) bdn : ez di kenim em di kenîn, tu di kenî hûn di kenin, ew di kene[..it] ewan di kenin,. Pr :dê[bi] + bdn. Bdb : ez di kenîm, em ewan, hûn di kenîn, tu,ew di kenî. Db,dûr : ez kenîbûm, em kenîbûyn, tu Kenîbûy, ew kenîbû, ewan, hûn kenîbûn. (F) : bi kene, bi kenin.
Kenkene	(hn.dar.çewa) Mirovê mezin û zengîn, xwedî mal û sentenet. Berpirs. :Têkelîya wî bi tinê bi kenkenan ra ye !.
Kenok	(ûk.dar.çewa) Mirovê herdem di kene. Devkenî. Devbeş.Devkenok. :Tu çendê kenokî ?. :Hindî ya kenoke, Mirovî di kenîne !.
Kepen	(n.x.nêr) Cilekê stûre ji hirîya pezî çêkirîye, ser milan ta di gheit erdî yê dirêje, şivan, berxvan, karikvan,gavan û htd, ji bo xwe parastin ji serma û baranê. di kin ber xwe.
Kepir	(n.x.mê) Çar yan pitir stûnan bi şêweyê çarkujî yan lakêş di çikilînin dar ti pelexî liser di danin jibo liser yan li bin rûniştin û nivistin yan higirtina mitayî.
Kepî	(n.x.nêr) can Poz. Difin.
Kepîr	(n.x.mê) can Pidî.
Kepû	(n.x.nêr) can Difin. Kepî. Poz.
Ker l	(n.x.nêr) candar Giyandarek malîye mirov bo veguhaztina mitay bikar di hînin. Guhdirêj. hêmaya mirovê sade û bêmejî.
Mamik	:Ker zirî, pişkul firî.ang ;teqîna tivengê. Pend :Kero ne mire, ta bihar di xemilit. Pend :\i Kerî siwarbûn şermeke, peyabûn dune. .Pend :Kerê melê û ziyana melê.Pend :her kerê berêye, lê kurtanê nûye.ang ; mirovê tenê bi serve goraye, di dil da her wek berê ye.Pend : Ne di şiya kerî, palî hila.ang ; dema mirovî karek pê çê ne be, xwe bi yekê kêmtir ve xerîk di ke.
Ker 2	(ûn.x.çewa) kherr Mirov yan giyandarê baş nabihîze. :Ma tuyê kerî te hay ji min nîne ?.Guhgiran.

Ker 3	(n.x.nêr) kher Pirt. Parçe. :Kerekê nanî.ang; pirteka nanî. Pend :Kerekê sêvê ji ber vekirî.ang; heger du mirov wek êk bin.
Ker 4	(n.x.nêr) kher Bira bizinî. Bira Pezî. Kerî.Celeb. :Kerekê pezî berda nav ziyanê.
Kerajjo	(kam.dar.dz) Kesê liber keran û keran di hajot. Kervan(gavanê keran).
Kerane	(hk.dar.çewa) Keratî.
Keratî1	(hk.dar.çewa) Kiyarên sade û bê aqilane mîna keran. kerînî
Keratî 2	(n.dar.mê) kherratî Nexweşîya kerbûnê. Nebîstin.
Kerax	(pîşn x.dz) Mirovê zêrevanîya coyên li ser rez û bîstanan parve di bin, di ke dako av bi diristî balav bi bit û bi herwe ne çit.
Keraxî	(n.dar.mê) Karê keraxan.
kerb	(n.dar.mê) Kîn. Toreyî. hêrisbûn. Dilreşî. Daxdilî.
Kerbeng	(n.dar.mê) giya Kerbeşk.
kerbeşk	(n.dar mê) giya Core giyayek bi sitrîye û di hêt xwarin nexasim nêrik a Wê gelek cor hene ji wan jî, ; kebeşka xwarinê û kerbeşka keran ji ber ko mirov na **xon**, lê xwarinek xweşe jibo dewaran. Jiber hindê wesa hatîye navkirin.
Kerbûn 1	(k.jn.I.mê) Weke mirovê kiryarên şaş bi ke, mîna keran.Aqisivikbûn. :hidî wêve tire, ew kertir bi de.
Kerbûn 2	(k.jn.l.mê) kherrbûn Mirov rastî derdê ne bihîstinê di ûêt û egra nexweşî yan pîrûnê. :Jiber dengê topan yê ker bûye
Kerçilandin	(k.jn.dar.mê) Perçiqandin û têkelkirin.
Kere	(ûn.x.çewa) Mirovê karker û çespan. Mirovê ketxoda Pend: kereyo xwereyo,nekero,dilkesero,ang:”mirovê rêncber herdem berhemdare û bervajî
Kerefs	(n.x.mê) Giya(tere)Coreke giyayekê tere bi xavî di gel xwarinan di xon, hin caran di gel zadî di lênin.
Keremkirin	(k.jn.I.mê) Pêrgînî lê kirin. :Kerem ke .Fermo. :Rêzdarî kerem kir û got ; di vê em .. (K) bn :Kirin.
Kereng	(n.x.nêr)Kengir.
Kereste	(n.x.nêr) Kelûpel. Made.
Kergez.	(n.x.dz) Balinde Elho.
Kerguh	(n.l.dz) Kêvrîşk.Kêvroşk.
Kerifîn	(k.in.x.mê) Dema mirovê çavbirsî kirêt zadî di xwe. : Dê here bi kerife
Kerik 1	(ûn.x.çewa) kherrik Fêqîyê ne gehiştî. : (Bacan, hijîr, sêv û htd) a kerik. :Zerdû gehiştîne?, ne bi xudê hêj kerikin!.
Kerik 2	(n.dar.mê) *candar* Kerê biçûk.
Kerik 3	(n.dar.mê) kherik Kerekê biçûk. Pirta piçûk.
Kerixwîn	(k.jn.x.mê) Gelek mandîbûn. Gelek westan. Bêgêwilbûn. (K) Bdn. :Ez di kerixim, em di kerixîn.tu kerixî, hûn di kerixin, ew di kerixe[..it]. PR:dê bi + bdn . Bdb : ez di kerixîm, em, hûn, ewan di kerixîn, tu di kerixî, ew di kerixî.

	Db,dûr: ez krixîbûm, em kerixîbûyn(bûn), tu kerixîbûy, hûn kerixîbûn, ew kerixîbû, ' wan kerixîbûn.(F): Bi kerixe, bi kerixin.
Kerî 1	(n.x.mê) kherî Kerê pez û bizinî.
Kerî 2	(n.dar.mê) *kherrî* Derdê ne bihîstinê.Kerbûn. Guhgiranî.
Kerînî	(hn.dar.çewa) Karê şaş û bê wic.bê aqilî. Bê mejî.Dînatî
Kerkedan	(n.x.dn) candar Candarekê mezin û hişkavî ye, di zêt.
Kerkirin 1	(k.jn.I.mê) Mejî şûştin xapandin ta aqilsivik di be, wek keran. Mîna keran serederî di gel da kirin.
Kerkirin 2	(k.jn.I.mê)kherkirin Parçekirin. Pirtikandin. Pirtpirtkirin. :Sêv ker kir. :Kutilk ker kir. (K) bn:Kirin.
Kerkirin3	(k.jn.I.mê) kherkirn 1. Bi dengekê mezin,gurzekî, yan têxebitîna guhan, mirov êkî yan xwe toşî nexweşîya kerbûnê bi ke.2. Mitbûn. Gotina bi dilî nebit xwe ker di ke. (K) bn: Kirin.
Kerkûvî	(n.dar.dn) Kerê kûvî. Zêbra
Kerkûk	(ûk.ciû.cugm) Bajêrekê zengîne bi neftê li Kurdistana îraqê.: Kerkûk dilê Kurdistanê ye.; serokê neteweya-kurdî M. Barzanî.
Kerkûkî	(malb,n) Xelikê Kerkûkê.Azad kerkûkî ye,ang; Azad ji Kerkûkê ye.
Kermêş	(n.I.mê) candar Mêşeke mezine liser **xwîna dewaran** di jît. Kermoz.
Kermoz	(n.I.mê) candar Kermêş.
Keroşk	(n.x.dz) candar Kêvrîşk.
Kersil	(n.x.mê) Pişkulên dewaran. Zibilê dewaran yê nîvreq û tepik.
Kert	(n.x.nêr) Pirt. Ker(kûer).
Kertik 1	(n.dar.nêr) l.Darekê dutaye mîna du guhan di dirêjin binê wî yek taye, çilî yan dirû û hejên bi stirî dixin nav guhan û liser milên xwe di danin. kunork.
Kertik 2	(n.dar.nêr) Erdê di navbera malikên çandinê, cihê hatin û çûna mirovan. : Pêyên xwe dane ser kertikan da pê li şak û tayên xiyara ne danî.
Kerû	(n.x.mê) Kîfkû.
Kerûbûn	(k.jn.I.mê) Kîfkûbûn. : Nan ê kerû bûy. (K) bn :Bûn.
Kerwan	(n.x.nêr) bn: Karwan.
Kerxane	(n.dar.mê) Xana keran. Gova keran.
Kerxur	(ûk.I.çewa) Mirovê herdem (wekî keran) di xwe û têr nabe. Hefhefî.
Kes	(n.nedyr) Jibo mirovî dema ne dîyer bi kar di hêt. Mirov. Pend :Kesê mino destê mino ; ang divê mirov bi xwe keda xwe bi ke.Pend :Kes nîne pêdivî kesê nebit. Pend :Kes mîna xudanî, nizanit derdê giyanî.ang; xudan bi xwe çakî, neçakî, derd û derman ên xwe di zane, nek kesê dî.
Keser	(n.x.mê) Kovan:Wexerkirina wî keserk mezin di dilê me da hêla.
Kesk	(ûn.x.çewa) reng Rengê giya û darûbaran. :Giyayê kesk.

Keskan	(n.dar.mê) dar 1. Dara keskana di dit. 2. Berê dara keskanê, rengê wî kesk û girovire, bi terînî yan paş hişik di be, kakila wî di hêt xwarin û gelek corên derman û sabûnan jê di hên diristkirin. Kezwan.
Keskankiroj	(n.dar.mê) balinde Çûçikên bi xwarina keskanan navdengin.
Keskanterk	(n.I.mê) Kezwanterk.
Keskbûn	(k.jn.I.mê)Demê tiştek rengê kesk di gire. :Li ser giyayî rûnişt şelwalê wî kesk bû. (K) bn:Bûn.
Keskesor	(n.I.mê) Heftreng. Kelestûn. :Baranê vekir keskesor peydabû.
Keskkirin	(k.jn.l.mê) Mirov rengê kesk li cihekî bi de. Pirça xo kesk kir.
Keskûsor	(n.gl.mê) Keskesor. :Keskûsorê heft reng.
Kesme	(n.x.mê) Core naneke wek sawik, yan kade dirist di ken bo xwarinê di gel çayê û zadên din.
Keş	(n.x.mê) Çewayî ya pileyên gerim , ba, baran. Biyav . Seqa.
Keşe	(kara.nêr) Qeşe.
Keşîs	(kara,nêr) Keşe.
Keşîşxane	(n.dar.mê) Dêra keşan.
Keşk	(n.x.mê) rêçau Dewê civir di ken tepik û li ser ban û erdan di danin tanî ûişik di bin, jibo gelek corên xwarina bi kar di hînin
Keşkerûn	(n.I.mê) Xwarineke ji keşkên di nav rûnî da qelandî hatîye çêkirin. :Keşkerûn xwaineka xweşe.
Keşnas	(pîşn.I.dz) Pisporê warê keşnasî yê.
Keşnasî	(kara.I.mê) Zanîna pêşbînîna seqayî.
Keşti	(n.x.mê) Gemî. Papor.:Keştîya deryayî. :Keştîya esmanî. :Keştî ya ceng. :Keştîya Nuh.
Keştîgeh	(ûk.ciû,n.dar.mê) Cihê rawestana keştîyan.
Keştîyan	(kar,n.dar.dz) Kesê keşti yê di hajot. Rêvingê keştî yê.
Ketin	(k.jn.x.mê) bn: Kevtin.
Ketxûda	(kar,n) l.Mezinê gund.Hêja. Rêncber. Pend :Ketxûda ewe yê çavê wî ne li destê xelkî.
Keval	(n.x.mê) Wêne(mînak) ên Hunerî .Tablo. Dîmen. :Kevalekê ciwan. :Kevalê govenda kurdî.
Kevan	(n.x.nêr) Kivan.
Kevaştin	(k.jn.x.mê) Givaştin.
Kevçî	(n.x.nêr) Kefçik.
Keyer.	(hn.x.çewa) Rengên sipî û reş yan rengên dî bi hev ra. Belek. : Enîya kever.ang ; pesina keç yan xortê por reş û dêm sipî. : Bizin a kever.ang ; bizina reş û sipî.
Kevil	(n.x.nêr) Pîstê lawiran yê hişkirî.
Kevilbûn	(kj.n.I.mê) Lûçbûn. Kevil di serda çûn. (K) bn : Bûn.
Kevilkirin	(k.jn.I.mê) Kevilê lawiran pişti vekujtinê di serda di ûînin. (K) bn : Kirîn.
Kevilldrî	(ûk.I.çewa) Kevil di ser da înaye. :KeIexê gîskê kevilkirî. Bizin a kevilkirî.

Kevilûjank	(n.I.nêr) Çarçûve. Kevil.Biyav.
Kevin	(rd.x.çewa) 1. Giyandarê jîyê wî dirêj û bi salve çûyî. :Ew mirovekê kevine!. 2.Tiştê ne nû. :Xanîyêkê kevin. :Gotineka kevin. Br × Nû
Kevinbûn	(k.jn.I.mê) Dema candarek temen dirêj di bit, tiştek pir di hêt bi kar anîn rengê wî kirêt di bit. :Cilikêd min yên kevin bûyn. :TirombêIa wî ya kevin di bit. (K) bn: Bûn.
Kevinkirin	(k.jn.I.mê) Weke mirov tiştekî, (cil, pêlav, tirombêl û htd) bi kar di hînit û kevin di bit. (K) bn: Kirin.
Kevinperêz	(ûn.I.cewa) Kevneperist.
Kevinûnwî	(n.I.mê) Cilikên destê duwê. Cilikên kevin. Kincên kevin.
Kevir	(n.x.nêr) Berên pan û mezin. Helan. Ber. Pend :Kevirê û havînê pavê(bi ûavêje) kadînê.ang; her tiştê mirov bi kare li havînê vecivîne, dako li zivistanê mirov mifa jê bi wergire.2. Navê mêrane.:Ew weke kevirî ye.ang; mîna kevirî (dengvedan) gotina ûemberê xwe dubare di ke.
Kevişte	(ûk.x.çewa) Mirovê kesatî lewaz. Sade. Kêrnehatî. Kolanî.
Keyî.	(n.x.mê) 1. Belekên berfê li lat û zinaran li bi har û havînan di mînit.2. Navê keç û mêrane.
Kevjal	(n.x.dz) Kêvjale.
Kevkanî	(n.dar.mê) Berdeqanî.
Kevnar	(hn.dar.çewa) Pir kevin. Gelek kevin.
Kevneperist	(hk.I.çewa) Kesê hizir û boçûnên kevin li cem .Tiştê kevin di perêsit. Paşkevtî. Paşvero.
Kevneşop	(rd.I.çewa) Rewiştên kevin yên gelan. Kevin.tîtal.
Kevneşopî	(n.I.mê) Kevneşopî (n.I.mê) Kar û tiştêd têkelî bi bi tîtalên kevin ve heye.
Kevnik	(ûn.dar.çewa) Kevin.
Kevok	(n.x.mê) balinde Balindeyeka kehî yan kûvî ye li Kurdistanê cîhanê pire. Kotir.
Kevot 1	(n.x.mê) dar l.Dareke li çiya hişîn di be û şivên wê jibo gopal û destedaran bi kar di hînin.
Kevot 2	(n.x.dz) balinde Tivîrk.
Kevtin	(k.jmê) Livîn yan wergerana tenan ji cihê xwe. Fêqî ji darê kevt. Mirov kevtin. Pend : Ji me kevt û bi me kevt.ang; kesê mirov mezin di ke, li dawîyê dijî mirovî ra diweste.(K) bdn: ez di kevim em di kevin, tu di kevî ûûn di kevin, ew di keve[..it] ewan di kevin. Pr : dê bi + bdn. Bdn : di keft[kevt] di kevtin[keftin]. Db,dûr : ez kevtibûm, em kevtibûyn, tu kevtib ûy, ûûn kevtibûn, ew kevtibû, ewan kevtibûn. (F) : bi keve bi kevin.
Kevz	(n.x.mê) Kefz.
Kew	(n.x.dz) balinde Balindeke dengxweşe, li çiyayên Kurdistanê mişeye, mêmaya neteweya kurde. Pend :Kew dujminê serê xweye.
Kewal	(n.x.dz) candar Giyandarên wek pez û bizin. Terş. :Kewal ji govê berdan.
Kewandin	(k.jn.x.mê) Tişek gerîm yan dermanek dijwar di danî ser cihekê kul yan birîdar da ku çare bi bit. (K): ez dikewînin em dikewînin, tu dikewînî ûûn dikewînin, ew ewan dikewînin. (F):

	bi kewîne bi kewînin
Kewar	(n.x.mê) Şaneya ûingivê mêşan.
Kewçerîn	(ûk.dem) Demsaleke di bêjin kew li ber tava ûeyvê di çerin.
Kewçîrk	(n.dar.dz) Kew.
Kewden	(ûn.x.çewa) Lewçe. Çivêl.Gewçe.
Kewgîr	(kara,dar.dz) Nêçîrvanê kewan.
Kewîn	(k.j.n.x.mê) Hatine kewandin. Birîna wî kewya. Dermankirin.
Kewvan	(kam.dar.dz) Xudanê kewan. Mirovê kewan xwedî di ke.
Kewsûsk	(n.l.dz) Sûsik.Sîsk.
Kewtkewt	(n.dar.mê) deng Dengê rewîna segan.
Kewtkewtkirin	(k.jn.gl.mê) Rewîn. :Segê cîranî kewtkewt di kir.
Kewitîn	(k.jn.x.mê) Rewîn.: Dêhil di kewite.
Key 1	(pêrb) rêzman Alavê pirsînê.Kengî.
Key 2	(kara.x.dz) Peyveka kevnare ango Paşa. Şa.
Keya	(kar,n) Kedxûda. Mezinê gund yan hozê.
Keyîn	(k.jn.x.mê) Şilqandin. : Meşk keyîn. Bi keyê. Di keyêt.
Keyf	(n.x.mê) Xweşî. Dilxoşî. Bijkurîn.
Keyfkirin	(k.jn.I.mê) Demên dilveker derbaz kirin. Bi keyf kevtin. Em dê çîn seyranê ji xwe ra tê keyfê bi kin. (K) bn:Kirin.
Keyfxwes	(hk.I.çewa) Mirovê ûerdem kiryar û gotinên dilveker di ke. Mirovê rûxweş. Mirovê gotin ti pêkenînên xweş di ke.
Keyfxwesî	(n.I.mê) Çewanî çakî. Keyf û xweşî.
Keyfxwesîkirin	(k.jn.gl.mê) Silavkirin. Çewanî û çakî di gel ûevdu kirin. ; Noke kabirayekî keyfxweşî di gel min lar, lê ez wî na nasim!. (K) bn:Kirin.
Keyvan	(n.dar.dz) l.Berpirsa-berpirsê malê. Semyan. Kabanî.
Xatûn.2	Navê keç û mêrane.
Keywan	(n.dar.dz) Keyvan.
Kezaxe	(n.x.mê) Birîna, ûildana darûbarî. bn: kezaxtin. :Çaxê kezaxê ye.Birayê min yê çûye kezaxê.
Kezaxtin	(k.jn.x.mê) bi kevin û berê wan baştir bi bit. : Mêwa tirî kezaxt. (K) bdn: ez di kezêxim em di kezêxîn, tu di kezêxî hûn di kezêxin, ew di kezêxe[..it] ewan di kezêxin. Pr:dê bi + bdn. Bdb: di kezaxt, di kezaxtin.Db,dûr: kezaxtibû,.... bûn. (F): bi kezêxe, bi kezêxin.
Kezeb	(n.x.mê) can Mêlak.
Kezî	(n.x.mê) Çend davek pora(pirç) yan bendikên vehandî. :Kezîyên dirêj. Gizvanok.
Kezîkur	(ûk.I.çewa) Jina kezî lê hatîn birîn. :Çam bi serî hatî. :Wey kezî kurê ezê, eve çi xwelîye bi serê me werbû!.
Kezîmar	(ûk.l.çewa) Keça kezîkên wê mîna marê reş di reş û dirêj.
Kezîsor	(ûk.l.çewa) Jina kezîyên wê di dirêj.
Kezîzer	(ûk.l.çewa) l .Keçika kezîyêd wî di zer bin.2. Navê jinane.
Kezwan	(n.x.mê) Keskan.

Kezwankelotin	(k.jn.I.mê) Keskankelotin.
Kezwanterik	(nl.mê) Kezwanên ter,berî bi beûin.
Kê	(pêrb) rêvnan Alavê pisyarê. Pisyara Heyînê. Pisyara karî, boyerekê yan kesekî. :Kê wesa kir?.Kê got?. :Eve xanîyê kêye? Kî.Kê di vê?.Pend :Kê kir û kê xwar!.
Kêbirkê	(n.dar.mê) Leystokeke kî ji kê di bit. Berîkanê.
Kêç	(n.x.mê) candar Giyandarck kirmijoke li ser xwîna giyandaran, mirovan dijît kevneşop Pend :Kêçê mêçê, tu bi îsa kî tu bi mûsa kî tu ev şeve min aza kî. Ev gotina di nav kurdan de tê gotin ji ber eqên kêçan yên ne xweş.
Kêçgir	(pesnl.dz) Mirovê kêçan digirit û di kujit.
Kêcgirtin	(k.jl.mê) Girtina kêçan û kûştin. Pend : Korê(kûor) kêç girtî, ang;dema tiştek bi kevit destê mirovekî û êdî ji destan qurtal ne be. (K) bn: Girtin.
Kêf	(n.x.mê) Keyf Xweşî.
Kêfkirin	(k.jn.I.mê) Kefkirin. (K) bn: Kirin.
Kêfwes	(ûn.l. çewa) Mirovê bi keyf. Rûxweş.
Kêfxwesî	(n.l.mê) Rûgeşî, Rûxweşî.
Kêfxwesîkirin	(k.jn.gl.mê) bn:Keyfxweşîkirin.
Kêk	(n.x.mê) Xwarineke ji ar, şekir, rûn,û corên fêqî dirist di ken bo cejin û bîranînan.
Kêl	(n.x.mê) l Berek venayî ye jibo sêregirtin û lêdanê çi bi çek yan berê destf. Nîşan. :Here kêlekê bi çiklîne da armancanê bi
keyn. 2	Tiştê bilind û berçav.
Kêlan	(k.jn.x.mê) Rakirina erdî û kolan bi hincar li dewaran yan terektiran jibo çandinê. : Cotyar zevîyê di kêlit. (K) bdn. ez di kêlimê em di kêlîn, tu di kêlî hûn di kêlin, ew di kêle[it]ewan di kêhn. pr:dê bi + bdn. Bdb: di kêla, di kêlan. Db dûr: kêlabû,.... bûn.(F): bi kêle bi kêlin.
Kêlanê	(n.dar.mê) yarî Yarîyeka kevina kurdewarî ye, mirov xwe di kin du bir û her alek hemberî hevdu sê kêlan di venin,(çikilînin) ale ûersê kêlên berdijê xwe bêxit, serdikevit û xal bo di hên nvîsîn, bira hersêkêlên hemberî xwe bêxit û çi yên wê neketibin de sê xalan bi dest xweve hînit û sersax bit, lê eger yek yan du kêl di ketî bin kêlên berdij hemtiyan bêxit xalekê dê wergirit û cihên xwe gihorin.
Kêlanêkirin	(k.jn.gl.mê) Yarîya kêlan di kin. : Genc hemî yên li anga gundî kêlanê di kin. (K) bn :Kirin
Kêlbe	(n.x.nêr) Du didanên tîj yên lama serî û ûerdu rexên devê mirovî. Didanên giyadarên dirinde
Kêlbetîj	(ûk.I.çewa) Candarên dirinde yên xudan didanên tîj.
Kêlbeşe	(ûn.l.çewa) dijûn Ye didanên wî mîna kêlbeyên seyan bin.
Kêlbetan	(n.dar.nêr) Amêrekê hesinî bi destike û devê wî mîna kelbeyane jibo girtina bizmaran û deranîna wan bi kar di ûêt.

Kêldan	(k.jn.dar.mê) Dirûtina cilikan. : Kêlî lêdan. (K) bn: Dan.
Kêlek	(n.x.mê) Leş,cih Tenişt. Rex. Tî. AI. :Were li kêleka min (bi) rûne.
Kêlendî	(n.x.mê) Şalok. : Bi kêlendî giya dirî.
Kêlgeli	Erdê bi kêr kêlan û çandinê bi hêt Zevî Pawan.
Kêh (n.x.mê)	(hk.cih,n.x.mê) Berek pane wek kêlan liser gora mirîyan di çiklînin ûinde caran nav û bûna wî û ser di nivîsin.
Kêlîk	(n.x.mê) giya Berê çend corên gîyayî, di nav qelpekî da, hijmara wan cuda ji yekê û pitir. Kêlînok. Nîsik, htd.
Kêlînok	(n.I.mê) giya Kêlîkên nokan.
Kêlûk	(n.x.mê) Bo jinên dînê wan ne îslam yan neteweyên din, di hêt gotin.
Kêlûn	(n.x.mê) Kilîleka mezine, ji darî yan hesine, jibo daxistina dergehên mezin.
Kêlûnkirin	(k.jn.I.mê) Daxistin bi kêlûnê. (K) bn: Kirin.
Kêm 1	(n.x.mê) Şileyekê sipî û çire, li cihên (birîn) kul peyda di be. :Kêma keftî birîna wî.
Kêm 2	(pêrb.alv.çend) Ne zor. Ne gelek . Ne pir.: Me kêm pare hene. : Qelemekê min yê kême.Pend :kêman kêm jê di çin, zoran zor jê di çin.Pend :Kêm bi de ber dasê, da ne bit asê.
Kêmanî	(hn.dar.çewa) Kêmasî. :Bi kêma dê heftîyekê li mal mînim.
Kêmaşî	(hn.dar.çewa) Karê bi diristî ne hatî kirin, wek pêdvî pê ranebûn. Leng. Nîvberû. Qetlazî. : Supas bo we çi kêmasê li def me nînin.
Kêmasîkirin	(k.jn.l.mê) Encam nedane karî wek pêdvî.: Ewî çi caran kamasî di karê xwe da ne kirî ye. (K) : Kirin.
Kêmbawer	(hk.I.çewa) Mirovê kesatî ya wî lawaz. Reşbîn.
Kêmbawerî	(n.l.mê) Bêbawerî. Reşbînî.
Kêmber	(hk.l.çewa) Candar yan mitayê kêm berî di hînit. Xirş.
Kêmbîr	(hk.I.çewa) Mirovê zû tiştî jibîr di ke. Bîrkurt.
Kêmbûn	(k.jn.l.mê) Dema mita, pare, candar û htd kêm di bîn. Jêçûn. : Roj bo rojê tîtalên neçak kêm di bin. (K) bn: Bûn.
Kêmdîtin	(k.jn.I.mê) Çavtarîbûn. Xirab dîtin.(K) bn: Dîtin.
Kêmendam	(hn.l.çewa) Kesê ji alîyê canî ve leng. Pekkeftî.
Kêmhedam	(pesnl.dz) Kêmendam.
Kêmî	(n.dar.mê) Kêmbûn.
Kêmkirin	(k.jn.I.mê) Jinavbirin. Jêbirin.:Demhijmêra min kêm di ke.(K) bn: Kirin.
Kêmtir	(hn.dar.çend) Piçektir. Ji hindekan pîçektir.
381	
Kêmtirîn	(hn.dar.çend) Ji hemûyan piçektire. Gelek kêm. Pir kêm.
Kêmûzêde	(hn.I.çend) Ne kêm ne zêde. Navincî.Pitir yan kêmtir.
Kêmxwîn	(hn.l.çewa) Mirovê xwîna wî kêm be.
Kêmxwînî	(n.I.mê) derd Nexweşîyeke mirovî di girit ji encamê kêmbûna xwînê di canî da.

Kêr 1	(n.x.mê) Çeqo. Satork.Pend :Stoyê xwe da ber kêrê. ang; kesê nezan bi destê xwe ji xwe ra belayan di hîne.
Kêr 2	(hn.x.çewa) khêr Qenc. Baş. Mifadar. Hêja. nezan bi destê xwe ji xwe ra belayan di hîne.
Kêr 2	(hn.x.çewa) kUêr Qenc. Baş. Mifadar. Hêja.
Kêrandin	(k.jn.x.mê) Çêkirina tiştê bi kêrî karînanê bi hêt. Niijenkirîn. Bijînkirin.(K) bdn:ez di kêrînim em di kêrînîn, tu di kêrînî hûn di kêrînin, ew di kêrîne[...it] ewan di kêrînin. Pr:dêbi +bdn. Bdb : di kêrand, di kêrandin. Db,dûr : kêrandibû, kêrandibûn. (F) : bi kêrîne, bi kêrînin.
Kêranîn	(k.jn.l.mê) Bi karanîn. Kar pê kirin.bi Kêr înan.
Kêrat	(n.x.mê) tiraş Core dareka keske, biharîye,guleka zera biçûk di det û aveka şirîn têdaye zarok di mêjin, her jiber hindê di bêjinê mêjok, berê wî mîna fasolîyane, di nav kêlîkan da, tenê kewal di xwen di bêjinê pezpezok. . Tiraş.
Kêrhatin	(k.in.l.mê) Jibo karanînê dirist. Peyt. Bêkêmatî. Hêja. :Ev pêlave bi kêr te nahêt. : Ez bi kêr wî karî di hêm. (K) bn: Hatin.
Kêrhatî	(hk.l.çewa) Hejî. Hêja. Peyt. : Azad xortekê kêhatîye. Brx Kêrnehatî.
Kêrik	(n.dar.mê) Kêra berîkê. Kêra biçûk.
Kêrîşk	(n.x.dz) candar Giyandarekê şîrdere, malî û kûvîye. Xirnîk. Kêrûşk Kêvrûşk.
Kêrîşk	
Kêrt	(hk.cih,n.x.mê) Çalik. Cihê nikirandî. Cihê têkolayî.
Kêrtkirin	(k.jn.l.mê) Nikrandin. Têkolan. Qewartin.(K) bn :Kirin.
Kêş 1	(n.x.mê)I. Doz. Arêşe. Kêşa me kêşeka siyasî ye.
Kêş 2	(n.x.mê) Bariste. Giranî. Seng. :Kêşa vî kevirî du kîlo ne.
382	
Kêş 3	(n.x.mê) Karek fîzîkîye bo rakêşana tenan bi alîyê xwe ve.
Kêşan	(k.jn.x.mê) 1. Rakêşan bi alîyê xweve. înan. :Bar kêşan . 2. Mêtin. HiIkêşan.:Cigare kêşan. (K) bdn: ez di kêşim em di kêşin, tu di kêşî hûn di kêşin, ew di kêşe[...it] ewan di kêşin. Pr:dê bi + bdn. Bdb: di kêşa di kêşan. (F): bi kêşe bi kêşin.
Kête	(n.x.nêr) Darekê dirêj û raste bo ser avahî, yan diriskirina perjanan bi kar di hên. Nîre.
Kêvjale	(n.x.nêr) candar Giyandarekê hişkavîye, reqe, gelek çng heye, du destên wek cewbiran hene jibo girtina xwarinê û xwe parastinê.
Kêvandin	(k.jn.mê) Keyandin.Şilqandin.
Kêz	(n.x.mê) candar kêzik Giyandarek biçiike , gelek cor hene. Pend :Kêzê jî hate rêzê.
Kêzgilolk	(n.l.mê) candar kêzik Kêzeka reşe rîxa candaran di ke gilolk jibo xwarina xwe û têjikan di nav da di ke.
Kêzgûgerîn	(n.l.mê) candar kêz Kêzgilolk.
Kiç	(n.x.mê) l.Jina ne şwîkirî. 2.Nivşê mê yê daykûbaban, kiça wî, wê . Jîyan kiça mamê mine.Dot. Keç.
Kiçane	(hn.dar.çewa) Kelûpelên kiçan. :Pêlavqa kiçane. :Kirasê kiçane.

Kicik	(nazn.dar.mê) Kiça biçiik yan nazikkirin.
Kif	(hn.x.çewa) deng Dengê vemirandina agirî bi avê. Dengê daxkirina leş yan giya û tiştê ter.
Kifên	(n.dar.mê) deng 1. Dengê kifkifa agir û avê.2. Dengê marî,
Kifênhatin	(k.jn.l.mê) Dengê kifênê jê hatin. : Tilîya min bi agirî kevt kifên jê hat. :Kifêna marî ya di hêt!.
Kifir	(n.x.mê) tiraş Core dareke liber lêvên çeman hişîn di bin, gelek mezin nabin. Pend : Garîte ji kifran ranabin. Ang; daybabên kêrnehatî nivşê wek xwe berhem di hînin.
Kifkif	(n.dar.mê) deng Dengê ji dinfna mirov, giyandarên nexweş yan lewaz derdikevit. Pişpiş.
Kifkifî	(hk.dar.çewa) Mirovê kifkifê di ket. Pişpişî.:Zelamekê kifkifî. :Jineka kifkifî.
Kifkifkirin	(k.jn.l.mê) Dengê kifldfê jê hatin, anîn. : Ev peza kilmîşok çend kifkifê di ke.
383	
Kifkirin	(k.jn.I.mê) Mirov bi hêza bayî ji nav sîhan kilmîşî bo derve birêya kepîyê pal di de û di havêje derve. (K): bn: Kirin.
Kifko	(n.x.nêr) Kîfko.
Kifliobûn	(k.jn.I.mê) Kifkobûn.
Kifrî	(hk.cih,cugirn) Bajêrekê Kurdistana başûre.
Kifte	(n.x.mê) zad Core xwarineka kurdî ye, hevîrê danhêrkî pirî goşt û pîvaz di ken di avkêda tê kelandin yan birinc û goştê vestirî û di rûn yan avê da kelandî. Kutilk.
Kik	(hn.çewa) deng Dengê vêkketina didanan, lêkdana texma ser û binî.
Kilçên	(n.dar.mê) deng Dengê vêkkevtina didanan.
Kikênhatin	(k.jn.I.mê) Dengê kikênê di hêt guhê mirovî.
Kil 1	(n.x.nêr) Core dermanekê reng reşe, bo ciwanî û reşkirina çavan, jin bi kar di hînin.2. Kilçîv.
Kil 2	(n.x.mê) Çend caran livîna lêdan ûi kiyana meşkê. Şilq. Pal.
Kilçan	(n.x.mê) Eletirîk. Layêt.
Kilçan	
Kilcav	(n.I.nêr) Kilçîv.
Kilçêv	(n.l.nêr) bn: Kilçav.
Kilçîv	(n.I.nêr) Darikek lûleyî hulîye jin bo kildana çavan bi kar di hînin.
Kildan	(k.jn.I.mê) Çavkildan. Çavrengkirin.Çavreşkirin. :Xatûnê çavêd xwe kil dan. (K) bn: Dan.
Kildank	(n.I.mê) Tûrikek biçûke kil û kilçîv têda di hên hilgirtin.
Kilêb	(n.x.nêr) Xermaşe.Binkol.
Kilêbkirin	(k.in.l.mê) Zevî, rez, bi kilêbî hilûkirin. Xermaşekirin.(K) bn: Kirin.
Kilêjî	(n.x.mê) bn: Kelêjî.
Kilik	(n.x.mê) can Kurîya giyandaran. Dwîv.dûv.
Kilikdar	(hn.dar.çewa) 1. Candarên bi kilik. 2. Stêrên wesa xuya di kin ko kilik hene.
384	

Kilisandin	(k.jn.x.mê) Pêvenûsandin. Têdan. Pêradan. : Pilasterê bi destê xwe ve bi kilisîne.Nûsandin.
Kilîl	(n.x.mê) Amûrek ji hesin yan darî ye jibo daxistin û vekirina a dergehan bi kar di hêt. Seqat. Kîlûn).
Kilîl (kêlûn)	
Kilîldan	(k.jn.l.mê) Daxistina dergeh, sindoq, pencer û htd bi kilîlê. (K) bn: Dan.
Kilîlkirin	(k.jn.l.mê) Kilîldan. (K) bn: Kirin.
Kilkirin	(k.jn.l.mê) Kildan. ;Çavan kil di kein. (K) bn :Kirin.
Kilmeşk	(n.I.mê) Dema kil li meşkê di hêt xistin û di ber re di stirên; pend : kilmeşkê meşkînê , dar û loleb zêrînê.
Kilmîş	(n.x.nêr) Keresteyekê şil, nîsek û rone di nav sîhên mirov û giyandaran da di rêya difinê da derdikevit.
Kilmîşkirin	(k.jn.I.mê) Kifkirin. (K) bn: Kirin.
Kilmîşok	(rd.hk,dar.çewa) Mirov yan candarê difin bi kilmîş. Kesê herdem kilmîş ji kepî yê di hêt xar.
Kilosk	(n.x.nêr) khilosk Amaneke ji axa taybetî hatîye diristkirin bo têxistina mita, pere, zêr û htd. Gozik.
Kilox	(n.x.nêr) candar Hestî ye serê candaran yê mejî di nav da di hêt paraztin.: Kiloxê serê mirovan. Kulox.
Kim	(n.x.mê) Kum.Kulav.
Kimax	(n.x.mê) Kemax.
Kimê	(n.x.mê) Tepedora darî.
Kimkime	(n.dar.dz) candar Candarek xişok û biçûke liser kevir û beran di jît. Xemegur.
Kin	(hn.x.çewa) Hwîr Hûrik. Biçûk. Nizim. Nevî.
Kinar	(hkcih) Rex. Tenişt.
Kinbûn	(k.jn.l.mê) Têkçûn. Kurtbûn. (K) bn: Bûn.
385	
Kinc	(n.x.pir) Cil .Cilik. Berg.
Kîngirtin	(k.jn.l.mê) Kerb û kîn mirovî di gire. Torebûn. Çavsorbûn.
Kînoyî	(hn.dar.çewa) Kîndar.
Kîr 1	(n.x.nêr) ***khîr*** Hedamê guhnelî yê nêr.
Kîr 2	(hk.x.çewa) Kûr.
Kîrbûn	(k.jn.l.mê) Kûrbûn.
Kîrkirin	(k.jn.l.mê) Kûrkirin.
Kîs	(n.x.mê) Tûrik. Çantik.
Kîse	(n.x.mê) Kîs.
Kîsele	(n.x.dz) ***candar*** Candareke pişta wî bi kavlanek reqê hestî dapoşîye. Kûsî.
Kîselfis	(n.l.dz) Kîsele.
Kîsk	(n.dar.mê) Tûrikek biçûke tûtinê di kenê. Kîskê tûtinê.
Kîso	(n.x.dz) Kîsel.
Kîş	kîj.

Kîşe	(n.x.mê) Awayekê taybet ê zêdekirina berhemî ye,tayekê darê nemaze mêw, ji binê, di bin axê ve di kin, serê wê di cihek dî ra derdixin hişîn di bit dareka nû zêde di bit.
Kîşekirin	(k.jn.l.mê) Çêkirin û zêdekirina kîşeyan. (K): bn :Kirin.
kîşê	(gazn.dar.mê) ***rêzman*** Bangnavê jina direwîn.
kîşo	(gazn.dar. nêr) ***rêzman*** Bangnavê mêrê direwîn.
Kîşwer	(hk.cih,cugir,n) Çend welatek bi hev ra. : Kîşwera Asya, Efrîka, Ewropa û htd.
Kîvar	(n.x.mê) ***giya*** Corekê giyaye, bi stirî ye nêrika wî ya ter tamdare,xwarina mirov û candarane. Kerbeşk. Qîvar.
Kîve	(hn.pir) Pirsîna bizivîne, sent. Kuda. Bo kûve. : Tu dê sube kîve çî ?.
Kîvî1	(n.biyan) ***Fêqî*** Fêqîyekê xweş û şirîne.
Kîvî 2	(n.biyan) ***perinde*** Balindeye.
Kloç	(n.x.nêr) şaxê candaran. Kloçê bizinê.
Koç	(n.x.mê) Veguhastin yan dûrketin ji warê xwe. Mişext.
Koçber	(hn.dar.çewa) Kesê koç di bit. Mişextî. Aware. Revend.
Koçek	(karn,x) Zanayek piledar ê dînê êzidîyatî yê.
Koçer 1	(hn.dar.çewa) Mirov ji warekî bo yê dî di çe. Gerok.
Koçer 2	(malb,n) Hozeka kurdane.
Koçerî	(n.dar.mê) Jiyana gerok li dû çerwanan jibo pez û bizinî.
Koçik 1	(n.x.mê) Mêvanxane. Sera.
Koçik 2	(n.x.nêr) ***candar*** Seg. Se.
Koçî	(hk.dem) Mişextî. Sala koçî.
Koçkirin	(k.jn.l.mê) Mirov û candar warê xwe bi cih di hênin. Mişextbûn. Awarebûn. (k): bn: Kirin.
Kod	(n.x.nêr) Cer. Cerik. Gozik. Avdank.
Kodqelên	(rd.l.çewa) Tişt yan mirov bi be egera bela û çaman. Kur. Beş. Serxwer.
Koga	(hk.cih,n.x.mê) Xanî yan dikanên mezin yên kirîn û firotinan. Firoşgeh.
Koh	(hk.cih,cugirn.x.nêr) Çiya. şax.
Kok 1	(n.x.mê) Nivş. Berebab. : Ew di koka xwe ji gundê jêrî ye, lê li gundê me xwecihe.
Kok 2	(hk.x.çewa) Peyt. Bi serûber. : Ezê kokim û çi ji min ne kême.
Kokakola	(n.biyan.l.mê) Vexwarinek şirîn û bi tame. Core xoşaveke.
Kokandin	(k.jn.l.mê) Peytkirin. Bi serûberkirin. Li karkirin.: Jiber cejin ê xelikê gundî hemûyan xwe kokandîne.(K): bdn: ez di kokînim em di kokînîn tu di kokînî hûn di kokînin, ew di kokîne[…it] ewan di kokînin. Pr:dêbi +bdn. BdB : di kokand, di kokandin. Db,dûr: kokandibû, kokandibûn. (F): bi kokîne, bi kokînin.
Kokî	(n.dar.mê) Ciwanî. Rindî. Peytî.
Kokkirin	(k.jn.l.mê) Kokandin. Peytkirin. Kêrê xwe kirin.
Kol 1	(n.x.nêr) Xanîyên bê serûber ê bi herîyê hatîn diristkirin bo kewalî û hinde caran mirovan.
Kol 2	(hn.x.çewa) ***khol*** Rût. Rîs. Xas. Serkol. Bê kulav û dersok.

Kolan 1	(k.jn.x.mê) Rakirina axê bi pêmer yan makînan. Kêlan. : Dema kolana rezne. : Kakil yê bîstanê xwe di kolit. (K) bdn: ez di kolim em di kolîn, tu di kolî, hûn di kolin, ew di kole[..it] ewan di kolin. Pr:dê bi +bdn. Bdb: di kola, di kolan. Db,dûr: kolabû,.... bûn. (F): bi kole, bi kolin.
Kolan 2	(n.x.mê) ***kholan*** Rê yan cadeyên navbera malan da.
Kole	(n.x.dz) Bend. Bindest. Reben.
Kolebûn	(k.jn.l.mê) Bindestbûn. Bendbûn. Perîşanbûn. (K) bn:Bûn.
Koledar	(karn.dar.dz) Mirovê xelikî wek kole bi kar di hînit. Zordest. Zordar.
Koledarî	(n.dar.mê) Jiyana bindestî.
Kolekirin	(k.jn.l.mê) Bindestkirin. Tepeserkirin. (K) bn :Kirin.
Kolîn	(k.jn.x.mê) bn: Kolan.
Kolk	(n.x.mê) Kolê biçûk.Kolkê mirîşkan.
Kom	(n.x.mê) Gelek. Zor. Piranî. :Komeka mirovan. :Komeka axê :Komeka candaran.
Komando	(nbiyan.x.nêr) Serbazên bi rahênanên nemaze meşiq kirîn. Leşkerê taybet. Pêşmerge.
Komar	(n.x.mê) Welatê ko serok lê di hêt hilbijartin.
Komarî	(hk.x.çewa) Sîstema welatên bi serok ko ji alîyê gel ve di hên hilbijartin.
Kombûn	(k.jn.l.mê) Lêk xirvebûn lihev civîyan. Civîn. (K) bn: Bûn.
Komcivîn	(n.l.mê) Kombûn. Civîn.
Komel	(n.x.mê) Civak.
Komelayetî	(hk.dar.çewa) Civakî.
Komelgeh	(hk.cih,n.dar.mê) Civak.
Komêdî	(hk.biyan.çewa) Çîrok û filmên rexneyî bi awayê dilveker û kenok.
Komik	(n.dar.mê) Komên biçûk. Girik.: Komikên axê.
Komikanê	keomik neman, dê xwe lêk gihorin lê eger hinek komik man ne xirab kirî dê wek xal bo xwedîyên komikan hên tomarkirin û yarî dê hosa berdewam bit.
Komkanê	(n.dar.mê) Yarîyeke bi perikan di hêt kirin mirov di bin du deste û di leyzin.
Komkirin	(k.jn.l.mê) Civandin. Xirvekirin. : Kizirî gundî hemû li mala xwe komkirin. (K) :Kirin.
Komir	(n.x.mê) Avahîyek nemazeye liser daran tê diristkirin û banê wî bi axê digirin ji çavkekî agirî berdidinê ,jibo çêkirina rejîyê. Êton. Kûrik.
Komirvan	(karn.dar.dz) Xudanê yan rêvebirê komirê.
Komîte	(n.x.mê) Lijne. Deste.
Komkar	(n.dar.mê) Civat. Dezgeh. Komele. Navend.
Komkirin	(k.jnlmê) civandin. Xirkirin.(K) bn: kirin.
Kompîyoter	(n. cîhl.nêr) Makîna yan amêrê zanyarîyan.
Komonîst	(n.biyan.dz) Kesê ser bi partîya komonîstî ve.
Kon 1	(hn.x.çewa) Kevin.
Kon 2	(n.x.mê) ***can*** Qon.
Kon 3	(n.x.nêr) Çadir. Xîvet.
Konfirens	(n.biyan) Civîneka nemaze jibo danûsitandin liser mijar û bûyerên giring.

Kongire	(n.biyan.) Civînên mezin jibo nirxandina desteya kevin û gihorînan bi rêya dengdanê . Civîn.
Kontirat	(nbiyan.x.mê) Girêdana peyman, rêkkevtinan li navbera alî, sazî yan kesan bo encamdana karekî yan diristkirina projeyan. Qonterat. Girêbend.
Konterçî	(karn.dar.dz) Kesê yan xwedîyê kontiratê. Qonterçî. Belênder.
Kop	(n.x.nêr) 1. Perdax. 2. Den. Cer.
Kopî	(nbiyan.x.mê) Amêrê libergirtina nivîs yan mînakan. Jêgir.
Kopîkirin	(k.jn.l.mê) Libergirtina kopî yan. : Min nasnameya xwe kopî kir heger berzebû da min mînaka wê hebe. Jêgirtin. (K) bn: Kirin.
Kore	(hn.x.çewa) ***khore*** Mirov yan giyandarê ne bînit. Nabîna.***Pend*** :Kore di bêje koreyî wêve here!. ***Pend*** :Kore na çite rava, pîremêr na bite zava.
Korahî	(n.dar.mê) Korebûn. : Korahî bi çavan da bi hêt.
Koranî	(n.dar.mê) Korahî.
Koratî	(n.dar.mê) Korahî. Çavtarî.
Korbûn	(k.jn.l.mê) Korebûn.
Korebûn	(k.jn.l.mê) Çavên mirov û candaran ji egera nexweşî yan zikmakî kore di be û êdî nikare bi bîne. (K) bn: Bûn.
Korek	(hk.cih,nx) 1. Çiyayekê bilinde li Kurdistanê devera Hewlêr. 2. Hêleka telefonên berîkane li Kurdistanê, bi bi navê heman çiya.
Korekirin	(k.jn.l.mê) Dema ji egera lêdan yan birîndarî yê çav kore di bin.(K) bn: Kirin.
Koremar	(n.l.nêr) Corekê marê jehirdare, jiber mitî ya wî bi kore navdenge.
Korewar	(hk.l.çewa) Kesê dûrî welatê xo û herdem bîrîya wî biket.
Korewarbûn	(k.jn.gl.mê) Ji xak welatê xwe dûrkevtin û bîrîya kesûkar, welat,war ûhtd kirin.
Korewarî	(n.l.mê) Evîndarîya war û welatî.
Korewarkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov xwe yan êkî ji welat, war û cihwar ên wî bêbar bi ke ku herdem bîrîya wan bi ke.
Korê	(naz,hd,bang) Gazîkirina jina kore, hest birîndarkirin.
Korî	(n.dar.mê) Koratî.
Korkirin	(k.jn.l.mê) Korekirin.
Koro	(hd,gazn.dar.nêr) birîdarkirin, Gazîkirin zelamê kore.
Kose	(hk.x.çewa) 1.Zelamê bê rih simbêl. 2. Xapînok. 3. ***giya*** Corekê kulindên dirêje.
Kosk	(n.x.mê) Kotana biçûk. Kotana karikan. Kotana berxan.
Kosp	(n.x.mê) Asteng.
Koş	(n.x.mê) 1. Dehmen. 2. Hedamê mê yê guhnelî yê.
Kot	(n.x.mê) Çeper.Kozik.
Kotan	(n.x.mê) Li cihek rast dîwarekê kêtan çêkirî ,şêweyê bazinî yan lakêş bê bane û derek heye kewalî di xin nav bi taybetî li havînê. Tan. Perjan.
Kotek	(n.x.mê) Zor. Zordarî. Xurtî:Keotek ez karîm biser banî bikevim.
Kotekî	(hk.x.çewa) Zorî. : Dujminî bi kotekî axa me dagîr kirî ye.:Bi kotekî keça xwe da şû.

Kotel	(n.x.mê) 1.Burceka mezin û bilinde jibo ciwanîyê wek nîşan li cihên bûyerek lê hatî rûdan ava di ken û wêne, hêma û nivîs an liser di ken.2. Malcoyek stûnî ye jibo ava diçit ser aşî bi pengînit û hêza wê xurt bi bit jibo zivrandina berên aşî liser êk.
Kotir	(n.x.mê) Balindeyeka kûvî yal malî ye,pir reng hene.Kevok.:Kotir çevenga aşîyê ye. :Kotir li ser hêkên kurk bû. Kotir firî.
Kotî 1	(n.x.mê) ***derd*** 1.Derdekê vegire,di bit egera gurîbûna pîstê mirovî. 2.Mirovê gurî.Kotî.
Kotîbûn	(k.jn.l.mê) Toşî derdê kotî bûn. Gurîbûn.(K) bn: Bûn.
Kovan	(n.x.mê) 1. Nexwe). Xem. Êş. Azar.Behî. Jan. 2. Navê mêrane.
Kovandar	(hk,hn.dar.çewa) Kesê bi kovan. Bi xem.
Kovandarî	(n.dar.mê) Xem. Nexweşî. Behîdarî.
Kovar	(n.x.mê) Govar.
Kovik	(n.x.mê) Amêreke binê wê borîyek zirav û serê wê firehe, jibo şilî kirine amanên der teng bi kar di hêt.
Kovî	(hk.dar.çewa) Dirinde. Hov.
Kox	(n.x.nêr) Kol. Kolk.
Koz	(hk.cih,n.x.mê) Cihê bi pîş û pelex, ko her gundekî para xwe heye, jibo çerîna kewal û dewaran. Pawan. :Koza gundê jorî.:Koza pezî.
Kozik	(n.x.nêr) Çeperê pevçûnan.
Ku	(pêrb) ***rêzman*** Alavê girêdana hevekane. : Çewa ku ez hatim vêrê, min... . Ku careka dî karê wesa dubare be bit. Ko.
Kubar	(hn.x.çewa) 1. Rind. Ciwan. 2. Navê keçane.
Kuç	(n.x.nêr) Ber. Kevir. :Kuçek di kûçikî werkir.
Kuçik	(n.x.nêr) Du sê beran yan herîyê di din rex êkve têda agirê daran di hêt hilkirin jibo lênan û gerimkirina av û xwarinê. Kuçkê daran, gazê htd. Çavka agirî.
Kuçikreş	(hk.l.çewa) Mirovê çam bi ser hatî. Malwêran .
Kuçikreşî	(n.l.mê) Malwêranî.
Kuçke	(hk.cih,n.x.mê) Rêya ko dumahîya wê girtî.
Kudî	(n.x.dz) Kudîk.
Kudîk	(n.dar.dz) ***candar*** Têjika hirçê.
Kufandin	(k.jn.x.mê) ***deng*** Dengê kufênê[kifên] jê înan, wekvemirandina agirî bi avê.
Kujî	(hk.cih,nx.nêr) ***endaze*** Cihê derve yê avayîyan. Sê, çarkujî. Sî. Brx Qulaç.
Kul	(n.x.mê) ***derd*** 1.Cihekê êvitî û kêmgirtî, edavgirtî. Birîna gemar.2. Kovan . Derd.3. Êşên giran .4. Biryan. ***Pend*** :Kula Helebê bikevit mala dujminî.
Kulafe	(hk.x.çewa) Tirsonek. Kulekfireh. Bêzever.
Kulareş	(n.l.mê) Êşa zirav.
Kulav	(n.x.nêr) Perokeke bi qayda serî, mirov liser serê xwe dadinin jibo ciwanî yan xwe parastin ji serma û germayê. Kum.***Pend*** :kulavek kir serê wî.ang; xapandin. ***Pend*** :Kulavê xwe xar kir. Ang; piştrastî.tena.
Kulavpiştanê	(n.l.mê) Lîstikeke ; çend zaro bi awayekê bazinî di rûnin, yek li dora wan di zivire, bi dizîve kulavî li pişt hevalekê rûniştî di dane; heger wî hevalî zanî li

	pişt wîye dê dest dete kulavî û kevit pey hevalê xwe bi kulavan dê lêxit, heger ne zanî, hevalê di zivire dê gera zivirînaê berdewam bi ke ta di gehe nik yê kulav li pişt danaayî, dê dest havêt kulavî lê xit û ewjî dê bi awayê bazinî baz det ta di gehit cihê xwe û hosa yarî berdewam dê bit.
Kulb	(n.x.mê) Nemana xwarinê.Qetlazî.
Kulbûn	(k.jn.l.mê) Dema kulek li cihekê canê mirovî peyda di bit. (K) bn :Bûn.
Kuldar	(hn.dar.çewa) Kovandar. Birîndar.
Kulek 1	(n.x.mê) Konek di dîwarî kolayî şêweyê, girovir, çarkujî û htd, bo têkirina kelûpelan.
Kulek 2	(hn.dar.çewa) ***kholek*** Kuldar. Gurî.
Kulekfireh	(hk.l.çewa) Kulafe. Tirsonek.
Kulfet	(n.x.mê) Jin. Pîrek. Afret. :Kulfeta hêjay ya nexweşe.
Kulik	(n.dar.mê) Pirsikek mezine û edav digirit. Kul. :Kulikek ya li milê wî hatî.
Kulim	(n.x.mê) Destê miçandî. Mist.
Kulimdanan	(k.jn.l.mê) Dema mirov kummekê bi danit. :Kolim dana serî, gêj bû!.
Kulimlêdan	(k.jn.gl.mê) Kulimdanan.
Kulind	(n.x.mê) ***giya çandin*** 1.Giyayeke belg pane kulîkê zer di de.2. Berê kulindî ye, gelek cor, reng û qebare hene, jibo xwarinên cudaduda mifa jê di wergirin.Kundik.
Kulî 1	(n.x.nê) ***candar khulî*** Giyandarek kirmijoke liser şînkatî dijît û ziyanê di gehînit çandinê.
Kulî 2	(n.x.mê) Hirîya pez.
Kulîlk 1	(n.x.mê) ***giya*** Gulên biçûk ,ciwan û rengîn yên li biharan geş di bin.
Kulîpindk	(n.l.nêr) ***candar*** Corekê kulîyan e di pindin.
Kulkirin	(k.jn.l.mê) Weke mirov bi be egera kulbûna cihekê li giyanê mirovî. :Hindî di difin a xwe di xebitî ya kul kirî. :Te bi wan kiryarêd çepel dilê min kul kir!. (K) bn :Kirin.
Kulkulî	(n.x.nêr) ***tewal*** Balindeyekê rengîne, ciwane, hêlîna xwe di kendalan da dirist di ket, xwarina wî mêşik û mêşhingive. Mêşxur.
Kulkulî	(hn.x.çewa) Mirovê bê bawer û gelek vira di ket.
Kulore	[kurore](n.x.mê) ***xwarin*** Corek nanê sitwîr û tirsîye liser sêl, tenûr yan pelan dirist di kin. ***Pend*** :Begzade kurore lê bûne kade. Ang; heger mirov birçî bo her tişt liber devî xweş di bit.
Kulovank	(n.dar.mê) ***can*** Nîva, gopika serî. Tirarê serî. :Selik dana ser kulovanka serê xo.
Kulox	(n.x.nêr) ***can*** Kelleya hestîyê req ya serê candara û mirovan, ko mejî têda di hêt parastin.
Kum	(n.x.nê) Kulav.***Pend*** :Serê keçel di kum da başe.
Kumir	(nl.mê) ***can khumir*** Goştê rengsor ê bi serî dîk û mirîşkan ve. Kumra dîkilî.
Kumreş	(hk.l.çewa) Kesê goman liser jina, yan mêrê xwe heye ko çav li dere. Dilpîs. Çavnebar.
Kumzirî	(n.l.nêr) ***kevin*** Kulavê asinî, jibo xwe paraztinê li cengê, şervanan li serê xwe di kirin.

Kun	(hk.cih,n.x.mê) Cihek vekirî. Cihek xulole. Kunmi)ik, curd, mar û htd.
Kunbûn	(k.jn.l.mê) Dema cihek , erdek kun di bit.(K) bn: Bûn.
Kunc	(hk.cih,n.x.mê) 1. Cihê xwe veşarina candaran. Kuna candaran. :Kunca rûvî. 2. Quncal.
Kuncandin	(k.jn.x.mê) ***khuncandin*** Dema mirov berekî yan tebelekê li yeka dî di de, bi hêz ji cihê wê di firîne û cihê wê di gire. (K) Bdn: ez di kuncînim em di kuncînîn tu di kuncînî hûn di kuncînin, ew di kuncîne[…it] ewan di kuncînin. Pr:dêbi+bdn. Bdb : di kuncand, di kuncandin. Db,dûr :kuncandibû, kuncandibûn. (F) : bi kuncîne, bi kuncînin.
Kuncik	(hk.cih,n.dar.mê) Kujî.Quncal.
Kuncî	(n.x.mê) ***giya*** Mitayekê dindik hûre, tehîn û gelek corên xwarinan jê çê di bin.
Kund	(n.x.nêr) ***balinde*** Core balindeyek çavzer û mezine,liser beran û kavlegundan di dadit û rava mişk û çûçikan di ket.
Kundêle	(n.dar.dn) ***candar*** Têjika berazî. Têjikê berazî.
Kundir	(n.x.nêr) Kulind.
Kunêrî	(n.x.mê) ***derd*** Kulikeka mezin û bi jane li canê mirovî di hêt. Qunêrî.
Kunker	(n.l.nêr) Amêrê tiştan pê kun di kin.
Kunkirin	(k.jn.l.mê) Vekirina kunekê di cihekî. Dîwar, erd, cok, dar kun kir. (K): bn Kirin.
Kunmêrî	(n.l.mê) Mala mêrîyan. Kuna mêrîyan. Gêlexur.:Kunmêrîyak di eywankê da heye.
Kunork	(n.dar.nêr) Kertik.
Kur 1	(hk.x.çewa) ***khur*** 1. Xortê ko hêj jin ne anîye. Zigurd. 2. Nivşê nêr ji daybaban. Pis.
Kur 2	(n.x.mê) ***khur*** Mirîşka ser hêkan. Kurk.
Kur 3	(n.x.mê) Herî. Teqin.
Kur 4	(hk.x.çewa) Serxwer.Kodqelên. :Kêrîşk giyanewerek kure.
Kur 5	(hk.x.çewa) ***khur*** Kurt.
Kurbeşk	(kn.x.dz) ***candar*** Qurbeşk.
Kurbûn	(k.jn.l.mê) Kurtbûn.: Pora serê te kur be. (K) bn :Bûn.
Kurd	(nej.n) Kesê nasnameya wî kurdîye.Ser bi neteweya kurde.
Kurdayetî	(n.dar.mê) Xebat jibona azadî û doza gelê kurd. Kurdînî.
Kurde	(n.x.mê) Navê jinane.
Kardewarî	(n.dar.mê) Ziman, çand, kelepor, yên babkalên kurdan. Kevneşopên kurdan.
Kurdistan	(hkcih. cugir,n.mê) Welatê, warê kurdan. :Dujminan Kurdistan parçe kirin. sûz :Kudistan yan neman.
Kurdistanî	(neten.dar.dz) Welatîyên Kurdistanê. :Ew Kurdistanî ye lê ne kurde.
Kurdî	(hk,hn.çewa) 1 . Tişt. xwarin,ziman htd, yên kurdan. 2. Navê xortane.
Kurdînî	(ndar.mê) Kurdayetî.
Kurik	(n.dar.nêr) khurik Kurê biçûk.
Kuriko	(hd,gaz,nêr) Gazîkirina kurikî.

Kurisandin	(k.jn.x.mê) Kuncandin.(K) bdn:ez di kurisînim em di kurisînîn, tu di kurisînî hûn di kurisînin, ew di kurisîne[. ..it] ewan di kurisînin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : di kurisand, di kurisandin. Db,dûr :kurisandibû, kurisandibûn. (F) : bi kurisîne, bi kurisînin.
Kurî	(n.x.mê) can Kilk. :Kurîya çêlê. :Kurîya sey. :Kurîya kewî.
Kurînî	(n.dar.mê) Jîyana bêjinîyê. Hêşta kur. Zigurd. :Bi kurînî min karên weha ne kirîne, evca dê çewa noke kem!.
Kurk	1 (n.x.nêr) Cilkeke di havên ser milan. Sako. Qemsele. Qapût.
Kurk	2 (hk.x.çewa) Mirîşk û balindeyên liser hêkan jibo mariqkirinê.
Kurkbûn	(k.jn.l.mê) Dema baleinde li ser hêlak di mînin jibo têjik peyda bi bin. :Kewa me ya kurk bûy!.
Kurkirin	(k.jn.l.mê) Kurtkirin. :Mirîşkê xwe liser hêkan kurk kir. (K) bn: Kirin.
Kurmam	(n.l.nêr) Pismam. :Heval û Helgord kurmamên hevdu ne.
Kurmanc	(nejn) Kurd.
Kurmancî	(n.dar.mê) Kurdî. Xomalî. :Zarê kurmancî. :Bacankêd kurmancî.
Kurmatîx	(n.x.mê) can Kemax.
Kurme	(n.x.mê) çek Cifte.
Kurmêwk	(n.l.mê) Bistîka tayê mêwa tirî ya ter û nazik tama wê miz û xweşe.Qurmêwk.
Kursî	(n.x.mê) Amêrek çarpêpike, cihê rûniştin û pişta mirovî heye jibo liser rûniştinê bi kar di hêt.
Kurt	(hk.x.çewa) Alîyê biçûk ji dirêjî û panîya endazeyan.Tiştê kurt ; tiştê ne dirêj. Mirovê kurt ; mirovê ne dirêj. Jiyê kurt ; jîyê nedirêj.Têkçûyî. Kin. Nevî.
Kurtan	(n..x.nêr) Cilek nemazeye li ser pişta dewaran di bestin jiber barkirinê û xwe girtina barî, herwisa parastina leşê wan.
Kurtane	(n.dar.mê) Herîya li dîwaran di din.
Kurtanekirin	(k.jn.l.mê) Teqinkirina dîwaran. Hisîna dîwaran. (K) bn: Kirin.
Kurtanker	(karn.l.dz) Mirovê kurtanan dirist di ket. Karê wî çêkirina kurtanane.
Kurtayî	(hk.x.çewa) Kurtî.
Kurtbîn	(hk.l.çewa) Mirovê hizirteng. Kêm dîtin. :Xortekê kurtbîne. :Jineka kurtbîne.
Kurtbînî	(n.l.mê) Hizirtengî. Kêm dîtin. :Kurtbînîya te ji kêmbawerîya teye.
Kurtbûn	(k.jn.l.mê) Biçûkbûna tiştan. Têkçûn. : Kirskê min yê kurt bûye.(K) bn :Bûn.
Kurtî	(hk.çewa,n.dar.mê) Gotina kurt. Kurtvebirîn. :Rexê kurt yê tiştê pîvayî. :Bi kurtî; Pend Kurt û kirmancî. Dirêj nekirin. : Kurtîya nûçeyan.
Kurtkirin	(k.jn.l.mê) Birîna tiştekî ta kurt bi be. Vebirîn.Peyva xwe kurtkir. ; peyva xwe vebirî. :Piça serê xo kurt bi ke.(K) bn: Kirin.
Kurtûkirmancî	(hk.l.çewa) Dema mirovê axivtinker bi xwazit gotina xwe kurt vebirit û mijarê bi dawî bi hînit û himberê xwe tê bi gehînit.
Kuş	(n.x.mê) Bayê ji paşîya mirov yan giyandaran der dikevit .
Kuşken	(hk.l.çewa) Yê kuşan di kit.
Kuşkirin	(k.jn.l.mê) Dema kuş tê kirin. Baberdan. (K) bn :Kirin.
Kut	(hk.x.çewa) Tiştê, amêrê serê wî ne tîj. Serpan. Brˣ Tîj.
Kutabûn	(k.jn.l.mê) Bêdengbûn. Bi dawî hatin. : Gotina wî kuta hat; bi dawî hat.

Kutakirin	(k.jn.l.mê) Bi dawî anîn . Bêdengkirin.(K) :Kirin.
Kutan	(n.x.mê) 1.Guhnelîya navbera nêr û mêyan. Cotbûn. 2.Qutan. Lêdan.
Kutayî	(n.dar.mê) Dawî. Domahî.
Kutbûn	(k.jn.l.mê) Dema serê kêr, sator, das û htd kut di bit. (K) bn: Bûn.
Kutek	(hk.x.mê) Zor.xurtî.
Kutekî	(n.dar.mê) Zorî. Xurtî.
Kutildew	(n.l.mê) xwarin Xwarineka kurdîye, kutilkên arxavk yan goştî di kin nav dewî û di lênin. :Şîva me kutildewe.:Dayka min kutildew ya bo me çêkirî.
Kutilk	(n.x.mê) xwarin Girikên hevîr, danhêr, birinc û htd pir goşt, pîvaz û xwarinên din, di kelînin di nav avikanda yan di rûnî da di qelînin.
Kutkirin	(k.jn.I.mê) Serê yan devê amêran kut bi kî. (K) bn: Kirin.
Kuxekuxkirin	(k.jn.I.mê) Kuxîn.
Kuxik	(n.x.mê) derd Deng û bayê ji gerîya mirov derdikevit ji egera ketina madek di nava sîhên mirovî da, yan nexweşbûna sîhan.
Kuxîn	(k.jn.x.mê) Dema mirov di kuxit. (K) bedn: ez di kuxim em di kuxîn, tu di kuxî hûn di kuxin, ew di kuxe[...it] ewan di kuxin. Pr:dê bi + bdn. Bdb : di kuxîm, di kuxî, dikuxîn. Db,dûr : kuxîbûm, bûy, bûyn, bû,... bûn. (F) : bi kuxe, bi kuxin.
Kuzrandin	(k.jn.x.mê) Şewitandina perên mirîşk û balindeyan liser agirî dako tu mû û per pêve nemînin dema di hêt lênan yan birajtin. Sotina mûyên mirovî. (K) bdn : ez di kuzrînim em di kuzrînîn, tu di kuzrînî hûn di kuzrînin, ew di kuzrîne[. . .it] ewan di kuzrînin. Pr :dê bi + bdn. Bdb : di kuzrand, di kuzrandin. Db,dûr: kuzrandibû, ... bûn. (F): bi kuzrîne, bi kuzrînin.
Kuzrîn	(k.jn.x.mê) Şewitîn. Sotin. : Pora wî li hindav agirê kuçkî kuzrî.
Kûç	1(hk.x.çewa) Bizin û nêrîyên bê şax. :We çend bizinên kûç hene?.
Kûç	2 (n.x.mê) khûç Stûna mezin ya ji ax yan ber û çîmentoyê hatî avakirin, bo ragirtin û ciwanîya banan. Dinge.
Kûçê	(hd,gaz.x.mê) Gazkirin û naznavê bizina kûç.
Kûçik	(n.dar.nêr) Se. Seg.
Kûço	(hngaz.dar.nêr) Gazkirina û naznavê nêrîyê kûç.
Kûd	(n.x.nêr) Amaneke ji dar yan naylon hatî çêkirin, şivan avê yan şîrî têda hildigirin.
Kûk	(n.x.mê) Nejad. Bingeh. Ew di kûka xweda wesane.
Kûlîn	(hk.cih,n.x.mê) Cihê paraztina dan û xwarinê.Kwar. Kogeh.
kûnek	(hn.x.nêr) Qondeh.
Kûp	(n.x.nêr) 1.Bilintirîn serê çîyay. 2. Perdaxa avê, çayê, htd.
Kûr	(n.x.mê) Çal. Qûr. Kend.
Kûrekûr	(n.dar.mê) Dengûdor.
Kûremar	(n.l.nêr) Corekê marên jihrdarin, li Kurdistanê pirin, di bêjin di korene, yan ji kore (bi xafilkî) ve gurzê xwe da di weşînin. Koremar.
Kûrhe	(n.x.mê) Amêrek wek meşkê ye bi pestanê bayek bihêz jê derdikevit bo xweşkirina agirî jibo helandin(buhujandina) asinî.
Kûrhevan	(pîşn.dar.dz) Kesê li ser kûrheyê kar di ke.

Kûrik	(n.dar.mê)1. Kûra biçûk. 2.Komir. Êtûn.
Kûse	(hk.x.çewa) Kose.
Kûsel	(n.x.dz) Kîsele.
Kûsî	(n.X.dz) candar Kîsele.
	Kûsî (kîsele)
Kûş	(n.x.mê) 1.Hedamê guhnelî yê gîyandarên mê. 2. Dehmel.
Kûtal	(n.x.mê) Perok.
Kûtek	(hk.x.çewa) Kutek.
Kûtekî	(hk.x.çewa) Kutekî.
kûtekîkirin	(k.jn.l.mê) Zorîkirin (K) bn : Kirin.
Kûz	1 (n.x.mê) Erdê (cihê) çerwanê kewalan yê pawankirî.
Kûz	2 (n.x.nêr) Gozik.
Kwa	(pêrb) rêzman Alavê pirsê. Ka.Kanê
Kwanê	(pêrb) rêzman Kanê.
Kwar	(hk.cih,n.x.mê) Cihê mita têkirinê. Embar. Kûlîn. Kar. Pend :Çi bi kin kwarê ew di hêt xwarê.
Kwêt	(hk.cih,weIn)WeIatekê erebîye.
Kwîrinc	(kam) Kesê pîşeya kwîrincî yê heye.
Kwîrincî	(kam.x.mê) Karkerê veçirîna hirîyê bi amêrek nemaze hirîyê vedçirit daku ji navêk bihêt der û paqij bibit , bo nivînan.
Kwîstan	(hk.cih.mê) Cih û warên xweş û fînik. Zozan.Feraşîn.
Kwît	(n.x.mê) Fîtik.
Kwîtandin	(k.jn.x.mê) Fîtandin. Fîtikvedan.
Kwîxe	(hnx.dz) Rîhsipî û mezinê hoz,gund yan taxî.

L

L	(le) Pîta pazdehê ji abeya kurdî.
La	(hk.cih.x.mê) Alî. Rex. Tenişt. Kêlek. Tî. :Layê rastê. Layê çep.
Labik	(n.x.mê) Tepik. Xefk.
Labor	(nbiya.x.mê) Ezmongeh. Taqîgeh.
Lac	(n.x.nêr) Kur(khurr).Law.:Arî lacê Hêmin e. ang; kurê Hêmin e.
Lacik	(n.dar.nêr) Kurik.
Ladan	(k.jn.I.mê) Ji rê derkevtin. Serdaçûn.(K): ez ladidim em ladidîn, tu ladidî hûn ladidin, ew ladidit ewan ladidin. (F): (bi) lade ladin.
Ladê	(hk.cih,n.x.nêr) 1. Xanîyên mezin li gundan. 2. Gund.
Lader	(ndar.dz) Mirovê ladayî.
Laf	(n.x.mê) Axivtin. Gotin.
Lafavêtin	(k.jn.I.mê) Axivtin. Peyvîn. (K) bn: Avêtin.havêtin.
Lafazan	(rd.I.çewa) Pirbêj.
Lafaw	(n.x.mê) Dema av û çem ji egera befir û baranên mezin, boş di bin û bi ser avahî û rez bîstanan da di hên û ziyanê di gehînin.Lêhmişt.
Laflafk	(n.dar.mê) giya Corek giyaye, belg pan û keske, bi şakan xwe di dar û avahîyan di alîne bi ser di keve. Daralînk.
Laflafok	(n.dar.mê) bn: Laflafk.
Lakêş	(n.I.mê) endaze Şêweyekê endazeyî ye, dirêjî ji panîyê pêtire.:Xanîyekê lakêş.
Lal	(hk.x.çewa) Mirovê ne şêt (nikarit) bipeyvit, bi livînana destan danûsitandinan di ket. :ZeIamekê lal. :Jineka lal.
Lalbûn	(k.jn.l.mê) 1. Dema mirov lal di bit.2. Bêdengbûn. :Ji tirsan da lal bû.(K) bn: Bûn.
Lale	(n.x.mê) gul Helal.
Lalelal	(n.dar.mê) Lava. Hîvî.
Lalelalkirin	(k.jn.l.mê) Lavakirin.Hîvîkirin.
Lalengî	(n.biyan..mê)fêqî Corekê pirteqalan e, tîvkilê wan bi sanasî jê ve di bit.
Lalezar	(n.l.mê) Baxê laleyan.
Lalê	(hngaz.x.mê) Navê bangkirin yan naznavê jina lal.
Laliş	(hk.cih,n.x.mê) Cihekê pîroze û rûgeha êzdîyane li Kurdistana başûr. Lalişa noranî.
Lalî	(n.x.mê) derd Nexweşîya lalbûnê.
Lalîk	(n.x.mê) aman Sênî. Sênîk. :LaIîka pirî Danqute.
Lalkirin	(k.jn.l.mê) Bê ezmankirin. :Xwe lala ne ke!. (K) bn:Kirin.
Lalo	(hngaz.dar.nêr) Navê bangkirina zelamê bê ezman, lal.
Lam	(n.x.mê) leş Hestîyê devî ê didan liser rêz dibin. Lama serî û binî.Lama jêrî ,lama jorî.
Lama	(n.biyan) candar Candareke mîna deveyane û ji bizina mezintire.
Lame	(n.x.mê) leş Cot girêkên di kevin jêr herdu çavên mirovî. Hinarok.

Lan	(n.x.mê) Kunca candaran.
Landik	(n.x.mê) Amêreke ji darî hatî çêkirin, zarokan têda dinivînin. Dergûş.
Laper	(n.l.nêr) Layekê kaxezê. Berper.
Lar	(hn.x.çewa) Xar.
Larbûn	(k.jn.l.mê) Xwarbûn. Xarbûn.
Larkirin	(k.jn.l.mê) Xwarkirin. Xwehirkirin. Keçkirin.
Lasayî	(n.x.mê) Çavlêkirin. Zarvekirin.
Lasayîkirin	(k.jn.I.mê) Zarvekirin.
Laser	(n.dar.mê) Lehî.:Lasereka mezin li aqarî çêbûye, jiber barana zor.
Lastîk	(n.x.mê) 1. Keresteyekê nerim e. :Pêlava lastîkî, cantikê lastîkî. 2. Jêber.
Laş	(n.x.mê) can Leş.
Laşgiran	(hk.I.çewa) Westayî. Mandî. Leşgiran. Kerixî.
Laşgiranî	(n.I.mê) Nexweşî. Westan.
Lat	(hk.cih,n.x.mê) 1. Cihên bilind. Firake. Zinar.2. Coya mezin.3. Parçeka erdî.
Latik	(n.dar.mê) 1. Lata biçûk. 2. Malikên birinc, bacan, gul û htd.
Latînî	(nbiyan) Ziman û ênivîseka taybete ji çep bo rastî dest pê di ke, mîna zimanên îngilîzî, elmanî kurdî û htd.
Latkirin	(k.jn.I.mê) Çêkirina latikan jibo çandinê. :Me erdê xwe yê lat kirî dê birincî çînîn.
Lava	(n.x.mê) Hîvî. Daxaz. Lavlav.
Lavakar	(hk.dar.çewa) Kesê lava di ke. Kesê bo xwe hîvîya ji yekî di ke jibo alîkarîyekê yan azakirin û lêbûrînê.
Lavakirin	(k.jn.I.mê) Hîvîkirin. Hêvîxastin. Daxazkirin. Lavlavkirin. Qutabî gelek lava ji mamostayî kirin dako lê bi bore.(K) bn: Kirin.
Lavje	(n.x.mê) Sitran .Deng. Awaz.
Lavjegotin	(k.jn.I.mê) Stirangotin. Stirîn. : Ji kerema xo lavjekê jibo me bêje. (K) bn:Gotin.
Lavlav	(n.I.mê) bn: Lava.
Lavlavkirin	(k.jn.I.mê) bn : Lavakirin.
Law	(n.x.nêr) 1. Ciwan. Xuşkok. Qnc. Çak. 2. Xort. Genc. Cihêl. : Xortekê law. Jineka law. Xanîyek law.
Lawaz	(hk.x.çewa) Lewaz.
Lawazbûn	(k.jn.l.mê) Bçarebûn. Sistbûn. Mandîbûn. :Nêrîyê şivanî lawaz bûye, hindî yê westîyay. (K) bn :Bûn.
Lawazî	(n.dar.mê) Sistî . Xavî.
Lawazkirin	(k.jn.I.mê) Sistkirin. êxistin.
Lawik	(n.dar.nêr) 1. Corek kevine stiranên evîndarî, gelêrî kurdî ne . 2. Navê mêrane.
Lawir	(n.x.nêr) Giyandar. Candar. Canewer.
Lawînî	(hn.dar.çewa) Jiyê lawînî yê. Jiyana gencînî.Tiştê nû bit nûyatî.
Laz	(nej,n) Neteweyka ji Kafkazîya.
Lebat	(n.x.mê) Bizav. Xebat.
Lebê	(pêrb) rêzman Alavê pejirandinêye.Belê. Erê.

Lebitandin	(k.jn.x.mê) Dane axivtin. Bizivandin. Harkirin. Çelengkirin. (K) bdn : ez di lebitînim em di lebitînîn, tu di lebitînî hûn di lebitînin, ew di lebitîne[..it] ewan di lebitînin. Pr :dê(bi)+bdn. Bdb : di lebitand, di lebitandin. Db,dûr :Iebitandibû, lebitandibûn. (F) :bi lebitîne, bi lebitînin. Bi lebitîne.
Lebitîn	(k.jn.x.mê) Bizivîn. Çelengbûn. Livîn.(K) bdn : ez di lebitim em di lebitîn tu di lebitî hûn di lebitin, ew di lebite[. . .it] ewan di lebitin.Pr :dê(bi)+bdn. Bdb : ez di lebitîm em dilebitîn, tu di lebitî hûn di lebitîn, ew di lebitî ewan di Iebitîn.Db,dûr: ez lebitîbûm em lebitîbûyn, tu lebitîbûy hûn lebitîbûn, ew lebitîbû ewan lebitîbûn.
Lebleban	(hk.dar.çewa) Mirovê bi dev û ezman. Zorzan . Pirbêj. Devxoş.
Legan	(n.x.mê) aman Legen.
Legen	(n.x.mê) Amanekê firehe xwarinê tê di kin.
Leglege	(n.x.dn) perinde Balindekê kûvîye, lingdirêje, xwarina wî beq, mişk û marin.
	Leglege
Leheng	(hn.x.çewa) Çavnetirs. Palewan. Mêrçak. Mêrxas. :Pêşmerge di cengan da lehenge.
Lehî	(n.x.mê) Cih, kendalê ji egera barîna befir û baranan di herifit di bite kur di helweşit binî.
Lemçelemç	(n.dar.mê) ***deng*** Dengeke ji devê mirovî di hêt dema zadxwarinê. :Lemçlemç a devê wî ye.
Lemçelemçkirin	(k.jn.gl.mê) Dengê lemçelemçê ji devî hatin. (K) bn : Kirin.
Lempe	(n.x.mê) Corekê fanosane, jibo ronahî, bi gazê kar di ke, şûşek bi ser binekê pan da girtîye û pelîtika wê agir pêveye, awîzkekê kêm û zêde kirinê heye, liser cihakî yan bi dîwarî ve di hailawîsin.
Lenc	(nhn.x.çewa) Xar. Badayî.
Lencîn	(k.jn.x.mê) Xwe badan. Xilingîn.(K) bdn : ez di lencim em di lencîn, tu di lencî hûn di lencin, ew di lence[...it] ewan di lencin. Pr : dê[bi] +bdn. Bdb : ez di lencîm em di lencîn, tu di lencî hûn di lencîn, ew di lencî ewan di lencîn. Db,dûr : ez lencîbûm em lencîbûyn, tu lencîbûy hûn lencîbûn, ew lencîbû ewan lencîbûn. [bi bû]. (F) : bi lence, bi lencin.
Leng	(hn.x.çewa) Xar. şil. Keç.:Mêrekê leng. :Jineka leng. :Bizina leng.
Lenger	(hk.dar.çewa) Yê pîyê wî ne rêk, di lengit.
Lengîn	(k.jn.x.mê) Li dema rêveçûnê mirov û giyandar di lengin. Nicimîn.(K) bdn: ez di lengin em di lengîn, tu di lengî hûn di lengin, ew di lenge...[it]ewan di lengin. Pr:dê(bi) +bdn. Bdb : ez di lengîm, em di lengîn. Tu,ew(wî, wê) di lengî, hûn, ewan di lengîn, Db,dûr : ez lengîbûm,em lengîbûyn, tu lengîbûy, hûn, ewan lengîbûn, ew lengîbû,(bi bûn). (F): bi lenge bi lengin.
Lep	(n.x.nêr) ***can*** Dest. Mist. :Arasî lepekê şekirokan kirin berîka xwe .:Lepê hirçê. 411
Lepik	(n.x.nêr) 1. Bendik. Rwîşîk. Destik. Lepkê cantey.2. Desgork.
Leq 1	(n.x.mê) Cihê leqa bi didanan. Gez. :Leqa vî zarokî gelek di êşit.
Leq 2	(hn.x.çewa) Livok. : Ev dare ya leqe.ang; di livit.

Leq 3	(n.x.nêr) Ta. Çeq.
Leqandin	(k.jn.x.mê) Livandin. Hijandin.(K) bdn: ez di leqînin em di leqînîn, tu di leqînî hûn di leqînin, ew di leqîne[..it] ewan di leqînin. Pr:dê bi + bdn. bdb: di leqand, di leqandin. db,dûr: leqandibû, leqndibûn. (F): bi leqîle, bi leqînin.
Leqdan	(k.jn.l.mê) Dema mirov xwarinekê yan tiştekî bi ke di devê xwe da û didanêd xwe liser bi givêşe. Geztin. (K) bn :Dan.
Leqîn	(k.jn.x.mê) Livîn. Bizivîn. :Didanê min di leqit.(K) bdn :ez di leqim em di leqîn, tu di leqî hûn di leqin, ew di leqe[…it] ewan di leqin.Pr :dêbi +bdn. Bdb : ez di leqam em di leqayn, tu di leqay hûn di leqan, ew di leq ewan di leqan. Db,dûr :ez leqabûm em leqabûyn, tu leqabûy hûn leqabûn, ew leqabû ewan leqabûn. (F) : bi leqe, bileqin.
Leqkirin	(k.jn.l.mê) Sistkirin.
Leqleqok	(hk.dar.çewa) Livlivok. :Stûna kepir ê ya leqleqoke. :Didanê leqleqok.
Leqlêdan	(k.jn.gl.mê) Leqdan. Geztin. :Leq li sêvê da.
Leqyan	(k.jn.x.mê) Leqîn.
Leqandin	(k.jndarmê) zivrandina tiştan. livandin. Hejandin.serê xwe leqand. Bejna xwe leqand ; leyzîn. (K) : ez dileqînin em dileqînîn, tu dileqînî hûn dileqînin, ew dileqînit ewan dileqînin. (F) : bileqî bileqînin.
Leqyan	(k.jmê) livîn.
Leqleqok	(hn.l) tiştê di leqit. Dilivlivit. Didanê leqleqok.
Lerzandin	(k.jn.x.mê) Livandin. Hejandin. :Xwe di lerzîne. (K) bdn : ez di lerzînim em di lerzînîn, tu di lerzînî hûn di lerzînin, ew di lerzîne[…it]ewan di lerzîninPr :dêbi +bdn. Bdb : di lerzand, di lerzandin. Db,dûr: lerzandibû, lerzandibûn (F): bi lerzîne, bi lerzînin.
Lerzeta	(n.l.mê) ***derd*** Nexweşîya melarîya. 412
Lerzîn	(k.jn.x.mê) 1. Ji egera tirs, serma yan tayê leşê mirov di livit. : Ew yê ji serman da di lerzit. 2. Mirov bo keyf û şahîyan xwe di lerzîne. Govendkirin. şahîkirin. (K) bdn : ez di lerzim em di lerzîn, tu di lerzî hûn di lerzin, ew di lerze[...it] ewan di lerzin. Pr:dê bi + bdn. Bdb : ez di lerzîm,em di lerzîn, tu di lerzî, hûn di lerzîn, ew di lerzî ewan di lerzîn. Db,dûr: ez lerzîbûm, em lerzîbûyn, tu lerzîbûy, hûn lerzîbûn, ew lerzîbû, ewan lerzîbûn. (F): bi lerze, bi lerzin.
Lerzok	(hk.dar.çewa) 1.Mirovê xwe di lerzînit.2. Lerzîn.
Leş	(n.x.nêr) ***can*** Laş Can. :Leşê mirovî.
Leşker	(n.x.nêr) Mirovê çekdar. Sûpa. Pêşmerge.Serbaz.
Leşkergeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cih yan baregêyê meşqkirina leşkerî.
Leşkerî	(kar,ndar.mê) Pêşmergatî.
Leşkerkêşî	(n.l.mê) Komkirina leşkerî li berokekê bo hêşekê yan her karek serbazî.
Leşkerxane	(hk.cih,n.dar.mê) Leşkergeh.
Leşsax	(hk.l.çewa) Mirovê leşê wî peyt û çi nexweşî li dev nebin.Saxlem.
Leşsaxî	(n.l.mê) Saxlemî. :Leşsaxîya wî ji egera pir xwarina fêqîye.
Let	(n.x.mê) Pirt. Ker. Parçe.
Letbûn	(k.jn.l.mê) Kerbûn(***kherbûn***). Pirtbûn.
Letkirin	(k.jn.l.mê) Pirtkirin.

Levan	(n.x.mê) Leven.
Leven	(n.x.mê) ***darûbar*** Core hişînkatîyeke(tiraş) liber lêvên avanhişîn di bin , tilheka (ta) raste û girêgirêye û nîva wê xuloleye bo ciwanî, tan û avahîyan mifa jê dihêt wergirtin. Qamîş.
Lewant	(n.x.mê) Gulav. Bêhin.
Lewaz	(hk.x.çewa) Bêhêz. Bê goşt. Sist.Virçikî. :Mirovekê lewaz. :Bizina lewaz.
Lewazbûn	(k.jn.l.mê) Bêhêzbûn. Sistbûn.Kêm goştbûn.Helyan.(K) bn: Bûn.
Lewazî	(n.dar.mê) Nesaxî. Lawazî.
Lewazkirin	(k.jn.l.mê) Bêhêz- sist kirin . (K) bn: Kirin. 413
Lewçe	(hk.x.çewa) Bêrûmet. Ezmandirêj. Hestîgiran. :Çi kurekê lewçeye!.
Lewçebûn	(k.jn.l.mê) Mirov bi kiryarek yan gotineka lewçe û kirêt li ber çavan di keve. :Ew wekî berê nemaye, gelekê lewçe bûy !.
Lewçekirin	(k.jn.l.mê) Xwe lewçekirin.ang ; xwe sarkirin li ber xelikî.
Lewçeyî	(n.dar.mê) Gotin û kiryarên kirêt. :Ew tu caran dest ji lewçeyîyêd xwe ber nade.
Lewçeyîkirin	(k.jn.l.mê) Mirovê gotin û kiryarên lewçe di ke.
Lewe	(n.x.mê) Teqin. Kur. Herî.
Lewend	(kk,hn.x.çewa) 1. Ciwan. Peyt. 2. Azad. Serbers.3. Navê mêrane.
Lewendî	(n.dar.mê) Parçe perokek sipî û dirêje di gel cilkên kurdî, zelam di zendikên xwe bo ciwanî di alînin, herwesa jin jî li ser kiras û fîstanan bi kar di hînin.
Lewer	(n.x.mê) Çerwan. Kûz.
Lewerandin	(k.jn.mê) Çerandin.
Lewitandin	(k.jn.x.mê)1. Xirabkirin. Wêrankirin. 2. Pîskirin. gemarkirin.(K) bdn: ez di lewitînim em di lewitînîn, tu di lewitînî hûn di lewitînin, ew di lewitîne[..it] ewan di lewitînin.Pr:dê bi+bdn. Bdb: di lewitand, di
	lewitandin.Db,dûr:lewitandibû, lewitandibûn. (F): bi lewitîne, bi lewitînin.
Lewitîn	(k.jn.x.mê) 1.Pelixîn. Heriftin. Pirbûn. Pengîn. 2. Pîsbûn.: Sigê wî di xuhê re lewitî.
Lewra	(pêrb) ***rêzman*** Peyveke jibo bi hevre girêdana hevekan. Jiberko. Dema. Ew dem.
Leyzandin	(k.jn.x.mê) Govendkirin. Lerzandin.
Leyzîn	(k.jn.x.mê) Govendkirin.(K) bdn: ez di leyzim em di leyzîn, tu di leyzî hûn di leyzin, ew di leyze[...it] ewan di leyzin. Pr: dê[bi]+bdn. Bdb: ez di leyzîm em di leyzîn, tu di lezî hûn di leyzîn, ew di leyzî ewan di leyzîn. Db,dûr: ez leyzîbû em leyzîbûyn, tu leyzîbûy hûn leyzîbûn, ew leyzîbû ewan leyzîbûn.(F): bi leyze bi leyzin. 414
Lez	(n.x.mê) Kar yan bizava ko zû bi hêt kirin. Gîro nebit. : Bi lez here mal, bêje birayê xwe da bi hêt vêrê. ***Pend***: Min bûkek hîna bi lez û bez, sivika malê bûme ez. ang; dema dayk bûkekê jibo kurê xwe di hîne, jibo ku karê malê liser milên xesûyê sivik bike, berevajî karê girantir di bit bûk alîkarîyê nake.Lezgîn. Br×Hêdî.
Lezandin	(k.jn.x.mê) Lezkirin. : Bi lezîne here cem bapîrê xo û bêjê da bi hêt vêrê.(K) bdn: ez di lezînim em di lezînîn, tu di lezînî hûn di lezînînin, ew di lezîne[..it]

	ewan di lezînin. Pr:dê bi+ bdn. Bdb : di lezand, di lezandin. Db,dûr: lezandibû, ... bûn. (F): bi lezîne, bi lezînin.
Lezgîn	(hk.hn,dar.çewa) 1. Bi lez. :Peyameka lezgîn û bersiveka lezgîn.2. Navê mêrane.
Lezgînî	(n.dar.mê) Lez. Bi lez.
Lezîn	(k.jn.x.mê) Lez. : Lezîna hajotina tirobêlê 120 km/dem.
Lezkirin	(k.jn.l.mê) Bizavkirin jibo zû karekî bi cih bînin. Lezandin.(K) bn:Kirin.
Lê	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke hevberkirinê ye. jiber hindê. Belê. :Ez dê digel te hêm, lê bawer nakim merema me bi cih bi hêt. :Azad hat lê Helgord ne hat!.
Lêbelê	(pêrbl) ***rêzman*** Lê. Jiberko.
Lêbok	(hk.n.dar.çewa) Mirovê bi cil, reng û gotinan keyf û kenya xelikî di hînit.Kenok.
Lêçûn	(k.jn.l.mê) Pêveçûn. Wekhev. :Ew li babê xwe di çe.:Li heman rê çûn.:Agir li pelexî xweş çû.
Lêdan	(k.jn.l.mê) Qutan. Êşandin.Azardan. Lêxistin. :Nabit mamosta li qutabîyan bi den, çunke lêdan qedexeye. (K) bn: Dan.
Lêder	(kar.dar.dz) Kesê li amêrekê mûzîkê di de. Mûzîkvan. : Evîn lêdera tembûrê ye û Hêja lêderê kemançê ye.
Lêgerîn	(k.jn.dar.mê) Dema mirov li karek yan kesekî bi gerit.: Eve çende ez li te di gerim, tu li kîrê bûy?. (K) bn: Geran [gerîn].
Lêgeryan	(k.jn.x.mê) Lêgeran.Lêgerîn.
Lêhatin	(k.jn.dar.mê) Dema tişt bê renckêşan yan zanîn bi dest mirovî di kevin.; ***Pend***: Ma dê her bo lê hêt?. ***Pend*** :Lêhatin çêtire, ji jêhtinê. (K) bn: Hatin. 415
Lêhatî	(hk.dar.çewa) Mirovê bi şens.
Lêhmişt	(n.x.mê) Tiştê bi komel , karekê bi komel, çamek mezin, êşek komkuj. Barovek wêranker,htd.
Lêkçûn	(k.jn.l.mê) Pêkveçûn. : Ev du xwîşkên han gelek lêk di çin!.
Lêkdan	(k.jn.l.mê) 1. Dema mirov tenekî li yê din di de.:Destêd xwe lêkdan. :Tirombêlan lêk dan.2. Lêkdana hijmaran. : Duwê li duwê bi de dê bit çar. 2×2= 4.(K) bn: Dan.
Lêkdayî	(hk,hn,.dar.çewa) 1. ***rêzman*** Peyveka ji du yan pitir peyvan hatî avakirin; mîna serbilind. Çavbelek û htd. Celeb.2. Peyt. Rapêçayî. Bi serûber. :Xortekê lêkdayî. :Jineka lêkdayî. :Maleka lêkdayî.
Lêkderkirin	(k.jn.l.mê) Ji hev birin. Jêkbirin. :Êkê ji siyan bi bin dê mînin du.3-1=2. Jêbirin.
Lêker	(n.dar.nêr) ***rêzman*** bn :Jêder.
Lêkevtin	(k.jn.dar.mê) Bi wî-wê-wan kevtin.Pê kevtin. Vê kevtin.: ***pend*** Çûçik bi darê wî keft.
Lêkgeran	(k.jn.l.mê) Li êk geran. Pisyara êk kirin.
Lêkirin	(k.jn.dar.mê) Jêkirin. Jêvekirin.:Belg li darê kir.
Lêkkevtin	(k.jn.l.mê) Pevçûn. Pevdaçûn.
Lêkolîn	(n.dar.mê) Li peyçûna kar, nûçe yan bûyeran. (K): ez lêdikolim em lêdikolîn, tu lêdikolî hûn lêdikolin, ew lêdikolit ewan lêdikolin. (F): lêbikole lê bikkolin. Vekolîn.
Lêkolînvan	(karn.dar.dz) Yê kar û pîşeya wî lêkolîn. :Pismamê min lêkolînvane.

Lêkvekirin	(k.jn.l.mê) Parvekirin. Pişikkirin. :Dehan liser pêncan lêkveke dê mînin du. 10÷5=2.
Lêlav	(n.x.mê) Lûlav.
Lêlê	; (alv) Gotineke di lawik û heyranan da bi kar di hêt. Br×Lûlû.
Lêmişt	(n.dar.mê) Lêhmişt.
Lêre	(hk.cih) Vê dirê. Vêrê.
Lêrabûn	(k.jn.dar.mê) Serhildan. Dij rabûn. :Demê hêrişa dujminî hatî, xelik lê rabûn û (K) ji deverê derêxistin. bn : Rabûn. 416
Lêv	(n.x.mê) 1.***can*** Parçe hedamek reng pîvazî ye li ser devê mirovî .***Pend*** :Lêv pêştirin ji didanan..Ang ; xizim û nas ji biyanîyan pêştirin. 2. Rex. Kinar. : Lêva cem. Lêva rûbarî.
Lêvabinî	(n.l.mê) ***can*** Lêva di kevit alê binî yê devî.
Lêvajêrîn	(n.l.mê) ***can*** Lêva binî. ***Pend*** :Lêva jêrîn li ya jorîn ne da.Ang ; mit bû.
Lêvajorîn	(n.l.mê) ***can*** Lêva serî.
Lêvaserî	(n.l.mê) ***can*** Parçe lêva di kevit serî, ya zelaman simbêl dikevin ser.
Lêvbilîl	(hk.l.çewa) Mirovê lêvên wî di bilind .Lêvmûç .
Lêvbilûr	(hk.l.çewa) Lêvbilîl.
Lêvkirin	(k.jn.l.mê) Zanîna çewayî ya diris xandina [dengên] peyvan. (K) bn: Kirin.
Lêvkî	(hk.dar.çewa) Bi lêvan.
Lêvmûç	(hk.l.çewa) Mirovê lêvên wî derkeftî bin, bilind bin, dirêj bin.
Lêvşîn	(hk.l.çewa) Mirovê navçavgirê. Girtî. Mirûto.
Lêvşûr	(hk.l.çewa) 1.Mirovê niznizî, nexasim zarok.2. Lêvmûç.
Lêxistin	(k.jn.dar.mê) Lêdan. Qutan. :Lê xe. :Gavanî li gay xist. (K) bn: Xistin.
Lêxweşbûn	(k.jn.l.mê) Azakirin. Lêbûrîn.(K) bn : Bûn.
Lêxweşhatin	(k.jn.l.mê) azakirin. (K) bn: Hatin.
Lêzim	(n.x.pir) Xizimê glek nêzîkî mirovî. Kirîvê xwînê. Xêzan.
Li	(pêr) ***rêzman*** Alavek girêdane, jibo cihî. Ez li mal mame. :Li Kurdistanê befir di barit. Li bin, rex, ser, tenişt , htd. :Tu li kîrê bûy?.
Lib	(n.x.mê) Dindik. :Libeka nokê. :Libeka hinarê.
Liba	(Pêr.l) ***rêzman*** Li nik. Li cem. Li def.
Libin	(n.x.mê) Bilokên ji herî yan çîmentoyê hatîn çêkirin bo avakirina dîwar û xanîyan. 417
Libhinar	(n.l.mê) Libên hinaran. Dindikên hinaran. Dindikhinar.
Licem	(pêrb.l) ***rêzman*** bn : Liba.
Lidef	(pêrb.l) ***rêzman*** bn: Liba.
Lihevhatin	(k.jn.l.mê) Pêkhatin. :Piştî cire û pevçûnan, gundîyan ew li hev hînan. (K) bn : Hatin.
Lihevhatî	(hk.l.çewa) Xweşik. Rind. Ciwan. Rapêçayî.Lêkdayî.:Keçeka lihevhatî.
Lihêf	(n.x.mê) Pateyekê stûre pirî hirî, mirov jibo xewê bi ser xwe di dadin.: Lihêfa hirî, pembû, pate û htd.
Lijne	(n.x.mê) Deste. Komîte.
Linik	(pêrb) ***rêzman*** bn: Liba.

Limbîs	(n.x.nê) ***can*** Parçeke dirêje bi serê fîlî ve jibo girtina pîş û pelexî yan av vexwarin û xwe terkirinê bi kar di hînit.
Ling	(n.x.nê) ***can*** Parçeya leşî ji kemax ta binê pêyî ,ran û baq bihev re. :Ligê nêrî yê birîndar bûy.
Lingdirêj	(hk.l.çewa) Mirov yan giyandarê lingên wî dirêj bin. Pêdirêj. ::Leglege balindeyekê lingdirêje.
Lingteşî	(hk.l.çewa) Mirovê lewaz yê lingên wî zirav wek teşîyan.
Lingzirav	(hk.l.çewa) Lingteşî.
Lingo	(hk.çewa) Mirovê lenger.
Liq	(n.x.nêr) Çeq. Ta. :Liqê êketîya mamostayan.
Liva	(n.x.mê) Hirîya berxan. Hirî. :Balîfkêt ji livayê.
Livandin	(k.jn.x.mê) Hejandin . Leqandin. Ba belgên daran di livînit. (K) bdn: ez di livînin em di livînîn, tu di livînî hûn di livînin, ew di livîne[...it] ewan di livînin.Pr :dê bi + bdn. Bdb: di livand, di livandin. Db,dûr : livandibû, ...bûn. (F): bi livîne bi livînin.
Livîn	(k.jn.x.mê) Bizivîn. Na rewestan. Civcivîn. (K) bdn: ez di livim em di livîn, tu di livî hûn di livin, ew di live[..it] ewan di livin. Pr :dê bi + bdn. Bdb : ez di livîm, tu,ew di livî, ewan, em, hûn di livîn. Db,dûr : ez livîbûm, em livîbûyn, tu livîbûy, hûn,ewan livîbûn, ew livî bû. (F): bi live bi livin.
Livok	1 (hk.dar.çewa) Leqok. 418
Livok	2 (n.dar.mê) ***can*** Gehên leşî.
Lixaf	(n.x.nêr) Hevsareke di xin ser ser û devên dewaran û hindek di kevit nav devî jibo siyar bi karit li dema pêdvî bi rawestînit.
Lixafkirin	(k.jn.l.mê) Lixaf xistin ser devê dewaran. : Hespê xwe lixaf kir.(K) bn : Kirin.
Liyan	(n.x.mê) Depekê pane li zivistanê dema befira stût di kevit,bi binê pêyan ve bi bendikan girê di din dako pêyên mirovî di befirê da ne çin xar.
Lîfik	(n.x.nêr) Parçek peroyê zivir e mirov leşê xwe pê di şon.
Lîfikdan	(k.jn.l.mê) Mirov lîfikê kefdayî li canê xwe di de dako pakij bi be. (K) bn : Dan.
Lîfikkirin	(k.jn.l.mê) Lîfikdan. :Da pîçek giyanê xo lîfik bi kin, ezê qirêjî bûym. (K) bn :Kirin.
Lîhaz	(n.x.nêr) Asinek dirêj û tunde jibo rakirina beran bi kar di hînin, alekî di êxin bin berê asê û hêza xwe biser alê dî da di kin tanî bi hêt wergeran. Qirase.
Lîkav	(n.l.mê) Şileya di devî da. Tif. Gilîz.
Lîlîk	(n.dar.mê) Lîlaqên qerîsê yên li zivistanên seqem, bi kevir û sivandan ve çê di bin. Sîqal.
Lîne	(n.x.nêr) Cerek mezine doşav, av yan mitayî tê di ken.:Lîneyê doşavê.
Lîre	(n.x.mê) 1. Pirsikên sor li leşê mirovî peyda di bin ji egera toz yan pêvedana adîyan .2 gogokên liser ristikên zêrî.
Lîrîn	(k.jn.x.mê) Lûrîn.
Lîs	(hk.cih,n.x.nêr) Cihê hewana teyr û tewalan. Lîsê kew, sîsk û htd.
Lîsbûn	(k.jn.l.mê) Balinde karê nivistê di kin û di lîsê xwe da di nivin. :Mêzeke kewê me çi ciwan yê lîs bûy!.
Lîsik	(hn.x.çewa) Jiber ba û barovan cilkên mirov hemû ter(şil) di bin. Ter. :Ez li ber baranê bûm lîsik.

Lîskirin	(k.jn.l.mê) 1. Dema nêçîrvan dîvçûna kew û tewalan di kin ta lîsê wan aşkira di ken.2. Dîvçûna gomanlêkirîyan û destnîşankirina cihê wan. .(K): bn Kirin.
Lîste	(n.x.mê) Kaxeza nav yan navnîşan liser rêzkirîn. Lîsteya navên xwendekaran li cem mamostaye. Xişte. 419
Lîstik	(n.x.mê) Yarî. Werziş.: :Lîstika çînganê. :Lîstika dartiranê.
Lîstikvan	(karn.dar.dz) Yarîvan. Werzişvan.
Lîstin	(k.jn.x.mê) Yarîkirin. Lîztin.(K) bdn: ez di lîzim em di lîzîn, tu di lîzî hûn di lîzin, ew di lîze[…it] ewan di lîzin. Pr: dêbi+bdn. Bdb : ez di lîzam em di lîzan, tu di lîzay hûn di lîzan, ew di lîza ewan di lîzan.Db,dûr :ez lîzabûm em lîzabûyn(bûn), tu lîzabûy hûn lîzabûn, ew lîzabû ewan lîzabûn. (F) : bi lîze, bi lîzin.
Lîstok	(n.dar.mê) Yarîyên zarokan. Bûkên zarokan.
Lîtav	(hk.cih,n.l.mê) Cihê av û xiz têkel ku hin caran mirov yan candar tê di çikilin. Avzih.
Lîztin	(k.jn.x.mê) Yarîkirin. Lîstin.: Em dê bi topa pêy bi lîzin.
Lo	(pêrb) ***rêzman*** Alavê girêdanê ye ; Dê ka were lo.
Lobîk	(n.x.mê) ***giya*** Çavreşk.
Loke	(n.x.nêr) Pembû.
Loma	(pêrb) ***rêzman*** Lewra.
Loqe	(n.x.mê) Bazdana hespan ya ko xwe di hilavêjin û dengek mezin ji pêyên wan di hêt.
Loqekirin	(k.jn.l.mê) Bazdana bi loqe ya hespan. (K) bn : Kirin.
Lor	(nej.n,hk.cih) 1. Kurdên bi zarê lorî di peyvin.2.Devera loran.
Lorandin	(k.jn.x.mê) Gotina stiranên xem û xerîbî yê, nemaze dayk di ber landika savan. (K) bdn : ez di lorînim em dilorînîn, tu di lorînî hûn di lorînin, ew di lorîne[..it] ewan di lorînin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : di lorand, di lorandin. Db,dûr : di lorand, dilorandin.
Loristan	(hk.cih,cugir.devern) Devera loran.
Lorik	(n.x.nêr) ***spîyatî*** Xwarineka rêçalî ye.
Lorîn	(k.jn.x.mê) 1.Stirîn. Gotina awazên xemdar. 2. Dengê gurg, se û rûvî yan. (K) bdn: ez di lorim em di lorîn, tu di lorî hûn di lorin, ew di lore[..it] ewan di lorin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : ez di lorîm, tu, ew di lorî, em, hûn, ewan di lorîn. Db,dûr: ez lorûbûm em lorîbûyn, tu lorîbûy hûn lorîbûn, ew lorîbû ewan lorîbûn.(F) bi lore, bi lorin.
Lotik	(n.x.mê) Xwe havêtina hindek tewalan bi herdu pêyan nexasime çûçik. : Têjika kewî hêjta nafirit, lê bi lotikan di çit.
Lûç	(hk.x.çewa) Kakilkên tîvkil jê kirîn. Sipîkirî. Kevil di ser da çûye.
Lûçbûn	(k.jn.I.mê) Kevil di ser da çûn.:Tilîya min kevt bin berî jiber hindê lûç bû.
Lûçîsk	(n.x.mê) Kakila ji kelp kirî.:Lûçîska bahîvê.
Lûçkirin	(k.jn.l.mê) Kevilkirin. Sipîkirin. Ji kelp kirin. (K) bn:Kirin.
Lûçkirî	(hk.l.çewa) Kevilkirî. :Bahîvên lûçkirî.
Lûlan	(hk.cih,devem) Devereke li Kurdistana baştir.
Lûlav	(n.dar.mê) Befîra bi av û bihojî. Lêlav.
Lûlbûn	(k.jn.l.mê) Mîna lûleyan lê hatin. Xelekbûn.

Lûie	(n.x.mê) Borî. Lwîlî.
Lûletiveng	(n.I.mê) Lûlîya tivengan ya xilole ko gule jê der di kevin.
Lûleyî	(hk.dar.çewa) Şêweyê wek lûle, borî.
Lûlkirin	(k.jn.I.mê) wek lûleyan çêkirin. Xelekkirin.: Wê pora xwe Itil kirî ye.
Lûr	(nej.n) bn:Lor. Lorî.
Lûs	(hk.x.çewa) Hilû. Hilî: Erdê Itis.
Lûsbûn	(k.jn.l.mê) Hilûbûn.
Lûskirin	(k.jn.l.mê) Hilûkirin.
Lûtke	(hk.cih,n.x) Gopik. Kopik. Ser.

M

M	(me) Pîta şazdehê ji abeya kurdî.
Ma	(pêrb) rêzman Alavê pisyarkirinê, jibo misogerkirinê:Ma tu ne çûye mal ?. Ma dê heta kengî hosa mînîn ?. Ma heger min zanîba hoye, da çewa we kem. Qey.Qemî.
Macîk	(nbivan.x.nêr) Corek qelemane, nivêsîna wan ya gir û di rengînin.
Maç	(n.x.mê) Mirov lêvên xwe di gehînit lêv yan rûyên kesek
	xweşdivî dengî ji devê xwe di hînit. Ramûsan.
Maçajûnê	(nl.mê) Maçeke ya mirov pif di kit devê kesê bêhoş (bêhinçik) dako dubare bêhina wî bêt û biçit.
Maçamirinê	(n.I.mê) kevin Kesê xiinmêj(vampîr) bi di danan leqadi havêjinû xwînê ji leşê mirovî di mêjin.
Maçandin	(k.jn.x.mê) Maçkirin. (K) bdn:ez di maçînim em di maçînîn, tu di maçînî hûn di maçînin, ew di maçîne[...it] ewan di maçînin. Pr:dê[bi]+bdn. Bdb: di maçand, di maçandin. Db,dûr: maçandibû, maçandibtin. (F): bi maçîne, maçînin.
Maçîn	(k.jn.x.mê) Maçkirin
Maçkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov yekî maç di kit.(K) : bn Kirin.
Made	(n.x.nêr) 1 .Tiştê ko cihekî digirit û bariste(pîvan) hebit. Daring. Kereste. 2.Dirav.
Madî	(hk.dar.çewa) Mirovê pareperês. Çirîk.
Maf	(n.x.nêr) Darijtina deshelat di danin jibo welatîyan ko çi kar kiryar çelengî di karin bi ken û berevajî, çi nabe bi hêt kirin. Mafê axivtin, dengdan, jîyan, mafê çarenivîs û htd. Brx Erk.
Mafnas	(kar,n.dar.dz) Pispor di warê zanîna maf da.
Mafzan	(kar,n.dar.dz) Mafnas.
Mahîn	(n.x.mê) candar Nivşê mê yê hespan. Mehîn.
Mak	(n.x.mê) Tuxmê giyandarên gehiştf yên mê. Dayk. :Maka; çtiçikan. Maka têjikan.
Makder	(n.dar.mê) rêvnan Jêder. Çavkanî.
Maker	(n.I.mê) candar Tuxmê mê yê keran. Kera mê.Pend :Maker li ber çavêd kerî xatûne.
Makîne	(n.x.mê) Amêrên bi hêza kareb, gaz, panzîn û htd kar di kin.: Makîna; cilşoştinê, cildirûnê, tirombêlê, hêranê, nivîsandinê û htd.
Mal	(n.x.mê) 1. Xanî yan cihê jîyana mirovî. .: Mala wan li cem mala meye. :MaIeka mezin. Pend :Malan barkir, jinti me xwe hişyarkir. Pend :Mala bê ser ya kavile.2. Tişt[pare , keltipel]ê mirvî. .Pend :MaIê dinyayê qirêja destane.Penrf :Mala zêran xira di be, mala mêran xirab nabe.Pend :MaIê bi tirê hatî, bi fîsê di çit.
Malava	(hk.I.çewa) Mirovê çavverkirî ii xanedan. Xwedî mal.
Malavabûn	(k.jn.gl.mê) Zengînbûn.

Malavakirin	(k.jn.gl.mê) Xwe zengînkirin.
Malavayî	(n.I.mê) Dema mirov kestikar yan heval û nasyaran bicih di hê lit. Xatirxastin.
Malavayîkirin	(k.jn.I.mê) Xatirxastin. Bicihhêlan. (K) bn: Kirin.
Malaxwedê	(n.I.mê) Malaxuda. Malaxudê. Mizgeft.
Malbab	(n.I.mê) Mala babê, bi taybet jibo keça mêrkirî dema serdana mala daybaban di ke; di bêjin çû malbabê. li malbaba xwe ma.
Malbarkirin	(k.jn.I.mê) Dema mirov mala xwe ji cihekî bar di ke bo cihê din. Pend: Malbarkirin malxirabkirine. (K) bn :Kirin.
Malbat	(n.dar.mê) Binemale. Xêzan.
Malbav	(n.I.mê) Malbab.
MalbêçÎ	(n.l.nêr) Malbiçtik.
Malbiçûk	(n.I.nêr) Cihê zaro (êmbiriyo) têda di zikê daykê da. Pizdan.
Maldar	(hk.dar.çewa) Mirovê şareza di warê rêvebirin û serederî ya malê da. Xanedan.
Maldarî	(n.l.mê) Xweşkirina rewşa aborî ya mala xwe. Xanedanî.
Maldarîkirin	(k.jn.l.mê) Rêvebirin ii pşdabirina rewşa jiyanê li malê.
Malevîn	(hk.dar.çewa) Mirovê desgirtî.Mirovê çirîk.Mirovê nemera.
Malhol	(n.l.mê) Jêrav. Solîne.
Malinc	(n.dar.nêr) Parçe asineke hilûye, hosta jibo çîmentokirin, gêckirin û teqinkirina dîwaran bi kar di hînin.
Malinc	
Maliştin	(k.jn.I.mê) Malîn. Gêzikdan.
Malîn	(k.in.x.mê) Paqijkirina mal, hewş bax ii htd, bi gêzikî. Gêzikdan. (K) bedn: ez di malim em di malîn, tu di malî hûn di malin, ew dimale[....it] ewan di malin.Pr :dê bi +bdn. Bdb : di malî, di malin.Db,dûr : malîbû, ...bûn. (F) : bi male bi malin.
Malker	(hk.dar.çewa) Yê xwe mandî di ket jibo başkirina rewşa xwe ya aborî. Rêncber.
Malkirin	(k.jn.I.mê) Karkirin jibo peydakirina dirav û pareyî. Pend :MaIê jibo kurê çak yan yê xirab neke. (K) bn: Kirin.
Malmezin	(hk.I.cewa) Mirovên zengîn û heyî. Xanedan.
Malofî	(rd.dar.çewa) Giyandarê hînî mirovî û nav malê di bit. Bizina,mîha malofî.
Malper	(n.l.mê) Berperek yan jorek vekirî jibo zanyarî li nûçeyan û danûstandinê di (Intemet) da.
Malwêran	(hn.l.çewa) Kesê mala wî wêran, çamek bi ser hatf. Malxirab.
Malwêranbûn	(k.jn.l.mê) Wêran- xirabbûna malê ji egera çamekê. (K) bn :Bûn.
Malwêranî	(n.l.mê) Derdeserî.Malxirabî.
Malwêrankirin	(k.jn.l.mê) Dema çamek di be egera wêranî û derdeserî ya malê. Pend :Mala xwe bi destê xwe wêran kir.ang ; yê bi xwe karên xwe têk di de.
Malxirab	(hk.l.çewa) Malwêran.
Malxirabbûn	(k.jn.l.mê) Malwêranbûn.

Mabtirabî	(n.l.mê) Malwêranî.
Malxirabkirin	(k.jn.l.mê) Malwêrankirin.
Malxwê	(n.l.dz) Xudanê malê. pend : Ger diz û malxwê bi bin êk dê gayî di kulekê ra bi bin.
Mam	(n.x.nêr) Birayê babê.: Wî keça mamê xwe ji xwe ra anî.
Mama	(nbiyan.x.mê) Dayk. Dadê.
Mambiz	(n.l.mê) Xezal. Mamiz.
Mamend	(n.x.nêr) Navê mêrane.
Mamik 1	(n.dar.nêr) Helametek di nav rez, zevî û bîstanan di çiklînin dako giyandar jê bi tirsin ti zîyanan nekin. Dalho.
Mamik 2	(n.dar.mê) Tiştîk. Têderxistinok ; mîna :derya şîne, av tê nîne. ang ; Keskan.
Mamir	(n.x.mê) Mirîşka yek salî û hêj hêk ne kirine.
Mamirk	(n,biçûk.dar.mê) Mamir.
Mamiz	(n.l.mê) Xezal.Mambiz.
Mamo	(gazn.dar.nê) Gazîkirina mamê.'
Mamosta	(karn.dar.dz) Pispor di karekî da. Seyda. Fêrvan.: Mamostayê zimanê kurdî.
Mamostayî	(kam.I.mê) Karê mamosta. karê wanegotinê.
Man	(k.jn.x.mê)l.Hebûna mirovî. 2.Gîrobûn. (K) bdn: ez di mînim em di mînîn, tu di mînî hûn di mînin, ew di mîne[. . ..it] ewan di mînin. Pr: dê [bi] mînim, mînîn, mînî, mîne[mînit] Bdb: ez di mam, em di mayn, tu di may, hiin ewan di man , ew di ma. Db,dûr : ez mabûm,em mabiiyn, tu mabûy, hîin mabûn, ew mabû,ewan mabûn . (F): bi mîne bi mînin.
Mandel	(hn.x.çewa) Direw. Şaş. Nerêk.
Mandelkirin	(k.jn.I.mê) Direw derêxistina gotin yan kiryarekê.
Mandî	(hk.x.çewa) Westayî. Westiyay. : Ez evro gelek ê mandî me.Pend: Destê mandî liser zikê têre. Ang; yê kar û zehmetê bi ke, dê jiyana xwe xweş bi ke.
Mandîbûn	(k.jn.I.mê) Westan. Westiyan. (K) bn: Bûn.
Mandîkirin	(k.jn.I.mê) Westandin. : Tu xudê xwe wesa mandî neke. (K) bn: Kirin.
Mang 1	(n.x.mê) Heyv.
Mang 2	(demn.mê) Meh.
Manga	(n.dar.mê) Çêl.Çêlek.
Mangirtin	(k.jn.I.mê) Girevgirtin. (K) bn :Girtin.
Mango	(n,hiyan) fsqî Core fêqîyeke, girovir yan hêkî ye, mezin tam şirîne.
Manşêt	(n.biyan.mê) Serntiçe. Bijkoj.
Mar	(n.x.nêr) adt Giyadarek xişok,dirêj û bê pêye jehirdare[bi jehire]. Pend :Marê bin gelgeleyî. Ang; mirovê binvebinve.Pe«rf:Mar nabit yar. Pend :marê zikê wî hate rêya wî.
Maravî	(n.I.nêr) candar Marê di avê da di jît, yan melevan. Marê avî.
Mardîn	(hk.cih,bajn.x.m) Bajareke li Kurdistana Baktir. Mêrdîn.
Marekirin	(k.jn.I.mê) Markirin.

Margestin	(k.jn.I.mê) Dema mar bi mirov yan giyandarekî ve di dit yan gez di kit. Marpêvedan.
Margestî	(hk.I.çewa) Yê marî pêvedayî yan leq lêdayî. Pend:Margesti ji werîsî ditirsit.ang; jiber tirsa wî ji marî, werîs li ber çavan di bit mar. kesê bi serî hatî û çavtirsayî.
Margiros	(n.dar.nêr) tewai Nêrekew. Rubad.
Margîse	(n.dar.nêr) candar Giyandarek xişok û biçiike , dest û pê hene.
Margîsk	(n.dar.nêr) candar Margîse.
Markirin	(k.jn.mê) Girêbenda navbera jin ti mêran li cem mela yan oldarekî ve, yan jî li dadgehê. . Jin markirin ; jinînan. (K): bn :Kirin
Marmark	(n.I.mê) candar kirimtk Corek kirmên zirav û biçûkin di zikê mirovî daû di nav desnivêjê diyar di bin.
Marmasî	(n.I.mê) candar Corek masîyên dirêje mîna marane.
Masî	(n.x.mê) candar Giyandarek xwînsar û avîye, hindek hêkkerin lirndek di zên, gelek cor û reng hene.Pend :Masîyan di avê da di firoşit.Penrf :Masîy^^ a çeman, nabe nehinga deryayan.Penrf :Masî li dêmî najît.
Masîgir	(pîşn.l.dz) Ravker yan nêçîrvanên masîyan. Şokvan.
Masîgirî	(kam.dar.mê) Rava masîyan.
Mast	(n.x.nêr) sptyatî Xwarineka rêçalî ye , ji şîrê gerimkirî çiştî hêvênkirinê çend demjimêran di hêt nixavtin, di mehit u jibo xwarinê berhev di bit.
Mastfiroş	(pîşn.l.dz) Kesê karê firotina mastî di ke.
Mastfîroşî	(kkarn.dar.mê) Mastfîrotin.
Masûlke	(n.x.mê) can camiarî Goştê bi hêz û peyt yê leşê candarû mirovî ko mirov di karit bi livînit.
Maş	(n.x.mê) gtya Giyayekê çandinî ye berê wî wek dindikane, bi tinê yan digel xwarinên din tê berhev kirin. Pend: Te da nav maşan. ang; dema mirov gotineka keç di bêjit, hemberê mirovî jibo hişyarkirinê vê gotinê di bêjit.
Mat	(n.x.mê) Tebel.
Matanê	(n.dar.mê) lîztin Tebelanê.
Matanêkirin	(k.jn.I.mê) yarî Tebelanêkirin.
Matêker	(hk.dar.çewa) Mirovê mayê xwe di hemti karan da di ke.Davdoz.
Matîkirin	(k.jn.dar.mê) Çavdêrîkirin. Xwedîkirin. Matî jê kirin. Mati ji zarokan di ke.(K) bn: Kirin.
Maytêkirin	(k.jn.dar.mê) Dest di karên xelikî werdan. : Tu mayê xwe di karê min da neke. Ang; te şolejê nîne.(K) bn: Kirin.
Mazî	(n.x.mê) darabar Dareke belg kesik û xemildare, li çiyayên Kurdistanê pirin, du corên berî di det wek; mzî bo derman û tamdana kevlan mifa jê di hêt wergirtin, û berî, ku di bêjinê berîmazik.
Mazîçin	(kar,n.l.dz) 1. Kesê ku li çiyan li mazîyan di gerit di çinit. 2. Navê jin û mêrane.
Mazû	(n.x.mê) Mazî.
Mazûvan	(kam.dar.dz) Mazîçin.

Me	(cihn) rêzman Kcsê yekê piranî, heyîn . :Kurdistan welatê (me) ye. : Stiranekê bo me bêje.:MaIa me. Em. Me divêt gelê kurd serferaz bit. : Wek me bivê dê wesa bi be.
Mebest	(n.x.mê) Şirovekirina gotina mirovî di vêt bêjit bo hemberê xwe.Ya dilê mirovî. Merem.:Mebesta te ji wê gotinê çiye?.
Mecûşî	(dîn,n) Kevine oleka îranî yane.
Meger	(pêrb) rêzman Alavekejibojêgirtin, cudakirinê Jibilî. Eger ne.
Meh	(hk.dem,n.x.mê) l.Sîh roj. Sê meh werzekî pêk di hînin.Sal duwazde mehin. :Meha gulanê. Meha xizîranê. :Eve meheke min cigare hêlane.Heyv.
Mehandin	(k.jn.x.mê) Lêkirina hêvênê taybet li şîrî, paş çend demhijmêran tîr di bit û mast, yan penîr jibo xwarin berhev di bit.2.Tîrbtin. :(K) bdn: ez di mehînin em di mehînîn, tu di mehînî hûn di mehînin, ew di mehîne[...it] ewan di mehînin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : di mehand, di mehandin.Db,dûr: mehandibû, ...bûn. (F): bi mehîne , bi mehînin.
Mehane	(hk.dar.çewa) Karê li mehê carek di hêt kirin. : Ez mehane mehyana xwe di wergirim.
Mehanî	(n.dar.mê) bn: Mehyane.
Mehbirin	(k.jn..l.mê) Her ji 20 rojên destpêka avisbûnê ta meha çarê,jin gêj di bin û di verişin. Pend : Ya ne bit meha, bila bînit deha.ang ; mehbirinji bûna zarokan girantire jibo jinan. (K) bn: Birin
Mehik	(n.dar.mê) Rojê nivêj û nizayê di hindek mehan da.
Mehir	(n.x.mê) Mehira jinê.
Mehirkirin	(k.jn.l.mê) Markirina jin û mêran li cem mela, yan dadgehê.
mehî	(hk.dar.çewa) Mast, penîrê, hatî mehandin. Tîrbiiyî. : Xwîna
Mehîn 1	(k.jn.x.mê) Tîr yan xesyana madeyên şil. Wek mastê mêhî. Şîr di mehit di bit mast. Mehîn (n.x.mê) candar bn :Mahîn.
Mehol	(n.x.nêr) Amêrekê mîna çakuçane, jibo şikênandina keviran bi kar di hînin.
Mehsik	(n.dar.mê) Perçeke ji qayîşî di xin di pêlavê da, li bin pêyî jibo peytkirinê. Binpê.
Mehyane	(n.dar.mê) Parê mehekê yê mirov werdigirit hember karî. Heyvane. Ratib.
Mej	(n.x.nêr) bn: Mejî.
Mejî	(nx.nêr) can 1 . candarî Madeyê di kulox, yan hestîyên mirov û giyandarn da heye. Mejîyê serî. 2.Jîr. Aqil. :Ew mirovek hinde gemjoye dê bêjî mejî di serî da nîne.
Mejîhisik	(hn.I.çewa) Mirovê zû fêrî tiştî nabit , çi naçit di serî da. Tênegehiştî. Gemjo.
Mekîne	(n.x.mê) 1 . Amêrekê agirîye bo berdana(hilkirina) cigare yan karên din bi kar di hêt. 2. Matorên livîn û paldana tirobêlan û amêrên dî. Dînemo.

Mekke	(hk.cih,cugrir.n) Bajêreke li Erbistanê, rûgeha misilmanan lêye.
Mela	(kar,n.x.nêr) Zanayê ola (dîn)ê islamê.
Melayî	(hk.dar.çewa) Mirovên bi rêbaz ûnavê M. M Barzanî daxbar. Derwêşên rêçika serokê neteweyî û canî Barzanî.
Melarî	[melarya],(n.x.mê) derd Êşeke tayên sar û gerim di hînit mirovî, birêya leqên pêşîya di hêt veguhastin. Lerzeta.
Melbend	(hk.cih,n.x.mê) Bingeh. Komele.
Mele 1	(kam.x.nêr) Mela.
Mele 2	(n.x.mê) Melevanî. : Ez ne meleme. ang; melevanîyan nizanim.
Melekirin	(k.jn.l.mê) Mirov di zane di avê da mele bi ke.Melevanîkirin. (K) bn :Kirin.
Melevan	(hk.dar.çewa) Yê di karit di avêda bi hêt, bi çit , xwe niqo ket û bi ser avê bi kevit. Pend : Melevan di xeniqit.
Melevanî	(n.dar.mê) Serkevtin, niqobûn û hatinûçûn di avêda.
Melevanîkirin	(k.jn.I.mê) Melekirin.(K) bn: Kirin.
Melexan	(n.x.mê) Şalok.
Melez	(n.x.nêr) Mûyên çîrebizinan. Merez.
Melêy	(n.x.mê) Milhêb.
Melhem	(n.x.nêr) Milhem.
Melhemkirin	(k.jn.I.mê) Melhem danan ser birînan, yan kirin çavên kul.
Melisîn	(k.jn.x.mê) Dema balinde,mirîşk, werdek, kew, kevok û htd xwe liser hêlînê yan lîsî mit di kin.: Mirîşka pîrê lisr hêkan melisî ye.
Melîl	(hn.x.çewa) Mirovê damayî. Bêgêwil. Posîde.Dilşikesî.
Melîlbûn	(k.jn.I.mê) Dilşikestin. Bêgêwilbûn.
Melîlî	(n.dar.mê) Posîdeyî. Daman.
Melîlkirin	(k.jn.I.mê) Bêgêwilkirin. Dil şikandin.
Melok	(n.x.mê) Komeka qesela genim, ceh , nok û htd.. di kin gurz dako jibo hilgirtin û birina ser cuxînê desxweş bi bit. Gurz.
Melûl	(hn.x.çewa) Melîl.
Melûlbûn	(k.jn.l.mê) Posîdebûn. Daman. (K) bn: Bûn.
Melûlî	(n.dar.mê) Daman. Dilşikestîn.
Melûlkirin	(k.jn.I.mê) Bêgêwilkirin. Dilşikandin. (K) bn :Kirin.
Mem 1	(n.x.nêr) 1. Navê mêrane, 2. Qehremanê dastana mem û zînê.
Mem 2	(n.x.mê) can Sing, Çiçik.Memik.
Memê	(n.x.nêr) Navê mêrane. Mem.
Memê alan	(n.l.nêr) 1. Qehremanê dastana mem ê alan.. 2.Dastaneka kurdî ye,çîroka du evîdarane li çizîra botan ,binavê dastana Memê-alan.
Memik	(n.x.nêr) can 1.Sing. Çiçikên jinan. Guhanên giyandaran.2. Mêjokek lastîke zarok di mêjin dako pê hawîş bi bin. 3. Amanek lûleyîye şîrî bo zarokan tê di kin. Pîlik.
Memnûn	(n.x.mê) Supas.

Memûzîn	(nl.mê) I . Dastana navadeng a mem û zîn. 2. Du evîdarin Mem û Zîn qehremanên dastanê.
Mencel	(n.x.mê) Qazana mezin ya bi dervan, bo gerimkirin û kelandina av û zadan bi kar di hînin.
Mencelûk	(n.dar.mê) Menceleka biçûk ya bi destik û bê dervane, bo şîr, mast û htd, bi kar di hêt.
Mend	(hk.x.çewa) Hêdî. Rawestayî. Ava rawestayî. Pend : Ji ava pêl ne tirse ji ya mend bi tirse. ;ang kesê bêdeng biveye.
Mendehoş	(hk.dar.çewa) Hicmeti. Hay ji xwe neman. Serxweş. Gêj.
Mendehoşbûn	(k.jn.gl.mê) Hay ji xwe neman. Hicmetîbûn. (K) bn: bûn.
Mendehoşkirin	(k.jn.gl.mê) Serxweşkirin. Guhişandin. (K) bn: kirin.
Mendehoşman	(k.jn.gl. mê) Hicmetî man. Ageh ji xwe neman. (K) bn: Man.
Mendelî	(hk.cih,bajarn) Bajêreke li Kurdistana îraqê.
Menteşe	(n.x.mê) Corek stovankên zêr yan zîv jin di xin stoyê xwe liser singî belav di be.
Menzel	(n.x.mê) Mezel. Jûr. Eywan.
Meram	(n.x.mê) Mebest. Merem.
Mer	(n.x.mê) Amêreke jibo kolana rez û bîstanan bi kar di hêt, destikek heye, bi pêyan liser metirka di di givêşin di erdî da di çit.
Merbêr	(n.l.mê) Amêreke, devekê pan û qûr heye, jibo ax havêtin û erd koIanê mifa jê di hêt wergirtin.Pend :Merbêr di cewalan da nahêt veşarin.
Merc	(n.x.nêr) Nirxandina mirovê kanê dê krit kar û erkekî encam bi det. Mercên endamîyê,. . . ango çi di karit bi kit yan şîyan çine. : Ez dê qelemê xo demef te, bi mercekî tu sube bo min bi vegerînî.
Mercê	(n.dar.mê) Navekê jinan ê kevine.
Merd	(hn.x.çewa) Kesê nandeh û cavvekirî. :Ew mirovekê
	merde.Pend: Malê qels û merdî wek êk di çit. Pend :Merd be û ne tirse, li malan bixo û ne pirse.
Merdan	(n.x.nê) I.Meholk. Çakuç.2. Merd. 3. Navê mêrene.
Merdane	(hn.x.çewa) Mêranî.
Merdbûn	(k.jn.I.mê) Mirov fêrî mêvandarî nandehî yê di be. : Dumahîya temenê xwe ew yê merd bûy. Seyda berê ji vêgavê merd tir bû.
Merdejin	(hk.I.çewa) Jina merd, nandeh û çavvekirî.
Merdemêr	(hk.I.çewa) Mêrê merd, nandehçavvekirî.
Merdî	(n.dar.mê) Merdînî.
Merdînî	(n.dar.mê) Nandehî. : Bi merdî jiya û bi merdînî mir.
Merdkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov bi mal û diravî jibo mêvanan ya pêdivî bi ket. : Divê jibo mêhvanan mirov xwe merd bi ke.
Merem	(n.x.mê) Mebest.
Mereq	(n.x.mê) Hez. Vîyan. Daxaz. Xewin.
Mereqe	(n.x.mê) .Danê req di gel xwarina şil têkel di ken. Birinc yan savar ê di xin nav nîskê.

Merez	(n.x.mê) 1.Mûyên bizinên çîr.2. Keça porzer.
Merg	(n.x.nêr) 1. Can. 2. Mirin.
Mergever	(hk.cih,dever.n.dar) Navê deverekêye.
Mergonek	(n.dar.nêr) Bagurdan.
Merhem	(n.dar.mê) Dermanekê nîv reqe, jibo birîn û çavkulîyê bi kar di hêt.
Meriv	(n.x.nêr) Mirov.
Mermer	(n.dar.nêr) Helanek ciwan û rengîne, dîwar û binê xanîyan pê di nexşînin.
Merov	(n.x.nêr) Mirov.
Merş	(n.x.mê) Mêzer. Mafîr.Rayex.
Mertal	(n.x.mê) Metal.
Mesaj	(n.biya.x) Leş perixandin.
Mesîh	(n.biyanx.nê) Pêxember îsa, s.x.l.
Mesîhî	(dînn.bawer) Fele.
Mesîn	(n.x.nêr) Amanekê avê ye destikek û lûlîyek pêve ye, bo şoştina serûçavan, desnivêjgirtinê yan avdana baxan.
Mest	(hn.x.çewa) Serxweş. Evîndar. Dêvane. Gêj.
Mestbûn	(k.jn.I.mê) Serxweşbûn. Gêjbûn. (K) bn: Bûn.
Mestkirin	(k.jn.I.mê) Serxweşkirin. Dînkirin. (K) bn: Kirin.
Meşk	(n.x.mê) Pîstê kewalan paş çêkirinê mastî û avê tê di xin bi werîsekî di hilawîsin, çendekê di kîyên dako nîvişk û dew ji hev cuda bi bin.
Meşkkivan	(k.jn.I.mê) Şilqandina meşkê jibo bi dest ve îna dew û nîvişkî.(K) bn: Kiyan.
Meşq	(n.x.mê) Rahênanên leşî jibo mirov leş qayîm û peyt bi bit. :Meşqa leşkerî. Rahênan.
Meşqdan	(k.jn.l.mê) Fêrî rahênanan kirin. (K) bn: Dan.
Meşqdayî	(hk.I.çewa) Kesê, serbazê fêrî rahînanan bûye. :Ew serbazek meşdayî ye.
Meşqkirin	(k.jn.I.mê) Rêhînan kirin. (K) bn :Kirin. .
Met	(n.x.mê) Xuşka babê mirovî. Xweha bavê.
Metal	(n.x.mê) Amêrekê kevine, mîna sêlwanan e, ji hesinê tunde, şervanên berê di dan ber xwe jibo xwe paraztin ji tîr û şûrên dijminî.
Metare	(n.x.nê) Mitare.
Metirke	(n.x.mê) Darekê kune temet pêlavê yan piçek mezintire, di destikê merê ra di kin ta di gehit ser merê, mirov li dema kolanê(erd,rez û bax) pîyê xwe liser di danit pal di dit dako di erdî da bi çit xwarê.
Metirsî	(n.x.mê) Tirs.Bive.
Metîn	(hk.cih,cugir,n) 1 . Çiyayeke li Kurdistana îraqê. 2. Navê xortane.
Metran	(n.x.nêr) Zanayê dînê feleyan.
Mewij	(n.x.mê) Mêwî.
Mewîj	(n.x.mê) Mêwîj.
Mexl	(hk.cih,n.x.mê) Cihê bêhinvedana kewalan. : Mexela pezî.
Mexelbûn	(k.jn.l.mê) Xirvebûna kewalan û bêhinvedana wan li mexalê. : Pezê şivanî li bin darê yê mexel bûy.

Mexelkirin	(k.jn.I.mê) Bêhinvedan dane kewalan. : Bizinê xwe mexel ke û were da fîravînê bi xoyn. (K) bn :Kirin.
Mey	(n.x.mê) Vexwarina kiholî.
Meyan 1	(hn.x.mê) Mehîn. Mehan.
Meyan 2	(n.x.mê) Navê jinane.
Meyandin	(k.jn.x.mê) Mehandin.
Meydan	(n.x.mê) Qad.
Meyger	(karn.dar.dz) Kesê vexwarina meyê di de mêvanan.
Meyizandin	(k.jn.x.mê) Nêrîn. Berê xo danê.Temaşekirin. Bi meyizînin, di meyizand.
Meyizîn	(k.jn.x.mê) Temaşekirin. Nêrîn. Bi meyize. Di meyizin.
Meyîn	(k.jn.x.mê) Mehîn.
Meymûn	(n.x.dz) candar Giyandareke leşsivik û pelewane,li daristanan di jît. :Ew mêrekê hinde kirêtedê bêjî meymûne!.
Meyxane	(hk.cih.n.dar.mê) Cihê vexwarina meyê.Bare. : Du demjimêran li meyxanê ma.
Meyzekirin	(k.jn.I.mê) Meyizandin. (K) bn: Kirin.
Mezar	(n.x.nêr) Gora mirovên navdar û xwedênas.: Me serdana mezarê nemiran kir.
Mezargeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê mezarê çak û navdaran.
Mezaxtin	(k.jn.x.mê) Perê mirov li kirîna xwarin kelûpelan di de. : Li vê mehê min 2000 dînar mezaxtin. (K) bdn: ez di mezêxim em di mezêxîn, tu di mezêxî hûn di mezêxin, ew di mezêxe[. . .it] ewan di mezêxin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di mezaxt, di mezaxtin. Db,dûr : mezaxtibû, bûn. (F) : bi mezêxe, bi mezêxin.
Mezdek	(n.x.nêr) dîrok Navê pêxemberekê kurdane.
Mezel	(n.x.mê) Ode. Eywan.
Mezin	(hn.x.çewa) 1 . Ne piçûk. Gewre. Qebe.Gir. 2. Navsalve çûyî. Jî dirêj. Kevin. Pend :Mezin bi bite pir, di ser ra derbaz nebe.ang ; rêzgirtin li mezinan. Pend :Mezinan çi bo biçûkan ne hêlaye.Pend :Mezinê aqil biçûk
Mezinayî	(n.dar.mê) Gewreyî. pilebilind. . : Meznayî jibo xwedê başe
Mezinbûn	(k.jn.I.mê) Geşbûn. Werarkirin. Girbûn. : Lawê Siwarî yê mezin bûy. (K) bn: Bûn.
Mezinkirin	(k.jn.I.mê) I . Xwedîkirina zarokan, candaran û htd tanî mezin di be. Gewrekirin. :Min zarok bi jarî mezin kirin. 2. Pêşvebirin. : Hevsîyê me gelek xwe mezin di ket, jiber hindê ez hez jê na kem. (K) bn: Kirin.
Mê	(hn.x.çewa) 1.rêzman Tuxmê, zayendê mê. 2. Candar û mirov ên
	mê. Dêhil, bizin, mirîşk,maker û htd, jin, keç, dayk, met û htd.
Mêdek	(n.x.mê) Serhevîrk. Buxçik.
Mêga	(n.I.mê) candar Gaya mê.Manga, Çêl.
Mêgank	(n.I.mê) candar Golika mê.
Mêhreban	(hk.dar.mê) 1. Dilovan. Dilpak. : Jina mêhreban. :Mêrê mêhreban. 2. Navê jinane.

Mêhvan	(n.x.dz) Mêvan.
Mêj	(hn.x.çewa) Kevin. Berê. ji mêje.
Mêjandin	(k.jn.x.mê) Şîrdan zarokan, karikan. : Te karik mêjandîne ?. (K) bdn: ez di mêjînim, tu di mêjînî hûn di mêjînin, ew di mêjîne[. . .it] ewan di mêjînin.Pr:dêbi +bdn. Bdb: di mêjand, di mêjandin. Db,dûr: mêjandibû, mêjanndibûn. (F): bi mêjîne, bi mêjînin.
Mêjmêjok	(n.l.mê) Mêjok.
Mêjo	(n.x.mê) Dîrok.
Mêjok	(n.dar.mê) Tiştê bi devî di hêt mêjtin. Memik.
Mêjonivîs	(karn.l.dz) Dîrokvan.
Mêjtin	(k.jn.x.mê) Mirov yan giyandar, devê xwe di êxit tiştekî bi hilkêşit dako şilî yan dûkêl bi hêt di devî da. (K) bdn: ez di mêjim em di mêjîn, tu di mêjî hûn di mêjin, ew dimêje[....it]ewan di mêjin. Pr:dê bi+bdn. Bdb : di mêjt, di mêjtin. Db,dûr : mêjtibû, ...bûn. (F) : bi mêje bi mêjin.
Mêkew	(n.I.mê) Kewa mê.
Mêlak	(n.x.mê) can Endamekê navxweyî yê leşê mirov yan giyandarane. Cerg. Ciger.
Mêmê	(n.x.mê) Navek kevnar yê jinane.
Mênandin	(k.jn.x.mê) Pêveçûn. Wekhevbûn.Bi mênîne, di mênînin,..
Mêr 1	(n.x.nêr) 1. Tuxmê nêr. Zelam . Peya. : Pend : Mêrê liber emrê[ferman]a jinê, her yê li ber mirinê. Pend : Mêrê du jinan şwîtik kete pişt gunan. Pend :Mêrê bin destê jinê, yê başe jibo mirinê. Pend :Mêrê çav bi der, jina xwelîser. Pend :Mêr di revin, jin diravin.pend :Mêrê du jinan piştîn kevte pişt gunan.
Mêr 2	(hn.x.çewa) Zîrek. Çavnetirs. Qehreman. Pend : Mêr bi nanekê nabin nandar û bi darekî nabin navdar. Pend: Mêre, belê ji navda qulêre. Pend :Mêrê bê dujmin ne mêre. Pend :Mêr hene, Mêrkok jî hene.
Mêranî	(n.dar.mê) Gehremanî. Zîrekî. Çavnetirsî.: Mêranî ya pêşmergehan li cîhanê deng daye.
Mêrçak	(hk.I.çewa) Mêr. Mêrxaz.
Mêrçakî	(pesin,nl.mê) mêranî.
Mêrdîn	(hk,cihc.mê) Mardîn.
Mêrg	(hk.cih,n.x.mê) Cihek bi av, dar, giya û xemilî. Çîmen. Baxê xwezayî.
Mêrgesor	(baj,cugirn,cih.l) Bajêrkek Kurdistana başûre.
Mêrgûcîmen	mêr û çîmen (n.l.mê) 1 . Gulistan. 2. Navê bernamek dilvekere li K TV di hêt pêşkêş kirin.
Mêrî	(n.x.mê) can Giyandareke biçûke kuna xwe li bin axê dirist di kit hijmarek mezin bi hevre dijîn. Gêle.Pend :Wekî mêrîyên perdar lê hatin. Ang; ji hev dûr kevtin li helavbûn.Pend :Mêrîyên kunekêne û berîyêd darberîyekêne.
Mêrîzerk	(n.I.mê) can Corekê mêrî yên hûrikin û reng zerin.
Mêrkirin	(k.jn.l.mê) Şûkirin. : Berî sê salan Şehyanê mêr kirî ye. (K) bn: Kirin.
Mêrkirî	(hk.I.çewa) Jina şûkirî. Şûkirî. : Zozan jineka mêrkirî ye.

Mêrkuj	(hk.I.çewa) 1 . Yê ko mêran dikujit. Kujek.2. Jina har, dujwar.
Mêkujî	(n.l.mê) Karê êkî mêr kujtin bin.: Ew hertim basê mêjîya xwe di ke.
Mêrû	(n.x.mê) Mêrî.
Mêrxas	(hk,hn.I.çewa) Mêrxaz. Pend :Mêrxas ji zîndanan na tirsin, tirsonek ji bayê hinavên xwe di tirsin.
Mêrxasî	(n.I.mê) Mêrxazî.
Mêrxaz	(hk,hn.I.çewa). Mêr.Zîrek. Çavnetirs.Qehreman.
Mêş	(n.x.mê) candar Giyandarekê fîrinde, kirmijok û biçûke liser xwarin û tiştê gemar dijît.
Mêşereşk	
Mêşahingivî	(n.I.mê) candar Mêşhingiv.
Mêşahingvînî	(n.I.mê) candar Mêşhingiv.
Mêşelok	(n.dar.mê) candar Mêş.
Mêşereşik	(n.l.mê) candar Mêşa reşa nav malan. Mêş.
Mêşhigiv	(n.l.mê) candar Mêşa ko hingivî çê dikit, jehirdare.mêşa hingvîn.
Mêşhingiv (mêşahingvînî)	
Mêşkuj	(n.I.mê) Amêreke karebayî yan destî ye , jibo kujtina mêşan bi kar di hînin.
Mêşxur	(n.l.nêr) balinde Perindeyeke xwairina wî mêş û mêşhingive. Kulkulî.
Mêtal	(n.x.biyan) Kanza.
Mêtin	(k.jn.x.mê) Mêjtin.
Mêtingeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê azar û êşandina xelkê.Zorxane.
Mêtinkar	(karn.I.dz) Xwînmêj. Zordar.
Mêtûlke	(n.x.pir) candar Rişk.
Mêvan	(n.x.dz) I. Kesê li malek bîyanî bi xwe, vexwe û bi nive. Pend :mêvan ji mêvanî ne xweşe, malxoyî ji her duyan. Pend:Mêvan xweşe şevekê. Pend :Mêvanê direwîn, di xot carek firavîn. 2. Navê mêrane.
Mêvanbûn	(k.jn.I.mê) Mirov li malekê yan cihekî di bit mêhvan. Bûnemêvan.
Mêvandarî	(n.dar.mê) Kar, rêz, berhevî û xizmeta jibo mêvanan di hêt encamdan.
Mêvankirin	(k.jn.I.mê) Dema mirov kesekî di mal da di hewînit. (K):bn Kirin.
Mêvanperwer	(hk.l.çewa) Mirovê gelek keyfa xwe bi mêvanan di hînit.
Mêvanperwerî	(n.I.mê) Rêzgirtin û xizmeta mêvanan.
Mêvanxane	(hk.cih,n.I.mê) Cihê hewandina mêvanan. Otêl.
Mêvok	(n.x.mê) Bijkoj. Pijkovk.
Mêw	(n.x.mê) dar Dara tirî.
Mêwîj	(n.x.mê) mita Tirîyê gehişti di hêt hişikkirin yan mizeytkirin û li miştaxan radixin ta hişik di bit .
Mêwîjareş	(n.I.mê) mita Ji tirîyê reş [reşmêw]çê di bit.
Mêwîjazer	(n.I.mê) mita Ji tirîye zerike.
Mêwkîk	(n.x.mê) giya Giyayek bi xemle li çîyayên Kurdistanê hişîn di bit.
Mêze	(n.x.mê) Depek raste liser pêpikan qayîm kirîye, xwarin, nivêsîn û htd liser di hêt danan û kirin. Teble.

Mêzekirin	(k.jn.l.mê) Berêxwedan. Nêrîn. Lênêrîn. Sehkirin.Meyzandin. (K) bn: Kirin.
Mêzer	(n.x.mê) Berik. Merş. Pend : Ev zere ji vê mêzerê kême.
Mêzûpotamya	(cugim.dar.mê) Navekê dîrokîye, ango;welatê navbera du çeman. Kurdistan
Mi	(cih.n) rêzman Min. : Birayê mi. Serê mi,.
Miçandin	(k.jn.x.mê) Girtin. Pêkdadan. Bestin. : Devê xwe bi miçîne. ang ; devê xwe dane serêk.(K) bdn : ez di miçînim em di miçînîn, tu di miçînî hûn di miçînin, ew di miçîne[..it] ewan di miçînin. Pr : dê bi + bdn. Bdb : di miçand, di miçandin. Db,dûr : miçandibû, ... bûn.(F) : bi miçîne, bi miçînin.
Miçkirin	(k.jn.l.mê) Çavniqandin. Çav lê niqandin.
Mifa	(n.x.mê) Kêrhatî.Baş. Bi biha. Sûd. :Mifayê xwarina fêqî jibo mirovî geleke
Mifadar	(hn.dar.çewa) Tişt, xwarin, vexwairn, kiryarên bi mifa. :Bazirganî karekê mifadare.
Mih	(n.x.mê) candar Giyandarek malî û şîrdere.Pez. Mîh.
Mihabad	(hk.cih,bajêrn.cugir) l.Bajêrekê Kurdistana rojhilate. Paytextê komara kurdî ya bi navê Mihabad bû. 2. Navê jinane.
Mij	(n.x.mê) Dema ewir di kevit ser erdî û dinya tarî di bit. Mûran. Mijê çîyayên girtîn.
Mijad	(n.x.mê) Mijar.
Mijandin	(k.jn.x.mê) Mêjandin.
Mijane	(n.x.nêr) Destedarekê qayîme, li dema kêlana zevîyan bi dewaran, cotyar bi destên xwe di girit da bi karit hincari wek wî bi vê rast ragirit û xîça wî rast derkevit.
Mijang	(n.x.pir) can Mijîlank.
Mijar	(n.x.mê) Navnîşana her karek yan nivîsekê. Babet. Civîna , me ji çend mijaran pêk hatîye ji wan diravî, çelengî, leşkerî û htd.
	441
Mijbûn	(k.jn.l.mê) Dema mij erdê di girit. Bûne mij. :Dinya mij ,me berpêd xwe ne di dîtin.
Mijdar	(hk.dem) I.Meha yazdehê.2. Bi mij. 3.Navê jin û mêrane.
Mijde	(n.x.mê) bn: Mizgîn.
Mije	(n.x.mê) Tam.
Mijî	(hk.dar.çewa) Rojek, şeveka bi mij. Mijdar.
Mijîl	(hk.x.çewa) Yê bi karekî ve xwe mijîl di kit. :Ez nikarim herim mal, çunkî yê mijîlim. :Tu niha mijîlê çiyî ? ango; çi kar dikî?
Mijîlank	(n.x.mê) Rêza mûyên liser herdu zîhên ser û binî yên çavan. Bijang.Mijang. Mûjank
Mijîlahî	(n.dar.mê) Mirov karekî di ket, di tiştekî bi xebitit. Xebitîn. Xwe ji bîrvekirin
Mijîlkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov xwe yan yekî mijîl di kit. (K): bn :Kirin.
Mijmije	(n.l.mê) 1. Dara mijmijê . 2. Fêqîyek biharî ti pir xweşe rengê wê zere. Zerdil.
Mijûl	(hn.x.çewa) Mijîl.

Mikare	(n.x.nêr) Amêrekê asine bo kunkirin û renîna(tiraşîn) daran bi kar di hêt. Nikare.
Mil	(n.x.dz) 1 . can Herdu bilindî yên zendik pêve hatîn girêdan û ser di kevit navbera wan da. 2.Gir.Girik. :Seg li serê milê rawesta.
Milanê	(n.dar.mê) Corekê govenda kurdîye mirov milên xwe di din hev dema di leyzin.
Milçemilç	(n.dar.mê) Mirçemirç.
Milet	(n.x.nêr) Xelikê bi hevra bijît ti ziman û çanda xwe he bit. Gel.
Milêb	(n.x.mê) Milhêb.
Milêv	(n.x.mê) Milhêb.
Milhem	(n.x.nêr) Cirk.
Milhêb	(n.x.mê) Çengaleke du sê yan çar guhe, destikek dirêj pêveye jibo hilavêtin û dane bayê ya genim, ceh,nîsk ii htd dako dan û ka ji hev cuda bi bin. Cemik. Çarguh.
	442
Milî	(hn.x.çewa) Tiştê girêdayî miletekî bit, xwemalî wek ;govend yan cilkên milî. Gelêrî.
Milk	(n.x.nêr) Mal. Erd. Dirav.
Milkirin	(k.jn.I.mê) Liser milê xwe danan. Di milê xwe kirin. : daykê zarokê xwe li milê xwe kir.
Milmilanê	(n.l.mê) Hevrikîyek nerînî û bêkuta, mirov pêkolê di kit dako zutir ji hemberê xwe bi gehit armancekê, evca çi berpisyarî
	dako zutir ji hemberê xwe bi gehit armancekê, evca çi berpisyarî yan dirav bit
Milok	(n.dar.mê) Melok.
Milyard	(hii,n.çend) Hizar car milyon.
Milyardêr	(hn.l.çewa) Kesê parê wî milyardek yan pitir be.
Milyon	(hijn) Hizar car hizar.
Milyonêr	(hn.l.çewa) Mirovê parê wî milyonek yan pitir be.
Min 1	(cihn.tek) rêzman Kesê êkê. Hebûn. Min du kur û keçek hene. Min di vêt . Min di got. Min nîne. Mala min. Kurê min û htd
Min 2	(n.x.mê) Yekeya pîvana mita û tiştî ye êk min nêzî kîlo û nîv e.= 3500 gr. pend: Sivore û ber û minêd xwe. :Mineka pîvazan. :Mineka zerdilan
Minal	(n.x) Zarok.
Mindal	(n.x) Zarok.
Minê	(n.x.mê) Lava. Hîvî.
Minêkar	(hk.dar.çewa) Supasdar. : Eger tu vî karî bo min bi kî, ez dê ji te minêkar bim
Minêkirin	(k.jn.I.mê) Supaskirin. Hîvîkirin. Lavakirin. (K) bn : Kirin.
Minminok 1	(hk.dar.çewa) Mirovê kiryar û bizavên hêdî di ke. Nimnimok. Nerim.
Minminok 2	(n.dar.mê) candar Pelatînk.
Miqawe	(n.x.mê) Kaxezeka sitûre, ji kayê hatî diristkirin. Karton.

Miqilk	(n.x.mê) Axlewîk.
Mirandin	(k.jn.x.mê) I.Dema mirovek wek mirî bi hêt navnivîskirin. 2.Xwe bêdengkirin. Bêhoşkmn. Xwe mirandin (K) bdn: ez di mirînim em di mirînin tu di mirînî hûn di mirînin ew di mirînit ewan di mirînin. Pr:dê bi + bdn. Bdb : di mirand di mirandin. Db,dûr : mirandibû, ... bûn. (F): bi mirîne bi di mirandin. Db,dûr : mirandibû, ... bûn. (F): bi mirîne bi mirînin
	443
Mirar	(hn.x.çewa) Kelexê giyandarê mirî. :Seyê mirar. -Kerê mirar
Mirarbûn	(k.jn.I.lm) Dema giyandarek di mirit.
Mirarî	(n. x.mê) l.Madek bihadare, di kin ristik bo ciwanîyê bi kar di hêt, nemaze li cem jinan. Dur.2. Navê pîrekane
Miremir	(n.dar.mê) deng Mirên.
Miremirkirin	(k.jn.gl.mê) Dengê miremirê jê hatin. :Panka hewe gelek miremirê di ke!.
Mirên	(n.x.mê) deng Dengê firokan, tirombêlan, ba û htd 'Mirêna trombêlan di hat. Virên. Hurên
Mirin	(k.jn.x.mê) Dema mirov canê xwe winda di kit. Çûn ber dilovanî ya xudê. Neman.Mirina wî ji egera nexweşîyê bû Pend :Mirina bi heval, çêtire ji jiyana bê heval (K) bdn- ez di mirim em di mirîn, tu di mirî hûn di mirin, ew di mire[itl ewan di mirin. Pr : dê bi+ bdn. Bdb : ez di mirîm, em di mirîn tu di mirî hun di mirîn, ew di mirî ewan di mirîn. . Db,dûr : ez mirîbûm, em mirîbûn,tu mirîbûy,ew mirîbû, ewan mirîbûn (F) bi mire bi mirin.
Mirî	(hn.dar.çewa) Laş (leş) ê bêcan. Mirîyê xwe veşartin, binax kirin. .Pend :Mirî qon bi doşave.
Mirîçok	(hk.dar.çewa) Mirovê sist, xav, lewaz.
Mirîd	(kam.x.dz) Kesên tûbedar li ber destê şêx, xwedênasan û çakan Ii ser rêya wan herdem di xilwe û nizayan dane
Mirîşk	(n x.mê) perinde Baldarek malî û hêkkere.Pend :Mirîşk hêkan di ket, kelebang birîyan di ket
Mirîşo	(kam.I.dz) Mirovê ku mirîyan di şût.
Mirmirk 1	(n.dar.nêr) fêqî Corek tirîye reng sorê tarî yan reşe. Bêsîrane
Mirmirk 2	(n.dar.nêr) Pêşî.
Mirov	(n. x.dz) l.Giyandarekê jîre, sozdare. : pend :Mirovan mirov ne xwarîne.ang ; jibo mêvanan di hêt gotin dema daxaza vehewandinê ji xwedî yê malê di kin..Pend :Mirovê dîn di şahî û şînîyan da diyar di bin.Pend :Mirov di mirit, belê nav di mînit.2 Jîr. : Ez nizanim ev xorte dê kengî bit mirov. 3. Xizim. : Dayk û babên wî mirovên hevin. :Ew yê bê xwedî ye û tu mirov nînin.Pend :Mirov bi mirovê xwe mirove.
Mirovanî	(hn.dar.çewa) Girêdana mirovan bi hevra. Xizmanî. ji xûnekê. : Mirovanî ya wan ya kevine
Mirovatî	(hn.dar.çewa) Kar û kiryarên têkeilî bi alîkarîyên mirovî ve hebin. :Alîkarîyên mirovatî.
Mirovayetî	(n.dar.mê) Mirovatî.

Mirovmirovkanê	(hk.dar.çewa) Dema mirov tayê mirovê xwe di girit, liser rastî û şaşîyê[çewtî]. Tagirî. Cudayî
Mirovmirovkanêkirin	(k.jn.ggl.mê) Tagirîkirin. Cudayîkirin.
Mirovî	(hn.dar.çewa) Mirovayetî.
Mirovxwer	(hk.I.çewa) Di çîvanokan da pîrvevî ti serkirînk ko mirovan di xon
Mirûz	(n.x.mê) Mirît. Gêwil.
Mirûztirş	(hk.I.çewa) Mirîtşîn.Navçavgirê.
Miryem	(n.x.mê) 1 .Dayka Isa yê pêxembere (s.x) .2. Navê keçane.
Mis	(n.x.nêr) Kanzayek nerime , reng sorek tarî ye.
Mishef	(n.bivan) Kitêba pîroz. Qur'an.
Mishefareş	(n.I.mê) Kitêba pîroz ya dînê Êzdîyan.
Misilman	(hn.x.çewa) Mirovê ji ola îslamê.
Misir	(hk.cih,welatn.cugim) Mezintirîn welatê erebî ye.
Misrî	(nejn) I. Xelikê welatê Misir. 2. ziman, kelûpelên ji Misir ê.
Misk	(n.x.mê) Corek gulavê ye. Bêhin.
Misoger	(hk.x.çewa) Kar yan kiryara goman têda ne be. Sedased.:Serkevtin misogere.
Misogerbûn	(k.jn.l.mê) Gotin yan kiryara goman têda ne mînit û sedased bi bite cihê bawerîyê.
Misogerî	(n.dar.mê) Mirogerbûn.
	445
Misogerkirin	(kjn.l.mê) Serrastkirin. Piştrastkirin. :Here misoger ke kanê sube cejin e yan ne?.(K) bn: Kirin.
Mist	(n.x.mê) I . Destê mirovî yê miçandî. Buks. 2. Destê pir. :Misteka genimî, tovikan û htd. Girmik. Lep.
Mişar	(n.x.dz) 1 . Amêrek asinî ye didan tûje bo birîna daran bi kar di hêt.2 Malikên çarkujî yan alkêş [lakêşe] bo çandina mitayî wek pîvaz, sîr kixs û htd.
Mişe	(hk.x.çewa) Zehif, berfîreh. :Xwarin a mişeye. :Dar di mişene li Kurdistanê. Pir.
Mişebûn	(k.jn.I.mê) Pirbûn. Zafbûn.Zorbûn. : Giyanewer li Kurdistanê yêd mişe bûyn.
Mişeyî	(rd.dar.çewa) Berfîrehî.
Mişekirin	(k.jn.l.mê) Zehifkirin.Zorkirin.
Mişexor	(hk.I.çewa) Kirmijok.
Mişk	(n.x.nêr) candar Giyandarek şîrder ti biçûke bi ziyane di nav malan û liser xwarin û hevranan di jît.
Mişt	(hn.x.çewa) Pir. Tijî.
Miştaxe	(n.I.mê) Tirî ji mêwan di hêt kirin û li cihek hulî kirî û paqij, ûşîyan bi rex êkve radixin daku hişik bi bin û bibin mêwîj
Miştbûn	(k.jn.I.mê) Tijîbûn.

Miştî	(n.x.nêr) Alîka gîyandaran. Xwarina kewal û dewaran.
Miştkirin	(k.jn.I.mê) Pirkirin. Tijîkirin.
Mit	(hk,hn.x.çewa) Bêdeng. Kêmaxivtin.
Mita	(n.x.nêr) Hatîyê mirovî ji çandinê wek genim, ceh, nok, bacan, xiyar û htd. Berhem
Mitare	(n.x.nêr) Amaneke ji fafon yan plastîkê ye, avê bo vexwarinê tê di kin li aqaran yan nav zevî milkan ku av lê nebit Avdank
Mitbûn	(k.jn.l.mê) Bêdengbûn. Kirbûn. (K) bn :Bûn.
	446
Mitî	(n.dar.mê) Bêdengî.
Mitkirin	(k.jn.I.mê) Xwe mitkirin. Xwe bêdengkirin.Mitkirin.Bêdengkirin. Kirkirin. (K): bn Kirin
Mivred	(n.x.nêr) Amêreke ji hesinî hatîye çêkirin jibo hisan û xweşkirina devên das, bivir, sator û htd bi kar di hêt. Kartîk.
Mixabin	(pêrb) rêzman Alaveke jibo peşêmanîyê di hêt gotin. : Mixabin wî jinav me barkir. : Mixabin welatê me li bin destane : Mixabin ez nikarim alîkarîya te bi kim
Miyaw	(n.x.mê) deng Dengê kitkane(pişîk). Newnew.
Miyawîn	(k.jn.x.mê) Kitik dengê miyawê ji xwe di hînit.Miyawkirin.
Miyawkirin	(k.jn.I.mê) Miyawîn. Newkirin. Newîn.
Miz	(hk.x.çewa) Tama tirş û şirîn têkel (bi hevre).
Mize	(n.dar.mê) Xwarinên sivik di gel ereqê di xwen.
Mizeyt	(n.x.nêr) Roja tirî li avê dane, ko di kin mêwîj.
Mizeytkirin	(k.jn.I.mê) Tirî li zirikavê(ava zirik ê) dan,da bi bit mêwij. (K) bn: Kirin.
Mizgeft	(n.x.mê) Avahîyê xudaperistinê li cem misilmanan. Perisgeha misilmanan.
Mizgîn	(n.x.mê) 1 . Nûçeyek xweş, gotinek dilveker. 2. Navê mêr û jinane
Mizgîndan	(k.jn.I.mê) Gehandina nûçeyên xweş. : Ezê mizgînîyê bi dim te, kurdan mafê xwe wergirt. (K) bn : Dan
Mizîrî	(malbn) Navê hozeka kurdane, piranî ya xelkê wê li Kurdistana Iraqê xwe cihin.
Mî	(n.x.nêr) Davên pora serê mirovî û leşê giyandaran. :Mîyên bizinan.
Mîç 1	(n.x.nê) leş Kab.
Mîç 2	(hk.x.çewa) Vala.
Mîçînk	(n.dar.nêr) Amêrekê dutaye, mîna gazikan jibo derînana mûyan bi kar di hêt.
Mîçkirin	(k.jn.l.mê) Valakirin. Firkirina vexwarinan tanî çi di amanê têkirî nehêlin, piranî bo tirane bi kar di hêt. (K): bn :Kirin.
	447
Mîdalî	(n.biyanx.mê) Parçe asin yan plastîke wek ristik bi zincîr yan bendikekî ve girêdaye, pêşkêşî wan mirovan di ken yên kar yan çelengîyên bi biha encam dane, yan kesên zana û qehreman yan bendikekî ve girêdaye,

	pêşkêşî wan mirovan di ken yên kar Mîdalîya Barzanî , mîdalîy a şoreşa Eylûl, û htd?
Mîdî	(nejn) dîrok Kevine babkalkên kurdan li ser dema dewleta Mîdya.
Mîdya	(hk.cih,n.x.mê) dîrqk l.Kevine dewleta kurdane. 2. Navê keçan.
Mîdyayî	(nejn) Mîdî.
Mîh	(n.x.mê) candar Peza mê. Mih. Pez.Pend :Mirovek wek mîhê ye.ang; mirovekê nerim û liser xweye.
Mîkrob	(n.cîh.x.mê) Candarek hûrike, bi çavan nahêt dîtin.
Mîl 1	(n.x.nêr) Tîrka biçûk ya demhijmêrê. Her demjimêr ji sê mîlan pek dihêt,mîlê demjimêrê, ...xulgan,. . . . Çirkan
Mîl 2	(ncîhan)Yekeya cîhanî ya pîvana dirêjîyê.
Mîna	(hn.hk.x.çewa) Nimûne. Wek.
Mînak	(n.dar.mê) l.Nimûne. Risim.2. Bevil. ;Eve mînakê kê ye ?.
Mînakkêşan	(k.jn.I.mê) Kêşana wêneyan. Wênekirin. :Tu di karî ji min ra mînakekî bi kêşî ?.
Mînakkirin	(k.jn.l.mê) Mînakkêşan. Wênekirin.
Mîr	(karn.x.dz) Kesê rêveberîya deverekê dikit û li paytextî di rûnit. Mîrê amêdîyê, Botan, Hekarî, Baban û htd
Mîran	(n.x.dz) Navê kur û keçane.
Mîrgeh	(hk.cih,deven.I.mê) Dever yan cihê rêveberîya wê mîratî bit. Mîrgeha Botan . . .û htd.
Mîranî	(malb,n) Hozeka koçerên kurdane li Kurdistanê. Mîrî.
Mîratî	(kam.dar) Karê mîr pê ra di bit. :Çend salan mîratî li mîrgeha,... kirî ye.
Mîrî	(hn.x.çewa) I . Dezgeh, kar, mal, erd û htd, yên girêdayî desthelatê. 2. Mîranî.
Mîrkut	(n.I.nêr) Darek duserê sitûr û mezine, nîva wî ya simtî ye û destikek pêveye, jibo qutana savar û danî bi kar di hêt.
Mîro	(hd,gaz,dar.nêr) 1 . Alavek gazîkirinê bo rûmetgirtin, wek mîr .2. Navê mêrane.
Mîrqut	(n.I.nêr) bn: Mîrkut.
Mîrxan	(n.I.dz) 1. Mîr. 2.Navê kurane.
Mîrxiçik	(n.dar.mê) derd Corek pirsikên avdarin, li ser leşê mirovî nemaze zaroyan di hên
Mîrza	(malb.n) 1 . Kurê mîran. 2. Navê mêrane.
Mîşekirin	(k.jn.I.mê) Pakijkirina zevî û rezan ji dar ii beran dako giyayên din lê bi çînin.(K) bn: Kirin. :Zevîya bin gimdî hemî ya mîşe kirî, lê ya serî ya may.
Mîx	(n.x.mê) Bizmar.
Mîxdan	(k.jn.I.mê) Bizmardan. :Depî mîx de.
Mîyaw	(n.x.mê) Miyaw.
Mîz	(n.x.mê) Ava di leşê mirov li giyandaran da heye û bi rêya hedamê mîztinê derdikevit.
Mîzdan	(n.dar.mê) Cihê mîz lê xirve(kom) di bit. Pivdanka mîzê.

Mîzî	(n.x.mê) Cihê hedamê guhnelî yê giyandarên nêr têda di hêt veşartin, nemaze ga û nêrîyan.
Mîzkirin	(k.jn.l.mê) Mîztin. (K) bn: Kirin.
Mîztin	(k.jn.x.mê) Kiryara derkeftina mîzê ji leşî, di rêya hedamê mîztinê da. (K) bdn: ez di mîzim em di mîzîn, tu di mîzî hûn di mîzin, ew dimîze[...it] ewan di mîzin. Pr:dêbi + bdn. Bdb : di mîzt, di mîztin. Db,dûr : mîztibû, ...bûn. (F): bi mîze bi mîzin
Mobayl	(nbiyan.x.mê) Navek cîhanî. Têlefona mobayl; . . . bê girêdana hêlê . têlefona berîkê.
Mor 1	(hn.x.çewa) Renê sor û şîn têkel. Binevşî.
Mor 2	(n.x.mê) Amêrekê biçûke nav ii navnîşana mirovî yan ya cihê karê mirovî tê kolaye, li kaxezan di din wek îmza
Moran	(n.x.mê) Mij. :Bara pêtir di gel min di hê gotin. :Dinya mij û morane
Morbûn	(k.jn.l.mê) Dema rengê mor cihekî reng di ket.
Morik	(n.dar.mê) Parçeyên girovir ji şûşe yan plastîk hatine diristkirin, di simtîne wek ristik yan tizbî jê di hên çêkirin û hemereng û hemecorin
Morî 1	(n.x.mê) Morik.
Morî 2	(n.x.mê) Mêrî.
Morîstan	(n.dar.mê) Kunmêrî.
Morkirin	(k.jn.l.mê) Lêdana morê. îmzakirin. : Rêvebirî kamameya min mor kir
Morkirî	(hk.l.çewa) Kaxez, biryar ya mor lê hatî dan.
Morlêdan	(k.jn.l.mê) Morkirin.
Moşek	(n.x.mê) Topa mezin. Rokêt.
Moxil	(n.x.mê) Bêjinga hûr jibo parzinîna arî bi kar di hînin.
Moz	(n.x.mê) Stêng.
Mû 1	(n.x.nêr) l.MÎ.
Mû 2	(deng) Dengê orêna çêlekan.
Mûç	(hn.x.çewa) Tiştê bilind yan ji nav derdeftî.lêvên mûç, dirêj, bilind. Mirovek lêvmtiçe
Mûçik	(n.dar.nêr) Kaçikê mezin yê dewî.
Mûçing	(n.dar.nêr) Mûkêş.
Mûçirk	(n.dar.mê) Ji egera tirs yan sermayê lerzikek bi ser canê mirovî da derbaz di bit. Tezîlank
Mûçkirin	(k.jn.l.mê) Bilindkirina tişti, nemaze lêvan. :Wî lêvên xwe mûçkirin, dirêjkirin. (K) bn:Kirin.
Mûjank	(n.dar.piri) Mijîlank.
Mûkês	(n.l.nêr) Mîçînk.
Mûm	(n.x.mê) Keresteyekê şemaye yan bez, petîlkek pêveye agirî ber didinê bo ronahîyê yan bîranînan mifa jê di hêt wergirtin. Şemalk
Mûmê	(n.x.mê) Navek kevin ê jinane.
Mûrîn	(k.jn.x.mê) deng Dengê ga ii çêlan.
Mûs	(n.x.nêr) Devikê rihtiraşînê. Gwîzan. :Min bi miisê riha xwe kur kir.

Mûsê rihtiraşînê	
Miisa	(nx.nêr) Navê pêxemberê dînê cihoyan. (cîyan).
Mûş	(hk.cih,bajam) Bajarek Kurdistana başûre.
Mûsî	(malb.n) Xelikê Mûşê.
Mûz	(n.x.mê)ye?î Navê fêqîyek reng zer şêwe lûl, tam şirîn ê Efrikayî ye.
Mûzexane	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê parastin nîşadana kelûpelên kevnar.
Mûzîk	(n,cihan.mê) mazîk Amêrên cuda û hemereng ên lêda awazan. Tembûr, def, dehol, kemançe.
Mûzîkjen	(kam.l.dn) Mûzîkvan.
Mûzîkvan	(kam.dar.dz) Kesê awazên mûzîkê di jenit.

N

N	(ne) Pîta hevdehê ji abeya kurdî.
Na	(pêrb) rêzman Alavê neyîkirinê. :Ez na çim, na xwem(xom), na hêm, Na hînîn, na bêje .. û htd. Ne.
Nabe	(pêrb.I) rêzman Alavê berbenkirinê, neyîkirin. Nabit. Çênabit. :Nabe tu herî mala wan. :Weha nebe. BRxDibe.
Nabit	(pêrb) rêzman Alavê neyîkirin yan nehêlan. Qedexe. Çênabit. :Nabit tu cigaran bi kêşî. Br x Dibit.
Nabîna	(hk.I.cewa) Yê çavên wî di kore ii çi nabînin. Korayî.
Nabînk	(n.x.mê) Corekê tîrokane kurt, û sttire ji êk parçe yan du darên têkda pêkhatî ye jibo pankirina hevîrê nan, sawik û kadeyan bi kar di hêt.
Naçar	(hk.dar.çewa) Neçar. Bêgav. Bêrê. ;Ez naçarim di vêt bi çim mal !.
Naçarbûn	(k.jn.l.mê) Bêgavbiin. Bêrêbûn.
Naçarî	(n.l.mê) Bêrêyî.
Naçarkirin	(k.jn.l.mê) Neçarkirin.
Nadan	(hk.I.çewa) Nemerd. Ça-vteng. Çirîk.: Ew mirovek nadane, kes ji destê wî çakîyê na bîne.
Nakokî	(n.dar.mê) Yeknegirtin. Duberekî. Netebayî. :Nakokî keftîye navbera wan da.
Nal	(n.x.mê) Parçe asineke bi bizmaran li binê pêyê dewaran di din dako bi hên parastin li dema bi rêve çûn ii karî. Sol.
Nalbend	(pîşn.dar.dz) Kesê dewaran nal di kit. mirovê ku karê wî diristkirina nalane. şarezayê çêkirina nalên dewaran. Solbend. Pend :Nalbendî hesp nal di kir, kêvjaleyî pê xwe bilind di kir.
Nalbendî	(kam.dar.mê) Karê nalbendan. :Eve çende tu nalbendîyê di kî?.
Nalenal	(n.dar.mê) zêmar Dengê ax û ofê ji mirovê westayî yan nexweş di hêt.
Nalenalkirin	(k.jn.gl.mê) Dengê nalînê jê hatin: Zarokê me hinde yê nisaxe, yê nalenalê di ke. (K) bn :Kirin.
Nalik	(n.x.mê) Qebqebk. Şimik.
Nalîk	(n.x.mê) Doşek. Bincî. Binrex.
Nalîn	(k.jn.x.mê) l.Dema mirov ji egera nisaxî, westan, tengavî yê naîenalê dike. (K) bdn : ez di nalim em di nalîn, tu di nalî hûn di nalin, ew di nale[...it] ewan di nalin. Pr :dê bi + bdn. Bdb : di ez di nalîm, em di nalîn, tu, ew di nalî hûn, ewan di nalîn. Db,dûr: ez nalîbtim, em nalîbtiyn, tu nalîbtiy hûn nalîbûn, ew nalîbû ewan nalîbiin. (F) : bi nale, bi nalin.2. Navê keçane.
Nalkirin	(k.jn.l.mê) Nalbend pîyên dewaran bi nalan nal di ke. :NaIbendî hespê min nal kir. (K) bn : Kirin.
Nalkirî	(hk.dar.çewa) Dewarê ku hatfye nalkirin. Hêstir, hesp, kerê nalkiriî.
Namdar	(hn.dar.çewa) I. Navdar. Navdeng. 2.Navê xortane.
Name	(n.x.mê) Kaxeza nivîsî ku mirov ji hevalek yan nasekî ra bi şinit. :Nameyek ji birayê min gehişt destê min.

Namenivîsîn	(k.jn.l.mê) Nivêsîna nameyan. Kaxetek bi hêt nivîsan.
Namerd	(hk.l.çewa) Nemerd.
Namerdî	(n.l.mê) Nemerdî. Çirîkî.
Namîlke	(n.dar.mê) Balavoka ragehandin ii zanînan.
Namûs[namîs]	(n.x.mê) Tiştê herî pîroz li cem mirovî, wek welat, ax, jin, zaro ii htd. Şeref.
Nan	(n.x.nêr) Xwarineke ji arê genimî dihê diristkirin piştî hevîrkirinê li ser sêla gerim yan teniirê dihêt birajtin , gelek cor û şêwe hene ; wek nanê tenik yê sêlê, sewik, semiin,.. ii htd. :Nan digel hemii zadan dihêt xwarin. Pend :Nanê xwe bi bi we bi avê, mineta xeilî pavê(bi havê).;'enrf :Nanê garisî bi xot, tirêd pîlayî di ket. Pend :Nanê nekeran li tu deran nîne.Pend :Nanê serşorîyê bi din segan jî pê razî nahin.Pend :Nanjibo nanpêjan./'e/K/ :Nanê sêlêye, ne bere nepişte.
Nancûcik	(n.l.mê) giya Tolk.
Nandank	(n.dar.mê) Buxçik. Mêdek. Servîrk. îşkav. Pend :Nanî di xwe, nandankê di dirîne.
Nandar	(hk.dar.çewa) Nandeh.
Nandeh	(hk.dar.çewa) Mirovê qedirgir iû nanî di dit xelik û mêvanan. Merd.Pend :Nandeh be, qedir giran be.
Nankor	(hn,hk.I.çewa) Mirovê qencî ii çakî yê zii jibîr di kit.
Nanpêj	(pîşn.I.dz) Mirovê nanî çê di kit, di pêjit.
Nanpêji 1	(hk.cih,n.l.mê) Cihê nan lê dihêt diristicirin. Nanpêjî ya Azadî li kîrê ye?.
Nanpêjî 2	(kam.l.mê) Karê patin(pêjtin)a nanî. : Wî deh salan nanpêjî kirîye.
Nanûxwê	(n.I.dz) Nanû xwê bingehê gişt zadane, lewra bûye ^ nîşana nirxandina mirovî. ango bi naniixwê, yan bê naniixwê ye. Wefa. BrxNankor.
Nar 1	(n.x.mê) Narîn.
Nar 2	(n.x.mê) ye?j Hinar.
Narinc	(n.x.mê) fêqî Pirteqal.
Narinçî	(hk,hn.dar.çewa) Rengê pirteqalî. Rengê hinarî.
Narîn	(hn.x.çewa) 1. Bejina ciwan li rêkiipêk. Biik. 2. Navê jinan.
Nas	(lm.x.çewa)Kesêmirovîcarekêdîtî, Hdefmirovîyênase , tiştê mirovî dîtî , mirov di nasit. Bemas.
Nasandin	(k.jn.x.mê) Mirov xwe yan mirovekî bi êkî bi de nasîn, nav kamav ên xwe di bêjitê. : Ez dê evro te bi rêvebirê me yê nûbi dim nasandin. (K) bdn: ez di nasînim em di nasînîn,tu di nasînî hûn di nasînin, ew di nasîne[. . .it] ewan di nasînin. Pr:dêbi +bdn. di nasand, di nasandin. Db,dtir :nasandibû,nasandibûn. (F) : bi nase, bi nasin.
Nasîn	(k.jn.x.mê) Naskirin. Zanîn. : Min nasîn di gel wî heye, ez wî di nasim; nas di kim. Nasîna me ji mêjeye.(K) bdn : ez di nasim em di nasîn, tu di nasî hûn di nasin, ew di nase[...it] ewan di nasin. Pr: dê bi +bdn;. Bdb : di nasî, di nasîn.Db,dûr : nasîbû, ... bûn. (F) : bi nase, bi nasin.
Naskenan	(n.l.mê) Nanek tenik bi rûn û sertîk ve di din û liser sêla gerim di qelînin tama wî pir xweşe. Dorika dondayî.
Naskirin	(k.jn.l.mê) Nasîn. :Ez te nas nakim. :Wê em nas di kirîn(K) bn :Kirin.

Naştin	(k.jn.x.mê) Najtin. Veşarin. Binaxkirin.
Nator	(n.x.dz) Zêrevan. Nêrevan.Çavdêr.
Natorîkirin	(k.jn.I.mê) Çavdêrîkirin. Zêrevanîkirin.
Natorvan	(pîşn.dar.dz) Zêrevan. Nêrevan.
Natorvanî	(kam.dar.mê) Zêrevanî. Nêrevanî.
Nav 1	(n.x.nêr) Peyveke her mirov, giyandar yan tişt pê di hên nasîn û ji hev cudakirin. Navê te çîye?. Pend :Navekê giran ti warekê wêran.
Nav 2	(n.x.mê) Têda. Li. Li nav de. Li nav. Di nav. Liba : Nava gundê me kesê nexwendevan tune. : Xwezî noke Ferhad di nav me da ba.
Navandin	(k.jn.dar.mê) Navkirin. Nav lê kirin. :Te pizokê xwe navandîye ?. (K) bdn: ez di navînim em di navînîn, tu di navînî hûn di navînin, ew di navîne[. . .it] ewan di navînin. Pr :dêbi+bdn. Bdb : di navand, dinavandin. Db,dûr : navandibii, navandibtin. (F) : bi navîne, bi navînin.
Navbend	(hk.cih) Navber.
Navbendî	(n.dar.mê) Dûrî yan dirêjîya di navbera cihan da
Navber	(hk.cih) Cih yan tiştê di kevit di nîva du yan pitir cihan, deveran. : Sêmêl di kevit navbera Duhok ii Zaxo.
Navbij	(hk.dar.çewa) Berevan.
Navbijî	(n.dar.mê) Berevanî. :Karê min tinê navbijîye, ne matê kirine!.
Navbijîkirin	(k.jn.gl.mê) Berevanîkirin. Ji hev dane paş. (K) bn:Kirin.
Navbijvan	(kam.dar.dz) Berevan. Berevankar.
Navbir	(n.x.mê) Bêhinvedana kurt di nav dema karî da. :Em dê . piştî navbireka kurt dubare dest bi karê xwe bi kin.
Navbirdan	(k.jn.gl.mê) Bêhinvedana kurd : Jiber civînvan di mandîne, em dê navbirekê din civînê. (K) bn : Dan.
Navçav	(n.I.pir) can Navbera derdu çavan.
Navcavk	(n.l.mê) Core pîlekeke, ji zêr zîv yan kanza, jibo ciwanîyê di xin ser enîya zarokan, li nav çavan.
Navçavgirê	(hk.gl.çewa) Mirovê ne vekirî. Mirovê bi riiçikê wî yê girê, xuya ko yê toreye. Tingijî. Hêris. Miriitî. : Seydayê me yê nû gelekê navçavgirê ye.
Navçavgirêbûn	(k.in.gl.mê) Tingijîn. Duh te çi bii wisa navçavên te di girê bûn ?.(K) bn : Bûn.
Navçavgirêkirin	(k.jn.gl.mê) Tingijîn. Hêrisbiin.:Bapîrê min navçavên xwe wesa yên kirîne girê dê bêjî qey dûpişkan govenda xwe lê girêdaye. (K) bn : Kirin.
Navçe	(dever.cih.mê) Dever. :Navçeya Barzan.
Navdan	(k.jn.I.mê) I.Navdeng belavbiin. 2. Pesindan.Nav li xwe dan.
Navdanan	(k.jn.I.mê) Mirov navan liser zarok, candar yan tiştan di dane. : Te çi na danaye ser kurê xwe?. ang; Te navê wî kirî çi?. (K) bn: Danan.
Navdar	(hk,hn.dar.çewa) I. Binav. Bi riavdeng. :Mirovekê navdar. :Jineka navdar. Mêrekê navdar. 2.Navê xortane.
Navdarbûn	(k.jn.gl.mê) Bi navdeng kevtin. Navdengê, wê, wî, wan belavbiin. (K): Biin.
Navdarî	(n.dar.mê) Navdengî. Nasîn. :Min ji mêje navdarîya te bihîsîye.

Navdarldrin	(k.jn.gl.mê) Navdengkirin. : Babê wî di xwazit wî navdar bi ke, lê ew bi xwe ne wesa ye.(K) bn: Kirin.
Navdeng	(hk,hn.l.çewa) Mirovê geleg xelik wî di nasin. Bi karekî nlaavvddeennge. :Bi nav.
Navdengbûn	(k.jn.gl.mê) Navdarbûn.
Navdengkevtin	(k.jn.gl.mê) Navdarbûn.
Navdêr	(hk,hn.dar.dz) I .Navdar. 2.Navê xortane:
Navdêrbûn	(k.jn.gl.mê) Bi navdeng kevtin. : Navê te çiye, lawo?. : Serdar e; .. navdêrbî.
Navdêrî	(n.da.mê) Navdengî.
Navdêrkirin	(k.jn.gl.mê) Navdarkirin.
Navend	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê kar û çelengî yên çandî, ramyarî, civakî lê di hên encamdan .Bingeh. Civat. Komele.
Navendî	(n.dar.mê) Navbijî. Berevanî.
Naverast	(hk.cih) Navîn. :Deryaya naverast.
Naverok	(n.I.mê) Pêkhatî. Mijar. Rengvedana her nivîs yan gotarekê.
Navêş	(hk.çewa) Hinavêş. Zikêş. Zikçûn.
Navêşan	(k.jn.l.mê) Jan ke-vtin nav hinavan.Hinavêşan.
Navgir	(n.l.mê) rêvnan Pirteke yan birgeheke di keve nava pey^'eka lêkdayî , wek hatinûçiin. pîta ii navgire. Navpirt.
Navik	(n.dar.mê) I .can Pişkek wek lûlekane di kevit nîva zikî, zarok yan tijikên giyandaran xwarinê bi rêya wê werdigirin, cihê wê di mînit paş mezinbtina candaran. 2.KaldIa mita yê wek kezwan, bahîv û htd. 3 .Nîva tiştî mîna; navka nêrgizê.
Navîn	(hk.cih,n) Tiştê di kevit nîva cihek, deverekê. :RojhiIata navîn .Naverast. Deryaya navîn.
Navkirin	(k.jn.I.mê) Nav danan ser.: Dê çi nav li kurê xwe bi kî?. :Kiça xwe bi dapîra wê navkirîye. (K) bn :Kirin.
Navlêdan	(k.jn.l.mê) Nav danan ser. Bi nav kirin. (K) bn :Dan.
Navlêk	(n.dar. mê) rêzman Nav ii devok taybet bi zimanî ve. Idyem.
Navlêkirin	(k.jn.I.mê) Navkirin.
Navmal	(n.I.mê) Alî malê ji nav da
Navmalî	(n.l.mê) Keltipel li pêdivîyên nav malê, wek, nivîn, aman, text û htd. . :NavamaIîya xwe rêkêxist.
Navmil	(n.l.pir) can Cihê di keve navbera herdu milan ji alê pişta mirovî.
Navneteweyî	(hk.l.çewa) Cîhanî. Gelemperî. :îngilîzî zimanekê navneteweyî ye.
Navnîşan	(n.I.mê) Nav ii navê cihê jiyana mirovî. navê welat, bajêr, yan gund, rendek, kolan ii hijmara xanî. :Navnîşana mm Kurdistan ,Duhok, taxê,... hijmara xanî,...
Navpirt	(n.I.mê) rêzman Pirteke di zimanê kurdî da di keye nîva peyvan. mîna ;parvekirin„ par ve kiim. ang; ve navpirte.
Navpişt	(n.I.mê) can Nîva piştê.
Navqolinc	(n.l.mê) can Nîva serî ya piştê.
Navran	(n.I.mê) can Cihê di kevit navbera du ranan.

Navrêz	(n.l.mê) niv'isîn Delîve yan vebira navbera rêzan. ^Na-vrêzan gelek mezin neke da kexez têra nivîsana te bi ke.
Navro	(n.I.mê) 1 .Nîvro. 2.Firavîn.
Navroi	(n.I.mê) Nîvroj . Firavîn. :Navroja xwe baş.
Navronk	(n.l.mê) Delîve. Delav. Derav. Pêl.
Navsal	(hk.I.çewa) Jîyê dirêj . Kevin.. Bi temen. Mirovek bi navsalveçtiyî ye ; ... mirovek pîr.
Navsalveçûn	(k.jn.gl.mê) Pîrbiin. Jî dirêj biin. : Ew zelamekê navsalveçiiye.(K) bn :Çiin.
Navşer	(n.I.mê) Zozan. Feraşîn.:Havînan keçer di herin Navser.
Navteng	(n.I.mê) Bejina mirovî. Kêlek . Bejin. Navtenga wê zirave, ciwane..
Navtengzirav	(hk.çewal) bejinzirav.
Navûnîşan	(n.I.mê) Navnîşan.
Navûdeng	(n.I.nêr) Navdeng.
Navxo	(hk.cih) Di nava,.. di nav da. Naxoya wewat.ang ; li welatf. Brx Derve.
Navoyî	(hk.I.çewa) Karekê peywendî bi navxo ve heye. :Pevçûnên navxoyî.
Navxwe	(hk.cih) Navxo.
Navzed	(n.dar.dz) Berbijar. Berendam.
Navzedkirin	(k.jn.gl.mê) Kesê di hêt desnîşankirin jibo berbijarîyê:Ew jibo civata bajêvanîyê hatîye navzedkirin.(K) bn:Kirin.
Navzik	(n.I.mê) Alîyê zikê mirov û candaran di nav da. : Endamên di kevin nav zikî da.
Nawis	(n.x.mê) l.Şikeftok. 2. Bindav.
Nay	(n.x.mê) mazîk Amêrekê pifkirinê ê miizîkê ye.
Naylon	(n.x.nêr) Corek taybet ê peroyane, tenik ii hiltiye, agir zii di girit. Plastîk. Nalyon.
Naz	(n.x.mê) Nazdarî.
Nazandin	(k.jn.mê) Deybab zaroyan nazdar di kin. Mirov candaran di nazînin, nazdar di ken.(K) bdn : ez di nazînim em di nazînîn, tu di nazînî htin di nazînin, ew di nazîne[..it] ewan di nazînin. Pr:dêbi +bdn. Bdb : di nazand, di nazandin. Db,diir:nazandibti, nazandibûn.(F):bi nazîne, bi nazînin.
Nazdar	(hk,hn.dar.çewa) 1. Mirovê xwe di ber kawdan ti peyvên ne xweş negirit. Brx Qayîm.2. Navê jinane.
Nazenîn	(hn.dar.çewa) I .Nazdarkirî. Xweşdivî. 2. Navê jinane.
Nazê	(hd,gazn.mê) Navê gazîkirinê, jibo kiç yan jina bi naz yan nazdar navkirî.
Nazhewîn	(hn.dar.çewa) Keyfxweş. Rtixoş.
Nazî	(n.x.mê) Naz.
Nazîn	(k.jn.x.mê) Nakirin. (K) bdn: ez di nazim em di nazîn, tu di nazî hûn di nazin, ew di naze[. . .it] ewan di nazin.Pr:dêbi +bdn. Bdb: di ez di nazîm em di nazîn, tu di nazî htin di nazîn, ew di nazî ewan di nazîn. Db,diir: ez nazîbiin, em nazîbûn, tu nazîbtiy hûn, ewan nazîbûn. Ew nazîbii. (F): bi naze, bi nazîn.
Nazkenan	(n.I.mê) Naskenan.
Nazkirin	(k.jnnl.mê) Mirovê nazan di kit, xwe naz di kit.(K) bn: Kirin.

Naznazok	(n.dar.mê) gui Corekê gulane gelek di nazikin, dema germê di çirmisin û li hînkatî geş di bin.
Ne	(pêrb) rêvnan Alavckc jibo neyîkirinê bi kar di hêt. Na. Nexêr. No. : Babê min ne li male. :We ne ke.Pend :Neçe cihê te çi kesê xwe lê ne bit. Pend :Ne vîyane ne dîtin dermane. Pend :Ne tu bî û ne ew karê te kirî. Pend :Ne gundê bêz, ne ktinê bê pez, ne mêrê di bêjit ez ii ez.
Neban	(hk.dar.çewa) Yê hinde tiştan na pejirînit, nemaze kewalên mê, dema kar yan berxê xwe wernagirit û nahêlit şîrê wê bi xot. : Bizina neban.
Nebez	(hk,hn.l.çewa) 1.Nerev.2. Navê mêrane.
Nebijûn	(hn.l.çewa) Ne paqij. Gêmar. Pîs.
Nebînok	(hn.l.çewa) Mirov yan tiştê ne diyar, neberçav. Berze.
Nebûn	(n.l.mê) Neman. Neyî.Ne berherhev. Tune. Tunebûn. Brx Hebûn.
Necimîn	(k.jn.x.mê) Mirov yan candar li çûnê di lengin. (K) bdn: ez di nicimim em di nicimîn, tu di nicimî hûn di nicimin, ew di nicime[..it] ewan di nicimin. Pr: dê bi+bdn. Bdb : ez di nicimîm, tu, ew di nicimî, em hûn ewan di nicimîn.Db,dûr :ez nicimîbûm em necimîbûyn, tu necimîbûy hûn, ewan necimîbûn, ew necimîbû. (F) bi nicime, bi nicimin.
Neçar	(hn.l.çewa) Bêgav. Bêrê. : Ez neçarim li mal bi mînim.
Neçarbûn	(k.jn.l.mê) Bêgavbûn. :Ya neçar bû ,heger wesa ne di kir. (K) bn : Bûn.
Naçarî	(n.dar.mê) Bêrêyî. : Ji neçarî ew paleyîyê di ket.
Neçarkirin	(k.jn.l.mê) Bêgavkirin. Bêrêkirin.(K) bn: Kirin.
Neçê	(hk.dar.çewa) Xirab. Nebaş. ;Zelamê neçê. Jina neçê. Brx Çê.
Nediyar	(hk.l.çewa) 1. Berze. Hinda. Winda.2. Navê xor û keçane.
Nedîtbar	(hn.l.çewa) Nabînok.
Nedîtî	(hk.l.çewa) Mirovê dinya nedîtî. Çavtarî.Pend :Nedîtî çi ne di dît, dema dît bi xwe ve rît.
Nefel	(n.x.mê) giya Giyayekê bi xemil û keske.2. Navê keçane.
Nefer	(n.x.dz) Kes,mirov : Pasa 30 neferî. Neferên firokê 180 e. tirombêla min pênc neferî ye.
Neferhigir	(n.l.mê) Amêrên hilgirtin û veguztina neferan. :Firokeya neferhigir. :Basa neferhilgir.
Neferma	(hk.l.çewa) Dezgeha ne fermî. Sivîl.
Nefret	(n.x.mê) Nizaya ne çak li kesekê mirovî nevêt. Nifrîn.
Nefretkirin	(k.jn.l.mê) Nifrînên xira lê kirin. (K) :Kirin.
Neft	(n.x.mê) Keresteyeke hemû corên sotinê jê çê di bin. Zêrê reş. Pitrol.
Neftî	(hk.dar.çewa) Rengê şînê tarî.
Neguhêzbar	(hk.l.çewa) Dorpêçkirî.
Neh	(hijn.çend) Hijmar 9. 4+5=9. 10-1=9.
Nehan	(hij.n) Hijmara nehê.Jêgirtina nehê. : Roja nehan; roja nehê.
Nehatî	(hk.dar.çewa) Bêber, Bêberhem. :Saleka nehatî ye, bê ber û bê barîn.
Nehem	(hijn.çend) Ya-yê-yên nehê.
Nehemhev	(hk.l.çewa) Nehevgirtî. Berela. Belav.
Nehemîn	(hijn.çend) Nehê.

Nehevijî	(hk.dar.çewa) Çepel. Lewçe.
Nehê	(hijn.çend.rêz) Ya,yê, yêd nehê. Tiştê hatî hijmartin ta jimare9, bi hijmara 9 bi dawî di hêt. Nehem.
Nehhizar	(hijn.l) Hijmara 9,000.
Nehik	(n.dar.pir) Neh rojên xwedê peristinê. Rojên rojîgirtinê.
Nehmilyon	(hijn.l) Hijmara 9000,000.
Nehsed	(hijn.l) Hijmara 900.
Nejad	(n.x.nêr) 1.Koka mirovî :Nejadê kurdan arî ye. Tuxim.2. Navê mêrane.
Neker	(hk.l.çewa) Mirovê çi karan jibo xwe ne ke. Kêrnehatî. Tembel. Pend :Nekero dilkesero, kerewo xwerewo.ang ; mirovê rêncber herdem berhemdar û serferaze.
Nekes	(hk.l.çewa) Bêkes. Bêrê.
Neko	(pêrb) rêzman 1. Alavê hoşdarîkirnê jibo kiyareka bive. Hişyarbe!. Ne webit!. 2. Bigoman .bi tirsan.: Kuro;neko te ew kar kirîye?. berhevkirîne jibo çandinê. Mitil.
Neman	(k.jn.l.mê) Mirin. Jinav çûn. Biryan. Qirbûn. ::Ji mêje dapîra hevalî nemaye!.
Nemaze	(hk.x.çewa) Taybet. Nexasim. : Karek, mirovek, tiştek ê nemaze.
Nemerd	(hk.l.çewa) Çirîk.
Nemêr	(hk.l.çewa) Zelamê hedamê wî yê guhnelîyê kar na ke.
Nemêrbûn	(k.jn.gl.mê) Karnekirina hedamê nêr jibo guhnelî yê. Ji mêrînî kevtin. (K) bn: Bûn.
Nemêrî	(n.l.mê) derd Nemêrbûn.
Nemêrkirin	(k.jn.gl.mê) Ji mêrînî xistin. :Diktorî nexweş nemêr kir. Xesandin. (K) bn: Kirin.
Nemir	(hk.l.çewa) 1.Mirovê xizmetek mezin di ket û navdeng di bit, herçende di mire, lê navê wî her sax li ser ezmanê xelkî di mîne.2. Nêvê mêrane.
Nemre	(n.x.mê) Hijmar. Pile.
Nenas	(hk.l.çewa) Kes yan tiştê mirovî berî noke nedîye. Biyanî.: Mêvanê me yê nenase. Br× Nas.
Nepak	(hk.l.çewa) Mirov nepak; mirovê herimî, mirovê neçê, mirovê dilpîs. Gemar.
Nepaqij	(hk.l.çewa) Nepak.
Nepenî	(n.dar.mê) Tiştê ne diyar, veşarîtî. Nexuya.
Neqandin	(k.jn.x.mê) Niqandin.
Neqandî	(hk.dar.çewa) Çavê girtî. Hatî neqandin.
Neqole	(hn.l.çewa) Nerawestayî. Ne hecimtî. Berevajîya tena.
Nerast	(hk.l.çewa) Çewt. Maş.Berevajîya rast.
Nerev	(hk.l.çewa) 1.Xweragir di ceng û nexweşîyan da. Mêrxas. Cavnetirs. Nebez.2. Navê xortane.
Nerênî	(hk.dar.çewa) Kar yan tiştê şaş, nerast , nedirist. Ne . Br×Erênî, eyînî. : Di civînê da karên erênî û nerênî hatin xuyakirin.

Nerim	(hk.x.çewa) 1.Tiştê mirov bi girtinê di zanit yê nerme, ango di navêkda diçit. Vil. :Pembû yê nerim. :Nivînêd nerim. 2. Mirovê lis er xwe. Pend : Zimanê nerim û erê, mar ji konê di hêt derê. Br× Req.
Nerimbûn	(k.jn.l.mê) 1.Tiştê req nerim di be. : Erdê jiber baranê nerim di be.2. Mirov piştî bêhina wî fireh di bit, axivtina wî jî nerim di bit. (K) bn :Bûn.
Nerimker	(n.dar.dz) Yê tiştî nerim di ke.
Nerimkirin	(k.jn.l.mê) Vilkirin. Piloxkirin. : Divêt tu serederîya xwe di gel xelik î nerim bi kî. : Hevîr nerim kirin. (K) :Kirin.
Nerind	(hk.l.çewa) Xirab. Xera. Neqenc.
Nerindî	(n.l.mê) Xirabî.
Nerîman	(n.x.nêr) Navê keç û xortane.
Nerme	(hk.dar.çewa) Axa nerim jibo kolan û çandinê ; Axa rezê me nermeye. :Goştê nerme.ang ; yêbê hestî.
Nermik1	(hk.dar.çewa) Mirovê binvebinve. Pend : Nerimkê bin kayê,agir berda dinyayê.
Nermik 2	(n.dar.nêr) can Cihên nerim ji canê mirovan. :Nermikê guhî.
Nermî	(hk.dar.çewa) Ziman û serederîya hêdî û nerim bi xelikî ra.
Nermîn	(hk,hn.dar.çewa) 1.Nîşana nazikîyê.2.Navê jinane.
Nesax	(hk.l.çewa) Mirov, giyandar, darûbar ên bi êş.ne saxlem. Nisax. Nexweş.
Nesrîn	(n.x.mê) gul 1. Core guleke. 2. Navê keçane.
Nestêl	(n.x.dz) Zaro. Biçûk. Xort. Genc.
Neşmîl	(n.x.mê) Navek jinaneye.
Neşter	(n.x.mê) Kêrika devtenik û tîj.Nişter.
Neşterger	(pîşn.dar.dz) Nojdarê kelaştina canê mirov û candaran bi neşterê, dako parçek zêde, yan madeyek kul û zêde derêxit û çare bi ket.
Neştergerî	(karn.dar.mê) Karê nojdarê neşterger.
Netewe	(n.x.mê) Nasname û pêkhatîya miletekî ko ziman û çanda xwe hebit. Neteweya kurd. Gel.
Neteweperês	(hk.l.çewa) Neteweperwer.
Neteweperist	(hk.l.çewa) Mirovê gelek hez ji neteweya xwe di ke. Nejadperist.
Neteweperistî	(n.l.mê) Nejadperistî.
Neteweperwer	(hk.l.çewa) Dilsojê neteweya xwe. Neteweperist.
Neteweperwerî	(n.l.mê) Viyana gel û neteweyê.
Neteweyî	(hk.dar.çewa) Kes yan tiştê girêdayî netewekê bit. :Ew mirovek neteweyî ye ; ang ; xemxorê neteweya xweye, ziman, çand û ala xweye. : Ahengên neteweyî. Welatparêz. Millî. Gelvan. Gelêrî.
Netewî	(hk.dar.çewa) Neteweyî.
Nevisî	(n.x.dz) Zarokê babê wî mirî yan dayka wî hatî berdan, û dayka wî dubare mêrkirî, zaro di be nevisî jibo mêrê daykê û heger bab jineka din bi hînit û zaroyên mêrî nevisîyên jina wî ne. :Ango zaro nevisîyên jinbab yan zirbabê xwene.
Nevî1	(n.x.dz) Zarokên kurî yan kiça mirovî çi xort yan keç bin.: Nevîya wî, nevîyê wî.

Nevî 2	(hk.x.çewa) Nizim. Ne bilind. Kin.
Nevîbûn	(k.jn.lm) Nizinbûn. (K) bn : Bûn.
Nevîçirk	(n.dar.dz) Zarokên nevîyan. :Ewî deh nevîçirk hene.
Nevîkirin	(k.jn.l.mê) Nizimkirin. : Serê xwe nevî ke, da te ne bûnit!. (K) bn :Kirin.
Nevîyan	(n.jn.l.mê) Neyarî. Nehezî. Pend : Nevîyane, nedîtin dermane.ang; mirov ji dujminê xwe dûr be. Br× Vîyan.
Newal	(hk.cih,n.x.mê) bn : Nihal. Dol.
Newekhev	(hk.l.çewa) Ji hev cuda. Ne wekî êk.
Newekhevî	(n.l.mê) Pêkve ne çûn. Hevnegirtin. Ji hev dûr. Jêk dûr.
Newêr	(hk.l.çewa) Tirsonek. Kulafe.
Newêran 1	(hk.l.çewa) Cihê ava. Ne kavil.
Newêran 2	(k.jn.l.mê) Tirsan. : Ez newêrim bi şev derkevim. (K) bn: Wêran.
Newêrek	(hk.l.çewa) Tirsonek.
Newkîn	(k.jn.x.mê) Newnewkirin. Miyawîn. : Kitik ji birsan di newike.
Newroz	(n.l.mê) 1. Roja nû. 2. Cejna sersala kurdan, li 21 avdarê. 3. Navek kurdî nêr yan mê ye.
Newzad	(n.l.nê) 1. Nûbere.Nivşê nû.2.Naveke kurdî mêrane.
Nexasim	(hk.dar.çewa) Nemaze.
Nexrî	(hn.x.çewa) Kur yan kiça êkê. :Mivan nexrîyê deyka xweye. ang; yê yekeme , ji hemûyan mezintire.
Nexrîn	(hk.x.çewa) Mirovê ji xew ra di bit û hêj xwarin nexwarî. : Ez nikarim cigarê bi kêşim jiber ku yê nexrînim.
Nexrînî	(n.dar.mê) Dema mirov spêdê ji xew ra di be hêj çi ne xwarî yan vexwarî.Bapîrê min bi nexrînî cigare kêşa[vexwar].
Nexrînîşikandin	(k.jn.l.mê)Yekem parîyê xwarin yan qurça vexwarinê, mirov di xwe li spêdê. : Min nexrînî a xwe bi sêvekêşikand.
Nexş	(n.x.mê) Hunerê kêşan û çêkirina nîgar û risman li ser kevir, kaxez, perok û htd.
Nexşandin	(k.jn.x.mê) Xemilandin ciwankirin bi nexşan.(K) bern: ez di nexşînim em di nexşînîn, tu di nexşînî hûn di nexşînin, ew di nexşîne[..it] ewan di nexşînin. Pr:dê bi +bern. Berdb : di nexşand, di nexşandin.db,dûr:nexşandibû, ... bûn. (F) : bi nexşîne, bi nexşînin.
Nexşe	(n.x.mê) Wêneyên kêşayî, bi reng û xîçan yên welatan ku têda dirêjî, firehîya welatî û bajêr,çem , çiya û htd, hatîne diyarkirin. : Nexşeya Kurdistanê.
Nexşkêşan	(k.jn.l.mê) Nîgarkêşan.Nexş çêkirin.(K) bn : Kêşan.
Nexşkirin	(k.jn.l.mê) Nexşandin. (K) :Kirin.
Nexweş	(hk.l.çewa) 1.Nesax. Nexoş. 2. Bêtam.
Nexweş bûn	(k.jn.gl.mê) 1. Nesaxbûn. : Jiber sermayê ... nexweş bû. 2.Bêtambûn. : Ev zade piştî sar bûy, tama wî nexweş bûye. (K) bn : bûn.
Nexweş kvetin	(k.jn.gl.mê) Nisaxbûn.
Nexweş kirin	(k.jn.gl.mê) 1. candar Nisaxkirin. 2. zad Bêtamkirin. : Kabanîyê hine xwê ya kirîye vê xwarinê, ta tama wê nexwş kirî. (K) bn : kirin.

Nexoş	(hk.l.çewa) Nexweş.
Nexoşxane	(hk.cih,n.dar.mê) Xestexane.
Next	(n.x.nêr) Diravê daybab yan semyanên keçê wer di girin hember dane şûyaya wê. Bihayê keçan.:Nextê kiça te çende? Wî keça xwe da şû bê next.
Ney	(n.x.mê) mûzîk Amêrekê mûzîkê yê pifkirinê ye.
Neyar	(n.l.dz) Dujmin. BrxYar.
Neyarî	(n.l.mê) Nehezî. Dujminî.
Neyeksan	(hk.l.çewa) Ne wek hev. Ji hev cuda. Ne hindî êk.
Neyînî	(hk.dar.çewa) Nerênê.
Neyjen	(karn.dar.dz) Kesê li neyê di xe. Lêderê neyê.
Neyjenî	(karn.mê) Karê jenîna amêrê neyê.
Neynik	(n.x.mê) Mûşeya mînaka mirovî berevajî di kit û mirov xwe têra di bînit. Xodîk.
Neynok	(n.x.mê) Nînok. Penc.
Neyvan	(karn.dar.dz) Neyjen.
Nezan	(hk.dar.çewa) Mirovê tênegehiştî. Kêmaqil. Mejîhişik. Xişîm. Pend :Heger nezanî, çav de cîranî. Pend :Xudê aşê nezanan di gêrit.
Nezanî	(n.l.mê) Tênegehiştin. Pend :Nezanî xweşîya giyanî.
Nezanîn	(jn.l.mê) Tênegehiştin. : Ew ji nezanîna xwe wesa di axivit.
NY	(kurt) Neteweyên yekgirtî. Neteweyên yekbûyî.
Nê	(pêrb) rêzman Alaveke jibo girêdana hevekan bi kar di hêt. Manê. Êdî. Jiberko. :Nê min ne dizanî tu dê hêy. :Nê ez na çim mal.
Nêçîr	(n.x.mê) 1. Karê lêgerîn û kujtina giyandarên kûvî. 2.Giyandarê di bit qurbanî li dema nêçîrê. Rav.
Nêçîrkirin	(k.jn.l.mê) Kujtina giyandarên kwîvî. Ravkirin. (K) bn: Kirin.
Nêçîrvan	(pîşn.dar.dz) Mirovê karê wî nêçîr, yê nêçîra giyandarên kûvî di kit.
Nêçîrvanî	(karn.dar.mê) Karê rav û nêçîran.
Nêk1	(n.x.mê) Gopik.
Nêk 2	(n.x.mê) can Kemax.
Nêr	(hk.x.çewa) 1.Mirov, giyandar û hişînkatî yê hedamê nîrîn hebit. mêr, xort, bab, bira, peya û htd. Ker, hesp, nêrî, beran, seg, dîkil û htd. Pend :di bêjim nêre, di bêje bi doşe. Ang; kesê liser çewtîya xwe rijd. S.2. rêzman Navên nêr: Azad, çiya, ser, dest, didan,gopal, û htd. Br × Mê.
Nêrevan	(pîşn.dar.dz) Mirovê karê nêrîn û dwîvçûnê di ket. Zêrevan.
Nêrevanî	(karn.dar.mê) Zêrevanî.
Nêrg	(hk.x.çewa) Hêzdar. Bi hêz. Tund.
Nêrgiz	(n.dar.mê) gul 1.Guleka reng zer û ciwane li çiyayên Kurdistanê hişîn dibit. 2. Navê keçane.Pend :Nêrgiz ne bihare.
Nêrik	(n.dar.mê) Qed yan bistîka ter ya giyayên xwerinê. ; Nêrika kerbeşkê, rêvasê û htd.
Nêrî	(n.x.nêr) candar 1.Giyandarrekê malî ye, endamê nêr heye ji bira şîrderane. Nîrînê bizinî. 2.kevin Navê zelamane.

Nêrîn	(k.jn.x.mê) Berêxwedan. Boçûn. :Nêrîna te çîye bo karê me kirî? ; tu çewa di bînî? (K) bdn: ez di nêrim em di nêrîn, tu di nêrî hûn di nêrin, ew di nêre[...it] ewan di nêrin. Pr:dê bi + bdn.Bdb : di nêra, di nêran. Db,dûr : Nêrabû, ... bûn. (F): bi nêre bi nêrin.
Nêrwe	(hk.cih,devern,tîren) 1. Devereke li Kurdistanê. 2. Hozeka kurdane li Kurdistana îraqê.
Nêrweyî	(malban..dz) Kesê di koka xweda ji hoza nêrwe ye.
Nêrz	(n.x.nêr) Gilçê di karit hemû gilçan. Sergilç.
Nêz	(hk.x.çewa) Nedûr. :Mala Azadî nêzî ya mamê wî ye.
Nêzbûn	(k.jn.l.mê) Nêzîkbûn.
Nêzî	(hn.çewa) Nêzîkî.
Nêzîk	(hn.x.çewa) Nêz.
Nêzîkbûn	(k.jn.l.mê) Kêmbûna dûrîyê. : Newroz ya nêzîk bûy. (K) bn : bûn.
Nêzîkî	(n.dar.mê) Heyam. Dûrî. : Eve nêzîkî deh rojane ez li vê derê.
Nêzîkkirin	(k.jn.l.mê) Kurtkirina dûrîyê. : Xo nêzîkî wî ne ke,ew yê nesaxe.
Nêzkirin	(k.jn.l.mê) Nêzîkkirin.
NH	(kurt) Kurtkirina Neteweyên Hevgirtî. Rêkxistîyeka navneteweyîye, baregayê wê li Emrîkaye û piranîya welatên cîna têda endamin.
Nicimîn	(k.jn.x.mê) bn : Necimîn.
Nifrîn	(n.x.mê) Nizaya xirabîyê. Dijûn. : Xudê pişta dujminan bişikêne. Xudê wî nehêlit!. Pend : Nifrîn di du serin.
Nifrînkirin	(k.jn.l.mê) Daxaza şikestin û nemanê ji xudê, jibo yekî kirin. Dijûndan.
Nifş	(n.x.nêr) bn : Nivş.
Nig	(n.x.nêr) can Ling.
Niha	(hk.dem) Vê gavê. Noke. Niho. :Niha demjimê 9.50; e.
Nihal	(hk.cih,n.x.mê) Cihê navbera du giran ê kûr û avê xwarî, bi av yan bê av. Newal. Dol.
Nihalk	(hk.cih,n.dar.mê) 1. Dola biçûk.2. Dolikê avê.
Nihanî	(n.x.mê) Cihê mirov bi kare xwe bi de ber dema baran û berf di barit. Avayî. Berevez. Pend : ewrê sorê spêdeyan , gazî di kite karwanîyan, xwe bi dene nihanîyan.
Nihênî	(hk.x.çewa) Nepenî. Veşarî.
Nihêl	(hk.cih,n.x.mê) Aqarên bi dol, nihal û gir.
Nihêlî	(maln) Tîreyeka kurdane li Kurdistana îraqê.
Niho	(hk.dem) Niha.
Nihom	(n.x.mê) Texe.
Nijde	(n.x.mê) Hêriş. Talan. Cerde.
Nijdevan	(karn.dar.dz) Talanker. Rêgir. Cerdevan.
Nijinandin	(k.jn.da.mê) Nijinîn. Avakirin. Br×Herifandin. (K) bdn: ez di nijinînim em di nijinînîn, tu di nijinînî, hûn di nijinînin, ew di nijinîne[…it] ewan di nijinînin.Pr:dê bi +bdn. Bdb: di nijinand, di nijinandin. Db,dûr: nijinandibû, nijinandibûn. (F): bi nijinîne, bi nijinînin.

Nijinîn	(k.jn.x.mê) 1. Li ser hev danana ber û keviran bi awayek endazeyî bo şûrheyên rez, bax, avayî û htd. Kelek çêkirin. Mûrhekirin.2. Dema mirov di kevit di hizir û aşûpan da.Hizirîn. : Ez herê di nijinim û di herêfim, nizanim dê çi bi kim. (K)bdn: ez di nijinim em di nijinîn, tu di nijinî hûn di nijinin, ew di nijine[..it] ewan di nijinin. Pr: dê bi +bdn. bdb :di nijinî. di nijinîn. db,dûr : nijinîbû, ...bûn. (F): bi nijine bi nijinin.
Nik	(pêrb) rêzman Alaveke jibo hebûna tiştê li rex mirovî, nêz. Li nik. li ba, li cem. : Were nik min da bo te gotinekê bi bêjim.
Nikare	(n.x.nê) Amêrek hesine jibo nikirandina dar û beran bi kar di hêt. Mikare.
Nikarîn	(k.jn.dar.mê) Ne şiyan. :Eger tu nikarî berhev bibî, têlefonê bike. (K) : Ez nikarim em nikarin, tu nikarî hûn nikarin, ew nikarit ewan nikarin.
Nikil	(n.x.nêr) can Dimê tewalan.
Nikilandin	(k.jn.dar.mê) Balinde nikilê xwe lê di din.Cihê nikilê tewalan li sere. : Çûçikan ev hijîre ya nikilandî. Nikirandin.
Nikillêdan	(k.jn.l.mê) Nikilandin.
Nikrandin	(k.jn.dar.mê) Têkolan û renîna tiştê req, nexasim ber û keviran. (K) bdn: ez di nikirînim em di nikirînîn, tu di nikirînî hûn di nikirînin, ew di nikirîne[..it] ewan di nikirînin. Pr:dê bi + bdn. Bdb : di nikrand, di nikrandin. Db,dûr: nikrandibû, ...bûn. (F): bi nikirîne, bi nikirînin.
Nimandin	(k.jn.dar.mê) Nerimkirina tiştek, xwarinek nemaze di avêdatanî nerim di be. : Danhêrkî bi nimîne dako bi bite kutilk. Birinc nimandin. Savar nimandin. Erd nimandin. (K) bdn: ez di nimînim em di nimînîn, tu di nimînî hûn di nimînin, ew di nimîne[...it] ewan di nimînin. Pr: dê bi + bdn. Bdb : di nimand, di namandin. Db,dûr : nimandibû, ...bûn. (F) : bi nimîne, bi nimînin.
Nimêj	(n.x.mê) Nivêj.
Nimîn	(k.jn.x.mê) Nerimbûn. : Erd di nimit, dan yê nimay.
Nimre	(n.x.mê) Nemre.Pile.
Nimûne	(hk.x.çewa,n.x.mê) 1. Mînak. : Mamosta çend nimûne gotin dako xwendekar tê bi gehin.2. Serpişk. Bevil. : Araz nimûneya qutabîyên çelenge.
Nimûneyî	(hk.dar.çewa) Serpişk. Serbor. : Xandingeha nimûneyî.
Nimyan	(k.jn.x.mê) Niman.
Nimyayî	(hk.dar.çewa) Tiştê bi avê hatî nerimkirin. Hatîye nimandin. :Danê nimyayî bi kêr vestirînê di hêt.
Niqanidin	(k.jn.x.mê) Dema mirov yan giyandar çavên xwe liser hev di danin, nexasim dema nivistinê. (K) bdn: ez [çavên xwe] di niqînim em di niqînîn, tu di niqînî hûn di niqînin, ew di niqîne[...it] ewan di niqînin. Pr :dê bi+bdn. bdb : di niqand, db,dûr : niqandibû, niqandibûn. (F): bi niqîne bi niqînin.
Niqav	(n.I.mê) Belemek taybete di binê avêda di gerit jibo karên nêrîn û leşkerî bi kar di hînin
Niqîn	(k.jn.x.mê) Çavniqan. Çav kevtin serêk. ; Mirov di nivit, çavên wî di niqin

Niqrosk	(n.dar.pir) Dema çavên mirovî di kevin serêk û serê mirovî radihejit û xewa mirovî di hêt
Niqroskhatin	(k.jn.l.mê) Xewhatin. : Niqroskên vî zarokî yên di hên, xewa wî ya di hêt
Nirandin	(k.jn.x.mê) Giyandarên dirinde, mîna şêr, piling, dengî ji xwe di hînin. :Şêrî nirand
Nirên	(n.x.mê) deng Dengê xurêna hinde candarên dirinde, wek şêr, piling
Nirx	(n.x.mê) Biha. Giranî. Seng.
Nirxandin	(k.jn.dar.mê) Nirxandina mitayî, keleûpelan: Danan û zanîna bihayê wan. Sengandin.Helsengandin .Nirxandina mijarek, gotinekê : Destnîşankirina erênî û neyînîyan. Hilsengandin. (K) bdn : ez di nirxînim em di nirxînîn, tu di nirxînî hûn di nirxînin, ew di nirxîne[. . .it] ewan di nirxînin Pr :dê bi+bdn. Bdb : di nirxand, di nirxandin. Db,dûr nirxandibû,nirxandibûn. (F): bi nirxîne, bi nirxînin.
Nirxdanan	(k.jn.I.mê) Nirxe liser danan.
Nirxkirin	(k.jn.l.mê) Danan nirxê li ser mitayî di danin Biha li ser danan. (K) bn : Kirin.
Nişa	(n.x.mê) Arik.
Nişîn	(jn.x.mê) Rûniştin. Xwarkevtin.
Nişîv	(hk.cih,n.x.nêr) Nizim. Xwar. Bin. Br x Evraz.
Nişîvî	(n.dar.nêr) Jordanî. Nizimî.
Nişkav	(hk.x.çewa) Bûyer yan rûdanek bi lez û ne çaverêkirî. :Ji nişkav min dît bi jor keft. Demildest
	471
Nişkêve	(hn.dar.çewa) Nişkav. Ji nişkêve.
Nişter	(n.dar.nêr) Kêrik û devikên sertîj , seqa kirî, bo derkirina kulik yan birînan tê bi kar anîn.
Niştin	(k.jn.x.mê) Nişîn.
Nişûv	(n.x.nêr) Nişîv.
Nişyan	(k.jn.x.mê) Niştin.
Nivan	(n.x.pir) Nivîn.
Nivandin	(k.jdar.mê) Dema mirov yekî di nivîne. Daykê zarokê xwe nivand. (K) bdn: ez di nivînim em di nivînîn, tu di nivînî hûn di nivînin, ew di nivîne[..nit] ewan di nivînin. Pr :dê bi + bdn. Bdb: di nivand, di nivandin. Deb,dûr: nivandibû,nivandibûn. (F): bi nivîne bi nivînin
Nivêj	(n.x.mê) Nizayeka taybete mirov daxazê ji xudê di kit dako li gunehên mirovî biborit û rêya rast nîşanî bi dit. :Her dînekî nivêja xwe ya taybet heye , yên misilmanan rojê pêncin.
Nivêjker	(kam.dar.çewa) Mirovê nivêjan di ke.
Nivêjkirin	(k.jn.I.mê)) Dema mirovê dîndar nivêjan di ke. (K) bn :Kirin.
Nivêsan	(k.jn.x.mê) Nivêsîn.
Nivêsevan	(kam.dar.dz) Kesê şîyanên nivêsînê hene, wek raport, gotar, peyam û htd. Nivîsevan. Nivîskar.
Nivêsîn	.(k.jn.x.mê) Hizir û pilanên mirov bi qelemî li ser kaxez yan tiştên dî da bi rêjit. (K) Bdn: ez di nivêsim em di nivêsîn, tu di nivêsî hûn di nivêsin, ew di

	nivêse[...it] ewan di nivêsin..Pr. dê[bi] nivêsim, nivêsîn, nivêsî, nivêsin, nivêse[...it]. Bdb: di nivêsî,di nivîsîn. Db,dûr: nivêsîbû, nivêsîbûn. (F): bi nivêse, bi nivêsin.
Nivêsîngeh	(hk.cih.n.dar.mê) Cihê nivêsîn û parztina nivîsaran.
Nivistin	(k.jn.x.mê) Xewkirina candaran weke çavên wan di Kevin ser hev û ageh ji dinyayê namîne û zivrîna xûnê di leşîda hêdî di be. Xewtin. (K) bdn: ez di nivim em di nivîn, tu di nivî hûn di nivin, ew dinive[...it] ewan dinivin. Pr :dê bi + bdn. Bdb: ez di nivistim em di nivistîn, tu di nivinstî hiin,ewan di nivistin, ew di nvist.Db,dûr : ez nivistibûm, em nivistibûyn, tu nivistibûy hûn,ewan nivistibû, ew nivistibû. (F) : bi nive bi nivin.
Nivistî	(hk.dar.çewa) Mirov yan candarê di xew.Raketî.
	472
Nivişti	(n.x.mê) Kaxezek werpêçayî ye çend gotin û nizayên pîroz lê hatîne nivêsîn ko şêx, mela û oldar(dîndar) jibo nexweşan çê di kin dako ji derd û pîrhevîyan bi hên pariztin.
Nivîn	(n.dar.pir) Kelûpelên nivistinê wek doşek(nalîk), lihêf û balîf(palgeh).
Nivîsar	(n.dar.mê) Nivêsîn.
Nivîsevan	(kam.dar.dz) Nivêsevan.
Nivîskar	(kam.dar.dz) Nivîsevan.
Nivîsvan	(kam.dar.dz) Nivîsevan
Nivok	(hn.dar.çewa) 1. Sist. Nivistî. Nizim. 2. rêzman Pîtên nivok.ang Pîtên dengdêr. (a,e,ê,i,î,o,u,û).
Nivş	(n.x.nêr) Berebab. Kok. Tuxim. Rivişt. : Kurd ji nivşê arî ne.
Nivşperist	(hk.I.çewa) Kesê cudayî ya nivş, dîn, deveran di ket û tiştên xwe ji yên xelik ê din baş û pîroztir di zanit.
Nixandin	(k.jn.x.rmê) l.Tewandin. Çemandin.Nizmandin.2. Pirkirin. Tijîkirin. Qubandin.(K) bdn: ez di nixînim em di nixînîn, tu di nixînî hûn di nixînin, ew di nixîne[. . .it] ewan di nixînin. Pr: dêbi +bdn. Bdb : di nixand, di nixandin. Db,dûr : nixandibû, nixandibûn. (F) : bi nixîne, bi nixînin.
Nixavtin	(k.jn.x.mê) Paraztina xwarin û mita û tiştên din, bi perokekî yan her tiştekê din bi ser da di din. Dapoşîn. (K) ber,dn: ez di nixêvim em di nixêvîn, tu di nixêvî hûn di nixêvin, ew di nixêive[..it] ewan di nixêvin. Pr : dê bi xberd,dn. Berd,db : di nixavt, di nixavtin. Db,dûr : nixavtibû, ...bûn.(F) : bi nixêve, bi nixêvin.
Nixêv	(n.x.mê) Derpoşk. Dervank.
Niximandin	(k.jn.x.mê) Nixavtin.
Nixivandin	(k.jn.x.mê) Nixavtin.
Nixte	(n.x.mê) Rojê ewir û bi barîna befir û baranan.Çirçove. :Evroj rojeka nixteye.
Nixyan	(k.jn.x.mê) Hatin nixandin.
Niyan	(n.x.mê) Kutan.Perîn.
Niyandin	(k.jn.x.mê) Kutan. Perîn
	473

Niyaz	(n.x.mê) Karekê mirovî pilan jibo dana ye ku dê bi ket. Niyet. : Niyaza min ewe ku ez ev sale biçim derveyî welat.min li ber, ...
Niza	(n.x.mê) Dema mirov ji xwere daxaza çakîyê ji xudê di kit. Nivêj.
Nizakirin	(k.jn.l.mê) Daxaz ji xudê kirin. Nivêjkijkirin. Destên xwe hember xwedê serevrazkirin.
Nizar	(hk.cih.n.x.nêr) l.Cihê beten û na kevit ber rojê. Brx Beroj. 2. Navê mêrane.
Nizim	(hk.x.çewa) Nevî. Kin. : Dara nizim. Xanîyê nizim. Dengê nizim.
Nizimbûn	(k.jn.I.mê) Nevîbûn. Kinbûn. (K) bn: Bûn.
Nizimkirin	(k.jn.l.mê) Nevîkirin. Kinkirin. Kêmkirin. :Dengê xo pîçek nizim bi ke, mirov di nivistîne!.(K) bn: Kirin.
Nizniz	(n.I.mê) deng Dema zarok bi girî ii gazinde daxazekê bi ke, yan dema zaro ne rihet bit.
Niznizkirin	(k.jn.dar.mê) Dema zarok niznizê di ke. (K) bn :K irin.
Niznizok	(hk.dar.çewa) Zarokê herdem niznizê di ke.
Nî	(hn.x.çewa) Tiştê taze û ne kevin.Nû. :Cilikên min di nî ne. Br X Kevin.
Nîdar	(hn,hk.dar.çewa) 1. Nû. 2.Navekê kurdî ye jibo nêr û mêyan bi kar di hêt.
Nîgar	(n.x.mê) Wêne. Mînak.Nexş.2. Navê xort keçane.
Nîgarkês	(pîşn.dar.dz) Kesê nîgaran di kêşe. Pisporê wênekêşanê.
Nîgarkêşan	(k.jn.I.mê) Wêne çêkirin. Keval çêkirin. (K) bn: Kêşan.
Nîgarkêşî	(kam.I.mê) Karê kêşana nîgaran.
Nîgarkirin	(k.jn.I.mê) Nîgarkêşan. Wênekirin. (K) bn :Kirin.
Nîhatî	(hk.l.çewa) Kesê nî dest bi karî kirîye, wek xwendekar, leşker, karker û htd. Pend :Nî hatin kevin xelatin. Ang; dema tişt yan mirov ê nû peyda di be, ê kevin kêm biha dibe.
Nîien	(hk.l.çewa) Nûkirî. Nûjen.
Nîjenkirin	(k.jn.I.mê) Tiştê dubare bi hêt nîkirin , wek xanî, pir, cade û htd. (K): bn: Kirin.
Nîjenkirî	(hk.I.çewa) Avayîyê dubare hatî çêkirin(nîkirin).
Nîjtin	(k.jn.x.mê) Wekî yekî bi xurtî ji cihekî bi kî der. Derêxistin. Derkirin. Bi nîje, dê bi nîjim. di nîjîn.
Nîl	(cugimx.nêr) Çemek mezine di welatê misir û Sodanê ra derbaz di be.
Nîn	(n.x.mê) Tune. Çine. Hijmara (0).
Nîne	(hn.neyîn.tek) Tune. Nebûn. : Min dem nîne li cem te bi mînim. :Ew li mal nîne.
Nînin	(hn.neyîn.pir) Tune. Nebûn. : Serdarî pare nînin tiroriibêlekê bo xo bi kirit.
Nînok	(n.x.mê) can Pareçe hestîyê pan û tenik li serê tilî(tibil) û pêçikên (tibilên pê) mirov ii hinde candaran. Penc.
Nîre	(n.x.nêr) bn: Kête. ;Nîre jibo kotanê peyda kirin.
Nîsk	(n.x.mê) giya 1 . mita Core mitayek rengsor yan zere, li Kurdistanê tê çandin, danê wê di hêt kelandin xwarika bi mifa û tam, jê çê di bit. 2. Xwarina ji nîskan tê çêkirin.

Nîşadan	(k.jn.l.mê) I. Dema mirovî divê tiştekî dane ber çavên yekî. :Ew çîye di destê teda, ka nîşa min bi de?. 2.Hînkirin Fêrkirin. : Bê zehmet dê şêy vê waneyê nîşa min bi dî? (K) bn: Dan.
Nîşan	(n.x.mê) 1. Saloxdan. Sîmbol.2. Xal. Şûp. Pend :Nîşanên mirinê tane, yên nixtê hane.Pend :Nîşanên kurkan çoxikên hirîne, yên keçikan ser û kezîne.
Nîşandan	(k.jn.l.mê) bn: Nîşadan.
Nîşêdan	(k.jn.I.mê) Nîşadan.
Nîşangir	(hk.dar.çewa) Sêregir. Sêrevan.
Nîşangirtin	(k.jn.I.mê) Mirov bi tiveng yan tîran bi çavî hûrik sêrê li nîşana venayî di girit di havêjtê dako bi hingêvit. Sêregirtin. (K) bn: Girtin.
Nîşanî	(n.dar.mê) Jibo ko xelik bizanin ya xwaztîye, nîşanekê bi keçê ve di kin,wek gustîlk û demjimêre, hin caran ahengeka xêzanî biçûk li mala bûkê bi vê hilkevtê di gêrin û şirînî di hêt belav kirin.
Nîşankirin	(k.jn.I.mê) Jibo nasîn û ji bîr nekirin, mirov tiştî bo xwe nîşanekê lê di ket yan da di nit. : Min qelemê xwe yê nîşan kirî, da ji yên hevalan cuda bi bit. (K): bn Kirin.
Nîşankirî	(hk.I.çewa) Hatîye nîşankirin. : Ev bizine ya nîşankirîye.:Kitêba nîşankirîye.
Nîsanxweş	(hk.l.çewa) Kesê bi tivengê yan tîrê li nîşanê di xe.Sêrevan. Seyvan.
Nîştecih	(hk.l.çewa) Xwecih. Xocih.
Nîştecihbûn	(k.jn.gl.mê) Xwecihbûn. : Ez li bajêrê Duhokê nîştecih bûm. (K) bn: Bûn.
Nîstecihkirin	(k.jn.gl.mê) Xwecihkirin. : Hikometa Kurdistanê, pnzdeh mal li gundê me nîştecih kirin. (K) bn: kirin.
Nîstiman	(n.x.nêr) Wargehê gelan. Welat. :Nîştimanê me Kurdistane.
Nîştimanperwer	(hk.I.çewa) Kesê hez ji nîştimanê xwe di ke.Welatparêz.
Nîv	(n.x.mê) I. Parçeka tiştê kerkirî (pirtkirî) bo du parçeyên wek hev. 1-2= '/2..2. 2. Xala di kevit nîva tiştî. Nîva xanî, . . . destî,. .. serî,.... û htd.
Nîvbero	(hk.l.çewa) bn :Nîvero.
Nîvek	(n.dar.mê) Nîv. : Nîveka pareyên mamê min bo cigaran di hên mezaxtin. : Nîveka serê wî kul bûye.
Nîvenîv	(hk.dar.çewa) Nîvnîve.
Nîvero	(hk.dar.çewa) Karê mirov nebit serî û bi nîvî bi hêle. Nîvbero.
Nîvişk	(n.x.nêr) rêçalî Xwarineka çevrî ye . Rûnê xumalî yê giyandaran yan rûnê karxaneyan.
Nîvî	(hk.dar.çewa) Lêkvekirina tiştî bo du pişkên wek yek. : Em dê bi hevra bazirganîyê kin û pare bi nîvî.
Nîvîbûn	(k.jn.I.mê) Parvebûn bo du nîvan. : Darên çiyayê rex gundê me jiber birîn û sotinê, bi nîvî bûne.(K) bn: Bûn.
Nîvîkirin	(k.jn.I.mê) Du pişikkirin.. : Min û hevalê xwe, xwarin bi nîvî kir. ang; her yekî nîvek gehiştê. :Sêv nîvî kirin. :Karê xwe bi nîvî kir.(K) bn : Kirin
Nîvîkirî	(hk.l.çewa) Tiştê kirîye du nîv. Pişikkirî.
Nîvmêr	(hk.l.çewa) Sinêle. Pend: Nîvmêre nabit têre.ang: nîvmêr gelek xwarinê di xwe.

Nîvnîve	(hk.dar.çewa) Nêzî nîvî biiye. Duker. Nîvên wek hev. : Pora serê wê nîvnîveye.ang; nîv sipî û nîv reş.
Nîvreq	(hk.I.çewa) Tiştê ne pir req û ne nerim.
Nîvroj	(hk.dem.I) Nîva rojê.ango demhijmêr duwazdehê rojê.
Nîvro	(hk.dem.l) Nîroj.
Nîvşev	(hk.dem.l) Nîva şevê. ango demhijmêr duwazdehê şevê. :Eve vê nîvşevê tu ji kûve dihêy?.
No	(pêrb) rêzman Alavê neyîkirinê. Ne. :Babê te li male?. No ne li mle.
Nobe	(n.x.mê) Dor. Ger. :Subahî nobeya teye a garanê, pezî, bizinî.
Nobedar	(kam.dar.dz) I . Kesê nobeyê di gire. Noba wî ye.2. Navek xortane.
Nobedarî	(n.dar.mê) Nêrevanî. Sexbêrî.
Nobegirtin	(k.jn.I.mê) Li dorê rawestan. Li gerê rawestan.
Nojdar	(pîşn.dar.dz) Pisporê karê çarekirina mirovan. Dixtor. Diktor. Pizîşk.
Nojdarî	(kam.dar.mê) Karê dixrorîyê.
Nok	(n.x.mê) giya mita Mitayekê dindik xire li Kurdistanê di hêt çandin û bi gelek awayan di kin xwarin , wek kelandin, di gel avikan, qelandin ii htd.
Noke	(hk.dem) Niho. Vêgavê. :Noke tu bi çi ve mijûlî ?.
Noker	(hk.x.çewa) I.Xizmetkar. Xulam.2. Xwefirotî.
Nokerî	(n.dar.mê) I. Xulamînî. 2.Xwefîrotin.
Nokerîkirin	(k.jn.I.mê) Xolamînî ya xelikî kirin. (K) bn: Kirin.
Nola	(pêrb) rêzman Mîna. Wek.
Nolî	(pêrb) bn :Nola.
Noş	[niij](hn,hk.x.çewa) Pîroz. Saxlem.
Noşêcan	(hn.I) Daxaza leşsaxî ii nûjdarîyê bo êkî di xazin dema xwarinekê bi xwe yan vexwarinekê vexwue Nûşê can bit.
Noşêcanbûn	(k.jn.gl.mê) Pîroz bit. Demarniman.
Noşîn	(k.jn.x.mê) 1 .Bi xweşî vexwarin. Vexwarina doşavên pîroz.2. Navê pîrekane.
Not	(hijn.çend) Hijmara 90.
Notem	(hijn.desniş) Ya,yê, yên notê.
Nothizar	(hijn.I.çend) Hijmara90,000.
Nnotmilyon	(hijn.l.çend) Hijmara90,000,000.
Nozdeh	(hijn.çend) Hijmara 19.
Nozdehem	(hijn.çend) Jêgirtina hijmara 19.Ya/ yê/yên nozdehê.
Nozdehemîn	(hijn.çend) Nozdehem.
Nozdehizar	(hijn.l.çend) Hijmar 19.000.
Nozdemilyon	(hijn.l.çend) Hijmara 19,000,000.
Nuh	(hk.x.çewa) Nû. Taze. Teze.
Nuha	(n.dem) Noke. Niho.
Nuhurandin	(k.jn.x.mê) Axînk rahêlan. Xwezî xaztin.Poşmanbûn.(K) bdn: ez di nuhurînim em di nuhurînîn, tu di nuhurînî hûn di nuhurînin,ew di nuhurîne[. . .it] ewan di nuhurînin. Pr:dê bi +bdn. Bdb : di nuhurand, di

	nuhurandin. Db,dtir : nuhurandibû, nuhurandibûn. (F) : bi nuhurîne, bi nuhurînin.
Nû	(hk.x.çewa) Nî. Taze. Ter.
Nûber	(n.x.dz) Zarokê yekê. Berê yekê. Nexrî.
Nûbihar	(n.l.mê) 1 . Biharek nû. 2. Navê pertoka(kitêba) helbestvanê mezin E. Xanî ye ya zarokan.
Nûciwan	(nl.dz) Xortên nû gehiştî.
Nûçe	(n.dar.mê) Dengûbas.:Nûçeyên êvarî.
Nûçegihan	(pîşn.I.dz) bn: Nûçevan.
Nûçegihanî	(kam.dar.mê) bn :Nûçevanî.
Nûçevan	(pîşn.dar.dz) Mirovê karê nûçeyan di ke û jibo dezgehekî di şîne. Peyamnêr.
Nûçevanî	(kam.dar.mê) karê gihandina ntiçeyan. Peyamnêrî.
Nûdem	(nl.mê) Dema nû. Hevçerx. Serdem.
Nûj	(nx.mê) candar kirmijoh Biyandarekê kirmijokê biçûke, li ser xwîna kelan di jît.
Nûjenkirin	(k.jn.l.mê) bn: Nîjenkirin.
Nûjenkirî	(hk.I.çewa) bn: Nîjenkirî.
Nûke	(hk.dem) Nû. Vêgavê :Nûke tu çi kar dikey?. :Nûke dema nûçeyên seqayî (biyav) ne.
Nûsal	(hk.dem.l.mê) Sala nû. Sersal.
Nûsan	(k.jn.x.mê) Pêveman. Pêvemana kaxez,belg, cilik bi tiştekî ve. :Cilikên birîdarî ji ber xwînê bi leşî ve nûsan.
Nûsar	(n.x.mê) Aveka rengdare di kin qelemên pindan jibo nivîsînê.
Nûsikandin	(k.jn.x.mê) Pêve nûsan. : Kaxez bi stirkê bi dîwarî ve nûsikand. (K) : bi nûsikîne, di nûsikandin.
Nûsîgiyan	(hk.l.çewa) Pîroz.
Nûşîgiyanbûn	(k.jn.gl.mê) Pîrozkirin.(K) bn: Bûn.
Nûşîn 1	(k.jn.x.mê) Nosîn.
Nûşîn 2	(hk.x.çewa) Şirîn.
Nûvedan	(k.jn.I.mê) Ji nû ve geşbûn.
Nûza	(hk.l.çewa) 1. Nûber. 2. Nûjenkirî.
Nwîsan	(k.jn.x.mê) Nûsan.

O

O	1.Pîta hejdehê ji abeya kurdî. 2. rêzman Alavê gazîyê. : Wa.
Ocax	(n.x.mê) bn: Îcax. Malbat.
Ocaxzade	(n.l.dz) Mirovê bi rûmet. Kurê ocaxan.
Ode	(n.x.mê) Mezel. Eywan : Xanî yê me ji çar odeyan pêk di hêt.
Of	(pêrb) rêzman Alavê kovan û dax, kovan û keserê. : Of çi bi serê hat.
Oho	(pêrb) rêzman Alavcke dema karek rû di dit, mirov hicmetî di be. : Oho eve vêca çiye?.
Oksiçîn	(n.biyan) Gazeka Bêreng, tam û bêhin e, di valayîyê da heye, mirov û canewer jibo bêhinkêşanê bi kar di hînin. 02.
Okyanûs	(n.x.mê) Deryayên mezin; mîna Etles, Hindî û htd.
Ol	(n.x.mê) Dîn. :OIa zerdeşt. Ola îslamê.
Oldar	(hk.dar.çewa) Dîndar. Xudênas.
Olperist	(hk.I.çewa) Dîndar. Xudêperês.
Olperistin	(k.jn.gl.mê) Xudaperistin. Dîdarî.
Olperistî	(n.I.mê) Kar û erkên peristina dînî.
Olperwer	(hk.I.çewa) Olperist.
Olperwerî	(n.I.mê) Olperistî.
Once	(n.x.mê) giya Giyayeke belgên wî di kesk,sê û hin caran çar tibilî ye, mina dilî ye.
Oqyanûs	(n.x.mê) Okyanûs.
Or	(nx.nêr) Zik. Den.
Ordek	(n.x.mê) tewal Balindeyek hêkkere, hişkavî ye. Werdek.
Ordî	(n.x.mê) Çekdarên fermî yên berevanî yê ji axa welatê xwe di ken. Leşker.
Ordîgeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê xwecîhbûn û rahênanên leskerî. Serbazgeh. Leşkergeh.
Orên	(n.x.mê) Dengê çêlan. : Dengê orêna golikê di hêt.
Org	(n.cîh.x.mê) mûzîk Amêrek mûzîkî ye. Orgel.
Organ	(nbiyan.x.mê) Hedam. Endam. Navend.
OrispÎ	(hk.x.çewa) Jina/mêrê pûç. Pişt.
Ormeşk	(hk.I.çewa) Zikmeşk.
Ormezin	(hk.I.çewa) Zikmezin.
Orte	(hk.cih,x.mê) Navîn. Navincî.
Osmanî	(nbiyan.dar) Împeratorîya Osmanî ya Turkan.
Oş	(p.x) Şûş.
Oşo	(n.x.dz) Bi zarê zarokan ; ango dewar.
Otax	(n.x.mê) Mezel. Ode.
Otêl	(n.cîha.mê) Cihê hewandina mêvanan. Mêvanxane.
Otoban	(n.cîh.mê) Şarêya serekî û mezin, li navbera bajêran.
Otomatîk	(hk.cîh.çewa) Amêrên serbixwe kar di kin.
Otomobîl	(n.x.mê) tirombêl.Tumbêl.

Otonomî	(nbiyan.x.nêr) Hikim li xwe kirin. Xwe bi rêvebirin.
Ox	1 (pêrb) rêzman Alavê kovan û daxê : Ax.
Ox	2 (pêrb) rêzman Alavke jibo derbirîna xweşîyê bi kar di hêt. : Ox tu zarokek çend ciwanî !.
Oxir	(n.x.mê) Wexer.
Oxir be	(daxaz) Daxaza wexereka xweş. Daxaza serkevtinê di wexerê da.
Owlî	(nx.mê) Balkûn.
Oy	(pêrb) rêzman Alaveke jibo keser, yan janê bi kar di hêt.
Oye	(n.x.mê) Divêleyên yan pateyên nexşandî di xin klleyên landikin, çerçef û perdeyên penceran.
Oyekirin	(k.jn.l.mê) Bi oye xemilandin û nexşandina perde, kulle û çarçfan. (K) bn : Kirin.
Oyîn	(hk.çewa) Livînên bi kenî.Lêbûkî. Goyîn.
Oyînbaz	(hk.l.cewa) Mirovek zarveker, xwe bi rengan û cilikan di guhore dako xelik pê bi kenin. Lêbûk. Akrobat.

P

P	(pe) Pîta nozdehê ji abeya kurdî.
Pa	1 (pêrb) rêzman Alavcke jibo bîxistinê û pisyarê bi kar di hêt. :Pa te di got dê çîn bazarî û tu nehatî.: Seqanasan di go baran na barit, pa eve çiye?.
Pa	2 (n.x.nêr) Pê. Ling.
Pac	(n.x.mê) Medalîya serkevtinan. Paye.
Paçe	(n.x.mê) zad Serûpêk.
Paçik	(n.dar.nêr) 1. Pêyên biçûk. 2. Tilîyên pêyan(paçika : beranî,). Pêçik.
Paçîne	(n.dar.mê) Pêstirk. Peyîsk.
Paçîngeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê bilind,mîna peyîskan. Peyîsk. Girik.
Padaş	(n.x.mê) Diyarî. Qencî. Şabaş.Xelat.
Padaşkirin	(k.jn.I.mê) Xelatkirin. (K) bn : Kirin.
Padîşah	(karn) Paşa.
Pag	(hk.cih,n.x.mê) Cihê paraztina candaran. Pêgeh.
Pageh	(n.dar.mê) Pêgeh.
Pahn	(hn.x.çewa) Pan.
Pahnbûn	(k.jn.l.mê) Panbûn. (K) bn: Bûn.
Pahnî	(n.dar.mê) endaze Yekeya pîvana dûrîyê. Panî.
Pahnkirin	(k.jn.l.mê) Pankirin. (K) bn: Kirin.
Paj	(n.x.mê) Pişk. Par. Pirt.
Pajne	(n.x.mê) Panîya pêyê mirovan. Çimika pêlavê.
Pak	(hk.x.çewa) Tiştê paqij. Şûştî. Bijîn. :Maleka pak. Bajêrekê pak. :Gotineka pak.: Dilekê pak.
Pakane	(n.dar.mê) Mirov çakîyekê li kesekî di ke. Qencî. Çakî.
Pakbûn	(k.jn.I.mê) Paqijbûn. Bijînbûn. (K) bn:Bûn.
Pakij	(hk.x.çewa) Pak. Paqij. :Zarokek pakij. :Fêqîyê pakij.
Pakijbûn	(k.jn.I.mê) Pakbûn. :Ta bi sabonê neşûy, destên te pakij na bin. (K) bn: Bûn.
Pakijî	(n.dar.mê) Pakî. Paqijî. Veşûştî. . :Pakijî ji beheştê ye.
Pakijkirin	(k.jn.I.mê) Şûştin. Bijînkirin. Paqijkirin. (K) bn: Kirin.
Pakijkirî	(hk.I.çewa) Tiştê şûştî. Bijînkiriî. Paqijkirî.
Pakistan	(hk.cih,cugir.n) Welatê Pakistanê.
Pakistanî	(nej,n) 1. Xelikê pakistanê. 2. Mitayê Pakistanê.
Pakî	(n.dar.mê) Paqijî.
Pakîja	(hn,hk.çewa) bn :Pakîza.
Pakîte	(n.x.mê) Amaneke ji kartonê hatî diristkirin bara pirit lakêşeye . : pakîta cigaran 20 cigare têda hene. Paket. Pakêt.
Pakîza	(hn,hk.dar.çwa) Kiça mêr nekirî. Kiç. Keç.
Pakkirin	(k.jn.I.mê) Paqijkirin. Pakijkirin. :Didanêd xwe pak bi ke. :MaI pak di kir. (K) bn: Kirin.

Pal	(n.x.mê) Beten. Kêlek. Rex. :Gundê me li pal çiyaye.
Palandin	(k.jn.x.mê) Livandin. Paldan. (K) bdn : ez di palînim em di palînîn, tu di palînî hûn di palînin, ew di palîne[. . .it] ewan di palînin. Pr :dêbi +bdn. Bdb : di paland, di palandin. Db,dûr : palandibû, palandibûn. (F) : bi palîne, bi palînin.
Palavgeh	(hk.cih) Cih, îzgeh, kargeha palavtinê. :PaIavgeha avê.
Palavte	(n.dar.mê) Parzûnk. Fîlter.
Palavtin	(k.jn.x.mê) Parzinîn. Dapalîn. Dapalandin. (K) bn : Palêvtin.
Paldan	(k.jndarmê) 1. Dema mirov hêzê bi kar di hînit jibo livandina tiştekî ji cihekî bo yê din.2. Wekî mirov pişta xwe di dit dîwarekî, palgehekê, kevirekî û htd.(K) bdn: ez pal di dem em pal didin, tu pal di dî hûn pal didin, ew pal di de ewan pal didin..pr: ez dê paldim[pal bidim] ,...bidî, Bi din,...bi de. bdb: pal dida. pal di didan. Db,dûr: Paldabû, ... bûn. (F): palde paldin.(palbide).
Paldank	(n.dar.mê) Dîwarke mirov pala xwe di ditê. Kursîk.Kursîka hêzok.
Pale	(pîşn.x.dz) Mirovê bi kar û keda destê xwe , xwe xudan di ke. Karker.
Paletî	(kar.ndar.mê) Karkirin li karxaneyan, yan rez û baxan, ko himberî karê wî dê diravî wergirit yan hindî rojên kar kirî dê xudanê karî bo palê xwe kar kit. Karkerî.
Palevan	(pîşn.dar.dz) Pelewan. Qehreman.
Palevanî	(kam.dar.mê) Pelewanî. Qehremanî.
Paleyî	(kam.dar.mê) Paletî. Karkirin.
Palêvtin	(k.jn.x.mê) Ji hev cudakirina tiştan[madeyan], wek av û xîz, av û penîr û htd. Parzinîn. (K) bdn: ez di palêvim em di palêvîn, tu di palêvî hûn di palêvin, ew di palêve[. . .it] ewan di palêvin. Pr:[dê] (bi) palêvim pavîn, palêvî palêvin, palêve{palêvit] . Bdb: di palaft[palavt] di palavtin.[palaftin] .Db,dûr : palavtibû, ... bûn. (F): bi palêve bi palêvin.
Palgeh	(n.dar.mê) Balgeh. Balîf. Serîn. :Pîremêrî palê xwe da bû palgehê.
Palik	(n.dar.mê) Zînê dewaran.
Palpişt	(hk.I.çewa) Alîkar. Piştevan. :Birayê wî herdem palpiştê wî ye jibo xandinê.
Palpiştî	(n.I.mê) Alîkarî. Piştevanî. :Ez pêdvî palpiştîya te me !.
Palpiştîkirin	(k.jn.gl.mê) Alîkarîkirin.
Palto	(n.cîh.nêr) Sakoyê dirêj ê zivistanê.
Pan	(hn.x.çewa) Tiştê vedayî. Xir. Ne dirêj. : Mirovekê pan. Palgeha pan.
Panav	(hk.I.çewa) Erdê bilind û serê wî rast û pan. Banî.
Panayî	(n.dar.mê) Panî.
Panbûn	(k.jn.I.mê) Têkçûn yan firehbûna şêweyê tenan. : Girikên hevîrî di destên nanpêjî da pan di bûn. (K) bn : Bûn.
Panda	(n.biyan) Giyandareka beleke, mîna hiçane.
Panê	(ngaz.mê) Navê bangkirin û naznavê jinka pan. Qelew û xir.
Panî	(n.dar.mê) endaze 1.Yekeya pîvana dûrîya şêweyan. :Panî ya pencera me 90 cm û dirêjî 240 cm. Pehnî.2. Panîya pêyê mirovan.Binê pêyê mirov û caneweran.

Pankirin	(k.jn.l.mê) Givanstin yan qutana tenekî ta pan bi bit. : Çiyê xwe pan kirî dê bêjî yê li mala felê xwe. (K) : Kirin.
Pano	(ngaz.dar.nêr) Bang yan naznavê zelamê qelew û pan.
Pantol	(n.x.nêr) Pentelon. Pentor.
Pantor	(n.x.nêr) Pantol.
Panzdeh	(hijn.çend) Hijmara 15. pazde. 5=10=15. :Panzdehhizar, panzdehmilyon û htd.
Panzdehem	(hijn.rêz.çend) Yê/ ya/ yên panzdehê.
Panzdehemîn	(hijn.rêz.çend) Panzdehem.
Panzdehizar	(hijn.çend.I) Hijmara 15,000.
Panzdemilyon	(hijn.I.çend) Hijmara 15,000,000 .
Papoç	(n.dar.mê) Pêlavên zarokan.
Papor	(n.x.mê) Belema mezin. Keştî. : Papora Nûhî.
Paqij	(hk.x.çewa) bn: Pakij. Pak.
Paqijbûn	(k.jn.l.mê) Pakbûn. Pakijbûn. (K)bn: Bûn.
Paqijî	(n.dar.mê) bn. Pakijî.
Paqijkirin	(k.jn.l.mê) bn: Pakijkirin.(K) bn : Kirin.
Paqil	(n.x.mê) giya Baqilk.
Par	1 (hk.dem) Sala çûyî. Sala borî. : Par vê demê ez li Kurdistanê bûm.
Par	2 (n.x.mê) Pişik.
Parandin	1.(k.jn.x.mê) 1 .Parvekirin. 2. Lêkvekirin.(K) bdn : ez di parînim em di parînîn, tu di parînî hûn di parînin, ew di parîne[. . .it] ewan di parînin. Pr : dêbi +bdn. Bdb : di parand, di parandin.Db,dûr :parandibû, parandibûn. (F) : bi parîne, bi parînin.
Parandin	2 (k.jn.x.mê) Gazindekirin. Pareparkirin. Lavakirin. Hîvîkirin.
Parasîtamol	(n.cîh,mê) Dindikên dermanê rawestana janeser û êşanên Ieşî.(latînî ;Paracetamol).
Parastin	(k.jn.x.mê) bn :Paraztin.
Parav	1 (hk.x.çewa) Mirovê herdem gelte, henek û pêkenînan di bêjit û ji tuxwîbî der di kevit. Şavêr. Çivêl. :Kuro ma tu ji paravîyên xwe ve nabî ! .
Parav	2 (hk.dar.çewa) Fêqîyê bi av. Avdar. : Ev bacane gelek di paravin. Piav.
Paravî	(n.dar.mê) Gelte. Henek. Tirane.
Paravîkirin	(k.jn.I.mê) Henekkirin. Tiranekirin. ; Bes paravîyan bi ke, min gêwilê te nîne!.(K) bn :Kirin.
Paravtin	(k.jn.x.mê) Palavtin. Parzinîn.
Paraztin	(k.jn.x.mê) Dûrxistan û çavdêrîya kesek yan tiştekî, ji derd û belayan û ne hêlana zorîyê liser. : Di vêt em xwe ji nexweşîyan bi parêzîn. :Xudê welatê me bi parêze.(K) bdn: ez di parêzim em di parêzîn, tu di parêzî hûn di parêzin, ew di parêze[...it] ewan di parêzin. Pr: dê bi + bdn. Bdb : di parazt[parast] di paraztin[parastin]. Db,dûr : paraztibû, paraztibn. (F) : bi parêze bi parêzin.
Parçe	(n.x.mê) Ker(kher). Pirt. Pinî. :Parçeka erdî, asin û htd.
Parçebûn	(k.jn.I.mê) Ji hev cudabûn. Pirtbûn. Jêkvebûn. (K) bn: Bûn.

Parçekirin	(k.inlmê) Pirtkirin. Kherkirin. Hincinîn. :Perdax parçe kir. :Kaxez parçe di kirin. (K) bn: Kirin.
Parçeparçe	(hk.dar.çewa) Pirtpirt. Kerker. Hincinî.
Parçeparçebûn	(k.jn.gl.mê) Parçebûn. Pirtpirtbûn.
Parçeparçekirin	(k.jn.gl.mê) Parçkirin. Hincinîn.
Pardar	(hn,hk.dar.çewa) Pişkdar.
Pardarbûn	(k.jng.I.mê) Pişdarbûn. (K) bn: Bûn.
Pardarî	(n.dar.mê) Pişkdarî.
Pardarîkirin	(k.jn.gl.mê) Pişkdarîkirin. (K) bn: Kirin.
Pardarkirin	(k.jn.I.mê) Pişkdarkirin.
Pardest	(hk.I.çewa) Karbidest. Xwedî biryar.
Pardestî	(n.l.mê) Civak. Pişkdarî. Gelemperî.
Pare	(n.x.nêr) 1.Pîlek û kaxezên taybet yên bankane jibo kirîn û firotinê bi kar di hên . Dirav.Pere. :Pareyê Emrîka dolare, yê Iraqê dînar, yê Turkî lîre û htd. :Heger min pare hebane, da tombêlekê kirim.2. Mifa. Sûd. :Hindî bo te bêjin bê pareye.ang; bê mifaye, çi naçit nav mejî.
Paredar	(hk.dar.çewa) Xwedî pare. Zengîn. Heyî.
Paredarî	(n.dar.mê) Zengînî.
Parek	1 (n.dar.nêr) Pareyê asinî. Pirtên asinî mîna peran.
Parek	2 (n.x.mê) rêzman Pêşpirt, navpirt û paşpirt di zimanê kurdî da.
Parekêşan	(k.jn.I.mê) Kêşan yan wergirtina pareyî ji bankan. (K) bn: Kêşan.
Parekirin	(k.jn.I.mê) Vejandin. Bi biha êxistin. Bilindkirin. : Piştî cadeya gundê me qêrkirî, mitayê me hat pare kirin. (K) bn : Kirin.
Parekişandin	(k.jn.I.mê) Parekêşan. (K) bn: Kişandin.
Pareperês	(hk.I.çewa) Kesê hinde hez ji pareyî di ke, dinyadarî ji bîra wî di çe. Pareyî di perêsit. Çirîk.
Pareperistin	(k.jn.I.mê) Dema mirov pareyî ji dîn û dinyayê giringtir bi bînit. mirovatîyê ji bîr di ke. (K) bn : Peristin.
Parerijandin	(k.jn.I.mê) Weke mirov pareyî glek li karên nebaş bi mezêxit.
Parêz	(hk.x.çewa) Dema mirov ji egera nexweşî, yan qelewbûnê tuxîbekî jibo xwarina xwe di dane, ka çend û çi core zad bi xwe yan ne xwe. : Ez birincê na xom, çinkî bi parêzim.
Parêzer	(pîşn.dar.dz) Pisporê qanûnî mirovî ji gunehbarkirinê di parêze.
Parêzerî	(kam.dar.mê) Karê parêzeran. : : Pismamê min li zanîgehê j ibo parêzerîyê di xwînit.
Parêzgar I	(kam.dn) Zêrevan. Çavdêr.
Parêzgar 2	(kam.dar.dz) Serokê bajêrên mezin. Serokê parêzgehê. Serokê bajêrvanîyê. :Parêzgarê parêzgeha Duhokê.
Parêzgarî	(n.dar.mê) Paraztin.
Parêzgarîkirin	(k.jn.gl.mê) Paraztina ser û malê welatîyan. (K) bn :Kirin.

Parêzgeh	(hk.cih,n.dar.mê) 1 . Bingehê paraztinê. 2.Cihê karê serokê bajêrî. Baregehê bajêrvanîyê.3.Bajêrên mezin yên parêzgar lê heye.:Parêgeha Duhok.Parêzgeha HewIêr.:Parêgeha Kerkok. Parêzgeha Silêmanî.
Parêzgirtin	(k.jn.I.mê) Mirov jiber qelewî yan nexweşîyê xwe ji xwarin û vexwarina hine corên zad û xoşavan di parêze. (K) bn : Girtin
Parêztin	(n.jn.x.mê) Paraztin.
Parêzvan	(kam.dar.dz) Zêrevan. Çavdêr.
Parî	(n.x.nêr) Pirteka nanî bi qayda devê mirovî bi tirsî yan di xwarinekê di hilînin yan di kene dinav da. Balolik. : Parîyek U masti da. Pend: Parîyê malbabê.; ang tam û xweşîya taybet heye.
Parîkirin	(k.jn.gl.mê) I. Parvekirin. Lêkvekirin. 2.Dirstkirina parî jibo xwarinê.
Parîçêkirin	(k.jn.gl.mê) (K) bn: Kirin.
Park	(nbiyanî x.mê) Cihê bi darûbar û dilveker jibo bêhinvedanê. Cihê rawestana tirombêlan. Bax.
Parker	(nbiyan.x.nê) Corek qelemên têkirina rengavê ye.
Parlament	(n.cîhan) Perleman. Civata nûneran.
Parmend	(karn.dar.nd) Pişkdar. : Ew jî di vê gunehê da parmende.
Parmendî	(n.dar.mê) Pişkdarî.
Parole	(n.dar.mê) Dirûşim. Drî.
Parolebilindkirin	(k.jn.gl.mê) Bilindkirina paroleyan : Li ne\yrozê kurdan li derve û Kurdistanê, bi hizaran parole bilind di kirin ko têda daxaza aşti û azadîyê di kirin.
Paronek	(n.dar.dz) Golik. Mêgank.
	491
Parpêv	(n.dar.mê) Civat.
Parsal	(hk.dem.I) Par. Sala çûyî . Salapar. : Parsal ez li Derveyî welatî bûm.
Parsek	(n.x.dz) Xazok. Çeqrût.
Parseng	(n.I.mê) Giranî. Seng. Pîvan.
Parskirin	(k.jn.I.mê) Xaztin. Xazokîkirin. (K) bn: Kirin.
Part	(n.x.mê) Parçe. Bir. Ref. Deste.
Partî	(n.x.mê) 1 .Desteyeka ramyarî[siyasî] .2. Partîya Demokrat a Kurdistanê.PDK.
Partîzan	(n,biyan) Çekdareke li devera xweya bindest dijî dujminan xebata çekdarî di ke. Gerîle.
Parvekirin	(k.in.I.mê) Pişkkirin. Lêkvekirin. : Evro xwarin li ser malên hejaran hat parvekirin. (K) bn : Kirin.
Parveldrî	(hk.dar.çewa) Lêkvekirî.Pişkkirî.
Parzemîn	(n.dar.mê) Tepa erdî.
Parzinîn	(k.in.x.mê) Mast, dew, penîr û htd, li patekî di ken dako av jê bi hêt girtin .Palavtin. Bêrîvanê şîr parzinî ; ang; li tûrkî kir da ji gilêşî pak bi be. (K) bdn: ez di parzinim em di parzinîn, tu di parzinî hûn di parzinin, ew di parzine[...it] ewan di parzinin. Pr:dê [bi] parzinim, parzinîn, parzinî,

	parzinit. Bdb : di parzinî, di parzinîn. Db,dtir: parzinîbû, parzinîbtin.(F) : bi parzine bi parzinin
Parzinînk	(n.dar.nêr) Amêreke ji pero yan moxilê hati diristkirin ji bo parzinîna şîr, penîr ça û htd.
Parzîn	(n.x.nêr) Cantek[cihtirek] nemazeye ji bendikên hirîyê yên rengereng hati ye çêkirin, şêweyê sêkujî ye, jin di êxin pişta xwe, meşka şîrîûkelûpelên din tê di ken jibo veguhastinê ji mal bo aqarî û berevajî.
Parzînkirin	(k.jn.I.mê) Parzinîn. (K) bn: Kirin.
Parzûn	(n.x.nêr) Parzinînk. Filter.
Parzûnkirin	(k.jn.I.mê) Parzînkirin.
Pasban	(pîşn.dar.dz) Zêrevan. Çavdêr.
Pasevan	(pîşn.dar.dz) Pasban.
Paşîk	(n.x.mê) Cihê vekirî. Banî. Erdê bilind. Basik.
	492
Paşport	(n, biyan.mê) Giroveka nivêsî ya taybete, mirov di kare bi wê, ji welatî bo yê din biçe. Paseport.
Paş	(hk.dem) Pişt. Pişti. Dawî. Dûmahî. Şûnda. :Paş deh salan dê rewşa aborî li Kurdistanê gelek geş bit. Brx Pêş.
Pşa	(pîşn.x.dz) Kesê piştê şahî di bit şah. Cihgirê şahî. Şa. Kiral.
Paşan	(hk.dem) Paş.
Paşandin	bdn: ez di paşînim em di paşînîn, tu di paşînî hûn di paşînin, ew di paşîne[...it] ewan di paşînin. Pr: dêbi +bdn. Bdb : di paşand, di paşandin.Db,dûr :paşandibû, paşandibûn.(F) : bi paşîne, bi paşînin.
Paşatî	(kam.mê) Welatê ko deshelata wî paşayî be.Karê paşayan.
Paşayî	(pîşn.dar.dz) Paşatî.
Paşbend	(n.dar.mê) rêvnan Paşpirt. Paşgir. Brx Pêşbend.
Paşbêi	(hk.dar.çewa) Kesê li pişt [ango ne li nik mirov] bi ne çakî behsê mirovî di ke. Durû.
Paşbêjî	(n.dar.mê) Wekî mirov dijî yekî gotinên kirêt bi bêje û dema ne cem mirovî.
Paşdank	(n.dar.mê) Rêzman Paşbend.
Paşda	(hk.dar.çewa) Paşve. Li paş.
Paşdabirin	(k.jn.gl.mê) Paşve zivirîn. Paşve kêşan. Paşve bizivîn. : Tirombêla xwe pîçek paşda bi be, da cihê ya min jî liebe.(K) bn: Birin.
Paşdaçûn	(k.jn.gl.mê) Paşveçtin. Jibo alîyê piştê vegerîn.Paşveçûn. ; Dujimin jiber gurzên kujekên pêşmergehan paşda çtin. (K) bn: Çûn.
Paşde	(hk.dar.çewa) Paşda.
Paşdir	(hk.dar.çewa) Segê har. Segê kulana yê dirinde.
Paşecar	(hk.I.çewa) Cara paşin. Kurt û kirmancî. Li dawîyê. Cara domahîkê.
Paşel	(n.x.mê) Paxil. Sing.

Paşeroi	(hk.dem.l) Demûrojên di hên. (Li hin devaran dem û rojên derbaz bûne). : Em daxaza paşerojeka geş jibo gelê xwe di kin.
	493
Paşewar	(pîşn.dar.dz) Lêger. Vekoler.
Paşê	(n.dem) Paşî. : Paşê waneya me bi dawî di hêt em dê herin mal.
Paşgir	(hk,cih.mê) Rêziman Pirta dawîya tiştî yan peyvê digirit. Paşpirt. Paşbend. Mîna van ji Darvan. Gir ji zêrgir. Geh ji Havîngeh. ker ji karkerûhtd.
Paşgotin I	(n.I.mê) Gotina dawîyê. Peyva domahîyê.
Paşgorin 2	(n.I.mê) Paşbêjî.
Paşil	(n.x.mê) Paxil.Sing. ::Du dînar di paşila wî da hene.
Paşilpîş	(hk.I.çewa) Çepel. Lewçe. Ezmandirêj.
Paşî	(hk.dem) Paş.
Paşîberdan	(k.jn.I.mê) Kevtin dû karekî, kesekî yan dozekê.
Paşîhatin	(kjn.I.mê) bi Dawîhatin. Kutakirin. Kutabtin. Bi Domahîk hatin.
Paşîn	(hk.dar.çewa) Ya/yê/yên domahîyê. Dawîyê. :Meha, roja cara paşîn.
Paşîv	.(n.I.mê) Xwarina diregî şev li cem rojîgiran. Xwarina direng. :Paşîv xwar û rojî ne girt.
Paşkevtin	, paşketin (k.jn.I.mê) Gîrobûn. Paşveman. Paşdaman. (K) bn: Kevtin.
Paşkevtî	ketî (hk.I.çewa) Mirovê xwedî hizir û bîrên kevin û kevineperist û paşvemayî.
Paşnîvro	(hk.dem.gl) Piştî nîroj. Nîro.Paşnîvroj. Êvar.
Paşperde	(hk.I.çewa) Bûk înan. Veguhaztina bûkê.
Paşpê	(hk.l.çewa) Piştûpişt. Berevajî.
Paşpêbûn	(k.jn.gl.mê) Berevajîbûn.
Paşpêldrin	(k.jn.gl.mê) Berevajîkirin.
Paşpirt	(hk,cih.mê) bn: Paşgir.Paşbend.
Paşrojmendî	(n.l.mê) Paşerojeka geş ji xwe ra misogerkirin, bi malkirmûdirav civandinê.
Paşye	(hk.dar.çewa) Paşda.
Paşvebirin	(k.jn.l.mê) Piştûpişt birin. Lê heytandin.Paşdabirin. : Kuro ma tu fedî na kî hinde di hêye paşvebirin. (K) bn : birin.
	494
Pasveçûn	(k.jn.I.mê) Jibo alîyê piştê bizivîn. (K) bn: Çûn.
Paşveman	(k.jn.I.mê) Paşkevtin.(K) bn: Man.
Paşvemayî	(hk.I.çewa) Paşkevtî.
Paşvero	(hk.I.çewa) Paşkevtî. Kevinperist.
Paşxwarin	(n.I.mê) Zadê giranûgerim, mîna goşt, mirîşk, birinc,savar, metfînî û htd yê li dû xwarina sivika(pêşxwarm) wek avik, zelate piçek nanûhtd, di hêt xwarin. Zadê serekî.
Pate	(n.x.nêr) 1 .Perok. Parçe perok. 2. Pinî. Pîne.
Patekirin	(k.jn.l.mê) Pînekirin. Pinîkirin. : Kuna kiraskê xwe li cem cildirûvanî da pate kirin.
Patekirî	(hn.I.çewa) Pînekirî. Pinîkirî. : Derpêyê patekirî. Sakoyê patekirî.
Patexwer	(hk.I.çewa) Xwefîroş. Dardestê dujminî.

Patik	(n.x.mê) candarî Parçeyeka leşîye ya di kevit navbera ser û pişta mirov û giyandaran.alê piştê yê sitoyî.
Patin	(k.jn.x.mê) bn: Pêjtin. Pend : Nan patin û kezwan kelotin.
Patirî	(n.x.mê) Tenekê lûleyî, pan sêkujî û htd ji bireka dîyarkirî a karebê pêkhatf ye, jibo karkirina radyo, kilçan, demjimêr û htd bi kar tê. Pîl.
Patî	(hk.dar.çewa) Hatî patin. : Nê patî .
Patpatik	(n.dar.mê) Tiveng û debance yên zarokan. Teqteqok.
Pavan	(n.x.dz) Pişkdarê di yarîyê da. Lîstikvan. Yarîvan.
Pawan	(n.x.nêr) Daristan yan cihê çerwanê pezî, taybet yê malekê yan gundekî ko nabit çi kes û candar nêzî bibin, ji bilî yê xwedî û dema pêvî. Kûz. Çerwan. Çerdan.
Pawankirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov cihekî bi ke pawan. (K) bn: Kirin.
PaxiL	(n.x.mê) Cihê tiştî tê hildigirin navbera kiras û şîtika mirovî yan navbera du kirasan[cilkan] alîyê singî. :Bapîrê min kîskê xwe kire di paxila xweda. Paşil.
Paydar	(n.l.mê) Ciyê ko siwarê paysiklê pêyên xwe li ser di dane û di zivrîne dako bi hajtût.
Paye	(n.x.mê) Mezin. Gewre. Rûmet.Pile.
	495
Payebilind	(hk.l.çewa) Xwedî paye. Sentenet. Piledar.
Payedar	(hn,hk.dar.çewa) Piledar. Xudan sentenet.
Payîz	(hk,dem.mê) Werzekê salê ye ji mehên îlûn, çirya êke û çirya duwê pêk hatf ye. Xezam. Pend : Mastê payîzan bi din ezîzan.
Paysikil	(n.x.mê) Core amêreke mirov lê siyar di be û bi lêdana paydaran di hajût. Kerkê asinî.
Paytext	(bajam.nêr) bajêrê serok yan şa lê di mînit. Her welatekî paytextê xwe heye. Bexda paytextê Iraqê ye.
Pazde	(hijn.çend) Pazdeh. Panzdeh.
Pazdeber	(n.l.mê) Lîztika damanê.
Pazdeh	(hijn.çend) Hijmar 15. panzdeh.
Pazdehem	(hij,dest) Ya,yêyên pazdehê.
Pazdehemîn	(hijn.dest) Pazdehem.
Pazdehizar	(hijn.I.çend) Hijmara 15,000.
Pazdemilvon	(hijn.I.çend) Hijmara 15,000,000.
Pazen	(n.x.mê) Çarçef
PDK	(kurtn) Partîya demokrata Kurdistanê.
Pe	(n.x.mê) Pîta P. Lêvkirina pîta P.
Peç	(hk.x.çewa) Feç.
Peçe	(n.x.mê) Pêçe.
Peçê	(hn gaz.dar.mê) Feçê.
Peçinîn	(k.jn.x.mê) Nixavtin. : Zadî, fêqî bi peçine.(K) bdn: ez di peçinim em di peçinîn, tu di peçinî hûn di peçinin, ew di peçine[....it] ewan di peçinin. pr : dê[bi] peçinim, peçnîn, peçinî, peçnin, peçimt. Bdb: di peçinî, di peçinîn. Db,dûr: peçinîbti,peçinîbûn. (F): bi peçine, bi peçinin.

Peço	(gazn.nêr) Feço
Pegirandin	(k.jn.x.mê) Bijînkirin. Jaravkirin. Şûştin. (K) bdn : ez di pegirînim em dipegirînin, tu di pegirînî hûn di pegirînin, ew di pegirîne[...it] ewan di pegirînin.Pr :dêbi+bdn. Bdb : di pegirand, di pegirandin. Db,dûr : pegirandibû, pegirandibûn.(F) : bi pegirîne,bi pegirînin.
Pehin	(hn.x.çewa) bn: Pan.
	496
Pehinbûn	(k.jnl.mê) Panbûn.
Pehinî	(n.dar.mê) endaze Panî.
Pehinkirin	(k.jnl.mê) Pankirin.
Pehîn	(n.x.mê) 1 .Panîya pêyê mirovî.2. Peyîsk.
Pehlewan	(n.I.dz) Mirovê leşsivik û bi ser rist, têle û cihên bilind ra derbaz di bit. Canbaz.
Pehnî 1	(n.x.mê) endaze bn: Panî. : Pehnîya banê xanî 70 m2.
Pehnî 2	(n.x.mê) can Panîya pêy.
Pejare	(n.x.mê) Xem. Kovan.
Pejilandin	(k.jn.x.mê) Perçiqandin. Ji nav birin. Herişandin.(K) bdn: ez di pejlînim em di pejilînîn, tu di pejilînî hûn di pejilînin, ew pejilîne[...it] ewan di pejilînin. Pr:dêbi +bdn. Bdb : di pejiland, di pejilandin. Db,dûr :pejilandibû, pejilandibûb. (F) : bi pejilîne, bi pejilînin.
Pejin	(n.x.mê) Saloxdan. Nirxandina mirov, kar û tiştî.Çewanîya tişt, mirov û htd.
Peûnandin I	(k.jn.x.mê) Nav lê dan. Nav li xwe dan. Bilindkirin. Serêxistin.(K):bdn: ez di pejinînim em di pejinînîn, tu di pejinînî hûn di pejinînin, ew di pejinîne[...it] ewan di pejinînin. Pr:dê bi+bdn. Bdb : di pejinand, di pejinandin. Db,dûr :pejinandibû, pejinandibûn. (F) : bi pejinîne, bi pejinînin.
Pejinandin 2	(k.jn.x.mê) Ta û çeqên daran jêkirin da jibo barî û sotinê hilû û dest xweş bin. Kejaxtin. Perjinandin. Veperjandin.
Pejirandin	(k.in.x.mê) Kar, biryar û bûyerên mirov yan dezgeh liser razî be û were bi cî anîn. Qayîlbûn liser. :PerIemanî birayara civata wezîran pejirand. (K) bdn: ez di pejirînim em di perjirînîn, tu di perjirînî hûn di pejirînin, ew di pejirîne[. Jt] ewan di pejirînin.. Pr : dê [bi] pejirînim pejirînîn, pejirînî, pejirîne(nit). Bdb: di pejirand, di pejirandin. Db,dûr: pejirandibû,pejirandibtin. (F): bi pejirîne bi pejirînin
Pejî	(n.x.mê) derd Nexweşîyeka Vegir. Persîv. Serma.
Pek	(pêrb) rêziman Alaveke jibo hicmetîbûnê bi kar di hêt. : Pek eve pileyên tene hosa di bilind ?.
Pekkevtin	(k.jn.dar.mê) Kesê hedamekê leşê wî seqet[leng] bit. Kêmhedam.
	497
Pekkevtî	(hn,hk.I.çewa) Kêmhedam. Seqet.Lenger.
Pekko	(pêrb) rêzman bn : Pek.
Pel 1	(n.x.mê) Pirtên daran li dema şewitînê geşûsor xuya di kin, jibo gerimkirin û lênana zadî mifa jê di hêt wergirtin.
Pel 2	(n.x) Ta. Çeq. :Pelên daran.

Pela	(n.x.mê) Tava baranê.
Pelakevtin	(k.jn.l.mê) Di erdî da çûna baranê. Nimana erdî jiber baran û befirê :Pela gêsnî ya ketf. Ang ; hindî gêsnî ax ter bûye. : Pela gorî.ang; hindî ktirîya gorî baran çûye xwar.(K) bn:Kevtin.
Pelandin	(k.jn.x.mê) Dest lêdan. Hembêzkirin. Perixandin. Hilûkirin. Şekirin.(K) bdn :ez di pelînim em di pelînîn, tu di pelînî hûn di pelînin, ew di pelîne[...it] ewan di pelînin.Pr :dêbi+bdn. Bdb : di peland, di pelandin. Db,dtir :pelandibû, pelandibûn. (F) bi pelîne, bi pelînin
Pelatînk	(n.dar.mê) candar Giyandrekê ciwan û rengîne, li biharan pirin û liser gul û giyayan dijîn. Pelîtank. Belatînk. Pelatînk
Pelay	(n.x.mê) xwarin Zadek taybete ji du yan pitir xwarinên têkel di hêt çêkirin.
Pelavmaş	(n.l.mê) xwain Pelava ji birinc û maşan pêk hatî.
Pelavnîsk	(n.l.mê) xwarin Pelava nîsk û birincê Yan savar û nîsk.
Pelax	(n.x.nêr) Pelex.
Pelçiqandin	(k.jn.x.mê) bn :Perçiqandin.
Peldank	(n.dar.mê) Cizdank. Perdank.
Peiç	(hk.x.çewa) Lez.
Pelekirin	(k.jn.I.mê) Lezkirin.
Pelemar	(n.dar.mê) Hêriş.
	498
Pelemardan	(k.jn.I.mê) Hêrişkirin.
Pelendar	(n.dar.nêr) Bizot. GuUetiveng. Fîşeka gurîyê.
Pelepel	(hk.x.çewa) Gav bi gav.
Pelepelkirin	(k.in.l.mê) Gav bi gav xwe ji astengîyekê qurtal bi kin. (K) bn : Kirin.
Pelepife	(n.dar.ê) Nanê tenikê liser pelan qelandî. Qelqeloşk.
Pelex	(n.x.nêr) Bermayî yê darik, pîş û belgan.
Pelg	(n.x.mê) dar Dareka bi xemil û keske, liser lêvêd co û ceman hişîn di bit. Pend :Sîbera pelgê, ne li xwe û ne li xelkê. Ang ; kesê ne kêr xwe û ne bi kêr kesê dî na hêt. Mirovê bêsûz.
Pelijîn	(k.jn.x.mê) Bizivîn. Xebitîn. (K) bdn: ez di pelijim em di pelijîn, tu di pelijî hûn di pelijin, ew di pelije[...it] ewan di pelijin. Pr:dêbi +bdn. Bdb : ez di pelijîm em di pelijîn, tu di pelijî hûn di pelijîn, ew di pelijî ewan di pelijîn.Db,dûr :ez peljîbûm em pelijîbûyn, tu pelijîbûy hûn pelijîbûn, ew pelijîbû ewan pelijîbûn. (F) : bi pelije, bi pelijin.
Pelik	(n.x.nêr) darûbar Belg.
Peling	(n.dar.mê) Peyîsk. Pêstirk.
Palişandin	(k.jn.x.mê) Têkbirina şêweyê madeyan nemaze req. Perçiqandin. :Teneke pelişand. (K) bdn: ez di pelişînim em di pelişînîn, tu di pelişînî hûn di pelişînin, ew di pelişîne[...it] ewan di pelişînin. Pr:dê bi + bdn.Bdb: di pelişand, di pelişandin. Db,dû pelişandibû, pelişandibûn. (F) bi pelişîne, bi pelişînin.

Pelişîn	(k.jn.x.mê) Têkçûna şêweyê teyan bi givaştinê. Herişîn. : Xirxalên tirombêlê pelişîn. : Selik di bin barî ve pelişî. Pelişqe (hk.I.çewa) Kêrnehati. Pûç. Kevin. Periti. Bêwic.
Pelişqebûn	(k.jnlmê) Pûçbûn. (K) bn : Bûn.
Pelişqekirin	(k.jn.I.mê) xirakirin. Pûçkirin. (K) bn :Kirin.
Pelixandin	(k.jn.x.mê) Leş, ten yan tiştê şêweyê wî têkçûyî dema hêz yan givaştinek di keve ser. Herişandin. (K) bdn:ez di pelixînim em di pelixînîn, tu di pelixînî hûn di pelixînin, ew di pelixîne[....it] ewan di pelixînin. Pr: dê[bi] pelixînim pelixînîn, pelixînî pelixînin, pelixînit[ne]. Bdn : di pelixand , di pelixandin.db,dûr: palixandibû,pelixandibûn. (F) : bi pelixîne, bi pelixînin
	499
Pelixîn	(k.jn.x.mê) Tiştê hati pelixandin. :Hindî min karê kirî ezê pelixîm. (K) bdn: ez di pelixim em di pelixîn, tu di pelixî hûn di pelixin, ew di pelixe[..it] ewan di pelixin. Pr : dê [bi] pelixim pelixîn, pelixî pelixin, pelixit[xe]. Bdb : ez di pelixîm em di pelixîn.tu,ew di pelixî, hûn ,ewan di pelixîn, Db,dtir: pelixîbti, . . .bûn. (F) : bi pelixe bi pelixin.
Pelîka	(hk.x.cewa) Behane. Hêcet.
Peiît	(hk.x.çewa) Felîte. Kolanî. Kêmehatî.
Pelîtank	(n.dar.mê) bn: Pelatînk.
Pelîtûç	(n.l.mê) Pirt. Parçek pateyî. : Pelîtikên befirê yên di hên. Pelîtika lempê, çirayî, fanosê.
Pelp	(n.x.mê) Behane.
Pelpîne	(n.x.mê) giya Pêrpîne.
Pembe	(hn.x.çewa) reng Rengê pîvazî.
Pembî	(n.x.nêr) giya I.Giyayeke di hêt çandin berê wî jibo perokan mifa jê di hêt wergirtin.2. Berê giyayê penbî ye reng sipî û nerme.
Pembû	(n.x.nêr) bn : Pembî.
Pembûjen	(kam.dar.dz) Kesê pembû di veçirit.Kwîrinc.
Pambûjenîn	(k.jn.I.mê) Veçirîna pembî. (K) bn: Jenîn.
Pena	(n.x.mê) Hewar. Daxaz. Hîvî.
Penaber	(hk.I.çewa) Yê hewara xwe di gehînit welat, alî yan kesekî dako canê wî ji belayê bi hêt paraztin.
Penageh	(hk.cih.mê) Cihê, welatê hewandina penaberan. Wargeha penaberan. Hewangeh
Penaxaz	(hk.I.çewa) Yê penayê ji cih yan welatekî di xaze.
Penaxaztin	(k.jn.I.mê) Daxazkirina hewandinê ji alîyekî.
Penc	(n.x.mê) Nînokên dirêj û tîj , nemaze yên giyandaran, wek; kitik, seg, şêrûhtd.
Pencbaz	(hn.I.çewa) Mirovê hez ji arêşe û cireyan di ke. Çeqeloz. Mûçirk. şûm.
Pencdanan	(k.jn.l.mê) Mirov yan candar bi pencan H yekî bi xin. Penc lê dan. :Kitikê pencek li destê zarokî da. :Hişyar be, ew pişîk pencan di dane. (K) bn: Danan.

Pencer	(n.x.mê) Ciheke li dîwaran bi caman ava kirîye jibo ronahî û ba bi jor bi keve.
Penceşêr	(n.l.mê) derd Nexweşîyek kujeke,di bite egera êvitîna leşê saxlem û kujtina wî.
Pencik	(n.dar.mê) Penc.
Pencikkirin	(k.jn.l.mê) Pencdanan.
Pencirîk	(n.dar.mê) Lêdana pencan. Cihê bi pencan verûşandî. Quncirîk.
Pend	(n.x.mê) Gotinên bi biha . şîretên mezinan. :Pendêd pêşînan.:Gotinêd mezinan.
Penddan	(k.jn.l.mê) şîretkirin.
Pendî	(hk.x.çewa) Xuya. Diyar. Berçav.
Pendvan	(kar.ndar.dz) şîretvan.
Peng	(hk.x.çewa) Rawestayî. Bêdeng. Neliv.
Pengav	(hk.cih,n.l.mê) Cihê av lê di pengit, çi xuristî yan dîwarkirî bit. Bendav. Sikir.
Pengîn	(k.jn.x.mê) Dema av yan her şileyek ji egera rê lê girtinê li ser hev xirve [kom] di bit. Av di pengit. Xwîn di pengit.
Penî 1	(hk.cih) li Pişt. Berîve. :Gundê me di kevit penî wî girê henê.ang; pişt girê han.
Penî 2	(hk.x.çewa) Xuya. Vekirî. Aşkera. Brx Nepenî.
Penîr	(nx.nêr) spîyatî Berhemek giyandarî ye, ji xwarinên rêçalî ye. şîrê kelandî hêvên di ken û paşî di xin nav perokekî giranîyekê li ser di danin dako ji avê vewerit û nîvreq bi bit.
Pentol	(n.x.nêr) Pentelon. Pentor. şelwalê teng.
Pep	(n.x.nêr) Pê bi zarê zarokan.
Pepexa	(nbiyan.x.mê) Tûtî.
Pepez	(n.x.mê) 1. Kartên leystinê.2. Core leystineke bi kartên taybetî di hêt kirin.
Pepezanê	(n.dar.mê) Lîstina bi pepezan. Kartan.
Pepûk 1	(n.x.mê) balende perinde Teyereke (balinde) dengê xwandina wî wek navê wî ye, ango navê wî ji dengê wî hatîye wergirtin.
Pepûk 2	(hk.x.çewa) Reben. Jar. Damayî.
Peq	(n.x.mê) Derza mezin. Kelişte. :Peqên levtîne erdî ji ber hişkesalî yê.
Peqandin	(k.jn.x.mê) 1.Tişkek yan tenekî bi pestanê[givaştin] yan her karekê din ko bi be egera têkdana şêweyê wî û deng jê peyda di be. Teqandin. : Zarokî pivdanka xwe bi didanan peqand. 2. Qutaneka mezin. Lêdan, lêxistin. (K) bdn: ez di peqînin em dipeqînîn, tu di peqînî hûn di peqînin, ew di peqîne[....it] ewan dipeqînin.. Pr : dê[bi] peqînim peqînîn, peqînî peqînin, peqînit[ne]. Bdb: di peqand, di peqandin. Db,dûr: peqandibû,peqandibûn. (F): bi peqîne bi peqînin.
Peqbûn	(k.jn.l.mê) Peqîn. :Erdê bûye peq. :Lêvêd wî yê bûyne peq.
Peqik	(n.dar.mê) Kulik. Vilik. Bilqik.
Peqilk	(n.dar.mê) Pivildank. Peqşk.
Peqîjok	(n.dar.mê) Peqilk. Peqik.

Peqîn	(k.jn.x.mê) Tenê şêweyê wî têk di çit û deng jê di hêt. Pivdank peqî. :Hind mabû ez ji kerbada bi peqim.(K) bdn: ez dipeqim em di peqîn, tu di peqî hûn di peqin, ew di peqe[…it] ewan di peqin. Pr: dê[bi] peqim peqîn, peqî peqin, peqit. Berd,b: di peqî, di peqîn. Db,dûr: peqîbû, peqîbûn. (F): bi peqe, bi peqin.
Peqîşk	(n.x.mê) 1. Pivdankên biçûk yên ba tê, wek bilqkên avê, sabûnê û htd. 2. Cihek vala, yan xulole. : Peqîşka kezwanê. : Destên min peqîşkên lê hatîn jiber bivrî.
Per	(n.x.nêr) 1.Tiştê nerim yê ko leşê balindan da di poşit. 2. Kaxez. 3. Cilik[perok].4. Belg.
Perandin	(k.jn.x.mê) Derbazkirin.
Perasî	perasû (n.x.mê) can Rêze hestîyên leşî ne yên sebeteya singî pêk di hînin.
Perasîperasî	(hk.l.çewa) Tişt yan cihê wek şêweyê perasîyan rêzkirrî[darijtî], ango nizimî û bilindî heye. :Dîwar yan kevir ê perasîperasî.
Perasîstûr	(hk.l.çewa) Difinbilind. Xweperês.Nijadperês.
Perav	(hk.cih,n.l.mê) 1. Lêva avê. Kinar. 2. Pêlên avê.
Percan	(n.dar.mê) Perjan.Tan. Kotan.
Perç	(n.x.mê) Peqik.
Perçe	(n.x.mê) bn: Parçe.
Perçem	(n.x.mê) 1. Por. Pirç. :Awayî şekirina porê. 2. Pora pêşîya serî li hindav enîyê. Temborî.
Perçiqandin	(k.jndarmê) 1.Dema mirov tiştekê nîvreq bi herişînit.2. mafên xelkî binpê bi ket.(K) bdn :ez di perçiqînim em di perçiqînîn, tu di perçiqînî hûn di perçiqînin, ew di perçiqîne[...it] ewan di perçiqînin.. Pr: dê [bi] perçiqînim perçiqînîn, perçiqînî perçiqînin, perçiqînit. Berd,db: di perçiqand, di perçiqandin. Db,dûr : perçiqandibû,perçiqandibûn. (F): bi perçqîne, bi perçiqînin.
Perçiqandî	(hk.dar.çewa) Bi dest yan hêzekê tişt hatîye perçiqandin. Herişandî.
Perçiqî	(hk.dar.çewa) Herişî. Hatî perçiqandin. :Bacanêd perçiqî. :Tirîyê perçiqî.
Perçiqîn	(k.jn.x.mê) Tiştek ji egera givaştinekê bi herişit.(K) berd,dn : ez perçiqîm em perçiqîn, tu perçiqî hûn perçiqîn, ew perçiqî ewan p Pr: dê[bi] perçiqim perçqîn, perçiqî perçqin, perçiqit. Ber,db : di perçiqî, di perçiqîn. Db,dûr : perçiqîbû, ... bûn. (F): bi perçiqe, bi perçiqin.
Perçivandin	(k.jn.x.mê) Êvitandin. Pifkirin. : Wî çavêd xwe bi xewê perçivandin.(K) bdn : ez di perçivînim em di perçivînîn, tu di perçivînî hûn di perçivînin, ew di perçivîne[...it] ewan di perçivînin. Pr : dê[bi] perçivînim, perçivînîn, perçivînî, perçivîn, perçivîne.Bdb : di perçivand, di perçivandin. Db,dûr : perçivandibû, perçivandibûn. (F) : bi perçivîne, bi perçivînin.
Perçivîn	(k.jn.x.mê) Êvitîn. Werimtin..(K) bdn: ez di perçivim em di perçvîn, tu di perçivî hûn di perçvin, ew di perçve[...it] ewan di perçivin. Pr : dê[bi] perçivim, perçvîn, perçivî, perçvin, perçive[vit]. Bdb : ez di perçivîm, em di perçvîn,tu di perçivî, hûn, ewan di perçivîn, ew di perçivî. Db,dûr :ez

	perçivîbûn, em perçivîbûyn, tu perçivîbûy, hûn, ewan perçivîbûn, ew perçivîbû. (F) : bi perçive, bi perçivin.
Perçîn	(n.dar.mê) Amêreke jibo asêkirina kaxezan bi derzîkan.
Perçînkirin	(k.jn.l.mê) Dema bi derzîkên asinî bi makîna perçînê kaxezan bi yek ve di bestin. :Mêvanî bi perçînê deftera xwe perçîn kir.(K) bn : Kirin.
Perdax	(n.x.mê) Kopê avê, çayê. :Perdaxeka çayê. :Av bi perdaxê vexwar.
Perde	(n.x.mê) Parçe peroyeke di êxin penceran yan di ken navbir jibo parastin, ciwanî û ji hev cudakirinê. :Perdeya pencerê.
Perdekirin	(k.jn.l.mê) Perde êxistin pencer, navmalek yan her cihek din. :Em rojê hemîyê mijûlî perdekirina penceran bûyn. (K)bn: Kirin.
Perdekirî	(hk.l.çewa) Hatîye perdekirin. : Dîwarê perdekirî.
Perdepoş	(hk.l.çewa) Bi perdeyan hatî girtin. Perdekirî.
Pere 1	(n.x.nêr) Pûte. Giringî.
Pere 2	(n.x.nêr) Pare.Dirav.
Pereng	(n.dar.nêr) Agir. Gurîya agirî.
Perepêdan	(k.jn.l.mê) bn: Giringîpêdan.
Peresendin	(k.jn.dar.mê) Pêşkevtin. Werarkirin.
Peresêlik	(n.l.mê) Hacîreşk.
Perêstin	(k.jn.x.mê) 1.Mirov xwe jibo pîrozîyekê, tiştekî, canekî bi tewîne û nivêj û nizayê ji wîra bike. :Xudê peristin. :Pot peristin. 2. Nûkerîkirin. (K) bdn :ez di perêsim em di perêsîn, tu di perêsî hûn di perêsin, ew di perêse[..sit] ewan di perêsin.Pr:dê[bi] perêsim perêsîn, perêsî perêsin, persit,..[se]. Bdb: di perist, di peritin. Db,dûr : peristibû, peristibûn. (F): bi perêse, bi perêsin
Pergal	(n.dar.pir) Kelûpel. Alav.
Pergar	(n.dar.mê) Pilan. Nexşe.
Pergeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê firotina pergalên nivêsînê, wek kaxez, qelem, defter, jêber, qelemtiraş û htd.
Pergihandin	(k.jn.dar.mê) Pêçan. Destik kirin. Liser hev rêzkirin. : Hemû kitêb û badek ên xo di refikan da pergihandin.(K) bdn : ez di pergihînim em di pergihînîn, tu di pergihînî hûn di pergihînin, ew di pergihîne[...it] ewan di pergihînin. Pr :dêbi +bdn. Bdb : di pergihand, di pergihandin. Db,dûr : pergihandibû, pergihandibûn.(K) bi pergihîne, bi pergihînim.
Perginde	(hk.dar.çewa) Peritî. Belavbûyî. Bijale.
Pergindebûn	(k.jn.l.mê) Belavbûn. Perçebûn. (K) bn: Bûn.
Pergindekirin	(k.jn.l.mê) Belavkirin. Perçekirin. (K) bn: Kirin.
Pergî	(n.x.mê) Kelpik. Tîvkil.: Pergîyê keskanê. Pergîyê berîyê.
Pergîn	(n.x.mê) Pêrgînî.
Perik 1	(n.dar.mê) 1. Perê kaxezê yê biçûk. 2. Perên biçûk yen balindeyan.3. Kartên lîztinê. 4. Perikên kaxezî yên tûtinê di xin nav û di pêçin jibo çêkirina cigaran.
Perik 2	(n.dar.mê) Baweşînk.
Peristin	(k.jn.x.mê) Perêstin.

Peritandin	(k.jn.x.mê) Mirov tiştekî pirt, perçe bi kit. Hincinandin. Pirtkirin. : Ji kerban kaxe û cilikên xwe peritandin. (K) bdn: ez di peritînim em di peritînîn, tu di peritînî hûn di peritînin, ew di peritîne[…it] ewan di peritînin. Pr: dê[bi] peritînim peritînîn, peritînî peritînin, peritîne[nit]. Bdb: di peritand, di peritandin. Db,dûr: peritandibû,peritandibûn. (F): bi peritîne, bi peritînin.
Peritîn	(k.jn.x.mê) Pirtikîn. Pirtpirtbûn. Mandîbûn. : Heta ez bi ser çîyayî keftim, cilikên min peritîn.(K) bdn : ez di peritim em di peritîn, tu di peritî hûn di peritin, ew di perite[...it] ewan di peritin. Pr: dê[bi] peritim, peritîn, peritî, peritin, peritit[te]. Bdb: ez di peritîm, em di peritîn.tu di peritî, hûn, ewan di peritîn. Ew di peritî. Db,dûr: ez peritîbûm,em peritîbûyn(bûn), tu peritîbûy, hûn, ewan peritîbûn, ew peritîbû. (F): bi perite, bi peritin.
Perixandin	(k.jn.x.mê) Gemirandin. Mesajkirin. Vemalîn. :Daykê pişta zarokê xwe di perixand. (K) bdn :ez di perixînim em di perixînîn,tu diperixînî hûn di perixînin, ew di perixîne[….it] ewan di perixînin. Pr :dê[bi] perixînim, perixînîn, perixînî, perixînin, perixîne[…it] . Bdb: di perixand, di perixandin. Db,dûr : parixandibû,perixandibûn .(F): bi perixîne, bi perixînin
Perî 1	(hk.cih,n.x.mê) Ciheke taybet yê perdekirî û xemlandî, bûkê li bin di danin :Perî ya bûkê.
Perî 2	(n.x.mê) Jinên şox û ciwan wek firîşte. Zerî.
Perîn	(k.jn.x.mê) Karê guhnelîyê. Cotbûn. : Dema perînakewalane. (K) bdn :ez di perim em di perîn, tu di perî hûn di perin, ew di pere[....it] ewan di perin. Pr: dê[bi] perim, perîn, perî, perin, perit. Bdb: ez di perîm,em di perîn, tu, ew di perî, hûn,ewan di perîn. Db,dûr : ez perîbûm,em perîbûyn, tu perîbûy, hûn, ewan perîbûn, ew perîbû. (F): bi pere, bi perin.
Perîşan	(hn,hk.x.çewa) 1. Bê rê. Posîde. Westayî. Bêgêwil. Xemgîn. Hejar. 2. Navê pîrekane.
Perîşanbûn	(k.jn.l.mê) Hejarbûn. Bê cih û rê bûn. Pergendebûn. (K) bn : Bûn.
Perîşanî	(n.dar.mê) Derdeserî. Hejarî. Malwêranî.
Perîşankirin	(k.jn.l.mê) Derbiderkirin. Hejarkirin. Malwêrankirin. (K) bn: Kirin.
Perîşk	(n.x.mê) Petîlkên berfê. Kulîlkên befirê.
Perîxan	(n.l.mê) Navê jinane.
Perîzade	(n.l.mê) 1.Jina nazdar ya ji nivşê perîyan.2. Nexweşîyeke ji egera têkçûna karê derdanan, gerdena mirovî di êvite[werimit].
Perjan	(n.dar.nêr) Tan. Kotan. Pîjan.
Perjankirin	(k.jn.l.mê) Tankirin. : Em dê rexûçanên baxê xwe perjan kin dako ji ziyanan bi hêt paraztin.
Perjankirî	(hk.l.çewa) Tankirî. : Tu kes ni kare biçe nav gorisatana gundê me çunkî ya perjankirî ye.
Perjinîn	(k.jn.dar.mê) Hildan û aderkirina darana ji çeq û tayên zêde jibo bi qelew û xemildar bi de. Veperjinîn.
Perjîn	(n.dar.nêr) Perjan.
Perleman	(hk.cih,.cîh.mê) Civata nûnerên hilbijartî ji alîyê gel ve. Parlamento.
Permêw	(n.l.mê) Belgê darmêwan. Belgên mêwan.

Pero	(n.x.nêr) Pateyê ji pembû, kitan, melez, hirî û htd di hêt çêkirin mirov cilik, perde,kule, çarçef û htd jê çê di kin.
Perok	(n.dar.nêr) Pero.
Perozînk	(n.dar.mê) Teşqele. Xapandin. Binîkolan. Tepik.
Perperok	(n.dar.mê) Pelatînk.
Perpitandin	(k.jn.x.mê) Gevizandin. Hilavêtin.Xo perpitandin,ango; xo hilavêtin.Veperpitandin. :Mirîşka serbirî xwe perpitand. : (K) : bdn: ez di perpitînim em di perpitînîn, tu di perpitînî hûn di prpitînin, ew di perpitîne[...it] ewan di perpitînin. Pr:dê +bdn. Bdb : di perpitand, di perpitandin. Db,dûr :perpitandibû, perpitandibûn. (F) : bi perpitîne, bi perpitînin.
Perpitîn	(k.jn.x.mê) Gevizîn. Lerzîn. Rahavêtin. (K) bdn : ez di perpitim em di perpitîn, tu di perpitî hûn di perpitin, ew di perpite[...it] ewan di perpitin. Pr :dê bi+ bdn. Bdb : ez di perpitîm, em, hûn, ewan di perpitîn, tu, ew di perpitî. Db,dûr : ez perpitîbûm, em perpitîbûyn, tu perpitîbûy, hûn perpitîbûn, ew perpitîbû, ewan perpitîbûn. (F) : bi perpite, bi perpitin.
Perqijandin	(k.jn.dar.mê) Pirtikandin. Hincinandin.(K) bdn : ez di perqijînim em di perqijînîn, tu di perqijînî hûn di perqijînin, ew di perqijîne[...it] ewan di perqijînin.Pr :dê bi+bdn. Bdb : di perqijand, di perqijandin. Db,dûr : perqijandibû, perqijandibûn. (F) : bi perqijîne, bi perqijînin.
Perqijîn	(k.jn.dar.mê) Pirtikîn.Bizdiyan. Herişîn. . (K) bdn : ez di perqijim em di perqijîn, tu di perqijî hûn di perqijin, ew di perqije[...it] ewan di perqijin. Pr :dê bi+bdn. Bdb : ez di perqijîm, em,hûn,ewan di perqijîn, tu, ew di perqijî. Db,dûr : ez perqijîbûm, em perqijîbûyn, tu perqijîbûy, hûn,ewan perqijîbûn, ew perqijîbû. (F) : bi perqije, bi perqijin
Persîv	(n.x.mê) derd Nexweşîyeke difinên mirovî di hên xwar û mirov di bêhnijit, hind caran ta jî di gel da di hêt.
Pert	(hk.x.çewa) Belav. Pirt. Bêserûber.
Pertal	(n.dar.pir) Kelûpel. Pergal.
Pertav	(n.l.mê) şabîta rojê, ronahîyê, layêtê û htd.
Perû	(n.x.mê) candar pêşk Stêrstêrok.
Perûk	(n.dar.nêr) Pateyên ji hirî,pembû, avirmîşî û htd hatîn çêkirin. Perok.
Perwa	(n.x.mê) Tirs. Sehim. Erjeng.
Perwane	(n.dar.nê) 1.Xudan per.2.Perên bi hêza agir, bayî yan her têhneka din di zivrin jibo paldana tenan yan hînk[fînik]kirinê bi kar di hêt. Pinpinîk. 3. Pelatînk.
Perwaz	(n.dar.mê) 1. Kevî. 2.Firîn.
Perwer	(hn,hk.x.çewa) Dilsoj. Evîndar.
Perwerde	(n.dar.mê) 1. fêrkirin. 2. dezgehên fêrkirinê. Sexbêrî.
Perwerdekar	(karn.dar.dz) Fêrvan. Çavdêr. Xwedîker.Sexbêrkar.
Perwerdekirin	(k.jnlmê) Fêrkirin. Sexbêrkirin. :Mamostayî qutabîyên xwe baş perwerde kirine.(K) bn: Kirin.

Perwerî	(n.dar.mê) Dilsojî.
Perwîn	(n.x.mê) Navê keçane.
Perzîn	(n.x.mê) Cantikê name û kaxezan. Poste. Name.
Perzole	(n.l.mê) xwarin Goştê birajtî yê perasîyan.
Pesar	(n.x.nêr) Çol. Aqar. Beten. Basik.
Pesin	(n.x.mê) Nîşandana kar û xebat û kesatîya mirovî. Navlêdan. Biha. Nirx.
Pesinandin	(k.jn.dar.mê) Nirxandin. Biha dan.(K) bdn: ez di pesinînim em di persinînîn, tu di pesinînî hûn di persinînin, ew di pesinîne[...it] ewan di pesinînin.Pr:dê bi+bdn. Bdb: di pesinand, di pesinandin. Db,dûr: pesinandibû, pesinandibûn. (F): bi pesinîne, bi pesinînin.
Pesindan	(k.jn.l.mê) Bilindkirin. Nirxandin. Pesinandin. : Ervo mamostayî gelek pesina qutabîyên xwe di da. (K) bn: Dan.
Pesinkar	(karn.dar.dz) Kesê xebara mirovan di nirxîne.
Pesinkirin	(k.jn.l.mê) Pesinandin.
Pespende	(hk.x.çewa) Bêdeshelat. Lewaz. Kêrnehatî. Bêbiha.
Pespinde	(hk.x.çewa) Pespende. : Pespindeyo; kengî tu we lê hatî li dîwanan bi axivî.
Pest	(n.x.mê) Giranî. Givaştin.
Pestal	(n.x.mê) Pêlav [cezme]ya serbazan.
Pestan	(n.x.mê) Pest. Givaştin.
Pestandin	(k.jn.x.mê) Givaştin. : Penîrî bi pestîne da av ji nav der bi keve.(K) bdn: ez di pestînim em di pestînîn, tu di pestînî hûndi pestînin, ew di pestîne[...it] ewan di pestînin. Pr: dê bi + bdn. Bdb: di pestand di pestandin.db,dûr: pestandibû,pestandibûn. (F): bi pestîne, bi pestînin,
Peste	(n.x.mê) Stranên sivik û bi lez. Lavje.
Pestegotin	(k.jn.l.mê) Gotina stiranêd peste. :Pestegotina wî ne wek yan devera meye.
Pestek	(n.x.nêr) Êlek. Çoxik.: Pestekê xwe li ber xwe kir çû govendê.
Pestkirin	(k.jn..lmê) Giranî êxistine ser.(K) bn : Kirin.
Peşêman	(hn,hk.dar.çewa)1. Mirov karekî di ke,ne wek dixwaze derkevit. Mirovê encamê karê xwe ne qayîl be.2. Navê mêrane. Poşman. Pend :Heger şax li peşêman hatibana da yên min gehin esmanî.
Pêşêmanbûn	(k.jn.l.mê) Paşgezbûn di karekî da . Dema mirov peşêman di be. (K) bn :Bûn.
Peşêmanî	(n.dar.mê) Xwezî nekirina karê mirovî kirî. Pêşêmanbûn.
Pêşêmakirin	(k.jn.l.mê) Mirov we li yekî bi ke ko ji kiryar û gotina xwe peşêman bi be. (K) bn :Kirin.
Peşik	(n.x.mê) Pirtên tenên peqî. Seçme. Çipik. Dilop. :Top peqî peşikêt wê di ser serê me ra derbaz bûn.
Peşîn	(k.jn.x.mê) Pirtek ji tiştekî ve bit û bi firit. Firîn. Vedan. Vepeşîn.
Peşkîn	(k.jn.x.mê) Bêgavbûn. Neçarbûn.
Peşm	(n.x.mê) Hirî.Rîs.
Peşmergîz	(n.l.pir) şelûşepik.
Peşmîn	(n.x.mê) Peşm. Hirî.

Peştemal	(n.l.mê) şal. şîtik.
Peşyan	(k.jn.x.mê) Peşîn. Vepeşyan.
Peta	(n.x.mê) Persîv. Pejî.
Petî	(hk.x.çewa) Zelal. Vavartî. :Zimanê kurdî yê petî. Ang; zimanekê vavartî ji peyvên biyanî.
Petîkirin	(k.jn.l.mê) Zelalkirin. Vavartin. (K) bn: Kirin.
Petrol	(n.cîh.mê) Neft.
Petrome	(n.x.mê) Pişka darek hişîn û ter di cihê bi mişarî yan kêrê kelaştî da çandî.
Petromekirin	(k.jn.l.mê) Pişk çandin di nav kelişteya darê da, ya hatî çêkirin bi rêya petomeyan , bi naylonî di pêçin ta çend rojan hişîn di be.(K) bn: Kirin.
Petromekirî	(hk.l.çewa) Hatî petromekirin. :Hirmîka petromekirî.
Pev	(pêrb) rêzman Alavê girêdanê. Bi hev. Bi hev ra. Pêkve.
Pevçûn	(k.jn.dar.mê) Du yan pêtir bir, deste, mirov yan giyndar dijî hev dujwarîyê bi kar bi hînin,bi cengin ji pêxemet meremekê. Pevdaçûn. Cengîn. Li hev û du dan. (K) bn: Çûn.
Pevdeng	(hk.dar.çewa) Hevdeng. Hevbîr.
Pevhatin	(k.jn.dar.mê) Li hev hatin .Pêkhatin. Brx Pevçûn. (K) bn: Hatin.
Pexşan	(n.x.mê) 1.Deqeke bi gotinên xweş û selîqe hatîye darijtin.2. Navê jinane.
Pey	(pêrb) rêzman Li pey. Li dîv.: Birayê min çû û me da pey wî.
Peya 1	(n.x.nêr) Zelam. Mêr.
Peya 2	(hn.x.çewa) Yê bi pêyan di çit. Bi rê di çe. Ne siyar [siwar]. Pend :Siyarê xelkî herê peya ye.ang ; di vêt çavê mirov ne li destê biyanî be.
Peyabûn	(k.jn.l.mê) Weke mirov ji ser pişta dewaran yan tirombêlan da di keve. Di hête xwar. Dakevtin. (K) bn : Bûn.
Peyade	(n.dar.dz) Mirovên bi pêya di çin yan di hên. Ne siyar.
Peyakirin	(k.jn.l.mê) Ji tirombêl yan dewaran anîn xwar. :Bûk ji ser pişta mahînê peya kirin. (K) bn : Kirin.
Peyale	(n.x.mê) Perdaxeka biçûk. Piyale.
Peyam	(n.x.mê) Nûçe. Dengûbas. Birîske.
Peyamber	(pîşn.l.dz) 1. Hilgirê nameya pîroz[pêxember].2. Nûçevan. Nûçegihan.
Peyamnêr	(pîşn.l.dz) Yê peyaman di şîne. Peyamber. Nûçegihan. Nûçevan.
Peyamnêrî	(karn.l.mê) Karê nûçevanan.
Peyarê	(n.l.mê) 1.Rêya taybet jibo peyadeyan. 2.Rexên cadeyan, bi tinê mirov bi pêyan lê di hên û di çin.
Peyda	(hk.x.çewa) Xuya. Berçav.
Peydabûn	(k.jn.l.mê) Xuyabûn. bi Destkevtin. : Ez li te di geram û tu li tu cihan peyda nabî ?.
Peydakirin	(k.jn.l.mê) bi Dest xwe êxistin. : Tu di karî bo min kitêbekê peyda bi kî?. (K) bn : Kirin.
Peydok	(n.dar.mê) 1.Sêdare. 2. Darikê hilawîtina cilan.
Peyîsk	(n.x.mê) Pêstirk. Pêpelîsk.Pêpelok.
Peyje	(n.x.mê) Peyîsk.

Peyker	(n.x.nêr) Mînakê mirov yan candaran bi ber, gêc, çîmento û htd hatî avakirin. Pot.
Peykersaz	(pîşn.dar.dz) Kesê pispor di warê çêkirina peykeran da. Peykervan.
Peykersazî	(karn.l.mê) Karê peykersazan. :Karê birayê min peykersazîye.
Peykertiraş	(pîşn.l.dn) Peykervan.
Peykertiraşî	(karn.l.mê) Peykervanî.
Peykervan	(pîşn.dar.dz) Kesê peykeran çê dike.
Peykervanî	(karn.dar.mê) Karê peykervanan.
Peyman	(n.x.mê) 1. Sûz. Rêkevtin. Qulp. 2. Navê jinane.
Peymanbestin	(k.jn.l.mê) Peymangirêdan.
Peymandan	(k.jn.l.mê) Sûzdan. :Em peymanê di din ko liser xebata xwe jibo azadîya Kurdistanê berdewam bin.:Peymandana me ji dile.
Peymangirêdan	(k.jn.l.mê) Sozdan. Rêkkeftin.mûrkirina peymanekê.(K) bn : girêdan.
Peymangirtin	(k.jn.l.mê) Peymangirêdan.
Peyrew	(n.x.mê) Bername.Rêbaz. Nî_an.
Perewkirin	(k.jn.l.mê) Pekevtin. Peyçûn. Pêgirtin.
Peyt	(hn,hk.x.çewa) bi Serûber. Rêkûpêk.Qayîm. Zîx. Çixt. Gurc.
Peytbûn	(k.jn.l.mê) Qayîmbûn. (K) bn : bûn.
Peytî	(n.dar.mê) Zîrekî. Ziftî.
Peytkirin	(k.jn.l.mê) Serûberkirin. Rêkûpêkkirin. Qayîmkirin. (K) bn : Kirin.
Peyv	(n.x.mê) 1.Gotin. Wuşe. Bêje. :Ciwantirîn peyv peyva KURDISTAN e. :Serokî peyveka nirxdar pêşkêş kir. 2. Navek kurdî du nivhsî ye.
Peyvdar	(pîşn.dar.dz) Axivtinkerê fermî yê dezgehek yan partekê.
Peyvîn	(k.jn.x.mê) 1.Axivtin. Gotin. : Seydayê me di heman dem da di nivîse û di peyve. 2. Navek kurdî du zayende.(K) bdn: ez di peyvim em di peyvîn, tu di peyvî hûn di peyvin, ew di peyve[....it] ewan di peyvin. Pr : dê [bi] peyvim, peyvîn, peyvî, peyvin,peyvit[peyve], peyvin. Bdb : ez di peyvîm, em,ew, hûn di peyvîn, tu,ew di peyvî. Db,dûr : ez peyvîbûm,em peyvîbûyn, tu peyvîbûy,hûn,ewan peyvîbûn, ew peyvîbû. (F) : bi peyve, bipeyvin.
Peywend	(n.dar.dz) Navek di zayende.
Peywendî	(n.dar.mê) Têkilî. Gehandin. :Peywendîya têlefonî, internet tv û htd.
Peywendîkirin	(k.jn.l.mê) Tekelîkirin. Pêra axivtin. Danûsitandin.(K) bn : Kirin.
Pez	(n.x.dz) candar 1.Bireka mîhan. Kerekê mîhan. 2.Mîh.
Pezare	(n.x.mê) Derd. Jan. Pejare. Kovan.
Pezîzank	(n.dar.mê) tiraş Pezpezok.
Pezkkuj	(n.l.mê) tewal Tîtîk.
Pezkûvî	(n.l.nêr) Pezê kûvî.
Pezpezok	(nl.mê) Tov yan baqilên kêratan.
Pezûdan	(hk.dem) Spêde zû. Berbang. Elind. :Di gel pezûdanê em ji xwe rabûn.
Pezvan	(karn.dar.dz) Xwedîyê pez. Aivanê pezî.
Pezvanî	(karn.dar.mê) Karê xwedî yan sexbêrkirina pezî.
Pê 1	(n.x.nêr) can Yêk ji du,çar yan pitir hedamên leşî, parçeya binî ji lingî ko tibil û du gozek li serin, di mirov û giyandar pê bi rêve di çit. Ling.

Pê 2	(pêrb) rêzman Alavê girêdana hevekan,ango :bi wî, bi wê, bi wan û htd. : Xwarin pê kevikî xwar.
Pê-alinkanê	(nl.mê) yarî Lîztikek zarokane xwe lêk di din pêyên xwe têk di alînin ka kî dê kê li erdî bi de.
Pêbaz	(n.dar.mê) Pira derbazbûna peyadeyan.
Pêç 1	(hk.x.çewa) Xarûvîç. Rêyê xar, bi çepûçîr.Tiştê werbadayî.
Pêç 2	(n.x.mê) Pêçe.
Pêçan	(k.jn.x.mê) Tiştekî lêk di werbadin, pêç di ke :Bapîrê min cigare pêça, dersûk pêça.(K) bdn : ez di pêçim em di pêçîn, tu di pêçî hûn di pêçin, ew di pêçe[...it] ewan di pêçin Pr: dê[bi] pêçim, pêçîn, pêçî, pêçin, pêçit[pêçe]. Bdb: di pêça, di pêçan. Db,dûr : pêçabû,pêçabûn. (F): bi pêçe bi pêçin.
Pêçe	(n.x.mê) Perokê jin serûçavên xwe pê di pêçin.
Pêçik 1	(n.dar.mê) 1.Pateyeke, zarokên sava pê di pêçin. Qumatk.2. Tûrik.
Pêçik 2	(n.x.mê) Tilîyên pêyan. Paçik.
Pêçî	(n.x.mê) Tilîyên pêyan.
Pêçoke	(n.dar.mê) endaze Aêweyên pêç.
Pêçûlk	(n.dar.mê) Du darin cihê pêyên mirovî li ser hene çendekê ji erdî bilindtirin, jiber herî û befirê mirov pêyên xwe li ser çuklên wan di danin û birêve di çin.
Pêçûn	(k.jn.dar.mê) Li dû çûn. Peykevtin. Vekolîn.
Pêda	(hk,cih) Li ser da hatin . Dane ber xwe. Jûrda.
Pêdadan	(k.jn.l.mê) Lêdan. Qutan. :Kurê xo girt û pê da da.(K) bn: Dan.
Pêdakirin	(k.jn.l.mê) Pêwerkirin. Bi serda kirin. Rêjtin ser. : Av bi agirî da kir.
Pêdanîn	(k.jn.dar.mê) Dan nasîn. Misogerkirin.
Pêdark	(n.l.mê) Pêlava darî. Qepqepk.
Pêdirêj	(hk.l.çewa) Mirov yan giyandarê lingdirêj.
Pêdvî	(n.l.mê)1.Tiştê mirovî pêwîstî pê hebe. :Pêdvîyên navmalê. Pertal. Pêwîst.2. Gereke. Divêt.
Pêdizkî	(hk.l.çewa) Dema mirov ji tirsan bi dizîve û hişyarî bi rê di çit da deng ji pêyên mirovî ne hêt.
Pêdizkîçûn	(k.jn.gl.mê) Hêdî bi dizîve çûn dako kes pê nizanit. : Çima tu weha bi pêdizkî di çî?. (K) bn:Çûn.
Pêdizkîve	(hk.l.çewa) Kiryara hêdî û bi dizî ve ku kes jê haydar nebe. Pêdizkî.
Pêdizkîveçûn	(k.jn.gl.mê) bn :Pêdizkîçûn. :Ez bi pêdizkî ve çûm ser cihê xwe dako kesê ji xew ra ne kem.
Pêgeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê mirov bi şêt lê bi mînit, pê xwe li ser danit. Wargeh.
Pêhin	(n.x.mê) Lêdana gurzekî bi pêyî.; lîstikvanî pêhinek li tepê da. Pên.
Pêgir 1	(hk.l.çewa) Mirovê pêyên wî di mezin. Pêmezin.
Pêgir 2	(hn,hn.dar.çewa) Mirovê biryar û sûzan bi cî di hînit.
Pêgirî	(n.dar.mê) Milkeçî. :Pêgirîya xwe hember biryarê da zanîn.
Pêgirîkirin	(k.jn.l.mê) Bi cih anîna erk û biryaran. : Divê em her dem pêgirîyê bi qanûnê bi kin.(K) bn: Kirin.

Pêgotin	(k.jn.dar.mê) Dema mirov stiran yan çîrokan lisernavdarekî yan bûyerekê di bêje û pesina wî,wê di de. : Dengbêjan pir stran bi qehremanîya pêşmergehan gotine. (biwan,wê,wî gotin).
Pêgotî	(hk.l.çewa) Mirov xelik gelek liser di axivin. Mirovê bernas.Pend :Sor di sotîne, sipî di pêtîne(sar), reş di pêgotî ne.
Pêhêl	(n.dar.mê) Giroveya destûrdana karirin, derbazbûn, çûnejor û htd. Bihêl. : Pêhêla hajotina tirombê.
Pêhêlan	(k.jn.dar.mê) Destûrdan. Lê xweşbûn. Azakirin. (K) bn: Hêlan.
Pêjandin	(k.jn.x.mê) Nan çêkirin, nan yan sawik qelandin.Patin.: Kabanî nanî di pêjit.
Pêjin	(n.x.mê) Dengê pêyên mirovan yan ginawiran di hêt, bê ko mirov tişekî bi bînit.:Pêjna mirovekî ya di hêt neke diz bit!.
Pêjtin	(k.jn.x.mê) Nan patin. Nan qelandin.pêjandin. Pend :Di pêjit, lê na pêjit.ang ; gotina bê kiryar. (K) bdb: ez di pêjim em dipêjîn, tu di pêjî hûn di pêjin, ew di pêje[....it] ewan di pêjin. Pr : dê[bi] pêjim, pêjîn, pêjî, pêjin, pêjit[êje], pêjin. Bdb : di pat[pêjt] di patin[pêjtin]. Db,dûr : pêtibû, (pêjtibû).... bûn..(F) : bi pêje , bipêjin.
Pêk	(pêrb) rêzman Bi êk. Bi hev.
Pêkanîn	(k.jn.l.mê) Rêkxistin. Pêk înan. li hev aîn. Diristkirin. (K)bn : Anan.
Pêkdan	(k.jn.dar.mê) Wêrankirin. Kavilkirin. Xirakirin. : Dujminan gundê me têk û pêk da.
Pêkdadan	(k.jn.dar.mê) 1. Li hev xistin. Êk û du qutan. Pevçûn. 2. Pêçan. Werpêçan. Girtin. Têkwerkirin. : Nivînêd xwe pêk da dan û çû. (K) bn :Dan, dadan.
Pêkenîn	(k.jn.dar.mê) 1. Gotinên bi kenî. : Mamê min pêkenînek got gelek ya bi kenî bû. .2. Mirov bi tiştekî yan bûyerek seyr bikenit.(K): ez[pê] di kenim em di kenîn, tu di kenî hûn di kenin, ew di kenit ewan di kenin.(F) : [pê] bi kene bi kenin. Pr : dê{pê} [bi] kenim, kenîn, kenî, kenin, kenit[kene] kenin. Db: [pê] kenî, kenîn.
Pêkenok	(hk.dar.çewa) Mirovê bi kenî. Lêbok.
Pêkevtin	(k.jn.dar.mê) Li dû kevtin. Kevtin pey.Peykevtin.
Pêkhatin	(k.jn.l.mê) Lihevhatin. Aştbûn. Gehiştin biryarekê. (K) bn: Hatin.
Pêkgihorîn	(k.jn.l.mê) Dema mirov tiştekî bi det yekî û hember tiştekê dî ji wî wergirit.cih, erd, xanî û htd pêk bi gihorin. : Azad û Aştî tirombêlên xwe pêkgihorîn.(K) bn: Gihorîn.
Pêkirin	(k.jn.dar.mê) Hilkirin. Berdanê. : Agir, lempe, sope pê kir.
Pêkkirin	(k.jn.l.mê) mirovên ko di karin bi hevra bijîn.li hevkirin. Guhdarî ya êk bi ken (K) bn: Kirin.
Pêkol	(n.l.mê) Bizav.Xebat.Xaztin. Viyan.
Pêkolkirin	(k.jnlmê) Xwaztin. : Min gelek pêkol kir ko te bi bînin.(K) bn: Kirin.
Pêkotir	(n.l.mê) giya Pêmirîşk.
Pêkve	(hk.dar.çewa) Bi êkve . Di gel êk. Bi hevre. Tebayî. : Em dê pêkve herin seyranê.

Pêkveman	(k.jn.l.mê) Bi êkve man. Mane bi êkve. Bi êkve nûsan. :Ev du kefçike hind di nîsekin yên mayne pêkve. :Eve hewe çiye hûn mayne bi stoyê êk ve ?. ang ; cirebirkirin. (K) bn: Man.
Pêkvenûsan	(k.jn.l.mê) Pêkveman. (K) bn : Nûsan.
Pêkxistin	(k.jn.l.mê) Lêkdan. Li hev xistin.
Pêl	(n.x.mê) 1.Vedana avê. Hatina hilmeka bayî. Aepol. Delav.2. Navê keçane.
Pêlav	(n.l.mê) Tişte mirov li pêyên xwe di ke. Aekal.
Pêldan	(k.jn.l.mê) Diristbûna pêlan. Av vedan.Pêlvedan.
Pêlkvan	(n.dar.nêr) Navê xortane.
Pêlvedan	(k.jn.l.mê) Pêldan.
Pêlweş	(n.dar.mê) Radyo. Îzgeh.
Pêlweşandin	(k.jn.l.mê) Weşan bi radyoyan. Belavbûna pêlan. Belavkirin.
Pêmirîşk	(n.l.mê) 1. Pêyên mirîşkan. 2. Giyayeke li çiya û dolên Kurdistanê pire, bi xavî û zerkirî di hêt xwarin, şbelgên wî mîna pêyên mirîşkane. 3. Bizaveke mirîşk bi lingan di ke jibo peydakirina tomikê xwe.
Pêmirîşkkirin	(k.jn.ggl.mê) Balinde, nemaze mirîşk pencêd pêyên xwe li erdî di xit û di vekolit jibo peydakirina xwarinê li bin erd û gelgeleyî. :Kew pêmirîşkê di ke dako ji xwe ra danî ji nav pelexî derîne û bi xwe.
Pêmîz	(n.dar.mê) Mîztina seyan.
Pêmîzkirin	(k.jn.l.mê) Seg li dema mîztinê pêyekê xwe bilind dikit.
Pên	(n.x.mê) bn: Pêhin.
Pênase	(n.l.mê) Çewayîya nasîna zaravan. Nasîn.
Pênc	(hijn.çend) Hijmara 5. 4+1= 5. 10-5=5.
Pêncem	(hijn.destni) Ya,yê,yên Pêncê.
Pêncemîn	(hijn.dest) Pêncem.
Pênchizar	(hijn.çend) Hijmara 5000.
Pêncî	(hij.çend) Hijmara 50. 40+10 = 50. 60-10 = 50.
Pêncmilyon	(hijn.çend) Hijmara 5000000.
Pênçokanê	(n.dar.mê) yarî Yarîyeke, zarok yan sinêle, bi pênç beran di lîzin.
Pêncsed	(hijn.çend) Hijmara 500.
Pêncşemb	(n.l.mê) Rojeke ji heftîyê, roja berî înê û piştî çarşembê.Heger ji êkşembê dest pê bi ken, dê bite roja pêncê ji heftîyê.
Pêndav	(n.dar.mê) Corekê şemayê ye mêşhingiv derê kuna xwe pê di girin û teng di ken jibo parastin ji gerim,sirê û adîyên dujmin.
Pêndeva	(n.dar.mê) Pêndav.
Pêndixe	(n.dar.mê) Pênc rojên kanîna biçûk ji roja 25 î meha 12 a zayînî tanî 30 heman mehê. Aarezyên seqayî di kevin da bawer di kirin ko ev pênc rojên han bêyî befir barîn derbaz babin.; Pend:Pêndixe derbaz nabin bê tilxe. ang; tilxeya befirê.
Pêngav	(n.l.mê) .1. Dirêjîya di hêt pîvan navbera havêtina du gavên mirovî. Gav. 2. Pêşkevtin.
Pêngavhavêtin	(k.jn.l.mê) Pêşveçûn. (K) bn: Havêtin.

Pêngiwîn	(n.cîh.mê) candar Giyandarekê balindeye, na firit, hêkkere, hişkavîye, li gopikên tepa erdî bi awayê bir(revde) di jîn.
Pênijîn	(k.jn.x.mê) Hizirîn. Hizirkirin. Nijinîn.
Pênivîs	(n.l.mê) Qelem. Xame.
Pêpan	(hk.çewa) Mirovê pêpan. Pêmezin.
Pêpeling	(n.l.mê) Pêpelîsk.
Pêpelîsk	(n.l.mê) Peyîska ji daran hatî diristkirin, pêpikên wê jî her ji darî ne. Pêstirk. Peyîsk.
Pêpelok	(n.dar.mê) Pêpelîsk.
Pêpetî	(hk.dar.çewa) Pêxas.
Pêpik	(n.dar.mê) 1. Pêyên kewalê ser birî.2. Darên peyîskê yên mirov pêyên xwe li ser da dinit jibo bi serkevtinê. :Peyîska banî ji 30 pêpikan pêk di hêt.
Pêr	(hk.dem) Du rojên borîn. : Ji pêr were[hir ve] min hevalê xwe ne dîtîye.
Pêra	(pêrb.alv.gir) rêzman Di gel . Bi wî,wê,wan re.
Pêrar	(hk,dem) Du salên borîn.Berîya du salan. :Pêrar ez çûbûm derveya welatî.
Pêrbest	(n.dar.mê) rêzman Alavên girêdanê di zimanî de ; mîna : û, weha, jiber. Ji, li, lewra, çunkî, tanî, çi, çiqas û htd. Gîhanek.
Pêrgîn	(n.dar.mê) Pêrgînî.
Pêrgînî	(n.dar.mê) Pêşwazî. Bi xêrhatin.
Pêrgînîkirin	(k.jn.l.mê) Pêşwazîkirin. Xêrhatinkirin. . .:Ahingvanên hêja em ji dil û can pêrgînîyê li hewe di ken. :Bi navê bûk zava babê zavayî pêrgînî li dewatîyan kir.(K) bn : Kirin.
Pêrpîne	(n.x.mê) giya Gîyekê hilîye, li ber çoyan hişîn di be, jibo xwarinê di xin nav mast û avikan.Pend :Bila pêrpîne liserdilê wî hişîn bi be. ang; mirovê ne hêt rayê, mirovê rikdar.
Pêrû	(n.x.mê) Navê stêrane.
Pêsîr	(hk.cih,n.x.mê) Cihê di kevit nav yan nêzî ranan li alê singî. Dang. Dehmen. Zincîra şelwalî. Beten. Danga çiya û girikan.
Pêstirk	(n.dar.mê)1. Pêpelîsk. Peyîsk.2. Giranbûna leşî. Qerisîna leşî.
Pêstirkgirtin	(k.jn.l.mê) Leşê mirov ji tirsan di raweste û mirov neşêt bi livit. :Reşek bo wî çê bû, pêstikê girt ne şîya bi revit. (K) bn : Girtin.
Pêş	(hk.dem) Berayî. Li berahîkê.li ber.pêş çavan, li ber çavan. BrxPaş.
Pêşandar	(karn.dar.dz) Rêber.
Pêşangeh	(hk.cih,n.dar.mê) Pîşangeh.
Pêşayî	(n.dar.dz) Berahî. Serkêşî. Serokatî. :Li pêşayîyê em pêrgînîya mêvanêd hêja di keyn.
Pêşbazî	(n.dar.mê) yarî Berîkanê.
Pêşbend	(n.dar.mê) rêzman Pêşgir.
Pêşber	(n.dar.dz) 1. Misoger.2.Ber bi pêş, Serwer.
Pêşberî	(n.dar.mê) Misogerî.
Pêşberîkirin	(k.jn.l.mê) Hevberî êk kirin. Anîn hember hev. Hevberkirin.
Pêşbirkê	(n.dar.mê) yarî Berîkanê.
Pêşbîn	(hn.l.çewa) Mirovê zana yê paşerojê di xwînit.

Pêşbînî	(n.l.mê) Hizirkirina bûyerêd di hên .Dûrbînî.
Pêşbînîkirin	(k.jn.gl.mê) Hizir zanîna paşerojê û xwe jibo berhev kirin. : Ez pêşbînîya rojeka geş jibo gelê kurd di kim. (K) bn : Kirin.
Pêşçav	(hk.l.çewa) Tiştê mirov bi çavan di bînit. Diyar. Xuya. Aşkera.
Pêşçavkirin	(k.jn.gl.mê) Xuyakirin. Rûnkirin. Zelalkirin. Li ber çavan danîn. (K) bn : Kirin.
Pêşda	(hk,dem) Berayî. Dema li pêş.
Pêşdar	(pîşn.dar.dz) Serok. Rêber. Serdar.
Pêşdarî	(karn.dar.mê) Serokatî. Rêberî.
Pêşdarîkirin	(k.jn.gl.mê) Serkêşîkirin. Serokatîkirin. Rêvebirin.(K) bn : Kirin.
Pêşde	(hk.dem) Pêşda.
Pêşdeçûn	(k.jn.gl.mê) Serkevtin. Pêşkevtin. (K) bn : Çûn.
Pêşdem	(hk,dem.mê) Demek zû. Kar bi hêt encamdan berî jivanî. Pêşwext.
Pêşdest	(hk.l.çewa) Berhev. Di destî da.
Pêşdestî	(n.l.mê) Berî hemûyan. Li berahîyê. Yekemcar
Pêşdestîkirin	(k.jn.gl.mê) Li pêşîya her kesî dest pê kirin.:Cantikê xwe pêşdest bi ke, da jibîr ne key.
Pêşeng	(n.dar.dz) Berayî. Serkêş. Serwer. Semyan.
Pêşeroj	(hk,dem. Mê) Rojên li pêş mene.
Pêşevan	(karn.dar.dz) Serok. Berhîk.Rêber.
Pêşewa	(karn.dar.dz) Serok. Semyan. Pêşî.
Pêşêxistin	(k.jn.l.mê) Pêşxistin.
Pêşgir	(hk,cih.mê) rêzman Tiştê li cihekî berayîyê digirit. Pirteka pêşî ya peyvê di gire. Pêşbend.
Pêşgotin	(jn.l.mê) Gotina li berahîyê di hêt kirin yan nivêsîn. Brx Paşgotin
Pêşhatî	(n.dar.mê) Bûyer û rûdanên paşerojê.
Pêşin	(hk.dem) Pêş.
Pêşî 1	(n.dar.dz) Serkêş, Semyan.
Pêşî 2	(n.x.mê) candar Mêşikeka kirmijoke li ser xwîna giyanewer û mirovan di jît.
Pêşîn	(hk.dem) Pêş Cara pêşîn. Ang; cara yekê.
Pêşînan	(n.dar.dz) Kevineşop. Mezin. Babkal. :Pendên pêşînan.
Pêşîne	(n.dar.mê) Parê ne çêk. Parê kaş, berhev. Pare.
Pêşîv	(hk,dem.mê) Paşeroj. Rojên li pêş.
Pêşkar	(pîşn.dar.dz) Kesê li ber dezgeh, karxane, firoşgeh an karê nêrvanîyê di ke. Zêrevan.
Pêşkarî	(karn.dar.mê) Karê zêrevanîyê.
Pêşkepî	(hk.l.çewa) Kesê hevrikê mirovî di kar û hilbijartinan da.
Pêşkevtin	(k.jn.l.mê) Çûne pêş. Serkevtin. (K) bn: Kevtin.
Pêşkevtî	(hn.l.çewa) Hevçerx. Pêşveçûyî. Pilebilind. Serkevtî.
Pêşkêş	(hk.dar.çewa, n.dar.mê)1. Rêkûpêk. Peyt.2. Diyarî.
Pêşkêşkirin	(k.jn.l.mê) 1.bi Diyarî dan. :Mamê keça xwe pêşkêşî birazayê xwe kir. 2. Dane nasîn. (K) bn: Kirin.

Pêşmal	(n.dar.mê) Bermalk. Berkoşk.
Pêşmerge	(pîşn.dar.dz) Çekdarên berevanî yê ji ax û neteweya kurdistanê di ken. Xwegorîker.
Pêşmergatî	(karn.dar.mê) Karê pêşmergeyan.
Pêşnîyar	(n.dar.mê) Dema mirov boçûn û hizir ên serkevtî pêşkêşî alîyek havildar di ke jibo baştirkirina karî. Pêşnîyaz.
Pêşniyardan	(k.jn.gl.mê) Pêşkêşkirina pêşniyaran .Dana hizirnên pêşkevtî. (K) bn : Dan.
Pêşniyarkirin	(k.jn.gl.mê) Pêşniyardan (K) bn: Kirin.
Pêşniyaz	(n.dar.mê) Pêşniyar.
Pêşrew	(kanr.dar.dz) Serok. Pêşber.Serkêş
Pêşû	(n.x.mê) candar Pêşî.
Pêşpirt	(hk,cih.mê) rêzman bn: Pêşgir.
Pêşve 1	(hk.dem) Ber bi pêş . Jibo pêş. Alîyê singî.
Pêşve 2	(hk.dar.çewa) Li şûna. Li cihê. :Ew pêş babê xwe ve çû zibarê.
Pêşvebirin	(k.jn.l.mê) Ber bi pêş paldan, birin. Serêxistin. :Pêşvebirina karî, astê jiynê, astê zanînê.(K) bn: Birin.
Pêşveçûn	(k.jn.l.mê) 1.Pêşkevtin. ; Pêşmerge pêşveçûn ji çeperekî bo yê dî. 2. Çûn. pêşîyê.Çûn berhîyê. Pêşwazî lê kirin. :Berî bi gehin, gundî pêş mêvanan ve çûn. (K) bn: Çûn.
Pêşveçûyî	(hk.çewa) Pêşkevtî.
Pêşverû	(hk.dar.çewa) Mirovê hevçerix. Pêşkevtî.
Pêşverûyî	(n.dar.mê) Pêşkevtin.
Pêşwazî	(n.dar.mê) Pêrgînî.
Pêşwazîkirin	(k.jn.l.mê) Pêrgînîkirin. :Pêşwazî li mêvanan kirin. Babê zavay pêşwazîyeka gerim li xandîyan kir. (K) bn: Kirin.
Pêşwext	(hk.dem) Pêşdem. Zû. :Pêşwext em li jivana xwe amade bi bûyn.
Pêşxistin	(k.jn.l.mê) Pêşvebirin. Bilindkirin. Astê çandî li Kurdistan hatîye pêşxistin. (K) bn: Xistin.
Pêt 1	(hk.x.çewa) Rengzer. Rengmirî. ::Ev zaroye herê pête neko yê nisax bit?.
Pêt 2	(n.x.mê) Hilim û gurî ya agirî. :Pêta agirî bilind bû ber esmanan.
Pêt 3	(hk.x.çewa) Peyt. :Jineka pêt. Xortekê pêt.
Pêtazî	(hk.l.çewa) 1. Pêxas. 2. Xazok. :Pêtzî ji mal derkeft.
Pêtbûn	(k.jn.l.mê) Ji tirs, fehêtî yan mandîbûnê rengê rûçikê mirovî zer û xav di be. : Zarokê hejar ji tirsa babê xwe pêt bi bû. (K) bn : Bûn.
Pêtik	(n.dar.mê) Zilikê şixatê. Bizotk.
Pêtivî	(n.dar.mê) bn: Pêdivî.
Pêtî	(hk.dar.çewa) Renggorî.. Bêreng. Xav. Xirş. :Dara pêtî.
Pêtîbûn	(k.jnlmê) Pişbûn. Dar pêtî bû.ang; xavbû. :Nanê sêlê ji kevinî da yê pêtî bûy. (K) bn: Bûn.
Pêtîkirin	(k.jn.l.mê) Mirov tiştekî pêtî bi ke.Pêtîbûn.
Pêtkirin	(k.jn.l.mê) Peytkirin.
Pêvajo	(n.dar.mê) Bername. Prose.Heyam.Qonax.

Pêve	(pêrb) rêzman 1. Nûsan tiştî bi êkve. 2. Pêve (hk,dem) Paşve.:Ji niho pêve ez dê dest bi rahênanên werzişî bi kim . Ji niho paşve. Ji vêrê û wêve.
Pêveçûn 1	(k.jn.l.mê) Heger mirovî karek şaş kir, divê pêve bi çit jibo dubare nebit.Peşêmanbûn. (K) bn: Çûn.
Pêveçûn 2	(k.jn.l.mê) Wek hev. Li hev çûn. : Ev keçe bi dayka xweve çûye.
Pêvedan	(k.jn.dar.mê) 1. Gestin. Leqdan. :Marî, dwîpişkî bi wî veda. 2. Lêdan. :Nan, sewik bi tenûrê vedan .ang;nan qelandin. (K) bn: Dan.
Pêveder	(hk.dar.çewa) Mirovê derd û belayê bi xwe ra di hînit. Mirovê kur.Mirovê beş Kêvroşka beş
Pêvekirin	(k.jn.l.mê) 1.Dema mirov tiştekî di êxit tiştek din. : Hevsîya me cilik bi ristê ve kirin. 2. Têxistin. :Di şermê êxistin. Ketine kirasê şermê. :Hewe ez pêve kirim, heger da çewa wesa bêjim. (K) bn: Kirin.
Pêveman	(k.jn.l.mê) 1. Pêkaveman . Pêkvenwîsan. :Rengê maye bi dîwarî ve û jê naçit. 2. daxwazkirin. Hîvîkirin. :Ez gelek mam pêve ko qayîl bi bit wî karî ne ket. :Ez gelek pêve mam da wî qayîl bikem, dest ji cigarekêşanê berde. :Cilk bi leşî ve man .:Cilk bi leşî ve man. (K) bn: Man.
Pêvenan	(k.jn.l.mê). Dema tiştekê bi yê dî ve di çespînî, bi nûsînî. bêxî ser yan bi gehînî hev :Stirk bi kaxezê ve na.:Destê bi devê wî ve na.:(K) bn: man.
Pêvenûsan	(k.jn.l.mê) Pêveman. :Benîşt bi cilikan ve nûsa. (K) bn: Nûsan.
Pêvenûsandin	(k.jn.dar.mê) Bi wî,wê, wan ve girêdan. Pêve çespkirin. Pêvekirin.
Pêwîst	(rd.dar.çewa) Pêdvî. :Karekê pêwîst.
Pêwîstî	(n.dar.mê) Pêdvî. Gerek. Divê.:Pêwîstîya min bi te heye.
Pêxamî	(pêrb.alv. Pêvgir) rêzman Jibo. Jibona. Jiber. Pêxemet.:Pêxamî te ez hatin vira(vê dirê).
Pêxas	(hk.l.çewa) Mirovê pêlav di pêyan da ne bit. :Pêxas dernekeve, dê stirî di piyên te ra çin!.
Pêxasbûn	(k.jn.gl.mê) Pêlav di pêyan da neman.
Pêxasî	(n.l.mê) Bê pêlavî. Pê tazî.
Pêxaskirin	(k.jn.gl.mê) Pêlav ji pîyan kirin. Pêlav danan. : Li mizgeftî divê herkes xwe pêxas bi ke. (K) bn :Kirin.
Pêxember	(karn.dar) Hilgirê nameya pîroz. Hinartî yê xudê jibo çaksazî yê ra. Pêxemberê Islamê Mihemmede (s.x). :Zerdeştê pêxember (s,x).
Pêxemet	(pêrb.alv.pêvegir) rêzman Jiber. Ji bûna. Ji pêxemet. :Em xebatê di keyn ji pêxemet azadî ya gelê xwe. Pêxamî.
Pêxistin	(k.jn.dar.mê) Hilkirin. Berdanê. :Agir pêxistin. :Cigarê pê bi xin.(K) bn :Xistin.
Pêxwarin	(k.jn.dar.mê,n.dar.mê) 1.Xwarinên mirov bi nanî di xwe, mîna mast, penîr, giyayên zerkirî, hêk û htd. : Firavîn îro pêxwarine, me çi girar ne lênane.2. Di gel da xwarin. :Kerefsê bi zadî di xon. :Nan bi çayê xwar.
Pêzanîn	(k.jn.dar.mê) Tiştê mirov agehdare û di zanit. Saloxdan. Zanîn. : Min tu pêzanîn liser çewayîya mirina wî nînin.
Piçan	(k.jn.x.mê) Bizdiyan. Qurtivîn. :Bistîka giyayî piça[piçya]. 2. Tirsan. :Ez piçam ji tirsan da. :Dilê min piça wekî min ew dehbe dîtî!.(K) : Bdn: ez di

	piçim em di piçîn, tu di piçî hûn di piçin, ew di piçe[...it] ewan di piçin. Pr :dê[bi]+ bdn. Bdb: ez di piçam em di piçan, tu di piçay hûn di piçan ew di piça ewan di piçan. Db,dûr: ez piçabûm em piçabûyn, tu piçabûy hûn piçabûn, ew piçabû ewan piçabûn. (F): bi piçe, bi piçin.
PHKÎ	(kurt) Perlemana Herêma Kurdistana Iraqê, avahîyê wê li Hewlêra paytexe.
Piçandin	(k.jn.x.mê) 1. Qurtivandin. Kherkirin.Bizdandin. : Wê bi didanan dezî piçand. ; dava giyayî piçand 2. Tirsandin. :Dengê kifêna marî dilê min piçand. (K) bdn: ez di piçînim em di piçînîn, tu di piçînî hûn di piçînin, ew di piçîne[..it] ewan di piçînin. Pr : dê[bi] piçînim, piçînîn, piçînî, piçînin, piçîne[..nit]. Bdb: di piçand, di piçandin. Db,dûr: piçandibû, … bûn. (F): bi piçîne, bi piçînin.
Piçek	(hk.x.çend) Pîçek. Kêmek. Çendek kêm. Demek kêm. :Ez piçek birçî me, piçek zadî bi de min. :Piçeka mayî dê roj ava bibit.
Piçir	(n.dar.pir) candarî Didanên singî yên piçandina parî. Kêlbe.
Piçopiço	(hn.l.çewa) Piçpiç.
Piçpiç 1	(hk.l.çewa) Kêmkêm. Hûrik. Hêdî. Pîçpîç.
Piçpiç 2	(hk.dar.çewa) Pirtpirt. :Bendikê piçpiç.
Piçpiçkirin	(k.jn.gl.mê) Pişkkirina tiştî jibo pirtên biçûk. Pirtpirtkirin. :Curdî werîs bi didanan piçpiç kir. (K) bn : Kirin.
Piçpiçok	(hk.dar.çewa) Tiştê zû di piçit. : Ev divêle gelek di piçpiçokin.
Piçûk	(hk.x.çewa) 1. Biçûk. Hûr. 2.(n.x.pir) Zarok. :Piçûk di çin nav baxî.
Piçûkatî	(hk.dar.çewa) Jiyê biçûkatîyê. :Bîrên piçûkatîyê ji bîra mirovî naçin!.
Piçûkbûn	(k.jn.l.mê) Biçûkbûn.
Piçûkirin	(k.jn.l.mê) Biçûkkirin.
Pidî	(n.x.mê) can Goştê di devî da ku didan têda rêzkirî ne.pî. pidû. Kepîr.
Pido	(n.x.nêr) can Hedamê nêrînê mîztinê yê zarokan û bi zarê zarokan.
Pidû	(n.x.mê) bn: Pidî.
Pif 1	(n.x.mê) Bayê ji devî der di kevit dema mirov lêvê xwe gurc di ket û dengê pifênê jê di hêt. Pifa wî agir geş kir.
Pif 2	(hk.x.çewa) Tiştê pirî ba. Tijî ba. Qelew. : Rûyên vî zarokî di pifin.
pifbûn	(k.jn.l.mê) Êvitîn. Qelewbûn. : Zikê kitkê pif bûye, hindî xwarina xwarî.
Pifdan	(k.jn.l.mê) Ba kirine tiştekî bi devî yan pempî, wek meşk, pifdank û htd. Bat tê kirin. : Pifdankê pfde. (K) bn : Dan.
Pifdank	(n.l.mê) 1.Lastîkeka nîva wê xuloleye[vala] rengerenge bayî tê di kin jibo ciwanî û yarîyan. Zeqzeqe.2. Mîzdank.
Pifdankamîzê	(nl.mê) bn: Mîzdan.
Pifek	(n.dar.mê) xwarin 1. Corek dindikin jibo xwarine ji pitatan yan genmokan hatîne çêkirin. 2. Pifek. ang; Yek pif. êk pif.
Pifkirin 1	(k.jn.l.mê) Bayê devî kirin derve. :Pif kir agirî jibo vemirandin yan geşkirin. (K) bn :Kirin
Pifkirin 2	(k.jn.l.mê) Direwkirin. Virkirin. (K) bn: Kirin.
Pifkirin 3	(k.jn.l.mê) Batêkirin. Êvitandin. Qelewkirin. :Alekêd xwe pifkirin.

Pijak	(n.x.mê) 1.Çipik. Dilop.2. Dengê dilopan. Dengvedan.
Pijandin	(k.jn.x.mê) Bijandin. Belavkirin.
Pijkoj	(n.dar.mê) Bijkoj.
Pijme	(n.x.mê) Bêhnijk.
Pijmîn	(k.jn.x.mê) Bêhnijîn.(K) bdn: ez di pijmim em di pijmîn, tu di pijmî hûn di pijmin, ew di pijme[...it] ewan di pijmin. Pr:dê [bi]+bdn. Bdb: ez di pimîm em, hûn, ewan di pijmîn, tu ew di pijmî. Db,dûr: ez pijmîbûm em pijmîbûyn, tu pijmîbûy hûn pijmîbûn, ew pijmîbû ewan pijmîbûn. (F): bi pijme, bi pijmin.
Pikû	(pêrb.alv.hic) rêzman bn: Pek. Pikû eve çi tiştek seyre !.
Pil 1	(hk.x.çewa) 1.Tiştê sist. Xav. Xo negir. Bêhêz.; . Ew yê pile ko lêve bi bit.
Pil 2	(n.x.mê) Lêdana bi tibilê. Lêkdana du tibilan. Pend :Bi pilekê çû serê milekê. Ang ; zû bilind bûn. :Pilek li difna wî da.
Pilan	(n.x.mê) 1.Nexşe.2. Reşnivîs. Rojev. :Pilana te çiye?. :Te çi pilan hene?.
Pilandanan	(k.jn.l.mê) Mirov di xwaze pilanekê jibo karekî dane.:Hukmetê pilan danaye, ko hind avayîyan jibo fermanberan ava bike. (K): bn Danan.
Pilandaner	(karn.l.dn) Pisporê pilanan di deanit.
Pilandarijtin	(k.jn.l.mê) Pilandanan. Nexşe danan.
Plaster	(nbiyan.mê) nojdarî Parçe perokekê dermankirî û nîseke jibo pêçana birînan bi kar di hêt.
Pilastîk	(nbiya.mê) Lastîk.
Pilbûn	(k.jn.l.mê) Sistbûn. Leqbûn. :Didanê min yê pilbûy, dê kevit. (K) bn: Bûn.
Pile	(n.x.mê) 1.Nemre. Peyîsk. 2.Pileya germê, li Kurditanê 35 e.
Pilepil	(n.dar.mê) Pitpit.
Pilepilkirin	(k.jn.l.mê) Pitpitkirin. (K) bn: Kirin.
Piling	(n.x.dz) candar Candarekê goştxwer û dirindeye. :Piling giyanewerêdirindeye.
Pilîtan	(n.dar.mê) Pêstirk. Pêpelîsk.
Pilîtik	(n.dar.mê) Parçe, pirtên nîvşil[kizir]. Pirçik. Pilîtikên pîsatî.:Wî pilîtikek berda nav şelwalê xwe.
Pilîtkirin	(k.jn.l.mê) Serfirandin . Birîn. Serjêkirin. :Stoyê mirîşkê bi gîzanê pilît kir.(K) bn: Kirin.
Pilkirin	(k.jn.l.mê) 1. Mirov di tiştekî bi xebitit ta sist bi bit, leq bibit. 2. Xavvekirina mirovekî ta qayîl bi be. : bi Xudê min yê pil kirî hema dê qayî bît.(K) bn: Kirin
Pillêdan	(k.jn.gl.mê) pil-lê-dan Mirov pilan li tiştekî bi dit. :Bapîrî pilek li cigara xwe da û got ; .... .(K) bn: Dan.
Pilox	(hk.x.çewa) Xwarina nerim jibo pidû û didanan. :Sêva pilox. Gundorê pilox.
Pind 1	(n.x.mê) candar 1. Kêzikeka kirmijoke li ser xwîna giyandaran dijît nemaze, kewalan. 2. Kilka mirîşkê ya verîçandî.
Pind 2	(hk.x.çewa) Qelew. Xir. Girover.
Pindbûn	(k.jn.l.mê) Wek pindan qelewbûn. Pifbûn.
Pindepîr	(n.l.mê) Tevinpîrk. Pîrik.

Pindê	(ndar,hd,gaz.mê) rêzamn Gazîkirin[navkirin] a candarê mê yan keça qelew.
Pindik	(n.dar.mê) Pijkoj.
Pindikîn	(k.jn.l.mê) Cihê xwe girtin.Pindbûn.
Pindikî	(hk.dar.çewa) Cihê xwe girtî. Xwe pind kirî. Qelew.
Pindilk	(hk.çewa,n.dar.dz) Zarokê ciwan, biçûk û qelew.
Pindivandin	(k.jn.x.mê) Torekirin.Hêriskirin. :Te bûçî zarok pindivand. (K) bdn.: ez di pindivînim em di pindivînîn, tu di pindivînî hûn di pindivînin, ew di pindivîne[....it] ewan di pindivînin. Pr: dê bi +bdn. Bdb: di pindivand, di pindivandin. Db,dûr : pindivandibû,pindivandibûn. (F): bi pindivîne, bi pinvînin.
Pindivîn	(k.jn.x. mê) Torebûn. Hêrisbûn. (K) bdn: ez di pindivim em di pendivîn, tu di pendivî hûn di pindivin, ew di pindive[…it] ewan di pindivin. Pr: dê[bi]. pindivim,pindivîn, pindivî, pindivin, pindivit[..ve]. Bdb: ez di pindivîm, em di pidivîn, tu di pindivî, hûn,ewan, di pindivîn, ew di pindivî. (F): bi pindive, bi pindivin.
Pindkirin	(k.jnlmê). Dema mirov têr di xut û zikê xwe pir di ket, nexasim zarok. Xwe pankirin (K) bn : Kirin.
Pindo	(hd,gazn.dar.nêr) tirane Gazîkirin [navkirin] a xortê qelew.
Pinî	(n.x.mê) 1.Xaleka mezin. Tewil. 2. Parçeka pateyî. Pîne ; şelwalê wî ji pinîyan tilove ye. Pend :Kun ji pinîyê mazintire.ang; dema mirov nikare bawerîya hemberê xwe bi gotinekê bîne.
Pinîdoz	(pîşn.dar.dz) Kesê karê wî pinî kirina cilik û pêlavan.
Pinîdozî	(karn.dar.mê) Karê pinîdozan.
Pinîdozîkirin	(k.jn.gl.mê) Kesê pêlav û cilikan pinî di ke. :Cîranê me pinîdozîyê di ket.
Pinîkirin	(k.jn.l.mê) 1. Lêdana parçekê bi cihê diryayî ve. Cilik pinî kirin. 2. Gotinekê jibo yekî pinî bi key. ang; pêş wîve behanekê çêkey, yan gotina wî rastve bikî. Pend : Direweka hinde mezine nahê pinîkirin. (K) bn: Kirin.
Pinîlêdan	(k.jn.l.mê) bn: Pinîkirin.
Pinîpinî	(hk.l.çewa) Candar yan tiştê xal û pinî liser hene. : Kiraskê wî pinîpinî ye. :Segekê pinîpinî.
Pinpinîk	(n.dar.mê) Perwane.
Pir 1	(hk.x.çend) Gelek. Zor. Zehf. Mişe. :Eez pir ji geryanê hez di kim. :Mirovêd çak li welatê me pirin.
Pir 2	(n.x.mê) Avayî yê li ser avan, çeman yan cihên bilin hatîn çêkirin jibo derbazbûna mirov, giyandar û hin caran tirombêlan.: Pira delalê li Zaxo ye.
Pirandin	(k.jn.x.mê) Zafkirin. Mişekirin.
Piranî	(hk.dar.çend) Bara pitir. Zorbe.Behra pitir. :Piranîya xelik ê Kurdistanê kurdin.
Pirbêj	(hk.l.çewa) Mirovê pir hez ji axivtinê di ke.;Jineka pirbêj. Mêrekê pirbêj.
Pirbêjî	(n.l.mê) Axivtina zor. Gelek axivtin.
Pirbûn	(k.jn.l.mê) Tijîbûn. Miştbûn. : Xanîyê me pirî av bû. (K) bn:Bûn.
Pirç	(n.x.mê) Mûyê serî. Por. :Pirça sor, zer, reş û htd.

Pirçandin	(k.jn.dar.mê) bn : Piçandin.
Pirçik	(n.l.mê) Pirt. Çipik. Seçme. :Pirçikên, avê,xwînê û htd.
Pirçikandin	(k.jn.mê) Pirçandin.
Pirejimar	(hn.l.çewa) rêzman Pirînî. Gelek.
Pirî	(hn.çend) Piranî.
Pirîsk	(n.x.mê) Pirçik.
Pirkam	(hk.dar.çewa) derd Nexweşê deronî ko caran nikare xwe ragire û di qîjîne yan hêris di be.
Pirkamî	(n.dar.mê) derd Derdeke deronîye, mirovî di girit. Hîstêrya.
Pirkirin	(k.jn.l.mê) Tijîkirin. Tejikiirn. Dagirtin. : Cotyarî tovdan ji genimî pir kir. (K) bn : Kirin.
Pirmîz	(hk.l.çewa) Birmîz.:Zarokê pirmîz. :Kitika pirmîz.
Pirpêne	(n.x.mê) giya Pêrpîne.
Pirpirok	(n.dar.mê) Pelatînk.
Pirs	(n.x.mê) Pisyar. Serexoşî. :Pirsa te çiye ?.
Pirsgeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê yan nivîsgeha nemaze jibo xwe dan nasîn jibo pisyarkirinê û wergirtina zanyarîyan, dema mirov li desgeh yan baregayekî karek hebit.
Pirsgirêk	(n.l.mê) Arêşe. Asteng. :Pirsgirêka me ma hilawîstî.
Pirsik	(n.x.mê) Nîşan yan girêkeke li ser leşê mirovî nemaze rûyan peyda di be ji egera kulbûnê yan li qonaxa jiyê sinêleyîyê da.
Pirsîn	(k.jn.x.mê) Pisyarkirin. Pend :Heger dixazî bizanî her bi pirse ji xudanî. (K) bdn : ez di pirsim em di pirsîn, tu di pirsî hûn di pirsin, ew di pirse [..it]ewan di pirsin. P : dê[bi] + bdn. Bdb: ez di pirsîm, em, hûn, ewan di pirsîn, tu,ew di pirsî. Db,dûr : ez pirsîbûm,em pirsîbûyn, tu pirsîbûy hûn, ewan pirsîbûn, ew pirsîbû. (F) bi pirse, bi pirsin.
Pirsker	(hk.dar.çewa) Pisyarker.
Pirskirin	(k.jn.l.mê) Pisyarkirin. (K) bn :Kirin.
Pirşeng	(hn,hk.l.çewa) 1. Gelek ciwan. Pir xweşik. 2. Navê jinane.
Pirşên	(n.dar.mê) Tîrojk.
Pirt	(n.x.mê) Ker (kher). Parçe. Pirteka sawik, nanî.
Pirtbûn	(k.jn.l.mê) Parçebûn. Kerbûn (kherbûn). (K) bn : Bûn.
Pirteqal	(n.x.mê) fêqî Core fêqîyeke, xire, reng sore, tam şirîn û mize.
Pirteqalî	(hk.dar.çewa) Rengê sorê vebî.
Pirtikandin	(k.jn.dar.mê) Hûrkirin. Kerkirin (kherkirin). Parçekirn.(K) bdn: ez di pirtikînim em di pirtikînîn, tu di pirtikînî hûn di pirtikînin, ew di pirtikîne[....it] ewan di pirtikînin. Pr : dê bi + bdn. Bdb: di pirtikand, di pirtikandin. Db,dûr : pirtikandibû, …bûn. (F): bi pirtikîne, bi pirtikînin.
Pirtikîn	(k.jn.x.mê) Parçbûn. Hincinîn. Peritîn. : Cilên wî di berda pirtikîn.
Pirtir	(hn.çend) 1. Pêtir. Pitir.2. Tijîtir. Zortir.
Pirtirîn	(hn.çend) Ji hemûyan pêtir. Ji hemûyan tejîtir. Zortir.
Pirtpirt	(hn.l.çewa) Parçeparçe.
Pirtpirtbûn	(k.jn.gl. mê) bn: Pirtbûn.

Pirtpirtkirin	(k.jn.gl.mê) Pirtikandin. Parçekirin. Hûrkirin. (K) bn: Kirin.
Pirtûk	(nl.mê) bn: Kitêb.
Pirtûkxane	(hk.cin,n,l) Kitêbxane.
Pirxandin	(k.jn.x.mê) Xirxirkirina mirov û candarê nivistî. (K) bdn : ez di pixînim em di pirxînîn, tu di pirxînî hûn di pirxînin, ew di pirxîne[...it] ewan di pirxînin.Pr:dê bi+bdn. Bdb: di pirxand, di pirxandin. Db,dûr: pirxandibû, pirxandibûn. (F): bi pirxîne, bi pirxînin.
Pirxepirxkirin	(k.jn.gl.mê) Xirxirkirin. Pirxandin. (K) bn : Kirin.
Pirxîn	(k.jn.x.mê) Pirxandin. (K) bdn: ez di pirxim em di pirxîn, tu di pirxî hûn di pirxin, ew di pirxe[...it] ewan di pirxin. Pr:dê bi+bdn. Bdb : ez di pirxîm, em, hûn, ewan di pirxîn, tu, ew di pirxî. Db,dûr : ez pirxîbûm em pirxîbûyn, tu pirxîbûy hûn pirxîbûn, ew pirxîbû ewan pirxîbûn. (F) : bi pirxe, bi pirxin.
Pis	(n.x.nêr) Nivşê daykûbaban yê nêrîn. Kur. Law.: Ew pisê mine.ang lawê mine, kurê mine.
Pisandin	(k.jn.x.mê) bn: Piçandin.
Pisaxa	(n.l.nêr,malb,n.dz) 1.Kurê axan. Malmezin. 2.Tîreka kurdane li Kurdistnê.
Pisepis	(n.dar.mê) bn: Pistepist.
Pisepiskirin	(k.jn.l.mê) bn: Pistpistkirin.
Pisîk	(n.x.dz) candar Pişîk.
Pismam	(n.l.nêr). Kurê birayê babê. Kurmam. :Araz û armanc pismamêd hevin.
Pismet	(n.l.nêr) Kurê xuşka babê. Kurmet.
Pismîr	(maln,n.l.nêr) Ji malên mîran. Kurmîr.
Pisole	(n.x.mê) Kazez yan karta navnîşan û bihayê kirîn û firotina pertalan.
Pispis	(n.dar.mê) Pisepis.
Pispiskirin	(k.jn.gl.mê) Pistepistkirin. (K) bn : Kirin.
Pispor	(karn.x.dz) Kesê di warên cuda da şarezayî hebit. Zana. Rareza. : Ew pispore di dîroka kurdan da.ang; dîrokzane.
Pisporî	(karn.dar.mê) Rarezayî.
Pistepist	(n.l.mê) Axivtina hêdî tinê alîyê havildar tê di gehit. Di guhî da axivitn.
Pistepistkirin	(k.jn.gl.mê) Pispistkirin.
Pisto	(n.dar.nêr) Parçe pateyê kirasî yê ko patika[sitoyê] mirovî di girit her du serên wî li hefkê di gehin hev yan hevdu di girin.
Pistpistkirin	(k.jn.l.mê) Di guhê hevda axivtin bêy ku kesê dî tê bi gehit. (K) bn: kirin.
Pisxal	(n.l.nêr) Kurê birayê daykê. Kurxal.
Pisxalet	(n.l.nêr) Kurê xuşka daykê. Kurxalet.
Pisxaltî	(n.l.nêr) Pisxalet.
Pisyar	(n.x.mê) 1.Heger mirovî daxazek hebit û ji kesekî bi kit, yangotin, tiştek ne xuya bit dê daxaza şirovekirinê bi kit. Pirs.: Ev pisyare gelek ya bi zehmete. Br x Bersiv.2. Çevenga pisyarkirinê.
Pisyarker	(hk.dar.çewa) Mirovê pir di pirse. Gelek pisyaran dike. Pend :Zanabe, pisyarker be.
Pisyarkirin	(k.jn.l.mê) Pirsîn.:Ez dê pisyarekê ji te kem, lê bi rastî bersiva min bi de. Brx Bersivdan. (K) bn: Kirin.

Piş 1	(n.x.mê) can Mêlaka sor. Sîh.
Piş 2	(hk.x.çewa) Tiştê nerim. Vil. Sist.
Pişê	(ngaz.dar.mê) Gazikirin[navkirin]a pişîka mê.
Pişêrandin	(k.jn.x.mê) Bişavtin. Bijartin.
Pişik	(n.x.mê) 1. Pirt. Kher. Parçe. :Ji mitayê evsale du pişik bo cotkara ne. 2. Pirtên goştê xav, qelandî yan birajtî. :Firavîna evro pişkên goştî ne.3. Belgên hêşta ne vebûyîn.Pijkov.
Pişikkirin	(k.jn.l.mê) Lêkvekirin. Parvekirin. (K) bn: Kirin.
Pişîk	(nl.mê) Kitik.
Pişkandin	(k.jn.x.mê) Bênijîn.
Pişkanê	(n.dar.mê) Kiryara pişikkirinê. Sîstemê parvekirina mitayî, kelûpelan û htd.
Pişkavtin	(k.jn.x.mê) Bişkivîn.
Pişkil	(n.dar.mê) Pîsatî yên giyandaran yên kitkit; wek pişkilênkewal, kêrîşk, pezkûvî û htd.
Pişkilkirin	(k.jn.l.mê) Dema giyanewer pişkilan diken. Rîtin. (K) bn : Kirin.
Pişkinîn	(k.jn.x.mê) Lêgeran. Dîvçûn.
Pişkîn	(k.jn.x.mê) Bêhnijîn.
Pişkovk	(n.dar.mê) Belg yan gulên ne vebûyîn.
Pişksal	(kn.dem) Demsal. Salwext.
Pişkul	(n.dar.mê) Pişkil. Kersil.
Pişo	(hd,ngaz.nêr) Gazîkirin [navkirin]a kitkê nêr. Pend : Mereqa pişoy jije[goşt]e.ang; mirovê karek, destkevtîyek tenê bo xwe bivêt.
Pişodan	(k.jn.l.mê) Bêhinvedan.
Pişpiş	(hk.dar.çewa) 1. Wekî mirov yan xudan gazî pişîka xwe diket.2. Dengê mirovê ginginî. Yan dema xewkirinê dengê pişpişê jê di hêt.
Pişpişî	(hk.dar.çewa) Mirovê dengê pişepişê ji dev kepîyan di hêt.
Pişpişkirin	(k.jnlmê) Wekî mirov yan giyanewer pişpişê di ke. (K) bn: Kirin.
Pişt	(n.x.mê) 1.can Alîyê leşê mirovî yê piştê. : Mirov ji rexê piştê ve.: Pişta wî di êşit jiber wî barekê giran hilgirtibû. Alê piştê.:Kirasê vî zarokî yê berûpişte. Ang: pişta wî zivrandîye berî û berevajî. (hk.dem) 2. Paş. Dawî 3.(n.x.mê) Hêz. Alîkar. :Pişta te ya germe , ma dê ji çi tirsî ! Ew yê bi pişte, ang : hêzek li pişt wî ye. 4. Hawîşkirna zarokan.Piştpişt jibo kirin.
Pişt	(hk.x.çewa) Jina pûç. Orispî.
Piştdan	(k.jn.l.mê) 1. Ji bîrkirin. Pûte pê nekiirn.2. Alîkarîkirin. Piştgirtin.(K) bn : Dan.
Piştdest	(n.l.mê) Pişta destî.
Pişteban	(n.l.mê) Alîyê piştê yê banî. Pişta xanî.
Pişteder	(n.l.mê) Li şayîya jinînanê, dema veguhaztina bûkê, yek, çi jin yan mêr, dê dergehî girit û na veke û bûkê radigire ta dewatî ango mirovên zavayî diyarîyekê (pare) di denê.
Piştevan	(hn,hk.dar.çewa) 1. Alîkar. 2. Navê xortane.
Piştevanî	(n.dar.mê) Alîkarî. : Bi xebata kur û kiçên Kurdistanê û piştevanîya dostên me, welat ji sitemê rizgar bû.

Piştgerim	(hk.l.çewa) Kesê bawerî bi xwe heye. Xwedî heval û mirov. Bi pişt. Bi xudan.
Piştgermî	(n.l.mê) Bêminetî. : Piştgermî ya wî ji mirovên wî ye.
Piştgirî	(n.l.mê) Alîkarî.
Piştgirtin	(k.jn.l.mê) Alîkarîkirin. Harîkirin. Tagirtin.: Heger tu pişta min ne girî ez di vî karî da bi sernakevim.(K) bn : Girtin.
Piştik	(hk.l.çewa) Jina pûç. Zelamê pûç. Bêrêz. Bêsinc. Bêrewişt.
Piştî	(hk,nl.mnêr) 1.Bareke bi qayîda pişta mirovî di hê peytkirin û mirov bi pişta xwe ve di guhêzit cihê pêdvî. 2. (hk,dem,x) Paş. Paşî. :Piştî mal hemû sotî, tu di hewara me di hêy ?.
Piştîk	(n.dar.mê) 1. Piştîyek biçûk.2. (n.dar.mê) Cihekê biçûk ku di kevit pişt yan ban tiştekî. 3. (n.dar.mê) can Sêkujîya di kevit bin zikî hindav endamê mîztinê yê mirovan.
Piştkov	(hk.l.çewa) Piştkûd.
Piştkûd	(hk.l.çewa) Mirovê pişta wî xar, nexasim pîremêr û pîrejin.
Piştkûdbûn	(k.jn.gl.mê) Ji egera pîrbûn û nexweşîyan pişta mirovî di çemit. (K) bn :Bûn.
Piştkûdî	(n.l.mê) derd Piştkûd. :Egera piştkûdî ya bapîrî ji nexweşîyê ye, ne ji pîrîyê.
Piştkûdkirin	(k.jn.l.mê) Mirovê li rêveçûnê pişta xwe kûd di ket. Di çemîne. (K) bn: Kirin.
Piştpê	(n.l.mê) Pişta pêyî. Banê pêyî.
Piştpişt	(hn.l.mê) deng Dengeke jibo zarokên sava di bêjin, da hawî bi bit yan keyfa wî bi hê, bi kenit.
Piştpiştkirin	(k.jn.gl.mê) Piştpit jibo zarokan gotin. (K) bn : Kirim.
Piştrast	(hk.l.çewa) Bawerî bi xwe hebûn. Bi hîvî.Dilinya.: Ez ji wî piştrastim dê di ezmûnên xwe da serkevit.
Piştrastbûn	(k.jn.gl.mê) Dilinyabûn. : Piştrast be ez te na hêlim bitinê. (K) bn: Bûn.
Piştrastî	(n.l.mê) Bawerî. Dilinyayî.
Piştrastkirin	(k.jn.gl.mê) Bi hîvî êxistin. Dilinyakirin.(K) bn : Kirin.
Piştre	(hk.dem) Paşî. Dûre.
Piştûpişt	(hk.l.çewa) 1. Paşve. Bo piştê. Bo alîyê piştê. : Pêyên wî jiber çûn, piştûpişt bi erdî kevt.
Piştûpiştçûn	(k.jn.gl.mê) Wekî mirov ji tirsan, henek yan lîstin bi alîyê piştê ve di çit bêyî rûyê xwe bi zivrînit[vegerîne].:Tirombêl pi tûpi t di çe. (K) bn: Çûn.
Piştxar	(hk.l.çewa) bn: Piştkûd.
Piştxarî	(n.l.mê) bn: pi tkûdî.
Pişû 2	(n.x) Bêhinvedan.
Pit 1	(hn.x.çewa) Girover. Xir. Ciwan.
Pit 2	(n.x.nêr) Xudayên ji kevir û daran di hatîn diriskirin, hindek miletan di peristin. Pot.
Pit 3	(n.x.mê) deng Dengê bayek biçûk ko ji cihekî derdi kevit.

Pitat	(nx.mê) giya 1. Giyayeke di hêt çandin mifa ji berê wî di hêt wergirtin. 2. Serikên pitatê êwe xir, hêk û htd. Gelek corên xwarinê jê di hên çêkirin. Kirtopk.
Pitax	(n.x.mê) Xolî. Xwelî.
Pitepit	(n.dar.mê) Pitpit. Gazin. Birmebirm.
Pitepitî	(hk.dar.çewa) Mirovê devgazin. Mirovê hertim pitpitê dike. : Jinka pipitî.
Pitepitkirin	(k.jn.l.mê) Gazindekirin. Mirov pitepitê di ke. (K) bn: Kirin.
Pitew	(hk.x.çewa) Qayîm. Mikum.
Pitê	(hd,gaz,n.mê) Gazîkirin[navkirina] kiçik yan jina qelew, hûr ûciwan.
Pitir	(hk.çend) Zortir. Gelektit. Pêtir.
Pitirî	(hk,çend) Piranî. Bara pitir.
Pito	(hk.hd,gaz.nêr) Gazîkirin yan naznava xortê qelew û girover.
Pitpit	(n.dar.mê) Gazinde. Pindepind.
Pitpitî	(hn.dar.çewa) Mirovê her gav pitepitê di ke. Hez ji pitpitê dike. Devgazinde.
Pitpitkirin	(k.jn.l.mê) Gazindekirin. Pir gotin. (K) bn : Kirin.
Piv	(n.x.mê) Bayê bi deng yê ji paşîyê der di kevit.
Pivdank	(n.dar.mê) bn :Pifdank.
Pivken	(hk.dar.çewa) Mirovê pivan di ket.
Pivkirin	(k.jn.l.mê) Derkevtina bayê nav zikî. (K) bn : Kirin.
Pix	(n.x.mê) deng Dengek taybete jibo tirsandinê bi kar di hînin.
Pixkirin	(k.jn.l.mê) 1. Weke mirov xeweka giran da bit û dengê pixpixê ji mirovî bi hêt. :Hevalî yê pixkirî ye xewê. 2. Dema hajûtina karikan dengê pixpixê di ken dako bi çin.3. Eger mirovî bi vêt êkî bi tirsîne dê dengê pixênê ji xwe bi hîne. : Pixkirê. (K) bn : Kirin.
Pixok	(n.dar.mê) Tiveng bi zarê taybet yê zaroyan.
Piyade	(hk.dar.çewa) Mirovên bi pêyan bi rê di gerin. Peyade.
Piyale	(ndar.mê)Şûşeyên vexwarina çayê. Peyale.
Piyano	(nbiya.mê) mûzîk Amêrek mûzîkê ye.
Piyase	(n.dar.mê) Bi rêveçûna hêdî. Hatinûçûneka hêdî. Li ser [pêyên]xwe geryan. Geryan.
Piyasekirin	(k.jn.l.mê) Wekî mirov li ser pêyan hêdî di gere. Hatinûçûna hêdî.:Dê ka werin da piyasekê bi kîn, berîya firavîn berhev di be. (K) bn:Kirin.
Piyaw	(n.x.nêr) bn : Peya .Zelam.
Piz	(n.x.mê) Zaro yan têjikê candaran yê di zikê dayk yan makêda. Sava. Têjik.
Pizdan	(n.dar.mê) Cihê zaro, yan têjikên giyandaran têda dirist dibe, di nav zikî da.
Pizê	(hn.hd,gazmê) Naznav yan gazîkirina zaroka sava.
Pizînk	(n.dar.nêr) Memik yan mêjokê lastîkî, yê di kin di devê zarokên sava da, dako tena bi bin.
Pizîşk	(pî n.x.dz) Dixtor. Diktor. Nojdar.
Pizîşkî	(karn.dar.mê) Nojdarî.
Pizo	(hn,pesin.nêr) Naznav yan gazikirina zarokê sava.

Pî 1	(n.x.nê) can Pê.Ling.
Pî 2	(n.x.mê) can Pidî.
Pîç	(hk.x.çewa) Nebaş. Neçak. Neqenc. Pûç. Kêrnehatî. Bêbiha. Bêrûmet. Xirş .
Pîçatî	(n.dar.mê) Karên pîç. Kiryarên nebaş. Pûçatî.
Pîçbûn	(k.jn.l.mê) Dema ti tek, xwarin genî, gemar di be yan mirov ji rêya rast der di kevit. Pûçbûn. (K) bn : Bûn.
Pîçek 1	(hk.dar.çewa) Mirovê pîç. Mirovê kêrnehatî.
Pîçek 2	(hk.x.çend) Hindik. Kêm. Piçek.: Pîçek ya may dê roj avabit.
Pîçê	(hn.gaz.mê) Jina bi kêrnehatî. Jina pîç.
Pîçkirin	(k.jn.l.mê) Weke mirov tiştekî bê biha bi ke. Mirov karekî têk bi de. Pûçkirin. (K) bn : Kirin.
Pîço	(hn.gaz.nêr) Zelamê. Peyayê pîç.
Pîçpîç	(hn.çend) Hindikhindik. Piçpiçe. Kêmkême. :Pîçpîç ezê tê di gehim.
Pîdza	(n.biyan.mê) Corek sawikane bi goşt, penîr, kivarik û gelek xwarinên din têkel kirîne.
Pîk 1	(n.x.mê) 1. deng Dengek zirav ji encama der kevtina bayî ji dev, pivdank û htd peyda di be. 2. Pîka zirnayê, dudikê bilorê û htd ya bi pifkirina hêza bayî dengek xweş û nazik jê peyda dibit.
Pîk 2	(n.x.mê) 2. Pişka dara ter ya berhevkirî jibo pîk yan petromekirinê.
Pîkeb	(n.biyan.mê) Corek tirombêlane.
Pîkkirin 1	(k.jn.l.mê) Wekî mirov pi keka dareka ter li dareka din di de jibo berek ba tir peyda bi bit.
Pîkkirin 2	(k.jn.l.mê) deng Dema ba ji ber yekî di hêt dengek wek pîkê jê bi hêt. (K) bn : kirin.
Pîl 1	(n.x.nêr) Parçe kaxezkeka biçûke, wêne û nivêsîn li ser rexekî nexşandîne alê din yê nîseke, li bergnameyan di din wek giroveya pareyê şandinê.
Pîl 2	(n.x.mê) Patirîyên radyo, tomar, demhijmêr û htd.
Pîla	(n.x.mê) 1. Core asinekê req û gelek qayîme. Pola. 2. Nîşana hêz û xweragirîyê ye.
Pîlan	(n.x.mê) Pêkola jinavbirin yan lewazkirinabizavekê. :Darijtina nexşeyên neyînî dijî kes yan desteyekê.:Pîlanêd dujminî jibo vemirandina bizava gelê kurd bingor bûn.
Pîlangêran	(k.jn.l.mê) Pîlan dijî alîyekî encam dan.
Pîlankirin	(k.jn.l.mê) Pîlangêran. : Neyar di xwazin dijî me pîlanan bi kin.
Pîlik 1	(n.x.nêr) Kesê navbera malên bûk û zava hatinûçûnê di ke ji serûberkirina karê şayî yê. Postevan. Teter.
Pîlik 2	(n.x.nêr) Amanek lûleyî ye şîrî jibo zarokan tê di xin. Memik.
Pînce	(n.x.nêr) Parçe. Pinî. Pirt. Seçme.
Pîng	(n.x.nêr) giya Giyayekê kesk û bêhinxweşe, li ser çok û beravan hişîn di be.
Pîq 1	(n.x.mê) 1. Baskên pêyên mirovan. Baq.
Pîq 2	(n.x.mê) Pîsatîyê ron yê giyandaran. Fîş .
Pîr 1	(hk.x.çewa) Jîdirêj. Bi temen. Kevin. :Pîremêrekê pîr. Jineka pîr,.Bizina pîr.
Pîr 2	(karn.x) Yek ji texeyên oldarên dînê êzdîyan.

Pîran	(hk.cihdevern) 1.Devere, gundeke li Kurdistana bakûr.Wargeha şêx Se`îdê Pîran.2. Navê xortane.
Pîratî	(n.dar.mê) Navsalveçûn. Kevinî. Pend: pîratî û hizar derd. Pend :Mirin heba, pîratî tuneba.
Pîrbûn	(k.jn.l.mê) bi Navsalveçûn. Kevinbûn. Pend :Ez pîrbûm lê dil pîr nabit. (K) bn: Bûn.
Pîrebizin	(n.l.mê) Bizin a pîr.
Pîrejin	(n.l.mê) Jina bi navsalveçûyî. Jina pîr.
Pîrek	(n.x.mê) Jin . Afret.
Pîremêr	(n.l.nêr) Zelamê pîr. Mêrê pîr. Kevnemêr. Qertemêr.
Pîreseg	(n.l.nêr) Seyê pîr.
Pîrê	(hn.hd,gaz.mê) Naznav û gazîkirina jina pîr yan dapîrê.
Pîrhevî	(n.dar.mê) Di çîrokan da pîrejinên sêrebaz, kirêt, kêlbedirêj, li gêzikan siyar di bin û dengê kenîyeka kirêt ji xwe di hînin, zarokan di dizin ji xwere di kin xizmetkar.
Pîrhevok	(n.dar.mê) Pîrhevî.
Pîrik 1	(n.dar.mê) 1.Dapîr.2. Dapîroşk.
Pîrik 2	(n.dar.mê) candar Tevinpîrk.
Pîris	(hk,cugirn) 1. Çiyayeke li devera Akrê, Kurdistana Iraqê.2. Navekê kurdî yê mêrane.
Pîrî	(n.dar.mê) bn: Pîratî.
Pîrkirin	(k.jn.l.mê) Kevinkirin. : Xem û kovanan em pîr kirîn. :Ez pîr nebûm, te ez pîr kirim. (K) bn: Kirin.
Pîrmem	(hkcih.l) Bajêrkekê ciwan û havîgeheka dilvekere, ser bi Hewlêrê ve li Kurdistana Iraqê. Selahedin.
Pîroz	(hk.n.x.çewa) 1.Tiştê xelik rêzê lê di girin. Bi rûmet. Cihê pîroz. Navê pîroz. Bîranînên pîroz. :Rojên pîroz. 2. Navê pîrekane.
Pîrozbayî	(n.dar.mê) bn : Pîrozî.
Pîrozî	(n.dar.mê) Pîrozkirin. : Em çûn pîrozî ya xanîyê dostê xwe.
Pîrozkirin	(k.jn.l.mê) Mirov li hilkeftekê, cejnekê daxaza serfirazîyê û borandina demek xwe û dileveker bo kes yan alîyekî bi ket. :Cejna hewe pîroz bit. şayî ya hewe pîroz be. Cejna bûna te pîroz bit.
Pîrozname	(n.l.mê) Kart yan kaxezeke mirov ji hevalek yan nasekî ra di hinêrit, bi helkefteka xwe , têda mirov aheng, cejin, yan keyfa wan pîroz di ke.
Pîrûpend	(n.l.mê) Mamik. Têderxistinok.
Pîrt	(n.x.nêr) Komeka mûyan. Por. Pirç. Mû. Pend :Mêrê bi pîrt.
Pîs	(hk.x.çewa) Gemar. Herimî. Nepaqij. Qirêjî.
Pîsatî	(n.dar.mê) Tiştê pîs. Gemar. Pîsî.
Pîsbûn	(k.jn.l.mê) Wekî ti tek, mitayek, mirovek û htd, pîs di bit. Gemarbûn. Genîbûn. :Ev ave ya pîs bûy!.:Gora te gelek pîs bi bû!.(K) bn: Bûn.
Pîsê	(hn.gaz.dar.mê) Jina pîs.Jima kirêt.
Pîsî	(n.dar.mê) Ti tê pîs. Pîsayî. Pîsatî.

Pîskirin	(k.jn.l.mê) Herimandin. Gemarkirin. : Vî zarokî yê xwe pîs kirî. :Min destên xwe pîs kiirn. (K) bn: Kirin.
Pîso	(hn.gaz.dar.nêr) Zelamê pîs. Mêrê gemar.
Pîst	(n.x.nêr) can 1.Çerim ê giyandaran piştî tamdan û xweşkirin[peytkirin]ê xwerinên rêçalî di xin nav, wek jajî û penîr.2.Çerim.
Pîş	(n.x.nêr) Giyayê behî. Hi ik. Pelex. Pend :Palê pîşî. ang ; karê çi pêve nehêt.
Pîşangeh	(hk.cih,n.dar.mê) 1.Cihê nî adana kelûpalan. 2. Cihê firotina kelûpelan.firoşgeh.
Pîşe	(n.x.mê) Zanîn û xwandina mirovî jibo karî. Kar. Karbend.
Pît	(nx.mê) Pêkahatîya peyvan. Bêje. Tîp. :Pîta êkê ji peyva welat ;w; e
Pîte	(n.x.mê) Giringî. Sexbêrî.
Pîtedan	pîtepêdan (k.jn.l.mê) Giringî pê dan. Pîte pê dan. (K) bn: Dan.
Pîtepêkirin	(k.jn.l.mê) Giringî pêdan. :Evro seyday gelek pîte bi havalî di kir!. (K) bn: Kirin.
Pîtepênekirin	(k.jn.l.mê) Piştguh ve havêtin. Xwe bi serve ne birin.: Ez di ber ra çûm, min çi pîte pê nekir. :Seydayê çi pîte bi min ne kir, diyare yê sile. (K) bn : Kirin.
Pîvan	(k.jn.x.mê) Hilsengandin. Sengandin. Kêşan. Baristekirin. (K) bdn: ez di pîvim em di pîvîn, tu di pîvî hûn di pîvin, ew di pîve […it] ewan di pîvin. Pr: dê [bi] pîvim, pîvîn, pîvî, pîvin, pîve[..ve], pîvin. Bdb: di pîva, di pîvan. Db,dûr: pîvabû, pîvabûn. (F): bi pîve, bi pîvin.
Pîvandin	(k.jn.x.mê) Pîvan. Baristekirin. Di pîvînit, bi pîvînin.
Pîvaz	(n.x.mê) giya Mitayeke serik û bistî yên wî jibo xwarinê mifa jê di hêt wergirtin, tama wê tîj yan şirîne şêwe xir yan hêkî ye , rengên sipî û sor hene. Pîvaza ;sor, sipî, şirîn û tîj. Pend :Yê pîvazê ne xwe bêhin ji devî nahêt.ang mirov na havêt çi kesan heger karek şaş ne kiribe.
Pîvazok	(n.dar.mê) giya 1.Pîvaza ter. Pîvaztek.2. Serik. Serikên hinde gulan.
Pîvazterk	(n.l.mê) giya Pîvazên ter,yên begên wan hêjta di kesik û bi kêr xwarinê di hên. hi în. Pîvazok.
Pîver	(n.dar.nêr) endaze Yekeya pîvana tiştan. Terazî. Terazo.
Pîvok	(n.x.mê) giya Giyanekê kûvî ye serikekê sipî di nav pîşkekî da heye û tinê pitatka wî di hêt xwarin.
Pîyase	(hn.l.mê) bn: Piyase.
Pîz	(n.x.mê) giya Giyayekê tere li ber avan hişîn di bit û bi terî di hêt xwarin.
Pîzang	(n.x.mê) Stêng.
PKK	(kurt) Parteka sîyasî ya kurdî ye li Kurdistana Tirkî, bi nave ;Partîya Karkerên Kurdistanê.
Pol	(n.x.mê) Rêzên xwandinê. : Birayê min li pola pêncê ye.
Pola	(n.x.mê) Pîla.
Polîs	(karn.x.dz) Fermanbereke bi cilên fermî, karê wî paraztina yasa, can û malê xelikî ye.
Polîsxane	(hk.cih,n.dar.mê) Baregehê polîsan.
Polonya	(hk.cih,welatn.cih) Walatekêewropa rojhitî ye.
Polonî	(nejad.l) 1. Xelkê Polonya. 2. Mitayê Polonî. 3. Zimanê Polonî.

Ponijîn	(k.jn.x.mê) Hizirkirin. Bêdeng man. (K) bdn: ez diponijim, em di pnijîn, tu di ponijî hûn di ponijin, ew di ponije[...it] ewan di ponijn. Pr : dê [bi]ponijim, ponijî, ponijin,..Bdb : ez di ponijîm, em, hûn,ewan di ponijîn, tu,ew di ponijî. Db,dûr : ez ponijîbûm em ponijîbûyn(bûn), tu ponijîbûy hûn, ewan ponijîbûn, ew ponijîbû. (F) :bi ponije, bi ponijin.
Por 1	(n.x.mê) Pirç. :Pora sor. :Pora zer. :Pora kurt. :Pora dirêj.
Por 2	(n.x.dz) balinde Perindeyekê hêkkere, dengxweşe, di nav daristan û rezan da di jît.
Porpor	(n.dar.mê) Pitpit. Pitepit. Pilepil.
Posîde	(hk.x.çewa) Mirovê bêgêwil. Têkçûyî. Mirûto. :Te çiye tu hosa yê posîde?.
Posîdebûn	(k.jn.l.mê) Wekî mirov bê gêwil di be.: Duh tu gelekê posîde bûy te çi bo? (K) bn: Bûn.
Posîdekirin	(k.jn.l.mê) Hêriskirin. Bêgêwilkirin. :Xwe posîde neke!.
Post 1	(n.x.mê) Name.
Post 2	(n.x.nêr) can Pîst.
Posteçî	(karn, l.dz) Mirovê karê poste ve guhastinê di ket. Teter. Postevan.
Postevan	(karn.dar.dz) Poseçî.
Postxane	(hk.cih,n.dar.mê) Avayî karên poteyî.
Poş	(hk.x.çewa) Rengê sipî yê ser şînî ve. :Pirça nîvnîve sipî û reş,wek şîn xuya di ke. Bizina poş, pora poş. :Pora wê ya poşe.
Poşbûn	(k.jn.l.mê) Dema pora serê mirovî sipî di bit. (K) bn:Bûn.
Poşî	(n.x.mê) Xêlî. Dersok.
Poşîreş	(hn.l.çewa) Mirovê poşîya reş di ke serê xwe, nexasim jin.
Poşîreşk	(n.l.mê) candar Corek kirmikane li biharan peyda di bin. Zarok stranan jêra di bêjin û destan di qutin [qutim, qutim poşîreş, kiras sorê biharê] û ew di gel awazê di leyzin.
Poşman	(hn,hk.x.çewa) bn: Peşêman.
Poşmanbûn	(k.jn.l.mê) bn: Peşêmanbûn.
Poşmanî	(n.dar.mê) bn: Peşêmanî.
Poşmankirin	(k.jn.l.mê) Peşênkirin.
Poxîn	(n.x.mê) Xwarineke, arê genim, nok, xurnîfk û htd di gel şekirê têkelkirî ye.
Poz	(n.x.nêr) 1.Difin. Kepî. 2. Paşî.
Pozbadan	(k.jn.l.mê) Xwe mirûtokirin. Difinbadan.
Pozberan	(hk.l.çewa) Mirovê kepîya wî wek a beranane.Difinberan.
Pozbilind	(hk.l.çewa) Difinbilind.
Pozbilindî	(n.l.mê) Difinbilindî.
Pozxane	(hk.cih) Girtîgeh.
Proje	(n.x.nêr) Nexşe. Pilan. Karname.
Program	(nbiyan.x.mê) Bername.
Propagenda	(n.dar.biyan.mê) Ragehandina berdij ya lewazkirina û jinav birina projeyên dujmin yan hevrikan.
Prose	(hnx,biyan.mê) Bizava bêkuta jibo bi cih înana nexşeyên darijtî, kar bo hatî kirin. Proseya dengdanê, aşitî yê û htd.

Prove	(hn.biyan.mê) Xwe berhev kirin jibo encamdana çelengîyeka , hunerî, siyasî û htd. Rahatin.
Puxte	(n.x) Naverok.
Pûç	(hk.x.çewa) bn: Pîç.
Pûçatî	(n.dar.mê) bn: Pîçatî.
Pûçbûn	(k.jn.l.mê) bn: Pîçbûn.
Pûçî	(ndar.mê) Pûçatî.
Pûçkirin	(k.jnlmê) bn: Pîçkirin.
Pûjan	(n.x.mê) Pîng.
Pûl	(n.x.nêr) Pîl.
Pûr	(n.x.mê) Avdestxane. Destavxane.
Pûrt	(n.x.nêr) Pîrt.
Pûş	(n.x.nêr) Pwîş
Pûşî	(n.x.mê) Hîşar. kefîk. Kesrewan.
Pût	(n.x.mê) Bêlava nerim ji pateyî , bendikan. Kale.
Pûte	(n.x.mê) Pîte.
Pûtepêdan	(k.jn.l.mê) Pîtedan.
Pûtepêkirin	(k.jn.l.mê) Pîtepêkirin.
Pûtîn	(nl.mê) bn: Pût.
Pwîte	, bn: Pîte.
PYSK	(kurt) Partîya Yeketîya Sosyalîsta Kurdistan. Li 21-27.04.1996 hatîye avakirin.

Q

Q	(qe) Pîta bîstê ji abeya kurdî.
Qaç	(nx.mê) darûbar bn :Hevrist.
Qaçax	(hk.x.çewa) 1.Bazirganîya nerewa. Karê nerewa. 2. Ji
	derveyî qanûnê.3. Navek kurdî yê mêrane.
Qaçaxbûn	(k.jn.l.mê) Revîn ji qanûnê, ji zorîyê, ji sitemê. Der bi der bûn.(K) bn: Bûn.
Qaçaxçî	(karn.dar.dz) Bazirganê mita û karên qaçax.
Qaçaxçîyatî	(karn.dar.mê) Karê qaçax. Karê nerewa.
Qaçik	(n.dar.mê) giya Corekê giyayî ye wek benîştî di cûn.
Qaçikêşivanî	(n.l.nêr) giya Giyayek rengê wî boze, şivan di xin divê xweda mîna benîştî di cûn.
Qad	(n.x.mê) Meydan. Cih. Delîve. :Qada xebatê, qada pevçûnê, xwandinê û htd.
Qadûk	(n.x.mê) Setil.
Qaf	(n.x.nêr) Tiştê req û vala, xilûle wek tirarî .Qafê serî, :Nojdarî qafê serê wî rakir. Qafê kulindî.:Qafê gulan û htd. Fikev.
Qafbûn	(k.jn.l.mê) Pirtbûn. Kerbûn(kherbûn). :Serê wî qaf bû.
Qafê	(hk.cih,n.x.mê) Çiyayek evsaneyîye, di çîvanokan da heye.
Qafik	(n.dar.nêr) Amanek şêwe lûleyîye ji axa cerikan çê di ken. Cerik.Guldan. Tirar.
Qafkirin	(k.jn.l.mê) Pirtkirina wek qafan. :Serî wî qaf kir. (K) bn: Kirin.
Qafqaf	(hn.l) Pirtên wek qafan, wek tiraran. Pirtpirt.
Qafqafbûn	(k.jn.l.mê) Pirtikîn. :Cer ji milî keft qafqaf bû.
Qafqafkirin	(k.jn.gl.mê) bn: Qafkirin.
Qaj	(n.x.mê) Morik. Morika gustîlkê.
Qajeqaj	(n.l.mê) deng 1. Qîjeqîj. 2. Dengê qelereşkan.
Qajeqajkirin	(k.jn.gl.mê) Qareqarkirin. Qîjeqîjkirin. (K) bn:Kirin.
Qajên	(n.dar.mê) deng Qîjên. Qajeqaj.
Qajênkirin	(k.jn.l.mê) Qîjandin.
Qal	(n.x.mê) Pirteka req, pan û tenik.
Qalib	(n.x.nêr) Bergek req û qayîme jibo têxistin û peytkirina tiştî. Qalibê libneyan, bilokan birînê; bilokan têda dirist di ken dako hemû wek yek der bên.
Qalik	(n.x.mê) 1.Amankên valakirî, elbikên valakirî. Qalikên fîşkekan; fîşekên hatîn bi kar anîn[teqandin]. 2. Kavlan. Qalika şûrî, xencerê.
Qam 1	(nx.mê) Rex. Al.
Qam 2	(n.x.mê) Bejin.
Qam 3	(hk.x.çewa) Rewşt. Sinc.:Mirovek bi qame, qamdare, bi since. :Zarokekê bêqame; ang nerawestay. Nehecimî.

Qamçî	(n.x.mê) Kinifekê reqe destikek heye jibo lêda[qutan]ê bi kar dihînin. Darxîç.
Qamçîkirin	(k.jn.l.mê) Bi qamçîyan lêxistin. Qamçî lêdan.
Qamçîlêdan	(k.jn.l.mê) Qamçîkirin.
Qamçîlêxistin	(k.jn.gl.mê) Qamçîkirin.
Qamdar	(hk.dar.çewa) Bi sinc. Sincan. Xwedî rewşt.
Qame	(n.x.nêr) Sator yan kêrikek, bi serê tivengan ve ye jibo karên leşkerî bikar dihêt.Qeme.
Qamik	(n.dar.pir) 1. Girêçikên tilîyên destê mirovî. 2. Tilîya beranî.
Qamiş	(n.x.mê) Qamîş.
Qamîş	(nx.mê) Leven . Qerem.
Qamîşlo	(hk.cih,curig.n) Bajêreke li Kurdistanê- Sûrya.
Qanûn	(n.x.mê) Yasa.
Qanûnî	(hk.dar.çewa) Yasayî.
Qanûnvan	(karn.dar.dz) Pisporê warê zanîna qanûnê.Yasavan.
Qanûnzan	(karn.dar.dz) Qanûnvan.
Qap	(n.x.mê) Gotina ji qebarê xwe mezintir. Axivtina gir û qelew.
Qapberdan	(k.jn.l.mê) Mirovê gotinên ji ji xwe mezintir bi ke. (K) bn: Berdan.
Qapê	(hdgazn.dar..mê) Navkirin[gazîkirin]a jina bi qap. Axivtinmezin.
Qapik	(n.l.mê) Dergehk. Dervank . Derpoşk.
Qapo	(hd,ngazn.dar.nêr) Navkirin[gazîkirin]a mêrê bi qap.Axivtinmezin.
Qapût	(n.x.nêr) Sako. Qemsele.
Qarandin	(k.jn.x.mê) Qîjandin. (K) bdn: ez di qarînim em di qarînîn, tu di qarînî hûn di qarînin, ew di qarîne[...it] ewan di qarînin. Pr:dê bi+bdn. Bdb : di qarandi, di qarandin.Db,dûr : qarandibû , qarandibûn. (F) : bi qarîne, bi qarînin.
Qareman	(hn,hk,.dar.çewa) Qehreman.
Qareqar	(n.dar.mê) bn: Karekar.Qêjî.
Qareqarkirin	(k.jn.gl.mê) Qîjandin. Qîjkirin. (K) bn: Kirin.
Qarê	(n.dar.mê) yarî Lîztikên zarokane di ken qêrî bi gotina {qarê}û bi lez baz di din bêyî bêhina xwe bînin ta di gehin cihê desnîşankirî.
Qarên	(n.dar.mê) deng Dengek bilind ji xwe derêxistin, ji encama tirs, yan janan. :Dema nojdarî birîna zarokî derman di kir,qarên jê hat. Qîjên.
Qarik	(hk.dar.çewa) Mirovê bêçare. Mirovê lewaz.
Qarome	(n.x.nêr) Qerome.
Qaş	(n.x.mê) Morîka ciwan a di nav gustîl û ristikan da.: Qaşa gustîla min ya şîne.
Qaşkirin	(k.jn.l.mê) 1.Nexşandin.2.Qaş liser danan.
Qawe	(n.x.mê) Qehwe.
Qayde	(hk.x.çewa) Bi qayde , Bi kêr di hêt. Fît. : Ev pêlave bi qayîda pêyên mine.
Qayîk	(n.x.mê) Belem. Kelek.
Qayîkvan	(karn.dz.dz) Kelekvan.
Qayîl	(hk.x.çewa) Nedij. Pêra. Razî.

Qayîlbûn	(k.jn.l.mê) Pejirandin. Hatin ser rê. :Birayê wê pir hîvî jê kirin, ko qayîl bi be mêr bi ke.(K) bn: Bûn.
Qayîlkirin	(k.jn.l.mê) Razîkirin. Serrêkirin.(K) bn: Kirin.
Qayîm	(hk.x.çewa) Bi hêz. Tund.
Qayîmbûn	(k.jn.l.mê) Tundbûn. Bi hêzbûn. : Hindî banî bi gêrî pitir qayîm di bit.(K) bn: Bûn.
Qayîmî	(n.dar.mê) Hêz. Tundî.
Qayîmkirin	(k.jn.l.mê) Tundkirin. Bi hêzkirin. :Xwe qayîm bi ke, gelek nemaye, dê gehîn serê çiyayî!..
Qayîmtir	(n.hevber) Tundtir.
Qayîmtirîn	(n.hevber) Tundtirîn. Ji heman tundtir.
Qayîş	(n.x.mê) Parçek pan û dirêje ji çemê giyandaran, perok, yan naylonî hatî ye çêkirin, mirov jibo girêdan û tundkirina pişta xwe, yan peytkirina bar û tiştên din bi kar di hînin. Kemer. Davek.
Qaz	(n.x.mê) balinde Firindeyekê hêkker , hi/kavîye,kûvî yan kehî ye.
Qazan	(n.x.mê) Amanê kelandina avê yan lênana zadî. Mencel.
Qazî	(n.biyan.nêr) Zanayê ola Isamê.
Qazîbaz	(n.l.mê) kêzik Kêzikeka ciwan û perrengîne, zarok yarîyan pê di ken.
Qazîbezînk	(n.l.mê) Qazîbaz.
Qebare	(n.x.mê) Mezinîya tenan. Mezinîna amanên ragirtina tiştî.
Qebe	(hk.çewa.çewa) Gir. Mezin. Ava. :Ewê henê çendê qebeye, dê bêjî mîre!.
Qebekirin	(k.jn.l.mê) Xwe qebekirin. xwe ragirtin. Xwe mezinkirin. (K) bn: Kirin.
Qebiz	(hk.x.çewa) Wekî desnivêja mirovî nîvreq di bit. : Ev zaroke yê qebize.ang; bi zehmet desnivêjê di ke. Pr ×Hinavêş.
Qebizbûn	(k.jn.l.mê) Mirov û candaran toşî qebizîyê di bin. (K) bn: Bûn.
Qebizî	(n.dar.mê) derd Qebizbûn.
Qbizkirin	(k.jn.l.mê) Qebizbûn. : Zadê xwaringehan ezê qebiz kirîm. (K) bn: Kirin
Qebîn	(k.jn.x.mê) Dema kew di xwînit. Di qebit. Xurîna kewan. Xwandina kewan. Lêheytandin. lêxurîn. (K) bdn: ez di qebim em di qibîn, tu di qebî hûn di qebin, ew di qebe[...it] ewan di qebin. Pr :dê[bi] +bdn. Bdb: ez di qebîm em di qebîn, tu di qebî hûn di qebîn, ew di qebî ewan di qebûn. Db,dûr: ez qebîbûn em qebîbûyn, tu qebîbûy hûn qebîbûn, ew qebûbû ewan qebîbûn. (F): bi qebe, bi qebin.
Qebqeb	(n.dar.mê) deng Dengê xwandina kewan.
Qebqebkirin	(k.jn.l.mê) bn :Qebîn.
Qeçax	(hk.x.çewa) bn : Qaçax.
Qed	(n.x.mê) Ta. Bejin.
Qedare	(n.dar.mê) Çendîya berhevkirî ko hindî pêdvî, hindî amanî.: Qedareyê bircê, du pedaxên avê di gel du yên bircê.
Qedexe	(hk.x.çewa) Nehêlana kirina karekî. Nabit .berbend. : Cigarekêşan qedexeye.: Çûne jûr qedexeye.
Qedexebûn	(k.jn.l.mê) Nehêlan. Berbendbûn.
Qedexekirin	(k.jn.l.mê) Berbendkirin. Nehêlan. Nehiştin.

Qedir	(n.x.nêr) Rêz. Rûmet.
Qedirgiran	(hk.l.çewa) Birêz. Rêzdar. Xwedî qedir. Bi rûmet. Hêja. : Mêvanên qedirgiran hûn gelek bi xêr hatin.
Qedirgirtin	(k.jn.l.mê) Rêzgirtin. Rûmetgirtin. : Camêrî gelek qedrê me girt dema em lê bûn mêvan. (K) bn : Girtin.
Qedîfe	(n.x.mê) Corekê perokane.
Qefare 1	(n.x.nêr) Qerome.
Qefare 2	(n.x.nêr) Kilîleka mezine ji darî ye jibo daxistina dergehan bi kar di hêt. Kîlûn.
Qefarekirin	(k.jn.l.mê) Daxistin. Kilîldan. (K) bn: kirin.
Qefes	(n.l.mê) Avayîyeke bi şivikên darî, asinî û yan kinifî bo parastina mitayî yan xwedîkirina gîyandaran, balindeyan. Rikeh. Qefesa : kewan, singî, amanan û htd.
Qeft	(n.x.mê) Destik. Gurz. Qefteka gulan ; destkekê gulan.: Qefteka gulan jibo hevala xwe kir diyarî.
Qeftan	(n.x.mê) Fîstan. Kiras.Xiftan.
Qehreman	(hk.x.çewa) Mêrxas. Mêrçak. Çavnetirs. Zîrek.
Qehremanî	(n.dar.mê) Zîrekî. Mêrxasî.
Qehwayî	(hk.dar.çewa) Rengekek taybete. Rengê qehwê.
Qehwe	(n.x.mê) Corekê vexwarina gerim yan sar e, reng qehwayîyek ser reşîve ye.
Qehwevan	(karn.dar.dz) Xwedî yan kesê qehweyê di de mêvan. Xudanê qehwexanê.
Qehwexane	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê, xanîyê vexwarina qehwê. Çayxane.
Qelaçokirin	(k.jn.dar.mê) Jinav birin. Qelandin.
Qelaçolan	(hk.cih) Bajêreke li Kurdistanê, devera Silêmanî.
Qelandin 1	(k.jn.da.rmê) 1. Kelandina zadên wek hêk, goşt, giya û htd, di rûnî da, yan bi hişkî li ser agirî, wek nanî : Firavîna me evro goştê qelandî ye. (K) bdn: ez di qelînim em di qelînîn, tu di qelînî hûn di qelînin, ew di qelînit[..ne] ewan di qelînin. Pr: dêbi +bdn. bdb: di qeland, di qelandin. Db,dûr : qelandibû, … bûn. (F): bi qelîne, bi qelînin.
Qelandin 2	(k.jn.x.mê) Ji holê rakirin. Ji navbirin.: Dujmin dixwazin me bi qelînin. (K) bdn: ez di qelînim em di qelînîn, tu diqelînî hûn di qelînin, ew di qelînit[..ne] ewan di qelînin. Pr: dêbi +bdn. bdb: di qeland, di qelandin. Db,dûr : qelandibû, … bûn. (F): bi qelîne, bi qelînin.
Qelebask	(n.dar.mê) Qişqilank.
Qelebelok	(n.dar.mê) Qişqilank.
Qelefil	(n.x.mê) Corekê xizêmane, xire û wek gulane û bi birxûye jin dixin difina xwe.
Qelem	(n.x.nêr) Pênivîs. Xame. Kelem.: Qelemrisas, qelemê hişk Qelemhibir. Qelemê çavkildanê. Qelemreng. û htd.
Qelemdank	(n.dar.mê) Aman, yan tûrê têkirina qeleman.
Qelemtiraş	(n.l.nêr) Amêrê tîjkirina qeleman.
Qelemzirêç	(n.l.nêr) Qelemrisas.
Qelen	(n.x.nêr) Next. :Qelenê jinan girane.

Qelereşk	(n.lmê) tewal Teyreke(perinde) rengê wî reşe, nîşana têkdanê, durûyîyê ye.
Qelew	(hk.x.çewa) Pir goşt û bez. Mirovê qelew, candarê qelew; yê têr goşt û bez. Br× Lewaz.
Qelewbûn	(k.jn.l.mê) Dema mirov, candar qelew di be. Br×Lewazbûn. (K) bn: Bûn.
Qelewî	(n.dar.mê) derd Kiryara zêdebûna goşt û berz an.: Qelewî ya wê gelek jê di hêt. Br×Lewazî.
Qelewkirin	(k.jn.l.mê) Candarê di hêt sexbêkirin da qelew bi bit.:Xwe bi zêde xwarin û vexwarinê qelew kir. (K) bn: Kirin.
Qelihandin	(k.jn.x.mê) Birandin. Qelandin.
Qelizandin	(k.jn.x.mê) Xwe vedizîn. (K) bdn: ez di qelizînim em di qelizînîn, tu di qelizînî hûn di qelizînin, ew di qelizîne[...it] ewan di qelizînin. Pr:dê bi+bdn. Bdb : di qelizand, di qelizandin. Db,dûr: qelizandibû, qelizandibûn. (F): bi qelizîne, bi qelizînin.
Qelizîn	(k.jn.x.mê) Bi dizîve derbazbûn. Bi dizîve çûn. Pêdizkî birê kevtin.(K) bdn : ez di qelizim em di qelizîn, tu di qelizî hûn di qelizin, ew di qelize[...it] ewan di qelizin. Pr :dê bi+bdn. Bdb : ez di qelizîm, ew, hûn, ewan di qelizîn, tu, ew di qelizî. Db,dûr : ez qelizîbûm em qelizîbûyn, tu qelizîbûy hûn qelizîbûn, ew qelizîbû ewan qelizîbûn. (F) : bi qelize, bi qelizin.
Qelî	(n.x.mê) xwarin Pişkên goştê hûrkirî di gel rûn û bezî di mencelanda di qelînin, piştî sar di bit dixin cerikan û li zivistan û demên pêdvî di gel xwarinên din wek tirşik, îprax û htd bi kar dihînin.
Qelîn	(n.x.mê) bn :Qelûn.
Qelîsêl	(n.l.mê) xwarin Pişkên goştê liser sêlê di hêt birajtin.
Qelîşivan	(n.l.mê) xwarin Corekê qelîyê ye taybet jibo şivan di hat çêkirin.
Qelp	(n.x.nêr) Tîvkilê req. :Qelpê; darî, kezwan[keskan] ê,. Kelp.
Qelpik	(n.dar.nêr) Qelp.
Qelqeloşk	(hk.dar.çewa) Nanê li ser sêlê qelyayî, li dema xwarinê kirekir jê di hêt.
Qelûn	(n.x.mê) Corekê borîkane ji axa cerikan yan kanzayan hatî çêkirin, serekê mezin û serevraze,xir û valaye tûtinê di xin nav û pelekê liser di danin, yan agirî ber di dinê û serê din dixin di devê xweda di mêjin, mîna kêşana cigareyan. Sebîl.Qelîn.
Qelyan	(k.jn.x.mê) Xwarin, zadê hatî qelandin. :Ev nane gelek ya qelyaye.
Qemandin	(k.jn.l.mê) Dema tiştek bi hêt gerimkirin bêhin jê di hêt , lê nesojit.: Patek qemandî; nîvsotî.nanê qemandî. (K) bdn: ez di qemînim em di qemînîn, tu di qemînî hûn di qemînin, ew di qemîne[....it] ewan di qemînin. Pr: dê [bi] qemînim, qemînîn, qemînî, qemînin, qemînit[..ne], qemînin. Bdb: di qemand, diqemandin. .db,dûr: qemandibû,qemandibûn. (F): bi qemîne, bi qemînin.
Qeme	(n.x.nêr) Qame.
Qemirandin	(k.jn.x.mê) 1.Qemandin.2. Qerimandin.
Qemî	(pêrb.alv.girê) rêzman Ji pêxemet. Dako . jibo ko. Belkî.
Qemsele	(n.x.nê) Qapût.

Qemyan	(k.jn.x.mê) Dema tiştek di hêt qemandin.
Qemyayî	(hk.dar.çewa) Nîvsotî. Hatîye qemandin. : Ev pate yê qemyayî.
Qenat	(n.x.biyan.mê) Co. Kenal.
Qenatê Kurdo	(n.l.nêr) Rewşenbîrek û zimanvanekê kurdê Sovyetî ye.
Qenc	(hk.x.çewa) Baş. Çak. Hêja. Xweşmirov. Berkeftî.
Qencî	(n.dar.mê) Çakî. Başî. Pend :Qencî, nahêt li kurmancî.
Qencîkirin	(k.jn.l.mê) Başî, çakîkirin. Pend : Qencîyê bi ke û di ber avêda berde. (K) bn : Kirin.
Qenctir	(hn.dar.hevber) Çaktir.
Qenctirîn	(hn.dar.hevber) Çaktirîn.
Qend	(nx.mê) Şekirok.
Qendav	(n.I.mê) Ava gerim di gel şekirê bêyî ça. Şekirav.
Qendîl 1	(n.x.mê) Çira.
Oendîl 2	(hk.cih,cugir.n) Çiyayke li Kurdistanê- Iraq.
Qenepe	(n.x.nêr) Cihek wek taqikane ji depan hatîye çêkirin û bi îsfenc û perokan dpoşî ye, mirov jibo li ser rûniştinê bi kar di hînin. Dîwan. Kenepe.
Qentere	(n.x.mê) Rê yan solîna li bin; rê, pir, ber, gir, çiy an. Kenal.
Qepan	(n.xmê) I . Terezîya pîvana mitayî.
	2. Cihê firotina mitayî bi kom.
Qepat	(hk.x. çewa) Dapoşî. Dergirtî.
Qepatbûn	(k.jn.I.mê) Hatin dergirtin. : Çavên wî qepat bûn. Ang; kevtin ser hev.
Qepatkirin	(k.jnlmê) girtin. Daxistin. (K) bn: Kirin.
Qepax	(n.x.mê) Derîk. Dergehk. Dervan. Derpoş.
Qepşon	(n.x.mê) Binê fîşekên tiveng debance û topan, yê derzî bi wê di kevit dema şeqandinê.
Qeramk	(n.x.mê) Derok. Dergehk. : Qeramkê avdankî. : Qeramkê çaydankî.
Qerebalix	(n.dar.mê) Dengûdor.
Qerebalixkirin	(k.jn.I.mê) Dengûdorkirin. (K) bn: Kirin.
Qerec	(nejad.n.x.dz) Desteyeka mirovên gerok û xazokin. Delî. Qereçanî,
qereçkanî	(hk.dar.çewa) Bizar qereçan ve kirin. zaravê qereçan.
Qerecox	(hk.cih,cugir.n.biyan) Çiyayeke li Kurdistanê.
Qeredax	(hk.cih,cugir.biyan) Bajêrek Kurdistana Iraqê ye.
	551
Qerefil	(n.x.mê) Corek bazinên taybete jin di xin lingên xwe.
Qerem	(n.x.mê) Qamîş.
Qerimîn	(k.jn.x.mê) I. Qerisîn. Tezîbûn.
	2. Mandîbûn.(K) bdn: ez di qerimim em di qerimîn, tu di qerimî hûn di qerimin, ew di qerime[. . .it] ewan di qerimin. Pr: dê bi + bdn. Bdb : di qerimî, di qerimîn. Db,dûe : qerimûbû, . . . bûn. (F) : bi qerime, bi qerimin.
Qerisandin	(k.jn.x.mê) I. Tezandin. Sarkirin. 2. Ji kar rawestandineka demkî.
Qerişî	(hk.dar.çewa) Qerisok.

Qerişîn	(k.jn.x.mê) Bestin. Tezîbûn. Sarbûn.: Ava qerisî. Ya btiye qerîse. : Mirov qerisî.. sar bûn.
Qerisok	(hk.dar.çewa) Mirovê herdema piçek seqa sarbti, ji serman di lerzit.Yê xwe di ber sirê na gire.
Qerîşe	(n.x.mê) Berif a req. Cemed. Qeş.
Qerîsok	(hk.dar.çewa) I . Dema qerîse erdî di girit. 2. Qerisok.
Qerqode	(n.dar.mê) Kelexê şelandî. Kelexê ptiçbtiyî. Kelexê bêgoşt. Qerqodeyê : tirombêlê, dewarên mirî. Mirovek qerqode ; mirovek lewaz û bêgoşt. Mirovek nîvmirî.
Qerome	(n.x.nêr) Darekê dusere, binê wî qayîm di erdî ra di ken, duserên din jibo emandina gopalan bi kar di hînin. Qefare.
Qerqeşe	(n.dar.mê) l.Cirebir. Cire.2. Arêşe.
Qerqeşekirin	(k.jn.I.mê) I .Dengkirin. Dengûdorkirin. Cirekirin. 2. Arêşekirin. (K) bn: Kirin.
Qert	(hk.x.çewa) 1. Qonaxa dawîya jîyê nîrî. Nêrîyê qert. 2. Pîr.
Qertejin	(hk.I.çewa) Jina bi temen. Pîr.
Qertemêr	(hk.l.çewa) Zelamê navsalveçûyî. Pîr.
Qesel	(n.x.mê) Pîş û pelexê genim, ceh, nîsk û htd. Ka gir.
Qesik	(n.dar.mê) Madeyek wek tevinî ye kirimkê giyandarên biçtik Hrqonaxeka jîyanê da di nav da di mînin. : Qesika kirimê avirmîşî.
Qesîl	(hk.cih,n.x.mê) Cihê qeselê. Zevîya hatî dirûn û qesel lê mayî.
Qesîlk	(n.dar.mê) Davên hatîn dirûn. Qesela nav zevîyê ya hatî birîn. Zilik.
	552
Qesp	(n.x.mê) Fêqîyek şirîn bi tame, berê dara xurmeyê ye. Pend: Dîyarî qespe, ştindîyarî hespe. ;ang .kiryara baş bersiva wê herdem baştire.
Qesrîli	(n.I.mê) Tirarekê lûleyî ye di landikê da li bin zarokan di danin jibo desnivêja wan bi çit nav û xwe pîs nekin. Oestakirin (k.jn.I.mê) Livîn, bizivîn ber bi sentekê. : Min qesta ; mal, ser kari, def hevalekî û htd kir.(K) bn : Kirin.
Qeşa	(n.x.mê) Befîra req. Cemed. Qerise.
Qeşabûn	(k.jn.I.mê) Qerisîn. Av qeşa bû,ang; av cemidî.
Qe]agirtin	(k.jn.I.mê) Qeşabûn. Qerisîn. Cemidîn.
Qeşakirin	(k.jn.I.mê) Cemidandin. Qerisandin.
Qeşavî	(hk.dar.çewa) Leşê mirov, ji ber seraiayê nexasim lêv û dest rengê wan sipî di bin û di peqin[şeq di bin] mîna qeşayê.
Qeşavîbûn	(k.jn.I.mê) Weke devûlêvên mirovî qeşavî di bin. (K) bn : Btin.
Qeşe	(n.x.nê) Zanayê dînê mesîhîyan. Keşe.
Qeşitandin	(k.jn.x.mê) Weke mirov li êkî bi xurit bi ket der.Derêxistin. Bi qeşite.
Qeşitîn	(k.jn.x.mê) Bi serçmandî derkevtin.Bi serşorî ji holê derkevtin.
Qeşmer	(hn.x.çewa) dijûn Lewçe. Parav.
Qeşvan	(k.jn.x.mê) Qeşitîn. : Bi qeşye.
Qetlazî	(n.x.mê) Kêmasîya xwarinê. Giranînîya kelûpelan û tiştê xwarinê.
Qetlazîbûn	(k.jn.I.mê) bûn qetalzî Neman yan kêmbûna pertalên jiyanê.

Oetlazîkirin	(k.jn.I.mê) kirin qetlazî Di kawdanên nexweş û pevçûnan da,mirov di bin sedema qetazîyan.
Qetran	(n.x.mê) I .Rengek reşe mirov li pora xwe di din da reş bi bit.2. Qêr.
Qewal	(kam.dar) Dîndarekê dînê êzîdîyane.
Qeware	(n.x.mê) Qebare.
Qewarok	(n.dar.nêr) Amêrê qewartina bacan, kulind û htd.
	553
Qewartin	(k.jn.x.mê) Qewirandin. (K) bdn: ez di qewêrim em di qewêrîn, tu di qewêrî hûn di qewêrin, ew di qewêre[...it] ewan di qewêrin. Pr:dê bi+bdn. Bdb : di qewart, di qewarin(tin). Db,dûr: qewartibû, qewaritibûn. (F): bi qewêre, bi qewêrin.
Qewirandin	(k.jn.mê) Jinav înane der. Bacan, bacanreş, kulind û htd bi qewarokî qewirandin navka wan jê înan der.(K) bdn: ez di qewirînim em di qewirînîn, tu di qewirînî hûn di qewirînin, ew di qewirîne[...it] ewan di qewirînin. Pr: dê[bi] qewirînim, qewirînîn, qewirînî, qewrînin, qewirînit[..ne], qewirînin.Bdb: di qewirand, di qewirandin. Db,dtir: qewirandibti, ... bûn. (F): bi qewirîne, bi qewirînin.
Qewirîn	(jn.x.mê) l.Jinav înaye der. Bacana qewirî.2. kêrikeka taybetî ye jibo qewirandina mitayê wek bacanreşk, xiyar kulind û htd bi kar di hêt. (K) bdn: ez di qewêrim em di qewêrîn, tu di qewêrî hûn di qewêrin, ew di qewêre[...it] ewan di qewêrin. qewartibti, qewaritibûn. (F): bi qewêre, bi qewêrin.
Qewitandin	(k.jn.mê) Derkirin. Derêxistin.
Qewirîn	(k.jn.x.mê) Derkevtin. Qeşyan.
Qey	(pêrb.alv. gir) rêzman Ma. : Qey tu yê koreyî tu min nabînî ?.
Qeydî	(pêrb) rêzman Gerek. Pêdvî. :qeydî nake, ne gereke, ne pêdvî ye. Çi qeydî ye.
Qeyîm	(hn.x.çewa)bn: Qayîm.
Qeymax	(n.l.nêr) sptyatt Sertîk. Nexasim sertîkê gamêşan.
Qeynax	(nl.mê) Amêrekê ji pirteka qayîş û şîşkeka asinê ser badayî,dema drûna dexlan cotyar dixin tiblên xwe jibo pitir qeselê di destê xweda bi girin û parastina destan ji stirî û qurinçkan.
Qeyre	(hk.x.çewa) Jiyê navîn yê keça bi temen û şti nekirî yan lawê bi temen û zigurd.
Qeyrebûn	(k.jn.I.mê) Navsalveçûna keç û xortan. (K) bn : Bûn.
Qeyrejin	(hk.l.çewa) Jina qeyre.
Qeyremêr	(hk.I.çewa) Mêrê qeyre.
Qeyşî	(n.x.mê) Mijmija hişikkirî.
Qeytan	(n.x.mê) Bendikek peyt, zirav û qayîme. Bendik. Dav. :Mêrê simbêl qeytan ; simbêlên wî di ziravin.
	554
Qezme	(n.x.nê) Amêrekê kolana erdî ye, du ser hehe yek tîj û yêdî pane, jibo rakirina erd cihên asê bi kar di hînin.

Oêjandin	(k.jn.dar.mê) Hewarkirin. Qêjîkirin (kirine qêjî). (K) bdn: ez di qêjînim em di qêjînîn, tu di qêjînî hûn di qêjînin, ew di qêjînit[..ne] ewan di qêjînin. Pr: dê[bi] qêjînim, qêjînîn, qêjînî, qêjînin, qêjîne[....it], qêjînin. Bdb: di qêjand, di qêjandin. Db,dtir: qêjandibti, ... btin. (F): bi qêjîne, bi qêjînin.
Qêjî	(n.x.mê) deng Ji tirs û sehiman da hewarkirin. Dengek bilind û bi sehim. Qîj.qîjên.
Qêr	(n.x.nêr) I .Keresteyekê reşe, jibo çêkirina şarê û kolanan bi kar di hêt. 2.Reş.
Qêrê	(hk.gaz.mê) Bang yan navkirina jina reş.
Qêrî	(n.x.mê) bn: Qêjî. : Eve çiye tu ho di kî qêrî?. î
Qêro	(hk.gaz.nêr) Navkirina mêrê reş. '
Qiceqic	(n.dar.mê) deng Dengê sotina daran. Qiçqiç. Qirçeqirç.qirçên.
Qicên	(n.dar.mê) Qirçên. :Qiçên ji didanan hat.
Qidîk	(n.x.mê) Qidqidank. Gilîzank.
Qidqid	(n.l.mê) deng Dengê xwandina mirîşkan.
Qidqidank	(n.dar.gel) Hişa hind cihên nemaze yên leşê mirovî bi destvedanê ji alîyê yekê din ve kenî ya mirovî di hêt. Gilîzank.
Qidqidankyebûn	(k.jn.gl.mê) Hişkirin bi gilîzankan. : Destê xwe nêzî zikê min neke qidqidankêd miri ve di bin.
Qidoidankvekirin	(k.jn.gl.mê) Heger yek qidqidankêd mirovî ve bike. Gilîzankvekirin. : Qidqidankêd zarokî ji binê pêyan ve kirin.
Qij	(hk.x.çewa) Pora ne şekirî.pirça gijavij. Serê qij. Pora qij. Gij.
Qijilandin	(k.jn.x.mê) Kuzrandin. Qemandin.
	555
Qilîç	(n.x.mê) can Tibila biçûk ya dest yan pêyêd mirov û hind candaran.
Qiloç	(n.x.nêr) candar Qoç. Şax.
Qim	(n.x.mê) Qurç. Qurm.
Qumdan	(k.jn.l.mê) Qumlêdan. Qunnlêdan. Dema mirov fîrekê li ave, cigarê di de.
Qimil	(n.x.mê) camiar Qembelk. Corek kêzikane.
Qimyan	(k.jn.x.mê) bn : Qemyan.
Qimyayî	(hk.dar.çewa) bn : Qemyayî.
Qinare	(n.x.mê) Sêdare.
Qinarekirin	(k.jn.l.mê) Sêdaredan. Hilawîstin.
Qinêt	(n.x.nêr) Niviş. Berebab. Kûk. Qinyat. Tuxim.
Qinyat	(n.x.nêr) bn: Qinêt.
Qir 1	(hn.nx.mê) Ferman. Jinavbirin. Nehêlan. Çam.
Qir 2	(n.x.mê) balinde Qelereşk. Pend : Hevalê qirê nikil bi gwî[gû] ye.;ang: hevalinî a kesê xirab yê wek qirê, peşêmanî ye.3. Sir Seqem
Qirandin	(k.jn.dar.mê) Şikênan. Dengê qirçênê jê înan Ewî darek qirand. ,. . .pişta xwe qirand [veqirand] ;qirpên jê îna (K) bdn: ez di qirînim em di qirînîn, tu di qirînî hûn di qirînin, ew di qirîne[….it] ewan di qirînin.Pr: dê[bi] qirînim, qirînîn,qirînî, qirînin, qirînit[..ne], qirînin. Bdb: di qirand, diqirandin. Db,dû qirandibû,qirandibûn. (F): bi qirîne, bi qirînin.

Qiraşe	(n.x.nêr) Lîhaz.
Qirç	(n.x.mê) deng Dengê şikandina hesti, dar, asin û htd.
Qirçandin	(kjn.x.mê) Vekirin yan kêşana gehan ta deng [qirçên] je bi het. : Tiliyen xwe ne qirçîne, eger dê fêr bî.(K) bdn: ez di qirçinim em di qirçinin, tu di qirçînî hûn di qirçînin, ew di qirçine[....it] ewan di qirçînin. Pr : dê[bi] qirçînim, qirçînîn, qirçmi qirçinin, qirçinit[...ne], qirçînin. Bdb : di qirçûd, di qirçandin. Db,dur : qirçandibû,qirçandibim. (F): bi qirçînê bi qirçînin.
	556
Qirceqirç	(n.I.mê) Qirçqirç.
Qirceqirckirin	(k.jn.gl.mê) Qirçqirçkirin.
Qircên	(n.dar.mê) I .deng Dengê ji egera rakêşan yan vekirina gehên leşî.: Min tibila xwe kêşa qirçên jê hat.2. Dengê şikestinê.
Qirçqirç	(n.l.mê) bn: Qiçeqiç.
Qircqirckirin	(k.jn.gl.mê) Dengê qirçeqirçê kirin.
Qirdêl	(n.x.mê) Perçe lastîkeke ,mîna gulane keç pora xwe pê girê di din.
Qirdon	(n.x.mê) Corekê stovankane. Corek ristikane.
Qirêj	(n.x.mê) Gemar. Pîsî.
Qirêjî	(hk.dar.çewa) Pîs. Gemar. : Tu çendê qirêjîyî, here serê xo bi şû!
Qirêjîbûn	(k.jn.I.mê) Pîsbtin. Gemarbûn. . :Leşê min jiber gerim a duh yê qirêjî bûy. (K) bn: Bûn
Qirêjîkirin	(k.jn.I.mê) Pîskirin. Gemarkirin. : Azadî cilkên xwe yên qirêjî kirîn.(K) bn: Kirin.
Qirêjok	(hk.dar.çewa) Qirêjî. Gemar.
Qirik	(n.I.mê) can Gerden. Hefik.: Ew qirika min ber na de.: ang: ji min ve nabe.
Qirîsk	(n.x.mê) bn: Çirîsk.
Qirkirin	(k.jn.I.mê) Qelandin. Jinavbirin. Nehêlan. Ji holê rakirin. (K) bn: Kirin.
Qirnaqûz	(n.dar.mê) bn: Darînqûz.
Qirpên	(n.dar.mê) bn: Qirçên.
Qirpênhatin	(k.jl.mê) Qirpên jê hatin 1. Dengê qirpênê. 2. Bûyerek nexweş û ji nişêve qirpên ji piştê hat. .: Dema min çavên wî dîtîn, qirpên ji pişta min hat., min zanî xwelî ya bi êkî werbûy!.
Qirpênkirin	(k.jn.gl.mê) Qirpênhatin.
Qirpik	(n.dar.mê) Birik.
Qirpikhatin	(k.jn.I.mê) Birik hatin mirovî.
Qirpikhelatin	(k.jn.I.mê) Qirpikhatin.
Qirqir	(ndar.mê) deng Dengek taybete, wek yê qelereşkê, derî û htd.
Qirqirkirin	(k.jn.gl.mê) Dengê qirqirê jê hatin.
Qirş	(n.x.nêr) I.Dindikeka gilêşî. pirteka dar, ber, ax û htd. 2.Takên darên hişk.
Qiryan	(k.jn.x.mê) Şikestina daran jiber giranîya çeqan, bayî yan her hêzeka din. : Çeqên sêva me yên qiryayn hindî sêvên pêve hatîn.
Qişqilank	(n.x.mê) tewal Core balindeke, kilik dirêje, hêkker, rengê wê reş û sipîye, hêlîna xwe liser darên bilind di ket. Mamik :Ji qêrî reştire, ji befirê sipîtire, kurî ji bejin ê dirêjtire.

Qişt	(hn.x.çewa) Zîx. Peyt. Gişt.
Qiştbûn	(k.jn.l.mê) Zîxbûn. Peytbûn.
Qiştî	(n.dar.mê) Zîrekî. Peytî.
Qiştkirin	(k.jn.l.mê) Peytkirin.
Qîç	(hk.x.çewa) Bilind. Bel. Derkeftî. : Didanên wî di qîçin.
Qîçbûn	(k.jn.I.mê) Bilindbûn. Dîyarbûn. Xuyabtm. (K) bn: Bûn.
Qîçkirin	(k.jn.I.mê) Xuyakirin. : Didanên wî ji dûr ve qîç dikin. (K) bn: Kirin
Qîjandin	(k.jn.x.mê) Qêjandin.
Qîjên	(n.dar.mê) deng Qîjeqîj. Qarên.
QîjeQîj	(n.I.mê) Qîjên.
QîjeQîjkirin	(k.in.I.mê) Qêreqêrkirin. : Qîjeqîja balindey, çtiçikê.(K) bn: Kirin.
Qîjîn	(n.dar.mê) Qêjîn.
Qîm	(hk.x.çewa) Têr. Têrakirin. Pûte. :Qîma xwe pê na anî.ang; pûte pê ne kir.
Qîme	(hnx.mê) xwarin Goştê gelek hûrkirî. Goştê hêrayî.
Qîmekirin	(k.jnlmê) Goşt hûrkirin. Goş hêran.(K) bn: Kirin.
Qîmpêhatin	(k.jn.l.mê) 1. Têrakirin. Pê têrbûn. :Qîma min pê na hêt. 2. Pûte pê kirin. : Qîma xwe pê ne hîna.(K) bn : Hatin.
Qîqiloqî	(hk.dar.çewa) deng Selîqa dengê bangdana kiroskî.
Qîrandin	(k.jn.x.mê) Qîjandin. Qîrên jê berdan. Girandin.
Qîrîn	(k.jn.x.mê) Qêrîn.
Qît	(hk.x.çewa) Bilind. Berçav. Qîç.
Qîtik	(n.dar.mê) Girêk. Pirsik. : Qîtika darê;ang girêkên liser qurmê daran.
Qîyar	(n.x.mê) bn: Kîvar.
Qîz	(n.x.mê) Keç. Dot. Kîj.
Qoç	(n.x.mê) Lêdana serî ya hindek giyandaran; wek beran, nêrî û htd. Pend :Qoça kevirî; ang pêkola bê berhem û çi pêve nehatin.
Qoçlêdan	(k.jn.I.mê) Giyandarên bi serî (qoçan) di danin.(K) bn : Lê dan.
Qodîk	(n..mê) I .Amaneke jibo têkirina xwarinan bi kar di hêt. : qodîka : doşavê, xoşavê, temateyê û htd.2. bn : Xudîk.
Qodîkkirin	(k.jn.I.mê) Pirkirina qodîkan. Têkirina xwarinê. Dagirtina qodîkan.(K) bn : Kirin.
Qol	(n.x.nêr) Bir. Deste.
Qolçî	(kam.dar.dz) Zêrevanê daristanan.
Qolinc	(n.x.mê) derd I . Navmilên mirovî. 2. Core derdeke di kurdewarî da ko ji egera westanê masolkeyên mirovî kirj di bin û zik û pişt bi janan di kevin.
Qonax 1	(hk.dem.mê) Dem. Heyam .Rojev.: Qonaxa êkê ji ya avakirina xanîyê me bi domahî hat.
Qonax 2	(n.x.mê) Avahî. Xanî. Hewangeh.
Qondere	(n.x.mê) Pêlav.
Qontax	(n.dar.mê) Depê binê tivengê yê pane, mirov li dema teqandinê di êxit milê xwe dako ne livit.
Qop	(hk.x.çewa) Mirovê bi pêyekî yan bê pê. Mirovê pêbirî.

Qopbûn	(k.jn.I.mê) Ji destdana pêyên mirovî.
Qopê	(hk.hd,gaz.mê) Navkirin yan gazîkirina jina qop.
Qopik	(n.dar.nêr) Tiştê birî. Kurtkirî. Qopikê cigarê.
Qopkirin	(k.jn.I.mê) Birîn. Jê ve kirin.(K) bn : kirin.
Qopo	(hd,hk,çewa.nêr) navkirin yan gazîkirina zelamê qop.
Qor	(n.x.mê) bn: Qur.Kur.
Qoreqor	(n.I.mê) Qorên.
Qorên	(n.dar.mê) bn: Orên.
Qorî	(n.x.nêr) Amanek taybete ava çayê têda gerim di kin. Çaydank.
Qosk	(nx.mê) bn: Darlastîk.
Qubandin	(k.jn.dar.mê) Wekî mirov amanekî da girit û pîçek ji lêvên wî bilindtir bi be.ji pirkirinê pitir.: Sindoqê, gûnî bi qubîne. (K) bdn: ez di qubînim em di qubînîn, tu di qubînî htin di qubînin, ew di qubîne[. . ..it] ewan di qubînin.. Pr : dê[bi] qubînim, qubînîn, qubînî,qubînin, qubît[...ne], qubînin. Bdb : di quband, di qubandin. Db,dûr : qubandibti, qubandibûn. (F): bi qubîne, bi qubînin
Qube	(n.x.mê) Avayîyek şêwe nîv hêkî, yan nîv tepik[xir]e li ser cihên pîroz ava di kin jibo xemlandinê. Li mizgeft ti mezargehan, bi rengê kesik yan zer xemlandine.
Qubçe	(n.x..mê) bn : Qumçe.
Qul	(n.x.mê) Cihê hatî qewirandin.kun. Çal. Khor. : Darkokey bahîv kirin di qula darê da.
Qulac	(n.x.mê) Cihê bi nav ve çûyî. Paşî. :Qulaça jorê [mezelê]. Quncalk. BrxKujî.
Qulipandin	(kjn.x.mê) Mirov yan hêzek tiştekî wergerînit. : Mamê min tirombêla xwe qulipnd. (K) bdn : ez di qulipînim, em diqulipînîn, tu di qulipînî hûn di qulipînin,ew di qulipîne[. . . .it] ewan di quÛpînin..Pr : dê[bi] qulipînim, qulipînîn, qulipînî, qulipînin.qulipînit[...ne], qulipînin. Bdb : di qulipand, di qulipandin. Db,dûr : qulipandibû, qulipandibûn. (F) : bi qulipîne, bi qulipînin
Qulipîn	(k.jn.x.mê) Wergeryan. : pêyê min qulipî.ang : pêyê min wergerya.(K) bdn : ez di qulipim em di qulipîn, tu di qulipî htin di qulipin, ew di qulipe[it] ewan di qulipin. Pr : dê[bi]qulipim, qulipîn, qulipî, qulipin, qulipit[...pe], qulipin. Bdb : ez di qulipîm,em di qulipîn, tu di qulipî, hûn di qulipîn, ew di qulipî, ewan di qulipîn. Db,dtir : ez qulipîbûm, qulipîbûy hûn qulipîbûn, ew qulipîbû, ewan qulipîbûn. (F) : biem qulipîbûyn, tu qulipe, bi qulipin.
Qulîzên	(n.dar.mê) zêmar Dema bûyerek bi tiris yan nexweş rû di dit, jin û zarok û mêr bi hevre di ken qêjî.hewar û gazî. Zêmar. : Dengê balefiran hat, qulîzên kete gundî.
Qulkirin	(kjn.I.mê) Kunkiirn. Çalkirin. Çal tê vekirin. Qewirandin. (K) bn : Kirin.
Qulp	(n.x.mê) Girê. Hevalbendî. Hevpeymanî. Hevgirtin.
Qulpik	(n.dar.mê) Qumçe. Meyîk.
Qum	(n.x.mê) Qurç. Qurm. : Qumek li cigarê da.
Qumandar	(kar.n.dar.dz) Serleşker.

Qumaş	(nx.nêr) Perok.
Qumatk	(n.x.mê) Pateke di zarokên sava dipêçin. Pêçe.
Qumçe	(n.dar.mê) Corekê meyîkane, du pirtin di kevin nav yek. Qumçik.qubçe.
Qumrî	(n.x.mê) 1 . perinde Corekê teyrên mezin û gerûke. 2. Navê jinane.
Quncal	(n.I.mê) Qulaç.
Quncik	(n.dar.mê) Kunc.
Qunêrî	(n.dar.mê) Kulikên bi janin li leşê mirovî peyda di bin.
Quntar	(hk.cih) Betena çiya. Beten. Jêhelî.
Qur	(nx.mê) Kur. Teqin.
Qurad	(n.x.mê) giya Giyayekê dême, bi serik û kûvîye, bistîkên wî wêk yên sîrê ne, tama wî tije jibo xwarinê bi kar di hînin di Kin nav sawikan.
Quraftin	(k.jn.x.mê) Tirî çinîn. Çinîna tirî. Di qurêfim, bi qurêfe, di quraft.
Qur an	(n.biyan) Kitêba pîroza dînê îslamê.
Qurandin	(k.jn.x.mê) deng Qorên kirin.
Qurav	(n.I.mê) Kura bi av. teqina rûn.
Qurban	(n. x. nêr) 1 . Peyveke jibo rêzgirtina mirovên mezin bi kar Di hêt. Gorî. 2 Serê giyandaran di ken qurban li cejna qurbanê. Gorî. Ser.
Qurbandan	(k.jn.I.mê) 1. Xwe gorîkirin. 2. Serê kewalan kirin xêr(K) bn: Dan.
Qurbankirin	(k.jn.l.mê) Gorîkirin. : Şehîdan canên xwe kirin qurbanî xaka Kurdistanê.
Qurbeşk	(n.l.dz) candar Core giyandarekê kûvî, şîrdere.
Qurç	(n.x.mê) Fireka avê yan terayîya devî ko mirov bi êk car da di hîrit. Qurçeka avê.
Qurçandin	(k.jn.x.mê) Dahîran. Qurçdahîran. (K)bdn: ez di qurçînim em di qurçînîn, tu di qurçînî hûn di qurçînin, ew di qurçîne[...it] ewan di qurçînin. Pr:dê bi+bdn. Bdb : di qurçand, di qurçandin. Db,dûr :qurçandibû, qurçandibûn.(F) : bi qurçîne, bi qurçînin.
Qurçdahîran	(k.jn.I.mê) Dema mirov qurçekê da di hîre.(K) bn : Dahîran.
Qurçlêdan	(k.jn.I.mê) Firek lêdan. Ek fir dahîran. : Qurçek li perdaxa avê da. (K) bn: Lêdan.
Qurçifandin	(k.jn.dar.mê) Serfirandin. Pilîtkirin. Birîn. :Tu di bînî Şêrkoy pişkovkên van gulan hemû yên qurçifandîn ?.
	Qurtifandin.(K) Bdn : ez di qurçifînim em di qurçifînîn, tu di qurçifînî hûn di qurçifînin, ew di qurçfîne[…it] ewan di qurçifînin. Pr : dê[bi] qurçifînim, qurçifînîn, qurçifînî, qurçifînin,qurçifînit[...ne], qurçifînin. Bdb : di qurçifand, di qurçifandin. Db,dûr : qurçifandibû,qurçifandibûn.(F) : bi qurçifîne, bi qurçifînin.
Qureder	(n.dar.mê) dijûn Corek civîndanê ye. Corek nifrînane.
Qurfik	(n.dar.mê) Selik.
Qurîn	(k.jn.x.mê) Dengê qorênê beqan. Pend : Heger beq ne qurit, dê bi dirit.
Qurm 1	l(n.x.dz) 1. Qeda stûr ya darê. Korvilkên birî jibo sotinê.Korvilk. 2. Corekê çekê nêçîrane. Cifte.
Qurm 2	(n.x.mê) Çendeka dûkêla cigarê ya carekê. Hilmeka cigarê.
Qurmên	(n.dar.mê) deng Dengê tiveng û qurman. Gurmên.

Qurmênhatin	(k.jn.l.mê) Dengê qurmênê ji tivengê di hêt. (K) bn : hatin. Gurmênjêhatin.
Qurmiçandin	(k.jnlmê) dema mirov kaxezekê, gulekê, cilkekî destve di dit ta şêweyê wê têk bi çit yan bi gihorit, kirêt bi bit.(K) bdn: ez di qurmiçînim em di qurmiçînîn, tu di qurmiçînî hûn di qurmiçînin, ew di qurmiçîne[. . .it] ewan di qurmiçînin..Pr : dê[bi] qurmiçînim, qurmiçînîn, qurmiçînî, qurmiçînin, qurmiçînit[...ne], qurmiçînin. bdb: di qurmiçand, dqurmiçandin. Db,dûr: qurmiçandibû, ... bûn.(F): bi qurmiçîne, bi qurmiçînin.
Qurmiçî	(hk.x.çewa) Têkçûyî. Hatî qurmiçandin. Lewaz. :Mirovê qurmiçî :Rûçikê qurmiçî. Sêva qurmiçî.
Qurmiçîn	(k.jn.x.mê) Tiştê têkçûyî, mirovê leşê çerimê wî têkçûyî.: kurê te çendê qurmiçî ye?(K) Bdn: ez di qurmiçim em di qurmiçîn, tu di qurmiçî hûn di qurmiçin, ew di qurmiçe[...it] ewan di qurmiçin. Pr: Dê[bi] qurmiçim, qurmiçîn, qurmiçî, qurmiçin, qurmiçe, qurmiçin. Bdb: ez di qurmiçîm em di qurmiçîn, tu di qurmiçî.hûn, ewan di qurmiçîn, ew di qurmiçî. Db,dûr: ez qurmiçîbûm, em qurmiçîbûyn, hûn, ewan qurmiçîbûn, eww qurmiçîbû. (F): bi qurmiçe, bi qurmiçin.
Qurmlêdan	(k.jn.l.mê) I .Dema mirov dûkêla cigarê qurm qurm di kêşit û ber di dit. (K) bn: Lêdan. 2. Teqandin, lêdana qurmê[cifte].
Qurnet	(n.x.mê) Kunçik. Qulaç. Kujî yê ji nav da.Br x Kujî [sî].
Qurt	(n.x.nêr) perinde Coreke ji teyrên kelexan.
Qurtal	(hn.x.çewa) Rizgar.
Qurtalbûn	(k.jn.I.mê) Rizgarbûn. :Ez li tu deran ji ber te qurtal nabim!. (K) bn: Bûn.
Qurtalkirin	(kin.I.mê) Rizgarkirin. :Tu dê çewan xwe ji destên qurtal bi kî!. (K) bn: Kirin.
Qurtifandin	(k.jn.x.mê) bn: Qurçifandin.
Qurtifîn	(k.jnxmê) bn: Qurçifîn.
Qusandin	(k.jdar.mê.biyan) Birîn. Tiraşîn. Jêkirin.
Quşxank	(n.dar.mê) Qazan.
Qut	(hk.x.çewa) Kurt. Kin. Birî.
Qutabî	(n.dar.dz) Xwendekar. Xwîndkar.
Qutabxane	(.dar.mê) Xwandingeh. Dibistan
Qutan	(k.jn.x.mê) Lêdan. Lêxistin. .(K) bdn : ez di qutim em di qutîn, tu di qutî hûn di qutin, ew di qute[. . .it] ewan di qutin.(. Pr Dê[bi] qutim, qutîn, qutî, qutin, qutit[...te], qutin. bdb : di quta, di qutan. Db,dûr :qutabû, qutabûn. (F) : bi qute, bi qutin
Qutas	(n.dar.nêr) Navekê kevinê kurdî ye.
Qutbûn	(k.jn.l.mê) Birîn. Bizdîyan. Piçan.(K) bn : Biin.
Qutên	(n.dar.mê) deng Dengê lêdana dilî.
Qutkirin	(k.jn.I.mê) Birîn. Kurtkirin. (K) bn : Kirin.
Qutqut	(n.I.mê) Qutêna dilî.: Qutquta dilê min bû ji tirsan da.
Quz	(n.x.mê) can Endamê guhnelî û mîztinê yê jinan yan giyandarên mê. Koş.Gulînk.

Qûn	(n.x.mê) I . Kuna paşîya mirov û giyandaran. Kon. 2. Alîyê piştê. :qonbeş, qonfireh ; kulekfireh ; tisonek.qoncihork, yê qonên wî wek cihoran.qonmezin, qonpan, qonxar.
Qûndere	(n.I.mê) Pêlava qayîşî.
Qûrîn	(n.x.mê) Qorîna ga û çêlan.

R

R	(re) Pîta 21 ê ji abeya kurdî.
Ra	(hk.cih,n.x.mê) Rê.
Raber	(kar.n.dar.dz) Rêber.
Raberî	(n.dar.mê) Rêberî.
Raberîkirin	(k.jn.I.mê) Rêberîkirin.
Raborî	(hk.dem) Dema borî. Çûyî. Karê hatî kirin û derbazabûyî.
Rabûn	(k.jn.dar.mê) 1 .Dema mirov yan tişt bilind di bit, radi westit. :Ew rabû û qesta derî kir.: Dapîra min hind a pîre, nikarit rabit. 2. Bilindbûna bihayê pertalan. : bihayê Dînarê yê rabûy. Br x Rûniştin. (**K**) bn: Bûn.
Raçandin	(k.jndar.mê) Tiştekî bi çirî, bi tov belav bi kin. Çandineka bi tov. : :Erd bi mînan hatîye raçandin.
Raçandî	(hk.çewa) Hatîye raçandin. :Tevinê raçandî.(**K**) bn: Çandin.
Raçav	(hk.dar.çewa) Hicmeti. Çavzil.
Raçavbûn	(k.jn.I.mê) Hicmetîbûn. Hêbetîbûn.
Raçavkirin	(k.jn.I.mê) Dema gotineka seyr di hên kirin , mirov bi çavan bawer neket. Hicmetîbûn.
Raçît	(n.dar.mê) Kaxezek nivêsî jibo şirovekirin yan pirkirina zanînan. Girovename.
Radan	(k.jn.x.mê) Malîna, paqijkirina birkek avê, kanîyek avê, govekê û htd. Paqijkirin. Kanîya gundî radan. :Gova pezî dê rade. (**K**) bn: Dan.
Radar	(n.biyn.mê) Amêrek kompiyoterî ye jibo aşkerakirina her livînekê yan nişaneka dujminî, herwesa karûbarên zanînî.
Rader	(n.dar.nêr) **rêzman** Jêder.
Radest	(hk.dar.çewa) Di destan da.
Radestbûn	(k.jn.gl.mê) Kevtin destan.
Radestkirin	(k.jn.gl.mê) Xwe dane dest.: Evro çend serbazên dujminî xwe radestî pêşmergeyan kirin. (**K**) bn: Kirin.
Radyo	(n.biyan.mê) Amêrê guhdarîkirina dengan. îzgehê gehandina dengî. Pêlweş.
Ragehandin	(k.jn.dar.mê) Gehadina nûçeyan bi rêya rojname, radyo, TV û htd.
Rageş	(hk.dar.çewa) Mirovê arêşeyên demarî hene. Yê zû hêris di bit û nikarit xwe ragirit.
Rageşî	(n.dar.mê) **derd** Derdê toşî demarên mirovî di bit. Demartundî.
Ragirtin	(k.jn.dar.mê) I. Hilgirtin. Rakirin. Liser destan bilindkiirm. 2. Xwedîkirin. Bêhinfirehbûn. : Divê em hember dujminî xwe ragirîn. (**K**) bn: Girtin.
Raguhaztin	(k.jn.dar.mê) Ji ser cih û warî rakirin veguhaztin jibo cihek din . :Rijêma jinavçûyî kurd di raguhaztin jêrîya îraqê. (**K**) bn: Guhaztin.

Rahatin	(k.jn.dar.mê) Mirov xwe digel kawdan, bîyavekî bi guncînit. Hînbûn. :Em hêjta jibo jiyana derve ne rahatîne. (**K**) bn: Hatin.
Rahavêtin	(k.jn.dar.mê) Pêkolkirina giyandaran ko xwe ji destê mirovî bi derêxin. Bizava revînê. Bizava bazdanê. (**K**) bn: Havêtin.
Rahejandin	(k.jn.dar.mê) Tiştek bi hêz bi hejînit, bêkuta bi hejînit, ji kerb bi hejînit.veleqandin. Vehejandin. Vezirziqandin. :Milî wî rahejand û gotê ma qey tuyê koreyî tu min na bînî?.(**K**) bn: Hejandin.
Rahêlan	(k.jn.dar.mê) Kevtin dû. Kevtin dwîv. Bi dwîv ketin.: Segî rahêlayê û ewî bazda.[revî]. (K) bn: Hêlan.
Rahênan	(k.jn.Idar.mê) Fêrkirin. Hînbûn. :Rahênanên serbazî.
Rahiştin	(k.jndarmê) Mirov xwe bi çemînit[bi tewîne] jibo rakirina tiştekî. Balekirinê.bezînê. :Ez rahiştim şekalê û min li lingê xwe kir. Wê rahişt darekî û ji erdê rakir.
Rajêr	(hk.cih) Jêr. Bin.
Rajor	(hk.cih) Jor. Ser.
Rakevtin	(k.jn.da.rmê) Razan . Xwe dirêjkirin. Nivistin. Xwekirin. :Ez dê bêhinkê rakevim xwe min a di hêt. (**K**) bn: Kevtin.
Rakêşan	(k.jn.dar.mê) Girtin û kêşana tiştî jibo alîyê xweve anîn.: Babê guhê pisê xwe rakêşa; ang, girt û kêşa. (**K**) bn: Kêşan.
Rakirin	(k.jn.dar.mê) Bilindkirin. Hilgirtin. : Ber ji erdî rakir. :Sêv ji bin darsêvê ragirin. (**K**) bn: Kirin.
Raman	(n.dar.mê) Têgehiştina kar, kiryar, gotin û htd. Ango. Şirovekirin. Mebest. Hizir.
Ramedan	(k.jn.dar.mê) Razan. Rakevtin.
Ramûsan	(n.x.mê) Maç. Maçkirin.
Ramûsandin	(k.jn.x.mê) Maçkirin. Maçîkirin.
Ramûsîn	(k.jn.x.mê) Maçkirin. (**K**) bdn: ez di ramûsim em di ramûsîn, tu di ramûsî hûn di ramûsin, ew di ramûse[...it] ewan di ramûsin. Pr:dê[bi] ramûsim, ramûsîn, ramûse, ramûsî, ramûsin.Bdb: di ramûsa, di ramûsan. Db,dûr: ramûsabû, ramûsabûn. (**F**): bi ramûse, bi ramûsin.
Ramyarî	(n.dar.mê) Siyaset.
Ran	(n.x.nê) **can** Pişka serî û stûr ya lingî. Ji çûkî tanî kemaxê.
Ranan	(k.jn.dar.mê) Li ser dîwarî zêdekirin.Dîwar bilindkirin. Bankirina xanî. Axkirine serbanî. Avkirineve.
Ranerim	(hk.I.çewa) Nerimrê. :Mirovek, parteka ranerim.
Ranik	(n.dar.nêr) **can** 1. Ranê biçûk.2. Ranên çûçikan, mirîşkan.
Raperîn	(k.jn.dar.mê) Serhildan. Serîhildan.
Rapêçan	(k.jn.dar.mê) Pêçan. Werpêçan. Kirin Balolik Komkirin û hajotin nav cihekî. (**K**) bn: Pêçan.
Rapêçkirin	(k.jn.gl.mê) Wekî mirov tiştekî yan bireka mirovan paldet serêk û derêxit ber bi sentekê ve bi bit wek gilolikê têkwer bi bin, wek pêçanê lê bi hêt. (**K**) bn : Kirin.
Rapor	(n.cîh.mê) Nivîsîn û şirovekirina kiryar û bûyeran.

Raport	(nbiyan.mê) bn :Rapor.
Raserîn	(hk.dar.çewa) Dilpakî. Dilsojî.
Rasine	(n.x.nêr) Werîs. Kinif.
Rast	(hk.x.çewa) 1 . Tiştê rast; tiştê ne xar .Bê pêç. Bê çep. : Rêya rast,darê rast, bê çep.2. dirist. Ne saş . Ne direw. Gotina rast. Peyva rast. Peyama rast.
Rastandin	(k.jn.x.mê) Raskirin. Rasvekirin. : Mamosta nivîsîna qutabî di rastîne. (**K**) bdn : ez di rastînim em di rastînîn, tu di rastînî hûn di rastînin, ew di rastîne[...it] ewan di rastînin. Pr : dê[bi] rastînim,rastîne, rastînit, rastînim,
Rastbêj	(hk.I.çewa) Kesê ko direwan na kit. Viran nake. Rastgo.Dilpak.
Rastbêjî	(n.I.mê) Rastgoyî.Dilpakî.
Rastdilî	(n.l.mê) Dilsaxî. Rastgoyî.
Rastdîtin	(k.jn.I.mê) Mirov karekî yan gotinekê dirist bi bîne. Baş bi bînit. : Biryara tedaye, tu bi biçî derve jibo xandinê, ez rast di bînim.
Raste	(n.dar.nêr) Parçe darek yan naylonek nexşandî û hijmarkirîye jibo kêşana xîçan li ser kaxezan û tiştên din bi kar di hêt. Rastek.
Rastehez	(hk.I.çewa) Mirovê rasbîn. Mirovê dûrbîn.
Rastek	(n.dar.nêr) Raste.
Rasterê	(hk.I.çewa) Rêya rast, karê dirist.
Rasterêbûn	(k.hn.gl.mê) Kevtin ser rêya rast, dirist. (**K**) bn :Bûn.
Rasterêkirin	(k.jn.I.mê) Rêya rast nîşadan. Serrêkirin. (K) bn: Kirin.
Rastgo	(hk.I.çewa) bn: Rastbêj. :Nirovê rastgo ewe yê direwan neke. Br x Vireker. Direwîn.
Rastgoyî	(n.I.mê) Dilsaxî. Rastbêjî.
Rasthatin	(k.jn.I.mê) Hevdîtin. Çavpêkevtin.
Rastî	(n.dar.mê) Gotina rast. Peyva rast. Karê dirist. **Pend** :Rastî di kulavxarin. Ang: xelk hez ji rastîyê û rexneyê nakin.
Rastkirin	(k.jn.I.mê) 1. Tiştê xar wek bizmar, dar, rast kirin. Peytkirin.2. Mirov rastkirin, mirov înane ser rêya rast. Berê wî dane rêya rast û dirist. Hişyarkirin. :Xwe rast ke, da xudê te bi ser bêxt. (**K**) bn: Kirin.
Rastkirî	(hk.I.çewa) 1. Peytkirî. Hatîye rastkirin. 2. Kevtine ser rêya dirist.
Rastnivêsan	(k.jn.I.mê) Çewayî ya fêrbûna dirist nivêsînê. Vehecandin.
Rateqan	(k.jn.dar.mê) Revîn. Teqyan.
Rateqandin	(k.jn.dar.mê) Bi darê zorê derêxistn. Rahêlanê. : Pêşmergehan dujmin ji gundî rateqandin. (**K**) bn: Teqandin.
Ratib	(n.x.mê) Parê heyvane yê hember karkirinê. Mehyane.
Rav 1	(n.x.mê) Nêçîr.
Rav 2	(n.x.mê) **derd** 1 .Pinîyên rengîn, li giyanê mirovî di hên, nemaze rûyan.2. Şerim. 3. Rêv.
Raye	(n.x.mê) Şirove.
Ravek	(n.dar.mê) Parçeka nivîsanê yan filmî.

Ravekew	(n.I.mê) Nêçîra kewan.
Ravekirin	(k.jnlmê) Şirovekirin. :Heger tu bi karî ji me ra vê gotarê rave bi kî, em dê minêkar bîn.(**K**) bn: Kirin.
Ravevan	(karn.dar.dz) Kesê karê wî ravekirin e.
Ravker	(kam.dar.dn) Nêçîrvan.
Ravêj	(n.x.mê) Hizir. Raman. Nijinîn.
Ravêjkar	(kam.dar.dz) Şîretvan.
Ravêjvan	(karn.dar.dz) Ravêjkar.
Raweradin	(k.jn.dar.mê) Kutekî lê kirin ta xwe bi tewîne, lava bi ke. Zorî lêkirin ta xwe bi şikênit.
Rawest	(n.dar.mê) **rêzman** Rawestan li xalekê. Navbir.
Rawestan	(k.jn.dar.mê) Ji cihê xwe ne livîn. Ne bizivîn. (**K**) Bdn: ez iradwestim em radiwestîn, tu radiwestî hûn radiwestin, ew radiwete[...it] ewan radiwestin. Pr: Dê ra[bi] westim, rawestîn, rawestî, rawestin, rawestit[...te], rawestin. bdb: di[radiwestam,radiwestan, radiwetay, radiwestan, radiwesta, radiwestan]. Db,dû: rawestabû, ... bûm, bûy, bûyn.bûn. (**F**): bi raweste, bi rawestin. Rabiweste, rabiwestin.
Rawestandin	(k.jn.dar.mê) Ragirtin. Ne hêlan bi bizivin. : Lawo; here teksîyekê rawestîne, da siyar bîn ti bi çîn seredana mamê te.
Rawestek	(n.dar.nêr) Amêrê pê rawestandina makîna. : Rawestekê tirombê. Rawestekê paysiklê. Stop.
Raxirandin	(k.jn.dar.mê) Rakêşaneka bi hêz ko dengê xirênê jê bi hêt. Rakêşan. (**K**) bn: Xirandin.
Raxistin	(k.jn.dar.mê) Danana nivînan liser erd û textan di danin. Mal raxistin ; merş, berik, mehfîr lê danan. (**K**) bn: Êxistin.
Raxistî	(hk.dar.çewa) Mal yan cihê serûberkirî. Hatî raxistin. : Mala wan her dem ya raxistî ye.
Raxît	(n.x.nêr) **candar** Adî.
Raz	(n.x.mê) Nihênî. Nepenî.: Ez nizanim raza te çiye tu hosa yê damayî?.ang; tiştek veşarî di nava te da heye.
Razan	(k.jn.dar.mê) Rakevtin. Xwe dirêjkirin. Xewkirin. Nivistin. (**K**) Bdn: ez di razim em di razîn, tu di razî hûn di razin, ew di raze[...it]ewan di razin. Pr Dê[bi] razim, razîn, razî, razin, razit[...ze], razin[razên]. Bdb: di razam, di razayn, di razay, di raza, di razan. Db,dûr : razabûm, ..bû, bûn, bûy. radiza,radizan. (**F**): bi raze[razê], bi razin[razên].
Razandin 1	(k.jn.mê) Nivandin. Dirêjkirin. : Daykê zarokê xwe razand.(**K**)bdn: ez di razînim em di razînîn, tu di razînî hûn di razînin, ew di razîne[...it] ewan di razînin. Pr:dê[bi] razînim, razînîn, razînî, razînin,razîne. Bdb: di razand, di razandin. Db,dûr: razandibû, razandibûn. (**F**): bi razîne, bi razînin.
Razandin 2	(k.jn.I.mê) Xemilandin.Ciwankirin. : Me bajê xo yê razandî jiber cejina Newrozê. .(**K**)bdn: ez di razînim em di razînîn, tu di razînî hûn di razînin, ew di razîne[...it] ewan di razînin. Pr:dê[bi] razînim,

	razînîn, razînî, razînin,razîne. Bdb: di razand, di razandin. Db,dûr: razandibû, razandibûn. (**F**): bi razîne, bi razînin.
Razanxane	(n.dar.mê) Cihê razanê. Jora razanê. Jora nivistinê.
Razayî	(hk.dar.çewa) Mirov, candarê razayî. Ang ; mirovê nivistî. Nivistî. Di xew. Rakevtî. Dirêjkirî.
Reben	(hk.x.çewa) 1 . Texeka oldarên mesîhîyan [felan]ne.2 . Bê deshelat. Jar.3. Bend. Dîl. Girtî.
Rebeq	(hk.x.çewa) Bi hevre. Pêkve. Liser êk. : Deh salên rebeqin ew ji gundê xo dûr kevtîye.
Reçel	(n.x.mê) xwarin Xwarineka şirîne ji fêqî hatîye çêkirin. Mirebe. Reçela xoxan, zerdilan, sêvan û htd.
Ref 1	(n.x.mê) Depeke bi dîwarê navmalê ve qayîm di ken, kitêb û pertalan li ser di danin.
Ref 2	(n.x.mê) Birên teyran [balindeyan] . Refa kewan, sîskan, Kutiran û htd. Pend: Her teyr û refa xwe. ang: mirov digel kes û hevalên xwe.
Refank	(n.dar.mê) Refa dîwarî.
Reg	(n.X.mê) darûbar Rih.
Regez	(n.x.nêr) Nivş. Tuxim. Nejad.
Regezperist	(hk.I.çewa) Nivşperist. Nejadperês.
Reha	(hk.x.çewa) Tiştê ko bêgoman dê rû bi de.
Rehwan	(hk.dar.çewa) Şareza. Hînbûyî. Fêrbûyî. Bisteh.: Hespê reliwan. Beza. Bezek.
Rehwanî	(n.dar.mê) Şarezayî. Bistehî.
Rejgeh	(gk.cih,n.dar.mê) Sîlav. Sîl. : Rejgeha gelîyê Elîbegê. :Rejgeha gelîyê Duhok.
Rejî	(n.x.mê) Pirtên darî yên nîvsotî û reng reşin,jibo gerimê û karên lênanê bi kar di hên. Pelên hatîne vemirandin berî hemû bi sojin. Rejû.
Rejîber	(n.l.mê) Berqêr.
Rejû	(n.x.mê) bn: Rejî.
Remedan	(n.biyan) Remezan.
Remezan	(nx.biyan.mê) Meha rojîgirtinê li cem olan, xasim Islamê.
Remil	(n.x.mê) Xîz. Teqin. Kur.
Renc	(n.x.mê) Mandîbiin .Zehmet.
Rencan	(k.jn.x.mê) Torebiin. Hêrisbûn.
Rencber	(kam.dar.dz) Rêncber.
Rencîn	(hk.dar.çewa) Mirovê mandî. Mirovê westayî. Renckêş.
Renckêş	(kam.l.dn) Zehmetkêş. Rencîn.
Rende	(n.x.mê) Kartîk.
Rendek	(n.x.mê) Tax. Gerek.

Reng	(n.x.mê) 1 . Sor, zer, pîvazî, kesk, şîn, esmanî, mor, hinarî, pirteqalî, yan hind reng têkel rengin. : Kesk, sipî,sor û zer rengên ala ya kurdistanê ne. 2. Awa. Cor. Bi vî rengî ; bi vî awayî.
Rengavêtin	(k.jn.I.mê) Rengdan.
Rengbûn	(k.jn.I.mê) Tiştê rengekî wer di girit. : Kirasê wî yê reng bûy.
Rengdan	(k.jn.I.mê) 1.Cilikên bi şûştinê reng jê der di keve û di de cilikên dî. : Sakoyê min li ber baranê rengê xwe di dit û çipikên ava sor jê di kevin. 2. Dengvedan. Navdeng kevtin.
Rendgder	(hk.dar.çewa) Tiştê rengî di det. BrxRenggir.
Rengdêr	(n.dar.mê) rêzman Hevalnav.
Rengîn	(hn,hk.dar.çewa) Hemereng. Pineng. Gelek reng bi hev ra. : Televizyûna rengîn.
Rengkirin	(k.jn.I.mê) Wekî mirov rengekî li cihekî yan tişkekî bi ke. Sorkirin, zerkirin, Morkirin û htd. :Me dîwarê xanî reng kir. (K) bn: Kirin.
Rengkirî	(hk.I.çewa) Hatîye rengkirin. : Dîwarê xanî yê reng kirîye.
Rengkor	(hk.I.çewa) Mirovê çavêd wî hinde rengan ji hev cuda na ke.
Rengkorî	(n.I.mê) Core êşeke çavên mirovî hinde rengan ji hev cuda nakin.
Renik	(n.dar.mê) rêzman Jêber.
Renî	(n.x.mê) Dema befir ji binve di bihujit ti li betenên gir û çiyan giran di bit bi hêz şikestin di kevitê di hêt xarê, gelek caran di be egera wêrankirina gund û deveran.
Renîn	(k.jn.x.mê) Dema mirov alavek zivir bi tiştekî ra di xişîne, pirt û kerên biçûk jê ve di ke. : Dar renî, Dîwar renî.(K) bdn : ez di renim em di renîn, tu di renî bûn di renin, ew di rene[. . .it] ewan di renin. P : dê[bi] + bdn. bdb: di renî, di renîn. Db,dûr : renîbû, ... Bûn. (F) : bi rene, bi renin.
Renok	(n.dar.mê) Amêreke li xwaringehan jibo renîna penîr, fêkî û htd bikar dihêt. Bîkar.
Rep	(hk.x.çewa) Bel. Berhev. Qît. Bilind. Biloq. : Guhêd vî hespî di repin.
Repbûn	(k.jn.I.mê) Belbûn. : Guhêd kerî ji tirsa gurî rep bi bûn.
Repkirin	(k.jn.I.mê) Dema mirov yan giyandar bê deng di bit di xazit bi bîzit çi denge, guhên xwe bel di kit , nexasim giyanewer. (K) bn: Kirin.
Reprep	(n.I.mê) deng Dengê pêyan dema rêveçnê. : Ji dengê reprepa pêyên wî ez ji xew rabûn.
Reprepkirin	(k.jn.l.mê) Deng ji pêyan hatin. .: Reprepê neke da cîran hêris nebin.
	(K) bn: Kirin
Req	(hk.x.çewa) 1.Tiştê qayîm.Tiştê ne nerim. Tund. Dijwar.. : Dîwarê, berê, asinê; req. Brx Nerim
Reqbûn	(k.jn.I.mê) Dema tişt req di bit.: Nan yê req bûy. 2. Mirin. Sekitîn. (K) bn: Bûn.
Reqî	(n.dar.mê)1. Rewiştê tiştê req.: Jiber reqîya erdî, kolana rezî bi zehmete.

Reqkirin	(k.jn.I.mê) Gihorîna made yan tiştên din ji gaz, şile û nerim bo reqî. (K) bn:Kirin.
Resen	(hk.x.çewa) Xurî. Xumalî. Bijavtî.
Reş	(hk.x.çewa) Rengê reş. Tarî.: Tenî a reş. Bizina reş. Rejî a reş. :Şeva reş.
Reşadok	(n.I.mê) giya Giyayek kesk û tamtîje, di gel zadan di hêt xwarin.
Reşandin	(k.jn.dar.mê) Av lêkirin bi çipikan.(K) bnd: ez di reşînim em direşînîn, tu di reşînî hûn di reşînin, ew di reşîne[. . .it] ewan di reşînin.. Pr : Dê [bi] reşînim, reşînîn, reşînî, reşînin, reşînit[...ne], reşînin. Bdb : di reşand, di reşandin. Db,dû:rşandibû, reşandibûn. (F): bi reşîne, bi reşînin
Reşarî	(n.dar.mê) Tiştê, cihê reş xuya bi ke. : Ji dûr reşati a wî xuya di kir.
Reşbelek	(n.I.mê) 1 .Saloxdana ciwanî ya rengên sipî û reş têkel. :Çavên reşbelek. Ang: çavên reş û sipîlka sipî.2.Şahîyaji jin û mêran pêkhatî. Govenda têkel.
Reşbext	(hk.I.çewa) Bextreş.
Reşbûn	(k.jn.I.mê) Reng ber bi reşî di çe. : Li ber tavê çerimê wî reş bû.
Rege	(n.dar.mê) Ji tirsan da helamet li ber çavên mirovî çê di bin. Sehim. Tirs. Batirsok.: Reşek jibo dewaran çê bi bû, lewra revîn.
Reşeba 1	(n.I.mê) Bahoz. Barove.
Reşeba 2	(n.I.mê) derd Derdê bawîbûnê.
Reşedirî	(n.i.mê) fêqî Dirî.
Reşê	(ngaz.dar.mê) Naznav û navê bangkirina jina reş.
Reşêle	(n.dar.mê) balinde Reşwêle.
Reşik 1	(hk.dar.çewa,n.dar.mê)1. Mirovê reş û lewaz. 2 .Reşîya çavî. Reşka çavî.
Reşik 2	(n.dar.mê) Corekê kevinê pêlavane. Kalik. Pend :Reşika reş, şiloxa sipî, eve ne, êka dî.
Reşî	(n.dar.mê) bn : Reşati.
Reşîşe	(n.dar.mê) Teveka bara kêm.
Reşkirin	(k.jn.I.mê) Rengê reş lêdan. :Jiber mirina xweşdivîyê xwe, xwe reş kirin. (K) : Kirin.
Reşmal	(n.I.mê) Xîvet. Kon. Çadir.
Reşmar	(n.I.nê) candar Marê reş yê bê jehir, yan jehirdar.
Reşmêw	(n.l.nêr)fêqî Core tirîyekê reng reşe.
Reşniyîş	(n.I.mê) Nivîsîna liser kaxwezan, hêj ne hatîye rastvekirin û çevtî û ne rêkî têda heye, pişti di hêt rasvekirin di xin ser kaxezeka din yan kompyûterê.
Reşo	(ngaz.dar.nêr) Navkirina peyayê reş. Mêrê reş.
Reşpoş	(hk.I.çewa) Mirovê cilên reş li ber xwe di ket ji xeman.
Reşpoşkirin	(k.jn.I.mê) Ji egera kovanekê mirov xwe bi cilkên reş di poşit. (K) bn: Kirin.

Reşqelyan	(k.jn.l.mê) Dema mirov li ber tava gerima havîne reş di bit û çermê mirovî wek qelyanê lê di hêt. (K) bn: Qelyan.
Reşqelyayî	(hk.l.çewa) Mirovê ji ber gerimê reş bûyî û qelyayî.
Resresk 1	(n.l.mê) 1.Corekê biharatane dindikên wî di reş û htirikin. 2. Perdeyên yan pirtên reş li ber çavan dumst di bin.
Reşreşk 2	(n.l.mê) can Reşka çavî.
Reşrihan	(n.l.mê) giya Rihana ciwan û reş ve.
Reştale	(hk.l.çewa) Mirovê reş. Dêzereş. Reş û tarî.
Reştarî	(hk.l.çewa) Reşê tarî. :Şeveka reştarî.
Reşûkî	(n.dar.mê) Coreke kevin ê tivengane.
Rev	(n.x.mê) Baz. Bazdan. Bez.: Segî da dû dizî, bi reva xwe ra ne gehişt.
Revandin	(k.jn.x.mê) Tiştekî yan mirovekî bi xurtî bi xwera bi bî. Rakêşan. Dizîn. : Pisê cîranê me jineka revandî. (K) bdn: ez di revînim em di revînîn, tu di tevînî hûn di revînin, ew di revîne[. . .it] ewan di revînin. Pr : dê bi + bdn. Bdb : di revand, di revandin. Db,dûr :ravandibii,revandibtin.(F): bi revîne, bi revînin.
Revde	(n.dar.mê) Bireka giyandaran bi hevre, wek guran û seyan. : Zivistanan revdeyên guran di mişene.
Revend	(hk.dar.çewa,n.dar.mê) 1. Mirovê ji wargeha xwe dûr di keve. Koçer. Revenda kurd li derveya welat. 2. Navê mêrane.
Revî	(n.x.mê) Bir. Revde. : Revîya dewaran.
Revîn	(k.jn.x.mê) Ji cihê xwe bi tirs yan xurtî derkevtin[çûn]. Bazdan. Teqyan. Pend :Revîn jibo mêran şerme.(K) bdn : ez di revim em di revîn, tu di revî hûn di revin, ew di reve[. . .it] e\yan di revin..Pr : dê[bi] revim, revîn, revî, revin, revit[...ve], revin. Bdb:ez di revîm,em di revîn, tu,ew di revî, hûn,ewan di revîn. Db,dûr : ez revîbûm,em revîbûyn, tu revîbûy, hûn,ewan revîbûn, ew revîbû. (F) : bi reve, bi revin
Revîvan	(kam.dar.dz) Nêçîvan.
Revok 1	(hk.dar.çewa) Yê ji tirsa neyaran di reve.
Revok 2	(n.x.mê) candar adî Kêzikeka firinde, reng gewir veye û jehirdare, hingivê wan şirîn û xweşe, di kunekeviran da şaneyan di danin.
Revotik	(n.dar.mê) candar Revok.
Revrevik	(n.l.mê) Sîtavk û sînahîyên liber çavên mirovî çê di bin, di rastî da nînin.
Rewa	(rd.x.çewa) Tişt, gotin, kiryar ên qanûnî yên mirovî maf heye pê ra bi be.
Rewan	(hk.x.çewa) 1 .Can. Giyan. Deron. 2. Zîx. peyt. Zîrek. Desthil.
Rewanbêj	(hk.l.çewa) Mirovê zîrek û desthil di gotin vehandina peyvan da.
Rewanbêjî	(n.l.mê) Şarezayî di warê selîqe, gotin û vehandina peyvan. :Waneya rewnbêjîya zimanê kurdî; ang çewayîya fêrbûna zimanê kurdî bi awayekê rast ciwan.
Rewayî	(rd.dar.çewa) Qanûnî. Yasayî.

Rewêjtin	(k.jn.x.mê) Birîn. Birîndarkirin.
Rewişt	(n.x.mê) Sinc.
Rewiştpak	(rd.I.çewa) Mirovê xwedî sinca pak.
Rewiştpîs	(rd.I.çewa) Sincpîs. Dehmenpîs. Bêrewişt. Bêsinc.
Rewiştpîsî	(n.I.mê) Bêsincî. Dehmenpîsî.
Rewîn	(k.jn.x.mê) Dengê segan. :Segê hewe îşev gelek ê di rewit, diyare dehbe yêd li dora gundî?. Pend :Se di rewit, karwanî bi rêya xwe di çit.ang; ne pêdivîye pûtey bi din gotinên vala yên mirovê pitpitî.
Rewş 1	(n.x.mê) 1 . Keyf Xweşî. Aram. Ronahî. : Rewşa malê zarokin.
Rewş 2	(n.x.mê) Bar. Kawdan. : Rewşa tenahîyê û welatê me pir başe.
Rewşen	(n.dar.mê) 1.Ciwan .2. Navê jinane.
Rewşenbîr	(rd.I.çewa) Mirovê xandî û zana. Xudan bîr, xwedî hizir. Ronakbîr.
Rex	(n.x.nêr) AI. Tenişt. Kêlek. Hêja li rex hevalî rûnişt.
Rexne	(n.x.mê) Destnîşankirina şaşîyan û dîyarkirina rêya çarekirinê.Rexnya avaker ; jibo baştirkirina dozê ye. Rexneya kavilker di bit egera têkdanê û ajawe yê.
Rexnegir	(pîşn.I.dz) Kesê karê wî rexne girtine.
Rexnegirî	(kam.dar.mê) Karê rexnegiran.
Rexnegirtin	(k.jn.l.mê) Dema mirov rexneyê di gire. (K) bn : Girtin.
Rexnekirin	(k.jn.l.mê) Rexnegirtin.
Rexnevan	(pîşn.dar.dz) Rexnegir.
Rexnevanî	(kam.dar.mê) Rexnegirî.
Rext	(n.x.nêr) Qayîşeke taybet hatîye diristkirin jibo hilgirtina fîşekên tivengan.
Rextik	(n.dar.nêr) Kulindê zer.
Rexûçan	(n.I.pir) Dewrûber. Hemû alî. Nêçîrvan li rexûnên xwe nêrî dako nêçrekê bi bîne.
Rexûdûr	(n.I.pir) Rexûçan.
Reyîn	(k.jn.x.mê) Rewîn.
Rez	(n.x.nêr) Çem [bîstan] ê fêqî, bi taybetî tirî.
Rezber	(n.x.mê, hk.dem) Meha îlonê.
Rezbirîn	(k.jn.I.mê) Çinîna tirîyê rezan. Mizeyt.
Rezil	(rd.x.çewa) 1. Çirîk. Pîs. 2. melîl[melûl].
Rezîlbûn	(k.jn.I.mê) 1 .Çirîkbûn. 2. Melûlbûn.
Rezîlî	(n.dar.mê) 1 . Pîsî.çirîkî. 2. Melûlî.
Rezîlkirin	(k.jn.I.mê) 1 . Gotinên kirêt û gef lê kirin. 2. Xwe bêçarekirin. Melûlkirin. (K) bn: Kirin.
Rezvan	(pîşn.dar.dz) 1 . Xwedîyê rezî. Sexbêrkerê rezî.2. Navê xortane.
Rezvanî	(karn.dar.mê) Karê [pîşeya] rezan. Cotyari. Cotkarî.
Rê	(n.x.mê) 1.Cihê[şopa] mirov, giyanewer, tirombêl û htd lê hatinûçûnê di kin. 2. Awa. : Rêya çak û neçak. Rêya rast.
Rêba	(n.I.mê) Biyav. Seqa.

Rêbaz	(n.dar.mê) 1.Rêçik. Şop.2. Navek kurdî ye.
Rêbendan	(n.I.mê) Meha duwê ji werzê zivistanê ye.
Rêber	(pîşn.dar.dz) 1 . Yê şareza rê nîşa; xelkî bi dit.2. Navek kurdîye. 3. Serkêş.
Rêberdan	(k.jn.I.mê) Ji rê derkevtin. Berzebûn. Hindabûn. Dûrkevtin. : Gelê me rêya kurdînîyê tu caran bemade.
Rêberî	(kam.dar.mê) Rêzanî. Serkêşî.
Rêberîkirin	(k.jn.gl.mê) Serkêşîkirin. Rênîşadan.
Rêbir	(rd.l.çewa) Rêgir. Cerdevan. Çete.
Rêbirîn	(k.jn.I.mê) Rêgirtin. Kevtin di rê da.
Rêbiwar	(n.I.dz) Rêving.
Rêbîn	(rd.I.dz) 1. Yê rêya di zanit. Rêzan.Şareza. 2. Navek kurdî ye.
Rêç	(n.x.mê) Rê. Şop.
Rêçal	(n.I.nêr) J ajî.Binc.
Rêçalî	(rd.l.çewa) Xwarinên sipîyatî, wek mast, penîr, jajî û htd. Sipîyatî. Babê min hez ji xwarinêd rêçalî di ke.
Rêçevan	(pîşn.dar.dz) Rêbîn. Rêzan.
Rêçevanî	(kam.dar.mê) Rêberî. Rêzanî.
Rêçik	(n.dar.mê) Rêbaz.
Rêçûn	(k.jn.I.mê) bi Rêveçûn. bi Rêkevtin. (K) bn: Çûn.
Rêda	(n.dar.mê) Bingeh. Şengiste.
Rêdan	(k.jn.I.mê) Destûrdan. Hêlan. Delîvedan. Brx Rêgirtin yan nehêlan. (K) bn: Dan.
Rêder	(n.dar.dz) 1.Yê ko rê di det mirovî jibo encamdana karekî.2. Cih yan rêya derkevtinê.
Rêdîn	(n.x.mê) can Rihdîn Rîh.
Rêdîr	(rd.I.çewa) 1.Dûr ji warê xwe. Xerîb. 2.Navekê kurdî ye.
Rêgeh	(hk.cih,n.dar.mê) 1.Cihê rê lê derbaz di bit.2. Proje.
Rêgir	(rd.dar.çewa) Mirovê rê li xelkî di girit jibo karên xirab. Cerde. Çete.Diz. Talanker.
Rêgirî	(kam.dar.mê) Mirovê karê wî rêgirtin be.
Rêgirtin	(k.jn.l.mê) 1.Şelandin. Xirankarî. Cerdeyî. 2. Girtina rêyan. Astengkirin. (K) bn: Girtin.
Rêhebûn	(k.jn.I.mê) Hebûna delîveya kirinê. Hebûna şiyanê.
Rêhesin	(n.l.mê) Rêya şemendefiran û makînên dî ya ji haesinî[asin] hatî çêkirin.
Rêjan	(k.jn.x.mê) bn: Rêjtin.
Rêje	(n.x.mê) Pirtek jê. Parçek dîyarkirî ji tenekî. : Rêjeya serkeftina qutabîyan ev sale 20% pitire ji par.
Rêjgeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cih, çal yan gera av di rêjit nav. Sîlav.
Rêjin	(k.jn.x.mê) 1 . Kurîşk. 2. Kelişte. Kun.
Rêjne	(n.x.mê) Tava baranê.Rêjî.

Rêjî	(n.dar.mê) Hatina befir û baranan. :SaIeka bi rêjî ye ang: geleka barî.
Rêjîk	(n.dar.mê) Çekê otomatîk.
Rêjîn	(nl.dz) 1. Valakirin. :Av rêjtin. Kevtina şileyan. Rêjan. Rêjtin. (K) bdn: ez di rêjim em di rêjî, tu di rêjî hûn di rêjin, ew di rêje[...it] ewan di rêjin. Pr:dê[bi] rêjim, rêjîn, rêjî, rêjin, rêje. di rêje[...it] ewan di rêjin. Pr:dê[bi] rêjim, rêjîn, rêjî, rêjin, rêje. Bdb: di rêja, di rêjan.Db,dûr: rêjabti, rêjabûn. (F): bi rêje, bi rêjin. 2. Rêya jiyanê. Awayê jîyanî.2. Navê keç û xort an.
Rêjtin	(k.jn.x.mê) Valakirin. Rûkirin. (K) bdn: ez di rêjim em di rêjîn, tu di rêjî hûn di rêjtin, ew di rêje[. . .it] ewan di rêjin.Pr: dê bi +bdn. bdb: di rêjt, dirêjtin.[di rêja, di rêjan] db,dûr: rêjtibû, ... Bûn. (F): bi rêje, bi rêjin
Rêikirin	(k.jn.I.mê) Pakijkirina amanan .(K) bn: Kirin.
Rêk	(hk.cih,n.dar.mê) 1. Rêya biçûk. :Rêka gundî. 2. Hevbîr. Hevdeng. Kûk. :Ez û ew di kar û kiryaran da di rêkin.
Rêkan	(hn,nl.dz) 1.Hozeka kurdane li Kurdistana Iraqê. 2. Navekê kurdî ye.
Rêkanî 1	(mal.dar.dz) Kesê ser bi hoza rêkanî ve.
Rêkanî 2	(hn.I.çewa) Rêya ko nû hati çêkirin. Rêya nû.
Rêkêş	(hk.I.çewa) 1 . Mirovê serkêşî ya bizavekê bi ke. Rêzan . Rêber. 2. Navê mêrane.
Rêkirin	(k.jn.I.mê) Dema mirov tiştekî jibo cihekî bi rêket. Bi şîne. Şandin. Virê(bi rê)kirin. (K) bn: Kirin.
Rêkkevtin	(k.jn.I.mê) Morkirina peymanan. Pêkkirin. Pêkhatin. Li hevhatin. (K) bn: Kevtin.
Rêklam	(n.biyan.mê) Dane nasîna kelûpelan, deste û dezgehan û htd.Ragehandin.
Rêkûpêk	(rd.l.çewa) Peyt. Dirist. bi Serûber. :Xortekê rêkûpêk. :Jineka rêkûpêk.
Rêkûpêkbûn	(k.jn.gl.mê) Peytbûn. Berhevbûn. bi Serûberbûn. (K) bn:Bûn.
Rêkûpêkî	(n.gl.mê) Serûberî. Peytî.
Rêkûpêkkirin	(k.jn.gl.mê) bi Serûberkirin. Peytkirin. Berhevkirin. (K) bn:Kirin.
Rêkxer	(pîşn.dar.dz) Daner. Avrêner. Avaker.
Rêkxiraw	(n.dar.mê) bn :Rêkxistî.
Rêkxistin	(k.jn.I.mê) Karê mirov rêk bêxe.çê biket. (K) bn: Xistin(êxistin).
Rêkxistî	(n.dar.mê) bn: Rêkxiraw. Deste, Bir, a hatî avakirin jibo encamdana karê bo hatî destnîşankirin. : Rêkxistîya xaça sor.Rêkxistî.
Rêl	(hk.cih,n.x.mê) Cihê pir darû bar. Dehil.Daristan.
Rêlêgirdn	(k.jn.gl.mê) Rê li kesek yan cihek hatî girtin. Rêgirtin.
Rênas	(rd.I.çewa) 1. Rêber. Şareza. Nexşdaner. 2. Navek kurdî ye.
Rênasî	(kam.I.mê) Şarezayî. Rêzanî.
Rênasîn	(k.jn.I.mê) Rêzanîn. Nexşedanan. (K) bn: Nasîn.

Rêncber	(pîşn.dar.dz) Karker. Zehmetker.:Ez rêncberim. :Ew mirovekê rêncbere.
Rêncberî	(kam.dar.mê) Karkirin. Paleyî. Kasibî. ::...rêncberîyê ji xwe ra di ke.
Rênçî	(rd.dar.çewa) Dema masolkên leşê mirovî ji egera westanê(kar) girj yan xav di bin û jan jê di çin.
Rêncîbûn	(k.jn.l.mê) Weke masolên leşî xav yan girj di bin. :Destê min rêncî bûye.(K) bn: Bûn.
Rêncîkirin	(k.jn.I.mê) Mirov leşê xwe bi westîne.:Piçek pêhin a xwe vede, nê te giyanê xwe rêncî kir!.(K) bn: Kirin.
Rênivîs	(n.I.mê) Çewayîya nivîsînê. Rêya rasta nivîsîna zimanan. Rênivîsa pîtên latînî, erebî.
Rêsan	(k.jn.x.mê) 1 . Hirî, mû pembû û htd. Bi teşîye yan makînê di vehînin û di kin bendik. Ristin. Rêstin.: Dapîr ya hirîyê di rêsit dako bo min gorekê bi ket. Çêkirin. (K) bdn. :ez di rêsim em di rêsîn, tu di rêsî hûn di rêsin, ew di rêse[. . .it] ewan di rêsin. Pr : Dê[bi] rêsim, rêsîn, rêsî, rêsîn, rêsit[...se], rêsin. bdb : di rêsa, di rêsan. Db,dûr :rêsabii, ...bûn. (F): bi rêse, bi rêsin.2. Navê xort û jinan e.
Rêsîn	(k.jn.x.mê) Ristin. Rêsan. (K) bdn. :ez di rêsim em di rêsîn, tu di rêsî hiin di rêsin, ew di rêse[. . .it] ewan di rêsin. Pr : Dê[bi] rêsim, rêsîn, rêsî, rêsîn, rêsit[. . .se], rêsin. bdb : di rêsa, di rêsan. Db,diir :rêsabti, ...btin. (F): bi rêse, bi rêsin.
Rêşî	(n.x.mê) Rîşîk.
Rêşte	(n.x.nêr) Nivş. Berebab.
Rêtin	(k.jn.x.mê) bn : Rêjtin.
Rêv	(n.x.pir) can Mûyên di kevin rexên endamê guhnelî, li binê zikî. Rêv : tiraşîn bn : Tiraşîn. Weryan bn : weryan, weran, reş, zer,sipî,sor: corê rengên, ...
Rêvas	(n.x.mê) giya Giyayek ktivîye, tem tirş ii xweşe bistîka wî di
	hêt xwarin.
Rêveber	(pîşn.dar.dz) bn : Rêvebir. :Rêveberê xandingeha me çû seredana malên qutabîyan.
Rêveberî	kam.I.mê) Cihê riiniştin ii karê rêvebirinê.
Rêvebir	(pîşn.dar.dz) Yê dezgehekî, fermanberîyekê bi rêve di bit. Berpisyarê dezgehê, rêveberî yê.
Rêvebirin	(k.jn.l.mê) 1. Hajotin. Senêkirin. 2.Wergirtina karê
	berpisyarîyê li dezgehekî. Karê mirov bi stoyê xwe ve di girit. Bi rêve di bit. (K) bn : Birin.
Rêvebirî	(n.l.mê) bn : Rêveberî.
Rêvecûn	(k.jn.I.mê) liser Rêyê çtin. bi pêyan çtin. Çtin. Bi rê kevtin. : Dapîra min gelek ya pîr bûy êdî nikarit bi rêve bi çit. (K) bn:Çûn.
Rêvin	(rd.x.çewa) Gemar. Pîs.
Rêvinbûn	(k.jn.l.mê) Pîsbûn. Gemarbûn.
Rêving	(n.dar.nêr) I . Yê bi rêyekê ve di çit. Li ser rêyekê.2. Navê mêrane.

Rêvingî	, (rd.dar.çewa) Mirov bi rêvingî di cihekî ra derbaz bi bit. Bi rêya xuda di wê derê ra bi çe. :Ez bi rêvingî di gundê we da derbaz biime.
Rêvinkirin	(k.jn.l.mê) Gemarkirin. Pîskirin. (K) bn:Kirin.
Rêxer	(ndar.dz) bn : Rêkxer.
Rêxiraw	(n.dar.mê) bn : Rêkxiraw. 581
Rêxistin	(k.jnlmê) bn : Rêkxistin.
Rêxistî	(ndar.mê) bn : Rêkxisti.
Rêyakaviran	(n.I.mê) Rêya kadizan.
Rêz	1 (hk.x.çewa) l.Tiştên yek H pey yekê. Bi dû êkve.2. Dêrên nivêsînê. Riste.3. Xîç.
Rêz	2 (n.x.mê) Rûmet. Qedir.
Rêza	(n.x.mê) Raman. Ango.
Rêzan	(rd.I.çewa) 1. Rêber. Şareza. Rênas. 2. Navek kurdî ye.
Rêzanî	(n.I.mê) Şarezayî. Rêberî.
Rêzbûn	(k.jn.I.mê) Li yek rêz bi dû êk ve rawestan. Kevtin dû hev. Kevtin kêleka hevdu. :Gelî qutabîyan divê hûn jibo silava alaya Kurdistanê ciwan rêz bi bin.
Rêzdar	(rd.dar.çewa) Hêja. bi Rêz.bi Rûmet.
Rêzik	(ndar.mê) 1. Rêz. Kêş. 2. Dêrika nivêsînê.
Rêziman	(n.I.mê) Rêya rast kirin û darijtina zimanan. Bingeha zimanî. Rêzman.
Rêzimanî	(hn.I.çewa) Zanîna darijtina bingeha zimanî bi zimanê rast.
Rêzkarî	(n.dar.mê) Rêkûpêkî. Diristiî.
Rêzkirin	(k.jnlmê) Êxistin dwî êk. Kevtin dû hev. Hijmarin. :Xwe rê bi kin dê noke mamosta gotinekê bêjit. (K) bn : Kirin.
Rêzname	(k.I.mê) Nivîsara fermî ya peyrew ii bernameya her rêxistîyekê têda hati çespandin.
Ribête	(rd.x.çewa) Candarên li mal sexbêr di ken ii çavê xwe baş di dinê dako qelew bi bit jibo firotinê yan serbirînê.
Ribêtekirin	(k.jn.I.mê) Sexbêrkirina kewalan jibo qelew bi bin. Qelewkirin.(K) bn : Kirin.
Riçilandin	(k.jn.dar.mê) Dema zadê yekî yê nerim û zêde av bit, di bêjin te xwarina riçilandî.
Riçilî	(rd.x.çewa) Zadê kirêt,nerim hilyayî ji egera ava zêde, yan neşarezayî ya mirovî. Birinca riçilî: birinca dindikên wê di nav êkda bihujîn. 582
Riçilîn	(k.jn.x.mê) Dema xwarin di riçile.
Ridên	(n.x.mê) Rihdîn. Rîh.
Rifank	(n.dar.mê) bn: Ref.
Rih	(n.x.mê) 1 . Pişka binî ya di axêra ji dar ii giyayî, ko av û xwarin ê di gehînit ta û belgan. 2. Mûyên rûyên mêran. Rihdîn. 3. Nivş. Berebab. Kûk.
Rihan	(n.x.mê) Giyayek ciwan ti bêhindare.

Rihberdam	(k.jn.I.mê) Rih ne tiraşîn. Hêlana rihan. :Ji hewe ve min rih berdane, ez sofîme?.(K) bn : Berdan.
Rihdîn	(n.dar.mê) 1 . Qefteka mûyên bi hefca yên nêrî ti bizinan. 2. Rîh. Rih.
Rihet	(hk.x.çewa) Tena. Hawîş. Amoj.
Rihetî	(n.dar.mê) Tenayî. Xweşî.bêhinvedan.
Rihetbûn	(k.jn.l.mê) Bêhinvedan. Tenabiin.(K) bn: Bûn.
Rihetkirin	(k.jn.I.mê) Tenakirin. Bêhinvedan.(K) bn: Kitin.
Rihhavêtin	(k.jn.l.mê) 1 . Hişînayî[dar ti giya] rihên wî bi hêz di bin û di erdîra belav di bin.2. Zemalê rihên xwe yên berdayî bi tiraşit. (K) bn: Havêtin.
Rihik	(n.dar.mê) xwarin Corekê zadî ye ji hevîr, goşt, rûn û biharat an di hên çêkirin û di rûnî da qelînin.
Rihî	(n.x.mê) Ji egera barîna gelek befir ii baranan erd nerim di bit û teqna betenan di hilweşit xwarê û di be egera girtina rêyan caran kuştina kewal û dewaran. Lehî.
Rihkurkirin	(k.jn.I.mê) Kurtkirina yan tiraşîna rîhan.
Rihşe	[rihseg] (rd.I.nêr) dijûn Core civîdaneke dijî mêran jibo bê rêz
	û rûmet kirinê, rihên wî wek mûyên segan di hên hevber kirin.
Rihsipî	(hk.l.çewa) Mirovê bi navsal ve çûyî, xasim mêr. Jî dirêj.
Rihtexe	(rd.I.çewa) Zelamê rihên wî texe bin. : Sofîyê rihtexe.
Rihtiraşî	(rd.I.çewa) Mirovê rihên wî di tiraşî bin.
Rihtirasîn	(k.jn.I.mê) Zelamê rîhên xwe di tiraşit. Rihkurkirm.
Rijan	(k.jn.x.mê) bn :Rijyan.
Rijd	(hk.x.çewa) Weke mirov li ser gotin, boçûn a xwe ne hêt xwar û sedased pêra bit. 583
Rijdbûn	(k.jn.l.mê) Kesê li ser bpçiina xwe rijd, çi rast yan şaş be. (K) bn: Bûn.
Rijde	(n.x.mê) xwarin Xwrineke şêweyê davên dirêj, xir, pan ii htd, ji genim û rûn, di hêt diristkirin. Makeron.
Rijdî	(n.dar.mê) Dema mirov li ser gotin, kiryara xwe rijde. Liser ya xwe nahatin xwar.
Rijêm	(hn.x.biyan.mê) I.Deshelata çewsêner,diktatûr.: Rijêma Be'is. 2. Rêkxististina xwarinê çi başe bi xwe çi ne xwe. Parêz.
Rijêmkirin	(k.jn.I.mê) Tuxîbkirina cor û awayê xwarinê ji ber nesaxîyan, yan qelewî yê. Parêzkirin. (K) bn: Kirin.
Rijî	(rd.x.çewa) Tirsî. Tisî. :Nanê rijî. Ang; nan bê pêxwarin.
Rijyan	(k.jn.x.mê) Weryan. Kevtin. Jê kevtin. :Stêr rijya. Stêr kevte xwarê. Rêjan.: Stêrek ji esmanê Kurdistanê rijya. Ang : Rêberek yan honermendek çû ber dilovanî ya xudê
Rik	(hk,rd.x.çewa) I . Cihek asê. Rêyek destkevir û bi zehmet bo lêçûnê.2. Li ser ya xwe man. Pênedan. Ji ya xwe ne hatin xar. Seneqî. Reqî.
Rikanê	(n.dar.mê) Dema mirov li ser ya xwe yê rijd be . Hevrikî

Rikanêkirin	(k.jn.I.mê) Rijdî kirin. Seneqîkirin li ser boçiina xwe. Hevrikîkirin.(K) bn : Kirin.
Rikdar	(rd.dar.çewa) Serreq.Riko.
Rikeber	(rd.dar.çewa) Berhelistkar. Berdij. Dij. Ne pêra. Ne digel. Dijber.
Rikeh	(n.dar.mê) bn :Rikew.
Rikew	(n.I.mê) Selikeke bi şivikên yek li rex yekê ti hêlana valayî yê hindî stûrî ya şivikekê navbera wan da, binên şivikan di darek bazinî ra qayîmkirîne û serên din jî herwesa, ji bazinê biçûktir, binê wê bi depên wek toran peyt di ken ti serî bi kevilekî di xemlînin destikekî di êxinê jibo hilgirtin ii veguhastinê,derek tê vekirîye di hêt daxistin. Jibo xwedîkirina kew ii balindeyan bi kar di hêt. Qefesa kewan
Rikêb	(n.x.mê) Ciheke bi zînê dewaran ve ye, di keve herdu alîyên kêleka dewarî,mirov li dema siyarbûnê herdu pêyên xwe di xin navda jibo xwe ragirtin liser pişta wan.
Rikêv	(n.x.mê) bn : Rikêb. 584
Rikgirtin	(k.jn.l.mê) Yêherdem rikan di girit. (K) : bn :Girtin.
Rikîn	(hk.dar.çewa) Riko.
Riko	(hk.dar.çewa) Mirovê gelek rikan di girit. Serreq. Serhişk.
Riksar	(rd.l.çewa) Riko.
Rim	(n.x.mê) çek Çekekê kevine, ji darek rast û dirêj serekê tîj hatîye çêkirin. li pevçtinan bikar di hat, herwesa bo karên werzişî bi kar di hêt.
Rimandin	(k.jn.x.mê) Herifandin.
Rimbaz	(pîşn.I.dz) Pispor di warê karîn û havêjtina riman.
Rimhavêi	(pîşn.I.dz) Yên ko rimê di havêjin, bi kar di hînin.
Rimhavêitin	(k.jn.I.mê) Riman di havêjin. Bi kar di hînin. (K) bn: Havêjtin.
Rimj	(n.x.mê) Ewir.
Rind	(rd.x.çewa) Ciwan. Xweşik. Hêja. :Keçekapir rinde.
Rindbûn	(k.jn.l.mê) Ciwanbtin. Xweşikbiin.
Rindê	(hd,gazn.dar.mê) 1. Naznave ti gazîkirinjibo jina rind,ciwan. Ciwanê. 2. Navê pîrekane.
Rindî	(d.dar.mê) Ciwanî.
Rindkirin	(k.jn.I.mê) Ciwankirin. Xemilandin.
Rindo	(hd,gazn.dar.nêr) 1. Naznav û gazîkirin a mêrê rind, ciwan. 2. Navê mêrane.
Rindtir	(hevbn.dar.çewa) Ciwantir.
Rindtirîn	(hevbn.dar.çewa) Ciwantirîn.
Rinek	(n.dar.nêr) Firçe. Rinekê didanan. Rinekê malînê.
Ringandin	(k.jn.x.mê) Hijandin û denjgê ringênê jê hatin. Livandin. înanûbirin. (K): bdn: ez di ringînim em di ringinm, tu di ringînî hûn di ringînin, ew di ringîne[...it] ewan di ringînin.Pr:dê bi+bdn. Bdb: di ringand, di

	ringandin. Db,dûr: ringandibû, ringandibûn. (F): bi ringîne, bi ringînin. 585
Ringering	(n.I.mê) deng Dengê ringê. Dengê dergeh û tenekeyan. : Ringeringa dergehane jiber ba û bahozê.
Ringên	(n.dar.mê) deng Dengê ringeringa dergeh, teneke û penceran ji egera livandinê.
Ringîn	(k.jn.x.mê) deng Ringering jê hatin. Ringên jê hatin. Dergeh di ringe.
Rinîn	(k.jn.x.mê) Jêkirin. Jêvekirin. Belg weryan.
Ripin	(n.x.mê) Qeft. Gurz. Destik.
Ripinîn	(k.jn.x.mê) Dema rihên giyayî di erdî da pir û bi hêz di bin. Bûn gurz, destik, qefît. Pemd : Giya liser binê xwe di ripinit.ang; gel,malbat û mêrçak jinav naçin,lê nifşê wan dê şopa wan girit.
Ripûrût	(rd.l.çewa) Mirovê bê mal ii dirav. Rût.
Riq	(n.x.mê) Rik. Kerb. Kîn.
Rism	(n.x.nêr) Mînak.Wêne.
Rismgirtin	(k.jn.l.mê) Mînakgirtin. Wênegirtin. (K) bn: Girtin.
Rismkirin	(k.jn.I.mê) Kirina mînakan. Wêneyan. (K) bn: Kirin.
Rist	(n.x.mê) Daveka bendikê hilawîstîye cilikan pêve di ken da zuha bi bin. Werîs.
Ristandni	(k.jn.x.mê) Rêzkirin. Rêkûpêkkirin. (K) bdn: ez di ristînim em diristînîn, tu di ristînî hûndi ristînin, ew di ristîne[...it] ewan di ristînin. Pr: dê bi+bdn. Bdb : di ristand, di ristandin. Db,dûr : ristandibû, ristandibûn. (F) : bi ristîne, bi ristînin
Riste	(n.x.mê) 1 . Hevek. Hehok.2. Hozan. Helbest.
Ristevan	(pîşn.dar.dz) Helbestvan. Hozanvan.
Ristik	(n.dar.mê) 1 . Stovank. 2. Helbest.
Ristin	(k.jn.x.mê) bn: Rêsan.
Riswa	(rd.x.çewa) Şermizar.
Riswabûn	(k.jn.I.mê)Şermizarbûn.
Riswakirin	(k.jn.I.mê) Şermizarkirin.
Riswayî	(n.dar.mê) Şermizarî. 586
Rişan	(k.jn.x.mê) Vergerana zadê mirovî xwarî di rêka devîda. Dilrabûn. Hilandin. Rişyan Hilavêtin. Verişyan. [Di, Dê]rişim, rişîn, rişî rişin, rişit[. . .şe].rişam, rişan, rişay.
Rişk	(n.x.mê) Xerzê, hêkên spîhan. Mêtûlke.
Rişkkirin	(k.jn.I.mê) Danana xerzê spîhan. Hêkkirina spîhan.(K) bn: Kirin.
Ritil	(n.dar.gel) can Cot gunên candaran.
Ritlo	(gazn.dar.nêr) Mirovê ritil ên wî perçivîn.
Ritlobûn	(k.jn.I.mê) Dema mirov toşî derdê ritloyîyê di be.
Ritlokirin	(k.jn.I.mê) Dema mirov ritlo di be.: Heger tu kevirên giran hilgirî dê xwe ritlo bi kî!.
Ritloyî	(hk.dar.çewa) derd Nexweşîyeke ji egerê ritil di êvitin [perçivin].

Rivişt	(n.x.mê) Netewe. Nivş.
Riwek	(n.x.nêr) Çandek. Darûgîya.
Riyan	(k.jn.x.mê) Rîtin. Gokirin.
Riz	(n.x.mê) Birinc.
Rizandin	(k.jn.x.mê) Mirov fêqîyekî, xwarinekê bi rizînit.
Rizgar	(hk.x.çewa) 1. Azad. Serberst. Serfiraz. 2. Navê mêrane.
Rizgarbûn	(k.jn.I.mê) Azadbûn ji sitema dujmin. (K) bn: bûn.
Rizgarî	(n.dar.mê) Bizav ji pêxemet rizgarbiinê. :Xebat di keyn jibo rizgarî ya Kurdistanê.
Rizgarkirin	(k.jn.I.mê) Azadkirin. (K) bn: Kirin.
Rizinde	(n.x.mê) Asinkên ko dergeh, pencer bi melbenan ve di girê den.: Çîreçîr ji dergehî dihêt jiber ko rizindeyêd wî yêd jengî bûyn.
Rizî	(rd.x.çewa) Tişt yan zadê pûç bûyî û bi kêr karînan û xwarinê
	na hêt. Pûç. Xirab. Genî.
Rizîbûn	(k.jn.I.mê) Fêqî, goşt, dar û htd genî di be. Xirab di bit. :Zadê di xwaringeh da rizî bûy. (K) bn : Bûn.
Rizîkirin	(k.jn.I.mê) Rizandin.
Rizîn	(k.jn.x.mê) Rizîbûn. Genîbûn. :Fêqî li ber tavê di rize. 587
Rizyane	(n.x.mê) giya Giyayekê kesik ii bi xemle, dav zirave û
	rîşalîye, tam û bêhin xweşe.
Rîbar	(n.l.nêr) 1. Çem. Robar.2. Navek [nêr ûmê] kurdî ye.
Rîçal	(n.dar.mê) darûbar Rih.
Rîçalhavêtin	(k.jn.l.mê) Rîçalavêtin. Rihhavêtin. Rihdan.
Rîh	(nx.gel) bn: Rih.
RîhşiEÎ	(nl.nêr) bn: Rihsipî.
Rîho	(ngaz..nêr) Naznavê xudanê rîha. Zelamê bi rîh.
Rîgeh	(hk.cih,n.cih.mê) Cihê pîroz yê mirov berê xwe di ditê. Rûgeh. Qîble.
Rîkirin	(k.jn.I.mê) Zad ji qazanan kirine amanên din. Xwarin ji amanekî kirine yê dî. (K) bn: Kirin.
Rîko	(ngaz.dar. nêr) Rîho.
Rîl	(n.x.mê) tiraş Corekê tiraşan(dar)e , li rexên cok û rûbaran hişîn di bit, rengê wê keskek bi xemle û guleka ciwan reng sor yan pîvazî heye.
Rîp	(n.x.mê) Kiryarek mirov bi destê xapînokan di hêt serdabirin .
	Xap. Telhe. Şermizarî. : Di kem nakem ji rîpa te qurtal nabim.
Rîs	1 (rd.x.çewa) 1. Mirovê bê cilik. 2. Mirovê rût, bê dirav.
Rîs	2 (n.x.nê) Hirîya davdavkirî û berhev jibo tevnî.
Rîsbûn	(k. jn.I.mê) Mirov bê cilik di bit. Rûtbûn.(K) bn : Bûn.
Rîşî	1 (hk.çewa) Bê cilî. Hejarî.
Rîşî	2 (n.x.mê) Gurzên giyayê dirûtî.
Rîskirin	I (k.jn.I.mê) Cilik jiberkirin. (K) bn: Kirin.
Rîskirin	2 (k.jn.I.mê) Çêkirina rîsî. Hirî berhevkirin.

Rîswa	(rd.x.çewa) Şermizar. Direwîn. Rûreş.
Rîswabûn	(k.jn.I.mê) Şermizarbtin. (K) bn: Bûn.
Rîswakirin	(k.jn.I.mê) Şermizarkirin. (K) bn: Kirin.
Rîşal	(n.x.mê) Rihên daran.
Rîsalok	(n.dar.mê) Rîşîk.
Rîşîk	(n.dar.gel) Bisk,davên giyayî, bendikan yan pora serî bi cihekî ve şor di bin. 588
Rît	(rd.x.çewa) I .Bê pare û malê dinê.2. Hulî. Rîs.
Rîtbûn	(k.jn.I.mê) Bê mal û pare man. (K) bn: Bûn.
Rîtê	(ngaz.mê) Jina rît.
Rîtin	(k.jn.x.mê) Havêtina bermayê xwarinê di rêya paşî yê da. (K) [di,dê] rîm,rîn,rît,rîtin. Bi rî, rîn.
Rîtkirin	(k.jn.I.mê) Bê pare û mal kirin. Şelandin. Veriçandin.
Rîto	(ngaz.dar.nêr) Mêrî ripûrût. Mêrê rîs.
Rîyî	(n.x.dz) candar Giyanewerekê kwîvîye, Şîrdere, goşxwere. Rovî.
Rîvîk	(n.x.mê) Endamên leşê canewer ii mirovan yên nav zikî , ko ji gedeyî tanî derve di dirêjin.
Rîvîkadirêi	(n.I.mê) Rîvîka ji hemûyan dirêj tire di zikî da. Duwazdegirê.
Rîvîkakore	(n.I.mê) Parçe rîvîkeka zêdeye bi ya stor ve girêdaye.
Rîvîkastor	(n.I.mê) Rîvîka ji ya dirêj dest pê dikeû ji derve bi dawî di hêt. Kolon.
Rîx	(n.x.mê) Pîsîyê candaran yê rûn. Ziblê rûn.
Rîxêkeytin	(k.jnlmê) bi Rîxêkevitin. Ji egera nexweşbûn, yan pir xwarinê, candar gelek rîxê diken. Zibilê wan rtin di bit. (K) bn: Kevtin, keftin.
Rîxkirin	(k.jn.I.mê) Candar û mirov rîxê di ken. (K) : Kirin.
Rîxoie	(n.dar.mê) Rîvîk.
Ro	(hk,dem,n.x.mê) Roj.
Roj	(hk.dem,n.x.mê) 1 . Tenê xir û reng zerekê ber bi sipî ve li esmanan ko erdî ronayî di ke.2. Duwazde demjimêren ronayî heye. 3. Heft rojên heftîyekê.
Roja	(n.dar.mê) Navê jinane.
Rojane	(hn.keng) Her roj. Hemû rojan.: Rojane ez parê xwe di wergirim. : Rojane mamê wî seredana wî di ke. 589
Rojanû	(n.dem. mê) Newroz. Nîroj.
Rojareş	(n.I.mê) Roja ji hemûyan ne xweştir. Çam.
Rojava	(hk.I.cih,n.mê) Senta roj lê ava di bit.
Rojbaş	(n.I.mê) Silaveke ji paşî spêdê ta berî êvarî bi kare, mirov h hevdu di kin.
Rojbend	(n.dar.mê) Bireka stêr û heyvên li çerix a rojê di zivirin.
Rojderkeytin	(k.jn.I.mê) Dema li sipêdeyan roj der di kevit. Rojhilatin.
Rojdîtin	(k.jn.I.mê) Zengînbûn. Roja mirov li bendê di hêt.
Rojekê	(hk.dem) Carekê bi roj. Demekî roj bû. :Rojekêji rojan min dî teyrek,
Rojen	(n.dar.mê) Pencerka bilind. Kuleka ronahîyê.

Rojev	(n.dar.mê) Bername. Berhevî. Karê rojê.
Rojgirtin	(jn.l.mê) Dema rtiyê rojê di hêt dapoşîn ti dinya tarî di bit.
Rojhilat	(hk.cih,n.mê) Senta roj lê di hilêt[der dikevit].Rohilat.
Rojhilatanavîn	(hk.cih.mê) Devereka berfîrehe gelek welat lê hene, yek jiwan; Kurdistan.
Rojhilatin	(k.jn.I.mê) Roj hilhatin. Rojderkevtin.
Rojhijmêr	(n.I.mê) Kitêbeke rojên heftîyê, meh. û werzên salê têda hene, jibo zanîna dem ii jivanan mifa jê di hêt wergirtin. Rojjimêr.
Rojing	(n.dar.mê) Cirnîyê destşûyê yê di keve bin avrêjê.
Rojî	(n.l.mê) Rojên mirov xwarin ti vexwarinê naxwe. Zahidî. Bi rojî: mirovê rojîgir. : Ez yê bi rojî me.
Rojîgir	(rd.l.çewa) Mirovê zadî ne xut nexasim li meha remezanê. Mirovê bi rojî.
Roiîgirtin	(k.jn.I.mê) Mirovê ku xwarinê ne xwe. Bi rojî bit. (K) bn: Girtin.
Rojname	(n.I.mê) Nameyeka rojaneye, zanîn, nûç, peyam û htd; yên hemû-reng û cor têda di hên nivêsîn dako mirov agehdarî bûyerên cîhanê bi bit.
Rokêt	(n.biyn) Topên mezin û dûrhavêj. 590
Rojnameger	(pîşn.dare.dz) bn: Rojnamevan.
Rojnamegerî	(kam.dar.mê) bn: Rojnamevanî.
Rojnamevan	(pîşn.dar.dz) Kesê pispor di warê rojnameyê da. Kesê karê darijtin ti nivîsan di rojnameyan da di ke.
Rojnamevanî	(kara.dar.dz) Karê nivîs, çapkirin, darijtinû htd di rojnameyan da.
Rol	(p.x.nêr) Pişkdarî ya mirovî di kar yan çelengîyan da. :Rolê wê di avakirina dezgeha me da yê berçave.
Roldîtin	(k.jn.l.mê) Pişkdarîkirin. :Ew di karit rolek baş di avakirina gundan de bi bîne. (K) bn: dîtin.
Role	(n.x) Zarok.
Rollîztin	(k.jn.I.mê) Roldîtin.
Rom	(nejad.n) Tirk. Turk. Rom ii ecem; ang Tirk ti faris.
Roman	(nx.biyan.mê) Pertoka çîrokên dirêj û bi rûdan.
Romî	(net,nl.dz) I. Hilgirê nasnameya tirkî. 2. Mita yan xelkê Turkya.
Romannivîs	(kam.I.dz) Yê ko romanan di nivîsit.
Romanvan	(kara.l.dz) Romannivîs. Xwedîyê romanê.
Romanya	(hk.cih,weln) Welatê romanan.
Ron	(rd.x.çewa) Aşkera. Xuya. Zelal. Birincok.
Ronahî.= ronayL	(n.x.mê) Şabîta mirov li ber wê tişt, tenan di bînit. Ronahîya; rojê, karebê, fanûsê û htd. Brx Tarî.
Ronahîxistinser	(k.jn.gl.mê) Ronkirin, şirovekirina mijarekî. (K) bn: êxistin[xistin].
Ronak	(rd.dar.çewa) Ron.
Ronakbîr	(rd.l.çewa) Mirovê gelek xandî ti dinya dîti. Zana. Rewşenbîr.
Ronakbîrî	(n.I.mê) Rewşenbîrî.

Ronbûn	(k.jn.I.mê) Çav ron bûn. ang; Çav êdî çak di bînin. Cihek ron btin.ang; tarî lê neman.
Rondik	(nl.mê) I. Dilopên avê yên ji çavan di zên. Hêstir.2. Navek kurdî yê pîrekane.
Ronî	(n.I.mê) bn: Ronahî. : Ronîya çavan ronahî ya ko çav di bînin.
Ronînbûn	(k.jn.I.mê) bn: Ronbûn.
Ronîkirin	(k.jn.I.mê) bn: Ronkirin.
Ronkirin	(k.jn.I.mê) 1. Cihek ronkirin ang: ronahî ketine ser cihekî ko çav bi îcarin bi bînin.2. Zelalkirin. Xuyakirin. Şirovekirin. (K) bn : Kirin.
Roqroqe	(rd.I.çewa) Mirovê lingên wî dirêj. Lingdirêj.
Rovî	(n.x.dz) Rîvî. Pend :Rovî kirin paşa, girya çunko bawer ne di kir.Pend :Rovî ne di giha tirî, go tirşe.
Rox	(hk.x.çewa) Axa bi dirg ti req. Bi gumtil.
Roxandin	(k.jn.I.mê) Herifandin. Pelixandin. Higumandin. (K,F) : [di,dê] roxînim, roxînîn,roxînî, roxînin, roxînit[...ne] bi roxîne, roxînin. Roxand, roxandin.
Rubad	(n.x.nê) Kewê nêr. Nêrekew.
Ruh	(n.x.mê) dar bn : Rih.
Ruha	(hk.cih,cugim) Bajêreke li Kurdistana bakiir. Orfa.
Ruhayî	(maln) Xelikê ji Ruhayê.
Ruhdan	(k.jn.I.mê) Giya, dar a rihan di de. (K) bn : dan.
Ruhnî	(n.dar.mê) Ronahî.
Ruhnîkirin	(k.jn.I.mê) Dar, giyayê rihan di ke. (K) bn : kirin.
Rux	(n.x.mê) Rwî. Rû. Serûçav. Rûçik.
Rû	(n.x.mê) I. Sertiçav. Rûçik.2. Robar.3. Berg.
Rûbadan	(k.jn.I.mê) Dema hevalek, kesek pişta xwe bi de mirovî û êdî ne vêt têkelîya mirovî bi ke.
Rûbalgeh	(k.l.mê) Rtiyê balîfkê. Rwîbalîflc.
Rûbar	(cugim.dar.nêr) Çem.
Rûber	(hk.cih.mê) emiaze Yekeya pîvana tenan.cihan. Dirêjîx panî. : RuBerê hewşa me 40 m^. ango :10x4.
Rûçik	(n.I.mê) Rû.
Rûçikandin	(k.jn.l.mê) Balindeyên serjêkirî ji perkirin. Perên wan jê kûm. Rûtkirin. Verûçikandfin.
Rûdan	(k.jn.l.mê) Dema bûyer di qewimin. : Diyare karekî ya rû dayî, lewra mamostayê me evro ne hatîye.
Rûdemî	(hn.l.çewa) Rojane.
Rûgerm	(hk.l.çewa) Xwîngerm. Sergerm.
Rûkirin	(k.jn.I.mê) bn : Rîkirin.
Rûmet	(rd.x çewa, n.nêr) 1 . Rêz. Qedir. Hêja. : Hevalên bi rûmet, hûn ser çavan hatin. 2. Rûçik.
Rûmetdan	(k.jn.l.mê) Rêzgirtin.

Rûn	(n.x.nêr) Dihin. Dûn. Rwîn.Nîvişk.
Rûndank	(n.dar.mê) Amanê têkirina rûn yan nîvişkî.
Rûnerm	(hn.I.çewa) Bêhinfireh.
Rûniştin	(k.jn.dar.mê) Mirov di barê bêhinvedanê da li paşîyên xwe di mînit ji kemaxan xar di bit, pêyên xwe dirêj di keyan U bin xwe da di ne. (K) : [di,dê] riinim,...nîn,.. nî ,...nin,...ne. Bi rûnê[ne] bi rtinin.
Rûniştvan	(n.dar.dz) Xelkê cihek dîyarkirî. Kesên li cihekî di mînin. Lê dijîn. : Rûniştvanên gundê serî , hatin seredana yên binî.
Rûnkirin	(k.jn.I.mê) Rûn li tiştekî dan. Rûn têdan.
Rûpel	(n.I.mê) Alîyekê kaxezê, perê. Berper. Laper.
Rûperde	(n.I.mê) Rûyê perdekirî jibo ciwanî, xwe veşarin, diz ti htd. Pêçe.
Rûreş	(h.n.I.çewa) Şermizar.
Rûreşbûn	(k.jn.gl.mê) Şennizar. (K) bn:Bûn.
Rûreşî	(n.I.mê) Şermizarî.
Rûreskirin	(k.jn.gl.mê) Şemizarkirin. (K) bn:Kirin.
Rûs	(netewe.n) Mirovê bi netewe riis. ji Rtisya.tiris
Rûsî	(netewn.çewa, hk.çewa) Tiştê, xelkê welatê Rûsya. ûrisî.
Rûsya	(hk.cih,cugir.cih) Welatê rûsan.
Rût	(hk.x.çewa) I. Bêcilik. Rîs.2. Bêpare. Iflasbûyî.
Rûtandin	(k.jn.x.mê) Rûtkirin.
Rûtbûn	(k.jn.I.mê) 1. Rîsbûn. 2. Hejarbûn. (K) bn: Btin.
Rûtenî	(hk.I.çewa) Mirovê rûyê wî mîna tenîyê reş. Bêserûçav.
Rûtik	(n.da.nêr) Pentol. Pentelon.
Rûtirs	(rd.I.cewa) Navçavgirê. Lêvşîn.
Rûtî	(n.dar.mê) Hejarî. Neyî.
Rûtkirin	(k.in.I.mê) I. Rîkirin. 2. Hejarkirin. Pare jê sitandin. Şelandin. (K) bn: Kirin.
Rwîn	(n.x.nêr) bn:Rûn.
Rwîs	(hk.x.çewa) Mirovê cil di ber nebin.
Rwîsbûn	(k.jn.I.mê) Mirov bê cflik di bit. (K) bn: Bûn.
Rwîşî	(n.dar.mê) Riiti.
Rwîskirin	(k.jn.l.mê) Riitkirin. (K) bn :Kirin.

S

S	(se) Pîta bîst û duwê j i abeya kurdî.
Sa	(n.x.mê) Sîber.
Sabûn	(n.x.mê) Keresteyeke bi bêhîne,di gel avê kefê di girit, jibo şuştina dest, leş û htd bi kar di hêt. :Giyanê xwe bi sabtinê şiişt.
SabûnçÎ	(pîşn.I.dn) Kesê sabûnan çê di ke.
Sabûnker	(kam.dar.dn) Sabûnçî.
Sabûnkirin 1	(k.jn.I.mê) Çêkirina sabûnan. :Kargeha sabûnkirinê.
Sabûnkirin 2	(k.jn.I.mê) Sabûn li serûcanên xwe kir. :Cilên xwe sabûn kirin. :Serê xwe sabûn kir.
Sabûnsaz	(pîşn.I.dn) Sabûnker. Sabûnçî.
Sabûnsazî	(kara.I.mê) Karê çêkirina sabûnan.
Sac 1	(n.x.mê) Sêl.
Sac 2	(n.x.mê) dar Core dareke.
Saçme	(n.x.mê) Seçme. Pirt.
Sade	(rd.x.çewa) Tiştê yek reng, yek cor. :Peyveka sade; peyyeka~^rî, wek Azad. ; mirovek sade ; mirovek vekm, nezan. Xuri. Pakij. Brx Lêkdayî.
Sahî	(rd.x.çewa) Esmanê şînê bê ewir. Semal.:Evro dinya sahîye.
Sahîstêr	(n.l.mê) Dema bi şevê dinya di be sahî û stêrên esmanî baş xuya di kin.
Sakar	(rd.x.çewa) Sade. Xurî.
Sako	(n.x.nêr) Cilekê stiir û dirêje zivestanan li ber xwe di kin. Kapot.
Sal	(hk.dem) Diwazdeh meh, çar werze; bihar, havîn, payîz û zivistan. :Jîyê te çend salin?. :Saleka xweş û bi baran. Pend:Saleka dî, malaka dî. Pend :Sala bi hure, ya kure.
Salane	(rd.dar.çewa) Hersal. Salê carek. : Salane ew seredana derve di ke.
Salanû	(n.I.mê) Li 21ê avdarê sala nti ya kurdane.Dawîya meha 12 destpêka saleka nû.Ntisal. Sersal.
Salborî	(n.l.mê) Derbazbtina salekê bi ser btiyerekê da. Bîranînêd salane.
Salborîn	(jn.l.mê) Salborî.
Sale	(hk.cih,n.x.mê) Jorek mezine, jibo civîn yan çelengîyên werzişî bi kar di hêt.
Salekê	(rd.kengî) I .Bûyerek di saleka ne dîyar rû daye.2. Heyama yek sal.
Saleyî	(malb,n.ndar) 1 . Hozeka kurdane li Kurdistana îraqê.2. Kesê ji hoza saleyî.
Salix	(n.x.mê) Ronkirin. Ravekirin. Pesin. Tîtal. Kevneşop.
Salixdan	(k.jn.I.mê) 1 .Mirov ronkirinan li ser tiştekî bi de. 2. Pesindan. Mezinkirin.: Bo min salixdana kurê xwe bi ke. Ango: Bo min bêje kanê kurê te çend zîreke, çi di karit, di zane. (K)bn : Dan.
Salname	(n.l.mê) Namekek nemazeye jibo heyama salekê hatîye diristkirin ko têda meh, heftî û roj destnîşan kirîne di gel btiyerên çêbtine.
Salon	(n.x.mê) Avayîyeke jibo sertiraşîn ii ciwankirinajinan.

Salox	(n.x.mê) Salix.
Salveger	(n.I.mê) Hatina dema saxkirina bîranînan piştî salekê, li rojekataybet.
Salwext	(hk.Idem) I .Derbazbiina demek dirêj ko bi salan di hêt gotin.2. Demek[wextek] ê salê.
Salyad	(n.l.mê) bn: Salveger
. Saman	(n.x.nêr) Tişt, mal ê mirovî hebit. Dahatî :Neft samanekê neteweyî ye.2. Navê mêrane.
Samî	(nejadn) Nejadê çend neteweyane wek Ereb
Sana	(rd.x.çewa) Sanahî.
Sanahî	(rd.x. Çewa) Kar yan tiştê zii ti bê zehmer bi hêt kirin. : Waneya evroj geleka bi sanahîye.
Sanahîbûn	(k.jn.I.mê) Mirov karekî bi sanahî bêxe.:Çend mirov xwe bi westîne, kar sanahî di be.
Sanahîkirin	(k.jn.I.mê) Bi sanahî êxistin. :Mamostayî waneya me gelek li ber me sanahî di kir.
Sanahîtir	(rd.dar.çewa) Karekê ji yê din xweş yan sivik tire jibo encamdanê.:KoIan ji diriinê sanahîtire.
Sanahîtirîn	(rd.dar.çewa) Karê ji hemtiyan sanahîtir.
Sanayî	(hk.x.çewa) Sanahî.
Santîmetir	(n.cîh.I) Yekeya pîvana dirêjîyê. 100 santîmetir = yek metir. Sentîmetir.
Sapît	(hk.cih.n.x.mê) Banê xanî ti joran[mezeI] ji alîyê nav nexasime, nêzî dîwaran. Bersapîtk.
Saq	(n.x.mê) Goreka zivistanî ye jibo gerim ii peytkirinê bi kar di hêt,herdu ser di kunin[vekirî] ji hirîyê diristkirîye bi ser baqên xwe da di girin.
Sar	(hk.x.çewa) 1 .Nizimbiina pileyên şermê. Serma. Tezî.2. Be tam. Kirêt. Ne şirîn.Mirovê sar. Xwinsar. Mirovê kirêt. 3. Sist.
Sarbûn	(k.jn.I.mê) I. Tezîbûn. :av sar bii. :Seqayê deverê li payîzan sar di be.2. Sistbiin. Bêgêilbtin. :Dilê min ji karê min sar Dtiye.
Sarî	(n.dar.mê) I. Serma. 2. Bêtamî. 3. Sisti, bê xemî.
Sarldrin	(k.jn.I.mê) 1 .Tezîkirin.Tezandin. 2. Bêtamkirin.Bêgêwikirin. (K) bn : Kirin.
Sasan	(n.x.nêr) Navek mêrane.
Sasanî	(nej,n) Kevine welatek,gelekê Iranî ye.
Satîre	(hk.dar.çewa) Mirovê bê kar û bi kêr nehati. Tembel. Kolanî.
Sator	(n.x.mê) Kêra mezin. Çeqoka mezin. :Bi satorê giyayî hûr di kin
Sava	(hk.x.çewa) Biçûk. Zarok. Negehiştf.: Zarokê sava, ezmûna sava, :Hikometa sava ii htd.
Savar	(n.x.mê) xwarin Xwarinek ji dindikên genimê kelandî û li aşî kirî hatîye berhevkirin. Pend :Savar alîka mêrane.
Savaxane	(hk.cih,n.I.mê) Cihê xwedî û fêrkirina zarokên savayan.
Sax	(hk.pesin.n. çewa) Nemir. Zindî. Peyt.
Saxbûn	(k.jn.I.mê) Vejîn . Vejîyan. Ji nexweşîyê rabûne ve. :Tanî derzîkan bo xwe ne danî tu sax nabî!.(K) bn: Bûn.

Saxî	(n.x.mê) Nemirî.Tendiristî.:Daxaza saxîyê jibo kirin.
Saxkirin	(k.jn.I.mê) I. Ji nexweşî [nisaxî] ê qurtalkirin.2. Zindîkirina bîranîn. (K) bn: Kirin.
Saxlem	(hk.x.çewa) Leşsax. Peyt. Ne nisax.
Saxlemî	(n.dar.mê) Tendiristî. Leşsaxî.
Saxlet	(n.x.mê) Rewişt. Rabtinûrûniştin. :Hemti saxletên kiça wî di başin. Ang ; ya hêjaye.
Saxte	(hk.x.çewa) Sixte. Zir.
SaxteçÎ	(kam.I.dn) Mirovê karên saxte di ke.
Saye	(n.x.mê) Sih. Sîber. Sa.
Sayî	(rd.x.çewa) Sahî.
Sayîhişk	(rd.l.çewa) Dema esman yê sahî, sireka hişk peyda di bit..
Saz	(n.x.mê) \.minîk Core amêrekê mtizîkê ye. Tembûr.2. Çêkirin.
Sazandin	(k.jn.x.mê) I.Sazkirin. Çêkirin. 2. Sazjenîn.(K)bdn : ez di sazînim em di sazînîn, tu di sazînî hûn di sazînin, ew di sazîne[...it] ewan di sazînin. Pr :dê[bi] sazînim sazînîn, sazînî sazînin, sazîne. Bdb : di sazand, di sazandin. Db,dûr: sazandibû, sazandibtin. (F): bi sazîne, bi sazînin.
Sazbend	(pîşn.dar.dn) Kesê sazê lê di xe. Sazvan. Tembûrvan.
Sazdêran	(n.dar.mê) Ahinga mûzîkê, xasime ya sazan.
Sazgeh	(hk.cih.n.dar.mê) Kargeh. Karxane.
Sazî	(n.dar.mê) Dezgeh. Bingeh.Karxane.
Sazkirin	(k.jn.I.mê) Diristkirin. Çêkirin. Avakirin.(K) bn: Kirin.
Se	(n.x.nêr) candar Candarekê şîrdere, goştxwere, kehîye, yan kiivî. Seg. Kûçik. Pend :Se her seye, çi reş yan sipî be.
Seb	(n.x.mê) Cihê çîmentokirî. Req.
Sebkirin	(k.jn.l.mê) Çîmentokirin. :Xanîyê xo seb kir. :Ban seb kirin. (K) bn: Kirin.
Seçme	(n.x.mê) Pîncên guletopan. Pirt.
Sed	(hijn.çend) Hijmara 100.
Sedased	(hk.I.çewa) Karê tu goman têda nebit û ji sedê sed dirist bit. Misoger. 100%. :Serkefina wî di ezmiina zimanê kurdî da sedasede.
Sedem	(n.x.mê) Eger. Verêj. :sederiia baran ê befirê, gelek xanî heriftin.
Sedhizar	(hijn.l.çend) Hijmaral 00,000.
Sedir	(hk.dar.çewa) Mirovê cilik xwe di ber na girim, gelek z û cilêd wî di dirin.
Sedmilyon	(hijn.l.çend) Hijmaral 00,000,000.
Sedsal	(hk.dem) Sed sal. Çerx. Babelîsk. :SedsaIa bîstan.
Seg	(n.x.nêr) candar bn: Se. Pend : Seg goştê segan na xot. Pend :Seg, çêtire ji mirovê bê nan û mek.
Segav	(n.I.nêr) candar Core candareke di dehil û avan da dijît. Seyê avi.
Segbab	(hk I.çewa) Civîneke jibo birîndarkirina hesta miroy, jiber ktTbab kesek hêja cihê rûmeta mirovî ye, mma segan berez di ken dema vê civînê didin.
Segbaz	(pîşn.dar.dn) Mirovê segan hînî rahênanan di ke. Fêrkerê segan.

Segvan	(ndar.dz) 1. Sêrevan.Nîşanxweş.2 Nêçîrvanê seyanjibo T^bi kar di hînit. Xwedîyê segan. Segbaz. 3. Nave merane.
Sehkirin	(k.jn.I.mê) Nêrîn. Berexudan. Temaşekirin. :Here sehke mal kanê mêvan hatine?. (K) bn:Kirin.
Sehim	(n.x.mê) Tirseka mezin. Erjeng.
Sehol	(n.x.mê) Qeş. Qerîse.
Seholbestin	(k.jn.I.mê) Qerisîn. Qeşgirtin.
Sekan	(rd.x.çewa) Lenger. Seqet.
Sekar	(n.x.mê) Setil. Mencelok.
SekiJîn	(k.jndarmê) Mirina candaran ;wek seg, ker.Pend :Kerê yekî di sekite segê cînarî qelew di be.
Sekretêr	(n.cîh) Sikirtêr.
Sel	(n.x.mê) Amaneke ji şivikan hati ye diristkirin jibo têkirina fêqî ti mitayî bi kar di hêt. Sela tirî.
Selemêş	(n.I.mê) Seleke mêşhingivan têda xwedî di kin şêweyê wê dirêje dervankek heye jibo derîna hingivî yan lê nêrîn û sexbêrkirina wan ii serê dî yê ziravtire û kunek biçtik lê ye bo hatiniiçiina mêşan.
Selemêsk	(n.I.mê) Biçiikirina selemêş, naznavê selemêşê. Selemêşa piçûk.
Selik	(n.dar.mê) Sela biçtik.
Şelî	(n.x.mê) Yek li dû yekê ii lezgîn. Selîyeka çekê otomatîk.
Selîfle	(n.x.mê) Awaz. :Selîqa vê lavjeyê pir xweşe.
Selmandin	(k.jn.x.raê) Daxuyandin. Aşkerakirin.Danezan. ŞiroveKirin. Avhilkirin.
Sema	(n.x.mê) Govend. Keyf. Aheng. Xoşî.
Semer	(n.x.nêr) Serê bilind yê kurtanê dewaran, di kevit rexê stoyê wan jibo peytkirina bar ûsiyarbtinê.
Semone	(n.x.mê) Nanê bazarî, yê stiire, gelek şêwe û cor hene.
Semyan	(n.x.dn) Serok. Kiral. Xudan. Serwer.Şah. Şajin. Ezbenî. Sexbêrvan. :Kî semyanê van zarokane?.
Seng	(n.x.mê) Giranî. Pestan. :Senga vî berî çend ?.
Sengandin	(k.in.x.mê) Pîvana giranîya tenan. Hilsengandin. Pîvan. li Terezîyê kinn.(K) bdn: ez di sengînim em T^i sengînîn, tu di sengînî hiin di sengînin, ew di sengîne[...it] ewan di segînin.Pr: dê [bi] sengînim sengînîn, sengînî sengînin, sengîne. Bdb: di sengad, di sengandin. Db,diir: sengandibii, sengadnibûn. (F): bi sengîne, bi sengînin.
Senger	(hk.cih,n.dar.mê) Çeper. Kozik.: Pêşmergehî sengerên dujminî dane ber destrêja top û tivengan.
Sengergeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê yan beroka senger lê hatîn kolan jibo bersinggirtina dujminî.
Senîmenî	(n.dar.mê) tirane Gotineke jibo mirovên lêbok, kar yan tiştê seyr û semere di hêt gotin. :Bi nêre wê pîrejina henê çi senîmenî ji xwe çêkirîne!. *Pend* : Senîmenî, mastê tirş û dewê genî, tu bi xwe lêbokî hêjta bi xelikî di kenî!.
Sent	(n.x.mê) Alî.Araste. : Senta rojava, rojhilat.

Sentçûn	(k.jn.I.mê) li Sentçûn. Ber bi sentekê ve çûn.Livîneke ber bi alîkî ve.
Sentenet	(n.x.mê) Xanedan. Mal û dirav. :Rêber mirovêkê xudan sentenete.
Sentîn	(n.x.nêr) Davên dezîyê nerim û rengîn jibo nexşan bi kar di hên.
Sepandin	(k.jn.x.mê) Biryardana bi kotekî, bêy heza mirovî. Bindestkirin. Jibo berjewedîya xwe bikar anîn. (K) bdn: ez di sepînim em di sepînîn, tu di sepînî hûn di sepînin,ew di sepîne[...it] ewan di sepînin.Pr: dê[bi]sepînim sepînîn, sepînî, sepînin, sepîne. Bdb: di sepand, di sepandin. Db,dûr: sepandibû,sepandibûn. (F) : bi sepîne , bi sepînin.
Sepet	(n.x.mê) Sel. Sebete.
Seq	(rd.x.çewa) Devê das, bivir, sator û htd hatî hisîn.Hisayî.
Seqa	(n.x.mê) Çewayîya zanîna pileyên gerim û sermayê, barîna befir û baranan. Bîyav. :Erê seqayê dinyayê çewane?.
Seqakirin	(k.jn.l.mê) Xweşkirin û tîjkirina devê das, bivir, sator û htd bi têxişandina berav yan kartîkî. : Gundîyan bivir û dasên xwe seqa kirîne, çunko sube çilîbire.(K) bn: Kirin.
Seqandin	(k.jn.x.mê) Seqakirin. Hisîn Tîjkirin.(K): bdn: ez di seqînim em di seqînîn, tu di seqînî hûn di seqînin, ew di seqîne[….it] ewan di seqînin. Pr: dê[bi] seqînim seqînîn, seqînî, seqînin, seqîne. Bdb: di seqand, di seqandin. Db,dûr :seqndibû, seqandibûn. (F): bi serqîne, bi seqînin.
Seqav	(n.I.dn) candar bn: Segav.
Seqem	(n.x.mê) Sireka bi bestî û hişk.Sermayeka dijwar. Sireka dujwar. :Rojekê seqem bû, em di mal da asê bûyn.
Seqet	(rd.x.çewa) 1.Lenger. Pekkevtî.2. Xar. Keç.
Seqetbûn	(k.jn.I.mê) 1.Lengerbûn. Xarbûn.
Seqetkirin	(k.jn.l.mê) 1. Lengerkirin. 2. Xarkirin. Keçkirin.
Seqitandin	(k.jn.x.mê) Seqetkirin.
Ser	(nx.nêr) 1. Kuloxê hestî yê caneweran yê mejî di nav da. çav,dev ,guh û kepî pêvene. *Pend* : Serî gote ezmanî, heta tu li min xudanî, xweşî nagehit gîyanî. *Pend* :Serê bi şere, qon li dere. *Pend* :Serên du beranan di dîzekê da nakelin. *Pend* :Serê ser jiber ne êşin li ber beran bi kêşin.Pend :Serê te dê şikênim,belê gotina te naşkênim.Pend :Serê bê zade[mejî] her bi gire û pêdade. Pend :Serê bi lef û sahşike, lê pêxas û bê kalike.Pend :Serê ne êşe ne pêdvî girêdanê ye. Pend :Ser di kulavî da çêtire.Pend :Serê bi şaşik û lefe, yê bê nan û ufe. Pend :Serê keçelan, di kevin paxilên gerdenzeran.2. Cihê bilind. :Serê çiya. :Serê girî. . : Serên rêka lê berzebûn. 3. Rêber. Mezin. Serwer.: Pend :Serê hate birînê, lê dey malê xizînê,na hêteve kirînê. 4. Liser tiştekî hatî ye danan. Pend :[Ii] Ser berekê panim, ne ji wanim, ne li wanim.5. Destpêk. Berahîk. :Tu xudê çîroka xwe ji serî bo min bêje.
Sera	(n.x.mê) Koçik. : Seraya sipî.
Serab	(n.dar.mê) Dema gezîna gerima tavê, caran halamet li ber çavan çê di bin.
Serad	(n.x.mê) serrad Core moxileke kunêd wê di mezinin jibo ji hev cuda kirina dan û qeselê bi kar di hêt.

Serabin	(hk.I.çewa) Tiştê ser û binên wî lêk wergerandî.Ser çûye binî û bin çûye serî.
Serabinbûn	(k.jn.gl.mê) Ser û bin lêkhatîne guhorîn.
Serabinkirin	(k.jn.gl.mê) Cihgorîna ser û binan. : Pîrê nevîyê xwe serabin kir, çunkî firşkê wî yê keftî.
Seradan	(k.jn.I.mê) Çûn nik dost, heval, birader, nexweşek û daxwaza serferazîyê jibo bi hêt kirin. .: Qutabîyan sera mamostayê xwe dan. Seredan. Serlêdan. (K) bn: Dan. :Em dê sube çin nexweşxanê sera hevalê xwe bi din.
Seradkirin	(k.jn.I.mê) Mitayê girê mîna nok, baqil, lobîk û htd li seradê di kin dako ji pelexê xwe bi hêt paqijkirin û bi kêr xwarinê bi hêt.
Seranser	(hk.l.çewa) Gelmperî. Giştî. Hemû. Hemû alî.: Kurd li seranserî welatên cîhanê hene;ango kurd li hemû(piranî) welatên cîhanê hene.
Serasin	(hk.l.çewa) Mirovê serreqê wek asinî. Serhesin. Serhişk.
Seraza	(rd.I.çewa) Serbest. Azad.
Serbadan	(k.jn.I.mê) 1.Dema mirov serê xwe ba di dit; badana stûnî ramana qayîlbûnê ye û ya ahoyî[asoyî] ango ne pêraye.2. Revîn ji babetî,gihorîna mijarê. .Direwkirin.(K) bn: badan.[dan].
Serbajar	(hk.cih,cugim.I) Paytext.
Serban	(hk.cih,n.l.nêr) Alîyê serî yê banê xanî. Ban.
Serbar	(n.I.nê) 1. Mita yan pertal yê bijare yan zêde ji barî li ser barê dewaran di hêt danîn.2. Kesê di malê da ji hemûyan hejîtir,rêzdartir. Serpişk.
Serbarî	(pêrb) rêzman Alaveke jibo zêdekirina yan ravekirinê bi kar di hêt. Serera. Di ser hindê ra. Jiber hindê jiber vê yekê. Lewra. :Serbarî pêşniyara te, min divê gotineka dî liser zêde bi kem,.. .
Serbark	(n.I.nêr) Selikeka biçûke, jibo diyarî yan xwarina xudanî, fêqî yan mita tê di kin li ser barî di danin.
Serbarkirin	(k.jn.I.mê) Serbarkek li ser barî di hêt danan. (K) bn: Kirin.
Serbask	(hk.cih,n.I.nêr) 1. Rêya di serê gir yan çiyan ra derbaz di bit. 2. Serê darcigarkî.
Serbaz	(n.dar.dz) 1.Çekdarê fermî. Leşker. Pêşmerge.2 Nevê mêrane.
Serberdan	(k.jn.x.mê) Serberstkirin. Azakirin. ;Hema min serê te berda ye, tu çi di kî, bike!.
Serberdayî	(rd.I.çewa) 1. Serbest. Xweser. 2. Serserî. Kolanî.
Serbest	(n.dar.çewa) Azad.: Ez yê serbestim di biryar danan da.
Serbestbûn	(k.jn.I.mê) Azadbûn. Serxwebûn.
Serbesthiştin	(k.jn.I.mê) Serbestkirin. Bajêlekirin. Azakirin.
Serbestî	(n.dar.mê) Azadî. Xweserî.
Serbestkirin	(k.jn.I.mê) Azadkirin. Azakirin. Rêdan.
Serbênek	(n.l.mê) Sivande.
Serbêrî	(pîşn.I.mê) Serkêş, rêber, berpirsa bêrîvanan.
Serbiçûk	(rd.I.çewa) Yê ko serê wî biçûk bit. Pend :Serbiçûka pê mezin ne xwezîya mala tu lê di bîye jin. Pend :Sere biçuke, lê mejî geleke.

Serbijare	(hk.I.çewa) Serpişk. Serbar.
Serbilind	(hk.I.çewa) Serferaz. Bi rûmet. Hêja. Rêzdar. Xudanqedir :Em bi hewe serbilindin.
Serbilindî	(n.I.mê) Serferazî. :Serbilindîyê ji gelê xwe ra di xwazîn.
Serbir	(kam.I.dn) Yê ko seran di birit. Kujek. Bikuj.
Serbirîn	(k.jn.I.mê) Serjêkirin. Ser di hên birîn. (K) bn : Birîn.
Serbixo	(hk.I.çewa) Xweser. Negirêdayî çi alî, dezgeh yan cihan.Azad.
Serbixoyî	(n.l.mê) Azadî. Serbestî. Rizgarî.
Serbixwe	(hk.l.çewa) bn :Serbixo.
Serbor	(n.I.mê) Bûyerên hatîne rûdan û mirovî mifa jê wergirtîye Bi serî hatî. Serhatî. Pend :Gotin pîrê te jîyê dirêj yan serbor? Wê got ; heger jîyê dirêj bit, serbor bi xwe di hên.
Sercanega	(rd.I.çewa) dijûn Mirovê serê wî wek yê canega mezin.
Sercem	(n.I.nêr) Gujim. Hemû. Bi hevre.
Seçavan	(silav) Nîşana rêzgirtin,qayîbûn, û xweşbûna. Pêrgînî.: Tu li ser çavan hatî. Serçavan ez dê bo te çêkem.
Serçemandin	(k.jn.I.mê) Dema mirov serê xwe di tewîne. Serê xwe di çemînit. (K) bn: Çemandin.
Serçemk	(n.dar.mê) Serê rêza govendê.
Serçemkgiritin	(k.jn.I.mê) Kesê li serê rêza govendê ye û alayî hildigirit şahîyê bi rewş di êxit.
Serçêl	(rd.I.çewa) dijûn Mirovê serî wî wek ê çêlan mezin.
Serçinar	(hk.cih,cugm) Bajêrkeke li Kurdistana Iraqê.
Serçok	(nl.pir) can Kudkê serê çokê mirovî.
Serda	(hk.çewa) Tiştê ko di ser yekê din da. Li serî.
Serdaçûn	(k.jn.I.mê) 1. Dema tiştek zêde bi ket û êdî xwe negirit. :Nîsk kelî û di ser mencelê da çû. 2. Ji rê derkevtin. Şaşbûn. Xiryan. Ladan. :Ew yê di serda çûye.ang; ladaye. 3. Ketine ser tiştekî. Bi serdaketin. :Pêyên wî jiber çûn bi ser tiraşekê da çû. (K) bn: Çûn.
Serdahatin	(k.jn.l.mê) 1.Mirov yan tişt bi tiştekî ra bi hêt[derbaz bi be]. 2.Kevtin ser.: Kevirek mezin bi ser kolê wan da hat.(K) bn: Hatin.
Serdakevtin	(k.jn.I.mê) Weke mirov yan tişt bi kevit ser tiştekî. (K) bn: Kevtin.
Serdan	(k.jn.l.mê) bn: Seradan.
Serdar	(kam.dar.dz) 1. Serwer. Semyan. Serok. Rêber. 2. Navek nêrîneye.
Serdarî	(n.dar.mê) Serwerî. Rêberî.
Serdark	(n.dar.mê) Dîh. Guhdark. :Serdark liser darê avakir dako giyanewer me xwen.
Serdatir	(hk.I.çewa) Hêşta di serda. piçeka din di serda. Bilindtir.
Serdem	(hk.I.çewa) Hevçerx. Nûdem. :Mirovekê serdem. : Hizreka serdem.
Serdest	(hk.l.çewa) 1.Azad. Serbest. 2. Serkevtî. Br[x]Bindest.
Serdestî	(n.I.mê) Serferazî. Serkevtin.

Sere	(rd.x.çewa) Kevin. Mezin.Navsalveçûyî.: Mêrekê, jineka sere, ang;ya, yê navsalveçûyî.
Seredan	(k.jn.I.mê) bn: Seradan.
Sereder	(hk.cih,n.l.mê) Alîyê serî yê derê xanîyan. Serê derî.
Serederî	(n.dar.mê) Danûstandin. :Serderîya mamostay bi xwendekaran ra pir başe.
Serederîkirin	(k.jn.gl.mê) Danûstitandin pêra kirin. :Bi çi rêyan serederî bi vî mirovî ra na hêt kirin. (K) bn:Kirin.
Serek	(pîşn.x.dn) Serok.
Serekanî	(hk.cih,n.l.mê) 1. Kanîya avê ya serekî ko ço jê di çin.2. Jêder. Lêker. Çavkanî.
Seremirîşk	(n.I.mê) Mirîşka sere.Mezin. Pêşîya mirîşkan. Sermirîşk.
Sereta	(n.I.mê) Pêşekî. Destpêk. Berahî.
Serevraz	(rd.I.çewa) Senta ber bi serî ve. Serbilind. Rik.
Serevrazbûn	(k.jn.gl.mê) Ber bi evraz ve çûn. Çûn bo alê serî. Bilindbûn. (K) :Bûn.
Serevrazî	(n.I.mê) Cihê ber bi evaraz ve di çe. Jêhelî. Pend :Her serevarazîyekî sernişîvîyek heye.ang; paş nexweşîyan xweşî di hêt.
Serevrazkirin	(k.jn.gl.mê) Bilindkirin. Berê wî, wê,wan dane evraz. Jibo alê serî hatotin. (K) bn:Kirin.
Serexoşî	(n.I.mê) Behîdarî.
Serexoşîkirin	(k.jn.gl.mê) Sersaxî lê kirin.
Serexoşîxwaztin	(k.jn.gl.mê) Serexoşîkirin.
Serêş	(n.l.mê,hn.I.çewa,) 1.Janeser. Êşana serî. 2. Mirovê ser ji ber bi êşin. Hêrisker.
Serêşan	(k.jn.I.mê) Weke serê mirovî di êşe. (K) bn: Êşan.
Serêşî	(n.I.mê) 1.Nexweşîyeke serê mirov di êşit. 2. Arêşe.Westiayn.
serferaz	(hk.l.çewa) Serbilind. Serkevtî. . : Em bi gel û xaka xwe serferazîn.
Serferazbûn	(k.jn.gl.mê) Serkevtin. Serbilindî. : Ez hîvî di kim tu di jiyana xwe de serferaz bî.
Serferazî	(n.l.mê) Serbilindî. Serkevtin. : Serferazî yê bo wan di xazîn.
Serferazkirin	(k.jn.gI.mê) Serbilindkirin. Serêxistin. :Mirovê çakî yê bi ke,xudê dê wî serferaz bi ket. :Zaroyên baş daybaban serferaz di kin.(K) bn: Kirin.
Sergamêş	(hk.l.çewa) dijûn Nifrîneke dijî hevdu bi kar di hînin jibo birîndarkirina hemberê xwe, ko serê wî mezin û kirête, wek ê gamêşî.
Sergerdan	(hk.dar.çewa) Mirovê serên rêya li ber hinda di bin. Şepirze. Şepilî. Tengav. Perîşan.
Sergerim	(hk.l.çewa) 1.Çeleng. Çalak. 2. Xwîngerim.3. Nezan.Xişîm.Serve. Hay ji xwe nebûn.
Sergerimbûn	(k.jn.gl.mê) Dema mirov zû gerim di bit û bêy xandin, biryarê di dit.
Sergermî	(n.I.mê) Xwîngermî. Hay ji xwe nebûn.
Sergerimkirin	(k.jn.gl.mê) Serdabirin. Toşkirin.
Sergevez	(rd.I.çewa) Mirovê bawerî bi xwe heye. Şanazî bi kiryarên xwe birin.

Sergêjî	(hk.l.çewa) 1.Gêjbûn.2.Arêşe.Derdeserî. :Li biyanistanê pir sergêjî ji bo min çê bûn.
Sergirêdan	(k.jn.I.mê) Sermestkirin. Xapandin. ::Vî xortî bi devxweşî û davdozîya xo serê kiçan girê di de.
Sergîfk	(n.I.nêr) Cihê zibil û tiştê zêde .Gîfank. Zibilxane. Zibilgeh.
Sergîn	(n.dar.mê) Tepikên ji rîxa çevrî û kewalan hatine diristkirin û piştî hişk di bin jibo gerimkirin û lênana zadî û avê mifa jê di hêt werdigirtin. Devedeştî.
Sergo	(n.I.mê) Sergîfk. Gîfank. Gîfk.
Sergotar	(n.l.mê) Navnîşanên serî yên destpêkirina gotaran.
Serhatî	(n.I.mê) Karê yan bûyera bi serê mirovî hatî. Serbor. Çîrok. Serpêhatî.
Serhejandin	(k.jn.I.mê) Mirov bi qyîlbûn, dij westan yan hicmetîbûnê serê xwe di hejîne. Serleqandin. (K) bn:Hejandin.
Serhejîn	(hn.I.çewa) Mirov,candar yan tiştê serê xwe bi hejînit. pend:Zivistana serhejîn çêtire ji ya dwîvhejîn. ang; zivistana li destpêkî pir rêjî, dê bihara wê zû hêt ya bi ber bit, lê heger barîna befir baranan li domahîya wê dest pê kir, dê ziyan bi derametî kevit û paş êxit.
Serheng	(pîşn.dar.dn) Efserek leşkerî piledare.
Serhesin	(hn.l.çewa) bn :Serasin.
Serhev	(rd.I.çewa) 1. Demildest. 2. Bi hevre. Pêkve.
Serhevîrk	(n.I.mê) Mêdek. Buxçik.
Serhildan	(k.in.I.mê) Dema desteyeka mirovan yan gelek, dijî dardestan bizavê di ken jibo bi destxistina mafên xwe.:Li biharê gelê kurd dijî dagîrkaran serî hildan.
Serhirç	(hn.I.çewa) dijûn Kesê ko serê wî wek yê hirçane.
Serhişk	(hn.I.çewa) Mirovê herdem li ser ya xwe û ne guhdar. Mejîhişk. Serreq.
Serhişkî	(n.I.mê) Srreqî.
Serhişkîkirin	(k.jnlmê) Mirov ji biryara xwe ne hêt xar : Serhişkîyê di gel yê ji xwe mezintir neke. (K) bn: Kirin.
Seridîn	(k.jn.x.mê) Behîn. Zerbûn. Gehiştin. :Genim, ceh, giya li destpêka havînê di seridit.
Serik	(n.dar.nêr) 1. Serê biçûk. 2. Pîvazka hindek corên giyayî, wek: sîr, pîvok, pîvaz, sêvbinerd û htd. 3. Dergehk. Dervank.
Serikbadan	(k.jn.l.mê) bn : Serbadan.
Serinc	(n.x.mê) Bal.
Serincrakêş	(hk.I.çewa) Balkêş.
Serincrakêşan	(k.jn.I.mê) Balkişandin.
Serî li serî	(hk,cih) Alîyê serî. Serda.Br×Binî.
Serîda	(hk.dem) Dubare. Ji serî. Li destpêkê.
Serjêkirin	(k.jn.I.mê) Serbirîn. :Mirîşk serjêkir. :Bizin serjêkir. (K) bn: Kirin.
Serkanî	(n.I.mê) Serekanî.
Serkar	(pîşn.dar.dz) Perpirsê cihê karî. Rêvebirê dezgeh, karxane û htd.
Serkarî	(n.I.mê) Desteya rêvebirina karî. Kargîrî.

Serkeft	(hn.I.nêr) 1.Mirovê di karekî da ser di kevit. 2. Navê mêrane.
Serkevtin	(k.jn.I.mê) 1.Ji cihek nizim ber bi êke bilind çûn. Bilindbûn. Jêhelçûn. :Bi ser çiya di kevin. . 2.Mirov di karekî, taqîkirinnekê bi encamên baş derbaz bi be. Serferazbûn. (K) bn: Kevtin.
Serkevtî	(hk.I.çewa) Serferaz. Serbilind. Pêşkevtî.
Serkêş	(pîşn.I.dn) Kesê li berahîya hemûyan xwe di havêjit karekî. Rêber. Serok.
Serkêşî	(n.l.mê) Serokatî.
Serkol	(hk.I.çewa) Mirovê çi di serî[li ser serî] nebe. Bê şaşik. Bê kulav. :Wê henê mirovekê bi cilên kurdî û serkole !.
Serkolbûn	(k.jn.gl.mê) weke çi di serê mirovî ne bit. Bê, dersûk, kulav, hîzar- bûn.
Serkolî	(n.I.mê) Bê cemedanî, bê kulav û htd. :Nabe jin bi serkolî nivêjê bi ke.
Serkolkirin	(k.jn.gl.mê) Dersûk, kulav, hîşar û htd ji serî kirin. :Di mal da mirov xwe serkol di ket.
Serkomar	(pîşn.l.dz) Serokê komarê.
Serkot	(ht.l.çewa) bn :Serkol.
Serkut	(hk.I.çewa) Tiştê serê wî yê kut bit. Netîj. Serpan.
Serkutkirin	(k.jn.gl.mê) Tepeserkirin. Çewsandin.
Serleşker	(pîşn.I.dn) Serokê leşkerî. Qumandarê leşkerî.
Serlêdan	(k.jn.I.mê) Seredan. Seradan.
Serma	(n.x.mê,hk.çewa) 1.Sar. Sir. Seqem. : Evro rojeka gelek sermaye. 2. derd Persîv. :Serma ya hatî min.
Sermagirtin	(k.jn.I.mê) Toşî sermayê bûn. Persîvgirtin.
Sermal	(n.I.mê) Dersok. Hîşar.
Sermaye	(n.l.mê) Dirav û mal ê mirovî. Benk.
Sermayedar	(karn.dar.dz) Xwedî mal û dirav.
Sermayedarî	(n.I.mê) Sistema sermayedar. Kapîtalî.
Sermest	(hk.I.çewa) Mest. Serxweş. Gêj.
Sermestbûn	(k.jn.gl.mê) Serxweşbûn. Hay ji xwe neman.
Sermestî	(n.l.mê) Serxweşî.
Sermestkirin	(k.jn.gl.mê) Serxweşkirin. Mestkirin.
Sermeşq	(n.I.mê) Nimone. Danek ji.Mînak.
Sermezin	(hk.l.çewa) dijûn Mirovê serê wî mezin.
Sermil	(n.I.mê) 1 .Parçe peroyên di kevin ser milê mirovî. : Cilên min yên xakî bi sermilin.Sako.
Sermiyan	(rd.dar.çewa) bn :Semyan.
Sername	(n.I.mê) Sernav.
Sernav	(n.I.nêr) Manşêt. Navnîşan. Taytil.
Sernerim	(hk.I.pesin.çewa) Bêhinfireh. Bêdeng. Guhdar.
Sernişîv	(rd.I.çewa) 1.Tiştê serê wî jibo xwarê[binî] wergêrayî. : Cerê avê sernişî bû ava wî rêjt. 2. Ber bi senta xwarê. BR×Serevraz.
Sernişîvbûn	(k.jn.gl.mê) Serê wî jibo binî xwar kirin. Jordaçûn.
Sernişîvçûn	(k.jn.gl.mê) Jorda çûn. Jibo alî xwarê bi rê kevtin.

Sernişîvî	(n.l.mê) Ji serî bo binî. Jordanî. BRxSerevrazî.
Sernişîvkirin	(k.jn.gl.mê) Ser jibo rexê binî çemandin. Demişîvkirin.
Sernivîs	(n.I.mê) Sergotar.
Sernivîser	(pîşn.l.dn) Sernivîskar.
Sernivîskar	(pîşn.I.dn) Serokê nivîserên govar yan rojnameyan.
Sernixûn	(hk.I.çewa) Sernişîv.
Sernixûnbûn	(k.jn.I.mê) Sernişîvbûn.
Sernixûnî	(n.I.mê) Sernişîvî.
Sernixûnkirin	(k.jnl.mê) Sernişîvkirin.
Sernûçe	(n.I.mê) Navnîşan yan destpêka nûçeyan.
Serok	(pîşn.dar.dn) Kesê rêvebirîya ,deste, dezgeh, part,welat û htd bi stoyê xwe ve di gire. Rêber. Serkêş.
Serpel	(pîşn.dar.dz) Efserê leşkerî yê piledar.
Serperişt	(pîşn.dar.dn) Kesê nêrevanî û dîvçûna karê deste, dezgeh û htd di ket.
Serperiştî	(kam.dar.mê) Karê serperiştî.
Serperî	(n.I.mê) Seroka perîyan. Seroka perîyên deryayî.
Serpêhatî	(n.I.mê) Serhatî.
Serpola	(hk.I.pesin.çewa) 1.Bi hêz. 2.Riko.Serreq. Serasin.
Serpoş	(n.I.mê) 1. Derpoş. Dervank. 2. Dersok. Hîzar. Hîşar.
Serrast	(hk.I.çewa) Rast. Rêya rast. Li ser rastîyê.
Serrastbûn	(k.jn.gl.mê) Piştrastbûn. Serrêbûn.
Serrastkirin	(k.jn.gl.mê) Piştrastkirin. Rêya rast nîşêdan.
Serrêkirin	(k.jn.gl.mê) Pêra derkevtin û rê nîşadan. Rê nîşadan. (K) bn : Kirin.
Serrû	(n.l.nêr) Rûyê mirovî yê bilindê ko di keve navbera çan alekê.
Sersal	(hk.dem,n.I.mê) 1.Serê sala nû û dawîya sala kevin.2. Newroz.
Sersax	(rd.l.çewa) Mirovê sersax ; mirovê bê arêşe û kêmasî.
Sersaxî	(n.I.mê) Behîdarî.
Sersaxîkirin	(k.jn.gl.mê) Sersaxî lê kirin. Dema mirovek di çit ber dilovanîya xudê, xelik daxaza sersaxî û hedarê jibo kesûkarên wî di bêjin.
Sersaxîxwaztin	(k.jn.gl.mê) Sersaxîlêkirin. Sersaxîkirin.
Serserî	(hk.I.çewa) Şilatî. Kolanî . Pûç. Krnehatî.
Sersûr	(rd.I.çewa) Hicmetîbûyî.. Seyrmayî.
Sersûrman	(k.jn.gl.mê) Hicmetîbûn. Seyrman.
Serşîr	(n.I.mê) Sertûk. Qeymax.
Serşok	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê [jora] mirov ser û leşê xwe lê di şût.
Serşor	(hk.I.çewa) Mirovê karekê xirab di ke, serê xwe di tewîne ji şerman da. Br x Serbilind.
Sertaser	(hk.I.çewa) Seranser.
Sertazî	(hk.I.çewa) bn :SerkoI.
Sertazîbûn	(k.jn.gl.mê) Serkolbûn. :Ez sertazî di bim. Ew sertazî bû.
Sertazîkirin	(k.jn.gl.mê) Serkolkirin. :Heroj êvarî mamê min xwe sertazî di kir.

Serteşîk	(n.I.mê) **candar** Giyandarekê biçûke, firindeye mîna, teşîyane li nêz av û daran di jît û xwarina wê pêşikin.
Sertil	(n.I.mê) **can** Serê tilîyan dest yan pêyan yên mirov û candaran.
Sertiraş	(pîşn.I.dz) Kesê karê wî tiraşîna rih û pora serê mirovane.
Sertiraşîn	(k.jn.I.mê). Tiraşîna por yan rihan. (**K**) bn: Tiraşîn.
Sertiraşxane	(hk.cih.mê) Cihê tiraşîna pora seran.
Sertûk	(n.I.nêr) **spîyatî** Xwarineka çevrîye wek texek [tîkek] tenik li ser mast û şîrî paş kelandinê çê di bit.Sertîk. Serşîr.
Serûber	(hk.I.çewa)Rêkûpêk. Peyt. Zîx. Berhev. : Çend xortekê bi serûbere.
Serûberbûn	(k.jn.gl.mê) Rêkûpêkbûn.
Serûberî	(n.l.mê) Rêkûpêkî. Peytî. :Ez di serûberîya te tênagehim.
Serûberkirin	(k.jn.gl.mê) Peytkirin. Rapêçan. :Xwe bi serûber bi ke dê mêvan bo me hên. (**K**) bn : Kirin.
Serûbin	(hk.I.çewa) bn :Serabin.
Serûbinbûn	(k.jn.gl.mê) bn :Serabinbûn.
Serûbinî	(n.l.mê) bn :Serabinî.
Serûbinkirin	(k.jn.gl.mê) bn :Serabinkirin.
Serûçav	(n.l.pir) Rû. Sîma. Serûsîma.
Serûpêk	(n.gl.pir) **xwarin** Xwarineke ji serik û pêpikên kewalan di hêt lênan. Paçe.
Serve	(hk.dar.çewa) 1. Tiştê berçav. Li serî. 2. Mirovê sade. Vekirî.
Servekirin	(k.jnlmê) 1.bi Servekirin. Êxistinser. Existinê. : Karwanî hevsar bi ser hespî ve kir.2. ji Servekirin ang ; jêvekirin. Ji serî vekirin. Di serda hînan.(**K**) bn : Kirin.
Serwer	(hk.pesn.çewa) 1 . Semyan. Ser. Serok.2. Navê mêrane.
Serwerî	(n.dar.mê) Yekêtî. Semyanî. Serdarî. Hevgirtin. :Parastina serwerîya axa Kurdistanê erkê ser milên me hemûyane.
Serxoş	(hk.l.çewa) Mirovê jiber vexwarina kiholê mest bûye. Mest. Gêj.
Serxoşbûn	(k.jn.gl.mê) Mestbûn. Hay ji xwe neman. Gêjbûn. : Areq vexwar, serxoş bû. (**K**) bn : Bûn.
Serxoşî	(n.I.mê) Mestî. Mestbûn.
Serxoşkirin	(k.jn.gl.mê) Mirov yekî yan xwe bi vexwarinê mest bi ke.(**K**) bn : Kirin.
Serxur	(rd.I.çewa) Mirovê derd û belayê di hînit. Mirovê kur.
Serxwe	(rd.I.çewa) 1. li Serxwe. Ang ; xweragir. Peyt. 2. Hêdî. bi Aram. 3. Aza. Azad.
Serxwebûn	(k.jn.gl.mê) Azadbûn Serbestbûn. :Em serxwebûna Kurdistanê di xwazîn.
Serxweş	(hk.l.çewa) Serxoş.
Serxweşbûn	(k.jn.gl.mê) Serxoşbûn.
Serxweşî	(n.l.mê) Serxoşî.
Serxweşkirin	(k.jn.gl.mê) Serxoşkirin.
Serzik	(n.I.mê) **can** Parçeya serî, alê serî yê zikî.

Setil	(n.x.mê) Amaneke destikek pêve ye, jibo av û mita têkirinê bi kar di hêt.Cerdel.
Setimîn	(k.jn.x.mê) Pêyên mirov yan canewer an ji ber di çin yan di tiştekî di hilingivin û di kevin. Hilingivîn.[tin]. (**K**) bdn: ez di setimim em di setimîn,tu di setimî setimîn, ew di setime[...it]ewan di setimin. Pr:dê [bi] setimin setimîn, setimî setimin, setime. **Bdb**: ez di setimîm em,hûn, ewan di setimîm, tu, ew di setimî.**Db,dûr**: ez setimîbûm em setimîbûyn, tu setimîbûy htin setimîbûn, ew setimîbû ewan setimîbûn. (**F**): bi setime, bi setimin.
Sevî	(n.x.mê) Selikek mezin û kûre jibo fêqî û mitayî bi kar di hêt li ser pişta dewaran bar di kin. :Sevî ya tirî, xoxan, sêv û htd.
Sewda	(n.x.mê) 1.Evîn.2. Mestî.
Sewdaser	(hk.I.çewa) Evîndar. Mest. Gêj.
Sexbêr	(hk.çewa) Paristî.
Sexbêrî	(n.dar.mê) Çavdêrî. Paraztin[paristin]. : Min bawerî bi sexbêrîya wî bo malê nîne.
Sexbêrkirin	(k.jn.dar.mê) Çavdan. Çavdêrîkirin. :Heger kes li mal nema, ez dê sexbêrîya zarokan bi kim. (**K**) bn : Kirin.
Sexbêrvan	(karn.I.dz) Yê sexbêrîya zarok, mal û htd di ke.
Sexmerat	(pêrb) **rêzman** Alaveke jibo egerê bi kar di hêt. Ji pêxemet. Jibona.
Sext	(hk.x.çewa) Dijwar. Tund.
Sexte	(hk.x.çewa) Karê ne rewa. Tiştê ne dirist. Zir. Xap. : Parê sexte, nasnameya sexte û htd.
Sexteçî	(pîşn.dar.dn) Sextekar.
Sextekar	(pîşn.dar.dn) Mirovê xapînok. Mirovê karê sexte di ke.
Sextekirin	(k.jn.I.mê) Kirina karên sexte. Xapandina xelikî.
Seyda	(pîşn.x.dz) Jibo rêzgirtinê bi kar di hêt.Mamosta.
Seyr	(hk.x.çewa) Tişt, bûyer, candar yan mirovê cihê hicmetîbûnê. Balkêş.
Seyran	(n.x.mê) 1.Geryan, bêhinvedan û xwarin li çûl çîyan. 2. Navê pîrekane.
Seyrangeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê dilveker û xweş yê seyranî demên xwe lê derbaz di kin.
Seyranî	(karn.dar.dz) Yên di çin seyranê.
Seyrankirin	(k.jn.I.mê) Çûn seyranan. :Me îro seyraneka xweş kir.
Seyrkirin	(k.jn.I.mê) Temaşekirin. Nêrîn.
Seyvan	(hn,pesinçewa.ndar.nêr) Nîşanxweş. Sêrevan. Segvan.
Sê	(hijn.x.çend) Hijmara 3. 6-3=3. 1+2=3. **Pend** :Sê tişt di xweşin; rez, pez û jin.
Sêbare	(hn.nûvekirin) Sê caran rû di dit. Sêcarkî.
Sêbarebûn	(k.jn.gl.mê) Sêcarkî hatin rûdan.
Sêbarekirin	(k.jn.gl.mê) Jibo cara sêyem karekî bi keyeve. Sêcarkîkirin.
Sêbisk	(n.I.mê) **giya** Giyayekê xwarinê ye davên wî wek biskane.
Sêcar	(hn.I.çend.) Karê sêbare di bit. Sê caran bi hêt kirin.

Sêçerxe	(n.I.mê) Tirombêl yan paysikil yên ji sê tayêran pêkhatîne.
Sêdare	(n.I.mê) Sê darên çiklandî û serên wan gehiştîne hev, jibo hilawîstina meşk yan kujtina mirovan bi kar di hêt. Sêpêk.Qinare.
Sêdaredan	(k.jn.I.mê) Hilawîstina mirovan bi êxistina bendikê sêdarê li hefkê ta bêhin lê çik di be û di mire. Hilawîstin. Qinarekirin. (**K**) bn: Dan.
Sêgeh	(n.l.mê) Çengala bi sê tilîyan.
Sêguh	(n.I.mê) Milhêba bi sê çikilan.
Sêhem	(hij.rêz.çend) Ya,yê,yên sêyê.
Sêhemîn	(hijn.rêz.çend) Ya ,yê, yên sêyê û dawîyê.
Şêhizar	(hijn.l.çend) Hijmara 3000.
Sêk	(n.x.mê) Sihik. Sîhêk. Ava tirş.
Sêl	(n.x.mê) 1 .Parçeka kanzayê xire, rexek [kûr û yê din bel]e, li ser agirî di hêt danîn, nan li ser alîyê bel di hêt birajtin.2 Sênîya setelaytê ya ko li ser bilindayîyan di hêt danan jibo wergirtina kenalên têlevizyonê yên esmanî.
Sêlik	(n.dar.mê) 1. Sêla biçûk. 2. Sêlên nemazene, deng, reng, bername liser dihên tomarkirin liser amêran wek kompyoter, tomar û htd bi kar di hên. CD.
Sêlwane	(n.dar.mê) bn :Sîvan.
Şêmilyon	(hijn.I.çend) 3,000000.
Sênî	(n.x.mê) Amanekê pan û mezine, xwarin û nanî di xin nav da.
Sênîk	(n.dar.mê) Sênîyek biçûke, ji kanza, dar, feyfûr û htd hatîne çêkirin jibo têkirina girar, avik û htd.
Sêpê	(n.I.mê) Bingireke ji pêpikan pêhatîye jibo ragirtina amêrên mîna kamêre, çek, pertalên wênegirtinê û htd.Sêdark.
Sêran	(n.x.mê) bn: Seyran.
Sêranî	(karn.ndar.dz) bn: Seyranî.
Sêriyan	(hk.cih,n.I.mê) Cihê ji alîyan rê di gehitê.
Sêsed	(hijmn.l.çend) Hijmara 300.
Sêşem	(hk.dem,n.I.mê) Sêşemb.
Sêşemb	(hk.dem,n.I.mê) Rojeke ji yên heftîyê, navbera duşemb û çarşembê. Sêşem.Roja sîyê ji heftîyê(heger ji êkşembê dest pê bi ken).
Sêta	(hk.I.çewa) Ji sê tayan pêkhatî. Sêbare.Sê çeq.
Sêtik	(ndar.nêr) Sê tişt, sê mirov bi hevre.:Sêtikên li mala henê, birayên hevin.
Sêtîr	(n.I.mê) **çek** Corekê kevin ê tivengane.
Sêv	(n.x.mê) **fêqî** 1.Fêqîyek biharî û havînî ye, tam şirîn yan mize, gelek cor û şêwe hene. 2. Dara sêvê.
Sêvaxînk	(n.l.mê) **giya** Sêvbinerd.
Sêvbinerd	(n.gl.mê) **giya** Core giyayeke, reng keske,serikên mîna pitatan di bin erdî da mezin di bin.
Sêvê	(ngaz. Dar.mê) Naznav yan navê keçane.
Sêwirandin	(k.jn.x.mê) Helbest, gotin, peyv ; kirin stiran.
Sêwî	(rd.dar.çewa) Zaroyê bê dayk, bê bav yan bê daybab.

Sêwîman	(k.jn.l.mê) Mirina yek yan herduyan ji dayk û babên zaroyan. Zaro bê dayk, bê bab yan bê daybab man.
Sêwîxane	(hk.cih.n.dar.mê) Cihê xwedîkirina sêwîyan.
Sêyek	(hn.çend) Yek ji sêyan. Ji sêyan êk. 1/3. :Sêyeka mirvên .. ne di xandevanin.
Sêzdeh	(hijn.l.çend) Hijmara 13.
Sêzdehem	(hijn.rêz.çend) Yên,ya, yê sêzdehê.
Sêzdehemîn	(hijn.rêz.çend) Sêzdehem.
Sêzdehizar	(hijn.l.çend) 13,000.
Sêzdemilyon	(hijn.l.çend) 13,000,000.
SHHK	(kurt) Serokê Hikometa Herêma Kurdistan.
SHK	(kurt) Serokê herêma Kurdistanê. :M Barzanî êkemîn serokê Kurdistnê
Sibahî	(hk.dem) Roja yekê ya bi hêt. Roja piştî çend demhijmêran. Sibe. :Subahî eynîye,roja bêhinvedanê ye.
Sibat	(hk.dem,n.x.mê) Meha sêyê ji zivistanê. **Pend** :Sibatê berif û Ta tê, kur ji çîya tê, kiç ji gîyay tê. **Pend** :Sibatê gote biharê, bide min rojekê ji yên avdarê, da çermê gîskî bi serda bînim xwarê. Şiwat.
Sibe	(hk.dem) Subahî.
Sibetir	(hk.dem) Dusibe.
Sibit	(n.x.mê) **giya** Giyayek kesik û dav zirave,tam xweş, bi terî yan hişkî di kin nav dew zadan.
Sifir	(n.x.mê) Core kanzayekê reng ser zerîve ye.[mêtal] : Amanên sifrî.
Sifre	(n.x.mê) Sênî yan naylonê danayî li erdî yan ser mêzan jibo danana xwarinê liser.
Sifredanan	(k.jn.l.mê) Raxistina sênî yan naylonan jibo xwarinê liser rêz bi ken.
Sih	(n.x.mê) 1 . Sîber. 2. Endamê henaseye, di nav singî da ye. Piş. 3.Hijmara30.
Sihik	(n.dar.mê) Corek tirşîyê şile ji fêqî di hê çêkirin. Sîhêk. Sirke.
Sikir 1	(n.x.nêr) Cih yan dîwareke hatîye avakirin jibo pengîn û xirvekirina avê. Pengav.
Sikir 2	(n.x.mê) **candarzanî** Gerî. Gewrî.
Sikitîn	(k.jn.x.mê) bn : Sekitîn.
Sil	(hk.x.çewa) Yê naxwazit di gel çi kesî bi peyvit.Ne haşt. Bêgêwil. Zîz.
Silal	(hk.cih.x) Li serî. Taxê serî. Texa serî. Serbanî. Br x Xarê. :Havînan em li silal di nivîn.
Silamet	(hk.x.çewa) Bê bela. Sax.
Silav	(n.x.mê) Gotineke jibo dem başî li hev kirinê roj baş, şev baş, çewanî û htd.
Silavdan	(k.jn.l.mê) SiIavkirin.:Çewanî çakî gotin.
Silavgirtin	(k.jn.l.mê) Bersiva silavdanê. Silav wergirtin.
Silavkirin	(k.jn.l.mê) Çewanî başî di gel hev kirin.Daxazkirina xeşî Ye.: Min silav kire wan. :Seyda silav kir xwedekaran. (**K**)bn: Kirin

Silavlêkirin	(k.jn.gl.mê) Şandina silavan jibo heval, xizim û htd bi name yan di gel yekî. :Heger tu çûye mal silavên min li babê xwe bi ke. (**K**)bn: Kirin
Silavrêkirin	(k.jn.gl.mê) Dema mirov silavan ji yekî ra rê di ke.Silavvirêkirin.silavbirêkirin. Silavşandin. : Wî bi hevalekî ra silav ji min ra rêkirin.
Silbûn	(k.jn.l.mê) Dema mirov sil di be. Zîzbûn. :Dilê zarokan ne hêlin da sil ne bin.(**K**)bn: Bûn.
Silêvaneyî	(malb.n) Hozeke li Kurdistanê.
Silî	(n.dar.mê) Silbûn.
Silk	(n.x.mê) **giya** Core giyayeke bi serike, belgên wî pan û keskin, serik, bistî û belgên wî jibo xwarinê mifa jê di hêt wergirtin, gelek cor hene; silka sor, sipî û ya şekirê. **Pend** : Serê wekî silkê lê kir.ang; serê rûtkirî. **Pend** :Silka wî sor kir.ang; direwa wî serav kir.
Silkirin	(k.in.I.mê) Eger mirov dilê yekî bi hêlit. Zîzkirin. :Ka bêje çima bavê te tu sil kirî?.(**K**) bn: Kirin.
Silsilok	(hk.I.çewa) Kesê zû sil di be.
Sim	(n.x.nêr) **can** Pêyên canewerên wek kewal, çêl û dewaran.
Simandin	(k.jn.x.mê) Kunkirina darik, dîwara, leş û htd bi tîrik û makînan. Simîn.
Simaq	(n.x.mê) **dar** 1.Dara simaqê. 2. Mitayeke dindikên wî wek nîskane, tam tirşe, jibo tirşkirina zadî bi kar di hînin. Simaqa zêbarê ya bi navdenge.
Simbêl	(n.x.pir) Mûyên li bin kepîyê zelaman.
Simbêlboq	(hk. pesinl.çewa) Yê simbêlên wî mezin wek boqên pîvazan.
Simbêlçixt	(hk,pesin.I.çewa) Mirovê simbêlên wî di badayî û sertîj,serçixt.
Simbêlreş	(hk.pesinl.çewa) Kesê rengê simbêlên wî reş.
Simbêlsor	(hk.pesinl.çewa) Zelamê simbêlên wî sor.
Simbêlşor	(hk,pesinnl.çewa) 1. Zelamê simbêlên wî di şor. 2. Şermizar. Serşor.
Simbêlzer	(hk,pesinl.çewa) Yê simbêlên wî reg zer.
Simîn	(k.jn.x.mê) Kunkirin bi şîşkek zirav. Darcigark simtin. Dîwar simtin. [mamik] :Himhime dîwar sime ango; (deng). (**K**) bdn: ez di simim em di simîn, tu di simî hûn di simin, ew di sime[....it] ewan di simin Pr : dê[bi] simim, simîn, simî, simin, simit[. . .me], simin. Bdb : di simî, di simîn.db,dûr : simîbû,(simtibû), simîbûn(simtibûn). (**F**) : bi sime, bi simin.
Simîtk	(n.dar.mê) **xwarin** Corekê danhêrkîye.
Simtin	(k.jn.x.mê) Simîn. (**K**) bdn: Ez di simim em di simîn, tu di simî hûn di simin, ew di sime[. . ..it] ewan di simin Pr : dê[bi] simim, simîn, simî, simin, simit[...me], simin. Bdb : di simî, di simîn.db,dûr : simîbû,(simtibû), simîbûn(simtibûn). (**F**) : bi sime, bi simin.
Simtî	(rd.dar.çewa) Kunkirî. Cihê kun tê vekirî. :Guhê simtî jibo guharkan.
Sinc	(n.x.nê) Rewişt. :Ji alîyê sincî ve çi kêmasî li wê nînin.
Sincan	(hk,hn.dar.çewa) 1. Xwedî rewişt. Bi cinc. 2. Navê mêrane.
Sincaq	(n.x.mê) Derzîkeka badaye jibo bestina cilikan bi kar di hêt.
Sincvan	(hk,hn,çewa) Xudan sincek baş. Xwedî rewiştek çê. Birûmet.

Sindan	(n.x.nêr) Corek cerîye ji axê yan asinî di hêt diristkirin bo têkirina dexil û mitayî bi kar di hêt.
Sindirîk	(n.dar.mê) Sindoqeka taybete rairîyan di xin nav.
Sindî	(malbna) 1. Hozeka kurdane li Kurdistana Iraqê.2. Kesê ji hoza sindîyan.
Sindoq	(n.x.mê) Elbikeke heme cor û şêweye, mita, fêqî,cil û htd di ken têda.
Sine	(hk.cih,cugir.n) Bajarkeke li Kurdistana Iranê.
Sinetkirin	(k.jn.I.mê) Birîn, jêvekirina çermkê zêde ji endamê mirovan yê nêrîne yê mîzî.
Sinetkirî	(hk.I.çewa) Zarokê hatî sinet kirin.
Sinêle	(hk.x.çewa) Jiye mirovî navber zarokînî û mezinîyê da. Nîvmêr.
Sing 1	(n.x.nêr) 1. **can** Cihê di navbera zik û gerdena mirovî ji alîyê berî ve.2. Ber. Br x Pişt.
Sing 2	(n.x.nêr) Darekê sertîje di erdî û dîwaran di qutin jibo girêdana dewaran û qayîmkirina xîvet û karên din. Gilç.
Singfireh	(hk.l.çewa) Bêhinfireh.
Singqutan	(k.jn.I.mê) Sing di cihekî ra kirin, qutan: Singek di dîwarî quta.**pend** :Her singê ez di qutim tu cantekî pêve di kî ango Tu çi bo min nahêlî.
Singvekirin	(k.jnlmê) Mirov yê bêhinfireh bit jibo her rexne gazinde û pisyaran. (**K**) bn: Kirin.
Singvekirî	(rd.I.çewa) Mirovê sinêwî jibo her pisyar, rexne û gazinan ve kirî.
Sinik 1	(n.x.nêr) **candar kirmijok** Gêzik.
Sinik 2	(n.x.mê) **candar kirmijok** Core kêzikeka kimijoke liser genim û danana dijît û ziyanê lê di dit.
Sinûr	(n.x.nêr) Tuxwîb.
Sipas	(n.x.mê) bn :Supas.
Sipehiyandin	(k.jn.mê) Sipehîkirin. Xemlandin.
Sipehî	(hk.x.çewa) Xweşik. Rind. Ciwan.
Sipehîbûn	(k.jn.l.mê) Rindbûn. (**K**) bn: Bûn.
Sipehîkirin	(k.jn.I.mê) Xweşikkirin. Ciwankirin. (**K**) bn: Kirin.
Sipehîtî	(n.dar.mê) Ciwanî. Rindî.
Sipêde	(hk.dem) Destpêka rojê. Elind.
Sipî	(hn.çewa) **reng** Rengê sipî. Rengê berfê, mastî û htd.
Sipîbûn	(k.jn.I.mê) Dema rengê mirov yan tiştî sipî di bit..: Jiber dernekeftinê ew yê sipî bûy. (**K**) bn: Bûn.
Sipîkirin	(k.jn.l.mê) 1. Rengê sipî lê kirin. :Dîwar bi rengî sipî kir. 2. Qelp yan tîvkilê tiştî jêkirin.Loçkirin. Xiyar, kulind û htd sipîkirin. (**K**) bn: Kirin.
Sipîkarî	(hk.I.çewa) Hatîye sipî kirin. Lûçkirî. Sêva sipîkirî.
Sipîndar	(n.l.mê) **dar** Dareke ta dirêj û bilinde, belg kesik û bi xemle, darên wê wek garîte, kête û dep mifa jê di wergirin.
Sipîtale	(hk.çewa) Tişt yan mirovê reng sipî.
Sipîvatî	(hk.çewa) 1. Rengê sipî. 2. Berhemê şîrî. Mast, jajî, penîr û htd.
Sirgun	(nx.mê) Dûratî ya mirovî ji war, welatê xwe.

Sir	(hn.x.çewa,n.x.raê) Serraayeka dijwar. Seqem. :Rojeka sire. :Eve çi sireka dijware.
Sirbirin	(k.jn.I.raê) Ji egera lêdana sirê, fêqî û mita xirab di bin di rizin.
Sirbistan	(hk.cih,welatn.dar) Welatê Sirbîyan. Sêrbiya.
Sirbî	(nei.n) Xelkê Sirbistanê.
Sirbûn	(k.jn.I.raê) Hin giyandar jibo heyarakê xwe di nav tevinekî da di pêçin û bizava wan ra diwestit.(K) bn: Btin.
Sirgûn	(n.x.raê) Dûrwelat. Biyanistan.
Sirgûnkirin	(k.jnlraê) Bi xurtî ji warî derêxistin. (K) bn: Kirin.
Sirke	(n.x.raê) Sihik.
Sirt1	(hk.cih,n.x.raê) Peyarêkeke di ber serê gir yan serê çiyayan ra derbaz di bit. : Şivanî pezê xwe li sirta çiyayî di çerand.
Sirt 2	(hk.x.çewa) Kezê zû karê xwe bi dawî di hîne.Mirov yan candarê sivik, çeleng.
Sirûd	(n.x.raê) I.Stranên nîştimanî.2 Navekê duzayende.
Sirûşt	(n.x.raê) bn: Xurist.
Sisê	(hijn.çend) Hijara sê. Hijraara 3.
Sisî	.(n.x.raê) Danê kengiran dema di qelînin û wek çerez di xon. Tovê kengiran. Kengiroşk.
Sist	(rd.x.çewa) Xav. Ne tund. Ne rijd.: Ev girêye ya siste, dê zû vebit. : Ew di kar û gotin ên xweda yê siste.
Sistbûn	(k.jn.I.raê) Xavbûn. : Doxîna şelê wî sist bû û kevte teşkan.
Sistê	(ngaz.raê) Navkirîna jina sist.
Sisrî	(n.dar.raê) Xavî. Bêxeraî.
Sistkirin	(k.jn.I.raê) Xavkirin. Lêvekirin.
Sisto	(n.gaz.nêr) Navkirina mêrê sist û xav.
	621
Standin	(k.jn.x.mê) Wergirtina bi xurtî. Bi kar înana hêzê jibo wergirtina tiştekî. Gelê kurd dê raafê xwe bistîne.(K) bdn: ez di stînira era di stînîn, tu di stînî hûn di stînin, ew di stîne [. . .it] ewan di stînin. Pr: dê [bi] stînira, stînîn,stînî, stînin, stînit[...ne], stînin. Bdb : di stand, di standin. Db,dûr : standibû,standibûn. (F): bistîne, bistînin.
Sitem	(n.x..raê) Xurtî. Zorî.
Sitemkar	(hk.I.çewa) Kes yan dezgeha sitemê li xelkê di ket.Zordar.
Sitemkarî	(n.I.raê) Zorî. Xurtî.
Sitemlêkirin	(k.jn.l.mê) Weke zorî li kes yan gelekî bi hêt kirin.Xurtîlêkirin.(K) bn: Kirin.
Sitemlêkirî	(hk.I.cewa) Gel, yan kesê zorî lê hatî kirin. Brx Sitemkar.
Sitî	(n.x.mê) I. Peyveke jibo rêzgirtina jinan bi kar di hêt. Xanim. Xatûn. 2. Navê jinane. *çîroka kêzê* :Sitîyê _imik reqreqîyê ib keyf û_şadî dê kîve çîyê?.
Sitran	(n.x.mê) Stiran. Lavje.

Sitranbêj	(kam.I.dn) Lavjebêj.
Sitrangotin	(k.jn.I.raê) Stirîn. Lavjegotin.
Sitûn	(n.x.mê) Stûn.
Sivande	(hk.cih,n.x.mê) Lêva bi serve hatî ya dora banî, ji şivan yan çîmentoyê hatîye çêkirin jibo paristina dîwaran dako verêja ava baran û berfan xirab neke. Serbênek.
Sivandok	(n.dar.mê) *balinde* Corekê çûçikane li bin sivandeyên xanîyan hêlînên xwe di kin. Sivyank. Kawanî.
Sivik	(hk.x.çew)a 1 . Ne giran.2. Sade.
Sivikatî	(hn.dar.çewa) Bê rûmetî. Bê bihayî.
Sivikbûn	(k.jn.I.mê) Weke tişt sivik di be.Li ber çavan bê rûmetbûn.. :Mirov di avê de sivik di be. (K) bn : Bûn.
Sivild	(hk.dar.çewa) Sivikatî.
Sivikkirin	(k.jn.I.mê) Barekî, tiştekî sivik bi kî. Xwe bê biha bi kî. (K) bn: Kirin.
Siyî	(n.x.mê) Tîvkilkê genim, ceh nîsk û htd. Pîşkê dexlî.
	622
Sivîng	(n.x.mê) Sivande.
Sivnik	(n.dar.mê) Gêzik.
Sivore	(n.x.nêr) candar Candarekê şîrdere, biçûke li ser kevir û daran di jît, xwarina wî gûz û berîne. Pend : Sivore sivkê darê, ji vê darê çû wê darê [str,gelêrî] Pend : Sivore û ber û minên xwe:ang Herkes û karînên xwe.
Siwar	(n.x.dz) 1 . Kesê li pişta dewaran yan li tirorabêlan siwar di bit. Siyar. 2. Navê raêrane. Brx Peya.
Siwarbûn	(k.jn.I.raê) Siyarbûn.
Siwarî	(hn.dar.çewa) Siyarî.
Siwarkirin	(k.jn.I.raê) Siyarkirin.
Sixirk	(n.dar.raê) Avahîyeke dîwarên wî ji kêteyan û serban bi qerera û levenî di hêt ranan, jibo têxistina alîkên giyandaran raifa jê di hêt wergirtin.
Sixte	(n.x.wê) Kar yan tiştê ne rewa. Xapandin.
Sixteçî	(kara,rd.dar.çewa) Mirovê karê sixte di ket. Xapînok.
Sixtekirin	(k.jn.I.raê) Mirovê sixteyan di ke. Xelkî di xapîne. (K) bn : Kirin.
Sivabend	(n.dar.nêr) I. Navê yek ji du qehremanên dastana [xec û siyabend] e.2. Navê raêrane.
Siyamend	(n.dar.nêr) Siyabend.
Sivar	(rd.x.çewa) bn: Siwar. Pend :Siyarê xelkî herê peyaye; ang pîşta xwe bi biyanîyan qayîm neke. Pend :Siyarê keran na gehe tu deran. Pend :Siyar ta ne kevit na bit siyar.ang; bi xebar û mandîbûnê rairov di gehit arraancan.
Siyaset	(n.biyan.xraê) Ramyarî.
Siyasetvan	(karn.dar.dn) Şareza di warê siyasetê da. Ramyarîvan.
Siza	(n.x.nêr) Hemberî her gunehekî yan karek ne dirist siza heye. Tola qanûnî. :Jiber ko dizî kir, sizayê wî heft mehan di girtîgehê da dê bi mînit.

	623
Sizadan	(k.jn.I.mê) Siza wergirtin ji kesê şaşîyekê di ke. (K) bn:Dan.
Sizakirin	(k.jn.I.raê) Sizadan.
Sî l	(hk.cih,n.x.nê) Kujîyê derve yê xanî. Tî .
Sî 2	(hijn.çend) Hijara 30.
Sî 3	(n.x.mê) Sîber. Sih.:Li bin siya darê nivist.
Sî 4	(n.x.raê) *endamê leş can* Siha nav singê giyandaran.
Sîber	(n.x.raê) I . Cihê hetava rojê yan ronahî lê ne dit jiber berbendek di kevit ber rûyê wê. Sîtavk. 2. Navê jinane.
Sîbergirtin	(k.jn.I.raê) Wekî roj ber bi ava ve di çit, li hin cihan sîber raişe peyda di be.
Sîberkirin	(k.jn.I.raê) Dema dar xerala xwe di girin ta û belgên wê tarî di bin sîbera wê xweş di be.
Sîç	(n.x.raê) Binas.guneh. Sûç
Sîçbar	(hk.dar.çewa) Binaskar.Gunehbar.
Sîçbarkirin	(k.jn.l.mê) Gunehek êxistine ser stoyê yekî.Gunehbarkirin. Binaskarkirin. (K) bn: Kirin.
Sîdekan	(hk.cih,cugim) Devereke li Kurdistana Iraqê.
Sîh 1	(n.x.mê) ieş,can Hedamê henasedana candaran. Sih.
Sîh 2	(hijn.çend) Hijmara 30.
Sîh 3	(n.x.raê) Sîber.
Sîhem	(hijn.rêz.çend) Ya,yê, yên sîhê.
Sîhemîn	(hijn.rêz.çend) Sîhem.
Sîhhizar	(hijn.I.çend) Hijmara 30,000.
Sîhmilyon	(hijn.l.çend) 30,000,000.30 milyon.
Sîk	(hk.cih,n.x.mê) Cihê kirîn û firotinê.Bazar.
Sîkav	(n.l.raê) candar Kirim ê berfê. Kirmikê befrê.
	624
Sîma	(n.x.mê) Serûçav.Rû.
Sîme	(n.x.nê) l.Tan yan perjanê asinî yê dir û bi kelem jibo paraztina zevî û erdan di hêt bi kar înan.2. Davên naylon yan kanzayî di nav perokî da.
Sîmekirin	(k.jnlraê) I .Bi sîmê pejandkirina cihekî. 2.Davên naylon yan kanzayî di nav perokî da.
Sîmerx	(ndar.raê) candar Core balindek evsaneyî ye di çîrokan da hatîye, mirov li ser pi_ta wî siyar di bûn, bo ceng û veguhastinê bi kar di anîn.
Sînahî	(ndar.mê) Dîtina tiştî wek sîberek yan pêjinekê. Bînahî.
Sînayî	(n.dar.raê) bn :Sînahî.
Sînem	(n.x.mê) *gul* Corekê gulane li çîyayên Kurdistanê hene; ango çavgir. 2. Navê jinane.
Sîpan	(hk.cih,devera) I Devereke[çîya] li Kurdistana baktir.2. Navek kurdî du zayende.
Sînç	(hk.cih,devern) Devereke li Kurdistana başûr-Akrê.
Sîpel	(n.dar.mê) 1 . Pivdankeke di nav zikê masîyan da. 2. Sîlav.3. Navêjinane.

Sîqal	(n x mê) 1. Core keresteyekê civire, mirov ronahîyê têra di bfnit. 2. Lûlikên qerisê li sirên zivistanan bi kevr û banan da şor di bin. Şape.
Sîr l	(n.x.mê) giya Giyayeke serik û belgên wî jibo xwarinê mifa jê di hêt wergirtin, bêhneka gemar jê peyda di bit.
Sîr 2	(hk.x.çewa) Tameka taybete, wek tama xwê.
Sîratî	(n.dar.raê) Tama sîr. Tama xwê. Savareka xwe_ bû, lê sîratîya wê ya zêde bû.
Sîrbûn	(k.in.l.raê) Dema xwêya zadî gelek be, dê xwarin sîr be.: Zad bi destê wê herdem sîr di bit. *Pend* :Girara du kabanîyan sîr di be yan bê xwê di be.
Sîret	(n.x.nêr) Alek. Rû.
	625
Sîrfisk	(n.I.mê) giya Corek sîrên kûvî û bêhin gemarin.
Sîrik	(n.dar.mê) giya Corekê sîrên kûvîne di biçûkin.
Sîrî	(n.dar.mê) Sîrati.
Sîrkirin	(k.jn.I.mê) Dema xwê di xin nav xwarinekê. (K) bn: Kirin.
Sîrkirî	(hk.I.çewa) Zadê xwê tê kirî. : Giyayê sîrkirî. :Goştê sîrkirî.
Sîs	(hn.x.çewa) Tiştê tava rojê lê nedayî û sipîtaleye. Kej.
Sîsark	(n.x.dz) *balinde* Corek ji teyrên nêçîrê ye.
Sîsbûn	(k.jn.I.raê) Mirov yan tiştê li cihek tarî, rengê wî sîs di bit(K) bn: Bûn.
Sîseban	(na,dar.raê) Navê dastaneka evsaneyî ye. Borê reş.
Sîsê	(hn.gaz.raê) Navkirin û naznave, jibo keça sîs di hêt gotin.
Sîsirk	(n.x.mê) *candar kêzik* Core kêzikeke di nav malan da li ser bermayîyên zadê di jîn.
Sîsk	(n.x.mê) *tewal* Balindekê hêkkere li Kudistanê mi_eye.
Sîskirin	(k.jn.I.raê) Sipîtalekirin. Kejkirin.
Sîso	(hn.hd,gaz.nêr) Naznavek gazîkirinê ye jibo mêrê sîs.
Sîstem	(n.cîh) Awayê rêkûpêk jibo karkirin, darijtin û avakirinê. :Sîstema xandinê li Kurdistanê cuda ji ya welatên din.
Sîtav	(n.I.mê) Sîtavk.
Sîtavk	(nl.mê) Dema ronîya rojê yan her yeka din, li le_ekî di de, mînaka wî dirist di be.Sîber.*Pend* :Ji sîtavka xwe di tirse. Ang; kesê tirsonek herdem tirs di dilê wî daye.
Sîte	(n.x.mê) Tora masîgirtinê.
Sîtil	(n.x.mê) Setil.
Sîvan	(n.I.raê) Sîhwaneya mirov li hindav serê xwe di gire, da xwe ji baranê bi parêze.
Sîvanok	(n.I.mê) *gul* Corekê gulane, gelek reng hene, wek, sor, sipî,ser, mor, û têkel.
Sîvîl	(n.cîh) Welatî. Bajêrvanî.
Sîvok	(n.dar.mê) Cihê êvitî yan belbûyî li ser canê mirovî ji egera lêdana gurzekî,bêy ko bi _ikêt.
Sîxme	(n.x.nêr) Darikê tîj. Kelem.

	626
Sîxur	(n.x.nê) 1. *giyanewer* Candarekê kûvîye, _îrdere le_ê wî bi strî ye.2. Nî_ana xwefirotinê ye. Dardestê dujminî.
Sofî	(nx.dz) Mirovên xudênas.
Sojtin	(k.jn.x.mê) 1.Dema agir bi ti_tekî di kevit. 5ewitîn. 2.Jan. Ê_an. *Pend* :Sotin, nahêt gotin.ang: mirov nikarit ya dilê xwe bêjit.: (K) Bdn: ez di sojim em di sojîn, tu di sojî hûn di sojin, ew di soje[…it] ewan di sojin. Pr :Dê[bi] sojim, sojîn, sojî sojin, sojit[…je]. Bdb : di sotim, di sotîn, di sotî di sotin, di sot, di sotin. Db,dûr : sotibûm,em sojtibûyn,ew sojtibû …tu sojtibûy, hûn, ewan sojtibûn. (F): bi soje, bi sojin.
Sol	(n.x.raê) Pêlav.
Solbend	(pîşn.dar.dn) I. Kesê pêlavan di ke. 2. bn :NaIbend.
Solbendî	(kam.raê) Nalbendî.
Solker	(pîşn.dar.dn) Solbend. Pend :Solker di pêxasin, cilker di bê kirasin.
Solîn	(n.x.raê) 1 . Coya avê ya di bin axê ra hatî çêkirin li bin kolan mal û cadan. 2. Cihê çandin û firotina gulan. Gulistan.
Sond	(n.x.raê) Soza mirov bi ti_tê pîroz mîna kitêbên pîroz, gora nemiran, welat û htd, di de, ko rastgo û disoj be.
Sonddan	(k.jn.I.mê) bn : Sondxwarin.
Sondxwandin	(k.in.l.mê) Sonxwarin.
Sondxwarin	(k.jn.I.mê) Wekî mirov hember kesek, destek, dadgeh, berpirs û htd sondê di de ko di kar gotin û kiryarên xweda dilsoj be. (K) bn :Xwarin.
Soea	(n.x.nêr) Hêzeka ji bireka çekdarên fermî pêkhatîye. Le_ker. :Sopayê êk, dû, .. û htd.
Sopageh	(hk.cih,n.dar.raê) Baregayê sopayî.
Sope	(n.x.raê) Amaneke daran yan sotekên din tê di xin jibo xwe gerimkirinê li demên sar. Sopeya: daran, gazê, xazê, karebê û htd.
Sor	(hk.x.çewa) Rengê xwînê.
Soran	(hk,cih.ndar.nêr) 1. Devera soran başûrê Kurdistanê. 2. Navê raêrane.
Soranî	(n.dar.raê) Zar yan devoka xelik ê deverên soran lê di mînin.
	627
Sorav	(n.l.mê) *ciwankirin* 1.Ava hatîye sorkirin. 2. Dermanê sorkirina rû yan lêvan yê jinan.
Sorbûn	(k.jn.l.raê) l.Rengê mirovî ji germê, hêrsbûnê sor di be. 2. Rengê sor li tiştekî bi hêt dan. (K) bn : Bûn.
Sorelêv	(n.I.pir) Lêvên sor.
Soreta	(n.I.pir) derd Sorik.
Soretarî	(hk.I.çewa) Rengê sor ê tarî.
Sorevekirî	(hk.l.çewa) Rengê sorê vekirî.
Sorewêl	(n.dar.dn) *tewal* Teyrekê avîyê, geroke, reng sore. Flamingo.

Sorê	(hn.hd,gaz.dar.mê) Naznav û gazîkirinajibo jina sor.
Sorgul	(n.I.raê) I. Gula sor. Pend :Sorgul di bê stirî nabin.2. Navê jinane.
Sorik	(n.dar.pir) *derd* Derdeke zarok pê di kevin, pirsikên sor li ser le_ê wan peyda di bin û ta di hênê. Soreta.
Soring	(hn.dar.çewa, n.dar.raê) 1. Rengê gorîya agirî. 2. Tarîgewirk.
Sorîçk	(n.dar.raê) can candarzanî Borîya ji devî dest pê di kit û li gedê bi daomahî di hêt ya zad têra derbaz di bit.
Sorkelem	(n.I.raê) giya Kelemîya sor.
	628
Sorkirin	(k.jn.I.mê) 1. Rengkirina ti_tî bi rengê sor. 2. Qelandina zadî di nav rwînî da.(K) bn: kirin.
Soro	(hngaz.dar.nêr) Naznav û gazînavê mêrê sor.
Soryaz	(n.dar.raê) giya Giyayek xwarinê, kûvîye li zozanan hişîn di be.
Sotin	(k.jn.x.raê) bn :Sojtin.
Soxte	(n.x.dn) Qutabî. Xwendkar.
Soz	(n.x.mê) Peyman.
Sozan	(n.dar.mê) Navê keçane.
Sozdan	(k.jn.I.raê) Peymandan. :Em sozê di din ko destan ji xebatê ber na din. (K) bn: Dan.
Sozgirtin	(k.jn.I.raê) Sozdan.
Sozkirin	(k.jn.I.mê) Sozdan.
Sozsitandin	(k.jn.I.mê) Sozdan.
Spîlik	(na,hk,cih,dar.raê) 1. can Sipîyatîyê çavî. 2. Sipîyatîyê hêkê. 3. Navê deverekêye li Kurdistana Iraqê.
Spîyav	(n.l.mê) *ciwankarî* Dermanek arik, yan hevîre, jin di rûyên xwe di din jibo ciwankarîyê.
Stewir	(hk.x.çewa) Candarê karîna bergirtinê nîne. Xirş.
Stewirbûn	(k.jn.Imê) Xirşbûn.
Stewirkirin	(k.in.I.raê) Ji bergirtinê xistin. Xirşkirin.
Stêng	(n.x.dz) candar adt Caudarek jehirdarc, baldare, rengê wê sore kunêd xwe di ax û keviran da di kit, raêşhingivan di xwe u ziyanê di gehîne.
	629
Stêr	(n.x.mê) Tenê li esmanan yên bi şev xuya di bin. Erd.
Stêrik I	(n.dar.mê) Stêr.
Stêrik 2	(n.dar.mê) Guhkên serê tivengan ko jibo sêregirtinê mirov têra di nêre armanca xwe.
Stêrikgirtin	Stêrklêgirtin (k.jn.l.mê) Nî_angirtin dema mirov di stêrika tivengê ra di nêrit nîşanê. Stêrika xwe lê girt. (K) bn: Girtin.
Stêrk	(n.x.mê) Kepirkeke di nav malê da dirist di kin, xwarin û pertalan li ser di danin.
Stêrnas	(pîşn.I dz) I . Zana warê zanîna li ser stêran. 2. Kesê bi rêya stêran pêşbînîya btiyeran di ket.

Stêrnasî	(kam.I.mê) 1. Zanîna bizav, pêkhatin, dûrî û htd li bareyê stêran.2. Zanîna pêşbînîkirina bûyerên li paşejorê rû di din.
Stêrok	(n.dar.raê) Setelayt.
Stêrzan	(pîşn.dar.dz) Stêrnas.
Stêrzanî	(karn.I.mê) Stêrnsî.
Stiran	(n.x.raê) Deqeke mirov bi dengê xwe bi awaz û selîqe di bêje. Deng.
Stiranbêj	(pîşn.l.dz) kesê stiranan di bêjit. Honermendê karê wî gotina stirana ye. Dengbêj.
Stirangotin	(k.jn.I.raê) Weke mirov di stire. Stiranan di bêje. Dengan di bêje. (K) bn: Gotin.
Stirîn	(k.jn.x.mê) Stirangotin. (K) bdn :Ez di stirim, em di sirîn, tu di stirî, hûn di stirin, ew di stire ewan di stirin. Pr:dê[bi]+bdn Bdb : di stirîra di stirîn, di stirî, di stirîn, di stirî. Db,dûr : ez stirîbtira em stirîbûyn, tu stirîbûy hûn,ewan stirîbûn, ew stirîbû (F) :bi stire, bi stirin.
Sto	(n.x.nêr) can Cihê di kevit navbera ser û navmilan, ko ser î ra di girit.
Stobend	(n.dar.mê) Bendikê mirov di ket soyê xwe liser sentor û pentoran. Stovan. Girafît.
Stodirêj	(n.l.dn) candar Giyandarekê şîrdere, giyaxore, stoyê wî dirêje.
	Stodirêj
Stovan	(n.dar.mê) 1.Ristik.2. Stobend. :Seydayî sentor û pentorû pentorên xwe li xwe kirin û stovank li stoyê xwe girêda.
	Stovan
Stoxwar	(hn.I.çewa) Hejar. Bendewar.
Strî	(n.x.nêr) Kelem. Dasî.
Stûr	(hk.x.çewa) Ne zirav. Stwîr. : Darê stûr. Marê stûr. Werîsê stûr.
Stûrbûn	(k.jn.l.raê) Dema tişt stûr di be, mirov qelew di be. Qelewbûn. Pirbûn.
Stûrî	(n.dar.mê) Pirî. Qelewî. Zorî.
Stûrkirin	(k.jn.I.mê) Qelewkirin. Mezinkirin. Qebekirin. Liserêk danan.
Subat	(hk.dem) Meha şubatê.
Suhbet	(n.x.mê) 1 .Danûstandin. Axivtin. 2. Gotinek ne rijd.Tirane.
Suhbetkirin	(k.jn.I.mê) Danûsitandin. Axivtin.
Sulêmanî	(hk.cih,cugim.cih) Bajêreke li Kurdsitana Iraqê.
Supas	(n.x.mê) Bersiveke, gotineke, mebest jê pêxweşbûna mirovîye hember kar yan gotina kesekî. Memnûn.
Supasdar	(hn,hk.dar.çewa) Mirovê bi karekî xweş û supasîyan jê ra di bêje Mmirov supasî alîyek yan kesekî bit. Mirov bi karekî yê qayîl bit.
Supasî	(n.x.mê) Derbirîna qayîlbûnê yan keyf pêhatina mirovî jibo karekî yan gotina kesekî. Memnûnî.
Supasîkirin	(k.jn.I.mê) Dema mirov supasîya yekî bi ke. :Ez supasî te di kim, ko te alîkarîya min kir. (K) bn : Kirin.

Supaskirin	(k.jn.I.mê) Supasîkirin.: Ji hewe supas diki, hûn tevî bernameya me bûn. .(K) bn: Kirin
Suxre	(n.x.mê) Karê jibo veguhastina mita, fêqî yan her kelûpelek bit, ko gundî bi dewarên xweve bi vî karî ra di bin jibo mala axayî yan alîyên din, hin caran bêy vîyana xelkî û bi kotekîye. Alîkarîya malmezinan. Yan hikmetan bi zorî. Zibare.Pend :Suxreya hêstiran bû, rûvî di revî.
Suxrekirin	(k.jn.I.mê) Bi karê suxrê rabûn. (K) bn: Kirin.
Suxte	(n.x.dz) bn:Soxte.
Sûç	(n.x.mê) Binas.
Sûçbar	(hk.dar.çewa) Gunehbar. Binaskar.
Sûd	(n.x.mê) Mifa.
Sûddar	(rd.I.çewa) Mifadar.
Sûddîtin	(k.jn.I.mê) Mifadîtin. Sûdjêdîtin. Mifajêdîtin.(K) : Dîtin.
Sûdwergirtin	(k.jn.I.mê) Mifawergirtin (K) bn:Wergirtin.
Sûk	(hk.cih,n.x.mê) Cihê kirînûfirotinê. Bazar.
Sûl	(hn.x.raê) Hilû. Lûs.
Sûlav	(hk.cih,n.I.mê) Sîlav.
Sûret	(n.x.nêr) bn :Sîret.
Sûrî	(nejn) Xelik yan pertalên ji welatê Sûrya.
Sûrya	(hk.cih,weln) Welatek Komarî ye, ji ereb û kurd an pêkhatî.
Sûtan	(jn.x.mê) Sojtin.
Sûtandin	(k.jn.x.mê) Şewitandin. Sojtin.
Sûz	(nx.mê) 1.Peyman. 2. Dilînî.
Sûzan	(ndar.dz) Navê keçane.
Sûzdan	(k.jn.l.mê) Peymandan.: Sûz bi de ko tu çi caran viran ne key. (K) bn: Dan
Sûzdar	(rd.çewa) Xwedî sûz. Peymandar. Br^x Bêsûz.
Swêd	(hk.cih,weln) Welatek ewropayîye.
Swêdî	(netewn) 1. Hilgirê nasnameya welatê Swêd. 2. Pertalên ji Swêd.
Swîr	(hk.x.çewa)Tama xwê. Xwarina sîr ;ang xwarina zêde xwê.
Swîratî	(ndar.mê) Tama swîr.swîrî.
Swîrbûn	(k.jn.I.mê) Heger xwêya xwarinê zê be tama wê sîr di be. (K) bn : Bûn.
Swîrkirin	(k.jn.l.mê) Xwê pêwerkirin. (K) bn: kirin.
Swîsra	(hk.cih,welatn) Weltek ewropayî ye.
Swîsrayî	(netewn) 1. Helgirê nasnameya welatê Swîsra.2. Pertalên ji Swîsra.

Ş

Ş	(şe) Pîta bîst û sê ji abeya kurdî.
Şa	1 (pîşn.x.dn, hn.x.çewa) 1.Rêberê welatekîye ko awayê deshelata wî paşyetî bit. Şah. Kiral. 2. Bijare. Serpişk.Baş. Mezin. Zebelah.
Şa	2 (rd.x.çewa) Keyf. Xweşî.
Şabad	(hk.cih.n.I) 1.Cihê roniştina şahî. Wargehê şahî. Şahnişîn.2. Navê jinaye.
Şabal	(n.I.nêr) Şaper.Şabalên çûçikê şikestin.
Şabaş	(n.I.mê) 1.Başîyek mezin. Qencîyek zil. 2. Dîyarîya stiranbêj yan, mûzîkvan û zirnabêjan li dema şahî û govendan.
Şabaz	(n.dar.dz) balinde Şahê teyrên. Baz. 2.Navê mêrane.
Şabelot	(n.I.mê) dar Şahbelot.
Şabo	(n.I.nêr) tewal Balindeyekê rinde, çavên wî di ciwan û mezinin. Bom.
Şabom	(n.I.dz) Şabo.
Şabûn	(k.jn.I.mê) Keyxweşbûn. Dilxweşbûn. :Bi hatina babê ew pir şa di be.
Şabûnî	(n.l.mê) Şahî. Seyf.
Şaciwan	(n.l.mê) Keç yan jina ji hemûyan ciwantir di hêt hilbijartin.
Şad	(hn.x.çewa) 1.Bi keyf. Bi gêwil. Xweş. 2. Navê mêrane.
Şadbûn	(k.jn.l.mê) Kêfxweşbûn. Dilvebûn.(K) bn: Bûn.
Şademar	(n.I.mê) Şahdemar.
Şadiman	(rd.I.çewa) Dilfireh. Şabûnî.
Şadimanî	(n.I.mê) Dilfirehî. Keyf.
Şadirvan	(n.dar.mê) Melevangeh.
Şadî	(n.x.raê) Xewşî. Kêf
Şadkirin	(k.jn.I.mê) Kêfxweşkirin. Bi wê biryarê te ez şad kirim.
Şadrewan	(n.dar.mê) Melevangeh.
Şafir	(n.x.raê) giya Giyayekê dême, davên wî di dirêjin, kew û sîsk hêlînên xwe li bin çê di kin.
Şag	(n.x.mê) Şak.
Şagenim	(n.I.nêr) 1. Genimê bijare 2. Genmok. Genimşa.
	Şagenim
Şagird	(n.I.dz) 1. Kesê liber destê hostayekî karekî di ke. Berdestik. 2. Xwendkar. Qutabî.
Şagul	(hn,pesin,n çewa) 1. Ciwantirîn gul. Gula mezin.2 Navê keçane.
Şah	(pîşn.x.dn) Paşa.Şa.
Şahane	(rd.dar.çewa) Bijare. Serpişk.
Şahbaz	(n.I.dn) 1. Teyrê baz. Şahê teyra.2. Navê mêrane.
Şahbelot	(n.I.mê) dar 1.Core darekce bi xemil û mezine, kulîlkên pîvazî yan sipî di det. 2. Berê dara şahbelotêye, mîna gûzane, bi kêrê xwarina mirov û candaran di hên.
Şahdemar	(n.l.mê) Demarên serekî yên ji mejî di stoyî ra derbaz di bin bo leşê candaran.
Şaheng	(pîşn.l.mê) Şaha mêşhingivan. Şaha mêşa hingvînî.

Şahî	(n.x.mê) Şadî. Keyf. Govend.
Şahîn	(n.dar.dz) balinde 1 . Teyrê kelexan. 2.Navê mêrane.
	Şahîn
Şahmar	(n.I.dz) Şahê maran. Marê kobra.
	Şahmar
Şahnazî	(n.I.mê) Serbilindî. Serferazî.: Ji mera şahnazîye, kurd rêzê li mêvanên biyanî di girin.
Şahnazîkirin	(k.jn.gl.mê) Mirovê karekî dilxweş û serferaz bi be.: Ew şahnazîyê bi keça xwe dike ko yekem derçû liser xandingeha xwe.
Şaho	(n.dar.nêr) balinde 1.Corek teyrane.2. Navê mêrane.
Şahrê	(n.I.raê) Şarê.
Şahsiwar	(kam.I) Şahê siwaran. Serokê siwaran. Sersiwar. Şasiwar.
Şahzade	(kam.I) Pisê yan dota şahan. Paşa.
Şajin	(kam..I.raê) Şaha jin. :Jina kiral.
Şajinaciwanîyê	(n.I.mê) Şaciwan.
Şak	(n.x.mê) Bistîkên hin daran wek mêw, xwe di daran di alînin dako tayên wê xwe li ser bi girin û bilind bibin.
Şakhavêtin	(k.jn.I.mê) Hişînkatîyê bi hêz û xemil di kevit û şakakan di havêje. (K) bn: Havêtin.
Şakirin	(k.jn.I.mê) Dilxweşkirin. : Te dilê min şakir bi wê mizgînîyê.
Şal	(n.x.mê) 1 .Şîtika ji hirîyê yan mûyên kewalan hatî çêkirin , mêr û jin li pişta xwe di kin. 2. Şel.
Şalok	(n.dar.mê) Daseka devê wê wek kerê heyvêye, bo dirûna giya,genim ceh û htd bi kar di hînin. Kêlendî.
Şalûl	(n.x.nêr) balinde Corek balineyê denxweşe. Bilbil.
Şalûşepik	(n.I.pir) Şelûşepik.
Şalyar	(kam.dar. dz) Wezîr. :Şalyarê derve. :Şalyara ragehandin. :Şalyarê berevanîyê.
Şalyarî	(n.dar.mê) Wezaret.
Şam	(hk.cih.cugr.n.x) Paytextê welatê Sûryê. Dîmeşq. Pend :Şam şekire, welat şirîntire.
Şamirîşk	(n.l.dm) candar Dîkileşam. Elok. Mirîşkeşa.
	Şamirîşk
Şamî	(n.x.mê,hk.çewa) 1 . fêqî Corek gundorane. 2. Mirovê pora wî weryaye.Keçel. Hewês.3. Şamirîşk. Elok.
Şampo	(n.biyan) Core sabûneka rone, mirov ser û giyanê xwe pê di şût.
Şan	(n.x.mê) can Mil.
Şand	(n.x.mê) Kesek yan çend kes bi nûnerîya dezgeh yan welatekî seredana alî yan jî welatekê din bi ken. :Şanda çandî, ramyarî, aborî û htd. Hinartî.
Şandin	(k.jn.x.mê) Hinartin. Rêkirin. : Bavê wî nameyek jêra şand. (K) Bdn: Ez di şînim em di şînîn, tu di şînî hûn di şînin, ew di şîne[...it] ewan di şînin. Pr : Dê[bi] şînim, şînîn, şînî, şînin, şînit[...ne], şînin, Bdb :di şand, di şandin. Db,dûr : şandibû, ... bûn. (F): Bi şîne, bi şînin.

Şandî	(hk.dar.çewa) Hatî şandin. Bi rê kirî. Hinartî.
Şane	(n.x.mê) can Cihe ji xaneyên biçûk pêkhatîye. :Şaneyên leşê giyandaran. :Mêşhingiv hingiv û kirmên xwe di şaneyan da di dane.
Şanezerk	(n.l.mê) candar adî Zirkêtk. :Şanezerkê şaneya xwe bi sivandê ve çêkir.
Şanik	(n.dar.mê) Nîşan. Xal.
Şanişîn	(hk.cih.I.mê) Cihê bêhinvedan û rûniştina şahî .Wargehê şahî.Welatê paşayetî.
Şanî	(n.x.mê) Nîşan.
Şanîdan	(k.jn.I.mê) Nîşadan. :Ji kerema xwe di karî bingehê polîsan şanî min bi dî ?.(K) bn :Dan.
Şanîkirin	(k.jn.I.mê) Nîşêkirin. Nîşadan.
Şano	(hk.cih,n.x.nêr) Cihekê nemazeye jibo pêşkêşkirina zarvekirinê hember temaşevanan.
Şanoger	(pîşn.dar.dz) Kesê şanoyê pêşkêş di ke.Zarvekerê şanoyê. Şanovan.
Şanogerî	(kam.dar.raê) Karê şanoyê.
Şanovan	(pîşn.dar.dz) Şanoger.
Şanovanî	(kam.dar.mê) Şanogerî.
Şanşanok	(n.l.mê) Xîçikên di ber yek ra kêşayîn ko di listina zarokan da di hên kêşan.
Şanşanokanê	(nl.dar.mê) yarî Lîstineke zarok di bin du bir, yek li ber makê di mîne ya din di çit dûr û veşartî, xîçikan li ser ber, dîwar, erd û htd, di kêşin. Bira li ber makê lê di gerin û şanşanokên wan xera di kin, heger çi neman, dê bira din kevit ber makê, lê hindî mayîn dê bin xal li ser ya bermakê û dê her li ber mînit.
Şape	(n.x.mê) Sîqal. Lûlîyên bestiyê.
Şaper	(n.I.nêr) Perê mezin yê balindeyan, ji gelek peran pêk di hêt. Şabal.
Şapik	(n.x.nêr) Şepik.
Şar	(hk.cih,cugrn.x.nêr) Bajêr. Şehir.
Şarandin	(k.jn.x.mê) Gerimkirin. Dijwarkirin. Arandin. Azirandin. :Wî civata şarndî; bi rewş êxistî bi axivtin û suhbetên xweş. (K) Bdn :Ez di şarînim em di şarînîn, tu di şarînî hûn di şarînin, ew di şarîne[. . .it] ewan di şarînin.. Pr: dê [bi] şarînim, şarînîn, şarînî, şarînin, şarînit[...ne], şarînin. Bdb:di şarand, di şarandin. Db,dûr :şarandibû, ... bûn. (F): Bi şarîne, bi şarînin
Şarbajêr	(hk.cih,cugm.l.mê) Bajêreke li Kurdistana Iraqê.
Şaredar	(pîşn.dar.dn) Serokê bajêrî. Parêzgar.
Şaredarî	(n.dar.mê) Parêzgeh.
Şaredê	(hk.cih,cugir.n.l.) Bajêrk.
Şarestûn	(n.l.mê) Cih, xanîyê bi stûnan hatîye ragirtin, dako pestan li ser dîwaran kêm bi be û ji herifînê bêt parêstin.
Şarestûnkirin	(k.jn.I.mê) Danana yan rêzkirina bireka stûnan li bin banê avahî.(K) bn: Kirin.
Şarevan	(pîşn.dar.dz) Bajêrvan. Parêzgar.
Şarevanî	(n.dar.mê) Bajêrvanî.
Şareza	(hn,hk.l.çewa) Mirovê şiyan û zanîn di warekî heye. Bispor.
Şarezabûn	(k.jn.I.mê) Mirov di karekî da pelewan bi bit. Zanabûn. Hînbûn.
Şarezad	(n.I.dz) Kur yan keça şaran. Xelkê bajaran.

Şarezakirin	(k.jn.l.mê) Fêrkirin. Hînkirin.
Şarezayî	(n.dar.mê) Zanîn. Pisporî.
Şarê	(hk.cih,n.I.mê) Rêya mezin ya galiske û tirobêl lê di çin.Cade.
Şaristan	(hk.cih,cugir.n) Cihekê bajarên wî nêzî hev. Bajêr.
Şaristanî	(n.I.mê) Pêşkeftina gelan ji alîyê teknolocî, honer,zanîn û çandê ve.
Şarvan	(n.dar.dz) Xelkê şaran . xelkê bajaran. Xudanê, berpirsê saharî.
Şarvanî	(n.dar.mê) Civata berpirs bi karên şarî.Bajêvanî.
Şaryan	(k.jn.x.mê) Kelbûn.Gerimbûn. Aryan. Xîz, erd, asin, ber û htd yê şaryay ;ang yê kelbûy.
Şasiwar	(n.I.dz) 1.Serokê siwaran. Sersiyar. 2. Navê mêrane.
Şaş	(hk.x.çewa) 1.Çewt. Ne dirist. 2. Kesê xwe ji bîr bi kit ji egera tirsê yan şermê. Şepirze.
Şaşbûn	(k.jn.I.mê) 1. Çewtbûn. Di serda çûn. Hatin xapandin. 2. Ageh ji xwe neman. Şepirzebûn. (K) bn: Bûn.
Şaşik	(n.dar.mê) Dersok. Cemedanî. Kevink.
Şaşikgirêdan	(k.jn.l.mê) Pêçana şaşikê û di serê xwe alandin. (K) bn: Girêdan.
Şaşî	(n.x.mê) 1 . Çewtî.2. Şepirzeyî.
Şaşîkirin	(k.jn.I.raê) Çewtîkirin. Serdaç û n. : Te şaşîyeka raezin kir Dema te dest ji xandinê berda. (K) bn: Kirin.
Şaşkirin	(k.jn.I.raê) Gêjkirin. Hêrkirin. : Ji min vebe, te ez şaşkirin.Xwe şaş neke dê şêy derbazbî.
Şaşman	(k.jn.l.mê) Weke mirov şaş di mîne. Hicmetîbûn.(K) bn:Man.
Şaşûper	(n.I.pir) Şaşika bi per û gîfik, mirov di kin serê xwe.:Şaş û perên raelayî.
Şatir	(n.x.dz) 1.Kesê kelûpel, nî_anîyên bûkan û nameyan di gehîne xwedîyên wan. Pîlik. eter. 2. Heval. Hevbend.
Şavêr	(hk.x.çewa) Parav. Çivêl.
Şavêrî	.(n.dar.raê) Paravî. Çivêlî.
Şawîs	(n.I.nêr) Navê raêrane.
Şax	(n.x.nêr,hk.cih) I . Hestiyê dirêj û xar û pêç di serê caneweran da nexasira kewalan. Qoç ; kelê bi şax, nêrîyê bi şax. 2. Ta . Çeq. Liq.3. Çiya.
Şaxvan	(n.dar.dz) I. Xwedîyê şaxan, çiyan. Çiyavan. 2. Navê kiç û xortan.
Şaxur	(hk.cih,n.dar.raê) Zinar. Kevir. Tat.
Şayan	(jn.x.mê) Şiyan.Hêjî.
Şayî	(n.x.raê) Şahî.
Şazade	(kam,n.I.dz) Ji xêzana şahan . kur yan keça şahan.
Şazde	(hijn.l.çend) Hijmara 16. 15 + 1= 16.
Şazdehizar	(hijn.l.çend) Hijmara 16,000.
Şazdemilyon	(hijn.I.çend) Hijmara 1 6000,000.
Şe	(n.x.nêr) Dark, lastikyan asineke , dindikên wî zirav û bi rex êkvene, mirov jibo hilî û peytkirina pora xwe bi kar di hîmn.
	641

Şeb	(n.x.mê) Keresteyekê reqe wek _ekirêyê, bê tame. Pend :.eb û şekir li nik ewan êkin.ang; li nik mirovên merd qesp û hesp mîna yekin.
Şebeng	(n.dar.mê) Rengên ji rengên serekî hatîne darijtin. Şeveng.
Şeftalî	(n.dar.mê) Xox.
Şeh	(n.x.nêr) Şe.
Şehir	(hk.cih.cugraa.raê) Şar.
Şehîd	(peyv,biyan.hn.çewa) Kesê di rêya dozeka rewa da canê xwe gorî dike.
Şehîdbûn	(k.jk.I.mê) Canê xwe gorî doza xwe kirin.
Şehîdkeftin	(k.jn.I.mê) Şehîd bûn.
Şehîdkirin	(k.jn.I.raê) Mirin di rêya rewa da.
Şehnişîn	(û k.cih,n.I.raê) Eywana li ser banî. Balkon.
Şehreza	(hn.çewa) Şareza.Zana.
Şehrezad	(n.I.dz) Xelkê şehir. Kur yan keça bajaran. Bajêrî. Brx gundî.
Şehristanî	(n.I.raê) Şaristanî.
Şek	(rd.x.nêr, çewa) Qonaxeka jîyê pezê nêre. Beranê ji du salan raezintir.
Şekal	(n.dar.raê) 1 . Pêlava mirov dawîya wê li bin panîya pêyî di şikêne û di dide ser pê xwe. 2.Pêlav.
Şekir	(n.x.raê) Madeyekê toz yan kabikên şirîne , di kin nav çayê yan xwarinên din jibo şirînb û nê. : Ev çaye ya bê şekire. Pend :Heger hevalê te şekir be, heraîyê ne xwe.
Şekirav	(n.I.raê) Ava şekirkirî. Ava bi şekirê şirînkirî.
Şekirdan	(n.dar.raê) Araanê têkirina şekirê.
Şekirin	(k.jn.l.mê) Mirov pora xwe bi şeyî hilî û peyt di ke. Hil û kirina mû û hirî ya Kewalan.(K) bn : Kirin. Sekirk (n.dar.mê) Pirtên çêkirî yên rengîn ji şerkirê yên şirîn û xweş.
	642
Şekirkirin	(k.jn.l.raê) Şekir êxistine nav vexwarin yan zadekî. :Şekirê bi ke çayê. :Ev kada şekirkirî geleka xweşe.
Şekirnok	(n.I.raê) Şekirkeke nokeka qelandî di nav da ye.
Şekok	(n.x.raê) Hirmîka k û vî. Girsik.
Şekrok	(n.dar.mê) Şekirk.
Şel	(n.x.nêr) Parçeya binî ji cilên kurdî şel û şepikan. Şelwalê bergîzkan.
Şelal	(hk.çewa) Giya,darên ji hev dûr. Ne di berêk ra. Pora şelal ;ang pora dav kêm.. Brx bi Tov.
Şelalbûn	(k.jn.I.raê) Ji hev dû kevtina darûbaran.. Por mirovî di werit , şelal di bit. Genim hat çerandin şelal bû .
Şelalkirin	(k.jn.I.raê) Jiber êk înan der.
Şelandin	(k.jn.x.raê) Mirov êkî, raalekê yan gundekî bi şelînit. Ang; mal û diravên wî bi kotekî bi bit. Talankirin. Mirov xwe bi şelînit.ang; mirov cilên xwe yên karî danit û yên bêhinvedanê li ber xwe bi kit. (K) ben :ez di şelînim em di şelînîn, tu di şelînî hûn di şelînin, ew di şelîne[. . .it] ewan di şelînin. Pr: dê bi + bdn. Bdb: di şeland, di şelandin. Db,dtir: şelandibti, ... btin. (K) : bi şelîne, bi şelînin.

Şelte	(n.x.raê) Parçe perokeke jibo nalîk û lihêfkan bi kar di hêt..
Selûsepik	(n.l.pirîn) Destê serûbin yên cilên kurdîne ko ji merezê bizineçîran hatine diristkirin. Bergîz.
	Selwal (n.dar.nêr) Parçeya binî ya cilê kurdî.
Şelwar	(n.dar.nêr) Şelwal.
Şema	(n.x.raê) Keresteyekê civir û nerme ji şaneya hingivê mêşan yan bezî hatîye çêkirin, jibo girêdan û tundkirina amêran mifa jê di hêt wergirtin.
Şemalk	(n.dar.raê) Gelek cor û şêweyên bezê hişikkirîne, pelîtiket pêveye, agirî ber di denê jibo r û nahî û bîranînan bi kar di hêt. Momik.
	643
Şemam	(n.x.nêr) 1 . fêqî Core gundorekê xîçxîçê ciwan.2. Xîç.
Şemate	(n.x.mê) Dengûdor.
Şembî	(n.x.mê) Roja dawîyê ji heftiyê ko di navbera înê û êkşembê daye. :Şembîyê li hin welatan, roja bêhinvedanê ye. Pend :Got cuhî were da bi bim beheştê; go ne !, evro şembî ye.ang şembî rojeka pîroze li cem cuhîyan.
Şemboz	(hk.çewa) Candarê har û zû ve di ciniqit, nemaze dewar. : Hesp, ker, hêstir yê şemboz.
Şembzbûn	(k.jn.I.raê) Har bûn. Veciniqîn.
Şembûzkirin	(k.jn.I.raê) Harkirin. Tirsandin.
Şemdînan	(hk.cih,cugra.raê) Dever,Bajareke li Kurdistana Turkî.Şerazînan.
Şemendefir	(n.dar.raê) Makîneka mezine,, ji çendîn fargonan pêk di hêt ,ya veguhaztina mirov û karên bazirganî ye.Tirên.
Şemê	(hd.n.gaz.raê) Nav û naznavê gazîkirinê ye jibo jinan.
Şemitandin	(k.jn.raê) Hilisandin. Tehisandin.
Şemitîn	(k.jn.x.raê) Tehisîn. Hilisîn.
Şemitok	(hk.dar.çewa) Cihê hilû yê mirov yan tişt liser di hilisit. Tehisok. Baran barî, bersiva xanî ya bûye şemitok.
Şemî	(hk.dera) Şerabî.
Şemkor	(n.I.dn) candar Çekçekîle. Şevkork.
Şemo	(hd,n,gaz,.nêr) Nav û naznavê gazîkirinê jibo mêran.
Şemûz	(hk.çewa) bn: Şemboz.
Şene	(n.x.nêr) Xermaşe.
Şenekirin	(k.jn.I.raê) Hilû kirina paqijkirina erdê çandinê ji dexel, ber, û giyanên ziyandar. Xerraaşekirin.
Şeng	(hn.x.çewa) l.Ciwan. Rind. Xweşik. Şox.2. Keyficweş.
Şengal 1	(n.dar.raê) Darkezwan. Darkeskan.
Şengai 2	(hk.cih,cugira.dar) Bajêreke li Kurdistana baş û r.
	644
Şengebî	(n.I.raê) dar Corek bîhokane, xemil ciwane, ta û belgên wê wek pora sreran şor di bit xwar. Bîşeng.
Şengebîk	(hk.l.çewa) Bûka ciwan û şox û şeng.

Şengiste	(n.dar.nêr) Cokên kolayî jibo dîwarên avahîyan. Binetar.. Bingeh. :Me şengiste danane dê dîwarekî ava keyn.
Şengeşox	(hk.I.pesin,n.çewa) Ciwan. Şox û şeng.
Şens	(n.x.nêr) Carenivîsê baş yan. Lêhatin. : Mirovê bi şens. Ang; mirovê bo lê di hêt. Bişens Brx Bêşens.
Şensê	(n.gaz.mê) Naznavê jina bi şens ,hin caran bêşens.
Şenso	(n.gaz.nêr) Naznavê mêrê bişens, caran bêşens.
Şep	(n.x.raê) 1. Mist. Tep. 2. Dengê lêdana mistekê.
Şepal	(hn,hk.dar.çewa) 1 . Ciwan. Rind.2. Şêra mê. 3. Navê keçane.
Şepane	(n.x.mê) Pîne. Bizmarkên darî.
Şepanekirin	(k.jn.l.raê) Bizmar lê dan. Bizmardan.
Şepeşor	(hk.I.çewa) Mirovê bêserûber. Ne lêkdayî. Ne peyt. Ji berêkçûyî.
Şepên	(n.dar.raê) deng Dengê lêdana şep û mistan.
Şepik	(n.x.nêr) Parçeya serî ji şelûşepikên kurdî.
Şepilandin	(k.jn.dar.raê) Xwe alozkirin. Alozkirin. Xwe tengavkirin ko karê xwe bi dawî bînit. Tengavkirin. (K) bdn :ez şepilînim, em di şepilînîn, tu di şepilînî, hûn di şepilînin, ew di şepile[…it], ewan di şepilin. Pr : dê + bdn. Bdb :di şepiland, di şepilandin. Db,dûr :şepilandibûm, …bûyn, .. bûn, … bûn. (F) : bi şepilîne, bi şepilînin.
Şepilî	(rd.dar.çewa) l.Mirovê bêserûber. 2. Karên di kevin serêk mirov jê demakeve. Şepirze.
Şepilîn	.epizebûn. Tengavbûn. (K) Bdn : Ez di şepilim, em di şepilîn, tu di şepilî hûn di şepilin, ew di şepile[…it] ewan di şepilin. Pr : dê bi + bdn. Bdb: di şepilîm, di şepilîn , şepilî, di şepilin, di şepilî, di şepilîn. D,dûr: şepilîbûm, …bû, … bûy, …bûyn, …bûn. (F) : bi şepile, bi şepilin.
Şepirze	(hk.pesinn.çewa) 1 .Mirovê gelek mijîl û bi kar .Şepilî. 2. Core giyayeke dême û bi serike.
Şepirzebûn	(k.jn.I.mê) Mirov xwe tengav di ket dako karê xwe serkeftî bi dawî bîne.şepilîn. (K) bn : Bûn.
	645
Şepirzekirin	(k.jn.I.mê) Xwe tengavkirin. Xwe şepilandin. (K) bn: Kirin.
Şepirzeyî	(n.dar.mê) Tengavî. Dudilî.
Şepîlk	(n.x.mê) can Çengên mirşk û balindeyan. : Min du kîloyên şepîlk û rankên mirîşkan jibo firavînê kirîn.
Şepol	(n.x.mê) Pêl.
Şeq	(n.x.mê) I. Kelişte. Peq.2.Dengê lêdana desti. Dengê lêdanê dengê qutanê bi panka destî.
Şeqam	(n.x.mê) I.Şeq. Zileh. 2. Cade. Şarê.
Şeqandin	(k.jn.x.mê) Peqandin. Teqandin.: Tiveng şeqandin. Telhe şeqandin. (K) bdn: Ez di şeqînim em di şeqînin, tu di şeqînî hûn di şeqinin.ew di şeqîne[. . .it] ewan di şeqînin. Pr : Dê[bi] şeqînim, şeqînîn,şeqînî, şeqînin, şeqînit[...ne], şeqînin.

	Bdb Di şeqand, di şeqandin. Db,dûr : şeqandibû, ...bûn. (F): bi şeqîne bi şeqînin.
Şeqbûn	(k.jn.I.raê) Wekî tiştek şeq di be. Keliştin. :Dîwarê xanî yê şeqbûye. Erd ji têna da şeqbûye. .(K) bn: Bûn.
Şeqî	(n.x.raê) Xizmetkar. Zehmetkês. Pend :Şeqîyo, mandîyo ne terazî diyare, ne weqîyo.
Şeqîbûn	(k.jn.I.mê) Kesê xizmeta mirovan di ke. Zehetkêşan (K) bn: B û n.
Şeqkirin	(k.jn.I.mê) Co tê vekirin. Çêkirina şeqan. Kelaştin (K) bn: Kirin.
Şeqie	(n.x.nêr) Darên kelaştî û birî jibo sotin û karên din. Kête Nîre. Ezînk.
Şeqlemaşt	(n.I.mê) Avemast. Dew.
Şeqşeqbûn	(k jn.I.raê) Şeq di kevin cihekî. :Destên wî û ber karî yen Şeqşeqbuyn.
Şeqşeqkirin	(k.jn.I.mê) Mirov tiştekî bi kêrkê yan het devekê tîj şeq bi ke.Pirtpirtkirin.
Şeqyan	(k.jn.x.mê) Vêkketina du tiştan û deng jê hatin Teqîna peqina tiveng, top û htd. : Telhek şeqya. Tiveng şeqya.
Şer	(n.x.nêr) Pevçûn. Pevdaçûn. Pend :Şer û nîvşer her yekin. Pend:Şer ji bêkarîyê çêtire. Pend :Şer bi şîrî bazar bi diravî. Pend •Şer govenda mêrane. Pend :Şerî di gel rojê di ke.[jibo ciwanîyê di hêt gotin]. pend :Şerê ser şovê baştire ji gengeşa ser cuxînê[bêder].
	646
Şeranis	(hk.cih,cugm.x.mê) Gundeke li Kurdistana Iraqê.
Şeranişî	(malbn.dar.dz) Xelkê şeranişê.
Şerbet	(n.x.mê) Vexwarin. Xoşav.
Şerçûn	(k.jn.I.raê) bi Şerçûn. Pevçûn. Lêkkevtin. (K) bn: Ç û n.
Şeredev	(n.l.raê) Bi dev girtine hev. Cire. Dujwarbûna gengeşê. Şerenîx.
Şeref	(n.x.raê) Namûs. Sinc.
Şerenîx	(n.dar.mê) Şeredev. Cire. Gengeşe.
Şerfiros	(hk.L.çewa) Mirovê belakir. Mirovê herdem li şer û têkdanê di gere.
Şergeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê şerî. Qada şerî.
Şerim	(n x.mê) Fedî. Pend :şerma dinyayê ji (ezaba) gorî mezintire.Pend :şermê û tirsê ne kin hevalên xwe, da pêşeman nebin ji biryar û axivtinên xwe.
Şerimkirin	(k.in.l.raê) Hest bi şermê kirin.Fedîkirin.
Şerimkirî	(hk.I.çewa) Mirovê karekê ne rewa kirî ko şermê ji xwe dike.
Şerimrevandin	(k.jn.I.raê) Dema yek karekî bi ke yan gotinekê bêje ko şerim a mirovî bi çe û êdî mirov fedi ne ke.
Şerkar	(kara.dar.dz) Mirovê pişikdarî şeran di be. Mirovê hez ji şeran di ke.
Şerker	(kara.dar.dz) bn :Şerkar.
Şerkirin	(k.jn.l.mê) Mirov şerî di ken. Pevçûn. (K) bn : Kirin.
Şermin	(hk.cih,cugrn) Gundeke li Kurdistana başûr.
Şerminî	(raalb,na.x.dz) Xelkê Şerminê.
Şermizar	(hk.I.pesin,çewa) Mirovê şermizar; mirovê ketiya kirasê şermê.Mirovê karekê xirab kirî û li ber çavên xelkê kêm bûyî.Riswa.
Şermizarbûn	(k.jn.l.mê) Riswabûn: (K) bn : Bûn.

Şermizarî	(n.l.raê) Fehêti. Riswayî.
Şermizarkirin	(k.jn.l.raê) Riswakirin. Direw derêxistin. (K) bn : Kirin.
	647
Şermîn	(hn,dar, pesin,çewa) 1. Mirovê şermê dike.2. Navê keçane. Pend :Jina şermîn bi şarekî, mêrê şermîn bi karekî. BRx Bêşerim
Şermînî	(n.dar.raê) Rewişta, nexweşîya şermê li cem mirovî.
Şermînok	(rd.dar.çewa) Şermîn.
Şernex	(hk.cih,cugn) Bajareke li Kurdistana bakûr.
Şerpeze	(hk.çewa) bn: Şepirze.
Şeryan	(pîşn.dar.dz)I. Kesê pişkdarîyê di şerîda di ket. Çekdarê karê wî şerê berevanîyê ji ax û rastiyê. . 2. Navê mêrane.
Şeş	(hij,n.x.çend) Hijmara 6.
Şeşalî	(n.l.mê) endaze Şêweyî endazeyî ji şeş rexan pêkhatîye.
Şeşbalik	(n.l.mê) endaze Şeşalî.
Şeşbêj	(hk.l.çewa) Mirovê gelek di axive û mijaran têkel di ke.Pirbêj.
Şeşem	(hijn.rêz.çend) Şeşê.
Şeşemîn	(hijn.rêz.çend) Şeşê.
Şeşê	(hn.çnd) Ya şeşê. Rêza şeşê.
Şeşêk	(hk.çend.raê) Yek ji şeşê. 1/6.
Şeşgoşe	(n.endaz.I) Şeşkujî.
Seşkujî	(n,endaz.I) Şêweyek endazeyî ye, ji şeş kujî yan seran pêkhatî ye.
Şeşhizar	(hij,n.çend.I.raê) Hijmara 6000.
Şeşlûleb	(hk.l.çewa) Mirovê pirbêj.
Şeşmilyon	(hij,n.l.çend) Hijmara 6000000.
Şeşsed	(hij,n.I.çend) Hijraara 600.
Şeşik	(n.dar.raê) Şeş rojên xudê peristinê ne.
Şeşxane	(pesin,n.çewa. n.l) çek Tivenga şeş xane he bin.
Şet	(hk,pesin,n.x.çewa) Xar. Kheç.
Şetrenc	(n.cih) Yarîyeke pê di lîzin, ji şeş reng yan coran pêkhatîye, şah, şalyar[wezîr], leşker, kelhe, hesp û fîl.
Şev	(hk.dem.n.x.mê) Duwazde demhijmêr ji rojavabûnê tanî elindê ko dinya tarî di be. Pend :Şevê nale nale, rojê hespê fale. Pend:Şeva tarî ji êvarî diyare. Pend :Şev êke, diz hizarin.
	648
Şevaborî	(hk.dem) Berîna şevekê. Şivêdî.
Şevaçûyî	(hk.dem.l) Şevaborî.
Şevadin	(hk.dera.I) Şevaborî.
Şeyadî	(hk.dera.n.I.mê) Berî du Şevan . Pêr bi şev.
Şevba	(n.I.mê) Bayê xweş û hînk yê şevan.
Şevbaran	(n.I.raê) Barana bi şevê di barit. Tevên baranê li şevê.
Şevbaş	(silav.n.l) Silava şevê ye, mirov daxaza şeveka baş û xweş dike.

Şevbêrî	(n.dar.I.mê) Borandina şevê, bi suhbet, çîrok, stiran û htd.
Şevbêrîkirin	(k.jn.I.mê) Şev derbazkirin. Borandina şevê. :Şevadî me şevbêrîya xwe li mala Genco kir.
Şevbêrk	(n.dar.mê) Şevbêrî.
Şevborî	(n.l.mê) Şevbêrî.
Şevçira	(n.I.raê) 1 .Şevên taveheyva wan di ronin wek çirayî. 2. candar mêşik Stêrok.
Şeveng	(n.dar.raê) Şebeng.
Şeverok	(n.ldar.mê) Şevbêrî.
Şevêdî	(hk.dem.n.I.raê) Şivêdî.
Şevger	(hn,hk.l.çewa) l.Mirovê bi şev di gerit.2. Navê mêrane.3. candar Kimkime.
Şevgur	(hk.I.çewa) Tarîgewirk.
Şevî	(hk.çewa) Şevek bi serda çûyî. :Ava şevî bi tam û tezî ye. Girara şevî.
Şevîbûn	(k.jn.I.raê) Tiştê, xwarin û vexwarina şev bi serda di çe. (K)Bn: Bûn.
Şevîkirin	(k.jn.I.raê) Xwarin û vexwarinên di hêne vegirtin heyama şeveke. Şevek bi serda di çit. (K) bn : Kirin.
Şevîn	(n.dar.mê) Mirov yan candar li aqarekî, cihekî bi şev di nivin.
Şevkor	(hk.l.çewa) Mirovê bi şev na bîne, yan baş na bîne.
Şevkorî	(n.I.mê) derd Nexweşîyeke çavên mirovî bi şevê baş na bînin.
Şevreşî	(n.l.mê) bn: Şevkorî.
	649
Şevreşk	(n.I.nêr) Giyanên kirêt û pîrhevî yên bi sehim ko liber çavên mirovî çê di bin, nemaze bi şevê. Reşê şevê.
Şevrevînk	(n.l.dz) Çekçekîle.
Şevşevik	(n.l.dz) Çekçekîle.
Şevroj	(hk.dem.n.I.raê) Dema şev û rojekê, 24 demhijmêr.
Şevtiradî	(hk.dera.nl.mê) Berî sê Şevan. Pêş sê şevan.
Şevtirk	(n.I.mê) Diyarîyeka bi tiraneye, jibo civatê xwarinek wek mêwîj, g ûz û htd. Yan vexwrin, di hêt peydakirin, ji ber ko yekî li dîwanê tireka kendî.
Şevtirsk	(hk.pesin.n.I.çewa) Tirsa şevê.
Şevxweş	(silav) Silaveke bi şevê di hêt kirin. : Noke dema xewê ye ez dê çim, ; şeva hewe xweş.
Şevxweşman	(k.jn.gl.raê) Silava malavayîkirinê bi şev. : Şeva we bi raîne xweş.
Şevyar	(n.I.raê) Nêçîra bi şev. ;Babo herşev di çit şevyarê.
Şevzengil	(n.I.raê) Di çîrokên kurdewarîda şevek heye li werzê zivistanê ko aqildarekî zengilek li ber derê mala xwe bi darek dirêj çikilandbû dako zêrevanîya befrê bi kit, heta demekê demgê zengilê qutb û ye di befrêra hinda bû . Şevên befreka mezin di kevit.
Şewat	(n.x.mê) 1. Agir. 2.Sotin. 3 .Kovan.
Şewatek	(n.dar.mê) Tiştên bi kêr sotinê di hên nemaze yên kar pêkirina makînan. Panzîn, gaz, mazot û htd şewatekin. : Jiber pevçûnan li welatî qetlazîya şewatekê ye.

Şewişandin	(k.jn.l.mê) Madeyekê şil,rûn mirov di amanekî bi livînit tanî deng jê di hêt. Şilqandin.
Şewitandin	(k.jn.x.raê) Sotin. (K) Bdn :ez di şewitînim. Era di şewitînîn, tu di şewitînî hûn di şewitînin, ew di şewitîne[. . .it] ewan di şewitinin. PR: dê[bi] şewitinira, şewitînîn, şewitînî, şewitînin, şewitîne, şewitînin. Bdb: (rain, te, wî wê di şewitand) , (rae, hew[we]wan[ewan]di şewitandin). db,dûr: şewitaindibû , . . .bûn. (F): Bi şewitîne, bi şewitînin.
Şewitîn	(k.jn.x.raê) Sotin : Dar di şewite. Dilê me di şewitî.
Şeyda	(hn,hk.x.çewa) Sergerdan. Evîndar. Dîn.
Şeyîn	(k.jn.x.mê) bn: Şihîn.
şeytan	(n.x.nêr) 1.Xudayê şer û xirabkarîyê.2. şûm. Ne rawestayî.Zorzan.
şeytanî	(n.x.mê) şûmatî. Ne hecimtin. Ne tena.
şeytanîkirin	(k.jn.l.mê) şûmatîkirin. Ne hecimtin. (K) bn : Kirin.
şeytanok	(n.dar.mê) Candare, nerim û hilûye li şopa wî teratîyek wek gilîzî reng sipî di mînit û xwe di nav qalikeka req da di veşêre. Guhmasî.
şêlandin	(k.jn.x.mê) şêlûkirin. şêlîkirin. (K) bdn : ez di şêlînim em di şêlînîn, tu di şêlînî hûndi şêlînin, ew di şêlîne[...it] ewan dişêlînin. Pr :dê [bi]+bdn. Bdb : min, te, wê,w : di şêland, me, we[hewe], wan[ewan] di şêlandin. Db,dûr : şêlandibû, şêlandibûn. (F) : bi şêlîne, bi şêlînin.
şêlav	(n.l.mê) Dema av ra di bin bi ser erd û rezan da di hêt xwar û di axê têkel di bit û şêlî di bit.
şêlim	(n.x.mê) giya Core giyayeke belgêd wî di pan û kesk in, serikek mezin û reng şîrî di bin axê ra di girit, serik û belgên wî di hên xwarinê.
şêlimtirşk	(n.l.mê) Tirşîyê ji şêliman di hêt çêkirin.
şêlî	(hk.çewa) Tiştê ne rûn. Ne xuya. Ne zelal. Ava şêlî.ang ; Ava ne zelal. Br×Zelal.
şêlîbûn	(k.jn.l.mê) Dema tiştek şêlî di be. Av şêlîbûn Ang ; Ava bi kurê ra têkel di be.Ava êdî bi kêrî vexwarinê na hêt. (K) bn:Bûn.
şêlîkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov tiştekî şêlî bi kit. Têkdan. (K) bn: Kirin.
şêlîn	(k.jn.x.mê) Tazîkirin, xwe tazîkirin. Xwe şelandin.
şêlo	(hn.x.çewa) şêlî.
şên	(hk,pesin,n çewa) Dilveker. Xweşik. Rind. Ciwan.
şênî	(hk,pesin,n.çewa) Avakirî. Peyt. Lêkdayî.
şêr	(n.x.nêr) candar Canewerekê dirinde, şîrder û kûvîye, paşayê daristan û candarane.2. Mêrxas. Mêrçak. Çavnetirs. Pend :şîrêşêran, di meşka şêran , şêr bi xwe bi doşit.[mêrxasî]. Pend :şêr di mire çerim di mîne, mêr di mire nav di mîne.
şêrane	(rd.dar.çewa) Mirovê çavnetirs kar kiryarêd wî mîna şêran.
şêrdil	(n.l.dz.pesinn.çewa) 1. Mêrxas. Dilşêr. 2. Navek kurdî duzayene.
şêrejin	(hk,pesinn.çewa) Jina çavnetirs weke şêran.
şêrgeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê şêran. Warê mêrxasan.
şêrîn	(rd.x.çewa) 1. şêrane. 2. Tama şekirê.

şêrko	(n.gaz.dar) 1.Naznav, yan navê biçûkirî yê şêrî.2. Navê mêrane.
şêrpence	(n.l.mê) bn: Penceşêr.
şêrvan	(karnn.dar.dz) 1. şivanê, xwedîyê şêran. 2. Navek kurdî ye.
şêrwan	(hk.cih,cugrn,n.dar.nêr) 1. Bajêrkek û gundekin li Kurdistana Iraqê. 2. Navê mêrane. 3. şêrê Wanê.
şêrwanî	(malb.n.dar.dz) Xelkê şêwanê.
şêrzad	(n.l.dz) 1. Têjikê şêran.2. Navê mêrane.
şêst	(hijn.çend) Hijmara 60.
şêstem	(hijn.rêz.çend) Ya,yê,yêd şêstê.
şêstemîn	(hijn.rêz.çend) şêstem.
şêsthizar	(hijn.l.çend) Hijmara 60,000.
şêstmilyon	(hijn.l.çend) Hijmara 60,000,000.
şêt	(hk.x.çewa) Dîn. Dîvane.
şêtbûn	(k.jn.l.mê) Dînbûn. (K) bn: Bûn.
şêtî	(n.dar.mê) Dînî. Dînatî.
şêtkirin	(k.jn.l.mê) Dînkirin. (K) bn: Kirin.
şêtxane	(hk.cih.n.l.mê) Cihê şêtan. Xanîyê dînan.
şêwaz	(n.x.mê) Reng. Cor.
şêwe	(n.x.mê) Çewanîya pêkhatina tenan. Awa. Reng. Cor. :şêweyê xanî çarkujî ye.
şêx	(n.x.dz) Mirovê dîndar û malmezin.
şêxan	(hk.cih,cugrn) Bajêreke li Kurdistana Iraqê devera Mosil. Êsifnê.
şêxanî	(n.dar.mê, malbn) 1. Xelkê şêxan.2. Corek govenda kurdîye.
şidandin	(k.jn.x.mê) Givaştin. Tundkirin. : Bar şidand. Destê wî girt û şidand[givaşt] (K) Bdn: ez,em, tu, hûn, ew, ewan [di] şidînim, idînîn, şidînî, şidînin,şidînit[…ne], şidînin. PR: dê[bi] şidînim,..û htd . Bdb : [di] şidand, şidandin. D,dûr: şidandibû,..bûn.(F) :bi şidîne, bi şidînin.
şiftî	(n.x.mê) fêkî Zebeş.şitî.
şikandin	(k.jn.dar.mê) Mirov tiştek req ker bi ke. Bi ke perçe.şêweyê tiştî têk bi çe.Pirtkirin.(K) Bdn : ez, em,, tu, hûn, ew, ewan; [di]şikênim, şikênîn, şikênî, şikênin, şikêne[…it], şikênin. Bdb: di şikand, di şikandin. D,dûr: şikandibû,…bûn. . (F): bi şikêne. bi şikênin.
şikeft	(n.x.mê) Kunên mezin li çîya û keviran. Berevezên mezin. Ziving.: Li çiyayên Kurdistanê pir şikeft hene.
şikestin	(k.jn.x.mê) Perçebûn. Kherbûn. Kevtin.Ppaşverevîn:Destê min yê şikestî. Dujmin di berokên şerda şikest.
şikestî	(rd.x.çewa) Hatîye şikandin.
şikev	(n.dar.mê) Sindoqk yan zilînka nan têda paraztinê.
şikevik	(n.dar.mê) 1.Axa cerikan. Axa gozikan. 2.Cerik. Lînik.
şikênandin	(k.jn.dar.mê) şikandin.
şikêr	(hk.cih,n.x.mê) 1.Cihê bi kevir, darûbar û asê. Kelişte ûşikeftên asê û kûr li çiyan.
şil	(hk.x.çewa) 1. Madeyên rûn wek, avê. Ter. 2. Mirovê seqet. Kêmendam.

şilapindk	(n.dar.mê) Giyayk dav zirav û rng ksk, mîna belgên gijnîje, serik (pîvazok)ek sipî hye tamxweşe.
şilbûn	(k.jn.l.mê) Tişt bi avê yan madeyek rûn ter di bit. Terbûn.(K) bn: Bûn.
şilêr	(n.x.mê) gul 1. Corek gulane. Sosin. 2. Navê keçane.
şilik	(n.dar.mê) Kilovanka serî.
şilî	(n.dar.mê) Barê madeyên şil.
şilindir	(n.x.mê) giya Core giyayekê, belg keske, serikek di axê ra mezin di bit reng sore, mîna şêlimane. Silik a sor.
şilkirin	(k.jn.l.mê) 1.Gihorîna madeyî ji barek req, gaz bo yê şil. 2.Rûnkirin.Terkirin. (K) bn: kirin.
şiloke	(n.dar.mê) Teva barana hûrik.
şilop	(n.x.nêr) Kinîşt.
şiloxe	(n.x.mê) Bendikên peytkirina kalik û reşikan(pêlav).
şilxe	(n.x.mê) Komeka mêşhingivan bi hev re.
şim	(n.x.mê) Nala jin û mêran. Qebqebk.
şimik	(n.dar.mê) şim. Pend : Ji şimik ê ta kumik ê. Ang; weke mirov cilên nû ji serî ta pêlavê li xwe di ke.
şindoxa	(hk.cih,cugirn) Gundeke li Kurdistana başûr - devera Duhok.
şingal	(hk.cih,cugr,n.mê) Bajêrekê kevnare li Kurdistana başûr - devera Mosil. şengal
şino	(hk.cih,cugrn.x) Bajareke li Kurdistana Iranê.
şipne	(n.x.nêr) Xermaşe.
şipnekirin	(k.jn.l.mê) 1. Zevî, rez bax, xermaşekirin. 2. Darên bêwic ji zevî, rezan rakirin[birîn].
şir	(hk.x.çewa) 1.Tembel. Westayî. Bêgêwil.Xav.2. Dengê kevtina avê.
şiratî	(n.dar.mê) Tembelî.
şirbûn	(k.jn.l.mê) Xavbûn. Kesîrebûn. Têrbûn. Bêzarbûn. (K) bn: Bûn.
şirenqe	(n.x.mê) Derzî ya dermanê av tê di kin li leşê mirov û candaran di din jibo çare û bergirîyê.
şirepên	(n.dar.mê) şepên.
şireşir	(n.l.mê) deng şirên.:şireşira çokên kolanaye.
şirên	(n.dar.mê) deng Dengê ketina avê ji cihekê bilind bo binî. :Dengê şirêna avê ya di hêt diyare barana di barit?.
şirik	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê av jê di kevit xarê û şirên jê di hêt. şirika avê.
şiringên	(n.dar.mê) deng Dengê lêkdana destan.
şirîn	(hn.çewa) 1. Tameka taybete, wek ya şekirê. 2. Mirov yan tiştê xweşik, balkêş. : Ew zarokek şirîne.3.Navê keçane.
şirînbûn	(k.jn.l.mê) Xwarina bi têkirina şekirê tama wê şirîn di be. (K) bn: Bûn.
şirînî	(n.dar.mê) Tiştê şirîn; şekrok. mirovê şirîn. Pend :şirînîya darê ji belgane. Pend :şirînî ji şaran di hêt, hingiv ji waran di hêt. Pend :Ji şirînîya mêwê kurmêwkê di mêjit.
şirînkirin	(k.jn.l.mê) Zadê bi şekirê di hêt şirînkirin. Mirovê bi axivtinên xweş û nazik xwe şirîn dike. (K) bn: Kirin.

şirkirin	(k.jn.l.mê) Mirov na xwaze bizavekê bi ke.Tembelkirin. Xwe şirkirin; Xwe tênegehandin. Na xwazit bi karekî rabit. (K) bn: Kirin.
şirove	(n.x.mê) Zelalkirin.Ronkiririn. Zelal.
şirovekirin	(k.jn.l.mê) Ronkirin. Zelalkirin. :Seyda rewşa welatî ji mera şirove kir.(K) bn: Kirin.
şirovekirî	(hk.l.çewa) Mijara hatîye şirovekirin.
şit	(n.x.nêr) Tişt.
şitanê	(n.dar.mê) yarî Gilçanê.
şiv	(n.x.mê) Dareke zirave nîvreqe, di hêt çemandin, fişyan, şivan, karikvan, gavan û htd di destê xwe di girin jibo hajotina terş û dewaran.
şivan	(karn.dar.dz) 1. Mirovê di çe ber pezî. Sexbêrvanê terş û kewalan. :şivan binivit, pez dê bir bit.2. Navê mêrane.
şivanberx	(karn.l.dz) şivan ê,..a, berxan. Berxvan.
şivandilke	(n.l.mê) balinde Sivandok.
şivankar	(karnn.l.dz) şivan ê, ..a, karikan. Kharikvan.
şivêdî	(hk.dem.l) şeva borî. şeva çûyî. Duh bi şev.
şivik	(n.dar.mê) şiv.
şixate	(n.x.mê) Elbikeka biçûke zilik têdane jibo agirkirinê bi kar di hêt. Elbikazilkan.
şiwat	(hk.dem.x.mê) Meha duwê. Sibat.
şiyan	(k.jn.x.mê) Karîn. (K) Bdn: ez di şêm, em di şên[şêyn]tu dişêy hûn di şên, ew di şê[..êt] ewan di şên. PR: Dê[bi] şêm,şêyn, şêy, şên, şêt, şên. Bdb: [di] şiyam, şiyayn, şiyay, şiyan, şiya, şiyan. Db, dûr: şiyabûm, ..bûy,…, bû,… bûn. (F): Bi şê, bi şên.
şiyandin 1	(k.jn.x.mê) bn : şandin.
şiyandin 2	(k.jn.l.mê) Bilindkirina astî. Bi hêzkirin. Pêşêxistin. :Zandorek jibo şiyandina mamostayan hat ve kirin.
şiyar	(hn.dar.çewa) bn :Hişyar.
şiyarbûn	(k.jn.l.mê) bn :Hişyarbûn.
şiyarî	(n.dar.mê) bn : Hişyarî.
şiyarkirin	(k.jn.l.mê) Bn :Hişyarkirin.
şî	(n.x.nêr) Hevjîn. Mêr.
şîjin	(n.x.mê) Derzîyeka mezine cewal, xirar têrikan pê di dirûn. Pend :Derzîyê di çavên xelkî da di bînit, lê şîjinê di çavên xwe da na bînit. Ang; şaşiyên xwe di veşêrit, yên xelkî rexne di ke. şûjin.
şîkirin	(k.jn.l.mê) Dema keçek bi fermî li dadgehê, yan bi rêya zanayên dînî bi be jina mêrekî. şûkirin. Mêrkirin.
şîlan	(n.x.mê) gul 1. Corekê gulane. 2. Navê keçane.
şîlav	(n.dar.mê) Ava fêqî. Xoşav.
şîle	(n.x.mê) Aveka şirîne ji gul û fêqî di peyda di be.
şîn	(hk.x.çewa) 1.Rengeke. Rengê esmanî, derya. 2. şûn.Cih.
şînayî	(n.dar.mê) Dar, giya û tiraşên hişîn, bi xemil.

şînbûn	(k.jn.l.mê) 1. Gihorîna rengê tiştî ber bi şînî ve cihek şîn bi be.2. Tiştê ko hatî çandin bi ser erdî di keve û wederê di ke.Bi xemilkeftina riwekî. Hişînbûn. (K) bn: Bûn.
şîndar	(rd.dar.çewa) Mirovê bi şînî. Xemdar. Behîdar.
şîngirêdan	(k.jn.l.mê) Jiber mirina kesekî, mirov behiyê di dane. Behîdan.
şînik	(n.x.mê) Depekê pan û reqe, destikek heye, jinan jibo şûştina cilikan bi kar di hînan, dema cilikên bi av û kef liser kevirekî di danîn bi şînkî lê di xistin da qirêj jê bi derkeve.
şînî	(n.dar.mê) 1.Ji egera çamekê yan mirina xweşdivîyekî mirov nemaze, pîrek cilên şîn li xwe di kin. Behî. 2. şînkatî.
şînkirin	, hişînkirin (k.jn.l.mê) 1. Çandina mitayî darûbar çandin ko xemila erdî şîn bi be.2. Erdek, dîwarek yan cihek bi rengê şîn bi hêt rengkirin . :Me dîwarê xanîyê xwe şîn kir. (K) bn: Kirin.
şînwar	(n.l.nêr,hk.l.cih) 1. Cîhê mirov lê peydabûyî yan mezinbûyî. Warê mirovî. Welatê mirovî. Cihê bîranînên mirovî. şûnwar. 2. Navê mêrane.
şîqşîq	(n.l.mê) Qêjî. Qîjandin.
şîqşîqî	(hk.dar.çewa) Mirovê şîqşîqê di ke.:Ew jineka gelek şîqşîqî ye.
şîqşîqkirin	(k.jn.l.mê) Qîjandin. Hewarkirin. (K) bn: Kirin.
şîr	(n.x.nêr) 1. şilelekê sipî ye ji guhanên candaran di hêt. 2. şûr; çekekê kevinê pevçûnanê ye ji hesine,di destê xwe di girin li dujminê xwe di xin.
şîranî	(n.dar.mê) şirînî.
şîrbira	(n.l.nêr) Birayê yê şîrê dayka mirovî xwarî. : Ez û ew birayên hevin , çunkî min şîrê diya wî xwarî ye.
şîrbirinc	(n.l.mê) xwarin Core zadekê şile ji birinc û şîrî çê di kin.
şîrdan	(k.jn.l.mê) Dana şîrî. Giyandarên bi şîr şîrî di din têjikên xwe. (K) bn: Dan.
şîrder	(hk.dar.çewa) Giyandarên bi şîr, mîna bizin, çêl, seg, gur, şêr û htd.
şîre	(n.x.mê) Keresteyekê çire jibo derînana mûyan bi kar di hêt.
şîret	(n.x.mê) Gotinên bi mifa. Rêya rast nîşadan. Fêrkirina karê dirist.
şîretdan	(k.jn.l.mê) şîret lê kirin.
şîretgirtin	(k.jn.l.mê) Wergirtina şîretan. : Berî ez bi çim zandora hînbûna zimanî, ez di xwazin çend şîretan ji te bi girim[wergirim]. şiretkirin (k.jn.l.mê) Dema şîret li yekî di hên kirin jibo karê çak û neçak ji hev cuda bi ke. (K) bn:Kirin.
şîretlêkirin	(k.jn.l.mê) Ji şaşîyê bi dûr êxistin. Rênîşadana dirist. Dema yek pilanên baş nîşanî mirovî bi de. (K) : Kirin.
şîretvan	(karn.dar.dz) Mirovê zana û şareza ko şîretan di de mirov, dezgeh karbidestan.
şîretwergirtin	(k.jn.l.mê) bn :şîretgirtin.
şîrêz	(n.dar.mê) 1.Ava fêqî. Xoşav.2. Strk. Cewî.
şîrêzkirin	(k.jn.l.mê) Pêkve nûsandin. : Kaxezê bi dîwarî ve şîrêz bi ke.
şîrhe	(n.x.mê) Çeper. Dîwar. Kelek.
şîrhekirin	(k.jn.l.mê) Dîwarkirin. : Mamê min şîrheka li dor rezê xwe ava kirî.
şîrikî	(rd.dar.çewa) Rengê mina şîrî.

şîrî	(rd.dar.çewa) şîrikî.
şîrîn	(hn.x.çewa) bn :şirîn.
şîrînbûn	(k.jn.l.mê) bn :şirînbûn.
şîrînî	(n.dar.mê) bn :şirînî.
şîrînkirin	(k.jn.l.mê) Zadê bi şekirê di hêt şirînkirin. Mirovê bi axivtinên xweş û nazik xweşirîn dike. (K) bn: Kirin.
şirkirin	(k.jn.l.mê) Mirov na xwaze bizavekê bi ke.Tembelkirin. Xwe şirkirin; Xwe tênegehandin. Na xwazit bi karekî rabit. (K) bn: Kirin.
şirove	(n.x.mê) Zelalkirin.Ronkiririn. Zelal.
şîrvekirin	(k.jn.l.mê) Ronkirin. Zelalkirin. :Seyda rewşa welatî ji mera şirove kir.(K) bn: Kirin.
şirovekirî	(hk.l.çewa) Mijara hatîye şirovekirin.
şit	(n.x.nêr) Tişt.
şitanê	(n.dar.mê) yarî Gilçanê.
şiv	(n.x.mê) Dareke zirave nîvreqe, di hêt çemandin, fişyan, şivan, karikvan, gavan û htd di destê xwe di girin jibo hajotina terş û dewaran.
şivan	(karn.dar.dz) 1. Mirovê di çe ber pezî. Sexbêrvanê terş û kewalan. : şivan binivit, pez dê bir bit.2. Navê mêrane.
şivanberx	(karn.l.dz) şivan ê,..a, berxan. Berxvan.
şivandilke	(n.l.mê) balinde Sivandok.
şivankar	(karnn.l.dz) şivan ê, ..a, karikan. Kharikvan.
şivêdî	(hk.dem.l) şeva borî. şeva çûyî. Duh bi şev.
şivik	(n.dar.mê) şiv.
şixate	(n.x.mê) Elbikeka biçûke zilik têdane jibo agirkirinê bi kar di hêt. Elbikazilkan.
şiwat	(hk.dem.x.mê) Meha duwê. Sibat.
şiyan	(k.jn.x.mê) Karîn. (K) Bdn: ez di şêm, em di şên[şêyn]tu di şêy hûn di şên, ew di şê[..êt] ewan di şên. PR: Dê[bi] şêm,ş êyn, êy, şên, şêt, şên. Bdb: [di] şiyam, şiyayn, şiyay, şiyan, şiya, şiyan. Db, dûr: şiyabûm, ..bûy,…, bû,… bûn. (F): Bi şê, bi şên.
şiyandin 1	(k.jn.x.mê) bn : şandin.
şiyandin 2	(k.jn.l.mê) Bilindkirina astî. Bi hêzkirin. Pêşêxistin. :Zandorek jibo şiyandina mamostayan hat ve kirin.
şiyar	(hn.dar.çewa) bn :Hişyar.
şiyarbûn	(k.jn.l.mê) bn :Hişyarbûn.
şiyarî	(n.dar.mê) bn : Hişyarî.
şiyarkirin	(k.jn.l.mê) Bn :Hişyarkirin.
şî	(n.x.nêr) Hevjîn. Mêr.
şîjin	(n.x.mê) Derzîyeka mezine cewal, xirar têrikan pê di dirûn. Pend :Derzîyê di çavên xelkî da di bînit, lê şîjinê di çavên xwe da na bînit. Ang; şaşiyên xwe di veşêrit, yên xelkî rexne di ke.
şîkirin	(k.jn.l.mê) Dema keçek bi fermî li dadgehê, yan bi rêya zanayên dînî bi be jina mêrekî. şûkirin. Mêrkirin.

şîlan	(n.x.mê) gul 1. Corekê gulane. 2. Navê keçane.
şîlav	(n.dar.mê) Ava fêqî. Xoşav.
şîle	(n.x.mê) Aveka şirîne ji gul û fêqî di peyda di be.
şîn	(hk.x.çewa) 1.Rengeke. Rengê esmanî, derya. 2. şûn.Cih.
şînayî	(n.dar.mê) Dar, giya û tiraşên hişîn, bi xemil.
şînbûn	(k.jn.l.mê) 1. Gihorîna rengê tiştî ber bi şînî ve cihek şîn bi be.2. Tiştê ko hatî çandin bi ser erdî di keve û werarê di ke.Bi xemilkeftina riwekî. Hişînbûn. (K) bn: Bûn.
şîndar	(rd.dar.çewa) Mirovê bi şînî. Xemdar. Behîdar.
şîngirêdan	(k.jn.l.mê) Jiber mirina kesekî, mirov behiyê di dane. Behîdan.
şînik	(n.x.mê) Depekê pan û reqe, destikek heye, jinan jibo şûştina cilikan bi kar di hînan, dema cilikên bi av û kef liser kevirekî di danîn bi şînkî lê di xistin da qirêj jê bi derkeve.
şînî	(n.dar.mê) 1.Ji egera çamekê yan mirina xweşdivîyekî mirov nemaze, pîrek cilên şîn li xwe di kin. Behî. 2. şînkatî.
şînkirin	, hişînkirin (k.jn.l.mê) 1. Çandina mitayî darûbar çandin ko xemila erdî şîn bi be.2. Erdek, dîwarek yan cihek bi rengê şîn bi hêt rengkirin . :Me dîwarê xanîyê xwe şîn kir. (K) bn: Kirin.
şînwar	(n.l.nêr,hk.l.cih) 1. Cîhê mirov lê peydabûyî yan mezinbûyî. Warê mirovî. Welatê mirovî. Cihê bîranînên mirovî. şûnwar. 2. Navê mêrane.
şîqşîq	(n.l.mê) Qêjî. Qîjandin.
şîqşîqî	(hk.dar.çewa) Mirovê şîqşîqê di ke.:Ew jineka gelek şîqşîqî ye.
şîqşîqkirin	(k.jn.l.mê) Qîjandin. Hewarkirin. (K) bn: Kirin.
şîr	(n.x.nêr) 1. şilelekê sipî ye ji guhanên candaran di hêt. 2. şûr; çekekê kevinê pevçûnanê ye ji hesine,di destê xwe di girin li dujminê xwe di xin.
şîranî	(n.dar.mê) şirînî.
şîrbira	(n.l.nêr) Birayê yê şîrê dayka mirovî xwarî. : Ez û ew birayên hevin , çunkî min şîrê diya wî xwarî ye.
şîrbirinc	(n.l.mê) xwarin Core zadekê şile ji birinc û şîrî çê di kin.
şîrdan	(k.jn.l.mê) Dana şîrî. Giyandarên bi şîr şîrî di din têjikên xwe. (K) bn: Dan.
şîrder	(hk.dar.çewa) Giyandarên bi şîr, mîna bizin, çêl, seg, gur, şêr û htd.
şîre	(n.x.mê) Keresteyekê çire jibo derînana mûyan bi kar di hêt.
şîret	(n.x.mê) Gotinên bi mifa. Rêya rast nîşadan. Fêrkirina karê dirist.
şîretdan	(k.jn.l.mê) şîret lê kirin.
şîretgirtin	(k.jn.l.mê) Wergirtina şîretan. : Berî ez bi çim zandora hînbûna zimanî, ez di xwazin çend şîretan ji te bi girim[wergirim]. şiretkirin (k.jn.l.mê) Dema şîret li yekî di hên kirin jibo karê çak û neçak ji hev cuda bi ke. (K) bn:Kirin.
şîretlêkirin	(k.jn.l.mê) Ji şaşîyê bi dûr êxistin. Rênîşadana dirist. Dema yek pilanên baş nîşanî mirovî bi de. (K) : Kirin.
şîretvan	(karn.dar.dz) Mirovê zana û şareza ko şîretan di de mirov, dezgeh karbidestan.

şîrêz	(n.dar.mê) 1.Ava fêqî. Xoşav.2. Strk. Cewî.
şîretwergirtin	(k.jn.l.mê) bn :şîretgirtin.
şîrêzkirin	(k.jn.l.mê) Pêkve nûsandin. : Kaxezê bi dîwarî ve şîrêz bi ke.
şîrhe	(n.x.mê) Çeper. Dîwar. Kelek.
şîrhekirin	(k.jn.l.mê) Dîwarkirin. : Mamê min şîrheka li dor rezê xwe ava kirî.
şîrikî	(rd.dar.çewa) Rengê minaşîrî.
şîrî	(rd.dar.çewa) şîrikî.
şîrîn	(hn.x.çewa) bn :şirîn.
şîrînbûn	(k.jn.l.mê) bn :şirînbûn.
şîrînî	(n.dar.mê) bn :şirînî.
şîrînkirin	(k.jn.l.mê) bn :şirînkirin.
şîrvekirin	(k.jn.l.mê) Paş zarok mezin di be êdî dayk şîrê xwe jê di bire. Ji şîrî hat vekirin. : Ewê zarokê xwe şîrvekirîye. (K) : Kirin.
şîtik	(n.x.mê) Peroyeke li ser cilên kudî mêr û jin di pişta xwe di alînin.Piştên.
şîv1	(n.x.mê) Danê sîyê ji xwarinê. Xwarina şevê. :şîva şevê di mala wî da nebû. Pend :şîva du caran kelandî,nanê du caran reşandî, bûka du caran xemlandî, çi dilan ne evandî. Pend :şîvaşevê di mala wî da ne bû.ang ;hine yê hejar bû.
şîv 2	(n.x.mê) Nihal. Gelîyê biçûk.
şobe	(n.x.mê) derd Core nexweşîyeke belgên hişînkatî di girit.
şofêr	(pîşn.x.dz) Kesê tirombêlê di hajot.
şofêrî	(karn.dar. mê) Karê hajotina tirombêlan.
şok	(n.x.mê) şîşikeka sertîj û çemandîye bendikek dirêj pêveye û serê tîj kirimekî yan xwarinekê pêve di kin di havên avê jibo girtina masîyan.
şokvan	(pîşn.dar.dz) Kesê karê wî girtina masîyane bi şokê. Masîgir. Nêçîrvanê masîyan.
şokvanî	(karn.dar.dn) Karê girtina masîyan. Nêçîra masîyan.
şol	(n.x.nêr) Kar. Pend :şol şêre, heger mirovî dest havêtê dê bi be rîvî.Pend :şolê evro ne hêle bo sube. Pend :şola ne ji dil, na hête mil.
şolker	(karn.dar.dz) Mirovê hez ji şolî di ke. Karker. Rêncber. Pned:şolkerê xwe be xweşdivîyê xelkî be.
şolkirin	(k.jn.l.mê) Karkirin. (K) bn: Kirin.
şop	(n.x.mê) Eger. şûnpê.Rêbaz. Rêçik.
şor	(hk.x.çewa) Nizimkirî. Çemyayî. Hatîye xar.; Lêva şor, serêşor, çavên şor.
şorbe	(n.x.mê) Girara şil. Zadê ron. :şorbeya birincê. şorbeya nesaxan.
şoreş	(n.x.mê) Xebata çekdarî jibo sitandina mafên xwe. şoreşa agirî, şêx se ,idê Pîran, Barzan, Îlonê, Gulanê û htd.
şoreşgêr	(karn.dar.dn) bn : şoreşvan.
şoreşkirin	(k.jn.l.mê) Gel jibona azadîyê bi çekî şer di ke. (K) bn: Kirin.
şoreşvan	(karn.dar.dz) Kesê pişikdarîyê di şoreşê de di ke.Pêşmergeh.
şorkirin	(k.jn.l.mê) Çemandin. Nevîkirin. Nizimkirin. :Firokeyên dujminî li hindav gundî xwe şorkirin.(K) bn: Kirin.

şoşandin	(k.jn.x.mê) Peyveke jibo rawestana dewaran di hêt gotin. Oşandin. şoş kero; em gehiştîn malê. Ang; raweste. :Hespê xwe bi şoşînin. (K) bdn:ez di şoşînim em di şoşînîn, tu di şoşînî hû dişoşînin, ew di şoşîne[...it] ewan di şoşînin. Pr:dê [bi]+ bdn. Bdb: di şoşand, di şoşandin. D,bdûr: şoşandibû, şoşandibûn. (F) bişoşîne, bi şoşînin. Br× Wuşandin.
şoşê	(hk.cih. cugrn) Guneke li devera Akrê Kurdistana Iraqê.
şoşî	(malbn.dz) Xelkê şoşê.
şov	(n.x.mê) Zevîya kêlayî ne çandîye, da qelew bi be.
şovkirin	(k.jn.l.mê) Kêlana zevîyê da jibo sala din qelew bi be. (K) bn: Kirin.
şox	(rd.x.çewa) Rind. Ciwan. Xweşk. şeng.
şoxûşeng	(hk.pesn.l.çewan) bn :şengeşox.
şubatê	(hk.dem) Meha duwê ye ji zivistanê. Pend :şubatê befir û ba tê.
şun	(hk.cih) şûn. Cih.
şunda	(hk.dem) li Paş. Paşda.
şudagirtin	(k.jn.l.mê) Dubare wergirtin. Carek din wergirtin.
şudahavêtin	(k.jn.l.mê) Paşvehavêtin. Paşdahêlan.
şundahiştin	(k.jn.l.mê) Li paş hêlan . Paşda hêlan. Li paş xwe hiştin.
şundaman	(k.jn.l.mê) Paşveman. Paşda man.
şunwar	(n.l.mê) şînwar.
şuştin	(k.n.x.mê) şûştin. (K) bdn: ez di şûm, em di şûn[ûyn], tu dişûy hû di şûn, ew di şû [şût[ewan di şûn. Pr: dê bi + bdn. Bdb: di şûşt, di şûştin. Db,dûr: şûştibû, ...bûn. (F): bi şû, bi şûn.
şû	(n.x.mê) Mêr. Hevjîn.
şûdan	(k.jn.l.mê) Mirovê semyan, keçekê bi mêr bi de. Dane şwî. : Wî keça xwe da şû.(K) bn: Dan.
şûkirin	(k.jn.l.mê) Mêrkirina.: Keça apê min şû kir.(K) bn: Kirin.
şûl	(n.x.nêr) bn : şol.
şûm	(hk.x.çewa) Nehecimtî. Netena. Ew zaroyekê şûme. şwîm.
şûmatî	(n.dar.mê) Nehecimtin. Nerawestan.
şûmatîkirin	(k.jn.l.mê) Zarok tena nabit. şûmatîyan di ket. .: Vî zarokî gelek şûmatî yên kirîn. (K) bn: Kirin.
şûn	(n.x.mê) Cih.
şûnik	(n.x.nêr) şînik.
şûnkar	(karn.l.dz) Kesê li şûna yekî[berpirsekî] kar di ke.Cihgir. şûnkarê şalyarî. şûnkara rêvebirî.
şûnpê	(n.l.nêr) şûna pêyê mirov û candaran li ser erdî çê di bin. şwîna pêyan.
şûnwar	(n.l.nêr) Cihê mirov lê peyda di bit û mezin di bit.Cihwar. Welat.
şûp	(n.x.mê) şûn. Eger. Rêk.
şûpkirin	(k.jn.l.mê) şûplêkirin. Nîşan yan eger li cihekî hêlan.Egerlêkirin.
şûr	(n.x.mê) 1.şer. Pevçûn. 2. çek şîr.
şûre	(n.x.mê) bn :şîrhe.
şûreşûr	(n.l.mê) deng bn :şirên.

şûreşûrkirin	(k.jn.gl.mê) şireşirkirin. Hatina dengê şirêna avê.
şûşe	(n.x.mê) 1. Keresteyekê reqe, di hêt şikandin, rone yan rengîne.2. Amannê ji şûşeyan diristkirîn.
şûx	(hn.x.çewa) Rind. Ciwan. Xweşik. şeng.

T

T (te)	Pîta bîst û çarê ji abeya kurdî.
Ta 1	(n.x.nêr) 1. Çeqê darê. :Tayê darê. 2. Dezî.
Ta 2	(pêrb) ***rêzman*** Alavê merc.Heta.Tanî. : Ji vêrê ta mal ez bi pêyan çûm. Ta tu ne hêy, ez na çin !.
Ta 3	(n.x.mê) ***derd nexwe_î*** Bilind û nizimbûna pileyên la_ê.mirovî. Ta gerim, ta sar.
Ta 4	(n.x.mê) Kit. Ket. Lib. :Tayekê terazîyê. Tayekê cewalî. ***Pend***:Tayek û barek yekin. Rex. Alî.
Tab	(n.x.mê) Ronîya rojê. Tava rojê. Tav.
Tabir	(hk.l.çewa) Dermanên dijî tayê. Dezîyên mela di xin destê nexweşan da tayê ji canê wî bi bire.
Tablo	(n.x.nêr) Keval.
Taf	(n.x.mê) Bela. Nexweşî. Derd. Ataf. Arê_e. :Tu na rûnî dê tafek bi serê te hêt.
Tafîl	(hk.x.çewa) Bijîn. Paqij.
Tafîlkirin	(k.jn.l.mê) Pakijkirin ji gemarê. Bijînkirina tiştê herimî. şûştin. : Mencelê tafîr ke şûna devê segî ye. (K) bn: Kirin.
Tafîlkirî	(hk.l.çewa) Pakij. Bijîn.
Tafîr	(hk.x.çewa) bn:Tafîl.
Tafîrkirin	(k.jn.l.mê) Tafîlkirin.
Tafîrkirî	(hk.l.çewa) Tafîlkirî. **Tagir** (hk.l.çewa) Alîgir.
Tagirî	(n.l.mê) Alîgirî.
Tagirîkirin	(k.jn.gl.mê) Xwe dane bi alîyekî ra. Cudayîkirin navbera nas, heval mirovan da. :Tagirîyê neke navbera bira û pismamê xwe da!.
Tagirtin	(k.jn.l.mê) Alîgirtin. Xwe dan dkigel alîyekî ,dezgehekê. Alîyek girtin. (K) bn: Girtin.
Tah	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo mixabinîyê bi kar di hêr. Tehe. Tehem.Mixabin.
Tajî	(n.x.dn) ***cadar*** Corekê seyane, di zirav û sivikin jibo nêçîrê bi kar di hînin. ***Pend*** :Tajî bi xurtî ravê naket.:Mirovekê hinde pê sivike wekî tajî di bezit.
Tak 1	(n.dar.nê) 1. Tayê biçûk. 2. Dava biçûk.
Tak 2	(hk.x.çewa) Tek.
Tako	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegire(merc).Heta. Tanî.
Tal	(hk.x.çewa) 1. Tameka nexweş ya taybete wek tama giyayê talîşk. Tama fêqîyê negehiştî. Tama çaya bê şekir. 2. Kirêt. Br× şirîn.
Talan	(n.x.nêr) 1. Dizî.2. Ferman.3. Mal û dirav.
Talankirin	(k.jn.l.mê) Giyandar, kewal, terş, çevrî milik û htd yên ko hatîne dizîn yan standin. Dizîn yan standina samanê mirovî. :Cerdevan terşê gundî talan kirin. . :Mala hevsîyê me ya hatî talankirin. (K) bn: Kirin.

Talanlêdan	(k.jn.gl.mê) Talankirin.
Talav	(n.l.mê) Ava tam wê tal.
Talbûn	(k.jn.l.mê) Tama xwarin û vexwarinê tal di be. (K) bn: Bûn.
Talik	(n.dar.mê) 1. Tal. 2. Corekê tirîyê tam tale.
Talî	(n.dar.mê) 1.Tama tal. Ne şirîn.2. Nexweşî. Tengavî. Taloke. 3. Çirçove.
Talîşk	(n.dar.mê) ***giya*** Giyaykê kesik, dema bizdandina bistîk û belgên wî şîr jê di hêt û tam tale.
Talkirin	(k.jn.l.mê) Bi tê xistina tiştê tal xwarin û vexwarinê tal di be.(K) bn: Kirin.
Taloke	(rd.dar.çewa) Nexweşî. Tengavî. Qetlazî. : Kawdanên deverê di talokene.
Talsêv	(n.l.mê) Sêva hişkkirî. Pirtên sêva hişkkirî.
Tam	(n.x.mê) Heskirina mirov û candaran jibo ji hev cudakirina xwarin û vexwarinan bi ezmanî û çewayîya cor û xweşîya wan. Çêj.Mije.
Taman	(n.dar.mê) Petirme. Petrome. Pîk.
Tamandin	(k.jn.dar.mê) 1.Petirmekirin. Petromekirin. Pîkkirin.2. Tamkirin. (K) bdn : ez di tamînim em di tamînîn, tu di tamînî hûn di tamînin, ew di tamîne[….it]. Pr :dê[bi]+bdn. Bdb : di tamand, di tamandin. Db,dûr : tamandibû, tamandibûn. (F) : bi tamîne, bi tamînin.
Tamankirin	(k.jn.gl.mê) Tamandin.
Tamdan	(k.jn.l.mê) Lêdana rengan . Bi tîvkilên fêqî gemirandin. :Tamdana pîstan; bi kelpên hinaran gemirandina pîstan. (K) bn: Dan.
Tamdar	(rd.dar.çewa) Bi tam. Çêjdar. : Zadê mal herdem yê tamdare.
Tamêsk	(n.dar.mê) bn :Tamîsk.
Tamîsk	(n.dar.mê) Corekê pirsikên hûrin li lêvan di hên piştî tayê. Tamîzk.
Tamkirin	(k.jn.l.mê) Xwarina tiştî û zanîna tama wî bi ezmanî. Tamandin.: Min tam kir hingvî.:Kabanîyê tam kir zadî, berî dane ber mêvanan. (K) bn: Kirin.
Tamsar	(hk.l.çewa) Mirovê lewçe. Mirovê xwînsar. Dargiran. Hestîgiran. :Kurekê tamsar. :Gotineka tamsar.
Tamsarbûn	(k.jn.gl.mê) Lewçe, hestîgiran bûn. :Wekî berê nemaye, gelek yê tamsar bûy !.
Tamsarî	(n.l.mê) Lewçeyî. Çivêlî. : Tu ji tamsarîyêd xo ve nabî.
Tamsarîkirin	(k.jn.gl.mê) Paravîkirin. Çivêlîkirin. : Ez hîvî di kim li cem xelikî tamsarîyan neke !.(K) bn :Kirin.
Tamsarkirin	(k.jn.gl.mê) Xwe tamsarkirin ; xwe bêtam, lewçe, çivêlkirin. :Xorto bes xwe tamsar bi ke !.
Tamxweş	(rd.l.çewa) Xwarin û vexwarinêd tamdar, bi tam. :Zadê tamxweş. :Ava tamxweş.
Tamxweşbûn	(k.jn.gl.mê) Tama zadî û vexwarinan xweş di bit. : Piştî karî kirî nav zadî tama wî gelek xweş bû.
Tamxweşkirin	(k.jn.gl.mê) Xweşkirina tama xwarinê. : Bê zehmet piçek darçînê bi ke nav çayê, tama wê xweş ke.

Tamzêr	(hk.l.çewa) Kanzayên wek ristik, gustîlk bi ava zêrî hatîn tamdan.
Tamzêrkirin	(k.jn.gl.mê) Bi ava zêrê tamdan. Di ava zêrî hilandin.
Tan	(n.x.nêr) Perjan. Kotan. :Tanê bizinî. :Tanê serbanî.
Tana	(n.x.mê) Hewar.
Tanahatin	(k.jn.l.mê) di Hewarê hatin. :Li tana min were, di [li] hewara min were.
Tanc	(n.x.nêr) Kulavê zêrî yê şahan ûşajinan.
Tandan	(k.jn.l.mê) Tankirin.
Tanî	(pêrb) ***rêzman*** Alavê girêdanê, merc. Heta. Ta.
Tank 1	(n.x.mê) Makîneka serbazîye, jibo pevçûnan dijî dujminan bi kar di hînin.Zirîpoş.
Tank	(zirîpoş)
Tank 2	(n.x.mê) Amaneke avê tê di kin.
Tanker	(n.dar.mê) Tirombêleka mezine tanka avê li sere jibo av
	kê_anê bi kar di hêt.
Tankirin	(k.jn.l.mê) Perjankirin. :Rezê xwe tan kir. (K) bn : Kirin.
Tanotî	(hk.x.çewa) Mirov ji xerîbî yan dûrkevtin ji xweştivîyan korewar di bit. Evîndar. Têhnî.
Tanotîbûn	(k.jn.l.mê) Perîşanbûn. Korewarbûn. Xerîbbûn. Bîrkirin.
Tanotîkirin	(k.jn.l.mê) Bîrkirin. Xerîbkirin.
Tapik	(n.x.mê) bn :Tepik. Xefk.
Tapî	(n.x.mê) Çaleka kûre, gelek şêwe hene, dirêj, çarkujî, sêkujî û htd, mirov li berokên pevçûnan di kolin jibo di nav da bi mînin bersingê dujminî bi girin û şerî bi kin.
Tapo	(nbiyanx.mê) hebûna mil, mal, erd û htd.
Tapokirin	(k.jn.l.mê) Erd yan xanî tapokirin;ango bi awayê fermî liser navî hatin tomarkirin. :Xanîyê min yê tapokirîye, ang; li cem dezgehên fermî yê mine.
Tapoxane	(hk.cih,n.dar.mê) Cih yan rêvebirîya tomarkirina erd û malê liser navê kesekî ko maf têda heye.Dezgeha havildar bi karên tapokirinê ve. Rêvebirîya tapoyê.
Taq	(n.x.nêr) Dîwar.
Taqiçk	(n.dar.nê) Nîv dîwareke jibo rûniştinê yan aman û pertalan li ser dananê, bikar di hêt.
Taqî	(n.x.mê) Ezmûn. : Qutabîyan taqîyên nîva salê bi pileyên bijare encam dan.
Taqîgeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê taqîkirinên zanistî. Ezmûngeh.
Taqîkirin	(k.jn.l.mê) Çewayîya zanîn û aşkerakirina zanistên nû.. (K) bn: Kirin.
Tarî	(hk.x.çewa) 1. Ne ronahî. :şeva tarî. :Çavên tarî. 2. Ne zelal. şêlî.
Tarîbûn	(k.jn.l.mê) Bûne tarî. Nemana ronahîyê.2. şêlîbûn. Çavên wî yên tarîbûyn ;ang dinyayê baş nabînit. (K) bn : Bûn.
Tarîgewrk	(n.l.mê) Dema dinya nîv tarî di be û bi diristî tarî ne kevtîye.:Tarîgewirka êvarî. :Tarîgewirka spêdê.

Tarîkirin	(k.jn.l.mê) bi Nehêlana ronahîyê biyav tarî di bit.Vemirandina ronahîyan. : (K) bn: Kirin.
Tarîperist	(hk.l.çewa) Kesê kotekîyê li mirov û jîngehê di ke û jibo tarî û paşdamanê herdem di xebite. :Tîrorist tarîperistin. :Dijminê tarîperist, ang; dijminê dijî pêşveçûnê.
Tarîstan	(n.dar.mê) Tarîbûneka berfireh a deverekê hemûyê di girit. şevên pir tarî.
Tarîtî	(n.dar.mê) Tarîstan.
Tarîvan	(hk.dar.çewa) Tarîperist.
Tas	(n.x.nêr) 1. Amanê avvexwarinê. Tirar. Badî. 2. Kulavê zêrî yê serê jinan.
Taş	(n.x.nêr) Pirteka ber yan asinê pan û tîj. Tefş.
Taşeber	(n.l.nêr) Pirta berê pan û tîj.
Taşt	(n.x.mê) ***xwarin*** bn : Têşt.
Tatî	(n.x.nêr) Berikek taybetîye, ji hirîya pezî çêkirîye.
Tatîkirin	(k.jn.l.mê) Cihek, pinîyek bi tatî bi hêt girtin, poşîn. (K) bn: Kirin.
Tav	(n.x.mê) 1. Ronîya rojê. Hetav. 2. Baran . Reşîşeya baranê. Baraneka kurt. ***Pend*** :Tava tergêye;ang tiştê bi lez di hêt zû di çit. ***Pend*** :Taveka baranê, navbera mehên nîsan û gulanê, çêtire ji bagurdanê zêrî li nîva dîwanê. Jiber giringîya barana van du mehan.[Isê Dela] ev pende li bîra mîrê amêdîyê înabû.
Tavbirin	(k.jn.l.mê) Leşê mirovî li ber tava rojê di şewite. : Tavê leşê [te,min, wî wê û htd] yê birî.
Tavgeh	(hk.cih,n.dar.mê) 1.Cihê bêhinvedan û demborandinê, tav lê di dit av lê heye, ne maze li bihar û havînan.2. Sîlav.
Tavgez	(n.l.mê) Tavbirin. Sotin. Sotin bi tavê.
Tavgezîn	(k.jn.l.mê) 1. Gerimeka mezin ko tav di gezit. 2. Tavbirina canê mirovî.
Tavlêdan	(k.jn.l.mê) Tava rojê li cihekî di keve.:Roj derkeft, tavê li gundî da. :Sipêyan zû em ji banî di hên xwar, çunkî tav li me di de.
Tawan	(n.x.mê) Sûç. Guneh.
Tawanbar	(hk.dar.çewa) Gunehbar. Sûçbar.
Tawanbarbûn	(k.jn.gl.mê) Gunehbarbûn. Sûçbarbûn.
Tawanbarî	(khk.çewa) Gunehbarî.
Tawanbarkirin	(k.jn.gl.mê) Gunehbarkirin. : Miovek bi guneha dizînê hat tawanbarkirin.
Tawankirin	(k.jn.l.mê) Gunehkirin.
Tawî	(rd.dar.çewa) 1.Mirovê bi derdê melarya kevtî.2. Mirovê tavbirî.
Tawîbûn	(k.jn.l.mê) 1.Nexweşîya melarya girtin. Toşî melarya bûn.2. Tavbirin.
Tawis	(n.x.nêr) 1. Navê xudayê tavê li cem kurdên kevin. 2. ***balende*** Balindekê ciwan û rengîne.
Tax	(hk.cih,n.x.mê) Pişkeka bajarî yan gundî. Taxa jûrî. Taxa binî. Rendek. Rex. Mil. Alî.

Taxe	(n.x.mê) Tiştên ciwan liser hev hatîn danan.Deste. Rêz. Texe. :Taxeya tûtinê.
Taybet	(hk.x.çewa) 1.Mirov,candar yan tiştê hindek salix hene li cem yên dî nînin. 2.Nemaze. Xasime.
Taybetmend	(hk.l.çewa) Mirov yan tiştê hindek taybetî hene, bi wîve di girêdane.
Taybetmendî	(n.l.mê) Herkes yan hertiştî taybetîyên xwe hene. :Gelê kurd taybetmendîyên xwe hene, wek ziman, erd, tîtal û htd.
Taze	(rd.x.çewa) 1. Ter.Nû. Nûgehayî 2. Ciwan.Rind.
Tazebûn	(k.jn.l.mê) 1. Ciwanbûn,. Rindbûn. Xweşikbûn. 2. Nûbûn.
Tazekirin	(k.jn.l.mê) 1. Nûkirin.Nûjenkirin 2. Ciwankirin. (K) bn: Kirin.
Tazekirî	(rd.l.çewa) 1. Nûkirî. 2. Ciwankirî.
Tazî 1	(n.x.mê) Behî. şînî.
Tazî 2	(hk.x.çewa) Mirovê bê cil.Rwîs.
Tazîkirin	(k.jn.l.m) Cil xistin. Rwîskirin. Cildanan : Xwe tazî kir; ang xwe rwîs kir. (K) bn: Kirin.
Te	(cihn.tek) ***rêzman*** 1. Cihnave jibo kesê duwê yê kit(tek). : Te jin înaye?. Te zad xwarîye?. Te çima wesa kir?. ***Pend*** :Te girt bernede, te berda, li dû neçe. *Pend* :Te çend heye, bi hindê dihînî. 2. Hebûna kesê duwê yê kit. Mala te, Bavê te, serê te û htd.
Teba	(hk.x.çewa) Kesekê nediyar. Tiştê nediyar. : Ew çi tebaye? Ang; çi kese, tişte.
Tebane	(n.x.nêr) Derpê kurt. Tebanî.
Tebaşîr	(n.dar.nêr) Corekê gêçê ye, wek qelemî dirist kirîye jibo nivîsînê liser texreşî bi kar di hînin.
Tebax	(hk.dem,n.dar) Meheke ji werzê havînê. Meha heşte. ***Pend***:Tebaxê tav li axê. ***Pend*** :Tebaxê ne çe kemaxê. Ang ; meha tebaxê pir germe, jibo guhnelîyê ya girane. ***Pend*** :Tebaxê tirî kefte ser axê.
Tebayî	(hk.çewa) Wekhevî. Bi hevre. Tevayî. Aştî. ***Pend*** :Tebayî åmê[hemû xelk] dê çîn şamê.
Tebel	(n.x.mê) Core şûşeyeka girovire, zarok pê di lîzin. Mat.
Tebelanê	(n.dar.mê) ***yarî*** Lîztina bi tebelan . Yarîya tebelan.
Tebelanêkirin	(k.jn.l.mê) Lîztina bi tebelan.Yarîya tebelanê di kin. (K) bn: Kirin.
Tebek	(n.x.mê) Core amaneke ji şivan yan zilan dirist kirîye, pan firehe, nanî tê di xin. Zilînk.
Teber	(n.x.mê) 1. Amêrekê kevine,wek bivrane jibo şeran bi kar di hat. Tevir. 2. Tebel.
Tebeşîr	(n.dar.nêr) bn :Tebaşîr.
Tebitandin	(k.jn.mê) Tenakirin. (K) bdn: ez di tebitînim em di tebitînîn, tu di tebitînî hûn di tebitînin, ew di tebitîne[…it] ewan di tebitînin.Pr:dê[bi]+bdn. Bdb: di tebitand, di tebitandin.Db,dûr: tebitandibû, tebitandibûn. (F) : bi tebitîne,bi tebitînin.
Tebitî	(rd.x.çewa) Tena. Hawîş. Mit. Bêdeng. :Zarokeka tebitî.

Tebitîn	(k.jn.x.mê) Rawestan. Hecimîn. Tenabûn. : Zarokno çima hûn na tebitin, çi bela weye?. (K) bdn: ez, em, tu, hun, ew, ewn[di] tebitim, tebitîn, tebitî, tebiteit[…te], tebitin PR: [dê] bi+bdn. Bdb: [di] tebitîm, tebitîn, tebitî. db,dûr : Tebitîbûm, ..bû, …bûn. . (F) bi tebite, bi tebitin.
Teble	(n.x.mê) 1. Dihol. Def. 2. Mêze. Mêzeya biçûk.
Tebo	(n.x.mê) ***can kirmijok*** Core kêzeka kirmijoke, liser xwîna Candaran di jît.
Tedarek	(n.x.mê) Berhevî. Pêrabûn.
Tedarekkirin	(k.jn.l.mê) Xwe berhevkirin. Cihek berhev kirin jibo civîn,aheng, seyran û govendan. :Wan tedareka xwe kirine jibo veguhaztina bûkê. (K) : Kirin.
Tefşî	(n.x.nêr) Core tevirkekê biçûk û dev tîje, jibo renîn û tiraşîna dar û depan bi kar di hînin.
Tefşo	(n.x.nêr) bn :Tefşî.
Tegere	(n.x.mê) Asteng.
Teh	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo mixabinîyê bi kar di hêt. Tehem.
Tehem	(pêrb) ***rêzman*** bn :Teh. :Tehem xwezî ew çam bi serê wî ne bi hata!
Tehisandin	(k.jn.mê) Dema tişt liser hev di hilisin. Jiber hilûbûna wan tişt xwe liserêk nagirin. :Pêyên wî liser qerîsê tehisîn û kevt.(K) bdn : ez di tehisînim em di tehisînîn, tu di Pr : dê bi + bdn. Bdb : di tehisand, di tehisandin. Db,dûr : tehisandibûm, tehisandibû, tehisandibûn. (F) : bi tehisînee, bi tehisînin.
Tehisîn	(k.jn.x.mê) Mirov yan tişt liser cihek hilû di hilisit. Hilisîn. Vezelyan. (K) bdn : ez di tehisim em di tehisîn, tu di tehisî hûn di tehisin, ew di tehise[…it] ewan di tehisin. Pr : dê [bi] tehisînim,tehisînî,tehisînin, tehisîne[…it] tehisînin. Bdb : ez di tehisîm, tu, ew ;di tehisî, em, hûn, ewan di tehisîn. Db,dûr : tehisîbûm, ..bû, … bûn. (F) : bi tehise, bi tehisin.
Tehîn	(n.x.mê) Xwarineke, kuncîyan di qelîn û li aşî diken taşileyeka tîr jê peyda di bit.Doşava kuncîyan.
Tehjî	(n.x.dn) bn :Tajî.
Tehnûsik	(n.dar.mê) Tamîsk.
Tehre	(n.x.mê) Kele germa havînê, nexasin li nîvrojan[nîvro].: Erê ma mejîyê te na hehit li ber vê tehrê tu kar di kî?.
Teht	(hk.cih,n.x.nêr) Cihek rik û asê. Kevirên mezin û pan.
Tejî	(hn.x.çewa) bn :Tijî.
Tek	(hk.x.çewa) Yek bi tinê. Kit. Ket.
Tekandin	(k.jn.mê) şilqandin. Hejandin. (K) bdn :ez di tekînim, em di tekînîn, tu di tekînî hûn di tekînin, ew di tekîne[…it] ewan di tekînin. Pr:dê[bi] +bdn. Bdb: di tekand, di tekandin. Db,dûr: tekandibû, tekandibûn. (F) :bi tekîne, bi tekînin.
Tekane	(hk.dar.çewa) Êkane.
Tekya	(hk.cih,n.x.mê) Cihê civîn, xudaperistin, xwandinên olî, û alîkarîya hejaran.

Telar	(n.x.mê) Koçik.
Telaş	(n.x.nêr) Parçeka ji qurmê darî yê bi bivrî hatî kelaştin û jê ve kirin.
Telhe	(n.x.mê) 1. Amêreke ji hesin dirist kirîye li çolan û ber rez û baxan ve di din, jibo girtina giyandarên kûvî, weke rûvî, kêvrîşk, sîxur, gur û htd..Telî.2. Pîlan.
Telhemişk	(n.l.mê) Xefka mişkan.
Telhevedan	(k.jn.l.mê) Vedana telhê di rêya giyaneweran dako bi kevinê. :Karê nêçîrvanî telhevedane. (K) bn: Dan.
Telî	(n.x.mê) Telhe.
Telîs 1	(n.x.nêr) Gûnî. Ferde. :Telîsê kayê.
Telîs 2	(hk.x.çewa) Dema cilik diber mirovîda di bin av jiber baranê yan ketin avê. Ter. şil.
Telp	(n.x.mê) Deste. Revde. Bir. Texe. :Telpekê befirê yê keftî.
Tem	(n.x.mê) Mij.
Temar	(n.x.mê) Giranîya xewê ku di kevit çavan mirov di nivit. Gêjbûna xewê.
Temaşe	(hk.x.çewa) 1.Tiştê mirov di xwazit lê binêrit.Balkêş. 2. Nêrîn.
Temaşekirin	(k.jn.l.mê) Nêrîn. Berêxwedan. Mêzekirin. :Temaşe kir têlefizyonê. (K) bn: kirin.
Temaşevan	(n.dar.dz) Bîner. :Temaşevanên bernameya êvarbaş gelekin.
Temate	(n.x.mê) 1.Doşava bacansorkan ya di kin nav zadî ji ber
	tamdan û rengkirinê. şîlava bacansorkan.2. ***giya*** Bacansor.
Tematekirin	(k.jn.l.mê) Peqandin û givaştina bacansorkan jibo çêkirina temateyê. : Me evsale gelek temate ya kirî .(K) bn: kirin.
Tembel	(hn.x.çewa) Gemjo. Gemşo. Kêrnehatî. ***Pend*** :Tembelê bin dara qespê ye.
Tembelî	(n.dar.mê) Bêkarî. Gemjoyî. Bêxemî.
Tembûr	(n.x.mê) ***mûzîk*** Amêrekê mûzîkê ye.
Tembûrvan	(pîşn.dar.dt) Pisporê warê jenîna amêrê tembûrê. Lêderê, lêdera tembûrê.
Temen	(n.x.nê) Jî. : Temenê te çende ? ang ; jîyê te çende? Tu çend salîyî?.
Temendirêj	(hk.l.çewa) Jîdirêj. Kevin. Gelek bi temen.
Temendirêjî	(n.l.mê) Jîdirêjî. : Daxaza temendirêjîyê bo di kin.
Temenkurt	(hk.l.çewa) Mirovê kêm temen. Tiştê zû pûç di bit.Jîkurt.
Temenkurtî	(n.l.mê) Jîkurtî. Kêm.
Temet	(hk.çend) Peyveke jibo hevberkirina mezinî, dirêjî û pirînîyê bikar di hêt. Hindî. Wek. Mîna. : Ev kevre temet xanîyekîye. Ez ew temet êkînang ; hindî êkîn bi (temen, dirêrêjî qelewî û htd).
Temirandin	(k.jn.x.mê) Vemirandin. Agirtemirandin, rûnahîtemirandin. Pifkirin, av pêdakirin ta di vemirit. (K) Bdn : Ez di temirînim, em di temirînîn, tu di temirînî hun di temirînin, ew di temirîne […it]ewan di temirînin. PR : Dê [bi]+bdn. . Bdb : di temirand.di temirandin. Db,dûr : Temirandbû,.. bûn. (F) : bi temirîne, bi temirînin.

Temirî	(hk.çewa) 1. Agir, ronahî ya hatî temirandin. Ne hilkirî.2. Mirovê nexweş hay ji xwe nebe.Mirov di xeweka kûr da.
Temirîn	(k.jn.x.mê) 1. Agir vemirîn. 2. Bêdengbûn. Hay ji xwe neman.
Temizandin	(k.jn.mê) Pêkve nûsandin. Pêkvekirin.
Ten	(n.x.nêr) 1. Tiştê cihekî di girit û giranî hebit. Leş. 2. Yekeyeka pîvanê ye. 1000 kîlo.
Tena	(hk.x.çewa) Hawîş. Bêdeng. Aram.:Biçûkekê tenaye.
Tenabûn	(k.jn.l.mê) Hawîşbûn . bêdengbûn. :Ev kure çima tena nabe?.(K) bn: bûn.
Tenaf	(n.x.nêr) Kinif. Werîs.
Tenafbaz	(kar.dar.dn) Pelewanê ser ristê.
Tenahî	(n.dar.mê) Tenayî.
Tenakirin	(k.jn.l.mê) Hawîşkirin.(K) bn: kirin.: Ew zaro yê di girît, tena ke.
Tenayî	(n.dar.mê) Aramî. Xweşî. Bextewerî.
Tendirist	(hk.l.çewa) Saxlem. Nojdar.
Tendiristî	(n.l.mê) Nojdarî.
Tendûr	(n.x.mê) Tenûr.
Teneke	(n.x.mê) 1. Madeyekê reqe 2. Amaneke ji madeyê tenekê hatîye çêkirin rûn,av, doşav û htd tê di xin.
Tenê	(hk.x.çewa) Bi tenê. Ne bi kesê re. Ne di gel tu kesan, tiştan.Tinê. : ew maye bi tenê.
Teng 1	(hk.çewa) Biçûk. Ne fireh. Bb×Fireh.: Pêlava teng.binkiraskê teng.
Teng 2	(n.x.mê) Qayîşeka pan û dirêje, ji mûyên bizin yan hirîya pezî hatî çêkirin, ya girêdan û peytkirina kurtanê dewaran.
Tengal	(n.l.mê) Navteng. Kêlek.
Tengasî	(n.x.mê) bn :Tengavî.
Tengav	(hk.dar.çewa) Ne tena. şepirze. Dilteng. : Ez j iber te pir tengavim.
Tengavbûn	(k.jn.l.mê) şepirzebûn. (K) bn : bûn.
Tengavî	(n.dar.mê) Kawdanên berteng. Nexweşî. ***Pend*** :Tengavî di dûv kurtin.
Tengavkirin	(k.jn.l.mê) Bêgavkirin. Bela xwe lêdan. Bela xwe jê ve ne kirin.(K) bn : kirin.
Tengbûn	(k.jn.l.mê) Têkçûna tiştê, cilikên fireh. Têkçûn. Br× Firehbûn. (K) bn: bûn.
Tengdest	(hk.l.çewa) Hejar. Destkurt. Kêmdirav. :Mirovekê tengdeste.
Tengdestî	(n.l.mê) Hejarî. Kêmdiravî. :Tengdestî li welatê kêm bûye.
Tengdil	(hk.l.çewa) Dilteng. Bêhinteng. Tengav.
Tengdilî	(n.l.mê) Tiltengî. Bêhintengî.
Tengezar	(hn,hk,.l.çewa) Rê liber mirovî winda di bit. Perîşan. Tengav.
Tengezarbûn	(k.jn.l.mê) Tengavbûn. Perîşanbûn.
Tengezarî	(n.dar.mê) Tengavî. Perîşanî. Bêrêyî.
Tengezarkirin	(k.jn.l.mê) Perîşankirin. Bê ser û rê kirin. Rê li ber berze kirin.
Tengijîn	(k.hn.mê) bn :Tingijîn.

Tengî	(n.dar.mê) Tiştê teng. : Jiber tengîya pêlavê pêyên min birîndar bûn. Br× Firehî.
Tengkirin	(k.jn.l.mê) Cilik, kun, der, yê fireh; bi hêt têkbirin, biçûkirin. : Min şelwalê xwe da teng kirin ji ber ku yê fireh bû. Br× Firehkirin. (K) bn: kirin.
Tenik	(hk.x.çewa) Tiştê ne stûr. Zirav. Perê tenik, kaxeza tenik, dîwarê tenik. Banê tenik.
Tenikbûn	(k.jn.l.mê) Tişt tennik di bit. (K) bn: Bûn.
Tenikî	(n.dar.mê) Tiştê tenik. Nazikî. Ziravî.
Tenikkirin	(k.jn.l.mê) Renîn û kolana tiştî yan erdî ta tenik di bit. (K) bn: Kirin.
Tenişt	(n.x.mê) Kêlek. Rex. Al.
Tenî	(n.x.mê) Rengê reş yê ji kadîya agirî peyda di bit û bi tiştan ve di mînit.
Tenîbûn	(k.jn.l.mê) Tenîgirtin.
Tenîgirtin	(k.jn.l.mê) Dema tiştek heyamekê li bin dûkêlê bi mîne, tenî liser xirve di be û reş di be. (K) bn: girtin.
Tenîkirin	(k.jn.l.mê) Êxistina goşt û tiştan li bin kadîyê tanî tenî di girit. Tenî tê dan.(K) bn: kirin.
Tenîtêdan	(k.jn.gl.mê) Tenîkirin.
Tenîper	(n.l.mê) Kaxeza karbonî.
Tenûr	(n.x.mêr) Amêrê pêvedana nanîye,nemaze sawik, li cihekê kûr û deshil asê di kin,nava wê valaye agirî di navda hil di kin ta gerim di be,ji axa cerikan hatî çêkirin.
Tenya	(hn,hk.x.çewa) bi Tinê. Êkane.
Tep	(n.x.mê) ***deng*** Dengê lêdaneka hêhî bi destî li mil yan pişta yekî. Dengê destê mirovî wekî bi henek ve li yekî di din.Mista nazik.
Tepanê	(n.dar.mê) ***lîstik*** Bi gokê lîztin. Yarîyên bi gokan
Tepanêkirin	(k.jn.l.mê) Lîztin[yarîkirin] bi gokê. (K) bn: Kirin.
Tepe	(n.x.mê) Goka lîztinê. :Pêhnek li tepê da.
Tepedor	(n.dar.mê) Dervankek biçûke ji pirteka darê xav hatî çêkirin di kin di derê bitilan da şileyên nav da ne rêjin. Tebedor.
Tepên	(n.dar.mê) Dengê tep lêdanê. şepên. :Te destê xwe li zikê wî da tepên jê hat.
Tepik 1	(n.dar.mê) 1. Girikên hevîr, teqin, yan rîxê. 2. Gok. Tepe.
Tepik 2	(n.x.mê) 1.Xefka ji beran hatî çêkirin jibo girtina çûçik û tewalan. 2. Xapandin.
Tepikvedan	(k.jn.gl.mê) Dema tepikek di hêt vedan dako berhev bit jibo girtina tewalan. 2. Tepik liber yekî vedan,ang; nexşne danan jibo daweşana gurzekî dijî wî.
Tepisandin	(k.jn.dar.mê), tepişandin Pestkirin û di navêkda birin. (K) Bdn: Ez, em, tu, hun, ew, ewan. Di tepisînim, tepisînîn, tepisînî, tepisînit[…ne], tepisînin.PR bn: Bdn+ [dê]. Bdb: di tepisand, di tepisandin. Db,dûr: tepisandibû,…bûn.(F) : bi tepsîne, bi tepisînin.
Tepisandî	(hk.dar.çewa) Hatî tepisandin.

Tepisîn	(k.jn.mê) Pelişîn. Herişîn.
Tepîn	(k.jn.mê) Tepisîn.
Teqalk	(n.dar.mê) 1. Pirteka girover û tenik, mîna meyîkan. 2. Corekê şekirokane.
Teqandin	(k.jn.mê) Peqandin. (K) Bdn: Ez di teqînim em di teqînîn, tu di teqînî hun di teqînin, ew di teqîne[…it] ewan di teqînin.Pr : Dê [bi] Teqînim. Bdb : Di teqand. Di teqandin. Db,dûr : Teqandibû,.. bûn. (F) : bi teqîne, bi teqînin.
Teqe	(n.x.mê) Dengê teqêna tivengan. Pevçûnên.
Teqekirin	(k.jn.l.mê) Gule berdan hev. Tiveng û top teqandin. Teqeka baş li dujminî kirin û paşî paşve zivirîn.
Teqên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê peqînê. Dengê vêkkevtina tenên req, dergeh, darbirînê û htd.
Teqin	(n.x.mê) Qur. Kur. Herî.
Teqîn	(k.jn.x.mê) Peqîn.
Teqteqoşk	(n.l.mê) Demance, debanceyên zarokan.
Ter	(hk.x.çewa) 1. şil. 2. Nû. Taze. Nazik. 3. Hişîn. BR× Hişk. Zuha.
Teratî	(n.dar.mê) Cih yan tiştê ter bit. Bi av. Avdar. : Teratî di vî erdî da heye. :Teratîya devî.
Terazin	(n.x.nêr) Evrazî.
Terazî	(n.x.mê) 1. Amêrê pîvanê ye.2. Navê stêrekêye.
Terazû	(n.x.mê) bn :Terazî.
Terbî	(n.avêsta.x.mê) Fêrbûn. Çavdêrî.
Terbîbûn	(k.jn.l.mê) Fêrbûn. (K) bn: Bûn.
Terbîkirin	(k.jn.l.mê) Perwerdekirin. Fêrkirin. (K) bn: Kirin.
Terbûn	(k.jn.l.mê) şilbûn. : Cilikên min li ber baranê ter bûn. (K) bn: Bûn.
Tere	(n.dar.mê) Giyayên bi terî dihên xwarin, wek kerfs, reşadok, pîng û htd.
Terecan	(n.l.çewa) Nazik. Ciwan. Ter
Terektir	(n.l.biyan.mê) Mekîna kêlana erdî.
Teremast	(n.l.nêr) Mastê jibo zivistanê parastî [hilgirtî].
Tereqî	(n.x.mê) ***fêqî*** Rengekê xoxane, di hilîne.
Teres	(hk.x.çewa) Gotineke mirov jibo hevdu sivikkirinê bikar dihînin. Dijûneke. Civîne. Pûç.Çepel.
Tereşiwat	(n.l.mê) Roja dawî a meha şiwatê. ***Pend*** :Tereşiwatê, gîskî xwe havêt latê. ang; ber bi biharê ye.
Terezin	(n.dar.mê) Baxçe. Cinîk.
Terg	(n.x.mê) Gijloka gir.
Terim	(n.x.nêr) Laşê mirî. Kelex.
Terimbûn	, bûne terim (k.jn.l.mê) Bûn kelex.(K) bn : Bûn.
Terimkirin	(k.jn.l.mê) kirin terim. Kujtin. (K) bn: kirin.
Teriqîn	(kjn.x.mê) 1. Revîn. Bazdan.2. bi Dawî hatin, nemaze yarîya perkanê.
Terî	(hk.x.çewa) Teratî.
Terkirin	(k.jn.l.mê) şilkirin. Av pêdakirin. (K) bn: Kirin.

Terme	(n.x.mê) Cihê rûniştinê li bihar û havînan ku di kevit ber derê malê.Hewş. Bersivk.
Termêmexîl	(n.l.nêr) ***stêrnasî*** bn :Termênihê.
Termênihê	(n.l.nêr) ***stêrnasî*** Heft stêrin li esmanan wek mînakê hirçeka mezin xuya di kin. ***Pend*** : Di çîvanokan da hatîye; herkesê heft caran vê gotinê bi bêje û bêhina xwe ne hilkêşe dê çite beheştê. :Termê nihê, nih li piştê, heçîyê heft caran bêjit, dê çit beheştê.
Terq	(hk.x.çewa) Hesin, dar, ber û htd yê sertûj.
Teşik	(n.x.pir) Ling. Pê.
Teşî	(n.x.mê) Amêrekê destîye jibo ristina bendikan ji hirî yan mûyan bikar dihêt.
Teşîrês	(n.l.dz) Mirovê [piranî jin] yê bi teşîyê bendikan di rêsit.
Teşîrêsk	(n.l.mê) ***balinde*** Corekê teyrane li bilindahiyê di rawestit.
Teşîristin	(k.jn.l.mê) Diristkirina [ristina]bendikan bi teşîyê (K) bn : Ristin, rêsan.
Teşqelçî	(n.l.dz) Xapînok.
Teşqele	(n.x.mê) Xapandin. Serdabirin.
Teşqelekirin	(k.jn.l.mê) Xapandin. Direw lêkirin. Serdabirin.(K) bn : Kirin.
Teşt	(n.x.mê) Amaneke dan û mitayî tê dixin. Test.
Teter	(karn.dz) 1. Kesê nameyan di gehîne. Posteçî. 2. Navê mêrane.
Tev	(hk.çewa) Hemû. Gişt.
Teva	(hn.çewa) Tev.
Tevayî	(n.dar.mê) Tebayî. Bi Hevre.
Tevbûn	(k.jn.l.mê) bn :Tevîbûn.
Tevda	(hk.dar.çewa) Bi hevre. Pêkve.
Tevdan	(k.jn.l.mê) Têkhelkirin. Têkelkirin. :Ka û ceh tevdan jibo xwarian kerî.
Tevde	(hk.dar.çewa) Tevda.
Tevdêr	(n.dar.mê) Makîna çêkirina şîlavê ji fêqî, yan hûrkirina giyayî.
Tevger	(n.dar.mê) 1. Bizav.2. Navê xor û keçane.
Tevin	(n.x.nêr) 1. Davên raçandî jibo vehandin û çinîna cewal, werîr, berik û htd. 2. Davên raçandî yêd mala tevinpîrkê.
Tevinkirin	(k.jn.l.mê) Çêkirina tevinî. Danana tevinî.Raçandina tevinî. (K) bn: Kirin.
Tevinpîrk	(n.l.mê) ***candar*** Core giyandarekê biçûke, tevinî di ke.
Tevir	(n.x.nêr) Amêreke jibo kolana erdî bi kar di hêt. :Bîstan bi tevirî kola. :Xepare bi tevirkî kir.
Tevizandin	(k.jn.mê) Mirov serê candarekî yan mirovekê bin av bi ke ta bêhna wî çik di be.
Tevizîn	(k.jn.mê) Di bin avê ve fetisîn.
Tevî 1	(n.x.mê) Baran. Barîna bireka baranê. :Duhî tevîyeka baranê li gundê hat co rabûn.
Tevî 2	(hk.x.çewa) Tev. Tevda. Bi hevra. :Emê tevî wan herim dîlanê.
Tevîbûn	(k.jn.l.mê) Pişikdarbûn. :Supasîya te di kin ko tu tevî ahinga me bûyî.(K) bn : Bûn.
Tevkar	(hk.dar.çewa) Alîkar. Piştevan.

Tevkarî	(n.dar.mê) Alîkarî.
Tevkirin	(k.jn.l.mê) Têkhlkirin. Di nav êk da kirin.
Tevlihev	(hk.l.çewa) Di nav yekda. Têkel.
Tevlihevbûn	(k.jn.gl.mê) Têkelbûn.
Tevlihevî	(hk.l.çewa) Aloz. Alizî. Têkel.
Tevlihevkirin	(k.jn.gl.mê) Têkelkirin.
Tevlîbûn	(k.jn.l.mê) Pişikdarbûn. :Em tevlî aheinga jinînana wî bûyn.(K) bn: Bûn.
Tevşî	(n.x.nêr) Tevirkê daran. Qeraşeyê tiraşîna daran.: tevşîyê berê xweye. Ang; her tişt bo xwe di vê.
Tevşo	(n.x.nêr) bn :Tevşî.
Texe	(n.x.mê) Deste. Pêç. Tilxe. Texa befirê, texa çilî, texa kaxezan û htd.
Tew	(peyv.kevin.xweş) Gotineke guhdar daxaza leşsaxîyê jibo dengbêj yan lawikbêjî di kin dema disirit .ang ; Pîrozîya xwedayê tavê.
Tewal	(n.x.mê) Balinde. Firinde. Teyr.Wala.
Tewalêt	(n.biyan.mê) Daşir. Avrêj.
Tewandin	(k.jn.x.mê) Jibo rûmetgirtin mirov xwe di çemînit.Çemandin. Xwe şorkirin. :Em bejin a xwe li hemberşehîdên Kurdistanê di tewînin. (K) :Bdn ez, em, tu, hun, ew,[ewê], ewan. Di tewînim, tewînîn, tewînî, tewînin, tewîne, tewînin.. PR : Dê[bi] + bdn. Bdb : Di tewand, di tewandin. Db, dûr: tewandibû,.. bûn. . (F) : Bi tewîne, tewînin
Tewil	(n.x.mê) Pinîya mezin
Tewilkirin	(k.jn.l.mê) Girêdana dewaran li cihê çerandinê. :Hesp tewil kir. :Hêstirê tewil bi ke. (K) bn: Kirin.
Tewilkirî	(hk.l.çewa) Hatî tewilkirin. :Kerê tewilkirî.
Tewilxane	(hk.cih,n.l.mê) Cihê tewilkirina dewaran.
Tewîk	(n.dar.mê) Dengûdoreke guhdar di ber lawikgotinêra di bêjin daku dîwan gerim bibit û gêwilê stiranbêjî vebibit.
Tewîkdan	(k.jn.l.mê) Guhdarên stiran û lawikan tewîkan di din. (K) bn: Dan.
Tewrat	(n.x.mê) Kitêba pîroz ya dîna cihûyan.
Texe	(n.x.mê) Çîn.Cîn. :Texa çilî, texa axê. Tûtina texe. :Texa paleyan. :Texa karkeran.
Text	(n.x.nêr) Çirpê nivistinê. Çirpê xewê.
Texte	(n.x.nêr) Dep. Dar.
Textebend	(n.l.nêr) Text yan kenepeyê liser rûniştinê.
Textebendkirin	(k.jn.gl.mê) Dîwar, doşk, ban û htd parçeyên depan lê di din jibo ciwanî tunbûnê. Depebendkirin.
Textekab	(n.l.mê) Textikê kompyoterî, çendîn kabikan liser rêzkirîne, wek ; pît, hijmar, çeveng û htd.
Textereş	(n.l.nêr) Depekê pan û reşe [yan rengên din] li xwendingehan, jibo liser nivîsanê bi kar di hêt.
Texterewan	(n.l.mê) Kursîka xirxal bi binî ve û mirov di kare jibo her alî bi zivrîne.
Textik	(n.dar.nêr) 1. Depekê lakêşeyî ye, bi pêpike, goşt û giyayî liser hûr di kin. 2. Textê biçûk.

Teyfî	(n.x.nêr) *fêqî* Corekê tirîye rengê wî sorekê vebîye.
Teyr	(n.x.nêr) Tewal. Wala . balinde. ***Pend*** :Teyrê nêçîrê dimik xare.
Teyrok	(n.dar.mê) Terg.
Teysandin	(k.jn.dar.mê) Birîskandin. Hilûkirin. : Min pêlava xwe bi reng lêdanê ya teysandî.(K) bdn : ez di teysînim em di teysînîn, tu di teysînî hûn di teysînin, ew di teysîne[...it] ewan di teysînin. Pr :dê[bi]+bdn. Bdb : di teysand, di teysandin. Db,dûr : teysandibû, teysandibûn. (F) : bi teysîne, bi teysînin.
Teysîn	(k.jn.x.mê) Biriskîn. Birisqîn. : teneke ji dûr di teysit(berd,dn). Enîya wî di teysa (db).
Teysok	(n.dar.mê) 1.Kaxedeka taybetîye yahilûye,di teyse.2. ***candar*** Stêrok.
Tezandin	(k.jn.x.mê) 1. Sarkirin. Qerisandin. 2. rawestandin. 3. kujtin.(K) Berd,dn: ez, em, tu, hun, ew, ewan.[Di] tezînim,tezînîn,tezînî,tezînin,tezînit[…ne], tezînin. PR: dê [bi] bn: Berd,dn. Berd.db : di tezand, di tezandin. Db, dûr: tezndbû,..bûn.
Teze	(hk.x.çewa) bn: Taze.
Tezekirin	(k.jn.l.mê) bn: Tazekirin.
Tezî	(hk.x.çewa) Gelek sar. Ava tezîang; ava gelek sar.
Tezîbûn	(k.jn.l.mê) Sarbûn. Qerisîn. :Fêqî di kir di nav avtezînkê da da tezî bi be.(K) bn: Bûn.
Tezîkirin	(k.jn.l.mê) Sarkirin. Qerisandin. :Avê tezî bi ke da vexoyn.(K) bn: Kirin.
Tezînk	(n.dar.mê) 1. Tezîbûneke ji egra , tirsê, serma yan şermê bi ser giyanê mirovî da di çit. 2. Pê yan destê mirovî di qerimit, yan di nivit dema li bin giranîyekê di mînit.
Tezînkgirtin	(k.jn.l.mê) Dema dest yan pîyê mirovî di teze. Qerimîn.: Tezînkê pêyê min yê girtî.
Tê	(hk.cih) 1. Di gelda. Di navda. Têda. Di wê[wî]. Jê. 2. Rû. Rex. Al. Tî.
Têbahî	(n.dar.mê) Qonaxeke dema rûnahî û qebarê heyvê kêm di bit.
Têbar	(n.xdar.mê) 1.Xîça ji egera lê çûna tenekî çê di bit. Aûp. Aûnpê. : Têbara dirûnê liser perokî ya diyare.2. Pirsgeh.
Têbirin	(k.jn.l.mê) Ji navbirin. Éxistinê. Toşkirin. (K) bn : Kirin.
Têbînî	(n.l.mê) Rûnkirin liser mijarekê. Diyarkirina bûçûnan. Nêrîn.
Têçûn	(k.jn.mê) 1. Di navda çûn. Kunkirin. Simtin. 2. Jinav çûn. Toşbûn. Mirin. 3. Lê mezaxtin : Çêkirina tirombêlê 200 dînar têçûn. Xanîyê te çend tê çû?.(K) bn : Çûn.
Têda	(hk.cih) Di navda. : Di tirobêlêda. Di malda. :Kirmê di nîva qurmê darê da.
Têdaman	(k.jn.l.mê) Mirov di nav tiştek, cihek yan karekî da bi mînit.: Tu çi di kî di wê çalê da? ezê mayîm têda nikarim bi hême der. (K) bn: Man.
Têdanan	(k.jn.l.mê) Li ser danan. Dapoşîn. Li rex danan. Siwarbûn. :Lingên xwe (li hespî danan) têdanan ;ang siwarbû.(K) bn : Danan.
Têderînan	(k.jn.l.mê) Têbînîkirin. Hestpêkirin. : Min tê ne îna der ku ew yê nexweşe. (K) Derînan.

Têderxistin	(k.jn.l.mê) Têderînan. (K) bn : Derxistin.
Têderxistinok	(n.l.mê) Tiştîk. Mamik.
Têgeh	(n.dar.mê) Tiştê mirov tê di gehit. Raman.
Têgehandin	(k.jn.l.mê) Mirov karekî yan gotinekê jibo yekî zelal bikit tanî werdigirit.(K) Bdn: Ez tê digehandim em tê digehandîn, tu tê di gehandî hun tê di gehandin, ew tê di gehand ewan tê di gehandin. PR: Dê tê [bi] gehînim, gehînîn, gehînî, gehînin, gehînit[…he], têgehînin. Bdb: Tê[di] gehandim, gehandîn,gehandî,gehandin.gehand. Db,dûr: Tê gehandibû,…bûn. (F): tê bigehîne, tê bigehînin.
Têgehiştin	(k.jn.dar.mê) Tişt, gotin, kar û htd li cem mirovî zelal bit. (K) bdn: Ez tê di gehim em tê di gehîn, tu tê di gehî hun tê di gehin, ew tê di gehit[…he] ewan tê digehin. PR: Dê tê [bi] gehim, gehîn, gehî, gehin, gehit[…he], gehin. Bdb: Tê di gehiştim,gehiştîn, gehiştî, gehiştin, gehişit,gehiştin. Dr, dûr: Tê gehiştbû,…bûm, bûy, bûyn, bûn. (F) : tê bigehe, tê bigehin.
Têhavêtin	(k.jnl.mê) Jê derkevtin. : Avê di cilikên min havêt. (K) bn : Havêtin.
Têhelhatin	(k.jn.l.mê) Karîne tiştekî. Aiyanê. Xwe di ber girtin.: Ev karekê girane, ez tê helnahêm.ang; ji min nahêt pê rabim. (K) bn: Hatin
Têhilandin	(k.jn.l.mê) Tiştek, amanek xistin nav avê yan şilekî. : Airînê gozik di avê hiland. :Min parî di metfînîyê hiland.(K) bn: Hilandin.
Têhilavêtin	(k.jn.l.mê) bi Hêz havêtina şileyekê bo serî. : têhilavêtina bilqên avê.(K) bn: Hilavêtin.
Têhildan	(k.jn.dar.mê) 1. Têkelkirin. Bi Nav da kirin. Pêwerkirin. 2.Lêdan. Qutan.
Têhilkêşan	(k.jn.l.mê) Derzîyeka tîj di perokek yan tiştekê nerim ra bi key û tê bi çit. (K) bn : Hilkêşan.
Têhin	(n.x.mê) 1. Germîya leşî. Germîya av, şîr, madeyên gaz û req.2. Hêz. Bizav.Aiyan : Têhina karebê. Ang; hêza karebê.
Têhinşîr	(hk.l.çewa) Têhina wek ya şîrê taze ji giyandaran di doşin. Germîyeka kêm.
Têhinşîrbûn	(k.jn.l.m) Dema madek pîçek gerim di bit. Wek têhina şîrî. (K) bn: Bûn.
Têhinşîrkirin	(k.jn.l.mê) Gerimkirin tanî têhinşîr di bit. (K) bn: Kirin.
Têhisîn	(k.jn.l.mê) Vêkra anîna du tiştan daku hilû yan gerim bi bin. Ji serma destêd xwe têk(di êk) hisîn. :Desteberk di dîwarî hisîn.
Têjik	(n.x.mê) Zaroyên gineweran. : têjikên balindeyan.
Têk	(paşg.çewa) Di êk. Di hev. Bi hevre. Di nava êk da.
Têkalan	(k.jn.l.mê) Li dor êk zivirîn. Hevgirtin. :Destên wan têk alan.(K) bn: Alan.
Têkalandin	(k.jn.l.mê) Du yan pitir [bendik, ta, çeq, û htd] di dor hev alandin û girêdan. (K) bn: Alandin.
Têkbirin	(k.jn.l.mê) Di nav hevda birin. Givaştin tanî qebare biçûk di bit. (K) bn: Birin.
Têkborandin	(k.jn.gl.mê) Di ber êk ra borandin. Di ser hev ra derbaz kirin. (K) bn :Borandin.

Têkçûn	(k.jn.l.mê) Qebare biçûkbûn. Cilik bi şûştinê têk diçin. Ang; biçûk di bin. (K) : Çûn.
Têkdan	(k.jn.l.mê) Jinav birin. Wêrankirin. Xerakirin. Herifandin. (K) bn: Dan.
Têkder	(hk.dar.çewa) Mirovê durû. Ajaweçî. Xirabkar.
Têkel	(hk.dar.çewa)Du cûn, du tişt, du reng, yên cuda bi ken di navêk da.Têkhel; Bi hevre. Tebayî. Di navêk da.
Têkelbûn	(k.jn.l.mê) Çûn navêk. : Genim û ceh yên têkel bûyn. Kar û bizin têkelbûn. (K) bn: Bûn.
Têkelî	(n.dar.mê) 1. Di navêkda. 2. Peywendî. :Min têkelî di gel wî nîne. Govenda têkelî,ang; govenda ji jin û mêran pêkhatî. Re_belek.
Têkelîkirin	(k.jn.l.mê) Peywenîkirin. Hevalînîkirin. Hevbendîkirin.. ***Pend*** :Têkelîya keçan neke, çunkî di vehêlin, ya bîjinan neke, bi find û fêlin. (K) bn: Kirin
Têkelkirin	(k.jn.l.mê) Éxisin nav hevda. Navêkkirin. (K) bn: Kirin.
Têkevtin	têketin(k.jn.l.mê) Toşbûn. Kevtin kirasê şermê. (K) bn: Ketin[kevtin]
Têkgirêdan	(k.jn.l.mê) Bi hevre girêdan. :Dewar têkgirêdan,ang; pêkve gîrêdan. Qentarkirin. Mirov têkgirêdan,ang; destên wan bi hevre bestin, girêdan. (K) bn: Girêdan.
Têkirin	(k.jn.l.mê) 1.Tiştek, xwarinek, vexwarinek û htd vala kin amanekî. Ça tê kir. Ça rêjt [kir] peyalê[kop]. : avê têke tirarî.2. Li kêmî dan. Lewazbûn.(K) bn : kirin.
Têkoşer	(rd.dar.çewa) Mirovê jibo dozeka hejî xizmetê dike. Xebatker. Xebatkar.
Têkoşîn	(k.jn.dar.mê) Xebatkirin. : Azadîya li Kudisanê berê têkoşîna gelê kurde. (K) Bdn: Ez tê di koşim, em tê di koşîn, tu tê di koşî hun tê di koşin, ew tê di koşe ewan tê di koşin. PR : dê tê[bi] bn : Bdn. Bdb : tê di koşîm, tê di koşîn,di koşî, tê di koşîn, di koşî, di koşîn. Db,dûr : tê koşîbûm, bû,.bûy, bûyn, bûn. (F) :tê bi koşe, tê bi koşin.
Têkra	(hk.dar.çewa) 1. Bi hevra. Pêkve.2. Di navêkda. Tirar yên têkra.
Têkraman	(k.jn.gl.mê) Di navêkda man. Pêkveman.
Têkûpêkdan	(k.jn.gl.mê) Têkdan. Pirtikandin.
Têkûpêkkirin	(k.jn.gl.mê) Hatîye têkdan.
Têkvedan	(k.jn.l.mê) 1. Keviçikek yan darek di nava [xwarin, ça, şile, derman û htd] bi hêt livandin û gêran ta têkelî hev bi be. Ailqandin. (K) bn : Dan.[vedan].
Têkwerandin	(k.jn.l.mê) Destên xwe di stoyê hev alandin. (K) bn: Werandin.
Têkwerbûn	(k.jn.l.mê) 1. Gêjbûn. Kevtin. 2.Têkalan. (K) bn: Bûn.
Têkwerkirin	(k.jn.l.mê) Xwe havêtin yek. Hevdu himbêzkirin.: Pa_ çendîn salan hevdu ne dî tibûn, xwe têkwerkirin.(K) bn: Kririn.
Têl	(n.x.mê) Têle, Davên ji hesinî çêkirîn. Tayên asinî.
Têlbend	(n.l.mê) Tan, perjan, pero û htd yê bi têlê hatî girêdan.
Têlbendkirin	(k.jn.gl.mê) Cih yan tiştê bi têlê peyt kirî. (K) bn: Kirin.
Têldirk	(n.l.mê) Têleya ji dirik û stirîyan hatî çêkirin. Sîme.
Têldirkkirin	(k.jn.gl.mê) Sîmekirin.

Têle	(n.x.mê) 1. Dava hesinî. Sîm. 2. Toq. Berbisk.
Têlefon	(n.dar.biyan.mê) Telefon, Amêrê peywendîkirinê. Amêrê hevbendîyê.
Têlefizyon	(n.dar.biyan.mê),telefizyon, Amêreke jibo bihîstin û dîtina deng û rengan.
Tên	(n.x.mê) Têhin.
Tênan	(k.jn.l.mê) 1. Têkirin. Dagirtin. 2. Kutan.
Tênik	(n.dar.mê) Tênîbûn.: Tênika min bi xoşavê[şerbet] na şikê.
Tênivîsan	(k.jn.dar.mê) bi Nivîsan nav û nîşanên xwe dane tomarkirin.
Tênivîsîn	(k.jn.dar.mê) bn :Tênivîsan.
Tênî	(hn.x.çewa) Têhnî, Candar,mirov hişînkatî pêdvî bi avvexwarinê di bit.pêdvîya leşî jibo avê. ***Pend*** :Tênî li avê di gerit.ang; divê mirov bi xwe li dû karê xwe bi keve.
Tênîbûn	(k.jn.l.mê) Dema Candar û darûbar pêdvî vexwarinê bi be. (K) bn: Bûn.
Tênîkirin	(k.jn.l.mê) Av nedan tanî mirov, candar yan giya tênî di be. (K) bn: Kirin.
Tênoşkî	(hk.dar.çewa) Mirov gelek avê vedixwe û tênika wî naşikêt.
Tênoşkîbûn	(k.jn.l.mê) Ji avvexwarinê têr nebûn. (K) bn: Bûn.
Tênoşkîkirin	(k.jn.l.mê) Hêlan tênî.
Têper	(rd.dar.çewa) ***rêzman*** Derbaz.Dema derbaz.
Têperîn	(k.jn.dar.mê) Derbazbûn.
Têr 1	(hk.x.çewa) Mirovê, candarê xwarin xwarî û êdî pêdvî bi zadî nebe. ***Pend*** :Têrî hay ji [yên] birsî nîne.
Têr 2	(n.x.mê) Cihalê duta, li pişta dewaran dikin.Cewal. ferde.
Têraçûn	(k.jn.l.mê) 1. Têçûn..: Kelemek di çavê hespî ra çû. 2. Di direkê ra derbazbûn[çûn]. : Pişîk di kuleka xanî ra çû jûrê.(K) bn: Çûn
Têrakirin 1	(k.jn.l.mê) Tiştekê sertîj di cihekî bi kin ko tê biçit. Têqutan.:Aûjin di cihalî ra kir. :Sing di erdî ra kir.
Têrakirin 2	(k.jn.l.mê) Xwarin, vexwarin, pare û htd di berfireh bin û kêmasî têda nebe.: :Zadê mişeye, têra me hemûyan di ke. :Perê min têra rêka hatinûçûnê nake.(K) bn: Kirin.
Têraman	(k.jn.l.mê) 1. Tiştê tîj ku çûye di cihekî ra der ne kevit. Bi mînit têda. Di navda man :Stirîyekê maye di tibla min ra. 2. Zengînbûn. (K) bn: Man.
Têrbûn	(k.jn.l.mê) 1.Mirov têr xwarinê di xwe û tê di be. 2. Ji karekî, kiryarekê, bêzar bûn. :Min zad xwar ez têrbûn.(K) bn: Bûn.
Têrkirin	(k.jn.l.mê) Mirov xwe ji karekî, bi zadî xwarinê tê di kit. (K) bn: Kirin.
Têrmal	(rd.l.çewa) Zengîn. Heyî.
Têrmeh	(hk.dem) bn:Tîrmeh.
Têrxwarin	(k.jn.l.mê) Gelek xwarin. Xwarin ta têr bi be. Ma têrxwarine ?.
Têşt	(n.x.mê) Zadê sipêdê. Xwarina sipêdê.
Têştegeh	(n.dar.mê) 1.Têşt ya berheve. Gehiştîye. Dema têştê. 2. Cihê xwarina tiştê.
Têştexew	(n.l.mê) Nivistina piştî têştê.
Têştexewkirin	(k.jn.gl.mê) Nivistin piştî têşê. :Ez herroj têştexewan di kem.

Têvekirin	(k.jn.l.mê) Dijûndan. Civîdan. ***Pend*** :Hindeka mirine, hindeka têvekirine. (K) bn: Kirin.
Têwerandin	(k.jn.l.mê) Tê alandin. : Dest di stoyê wî werand. :Dest di gerdenê werand. (K) bn: Werandin.
Têwerbûn	(k.jn.l.mê) Kevtine nav. (K) bn: Bûn.
Têwerdan	(k.jn.l.mê) 1. Jaravkirin. Bijînkirin. : Av di devê xwe werda. 2. Matêkirin. : Nabit hûn dest di karûbarên welatê me werdin. (K) bn: Dan.
Têwerkirin	(k.jn.l.mê) Berek darek û htd bi havêjî yekî. Havêtin.. : Xwe di hevdu werkirin, ang; Xwe havêtin hevdu. :Kevirek di gurî wer kir.
Têxistin	(k.jn.l.mê) Xistin nav. Toşkirin. Têkelkirin.
Têz	(n.x.mê) Barît. Barût.
Têzav	(n.l.mê) Tirşî. Ava tîj. :Têzava patirîya tirombêlê ya kêm bûy.
Tibar	(n.dar.mê) Demsal. Werzê salê.
Tibil	(n.x.mê) ***can*** Tilîyên destan. Tilî.Til.
Tibilçav	(hk.l.çewa) Aeva tarî ko mirov tibilan di çavên êk bi ken, hevdu na bînin. Tarîstan. :Aeveka hinde tarîye, tibilçave.
Tibir	(hk.x.çewa) Zîx. Peyt. Zîrek. Çeleng.
Tif	(n.x.mê) Aileya devê mirovî.***Pend*** :Tifa serevraze,ang; mirov bi destê xwe ziyanê li xwe bi de.
Tifdan	(k.jn.l.mê) Bi tifê terkirin. Tifkirin.
Tifkirin	(k.jn.l.mê) Av yan Aileya devî havêjtin, kirin. :Tif li tiştekî dan. (K) bn : Kirin.
Tifnebûn	(k.jn.l.mê) Pêtîbûna berên dîwaran û weryan. Hilweryana keviran. (K) bn:Bûn.
Tift	(hk.x.çewa) Tama tal. Tal.
Tijî	(hk.x.çewa) Pir. Mişt.: Tirarê tijî av. Birka tijî.
Tijîbûn	(k.jn.l.mê) Pirbûn. :Perdax ji avê tijî bû.(K) bn: Bûn.
Tijîkirin	(k.jn.l.mê) Pirkirin :Berîka xwe tijî mêwîj kir.(K) bn: Kirin.
Tike	(n.x.mê) ***xwarin*** Pişkên goştê birajtî.
Tikên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê lêdana pilan.
Til 1	(n.x.mê) Tilî. Tibil. :Dest ji pênc tilan pêk di hêt. ***Pend***: Tilên destan ne wek hevin. ang; her mirovekî sincek taybetî heye.
Til 2	(n.x.nêr) Kêlek. Tenişt. Tilk. :Debance bi tilê xwe ve kir.
Tilî	(n.x.mê) 1. Tiblên destî. 2. Libên tirî. :Tilîya tirî.
Tilîdirêj	(hk.l.çewa) Jina tilîyan wê di dirêj û xweşik.
Tilîfîşek	(n.l.mê) Coreke ji tirîyê reş, tilîyêd wî di dirêjin. Corekê reşwêwî ye.
Tilîkêşan	(kjn.gl.mê) Weke tilîyên tirî ji ûşî di kêşin.(K) bn: Kêşan.
Tilîlî	(n.dar.mê) Dengûdoreke ji devê mirovî nemaze jina derdikevit bi hilkeftinên dilveker hinde caran jî nexweşîyan.
Tilîlîvedan	(k.jn.l.mê) Tilîlî gotin. (K) bn: Dan.
Tilînaz	(hk.l.çewa) Mirov, xasime jina tilî ciwan û nazik.
Tilînîşan	(n.l.mê) Tibla navbera beran û nîvê.
Tilove	(hk.dar.çewa) Pir. Tijî. Gurî.:Gotina te ji çewtîyan tilove.

Tilxe	(n.x.mê) Texe.:Tilxeka befirê. :Tilxeka parey.
Tim	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo berdewamîya rûdanan bi kar di hêt.Herdem. Hergav. Êkcar. Her.
Timûtim	(pêrb.l) Tim.
Tinê	(hk.x.çewa) Tenê. ***Pend*** :Tinê jibo xudê başe.
Tinêbûn	(k.jn.l.mê) Digel kesê nebûn. : Duh ez li mal bi tinê bûm. (K) bn: Bûn.
Tingijîn	(k.jn.x.mê) Torebûn. Hêrisbûn. (K) bdn: ez di tingjim, emtingijîn tingijî, tingijin,tingijit[….je], tingijin. Pr: Dê[bi], + bdn. Bdb : ez di tingijîm em di tingijîn,tu di tingijî hûn di tingijin, ew di tingije[…it] ewan di tengijin. Db,dûr : tingijîbûm,.bûy,.bû,.bûn. (F) : bi tingije, bi tingijin.
Tinoke	(n.x.mê) Dilop. Çipik.
Tipên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê vêkkevtina du tenan yan kevtin : Kitik di banîda kevt, tipên jê hat.
Tiptip	(n.dar.mê) *deng* Dengê pêyan. Teptep. Tipên.
Tiptipkirin	(k.jn.gl.mê) Dengê tiptipê jê hatin.
Tir	(n.x.mê) 1.Bayekê bi denge, ji paşîyê derdikevit. Piv.***Pend*** :Tira meye, sira [nepenî] meye. 2. Paşbendeke jibo hevberkirineka pêtir bi kar di hêt : gelek, gelektir, ciwan ciwantir, pîs pîstir û htd. Gelek.
Tirane	(n.x.mê) Kiryar û gotinêd ne ji dil. Henek. Gelte. Yarî.
Tiraneker	(hk.dar.çewa) Yarîker. Bingelte. :Xortê tiraneker. :Jina tiraneker.
Tiranekirin	(k.jn.l.mê) Henekkirin. :Bibore ez tiranan di kem. (K) bn: Kirin.
Tiranê	(n.dar.mê) ***yarî*** Lîztineke zarok bi daran di ken. Dartiranê.
Tiranêkirin	(k.jn.l.mê) Yarîya tiranê kirin. : Gelê gencan werin da tiranê bi kin.(K) bn: Kirin.
Tirar	(n.x.nêr) Badî. :Tirarê avê.
Tiraş	(n.x.mê) Darên qurm û qedên wan mezin nabin. Kêrat.
Tiraşîn	(k.jn.x.mê) Birîna mûyan. Ser, rih, simbêl, dar û htd Kurkirin. (K) bdn: ez, di tiraşimem di tiraşîn, tu di tiraşî hûn di tiraşin, ew di tiraşe[…it] ewan di tiraşin. Pr : dê [bi]+ bdn. Bdb : di tiraşî, tiraşîn. Db, dûr : tiraşîbû,…bûn. (F) : bi tiraşe, bi tiraşin.
Tirb	(n.x.mê) Gor. Ziyaret.
Tirbistan	(n.dar.mê) Goristan.
Tireqên	(n.dar.mê) ***deng*** Têqên.
Tirên	(n.x.mê) 1. Aemendefir. 2. ***deng*** Dengê makînan, tirombêlan. 3. Dengê zikçûnê.
Tirik	(n.dar.nêr, mê) 1. Hej. :Tirik komkirin dako agirî berdenê.2. Tira biçûk.
Tirikîn	(k.jn.x.mê) Zayîna dêhlan (sega mê). :Dêhlik ya tirikî, heft kûçik înane.
Tiringên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengeke, mîna dengê lêdana tenekan.
Tirî	(n.x.nêr) ***fêqî*** Fêqîyekê, ûşîyan di dit ji liban pêk di hêt. berê mêwê ye. Gelek cor û reng hene, mîna zerik, reşmêw, teyfî, mîranî û htd, zer, reş.
Tirîrûvîk	(n.l.mê) ***giya*** Core fêqîyekê kûvîye mîna tirîye, rûvî di xon.
Tirken	(n.dar.dz) Yê tiran di ke.

Tirkirin	(k.jn.l.mê) Kirin û derêxistina bayê bi deng, ji paşîyê. Pivkirin. (K) bn: Kirin.
Tirk	(nejn) Mirovê ji netewa tirkan.
Tirkiye	(welatn) Welatê tirkan.
Tirkî	(n.x.mê) Ziman, mita, yên ji Tirkiye.
Tirombêl	(n.x.mê) Amêrek mezin, mirov jibo veguhaztina mirov û baran bi kar di hînin , gelek cor û reng hene.
Tirozî	(n.x.nêr) ***giya çandin*** Corekê fêqîye, dirêje rengê wî keskekê vebîye, wek aroyane.
Tirpan	(n.dar.mê) Aaloka dirûnê ya mezin, destikek dirêj heye, miro da di weşîne giyayîû pê di rûn..
Tirs	(n.x.mê) Hestkirin bi tirsanê. Bi karên bive.:Karê bi tirs. :Dengê bi tirs.:Ji tirsan di lerzî.
Tirsan	(k.jn.x.mê) Hestkirin bi rûdanên ne xuristî, ko dê karek bi serê mirovî hêt. (K) bdn: ez di tirsim em di tirsîn,tu di tirsî hûn di tirsin, ew di tirse[…..it] ewan di tirsin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : ez di tirsam, em di tirsan, tu di tirsay, hûn di tirsan, ew di tirsa, ewan di tirsan. Db,dûr: tirsabûm,.bûyn,.. bûy,...bû,..bûn. (F) : bi tirse, bi tirsin.
Tirsandin	(k.jn.dar.mê) Mirov yekî bi tirsîne. :Te ez tirsandim !. (K) bdn : ez di tirsînim, em di tirsînîn, tu di tirsînî, hun di tirsînin, ew di tirsîne[….it], ewan di tirsînin. PR : dê[bi]+ bdn. Bdb : di tirsand, di tirsandin. Dr, dûr: tirsandibûm,.. bûy,.. bûyn,..bû,.. bûn. (F) : bi tirsîne, bi tirsînin.
Tirsinok	(hk.dar.çewa) Tirsonek. Tirstirsok. ***Pend*** :Tirsinok be, jî dirêj be.
Tirsî	(hk.x.çewa) Hişk.Zuha .Zuwa : Firavîna evro nanê tirsîye.ang; nanê zuwa û bi tinê.
Tirsonek	(hk.dar.çewa) Mirovê pir di tirse. Tirsinok. Tirstirsok.
Tirstirsok	(hk.dar.çewa) Tirsonek.
Tirş	(hk.x.çewa) Tameke, mîna ya; simaqê. Tama tirîyê ne gehiştî. ***Pend*** :Tirşê bi nîvî, jê neke hîvî.
Tirşbûn	(k.jn.l.mê) Dema xwarin gemar di be,tama wê tirş di bit. Bi têxistina simaq û xwarinên tirş, zad tirş di be. (K) bn : Bûn.
Tirşik	(n.dar.mê) ***xwarin*** Zadeke, şileyeka bi giyaye, reng sor yan sadeye û kutilkan tê di kin.
Tirşî	(n.dar.mê) Xiyar, kelemî, tirozî û htd di gel tirşî vedigirin ta tirş di bin, di gel zadî di xon.
Tirşkirin	(k.jn.l.mê) Xwarinê bi têkirina simaq yan tama tirş, tirş di kin. :Avemastê tirş bi ke da tamxweş.
Tirşkirî	(hk.l.çewa) Hatî tirşkirin. :Zelata tirşkirî pir bi tame.
Tirşok	(n.dar.mê) ***giya*** Giyayek belg pane, reng keske, wekî beqlî ye,tama wî tirşe.
Tirtire	(hk.dar.çewa) Kirêt. Peritî. Bêserûber.

Tirtirî	(hk.dar.çewa) 1.Kesê ko nikarit gotinên xwe bi diristî bi bêjit jiber têkalîna devê xwe. Devtitirî.2.Mirovê dengbilindê lewçe û gelek cirebirê di ke. ***Pend*** :Ne ewrê girgirî, ne mêrê tirtirî.
Tirxan	(hk.dar.çewa) Qelew. :Mêrekê tirxan. :Jineka tirxan. :Berxekê tirxan.
Tiryan	(n.x.mê) Seleke ji levenan çêkirîye nanî dixin nav.Zilînka nanî. Îşkev. ***Pend*** :Tiryanka nanî ji biçûkan ra, dîha çilî ji gîskan ra.
Tisî	(hk.x.çewa) bn :Tirsî.
Tişt	(n.x.nêr) Tenên nenas. Tenên bê giyan. :Ew çi tişte di destê te da?.
Tiştîk	(n.dar.nê) Gotinên ne diyar û bi awayê helbest li civatê di hên gotin bi mînakên şêlî, mebest jê tiştekê ne diyare, ka kî dê bi zanit çîye. Têderxistinok. Mamik. ***Mamik*** :Ez çûme ji vêrê pêda,min karwanek dî di rêda, maka di zikê têjikê da.(bersiv: Tovika gundorî) . ***Mamik*** :Tiştîkê min tiştanî, bê pê di çe ser banî.(bersiv: dûkêl, dûman).
Tivandin	(k.jn.x.mê) Yê xwe tivandî,ang; xwe keşxe kirîye. Ciwankirin. Xemlandin. Tivtivandin. (K) bdn: ez di tivînim em di tivînîn, tu di tivînî hûn di tivînin, ew di tivîne[…it] ewan di tivînin. Pr:dê[bi]+bdn. Bdb : di tivand, di tivandin. Db,dûr: tivandibû, tivandibûn. (F): bi tivîne, bi tivînin.
Tiveng	(n.x.mê) *çek* Çekeke bi agirî di teqit û guleyan di hêjit.
Tivên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengekê zirave mîna dengê kêz, mêş, pêşî û
	berikên tivengan.
Tivir	(n.x.mê) ***giya*** Core giyayekê bi serike, tama wî tîje, gelek cor û reng hene, belg û serikên wî di gel zadî di xon.
Tivîr	(n.x.mê) Tevin.
Tivîrk	(n.x.dz) ***perinde*** Balindeyeka kûvîye, mîna kotirane.
Tivtivkirin	(k.jn.gl.mê) Dengê tivênê jê hatin. :Pêşî tivtivê di ket. (K) bn: Kirin.
Tixar	(n.x.nêr) Gonîyeke jibo têkirin, kêşan û pîvana danî tê bi kar anîn û ji ferdan mezintire.
Tixare	(n.dar.mê) Hêsil.
Tixe	(hk.x.çewa) Gemar, pîs bi zimanê zarokan.
Tixûb	(n.x.nêr) Xîçeke du cihan ji hev cuda dike. ***Pend*** :Çîv stûre, tixûb dûre, çîv zirave tixûb ave. :Tixûbê zevîya me û apê min bi hevraye.
Tixûbdanan	(kjn.l.mê) Diristkirina tixûban di navbera erdan da. :Dagîrkeran di nav welatê me da tixûb danan. (K) Danan.
Tixûbdar	(hk.dar.çewa) Cihê, gotina hatî tixûbkirin.rade bo hatî danan.
Tixûbdarkirin	(k.jn.gl.mê) Radek jibo hatî danan. Tixûbek jibo danaye. (K) bn: Kirin.
Tixûbkirin	(k.jn.l.mê) Çêkirina tixûban.(K) bn : Kirin.
Tixûbkirî	(hk.l.çewa) Hatîye tixûbkirin. Tixûbdar.
Tizbî	(n.x.pir) Risteka morikane mirov di destê xwe di girit, nexasim sofî, jibo nizayan bi kar di hînin.
Tî 1	(hk.cih,n.x.nêr) Rex. Tenişt. Per: Tîyê rojê derkevt.
Tî 2	(n.x.nêr) Birayê mêrê jinê tiyê wê ye. : Tîyê Hîvîyê mêvanê meye. Hêwer.

Tî 3	(n.x.mê) Darfêqî bn: Tû, twî.
Tîj	(hj.x.çewa) Tama tûj, wek bîberên tûj.2. Amêrên serê wan zirav. Terq.Dijwar.3. Mirovê tîj,ang; Zîx. Peyt. Çespan.
Tîjatî	(n.dar.mê) 1.Tama tîja xwarinan mirov bi ezmanî di zane. Dijwarî. Harî. : Tîjatîya sîrê ne wek ya pîvazê ye.
Tîjav	(n.l.mê) Têzav.
Tîjbûn	(k.jn.l.mê) 1. Xwarin bi têkirina tiştên mîna bîberan, catirk û htd tûj di bit. 2. Hisîn û xweşkirina devên amêran wek das, bivir, kêr û htd. (K) bn: Bûn.
Tîjkirin	(k.jn.l.mê) 1. Tiştên tîj di xin nav zadî.2. Xweşkirina kêr,das, û bivran da tûj bi bin. :Ev zade bi têkirina bîberan tîj kirîye. (K) bn: Kirin. Tîjkirî (hk.l.çewa) Hatîye tîjkirin. :Darê tijkirî. :Gilçê tîjkirî.
Tîk	(n.x.mê) Derzeka biçûk. Gikestineka biçûk. Derz:Tîkeka kevtîye dîwarî. Tîkeka kevtîye vî kevirî.
Tîkbûn	(k.jn.l.mê) Dîwar, der di derzin. Derizîn.:Ev bane tîk bûye. (K) bn: Bûn.
Tîkkirin	(k.jn.l.mê) Derzandin. Tîk êxistinê.
Tîm	(n.x.biya.mê) Deste.
Tîmsah	(n.biyan) ***candar*** Candarek hi_kavî xi_oke, hêkkere, devek mezin didanên tîj hene jibo girtina nêçîrê.
Tîn	(n.x.mê) Tên. Têhin. Hêz.
Tîndar	(hk.dar.çewa) Bi hêz. Peyt. Lêkdayî.
Tîp	(n.x.mê) 1. Pît. 2.Yekeyeka leşkerî.
Tîpkirin	(k.jn.l.mê) Çapkirin. (K) bn: Kirin.
Tîqîn	(k.jn.x.mê) Tîqlîqkirin.
Tîqlîq	, tîqtîq (n.dar.mê) ***deng*** Dengê kenîya bilind. :Ev çi tîqlîqe, ma hûn ji xwe fedî nakin?.
Tîqlîqkirin	(k.jn.gl.mê) Kenîn bi tîqlîq ve. : Ka bêje min ew çi tîqlîqe tu di kî?. (K) bn: Kirin.
Tîr 1	(n.x.mê) Asin yan darek ê zirave û serê wî tîje, bi kivanî di havêjin.
Tîr 2	(hk.x.çewa) Gileyên çir, ne ron. : Ev metfînîye gelek ya tîre. Mastê tîr. Avika tîr. ***Pend*** :Ya tîra di binî mayî. Ang ; gotin, kiryara giring hêjta maye.
Tîravêj	(pîşn.l.dz) Mirovê tîran di havêje.
Tîrbaz	(kar.dar.dz) Tîravêj.
Tîrbûn	(k.jn.l.mê) Weke şileyek tîr di be.Çirbûn. :Gelek temate kir nav metfînê jiber hindê tîr bû. (K) bn: Bûn.
Tîrêj	(n.dar.mê) 1. Tîyê rojê. Tîrojkên rojê. Davên ronahîya rojê. 2. Navê xort û keçane.
Tîrhavêj	(pîşn.l.dz) Kesê tîran di havêjit.
Tîrhavêtin	(k.jn.l.mê) Mirov tîran di havêje.(K) bn: Havêtin.
Tîrik 1	(n.x.mê) Tayên daran jibo çandinê berhev kirîn. :Cotyarî sed tîrikêd mêwan di erdî kirin(çandin).
Tîrik 2	(n.dar.nêr) Tîrê biçûk. Tûrik. :Tîrik ê dew, mastî.

Tîrkirin	(k.jn.l.mê) Mirov şileyekê tîr bi ke. Ava xwarina kêm bi be, xwarin tîr di be. (K) bn: Kirin.
Tîrmeh	(hk.dem) Meha heştê ji salê. Meha dawîya havînê. ***Pend***:Tîrme(tîrmeh) tirî hate ber me.
Tîroj	(n.l.mê) Tîrojk.Tîyê rojê.Rexê rojê. Perê rojê. Davên ronahîya rojê.
Tîrweşandin	(k.jn.l.mê) Tîrhavêtin. (K) bn : Weşandin.
Tît	(n.x.mê) Perçeyên zêrî, jin liser enî yan singa xwe girê di din.
Tîtelo	(hk.dar.çewa) Xir. Girovir.
Tîtik	(n.dar.pir) Fêqîyê nû ji pijkovkê derkevtî û hêjta ne gehiştî. Tîtika xiyarî. : Xiyarên kevtîne tîtikan, tîtik yên dayn.
Tîtilk	(n.x.mê) Zîlikê hedamê guhnelî yê tuxmê mê.Zîlik.
Tîtin	(n.x.mê) Tûtin.
Tîtirîn	(k.jn.l.mê) Seg li ser kudkê xwe radiwestit. Rûniştina seyan.
Tîvil	(n.x.nêr) Tîvkil.
Tîvkil	(n.x.mê) Pişka bergê qurm, ta, çeq, fêqî û htd, da di poşt.Tîvkilê sêvê, mozê, xiyarî. Qelp.
Tîx	(n.x.mê) 1. Xîç. Hêl. Tîr. 2. Texe. Cîn.
Tîzab	(n.l.nêr) Ava dijwar. Ava tîj. Ava tirş. Tîjav.
Tîzav	(n.l.mê) Tîjav.
Tîzmar	(n.l.nêr) ***candar*** Kirmên axê.
Tob	(n.x.mê) Gurzekê pêçayî yê peroyan.Tobê perokan.
Tobe	(n.biyan.mê) Hêlan. Ji karên ne ba_ dûr kevtin.
Tobedar	(n.dar.dz) Kesê karên çewt hêlane.
Tobekirin	(k.jn.l.mê) Mirov dest ji xirabîyan ber di de. (K) bn : Kirin.
Tofan	(n.x.mê) Çamên xwezayî, mîna bahoz, barove, lehî û htd. Lêhmişt. Çam. Malwêranî.
Tol	(n.x.mê) Bersivdana her xurtîyeka li mirovî di hêt kirin.
Tolajo	(karn.dar.dn) Mirovê tolê ve di ke. Tolveker.
Tolaz	(hk.x.çewa) Xort. Genc. Law.
Tolgirtin	(k.jn.l.mê) Tolvekirin.
Tolhilandin	(k.jn.l.mê) Tolvekirin. (K) bn: Hilandin.
Tolhildan	(k.jn.l.mê) Tolvekirin.(K) bn: Hildan.
Tolik	(n.x.mê) ***giya*** Giyayekê biharîye di hêt xwarin.
Tolikvan	(karn.dar.dz) Mirovê tolikê di çinit, nexasim jin.
Tolveker	(karn.dar.dn) Tolajo.
Tolvekirin	(k.jn.l.mê) Heyfsitandin. Bersivdana bi tundî.: Pêşmegeyan tola şehîdan ji dujminî vekirin. (K) bn: Vekirin.
Tomar	(n.x.mê) Peyv, gotin û gotarên nivêskî yan wênekirî.
Tomargeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê yan avahîyê taybet jibo tomarkirina deng, reng û nivîsan.
Tomarkirin	(k.jn.l.mê) Wergirtin û parastina dengan, nivîsan û wêneyan. (K) bn: Kirin.
Tomav	(n.l.nêr) Tovê mirov û candarên nêr. Tovê mêran. Spêrma.

Tomik	(n.x.nêr) Danê genim, ceh, yan mitayên dî, di din mirî_k û tewalan.
Top	(n.x.mê) 1. ***çek*** Çekekê mezine di karên leşkerîda dijî hevdu bi kar dihînin.2. Tepe.3. Peroyê ne vekirî. Topekê perokan.
Topanê	(n.dar.mê) *yarî* Lîztina bi tepanê. Gokanê.
Topanêkirin	(k.jn.l.mê) Yarîkirin bi tepê.(K) bn: Kirin.
Topbaran	(n.l.mê) Barana guletopan li ser cihekî.Lêdana topan. Havêtina topan.
Topbarankirin	(k.jn.gl.mê) Guletop berdan ser deverekê. : Dujminî gundên kurdan topbaran kirin.(K) bn: Kirin.
Topberdan	(k.jn.l.mê) Tophavêtin.
Tophavêtin	(k.jn.l.mê) Topan li cihekî di reşînin. (K) bn: Havêtin.
Topiz	(n.x.nê) Darekê serê wî stûre jibo berevanîyê mifa jê werdigirin. Çîv.
Topîn	(k.jn.x.mê) Sikitîn. Mirin.
Toplîztin	(k.jn.l.mê) Topanêkirin.
Toq	(n.x.mê) Asinekê biçûke jin pora xwe pê di girin. Têle.Berbisk.
Toqandin	(k.jn.x.mê) Kujtina xelikê bêguneh. Tîrorkirin.
Tor	(n.x.mê) 1.Davên raçandî jibo girtina masîyan bi kar di hêt. Tora masî yan tewalan.2. Janên berîya zarokbûnê.
Torandin	(k.jn.x.mê) Torekirin.
Tore 1	(hk.x.çewa) Sîl. Hêris.Tengav. :Ew herê toereye niza bûçî?.
Tore 2	(n.x.mê) Honer.Rewişt. Tîtal. Hêja. Sinc.
Torebûn	(k.jn.l.mê) Silbûn. Hêrisbûn. Tengavûn.: Tore ne be, ez henekan di kim. (K) bn: Bûn.
Torekirin	(k.jn.l.mê) Tengavkirin. Hêriskirin. Silkirin. : Xwe tore neke. : Kurî babê xwe tore kir. :(K) bn: Kirin.
Torevan	(kar.dar.dz) Garezayê warên helbest, çîrok, pexşan û htd.
Torîn	(hk.x.çewa) 1. Gox. Geng. Ciwan.Naz. 2. Navê jinane.
Torvan	(karn.dar.dn) Nêçîrvanê bi torê masî ya tewalan di gire.
Toşbûn	(k.jn.lmê) Têkevtin. (K) bn: Bûn.
Toşkirin	(k.jn.l.mê) Êxistin davan. Xapandin. :Te ez toş kirim. (K) bn: Kirin.
Tov	(n.x.nêr) 1.Dan, dindikên mitayî. Tuxmê candaran, bi çandin yan bergirtinê nivşê xwe di parêze.:Tovê genim, ceh, nok û htd. 2. Nivş. Tuxim.
Tovça	(n.l.mê) bn :Ça.
Tovdank	(n.l.mê) Tûreke tovî tê dixin. :Cotkarî tovdank li milê xwe kir û çû nav zevîyê.
Tovhavêtin	(k.jn.l.mê) Tovê mitayî di havêjin erdî jibo hişîn bi be.. (K) bn: Havêtin.
Tovik	(n.dar.mê) 1. Danê mitayê mîna gulberojan, kulindan û htd ko hatîne qelandin jibo xwarinê. 2. Tov.
Tovkirin	(k.jn.l.mê) Zevî, erd hatîye çandin bi tovî. :Cotkarî tovê genim bi zevîyê wer kir. :Zevî xwe hêjta tov ne kirîye.(K) bn: Kirin.
Tox 1	(hn.x.çewa) Tîr. Çir. Br× Gelal. :Rengê tox.
Tox 2	(n.x.mê) Ala.
Toz	(n.x.mê) Bayê bi ax û qirş. Ar. Arik. Hûrik.

Tozbûn	(k.jn.l.mê) Peydabûna tozê. Bûne toz.
Tozkirin	(k.jn.l.mê) Karekî li ser axê bi kin toz peyda di be.(K) bn: Kirin.
Tu 1	(cih) ***rêzman*** Cihnavê kesê duwê yê tek. :Tu kurê kêyî? Eve tuyî?. ***Pend*** :Tu bi keran re bi gerî dê zirî, bi mirovan re bi gerî dê peyvî. ***Pend*** :Tu mîna berîya bi kelpîşka xwe nerazî.
Tu 2	(pêr.alv,ne) ***rêzman*** Alaveke jibo neyîkirinê bi kar di hêt. Çune. : Ez tu caran çakîya te ji bîr nakim.
Tuberk	(n.x.mê) Pîroz.
Tucarî	(pêrb) ***rêzman*** Alavê vebirînê. Çi caran. :Ew tuçarî ne çûye Kurdistana azad.
Tune	(pêrb) ***rêzman*** Alavê neyîkirinê. Nîne. Çine. :Perê min tune.
Tunebûn	(k.jn.l.mê) Neyînî. Nebûn. (K) bn: Bûn.
Tunekirin	(k.jn.l.mê) Direw derêxistin. Pûçkirin. :Gotina rojnamevanî tune kir.(K) bn: Kirin.
Turk	(nej.n.x.dz) Mirovê nejad turk.
Turkî	(hn.dar.nej,n)Ziman, tişt û mitayê ji Turkya.
Turkuman	(nej,n.) Neteweyeke.
Turkumanî	(n.dar.mê) Zimanê turkumanan.
Turkumanistan	(hk.cih,cugr,n.dar.mê) Welatê turkumanan.
Turkya	(hk.cih,cugr,n.x.mê) Welatê turkya.
Tursik	(n.dar.nêr) Mamik. Helamet.
Tursikîn	(k.jn.x.mê) Bazdan. Revîn.
Tuxim	(n.x.mê) Nivş.
Tuxûb	(n.x.nêr) Xîçeka du yan pitir erd,zevî, gund, bajar û welatan jihev cuda di ket.Tuxûbê zevîya me û ya we di gel hevin. Tixûb.
Tû	(n.x.mê) ***dar & fêqî*** Fêqîyekê şirîne, sipî û reş in, bi dara tûyê ve dihên. Twî.
Tûb	(n.dar.mê) Deste. Gurz.Tûbik. :Tûbekê kaxezan.
Tûfirengî	(n.l.mê) ***fêqî*** Corekê tûyane bina wan giyayîye, reng sore,tam şirîne. Tûya erdî.
Tûj	(hn.x.çewa) Tîj.
Tûjandin	(k.jn.mê) Lêgeran. Li Pey geran. Dîvçûv. Vekolîn. :Tûjandina zanînî.
Tûjbûn	(k.jn.l.mê) Tîjbûn.
Tûjkirin	(k.jn.l.mê) Tîjkirin.
Tûk	(n.x.mê) ***tewal*** 1. Balindeyeke li daristanan di xwînit, selîqa wî mîna navê wîye(tûk).2. Perên baldaran, yên nerim.
Tûl	(n.x.nêr) Perdeya tenik ya pencer û deran.
Tûr	(n.x.nêr) Torbe. Mişot.Têrik.
Tûqesp	(n.l.mê) ***dar*** Tûyên sipî.
Tûreşk	(n.l.mê) ***dar*** Corekê dar tûyane, tûyên wan di reşin.
Tûşemb	(n.l.mê) ***dar*** Corekê tûyane, rengê wan di reşin.
Tûtandin	(k.jn.mê) Liser kodikan danan. Tîtirîn.
Tûtik	(n.x.mê) 1.Corekê nanîye. Sawik. 2. Zeratîya tirozîyan.

Tûtin	(n.x.mê) ***giya*** Giyeke hişk di ken, bi cigare yan qelûnê di kêşin. Cigare.
Tûtî	(n.x.mê) ***perinde*** Balindeyeke. Pepexa.
Twî	(n.x.mê) Tû.

U

U (u)	Pîta bîst û pêncê ji abeya kurdî.
Ucre	(n.x.mê) Sindoq.
Unda	(hk.x.çewa) Berze. Winda. Hinda.
Undabûn	(k.jn.l.mê) Berzebûn. Hindabûn. Windabûn.(K) bn: Bûn.
Undakirin	(k.jn.l.mê) Berzekirin. Hindakirin. Windakirin. (K) bn: Kirin.
Urdo	(hk.cih,cugr,n.x.) Bajêrkeke di keve kinarê başûr ê derya reş ko tixûbê welatê kurdane.
Umerî	(malb) Navê tîreyeka kurdane.

Û

Û 1.	(û) Pîta bîst û şeşê ji abeya kurdî.
Û 2.	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegir. :Ez û tu. Evro û sube. Par û pêrar. Jin û mêr. Ba û baran. Xwarin û vexwarin. Dayk û bab û htd.
Û 3	(pêrb) ***rêzman*** alavê hodeng(hd,bangkirin) gazîkirinê : û şivano![wa şivano]
Û4	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pisyar û misogerîyê ye. Pa. : û eve çîye ?[pa ev çîye?].
Ûçik	(n.x.nêr) Hiçik.
Ûde	(n.x.mê) Mezel. Jûr.
Ûlî	(n.x.mê) Koçik. Xanî. Bêla. Vîla.
Ûlo	(pêrb) ***rêzman*** Alavê nîşadana karek, rêyekê. Wilo. Wesa.
Ûrdek	(n.x.dz) ***perinde*** Balindeyekê hişkavî,malî û kûvî ye. Werdek.
Ûrdî	(n.x.mê) Leşker.
Ûrdîgeh	(hk.cih,n.dar.nêr) Leşkergeh.
Ûremar	(hk.cih,cugr,n.dar) Devereke li Kurdistan bakûr.Hozeke.
Ûremarî	(malb.dar.dz) Xelkê Üremar.
Ûris	(nej,n.x.dz) Ros.
Ûrisî	(n.dar.mê) Ziman û kelûpelên rosî.
Ûtêl	(n.x.mê) Mêhvanxane.
Ûtî	(n.x.nêr) Amêrê hilûkirin û ciwankirina cilan.
ûtîkirin	(k.jn.l.mê) Hilûkirina cilan bi amêrê ûtî.
Ûx	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo kovanê yan hicmetîbûnê bi kar di hêt.
Ûy	(pêrb) ***rêzman*** Alavê keser û janan.

V

V	(ve) Pîta bîst û heftê ji abeya kurdî.
Va	(cihn) Ev. Eve. Va çîye ?. Va ye hevalê min.
Vaca	(rd.x.çewa) Vajî. Berevajî.
Vagon	(n.x.biyan.mê) Fergonê tirênê(şemendefir).
Vajî	(hk.x.çewa) Kiras, cilik, tûrik yên vajî.ang ; alê nav hatîye derve û bervajî.
Vajîbûn	(k.jn.l.mê) Dema cil, gore yan tiştek berê wî di kevit nav û nava wî di kevit serve.
Vajîkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov cilikekê xwe vajî di ke.
Vala	(hk.x.çewa) Cihê vala. Ang ; cihê çi têda nîne.kes di navda nîne. Bê. Xilole. :Xanîyê vala. :Gozikê vala. :Serê vala ; ang bê[mirov, av, mejî].BR× Pir, tijî.
Valabûn	(k.jn.l.mê) Amanek vala bibe. Ang ;derêxistina av yan her tiştê têda . (K) bn: Bûn.
Valahî	(n.dar.mê) Cihê tu tişt, kes yan candar di nav da be bin.
Valakirin	(k.jn.l.mê) Rûkirin. Têda ne hêlan. :Cihorkê xwe vala kir. :Xanî vala bi ke.(K) bn : Kirin.
Valayî	(n.dar.mê) Gerdûn. Xilole. Valahî.
Van	(pêrb.pir) ***rêzman*** Alavê nîşadana tiştê nêzîk yê pirînî .:Van cilan bi ke ber xo ,gelek ji te di hên. :Van rojan dê mizgînîyeka xweş bo me hêt. Evan. Br× Wan.
Vana	(pêrb) 1. ***rêzman*** Alavê nişêdana nêz. Evana. Van.2. Navê jinane.
Varê	(hk.x.çewa) Veder. Dûr. Ji rê derkevtin.
Varêbûn	(k.jn.l.mê) Vederbûn. Piçek dûrkevtin. (K) bn: Bûn.
Varêkirin	(k.jn.gl.mê) Weke mirov yekî ji cihek yan rêyekê ji mirovan dûr bêxe di gel da bi peyve ko kesê dî guhdarîya gotinên mirovî neke. (K) bn:Kirin.
Varik	(n.x.nêr) Candarê yek salî. Candarê xort. ***Pend*** :Gotin kewî çi cih xweşe; go cihê lê bûym varik.
Vavartin	(k.jn.x.mê) Tiştê qenc ji yê xirab cuda di kin.Ji hev cihêkirin. Ji hev cudakirin. Bijartin.(K) bdn: ez di vavêrim em di vavêrîn, tu di vavêrî hun di vavêrin, ew di vavêre[…it] ewan di vavêrin. Pr : dê [bi] + bdn. Bdb : di vavart, di vavartin. Db,dûr : vavartibû,vavartibûn. (F): bi vavêre, bi vavêrin.
Ve	(paş,pêş,pirt) ***rêzman*** Pêşpirt û caran paşpirte, bi kirinan(kiryar) ve girêdaye jibo dubare û çend bare kirinê. :Hateve. :Zivrîve. Çûve. Veçinîn. Vebirîn. Vedan û htd.
Vebijartin	(k.jn.dar.mê) Vewijartin.
Vebir	(n.dar.mê) 1.Heyameka kurt. Navbir. Bêhinvedaneka kurt.2. Delîve.
Vebirandin	(k.jn.mê) Vebirîn.
Vebirî	(hk.dar.çewa) Kurtkirî. Dawî hatî.

Vebirîn	(k.jn.l.mê) 1. Kutakirin. Bi dawî anîn. 2. Berhevkirin.Biryar li ser dan. :Nextê bûkê vebirî.ang ; berhev kir û biryar liser da.(K) bn : birîn.
Vebiryan	(k.jn.l.mê) Jinav çûn. Qirbûn.bi êkcarî biryan.(K) bn : Biryan.
Vebûn	(k.jn.dar.mê) Tiştê girtî ve di bit. Dergeh vebû, birîn vebû, gul ve di bit, devê wî vebû. (K) bn : Bûn.
Vecemandin	(k.jn.dar.mê) Xirvekirin. Komvekirin. Li hev cemandin. :Hevanêt xo vecemandin. :Xêzana xwe vecand. (K) bn: Cemandin.
Veciniqandin	(k.jn.dar.mê) Tirsandin.. :Hesp veciniqand. (K) bn:Ciniqandin
Veciniqîn	(k.jn.dar.mê) Ji tirsan lerzîn. Ji nişkê ve tirsan. ::Dewar ji tirombêlan di veciniqin (K) bn: Ciniqîn.
Vecûn	,Vecwîn (k.jn.dar.mê) Xwarin bi didanan hûrkirin û înan û birin. Axivtin du,sêbarekirin. (K) bn : Cûn.
Veçinîn	(k.jn.dar.mê) 1.Belkirin. Mûçkirin. Repkirin.: Hespî guhên xwe veçinîn.2. Dubare çinîn. Dubare ristin. Têkalizîn.(K) bn: Çinîn.
Veçirandin	(k.jn.dar.mê) Rûtkirin. Bi Penc û nînokan cilik hincinîn. :Hestî veçirand,ango; goşt bi hestîyan ve ne hêlan. :Pora xwe di veçirî,ang ; pora xwe bi pencan di kêşa.
Vedan	(k.jn.dar.mê) 1. Xwe jê dûr xistin. Xwe dane alekî. Vekirin. Peytkirin. Berevajîbûn. :Eng veda. Berhevkirin. :Telhek veda. :Tepik veda.2. Lêdan. Lêxistin. Pêvedan. (K) bn: Dan.
Veder	(hk.dar.çewa) Ne pêra. Ne di gel. Cuda. Cihê. :Mirovek veder.
Vederbûn	(k.jn.l.mê) Cudabûn. (K) bn : Bûn.
Vederkirin	(k.jn.l.mê) Cudakirin. Jêgirtin. : Wî xwe jinav mirovan veder kir, ang; Jinav mirovan derkeft. (K) bn: Kirin.
Vedirûn	(k.jn.dar.mê) Cihekê vebûyî yan diryayî dubare bi hêt dirûn.: Dê şelwalê xwe vedrût. (K) bn: Dirûn.
Vedizîn	(k.jn.dar.mê) Bi dizîve ji civatekê, cihekî dûr kevtin. :Çûneka bêy tu kesê ageh ji mirovî hebe. (K) bn: Dizîn.
Vedîtin	(k.jn.dar.mê) Tiştê hidabûyî careka din mirov bi bîne. : Supas bo xudê min careka dî tu dîtî ve.(K) bn: Dîtin.
Vedor	(n.dar.mê) Qonax. Heyam. Gav.
Veger	(n.dar.mê) Zivrîn. Vegeryan. Hatin. :Roja vegera hevalê min ji biyansitanê.
Vegerandin	(k.jn.dar.mê) Kelûpel yan tiştên mirovî ji yekî wergirtîn , bo xwedîyê wan bi zivrînit. Dubare lê zivrndin. :Ew kitêba min dabû te, jibo min vegerîne.(K) bn: Gerandin.
Vegerîn	(k.jn.dar.mê) Vegeryan.
Vegeryan	(k.jn.dar.mê) Dubre zivrîneve. : Ew ji derve vegerya ye Kurdistanê. (K) bn: Geryan.
Vegirtin	(k.jn.dar.mê) 1. Dema yek tiştekî bi havêt û mirov li esmanan bi destan wergirit. Yan tenek ji bilindayîyekê bi hêt xarê, yek bigire pêş bi keve erdî. :Sêvek ji darê keft, min vegirt. 2. Xwrin di amanan da hilgirtin dako tama wan xweş bi bit. 3. Dagîrkirin. Girtin. (K) bn: Girtin.

Veguhartin	(k.jn.dar.mê) Wergêran. Wergerandin. :Ji zamanekî bo yê dî veguhart.
Veguhaztin	(k.jn.dar.mê) Ji cihekî bo yê din birin. :Bûk veguhast. (K) bn: Guhastin.
Veguhêrandin	(k.jn.dar. mê) 1. Oandin. Hinartin. 2. Pêk gihûrîn.
Veguhêrîn	(k.jn.dar.mê) 1. Oandin. Hinartin.2.Pêk guhartin.
Vehandin	(k.jn.dar.mê) Têkalandin. Li hev badan. Darijtin. : Kezî vehandin, bendik vehand, hozan vehandin. (K). Bdn:ez di vehînim em di vehînîn, tu di vehînî hûn di vehînin, ew di vehîne[…it] ewan di vehînin.. Pr : Dê[bi]+ bdn. Bdb : di vehand, di vehandin. Db,dûr: vehandibû,vehandibûn. (F) : bi vehîne, bi vehînin
Vehejandin	(k.jn.dar.mê) Zirziqandin. Hejandin.Leqandin. Ji xew rakirin bi hejandinê. (K) bn: Hejandin.
Veherifte	(rd.dar.çewa) Mirovê bê serûber. : Eve te çi kirîye, tu ho yê veherifte?.
Vehewandin	(k.jn.dar.mê) Li cem xwe hiştin xwarin vexwarin û xew jêra dabîn kirin. Demekê li nik xwe hêlan. (K) bn: Hewndin.
Vehêl	(hn,hk.dar.çewa) 1. Damayî. Gîro. 2.Navê keç û xortane.
Vehêlan	(k.jn.dar.mê) Piçek, hindik li paş xwe hêlan. : Em bi rê di çûn, me hevalên xwe piçek vehêlan. (K) bn: Hêlan.
Vehisîn	(k.jn.dar.mê) Dîwar vehisîn , cihên pêdvî kurê yan çîmentoyê lê di din û bi amêrekî hilî di kin. Bivir, das, kêrik û htd vehisîn ang; bi beravî hisîn û dubare hisîn û xweşkirin.(K) bn: Hisîn.
Vejandin	(k.jn.dar.mê) Dubare çêkirin. Nûkirineve.Saxkirin. Anîn jiyanê. :Bernameya avakirinê vejand.
Vejen	(n.dar.dz) 1. Vedan. Karvedan. Dengvedan. 2. Navekê kurdî du nivşî ye.
Vejenîn	(k.jn.dar.mê) Bersivdana karî. : Zarokî ber li dîwarî da, vejenî û bi serê wî kevt[keft]. (K) bn : Jenîn.
Vejîn	(k.jn.dar.mê) 1.Dubare jîyan. Xwe di ber kawdanên nexweş girtin. Berdewamîya jiyanê. 2. Navê xort û keçane.
Vekêş	(n.dar.mê) 1.Givişk.2. Kêşan. :Ji xewan vekêkş dane xwe.
Vekêşan	(k.jn.dar.mê) Dema mirov tiştekî jibo alîyê xo rabi kêşe.
Vekêşîn	(k.jn.dar.mê) bn :Vekêşan.
Vekirin	(k.jn.dar.mê) Tiştê girtî mirov ve di ke. Derî veke, dilê xwe veke. Çavên xwe vekirin. (K) bn: Kirin.
Vekirî	(rd.dar.çewa) Derê hatî vekirin. Vala. :Derê malê herdem jibo mêvanan yê vekirîye.
Vekolan	(k.jn.dar.mê) 1. Erdekî bi kolî û çalan tê ve bi kî. 2 .Li dû çûn. : Ber derê mala xwe vekola. (K) bn : Kolan.
Vekolîn	(k.jn.dar.mê) Lêkolîn. Li dwîvçûn. :Vekolîn liser mijarê hat kirin.
Vekujtin	(k.jn.dar.mê) Serbirîn. : Bizin, pez, ga, mirîşk û htd vekujt, ang; serê wî/wê jê vekir.(K) bn: Kujtin.
Velîztin	(k.jn.dar.mê) Guhertina mijarê û dirokirin. Xapandin. Serdabirin. Badan. (K) bn:Lîztin.
Vemalîn	(k.jn.dar.mê) 1. Pakijkirin. Malîn. 2. Perixandin. :Pişta wî velamî. Xuha enya xo vemalî. (K) bn: Malîn.

Veman	(k.jn.dar.mê) 1. Gîrobûn. Paşdaman. 2. Navekê kurdî du alîye. (K) bn: Man.
Vemirandin	(k.jn.dar.mê) Çikkirin. Bêdengkirin. Temirandina agirî, radyo, tv û htd. :Agir vemirand. :Cigarê vemirîne. (K) bn : Mirandin.
Vemirîn	(k.jn.dar.mê) Bêdengbûn. Kizbûn. Temirîn. :Agir vemirî.
Venan	(k.jn.dar.mê) Danan. Çiklandin. Qîtkirin. : Kêlek vena, armancek vena.
Veniştin	(k.jn.dar.mê) Mirîşk liser hêkan, liser hêlînê melisî.
Venwîsan	(k.jn.dar.mê) Li ber danan. Xwe berhevkirina jibo êrişekê, yan girtina tiştekî. :Pişîkê xwe li ber mişkî venwîsaye. : (K) bn: Nwîsan.
Veperixandin	(k.jn.dar.mê) Vemalîn. Qayîlkirin. Vexurandin. (K) bn: Perixandin.
Vepeşîn	(k.jn.dar.mê) Hilingivtin. Peşîn.: Ker vepeşî û di ser serê xwe da çû.(K) bn: Peşîn.
Veqetandin	(k.jn.l.mê) Jê vekirin. Jê birîn. Bi cih hêlan. : Ez yê ji hevalan ve qetaym.
Verestin	(k.jn.dar.mê) Xwe ji girêdan, qeydkirinê, vekirin û bazdan. Xwe ji destan derêxistin. Havêtin.
Vereşan	(k.jn.dar.mê) Verişyan. Hilavêtin.
Verêj	(n.dar.mê) Bermayî. Puxte. :Verêja axiftinê.
Verêlyan	(k.jn.dar.mê) Bêserûberbûn.
Verêlyayî	(hk.dar.çewa) Bê serûber. Oepilî. Jiberêk çûyî.
Verês	(n.dar.mê) ***rêzman*** Çewanîya dirist xwandin û lêvkirina pît û peyvan.
Verêsan	(k.jn.dar.mê) ***rêzman*** Pît pît xandin ta bi karin peyevê bi lêv kin. Vehandin.
Verişyan	(k.jn.dar.mê) Dilrabûn. Rijyan. Hilandin. (K) bn: Rişyan.
Vestirîn	(k.jn.dar.mê) Hevîrkirin.ar vestirîn, kur vestirîn û htd. (K) bn: Stirîn.
Veşargeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê xwe lê veşarinê. Hişargeh.
Veşarin	(k.jn.dar.mê) bn:Veşartin.
Veşartgeh	(hk.cih,n.dar.mê) bn:Veşargeh.
Veşartin	(k.jn.dar.mê) Li cihekî danan ko tu kes nebîne. (K) bdn: ez di veşêrim em di veşêrîn, tu di veşêrî hûn di veşêrin, ew di veşêre[…it] ewan di veşêrin.Pr.dê [bi] + bdn. Bdb: di veşart, di veşartin. Db,dûr: veşartbû,…bûn. .(F) bi veşêre, bi veşêrin
Veşartî	(hk.dar.çewa) Tiştê hatî veşartin. Berze. Veşarî.
Veşartok	(n.dar.mê) ***lîstik*** Kesê li yarîya çînganê xwe di veşêre.Lîstikvanê çînganê yê xwe veşarî.
Veşartokanê	(n.gdar.mê) ***lîstik*** Yarîya çînganê.
Vetiringîn	(k.jn.dar.mê) Tiringên jê hatin. Tirkirin.
Vetirsandin	(k.jn.dar.mê) Tirsandina demildest. Bizdandin. Tirsandin. (K) bn: Tirsandin.
Vetirsîn	(k.jn.dar.mê) Tirsîna ji nişkêve.(K) bn: Tirsan.
Veweşîn	(k.jn.dar.mê) Vepeşîn . Kevtin.
Vexwandin	(k.jn.dar.mê) Gazîkirin jibo şahîyekê, xwarinekê û htd. : Me dused mirov vexwandin jibo şahîya pismamê xwe.(K) bn: Xwandin.
Vexwandî	(n.dar.dz) Xandî. Mêvan.

Vexwarin	(k.jn.dar.mê) 1.Weke mirov avê yan madeyên şil di xwe[vedixwe]. 2. Tiştên şile, mirov bi kare fir ke.mîna av û xoşavan.(K) bn: Xwarin.
Vexwendin	(k.jn.dar.mê) bn :Vexwandin.
Vexurandin	(k.jn.dar.mê) 1. Veperixandin. 2. Qayîlkirin. Hawîşkirin. (K) bn: Xurandin.
Vezelîn	(k.jn.dar.mê) Vepeşîn. Hilisîn. Tehisîn.
Vezelyan	(k.jn.dar.mê) Vezelîn.
Vezirziqandin	(k.jn.dar.mê) Livandin û leqandin. Zirziqandin.
Vê	(cihn.x.mê) ***rêzman*** Cihnavê mêye û nêzîke.Evê. : Vê; keçê, jinê, darê, bizinê carê, gavê, rojê û htd. :vê ne, ya dî.
Vêca	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegire ,bikar di hêt dema mirov gotina hemberê xwe bi çi ve negirit. Herweko mirovî pêşdem ew gotin bihîstîye û ne seyre.Evca.2. Jibo berdewamîdan bi axivtinê û agehdarkirinê.
Vêcar	(pêrb.alv.pêvegir.l) Evê carê.
Vêdan	(k.jn.x.mê) Kitkit rakirin.Liblib hilgirtin. :Vêdana sêvên weryayn, :Vêdana pareyê hûr. :Vêdana genimî. (K) bn: Dan.
Vêga	(pêrb.alv.gir) Vêca. Evca.
Vêgavê	(hk.dem) Noke.
Vêkdan	(k.jn.dar.mê) Komkirin. Lêkdan. Xirvekirin.
Vêkevtin	(k.jn. dar.mê) Peydakirin. Vedîtin. Cihê wê/wî zanîn . bi ser hilbûn.(K) bn: Kevtin.
Vêkkevtin	(k.jn.l.mê) Bi êk kevtin. Lêkdan. : Du tirombêl vêkkevtin. :Mirov vêkkevtin. (K) bn : Kevtin.
Vêra	(hn.çewa) Bi hevra. Pêkve. Pêra. di Gel.
Vêrê	(hk.cih) Vê dirê. Vê rê. : Eve ji kengî were tu li vêrê ?.
Vêsan	(k.jn.x.mê) Bêhinvedan. Palvedan. Xwe jibîrve kirin.
Vêxistin	(k.jn.dar.mê) Lêdan. Hilkirin. : Fanos vêxist. Çira vêxistin. (K)bn :Xistin.
Vi	(pêrb.x) bn :Bi. Vê
Viç	(hn.x.çew) ***deng*** Dengê tiştên hilî,wek av û kefê.
Viçên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê viçviçê.
Viçviç	(n.dar.mê) Viçên.
Vijên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê bayî, weke li tayên daran di dit.
Vil	(hk.x.çewa) Cihê nerim. Nerim. Pilox.: Gundorê vil. Peqîşka vil.
Vilbûn	(k.jn.l.mê) Nerimbûn. :Sîvoka serê wî ya vil bûy!.(K) bn : Bûn.
Vilik	(n.dar.mê) Peqîşkên vil ji egera karî li dest û pêyên mirovî peyda di bin. Peqîşk.
Vilkirin	(k.jn.l.mê) Nerimkirin. Qayîlkirin. (K) bn: Kirin.
Vir 1	(n.x.mê) Direw. Diro.
Vir 2	(hk.cih) Li vêrê .Li vir. Eve çend salin ez li vir di mînim. BR× Wir.
Vir 3	(n.x.mê) Avrîyeke mirov rûyê xwe badide, derbirîna bê minetîyê .Difinbilindî .
Virdanan	(k.jn.l.mê) Xwe badan û difinbilindkirin. (K) bn : Danan.

Virçikî	(hk.dar.çewa) Mirovê lewaz.
Virde	(hk.dem) 1. Li vir. Bo vêrê. 2. Ji noke û paş. :Ji îro û virde ez dê her roj herim xwendingehê.
Virek	(hk.dar.çewa) Direwîn. Direwker.
Virên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê havêjtina tenan, mîna dar, ber, kevir û htd.
Virik	(n.dar.mê) Zikçûn. Hinavêşî.
Virişkî	(hk.da.çewa) Çepel. Lewçe. Dîn.
Virker	(hn.dar.çewa) Direwîn.
Virkirin	(k.jn.l.mê) Direwkirin. (K) bn : Kirin.
Viro	(hd,pesin,n.gaz. dar) Direwîn. Direwker.
Virvirandin	(k.jn.l.mê) Mirov tiştekî wesa bi havêje ko virên jê bê.
Virîk	(n.x.mê) xwarin Core zadeke danhêrk û kulind an di nav av û temate da di kelînin. Virîka bi kulind.
Virvirok	(n.dar.mê) 1.Amêreke ji bendikan û xirxalekê dirist kirîye zaro ba didin virên jê di hêt. 2. Perwaneyên kaxetî.3. Firokeya helîkopter.
Vitên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengeke jibo mirovê tirsonek di bêjin ko ji paşîyê di hêt.
Viyan	(k.jn.x.mê) Hezkirin. (K) bdn:min,me, te, hûn, wî, wê, wan, we, di vêt bdb: di viya. Db,dûr; viyabû, bû, (F): bi vê, bi vên.2. Navê keçane.
Vizên	(n.dar.mê) Dengê avê yan xwînê, dema ji kunek yan cihekê teng ra di peşit.
Vî	(cihn.tek) ***rêzman*** Cihnavekê, teke, nêre. Evî. :Vî peyayî çi bi serê min anî !.
Vîdyo	(n.cîhan) Amêreke, kasêtan di kin ber jibo nîşadan yan tomarkirina reng û dengan.
Vîn	(n.x.mê) Evîn. Vîyan.
Vîndar	(hk.dar.çewa) Evîndar.
Vîr	(hk.x.çewa) Mirovê çavên wî di xwar. Çavtirîwar. Xêl. Hewêl.
Vîrbûn	(k.jn.l.mê) Çavên mirovî vîr di bin. (K) bn: Bûn.
Vîrkirin	(k.jn.l.mê) Mirov çavên xwe xwar di ke. Xêl di ke. (K) bn: Kirin.
Vîros	(n.x.cîhanî.mê) ***candar*** Candarekê hûrike, bi çav nahêt dîtin. Vayros.
Vîtamîn	(n.x.cîhan.mê) Madeyeke di nav xwarinanda ye, gelek corin, mîna a,b,c,d, û htd,leşî pêdvî pê heye.
Vîze	(n.cîhan.x.mê) Derbazname.
Vîzên	(n.x.mê) ***deng*** Dengê bayî.
Vîzevîz	(n.dar.mê) ***deng*** bn :Vîzên.
Vîzevîzkirin	(k.jn.gl.mê) Dengê vîzênê jê peydabûn. Bayê vîzevîzê di ke.
Vîzvîzk	(n.dar.mê) Hacîreşk. Kurîmeqesok.
Volkan	(n.biyan) Agirkan. Kanîya agirî.
Volt	(n.biyan) Yekeya hêza têhna karebê.

W

W	(we) Pîta bîst û heştê ji abeya kurdî.
Wa1	(hd,pêrb) ***rêzman***. 1.Alaveke jibo hicmetîbûnê bikar dihêt.: Wa,
	ma te ez ne dîtîme tu wesa li min dinêrî?. 2.Alavê hodenge, Jibo bangkirinê bi kar di hêt. : Wa hevalino. Wa yadê, wa bira.
Wa2	(pêrb) *rêzman* Alaveke jibo misogerkirin û hevberkirinê bi kar di hêt. Wesa. Ûsa. Weha.
Wa 3	(cihn) Wan. Wana. Ewan.:Mala wa. Gundê wa,ango mala wan, gundê wan.
Wan 1	(cihn) ***rêzman*** Cihnavê kesê sêyem yê pirînî. Ewan. :Ji wan re bêje îro me civîn heye.
Wan 2	(hk.cih,bajar,cugirnş Bajarekê kurdane li Kurdistana bakûr.
Wana	(cihn) ***rêzman*** Mala wana li perê gunde. Wan.:Tu çûy mala walana?.
Wane	(n.x.mê) Waneya ziman, waneya dîrokê, waneya dîn û htd. Fêrkirin. Nîşadan.
Wanedan	(k.jn.l.mê) Pêşkêşkirina waneyan .Fêrkirin.:Seyda waneyan di de xwendekaran. (K) bn: Dan.
Wanî	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegir,ango; Weha. Wesa. :Çend caran dê bêjim te wanî na be!.
Waqên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê rûvî.
Waqwaq	(n.dar.mê) ***deng*** 1. Dengê waqêna rûvî.qaz û werdekan. 2. Qîjîyên zarokên zava.
Waqwurman	(k.jn.dar.mê) Hicmetîbûn. Seyrman. Hêbetîman.
War	(hn.cih,n.nêr) 1.Cih. Welat. Cihwar.2. Delîve. Alî.: ***Pend*** Warê direwînî reşe. ***Pend*** :Warê ji waran pîroztir hene.
Wargeh	(hn.cih) Cihwar. Cûnwar.
Warhêl	(hn,hk.dar.çewa) 1. Kesê ji warê xwe dûr di keve.2 .Navê keç û xortane.
Warîn	(hk,hn.n.dar.dz) 1. Mirovê evîndar û girêdayê ware xwe.1. Navê jin û mêrane.
Warkor	(hk.l. çewa) Bê mal. Bê welat. Bê cih.Korewar.
Warocax	(n.l.mê) Cûnwar.
Warvan	(hn,hk.n.dar.dz) 1.Xwedî welat, war.2. Navekê du zayende.
Warvîn	(hn,hk,.n.dar.dz) 1. Warperwer.2. Navekê nêr û mêye.
Warxan	(n.dar.mê) Texe. : Xanîyê me ji sê warxanan pêk di hêt.
Warzan	(hk,hn.n.dar.dz) 1. Carezayê warê xwe. 2 .Navê kiç û kurane.
Wate	(n.x.mê) Raman. Ango. :Wateya vê peyvê çiye?.
Wawîk	(n.x.mê) Dijûn. Xeber.
Wax	(pêrb) ***rêzman*** Alavê dax, kovan ê. Ax.
Way	(pêrb) ***rêzman*** 1. Alavê keser û kovanê. : Way eve çi bi serê vî rebenî hat. 2. Alavê hicmetîbûnê. :Way ew çîyayê hanê çendê bilinde!. Wey.
We 1	(pêrb) ***rêzman*** Alavê hicmetîbûnê. :We, eve çi axiftinin tu di bêjî!.

We 2	(cihn) ***rêzman*** Cihnavê kesê duyê, pirînî.Hewe. :Mala we. :Derdê dilê we. :We çi di vê?.
We 3	(pêrb) ***rêzman*** 1. Alavê hevberkirinê. Wesa. Weha.:We ne ke!. :We diyare tu ne ji vî bajarîyî?. 2. Alavê pejirandinê. Rast. Dirist. : Asiftina te gotî weye.
Weha	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegir. Hosa. Osa. Wesa.wanî.
Wek	(pêrb) ***rêzman*** Alavê mînakî. Mîna. Nimûne.:Wek te kerem kirî. :Wek wan diriste!.
Weke	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegir. Weko. Herweko.:Weke di bêjin. :Weke mirov bi xwaze.
Wekêk	(hk.l.çewa) Peyveke mirov bo hevberkirina tiştan, du yan pitir, mirov, candar. :Ez û te ne wek êkîn.:Ev du kotire wekêkin. :Cêmik wekêkin. :Xanîyê hewe û wan wekêkin. Wekhev.
Wekêkî	(n.l.mê) Wekhevî
Wekhev	(hnkl.çewa) Wek yek. Wekêk.
Wekhevî	(n.l.mê) Mirov hemû wek yek bin. Bê cudayî. Tebayî.
Wekî	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegir. Mîna. Wek.
Weko	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegir. Wek. Mîna.
Wekok	(n.dar.nêr) Mînak. Wêne. Jêgir.
Welat	(n.x.nêr) Tixûbê cihekê diyarkirîye , ku deshelata xwe heye, ziman û çanda wan heye, rûnişvanên wê xwe bi rêve di bin. War.:Welatê me Kurdistane.
Welatî	(n.dar.dz) 1. Kesê nasnameya wî ya welatekî be, yê lê di jît. :Welatîyên Kurdistanê.2. Rûniştvan.
Welatname	(n.l.mê) Giroveyên welatîyan. Paseport. Nasnameya welatî
Welatparêz	(hk.l.çewa) Mirovê berevanîyê ji welatê xwe di ke.Nîştimanperwer.
Welê	(pêrb) ***rêzman*** Alavê girêdanaê. Lê. Jiber hindê. Jiber vê yekê.
Wend	(hk.x.çewa) Mêrçak. Çavnetirs. Merd.
Weqweq	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê qaz, werdek, rûvî td. Waqwaq.
Weqî	(n.x.mê) Yekeyeka pîvanê ye. : Weqîyeka şekirê, tovçayê û htd.
Wer	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegir.Wesa. Hosa. Wetov.
Werandin	(k.jn.mê) Jê êxistin bi hejandinê. : Ba belgên daran di werîne. Azadî sêv werandin. (K) bdn: ez di werînin em di werînîn, tu di werînî hûn di werînin, ew di werîne[…it] ewan di werînin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di werand, di werandin. Db,dûr: werandibû,werandibûn. (F) : bi werîne, bi werînin.
Weranîn	(k.jn.x.mê) Werandin.
Werar	(n.x.mê) Pêşdaçûn. Pêşkevtin. Geşbûn.
Werarkirin	(k.jn.l.mê) Pêşdaçûn. :Rewşa aborî li welatî roj bi roj werarê di ke.
Werbadan	(k.jn.dar.mê) Li hev badan. Lêkzivrandin. Têkalandin. (K) bn: Badan.
Werçerxan	(jn.l.mê) Wergeran.
Werdan	(k.jn.dar.mê) 1.Tafîrkirin. Pakijkirin. Cûştin. 2.Binavkirin. Niqokirin.

Werdek	(n.x.dz) ***tewal*** Balindeyek, hêkker,malî yan kûvîye, di avê da û li dêmî di jît.
Werez	(n.dar.dz) Mirovê rez, bîstan yan cinîka êkî bi kirê di girit hember hindek ji hatîyê mitayî, yan pareyî.
Werger	(pîşn.dar.dz) Wergêr.
Wergeran	(k.jn.dar.mê) Qulipîn. Hilingivîn. Guherîn. (K) bn: Geran.
Wergerandin	(k.jn.dar.mê) 1. Deqên zimanekî bo yê din veguhaztin. 2.Serabinkirin. (K) bn:Gerandin.
Wergêr	(pîşn.dar.dz) Kesê zimanekî di guhêrit yê dî. Mirovê karê wergênê di ket.
Wergêran	(k.jn.dar.mê) Zimanek wer di gêre yê din. : Ev çîroke ji elmanî wergêraye ser zimanê kurdî. (K) bn: Gêran.
Wergirtin	(k.jn.dar.mê) Bi dest xwe ve anîn. Peydakirin. :Hêjta min mehyana xwe ne wergirte. :Vê diyarîyê ji min wergire!. (K) bn: Girtin.
Werim	(n.x.mê) Cihê êvitî.
Werimîn	(k.jn.x.mê) Êvitîn. Perçivîn.(K) bdn: ez di werimim em diwerimîn, tu di werimî hûn di werimin, ew di werime[...it]ewan di werimin. Pr: dê[bi]+bdn. Bdb: ez di werimîm em di werimîn, tu di werimî hûn di werimîn, ew di werimî ewan di werimîn. Db,dûr: ez werimîbûm, em werimîbûyn, tu werimîbûy hûn werimîbûn, ew werimîbû ewan werimîbûn. (F): bi werime, bi werimin.
Werimtin	(k.jn.x.mê) Werimîn.
Werîn	(k.jn.x.mê) [hatin] Bizivîn ji cihek dûr bo yê nêz. (K) bdn: ez di werim em di werin, tu di werî hûn di werin, ew di were ewan di werin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb. Db,dûr : bn hatin. (F) : were, werin.
Werîs	(n.x.nêr) Bendekê stûr û dirêje, jibo girêdan û peytkirina baran mifa jê di hêt wergirtin,ji hirî û mûyên kewalan çê di kin. Kinif. ***Pend*** :Werîsê direwan yê kurte.
Werpêçan	(k.jn.dar.mê) Çend caran lêkpêçan. Têkpêçan. Balolikkirin. (K) bn: Pêçan.
Werqas	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo destnîşankirina çewayî û çendayîyê bi kar di hêt. Hinde. Wesa.
Werwere	(n.dar.mê) Debance. Demance.
Weryan	(k.jn.x.mê) Kevtin. Jê kevtin. : Por weryan. Fêqî di werit.
Werz	(n.x.nêr) 1. Demsal. Dansal. :Çar werzên salê; bihar, havîn, payîz û zivistan.2. Perçe erdê çandinê. Bîstan. :Werzekê gundoran, zebeşan.
Werzi	(n.x.mê) Yarî. Lîztin.
Werzi kirin	(k.jn.l.mê) Yarîkirin. Lîztin. :Qutabî li qada xandingehê werzişê di ken.(K) bn: Kirin.
Werzi van	(n.dar.dz) Lîstikvan. Yarîvan. Yarîzan. :Azad werzişvanekê hêjaye.
Wesa	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegir. Weha. :Tu çima wesa di bêjî ?. :Çewa tu hatî, wesa jî here!.
Westan	(k.jn.x.mê) Manîbûn. :Ez îro geklekê wstaym. (K) ; bdn: ez di westim em di westîn, tu di westî hûn di westin, ew di seste[…it] ewan di westin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb: di westam[westiyam], westan[westayn],

	westay[westiyay] ,westan[westiyan], westa[westiya]. Db, dûr: westabûm[westiyabûm],….bûy, bûyn, Bûn. (F) : bi weste, bi westin.
Westandin	(k.jn.mê) Mandîkirin. : Ez xwe gelek di westînim, jibo karê xwe zû bi dawî bi hînim.(K): bdn: ez di westînim em di westînîn, tu di westînî hûn di westînin, ew di westîne[…it] ewan di westînin. Pr:dê[bi]+bdn. Bdb : (ez di hatim westandin.ango; ez westandim) di westand, di westandin. Db,dûr:westandibû, westandibûn. (F): bi westîne, bi westînin.
Westayî	1 (rd.dar.çewa) Mandî. :Ew mirovek westayîye.
Westayî	(hk.dar.çewa) Rawestayî. Li ser pêyan rawestan.
Westihan	(k.jn.mê) Westan.
Westihayî	(hk.dar.çewa) Westayî.
Westiyan	(k.jn.mê) Westan.
Westiyayî	(hk.dar.çeqwa) Westayî.
Westîk	(n.dar.mê) Rawestana zarokan li ser pêyan bo cara êkê.
Westîkkirin	(k.jn.l.mê) Zarok pêkolê di ke liser pêyan raweste. :Keça wan bi pêyan na çit, lê westîkê di ket. (K) bn: Kirin.
Weş	(rd.x.çewa) Xweş. Xoş.
Weşan	(n.x.mê) Belavkirin. Ragehandin.Gehandin. : Guhdar di karin her roj we)ana radyoya dengê Kurdistanê bi bihîzin.
Weşandin	(k.jn.x.mê) Derêxistin. Derkirin. Çapkirin. :Rojnamek weşand. Radyo, TV weşandin. (K) bdn :ez di weşînim em di weşînîn, tu di weşînî hûn di weşînin, ew di weşîne[…it] ewan di weşînin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di weşand, di weşandin. Db,dûr: weşandibû,weşandibûn. (F) :bi weşîne, bi weşînin.
Weşanxane	(hk.cih,n.l.mê) Cihê weşandinê. Çapxane.
Weşî	(n.dar.mê) Xwe)î. Tenayî.
Wexer	(n.x.mê) Çûn. Dûrkevtin. Koç.
Wexerkirin	(k.jn.l.mê) Koçkirin. Barkirin. Malavayîkirin. Mirin. (K) bn: Kirin.
Wext	(n.x.nêr) Dem. Çax.
Wey	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo hicmetîbûnê bi kar dihêt. :Wey babo eve çi dehbeye!.
Weye	(pêrb) ***rêzman*** Alava misogerkirin û piştraskirinê ye. Wesaye. : Axivtina te gotî sedased weye.
Wezaret	(n.x.mê) Calyarî. Cihê karê wezîrî.
Wezîr	(n.x.dz) Calyar.
Wê	(cihn.x.mê) ***rêzman*** Cihnavê kesê sêyê yê mê. Ewê. : Eve mala Nesrînê ye, eve mala wê ye.Çaxê borî. : Wê rojê tu li xandingehê nebûy. Wê gavê min tu nenasî li min bi bore.
Wêda	(hn.cih.dar) bi Wî alî da. Ber bi cihek dûr.Wêve.
Wêdatir	(hn.cin.l) Wêvetir.
Wêderê	(hn.cih. l) Cihê dûr. Wêrê.Br× Vêderê.
Wêje	(n.x.mê) Edeb û honer.
Wêne	(n.x.nêr) Mînak. Nîgar. Risim. :Weneyê xo bi dîwarî ve hilawîst.

Wêneçîrok	(n.l.mê) Çîrokên bi wêneyan di hên şirovekirin jibo mirov çak tê bi gehe, nemaze zarok.
Wênegir	(pîşn.dar.dn) Kesê karê wî girtina wêneyan. Kamêravan.
Wênegirî 1	(karn.l.mê) Karê girtina wêneyan.
Wênegirî	(hk.cih,n.dar.mê) Wêneşûyî. :Wêgirîya rojhilat.
Wênegirtin	(k.jn.l.mê) Mirov wêneyan bi girit yan bi kêşit. (K) bn: Giritin.
Wênekêş	(pîşn.dar.dn) Wênegir.
Wênekêşan	(k.jn.l.mê) Çêkirina mînakan bi dest yan bi amêran girtin.
Wênekirin	(k.jn.l.mê) Çêkirina mînakan. Kêşana wêneyan. (K) bn: Kirin.
Wêneşûyî	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê şûştina wêneyan.
Wênevan	(karn.dar.dz) Kesê wêneyan di girit. Xwedîyê wêneşûyê.
Wêran1	(hk.x.çewa) Kavil. Heriftî. : Gundek wêran. Malek wêran;ang kavil.
Wêran2	(k.jn.x.mê) Mirov bê tirs karê xwe bi ket. :Ez ne wêrim bi ava sar serê xwe bi şûm. (K) :bdn: ez di wêrim em di wêrîn, tu di wêrî hûn di wêrin, ew di wêre[…it] ewan di wêrin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb :di wêram, di wêran[wêrayn], di wêray, di wêran, wêra, wêran. Db,dûr : wêrabûm,…bûy..bû, bûn. (F) : bi wêre, bi wêrin.
Wêranbûn	(k.jn.l.mê) Kavilbûn. Heriftin.
Wêranker	(karn.dar.dn) Kavilker. Xirabkar.
Wêrankirin	(k.jn.l.mê) Kavinkirin. Xaporkirin. Herifandin. (K) bn :Kirin.
Wêrek	(hk.dar.çewa) Çavnetirs. Bihinav. Biwêr. :Jineka wêrek. :Zelamekê wêrek.
Wêrê	(hk.cih) Çihê dûr.li wê derê. Br× Vêrê.
Wêrîn	(k.jn.x.mê) bn :Wêran, wêryan.
Wêryan	(k.jn.x.mê) Wêran. Netirsan.
Wic	(n.x.mê) Sûd. Mifa. Kêrhatin. : Karekî bi ke wic têda hebit!.
Wicdar	(hk.dar.çewa) Mirovê wic jê çê di bit. Karê bi wic.:Xortê wicdar, mifayî di gehîne mal û welatê xwe.
Wiha	(pêrb) ***rêzman*** Weha. Wesa.
Wijdan	(n.x.mê) Mirovê xwedî wijdan, mirovê bi wijdan ,ang; mirovê dilsoj di kar û kiryaranda.. Bê wijdan ; dilreş. dilreq.
Wilo	(pêrb) ***rêzman*** Hesa. Wetov. Çima tu wilo di bêjî ?.
Winda	(hk.x.çewa) Berze. Hinda. :Pareyê winda.
Windabûn	(k.jn.l.mê) Berzebûn. Hindabûn. : Eve heyameke qelemê min winda bûye.(K) bn: Bûn.
Windakirin	(k.jn.l.mê) Hindakirin. Berzekirin. :Min telefona xwe winda kirî ye.(K) bn: Kirin.
Wir	(hn.cih.dûr) Li wir. Li wêrê. Wêra han. Br× Vir.
Wirde	(n.x.nêr) Pareyê hûr.Hûrde.
Wirya	(hk.x.çewa) 1. Hişyar.2. Navê mêrane.
Wisa	(pêrb) ***rêzman*** Alavê pêvegir. Wesa. Weha.
Wişandin	(k.f,nx.mê) Hajotina dewaran. Hespê xwe di wişînin. :Wişe kero.Here. (K) bdn: ez di wişînim em di wişînîn, tu di wişînî hûn di wişînin, ew di

	wişîne[…it] ewan di wişînin. Pr:dê[bi]+bdn. Bdb : di wişand, di wişandin. Db,dûr : wişandibû, wişandibûn. (F) : bi wişîne, bi wişînin. Br× Coş.
Wî 1	(cihn.x, nêr) ***rêzman*** Cihnave, nêre,kesê sêyê tek. Ewî. : Elindî karê xwe kir, ang; wî karê xwe kir.
Wî 2	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo bûyerên seyr bi kar di hînin, xasme jin. : Wî dayê eve çîye?.
Wîç	(n.x.mê) ***deng*** Dengê çûçikan.
Wîçên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê wîçê ji çûçikan di hêt.
Wîçkirin	(k.jn.l.mê) Çûçik wîç di ke. Xwandina çûçikan (K) bn: Kirin.
Wîçwîç	(n.dar,l.mê) Wîç.
Wîçwîçkirin	(k.jn.gl.mê) Xwandin. Wîçkirin. : Çûçika liser darê wîçwîçê di ket.
Wîqanê	(n.dar.mê) ***lîstin*** Yarîyeke zarok xwe di veşêrin û bi lez di hên ber çavên hevdu bi gotina 'wîq'!.
Wîqanêkirin	(k.j.n.l.mê) Mirov lîztika wîqanê diken.(K) bn: Kirin.
Wîr	(hk.x.çewa) Vîr.
Wîsên	(n.dar.mê) deng Dengê têjikên çûçikan.
Wîskirin	(k.jn.l.mê) Têjikên balindeyan dengê wîsênê di kin. (K) bn: Kirin.
Wîswîskirin	(k.jn.gl.mê) Wîskirin.
Wîştandin	(k.jn.x.mê) Rawestandina kewalan.:Wîşte bizinê!.ango raweste!.. Br x Çitandin.
Wîtên	(n.dar.mê) deng Dengê xwandina hin balindeyane.
Wîtik	(n.dar.nê) Balindeyê dengê wîtênê jê di hêt. Pend :Wîtikê wîtanî, te mala min xira kir, ya xwe jî liser danî. Ang; mirovekî dengê wîtêna balindeyî bihîstî, ji wîve bihar hat, lê seqema zivistanê balinde kujt û mirov jî xapand, evca kabira li hindav kelexê teyrikê mirê ev gotin got.
Wuşe	(n.x.mê) Peyv. :Wuşeya welat.
Wuze	(n.x.mê) Têhin.
Wû	(hk.x.çewa) deng Dengê lûrîna guran. Lûrîna guran.
Wûtin	(k.jn.x.mê) Gotin. Peyvîn.

X

X	(xe) Pîta bîst ii nehê ya abeya kurdî.
Xabûr	(hk.cih,.cugnr.x.nê) Navê çemekî, û deverekê ye li Kurdistan Iraqê.
Xaç	(n.x.mê) Du xîçên li ser hevdu derbazbûyîne,. :Nîşana dînê felane.
Xaçasor	(n.I.mê) Rêkxistîyeka mirovantî, cîhanî ye.
Xaçepirs	(n.l.mê) Çend pisyarekin di malikên çakujî da bi awayekê stûnî u asoyî hevdu di birin, her malikek bi pîtekê di hêt pir Kirin tanî peyvek peyda di bit, çi stûnî yan asoyî.
Xaçerê	(n.I.mê) Rêyên di serêk ra derbaz di bin mîna xaçê. Duryan.
Xaçerêz	(n.l.mê) Xişteyeke ji çendîn valayîyên şêwe çarkujî pêk hatîye, hevdu bi stûnî û asoyî di birin,her çarkujîyekî mirov pîtekê têda di nivîse, tanî bi awayê asoyî ii herweha stiinî peyvek jê peyda di be. Xaçepirs.
Xaçkirin	(k.jn.l.mê) Kêşan xaçê. Xaç pêvekirin. (**K**) bn: Kirin.
Xaçperês	(hk.I.çewa) :Mirovê bawerî bi dînê mesîh heye. Fele.
Xaçprêsî	(n.I.mê) Bawerî bi ola felan.
Xak	(n.x.mê) 1. Ax. Erd. Welat. 2. Cilên kurdî yên mêran.
Xakenas	(n.I.mê) Mera kolanê. Merbêl. :Bi xakenasê rezan di kolin.
Xakî	(hk.dar.çewa) Rengê axê, rengê xak. :Cilikêt serbazan rengê xakîne.
Xal 1	(n.x.nêr) Birayê dayka mirovî.
Xal 2	(n.x.mê) Çipik. Nîşan. Pinî. :Xaleka liser rûyê wî.
Xalbêhnok	(n.l.mê) Çevengeka nemazeye di risteyanda bi kar di hêt, jibo ravekirineê.
Xalet	(n.x.mê) Xuşka dayka mirovî.
Xaltî	(n.x.mê) bn:Xalet.
Xalxalk	(n.dar.mê) **can** Hedamekê nav leşî ye, rengê wî sore.SipI.
Xalxalok	(n.I.mê) **candar** Kêzikeka Li ser şîlava gul û belgên daran di jît, gelek cor û reng hene ji wan; reng sor û xalên reş.
Xam	(hk.x.çewa) Xav.
Xame	(n.x.nêr) Qelem. Pênivîs. Pênûs.:Xameyê rengav. :Xameyê hişk. Xameyê rengîn.
Xamtîr	(hn.cih,cugm.x) Çîyeke li Kurdistanê devera Zaxo.
Xan 1	(n.x.mê) Xanî. Gova dewaran.
Xan 2	(n.x.dz) 1.Jibo rêzgirtinê digel navan bikar di hînin Hêja. Mîr.: Şirîn xan, Avdel xan û htd.2. Navê qehremanê dastana Dimdime.Xan ê lepzêrîn.
Xan 3	(n.x.mê) 1. Malik. 2. Pêkahatîyên şaneyên leşê candaran.
Xançî	(karn.dar.dz) Xwedîyê xana dewaran.
Xandevan	(n.dar.dz) Mirovê xandin û nivêsînê di zanit. Xwendevan.
Xandin	(k.jn.x.mê) Nivîsana liser kaxez û cihên dî ko mirovê xwendevan di kare bi xwîne. Waneyan di xwîne. Kitêban di xwînim. (**K**) bdn: ez di xwînim em di xwînîn, tu di xwînî hûn di xwînin, ew di xwîne[. . .it] ewan di xwînin. Pr :

	dê[bi] + bdn. Bdb : di xand, di xandin. Db,dû, xandibû, .. bûn. (F) bi xwîne, bi xwînin.
Xandingeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê wane xwendinê. Dibistan. Qutabxane. :Xandingeha birayetî. :Qutabî çûn xandingehê. :Xandingeha kiçan. Xandingeha têkel. Xandingeha seretayî, navincî, amadeyî.
Xandî	(n.x.dn) Mirovê hatî daxazkirin jibo pişkdarîyê di şahîyê da bi ket.
Xanedan	(hk.dar.çewa) Mala ava û herdem ji mêvanan ra der vekirî. :MaIeka xanedan.
Xanedanî	(n.dar.mê) Rêzgirtina mêvanan. Mêvandarî.
Xanenişîn	(hk.l.çewa) Mirovê ji karî westayî ji egera bi dawî hatina salên karî yan nexweşîyan.
Xanenişînbûn	(k.jn.gl.mê) Dema mirov di gehe qonaxa xanenişînîyê, êdî ji karî di westit. :Paş çendîn salên karî seyda xanenişîn bû. (**K**) bn :Bûn.
Xanenişînkirin	(k.jn.gl.mê) Dema deshelat yan dezgeha karder mirovî xanenişîn di ke. : Rêveberîya çandinê çar fermaberên xwe xanenişîn kirin. (**K**) bn: Kirin.
Xaneqîn	(hk,cih,cugrn) Bajêreke li Kurdistana Iraqê.
Xanê	(hd,gazn.dar.mê)1. Naznav û bangkirina pîrekane.2. Navê pîrekane.
Xanik	(n.dar.nêr) Mêzeka girovire, sê pêye, yan çarkujî û çarpê, ji gêçê yan depî hatîye çêkirin, nanî liser di pêjin.
Xanim	(n.x.mê) 1. Jibo rêzgirtin di bêjin jinan. Hêja. Bi rûmet.2. Navê pîrekane.
Xanî	(n.x.nê) 1 . Mal. Avahî. **Pend** :Xanî bê karîte ava na be. **Pend** :Xanîyan stûn, karî qon. **Pend** : Xanîyan stûn, mêranîyê qon. 2. Paşnavê helbesvanê mezinê kurd Ahmedê Xanî.
Xanîk	(n.dar.nêr) 1. Xanîyê biçûk ê zarokan. 2. Naznavê xanî.
Xano	(hd,gazn.dar.nêr) Naznav û gazîkirina mêrê navê wî xan.
Xanûman	(n.g.l.pir) Navê keç û korekî ye di stiran û çîrokên kurdî da. : Xan û Man cotin.
Xanxanik	(n.I.mê) Xişte.
Xanzad	(n.I.mê) 1 . Ji malbatên xanan, mîran. 2. **dîrok** Mîra mîrnişîna soran. 3 . Navê jinan.
Xap	(n.x.mê) Find. Direw. Bêbextî. Tepik.
Xapandin	(k.jn.dar.mê) Di serda birin. Xirandin. Fêlkirin. Binîkolan. (**K**) bdn : ez di xapînim em di xapînîn, tu di xapînî hûn di xapînin, ew di xapîne[. . .it] ewan di xapînin. Pr : dê[bi] + bdn. Bdb : di xapand, di xapandin. Db,dûr : xapandibûm,...bûy, bûyn.. bû,..bûn.(**F**) : bi xapîne, bi xapînin.
Xapartin	(k.jn.x.mê) Xepirandin. Xeparekirin. Rezî bi xapirîne. Wî bîstanê xwe di xapirand.
Xapîn	(k.jn.x.mê) Di serda çûn. Hatin xapandin.
Xapînok	(karn.dar.dz) Mirovê xelkî di xapîne. Sextekar.
Xar 1	(hk.x.çewa) Nerast. Nedirist.Keç. **Pend** :Teyrê nêçîrê dimê wî xare.

Xar 2	(hk.cih) Binî. Jêr. li Xar. Li Binî. :Sivore ji darê hat xar. Ji kerê rikan nahêt xar.
Xarbûn	(k.jn.l.mê) Weke tişt xar di be. **Pend** :Heta xar nebit, rast nabit.ang; serbor dîtin pêdvîye. (**K**) bn : bûn.
Xardan	(k.jn.I.mê) Xarkirin. Bazdan. Ew ji mal ta xwendingehê bi xardan çû.(**K**) bn: Dan.
Xarin	(k.jn.x.mê) Dema mirov zadî di xwe. Zad. (**K**) bdn: ez di xom, em di xoyn, tu di xoy hun di xon, ew di xot ewan di xon.Pr: dê[bi] + bdn. Bdb: di xar, di xarn. Db,dûr. Xarbû, ...bûn. (**F**) : bi xo, bi xon. Xwarin.
Xaringeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê mirov xarinê bi pare di kirit di xot. Cihê lênana xarinan. Xurekxane.
Xarîfk	(n.dar.mê) Perdax. Kop.
Xarkirin	(kj.n.I.mê) Mirov tiştekî, hesinekî darekî û htd xar bike. Çemandin. Tewandin.(**K**) bn: Kirin.
Xarkirin	(k.jn.I.mê) Bi lez çûn. Bazdan. :Zarok di kin xar. (K) bn: Kirin.
Xarza	(n.dar.dz) Kur yan keça xwehê. Xuşkza. :Kur yan kiça xwîşkê.
Xas 1	(hk.x.çewa) 1.Mirovê pêrîs. Bê bêlav. :Hejarê xas.
Xas 2	(hk.x.çewa) Çak. :Mirovekê xase û çi guneh nînin.
Xasbûn	(k.jn.l.mê) Pê rwîs di bin . bê pêlav di bin. Pêlav ji pêyan bû.(**K**) bn: Bûn.
Xasî	(n.x.mê) Bê pêlavî. Pêyên rwîs.
Xaskirin	(k.jn.I.mê) Pêlav ji pêyan kirin. :Xwe xas ke û here di avê da.(**K**) bn: Kirin.
Xasme	(hk.x.çewa) Taybet. Nemaze. :Pêdvîye hemû kes bi nivin, xasme zaro.
Xaş	(rd.x.çewa) Xweş.
Xaşî	(n.dar.mê) Xweşî. Tenahî.
Xatirxaztin	, xatirxwaztin (k.jn.I.mê) Malavayîkirin. (**K**) bn: Xwaztin.
Xatînok	(n.dar.mê) Fêqî(tirî)yê hişikkirî. Kişmiş.
Xatûn	(n.x.mê) Şajin. Xanim. Hêja. Sitî. :Xatûnê peyvek xand. :Xatûna sertextî.
Xav	(hk.x.çewa) 1. Zadê ne kelandî. : goştê, hêka xav. :Zikê min di êşe, min zadê xav xwarîye. 2. Mirovê sist.
Xavbûn	(k.jn.l.mê) Sistbûn.:Mirov ji birsan da xav di bît. (**K**) bn: Bûn.
Xavkirin	(k.jn.I.mê) Sistkirin. Bêhinvedan. :Karê xwe bi ke û xwe xav neke!.(**K**) bn: Kirin.
Xavlû	(n.x.mê) Xawêlî.
Xawêlî	(n.x.mê) Qerîfk. Destmala zuhakirina leşî.
Xazgînî	(n.dar.pir) Bireka mirovan diçin mala bavê keçê jibo kurekî di xazin..Xaztina keçan.
Xazîn	,xwazîn(k.jn.x.mê) Daxazkirin. (**K**) bdn: ez di xazim em di xazîn, tu di xazî, hûn di xazin, ew di xaze[. . .it] ewan di xazin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di xazt[xast] di xaztin. Db,dûr : xaztibû, ...bûn. (**F**) : bi xaze, bixazin.
Xaztin	(k.jn.x.mê) Xazîn. Xwestin.
Xazok	(hk.dar.çewa) Mirovê paran û tiştî di xazit.Çeqrût.

Xebat	(n.x.mê) Xizmeta dozeka rewa. Kar. Bizav. Têkoşîn. :Me sond xwarîye em dstan ji xebatê ber neden.
Xebatgeh	(hk.cih.n.dar.mê) Cihê karî. Qada xebatê.
Xebatkar	(karn.l.dz) Mirovê kar û xebatê di ke. :Pêşmergeh xebatkarin.
Xebatker	(karn.dar.dz) Xebatkar.
Xebatkirin	(k.jn.I.mê) Têkoşîn. Bizavkirin. Xebitîn. :Pale, cotyar, qutabî xebatê di ken jibo serferazîya gel û welat.(**K**) bn : Kirin.
Xeber	(n.x.mê) Dijûn.
Xebergotin	(k.jn.I.mê) Dijûndan. (**K**) bn : Gotin.
Xeberreş	(hk.l.çewa) Mirovê ezmanpîs. Ezmanreş. : Wey heware eve çi zarokek xeberreşe!.
Xebitîn	(k.jn.x.mê) Xebatkirin. Bizavkirin. :Jibona azadîya Kurdistanê em di xebitin.(**K**) bdn: ez di xebitim em di xebitin, tu di xebitî hûn di xebitin, ew di xebite[. . .it] ewan di xebitin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di xebitîm, di xebitîn, di xebitî, di xebitîn, di xebitî, di xebitîn. Db,dûr : xebitîbûm,...bûyn,.bû,...bûn. (**F**) : bi xebite, bi xebitin.
Xebxeb	(n.dar.mê) **can** Lama binî ya rairov û candaran, ko didan liser rêzbûne.
Xec	(n.x.mê) 1. Navê jinane. 2.Evîndara siyamendîye di dastana Xec û Siyamend da.
Xeçê	(hd,gazn.dar. mê) Naznav û navê bankirinê ye jibo pîreka navê wê xec be di hêt gotin.
Xecxecok	(n.dar.mê) 1.Core kêzeke di firit, li havînan dema balête di kevit tirî, peyda di bin. Zarok yarîyan pêra dikin û vê gotitnê di bêjin :Xecxecokê bi xecîne, tirîye rezan bi helîne[gehîne]. 2. Canewerekê avî ye. yê reş û zere, mîna kimkimane[xemegur]. Ku navê wî di vê mamikê hatîye **mamik** :Zere ji zêrî zertire, reşe ji qêrî[yan poşîyê] reştire.
Xefandin	(k.jn.mê) Nivandin. Xewandin.:Biçûkî bi xefîne xewa wî di hêt. (**K**) bdn: ez di xefînim em di xefînîn, tu di xefînî hûn di xefînin, ew di xefîne[...itj ewan di xefînin Pr:de[bi]+bdn. Bdb: di xefand, di xefandin. Db,dûr: xefandibû, xefandibûn. (**F**). bi xefîne, bi xefînin.
Xefik	(n.x.mê) Telheka biçûke jibo girtina çûçik û mişkan ve didin.
Xefîn	(k.jn.mê) Nivistin. Xewîn.
Xeftan	(n.x.nêr) 1.Kurtan. 2. Kiras yan sakoyê şor ku di gehe ser gozekan.
Xeftin	(k.jn.x.mê) Nivistin. Xewtin.
Xelat	(n.x.nêr) 1. Diyarî.2. Navê mêr û jinane.
Xelatdan	(k.jn.I.mê) Dema mirov xelatekî bi de êkî. : Mamostayî jiber zîrekîya wan, xelat dan qutabîyên xwe.
Xelatkirin	(k.jn.l.mê) Xelatekî jibo kesekî ku karekê çak kirîye di Kin diyarî. ;Herkesê zanînan li ser tîroristan bi de cihen havildar, dê hêt xelatkirin. (**K**) bn : Kirin.
Xelek	(n.x.mê) Tiştê, şêweyê bazinî..:Zincîr ji xelekan pêk di hêt. : Filmê bîst xelekî.
Xelekî	(hk.dar.çewa) Pora xelekî. Şêweyê xelekî.

Xelk	(n.ndiyar.x.nêr) Bireka mirovan. Gel. Kesên ne diyar. **Pend**:XeIk bi çavekî, em jî bi çavekî. Ang; mirov jî wek xelkî.
Xem	(n.x.mê) 1 .Kovan. Derd. **Pend** :Xemên dilan na hên ser milan.**Pend** :Xem xeman di kêşit.**Pend** :Xem hene lê xemrevîn jî hene. **Pend** :Cuxîn her xema baye.ang; di vê mirov karê her bi ke ci zû yan direng. 2. Pêdivî. Erk. : Xem nake, hema evro li mal be.
Xembar	(hk.l.çewa) Dilşikestî. Kovandar.:Jiber mirina hevalê xwe ez pir xembarim.
Xembarî	(n.I.mê) Nexweşî. Kovan.
Xemeba	(n.I.mê) Derdeke mirovî di girit.
Xemegur	(n.dar.dz) **candar** Kimkime.
Xemê	(hk,hd,gazn.dar.mê) Naznav û navek gazîkirinê yê pîrekane.
Xemgîn	(hn,hk.dar.çewa) 1. Bi xem. Xembar. Kovandar. 2.Navek kurdî ye.
Xemgînbûn	(k.jn.gl.mê) Bi xem kevtin. Posîdebûn. Dilsarbûn.
Xemgînî	(n.dar.mê) Xembarî. Dilşikestin. Posîdeyî.
Xemgînkirin	(k.jn.gl.mê) Posîdekirin. Dilşikandin. : Wexerkirina wî em xemgîn kirîn.
Xemil	(n.x.mê) Rewş. Ciwanî. : Xemil a darê.
Xemilandin	(k.jn.mê) Xweşikkirin. Ciwankirin. Rêkûpêkkirin. : Bûk xemiland, ang ; cilên xweşik li ber kirin.(**K**) .Bdn : ez di xemilînim em di xemilînîn, tu di xemilînî hûn di xemilînin, ew di xemilîne[. . . .it] ewan di xemilînin. Pr : dê[bi] + Bdn. Bdb : di xemiland, di xemilandin. Db,dûr : xemilandibû, .. bûn. (**F**) : bi xemilîne, bi xemilînin.
Xemilandî	(rd.dar.çewa) Ciwankirî. Xweşikkrî. : Eve meheke bajêrê rm yê xemilandîye jiber hatina cejna Newrozê.
Xemilîn	(k.jn.x.mê) Ciwanbûn. Bi xemil kevtin. : Li biharan dol çiya di xemilin.
Xemilkirin	(k.jn.l.mê) Xemilîn. Xemilandin. : Biharê xemil a xwe kir.
Xemrevandin	(k.jn.I.mê) Xwe ji bîrve kirin. Xwe mijîlkirin jibo xemên xwe bi revînin. : Da bi çîn geryanekê qemî xemêd xwe piçek bi revînîn.
Xemrevîn	(hn,hk.I.çewa) Kesê bi axivtinên xweş û şirîn xerna ji bîra mirovî di bit.keyfxweş. **Pend** : Xem hene û xemrevîn jî hene.
Xemrî	(hk.x.çewa) **reng** Rengê şîn û sor yên têkel. Mor.
Xemsar	(hk.I.çewa) Mirovê di kar û kiryarên xo da bê xem. Ne Rijd. Tembel
Xemsarî	(n.l.mê) Pûte nedan bi karî. Ne kirina karî yan nîvbero hêlan. Piştguh ve havêtin
Xemsarîkirin	(k.jn.gl.mê) Karê xwe bi diristî bi rêve ne birin. : Te gelek xemsarî di karê xwe da kir, jiber hindê tu bi ser ne kevtî.
Xemxor	(hk.I.çewa) Mirovê karî bi giringî di wergirit. Kesê xwe mandî di ket.
Xemxwarin	(k.jn.I.mê) 1. Xem û kovan li xwe kom kirin. Xem ji Xwera çêkirin. 2. kar bi rijdî wergirtin û encamdan. : Ew pir xemê ji karê xwe di xwe.
Xemxwer	(hk.I.çewa) bn :Xemxor.
Xen	(hk.x.çewa) Xîçên sor. : bizina xen ,ang; bizina xîçên sor li serûçavên wê.
Xena	(n.x.mê) Keresteyeke,rengeke di por û destan di din dako sor bi bin.

Xencer	(n.x.mê) Satoreka tîje wek şûre, bi destik û kavlane di ber şîtika xwe ra di kin. **Pend** :Xencer biraye, tiveng pismame. Ang ; Xencer herdem di gel mirovî daye ya desthile.
Xendek	(n.x.mê) Tapî.
Xendiqandin	(k.jn.dar.mê) Fetisandin. Desthefkênan.(**K**) bdn: ez di xendiqînim em di xendiqînîn, tu di xendiqînî hûn di xendiqînin, ew di xendiqîne[...itj ewan di xendiqînin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di xendiqand, di xendiqandin. Db,dûr : xendiqandibû, ... Bûn. (**F**) : bi xendiqîne, bi xendiqînin.
Xendigîn	(k.jn.x.mê) Mirov yan lawir di bin avê de di fetisin. (**K**) bdn : ez di xendiqim em di xendiqîn, tu di xenciqî hûn di xendiqin, ew di xendiqe[. . .qe] ewan di xendiqin. Pr : dê[bi] + bdn. Bdb : di xendiqîm, di xendiqîn, di xendiqî, di xendiqin, di xendiqî, ewan di xendiqîn. Db,dûr : xendiqîbûm,...bûyn,..bû,...bûn. (**F**) : bi xendiqe, bi xendiqin.
Xepare	(n.x.mê) Kolana erdê çandî bi tevir û meran, jibo zaxkirinê.
Xeparekirin	**(k.jn.I.mê) Kolana binê hişînkati. (K) bn: kirin.**
Xepik	**(n.x.raê) Tepik. Xefik.**
Xepirandin	**(k.jn.raê) Xeparekirin. : Binê sêvan bi tevirî di xepirîne. (K) bdn: ez di xeprînim em di xepirînîn, tu di xepirînî hûn di xepirînin, ew di xepirîne[..it] ewan di xepirînin. PR: dêbi hûn di xepirînin, ew di xepirîne[..it] ewan di xepirînin. PR: dêbi + bdn. Bdb : di xepirand, di xepirandin. Db,dûr : xepiradibû, …bûn . (F) :bi xepirîne, bi xepirînin.**
Xepînok	**(hk.dar.çewa) bn :Xapînok.**
Xerar	**(n.x.nêr) bn:Xirar.**
Xerat	**(pîşn.x.dz) Dartiraş.**
Xerbend	**(kam.dar.dz) I. Kesê bi dewaran xwarin mitayî ji cihekî bo yê dî di veguhêze. 2. Bend. Reben. Xizetkar. Dîl.**
Xerçeng	**(n.dar.dz) candar Kêvjale.**
Xeritandin	**(k.jn.x.raê) Renînîn. Tiraşîn. Gogirandin. :Destikê bivir î xeritand. Ang ; hilû kir.(K) bdn : ez di xeritînim em di xeritînîn, tu di xeritînî hûn di xeritînin, ew di xeritîne[...itj ewan** **di xeritînin.Pr :dê[bij+bdn. Bdb : di xeritand, di xeritandin. db,dtir : xeritadnibû, xeritandibûn. (F) : bi xeritîne, bi xeritînin.**
Xerîk	**(hk.x.çewa) Mijîl. Mijûl. :Evan rojan ez xerîkim, xanî ava bi' k em .**
Xerman	**(n.x.raê) Cuxîn.**
Xermaşe	**(n.dar.mê) Amêrekê pencpene û destikek heye, jibo pakijkirina zevîyan ji dexel û giyayên bêwic herwesa hilîkirina erdî bi kar di hêt. Binkol. Kilêb.**
Xermasekirin	**(k.jn.l.raê) Bi xermaşeyî zevî, zer bîstan hilû û ji giyayî paqijkirin.**
	731
Xermasekirî	**(hk.I.çewa) Erdê bi xermaşeyê hafî çêkirin. :Rezê xermaşekirî.**
Xermisandin	**(k.jn.mê) bn :Xerpişandin.**
Xermoşk	**(n.dar.mê) Penc. Nînok.**
Xernof	**(n.x.mê) Xurnîfk..**
Xerpişandin	**(k.jn.dar.raê) Verûşandin. Zwîrikandin. Pencirîk lêdan.**

Xerpûng	**(n.dar.raê) Pûng. Pîng.**
Xert l	**(hk.x.çewa) Nemana mitayî..**
Xert 2	**(n.x.mê) Amêreke, darek kivanî û divêlek qayîm, piranî ji kevilî ye, di şîşikeka tîj di alînin serê tîjê şîşikê liser dar yan depekî di danin bi destî darê kivan di hînin û di bin dako wî darî yan depî bi simin..**
Xertbûn	**(k.jn.l.mê) Bi dawî htina berê daran. fêqîyê daran. :Sêv yên xert bûyn . :Tirî xertbtiye?. :Gundor xert bûne. (K) bn: Bûn.**
Xertkirin	**(k.jn.l.raê) Kar bi amêrê xertî kirin. :Dep xertkirin. Anko simtina darî bi amêrê xertî.**
Xerz	**(n.x.nêr) Hêkên candaran yên hûrik û kora.Tov.: Xerzê spihan, xerzê nav zikê rairîşkan.**
Xerzkirin	**(k.jn.I.mê) Wekî candar xerzê xwe liser dar, belg, cilik û htd di kin. :Xalxalokê xerzê xwe liser tayê darê kirîye.**
Xes	**(n.x.raê) çandin Giyayekê keske, belgên wê Xemildarin, bi xavî di gel zadî yan lênan di hên xwarin.**
Xesandin	**(k.jn.x.raê) 1. Karekê nojdarîyê ye endamê guhnelîyê yê lawiran ji kar di êxin ,ku nikarit bi perit.(K) bdn :ez di xesînim em di xesînîn, tu di xesînî hûn di xesînin, ew di xesîne[. . .itj ewan di xesînin. PR:dê bi + bdn. Bdb : di xesand, di xesandin. Db,dûr: xesandibû, ...bûn. (F): bi xesîne, bi xesînin. Hesp xesand. Nêrî xesand. 2. Çend kelan di hînin zadî ku guherîn bi kevit tama wî û ya nexweş ji nav derkeve.: Karî xesandin. Nîsk xesandin.**
	732
Xesandî	**(hk.x.çewa) I . Candarê nêr yêhedamên guhnelîya wî hatîn ji kar xistin.2. Zadê çend kelek hatînê û tam û rengê wî hatîn gihoran.**
Xesas	**(kam.x.dz) Mirovê karê xesandina candaran di ke.**
Xesasî	**(kara.dn) Karê xesandina giyaneweran. Karê xesasî.**
Xest	**(hk.x.çewa) made Çir. Tîr.**
Xestexane	**(n.I.mê) Nexweşxane.:Xestexaneya Azadî. Xestexana mezin.**
Xesî	**(n.x.raê) bn :Xesû.**
Xesok	**(kar.dar.dn) bn :Xesas.**
Xesû	**(n.x.raê) Dayka jinê jibo mêrî, yan dayka mêrî jibo jinê. Pend : Xesûyê jibo te di bêjim, btikê guhê xwe bi dê.ang; dema mirovî bi vêt bi awayekê ne êkser gotina xwe bi gehîne êkî.**
Xetimîn	**(k.jn.x.Iê) Kun, borî, lûlî û htd di hên girtin û av yan ba di nav de naçit.: Solîna cadê ya xetimî, av têra naçit. :Jêrav xetimî.**
Xew	**(n.x.raê) Nivistin. Pend : Kew û xew bi hevra nabin. ang ; dema mirov karekî bike nabit guh bi de ji dest danana karek din.**
Xewar	**(hk.dar.çewa) Xewte.**
Xewgeh	**(hk.cih,n.dar.mê) Cih yan jora xewê. Jora nivistinê.**
Xewgiran	**(hk.I.çewa) Mirovê zû ji xew ra nabe. Dema xew di ke mîna mirîyane.**
Xewhatin	**(k.jn.I.raê) Dema canê mirov û lawiran sist di be û niqosk di hênê, di xwazin xew bi kin. :Xewa min di hêt dê çin bi nivim.**

Xewin	**(n.dar.raê) 1 . Bûyerên mirovê nivistî di bînit. Hizrên mirov di xew de di bîne. Pend : Xewnên kanînan, wek tirên mahînan. Pend :Heger mirovî êk ne vêt, xewnan pêve di bînit.2. Hîvî.**
Xewindîtin	**(k.jn.I.mê) I. Mirov di xew da bûy em n di bîne.2. Leşpîsbûn.(K) bn : Dîtin.**
Xewinîn	**(k.jn.I.mê) Agir xweşbtin. Agir geşbûn. : Agirê tenûrê yê xewinî.**
Xewkirin	**(k.jn.I.mê) Nivistin. Mirov di nive. Razan. (K) bn : Kirin.**
Xewle	**(hk.x.çewa) Nediyar. Ne xuya.**
	733
Xewlekirin	**(k.jn.l.raê) Xilwekirin. Varêkirin.**
Xewnexoş	**(hk.I.çewa) Mirovê di xew da pir di livit û ji ser cihê xwe di çit.**
Xewnexweş	**(hk.I.çewa) bn :Xewnexoş.**
Xewsivik	**(hk.I.çewa) Mirovê bi sanahî û zû ji xew ra di bit û leşê wî sivik.**
Xewte	**(hk.dar.çewa) Mirovê pir hez ji xewê di ke.**
Xewxoş	**(hk.I.çewa) Mirovê li dema nivistinê bêdeng û bê bizav. : Ev zaroke gelek yê xewxoşe, ta spêdê xwe na livînt.**
Xewxweş	**(hk.l.çewa) bn :Xewxoş.**
Xeyidandin	**(k.jn.x.mê) Torekirin. Hêriskirin.(K) bdn: ez di xeyidînim em di xeyidînîn, tu di xeyidînî hûn di xeyidînin, ew di xeyidîne[..it] ewan di xeyidînin. Pr: dê [bi] + bdn. Bdb : di xeyidand, di xeyidandin. Db,dûr: xeyidandibû, xeyidandibûn. (F): bi xeyidîne, bi xeyidînin.**
Xeyidîn	**(k.jn.x.mê) Torebûn. Hêrisbûn. Silbûn. Zîzbûn. (K) bdn: ez di xeyidim em di xeyidîn, tu di xeyidî hûn di xeyidin, ew di xeyide ewan di xeyidin.Pr: dê[bij + bdn. Bdb: di xeyidîm, di xeyidîn, di xeyidî, di xeyidîn. Xeyidî. Db,dûr .Xeyidîbûm,...bûyn,...bûy, ..bû,...bûn. (F) : bi xeyide, bi xeyidm.**
Xezal	**(n.x.mê) candar Mamiz.**
Xezam	**(hk.d em) werzê salê Payîz.**
Xezan	**(hk.x.çewa) Hejar. Belingaz.**
Xezanbûn	**(k.jn.I.raê) Hejarbûn. Belingazbûn.**
Xezanî	**(n.dar.raê) Hejarî.**
Xezankirin	**(k.jn.I.raê) Hejarkirin. Belingazkirin.**
Xezûr	**(n.x.nêr) Babê mêrî jibo jinê, yan babê jinê jibo mêrî.**
Xêl	**(hk.x.çewa) Vîr. Çavtirîwar.**
Xêlbûn	**(k.jn.I.mê) Vîrbûn.**
Xêlî 1	**(n.dar.mê) Vîrî. Çavtirîwarî. :Xêlîya çavên wî jê di hêt.**
Xêiî 2	**(n.x.mê) Pêçeya ser ser yan milên btikan.**
Xêye	**(n.x.nêr) 1. Fêqîyê ji nû gehişti. 2. Navê mêrane.**
	734
Xêvekirin	**(k.jn.l.mê) Xwarina fêqîyê nû gehayî.:Başbû min evsale jî hijîr xêve kirin. (K) bn: Kirin.**
Xêvzan	**(kam.dar.dz) Mirovê bi pêşeroja xelkî di zane. Falveker.**

Xêz	**(n.x.mê) Xîç. Hêl.**
Xêzan	**(n.x.mê) Mal.Malbat. Ninemal :Xêzana me ji deh kesan pêk dihêt.**
Xêzandar	**(hk.dar.çewa) Xwedî xêzan. Xudan malbat. Zelamê xêzandar;ang, zelamê xudan jin û zarok.ê**
Xêzkişandin	**(k.jn.I.raê) Xîçkêşan.**
Xifitan	**(n.x.dz) Yê ko kelûpelan di kirit. Bikir.**
Xiftan	**(n.x.mê) Êlekên jinan û mêran.**
Xilav	**(n.dar.mê) Xwelî.Xolî.**
Xilinkî	**(hk.x.çewa) Ji gehçûna hestî.Xilyayî.**
Xilinkîbûn	**(k.jn.I.raê) Ji gehçûna hestî. Xilyan. :Dest xilinkî bû. (K) bn: Bûn.**
Xilinkîn	**(k.jn.x.raê) Xilyan. Ji gehçûn. :Destê lîstikvanî yê xilinkî.**
Xiloiç	**(hk.x.çewa) Vala. :Erdê xilole.**
Xilolebûn	**(k.jn.I.raê) Valayî di nava erdekî da çêbûn.**
Xilolekirin	**(k.jn.I.raê) Valayî di cihekî da çêkirin.**
Xilt	**(k.x.raê) derd Core derdeke çerim ê mirovî kul di bit.**
Xilxile	**(hk.cih,n.dar.raê) Cihê pirî ber û kevir.**
Xilwekirin	**(k.in.I.raê) Mirov jibo yekî bi tenê bi axivit. Varêkirin. (K) bn: Kirin.**
Xilyan	**(k.jn.x.raê) Xarbûn yan êşaneka raezin, eg em kevtinê yan gurzekî, li dest, ling, tibil û htd, bê ko bi şikêt. Ji gehçtin.**
Ximav	**(n.dar.raê) Şileyek rengîne, şîn, sor, kesk, zer û htd di kin qeleman jibo nivîsandinê. Rengav.**
Ximavdank	**(n.gl.raê) Araanê têda paraztina ximavê.Rengavdan.**
Ximxim	**(n.dar.raê) Kun û perên difina mirovî.**
Ximximbes	**(hk.gl.çewa) Mirovê kunên kepîya wî di vekirî û beş.**
	735
Xinavke	**(n.x.raê) Ristik. Stovank.**
Xinzirîn	**(k.jn.x.mê) Torebûn. Azirîn. Hêrisbûn. : Kitik xinzirî. (K)bdn: ez di xinzirim em di xinzirîn, tu di xinzirî hûn di xinzirin, ew di xinzire[....it] ewan di xinzirin. Pr:dê[bi]+bdn. Bdb : ez di xinzirîm em,hûn,ewan di xinzirîn, tu,ew di xinzirî.Db,dûr : ez xinzirîbûm, em xinzirîbûyn(bûn), tu xinzirîbûy hûn xinzirîbûn, ew xinzirîbû. (F) : bi xinzire, bi xinzirn.**
Xir	**(hk.x.çewa) 1. Girovir. :Gundor xire. :Tepika yarîyan xire. 2. Hemû. : Qutabîyên pola pêncê xir serkeftin.**
Xirab	**(hk.x.çewa) Nebaş. Neçak. Pîs. Gemar.Herifî. :Karê xirab şerim û belaye.**
Xirabbûn	**(k.jn.I.raê) Pîsbûn. Wêranbûn. Genîbûn. :Zadê xirab bûy. (K) bn: Btin.**
Xirabî	**(n.dar.raê) Karê ne rewa. :Xwe ji xirabîyan dûr bêxin!.**
Xirabkirin	**(k.jn.I.raê) Pîskirin. Herifandin. Pend :Mala xo bi destên xo xirab di kin. (K) bn: Kirin.**
Xirandin	**(k in I mê) 1 . Ji rê derkevtin. Ji rêya rast derêxistin"""2 Rirêşan. (K) bdn: ez di xirînim em di xhînîn, tti di xirini hun di xirînin, ew di xirîne[. . .itj ewan di xmnm.Pr: de[bij + bdn. Bdb: di xirand, di xirandin.Db,dûr:**

	xirandibûra,xhandibûyn,xirandibûy,xirandibu, xirandibun. (V) . bi xirîne, bi xirînin.
Xirar	(n.x.nêr) Ferdê raezin. Gûnîyê mezin.
Xirbûn	(k.jn.l.mê) 1. Civîn. Kombûn. :Gundî li mala melayî xir bûne.2. Girovirbûn. :Girika hevî di destan da xir bû.(K) bn: Bûn.
Xirelç 1	(hk.x.çewa) Hilî. Pûç. Mehyayî. :Bixûyê xirek.
Xirek 2	(hk.çewa)Hemû. Gişt.
Xirekbûn	(k.jn.I.mê) Mehyan. :Didannkên birxûyî yên xirek bûyn. (K) bn: Bûn.
Xirekkirin	(k.jn.I.mê) Mirov didankên tiştekî bi mehînit. Jê bi bit.(K) bn : Kirin.
Xirepisan	(n.dar.mê) Xwe lêkdan, nemaze xwe lêkdana pişîkan.
Xirexir	(n.l.mê) Xirxir.
Xirexirkirin	(k.jn.gl.mê) Xirxirkirin.
	736
Xirê	(hk.hd.dar) Naznav û bankirina jina xir.
Xirik	(n.dar.mê) Xelek. Gîx.
Xirink	(hk.x.çewa) Ciwan. Rind. :Pîrekeka xiring.
Xirîk	(n.x.mê) Girîyeka bi zêmar.
Xirîkçûn	(k.jn.I.mê) Girîya bi xirîk. : Ev jine ya di xirîk çtiyî ji girîyan da.(K) bn: Çtin.
Xirkirin	(k.jn.I.raê) 1. Korakirin. Civandin. :Şivanî pez li bin daran xir kir.2. Girovirkirin. :Girikêt xwe xir bi ke.(K) bn: kirin.
Xirmexirm	(n.I.raê) deng Dengê devê mirov û candaran dema xwarineka req di xon. :Ximexirma devê bizinê ye ya nanê hişk di xwe.
Xirmiçandin	(k.jn.mê) Bi pencan zîrikandin. Rûşandin.(K) bdn: ez di ximiçînimem di ximiçînim, tu di ximiççînî hûn di xirmiçînin,ew di ximiçîne[...itj ewan di ximiççînin. Pr:dê[biJ+bdn. Bdb: dixirmiçand, di ximiçandin. Db,dûr: ximiçandibti, xirmiçandibûn. (F): bi ximiçîne, bi xirmiçîne.
Xiro	(hdgaz.nêr) Naznav û bangkirina peyayê xir.
Xirosk	(k.x.nêr) Dîkil. Kirosk.
Xirp	(hk.x.çewa) Qelew. Ph.
Xirpek	(hk.dar.çewa) Erdê kêlayî. Zevîya kolayî. Xirmaşekirî.
Xirpik	(n.x.raê) can Kirkirok.
Xirpin	(hk.x.çewa) Qelew. Girovir.
Xirş	(hk.x.çewa) Bêber. Stewir. : Bahîva nav rezê me ya xirşe.
Xirşbûn	(k.jn.I.mê) Darûbarên nexweş di bin û êdî berî nagirin.
Xirtik	(n.dar.mê) derd Koxka dengê xirtexirtê jê di hêt. Xendxendok.
Xirtxirt	(n.dar.mê) deng Dengê vekolana axê. : Xirtxirta mişkî ye di bin dîwarî ve.
Xirtxirtkirin	(k.jn.l.raê) Xirtxirtê ji erdî di hîne.(K) bn: Kirin.
Xirvebûn	(k.jn.gl.raê) Dubare li hev civyan. (K) bn: Bûn.
Xirvekirin	(k.jn.gl.raê) Carek din li hev xir kirin. :Gundî dubare xirvebûn.(K) bn: Kirin.
Xirxal	(n.dar.raê) 1 . Tayên tirombêlan. 2. Bazinê lingan.
	737

Xirxir	**(n.l.mê) deng Dengê ji dev û difînên mirovê nivistî der di kevit, mîna xirêna kitikan.**
Xirxire	**(hk.dar.çewa) Mirovê gir, lêkdayî û pan. :Lewend zelamek xirxireye.**
Xirxirkirin	**(k.jn.gl.mê) Mirovê nivistî yê xirxir jê di hêt.**
Xiryan	**(k.jn.x.mê) Di serda çûn. Ji rê derkevtin.**
Xistin	**(k.jn.x.raê) Êxistin.**
Xişan	**(k.jn.dar.mê) Li erdî kêşan. Xirandin. (K) bdn: ez di xişînim em di xişînîn, tu di xişînî hûn di xişînin, ew di xişîne[....itj ewan di xişînin.Pr: dê [bij + bdn. Bdb: di xişand, di xişandin. Db,dûr: xişandibû,xişandibûn. (F): bi xişîne, bi xişimn.**
Xisan	**(k.jn.x.mê) Liser erdekî vezelyan. Tehisîn.**
Xişên	**(n.dar.raê) deng Dengê belg û daran ji lingên mirov û lawiran, yan livîna adîyan di hêt.: Te guh li xişêna marî heye!.**
Xişênkirin	**(k.jn.l.mê) Dengê xişênê ji xwe anîn, hatin. (K) bn :Hatin.**
Xişîm	**(hk.x.çewa) Nezan. Ne şareza.**
Xişkok	**(hk.dar.çewa) Rind. Ciwan. Xweşik. :Keçeka xişkok. :Xortekê xişkok.**
Xişok	**(hk.dar.çewa) Candarên Xwînsar hêkker, yan di zên û xwe li edrî di xişînin, wek mar û margîskan.**
Xişte	**(n.x.mê) Lîsteyeka bi xîçan û malikan berhevkirîye jibo zanyarîyan.**
Xişxiş	**(n.dar.mê) deng Xişên.**
Xişxişkirin	**(k.jn.gl.mê) Lawir û mirov xişênê di kin. (K) bn: Kirin.**
Xişxişok	**(n.l.mê) Alaveke zarok di destên xwe di girin jibo tenabûnê ko bi hijandinê dengê xişxişê jê di hêt.**
Xişyan	**(k.jn.x.mê) Li ser erdî hatin xişandin. : Berek ji kendalî xişya.**
	Xiyar (n.x.nêr) Aro.
	738
Xizan	**(hk.x.çewa) 1 .Nezan. Xişîm. :Xortê xizan. : Jina xizan. 2. Hejar.**
Xizanbûn	**(k.jn.I.raê) Hejarbûn. (K) bn: Btin.**
Xizanî	**(n.dar.mê) I. Hejarî.2. Nezanî. :Derdê xizanîyê pir girane.**
Xizar	**(n.x.nêr) Mişar.**
Xizêm	**(n.x.raê) Parçe zêreke mîna liban yan guharan jin li poz[difinJ a xwe di kin. Qenefin.**
Xizim	**(n.x.nêr) I. Birayê yan mirovên jinê jibo mêrî yan mirovên wî. Bîra. 2. Kesûkar.**
Xizîne	**(n.x.mê) Defîne. Gencîne.**
Xizîran	**(hk.dem, n.x.mê) Meha yekê ji havînê. Cehzeran. Pend:Xizîran xinziri, çi tişt xwe li ber na girî, ji bilî xurnîf û mêwa tirî.**
Xizmatî	**(n.dar.raê) Mirovanti. :Me di gel wan xizmati ya kirî.**
Xizmet	**(n.x.mê) Alîkarî. Xebat. :Xizmeta te na hêt ji bîr kirm.**
Xizmetkar	**(kam.I.dz) Kesê xizraetê di ke.**
Xizmetkirin	**(k.jn.I.raê) Alîkarîkirin. Xebatkirin. Xebitîn. :Kesê ximetê bi ket li nik xelikî xweşdivî ye.**

Xizxizok	**(n.dar.raê) derd Bêhinkurtkî.**
Xîç	**(n.x.raê) Hêl. Gîx. :Xîça firokeyan. Xîça marî.**
Xîçbûn	**(k.jn.I.raê) Xîç di kevin cihekî sedema bi hev kevtin yan lêk xişyanê. (K) bn: Bûn.**
Xîçik 1	**(n.dar.raê) Xîça biçûk.**
Xîçik 2	**(n.dar.nêr) Benîşt. Qaçik.**
Xîçkês	**(n.I.nêr) Alaveke, ji dep, lastîk, asin û htd hatî diristkirin jibo kêşana xîçên rast liser erd yan kaxezan. Raste.**
Xîçkêşan	**(k.jn.I.mê) Çêkirina xîçan. Çêkirina xîçikan bi xîçkêşan.(K) bn: Kêşan.**
Xîçkirin	**(k.jn.I.raê) Mirov xîçekê li cihekî bi kêşit. (K) bn: Kirin.**
Xîsên	**(n.dar.raê) deng Dngê kelaştin yan birîna leşî û tiştan. : Kêrek li tilîya xwe da xîsên jê hat.**
Xîsk 1	**(n.x.mê) îsk.**
	739
Xîsk 2	**(hk.cih) Cih, gir , erd ên xîzî.**
Xîskandin	**(k.jn.raê) Xîst hatin mirovî. îskvedan.(K) bdn: ez di xîskînim em di xîskînîn, tu di xîskînî hûn di xîskînin, ew di xîskîne[...it]ewan di xîskînin. Pr:dê[bi]+bdn. Bdb : di xîskand di xîskandin. Db,dûr: xîskandibû, xîskandibûn. (F): bi xiskine, bi xîskînin.**
Xîsldn	**(k.jn.mê) Xîsk berdan. îsk hatin mirovî.**
Xîskkişandin	**(k.jn.I.mê) îsk vedan.îsk hatin.**
Xîyet	**(n.x.raê) Çadir. Kon. Reşmal.**
Xîvetvedan	**(k.jn.gl.mê) Hildan û berhev kirina xîvetê jibo bi kar anînê.**
Xîz	**(n.x.nêr) Corekê hûrik yê axa ber avane, jibo avayîyan di gel çîmentoyê têkel di kin.**
Xîzik 1	**(n.dar.raê) Xîçik. Gîx.**
Xîzik 2	**(n.dar.nêr) Beten, gir,erdê bi xîz. Xîsk.**
Xîzikkisandin	**(k.jn.I.raê) Xîçkêşan.**
	Xîzkirin (k.jn.I.mê) Xîzî li erd, cade, hewş ban û htd di kin. (K) bn: Kirin.
Xo	**(cihn) rêzman Hebûn.Xwe. Ez bi xo, Here mala xo. Bo xo bi xwîne.**
Xobixo	**(hk.dar.çewa) Ser bi xwe. Tenê.**
Xodîk	**(n.dar.mê) Qodîka mirov xwe têra di bînit. Neynik.**
Xol	**(n.x.raê) Zandor.**
Xolgeh	**(hk.cih,n.x.raê) bn:XuIke.**
Xoiî	**(n.x.mê) Arê sipî ye ji encama şewitina tiştan peyda di bit. Xwelî.**
Xolîdank	**(n.dar.raê) Amaneke xolî û bermayîyên cigaran tê di ken.**
Xonçe	**(n.x.mê) Pijkovk. Pişkvk**
Xopan	**(hk.x.çewa) Wêran. Kavil. Çam. Şikestin. . :Paş xopana sala1976 ew peyda bûye.**
Xopanbûn	**(k.jn.l.mê) Kavilbûn. Wêranbûn.**
Xopanldrin	**(k.jn.l.mê) Kavilkirin. Wêrankirin. Herifandin. Erdhejê gun xopan kir.**
Xorak	(n.x.mê) Xwarin.

Xort	(hk.x.çewa) Genc. Law. Cihêl.Peyt. : Ew xortekê hêja ye. :Ha xorto eve tuyî?. ***Pend*** :Ava xortan serevraze. ang; Karînên mirovê xort di bê tixûbin.
Xortanî	(n.dar.mê) Cihêlî. : Min her ji xortanîya xwe hez ji geryanê di kir.
Xortxapînok	(hk.l.çewa) Keça bi cil û livînên xwe yên direw û taybetî, bala xortan di kişîne.
Xoş	(hk.x.çewa) Bi tam. Balkêş. Dilveker. Xweş. Evro rojeka xoşe. :Xwarineka xoş ji mera çêke.
Xoşav	(n.l.mê) 1.Av û mêwîjan têkel dikin ta tama wê xweş û şirîn di be. 2.Ava fêqî.Doşav.
Xoşbûn	(k.jn.l.mê) Bi tam bûn. Dilvekerbûn. Tenabûn. Lêborîn.
Xoşdivî	(hk.l.çewa) Mirovê şirîn ko hemû kes hez jê di kin.Xoştivî.
Xoşewîst	(hk.l.çewa) Xoşdivî. Xoştivî.
Xoşkirin	(k.jn.l.mê) Mirov xwarinekê xoş çê bike. Mirov cihekî, dîwanekê, malekê û htd bi rewş bêxe. :Bajêrvanîyê gundê me gelek xoşkirîye paş av û kareb gehandînê.
Xox	(n.x.mê) ***fêqî*** şeftalû.
Xozge	(pêrb.slv.xoz) bn :Xozî.
Xozî 2	(pêrb) ***rêzman*** Alavê hez û xewinan. Xwezî.
Xozî 1	(n.x.mê) Tif. : Ji tirsan xozîya xo daqurtand.
Xuda	(n.x) Xudanê erd û esmanan. Ezdan. Xweda.
Xudan	(n.x.dz) 1. Xwedê. 2. Xwedîyê kar, mal, rez, bax û htd.
Xudankirin	(k.jn.l.mê) Sexbêrîkirin. Çavê xwe danê. Perwedekirin. Xwedîkirin. Candar xudankirin. Zarok xudanirin. (K) bn : Kirin.
Xudayî	(hk.dar.çewa) Kar yan bûyera ji xudê ye û bêy karînên mirov di bit. : Mirin karek xudayî ye çi bi destê mirovan nîne.
Xudê	(n.x) Xuda. Xweda.
Xudîk	(n.l.mê) bn :Xodîk.
Xuh	(n.x.mê) Aveka tam swîre jiber westanê û germê,ji giyanê mirovî der di keve. : Bi xuha enîyê, zarokên xwe xudan di ket.
Xuhdan	(k.jn.l.mê) Leşê mirovî xuhê der di ke. :Ezê xuhdayî me. : Xuh da. (K) bn: Dan.
Xulam	(pî1n.x.nêr) Xizmetkarê li nav malan kar dike. ***Pend***:Xulamên axa, her axane.ang; yê têkelîya mirovên mezin bi ket, wek wane.
Xulamînî	(karn.dar.mê) Karê xulaman.
Xulke	(n.x.mê) Yekeyeka demîye ji 60 çirkeyan pêk di hêt. Her demhijmêrek 60 xulkeye.
Xumalî	(hk.l.çewa) Pertal, xwarin, cilik ên li mal di hên çêkirin. Rûnê xumalî. Rûnê pezî yê ko li mal di hêt kirin.
Xumalî	(hk.l.çewa) Pertal, xwarin, cilik ên li mal di hên çêkirin. Rûnê xumalî. Rûnê pezî yê ko li mal di hêt kirin.
Xumên	(n.x.mê) ***deng*** Dengê top û tivengan dema li çiyan deng ve di det.
Xumîn	(n.x.mê) bn:Xumên.
Xumxum	(n.dar.mê) Top.

Xunav	(n.dar.mê) 1. Çipikên ava spêdeyan liser gul û giyayî dirist di bit. 2. Navê jinane.
Xunavgirtin	(k.jn.l.mê) Xunav liser gul û giyayî peyda bûn. :Xunavê belgên gula girtin. (K) bn: Girtin.
Xunçe	(n.x.mê) bn:Xonçe.
Xundin	(k.jn.x.mê) Vexwandin. Daxazkirin. : Wan gundî xundine jibo şahîya lawê xwe.
Xundî	(hk.dar.çewa) Xandî.
Xunivîn	(k.jn.x.mê) Barîna barana hûrik. Xunav barîn.
Xunkar	(karn.dar.dz) Paşa. Kiral.
Xur	(n.x.mê) Xuran.Xuryan.
Xuran	(k.jn.x.mê) Hesteke leşê mirovî pêdivî bi gemirandinê di bit. Xuryan. (K) bdn: ez di xurim em di xurîn, tu di xurî hûn di xurin, ew di xure[….it] ewan di xurin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di xuram,di xuran, di xuray, di xura. Db,dûr : xurabûm, …bûyn, bûy, bû, ..bûn. (F) bi xure, bi xurin.
Xurandin	(k.jn.l.mê) 1. Mirov xwe yan yekî di xurînit. 2. Qayîlkirin. Kehîkirin. (K) bdn : ez di xurînim em di xurînîn, tu di xurînî hun di xurînin, ew di xurîne[….it] ewan di xurînin. Pr : dê[bi] + bdn. Bdb : di xurand, di xurandin.Db,dûr : xurandibû,xuradibûn. (F) bi xurîne, bi xurînin.
Xurçik	(n.dar.mê) Mêdek. Buxçik. Cihork.
Xurek	(n.dar.mê) Xwarin. Zad.
Xurekpêj	(n.l.dz) Kesê xurekê di lênit.
Xurekxane	(hk.cih,n.l.mê) Jora xwarin lê dihêt lênan. Xwaringeh.
Xurist	(n.l.nêr) Ti1tê bi xwe werarê di kit bê destkarî ya mirovan. Xweza.
Xuristî	(hk.l.çewa) Xwezayî.
Xurî	(hk.x.çewa) Sade. Bi tenê. Peyva xûrî, mîna : ser, dar, Aza, bira û htd. rûnê xurî.
Xurîk	(n.dar.pirîn) Derdeke pirsik li leşê mirovî di hên û cihê wan wek pinîyan di mînin.
Xurîn	(k.jn.x.mê) 1.Bi dengek bilind bangkirin. Gazîkirin. Lê heytan. 2. Dengê şêran. 3. Xuryan. (K) bdn: ez di xurim em di xurîn, tu di xurî hun di xurin, ew di xure[…it] ewan di xurin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di xurîm, di xurîn, di xurî, di xurîn. Xurî. Db,dûr :xurûbûm, …bûyn,..bûy,.. bûn,…bû,….bûn. (F) :bi xure, bi xurin.
Xurme	(n.x.mê) ***fêqî*** Core fêqîyeke bi darên qespan ve di hêt.
Xurmerûn	(n.l.mê) Xwarineke xurmeyê di rûnî de di qelînin.
Xurnî	(n.x.mê) Taştê. Têşt.
Xurnîfk	(n.x.mê) ***tiraş*** Giyayekê tiraşe, bi stirîye, berê wî bi hişkî di hêt hêran û xwarin.
Xurnîk	(n.x.mê) bn :Xurnîfk.
Xurt	(hk.x.çewa) Bi hêz. Peyt. Çeleng. :Mirovê xurt. :Hespê xurt.
Xurtbûn	(k.jn.l.mê) Zîrekbûn. (K) bn : Bûn.
Xurtî	(n.dar.mê) Zorî. Kotekî.

Xurtîkirin	(k.jn.l.mê) Zorî li xelkî kirin. : Ez hîvî ji te di kem xurtîyê li min neke!. (K) bn : Kirin.
Xurtkirin	(k.jn.l.mê) Bi hêz êxistin. Pê1êxistin. Dijwarkirin : Divê kurd xebata xwe xurt bikin.(K) bn: Kirin.
Xuryan	(k.jn.x.mê) Xuran.
Xusar	(n.dar.mê) Texeka sipî ya tenik ji qerîsê, li spêdeyên direnge payîz, yan bihar û zivistana li erd û ser giyayî çê di bit.
Xuşîmank	(hk.dar.çewa) Zarokê xweşik. Sipehî.
Xuşînk	(hk.dar.çewa) Sipehî. Rindik.
Xuşk	(n.x.mê) Xweh. Xwîşk.
Xuşkok	(hk.dar.çewa) Rind. Ciwan. Xweşik.
Xuşkokbûn	(k.jn.l.mê) Ciwanbûn.(K) bn: Bûn.
Xuşkokkirin	(k.jn.l.mê) Ciwankirin. (K) bn: Kirin.
Xuwa	(n.x) Xudê. Xuda.
Xuya	(hk.x.çewa) Diyar. Berçav.
Xuyabûn	(k.jn.l.mê) Diyarbûn. Aşkerabûn. :Eve tu li kû derêyî, çima xuya nabî ?.(K) bn: Bûn.
Xuyakirin	(k.jn.l.mê) Diyarkirin. Aşkerakirin. :Tu çima xuya na kî?.(K) bn: Kirin.
Xuyanî	(hk.dar.çewa) Xelkê mirovî bi xwe. Br× Biyanî.
Xû	(n.x.mê) Sinc. Rewişt.
Xûlî	(n.x.mê) Xolî.
Xûlîpêwerbûn	(k.jn.gl.mê) Çamek hatin serê mirovî.Xwelîpêwerbûn.
Xûlîpêwerkirin	(k.jn.gl.mê) Çam bi serî înan. Xwelîpêwrkirin.
Xûlîser	(hk.l.çewa) Mirovê berataf. Mirovê derd bi serî hatîn.
Xûn	(n.x.mê,hk.x.çewa) 1.şileyeke rengê wê sore di nav leşê mirov û giyandaran da heye.2. Gelek bi biha. Gelek giran.
Xûnberdan	(k.jn.l.mê) Mirov xûnê ji leşê xwe ber di din. (K) bn:Dan.
Xûnkar	(n.l.dz) Dirinde. Hov.
Xûnmêj	(karn.l.dz) Kesê xûna xelkî di mêje. Hov. Dirinde.
Xûnmêtin	(k.jn.l.mê) Xûnê di mêjin. Hovitî. (K) bn: Mêtin.
Xûnrêj	(karn.l.dz) Hov. Xûnmêj. Dirinde.
Xûnrêjtin	,..rêtin(k.jn.l.mê) Mirovên hov xûnê di rêjin. (K) bn: rêtin, rêjtin.
Xûşk	(n.x.mê) Jin yan keç a heman daybabên mirovî. Xweh. Xuşk.
Xûzî	(pêrb.alv.xoz) ***rêzman*** Peyveke jibo hîvî û daxazan bikar di hêt.:Xûzî ji xwedê ra ez niha li Kurdistanê bama.
Xûzîka	(pêrb.alv.xoz) ***rêzman*** Xûzî.
Xwakurk	(hk.cih, n) Çîyayeke li Kurdistanê.
Xwandin	(k.jn.x.mê) Mirov nivêsînê di zanit. şiyana kitêb xandinê.xandin. xwendin. Xandin. (K) bdn: ez di xwînim em di xwînîn, tu di xwînî hun di xwînin, ew di xwîne[…it] ewan di xwînin. Pr : dê[bi] + bdn. Bdb : di xwand, di xwandin. Db,dûr: xwandibû,…bûn. (F) : bi xwîne, bi xwînin.
Xwandingeh	(hk.cih,n.dar.mê) Xandingeh.

Xwarin	(k.jn.x.mê) Dema mirov zadekî di ket di devê xweda bi didanan di hêrit û di çit nava zikî. Zad. (K) bdn: ez di xwem em di xwen, tu di xwey hûn di xwen, ew di xwe[xwet] ewan di xwen. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb : di xwar[xwer] di xwarin[xwerin]. Db,dûr : xwerbû, ….bûn. (F) : bi xwe, bi xwen.
Xwaringeh	(hk.cih,n.dar.mê) Xaringeh. Xurekxane. . :Em sibe li xwaringehê dê firavînê xwen.
Xwarinxane	(hk.cih,n.dar.mê) Xurekxan
Xwarzî	(n.x.dn) Xarza. :Kurê, Keça xwîşkê.
Xwastek	(n.dar.mê) Daxazî. Pêdivî. :Xwastekên me hemû bi cih hatin.
Xwastin	(k.jn.x.mê) Xastin. Xaztin. Xwestin. :Tu çi di xwazî ?.
Xwastî	(hk.dar.çewa) Keça hatî xwaztin û di dezgirê da. :Daxazkirî.
Xwazgînî	(n.dar.pir) Xazgînî.
Xwe	(cihn) Xo. :Min ji xwe ra tu kar ne kirin. Xwe mezin ne ke !.
Xwebîn	(hk.l.çewa) Mirovê gelekê bo xwe di danit. Ji xwe piştrast.
Xwecih	(hk.l.çewa) Mirovê cihek hebe jibo vehewyanê. Akincî. :Ez li Duhokê xwecihim.
Xwecihbûn	(k.jn.gl.mê) Akincîbûn. Vehewyan.
Xwecihî	(n.l.mê) Binecihî. :Xwecihbûn.
Xwecihkirin	(k.jn.gl.mê) Akincîkirin. Binecihkirin. :Deshelatê xelik li akincîgehan xwecihkirin.
Xwedan	(n.l.dz) Xudan.
Xwedanîn	(k.jn.l.mê) Xwe kêmkirin. :Ji ya xwe hatin xwar. Nabe em xwedanînan jibo dujminî bi kin.
Xwedayî	(hk.dar.çewa) Ti1tê yan bûyera bi ferman û heza xwedê rû di dit.
Xwedeçûn	(k.jn.l.mê) Bêhoşbûn. Jibîrveçûn. :Jiber bêhin a dermanan nexweş bi xwe da çû. (K) :Çûn.
Xwedê	(n.dar) Xudê. :Xwedê alîkarê me gişka be. :Xwedê zaroyên te bi hêlit.
Xwedênas	(hk,n.l.dz) Dîndar. Oldar. :Mirovekê xwedênas.
Xwedênenas	(hk,n.gl.dz) Bêdîn. Bêbawer.
Xwedî	(n.dar.dz) 1.Xudan.2. Bi. : Xwedî ; namûs, bext, mal, zaro, jin, milk, rez,û htd.
Xwedîbext	(hk.l.çewa) Mirovê dilpak. Dilsax. Bi bext. Rr×Bêbext.
Xwedîbûn	(k.jn.l.mê) Xudanbûn. (K) bn : bûn.
Xwedîderkevtin	(k.jn.gl.mê) Li karekî yan dozekê xwedî derkeve,ang; berpisyarî ya wî liser milên xwe danan. :Divê em li ziman û çanda xwe xwedî derkevin. (K) bn: Derkevtin.
Xwedîkirin	(k.jn.l.mê) Xudankirin. :Wan ji xwe ra pez xwedî di kirin û me bizin. (K) bn: Kirin.
Xwedîtin	(k.jn.l.mê) Rolê xwe dîtin. Çewayîya di xwe gehi1tin. : Tu çewa xwe di bînî, dê karî serkeftinê bi dest xwe ve bihînî?. :Xwezî min tucaran weha xwe ne bi dîta. (K) bn : Dîtin.
Xwedînamûs	(hk.l.çewa) Mirovê xudan rûmet. Bi namûs. Sincdar.
Xwefiroş	(hk.l.çewa) Mirovê xwe jibo pare û malê di firo1it dujminî. Kirêgirtî.

Xweger	(hk.l.çewa) Alavên bi xwe kar di ken. Otumatîk. Demhijmêra xweger. Tirombêla xweger. Çekê xweger.
Xwegirtin	(k.jn.l.mê) Xwe di ber karî girtin. Berxwedan. Xweragirtin. Liser pêyan rawestan.
Xweh	(n.x.mê) Xu1k.
Xwehatin	(k.jn.l.mê) Hi1yarbûn. Hi1 hatin serî.
Xwehebûn	(hk.l.çewa) Yê gelekê bi xwe di danit û xelkê din tune. Ezî.
Xwekujtin	(k.jn.l.mê) Dema mirovek xwe di kuje.
Xwekuj	(hk.l.çewa) Kiryarên xwe kujtinê.
Xwelêkdan	(k.jn.gl.mê) 1. Bevçûn. 2. Xwe berhevkirin jibo karekî. Xwe peytkirin.: Emê xwe lêk di din dê sube herîn seredanekê.
Xwelî	(n.x.mê) Arikê bermayî yê sotina daran. Xolî. ***Pend*** :Çav li deran, xwelî ya seran.
Xwelîdank	(n.dar.mê) Xolîdank.
Xwelîpêwerbûn	(k.jn.gl.mê) Atafek yan çamek bi serê yekî bi hêt. : Babê wî yê mirî xwelî ya bi serî wer bûy. (K) bn : pêwerbûn, bûn
Xwelîpêwerkirin	(k.jn.gl.mê) Weke dujminek belayekê bi serê mirovî bi hînit. (K) bn : Kirin.
Xwemalî	(hk.l.çewa) Xumalî.
Xwenas	(hk.l.çewa) Ji qinêt.Bi rûmet. Rêzdar. şerim ji xwe kirî. Xwedî malbat. Ji malan.
Xwenasîn	(k.jn.l.mê) Xwe ji bîr nekirin. Ji rê der ne kevtin. (K) bn: Nasîn.
Xwenaskirin	(k.jn.gl.mê) Xwenasîn. (K) bn: Kirin.
Xwendegeh	(hk.cih,n.dar.mê) Xwandingeh. Xandingeh.
Xwendekar	(karn,l.dz) Qutabî.
Xwendevan	(hk.dar.çewan) Mirovê xwendinê di zanit.
Xwendin	(k.jn.x.mê) Xwandin. Xandin.
Xwendingeh	(hk.cih,n.dar.mê) Dibistan. Xandingeh.
Xwendî	(n.x.dn) Xundî. Xandî. Mêvan.
Xwenenas	(hk.l.çewa) Xwe ji bîr kirin. Nivşê xwe ji bîr kirin. Xwefirotî.
Xwenîşadan	(k.jn.l.mê) Dema bireka mirovan di rijin ser cade û kolanan daxaza gihorîn û mafên xwe di kin bi gtin û bilindkirina paroleyan. Îşîkkêşan.
Xweparaztin	(k.jn.l.mê) Xwe ji derd, bela û karên nerewa dûrxistin.
Xweperest	(hk.l.çewa) Mirovê her tişt tinê jibo xwe bi vêt. Ezokî. Ezî.
Xwepêşandan	(k.jn.gl.mê) Xwenîşadan.
Xweragir	(hk.l.çawa) Xwedî bawerî. Bi hêz. :Pêşmergeh xweragire.
Xweragirtin	(k.jn.l.mê) Dema mirov bi karit li nexweşî û deravên teng da hebûna xwe bi parêzit.
Xwere	(hk.dar.çewa) Mirovê gelek xwarinê di xwe. ***Pend*** :Kereye, xwereye, nekere, dilkesere.ang; mirovê xwe mandî bike, dê berê renca xwe bi xwe.
Xweredîtin	(k.jn.gl.mê) Wekî mirovî bawerî bi karînên xwe hebe, ko dê 1êt karekî encam bi de. :Ez di xwere di bînin evî kevirî hilgirim.
Xwerist	(n.l.mê) bn :Xurist.
Xweristî	(hn.l.çewa) Xuristî. Xwezayî.

Xweser	(hk.l.çewa) Mirov yan tiştê ne girêdayî tu kesan. Serbixwe. Xuser.
Xwestek	(n.dar.mê) Daxaz. Pêdvî. Hezkirin.
Xwestik	(n.dar.mê) Keça hatî xwestin. Xaztî. Dezgir.
Xwestin	(k.jn.x.mê) Xazîn. Xaztin.
Xweş	(hk.x.çewa) Xoş.
Xweşav	(n.l.mê) bn :Xoşav.
Xweşbîn	(hk.l.çewa) Geşbîn.
Xweşbûn	(k.jn.l.mê) Bi tam kevtin. Tenabûn. Lêborîn. Azadkirin. (K) bn : Bûn.
Xweşik	(hk.dar.çewa) Rindik. Ciwan. Bedew.
Xweşî	(n.dar.mê) Tenahî. Azadî. Tamxweş.
Xweşkirin	(k.jn.l.mê) Tenakirin. Ba1kirin. Bi tam êxistin.: Cihê xwe xwe1 ke. :Jîyana xwe xweş kir.
Xweşmêr	(hk.l.çewa) Mêrçak. Mêrxas. Xoşmêr. Camêr.
Xweşmêrî	(n.l.mê) Zîrekî. Mêrçakî. Mêranî. :Xwe1mêrîya xwwe li def bêdeshelatan diyar di ke!.
Xweşxweşk	(n.l.mê) Tiştên xweş. Gotinên xweş.
Xwexwetî	(n.dar.mê) Xuyatî.
Xweyî	(n.x.nêr) Xudan. Xwedî.
Xweyîguneh	(hk.l.çewa) Gunehbar. Gunehkar.
Xweyîhiş	(hk.l.çewa) Hişyar.
Xweyîkulfet	(hk.l.çewa) Zelamê bi jin. Mêrê xwedî jin.
Xweza	(n.l.mê) Xurist.Xwerist. :Xwezayê Kurdistanê gelek ciwane.
Xwezî	(pêrb) ***rêzman*** Alavê xozîyê. Xozî. ***Pend*** :Bi xwezîyan, na gehî cotê kezîyan. Ang; kez bi niza nagehit armanca xwe.
Xwezîka	(pêrb) ***rêzman*** Xwezî.
Xwezka	(pêrb) ***rêzman*** Xwezîka.
Xwê	(n.x.mê) Toza sipî ya tam a wê swîr, di kin nav xwarinan da. ***Pend*** :Xwekirî xwê d zanin. ***Pend*** :Xwêya xwe di ke nav hmî giraran.ang; mirovê matêker. ***Pend*** :Hemû ti1t bi xwê, xwê jî bi manê(ankoyê).ang; her kar û kiryarê tuxûbê xwe heye.
Xwêdan	(k.jn.l.mê) 1.Xwedî kewal xwê di din kewalên xwe.2. Rojeka taybete, xwê di din pez û bizinî . (K) bn :Dan.
Xwêdank	(n.l.mê) Amanek biçûk û hemecore,xwê tê di kin.
Xwêkirin	(k.jn.l.mê) Xwê bi zadî da kirin jibo tama wî swîr û xweş bi be.
Xwêlîn	(n.dar.mê) Kanî û cihê mirov xwê jê di derêxin. Kanîya xwê.
Xwêravk	(n.l.mê) Av û xwê. :Zadê gelek swîr.
Xwêrik	(n.dar.mê) ***derd*** Derdeke mirovî di gire.
Xwêrî	(hk.x.çewa) ***dijûn*** Çepeş. Lewçe.
Xwîk	(n.x.mê) Bac.
Xwîl	(hk.x.çewa) Xar. Xwar. Xêl. Vîr.
Xwîn	(n.x.mê) Xûn. şileyê reng sore di le1ê mirov û candaran. ***Pend***:Xwîn na be av.

Xwînberdan	(k.jn.l.mê) ***kevneşop*** Mirov xwînê ji candara û mirovan bi lêdana devek tîj li guhan yan cihek dî, jibo çarekirinê ji derdan. (K) bn:Berdan.
Xwînbir	(karn.l.dn) Pateke xwîna candar û mirovan pê di rawestînin, dema birîdarbûn yan xwîn ji difinan verestinê.
Xwînçûn	(k.jn.l.mê) Dema xwîn ji birînan di keve. : Xwîna birîndarî gelek ya çûyî, jiber hindê gêj di bit.
Xwîndan	(k.jn.l.mê) Weke mirov xwîna xwe bi de kesekê xwîna wî kêm û canê wî pêdivî xwînê hebe.
Xwîndar	(n.dar.dz) Kesê mirovekî di kuje, xwedîyên kujtî wî bi xwîndarê xwe di hijmêrin û di xwazin tola xwe hilînin.Dujmin. Neyar
Xwîndarî	(n.dar.mê) Dujminî. Neyarî. ***Pend*** :Xwîndarî li beran nekevit.ang; nizayeke jibo mirov ji derdê xwîrîyê dûr bêxit.
Xwînelok	(hk.dar.çewa) Birîna bi xwîn. Leşê xwîn jê hatî. Le1ê xwînê girtî. : Pêyên min yên xwînelok bûyn çunkî ez pêxas di nav stirîyan da derbaz bûm.
Xwîngerm	(hk.l.çewa) Mirovê ji dil û viyan karî di ke û liser rijde. Bi gêwil. Çeleng.
Xwînkar	(n.l.dz) Xwîndar.
Xwînkarî	(n.dar.mê) Xwîndarî.
Xwînmêj	(hk.l.çewa) Dirinde. Hov. :Dujminê xwînmêj.
Xwînpendgîn	(k.jn.l.mê) ***nexweşî*** Derdeke xwîna mirovî di pengit û ji barê xweyê asayî kêm yan pitir di bit.
Xwînrêj	(hk.l.çewa) Xwînmêj. Hov. Dirinde.
Xwînrêjîn	(k.jn.l.mê) Rêjtina xwîna ji canê candaran.
Xwînrêjtin	(k.jn.l.mê) Xwînrêjîn. :Em dijî xwîrêjtinê di westin.
Xwînrijandin	(k.jn.l.mê) Xwînrêjtin.
Xwînsar	(hk.l.çewa) 1. Sist û xav. 2. Xwîntal. Sar. Neşirîn. :Cîranê me mirovekê xwînsare.
Xwînşirîn	(hk.l.çewa) Xweşik. Balkêş. şirîn. :Biçûkê xwîşirîn.
Xwînxwar	(hk.l.çewa) Xwînmêj. Hov. Dirinde.
Xwîrik	(n.dar.mê) Kirmeke hirî û bendikan di xwe.
Xwîşk	(n.x.mê) Xûşk. Xweh.

Y

Y	(ye) Pîta sîhê ya abeya kurdî.
Ya	1(pêrb) ***rêzman*** 1.Alaveka bi kar di hêt dema mirov di xazit gotinekê misoger bi ket. :Ya
	Eve kê we got !.2. Alava daxwaz û nizayan :Ya xudê tu welatê me ji destên dujminan bi parêzî.
Ya 2	(pêrb) ***rêzman*** Alavê hebûna mê. :Ya min. :Ya te. Ev ne ya din. A. Keça wî, mala te.
Yaban	(hk.cih.cugr,n) Yapan. Japan.Welatê Japonê.
Yabanî	(malb.n) 1. Xelkê Yabanê. Japonî. 2. Pertal, ziman ên Yaban.
Yad	(n.x.mê) Bîranîn.
Yadgarî	(n.dar.mê) Bîrewerî.
Yahê	(n.x.mê) Supasî.
Yaho	(n.x.mê) Supasî.
Yadkirin	(k.jn.l.mê) Saxkirin. Bîranîn. (K) bn :Kirin.
YAK	(kurt) Yekêtî a Afretên Kurdistanê.
Yan	(pêrb) ***rêzman*** Alaveka jibo destnîşankirin yan bijartinê bi viyan yan bi xurtî,bi kar di hêt. : Kurdistan yan neman. :Ev yan ew. ***Pend*** :Naçim aşî, yan dê aşvanî kujim. An.
Yane	(hk.cih,n.x.mê) Bingeh. Navend.
Yanzdeh	(hijn.çend) Hijmara 11. Yazdeh. Yazde.
Yanzdehem	(hijn.çend) Ya,yê, yên yanzdehê.
Yanzdehemîn	(hijn,rêzkir.çend) Yanzdehemîn.
Yazdehê	(hijn.rêz) Ya,yê,yên yazdehê.
Yanzdehizar	(hijn.l.çend) Hijmara 11,000.
Yanzdemilyon	(hijn.l.çend) Hijmara 11,000,000.
Yapan	(hk.cih.cug,n) Welatê Japan.
Yapanî	(nejn.dar.dz) Japanî.
Yar	(n.x.dz) Dost. Heval. :Yara te. :Yarê wî. :Yara min. :Yara min. Br× Neyar.
Yarê	(hk,hd.dar.mê) Naznav û gazîkirina keça yar.
Yarî	(n.x.mê) 1. Werzi3. Lîztik.:Zarok çûn yarîyan. 2. Tirane. Gelte. Henek.
Yarîker	(karn.dar.dz) 1. Lîztikvan. Werzişvan. 2. Tiraneker. :Mirovê yarîker.ang; tiraneker.
Yarîkirin	(k.jn.l.mê) 1. Lîztin. :Yarîvanan yarî di kirin. 2.Tiranekirin. (K) bn: Kirin.
Yarîvan	(karn.dar.dn) Yarîzan. Lîstikvan.
Yarîzan	(karn.dar.dz) Lîztikvan.
Yarmetî	(karn.x.mê) Alîkarî.
Yaro	(hk,hd.dar.nêr) Naznav û gazîkirina mêrê yar.
Yasa	(n.x.mê) Qanûn.
Yazde	(hijn.çend) Hijmara 11.
Yazdehem	(hijn.rêz.çend) Yanzdehem.

Yazdehemîn	(hijn.rêz.çend) Yanzdehem.
Yazdê	(hijn.çend) Ya/ yê yazdê. Cara yazdê. :Meha yazdê.
Yazdehizar	(hijn.l.çend) Hijmara 11,000.
Yazdemilyon	(hijn.l.çend) Hijmara 11,000,000.
Yek	(hijn.çend) Hijmara 1. Êk. 4-3=1.
Yekanî	(hk.dar.çewa) Xort yan keça tenê di malê de. Êkane.
Yekbawer	(hk.l.çewa) Çend mirovên bawerîyê bi karek, kirayarek, dînek, armancekê û htd di hînin. Hevbawer.
Yekbîr	(hk.l.çewa) Hevbîr. :Ez û tu di boçûnên xwe da yekbîrîn.
Yekbûn	(k.jn.l.mê) Yekgiritin. Hevgirtin. (K) bn: Bûn.
Yekcan	(hk.l.çewa) Bi can bi hevre.:Havalînîya ji dil, ji can.
Yekcar	(hk.l.çend) Demildest.Êkcar. :Carekê, bi carekê
Yekcor	(hk.l.çend) Corek bi tinê.
Yekdest	(hk.l.çewa) Bi hevre.Hevgirtî.
Yekdil	(hk.l.çewa) Bi dil û can bi hevra.
Yeke	(n.dar.mê) Peyveke girêdayî pîvan, kêşan û hijmartinê ye. :Gez yekeya pîvana dirêjî ye.
Yekem	(hijn.rêz.çend) Ya, yê, yêd êkê.
Yekemîn	(hijn.rêz) Êkemîn.
Yekê 1	(n.nenas.dar.mê) Êkê. :Jinekê got.ango yekê got. :Bizinekê nanê şivanî xwar.
Yekê 2	(hijn.rêz.çend) Ya, yê, yên êkê. :Cara yekê ez hatim, welatî.
Yekêtî	(n.dar.mê) Êketî. Wekhevî.
Yekgirtin	(k.jn.l.mê) Hevgirtin. Êkgirtin. (K) bn : Girtin.
Yekgirtî	(hk.l.çewa) Hevgirtî.
Yekhizar	(hijn.l.çewa) Êkhizar. Hijmara 1000.
Yekî	(hk.nenas.nêr) Êkî. Yê yekê. Yekê nediyar.
Yekîtî	(n.dar.mê) Yekêtî.
Yekkirin	(k.jn.l.mê) Têkelkirin. Kirin êk.
Yekreng	(hk.l.çewa) Ji êk reng pêkhatîye. Rengek bi tenê.
Yekrû	(hk.l.çewa) 1. Wek yek.2. Êkser.
Yeksan	(hk.dar.çewa) Wekhev.
Yeksanî	(n.dar.mê) Wekhevî.
Yekser	(hn.l.çewa) Demildest. Yekcar. Êkser.
Yekûdu	(n.l.mê) Berahî. Miştûmir. Rêkevtin. Êkûdu.
Yekûdukirin	(k.jn.gl.mê) Miştûmirkirin. : Berîya em bihên vêrê, me yekûduwa xwe kirîye.
Yekşem	(hk.dem) Roja êkşembê.
Yekta	(hk.l.çewa) Tayek. Ketek. Libek.
Yemen	(hk.cih,cugir.n) Welatek Erebane.
Yemenî	(nejn) 1. XelkêYemenê. 2. Pertalên ji welatê Yemen.
Yeprax	(n.x.mê) Îprax.
Yewnan	(hk.cih,cugirn.nejn)1.Welatê Yewnanistanê.2. Xelkê Yewnanistan.
Yewnanistan	(hk.cih,cugrn) Welatê Yewnanan.

Yewnanistanî	(netwn) bn :Yewnanî.
Yewnanî	(netew,n)1. Xelik ê Yewnan. 2. Mita, ziman û pertalên ji Yewnanê.
Yezdan	(n.dar) Xweda. Ezdan.
Yezdanî	(hk.dar.çewa) Karê xwedayî.
Yê	(pêrb) ***rêzman*** Alaveke jibo tuxmê nêr yan kesek ne diyar bi kar di hêt. :Birayê min. :Yê rawestayî hevalê teye, yan yê rûniştî?. ***Pend***:Yê guh nede mezinan, dê lê hên şaxên bizinan. ***Pend*** :Yê bi lingekî, xera dike gundekî. ***Pend*** :Yê got û kir mêre, yê ne got û kir şêre, yê got û ne kir, kerê nêre. ***Pend*** :Yê neke, na xwe. ***Pend***:Yê ne li şerî, şêre.
Yêx	(hk.x.çewa) Peyveke bo kewalên lewaz û kêmgoşt, ji nav yên bizinî veder di kin dako bihayê kewalên çak kêm ne be.
Yêxkirin	(k.jn.l.mê) Cudakirina kewalên yêx.
YNK	(kutr,n) Partî ya Yekêtîya Nîştimanî a Kurdistan.
Yûro	(n.cîn.x) €, Diravê çend welatên ewropayî.

Z

Z	(ze) Pîta sih û êkê, û dawîyê ya abeya kurdî.
Za	(hk.x.çewa) 1.Bergotineke jibo bi hêzkirina gotinan bi kar di hêt. Ma. 2. Zuha.
Zab	(hk,cih,n.x.mê) Çem. Robar.
Zabûn	(k.jn.l.mê) bn:Zuhabûn.
Zad	(n.x.nêr) 1. Xwarin.2. Navek paşpirte bi navan ra .Têjik. Nivş : Mêrzad. Ang; kurê, keça şêran. Begzad, tuxmê(ji malbegan)Perîzad; ang ji perîyan û htd.
Zade	(paşpir) Nivş. Zad.
Zadxane	(hk.cih,n.dar.mê) Xwaringeh. Xurekxane.
Zaf	(kn.x.çewa) Pir. Gelek. Mişe. Zehf.
Zagon	(n.x.mê) Qanûn.
Zahid	(hk.x.çewa) Mirovê zad ne xwarî. Mirovê birsî. Mirovê birçî. Girevgirtî.
Zahidkirin	(k.jn.l.mê) Zad ne xwarin. Girevgirtin. Xwe birçîkirin. (K) bn: Kirin.
Zak	(n.x.mê) 1. Mîrê cara yekî piştî candar di zêt. 2. Ger. Dor. Car. : Vî zakî tu li ber çwîngê bi mîne. :Zakê mine, teye, .. û htd.
Zakirin	(k.jn.l.mê) bn:Zuhakirin.
Zal	(hk.x.çewa) Serdest. Xurt.
Zalbûn	(k.jn.l.mê) Miyan. Karîn. Têhelhatin. (K) bn: Bûn.
Zalkirin	(k.jn.l.mê) Serdestkirin.
Zam	(n.x.mê) Birîn. Derd. Kul.
Zamdar	(hn, hk.dar.çewa) Birîndar. Nexweş. Dilkul.
Zamkevtin	(k.jn.l.mê) Kulbûn yan herişîna masolkên mirovî.
Zan	(k.jn.x.mê) Giyandarên mê têjikan yan zarokan di kin. Berdewamîya nivşî. : Bizina wan ya zay. Çêlek di zê.
Zana	(hk,hn.x.çewa) Mirovê şareza. Bispor. ***Pend*** :Zana be pisyarker be. ***Pend*** :Zana aqilî ji nezanan werdigire, û nezan ji zanayî.
Zandor	(n.dar.mê) Xwendin li ser mijareka taybetî jibo wergitina zanyarîyan. Xol.
Zanebûn	(hk.çewa, jn) Mirov karekî bi zanîn bi ke. Karê bi pilan. Br× Bêdestî.
Zanist	(n.dar.mê) Zanîn.
Zanistî	(hk.dar.çewa) Tiştê girêdayî zanînê. :Bernameyên zanistî.
Zanîn	(k.jn.x.mê) Zanyarî, salixên zanistî, mîna fîzîk, kîmîk, bîrkarî, candarzanî û htd. Marezabûn di warê cuda de. :Te zanîye dê van rojan ahingeka mezin hêt gêran?. (K) bdn: ez di zanim em dizanîn, tu di zanî hûn di zanin, ew di zane[…it] ewan di zanin. Pr: dê[bi] + bdn. Bdb :di zanî, di zanîn. Db,dûr: zanîbû,zanîbûn. (F): bi zane, bi zanin.
Zanîngeh	(hk,cih,n.dar.mê) Bingehê xwendina bilind. Zanko. :Zanîngeha Duhok. :Xwîndkarê zanîngehê.
Zanko	(hk.cih,n.x.mê) Zanîngeh.

Zanyarî	(n.dar.mê) Salix. Zanîn. : Te çi zanyarî hene liser rewşa welatî?.
Zar 1	(n.x.nêr) Ziman. Devok. :Zarê soranî. Zarê hewramî. Zarê badînî.
Zar 2	(hk.x.çewa) ***deng*** Dengê girî û gilîyên zaroyan. Zarzar.
Zar 3	(n.x.dn) Zarok.
Zara	(n.x.mê) Navê keçane.
Zarav	(n.dar.mê) Peyvên nemaze jibo karek yan tiştekî. Zaravên zanistî. Zaravên toreyî.
Zarezar	(n.l.mê) 1. ***deng*** Qîjandina zarokan. 2. Lavakirin.
Zarezarkirin	(k.jn.gl.mê) 1.Qîjandin. 2. Lavakirin.
Zarîn	(k.jn.x.mê) Zarezarkirin. (K) bdn: ez di zarin em di zarîn, tu di zarî hûn di zarin, ew di zari[...it] ewan di zarin. Pr:dê[bi]+bdn. Bdb: ez di zarîm em di zarîn, tu di zarî hûn di zarin, ew di zarî ewan di zarîn. Db,dûr: ez zarîbûm em zarîbûyn, tu zarîbûy hûn zarîbûn, ew zarîbû ewan zarîbûn. (F): bi zare, bi zarin.
Zaro	(n.x.dz) Mirovê jîyê wan ji sinêleyî û kêmtir. Piçûk. ***Pend***:Zarokê bê dê(bê dayk) weke çiyayê bê rê .***Pend*** :Zarok fêqîyê zivistanê ye. ***Pend*** :Zarok gula nav malê ye.
Zarokînî	(n.dar.mê) Qonaxa mirov têda zarok. :Ew bi zarokînî fêrî jenîna amêrên mûzîkê bûye.
Zarotî	(n.dar.mê) Zarokînî.
Zarveker	(karn.dar.dn) Mirovê zar xelkî ve di ke. Mirovê pispor di warê honerê zarvekirinê, di şanogerî û filman da. Ekter.
Zarvekirin	(k.jn.l.mê) Mirov mîna kesekî bi peyvit. Dengê xwe mîna yekî biket. (K) bn: Kirin.
Zarzar	(n.l.mê) ***deng*** Zarezar.
Zarzarkirin	(k.jn.gl.mê) Zarezarkirin.
Zava	(n.x.nêr) 1.Mêrê nû jin anî û şahîya jibo di hêt kirin. :Zelamê jinekê ji malbatekê di hînit, di bite zavayê wan.
Zavabûn	(k.jn.l.mê) Bûne zava. Dema mêrek di be zava û şahî jêra tê rêxistin.:Kurê wî bû zava.ang; jin jêra anî.
Zavakirin	(k.jn.l.mê) kirin zava, Weke malbatek bo kurê xwe jinê di hîne,şahî û govendê bo di ken, kurê xwe di ken zava. :Mala xudê ava me kurê xwe kir zava.
Zavatî	(hk.çewa,n.dar.mê) Heyama mêr têda zava. :Cilikên zavatîyê.
Zax	(hk.x.çewa) Zîrek. Peyt. Barkirî. Sax. Vejandî.:Mirovê bi zax.ango; mirovê zîrek kêrhatî.:Erdê zax.ang; erdê zibilkirî û law(çak) jibo çandinê.:Pîlên (patirî) zax.ango; jibo karînanê diristin, kar di ken, pirî bargeh.
Zaxbûn	(k.jn.l.ê) Peytbûn. Pîtbûn. : Zevî bi zibilî zax bû.
Zaxkirin	(k.jn.l.mê) Bi hêzkirin. Zibilkirin. Barkirin. Bargekirin.Vejandin : Zavî zax kir. :Têlefonê zax di ke. Patirî zax kir. Mejî bi mûzîkê zax kir. (K) bn: Kirin.
Zaxkirî	(rd.l.çewa) Hatîye zaxkirin. Peyt.:Patirîya tirombêlê ya zakirî ye.

Zayend	(n.dar.nêr) ***rêzman*** Nivş. Tuxim. :Zayendê nêr, wek nêrî, hesp, peya, bira û htd, zayendê mêwek ; keç, dayk, bizin, manga, dêhil, bûk û htd, û duzayend; wek gîsk, qutabî, dost, heval, û htd.
Zayîn	(k.jn.x.mê) Zan. Zêdebûn. : Sala 2005 ya zayînî.
Zayîngeh	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê zana candaran. Cihê bûna zarokan. :Nexweşxaneya zayîn di keve cada xebat.
Zayînxane	(hk.cih,n.l.mê) Zayîngeh.
Zaza	(maln.x) Mirov yan zarê zaza.
Zazakî	(n.dar.mê) Zareke ji zimanê kurdî. Dimilkî.
Zeb	(hk.x.çewa) Hêzdar. Tund. Qayîm.
Zebale	(n.dar.mê) Têreke ji qamîşî hatîye diristkirin, derê wê berdaye, Jibo veguhaztina ax û zibilî bo nav bax û rezan li pişta dewaran di kin.
Zebbûn	(k.jn.l.mê) bn :Zepbûn.
Zebelah	(hk.dar.çewa) Mirovê gelek kelex mezin û dirêj. :Bi nêre wê henê çi zebelahe li dira henê rawestaye?. Br×Çirkune, girgine.
Zeber	(hk.x.çewa) Hêzdar. Deshelatdar. Tund. Miyan.
Zeberdest	(hk.l.çewa) Mirovê hêzdar û bi zend û bask. :Serbest xortekê zeberdeste.
Zebeş	(n.x.nêr) ***fêqî*** Fêkîyeke, dirêje yan girovire, niva wî sore, tovikên reş di nav dane,tama wî şirîne. Mitî. Zebeş.
Zebir	(n.x.mê) Zeber.
Zebirdest	(hk.dar.çewa) bn :Zeberdest.
Zebkirin	(k.jn.l.mê) bn :Zepkirin.
Zehf	(hk.x.çewa) Zaf. Pir. :Ez zehf ji te hez di kin. :Hêk li bazarî di zehfin.
Zehfbûn	(k.jn.l.mê) Pirbûn. Mi3ebûn. :Biyanî li seyrangehên me zehf bûne.
Zehfî	(n.dar.mê) Berfirehî. Mişeyî.
Zehfkirin	(k.jn.l.mê) Mişekirin. Berfirehkirin. Zêdekirin.
Zehmet	(n.x.mê) Giranî. Asteng. Çetin. :Zehmeta min hemû di ber avê da çû!. :Eve karek bi zehmete.
Zehmetbirin	(k.jn.l.mê) Xwe mandî kirin.Xizmetkirin. : Tu bi xudê çi zehmeta ne be.
Zehmetkêş	(karn.l.dm) Mirovê xwe jibo karekî zehmet di de. Rêncber. Pale. Karker.
Zehmetkêşan	(k.jn.l.mê) Dema mirov xwe mandî di ke ji pêxemetî dozekê.
Zehmetkirin	(k.jn.l.mê) Zehmetbirin.
Zegzege	(hk.dar.çewa) Zebelah.
Zelal	(hk.x.çewa) Ron. Aşkera. : Ava kanîyan ya zelale. :Dengê te zelale. ***Pend*** :Wî çi avên zelal ne hêlane !. ang ; mirovê neçak û destdirêj.
Zelalbûn	(k.jn.l.mê) Ronbûn. E3kerabûn. (K) bn : Bûn.
Zelalî	(n.dar.mê) Xuyayî. Ronî. Aşkerayî.
Zelalkirin	(k.jn.l.mê) Ronkirin. Eşkerekirin. :Heger zehmet ne bit waneya me ji me ra zelal bi ke!. (K) bn: Kirin.

Zelam	(n.x.nêr) Peya. Mêr. ***Pend*** :Zelamek hebû, çaxê nanê wî hebû, navê wî tunebû, çaxê navê wî hebû, nanê wî tunebû û çaxê herdu hebûn, ew li mal nebû. ***Pend*** :Zelam bi mûyan, jin bi rûyan.
Zelamînî	(n.dar.mê) Mêranî.Nîşana hêza zelaman. :Çi zelamînî li nik vî kurî nîne!.
Zelate	(n.x.mê) ***xwarin*** Xwarina ji giyayên ter, yên hûrkirî, mîna kerefs, reşad, xes, xiyar, bacan û htd, digel xwê û tirşî têkel di ken bi zadî ra di xwen.
Zelû	(n.x.mê) ***candar*** ,***kirmik*** Zêrî. Zêlî.
Zeman	(hk.dem) Jeman. Dem. Çax. Dan.Danroj.
Zembele	(n.x.nêr) 1.Mîilê demhijmêran.2. Borîyên avê(henefî).
Zembîl	(n.x.mê) Seleke ji levenan, zilik, yan şivikan hatî çêkirin.
Zembîlfiroş	(karn.l.dz) 1.Kesê zembîlan di firoşe.2. Navê dastaneka kurdî ye, ko qehremanê çîrokê zembîl di firotin.
Zemîn	(n.x.nêr) Erd.
Zend 1	(n.x.mê) Qeda destî ji enîşkê tanî destî, yan ji milî ta destî.
Zend 2	(malb,n.x) Hozeka kurdî ye.
Zendikbadayî	(hk.l.çewa) Mirovê zendikên wî bi hêz, peyt û badayî. Xwedî zend û bas.
Zendûbas	(n.l.pir) Destê mirovî ji mistê(lep) tanî milî. :Zend û bas bi hevre.
Zeng	(n.x.mê) 1. Amêrekê asinî deng jê di hêt jibo hi3yar û agehdarkirinê bi kar di hêt. : :Zenga malê, demhijmêrê, zenga bi stoyê kewalan ve di ken. Zirzirk. 2. Êke ji du karikên çîroka zeng û bengê.
Zengene	(malb,n) Hozeka kurdane.
Zengil	(n.dar.mê) Zeng. Zirzirk.
Zengilandin	(k.jn.dar.mê) Lêdana zengê. Deng ji zengilê di hêt peydakirin.(K) bdn: ez di zengilînim em di zengilînîn, tu di zengilînî hûn di zengilînin, ew di zengilîne[….it] ewan di zengilînin. Pr:dê[bi]+bdn. Bdb : di zengiland, di zengilandin. Db,dûr: zengilandibû, zengilandibûn. (F): bi zengilîne, bi zengilînin.
Zengillêdan	(k.jn.gl.mê) Zengilandin.
Zengilok	(n.dar.mê) ***balinde*** bn :Zengulîk.
Zengilxane	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê hilawîstin yan danana zengilê.
Zengîn	(hk.dar.çewa) Dewlemend. Heyî. :Mêrê zengîn. :Jina zengîn. :Welatê zengîn.
Zengînbûn	(k.jn.l.mê) Pere û malê mirovî zehf di be. (K) bn: Bûn.
Zengînî	(n.dar.mê) Heyînî. Hebûn. : Zengînîya wî ji zîrekîya wî ye.
Zengînkirin	(k.jn.l.mê) Mirov bi kar û zanînê xwe dewlemend di ke. (K) bn: Kirin.
Zengulîk	(n.dar.mê) ***balinde*** Corekê çûçikane.
Zep	(hk.x.çewa) Tund. Qayîm. Peyt.
Zepbûn	(k.jn.l.mê) Tundbûn. Ne livîn. :Xwîna birînê bi girêdanê zep na be.(K) bn : Bûn.
Zepkirin	(k.jn.l.mê) Liser zalbûn. Tundkirin. Ne hi-t bi live. :Xwe zep ke, nexwe dê bi kevî.(K) :bn : Kirin.
Zepkirî	(hk.l.çewa) Hatî zepkirin. Tundkirî.

Zepzepe	(hk.dar.çewa) Zebelah.
Zeqzeqe	(n.dar.mê) Pivdanka naylonî. Pivdank.
Zer	(hk.x.çewa) Rengekê taybetî ye. Rengê rojê, rengê mûzê, rengê belgên payîzê.
Zerav	(n.dar.mêr) ***can*** Kîsikeke di zikê candaran da ye, ava zer têda ye.Zerdav.
Zerbûn	(k.jn.l.mê) Rengê mirovî jiber nexwe-î yê zer di bit. Belgên daran li payîzê zer di bin. (K) bn : Bûn.
Zerd	(hk.x.çewa) Zer.
Zerdav	(n.l.mê) Zerav.
Zerdeşt	(n.x.nêr) 1. Pêxemberê dînê behdînî(zerde-tî) ye. Pêxemberê kurdan. 2. Navê mêrane.
Zerdil	(n.dar.mê) ***fêqî*** Mijmije.
Zergul	(n.l.mê) ***giya*** Corekê genimîye.
Zerik	(n.dar.mê,hk.çewa) 1. ***nexwe_î*** Derdeke giyan û çavên mirovî zer di ke. 2. Mirovê lewaz û rengê wî zer.3. Zerîya nîva hêkê. Zerika hêkê.
Zerikîn	(k.jn.dar.mê) Rûçikê mirovî ji egera nexweşî yan tirsê zer di be. (K) bdn: ez di zerikim em di zerikîn, tu di zerikî hûn di zerikin, ew di zerike[….it] ewan di zerikin. PR: dê [bi]+bdn. Bdb : ez di zerikîm, tu, ew, di zerikî, em,hûn, ewan di zerikîn. Db,dûr : ez zerikîbûm, tu zerikîbûy, ew zerikîbû, em zerikîbûyn, hûn, ewan zerikîbûn.(bi bûn).
Zerî	(n.x.mê) 1. Jina xweşik û xwedî bejin û bal. Xatûn. Perî. Kejal. 2. Rengê zer. : Zerîya dêmê wî ne ji nexwe-îyê ye.
Zerîle	(n.dar.nêr) ***balinde*** Zerwêle.
Zerîn	(n.x.mê) ***gul*** 1. Nêrgiza zer.2. Navê keçan.
Zerkêtk	(n.dar.mê) ***adî*** Core adîyekê firindeye, jehirdare, rengê wî zere, mîna mêşhigivane.
Zerkêzk	(n.l.mê) bn :Zerkêtk.
Zerkirin 1	(k.jn.l.mê) Mirov dîwarekî, kaxetekê, cilekî bi zerî reng bike. (K): Kirin.
Zerkirin 2	(k.jn.l.mê) Qelandina giyayên xwarinê di nav rûnî da. :Tolik, kengir, zerkirin. (K) bn: Kirin.
Zerkirî 1	(hk.l.çewa) Rengê zer lê hatî dan.
Zerkirî 2	(hk.l.çewa) Qelandî. Sorkirî.
Zerole	(n.dar.nêr) ***balinde*** bn :Zerwêle.
Zerpêtî	(hk.l.çewa)) Mirovê nexwe- ko herdem rengê wî zer û pêtû xuya di ke.
Zerpêtîbûn	(k.jn.gl.mê) Rengê mirov zer û pêtî di be.
Zerpiçî	(rd.dar.çewa) Zerpêtî.
Zerpitixî	(rd.dar.çewa) bn :Zerpêtî.
Zerwêle	(n.l.dn) ***balinde*** Çûçikeka zer û rengîne,bihar û havînan li Kurdistanê di pirin.
Zerzewat	(n.dar.pir) ***giya*** Giyayên xwarinê, mîna kerefs, reşad, xes û htd. Teregiya.
Zerzîrî	(n.x.pdn) ***balinde*** Corekê balindeyane, rengê wan reşe birbir di jîn.

Zever	(hk.x.çewa) Wêran. Zîrek. Çavnetirsî. Zeber.
Zeveş	(n.x.nêr) ***fêqî*** Zebeş.
Zevî	(n.x.mê) Erdê bi kêr çandinê bi hêt. Zevîya genim, ceh, nok û htd.
Zevlek	(n.x.pir) Masolk. Zendûbask.
Zevlekdar	(hk.dar.çewa) Mirovê gir û bi hêz. Xudan zevlek.
Zeyt	(n.x.mê) Rûnê şil ko ji giya, tov û candaran di hêt çêkirin.
Zeytûn	(n.x.mê) Berê darzetûnane, şê xir yan hêkîye, rengên kesk, reş, sorê tarî û htd hene paş vegirtinê dindikên wî bi xwarinê ra di hên xwarin û mifa ji zeyta wan di hên wergirtin..
Zexme	(n.x.pir) Mîna kulavane jin di xin singa xwe.
Zê 1	(n.x.nêr) Çem. Rîbar.Co.
Zê 2	(hk.cih,n.x) Du çemin yek zêyê mezin(zêyê behdînan) yê din biçûk li başûrê Kurdistan.
Zêbar	(hk.cih,dever,n.mê) Devereke li Kurdistana Iraqê. Hozeka kurdane li Kurdistanê.
Zêbarî	(malb,n. dar) Xelkê devara Zêbar.
Zêç	(n.x.pir) Zarok. Jin. Xêzan.
Zêde	(hk.x.çewa) 1. Pir. Mişt. Tijî.2. Ne pêdivî.
Zêdebûn	(k.jn.l.mê) Pirbûn. Mişebûn. Zehifbûn. :Roj bi pojê endamên navendê zêde di bin. (K) bn : Bûn.
Zêdegavî	(n.l.mê) Gavên zêde. Karê nerast. Kiryarêd ne rewa
Zêdegavîkirin	(k.jn.gl.mê) Karên ne rast, rewa kirin. . : Kesê zêdegavîyan bi ke dê hêt sizadan. (K) bn: Kirin.
Zêdekirin	(k.jn.l.mê) Mi-ekirin. Zehifkirin. :Hukmetê mehyana mamostayan zêde kirin. (K) bn: Kirin.
Zêdeyî	(n.dar.mê) Mirov,kar yan tiştê zêde.Zêdebûn.
Zêdik	(malb,n) Hozeka kurdane.
Zêmar	(n.x.mê) Nalîn. Fîxan. Gîrîn.
Zên	(n.x.mê) Hizir. Bîr. Zanîn.
Zêndar	(hk.dar.çewa) Mirovê bîrtîj, ko zû di gotinan di gehit û jibî na ket. Bi zên. :Zîrek qutabîyek pir zêndare, hema carekê di xwînit û waneya xwe tê di gehit.
Zêndî	(n.x.pir) Mirov,candar û giya. Jiyandar. Nemir. BR×Mirî.
Zêr	(n.x.nêr) 1. Kanzayekê zere pir bihaye. : Stovanka zêrî, gustîla zêrî.2. Tiştê ciwan û bihadar.
Zêrav	(n.l.mê) Ava zêrî.
Zêravkirin	(k.jn.gl.mê) Tamdan bi ava zêrî. :Qayîşa demhijmêrê ya zêran kirî.
Zêravkirî	(hk.l.çewa) Hatîye zêravkirin. Bi ava zêr tam daye. :Qelemê min zêravkirî ye.
Zêrevan	(pîşn.dar.dz) 1. Nêrevan. 2. Navê mêrane.
Zêrevanî	(karn.dar.mê) Çavdêrî. Nêrevanî.
Zêrevanîkirin	(k.jn.l.mê) Lê nêrîn. (K) bn : Kirin.
Zêrger	(karn.dar. dz) Kesê karê kirîn û firotina zêrî dike. Zêringir.

Zêringir	(kar,n,dar.dz) Zêrgir.
Zêrî	(n.x.mê) ***candar*** Kirmeke di avêda di jît.
Zêrîn	(hk.dar.çewa) 1. Tiştê rind û bi biha mîna zêrî. 2. Navê keçan.
Zêrker	(karn.dar.dn) Zêrger.
Zêrkirin	(k.jn.l.mê) 1. Çêkirina zêrî. 2. Tamdana kanzadan di zêrî. Bi zêrî tamdan.
Zêrvan	(karn.dar.dz) Xwedîyê zêran. Zêrker. Zêringir.
Zêval	. (hk.x.çewa) Çîrikên pateyan.
Zêwe	(hk.cih,cugrn.x) Navê çendîn gundane li Kurdistanê.
Zêwik	(hk.cih,cugrn.dar) Navê hinek gundane.
Zibale	(n.dar.mê) Têra zibilî. Zebale.
Zibare	(n.x.mê) Karê bi tebayî jibo malekê. Karê bi hevre.
Zibarekirin	(k.jn.l.mê) Bi karê zibarê rabûn. :Gundî zibarê jibo mala melayî di kin.
Zibil	(n.x.nêr) Rîx û pişkulên kewal û dewaran.
Zibildan	(hk.cih,n.dar.mê) Cihê zibilî di kinê. Gîfank. Gîfk.
Zibilîn	(k.jn.x.mê) Wekî giyandar rêxê di kin. Çêl di zibilit.
Zibilkirin	(k.jn.l.mê) 1. Jibo zaxkirinê, cotyar zibilî li bax, rez û bîstanan di kin. 2. Zibilîn. (K) bn: Kirin.
Ziç	(hk.x.çewa) Mit. şir.
Ziçbûn	(k.jn.l.mê) şirbûn. (K) bn: Bûn.
Ziçkirin	(k.jn.l.mê) şirkirin. Çavşorkirin. :Rabe karekî bike, xwe wesa ziç neke. (K) bn: Kirin
Zigurd	(hk.x.çewa) Zirgurt.
Zik	(n.x.nêr) ***can***1.Qeda giyanê mirovî ya nerim, navbera ran û singî, ji alê singî. ***Pênd*** :Zikê xwe hînî du nanan meke, canê xwe hînî du karan meke. 2. Cihê xwarin di kevitê. Gede.
Zikçêl	(hk.l.çewa) Mirovê zikê wî mezin,mîna yê çêlekan.
Zikçûn	(k.jn.l.mê) Iilbûna desnivêja mirov û candaran ji egera nesaxî yan pîs xwarin û zêde xwarinê. Hinavçûn. (K) bn:Çûn.
Zikêş	(hk.l.çewa) 1. Mirovê zinx. Mirovê çepel. 2. Janezikî. Êşana zikî.
Zikêşan	(k.jn.l.mê) Ê-ana zikî. Zik di êşe. (K) bn: Ê-an.
Zikfireh	(hk.l.çewa) Kesê bêhinfireh. Bêhinfireh.
Zikfirehî	(n.l.mê) Bêhinfirehî.
Zikîn	(hk.dar.çewa) Mirovê herdem di xazit zikê xwe pir xwarin bi ket.Bêhnefs.
Zikmakî	(hk.l.çewa) Nivşî. Berebabî. :Lengerîya wî zikmakî. :Derdên zikmakî.
Zikmeşk	(hk.l.çewa) Mirovê zikê wî mîna meşkan.
Zikmezin	(hk.l.çewa) Mirovê zikê wî mzin.
Zikreş	(hk.l.çewa) Mirovê çavên wî bi xelkê dî na rabin û bi xoşîya wan tengav di bit. Mirovê ne dilsoj.
Zil 1	(hk.x.çewa) Mezin. Gewre. Qebe. Biloq.
Zil 2	(n.x.nê) Dava giyayê hişk. Zilik. Çeqikê darê yê zirav.
Zilam	(n.x.nêr) Zelam. Mêr.

Zilbûn	(k.jn.l.mê) Zîqbûn. Girbûn. :Çavên wî pêve zil bûn. (K) bn: Bûn.
Zilhêz	(hn.l.çewa) Xwedî deshelat û hêz. Emerîka welatekê zilhêze.
Zilik	(n.dar.nêr) Zil.Zilikê şixatê.
Zilînk	(n.dar.mê) Tiyanka nanî, ji zilikên genim yan ceh hatî çêkirin.
Zilkirin	(k.jn.l.mê) 1.Zîqkirin. Mezinkirin. Girkirin. 2.Rawestandin. Ne livandin. : (K) bn :Kirin.
Zilpên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengê kevtina dilopên avê.
Zilq	(n.x.mê) Zibilê tewalan, çûçikan. :Zilqên sivandokan.
Zilqutandin	(k.jn.dar.mê) Li hevdana zîhên çavan. Livîna çavan. (K) bdn : ez di zilqutînim em di zilqutînîn, tu di zilqutînî hûn di zilqutînin, ew di zilqutîne[…it] ewan di zilqutînin. Pr : dê [bi]+ bdn. Bdb : di zilqutand, di zilqutandin. Db,dûr: Zilqutandibû,ziqutandibûn. (F) : bi zilqutîne, bi zilqutînin.
Zilok	(n.x.mê) bn :Zilînk.
Ziman	(n.x.nêr) 1.Alavê di hev gehiştinê ye.Derbirîne bi gotin yan nivîsîn, jibo ko mirov di hev bigehije. Her netewekî zimanê xwe heye, zimanê kurdan Kurdîye.2. Ezman. ***Pend*** :Ziman heye dermanê malê, ziman heye wêranê malê.
Zimandirêj	(hk.l.dz.çewa) Ezmandirêj.
Zimanreş	(hk.n.l.dz.çewa) Ezmanreş.
Zimanpîs	(hk.l..çewa, n.l.dz) Ezmanpîs.
Zimanvan	(pîşn.dar. dz) Iareza di warê zimanan da.
Zimanvanî	(karn.dar.mê) Iarezayî di warê zimanî da.
Zimanzan	(pîşn.dar.dz) Zimanvan.
Zimanzanî	(karn.dar.mê) Zimanvanî.
Zimên	(n.x.mê) ***deng*** Dengek hêdî û zirave hinde caran ji guhêd mirovî di hêt. Ziringên.
Zimpare	(n.x.mê) Corekê kaxeza zivir e, mirov jibo renîn û hilûkirina dar, ber, kanzad û htd bi kar di hîne.
Zimparekirin	(k.jn.l.mê) Hilûkirin bi zimpareyê. (K) bn:Kirin.
Zinar	(nx.nêr) 1. Nizar.2. Navê mêrane. Br× Beroj.
Zinc	(n.x.mê) Kolê ji qamîşî çêkirî.
Zincîr	(n.x.mê) 1.Du qeytanên pan yên wekhev dirêj lêvên wan bi didankan rêzkirîne, ev didanke hevdu di girin jibo peytkirin û vekirina cilan bi kar di hên.2. Rêz. 3. Ristika ji xelekan pêkhatî.
Zincîrkirin	(k.jn.l.mê) 1.Bi zincîran daxistin. 2. Dorpêçkirin. (K) bn: Kirin.
Zindî	(hk.x.çewa) Sax. Êkser.: Evro bernameyek pir xweş bi awayek zindî li KTV dê hêt belavkirin.
Zindîbûn	(k.jn.l.mê) Saxbûn. Vejiyan.
Zindîkirin	(k.jn.l.mê) Saxkirin. Vejandin. : Hersal em bîranînaşehîdan zindî di kin.
Zingezing	(n.l.mê) ***deng*** Zingên.
Zingên	(n.dar.mê) ***deng*** Dengek zirav di kevit guhê mirovî. Ziringên.
Zinx	(hk.x.çewa) Çepel. Lewçe.

Zir 1	(hk.x.çewa) Nerast. Nedirist. Sexte.
Zir 2	(n.x.mê) ***deng*** Dengê zirîna keran.
Zirarî	(malb,n) Hozeka kurdane.
Zirav	(hk.x.çewa) Ne stûr. :Bejin azirav
Ziravbûn	(k.jn.l.mê) Tişt zirav dibe. Bi werzi-ê bejina mirov zirav dibit. ***Pend*** :Di kûderê zirav bû bila di wêderê bi piçe. (K) bn : Bûn.
Ziravî	(n.x.mê) Yekeya ziravbûnê. Br×Stûrî.
Ziravkirin	(k.jn.l.ê) Tiştê stûr mirov bi birîn û jê birinê zirav bi kit. (K) bn : Kirin.
Zirbab	(n.dar.nêr) Zirbav 1. Babê nerast. 2. Mêrê daykê.
Zirbar	(hk.l.çewa) Zirbehir.
Zirbarbûn	(k.jn.gl.mê) Zirbehirbûn.
Zirbarî	(n.l.mê) Zirbehrî.
Zirbarkirin	(k.jn.gl.mê) Zirbehirkirin. :Ji mal û milkan hat zirbarkirin.
Zirbehir	(hk.dar.çewa) Bê behir. Par têda tunebûn.
Zirbehirbûn	(k.jn.gl.mê) Bê behir bûn.(K) bn: Bûn.
Zirbehirkirin	(k.jn.gl.mê) Jê bê behir kirin. Bê parkirin. :Birayê xwe ji malê zirbehir kir.(K) bn: Kirin.
Zirbehrî	(n.l.mê) Behir tê nebûn. Bêbehrî.
Zirbira	(n.dar.nêr) Birayê mirovî, ji daykê yan ji bavê bi tinê.
Zirdayk	(n.l.mê) Jinbab. Jinbav.
Zire	(n.x.mê) Lempeya piçûk ya elektirîkên destî.
Zirezir	(n.l.mê) ***deng*** 1. Dengê zincîr û ristikan. 2. Dengê zirêna keran.
Zirezirkirin	(k.jn.gl.mê) Dengê zirezirê jê peydabûn. Bihîstina dengê zirezirê. :Ker zirezirê di ke, diyare yê têrî ye!.
Zirên	(n.dar.mê) ***deng*** 1. Dengê ristik, stovank, zincîr û htd. 2. Dengê zengilan. 3. Dengê zirîna keran.
Zirgurt	(hk.dar.çewa) Mêrê bêjin. Xortê bi tinê. Bêjin. Bitinê.
Zirgurtî	(n.dar.mê) Jiyana bi tinêyî. Bêjinî.
Zirî	(n.x.mê) Cilên ji hesin hatîne çêkirin şervanan li xwe di kirin jibo parastin ji şûr, tîr û riman.
Zirîç	(n.x.mê) 1.Davên teysokin di nav perokanda, nexasim yên jinan. 2. Dindikên hinarane yên hişikkirî.3. Zibil ê çûçikan.
Zirîn	(k.jn.x.mê) Dengê kerane. : Ker di zirit, di zirî, di zirin.
Zirîpoş	(n.l.mê) Mirov yan tiştê bi zirî hatî poşîn. Tank.
Zirîze	(hk.cih,cugir,n) Gundeke li devera Zaxo.
Zirk	(n.x.mê) Ava bi xwelîyê hatîye vegirtin, rengê wê zerve di bit, jibo mizeytan bi kar di hêt.
Zirkeç	(n.x.mê) Nevisî. Keça nevisî.
Zirkêtk	(n.l.mê) ***adî*** Zerkêsk. Zerkêtk.
Zirkur	(n.l.nêr) Kurê nevisî.
Zirna	(n.x.mê) ***mûzîk*** Amêrekê mûzîkêye, bi pifkirina devî lê dixin, dengê wê pir xweş û dilvekere.
Zirnabêj	(pîşn.l.dz) Zirnavan.

Zirnavan	(pîşn.dar.dz) Mirovê zirnayê lê dixe. ***Pend*** :Iahîya zirnevanî be û ew bi xwe lê bixe.
Zirşerim	(hk.dar.çewa) Bê-erim. :Mirovê zirşerim.
Zirt	(n.x.mê) Nav li xwedan.
Zirtek	(hk.dar.çewa) Mirovê bi zirt û gefan di xurit. Belakir. Difinbilind. Ji xwe zêde. Ierxwaz.
Zirtekî	(n.dar.mê) Zorî. Kûtekî.
Zirtkirin	(k.jn.l.mê) Dema mirov nav li xwe di de, xwe mêrxaz û zorzan di zanit. Pesinêd ji xwe mezintir dan. (K) bn: Kirin.
Zirto	(hk.dar.çewa) Zirtek.
Zirtole	(hk.dar.çewa) Zirtek.
Zirtonek	(hk.dar.çewa) Zirtek.
Zirxesû	(n.dar.mê) Jinbaba jina mêrî, yan jinbaba mêrê jinê.
Zirxezûr	(n.dar.nêr) Zirbavê jin yan mêrê mirovî.
Zirxîtik	(n.dar.mê) ***kêzik*** Sîsirk
Zirxweh	(n.dar.mê) Xweha mirovî ji daykê yan bavê bi tenê.
Ziryan	(k.jn.x.mê) Dema pîstê mirov û candaran jiber xuryan, cilikên zivir,nexweşîyan û htd di zîrikit û xwînelok di bit. (K) bdn: ez di ziryim em di ziryin, tu di ziryî hûn di ziryin, ew di zirye ewan di ziryin(zirin). PR: dê bi ×bdn. Bdb : di zirya, di ziryan. Db,dûr : ziryabûm, ..bûyn, ..bûy, ..bûn. (F) : bi zirye, bi ziryin(bi zirin).
Zirziqanndin	(k.jn.l.mê) Leqandin. Veleqandin. Hejandin.(K) bdn: ez di zirziqînim em di zirziqînîn, tu di zirziqînî hûn di zirziqînin, ew di zirziqîne[…it] ewan di zirziqînin. PR: dê bi + bdn. Bdb : di zirziqand, di zirziqandin. Db,dûr : zirziqandibû,ziziqandibûn. (F) : bi zirziqîne, bi zirziqînin.
Zirziqîn	(k.jn.dar.mê) Livîn. Leqîn. Hijyan. Di zirziqim, bi zirziqe, zirziqî, di zirziqin.
Zirzir	(hk.dar.çewa) ***deng*** Zirên. :Zirzira dengê bazinkan.
Zirzirkirin	(k.jn.l.mê) 1.Zirtkirin. Dengê xwe kirin. 2. Dengê zirzirê. (K): Kirin.
Zistan	(hn.dem.n.x.mê) bn :Zivistan.
Zivêl	(hk.x.çewa) Perçeyên perokan. Pirtên pateyan.
Zivil	(n.x.nêr) bn :Zibil.
Ziving	(n.x.mê) Iikeft. Berevez.
Zivir	(hk.x.çewa) Tiştê ne hilû. : Dîwarê zivir. Destên zivir.
Zivirandin	(k.jn.dar.mê) 1. Vegerandin. 2. Badan. (K) bdn: ez di zivirînim em di zivirînîn, tu di zivirînî hûn di zivirînin, ew di zivirîne[…it] ewan di zivirînin. Pr: dê[bi]+bdn. Bdb : di zivirand, di zivirandin. Db,dûr: zivirandbû,zivirandibûn. (F) : bi zivirîne, bi zivirînin.
Zivirbûn	(k.jn.l.mê) Tişt zivir di bit. : Destên wî jiber karkirinê yên zivir bûyn. (K) bn: Bûn.
Zivirîn	(k.jn.x.mê) 1. Vegeryan. 2. Li dora xwe zivirîn. ***Pend***:Zivirî dest ji pêyan dirêjtir. Ang; çi bi destê mirovî ve ne hêt. (K) bdn: ez di zivirim em di

	zivirîn, tu di zivirî hûn di zivirin, ew di zivire[….it] ewan di zivirin. Pr: dê [bi]+bdn. Bdb: ez di zivirîm, em di zivirîn, tu,ew di zivirî, hûn,ewan di zivirîn. Db,dûr. Ez zivirûbûm em zivirîbûyn(bûn), tu zivirîbûy hûn, ewan zivirîbû, ew zivirîbû. (F) :bi zivire, bi zivirin.
Zivirkirin	(k.jn.l.mê) Mirov tiştê hilî zivir bi ke. :Min dastên xwe zivir kirin. (K) bn: Kirin.
Zivistan	(hk,dem.n.x.mê) Werzê berf û baranê, yê di dû payîzê ra di hêt. ***Pend*** :Zivistana serhejîn çêtire ji ya dûhejîn. Ang; heger li destpêka zivistanê gelek barî dê dawîya wê ya xwe- be. ***Pend***:Agir fêkîyê zivistanê ye.***Pend*** : Zivistanan xwe gîro neke, biharan xwe ter neke.
Zivîrk	(n.x.mê) ***adî*** Core kêzikeka zere, jehirdar, mîna mê-hingivê ye.
Zivt	(hk.x.çewa) Zîx. Peyt. Çeleng.
Zivtbûn	(k.jn.l.mê) Peyt, çeleng, zîrek- bûn.
Zivtî	(n.x.mê) Peyt. Zîx.
Zivtkirin	(k.jn.l.mê) Zîrek, çeleng- kirin.
Ziyad	(hk.x.çewa) Zêde.
Ziyadbûn	(k.jn.l.mê) Zêde, pir- bûn.
Ziyadî	(n.dar.mê) Zêdeyî.
Ziyadkirin	(k.jn.l.mê) Zêdekirin
Ziyan	(n.x.mê) Karê nebaş. Karê xira. :Karê tu pê hestayî tu mifa nîne, lê ziyane.
Ziyangehandin	(k.jn.l.mê) Wekî mirov yan tiştêk bi bit egera xirabkirinê, ziyanê bi gehîne. Karekî têk bi de. : Evsale çirçirkê ziyanên mezin gehandine çandinê. (K) bn :Gehandin.
Ziyankirin	(k.jn.l.mê) Karên xirab kirin. :Pezê şivanî ziyana mala melayî kir. Ang; hat çerandin.
Ziyaret	(n.x.nêr) Gor. Goristan.
Zî 1	(n.x.mê) Xîç.
Zî 2	(hk.dem) bn :Zû.
Zîçik	(n.x.mê) Pên havêtina dewaran.Pehînên dewaran.
Zîçikdanan	(k.jn.l.mê) Dewar pênan di weşînin,di danin. Zîçikan di danin. :Hespî zîçikek dana xudanê xo.
Zîçikhavêtin	(k.jn.l.mê) Zîçikdanan.
Zîh	(n.x.mê) ***can*** Lêvên çavan ko mijîlank liser rêzin.çermê çavan da di poşit.
Zîl	(n.x.nêr) bn :Zîlik.
Zîlan	(hk.cih,devern.x.mê) 1. Navê deverekê ye li Kurdistanê. 2. Navê keçane.
Zîlik	(n.dar.mê) 1. Tiştê sertîj yên leşê candarên mîna stêng, zerkêtik, mêşhingiv û htd ko berevanî ya xwe ji dujminan pê di kin dema di leşî di çikilînin û jehirê di rêjinê. 2. Dava giyayê ji nû hişîn di be û bi ser axê di keve, hêjî reng sipî ye. Zîlikê tovikên gundoran ji nû bi ser axê kevtîne.3. Tîtilk.

Zîlikdan	(k.jn.l.mê) Hişînbûna giya û daran dema zîlikan di de. : Xiyaran zîlikên dayîn.
Zîn	(n.x.nêr) Corekê kurtanane, kurte û ciwane, bi rîşîk û bendên rengereng xwemlandîye. Rikêb bi herdu alîyan ve heye jibo siwar pêyên xwe lê peyt bi ken. ***Pend*** :Zînê li çêlê kirî. Ang ; heger cilik ji yekî ne hên.
Zîndan	(hk.cih,n.dar.mê) Girtîgeh.
Zîndanî	(hk.dar.çewa) Kesê di zîndanê da. Girtî.
Zîndankirin	(k.jn.l.mê) Xistin nav zîndanê. Girtin.
Zîndankirî	(hk.l.çewa) Mirovê hatî zîndankirin. Mirovê kevtî di girtîgehê da.
Zîndewer	(n.dar.nêr) Candar. Canewer. Jiyandar.
Zîndî	(hk.dar.çewa) bn:Zindî.
Zîndû	(hk.dar.çewa) Zindî.
Zînkirin	(k.jn.l.mê) Zîn liser pişta dewaran danan, kirin. Kurtankirin. : Hesp zîn kir. (K) bn : Kirin.
Zînkirî	(hk.l.çewa) Dewarê zîn lê hatî kirin û peytkirin. ***Pend*** :Zînê li çêlê kirî.
Zîpe	(n.dar.mê) Heşt rojên sira dijwarin di zivistanê da, ku ji 18 tanî 25 î şiwatê, hember 3 tanî 10 adarê[zayîn]. ***Pend*** :Ez zîpeme zîpedarim, heger bi barim yan nebarim her ya sarim. ***Pend*** :Zîpene zîpedarin, heger bi barin, genim û çalin, heger nebarin, berx û karin. ***Pend*** :Ne bihar berîya zîpene, ne zivistan piştî zîpene. ***Pend*** :Heger li zîpeyî barî, me da rê, heger ne barî, genim li karê.ang ; barîna berf û baranan li zîpeyî jibo çandina genimî pir başe.
Zîpik	(n.x.mê) 1. Pirsik. 2. Çipik.
Zîq	(hk.x.çewa) Gir. Mezin. Beloq. Çavên zîq. Çavên zil.
Zîqbûn	(k.jn.l.mê) Zilbûn. Belbûn.Girbûn. : Çavên wî ji kêfan zîq bûn. (K) bn: Bûn.
Zîqkirin	(k.jn.l.mê) Belkirin. Zilkirin. Çavên xwe zîqkirin. (K) bn: Kirin.
Zîqzîqok	(n.l.mê) Tiştê di biriskit, di teysit.
Zîrek	(hk,hn.x.çewa) 1. Hoşbend. Peyt. Çeleng. Zîx. Jîr. 2. Navê mêrane.
Zîrekbûn	(k.jn.l.mê) Peytbûn. Çelengbûn. Jîrbûn. : Mamostayî gote qutabî tuyê zîrek bûyî, çinke tu pitir ji berê di xwînî .(K) bn: Bûn.
Zîrekî	(n.dar.mê) Çelengî. Peytî.
Zîrekkirin	(k.jn.l.mê) Peytkirin. Zîxkirin. : Divê tu evsale xwe zîrek bi kî li xwendingehê. (K) bn: Kirin.
Zîrevan	(hk.dar.çewa) Mirovê hez di ke her tiştî bi zane. Davdoz.
Zîtik	(n.x.mê) Zîçik.
Zîv	(n.x.mê) ***kanza*** Core kanzayeke bi bihaye, rengê wî ber bi sipî ve ye, mîna stovank, gustîl, ristik û htd bi kar di hînin.
Zîvar	(hk.x.çewa) Hejar. Destkurt.
Zîvarî	(n.dar.mê) Hejarî.
Zîving	(n.x.mê) bn :Ziving.
Zîvî	(hk.dar.çewa) 1. Tiştê rengê wî weke zîvî be.2. Cejina borîna25 salan, ya avakirinê yan jinanînê. Cejinazîvî[yobîla zîvî].

Zîvker	(karn.dar.dz) Mirovê zîvî çê dike.
Zîvkirin	(k.jn.l.mê) 1. Çêkirina zîvî.2. Tamdan bi zîvî.
Zîvkirî	(hk.l.çewa) Hatî tamdan bi zîvî. Bi zîvî hatî poşîn.
Zîvzîve	(n.dar.dz) ***candar adî*** Adîyeke gelek pê hene jihirdare. :Zîvzîvey bi destê wî ve da!.
Zîvzîvk	(n.dar.mê) ***can*** Hestî yê pişta candaran, yê bi girê ji patikê tanî kilkê. :Zîvzîvka pişta mirovî ji çendîn girêyan pêkhatîye.
Zîwan	(n.x.mê) Giyayên bi ziyan yên di nav genim, ceh, birinc û htd hişîn di bin.
Zîx	(hk.x.çewa) Zîrek. Peyt. :Kovan lawekê zîxe, li xandingehê.
Zîxbûn	(k.jn.l.mê) Zîrekbûn. :Kovan ne wek berê yê zîx bûy!. (K) bn: Bûn.
Zîxik	(n.dar.mê) Tiştê sertîj. : Zîxikên mûyên rihdîna wî yên biser kevtîn.
Zîxî	(n.dar.mê) Zîrekî.
Zîxkirin	(k.jn.l.mê) Zîrekkirin. :Xwe zîx ke da ser bi kevî!.(K) bn: Kirin.
Zîz	(hk.x.çewa) Sil. Tore. Xemgîn. :Jina zîz. :Xortê zîz.
Zîzbûn	(k.jn.l.mê) Bi silbûn ji mal derkevtin. Silbûn. :Jina wî zîz bû. :Kurik zîz bû.(K) bn: Bûn.
Zîzkirin	(k.jn.l.mê) Silkirin. (K) bn: Kirin.
Zom	(hk.cih,n.x.mê) Ciheke li çolî, xelik li havînan kepir û zincan avan di ken lê akincî di bin, jibo çerandina kewalên xwe û bêhinvedanê.
Zor	(hk.x.çewa,hn.çend) 1. Kûtek. 2. Pir. Gelek. ***Pend*** :Zora zor jê di çin, kêma kêm jê di çin.
Zoran	(n.dar.mê) ***yarî*** Core lîstineke, mirov xwe lêk di din kanê kî dê hevdijê xwe li erdî bi dit û ser kevit. Xwelêkdan.
Zoranbaz	(pîşn.dar.dn) Mirovê rahatî jibo xwelêkdanê.Lîstikvanê xwelêkdanê.
Zoranbazî	(n.l.mê) Xwe lêk dan.
Zorandin	(k.jn.x.mê) Yarîya zoranê kirin. Xwelêkdan. (K) bdn: ez di zorînim em di zorînîn, tu di zorînî hûn di zorînin, ew di zorîne[….it] ewan di zorînin. Pr:dê[bi]+bdn. Bdb : di zorand, di zorandin. Db,dûr: zorandibû, zorandibûn. (F): bi zorîne, bi zorînin.
Zordar	(hk.dar. çewa) Kesê zorîyê dike.Zirtek.
Zordarî	(n.dar.mê) Kûtekî. Xurtî.
Zordarîkirin	(k.jn.l.mê) Xurtî li xelik kirin. Kûtekîkirin.
Zordest	(hk.l.çewa) Zordar. Zilhêz.
Zordestî	(n.l.mê) Zordarî. Kûtekî.
Zordestîkirin	(k.jn.gl.mê) Zordarîkirin. Xurtîkirin.
Zorî	(n.x.mê) 1. Kûtekî. Xurtî.2. Pirînî. Gelekî.
Zorîkirin	(k.jn.l.mê) Zordarîkirin.
Zorker	(hk.l.çewa) Zordar.
Zorkerî	(n.l.mê) Zordarî.
Zorkerîkirin	(k.jn.l.mê) Zordarîkirin.
Zorzan	(hk.l.çewa) Mirovê pir zana. Mirovê gelek di zanit.
Zotik	(n.x.mê) Paşîya candar û mirovan.

Zov	(n.x.nêr) ***candar adî*** Zîvzîve.
Zozan	(hk.cih, n.x.mê) 1. Cihê fênik û dilveker li havînan. ***Pend***:Zozan di xweşin bi koçerî. 2. Navê keçane.
Zuha	(hk.x.çewa) Tiştê av jê veweryayî. Hişik. Ne ter. Ne şil. ***Pend*** :ji avê derkeft zirp û zuha.
Zuhabûn	(k.jn.l.mê) Hişikbûn. (K) bn: Bûn.
Zuhakirin	(k.jn.l.mê) Hişikkirin. Vewerandin : Cilikên xwe li ber agirê kuçkî zuha kirin. (K) bn: Kirin.
Zuhakirî	(hk.l.çewa) Hatî zuhakirin.
Zuhayî	(n.dar.mê) Hişkî.
Zurbe	(n.x.mê) Revde. Bir. :Zurbeyeka guran. Dehban. Berazan.
Zurne	(n.x.mê) ***mûzîk*** Zirna.
Zuwa	(hk.x.çewa) Zuha.
Zû	(hk.den) Berî dema pêdivî.Di dema xweda. Ne direng. : Zû were mal. Zû bi nive.
Zûda	(hk.dem, dar) Pêşdem. Berî noke. Zû. Ji mêje. :Zûda ew li derveyî welat di mîne.
Zûkirin	(k.jn.l.mê) Lezkirin. :Zû ke, heger heval dê te hêlin.
Zûrezûr	(n.l.mê) ***deng*** Zîrezîr. Qîjeqîj. Nizeniz.
Zûrezûrkirin	(k.jn.gl.mê) Zîrezîkirin.Girîn. Niznizkirin.
Zûrîn	(n.dar.mê) Girîn. Zarzar. Zarzarkirin.
Zûve	(hk.dem) Zûda.
Zûxav	(n.dar.mê) Kêm .Edav.

FERHENGA

UMÎD DEMÎRHAN

Ferhenga Destî

Umîd Demîrhan

Ferhenga Destî

kurdî bi kurdî

Umîd Demîrhan

Sewad

Çapa Duyem: 2007

A

A a	tîpa yekemîn a alfabeya kurdî ye; dengdêreke dirêj e, cîderka wê paşderkî ye, di belavbûna wê de dev vekirî ye û asta belavbûna wê nizm e
a	ravekera nenas a mêzatiyê ye -a din yeke dîtir -a xerab di te de bê çi nexweşiya xerab hebe di laşê te de derkeve
abal	1. veger 2. vegeryayî
abal bûn	vegerîn
aban	biyan
abanî	1. biyanî 2. rehek û sewalên çolê
abegîne	şûşe, cam
abor	1. tiştê ku pê debar tê kirin 2. êwran 3. îqtisad 4. serinc
aborandin	/diaborîne/ biaborîne/ 1. debar kirin 2. derfeta jiyanê amade kirin 3. îsraf nekirin 4. pê re derbas kirin
aborî	1. her tiştê têkildarî debara jîyanê 2. îqtisadî 3. bêîsrafî 4. Derbasî *"aborî bi razanê û zikmizdanê nabe, bi xebat û xwêdanê dibe"
aborînas	1. pisporê îqtisadê 2. debarzan
aborînasî	1. pisporiya îqtisadê 2. debarzanî
abor kirin	debara jiyana xwe kirin
abû	kesê ku tûşî tecawuzê hatiye, hiltirandî, sihirandî
abûr	1. şerm û eyb 2. ar û namûs -abûra yekî birin 1. kesek hetikandin 2. dest dirêjî namûsê kirin
abûtî	rewşa kesê ku tûşî tecawuzê hatiye, hiltirandîtî, sihirandîtî
aciz	1. tengezar 2. canbêzar 3. cangiran *"mêvan ji mêvên aciz e, xwediyê malê ji her duyan aciz e"
aciz bûn	1. tengezar bûn 2. jê bêzar bûn 3. cangiran bûn
aciz kirin	1. tengezar kirin 2. canbêzarî kirin
acizî	1. nexweşî 2. tengezarî 3. canbêzarî
acûr	kevirê kaxetît
acûrfiroş	bazirganê kevirên kaxetît
acûrfiroşî	bazirganiya kevirên kaxetît
acûs	kirêt

acûsî	kirêtî
açixî	1. gotin û kirina acizker 2. tinazeyên ku xîreta mirovî dişkînin
açixî dan	1. bi awayekî acizker axaftin 2. xîreta yekî şikandin
adan	1. xwarinên ji şîr 2. xiza û xurek 3. xêr û ber
adanî	bi xêr û ber
adar	meha sêyemîn a salnameya zayînî ye *"adar e, mirovî dike dar e"
adav	1. îltihab 2. amas
ade	[I] paqijkirina çandiniyê ji giyayên bêkêr; kax, aşêf -ade kirin: 1. kax kirin 2. dapîtin 3. çiqil kirin -adekirî: zevî, çem an jî baxê ku ji giyayê ziyandar hatiye paqijkirin
ade [II]	mêrga levenan
adem	bav û kalê mirovan ê yekemîn
adem û hewa	dê û bavên mirovahiyê yên yekem
ademîzad	mirov
ader	1. esîlza 2. torin
aderî	1. esîlzatî 2. torinî
adetkî	1. li gor rayîşa civakê 2. bi rêbaz *"def jî adetkî lê dikeve"
adil	dadwer
adil bûn	dadwer bûn
adir	nexweşiya tayê
adî	1. giyandarên biçûk ên jehirdar ên wekî dûpişk û kevjalan 2. dirinde
adodik	hesinekî devzirav û devtûj ê ku bi destikekê darî ve ye ji bo deranîna kengir û serikên giyayên xwarinê tê bikaranîn; kartûsk
adroyî	kesê ku bi nexweşiya tayê ketiye
afandin	/diafîne/biafîne/ 1. aşofandin 2. vepelişandin
aferîde	1. afirandî 2. mexlûq 3. çêbûyî
aferîn!	bijî!
afet	1. bobelat 2. karesat
afir	di tewleyan de cihê ku xwerina sewalan tê de tê danîn *"afirê gamêşan, bû warê qelsemêşan"
afirandin	/biafirîne/biafirîne/ 1. xuliqandin 2. çêkirin
afirîn	/diafire/biafire/ 1. çêbûn 2. pêk hatin

afirandî	1. mexlûq 2. sazbûyî
afirîner	kesê ku çêdike û pêk tîne
afret	jin, pîrek, kulfet
aftawe	1. tawe 2. boçesêlîn 3. misîn
agah	ageh
agahî	agehî
ageh	1. hay 2. nûçe 3. peyam -pê ve ageh bûn pê ve arxeyîn bûn
ageh bûn	1. hişyar bûn 2. hest kirin
agehdar	1. xeberdar 2. haydar 3. pêhesiyayî *“dil, agehdarê dil e”
agehdarî	1. danezan, îlan 2. daxuyanî 3. mehlûmat 4. salix
agehdar kirin	1. pê hesandin 2. xeberdar kirin
agehker	kesê ku mirovî haydar û hişyar dike
agehî	1. zanîna resen 2. xeber 3. danezana ku ji aliyê dezgehên agehdarkirinê ve tên belavkirin
agir	germiyeke bi reng, hilm û dûkel e, pileya wî bilind e û ji bo şewitandin, tîn û germê tê bikaranîn *"agir bi çiyan dikeve, ter û hişk tevî hev dişewitin"
agir pê xistin	1. sotandin 2. şewitandin 3. agir dadan
agir dadan	/hilkirin/ ar pê xistin
agirber	çeka ku diteqe
agirbest	1. agirkujî 2. destvekişandina ji cengê-agirbest ragihandin: 1. agirkujî daxuyandin 2. çekberdan beyan kirin -agir xistiye pêşa xwe: li fesadî û belayê digere -agir bi erdê keve gurzek pûşê wî jî naşewite: her di ewlehiyê de ye
agirdiz	1. pîşo 2. barûd
aheng	lihevanîn
ahengdar	lihevhatî
ahengsazî	karê lihevanînê
aheste	hêdî
ahên	/ahînî/ êş û azar
ahû	1. xezal 2. ask
aj	zîl, çêre û bişkuyên ku nû vedidin
ajal	sewal, heywan
ajaldar	sexbêrê sewalan
ajalî	heywanî

ajalnasî	zanistên ku pisporiya wan sewal in
ajar	1. nifş 2. nesl
ajarnas	1. nifşzan 2. nesebzan
ajarnasî	zanistên ku pisporiya wan şêweyên çêbûna giyaneweran e
ajawe	1. hêwirze 2. tedhîş
ajawegêr	1. Hêwirzekar 2. tedhîşkar
aj dan	zîl vedan
ajero	zîlên çêreyê ên nû
ajinîn	/diajine/biajine/ 1. êşîn 2. tajan lê ketin
ajneber	avjen
ajne kirin	avjenî kirin
ajo	1. sedemkarê tevgerê 2. paldêr
ajotin	/diajo(dajo)/biajo(bajo)/ 1. meşandin 2. bi rê ve birin *"hemû keran, bi darekî majo"
ajokar	1. kesê ku diajo 2. pîşekarê ajotinê
ajût	gazî, bang
ajûtin	/diajû/biajû/ 1. gazî kirin 2. hawarî xwestin
aîd	tiştê ku di bin sexbêriya kesekî de ye
akam	1. encam 2. netîce
akincî	1. niştecihê sabit 2. êwirî 3. hewiyayî *“akinciyê bêrez, şivanê bêpez, peyayê dibêje: ez, ji tiştekî re nabin”
akincî bûn	1. bi cih bûn 2. êwirîn 3. hewîn 4. sitirîn
al	sorgevez
ala	1. nîşaneya serxwebûna gelekî; perçem 2. bilind
alagir	perçemgir
alagoşk	girêkên goştî yên ku ji ber zekemiyê di qirikê de çêdibin
alakêş	kese ku perçemê li pêş dikêşe, perçemkêş
alale	cureyekî gulên sor e
alandin	/dialîne/bialîne/ 1. pêçandin 2. paçik kirin 3. dorpêç kirin
alandî	1. dorpêçkirî 2. pêçandî
alastin	/dialêse/bialêse/ ziman tê gerandin
alaş	1. çiqil 2. kêran

alaş kirin	serê banekî bi kêranan ava kirin
alav	1. holepît 2. amûr 3. alif
alay	xwepêşandana di dêlindêzekê de
alayîş	xwepêşandan
alaz	1. armanc 2. degme
alem	cîhan
alemdar	cîhangir
alemî	cîhangiştî
alênc	çêrandina sewalan a piştî esrê
alêsek	1. tasdalêstî 2. silek
alif	1. xwarina sewalan 2. bertîl
alif kirin	1. xwarina sewalan dayîn 2. bertîl dayîn
alim	1. zana 2. pisporê zanistên şerîetê
aliqandin	/dialiqîne/bialiqîne/ 1. hilawestin 2. daliqandin
aliqîn	/dialiqe/bialiqe/ 1. banîn 2. bilîn 3. daliqîn
alizandin	/dializîne/bializîne/ 1. li hev alandin 2. tevlihev û dijwar kirin
alizîn	/dialize/bialize/ 1. li hev alîn 2. tevlihev û dijwar bûn
alî	1. teref 2. tax 3. şax *"li aliyekî şîn e, li aliyê din dawet e"
alîgir	1. terefgir 2. tagir 3. palpişt
alîkar	kesê ku destyariyê ji kesekî din re dike
alîkarî	destyarî
alîkarî kirin	1. li pişt yekî sekinîn 2. jê re destyarî kirin
alîkêş	1. takêş 2. bêhevseng 3. nehinkuf
alîn	/diale/biale/ 1. lê pêçîn 2. tê gerîn 3. bijinîn 4. li dora tiştekî gerîn
alînok	zeviya nokan
alîsor	hirmî
almast	cureyekî kevirên cewahir e
almastî	cureyekî rengê gulê yî vekirî ye
aloş	melaq
aloşî	melaqî
aloz	1. tevlihev 2. teqoze
alozî	1. tevlihevî 3. teqozetî

alû	1. xidîna diranan 2. sekihîn
alû bûn	1. (diran) sekihîn 2. (diran) xidîn
alûçe	fêkiyeke ku dişibihe gêlasê lê jê mezintir e
alûle [I]	kolana berteng
alûle [II]	bêar
alûs	kaw û kibar
alûsî	kawî û kibarî
amade	1. berhevkirî 2. berdest 3. hazir, eywez
amade bûn	1. berhev bûn 2. hazir bûn, eywez bûn
amadekar	kesê ku berhev û hazir dike
amadekarî	1. berhevkarî 2. hazirî, eywezî
amade kirin	1. berhev kirin 2. hazir kirin, eywez kirin
amaje	elamet
amaje kirin	1. qise kirin 2. behs kirin 3. qal kirin
aman	1. derdan 2. feraq
amandank	cihê feraqdanînê
amane [I]	armanca jiyanê
amane [II]	xwediyê armanceke diyar
amanşo	feraqşo
amanşoyî	karê feraqşûştinê
amar	1. pisporiya zanistî ya hejmartina daneyan 2. serjimar 3. hesabdarî
amas	îltihab û kêm
amîn	Xwedayo tu qebûl bikî! *"axêna amînan, namîne li ser zaliman"
amoj	1. perwerde 2. Şîret 3. şêwr
amojgeh	saziya ku perwerde, şîret û şêwr lê tê dayîn
amojin	jinap
amojkar	pisporê perwerde, şîret û şêwrê
amojkarî	pisporiya perwerde, şîret û şêwrê
amraz	1. amûr 2. alav -amraza tawanê: amûra gunehkirinê -amrazên ragihandinê: alavên salixdanê
amûr	1. halet 2. melzeme
amûrsaz	lûlesaz

amyar	wasite -amyara servekirî erebeya dorvekirî -amyarên raguhastinê: wasiteyên neqliyatê
an	ev jî dibe û a din jî dibe. -an azadî, an pakrewanî! : heke huriyet tunebe, mirin çêtir e! -an na : heke wisa nebe
angaşt	merc û şert
angaşt kirin	merc kirin
ango	1. bi gotineke din 2. yanê
anix	cureyekî pûngê ye -anixa kûsiyan: cureyekî cehterê ye
anîn	/diîne(tîne)/bîne/ ji dûriyê ber bi nêzîkiyê ve kêşan -anîn ziman: der birin
anîşk	enîşk
anor	1. xîret 2. şeref -anora yekî şikandin 1. xîreta yekî şikandin 2. şerefa yekî herişandin
ap	1. mam, birayê bavê mirovî 2. peyveke rêzdariyê ya ji bo mêrên mezin
apar	bêjinga ku hûr lê dike
apincî	potikê çêrmînî yê bipûrt
apore	1. matmayî 2. behitî 3. qutifî
aqar	1. qad 2. pîvan
aqil	di mirovan de seheka têgihiştinê; hiş *"heta ku aqilê paşiyê hat, ê pêşiyê çû"
aqilmend	hişmend
aqilmendî	hişmendî *"aqilmendî, tim mezinî ye"
aqit	1. dims 2. doşav
ar [I]	encama şewatê; agir *"ar, di qurmên kevn de ye"
ar [II]	1. şerm û eyb 2. heya û ifet
araq	eraq, mey, şerab
arag	teral, lexer
aram	1. bihuzûr 2. tebitî 3. bisebir
arambexş	aramdêr
aramdêr	tiştê ku rehetiyê pêk tîne
aramgeh	1. warê ku lê huzûr tê dîtin 2. cihê tenahî û aramîyê yê ku bêhtir ji bo gor û goristanan tê bikaranîn
aramî	1. îstiqrar 2. asayîş
aramxane	saziya ku kal û pîrên bêxwedî diêwirîne û wan xwedî dike
aran	deşta germ

arandin	/dairîne/biarîne/ 1. êşandin 2. azar lê kirin 3. niçandin 4. geş kirin
ararot	xwarina zarokên viringî; epik
araste kirin	1. hildan pêşberê 2. lê rast kirin
arastek	1. xeml 2. parçeyê ku bedewiyê dide tiştan
arastin	/diarêse/biarêse/ 1. xemilandin 2. çîç kirin
arastî	1. xemilandî 2. çîç
arav	ava qirêj a piştî şûştinê
aravtin	/diarêvîne/biarêvîne/ 1. guvaştin 2. ziwa kirin
arayişt	xeml, zînet
arçen	cihê ku her du hestiyên erzenê digihîne hev
ard	zadê hêrandî *"ardê xwe bêjing kir, bêjinga xwe bi dar de kir"
ardelîn	di aşan de kulfika ku ard tê re dirije
ardik	1. ardê ku ber bêjingê maye 2. binemaya darên qutkirî 3. kakilê ku ji giyayê hişk daweşiyaye
ardû	şewate *"dijminê ardûyê xwe, dostê nanê xwe ye"
ardxavik	xarineke ku ji run û ardî tê çêkirin û şekir lê tê reşandin
arek	1. binema, bermayî, jêmayî 2. kakilê ku ji giyayê hişk daweşiyaye 3. binemaya darên qutkirî
arengî	soring
arezû	daxwaza ji dil
arêx	sing
argind	cihê ku agir lê dişixule, kûrika êgir
argiştî	şah, key
argo	1. gotina şermê 2. gotina bêaran
argûn	rengê êgir *"ar dizane, argûn dizane"
argûşk	girêkên goştî yên ku ji ber çilmasê di qirikê de hêşîn dibin
arihandin	/diarihîne/ biarihîne/ êşandin
arizî kirin	milkiyeteke cemawerî li kesên taybet raspartin
arî	xweliya piştî şewatê
arîk	1. tiştê ku bingehekê ava dike 2. ji hun dir ve banê xênî -arîkê dêv esmanê devî
arîle	mêrê jinanî

arînk [I]	cureyekî girînê ye
arînk [II]	ardê nokan
arînok	nokên hûrkirî, şikestî an jî hêrandî
arîşe	1. pirsgirêk 2. mesele
arîşen	rewşa derûnî
arjing	bêjing
arkolk	amûra ku pê agir tê hildan
armanc	1. hedef 2. meqsed, niyêt
arode	1. teral 2. jina gerok
arode bûn	teral bûn
arodetî	1. teralî 2. şûmî
arqilîn	/diarqile/biarqile/ 1. tehisîn, pê şimitîn 2. weşweşîn
arsim	çilmas, bahor
artêş	1. hêza parastina rewa ya gelekî 2. girseya keyskirî
artîşok	sewzeyek e
arû	xiyar
arûng	mişmiş
arvan	ard, zadê hêrandî *"arvanê salê, di salê de diçe"
arzeba	bayê demsalê
arxwe	bûjena ku tê de hêza pêketinê heye
arxweyîn	1. bûjena ku xwediyê hêza pêketinê ye 2. kesê bêminet û bêtirs
asan	1. hêsa 2. nezexm û xeşîm 3. besît *"kesibî asan e, di şilî û şoyiyan de dest û piyên wan ziwa ne"
asanî	1. hêsatî 2. nezexmî, nexeşîmî 3. besîtî
asaw	1. amas 2. kêm û îltihab
asayîş	1. aramî 2. ewlehî 3. sukûnet
asê	1. zexm 2. hevraz 3. cihê destpêneketî
asê bûn	1. xitimîn 2. lê banîn 3. pêrgî hatin
asê kirin	1. sekinandin, rawestandin 2. vêsihandin 3. mecbûr kirin 4. dadan *"deriyê xwe asê bike, cîranê xwe meke diz"
asê man	arqilîn, egle bûn *"hindikî bide ber dasê, da ku tu nemînî asê"
asik	1. mîde 2. hûr

asîman	valahiya ku li fêza erdê ye
asîtan	1. hewş, derîzan 2. gom 3. pêşgir
ask	xezal, ahû
asmîn	cureyekî gulan e
aso	cihê ku wekî nîgaşî erd û esman digihêjine hev; ufuq, şefeq
asogeh	şefeqa dawîn, fecra sadiq
asraq	arîk
ast	1. merhele 2. rade
astan [I]	gerestêrkek e
astan [II]	herêm, dever
astar	1. betan 2. binmitêl -astar ji rû bihatir bûn: mesref ji nirx zêdetir bûn
asteng	berbend *"asteng bê derence nabin"
asûde	1. aramdar 2. tebitî
asûq	alava danûstanê
aş [I]	xwarin, xurek
aş [II]	amûreka hêranê ya ku bi hêza av, ba, agirî û bi zivirîna du berên girover ên li ser hev dixebite *"aş bi xeyalekî, aşvan bi xeyalekî"
aş [III]	1. tebitî 2. sitirî 3. êwirî 4. teliyayî
aş bûn	1. tebitîn 2. sitirîn 3. êwirîn 4. telîn
aşêf	verûtina çêreya bêkêr; kax
aşêf kirin	kax kirin *"aqil tune kêf dike, pembo tune aşêf dike"
aşik	1. mîde, asik 2. hûr
aşiq	1. evîndar 2. Dengbêj *"dew li aşiqan nayê"
aşiyan	cihê lîsvedana çivîkan; hêlîn
aşîna	nas
aşît	şepe, renî
aşkart	1. îsbat 2. birhan
aşkartin	/diaşkêre/biaşkêre/ 1. îsbat kirin 2. delîl nîşan dan
aş kirin	1. tebitandin 2. sitirandin 3. hewandin 4. êwirandin
aşofandin	/diaşofîne/biaşofîne/ 1. westandin 2. bizdandin
aşop	1. xeyal 2. nîgaş -aşopa zanistî : xeyala ilmî, nîgaşa zanistî
aşopî	1. nîgaşî 2. xeyalî

aşpêj	xwarinpêj
aştî	sulh, lihevhatin -aştiya civakî : aramiya di nava gel
aştîperwer	aştîxwaz
aştîxwaz	kesê ku li sulhê digere û bi aliyê din re li hev tê
aşûjin	ta, bend
aşvan	1. xwediyê êş 2. kesê ber êş *"aşvanê aşê mîran, bi xulam e"
aşxane	xwaringeh
atûn	1. kils 2. kilsxane
av	şileyeke bêtahm, bêreng, û bêbêhn e, li gorî amanê teşe digire û kurteya wê ya kîmyayî h2o *"av, bi bêjingê nayê civandin" -av di gunikên wî de wergeriyaye : avik li şekokên wî geriyaye û balix bûye -ava mend : avegenî-ava reş : nexweşiyeke çavan e -ava reş bi çavan de hatin kor bûn, nedîtin -ava spî nexweşiyek e -ava tezî ava sar - av palavtin bi pîneyekî tenik av paqij kirin
ava	1. sazbûyî 2. lidar 3. lipiyan *"dergehê ku jinan xera nekiriye, hîna jî ava ye"
ava bûn	1. saz bûn 2. çêbûn *"avabûna malan, di destê jinên çê de ye"
avadan	1. sazbûyî 2. lidar, lipiyan 3. çêbûyî
avahî	1. cihê sazbûyî 2. înşaet 3. bîna *"ava û avahî nav û nandayî"
ava kirin	1. saz kirin 2. jenîn 3. çêkirin
avan	1. eware 2. bêkêr
avanî [I]	1. ewaretî 2. bêkêrî
avanî [II]	(r) aliyê sazbûnê yê lêkerê
avasaz	endazyarê avahiyan; mîmar
avasazî	endazyariya avahiyan; mîmarî
avbijînk	alava ku ava xurt dibijîne der û dorê
avda	pirç, mû, pûrt
av dan	1. av lê dan vexvarin 2. bi avê têhnî şikandin
avdel	kesê ku avê li ser zevî û bîstanan belav dike
avderge	cihoka avê
avdest	destnimêj -avdest girtin destnimêj girtin
avdestxane	destşok
avdonk	ava goştê kelandî
avder	avîvan
avdew	çelqemast

avêtin	/diavêje/biavêje/ 1. hilfirandin 2. li ba kirin 3. tê werkirin *"bênamûsî avêtine ber kûçikan, kûçikan jî qebûl nekir" -avêtina ber hev 1. devjenî 2. belapêşkarî -avêtina ser êrîşa ji nişkê ve
avgîz	1. cûniyê avê 2. çala avê
avik	tovê nêrtiya mirov û ajalan; menî
avilk	peqpeqikên biav ên ku ji ber karkirinê an jî rêveçûnê di dest û piyên mirovî de peyde dibin
avis	sewala ku gon xwariye û têjik di zik de çêbûye *"bila rê be, bila dûr be; bila bihur be, bila kûr be; bila keç be, bila pîr be; bila avis be, bila bi derengî be"
avis bûn	(ajal) heml girtin/ ber girtin 2. (mirov) canbêzarî bûn
avis kirin	1. (ajal) hami le kirin 2. (mirov) canbêzarî kirin
avî	avdar, biav *"baran, li cihê avî dibare"
avîje	paqij, pakîze
avîvan	1. kesê avê li ber mêvanan digerîne, avder 2. navekî keçan e
avjen	melevan
avjenî	melevanî
avjenî kirin	soberî kirin, melevanî kirin
avkozkî	rîzîna rehekan ji ber avdana pir
avkozkî bûn	(rehek) ji ber piravdanê rizîn
avpalêv	alava palavtina avê
avpîv	alava pîvandina asta avê
avrêj	destşok
avşile	dimis, doşav
avzêm	kaniya demdemî
avzêr	ava ku bi zêr ve tê rengdarkirin
avzêr kirin	ji ava zêr re derbas kirin
avzûng	xeleqa serê kemberê ya ku pê tê girêdan
awa	celeb, cure *"ji dê û bavan, dikevin hezar awa"
awan	fitnebaz, dekbaz
awar	helew, şirînahî
awarte	1. mustesna 2. neasayî
awartin	/diawêre/biawêre/ 1. bi dûr xistin 2. tuneyî hesibandin
awat	1. umîd, hêvî 2. xwestek

awaz	deng, sewt
awêne	1. neynik 2. Eşkere 3. kifş
awilandin	/diawilîne/biawilîne/ xapandin
awilîn	/diawile/biawile/ xapîn
awir	nêrîn *“ne nanê mazûvanan, awirên wan tê xwarin”
awir tê vedan	di bin çavan ve lê nihêrtin
ax [I]	baneşana keserê
ax [II]	1. xwelî 2. xak *"ax û avahî, nav û nandayî"
axa	1. serekê êlekê 2. torin
axaftin	/diaxive/biaxive/ 1. xeber dan 2. peyivîn 3. qise kirin 4. qal kirin
axatî	1. serokatiya êlekê 2. torinî
axirî	1. dawî 2. encama karekî *"axirî, heta derê gorê ye"
axivîn	/diaxive/biaxive/ 1. (birîn) ji nû ve vejîn 2. terqîn 3. bijiqîn
axîn	1. keserkişandin 2. nalîn -axîn kişandin 1. nalîn 2. zûrîn 3. kesirîn
axund	mela
axze	alava bihîstok
aya	gelo
ayende	pêşeroj, dahatû
ayet	gotinên Xwedê
ayn	ayîk *"ayinê bizina kol, ji ya bi qloç re namîne"
ayisandin	/diayisîne/biayisîne/ 1. pê ve kirin, zeliqandin 2. pê xistin
ayisîn	/diayise/biayise/ 1. pê ketin 2. pê ve bûn, zeliqîn
ayîk	1. heyf 2. mezlûmtî 3. belezûrî
ayîn	dêlindêza olî
aza [I]	1. hur 2. serxwe û xwebûyî 3. mêrxas û egîd 4. çeleng û dilawêr
aza [II]	1. her endamekî cendêk 2. endam, namzed *"azayê bitirs, bila qet tunebe"
azad	1. ne kole 2. serbixwe 3. hur 4. bêqeyd û bêbend 5. serdanpê bêpeywend
azadî	1. serbixwetî 2. huriyet
azadîxwaz	1. kesê ku serxwebûne dişopîne 2. Kesê ku mafên xwezayî dixwaze -azan xwendin bangî nimêjê kirin
azan	ezan

azar	1. renc û dilmayîn 2. şermezarî *"mirovê derdomerdo, bi azara derdan dizane"
azeb	kesê ku nezewiciye *"azebê malê xwe be, paşê yê xelqê be"
azgîn	azwer
azî	1. nexweşî 2. bêhalî
azî kirin	1. nexweş bûn 2. bêhal bûn 3. aciz bûn
azîne	1. rêbaz 2. rêpîvan -azîneya axaftinê rêbaza xeberdanê
azmûn	îmtihan -azmûna jiyanî îmtihana man û nemanê
azmûn bûn	1. îmtihan bûn 2. ceribîn 3. di karekî de pijîn
azmûn kirin	1. îmtihan kirin 2. ceribandin 3. sergihayî kirin
azwer	çavçil
azwerî	çavçilî

B

B/b	tîpa duyemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke lêvkî ye, awayê belavkirina wê girtî û nerm e
ba [I]	nexweşiya qolinckî
ba [II]	tevgera hewayê *"agir berda kayê, xwe da ber bayê wê"
-bayê weşt	cureyekî tevgera hewayê ye
ba li ber guhan ketin	**-** pê hesîn lêbelê baş tê negihiştin
-ba hatin	hewa tev gerîn
-ba lê anîn	1. firsend jê standin 2. desteser kirin
ba [III]	hind, cem, nik *"ba comerdekî, hespek û qespek yek in"
ba [IV]	tir û fis
-ba li ber ketin	tir an jî fis kirin
babelîç	tiliya gustîlê
babelîsk	bayê dijwar û hêzdar ê ku dizivire û ziyanê digihîne dorhêlê
babet	**1**. mijar 2. mesele 3. Cure
babfile	**1**. kesê ku bi darê zorê misilman bûye 2. misilmanê ji dê û bavekî kafir
babidest	kesê ku îflas kiriye; malketî
babidestî	rewşa îflaskirinê; malketîtî
babir	berbendên ku tundiya bayî dişkînin
babîsok	bayê ku lûlekî qulozî esmên dibe
bac	1. kamçûr 2. diravê ku ji welatiyan tê wergirtin û ji bo pêşniyarên neteweyî tê mezaxtin; xerac 3. xûgî
-baca	neyekser xeraca veşartî
-baca	yekser xeraca eşkere
bacana reş	sewzeyek e û pijandî tê xwarin
bacana sor	sewzeyek e û hem pijandî hem jî nepijî tê xwarin
bacgeh	rêvebiriya bacê
bacgir	karmendê bacgehê
baçermok	sewaleke kor a şevê ye; çilîçilî

baçik	cixare
bad	ba
badan/badide/bade 1. Badayî	tewandin 2. qurifandin 3. Qurçimandin
badayî	tewandî
bade 1	. cureyekî vexwarina kiholî ya ku ji tiriyan tê çêkirin û reng wê sor an jî spî ye; mey, şerab 3. piyale
badefiroş	meyfiroş
badek [I]	çêreyek e
badek [II]	alava şidandin û sistkirina mixên badayî *"badeka hesinî, xwe bi xwe pesinî"
badek [III]	paçikeke kaxezên ku di nav bergekî de tên parastin
badîn 1	. qedeh 2. Îskan
badok	di tirimpêlê de destikê ku pê ajotin rasterê dibe
bafe	baq, deste
-bafe kirin	1. baq kirin 2. deste bi deste girêdan
bafik	behane
bafirok	pêlîstoka zarokan a ku bi ser bendekî ve dikin û berî hewa didin
bafûn	bafûr
bafûr	madenekê ku jê amanên malê û hwd tên çêkirin
bager	bayê zexm û boş
bagêje	bayê ku lûlekî quloz dibe, babelîsk
bagird	bagêje
bagurdan	bangurdan "banek û bagurdanek"
bah	şehwet
bahî	bişehwet
bahol	derdana ku rêwî kel û melên xwe dikinê
bahor	zekem, çilmas
bahorî	zekemî, çilmasî
bahoz [I]	firtonek
bahoz [II]	kesê bêqerar
bajar	şarê ku ji gundan û navçeyan mezintir e *" tu çûyî bajarê yekçavan, divê tu jî çavekî xwe bigirî"

bajaravahî	bernamekirina binyadên bajaran
bajarî	kesê ku li bajêr dijî ***"bajarî**, li erdê narî"
bajarî bûn	di şarekî de li gor pîvanên wê jiyîn
bajarok	bajarê biçûk
bajarsazî	avasaziya binyadên bajêr
bajen	baskê ku bi hejîna wî bayekî hênik pêk tê
bajêle	**1**. newan 2. Axozî
-bajêle bûn	1. newan bûn 2. axozî bûn
bakir	cureyekî civîkan e
bakur	aliyê jorîn ê her tiştî
bakure	gopal
bal [I]	1. zêhn 2. dîqet 3. Têkilî
-bala	xwe dayîn lê hûr bûn, baş lê nihêrtin
-bal	kişandin 1. li serê rawestîn 2. lê miqate bûn
bal [II]	1. çeng, per 2. rex, alî
bal [III]	bejn
bala	bilind, berz
balaban [I]	1. nehs 2. şûm
balaban [II]	amûreke mûsîqayî ya ku bi pifkirinê tê lêxistin
balaberz	bejnbilind
balafir	navgîna hewayî a ku difire; teyare
balafirgeh	qada firîn û niştina teyareyan
balafirşikên	çeka ku dijî teyareyên cengê tê bikaranîn
balandin/dibalîne/bibalîne	lê alandin
balanî	gizgizîka tayî
balax	têjika gamêşê
balbas	zêrevanên zome an jî xîvetgehan
baldar	**1**. bidîqet 2. bisemt 3. bitevdîr
baldirêj	bêhnfireh
baldiz	**1**. cazibedar 2. xemrevîn

baldizî	**1**. cazibedarî 2. xemrevînî
bale	**1**. kêmaqil 2. bodele
balexane	xanûmanên pirqatî yên pir bilind
balgeh	**1**. piştek 2. berserî, balîf
balinde	teyrên dirinde
balindeyên goştxur	firindeyên girs ên ku xwarina wan goşt e
balix [I]	cihê ku kewarên mêşhingivan lê tên danîn
balix [II]	1. gihiştî 2. berpirsiyarê ber qanûnê
balî	barê girêdayî
balîf	balgeh *"serê du meriyên çê, naçe ser balîfekî"
balkêş	1. sosret 2. Cazibedar
balkêşname	nameya ku pêhesandin û hişyarkirinê; îxtarname
balkon	**1**. eywanka ser banî 2. şanişîn
balor	merdane, loq
balsivik	**1**. kesê hay ji xwe heye 2. kesî ku bîra wî xurt e 3. hişyar
balûle	**1**. bi awayê lûlekî pêçayî 2. hop
balûr	herş û qelşên ku li ser lêş pêk tên
balyoz	nûnêrê dûgelekî li nik yeke dîtir; sefîr
balyozxane	nûnergeha dûgelekî ya li nik yeke dîtir; sefaret
ban	serê xênî *"banê xênî, bi keviran tenê bilind nabe"
banandin/di banîne/biba nîne	**1.** hîn kirin 2. nav tê dan
bandev	**1**. firtoneka berfê 2. kuleka bi ser banê avahiyan ve
bandêr	makîneyeke ku wekî bangurdanan e pê xişirê rê û kolanan tê tepisandin
bandor	tesîr, eser
-bandor lê kirin	lê tesîr kirin, lê eser kirin
bandorker	tesîrker
bane [I]	sewala malê ya ku li têjika xwedî derdikeve û ne newan e
bane [II]	1. çêregeh 2. zozan
banedar	xwediyê çeregeh an jî zozanê

baneşan (r)	peyvên ku peroşî, şaşwazî û xweziyan nîşan didin
bang 1	. gazî 2. ezan
-banga meleyê biharê	zirîna keran
-bang dan	ezan xwendin
-bang lê kirin	gazî kirin
bangawazî	**1**. vexwendina bi deng 2. hawarî
bangeşe	kar û barê nasandina raman û hilberîne kê
bangêr	koma mezin *"barana nîsanê, çêtir e ji bangêrek zêrê zerê li meydanê”
bangîn	1. sewtsewtok, qîrqîrok 2. awazbilind
bangurdan	kevirekî dûvdirêjkî û girover ê ku li ser axebanan digerînin da ku baş bitepise hev û ew ban dilop neke *"ji **bangurdên** girantir bi ser çûkê de tu tişşt nayê"
banî	1. jor 2. serê xênî 3. rastahiya li serê kêrtekî *"av ji kaniyê û nan ji baniyê"
banîje	qatê ser banê xênî
banîn/diban e/bibane	1. hîn bûn 2. lê hatin 3. lê mukur hatin
bankutik [I]	mizgînî
bankutik [II]	bangurdan
banû	1. xanim 2. stî
banz dan	baz dan
banzdok	berava berteng a ku mirov dikare bi ser re baz de aliyê din
baperik	perperok
bapêç	bayê bi berf
bapêş	zekem, bahor
bapîr	kalik
bapîv	amûra ku tevgera hewayê dipîve
baq	1. defşe 2. deste 3. çûm 4. gurz *"bi xweziyan, dest nagihê-je baqê keziyan"
baqilk	1. cureyekî çêreya ku tovên wê kelandî tên xwarin 2. berên vê çêreyê
bar	1. piştgiranî 2. Peywir 3. berpirsî
-barê lokan	mesûliyeta giran
-barê xwe jê dagirtin	xwesteka xwe jê hildan

-bar ji ser xwe avêtin	berpirsiyariya ku wergirtiye kuta kirin
-bar	kirin 1. bi pişt kirin2. neqil kirin
baran	1. şilî 2. bariş*"gur ji baranê bitirsiya, dê ji xwe re kurk çêkira"
-barana kûsiyan	barana ronîvro ya di sayiyê de
-barana roviyan	barana xapînok a ku hey dibare û hey disekine
barandin/dibarîne/bibarîne	1. şilî rijandin2. tiştek bi ser de rijandin
baranî	kinca ku di şiliyê de tê lixwekirin
baravî	şiloziwa
-baravî bûn	bi nîvî ziwa bûn
barbir	wasite, amyar
barbû	xêr û alîkarî
-barbû dan hev	destyarî berhev kirin
barçêrmk	cureyekî firindeyên şevê yên bêçav û bêhestî ne; baçermok
bardan	derdanê mezin, telîsê fireh *"bardanê biqul, pîneyî nagire"
bare	1. başet, mijar 2. car, teql
baregeh	1. êwirgeh 2. qerargeh 3. wargeh
barek [I]	ceşirxane
barek [II]	qatên valahiya seqayê
bareng	karistana hilberîna keştiyan
bareş	bayê rojhilatê
barfisk	teşkên lingan
barim barim	lîstikeke zarok û xortan e
barimte	desteseriya ji ber berdêlekê ve
barimte kirin	(heta ku berdêla xwastî bê dayîn) desteser kirin
barist	di cendêk de hêza helandina xwarinan bariş şilahiya ku ji esmên dibare
barîdox	1. temtêl 2. werz 3. rewş
barîn/dibare/bibare [I]	1. şilî rijîn 2. bariş hatin 3. bi ser de rijîn *"adar e, bibare nebare xedar e"

barîn/dibare /bibare [II]	(sewal) qajîn
barkêş	1. kesê ku giraniyekê bi pişt dike, hemal 2. sewala ku baran pişt dike
barname	kaxeza ku naveroka wê di heqê bar û xwediyê wî de agahiyê dide; îrsaliye
barû	avahiya tot û dirêj a ku ji bo payînê tê avakirin
-barûya naqosê	di dêran de cihê ku zêngil tê de hildiawêsînin
barûd	bûjeneke ku jê teqemenî tên çêkirin; pîşo
barxane	1. erzaq û pêdiviyên rêwiyan 2. embar
-barxaneya leşkerî	erzaq û pêdiviyên leşkerî yên ku endamên yekîneyê bi xwe re dibine derveyî leşkergehê
basark	alava ku hewaya sar diweşîne
basîret	1. feraset 2. Aqil û sirafet
bask	1. endamê firindeyan ê ku pê perwaz digirin; per 2. çepil, mil *"her teyr bi baskên xwe difire"
-bask şikestin	bêqudûm man
-bask tune ku pê bifire	pir kêfxweş bûye û perê wî tune ku hilperike esmanan
basko	çivîka rûçikandî
-basko kirin	1. Kurtisandin 2. rûçikandin
bastêq	pestîlê ku ji tiriyan tê çêkirin
bastûr	avahî
baş	1. çak 2. qenc 3. Rind 4. delal *"xebera xweş bi cîranan re, faydeya **baş**bi nasan re"
başebaş	1. bi rêk û pêk 2. riprast
başî	1. çakî 2. qencî 3. rindî 4. delalî
başok	balindeyek e
başûr	1. aliyê jêrîn ê her tiştî 2. di erdnîgariyê de berê derziya qiblenameyê
batirsok	potikên ku bi bi ser dîwarê bostên ve dikin da ku sewal jê bitirsin û nekevinê; reşe
batî	hêlik, gun
bav	1. mêrê diya mirovî 2. giyanewerê ku ji avika wî giyanewerên din çêdibin*"mala bavê, mala mêran e"

-bavê bêkesan	sexbêrê belengazan
-bavê xwe nas nekirin	1. şîrheramî kirin 2. Ji bo mesleheta xwe tixûb nas nekirin
bavik	ecdad
baviksalarî	erka ku tê de bav bi bandor e; pederşahî
bavmarî	zirbav
bavtî	1. nêrtiya ji bo diya giyaneweran 2. sexbêrî
-bavtî kirin	1. ji diyê re nêrtî kirin 2. lê xwedî derketin
bawerî	1. îman 2. Ewlehî *"baweriya kurdan, her bi çiyê tê"
-baweriya te bi Xwedê hebe	Yezdanê dilovan şahid be ku...
bawerî pê anîn	**-** pê ve ewle bûn
bawer kirin	1. îman kirin 2. pê ewle bûn *"agir kete mala derewînan, kesî jê bawer nekir"
bawermend	kesê îmankirî, misilman
bawesîr	nexweşiyeke çêrmî ye û bi sedema wê laş her dixwire
baweşandin/ dibaweşîne/ bibaweşîne	1. Ber bi ba kirin 2. bajen kirin
baweşînk	bajen
bawî	kesê ku qolinceke daîmî di laşê wî de heye
bawîşk	1. berxewarî 2. nîşaneyên xewê, palûşk *"sal, mîna bawîşkan derbas dibin"
-bawîşkê xwe anîn	rewşa xewê lê xuya bûn
bax	qada dorgirtî ya ji darên fêkiyan pêkhatî *"çi diçe ji bêx diçe, ji baxvên çi diçe?"
baxçe	1. baxê biçûk 2. hewşa cihekî
baxçevan	kesê ku di hewşên malan an jî baxên biçûk de dixebite
baxçevanî	karê hildan û danîna baxçeyan
baxvan	kesê ku bi baxê fêkiyan re mijûl dibe
baxvanî	karê hildan û danîna baxan
baxweşk	di xaniyan de pergala ku hewaya hundir bi ya derve re diguherîne

baz [I]	cureyekî balindeyan e *"qaz, bi refa xwe re baz e"
baz [II]	masûlkeyên di navbera enîşk û sermilên mirovan de
bazar	**1**. danûstan, kirîn û firotan 2. sûq *"bi merivê merivan re bazar nabe"
-bazara xwe birîn	têkiliyên xwe ji hev qut kirin
-(ketin) bazara macîrok û gumgumokê	mebesta alîkarî an jî dijberiya xwe nîşan dayîn
bazargeh	sûqa kirîn û firotinê; erase
bazar kirin	1. xêr kirin 2. li ser nirxekî li hev kirin *"hesp tune, alifê bazar dike"
bazbend	1. toqeya mile berpirsiyaran a ku peywira wan nîşan dide 2. nivişta mil
baz dan	1. revîn 2. Qewz kirin 3. gav kirin 4. bezîn
Bazgeh	1. bihura derbasbûn an jî têketinê ya mirov û giyandaran2. di bajaran de xalên ewlehiyê yên ku ketin û derketinê dipê
bazin	1. mildank 2. xeleqa milan 3. qeydik
-bazinê stûyî	tara stûyî; katar
bazirgan	kesê ku hem firoşkariyê hem jî kiriyariyê dike; tacir *"didu karwan in, sisê bazirgan in"
bazirganî	karê kirîn û firotanê; ticaret
-bazirganiya azad	ticareta bêbac a ku hinarde û hawirde bi awayekî tê de serbest digerin
bazirganiya beste	- ticareta ku mercên giran li ser hinarde û hawirdeyê hene
bed	1. xerab 2. nebaş
bedbext	bêhuzûr
bedbîn	kesê ku nîgaşa wî her tim neyînî û nebaş e
beden	[I] laş
beden	[II] sûr
-Bedenên Amedê	sûra dîrokî ya li dora Amedê
bedenparêzî	perwerdekirina laşan li gor rayîşeke werzîşî û xwarineke diyar
bedestan	sûqa ku ser û dora wê girtî ye
bedew	1. rind, delal 2. zerî *"bedewê çav kil kir, dilê xortan kul kir"

bedewî	rindî, delalî *"bedewiya mirovî, ilm û mehrifeta mirovî ye"
bedgeh	kêrtik
bedil	kincên xizmetkirî
bedreng	1. rengê gewrotankî2. rengê xerab
bedrengî	1. gewrotankîtî2. rengxerabî *"her reng rengek e, bedrengî jî rengek e"
bedxwarin	xwarina dûrî rêbazên tenduristiyê
bedxwaz	1. xêrnexwaz2. niyêtxerab beg axayê binemalê an jî hozê
begtî	serokatiya binemal an jî hozê
beh	(di zimanê zarokan de) xelasbûyî, qediyayî
-beh bûn	(di zimanê zarokan de) xelas bûn, qedîn
-beh kirin	(di zimanê zarokan de) xelas kirin, qedandin
behane	hincet, mehne*"behaneya tirekan, ardê cehîn e"
behicandin/dibehicîne/bibehicîne	1. qehirandin2. ji qehran teqandin
behicîn/dibehice/bibehice	1. qehirîn 2. ji kerban teqîn *"çi wext giriya û çi wext behicî?"
behî	(da ku xelq bên ser xweşiyê li malbatê bikin û nizaya bihiştê ji miriyê wan re bikin) danîna civatan ji aliyê xizmên kesê mirî ve; şînî
behîn/dibehe/beibhe1	. (ceh û genim) stewîn2. (giyayê werza payîzê) zer bûn *"giya li ser binê xwe hêşîn dibe û li ser binê xwe jî dibehe"
behîv	cureyekî daran e û ji dendikên wê sûd tê wergirtin
behr [I]	zerya, derya*"behr, bi devê san pîs nabe"
behr [II]	par, beş *"dinya bi tiran bûya, dê hemû
behra	keran bûya"
Behram	gerestêrk e
behre	1. kelk û sûd 2. berjewendî 3. par
behreme	alava qulkirinê; metqeb
behremend	1. xwedî-qabiliyet2. jîr 3. sûdwer behremendî 1. jîritî 2. sûdwerî
behs kirin	1. jê xeberdan2. qal kirin
bej	reşahiya erdê, cihê ku ne avî ye
-hêzên bejahiyê	koma desteyên ku qada çalakiya wan reşahiya erdê ye

bejavî	1. ajalê ku hem di avê de hem jî li ser zevînê dijî 2. navgîna ku hem di avê de hem jî li ser rûyê erdê tê ajotin
bejî	tiştên ku têkildarî reşahiyê ne
bejn	1. qam 2. bal 3. hindam *"aqil ne li bejnê ye, li serî ye"
-bejn tît e, mal mescîd e	hem li ser û sîçeyê xwe dinihêre hem jî li rewşa mala xwe
bejnaferî	bejna ku bi nazdarî dimeşe
bejnbihust	qamkinik
bekere	alava ku newayên mûsîqayî tomar û qeyd dike
bel	1. kifş 2. lipêş 3. diyar
bela	1. qeza 2. qiraskê sêrî 3. karesat *"di her tiştî belayek heye, lê di paşxistinê de gelek bela hene"
-bela xwe kiriye ber dêrî	ketiye keleha qatilbatilê
belalûk	fêkiyek e û dişibihe gêlasê lê jê hûriktir e
belam	1. lêbelê 2. lê
belapêşkar	kesê ku bela jê tê
belapêşkarî	1. belagerî2. rewşa belagerînê
-belapêşkarî yekî bûn1	. belaya xwe bi yekî gerandin 2. xwîna xwe kirin stûyê yekî
belaş[I]	1. fireh 2. poşe
-belaş bûn	1. fireh bûn2. poşe bûn
-belaş kirin	1. fireh kirin2. poşe kirin
belaş[II]	1. herwe 2. bêdirav
-belaş bûn	1. herwe bûn2. bêdirav bûn
-belaş kirin	1. herwe kirin 2. bêdirav kirin
belav	ji hev dûr
belav bûn	li der û dorê weşîn, ji hev dûr ketin*"av rabû sikir û bend belav bû"
belavker	1. kesê ku karê tiştekî parvekirî tîne cih 2. bazirganê ku peywira wî belavkirina bûjenan e
belav kirin	1. par ve kirin2. teqsîm kirin "bi kevçiyan da ber hev, bi hesikan ve belav kir"
belavok	daxuyaniya nivîskî ya ku bi destan tê radestkirin
belawela	tartarî, tarovaro*"hêştir belawela diçêrin, lê guhê wan li ser hev e"

belawela bûn	1. tarovaro bûn 2. kambax bûn3. wêran bûn
belawela kirin	1. tarovaro kirin 2. kambax kirin 3. wêran kirin
belbele	hêwirze û sûresata dengan
belç	pelên daran *"ba neyê, belç nalivin"
belçim	belç
belçik	belçimên hûrik
belbelîtank	perperok, kerkene
bel bûn	1. bi awayekî diyar tijî bûn 2. vît bûn*"bila zikê melayî bel
be	, bila giya û pel be"
beleban	1. zinar 2. şûm
beled	1. zana 2. pispor*"beledê malê ne biyan e, kesê ji gund e"
beledî[I]	berq û birûsk
beledî [II]	1. zanatî 2. pisporî
belek	1. deqdeqî, xalxalî2. rengrengî
belekî	rengrengîtî *"belekiya sewalan li derve ye, ya mirovan di hundir de ye"
-belekiya biharê	destpêka zîlvedana hêşînahiyê
belekon	şaneşîn
belem	navgîneke avî yeû dişibihe kelekan
belemvan	xwedî an jî ajovanê belemê
belengaz	1. feqîr, xizan2. bêkes *"wexta ku ji malxweyê malê re gotin“kalê”, dibe belengazê salê"
belenî	soz û qerar
belenîdar	sozdayî
belezûrî bûn	dua û lavayî kirin
belê	bersiva pejirandinê; erê
belg	1. perên kesik ên ku bi dar û giyan ve şîn tên; belç 2. pel *"belgê darê, darê dixemilîne"
-belg dan	(dar û giya) perên kesik pê ve şîn bûn
belgefîlm	1. fîlmên mehlûmatî2. rêzefîlmên agehdarîkirinê
belgename	destûrname

belifandin/di belifîne/ bibelifîne	xapandin
belik	(di zimanê zarokan de) mûzî, kîr
belikandin/di belikîne/ bibelikîne	1. benc kirin2. ji ser hiş birin
beloq	1. bel 2. zoq 3. bijiqî
belor	derdanka ji camê
belqitandin/ dibelqitîne/b ibelqitîne	1. dehirandin2. cehimandin 3. qewirandin
belqitiyê!	nemayê!
belqitiyo!	nemayo!
belqitîn/dibe lqite/bibelqit e1	. dehirîn 2. cehimîn 3. qewirîn
belxem	tifa hişk a ku dişibihe xilîtê
belweşîn	nexweşiya cuzamê
ben	ta
benav	cureyekî daran e
benc	1. cureyekî daran e2. bûjenê ku ji vê darê tê bidestxistin û sermestker e 3. bûjena ku lêş bêhest dike
benc kirin	1. belikandin2. (berî nişterkirinê) laş bi bencê tevizandin
bend	1. ta 2. asteng 3. beş 4. rêje
-benda hilbijartinê	rêjeya ku divê di hilbijartinê de bê bidest-xistin
-bendê dû şûjinê	salixgerê xelqê
-benda heyderî	xişrên bi ser kofiyê ve
bendav	ava ku peşî lê hatiye girtin
bende	kole, evd
bendegan	pêgirtî
bendeganî	pêgirtîtî

bende man	li hêviyê sekinîn
bender	di qeraxa deryayê de rawestgaha keştiyan
bendewar	1. hevîdar 2. dildar
bendik	(r) xêzeka li nava du peyvan an kîteyan; (-)
bendî	1. girtî 2. dîl 3. girêdayî
-(xwe) li bendî tiştekî girtin	li pey tiştekî şop gerandin
bendîname	fermana girtina kesekî; tewqîf
bendîxane	zindan, hebisxane
bendname	girêdan
bengî	1. aşiq 2. Mubtela 3. sewdaser
benî[I]	goştê hişkirî yê ku kakilê gûzan jî dikine navê
benî [II]	kole
benîşt	şîreya ku ji nebatan hildidin û tê cûtinê*"karkeran kar kir, xeraban benîşt cût"
benîzava	zavayê ku di nav xezûrgelanê xwe de dijî
benz	reng
-benz avêtin	reng lê çûn
beq	cureyekî ajalên avî ye*"beqê çav da çêlekê, zikê wê teqiya"
-beq xesandin	satore satore gerîn
ber[I]	1. pêş 2. pêşî*"tirs, berê mirinê nagire"
-berî zayînê	beriya mîlada Îsa eleyhiselam
-berê xwe dan	1. lê averê bûn 2. nihêrîn
-berê gotinê guhertin	mijara axaftinê guheztin
ber [II]	kevir *"ber, ji bestan xilas nabin"
ber [III]	hingil, guhan
ber [IV]	adan
ber [V]	salên temenê sewalan
-duberî û sêberî	dusale û sêsale

ber [VI]	miqdara firehiyê
-duber û sêber	bi qasî du car û sê caran zêdetir fireh
ber [VII]	1. berik, ferşik2. lihêf *"lingê gerê, nayê bin berê"
ber [VIII]	1. gon 2. meya, havên 3. tov
-ber girtin	1. avis bûn2. mêwe girtin 3. tov girtin
berafî	nîqaşa der heqê gelemşeyekê de
berafî kirin	(ji bo çareserkirinê) nîqaş kirin
beraftin/diberêfe/biberêfe	şîrove kirin
beragî	berên nûhildayî
berahî	qeysa ji aliyê firehiyê ve *"avabûna gundan, ji berahiya riyan ve kifş e"
beramber	1. tev 2. dij3. deng 4. di gel
-beramberî vê	1. tevî vê2. diji vê 3. dengî vê4. digel vê
beran	hevserê mihê*"berxên xelqê, ji merivan re nabin beran"
-beranê bisko	1. beranê tovê 2. malê delaliyê 3. torinê êlê *"beranê bisko bûya, dê li nav pezê bavê bûya"
-beranê şeran	xurtê cengê
-beran xwarin	(ji bo mihê) pel û fehl xwarin
beranek	tiliya mezin
beranberdan	dema serbestbûna têkiliya zayendî ji bo beranan
berarî	bexş û alîkarî
-berarî dan	bexşîş û alîkariya diravan dan hinekan
berate	1. goştê genî 2. elamet 3. nîşane
berav	1. roja cilşûştinê2. dema kelîşoyê
ber avêtin	1. berwext zayîn, hê di pêş de bi cenîneke nivîşkan an jî mirî ve zayîn 2. berwext tev gerîn
beravêtî	1. sewala ku têjika wê ji ber çûye 2. kesê ku berwext tev digere
-çalakiya beravêtî	karê ku di dema xwe de neqewimiye

beraz	xinzîr
beraze	perwaneyên berêş
berbajar	nava bajêr
berban	şanişîn
berbang	aso, berbeyan
-berbanga sibehê	ronahiya berî şefeqê
berbaz	di artêşê de payeya di bin serbaziyê re
berbejn	1. nivişta stûyan2. hemayîl
berbend	karê ku kirina wî qedexe ye
berbend bûn	derî li ber hatin girtin
berbendî	1. qedexe 2. asteng *”diz xwemal e, berbend betal e”
berbend kirin	qedexe kirin
berber[I]	1. dij 2. reqîb
berber [II]	kesê ku por û rihan dikurtisîne û tiraş dike
berberî [I]	1. neyartî 2. dijminatî
berberî [II]	pîşeyê kurtisandin û kurkirina por û rihan
berbes	wizeya ku di xwarinan de heye
berbiba	1. cihê ku ba jê digire 2. cihê ku xewle ye û teşqele jê tên *"guhera dawiyê, berbiba ye"
berbiçav	1. dîtî û bînayî2. eşkere û diyar
berbisk	toqeya porê jinan
berbî	berbûk *"bêder bi bê, bûk bi berbiyê”
berbûk	jina ku bi bûkê re mijûl dibe, hevalbûk*"dawet ferikî, berbûk hetikî"
Bercîs	gerestêkek e
berçavk	alava şûşeyî ya ku datînin ber çavan
berçavkfiroş	kesê ku berçavkan difiroşe
berçek	kesên ku amadeyî perwerdeya leşkerî û çekhildanê ne; destbidar
berçêlk	1. mêjî, hewsele2. bersînga çivîkan
berçile	meha duwazdehan, berfanbar
berdan[I]	1. terikandin2. jê vegerîn 3. dagerîn4. dest jê vekêşan

berdan [II]	1. rih û por dirêj kirin 2. kinc bi ser de werkirin *"ji derdan, rih berdan"
berdar	1. bibereket 2. têgihiştî 3. biadan
berdayî	1. azadkirî 2. jina ji mêrî veqetiyayî
berdelan	erdê bikevir
berdeq	lîstikeke zarokan a ku li ser piyekî radiwestin û milên xwe li hev dixin hetanî yek ji wan bikeve
berdeqanî	alavake kevirhilfirandinê ya ku ji du bendikên dirêj û navendekê pêk tê, bi ba dikin û keviran pê diavêjin; kefkanî
berdest	1. hazir, amade2. berhevkirî
berdestî	kesê ku di xizmeta xelqê de kar dike
berdevk [I]	kesê ku li ser navê welatekî ,alîyekî an jî sazîyekê diaxive û ramana wan der dibe
berdevk [II]	pêşmala ku didine ber devê zarokan da ku cilên xwe nelewitînin
berdewam	li ser kar
berdewam kirin	1. domandin2. şopandin
berdêl	1. biha, qîmet 2. şûndiyarî
-berdêl kirin	1. ber ve dayîn 2. bi hev re guherîn
berdil	1. ezîz 2. evîndar3. gerdenî
berdilk	1. pêşmal 2. berdevk
berdîwar	1. bêkes 2. sêwî3. belengaz
berdû	cîl û cegenê ku pê xesîlan çêdikin
bere	1. cebhe 2. rû 3. enî
bere bere	hêdî hêdî ber bi asteke dîtir ve
berecot	pîvaneke qada erdê ye (920 m2)
beredayî	1. bêxwedî 2. serbest 3. bêkêr 4. beytu
berendam	1. kesê ku namzedê endamtiyê ye2. hêjayî hilbijartînê
berendamî	hêjatiya hilbijartinê
berespî	kevirê kilsê
berevajî	1. çewtbûyî 2. serobinobûyî 3. hember4. zid, dij
-berevajî vê yekê	li hemberî vê yekê
berevajî kirin	1. serobino kirin 2. têvel kirin

berevan	1. parastvan2. parêzer
berevanî	1. parastvanî2. parêzerî
berevanî kirin	1. parastin2. lê xwedî derketin
bereyîşk	mencenîq
berê	1. di pêş de 2. hê di zû de 3. ji mêj ve *"çû şamê û hat jî, dîsa kerê berê ye"
berêvar	1. piştî esrê 2. nêzîkî tarîbanê *"berfa
berêvarê	, qirê tîne li debarê"
berf	barija ku kulî kulî dibare *"berfa çiyayê bilind, pir dibe"
berfanbar	meha 12'em a salnameya zayînî
berfedîn	belekiyên berfê ên ku ber bi vehelînê ve diçin
berfemot	helewa ku ji doşav û berfê tê çêkirin
berfende	aşît, şepe, renî
berfiravîn	xwarina sivik a beriya navrojê
berfireh	1. çarmedor2. bi dorfirehî
berfîn	1. cihê biberf 2. kulîlka ku piştî vehelîna berfê hêşîn dibe
berfşo	barana ku berf pê re dibare; şilope
berg	1. cil, kiras 2. rûpela sereke ya kovar û pirtûkê
-berg kirin	1. kiras kirin2. (pirtûk) cild kirin
bergeh	1. dîmen 2. êwirgeh3. depê şanoyê, dik4. qad, meydan
bergerîn	1. şîreta bi lavayî2. tembîha bi rica û tikayê
bergew kirin	xitimandin
bergind	berdêl
-bergindî	êlekê ye bi qasî eşîrekê hêja ye
bergirî	1. tevdîr 2. berbend
bergîdan	1. hilberîn 2. bereket 3. adan 4. berdêl5. bîmekarî *"E-legaz birinc be û Erez jî rûn be, heke bergîdan tune be, dîsan dê pûç be"
bergîn	pirtûka bicild
bergîr	mehîna ku nû ji canîtiyê derketiye dê were fehlan û avis bibe
bergîz	kincên kurdî yên zilaman ên ku ji merezî tên ristin; şal û şapik
bergsazî	karê amadekirina şeklê cildê pirtûk û kovaran
berguhk	alava ku ji serikekî an jî diduyan pêk tê û axaftinan radigîne

berhem	1. eser 2. adan3. xebat
berhemdar	1. biadan 2. xebatkarê ji bo kedekê
berhevkar	1. civandî 2. amadekarê komkirinê
berhev kirin	1. civandin2. kom kirin 3. tomar kirin *"ava rijiyayî, nayê berhev kirin"
-berhev kir ji deriyan û da xêra miriyan	ji parsê civande hev û ji bo quretiyê li xelqê belav kir
berhevok	1. tomar, belavok 2. berhema ku hatiye komkirin
berhewa	1. bêwate 2. bêkêr
berhingar	dij
berhingar bûn	pêrgî hatin
berik[I]	kevirên biçûk; xîç, xişir
berik [II]	fîşeng
-berika nediyar	fîşenga ku kes nizane ji kuderê hatiye û lê ketiye
berizîn/diberize/biberize	1. har bûn 2. (seg) pelişîn hev
berî [I]	1. besta bixîz 2. rastahî *"dinya ji hinekan re berî ye, ji hinekan re jî av û herî ye"
berî [II]	sade û hêsa
berî [III]	bêguneh û bêtawan
berîk	berîk
berjeng	1. delîl û îsbat2. berateya nexweşiyê
berjengî	nîşaneya mirinê
berjewendî	meslehet
-berjewendiya	giştî mesleheta cemawerî
berjewendîperest	kesê ku li mesleheta xwe tenê digere
berjêr	1. berbijêr 2. sernişîv
berjor	berbijor, hevraz
berk [I]	hewza avê

berk [II]	1. sext, zexm2. şidiyayî 3. qewîn
berkanî	kefkaniyê keviravêtinê
berkaz	1. pace, pencere2. perwaz
berkeftî	1. biqîmet 2. muhterem 3. berdil
berkel	xwarina ku nêzîkê kelînê ye
berkele	golikê ku temebergîz nê wî nêzikî sê salan e
berkeş	sinî
berkeşok	siniya biçûk
berkêr	sewalê ku dê bê serjêkirin
berkêr kirin	ji bo serjêkirinê dermal kirin
berkêşan	1. çêkirin 2. rokirin
berkurk [I]	1. qirik, gewrî 2. berçêlk
berkurk [II]	mirîşka ku dema kurika wê hatiye
berlêv	qerax
-berlêvên avê	qeraxên avê
-(baçik) berlêv kirin	(bêyî ku ji devê xwe derxe) cixare kêşan
bermal	jina ber malê*"bermal, xwedana malê ye"
bermalk	bêra berfê; berfik
bermax	rûpelên baçikan
bermayî	1. jêmayî 2. dawî
bermîzk	mîza ku nîşaneya qelewbûna sewalan e
bernac	kone, xasûk
bername	mijara sazbûyî
bernamesaz	kesê ku di sazî û dezgehan de mijaran amade dike
bernav	1. navê pêşîn ê mirovan (navê sêqolî wekî: Azadê Lezgînê Celalî be, bernav: Azad e û paşnav jî Celalî ye) 2. navê din ê ku pê hatiye nasîn (her wekî: ji kesekî qebrax re Karêl bê gotin û wisa bê nasîn)
beroj	berpala ku tavê dibîne
beroste	pîşekarê nûgihiştî yê ku hîna nebûye hoste
beroş	amana ku ji qûşxaneyê mezintir û ji sîtilê biçûktir e *"dîz ji beroşê re dibêje: 'wê de here rû-teniyê!' "

berpal	1. dibûr 2. beroj*"ba ji tehtê berpalê çi dibe?"
berpêş kirin	araste kirin, pêşandin
berpirs	kesê ku bi peywirekê radibe; peywirdar, wezîfedar
berpirsiyar	peywirdar/ wezîfedar
berpirsiyarî	peywirdarî, wezîfedarî
berpisyar kirin	kar û guneh xistin stûyê yekî an jî hinekan
berpişt	şala navê
bersiv	vegerandina pirsiyara kesekî; cewab
-bersiv dan	pirsiyara kesekî lê vegerandin; cewab dan
bersojk	nexweşiyeke aşikê ye
bersojkî bûn	ji mîdeyê azî kirin
berstûk	aliyê kincê yê ku dora stûyî dipêçe; paşstû, pastîn
bersûc	kesê ku ji ber tawanekê tê rapirsîn
berşîv	xwarina sivik a beriya şîva êvarê
bertav	cihê ku tîrêjên rojê lê digire
bertav kirin	li ber tîrêjên rojê raxistin
bertek	bi awayekî neyînî tevgerîna li dijî bûyerekê
berteng	1. kembera li ser kulêmekan 2. kêmber
bertîl	1. rişwet 2. kirt/qirt3. kamçûr *"çav ji çavan m dike, bertîl keviran nerm dike" şer
bertûrk	berçêlk
berû [I]	masiyek e
berû [II]	darek e
bervang	1. pêşmal 2. berstûk
bervihêr	1. biferaset 2. têgihiştî
berwar	1. tiştê meyildar, xwar û vîç 2. dibûr, beroj 3. mêjû
-berwar bûn	1. takêş bûn, di aliyekî de xwar bûn 2. weşweşîn
-berwar kirin	1. takêş kirin, di aliyekî de xwar kirin2. weşweşandin
berx	têjika mihê *"berxên pir, ji mihên pir in"
berxistin	1. eşkerekirin2. hînkirin
berxistî	pêşniyar

berxvan	kesê ku berxan diçêrîne
ber xwe dan [I]	1. cîhad kirin 2. tê koşîn
berxwedan [II]	1. cîhad2. têkoşîn
berxwedar	jîdirêj
berxwedar bûn	jîdirêj bûn
berxwedêr	1. mucahid2. têkoşer
berz	bilind
berzax	heyama ji mirinê hetanî roja qiyametê
berz bûn	bilind bûn
berze	winda
berze bûn	winda bûn
berzek	navbir
berze kirin	winda kirin
berzeq	cinsî, zayendî
berzex	berzek
berzile	berzik
berzik	binzik
berzî	bilindahî
berzîn[I]	caniyê ku amadeyî perwerdekirina siwarbûnê ye
berzîn [II]	kulavê ku di bin zîn û kurtên de davêjin ser pişta hesp û keran
berzîne	kevirê rengrengî
berz kirin	bilind kirin
bes	1. bi qasî têra xwe 2. lêbêlê *"dinya bûye kes, tu kesî negotiye: bes"
beser	çav
besimîn/dibesime/bibesime	1. bişirîn 2. ken ber lêvan ketin
besît	1. hêsa 2. di arûzê de qalibek
best	îlham

-best lê rabûn	îlham lê peyde bûn
bestandin/dibestîne/bibestîne	girtin, dadan
bestenî	şirîniya ku bi şîr, şekir û fêkiyan tê çêkirin û bi sarî tê xwarin
bestin/dibeste/bibeste1	. cebirîn 2. zeliqîn
bestir	1. raxistina nava malê, ferş 2. mitêl
beş [I]	1. çal 2. kesê ku di eniya wî de belekiyek heye *"çileyê reş, debarê diqedîne li gayê beş"
-beş kirin	di eniyê de nîşaneyek çêkirin
beş [II]	1. par 2. behre 3. qisim 4. dabaş *"beş kete stûyê maldaran, avêtin serê hejaran"
-beş kirin	par kirin
beşavend	ahengdariya di dawiya ristên helbestekê de
beşdar	kesê ku tevî kar an jî çalakiyekê dibe
beşdarî	tevlêbûna kar an çalakiyekî
beşdar bûn/beşdarî tê de kirin	tev lê bûn
beşer	1. feraset 2. fehm û zanîn
-(jê) beşer kirin	(di heqê tiştekî de) pispor bûn û jê zanîn
beşerkor	1. bêferaset2. aqilsivik
beşervekirî	1. rûken 2. rûbirqonek 3. biferaset
beşişîn/dibeşişe/bibeşişe1	. bişirîn 2. bişirîn3. ken ber lêvan ketin
beşt	1. textikê stûr û dirêj2. kêranê avahiyan
beşûş	devbiken
bet [I]	ecemî, nûgihiştî
bet [II]	cureyekî perindeyan ê ku dişibihe werdekan*"ar ê kewan e, risq ê betan e"
betal	1. destvala 2. bêkêr3. bêkar
betal bûn	1. îbtal bûn 2. ji kar veqetîn 3. rawestîn

betalî	1. bêkarî 2. destvalatî3. bêkêrî *"betalî, xerabmalî"
betal kirin	1. netêw hesibandin2. kar rawestandin
betan [I]	di her tiştî de aliyê ji hundir ve
betan [II]	goştê nerme
betilandin/di betilîne/ bibetilîne	1. westandin2. rawestandin
betilî	1. westiyayî 2. rawestiyayî*"heta ku bûk xemilî, dawet betilî"
betilîn/dibeti le/bibetile	1. westîn 2. vêsîn
betir	bêhtir, wêdetir
betirpêr	sê roj beriya niha
betirpêrar	sê sal berî niha
betlane	1. tehtîl 2. raweste3. destûr
betran	kesê ku nefsa xwe pir diecibîne
betûm	bêqudûş
betûmî	bêqudûşî
bevil	1. mirovê mînak 2. hevrik
bevşik	diranên qutkirinê
bexişandin/d ibexşîne/ bibexşîne	1. efû kirin2. dayîn 3. xelat kirin
-dan bexişandin dan	efûkirin
bexîl	çiriz, timakar
bexşan	1. efû 2. bexşîş, şabaş
bext	1. talih 2. siûd*"çavê kor tuneye, lê bextê kor heye"
-bext û miraz di çavan de man	1. ji hevalan man 2. negihiştin tu armancê
bextewar	1. bihuzûr 2. aram
bextewarî	1. bihuzûrî2. aramdarî
bextiyar	bextewar

bextreş	1. bêtalih 2. bêsiûd
bextvekirî	xwedî-siûd
bey	pêşnîhada neqdî
beyaban	cihê xewle; çol
beyan	eşkeretî
-beyan kirin	eşkere kirin
beyanî [I]	eşkere *"bira biranî, bazar beyanî”
beyanî [II]	1. spêde 2. sibeha zû
-beyanîbaş!	sibehxweş!, rojbaş!
beyan-name	nivîsa girîng a ku agehiyekê eşkere dike
beyar	erdê ku ji çandinê re dest nade; pesar, çol*"bela xelqê ji çol û beyaran tê, a min belengazê Xwedê jî ji ber piyên min tê"
-beyar kirin	zevîn neçandin
beybûn	kulîlkek e
beytar	bijîşkê sewalan
beytarî	karê bijîşkiya sewalan
beytik	cureyekî çivîkên biçûk e
beytu	1. bêxwedî 2. beredayî
bez [I]	1. rev 2. bazdan 3. çengkirin *"beza hes-pê, namûsa siwêr e"
bez [I]	donê ku bi goşt ve ye *"sibat hat û bihurt, nav û dilê gîskê bez girt"
-bez bi stûyê pisîkê ve kirin	1. xurek spartin xurekxuran 2. emanet teslîmî xayînan kirin
-bez girêdan	1. qelew bûn 2. komir bûn
beza	1. revok 2. pêsivik, laşsivik
bezek	beza *"bizina kulek û şivanê bezek, tev digihêjin ber dêrî"
bezandin/dibezîne/bibezîne1	. dan revê 2. dan bazdan 3. xar kirin
bezîn/dibeze/bibeze	1. revîn 2. baz dan *"hespê her kesî, li gorî bextê wî dibeze"
-lê bezîn	1. lome lê kirin2. lê xistin
-bezîn hev	1. bi hev re ketin devjeniyê 2. li hev xistin, pevçûn

bezmik	bihukek e
bê [I]	tiştê ku piştî dema niha tê
-dema bê	(r) dema ku ayendeyê dinimîne
bê- [II]	pêşgireke neyîniyê ye *"gul bê strî nabin"
bêayîk	1. bêheyf 2. kesê ku heyfa wî tê hilanîn 3. derwêşê xwedîkeramet
bêbav	1. kesê ku mêrê diya wî nîn e 2. qeleş3. bêeman
bêbext	1. qeleş 2. xayîn*"mêrê bêbext pire be jî, bi ser re derbas nebe" bêbextî 1. qeleşî 2. xayîntî
bêbextî kirin	1. qeleşî kirin 2. xayîntî kirin
bêbine	1. bêqedr 2. kêmbiha 3. bêkêr
bêbingeh	1. bêtar 2. bêesl3. bêbinî
bêbinî	1. pir kûr 2. bê-wate
bêçiv	1. bêziqzaq 2. bêfetl
bêderman	1. bêilac 2. bêçareserî *"Xwedê, tu derdekî bêderman nedaye"
bêdev	1. bêdeng 2. devmirî
-bê dev û bê ziman	1. nezanê axaftinê 2. feqîr û belengaz
bêdê	1. dêmirî 2. sêwî*"keça bêdê, weke çiyayê bêrê"
bêdil	1. nexwestî 2. bêriza3. bêîştah
bêg	kesê ku xulamokê berjewendiyên xelqê ye
bêgane	1. nenas 2. xerîb3. biyanî *"dilê bêganeyan, her bixem e"
bêgar	kesê ku bêpere û bêhember dixebite
bêgav	1. neçar 2. bêderfet3. mecbûr
bêgavî	1. bêçaretî 2. bêderfetî 3. mecbûrtî
bêguman	1. bêşik 2. bêgav3. neçar *"bela, ji derê bêguman tê"
bêgerd	bêguneh
bêgêwil	bêkêf
bêgêwil bûn	dil çirmisîn
bêgêwil kirin	kêf lê revandin
bêgêwilî	bêkêfî
bêgiyan	mirî, bêcan
bêhawe	kesê ku beletewş û keteber tev digere

bêhemal	bêxwedî û bêsexbêr
-bêhemal hiştin	bêxwedî hiştin, bêsexbêr hiştin
bêhemdî	bêyî ku wisa bixwaze; bêqesd
bêhempa	1. bêemsal 2. bêhogir 3. bêhevta
bêhiş	1. bêaqil 2. kerose
-bêhiş ketin	1. ji xwe ve çûn 2. sefêk bûn
bêhn	1. hilm, neks, nefes2. heyberên ku bêfil pê dihese
-bêhna xwe berdan	navber dayîn
-bêhn jê hatin	bi bêfilê hate derxistin ku tiştekî bûdar heye *"kesê ku sîr nexwe, bêhn jê nayê"
-bêhn jê teng bûn	jê kerixîn
-bêhn kirin	1. henase kişandin hundir 2. (tiştê bûdar) bi kepûyî tê derxistin*"dinya gulek e,
bêhn bike	û bide hevalê xwe"
-bêhn lê çikandin	1. xeneq lê şidandin 2. bêqudûm hiştin
-bêhn lê çikîn	1. nefes lê teng bûn 2. aciz bûn
-bêhn pê ketin	1. jê hilm wergirtin 2. fis kirin3. genijîn
-bêhn vedan	westa xwe danîn
bêhndar	tiştê ku bêfil jê derdixe ka hilma wê çawa ye; bûdar
bêhnefişk	1. hilkehilk, nefesên li ser hev 2. gumek ji kêşa baçikê
bêhnfireh	1. bisebr 2. dilfireh 3. rûnerm
bêhnok(r)	nîşaneya vêsihê
bêhnteng	1. bêsebr 2. bêtebat
bêhntengî	1. bêsebrî 2. bêtebatî
bêhtir	1. zêdetir 2. wêdetir
bêjandin/dibêjîne/bibêjîne	ji bêjingê re derbas kirin, seridandin
bêje	peyv, kelîme

bêjer	gotî, axafger bêgav
bêjing	alava qulqulî ya ku zadê çê û qeselê wî ji hev vediqetîne
-bêjing kirin	bi bêjingê zadê çê û qesel ji hev jibartin
bêjî	bîj
bêkar	1. bêîş 2. betal
bêkes	1. xizan 2. bêgav*"dilê bêkesan, li ser hemû kesan dişewite"
bêkêr	1. bêxêr 2. ji tu tiştî re destnedayî
bêlête	govend
bêmêjî	1. bêhiş, bêaqil2. ehmeq
bênamûs	1. bêar 2. xîret3. qehbik *"eyarê bênamûsan fireh e"
bênamûsî	1. bêarî 2. bêxîretî 3. qehbiktî
-bênamûsî qebûl kirin1	. tola xwe li erdê hiştin2. tolaziya jina xwe pejirandin
bênavber	bi berdewamî
bênder	1. cihê ku zad lê tê kutan *"bazar xweş e li bênderê, ne li zeviyê" bênefsî çilektî, silektî*"kalê ji bênefsiyê û pîrê ji bêkesiyê hev û du pirsîne"
bênimêj	1. kesê ku nimêj nake 2. herimî, gemar
bênimêjî	dema ku jin heyvane avê dibînin
bênimêj bûn	1. (jin) ketin kirasan, heyz bûn 2. herimîn
bêpar	1. mehrûm 2. bênesîb
-bêpar mayîn	1. mehrûm man 2. bênesîb man
bêpayan	1. bêhevta 2. bibiha
bêqudûm	1. bêmecal 2. westiyayî
bêr	alava kolandinê *"jin û mêr, weke tevr û bêr"
bêrawestan	1. di qîjekê de 2. bê navber
bêrê	1. nelirê 2. bêusûl
bêrêtî	1. nelirêtî 2. bêusûlî
bêrik [I]	1. cêb 2. cêba paşilê *"destê kefîlan, di bêrika wan de ye"
bêrik [II]	alava biçûk a ku xwelî pê tê hildan
bêrî [I]	1. bêguneh 2. rûpak
bêrî [II]	cihê ku pez lê tê dotin *"ha şêwra jinan, ha bêriya bizinan"
-dan bêriyê	pez di şîştira dotinê de ber bi bêrîvanê ve ajotin

bêrî [III]	xwesteka dîtinê
-bêrî kirin	ji bo dîtinê bi xwestek bûn
bêrîk	di kincan de cihê ku kîsikekî tê hiştin; cêb *"hevalê bêrîka vala, tuneye"
bêrîvan	jina ku pêz û bêrîvan dewêr didoşe
bêrvî	alava ku di lûleyê de herka avê têkûz dike
bêsemt	bêîhtiyat
bêserî	1. pir fireh 2. bêxwedî
-bê serî û bê berate çûn	bê xwedî û bêyî ku tu şopekê li pey xwe bihêle çûn
bêserûber	keteber û pir fireh
bêsiûd	bêbext, bêtalih
bêş	1. kamçûr 2. xûgî 3. bac
bêşik	1. bêguman 2. teqez
bêtar	felaket, karesat, afet, bobelat
bêtehr	1. bêhawe 2. bêpîvan
bêteşe	1. danerotî 2. serobero
bêtewş	1. bêhevseng 2. beletewş
bêv	tora masîgiriyê ya ku ji çeperên darî hatiye çêkirin
bêvan	kes an jî tiştê nediyar
bêvil	endamê bêhnhilkirinê; poz, kepû
-bi bêvilê girtin	hişyar kirin
-bêvila xwe daliqandin	mirûzê xwe tirş kirin
bêvîr	1. nexweşê li ber mirinê 2. jihêzketî
bêwelat	1. bêcih û bêwar2. bêêl 3. biyanî *"mirovê bêwelat, mîna çûka bêper û bêbask e"
bêxêr	1. bêkêr 2. serxur*"dostê bixêr, ji birayê bêxêr çêtir e"
bêxwedî	1. bêsexbêr 2. bêhemal 3. bêkes*"bêndera bêxwedî, ji mirovî re nabe bênder"
bêyî	(tiştekî) (ew tişt) ne tê de
bêyom	bêqudûş
bêzar	1. betilî 2. tengezar

-bêzar bûn	1. betilîn 2. tengezar bûn
-bêzar kirin	1. betilandin2. tengezar kirin
bêzirav	1. newêrek 2. ziravqetî
bêzû	cureyekî nexweşiyên hişaloziyê ye
bi	1. daçekek e 2. pêşgireke ku tevahiyê dide wateyê
-bi bandor	bi tesîr
-bi boneya	bi munesabeta…, bi sedema ...
-bi dizî	1. dizîka 2. bêhay, bêxeber
-bi dor	di şîştirê de
-bi dorvegerî	di rêzê de, di şîştirê de
-bi giştî	bi gelemperî
-bi hev re	1. tevayî 2. ba hev *"berx û gurên tirkan, bi hev re diçêrin" bêrvî
-bi hêsanî	ne bi zorê
-bi jimare	bi ededeke diyar
-bi kinayî	bi kurtasî û ne dûvedirêjî
-bi kotekî	bi darê zorê
-bi min	li gorî min
-bi nav û deng	navdar, meşhûr
-bi piranî	1. zêdetir 2. bi gelemperî 3. bêhtir
-bi rastî	ne bi derew, di heqîqetê de
-bi rêk û pek	1. bi pergal2. têkûz
-bi roj	wexta ku tav heye
-bi ser de	pê re *"kera xwe bi kerekê da, cilika wê jî bi ser de da"
-bi şev	êvarê
-bi şev û roj	sibeh û êvarê
-bi şêt û pêt	bi şivê û hêzê
-bi şêweyeke berevajî	bi awayekî çewt
-bi taybetî	xusûsî, ne bi gelemperî
-bi tenê	1. bi serê xwe2. hişk û hola
-bi tevayî	bi giştî, hemû

-bi tundî	bi zextî, bi pêkutî
-bi vî awayî	bi vî cureyî, bi vî tehrî
-bi vî rengî	bi vî şiklî, bi vî celebî
-bi vî şêweyî	bi vî awayî, bî vî rengî
-bi zanayî	bi awayekî têgihiştî û li ser hişê xwe
-bi zorî	bi kotekî *"hesinê sar, bi zorî tê kutan"
biaqil	1. xwedîferaset 2. jîr û jêhatî *"barê biaqilan, pişta kêmaqilan"
bi ber bayê yekî ketin	pê xapîn
bi bîr anîn	di zêhna xwe de gerandin *"ger mirov xeraban nebîne, başan bi bîr nayine"
bi bîr birin	1. îdrak kirin2. tê derxistin 3. pê hesîn
bi bîr xistin	hizra yekî ji bûyereke qewimî re amade kirin
bi cih anîn	1. pêk anîn2. kirin
bi cih bûn	1. tê de rûniştin2. tê de êwirîn
bi cih kirin	1. şûn kirin 2. dewisandin 3. rûniştandin4. êwirandin, sitirandin, hewandin
biçrik	nanê di rûn de qijirandî
biçûk	1. nemezin 2. hûrik3. zarok *"biçûk li cihê xwe, mezin li cihê xwe"
-biçûk xistin	1. rûmeta yekî şikandin 2. bênirx kirin
-biçûk dîtin	1. biçûk biçûk biçûkahî xistin 2. bi pozbilindî lê nêrîn
biçûkahî	1. nizmî 2. hûriktî3. zarokatî
bi dawî bûn	1. encam dan2. kuta bûn, qedîn, xilas bûn, red bûn
bi dawî kirin	1. jê encamek wergirtin 2. kuta kirin, qedandin, xilas kirin, red kirin
bi derengiyê xistin	1. taloq kirin 2. paş de avêtin3. paşê bi cih anîn 4. egle kirin
bidil	1. jidil 2. bi xwestinî3. bi rizaya xwediyî
bi dûr ketin	jê veqetîn
bi dûr xistin	1. jê veqetandin2. şandin tarawgehê
bi encam bûn	1. pêk hatin2. bi dawî bûn
bi girî vekirin	1. giriyandin2. qehirandin
bigor	alava ku pê tîna gêrebayê tê teselekirin
biha	1. qîmet, qedr 2. nirx *"arê kewan re, risqê biha re"

biha bûn	1. biqîmet bûn, biqedr bûn 2. binirx bûn
bihaname	kaxeza ku bihayên kel û pelan li ser hatiye nivîsandin
bihar	demsala vehelîna berfê û destpêka hêşînahiyê*"heta peyv neyê karê, yek naçe biharê"
biharat	ardê giyayê tamxweş û bêhinxweş ê ku dikin nav xwarinan
bihare	cureyekî genimê ku biharê tovê wî tê reşandin
bi hev şa bûn	1. hev xwestin 2. hev kirin
bihêl	kaxeza ku destûrê dide kar an jî çalakiyekî wek şano, tirad û hwd
bihêz	1. xurt, biquwet2. desthilatdar
bihîstin/dibihîze/bibihîze 1	. bi guh seh kirin2. guhdarî kirin 3. haydar bûn 4. pê hesîn*"gava mitrib nebihîzin, êdî defê diqetînin"
bihîstok	alava ku pê tê bihîstin û guhdarîkirin
bihîstyar	1. guhdar 2. peywirdarê çi bê guhê wî 3. hesas
bihost	bihust *“bihosteke tevna çêkirî, ji barekî rîs çêtir e”
bihuk	hemû cureyên kêz û mêşan; heşere *“dayê bihuk e, jinê ruhik e”
bihujandin/dibihujîne/bibihujîne	helandin
bihujîn/dibihuje/bibihuje	helîn
bihur	1. di cihên teng de şûna ku berteng e 2. avtenga ku derfeta derbasbûnê dide *"çem bê bihur nabin"
bihurtin/dibihure/bibihure	derbas bûn
bihust	maweya di navbera kefedesteke vekirî; bost, bihost *"dema ku bextewarî nebe dost, fayde nake gera bihust bi bihust"
-bihust bi bihust pîvan	baş endaze girtin
bihuşt	cenet *"bihuşt, li rûyê erdê ye"
bihuştîn	cenetmekan
bij	1. hêza xwarinê; bîz, îştah, mehde 2. qilde, qirqal

bijandin/dibijine/bibijine 1	. dil avêtin, mehdeyê xwe kişandin tiştekî2. tê gerandin 3. çilkandin, lê reşandin
bijang	perikên çavan
bijarte	hilbijartî, sahibrewac
bijartin/dibijêre/bibijêre1	. hilbijartin 2. tercîh kirin *"jinan mebijêre, esl xêr e"
bijinandin/dibijinîne/ bibijinîne	1. tê gerandin2. îştah kişandin*"bi eşqa mêwijan, dil dibijinîne gûwijan"
bijiqandin/dibijiqîne/ bibijiqîne	1. beloq kirin2. perçifandin
bijiqîn/dibijiqe/bibijiqe1	. beloq bûn 2. perçifîn
bijî!	aferîn!
-bijî azadî!	bila azadî her hebe!
bijîn/dibije/bibije	1. qildeyê wî hildan, mehdeyê wî kişandin 2. tê gerîn, lê alîn 3. çilkîn
bijîreş	simbil
bijîşk	tebîb, hekîm
bi kar anîn	1. xebitandin, şixulandin 2. kelk jê wergirtin
bi kar hatin	bi kêrî tiştekî hatin
bikarhêner	1. kesê ku dixebitîne 2. kesê ku sûdê jê werdigire
bi kêr hatin	1. sûdwer bûn 2. layîq bûn
bikêrhatî [I]	1. sûdwer2. layîq
bikêrhatî [II]	1. pêwist2. destdayî
bikir [I]	kesê ku dan û standinekê dike
bikir [II]	kesê ku kar an jî çalakiyekê dike
bikirk	binê bîr, kanî, çal, aman û hwd
bikuj	kujer, qatil, mêrkuj
bila	peyveke ku carinan xwestekekê û carinan jî karekî bilanî rave dike
-bila be	xem nake, tiştek bila nake

-bila bibêjin xençera Xaço heye	ji bo quretiyê tiştek bi xwe re gerandin
-bila were	heke dikare hatina wî çêtir e
-bila çavê min te nebîne	cardin dernekeve pêşberî min
bilan	îhtimal
bilandin/dibilîne/bibilîne1	. miremir kirin 2. taloq kirin 3. egle kirin
bilanî	îhtimalî
bilbil	cureyekî çivîkên awazxweş e *"bilbil bi dengê xwe, mêrxas bi cengên xwe"
bilcim	kesê ku tevî her karî dibe
bildbildo	1. gingino 2. lalo, tato
bildebild kirin	1. ginegin kirin, di bêfila xwe de axaftin 2. wekî lal û tatan axaftin
bi lêv kirin	1. ji dêv avêtin2. der birin 3. şehitandin
bilik	(di zimanê zarokan de) mûzî, kîr
bilind	1. berz, ber bi jor ve dirêj 2. quloz
bilindahî	1. berzî, dirêjahiya ber bi jor ve 2. quloz
bilind bûn	1. berz bûn 2. hevraz bûn 3. quloz bûn
bilind kirin	1. quloz kirin2. berz kirin 3. hevraz kirin 4. bi ser xistin*"kurê çê, navê bavê xirab bilind dike"
bilî	xeyrî
bilîn/dibile/bibile	1. pê re mijûl bûn 2. pê ve egle bûn
bilqîn/dibilqe/bibilqe	(av) fişkîn û fûrîn
bilqînî	dengê fişkîniya tiştên avî
bilûl	qalibê rokirinê *"dêla sê, sê salan têxin bilûlê, sala ku derxin her xwar e"
bilûr	alava dengjeniyê ya ku bi pifkirinê tê lêxistin*"bilûra li ber gê ye, çiraya li ber kûreyê ye"
bin	1. tar 2. qûntar 3. cihê jerîn ê her tiştî
binate	1. şop 2. binyad, xîm 3. bineçe

binaşe	binate
bi navê lîstin	1. pişta reqîbekî li erdê xistin 2. zoran kirin
bi nav kirin [I]	1. pênasek lê danîn 2. wate lê bar kirin
binav kirin [II]	noqî kûrahiya avê kirin
binbar	peywirdar
bincan	dîwarê ku li ber ava herikbar tê jenîn
bincî	nivîna stûr a ku li bilan serê tê razan
binçavî	1. tewqîf 2. rawestan
binçav kirin	1. tewqîf kirin 2. rawestandin
binçeng	qefa binê her du milan
-pûrta binçengê	pirça ku di bin çepilan de hêşîn dibe
bindeq	1. cureyekî darên biber e 2. berên vê darê
bindest	kesê ku azadî û aramiya wî bi mercan ve girêdayî ye; ketî
bindestî	rewşa kêmazadiyê ya ji ber mercen derveyî; ketîtî
binecih	xwecih, rûniştî
-bi binecihî kirîn û firotan	bi hemû milkiyetê ve kirîn û firotan
bineçe	binate
binefş	cureyekî gulan e
binefşî	rengê di navîna sor û hêşîn de
binesazî	tardanîn, xîmavêtin
binetar	1. esasê her tiştî2. di nivîsekê de bendên xwendinê
binfisî kirin	1. hêkên xwe genî kirin 2. nebaşiyên xwe veşartin
-bingeh	tar, xîm/hîm
-bingeha aborî	hîmê îqtisadî
-bingeh danîn	tar danîn, xîm avêtin
bingehîn	esasî
binik	1. binê îskanê 2. bincixare

binî	bin
-binî dan tavê	karê xwe giş qedandin
binîje	di avahiyan de taqê li herî biniyî
binkask	kasika ku digel piyanê tê danîn
binkirask	kinca tenik a ku di bin cilên derveyî de tê lixwekirin
binpê kirin	1. pêpest kirin 2. îxlal kirin
bintîn	1. mal û milk 2. sexbêrî
(bi) bin xistin	1. berjêr kirin 2. mexlûb kirin, sernuxûn kirin
binyad	tar, bingeh *"jina malê, binyadan dizane"
biok [I]	kirêt
biok [II]	heşerat, bihuk bi pêş ve çûn perisîn û meşîn
bir	1. beş 2. qisim 3. par4. kerî 5. tîke
bira	kesê ji dê an jî bavê mirovî *"tenê bira, di hawara birê de tê"
-birayên hûrekî	1. ji heman dê û bavî 2. dizên tûrekî
birale	şitil
biramak	kesên ji eynî dayikê lê ne ji heman bavî
birandin/dibirîne/bibirîne 1	. binevat kirin2. îmha kirin 3. tune kirin
biraşîr	kesê ku di dema zarotiya wî de wî jî şîrê diya wî mêtiye; şîrbirak
biraşte	alava ku li serê goşt tê pijandin
biraştin/dibirêje/bibirêje	goşt pijandin *"êgir girte mala yekî, yê din got: 'tu bi Xwedê venemirîne, da ku (ez) kewên xwe li serê bibirêjim'"
biratî	1. hevpişkiya di dê an jî bavî de 2. rewşa kesên ji heman olê *"biratî bi baran, hesab bi misqalan"
biraza	lawê birayê mirovî
birazava	kesê ku di daweta zavê de xwedîtiya wî dike
birazî	keça birayê mirovî*"ap bi biraziyan re dike, xal bi xwarziyan re dike"
birc	1. avahiyê bilind û asê yê ku ji bo zêrevanîyê tê bikaranîn 2. kêlû
birçêk	lîstika cirîdê
birçî	1. kesê ku pêdiviya wî bi xwarinê heye; nêzdeçûyî2. netêr 3. zikvala*"çavên birçî, tu carî têr nabin"

-ji birçînan zik miz dan	tiştek nedîtin ku bê xwarin
birçî bûn	1. zikvala bûn2. ji nêz de çûn, birsî bûn *"kûçik birçî dibe, gûyê xwediyê xwe dixwe"
birçîtî	1. nêzdeçûn 2. netêrî, zikvalatî
birek	alaveke hesinîn a ku pê dirankên wê yên tûj dar, lek û hwd tên qutkirin
bireser	(r) karê ku kirde dike
bireş	1. xizan, feqîr 2. belengaz
bi rê ketin	1. sefer kirin2. meşîn *"heke biçûk li gor mezinan bi rê nekevin, dê lingên wan timî li keviran bikevin"
bi rê kirin	1. bi rê xistin2. şandin
bi rê ve birin	1. îdare kirin 2. kar gerandin
bi rê ve çûn	1. meşîn2. bizîn
bi rê xistin	1. meşandin2. şandin
birêxistin bûn	bipergal bûn
birêxistin kirin	bipergal kirin
birêxistî	bipergal
birêz	1. giranqedr 2. birûmet
birgeh	1. cihê birînê 2. cihê vebirînê 3. di peyvê de cihê rawestanê wek: ba-jar, cen-ga-wer... 4. cihê hevgirtina gehan
birhan	delîl û îsbat
birin/dibe/bi be	neqil kirin
birik	bayekî bêhnkirêt ê ku piştî zadxwarinê ji devê mirovî derdikeve, qirpik
birinc	cureyekî zadê ku li cihên avî hêşîn dibe*"erd birinc be jî, av rûn be jî, heke xwedî tunebe zû diqede"
biriskandin/dibiriskîne/ bibiriskîne	teyisandin, çirûsandin
biriskîn/dibiriske/bibiriske	teyisîn, çirûsîn

birîn/dibire/ bibire [I]	1. qut kirin 2. jê kirin*"hezar carî bipîve, carekê bibire"
birîn/dibire/ bibire [II]	1. binevat bûn 2. qiriyan3. kuta bûn
birîn [III]	1. di lêş de cihê zedegirtî 2. cihê ku kêm û îltihab girtiye *"birîna dijûnê, ji birîna şûrê neyêr kambaxtir e"
-birîna xwe bi destê xwe kewandin	derdê xwe bi dermanê xwe çareser kirin
-birîna kûr	derd û keserên xemgîniyê
-birîn azirandin	kul û keder tev rakirin
birîndar	1. derbexur, zedegirtî2. kesê ku rûmeta wî herişiye *"birîndar, bi birîna xwe dizane"
birîndar bûn	1. derbe xwarin 2. zede girtin3. herişîn
biriqandin/di biriqîne/bibir iqîne	1. teyisandin2. çirûsandin 3. mesqel kirin
biriqîn/dibiri qe/bibiriqe1	. teyisîn 2. çirûsîn3. mesqel bûn *“ bejn biriqî, dil xeriqî”
birk	hewza avê
birmût	bêhndank
bi ro de berdan	1. tevî avê bi rê kirin 2. bêsexber hiştin *"qenciyê bike û bi ro de berde"
bi ro de çûn	1. bêhemal bûn 2. bi kêr nehatin 3. ber herka avê xwe ranegirtin*"bi destê nemerdan meçe, bila av te bi ro de bibe"
birû	mûyên wekî kevaneyekê li fêz çavan şîn di-bin, bijang *"li ser çavan, birû hene"
-birû şeh kirin û çav der kirin	1. hembêz kirin û ji piştê zêl vexistin 2. wekî alîkarî xuya bûn û xedarî kirin
birûsk	berqvedana esmên a ku carinan xisarê jî bi xwe re tîne
-birûsk vedan	berqa bi xisar vedan biryar qerar
-biryar wergirtin/sta ndin	qerar dan biryardar biqerar

biryardarî	1. qerardarî2. cidîtî
biryarname	qerarname
biserûber	1. bipergal2. birêxistinkirî
bisk	porê ku di hinda guhan de dadiliqe ser rûyî
bist	1. sêla qeliyê 2. şîş3. qevd
bistik	1. qevdik 2. çembil
bistî	tayên ter û nazik ên ku dikevine navbera belg û çiqê darê an jî serik û rehçikê rehekê
bişirîn/dibişire/bibişire1	. ken ber lêvan ketin2. besimîn
bişkaftin/dibişkêve /bibişkêve	bişkivandin
bişkivandin/ dibişkivîne/ bibişkivîne	1. dirûn vereşandin 2. bûn sedema vebûna kulîlkan
bişkivîn/dibişkive/bibişkive	1. dirûn vereşîn2. kulîk vebûn
bişkoj/bişkok	di kincan de tiştê ku pêsîr, bêrîk û hwd tên girêdan; polik
bişkuv	1. qalikê kulîlkan ê ku beriya vebûnê li ser e 2. qalikdana çêrmî ya ji ber kêmxwarinê
bişkuv dan	(dar û giya) kulîlkên di qalikan de jê re çêbûn
bitim	fistiqa biyanî
bitir	1. qert 2. qamir
bitir bûn	har bûn
bitov	bikakil, bidendik
biv	1. (di zimanê zarokan de) çiz 2. xetere
bivê nevê	çawa hebe
bivir	alaveke hesinîn a devtûj û bidestik e, ji bo birîna daran jê fayde tê wergirtin
-bivir li kêvir xistin	çewt tev gerîn
biwar	1. tûş 2. îstiqamet

biwartin/dibiwêre/bibiwêre	bihartin
biwefa	kesê ku li ser sozê xwe disekine *"kî biwefa ye, ew bira ye"
biwêj	gotina navdar
bixêrî	kuleka ku dû tê re derdikeve; rojing
biyanî	1. bêgane 2. xerîb *“biyanî, bidê goştê ranî; dê bi ser te de bê poşmanî”
biyom	1. biqudûş 2. bixêr
bizav	hereket, çalakî
-bizava diravî	di sûqê de hereketê danûstandinên pereyan
-bizava rizgarîxwaziyê	tevgera kesên ku bi mebesta serbixwetiyê çalakiyan dikin
bizdandin/dibizdîne/bibizdîne1	. tirsandin 2. hetikandin 3. dabarandin4. sist kirin
bizdîn/dibizde/bibizde1	. tirsîn 2. hetikîn 3. sist bûn
bizdonek	1. newêrek 2. bêbiryar 3. revoke *"bizdonek her roj dimire, mêrxas carekê "
bizin	sewaleke malê ya ku ji bo şîr, goşt û mûyê wê tê xwedîkirin *"heke bizinê têr xwar, qiloçên xwe li kendalan dide"
bizir [I]	tov *“bizirî ba-vêje bi çengan, bêndêrê hilîne bi dengan”
bizir [II]	rûnê ku ji çêreya çeqçeqê tê bidestxistin
bizivîn/dibizive/bibizive1	. livîn 2. pirpitîn 3. qirqilîn
bizîn/dibize/bibize	hereket kirin
bizmar	mix *"du textik û bizmarek"
bizmar kirin	mix kirin
bizmik	devgema biçûk a ku davêjin devê sexeleyan da ku nemêjin
bizot	agirê pir bi şewat
bizûz	cureyekî heşeratan e û heke têkevin tiştekî bi domana demê re dirizînin*"kul dibine bizûz û li canê meriyan ba dikevin"
bî	1. jina bêmêr 2. mêrê bêjin *"sibat jina bî ye, sibehê dikene û êvarê digirî"
bîbik	reşika çêv

bîber	îsot
bîdar	1. hişyar 2. haydar
bîhok	mêweyek e
bîj	zarokê zinayê; bêjî
bîjek	di mêrgên levenan de cihokên avê
bîjî	1. dasî 2. mûyê dêla ker û hespan
bîme	temînat
bîme kirin	bi berdêleke diyar ji bujenekê re ewlehî peyde kirin
bîmexane	1. saziya ku ji temînatan berpirsiyar2. avahiya vê saziyê
bîn	bêhn
-bîna şîr ji dêv hatin	hîna viringî bûn
bîna	1. kesê ku dibîne 2. avahî
bînahî	1. ronahiya çêv2. şiyana dîtinê *"kurê mirovî, bînahiya çavê mirovî ye"
bînahînasî	zanistên ku pisporiya wan têkildarî çavan û dîtinê ye
bîner	1. temaşevan 2. bîna
bîq	cureyekî çêreya ku ajalan pir kok dike
-ma bîq dane vî pezî?	vî pezî kîjan çêre xwariye ku evqas qelew bûne?
bîr [I]	saringên avê yên di binê erdê de *"ava bîrê, bi bîrê xwe tehl e"
bîr [II]	1. hafize 2. hiş3. zêhn *"emele pîrê, nayê bîrê"
bîrale	şitilên daran
bîranîn	di zêhna xwe de jîndargirtina bûyerên qewimî
bîrbir	1. biaqil û balix2. gihiştî 3. reşîd bîrdarî yadîgar
bîrdoz	feraseta ramyarî
bîrdozî	tekildarî feraseta ramyarî
bîrewer	1. rewşenbîr 2. hişmend
bîrewerî	1. rewşenbîrî2. hişmendî
bîrkarî	hemû zanistên ku bi kêrî jimartinê tên
bîrkarînasî	zanistên ku pisporiya wan têkildarî hesabkirina endaze, kêş û pîvana tiştan e
bîrkor	kesê ku bala wî vala ye; bîroke
bîrmendî	1. hişyarî 2. zanatî

bîroke	bîrkor
bîrov	nexweşiyeke çermî ye
bîrovî	kesê ku bi nexweşiya bîrovê ketiye
bîrxistok	nameya hişyarkirinê
bîs	1. raz 2. sir
bîsk	1. lehze 2. demeke kurt
-bîska din	xulekek berê
bîst	jimareya 20'î
-bîstek	1. lehzeyek 2. çirkek
bîstan	kerdiya ku sewze lê tên çandin
bîstem(în)	di rêza bîstan de
bîso	1. qumaşê şewitî2. ariya pîneyên şewitî*"agir pê keve, bêhna bîso jê nayê"
bîsokî	xwarina ku bêhna dûyî di çêja wê de pêk hatiye
bîsokî bûn	(xwarina kelandî) bêhna dûyî ji çêja wê hatin
bîşe	daristana darên leflefok
bîşeng	cureyekî daran e
bîşî [I]	daristan
bîşî [II]	biçrikên şirîn ên bi qasî libên sêvan
bîyanî	1. xerîb, bêgane 2. giyayê çolê 3. ajala dirinde, hov *"avê vexwe ji kaniyan, jinê bîne ji biyaniyan”
bîz [I]	1. di giyaneweran de seheka ku tiştên sirûştî dipejirîne; qilqal, qilde 2. xweparêzî
-bîzê xwe jê kirin	1. jê hez nekirin û qildeyê xwe lê xera kirin 2. xwe jê girtin
bîz [II]	şîşikên hûnanê
bîzoke	1. kesê ku her xwarinê naecibîne 2. kesê ku kirinên xelqê naşêkirîne 3. qure
bîzoketî	qüretî
BK	kurteya /berî koçê/, beriya hicreta Cn. Pêxember ji Mekeyê ber bi Medîneyê
bobelat	keresat, felaket
-Xwedê bobelatê neyîne serê tu kesî	ez tûşî karesatekê hatim û tika dikim neyê serê tu kesî

boç	boçik *“ji dînan re ne boç heye ne qorç heye”
boçesêlîn	taweya bi boçik; miqilk
boçik	1. dêl, terî, dûv 2. binik *“boçika kûçikan, rast nabe”
boçûn	raman, fikr, hizr
boke	cesaret, wêrekî
bokeberan	beranê şerkar
bone	1. munasebet 2. sedem
boqije	cureyekî çivîkan e
boqil	geh, teşk
bor [I]	bihur *"kerê ku di borekê de bikeve, careke din di wir re naçe"
bor [II]	rengê sor
boraq	1. qurban 2. nezr
boran	cureyekî ba û barana ku lêkendên giran ber radibin
borandin/dib orîne/biborî ne1	. derbas kirin2. rabihurtin
borebor	oreor
borebor kirin	oreor kirin
borî [I]	1. derbasbûyî 2. çûyî 3. rabihurtî
borî [II]	lûle
borîn/dibore /bibore	1. derbas bûn 2. çûn*"kûçik diewtin, karwan diborin"
bosî	1. buxur 2. xwarina şewitî
bosîdank	buxurdank
bosîn/dibose /bibose [I]	maç kirin
bosîn/dibose /bibose[II]	bîsokî bûn
bosle	qiblename
bost	bihust
boş	1. zêde 2. gur 3. pir
boşahî	1. zêdeyî 2. gum-rahî 3. pirî
boşelan	1. ava lap boş2. rêl

bot	1. kun, qul 2. derz, qelş, cerx
boyax	tiştê ku pê tê rengandin; gûn
boyax kirin	rengandin
boyaxker	pîşekarê rengandinê
boz	rengê spî
buhist	maweya bi qasî kefedesteke vekirî *"avê ku da ser serî, çi buhistek çi du buhist"
buruntî	belgeya ku xwedîtiya kesekî ya li ser milkekî nîşan dide
buruntî kirin	milkek li ser navê xwe dan qeyd kirin
bux	hilm
buxar	hilm û gilma ku li ser tiştên keliyayî dikeve
buxçik	destmala ku kel û melî dikine navê
buxur	çêreyên bûdar ên ku tên şewitandin da ku bêhneke xweş bidin doraliyê
buxurdank	derdanka ku buxurê dikinê
bû [I]	dawet, şahî
bû [II]	bêhn
bûcî	têjikên dêlikê; tûle
bûçû	govenda dawetê
bûdar	tiştê ku bêhn jê tê
bûjen	daring, kereste
bûk [I]	qûçê ku wekî tixûbê navbera du zeviyan de bi keviran tê jenîn
bûk [II]	keça ku mêr dike, hevsera zavê *"bûk bi dilê zavê ye, çi pilepila melê ye"
-bûka baranê	keskesor, heftreng
-bûka berfê	heykelê ku ji berfê tê çêkirin
-bûka ter û can	keça ku hîna mêr kiriye
bûkanî	kinca ku bûk di roja dîlanê de li xwe dike
bûkik	goştikê ku bi ser lêş ve hêşîn dibe
bûkil	bûka nazenîn *”bûkilê, ez şûkilê te me”
bûm	kund
bûn/dibe/bi be	1. hatin holê 2. qewimîn 3. rûdan*"bibe malavakirî, mebe malxerakirî"

-bûn def	1. werimîn 2. têr xwarin
-bûn marê nîvkuştî	miraz di çavan de man
-bûn stêrka bin ewran	ber çavan ketin û winda bûn
-bûn ta û derzî	pir lawaz ketin
-bûn tajiyê kuçeyan	riswa bûn û cihê paldanê nedîtin
bûncî	kûçikê biçûçik
bûnewer	1. afirandî 2. jîndar
bûnewerî	giyanewerî
bûra/bûrî	birayê jina zavê
bûrîn/dibûre /bibûre	(dewar) orîn
bûse [I]	şilekiya sermayê ya ku bi şev dikeve erdê; qiravî
bûse [II]	kemîn, tele
bûse [III]	ramûsan, paç
bûyer	1. rûdan 2. tiştê qewimî*"her bûyerek, ji mirovan re şîretek e"
bûyîn/dibe/bibe	bûn*“bûyî mîr, Xwedê meke ji bîr”
BZ	kurteya /berî zayînê/, berî mîlada Îsa eleyhiselamî

C

C/c	tîpa sêyemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke pêşezmandevî ye û di belavbûna wê de ziman li ser diranan dişide
cabil	xercê ku pê dîwaran lê dikin
cacik	benîşt
cacim/carcim	1. xalîçeya neqişandî 2. çarşeva nivînan
cacir	xwarina ku bi hingiv û gûzê tê çêkirin
cade	di nava bajaran de riya erebeyan a fireh
cadû	karekî destsivikiyê yî ku tiştinan di lisfê tiştên din de xuya dike; sîhir
cadûbaz	kesê ku bi destsivikiyeke taybet tiştinan di dilqê tiştekî din de xuya dike; sîhirbaz
cadûbazî	sîhirbazî
cadû kirin	sîhir kirin
cahil	1. nezan, nebeled2. nûgihiştî
cahiltî	1. nezantî, nebeledî2. nûgihiştîtî
cahiliye	rewşa nezaniyê ya beriya misilmanbûnê
cahnî	kuriya mehînê; canî
cahş	1. têjika kerê 2. xayîn
cam	şûşe
-cama nesaya	şûşeya girtikgirtikî û stûr a ku mirov çi di pişt de hebe nabîne
-cama zelal	şûşeya tenik
camax	zerekiya ku dikeve diranan
-camax girtin	diran zer bûn
came	kinc, cil
camêr	1. mirovê kaw 2. destbelaş
camêrtî	1. kawtî 2. destbelaşî
camêrkî	1. wekî kawan2. wekî destbelaşan
camî	perestgeha misilmanan
camûs	gamêş

can [I]	1. ruh, giyan 2. jiyan*"mal vedigere, lê can venagere"
-can avêtin	1. bi dil û can xwe avêtin karekî an jî tiştekî 2. pir hez kirin
can [II]	ciwan
canan	xweştivî, yarik
canazar	teral
canazarî	teralî
canbaz	1. lîstikvanê karên bixeter 2. bazirganê ajalan
canbazî	1. lîstikvaniya karên bixeter 2. bazirganiya ajalan
canberî	ajaleke zeryayî ye
canbexş	1. Xwedayê efûkar2. cangorî
canbêzar	1. bêhnteng 2. kesê ku dinya li ber çavan reş bûye
canbêzar bûn	1. bêhnteng bûn 2. dinya li ber çavan reş bûn
can dan	1. mirin 2. pir dil bijandin
candar	ruhber
candarî	jîndarî, ruhberî
canega	ciwanega
canecan	1. jidil, samîmî2. kelecan
canemerg	kesê ku di xortaniya xwe de miriye
canfeda	cangorî
canfes	qumaşê ku ji hewirmişê xwerû hatiye çêkirin
cangiran	canazar, teral
cangoçk	kesê ku zengilê dêrê dixe û filehan gazî dêrê dike
cangorî	1. şehîd, pakrewan2. kesê gu jiyana xwe ji bo riyeke pîroz dike gorî; fedayî
canhêştir	sewaleke çolê ya stûdirêj e; stûdirêj
canik	yar *"kî li hêviya
canikê	maye, bê jin maye"
canî	1. têjika mehînê;
cahnî	2. tor û negihiştî
canpola	kesê ku mîna polayê qayîm e
canzerî	kesê ku ji ber nexweşî, tirs an jî lawaziyê rengê wî zer xuya dike
car	sefer, qol, teql

car caran/carinan	ne her timî, ne her wisa
-cara xwe caranî kirin	dora xwe bi ser tu kesî ve bernedan
-car hate ser carê bi qaydekî	din gotin heke heman tişt biqewime bertekeke tundtir nîşan dan
cardin	sefereke din, qoleke din *"emrê çûyî, cardin nayê"
caris	çêr, sixêf
cariye	1. xizmetkara jin2. jina ku di cengê de dîl ketiye û wekî bendeyekê hatiye firotin
carok	gêzî, siqayîl
carû	bûjena ku pê dîwar tên seyandin; seya
carûd	bêrik
catir	çêreyek bêhndar a ku di xwarin û vexwarinan de tê bikaranîn
caw	1. pîne 2. qumaş, pirtî *"caw dibe kitan, dew dibe derman"
-caw cawê we ye û cawbir cawbirê we ye	kar û eleqeya me bi we tune ye û her tişt li ba we diqede
cawbir	meqes
cawker	raçandiyê qumêş
cawî	diş
cawîdan	ebedî, bêpayan
cax [I]	şîşikên hûnanê
cax [II]	1. hewza di hundir de 2. cerxa ku wekî refan di dîwêr de tê hiştin
cax [III]	şîşên li dora pêlekan û paceyan
cax [IV]	xwarineke ku ji çexşûr û hêkan tê çêkirin
cazû	jina dekbaz a kone
ceban [I]	1. goristan 2. gor
ceban [II]	1. abal 2. newêrek
cebar	cerahê keştek û endamên ku ji cih derketine

cebilxane	cihê ku muhimata leşkerî lê tê veşartin û parastin
cebirandin/dicebirî-ne/ bicebirîne	1. (keştek) tedawî kirin an jî (endamê ku ji cih derketiye) li şûna wî ya berê vegerandin2. (têkiliyên xerabûyî) bi rêk û pêk kirin3. (kar) têkûz kirin
cebirîn/dicebire/bicebire1	. (keştek) pak bûn an jî (endamê ku ji cih derketiye) di dewsa xwe de rûniştin 2. (têkiliyên xerabûyî) bi rêk û pêk bûn 3. (kar) têkûz bûn
cedel	1. nîqaş 2. devjenî
cedew	birîna serpîlên ajalan
cefa	1. derd 2. westan 3. zehmetî 4. renc
cegen	cureyekî giyayê nermik ê ku pê raxistinên malê, selik û hwd çêdibin; cîl
ceh	zadê ku piranî ji bo xwedîkirina ajalan tê çandin *"ceh, qet nebûye genim"
cehdasî	zadê ku hebên wî dişibihin cêh lê ji wan biçûktir in
cehimandin/ dicehimîne/ bicehimîne	1. qewirandin2. kuştin 3. mirar kirin
cehimîn/dicehime/bicehime1	. qewirîn 2. mirin 3. mirar bûn *"se bicehime, mêvan bêşiv tên malê"
cehişandin/dicehişîne/ bicehişîne	1. ji ser hiş birin, nehişî kirin 2. bixwarin, vexwarin an jî bêhneke jehrînî kuştin
cehişîn/dicehişe/bicehişe1	. ji ser hişê xwe çûn, nehişî bûn 2. xwarinê jê girtin 3. ji ber bêhneke jehrînî ji xwe ve çûn 4. bi sedema jehrê mirin
cehînî	xwarinên ku ji ardê cêh hatine çêkirin*"behaneya tirekan, nanê cehînî ye"
cehter	catir
cehzeran	1. dema zerbûna cehê zeviyan 2. meha pûşperê
cejn	1. eyd 2. rojên şahiyê yên gelêrî *"cejna salê, bi salê re dibihure"
-cejna we pîroz be!	eyda we bimbarek bibe
cejnane	eydanî
celad	1. stûbir 2. mêrkuj
celaqî	doşava pir tîr
celeb	1. cure 2. keriyê pêz ê ku diçe ber kêrê3. hevsarê dewaran
celebdar	bazirganê pêz
celew	gema serê sewalên siwarbûnê

cem	1. ba, hind 2. tayê barekî 3. selika mezin
ceme	caw
cemawer	ehalî
cemawerî	milkiyeta gel
cemed	her tiştê ku ji ber sermayê hişk dibe; qeşa*“xanî, li ser cemedê ava nabe”
cemedanî	pûşî, egal, şaşik
cemexew	kincên dema razanê; pîceme
cemidî	1. ji ber sermayê qerisî 2. sar *"ava cemidî, ji kaniyan qut nabe"
cemidandin/ dicemidîne/ bicemidîne	1. bi sermayê qerisandin 2. sar kirin
cemidîn/dicemide/bicemide1	. ji ber sermayê qerisîn 2. sar bûn*"berf ketiye ku ling bicemidin"
cemser	1. gopika sêrî 2. bakur û başûrê tewereya ku di navenda dinyayê re derbas dibe; pol, qutb
cenab	1. hêja 2. berkeftî3. delal
cenan	rezvan
cenbelî	titûna ku kêşa wê sext e
cendek	1. cesed 2. laş
cendere [I]	amûra ku pê karên hûnandî tên biriqandin
cendere [II]	amûra guvaştinê
cenet	rawestgaha dawîn a bawermendan; bihuşt*"bi peyvekê mirov diçe cenetê, bi yekê mirovdiçe cehenemê"
ceng	1. şer, herb 2. cîhad
cengawer	1. şerkar, şervan2. herbî 3. mucahid
cengebazî	1. şer û oxilme2. şerê bi deng û feng
cengecol	1. cergebez 2. dîlana têvel
cengîn/dicenge/bicenge	1. şşer kirin 2. tûşî hev bûn 3. cîhad kirin
cengname	çîrokên li ser pêkhatin û bidawîbûna cengan
cengwestan	1. agirbest2. heta demeke diyarkirî rawestandina şer
ceqin	(bi meşê) riya rojekê
cer	mixê badayî

cerbader	amûra ku pê mixên badayî tên şidandin û sistkirin
cercer	1. gêre 2. kam
cerde	1. êrîş 2. talan û desteserî
cerdevan	1. êrîşkar 2. talankar
cerg	kezeb
cerge	xeleqa endazeya wê360 derece ye
cergebez [I]	kezeba ku tevî don dibirêjin
cergebez [II]	1. dîlana têvel 2. govenda ji jin û mêran pêkhatî
ceribandin/diceribîne/biceribîne	1. îmtihan kirin 2. ezmûn kirin*"ceribandin ji neceribandinê çêtir e"
ceribîn/diceribe/biceribe1	. îmtihan bûn 2. ezmûn bûn *"dewê ceribî, di firekê de jî tê vexwarin"
cer kirin	mixên badayî tê de çikandin
ces	seyaya ji kilsê
cesed	laş, term
cew [I]	hebrîng
cew [II]	rê û rêça avê; co
cewahir	kevirên binirx û giranbiha *"axa mala mirovî, ji cewahirê xelqê çêtir e"
cewdik	meşkeke piçûk a ji bo avê ye
cewêlek	xortê nûgihayî yê ku simbêlên wî derneketine
cewî	benîştê dara çamê
cewr/cewrik	têjikên se û guran; tûle *"ji dêlên tirol, cewrên gurxenêq nakevin"
ceza	ji ber tawanekî ve darizandin; seza
-cezayê giran	sezaya qedexeyeke bixeter
-cezayê sermedî	sezaya bendîkirina heta mirinê
-cezayê sivik	sezaya tawaneke ne bixeter
ceza kirin	ji ber tawanêve berpirsiyariyek lê barkirin
cezwe	derdana ku qehwe tê de tê kelandin; çoçik
cêmik	cêwî
cênik	1. bisk 2. valahiya ku li fêza hestiyê di bin biskan de ye
cêr	1. kûzê avê 2. her cure kûzê ji kaxetîtê*"cêrê nû, ava wî sar e"

cêrg	cureyekî govendan e
cêrge	gerdeniyeke ku zêr û mûriyan pê de dikin û piranî jin davêjin stû û qeydikên destên xwe
cêrifk	gêziya bi destik
cêwî	1. du zarokên ku bi hevalcihî tên dinyayê 2. du tiştên bi hev re
cêwtik	kîsê çermîn
ciger	kezeb
cigerxwîn	pir xemgîn
cigur	rojeke geşt û seyranê ye
cih	1. dews, şûn, war 2. mekan
-di cih de	guncan *“ qenciya ku ne di cih de be, vala ye”
-cihê daxê ye	pir mixabin
-cihê şanaziyê	sedema kêfxweşiyê
cihê	1. cuda 2. veqetî 3. ciyawaz
cihê bûn	veqetîn
cihê kirin	veqetandin
cihêreng	1. bi serê xwe2. ciyawaz
cihêrengî	1. cudatî 2. rengînî 3. ciyawazî
cihêtî	1. cudatî 2. ciyawazî
cihêz	kel û melê ku malbavan û xezûrgelanê bûkê didinê û paşê siwar dikin *"bextê dê, cihêzê qîzê ye"
cihok	cew *"heta cihok rast nebe, av nayê berdan"
cihû	zaroken Îshaq eleyhiselam ên ku Tewrata Mûsa eleyhiselam ji wan re hatiye hinartin *"ji malê cihûyan bixwin, li mala filehan razên"
cil [I]	1. kinc 2. libas 3. lixwekirin
cil [II]	berzîna ku di bin zîn an jî baran de davêjin ser pişta sewalên barkêş*"ga, bi cilan nayê naskirin"
cil [III]	1. berik 2. xalîçe*"filan kes cila şil e (pêgiran û teral e)"
cildank	cihê ku kinc lê tên danîn, istêre
cildirû	alava dirûtinê
cilik	1. raxistinên nava malê 2. berzînên bin zîn û baran 3. kincên peritî û qirêj *"sar e cilik sitar e, germ e cilik şerm e"

-cilika wî xwar bûye	1. cilik karê wî ne baş e, rewşa wî ne baş e 2. ketiye tengasiyê
cilq	1. xerabûyî 2. vîrçoqî
cilşok	cihê ku kinc lê tên şûştin
cin	mêçêtir, hin giyanewerên ku mirov nabînin
cinaq	hestiyê sersînga firindeyan
cinawir	1. dêw, ûc 2. hov, kovî
cincilî	ava safî
cindê	1. rindê 2. ezîze
cindî	1. rind 2. kaw
cineh	şiva serçomax, çoyê sergulpik
cinê kirin	pembû berhev kirin
cinên	baxçeyê biçûk
ciniqandin/diciniqîne/biciniqîne	tirsandin
ciniqîn/diciniqe/biciniqe	tirsîn
cinûs	lanet
cinûsî	lanetî
cir	1. sohbet 2. xwî û xislet
cird	mişkê girs
cire	pevçûn
cirik	kurmê ku hewirmişî çêdike
cirî	xwarin, kel û melê kesê ku bi şevederî li cihekî dimîne; erzaq
cirîd	lîstikeke bi hespan e
cirk	merhem
cirm	ji tawanbariyê para ku dikeve stûyê mirovî
cirnexweş	xeysetpîs
cis	kils
cisane	kilsxane
cism	heyberên şênber

-cismên esmanî	heyberên wekî roj, stêrk, heyv û hwd
civak	koma mirovan
civaka çîndar	- civaka xwedî-tebeqe
civakî	têkildarî koma mirovan
civaknas	pisporê ku komekên mîrovahiyê tehlîl dike
civaknasî	beşa pisporiyê ya ku komekên mirovahiyê tehlîl dike
civan	dem û cihê beşkirî yê hevdîtinekê
civandin/dicivîne/bicivîne	1. berhev kirin 2. tomar kirin 3. kom kirin4. anîn ser hev *"kewê çê, kewan li xwe dicivîne"
-civandina hêzên leşkerî	ji bo armancên ewlehiyê neqlkirina beşeke artêşê li cihê ku pirsgirêk lê hene
civat	1. cemiyet 2. komele*"civat li mala pîrê ye û pîrê li mala xelqê ye"
civatgeh	1. jûra rûnişcilq tinê 2. di malperê de pergala ku destûra hevpeyvîna zindî û nivîskî dide
civatname	name an jî berhevoka ku şîret û boçûnên civînê tê de hatine tomarkirin
civîn/dicive/bicive	1. bi ser hev de hatin 2. tomar bûn 3. kom bûn4. berhev bûn
civîn	kombûna ji bo mijarekî
-civîna awarte	kombûna ji bo karekî neasayî
-civîna çapemeniyê	kombûna ku ji nûçegihanên raya giştî re vekirî ye
ciwan	1. xort 2. nû 3. bedew 4. ter û taze
ciwanik	banû, xanim,
ciwanega	gayê ciwan ê nugihayî; canega
ciwanî	1. xortanî 2. bedewî3. terîtî *"nezan î, mêl bistîne bi ciwanî"
ciwên	1. dijûn 2. xeber3. sixêf 4. buxtan 5. devavêtin6. gotinên kirêt
cixare	baçik
-cixare kişandin	baçik kêşan
cixirandin/dicixirîne/bicixirîne	1. nav tê dan2. tehrîk kirin 3. niçandin

cixirîn/dicixir e/bicixire1	. bi ber bayê tiştekî ketin 2. xapîn
ciyawaz	1. cihê, cuda2. veqetî
ciyawazî	1. cihêtî, cudatî2. rengînî
ciyawaziya regezî	- qurebûna neteweyekî li ser yeke dîtir
cizdank	peldank
cî	cih *“dînan mal dî, cî nedî“
cîderk	(r) 1. şûna ku deng jê derdikevin 2. çavkanî
cîgir	1. wekîl 2. cînişîn
cîhad	şerê di riya Xwedê de
-cîhad kirin	di riya Xwedê de şer kirin
cîhan	1. dinya 2. alem*"azadî bi qasî firehiya cîhanê ye"
cîhangiştî	alemî, gerdûnî
cîhanî	1. dinyayî 2. ji vê alema kordûnde
cîhaz	amûrên ku bi gêrebayê dixebitin
cîher	navnîşana ku tiştê şandî dê herê
cîl	cureyekî çêreya nermik û dirêj e; jê xesîl, selik û çît tên çêkirin
cînavk	(r) peyvên ku li dewsa navdêran tên bikaranîn cînavk
cîran	1. kesê ku mala wî nêzîkî mala yekî din e2. kesê ku karê wî nêzîkî karê yekî din e*"cîranê xerab bihêle, diranê êşyayî bikşîne"
cîrantî	1. temtêla kesên ku malên wan li kêleka hev in 2. temtêla kesên ku kargehên wan li kêleka hev in
cîwar	1. herêm 2. dever3. mekan 4. mintiqe
CNK	kurteya Civata Niştimanî ya Kurdistanê ya ku niha navenda wê li Hewlêrê ye
co/cok	cew
cobar [I]	1. çem 2. newal, xendeq
cobar [II]	şiva ku pê hoyî gayê cot dikin
col [I]	1. keriyê pez, dewar û hwd 2. koma keriyên ku kesek tenê diçe ber 3. tevlihev û rengrengî
-col û cobal	naxira dewêr
col [II]	zincîr
-col kirin	zincîr kirin

col [III]	kombûn, lêbanîn
-colî serê yekî bûn	komî hinda yekî bûn, li yekî banîn
colane	rûnişteka ku bi bendan bi jorê ve girêdidin û xwe tê de dihejînin
colandin/dicolîne/bicolîne	(xwe di colaneyê de) hejandin
coleke	cihû
comerd	1. destbelaş 2. dayende 3. destfireh*“deriyê cinetê, comerd vedikin”
comerdî	1. destbelaşî2. dayendetî 3. destfirehî*"comerdî bi dayînê dibe"
conega	ciwanega
coq [I]	1. nîr, nîrik 2. xeleqên bi ser hev ve; zincîr
coq [II]	kînor/kunêr coqcoq elok
coş	1. heyecan 2. peroşî3. kelecan
coşandin/dicoşîne/bicoşîne1	. demên bi heyecan jiyandin 2. anîn kelecanê
coşîn/dicoşe/bicoşe	demên bi heyecan jiyîn
coşî	1. heyecan 2. peroşî3. kelecanî
cot [I]	1. zo 2. du lib*"coteke birayan, meçine nêçîra guran"
cot [II]	1. amûra ku erdê ji çandiniyê re eywez dike2. karê çandiniyê*"cot, bi gayê pîr nabe"
cot bûn	1. zo bi zo bûn2. (erd) ji çandiniyê re amade bûn 3. zewicîn
cotkar	çandiyar *"gotin: cîran'cotkaro tu çi diçîni?'; got: 'heke hêşîn be tu dê bibîni' "
cot kirin	1. zozoyî kirin2. erd tev rakirin, çandin3. zewicandin
cotyar	cotkar *"berf li zozana tê rim rim, li deştê şîn tê genim, cotyar dibe hakim”
coxîn	bêder
cuda	cihê, ciyawaz *"bira bira ye, bazar cuda ye"
cudahî	cihêtî, ciyawazî
cudaxwaz	kesê ku doza cihêbûnê dike
cuher	xurcika ka û cêh a ku bi serê sewalê de tê daliqandin
culux	elok
cunûtin	erdê şil

cur bi cur	rengrengî, celeblecebî
cure	1. tehr, awa 2. reng, celeb 3. şêwe
curnik/curnî	çalik û kortikên li ser keviran
cûbrik	bihoka çirçirok cûcik têjika çivîkan cuzam nexweşiyeke çêrmî ye
cûm [I]	1. bi qasî cûtina carekî benîşt 2. benîşt
cûm [II]	cihê ku lê tevn tê raçandin
cûmik [I]	bi qasî cûtinekî benîşt
cûmik [II]	dezgehê tevna ku tejên dirêj tê de tên raçandin
cûmî cela bûn	binevat bûn
cûmker	kesê ku tevnan radiçîne *"goşkar pêxwas in, cûmker bêkiras in"
cûmkerî	karê raçandina tevnan
cûn [I]	1. cûniyê ser keviran, kortika kêvir 2. kortala dankutanê
cûn [II]	1. tov 2. avik
cûn [III]	parçe, tîke
cûn [IV]	1. gewr, rengê hêşînkew 2. kever *"rêç rêça kera cûn e, sûc sûcê bûkên nû ne"
cûn [V]	gûn, reng
cûn [VI]	cûyîn, cûtin
cûnî	curnik
cûrnik	çalên li ser keviran ên av tê de dicive
cûtin/dicû/bi cû	cûyîn
cûyîn/dicû/b icû	1. di nava diranan de hêran2. di dêv de gerandin3. pêpest kirin û ked xwarin 4. sox kirin

Ç

ç/Ç	tîpa çaremîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke pêşezmandevî ye û di belavbûna wê de ziman li ser diranan dişide
çaçûl	mirovê bêkêr î nebaş
çadir	xîvet
çadirgeh	komek çadirên ku li warekî hatine vedan
çak	1. xweşik 2. baş 3. çê
çakbîn	1. xweşbîn 2. bêhnfireh
çakrewiştî	xwîpaqijî
çakil	1. çengel 2. du çengelên ku bi ser darekî ve dikin da ku pê du satilên avê mil bikin
çaksaz	kesê ku rêbazên kevn nûjen û bipergal dike
çaksazî	hişmendiya tezekirin û têkûzkirina rêbaz û ramanên dembihurî
-çaksaziya çandiniyê	têkûzkirina kar û barên ziraetê bi rêbazeke nûjen
çal [I]	1. kortal 2. dewx, cerx 3. kort *"biçûk kêvir bavêje çalê, mezin nikare derxîne"
-çal kirin	1. binax kirin2. gor kirin 3. bi axê nixamtin 4. veşartin*“mar dibêje: min bikuje bi dijminatî, çal ke bi dostî”
çal [II]	enîbeş, nehtikbeş
çalak [I]	1. pêsivik 2. destsivik 3. bi awayekî giyanewer hîna jî dijî
çalak [II]	1. di wê heyamê de ew malper dişixule2. di wê heyamê de ew hesabê wî tê bikaranîn
çalakger	peywirdarê xebatekê
çalakî	bizava bibandor
çalepîka	çarlepkî
çam	bûyerên dilsoj
çand	hemû heyiyên gelekî; ferheng
çandî	têkildarî heyiyên gelekî; ferhengî
çandin/diçîne/biçîne	tov li erdê raçandin û çikandin
çandinî	ziraet

çandiyar	ziraetkar, cotkar
çap [I]	karê weşanê
çap [II]	hêza şiyanê
çap [III]	bi qasî ku çavek dibîne
-di çapa dêv de lêxistin	di ser û çavan de kulmeke muhkem danîn
çap [IV]	gav
çap bûn	ji weşanê re amade bûn
çapemenî	cîhana her cureyên weşanê
çaper	alava ku nivîsan li hev zêde dike
çapez	çaydank, qorî
çapger	kesê ku weşanekê di çapxaneyê de li hev zêde dike
çap kirin	1. nivîs weşandin2. pirtûk li hev zêde kirin
çaplûs	melaq, laloş
çaplûsî	melaqî, laloşî
çapûk	selika kincan
çapxane	kargeha ku weşanan li hev zêde dike
çaq	geh, teşk, çîp *"şûrê kê tûj be, bila li çaqa min bikeve"
çaqrût	1. çîprût 2. şeqrût
çar [I]	1. hejmara beriya pêncan piştî sisiyan 2. jimareya 4'an
çar [II]	serwerên Ûrisata berê
çar [III]	1. hel 2. rêbaza dermankirina arîşe û pirsgirêkan
-çar bûn	1. peyde bûn, pêk hatin 2. bi dest ketin
-çar kirin	1. bi dest xistin2. pêk anîn
çarbazî	çargavî
çarçef	pîneyekê çarkujî yê ku bi ser text û nivînan tê raxistin
çarçek	1. çekgirêdayî 2. silehşor
çarçive	şeklê çargoşekî
çarçive kirin	di şeklekî çargoşekî de dewisandin
çarçîk	cihê av û heriyê
çardar	tabûta miriyan
çardeh	1. hejmara beriya pazdehan û piştî sêzdehan 2. jimareya14'an

çardehem(în)	di rêza çardehan de
çarder	çarçiveya dêrî
çarem(-în)	di rêza çaran de
çarenûs	1. qeder 2. aqibet
-mafê çarenûsê	heqê rêbijartinê
çareserî	1. hel 2. derman çareser bûn 1. hel bûn2. derman bûn
çareser kirin	1. hel kirin2. derman kirin
çarêk	çaryek
çargavî	xara sewalên
çarpê	ya hera lezgîn
çargoşe	şeklê ku li ser çar çiman ava bûye; çarkujî
çarix	cureyekî solên berê ye *"çarixan ji san re çêkin, dê çarixên xwe bixwin"
çarîn	helbesta ku ji çar ristan pêk hatiye
çarkujî	çargoşe
çarlepkî	birêveçûna zarokan a li ser dest û çongan
çarmedor	her çar teref
çarmêrkî	rûniştina li ser ling û qûnê
çarmix	şeklê wekî zêdekê/(+)’ ê
çar neçar	bivê nevê
çarnikar	çarmedor, her çar teref
çarpare	tiştê ku ji çar parçeyan pêk hatiye
çarpê	çarsim
çarpêkî	bi her çar piyan
çarpîne	derewker
çarsim	sewalên ku çar lingên wan hene
çarsim	axa kerê nêr
çarsî	1. asîtan 2. bazar3. cihê ku girêdanên civakî lê tên pê
çarşem	roja piştî sêşem û beriya pêncşemê
çarşev	çarçef
çartaq	hêwana bilind
çartek	bi temamî, bi giştî

çartil	alava ku pê giha tê civandin
çarwe	amûreke mûsîqî ya ku bi serê tiliyan ve tê kirin û wisa tê lêxistin
çaryek	ji çar paran jê parek
çasir	1. parsek 2. xwestok3. gerok
çat	pîne
çatan	(da ku zêdetir kayê lê bar bikin) pîneyê zexm ê ku davêjin ser selika erebeyê
çaterê	1. averê 2. fetlonek
çatkêş	parçeyeke hesînê ku pê lûleya tivingan tê paqijkirin
çatole	1. xîvetok 2. konik
çav	endamê dîtinê yê giyaneweran e *"bila bextê mirovî hebe, bila çavekî wî jî tunebe"
-çav berdan	1. dil bijandin2. daxwaz kirin
-çav ji sêrî pengizîn	ji ber şaşwaziyê çav lê zoq bûn
-çav lê bûn	1. raçav kirin2. payîn 3. li bêndê man
-çav lê bûn bizota êgir	1. bêhn lê teng bûn 2. pir nexweş bûn
-çav lê gerandin	teselî kirin
-çav lê rijîn	kor bûn
-çav pê ketin	dîtin
-çav qurçandin	jê re çav kirin
-çav şêlî kirin	(çav) gewr û nebîna bûn
-çavê xwe jê re çîrovîro kirin	gef û gur lê xwarin
çavbeloq	çavzoq
çavbirçî	1. têrnexur 2. laylac
çavdêrî	1. raçavî 2. payîn
çavdêrxane	cihê ku ji bo raçaviyê hatiye sazkirin
çavêş	êşa çavan
çavêşî	kesê ku çavên wî diêşin
çavfireh	1. destbelaş 2. camêr

çavgirêdan	1. çavgirtonek2. xapandin, çav lê tarî kirin
çavgirêdayî	kesê ku nezan nezan noqî nav karan dibe
çavgirtonek	cureyekî lîstikên zarokan e
çavik	1. sorikên ji ber nexweşiyekê 2. bûjenên ku dewsa berçavkan datînin ser reşika çavan
çavî [I]	1. qul 2. qisim 3. di maseyan de cihê ku tiştek lê tê danîn *"kanî, di çaviyê de şêlû ye"
çavî [II]	di raçandinê fetlên hûnanê
çavînî bûn	nezer lê girtin
çavînî kirin	nezer lê xistin
çavkanî	jêderk, makder, menşe
çavkorevîşkî	kesê ku çavê wî biçûk û girover in
çavlider	1. kesê ku berê xwe dide jinên xelqê an jî dikeve bin mineta xelqê 2. kesê ku li benda alîkariya biyaniyan e
çavmiç	çavgirtî
çavnebar	dexes
çavnebarî	dexesî
çavnêr	zêrevan
çavnêrî	çavdêrî, zêrevanî
çavniq	kesê ku qenciyan zû ji bîr bike
çavreşî	dexesî, çavnebarî*"nan, pîvaz û nexweşî, çavreşî ne"
çavsax	kesê bîna yê ku ji koran re rênîşandêriyê dike
çavsivik	1. biçûkdîtî 2. qure
çavsor	1. kesê ku tasa çavên wî tijî xwîn bûye2. sitemkar, zordest
çavşirtik	1. kesê ku bi çavêşê ketiye 2. kesê ku pê nabe ser û çavên xwe bişo
çavşortav	çavşirtik
çavşûjin	çavên asyayî çavşîn çavsût, çavkesber*"keçel dimire porsor dibe, kor dimire
çavşîn	dibe" çavteng bexîl, timakar
çavtirsandîtî	newêrektiya bêhemd
çavtirsiyayî	1. newêrek2. teral 3. xweranegirtî çavxezal çavbedew
çaw	1. dara ter 2. şiv 3. çirpî 4. bendekiya ku gurzê giyayê çinandî pê tê girêdan
çawa	çi tehrî, çito

çawanî	awayê pêkhatina heyberan
çax	1. dem, zeman 2. heyam3. gav *"gur û hirç bûn destbirak, dinya bû çaxê mehdiyê zemên"
-çaxê seholîn	sedsalên ku li her derê serma û seqem serdest bûye
-di çax û benda hev de bûn	di heman temen û bejnê de bûn
çay	giyayekî belgên wî tê hişk-kirin, heta ku rengê wî werdigere sorahiyê di ava kelandî de tê rawestandin û paşê di piyanan de tevî şêkir tê vexwarin
-çaya berçovî	çaya kêfê
çayger	kesê ku çayê belav dike, çaybelavkirî
çayxane	cihê ku lê çaya pijandî tê firotin
çazan	kesê ku rewşan bi hikmetê dadihûrîne; hekîm
çazanî	hekîmtî
çek [I]	kinc, cil
çek [II]	sileh *"çek ne ya hemû kesî ye, lê nefs ya hemû kesî ye"
-çeka lûledirêj	sileha ku menzîla wê dûr dikşîne; çapdirêj
çekên komkujiya girseyî	silehên giran ên ku qirkirina giştî pêk tînin û binçirka giyaneweran diqelînin
-çek danîn	şer rawestandin
çekbend	kinca bêmil; qutik
çekçekûle	barçêrmk
çekdar	silehdar
çekebazarî	bazarkirina bi cedel û gengeşî
çelak	çakil
çelake	darikê dirêj û devçeqel ê ku pê gûz û hwd tê çinîn
çelandin/diçelîne/biçelîne	jê spîldax derbas kirin
çelçelok	1. pirbêj 2. zimandirêj
çele	1. çil rojên her werzê2. çil rojên zivistanê yên pêşîn û paşîn çavşîn
çeleçel kirin	1. galegal kirin 2. zimandirêjî kirin

çelek	xwarbûna wekî serê çoganê çeleme cînaq
-çeleme girtin	lîstina bi cînaqan
çeleng	1. bi îhtişam 2. bedew 3. wêrek
çelexane	1. çil rojên jina welidî 2. rewşa selexanetiyê
çelitandin/diçelitîne/biçelitîne	1. ji qêlik derxistin 2. herişandin
çelitîn/diçelite/biçelite1	. ji qalikê xwe bişkuvîn2. herişîn
çelixt	werm
çel kirin	1. axaftin 2. vegotin
çelp	dengê awayê vexwarinê yî kûçikan
çelpandin/diçelpîne/biçelpîne1	. bi serê zimên wekî kûçikan vexwarin2. herimandin
çelpeçelp	dengê domdar ê ku ji awayê vexwarinê yî segan tê
çelpeçelp kirin	1. çelpandin2. bi gotinên beletewş axivîn
çelqandin/diçelqîne/ biçelqîne	1. hejandin2. av tê werdan 3. kiyan
çelqîn/diçelqe/biçelqe	(tiştê avî) li hev ketin û hejîn
çelte	1. galegal, gotegot2. gotinên bêbingeh; îftira3. galteyên soxkirinê
çelûz	pirsok
çelziman	1. devbelaş 2. devçepel
çem [I]	1. rûbar 2. newala ku av tê re dikişe*"çem, ji kaniyan çêdibe"
çem [II]	1. mij û moran2. ewrawî û bidûman*"gur di çemê de har dibin"
çemandin/diçemîne/biçemîne1	. tewandin 2. qurifandin
çember	xeleq
çembil	1. qulp 2. bistik*"ê ku dîzikê çêke, dê çêmbil jî pê bixe"
çemçûr	kêça belçikan

çemçûs	çikûs, bexîl
çemedank	derdana ku mirov kel û melê xwe dixê û davêje milê xwe
çemîhanî	baxçeyê darên tûyê
çemîn/diçem e/biçeme1	. tewîn 2. qurifîn
çemk	1. feraset 2. zihniyet
çemole	1. şûm 2. nehewayî3. belakirî
çempal	barê biçûk ê ku datînin ser barî; serbar
çenberî	erebeya siwarbûnê
çençûz	çiriz
çend	çiqas *"çend çiya hene, ên kurdan e"
çendanî	tekildarî hejmar û miqdarê
çendemîn	1. çendem2. a çendan 3. kîjan
çenebaz	1. çelziman 2. devçepel 3. devbelaş
çeneçen	1. zimandirêjî2. çeleçel
çeng	1. kulm, kefa dêst2. qulac *“teyr bi çengan difire, mêr bi mêran dixwire”
-çeng dan hev	1. bi hev re meşîn 2. destyariya hev kirin
çenge	1. erzên 2. goşe, çim
çep	1. dijbera aliyê rastê2. çep
çepel	1. qirêj, gemar 2. reş û tarî 3. kirêt, mujikî*"gayê çepel tim golik e, merivê çepel tim lawik e"
çeper	kozik, mewzî
çeperast	1. rû bi rûyî hev, hevrû 2. hemberî hev
çepik	lêdana destekî li destê din
-çepik lê dan	1. kefên her du destan li hev xistin2. pesna karekî dan
çepil	endamê ji enîşkê heta sermilê
-di çepilê yekî de girtin û avêtin derve	qewirandin
çepîn	kesê ku destê xwe yî çepê baş bi kar tîne
çepken	1. nefeq 2. qula ji her du aliyan ve vekirî

çeqçeq	çêreyek e
çeqçeqok	darê berêş *"aş çûye, ew li pey çeqçeqokê ketiye"
çeq	ling, qiç
çeqel	dudevî
çeqene	cureyekî daran e
çeqrût	lingrût, qiçrût
çeqûber	alavên ku ne bi serê xwe lêbelê bi hêza mirovan dixebitin
çerçî	firoşkarê gerok *"çi bi çerçî re be, wî difiroşe"
çerixandin/diçerixîne/ biçerixîne	1. zivirandin2. jê averê kirin
çerixîn/diçerixe/biçerixe1	. zivirîn 2. jê averê bûn
çerm	çêrm
çermik	çêrmik
çermesor	çêrmsor
çerx	1. kevirê alavtûjkirinê2. alava ku devê pênûsa darînî tûj dike*"çerxa felekê, geh li jêr e geh li jor"
çerxe	1. taye 2. toterîk çenberî
çerxeme	1. zembîl, selik2. çapûk
çerxetûn	tawe, miqilk
çerxê/çerxo	mirovên ku mal bi mal digerin, navmalangerî*"çerxê berê bêsol bû û îdareya me di dêst de tunebû, îcar di piyan de sol jî hene"
çesp	bûjena zeliqandinê
çespan	1. çeleng, zîrek 2. kêrhatî
çespandin/diçespîne/ biçespîne [I]	bi çespê du tişt bi hev ve zeliqandin
çespandin/diçespîne/ biçespîne [II]	1. îsbat kirin 2. eşkere kirin
çespîn/diçespe/biçespe[I]	du tişt bi çespê bi hev ve zeliqîn

çespîn/diçespe/biçespe[II]	1. dan îsbatkirin2. dan pejirandin
çet	1. zor, dij 2. astengî
çete	zordest
çetel	amana pêxwarinê a ku bi devê wê ve çend tilî hene
çetewil	1. cerde 2. rêgir
çetin	1. zor 2. dijwar
çetin bûn	1. zor bûn 2. dijwar bûn çetinî 1. zorî 2. dijwarî
çetir [I]	1. sîwan, sîtavk3. paraşût
çetir [II]	1. dîkê mirîşkê2. elokê nêr çetirbaz paraşûtvan
çevandin/diçevîne/biçevîne	(wekî çenberê) tewandin
çewal	telîsê mezin
çewir	bez, don
çewlik	mezre
çews	pêkutî
çewsandin/diçewsîne/biçewsîne	1. daqultandin2. pêpest kirin
çewsîner	zordest, zalim
çewt	xelet
çewtî	xeletî
çewênder	silqa ku jê şekir tê bidestxistin
çexer	1. pê 2. şûnpê
çê	1. qenc 2. baş *"gayê çê bi baran, mêrê çê bi xeberan"
çêbuwar	tiştê ku ne eslî ye, qulebî
çêbûn/çêdibe/çêbibe1	. afirîn 2. pak bûn 3. qewimîn, rûdan
çêj	tahm, lezet
-çêj jê wergirtin	bi kêfa xwe jê xwarin, vexwarin û kelk wergirtin
çêjdar	bitahm, bilezet

çêjandin/diçêjîne/biçêjîne1	. tahm kirin 2. jê xwarin û vexwarin
çêker	1. tehmirkar 2. paker3. afirîner
çêkirin/çêdike/çêke	1. afirandin 2. pak kirin 3. temhîr kirin 4. anîn holê*"ka tunebû, kadîn çêdikir"
çêl	kevir, zinar, sel
çêlaxî	1. dibûr 2. hevrazê ku naverasta wê kort e
çêlek	dewara mê ya ku di-zê û tê dotin; mange*"bêndera ku çêlek li ser bigere, ew çi bênder e"
çêlik	têjik *"kund çêlika xwe dixwe û paşê bi ser de digirî"
-çêlik anîn	têjik anîn
çêlî	nifş, nesl
çêlkew	têjikên kewan
çêl kirin	1. behs kirin 2. qal kirin 3. jê xeber dan
çêlûs	pirsok, kesê dermanê her kulê dipirse
çênî	1. xwarina çivîkan2. qûtê mirîşkan
çêr	dijûn, sixêf
-çêr lê kirin	jê re xeberên nebaş û dijûn gotin
çêrandin/diçêrîne/biçêrîne1	. sewal birin çêreyê, likijandin 2. dekbaz û fêlbaz bûn
çêrbaz	sixêfkar, dijûnkar
çêre	1. giyayê ter 2. hêşînahî*"çêre çiqasî nerm bibe jî, di bin kêvir de nasekine"
çêrek	çêrbaz
çêregeh	cihê ku lê giya heye; mera
çêrîn/diçêre/biçêre	1. çêre xwarin, likijîn 2. binê feraqên xelqê alastin*"berxê ku têr şîr nexwar, bi kavirtî jî têr naçêre"
çêrm	1. postê li ser termî2. derveyê cendêk *"ji mêran nav dimîne, ji gayan çerm dimîne"
çêrmik	postê ziravik û tenik
çêrmesor	emrîkiyê xwerû
çêrt	zîrç, rîç
çêtir	1. qenctir 2. baştir*"jin heye, ji sed mêrî çêtir e"

çêtî kirin	1. parçeparçeyî kirin 2. qutqutî kirin
çêyî	qencî, başî
çi	peyveke ku der heqê tiştan de pirsiyariyê dike
-çi got	mijara gotina wî çawa bû?
çiç	(di zimanê zarokan de) memik
çiçik	1. berê mirovan 2. endamê şîrî yê giyaneweran; hingil, girêş
çift	refes û lotika sewalan
-çift avêtin	(sewal) bi lingê paşîn pehîn avêtin
çiftexas	qumaşekî spî ye; patisqe
çik	1. şipê 2. li ser xwe
-çik çik!	kîteyeke ku ji zarokan re tê gotin da ku jipiyan bisekinin çêl
-çik rabûn ser piyan	rasterast rabûn ser xwe
çikeçik	bi dirêjahî
-çikeçik di erdê de kutan	bêyî ku xwar bibe bi awayekî rasterast di xweliyê de çikilandin
çikandin/diçikîne/biçikîne 1	. dar û stûn bi dirêjayî bi cih kirin 2. hilm û nefes birîn
çikilandin/diçikilîne/biçikilîne	tê de bi dirêjayî dewisandin
çikilîn/diçikile/biçikile	tê de bi dirêjayî bi cih bûn
çikindir	silq
çikîn/diçike/biçike	1. dar û stûn bi dirêjayî bi cih bûn 2. hilm û nefes teng bûn 3. miçiqîn*"kaniya ku av jê kişiya, naçike"
çikot	çikûs
çiksayî	esmanê hêşîn î bêewr
çikûs	1. destgirtî 2. timakar, çiriz
çikûsî	1. destgirtîtî 2. timakarî, çirizî *“çikûsî, bi merivan gû jî dide xwarin”
çil	1. hejmara piştî 39'an2. jimareya 40’î
çilag	pirtî

çilagî	pirtîfiroşî
çile	1. çil roj 2. çele
çilem(-în)	di rêza çilî de
çilek	1. silek 2. çavbirçî3. kesê ku baha wî zêde ye *"bizina kulek, timî çilek e"
çilfis	dizek
çilfisandin/di çilfisîne/biçil fisîne	dizîn
çilik	çele
çilizîn/diçiliz e/biçilize	pars kirin, gedandin, li rewciyê gerîn
çilîçilî	1. baçermok 2. korê şevê, şevekorî
çilk	dilop *"barana nîsanê, çilk bi kîsan e, dew li ber derê her kesan e”
çilkandin/diç ilkîne/ biçilkîne	1. dilopandin2. bijinandin
çilkîn/diçilke /biçilke1	. dilopîn 2. bijinîn
çilm	xilît
çilmas	zekem, bahor
çilmasî	zekemî, bahorî
-bi çilmasê ketin	zekemî bûn, bahorî bûn
çilmêre	zirze
çilmêre kirin	zirze kirin
çilmisandin/ diçilmisîne/b içilmisîne	1. peritandin2. zibilandin 3. reng jê birin 4. bi avnedanê(giya) hişk kirin
çilmisî	1. benzavêtî 2. zibilî, rengjêçûyî
çilmisîn/diçil mise/biçilmis e	1. zibilîn 2. reng jê çûyîn
çilmo	pozxilît
çilo [I]	pelê daran ê hişk û zerbûyî
çilo [II]	1. çawa 2. çito*"kor çilo li Xwedê dinêre, Xwedê jî wilo lê dinêre"

çim	1. qorzî, goşe 2. kêlek3. guç
çima	çi re, çawa, çito
çimandin/diçimîne/biçimîne1	. tewandin 2. zêl jê vexistin, parçayek jê qut kirin
çingîn/diçinge/biçinge	(çingo û şûşe) şingîn
çingo	madenê ku jimareya wî ya atomî 30, giraniya wî ya atomî65.37 e û kurteya wî ya latînî Zn ye; tûtya
çingoyî	madenê ku bi çingoyê hatiye tahmdan
çingul	kaçlok
çinîn/diçine/biçine [I]	(fêkî, sewze û zad) qut kirin, dirûn
çinîn/diçine/biçine [II]	1. raçandin 2. moçik lê neqş kirin
çipîsk	fîtik
-çipîsk lê xistin	bi qasî berdana tiliyên mezin û navincî li yekî/tiştekî xistin
çiq	guliyên darê, çiqil
çiq kirin	dapîtin
çiqas	pirsa ku bersiva wê bi miqdarekê tê dayîn*"cehşik çiqasî mezin be, dîsa jî ker e"
çiqil	guliyê darê
çiqil kirin	çiq kirin
çiqinî	qebizbûyî
-çiqinî bûn	qebiz bûn
çir	1. hişk û ne ter 2. xav
çira	1. şemal 2. fener, panos *"çira ji koran re, def ji keran re bêfayde ye"
çirandin/diçirîn/biçirîne1	. dirandin 2. derewên berhewa kirin
çirav	dilop, çilk
çirge	giyayê zexm ê golegenî û erdên hezge
çirik	fîşenga neteqiyayî

çirikandin/diçirikîne/biçirikîne	1. pembû çandin 2. diran li hev guvaştin û jê deng derxistin
çirikîn/diçirike/biçirike	dengê çirkeçirkê jê hatin
çirikvan	pembûjen
çirîn/diçire/biçire	1. dirîn 2. bişkuvîn
çirk	1. meneke demjimartinê ya ji deqîqeyê hindiktir e; saniye 2. careke zivirandinê; fetl
çirkeçirk	dengê ku ji çilmo parçeyên hesinî û rakişandî dertê
çirkejimêr	di katjimêrê de nîşaneya saniyeyê
çirpî	şiva ziravk
çirtequlî	lîstika cirîdê
-di nav de çirtequlî kirin	bi kêfa xwe û bêminet di nav de lîstin
çirt	zîrç
çirtemîz	kelmîzok
çirtik	1. lotik 2. refes
çirtik avêtin/dan	1. lotik avêtin 2. refes kirin3. hiltîzîn *"hespê ku tu li rex guhdirêjî girêdî, an dê bide çirtikan, an dê bibe gezoke"
çirtoke	1. sewala lotikavêj2. hiltîzok
çirtovirto	tiştê bêqîmet; sixtopixto
çirûsîn/dirûse/biçirûse1	. biriqîn 2. şemal dan*"gîsinê xebatkaran, diçirûse"
çirûsk	1. berq 2. şewq û şemal 3. pêt 4. alaf
çirxat kirin	aş betilandin
çist/çust	çeleng û zîrek
çişt	unsurên ku bûjenan pêk tînin
çito	çawa, çilo, çima, çi re
çiv	1. ziqzaq 2. fetl 3. xêzxêzî
çivanek	çivange
çivange	goşeya ku kevan dibe
çiv dan	1. baz dan 2. bezîn 3. jê revîn

çivêl	kesê ku her dem yarî û henekan dike, carinan ji tixûban jî derdikeve
çivîk	1. firindeyên biçûk2. cureyekî firindeyên biçûk e *"çivîkeke girtî, ji qazek çolê çêtir e"
çivînî	1. biziqzaq 2. fetlfetlî 3. xilimxwarî
çiya	kêrtê bilind *"çiya çiqas bilind be jî, dê rê pê keve"
çiyakêş	kesê ku hildikişe kêrtên bilind
çiyanişîn	kesê ku li herêmên çiyayî dijî
çiyayî	tiştê/kesê ku li çiyan heye/li çiyan dijî
çizîn/diçize/ biçize	(di dema pijandinê de) jê dengê şewatê hatin*“çizîna nanê genimî, ji kezebê tê”
çizirîn/diçizir e/biçizire1	. ji ber çûyîn 2. qul bûn 3. gizirîn
çîç	1. arastî û xemilandî2. (di zimanê zarokan de) rind û bedew
çîç bûn	1. xemilîn 2. (di zimanê zarokan de) rind û bedew bûn
çîçek	xemla dar û çêreyê; kulîlk
çîçekdank	kulîlkdank
çîçelan	1. tiştê ku temtêla wî xweşik dixuye 2. cihê dîmenxweş
çîçeve kirin/çîç kirin	1. xemilandin 2. (di zimanê zarokan de) rind û bedew kirin
çîçik	(di zimanê zarokan de) pêlîstok
-çîçik û vîçik	1. pêlîstokên zarokan 2. xemlên bêbine û hûrde
çîçî	1. ifet 2. namûs
çîk [I]	1. çirûsk 2. pêt3. alafa pêşîn
çîk [II]	ango, wate
çîl	rengê vekirî
çîlan	devhuçika fireh û dirêj
çîlspî	rengê spî yê lap vekirî
çîleçep	1. berevajî 2. xaromaro
çîm [I]	erdê ku çêreya wê gurbiz e
çîm [II]	ling
çîman	erdê ku çêreya wê gurbiz e
çîmanzar	erdê ku her dera wî bi çêreyeke gurbiz rapêçandî ye
çîn [I]	1. moçik 2. neqş

çîn [II]	hêza şiyanê; tewax, tewan
çîn [III]	sinif, tebeqe
çîn [IV]	1. xeleq 2. badok, kurîşk
çînandin/diçinîne/biçînîne 1	. hûr kirin (tev tiştekî) 2. (bi ser de) pişirandin
çînandî	1. hûrkirî 2. pişirandî3. amade
-nanê çînandî	1. nanê ku hûrî tevî xwarinekê kirine 2. xwarina hazir
çînayetî	tebeqî çînik tûncika jinan
çînîn/diçînîne/biçînîn1	. neqişandin 2. moçik lê kirin
çîp	ji çongê berjêrtir aliyê pêşiyê yî ling
-çîp lê duta vebûn	geh lê sist bûn û pelişîn erdê
çîplot	1. çîprût 2. şeqrût
çîprût	lingtazî
çîqal	1. qels, lawaz, jar, zeîf 2. eware, yax
çîrçîrî	parçeparçeyî, zîvalzîvalî
çîrçîrî kirin	parçeparçeyî kirin, zîvalzîvalî kirin
çîrevîr	vir û derew
-çîrevîr kirin	vir û derew kirin
çîrik	qaxê fêkiyan
çîrok	hikayeyên dirêj ên bi efsûn û xeyalî
-çîrokên jinebiyan	gazincên bêrûmet û vala
çîrokbêj	kesê ku hikayeyên dirêj ên bi efsûn û xeyalî vedibêje
çîroknivîs	1. karê nivîsîna hikayeyên dirêj ên bi çîçelan efsûn û xeyalî 2. berhevkarê çîrokan
çît [I]	1. cureyekî qumêş e 2. destmalên ku bi qaliban hatine rengandin
çît [I]	dîkê ku saleke temenê xwe temam nekiriye
çîtik	1. qurhekêşî, peşkavêjî2. şilimziwa
çîtik kişandin	1. qurhe kişandin, peşk avêtin2. şilimziwa avêtin

çîv	1. destikê destarî 2. di erebeya gan de darikê ku di ber tayeyê de diçikînin da ku ji surnî nefilite*"çîvê stûr e, tixûb dûr e; çîvê zirav e tixûb av e"
çîveçîv	dengê domdarê çivîkan; vîçevîç
çîz	mêşa hespan; moz
çîzeçîz	1. dengê zîz,
çîzînî	2. mizemiz çîzînî vizînî, vingînî
çîzok	mizmizok ço şiv *"mebe çoyê di destê dînan"
çoçik	derdana ku qehwe tê de kelandin, cezwe
çogan	1. şiv 2. çirpî 3. gopal
çokar	xizmetkar
çol	1. beyar 2. berî*"mêr çol e, jin gol e"
çolbir	riya kurt
çolik	destço
çolistan	1. sehra 2. berî, ne deşt
çomax	1. tiştê serpopil2. şiva sertompiz
çong	herewera di navenda ling de; jinû *"heke te da nava avê, ha li çongê ha li navê"
-çong lê şikestin	1. (pir) betilîn 2. (ji tirsan) tev negerîn 3. bêtaqet man
-çong lê sist bûn	1. (wekî berê) jêhatî nebûn 2. (ji tirsan hêz lê) şikestin û daxwarin
çopçepîsk	margîse
çopî	1. xesb 2. talan
çopandin/diçopîne/biçopîne1	. bi zorê jê standin 2. talan kirin
çopîk	1. ehmeq 2. gêj
çoqil	ling
çoqildirêj	lingdirêj
çors	1. şevekorî 2. serobero, keteber
çortan	toraqa hişk-kirî
çoş kirin	ker ajotin *"kera ku barê te ne lê be, ne çoş kê ne doş kê"
çov	1. şiv 2. gopal

çu	tu
çune	1. tune 2. sifr, (0)
çurtanok	hestiyê serçongê
çûçanêk	(di zimanê zarokan de) biçûçik
çûç kirin/çûçî kirin	(di zimanê zarokan de) rûniştin
çûk	çivîkên biçûk *"her çûk, bi zimanê xwe dixwîne"
çûle	xelqkenandî
çûm	1. baqek giyayê hişk ê girêdayî 2. defşe, baq
çûn	çûyîn
-çûn ava	(roj, heyv, stêrk) qulibîn
-çûn ber tira cahşikan1	. bêpar û bêpeşk mayîn2. bi kêrî tu karî nehatin û ji neçariyê gavanî kirin
-çûn ser dilovaniya xwe	çûn ber rehma Xwedê
çûr [I]	zerînî
çûr [II]	terş û talan, çop
çûr bûn	1. tûşî talanbûnê hatin 2. dêrz bûn
çûr kirin	1. talan kirin2. dêrz kirin
çûv	bizava revînê
-çûva roviyan	bazdana bi lezgînî
çûv dan/çûv kirin	gavek li vir û yek li dera han xistin
çûyîn/diçe/biçe(here)	1. nehatin 2. ji vir ber bi cihekî din ve meşîn*"bi lavelavê, mirov ji ber jina xwe naçe der"

D

D/d	tîpa pêncemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku li gorî cîderka wê diranî ye, li gorî belavbûna wê girtî û nerm e
da- [I]	pêşgireke ku bi lêkerê ve dizilîqe û wateya berbijêriyê didê
da [II]	dayik
dab	tele, dafik
dabarandin/ dadibarîne/d abarîne	1. bi ser de rijandin 2. dan guleyan
dabarîn/dadi bare/dabare	hetikîn
dabaş	1. mijar 2. behs, babet
daberizîn/da diberize/ daberize	1. êrîş kirin2. belapêşkarî yekî bûn
dabestin/da dibeste/dabe ste1	. girêdan 2. kuta kirin 3. bi encam kirin
dabeş	1. parçe, par 2. qisim3. kerî
-dabeş kirin	1. parçe kirin2. parve kirin 3. kerî kirin
dabêlandin/ dadibêlîne/d abêlîne	1. daqurtandin2. vegemirandin*"kesê çavbirçî, kerê bibar dadibêlîne"
dabir	(r) nîşaneya bêhnokê ya ku li jora peyva resen tê danîn
dabiristin/da dibirisîne/da birisîne	1. rêz bi rêz bûn 2. sef girêdan3. ketin şîştirekê
dabîn kirin	1. bîme kirin2. ewle kirin
daçek	(r) peyvên bêwate ên mînanî /li, bi, ji…/ ên ku di hevokê de bi peywirekê radibin
daçikandin/d adiçikîne/da çikîne	1. di erdê de bi dirêjahî bi cih kirin 2. çikilandin 3. hincikandin
dad	1. dayik 2. edalet

dadan/dadide/dade [I]	1. girtin 2. zirze kirin*"deriyê xêran, nayê dadan"
dadan/dadide/dade [II]	(agir) pê xistin
dadgeh	mehkeme
-dadgeha lihevanînê	mehkemeya sulhê
-dadgeha sezayî	mehkemeya cezayî
dadger	hakim
dadik	jinika ku ber diya wan ve çavdêrî an jî sexbêrîya zarokan dike
dadî	huqûqî
dadmend	dadwer
dadparêz	huqûqparêz
dadwer	adil
dadwerî	adilbûnî
dadyane	adilane
dafik	xefik, tele *"roviyê zexel, bi her du lingan dikeve dafikê"
dager	1. dahatina ber bi jêrê 2. veger
dagerandin/dadigerîne/dagerîne	1. berjêr kirin2. anîn xwarê 3. lê vegerandin
dagerîn/dadigere/dagere 1	. peya bûn 2. hatin xwarê 3. lê vegerîn
dagirker	îşxalker, vegirtî
dagir kirin	îşxal kirin, vegirtin
dagirtin/dadigire/dagire[I]	1. tijî kirin 2. îstila kirin
dagirtin/dadigire/dagire[II]	ji malperekî peldankek daxistin
dahan	dayîn *"dermanê xwestinê, dahan e"
dahatin/datê/dayê	1. peya bûn 2. hatin xwarê 3. dagerîn

dahatû	1. pêşeroj, musteqbel2. pere û berê ku ji ked an jî dezgehê mirovî tê
dahelandin/ dadihêle/ dahêle	pê ve aliqandin
dahelîn/dadi hele/dahele	pê ve aliqîn
dahênan/da dihêne/dahê ne1	. kişf kirin 2. îcad kirin 3. afirandin
dahêner	1. kaşif 2. mûcîd 3. aferîner
dahiştin/dad ihêje/dahêje 1	. li serê rawestîn2. li serê pir kûr ramîn
dahol	def
daholjen	deflêxistî
dahûrandin/ dadihûrîne/d ahûrîne	1. tehlîl kirin2. çareser kirin 3. jê re rayeyek dîtin
daketin/dadi keve/dakeve 1	. peya bûn 2. hatin xwarê 3. berjêr bûn 4. (sewalê nêr) nayîn, gayîn
dakirin/dadi ke/dake	1. avêtin 2. pekandin3. nixumandin 4. berjêr kirin *"jin, mêran dadikin û radikin"
da ku	ji bo ku, seba ku*"bilind menêre, da ku tu nizm nekevî"
dalak	kesê ku zarokan sunet dike
dalan	kulek, lingor
dalehî	rexne an jî gazindên nazik
dalehî kirin	bi nazikî gazind an jî rexne kirin
daliqandin/d adiliqîn/ daliqîne	hilawestin
dalît	qurmê darê yî qutkirî
daman	ji navikê berjêrtir pêşên dêreyekî; tûman
damezrandin /dadimezrîn e/ damezrîne	1. înşa kirin, ava kirin 2. saz kirin 3. çêkirin

damezrîner	1. sazker2. çêker 3. daner 4. dahêner
damilandin/ dadimilîne/ damilîne	(çav) girtin
damilîn/dadi mile/damile	(çav) hatin girtin
damûsk	porê katara stûyê hespan
dan/dide/bid e [I]	1. vegerandin2. radest kirin
-dan ber hev	1. qiyas kirin2. rû bi rûyî hev kirin3. hevrû kirin *“biaqilan dan ber hev û ser hev, dînan lawên xwe zewicandin“
-dan û standin	1. têkilî, eleqedarî 2. kirîn û firotan3. hildan û danîn 4. bexişandin û jê birîn*"dan û sitandin di destê Xwedê de ye"
-dan zanîn/dide zanîn/bide zanîn	1. danasîn2. pê hesandin 3. haydar kirin, agahdar kirin
dan [II]	1. genime kutayî2. hebên gênim *"kaya kevn, dan jê nakevin"
-danê kutayî	genimê di cûnî de bi mîrkutan kutayî
dan [III]	1. demên rojê 2. beşên zemên *"adarê, berfê xwe da guliyê darê, nema danê êvarê"
danasîn	danezan, îlan
dane	agahiya zanistî ya çespandî
danezan	teblîx, danasî
-danezana mafên mirovan	danasiya mafên însanan a gerdûnî
danêr	sazkirî, damezrîner
dang	ji şeş paran parek
dange	cihê ku sewal lê tên giyakirin; dirûngeh
danisqe	mirovê awarte
danişîn [I]	li dadgehê amadebûna pêşberî dozger
danişîn/dadi nişe/danişe[I I]	rûniştin

daniştin/dadinişe/danişe	rûniştin
danîn/datîne/dayne	1. peyde kirin 2. saz kirin3. bi cih kirin
danû	genimê kutayî û kelandî
danxav	kutilkên xav
dapalandin/dadipalîne/dapalîne	1. raparzandin2. dawerivandin
dapalîn/dadipele/dapele1	. raparzîn 2. dawerivîn
daperîn/dadipere/dapere	bi tundî lê vegerandin
dapêjtin/dadipêje/dapêje1	. çiq kirin 2. spî kirin 3. darotin 4. rûçikandin
dapîr	diya dê û bavên mirovan; pîrik
dapîtin/dadipêje/dapêje	dapêjtin
daqoq	1. mîrkut 2. mîrkutê dêrî
daqurtandin/dadiqurtîne/ daqurtîne	di gewriyê de berjêr kirin; qurt kirin
daqûl	xwar
-daqûlî tiştekî bûn	xwarî ser tiştekî bûn
dar	1. cureyekî hêşînahiya li ser rûyê erdê ye û mêweyan dide 2. darik*"heta ku se hêstî nekojê, dar li sêrî nakeve"
dara	hesabdariya heyiyên dûgelê; maliye
daraş	balindeyek e
darayî	têkildarî heyiyên dûgelê; malî
daraz	qerar, biryar
darbest	1. tabûta miriyan2. çardara ku pê nexweş tên neqilkirin
darbir	cureyekî sewalên darkoj e

darçîn	cureyekî darên ku hem berên wê ên hişkkirî hem jî ew bi xwe tê kelandin û ava wê tê vexwarin
dar de kirin /bi dar ve kirin	1. îdam kirin 2. hilawestin, daliqandin
	darêj(-e) qalibkirî, rokirî
darêjk	teşe
darêjtin/dadirêje/darêje1	. jê zêde kirin, ji ber girtin 2. li hev zêde kirin
darêjxane	karistana ku tê de bûjen di qaliban de tên ro dikin
daring	madeyê xav, bûjen
darik	parçeyeke darê biçûk
-darikê miradan	mirovê ku ji tu kesî re nabe alîkar
-darikê heft argûnan	kesê ku li her derê fesadiyê digere
daristan	komeka daran
darizandin/dadirizîne/ darizîne	mehkeme kirin
darîn	bûjena ji darê çêbûyî
darkutik	cureyekî çivîdanxav kên ku bi nikilê xwe daran qul dike
darpişt	1. sêpiya tevnê2. piştmêr
daroxa	karmendê bacberhevkirinê
dartiraş	kesê ku ji daran pace, derî û pêdiviyên malan ên din çêdike; necar, xerat
dartiraşî	pîşeyê necariyê; xeratî
das	amureke çandiniyê ye û pê zad tê çinîn*"dasek, nikare bi dehlekê"
dasî	1. hestiyên masiyan2. striyên di simbilan de
daskêş	kesê ku bi dasê diçine
dastan	çîrokên lehengiyê
daş/daşik	caş/caşik
daşir	destşok
davek	qawûş

daw	1. pêş 2. boç, dêl*"danû xistin dawa wî, kîrê wî rabû; xistin rêza meriyan, qûna wî rabû"
-dawa xwe xistin devê xwe	pêşamadehiya revê kirin
-daw û delingên xwe hilçinîn	bi cidîtî xwe amadeyî karekî kirin
dawerivandin/dadiwerivîne/ dawerivîne	1. raparzandin 2. baravî kirin 3. guvaştin heta ku ziwa kirin
dawerivîn/dadiwerive/ dawerive	1. raparzîn2. baravî bûn 3. (ji ber guvaştinê) ziwa bûn
dawestîn/dadiweste/daweste	li ser piyan sekinîn
daweşandin/ dadiweşîne/ daweşîne	1. dawerandin2. li ba kirin, ber bi ba kirin
daweşîn/dadiweşe/daweşe	1. dawerivîn 2. ber bi ba bûn
dawet	dîlan *"daweta mîran, agirê feqîran"
-ma daweta diya te ye?	em di xemgîniyê de ne lê ev çi kêf e ku li te girtiye?
dawî	1. axirî 2. paşî 3. encam *"berfa hûr e, dawî dûr e"
-dawî lê anîn	1. bi encam kirin 2. kuta kirin, qedandin
-dawî bi gû hatin	di axiriya temenê xwe de karekî nerewa kirin
dawîn	tiştê li herî paşiyê
dawk	diravê ku li serê merc digirin
dawpaqij	jina binamûs
dax [I]	pêvedana bi hesinekî sincirî
dax [II]	keder, keser

-dax kirin	1. bi êgir an jî hêsinê sincirî çêrm şewitandin2. xemgîn kirin*"li dû bêhna kebabê çû, rastî daxkirina lingê kerê hat"
-daxê daye stuyan	çiqas zilm heye li sêrî qewimiye û lewre serî hildaye
daxbar	bikeder, biazar
daxistin/dadixîne/daxîne[I]	1. peya kirin 2. berjêr kirin 3. anîn xwarê 4. jê xistin
daxistin/dadixîne/daxîne[II]	(ji malperekî agahiyek) vekirin û anîn xwarê
daxuyandin/dadixuyîne/daxuyîne	1. dan zanîn 2. eşkere kirin
daxuyanî	danezan, teblîx
-daxuyaniya zelal	danezana servekirî û eşkere
daxwarin/dadixwe/daxwe	1. xwe jê dan aliyekî2. ser tewandin 3. avêtin dil û hinavan û eşkere nekirin *"kîso, awira masiyî danaxwe"
daxwaz	1. xwestek 2. teleb 3. arzû
daxwazname	rûpela ku xwestekek lê tê nivîsandin û ji saziyeke fermî re tê pêşkêşkirin, erzehal
dayende	1. kesê dayî 2. camêr
dayik	1. jina ku zarokê tîne dinyayê 2. mak, lel*"dayikê heft kur xwedî kirine, lê heft kuran dayikek ji birçînan kuştine"
dayiksalarî	erka ku tê de dayik namzeda biryardanê ye; maderşahî
dayî	cureyekî gulan e
dayîn/dide/bide [I]	1. lê sipartin 2. radest kirin, teslîm kirin
dayîn [II]	îkram û bexş
-dayîna Xwedê	îkram û bexşa Yezdanê Dilovan
dayox	dayende *“para dayoxan kanî ye, para xwaroxan genî ye”
daz	cureyekî aletên ku pê têl tên qutkirin
de	peyveke teşwîqkirinê ye

-de were neteqe	îcar were nemire û nehele
debabe	çeka giran a topavêj
deban	di şûr de cihê hesin
debar	pêdiviyên ku jiyan pê tê berdawamkirin
-debara xwe kirin	pêdiviyên jiyanê bi dest xistin/ amade kirin
debax	postkirin
debaxane	cihê postkirina sewalan; selexane
debe	koda ji tenekeyî
debeng	1. ehmeq 2. gêj daxbar
debîş	tiştên zeliqokî
debûş	zemq, zernîx
def	alava mûsîqî ya ku her du aliyên çêrmîn in û çembera wê jî darîn e û bi dendikan tê lêxistin; dahol *"defa ber keran û çiraya ber koran, nabe qencî"
-defa hewarê lê dan	gaziyeke bi dengî kirin
defik	dahola biçûk
defter	lênûsk
-deftera xêr û gunehan vebûn	di roja qiyametê de hesabên başî û nebaşiyê jê hatin pirsîn
defterdar	karmendê ku qeyd û sicilan digire
-defterdarê kerxaneyê	serekê pêzevengan
defşe	1. baq, deste 2. çûm
degel [I]	cesaret, wêrekî
degel [II]	qerfî, mîzahî
degme	1. car caran 2. kêm caran
degmen	1. bi zehmetî 2. pir kêm
deh	1. hejmara beriya yazdehan û piştî nehan2. jimareya 10'an "çêlekeke bişîr, ji deh mihên bêşîr çêtir e"

dehandin/di dehîne/bide hîne	(xwarin) li xwe helandin
dehbe	jakaw, hov, kovî
dehfandin/di dehfîne/bide hfîne	1. wêde kirin2. leqandin, livandin
dehf dan	dehfandin
dehî	1. qurban, boraq
dehl	1. devistan 2. baxçeyê fêkiyan *"filan kes hirçê dehlê ye"
-dehl û dêş	daristana ku bivir neketiyê
dehlîz	dalan, kulek
dehta	dehqat
dehtayî	hejmartina dehedehî(wekî 10-20-30-40...)
dehş/dehşik	cehş/cehşik*"dehşikeke mirovî jî hebe, koça mirovî li aranê namîne"
dejnik	cureyekî çêreyê ye û nepijandî tê xwarin
dek	fend û fêl
-dek û dolab	hîle û xurde
dekbaz	fêlbaz, hîlebaz
delal	1. ezîz 2. hezkirî3. bedew *"jina nedelal, çavê mirovî diêşîne, jina delal dilê mirov diêşîne"
delalî	1. şûm, nehs 2. berkeftî, hêja *"kes delaliya kesî, bi delalî xwedî nake"
delandin/did elîne/bidelîn e1	. li bendê hiştin2. kamsojkî kirin
delav [I]	cihê guhêztina avê *"gol dibin delav, delav dibin gol"
delav [II]	1. kurn 2. hewz
delik	parçeyek pîneyê tenik û dermankirî yê ku didine ser birînê û pê dipêçin
delikandin/di delikîne/ bidelikîne	bi delikê birîn pêçan
deling	devê lingê şal û derpiyan ê ku digihêje gûzekan
delîl	1. îsbat, birhan 2. wêran, dêran *"delîla baranê ba ye, delîla mirinê ta ye"

delîn/didele/ bidele	1. çav li rê bûn 2. kamsojkî bûn
-çav lê delîn	çav li rê bûn
delîve	1. firsend 2. îmkan, derfet 3. cihê derbasbûnê
dem	1. zeman 2. wext 3. çax 4. heyam *"dema ku seg bezî gur, gur mir"-dem û destgeh 1. sazî2. kargeh
-dem û destgehê	bazirganiyê kargeha ticaretê
deman [I]	zeman
deman [II]	kirê
demançe	şeşar, cureyekî çekên lûlekin e
demandar	kirêkirî
deman kirin	kirê kirin
dembihêrk	sohbet
demdemî	1. çaxçaxî 2. carinan û ne bi berdewamî3. ne di cih de
demildest	hema niha; derhal
demîn	carinan, degme
demjimêr	katjimêr, saet
demle	felc
-demleya zarokan	felca ku di temenê biçûk de digihêje zarokan
demsal	mewsim, werz
dendik [I]	kakil
dendik [II]	her du darikên serpopil ên ku pê def tê lêxistin
dendûreşk	dirik
deng [I]	1. bayê ku ji pişika mirovî derdikeve û di devî de teşe digire 2. awaza ku di tevgerên xwezayê de tê bihîstin*"dengê ewran, mizgîna baranê ye"
-deng û behs	1. xeber 2. nûçe
-deng dan	1. navdar bûn2. lê vegerandin 3. axivîn 4. pejirandin
-dengî hev kirin	bangî hev kirin
-deng kirin	1. axivîn, peyivîn 2. bang kirin
-deng lê kirin	1. bang lê kirin 2. gazî kirin

-deng vedan	1. olan dan2. deng vegerîn *"av dikeve cihê teng û deng vedide"
deng [II]	ramana kesê ku hildibijêre; ray
-deng dan	(di hilbijartinê de) raya xwe dan
deng [III]	hevaheng, yeksan
-dengî hev bûn	yeksanî hev bûn
-dengî hev kirin	yeksanî hev kirin
dengaz	bêdeng, kêmaxêv
dengbêj	kesê ku stranan dibêje; stranbêj
dengdar	(r) tîpa ku pêdiviya wê bi dengekî vekirî î domdar heye
dengdêr	(r) tîpa serbixwe ya ku vekirî û domdar e
dengik	gewrî, qirik
dengî	îlan
dengî kirin	îlan kirin
dengîr	navdar
dengnasî	zanistên ku pisporiya wan bizavên dengan e
dengnuxêm	alava dengbir a ku bi ser çekan ve dikin da ku dengê guleberdanê neyê bihîstin
dengweş	alava ku dengê axivgeran li derve diweşîne û bilindtir dike
denk	1. gurzê girêdayî2. barê girêdayî
dep	darê rast î meht
depreş	textikê reş î ku nivîs li serê tên nîşandan
deq [I]	xal, şane
deq [II]	1. metnê nivîsê2. derince, pîle 3. kapên lingan, qeydik
-deq kirin	1. lê xal çêkirin2. ji bo balkişandinê xêz kirin 3. sox kirin
deqaq	alava hesînî ya ku bi gêrebayî tê germkirin û pê qerçûmekên kincan têne sererastkirin; wutû
deqel	xweliya hişk
deqlûs	qulopanî, teqle
der [I]	1. derve 2. bere*"jin çav li der e, mêr xwelî li ser e"
-derê ku	biwêjeke peyitandinê ye *"derê ku filan kes jî bûye gurê devbixwîn"
der [II]	1. cih û war 3. mekan 4. şûn û dews

-der û dor	hawîrdor, doralî
derabe	pergala girtinê ya deriyên firoşgehan
deramet	1. dexl, derhat2. debara darayî 3. sewze, hêşînayî
-derameta neteweyî	dirav û dexla ku ji dûgelê re tê
derandin/did erîne/biderîn e	derxistin derve
deranîn/dert îne/derîne	ji hundir birin derve
derav [I]	kelîşo
derav [II]	1. newal û cihokên avê 2. dertenga avê ya ku zirav e û bihur tê re asan e
derav [III]	veser, pêvek
-derav kirin	bi hev ve kirin
deraxlêve	rojên pêşîn ên biharê
derazînk	bilindeka li ber deriyan; pêderî
derb	1. lêxistina xedar2. zede *"derban ji derblêketiyan bipirse"
-derb lê ketin	zede girtin
der bar	der heq
derbas bûn	bihurîn
derbas kirin	bihurandin
derben	cihê ku kinc tê de têne daliqandin; hilço
derbend [I]	bender, rawestgaha keştiyan
derbend [II]	tengav, xelîc, girav
derbest [I]	tiştê ku derê wî hatiye girtin û bestin; dergirtî, nixamtî
-derbest kirin	devê amanê girtin
derbest [II]	1. cidî 2. yekser 3. Xeleq
derbider	kesê ku ji welat, mal û warê xwe dûr ketiye; aware, mişext
derbider bûn	ji mal û warê xwe dûr kevtin
derbiderî	Awaretî
derbider kirin	bi darê zorê kesek ji mal û warê wî bi dûr xistin
der birin	1. bi lêv kirin2. îfade kirin 3. Şehitandin

-mafê derbirinê	heqê axaftinê
der bûn	(birîn) bijiqîn û axivîn
dercaw	destmala destan
derçik	1. pêderî 2. hewş, hevşî
derçûn	1. ji hundir hatin2. eşkere bûn
derd	1. êş û azar 2. keder û xem *"dil li ser dil e, jê re nîn e tu derd û kul e"
	derdanik parzûn
derdehinav	êşa hinavî
derdekopan	nexweşiya ku ji ber birîneke bi hesinê zengarî de çêbûye; êşekovan
derdese	Harî
derdeseyî bûn	har bûn
derdeser	êşa serî
-derdeserî bûn	1. (serî) di êş û belayan de bûn2. bi kul û derdan nalîn
-derdeserî kirin	1. (serî) bi êş û belayan aciz kirin 2. (rewşa yekî) serobino kirin
derdest kirin	tewqîf kirin derav
derdestname	fermana girtina yekî
derdmend	xemgîn, keserkûr
derdomerdo	kesê ku ji ber xemgîniyê keribiye
derdor	hawîrdor, doralî
derdoyî	derdomerdo *" derdoyî pirbêj dibin, evîndar dengbêj dibin"
derebeg	kesê ku li derveyî zagonan dibe xwedî-milk û zordariyê li hejaran dike
dereberjêr	sereberjêr*"dereberjêr û hevraz, ji zimên re tunene"
deredemî	1. bêwext, berwext 2. çaxbihurî3. Paşverû
dereke	1. biyanî 2. Nepen
deremal	1. şeveder 2. havî 3. Axozî
dereng	1. ne zû 2. paşdemayî, şundemayî *"agirê kuçikan timî germ e, dereng sar dibe"
dereve bûn	(di axaftinê de) bêhemdî xwe bi ser ve bûn
dereve kirin	(bi riya axaftinê) mebesta yekî aşkera kirin

derew	1. vir 2. îftira*"derew, sêwî ye"
-derew kirin	1. vir kirin2. kuşekuş kirin
derewandin/ dideriwîne/ bideriwîne	1. gotin betal kirin 2. rastiya gotinekê pûç derxistin
derewîn/der ewker	virek, kuşo *"derewîn, carekê dixwe firavîn"
derf	eyarê sewala gurandî
derfet	1. îmkan 2. firsend3. Delîve
dergeh	1. deriye ketinê2. deriyê mezin *"diz li mal e, girtina dergehî betal e"
-dergeh û dîwan	meclisa mîrî
dergevan	1. kesê ku dêrî dipê 2. berdestiyê li pêş dêrî
dergistî	Destgirtî
dergîl	deriyê darîn
dergûş	hêlekan, landik*"bi dayikên xwedî-dergûş re herin, zû vegerin"
derhatin/der tê/derbê	(derê) derketin derve*"kî li du riyan dinêre, şaş dertê"
derhêner	Birêvebir
derhûd	berpirsiyarê ji dêla yekî ve; kefîl
derhûde	berpirsiyariya ji dêla yekî ve; kefalet
derhûdname	giroveya ku kefaletê nîşan dide; kefaletname
derince	1. pêlik, pîle 2. Pêlekan
derindêz	1. dêlindêz 2. merasima filehan a 14’ê sibatê
derizandin/d iderizîne/ biderizîne	1. şikandin2. qelaştin 3. cerx kirin derizî qelişî
derizîn/dider ize/biderize1	. şikîn 2. Qelişîn
derî	1. cihê ketina li avahiyekî2. dewsa ketina her tiştî *"golikê beş, ma li devê deriyê reş"
-derî dadan	dergeh girtin/ zirze kirin
-derî kutan	(da ku bê vekirin) li dêrî xistin *"heta ku tu deriyan nekutî, derî li ber te venabin"

derîçe	1. dergehên biçûk 2. kunên biçûk
-derîçeyên dil	dergehên biçûk ên dil
derîn	dergehê derketinê
derîzan	pêşiya dêrî; pêderî
derkenar	1. nîşeya li kêlekê; haşiye 2. têbiniya ku di pêvekê de ye
derketin [I]	cihê çûyîna ji hundir ber bi derve
derketin/der dikeve/ derkeve [II]	ji hundir ber bi derveyî çûyîn
-derketin holê	aşkera bûn
der kirin [I]	1. derxistin2. qewirandin, cehimandin
der kirin [II]	1. (da ku kêma birînê bikişe) qul kirin 2. (da ku mebest diyar bibin) serê karekî/ axaftinekê vekirin
dermale	sewala ku ji bo serjêkirin û firotanê tê kok-kirin
dermale kirin	(sewal) ji bo qelewbûnê xwedî kirin
derman	1. îlac, dewa 2. çare 3. raye *"bam dibe kitan, dew dibe derman"
-derman vexwarin	îlac vexwarin
dermanfiroş	Îlacfiroş
dermanxane	cihê ku îlac lê têne firotin
dernixûn	serobinokirina aman û paçikan
derpê	1. kinca şevê 2. kinca hundirîn û tenik a ku di bin şalan de û dema razanê tê lixwekirin*"bê derpê bigere, lê stûyê xwe li ber zaliman xwar meke"
-(di) derpiyê xwe de kirin	ji tirsan di bin xwe de rîtin
derpêş kirin	1. anîn ber çavan 2. Angaştin
dersal	salên berê
derşo	Feraşo
derûn	nepeniyên di nava derindêz destav mirovî de, hêz û hizra navxweyî; ruhiyat, manewiyat
derûnî	ruhnasî, têkildarî ruhiyat û manewiyatê
derûn-nas	pisporê zanistên derûnî

derûn-nasî	pisporiya zanistên derûnî
derve	1. ne li hundir 2. xaric *"ji derve ve mele ye, ji dil ve file ye"
-derve kirin	1. şêlandin2. jê dizin
derveyî	1. têkildarî tiştê ne li hundir 2. Xaricî
derwêş	1. dîwane 2. sofî*"derwêş dizane, çi di hebana derwêş de heye"
derwêşxane	Dêş
derxûn	devnuxêma qûşxaneyê
derya	zerya, behr *"derya, bi dilopan naqede"
deryavan	zeryavan, keştîvan
-Deryaya Sor	Zeryaya Sor a di navbera Erebistan û Misirê de
derz	1. qelîştek, qelş 2. Cerx
derzî [I]	alava dirûtinê*"bi derziyê, bîr nayê kolan"
derzî [II]	dermanê avkî yê ku bi şiringeyê tê zerk-kirin; fetrûm
-derzî lê xistin	bi şiringeyê dermanê avkî berdan bin çêrmî
derzîdank	1. cihê ku derziya dirûtinê tê de tê çikandin2. paçika derziyê
derzîreq	mixên ku wekî derziyan e û pê kaxezan bi hev ve dikin
desirman	1. berdestî 2. Qerwaş
desirmanî kirin	1. berdestîtî kirin 2. ketin olam û bintînên xelqê
dest	1. endamê ku bi ser mil ve ye û pênc tilî pê ve ne 2. lep, penc *"bi dêst bike, bi dêv bixwe"
-dest bi stûyê hev re birin	hev hembêz kirin û bi hev şa bûn
-dest dan	1. temas kirin2. bi kêrî tiştekî hatin
-dest jê berdan	jê vegerîn
-dest pê kirin	teşebus kirin
-dest tê kirin	mudaxele kirin, tev lê bûn
-dest werdan	dest tê kirin
destar	du beraşên biçûk ên ku bi dest têne gerandin
destav	1. mîza xalî 2. Gû

-çûn ser destavê	çûn destşokê
destavêtin	1. serveçûn2. Zêdegavî
destavxane	Destşok
destbelaş/destbelav	Comerd
destbelaşî/destbelavî	Comerdî
destbend	Kelemçe
destbirak	1. razdar 2. Kirîv
destbûrî	bêqedr, bêkêr, qedrsivik
destdirêjî	mudaxele, tecawuz
deste	1. baq 2. lijne 3. Yekîne
destek	destyarî, alîkarî
destenerm	hevîrê ku bi rûn hatiye strandin û didine ser cihê werimî an jî eşiyayî
desteng	Xizan
destexwişk	1. xwişka axiretê, razdara jin 2. jina ku ji kirîvgelan e
destgeh	cihê ku bûjenên danûstanê lê tên hilberîn an jî ji bo firotanê lê tên raxistin
destgirtî	dergistî, nîşanî destgoc destqop, desktop
desthilatî	1. îqtidar 2. hukumdarî 3. serwerî4. Hêzdarî
desthilatdar	1. hukumdar2. serwer 3. Hêzdar
destik	1. qevd, bist 2. çembil, qulp *"destikê bivirî ne ji darê be, dar qut nabe"
destî	destik *"destiyê kêrekê û gûyê li ser bêrekê wekî hev in"
destkarî	karê ku bi destan digere; destpelingî
destkeftî	tiştê qezencbûyî û bidestketî
destkêş kirin	(hespê hefsarkirî û gemkirî) li pey xwe kaş kirin
destkin	xizan, feqîr
destmal	1. mendîl 2. pêşgir *"serê ku neêşe, destmalê lê girêmede"
destmaye	Sermaye
destmêz	Heqdest
destmiç	bexîl û çiriz
destnimêj	paqijiya ji bo nimêjê *"pîr bidestnimêj be, sal dirêj e"

-destnimêj girtin	ji bo nimêjê paqijî kirin
-destnimêj şikandin	ji rewşa paqijiya ji bo nimêje derketin
destnivîs	nivîsa ku bi destan hatiye amadekirin, destxet
destnîgar	kesê ku resman xêz dike; resam
destpeling	karê ku bi keda destan hatiye hilberîn
-bi destpelingî	bi keda destê tazî
destnîşan kirin	1. îspat kirin, aşkartin 2. Çespandin
destpêk	serê pêşîn ê her kar û çalakiyê
destşok	daşir, kîzên, qedemgeh, avrêjk
destêker	Mudaxeleker
destûr	1. îzin 2. Musaede
-destûr dan	1. îzin dan2. musaede kirin
destûrname	îcazetname, bawername
destvala	di dêst de tiştek tuneyî
destverû kirin	(giya û çandiniya nivîşkan) bi dest çinîn
destxet	Destnivîs
destxweşî lê kirin	jê re: "quwet be" gotin
destxwişk	1. razdara jin2. hevala samîmî
destxwîn	Kujer
destyarî	1. destekarî 2. Alîkarî
destyaw	deyn, qerz
-destyawa alîkariyê	qerza yarmetiyê
deşenî	kesê ku tûşî zilm û pêkutiyê hatiye
deşt	1. rastahî, best 2. aran *"banê me yek ban e, aliyek deşt e, ê din zozan e"
deştî	1. kesê ku li rastahiyan dijî 2. kesê ku li bajaran dijî û dernakeve zozanan
dev	endamê xwarin, vexwarin û peyivînê
-dev avêtin	1. tê gerîn2. lê alîn 3. lê banîn

-dev jê berdan	têkil nebûn, dest jê vekişandin
-dev şepilandin	ji devê xwe avêtin, ji devê xwe şehitandin
devarav	kesê devgilêz û devkef
devbelaş	pirbêj, devçepel, piraxêv
dever	1. herêm 2. mintiqe3. cîwar *"gotin: 'li wê deverê çi hebû?'; got: 'li wir jî hêştir û gur tev nediçêriyan'"
deverî	1. herêmî 2. di qadeke teng de
deverû	xwarbûna li ser dev û çavan; sernişîv
-deverûyî erdê bûn	bi ser dev û rûyê xwe pelişîn erdê
devgak	devgem û bizmika ku di gêreyê de dikine devê dewaran da ku ji zêd nexwin
devgem	di hevsarê gemê de hesinê ku dikeve devê hespê
devgenî	kesê ku bêhna genî ji devê wî tê
devgilêz	kesê ku kef û gilêz bi devê wî dikeve; deav, devşil
devistan	cihê ku darên diriyê lê hene; devî
devik	tiştê ku pê devê firaqan tê girtin
devî	Devistan
devjenî	1. bezînhev 2. Belapêşkarî
devî	cihê ku darên diriyê lê hene, devistan *"devî hebe dê bibe dar, xwelî li serê kesê bêwar"
devîdevî	pir li nêzikê, hema bigire li hindê ye
-devîdevî lê kirin	hema hema li hindê bûn
devkî	bi zimên û ne bi nivîskî; şefewî
devjûjî	Devlopik
devlalûte	1. kesê ku lal û tat e 2. Zimanfisek
devliken	kesê ku daîmî ken li rûyê wî xuya dibe; rûgeş
devling	devê lingê şêl*"dil, hay ji devlingê nabe"
devlopik	kesê ku devê wî bîçûk û ber bi pêş e
devmirî	1. bêdeng û kêmaxêv 2. acizê axaftinê û xweparastinê
devnerm	zimanşirîn, zarsivik

devok	axaftinên herêman; zarava
devsist	kesê ku nikare raz û bîsan veşêre
dew	1. mastê kiyandî 2. çelqemast *"adar e, dew lidar e"
-dewê xwe di parzûnê yekî de berdan	hewl dan ku ew kes jî bibe hevparê karê wî
dewa	Derman
dewar	sewalên malê yên wekî ga û gamêşan; tarîş
dewdew	cureyekî çivîkên kedîkirî ye û axaftina însên dubare dike; tûtî dewik torteya/dûrda rûnê qijirandî
dewisandin/ didewisîne/b idewisîne	1. mişe kirin, tepisandin 2. bi cih kirin, tê de danîn
dewisîn/dide wise/bidewis e1	. tepisîn 2. bi cih bûn
dewixandin/ didewixîne/b idewixîne	ji ser hiş birin, ji xwe ve birin
dewkil/kiled ew	1.meşka dêw 2. Sirsûm
dewlemend	1. sermiyandar, xwedî-rastmal 2. bi şêt û pêt *"dibêjin: 'dewlemendo pîroz be, feqîro te ji ku anî?"
dewlemendî	sermiyandarî, rastmaldarî *"heçî nizane quweta xwe, ew dûr e ji dewlemendiya xwe"
dewlet	1. dûgel 2. sermidevistan yanî *"dewlet, di bin gurzên giyayî de ne"
-dewleta nehênî	1. dewleta ku pergala wê ne tenik e 2. dewlemendiya ji xele-xurdeyê
dewr	1. çax, heyam 2. careke kirina tiştekî; ger 3. raguhastin 4. wane *"heke dewr bi te re neyê, tu bi dewrê re here"
-dewra xwe rewan kirin	waneya xwe dubare kirin û baş tê gihiştin
-dewrî yekî kirin	karek raspartin yekî
dewr kirin	1. raguhastin, neql kirin 2. xitim kirin
dewran	çerxa zemên*"dewran bi dor e, geh li jêr e geh li jor e"

dewraze	hespê girs
dewre	1. xelet 2. Çewt
dews	1. şop 2. cih 3. war 4. şûn *"dewsa şûran rehet dibe, dewsa gotinan rehet nabe"
-dews û doz	war û mebest
-bi ser dews û doza yekî ve nebûn	ji şop û armanca yekî bêxeber bûn
dewx	Sergêjî
dexel	Sextet
dexelî	Sextekarî
dexes	çavnebar, çavreş
dexesî	Çavnebarî
dexisîn/dide xise/bidexise	çavreşî lê kirin, çavnebarî kirin
dexl	zad, hubûbat
deydik	kilekursî, texterewan, qirneqos
deyn	tiştê ku heta maweyeke diyar hatiye dayîn qerz *"nanê mêran, li ser mêran deyn e"
-deyn dan	qerz dan
deyn standin/kirin	- ji kesekî destyawek wergirtin*“axa deyn dike, xulam xerc dike”
-deynê xwe fît kirin	heqê kesî li ser xwe nehiştin
deyndar	ji yekî re qerzdar*"jinê gotiye: 'bila mêrê min siwar be, bila ne deyndar be'"
deyndêr	Qerzdayî
deyz	debara zivistanê ya sewalan
dezgeh	sazî, destgeh
-dezgehê agirkujiyê	di dûgelê de saziya ku peywira wê damirandina agirên ziyandar e
dezî	bendê ziravik
dê [I]	qertafa dema bê
dê [II]	1. dayik 2. mak 3. lel/lelik 4. dad/dadik*"hezar bavê çê, esil şîrê diyê (dê)"
dêhn	1. bal 2. Serinc

-dêhna xwe dan	1. bala xwe dan 2. lê hûr bûn
dêl [I]	1. berdêl 2. Qîmet
dêl [II]	1. boçik 2. Dûv
-dêl hejandin	1. (dêlik) hatin telew 2. (jinê) gazî mêran kirin
dêl [II]	sega mê, dêlese*"dêl bi ba ye, kûçik li pey heta Bexda ye"
dêleba	heyama têkiliya zayendî ya dêl û segan
dêlegur	gura mê; makegur
dêlemar	Margîse
dêlese	Dêlik
dêlik	sega mê; dêlese *"axayî ji xulêm re got, xulêm ji segî re got, segî jî ji dêlika xwe re got"
deliktî	qûnektî û bêrûmetî dêlindêz pêşandana fermî; alayîş
dêlî [I]	gûşiyê tiriyê
dêlî [II]	cureyekî daran e
dêm [I]	erdê bêav an jî erdê ku riya avê pê nakeve
dêm [II]	sûretê rû
dêman	niştecih, xwecihî, rûniştvan
dêmarî	Jinbav
dêr	kenişt, kenîse
dêran	1. wêran 2. belengaz û reben
dêre	Fîstan
dêris kirin	dêrz kirin
dêrîn	1. kaw 2. mîrza 3. esîlza 4. Torin
dêrz kirin	1. îsraf kirin2. wêran kirin
dêş	1. êwirgeha belengazan2. her tiştê fireh 3. mûsîqaya newayên olî
dêw	ûc, teba
dêwendam	di bejna ûcan de, wekî tewayan
dêze	Esmer
dêzê	jina esmer
dêzo	mêrê esmer
di	daçekek e û wateya têdebûnê pêk tine

-di gavê de	di cih de, tafilê
-di gel	1. tev de 2. tê de3. pê re
-di afirê keran de razan û xewnê pêxemberan dîtin	kambaxiya halê xwe ji bîr kirin û doza rûmetên herî berz kirin
dibe ku	îhtimalek heye ku wisa be
dibetî	îhtimal, bilanî
dibistan	1. mekteb, xwendegeh 2. amojgeh*“dê, dibistana zarokan e”
-dibistana seratayî	dibistana asta yekemîn a6-12 saliyan
-dibistana navincî	dibistana asta duyemîn a 12-15 saliyan
-dibistana amadehî	didêl bistana asta sêyemîn a15-18/19 saliyan
didu	du *"daweta diduyan, cengecola hemûyan"
difin	1. poz, bêfil, kepû2. nik, nikil
difr/difre	1. xîret 2. quretî, pozbilindî
dihin dan	qedr dan, giramî dan, rêz girtin
dij	1. hember 2. zid 3. Hevrik
-li dijî sersariyê	li hemberî bêberpirsiyariyê
dijber	muxalif, zid
dijmin	1. neyar 2. reqîb3. hevrik *"dijminê bavê, nabe dostê lawê"
dijminahî	1. neyartî 2. reqabet 3. Hevrikî
dijraber	zid, bereks dijûn gotina nebaş, çêr, sixêf
dijwar	1. xeşîm 2. çetin3. zor *"dijminê dijwar, ji doste xayîn çêtir e"
dijwarî	1. xeşîmî 2. çetinahî3. Zorî
dik	1. cihê bûyerê, sehne2. Meydan
dil	qelb *"dil, miqabilê dil e"
-ji dil û can	1. ji hinavan2. Samîmî

-çargopal-avêtina dilî	lûtkeya bicoşbûnê
-dil dan	jê hez kirin
-dil hebûn	1. bi niyêt bûn2. talibê tiştekî bûn*"dil heye, lê taqet tuneye"
-dil hênik bûn	1. dilgeş bûn 2. dilfireh bûn
-dil kirin	1. xwestin 2. niyêt kirin
-dil mayîn	1. hêvî jê şikestin2. jê êşîn
dilawêr	cesûr, wêrek
dilbaz	Cazibedar
dilber	1. canan, yar 2. bedew 3. jina ku layiqî hezkirinê ye
dilbikul	1. xemgîn 2. Dilbirîn
dildar	1. aşiq 2. Sewdaser
dilêr	1. cesûr, wêrek 2. jêhatî, jîr
dilfireh	1. bisebr 2. Aram
dilgerm	jidil, samîmî
dilgeş	1. rûken 2. Bicoş
dilgiranî	1. dilşikestin 2. Hêvîşikestin
dilhişk	Dilkevir
dilikî	1. evîndar, hezkirî, hebandî 2. aşiq 3. Sewdaser
dilîn	hîs, hest
diljan	Dilêş
diljar	1. dilmayî 2. ji aliyê derûnî ve kesê lawaz
diljarî	rewşa lawaziya derûnî
dilketî	1. aşiq 2. evîndar dilkutan
dilkutan	bi ser hev tepîna dilî
dilmê	1. xav, nazik 2. hêka ku baş nehatiye pijandin
dilnerm	Ziravbihîstyar
dilniya	Dilrehet
dilniya bûn	dilrehet bûn
dilniya kirin	dilrehet kirin
dilnizm	nepozbilind û nequre

dilodîn	1. têrtijî 2. Bêbiryar
dilokî	stranên evîndariyê
dilop	1. niquteke aviyê 2. çilk *"av, dilop dilop dibe gol"
-dilop kirin	1. niqutîn 2. Rijîn
dilovan	bişefqet û merhemet
dilpak	qenc û birûmet
dilq	1. ser û sîçe 2. xuyabûna di şeklekî ci-hê de; lisif
-ketina dilqê yekî din	xuyabûna di lisfê yekî din de
dilrast	1. sadiq 2. muxlis dilrehet kesê kubêxem û bêkeser e
dilrehetî	Dilaramî
dilsar	1. bizdonek 2. betilî 3. Nexwestî
dilsaz	Qelbavakirî
dilsoz	kesê ku li ser sozê xwe dimîne; sadiq
dilşa	rûgeş, dilgeş
dilşikên	Qelbşikên
dilteng	1. bêsebr, netebitî2. Bêtehemul
diltenik	1. ziravbihîstyar2. Qîjgiriyok
diltepîn	qelbjenî, dilkutan
diltezîn	1. derdnak 2. biazar, biêş
dilwestîn	mirina ji ber sekinîna qelbî
dilxwaz	1. xwestî, heweskar2. Mereqdar
dilxelîn	Cirnexweşî
dilxerab	gumanbar, şikbar
dilxerabî	şikbariya dilî
dilxereng	şewata dilî
dilxweş	razî, pejirandî
-dilxweş bûn	pê re kêfa xwe anîn/kêfxweş bûn
dilxweşî	bi xwestinî
dimatî	1. rûniştî 2. niştecih, dêman
dimis	Doşav
dimşînk	şewba çivîkan, qira mirîşkan

din	ne ev ne jî ew, dîtir
-roja din	roja dîtir dindil nazik, nazdar
dindilandin/ didindilîne/bidindilîne	nazdar kirin
dindilandî	1. baş sexbêrkirî2. pir nazenîn
ding	1. dîwarê mezin û qayîm 2. dengê ku dema lêxistinê ji tiştê hundirvala tê
dengeding	dengê domdar ê ku dema lêxistinê ji tiştê hundirvala tê
dinya	1. cîhan 2. alem*"gotine: 'te dinya çawa dît?' gotiye: 'li gorî dilê xwe' "
dinyanedîtî	1. nedîtek2. serobero 3. Laylac
dir	1. segê gurêx; gurxenêq2. gir *"cewrikên seyê dir, timî dir in"
diran	hestiyên cûtinê yên di devan de *"cîranê nebaş bihêle, diranê êşiyayî bikêşe"
-diranên kursî	diranên paşiyê yên cûtinê
-diran qirqiçandin	lê gef xwarin, tehdîd kirin
diran di enîşkê de bûn	pir qeleş û xedar bûn
dirandin/didirîne/bidirîne 1	. çirandin 2. Qelaştin
diranqîç	Diranbeş
diransaz	bijîşkê ku pisporiya wî dev û diran in
dirav	pereyê kaxez û madenî*"aqil, bi diravan nayê piştê"
diravname	1. derameta dûgelê 2. berhevoka rojane, heftane an jî mehane ya ku diravên mezaxtî û hatî tê de tên tomarkirin
dirc	qalikên deryayî
direfş	1. nîşane 2. nîşaneya yekîneyeke leşkerî
dirêj	1. zêde 2. bilind, berz 3. vît, çik
dirêjahî	1. zêdehî 2. bilindahî, berzî *"aqil ne li seriyan e, ne jî li dirêjahiya çongan e"
-dirêjahiya salê	seranserî salê giştî
dirêj bûn	1. berz bûn, bilind bûn 2. bejn avêtin

dirêjî pê dan	domandin, berdewam kirin
dirêj kirin	1. bilind kirin, berz kirin 2. bi ser ve zêde kirin
dirêş	alaveke devtûj a solbendan e û destiyê wê darîn e *"bi kulmê meçe ser dirêşê"
dirh	nîşane, mohr
dirik [I]	1. dareke pîjpîjî ye û berên wê tên xwarin2. pîj, strî *"mirov di bin siya dirikê de ranakeve, di bin siya spingdarê de radikeve"
dirik [II] û virik	galegala vala û bêkêr
dirikandin/di dirikîne/ bidirikîne	rast dêrandin, piştrast kirin
dirinc	tewayê efsûnî; şeydirinc tanqûnî
dirinde	hov, kovî, jakaw
dirixandin/di dirixîne/ bidirixîne	Bexişandin
dirî [I]	Strî
dirî [II]	cureyekî darên bistrî ye
dirîn/didire/ bidire	1. çirîn 2. qelişîn *"beq nequre, dê bidire"
dirîreşk	mêweyek e
dirm	bijok, berbelav
-nexweşiya dirmdar	nexweşiya ku belav dibe
diroz	Dua
dirozge	Dua
diroz kirin	dua kirin
dirûd	1. silavên pîroz 2. silavên pêxember û çakan3. Silav
dirûş	binê piyî
dirûşm	peyv û hevokên ku di xwepêşandanekê de tên berzkirin
dirûn(dirûtin)/didirû/ bidirû	1. (kinc) kêl kirin2. (giya û zad) çinîn
dirûnge	qada ku pez lê tê giyakirin

dirûv [I]	1. rû û sîma 2. bere 3. dîmen 4. rûçik, sikûm 5. Teşe
dirûv [II]	1. nîşane 2. nîşaneya ku li sewalan didin da ku pê bên naskirin
-dirûv pê ketin	Şibihîn
dist	Qûşxane
diş	xwişkên bûk û zavê
divêle	bendikên çêrmîn
diwaroj	pêşeroj, ayende
di xwe re dîtin	1. canazarî nekirin 2. xwe ragirtin3. pê karîn
diyanet	kar û barên têkildarî ola mirovî
diyar	1. kifş û eşkere 2. eyan û beyan li hole
-diyarî çavan bûn	1. bi ber çavan ketin 2. eşkere bûn 3. xuya bûn
diyarde	1. kifşbûyî 2. eşkerebûyî3. li xuyanê
diyarî	1. xelat 2. Bexşîş
-diyarî kirin	1. bexişandin2. xelat kirin
diyarker	Eşkerekirî
diyar kirin	1. xuya kirin2. dan zanîn
diz	heramî, çilfis *"dizê malê ji malê be, ga di kulekê re derdikeve"
-bûn dizê Xwedê	bi rewşa xwe qayîl nebûn û pozbilindî kirin
dizek	heramxur, çilfis*"dizekî ji dizekan dizî, erd û ezman lêrizî"
dizgîn	1. gem 2. serê gemê yî ku bi destan tê girtin
-dizgîna xwe qetandin1	. ji hefsêr filitîn 2. serfiraz bûn
-dizgîn kirin	1. serî gem kirin 2. zeft kirin
-dizgîn kişandin	peyatî çûn û hespê gemkirî li pey xwe kaş kirin
dizî	heramîtî, çilfisî *"tu carî destê diziyê nasitire"
dizîn/didize/ bidize	bêyî haya xwediyanji malê wan hildan; çilfisandin*"ber kerê re derbas dibe û cehşike jê didize"
dizîka	bêhay, bêxeber
divê/divêt	Pêwist

divetî	pewîstî, hewcetî
dîbace	Pêşgotin
dîber kirin	1. rave kirin2. şîrove kirin
dîdar	1. hevdîtin 2. Sohbet
dîdarî	Dîtbarî
dîdem	Dîmen
dîdevan	Çavdêr
dîdevanî	Çavdêrî
dîdexane	Çavdêrxane
dîk	nêrê mirîşkê; keleşêr*"dîk jî namûsa xwe dizane"
dîkilok	stêrka tifingê
dîl	1. hêsîr 2. Bengî
-dîl girtin	1. hêsîr kirin2. bengî kirin
dîlan	1. dawet 2. şahî*"derdê feqîrî nan e, derdê axayî kêf û dîlan e"
dîlbazî kirin	bi zarê xweş xwe dan hezkirin
dîlok	kilama govendê
dîmen	1. dirûv 2. Menzere
dîmendêr	amûra ku wêne û dîmenan bi riya pêlên gêrebayî û peykê radihîne temaşevanan
dîmenguhêz	amûra ku dîmenan bi zindî radigihîne
dîmenkirêt	kesê ku tu meymenet di rûyê wî de tuneye
dîn [I]	1. ol 2. ola îslamê*"ji bo xatirê xatiran, mirov diçe ser dînê kafiran"
dîn [II]	1. cinî 2. bêhiş*"aşê dînan, bê av digere"
-dîn û har	bêaqil û hişaloz*"siwar siwar e, li siya xwe guhdar e, li nava sêrî mexe dîn û har e"
-dîn bûn	1. cin pê ketin2. hişaloz bûn
-dîn kirin	1. bêhiş kirin2. Behicandin
dînar	1. diravê zêrînî yê dewra dewlata îslamî 2. diravê hin dewletên ereban ên nûjen *"li malê tune dînarek, navê keçikê Hezare"
dînik	1. aqilsivik 2. kêmaqil*"bihur, bi dînikan sax nabe"
dînok	dînik *"dînok di şîn û şahiyan de kifş dibin"
dînsist	kesê ku di erkên dînî de sistiyê dike

dînxane	nexweşxaneya dînan; şêtxane
dîq kirin	1. nihêrtin 2. ser dan
dîqet	Baldarî
dîqet kirin	bi baldarî li serê rawestîn
dîrok	dûrok, tarîx
-dîroka hevbeş	tarîxa muşterek a çend aliyên têkildar
dîroknas	Tarîxzan
dîsa	cardin *"hîv çiqasî bedew be, dîsa jî qusûreke wê heye"
dîsk	du darikên bi destikê bangurdanî ve ne û dikevin her du çalikên seriyan
dîtbar	tiştê ku bi çavan tê dîtin dîtbarî tiştê ku bi çavan tê temaşekirin
-hunerên dîtbarî	hunerên ku xîtabî temaşekirinê dikin
dîtin [I]	fikr û raman
-bi ditina min	bi nêrîna min
dîtin/dibîne/ bibîne[II]	1. nihêrîn 2. temaşe kirin 3. pêrgî hatin*"dît ez im, nedît diz im"
dîtinî	ramana sêwirandî
dîtir	1. a din 2. Wêdetir
dîwan	1. meclisa mêvanan2. berhema helbestvên3. birek mirov4. cureyekî rûniştekên ku çend kes li serê dikarin rûnin *"bê şêx û pîr, meçe dîwana mîr, da ku nekevî temtêla feqîr"
dîwane	1. derwêşê aşiq2. Gêj
dîwanxane	koçika mêvanan
dîwar	sûr *"ba, li dîwarê derve dixe"
-dîwarê parastinê	di malperê de pergala ewlehiyê
-dîwarê ewlehiyê	di herêmên aloz de berbendên ewlekariyê
-dîwar lê kirin	sûr jenîn
dîz/duz [I]	Keleh
dîz/dîzik [II]	amana ji gil*"gûzek gûzek, dibe dîzek"

-dîzika devgirtî	1. kesê ku bi razên xwe ve dijî2. kesê ku ramana xwe ya rasteqîn vedişêre
dobe [I]	1. hingivê zelal ê ku ji şaneyan cuda dibe2. dilopeke şirîniya zer a ku ji hêjîran tê xwarê
dobe [II]	Kelek
dobelan	kariyek e
doç	Boç
doçka	cureyekî guleyên ku ji topan biçûktir e
dojeder	1. pizrik 2. dînsist birîn
dojeh	cehenem *"heta ku tu dojehê nebînî, bihişt bi te xweş nabe"
dol	1. deşt 2. best, rastahî3. Newal
dolan	1. dehlîz 2. hewşa bihurtinê
dolav	toterîka ku satila bîra avê dadixe û hevraz dike
doliv	1. îdare, rêvebirî2. Karîgerî
dolivger	Rêvebir
dolivgerî	Rêvebirtî
dolmend	Zengîn
dolmendî	Zengîntî
doman	pêvajo, demajo
domandin/didomîne/bidomîne	1. berdewam kirin 2. jiyandin *"dinya siya darê ye, ji kesî re nadomîne"
domdar	Daîmî
domîn/dido me/bidome1	. berdewam bûn 2. Kêşan
don	1. bez û zon 2. zêt3. bizir *"don nekî çirayê, çira ronahiyê nade"
-donê yekî cardin di serê wî dan	hewl dan ku pîşeya yekî cardin hînî wî bikin
doq/doqik	şiv, ço
dor	1. hawîr 2. şîştir3. rêz *"Xanika Xido, yek nebû, dora dido"
-dor hatin	çax hatin
-dor lê girtin	1. rapêçan2. derdest kirin
doraleyn	Hawîrdor

dorav	1. (ji ber bandora kêşeya roj û heyvê) rabûn û daketina seviyeya ava deryayan 2. med û cezr
dorgirtî	tiştê ku dora wî hatiye rapêçan
dorhêl	1. hawîr 2. Çarçive
dormandor	bi berfirehî
dornas	1. hawîrnas 2. pispor *"dorê bide dornasan"
dorpêç kirin	1. rapêçan2. pişt jê standin 3. xeneq lê şidandin
dost	1. hogir 2. razdar*"dijminê dijminê mirovî, dostê mirovî ye"
dostanî	1. hogirtî 2. razdarî*"dostaniya dostê xwe berde, lê dostaniya dostê bavê xwe bermede"
doş kirin	ker û hesp dan sekinandin
doşanî	sewalên dotinê
doşav	Dimis
doşavmij	tiliya şehadetê
dot	keç, qîz
dotmam	keça apê mirovî,
dotmîr	1. keça mîr 2. keybanû *"bi qîzanî dotmîr bû, bi jinanî pîr bû"
dotin/didoşe /bidoşe	ji guhanan şîr hildan *"şîr
dote	seradê, bêjing da binî"
dotir	1. a din 2. a piştî wê
-dotira rojê	1. roja din2. roja piştî wê
dox [I]	bela û musîbet
dox [II]	rewşa xayîziyê
dox [III]	destiyê alavan
dox çûn	xayîz bûn
doxîn	pêgirêdana şal û derpêyî
-doxîn ketin stûyan	tolaziya wî ya veşartî eşkere bûn û pey re riswa bûn
doxînsist	1. tolazê bişehwet2. mubtelayê şehwetê
doz	1. daxwaz 2. têkoşîn3. Armanc
dozdar	kesê ku daxwazekê an jî gazindekê pêşkêşî aliyên têkildar dike
dozger	di dadgehê de kesê ku li tawanê dikole

dozîn	paldêr, ajo
du	1. hejmara pişti yekan û beriya sisiyan 2. jimareya2'yan *"du hesp, li ser afirekî nabin"
dua	niyaza xêr û qenciyê
dua kirin	niyaza xêr û qenciyê kirin *”neyar, ji neyaran re dua nakin”
dubare kirin	ducar kirin
dubendî	1. îxtilaf, tezad2. Nakokî
ducan	hamile, duhalî
-ducanî bûn	hamile bûn, duhalî bûn
duçerxe	alavake raguhastinê ya dutayeyî ye
dudev	devçeqel *"kulfet şûrê dudev e li pişta mêr"
dudil	bêbiryar, bêqerar
dugîsin	kirin gotin dubare kirin
duh	roja borî, beriya îro
duhêl	1. bendê çermîn2. Dualî
dujang	elameta nexweşiyê, qitîtk
dukak	zad, dexl
dukar	riwayet, salix
dulger	Hesingêr
dulgerî	Hesingêrî
dumbe	1. qelew 2. kok3. Ziktêrdek
dunde	1. nifş 2. Zuriyet
dunex	tayê ku ji du bendan hatiye rêstin
dunikilî	cureyekî çivîkên serpopil e
dupat	Ducar
dupate	tiştê ku du caran hatiye kirin; tekrar
dupat kirin	dubare kirin
durist	1. di rasteriyê de 2. neçewt 3. biserinc *"dûr here, lê durist here"
-durist kirin	1. çêkirin2. pêk anîn
durû	1. munafiq 2. Riyakar
durûtî	1. munafiqtî 2. Riyakarî
duryan	cihê averêbûnê

dusaxe	Girtîxane
dusibe	piştî du rojan
duşaxe	cureyekî nexweşiyan e
duşem	roja sêyemîn a hefteyê
duşîze	1. bakire, xama2. Destpêneketî
duta	Duqat
duta kirin	duqat kirin
dutayî kirin	dunexî rîs rêstin
duxaskan	jina ku zarok aniye û di kincan de ye
duxaskanî	rewşa jina ku welidiye
duyem(-în)	di rêza diduyan de
dû [I]	1. pişt 2. piştî wî/wê 3. Pey
-li dû heyfê ketin	doza tolhildanê şopandin
-li dû xwe kaş kirin	bi kotekî li pey xwe birin
-dû re dû	re pir şunde, paşê dereng
dû [II]	1. mij û moran2. dûxan *"kulek xwar e, dû rast e"
dûajo	1. şivanê ku alikariya serşivên dike 2. di karekî de kesê alîkar
dûbrang	teyrê nêçîrê
dûdik	Fîq
dûdo	1. kevirê girover ê ku her lîstikvan hoçikê xwe davêjê 2. Hedef
dûkel	1. bixar 2. hilm û gilm
dûkelkêş	bixêrî, rojing
dûm [I]	berdewamî û dûmahî*"dûma her tiştî heye, lê ya zilmê tuneye"
-dûma dirêj	kar û barên temendirêj
dûm [II]	boç û terî
dûmahî	Dewam
dûman	dûxana ku bi ser êgir dikeve *"gur li dûmanê digere"
dûmir	1. ko 2. Kordûnde
dûng	dûvê pezê ku ne dêlse ye *"kitikên zemên, dûngên qelew dixwin"

dûpişk	cureyekî sewalên jehrdar e *"destê xwe mexe her kunê, di hinan de mar hene û di hinan de dûpişk"
dûr	1. ne li nêzîkê 2. veqetî*"dûro, bi nûro"
-dûrî aqilan bûn	derî mantiqan bûn
-dûrî canê we	Xwedê neke ku li we biqewime
-dûrî huzûra haziran	haşa ji huzûra cenabê we
dûrahî	1. nenezîkahî 2. Veqetîn
dûrd	arava ku dadirive binê tiştê avî; torte
dûrebîn	1. xwedîferaset2. alava ku dûriyê nezîk nîşan dide *"avên qûnan, niha jî xwe dane ber dûrebînan"
dûredest	1. neberbelav2. ne li ber destan
dûrendîşî	Feraset
dûrî	Durahî
dûş	1. sewiye, ast 2. rêz, şîştir 3. Îstiqamet
dûv	boçik, dêl
dûvedirêj	1. sewala ku boçika wê dirêj e 2. tiştê ku di demeke dereng û nenêzîk de diqede
dûvelang	1. alava ku ji heyvê weşanê dişîne dinyayê, peyk 2. olamdarê berjewendiyên xelqê
dûvelangtî	olamdariya berjewendiyên xelqê
dûvhej	1. dêlhej 2. Qûnek
dûvhejî	1. dêlhejî 2. Qûnektî
dûvhejî kirin	1. dêlhejî kirin 2. qûnektî kirin
dûvmesas	Bilbil
dûvre	1. piştre 2. Paşê
dûvstêrk	stêrka biboçik dûxan mija ku ji êgir quloz dibe

E

e/E	tîpa şeşemîn a alfabeya kurdî ye; dengdêreke dirêj e, cîderka wê pêşderkî ye, di belavbûna wê de dev vekirî ye û asta belavbûna wê nizm e e erê
ebeboz	1. mêrxasok 2. şeşerût 3. pêxas, çeqrût
ebebozî	1. mêrxasokî2. şeşerûtî 3. pêxasî, çeqrûtî
ebedî	1. bêpayan 2. heta hetayê 3. sermedî*"ebed û ebedî, her tişt vedigere li xwedî"
ebesor	1. bijarte 2. Ader
ebesorî	1. bijartetî 2. Aderî
ebrû	1. birû 2. birûyên kevankî
ebter	1. kêm û netemam2. bêtov û bêker 3. sergêj û dîn
ebterxane	nexweşxaneya kêmaqilan
ecacok	firtonek, bahoz*"para xeydokan, çû ber ecacokan"
ecel	1. dema mirinê 2. mirin *"ecel ku bê, nade mecal"
ecem	tirkê azerî
ecemî	1. zimanê tirkên azerî 2. tor, cahil
ecemîtî	torî, cahilî
ecêb	1. xerib, seyr 2. nedîtî û nebînayî
-ecêb man	1. mat man2. şaşwaz bûn
ecêblosik	kesê ku wisa guheriye ku nayê nasîn
ecibandin/di ecibîne/ biecibîne	1.pê re kêfxweş bûn 2. jê razî bûn*"ê ku dotmama xwe
neecibîne	, dê kordûnde bimîne"
ecîn	kutilkên xav
eç	(di zimanê zarokan de) lêxistin
eç kirin	(di zimanê zarokan de) lê xistin
edeb	ar, şerm
edebiyat	navê giştî yê hemî tiştên devkî û nivîskî ên hunermendî, zanistî û pîşeyî ye; wêje, tore

-edebiyata bedew	navê giştî yê hemî hunerên devkî û nivîskî yên ku helbest, roman, şano, çîrok û hwd dikevine ber; wêjeya bedew
-edebiyata pîşeyî	navê giştî yê nivîsarên zanistî(bijîşkî, endazyarî…) û yên mesleki/pîşeyî ye; wêjeya pîşeyî
edene	eware û yax
edilandin/dicedilîne/biedilîne1	. bi cih kirin 2. dewisandin 3. civandin*"berê biedilîne, paşê bixemilîne"
edilîn/diedile/biedile1	. bi cih bûn 2. dewisîn3. civîn û çêbûn
eded	Hejmar
edese	alava ku tiştên biçûk mezin dide xuyan
eê	(di zimanê zarokan de) gû
eê kirin	(di zimanê zarokan de) rîtin
efare	bermaya mêwe û zadan
efsene	serhevde û beredayî
efsûn	sîhir, cadû
efsûnbaz	Cadûbaz
efûng	Afnik
efûngî	Afnikî
efûngî bûn	afnikî bûn
egal	Şaşik
eger	1. sedem 2. Heke
egîd	wêrek, cesûr
egîdî	wêrekî, cesûrtî
egle	1. derengî 2. Biliyan
egle bûn	1. bi derengiyê ketin 2. pê bilîn
egle kirin	1. bi derengiyê xistin 2. pê bilandin
ehlibeyt	malbata cenabê Pêxember eleyhiselam
ehlikitab	1. endamên olên îlahî 2. file û cihû
ehmeq	1. bodele 2. gêjik3. Xêvik
ehmeqî	1. bodeletî 2. sergêjî 3. xêviktî *"mêrxasiya zêde, ehmeqî ye"
ejdeha	1. ziya 2. marê çîrokî yê ku ji dev û çavên wî holepîtên êgir davêjin

ejnû	Çong
ek	Eê
elaf	bazirganê ku zadî dikire û difiroşe
elamet	1. berate 2. nîşane3. Şop
-elameta xêrê	nîşaneya başiyê
elb	1. satil 2. kod *"bi elba mezin, mede xelqê"
elbik	elba biçûk
elende	Eland
elenî	eşkere û bêminet
eleqe	Têkilî
eleqedar	Têkildar
eletewş	1. beletewş 2. gotin, kirin û biryara bêawa û bêarmanc
elimandin/dielimîne/bielimîne	1. hîn kirin, fêr kirin 2. amojandin3. perwerde kirin
elimîn/dielime/bielime1	. hîn bûn, fêr bûn 2. amojîn 3. perwerde bûn*"devê ku elimiye viran, vala nasekine"
elind	Spêde
elîl	nesax, nexweş
elmas	kevirekî giranbiha ye
elok/elelok	sewaleke bibask a malê ye
em	(r) cinavkeke pirjimariyê ye
emad	1. daxwaz 2. Vîn
emadî	li gorî daxwaz û viyanê
embar	1. binanî 2. mexzena kel û melan
embaz	mînak, nimûne
emîlok	lawazbûna ji ber îshala demdirêj
emîlokî	kesê ku ji ber nexweşiya hundirêşê pir lawaz bûye
emr [I]	temen, jî *"emrê ku çû, mede dû"
emr [II]	1. ferman 2. Rêzik
enber	bêhneke xweşik e
enbar	1. binaniya malan2. mexzen *"enbara cotkaran, di serê gîsinê wan de ye”

encam	1. netîce, akam 2. dawî, aqibet
-encam dan	1. netîce jê wergirtin 2. bi dawî bûn
encamname	daxuyaniya dawiyê
end	Qeys
endam	Namzed
-endamê saziyê	namzedê mueseseyê
endaze	1. zanistên qeys û pîvanê; hendese 2. qeys û pîvan 3. Usûl
endazyar	pisporê zanistên pîvan û qeysê; muhendis
endelmendel ketî	hizhizî, hophopo
engizandin/diengizîne/biengizîne	1. tehrîk kirin2. teşwîq kirin
engizîn/diengize/biengize 1	. danexwarin 2. Niçîn
enirandin/dienirîne/bienirîne	bi hêrs kirin
enirîn/dienire/bienire	bihêrs bûn
enî	rû, bere
enîroj	kesê ku eniya wî rewneqdar e
enîşk	herewera ku di navenda mil de ye
entere	roja ku sermaya zivistanê dest pê dike*"entere, dikuje ga û ker e, xudan hê jî bêxeber e"
e-peyam	peyam û nameyên bi riya tora ragihandinê ya navneteweyî
ep/epik	xwarina zarokan
ep kirin	(di zimanê zarokan de) xwarin û vexwarin
eqd [I]	dîwarê ku ji xweliyê hatiye lêkirin
eqd [II]	peyman û lihevkirin
-eqda zewacê	lihevkirin û îlankirina mehra rewa
eqîm	Stewr

eraf/erah	1. pispor 2. arxeyîn û bêminet 3. bi xwe ve ewle
eraq	şerab, mey
erbane	Defik
erd	1. rûyê zêvînê 2. dews 3. şûn 4. aqar*"baran dibare, erd xwe dipesinîne"
erdhej	hejek, zelzele
erdnas	pisporê ku li erdê dikole û lêkolînên xwe bi awayekî zanistî dike
erdnasî	pisporiya zanistî ya ku mijara wê tevgera erdê ye
erebe	seyare, çarçerxe
erebane	Nasirge
erê	belê *"erê erê ye, na jî naye, lê erê-na bela ye"
erik	na lo/na lê!
erjeng	tirsnak, sehmdar
erk	1. vatinî, peywir 2. Wezîfe
-erkên dîrokî	peywirên tarîxî
erkbeşî	1. karbeşî 2. Peywirbeşî
erşanî	Pîkol
erşan kirin	(sewal) erd pîkol kirin
erşêt	heşteka pare
erwend	1.jîr, zana, aqil2. ciwan, xweşik
erxewan	rengê keskê tarî
erzan	1. kêmbiha 2. kêmqedr *"erzan kirî, heban dirî"
erzan bûn	1. kêmbiha bûn 2. kêmqedr bûn
erzanî	Kêmbihatî
erzan kirin	1. (biha) daxistin2. (qedr) xistin
erzaq	pediviyên xwarinê
erzêl	malika ku ji çiqilên daran tê çêkirin û li ser çar singan ava dibe
erzên	hestiye binê dêv
esas	bingeh *"avahî nabe bê esas, mirov bi rojî û nimêjê nabe xilas"
esîl	ader, esîlza *"ji esîlî bipirse, ji bêeslî bitirse"
eskênc	jan, şkênc
esl	1. bingeh 2. jêderk3. nifş *"esl, winda nabe"
esman	barekê li ser erdê yê bê ser û ber

-esmanê devî	arîkê dêv
esmanger	pisporê ku ji bo karên zanistî bi firokeyan li esmanan digere
esmangerî	karê ku es manger pê radibe
esmer	Qemer
esrar	poranga xaşxaşkan a sermestker
esrarkêş	bengiyê poranga xaşxaşkan a sermestker
eşîr	qebîle, hoz
eşîrtî	pergala hozdariyê
eşkere	1. xuya, diyar 2. kifş, berbiçav *"agirê bidû, eşkere ye"
eşkere bûn	1. xuya bûn, diyar bûn 2. kişf bûn, berbiçav bûn
eşkere kirin	1. xuya kirin, diyar kirin 2. kişf kirin, berbiçav kirin
eşkeretî	1. serbestî 2. Berbiçavî
eşkêl	1. tehr, awa 2. çepera ku çav dibîne
-eşkêla erdê	dirêjahiya ku ji navenda kadê heta cihekî li rûyê erdê
eşq	1. evîn 2. sewdaserî*"eşqa dizan, bi şevereşê geş dibe"
eşûra	di salnameya hicrî de dehê meha muheremê
et	xwişka mezin
etar	Hûrdefiroş
etehiyat	di nimêjê de duaya ku di rûniştinan de tê xwendin *"etehiyato, çawa lê hato"
etirîn/dietire /bietire	1. bêrî kirin, bende man 2. meraq kirin *"sêwî sitirî, melek etirî"
etê	awayê bangkirinê yî xwişka mezin
etore	Hop
etûne	Kilsxane
ev	(r) cînavka şanîdanê ya ji bo kesê nêzîk
-ev çend	bi vê hejmarê
-ev qas	bi vê mêjerê
evandin/diev îne/bievîne	hez kirin
evd	1. bende 2. xulam*"bila li Xwedê xweş here, bila li evdan xweş neçe"
evdal	derwêş, gerok
evdoşekalo	hespê pîrê yî girs

evistin/dieve /bieve	1. evîndar bûn 2. jê hez kirin
evîn	1. eşq 2. hezkirin3. Sewdaserî
evîndar	1. aşiq 2. hezkirî, dilikî 3. Sewdaser
evîndarî	1. aşiqtî 2. hezkirîtî, dilikîbûn 3. Sewdaserî
evor	heywanê nêçîrê
evra	Pîroz
evrandin/dievrîne/bievrîne1	. pîrozmend bûn 2. Şêkirandin
evrandî	Pîrozmend
evrar	Pîrozmendî
evrar bûn	pîroz bûn
evrar kirin	pîroz kirin
evrayî	Pîrozî
evsing	dafika ku bi keviran tê jenîn da ku kevok têkevinê
extebot	Heştpê
ew	(r) cînavka şanîdanê ya ji bo kesê li dûrê *"ew riya ku te berê xwe dayê, ez jê hatime"
eware	bêkêr û yax
eware bûn	bêkêr û yax bûn
ewidîn/diewide/biewide1	. hîn bûn 2. meşq kirin 3. perwerde bûn*"filan kes gur e û ewidiye(elimiye)"
ewiqandin/diewiqîne/biewiqîne	1. bilandin2. banandin 3. Xapandin
ewiqîn/diewiqe/biewiqe1	. bilîn 2. banîn 3. Xapîn
ewk	filan û bêvan
ewlad	zarok *“ewladê ku şora bavê xwe neke, di sîwanekê de werdibe”
ewle	1. bêxetere 2. Asa
-(pê) ewle bûn	pê ve emîn bûn
ewlehî	1. ewlekarî, emniyet2. îtîmad 3. Asayîş

ewlekarî	1. emniyet 2. temînatdarî 3. Asayîş
ewlemend	xwediyê emanet û siyanetê
ewr	mija ku li esmên berî baranan komî ser hev dibe û jê baran dibare
ewrawî	esmanê bi mij û moran
ewret	di îslamê de endamên ku dîtina wan ji aliyê biyaniyan ve heram e
ewtandin/diewtîne/biewtîne1	. (kûçik) bang dan reyandin 2. zimanê yekî dirêj kirin
ewtîn/diewte/bîewte	1. (kûçik) bang dan, reyîn2. (mirov) bi di-jûnkarî pizepiz kirin *"çiqasî keviran bavêjî sê (segî), dê ewqasî biewte"
exik	Belxem
ex kirin	belxem ji devî avêtin derve
exlaq	1. sinc 2. xwî û xislet3. serinc 4. taybetmendî*"çiya diguhere, lê exlaq naguhere"
exlewik	Tawe
exte	hespê xesandî
extirme	Xenîmet
ey!	baneşaneke gazîkirinê ye
eyalet	koma parêzgehan
eyan	1. kifş 2. eşkere*"dar bi berê xwe ve eyan e, mêr bi navê xwe"
-(lê) eyan bûn	1. jê re xu ya bûn 2. hatin xewnê
eyar	1. postê gurandî 2. derdanka çêrmîn a ku tiştan dikinê *"ji hirçekî, du eyar dernayên"
eyarşîr	postê ku şilahiyê dikinê
eyd	1. demên şahiya dînî û civakî 2. şahî *"eyd tê, xêr û ber pê re"
eydanî	1. kincên eydê yên xizmetkirî 2. şirînahiya ku di eydan de tê belavkirin
eylo	balindeyek e
eynî	mîna heman tiştî; wekî *"kalo çû seferê, hat eynî ew kerê berê"
eywan	di malan de jûra navendî; hêwan
ez	(r) cînavka kesê yekemîn a yekjimar *"mêrê ehmeq dibêje: ‘ez’"
ezan	bangawaziya ji bo nimêjê *"ezan e, riya malê nizane"
ezan dan	(bi gaziya nimêjê) bang kirin*"dîkê çê, hê di hêkê de ezan dide"

ezbenî	Ezxulam
ezezî	Ezperestî
ezimandin/di ezimîne/ biezimîne	1. mêvan kirin2. jê re mazûvanî kirin
eziyet	1. azar 2. şkenc3. Seza
ezîz	1. berdil 2. berkeftî3. delalik *"bûka xalê, ezîza malê"
ezîze	1. delalika malê 2. rahibeya dêrê
ezman	esman *"erdekî hişk, ezmanekî bilind"
ezmûn	1. îmtihan 2. Tecrube
ezmûngeh	cihê ku tecrube lê tên pêk anîn; taqîgeh
ezperest	kesê ku tim di heyra xwe de ye; xweperest
ezwaz	kibrît, niftik

Ê

ê/Ê	tîpa heftemîn a alfabeya kurdî ye; dengdêreke dirêj e, cîderka wê pêşderkî ye, di belavbûna wê de dev nîvgirtî ye û asta belavbûna wê navincî ye
ê [I]	erê
-ê [II]	tewanga nêrtiyê ye*"rizqê gur be, xema şivên bêhûde ye”
-ê [III]	nîşaneya cînavka ku di dawiya lêkerê de tê bikaranîn wekî: ez diçimê , min dayê
-ê [IV]	ravekerê nenas ê nêrzatiyê *"ez hê he me, ê te me"
ê din	ne ev/ew
êdî	ji vir şun de, ji vê qasê wêdetir
êgin	1. jêhatî 2. xwedanferaset
êgin bûn	1. jêhatî bûn 2. xwedanferaset bûn
êk	1. hev 2. yek
ê ku	1. kesê ku 2. tiştê ku*"gur e ê ku lê dixe, qijik e a ku dixwe"
êk û du	hev û du
êl	eşîr, hoz, qebîle *"êla bê serwerî, wekî bedena bê serî"
êlbat	cureyekî çivîkan e
êldar	kesê ku xwediyê qebîleyekê ye, hozdar
êlinc	hestiyên milî
êlincî	rewşa tevilheviya asikê ya berî vereşanê
-êlincî hat yekî	dike ku vereşe, qilqalê wî tev rabû
êm	alif
-ên	vetetandeka binavkirî ya ji bo pirjimariyê
êngar	şevereşa hera tîr
êrçal	şûm, nehs
êrçalîtî	şûmî, nehsî
êreqan	nexweşiya zerikê
êreqe	cotê ku sewalan davêjinê û wisa cot dikin
êrîş	1. bi riya ragihandinê daberizîn yekî an jî aliyekî; destdirêjî 2. ji bo dagirkirin an jî rizgarkirinê bi ser yekî/aliyekî de girtin *"êrîşa gur, pêz ditirsîne"

-êrîşên hovane	hucûm an jî berhucûmên wehşî
êrîşkar	kes ê ku destdirê jiyê dike
êrîş kirin	destdirêjî kirin
êrîş meşandin	hucûm li dar xistin
êsta	a niha, îcar
êstir	hêstir
êş	1. azar û şkênc 2. keder û renc 3. zecr û ezab *"êşa tiliyê, ya hemû laşî ye"
-êşa giran	ta
-êşa reş	şêrpence
-êş û ûş	derd û kul
-êşa zirav	cureyekî êşên kuxikê ye; jana zirav
êşandin/diêşîne/biêşîne1	. azar lê kirin 2. rencîde kirin *"bar min naêşîne, binbar min diêşîne"
êşbir	dermanê êşkuj
êşiyayî	1. azardîtî 2. qehirî3. rencîdebûyî *"diranê êşiyayî, dê rojekê were kişandin"
êşîn/diêşe/biêşe	1. jê azar dîtin 2. zecirîn 3. qehirîn *"xwelî li wî seriyî ku heft serî jê neêşin"
êşnasî	teşxîs, diyarkirina cureyê nexweşiyê
êstper	kulîlkek e
êtir [I]	1. ji bilî vê 2. êdî 3. di dawiyê de
êtir [II]	1. sebr 2. aramî3. tebatî
êtir kirin	1. sebr kirin2. tebitîn
êtixî	eyba mezin, belaya bêpere *"êtixiyên kirî, tên pêşiyê"
êtûn	cihê ku hesin tê de tê bihujandin; kûreya hesingeran, hêtûn
êvar	danê şevê *"adarê, berf giha guliyê darê, nema danê êvarê"
êvarbaş	**-** şevbaş
êve	xem nake
-êve ku hat	xem nake ku bê
êvelî	olintî, taytore

êvişandin/diêvişîne/biêvişîne1	. bexişandin2. canazarî kirin *"xelq dewê xwe ê tirş ji meriyan naêvişîne"
êvişandî	bexişandî*"derba êvişandî, ne ya xwediyan e"
êvitîn/diêvite/biêvite	(ji ber lêdan, kulbûn û birîndarbûnekê) perçifîn
êvnî	1. laşê bihêz û bijûn2. mirovê lêkdayî
êvnîk	pihêt
êvnûte	êvnî
êwiran	avakirina baregehê li cihekî bikêrhatî
êwirandin/diêwirîne/biêwirîne	1. sitirandin2. hewandin
êwirîn/diêwire/biêwire1	. sitirîn 2. hewîn
êwran	debara malê; abor
êxre	dirûna devê telîs û têran
êz	1. zîl, bişku 2. ajeroya daran
êzimk	falinca zarokan
êzing	1. darê şewateyê yên hişk 2. kesê serhişk*"êzing, nabe text"
êzingdank	cihê ku darên şewateyê datîninê
êzingvan	kesê ku darên şewateyê dibire an jî difiroşe

F

f/F	tîpa heştemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku li gorî cîderka wê diranlêvkî ye, li gorî belavbûna wê fîzek û hişk e
facir	kesê ku bêminet û bêtirs gunehan dike
fafik	tat, lal
fafon	daringekî mînanî hêsin e û jê aman tên çêkirin û kurteya wî ya latînî Al e; bafûn
faîz	riba
faîzxur	ribaxur
fal	remil
falavêj	remilbêj
falname	remildank
fanorî	kirasê şevê
fanos	panos
fantên	lîstika bi kaxizên qimarê
farqûsk	kefkanî/berkanî
farzik	çavbirçî
fasiq	1. gunehkar 2. facir
fasiqtî	1. gunehkarî 2. facirtî
faş	1. fahiş 2. bêar
faşûn	darekê meht û giran ê ku piştî cot li ser rûyê zeviyê digerînin
faşûn kirin	li ser rûyê zeviyê faşûn gerandin
fatereşk	gurçik fatfatik kevoka kûvî
fatihe	sûreya yekemîn a Qurana Pîroz
-fatihe xwendin	1. dua kirin 2. di nimêjê de sûreya yekemîn a Qurana Pîroz xwendin
fatik	cureyekî margîseyan e
fatûj	çakûçê kevirbiran
fatûj kirin	kevir şeh kirin û birîn
fayde	sûd û kelk

faydedar	sûdwer û behredar
fayke	kinca hûnandî ya ku dewsa qutik tê lixwekirin
fecr	berbang
-**fecra sadiq**	berbanga rasteqîn a ku piştî wê nimêja sibehê tê kirin
feçer	kesê ku serê bêvila wî bilind e
feçer kirin	zor lê kirin
feda	qurban, gorî
fedakar	cangorî
feda kirin	gorî kirin
fediyok	fedîkar
fedî	şerm
fedîkar	şermoke
fedî kirin	1. şerm kirin2. mehcûb bûn *"çav ji çavan fedî dikin"
fehetkar	fedîkar
fehl [I]	sewalê nêr ê ji bo tovî *"kurî li fehlan, xwarzî li xalan"
-hatin fehlan	(sewala mê) wextê gonxwarina wê hatin
fehl [II]	fal
fehm	têgihiştin
fehm kirin	tê gihiştin*"heke mirov ji yekî fehm neke, ji sedî jî fehm nake"
felat	serfirazî
felaqe	lêdana binê piyan
-felaqe kirin	li binê piyan xistin
felek	çerxa cîhanê
-feleka xayîn	gera çerxa cîhanê ya dijî xwestina yekî
feleqe	sezaya bi lêdanê
feliqandin/di feliqîne/ bifeliqîne	tîke kirin, parçe kirin
felişandin/di felişîne/ bifelişîne	1. li erdê xistin2. pêxem lê xistin 3. belav kirin
felişîn/difeliş e/bifelişe	1. li erdê ketin 2. pêxem lê ketin 3. belav bûn

felît	1. zîrek 2. ciwan
felîte	jina qûnek
felîtetî	qûnektî
felq	tîke, parçe
felqedest	bi qasî kefa destekî
felsefe	retkok
-felsefeya heyatê	retkoka jiyanê
felş bûn	mechûb bûn
fena	mîna, eynî wê, weke, notla
fend	1. huner 2. konetî3. fesal *"kevirê êş çiqasî giran be jî, aşvan bi fenda xwe wî radike"
fendbaz	1. dekbaz 2. xasûk
fener	çiraya destan
feq	dafik, tele
-feq danîn	tele/dafik danîn
feqizandin/di feqizîne/ bifeqizîne	fizirandin
feqîh	kesê ku di dîn de pisporiyê digere
feqîr	1. xizan 2. bêtawan3. bêkes *"feqîr bi feqîran re bizewicin, dê parsek ji wan çê bibin"
fer [I]	1. hejmarên yek, sê, pênc û hwd
fer [II]	kit
-ferek sol	kiteke solê
fer [III]	teyisok, çirûsk,
fera	aman
feramûş bûn	1. xera bûn 2. betal bûn 3. bêhemal bûn
feramûş kirin	1. xera kirin 2. îflas kirin 3. îhmal kirin
feraq	aman *"feraq tune pê here avê, deyn dike dide xêra dê û bavê"
feraqşo	amanşo
feraset	1. çemk 2. fêhm û hizr 3. zihniyet
feraşo	1. kesê ku feraqan dişo 2. alava amanşûştinê

ferd	1. kes 2. takekes
ferde	telîs
ferdî	takekesî
ferec	1. felat 2. nîşaneya berbangê *"desthilanîn, fereca xêrê ye"
ferenc	kulav
ferfûr	amanên ji acûrê; kaxetîtik, porselen
ferheng	1. çand 2. dab û nêrît 3. berhevoka peyvên zimanekî; peyvname
ferhengok	peyvnameya biçûk
fericîn/diferi ce/biferice	temaşe kirin
ferikîn/diferi ke/biferike	1. ji hev belav bûn2. tarovaro bûn
ferisandin/di ferisîne/ biferisîne	tehlîl kirin, dahûrîn
ferişte	milyaket, melek
ferman	1. emr 2. tehlîmat3. rêzek *"fermana hêştirê hat, rovî bazda"
-fermana mîrî	emrê resmî
fermanber	1. karmend2. peywirdar
fermandar	1. emîr 2. mîrê ku xwediyê hêzeke leşkerî ye 3. di artêşê de rayedarê ku berpirsê desteyeke leşkerî ye
fermî	resmî
fermo	kerem bikin!
ferman	rakirin emrê qetlyiamê dan
fersend/firse nd	derfet, îmkan
ferş/ferşik	raxisteka nava malê *"bila li erşan be, ne li bin ferşan be"
ferûc	varik
ferwerdar	1. hukumdar2. mîr
ferx	dîkê varikê
ferxe	jina geveze
ferxes	1. tirxes 2. nîvxesandî
ferxik	têjik

feryad	dengê ku hawariyê dixwaze
feryad kirin	(ji bo hawariyê) qîjîn
ferz	1. fermana Xwedê2. karê îcbarî
ferzan	zana
ferzanî	zanatî
ferz bûn	1. ji aliyê Xwedê de ferman hatin 2. karekî îcbarî diyar bûn
ferzende	1. alim 2. zana
ferzîn	di lîstika setrencê de kevirê ku wezîriyê dinimîne
ferz kirin	1. (Xwedê) ferman kirin 2. îcbar kirin
fesad	kesê ku navbera xelqê xera dike; ewan
fesadî	karê xerakirina aştiya xelqê; ewanî
fesal	1. pîvan 2. qeys 3. rêbaz
feşk	1. pêxem 2. feramûşî
feşkilandin/difeşkilîne/bifeşkilîne	1. belav kirin2. tarovaro kirin 3. pûç derxistin
feşkilîn/difeşkile/bifeşkile	1. belav bûn 2. tarovaro bûn 3. pûç derketin
fetilandin/difetilîne/bifetilîne	1. zivirandin 2. vegerandin
fetilîn/difetile/bifetile	1. zivirîn 2. vegerîn *"av nafetile, ba di cihekî da nasekine"
fetisandin/difetisîne/ bifetisîne	1. xeniqandin2. şeniqandin
fetisîn/difetise/bifetise	1. xeniqîn 2. şeniqîn*“malê xesîsan, difetise”
fetrûm	derziya ku berî nexweşiyan ji bo berevaniyê tê lêxistîn
fetrûm kirin	dermanê avkî bi şiringeyê berdan binê çêrmî
fetwa	ramana fiqhî
-fetwa derxistin	di heqê babetekê de ramaneke şerîetê diyar kirin

fewitandin/difewitîne/bifewitîne	1. ji dest derxistin 2. pê negihiştin tu tiştî
fewitîn/difewite/bifewite	1. bertelef bûn 2. ji dest çûyîn
feylezof	retkokzan
feza	seqa
fezayî	seqayî
fê	cureyekî nexweşiyê ye
fêd	erdê bixîz ê ku piştî vekişîna avê dertê holê
fêdar	kesê ku bi nexweşiya fêyê ketiye
fêkî	mêwe
fêl	dek û hîle
-fêl û tele	dek û dolab
-**fêlên firewn û şîretên Mûsa tevî hev kirin**	helalî û heramî berdan ser hev
fêlbaz	dekbaz û hîlebaz
fêm	1. feraset 2. zêhn 3. hizr û raman
fêm kirin	1. tê gihiştin2. pê hesîn *"dîwaro ji te re dibêjim, bûkê tu fêm bike"
fêmkor	1. bêferaset 2. serkevir
fêr	zanîn
fêr bûn	hîn bûn
fêre	îbret
-fêre girtin	jê îbret wergirtin
fêr kirin	hîn kirin
fêrgeh	1. pol 2. dibistan
fêris	hêja, egîd
fêrist	pêrist
fêtokî	1. fediyok 2. şermoke*"fêtokî li mêran, kenokî li jinan nayê"
fêz	aliyê jorîn *"agir berda kome, xwe da fêza zomê"
fihêl	paqijî

fihêl kirin	paqij kirin
fikar	1. derd û keder 2. tirs û xof 3. tatêl û mitale
fikirîn/difikire/bifikire1	. ramîn 2. hizir kirin
filan	kes an jî tiştê nediyar
-filan û bêvan	1. ew kes û yê dîtir 2. ev tişt û yê dîtir *"filan kes mangeya biga ye (qûnek e)"
filç	pozpelişî
file/fileh	1. peyrewê cenabê Îsa eleyhiselam 2. kesê ku di angaşta peyre wiya cenebê Îsa eleyhiselam de ye *"filehekî bi rûyekî, ji bawermendokê bi du rûyan çêtir e"
filitandin/difilitîne/bifilitîne1	. rizgar kirin2. serfiraz kirin 3. jê pekandin
filitîn/difilite/bifilite	1. rizgar bûn 2. serfiraz bûn 3. jê pekîn *"bûka malê xweş xebitî, ker girêda û cehş filitî"
filq	xêvik
filûs	zayendî
filûz	maden
fincik	1. qefz 2. lotik, hindirik 3. bizav
fincik avêtin	lotik avêtin
find	mûm, şem
findank	mûmdank, şemdank
finfinok	derewa bêbinî
finik	hêstira viringî
fiqih	1. fehm 2. şerîet
fir [I]	qurteke vexwarinê
-fir kirin	vexwarin
fir [II]	kêşeke baçikê-fir lê xistin (baçik) kêşan
fir [III]	hilbaskîn *"fira mirîşkê, hetanî ber kadînê ye"
fira	tiştê ku zû difire
firandin/difirîne/bifirîne1	. tê werkirin 2. bi bilindî avêtin 3. pekandin, pengizandin
firaq	aman

firaqşo	amanşo
firavîn	navroj *"firavîn bi fayde ye, lê dawî bi lome ye"
firawan	1. fireh 2. dorfireh
firçe	porçe
firdik	xwarina ku ji nanê diçînine nav dêw tê çêkirin
firdikandin/difirdikîne/bifirdikîne	1. nan çandin nav dêw 2. hûr kirin, çînîn
firefir	dengê domdar ê ku ji awayê vexwarinê yî dengî tê
firefir kirin	bi awayekî dengî vexwarin
fireh	1. biber, ne kêmber2. boş, pir, zehf *"mirî melûn nebe, di gorê de cî fireh e"
fireh bûn	1. belaş bûn2. peraş bûn 3. zêde bûn 4. kêmber nebûn*"heke dil fireh be, rê jê re gelek in"
firehî	1. nekêmberî 2. boşî 3. pirî 4. zêdehî
fireh kirin	(ji aliyê berahiyê ve) lê zêde kirin
firênek	nemûş, gulor
-firênek li sêrî gerandin	nemûş lê alandin, gulor li sêrî kirin
firêqet	serfiraz û bêminet
firêqet bûn	serfiraz û bêminet bûn
firêqetî	serfirazî û bêminetî
firêqet kirin	serfiraz û bêminet kirin
firêz	çêreya ku ji nava zevî û bîstanan tê kaxkirin
firfat	1. gincirgincirî, zîvalzîvalî3. kevn û kol, kevnekotik
firfaz	lotik, hindirik
firfire	perwane
firfirok	firildax
firgeh	di balafirgehê de erdê ku balafir lê datîne
firj	fişkîniya sewalan
firijîn/difirije/bifirije	(sewal) fişkîn
firildax	teqemeniya ku difire û li hewa diteqe
firinde	sewala bibask; perinde

-firindeyê efsûnî	teyrê çîrokan
firisandin/difirisîne/bifirisîne1	. xitimandin2. tepisandin
firîk [I]	simbila ber stewînê*"agir bi rihê yekî ketibû, yekî jî digot: 'ez dê firîkên xwe li ber biqelînim"
-firîkî firîn	1. wekî firîka stewî pekîn 2. çûn hatenehatê
firîk [II]	giyanewerê jînşê
firîn/difire/bifire	1. perwazî esmên bûn 2. hilfirîn 3. pekîn, pengizîn*"her teyr, bi baskên xwe difire"
firîngeh	firgeh
firîsk	cureyekî kulîlkên biharê ye
firîw	xap
firîwandin/difiriwîne/bifiriwîne	xapandin
firk [I]	binavber
-firk kirin	1. bi navber danîn 2. livlivî kirin
firk [II]	livlivî, kitkitî
firk [III]	zayîna mehînê
firk [IV]	1. qolinc 2. tivanc
-firk ketin	qeydika dêst bayê tivancê ketin bazinê dêst
-firk lê ketin	qolincî bûn
firk [V]	qirç
-firk şikandin	qirç şikandin
firkandin/difirkîne/bifirkîne1	. mist dan 2. pişirandin
firkefirk	dengê pîneyê ku li ba dibe
-firkefirka alayê	hejîna perçemê ya li ber bayî
firloq	heştirme
firmêsk	rondik, hêstir

firmêskrêj	teqemeniyên rondikrêj
firingî	bacana sor; pamîdor
firne	alava ku tê de nan û xwarin tên pijandin
firnik	1. firneya biçûk2. kulfikên bêvilê
firo	şîrê mihan ê payîzê
firofehş	1. beletewş 2. çîleçepî 3. xelexwar
firoke	navgîneke raguhastinê ya hewayî ye
firoşgeh	dukana danûstanê
firoşkar	kesê ku danûstanê dike
firotin/difroşe/bifiroşe1	. bi bêrdelekî dayîn 2. xayintî kirin *"êqil derxin firotinê, her kes dê aqilê xwe bikire"
firqask	1. lotik 2. qefz
firqas kirin	1. lotik avêtin 2. qefz dan
firsend	derfet *"heke firsend têkeve destê kêmfirsendan, dê însanan jî nal bikin"
-firsend payîn	li keysa xwe nihêrîn
firş	sebr
firşik	ziravê sewalan ê ku jê havênê penîrî jî tê çêkirin
firşteng	bêsebr
firyar	kesê ku balafiran diajo
fis	1. baberçûna bêdeng û bêhnkirêt 2. têkiliya zayendî ya di navbeyna firindeyan de *"bi fisan çarşev boyax nabe"
fisegur [I]	cureyekî kariyên çolê/beriyê ye
fisegur [II]	zîvalzîvalî, kirtimkirtimî
fisek	baberketî
fisgenî	1. bêhnkirêt 2. bêrûmet
fisgenîtî kirin	karên xwe yên kirêt veşartin
fisikîn/difisike/bifisike1	. (dara ku tê tewandin) şikestin 2. (pê) şiqitîn
fisirîn/difisire/bifisire	fizirîn
fis kirin	1. ba ber ketin2. (firinde) gayîn
fismirî	xesîs, xasûk

fisqe	pîvazên biçûk
fistiqîn/difist iqe/bifistiqe 1	. bi xeletî gerîn 2. tehisîn, pê şiqitîn
fistoqî	1. axozî 2. çolêketî3. li malê newanbûyî4. segê navmalagerî
fisû	ajaleke bêhnkirêt e
fişar	1. zext, pêkutî 2. zordestî 3. gotina beletewş
fişarde	pertaf
fişkefişk	1. bêhnefişkên li ser hev 2. girî û xilîtkişandina tevlihev
fiş kirin	(bêfil) paqij kirin fitar di meha remezanê de dema xwarinê
-fitara xwe vekirin	1. şîva rojiyê xwarin 2. rojî betal kirin
fite	1. fetwa 2. firsend
-fite dîtin	firsend bi dest xistin
-fite jê standin	firsend jê standin
fitîl	1. pilte 2. dermanê ku ji qûnê ve tê hildan
fitîlî	di hûnanê de devhuçik û sernavika ku bi awayekî rakişandî tê daxistin
-fitîliya faykeyekî daxistin	tara devhuçik û sernavika fakeyî bi awayekî rakişandî hûnan
fitir	sedeqeya meha remezanê
-fitirê yekî xweş kirin	kesek baş kutan
fitnekar	1. navtêdayî, niçandî 3. ewan, fesad
fizar	dengê kesê ku hawariyekê dixwaze
fizirîn/difizir e/bifizire1	. jê revîn 2. baz dan 3. peywir hiştin
fîkandin/difi kîne/bifikîne 1	. li fîqê xistin 2. fîtefît kirin 3. vît kirin
fîl	li ser rûyê erdê sewala hera mezin a şîrdar a ku difinê wê xortimkî ye
fîncan	piyaleya qehweyê; pingan
fîndê	jina ku bi xemla xwe ve fortên xwe davêje

fînik	tûle, cewr
fînok	jin an jî mêrê pûç
fîntoz	fîndê
fîq	1. bilûr 2. şimşal 3. pîpik
-li fîqê xistin	li tûtikê xistin
fîqefîq	dengê fîq û pîpikê
fîqefîq kirin	tûtetût kirin
fîqerojk	karî, kuvark
fîre	virik
-fîre dan	virikî bûn
fîrefîr	1. kirmekirma hespan 2. fîqefîq
fîrefîr kirin	1. (hesp) bi kirmekirm xwarin 2. fîqefîq kirin
fîskanî	1. biçûçik 2. hûrde
fîş [I]	avika ku dibe sedema nifşên nû
-fîşa pêxemberan	nesla paqij û bêguman a qasidên Xwedê
fîş [II]	şilahiya ku bi pest ji hundir derdikeve derve
fîşek	fîşeng
fîşeng	berika çekê
-fîşeng dan ber dêv	berik avêtin ber lûleya çekê û amadeyî teqandinê kirin
fîşengbend	rextê fîşengan
fît	1. guhê bel 2. çik
fît bûn [I]	1. (guh) bel bûn 2. çik rabûn ser xwe
fît bûn [II]	1. bi qasî hev bûn 2. kuta bûn
fît kirin [I]	1. (guh) bel kirin 2. çik rakirin li ser piyan
fît kirin [II]	1. deynê xwe dan 2. (di qimarê de) ji hevrikê xwe birin û tiştek di tûrê wî de nehiştin
fîtê	jina bêrûmet a qunek
fîtik	1. fîqik, tûtik 2. lêdana bi du tiliyan; çipîsk
fîtik lê xistin	1. li fîqê xistin 2. (bi du tiliyan) çipîsk lê xistin
-fîtik lêketin û şikîn	pir tenik û nazik bûn

fîz	1. fors 2. quretî
-fîz avêtin	xwe kiz kirin
fîza	qure
fîzatî	quretî
fîzar	kûzenûz
-fîzar kirin	kûzenûz kirin
forq	qûnek
forqtî	qûnektî
fors	quretî û pozbilindî
-forsa şêran	quretî û kêfa serokan
fors kirin	1. bêminet tev gerîn 2. kêf kirin
fort	1. fors, quretî 2. pozbilindî
-fortê xwe avêtin	1. fors kirin, xwe qure kirin 2. pozbilindî kirin
fote	çarşev
fuhûş	1. qûnektî 2. zina
fûrandin/difûrîne/bifûrîne1	. (zêde kelandin heta ku) bi ser re dan avêtin 2. (zêde pêkutî bi ser de birin heta ku) enirandin û bihêrs kirin
fûrîn/difûre/bifûre	1. (zêde kelîn heta ku) bi ser re avêtin 2. (zêde pêkutî bi ser de birin heta ku) enirîn û bihêrs bûn

G

g/G	tîpa nehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê ezmandevî û qirikî ye, awayê belavbûna wê girtî û nerm e
ga	1. dewarê nêr 2. mirovê gakî *"ga li mêrgan kok dibe, mela li malên miriyan"
gabinêzk	êşeke stûyan a ku nahêle serî bileqe
-gabinêzk girtin	tûşî êşa gabinêzkê hatin
gaçêrîn	çivîkek e
ga dan	1. ga berdan ser, ji bo ku çêlek avis bimîne berga kirin 2. qûnektî kirin an jî bi yeke din dan kirin
gadar	çêregeha dewêr
gadare	kêra kalanî
gadêr	kesê ku gayên cotî diçêrîne
gadoş	amana acûrî
gagolekî çûn	li ser çar lepan meşîn
gaj	giloka tayî
gakêl	1. cotyar, cotkar 2. gayê cotî
gakovî	nêrê askê; gayê çolê
gal	deng, awaz
galegal	1. sohbet 2. hevpeyvîn
galegal kirin	1. sohbet kirin 2. ji yekî re behs kirin 3. bi hev re peyivîn
galgalîsk	gewrî
galim	1. meşa ber bi yekî ve 2. devjenî
galiske	erebeya ku hesp dikêşin
galte	henek, tirane
galtefis	selexane, teral
galtevan	henekbaz
galûk	çoyê ku ji bendê çêrmîn î şidiyayî dihûnin û pê sewalan diajon
galûk kirin	bi galûkê ajotin
galûm	gurzê cengên berê; tombiz

gam	kam
gamêş	dewareke kedîkirî ye "mêş û gamêş, xwedî tînin li pêş"
gamil	sermil
gamisk	gayê kovî yê ku di qirguliya wî de misk heye
gamirok	cureyekî nexweşiyan e û zarokên nûbûyî pê dikevin
gan [I]	1. giyan/can 2. jîn
gan [II]	guhan, çiçik
gan [III]	gayîn
gandêr	qûnek
gandêrî	qûnektî
gandîl	berên girs ên ajalên dotinê; guhandîl
ganek	1. sewala mê a ku heweskara nêrê xwe ye2. jina mêrxwaz (xirxwaz)
gangil	cureyekî çêreya ku nepijî tê xwarin
gangilok	porgustik
ganî	1. giyanewer, candar, ruhber 2. jîndar
garan	1. keriyê dewêr 2. mexela naxira dewêr*"ne gayê min li garanê ye, ne jî galegala nanê gavên dikim"
garing	feraqa ku di dema kamkirinê de didine bin gayên gêleyê da ku rêx û mîza wan di ser zêd de nerije
garis	cureyekî zêd e û wekî gênim tê bikaranîn*"çûçik, li ser garisên feqîran datîne"
garîte	darekî dirêj û stûr ê ku didine ser avahîyan û darên zirav jî didine ser wî; kêran
garnigan	çêreyeke şîrdar e û dibe sedama îshalê û hundirçûnê; ûzelik
garta	navgîneke barkêşiyê ye û dişimite garye çenberî, erebe
gasin	qada nava gundekî
gasingeh	qada fireh
gav [I]	navbera du lingên vekirî
-gav avêtin	1. navbera du lingan vekirin û meşîn2. dest pê kirin
-bi ser re gav kirin	bi ser re baz dan aliyê din
gav [II]	1. dem 2. heyam*"gava ku xêr dibare, gûyê sêwiyan tê"
-gava din	1. xulekek berê2. kêliyeke berî niha
gavan	kesê ku dewêr diçêrîne*"gavan ber bi mal e, jina gavên şixulkar e"

gavber	1. hevrik 2. reqîb
gawir	1. kafir 2. bêînsaf
gawirî	1. kafirtî 2. bêînsafî
gawuk	bihukek e
gaxend	sersala filehan
gayîn/digaye (digê)/bigaye (bigê)	1. (sewal) pê re têkiliya zayendî danîn 2. (mirov) nayîn, tecawuz kirin *"ne gaye, ne jî zaye"
gayz	gaz
gaz [I]	lûtke
gaz [II]	dibûr
gaz [III]	alava mixkêşanê
gaz [IV]	endazeya ku maweya wê ji sersîngê heta serê tiliyan e (68 cm) *"her kes bi gaza xwe cawê dipîve"
-gaz û caw di destê yekî de bûn	biryar û ferman di dêst de bûn
gaz [V]	daringekî curecureyî yê ku di nav bayî de heye
gazbir	meqesdar, cawbir
gazel	belgedar ên zer ên ku payîzê diweşin
gazgaz	vijevij, vizeviz, guregur
gazinc/gazin d	1. dilman2. lome 3. gilî û şikayet*"dera ku te hêvî jê heye, te gazind jî jê heye"
-gazincên xwe kirin	1. giliyên xwe kirin 2. aciziya xwe nîşan dan*"gazincên xwe ji jina xwe re bike, giliyên xwe li cem diya xwe veke"
gazindok	şikayetkar
gazî	1. bang 2. dengî*"gaziya dû siwaran, nagihêje xwediyê xwe"
gazî kirin	1. vexwendin2. bang lê kirin *"gazîkirin adet e, nehatin dewlet e"
gazîname	bangname
gazîvan	1. bangdayî 2. vexwendî
gazîz	kurmê hêjîrê
gazûz	bizûz
gebirge	dahola mezin
gebol	xwarineke ku ji ard û savarî tê çêkirin *"devê wan, li gebola wan"

geda	1. parsek 2. xizan
gedandin/digedîne/bigedîne	destê xwe li ber xelqê vekirin; pars kirin
gede	kurik, lawik
gef	tehdîd
-gef û gur	tehdîd û diransîqandin
-gefa kuştinê	tehdîda bi qetlkirinê
-gef lê xwarin	tehdîd kirin
-gefa me ji hev dibihure	em hev dinasin û ev tişt di navbera me de nabin pirsgirêk
gefandin/digefîne/bigefîne	gef lê xwarin
gefok	1. tehdîdkar 2. gurêx
geh [I]	ji aliyê piştê ve goşt û masûlkeyên ku ji çongê hetanî gêzikan e; teşk
geh ... geh [II]	carinan û ne di her demê de *"dem bi dor e, geh li jêr e, geh li jor e"
gejmirandin/digejmirîne/bigejmirîne	hêran
gel	birek mirovên ku xwediyên ziman, we lat, rewişt û tîtaleke hevpar in; netewe
-gelê kurd	neteweya kurd
gela	belg
gelac	1. belapêşkar 2. fitnebaz
gelacî	1. devjenî 2. fitnebazî
gelale [I]	goştê zêde ê ku di gewriyê hêşîn dibe; aloq
gelale [II]	1. moçik 2. numûne3. karê sêwirandî, reşnivîs 4. mijar
Gelarêzan	Birca Dûpişkî
gelawêj	1. meha 8’emîn a salnameya zayînî 2. gerestêrka Zuhelê
gele	1. kome 2. zumre
gelek	1. pir 2. zêde 3. zehf *"gelekan, mede bi hindikan"
gelemper	civak, komel

gelemperî	giştî, komelî
-kar û barên gelemperî	xizmetên giştî
gelemşe	1. pirsgirêk 2. îxtilaf 3. mesele 4. arîşe
gelendar	1. stûna mezin2. kêran
gelêrî	1. stran, huner, cil û bergên ku di kelepora gelekî de hene 2. têkildarî civakê 3. malê her kesî
gelêş	cureyekî xweliyê ye
gelhe	hejmara kesan; nufûs
gelhanasî	beşa pisporiyê a hejmarnasiya seriyan
-gelheya çandinî	hejmara rêjeya kar û barên ziraetê
-gelheya destbidaran	hejmara çekdaran
gelifandin/di gelifîne/ bigelifîne	1. hûr kirin û wekî ardî hêran 2. pişirandin
gelî [I]	1. deşt 2. bihurgeh3. navbera du çiyan
gelî! [II]	(r) baneşana ji bo komekê
-gelî bawermendan!	ey ew kesên ku bawerî anîne!
gelnas	dilsoj û xebatkarê ji bo berjewendiyên gel û welatê xwe
gelo	aya, pirsa ecêbmanê
gelş	1. arîşe, kêşe 2. îxtilaf3. cudatiya ramanan*"afirê gameşan, bû warê gelşa mêşan"
gelû	navenda çemberê
gelwaz	bendê ku dendikên
gêzan	, hêjîr û hwd li ser têne raxistin; gewlaz
gem	hevsarê bi dizgîn û devgem *"ker bi gem û hefsaran, mêr bi soz û biryaran"
-gem li dêv xistin	ji axaftinê re destûr nedan
gemar	qirêj
gemarî	bi qilêr

gemarî bûn	1. qirêj bûn2. herimîn
gemarî kirin	1. qirêj kirin2. herimandin *"kaniya ku te av jê vexwar, gemarî meke"
gemaro	dorpêç, rapêçan
gembol	segê nêr
gemirandin/ digemirîne/ bigemirîne	1. rû û rûçikên tiştekî guherandin2. dirûv guherandin3. daqurtandin
gemirîn/digemire/bigemire1	. li gemariyekê gerîn 2. pişivîn
gemî	keştî
gemor	tiştê ku dirûve tehlbûnê lê dikeve; tehlovançkî
gemş [I]	kulm, gulmist, kefedest
gemş [II]	werzişa zoranîkirinê
gemşandin/digemşîne/bigemşîne	zoranî dan kirin, bi navê dan lîstin
gemşîn/digemşe/bigemşe	zoranî kirin/bi navê lîstin
gemşo	werzişkarê zoranîkirinê
gen	cureyekî heşeratên ku ji qijniyan mezintir in
genav	ava mend û genî; avegenî
gencîne	xezîne, defîne
gend [I]	aj, zîl, ajero
gend [II]	bêhna kirêt*"xwarin gend û gû, şûştin reng û rû"
gend [III]	pûç
gend [IV]	sûd û kelk
-gend kirin	sûd û kelk wergirtin
gendel [I]	mirovê bêkêr
gendel [II]	kesê ku pere û dahatiya dezgeh an jî kargeha welêt ji bo xwe didize
gendelî	di karesatên giştî de diziya malê cemawerî genefis 1. ferasetkor 2. bêkêr 3. dek û dolab
genek [I]	gûnî *"henek, dibin genek"

genek [II]	gen
gengaz	pêkan, mumkin
gengeşî	1. nîqaş, gelacî2. devjenî
genijîn/digen ije/bigenije	efûngî bûn
genim	zadê ku jê nan û xwarinên sereke tên pehtin *"genim digere û digere, paşê tê di qulika êş de tê xwarê"
genimî	esmer, qemer
genî	1. xerabûyî 2. efûngî, afnikî
genî bûn	1. xera bûn 2. efûngî bûn *"av, di golan de genî dibe"
genî kirin	1. xera kirin2. afnikî kirin *"ne xwar ne jî da hevalan, genî kir avêt newalan"
genûs	çikûs, timakar
gep	1. dêma rû, alûşk 2. parî, qot
geprûg	gewrî
ger [I]	1. geşt, seyran 2. dor
-gera rastmalê	dolivgeriya sermayeyê
-gera yekî dan	bera wî dan; qewirandin
ger [II]	erdê rast
ger [III]	heke
geran	mîrkutê hesinî
gerandin/dig erîne/bigerîn e	1. bi rê ve birin2. zivirandin 3. îdare kirin4. birin seyranê*"gerandin derman e, rizq li ser piyan e"
gerav	gerînek
gerd	1. xwelî 2. toz û xubar
gerden	der û dora gewrî û stûqulkê heta sersîngê
gerdengaz	bejndirêj
gerdenî	xemla stûyan a ku heta sersîngan dadikeve; şirdan
gerdelûle	babelîsk
gerdenxwar	stûxwar
gerdiş [I]	1. ger û seyran2. çerx, zivir, fetl

gerdiş [II]	amûr
gerdûm	erebeya gayan
gerdûn	1. alem 2. cîhan
gerdûnî	1. alemî 2. cîhanî
gerelavij	strangotina bi dorvegerî
geremol	1. sûresat 2. hêwirze 3. tevilhevî
gerestêrk	stêrka ku di hevsenga tavê de gera xwe didomîne; rojgeran
gerew	rehîn, barimte*"gerew, li garanê ye"
-di gerewa yekî de çûn	ji dêla yekî ve xwe dan kuştin
gerew dan	ji ber yekî ve kefaletek dan
gerew kirin	rehîn girtin, barimte kirin
gerger	erdê bikevir
gergere	gêre
gerguhêz	(r) lêkerê ku bireserê werdigire; têper
gerhan	gerîn *"gerhan derman e û rizq li ser piyan e"
gerik	1. tovê gul û giyayî yê hûrik ê mînanî tozê2. toza ku havînan li ser belgên daran dinîşe 3. gera avê ya biçûk
gerisandan/digerisîne/bigerisîne	1. pêpest kirin 2. destverû kirin3. pelçiqandin 4. çewsandin
geriyayî	gerok *"kalê zemanan, dipirse ji xortê geriyayî"
gerîde	gerok, geştiyar
gerîh	behîva negihiştî; behîvterk
gerîn/digere/bigere	1. seyahet kirin, geşt kirin, çûn seyranê 2. (kar) bi rê ve çûn *"aş digere bi avê, law dike karê bavê"
gerînek	kuna di bin avê a ku av bi zivirînê tê re derbasî cihekî din dibe
gerînende	1. mudîr 2. berpirsyar
gerînge	1. rojgeran 2. pergala ku gera tiştan têkûz dike
germ	1. nesar 2. tîndêr3. keliyayî 4. sincirî*"her kes xwe li agirê germ digire"
-germ û sermaya felekê dîtin	pêrgî bûyerên tehl û şirîn hatin û tê de pispor bûn
germahî	tînahî

germav	1. kaniya ku ava kel jê diherike 2. serşok
germavî	kesê ku çûye germavê
germ bûn	1. tîndar bûn, sincirîn 2. kelîn *"hesinê sar, bi hilmê germ nabe"
germesûk	qumaşê erzan; gincir
germiçang	gerînge
germijandin/ digermijîne/ bigermijîne	germixandin
germijank	alava gêrebayî ya ku tiştê avî dikelîne
germijîn/dig ermije/ bigermije	germixîn
germijok	germixî
germik	pîneyekî gerimkirî yê ku datînin ser laşê kesê westiyayî da ku giyanê wî nerm bibe
germixandin /digermixîne / bigermixîne	di germê de sekinandin û çêja wê xera kirin
germixîn/dig ermixe/biger mixe	di germê de man û çêj lê xera bûn
germiyan	warê ku zivistanan lê tê êwirîn û sitirîn
germî	xwarineke ku ji savarî tê çêkirin
germjimêr	alava ku tîna heyî dipîve; tînjimer
germ kirin	1. sincirandin2. kelandin
gername	rojnivîska heyamên gera geştiyarekî; geştname
gernas	1. egîd, qehreman2. wêrek
gerok	pîşekarê geşt û seyranê
gers	cureyekî çêreyê ye
gerûşe	karesat/bobelat
gerewêrk	gerestêrk
geş	1. boş 2. jîndar 3. herikbar
geş bûn	1. jîndar bûn 2. herikbar bûn
geşbîn	kesê ku xwediyê ramaneke erênî ye

geş kirin	1. agir gur kirin2. dilxweş kirin
geşedan	pêşveçûn, pêşketin
-**geşedanên aborî**	pêşveçûnên di warê îqtisadê de
geşe pê dan	pêş ve birin
geşt [I]	ger, seyran
-çûna geştê	derketin seyrangehekê
geşt [II]	pars, rewcîgerî
-derketina geştê	gerîna li pars û pûrsê
geştiyar	gerok, seyah, seyranî
geştname	gername, seyran- name
gevaztin/digevêze/bigevêze	gevizandin
gevel	porê tevlihevbûyî
gevel bûn	gijik bûn
gevez	rengê gulê; sor
geveze	1. alava ku pergala xebata wê teqoze bûye 2. devê ku hînî axaftina çepel bûye
geveze bûn	1. (alav) pergala xebatê teqoze bûn2. (dev) hînî axaftina çepel bûn
geveze kirin	1. pergala xebata alavekê teqoze kirin 2. ji devçepeliya kesekî re destûr dan
gevizandin/digevizîne/ bigevizîne	li erdê birin û anîn; vegevizandin
gevizîn/digevize/bigevize	xwe li erdê birin û anîn; vegevizîn
gevizk	cihê bi toz û xîz ê ku ker û hesp xwe lê digevizînin; tozgevizk
gevzol	gevel
gewc	gêj
gewende	1. tulî 2. mitrib
gewher	1. cewher, kevirên giranbiha 2. puxte
gewixandin/ digewixîne/bigewixîne	1. ser jê kirin 2. fetisandin

gewixîn/digewixe/bigewixe	1. ser jê bûn 2. fetisîn
gewr	rengê spî yî tarî
gewre [I]	1. mezin 2. gir, girs 3. birêz
gewre [II]	di hûnanê de çaviyeke rast û yeke çep
-gewre çêkirin	çeperast hûnan
gewrecûnkî	gewrotankî
gewrik	nexweşiyeke çêrmî ye
gewrî	qirik, xeneq *"gewriya ku biqul e, bê rizq namîne"
-gewrî lê miçiqandin	1. tirs lê firandin 2. ajal lê dan firotan û bê spîtayî hiştin
gerotankî	rengê gewr ê çilmisî
gewşîn	taybetî
gewzîn	di heyberan de bedewiya gewherî û dîtbarî
-gewzîna hunerî	di karekî hunerî de pîvana bedewiya gewherî û dîtbarî
gez [I]	cureyekî daran e
gez [II]	gest, şidandina diran a bi ser tiştekî de
gezandin/digezîne/bigezîne	(xwarina tehl û tûj) ziman û gewrî sotin
gezek	çêreya gezende ya pîjpijî
gezende	tiştê ku aliyê xwe ê tûj bi tiştekî din vedide
gezgezok	çêreya kefgezkê
gez kirin	1. diran lê şidandin2. xwarin
gezme	tîra kevanê
gezo	cureyekî şirîniya ku dinişe ser belgên daran; selwa
gezoke	1. zimandirêj 2. devçepel *"bi ber re diçî gezoke ne, di pişt re diçî pîzoke ne"
geztin/digeze/bigeze	gez kirin
gêç [I]	di hin alavên pîvandinê de derziya ku rêjeyê nîşan dide
gêç [II]	heriya kilsê

-gêç kirin	bi heriya kilsê seyandin
gêj	1. hişaloz 2. bêhişê ku wekî sermestan tevdigere*"filan kes mirîşka gêj e (bêkêr e)"
gêj bûn	1. hişaloz bûn2. hiş ji serî çûn
gêjde	hişaloz
gêjelok	lîstikeke zarokan a ku di dora xwe de dizivirin hetanî gêj dibin
gêjelokî	zarokê ku gêjelok lîstiye û lewre gêj bûye
gêjgerînek	1. gerînek2. tiştê ku pir têvel û têkilhev e
gêjgerînk	1. ziviroka bayî; bablîsok 2. tiştê ku pir têvel û têkilhev e
gêj kirin	1. hişaloz kirin2. hiş ji serî firandin
gêjo	gêjde
gêjnok	anix
gêl [I]	gil
gêl [II]	ehmeq, bodele
gêl [III]	sewdaserê bêkêr
gêlaz	mêwyeke e
gêle	1. cihêkirina dan û kayê bi gerandina sewalên ku bi hev ve girêdayî ne li ser zadê çinandî; kam 2. pestîl
gêlegêl	bûyer, qewimîn
-tûşî gêlegêlên giran ha tin	ji karesatan bi awayekî serkeftî bihurîn
gêle kirin	1. bi kamê genim ji qeselî jibartin 2. çê ji neçêyî veqetandin3. pêpest kirin 4. li dora hev zivirandin
gêlme	têkelkirina gelek cureyên xwarinan
-gêlmeya gavanî	1. xwarina ku gavan ji xwediyên naxirê belav dike 2. tiştên curecureyî
gêran	balix, kamil
gêran bûn	kamil bûn
gêranî	balixtî, kamilî
gêrav	çêkirina tiştekî li gorî nimûneyeke heyî
gêrav kirin	tiştek li gorî mînakeke berdest çêkirin
gêr bûn	1. gindirîn, total bûn 2. wergerîn

gêre	gêle *"gêre, bi golikan nabe"
gêreba	bayê vegerok ê ku ji herka avê çêdibe; cêreyan
gêrik	mûstang, morî*"dijminê te gêrik be jî, hesabê wî bike"
gêr bûn	1. feşk lê ketin, pêxem lê ketin 2. çewt wergerîn
gêr kirin	1. wergerandin2. gindirandin, total kirin
gêro bûn	1. egle bûn 2. bilîn
gêro kirin	1. egle kirin 2. bilandin *"biharan xwe şil mekin, payîzan xwe gêro mekin"
gêrûse	destar
gêsû	guliyê porî
gêşref	komik
gêwil	hizir û viyana mirovî ji bo kirin an jî nekirina karekî
gêwildar	kesê ku dilê wî bi kirina karekî heye; bigêwil
gêwilsar	dilsar
gêwilsar bûn	ji karekî dilsar bûn
gêwilsarî	dilsarî
gêwilsar kirin	ji karekî dilsar kirin
gêwil şikandin	dilsar kirin
gêwilşikên	kesê/tiştê ku mirovî dilsar dike
gêwlê	jina ku karî li gorî dilê dike
gêwlo	mirovê ku her gav û du gav ne li ser temtêlekê ye
gêz	1. cureyekî daran e2. fêkiyên vê darê
gêzek	her du hestiyên ku di kêlekên kapên însanan de ne û yên ajalan jî di paşiyê de ne
gêzer	gizêr
gêzgêrik	gêzî
gêzirandin/di gêzirîne/bigê zirîne	1. bilandin2. xapandin
gêzî	alava maliştinê; siqayîl
gêzîvan	1. siqayîlfiroş2. paqijker
gibîse	meha ku 29 rojan dikêşe; kebîse
gid	kîteyeke ji bo gazikirina karikan û bizinan(gidê: mê/gidî: nêr)

gidaran	berazê nêr
gidik	(di zimanê zarokan de) karik
gidî	tew lo lo!
gidîş	parta giyayê/zadê dirûtî
gift	soz û gotin
-giftî yekî tev gerîn	li gorî sozê ku yekî daye hereket kirin
gihan(gihîn)/ digihe/bigihe	1. lê asê bûn 2. devîdevî lê kirin 3. stewîn, kemilîn
gihandin/digi hîne/bigihîne	1. lê asê kirin 2. stewandin, kemilandin*"hespê çê, zengûyan nagihîne xwe"
gihanek	(r) girêka peyv û hevokan
gihar	tenîsk
gihar bûn	tenîsk bûn
gihayî	stewî, berkemal
gihiştin/digih êje/bigihêje[I]	1. kemilîn 2. bi dest xistin 3. stewîn
gihiştin/digih êje/bigihêje[II]	1. lê asê bûn2. devîdevî lê kirin 3. hatin asteke diyar 4. kemilîn*"ez hêdî diçim bela digihêje min, zû diçim ez digihêjim belayê"
gij	şidet, tundî
-di gijekê de çûn û hatin	di nefesekê de çûn û hatin
gijevij	dengê ku ji çûn û hatina tiştan tê
gij bûn	ji êrîşê re amade bûn
gijgijîn/digijg ije/bigijgije	1. xwe kiz kirin 2. xwe ji êrîşê re amade kirin3. xwe veperimandin
gijik	1. porê vîzvîzî 2. porê gevel
-gijika hev kişandin	pev çûn û porên hev verûtin
gijîn/digije/b igije	1. gijgijîn 2. (sewalê nêr) baz dan ser (a mê) 3. pelişîn hev û li hev xistin
gij kirin	xwe ji êrîşê re amede kirin
gijlok	zîpikên hûr gijnîj cureyekî çêreya pîjpîjî ye

-gijnîj girtin	qirş û qal pê ve aliqîn
gijo	1. kesê ji erîşê re amade 2. baneşana ku pê sewalan didin gadan
gijogijo kirin	1. bangî gadanê kirin 2. pêşkêş kirin 3. berdan hev
gil	herî
-gil û gemar	herî û qirêjî
gilahe	xenîmet, extirme
gilar	goştê ku di bin erzenê de dadiliqe
gilare	bistikê darê; qurm
gilav	ava gemar
gilç	singê sertûj ê ku di ji ber hin sedeman erdê de tê çikandin; xilç
gilde	gilok, gaj
gildegild kirin	bildebild kirin
gildêma	cureyekî çêreya ku dendikên wê hişkirî tên xwarin û jê rûn tê bidestxistin
gildî	pîne û potikên wekî balûleyê li hev pêçayî
gildî kirin	werpêçan
gildîn	gemara li der û dorê; zibil, gilêş
gildgildo	bildbildo
gildo	1. kesê ku ji axaftina wî nayê gihiştin; bildo, tato 2. zimanfisek
gilê	1. girêdana bend û têlan a bi hev ve; girêk2. werma ji ber lêketina tiştekî sext
gilê bûn	1. bi hev ve bûn2. tê de kêrtikek çêbûn, werimîn
gilê kirin	bi hev ve bestin
-xwe gilê kirin	xwe givaştin hev
gilêne	spîtka çêv
gilêş	1. bermayiyên qirêj û kêrnehatî 2. zibil
gilêşdank	derdanka zibilê
gilêz	ava zeliqok a ku li dêv dirije; şorik
-gilêz bi dêv ketin	1. dev jev bûn û jê ava zeliqok rijîn 2. pir azwer bûn
gilgil [I]	heriya hasilkirî ya ku acûrpêj pê kaxetîtan çêdikin
gilgil [II]	1. garis 2. danê spî *"mirîşk di xewna xwe de gilgilî dibîne"

gilik	di endamê zayendî yê mêzayan de riya avikê ya ku digihêje malzarokê û li bin lûleya mîzkêş e; nîçik, çilik, *"qûnekê gotiye: 'aqile min dibire, lê aqilê gilika min nabire' "
gilî	1. gotin 2. şikayet, gazind *"gilî hate zaran, dê têkeve nav malan"
gilîdar	gazindok
gilî kirin	1. gazindê xwe jê kirin 2. jê şikayet kirin
gilm	guliyên darê
gilmik	guliyên darê yên biçûk
gilok	tayê ziyî/hilçinandî; gaj, gilde
gilol	girover
gilolî	giroverî
gilor [I]	berê dara qajê
gilor [II]	1. nemûş 2. fêlbazî
-gilor kirin	1. nemûş kirin2. fêlbazî kirin
gilor [III]	girover
-gilor kirin	gindirandin
giloxe	cûcika ku teze ji hêkê derketiye
giloxe bûn	(cûcik) ji hêkê derketin û girs bûn
gilp	gulp
gilûmût	girover
gilûmûtkî	giroverkî
gilviçandin/digilviçîne/bigilviçîne	1. pirçiqandin2. pan kirin
gilviçîn/digilviçe/bigilviçe[I]	dil jê mayîn
gilviçîn/digilviçe/bigilviçe[II]	1. di bin lingan de virçiqîn 2. pelixîn
gilyaz	gêlaz
gincir	pîne û potikên peritî; zîval
gincirgincirî	(pîne) qelşqelşî û zîvalzîvalî

gincirgincirî bûn	(pîne) qelşqelşî û zîvalzîvalî bûn
gincirgincirî kirin	(pîne) qelşqelşî û zîvalzîvalî kirin
gindirandin/ digindirîne/ bigindirîne	1. total kirin 2. wergerandin
gindirîn/digi ndire/bigindi re	1. total bûn2. wergerîn
gindor	1. cureyekî sewzeyan e; qire 2. girover3. bankutik
ginegin	dengê kesê ku ji bêfilê diaxive
ginegin kirin	ji bêfilê axaftin
ginginok	kesê ku ji bêfilê diaxive
gir [I]	1. kêrt 2. bilindahî
gir [II]	1. bermaya ber bêjingê 2. arek
gir [III]	1. girs 2. mezin3. geltegan
gir [IV]	1. rik, hêrs 2. bela3. awat û azwerî 4. întiqam
-gir [V]	paşgireke navdêrsaz û rengdêrsaz e
gir [VI]	1. xwirê gurîbûnê2. rikhatin *"divê mirov girê xwe bi destên xwe dixwirîne"
giramî	1. îhtiram, qedrdanî, rûdanî 2. rêzdarî
giramî girtin	1. rêz girtin2. îhtiram kirin
giran	1. nesivik 2. hêdî3. zexm 4. bibiha 5. cidî *"aqilê giran, mûyî kêr dike"
giranbiha	1. qedrmezin2. biqîmet *"ji azadiyê bêhtir tiştekî giranbiha nîn e"
giran bûn	1. ji rewşa sivikiyê derketin 2. hêdî hêdî xebitîn
giranî	1. nesiviktî 2. hêdîkahî3. zexmî 4. bibihatî5. cidîtî *"giranî pîvana zêran e, sivikî bobelata ber deran e"
giran kirin	1. ji rewşa sivikiyê derxistin 2. kar ewiqandin
girar	xwarineke ku ji birinc û savarî tê çêkirin*"girar bi xwê, xwê bi tahm"
girav	parçeyek bejahiya ku doraliya wê bi avê ve hatiye rapêçandin
giravî	giramî
girbêj	bêjinga ku kunên wê fireh in; serad
girde	girav
girdek	tîpên mezin ên wekî A,B,C...

girdik	masûlke girdirûn taye, çerxe
giregir	1. payedar 2. rayedar3. çîna bijarte
girêba	1. nexweşiyeke bakî û jandar a ku dikeve masûlke û gehên mirovî2. kînora ku di rehçikên xwînê de derdikevin
girêbend	1. cihê girê ya ku bendik lê hatiye şidandin2. peyman
-girêbenda zewacê	peymana nikahê
girêbest	şala navê; şûtik
girêcan	bêaramiya giyanî
girêçik	movik
girêdan	1. bi hev ve kirin, bestin 2. gilê kirin*"hesp li ser afirê keran nayê girêdan"
girêdayî	1. biservekirî2. gilêkirî, beste
girêhişk	hişkegilê
girêk	cihê ku bi hev ve hatiye bestin; gilê *"girêka ku bi destan vebe, hewceyî diranan nake"
-girêk ketin qirikê	1. kelogirî bûn 2. nan di gewriyê de nedehîn
girêpêç	babelîsk
girêz	gilêz
girfan	berîk, cêb
girfik	1. felqedestek hevirê ku jê nanek tê çêkirin2. her du nermegoştên hêtan
girgirik	1. ereboka zarokan2. ereboka destan a ku giraniyên hetanî 100 kîloyî lê bar dikin 3. alaveke maliştinê ya bi qasî destekî ye û pê gildîna hûrik tê paqijkirin
girgîn	1. gurêx 2. hêrshatî3. bêhnteng
girhan	xwe bi xwe xitimîna qul û qelîştekan
girij	kesê mirûztirş û giran bûn rûpirçî
girijîn/digirije/bigirije	1. (seg) bezîn hev2. (mirov) gef lê xwarin
girik	1. şêlî, nezelal 2. kêrtê ku pir ne bilind e
girisîn/digirise/bigirise	mezin bûn
giriyandin/digirîne/bigirîne	1. bi girî ve kirin2. behicandin *"dostê ku te bigirîne baş e, ne yê ku te bikenîne"

girî	1. rijandina hêstiran2. nûzenûz *"bi girî, ji gorê ranabin mirî"
-girî pere nekirin	xemgîniyê têra vegerandina tiştê çûyî nekirin
girîdeng	1. lorîn 2. dengê giriyê 3. zêmar
girîn/digirî/bigirî	1. hêstir rijandin 2. bi ser de keser kişandin û lewre rondik barandin*"çûn dewsa miriyan, her kes li miriyê xwe giriya"
girîng	tiştê ku hebûna wî pêwist û watedar e
girîngî	pêwistî û watedarî
girîngî dan	1. bi her du destan girtin 2. pêwist hesibandin 3. qedr dan
girkan	çiyayê ku lûtkeya wî heriyeke agirîn direşîne derve
-girkanê hilçûyî	çiyayê ku lûtkeya wî ya agirîn zindî ye û her gav xeternak e
-girkanê mirî	çiyayê ku lûtkeya wî ya agirîn teqiyaye û êdî ne xeternak e
girj	tivancî
girj bûn	tivancî bûn
-girjbûna masûlkeyan	tivancîbûna pazûyan
girmijîn/digirmije/bigirmije	(ewr û esman) deng vedan *"ewrê reş digirmije"
girmik	1. kulm, lep 2. zêdehiya serê dûvê pêz a ku bi qasî kulmekî ye
girnawkî bûn	1. dema gonxwarina pisîkê hatin2. çav li qûndetiyê kirin
girnijandin/digirnijîne/bigirnijîne	1. kenandin2. duqat kirin
girnijîn/digirnije/bigirnije	1. kenîn 2. duqat bûn
girnoz	girtikgirtikî, kêrtik- kêrkitî
girole	navgîna barkêşiyê
giroşk	dervank, tepedor
girov	1. berate, nîşane, elamet 2. belgeya ku rastiya rewşekê an jî tawana bersûcekî derdixe holê
girove	belge
-giroveya ajovaniyê	belgeya erebe-ajotinê

-giroveya bazirganiyê	destûrnameya ticaretê
girover	gilomûtkî, çenberkî, xeleqkî
girs	1. gir 2. mezin
girse	civateke pirjimar; kom
girseyî	têkildarî civateke pirjimar; komasî
girsik	hirmiya çolê
girş	stûn
girte	zabitname
girtek	1. parçeyek kaxeza ku firoşkar wekî giroveyekê dide kiriyarî, tê de biha, nav û cureyê bûjenan tê nivîsandin2. giroveya ku dezgeh an jî saziya têkildar di dema wergirtina diyariyan de dide xêrxwazan; meqbûz
girtenivîs	kesê ku zabitnameyê digire
girtin/digire/ bigire	1. hildan 2. wergirtin 3. bi dest xistin 4. zeft kirin*"her kes, xwe li ronahiyê digire"
-girtina berê rojê	rewşa ku heyv an cismekî asûmanî yê din têkeve navbera dinya û rojê, roj ji dinyayê xuya nebe û dinya tarî bibe
-girtina berê heyvê	rewşa ku dinya têkeve navbera heyv û rojê, heyv rojê nebîne û di tariyê de bimîne
-girtin ser xwe	pejirandin
girtî	1. mehkûm 2. bengî3. dîl 4. venekirî *“destê dayî, ser ê girtî re ye”
girtîgeh	1. hepisxane 2. bendîxane
girtole	kesê bi dest û pê
girûz	girnoz
girûz kirin	1. meht kirin2. darotin 3. şimşat kirin
gişk/gişt	1. hemû, her kes/her tişt 2. bi temamî*“dîn pir in, gişt ne li cem hev in“
giştgiyan	beden, laş
giştî	gelemper, tevahî
-serokê giştî	rêvebirê gelemper
giştîname	namedor, belavok
gitî	cîhan
givande	1. cihê bilind; kendal 2. hêl

givandin/digivîne/bigivîne	havên kirin, meyandin
givar	kesê ku xwîna mirovî lê dikele
givêrandin/digivêrîne/ bigivêrîne	dehandin
givêrîn/digivêre/bigivêre	dehîn, (tiştê xwarî) helîn
givir	pisîka kovî
givî	şîrê havênkirî
givîşk [I]	tivanc
-givîşkî bûn	tivanc û qolinc di lêş de peyde bûn
givîşk [II]	bizava ku mirov ji egera xewê an jî westanê xwe radikêşe
-givîşk dan	palûşkên xewê pê ketin
givrik	mirovê hêzdar û xurt
givrik bûn	gihiştin û mezin bûn
giya	1. çêre, hêşinahî 2. çêreya çinandî ya ku wekî alif tê bikaranîn*"nokê, giya rabû li ser kokê"
giyan	1. can 2. ruh, gan
-Giyanê Pîroz	cenabê Cibraîl eleyhiselam
-giyanê xwe dan	1. bi ser heqiya xwe de çûn; mirin2. cangorî bûn
giyanewer	1. zindî, jîndar2. candar
giyanewernas	pisporê ruhberan
giyanewernasî	zanistên têkildarî jiyana giyandaran
giyanî	zindîtî, ruhanî
giyaxur	1. sewalên ku diçêrin2. kesên ku -weke rêman- goştî naxwin
giz	1. hizir 2. viyan
gizdar	balkêş
gizêr	cureyekî hêşînahiyê ye û hem bi terî hem jî pijandî tê xwarin
gizgizîk	giloka biçûk

gizgizîn/digiz gize/bigizgize 1	. tevizîn 2. ricifîn, lerizîn
gizilgo	giloka ku ta û bendê wê li hev aliyaye
gizing	elind
gizîr	xizmetkar, berdestî
gizre	ardê ku gir hatiye hêran
gizvanok	gustik
gizû	rûne xerabûyî
gîhev	îkramiye
gîheva	**-** cejnê bexşîşa eydê
gîr [I]	1. tund 2. asê 3. girtî 4. rawestayî
gîr [II]	qebiz
gîrav	ava ku bi bûjeneke din ve têkel bûye(wek: av û xwê)
gîr bûn	1. qebiz bûn 2. rawestan 3. asê bûn
gîre	qebizbûyî
gîrhe	peqpeqokên ku ser ava kelyayî dikevin; kef
gîro	vemayî, paşdemayî
gîro bûn	1. taloq bûn 2. egle bûn
gîro kirin	1. taloq kirin2. egle kirin
gîsik	karikê dusalî *"gîsika gurî diçe serê kaniyê û ji eslê avê vedixwe"
gîsin	di cot de nikilê tûj ê ku erdê vediqelêşe *"cotê bê gîsin, nikil zû lê dişkê"
gît	1. rojên zivistanê yên pir sar 2. karesat
gîtik	hestiyê çîpê
gîx	xêza ku di şeklê bazinekî de hatiye kêşan
gîzan	hesinê tûj ê ku pê tiraş dibin
gîzre	dar a ku ne hişk e ne jî ter e
go	gog
gobaz	gogbaz
goc	1. kesê di dest û piyên xwe de seqet e 2. kesê ku dest û piyên xwe bi awayekî kêrhatî bi kar nayine û kêmlebat e
gocî	1. seqetiya dest û piyan2. kêmlebatiya dest û piyan

goçavik	berçavk
goçel	gopal
goçke	tîş û qertîş
gog	hola lîstinê *"gog çiqas gilover be jî, dê li cihekî rast bisekine"
-gog hatin ber çoyî	ketin ber firsendê
gogbaz	kesê ku bi holê dilîze
gogelîsk	lîstîna hola pê
gogerîn	kêzikeke ku ji gil û gemarê gogên biçûk çêdike
gojîmestî kirin	(têjika nûzayî) hînî mêtinê kirin, seredan kirin
gol	1. lîç 2. her ava ku nakişe *"av di golê de bimîne, dê genî bibe"
gole	sewalê ku li pêşkeriyî diçe
golik	têjika çêlekê *"golik tuneye ku bimije, xwesû tuneye ku bikuje"
-golika bipirç kirin zikê yekî	kuleke bêderman kirin dil û hinavê wî
golikvan	kesê ku golikan diçêrîne *"dema ku heye, mêvan î; wexta tune, golikvan î"
golim	kulêmek
gom	êwirgeha sergirtî ya ku bi şevê pez tê de mexel tê *"goma mirovî, ji qesra xelqê çêtir e"
gon	berhildan û pelxwarin*"bizin dizîka gon dixwe, lê eşkere dizê"
gonce	qurmê dar û giyayê hişkbûyî
goncal	kortal, çal
gongil [I]	cureyekî goniyan e *"gongil çiqas hol be, dê li cihekî rast bisekine"
gongil [II]	1. qat bi qat 2. gustikên porî
gonî	gûnî *"goni, tu carî di bin berfê de namîne"
gopal	1. ço 2. şiva ku destika wê heye 3. şiva serkevan *"darê bi strî, nabe gopal"
gopîtik	lûtke, zîrwe
gor	1. qebr, mezel, meqbere2. kortal *"kes, nakeve gora kesî"
goran mêrg û çîman gorangeh	mêrga ku bi kêrî bêhnvedan û seyranan tê

seyrangeh goranî	1. kilam, stran2. zaravayeke kurdî ye
gore	lixwekirina piyan
gorevan	1. kesê ku goreyan çêdike 2. kesê ku qebrên miriyan dikole
goristan	cihê ku qebr lê tên kolan û mîrî lê tên çalkirin *"mirov diçe serdana goristanê, da ku gora wî jî tê de hebe"
gorî	1. qurban 2. fedakar
-ez gorî	ez qurban, ez xulam
gorîçe	kêlika gorê
gorn	1. mala ku havînê tê bikaranîn; sermiyan 2. hevşiyê sewalan
gornebaş	pîşekarê diziya goristanan
gosan	cureyekî mêşan e û dişibihe mêşhingivan
gosartme	1. rezîl 2. elewat3. rêşkenî
goşe	1. guçê ku qiraça wî45 derince ye 2. çim 3. fetl, zivir
goşebend	qiraca ku endazeya wê 45 derece ye
goşepîv	alava ku pê qeysa guçan tê pîvan
goşkar	solbend
goşt	tebeqeya ku li ser hestiyan hêşîn dibe*"ber goştê çûyî nakeve, ber ser û piyan dikeve"
-goştê nerme	goştê bêhestî
-goştê hêrayî	goştê hûr hûrkirî
-goştê heram	1. qelewbûna bêteşe 2. goştê ser mûziya mêran a beriya sinetkirinê
goştfiroş	pîşekarê firotina
goştî	; qesab goştî goştê hişkirî
goştpere	cenîn
goştxur	sewalên ku debara jiyana wan tenê goşt e û nikarin biçêrin
gotar	1. meqaleya wêjeyî2. nutuq
gotebêj	1. hevpeyvîn 2. nîqaş
gotegot	1. qîl û qal 2. deng û behs 3. qirtevirt*"bi gotegot, mirov naçe cot"
gotin [I]	1. soz 2. biryar3. peyman *"mêr ew e ku bibe xwediyê gotina xwe"
gotin/dibêje /bibêje [II]	1. axaftin, peyivîn, xeber dan 2. salix dan 3. şehitandin*"gotin: 'bavê te siwaran kuşt an peyaran'; got: 'wekî kuştin, ha siwaran, ha peyaran' "
gotindar	1. axivger 2. xeberdayî 3. salixdayî

gov	1. gol 2. gom
govan	kesê ku bûyer bi çavê xwe dîtiye; şahid, guwah, gove
-govanê dîtî û bînayî	şahidê ku bi çavê serê xwe buyerek şopandiye
govanî	şahidtî, guwahî
govan-name	girove û nivîsarên li ser bûyeran
gove	govan
govetî	govanî
govend	dîlan, zemawend*"govend, bê deng nabe"
-govend gerandin	dîlan girtin
govendger	sergovendî, kesê ku dîlanê digerîne
goyende	1. kesê ku vedibêje2. salixdayî *"goyende têr xwar, dê dest bi salixan bike"
goyger	pîşekarê goglîstinê; gogbaz
goyinger	nobedar, pandî
goyîn [I]	rêza nobetê, dora payînê
goyîn [II]	balindeyeke ji malbata pepûkan e
guçl	1. komeke fêkiyên bi çiqilekî ve 2. gûşî *"bav rezek da lawî, lawî guçlek tirî neda bavê"
guh	endamê bihîstinê*"hêştir çiqasî ji hev dûr herin jî, guhê wan tim li ser hev e"
-guh birin	1. hetikandin2. veçirçirandin
-guh dan	1. jê bihîstin 2. bala xwe dayîn
-li ber guh ketin	1. pê hesîn 2. haj pê hebûn
-guh lê dêrandin	1. (guh) bel kirin 2. payîn
guhar	xemla ku jin bi guhên xwe ve dadiliqînin*"Xwedê, guharan dide yên biguh"
guhan	endamê şîrî yê sewalan
-guhanê xwe kirin	nêzîkî zayînê şîr ketin guhanan
guhbel	1. guhrep 2. sîxur, casûs
-guh bel kirin	ji xerabiyê re bihîstin
guhçik	nermegoştê guhî yê ku guharê davêjinê

guhdar	kesê ku dibihîze
guhdarî	têgihiştina salixan*"guhdariya derewan xweş e, lê bawerkirina wan ne xweş e"
-lê guhdarî kirin	1. jê bihîstin 2. gotin jê seh kirin 3. bal xwe danê*"berê guhdarî bike, paşê xeber de"
guhdêr	1. hişyar 2. balgotindar dar 3. bisemt
guhdirêj	ker, çarsim axa*"ji bo ziyandayîna xwediyê xwe, guhdirêj, mirinê jî dide ber çavên xwe"
guhertin/diguherîne/ biguherîne	1. guhêztin2. şûna yekî yeke din danîn
guher	1. warê ku pez lê mexel tê 2. meydana komkirina sewalan *"bizina belek, şivanê kulek, êvarê bi hev re tên guhera teng"
-li guherê man	1. li qadê bêxwedî man 2. bi kêrî tiştekî nehatin
guherbar	tiştê ku dirûvê xwe diguhêzîne nifşeke din
guherîn [I]	1. guhêzîn2. qelibîn
guherîn(guhertin)/diguhere/ biguhere [II]	1. teşeyeke nû girtin 2. dirûvekî din girtin
guherînkar	sedemkarê qelibînê
guherto	awayekî cihê ê heman dirûvî, dirûvekî ciyawaz ê heman tiştî
guhêrgeh	dezgeh an jî firoşgeha guherîna diravan; seraf
guhêzbar	tiştê ku neql û sewqiyata wê zû û hêsan tê kirin
guhêztin/diguhêze/biguhêze	1. guhertin 2. wergerandin 3. neql kirin4. ferehte kirin *"gayê reş, çêrmê xwe naguhêze"
guhgiran	kesê ku baş nabihîze
guhmertal	guhmezin
guhnedar	1. serhişkê bêxem 2. bêxemê sersar
guhnelî	di giyandaran de daxwaza têkiliya zayendî
guhrep	guhbel
gul	1. cureyekî kulîlkan e2. navê kulîlkekê ye*"biçûkê salê, gula malê"
gulan	meha pêncemîn a salnameya zayînî ye*"gulan e, dew li cem hemûyan e"

gulav	ava gulê ya ku ji bo bêhndana wê tê bikaranîn
gulçîsk	gurçik
guldank	derdanka ku gulan tê de datînin
guldeste	berhevoka kar û xebatên wêjeyî
gule	fîşeng
gulebaran kirin	1. fîşeng lê reşandin 2. agir ser piştê pê xistin
gulebûk	cureyekî kulîlkan e
gulegenim	simbil
gulendam	bejnzirav
gulik	1. şirik 2. porik3. kulîlk
gulimîn/digulime/bigulime	1. elametên jîndariyê nîşan dayîn 2. hilimîn
gulî	1. çiqilê darê 2. porê hûnandî *"gulî dirêj e, hiş qirêj e"
gulîfk	bisk
gulîvandik	telaşê tayî
gulîzerînî	jina ku porê wê yî çûr gûlîkî hatiye vegirtin *"gurî dimire, dibe gulîzerînî"
gulkelem	cureyekî sewzeyan e û pijandî tê xwarin
gulp	1. bilq 2. ji nişkê ve3. qurteke vexwarinê
gulpik	1. gupik 2. hemû seriyên ku dişibihin serê derzîreqê
gulşen	gulzar
gulte	1. stûn 2. bêra kelekvanan3. darê ku serê wî wekî tîpa T'yê ye, topal didine bin milên xwe û pê bi rê ve diçin
-gulte kirin	(da ku xwe ber giraniyê ragire) stûn danîn bin garîteyî
gulzar	baxçeyê gulan
guman [I]	1. ewlehî 2. hêvî *"gumana xwe, ji Xwedê mebire"
guman [II]	şik, şubhe
gum	qurteke vexwarinê
gumanbar bûn	di bin şikê de bûn
guman kirin	tê de ketin şikê
gumgumok	cureyekî sewalên bejî ye û dişibihe margîseyê

gumrik	1. bihura peretî2. saziya ku hawirde û hinardeyên welêt dişopîne û mîhengê didê
gumş	1. parî 2. hop
gun	hêlik *"heke gunên meta min hebûna, min dê jê re bigota: apo"
gunc	lûleya avê a binerdî
guncan	1. munasib 2. pêkan3. lêhatî
gund	cih û warê ku ji çend malan pêk tê (ji taxê mezintir û bajarokî biçûktir e) *"melayê nexwendî, digere li nav gundî"
gundî	şênî û dêmanên ku di wargehên kêmjimar de dijîn *"gundî li hev nexin, romî têr naxwin"
gundwar	derebajar, cihê ku ne bajar e
gundwarî	derebajarî
guneh	sûc, tawan
-guneh daweşandin	1. tewbe bazar kirin 2. gunehê xwe kirin
-guneh pê hatin	1. dil pê şewitîn 2. dil ber derneketin, heyf pê hatin
gunehkar	tawanbar
gunekî	kesê ku bi hêlikreşê ketiye
guneng	belengaz
gungilî	1. gustikgustikî2. badayî 3. gurbiz
gupik	1. panî 2. lûtke
gur [I]	cureyekî heywanên dirinde ye û dişibihe kûçikan *"çêlikên guran, ji mirovî re nabin bira"
-gurê manco	gurê efsûnî yê çîrokan
gur [II]	1. zindî, jîndar2. herikbar
-gur bûn	1. holepît jê rabûn 2. zêde bûn
-gur kirin	1. alafa êgir pirtir kirin 2. zêde kirin
gurandin/digure/bigure	1. post kirin, çerm jê vexistin 2. qutqutî kirin, pir lê xistin
gurc	şidiyayî
gurc bûn	şidîn
gurc kirin	şidandin
gurçik	du endamên ku di pişta mirovan de ne*"mirov dilî nede, gurçikê naxwe”

guregur	1. dengê bayê xurt 2. dengê erebeyan*"bayê gurgurî, weke jina virvirî"
gurêx	1. dir, gurxenêq 2. segê ji gurên kedîkirî
gurg	navenda tevnê ya ku raçandinê digerîne
gurî [I]	keçel, serût *"gurî dimirin, porsor dibin"
gurî [II]	1. cureyekî nexweşiya çêrm a ku endamê gurî her dixwire û qalik dide 2. kesê ku bi vê nexweşiyê ketiye *"kesî qala guriyî nedikir, rabû di devê kaniyê de gû kir"
-gurî bûn	bi nexweşiya xwiranê ketin
gurîkî	1. weke guriyan2. bi çepelî
gur kirin	1. alaf pê dan2. agir geş kirin
gurkî	1. weke guran 2. bi êrîşeke hovane *"bixwe gurkî, rabe mêrkî"
gurmij	hucûm, êrîş
gurmijîn/digurmije/bigurmije	hucûm kirin, êriş birin ser
gurmist	kulm, mist
gurz	1. baqeke mezin a giyayê dirûtî û xuromkirî2. çekeke cengî ya ku dişibihe şiveke serçomax a mezin lêbelê hesinî û pîjpîjî ye
-gurz kirin	1. (giya) weke baqeke mezin bi keys kirin2. (bar) par bi par bi- lind kirin
gustik	di por de rewşa qatqatîbûnê
gustîl	xemla ku dikine tiliyan
guşpan	guzvan
gut bûn	1. (di av û heriyê de) çikilîn 2. (bi kûrî û hûrî di ramanê de) hênijîn
guv	(di zimanê zarokan de) 1. erebe 2. makîne
guva guva	hêdî hêdî
guvaştek	alava ku mêweyan diguvişîne û jê ava wan derdixe
guvaştin/diguvişîne/biguvişîne	1. pihêt girêdan2. vepincirandin 3. şidandin
guveguv	dengê erebe û makîneyan
guwah	dîtiyê buyerê yan jî bihîstiyê gotarê; govan
guwahî	karê ku dîtiyê buyerê yan jî bihîstiyê gotarê dike;govanî
guzar	geşt û seyran
guzargeh	bihur

guzik	gûşiyê berên dara qajê
guzim	1. pihêt 2. muhkem û şidiyayî
guzvan	alaveke kincdirûyan e; guşpan
gû	gemara însên *"gû jî, ji gênim e"
gûdele	1. kesê elewat û bêkêr 2. kesê qilêr
gûgerîn	cureyekî kêzikên ku ji gemarê gogan çêdike û digerîne
gû kirin	gemar kirin, rîtin
gûlik	cureyekî çêreyê ye û pijandî tê xwarin
gûmez	serbanê girover ê ku nîvçemberkî ye; qube
gûmik	ji aliyê hundir ve serê tiliyan
gûn	1. reng 2. boyax
gûnî	çêreyeke bistrî ya û dikine ardefa êgir; gonî
gûse	dasî
gûsî	1. xurnûk 2. cureyekî giyayê bistrî ye gûstêr kevirê esmanî gûstêrk cureyekî bihukan e û şevê pê dikevin gûşî çiqilekî tijî yê tiriyan; enqûd
gûz	gêz *"bextê mêran gûza pûç e û pireya şikestî ye"
gûzan	hesinê tûj ê ku pê pirça çêrmî tê kurkirin
gûzek	cot hestiyên ku di her kêlekên piyên mirovan de ne; gêzik

H

h/H	tîpa dehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê ezmandevî û qirikî ye, awayê belavbûna wê nîvdengdêr e
ha! [I]	çi ye
ha [II]	kîteyeke ku di wateya/wergire/yê de tê bikaranîn (ha ji te re)
ha … ha … [III]	ew jî dibe û a din jî dibe *"ha di hûr de, ha di tûr de"
hacet	1. alav, halet 2. pêdivî *"barê hacetan, kes nikare rast bike"
haf	1. huzûr, pêşber 2. qad, meydan
-di hafa Xwedê de	di huzûre Xwedê de
hal	rewş, temtêl *"heke bêyî mala me, tu dê bibînî halê me"
-halê kûçikan	rewşa dijwar
-ji halê xwe razî bûn	qîma xwe bi rewşa heyî anîn
-hal û wext xweş bûn	maldar bûn
halan	1. awaz 2. newaya bilind *"halana dilan, ji halana bayî xurtir e"
-halan dan	1. awaz berz kirin 2. bi newayeke bilind qîjîn
halet	amûr, alav
-haletên avasaziyê	alavên înşaetan
halxweş	1. dewlemend2. têrxwarî
han [I]	1. teşwîq 2. niç, navtêdan
-han dan	1. teşwîq kirin2. nav tê dan, niçandin
han [II]	kîteyeke ku wateya cînavkên şanîdanê xurt dike wek: ew/ev wê/vê mala han
handêr	1. teşwîqkar 2. navtedayî, niçandî
hanê	ha, han
hangaj	kotanê ku sewalan davêjinê û pê erdê cot dikin
hanzûka	pir bi lezgînî
har [I]	zordest

har [II]	kesê ku bi nexweşiya hişalozî û hoviyê ketiye, derdeseyî
-har bûn	1. hov bûn, wehşî bûn 2. dîn bûn 3. ji rê derketin *"jina bêkes har dibe, mêrê bêkes jar dibe"
-har kirin	1. hov kirin 2. axozî kirin 3. newan kirin4. dîn kirin û ji rê derxistin
hasilat	1. derhat 2. hilberîna ku tê berhevkirin
haş	1. sakin, aşt 2. tebitî
-haş bûn	1. aşt bûn, sakin bûn 2. tebitîn
-haş kirin	1. aşt kirin 2. tebitandin 3. asayî kirin
haşa	derî hafê
-haşa ji huzûrê	derî hafa camêran
haşiye/haşî	nivîsên li kêleka rûpelê
hatin/tê/bê [I]	1. bûn 2. rûdan 3. qewimîn *"hat ji newalê, bû xwediyê malê"
-hatin holê	1. qewimîn2. rûdan 3. çêbûn
hatin [II]	dexl û debar
hator	mîrkutê ku kils pê tê kutan
havên	meya, firşik, hevîrtirş*"bê havên, şîr to nagire"
-havên bûn	meyîn
-havên kirin	meyandin
havil [I]	1. sûd, kelk 2. meslehet, berjewendî
havil [II]	bandor, tesîr
havil [III]	1. biryar 2. pêwendî
havildar	pêwendîdar
havî	1. sersar û axozî, derbider û aware 2. dînik 3. peza ku ji keriyê xwe vediqete û digihêje keriyekî din
havî bûn	derbider bûn
havî kirin	derbider kirin
havîn	werza germê, tavistan*"her çi jar e, li havînê jî sar e"
havîngeh	malên ku havînan tên bikaranîn; sermiyan
havlêk	gêzî, siqayîl
havrî	bermaya xwarin û vexwerinê
hawar	1. îmdad 2. bangawaziya ku pê destyarî ji cihekî tê xwestin

hawar hatin	ji bo kesê di tengavîyê de destyarî hatin
hawar gihandin	rewşa aliyê di tengaviyê de ragihandin aliyê destyar
hawar kirin	1. (bi dengî, nivîskî an ji bi riya ragihandinê) destyariya lezgîn daxwaz kirin 2. qîjîn û gazî kirin
hawir	doralî
hawirde	bûjenên ku ji derve hatine standin; îdxalat
hawirdor	dorhêl
hawirparêz	dorhêlparêz
hawîd	palanê ku davêjin ser pişta hêştiran
hawran	puşiya bêmil a ku di ser kincan de tê werkirin
haxam	keşeyê cihûyan
hay	1. xeber 2. salix 3. melûmat 4. agehî *"zikê têr, hay ji yê birçî tuneye"
-hay jê hebûn	1. haj pê hebûn 2. pê hesîn 3. pê nasîn 4. tê gihiştin*"ber bi mino, hay jê tuno"
haydar	1. pêhesiyayî 2. xeberdar 3. têgihiştî
haydan	bergirî
haydar bûn	1. pê hesîn2. jê xeberdar bûn 3. tê gihiştin
haydar kirin	1. pê hesandin2. jê xebardar kirin 3. sergihayî kirin
haylime	teqereq
hazir	1. amade 2. eywez*"behsa gur dikin, gur jî hazir e"
heb	1. lib 2. kit
-heb ji hebê neqetandin	bênavber yeko yeko li pey hev rêz kirin
heba	1. beytu 2. dêrzbûyî
heba bûn	dêrz bûn
heba kirin	dêrz kirin
heban	derdanka ku xwarina şivên tê de tê danîn; eyarê şivaniyê
-hebana xwe vajî kirin/ daweşandin	1. bi qasî zanîna xwe axaftin 2. bi qasî hêza xwe tev gerîn
hebirman	hinarê hişkirî

hebişandin/dihebişîne/bihebişîne	1. vegemirandin2. bi çavçilî daqurtandin
hebosan	cureyekî çêreya ku jê eraqê jî çêdikin
hebreş	mendika toraqê
hebûn/heye/hebe	1. xwedî bûn 2. berdest bûn 3. giyanewer bûn*"çiya, bi ser hev re hene"
hebûn-nasî	retkoka ku sedema hebûnê wekî armanc dibîne
hec	di rojên wê yên diyar de serdana Mala Xwedê*"hec, bi silavan qebûl nabe"
hecel	derhata aborî
hechecik/hecîreşk	cuyekî çivîkên ku dişibihe leqleqan; dûmeqesk
heciqandin/diheciqîne/biheciqîne	pelixandin
heciqîn/diheciqe/biheciqe	pelixîn
hecivandin/dihecivîne/bihecivîne	tevizandin
hecivîn/dihecive/bihecive	tevizîn
heciz	gerew, barimte
heciz kirin	gerew girtin, barimte kirin
hecî	kesê ku di rojên tawafê de çûye serdana Mala Xwedê
-hecî poşman	1. kesê ku hanzûka ji sozê xwe vedigere2. kesê ku hanzûka ji tewbeya xwe vedigere
heç	1. şop 2. tûş
-dan ser heça xêrê	di riya qenciyê de meşîn
-di heça nebaşan de têk	çûn tûşî nepakan hatin û ziyaneke xedar dîtin
heçî	darekî devçeqel ê ku wekî Y'yekê ye û bi serê werisan ve dikin *"heçiyê feqîran, qelişî ye"

-heçî lê qelişîn	tûşî bêyomiyekê hatin û feşk li karê sewirandî ketin
heçî ku (her çi ku)	1. her kî hebe 2. her çi hebe*"heçî ku li hespê hevalan siwar e, herî peya ye"
heçik	heçî
heçko	ma qey
hed	tixûb, sînor
-hedê xwe zanîn	hay ji sînorê tevgera xwe hebûn
hedar	1. biryar 2. tebat3. aştî
hedirîn/dihedire/bihedire	1. biryar wergirtin2. tebitîn 3. aşt bûn
hedîs	hemû gotin, kirin û çespandinên ku bê derew ji Cn. Pêxember eleyhiselam hatine ragihandin
-hedîs riwayet kirin	(ji Cn. Pêxember eleyhiselam) salixên rasteqîn ragihandin
hedîse	bûyer, rûdan
hedûr	bilîn, haşî
-hedûra xwe anîn	pê bilîn û haş bûn
hedûrî	aramî û aştî
-hedûrî pê anîn	bêhna xwe pê fireh kirin
hefidandin/dihefidîne/bihefidîne	nixamtin û veşartin
hefidîn/dihefide/bihefide	nixumîn û heyibîn
hefik	qurtik, gewrî
hefsar	1. bendê serê heywanan ê bê devgem 2. rêvebiriya kar û baran*"bûk li ser hespê ye,
hefsar	li destê wê ye, hê jî kes nizane qismetê kê ye"
hefsûdan	cureyekî çêreya ku dikine nava toraqê; mendik
heft	1. hejmara piştî şeşan û beriya heştan 2. jimareya7'an *"heft çîrokên hirçê hene, her heft jî ser hermiyê ne"

-heft bavan jê dûr bûn	qet têkiliyeke eqrebatiyê helal pê re nebûn
heftane	destheqa keda heft rojan
Heftbira	komstêra ku bi heft stêrên xwe ve wek çoçikê ye; Termê Merxê
hefte/heftî	her heft rojên demê
heftek	ji heft paran parek
heftem(-în)	di rêza heftan de
hefteyî	her heft rojan carekê
heftê	1. deh heb heft 2. jimareya 70'î
heftok	lîstikeka ku bi beran tê lîstin
heftreng	keskesor
heftûzk	kînor
heftyar	keftar *"heftyar, bi axiftina xweş ji kunê derdikeve"
heger	heke, ger
hej [I]	1. çiqilekî darê 2. giyayekî stûr û peraş î wekî çiqilekî darê
-hejek di stûyî de dan	çiqilekî serperaş di stûyî de werkirin
-bi hejan agir vemirandin	bi çiqilekî serperaş agir damirandin
hej [II]	1. leq 2. liv 3. lerz û ricaf *"rovî nediçû qulê, hej dida teriya xwe"
hejale	1. eware 2. lawaz3. pejmûrde 4. yax
hejandin/dihejîne/bihejîne	1. bi ba kirin 2. lerizandin 3. leqandin4. ji cih livandin
hejar	1. feqîr, xizan 2. bêkes, belengaz
hejarî	1. feqîrtî 2. bêkesî
hejde	1. hejmara beriya nozdehan û piştî hefdehan2. jimareya 18’î*"hejdehê adarê, milyaket hatin xwarê, gazî kirin biharê"
hejesor	sincîd
hejhejok	1. sist, xav 2. livlivok, leqleqok
hejik	çiqilên ziravik ên badayî
hejijîn/diheji je/bihejije	1. weşweşîn, milmilîn2. qirqilîn

hejîn/diheje/ biheje	1. bi ba bûn 2. leqîn 3. lerizîn4. livîn *"çiya, bi hejînê hilnaweşe"
hejîr	cureyekî fêkiyan e
hejmar	reqem, jimare
hejmartin/di hejmêre/ bihejmêre	1. jimartin2. bireqem kirin
hekandin/di hekîne/bihek îne1	. kolan 2. lê gerîn
heke	eger, ger, ku *"heke deşt e, heke zozan e, rêberê pêz şivan e"
helal	tiştê ku Xwedê kirina wî azad kiriye *"kes ba helal, ji karkeran re ava zelal e"
helal bûn	ji aliyê Xwedê de azad bûn *"heram, ji çu kesî re helal nabe"
helaltî	rewşa helalbûnê*"bingeha hevaltiyê, bawerî û helaltî ye”
helal kirin	ji aliyê Xwedê de azad kirin
helale	guleke sor e
helan	cureyekî kevirên ku zû tê darotin
helandin/dih elîne/bihelîn e1	. bi tîna germê herikbar kirin 2. rehn kirin 3. binevat kirin
helar	pîta êgir
helaw	1. xwarineke ku ji ard, rûn û şêkir tê çêkirin2. şirînayî *"helaw, ji şîrêzê çênabe"
helbest	xebata wêjeyî ya ku ristên wê kin in û li bin hev tên rêzkirin; şiêr
helbestvan	nivîskarê helbestan; şair
helboqe	xelboqe
hele [I]	1. xeletî 2. çewtî
hele [II]	nêçîra bi komekî
helebez	1. bi lezgînî, bi leza bê 2. karê ku li ser piyan û bê tidarek hatiye amadekirin
helecan	tepîna dilî
helekok	cureyekî çêreya çolê ye *"diyariya şivên, helekok e"
heleşe	kesê xemsar ê ku her çi bikeve destan xirab dike

helisandin/dihelisîne/ bihelisîne	1. virçiqandin û tepisandin hev 2. (dirûvê resen) guherandin û wergerandin tiştekî din
helisîn/dihelise/bihelise1	. virçiqîn û tepisîn hev 2. (dirûvê resen) xera bûn
helî	1. nîvî 2. nivîşkan3. ne gewherî
helîn/dihele/ bihele	1. bi tîna germê herikbar bûn 2. rehn bûn 3. (resenî) winda bûn *"berf dihele, erd dimîne"
helîse	tiştê ku hatiye guherandin û wergeriyaye hêvîrê wî tiştî
-helîseya kartolan	kartolên ku piştî kelandinê kirine pestîl
helkehelk/hilkehilk	1. bi zorî hildan û dayîna henaseyê 2. bi rev û bez
helmet	1. hucûm, êrîş 2. çalakî
helperest	1. ezperest 2. berjewendîperest
helwest	1. temtêl 2. rewş 3. rayîş 4. bertek
-helwesta hevpar	di tevgerê de yekitî
-helwest girtin	bertek nîşan dan
hem [I]	pêşgireke ku wateya tevahiyê dide peyvê, mînak: hemvelatî
hem [II]	dualiyê dide hevokê, mînak: hem şaş e hem jî faş e
hema	1. di wê heyamê de, tafilê 2. ewqas jî têrê dike3. xem nake *"bipêje, hema hê jî birêje"
hemam	serşoka gelemper*"hemam, bi tir û fisan germ nabe"
heman	1. eynî 2. wekî ya din
-di heman katê de	di eynî saetê de
hemandin/dihemîne/bihemîne1	. çît kirin 2. ji bo ku qedexetiya tiştekî diyar bibe li dorê qûç û diyarde danîn
hemayîl	nivişta ku davêjin stûyî
hember [I]	1. dij 2. aliyê din, muqabil
-li hemberî min	muqabilî min, pêşpalî min

hember [II]	hevraz
hember [III]	bergind, bergîdan
hembêz	paşil, paxil
hembêz kirin	paşil kirin
hemd	pa û pesna ji bo Xwedê
hemdem	1. hevdem, hevçax2. heval
hemdemîtî	1. hevdemtî, hevçaxîtî 2. hevtementî
hemete	1. muhafeze 2. berevanî
-ji bo hemeteyê	ji bo her îhtimal û bilaniyê
hemete kirin	1. muhafeze kirin 2. berevanî kirin*" xwe ji moriya kulek hemete bike"
hemî	hemû *"hemî çêlek tên dotin, hemî gotin nayên gotin"
hemû	1. gişt 2. bêkêmasî*"hemû mêr, nabin şêr"
hemwate	di heman mehneyê de; hevmehne
hemwelatî	di heman welatî de kesayetên civakê;
hevwelatî	, memleketî
hemzik	1. ji heman zikî(xwişk û bira) 2. cureyekî xwarina kurdî ye
hemzir	kerê biçûk ê xurt
henarîn/dihenêre/bihenêre	hinartin
henase	1. nefes, neks, 2. bêhn
henc	(r) nîşaneya bendikê ya ku di navbera du peyvan an hevokan de tê danîn, (-)
hence	1. cihê qetînê yî zirav 2. cihê tenik ê ku şikestina wî nêzîk e
-li ser henceyekê ye	1. ber mirinê ye 2. ber hilweşîn û rûxînê ye 3. hema dike ku bikeve 4. di xetereyê de ye
hendef	1. cihê ku pêşveçûn tê de xetere ye û pir kûr e; hence 2. kendalê kûr ê bi xetere
henderan	1. qurbetî 2. bêganetî 3. penaberî
hendese	zanista endazyariyê; mîmarî
hene	ecîneke ku tiliyên bûkê pê tên rengkirin
henek	1. tirane 2. tinaze3. laqirdî *"henekê wî henekê hirçan e"

henekbaz	1. laqirdok, 2. tiranekar
henek kirin	1. galte pê kirin 2. laqirdî pê kirin
-henek pê kirin	pê tirane kirin, laqirdî pê kirin
heng [I]	mêşşa hingiv, mêşhingiv
heng [II]	di artêşê de desteyeke pir giran e
hengame	1. sûresat 2. heys û beys
hengkuj	cureyekî gulan e
hengur	şevereş
hepik	alaveke tevn-raçandinê ye; kergît
heq	1. maf 2. biha 3. deman*"cêr nû ye, kes nabêje heqê wî çi ye"
Heq Teala	**-** Xwedê Teala
heqaret	neheqî
heqaret lê kirin	**-** neheqî lê kirin û biçûk xistin
heqdest	1. mehane 2. destmiz
heqîbe	1. xurcik 2. kîs3. heban
her	1. gişt 2. bi berdewamî
-her car	tim, hemasa
-her çawa	bi çi awayî hebe
her çend	**-** her çiqas
-he çiqas	çi miqdar hebe
her dem	**-** 1. her çax 2. her wisa
-her gav û du gav	tim û hemasa, bi minasebet û bê minasebet
-her ji çi be	sedem çi be
-her kes	mirov giş *"her kes, gurê roja xwe ye"
-her tim	her dem, her çax *"kêm kêm bixwe, her tim bixwe"
-her tişt	bêkêmasî heyber gişt
her û her	**-** heta hetayê
-her wekî din/hwd	hemû tiştên ku dişibihin vê rewşê wekî wê tên hesibandin
hera	1. pirtir 2. dîtir 3. bêtir

-hera bedew	(mêza) bedewtirîn
heram	1. qedexeyên Xwedê Teala 2. qirej û mirdar*"jina bi mêr, mêr di ser re heram e"
heram bûn	1. (ji aliyê Xwedê de) qedexe bûn2. qirêj û mirdar bûn*"Behra Wanê, bi devê tajiyekî heram nabe"
heramî	1. qedexebûyî 2. diz, çilfis *"çil heramî, nikarin rûtekî bişêlînin"
heran	çol û berî
heraret	1. tîn 2. sênc 3. germahî
heraş	keça xama
herbilandin/ diherbilîne/b iherbilîne	(bend) li hev alandin
herbilîn/dihe rbile/biherbil e	(bend) li hev alîn
herc û merc	keft û left
hereşe	tehdîd, gef û gur
hereşe lê kirin	1. tehdîd kirin 2. gef û gur lê xwarin3. diran jê re sîqandin
hereşo	1. teqereq 2. qîjevîj
herewer	movika ku du hestiyan digihîne hev
herewez	1. paletiya nanoziko2. karê hevpar
herewezî	hevparî
herewezî kirin	bi hevparî tev gerîn
herewezkar	kesê ku bi awayekî hevpar hin karan digerîne
herez	aşît, şepe
herêm	dever, mintiqe
herêmkî	li gor mintiqeyekê; deverî
herf	tîp *"heger ders be, herfek bes e"
hergavî	bi awayekî domdar; daîmî
herheyî	heta hetayê; sermedî

heridandin/diheridîne/biheridîne	dil şikandin
herifandin/diherifîne/biherifîne	heriftin
heriftin/diherêfe/biherêfe	1. rûxandin 2. hilweşandin
herifîn/diherife/biherife1	1. peritîn 2. pişirîn3. xera bûn
herikbar	rewan, carî
çîrokeke herikbar	**-** çîrokeke lihevhatî a bênavbir
herikîn/diherihe/biherike	1. (av) kişîn û çûyîn2. bêastengî teşe girtin*"av, ber bi avaniyê ve diherike"
herimandin/diherimîne/biherimine	1. berhewa kirin, berba kirin2. felişandin 3. qedexe kirin 4. dêrz kirin5. berevajî kirin
herişandin/diherişîne/biherişîne	1. çêrmê ser spîldax kirin 2. qalikê ser jê birin 3. (rûmet) şikandin û birîndar kirin
herişîn/diherişe/biherişe	1. çêrmê ser selixîn2. qalikê ser zede girtin3. (rûmet) şikîn û bêqedr bûn
herî [I]	xweliya ku bi avê nerm bûye *"jina neqenc, heriyeke sar e"
-herî di dêst de bûn zêr	her çi kirin jê qezenceke pir zêde bi dest xistin
herî [II]	1. pirtir 2. dîtir3. bêtir
-herî mezin	(nêrza) mezintirîn
herîkêl	(piştî avdanê) kêlana zeviyên birincî di nav heriyê de
herîkêl kirin	(birinc) di nav heriyê de çandin
herîrêtik	1. hezge 2. heriya herikbar
herk	1. kişîna avê 2. gerîna gêrebayî
hero	1. her roj 2. her dem *"bûka metê, hero li dawetê"
hersim	tiriha negihiştî; besîre, şilûr *"bav hersimê dixwe, diranê lawî diseqînin"
herûm	sewala ku asê dibe û diengire

herwe	1. belaş 2. bêdirav
hes	1. hîs, hest 2. sehek
hesab	1. hejmarnasî 2. di kar û baran de bikaranîna reqeman 3. tedbîr*"heçî neke hesaban, dibîne ecêban"
hesab kirin	1. tedbîra xwe kirin 2. jimartin*"hespê xwe nal bike, paşê riya xwe hesab bike"
hesan	kevirê tûjkirina alavên qutkirinê; xar
hesan kirin	1. xar kirin2. tûj kirin
hesibandin/dihesibîne/ bihesibîne	1. hejmartin2. nav lê kirin 3. texmîn kirin *"êvarê, hîv xwe roj dihesibîne"
hesin	madenê ku jimara wî ya atomî 26, giraniya atoma wî 55.847, siftiya wî 7.8, kurteya wî ya latînî Fe ye û di 1510 dereceyî de jî dihele *"hesinê kêrê ji hev û du be, ji hev û du naxwe"
hesincaw	alavên ji hêsinî
hesinkar	kesê ku hesinan li gorî endazeyekê ro dike
hesinkêş	lajwerdê ku hesin û polayê kaşî xwe dike
hesk/hesik	kefçiyê mezin ê ku xwarin pê tê tevdan û valakirin; kefçe*"dîzikê got: 'ez rind im'; heskê got: 'di te de digerim' "
-heska nav malan	kesê gerok û navmalagerî
hesp	lêsiwariya ku ji kerê mezintir e û nêrê mehînê ye *"dostê kevn, hespê zînkirî ye"
-hespê sêwak	hespê revo
-hesp pê re bezandin	pê re ketin pêşbirkê û hevrikiyê
hesret	1. keser 2. xweziya dûr; bêrî
-hesret kişandin	ji zû de li benda tiştekî man û lewma axîn kişandin2. pir bêriyê kirin
hest	1. hêza pêderxistina tiştên nedîtî yên ku bi sehekan tên zanîn wekî serma, çêj; hîs 2. hêza pêderxistina tiştên razber ên wekî evîn, kîn û hwd
-hestên yekî birîndar kirin	dil şikandin, gêwil şikandin, êşandin
-hest pê kirin	1. hîs kirin2. tê derxistin

hestan	stranên koçik û dîwanan
heste	alava ku pê agir tê pêxistin; fendek
hestem	kevirheste
hestiyar	1. hîstenik, bihîstyar2. dilşewitî
hestî	parçeyên sext ên ku di lêş de ne û giyaneweran li piyan digirin *"ji ber segan, namîne hestiyên kewan"
-hestiyê hinarike	hestiyên ku di her du aliyên rû de ne
-hestiyên qorikê hatin jimartin	bûn kelaxê rût
hestîhêr	1. hestîkoj 2. bi hêrs û rik
hestîn/dihest e/biheste	1. tê derxistin 2. hîs kirin
hestîvk	bêrika ku nanê firinê pê tê derxistin
hesû	heşû
hesûd	1. dexes 2. çavnebar3. kumreş
heş	dermanekî alazkî hêşîn ê ku êşên dêv û diranan dibire
heşandin/dih eşîne/biheşî ne	1. dagirtin 2. tijî kirin
heşaş	1. beşûş, devbiken2. rûgeş
heşifandin/di heşifîn/ biheşifîne	(dema nivîsandinê) midad belav kirin
heşr	1. roja mehşerê 2. sûresata giran
-heşr û neşr	1. roja hesabdana qiyametê 2. pir zêde, mişt tijî
heşt	1. hejmara piştî heftan û beriya nehan2. jimareya 8'an
heştek	ji heşt paran parek
heştem(-în)	di rêza heştan de
heştê	1. deh heb heşt 2. jimareya 80’yî
heştirme	sewaleke lingdirêj, bibask û girs a ku di erdnîgariyên germ de dijî, baskên wê bi kêrî firînê nayên lê pir beza ye
heştpê	ajaleke zeryayî ye; extebot

heşû	pembûyê ku di navîna rû û betên de tê bicihkirin
heta	bi qasî maweyeke dîyarkirî û carinan jî nediyarkirî*"heta ku co rast nebe, av tê re nakişe"
-heta îro	ji mêj ve ta niha
-heta hetayê	1. her û her 2. bêdawî
hetar	pîşekarê kevirbiriyê
hetav	zerekiya tavê
heter	îsrar û pêkutî
heter kirin	îsrar kirin
hetik	rezalet
-hetika yekî birin	bêzar kirin
hetikandin/dihetikîne/bihitikîne	1. rezîl kirin2. bizdandin 3. tengezar kirin
hetikîn/dihetike/bihetike	1. rezîl bûn 2. bizdîn3. tengezar bûn
hetîk	îftira
hetîketî	1. rezîltî 2. perîşanî
hetrek	1. derba zexm 2. lêdana bi tundî
hev	1. wateya tevahiyê dide peyvê 2. wekî pêşgir, navgir û paşgir tê bikaranîn û wateya tevahiyê dide peyva nû mînak: hevraz, serhevde, rastênhev
heval	1. razdar 2. hogir, dost *"mêr ew e ku di rojên teng de li hevalê xwe dipirse"
hevalbend	1. mutefîq 2. tagir 3. alîgir *"li bajêr peldankê te hebe, li gundan mirovê te hebe û li riyan hevalbendê te hebe xemgîn mebe"
hevalbendî	1. îtifaq 2. tagirî 3. alîgirî *"hevalbendî, nameşe bi bêbextî"
hevalcih	zarok an jî têjikê ku bi hevalekî ve hatiye dinyayê; cêwî
hevaltî	1. hevpişkî 2. hogirtî
hevanî	ewanî
hevbajar	hemşehrî
hevbend	li kêleka hev
hevbend kirin	dan rû hevpîşe hev
hevbeş	şirîkê di heman qadê de

hevbiha	bi heman biha û nirxî
hevcar	kotanê cotkirinê
hevcure	bi heman rengî
hevçerx	hemzeman û hevtemen; hevdem
hevde	1. hejmara piştî şazdehan berî hejdehan2. jimareya 18’an
hevdehem(-în)	di rêza hevdehan de
hevdeng	bi heman awaz û newayê
hevdil	1. razdar 2. di heman ramanê de
hev dîtin	1. hev nasîn 2. pergî hev hatin
hevedudanî	(r) peyva ji du hêmanan pêkhatî
hevenav	(r) navdêra gelemper hevêrke çember, daîre
-hevêrkeya cemsera bakurî	çembera ku ji bo veqetandina kîşweran wekî tixûb tê pejirandin
hevês	1. kefa dêst 2. binê pê
hevîr	1. ardê bi avê strandî; ecîn 2. pestîl 3. helîseya her tiştê vîrçoqî*"kesî, hevîrê xwe bi kalî nexwariye"
hevîrdiran	merhema diranşûştinê
hevîrtirş	havênê hevîrî*"berf, hevîrtirşê erdê ye”
hevkar [I]	1. şirîk 2. hevpîşe
hevkar [II]	1. noker 2. sîxur 3. alîkarê neyêr
hevkarî	1. karbeşî 2. şirîkatî
hevkêşe	1. hevseng 2. terazû
-hevkêşeyên navnetewe	yî hevsengên gerdûnî yên di navbera gelan de
hevling	zilamên ku jinên wan xwişkên hev in
hevnasîn	nasîna du aliyan a bi hev û du
hevnav	1. bi heman navî2. tişt an kesekî din
-hevnavê min	kesê ku navê wî wekî navê min e
hevok	(r) komeka peyvên watedar; cumle
hevoksazî	(r) bi awayekî rast rêzkirina peyvên watedar û peywirdar

hevor	nêriyê karxezalê
hevpar	1. şirîk 2. hevkar
hevparî	1. karbeşî 2. teqsîm
hevpeyman	1. mutefîq2. sozdayî
hevpeyvîn	1. sohbet 2. guftûgoya ku nûçegihanek bi kesekî têkildar re dike
hevpîşe	di heman sinaet û meslekî de hevalên hev
hevran	dan, genim û cehê ji bo xwarinê
-mişkan hevranê yekî qul kirin	keda yekî tûşî karesatekê hatin
hevraz	1. sereberjêr 2. dibûr
-hevraz bûn	quloz bûn û bilind bûn
-hevraz kirin	quloz û bilind kirin
hevrê	1. hevalê heman rê û dirbê 2. hevalê heman raman û bîrdoziyê
hevrik	reqîb
hevring	meqesa ku pê pez û berx tên birîn
hevrist	dareke bêber a ku belgên wê mînanî pîjan e û her dem kesk e; qaj*"hevrist ne dar e, nêrgiz ne bihar e, keç ne şûnwar e"
hevsar	hefsar, doxrişme
hevser	1. jina mirovî 2. kita zoyekê
hevsî	cîran
hevşî	1. sûra dora malê2. sûra ku li dora guhera pêz tê jenîn
hevşîre	keça ku di zaroktiya yekî de ji heman çiçikî şîr mêtiye
hevta	1. takêş 2. yekta, hinkuf
hevûrî	karê dusalî
hew [I]	1. qet nabe 2. ji vir şundetir tu carî na
-ez hew dixwim	ez ji vir şundetir tu carî naxwim
hew [II]	derd, kul
-hew dan	(birîn) der bûn
hewa	1. bûjena kîmyayî a ku giyanewer pê dijîn 2. tevgera kar û barên seqayî3. hilm û gilm; nefes
hewadar	1. cihê ku ba jê digire û lê bêhn naçike2. servekirî, pêşvekirî

hewal	1. nûçe 2. bûyer, rûdan *"kesê ne li malekê, nizane hewalekê"
hewandin/dihewîne/bihewîne	1. êwirandin 2. sitirandin 3. xwedî kirin*“dil, dilan dihewîne”
hewar	hawar *"ne dixwim savarê, ne diçim hewarê"
hewarî	1. hawarî 2. hevalbendên Cn. Îsa eleyhiselam
-çûn hewariya yekî	bezîn destyariya yekî
hewce	1. pewist 2. lazim3. pêdivî 4. muhtac *"çiya jî hewceyî çiyan in"
-ne hewce ye	lazim nake
hewcedar	muhtac
hewdel	şorbeya êrd
hewes [I]	1. laqirdî, henek2. tinaze
hewes [II]	1. azwerî 2. awat *"dolab hebs e, teşî reqs e, neqş hewes e"
heweskar	dilxwaz
hewêrde	çivîkek e
hewisandin/dihewisîne/bihesîne	1. lê temrîn dan kirin 2. amojandin
hewî	(ji yekê heta çaran) jinên ku bi heman mêrî re zewicîne
hewîn [I]	xwezî
-hewîn hatin	1. pê re kêfxweş bûn 2. jê bêzar nebûn
hewîn/dihewe/bihewe[II]	1. sitirîn, êwirîn 2. aşt bûn 3. sebr kirin, tebitîn
hewisîn/dihewise/bihewise	1. kêfa xwe pê re anîn 2. dil bijandin tiştekî*"mezin reqisî, biçûk hewisî"
hewl	1. xebat 2. teşebus
hewl dan	1. xebitîn 2. mercên heyî bi kar anîn
hewn	aqil, hiş
hewngir	1. hişyar 2. aqilmend
hewnas	serkêlindîkêş
hewq [I]	pîleya pêlekanê

hewq [II]	baxçeyê ku tê de sewze tên çandin
hewran	kinca bêmil a ku di ser de tê werkirin
hewreban	di avahiyan de pêlekana hundirîn
hewş	1. sûra li pêş an jî dora malan 2. hêwana malê *"heta ku dîk mîr be û tajî kizîr be, tu mêvanan li derê hewşê nabînî"
-hewş di hev de bûn	bûn cîranên nêzîk
hewşan [I]	cureyekî çêreyê ye û jê gêzî tên çêkirin
hewşan [II]	havînan dema razanê ya li pêşiya malên ku li dorê sûreke jenandî heye
hewşeng	1. qad 2. qada tiratê
hewtik	baxçe
hewtim	sedeqe, xêr
hewtî	1. tebat 2. tewan
-hewtiya yekî birin	1. bi ser re dan avêtin 2. hêza tewana yekî qedandin
hewz	çala jenandî ya ku avê berdidinê û piranî li ber kaniyan çêdikin
hey [I]	daîmî
-hey û hey	1. timî û daîmî 2. hê jî
hey [II]	geh, carinan
-hey li jorê ye û hey li jêrê	carinan li fêzê ye û carinan jî li xwarê ye
hey [III]	di wê navberê de
-hey min dît ku winda bûye	paşê pê hesiyam ku berze bûye
hey [IV]	baneşaneke gazîkirinê ye, î
-hey lawo tu biqurçimî	î kuro tu bimirî
heya [I]	heta
-heya niha	heta vê qasê
heya [II]	hesta şermkirinê; ifet
heyam	1. dem 2. çax, wext *"heyam heye li deverinan, heval çêtir e ji biran"
heyas	serê tiliyên piyan

heyase	kembera navê a xemilandî
heyat	1. jiyan 2. sûra li dora malê *"sibatê, guran xwe avête heyatê"
heyber	tiştê ku hebûna wî teqez e lê dibe ku bê zanîn an jî neyê zanîn
heyberî	berbiçavî
heye ku	dibe ku
heyet	1. lijne 2. deste
heyf	1. mixabinî 2. tol û întiqam 3. evez *"heyfa serê ku çû"
-heyfa min bi te tê	li te têm rehmê û gunehê min bi te tê *"heyva ronî! heyfa min bi te tê ku şeva reş li pey te ye"
-heyf e	cihê mixabinê ye/daxê ye
-heyf hilanîn	1. tol hildan2. evez jê standin
heyibandin/ diheyibîne// biheyibîne	1. tuneyî kirin 2. binevat kirin 3. dizîka şandin cihekî nediyar
heyibîn/diheyibe/biheyibe	1. tuneyî bûn 2. binevat bûn 3. dizîka çûn cihekî nediyar
heyirandin/diheyirîne/ biheyirîne	şaşwaz kirin, mehtel hiştin
heyirîn/diheyire/biheyire	şaşwaz bûn
heylê	(mêza) heywax!
heylo	(nêrza) heywax!
heyran	delal
-na heyran	na delalê min/na qurban
heytandin/diheytîne/ biheytîne	1. (da ku bike an neke) lê qîrîn 2. lome lê kirin
heytehol	1. hêwirze 2. sûresat 3. şulixî
heytehol kirin	şulixî kirin, heylime kirin
heyv	cismê esmanî yê ku bi şev ronahiyê dide erdê; hîv *"wexta ku feqîr diçine diziyê, heyv ji êvar de derdikeve"

heyveron	1. ronahiya heyvê 2. heyva çardeşevî*"heyfa ciwaniyê ye ku pîrî li pey e, heyfa heyveronê ye ku şevereş li pey e"
heywan	ji bilî mirovan ruhberên şênber ên ku di xwezayê de dijîn; sewal, ajal *"heke ku tu dixwazî kurê xwe bikî mêr, bike şivan; lê zû bîne mal, hê ku nebûye heywan"
heywax!	baneşaneke keserê ye
heyz	gîraniya jinan ya ku elameta wê dîtina xwîna malzarokê a mehane ye
-heyz bûn	(jin) ketin kirasan, ketin kincan
hez	1. evîn 2. hebîn
-hez kirin	1. hebîn 2. evîndar bûn *"hezkirin çiqasî kin be, jibîrkirin ewqas dirêj dibe"
-jê hez kirin	1. hebîn 2. ji tiştekî/kesekî re dilinî bûn *"diz, ji tariyê hez dikin"
hezandin/dihezîne/bihezîne	1. hejandin 2. leqandin 3. çelqandin4. ber bi ba kirin *"hezandin xweş e, lê bi du seriyan"
hezar	1. deh heb sed 2. jimara 1000'î *"hezar dost kêm in, dijminek pir e"
-hezar sond û selewat xwarin	pir caran bi peyvên pîroz gotina xwe pesend kirin
-ji hezarî yek	kêm caran û ne her tim/degme caran
hezaz	ji binî ve herikîna axê; hezek
hezek	cihê bi herî û gil
hezge	hezek *"ker ker e, di hezgeyekê de dikeve heriyê, heft salan di wir re naçe"
hezrîng	hesinê daxkirinê hê 1. hîn, hîna 2. heta niha jî *"berxê çê, hê li ber kozê kifş e"
hêç [I]	qe, hîç
hêç [II]	har û dîn
hêçan	1. ceribandin, ezmûnkirin 2. meqaleya wêjeyî
hêçandin/dihêçîne/bihêçîne	1. ceribandin 2. ezmûn kirin
hêdî	1. ne zû 2. sivik sivik *"ava hêdî hêdî, me ecêb jê dî"
hêdîka	1. ne zûka û bi pêgiranî 2. dizîka
hêja	1. birûmet, birêz 2. layîq *"mirî ne hêjayî şînê ye ku mirov jê re şînê bike"
hêjatir	1. birêztir 2. layîqtir*"gilî heye, ji hezar giliyî hêjatir e" hêjî hêja hêjîr hejîr *"adetên bav û bapîran, kerik xweştir in ji hêjîran"

hêk	1. adana firindeyan a ku di nav qalikekî req de ji spîtkekî û zerdikekî pêk tê 2. tovê hin ajalan e û jê têjik çêdibin *"roj tê, hêk ji hêka mirovî xurtir dertên"
-hêkên hesinî kirin	ji sermayê qerisîn
-(bûn) hêka kûsiyan	bêsexbêr mezin bûn *"hêka genî di pûngalê de dimîne û hêka kûsiyan li meydanê"
hêker	pîşekarê hûnanê
hêkerûn	qeyxane
hêkî	hêker
hêl	1. alî, ta 2. tax 3. tûş
hêlan/dihêle /bihêle	hiştin
hêlanek	rûnişteka hilawestî ya ku tê kilandin; kilekursî
hêle	1. neçîra kew û çivîkan a bê çek 2. nêçîra bi komekî
hêlekan	kilekursî
hêlik [I]	hêlekan, hêleçan
hêlik [II]	gun *"dema ku hirç pîr dibe, kudikên wî bi hêlikên wî dilîzin"
hêlincîn/dihêlince/bihêlince	qilpikê lê girtin, hîqikê pê girtin
hêlî	neynik, eynik, awêne
hêlîlar	xêzikên nîgaşî yên ku çembera cîhanê bi dirêjahî dibirin
hêlîpan	1. rastênhev 2. xêzikên nîgaşî yên ku çembera cîhanê bi berahî dibirin
hêlîn	1. malika çivîk, teyr û tilûran a ji pûş û pelaşî2. lan *"hêlîna teyrê kor jî, Xwedê çêdike"
hêma	1. elamet 2. nîşane
hêman	1. binke, bingeh2. unsur
-hêmanên bingehîn	unsurên esasî
hêmayî	1. elametkî 2. nîşankî
hêmin	1. asûde 2. mulayim3. awirşikestî
hêmî [I]	kelik û potikên kevnare
hêmî [II]	bi rutûbet û têhn; şil,

hêncirandin/ dihêncirîne/ bihêncirîne	1. hingaftin û çîrçîrî kirin 2. vecûtin û vehêrandin
hênijîn/dihê nije/bihênije	1. telexewî bûn 2. ber bi xewê ve çûn 3. pokinîn 4. ponijîn
hênik	1. ne sar ne jî germ2. şîrogermî 3. mûtedîl
hênikahî	1. şîrogermîtî2. îtîdala hewayê
hênik bûn	1. sarogermî bûn 2. (hewa) mûtedîl bûn
hênik kirin	1. bi bajen an jî basarkê tîna hewaya heyî şikandin 2. (bi pîneyekî şil) tîna laşê germ daxistin 3. bi êgir qerma sermayê şikandin
hêran/dihêre /bihêre	1. kotin 2. pişirandin 3. cûtin 4. hûr kirin *"kûçik kûçik e, dema ku hestiyan dihêre, hesabê qûna xwe jî dike"
hêratî	destmala ku jin di ser mêzerê de didine ser eniyên xwe
hêre	jûra ku aîdî jinan e û mêrên biyanî nakevinê
hêrik [I]	erdê bi kevir
hêrik [II]	sewala ku hirî yan jî muyê wê rast û zivir e
hêris	zana û keşeyê cihûyan; haxam
hêrs	1. rik 2. en(g)ir 3. gir *"hêrs tê çav lê reş dibe, hêrs diçe rû lê reş dibe"
-bi hêrs	1. bi rik 2. bi engir3. bi gir
-bi hêrs bûn	1. rik hatin2. en(g)irîn 3. gir hatin
hêrsok	1. rikhatî 2. en(g)irî 3. girik
hêsa	1. vehisî, rawestyayî2. ne zor, asan
hêsa bûn	1. rawestîn 2. asan bûn
hêsan	1. asan, ne zor 2. tiştê ku zûka bi dest dikeve
hêsanî	asanî, ne bi zorê
-bi hêsanî	bi awayekî zû û asan
hêsî [I]	belekiyên berfê yên ku ji ber bayî civiyane hev
hêsî [II]	erdê ku mêrg û zeviyên wî dêm in
hêstir [I]	ava ku di dema girîn û çavşewitînê de ji çêv datê xwarê; rondik*"ji çavên kor, hêstirên sor nayên"
hêstir [II]	sewala ku ji têkiliya navbera hesp û keran de çêdibin û mêhîniyên wan nazên*"hêştir radibin hev, hêstir û ker di bin lingên wan de têk diçin"
hêşî [I]	berfa ku ji ber bayî di çalan de kom bûye
hêşî [II]	sîwana ku di kêlekên konan de tê hiştin

hêşîn	rengê ava zeryayê û hewaya çiksayî
hêşînahî	1. çêre 2. sewze*"rewşa biharê, hêşînahî ye"
hêşîn bûn	(çêre û dar) aj dan û bejn avêtin *"çi ku havînî hêşîn dibe, ew zivistanî jî lazim dibe"
hêşîn kirin	(çêre û dar) çandin
hêşînkew	rengê têvel ê ji spî, kesk û şîn
hêştir	cureyekî ajalên sehrawî ya barkêş e; wekî pêz goştê wê tê xwarin, tê dotin û birîn
hêt	beşa lingî ya ku ji moka çongê heta kulîmekê ye
hêtûn	kilsxane
hêvişandin/dihêvişîne/bihêvişîne	1. parastin2. hemete kirin 3. cangiranî kirin *"her kes derpiyê xwe bihêvişîne, dê birîna li pişta xwe bibîne"
hêvişandî	1. parastî 2. hemetebûyî *"malê hêvişandî, ne xurê xwediyî ye"
hêvî	umîd, bendeman*"tiştê bi nîvî, jê meke hêvî"
-hêvî jê hatin birîn	dest jê hatin şûştin *"hêvî, ji Xwedê nayê birîn"
-li hêviyê man/sekinîn	1. li bendê man 2. di raçaviyê de man 3. çav lê çûn
hêvîdar	umîdwar, bendewar
hêvîs kirin	(gore, leşik, xalîçe û hwd ên qulbûyî) tehmîr kirin
hêvojkarî	1. perwerdehî2. amojkarî
hêvotin/dihêvoje/bihêvoje	1. perwerde kirin2. tembîh kirin 3. şîret kirin
hêwl	sehm
hêwer	tiyê bûkê
hêwlnak	tiştê ku mirovî ditirsîne û vediciniqîne
hêwirandin/dihêwirîne/bihêwirîne	êwirandin
hêwirîn/dihêwire/bihêwire	êwirîn
hêwî [I]	hewî *"hêwî malê dikin, jintî malê dibin"

-hêwî hate ser	mêrê wê jineke din jî li xwe mehr kir
hêwî [II]	hêmî û rutûbet
hêz	1. quwet, taqet 2. qudûm 3. desthilatdarî
-bihêz	1. xurt 2. jîr 3. desthilat
-bi hêz bûn	1. di xwe de qudûm dîtin 2. xurt bûn3. desthilat bûn
-bi hêz kirin	1. xurt kirin2. hatin hawarê 3. destyarî jê re kirin
-**hêzên ewlekeriyê**	beşa asayîşê a artêşê
-hêzên avî	beşa asayîşa zeryayî
-hêzên bejayî	beşa asayîşa erdê
-hêzên hewayî	beşa asayîşa hewayî
-hêzên seqayî	beşa asayîşa fezayî
hêzar	1. qumaşê ku jinên misilmanan li ser kincan de li xwe werdikin 2. çarşev
hibr	aviya rengîn a ku pê tê nivîsîn; murekeb, midad
hiçhar	îsota sor a tozkî
hikmet	bîs û razên pêkhatina kar û tevgeran
-hikmeta îlahî	razên ku Xwedê di tiştên pêkhatî de bi cih kiriye
hil-	(r) pêşgireke lêkerçêker e û wateya berbijoriyê didê
hilanîn/hiltîne/hilîne	1. bi dest xistin 2. bilind kirin 3. veşartin*"Silto bû kebanî, golika werisî hilanî"
hilav	ader û eslpak
hilavêtin/hildiavêje/hilavêje	1. lotik avêtin 2. bi ser re baz dan
hilawestin/hildiawêse/hilawêse	daliqandin
hilberandin/hildiberîne/hilberîne	1. îmal kirin2. çêkirin
hilberîner	1. îmalker 2. çêker

hilberîn	îmal
-navgînên hilberînê	amûrên îmalkirinê
hilbestîn/hildibeste/hilbeste	girêdan, bestin
hilbijartin/hildibijêre/hilbijêre	1. bijartin 2. (ji nav re yek an hinek) ecibandin 3. (deng) bi kar anîn
hilbijêr	1. bijartî 2. dengdayî3. ecibandî
hilbûn/hildibe/hilbe	1. ji şûnê rabûn 2. qetîn 3. (agir) pê ketin 4. berz bûn
hilciniqandin/hildiciniqîne/ hilciniqîne	1. veciniqandin2. zil kirin3. silikandin
hilciniqîn/hildiciniqe/hilciniqe	1. veciniqîn2. zil bûn 3. silikîn
hilçinandin/hildiçinîne/hilçinîne	(tiştê ziwa) av kişandin xwe
hilçinîn/hildiçine/hilçine	1. mêtin û vexwarin2. (çaviya filitî) kaşî rêzê kirin 3. bijartin
hilçûn/hildiçe/hilçe	1. ber bi jorê çûn 2. di kêrtê de qelibîn xwarê
-hilçûna derûnî	aloziya nefsî ya ku ji ber bertekekê pêk tê
hildan/hildide/hilde	1. bi dest xistin 2. (ji erdê û jêrê) bilind kirin
hilêvirî	amana bê dervank
hilêvirîn/hildiêvire/hilêvire	devê tiştê devgirtî vekirin
hilfirîn/hildifire/hilfire	1. hilperîn 2. silikîn 3. ji xewê veceniqîn 4. ji cihê xwe pekîn
hilgerîn/hildigere/hilgere	1. (ber bi jor) bilind bûn 2. berê xwe dan jorê 3. çûn zozanê

hilgirtin/hildi gire/hilgire	1. wergirtin, hildan2. bilind kirin 3. mil kirin, pişt kirin 4. (birîn) werimîn û kêm girtin *"mirov barê xwe
hilnegire	, kes barê mirovî hilnagire"
hilhatin/hiltê /hilê(hilbê)	1. (cismên esmanî) hatin xuyanê 2. heytandin*"bihar hat, zivistan hilat"
hilhilî	hizhizî, hoşhopo
hilhilok	cureyekî fêkiyên çolê ye û dişibihe gêlasan
hilikî	sewala ku pêşwext hatiye dinyayê *"hilikî çand û viringî ket"
-hilikî zayîn	(sewal) zû gon xwarin û zû zayîn
hilisîn/dihilis e/bihilise	1. (bêyî hemdê xwe) di aliyekî de tehisîn 2. (pê) şemitîn
hilketin/hildi keve/hilkeve	1. rabûn 2. raperîn3. (ber bi jor) bilind bûn 4. pê re mijûl bûn
hilkêşan/hild ikêşe/hilkêşe	1. (ber bi jor) bilind kirin 2. quloz kirin
hilkêş û dakêş	rabûn û daketina lemperên zeryayê; med û cezr
hilkirin/hildi ke/hilke	1. qurifandin 2. jê kirin3. pê xistin *"êgir bi darên hûr hilke"
hilkişandin/ hildikişîne/hi lkişîne	hilkêşan
hilkişin/hildi kişe/hilkişe	1. (ber bi jor) bilind bûn 2. quloz bûn
hilkutan/hild ikute/hilkute	1. vegevizîn 2. bi zextî mêtin
hilimîn/dihili me/bihilime	1. henase hilkişandin û dakişandin 2. gulimîn
hilm	1. bixar 2. dûkel 3. nefes 4. gilm *"hesinê germ, bi hilmê germ nebûye"
hilmaştin/hil dimaşe/ hilmaşe	1. vemaliştin2. bi keys kirin *"serê xwe şûştiye û eniya xwe
hilmaştiye	, diçe nav dijmin tu dibêjî qey aştî ye"
hilme	1. hucûm, êrîş 2. devjeniya tund
-hilmeyî yekî kirin	1. hilbaskî yekî bûn, êrîş birin ser 2. pê re ketin devjeniyeke tund

hilmeşîn/hildimeşe/hilmeşe	hilkişîn
hilmijîn/hildimije/hilmije	1. nefes hildan û dan 2. mêtin 3. hilçinîn
hilo	1. de rabê! 2. de bazdê û xwe bigihînê!
hilpekandin/hildipekîne/hilpekîne	1. pengizandin2. hilfirandin
hilpekîn/hildipeke/hilpeke	1. hilfirîn 2. pengizîn
hilperişîn/hildiperişe/hilperişe	bêhnijîn
hilpesirîn/hildipesire/hilpesire	1. li hember yekî sekinîn 2. (hevîr) dema pehtina wî hatin3. (xurek) dema xwarina wî hatin
hilqehilq	îskeîska di dema girîn an jî vereşanê de
-hilqehilq kirin	(di girîn an jî vereşanê de) îskeîsk kirin
hilqefşandin/hildiqefşî-/hilqefşîne	1. (da ku rind bitepise hev) hejandin2. (da ku giranî bê fehmkirin) hejandin
hilqûm	qirik
-hilqûma mirinê	dema sekeratê
hilsengandin/hildisengîne/ hilsengîne	1. nirxandin2. tehlîl kirin, ferisandin
hilteqilandin/hilditeqilîne/ hilteqilîne	1. leqandin, hejandin 2. hilqefşandin
hilteqilîn/hilditeqile/hilteqile	1. leqîn, hejîn2. hilqefşîn
hiltirandin/hilditirîne/hiltirîne	1. tûş bûn, gayîn, sihirandin 2. tecawuz kirin

hiltirîn/hilditire/hiltire	1. hatin sihirandin2. aşofîn
hilû [I]	alûçe
-hilûreşk	alûçeyên reş
-hilûzerk	alûçeyên zer
hilû [II]	1. meht û bêgirnoz2. şimşat
-hilû kirin	1. girnoz jê darotin 2. şimşat kirin
hilweşandin/hildiweşîne/hilweşîne	1. xera kirin 2. kavil kirin 3. bêhavil hiştin 5. rûxandin
hilweşîn/hildiweşe/hilweşe	1. rûxîn 2. rijîn 3. kavil bûn 4. bêkêr bûn*"dîwarê rast, hilnaweşe"
himbiz	li ba hev û pir, ji hev ne firk
-daristana himbiz	daristana ku darên wê li kêlekên hev û pir in
himbizî	rexhevî û pirî
hin	1. piçek û ne gişt 2. parçeyek 3. jê beşek *"jinê bîne ji mala mezin, li pey bide hezar û hin"
hinar	cureyekî fêkiyan e
hinarde	bûjenên bazirganî yên ku dişînin welatekî din; îxracat
hinare	1. peyama nivîskî yan jî devkî 2. şandek
hinarik	her du hestiyên ku li kêlekên rûyî ne
hinartin/dihinêre/bihinêre	1. şandin 2. bi rê kirin
hinartî	şandî, qasid
hinav	1. endamên di hundirên giyaneweran de 2. hundirê cendêk *"ê ku ne ji hinavan, nayê pêş çavan"
-bijîşkiya hinavê	bijîşkiya endamên hundirîn
-hinav kutan	bi ser hev henase dan û hildan
hinavkutî	tengenefesî hincet 1. behane, mehne2. mazeret

hincirandin/ dihincirîne/bihincirîne	1. gincirgincirî kirin 2. hetikandin3. aşofandin
hincirîn/dihincire/bihincire	1. gincirgincirî bûn 2. hetikîn 3. aşofîn
hind	1. kêlek, rex, tenişt2. cem, li ba
hindam	qam, bejn û bal
hindav	1. îstiqamet 2. dûş
hindik	1. nezêde 2. kêm*"ji piran pir diçe, ji hindikan hindik"
hindikahî	1. kêmayî 2. kêmar
hinek	1. çendek 2. peşkek3. pirtikek *"hinek dikin, hinek dixwin"
-hinekan pifî guhan kirin	ji bilî niçandin û navtêdana xelqê serwext nebûn
hing	dem, heyam *"kengî bibare, wê hingê zi-vistan e"
hingaftin/dihingêve/bihingêve[I]	1. zecirandin2. lê dan *"dema hingavtina kerê tê, nanê cotyarî dixwe"
hingaftin/dihingêve/bihingêve[II]	1. di cihê nîşankirî de lê xistin 2. gihandin îstiqameta rast
hingijtin/dihingêje/bihingêje	bi awayekî çavtarî xwe avêtin nava tiştekî
hingil	çiçik
hingiv	adana şirîn a ku mêşa hingivî ji puxteyên kulîlkan hildiberîne û di kewareyan de dimeyîne*“peyva nebaş, bi sê pat hingivî nayê xwarin”
hingî	1. ewçend 2. ji wê demê virdetir
hingorî	maweya zemanî ya ji tarîbanê hetanî dema razanê
hingûlîsk	gustîl
hingûr	mexreb
hinkuf	1. hevser 2. hevtayê yeksanî tayê din
hiqûq	mafên zagônî
-hiqûqa navneteweyî	zagonên ku têkiliyên di navbera gelan de têkûz dikin

-hiqûqa giştî	zagonên kar û barên cemawerî
hiqûqnas	pisporê zanistên zagonî
hirç	cureyekî ajalên çolê yî çarpê ye û dirinde ye*"guran xwariye, lê hirç mane"
hirî	pûrta pêz û hêştiran
hirmî	cureyekî fêkiyan e
hiş! [I]	baneşaneke hişyarkirinê ye
-hiş bûn	**1**. deng nekirin2. dengê xwe birîn
-hiş be!	dengê xwe meke
hiş [II]	1. aqil, serafet 2. hafize, bîr *"kesê hiş li sêrî, namîne li pişt dêrî"
-hiş çûn	1. aqil tev li hev kirin 2. ketin sergêjiyê
hişk	1. zexm 2. ziwa 3. sext 4. qayîm 5. çilmisî*"agirê xweş, agirê darê hişk e"
-hişk û hola	1. çilmisî û ziwabûyî 2. tiptenê
hişkahî	1. zexmtî 2. ziwahî3. sextî, tundî 4. qayîmtî 5. çilmisîbûn
hişkav	cihê ji bej û avê pêk tê
hişkavî	bejavî
hişkawiz	çinîna pêşwext
hişk bûn	1. ziwa bûn 2. zexm bûn 3. sext bûn, tund bûn 4. qayîm bûn5. çilmisîn 6. mirin
hişkebawerî	1. baweriya ku tewandina wê ne hêsan e 2. baweriya ku guherîna wê ne pêkan e
hişkegilê	girêka ku bi hêsanî venabe; girêhişk
hişkekuxik	kuxika sext a ku wekî xeneqûtkê dikeve gewriyê
hişkesalî	sala ku zivistana wê pir sar e û bihara wê jî bêbaran derbas dibe
hişkî	1. hişkahî 2. reşesermaya bê ba û barij
hişk kirin	1. ziwa kirin2. zexm û berk kirin 3. karê xwendinê terikandin4. qayîm kirin û şidandin5. çilmisandin6. kuştin
hişmendî	1. biaqilî 2. xwedîferasetî
hişsivik	1. saf, sefêk 2. dînik
hiştin/dihêle /bihêle	1. terikandin 2. destûr dan
hişyar	1. jîr 2. jêhatî3. kesê ku ne xewar e
hişyarî	1. îxtar, îqaz 2. danezan 3. jîrî û jêhatîtî4. xewarnebûn *"heye teqdîra Barî, feyde nake hişyarî"

-hişyariya dawî	agehdarkirina ji bo cara paşîn
hişyar kirin	1. îxtar kirin, îqaz kirin 2. ji xewê rakirin 3. pê hesandin4. pê dan zanîn
hizr	1. fikr û raman 2. qinaet
-hizr kirin	1. ramîn 2. texmîn kirin
hîcab	awayê lixwekirina jina misilman a li hundir û derve
hîç	qet/qe
hîçparêz	kesê ku têkoşîna hemberî dijwariya jiyanê bêwate dibîne
hîçparêzî	retkoka ku mirovî û kesayeta wî dispêre lawaziya li hemberî têkoşînê
hîle [I]	bîz, mehde
-hîleyê xwe jê kirin	qirqalê wî hilnedan
hîle [II]	fend û fût
-hîle û xurde li dorê nebûn	dûrî dek û dolavan bûn
hîlebaz	dekbaz
hîlor	dara ziqûmê
hîm	1. xîm 2. esas 3. bingeh 4. tar
-hîm danîn	1. xîm avêtin2. tar jênîn
hîmat	tiştê ava û pêkhatî
-hatin hîmatê	hatin pê, pêk hatin
hîn	hê, hîna *"hîn ga tune, êfir çêdike"
hîn bûn	1. elimîn 2. fêr bûn
hînbûyî	1. elimî 2. fêrbûyî*"hînbûyî, ji harbûyiyan zortir in"
hîndarî	perwerdeya bi riya ezmûnan; temrîn
hîndekar	1. mamosteyê ku di zanîngehê de perwerdekariyê dike 2. amojkar3. rawêjer, hêvojkar*"hînbûyiyan hîn meke, hîndekeran ji bîr meke"
hîndekarî	1. pîşeyê perwerdekariya di zanîngehan de 2. amojkarî 3. hêvojkarî
hîn kirin	1. perwerde kirin2. elimandin 3. hêvotin 4. fêr kirin 5. amojandin *"min xelq
hîn kire	govendê, êdî kesî bi destê min negirt" hîqik îskeîska kesê ku parî di ber de maye
hîqînî	1. dengê îskeîskê2. hîrînî

-hîqînî pê ketin	1. hîsk hatinê 2. xwe zeft nekirin û bi dengî kenîn
hîrîn/dihîre/ bihîre	(hesp) şîhîn
hîro	cureyekî kulîkan e
hîs [I]	pêşzanîna heyberên razber; hest
-hîs kirin	hê di pêş de tê derxistin
hîs [II]	tenî
-hîsê lê xistin	bêhna dû û şewatê li xwarina pijandî xistin; bîsokî bûn
hîsk	îsk, hîqik
hîş	erdê ku xweliya wî rengê sorahiyê lê dixe
hît [I]	semax
hît [II]	kevirê ku bi destekî avêtina wî pêkan e
hît [III]	cureyekî bizinan e
hîv	cisma esmanî a ku bi şevê xuya dibe û ronahiyê dide cîhanê; heyv *"hîv bibe duşevî, her kes dê wê bibîne"
hîvik	hîva nû ya ku li esmên wekî tîpa C'yê tê xuyan; hîlal, lêvedas/hişkedar, nûma
hîvî	hêvî
hîz	1. eyarê rûn 2. bêar û bêexlaq
ho ho!	baneşana ku pê ga tên ajotin û sekinandin
ho ho kirin	ga ajotin an jî dan sekinandin *"ho
ho bike	ku bila ga bisekine"
hoçik	kevirê meht ê ku bi qasî destekî ye, tehtik
-hoçik lîstin	bi keviran li dûdo xistin
hodar	1. aj, şax, zîl 2. ajeroya çêre û daran
hogeç	beranê çarsalî
hogir	1. dost 2. heval3. razdar
hok [I]	girêka ku zû û hêsan tê vekirin *"mar çiqasî hokan bide xwe, divê rast here qulê"
hok [II]	1. gemara sewalan2. zîrça kewan 3. xozana peynkirî
hoker	(r) peyvên ku rewş û mercên pêkhatina lêkeran nîşan didin; amil
hol [I]	1. meydan, qad2. hêwan

-hol hola te ye	firsend firsenda te ye
hol [II]	topa ji kulav an jî ji potikan çêkirî, gog
holedest	cureyekî lîstina gogê ye û her tofek ji şeş kesan pêk tê
holepîtk	pêtên agirê gur
holetel	cureyekî lîstina gogê ye û îro wekî goga amerîkayê tê naskirin
holik	malika textîn *"heke gur ji bagerê bitirsiya, dê ji xwe re holikek çêkira"
holî	şiva holetelê
honî	darên ku li gorî pîvanekê tên birîn
horehor	dengê girînê yî berz
horehor kirin	bi dengekî berz girîn
horg	dîwan, meclis
horî	ferişteyên bihuştê
hoste	pisporê pîşeyekî*"her tişt di destê hosteyê xwe de baş e"
hov	1. kovî 2. mirov an jî desteya dûrî sincê mirovatiyê; wehşî
hovberî	hovîtî
hovîtî	1. kovîtî 2. wehşîtî
hovane	1. koviyane 2. wehşetnak
hoy	sedem
hoyix	kincên ku tijî pûş û pelaşdikin û ji bo tirsandina çivîkan di dîwarê bîstên de diçikînin
hoykar	sedemkar
hoykarî	sedemkarî
hoz	1. qebîle, eşîr 2. lijne, deste
hozan [I]	1. helbest, riste2. stranbêj
hozan [II]	1. xwezan, arif2. nesebzan, nifşzan
hozanvan	helbestvan
hucûm	1. êrîş 2. serdegirtin, helmet
hucûm kirin	1. êrîşbirin ser 2. hilmeyî kirin
huçik	devmilên kincan
hudhudk	cureyekî çivîkan e
hukim	biryar, qerar

hukimdar	1. serwer 2. desthilat
hukumet	1. dewlet, dûgel2. rêvebiriya kar û barên cemawerî
hundir	1. ne li derve, derûn2. hinav *"jin dîwarê hundir e, mêr dîwarê derve ye"
-hundir çûn	virikî bûn
hundirandin/ dihundirîne/ bihundirîne	1. hewandin2. di xwe de girtin û avêtin hinavan
hundirîn	1. tiştê ku ne aîdî derve ye, derûnî 2. daxilî
huner	1. miharet 2. qabiliyet3. pîşe *"huner, xwediyan ezîz dike"
-hunerên şêwekarî	miharetên bedewiyê
hunerdost	dilxwazê kar û xebatên hunerî
hunerî	1. miharetî 2. pîşeyî
hur	1. azad 2. kesê ku çavên wî şaş in
hur bûn	1. azad bûn 2. çav lê şaş bûn
hur kirin	azad kirin
hureme	1. kirêt û bêbine2. bêqedr û nezan 3. kesê ku li gor rayîşa civakê tev nagere 4. şaşo
hurim	tirxes
hurmet	1. giramî, rêzgirtin2. jina binamûs
hûfik	kuna ku di nava xilxileyên keviran de ye û li zozanan weke cemedankan tê bikaranîn
-hûf kirin	1. pif kirin 2. bi carekî de daqurtandin
hûn	(r) cînavka kesane a ji bo kesên duyemîn ên pirjimar
hûnandin/dihûnîne/bihûnîne	1. dan raçandin2. dan dirûvandin 3. dan rokirin
hûnîn/dihûne/bihûne	1. bend li hev anîn û raçandin2. nivîs û bûyer dirûvandin 3. ro kirin
hûr [I]	mîde, asik *"hûr, ne têra kayê ye"
-mal di tûr de û serî di hûr de	bêwarê ku xem û tatêla wî têrbûna zikê wî ye
-hûr berdan	zik mezin kirin

hûr [II]	1. biçûk 2. lixwenehatî3. kêmnirx *"hûr bifikire, dûr bifikire, kûr bifikire, şûr bifikire"
-hûr û mûr	kel û mel
-diravê hûr	1. diravên ku nirxê wan kêmtir e2. diravên madenî
-lê hûr bûn	1. bal dan 2. lê kolîn 3. mutale kirin
-hûr nêrîn	bi awayekî baş lê kolan
hûrbijêr	1. ziravbihîstyar2. bisemt
hûrde	tiştên hûrik
hûrdek	tîpa ku hûr tê nivîsandin wek: a, b, c...
hûrfilitî	ziktêrdek, zikberçûyî
hûrgilî	1. dorfireh 2. agehiya berfireh
hûrik	1. biçûçik 2. xirdik, qamkinik 3. yax, eware *"hûrik hûrik, dagire tûrik"
hûring	pênûsa ji pûrta firindeyan
hûr kirin [I]	1. qutqutî kirin 2. parçe kirin 3. pişirandin *"heke dilê şivên kete bişkulê, wê hûr dike û bi şîr dixwe"
hûr kirin [II]	1. diravên gir bi yên hûr re guherandin2. diravek bi diravê dûgeleke din re guherandin
hûrtirş	silek û xurekxurê ku çi li ber keve dixwe
hût	1. cinawirê efsûnî2. masiyekî pir mezin e *"ji xelqê re hût e, ji xwe re kût e, hevalê ticarê rût e"
hwd	her wekî din

I

i/I	tîpa yazdehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdêreke kurt e, cîderka wê navderkî ye, di belavbûna wê de dev nîvgirtî ye û asta belavbûna wê bilind e
iban	(di zimanê zarokan de) qurban
Iblîs	şeytan *"ker Iblîs be, dermanê wî weris e"
iblîsî	şeytanî
îcar	vê carê, vê teqlê
ilet	1. sedem 2. nexweşî3. înk
-ji iletî yekî re tiştek kirin	ji bo silkirina yekî tev gerîn
-ketin iletê	1. ketin hevrikiyê2. engirîn
ilm	1. zanist 2. agahî*"nezanî, dijî ilmê ye"
ilmî	1. zanistî 2. xebata lêkolînî
ilqênîn/diilqêne/biilqîne	hîqik pê girtin
Incîl	pirtûka pîroz a ku ji Cn. Îsa eleyhiselam re hatiye hinartin
ingir	înk
ingirandin/diingirîne/biingirîne	1. bihêrs kirin 2. xeyidandin
ingirîn/diingire/biingire	1. asê bûn û înat kirin 2. bihêrs bûn 3. su hatin
int	nalîn
intdar	nalenalkirî
inteint	nalenal
inteint kirin	1. nalenal kirin2. kerixîn 3. zor pê ketin
intîn/diinte/biinte	1. ji yekî pekandin 2. nalenal kirin 3. zor pê ketin
ireir	inteint
ireir kirin	inteint kirin
irq	reh û bingeha neteweyekî; regez, nifş
irs	reha ku ji nifşên pêşiyê hatiye hildan

irsî	tiştên ku ji nifşên berê hatine wergirtin
isad	rêbir, eşqiya
isadî	rêbirî, eşqiyatî
isandin/diisîne/biisîne	1. sêwirandin 2. ji ber girtin
isîn/diise/biise	1. sêwirîn2. şibihîn
isqinc	behîvok, argûşk
isqincî	kesê ku argûşk di gweriya wî de hatiye
-istan	paşgirek e ku wateya cih û bergehê dide peyvê
istêre	cihê ku nivînên razanê lê tên jenîn
iwaraş	babîsok

Î

î/Î	tîpa duwazdehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdêreke dirêj e, cîderka wê pêşderkî ye, di belavbûna wê de dev nîvgirtî ye û asta belavbûna wê bilind e
î- [I]	pêşgireke pêkanîna peyvên ku têkildarî deman e; mînak: îro, îsal...
-î [II]	paşgireke pêkanîna navdêran e; mînak: serî, kerî...
î! [III]	baneşeneke gazîkirinê ye; hey, ê
-î hevalo Xwedê te ji bîr neke!	hey hevalo ev qenciya te ji aliyê Xwedê ve bê xelatkirin!
îbadet	perestiş
-îbadet kirin	perestin
îbret	pend
îbûdî	rişwet, bertîl, qirt
îca/îcar	vê carê, vê teqlê
îcad	1. hilberîna tiştekî nedîtî 2. pêkanîna karekî nû
-îcad kirin	(tiştekî nedîtî) hilberandin û pêk anîn
îcaze	1. destûr 2. bawername3. buruntî
îcazetname	di medreseyan de bawernameya ku alimek dide feqîhê xwe
îç	înkarkirina tiştê kirî
-îç kirin	(tiştê kirî) înkar kirin
îd	eyd, cejn *"-ji tunedîtiyan re- danhêrk, îd e"
îdam	sezakirina tawanbarekî bi darvekirin û xeniqandinê
-îdam kirin	bi darvekirinê seza kirin
îdare	dolivgeriya kar û barên jiyanê
îdare kirin	1. li gorî pêdiviyên jiyanê hereket kirin 2. zêde mesref nekirin3. deng ji îhmal û kêmasiyan re dernexistin
îdî	êdî
îdxalat	hawirde
îfade	1. derbirin 2. bersivdana rapirsînekê
-îfade kirin	1. daxwazek anîn zimên 2. (ji saziya têkildar re) bersiva rapirsîneke fermî dan

-îfadeya yekî girtin	1. (wekî saziya fermî) ji kesê têkildar bersiva rapirsînê wergirtin 2. li yekî xistin
îfet	1. namûs 2. heysiyet3. anor
îflas	têkçûna di karekî de
-îflas kirin	di karê xwe de bi ser neketin
îftar	fitar
îhmal	(bi qasî pêdiviyê) mijûlnebûna bi tiştekî re, beradan
-îhmal kirin	1. bera tiştekî dan 2. beytu berdan3. bêhemal hiştin
îhtiram	rêz û giramiya ku ji kes an jî tiştekî birûmet re tê girtin
îhtiyac	hewcetî
îkram	1. comerdiya ku ji yekî re tê kirin 2. bexşîş û diyarî
-(tiştek) îkramî yekî kirin	(tiştek) lê dan xwarin
îlac	bûjena ku ji bo bergiriya nexweşiyekê hatiye amadekirin; derman
îlan	1. dengî 2. daxuyanî
îlan kirin	1. bi dengî ragihandin2. ji raya giştî re dan xuyandin
îlawe	zêdehiya pêwist an jî nepêwist; pêvek
îlave kirin	1. pê ve kirin2. lê zêde kirin 3. boçik pê ve girêdan
îlon	meha nehem a zayînî
île	girava biçûçik
îltihab	di lêş de cihê ku kêm û aviyeke zer tê de kom bûye
-îltihab girtin	kêm û aviyeke zerotankî di lêş de peyde bûn
îm	1. ev 2. pêşgireke ku tê pêşiya peyvên têkildarî demê û /m/ya wê dikeve mînak: îcar, îro, îsal, îtir...
îmal	di karistanan de rêzehilberîna bujenan
-îmal kirin	1. hilberandin2. çêkirin
îmam	1. serwerê ji Ehlibeytê2. zanayê zanistên şerîetê
îmamet	1. di nav endamên Ehlibeytê de serweriya kar û barên rêvebiriyê2. zanatiya zanistên şerîetê dinimîne
îman	baweriya bi dînekî ku ji aliyê Xwedê de hatiye hinartin *"sikûta zimên, silametiya îmanê ye"
-îmana xwe avêtin	li dadgehê bi derewî sond xwarin

-îman kirin	bawer kirin
îmdad	ji daxwazkirî re şandina hewariyê
îmha	tunekirina giştî
îmkan	1. derfet 2. mefer
îmsak	1. ji kesê rojîgir re dema destpêka rojiyê 2. berbang
îmtihan	di qadeke zanînê de ceribandina têgihiştina kesekî
îmze	şanenava ku ji ber navekî ve tê çîlovîlokirin
-îmze kirin	şanenav kirin
în	roja cumeyê
înad	înk
-ketin înadê	înk girtin, engirîn
înan/tîne/bîne	anîn
încane/încare	kûzika ku gul û kulîlk tê de tên çikandin
încas	hilûreş
înç	şik
-înç kirin	1. şik birin 2. tê derxistin, sergihayî bûn3. pê hesîn
înçkirî	1. şikbirî 2. serwext3. beled
înk	1. kîn 2. en(g)r
-ketin înkê	1. kîndar bûn2. engirîn
-înk û bilah kirin	bi tu awayî ji gotina xwe averê nebûn û ji bo vê yekê sond xwarin
înkar	nepejirandin
-înkar û tune kirin	nepejirandin û binevat kirin*"kenê kûçikan jî bi înkar û tunekirinê tê"
înqilab	sewre, şoreş
însan	mirov, merî *"însan dinyayê danaqurtîne, lê dinya însên dadiqurtîne"
înşaet	avahiya ku nû tê çêkirin
-xîmê înşaetê avêtin	dest bi avasaziyê kirin
întiqam	tol, heyf, evez

înziwa	destvekişandina ji kar û barên jiyanê
îqaz	hişyarkirina ji xetereyekê
îqbal	bext, siûd *"heke
îqbal	hate sêrî, her kes dibêje: 'aferî!' "
îqlîm	1. av û hewa, kîşwer2. herêma erdnîgarî
îqtibas	agehiya ku ji dereke din hatiye wergirtin
îqtisad	kar û barên têkildarî rêvebirina jiyanê
îro	1. roja ku em tê de ne2. a niha *"îro li ber derê me ye, sibehê li ber derê we ye"
-îro ro	di vê demê de
-ji îro pê ve	ji niha şunde
îsal	sala niha, vê salê
-îsal misal	salawext
îsbat	1. birhan 2. peyt, delîl
îsbat kirin	1. peyitandin2. birhan nîşan dan
îsewî	fileh
îsil	1. çaviya di bin stêreyê nivînan de 2. di dîwaran de çaviya ku kel û melên hûrde dikinê
îshal	virikîbûn
îsk	hîqik
îskan	lîwana vexwarinê
îskeîsk	1. dengê girîna bi hilkehilk 2. dengdana mirovê ku noqî ava sar bûye
îskeîsk kirin	1. (ji ber girînê) hilkehilk kirin 2. (mirovê ku noqî ava sar bûye) pifepif kirin
îslam	dînê dawîn ê ku ji Cn. Muhemed eleyhiselamî re hatiye hinartin
îsot	cureyekî sewzeyên tûj e
îsraf	dêrz
îstgeh	1. rawestgeh 2. sazî û destgeha weşanên dengî
îstikan	îskan
îstiqamet	1. tûş/dûş 2. di erdnîgariyê de aliyên resen (bakur, başûr...) û pêkhatî (bakurê rojhilat, rojhilata navîn...)
îstiqrar	1. aramî û huzûr2. ewlehî û asayî
îstixbarat	1. salixgeriya sîxurî 2. agehiya nepen

îş	kar û xebat *"îşê meran xuyan nabe, car heye tûyan dixwin, car heye gûyan dixwin"
-îşê nemayî anîn sêrî	1. pir eziyet lê dan kişandin2. êtixiyek anîn ber dêrî
îşaret	nîşaneya tiştê nimandî; hêma, diyarde
îşev	ev şev/vê şevê
îşk	şid
îşkar	1. xebatkar 2. jêhatî
îşkav	sindoq
îşk dan	bar şidandin
îşkence	rêbaza azarkirina bi lêdanê
-îşkence kirin	bi lêdanê azirandin
îşpêbûyî	jîr û xebatkar
îşxal	vegirtina welatekî bi awayekî ku derî zagonên navneteweyî ye
îtifaq	(li ser kirin an jî nekirina karekî) di navbera çend aliyan de biryarên ku tên wergirtin
-îtifaqa sêalî	peymana ku di navbera du aliyên têkildar û aliyekî çavdêr de tê şanenavkirin
-îtifaq kirin	li hev kirin
îtir	1. êdî 2. ji bilî îxracat hinarde
îw!	baneşeneke ecêbman û şermkirinê ye; wî!/pî!
îzgeh	îstgeh
îzin	destûra ku ji bo kirin an jî nekirina karekî tê dayîn
-îzin dan	destûr dan
-îzin xwestin	destûr û musaede xwestin

J

j/J	tîpa sêzdehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke pêşezmandevî ye, di belavbûna wê de ziman li ser diranan dişide, fîzek û nerm e
jahr	jehr
jaj	cureyekî çêreya ku di çêjdana penîrî de tê bikaranîn
jajerûn	cureyekî xwarina ku ji jajî û rûn tê çêkirin
jajî	toraq û penîrê ku jajî kirine tev
jakaw	1. wehşî 2. hov 3. kovî
jale	1. kulîlka ziqûmê 2. xunav
jan	1. êş 2. tajan *"jana hemû tiliyan yek e"
-jana zirav	cureyekî nexweşiyê ye û hêdî hêdî bi kuxika xwînî dikuje
-jan dan	1. êşîn 2. tajan dan
-jan girtin	1. êşê lê girtin2. tajan pê ketin
janbir	dermanê êşbir
jandar	1. biêş 2. tajandayî
janîn/dijane/ bijane	ajinîn
jano	1. nexweş 2. seqet
jar	1. sefîl 2. bêkes 3. lawaz
jarav	bijûn
jarav bûn	1. bijûn bûn2. paqij bûn
jarav kirin	1. bijûn kirin2. aman ji aravê derxistin û aveke paqij bi ser de kirin
jar bûn	1. sefîl bûn 2. bêkes bûn 3. lawaz bûn
jarîn/dijare/ bijare	1. nalîn 2. zûrîn 3. girîn
jar kirin	hejar kirin
jarxane	jûra pêşalîkariya tenduristî
jehr	1. bûjena ku sedemkarê nexweşiyê ye 2. bûjena ku sedemkarê mirinê ye *"jehra maran, ji maran naçe"
jehrav	av û jehra ku têkilî hev bûye
jehrdar	jehrîn

jehremar	jehra maran
jehrîn	1. bûjena ku jehr tê geriyaye 2. bûjena ku tê de jehr heye
jehr kirin	1. jehr lê dan xwarin 2. jehr tevî xwarina û vexwarina yekî kirin3. lê herimandin 4. di ber de kirin ziqûm
jek	xilindor
jem	1. danê xwarinê 2. dem, zeman
jenan	pîşekarê ku bi lehîmê hesinên şikestî dicebirîne
jenandin/dijenîne/bijenîne	1. (dîwar) dan lê kirin 2. dan şeh kirin 3. (hilm) dan hildan û berdan4. çirûsandin 5. dan zingezing kirin 6. dan lehîmkirin 7. (alavên mûsîqayî) dan lêxistin
jeng	bûjeneke qehweyî ya ku ji ber şilbûnê li ser rûyê hesinan peyda dibe; zeng
jengar	zengar, zengirtî
jeng girtin	li ser hêsin tebeqeyeke zengê çêbûn
jenîn/dijene/bijene	1. (dîwar) lê kirin 2. şeh kirin3. (hilm) hildan û berdan4. çirûsîn 5. zingezing kirin 6. lehîm kirin7. (alavên mûsîqayî) lê xistin 8. (hestî) ajinîn
jê	ji wî/ji wê
-jê pê ve	ji niha şundetir
jêbir	alava ku nivîsê winda dike
jê birin	1. xêzên nivîsandî winda kirin 2. di qimarê de qurût kirin
jê birîn	1. ji heqdesta wî birîn 2. tûşî karesatekê hatin
-Xwedê jê biriye	Xwedê bobelatek aniye serê wî
jêder	1. cihê ku mijar jê hatiye hilçinandin; makder, çavkanî 2. avzêm jêderk 1. çavkaniya avê2. makdera agahiyan
jê gerîn	1. dest jê vekişandin2. serbest berdan
jêgir	îqtibas
jê girtin	1. ji destê wî hildan 2. îqtibas kirin
jê hatin	1. pêk anîn 2. bi dest xistin *"bila jê bihata, bila pêşî serê min bişkanda"
jêhatinî	qabiliyet jêhatî 1. jîr 2. egîd *"kebaniya
jêhatî	, bila nîvê qeliyê jî bixwe"
jê kirin	1. qut kirin 2. birîn3. hilkirin *"li kerê mirî digere ku nalan jê bike"
jêla	ji aliyê jêrîn ve
jêma	1. berma 2. mîrate

jêmayî	1. bermayî 2. serata
jêr	1. bin, bintar 2. qûntar3. (di erdnîgariyê de) aliyê başûr
-li jêr	1. li bin, li bintarê2. li qûntarê 3. li başûrî
jêrîn	cihê li bin, aliyê li bintarê
jêrla	jêla
jêrnivîs	nivîsa ku li bin tê xuyakirin; têbinî
jêrxanî	1. binanî 2. binesazî
jêza	1. maka nifşê 2. makder
ji	daçeke e û wateya maweyeke diyar dide peyvê
-ji ber	di ber xwe de
-ji ber ku	bi sedema ku
-ji berê de	hê zû de
-ji ber xwe	xwe bi xwe
-ji ber xwe de gotin	derewa bêpere kirin
-ji ber yekî ve	li şûna yekî *"ciranê çê ji ber Xwedê ve digihêje hawariyê"
-ji bilî	ji xeyrî *"barê ketiyan kes ranake, ji bilî Xwedê"
-ji dest hev revandin	ji aliyê her kesî ve hatin xwestin
-ji dêl ve	1. dewsa ku 2. beramberî
-ji mêj ve	1. di berê de2. hê di zû de
-ji nişkê ve	bêyî sedemeke diyar û di wê gavê de
-ji nû ve	bi careke din
-ji rikanî	yekî ji bo hêrsa yekî bîne
-ji rêzê	asayî
-ji sedî	1. ji hejmara sedî pareke diyar 2. rêjeya sedekê; (%)
-ji xeynî/xeyrî	tiştê navborî ne tê de
ji ber çûn	1. (bi zarokeke mirî) berwext welidîn 2. (bi têjikeke mirî) berwext zayîn
ji ber kirin	di ber xwe de xwendin û gotin
ji bestan gotin	di ber xwe de gotegot kirin
ji bîr kirin	1. ji balê avêtin 2. dest jê vekiandin*"her çiqas bibî mîr, xwe meke ji bîr"

jih [I]	têla saza musîqayî
jih [II]	1. rûdiyê zirav 2. bendê ku ji rûdiya zirav tê bidestxistin
jiha	ziya, ejdeha
ji hev zayîn	li hev zêde bûn
jij	(di zimanê zarokan de) goşt
jikarketî	karnişîn
jimar	1. hejmarên ji yekî heta nehan 2. reqem
jimare	1. reqem 2. hejmar
-jimareya cot	reqemên wek: 2, 4, 6, 8, 10...
-jimareya sereke	reqemên ji 1'ê hetanî 9'an
-jimareya şkestî	reqema ku tê de piştî reqema tam yeke şkestî jî heye wek: 1.3, 3.05, 54. 33...
-jimareya tam	hemû reqemên ku li pey reqema sereke reqemeke şikestî nayê
-jimareya tek	reqemên wek 1, 3, 5, 7, 9...
jimarnasî	zanistên pisporiya wan têkildarî hesaban û jimartinê ye
jin	1. mirova mê 2. hevsera mirovî *"axa jin û mêrî ne ji hev be, tev nagere"
jinane	1. wekî mirova mê2. her tiştê têkildarî jinê
jinap	jina mamê mirovî; amojin
jinbav	hewiya diya yekî
jinbira	jina birayê mirovî
jinebî	1. jina ku mêrê wê miriye 2. jina berdayî*"jinebî dibêjin: 'ez dizanim'; qîz dibêjin: 'tu dizanî' "
jinik	jin
jinkok	jina bêkêr a ku tenê navê wê jin e *"hin jin in û hin jinkok in"
jintî [I]	pîrektî
jintî [I]	jina birayê mêrê bûkê *"jintî bi hev re baş bin, bira dê neşaş bin"
jinxal	jina xalê mirovî; xalojin
jixwe	hema wisa
jixweber [I]	sirûştî, xwezayî
jixweber [II]	(ji bo karekî bihurî) nepêwist

-tu jixweberê hatî	pêdivî bi hatina te tunebû
jiyan	rewşa ruhberiyê a ku bi mirinê diqede; heyat
-jiyana rojane	jîna/heyata her rojê
jiyar	1. heyata rojane 2. awayê domandina heyatê3. şaristanî
jiyarî	areza
jiyîn/dijî/bijî	1. nemirin û heyata xwe berdewam kirin 2. ber xwe dan
jî [I]	daçekek e û wateyê xurt dike mînak: ez jî hatim
jî [II]	umir, temen
jî [III]	qews, kevan
jîjo	jûjî
jîkele	1. nipnû 2. ter û taze
jîn	jiyan, heyat *"jin kaniya jînê ye"
jîndar	1. candar, giyanewer2. nemirî
jînenîgarî	serpêhatiya kesekî ya di jiyanê de
jîngeh	cihê ku jiyana giyaneweran lê didome*“viran, ji tu kesî re jîngeh ava nekiriye”
jîngehnasî	zanistên ku pisporiya wan tenduristiya der û dorê ye
jînşê	1. kesê ku dikare bijî 2. kesê ku dikare xwe ragire û nemire 3. berxwedêr
jîr	1. biaqil 2. hişmend3. jêhatî 4. zîrek
jîrane	wekî/sezayî jîran
jîrî	1. biaqilî 2. himendî3. jêhatîtî 4. zîrektî
jîrek	jîr
jîrektî	jîrî
jîvan	heyz
jîy	di lêş de rehên stûr
jor	1. fêz 2. bilind *"çûçik çûçik e, gava avê vedixwe, jorî xwe li Xwedê dinêre"
-li jorê	li fêzê
jorîn	li fêzê
jovan	poşman
jovan bûn	poşman bûn
jovanî	poşmanî

jûjî	cureyekî sewalên pîjpîjî ye *"jûjî lepê xwe li çêlikên xwe dide û dibêje: 'periyên wan çi nermik in' "
jûn	tenduristî
jûnî	1. çong 2. hestiyê serçongê
jûr	ode

K

k/K	tîpa çardehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê ezmandevî û qirikî ye, awayê belavbûna wê girtî û hişk e
ka [I]	1. cînavka pirsiyariyê ya ku tê wateya:li ku ye? 2.de nîşanî min bide *"dibêjin: 'hêştirê çima stûyê te xwar e? dibêje:'ka çiyê min li kar e!' "
ka [II]	alifa sewalan a ku ji giya û qeselên bi cercereyê pişirandî çêdibe*"ava di bin kayê, deng jê nayê"
-ka teslîmî bê kirin	emanet radestî xayînekî kirin
kab	kap, gûzek
kabok	hestiyê serçongê
kabox	erdê biadan ê ku avê baş hildiçine xwe
kabra	mêr
kaç	her hebeke şêkir
kaçanî	amanên ku xwarinan vala dikinê
kaçik	kefçik/kevçî
kaçlok	qûşxaneya biçûk a bi çembil û devik
kaço	teralê bêkêr
kad [I]	merc, reqabet
kad [II]	1. gilûmût, girover2. çembera ku ser û binê wê hinekî tepisiye hundir; kûre
-kada esmên	valahiya ezmên û hemû tiştên tê de
kade	cureyekî nanê ku bi rûn û şêkir tê pehtin
kadiz [I]	kesê ku diziya kayê dike
Kadiz [II]	stêra ku di şevên sayî û şevereş de li esmên weke riyeke spî xuya dike; Kakêşan
kadîn	cihê ku ka lê tê berhevkirin
kafir	1. kesê ku ne misilman e 2. li gorî her olê kesê ku ne ji ola yekî be
kafiristan	welatê kafiran
-ma kafiristanî ye?	ma ewqas bêwijdanî jî dibe?
kafirtî	olederî

kahîn	remilavêj ê ku qestîka pêşagehiyan dide
kaho	cureyekî çêreya ku nepijî tê xwarin û belçên wê peraş in; xes
kahûr	kêra kalanî
kaj [I]	gilok
kaj [II]	kirasê maran; têvil
kaj [III]	sergo, mezbele
kajger	1. likij 2. hestîkoj
kajûle	cureyekî çêreyê ye
kak	kek, birayê mezin
Kakêşan	Kadiz
kakil	1. dendik 2. gewher(gûz, bindeq û hwd) *"temûzê, kakil ket gûzê"
kakût	skêlet, kelax
kakvîrik	kuvark, karî
kal [I]	(sewze) xav
kal [II]	kesê temendirêj*"kalo memire bihar tê, pîrê memire pincar tê"
kal [III]	sorê tarî, al
kalan	cihê ku alavên qutkirinê tê de tên parastin
kal bûn	pîr bûn
kalek	kundir/gindor
kalekal	dengê domdar ê ku pez derdixe
kalekal kirin	(pez) bang dan, zimezim kirin
kalemêr	mêrê ku temenê wî ji pênciyî derbastir bûye
kalepîr	kalemêr
kaler	bûjena bazirganiyê
kalik	1. bavê bavî an jî bavê dayikê 2. ecdad*“ewê ku kalikê xwe nas neke, Xwedayê xwe jî nas nake”
kalîn/dikale/ bikale	1. (pez) bang dan 2. nalîn
kalîtî	temenborîtî, pîrtî
kam [I]	1. daxwaz 2. fehlxwestina sewalan
-kama... birîn	1. destekê çûnê 2. pelek avêtin ...
kam [II]	gêre

-kam gerandin	gêre kirin
kam [III]	rutûbet û kufika afnikiyê
-kam girtin	afnikî bûn
kam [IV]	esmanê dêv
-kama dêv	arîkê dêv
kam [V]	aramî û bextewarî
kambax	1. xopan 2. kavilbûyî
kambaxî	1. xopanî 2. wêranî
kambaxtir	1. xopantir 2. xeratir
kamil	1. gêran 2. gihayî
kamil bûn	1. gêran bûn2. gihan
kamilî	1. gêranî 2. gihayîtî
kamir	leven
kamirî	mêrga levenî
kamox	kesê ku bi xwe tirihê diguvişe û jê meyê çêdike
kamran	1. bextewar û dilaram2. dilşa
kamranî	1. bextewarî û dilaramî 2. dilşatî
kamsojkî	dilbijandî
kamsojkî bûn	dil bijankahûr din, dil kirkirîn
kamsojkî kirin	dil kirkirandin, çilekî kirin
kamûk	kamox
kamûşkî bûn	kamsojkî bûn
kamûşkî kirin	kamsojkî kirin
kan	1. gencîne 2. cihê ku maden û xwê jê tê derxistin
kanc	bêar
kancî	bêarî
kandew	çêleka zayî ya ku cardin avis nebûye û hê tê dotin
kanê	ka li kuderê ye?
kanik	postê ku li ser çêv e û pê dadimile
kanî	jêderka avê *"merî, li ber kaniyê tî namîne"

kanîn/dikane /bikane	karîn
kanûn	1. meha berfanbarê2. kûreya êgir
kanza	maden
kanzanasî	zanistên ku pisporiya wan maden in
kap	1. hestiyê çîpê 2. bendê stûyê sewalan*"dewar bi kapan, mirov bi sozan tên girêdan"
-kap avêtin	1. bi hev re bi hestiyê çîpê lîstin 2. ketin hevrikiyê
-kap kirin	(sewal) bi bendekî an jî bi zincîrekî girêdan
kapan	tengerê, iverê
kapik	bendê kurt
kapok	tasa sêrî
kapol [I]	tasa sêrî; kapok
kapol [II]	kaya pir hûrik
kapox	paleyê ku gurzên gihê çaw dike
kar [I]	1. xebat, îş, şixul 2. qezenc 3. mijûlî *"berxê nêr ji bo kêr (karî)"
-kar û bar	1. xebat û şixul2. xizmet û mijûlî*"siwarbûna kerê, ne tu kar û bar e"
-karê li ser lingan	xebata sivik
kar [II]	têjika bizinê, karik*"kar, sermedî di bin selikê de namîne"
kara	1. fail, kirar, kirde2. endamê dilsoz ê artêşa bêpergal
-karayên azadiyê	endamên dilsoz ên artêşa bêpergal a rizgariyê
karatî	artêşa bêpergal a ku ji endamên dilsoz pêk tê
karak	madenê hêsin
karbeşî	parvekirina xebatekî
karbidest	1. peywirdar2. karsaz
karbûran	ardû
karciv	şirket
karçîn	hirmê
kardank	malzarok
karekar	dengê segê ku hatiye lêdan; kûstekûst
karekew	nêçîra kewan a bi komekî

karesat	bobelat, felaket
karêc	şeneyeke ku tiliyên wê pir in; melêb
karêj	movika ku erzênê digihîne kapolê/kapokê
karêl	qebrax
karêltî	qebraxî
karêz [I]	1. kanî 2. cihoka binerdî
karêz [II]	cihê hênik; zozan
kargeh	cihê xebatê
karger	rêvebir
kargerî	1. rêvebirî 2. îdare
kar gerandin	1. bi rê ve birin 2. îdare kirin
karguzar	kargerê pispor û jêhatî
karguzarî	şarezatiya gerandina karan
karik	têjika bizinê; kidik
karistan	kargeha rêzehilberindana bûjenan
karîger	1. bibandor, bitesîr2. rêvebir
karîgerî	1. bandor, tesîr2. rêvebirî
karîn/dikare /bikare	1. şiyan 2. pêk anîn 3. bi dest ve anîn *"nikare, bê par e"
-(pê) karîn	1. sernixûn kirin 2. hêz jê birin
karîte	garîte *"karîte, li ser dîwaran radiwestin"
karker	1. xebatkar 2. pale
karkenar	karnişîn
karkerî	1. îşkarî 2. paletî
karkêş	1. jîr 2. jêhatî 3. zîrek
kar kirin	1. xebitîn 2. qezenc kirin
karmax	bêjinga ku gir lê dike; serad
karmend	1. memûr 2. wezîfedar
karnişîn	kesê ku piştî çendîn salên xizmetê ji karî tê veqetandin û mehmizek lê tê girêdan
karnişîn bûn	salên xizmetê qedandin û mehmiza karnişîniyê wergirtin
karniyar	di dezgeh û karcivan de pisporê wizeya mirovîn ê ku karkeran hildigire karî

karniyarî	pisporiya wizeya mirovîn
karpêk	berhem
karsaz	1. kesê ku karkeran dide xebatê 2. kesê ku jêhatî ye û karan pêk tîne
kart	25 quriş
-kartek nedan yekî	qet tu dirav nedan kesî
kartî	xwarina kevn
kartî bûn	(xwarin) kevn bûn
kartî kirin	(xwarin) kevn kirin
kartîk	xarê ku xerat bi kar tînin
kartol	cureyekî sewzeyên bînerdî ye û pijandî tê xwarin
kartû	kartî
karwan	1. koma bazirganên gerok 2. komeke rêwiyan *"bi ewtîniya çend kûçikan, ji rê namîne karwan"
Karwankuj	stêra ku di destpêka meha gelawêjê de tê dîtin û 5-6 mehan xuya dibe
karxane	karistan
karzan	kesê ku dizane dê çi îşî bike; şareza
kas	1. piyan 2. kasik
kase	1. sandiqa darînî ya ku sewzeya dikinê 2. çavî3. selika erebeyan
kasik	1. kaseya biçûk 2. feraqa ji gil û heriyê; kaxetîtik
-kasika çêv	şûna çêv
kasox	dasa biçûk
kastekast	1. dengê nalenala kûçik û guran 2. çeleçel
kastekast kirin	1. (seg û gur) nalenal kirin, zûrîn2. çeleçel kirin
kaş [I]	giyayê ku bi xwe hişk bûye
kaş [II]	1. alava ku dişimite, kaşe 2. piyên vê alavê
kaş [III]	hevrazê ku mêş tê de dijwar e, berpal
kaş [IV]	kişandin
-kaşî ber piyê xwe kirin	gazî hinda xwe kirin
-kaş û berkaş kirin	hev birin û anîn

kaşane	avahiyên dewlemendan ên fireh û xweşik; koçik
kaşe	navgîna ku bi şimitandina li ser berf û qeşayê tê ajotin
kaşik	qada ku mirov li ser berf û qeşaya wê werzîşa şimitandinê dike; tîl
kaşing	şala navê
kaşî	cureyekî kevirê acûrî ye û di avasaziyê de tê bikaranîn
kaşxane	koçk
kaş kirin	1. bi erdê re kişandin2. leqandin 3. ji cihekî ber bi cihekî din ve livandin *"Xwedê mirovî şaş meke, lê şaş kir bila fehş meke û heke fehş kir jî bila bi erdê re kaş meke"
kaşo	darê gogê
kat [I]	erdê ku xêr û bera wî hindik e
kat [II]	zeman, dem, çax
kat [III]	zîlên simbilan ên pêşîn
-kat dan	zîl dan
katar	bazinê stûyî, tara stûyî
kate	cureyekî nanê ku bi rûn û şêkir tê pehtin; kade
katjimêr	alava demjimêr; saet
kav	dema berhevkirina bindeqan
kavarî	1. xişirge 2. cihê bikevir 3. serkevir *"gava dê bibe dêmarî, bav dibe filehê kavarî"
kavil	1. xerabe, kelefe 2. xopan, wêran
kavir	peza dusalî
kaw	1. kubar 2. qure
kaw bûn	1. kubar bûn 2. qure bûn
kawdan	1. şert û merc2. qalik
kawêj	kayîna hin sewalên ku goştê wan tê xwarin
-sewalên kawêjker	ajalên ku pariyên xwe piştî çêrînê û di demên rawestanê de dicûn
kawik	kesê ku lap ne dînik e û demên wî ên biaqiliyê jî hene
kawî	1. kubarî 2. juretî
kax [I]	vejibartina giyayên nenas ên ku di nav bîstanan de şîn dibin; aşêf
-kax kirin	aşêf kirin, ade kirin
kax [II]	amanên ku ji heriya pijandî tên çêkirin, acûr

kaxetît	tîtik û amanên ji acûrê
kaxez	bûjena ku ji dar û pemboyî tê çêkirin û li serê tê nivîsandin
kaxik	guldanka ji kaxetîtê
kaxiz	kaxez
kaxîl	cureyekî çêreyê ye
kayîn/dikaye /bikaye	(sewala çarpê a ku goştê wê tê xwarin) parî cûtin, vekayîn
kebanî	1. jina malê 2. jina aşpêj *"heke Xwedê li hev anî, Eyşê dikim kebanî"
kebar	1. berbang 2. tekbîr
keç [I]	zaroka qîzînî*"keç, bi hefsar nabin"
keç [II]	xwar, nerast
keçanî	1. rewşa mêtiya zarokê 2. mînanî zaroka qîzînî
keçap	qîzap
keçel	serût, bêpor, qafrût, zelût *"her keçel, bi pereyê xwe helawê dixwe"
-keçelê qaqê	kesê ku serê wî wekî hêkê bê por e
keçelî	bêporî, serûtî, qafrûtî*"keçelî xweş e, lê gava ku di bin kum de be"
keçelok	qafgurî, zelût
keçêç	cihê ku mirîşk lê dimelisin
keçhêlî	1. keça jina mirovî ya ji mêrekî din 2. keça mêrê jinê ya ji jineke din
keçik	1. keç 2. zaroka delalik*"keçik, teşiya dê radike, lawik jî tîra bavê"
keçinî	bekaret, duşîzetî
keçî	xwarî, nerastî
keç kirin	(çeka agirber) armanc negirtin, xwar çûn
keçxapînok	kesê ku li pey jinan digere û wan dixapîne, mêbaz
ked	1. berhemê renca mirovî2. maf *"li kuderê komek, wê derê kedek"
kedanî	sewalên bibask ên malê
keder	kul û xem
kedew	ketew
kedewî	ajalê ku bi çilmasa ajalan ketiye
kedik	eyarê berx û karan
kedî	sewala malê
kedî bûn	hînî malê bûn*”gur kedî nabe, kedî bibe jî xwedî nabe, bêar bifedî nabe”

kedî kirin	hînî malê kirin
kedkar	1. xwediyê mafê xwe 2. xwediyê karê xwe
kedxur	kesê ku mafê xebata yekî bi neheqî dixwe
kedûn	kûzê avê yî biçûk; quto
kef [I]	hundirê dêst
kef [II]	zîpik û peqpeqokên ku li ser tiştên avî dikevin *"kela hêrsê, kefa sabûnê ye"
-kef dan	zîpikên nepoxkî û peqpeqok li serê xuya bûn
kefandin/dikefîne/bikefîne	1. kêl kirin 2. dirûtin
kefaret	berdêla ku ber nekirina karekî ve tê dayîn
-kefareta gunehan be	bila bibe sedeqeya ber gunehan ve
kefen	qumaşê bêdirûn ê ku li miriyan tê pêçan û paşê tên çalkirin
-kefen kirin devê xwe	bê minet û bi wêrekî ajotin ser mirinê
kefgir	amana ku kefa ser tiştê avî hildide
kefî	1. pûşiyeke ku di zivistanan de li stûyî tê alandin2. egal
kefîl	derhûd
-bûn kefîlê yekî	berpirsiyariya karê kesekî hildan ser xwe
kefîltî	derhûdî
kef kirin	zîpik û peqpeqok li serê xistin
keftar	1. cureyekî sewalên çolê ye û dişibihe guran2. kal
keft û left	1. bizaveke mezin a ji bo peydekirina pariyê jiyanê; têkoşîn2. devjenî
kefxoy	keyayê gund û taxên filehan
kehreb	1. gêreba, cêreyan2. miqnatis
kehrebar	1. gêrebayî, cêreyanî2. miqnatisî
kej	çûr, zerînî
kejal	keça çûr a zerînî
kejave	çardara ku pê birîndar û nexweşan neqlî nexweşxaneyan dikin
kejê	keça çûr a delalik
kejok	nexweşiya hêtêşê

kek	birayê mezin
kel [I]	dewara dusalî
kel [II]	1. germ, tîn 2. rik, hêrs *"kela hêrsê, kefa sabûnê ye"
kel [III]	sewala biqiloç
kelabçe	destvank, kelemçe
kelabe	darik an jî dirankên hilawestina kincan; hilço
Kelamê Qedîm	1. Quran2. wehy
kelandin/dikelîne/dikelîne[I]	1. germ kirin2. pijandin, pehtin
kelandin/dikelîne/dikelîne[II]	1. xwirandin2. gurî bûn
kelaş [I]	cureyekî solên berê ye; çarix
kelaş [II]	term, laş
kelat	cihê asê
-kelat û felat ji hev nas nekirin	cihê zorî serfiraziyê ji hev veneqetandin
kelbetan	alava ku agir pê tê hildan
keleba	keleşêr
keledoş	cureyekî xwarinê ye û li her herêmê bi awayekî tê çêkirin
kelef	telaşê rîs
kelefe	bermaya tiştê kavilbûyî; enqaz
kelegirî	ber girînê, hema hema dike ku bigirî
kelegirî bûn	ber asta girînê bûn
kelegirî kirin	anîn ber asta girînê
keleh	parêzgehên leşkerî yên berê; duz *"jin keleh e, mêr jî tê de girtî ye"
kelejin	jina ku mêranî tev digere
kelek	navgîna ku di çem û rûbaran de lê siwar dibin*"divê mirov keleka xwe di avê re derbas bike"
kelekel	germa havînê ya tîr
kelekor	1. kêmlebat 2. nefehma û xêvik

kelem [I]	cureyekî sewzeyan e, pijandî û nepijî tê xwarin
kelem [II]	1. pîj 2. berbend*“cîranê nebaş, kelemê ber çavan e”
-kelemê ber çavê neyaran	lehengê ku dijmin jê dibehicin
kelemêr	egîd
kelenimêj	kesê ku carinan nimêj dike û pirî caran jî nake
kelepîçe kirin	(sewalê serjêkirî) gurandin û parçeparçeyî kirin
kelepor	1. mîrate 2. heyiya gelekî
-kelepora neteweyî	mîrateya gelekî ya ku ji nifşên berê derbasî nifşên nû dibe
kelerim	cureyekî sewzeyên ku pijandî tê xwarin
kelestûn	keskesor keleş 1. delal, cazibedar2. mêrxas
-keleşê deryayî	kesê ku derî zagonên heyî di deryayan de talana keştiyan dike
keleşêr	keleba, dîk
kelexwarî	xelexwarî
kelexwarî bûn	xelexwarî bûn
kelezûrî	1. xurekê ku baş nepijiyaye 2. karê ku ne bi rêk û pêk e *"girara piran, kelezûrî ye"
kelê	xwarina bêxwê an jî kêmxwê
kelh	1. rind 2. bi îhtişameke nedîtî û nebînayî
kel hatin	germ bûn
kelhoşk	bihura çiyayî
kelijandin/di kelijîne/ bikelijîne	bi hev ve lehîm kirin
kelijîn/dikelij e/bikelije	bi hev ve zeliqîn
kelistin/dikel ize/bikelize	1. dizîka payîn 2. teletel temaşe kirin 3. li hember tiştekî ecibandî mit man
kelixîn/dikeli xe/bikelixe	pîr û diranketî bûn kelî kelê
kelîn/dikele/ bikele	1. germ bûn 2. pijîn *"serên du beranan, di beroşekê de nakelin"

kelîşo	1. cilşo 2. karê cilşûştinê
kelk	1. fayde 2. meslehet
-kelk jê wergirtin	sûd jê wergirtin
kelkot	1. kelik û palaz 2. xelexwarî
kelkût bûn	kutan xwarin
kelkût kirin	ser û guh di rû de anîn, gelekî lê dan
kelmêş	pêşû
kelogirî	kelegirî
kelojtin/dikeloje/bikeloje	dendik şikandin û kakil jê derxistin
kelojk	1. kakila ku ji dendika şikandî hatiye derxistin2. rişwet
-li kelojkan gerîn	li qezencên herwe û bêzehmet gerîn
kelpezî	1. cureyekî margîseyên ku li gorî her deverê rengê xwe diguherîne; kerpeze 2. durû
keltox	kalemêrê hizhizî û hopohopo
kelû [I]	çivange
kelû [II]	her meheke falnameyê; birc
kelwaz	sermaya xurt
kelxaçî	kelezûrî
kelx	keltox
kelxot	diranketî
kem	guhên biçûk an jî tuneyî; kur
kember	qûşa navê
kemç	careke lêxistina şêr û hirçan
kemç bûn	tûşî tundiyekê hatin û nîvî jê qut bûn
kemçe	amraza ku erdê dikole
kemç kirin	bi tundî lê xistin û jê beşek qut kirin
kemend	bendê ku hilboqek bi serê wî ve ye
kemişîn/dikemişe/bikemişe	1. vepelîn ber2. xwe quraftin ser û daqurtand

kemitandin/ dikemitîne/bikemitîne	1. (da ku pirç zû jê daweşe) di ava keliyayî de rawestandin2. qefilandin
kemitîn/dikemite/bikemite	1. (da ku pirç zû jê daweşe) di ava keliyayî de rawestîn 2. qefilîn
kemîn	tele, dafik
-kemîn danîn	tele danîn, dafik danîn
kemlan û giran	weqûr û awirşikestî
kemole	satila devgirtî ya pir mezin
kemxe	qumaşê hevrîşimî
ken	1. besimîn, bişirîn2. geşî *"kenê bêaran, tê ji qulên dîwaran"
kenandin/dikenîne/bikenîne	1. besimandin2. rûgeş kirin 3. dilxweş kirin
kenar	kêlek
kenarî	cureyekî çivîkan e
kend	çal, xendeq, kortal
-kend û kosp	çal û astengî
kendal	newala kûr; hendef
kendav	xelîc, avteng
kendik	1. golika hilikî 2. golika ku nebûye moz
kenefe	avahiyê kewişî
kengî/kengê	çi wextî, çi çaxî *"kengî bibare, hingî zivistan e"
kenhar	kesê kenandî
kenişt	dêra filehan
keniz	berdestiya jin
kenîn/dikene/bikene	1. besimîn, bişirîn 2. rûgeş bûn 3. hîrehîr kirin*"bi hevalê xwe mekene, dê bê serê te jî"
kenîşte	perestgeha cihûyan
kenkene	zengîn û hêzdar
kenloşkî kirin	bi dizîka qûnektî kirin
kenok	rûgeş

kenokî	1. rûgeşî 2. kenok*"ne jina kenokî, ne mêrê fêtokî"
kenze	fayke
kepaze	rezîl û riswa
kepaze bûn	rezîl û riswa bûn
kepaze kirin	rezîl û riswa kirin
kepen	kulavê şivanan
kepenek [I]	cureyekî çêreyê ye
kepenek [II]	cureyekî nexweşiya pişikreşê ye
kepenekî	kesê ku bi nexweşiya pişikreşê ketiye
kepez	1. dibûr, berpal 2. kêrtê bilind
kepir	çartaq, holik
kepîr [I]	tiştê windabûyî
kepîr [II]	çêreyek e
kepîr [III]	ji ber camaxê zerbûna diranan
-kepîr girtin	(diran) camaxî bûn
kepû	bevil, poz
kepûr	xweliya giran
ker [I]	1. cureyekî ajalên barkêş ê ku ji hespê biçûktir e 2. ehmeq *"bar naçe ber kerê, ker diçe ber bêr"
ker [II]	kesê ku nabihîze
-ker û lal bûn	bêdeng guhdarî kirin, dengê xwe nekirin
ker [III]	parçe, hinek
kerafî/keratî	1. tirtûl, ziqûm 2. merez
keramet	îkrama ku Xwedê li hin bendeyên xwe kiriye
kerane [I]	wekî keran
kerane [I]	mîrkutê hesinî
kerate	alava ku sol pê asantir dikevine piyan
keravî	cureyekî sewalên ku li cemseran dijîn
kerax	paleyê sewzeyan
keraxe	garana keran
keraxî	paletiya sewzeyan
kerb	1. kul û xem 2. bêrî*“ez namirim bi vê derbê, ez dê bimirim bi vê kerbê”

-kerba xwe ji yekî derxistin	hêrsa xwe bi tiştekî din ve aşt kirin
ker bûn [I]	nebihîstin
ker bûn [II]	parçe bûn
kerbeş	cureyekî striyan e, pîjên keran *"qedrê gulê çi dizane, kerbeş dibêje: 'kerê reş' "
kerçove	1. aqilsivik, kêmaqil2. peledîn, tiredîn3. kerose
kerdenek	hestîvk
kerdî	1. çala ku li der û dora daran vedidin da ku av tê de bisekine 2. li gorî cureyan beşên bîstanan
-kerdiyeke bîstanî avêtin	di çalekê de cureyekî sewzeyan çandin
kerehû	cureyekî bê ye
kereker [I]	mînanî keran bêteşe
kereker [II]	bi dizîka û bêdeng
kerem	1. destbelaşî 2. comerdî
-ji kerema xwe	heke zehmet nebe
kerem kirin	1. bexşek li yekî kirin 2. îkrama yekî qebûl kirin
-kerem ke	fermo
kereng	cureyekî çêreyê ye û nepijî tê xwarin*"gotin: 'kerengo warê te li ku ye? got: 'ba dizane'"
kereste [I]	onî, dep
kereste [II]	1. malzeme, naverok 2. bûjen
-keresteyê xav	bûjenên ku nehatine bikaranîn û jê hilberînên curecureyî tên çêkirin
kerexne	kelbetanê ku pê kûziyên êgir tên hildan
kerg	destgeh
kergez	cureyekî teyrên berateyan e
kergît	alaveke tevn-raçandinê ye; hepik
kerguh	kîvroşk, kêvrîşk
keribîn/dikeribe/bikeribe	1. behicîn 2. kesirîn

keriftin/dikerife/bikerife	ziqûm xwarin, kureder xwarin, kul xwarin
kerik [I]	mêweyên negihiştî, behîvk
kerik [II]	di guh de kuna ku di navbera guh û perdeya wî de ye
-di kerika guh de qîrîn	(di dema bangkirinê de) devê xwe dirêjî qulika guhî kirin û wisa peyivîn
kerik [III]	kerê biçûk
kerixandin/dikerixîne/ bikerixîne	1. jê vegerandin2. jê dan nefretkirin3. jê bêzar kirin
kerixîn/dikerixe/bikerixe	1. jê vegerîn 2. jê nefret kirin 3. tengezar bûn
kerî [I]	simbilên bipûrt ên bi serê cîl û cegên ve
kerî [II]	xilek pez ê ji 100 hebî heta 200'î *"heft
kerî	pez, li bin siya darekê mexel tên"
kerî [III]	1. parçe 2. bir3. tîke *"nanê ku bibe kerî, hev nagire"
-kerî kirin	1. parçe kirin2. tîketîkeyî kirin 3. birbirî kirin
kerî [IV]	rewşa nebihîstina guhan
-xwe li keriyê danîn	xwe nebelediyê û nebihîstinê danîn
ker kirin [I]	tîke kirin
ker kirin [II]	dengê xwe nekirin
kerkedan	sewaleke kovî ya girs e û bi serê difnê wî ve qiloçek heye
kerkere	1. nezan 2. têne gihiştî3. kerose
kerkovî	cureyekî sewalên kovî yên ku dişibihine keran û rengê wan ji xêzên reş û spî pêk tê
kerme	rêxa hişkirî ya ji bo şewatê
kermêş	cureyekî mêşên girs e û pêvedana wê bi şewat e; moza keran
kerose	ehmeq, kerkere
kerpeze	kelpezî
kerpîç/kerpûç	heriya ku di qalibên çargoşe de tê rokirin û di lêkirina dîwaran de li şûna keviran tê bikaranîn
kerseng	1. komikên xweliyê ên wekî keviran dixuyin lê zû belav dibin 2. xwîn û tiştên avî yên din ên ku bûne pixtî

kersil	silepor
kertek	pir, zehf
kertik	kewre
kerx	1. westiyayî 2. bêhêz3. jihêzketî
kerxane	1. goma keran2. xaneya zinayê; qehbikxane
kerxerê	şiverê
kerxur	1. cureyekî teyrên berateyan e 2. mirovê pir xurekxur
kes	1. mirovê nediyar, şexs 2. ferd *"filan kes, kerê barkêşiyê ye"
kesadî	1. kêmasî 2. xela
kesandin/dikesîne/bikesîne	(r) kesayetî li cînavkê bar kirin
kesane	ferdî
kesaxtin/dikesixîne/bikesixîne	1. rûçikandin2. çiqil kirin 3. verûtin
kesayetî	şexsiyet
kesb	1. ked 2. qezenca ji xebatekê
kesber	keskê sût
kesberî	sûtî
kesbik	moriya nezerê
keser	1. keder, xem 2. êş, derd 3. bêrî
-keser kişandin	1. êşîn2. hezinîn, derdomerdo bûn 3. bêrî kirin
kesirandin/dikesirîne/ bikesirîne	1. êşandin2. derd lê rakirin 3. westandin û pir tî kirin
kesirîn/dikesire/bikesire	1. xemgîn bûn 2. derdoyî bûn 3. tî bûn
kesixîn/dikesixe/bikesixe	1. qeşirîn, herişîn2. rûçikîn
kesîb	xizan
kesk	rengê çêreya ter a neçilmisî
keskahî	1. sewzî, hêşinahî2. nesl

-Keskahiya Pêxember	Ehlubeyta Cn. Pêxember eleyhiselam
keskesor	(piştî taviyên baranê) nîvçembera rengîn a ku li esmên xuya dibe; heftreng, kevana Dawid
-bi ser keskesorê re qefz kirin	derî aqilan tev gerîn
keslan	teral, lexer
kestek	kerpîç
keş	fîşenga ku di valahiyê de tê teqandin û nagihêje nîşanê
keşîş	popê filehan *"keşîş, hero kadeyan naxwe"
keşîşxane	dibistana ku keşîşan perwerde dike
keşk	cureyekî şorbeyê ye
keşklok	1. kade 2. nanê hişk-kirî
keşkul	şeleke kermeyî keştî navgîneke zeryayî ya rêwîtî û barkêşiyê ye
-keştiya asimanî	cureyekî navgînên firoke yên ku ji cîhanê rêwiyan dibin ser hîvê an jî gerestêrkên din
-keştiya perdedar	cureyekî navgînên raguhastinê yên ku bi alîkariya perdeyên berbiba di avê de diçin
keştîvan	ajovan û xebatkarên keştiyê; deryavan
ketew	çilmasa ajalan
ketin/dikeve /bikeve [I]	1. wergerîn 2. hilweşîn3. bihurîn 4. daketin*"ker ker e, nakeve nav ava kûr"
ketin/dikeve /bikeve [II]	(sewalên wekî seg û guran) velezîn, veketin
-lê ketin	1. îsabet kirin2. tê gerîn
-ketin keleha qatil-batilê	1. xwîna xwe kirin stûyê xelqê 2. ji gotina xwe danegerîn
-ketin kirasan	(jin) heyz bûn, ketin kincan
-ketin zikê diya xwe	pêrgî aramiyeke bêpayan hatin
ketî	1. keftî, bêkes 2. bêxwedî*"ketî, bi xebatê radibin"
ketxweda	kesê ku di qesrên maldaran de hesabê xerc û mesrefê digire
keval	weneyê bi dest çêkirî û çarçivekirî

kevalber	kevirên ku berê li şûna kaxezê li serê dihate nivîsandin
kevan	1. alava tîravêtinê, qews 2. xwar 3. tewiyayî
kevan bûn	1. xwar bûn2. tewîn
kevane	çivange
kevanek	(r) di xalbendiyê de nîşaneya ku dişibihe heyvikê, ()
kevanjene	1. tîravêj 2. kesê ku dibe bela û dikeve pêsîra xelqê
kevan kirin	1. xwar kirin2. tewandin
kevçik	1. amana ku xurek pê tê xwarin 2. hestiyê sersîngê yî navendî*"dawet tune, li kevçikan digere"
-di kevçika dil de lêxistin	1. (da ku neks lê biçike) di sersîngê de lê xistin 2. bi derbeke xedar lêxistin
kevçî	kevçik
kevel	1. postê pêz û hwd; eyar 2. lewhe
kevel kirin	post kirin, gurandin
kever [I]	çiyayê ji kevir û zinaran pêkhatî
kever [II]	bizina belekbelekî/ deqdeqî
kevil	postê mihan
kevir	1. ber 2. zinar 3. lat*"kevir, bi kêvir dibe dîwar"
-kevirê kehrebar	cureyekî kevirên miqnatisî ye û jê mûriyên gerdenî û tizbiyan tên çêkirin
-kevir bi ser yekî de gêr kirin	lome û gazinc lê kirin
-kevir kirin	1. rê bi keviran çêkirin 2. bi keviran bera yekî dan, ricim kirin
-kevir li ser kêvir neman	tu tişt di dêst de neman
-kevir li ser kêvir nehiştin	1. her tişt rûxandin û tepeser kirin 2. qir û pir kirin
kevirheste	cureyekî kevirên ku di ber beraşê hesteyan de tê bicihkirin û bi zivirandinê çîk vedide
kevî	1. kêlekên çem û zeryayê2. tixûb, sînor, sîtar
kevîşen	qeraxa zeryayê ya tenîsk a ku melevanî tê de ne dijwar e
kevkanî	berdeqanî

kevjal	cureyekî heşeratên jehrîn e
-kevjalê zeryayî	cureyekî sewalên behrê ye û tê xwarin
kevlan	tûrik û derdana ku tîran dikinê; tîrdank
kevloşk	qerçûmek
kevkîkî tê werkirin	tiştek ber bi tiştekî din ve avêtin; virvirkî avêtin
kevn	1. neteze 2. qedîm3. jibîrbûyî 4. peritî 5. rizyayî *"axa, tep davêjin serê û defterên kevn vedikin"
kevnare	1. heyber û bûjenên dîrokî 2. têkildarî berê
kevnebizot	agirê ku ji zû de hatiye pêxistin *"agir di kevnebizotan de dimîne"
kevnedost	hogirê ji mêj ve û razdarê berê
kevnekotik	1. têkberên kevn û peritî 2. cil û palazên riziyayî
kevnemayî	1. heyberên dîrokî yên ku hîna li piyan e an jî tên naskirin2. agehiyên dîrokî yên ku hîna jî di nava çanda jîndar de ne
kevneperest	1. paşverû2. muhafezekar
kevneşop	dab û nerît, adet û urf
kevneşopî	gelêrî
kevok	cureyekî çivîkan e û berê ji bo şandina nameyan dihatine bikaranîn
kevot [I]	cureyekî çivîkan e û dişibihe kevokan
kevot [II]	dareke bêber e û jê amanên curecureyî tên çêkirin
kevz	çêreyeke ku li qeraxên çem û zeryayan hêşîn dibe
kevzî	sewz, kesk
kew	kevok
-kewa pehtî	nêçira ku bêzehmet bi dest dikeve
kewal	sewal, terş (pez û bizin)
kewandin/di kewîne/bike wîne	1. dax kirin 2. biraştin 3. (di kirîn û firotanê de) xapandin 4. (derman) birîn pak kirin
kewanî	jina malê, kebanî*"kewanî bûn sisê, kodik çûn ber sê"
kewar [I]	1. embar 2. çala zêd a di hundir de*"çi bixî kewarê, ew tê xwarê"
kewar [II]	cihê ku mêşa hingiv lê hingiv datîne
kewaşe [I]	rûxiyayî

kewaşe [II]	pûş û pelaş
-kewaşe kirin	(serê banekî) bi pûş û pelaşî serê banî ava kirin
kewçêr	meha dehemîn a salnameya zayînî
kewden	1. ehmeq 2. gêj
kewderî	dîkê çolê
kewgir	nêçîrvanê kewan
kewişîn/dikewişe/bikewişe	(avahî) rûxîn û hilweşîn
kewîn/dikewe/bikewe	1. dax bûn 2. birijîn 3. (birîn) pak bûn
kewre	hesinê girtikgirtikî yê ku alavên qutkirinê pê tên tûjkirin; kertik
kewre kirin	tûj kirin
kewşen [I]	hevrazê ku tav lê naxe
kewşen [II]	çêreyek e
kewtekewt	dengê domdar ê reyîna segan
kewtîn/dikewte/bikewte	1. (seg) reyîn, ewtîn2. (mirov) pizepiz kirin, beletewş axaftin
kewtkewto	çelçelok
key	mîr, şah *"axa, bi deh gundên xwe ve wisa bawer dike ku Xosrewê Key e"
keya	rêvebire gundekî/ taxekî; muxtar *"li dû zivistanekê du bihar, di gundekî de du keya nabin"
keyanî	muxtartî
keyitî	mîrîtî, şahitî
keybanû	mîrxê, mîrxanim
keyperest	pêgirtî û hevalbendê pergala keyitiyê; şahperest
-keys xweş qefaltin	riya revê jê standin
keys kirin	1. tertîb kirin2. têkûz kirin
keyskirî	1. bitertîb 2. têkûz û bipergal
keyso/keysperest	1. firsendger 2. berjewendîperest
Keywan	gerestêrkek e

kezaxtin/dikezêxe/bikezêxe	kesaxtin
kezeb	1. ciger 2. zarokên mirovî *"arê kezebê, ji arê tenûrê germtir e"
kezixandin/dikezixîne/ bikezixîne	kesaxtin
kezî [I]	guliyên por
kezî [II]	edaleyên cendêk
kezî [III]	1. xama 2. keça bermêr *"filan keso tu dibêjî qey qîza kezî ye"
kezîn	çavî
kezîkur	jina ku porê xwe qaçî kiriye û porê wê êdî nayê hûnan
kezîzer	jina gulîzer
kezwan	cureyekî daran e û jê benîşt tê bidestxistin*"çêlik û dotin, kezwan û kelandin li hev nayên"
kê	1. çi kes, kî 2. pirsa ku bersîva wê kirde ye *"gava Xwedê ji yekî re li hev tîne, nabêje: 'tu kurê kê yî?' "
kêç	cureyekî bihokên biçûk e, di qirejiyê de û bi xwînê dijî
kêf	zewq û sefa
-kêf jê re hatin	1. zewq jê wergirtin 2. tahmijîn3. hez kirin
kêfşing	kevjal
kêfxweş	1. kesê ku temtêla wî baş e 2. kesê ku ji tiştekî razî ye 3. şa û şanaz
kêfxweş bûn	1. jê razî bûn 2. şa bûn 3. halxweş bûn
kêfxweş kirin	1. jê razî kirin 2. şa kirin 3. halxweş kirin
kêfxweşî	1. razîtî 2. şadî 3. halxweşî
kêl [I]	dirûnên girs, şêl
-kêl kirin	bi dirûnên girs dirûtin, şêl kirin
-kêlkêlî kirin	şêlşêlî kirin, bi dirûneke demdemî dirûtin
kêl [II]	kevirên ku mezelên miriyan pê tên nasîn
kêl [III]	gav, kat
kêlan/dikêle /bikêle [I]	erd kolan

kêlan/dikêle /bikêle [II]	zevî cot kirin
kêlangeh	erdê ku ji cotkirinê re hatiye veqetandin
kêlek	1. hind, tehêl, 2. hêl, alî *"kêleka xwe ya birêx, li rêhevalan mede"
-kêleka xwe dan kêleka bokeberanan	tevî mêrxasan rabûn û rûniştin
kêlik [I]	demeke pir hindik; xulek
kêlik [II]	kevirê serê mezelê miriyan; kêl
kêlindî	alava çandiniyê ya ku pê giya û zad tê çinîn
kêlî	1. bîsk, xulek 2. karê ku ewqas ne pêwist e û di asta duyemîn de tê3. bone 4. dirûna girs, şêl
kêlûk	jina nemisilman an jî ji neteweyeke din
kêlûn	kilîla mezin a darînî an jî hesinî ya ku ku pê dergehên mezin tên dadan
kêm [I]	ava birîn û pizrikê; cerahat
-kêm û amas	cerahat û îltihab
kêm [II]	1. hindik 2. biçêx3. nekemilî *"aqilê
kêm	, riya xwar ber bi hevalê xwe dixe"
-kêm û zêde	1. hindik û pir 2. virde û wêde 3. di vê navberê de
kêmanî	1. kêmasî 2. xeletî3. qusûr *"kêmaniya kesekî, ji kesekî din re nabe bar"
kêmar	1. hejmara hindik2. neteweya ku di nav neteweye ke din de hejmara wan ne zêde ye
kêmasî	1. karê ku li gorî pêdiviyê nehatiye qedandin2. qusûr û nivîşkanî*"her xweşikek, kêmasiyeke wê heye"
kêmber	endazeya ku ne fireh e; berteng
kêm bûn	1. nekemilîn 2. hindik bûn 3. daketin*"gotin: 'kero, dehşikek ji te re çêbû'; got : 'alifê min kêm bû û barê min jî zêde bû' "
kêmek	di hesabdariyê de nîşaneya ji hejmarekê daxistina yeke dîtir, (-)
kêmendam	kesê ku endamekî wî nivîşkan e
kêmendazî	tevgerîna ne li gorî pêwistiyê
kêmendazî kirin	(peywir li gorî pêwistiyê) bi cih neanîn
kêmî	1. hindikayî 2. biçêxî3. kêmasî
kêm kirin	1. hindik kirin2. daxistin 3. jê birîn

kêmlebat	kesê nivîşkan
kêmlebatî	rewşa nivîşkaniyê; seqetî
kêmnetewe	gelê kêmar
kêmxwînî	cureyekî nexweşiyên ku têkildarî xwînê ye
kêr [I]	fêde, sûd
kêr [II]	alava qutkirinê*"kêr, kalanê xwe nabire"
kêrakî	roja yekşemê
kêran	darê stûr ê ku davêjin ser banekî fireh û ên biçûk jî li ser wî datînin; garîte
kêrik	1. kêra berikê 2. kêra kalanî *"hesinê bê esas, ne dibe kêrik ne jî das"
kêr kirin	1. bi alava qutkirinê birîn 2. hesta yekî herişandin 3. bi kêrê lê xistin
kêrnehatî	1. bêkêr 2. bêfayde3. jinkok/mêrkok*"jina kêrnehatî, avê dirijîne û dibêje:'xêr e' "
kêrtik [I]	kewre
-kêrtik kirin	bi kewreyê tûj kirin
kêrtik [II]	girtik, girnoz
-kêrtik-kêrtikî kirin	1. girtikgirtikî kirin 2. qelîştekên biçûk tê de çêkirin
kêş [I]	kêşan *"diran biêşe, derman kêş e"
-kêş û vekêş	1. birin û anîn, kaş û berkaş 2. bilindbûn û daketina ava deryayan; med û cezr
kêş [II] û mêş	1. heşerat2. bihok 3. kêzik
kêş [III]	1. pîvan 2. di pîvanê de wekhevî
kêş [IV]	1. keyskirî 2. tiştê baş jenandî
kêş[V]	erdê ku bi ava lîçan tê avdan
kêş [VI]	kesê ku bûjenên sermestiyê dikêşe
kêş [VII]	doz
kêşan/dikêşe /bikêşe	1. neqil kirin 2. pîvandin3. dûyê baçikê hilkişandin gewriya xwe
kêşbar	mal û milkê ku raguhastina wan pêkan e
kêşe	1. arîşe, gelemşe, mesele 2. hevseng
-kêşeya neteweyî	meseleya miletekî
-kêşeyên navneteweyî	hevsengên di navbera koma gelan de

kêşim	bejn û bal
kêşwer	cazibedar, baldiz
kêvjal	kevjal
kêvrîşk/kêvroşk	sewaleke giyaxur a ku lingên wê yên pêşîn kin in û bi beza xwe ve navdar e, kerguh *"adarê kêvrîşk sibehan xwîn dimîze, nîvro xwe davêje ber siya darê"
kêz	cureyekî bihukan e
kêzgilolk	kêzika gûgerîn
kêzik	kêza biçûk
kêzim	kêzim
kêzîn [I]	kîzên
kêzîn [II]	1. borî, lûle 2. cihoka binaxeya gemarê3. gizirîna tiştê avî
kêzîn kirin	1. (tiştê avî) ji ber çûn 2. gizirandin
kêzm	1. darê ku wekî piştekê tê bicihkirin 2. sing, şêt
kiç	(di zimanê zarokan de) şikestî
kiç bûn	(di zimanê zarokan de) şikestin
kiç kirin	(di zimanê zarokan de) şikandin
kifş	1. diyar 2. vekirî 3. berbiçav 4. xuya *"destên helawxuran, timî kifş in"
kifş bûn	1. diyar bûn 2. xuya bûn
kifş kirin	1. diyar kirin2. xuya kirin
kihêl	hespê çê *"kihêl, di bin mêrxasan de dibezin"
kil [I]	dermanekî reş î ku li çavan didin da ku bedewiyê bide û êşan bibire
-kil kirin	çav bi kilî reş kirin*"kesê ku ket dawetê, dê xwe kil bike"
-kil ji çavan dizîn	di kirêtiyê de pispor bûn
kil [II]	her careke çelqandina meşkê
-li kilê xistin	1. meşka dêw kiyan 2. di hêlekanê de hejandin
kilam	stran, goranî *"heft kilamên hirçê hene, hemî jî li ser hirmiyan e"
-kilamên serhewa	stranên rûniştî yên dirêj
-kilam avêtin ser yekî	di stranê de qala yekî kirin
kilambêj	stranbêj *"heke kilambêj destê xwe danî ber guhê xwe, dizane dê çi bibêje"

kilandin/dikilîne/bikilîne	1. (bi meşk an jî sirsûmê) dew kiyan 2. wekî kiyanê hejandin
kilaw	pûşiya serê jinan; mêzer
kilb	mixê dirêj û stûr; mûrç
kilçan	çiraya destan
kilçêv	pênûsa kilkirinê
kildan	derdana ku kil tê de tê parastin
kilekil	dengê domdar ê ku ji kiyana meşk an jî sursûmê tê
kilêb	alava kaxkirinê
kilisandin/dikilisîne/bikilisîne	bi hev ve zeliqandin
kilimkotî	1. kesê ku ser û sîçeyê wî baş naxuye 2. tiştê ku xuyana wî li mirovî xweş nayê
kilîl	1. mifteh 2. zirze*"kilîla malê, bi deriyê gomê nayê"
kilîl kirin	1. dadan 2. zirze kirin *"derê xwe rind kilîl ke, cîranê xwe diz dermexe"
kilîkilî	darkutik
kilîn/dikile/bikile	1. (mast) hatin kiyan 2. wekî kiyanê hejîn
kilor	kade
kilox	qafê sêrî, tepa sêrî
kils	xweliyeke ji kevirê spî yê nerm tê çêkirin û xanî pê tên boyaxkirin/ seyandin*"derba evdan, esasê kilsê ye û xera nabe"
kij	seqa
kijûr	arîk
kimê	parçeyê ku pê devê derdankên şûşeyî tê girtin kimil 1. kaw û kibar 2. qure
-kimil kimil meşîn	qure qure bi rê ve çûn
kin	1. kurt, nedirêj 2. qol*"kirasê hesûdan, hemasa kin e"
kinahî	1. kurtî, nedirêjahî2. qolî
-bi kinahî	bi kurtasî
kinare	alaveke mûsîqayî ye, ûd
kin bûn	1. kurt bûn 2. vekişîn 3. qol bûn
kinc	çek, libas, cil *"kinca ku ket ber pîneyan û serê ku ket ber şîretan, bi kêrî tiştekî nayên"

-kinc li xwe kirin	çek/cil li xwe kirin
kind	1. zilet, ketîtî 2. bêrûmetî
-kinda tirs û birsê	bêrûmetiya newêrektî û zikbirçîtiyê
kindik	rindik û çîçik
kindir	bendê stûr ê pemboyî yê ku piranî pê devê telîsan tê dirûtin
kinêr	birîna ku tê de kêm civiyaye hev; kînor
kinêzet	1. şirdan 2. silsile, xeleq
king	hêt
kinik	1. bejnkurt, xirdik2. qolik
kin kirin	1. kurt kirin 2. vekişandin 3. qol kirin
kinoş	bexîl, çikûs
kinoşe	gêzî, siqayîl
kinûş	rengê benefşî yê lap vekirî
kir [I]	guhê kin, kur
kir [II]	îş û çalakî
-kira xwe kiranî kirin	1. tenê bi gotina xwe kirin2. dora xwe nedan tu kesî 3. mafê xwe bi ser kesî ve bernedan *"bi dinê bişêwire, kira xwe jî kiranî bike"
kir [III]	îşkar *"kiran kir û nekiran ji xwe re bir"
kiranî	kirarî
-kiranî kirin	hesab kirin
kirar	(r) di hevokê de xwediyê çalakiyê; fail, kirox, kirde
kirarî	1. hesab 2. xwedîtî3. kirdetî
kiras	kinca tenik a ku di bin de tê lixwekirin *"bej na heyranê, her kiras lê tê"
-tim di kirasekî de man	1. her xizan û bi awayekî bêhêz man 2. nan dîtin û bêav man
-kirasê bêpêsîr li yekî kirin	Ti]tê nemayî anîn sêrî û kepaze kirin
kirdan [I]	darikê ku gilfika hêvîr pê tê mehtkirin û vekirin; kerdenek, hestîvk
kirdan [II]	egîd û jêhatî
kirdar	karguzarê fermanên xwediyan

kirdarî	karguzariya fermanan
kirde	kirar
kirdetî	sexbêriya karekê pêkhatî
kirekir	dengê domdar ê ji hêrana tiştê hişk tê
kirekir kirin	ji ber hêrana tiştekî mînanî şêkir û hwd deng derxistin kirê heqê ku berdêla tiştekî kirêkirî ye; deman
-kirê kirin	tiştek heta maweye kifşkirî bi berdêlekê dan kesekî din; deman kirin
kirêt	1. qirêj 2. gemar 3. sik, lewitî
kirin/dike/bi ke	1. pê kanîn 2. bi cih anîn 3. danîn *"tiştê ku destan kir, kesan nekir"
kiriyar	bikirê daîmî
kiriyarî	kirîna daîmî
kirîger	bikir, muşterî
kirîn/dikire/ bikîre	1. standin 2. bi berdêlekê tiştek wergirtin
-kirîn û firotan	standin û dayîn
kirîv	kesê ku zarok di pêşa wî de tê sinetkirin
kirîvî	kesên ku bi sinetkirina zarokan a di pêşên hev de bûne dostên hev*"mirîşk û rovî, danaynin kirîvî"
kirkirk	xaşxaşk
kirkirik	xurtxurtûk
kirkirîn/dikir kire/bikirkire	(dil) bijîn û daxwaz kirin
kirkirok	boriya ku xwarin tê re derbasî aşikê dibe
kirman	duz, keleh
kirnoş	secde
kirp [I]	levenê ter ê ku jê ka tê bidestxistin
kirp [II]	(r) giraniya dengê ku ji devan belav dibe
kirpandin/di kirpîne/bikir pîne	(r) 1. li serê rawestîn2. giranî dan ser3. kirekir kirin
kirtemûk	cureyekî çêreyê ye û nepijî tê xwarin
kirt	1. dengê kotinê 2. bertîl, qirt 3. parçe

-kirt û pehn	serobero, keteber
kirtekirt	dengê domdar ê kotina tiştekî hişk an jî nîvhişk
kirtekirt kirin	ji ber kotina tiştekî hişk an jî nîvhişk deng derxistin
kirtik	parçe
kirtik-kirtikî	parçeparçeyî, parparî, zîvalzîvalî
kirtopk	kartol
kirû	rûdan, bûyer
kirûr	hejmara nîvmîlyonê
kiryar [I]	xwediyê çalakiyê; fail, kirox
kiryar [II]	pêkanîn
kisp	kusp
kispik	kuspik
kiş	1. beradana sewalên bibask 2. banga navtêdana kûçikan
kişandin/dikşîne/bikşîne	1. kaş kirin 2. pîvandin
kişik	lîstika mîran/lîstika sedrencê
kişîn/dikişe/ bikişe	1. herikîn 2. vekişîn 3. (sewalên marîjok) meşîn*"av dikişe, lê aş li cihê xwe dimîne"
kiş kirin	1. nav tê dan2. teşwîq kirin
kişkişandin/dikişkîne/ bikişkişîne	xwe wekî maran bi erdê erd re kişandin
kişkişî hev kirin	1. kesek/ segek berdan kesekî/ segekî din 2. nav tê dan
kişt û kal	çandinî, ziraet
kit	1. lib, heb 2. fer
-deh kitî salan	1. deh salan li ser hev 2. tam deh salan
kitan	1. cureyekî qumêş e2. kincên ji vî qumaşî
kitêb	pirtûk
kitik	pisîk
kit kirin	gez kirin
kitkitî	tartarî

kitkitî bûn	yek li vir û yek li dera han bûn; tartarî bûn
kitkitî kirin	yek danîn li vir û yek li dera han; tartarî kirin
kiwê	ko
kix	(di zimanê zarokan de) qirêj û gemarî
kix bûn	(di zimanê zarokan de) qirêj û gemarî bûn
kix kirin	(di zimanê zarokan de) qirêj û gemarî kirin
kiyan/dikê/bikê	1. mast di meşkê de kilandin 2. çelqandin *"ê ku dêw dikê, qunê jî ba dike"
kiz [I]	bêhna kizirînê *"bîna kiz, tê ji mala diz"
kiz [II]	mirovê ku baş li ser û sîçeyê xwe dinêre
kiz [III]	zû û hêsa
-kiz girîn	1. bi hêsanî girîn2. zûzûka girîn
kizgiriyok	1. kesê ku bi hêsanî digirî 2. kesê ku zûzûka digirî
kizik	kezî, kirtkirtîk
kizin [I]	xortê ku hîna simbêlên wî dernehatine
kizin [II]	erdê ku ne berdar e *"mêrê serjinik, berxê mîjo, şûva bi kizin tu tişt jê dernayê"
kizirandin/dikizirîne/bikizirîne	pûrta ser çêrmî bi êgir şewitandin*"agir girtibû mala yekî, yekî jî ser û pê ber dikizirandin"
kizirîn/dikizire/bikizine	1. pûrta ser çêrmî bi êgir şewitîn 2. ji dil û hinavan şewitîn
kizîr	1. wezîr 2. şêwirmendê mîr 3. navberkar*"ez mîr tu mîr, kî dê bibe kizîr"
kizwet	1. qiyafet 2. ser û sîçe
kî	çi kes *"mêr tev mêr be, jin tev jin be, kî dê muhtacê kê be?"
kîjan	ji wan çi kes/tişt*"divê mirov zanibe ku serê mirovî li ser kîjan kevirî ye"
kîn	hest û daxwaza tolhildanê
-kîn girtin	hest û daxwaza tolhildanê hewandin
kîndar	xwestiyê tolhildanê
kîp	1. qayîm 2. şidiyayî
-kîp kirin	1. şidiyayî girêdan2. guvaştin 3. têkûz kirin
kîper	dorana zirav

kîr	endamê mêraniyê û nêrtiyê; mûzî, qemo, xir*"betal ma û kîrê bavê xwe da ber dasan"
kîs	1. derdanê biçûk; tûrik2. derdana diravan; peldank *"ew mirov nezan e, ê ku aqilê wî ji kîsê xelqê be"
kîsik	tûrikê biçûk
kîso	kûsî *"kîso jî hêkên xwe dixe bin axê û dibêje: 'heke Xwedê viyabe dê derxe' "
kîşwer	1. werza hewayî ya deverekê; îqlîm 2. welat, herêm
kîte	(r) dengê ku bi carekî de ji devan belav dibe
-kîte bi kîte	bi hûrgilî, bi berfirehî
kîtandin/dikîtîne/bikîtîne	(r) parçe bi parçe peyv bi lêv kirin
Kîwan	gerestêrkek e
kîzên	1. destşok 2. hemama serşûştinê
Ko [I]	gerestêrkek e
ko [II]	alavên qutkirinê yên ku devê wan nabire û divê bên tûj kirin
-ko bûn	(alava qutkirinê) tujiya xwe winda kirin
-ko kirin	(alava qutkirinê) tujî jê birin
ko [III]	di germê de şîştirgirtin û sefgirêdana pezê spî, kiwê
-ketin koyê	(pez) ji ber germê serê xwe kirin bin zikên hev û rawestîn
koc	kilîla ku bi ser ve davêjin ser deriyan
koç	1. hicret, barkirin 2. penaberî *"zozanvanî rabûn koçê, aranvaniyan da bin boçê"
koçber	1. muhacir, barkirî2. penaber
koçberî	1. hicret, barkirin2. rewşa penaberiyê
koçek	1. semajen, reqase2. zanayê êzidiyan
koçer	1. muhacir 2. kesê ku ne şêniyê tu cihî ye*"ava çeman xwişexwiş e, koçer nabêjin: 'dewê
koçerî	1. rewşa neakincîbûnê; muhacirtî 2. lîstikeke govendê ye *“koçerî, jê dûr e rencberî”
koçêre	koderî
koçik	hêwana pêşwazîkirina mêvanan
koçk	qesr û sera
koç kirin	(ji cihekî ber bi cihekî din ve) bar kirin

kod	1. derdana ku pê zad tê pîvan 2. elb *"koda tijî, bi a vala mede"
koderî	1. demana çêreya erdekî 2. cureyekî pirtiyê ku jin jê kirasan didirûn; çît
kodik	elbik *"kebanî bûn sisê, kodik çûn ber sê"
kodqelên	sedemê bêyomî û teşqeleyan; serxur
kofî	cureyekî pûşiya serê jinan a gelêrî ye *"jinê got: mêrik min ji te re zarokek anî, kofî û kitan danî"
koga	firoşgeha mezin
koh	1. çiya, gir 2. kir
kok [I]	1. reh û rîçal 2. tar û hîm *"her giya li ser koka xwe şîn tê"
-koka zer	zehferana Hindistanê
kok [II]	qelew
-kok bûn	qelew bûn, bi goşt bûn *"bet çiqasî kok dibe, ewqas cih lê teng dibe"
-kok kirin	qelew kirin, dermal kirin
kokim	kal û pîra hizhizî
kokiresî	bah, şehwet
kokos	cureyekî alava titûnkêşiyê ya ku qelûna wê xortimkî ye; nargîle
kol [I]	1. kêrt 2. girê biçûk ê ku ji erdê zêde ne bilind e
kol [II]	bêqiloç *"bizina
kol	hînî danûyan bibe, îflah jê nabe"
kol [III]	deyûs
kolan	1. cade, paxan 2. kuçe, ziqaq *"kolan, tu carî nakevin bi ser banan"
kole	1. bende, evd 2. xulamokê berjewendiyên xelqê
koledar	1. erka ku bendetiyê li ser gelan ferz dike2. xwediyê bendeyan
koletî	1. bendetî 2. olamkarî
kolê	deyûs
kolik	1. malika biçûk 2. xaniyê kavilbûyî
-kolik lîstin	malikanîya ku lîstikeke zarokan elîstin
kolîn/dikole/ bikole	1. erd qelaştin 2. kûr kirin*"mezbût bikole esas, ji bo ku dil neke wasewas"
lê kolîn	**-** 1. lê gerîn 2. bi kûrbînî lê nêrîn
kolîtik	qelaxa kermeyan
koloz	kumê ji hiriyê

kom	civat *"agir berda komê, xwe da fêza zomê"
komar	pergala ku ramana gelemper tê de serdest e, cumhûriyet
kombers	alava ku agehiyan bi awayekî dîtbar, bihîstwer û nivîskî kom dike û radigihîne; xêvjimêr
kom bûn	1. civîn 2. col bûn
kome	1. girse 2. zumre
komel	1. civat 2. cimaet
komelayetî	civakî
komele	tevgera komeke mirovan a ji bo armanceke zagonî an jî derzagonî
komik	civata piçûk
komir	1. segê ku baş hatiye xwedîkirin 2. zordar û sitemkarê têrxwarî
komir bûn	1. seg (ji ber xwedîkirineke baş) qelew xuya bûn 2. bi hil û heramiyê têr bûn
komir kirin	1. seg baş xwedî kirin û qelew kirin2. bi hil û heramiyê têr kirin
komkarî	karê ku ji aliyê piraniyekê ve tê pêkanîn
komkeştî	di hêzên deryayî yên artêşê de komasiya keştiyên leşkerî
kom kirin	1. civandin 2. berhev kirin
komkujî	qetliyam, qir
kompere	diravên ku ji bo mebestekê hatine civandin
komstêr	stêrên ku nêzîkî hev in û bi şiklekî xweser komekê çêdikin
kon	malika ku ji mû û qumaşê sext tê çêkirin, bi stûn, sing û werisan li piyan tê girtin; reşmal, xêvet *"gundê bê rez, konê bê pez, mirovê bibêje ez û ez hemî ne tu tişt in"
-kon vegirtin	reşmal ava kirin
kone	1. hişyar 2. dekbaz
konik	tevnika pîrhevokê
kop	goc, qop
kopal	gurzê giyayî
kopare	palanê hêştiran
kopel	lûtke
kopî	gocî, qopî
kop bûn	goc bûn
kop kirin	goc kirin

kor	kesê ku çavên wî nabînin; nebîna *"ji çavê kor, ronahî nayê xwestin"
kor bûn	nebîna bûn
korderzî	derzîreq
kordûnde	1. wareş, bêzarok2. kesê ku zarokên wî yên kurînî tunene
korebîn	kesê ku dîtina wî ne erênî ye; bedbîn
koreçemk	1. kesê ku feraseta wî aloz û genî ye; ferasetkor 2. genefis
koremar	marê kor *"filan kes koremar e"
koremişk	mişkê kor
korerê	kuçeya ku pêşiya wê girtî ye
korik [I]	ronahiya boş
korik [II]	di simbilê de liba xerabî ya ku bûye rijî
koritî	rewşa nedîtina çavan
korîgan	cureyekî ketan e û kulîlksor e
kor kirin	1. nebîna kirin2. çav derxistin 3. ko kirin
kort	çal
-kort bûn	kûr bûn
-kort kirin	kûr kirin
kortal	1. kendal 2. çala kûr 3. hendef *"kor bi destê kor bigire, dê tev têkevin kortalê"
kortik	çalika biçûk
-kortika qûnê	qelîşteka qûnê
kosp	asteng
koşîn/dikoşe /bikoşe	ketin hevrikiyê
kotek	lêdan
kotekî	bi darê zorê
kotel	avahiyê ku ji bo bîranîna bûyerekî li cihê bûyerê tê avakirin
koter	xemla stûyan
kotewarî	tenezul, daqûlî
kotin/dikoje/ bikoje	bi diranan gest kirin û xwarin*"dar bi kotinê, însan bi gotinê"
kotir	kevok

kotkoto	kesê ku gotegota wî êdî her kesî aciz dike
kov	1. xwarbûna ber bi hundir ve 2. hotik
koval	helezonî, levaliyayî
kovan	1. xem û keder 2. derd û keser 3. bêrî
kovar	weşana li gorî demeke diyarkirî
kovik	alava rêtinê ya ku pê tiştê avî li derdaneke devbiçûk tê neqilkirin*"aqil, bi kovikê nekirine seriyan"
-kovika qûne	qelîşteka ku li nava her du hêtan e
kovî	1. hov 2. wehşî
kox	1. xaniyê xerabûyî 2. kenefe 3. punga mirîşkan; koxik
koxik	cihê ku mirîşk, werdek û hwd lê tên êwirandin
koy	çiya
koyistan	erdê çiyayî
koz	êwirgeha berx û karan*"berxê xelqê, di koza mirovî de mezin nabe" kozere kaya girs; qesel
kozik	çeper, sîber, qelaçe
-kozik danîn	kemîn û tele danîn
ku [I]	gihanekek e
ku [II]	1. heke 2. eger
ku [III]	kîder *"ker bi ku de here jî cardin ker e"
kubar	kaw û nazik
kubarî	kawî û naziktî
kuç	1. kuncik 2. kevir
kuçe	riyên di nav bera avahiyan de; ziqaq *"dawiya derewan, kuçe ye"
kuçik	sê kevirên ku datînin bin sîtilên ser êgir, xaçirgan *"agirê kuçikan, timî germ e"
kuçke	riya ku dawiya wê girtî ye *“dawiya derewan, kuçke ye”
kudandin/di kudîne/biku dîne	1. vekişîn 2. domandin*”dijminatî bi kuştinê, rê bi kudandinê”
kudik	1. têjika hirçê 2. têjika hêştirê *"dema ku hirç pîr bû, kudik bi gunikên wî dilîzin"
kufik	afnik

kufikî	afnikî
kuj	goşe, guç, çim
kujer	kuştox, qatil
kujme	miqdar
kukurd	kurkût/kerkût
kul	1. birîn 2. keser 3. derd *"çavê bikul, ji yê kor çêtir e"
-kulê bixwe!	ziqûm û jehrê bixwe!
kulab	1. çakil 2. pençe
kulang	sermil
kulav	1. raxistina ku ji livayê hatiye çêkirin 2. baraniya şivanan a ku ji hiriyê ye
kulb	têrnexur
kulbe	kilêb
kule	perdeyeke tenik a ji bo xweparastina ji pêş û mêşan; tulbend
kulek [I]	pêseqet, lingor, pêgoc *"baz bi bazan, qaz bi qazan, mirîşka kor bi dîkê kulek re"
kulek [II]	1. paceyên bi ser banê avahiyê ve 2. kunên bi ser banan ve*"diz û malxwe bibin yek, ga ji kulekê re jî dertê"
kuleke	kulek, lingor
kuleng	derdanka darînî ya ku tiştên avî dikinê
kulêmek	her du hestiyên ku lingan bi gewdeyî ve girêdidin
kulfet	zar û zêçên mirovî*"kulfet, şûrê dudev in li pişta bavan"
kulfik	1. di tenûran de kuna dûkêşk 2. kunên bêfilan 3. kunên di goman de wekî kulekan dihêlin *"beza pisîkê heta ber kulfikê ye"
kulibîn/dikulibe/bikulibe	1. ji ser hiş çûn 2. har bûn 3. zû birçî bûn*"mitrib kulibî, def qetiya"
kulik	nexweşiya ajalan a ku dibijine mirovan û ajalên din jî
kulindir	kundirê ku hundirê wî tijî goştê hêrandî dikin û wisa dipijînin
kulî [I]	hespê pîrê
kulî [II]	libên berfê *"ha kulî xwar, ha qulî xwar"
kulîçe	1. kadeyên hûrik2. bîşî
kulîlk	bişkuya serê çêre û çiqilê darê ya ku rengrengî vedide *"demek a kulîkan e, yek a sosinan e"

kulîn/dikule/ bikule [I]	1. gocegoc meşîn 2. lingîrî bi rê ve çûn
kulîn [II]	1. jûra erzaq û nivînên malê 2. di reşmalê de beşa ku ji bo erzaqê malê hatiye veqetandin*"barana havînê, şil nekir binê kulînê”
kulkulîn/dikulkule/bikulkule	bi zor û zehmetî xwe bi erdê re kişandin û wisa meşîn
kulm	1. kefedest, felqedest2. çeng, gulmist*"bi kulman meçin dirêşê"
kulovank	gopika sêrî
kum	pûşiya serê mêran*"derziya xwe, di ber kumê serê xwe re kir"
-kum avêtin	pev çûn
-kum dirandin	rik hatin, bihêrs bûn
-kum ketin çavan	1. di rewşeke nebaş de bûn 2. fors lê şikestin
-kumê yekî li serê yekî din bûn	di kar û tevgerê de şibihîn hev
kumik	serê kuvarkan
kumişandin/ dikumişîne/ bikumişîne	1. hilweşandin2. daqurtandin
kumişîn/dikumişe/bikumişe	1. hilweşîn 2. helîn
kumzirx	puşiya seran a ku ji tundiya derbeyên derveyî diparêze
kun	1. qulik 2. qûn
kuncik	quncik *"jina xelqê ramûsanek e li kuncikekî, hespê xelqê meydanek e li pêşbirkekî"
kuncî	cureyekî zadê ku jê rûn tê bidestxistin û bi ser kadeyan de tê reşandin
kund	cureyekî teyrên şevê ye; bûm *"gotine: ‘kundo mirî pir in an zindî?' gotiye: 'zindiyek tenê zêde ye, ew jî di bin emrê jinê de ye' "
kundêle	têjika berazî
kundir [I]	cureyekî sewzeyan e û pijandî tê xwarin*"kundirê mîranî, çêtir e ji şekirê şîranî"
kundir [II]	mirovê bêkêr

kunêr	kînor
kunker	alava ku pê tiştan qul dikin
kur [I]	law, zarokê nêrîn*"mêl ne ji kurê qenc re dayne, ne jî ji yê xerab re"
kur [II]	sewala ku guhên wê biçûk in
kur [III]	li zozanan erdê nermehur (bê kevir)
kurap	lawê apî; kurmam
kurbeşk	cureyekî sewalên çolê ye
kurd	gelê ku ji Tofanê virdetir li Navçêmkê û doraliyên wê dijî
kurdayetî	kurdbûn
kurdewerî	têkildarî neteweya kurd
kurdî	zimanê gelê kurd
kurdînas	pisporê ziman û wêjeya kurdî
kurdnas	pisporê çand û dîroka gelê kurd
kureke	kesê ku ji bilî xwarin û rîtinê bi kêrî tiştekî nayê
kurik	lawik
kurisandin/dikurisîne/ bikurisîne	1. kotin û hêrandin 2. peritandin û pizirandin 3. komir kirin
kurisî	hêrandî û pizirî
kurisîn/dikurise/bikurise	1. dan kotin û hêrandin2. peritîn û pizirîn3. komir bûn
kurî	1. cehşik 2. caniya viringî *"aqilê kurî, caniya dêlî"
kurk	keçêça hêkşêlandin û cûcikderxistina ajalên bibask ên malê û firindeyên çolê
-ketin kurkê	1. (ajalên bibask û firindeyên çolê) li ser hêkan melisîn û cûcik derxistin 2. (mirov) di cihekî de rûniştin û derneketin derve 3. pir egle bûn
kur kirin	1. kurtisandin, qusandin 2. tiraş kirin*"kê karê pir kiriye, keziya xwe kur kiriye"
kurm	cureyekî bihukên biçûk e; dikeve birînan, fêkî û sewzeyan û wan xera dike
-(dil) kurmê tiştekî kişandin	xwestin û dil kirkirîn
-kurm tê de gerîn	1. netebitîn2. bi tatêla tiştekî de hilketin û daketin
kurmam	kurap, pismam

kurmanc	1. milekî gelê kurd e 2. kesê ji vî milî
kurmancî	1. zaravayê herî berbelav ê zimanê kurdî 2. têkildarî dab û nêrîtên kurmancan
-kurmanciya reşbelek	axaftina ku her kes tê digihêje
kurmet	lawê meta mirovî
kurmî	tiştê ku kurm ketinê
kurmî bûn	ji ber ketina kurman xerab bûn
kurn	1. hewzê avê 2. afirê ku ji textikan çêdikin û bireke pêz dikare tê de ka û cehî bixwe
kursî	rûniştekeka ku li ser çar pepikan disekine
kurt	kin û nedirêj *"emrê xayinan kurt e, dilê wan pirtepirt e"
-kurt û kurmancî	bêyî ku axaftin dirêj bibe
kurtayî/kurtasî	kutahî
-bi kurtasî/kurtayî	bi kinahî
kurtan	palanê ker û hêştirê*"ker, bê kurtan naçe êş"
kurtane	heriya ku pê dîwar tên seyandin
kurtane kirin	dîwar bi heriyê seyandin
kurt bûn	kin bûn
kurte	1. muxteser 2. kineber
kurtebirî	gotina kin û kurt; bi kinayî
kurtepist	paşbêjî
kurtêl	bermayiya xwarinê
kurxal	lawê xalê mirovî
kurxaltî	lawê xaltiya mirovî
kuskî	derdanka darînî û mezin a ku şerab tê de tê meyandin
kuskusandin /dikuskusîne / bikuskusîne	çavên xwe korevîçkî vekirin û girtin
kusp	kesê kin û qelew
kuspe	1. qalikên silqan2. her cure xwarina xurt a ku pê sewalan dermal dikin

kuspik	xirdikê kok
kuspo	kusp
kuşim	qerf û tinazeyên soxkirinê
-li kesekî kuşim kirin	ji bo soxkirinê bi yekî tinaze kirin
kuşte	kilsa zeliqok a ku pê dîwar tên seyandin
kuştin/dikuje /bikuje	1. mirar kirin 2. qetl kirin3. ji holê rakirin *"ji kuştiyê di ber xelqê re bibêjin ku wî ez kuştime"
kuştî	1. kesê ku hatiye kuştin; meqtûl, mirarbûyî2. kesê ku kuştiye; qatil, kujer
kuştox	qatil, kujer
kuta	1. dawî 2. encam
kutahî	1. dawiya dawiyê2. aqibet
kuta bûn	1. qedîn 2. xelas bûn
kuta kirin	1. qedandin2. xelas kirin
kutan/dikute /bikute [I]	1. lê xistin 2. çikilandin, çikandin 3. sihirandin, gayîn *“dilê tirsok, timî dikute”
kutan [II]	lêdan
kutek	1. mîrkut 2. spartek, stûn
kutilk	xwarineke û ji goştê hêrandî tê çêkirin
kuvarik	cureyekî çêreya ku wekî sîwanan hêşîn dibe û pijandî tê xwarin; kumik, karî
kuwar	1. cihê ku mêşa hingivî tê de hingivî dihêle 2. enbara zêd, çala gênim *"qûtê kuwarê, heta biharê"
kuxik	1. zekema gewriyê2. kuxtekuxta ji kezeb û pişikê
kuxîn/dikuxe /bikuxe	1. bi zekema gewriyê ketin2. kuxtekuxt kirin
kuxtekuxt	kuxîna bi ser hev
kûç	sewala kol (a bê qiloç)
kûçik	seg *"kûçik, bi kurman namire"
kûp	cêr
-kûpê aqilan	şêwirmendê zana
-kûpê şerabê	kesê ku herdem sermest e
kûpik	şerbikê biçembil; cêrik
kûr [I]	di lêş de valahiya bêhestî ya ku doran tê de ne; navzik
-erik kûra zikê wî çendel e!	peh peh zikê wî wekî terikekî ye!
kûr [II]	binê wê dûr û ne tenîsk *"çiyayên bilind bê rê nabin, newalên kûr bê av nabin"
kûrahî	bindûrî, netenîskî
kûr bûn	(binî) dûr bûn, netenîsk bûn
kûre	semaxa hesinkaran; hêtûn
kûrevan	kesê ku ber kûreyê dixebite

kûrebîn	dûrebîn
kûrekûr kirin	(bi deng) kiz girîn
kûrik [I]	pûrta ku li ser rîs û kincên hûnandî dikeve
kûrik [II]	kûreya êgir a biçûk
kûrîn/dikûre /bikûre	1. zûrîn 2. kiz girîn
kûr kirin	1. baş kolandin2. kort kirin û li binî asê kirin
kûsik	şûşe
kûsî	heywaneke ku hem di bejiyê de hem jî di avê de dijî û bi qalik e*"dibêjin: 'kûsî tu çima pîs î? dibêje: 'Xwedê li eniya min nivîsî"
-kûsiyê dêm	kûsiyê ku dûrî avan dijî
-kûsiyê avî	kûsiyê ku di avan de dijî
kût	nanê ku baş nepijiyaye û didine kûçikan
-kût xwarin	bertîl xwarin
kûtî [I]	kûçik, tûle
kûtî [II]	kesê ku bi nexweşiya cuzamê ketiye
kûtî bûn	bi nexweşiya cuzamê ketin *"hebûn strûyê mêran e, tunebûn kûtîbûn e"
kûto [I]	zarokê kurînî yê viringî
kûto [II]	tûle
kûz	1. cêrê avê 2. cêrê ku berê gencîne tê de vedişartin*"ha kevir li kûzî ket, ha kûz li kêvir ket"
kûze	cureyekî heywanên bêhnkirêt e
kwîrinc	livajen
kwîrincî	livajenî
kwîstan	zozan

L

l/L	tîpa pazdehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê diranî ye û awayê belavbûna wê herikî û rexkî ye
la	1. alî, hêl 2. kêlek
labikandin/dilabikîne/bilabikîne	1. tev li hev kirin 2. lewitandin
labikîn/dilabike/bilabike	1. lewitîn 2. tev li hev bûn
lac	law, kur
lacik	lawik, kurik
laçik	pûşiya serê jinan*"li bejnê nêrî, bi zêran kirî, laçik rakir kerika gurî ye"
-laçika jinan dan serê xwe	ji mêraniyê ketin û bênamûsî qebûl kirin
laçin	cureyekî solan e
ladan/ladide/lade	ji rê derketin
laf	gotin
lafazan	kesê ku dizane gotina wî digihê kîderê
laflafok	çêreya badayî
lahorî	cureyekî şûrên Hindistanê ye
lajwerd	bûjena ku bi şêweyên curecureyî ji madenan hatiye bidestxistin
lak	1. kûtê kûçikan 2. hoçik 3. bekereya ku davêjin ser kombersê
lakîn	derdana ku ji bo xwarin û vexwarina kûçikan tê veqetandin; savêr
lal	1. bêzar û bêziman2. tat *"azadî hat dinê, zimanê lal hat vekirinê"
lal bûn	1. tat bûn 2. aniqîn
lalengî	cureyekî porteqalan e û qalikê wan zûtir jê dibe
lalijîn/dilalije/bilalije	lalote bûn, ziman negerîn
lalik	1. tatik 2. sinî *"lalika şikestî, çêtir e ji a xwestî"
laloşî	aloşî, melaqî
laloşî kirin	aloşî kirin, melaqî kirin

lalote	1. aniqî 2. zimangiran
lam	erzên
lame	valahiya di navbeyna hestiyê hinarikê û erzenê de; gep
lan	hêlîna kovî û dirindeyan*“hirç lana xwe ji bîr nake, çivîk jî hêlîna xwe”
landik	hêlekan, hêleçan
lanet	qewirandina bi nifiran
lanetî	kesê ku bi nifiran hatiye qewirandin
lanet kirin	1. jê re beddua kirin 2. ji hafê avêtin
lap	1. tam 2. pir
lap kûr	**-** gelekî kûr
laper	rûyekî kaxezê
lapûşk	1. pençe 2. kulab
laq	goştê jar
lar [I]	1. bê dê 2. êwirgehe ga û gamêşan; tewle
lar [I]	xwar
lar bûn	xwar bûn
lareş	cureyekî nexweşiyan e
lar kirin	xwar kirin
lasar	1. baldar 2. înadkar
lasayî	qulebî, sexte
lasayî kirin	teqlîd kirin, sextekarî kirin
laser	sêlav, lehî, lêkend
lask	saq, bist
laş	beden, term *“laş laşê mêşê, deng dengê gamêşê”
laşe	1. kelax 2. goştê mirdar *"laşe li ku derê, qijik li wê derê”
laşgiran	1. canazar, xwerenedîtî 2. pêgiran
lat	1. zinarên meht; teht2. parçe 3. coya mezin
-lat ajotin	1. sohbet kirin, galegal kirin 2. bi axaftinê dem bihurandin
latik	1. kevirê biçûk 2. kerdî
lava	1. dua 2. tika, rica
lavakar	1. duakar 2. kesê ku tika û ricayê dike

-lavakarê nefsa te me	ji nefsa te re dua dikim
lava kirin	tika kirin, rica kirin
lavayî	lava
lavij	1. newayên dînî; beyt 2. stran
law	kur *"bav çi seg be, dê law jî ew seg be”
lawan	jiyana di nav têkberên bedew de
lawaz	1. hejar 2. zeîf
lawazî	1. hejarî 2. zeîftî
lawik	kurik
lawir	rawir
lawlaw	laflaf
lay/layen	1. tûş/dûş 2. alî 3. teref, ta
layengîr	1. terefgir 2. tagir 3. alîgir
layîq	1. munasib 2. bikêrhatî
layîq bûn	1. munasib bûn 2. bi kêr hatin
laylac	1. çavçil û silek2. tezepêkhatî
laylacî	1. silektî 2. tezedîtîtî
lazim	1. pêwist 2. bikêrhatî
lazim bûn	1. pêwist bûn2. bi kêr hatin
lazimî	hewcetî, pêdivî
lazût	cureyekî zadê ku jê rûn tê bidestxistin û wekî gênim jî tê bikaranîn; garis
lebat	1. tevger 2. bizav, hereket *"sibat lebat, kewanî li nava malê ma mat"
lebatî	(r) hevoka ku kirarê wê karî bi xwe dike
lebikandin/dilebikîne/bilebikîne	1. kirin zorê, li qaqa reş asê kirin2. feşilandin
lebikîn/dilebike/bilebike	1. ketin zorê, li qaqa reş asê bûn 2. feşilîn
lebitandin/dilebitîne/bilebitîne	1. bezandin2. leqandin, livandin
lebitîn/dilebite/bilebite	1. livîn 2. leqîn 3. bezîn*“barê kerê çiqas giran be, guhên wê dilebitin”

lebûdî	livajen
lec	1. devjenî 2. nîqaş
leflefok	çêreya badayî
legan	tasa tehtevêlkî ya mezin
legleg	cureyekî balindeyên kovî û lingdirêj a ku bi biharê tên erdên germ, xwarina wan beq, mişk û mar e
leheng	1. egîd 2. qehreman
lehik	pêvek, îlawe
lehikandin/dilehikîne/bilehikîne	pê ve kirin, lê îlawe kirin
lehikîn/dilehike/bilehike	pê ve zeliqîn
lehî	sêlav, laser, lêkend*"ava lehiyan, da ser geliyan”
lehîm	bûjena ku hêsin bi hev ve dizeliqîne
lehîm kirin	hesin bi hev ve kirin
lehn	lan, hêlîna hirçê
lek	bûjenên ku ji eslê neftê çêbûyî
lekan	sola berfê
lekaş	sola bênalçe û paşîvekirî
lekitandin/dilekitîne/bilekitîne	likijandin
lekitîn/dilekite/bilekite	likijîn
lele	qeyda ku davêjin stûyên tawanbarên bixeter û hêsîran lele kirin qeyd avêtin stûyî
lem [I]	bistikên petêxan ên li ser rûyê erdê *“dinya dem e, gavinan petêx e gavinan lem e”
lem [II]	lehiyên rûbêr
lem [III]	lep
lemç	milç
lemçelemç	milçemilç

lemçelemç kirin	milçemilç kirin
lemelem	lemper bi lemper
lemelem kirin	gotin di devê xwe birin û anîn; mizemiz kirin
lemisîn/dilemise/bilemise	1. bizdîn 2. (çerm) vekişîn 3. qutifîn
lem kirin	serê tiştekî zot kirin/tûj birîn
lemlate	1. lûs 2. girse
lemper [I]	sinî, berkeşok
lemper [II]	1. lehiyên zeryayê 2. çelq û herka ava boş
lenc	xwar û badayî
lencîn/dilence/bilence	bi lexerî û giranî meşîn
leng	pêgoc, kulek, lingor
lenger [I]	hesinê keştiyan ê ku pê erdê lengergehê ve tê girêdan
-lenger berdan	(keştîvan) gihiştin qeraxê û rawestan
lenger [II]	siniya fireh
lenger [III]	firokeya fezayî
lengergeh	li qeraxa deryayekê rawestgeha ku keştî lê diêwirin
lep	1. penc 2. dest *“her şêrek, bi lepê xwe ye”
leplep	dengê domdar ê ku ji ketina bêemad tê
-lelepa dêv	derketina peyvan bi awayekî beletewş
-lepelepa mêweyan	ketina bêemad a mêweyên terixî
lepelep kirin	bê emad ketin erdê û raweşîn
lepik	lixwekirina destan
lep kirin	penc kirin
leq	1. hej 2. ziq
leqandin/dileqîne/bileqîne	1. livandin 2. lebitandin 3. hejandin4. ziqinandin *“mirov nakeve govendê, heke ketê jî divê xwe bileqîne”

leqayî bûn	rastî hatin, pergî hatin
leqîn/dileqe/ bileqe	1. livîn 2. lebitîn
leqleqok	tiştê ku di cihê xwe de dileqe û natebite
lerizandin/dil erizîne/ bilerizîne	1. hejandin, leqandin 2. ricifandin
lerizîn/dileriz e/bilerize	1. hejîn 2. ricifîn *"an bike û melerize, an jî meke û melerize"
lerz	1. hej, leq 2. ricaf
lerzek	1. hezek, cihe bi herî û gil 2. ricaf lerzeta cureyekî nexweşiyan e
lerzok	1. hejok 2. leqleqok
leş	cendek
-leş kelaştin	rewşa cendekekî teselî kirin
leşkelêşî	di bijîşkiyê de pisporiya temtêla cendekan
leşker	1. esker 2. şervan3. pêşmerge *"leşkerê Romê ye, nan li ser çongê ye"
leşkergeh	artêşgeh
leşkerî	1. eskerî 2. şervanî3. pêşmergetî
let	parçe
letandin/dile tîne/biletîne	1. heytandin 2. jê re 'hiş be' gotin 3. deng lê birîn û nizm kirin
let bûn	parçe bûn
leteme	1. eyba mezin2. teşqeleya herwe 3. belaya bêpere
-letemeya rûyê dê û bavan	şerm û soxiya ku ji kirinên zarokan rastî dê û bavan tê
let kirin	parçe kirin
letok	aştbûyî û biaqil
leva	qisim, par, beş
leva kirin	par ve kirin
leven	qamûş, qamir
lev piçikîn	li hev alîn, wekî gocan bûn
lewaş	1. nazik 2. diltenik
lewçe	1. devçepel 2. bêrûmet

lewhe	çarçive
lewitandin/dilewitîne/bilewitîne	1. labikandin2. qirêj kirin
lewitî	1. berbad 2. qirêj*"lewitî dora xwe jî dilewitîne, şehitî bîsa xwe jî dişehitîne"
lewitîn/dilewite/bilewite	1. labikîn 2. qirêj bûn
lewleb	toterîka ku pê bendê satilê dadiliqînin nava bîrê
lewma	1. lewre, loma 2. ji ber vê egerê
lexer	teral, xêr(-r)
lexer	teralî, xêr(-r-)îtî
leylan	serab, revrevk
leymûn	cureyekî mêweyên tirş e
lez [I]	hereket
lez [II]	biecele *"digerî li dewleta lez, xwedî ke rez û pez"
-bi lez û bez	bi ecele û rev *"bûk anî bi lez û bezo, li ser de rez û pezo, şivika malê hê jî ezo"
lezandin/dilezîne/bilezîne	1. ecele kirin 2. bezandin, revandin
lezet	çêj, tahm
lez girtin	1. zû kirin 2. bi ecele tev gerîn
lezgîn	kesê ku karê xwe bi zûyî dike
lezgînî	bizûyî, biecele
lê [I]	berevajî hevoka navborî; lêbelê, belam
lê [II]	baneşana ji bo mêzayan/ jinan
lê anîn	1. peyde kirin, pêk anîn 2. wergerandin
lê banîn	1. pê de ketin2. kumişîn ser 3. pê beled bûn
lê belê	feqet, lê, belam
lêbezîn	lêdan
lêbok	melaq, aloş
lêbokî	melaqî, aloşî
lê borîn	1. jê bihurîn 2. efû kirin, bexişandin
lêç	1. dererêtî 2. xulşî

lêçan	kesê ku ji rastiyê veqetiyaye
lêçûn	xerc û mesref
-lêçûnên malbatê	xerc û mesrefên malê
-lêçûnên leşkerî	xerc û mesrefên leşkeriyê
lê dan	1. lê bezîn 2. lê xistin 3. rencandin, zecirandin
lêder	kesê ku li amûreke mûsîqayî dide
lê gemar dan	1. dorpêç kirin 2. gemaro kirin
lê gerîn	1. lê kolîn 2. pey ketin 3. mutale kirin
lê guncîn	1. bi kêr hatin2. munasib bûn
lê hatin	1. bi kêr hatin2. layîq bûn 3. jê sûdwer bûn *"lê hat bazirgan e, lê nehat xwediyê warê wêran e"
lê hûr bûn	1. ponijîn 2. li ser pokinîn lêk anîn 1. li hev anîn 2. du xeydok li hev anîn
lêkdan [I]	pevçûn
lêkdan [II]	bihevdana du hejmaran
-xişteya lêkdanê	alava ku rênîşandêra pevdana jimareyan e
lêkend	sêlav, lehî
lêker	(r) karê ku di hevokê de tê kirin
lê ketin	1. lê asê bûn 2. tê gerîn 3. îsabet kirin
lê kirin	1. kinc lê kirin 2. dîwar jênîn 3. nav lê danîn 4. hêrandin *"aşekî bihêle ku tu arvanê xwe lê bikî"
lê kolîn	1. lê gerîn 2. mutale kirin 3. lê hûr bûn
lêk ve kirin	senifandin
lêlav	berfa bibaran; şilope
lêm	xweliya narîn a ku piştî lêkendê li qeraxên çeman dimîne
lêmişt	1. lehî 2. qirş û qeselê ku bi lehiyê re tê lê nihêrîn 1. mêze kirin2. dîtin
lê niştin	siwar bûn
lênûsk	defter
lêp	hîle, dek, fend û fût
lê pêçan	1. lê alîn 2. lê alandin
lê pirsîn [I]	1. pirsiyar kirin 2. jê pirsîn

lê pirsîn [II]	1. hal û wext pirsîn, kêfxweşî dan 2. raya wî wergirtin, pê şêwirîn
lêpok	rezîl û riswa
lêqewimî	kesê ku tûşî bûyerekê hatiye; mexdûr, mezlûm
lê rabûn	bi êş an jî nexweşiyekê ketin
lê re hatin	1. hîn bûn û bernedan 2. elimîn û ji xwe re kirin serinc
lê siwar bûn	1. lê niştin2. derketin ser, bazdan ser 3. gayîn
lê sor bûn	1. lê hûr bûn2. îsrar kirin
lê sor kirin	1. teşwîq kirin2. nav tê dan 3. niçandin4. fîtandin
lêv	1. goştê li dora dêv 2. kêlek *“gotina ku bikeve nava du lêvan, dikeve nava du gundan”
-lêva xwe gez kirin	pir ecêb man, heyirîn
-lêv daxistin	mirûzê xwe tirş kirin
lêvelêv	hetanî dêv tijî
lêvlêvî	cureyekî nokan e û qelandî tê xwarin
lêvdûdik	kesê lêvstûr
lêvşotirk	kesê ku lêva wî a jêrîn zêde dirêj e
lê vegerandin	1. radest kirin 2. bersivandin 3. lê asê bûn
lê xebitîn	1. pê re mijûl bûn 2. (da ku bê qedandin) hewl dan
lê xêr ve anîn	şikir kirin
lê xistin	1. lê dan 2. kutan*“ker ji lêxistinê re, hesp ji bezê re”
lêzim	eqreba, xizim
li	(r) daçekek e cih û warekî dinimîne
-li cem	li ba, li hinda *“li cem bêaran, her bihar e”
-li dar e	a niha tê pêkanîn
-li gel	di gel, ji bilî vê
-li gel vê yekê	beramberî vê yekê
-li gor	1. li hember 2. li cem *“li gorî makê, golik pak e”
-li paş	li pişt *“bigire û here, li paşxwe menêre”
-li pey	bi dûv *“ba pê ket, kûçik li pey ket”

-li pêş	1. li ber, ne li paş2. li hember, li dij*“dost li pêş mirovî dipeyive, dijmin li paş mirovî”
lib	heb
-lib û lib	yek bi yek, heb û heb
li bendê man/sekinîn	li hêviyê û di raçaviyê de man/sekinîn *“her kes li benda dora xwe disekine”
li ba bûn	1. berbiba bûn2. hejîn 3. daweşîn *“kaya kevn, li ba nabe”
li ba kirin	1. dan ber bayî2. hejandin 3. daweşandin li ber gerîn lavayî lê kirin, tika jê kirin
li ber xwe ketin	1. mehcûb bûn 2. şerm kirin
li dar xistin	1. saz kirin2. çêkirin
libê!	kerem ke!/fermo!
li hev civîn	1. kom bûn2. hatin ser hev
li hev hatin	1. peyman danîn 2. sulh kirin
li hev kirin	îtifaq kirin
li hev rast hatin	pergî hev hatin/leqayî hev hatin
li hev rûniştin	1. danişîn2. mutale kirin
lihevxistin	1. tevdan 2. bezînhev
li hêviyê mayîn/sekinîn	1. li bendê man/sekinîn2. raçav kirin, çav li rê bûn
lihêf	nivîna ji hirî û pemboyî ya ku dema razanê davêjin ser xwe
lijne	1. koma lêkolîneran2. desteye rêvebiran
likijandin/dilikijîne/bilikijîne	1. çêrandin 2. elimandin 3. karên kirêt lê dan kirin
likijîn/dilikije/bilikije	1. çêrîn 2. (li ser sergoyan) gerîn
likij	hestîkoj
limbîs	xortima fîlê ya ku bi kêrî berhevkirina çêreyê û vexwarina avê tê
ling	endamê ku ji binê pê dest pê dike hetanî serê kulêmekan tê *“barê serê bêaqil, ling dikişînin”

lingçepel	lingberevajî *“ aqilê sivik lingçepel e”
liq	1. şax 2. malbend 3. di artêşê de koma ku ji çar heng û hin yekîneyên pêwist pêk tê
lisf	1. ser û sîçe 2. xuyabûna bi temtêla kesekî din de; dilq
liva	hiriya berxan
livajen	kesê ku ji hiriya berxan kulavan çêdike
livandin/diliv îne/bilivîne	1. leqandin 2. bezandin 3. hejandin
livîn/dilive/b ilive	1. leqîn 2. hejîn 3. hereket kirin *"ba neyê, pel nalivin”
livlivok	hejhejok
lixab	gem
lixab kirin	gem kirin
lixêz	zernîq, zemq
liyan	werzişa tîlê
lîhaz	hesinekî dirêj û sertûj ê ku ji bo rakirina keviran tê bikaranîn (aliyekî dixin bin kevirê asê û hêza xwe didine ser aliyê din hetanî ku ew bê wergerandin); lom, qerase
lîl	1. heriya ku ji xweliya nazik çêdibe 2. pijik
lîlandin/dilîlî ne/bilîlîne	bi tilîliyan bang kirin
lîlik [I]	reşika çêv
lîlik [II]	cureyekî darên çolê ye
lîloz	beybûn
lîme	tîke
lîme kirin	tîke kirin
lîmelîmeyî kirin	parçeparçeyî kirin
lîmon	leymûn
lînc	pêkutî
lînc kirin	avêtin bin lingan û perçiqandin
lîrandin/dilîrî ne/bilîrîne	bi tilîliyan qîjîn
lîre	gilêyên sor ên ku ji ber pêvedana bihukan di çermê mirovî de çêdibin

lîs	1. mels 2. hêlin 3. lan*“lîs karê mirîşkan, bîs karê mêran e”
lîsîn/dilîse/bi lîse	1. melisîn2. nişîn
lîstik	1. bazî 2. cergebez3. govend *“kesê ku têkeve lîstikê, dê milan jî hilde”
lîstin/dilîze/ bilîze	1. bazî kirin 2. reqisîn *“bi zikê birçî nayê lîstin”
lîstî	1. bazîker 2. reqas*“bi xwe lîstî, bi xwe de mîstî”
lîstok	1. pêlîstok 2. tîtik û vîtikên zarokan
lîtav	1. herîrêtik 2. hezge
lîtik	xilîtk
lîwa	alaya leşkerî
lîwan	1. gem 2. îskan
lo!	baneşana ji bo nêrzayan/ mêran
lod	1. kom, tomar 2. gutle, lûs
lod kirin	1. kom kirin 2. bi ser hev de anîn 3. keys kirin, dan ser hev
lok	hêştira barkêşanê ya hêrik/mûkurt *"barê bûkan, barê lokan”
loke	pembo
lom	1. mizreq, rim 2. hesinekî rimkî yê ku pê kevirên giran ji erdê derdixin
lome	1. sitamî 2. gazinc* “lome, an li dû ne an li rû ne”
-lomeya pîvazê li sîrê genî kirin	gotin ji ehlê wê re venekirin
lome kirin	1. gazind kirin2. şermezar kirin
lop	1. kincên stûr 2. parî, qot
lopik	kutilkên ku hin xwarinên din jî dikine navê
loq	1. şel, tîke 2. merdane, gurdan
loqandin/dil oqîne/biloqî ne	1. bezandin 2. (hesp) loqloqo kirin
loqîn/diloqe/ biloqe	1. bezîn 2. loqloqo bûn
loqloqo	bezeke hespan a ku siwaran aciz dike
lorandin/dilo rîne/bilorîne	1. zêmar ristin2. bi şewat stran

lorik	hêlekana zarokên viringî *"bûk di sorikê de, dergûş di lorikê de”
lorî	newaya nivandina zarokan
lostik	cihê bi av û herî
loş	nanê lewaş
lotê	jina qunek
lotik	1. hindirik, çirtikavêtin2. vîz
-lotik avêtin	1. hindirik dan 2. xwe hilavêtin 3. hîz dan 4. vîz dan *“diya zavê lotik davê, diya bûkê kûkekûk e”
lotikxane	cihê xwehilavêtin û cergebezê; reqsxane
lotke	navgîneke raguhastinê a biçûk e û li ser avan diçe
lotkevan	1. ajokarê lotkeyê2. masîvanê bi lotkeyê
lotim	îkramiye
lowî	cureyekî sewzeyan e û pijandî tê xwarin
-lowiyên ter	lowiyên ku nehatine hişk-kirin
lûç	1. herş 2. spîkirî
lûç bûn	1. herişîn 2. spî bûn
lûç kirin	1. herişandin 2. qeşartin
lûdo	newaya şivanan a ku pê keriyên xwe diajon
lûl	fetrûm
-lûl kirin	fetrûm kirin
lûlaq	geh, teşk
lûle	1. quletîn 2. xortim, borî 3. di çekan de boriya fîşengê
lûleper	kulîlkek e
lûleyî	di endazeya boriyan de
lûlekî	wekî boriyan
lûlik	boriya amanan a ku tê re tiştê avî dirijînin
lûr	lîl, pijik
lûs [I]	lîs
lûs [II]	parta biçûk
lûs [III]	şimşat
lûslûsî	partpartî
lûslûsî kirin	partên biçûk jenîn

lûsik	1. keçêç 2. parta biçûk, qûçek giya
lûtke	nikilê herî jorîn ê bilindahiyekê; zîrwe
lûtî	mêrê qûnek
lûtîtî	qûnektiya mêran

M

M/m	tîpa şazdehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê lêvkî ye û awayê belavbûna wê girtî û difinî ye
ma	1. qey 2. tu dibêjî hema wisan e *“ma ji mirinê wêdetir tiştek heye?”
-ma bavê te ji bavê xelqê mezintir e?	tu çima qîma xwe bi vî tiştê heyî nayînî û zêdebariyê daxwaz dikî?
-ma tu di guhê gê de bûyî?	çima heta niha tu li ku bûyî?
macera	serpêhatî
macûn	1. helîse 2. merhem3. dermanê merhemkî
maç [I]	di cot de destika ku digirin û pê xeta cot eyer dikin
maç [II]	gihandina lêvan bi lêv an dêmên yeka din; ramûsan
-maça jînê	(ji bo bi ser xwe de bê) pifkirina devê kesê bêhnçikiyayî an jî fetisî
-maça mirinê	qîlçikandina xwînmijan di canê yekî de
maçî kirin	ramûsan, paç kirin *“destê şêx maçî
mekin	, ew şêx ne Qutbê Razî ye, tac û teylesana serê wî, gişk xebata destê sar û tazî ye”
mad	mehde
made	tiştê ku di gerdûnê de cihekî digire û baristeya wî heye; darin, bûjen
madek	gamêşa mê
maden	bûjenên kîmyayî
madenî	heyberên ji bûjenên kîmyayî
mader	dayik
maderşahî	dayiksalarî
maf	fermana mîrî ya derheqa kirin û nekirina karan de; heq
mafdar	xwedî-heq
-mafên mirovan	heqên însanan
-mafê çarenûse	heqê hilbijartina rêbazekê

-mafê rewa	heqê meşrû
-mafên takekesî	heqên şexsî/ferdî
mafnas	kesê ku heq û huqûqê dizane
mafxur	neheqê ku destdirêjiya heqê xelqê dike
mafxurî	rewşa destdirêjiya heqê xelqê
mahir	1. jêhatî 2. pispor
mahî	hestiyê spî
mahlû	malû
maht	di lîstikê de dor
-maht kirin	lîstik jê birin
mahû	1. beraza mê 2. jina bêxîret
mak	dayik, dê *“li gor makê golik pak e”
-maka derewan	kaniya viran
-makedibistan	dibistana heta 6 saliyan
-makezagon	qanûna esasî ya welatekî
makêş	alava parzûnandinê ya mezin
makîne	alavên ku mirovan ji bo hêsankirina jiyanê çêkirine û bi hêza gêreba, gaz, agir, nift, tav û destan dixebitin
makûk	mekok
mal [I]	1. holik 2. xanî 3. xanûman *“dil meke jina bi mêr, diçe malê û dike ji bîr”
-mal li mîratan geriyaye	xwedî miriye û xelqê jî mîrateya wî xwariye
-Mala Xwedê	1. Kebeya şerîf 2. mizgeft *“Mala Xwedê ava be, qirik bi kevokê qayîl nabe”
-malî ava!	mala te xana Xwedê! *“kê gotiyê: ‘dizo: malî ava’ ”
mal [II]	1. serwet 2. milkiyet3. sermiyanî 4. rastmal *“dibêje: ‘koro bide malê min!’ ew jî dibêje: ‘neyê mala min!’ ”
mal [III]	1. di malperekî de rûpela sereke 2. rûpela aîdî bikarhênerekî
malbat	ezbat, aîle
malbavan	malbat *“malbavanê bûkê gavan e, qelenê bûkê giran e”

maldar	zengîn, sermiyandar*“maldar, ji malê xwe ditirsin”
-maldar bûn	dewlemend bûn *“mirov deyndar nebe, maldar nabe”
male	alava seyandina dîwaran a bi gêç, herî û hwd
malekêş	seyakar
malêle	lomê ku pê giranî tên leqandin
malêz [I]	lîstika çavgirtonekê
malêz [II]	qirêja gilêzkî
-malêz girtin	qirêja gilêzkî pê ketin
malhazirî	xwarina ku wê gavê li malê hazir e
malik	1. holik 2. beyta helbestê
malikiyet	xwedîtî
malinc	male
maliq	tiştê ku wekî gerestêrkekê di hewa de bê destek sekinî ye
malistin/dimalêze/bimalêze	dalêstin
maliştin/dimale(dimalêje) / bimale (bimalêje)	1. paqij kirin 2. gêzî kirin *“bi kevîrê sivik, her kes xwe dimalêje”
malkambax	malik bi devê kulê de çûyî
malker/malkir	kesê ku ji bo başkirina rewşa xwe ya aborî dikoşe
malketî	muflis, babidest
malko	malkambax
malmezin	xanedan
malmîrat	1. malko, malkambax2. malketî
malname	kaxeza ku cure û hejmara bûjenên bazirganiyê lê tên nivîsandin
malnişîn	karnişîn
malofî	sewala ku hînî mirovan dibe û êdî bêtirs di nava malê de digere
malper	cihê ku (ji bo ragihandina zanyarî, nûçe û danûstandinan) di tora ragihandinê ya navneteweyî(înternetê) de qeyd bûye
malû	darê meht ê ku li ser erdê cotkirî digerînin
malxezûran	xezûrgelan

malxwe	1. xwediyê malê2. rêvebirê kar û barên malê *“mala bê malxwe kes nizane ku mezin kî ye”
malxwetî	sexbêrî û rêvebiriya malê *“malxwetî kete destê kurî, rizqê salekê di carekê de birî”
malxur	1. malxwe 2. mîratxur*“heke hat malxurê malê ye, heke nehat qeda li salê ye”
malzarok	di zikê nifşê mê de cihê ku zarok tê de çêdibe; pizdan
mam	1. birayê bavê mirovî; ap 2. ji bo mirovên mezin peyveke giramîdanê ye *“mamo ne li mal e, mala mamo bi galegal e”
maman	pispora ku jina ducanî diwelidîne
mambiz	karxezal
mamik [I]	elameta ku di nav rez, zevî û bîstanan diçikilînin da ku giyandar jê bitirsin û ziyanan nekin
mamik [II]	tiştonek, têderxistinok(wekî: kofiya xezalê, totî newalê-=zîpik)
mamir	mirîşka yek salî ya ku hêj hêk ne kirine
mamiz	xezal
mamoste	1. seyda, fêrker, muelim 2. di karekî de pispor; ustad *“diya baş, ji hezar mamosteyî çêtir e”
mamostetî	karê hînkirin û wanedanê
man/dimîne /bimîne	1. sekinîn 2. rawestîn
mand	pêşeroj, dahatû
mandel	derew, şaş, nerêk
mandel kirin	1. gotin an jî kiryareke nerêk pûç kirin2. înkar kirin
mandî	westiyayî *“destê mandî li ser zikê têr e“
mandî bûn	westîn
-mandî nebin	(ji bo kesên ku li ser karekî ne) ji we re quwet be!
mandî kirin	westandin
manek	hespê ader
manend	1. mîna, notla2. hinkuf
mang	1. heyv 2. meh
-mang girtin	rojiya meha remezanê girtin
manga	çêlek *“mangaya me mir, dewê me biriya”
mangêr	alava ku bi ser zeviyên cotkirî dixin û pê kersengan rast dikin

mangêr kirin	mangêr bi ser zeviyê gerandin
maqûl	1. tiştê ku dikeve aqilan 2. torinê êlekê*“maqûlê kûçikan, tajî ye”
mar	cureyekî sewalên xişok, bêpê û jehrdar e*“ecelê marî tê, di nava riyê de diçe”
-marê pêzik	1. marê pir jehrdar 2. xedar û xayîn
-mar û mûr	lawir û bihuk/ heşerat
maravî	marê avê
marez	raxistek
margestî	kesê ku marî pê vedaye *“margestî, ji werisî jî ditirse”
margîse	cureyekî sewalên ku li gor erdê ku lê ye reng diguhere û dişibihe gumgumokê
margîsk	sewaleke ji malbata gumgumo-kan e, çêrmê wê meht û birqonek e
maristan	cihê ku mar lê pir in; lana maran
marîjok	sewalên bêling ên ku xwe bi erdê re dikişînin
marîs	oleder
marlûlk	kurmikên heriyê
marmark	cureyekî kurmên doranan e
marmasî	cureyekî masiyên ku dişibihine maran
marmêlk	margîse
marmij	1. kesê ku jehra marî dimije 2. bêwijdan3. kedxur
mas	alava ku pê hespan tîmar dikin
mase	textikekî biling e û tiştên malê datînin serê masî sewaleke avê ye û cureyên wê pir in *“masî, di behrê de dibe hût”
masîgir	masîvan
masîvan	kesê ku bi torê masiyan digire
mast	şîrê kelandî yê havênkirî*“dewê ceribandî, ji mastê neceribandî çêtir e”
mastêrik	kovik
masûr	darikê ku tayekî lê dizîn û ji firêta tevnê re derbas dikin
masûl	pilte
masûlke	edaleyên lêş; bazû; kezî
maşel	dafika masiyan
maşelan	cureyekî bayên hênik e
maşik	nîskên kesk

maşîn/dimaşe/bimaşe	kevn bûn û peritîn
maşot	kurmê belçikan
mat	şaşwaz, mehtel
mat bûn	şaşwaz bûn
matem	şîn
mat kirin	şaşwaz kirin
mawe	dem, muhlet
max [I]	merşên malê
max [II]	navbera du darên ku avêtine ser banê xênî
max [III]	gutle
maxane	malxerab
maxda	kirêt
maxda bûn	kirêt bûn
maxolan	kesê ku bi nexweşiya maxolaniyê ketiye
maxolanî	1. cureyekî nexweşiya derûnî ye 2. xemgîniya kûr û dirêj
mawe	1. heyam 2. mesafe
mayende	tiştê ku mayina wê zêde ye; daîmî
mayepûç	kesê îflaskirî
mayepûçî	rewşa îflasê; malwêranî
mayî	1. baqiye, serata 2. ji besiyê zêdetir *"pelên mayî, ji yên bihurtî çêtir in"
mayîn/dimîne/bimîne	1. sekinîn, rawestîn 2. li holê sekinîn *"ga dimire çêrm dimîne, mêr dimire nav dimîne"
mayînde	mayende, daîmî
may tê kirin	1. mudaxele kirin 2. dest tê kirin
-maytêkirina navxweyî	destdirêjiya dijî karê xelqê yî hundirîn
maytêker	1. tevlêbûyî 2. destêkirî
maz	beranê pêncsalî
mazî/mazû	cureyekî daran e
mazîçin	kesê ku darên mazî diçine
mazûvan	1. malxwe 2. mêvandar 3. mazîçin*"mazûvanî, ne karê axa ne"

me [I]	cînavka /em/ê ya tewandî
-me pûş kuta	ked û emelê me vala çû
me- [II]	pêşgira neyîniyê ya ku tê ber lêkerê
meaş	mehmiz, mehanî
mebest	1. niyêt, qesd 2. armanc
mecal	1. qudûm 2. hêza şiyanê 3. derfet *"heke ecel hat, mecalê nade"
mecaz	wateya ku rasterast nehatiye nimandin
mecazî	watedariya nerasterast
mecbûr	bêgav
mecbûrtî	bêgavî
mechûl	nediyar
meclis	dîwana rêvebiriyê
medeniyet	şaristanî
medenî	şareza
medenîtî	şarezayî
medrese	1. dibistan 2. xwendegeha feqîhan
mefa [I]	1. belaş 2. bê dirav û bê heq *"li ku mefa ye, li wir bav û bira ye"
mefa [II]	fayde, behre
-mefa jê girtin	jê behreyek wergirtin
mefadar	behregirtî
mefer	hêvî, omit
meferdar	hêvîdar, omitwar
mefsik	1. kevgir 2. hesik
meh	1. mang 2. her 30 rojên salê *"ji mehan û salan, mirov carekî tenê dibe mêvanê xalan"
-meha raborî	her 30 rojên rabihurtî
mehandin/dimehîne/bimehîne	1. tune kirin, ji holê rakirin 2. binevat kirin
mehane	1. mehanî 2. weşana30 rojî carekê
mehanî	destheqa 30 rojên xebatê
meharet	pisporî û pîşekarî

mehder	1. meydan 2. şefaet3. hêwan
mehes	alava ku pê hespan tîmar dikin, mas
mehfûr	cureyekî kaxetîta bedew e
mehfûrî	amanên ji kaxetîta bedew
mehîn	hespa mê
mehîr	girara dêw
mehkeme	saziya darizandin û sezadanê; dadgeh*"mehkemeyê, ji kesî re mal nekiriye"
mehmiz	destheqa mehekî; mehane
mehne	1. wate 2. behane*"mehneya nedayînê: 'weris, li gêris e' "
mehnewî	1. razber 2. giyanî, derûnî
mehol	mêkut
mehr	nikah
-mehr kirin	1. nikah kirin2. li xwe helal kirin
mehrîfet	1. pîşe û pisporî2. zanîn û feraset*"mehrîfeta keran, zirîna wan e"
meht	1. rast 2. tehtevêlkî3. pehn
-meht kirin	1. rast kirin2. pehn kirin *"her kes dewsa lingê xwe meht dike"
mejî	mêjî
mekat	xûgiya çêregehê
mekok	di raçandinê de derbaskirina tayî ji firêta tevnê
mekteb	dibistan, xwendegeh*"mal, mekteb e"
mektûb	name
mela	1. mele, îmam 2. alimê diyanetê; seyda*"bi ilmê melayî bike, lê bi emelê meleyî meke"
-mela şito	melayê sexte yê ku dixwaze bi kum û tizbiya xwe xelqê bixapîne; zirmela, sofiyê sextekar
melatî	1. îmamtî 2. alimtiya diyanetê; seydatî
melaje	goştikê ku di gewriyê de hêşîn dibe
melaq	1. riyakar 2. kesê ku ji hinekan re laloşiyê dike
melavî	1. biryardarî 2. xîret 3. hewl
melavî kirin	1. biryardar bûn 2. xîret kirin 3. hewl dan
melbend [I]	menteşe, qulabe
melbend [II]	herêm

melbend [III]	1. bingeh 2. komele
mele [I]	kêzikek e
mele [II]	mela
melegan	pir girs, şelegan
meleganî	mezinahiya bêteşe, şeleganî
meleke	şiyan, qabiliyet
meleme	bêndera kutayî
melevan	sober, avjen
melevanî	soberî, avjenî
melevanî kirin	soberî kirin, avjenî kirin
melik	mîr *"xwediyê sebrê, melikê Misrê"
meliktî	mîrîtî
meliqandin/dimeliqîne/bimeliqîne	1. (bi awayekî destkarî) mêwe stewandin2. daliqandî hiştin
meliqîn/dimeliqe/bimeliqe	1. (mêwe) di çiqilan ve daliqî man û terixîn2. daliqî man
melisandin/dimelisîne/bimelisîne	1. lîs kirin2. keçêç dan girtin
melisîn/dimelise/bimelise	1. lîs kirin 2. keçêç girtin *"kêvroşk çiqasî
bimelise	, dê gavek zêde lê bikeve"
melkeb	selika mezin a girover
melkemot	Ezraîl eleyhiselam, melekê mirinê
melkes	gêzî, siqayîl
melok	gurz
melû	gurzên çandiniyê
melûl	1. xemgîn 2. derdoyî
memik	ber, guhan, hingil
memikdank	kinca ku çiçikan dikinê; berdank

memleket	1. bajar 2. welat
men	pîv
menberahî	pîvaneya berahiyê
mend	1. kaşbûn, 2. bêqudûmî û bêhêzî
-mend	paşgireke ku di dawiya navdêrê ve dizeliqe û wateya xwedîtiyê didê
mendebûr	1. teral, lexer2. qirêj
mendirêjahî	pîvaneya dirêjahiyê
mengiranî	pîvaneya giraniyê
mengî	mane, armanca jiyanî
menî	1. avika mêran a ku jinê ducanî dike 2. avika ajalên nêr a ku ajalên mê avis dike
menkûrahî	pîvaneya kûrahiyê
menzel	jûr
menzîl	1. mawe 2. mesafeya kêşa çekê
meqam	1. nivîsgeha serekan2. ziyaretgeha aliman3. rê û rêbazên vegotina stranan
meqes	1. cawbir 2. hebring
meqsed	1. mebest 2. niyêt, meram
mer	1. bêra rast 2. pêmer
meram	mebest, armanc
meran	kulîlka asmînê
meraq	hesta hînbûnê
meraqdar	heweskarê hînbûnê
merasim	dêlindêz
merbend	hesinê ku li lingekî hespê dixin û bi singekî ve girêdidin
merc	1. şert 2. werz 3. rayîş
-merc girtin	reqabet kirin, ketin pêşbaziyê
-merc sepandin	şertê xwe dan qebûlkirin
-merc û peyman	şert û ehd
mercname	1. şertname2. rayîşname
merd	1. comerd, destbelaş2. mêrxas

merdan	mêkut
merdane [I]	1. bi destbelaşî2. bi mêrxasî
merdane [II]	loq, bangurdan
mered	pace
merek	kadîn
merez	kul û nexweşî
merfet	derfet
merg	giyan
mergonek	bangurdan
merheba!	bi xêr hatî!
merhebatî	xêrhatinî
-merhebatî ji hev birîn	têkilî ji hev qut kirin
merhele	1. ast 2. rade
merhem	dermanê helîsekî/ macûnkî
merhemet	hesta diltenikiyê*“merhemeta ne li cih, merezê tîne”
-merhemet kirin	lê şewitîn, guneh pê hatin
-merhemet ket ber dilan	hate însafê
merisandin/ dimerisîne/ bimerisîne	1. daqurtandin2. lê xistin3. bêhêz hiştin
meritandin/ dimeritîne/bi meritîne	1. herişandin2. birîndar kirin, spîldaxkî jê derbas kirin
meritîn/dime rite/ bimerite	1. herişîn 2. birîndar bûn *“destê bin kêvir, bikêşî dê bimerite nekêşî dê biherişe”
meriv	mirov *“meriv, bi çiravan diçe delavan”
merivatî	mirovatî *“merivatî bi baran, hesab bi misqalan”
merixandin/ dimerixîne/b imerixîne	mexel kirin

merixîn/dimerixe/bimerixe	mexel hatin
merî	mirov *“merî, bi zenga ber diranan têr nabe”
merîk	bişkoj, qumçe
merkane	derdanka şûşeyî ya bi devik
merkez	navend
mer kirin	1. pêmer kirin2. bi bêran rêç kirin
mermer	cureyekî kevirên avasaziyê ye
mermî	fîşeng, gule
mersef	sinî
merş/merşik	1. raxistina nava malê 2. bêrkun, ferşik*“gava zarok ket meha şeşan, quna wî dayne ser merşan”
mertal	1. alava ku ji derba şûran pê berevanî tê kirin 2. alava ku pê berevanî tê kirin
merx [I]	cureyekî darên ku zivistanan belçikên wan danaweşin
merx [II]	newalên rûbaran
merz	cihokên ku li dora zeviyan tên kolandin (da ku lêkend nekevê)
merzel	gor *“hemû merzelên kêlsipî ne ziyaret in, hemû kesên şaşiksipî ne serdar in”
mesele	1. arîşe, gelş 2. mijar, babet
meselok	kurteçîrokên watedar û qerfî
mesîlk	1. newala bêav 2. rûbarok, newalok
mesqel	bûjena biriqandinê
-mesqel kirin	1. biriqandin2. çirûsandin
mesaxtin/dimesêxe/bimesêxe	mezaxtin
mesh	gerandina destê şil li ser endamê pêçayî
mesh kirin	destê şil li ser endamê pêçayî gerandin
mesîl	1. çemê biçûk 2. newalên sêlavan 3. dibûr*“avê vexwe ji kanîesîlan, ne ji mesîlan”
mest	1. serxweş 2. heyirî3. cureyekî solên bênalçe ye
mest bûn	1. serxweş bûn2. heyirîn
mest kirin	1. serxweş kirin2. heyirandin

meş	1. bez 2. rêveçûn*“guhên erdê, meşa mûriyê jî dibihîzin”
meşale	çira
meşfen	kevirê mirîşotiyê
meşhûr	navdar
meşk	eyarê ku tê de mastî dikilînin û dikên
meşkale	xurcika çermîn
meşkar	kesê ku çalakiya meşê pêk tîne
meşq	pêşamadehî
-meşqa cengê	ji şerekî re amadehiyên pêşîn
-meşq dan	hînî karekî kirin
meşrû	di çarçiveya helaliyê û qanûnan de; rewa
met	1. xwişka bavê mirovî2. ji bo pîrejinan peyveke rêzdariyê ye *“em çûn mala metê, metê jî çû civatê”
metbex	jûra aşpêjiyê
methelok	gotinên navdar ên kurt û watedar
metirsî	fikar, tirs
meterîs	kozika cengê
metran	popê filehan
mewîj	tiriyên hişk-kirî*“mewîja hebanan, ne dixwe ne dide cîranan”
mewqî	meqam
mewranî	daxwaza xwarinê ya li ba jinên ducanî
-mewranî ketin ber	(jina ducanî) dil bijinandin xwarinekê
mewzî	senger
mexel	cihê ku sewal lê westa xwe datînin
-mexel hatin	(sewalên çarpê yên ku goştê wan tê xwarin) veketin, velezîn*“bizin bizin e, berê cihê xwe pêkol dike û paşê mexel tê”
-mexel kirin	sewal velezandin
mexlûq	hemû heyberên ku ji aliyê Xwedê ve hatine afirandin
mexreb	serê êvarê
-nimêja mexrebê	nimêja tarîbanê

mey	şerab, eraq
meya [I]	hêstira mê
meya [II]	havên, firşik
meyan	puxte, gewher
meyandin/dimeyîne/bimeyîne	1. havên kirin2. dawerivandin
meyav	ava sekinî ya ku naherike
meydan	1. hol 2. hêwan3. mezada sewalan *“ji tivingê re nîşan, ji hespê re meydan”
-meydan nedîtin	firsenda xwestî bi dest nexistin
meyger	kesê ku di meyxaneyê de meyê digerîne; saqî
meyîn/dimeye/bimeye	1. havên girtin 2. dawerivîn
meymûn	qird *“meymûn, di çavê diya xwe de xezal e”
meyrok	marlûlk
meyter	kesê ku hespan hîn dike
meyxane	1. firoşgeha eraqê2. cihê vexwerina eraqê
meyxur	eyaş, sermest
meyizandin/dimeyizîne/bimeyzîne	1. nihêrîn2. temaşe kirin 3. dîtin
	sûqa kirîn û firotanê; bazar
mezaxtin/dimezixîne/bimezixîne	1. bertelef kirin, îmha kirin 2. dêrz kirin, xerc kirin
mezaxtî	mal û milkê serfbûyî; înfaq
mezel	merzel *“mezelê keran, zikê gur e”
-mezelê merivan jê dûr be!	Xwedê merivan jê biparêze
mezin [I]	1. girs 2. bilind*“astenga mezin, li derê mala mirovî ye”
mezin [II]	1. rûspî 2. serok 3. pêşengên gelekî*“bi ya mezinan bike, wan cejnek berî te xwarine”
mezinahî	1. girsî 2. bilindahî*“aqil ne ji mezinahiyê ye, ne jî ji biçûkahiyê ye”

mezin bûn	1. girs bûn2. bilind bûn 3. gihiştin, stewîn
mezintî	mezinahî *“biçûk biçûktî, mezin mezintî”
mezlûm	kesê ku zilmek li sêrî hatiye kirin
mezr	1. dûgel, dewlet 2. welat 3. sazî
-Mezra Botan	Dûgela Botiyan2. welatê botiyan, Navçêmk
mezran	afiran, sazkirin
mezrandin/dimezrîne/ bimezrîne	1. afirandin2. çêkirin
mezrandî	1. afirandî 2. çêkirî
mezrîb	1. newala ava lêkendê2. şirotan
mê	1. sewala ku avis dibe, dizê an jî hêkan dike 2. navdêra ku wekî mêza hatiye pejirandin *“bila mê be, şîr qismet e”
mêbaz	kesê ku bi namûsa jinan re dilîze
-mê bûn	ji nêrtiyê ketin mêhîn 1. mêza 2. tiştê ku mêzatiya wê li pêş e
-mê kirin	1. ji mêraniyê xistin 2. xesandin
mêj	1. kevin 2. rabihurtî
mêjî	1. endamê ku di seriyan de ye û giyanewer bi wî karên xwe bi rê ve dibin2. hiş, aqil *“mêjiyê sivik, barê giran e”
-mêjî şêlî kirin	1. (ji ber temenê dirêj) hiş negerîn û bûyer bi bîr neaîn 2. gêj bûn
mêjîkok	1. mêjiyê biçûk2. parçeyê navendî yê ku kombersê dixebitîne
mêjû	roj û dema ku bûyer qewimiye
mêjûnas	kesê ku roj û demên rûdanan nas dike
mêkew	kewa mê
mêkut	mîrkut
mêl	1. hesta ber bi tiştekî ve 2. xwarbûna ber bi aliyekî ve
mêldar	1. berwar 2. heweskar
mêlede	1. meşale, şemal2. çira
mêlak	kezeb
mêr	1. mirovê nêr 2. wêrek*“axa jin û mêran, ji hev e”
-mêr ser re heram e	lehengê herî qenc e

-mêrê kulê	ruhistînê stûbir; celad
-bi mêr kirin	(jin) bi mêrekî re zewicîn, şû kirin
mêrandin/di mêrîne/bimê rîne	1. nîşan dan 2. pêşandin
mêranî	1. egîdî 2. nêrtî*“mêranî, ne karê her kesî ye”
mêrg	erdê ku çêreya wê tê çinîn; çêregeh
-mêrg û çîman	1. gulzar2. seyrangeh
mêrgdirûn	giyaçinîn
mêrik	mirov
mêrkok	1. qelsemêr 2. şindokê mêran
mêrkuj	1. qatil 2. kujer3. kuştox *“destê te, ne destê mêrkujan e”
mêrxas	xasmêr, egîd, wêrek*“mêrxas, mêrxasan nas dikin”
mêrxasî	egîdî, wêrekî*“mêrxasî deh e, yek jê zor e û yên din fen in”
mêrxwaz	jina ku dilê wê bi guhneliyê heye
mêş [I]	1. cureyekî heşeratên firinde ye 2. moza hingiv *“hespê piştkul, bîna mêşan ji dûr ve hildike”
-mêş lê diterişe	ewqas şimşat e ku mirov nikare xwe li serê bigire
-mêşan çav derxistiye	ewqas belengaz e ku nikare berde mêşan jî
mêş [II]	arasteka çekan
-mêşa tivingê	1. nikilê ku bi serê lûleya wê ve ye 2. çapa lêxistina tivingê
mêşereşk	mêşa reş a nav malan
mêşin	mih *“deriyê kozê vebe, berx ber bi mêşinê û kar jî ber bi bizinê direve”
mêşkuj	alav an jî dermanê ku qira mêşan tîne
mêşlok	1. bihuk 2. malbata bihukan
mêtin/dimêj e/bimêje	1. hilçinandin, veçinandin2. dalêstin *“berxê jîr, du makan dimije”
mêtingeh	cihê ku terş û talanê wê tê kirin; zorxane
mêtinker	kêse ku xêr û bera welatekî bi neheqiyê dixwe; zordar
mêtûlke	rişk

mêvan	kesê ku li maleke biyanî bixwe, vexwe û binive; misafir *"gava mêvan tên, rizqê xwe jî bi xwe re tînin"
mêvanî	mêvandarî, misafirî*"here mêvaniya dijmin jî, lê çekên xwe ji bîr meke"
mêvandarî	kar, rêz, berhevî û xizmeta ku ji bo mêvanan tê nîşandan; misafirperwerî
mêvanperwer	kesê ku mêvanan baş mazûvanî dike; misafirperwer
mêvanxane	cihê hewandina mêvanan; misafirxane
mêw	dara tiriyê
mêwe	berên daran; fêkî
mêwij	1. tiriyên hişkkirî2. qax
mêxik	qurnefîl
mêze	1. awir, nêrîn 2. çêj 3. depekî rast ê ku li ser pêpikan qayîmkirî ye, li serê xwarin, nivîsandin û hwd tê kirin; mase
mêze kirin	meyzandin
mêzer	pûşiya serê jinan
mêzîn	alava giranîkêş
micêrk	1. murîdê şêxekî2. miçewr
micik	di pêkanîna karekî de cidiyeta mirovî
micwer	rengê hêşîn ê tarî
miçandin/dimiçîne/bimiçîne	1. (çav) damilandin2. (çav) qurçandin
miçekçek	çîçik, xeml, arastek
miçekçekî	çîçkirî, xemilandî, arastî
miçewr	xizmetkarê saziyên dînî
miçêj	mizêc, îştah
miçilge	1. mijar, babet2. angaşt 3. merc
-ketin miçilgeyê	ketin mercê
miçiqandin/dimiçiqîne/bimiçiqîne	1. (herka tiştê avî) asteng kirin 2. (tiştê avî) ji binî ve ziwa kirin

miçiqîn/dimiçiqe/bimiçiqe	1. (herka tiştê avî) biriyan, asteng bûn 2. (tiştê avî) ji binî ve ziwa bûn *“kanî jî bêxwedî bimînê, dê bimiçiqe”
miçirandin/dimiçirîne/ bimiçirîne	1. ji merhebetiyê re dest dirêjî yekî kirin 2. damilandin
miç kirin	(çav) girtin, damilandin
miço	zarokê biçûk
midas	sol, pêlav
mifa	sûd
mifadar	kêrhatî
mifte [I]	kilîl
mifte [II]	herwe, bêdirav
miftexur	herwexur
mih	peza mê, hevsera berên *“ne ji fesadan be, gur û mih dê bi hev re biçêrin”
mij	1. moran, çem 2. dûyê ku dadikeve der û dorê*"sal mij e, kodik tij e"
mijandin/dimijîne/bimijîne	dan hilçinandin û vexwarin
mijane	di makîneyan de baskê ku giraniyê dikêşe; baskêş
mijang	bijang
mijawî	rewşa hewayê ya ku mijê her der rapêçaye
mijîn/dimije/ bimije	hilçinandin û vexwarin
mijar	babet
mije	tam û bêkêmasî
mijok	cureyekî çêreya zeliqok e
mijûl	kesê ku bi karekî re dibile
mijûl bûn	1. pê bilîn 2. pê re eleqedar bûn
mijûlî	eleqedarî
mikemik	dengdana bizinan
mikemik kirin	(bizin) deng dan
mikur	1. nas 2. aşkera

mikur hatin	kirina xwe eşkere kirin mil 1. endamê ji destan hetanî pîlan 2. alî
-mil dan ber	1. qebûl kirin2. bi cih anîn
-mil kirin	rakirin û dan ser navmila xwe
milç	dengê devşepilandin û maçkirinê
-milç çûn destan	rahiştin destan û ramûsandin
milçemilç	1. ji ber xwarinê û vexwarinê şelpeşelpa dêv 2. ji ber ramûsanê şelpeşelpa lêvan û cihê ramûsandî
milçemilç kirin	(dev) şepilandin
milet	gel, xelq *“here nav miletan, bigire jê adetan”
milk	1. rastmala ji erd û avahiyan pêkhatî 2. hukimdarî*“ji milkan aş, ji hacetan simtiraş, ji mêran mêrê ku dike hesabê pêş û paş”
milkiyet	1. hemû heyiyên kesekî 2. malê ku bi binecihî aîdî kesekî ye
milpêç	kinca gerdenparêz; kefî min awayê tewandî ê cînavka/ez/ê
-**min sîr nexwariye ku bêhn ji min bê**	min kirêtiyek nekiriye ku bê pêşiya min
mindal	zarok
minet	1. sehm 2. tirs û xof *“hestiyê bê minet, çêtir e ji goştê bi minet”
-mineta te li kaşê han!	fermo çi di dilê te de derbas dibe bîne zimên!
minho	1. riwayet 2. salix
minminîk	perperok, kerkene
minminok	kesê ku di kiryar û bizavên xwe de hêdî ye
miqate	1. serwext 2. baldar
miqate bûn	1. lê xwedî derketin 2. parastin
miqawe	cureyekî kaxeza stûr e
miqilk	1. tawe 2. boçesêlîn mir qureyê mirûztirş
-xwe mir kirin	bi mirûztirşî xwe qure kirin
mirar	1. sewala ku negihiştiye ber kêrê 2. miriyên ji sewalên ku goştên wan nayê xwarin

miraz	xwezî *“dilê bi xezeb, nagihêje tu mirazan”
-miraz di çavan de man	xweziya dilî bi ser tu armancê ve nebûn
mirc	kerane
mirç	milç
mirçemirç	milçemilç
mirçemirç kirin	milçemilç kirin
mirdar	1. heram 2. qirêj û kirêt
mirdal	1. mirdar 2. kesê bêqedr û çepel *“gotin ji mirdalan, sipî ji qerpalan”
miremir	dengê ku gotin jê nayê fehmkirin
miremir kirin	1. (bi awayekî ku tê nayê gihiştin) axaftin 2. ginegin kirin3. (seg) girê xwe anîn
mirêk	awêne
mirês	îhtişam
mirin [I]	1. candan 2. fewt 3. riya çûnehatê*“rê riya mirinê be jî, tu her li pêş be”
mirin/dimire /bimire[II]	1. çûn ser dilovaniya xwe 2. ji giyaneweriyê veqetîn
mirisandin/dimirisîne/bi mirisîne	1. perç lê daxistin 2. fors lê şikandin3. çivî lê sist kirin
-guh lê mirisandin	pir kutan
mirisîn/dimirise/bimirise	1. bêmirês bûn 2. qirik lê miçiqîn û zibilîn
mirî	1. candayî 2. bêgiyan*“miriyê di gorê de, jê nayê şermkirin”
-mirî kenandin	pir qerf û qeşmerî kirin
mirîçok	kesê sist, xav û lawaz
mirîd/murîd	tobedarê li ber destê şêx, xwedênas û çakan ê ku li ser riya wan herdem di xilwe û nizayan de ne
mirîşk	heywaneke bibask a kedîkirî ye *“beza mirîşkê, heta ber kadînê ye”
-mirîşka kesî ji xewê ranekirin	tu kes ji xwe nexeyidandin

-keçêça mirîşkê	kurika mirîşkê
mirok	her tiştê ku dawiya wî mirin e
mirov	însan *“çiyayê bêgul, wek mirovê bêdil e”
mirovahî	însanetî
mirovatî	mirovahî *“mirovatî germegerm, dijminatî nermenerm”
mirovdost	bihîstyarê erkên însanî
mirovperwer	însanperwer
mirovxur	kes û sewalê ku xwarina goştê mirovan rewa dibîne
mirûç	moçik
mirûz	1. sikûm, sîma 2. gêwil
mirûztirş	1. rûpirçî 2. bêgêwil *“hevalê xwarinê, her tim mirûztirş e”
mis	mîs
misab	alava ku solpêkirinê hêsan dike
misas	rim
miselet	qiraskê sêrî
-miseletî serê yekî bûn	bûn qîra reş û pê ve zeliqîn
misêwa	1. daîmî 2. bi berdewamî; hemasa
mishef	navekî din î Qurana Pîroz e
misîn	derdana avê ya bilûlik
misk	bêhneke xweş e û ji qirguliya askê tê derxistin*“kûsî, miskê naxwe”
-misk û enber	du bêhnên xweşik in
miskan	kaniya ava madenî ya tahmsarkî
misoger	1. bîmekirî 2. pêwist 3. îcbarî 4. kar an jî kiryara ku guman tê de tunebe; teqez
misogerî	pêwistî
misoger bûn	(gotin an jî kiryar) guman tê de neman û sed der sed hatin cihê baweriyê
misoger kirin	piştrast kirin, dabîn kirin
mist	1. kulma mirovî ya miçandî 2. kefedest, felqedest
-mist dan	miz dan
mistek	gezo

mişag [I]	xortê çeleng î bikêrhatî
mişag [I]	kesê ku bi destheqekê dixebite
mişar	alava birînê; birek
mişe [I]	heqdest
-mişeya kêmtirîn	heqdesta hera hindik
mişe [II]	zêde, gelek
-mişe bûn	zêde bûn
mişefil	hendef
mişepere	riba
mişexur	kedxur
mişext	1. firar 2. penaber3. revok
Mişexte	tarawgeh
Mişextî	penaberî
mişext kirin	1. koçber kirin 2. şandin tarawgehê
Mişeyî	hebûn û lawanî
Mişk	cureyekî ajalên ziyandar e *“mişk çiqasî axê bikole, bi serê xwe de dike”
-derê ku mişkan jî mala wî terikandine	êdî tût û rût maye û kes pê nasitire
Mişkane	barimte, gerew
Mişmiş	arûng, zerdelî
Mişmişî	rengê arûngê
Mişt	tijî *“ji yê kor re gotine: tu çi dixwazî?; gotiye dinyayeke mişt ronî”
-mişt û dagirtî	tijî û qûç
-mişt kirin	heta dêv dagirtin, heta dêv tijî û qûç kirin
Miştax	tiştê di heman rêzê de
Miştaxe	bêndera hişkirina tiriyan
-bûn miştaxe	li her derê pir zêde bûn
Miştaxan	werza hişk-kirina tirihan

miştin/dimiş e/bimişe	maliştin
Mişûr	1. zehmet 2. zûrî
-mişûr xwarin	1. zehmet kêşan 2. zûrî dîtin
mit [I]	çiqilên biçûk
mit [II]	1. bêpêjn 2. bêdeng 3. kesê ku nabihîze
-mit man	mehtel man, bêpêjn man
mitale kirin	(li ser babetekê) ponijîn
mit bûn	bêtevger di cih de sekinîn
-mitbûna zivistanê	tevza ku dikeve cendekê hin ajalan û zivistanê di xewê de dimînin
Mitêl	lihêf
Mitî	bêdengî
mit kirin	xwe ker kirin(dengê xwe nekirin)
Mitmayî	mehtel, bêpêjn
Mitrib	1. stranbêjê dawetan2. qereçî *“mitriban gotiye: ‘ji ufara bênderan nebûya, me dê jî cotkarî bikira’”
Mitribî	1. stranbêjiya dawetan2. qereçîtî *“hebe erebî ye, tunebe mitribî ye”
Mix	bizmar
-mix kirin	bizmar kirin
Mixabin	cihê daxê ye ku
Mixmaz	qemçik
Mixrik	hevrik, reqîb
Miyaw	dengê pisîkan
miz [I]	mişe
miz [II]	tahmxweş (tahma tirş û şirîn têkilhev)
miz dan	dest ser gerandin û tev li hev dan
Mize	xwarinên sivik ên meyxuran ên ku digel meyê dixwin
Mizemiz	devgerî
mizemiz kirin	1. gotin di devê xwe de birin û anîn2. rastî veşartin
Mizgetf	1. camî 2. mescîd *“heke xêr li malê here, ne hewceyî mizgeftê ye”
Mizgîn	xeber û bûyera kêfxweşî û dilgeşiyê

Mizgîndan	agahdarkirina bi xeber û rûdaneke kêfxweşiyê
Mizûr	karmendê gumrikê
Mî	mih *"miya xerîb, li rexê keriyî mexel tê"
Mîheng	eyer
-mîheng dan	eyer kirin
Mîhrîcan	1. cejna havînê2. bernameya pêşangeh û civînên komelî 3. (di kurdiya kevn de) roja ku mirî ji nû ve candar dibin, roja qiyametê
Mîhrîgan	payîz
Mîhrîvan	bexşende
Mîl	mendirêjahiya cîhanî ya ku pê maweya di navbera du xalên erdnîgarî de tê pîvan
Mîjo	têjika ku çi guhan têkeve ber dimije
Mîmar	endazyar
Mîmarî	endazyarî
mîna [I]	wekî, notla, fena*"bixwe mîna mêran, rabe mîna şêran"
mîna [II]	xuya
-mîna bûn	xuya bûn
Mînak	1. nimûne 2. wekok
-wekî mînak	ji bo nimûnetiyê
mînandin/di mînîne/bimî nîne	çend tişt anîn astekê û hemû wekî hev kirin
Mîntan	1. kiras 2. qutik
Mîr	1. kesê rêveberiya deverekê dike û li payetextî rûdine; emîr 2. serokê êlekê 3. key *"mîr jî dimire, evdal jî dimire"
Mîrala	1. serheng 2. fermandarê herêmekê
Mîran	Bircê Mêzînê
Mîrate	kelepor, mîras
Mîrav	berdestî û pêgirtiyên mîrekî
Mîrek	serek
Mîrekî	pergala rêvebiriyê ya ku di destê mîrekî de ye
Mîrgeh	dever an jî welatê ku rêvebiriya wê mîrnişînî ye
Mîrî	dezgeh, kar, mal, erd û hwd yên ku girêdayî mîrgehê ne

Mîrkut	mêkut, çakutê mezin î darînî *“li deriyê kesî mexe bi tiliyan, bila kes li deriyê te nexe bi mîrkutan”
Mîrlîwa	mîrala
Mîrnişîn	mîrek
Mîrnişînî	1. emîrtî 2. serokatiya êlekê 3. keyanî
Mîro	mûrî, gêrik *“ecelê mîroyî tê, çeng pê ve hêşîn dibin”
Mîrza	1. kurê mîr 2. esîlza, torin
Mîs	madenê ku jimareya wî ya atomî 29, giraniya atoma wî 8.95, kurteya wî ya latînî Cu ye û di1084 dereceyan de jî dihele
Mîsger	pîşekarê alavên mîsîn
Mîsgerî	pîşekariya alavên mîsîn
Mîsîn	alav û amanên ku ji mîsê hatine çêkirin
Mîstanik	cureyekî nexweşiya çêrmî e
Mîstanikî	endamê şeliqî
mîstin/dimîze/bimîze	mîz kirin *"adarê kêrguh sibehan xwîn dimîze, nîvro xwe davêje ber siya darê”
Mîweganan	Kelûya şêrî(21’ê Tîrmehê-20’ê Gelawêjê)
Mîz	aviya ku ji mîzildankê derdikeve *“mîza mişkî, ji êş re kar e”
-mîza wan ne zelal e	hin xiniziyên wan ên veşartî hene û lewre teletel/tirsetirs digerin
Mîzdank	mîzildank
Mîzildank	di lêş de endamê ku aviyên bêkêr dicivîne hev û bi riya endamê zayendî valayî derve dike
Mîzkêş	lûleya ku mîzê veder dike
mîz kirin	aviya mîzildankê berdan derve
Mîzok	kesê ku nikare mîza xwe bigire û di bin xwe de berdide; kelemîzokî
mîztin/dimîze/bimîze	mîz kirin
Moçe	hêstira mê; meya
Modine	çapa lûleya tifingê
Mohr	alavake biçûk a ku nav û navnîşana mirovî an jî cihê karê mirovî tê de kolayî ye û li şûna şanenavan li kaxezan tê xistin û wekî nîşaneya fermîtiyê tê pejirandin*“zor dizane û zêr dizane, devê tivinga bi mohr dizane”
mohr kirin	1. nîşaneya fermîtiyê lê dan 2. çespandin3. karê qedexe betilandin

Mole	bûjena ku pê tê seyandin
Mon	mirûztirş, pirçî
Mor	mohr
Moran	ewrê tîr ê ku dadikeve rûyê erdê û bînayî tê de kêm dibe; mij
Morî	xemla hebhebî ya ku ji şûşeyê hatiye çêkirin, jin di stû, zend û laçikên xwe ve dikin*“moriya biqul, di xurcikê etaran de namîne”
-morî winda kirin	li tiştekî pir biçûk gerîn
mostik	derdanka ku tê de av, şîr û hwd didine zarokên viringî
moşek	cureyekî teqemeniyên giran e
movik	herewera ku hesti yan bi hev ve dizeliqîne; mefsel, mok
mox	mêjî
moxil	cureyekî bêjingên ku hûr lê dike
moz [I]	cureyekî mêşan e
moz [II]	golika dusalî
mozbeş	kermêş, zerqîtik
mozik	1. moza biçûk 2. golika dusalî *“heke ga bike û bi tenê bixwe, lê mozikê tolik dê çi bixwe?”
moz kirin/dan mozan	1. ji ber mêşan lotik dan2. engirîn û silikîn
mozqirtik	mozbeş
mozrîk	çîkên ku ji êgir difirin
mucahid	kesê ku di riya Xwedê de derketiye cengê
muflan	pezkovî
muflis	malketî, îflaskirî
muhacir	koçber
muhacirî	koçberî *”pêncî salî mihacirî, ne bi salekê neyarî”
mujikî	1. teral 2. qirêj
mukur hatin	1. rik hatin2. nepejirandin *“dizên bîstanan, mukur tên zivistanan”
munasib	1. guncan 2. layîq3. hevaheng 4. lihevhatî*“Xwedê sêrî dibîne, kumê munasib lê datîne”
murîd	pêgirtiyê şêxekî*“murîdê ku bi sirekê were û tirekê here, ew tu ne murîd e”

musteqbel	ayende, pêşeroj, dahatû
mustesna	tiştê derî mijarekê; awarte
mux	zanayê zerduştiyan
muxalif	dijber
muxbêd	mux
muxtar	keya
mû	pirç *"keda helal dibe mû lê naqete, keda heram bibe weris jî diqete"
-mû jê şaş nekiriye	her du jî di lisfê hev de ne
-mûyê xwe bi ciwanan re qusandin	li salên temenê xwe nenihêrîn û bi ber bayê xortan ketin
mûç	guhvîtkirina sewalan
-mûç kirin	(sewal) guhê xwe vît kirin
mûçe	meaş, mehanî
mûçilk	alava ku pirça bêkêr pê tê rûçikandin
mûçing	mûçilk
mûd	kîn
mûdî	1. ezaker 2. kîndar
mûle	herî
mûm	keresteyeke ronîkirinê ya ku ji şima û bezî tê çêkirin û pilteyek di navê de ye; find
mûmdank	derdana ku mûmê tê de datînin; findank
mûmar	kurmê doranan
mûnandin/dimûnîne/bimûnîne	hûnandin
mûnîn/dimûne/bimûne	hûnîn
mûr	bêdengê rûtirş
mûrî	mûstang, gêrik
mûrîstan	hêlîna gêrikan
mûsîqa	newanasî
mûsîqanas	newanas

mûsîqajen	pisporê newayan
mûşek	mêvanê ku bêyî vexwendina xwediyan tê
mûtaw	bend û werisê mûyîn
mûyîn [I]	1. bipirç, bipûrt2. ji pirç û pûrtê *“bila dil bi dil be, bila kirasê mûyîn li mil be”
mûyîn/dimûne/bimûne[II]	mûnîn
mûz	fêkiyeke qalikzer û dûvedirêjkî ya ku li erdên germ şîn dibe
mûzî	endamê zayendî yê nêrzayan; kîr

N

n/N	tîpa hevdehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê diranî ye û awayê belavbûna wê girtî û difinî ye
na	1. bersiva neyiniyê, dijbera erêniyê 2. carinan wekî pêşgirekê tê û wateya neyîniyê dide*“giliyê mêran yek e, ya erê ya ‘na’ ”
nabe ku	(di zagonsaziya leşkerî de) qedexe (wek: nabe ku çekên agirber bêsedem bên teqandin!)
nabînk	cureyekî kerdenekan e
naçar	neçar
naçarî	neçarî
nadan	nemerd
nadir	tiştê ku kêm caran tê dîtin; degme
nag	hêştira mê
Nahid	gerestêrkek e
nakok	1. zid 2. muxalif, dij
nakokî	1. tezad 2. muxalefet, dijayetî
nal	hesinê ku li binê simê ker û hespan dixin
-nal kirin	1. nal bi simên sewalan ve mix kirin 2. nal ji binê simê vexistin*“hêştir nal dikirin, rovî çû û got: ‘pe pe”
nalan	zarîn
nalandin/dinalîne/binalîne	1. zarezar pê xistin 2. êşandin û wêlewêl pê xistin
nalbend	pîşekarê nalkirinê; simtiraş *“nalbendê baş, mîroyan jî nal dike”
nalbir	firoşkarê alavên avasaziyê
nalbirxane	firoşgeha alavên avasaziyê
nalebar	1. dij 2. berhember
nalenal	1. zarezar, zûrezûr2. wêlewêl, kûzekûz, nûzenûz
nalenal kirin	1. zarezar kirin 2. nûzenûz kirin
nalik	şimikên ku binê wan darîn e
nalîk	nîvîna stûr a ku li serê tê razan; bincî, binrex

nalîn/dinale/ binale	1. zarîn, zûrîn 2. axîn, kû zîn, kûrîn, nûzîn
name [I]	peyama nivîskî ya ku ji yekî re tê şandin; reşbelek
-name [II]	paşgireke ku di navdêre ve dizeliqe û wateya kaxeza niviskî didê
namedor	biryara ku piştî civînekê hatiye wergirtin; giştîname
namerd	nemerd
namilke	1. daxuyanî 2. danezan
namûs	1. ifet 2. tiştê herî pîroz ê li cem mirovî wek welat, ax, jin, zarok û hwd; rûmet *“namûs avêtine ber kû çikî, wî jî nexwariye”
-namûs peymal kirin	bi zorê ifet û rûmeta yekî şikandin
namzed	navzed
nan	1. xwarineke sereke ya ku ji hevîrê arê genimî û li ser sêla sincirî an jî di tenûrê de tê birajtin, gelek cureyê wî hene 2. îkram *“av, şûna nên nagire”
-nanê tisî bi dêst neketin	pir xizan bûn
nan dan	1. xwarin dan 2. aş dan
nandar	1. mazûvan 2. mêvanperwer *“meriv bi nanekî nandar, bi çoyekî mêrxas nabe”
nandank	teşt an jî derdanka ku nên dikine navê *“nankor nên dixwe, nandankê jî didirîne”
nandayî	1. comerd 2. mêvanperwer *“nandayî, birçî namînin”
nanfiroş	xwediyê firinê an jî firoşkarê nên
nangir	erdê bi xêr û ber
nangiranî	xela
nanik	cureyekî bîşiyan e
nankor	1. xayîn 2. kesê ku qencî û çakiyê zû ji bîr dike; neşêkirandî
nankorî	1. xayîntî 2. bêspasî
nankorî kirin	1. xayîntî kirin 2. neşêkirandin
nano	kesê ku tatêla wî her xwarin û vexwarin e
nanoziko	1. ne têr ne birçî 2. xebata ku tenê bi kêrî ziktêriyê tê
nanpêj	1. kesê ku nên dipêje 2. aşpêj
naqos	1. zengil 2. zengilê dêrê yî ku wextê ayîna filehan diyar dike

-barûya naqosê	birca ku zengilê dêrê tê de tê daliqandin
nargîle	kokos
narinc	malbata mêweyên wekî leymûn, porteqal û hwd
narincî	rengê porteqalê
narincok	cureyekî teqemeniyên ku bi dest tê avêtin
narîn	1. nazik û tenik 2. nerm
narvîn	qeder, çarenûs
nas	heval û hogirên ku ji dûr û nêzîk ve bi hev re têkiliyên wan hene *“mirov, bi nasan digihê xasan”
nasandin/dinasîne/binasîne	agehî dan, xeberdar kirin
nasirge	ereboka destan a ku pê barên biçûk dikêşin cihekî
nasîn/dinase/binase	1. zanîn 2. hay jê hebûn3. pê hesîn
nas kirin	1. zanîn 2. pê beled bûn 3. aşina bûn *“hesp, siwarê xwe nas dike”
nasname	kaxeza ku daneyên di heqê yekî/yekê de dide
nasyar	1. dost, hogir 2. hevalbend
nasyarî	1. dostanî, hogirî2. hevalbendî
naşor	parçeyek ji rîsê zirav; nex
naşte	1. birçîtî 2. xela
-naşteya li ser naşteyê	birsa pey birsê
naştin/dinêje/binêje	1. çal kirin 2. veşartin 3. mirî kirin gorê
nator	nobedarê bêx; zêrevan
natorî	çavdêrî, zêrevanî
nav [I]	1. mawe 2. ferqiyet
-di vê navê de	di vê maweyê de
nav [II]	hundir *“di nava salekê de du havîn nabin”
-di nav xêrê de	bî xêra Xwedê li ser te be

-di nav xwîna sor de gewixîn	birîneke xedar girtin û pir xwîn jê çûn
nav [III]	agehiya ku tiştek pê tê nasîn û zanîn*“navê wê Edlan e, ji mêrê xwe re nezan e, ji xelqê re kebaniya bîst û heft malan e”
-nav hildan	1. bi bîr anîn2. bi dengekî bilind gazî yekî kirin 3. navê kesê mirî li yekî kirin
-nav lê kirin	pênasek lê danîn da ku pê bê nasîn
-nav nivîsandin	ji bo egereke rêvebiriyê navê xwe qeyd kirin
-nav tê dan	1. teşwîq kirin2. niçandin
nav [IV] û nûçik	1. pênasên ku nirxê yekî/tiştekî dadixîne 2. leqebên soxkirinê
-nav û nûçik lê kirin	jê re navên soxkirinê peyde kirin
nav [V] û nîşan	salix û wesfên kes an jî tiştekî; dilq
-nav û nîşan dan	1. zanîn û agahiyên der heqê yekî de eşkere kirin 2. îxbar kirin
navbend	navber
navbendî	dûrî an jî dirêjiya di navbera cihan de
navber	1. mawe, mesafe2. ferqiyet *“di navbera şûrkişandin û lêxistinê de pir zeman heye”
navberkar	1. navbeynkar, kesê ku du kes an jî du koman bi hev tîne 2. kesê ku nahêle du kes an jî du kom tûşî hev bên
navberkarî	1. navbeynkarî, lihevanîna du kes an jî du koman 2. astengkirina aloziya di navbera du kes an jî du koman de
navbernav	sernava ku di navbeyna du mijarên cihê de tê danîn
navbir	1. tixûbê di navberê de 2. bêhinvedana kurt a di nava dema karî de
navborî	1. navê ku bihuriye; navhatî 2. agahiya ku xulekek berê çêlî wê hatiye kirin
navçav	1. navbera her du çavan 2. enî
navçe	bajarokê bi ser bajarekî mezin ve
navçeng	binçeng
Navçêmk	Mezra Botan
navdank	1. navê ku pê hatiye nasîn; kunye 2. paşnavê ku pê hatiye nasîn; leqeb
navdar	bi nav û deng; meşhûr

navdest	kesê ji rêzê
navdêr	(r) navê heyberan
navend	cihê ku kar û çalakiyên ramyarî, civakî, çandî û hunerî lê tên birêxistin; merkez
-navenda nûçeyan	merkeza xeberan
navendî	merkezî
naverast	ne li çepê ne jî li rastê tam di çatê de
naverok	muhtewa, têxistî
navêş	zikêş, hinavêş
navgir	qertafa ku dikeve navbera du peyvan wek: reşeba, seranser, danûstandin...
navgîn	1. amûr, alav 2. alavên raguhastinê ên bejî, avî û hewayî; wasite
-navgina siyasî	melzemeyê siyasetê
-navgînên ragihandinê	alavên agehdariya girseyî
navik	doraneke ku di derveyê zikê zarok û hinek têjikan ve ye, di pizdankê de bi riya wê xwarinê werdigirin û piştî bûyînê tê qutkirin, lê dewsa wê wekî kortikekê dimîne
navîn	tiştê ku di navberê de ye
-rojhilata navîn	erdnîgariya ku Quds û doraliyên wê nîşan dide
navkêlk	newq
navko	navenda malê
navlêk	1. şayeseya kirûyekî2. navdank
navmal	nava malê; navko
navmalî	1. jina ku di kar û barên malê de alîkariyê dide xwediyan 2. kelûpel û pêdivîyên nav malê (yên wekî: nivîn, aman, text û hwd)
navmil	cihê ku (ji aliyê pişta mirovî ve) dikeve navbera her du milan; serpîl
navneteweyî	tiştê ku di nava hemû gelan de tê naskirin; navmiletî, beynemilel
navnêrî	di çêreyê de beşa ku bejn davêje û tov digire
navnîşan	agahiya ku cih û warê tiştekî nîşan dide
navno	bi çêyî an jî neçêyî derketina navê kesekî*“navê gur, navno derketiye, roviyî dinya qelandiye”
navpişt	ji serpîlan hetanî kovika qûnê

navok	navik *“nav hebe, navok tuneye”
navran	1. şeqa kincan 2. navbera her du ranan/ lingan
navrêz	di nivîsanê de maweya di navbera rêzan de
navroj	1. nîvro 2. xwarina danê nîvro, firavîn
navsale	kesê ku di temenê navîn de ye/40-50 salî ye
navser	ger û rastahiya li serê bilindahiyekê; serger
navsere	navsale
navteng	1. newq 2. qûşa zînê hespan
navşalik	navran
navxweyî	hundirîn
navzed	berbijar, berendam
navzik	(ji aliyê hundir ve) cihê ku endamên hundirîn ên wekî hûr, doran û hwd tê de ne
nawis	1. binanî 2. mexzena kel û melan
naxêr	1. na 2. wisa nabe
naxir	keriyê dewêr
nayîn/dine/bine	1. gayîn2. tecawuz kirin, hiltirandin*“ne bine dînan, ne jî qûna xwe bide wan”
naz	cilwe, delalî *“naz, taca jinan e”
nazdar	cilwedar, delalik
nazik	1. kibar, kaw 2. tenik
nazik bûn	1. kibar bûn 2. diltenik bûn
naziktî	1. zerafet, kawî, kibarî 2. diltenikî
naznazok	cureyekî gulên ku li ber tavê diçilmisin û di hênikahiyê jî de geş dibin
ne	qertafa neyîniyê
ne ... ne	qertafa neyîniyê ya dualî *“ne bi bezê ne bi lezê kes nagihêje mirazê”
neasayî	1. awarte 2. dererê3. derehiş
nebaş	1. neçê, nerind 2. qûnek
nebaşî	1. nerindî 2. qûndetî*“ne dijminê nebaşan be, dijminê nebaşiyê be”
neban	1. sewala ku nahêle berxa wê bimije 2. tor, hîn-nebûyî 3. axozî 4. havî
nebanî	1. torî û ecemîtî2. axozîtî 3. havîtî
nebat	hêşinahiya ku li ser rûyê erdê ye; xerat

nebez	azad
nebîna	kor, nedîtî *"mêr mêr e çi kulek, çi nebîna, çi ker e"
nebîrbir	koreçemk
nebû	îftira
necar	kesê ku daran dadiroje û jê alavên malê çêdike; xerat
necirandin/dinecirîne/binecirîne	darotin
neçar	1. bêgav 2. bêderman
neçarî	1. bêdermanî, bêgumanî2. belengazî, bêgavî
neçê	nebaş, neqenc
nediyar	1. mechûl, nekifş2. neaşkera
nedîtek/nedîtî	1. laylac2. çavbirçî *"nedîtiyan dîtin, di xwe de rîtin"
nedîtbar	razber
nefel	sêbelg, keta mêrgan
nefer	kes
-jûra yekneferî	odeya ji bo kesekî tenê
neferma	medenî
-saziyên civaka neferma	mueseseyên civaka medenî(ên serbixwe)
nefilandin/dinefilîne/binefilîne	1. avêtin 2. ji ser hişê xwe avêtin
nefî	koçberî, qewar, tarawgeh
nefî bûn	1. koçber bûn 2. hatin qewirandin 3. çûn tarawgehê
nefî kirin	1. koçber kirin2. qewirandin 3. şandin tarawgehê
nefret	heznekirina tiştekî
-jê nefret kirin	ji tiştekî hez nekirin
nefs	1. kesayet 2. silektî, çilektî *"ji bo nefsê, kete hebsê"
nefsbiçûk	1. dilnizm, mutewazî 2. awirşikestî

nefsek	silek, çilek
neft	aviya ku ji binê erdê tê derxistin, jê ardûyên navgînan û alavên curecureyî tên çekirin; zêrê reş
-nefta xam	nefta ku hê jî nehatiye veqetandin
neftî	şînê tarî
nege	îftira
negotî	1. dernebirî 2. neaxiftî
neguhêzbar	tiştê ku ji cihê wî nayê neqilkirin; dorpêçkirî
neh	1. hejmara beriya dehan û piştî heştan 2. jimareya9'an *"neh qencî, tuxtek tirs"
nehberk	lîstikeke ku bi neh keviran tê lîstin
nehek	1. ji neh paran parek2. neh rojên beriya eyda qurbanê 3. rojiya di van rojan de
nehem(-în)	di rêza nehan de
neheng [I]	1. egîd 2. dêw, ûc
neheng [II]	cureyekî masiyên girs û biguhan e
neheq	1. bêheq 2. ji rastiyê der 3. bêdad *"neheq, lê dikeve tîra Heq"
neheqî	1. zilm 2. derî rastiyê 2. bêdadî *"neheqiya vî destî, ji ya vî destî re namîne"
neheqî lê kirin	1. mafê wî desteser kirin 2. heqê wî pêpest kirin
nehên	1. nepen 2. derzagon
nehênî	1. nepenî, nediyarî2. derzagonî, derî qanûnan
nehişî	1. jixweveçûyî 2. benckirî 3. dîn
nehişî bûn	1. ji xwe ve çûn 2. tevizîn 3. dîn bûn
nehmandin/ dinehmîne/binehmîne	li pêşberî yekî tiştek xwarin û jê nedan wî
nehs	1. kone 2. şûm 3. qeşmer
nehs bûn	1. kone bûn 2. şûm bûn 3. qeşmer bûn
nehsî	1. konetî 2. şûmtî3. qeşmerî
nehs kirin	1. rû dan 2. şûm hîn kirin
nehşem	roja ku dê tu carî neyê
-îro here û nehşemê were	niha here û hêviya xwe ji vî karî yekcar bibire

nehwirandin /dinehwirîne / binehwirîne	1. miremir kirin 2. bildebild kirin
nekelî	nepijî
neker/nekir	1. kesê ku ji xwe re tu karî nake; noker2. teral *"nekero/nekiro dilkesero, kerewo/ kiriyo xwerewo/xweriyo”
nekes	bêkesayet
neks	1. hilm û nefes 2. parxan
-neks çikîn	bêhn çikîn
nelê	1. netêw, netê, hew2. lênehatî
nema	1. qet, qe 2. ji wir bi şun de, êdî
-nema dikare	ji vir şun de nikare, hew dikare
nemam	1. çiqilên daran ên ku ji bo çandinê hatine amadekirin 2. şivikên darîn ku dê bibine dar; şitil
neman	1. helak bûn 2. têk çûn 3. çûn hatenehatê
nemaze	bi taybetî, xasma
nemerd	1. bêbext 2. necamêr
nemêr	1. şindokê mêran2. mêrê ku endamê wî yê zayendî bi karê xwe ranabe; tirxes *“ê ku got û kir mêr e, ê ku got û nekir nemêr e, ê ku negot û kir şêr e”
nemir	1. mirovê ku xizmeteke mezin dike, navdar dibe û her çiqas dimire jî navê wî her sax li ser zimanê xelqê dimîne2. hetahetayê, ebedî 3. bêpayan
nemrût	kirêt
nemrûtî	kirêtî
nenas	1. nezan, nebeled2. kes yan tiştê ku mirovî berî niha nedîtiye; mechûl, biyan *“her cihê nenas, payê xwe bide xas xas”
nenîk	hestiyê nermik ê ku bi serê pêçiyan ve hêşîn dibe û piştî ku dirêj dibe tê birîn
nenîkbir	alava ku pê nenîk tên qutkirin
nenok	jina ku zarokan nayine
nepak	1. neçê 2. qirêjok
nepax	tifika hesinkeran
nepayîdarî	neberdewamî
nepen	1. veşartî 2. nehên3. nexuya
nepenî	1. xwedî-raz 2. nehênî *"berf di nepeniyan de, pere ba pintiyan dimîne”

nepêt	1. bêsinc û bêtaqet2. bêçîn û gawestî
nepijî	xav, kal
nepixandin/ dinepixîne/ binepixîne	1. perçifandin2. pif lê kirin 3. ba dan ber
nepixîn/dine pixe/binepix e1	. ba hatin ber 2. perçifîn
nepox	1. tiştê ku pif dane ber û perçifiye 2. pêlîstoka zarokan a ku ba dane ber
neqandin/di neqîne/bine qîne	1. hilbijartin 2. ji nav re girtin
neqeb	1. navbera du tiştan2. qul, kun
neql	1. raguhastin 2. car, teql
neqliyat	karê raguhastina baran (bejî, deryayî, hewayî)
neql kirin	derbasî cihekî din kirin; raguhastin
neqş	1. raçandin 2. moçik*"gotinên pêşiyan, wek neqşên li ser keviran e"
-neqş û nîgar	moçik û resm
neran	dara tizbiyan
nerasterê	neyeksere
nerd	cureyekî lîstikên qimarê ye
nerde	astengên hesinî yên li dora pêlekan û şanişînan
nerdigan	pêlekan nerît tetbîq
nerîtandin/di neritîne/ bineritîne	tetbîq kirin nerîtî tetbîqî
nerm	1. nehişk, ter 2. nezivir*"bitirse ji germa germ û mirovê nerm"
nermahî	1. nehişkî, terîtî2. nezivirî, xavî
nerme	tiştê ku bûjenên sext û zivir tê de tune ne
nermegoşt	goştê bêhestî
nermehur	hevrazê ku lê kevir û kuçik tunene
nermekuxik	kuxika asayî ya ku mirov jê aziyê nake
nermenerm	1. wexta ku hîn nerm e 2. bi awayekî ku kes nebîne û nebihîze*"hêsin dikutin germegerm, mêran dikutin nermenerm"

nermijandin/ dinermijîne/ binermijîne	bi mizdanê nerm kirin
nermijîn/din ermije/biner mije	(tiştek) bi mizdanê nerm bûn
nermik	1. nezivir û bêgirnoz2. rehet û aramdar
-nermika guh	goştê nerme yê li guçê jêrîn î guhî
nermî	1. nermahî 2. musamehe3. vehelîn *“bi nermî, mar ji qulê tê der”
nermînka	hêdîka
nerm kirin	1. rehn kirin2. hişkî jê birin 3. aliyê zivir jê birin *“peyva xweş, keviran nerm dike”
nermofis	nermok
nermok	1. bêkêr 2. bêxêr*“ji pêl û pêlekan metirse, ji nerm û nermokan bitirse”
nesax	nexweş
neseb	silale û esl
nesîb	qismet *“nesîb çi be, ew e”
nesrîn	gula biyanî
nestêle	1. zarok 2. xort3. kesê girîng
neşmî	kesê ku pûte bi her karî dide; bihîstyar
neşmîtî	bihîstyariya hemberî her tiştî
neşter	kêrika bijîjkiyê ya tenik û pir tûj
neşterger	bijîjkê ku pisporiya wî derz, şkestek û endamê leqiyayî ye
neştergerî	karê ku neşterger pê radibe
neşterxane	di nexweşxaneyan de jûra ku neşterger tê de emeliyatan dike dikin
neşûştî	gorgorê gorgor; melûn
net	1. çune, sifir, (0) 2. betalbûyî, derehesab
-net kirin	1. sifir kirin, fît kirin 2. betal hesibandin, ji hesaban derxistin
netê	1. hêç 2. netêw
netêw	1. nelê, tuneyî 2. betalbûyî
netewe	1. gel, milet 2. xelq
neteweyî	têkildarî neteweyekî; miletî

neteweperes t	kesê ku harê neteweya xwe û hovîtiya dijî neteweyên din rewa dibîne
neteweperw er	gelperwer
netîce	1. akam, encam 2. dawî, aqibet
-netîce dan	1. encam dan2. bi dawî bûn
netrik	xemla zîvîn a eniya jinan
netû	1. yax 2. eware
neve	keça zarokê mirovî
neveçirk	neveya neve û neviyî
nevisî	zarokê ji kesekî/ keseka din (ji bo jinê zarokên hêwiya wê, ji bo mêrî zarokê mêrê jina wî yî berê)
nevî	kurê zarokê mirovekî
nevîçirk	neviyê neve û neviyî
newa	1. dengên ahengdar2. dengên mûsîqayî
newal	cihokên kûr *“av ji çiyan diherike, li newalan belav dibe”
newêd	1. hejmara piştî heştê û nehan 2. jimareya90’î
newêrek	tirsonek, ziravqetî newêrîn tirsîn
newq	di lêş de her du kêlekên bêhestî û vala
-newq kiyan/kutan	hilkehilk kirin
nex	şaxên tayekî
nexasim	nemaze
nexifîn/dinex ife/binexife	1. bersojkî bûn 2. hinav xera bûn
nexş	hunera kêşan û çêkirina nîgar û resman li ser kevir, kaxez, pîne û hwd
nexşe	agehiyên erdnîgarî ên xêzkirî; xerîte
nexşesazî	pisporiya xêzkirina xerîteyan
nexşenîgarî	pîşekariya xêzkirina xerîteyan; nexşesazî
next	1. neqd 2. qelend
nexuya	nediyar, nedîtbar
nexwe	wisa ye
nexwende	nezanê xwendinê*“kesê nexwende, weke dara bê ber e”

nexweş	1. kesê ku rewşa wî ya tenduristî xera bûye, nesax 2. neçê 3. kirêt *“bextê reş, mirovan dike nexweş”
nexweş bûn	nesax bûn, azî kirin, bi êşekê ketin
nexweşî	1. nesaxî 2. nebaşî3. kirêtî
-nexweşiya dirmdar	êşa ku ji kesekî bêtendurist belavî dorê dibe
nexweşxane	saziya tîmarkirina nexweşan
ney	amûreke mûsîqayî ya pifkirinê ye; bilûr
neyeksan	newekhev
neyjen	bilûrjen
neyar	1. dijmin 2. reqîb*“ji neyaran re, zarê şirîn û pişta hişk”
neyarî	1. dijminî 2. hevrikî
neyînî	1. tiştê ku bersiva wê na ye û ne erê ye; menfî 2. ramana ku aliyê nebûna tiştekî diangêje
neynik	şûşeya ku mînaka mirovî berevajî dike û mirov xwe tê de dibîne; awêne *“xelq, neynika meriyan e”
neynûk	nenîk *“filan kes neynûk tune xwe pê bixwirîne”
nezan	1. cahil 2. nebeled*“ar, ji kesê nezan re bar e”
nezanî	1. cahiltî 2. nebeledî
nezer	1. çavînî 2. çavlêgerandin*“nezer, keviran jî diteqîne”
nezer kirin	1. lê nêrîn 2. bi niyêta xera lê nihêrîn
nezêk	stewr
nezir	boraq
-nezir kirin	boraq bexişandin nezok nezêk
nêçîr	1. karê lêgerîn û kuştina giyandarên kovî; seyd, rav 2. ajala ku seydvan li pey dikeve*“bi tajiyê xelqê, nêçîr nabe”
nêçîrgeh	qada nêçîrê; ravgeh
nêçîrvan	kesê ku li pey kuştin û girtina ajalên beriyê û firindeyan diçe; seydvan/ravker *“nêçîrvan, nêçîra xwe nas dike”
nêçîrvanî	seydvanî
nêk	nîk
nêm	kêm û îltihab
-nêm girtin	kêm û îltihab girtin

nêr	1. mêr 2. sewalê bi mûzî 3. hêşînahiya qamir a ku nayê xwarin*“berxê nêr, li ber du makan e”
nêrek	navnêrî
nêremê	xunsa, jinemêr
nêreng	cadûbaz, sîhirbaz
nêrevan	pandî, panêr
nêrg	1. hêzdar 2. tund
nêrgiz	cureyekî kulîlkan e*”bi nêrgizekê bihar nayê”
nêrik	qed an jî bistiya ter a giyayên ku tên xwarin
nêrit	rewişt û tîtal
-nêrîta civakî	rewişt û tîtalên ku civak ji xwe re datîne û dijberê wan tê şermezarkirin; rayîşa civakê
-nêrîta giştî	rayîşa ku di nav hemû civakê de tê pejirandin û dijberê wê tê sezakirin
-nêrîta ramyarî	rewişt û tîtalên ku rêvebiran pejirandine û dijberê wan ji çavê gelê xwe dikeve nêrî hevserê bizinê *“karê sêwî, nabe nêrî”
nêrîn [I]	mêrtî
nêrîn/dinêre /binêre [II]	1. nihêrtin 2. mêze kirin3. dîtin
nêrîz	cureyekî xenceran e
nêving	1. li gor her kes û tiştî cih û warê ku lê ye2. rayîşa civakê
nêxin	mêwij
nêz [I]	birçî
-ji nêz de mirin	ji birçînan mirin
nêzdemirî	kesê ku ji birçînan miriye
nêz/nêzîk [II]	1. ne li dûrê2. berdest
nêzîk bûn	1. hatin hindê2. li kêlekê rawestin
nicimîn/dinicime/binicime	lingîrî bi rê ve çûn; kulîn
niçandin/diniçîne/bi niçîne	1. nav tê dan 2. temas kirin 3. bi dest hişyar kirin
niç	dengê nepejirandinê
niçeniç	dengê domdar ê nepejirandinê

niçeniç kirin	bi peyveke nediyar nerazîtî xuya kirin
niçik	1. di raçandinê de çaviyên ku davêjên firêta tevnê 2. nik, nikil
niçîn/diniçe/ biniçe	1. temas lê bûn 2. kirkirîn
nifaq	munafiqtî, durutî*“nifaq û îtifaq, li ba hev nabin”
nifir	tikaya ji bo ku kesek/tiştek tûşî karesatekê bê *“ez bi duayên te çênebûme ku bi nifirên te jî bimirim”
nifir kirin	bedua li yekî kirin
nifrîn	nizaya xirabiyê; nifir
nifsî	qutikê giranbiha yê ku di bin de tê lixwekirin
nifş	nesil, zuriyet, dûm
nifşparêz	kesê ku cudahiyê dixe navbera irq, dîn û deveran, xwe ji xelqê berztir û pîroztir dizane
nifşnas	pisporê nesla rehek û giyaneweran
niftik	kibrît, pîçke
nigran	dudil
nigranî	dudilî
niha	1. ne berê ne jî paşê, ev dema ku em tê de ne2. (r) dema têdeyî
nihan	1. nehên, nepen 2. veşartî
nihanî	1. (di dema baran û berfê de) cihê ku mirov bikaribe xwe bi de ber; berqef 2. avayî *”ewrê sor ê spêdeyan, gazî dike karwaniyan, xwe bidine nihaniyan”
nihêl	erdê ku tê de çal, kort û kêrt hene
nijad	1. irq, regez 2. zayend3. netewe
nijadkujî	qirkirina neteweyekê
nijadperest	1. regezperest2. neteweperest
nijde	1. êriş 2. talan 3. cerde
nijdevan	1. rêgir û xelqşêlandî2. talanker 3. cerdevan
nijdevanî	1. rêgirî 2. cerdevanî3. talankerî
nijinandin/di nijinîne/ binijinîne	bi awayek endazeyî ava kirin; jenandin
nijinîn/diniji ne/binijine	1. ava bûn 2. hênijîn, pokinîn

nijtin/dinije/ binije	1. qewirandin 2. bera yekî dan
nik	hind, rex, kêlek
nikil	1. bêfila firindeyan2. lûtke
nikilreş	nexweşiyeke firindeyan e
nikilreşî	firindeya ku bi nikilreşê ketiye
nimandin/di nimîne/bini mîne	1. nîşan dan 2. sêwirandin 3. hewandin
nimêj	1. perestişa misilamanan a rojê penc danan û di hin warên din de 2. dirozge
-nimêja nafileyê	1. ne nimêja ferzbûyî, nimêja xêrê 2. di îslamê de nimêja hin danên bixêr
-nimêja qezayê	nimêja ku di wextê wê yê diyar de nehatiye kirin
-nimêj kirin	îbadeta misilmanan bi cih anîn
-nimêj derbas kirin	di wextê wê yê diyar de nimêj nekirin
-nimêj qeza kirin	1. nimêja xwe ya derbasbûyî bi cih anîn 2. ber kesekî ku nimêj derbas kirine ve nimêj kirin
nimêjkar	kesê ku bi berdewamî ji Xwedê re îbadetê dike *"heke nimêjkarek tunebe, pêxasekî bigire û bîne"
nimînandin/ dinimînîne/ binimînîne	temsil kirin
nimînende	1. nûner, temsîlkar2. qasidê saziyekê
nimûne	1. mînak 2. ibret
niqik	derince, pîle
niqir	kêrtik, girtik
niqirandin/di niqirîne/ biniqirîne	1.kêrtik-kêrtikî kirin, girtikgirtikî kirin2. tê de cerx vekirin
niqêm	cureyekî kevirên giranbiha ye
niqîn/diniqe/ biniqe	axînî kirin, ofînî kirin

niqniqandin/ diniqniqîne/ biniqniqîne	1. devjenî kirin 2. belapêşkarî hev bûn
niqre	sîtila tehtevêlkî
niqrosk	dema ku xew dikeve çavan û serê mirovî xwar dibe
-niqrosk hatin	hênijîn û stû di aliyekî de xwar bûn
niquçandin/ diniquçîne/bi niquçîne	1. niçandin2. quncirandin
niqut	dilop, çilk
niqutandin/d iniqutîne/ biniqutîne	dilopandin, çilkandin
niqutîn/diniq ute/biniqute	dilopîn, çilkîn
nirên	dengê miremirê yî dirindeyan
nirîn/dinire/ binire	(dirindeyên mînanî şêr, pi ling û hwd) miremir kirin
nirx	1. biha 2. qedr
-nirxên mirovahiyê yên gerdûnî	her tiştê ku her kes giramiyê jê re digire
nirxandin/di nirxîne/binir xîne	1. bihanameya kel û pelan danîn ser 2. erênî û neyîniya mijarekê destnîşan kirin; dahûrandin 3. ferisandin
nişdar	bijîşkê şkestekan; cerah
nişdarî	bijîşkiya şkestekan; cerahî
nişêt	nîşane, elamet
nişirîn/dinişir e/binişire	1. bişkuvîn 2. pizirîn
nişîn/dinişe/ binişe	niştin
nişîngeh	niştingeh
nişîv	1. xwar 2. nizm 3. jêr
nişmî	neşmî

niştecih	akincî, şênî, dêman
niştiman	1. memleket 2. welat *“niştiman bi çekan tê vegirtin û bi çekan tê standin”
niştimanper wer	hezkiriyê welatê xwe
niştin/dinişe /binişe	1. rûniştin 2. bi cih bûn 3. lê danîn *“ji hespê daket, li kerê nişt”
niştingeh	cihê ku mirov lê îqamet dike
nitirandin/di nitirîne/ binitirîne [I]	1. kesek lê dan telandin 2. payandin, dan raçav kirin
nitirandin/di nitirîne/ binitirîne [II]	bi tiştekî tûj) dar neqişandin û li serê tiştin nivîsandin
nitirandin/di nitirîne/ binitirîne [III]	1. xemilandin2. arastin
nivan	1. mêvan, misafir2. rêwî
nivandin/din ivîne/binivîn e	1. bi xew re kirin2. awilandin
nivistin/diniv e/binive	1. nivîn, pal dan, razan2. telexewî bûn
nivişt	kaxeza ku dua lê tên nivîsandin û di cihekî de tê daliqandin; hemayîl, bazbend
niviz	nizm *“cihê bilind, ji mirovê niviz çêtir e”
nivîn [I]	cihê ku li ser tê razan
nivîn/dinive/ binive [II]	nivistin
nivîs	1. xet, mextût 2. di mijarekê de derbirina nivîskî
nivîsandin/di nivîsine/ binivisîne	1. xet kirin2. bi tîpan xêz kirin
nivîsgeh	1. cihê ku kar û bar lê tên gerandin 2. kargeha ku kar û barên nivîsan lê tên gerandin
nivîsîn/dinivî se/binivîse	nivîsandin
nivîskar	1. kesê ku berhemeke nivîskî çêkiriye 2. kesê ku bi tîpan tiştin xez kirine

nivîskî	kitêbî, ne devkî
nivîşk	rûnê nû yê mastê kiyandî
nivîşkan	kesê ku hin endamên wî bi nîvî nîvî dixebitin; nîvco, kêmlebat
nixamtin/dinixême/binixême	nixumandin
nixav	kûrik, pifik
nixav kirin	kûrik tev dan û geş kirin
nixumandin/ dinixumîne/ binixumîne	1. veşartin2. çal kirin, bincil kirin 3. serpeçûm kirin
nixurî	zaroyê yekem ê dê û bavan
nixwê	tiştê ne şor; bêxwê
niwênt	fîlm
niwêntgeh	cihê ku fîlm lê tên pêşandan
niyan/dinê/binê	1. gayîn2. hiltirandin, tûş bûn 3. tewişîn
niyar	1. dik 2. lîstikvan3. karê ku lîstikvan li ser dikê pêk tîne
niyarî/niyarvan	lîstikvan
niyaz	daxwaz
niyêt	1. mebest 2. daxwaz*"niyêta dilan, qeda sêrî"
-niyêt kirin	1. dil hebûn2. daxwazek di zêhna xwe de gerandin 3. (ji bo îbadetekê) meqsed diyar kirin
niza	daxwaza ji Xwedê; dua
niza kirin	ji Xwedê daxwazek kirin; dua kirin
nizar	1. cihê ku tav lê nagire; qûze 2. jar
nizeniz	dengê domdar ê daxwaza tevî girî û naziyan
nizeniz kirin	(bi nazî û girî) daxwaz kirin
nizilandin/dinizilîne/ binizilîne	1. dawerivandin2. raparzandin
nizilîn/dinizile/binizile	1. dawerivîn 2. raparzîn

nizilok	parzûn
nizm	nebilind û daketî*"av, cihê nizm de dikişe”
nizmahî	nebilindî û daketîtî
nizm bûn	daketin û bilind nebûn
niznizok	zarokê ku bi girî û naziyan tiştan dixwaze
nîçik	gilik
nîç kirin	1. (heta ku dilopek jê nemîne) vexwarin, noşîn 2. bi ser xwe ve kirin û bi temamî daqurtandin
nîgar	resim
nîgare	1. wêneyê ku bi dest hatiye xêzkirin 2. moçik
nîgar kirin	1. xêz kirin 2. şayese kirin 3. sêwirandin
nîgarkêş	kesê ku nîgareyan dikêşe
nîgaş	Xeyal
nîgaşî	xeyalî, aşopî
nîk	1. tîxe 2. hesinê kevankirî yê serê doxteşiyê3. derziya kevan a masîgiriyê
nîma	1. nîvê heyvê 2. hîva çardeşevî
nîn	1. net 2. Tune
nîr [I]	dar an jî hesinê ku didine ser stûyê ga û gamêşan da ku erebeyê an jî cotî bikêşin *“gayê qelb, nîr dişkîne”
nîr [II]	dem nîsan meha avrêlê *“nîsan e, dew li kîsan e”
nîsk	cureyekî zêd e û piranî jê şorbe tê çêkirin*“nîskê mevêjin dewsa kizinê, berxê mevêjin berê bizinê, malê nebin cem malbavana jinê”
nîske	alavake ku ji şûşeyê tê bidestxistin û bi kêrî mezinkirina tiştên pir biçûk tê
-nîskeya bijîjkiyê	cureyekî nîskeyên ku di zanistên bijîjkiyê de tê bikaranîn
-nîskeya çêv	di çavan de beşa ku bînahiyê zelal dike
nîsko	Zûxeydok
nîskok	di fîzyayê de navenda tevgerê
nîşan	1. elamet 2. şop 3. xelata serkeftinê *“nîşana mirinê, xwederîtin e”
-nîşan dan	1. nimandin2. pêşandin, rapêşandin*“ji tunebûna şêran, rovî xwe nîşan didin wek guran”
nîşane	Nîşan
nîşangeh	nikilê ku bi serê çekan ve ye û bi kêrî rastlêxistinê tê; mêşa tifingê

nîşanî	xelatên bûkê yên ku elameta zewaca şûkirina wê ye
nîşanî kirin	(da ku şûkirina wê eşkere bibe) xelatek dan bûkê
nîşank	elametên leşkerî
nîşe	têbinî, kurterave
nîşgeh	1. li balafirgehê qada daketina balafiran2. qada daketina firokeyan
nîtik	nîçika quzan
nîv	1. ji du parçeyan parçeyek2. ji du paran parek*"rev, nîvê mêraniyê ye"
-bi nîvî bûn	bi qasî ji du paran parekê rê hildan
-di nîva xwe de qurifîn	1. di navendê de qut bûn 2. di ciwaniya xwe de mirin
nîvek	ji du paran parek
nîvekarî	hevpariya bi nîvenîvî
nîvenîv	bi qasî ji du paran parek
nîvî	Nîvek
nîvkad	Nîvçember
-nîvkada parzemînî/erdîn	beşa dinyayê ya ku bejahî ye û piraniya wê li nîvkada bakur e
-nîvkada deryayî	beşa cîhanê ya ku ji sedî heftêyê wê derya ye
nîvro	danê ku tav di nava esmên de xuya dibe û siha heyberan bi qasî cîsman dibe
no	1. tûj 2. xeşîm û bi tund 3. dirinde *"hirçê no, nayê rê"
nobe	Dor
nobedar	Nêrevan
nod	Newêd
nodem(-în)	di rêza newêdî/nodî de
nogin	çêleka sêsalî
nok	cureyekî zêd e û xwarinên curecureyî jê tên çêkirin *"nok heye diran tuneye, diran heye nok tuneye?"
noker	1. hevpişkê karên neçê 2. xulamokê berjewendiyên xelqê
nokik	rêjeya hejmarî ya ku di azmûnê de tê hildan
nola/nolî	1. mîna/mînî, mînanî 2. weke/wekî
noq	binavbûn, gutbûn

noqandin/di noqîne/bino qîne	binav kirin, di avê de gut kirin
noqar	navgîna zeryayî ya ku di binê avê de diçe
noqav	bûn binav bûn, di avê de gut bûn
noş	1. afiyet 2. tenduristî
-noşî can be	afiyet be, loşî can be!
noşav	hemû cureyên vexwarinê, meşrûbat
noşîgiyan	pîrozkirina yekî ji ber kinca wî ya nû an jî xebata wî ya baş
noşîgiyan kirin	(kesek ji ber tiştekî baş ve) pîroz kirin
noşîn/dinoşe /binoşe	bi xweşî û dilaramî vexwarin*“dew tune binoşe, li çarsî û bazaran rûn difiroşe”
notirvan	nobedar
nozde	1. hejmara beriya bîstî û piştî hejdehan 2. jimareya 19’î
nuhtin/dinuj e/binuje	1. îsabet kirin 2. hingaftin3. sotin
numayîş	xwepêşandan
numayîşgeh	qada xwepêşandanê
nuqte	xal
nuqteşanî	xalbendî
nuqurçandin /dinuqurçîne / binuqurçîne	niquçandin
nuwaze	pir bedew, pir delal
nû	teze, ne kevn *“nû hatin, kevn hilatin”
nûbar [I]	berê nû û teze
nûbar [II]	cureyekî kevanên ku pê çend tîr bi hev re tên avêtin
nûbar [III]	doran nû bûn teze bûn
nûciwan	xortê nûgihiştî
nûçe	1. xeber 2. agehiya di heqê bûyerekê de
nûçegihan	kesê rûdanan digihîne çapemeniyê; salixdayî
nûjen	hevdem

nûjenî	hevdemîtî
nûma	heyvik, hilal
nûn	pênasa hera asan a heyberên fîzyayî û kîmyayî
nûner	1. temsîlkar, nimînende2. qasidê saziyê
nûrandin/dinûrîne/binûrîne	1. qat kirin 2. jenîn, dan ser hev 3. bi keys kirin
nûser	nivîskar
nûz	tahmxweş
nûza	têjika ku nû ji maka xwe bûye
nûzenûz	kûzekûz, kûrekûr
nûzenûz kirin	kûzekûz kirin, kûrekûr kirin

O

o/O	tîpa hejdehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdêreke dirêj e, cîderka wê paşderkî ye, di belavbûna wê de dev gilover e û asta belavbûna wê nizm e
-o! [I]	baneşana gazîkirinê ya nêrzayan e mînak: Heseno tu li ku yî!/welato tu xweş welatî!
-o {II]	1. paşgireke rengdêrsaz e mînak: kuşo, fîto, gildo, gêjo 2. paşgireke kurtkiriniyê a serenavan e mînak: Cindo, Misto
ober	çarşeva mezin
oberik	çarşeva biçûk
ode	jûr
of!	baneşana bêhntengiyê
ofeof kirin	1. ji ber xem an jî êşekê gotin: ‘of!’ 2. ber tiştekî ketin
ohr	tewl bi tewl çêrandina sewalan
ohr bûn	(da ku sewal biçêre) di kêp de tewilîn
ohr kirin	(da ku sewal biçêre) kap kirin û tewilandin
ol	1. mezheb, terîqet 2. dîn
olam	1. xizmet 2. paletiya xelqê *“axa bi xulam, bi olam û bi tentene ye”
-olama dewletê	xizmeta mecbûrî
olamkar	1. xizmetkar 2. paleyê xelqê
olamkarî	1. xizmetkarî2. paletiya xelqê
olan	halan
olan dan	1. deng vedan, bang vedan 2. halan dan
olaq	hespê ku ne esîlza ye
olçim	devbelaş, devçepel
oleder	tevgera dijî dîn û terîqetê
olederî	dijberiya dîn û terîqetê
oldar	dîndar
olintî	bêkar û xemsar
olî	dînî
olk	ohr

olperest	dîndarê nezan
omet	umet
omit	mefer, hêvî
omitî	dilovan
-omitî li yekî kirin	li cihekî xerîb li yekî xwedî derketin
-omit kirin	hêvîdar bûn
omitwar	hêvîdar
onc	kemax
onî	darên ku li gor hin pîvanan qutkirî, kereste
oqe	cureyekî mengiraniya îslamî ye or zik
ormeşk	ziktêrdek
orqelêş	dirindeyê ku zikê nêçîra xwe diqelêşe
oran	bistikê tiştê çandî; qesel
oreor	dengê dewêr; borebor
-oreor kirin	(dewar) qareqar kirin
orisp	fuhûş, qûndetî
orispî	fahişe, qûnek
orîn/diore/bi ore	qarîn(dewar)
orînî	oreor
-orînî pê ketin	ji nişkê ve oreor kirin
oro!	lo!
ote	ode
ox!	baneşana kêfxweşiyê
oxilme	1. lêgerin û teselîkirin2. ceng û çop
-roja oxilmeyê	heyama ceng û çopê
oxilme kirin	1. teselî kirin2. lê gerîn
oxir	yom, qudûş
-oxir be	riya te vekirî û bê teşqele be
oxweş!	baneşana şabûnê

-oxweş bûn	1. (di zimanê zarokan de) pir xweşik bûn 2. bi rewşa heyî şabûn
-oxweş kirin	bi rewşa pêkhatî kêfa xwe anîn

P

p/P	tîpa nozdehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê lêvkî ye û awayê belavbûna wê girtî û hişk e
pa	pê
pace	di avahiyan de her kuna ku li derve dinêre
pacerê	di dîwarên avahiyan de valahiyên ku ji bo ronahiyê tên hiştin û çarçiveyeke camkirî tê de tê bicihkirin
pac	nîşaneya serketinan a ku didine kesê serketî
paç [I]	careke ramûsanê*“kîr bi paçan mezin nabe”
-paç kirin	ramûsandin
paç [II]	pirtiyê qumêş
-paç li sêrî girêdan	keça xama zewicandin
paçal	zengo
paçe	1. devling, pance 2. ser û piyên sewalên ku goştê wan tê xwarin 3. şorbeya ser û piyan
paçik	1. piyên biçûk 2. tiştê ku hatiye pêçan 3. bûjenên pêçayî yên ji karistanê3. parçeyeke qûmêş *“kum hebin, paçik zehf in”
paçik kirin	1. tiştek lê alandin 2. bûjeneke ku hatiye hilberandin tiştek lê alandin (kirin qutî, sindoq û derdankên din)
paçinî	1. sergincir 2. qirêjok
paçî	(di zimanê zarokan de) maç, ramûsan
paçî kirin	(di zimanê zarokan de) maç kirin, ramûsandin
padaş	1. diyarî 2. qencî3. şabaş 4. xelat
padaş kirin	xelat kirin
padîşah	paşe
pag	1. xirbe, kelefe 2. erdê ku lê avahî tên çêkirin; erse
pageh	qatê binî; jêrzemîn
pager	gera hêzên ewlekariyê ya di nav taxan bi awayekî dorvegerî
pahn	pehn
pahnik	pehnik

pahnî	panî
pahtin	pehtin
paj	pişk, par
pajne	paniya solê
pak	1. paqij 2. çê 3. qenc
pak bûn	1. çêbûn 2. paqij bûn *“bav ku pak bûya, ev zuriyet bi dû nediket”
pakdil	dilpaqij
pakî	1. çêyî 2. paqijî *“cihê ku pakî dest dide, xerabî çi ye?”
pakîze	1. paqij 2. duşîze
pak kirin	1. qencî kirin 2. paqij kirin 3. bijûn kirin
paknivîs	nivîsa ku baş tê xwendin
pakrewan	şehîd
pakrewanî	şehadet
pal	1. qûntara çiyê 2. pişt3. zevî
palan	kurtanê ku davêjin ser pişta keran *“şohreta kerî, palanê wî ye”
-palan qelibandin	dest bi zexeliyê kirin û fizirîn
palas	berika ji mûyê bizinan*“heft hevling, li ser palasekê di avê de diçin”
palav	kîsê xavik û tenik ê ku ser zarok û têjikên nûbûyî di dundirê wî de tên dinyayê
-palav dalêstin	(maka têjikê) bi dalistinê têjik ji kîsê xavik û tenik rizgar kirin
palavtin/dipalêve/bipalêve	paravtin
palavgeh	cih û îzgeha dawerivandina bûjenan
palavte	1. parzûn 2. tiştê raparzandî
palax	1. cureyekî çêreyê ye 2. çêreya dirêj û himbiz
pal dan	1. spartin 2. velezîn3. razan
paldank	1. kursî, sendelî2. piştek, balîf 3. sparte
pale	karker, îşkar, kirêkar*“dasa paleyî, nayê dizîn”
palem	pêşa dirêj a ku digihêje erdê
paletî	xebata li kargeh, zevî, bax û rezan a bi destheqekê
palewan	1. gemşo, zoranker2. mêrxas

palewanî	1. gemşoyî, zorankerî2. mêrxasî
palgeh	1. balîf 2. kursî
palik	1. barê biçûk 2. cilika ku di bin kurtên de davêjin ser pişta keran
palir	erdê ku dora wê hatiye sûrkirin
palpişt	piştek
palpiştî	1. destek 2. hevpişkî
palûke	karistan
palûte	xebata bi karbeşî
paldûm	qûş
pan [I]	payîn
pan [II]	pehn
panaz	mucewherên qulebî/ sexte
pance/panci k	devdeling
-pance hilçinîn	devdeling hildan jorê
pançilokî	1. qermîçokî 2. daliqî
pançilokî bûn	1. qermîçokî bûn 2. daliqîn
pandirûs	nîvco, nivîşkan
pandî	çavdêr
pandîgeh	çavdêrxane
panêr	pandî
pangeh	gom
panik	pehnik
panî	1. paşiya pê 2. dawiya solê *“ê ku jinê berde, li paniyê nanêre”
panjehr	dermanê jehrkuj
panos	1. çira 2. şemal
-panosa deryayî	çiraya zeryayî
papûç	pêlavên zarokan
papûr [I]	riya erebeyan, riya şoşê
papûr [II]	alava ku li serê xurek tê pehtin û bi neftê dixebite

papûr [III]	keştiya rêwiyan
paqij	1. pak, neqirêj 2. xwîşirîn 3. şûştî
paqijî	1. pakî, neqirêjî 2. xwîşirînî 3. şûştîtî
-paqijiya regezî	şer û qirêna dijî irqekê ku hebûna wî li herêmekê nayê xwestin
paqij kirin	1. pak kirin 2. şûştin
par [I]	sala borî *"feqîr û jar, wek par û pêrar"
par [II]	1. behre 2. beş 3. hise 4. bir *"du parên xizaniyê, nezanî ne"
par [III]	1. paş, dû, pişt2. pişt ve
-ji paran ve	ji aliyê piştê ve; paş ve
parak	cureyekî xwarinê ye û ji êrd tê çêkirin
parastin/diparêze/biparêze	**1**. berevanî kirin2. hemete kirin *"gund, bê se nayê parastin"
parav [I]	1. kesê ku her dem galte, henek û pêkenînan dike û ji tixûban dertê 2. bizava beredayî û bêbingeh
-paravek dan xwe	(her çiqas ziravqetî be jî) xwe gijgijandin û rahiştin karekî
parav [II]	galte, henek
parav [III]	1. teze, nû 2. ter, şil
paravî [II]	baravî, dawerivî
paravî bûn	baravî bûn, dawerivîn
paravî kirin	baravî kirin, dawerivandin
paravtin/diparêve/biparêve	**1**. dakirin 2. parzûnandin 3. dawerivandin
parçe	1. jê hinek 2. par3. tîke 4. beş
parçe bûn	1. jê hinek veqetîn2. parve bûn 3. tîke bûn 4. beş bûn
parçe kirin	1. jê hinek veqetandin 2. parve kirin3. tîke kirin 4. beş kirin
parçeparçeyî	1. parparî2. tîketîkeyî 3. qisimqere4. hûrhûrî
parçeparçeyî bûn	1. parparî bûn 2. tîketîkeyî bûn 3. qisimqere bûn 4. hûrhûrî bûn
parçeparçeyî kirin	1. parparî kirin 2. tîketîkeyî kirin 3. qisimqere kirin 4. hûrhûrî kirin

pardar	1. şirîk 2. hevpar
pardarî	1. şirîkatî 2. hevparî
pardem	xebata yekdanî/ nîvrojî
parêz	1. li gorî pîvaneke tenduristî mîhengkirina xwarin, vexwarin û têkiliya zayendî 2. bîstan
-parêza devê xwe nekirin	persenga devê xwe û endazeya gava xwe nezanîn
parêzer	1. kesê ku ber yekî din ve berevaniyê dike 2. wekîlê qanûnî
parêzgar	1. walî 2. serdar
parêzgarî	1. wilayet 2. eyalet
parêzgeh	1. bingehê parastinê2. cihê karê serokê bajêr; baregeha bajarvaniyê3. bajarê mezin ê ku bi destê parêzgarekî tê rêvebirin
parêzkar	1. muhafezekar2. mertalê ji bo xweparastinê
parêzkarî	muhafezekarî
parêzname	nameya beravanîkirinê ya li dadgehê
pargon/pargûn	cihoka biçûk a li dora konan
parî	xwarina bi qasî daqurtandinekê; cûmeke xwarinê *"giliyekî wisa bibêje ku pariyekî nên bipêje"
parjimare	jimareyên dabeşkirinê; jimareyên şikestî yên wekî 1.5, 3.6 û
	hwd
parjinandin/diparjinîne/biparjinîne	(r) hevokek ji aliyê rêzimanî ve dahûrandin û ferisandin
parî [I]	xwarina bi qasî cûmekî
-parî di dêv de werimîn	qotê devê xwe cûtin û qurt nekirin
parî [II]	cureyekî çêreya ku dişibihe xilorkê
par kirin	beş kirin, teqsîm kirin
parleşker	di herêmekê de milekî artêşê
parmend	1. hevpar 2. xwedîpar, şirîk
parmendî	1. di karekî de hevparî 2. di qezencekê dexwediyê pareke kifşkirî; şirîkatî
paronek	golikê yeksale

pars	destê xwe dirêjî xelqê kirin da ku sedeqeyekê bidinê; rewcî, gedandin*“bila dil bi dil be, tûrikê parsê li mil be”
parsek	rewcîger, geda*“du parsek, li deriyekî nabin”
parseng	perseng
parsiw	parsû
parsî	parsû *“parsiyê jinê xwar e”
pars kirin	rewcî xwastin, gedandin
parsû	hestiyên parxanê
part	1. 30 gurzên giyayî2. lûsên zadê çinandî
partî	rêxistina bipergal
partîzan	1. alîgir 2. hewandiyê rêxistineke bipergal
part kirin	1. 30 gurz giya dan ser hev 2. zadê dirûtî lûslûsî dan ser hev
partpartî	1. komkomî 2. lûslûsî
partpartî kirin	1. komkomî kirin 2. lûslûsî kirin
parxan	hestiyên ku di her du kêlekên lêş de ne
parxêl	ereboka hespan
parzemîn	ji şeş parçeyan her parçeyekî nîgaşî yê cîhanê yî wek: asya, ewropa, amerîka, awistralya, afrîqa, antarktikayê
parzûn	alava dawerivandinê
parzûnandin /diparzûnîne / biparzûnîne	1. raparzîn 2. dawerivandin
pas	1. tiştê servekirî 2. rût û tazî
pasar	1. parçeyê ku di serbanê de dirêj dibe 2. rêşiyên ku bi serê xalîçeyan ve dirêj tên hiştin
pasawe	hincet, behane
pasevan	1. nobedar 2. parastvan
pasik	1. rastahiya vala 2. qad, meydan
paspaye	bêkesayet
pastîn	paşstû, berstûk
paş	1. pişt 2. dawî
-paşê	piştî vê û ne niha

-bi paş ve avêtin	1. egle kirin, taloq kirin 2. bi derengiyê xistin
-bi paş ve dayîn	cardin lê vegerandin
-paş baranê ga cil kirin	piştî bûyerê lez dan xwe
paşbend	1. ji dawiyê ber bi destpêkê; çep 2. paşgir *"kitêba meriyan, paşbendî tê xwendin"
paşberek	di şeran de eniya ku li paşiyê disekine
paşbêj	kesê ku kurtepistan digerîne
paşbêjî	kurtepist
paşdeman	pêşdeneçûn
paşdir	segê har
paşe	1. torin 2. desthilat*"kereng tên ji kaşan, xwarina ker û cehşan çi dike li mala paşeyan"
paşepêl	dijî aliyê rast
-paşepêl siwar bûn	berê xwe dan boçika sewalê û pişta xwe dan sêrê wê
-(kincek) paşepêl li xwe kirin	aliyê piştê dan pêşiyê, ê pêşiyê jî dan piştê û wisa li xwe kirin
paşgir	(r) qertafa ku tê dawiya peyvan wek: mêranî, razdar, cengawer...; paşpirtik, paşbend
paşgo	pêvek, îlawe
paşgotin	1. gotina dawiyê2. kurtepist
paşil	1. paxil 2. hembêz3. cêba paşilê *"destê dizan naçe paşilê"
-di paşila xwe de xwedî kirin	jê hez kirin û bi her awayî parastin
paşil bûn	1. hamile bûn, ducanî bûn 2. xwe spartin yekî û di bin mineta wî de man
paşî	dawî
paşîn	1. a/ê hera/herî dawiyê2. axirî
-cara paşîn	sefera dawiye, qola axiriyê
paşîv	1. di sahûra rojiyê de danê xwarinê 2. xwarina danê nîvê şevê
paşling	1. feşk, pêxem 2. pêavêtinber

paşmîr	kizîr
paşpenî	dema ku kesek ne li cihê xwe be
-biryara di paşpeniyê de	di dadgehê de darizandina kesekî bêyî ku ew li wir be
paşpê	dijî îstiqameta asayî
paşpêkî	dijayetiya aliyê asayî
-**paşpêkî meşîn**	pişta xwe dan îstiqameta aliyê çûnê û wisa meşîn
-paşpêkî siwar bûn	berê xwe nedan aliyê çûyînê û wisa siwar bûn
paşnav	1. navê malbatê ê ku pê tê nasîn 2. leqeb
paşstû	katara stûyî
paşteng	qûşa ku davêjin dawiya palanê keran da ku di serejêran de bi ser re neşimite
paşveçûn	1. şundeman2. vegerîn
paşverû	xêrnexwaz
paşvexistin	eglekirin
paşwer	1. kesê ku li pey tê 2. serokê ku cihê serokê berê digire
paşwerî	serokatiya çend kesan a li pey hev
pata	1. wekhev 2. fît
pata bûn	1. wekhev bûn2. fît bûn
patal	xirdik, qamkinik
patalî	xirdiktî, qamkiniktî
pate [I]	silav
-pate lê xistin	silav dan
pate [II]	pîne
-pate kirin	pîne kirin
patexur	1. xwefiroş2. darê destê neyaran
patêk	paçik, deste
-patêkek pere	tomarek dirav
-patêk bi patêk keys kirin	deste bi deste dan ser hev

patik	paşstû, şatik
patile	cureyekî nên e
patîle	çavdêrî
patox	mêweya xerabûyî
patpatik	tiving û demançeyên zarokan a ku pê dilîzin, teqteqok
patrome	lûl, fetrûm
patrome kirin	lûl kirin, fetrûm kirin
paverîng	mêweyên ku bi emadê xwe ji darê rijiyane erdê
pawan [I]	1. panêr 2. bendewar
pawan [II]	çêregeha taybet
pawan [III]	gerandina kar û baran bi awayekî navendî; rejî
pawankar	kesê ku gerandina kar û baran ji bilî xwe nade kesî; rejîkar
pawankarî	rejîkarî, karê ku ji aliyê komekê tenê ve tê gerandin
-pawankariya bazirganî	kar û barên ticarî yên ji aliyê komikeke berjewendîparêz ve
pax	hesta tirsê a domdar
paxav [I]	metirsî, fikar
paxav [II]	qîm û qedrdanî
-paxav (pê) kirin	qîm pê anîn, pê qayîl bûn
paxil	1. paşil 2. hembêz*“destê wî, rast naçe paxila wî”
paye	1. rutbe, raye 2. rûmet 3. pile
payeberz/payebilind	rayedarê bilind
payeberz/payebilind bûn	rutbeyeke ji a berê zêdetir wergirtin
payedar	1. rayedar 2. mandî, nemir
payetext	bajarê sereke yê rêvebiriya welêt; serbajar
payîn/dipê/bipê	1. çav li rê bûn 2. li bendê man3. raçav kirin
payîz	demsala beriya zivistanê*“bihar hate rakirin,
payiz	hate dakirin”

payîze	cureyekî genimê ku tovê wî payîzê tê reşandin
payal	talan
paymal kirin	talan kirin
paytext	payetext
pazdeh	1. hejmara beriya şazdehan û piştî çardehan2. jimareya 15’an*“ji gotinê heta kirinê, pazdeh sal hene”
pazdehem	(-în) di rêza pazdehan de
pazen	pîneyê pemboyîn
pazne	heyveron
peder	bav
pederşahî	baviksalarî
pegr	dûrd
pegrandin/di pegrîne/ bipegrîne	di tiştên avî de unsurên giran daxistin jêrê
pehîn	lêdana bi piyan
-pehîn avêtin	bi piyan lê xistin
pehn	1. rast 2. meht 3. tehtevêlkî
pehnî/pehna yî	1. rastayî2. mehtî
pehn bûn	1. meht bûn 2. pelçiqîn
pehn kirin	1. meht kirin2. pelçiqandin
pehtin/dipêj e/bipêje	1. ji xwarinê re amade kirin2. pijandin 3. stewandin*“temûz dipêje, tebax dirêje”
pejirandin/di bejirîne/ bipejirîne	1. qebûl kirin2. çespandin
pejirîn/dipeji re/bipejire	1. qebûl bûn 2. çespîn
pejk	çilka bijiyayî
pejilandin/di pejilîne/ bipejilîne	1. hilweşandin2. wêran kirin
pejilîn/dipejil e/bipejile	1. hilweşîn 2. wêran bûn

pejinandin/dipejinîne/bipejinîne	kesaxtin
pejmûrde	1. jihevdeketî2. perîşan, şerpeze
pejn	pêjn
pekandin/dipekîne/bipekîne	1. pengizandin2. firandin 3. derew kirin
-jê pekandin	1. dexesî lê kirin 2. jê behicîn
pekîn/dipeke/bipeke	1. pengizîn 2. baz dan3. firîn
pekîner	1. zirzop 2. jiberavêj
pel [I]	1. per 2. rûpel 3. belçik *“pelên darê, darê dixemilînin”
pel [II]	car, teql, qol
-pel xwarin	gon xwarin
pelandin/dipelîne/bipelîne	1. teselî kirin 2. temasî lê kirin 3. miz dan
pelaş	1. giyayê bêkêr; pûş2. kewaşe
-pelaş kirin	kewaşe kirin
pelate	1. belav 2. belawela
pelax	çêreya hişkbûyî
pelaxtin/dipelixîne/bipelixîne	1. bi ser hev de tewandin û pelçiqandin2. dewixandin û hûrî ser hev kirin
pelçim	belçik
peldank	1. rûpeldank 2. diravdank
pele	lez
pele kirin	lez kirin
pelemar	1. firsenda demdemî ya ku her carê bi dest nakeve 2. êrîş
pelemar dan	êriş kirin
pelendar	1. çoyê darînî an jî ji lekê yê ku hêzên ewlehiyê bi kar tînin û bi kêrî lêdanê tê 2. fîşenga ronîker a ku ji bo kifşkirina hedefê tê teqandin
pelg	cureyekî daran e*”sîbera pelgê, ne ji bo xwe ne ji bo xelqê”

pelije	qismet, nesîb
pelijîn/dipelij e/bipelije	1. bizivîn 2. xebitîn
pelisandin/di pelisîne/ bipelisîne	1. hûr kirin2. çînîn
pelişandin/di pelişîne/ bipelişîne	hilweşandin, rûxandin
pelişîn/dipeli şe/bipelişe	1. tev dan, tev li hev kirin 2. hilweşîn, rûxîn
-pelişîn hev	hilperikîn hev û li hev xistin
pelişqe	1. pûç 2. kevin û peritî
pelişqe bûn	1. pûç bûn2. kevin bûn û peritîn
pelixandin/di pelixîne/ bipelixîne	pelaxtin
pelixîn/dipeli xe/bipelixe	1. bi ser hev de tewîn û pelçiqîn 2. dewixîn û hûrî ser hev bûn
pelîd	1. nebaş 2. îblîs, şeytan
pelîdî	şeytanî
pelîka	behane, hincet
pelîn	tiştê ji pelan çêbûye
pelîse	pelije, qismet
pelp	pelîka
pelpût kirin	1. eyb bi derewan veşartin 2. derew pîne kirin
pelû	kanikên çavan
pelûl	pelûrê ku bi doşavê hatiye çêkirin
pelûr	xwarinên ku zêde pijiyane û êdî şibihîne hêvîr
pembo	çêreyeke cihên avî ye û jê qumaş û pîne tên bidestxistin
pemboyîn	pînê û pirtiyê ku ji pemboyî çebûye
pena	1. hawar 2. daxwaz3. hêvî
penaber	kesê ku hawara xwe digihîne welat, alî an jî kesekî da ku jiyana wî ji belayê bê parastin; koçberê bêwar, multecî

penaberî	îltica, koçberî
penah	îltica, koçberî
penahgeh	1. cih an jî welatê ku penaberan dihewînin2. wargeha penaberan
penaxwaz	kesê ku hewandinê ji aliyekî dixwaze
penc	lepê dirindeyan
-penc kirin	bi pencikan lê xistin penceşêr şêrpence
pencik	neynûkên ajalên wekî se, gur, pisîk û hwd
pencirûk	erîşa bi neynûkan
-bi pencirûkan li qûna xwe ba ketin	ji kirina xwe poşman bûn û beriya xelqê nefsa xwe ceza kirin
pend	1. nesîhet, şîret 2. gilok *"pend pendên cenabê Mûsa ne, fêl fêlên gorgorê firewin in"
-pend dan	şîret kirin
pendî	xuya, diyar
peng	sekinî û neherikbar
pengav	1. lîtav, avherî, herîrêtik 2. cihê ku av lê hildipengire
pengirîn/dipengire/bipengire	**1**. (av) gol bûn û fûrîn 2. (endamê êşiyayî, şkiyayî û hwd) xwîn tê de reş bûn û werimîn
pengivandin/dipengivîne/bipengivîne	(av) dan sekinandin û kişana wê dan astengkirin
pengivî	ava sekinî û nekişiyayî
pengivîn/dipengive/bipengive	(av) sekinîn û nekişîn
pengizandin/dipengizîne/bipengizîne	1. hilfirandin2. hilpekandin
pengizîn/dipengize/bipengize	**1**. hilfirîn 2. hilpekîn
pengîn/dipenge/bipenge	(tiştê avî) kom bûn

penî	1. pişt 2. xuya 3. bêdeng
penîr	adaneke şîrê nekelandî yê havênkirî ye
pep/pepik	1. (di zimanê zarokan de) pê 2. (di zimanê zarokan de) sol an jî gore
pepûk	1. cureyekî çivîkan e û dike qebeqeb 2. bêkes û belengaz
-pepûkê!	belengazê, bêkesê!
-pepûko!	belengazo, bêkeso!
peqandin/dipeqîne/bipeqîne	tiştên nepixî teqandin
peqijîn/dipeqije/bipeqije	xwe bi xwe peqîn
peqijok	peqpeqokên sirûştî
peqîn/dipeqe/bipeqe	**1**. bişkuvîn 2. bişku vebûn*“gul li gulê dinêre û dipeqe”
peqpeq	cihê werimî yê bi kêm û amas
peqpeqok	1. gogikên ku bi ser ava pir kelyayî û kefa sabûnê dikevin 2. peqpeq
per	1. rûpel 2. bask 3. pel û pot 4. belg *“ecelê gêrikê tê, per û baskên wê hêşîn dibin”
-per û bask pê ve hatin	pir şa û kêfxweş bûn
perandin/diperîne/biperîne	**1**. derbas kirin2. bi dest xistin perasî parsî
peraş	1. giya û dara ku şax û belçikên wan pir in2. elokê ku xwe digijgijîne*“dara peraş, siya wê jî fireh e”
-peraş dan	1. şax û guçil dan 2. gijgijandin
-peraş kirin	1. şax vedan2. gijgijandin 3. veperimandin
perat	sermaya hişk; hişkî
perav	1. bejahiya li kêleka aviyekê 2. pêlên avê Percîs gerestêrkek e
perç/perçaf	werm
perçem	1. nîşaneye ser-xwebûna gelekî; ala 2. navçavik 3. tûncik
perçifandin/diperçifîne/biperçifîne	1. werimandin2. xwe qure kirin û rikê xwe anîn

perçifîn/dipe rçife/biperçif e	**1**. werimîn 2. qure û hêrshatî bûn
perçiqandin/ diperçiqîne/ biperçiqîne	pelixandin û vîrçoqî kirin
perçiqîn/dip erçiqe/biper çiqe	pelixîn û vîrçoqî bûn
perçîn	1. alava ku kaxezan bi derziyên xwe yên taybet ve hev ve dike 2. parçeyê xurtkirina tiştê lawaz
-perçîn kirin	1. bi derziyên perçînê kaxez û hwd bi hev ve kirin 2. bi parçeyekî tiştek xurt û qayîm kirin
perdax [I]	îskana avê û çayê
perdax [II]	çirûsandin
-perdax kirin	çirûsandin
perde	1. pîneyê tenik ê ku di malan de li ber paceyan ve dadiliqînin 2. di şanoyê de birên lîstikê
-perdeya parastinê	di alavên dîtbarî de pergala berevaniyê
pere	dirav *“ji pereyan şirîntir, dîsa pere ye”
perehiz	keyso
pereng	kuzotî û bizot
-perest	paşgirek e û wateya jêhezkirin, îbadetkirin û parastinê dide peyvê
perestgeh	cihê îbadetê; mabed
perestin/dip erêse/biperê se	**1**. îbadet kirin2. jê hez kirin 3. nokerî kirin
perg	1. dûrd 2. bendesol
pergal	1. nîzam 2. alav, amûr
-pergala cîhanê ya nû	nîzama teze a dinyayê
-pergal rakirin	mal talan kirin û şop li dewsa xwe nehiştin
pergar	1. nexşeya avakirinê2. alavên pêwist ên çêkirin, tûjkirin, girêdan û hwd

pergeh	iroşgeha pergalên nivîsînê wek kaxez, pênûs, lênûsk, jêbir û hwd
perger	alaveke pîvandina nîvçemberê ye
pergihandin/dipergihîne/bipergihîne	1. pêçan2. destedesteyî dan ser hev 3. bi keys kirin
perginde	1. belavbûyî 2. peritî 3. derbider
perginde bûn	1. belav bûn 2. peritîn 3. derbider bûn
perginde kirin	1. belav kirin 2. peritandin 3. derbider kirin
pergî	xavik û postikekê şefaf ê ku li ser nebat û endamên hesas û tenik tê dîtin
perik	1. rûpelên biçûk 2. baskên firindeyên biçûk3. kaxezên pêçana baçikan
perisandin/diperisîne/biperisîne	1. pêş ve birin2. kemilandin
perisîn/diperise/biperise	**1**. pêş ve çûn 2. kemilîn
perişt	ezperest
periştin/diperişîne/biperişîne	teselî kirin û temtêl dahûrandin
peritandin/diperitîne/biperitîne	1. kevn kirin2. rûçikandin 3. kelekût kirin, pir lê dan
peritîn/diperite/biperite	**1**. kevn bûn 2. ji ber kevniyê qetîn 3. qefilîn4. rûçikîn
perixandin/diperixîne/biperixîne	miz dan
perî [I]	cihê taybet ê ku ji bo bûka teze hatiye perdekirin û xemilandin
perî [II]	perwane
perî [III]	tîroj
perî [IV]	jina şox û ciwan; zerî *“ji weliyan perî, ji periyan xwelî”
perî [V]	cina hera bedew
perî [VI]	belavbûn
-perî dan	silikîn

perandin/diperîne/biperîne	**1**. (mirov) sewalê nêr berdan ser sewala mê 2. (qebrax) mêr berdan ser qûnekan
perîn/dipere/bipere	1. (sewalê nêr) baz dan ser(sewala mê) 2. wekî sewalan tûşî jinan bûn
perîşan	1. kesê ku di halekî ne tu hal de ye; pejmûrde 2. belengaz3. kepaze
perîşan bûn	1. pejmûrde bûn 2. belengaz bûn 3. kepaze bûn
perîşanî	1. pejmûrdetî 2. belengazî 3. kepazetî
perîşan kirin	1. pejmûrde kirin 2. belengaz kirin3. kepaze kirin
perîzade	1.jina nazdar a ji nifşê periyan 2. cureyekî nexweşiya ku gerdenê diwerimîne
perjan	perjîn
perjîn	dîwarê darînî yê ku didine nava avahiyekî
perjîn kirin	(ji bo parastina ji ziyanan) li dora bîstan, bax û hwd sûr jenîn
permalî	sewalên bibask ên malê
permêw	belgê dara mêweyê
pero	1. pîne 2. pirtî
perok	1. pero 2. nexweşiya dirmdar
perokî	kes, tiştê an jî cihê ku nexweşiya dirmdar bijiniyê
perokî bûn	tûşî nexweşiyeke dirmdar hatin
perokî kirin	nexweşiyeke dirmdar bijinandin ke, tişt an jî cihekî
peroşî	heyecan, coşî
peroşmend	kesê bi heyecan û kelegerm
perperok	cureyekî bihukên firinde ye; kerkene, belbelîtank
perpût	1. bizdiyayî 2. peritî
perpût kirin	1. bizdandin û aciz kirin 2. lê dan û peritandin
perpitîn/dipe rpite/biperpi te	1. qirqilîn 2. vegevizîn
perseng	1. pîvan 2. pîvana bi qasî 15 kîlometroyî
-persenga devê xwe zanîn	endazeya tixûbê xwe zanîn û li gorî wê tev gerîn
persîv	nezle, çilmas
pert	1. tiştê nas û li pir de ran heyî; bêserûber 2. tewş

pertaf	salixên bifort û nepixandî
pertaf kirin	salixên bi fort û nepixandî vegotin
pertal	têkberên kevnekotik
pertav [I]	tîj, tîroj
pertav [II]	taqet, qeram
-pertav tê de neman	qudûm tê de neman
pertav [III]	pa û pesn, fort
-pertavek dan xwe	fortê xwe kirin
perû	1. xelat 2. xişir û rêşiyên şûşeyî yên ku di dora çirayê de dadiliqînin
-perû kirin	xelat kirin
perûk	1. kevnare 2. rûpûş3. pîne, pero
perûkxane	1. saziya ku alavên dîrokî di pêşangeha xwe de radixe 2. karistana rûpûşan, firoşgeha rûpûşan
perwa	tirs û sehm
perwane	1. perikên ku bi hêza ba, agir û gêrebayê dizivirin û hewayeke sar didine hundir an jî hewaya hundir a germ davêjin derve; bajen, baweşînk2. perperok
-bûn perwane	1. li hev çûn û hatin 2. li dora hev zivirîn
perwaz	1. firîn 2. çarçive
perwazname	1. destûrname2. destûra firînê ya balafirekê 3. di malperê de rêbaza bikaranînê
perwer	hezkirî û parastî
perwerî	dilsojî
perwerde	1. fêr 2. hînbûn
perwerdehî	1. amojkarî2. fêrkarî
perwerdekar	1. amojkar2. fêrkar
perwerde kirin	1. amojandin2. hîn kirin
perwerdenas	fêrnas
Perwîn	gerestêrkek e
perzîn	1. çemedankê kaxez û nameyan 2. poste3. name
pes	pez

pesar	1. dibûr, beroj 2. kaş û kerîş
pesartin/dipesêre/bipesêre	**1**. spartin 2. bi tiştekî xurt tiştekî lawaz destek kirin
pesdeng	dengê nizm
pesdengî	rewşa nizmiya dêng
pesend	1. çesp 2. pejr
pesend kirin	1. çespandin2. dan qebûlkirin
pesibîn/dipesibe/bipesibe	**1**. ber bi rûxîne ve çûn 2. li ser henceyekê bûn
pesinandin/dipesinîne/ bipesinîne	xwe qure kirin*"aş digere, qeraş xwe dipesinîne"
pesn	1. nîşandana kar, xebat û kesayetiya mirovî; pa 2. fort, fors *"derew li biyaniyê, pesn li pîriyê"
-pesna xwe dan	fortê xwe avêtin
-pesn dan	1. pa dan, medh kirin 2. fors kirin *"mala bavê min dûr bûya, min dê têr pesna wan bida"
pest	1. pêkutî, zextî 2. tundî 2. giranî 3. givaştin
pestandin/dipestîne/bipestîne	giraniyek danîn ser û pê givaştin
peste	stranên sivik û bilez
pestek	qutik, kiras
pestîl	1. bastêq 2. her tiştê ku wekî hêvîr hatiye strandin; helîse
-kirin pestîl	pelçiqandin
pest kirin	giranî dan ser
peşar	ramyarî, siyaset
peşarî	ramyar, siyasî
peşarvan	siyasetmedar, ramyar
peşk [I]	par, beş
-peşk avêtin	dabeş kirin, qurhe kişandin

-peşk li gû ketin	siûda bêxêr parê ketin
peşk [II]	çirûsk, holepît
peşk [III]	eynî, pişk
peşkek	1. hinek 2. piçek
peşkilîn/dipeşkile/bipeşkile	(civîn, şahî û hwd) belav bûn
peşm	hirî
peşmîn	her tiştê ku ji hiriyê çêbûye
peşûş	1. xilûxe 2. genijî û kirêt
petixîn/dipetixe/bipetixe	îflas kirin, malwêran bûn
petî	zelal û vawêrtî
petî kirin	1. zelal kirin û vawêrtin 2. (ziman) peyvên biyanî jê avêtin
petîx	cureyekî berên bîstanan e, havînan dertê û nepijî tê xwarin
petrome	çikandina çiqilekî ter di dareke din a qelaştî an jî cerx kirî de
petrome kirin	çiqilê dareka ter di dareka din de bi cih kirin
pev	bi hev
pevçûn	şer û lihevxistin
pevhatin	lihevhatin, aştî
pevketin	belapêşkarî
pevzeliqandin	zeliqandina bi hev ve
pexş	weşan
pexşan	nivîsa asayî ya bi awayekî lihevhatî hatiye nivîsandin
pexş kirin	weşandin
pey	pişt
-dan pey	1. li pişt çûn 2. lê gerîn 3. (da ku xwe bigihînê) hewl dan
-ketin pey	1. şop gerandin2. (da ku xwe bigihînê) hewl dan
peya [I]	mêr, zilam
-peyayê çargurçik	mêrê mêrxas

peya [II]	peyar
peya bûn	1. daketin jêrê2. nîştin
peyak	1. peyar 2. di kişikê de leşkerên pêşmerge
peya kirin	1. daxistin jêrê2. anîn xwarê
peyam	1. agehî, xeber, salix2. pêxem
peyamber	1. pêxember2. qasid, sefîr
peyamnêr	kesê ku peyamên buyerekê ji navendeke çapemeniyê re dişîne; nûçegihan
peyamnêrî	nûçegihanî
peyandin/di peyîne/bipey îne	1. yek bi yekî/ dîmenguhêzekî dan payîn; lê telandin 2. ji bo karekî hewl dan
peyar	1. peya 2. bê hesp*“her kî li hespê hevalan siwar e, herî peyar e”
peyarê	1. riya taybet a peyaran2. di kêlekên kolanan de riya ku tenê peyar tê re diçin û tên
peyatî	meşa bi piyan
peyde	li ber çavan, xuya
peyde bûn	1. çar bûn, pêk hatin, çêbûn 2. berdest bûn
peyde kirin	1. çar kirin, pêk anîn, çêkirin 2. bi dest xistin
peyderpey	li dû hev
peyivdar	1. gotarbêj 2. berdevk
peyitandin/d ipeyitîne/ bipeyitîne	1. îsbat kirin2. pesend kirin
peyivîn/dipe yive/bipeyiv e	1. xeber dan 2. axaftin 3. qise kirin *“bi qasî bejna xwe bipeyive”
peyk	1. qasid 2. alava ku ji heyvê weşanê dike
peyker	mînakê mirov, ajal û hwd ên ji kevir, gêç, hesin, dar û hwd hatiye çêkirin; heykel
peykersaz	kesê ku ji bûjenan heykelan dadiroje; heykeltiraş
peyman	îtifaq, muahede
-peymana civakî	makezagon

-peymana tomerî	îtifaqa bikomasî
-peyman girêdan	îtifaq kirin, li hev kirin
peyn	1. talaza gemara ajalan2. (da ku berên wan baştir bin) gemara ajalan an jî bûjena kîmyayî ya ku li zeviyan direşînin*"heçî deyn e, ew peyn e"
pey re	1. pişt re 2. paşê
peyrew	1. xelef, paşwer2. murîd
peyrewî	1. xeleftî, paşwerî2. murîdî
peyt	îsbat û delîl
peyv	hemû gotinên watedar ên zimanekî; bêje, kelîme *"peyva xweş, bihara dilan e"
-peyv darêjtin	bêje saz kirin
-peyv li peyvê sekinîn	gotin hatin ser gotinê
peyvdar	berdevkê fermî yê dexgeheke mîrî an jî saziyekê
peyvnasî	(r) zanista ku cureyên bêjeyan diferisîne û jê re rêbazan datîne
peywendî	têkilî, eleqe
peywir	vatinî, wezîfe
peywirdar	1. wezîfedar2. karmend
peywirdar kirin	wezîfedar kirin
peywendî	têkilî
peyxam	îlham
pez	mih û beran *"pezê nêr, ji kêrê re ye"
-pez hate baniyan û xwir kete kebaniyan	kar nêzîk bû û karker liviyan
pezare	derd, jan
pezkovî	bizina kovî
pezîzank	qurtik
pezûdan	spêdeya zû, elind, berbang

pezvan	kesê ku pêz xwedî dike
pezvanî	karê sexbêrkirina pêz
pê [I]	endamê ku li serê tê meşîn; pî
-pê dan erdê	heter kirin
-pê li boça seyî kirin	ket ber bextê bênamûsan
pê [II]	cînavka lihevxistî ya ku ji /bi wê-wî/ hatiye
-pê de pê de	1. hêdî hêdî2. vir de û wê de
-pê de ketin	1. pê re mijûl bûn 2. tê alîn
-pê re	1. bi wî/wê re 2. di gel wî/wê
pêbaz	pireya peyaran
pê bilîn	1. pê alîn 2. pê re egle bûn
pêç	pîneyê ku li endamê şkestî û birîndar tê alandin
pêçan/dipêçe/bipêçe	1. paçik kirin 2. lê alandin
pêçandin/dipêçîne/bipêçîne	1. paçik kirin 2. lê alandin
pêçayî	1. paçik-kirî 2. alandî, dorpêçkirî
pêçe	çarçefa ku jinên misilman li xwe dipêçin
pêçek	qumaşê ku li zarokê nûbûyî tê alandin
pêçik	kaxeza paçik-kirinê
pêçî	tilî *"pêçiya ku neçe qulê, tişt pê venadin"
pêçîn/dipêçe/bipêçe	lê alîn
pêçk	tiştê ku li ser lûleyeke kinik hatiye alandin
pêçke	1. taye, çerxe 2. toterîk
pêçûlk	erebokeke biçûk a ku zarokên viringî dikinê û bi dest dajon
pêdanî	alîkariya diravî
pêderî	çarçiveya dêrî
pêdivî	1. pêwistî 2. lazimî
pêdizkî	meşa nermînga û teletel
-pêdizkî çûn	nermînga û teletel bi rê ve çûn

pê ewle bûn	pê ve emîn bûn
pêgeh [I]	meqam
pêgeh [II]	1. qad 2. war3. herêm
pêgeh [III]	daşir, destşok
pêger	1. qad 2. piyase
-pêgera nêçîrvanan	herêma nêçirê
pêgermok	çûn û hatina di qadekî de; gergemok
-pêgermok gerandin	ji serê qadekî heta serê din çûn û hatin
pêgiran	teral, selexane
-pê girtin	1. bi alikariya tiştekî tiştekî din girtin2. lê peyde bûn
pêgirtî	1. beng 2. peyrew
pê hesandin	1. hişyar kirin2. agahdar kirin 3. hîn kirin
pê hesîn	1. hîs kirin 2. zanîn3. hîn bûn *“agir pê keve jî pê nahese”
pêhêl	bihêl
pêhin	pehîn
pêjandin/dipêjîne/bipêjîne	pijandin
pêjimêr	alava ku pê hesab tên kirin; çortik
pêjinkar	bihîstiyar
pêjn	seda, deng, awaz
-pêjna te nayê	deng û awaz ji te dernayê
-pêjna tiştekî kirin	beriya bûyînê bi tiştekî hesîn
pêkan	mumkin
pêk anîn	1. bal pê anîn 2. şiyan, karîn
pêkenî	1. elewat 2. rêşkeniyê alemê *“gur pîr dibe, dibe pêkeniyê kûçikan”
pê kenîn	1. bi yekî tiraneyê xwe kirin 2. ber bi yekî ve besimîn
pêkenok	laqirdî, tirane
pêk hatin	1. bal pê hatin2. çêbûn, saz bûn

pêkol	1. erdkolana sewalan a bi piyan 2. xwestin
pêkol kirin	1. (sewal) bi piyan erd vekolan 2. (mirov) xwestin û heter ki rin
pêkutî	1. zext û tundî 2. îsrar, heter
pêk ve	bi hev re
pêkvejiyan	heyata bi tevayî
pêl [I]	dem, qas
pêl [II]	lemperên zeryayê
-pêl dan	(zerya) lemper dan
pêl [III]	hilma bayî
pêl [IV]	rêjeya gihiştinê ya alavên ragihandinê
pêlav	sol *“kurmanc têr dixwe û li pêlava xwe digere”
pêlawaz	1. di helbesta kevn de ristên arûzê 2. teql û kirpa gotinê
pêlawazdar	helbesta ku li gorî arûze hatiye ristin
pêlawer	kesê ku keştiyê dajo
pêlekan	silim, pêpelûk*“dinya pêlekan e, rabûn jî heye, peyabûn jî heye”
pêlepaş	paşepêl, paşpê
pê lê kirin	pêpest kirin
pêlîstik/pêlîs tok	tişt û miştên ku zarok pê baziyê dikin; tîtik
pêlşikên	dîwarê ku li ber lemperan dijenin da ku tundiya wan daxîne
pêlweş	1. alava ku herka gêrebayê têkûz dike2. alava ku weşana ji peykê têkûz dike 3. îzgeh
pênas(-e)	tarîf, unwan
-pênasa neteweyî	çarçiveya ku gelekî dinimîne
pênc	1. hejmara piştî çaran û beriya şeşan 2. jimareya5’an
pêncek	1. ji pênc paran parek 2. ji pênc paran pareke xenîmetê ya ku aîdî Ehlibeytê ye
pêncem(-în)	di rêza pêncan de
pêncî	1. deh heb pênc 2. jimareya 50’î
pêncgoşe	şeklê ku pênc guçê wî hene
pêncsed	1. pênc heb sed li ser hev 2. jimareya500’î
pêncşem	roja şeşan a hefteyê

pêndav	cureyekî şimaya ku mêşhingiv pê derê kunên xwe digirin û teng dikin da ku hingivên xwe ji germê, sermayê û bihukên dujmin biparêzin
pêngav [I]	navbera tu lingên vekirî; gav
pêngav [II]	pêşveçûna erênî
pênivîs	pênûs
pênûs	alava ku pê tê nivîsandin û xêzkirin; qelem
pênûsdank	dewsa qeleman; qelemdank
pêpal	yom, qudûş
pêpalxêr	biyom, biqudûş
pêpehn	kesê ku binê endamê wî yê meşînê riprast e
pêpelûçka	meşa li ser dest û çongan; çarlepîka
pêpetî	pêxas
pêr	roja beriya îro
-bêhtir	pêr bi qasî sê rojan beriya niha
pêrar	du sal berî niha
-bêhtir pêrar	sê sal berî niha
pê rayî bûn	ecibandin
pêrbest	gihanek
pergîn	1. rasthatin 2. pêşeroj
pêrginandin/ diperginîne/ biperginîne	mazûvanî kirin
pêrgî hev hatin	rastî hev hatin, liqayî hev hatin
pêrgîngeh	hêwana rawestinê
pêrgînî	1. pêşwazî 2. bixêrhatinî
pêrgînî kirin	1. pêşwazî kirin 2. bixêrhatina yekî kirin
pêrist	agahiya ku naveroka berhemê bi riya sernavan nîşan dide û di destpêk an jî dawiya pirtûkan de tê bicihkirin
pêsî	kûtî
pêsîr	sîng *"dinya pêsîra diyan e, her xwe dixwe"
pêsîrbend	berdank
pêsotk	cureyekî nexweşiya harbûnê ye

pêsotkî	kesê ku bi nexweşiya harbûnê ketiye û xwe vediçirikîne
pêstirk	qutaf
pêstirk girtin	qutifîn
pêş [I]	1. ber û ne li paş2. hember, dij *“bi darê zorê, tu tişt nayê pêş”
pêş [II]	1. daw 2. qûntar
pêşan	nîşandan
-pêşan dan	nîşan dan
pêşangeh	cihê ku ji bo bîneran nimûne lê tên raxistin
pêşanî	yekemî, ewilî
pêşbazî	pêşbirk, reqabet
pêşber	1. hember 2. pêşpal
-anîn pêşberî hev	hevrû kirin
pêşberek	di şeran de eniya ku li pêş þer dike
pêşbirk	ji bo qezenckirina tiştekî reqabeta bi hinekan re; pêşbazî
pêşbîn	zanayê ku pêşerojê li gorî daneyên heyî texmîn dike; dûrebîn
pêşbînî	dûrebînî
pêşbînî kirin	bi riya daneyên berdest pêşeroj texmîn kirin û xwe li gorî vê yekê amade kirin
pêşcênîk	enî, pêşnehtik
pêşçav	berçav
pêşçav kirin	berçav kirin
pêşdank	pêşgir
pêşdaraz	-bêyî ku rastiya karekî binase- kesê ku hê di sêrî de qerara xwe dide
pêşdarazî	di pêş de biryardan
pêşdem	karê ku berî dema texmînkirî an jî diyarkirî pêk tê; berwext
pêşdîtin	derpêşkirin
pêşdîtinî	feraset
pêşek	pêşeng
pêşeng	1. pêşewa 2. serwer3. serpêşsen
pêşgir [I]	(r) qertafên ku tên pêşiya bêjeyan
pêşgir [II]	mendîla ziwakirina ser û çavan
pêşgotin	sergotar

pêşiya	nanê tenûrê
pêşî [I]	mêş, spêle *"hêlîna pêşiyan, çênabe"
pêşî [II]	bav û kal, ecdad
pêşî [III]	aliyê xuyayî
-pêşî mişt û paşî di gû de hişt	aliyê xuyayî maliştin û aliyê veşartî di nav gemarê de hiştin
pêşîn	1. yekemîn, ewil2. dest bi dest *"bextê pêşîn, warê hêşîn"
pêşînî	diravê ku beriya wergirtina asûkekê tê dayîn an jî standin
pêşkarî hev bûn	ketin pêsîra hev û şer kirin
pêşkeftin	1. geşedan 2. serkeftin
pêşkêş kirin	1. teqdîm kirin, pêşandan 2. araste kirin, rapeşan
pêşkêşkar	1. arastekar2. pêşandêr
pêşmal	werisên ku konî bi singên pêşiyê ve girêdidin
pêşmalk	1. bervank 2. pêşmal
pêşmerge	1. cangorî, fedayî2. şervan
pêşniyar	pêşkêşkirina ramanekê beriya destpêkirina karî; teklîf
-pêşniyara aştiyane	teklîfa ku ji bo mebestên aştiyê tê pêşkêşkirin
pêşniyar kirin	teklîf kirin
pêşniyarnam e	teklîfa nivîskî
pêşniyaz	pêşniyar, teklîf
pêşnûma	bernameya sêwirandî
-pêşnûma kirin	bername saz kirin; sêwirandin
pêşpirtik	pêşgir
pêşrew	1. kesê ku ne peyrew e 2. bihûrî û çûyî
pêşûle	cureyekî çivîkên mêşxur e
pêşûş	genî û kêrnehatî
pêşverû	kesê ku rû û ber ê wî ber bi pêşerojeke geş e û ne paşverû ye
pêşwazî	mazûvanî, pêrgîn

pêşwazî kirin	1. mazûvanî kirin, pêrginandin 2. mêvan kirin
pêşwext	pêşdem
pêt	1. rengzer 2. alafa êgir; rivîn 3. pihêt, qayîm
pêtazî	pêxwas
pêto	quzfiroş, deyûs
pê vedan	(mêş, mar û hwd) lê dan *“hin hingiv dixwin û mêş bi hinekên din vedidin”
pêvek	îlawe
pêvajo	dema bûyerê a ku tê de diqewime; domana demê
pêwan	pasevanê bendîxaneyê; zêravan
pêwendî	têkilî, eleqe
-pêwendiyên civakî	têkiliyên di navbera civakê de
-pêwendiyên navneteweyî	têkiliyên di navbera neteweyên cîhanê de
pêwendîdar	têkildar, eleqedar
pêwendî saz kirin	têkilî danîn, eleqedar bûn
Pêwir [I]	gerestêrkek e
pêwir [II]	nexweşiya kêmdengiyê
pêwist	lazim, hewce
pêwistî	pêdivî, hewcetî
pêxas	1. bêsol û bêgore2. xizan 3. (sewal) bênal
pêxas bûn	1. bêsol û bêgore bûn 2. xizan bûn 3. (sewal) bênal bûn *“hespê çê, bila pêxas be”
pêxas kirin	1. bêsol û bêgore kirin 2. xizan kirin3. (sewal) bênal kirin
pêxem	feşk û astengî
-pêxem lê xistin	feşk lê xistin û astengîdan ber
pêxember	hilgirê nameya pîroz û hinartiyê Xwedê ji bo çaksaziya mirovahiyê
pêxembertî	karê ku pêxemberên Xwedê pê radibin
pê xistin	agir dadan/hilkirin
pêxistî	dadayî *“çiraya her kesî, pêxistî namîne heta sibehê”
pêxwarin	ji bilî nanê tisî her tiştê ku bi nên tê xwarin

pêzan	zana û pisporê wî îşî
piç	1. pir hindik 2. parçeyeke biçûk *“piç bi piç xwe gihand guç”
-piçek	hindikek
piçêx	para biçûçik
piçikandin/dipiçikîne/ bipiçikîne	1. li hev alandin2. nexweşiyê (endamên cendêk) şileke kirin
piçikîn/dipiçike/bipiçike	1. li hev alîn 2. (endamên cendêk) şileke bûn
piçpiçî	parçeyên pir hûrik
piçpiçî kirin	pir hûrik parçe kirin
piçudank	di zikê jinan/ mêzayan de dewsa zarokê/ têjikê; malzarok
pidû	goşte ku diran tê de çikandî ne; pirî
pif	ba û dengê berdana henaseyê
-pifî guhan kirin	1. dizîka jê re gotin 2. nav tê dan
pif kirin	1. nepixandin, perçifandin, werimandin2. damirandin 3. sar kirin
pifdank	nepox
-pifdanka	mîzê mîzildank
pifo	(di zimanê zarokan de) xurek
pihêt	muhkem û þidiyayî
pijandin/dipijîne/bipijîne	1. pehtin 2. stewandin
pijiqandin/dipijiqîne/ bipijiqîne	fişkandin
pijiqîn/dipijiqe/bipijiqe	fiþkîn
pijîn/dipije/bipije	1. stewîn 2. gihiþtin
pijme	bêhnijk
pil	sist
-pil bûn	sist bûn
-pil kirin	sist kirin

pilav	birincê di avê de kelandî
pile	1. ast, rade 2. derece
piling	cureyekî sewalên dirinde ye û ji bilî sêrî dişibihe şêran
pilor	pelûr, malêz, çolik, hewdel
pilox	1. bizota êgir 2. tiştê ku xwarina wî ji bo didan û pidûyan nerm e
Pilte	di find û fanosan de bendê ku agir pê digire
-pilteya dil qetîn	di heqê tiştekî an jî kesekî de bi fikar bûn
Pilûr	cureyekî sewalên çarpê ye
Pilûsk	1. qulik 2. zenbele
Pimpar	çêreya ku nayê xwarin
Pin	raza taybet a ku her kes ji xwe re vedişêre
Pinc	tasik, legan
Pincar	çêreyên ku tên xwarin *“kalo memire bihar tê, pîrê memire pincar tê”
Pind	qûn, zûtik
Pindam	qirş û qeselên ku herka avê asteng dikin
pindandin/di pindîne/ bipindîne	axozî kirin
Pinde	axozî
pindepîr	pîrhevok
pindiloşk	1. kurt û qelewok2. tombiz
pindik	1. movik 2. kulîlk, xonçe
pingil	bizot
pingav	ava ku li cihekî col bûye
pingirîn/dipi ngire/bipingi re	1. col bûn, bi ser hev de kom bûn 2. fûrîn
pinî	xasûk û çikûs
pinîtî	xasûktî û çikûsî
pir	1. zêde 2. zehf 3. dengê ku paqijkirina difinî tê *“ez dengekî pir tehl dibihîzim, gelo tu dizanî ew çi deng e?”
-pir û hindik	kêm û zêde

-pir kirin	1. zêde kirin 2. bêfil paqij kirin
piranî	1. zêdehî 2. bi gelemperî
piralî	pirşaxî, pircelebî
pirbêj	kesê ku zêde diaxive; çelçelok *“derdowî
pirbêj	dibin, evîndar dengbêj dibin”
pirç	mû, pûrt
-pirça xwe gij kirin	mirûzê xwe tirş kirin
pirçand	xwediyê her cureyê çandê
pirçandî	rewþa sexbêriya her cureyê çandê pirçî bêmehde û rûtirş
-xwe pirçî kirin	xwe bêmehde û rûtirş kirin
pird/pire	navgîna du aliyên çem, newal û rûbaran*“hukimdar bibe pire jî, di ser re derbas mebe”
pireh	nûzayê ji dê bavên ku irqa wan ne wekhev e
pirendazî	di tevgerê de bihîstyariya derî tixûban; zêdegavî
pirêze	1. qeselên zeviyê2. xozan *“me hêştir nedîtine li rêzê, qey me pişkul jî nedîtine li pirêzeyê”
pirî [I]	zêdehî
pirî [II]	goştê ku diran tê de çikandî ne; pidû
pirîsk	1. misqal 2. zere, parçeyê biçûktirîn ê bûjenê
pirkam	nexweşê xwestekên nefsa xwe
pirkamî	nexweşiya daxwazên bêdawî
pirole [I]	teral
pirole [II]	1. salixên lêzêdebûyî2. pertaf
pirole kirin	pertaf kirin
pirpar	pimpar
pirpirok	firfirok
pirs	1. sual 2. arîþe 3. peyv *“mirov bi pirsê, diçe Xursê”
-pirsên axretê li dinyayê pirsîn	bersiva tiştên nedîtî û nebînayî xwestin
pirsgeh	di dezgeh û saziyan de nivîsgeha danasîn û ragihandinê

pirsgirêk	1. arîşe 2. gelş
-pirsgrêkên aborî	arîşeyên têkildarî debara jiyanê
-pirsgirêkên tenduristî	arîşeyên têkildarî sihet û afiyetê
pirsiyar	1. suwal 2. tehqîq
pirsiyar kirin	1. sual kirin2. tehqîq kirin
pirsîn/dipirse /bipirse	1. suwal kirin 2. jê bersiv xwestin *"bipirse ji kalê zemanan û xortê geriyayî"
pirs kirin	pirsîn
pirsnîşan	(r) di xalbendiyê de nîşaneya pirsê; (?)
pirşeng	çîk, pêt
pirt	parçe
pirtepirt	1. dengê pêketin û damirîna êgir 2. dengê rajena dilî
pirtepirt	1. (agir) geh pê ketin geh damirîn 2. (dil) geh bi tundî geh bi nizmî avêtin
pirtik	1. parçeyê hûrik 2. pir kêm û hindik
pirtikpirtikî	parçeparçeyî, hûrhûrî
pirtikpirtikî kirin	parçeparçeyî kirin
pirtî	pîne û qumaş
-pirtî û palaz	cil û nivîn
pirtû	karê pîneçêkirin û dirûtinê
pirtûk	kitêb
pirtûkfiroş	kitêbfiroş
pirtûkxane	kitêbxane
pirûsk	hestiyê piştê
pirxepirx/pir xînî	kenê ji nişkê ve û bi dengî
pirxepirx/pir xînî kirin	ji nişkê ve û bi dengî kenîn
pis	kur *"neke bi kesan, dê bê serê te, ku neyê serê te, dê bê serê pisê pisan"
pisepis	dengê domdar ê baberçûnê
pisepis kirin	ba ji ber tiştekî nepixî çûn

pisîk	cureyekî ajalên malê ye û piranî ji bo ku mişkan bigire tê xwedîkirin
pisîng	pisîk *“devê pisîngê negihişt goştî, got: ‘min xêra dê û bavê xwe hişt”
pismam	kurap, kurmam
pismet	kurmet
pispisandin/ dipispisîne/bipispisîne	xwe egle kirin û fizirîn
pispor	1. zanayê pîşeyekî2. xwendeyê di babeteke zanistî de *“ji xelqê re pispor e, ji xwe re kor e”
pisporî	zanyariya pîşeyî/ zanistî
pist	çêrmê mirovan
pistepist	pirkepirk, kurtepist
pisxal	kurxal
pisxalet	kurxaltî
pisxaltî	pisxalet
pişaftin/dipişêve/bipişêve	1. tehrîf kirin û dirûv guherandin 2. di nav xwe de helandin û deng jê birandin
pişartin/dipişêre/bipişêre	pişirandin
pişemasî	cureyekî sewalên zeryayî ye
pişêw	tiştê servekirî û argo; mustehcen
pişik	kezeba spî; cerg
pişikreş	cureyekî nexweşiyan e
pişikxerakirî	kesê ku bi nexweşiya pişikreşê ketiye
pişirandin/dipişirîne/ bipişirîne	1. (tiştê hişk) hûrik hûrik qut kirin 2. tiştek hûrî tev tiştekî din kirin
pişirîn/dipişire/bipişire	1. (tiştê hişk) hûrhûrî bûn 2. (giyayê hişk) çilmisîn û hûrî erdê bûn3. hişk bûn daweşîn
pişk [I]	eynî, heman tişt, wekî wî *“destê dê, pişk ê qîzê ye”
pişk [II]	1. beş 2. par
-pişk kirin	pareve kirin
pişk [III]	şilimziwa, qurhe, çîtik
-pişk avêtin	şilimziwa avêtin, qurhe kişandin

pişkandin/di pişkîne/bipiş kîne	bêhnijandin
pişkdar	1. beşdar 2. hevalê parê, şirîk 3. hisedar
pişkepişk	dengê ku ji dev û bêvila kesê bahorî der tê
pişkepişk kirin	bêhnijîn
pişkîn/dipişk e/bipişke	bêhnijîn
pişko	1. cemre, arzeba 2. bişku
pişkul	gemara pêz; bişkul
pişo	awayê bangkirina pisîkê
pişopişo kirin	1. bangî pisîkê kirin 2. (karek) bi tika û lavayî dan kirin
pişpişîn/dipiş pişe/bipişpiş e	1. (mirov) mirûzê xwe tirş kirin 2. (hevîr) hilpesirîn û tirş bûn
pirûk	cureyekî xwarina ku ji ardê savarî tê çêkirin
pişt [I]	1. dawî 2. dûv 3. aliyê navmilê; qorik *"bavê mirovî, pişta mirovî ye"
pişt [II]	1. aliyê ku di nêrîna pêşîn de xuya nabe; aliyê dûr 2. şala navê
-pişt jê standin	dorpêç kirin û eman nedan
-li pişt dîwêr	li aliyê dîwêr î din
piştbend	1. bendê navê2. şala navê
piştek	spartek
piştepiştî	yekitî û komelayetî
piştevan	1. destekar 2. tagir, alîgir
piştek	spartek
piştepiştî	yekitî û komelayetî
piştevan	1. destekar 2. tagir, alîgir
piştek	spartek
piştepiştî	yekitî û komelayetî
piştevan	1. destekar 2. tagir, alîgir
piştevanî kirin	1. destek kirin 2. tagirî jê re kirin

piştên	şala navê
piştgerm	arxweyîn, bêminet
piştgerm bûn	arxweyîn û bêminet bûn
piştgermî	bêminetî
piştgir	1. destekar 2. tagir3. hevpişt
piştgirî	1. destekarî 2. hevalpiştî
piştgirî kirin	1. destek kirin2. alîkarî kirin
pişt girtin	1. destek kirin, yarmetî kirin 2. alî kirin, tagirî jê re kirin
pişthotik	kesê ku pişta wî weke hotikekî xwar bûye
piştik	bêrewişt û bêsinc
piştî [I]	barê li ser milan; barpişt, kolepiştî, şele, şixre
piştî [II]	jê şundetir
-piştî nîvro	ji nîvro şundetir
piştkov	pişthotik
piştmêr	mêrê alîkar ê di roja teng de
piştperde	rûyê nixumandî yê her tiştî
-piştperdeya çalakiyê	rûyê nixumandî yê karê birêxistinkirî
piştrast	kesê ku bawerî pê tê anîn; ewle
piştrast bûn	1. ewle bûn, pê ve emîn bûn 2. dilniya bûn
piştrast kirin	1. peyitandin2. dilniya kirin
pişt re	1. pey re 2. paşê3. paran ve
pit	pitik
pitepit	axaftina nediyar
pitepit kirin	di guhên hev de tiştên nepen gotin
pitê!	baneşana ji bo keçan
pitik	zaroka qîzînî ya viringî*“hevalê kevn bibe neyarê nû, mirin di tûrikê pitê de ye”
pitî	biçûk û xweşik
pitpitok	mizmizok
piv	1. dengê bayê ku ji cihekî teng derdikeve 2. (di zimanê zarokan de) tir
piv kirin	(di zimanê zarokan de) tir kirin

pix	dengê paqijkirina bêfilê
pix kirin	1. (di zimanê zarokan de) bevil paqij kirin2. tirsandin
pixtik	xirdik
pixtî	xwîna ku bûye kerseng û wekî belxemê hev girtiye
-bûn pixtî	(xwîn) cemidîn
pixtok	cureyekî kevirê nerm û sivik e
piyade	peyar
piyale	lîwan, îskan, qedeh
piyan	1. sinî, berkeşok 2. şerbikê avê
piyar	kesê bi merhemet
piyarî	merhemet
piyase	gera ser piyan a hêdî hêdî
piyase kirin	hêdî hêdî li ser piyan gerîn
piz	avika giyaneweran a ku di pizdankê de ruh hatiye ber; cenîn
pizdank	1. di zik de cihê ku zarok an jî têjik tê de çêdibe 2. hevaloka ku piştî zayînê ji makê dikeve
pizik	pijikên ku di dema gêraniyê de derdikevin
pizî	di kincan de cihê ku doxînê tê re dikin
pizînk	zirmemikê ku didine devê zarokan da ku bitebitin
pizîşk	bijîşk
pizrik	pizik
pizûr	doran
pî	1. endamê ji gûzekê berjertir2. (di hin devokan de) mil, pîl
-li ser piyan	ne rûniştî û şipê; çik
pîceme	kiras û derpiyê ku şevînî tên lixwekirin
pîç	1. pûç 2. bîj
pîçalk	cureyekî çêreyê ye û pijandî tê xwarin
pîj [I]	1. strî 2. dasî
pîj [I]	bîj
pîjpîjî	pir bi strî
pîkol kirin	(pez, dewar, ker û hesp) erd bi piyan kolan
pîl [I]	fîl

pîl [II]	ji enîşkê hetanî sermilê; sermil
pîl [III]	pola
pîl [IV]	parçeyeke kaxezî ya çargoşe û biçûk e, li ser aliyekî wê wêne û nivîs neqişandî ne, wekî giroveyeke fermî li belgenameyan û zerfên nameyan didin; pûl
pîle	pile
pîlik	1. kesê ku di navbera malên bûk û zavayî de diçe û tê da ku karê şahiyê têkûz bike 2. posteger3. şûşeya ku ji bo zarokan şîr dikinê
pîltan	pir mezin; geltegan
pîn/pînik [I]	êwirgeha dîk, mirîşk û sewalên bibask ên din ên malê
pîn [II]	pehîn
-pîn li tasa ber xwe xistin	qîma xwe bi kar û rizqê hazir neanîn
pînc	1. darikê sertûjkirî 2. sirkeya tewilandina sewalan3. darikê kêp î sertûjkirî
-pîncê heram	avika heram; zarokê zinayê
-pînc lê xistin	pêxem lê xistin, xilçik lê xistin, feşilandin
pîne	1. qumaş, pirtî 2. parçeye qumêş ê ku pê cihê diriyayî û peritî tê tehmîrkirin *“kinca ku kete ber pîneyan, serê ku kete ber şîretan bi kêrî tiştekî nayên”
-pîne kirin	1. pîneyek bi cihê diriyayî ve dirûtin2. eyb û derew veşartin
pîp	derdaneke mezin a devgirtî ye û ji bo bûjenên avî ji lajwerdê tê çêkirin û
pîpik	cureyekî zirneyan e û ji levenê tê çêkirin
pîqask	cureyekî çêreyê ye û nepijî tê xwarin
pîr [I]	1. temendirêj 2. extiyar3. kal *“kevn e û pîr e, ji gotinan re bîr e”
pîr [II]	1. pispor 2. serwext3. sergihayî
pîr bûn	1. temendirej bûn 2. pîr bûn 3. (giya) gihiştin û qamir bûn *“dilê fireh, pîr nabe”
pîraye	arastek, çîçik
pîrejin	jina temendirêj
pîrek	1. jin 2. jina mêrkirî*“zilam bi mû ye, pîrek bi rû ye”
pîrelk	cin
pîrepizk	1. pîrejina temenbihurî ya ku êdî hal tê de nemaye 2. pîrejina xurifî 3. pîrejina cadûbaz
pîrhevok	cureyekî bihukên ku bi hûnandina tevnan ve navdar e; tevnepîrk

pîrhevî	1. di çîrokan de pîrejinên cadûbaz, kirêt, qîldirêj ên ku li gêziyan siwar dibin, dengê kenîneke kirêt ji xwe tînin, zarokan didizin û ji xwe re dikin xizmetkar 2. pîrhevok
pîrik	1. diyên dê û bavên mirovî 2. jina ku jinên ducanî diwelidîne 3. pîrhevok
pîrî/pîrtî	temendirêjî
pîrmend	şêwirmendê temendirêj û pispor
pîrot	kesê ku amanên ji kaxetîtan çêdike
pîrotankî	1. (çêrm) biqerçûmek û virçiqî 2. (pidû) herişî û amasgirtî
pîrotankî bûn	1. (çêrm) biqerçûmek û virçiqî bûn 2. (pidû) herişîn û amas girtin
pîroz	1.muqedes 2. bimbarek
pîrozbahî	1. muqedestî2. bimbarektî
pîroze	cureyekî gewherên giranbiha ye
pîroz kirin	bimbarek kirin
pîrozname	tebrîka nivîskî; tebrîkname
pîrozwer	1. muqedes 2. bimbarek
pîs	kirêt
pîsî	gemara kûçik, beraz, gur û hwd
pîso	1. şewat 2. bêhna şewatê3. ariya pîneyê şewitî; bîso *“agir pê keve, bêhna pîso jê nayê”
pîst [I]	pêsîr, berstûk
-pîst jê daweşandin	1. pêsîr jê daweşandin 2. xwe jê parastin
pîst [II]	çerm, eyar
pîşat	berwext
-bi pîşatî	bi pêşdemî
pîşe	1. meslek 2. huner, sinaet
pîşesaz	1. sinaetkar 2. meslekdar
pîşesazî	sinaetkarî
pîşo	1. hevirheste 2. barût*“agir û pîşo li cem hev nabin”
pît [I]	tîp, herf
pît [II]	çîk
pît [III]	jîr û serbixwe

pît [IV]	zibilî û çilmisî
pît [V]	adan, bereket
pît [VI]	pihêt
pît [V]	di benderan de singê ku werisê keştiyê pê ve girêdidin
pîtol	fîlozof
pîtros	lîstika çavgirtonekê
pîv	1. qiyas 2. kêş 3. radeya kêşa tiştekî
pîvan [I]	1. terazî 2. kêş3. rayîş
pîvan/dipîve /bipîve [II]	1. ji aliyên giranî, dirêjahî hwd ve qeys û miqdara tiştekî hildan 2. ceribandin*“aqil bi diravî nayê pîvan”
-pîvan û ro kirin	dan ber hev û biryar dan
pîvandin/dipîvîne/bipîvîne	1. ji aliyên giranî, dirêjahî hwd ve qeys û miqdara tiştekî dan hildan 2. dan ceribandin
pîvek	kod
pîvok	sosin, gangilok
pîvaz	cureyekî çêreya bêhnkirêt e lê tê xwarin*“merî pîvazê nexwin, bîn ji devê wan nayê”
pîvazok	1. pîvaza ter 2. serikê hin gulan
pîzang	moza guhdirêjan; kermêş pîzpîzik fîq, dûdik
PK	kurteya /piştî koçê/, piştî hicreta Cn. Pêxember eleyhiselamî
pok	pidû, pirî
pol [I]	1. di dibistanan de her saleke perwerdehiyê; sinif 2. di dibistanan de her jûreke kuş tê de perwerdehiyê dibînin; fêrgeh
pol [II]	bizot
pol [III]	dendikên mêweyan
pol [IV]	pola
pola	hesinê avdayî yê pir xurt
Polan	Birca Satilê *“Polan hişk û sar, kadîn tar û mar”
polandin/dipolîne/bipolîne	tesnîf kirin, bi keys kirin
polayî	tiştê ji polayê *“ji nanê gênim re, zikê polayî divê”

polik	1. bişkojk 2. diravê zîvîn û zêrîn 3. cureyekî sewzeyan e û pijandî tê xwarin
polke	cureyekî sewziyan e û libên wan bi qasî nokan e
ponijîn/diponije/biponije	1. kûr û têr ramîn; fikirîn 2. bêdeng man*“her kes, ji bo karê xwe diponije”
por	pirça bi sêrî ve hêşîn dibe, gijik *“destê bi don pêşiyê di porê xwe bide”
-por li ber tavê spî kirin	temenekî dirêj di nezaniyê de bihurandin
porçe	1. porê çêkirî; zirpor2. alaveke ku bi sêrî ve porikekî sext heye û pê diran tên paqijkirin3. hemû alavên maliştinê yên ku ji destikekî û serikekî biporik pêk tên
porik	1. porê ziravik û kurt 2. qumaşê ku bi rûyê wî ve rîşiyine hûrik hene 3. rîşî
porşikên	nexweşiya pordaweşînê
porg	kîsik
porişk	1. kesê ku rişk ketine serê wî 2. keç
porpare	bi qasî mûyekî zirav
porteqal	cureyekî mêweyan e
porxan	kincên ji postên giranbiha
posat	amûrên pêwist
posîde	kesê bêgêwil
posîde bûn	bêgêwil bûn
posîde kirin	bêgêwil kirin
post	1. çêrm 2. çermê gurandî*“dostê min, dijminê postê min”
-ji post kirin	gurandin
postal	sapokên çermîn
poste	ferman an jî nameya ku li ser çêrman hatiye nivîsandin
posteger	kesê ku fermanên dûgelê û nameyên hemwelatiyan digihînin cihên têkildar; pîlik
postexane	saziya ku ferman û nameyan digihîne cihên têkildar
-post kirin	gurandin
-post tijî pere kirin	ji qîmetê zêdetir lê dirav mezaxtin
postnişîn	şêxê terîqetê, serekê sofiyan
poş	lêxistina bi qiloçan; tel

poşe	1. (simbêl) palik, stûr2. jina şerkar
poşî	şaşika mêranî; egal
poşîn/dipoşe /bipoşe	1. pûşî giredan 2. xêlî kirin
poşman	1. berxweketî 2. vegeriyayî 3. towbekar*“aşvan, tu car nabe poşman”
poşman bûn	1. li ber xwe ketin 2. vegerîn 3. towbe kirin
poşmanî	1. berxweketin2. vegerîn 3. towbekarî*“dara poşmaniyê, ber nagire”
pot [I]	kinceke stûr a zivistanî ye û bi ser de tê lixwekirin
pot [II]	pût
potik	qerpal *"sal bi serma ye, potik bav û bira ye"
potîn	sola çêrmîn a ku nalçeya wê darîn e
poto	bejnbihust, xirdik
poxîn	cureyekî helewa ku ji ardî tê çêkirin
poz	1. bêfil, kepû 2. nikil, nik
-pozê xwe daliqandin	mirûzê xwe tirş kirin, xwe pirçî kirin
pozbilind	1. qure 2. kaw
pozberî	1. reqabet 2. hilkeftin û dakeftin 3. keft û left
pozheçî	bêfildirêj, bêfilxortim
pozmik	devgema ku davêjin devê golik, berx û karan da ku nemêjin
pozxane	girtîgeh
Pş	kurteya /piştî zayînê/; piştî mîlada Cn. Îsa eleyhiselamî
pun/pung	koxikê mirîşk, qaz û hwd
puwaz	bûjena ku pê cerxa dirên tijî dikin
puxte	1. esl û unsurê esasî2. gewher 3. naverok
pûç	1. xerab 2. netêw 3. genî û afnikî
-pûçên hev dan	der pêşkarî hev bûn û bîsên hev eşkere kirin
pûç bûn	1. xera bûn 2. betal bûn 3. genijîn
pûç kirin	1. xera kirin 2. netêw hesibandin, betal kirin 3. genijandin
-pûç derxistin	1. berevajî kirin 2. nerastiya tiştekî nîşan dan; derewandin
pûg	1. berfa nû 2. firtoneka berfê

pûjan	pûng
pûl	pîl
pûnik	êwirgeha sewalên bibask ên malê yên mînanî dîk, mirîşk û werdekan
pûng	cureyekî çêreya ku tê xwarin *“mar ji pûngê aciz bû, pûng jî çû û ber devê qula mêr hêşîn bû”
pûngal	1. pûnik 2. hêlîn*“hêka genî, di pûngalê de dimîne”
pûr kirin	qalik spî kirin, qeşartin
pûrt	1. pirç 2. pirça çivîkan
pûrtik	1. pirça firindeyan2. gulikên daran
pûş	1. qurcûm 2. qirş û qesel 3. giyayê bêkêr
-pûş kutan	keda yekî bi ro de çûn
-pûş şîşî qûnê kirin	bi zorê karek bi teral an jî newêrekekî dan kirin
pûşil	edeb, terbiye, heya
pûşî [I]	1. şara seriyan 2. kefiya stûyî
pûşî [II]	pêşî, spêle
Pûşper	meha şeşan a zayînî, Hezîran
pût	tiştê ku ji bilî Xwedê jê re tê perestin
pûte	baldarî
-pûte pê dan	1. giringî pê dan, bal dan 2. lê miqate bûn
pûtparêz	kesê ku ji pûtan re perestişê dike

Q

q/Q	tîpa bîstemîn a alfabebeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê ezmandevî û qirikîye, awayê belavbûna wê girtî û hişk e
qabiliyet	1. hêza pêkanînê2. huner û pîşe
qabqab	şimikên ku binê wan darînî ye
qabûr	parçeyên şikestî ên tas û qasikan
qaçanî	tasika ji porselenê
qaçil [I]	qaşil, qalik
qaçil [II]	biþku
qaçil kirin	1. spî kirin 2. dapîtin *"li pişt baranê qaçil dike"
qaçî kirin	(jin) por kurtisandin
qad	1. meydan 2. war, dews 3. delîve
qadî	dozger *"dinya qadî ye, her kes ji xwe razî ye"
qadûk	beroşa biçûk; qasik
qaf	1. tiştê req û vala 2.
	tasa seriyî
qaf bûn	parçe bûn
qafik	1. kaxetîta ku pê serê banan tê avakirin 2. guldanka dûvedirêjkî ya ji kaxetîtê
qafilqeda	qezaya nedîtî û nebînayî
qaf kirin	parçe kirin
qafok	gildîna ku lêkend bi xwe re tîne
qafqafî	parçeparçeyî
qafqafî bûn	parçeparçeyî bûn
qafqafî kirin	parçeparçeyî kirin
qafqiloz	derdanên ji xweliyê; kaxetît
qaj	1. cureyekî daran e 2. qaş
-fisteqa qajê	berên dara qajê
qajeqaj	qîjeqîj
qajên	qîjên, qîjînî
qajik	benîştê ku ji dara bênîşt tê bidestxistin

qal [I]	behs
-qala yekî kirin	behsa yekî kirin
qal [I]	tişt req, pehn û tenik
qalbox	dermanê ku birînên ajalan didin da ku kurmî nebin
qalebal	axaftina beletewş
qalib	amûra ku tiştan tê de ro dikin; bilûl
qalik	1. qaşil 2. amana valakirî3. qaşilê fîşenga teqandî*“bila zikê mirovî têr be, bila bi qalikê dêr be”
qalind	stûr *“qalind hetanî zirav dibe, zirav diqete”
qalind bûn	stûr bûn
qalind kirin	stûr kirin
qal kirin [I]	1. behs kirin2. qise kirin *“aşiq birçî dibin, qala nanê dawetan dikin”
qal kirin [II]	(zîv ji madenên din) dawerivandin
qalo	kevirê tehtevêlkî yê ku nan li ser tê pijandin; qafika nanpehtinê
qalonçe	bihukeke ku zirarê dide gênim
qam	bejn *“qam qama kermêşê, deng dengê gamêşê”
qamçûr	kamçûr
qame	1. cureyekî xenceran e 2. sator an jî kêrikeke ku bi serê tivingan ve dikin û di þerên ku du eniyên dijmin dikevin nav hev de tê bikaranîn
qamik	1. movik 2. tiliya beranekê
qamir	1. giyayê qert 2. qamîş
qamir bûn	(giya) qert bûn
qamîş/qamûş	leven
qamk	tiliya mezin
qamkinik	1. bejnkinik 2. xirdik
qang	paqijkirina bi hilm û gilmê
qang kirin	bi hilm û gilmê paqij kirin
qanik [I]	kefkanî
qanik [II]	cureyekî çêreyê ye û jê benîşt tê bidestxistin
qanî	razî
qanî bûn	razî bûn

qanî kirin	razî kirin
qantir	sewala ku ji têkiliya di navbera hesp û keran de çêdibe; hêstir*“qantir nazê, xwê şîn nabe”
qanûn	zagon
qanûnî	zagonî
qap	1. gotina ji qewarê xwe mezintir 2. axaftina gir û qelew
-qap berdan	ji xwe mezin axaftin
qapût	kinceke stûr a zivistanî ye; sako, qemsele
qaq [I]	vizvizîk
-qaqa ser cemedê	aqilsivik, selemtî
qaq [II]	1. hêk 2. (di zimanê zarokan de) tiştê şikestokî
-qaqa reş	hêka reş a ku nîşaneya karesata herî mezin e
-li qaqa reş asê kirin	tûşî felakete pir mezin anîn*“li ser me bû roja reş, em asê kirin qaqa reş”
qaq [III]	qeşa
-qaq girtin	qeşa girtin
qaqê	1. hêk 2. (di zimanê zarokan de) tiştê şikestokî*“biçûkayî dibêje hêk, mezin dibe û dibêje: ‘qaqê’ ”
qaqil	cureyekî çêreyê ye
qaqlîbaz	cureyekî çivîkên zeryayî e
qaqreş	kundirê qemer
qarandin/diqarîne/biqarîne	1. qîjandin 2. zêrandin
qarç [I]	cureyekî daran e
qarç [II]	hestiyê qorikê
qarçik	hêt *“berû da bizinê, dest avête qarçike”
qarçikî	kesê ku hestiyê qorika wî şileke bûye; xawûşe
qareqar	qajeqaj
qareqar kirin	qajeqaj kirin
qarên	qîjên
qarik	kesê bêçare

qarix	di nav bîstanekî de kerdiyên sewzeyan
qarîn/diqare /biqare	1. qîjîn, qîrîn 2. bang kirin*"mirîşk biqare, hêkê dike"
qarînî	qarên
qarot	bistikê giyayî
qartik	bizmarê darînî
qarûþe	siqayîla çilpiyan
qas	1. miqdar 2. heyam
-vê qasê	vê gavê
qasid	peyamber, berdevk
-qasidê qolfelekê	melkemot, ruhstîn
qasik	1. feraqên ku tê de xwarin tê pijandin 2. derdan *"qasikan malêse, bi alastinê zik têr nabe"
qaş	kevirên giranbiha yên ku di gustîl, gerdenî û tiştên din de tên çikandin
-qaşa çavî	şûna ku çav tê de ye
qaşil	1. qalik 2. hûrik û mûrikên bermayî *"kara necaran, qaşilên daran"
qaşo	xwedîgiravî
qat	1. tetqal 2. her parçeyekê du tiştên ku li ser hev in; taq, ta
qat bûn	1. duta bûn 2. tewîn
qat kirin	1. duta kirin 2. tewandin 3. keys kirin
qatqatî	1. her parçeyekê pir tiştên ku li ser hev in; taqtaqî, tatayî 2. keyskirî
qatqatî kirin	ber bi jor li ser hev keys kirin
qawêr	gergere
qawit	cirî, erzaq
qawûş	1. kember, qûş 2. bûjenên ku ji zaxkirina niftê çêdibin
qax	mêweyên hişk-kirî yên ku dendikên wan jê hatine avêtin
qax kirin	(mêweyên ku dendikên wan hatine avêtin) ber tavê hişk kirin
qayde	rêbaz
qayil	razî
qayil bûn	razî bûn
qayîm	muhkem û şidiyayî

qayîm bûn	şidîn û xurt bûn
qayîm kirin	şidandin û xurt kirin
qaz	cureyekî sewalên bibask a malê ye *“qaz bi qazan re, baz bi bazan re û mirîşka kor bi dîkê kulek re”
qazim	bendê ji hiriya hêştiran
qazî	hakimê dadwer*“heke qazî nebe, kumê xwe ji xwe re bike qazî”
qe/qet	1. tu/çu, hîç 2. ma, ma qey *“qe berkêş, bi mêvanan geş?”
-qe na	qet nebe, hîç nebe
-qet nebe	hîç nebe
qeb	binavêlîstin, zorankirin
qebale	kirîn û firotina bi giştî
qebalek	dolaba ku di qefa dîwêr de tê çêkirin
qebare	qeware
qebeqeb	dengê domdar ê xwendina kewan
qebeqeb kirin	(kew) bi awayekî domdar xwendin
qebrax	1. deyûs 2. jinfiroş
qebraxî	1. deyûsî 2. jinfiroşî
qebûl bûn	1. pejirîn 2. peyitîn 3. çespîn
qebûl kirin	1. pejirandin2. peyitandin 3. çespandin
qebz	rewşa bêtenduristiyê ya ku doran gemara hundirî navêjin derve
qebz bûn	gemar di doranan de hişk bûn û derneketin derve
qed	bejn
qeda	bela, felaket, karesat
qedandin/di qedîne/biqe dîne	kuta kirin
qedeh	1. piyan 2. îskan*“qedeheke jehrê vexwe, lê qurteke qehrê vemexwe”
qedemgeh	destşok, daşir
qedexe	1. fermana nekirinê2. heram
qedexe kirin	1. fermana nekirinê dan 2. herimandin3. heram hesibandin
qedîm	tiştên berê û kevn

qedîn/diqed e/biqede	**1.** xelas bûn, kuta bûn, red bûn **2.** biriyan
qedr	**1.** giramî, rêzdarî **2.** nirx, biha *“**qedr**ê mêvanan, qedrê Xwedê”
qed û qamet	bejn û bal
qef	**1.** cihê vala yê wekî sîwanekî di ber kevir û newalan de **2.** cihê talde û qûze **3.** hawirdor, çember
qefaltin/diqe fêle/biqefêle	**1.** girtin **2.** bi dest xistin **3.** zirze kirin
qefare	kilîleke mezin a darînî ye
qefare kirin	bi qefareyê kilîl kirin
qefçil	kirêt
qefes	**1.** sersîng **2.** paçika dorgirtî û tenik a ku tiştê li hundir ji derve ve tê dîtin
qefilandin/di qefilîne/biqe filîne	li ber sermayê qerisandin
qefilîn/diqefi le/biqefile	ji ber sermayê qerisîn
qefle	**1.** ref **2.** kerî
Qefş	**1.** baqek giya **2.** por
qehirandin/d iqehirîne/biq ehirîne	**1.** rik anîn,hêrs anîn **2.** behicandin **3.** ji kerban teqandin
qehirîn/diqe hire/biqehire	**1.** rik hatin, hers hatin **2.** behicîn **3.** ji kerban teqîn
qehitîn/diqe hite/biqehite	xela û tunetî lê peyde bûn
qehr	**1.** zulm û pêkutî **2.**xem û keser ***“**mirov ji ber **qehr**an, xwe davê behran**”** **-ji qehran tetirxanî bûn** ji kerban mirin
qehreman	mêrxas, egîd
qehremanî	mêrxasî, egîdî
qehwe	rehekeke ku dendikên wê tên hêran, di avê de tê kelandin û ev av digel şêkir di pinganan de tê vexwarin
qehweyî	di rengê qehweyê de; qemerê tarî
qel	elok
qela	cureyekî maden ê ku wekî hêsin tê bikaranîn

qela kirin	alav an jî aman bi qelayê rûpûşkirin
qelafet	temtêla lixwekirina yekî; ser û sîçê
qelandin/diqelîne/biqelîne	**1.** qijirandin **2.** Ji nav birin **3.** qetliyam kirin ***"**an em bixemilînin,an **biqelînin"** **-binçirk qelandin** bi reh û rîçalan ve hilqetandin û şewitandin
qelareş	**k** cureyekî reşêlekan e
qelaştin/diqelêşe/biqelêşe	**1.** dirandin **2.** qul kirin
qelax	**1.** qûçê kermeyên jenandî **2.** sarcîn
qelb [I]	dil
qelb [II]	qulebî, teqlîd, sexte ***"**gayê **qelb**, bare giran hilnade**"**
qelem	amûra nivîsandinê; pênûs
qelembir/qelemtiraş	amûra tûjkirina serê pênûsên darînî
qelemdank	aman an jî tûrikê ku pênûsan dikinê; pênûsdank
qelemon	dîkê elokan
qelemzirêç	cureyekî pênûsên darînî ye û bûjena zirîçdar a di nava wê de dinivîse
qelend	şert û heqên jinê ên ku ji bo zewacê dide pêşiya kesê xwestî ***"**keça mîran, bi **qelend**ê gavanan nayê**"**
qelend birîn	şert û heqên jina ku hatiye xwestin diyar kirin
qelender	jîr û jêhatî
qelenderî	jîrtî û jêhatîtî
qeleş	minexet û xayîn
qeleşî	minexetî û xayîntî
qelew	**1.** stûr **2.** kok
qelew bûn	**1.** stûr bûn **2.** kok bûn ***"**beq çiqas kok dibe, qûn ewqas lê **qelew dibe"**
qelew kirin	**1.** stûr kirin **2.** kok kirin
qelibîn/dielibe/biqelibe	**1.** dan ber xwe û çûn **2.** noqî tev bûn **3.** wergerîn **-tê qelibîn 1.** lê asê bûn **2.** noqî tev bûn
qeliqandin/diqeliqîne/biqeliqîne	**1.** Gêjomêjo kirin **2.** nav tê dan **3.** tehrîk kirin
qeliqîn/diqelique/biqelique	**1.** şaşopaşo bûn **2.** niçîn

qelişandin/diqelişîne/biqelişîne	**1.** derizandin **2.** dirandin **3.** Kirin çend biran
qelişîn/diqelişe/biqelişe	**1.** derizîn **2.** dirîn **3.** bûn çend biran
qelizandin/diqelizîne/biqelizîne	xwe vedizîn, fizirîn
qelizîn/diqelize/biqelize	**1.** Lê telandin, pêdizkî bi rê ve çûn **2.** li benda firsendekê man
qelî	gotê qelandî ***"**ji serê qijikan, **qelî** çênabe**"**
qelîn/diqele/biqele	**1.** bi tîna germê req bûn **2.** li ser agirî pijîn **3.** ji ber bêaviyê çilmisîn **4.** Ji navê çûn, binevat bûn
qelîsêl	goştê di sêlê de qelandî; sêleqelî
qelîştek	**1.** derz **2.** cerx **3.** qul
qelqeloşk	nanê ku li ser sêlê qelyaye û dema xwarinê kirekir jê tê
qels	**1.** zeîf **2.** lawaz **3.** jor **4.** hejar **5.** yax
qelsemêr	**1.** mêrê ku tenê bi navê xwe mêr e **2.** nemerdê ku di lisfê mêrxasan de xuya dike **3.** şindokê mêran ***"**bila mêr bi destê mêran bêne kuştin, ne bi destê **qelsemêr**an**"**
qelsî	zeîftî, lawazî, jarîtî
qelş	**1.** derz **2.** cerx **3.** qul
qelûn	darcixare
qemalax	di rojên berfî de nêçîra kewan a bê çek
qemandin/diqemîne/biqemîne	qemirandin
qematik	pêçeka zarokê
qemb	cewiyên zeliqî
qemç	boçik, dûv, dêl
qemçik	cureyekî baskê ku ji çerm û têla zirav dihûnin da ku pê ajalan bibezînin; şelaq
qemer	rengê qehweyî yê girtî
qemerdîn	pestîlê arûngan

qemirandin/diqemirîne/biqemirîne	**1.** (bi tîna germê) reng lê tarî kirin **2.** kizirandin
qemirîn/diqemire/biqemire	**1.** (bi tîna germê) reng lê tarî bûn **2.** kizirîn
qemsî	paşbêj
qemtik	destmala hevrêşîmî ya biçûk
qemûşk	qalikên birînê
qenc	**1.** baş **2.** rind **3.** delal
qencî	**1.** başî **2.** rindahî **3.** delalî *“**qencî**, qenciyê nas dike”
qend	şekir
qendav	ava kelandî û xalî ya ku şekir berdane tev
qendîl	çira
qenter	amûra ku barên giran dikêşe
qentere	stûna wekî lûleyeke dirêj
qepûşk	şeytanok
qer	rengê reş ê birqonek
qeram [I]	taqet, mecal **-ji qeramê ketin** ji qudûm ketin
qeram [II]	dervank
qeramûşk	quncirok
qerandin/diqerîne/biqerîne	**1.** veterisandin **2.** vepesirandin **3.** jan jê birandin
qerar	biryar *“dinya soz û **qerar** e, ne behs û bazar e”
qerar dan	biryar dan
qerase	**1.** telhîn û dirêj, tot û dirêj **2.** malêle
qeraş	aşvan *“derdê qerê, av her ser êş”
qerax	**1.** kêlek **2.** kêleka çem û zeryayê
qerd	qerz
qereçî	**1.** cingene **2.** qelaçêker *“keçika **qereçî** nabe xatûn”
qeresî	gêlas

qerem	leven, qamîş
qerf	**1.** henek **2.** tinaze, tirane
qerfî	mizahî
qerfok	henekbaz
qerimandin/diqerimîne/biqerimîne	**1.** westandin û ji qudûm xistin **2.** tevizandin
qerimîn/diqerime/biqerime	**1**. westîn û ji qudûm ketin **2.** tevizîn
qerisandin/diqerisîne/biqerisîne	**1.** tepisandin **2.** cemidandin
qerisîn/diqerise/biqerise	**1.** tepisîn **2.** cemidîn
qerîn/diqere/biqere	dev jê berdan
qerîngan	korîgan
qermiçandin/diqermiçîne/biqermiçîne	bi ser hev de quvaştin
qermiçîn/diqermiçe/biqermiçe	**1.** xaromaro bûn **2.** xiltomilto bûn
qermîçok	**1.** xilimxaro **2.** xiltomilto
qernebît	kelem
qero	evîna hunerê
qerome	darekî devçeqel î ku bi kêrî çemandina destikê gopalan tê
qerpal	**1.** pîne û potik **2.** zîvalzîvalî **3.** bi ser hev de rizîn
qerqaş	çîlspî
qerqef	avdank, badîn
qerqeşûn	**1.** pola **2.** tiştê pir hişk
qerqîlk	qaxê xerûzeyan
qerqûde	**1.** skêlet **2.** kelax
qerqere	qerqûde

qersîl	cehê ter
qersûn	dîzika devfireh
qert	**1.** giyayê qamir **2.** mirov û sewalê pîr
qert bûn	**1**. (giya) qamir bûn **2.** (mirov û sewal) pîr bûn
qertaf [I]	(r) îlaweyên ku wateyeke nû didin peyvan
qertaf [II]	hingivê herî nû yê mêşa hingivî
qerwaş	berdestiya jin; cêrî
qerz	tiştên ku heta maweyeke diyarkirî hatiye hildan; deyn
qerzdar	deyndar
qesab	**1.** goştfiroş **2.** kesê ku serê sewalên ku goştê wan tê xwarin jê dike, digure û kelepîçe dike **3.** kujerê bêrehm
qesd	**1.** arman **2.** niyêt
qesel	bistê giyayê çinandî yê ku li erdê maye; qirşik
qesem	sond
qesik	bûjeneke ku dişibihe tevna tevnepîrkê û hin kurmikên bihukan asteke jiyanê di nav de dimînin
qesîl	şanişîna li pêşiya malê
qesîs	**1.** xesîs 2. çiriz 3. bexîl
qesp [I]	xurme ***“**diyarî **qesp** in, şûndiyarî hesp in**”**
qesp [II]	biçêxeke ji zêrî
qespik	firindeyek e
qesr	koçk û sera
qesrawî	wekî koçk û serayan
qest [I]	meqsed, mebest **-bi qesta yekî/titekî** bi mebesta yekî/tiştekî
qest [II]	derew **-ji qestan** qestîka
qestbane	qestîka
qestîka	bi derewînî
qeşa	cemed **-qeşa girtin** cemidîn
qeşadank	amana ku cemedê dikinê

qeşartin/diqeşêre/biqeşêre	qaşil spî kirin, qalik jê xistin
qeşeng	**1.** bedew **2.** rind
qeşmer	**1.** olintî, selemtî **2.** bêkesayet ***"**gur pîr dibe, dibe **qeşmer**ê roviyî**"**
qet [I]	qe
qet [II]	werisê kinik; qetik **-qet û bend** şirît û kindir
qetab	pêvek
qetandin/diqetîne/biqetîne	**1.** qut kirin **2.** qurçimandin **3.** quraftin **4.** dirandin
qetik	werisê kinik ê ku pê bar û piştî tên girêdan
qetîn/diqete/biqete	**1.** qut bûn **2.** peritîn **3.** qurçimîn **4.** qurifîn **5.** dirîn ***"**av di cihê gelş de **diqete"**
qetl	kuştina bi neheqî ***"qetl**a mêran, li erdê namîne**"**
qetl kirin	bi neheqî kuştin
qetmer	tetqal
qetran	**1.** qîr **2.** rengê reş
qetran kirin	qîr kirin
qetûf	selika tiriyan
qevd [I]	baq, destî
qevd [II]	destika kêr, şûr û hwd
qevdik	dûvçik
qewad	qebrax, deyûs
qewal	serokê êzdiyan
qewan	alava ku newayan tomar dike
qeware	**1.** qalib **2.** teşe, dirûv **3.** qeys **4.** birîna kûr
qewarok	erdê kifşkirî
qewartin/diqewêre/biqewaztin	**qewêre** qewirandin

qewaztin/diqewêze/biqewêze	**1.** bi ser re gav kirin **2.** bi ser re bazdan
qewimîn/diqewime/biqewime	**1.** bûn **2.** pêk hatin **3.** rûdan
qewirandin/diqewirîne/biqewirîne	**1.** cehimandin, deherandin **2.** dehfandin, veder kirin
qewitî	**1.** tembîh **2.** şîret **3.** hêvotin
qewitî lê kirin	**1.** tembîh kirin **2.** şîret kirin **3.** hêvotin
qewîn	**1.** qayîm **2.** şidiyayî **3.** muhkem
qewl	**1.** gotin **2.** peyv **3.** salix ***"qewl**ê Nebî, sê caran e**"** **-bi qewlê mezinan** bi gotina pêşiyan
qewm	milet, gel ***"qewm**a kewê, kurmê hev e**"**
qewnik	kundirê avê
qey	**1.** tu dibejî hema wisa ye **2.** dibe ku wisa be jî
qeyar	bûjena zeliqandina amanên ji kaxetîtê
qeyd	amûra girêdana piyên hêsîr û girtiyan
qeydik [I]	bazinê ku davêjin stû an jî piyan û pê girêdidin
qeydik [II]	**1.** movika ku destan bi milan ve girêdide **2.** movika ku piyan bi lingan ve girêdide
qeyd kirin	**1.** zincîr kirin **2.** tomar kirin **3.** nivîsîn
qeyran	**1.** buhran **2.** alozî **-qeyrana aborî 1.** lawaziya îqtisadî 2. kêmdebarî
qeyre	**1.** kesê navsere **2.** maldemayî; nezewicî **-qeyre bûn** di mal de man û şû nekirin
qeyrejin/qeyremêr	jin û mêrên ku heta temenê navsaletiyê şû nekirine
qeys	pîvan
qeysik	darikên ku kêmlebat didin bin milên xwe da ku pê bimeşin
qeysî	arûng
qeytan	cureyekî qumaşê birqonek î kêmber e û pê dora pirtiyan tê neqişandin

qez	hevrîşim
qeza	**1.** biryara Xwedê ya di heqê yekî de **2.** Bobelat **3.** xeletiyeke ji ber xemsariyê ***“**roj diçe, **qeza** naçe**”**
qezaz	**1.** hevrîşimfiroş **2.** kincdirû
qezî kirin	axaftin
qêxane	hêkerûn
qêrqaş	bi berahî
qible	li her dera cîhanê îstiqameta Kebeyê **-qibleya xwe şaş kirin** xurifîn û ji rastiyê averê bûn
qiblename	rûgehnas
qiç/qiçik [I]	**1.** hindik **2.** biçûk
qiç [II]	ling
qiçî	cureyekî çereya ku nepijî tê xwarin
qiçrût	lingtazî
qidîk/qidqidîk	rewşa ku ji ber temasa destekî biyanî li hin cihên hesas dikeve û kenê mirovî tê
qidûm [I]	awa, tehr, celeb
qidûm [II]	taqet, hêz **-qidûm şikestin 1.** bêhêz man **2.** ser û sîçe xera bûn
qijik	**1.** cureyekî firindeyan e **2.** reben ***“**ji sere **qijik**ê, qelî çê nabe**”**
qijilandin/diqijilîne/biqijilîne	qijirandin
qijilîn/diqijile/biqijile	qijirîn
qijirandin/diqijirîne/biqijirîne	**1.** di rûn de sor kirin **2.** tîna germê zêde kirin **3.** pir derew kirin
qijirîn/diqirile/biqirile	**1.** di rûn de sor pijîn **2.** tîna germê zêde bûn **3.** şer giran bûn
qijnik	qirnî
qilalî	panêr û notirvan
qilalî kirin	payîn û notirvanî kirin
qilamcik	çivîkek e

qilç	**1.** di lîstikê de serkeftin **2.** xwar **3.** cihoka avê **-qilç kirin 1.** di lîstikê de jê birin **2.** xwar kirin **-qilç qut kirin** xwar birîn
qilêr	qirej, nepaqij
qilêwî	feraq
qilik	kilîla darînî ya deriyan
qilinc kirin	(ji ber serma an jî nexweşiyê) xwe guvaştin hev
qilî bûn	xidikîn
qilîç	tiliya herî biçûk a dest û piyên mirovan
qiloç	stroyên heywanan ***“**gayê ku **qiloç**ê xwe li dîwaran bixe, rojekî dê qiloçê wî bişkê**”**
qilozan	qulopanî
qilpik	îskînîkirina ji ber têrbûnê
qilqilik	cureyekî kilîlên darînî ye
qilqilîç	qilîç
qilûmik	goc, qop, kop
qimar	**1.** lîstina ser tiştan **2.** merca bi berdêl
qimarbaz	kesê ku qimar dilîze ***“**kesî negotiye: ‘ev mala dizan û **qimarbaz**an e**”**
qimil	cureyekî kêzikan e
qinare	debaxane, mezbehe
qinc	bi dirêjahî
qincok	xêza bi dirêjahî; hêlîlar
Qinik	cihê ku mirîşk, qaz û werdek lê tên êwirandin, pin/pinik

Qinût	çikûs, bexîl
qinyat/qinaet	1.bawerî 2.qîmpêanîn *“ji axê pirtir tuneye, mar bi qinaet jê dixwe”
qir	1. mirin 2. kuştin
qiraç	çapa navbera du xêzên ku hev dibirin
qirak	qijika reş
qirar	qerar *“hesp bi hefsaran, mêr bi qiraran” serê xwe”
qirask	1.ziyandar 2.bela bêpere ya ku bi pêsîra xelqê ve digire 3.letemeya rûyan 4. kesê ku miseletî serê xelqê dibe*“xwedî kir bi destê xwe,kir qiraskê
qir bûn	1. mirin û tune bûn 2. binçirk lê qelîn
qirç	dengê şikestina dar,lek, hestî û tiştên req
qirçandin/diqirçîne/biqirçîne	dengê qirçîniyêpê xistin
qirçeqirç	dengê domdarê sotina daran, teqînaguleyan an jî hûrbûn û şkestinê
qirçên	1. dengê ku ji ber egera rakêşan an jî vekirina movikên laşî tê 2.dengê şikestinê
qirçînî	qirçên
qîrçînî pê ketin	şîrqînî pê ketin û şikestin an jî ji hev derketin
qird	cureyekî heywanan e û ji bilî peyivîne hemû bizavên mirovan dubare dike
qirdik	1. sersar 2.rêşkenî 3.jina ku nave wê bi nebaşiyê derketiye
qireqir	dengê mirîşka berhêk
qireqir kirin	(mirîşk) berî hêk-kirinê qîjeqîj kirin
qirêj	1.qilêr, nepajij 2.lewitî
qirej bûn	1.qilêr bûn 2.lewitîn
qirêj kirin	1.qilêr kirin2.lewitandin
qirêjok	kesê ku ji gemar û gemariyê aciz nabe
qirên	şer û pevçûn
qirik	qewrî, stûqulk
qirika dirêjî kêrê kirin	ji mirinê netirsîn
qirik ziwa bûn	1. pir tîbûn 2. gewrî qirqiçîn3.ji tirsan qutifîn

qirnî	geneyên hûrik; qijnî
Qirjal	Bircê Duvpişkî
qir kirin	1.kuştin û tune kirin 2.kuta kirin 3.kok lê qelandin
qirneqos	qirneqot
qirneqot	texterewan
qirp	dengê şikestinê; xirt
qirp bûn	şikestin
qirp kirin	şikandin
qirp şikestin	ji nişkê ve xirt şikestin
qirpik	qilpik
qirpik jê hatin	ji ber têrbûnê iskînî pê ketin
qirqiçandin /diqirqiçîne/ biqirqiçîne	1. dev û ziman lê ziwa kirin 2. tî kirin
qirqiçîn /diqirqiçe/bi qirqiçe	1. dev û ziman lê ziwa bûn 2. tî bûn
qirş	têlên giyayê ziravik
qirş û qal	gildîn û arekê binê giyayî
qirşik	qirşên hûrik
qirt	1. parçe, piç2. Bertîl 3. hîlebaz
qirt xwarin	bertîl xwarin
qirtik	qalikên ku bi ser birînan ve çêdibin
qirtikên porî	pirtikên ku ji çermê seran dadiweþe nav porî
qirtik dan	qalik dan
qirtî	hîlebazî, qulebazî
qirtî li serê yekî kirin	qulebazî li serê yekî kirin
qise kirin	1.behs kirin 2.qal kirin *“bav ji bajêr tê, law jê re qise dike”
qisim	1. beş2. par 3. bir
qisimqere kirin	1. parparî kirin2. belawela kirin
qismet	nesîb *“kes nikare qismetê kesî bixwe”

qitî	ecûr
qiyame	hevraz
qiyamet	jîndarbûna piştî mirinê *“ez he me û qiyametim”-roja qiyametê (ji bo hemû mexlûqetan) roja jîndarbûna piştî mirinê
qîç	[I] çavê korevîçkî
qîç bûn	çavkortik bûn
qîç kirin	çavê xwe nêzîkî girtinê kirin
qîç	[II] 1. bilind 2. Bel 3.derkeftî
qîç bûn	1. bilind bûn2. bel bûn 3. diyar bûn
qîç kirin	xuya kirin
qîçik	zerê vekirî; rengê kayê
qîçilokî	1. zerotankî 2.kesê ku ji ber nexweşiyekê rûyê wî zer bûye
qîjandin/diqîjîne/biqîjîne	1. qîrandin, awazeke bilin jê derxistin 2.zêrandin 3.giriyandin
qîjîn /diqîje/biqîje	1. Bi awazeke bilind bang dan; qîrîn 2. zûrîn 3.girîn
qîl	di tûşa dawiya lêvan de du diranên jorîn û duyên jêrîn ên ku tûjtirên diranan e
qîlê xwe di yekî de çikandin	kesek kirin ber lepê xwe û pê karîn
qîm	1.têrî 2.razîtî
qîma xwe pê anîn	1. Jê çavtêr bûn 2.jê razî bûn qîmet
qîm kirin	têrê kirin
qîmet	1. qedr2. biha 3. giramî
qîq	[I] 1. çik 2.ziq 3.şek
qîq rabû şipê	1.çik rabû ser piyan 2.rabû şekan 3.li ser piyan ziq bû û sekinî
qîq	[II] 1.mok û hestî; kelax 2.lawaz 3.kesê bejndirêj
qîq bûn	bûn mok û hestî;bûn kelax
qîqeqîq	dengê dîkan
qîr	[I]bûjeneke ji niftê ya ku dirijînin ser xîçên riyan da ku ji hev belav nebin
qîr û qetran	reşû tarî
qîr û sîr	bela û şetele

qîr kirin	xîç û xîştorê rê bi qetranê tepisandin hev
qîr	[II]qîj *“hevalêqîrê,nikilbigû ye”
qîrandin/diqî rîne/biqîrîne	qîjandin
qîrîn/diqîre/ biqîre	qîjîn
qît	1. çiqil 2. bel û ber çavan; qîç
qîtik	1. çiqilk 2. gilê
qîz	keç *“qîzê bixwaze bi dilê kalan, hespê bikire bi dilê xortan”
qîzap	keça apî
qîzmet	keça metê
qîzxal	keça xalî
qîztî	1. keçinî 2.keça birayê bûkê
qoç	[I] 1.qiloç 2.careke lêxistina ajalên biqiloç; tel
dan ber qoçan	bi qiloçan dehf dan
qoç	[II]kemîna ku ji bo nêçîra ajalên kovî tê danîn; dafika dirindeyan
qol	[I] 1.dûvkinik, boçkinik 2. huçikqol
qol	[II] 1. car, teql 2.bir
vî qolî	vê carê
qolinc	1.kulang 2.êşa ku dikeve kulangan
qolincê yekî şikandin	(da ku êşa sermilan bê birîn) kesek di kulangan de guvaştin
qopçe	cureyekî bişkojkên dubeşî ye û beşa biserî bi beþa biqul ve dizeliqe
qopik	binikên baçikan
qoqiz	1. qirtik 2. girtik
qor	[I]kalê hophopo/hizhizî; keftor
qor	[II] 1.şîştir, rêz, dor 2.ref
qorç	qoç*“qorç,ji beran re ne bar in”
qorede	heywanê jar; yax
qoreqor	oreor
qorên	orên
qorik	hêt, qarçik

qorî	çaydank
qorzî	gihaneka du xêzên ku rastî hev tên; çivange, qulîzên goşe *“kevrê giran, kevirêqorziyê ye”
qose	darcixare, qelûn
qoş	(giyanewer)derxistina tiştê hundir
qoş dan xwe	1.(sewala ku dizê) zor dan têjikê da ku derkeve 2.(jina ku diwelide) zor dan zarokê da ku derkeve 3. (gîre) zor dan gemarê da ku derkeve
qot	[I] 1. hop, balûle2.parî *“gur, bi du qotan namire”
qot	[II] gupika çiyê; lûtke
qotik	[I] nexweşiyeke xedar e; xeneqûtik *“qehr û qotika dinyayê naqede”
qotik	[II] 1.kêrt, gir 2.serî
qotik	[III]binika baçikê
qotik	[IV] 1.derd, kul 2. gotina tûj *“xerab ji kul û qotikan, baş jî ji dost û yaran xalî nabin”
qotik	[V] 1.şeşar 2.kevnegêzî
qotik	[VI]kurmekî doranan e
qotik	[VII]goc
qube	avahiyê ku li ser banê mizgeftan di şêweyê nîvê hêkekî de tê çêkirin
Quds	bajarê pêxemberan ê li Filistînê *“mirov bi pirsê, diçe Qudsê”
qul	1.kun 2.derz 3.qelþ 4. cerx 5.tîş *“qul fireh bibe, pîne nagire”
qulac	maweya ji sermilekî hetanî sertiliyên mile din
qulbik	lenger, xepar
qul bûn	1.kun tê de çêbûn 2.derizîn 3.qelişîn 4. cerx pê ketin 5.tîştîşî bûn
qule	ker û hespê ku rengê wan belekiyeke ji reş û zer pêk tê
qulebaz	kesê ku karên têvel dike û hîleyan tine serê xelqê
qulebazî	fêlbazî, sextekarî
qulefîskî rûniştin	li ser simûçkan rûniþtin
qulibandin/diqulibîne/biqulibîne	1.wergerandin 2.vegerandin 3.çilmisandin
qulibîn/diqulibe/biqulibe	1. wergerîn 2. vegerîn 3.çilmisîn
quling	balindeyeke lingdirêj e *“çi tê serê qulingê, ji qajîna qulingê ye”

qulik	kunên biçûk *“gûmiþk, di qulikên dîwaran de pir in”
qulîzên	1. gazî û hewariya komelî ya di demên ku bûyereke bi tirs an jî
qul kirin	nexweş rû dide; hêwirze 2. di rewşên awarte de dengê dûdika hişyariyê
qul kirin	1.kun tê de çêkirin 2.derizandin 3.qeliþandin 4. cerx pê xistin 5.tîştîşî kirin *“baranê erd þil kir,zîpike erd qul kir”
qulopanî	destdanîna erdê û qewaztina çep an jî rast; teqle
qulopanî kirin	dest danîn erdê û bi ser an jî bin xwe re qewaztin
qulopilo	sixtopixto
quloz	1.bilind 2.hevraz *“gotin: ‘dîno heştirme çi ye?’; got: ‘serberjêra qûn-quloz’ ”
qulozan	qulopanî
quloz bûn	1. bilind bûn 2.hevraz bûn *“nifirên ku quloz bûneezmanan, bi şun de vedigerin xwedanan”
quloz kirin	1.bilind kirin 2.hevraz kirin
qulp	1. destikê girtinê yî çemberkî; çembil 2. kuna bişkojkan *“belaya xelqê ji dûrê tê, ya me ji berqulpa tûrî tê”
qulpa çavan	kortika çavan
qulpa derziyê	kunika ku şûna bendtêrekirinê ye
qulp pê ve kirin	bi îftirayekê soxî kirin
qulqule	rizde
qulqulî	1.tîştîşî 2.kunkunî
qumaþ	pîneyê ku jê kinc û hwd tên çêkirin; pirtî
ma qumaşê alê ye?	Çira ewqas bibiha ye?
Qunbere	stêrkeke ku di nîveka havînê de dertê û pir bi şemal e; Qurix
qunc	kunc
quncê jorîn	di civatan de cihê payebilind
quncal	qulac
quncik	kuncik
quncirandin/ diquncirîne/ biquncirîne	bi tiliya beranekê û şehadetê berk guvaþtin

quncirûk	careke quncirandinê
quraf	tirs û xof
quraftin/diqurêfe/biqurêfe	[I] 1.badan 2. tewandin 3.guvaştin 4. tirî çinîn
quraftin/diqurêfe/biqurêfe	[II] 1. Bêhavil man 2.ji ber tirs û dehşetê bêqidûm bûn 3.jan kêşan
Quran	pirtûka pîroz a ola îslamê
qurban	1. sewala ku ji bo Xwedê hatiye serjêkirin 2. cangorî *“ker nabe qurban, bihayê kerê dibe qurban” qurbana vî kurî, teşt firot legan kirî zarokê bêxêr, tiştê giranbiha di riya tiştê erzan de dimezêxe
qurban dan	1.(ji bo Xwedê sewaleke ku bi kêrî qurbanan tê)ser jê kirin 2.gorî kirin
qurban kirin	gorî kirin
qurcûm	giyayê ku ber ajalan dimîne û ji bo şewateyê tê bikaranîn
qure	pozbilind
qure bûn	pozbilind bûn
(xwe)qure kirin	xwe kizeve kirin
qureder	nifrîneke di wateya “jehrê bixwe!” an jî “hiş be!” de ye
qurequr	dengê beq û zikê vala
qurequr kirin	beqê û zikê vala deng derxistin
qurf	qamîşê ku terîterî tê çinîn; levenê zirav qurfik selik
qurifandin/diqurifîne/biqurifîne	(tiştê hişk)bi tewandinê qut kirin
qurifîn/diqurife/biqurife	(tiştê hişk) bi tewînê qut bûn
Qurix	Qunbere
qurm	1.zikê darê yî qelew 2. gewdeyê dare *“agirê gur, di qurman de ye”
qurmiçandin/diqurmiçîne/biqurmiçîne	guvaştin û pelixandin hev

qurmiçîn/diqurmiçe/biqurmiçe	ji ber guvaştinê civîn û pelixîn hev
qurnaz	kone
qurnazî	konetî
qurom bûn	bêpêjn û bêtevger bûn; lev piçikîn
xwe) qurom kirin	**(**bêpejn û bêtevger bûn; xwe gilê kirin
qurqurbeg	1.seg 2.kûçik (mêr)2.lotê (jin) *"ji heft salan salek, aîdî qurqurbegê ye"
Kurê qurqurbegê	kûçikê kurê kûçikan; segbav
Qurt	gum, fir
qurtandin/diqurtîne/biqurtîne	1.di gewriyê de berjêr kirin 2.fir kirin
qurtik	berkurk
qurût	1.di lîstikê de jêbirin; fît 2.peyveke ku ji sewalan re tê gotin ku avê vexwin
qurût bûn	1.di lîstikê de jê çûn; fît bûn 2.(sewal) hucûmî avê kirin
qurût kirin	1.di lîstikê de jê birin; fît kirin 2. (mirov) sewal bi fîtefîtê vexwendin avê
qusan	pîrotan
qusandin	
qusandin/diqusîne/biqusîne	[I] 1.kurtisandin 2.birîn
qusandin/diqusîne/biqusîne	[II] xwîn an jî şîr wekî kersengan kirin
qusîn/diquse/biquse	1. xwîn an jî şîr kersengkersengî bûn 2.kurtisîn
qut	1.birî 2.qetiyayî
qutb	1.serok 2.ji hemûyan mezintir 3.cemser
qut bûn	1.qetîn 2.jê bûn
qutifandin/diqutifîne/biqutifîne	bi tirs û xofê bêtevger hiştin

qutifî	kesê ku ji ber tirs û dehşetê nikare xwe tev bide
qutifîn/diqutife/biqutife	ji ber tirs û dehşetê di cih de rawestîn û neleqîn
qutik	cureyekî kincan ê bimil e; mîntan
qutim	qurmê darê
qut kirin	1.birîn 2.qetandin 3.jê kirin *"darê,di bin xwe ve qut meke"
quwet	hêz, şiyan
quz	endamê mêzatiyê; şilepor (mirov), za (ajal)
quzfiroş	qewad, qebrax
qû	cureyekî teyran e
qûç	1.tiştên li ser hev jenandî; gutle 2.komeke keviran 3.tijî û dagirtî *"mala zêran pûç e, mala mêran qûç e"
qûç bûn	1. bi ser hev de kom bûn 2.tijî bûn
qûç kirin	1. li ser hev jenîn; bi keys kirin 2.tijî kirin
qûn	1.qul 2.kun 3.tilora ku gemara hundir davêje derve *"qûn, bi qûnkaşkê ji kîrî xelas nabe"
qûn pan kirin	1. Qelew bûn2. niyêta rabûnê nekirin
qûnê bi min re neyê, bîna genî ji te tê	quretiya bi malbatê qebûl nekirin
qûndare	pêlavên çêrmîn ên ku nalçeyên wan darînî ne
qûnde/qûnek	1.mêrê ku qûna xwe dide gadan; lûtî 2. jina ku mêran berdide ser xwe; qehbik, fahişe
qûndetî/qûnektî	1.lûtîtî 2. fahiþetî, qehbiktî *"dizî bi nanekî, qûndetî bi ramûsanekî"
qûnek	qûnde
qûnfireh	1. qûnfireh 2. bêxîret
qûngiran	qelewê teral
qûntar	bintar
qûş	bendê ku zînê hespê li binzikê girêdide *"heke nanê şil ket zikê meriyan, qûşxwe ranagirin"
qûş li yekî teng kirin	xeneq lê şidandin
qûşxane	beroşa bêçembil

qût	1.xwarin 2.xurek 3. alifê mirîşkan
qût xwarin û ji qûnê bûn	faydeya bênamûsiyê dîtin
qûze	cihê ku tav jê nagire; talde

R

R/r	tîpa bîst û yekemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê diranî ye, awayê belavbûna wê herikî û lerzokî ye
ra [I]	reh
ra[II]	1.fikr, hizr 2.çare
raya giştî	fikra her kesî; ramana gelemper
ra jê bûn	çareser bûn
raber	pêşber
raber kirin	1.rave kirin2.araste kirin 3.pêşandan
rabezîn/radibeze/rabeze	1.êrîş kirin 2.pev çûn, lêk dan
rabihartin/radibihêre/rabihêre	1. bi yekî re heta cihekî çûn 2. bi yekî re baş derbas kirin
rabihîstin/radibîze/rabihîze	1.hîs kirin 2.tê derxistin 3.pê zanîn
rabirdû	raborî
raborî	1.dema borî û çûyî 2.serpêhatî
rabûn/radibe/rabe	1. bilind bûn 2.hilqetîn *“li mala dînan, rabûnhev bi pehînan”
rabûn şek	1. (*sewal*) rabûn ser lingên paşîn û çik sekinîn 2. (*sewal*) li hev xistin
raçandin/radiçîne/raçîne	1. tov reşandin 2. tevn çêkirin
raçav	bendeman
raçav kirin	payîn
radan/radide/rade	1. Pê vedan 2. lê dan 3. gayîn
rade	1.ast, pile 2.derece, merhele
rader	(r) mesderê lêkerê
radest	di destan de; teslîm
radest bûn	ketin destan; teslîm bûn

radest kirin	dan destan; teslîm kirin
rageş	kesê ku bi rageşiyê ketiye
rageşî	nexweşiyeke vekişîna rehên laşî ye û pêketiyê wê zû bi hers dibe
ragihandin/radigihîne/ragihîne	1. şandin 2. salix dan 3.dan zanîn
ragihiştin/radigihêje/ragihêje	xwe gihandin tiştekî
ragirtin	1. vekişandin 2.bêhnfireh bûn
xwe ragirtin	tehemul kirin
raguhastin/radiguhêze/raguhêze	ji cihekî hildan û danîn cihekî din;neql kirin
rahatin/ratê/rabê	hînî tiştekî nû bûn
rahejandin/radihejîne/rahejîne	tiştek bi tundî leqandin û hejandin
rahêl	1.cihê rajorîn 2.devera jorîn
rahêlan/radihêle/rahêle	li pey tiştekî ketin
rahiştin/radihêje/rahêje	1.xwarî tiştekî bûn û hildan 2.wergirtin
rahiştin darê û dar bi dest ve hatin	pir xurt bûn
rajêr	aliyê jêrê
rajor	aliyê jorê
raketin/radikeve/rakeve	1.razan 2.paldan 3.ramedîn 4.nivistin *“gava Xwedê bide ha rakeve, ha rakeve, gava nede ha li ba keve, ha li ba keve”
rakêşan/radikêşe/rakêşe	ragirtin, vekişandin
rakêşana zevînî	hêza erdê ya ku tiştan ber bi xwe ve dikêþe

rakirin/radike/rake	1.bilind kirin 2.hilkirin 3.hilqetandin
rakişîn/radikişe/rakişe	vekişîn
raman	1.têgihiştina kar,kiryar, gotin û hwd; fikr, hizr 2.pokinîn
raman û beyan	dîtinî û şîrove
ramedandin/radimedîne/ramedîne	1. velezandin 2.razandin
ramedîn/radimede/ramede	1.velezîn 2.razan
ramîn/dirame/birame	1.hizr kirin, fikirîn 2.pokinîn
ramûsan	paç*“jina xelqê ramûsanek e, hespê xelqê meydanek e, kinca xelqê roj û danek e”
ramûsandin/radimûsîne/ramûsîne	paç kirin
ramyar	siyasetvan
ramyarî	siyaset
ran	endamê ji çokê hetanî kemaxê *"berfa hûr, xwe avête ranê stûr”
ranan/radine/rane	1.dîwar bilind kirin 2. Sere banê avahiyekê bi keresteyê pêwist ava kirin
ranik	rana biçûk
rapêçan/radipêçe/rapêçe	1.tiştek li tiştekî din alandin 2.paçik kirin
raperişandin/radiperişîne/raperişîne	darijtin, darotin
raperîn/radipere/rapere	1.ser hildan 2.pêngav avêtin
rapêç	bapêç
rapêçan/radipêçe/rapêçe	li dorê alandin

rapêçîn/radipêçe/rapêçe	li dorê alîn
rapêlk	cureyekî haletên çandiniyê ye û pê giyayê dirûtî komî ser hev dikin
rapêş kirin	1. nîşan dan 2. pêşkêş kirin
raqetandin/radiqetîne/raqetîne	1. jê dûr xistin 2. jê veqetandin
raqetîn/radiqete/raqete	1. jê dûr ketin 2. Jê veqetîn
rarûyî yekî ketin	1. Nav tê dan 2. ji rê derxistin
raser	aliyê fêzê
rasernav	sernavê mijarê yî ku datînin jora nivîsê
rasine	weris
raspartin/radispêre/raspêre	1.emanet kirin 2.pala xwe dan
rast	1.neçewt 2.durist 3. heqîqet 4. meydan 5. pêşber *“mirin tê rastê, çavê tevan li revê”
bi rastî	di heqîqetê de
rastî hev hatin	1. Pêrgî hev hatin, hev dîtin 2.hevrû bûn 3. çav pê ketin *“goşt, rastî kesê bi diran tê”
rastbîn	kesê ku heqîqetê nas dike
rastek	amûreke pîvandinê ya ku ji dar an jî lekê tê çêkirin û pê dirêjahiya xêzan tê pîvan; rastkêş
rasteqîn	heqîqî
rasterast	1.yekser 2.derbest
rasterê	riya ku xulpî tê de tune ye û li ser ramaneke baş ava bûye
rasterê bûn	1. ketin riya rast2. averêyî ramaneke baş bûn
rasterê kirin	1. danîn ser riya rast 2. averêyî ramaneke baş kirin
rastexêz	xeta ku rasterast hatiye kişandin
rastênhev	xêzikên ku bi berayî dirêj dibin û bê payan in
Rastgir	Muhafezekar
rastgo	sadiq, rastbêj *“kumê rastgoyan, tim qetiyayî ye”

rasthatin	tesaduf
rasthatinî	tesadufî
rastî	1.heqîqet 2.neçewtî 3.duristî *“rastî,tehl e”
rastker	kesê ku nivîsan ji aliyê rêziman, xalbendî û rastnivîsê ve sererast dike
rastkêş	cedwel, xêzkêş
rast kirin	1.têkûz kirin 2.sererast kirin *“heke mar xwe rast neke, di kunê de naçe”
rastmane	1. rasterast û yeksere 2. bê derew û ne qestbane
rastnivîs	(r)îmla, vekît
rateqandin/raditeqîne/rateqîne	bi darê zorê qewirandin
rateqîn/raditeqe/rateqe	xwe ber darê zorê ranegirtin û revîn
rav	1. werzîşa girtin an jî kuştina sewalên kovî; nêçîr 2. nîşaneya ducaniya jinan a ku wekî belekiyekê di rûyê wan de xuya dibe
rava	**nîşan**
ravayî yekî kirin	nîşanî yekî kirin
rave	şîrove
ravekar	şîrovekar
ravekew	nêçîra kewan
rave kirin	şîrove kirin, îzah kirin
ravgeh	nêçîrgeh
ravker	nêçîrvan
rawe	(r) teşeya lêkerê
raweyên pêşkerî	di hevokê de teşeya demannîşan dide
raweyên daxwazî	di hevokê de karê ku tê nîgaşkirin nîşan dide
rawest	1. navber2. careke bêhnvedanê
rawestan	sekn
rawestandin/radiwestîne/rawestîne	sekinandin

rawestgeh	cihê sekinînê
rawestgeh dagirtina sotemeniyê	cihê ku navgînên raguhastinê lê sotemeniyê hildigirin
rawestîn/radiweste/raweste	sekinîn
raweşandin/radiweşîne/raweşîne	1. şek lê dan, lê xistin2. belav kirin
raweşîn/radiweşe/raweşe	1.lê ketin 2. belavbûn
rawêj	[I] 1.texmîn 2.zen 3.bîrbirin 4. şikbirin
rawêj	[II] 1. şêwr 2.hêvotin
rawêjer	1. şêwirmend 2. hêvojkar
rawêjerê leşkerî	şêwirmendê eskerî
rawêjerî	1. rêwirmendê 2.hêvojkarî
rawêjeriya bazirganiyê	saziya şêwirmendiyên têkildarî ticareta navxweyî, neteweyî û navneteweyî
rawêjgeh	1. saziya şêwr û hêvotinê 2. civata şêwr û hêvotinê
rawêj kirin	1.pê şêwirîn 2.ji dêv axifteyeke berdar hildan
rawêjî	1.têkildarî şêwr û hêvotinê 2. texmînî
raxistin/radixîne/raxîne	1.danîn erdê 2.rapêşandin
raxît	bihuk
raye	1.hêzdarî 2.desthilatî
rayedar	peywirdar
rayedarî	peywirdarî
rayedariya zagonsaziyê	peywirdariya qanûndanînê
rayêl	xeta gêreba, telefon û hwd; têl
rayêl kirin	bi dirêjahî raxistin erdê
rayêx	ferşik û raxistinên nava malê

rayîş	kar û barên ku her kes pê qayîl e
rayîşa bazarê	rêbaza danûstanê
raz	sir, bîs
razan/radize /razê	1.paldan, nivîn 2.veketin, ramedîn 3.welidîn *"av û agir radizên, dijmin ranaze"
razandin/rad izîne/razîne	1. nivandin, telexewî kirin 2.ji bo karekî dirav mezaxtin
razanxane	jûra nivistinê
razber	tiştê ku ne berbiçav e
razepeyv	peyv û nîşaneyên ragihandinê yên ku tenê ji aliyê xwediyên bikarhêner ve tên zanîn
razepeyv avêtin ber	(da ku tu kes pê nehese) jê re şifreyek çêkirin
razgir	kesê ku ragihandinên rêvebirekî bi rê ve dibe
razî	1.pejirandî 2. qebûlkirî 3.sertewandî *"her qazî, ji xwe razî"
razyane	cureyekî çêreya ku di dermansaziyê de tê bikaranîn
reben	1.belengaz 2.xizan, feqîr 3. bêsiûd
rebenî	1.belengazî 2.xizanî 3. bêsiûdî
rebeq	bi hev re, li ser hev, pêk ve
ev deh salê rebeq in ku	ev deh salên li ser hev in ku
ref	1.komeke çivîkan 2. dor 3.rêz 4. depeke ku bi dîwarî ve tê qayîm kirin û tişt li serê tên rêzkirin *"her teyr bi refa xwe re ye"
refandin/dir efîne/birefîn e	xalîçeya qulbuyî hêvîs kirin
refank	refa dîwarî
refes	çirtikavêtina sewa- lên çarpê bi lingên paşîn; lotik
refes kirin	çirtik avêtin, lotik avêtin
reftar	1.helwest 2.tevger
reg	rehên dar û çêreyê
regez	1.nijad, irq 2.nifþ
regezperest	neteweperest
reh	1.kok 2.rêşî 3.rêç

reh û rêşiyên xîretê tê de nebûn	ji sehek û hestên rêzdariyê bêpar bûn
reh lê ranebûnhêm anên	mêraniyê tê de nebûn
reha	tiştê ku bêguman dê biqewime
rehek	nebat
reheknasî	zanistên ku pisporiya wan hêşinahiyên li ser rûyê zevînê ne
rehet	1.aram 2.mezbût 3.bihuzûr 4.xweş
rehetî	1. aramî 2.mezbûtî 3.bihuzûrî 4.xweşî *“nizanim, rehetiya can im”
rehidandin/d irehidîne/ birehidîne	1. êşandin 2. azirandin
rehidîn/direh ide/birehide	1. êşîn 2. azirîn
rehilandin/di rehilîne/ birehilîne	lerizandin
rehilîn/direhi le/birehile	lerizîn
rehik	di lêş de riyên xwînê yên ziravik
rehjen	avêtina dilê sax; nebiz
rehjenî	avêtina dilê giyaneweran
rehn	1.nerm 2. şil 3.ava wê zêde *“girara rehn, ji kêmdanî ye”
rehnayî	1.nermî 2. şilayî3.avî
rehn bûn	1.nerm bûn 2. şil bûn 3.ava wê zêdebûn
rehn kirin	1.nerm kirin 2. şil kirin 3.av lê zêde kirin
rejî	**ge**randina karekî ji aliyê kesekî an jî komekî ve
remezan	di îslamê de meha rojîgirtinê
remil	1. xîz, teqn 2. fal
remildar	falavêj
remz	nîşane
renc	1. azar, eziyet 2.ked 3. şkênc

rencber	1. kedkar, zehmetkêş 2.sexbêrê sewalan û çandiyar *“rencber û maldar, nabin hemwar”
rencîde	azardîtî
rencîde kirin	azar lê kirin
rencûr	xembar
rende	kartîk
rendol	kinca ku bi pûş tê tijî kirin û di ber bîstanan de tê çikilandin da ku mirov bê hesibandin û jê bê tirsîn
reng	1. boyax, gûn 2.celeb, cure, awa *“destê dê, reng û rûyê qîzê ye”
rengandin/direngîne/birengîne	boyax kirin
rengavêtî	1. Gewrotankî 2. verêtî 3.zibilî
rengdêr	(r) peyvên ku rewşa heyberan dinmînin; hevalnav
rengîn	boyaxkirî
rengkorî	şevekorî
rengpîşe	hoker
rengrêj	1. kesê ku bi rengan tiştan direngîne 2.boyaxa qumaşî
renî	sêlava berfa heliyayî
renîn/direne/birene	alaveke zivir bi ser tiştekî re xişandin û girnozên wî jê birin
renok	alaveke mitbexê ya ku pê penîr sewze û hwd tên hûrkirin
rep	1.req 2.çik, vît 3.zoq
repandin/direpîne/birepîne	1. lê xistin2. vepelîn ber
rep bûn	1.req bûn 2.çik rast bûn
reperep	1. dengê domdar ê mêşîna giyanewereke girs 2.dengê domdar ê lêdana tund
reperep kirin	1. Dengê meşîna giyanewereke girs hatin 2.li ser hev û bi tundî li tiştekî xistin
episandin/direisîne/birepisîn	tepisandin
repisîn/direpise/birepise	tepisîn

req [I]	kûsiyê avê
req [II]	sext, hiphişk
req bûn	hişk û rakişandî bûn
reqbûna rehçikan	hişkbûn û rakişîna rehên xwînê
req kirin	hişk û rakişandî kirin
reqas	1. semajen 2. lotikavêj *“kesê ku ne di govendê de be, fît reqas e”
reqele	1. hejar 2.yax
reqem	jimare
reqisandin/direqisîne/bireqisîne	1.rakirin cergebezê 2.lotik dan avêtin *“heke xwedanê malê li defê bide, dê biçûkan bireqisîne”
reqisîn/direqise/bireqise	1. lîstin 2.lotik avêtin *“ew ber defa bêdeng jî direqise”
reqitîn/direqite/bireqite	1. (erd) av hilçinandin xwe 2. ziwa û hişk bûn
reqs	1.cergebez 2.lîstik û şahî 3.lotik
resen	1. eslî 2. xwerû, xwemalî
reş	rengê qîr û qetranê *“bextê reş,tim ê xwedî ye”
reş û peş kirin	çav tirsandin
reş girêdan	1.(ji bo mirinekê)giramî nîşan dan 2.kincên reş (ên ku elameta şînê ne)li xwe kirin
reşahî	1. temtêla rengê qîr û qetranê 2. reşî
reşandin/direşîne/bireşîne	1.belav kirin 2. rijandin
reşbelek	name, mektûb
reşbîn	kesê ku bûyerê bi neyînî dinirxîne
reş bûn	1. rengê reş lê xuya bûn 2.qemirîn
reşe	1. elametên nenas ên ku ji ber tirs û xeyalan li ber çavên mirovî dikevin 2. rendol
reşeba	bayê jêrîn
reşedar	di zivistanan de temtêla bêbelgbûna darên daristanan

reşekurmancî	1.ji çanda kurdan hûnandî 2. Ji sedî sed kurdî
Reşemî	meha duyem a salnameya zayînî
reşenivîs	nivîsa ku di asta amadehiyê de ye nehatiye têkûzkirin; muswede
reşêle	cureyekî çivîkên ku dişibihin qijikan lê ji wan biçûktir in
reşik [I]	1.zencî 2.reşe *"filan keso reşikê şevê ye"
reşik [II]	bîbika çavî
reşik [III]	cureyekî çêreya ku tevî toraqê dikin
reşî	erdê ku lê berf nebariye an jî berfa wê ya heyî heliyaye
reş kirin	1. bi rengê reş rengandin 2. xêzeke reş kişandin ser nivîsekê
reşnivîs	reşenivîs
reşokî	cureyekî tifingên kevn e
reşpoşî	kesê ku di şînekê de kincên reş li xwe dike û xemgîniya xwe diyar dike
reşreşk	1. bîbika çavî 2. bihareteke dendikreş û hûrik e
rev	1. firar 2.bez 3.mişextîkarî *"cih heye, rev ji mêraniyê çêtir e"
revandin/direvîne/birevîne	1.bezandin 2.jê standin 3.bi lezgînî hildan û birin
revaştin/direvêşe/birevêşe	kotin
revde	keriyê gur û kûçikan
revend	1. kesê ku ji welatê xwe bi dûr ketiye 2. civat 3.komel
revenda kurd	kurdên ku li derveyî welêt dijîn
revêtin/direvêje/birevêje	(ji bo teşedanê) dar darijtin
revî	kerî, revde
revîn/direve/bireve	bezîn *"agir berda malê,
revî	xwe da palê"
revîrevî	bi lez û bez
bi revîrevî çûn	di navbera meş û bezê de bi rê ve çûn
revok	1.firarî 2.mişextî

revrevk	sîtavk û elametên ku li ber çavan peyde dibin; serab, leylan
rewa	1.bi serbestî bikaranîna mafekî 2.tişt, gotin û kiryar ên qanûnî yên ku mafê mirovî heye pê rabe; meşrû, cayîz
rewa bûn	1.serbest bûn 2.meşrû bûn, cayîz bûn
rewal	nûciwanê ku hîna simbêlên wî derneketine
rewan	1. şareza 2. Tiştê ku diherike; herk 3. jiyana domdar
rewanbêj	kesê ku di hûnandina peyv û hevokan de şareza ye û li gorî rêzimana wî zimanî nakeve çewtiyan; fesîh
rewanbêjî	fesahet
rewan bûn	hîn bûn
rewanî	şarezatî
rewan kirin	hîn kirin
rewatî/rewayî	qanûnî, meşrûtî
rewd	komasiya hesabekî
rewend	koçer, çolger
rewendî	koçerî, çolgerî
rewêl	ajala jakaw
rewiqandin/direwiqîne/birewiqîne	hesp bezandin
rewisandin/direwisîne/birewisîne	1. kizirandin 2.çilmisandin
rewisî	1.kizirî 2.çilmisî
rewisîn/direwise/birewise	1.por û pirç şewitîn, kizirîn 2.çilmisîn, zibilîn *“quzê ku par rewisiye, îsal jî bêhn dikevê”
rewişt	1.sinc 2.xwî û xislet 3.dab û nêrît 4.exlaq
rewişta kurd	xwî û xisletên kesayeta kurdan
rewneq	1.îhtişam 2.kawîtî 3.şemal û ronahî
rewneqdar	1.muhteşem 2.kaw 3.bişemal û ronîdar
rewş	1.temtêl 2.werz 3. hal *“neyar bi rewşa neyêr nizane”

rewşa awarte	temtêla ku ne asayî ye
rewşen	ronak
rewşenî	ronahî *“kincên baş, rewşeniya dinyayê ne”
rewşenbîr	ronakbîr
rewt	şiva dirêj
rex	1.kêlek, alî, ta 2.tûş
rex û çan	derûdor
li rex û çanên xwe nihêrtin	li der û dora xwe mêze kirin
rexne	destnîşankirina şaşiyan û dîyarkirina riya çareserkirinê; tenqîd
rexneya avaker	rexneya ku ji bo başkirina temtêlê tê kirin
rexneya kavilker	rexneya ku bi mebesta ajaweyê tê kirin
rexnegir	şarezayê rexneyê
rexnegirî	şarezatiya rexneyê
rexne lê kirin/lê girtin	tenqîd kirin
rext	fîşengdank
reyîn/direye /bireye	1.ewtîn 2. çeleçel kirin *“kûçik ji kî aliyî bitirse, wir de direye”
rez	1.bax 2. baxê tiriyan *“bihar û havînê rez, zivistanê jî pez”
rezalet	rezîltî
Rezber	meha nehemîn a salnameya zayînî
rezîl	kesê ku karekî nebaş kiriye û rûmeta wî zede girtiye
rezîl bûn	li pêşberî xelqê bêrûmet û bêqedr bûn
rezîl kirin	li pêşberî xelqê bêrûmet û bêqedr kirin
rezîltî	rewşa ku kesê rezîl ketiyê; riswatî
rezvan	baxvan
rezvanî	baxvanî
rê	1. cihê ku tê de karê çûn û hatinê pêk tê 2.azîne 3.fesal 4.huner *“çiyayê bilind, bê berf û rê nabin”
rê dan	destûr dan

bi rê ketin	dest bi meşê kirin; derketin seferê
bi rê ve birin	îdare kirin
bi rê ve çûn	meşîn
rêbaz	1. qayde 2.fesal 3.azîne
Rêbendan	meha yekemîn a salnameya zayînî
rêber	serokê rêvebir; serkêş *“aqil, rêberê merivan e“
rêberî	rêzanî, serkêşî
rêberî kirin	serkêşî kirin, rê nîşan dan
rêbir [I]	rêber, rênîşandêr *“texmîn rêbir e, aqil hakim e”
rêbir [II]	eşqiyayê ku riya xelqê dibire û wan dişêlîne
rêbirî	1. serkêşî 2. eşqiyatî
rê birîn	li ser cihê çûn hatinê astengî çê kirin
rêbiwar	rêwî
rêbiwarî	rêwîtî
rêç	1.şop 2.dewsa piyan
rêç gerandin	şop gerandin
rêç kirin	li pey hev rêzkirin
rêçal	jajî
rêçalî	xwarinên wek mast, penîr, jajî û hwd; spîtahî
rêder	1. kesê ku destûra kirina kar û çalakiyekê dide2. cih an jî riya derketinê
rêgeh [I]	bihurgeh
rêgeh [II]	guzergeha gerestêrkan
rêgez	1.qayde 2.fesal
rêgir	rêbir
rêhesin	riya şemendefiran a ji zamokan pêkhatî
rêje	1. nisbeta hejmarî 2.jê parçeyek
rêjgeh	1. cih, ger an jî çala ku av dirijê 2. şîp, şelale
rêjing	1. çeka ku fîşengan li pey hev davêje 2. qulik
rêjî kirin	maliştin
rêjkar	kesê ku tiştan di qaliban de ro dike
rêjkarî	karê di qaliban de rokirina tiştan
rêjne	taviya baranê

rêjnebaran	barana gur û boş
rêjîk	çeka agirber a ku dikare li ser hev çendek guleyan biteqîne
rêkeft	peyman
rêkeftname	metnê peymanê
rêk û pêk	1.bipergal 2.têkûz
rêl	daristan *"agir bigire rêlê, ter û hişk dê pêk ve bişewitin"
rênc	jana masûlkeyan; xamî
rêncî	rewşa jandana masûlkeyan a ji ber westanê; xam
rêncî bûn	(masûlke)ji ber westanê ajinîn; xam bûn
rêncî kirin	masûlke bi westanê êşandin; xam kirin
rênîşandêr	rêber
rêpî	xerc û mesrefa rê
rêpîvan	1.qayde 2.meş
rêsî	xuroma girêdayî; balî
rêstin/dirêse /birêse	1.ta û bend hûnan 2.ta bi teşiyê çêkirin *"gava dewlet birêse, ga golikê dadilêse"
rêşî	bendên ku ji ber firêta tevnê mane û bi tiştê hûnandî ve daliqî mane *"konê bêrêşî, ji konan der e"
rêş kirin	darotin
rêşte	nifş
rêtin/dirêje/ birêje	1.tiştê avî belavî erdê kirin 2. her çi hebe belavî erdê kirin *"ava miriyan,merêje nava deriyan"
rê û rêçik	usûl û qayde
rê û rêçikên ayînî	usûl û qaydeyên pêkanîna îbadetan
rêv	pirça berzikê
di çata rê de rêv rûçikandin	1. di eşkeretiyê de karên şermê pêk anîn 2. bêminet tevgerîn
rêvaz	ribês
rêveber	1.desthilat 2.rêberê saziyekê
rêveberê pêwendiyan	kesê ku di sazî an jî dezgekî de têkiliyan bi rê ve dibe
rêveberî	1. Desthilatdarî 2.rêberî

rêveberiya herêmî	desthilatdariya di destê devereke welêt de
rêvin	gemar
rêvin bûn	gemar bûn
rêvin kirin	gemar kirin
rêwişt	1. mîzac, xeyset, xislet 2.serinc, taybetmendî
rêwing	rêwî
rêwingî	rêwîtî
rêwî	1.misafir 2.mêvanê rê *“bi şevê rêwiyê sere riyan, qeda li ber piyan”
rêwîtî	misafirtî
rêx	gemara heywanan *“golik diçin, rêxa xwe li cem gayê mezin dikin”
rêxistin	1.tevger 2.sazî
rêxok	1. qûngemar 2.qûngincî
rêxokî	rewşa îshalê ya ku bergiriya wê dijwar e *“çêlekeke rêxokî, garanê dilewitîne”
rêxole	rodiya qalind
rêxazî	rêxokî *“çêleka rêxazî, navê garanekî garanê xera dike”
rêz [I]	1.dor 2.şîştir 3. setra nivîsekê 4.çarîna helbestê
rêz bûn	ketin dû an jî kêleka hev
rêz kirin	dan pey an jî kêleka hev
rêz [II]	1.giramî, hurmet 2.qedrdanî
rêz girtin	1. giramî nîşan dan, hurmet kirin 2.qedr dayîn
rawestana rêzgirtinê	temtêla giramînîşandanê
rêzan	1.murşid, rêber 2.rênîşandêr
Rêzanan	Rezber
rêzbendî	keyskirina mijaran li gorî rêbazekê; tesnîf
rêzbend kirin	senifandin, ji hev deranîn, vawêr kirin
rêzdar	birêz, muhterem
rêzepirtûk	1. çend pirtûkên di mijarekî de 2.çend pirtûkên heman nivîskarî
rêzgir	kesê ku giramiyê digire
rêzik	1.setra nivîsê 2.qanûn
rêzikşikên	derveyî rayîşa asayî

rêzil	zincîr
rêziman	(r) hemû rê û rêçikên rastaxaftin û rastnivîsandina zimanekî
rêzimanî	nivîsar û gotara ku li gorî rêçikên zimên hatiye derbirin
rêzikname	zagon-name
rêziman	navê giştî yêhemû rê û rêçikên zimanekî ye
rêzîn	1. di rêzê de 2. cureyekî solên erzan ên ku pale û rencber pê dikin
rêz kirin	1. li pey hev danîn 2.rêç kirin 3.kirin şîştirê
rêzname	nivîsara fermî ya ku karê rewa yê endam û bernameyên her rêxistinekê tê de hatiye çespandin
ribês	cureyekî çêreya çêjtirş a ku terîterî tê xwarin
ricifandin/diricifîne/biricifîne	1.lerizandin 2.hejandin
ricifîn/diricife/biricife	1.lerizîn 2.hejîn
ricimandin/diricimîne/biricimîne	1.(zinakar) bi kevirkirinê kuştin; kevir kirin 2.şermezar kirin
ricricîn/diricrice/biricrice	soromoro bûn
riçilandin/diriçilîne/biriçilîne	xurekekî rehnevîçkî çêkirin
riçilîn/diriçile/biriçile	xurekekî rehnevîçkî çêbûn
rifse	erdê avî yê ku ne dêm e
rih	pirça rû *“aqil di seriyan de ye, ne dirihan de ye”
rih berdan	pirça rûyî dirêj kirin û kur nekirin
rih kur kirin	pirça rûyî tiraş kirin
riha	1.rizgarî 2.felat 3.serfirazî
riha bûn	1.rizgar bûn 2.filitîn 3.serfiraz bûn
riha kirin	1.rizgar kirin 2.filitandin 3.serfiraz kirin
rihan	cureyekî çêreya bêhnxweş a ku tevî toraq, penîr û xurekan dikin
rihet	aramdar

rihet bûn	arimîn
rihetî	aramdarî
rihet kirin	1. Arimandin 2. jan birîn 3. bi dilê xwe lê dan
rijandin/dirijîne/birijîne	1. rêtin 2.(tiştên avî)herikandin, ro kirin
rijd	îsrar
rijd bûn	bi îsrar bûn
rijde	rişte
rijdî	rewşa îsrarkirinê
rijîn/dirije/birije	(tiştên avî) herikîn, ro bûn
rijî [I]	ariya tiştên şewitî
rijî [II]	gerandina karekî ji aliyê kesekî an jî saziyekî ve; rejî
rijî [III]	1.bêrûn 2.tisî
rik	1.înad, engir 2.înk 3.hêrs *"merivê aqilsivik, tu cara li neke rik"
ji rikan	ji ber înad û hêrsê
rikane	bi înadî
rikdar	1.înkdar 2. Engirî 3.hêrshatî
rikeber	1. hevrik2. rijdbûyî
rikeberî	1.hevrikî 2.înkdarî
rikeh	qefesa ku kewan dikinê
rikêb	zengiya zînê hespan
rikêbî hev kirin	êrîşî hev kirin
riko	1. înadkar, engirok 2.înkdar 3.hêrshatî
rikrikîn/dirikrike/birikrike	1.ricifîn 2.lerizîn
rim	cureyekî lomê cengî yê berê ye; mizreq
rimandin/dirimîne/birimîne	herifandin
rimbaz	şervanê ku lomê cengî bi kar tîne; mizreqbaz
rimj	ewr

rind	1.bedew 2.delal
rindî	1.bedewî 2.delalî
rinek	amûreke paqijkirinê ya ku bi serê wê ve porçeyek heye û ji bo pir mebestan tê bikaranîn
ringering	dengê lêxistin û qirçîniyê
ringering kirin	qîrçeqîrç kirin
ripin	1. qevd, baq 2.gurz
ripinîn/diripine/biripine	(giya û dar) rehên wî/wê pir û bi xurtî di erdê de çûn *”giya, li ser binê xwe diripine”
riprût	1. bêkinc2. bêdirav3. bêgiya4. bêgoşt
risas	cureyekî madenan e
risasî	rengê gewr ê birqonek
risil	îsil
rist	1.peywir 2.setra nivîsê 3.werisê ku kincên şûştî li serê tên raxistin
riste	1. hevok2. Pexşana birêkûpêk
ristin/dirêse/birêse	rêstin
risti	1. stûvank, gerdenî 2.helbest
rist kirin	li gorî rêgezekê keys kirin
riswa	1.rezîl 2.şermezar 3.bêxîret *“ew kesê ku di bin xwe re li kesan binêre, ew tim rezîl û riswa ye”
riswa bûn	1.rezîl bûn 2.şermezar bûn 3.bêxîret bûn
riswa kirin	1.rezîl kirin 2.şermezar kirin 3.bêxîret kirin
riswatî	1. rezîltî2.şermezarî 3. bêxîretî
rişk	hêkên spiyan
rişkîn	kesê ku spî û hêkên spiyan ketine nav pore wî
rişk kirin	spiyê hêk kirin
rişte	cureyekî xwarina ku ji hevîrê wekî bendan qutkirî tê çêkirin; rijde
rişwet	bertîl
ritam	lîl
ritil	mengiraniyeke bi qasî heşt kîloyan e
ritl	her du gunên nêrzayan

ritlo	kesê ku gunên wî werimîne
ritlo bûn	gunikî bûn
ritloyî	gunikî
ritimandin/diritimîne/biritimîne	1. xitimandin 2.tepisandin hev
ritimîn/diritime/biritime	1. xitimîn 2. Tepisîn hev
rivişt	netewe, nifş
rivîn	1.alaf 2.holepîtik
riwange	1.çepera nêrînê 2.tûşa mêşa çekekê
rizandin/dirizîne/birizîne	1. peritandin 2.kevn kirin 3.terkî mirinê kirin
rizbe	toqeya kemberê
rizde	menteşeya deriyan; qulabe
rizgar	1. filitî 2. serfiraz
rizgar bûn	1.filitîn 2.serfiraz bûn
rizgarî	1.felat 2.serfirazî
rizgar kirin	1. serfiraz kirin 2.riha kirin
rizinde	rizde
riziyayî	1.peritî 2.kevn *“dermanê diranê rizyayî,kişandin e”
rizîn/dirize/birize	1.peritîn 2.kevn bûn
rîçal	rehçikên dar û çêreyê yên di bin erdê de
rîp	1.fêl, gilor 2.dek û dolab
rîs	tayê ji liva û hiriyê
rîs rêstin	(bi teşiyê ji liva û hiriyê)ta çêkirin
rîş	kînor, kunêr
rîşê mirovxur	şêrpence/penceşêr
rîtil	pîne û potik; kincik
rîtin/dirî/birî	1.(mirov) gemar kirin, gû kirin 2. (dewar)silepor kirin, rêx kirin 3.(çivîk) zîrç kirin 4.(pez)bişkul kirin 5.(ker û hesp) ters kirin, terskul kirin 6.(se, gur, rovî û hwd) pîsî kirin *“aqile kurî, se tê de birî”
dûrî xwe rîtin	bi quretî tev gerîn, xwe kizeve kirin

rîvele	çermikê pir ziravik û tenik
ro	roj *“kinca hevalanro û danek, hespa hevalan bez û meydanek”
robar	çem, rûbar
rodî	doran, nûbar *“kula sê, dirodiyê gur de ye”
roj	1.24 saetên demê 2.demên ku tav tê de xuya dibe *“filan keso, çav li roja reş e”
bi roj	wexta ku tav heye û neçûye ava
bi şev û roj	bi sibeh û êvarê
roj dîtin	1. halxweş bûn 2. dewlemend bûn
rojane	1. heroj, hero 2.destheqa ku ji bo keda rojeke karkerekî tê dayîn 3.karê ku her roj pêk tê
rojanî	destheqa keda rojekê
rojava	tûşa ku tav tê de diçe ava; xerb
rojavayî	1.kesê ku ji parzemîna ewropa û emerîkayê ye; xerbî
rojbaş	! beyanîbaş
rojbend	çerxa ku gerestêrk û cismên esmanî ên din tê de digerin; rojgar
rojcebîn	enîroj
rojev	bernameya wê rojê
rojgar	çerxa demê
rojgeran	gerestêrk
rojgîn	kesê ku tenê roja ku tê de ye hesab dike
rojhilat	tûşa ku tav tê de hiltê; şerq
rojhilata navîn	der û dorên Mek, Medîne û Qudsê
rojhilatî	kesê ku ji parzemîna asyayê ye; şerqî
rojimêr	salname
rojing	bixêrî
rojik	edese
rojî	ji berbangê hetanî êvarê dûrketina ji xwarin, vexwarin û têkiliyaç zayendî; mang
rojî girtin	(ji berbangê heta mexrebê ji xwarin, vexwarin û têkilîdanîna zayendî)dest berdan
rojname	weşana rojane ya bûyeran

rojnameger	kesê ku pîşeya wî rojnamegerî ye;rojnamevan
rojnamegerî	pisporiya weşanên demdiyar
rojnivîsk	nivîsarên ku li gorî mêjûyên pêkhatina wan hatine hûnandin
role	zarok
Rom	1. kesê romayî2. şeşerûtên niha li ser axa romayiyên berê rûdinin *“hukumdarê Romê, hevalê segan e”
Roma	dûgeleke dîrokî ye û navenda wê li Ewropayê bû
ron	1.birqonek 2.vekirî 3.şil û avî 4. aşkera
ronahî	şewq û şemala ku tarîtiyê winda dike *“av
ronahî	ye, ji avê metirse”
ronak	1.birqonek 2.zelal 3.rewşen
ronakbîr	rewşenbîr
rondik	hêstir
ronî	1.beraq 2.rewşen 3. cêreyan/gêreba
ronîdar	rewşen
ronyas	cureyekî çêreya ku jê boyax tê bidestxistin
rop	dewleta romê
ropo	romayî
roqroqe	lingdirêj
roro	1.heroj 2.roj bi roj
rovî [I]	cureyekî heywanên çolê ye û bi konetiya xwe ve navdar e *“navê gurgî derketiye, roviyî dinya xera kiriye”
rovî [II]	rodî, doran
rox	xweliya hişk
rozî	rizq
rubad	nêrekew
ruh	pifa ku li ber hemû giyaneweran e û pê dijîn; giyan
ruhistîn	melkemot (melekê mewtê ango mirinê); Ezraîl eleyhiselam
ruhvegerîn	jîndarbûna piştî mirinê
rux	ser û çav
ruxsar	rûsar, xemsar

rû	1.ser û çav 2.ser û sîçe 3.sikûm 4.dêm *“bila rûyê mirovî bêşê, lê zikê mirovî neêşê”
rû jê badan	jê çerixîn
rû spî bûn	beraet kirin,bêrî bûn
rûbar	ava ku di çeman de dikişe; robar
rûbarên seholîn	çemên qeşayî
rûbalgeh	pîneyê ku dikêşin ser balgehî
rûber	endazeya dirêjahî û berahiya cihan
rûbirtin/rûdi bire/rûbibire	1. hûrhûrî kirin 2.girnoz jê birin
rûçik	sikûm, sîma *“nan, bi rûçikan tê xwarin”
rûçikandin/d irûçikîne/bir ûçikîne	1.pûrt jê kirin 2.verûtin 3.destverû kirin 4.şêlandin
rûçikîn/dirûç ike/birûçike	1.pûrt jê daweşîn 2. herişîn
rûdan [I]	bûyer
rû dan [II]	1.qewimîn 2.şûm kirin, nehs kirin
rûdemî	rojane
rûgeh	qible
rûgehnas	amûra ku di seynika wê de tîrkeyeke miqnatisî heye û herdayîm cemsera bakurî nîşan dide û pê îstiqamet tên naskirin; qiblename
rûgerm	xwîngerm, sergerm
rûgeş	devbiken
rûgêr	nehs, şûm
rûken	1.dilgeş 2.xweşik 3.devbiken
rûmet	1.şeref 2. Giramî 3.hêjatî 4.rêz *“keça malê bi rûmet e, karê wê bê minet e”
rûmetdar	1.bişeref 2.biheysiyet 3.hêja 4.birêz
rûn	zêt, bizir, don
rûnê genî li ser nanê xwe dîtin	bi qezenceke kirêt ve şa bûn û forte xwe kirin
rûnas	kesê ku pir caran hatiye dîtin û her kes qelafetê wî nas dike

rûnbirêjk	1. tawe 2.boçesêlîn
rûndank	amana ku rûn dikinê
rûnerm	bêhnfireh
rûniştin/rûdine/rune	1.danişîn, nîştin 2.niştecih bûn
rûn kirin	zêt kirin, bizir kirin
rûnpêj	tawe, rûnbirêjk
rûpel	aliyekî kaxezê; sahîfe, per
pergala rûpelan	di malperê de awayê ku berg hatine amadekirin
rûpûş	her tiştê ku rû vedişêre
rûreş	1.şermezar 2.bêheya 3.riyakar, durû 4.qelbezan
rûreş bûn	şermezar bûn
rûreşî	şermezarî
rûreş kirin	şermezar kirin
rûro	ruyê ku wekî kilora rojê ye
Rûs	rût û repal
rûsar	1.rûtirş 2.bêmizêc,bêmehde
rûspî [I]	1.serek 2.zana 3.kemilî
rûspî [II]	1. bêtawan 2. xwedanrûmet
rûspîtayî	rûspîtî
rûspîtî [I]	1.serwerî 2.zanatî 3.kamilî
rûspîtî [II]	1.bêtawanî 2.birûmetî *“keça baş, rûspîtiya bavê xwe ye”
Rût	1.repal, uryan 2. Erdê vikvala 3. malketî
rût bûn	1. repal bûn 2. (erd) bêçêre bûn3.îflas kirin
rûtirş	bêmirûz, pirçî
rûtî	hejarî
rût kirin	1. kinc jê xistin 2. qalik jê qeşartin 3.şêlandin 4. di qimarê deher tişt jê birin
Rûv	1.rêv 2.navran, berzik
rûvî	endamê ku gemara di aşikê de dikêşe derveyî cendêk; rodî, doran
rûviyê barik	dorana ziravik
Rov	pirça berzikê; rêv

rûxandin/dirûxîne/birûxîne	1. Hilweşandin 2.texrîb kirin
rûxîn/dirûxe/birûxe	1. hilweşîn 2. xera bûn

S

s/S	tîpa bîst û duyemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê diranî ye û awayê belavbûna wê fîzek û hişk e
Sa	sîber
sabit	1. di cih de sekinî2. neguherbar
sabit bûn	1. neleqîn 2.neguherîn
sabit kirin	1. Şidandin 2. qayîm kirin
sabûn	bûjena kefdar a ku pê tişt tên şûştin
sabûna yekî kef nedan	bi kêrî têkilîdanînê nehatin
sabûn kirin	bi sabûnê şûştin
sabûnpêj	hilberînerê sabûnê*“lep qirêj, gep qirêj, nav danînê: sabûnpêj”
sabûnpêjî	karê hilberandina sabûnan
sabûnsaz	sabûnpêj
sade	1. tiştê yekreng û yekcure; xwerû 2. mutewazî
sadetî	1. xwerûtî2. mutewazîtî
sadiq	1. rastgo 2. wefadar
sadiq bûn	1. rast gotin 2.bi wefa bûn
saet	demjimêr, katjimêr
saet li ser yekî nehatin girêdan	zû biryara xwe guherandin
safî	1. zelal 2. paqij *”tu dilê safîbavêjî êgir, agir pê nakeve”
sakar	sade
sakarî	sadetî
sako	kinceke zivistanî ya stûr e û hetanî ser lingan dadikeve
sal	12 meh an jî 365 roj *“arvanê salê, bi salê re diçe”
sal heye duwazdeh meh e ew di wî halî de ye	(erênî û neyînî) ew kes salewext li ser heman temtêlê ye

salane	1.her sal 2.serpêhatiya 365 rojên borî 3.derameta ku di saluki de tê bidestxistin
salar	serfermandar
salewext	pêvajoya 365 rojan
salix dan	1.ragihandin 2. agehî dan
salixgerî	1. îstixbarat 2.sîxurî, casûstî
salname	teqwîm
salos	kesê ku bi nebaşan re radibe û rûdine
salroj	salveger
salveger	1.fetla 365 rojan 2.di roja qewimî de bibîranîna bûyerê
salyad	salveger
saman	1. milk 2.serwet 3.sermiyan 4.rastmal
sana	hêsan
sanahî	hêsanî
sanahî bûn	hêsan bûn
sanahî kirin	hêsan kirin
sapok	pêlavên saqdirêj
saq	di gore û solan de beşa ku li ser gêzikê dikeve
saqdirêj	gore û solên ku hetanî bin çongan tên kişandin
sar	1. nizmbûna rêjeya germê; serma, seqem 2. sur *“adar e serê sibehan sar e, berê êvarê kûçik xwe didin ber qefa dîwêr e”
sar bûn	1. (hewa) rêjeya germê daketin 2. (giyanewer)ji tiştekî vekişîn
sar kirin	1. rêjeya germê daxistin2. sil kirin
sarinc	saring
saring	1.bîrên di xilxileyên kiran de 2.cemedank
sarîc	sarinc
sarûgerm	1. hênik 2.tînşikestî, sêncdaketî
satandin/disatîne/bisatîne	birinc ji qaşilê wî vejartin
satil	1. derdana avê ya dev-vekirî; vêdrok 2. kod *“bîr bi satilan tijî nabin” satîre satore
sator	1. kêra mezin 2. bivirê goştî

satore	1. selemtî, olintî 2.bêkêr û bêkar
sava	zarok
savar	genimê ku gir hatiye hêrandin
savaxane	dezgehê amojandin û sexbêriya zarokan
savêr	çal an jî tasika ku av û dewê kûçikan berdidinê
du segên ser savêrekî	du nebaşên ku di heman kirêtiyê de karbeşiyê dikin
saw [I]	1.tirs, xof 2.dehşet 3.qutaf
saw bi ser ketin	bayê tirsê ketin zikan
saw [II]	1. texmîn 2. nîgaş, xeyal
sawîr	1.tirs, xof 2.dehşet 3.qutaf
sawêr	giyanewerê nîgaşî
sawtehrî	1.sersar, xemsar 2.bêkesayet
sax	1.giyanewer 2.jîndar 3. bitendurist *“çiqas sax bimînî, ewqas ecêban dibînî”
sax bûn	1. pak bûn 2. Bi tendurist bûn *“sax dibin şûna xenceran, pak nabe dewsa xeberan”
sax man	1.li ser qeyda jiyanê man 2.ber xwe dan *“heta serî sax dimîne, qûn ecêban dibîne”
saxî	tenduristî
saxiya	**te** siheta te dixwazim
sax kirin	jîndar kirin
saxte	zir, sexte
saye	1. xirabiya ji kirêtiya yekî 2. qenciya ji kerema yekî 3.sîber
di sayeya serê wî de	1.bi sedema wî (neyînî) 2.ji kerema wî (erênî)
sayî	rewşa bêewriyê ya esmên
sayîhişk	hişkesayî
saz [I]	1. pergal2. aheng
saz [II]	karê amade
saz [III]	jajelan, levenistan
saz [IV]	cureyekî amûrên mûsîqayî ye
saz bûn	1.çêbûn 2.bipergal bûn 3.sererast bûn

sazdêran	civata stranbêjan
sazgar	1. tiştê xweşik 2.ava ku vexwarina wê xweş e
sazî	muesese
saziya karnişîniyê	dezgehê mîrî yê ku kar û barê karnişînan bi rê ve dibe
saziyên mîrî	saziyên cemawerî, mueseseyên gelemperî
saziyên fermî	mueseseyên resmî
saz kirin	1.çêkirin 2.bipergal kirin 3.sererast kirin
sazûman	muesese, pergal
se	kûçik, seg *“here mêvaniya guran, lê bêse meçe”
seb	bûjeneke tozkî û qayîm a ku bi avê tê rehnkirin û li şûna heriyê di avahiyan de tê bikaranîn
seb kirin	bi sebê seyandin an jî seb rijandin serê
seba	1.ji bo 2.sebaret bo *“ferman sebahêştiran hat, rovî reviyan”
seba kêçekê lihêfek şewitandin	da ku hêrs lê sar be ziyanên mezin bi malê xwe xistin
seba qurişekî deh teqle avêtin	ji bo berjewendiyên erzan rûmeta xwe şikandin
sebaret	seba
sebaz	cureyekî kûçikan e
sebî	zarok
sebîl [I]	avadaniyên gelêrî ên ku hinekan ji bo xêrê çêkirine; xeyrat
sebîl [II]	darçixare, qelûn
sebr	1.tebat 2.dilaramî *“kesê ku jinekê bîne, divê an tûrek zêrê wî an jî barek sebra wî hebe”
sebûn	cureyekî bayê sehrawî ye; semûn
secîh	jîr û xwedanferaset
secîhî	jîrtî û fehmatî
sed	1. jimareya 100’î 2.deh heb deh *“ne yek e,ne didu ne, hezarê bi sed hezaran e”
ji sedê sed	sedased

sedesed jimartin	wekî 100-200-300 jimartin
sedased	bêkêmasî temamê wê/wî
sede	sedsal, serdem, qirn
sedem	sebeb
sedrenc	lîstikeke ku bi 16 keviran (şahek, şalyarek, heşt leşker, du keleh, du hesp û du fîl)û li ser zevîneke çargoşe tê lîstin; kişik
sedsal	sede, qirn, serdem
sedta	1. sedqat2. jimartina sedesedî
sefandin/disefîne/bisefîne	1. raparzandin, parzûn kirin 2.dawerivandin
sefêk	1. gêjik, xêvik2. dînik
sefêktî	1. xêviktî2. Dîniktî
sefêktî kirin	wekî xêvik û dînikan tev gerîn
sefîn/disefe/bisefe	1.raparzîn, parzûn bûn 2.dawerivîn
seg	sewalê kedîkirî yê ji bo parastina mal û milkî; se, kûçik *“her seg, bi dû merivan de nayê”
seganî	kûçiktayî *“sale here siltanî, mehê here mêvanî, rojê here li cihê seganî "
segavî	cureyekî sewalên ku li qeraxên avan dijî
segbaz	hînkerê segan
seglawî	hespê ader, kihêl
segman	nîşangirê ku mêşa xwe baş îsabet dike
segmasî	masiyê herî mezin ê biguhan
sehek	di giyaneweran de şiyana naskirina tîn, çêj, bêhn, deng û rengan
seh kirin	tê gihiştin, serwext bûn
sehm	tirs û xof, saw *“sehmhebe, erd giran dibe”
sehol	di bin bandora sermayê de rewşa ava hişkbûyî
sehol bestin	qeşa girtin
Seholbendan	Kelûya Karikê (21’ê Berfanbarê 20’ê Rêbendanê)
sehra	çola fireh û xewle ya ku xweliya wê xîz e
sehrawî	tiştê têkildarî sehrayê

sekerat	rewşa beriya mirinê
ketin ber sekeratê	nefesên xwe yên dawî dan
sekihandin/disekihîne/bisekihîne	(diran) xidikandin/çirikandin
sekihîn/disekihe/bisekihe	(diran) xidikîn/çirikîn
sekinandin/disekinîne/bisekinîne	1.rawestandin 2.aşt kirin
sekinîn/disekine/bisekine	1.rawestîn 2.aşt bûn *“kevirên mezin, bi yên biçûk disekinin”
sekitandin/disekitîne/bisekitîne	mirar kirin
sekitîn/disekite/bisekite	(seg, beraz û hwd) mirar bûn
sekre	tasa dêw
sekû	1. rûniştek 2.dik
sekûyê benderê	qeraxa avê ya ku keştî dikarin lê biêwirin
sel [I]	zinar
sel [II]	selik
selef	deyn *“ê xwarî telef e, ê dayî selef e”
selemêşk	selika ku mêşên hingivî tê de hingivên xwe dihêlin
selemtî	bêkar û xemsar
selexane	1. cihê ku ajal lê tên serjêkirin û kelepîçe kirin 2.teral
selêfkv	qulên ku di bin dîwaran de vedidin da ku ava baranê di hewşê de gol nebe
selik	1. amana ku ji cîl, leven û guliyan tê hûnan; zembîl 2.çapûk *“berx, heta hetayî di bin selikê de namîne”
selixandin/diselixîne/biselixîne	gurandin

selmandin/diselmîne/biselmîne	îsbat kirin
sema	1. govend, aheng 2.reqs
semajen	kes a ku pispora hunerên reqsê ye
semanek	sewaleke bibask û boçdirêj a ku dişibihe mirîşkê û goştê wê giranbiha ye
semax	qalkirina hesinî bi tîn û şilahiyê
seme	ebter, xêvik
seme bûn	gêjovêjo bûn
seme kirin	serî lê dewixandin
semer	keriyek pezê ku ji sed hebî pêk tê
semêş	cureyekî mêşên ku havînan bi kûçikan de dikevin
semt	îhtiyat
bisemt	biîhtiyat
bêsemt	bêîhtiyat
semûn	sebûn
semyan	xwedan, sexbêr
senc	striyên dara sincikê
sendirîk	darbest
sendox	standî, kiriyar
seng	1.giranî 2.kevir
sengandin/disengîne/bisengîne	giraniya tiştekî pîvan
senger	dîwarê parastinê;kozik, qelaçe
sengera cengî	di şeran de çalên ku ji bo parastinê tên kolan
sengergeh	cihê ku senger lê hatine kolan
sengîn	giran
senîmenî	tiştê seyr û degme *"senîmenî, mastê tirş û dewê genî, tu bi xwe lêbok î, hêjta bi xelqê dikenî"
senît	bûjeneke zer a ku mêşên hingivî ji nav xeleqên zikên xwe derdixin û pê kewareyên xwe ava dikin

sepandin/disepîne/bisepîne	1.pê dan kirin 2.lê dan tetbîq kirin
sepêşî	semêş, mêşese
sepîtk	arîk, asraq
seqa [I]	1.çawaniya rêjeya germ û sermayê 2.feza
seqa [II]	karê xarkirin û tûjkirinê *“seqa, li gorî heqan”
seqa kirin	1. xar kirin 2.tûj kirin
seqem	1.sermaya dijwar 2.perat
seqet	kêmlebat
seqet bûn	kêmlebat bûn
seqetî	rewşa kêmlebatiyê
seqet kirin	kêmlebat kirin
ser [I]	jor, aliyê jorê, fêz *”li ser berekê pan im, ne ji wan im, ne li wan im”
ser û binê bûyerê	hemû gir û hûrên rûdanekê
bi ser de çûn	1. dan pey 2. pê de çûn3. lê hilatin
bi ser de girtin	êrîş kirin
bi ser de hatin	rastî hatin
li ser boça xwe şîn bûyîn	di temenekî bihurî de wekî ciwanan tev gerîn
li ser boçika xwe rûniştin	di karê kirêt de bi ser neketin û wekî kûçikekî pîr bi ser dêla xwe de ketin
ser [II]	1.di lêş de kuloxê ku çav, guh, dev û mêjî tê de bicihkirî ne *”seriyî gote ezmanî, heta tu li min xudan î, xweşî nagêhêje giyanî” 2. Ji stûyî heta lûtkeya bejnê *”serê keçelan, dikevin paxilên gerdenzeran”
ser û pê	endamên ku jê kelepaçe çedibe; seqetat
ser berdan	azad kirin
ser [III]	cihê bilind, lûtke
ser [IV]	mezin, serwer *“serê ku were birîn, nayê kirîn”
ser [V]	destpêk

serê sibehê	destpêka rojê
sera	avahiyên bi debdebe yên ku mîr û serok tê de dijîn
serad	bêjinga ku gir lê dike; karmax
serane	di rêvebiriya îslamî de diravê ku ji ehlikitabê tê standin; cizye
seranser	ji vî serî bigire heta serê din
seranserî welêt	li her dera niştimanê
seraşpêj	xurekpêjê sereke
serata	1. serê pêşîn 2. bermaya diravên gir
seratayî	pêşîn, yekemîn
serbajar	payetext
serban	serê xênî *“serbanqul e, binban şil e”
serbar	1. barikekî biçûk ê ku datînin ser pişta heywana barkirî 2.di male da ji hemûyan hêjatir û rêzdartir *“bar merivan nakuje, serbarmerivan dikuje”
serbarî	1. giraniya ser giraniyê2. xeyd
serbarî vê yekê	ji vê hindê wêdetir
serbarî lê kirin	1. bûn giraniya ser giraniyê 2.bûn xeyd û ketin stûyê yekî
serbask	1. riya ku li ser gir an jî çiyan re derbas dibe2. serê qelûnê
serbaz	leşkerê payedar
serbazî	endamtiya payedar a artêşa bipergal
serberedayî	1. Bêxwedî 2. sewala bêgem û bêkap
serberz	birûmet û serbilind
serbest	1. rizgarbûyî 2.azad
serbest berdan	1. Azad kirin 2.ji qedexeyan rizgar kirin
serbestî	1. rizgarî 2.azadî
serbêrî	berpirsa bêrîvanan
serbijîşk	1. tebîbê sere 2.serokê hekîman
serbilind	birûmet, bişeref
serbilindî	serfirazî
serbir	1. stûbir, celad 2.mêrkuj

ser birîn	ser jê kirin
serbixwe	xwemuxtar, xwebijartî
serborî	serpêhatî
sercem	1.gujim, hemû, giştê 2.yekpare 3.tev
ser çemandin	ser tewandin
serçemk	serê rêza govendê
serçemk girtin	sergovendî kirin
serçimk	serê tiliyên piyan
bi serçimkan bi rê ve çûn	nermînka û bi sere tiliyan meşîn
serçok/serço ng	movika ku hestiyê hêt û çîpê digihêjîne hev
serdab	neqeb, qul, kun
serdan	ziyaret
serdanpê	ji sêrî heta piyan; seranser
serdar	serok
serdarî	seroktî
serde	pêlekan
serdem	heyam, çax
serdema kevirîn	di şaristaniyekê de heyamên ku alav û amanên kevirîn dihatin bikaranîn
serdema raperînê	di şaristaniyekê de heyamên ku şoreşên dijî zordestiyê mohra xwe lê xistine
serdema ronahiyê	di şaristaniyekê de heya-mên destpêka rewşen-bîriyê
serdemên zêrîn	di şaristaniyekê de heyamên ku pêşketin tê de gihiştiye asta hera bilind
serdest	1.desthilat 2.bibandor *"bindest û serdest,nabin yek dest"
serdest bûn	desthilat bûn
serdeste	di artêşê de fermandarê desteyeke ji 12 kesan pêkhatî
serdestî	desthilatî
serdilk	delaliyê malê; ezîz
serdozger	serekê qaziyan

sere	1. xeraca bi gef û gurê; fidye 2. navsale
serederî	pêkanîn û qedandin
serederî pê re derxistin	1. pêk anîn û qedandin 2.pê bûn
serek	1.serwer, serok 2. rêber
sereke	tiştê ku girîngiya wî di asta yekemîn de ye
serenav	navê taybet ê ku tenê ji bo kesekî an jî tiştekî tê hildan
serencam	1. dawî 2. aqibet 3. kutahî
serencama berhevxistinê	yekûna hejmarên ku hatine derbdanê
serencama dabeşkirinê	yekûna hejmarên ku li hev hatine parvekirin
serencama derxistinê	yekûna hejmarên ku ji hev hatine derxistin
-serencama komasiyê	yekûna hesabekî
sererast	1. bipergal 2. wekî ku pêwist e
sererast bûn	1.rast gerîn2.çêbûn 3.durist bûn
sererast kirin	1.tehqîq kirin 2.durist kirin 3. rast gerandin
serêş	êş û jana ku di serî de pêk tê
serêşî	1. nexweşiya êşa seriyan 2. arîşe
serfermandar	di artêşê de fermandarê herî payedar
serfiraz	1.rizgar 2.serberz, serbilind
serfirazî	1.rizgarî 2.serbilindî 3.serkeftin
sergamêş	dijûna ji bo kesê sermezin
serger	rastahiya li serê bilindahiyekê *“mêrê çê serger e, mêrê nebaş binger e”
sergerdan	1. serek, serpêşsen2. betevala, bêhemal 3.şepirze
sergerdan kirin	bêsexbêr kirin, beredayî berdan
sergerm	1. bicoş 2.rûgeş
sergermî	1. coşî2. rûgeşî
sergevez	kesê ku baweriya xwe bi xwe tîne û ji ber kiryarên xwe şanaz e

sergêj	1.sersar, xêvik 2. sefêk
sergihayî	1. bidawîbûyî2. (ji aliyê hişmendiyê ve)stewî
sergihayî bûn	1. bi dawî bûn2. fêm kirin
sergihayî kirin	1. bi dawî kirin2. dan fêmkirin
sergîfk	sergo
sergîn	1.kerme 2.peyn*“dilê þivên kete kete sergînekî, heft salan ew di tûrikê xwe de gerand”
sergo	cihê ku zibilê davêjinê; kaj *“gund, ne bê sergoye”
sergotar	navnîşanên pêşîn ên destpêka gotarekê
sergovend	govendkêşê ku dîlanê digerîne *“di govenda cahilan de, sergovend xuya nabin“
serhed	tixûb
serhejhejok	1. kesê ku serê li wî aliyî û li vî aliyî dileqe 2.kesê temenbihurî *”zivistanê, serhejhejokçêtir e ji dûvhejhejokî”
serheng	di artêşê de payeya fermandarê hengeke leşkerî
serhevde	1.teral 2.eyba kesekî ya ku hinek dikarin bidin rûyê merivekî wî; pozdaxî
serhevraz	ber bi jor *“a- va xurtan, serhevraze”
serhewa	meqameke kilaman a dirêj û bi şewat e, dûrik
serhildan	îsyan
serhildêr	kesê ku li ber pergalekî radibe; îsyankar
serhişk	1.înkdar, engirî2.serkevir
serhişkî	heter
seridîn/diseri de/biseride	behîn, stewîn, zer bûn, gihiþtin
serik	1. serê biçûk 2. serê çêreyên wekî pîvaz, sîr û sêva binerdî 3.dervank
serinc	1. bal 2.taybetmendî
-serinc rakêşan	bal kişandin
serincrakêş	balkêş
serişte	1. berate 2. elamet
serî	1. nik, nikil 2.qaf*“jin dimire, serî li mêr digere”
-serî lê dan	daxwaz kirin, muracaet kirin

-serî lê gerandin	1. gêjomêjo kirin 2.bilandin
ser jê kirin	1.serî qut kirin 2.kuştin
serjimar	gelhe, nifûs
serjimara giştî	gelheya seranserî welatekî
serjinik	kesê ku bi karên jinan radibe an jî xebera jinan dike; serpîrek
serkan	di artêşê de serbazê ku perwerdehiya leşkerî ya bilind kuta kiriye
serkanî	navenda ku av jê dizê, çavkanî
serkantî	di artêşê de desteya serbazên payebilind
-serkantiya giştî	saziya ku serfermandariya artêşê digerîne
serkar	rêvebirê dezgeh, kargeh, sazî hwd
serkarî	1. desteya rêvebiran 2. avahiya rêvebiriyê
serkeftin	1.jêhati 2.jîrî3.zîrekî
serkeftî	1.jêhatî 2.jîr 3. zîrek
serkêş	rêber, pêşeng
serkêşî	rêberî, pêşengî
serkêşî	1. pêşî kişandin2. rêberî kirin 3.serwerî kirin
serkol	serqot
serkolî	serqotî
serkut	tiştê ko û netûj
serkut bûn	1. winda û nepen bûn 2. tepeser bûn, çewsîn
serkut kirin	1. tepeser kirin, çewsandin2. veşartin
serleşker	fermandarê desteyeke leşkerî
serliq	di artêşê de payeya fermandarê liqeke leşkerî
serma	hewaya sar; seqem*“sar û serma ye, potik bav û bira ye”
-serma girtin/xwarin	zekemî bûn, bi çilmasiyê ketin
sermal	pêçeya ku li sêrî tê pêçan di destê mirovî de heye
sermaye	mal û milkê ku
sermayedar	xwedî-rastmal
sermayedarî	pergala ku xwedan-rastmal tê de desthilat in

sermedî	1.ebedî 2.hetahetayê
sermest	1.serxweş 2.eyaş, meyxur 3.gêj
sermest bûn	1. serxweş bûn 2. hay ji xwe neman3.gêjovêjo bûn
sermestî	1. serxweşî 2. meyxurî 3. gêjtî
sermeşq	nimûne, mînak
sermil	1. serkulang 2. di kincan de beşa ku dikeve ser milan û di hinan de hinekî stûr e
sermiyan	1. dewlemendî2.rastmal *“aqil pir sermiyane, ne karê merivan gişkan e”
sermiyandar	dewlemendê xwedî-rastmal
sername	sernav
sernav	peyv an jî hevokên ku mijara nivîsekê dinimînin
sernerm	1. awirşikestî 2. bêhnfireh
sernewq	1.rezîl 2.rûreş
sernişîv	serberjêr
sernivîsar	nîvîsara sereke ya ku sernivîskar dinvîse
sernivîskar	serokê nivîskarên kovar û rojnameyan
sernixûn	sernişîv
sernûçe	xebera sereke
sernûser	sernivîskar
serobino	1. tevlihevî 2. aloz
serok	kesê ku bi rêvebiriya deste, dezgeh, partî, welat û hwd radibe; rêber, serkêş
serokatî	1.serwerî, desthilatî 2.rêberî
serokomar	reîsê cumhûriyetê
serokwezîr	reîsê wezaretan
serpel	di artêşê de payeya fermandarê peleke leşkerî
serpene	keteber, bêpergal
serpene kirin	1. keteber û bê pergal tevgerîn 2. (kar) birêkûpêkî nekirin
serperişt	peywirdarê ku rêvebiran teftîş dike; mifetiş
serperî	1. seroka cinan2.periya zeryayî
serpêhatî	macera, serborî
serpiyan	kar û barên ku bêyî dezgehekî rûniştî tê pêkanîn

-bazirganiya li ser piyan	danûstandinên ku derveyî firoşgehan û li serê kolanan tê pêkanîn
-xwarinên serpiyan	xwarinên ku zû dipijin
serpî/serpîl	sermil, kulang
serpîrek	serjinik
serpopil	serê her tiştê ku wekî derzîreqê ye
serpûş	hemû cureyên kum an jî mêzerên seriyan
serqot	kesê ku tiştek nedaye serê xwe;servekirî
sersabûn kirin	xapandin
sersal	1.vegera serê salê, yekê meha yekemîn a salnameyê 2.nûroj
sersar	kêmbihîstyar
sersarî	kêmbihîstyarî
sersarî kirin	li şîretan guhdarî nekirin
sersax	kesê bê arîşe û kêmasî
sersaxî	ji xizmên miriyan re hedar û ji miriyan re jî rehmet xwestin; serxweşî
sersaxî jê re xwastin	ji malbata miriyan re gotin: "serê we sax be"
serşok	cihê ku lê serî tê şûştin
sertar	gupika çiyê; qot
sertaser	seranser
sertilî	serê tiliyan
sertiraş	kesê ku pîşeyê wî kurtisandina poran e
sertiraşî	karê kurtisandina poran
sertiraşxane	cihê ku mirov lê porê xwe dide kurtisandin
sertîr	serê guhên
sertît	di artêşê de fermandarê ku payeya wî di navbera serhengî û serlîwatiyê de ye
serwer	1.desthilat 2.serok 3.rêvebir
serwerî	1.desthilatî 2.serokatiya wezaretan 3. rêvebiriya karekî *"bê serwerî, girara piran nakele"
serwext	1. zana 2.hişyar3.hişmend
serwext bûn	1.sergihayî bûn 2.hişyar bûn

serwext kirin	1.sergihayî kirin, îqna kirin 2.hişyar kirin
serxur	bêyom, bêpêpal
serxwe	xweş û gihan, jîr û li ser piyan
serxwebûn [I]	1.xoybûn, xwebixwetî 2. felat 3. rizgarî
ser xwe bûn [II]	xweş û gihan bûn, jîr û li ser piyan bûn
serxweş	1. sermest 2.eyaş 3.meyxur 4.eraqxur *"axa xurt be, xulam serxweş digerin"
sersil	rêzehestiyên piştê yên ku ser û lingan bi hev ve girêdidin
serxweş bûn	1. sermest bûn *"beq, bi avê serxweş dibe"
serxweşî [I]	sermestî
serxweşî [II]	sersaxî
serzelût	qafkeçel
setimîn/disetime/bisetime	pê li tiştekî alîn û lli erdê ketin; tehisîn
sevî	selikeke mezin û kûr a ku mêweyan dikinê û didine ser pişta sewalan
sewa	seba
sewal	heywan, ajal
sewda	evîn
sewdal	aqil, hiş
sewdaser	evîndar
sewgirandin/disewgirîne/bisewgirîne	1.mîsoger kirin 2.bîme kirin
sewl [I]	kulîlkek e
sewl [II]	bêrika kelekvanan
-sewl dan	(bi bêrikên kelekvaniyê) hewl dan
sews	sehm
sewt	deng
-sewtek li erdê yek li esmên bûn	ji ber êş û tajanan qareqar kirin
-ji sewt ketin	1. lap westîn 2. ji ber qîrînê êdî deng jê derneketin

sewtsewtok	çelçelok
sewz	kesk
sewzî	1. keskahî2. (çi pijandî çi nepijî) hemû berên bîstanan, çêre û pimparên ku tên xwarin sexbêrxwedî *"her canek, di dilê sexbêrê xwe de siltanek e"
sexbêrî	1.xwedîtî 2.xwemalî, hemalî
sexbêrî kirin	1.xwedîtî lê kirin 2.bêhemal nehiştin
sexbêrvan	kesê ku çavdêriya zarok, mal an jî sewalan dike
sext	1.dijwar, tund 2.şidiyayî, muhkem
sexte	karê nerewa û tiştê nedurist; beqem, qulebî
sextiyan	çermê stûr
sexele	berx û karên viringî
sewad	hunera xwendin û nivîsandinê
-xwedî-sewad bûn	bi hunera xwendin û nivîsandinê beled bûn
sewal	heywan, ajal
sewalvan	ajalvan
sewalvanî	ajalvanî
sewt	deng, awaz
sewnês	çilmasa kûçikan
sewnêsî	kûçikê bahorî
seya	rûkişandina dîwaran
seyandin/diseyîne/biseyîne	rûyê dîwer bi herî an ji kilsê û hwd betankirin
seyd	nêçîr *"ling li qeydê, çav li seydê"
seyda	1.zana 2.alim 3. mela
seydvan	nêçîrvan
seylav	1.lehiyên ava gur2.ava gumrah a piştî baraneke boş
seylax	di qeraxên avan de erdê bi xîz
seynik	di saet û qiblenameyan de çembera ku hejmar û nîşanên dem û aliyan nîşan dide
seyr	ecêb, xerîb
seyran	geşt û ger

seyrangeh	cihê ku ji bo geşt û gerê munasib e
seyranî	kesên ku diçine geşt û gerê; geþtiyar
seyrek/seyrnîşan	pirsnîşan, /?/
seza [I]	1. şerm, eyb2. nebaşî
seza [II]	layîq
-sezayî pesndanê	layîqî padanê
seza [III]	tola qanûnî ya li hemberî her gunehek an karekî nerewa û nedurist; ceza
-sezaya laşî	cezayê bedenî
seza kirin	ceza kirin
sê	1.hejmara beriya çaran û piştî diduyan 2.jimareya 3'yan *"sê teres hene li gund: kalê jinrind, feqîrê bêvilbilind, mêvanê mal di gund"
-sê kevirê wê dan ber sêrî	jin bêveger berdan
sêbare	sê caran
sêbare bûn	sê caran rûdan
sêbare kirin	sê caran gotin an jî kirin
sêdar	1. sê darên ku serên wan bi hev ve girêdidin û meşkê tê de dikên2.sê darên ku serên wan bi hev ve girêdidin û tawanbaran tê de bi dar ve dikin
sêdîmenî	tiştê ku berahî, dirêjahî û kûrahiya wî heye
sêgoşe	şeklê ku li ser sê çiman ava bûye
sêguh	sêtilî, şene
sêk	ava tirş
sêl	alava hesinî û gilover a ku nan li serê tê pehtin*"hem nanê ser sêlê ye, hem jî teniya binê beroşê"
sêlik	1. sêla biçûk2. bûjeneke lek a gilover e; deng, reng û bername li ser tên tomarkirin
sêlav	seylav *"sêlavher tim bi xwe re qurman nayne"
sênc	1.tîn 2.heraret 3. şkênc û jan
sênex	bendê ku ji sê bendên zirav hatiye ristin
sênî	berkeş
sêpî	sêdar
sêr kirin	1.temaşe kirin2.mêze kirin

sêsibeh	piştî sê rojan
Sêşem	roja çaremîn a hefteyî
sêta	1. ji sê bendan pêkhatî 2. ji sê taqan pêkhatî
sêtîr	cureyekî tifingên kevn e
sêv	cureyekî mêweyan e*“heta kusêv bi darê ve be, dê her kes keviran bavêjê”
sêvaxîn	cureyekî sewziyên ku wekî kartolan di bin erdê de hêşîn dibe
sêvik	movika ku hestiyê lingan bi sersilê ve girêdide
sêwak	1.sersar 2.betal3.revo
sêwirandin/disêwirîne/bisêwirîne	1.xeyal kirin 2.şayese kirin 3.aşt kirin
sêwirîn/disêwire/bisêre	1.şayese bûn 2.aşt bûn 3.qiriyan
sêwî	bêdê, dêmirî *“berxê sêwî, beran jê dernayê”
-sêwiyê binçengşewitî	xizan û jarê eks û nehs
-sêwî man	bêdê man, dê lê mirin
sêwîxane	saziya ku sexbêriya zarokên dêmirî û bêxwedî dike
sêyek	ji sê paran parek, 1/3
sêzdeh	1.hejmara beriya çardehan û piştî duwazdehan 2.jimareya 13’an
sêzdehem(-în)	di rêza sêzdehan de
Sibat	meha reşemiyê *“sibat tiro-viro, adar ma bîst û du ro”
sibe	sibeh *“sibe tê, xêrjî pê re”
sibeh	1.destpêka rojê 2. dîtira rojê *“keça bê bav û dê, êvarê diçe û sibehêtê”
-sibeh lê pag bûn	gihiştin sibehê
sibetir	dusibe
sicade	tiştê paqij ê ku nimêj li serê durist e
-sicadeya xwe li dojehê raxistin	îmana xwe avêtin
sicûr	şewateya ku pê êgir dadidin; ardef *“beriya sicûrê xwe davê tenûrê”

sifir [I]	kanzayê mîsê
sifir [II]	1. net, netêw, nîn, (0) 2. hîç, ne tu tişt
sifirne	sîvander
sifre	mase, pîne û tiştên din ên ku ji bo xwarinê tên raxistin *“dil ne sifre ye ku li ber her kesî vekî”
-sifre danîn	xwarin danîn
sift	tiştê tîr û hasilbuyî an jî vepesirî
siftî	rewşa tîrbûn, hasilbûn û vepesirîna bûjenan
sih [I]	cihê ku tav jê nagire *“ma kes nikare bibêje ku siha te xwar e?”
sih [II]	1. sê heb deh 2. jimareya 30’î
sihik	ava tiriyan a hilatî û bi emadê xwe tirşbûyî; sirke
sihin	rewşa şaşopaşobûnê; heys û beys
sihirandin/di sihirîne/ bisihirîne	1. gayîn 2. hiltirandin, tecawuz kirin
sihirîn/disihir e/bisihire	1. hatin gayîn 2. tûşî tecawuzkirinê hatin
sik	kirêt û menfûr
sikil	xweliya argonî ya ku tê de parçeyên êgir mane
sikir	benda avê *“av, ji serê sikirê de ziwa dibe”
sikûm	rû, çehre, sîma
sikûmreş	bêyom, bêpêpal
sil [I]	çilek
sil [II]	gemara dewêr a ron
-sil kirin	(dewar) rîtin
sil [III]	1. zûxeydok2. kesê ku ji tiştinan aciz dibe
-sil bûn	1. zû bi zû xeyidîn 2. ji tiştinan aciz bûn
-sil kirin	1. rarûyî yekî ketin 2. tiştê ku jê aciz dibe lê nîşan dan *“jinê dil kir, mêrê xwe sil kir”
silal	serban
silamet	1. bêzede2. bêbela
silav	selam, pate *“silav li miyan e, ne li rûyan e”
-silav dayîn	selam dayîn, pate lê dayîn

-silav kirin	selam kirin, pate lê dayîn
-silav lê kirin	selam jê re şandin
silavî	îhtiram û xweşhatinî
-çûn silaviyê	çûn serdana yekî û giramî jê re girtin
sildank	berkurk
silek	çilek
silekî	çilekî
silekî kirin	çilekî kirin
silepor	komek gemara dewêr a rehn
silikandin/disilikîne/bisilikîne	1. rarûyî yekî ketin 2. tiştê ku jê aciz dibe lê nîşan dan û ew dan revandin 3.heywan tirsandin û dan revandin
silikîn/disilike/bisilike	1. bertek nîşan dan 2. zû xeyidîn 3.(sewal) tirsîn û revîn
silim	pêlekan, pêpelûk
silîng	amûra ku barên giran ji cihekî neqlî cihekî din dike
silq	cureyekî sewziyên ku jê şekir tê bidestxistin û pijandî jî tê xwarin
silqî	saye
-silqiyî serê te	(neyînî û erênî) bi sayeya te de
silsilok	kesê ku zû bi zû dixeyide û tengezar dibe
siltan	1.desthilat, hukimdar 2.serwext û jêhatî*“siltik hatin bûn û siltan, pêlik danîn û çûn esmanan”
silûk	1.înziwa 2.(ji bo ku rewanpakiyê pêk bî-nin) tenêtiya sofiyan
-ketin silûkê	1. derketin înziwayê 2.(ji bo paqijiya derûnî)xwe tenê hiştin
sim	piyên ajalan *“çavê nalbendan li simên hespan e”
simandin/disimîne/bisimîne	qul kirin, simitandin
simarte	bûjeneke girtikgirtî ya ku pê girnoz tên jêbirin
simbêl	pirça ku li ser lêvan û bin bêfila mêran û hin sewalên nêr hêşîn dibe *“dilî bide ber dilan, gulê bide ber simbêlan”
-simbêl tê de badan	di xwarina xweşde kêf kirin

simbêlboq	simbêlpoşe
simbêlçixt	kesê ku simbêlên wî badayî û sertûj in
simbêlpoşe	kesê ku pirça simbêlên wî boş û dirêj e
simbil	di zêd de seriyê ku dan tê de ne
sime	çatkêş
simil	simbil
simitandin/disimitîne/ bisimitîne	qul kirin, simandin
simitîn/disimite/bisimite	qul bûn, simîn
simîn/disime /bisime	qul bûn, simitîn
simkot	tasika vexwarinê ya biçembil; şerbik
simok	alava qulkirinê; miqar, metqeb
simtiraş	nalbend
simolek	sewaleke boçdirêj û biçûk a ku bi lez hildikişe daran û ji bindeqan pir hez dike
simsik	çilek, silek
simt	lûtke, zîrwe
simûçk	serê tiliyên piyan
-bi serê simûçkan meşîn	1. pir bi baldarî meşîn 2.li ser hêkan meşîn
sinaet	pîşe *“sinaet çek e, di berîka xwe ke, te hewce dît dêrî veke”
sinarîn/disinêre/bisinêre	rexne kirin
sinc [I]	1.exlaq, xislet 2. taybetmendî
sinc [II]	1. germahî, tîn2. jana birînê 3. herareta bûyerê
sincan	xwedanrewişt
sincaq	1. derziyeke badayî ya ku pê devê berîkan û bestina du pîneyan tê bikaranîn; şewk2. hilçoyê çeqelkî 3. şewka masîgiran
sincirandin/disincirîne/bisincirîne	1. agir geş kirin, sor kirin 2. coşî û peroşiya bûyerê zêde kirin

sincirîn/disincire/bisincire	1. agir geş bûn, sor bûn 2. coşî û peroşiya bûyerê zêde bûn
sincîd	1. cureyekî daran e2.berên dara sincîdê
sindan	amûreke hesinî ya ku tiştên hesinî li serê tên kutan
sindif	pozmika devê heywanan
sindirîk	sindoqeke taybet a ku miriyan dikinê
sindî	cureyekî mêweyên ku dişibihine porteqalan û çêja wan tehlovanckî ye
sindoq	qutiya ku kel û mel tê de tên parastin
sinet	1. kirinên Cn. Pêxember 'eleyhiselam 2. (li cem cihû û misilmanan)qutkirina çêrmikê li ser endamê zayendî yê mêran *"şêwr, sinet e"
sinet kirin	(li cem cihû û misilmanan)çêrmikê li ser endamê zayendî yê mêran qut kirin *"gava dîn sinet bikin, ji binçirkê ve qut dikin"
sinêde	1. bi ser re 2. karê sixtopixto 3.tenîsk
-gule bi sinêde lê ketin	gule spîldaxkî bi ser re derbas bûn
sinêle	1. temenê di navbera zaroktî û mezinbûnê de 2. nîvmêr, jinkok
sing	1.çoyê stûr û dirêj2. endamê zayendî yê nêrzayan *"derziya di çavê xelqê de dibînê, lê singê di çavê xwe de nabîne"
-sing di ber de kutan	1. zina kirin 2.tecawuz kirin 3.gayîn *"tar tara wê bû, heta ku bêbavekî singekdi ber de kuta"
singîr	qamûş an jî darikekî zirav ê ku pê qirtik û pûrtên zêde ji rîsê nûristî tê veqetandin
singîr kirin	rîsê nûristî ji qirtik û pûrtên zêde paqij kirin
singo	di cenga rû bi rû de kêra ku bi ser lûleya tifingê ve dikin
sinik	cureyekî bihukên ku ziyanê dide zadî
sinix	riswa
sinix bûn	riswa bûn
siparte/sipartek	1.peywira taybet 2. emanet
sipartin/dispêre/bispêre	1. emanet kirin2. teslîm kirin
sipsax	li ser xwe û ne mirî
siqa	hesan

siqa kirin	bi hesanê tûj kirin
sir	raz, bîs *”dixwazî sira xwe ji dujminê xwe veşêrî, ji dostên xwe re nebêje”
sirêş	bûjena ku tiştan bi hev ve dizeliqîne
sirişk	rondik
sirke [I]	sing û hesinê ku kapên sewalan davêjinê
sirke [II]	ava tiriyên guvaştî
-sirke kirin	ava tiriyên guvaşti bi ser de rijandin
sirnî	parçeyê ku davêjin navbera du tayeyan
sirsûm	alaveke darînî an jî ji hesinekî tenik e û li şûna kilmeşkê bi kar tînin
siruşt	1.xweza 2.fitret
siruştî	1.xwezayî 2.fitrî
sirûd	neşîd, marş
-sirûda neteweyî	neşîda/marşa dewletekî
-sirûdên leşkerî	marşên ku lehengiyên artêşê dinimînin
sisê	sê *“gava serî bûn sisê, wan bavêje ber sê; ji ber ku sisê, li hev asê ye”
sisî	tovê kengîran
sist	1. neşidiyayî 2.nerm
sist bûn	1. tiştê şidiyayî vebûn2. nerm bûn
sistî	nermî
sist kirin	1.nerm kirin 2. tiştê şidiyayî vekirin
sitam	1. berevan 2. parêzvan
sitamî	1.himaye 2.berevanî
-sitamî lê kirin	1.himaye kirin 2.parastin
sitar	hêza serxwemanê; qudûm
-sitar tê de neman	1. pir kevn bûn 2. pir lawaz bûn
sitare/sitargeh	êwirgeh
sitem	1. zulm 2.pêkutî3.zext
sitembar	1.zalim 2.zordest

sitembarî	zalimtî, zordestî
sitemkar	sitembar
sitêl	qiraca çik
sitirandin/disitirîne/bisitirîne	1.parastin 2. êwirandin 3.hewandin4.aşt kirin 5.bilandin
sitirîn/disitire/bisitire	1.êwirîn 2.aşt bûn 3. bilîn *“kes-nekirî û jina kes-nebirî, bi hev sitirîn”
sitî	stî
sitvan	serpel
siûd	bext, talih *“bila siûda mirovî lêhatî be, aliyekî mirovî jî tunebe”
sivder	1. hêwana malê 2. derazînka (pêderiyê) derê malê
sivik	negiran *“aqilê sivik, barê giran e”
sivikahî	negiranî
sivik bûn	giran nebûn
sivik kirin	giranî jê daxistin
siving	qeşayên ku ji banan dadiliqin; lîla banan
sivnik	1.gêzî 2.siqayîl
sivorî	simolek
sixêf	dijûn, çêr *“sixêf, karê jinan e”
sixêf kirin	dijûn kirin, çêr kirin
sixtopixto	serpene
sixtopixto kirin	serpene kirin, serpeçûm kirin
siwar	kesê ku hilkişiyaye ser sewal an jî navgîneke raguheztinê *“çi bibêjî jî, li bejna siwarê min tê”
siwar bûn	1.hilkişîn ser2.bazdan ser *“helkhelka gavanan, ji siwarbûna keran e”
siwar kirin	1. bar kirin2. avêtin ser piştê
siwar peya kirin	pergala karê xelqê betal kirin
siwat	riba, faîz
siwax	seya
siyaset	zanistên rêvebiriyê; ramyarî

siyasetmedar	pisporê rêvebiriyê; ramyar
siyasî	ramyarî
siyele	çêreyeke ku belçikên wê weke sewziyan tên bikaranîn û pijandî tê xwarin
sî	sih *“adarê, agir xweştir e ji siya darê”
sîber	zag
sîdar	xwedî-sih
sîgeh	sîwan
sîhir	cadû
sîhirbaz	cadûbaz
sîkard	bivirê goştî; sator
sîkene	di hundirê makîneyê de pergala ku xebata wê têkûz dike
sîl	nexweşiya xefirxanê
sîle [I]	lêxistina bi kefa destî, şeqam
-kod bi dêv re sîle kirin	kod mişt tijî kirin û zêdehî bi kefa destî rijandin
sîle [II]	kevirê ku goşeyên dîwaran digihîne hev
sîm	zîv
sîma	ser û çav; rû
sîme	perjanê hesinî yê dir û bikelem ê ku (ji bo parastinê) dora zevî û erdan pê tê rapêçan
sîme kirin	dor bi sîmeyê rapêçan
sîmerx	di çîrokan de balindeyê efsûnî yê ku mirov lê siwar dibûn û bi kêrî raguhastinê dihat
sîmsar	bazirganê ku ji firoşkar û kiriyar re navberkariyê dike û para xwe ji her dû seriyan jî distîne
sînahî	bînahiya tiştan a ne li gorî rastiya wan lêbelê wekî sîber û pêjnan
sîndir	cûnî
sîng	1.gerden 2.qefes 3. ber *“çavê tirsonek sîngê spî nabîne”
sînor/sindor	tixûb, hudûd *“sînorê xurtan tune ye”
sînorbir	derveyî tixûbên heyî
-rojnamevanên sînorbir	endamên çapemeniyê yên ku tixûbên rûmetşikên napejirînin

sîpel	1. şelale, şîp 2. pifdankeke di nav zikê masiyan de ye
sîqal [I]	1.cîle, mesqel 2. bêkêrtik, meht 3.rewneqdar
sîqal [II]	lûlikên qeşayê yên ku di zivistanan de bi kevir û banan ve dadiliqin; siving
sîr	hêşinahiyeke ku pijandî û nepijandî tê xwarin û bêhna wê mirovî aciz dike *“ne pîvaz e, ne sîr e, tê digere weke qîr e ?”
-sîrek li heft civatan gerandin	li pir cihan behsa heman tiştê bêbine kirin
sîrfisk	cureyekî sîrên kûvî yên bêhnkirêt e
sîrik	sîrim
sîrim	sîra biyanî
sîrkut	cûnî an jî derdana ku tê de sîr tê kutan*“sîrkut hilat, mîrkut dahat”
sîs	1. tiştê ku tavê lê nedaye û rengê wê spîtale ye2. rengê spî
sîsark	cureyekî balindeyên ku ser û stûyê wan rût in û goştê miraran dixwin; teyrê berateyan
sîs bûn	di cihê tarî de man û reng lê spîtale bûn
sîsele	1. lawaz 2. yax
sîsirk	bihukeke biyanî ya ku bi şevê dengekî çirçirok derdixe
sîtar	tixûb *“her kes di sîtara xwe de şêr e”
sîte	tora masîgirtinê
sîtil	amanake mîsîn û mezin a ku tê de xurek tê pijandin
sîvan	amûreke guhêzbar a ku mirovî ji baran û tavê diparêze
sîvander	qeşaya ku di banan de dadiliqe; lîl
sîvok	cihê êvitî an jî belbûyî yê ku ji ber lêdaneke tund di laşî de çêdibe; gilê
sîwanok	kulîlkek e
sîwak	darikê devpaqijiyê; miswak
sîx	1. pîjên daran ên girs2. şîşikên hûnanê
sîxme	1. darikên sertûj 2. kelem
sîxur [I]	cureyekî heywanên pîjpîjî ye
sîxur [II]	hevkarê nepenî yê neyêr; casûs
sobe	alava germkirina avahiyan a ku dûyê wê bi riya boriyan derdikeve derve
sobevan	pîşekarê çêkirina sobe û lazimiyên sobeyan
sober	avjen, melevan

soberî	avjenî, melevanî*“heft soberiyên kerê hene, dikeve avê giştan ji bîr dike”
soberî kirin	avjenî kirin, melevanî kirin
sofik	telaşê tayî, kelefe
sofî	dîndarê ku girîngiyê dide îbadetan; xwedênas*“sofiyê remezanê, wek kerê dû garanê”
sohe	sobe
sojer	sotîner
sol	pêlav *“lingê xwe mekesola teng”
-sol dan destan	hatin qewirandin
solbend	1.pêlavfiroş 2. tehmîrkarê pêlavan
soldank	1. derdan û paçika solê 2. di ber deriyan de cihê ku pêlav lê tên danîn
soldirû	solbend *“soldirû pêxwas in, cildirû bêkiras in”
sole	bistikên garisan
solîn [I]	coya avê ya ku di bin axê re hatiye çêkirin û di bin kolan, mal û cadeyan re diçe
solîn/solîne [II]	1. zeviya kulîlkan 2.cihê çandin û firotina gulan; gulistan
sond	ehd, yêmîn, qesem*“derewîn, pir **sond**a dixwin”
sond xwarin	ehd û qesem kirin *“carekê rêwiyek di ber ziyaretekê re derbas dibû, lê vegeriya û got: ‘Xwedê dizanê min çend caran derewînî bi serê te **sond xwariye’**; ziyaretê jî got: ‘min jî gelek caran mala te xera kiriye lê tu bi xwe nehesiyayî’ ”
sone	werdek
sor	rengê xwînê *“gayê **sor,** sortiya xwe bernade”
sor û gizêrî bûn	qelew bûn û xwîn hatin dêman
soravk	boyaxeke sor a ku hin jin li lêv û nenîkên xwe didin
sor bûn	**1.** wekî rengê xwînê bûn **2.**(mêwe) stewîn 3. mehcûb bûn*“gul, li gulê dinêre û **sor dibe**”
sorcîn	rengê qehweyî
sordîn	kevirên meht ên ku ji bo sewalan xwêyê li serê direşînin
sorewêl/sorewilk	teyrekê avî yê gerok û rengsor e

sorgevez	sorê tîr û tarî
sorik	1.pijikên sorsorî 2. cureyekî nexweşiyê ye3. giyayekê qamîşî ye
soring	**1**. nexweşyek e 2. boyaxeke giyayî ya sor e
sorîçk	endamê ku xwarina daqultandî tê re derbasî aşikê dibe
soromoro bûn	(ji ber serma, şerm û hêrsê)reng avêtin û çilmisîn
sorsorik	**1**. sorîçk 2. cureyekî darên biyanî ye3. berên dara sorsorikê
sosik	cureyekî bihukan e
sosin	cureyekî kulîlkan e
sosret	ecêb, xerîb, seyr
sotin/disoje/ bisoje	şewitandin
sotîner	bişewat, agirîn
sox	**1.** rezîl û riswa **2.** mehcûb
sox û sinix	- rezîl û riswa
sox bûn	**1**. bi nebaşiyê navdar bûn **2**. rezîl û riswa bûn 3. mehcûb û şermezar bûn
soxe	**1.** mîrate **2**. kambax û merez
soxe man	- **1.** ji mîratxuran re mîrate man 2. li xwediyan merez bûn
sox kirin	**1.** nav û nûçikên nebaşiyê li ser xistin2. mehcûb û şermezar kirin3. rezîl û riswa kirin
soy	namûs û şeref
soz	**1**.peyman, ehd 2.gotin û biryar *“ma sozbûne toz?”
sozê mêrên berê	sozê bê hîle û xurde
sozdar	kesê ku biryarek li ser xwe vebiriye; peymandar
soz dan	peyman vebirîn
sparte	**1.**emanet 2. peywira taybet
spartin/dispêre/bispêre	**1**. radest kirin, teslîm kirin 2. emanet kirin*“kerê xwe rind girêde, paþê **bispêre** Xwedê”
spartin axê	mirî di gorê de danîn û serê gorê nixamtin
spas	teşekur
spas kirin	teşkur kirin
spehî	**1**.xweşik 2.bedew3.delal 4.boş *“dar bi berê xwe ve spehî ye”

spehîtî	ciwanî, rindî
spêde	destpêka rojê; elind, berbang
spêle	tiştên ku di şevereşan de bi ber çavê mirovan dikevin lê di rastiyê de ew tunene
spî [I]	rengê berfê
spî [II]	cureyekî heşeratên ku wekî kêçan dikevin nava por û cilan
spiya xwe bi peretî firotin	ji kirêtiyên xwe re di bazara qencan de cih veqetandin
spiyên xwe kuştin	di halê xwe yî xirab de ketin
spîçolkî	çilmisî
spî kirin	qeşartin, qalik jê kirin
spîldax	herş
spîldax bûn	herişîn
spîldax kirin	herişandin
spîlk	spîtk
spîndar	dara spingê
spîtale	tişt an jî mirovê rengspî
spîtayî	**1**. rewşa rengê berfê2. şîr û adanên şîrî
spîtk	**1.** di çavan de beşa spî ya ku bîbik di nav de ye 2. di hêkan de aviya zelal a ku li dora zerdikê ye
spîxur	**1.**çiriz 2.çikûs 3. kirêt *“axayê **sipîxur**, bê xulam dimîne”
standin/distîne/bistîne	1.wergirtin 2.kirîn
stewandin/distewîne/ bistewîne	**1**. kemilandin 2.gihiştandin 3.pijandin 4.terixandin
stewîn/distewe/bistewe	1.kemilîn 2.gihiştin 3. pijîn 4.terixîn
stewl	tewleya dewar, ker û hespan
stewr	heywana ku berê xwe negirtiye û avis nebûye *“çêleka stewr, be şîr e jî”
stewr bûn	(sewal) ber negirtin
stêle	beredayî

stêng	giyanewereke jehrdar, û rengsor e; kunên xwe di ax û keviran da çêdike mêşhingivan dixwe û ziyanê dide
stêr	cismên ku bi şev li esmên dibiriqin
stêr xuricîn	stêr rijîn
stêrk [I]	stêr
stêrka xwe bi roj dîtin	tê gihiştin ku çi sosretî dê bên sêrî
stêrk ji esmên anîn warê	tu kar ji destan nefilitîn
stêrk [II]	nikilê ku bi serê lûleya tifingan ve ye û bi kêrî nîşangirtinê tê
stêrk girtin	nîşan girtin
stêrk [III]	kepirkeke ku di ber dîwarê malê de çêdikin da ku xwarin û pertalan li ser daynin
stêrnasî	zanistên ku pisporiya wan nasîn û danasîna gera stêran e
stî	xatûn, xanim, banû
stran [I]	**(**hevîr û hwd)hasilkirin
stran [II]	kilam, goranî
stranbêj	dengbêj
stran/distrê/ bistrê	**1.** kilam gotin 2.(hevîr û hwd)hasil kirin *"hevîr çiqasî **bê stran,** nanê wî ewqas tahmê dide"
strî	di çêre û daran de cihê tûj ê ku dest ê mirovan re diçe; kelem, pîj, dasî *"cîranê nebaş **stri** yê ber çavê mirov e"
strîzerk	çêreyek e
stro	şaxên bi serê hin ajalan ve; qiloç *"malê dinê, **stro**yê mêran e"
strû	stro *"bizina ku kok bû, dê **strû**yê xwe di kendalan hilde"
stû	endamê ku sêrî bi cendêk ve girêdide, qirik
stû di rû de hatin	Bê hemdî xwe xewre çûn an jî ji ser hişê xwe çûn
stû bi binî ve bûn	neheqî kirin û rastî sezayê neheqiya xwe hatin
stû hingaftin	serî lê xistin/ser jê kirin
stûbend	du bendikên ku ji dêla kemberan çeperast tên girêdan (du serên aliyekî li qûna şalî ve tên girêdan û ên din jî di ser milan re bi pêşiya şêl ve tên girêdan)

stûbir	**1.** bivirê celadan; serbir **2**.mêrkujê bêminet
stûdirêj	cureyekî sewalên kûvî ye û stûyê wê wisa dirêj e ku devê wê digihêje belgê daran
stûkur	katara stûyî
stûqulk	stuyê dirêj û zirav
stûn	**1.** pêsimtek, kêran 2. singên dirêj ên ku pê konan vedigirin ***"** **stûna** zilmê çiqasî qalind be, ewqasî zû dişkê"
stûr	**1**.nezirav 2.qelew *"stûyê stûr,ji gayê cot re namîne"
stûr bûn	1.zirav nebûn 2.qelew bûn
stûr kirin	**1**.zirav nekirin 2.qelew kirin
stûrî	**1**.neziravî 2.qelewî *"her tişt ji ziraviyê dişkê, mirov ji **stûri**yê"
stûvank	gerdenî
stûxwar	1. belengaz 2.reben
su hatin	xeyidîn
suhbet	hevpeyvîn
sukûnet	**1**. aramî 2. jiyana bêteqereq
sukûneta derûnî	aramiya giyanî
sulh	aştî
sur	1.ba 2.serma
surandin/disurîne/bisurîne	1. mist dan 2.tev dan 3. ziyîn
Sureya	gerestêrkek e
surperî	bedewtira cinan
surşirîn	dilrevîn
suxre	1. xebata nanoziko 2. olam
suxte	şagirdê zanistên dînî; feqîh
sûc	Tawan ***"sûc** sê wî ye, kes lê xwedî dernakeve"
sûcdar	tawanbar
sûçe	goşeya derve; çivange
sûçeber	kevirê çivangeya dîwêr
sûd	**1**.menfiet, berjewendî 2.fayde, behre

sûd wergirtin	kelk jê wergirtin
sûdperest	1.kêmfirsend 2. keysperest
sûk/sûq	**1**.çarsî 2.erase *“ne ji fesadan be, rovî dê here **sûk**ê”
sûlav	şelale, şîp, sîpel
sûr	dîwarê kelehê; beden
sûre	ji 114 beşên Quranê beşek
sûret	**1**. dêm 2. gep
sûs	rehên nebateke tahmxweş e û berê dewsa şêkir dihate bikaranîn
sûse	**1**. sîxurê ku kozikên neyêr teselî dike 2. (ji bo lêgerînekê) êrîşa berfireh 3. sîxuriya bi darê zorê
sûsik	cureyekî çivîkan e û hêkên wan pir biha ne
sûsmar	tîmsah
sût	rengê hêşîn ê ku dişibihe keskê çêreya ter lêbelê birqonek e; kesber
sûtal	**1**.satore 2.şeşerût 3.bêkêr, bêbine 4.eware, ewan
sût û sûtal	betalên ku li kuçeyan beredayî digerin
sûtar	**1**.wêrek **2**.şêrdil
sûtan/disû/bisû	1. xar kirin 2.tûj kirin 3.zot kirin
swîr	tama xwêyê, şor
swîr bûn	şor bûn
sûxar	bistikên birincê ter
sûyîn/disû/bisû	sûtan
sûzenek	nexweşiya piştêşê
sûzenî	pineyê ku di dema kirasan de jin didine ber xwe

Ş

Ş/ş	tîpa bîst û sêyemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke pêşezmandevî ye û di belavbûna wê de ziman li ser diranan dişide û awayê belavbûna wê fîzek û hişk e
şa [I]	**1**. bextewar2. kêfxweş 3. dilrehet
şa [II]	**1**. şah 2.bijarte
şabad	bajar an jî cihê rûniştina şahekî
şabal	şaper
şaban	şara ku davêjin ser serê bûke û zava vedike
şabaş	1.bexþîþ 2.xelata daholvên 3.qenciya mezin *“gava ku ba bê **şabaş**an bidêr, ba neyê guhê xwe bidêr”
şabaş ji Xwedê re	**-** şikir ji Xwedê re ku ev rewþa ku ez tê de me bexişandiye min
şa bûn	kêfxweş bûn
şaciwan	keç an jî jina ku ji hemûyan bedewtir tê hilbijartin
şad	şa *“bi mirinê, dil şad nabe”
şad bûn	şa bûn
şadiman	dilfireh
şadirvan	hewz, lîç, gol, rûbar an jî zeryaya ku bi kêrî soberiya melevanan tê
şadî	1.kêfxweþî 2. dilrihetî
şad kirin	şa kirin
şafir	1. çola dêm, bêdar û vala 2. cureyekî çêreyê ye
şag	**1**. şak 2. newal
şagenim	genimê bijare
şagirt	1.telebe, xwendekar 2.feqîh 3.kesê li ber destê hostayekî karekî dike; pîşekarê nû
şagul	gula hera bedew
şah	key
şahane	1.bijarte 2.tiþtê layiqî mîran
şahbanû	keybanû
şahbaz	teyrê baz

şahbender	nûnêrê dûgelê yê li derveyî welêt, sefîr
şahbenderî	sefîrtî
şahbenderxane	sefaret
şaheng	serok û mîrê komeke mêşhingivan
şaheser	pir bedew
şahid	kesê ku bûyerek dîtiye; guwah *“ **şahid**ê roviyî, boçika wî ye”
şahidî	guwahî
şahî	çalakiya kêfxweþiyê *“kesîb ne li şînan e, ne jî li **şahi**yan e”
şahîk	**1**.rewþen, ronak 2.meht, şimşimot
şahmar	marê herî girs
şahmerdan	egîdê egîdan
şahreg	reha ku xwînê ji dilî belavî cendêk dike
şahrê	**1.**riya sereke 2.riya şoşê
şahsiwar	sersiwar
şahtî	keytî, mîrtî
şahyar	wezîr, kizîr
şahzade	zarokên şahan
şair	helbestvan
şajin	seroka jin; keybanû
şajina bedeweiyê	di nav hinkufan de jina hera bedew
şak	şaxên daran ên ku bi alîkariya dareke din bilind dibin
şa kirin	kêfxweþ kirin
şakûl	amûreke ku pê mîhenga karên avasaziyê tê dayîn
şal	kinca ku ji navikê berjêrtir tê lixwekirin û piranî aîdî mêran e
şalgerdan	kefî
şalok	kêlindî
şalûfe	nanê lewaşe yê ku toraq, penîr û xwarinên din dikine navê û piştî rûnkirinê li ser sêlê dipijînin
şalûl	çivîkeke dengxweş e; bilbil
şalûz	melaq, laloş

şalûzî	melaqtî, laloşî
şalwar	cureyekî kincên derveyî yê ku bi ser derpêyî de tê lixwekirin
şalyar	1. walî, parêzgar 2. wezîr
şalyarî	**1**.walîtî, parêzgarî **2**. wezîrtî
şambelot	1.cureyekî daran e 2.berên vê dare yên ku qelandî tên xwarin
şamik	elok, elelok
şamirîşk	elok
şamû	şehê ku pê hirî tê şikinandin
şan [I]	mil
şan [II]	**1**. şohret, navdarî 2.karê ku baş pê tê zanîn; pisporî *”dizî ne şanê mêran e, para segan e”
şanê xwe derxistin	xwiyê xwe yî nebaş nîşan dan
şanaz	1. dilşa2. serbilind
şanaz bûn	**1**. dilşa bûn 2. pê serbilind bûn
şanazî	**1**.îftixar, xawên 2. serbilindî
cihê şanaziyê ye	layiqî îftixarê ye
şancûl	bazin an jî pîjê
Şande	stûyê kûçikan
şande	heyet
şandin/dişîn e/bişîne	bi rê kirin, hinartin
şandî	**1**. qasid **2.**peyamber
şane [I]	**1.**elamet **2.**cazibiyet *“bila lawik **şane** be, bila miaş qet tune be”
şane [II]	cihê ku ji hin xaneyên biçûk pêk hatiye û mêşa hingivî hingivê xwe lê datîne; keware
şane [III]	di laşê giyandaran de xaneyên biçûk; hucre
-şaneya xwînê	hucreya xwînê
şane [IV]	koxikê notirvanan
şaner	çavdêr
şanenas	pisporê di ware şaneyên giyaneweran de de

şanenasî	zanistên ku lêkolînan li ser şaneyên giyaneweran dike
şanenav	îmze
şanese	kûçikê notirvanan
şaneşîn	şanişîn
şanik	**1.** xal, deq, nîşan **2.**elamet, berate
şanişîn	**1.** cihê bêhnvedan û rûniştina şahî **2.**eywana li ser banî
şanî	**1.** nîşan **2.** rawêjer
şanî dan	**1.** nîşan dan **2.**pêşan dan **3.**araste kirin
şano	berhema wêjeyî ya ku li ser dikê tê pêşandan
şanogeh	cihê ku berhemên şanoyê lê tên pêşandan
şanoger	lîstikvanê şanoyê
şanogerî	hunera pêşkêşkirin û derhêneriya şanoyan
şanşanok	lîstikeke zarokan e
şapanosî kirin	karê xwe baş neanîn cih
şapat	**1.** karesat, bobelat **2.** ezab, xezeb
şape	şepe, aşît
şaper	per û baskên firindeyan
şapik	cureyekî potikan ê ku mildirêj, bê pêsîr û bê bişkojk e
şar [I]	bajar, şeher
şar [II]	laçik, destmal *“serê min bi **şar** e, çi bikim dilê min bi jehr e”
şarandin/dişarîne/bişarîne	**1.** germ kirin **2.** dijwar kirin **3.** azirandin **4.**arandin
şarax	ecûr
şaredar	serokê belediyeya bajarekî
şaredarî	belediyeya bajêr
şarestûn	kêran
şarestûn kirin	kêran avêtin ber
	379
şayese kirin	

şareza	**1.**kesê ku li bajaran mezin bûye û hay ji çerxa felekê heye 2.pispor 3.zana4.beled şarezahî **1.** pisporî **2.** zanatî **3.** Beledî **4.** pîşekarî
-şarezahiya hunerî	pisporiya di qadekî an jî pîşeyekî de
şarêz	nexweşiyeke pidûyên diranan e
şaristan	**1.**medeniyet **2.** avadanî
şaristanî	têkildarî medeniyet û avadaniyê
şarîn/dişare/ bişare	**1.** kel bûn, germ bûn **2.**arîn
Şaş [I]	kesê ku reşahiya çavên wî ne di cihên asayî de ne*"ji milkan aş, ji jinan jînên **şaş**, ji mêran mêrên ne bide pêş ne bide paş"
şaş [II]	1.çewt **2.** xulp **3.** kesê ku xwe ji ber tires an jî şermê ji bîr dike; şepirze
şaş bûn	**1.**xeletî kirin **2.** mat man **3.**şepirze bûn
şaşik	egal
-şaşik girêdan	**1.** Egal dan serê xwe **2.** Pîneyekî tenik li dora serê xwe alandin
şaşî [I]	**1.**çewtî **2.** xulpî **3.** şepirzetî
şaşî [II]	rewşa nebûna reşahiya çavan di cihên wan ên asayî de
şaşî kirin	**1.** çewtî kirin **2.** xulpî kirin **3.** şepirzetî kirin
şaş kirin	**1.**gêj kirin **2.** mat kirin
şaş man	mat man
şaşwaz	matmayî
şaşwaz bûn	mat û mehtel mayîn
şaşwaz kirin	mat û mehtel kirin
şatik	katara stûyî
şatir	**1.** kesê ku kelûpel, nîşaniyên bûkan û nameyan digihîne xwediyên wan; pîlik **2.** Hevalbend
şato bato	tewş
şato bato xeber dan	bi awayekî tewş axaftin
şavêr	parav, çivêl
şavêrî [I]	paravî, çivêlî
şavêrî [II]	kêmîştahî, bêmehdetî
şax	**1.** çiya **2**.çiqilê dare **3.**bir **4.**malbend **5.**liq **6.**qiloç **7.**zîlê çêreyê

-şax vedan	**1.**zîl vedan **2.** bişku dan
şaxur	zinar
şayen	layiq, seza, hêja
-şayenî pesnê	sezayî medhê, hêjayî pesnê
şayese	**1.**karê sêwirandî; teswîr **2.**xêz
şayese kirin	**1.**sêwiran-din **2.**xêz kirin
şayeste	**1.**birûmet **2.**rêzdar
şayid	bijîşk
şayiş	**1.** tatêl, keser **2.**tirtûl
şayiş kişandin	**1.** Ketin tatêlê **2.**tirtûlê kulê pê girtin **3.**keser kişandin
şazde	**1.** hejmara beriya hevdehan û piştî pazdehan **2.**jimareya 16'an
şazdehem(-*în*)	di rêza şazdehan de
şe/şeh	alava şikinandina por û hiriyê
-şeyê piyî	ji qeydika piyî hetanî serê tiliyan koma hestî û movikên ku di piyên mirovan de ye
şeb	şew
şebeng	**1.** rengên ku ji rengên sereke hatine darijtin **2.** xeyala gerok a ku kesê di xewê de dibîne; qeretû
-şebenga rojê	rengên keskesorê
şebikîn/dişebike/bişebike	li hev alîn
şefeq	aso, ufuq
şefran	zehferan *"ker, çi dizane **şefran** çi ye"
şeftalî	xox
şeftûl	**1.** xwar **2.** çewt
şeher/şehir	bajar
şehitandin/dişehitîne/bişehitîne	tiştê negotin û nekirinê gotin û kirin

şehitîn/dişeh ite/bişehite	tiştê negotin û nekirinê qewimîn
şehîd	**1.** cangoriyê di riya Xwedê de **2.**pakrewan
-şehîd ketin	di riya Xwedê de giyanê xwe dan *"riya azadiyê, bi xwîna **şehîd**an ronak dibe"
şehîn	terazû
şeh kirin	şikinandin
şehmar	çilpê
şehriyar	şaredar
şehriyarî	şaredarî
Şehrîwar	Kelûya Simbilê
şeht	kêmlebatê ku nikare xwe li ser lingan bigire
-şil û şeht	şileke û kêmlebat
şehte	qiravî
şehwet	**1.** xwestek **2.**xwesteka zayendî
şek	**1.** lêdana sivik **2.** kîteyeke ku gava çend caran li ser hev tê gotin nêrî radibin ser lingên xwe yên paşîn **3.** beranê ji du salan mezintir
-şek lê dan	**1.** qorç lê dan **2.**du tişt hêdîka li hev xistin
şekal	**1.** cureyekî solên berê ye **2.** sola ku dawiya wê di bin lingan de hatiye şikandin û wisa hatiye pêkirin
-şekal bi lingan ve kirin	xort û xama zewicandin
	380
<u>şemal</u>	
şekerok	kesê ku bi jinekî re direqise
şekêrt	şikarte
şekir	şirîniya ku ji silq û leveneke taybet tê bidestxistin *"Şam **şekir** e, lê welat şirîntir e"
-şekirê hûr	şekirê hêrandî yê ku dişibihe êrd *"hevalê te bibe **şekirê hûr** jî, xelas meke"
-şekirê kabik	şekirê ku çargoşe hatiye birîn
-şekirê kaç	şekirê ku çargoşeye lê direj hatiye birîn
-şekirê qend	şekirê ku weke kerpîçan hatiye birîn
-şekirê heqîde	şekirê şûşekî

şekirdank	amana ku şêkir dikinê
şe kirin	**1.**pê karîn, qedandin, şiyan **2.**şeh kirin
şekirmiz	nexweşiyek e
şekirnok	cureyekî şekirên ku nokeke qelandî dikine navê
şekok	cureyekî fêkiyên çolê ye; hirmiya biyanî
şel [I]	ronahiya nîvî
şel [II]	parçeyê ku mezin hatiye qutkirin
şelaf	**1.**melaq **2.**laloş
şelafî	**1.**melaqî **2.**laloşî
şelafî kirin	**1.**melaqî kirin **2.** laloşî kirin
şelal	giya û darên ji hev dûr mane
şelal bûn	bi dûrî hev ketin
şelal kirin	ji hev bi dûr xistin
şelaq	qemçik
şelaq kirin	bi qemçikan lê xistin
şele/şeleg	barê piştan;piştî
şelegan	her tiştê girs û mezin; geltegan
şelik	parzûnê şîrdotinê yî ku didine ser devê qûşxaneyê û paşê didoşin
şelipîn/dişeli pe/bişelipe	**1.**tehisîn, şiqitîn **2.** şehitîn
şeliq	şilop
şeliqîn/dişeli qe/bişeliqe	**1.**(çav) êşîn û xerêf girtin **2.**(şeq û binçeng) kul bûn û pîrotankî bûn *“çavê **şeliqî,**ji ê kor çêtir e”
şelîn/dişele/ bişele	**1.** (mar) bi ser zikê xwe kişîn û çûn **2.** wekî maran kişîn
şelşelî	parçeparçeyî
şelûf	cûcika nêr
şemal	**1.** rewneq **2.**rewşen **3.**çira
-şemal dan	**1.** rewneq dan **2.** rewşen bûn
<u>şemalk</u>	
şemalk	find
şemate	qalebalî û têkilhev-bûna dengan; dengûdor

şembûz	sewala barkêş a nehs û eks
şembûz	bûn (sewala barkêş) veciniqîn û nehs bûn
şemendefir	navgîneke raguhastinê ya ku ji makîneyeke serkêş û çend selikên siwaran û baran pêk tê
şemitandin/ dişemitîne/bişemitîne	**1.** şiqitandin, hilisandin **2.**gindirandin **3.**tîlê xistin
şemitî	**1.**şiqitî **2.** Gindirî *“hevalê lingê **şemitî**, hey Xwedan e”
şemitîn/dişemite/bişemite	**1.**şiqitîn, hilisîn **2.**gindirîn *“hesp li ser çar lingan diçe, dîsa jî lingên wî **dişemitin** û dikeve”
şemixîn/dişemixe/bişemixe	(xurek) afnikî bûn
Şemî	roja piştî înê, roja yekemîna a hefteyê
şemîtok	**1.**şimşat, şimşimot **2.**qeşa û berfa ku li serê tê şiqitîn; tîl
şemkur	pezkovî
şemûk	**1.**pêderî, bermal **2.**hevşî
şemûz	şembûz
şene	alaveke çandiniyê ya ku çend heb tiliyên wê hene û pê giya û zad tê berhevkirin; çartil
-şene kirin	bi çartilê qirş û qeselê zevî û mêrgan berhev kirin
şeng	**1.**şên **2.**peroşmend **3.**kêfxweş
şengal	kezwan
şengebî	cureyekî daran e
şengebûk	bûka bedew, şox û şeng
şengist	**1.** unsur **2.**hêman
şengiste	cihokên ji bo xîmê avahiyekê kolandî; binetar
şep	dengê lêdana bi kefa destî; tep
şepal	**1.**şêra mê **2.**bejna lihevhatî û xwînşirîn; bedew **3.**ferxê şêrî
şepane	bizmar
şepane dan	bizmar kirin
şepe	aşît, renî
şepêl	**1.** pêl **2.** her pêleke rêzepêlan

şepilandin/di şepilîne/bişe pilîne	**1.** ji devê xwe şehitandin **2.**xwe şepirze kirin
şepilîn/dişep ile/bişepile	**1.** tengav bûn **2.** şepirze bûn
şepirze	**1.** pejmûrde, belawela **2.** perîşan, sefîl **3.** teqoze **4.** geveze
	382
şer	
şepirze bûn	**1.** Pejmûrde bûn **2.** perîşan bûn **3.** teqoze bûn **4.** geveze bûn
şepirze kirin	**1.** pejmûrde kirin **2.** perîşan kirin **3.** teqoze kirin **4.** Geveze kirin
şepîlk	çengên mirîşk û balindeyan
şepop	kesê ku her çi karî bike kêmasiyekî tê de dihêle/dest û piyên wî li hev dialin
şepol	şepêl
şeq	**1.** navbera her du lingên mirovan û sewalên dupêyî **2.** (sewalên çarpê) navbera her du lingên paşîn **3.** Navrana kincên wekî şal, derpê, fanorî û hwd **4.**parçe **5.** derz, qelîştek **6.**dengê ji lêdana bi kefa destî tê
-şeq lê vedan	**1.** lê siwar bûn û her lingek di aliyekî de daliqandin **2.** (sewalê nêr) daketin (a mê) **3.** ling lê dan hev
şeqam	lêxistina bi kefa destî; sîle
şeq bûn	di navê de qelişîn
şeq kirin	di navê de qelişandin
şeqe	kergît
şeqên	dengê levketina du tiştên req
şeqil	mohr, demxe
şeqitandin/d işeqitîne/biş eqitîne	**1.** fizirandin **2.**dan aliyekî
şeqitîn/dişeq ite/bişeqite	**1.**fizirîn **2.**xwe dan aliyekî
şeqizîn/dişeq ize/bişeqize	**1.**şerm kirin, fedî kirin **2.**şaşwaz bûn **3.**neçar bûn
şeqle	darên ku ji bo şewitandinê hatine şeqşeqîkirin; êzing
şeqopîlo	**1.** şeqşeqî **2.**derzderzî **3.** qelşqelşî
şeqopîlo bûn	**1.** di navranê de şeqşeqî bûn **2.**derzderzî bûn **3.** qelşqelşî bûn

şeqopîlo kirin	**1.** di navranê de şeqşeqî kirin **2.** derzderzî kirin **3.** qelşqelşî kirin
şeqşeqî	**1.** şelşelî, parçeparçeyî **2.**şeqopîlo
şeqşewêl	jina nelirê; qehbik
şer	**1.** ceng **2.** Pevçûn *"**şer**, bi tifinga vala nabe"
-şerê bejî	şerê li ser rûyê erdê
-şerê bigirbikujiyê	şerê xwînxuran ê li dijî reben û repalan
-şerê eniyê	di bereyekî de cenga du artêşan
-şerê fezayî	şerê li seqayê
-şerê germ-şerê germ	şerê rû bi rû; şerê eniyê
	384
<u>şeranî</u>	
-şerê piştzeryayî	şerê ku di parzemîneke cihê de tê meşandin
-şerê sar	şerê navtêdan, berîdan û tevdanê; şerê dek û dolaban
-şerê zeryayî	şerê di nav behran de
şeranî	lîstikeke govendan e û bi pêgiranî tê lîstin *"bûye marê nîvkuştî, hê jî **şeranî** dilîze"
şerbet	vexwarina ku ji ava mêweyên guvaştî, şekir û avê tê çêkirin
şerbik	tasa avê ya biçembil *"**şerbik** nû ye, av şirîn e"
şer derxistin	bûn sedema pevçûnan
şeredev	devjenî
şeref	**1.**heysiyet **2.**rûmet **3.** rêzdariya li nav civakê *"**şeref**, ji heyatê hêjatir e"
şerenîx	şeredev
şerfiroş	kesê ku her dem li şer û têkdanê digere
şergeh	qada ceng û pevçûnê
şerîet	**1.** hiqûqa îslamî **2.** ola bi zagon û pergal *"**şerîet**, şermê naxwaze"
şerkar	pîşekarê cengê
şer kirin	**1.** bi yekî re li hev xistin; cengîn **2.** Lê bezîn
şerm	eyb, fedî *"di dinyayê de **şerm** tunebe, hurmet jî tuneye"
şermezar	**1.** kesê ku karekî neyînî kiriye **2.** riswa

şermezar bûn	**1.** (ji ber karekî neyînî ve) li ber xwe ketin **2.** riswa bûn
şermezarî	rewşa kesê ku karekî neyînî kiriye an jî ji ber karekî neyînî riswa bûye
şermezar kirin	**1.** (ji ber neyîniyekê) bertek nîşan dan **2.**derew derxistin **3.** riswa kirin
şermgeh	**1.** ewret **2.**navran
şermîn	şermoke *”jina **şermînbi** şarekî, mêrê şermîn bi karekî”
şermînî	di mirovan de rewişt an jî nexweşiya şermê
şerm kirin	**1.**fedî kirin **2.** mehcûb bûn *“bide metirse, bixwaze û bistîne lê **şerm meke”**
şermoke	fediyok, şeqizok
şeroke	**1.** kesê ku pir şer û pevçûnan dike **2.**kesê ku ji şer û pevçûnan pir hez dike
şerpeze	şepirze
şerpilîn/dişer pile/bişerpile	feşkilîn
şerpîn	barişa boş
şert	merc **-şert danîn** bi hev re ketin mercê
şerûd	kesê ku bi her kesî re li hev dixe; şeroke
şervan	çekdarê ku karê wî berevaniya welat û rastiyê ye; şerkar
şerxwaz	kesê ku cengê ser aşitiyê re digire
şeş	**1.** hejmara piştî pêncan û beriya heftan **2.** jimareya 6’an ***“**meha **şeş**an, kuran bibe hewşan, keçan dayne ser merşan**”**
şeşalî	şeşgoşe
şeşbêj	kesê ku gelekî diaxive û mijaran têkel dike; pirbêj
şeşek	**1.** ji şeş paran parek **2.** şeş rojiyên piştî cejna remazanê **-şeşek girtin** di şeş rojên pêşîn ên meha şewalê de rojiya nafile girtin
şeşem(-în)	di rêza şeşan de
şeşerût	**1.** pêgirtî, xulamok **2.** têjikên nebaşiyê
şeşgoşe	şêweyekî endazeyî yê ku ji şeş rexan pêk hatiye; şeşalî
şeşik	**1.** kevirên bi qasî bindeq û gûzan **2.** cureyekî lîstikên zarokan a ku bi şeş şeşikan (kevirên biçûk) tê lîstin **-li ser îmana xwe şeşik lîstin** di baweriya xwe de pir sist bûn
şeşkujî	şeşgoşe

şeşper [I]	cureyekî şalên mêran ê fireh e
şeşper [II]	cureyekî gurzên cengê ye û ji şeş parçeyan pêk tê
şeşxane	cureyekî tifingên ku şeş fîşeng dikevin ber
şet	xwar
şetele	**1.** şepe, renî, aşît **2.** teşqele, karesat **-şeteleyek jê re hatin** tûşî karesatekê hatin
şetrenc	sedrenc
şev	**1.** ji avabûna rojê hetanî elindê duwazde sateen ku cîhan tê de tarî dibe; êvar **2.** tarîban ***"şev**a reş, keleha mêran e" **-bi şev 1.** êvarê **2.** di tariyê de, piştî tarîbanan **-şev bi ser de hatin 1.** heta tarîbanan kudandin **2.** hetanî êvarê axaftina xwe dirêj kirin
şevane	**1.** karê ku bi şev tê kirin **2.** mûçeya ku ji bo keda şevekî tê dayîn **3.** tiştê ku her şev pêk tê
şevbihurk	sohbeta êvaran a ku heta nîvê şevê didome
şeveder	kesê ku şeva xwe dûrî malê dibuhirîne
şevekor	kesê ku di şevereşê de baş nabîne an jî bi roj rengan ji hev venaqetîne
şevereş	**1.** êvara zîz a ku heyv tê de xuya nabe **2.** tarîtî ***"**heke diz hebin, **şevereş** gelek in**"**
şevger	kesê ku di xewê de ji nivîna xwe radibe û digere
şevî	şevek bi ser re derbasbûyî
şevîn	**1.** çêrandina şevê **2.** têkildarî şevê
şevnimêj	**1.** tehecud **2.** nafile
şevşevok	barçêmk
şexte	zîpikên girs; teyrok
şevtirsk	nexweşiya ji şevereşê
şevyar	nêçîra bi şevê şew dermanekê şîn î gelêrî ye û ji bo pir mebestan tê bikaranîn ***"şew** û şekir, li ba şivanan yek in**"** **-şew û şekir ji hev nas nekirin** başî û nebaşî ji hev veneqetandin
şewat	**1.** sotin **2.** agirpêketin **3.** jan ***"şewat** bi erdê keve, ter û hişk tev dişewitin**"** **-şewat berdan dilan** pir êşandin
şewate	**1.** ardû 2. agirê ku pê êgir pê dixin
ewbş	nexweşiyeke sewalan e

	-şewba çivîkan qira sewalên bibaskên malê û firindeyên çolê; dimşînk, nikilreş
şewişandin/ dişewişîne/bi şewişîne	çelqandin
şewişîn/dişe wişe/bişewiş e	**1.** tehisîn **2.** milmilîn, weşweşîn
şewitandin/d işewitîne/biş ewitîne	**1.** pê xistin **2.** sotandin **3.** êşandin
şewitîn/dişe wite/bişewit e	**1.** pê ketin **2.** sotin ***"**divê mirov di agirê mezin de **bişewite"**
şewk	çengala ku pê masî tên girtin; sincaq
şewl	şemal, rewneq
şewl dan	rewneq dan
şewlok	amûreke gêrebayî ya ku piştî çûna gêrebayê tê pêxistin
şewlpîv	amûra ku leza rewneqa heyî dipîve
şewq	**1.** şemal **2.** ronahî **3.** çirûska boş ***"**dilê fireh, **şewq** û çira ye**"** **-şewq vedan** çirûsk vedan **-şewqê dan newqê** tu dibêjî qey pir pak e lê di rastiyê de ne wisa ye
şeyda	sewdaser
şeydatî	sewdaserî
şeyîn/dişeye /bişeye	(hesp) hîrîn, şêyeşê kirin
şeyt	**1.** toterîk **2.** taye
şeytan	cinê ku ji Cn. A- dem eleyhiselamî re sicde nebiriye, Iblîs ***"şeytan**ê merivan, bi merivan re ye**"** **-şeytan dibêje...** heke li dû nefsa xwe herim ez dê... **-şeytan pê** kenîn cinabet bûn **-şeytên zor dayê** nefsê zor lê kir ku ji rê derxe
şeytanî	fesadî û xirabî
şeytanî kirin	fesadiya hinekan li ba hinekên din kirin
şeytanok	cureyekî bihukên ku di qalikekî helezonî de ye û pir dereng dimeşe

şê	dengê hîrehîra hespan
şêl	**1.** kêla dirûnê **2.** dirûnên girs
şêlandin/dişêlîne/bişêlîne [I]	hêk meyandin
şêlandin/dişêlîne/bişêlîne [II]	**1.** xesp û kosp kirin **2.** talan kirin **3.** dizîn
şêlav	**1.** lehî, lêkend **2.** coşî û peroşî
şêlavk	**1.** ava kils an jî boyaxê ya ku pê dîwar tên rengandin **2.** ava şêlo
şêlik	cureyekî zêd e û dişibihe nîskên kesk
şêlim	cureyekî sewziyên ji malbata tiviran e
şêlimtirşk	tirşiya şêliman
şêlî	nezelal
şêlî bûn	**1.** zelaliya tiştê avî winda bûn **2.** zelaliya bînahiya çavan winda bûn ***"**av, di serekaniyê de **şêlî dibe"**
şêlî kirin	**1.** zelaliya tiştê avî winda kirin 2. zelaliya bînahiya çavan winda kirin
şêlîn/dişêle/bişêle	(hêk) meyîn
şêl kirin	**1.** kêl kirin **2.** girs dirûn **-şêl li şintira xwe nexistin** gincirên xwe nedirûn û pê de daliqîn
şêlo	şêlî
şêlşêlî kirin	**1.** kêlkêlî kirin 2. bi kêlên girs û serobero dirûn
şêmûg	pêderî
şên	dilveker, şeng û şox
şênahî	**1.** şengî û şoxî **2.** rengînî ***"**herin **şênahi**yan, pirs bikin ji zarokan**"**
şênber	**1.** tiştê berbiçav **2.** dîtî û bînayî
şênî	**1.** niştecih, akincih **2.** dêman, ehalî
şên kirin	bûn sedema kêfxweşiyê
şêr	**1.** cureyekî heywanên çolê ye û dişibihe pilingan lê serconcix e 2. egîd ***"**cihê **şêr**an, rovî lê dikin gêran**"**
şêrane	**1.** wekî şêran **2.** kesê çavnetirs
şêranî	**1.** şêrkî **2.** Wêrekî **3.** egîdî
şêrdil	mêrxas

şêrejin	jina wekî şêran
şêrgeh	warê şêran
şêrpence	penceşêr, cureyekî nexweşiyê ye
şêrza	têjikê şêran
şêst	hejmara 60'î, deh heb şeş
şêstem(-în)	di rêza şêstan de
şêt [I]	**1.** dînik **2.** totikvala **-şêt bûn** dîn bûn **-şêt kirin** dîn kirin
şêt [II]	**1.** kêzim **2.** şiva mezin
şêtî	**1.** dîntî **2.** totikvalatî
şêtxane	nexweşxaneya dînan
şêwaz	**1.** uslûb, fesal **2.** awa, tehr
şêwe	çawaniya pêkhatina tiştan **-şêwe û naverok** dîtbariya hundirîn û derveyî **-bi vî êweyî** bi vî awayî
şêwekar	kesê ku ji têlên zîvîn xemlan çêdike
şêwekarî	hunera zîvhûnanê
şêwenasî	zanistên ku pisporiya wan li ser naskirina şekl, dirûv û awayê wan e
şêwirgeh	cihê danûstana agehiyan
şêwirîn/dişêwire/bişêwire	**1.** ramana yekî wergirtin **2.** danûstan ***"**berê **bişêwire**, pişt re bikire**"**
şêwirmend	hêvojkarê agehiyên durist; rawêjer
şêwr	di babetekî de wergirtina ramana pisporekî; rawêj ***"şêwr**, bi dînan re nabe**"** **-şêwr gerandin** li hev civîn û babetek nîqaş kirin
şêx	serokê terîqetê ***"şêx** ne batil in, bi serê wan de hatine**"**
şêxanî	cureyekî lîstika govendê ye
şêyeşê	dengê hîrehîra hespan
şêyeşê kirin	(hesp) hîrehîr kirin
şêz	**1.** cureyekî geneyên bizinan e **2.** mêşa hespan
şibake	pace

şibihandin/dişibîne/bişibihîne	tiştek (di taybetmendiyan de) wekî tiştekî din dîtin
şibihîn/dişibihe/bişibihe	tiştek (di taybetmendiyan de) wekî tiştekî din bûn
şidandin/dişidîne/bişidîne	**1.** guvaştin **2.** quraftin **3.** pêçan **4.** muhkem girêdan **5.** paçik kirin
şidîn/dişide/bişide	**1.** muhkem bûn **2.** lê hatin hev **3.** xurt bûn
şifa	pakbûna ji nexweşiyekê **-şifa dîtin** ji nexweşiyê rizgar bûn
şifre	razepeyv **-şifre avêtin ber** razepeyvek jê re çêkirin
şiftî	zebeş
şik	guman, şubhe
şikandin/dişkîne/bişkîne	şikandin
şikarte	**1.** kel û melên aîdî jinê **2.** çandiniya kesê ku cot û cobarê wî bi xwe tuneye
şikbir	**1.** pêhesiyayî **2.** navtêdayî
şik birin	**1.** pê hesîn **2.** guman kirin
şikdar	waswasok
şikev	**1.** teşta nanî **2.** cureyekî navgînên ser avê; kelek
şikevik	**1.** xweliya ku pê kûzik tên çêkirin **2.** cêrik
şikêr	li çiyan qelîştek û çalên kûr û asê
şikinandin/dişkine/bişkine	**1.** por şeh kirin **2.** hirî, liva û mû bi şehî zax kirin
şikîn/dişkê/bişkê	şkîn
şikra	bi mebesta..., bi niyêta... **-şikra sibehê ve** bi niyêta sibehê ve
şil [I]	**1.** tiştê ku aviyek tê geriyaye; neziwa **2.** avî **3.** bi têhn ***"**ban qul be, binban **şil e"** **-şil bûn 1.** av bi ser de rijîn 2. baran bi ser de rijîn **-şil û pil bûn** ser û kinc giş bûne weke avê

	-şil kirin 1. av bi ser de rijandin **2.** li ber av an jî baranê dan sekinandin ***"**barana havînê, **şil kir** binê kulînê**"**
şil [II]	**1.** şileke 2. Kêmendam **-şil bûn** seqet man
şilahî	**1.** rewşa têgerîna aviyekê; neziwatî **2.** rewşa seqetmanê
şile	**1.** cureyekî gulan e **2.** ava mêweyên guvaştî
şilegewr	rengê ku bêteşe ye û baş diyar nabe
şileke	**1.** kesê ku endameke wî felc bûye; goc **2.** nivîşkan, kêmlebat
şilemenî	**1.** şilahî, têhnahî **2.** tiştên avî
şilepor	endamê zayendî yê jinan
şilêl	giloka hewirmişî
şilf	**1.** kêrik 2. Rût **-şilf û tazî** rût û repal
şilfik	**1.** di alavên qutkirinê de beşa hesinî **2.** Rût û uryan
şilik	nermahiya di serê zarokên viringî de
şilî	**1.** baran, bariş **2.** Têhnahî **-şilî û şoyî** baran û lêkend
şilop	kinîşt
şilope	barana ku berf jî pê re dibare
şilopilo	tiştê ku riwînek bi ser de rijiyaye
şilopilo bûn	tiştê avî bi ser de rijîn
şilove	berfa ku dihele
şiloxe	bendikên solan
şilp	dengê şeqamê û şepilandina dêv
şilpeşilp	**1.** dengê birêveçûna di nava avê de **2.** dengê şepilandina dêv
şilpeşilp kirin	**1.** xwişexwiş kirin **2.** milçemilç kirin
şilûr	tiriyên negihiştî
şilxe	refeke mêşhingivan
şim	sola werzişê ya sivik
şima	finda ku ji kewara mêşhingivan hatiye bidestxistin
şimareng	cîleya biriqandinê
şimaş	**e** keşe

şimik	pêlavên dorvekirî û qulqulî, galik, pêpûçk **-ji şimikê heta kumikê** ji kincên seran hetanî kincên lingan
şimşal	**1.** bilûr **2.** pîpik
şimşat	şemîtok
şimşimot	şemîtok
şimşîr	**1.** şûr 2. cureyekî darên ku belçikên wê tim şîn in
şindok	**1**. nemêr **2.** Bêkêr **-şindokê mêran** kesê ku di dilqê mêran de ye lê tu mêranî jê nayê
şing	**1.** dengê şikestina şûşeyan **2.** dengê bilind ê herikîna avê; xwiş, xwişexwiş
şingandin/dişingîne/bişingîne	**1.** çingandin **2.** şeqeşeq kirin **3.** xwişexwiş kirin
şingîn/dişinge/bişinge	**1.** dengê şikestina şûşeyan jê hatin **2.** dengê bilind ê herikîna avê jê hatin; xwişîn ***"**gulan e, **şingîn**a dasan e**"**
şingînî	dengê şingînê
şingeşing	şingîniya domdar **-şingeşinga nalan û hîrehîra hespan** dengên têvel ên şer û talanê
şintir	gincir
şintirandin/dişintirîne/bişintirîne	**1.** şandin hatenehatê **2.** têk birin
şintirîn/dişintire/bişintire	**1.** çûn helakê, çûn hatenehatê **2.** têk çûn
şip-	pêşgireke ku wateya heyî xurtir dike **-şipşidiyayî** baş-şidiyayî **-şipşîn** şînê esmanê çiksayî
şipne	şene, xermaşe
şiqitîn/dişiqite/bişiqite	**1.** şimitîn **2.** xijikîn ***"**bi dest **bişiqitî** dikarî xwe bigirî, bi ling bişiqitî dikarî xwe bigirî, lê bi zimên bişiqitî tu dê herî û herî**"**
şir	**1.** tembel **2.** Westiyayî **3.** dengê xurt ê barana boş
şiratî	teralî
şir bûn	**1.** xav bûn **2.** bêzar bûn
şirb	cureyekî daran e

şirdan	gerdenî ***“şirdan**a zêran winda kir, pey moriya hecîyekî sêsed gaz rê da ber xwe”
şirebaran	barana boş a bi deng
şireşir	xwşiexwiş
şireşir kirin	xwişexwiş kirin
şirên	xwişexwiş
şirik	**1.** qulik 2. rêşî 3. gulik ***“şirîk** şirîkan jîr dikin, hêwî hêwiyan pîr dikin**”**
şirikşirikî	gulikgulikî
şiringe	amûra ku pê dermanên avkî li nexweşan tê xistin
şirîk	**1.** hevkar, hevpişk **2.** hevpar *“simbil bû firîk, mele bû şirîk”
şirîn [I]	**1.** şekirîn **2.** tahmxweş
şirînahî	çêja tiştên şekirîn
şirîn bûn	**1.** tahma şêkir tê de hebûn **2.** tahmxweş bûn ***“**bi gotina helawê, dev **şîrîn nabe”** **-şirîn kirin 1.** tahma şêkir tê de pêk anîn 2. tahmxweş kirin
şirîn [II]	**1.** bedew 2. qeşeng *“kezeb çiqasî **şirîn** be, şîret jê re ewqas şirîntir e”
şirînmeh	meha pêşîn a bûk û zavê
şirît	weris
şirjaw	layiq, seza
şirjaw bûn	layiq bûn
şirjaw dîtin	layiq dîtin
şir kirin	sistî kirin û xwe ranegirtin
şirp	**1.** tavilê **2.** ji nişkê ve **3.** bê navber û pê re
şirtik	zirîçka çavan; şirav
şitil	darên viringî an jî çiqilê daran ê ku ji nû ve tên çikandin
şitilgeh	**1.** zeviya şitilan **2.** firoşgeha şitilan
şitî	şimşat
şitî bûn	şimşat bûn
şitî kirin	**1.** şimşat kirin **2.** rihê xwe baş kur kirin
şito	kesê ku rihê xwe kurkiriye û fortê bedewbûna xwe dike
şiv	çiqekî darê yî nîvreq e û şivan pê pêz diajon; ço
şivan	kesê ku diçe ber pêz û wan diçêrîne; çovan ***“şivan**ê jêhatî, pêz nade guran**”**

şiverê	riya teng a ku tenê bi piyan tê de tê meşîn
şivir	cureyekî sewalên çarpê yên çolê ye; ask
şivî	xêza çikeçik
şivîşiviyî	tiştê ku tê de xêzên çikeçik hene
şiwîn	berhem, karpêk
şiwît	cureyekî çêreya ku nepijî tê xwarin; qiçî
şixab	behreme
şixate	qutiya kibrîtan
şixir	**1.** dara bêber **2.** palanê darînî
şixre	neqlkirina çandiniyê ji zeviyê li bal bênderê ve
şixul	**1.** kar **2.** xebat **3.** îş ***“**aş **şixul**ê xwe dike, çeqçeqok diranê xwe dişkîne”
şixulandin/dişixulîne/bişixulîne	xebitandin
şixulîn/dişixule/bişixule	**1.** xebitîn **2.** (pêketina êgir) domdar bûn
şiyan/dişê/bişê	**1.** pê karîn **2.** pêk anîn
şîfon	qedîfe
şîlan	cureyekî mêweyan e ***“**demek a gulê ye, yek a şîlanê ye**”**
şîlaq	parçeyê biyanî yê ku dikeve çavan û pê diêşin
şîlav	xweşav
şîlavk	endamekî ku pişt aşikê ve ye û xwe digihîne rûviya duwazdegirê
şîmk	pêderî
şîn [I]	**1.** reşgirêdan; matem **2.** taziye ***“şîn**a tev êlê şahî ye**”** **-şîn girêdan** reş girêdan
şîn [I]	rengê esmên; hêşîn
şîndar	kesê ku kesekî wî miriye; xembar
şîne	rengê dişibihe şîn
şînboz	rengekî di navbera şîn û kesk de ye
şînok	cureyekî daran e; kezwan
şîqeşîq	dengê domdar ê cûtina benîştî an jî rêveçûna sewalên naldar
şîp	ava herikbar a ku ji cihekî bilind dirije

şîpik	şîpê biçûk
şîr	adana ku di her guhanî de heye *“**şîr**ê kerê, ji cehşa kerê re ye” -**şîrê helal mêtin** di maleke qenc de hatin dinyayê û wisa jî mezin bûn -**şîrê zikmakî ji dêv û pozî re anîn** pir tengezar kirin
şîranî	xwarinên ku şekir dikeve tev
şîrbirak	du kesên ku şîrê diyekê mêtine
şîrbirinc	cureyekî xwarina ku ji şîr, şekir û birincî tê çêkirin; birinceşîr
şîrder	sewalên bi şîrê guhanên xwe têjikên xwe dimêjînin
şîre	**1.** ava rehekan **2.** keresteyekê çir ê ku pê pirç tên rûçikandin
şîregermî	**1.** saregermî **2.** ava hênik *“ava biharê çiqasî **şîregermî** bibe jî, nikare birincî bipijîne”
şîret	**1.** nesihet **2.** tembîh**3.** hêvojkarî *“heta **şîret**an li xelqê dikî, qûna xwe bişo” -**şîret lê kirin** tembîh kirin, hêvotin
şîreve kirin	**1.** zarok/sexele ji şîr veqetandin **2.** zarok hînî xwarinê/sexele hînî çêrînê kirin
şîrêz	**1.** çêreyeke ku jê zeliqok/çesp tê bi destxistin **2.** zemq *“helaw, ji **şîrêz**ê çênabe”
şîrêz kirin	bi hev ve zeliqandin
şîrfiroş	firoşkarê adana ku ji guhanên sewalan hatiye dotin
şîrhe	dîwar
şîrhe kirin	dîwar kirin
şîrheram	**1.** bêar **2.** nebaş
şîrheramî	**1.** bêarî **2.** nebaşî
şîrî	di rengê şîr de
şîrmaq	şeqam, sîle *“**şîrmaq**, li gorî rû ye”
şîrove kirin	**1.** rave kirin 2. îzah kirin
şîroveker	raveker
şîrqandin/dişîrqîne/bişîrqîne	dengê birûskê yî tîz ji tiştekî derxistin
şîrqîn/dişîrqe/bişîrqe	dengê birûskê yî tîz jê hatin
şîrqînî	dengê birûskê yî tîz
şîrşêrk	cureyekî şirînahiya ku ji şîr, şekir û ardê birincî tê çêkirin

şîş	hesinekî dirêj î zirav ê ku ji bo pir armancan tê bikaranîn **-(tiştek) şîşî cihekî kirin** tê re kirin
şîşik	tîrikên hesinî yên ku pê fayke, gore û hwd tên hûnan
şîş kirin	**1.** bi şîşan jê re sîperek kirin **2.** tê re kirin
şît [I]	şimşat, tîl
şît [II]	aşît, şepe
şît [III]	zêrevan ***"**mirovê **şît**, bi dilê pît?**"**
şîv	xwarina danê êvarê ***"**axayê me Pilo, **şîv**a kerê me bû çilo**"** **-şîva miriyan** sedeqeya serê miriyan a ku xizmên wan ên sax didine xizanan
şîvik	xwêdana ku bi laşê mirovî ve dizeliqe
şkandin/dişkî ne/bişkîne	**1.** şkestandin, parçe kirin **2.** derizandin 3. derb lê xistin
şkeft	kunên mezinên di çiya û erdê de; mixare
şkestek	**1.** derz, cerx, qelş **2.** derb
şkestin/dişkê /bişkê	**1.** derizîn **2.** derbe xwarin **3.** hûr bûn ***"**bextê feqîran hebûya, gîsnê wan di axa nerm de **nedişkiya"**
şkestî	**1.** derizî **2.** derbexur ***"**jin darê **şkestî** ye**"**
şkev	nanê ku ji hevîrê bêhevîrtirş hatiye pehtin; lewaş
şkevik	çaviyên terazûyê
şkêr	**1.** zinarên mezin **2.** hendef **3.** qûçê keviran
şkêvlatok	kûsî
şkinandin/di şkine/bişkine	şeh kirin
şkîn/dişkê/bi şkê	***"**cêr di riya avê de **dişkê"**
şofar	sîxur
şofarî	sîxurî
şohret	navdarî ***"ohret**a çeman dar û bî, şohreta bûkan şar û temezî**"**
şom	bêpêpal, bêyom
şonik	darikê ku pê kinc û hiriyê dişon
şop	**1.** dews **2.** rêç **3.** delav ***"**hirç dîtiye, li dû **şop**ê diçe**"**
şopger	**1.** rêçajo **2.** delavdayî
şop gerandin	rêç ajotin

şopik	**1.** zirzeya deriyê darînî **2.** endamê zayendî yê nêrzayan
şop vekirin	**1.** delav dan **2.** rê vekirin
şor [I]	bixwê, tirş *“şirîn û **şor**, keçel û kor, li cem hev nabin”
şor [II]	xeberdan, gotin *“**şor**a xirab, zû digihêje şûna xwe” -**şorê berê** gotinên pêşiyan
şor [III]	nizmkirî, daxistî -**şor bûn** çemîn -**şor kirin** çemandin -**lêva xwe şor kirin** lêva xwe çemandin/daxistin
şoravk	**1.** ava bixwê ya ku penîrê teze dikinê **2.** ava tirşînê
şorax	erdê şorge
şorbe	cureyekî xurekê avkî ye *“**şorbe**, zik dike torbe”
şorbehûr	xurekê ku ji hûr û pizûran tê çêkirin
şorbenîsk	xurekê ku bi nîskan tê çêkirin
şorbeşîr	xurekê ku ji şîr û pirinc tê çêkirin; şîrbirinc
şorebî	cureyekî daran e
şoreş	xebata çekdarî ya ji bo standina mafekê rewa
şoreşger/şor eşvan	endamê xebata çekdarî ya ji bo standina mafekê rewa
şoreşgerî	doza mafekî rewa bi riya muxalefeteke çekdar
şorge	erdê ku di xweliya wê de şorahî heye û çêre lê hêşîn nabe
şoristan	şorge
şorxweş	zimanşîrîn
şoşban	birazava *“kî **şoşban** e, ew poşman e”
şov	zeviya cotkirî ya neçandî -**şov hiştin** erd cot kirin û di wê salê de neçandin -**şov kirin** erd cot kirin lê neçandin û sala dîtir çandin
şox û şeng	**1.** çîç û vîç **2.** cazibedar **3.** jina qûnek *“**şox û şeng** e, bi nav û deng e”
şulux	kesê ku dike qîjevîj; qîjqîjok
şuluxî	qîjevîj
şuluxî kirin	qîjevîj kirin
şun	paş

	-şun de çûn paş ve çûn **-şun de xistin** paş ve xistin **-şun de man** paş de man
şutî	şitî
şû	hevser
şûbira	birayê mêrê bûkê; tiyê bûkê
şûjin	derziyeke stûr e û pê devê bardan û têrikan tê dirûtin; bijûn ***"**bi derziyê neçe ser **şûjin**ê**"**
şûkil	hevserê nazenîn
şû kirin	**1.** mêr kirin **2.** zewicîn
şûl [I]	hevûrî
şûl [II]	şêl **-şûl kirin** şêl kirin
şûm	nehs
şûm bûn	nehs bûn
şûmirî	**1.** jinebî **2.** mêrebî
şûmî	nehsî
şûm kirin	nehs kirin
şûn	**1.** dews **2.** war **3.** cih ***"**kevirê giran, di **şûn**a xwe de birûmet e**"** **-şûna yekî girtin 1.** cînişîniya yekî kirin **2.** dewsa yekî vala nehiştin **-şûna bav/dê/xwîşk/birayê min de ye** ez bi çavê nebaşiyê lê nanihêrim **-şûna zarokî guherandin** binê wî paqij kirin û bi pîneyên paqij girêdan
şûndiyarî	xelata ku berdêla xelateke dayî ye ***"**diyarî qesp e, **şûndiyarî** hesp e**"**
şûnewar	**1.** mekan **2.** Welat **-şûnewarên kevn** kevnewarên dîrokî
şûnguhêztin	cihguherandin, levguherandin
şûnkar	kesê ku li şûna berpirsekî kar dike; cîgir
şûnpê/şûnpêk	**1.** dewsa piyan a ku li ser axê, heriyê û berfê diyar dibe
şûntilk	dewsa tiliyan a ku li ser berf, herî û hwd diyar dibe
şûr	çeka hesinî a ku berê şervanan pê ceng dikir ***"şûr**ê tazî, xwînê dixwaze**"**
şûrbaz	kesê ku şûran baş bi kar tîne

şûre	**1.** barût **2.** pîşo
şûrkêş	kesê ku jidil û bi awayekî pisporane beravaniyê dike
şûrmasî	cureyekî masiyên zeryayî ye û nikilê wî dirêj e
şûş	leclecok
şûşe	bûjeneke şkestok û zebloq a ku jê camên paceyan û hwd tê çêkirin; abegîne ***“**dil weke **şûşeyê** ye û zû dişkê, lê dereng dicebire**”**
şûşî kirin	(di zimanê zarokan de) şûştin
şûştin/dişo/bişo	bi avê paqij kirin *“mêran mêr kuşt, Senemê hûrî **şûşt**” **-bi heft ava hatiye şûştin 1.** pir paqij e û hatiye tehfîrkirin **2.** pir baş e **3.** zelal e **-şûşt ji heriyê avête ser dara diriyê** ji dêla ku kil bike çav derxistin
şût [I]	şeklekî ku binê wê biber û girover e lê sere wê kêmber û tûj e
şût [II]	**1.** kone, xasûk **2.** bênamûs
şûtik	kembera navê
şûv	şov *“bila şêrê **şûv**ê be, bila ne qopqopê bênderê be**”**
şûv hiştîn	şov hiştn

T

t/T	tîpa bîst û çaremîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê diranî ye, awayê belavbûna wê girtî û hişk e
ta [I]	**1.** bend **2.** têla porî ***"ta** bi ta dibe rih**"** **-tayê li dû şûjinê** kesê ku hevsarê kar û barên wî di destê hinekan de ye **-ew tayê tenê ye** piştmêrên wî tunene **-tayekî jê bişkînî sed pine dê jê bikevin** 1. tu dibêjî qerpal êdî riziyane 2. pîneyên kincan bi tayekî bi hev ve sekinîne
ta [II]	teref, alî **-tayî hev kirin 1.** danîn ber hev 2. rû bi rûyî hev kirin 3. qiyas kirin 4. hevrû kirin ***"**jin dirêse, belê nizane **tayî hev bike"** **-ta girtin** alî girtin
ta [III]	qat, taq
ta [IV]	cureyekî nexweşiyê ye ***"ta,** ji mirinê çêtir e" **-ta lê rabûn** heraret lê rabûn **-lerza tayê** (ji ber herareta nexweşiyê) awayekî ricafa xeternak e
ta [V]	hinkuf, deng **-tayê terazûyê** tasikeke te-razûyê **-tayî wî kes tune** dengî wî kes nîn e
ta [VI]	Heta **-ta roja îroyîn** hetanî vê rojê
ta [VII]	çiqê darê
tab	roniya rojê
tabir	dermanên dijî nexweşiya tayê
tabût	**1.** darbesta miriyan **2.** qûn, tilor
tac	pûşiya serê mîran a ku elameta serweriyê ye ***"**aqil **tac**a zêrîn e, li serê her kesî nîn e**"**
taf	**1.** bela **2.** nexweşî
tafîl/tafîr	tehfîr
taet	ibadet, bendetî *"xewa aliman, çêtir e ji **taet**ên sofiyan"
tagir	terefgir, alîgir

tagirî	alîgirî
tagirî kirin	alîgirî kirin
tahde	**1.** zulm, sitem **2.** azar **-tahde lê kirin 1.** bi neheqî lê dan **2.** azar lê kirin
tahm	**1.** seheka ku ziman tê derdixe **2.** çêj ***“**her kes, **tahm**a devê xwe dizane**”**
tahmijîn/ditahmije/bitahmije	bi çêja tiştekî re kêfxweş bûn
tahmik	xwarina ku di dafikê de tê danîn
tahm kirin	**1.** bi zimên tê derxistin **2.** çêja tiştekî nihêrîn
tahmsar	bêtahm, bêçêj
tahmtîtik	biçêj, bilezet
tahmûsk	qelş û qalikdana ku di lêvan de çêdibin
tahmzêr	avzêr
tajî	cureyekî heywanên nêçîrê yî sivik û zirav e; dişibihe kûçikan lê pir beza ye ***“**me girt **tajî**, derket toltajî**”**
takekes	kesayet, ferd, şexs
takekesî	ferdî, şexsî
tal [I]	tehl
tal [II]	vala **-tal kirin** vala kirin
talan	standina malê xelqê bi darê zorê ***“talan**a mûstangê, livek ceh e**”**
talan kirin	çopandin ***"**zanîn, nayê **talankirin"** **-talan û tiraş kirin** her tiştê heyî ji binî ve birin
talaz	toz û xubar
talde	**1.** cihê ku bîner nabîne, cihê ku tav lê nakeve; qûze 2. berqef ***“talde**yê şêran, ji sitara rûviyan çêtir e**”**
talih	siûd, bext ***“talih**ê rindan xirab e**”** **-talih çê hatin** kar li hev hatin
talî	dawî
tal kirin	vala kirin
tam [I]	tehm
tam [II]	**1.** bêqusûr **2.** bêkêmasî

taman	fetrûma rehekan
taman kirin	fetrûm kirin
tamjimare	jimareyên wekî 1,2,3 û hwd ên ku wekî 1.3, 0.5 û hwd ne şikestî ne
tan	dîwarê ji qêmîş; kotanî, çît
tana	Hawarî **-tana hatin** hawarî hatin
tanc	desthilatî
tang	**1.** tûş 2. alî ***“**her kes, royê di **tang**a xwe de dibîne**”**
tanût	tinaze, qerf
tapan	darê meht ê ku li ser kersengên erdê cotkirî tê gerandin da ku bipelixin û hûr bibin
tapik [I]	dafik, tele
tapik [II]	lûtke
tapir	tivinga nêçîrê
tapî	penageh
taq	**1.** dîwar **2.** qat
taqiçk	dîwarekê nizm ê ku li serê tê rûniştin
taqet	hêza şiyanê; qudûm, mecal *“dil heye, taqet tuneye”
taqî	azmûneke ku ji her pirsekê re çend vebijêrk hene û lêbelê ji wan yek tenê bersiva rast e
taqîgeh	cihê ceribandinên zanistî
taqî kirin	azmûn kirin
tar [I]	xîm, hîm, bingeh
tar [II]	1. xeleq, xeleqa dorê 2.qawêr, gergere3. amûreke çinînê ye*“palê xerab, das û tarê diguhêre”
-tara bêjingê	gergereya seradê
tar [III]	tax
-tara guhê bajêr	taxa ku ji navenda bajêr dûr e
tar [IV]	lîs
tar [V]	şaşik
tar [VI]	katara stûyî
tar [VII]	kit

-tartarî	kitkitî, belawela
-tar û mar	belawela
tar [VIII]	kêf
taraw	1. nefy, tehcîr 2. penaberiya mecbûrî
tarawgeh	1. cihe sirgûnê; menfa 2.penageha bêgaviyê
tarî	1.tîr û girtî, nezelal2. tarîban û neronak*"di tariyê de, çira ro ye"
tarîban	rewşa bêronahiyê
tarî bûn	1. êvar bûn 2. reng girtîtir û tîrtir bûn3.rewşa bînahiya çavan xera bûn
tarîgewrk	şevereşa pêşîn û paşîn a şevê
tarîgan	cureyekî zêd e û dişibihe gênim
tarî kirin	1.êvar bi ser de anîn 2.reng girtîtir û tîrtir kirin 3.rewşa bînahiya çavan xera kirin
tarîparêz	dijberê pêşketinê; tedhîşkar
tarîparêzî	dijberiya pêşketinê; tedhîşkarî
tarîstan	şevereşa ku hemû deverê radipêçe
tarîtî	rewşa bêronahiyê û nezelaliyê
tar kirin	par ve kirin
tarmilandin/ ditarmilîne/bitarmilîne	qemîçokî/qerçûmekî kirin
tarmilîn/ditarmile/bitarmile	qermîçokî/ qerçûmekî bûn
tarovaro	belawela
tarovaro bûn	ji hev belav bûn
tarovaro kirin	belawela kirin
tart	parçeyê ku bi dirêjahî hatiye qutkirin
tartale	pirtevekirin û standina malê xelqê; oxilme
tas/tasik	amaneke avê ya hera biçûk e *"tas çingiya, ha rast ha derew"
-tasa sêrî	tepika seriyî
-tasek ava sar bi ser de vexwarin	1. hêvî jê birîn 2. dest jê veşûştin3. ji kîs çûyîn û êdî venegerîn

taswas	şaşopaşo
taştê	xwarina danê sibehê *“taştêdi hênikahiyê de, şîv di ronahiyê de”
tat [I]	kesê ku di axaftina xwe de dianiqe; lal
tat [II]	kesê ne ji êlê; pêgirtiyê dereke
tatêl/tatûl	xema ku ji ber nediyariyê pêk tê; meraq
tatêl ketin	dil û hinavan ji ber bilaniya karesatekê xemgîn bûn
tav	1.gerestêrka rojê 2. roniya rojê *“tav bavê, av diya zeviyan e”
-bi tavê re hatin û bi teyrokê re çûn	bi derengî bi dest ketin û bi lez ji dest çûn
tavehîv	heyva çardeşevî; heyveron, nîma
tavgeh	di bihar û havînan de cihê bêhnvedan û dembihurandinê yî ku tav lê dide û av lê heye
tavgestî	birîna ku ber tîrêjên tavê maye û hilpingiriye
tavgestî bûn	(birîn) ber tavê man û werimîn
tavilê	1. talîkê 2. wê gavê û bênavber 3.pê re û nişkê ve
tavistan	havîn
tavî	barana kêm a ku ne domdar e
tawan	1.guneh 2.sûc
-tawanê abûrşikên	sûc û gunehên ku ji anora mirovî digirin
tawanbar	1. kesê ku gunehek lê tê barkirin 2. kesê ku sûcek lê tê barkirin
tawanbar kirin	1. guneh lê bar kirin 2.sûc lê bar kirin
tawankar	1. gunehkar2.sûcdar
tawan-nasî	pisporiya awayê pêkhatina sûc û gunehan
tawe	amaneke malê ya ku tehtevêlkî ye û tê de xurekên zûpij tên pehtin; boçesêlîn, miqilk
tawis	1. li cem kurdên berê navê pûtekê tavê ye 2. cureyekî teyrên dîmenxweş û rengîn e*“heçî dîtina tawisî bivê, divê germa Hindistanê jî qebûl bike”
tawî	kesê ku bi nexweşiya tayê ketiye
tawî bûn	tûşî nexweşiya tayê hatin
tawûg	taxûk

tax	1.birek malên gund an jî bajarekî; mehele2. desteya ji heman malbatê
taxim	desteyeke têkûz
-taximê sîng û beran	ber û pêsîrên jinan
taxurk	nasirge, girgirok
taxûk	alava barkêşiyê ya ku li ser berfê tê şemitandin
taybet	wesfên ku aîdî yekî tenê ne
taybetî	1. xusûsiyet 2. rewişt
-bi taybetî	nemaze
taybetmend	xwedanrewişt
taybetmendî	rewşa kes an jî tiştê ku xwediyê hin wesf û rewiştan e
taye	1.toterîk 2.şeyt
taytore	1. sersar û bêkêr 2.olintî û yax
taze	teze
tazî	1. rût, uryan 2.xizan *“qûna tazî, tembûrê dixwaze”
tazûg	taxûk te awayê tewandî yê cînavka /tu/yê
-te dît kanî li ser danî	warê ku te ecibandiye ne tu war e
teba	1. kes an jî tiştê nediyar2. cinawir *“teyr bi per û baskên xwe,teba bi qîl û diranên xwe, mirov bi hiş û fehmên xwe, digihêjin meqseda xwe”
tebane	derpiyê kurt
tebat	sebr û sebat
tebatî	(r) hevoka ku kirdeyê wê ne diyar e
tebat kirin	sebr kirin
tebax	Gelawêj *“tebax e, tiriyan raxe”
tebek	1. zag2. cureyekî nexweşiya dev û lingên sewalan e
tebeq	cureyekî nexweşiyê ye
tebeqe	1. qat2. tetqal
tebitandin/di tebitîne/ bitebitîne	1.aşt kirin, arimandin 2.veterisandin
teber	tevir

tebitîn/diteb ite/bitebite	1.aşt bûn, arimîn2.veterisîn
tebo	cureyekî kêzikên ku bi xwîna giyaneweran dijî
tebûr	şene
tecal	Decal
-palanê kerê Tecêl	karê ku naçe sêrî û tim difeşkile
tecrîd	1. rûtkirin 2.tenêhiştin
tedhîş	tirsandin û tehdîdkirin
tedhîşkar	eşqiya, rêbir
tedhîşkarî	eşqiyatî, rêbirî
tefandin/dite fîne/bitefîne	vemirandin, vekuştin
tefîn/ditefe/ bitefe	vemirîn, vemirîn
tefş	parçeyê ku di carekî de hatiye birîn
tefşik	tiştê ku tê de qabiliyeta qutkirinê heye
-diranên tefşik	diranên ku bi kêrî gestkirin û qutkirinê tên
tefşî	tefşo
tefşo	amûreke xeratiyê ya ku bi kêrî birîn û darotina darikan tê
teftî	şorbeya gênim
tef û tal	pel û pot
tegel	şêl
tegel kirin	şêl kirin
tegere	egletî, asteng
tehisandin/d itehisîne/bit ehisîne	1. dehfandin2. hilisandin
tehisîn/diteh ise/bitehise	1. xwe li ser piyan negirtin2. hilisîn
tehîn	doşava kunciyan
tehjî	tajî
tehl	1.neşirîn 2.tûj 3. biazar *“giyayê hewşê, tehl e”

tehl bûn	1.şirîn nebûn2.(tahm) tûj bûn 3.ji azarekê êşîn *"gayê baş, bi serbaran tehl dibe, mêrê baş bi xereban tehl dibe"
tehlî	1. neşirînî, tûjî2. azar û rexne 3. cureyekî çêreya ku binçirka wê tehl e û di dermansaziyê de tê bikaranîn
-tehlî û niç	gilî, qazinc û rexne
tehl kirin	1. şirînahî jê birin 2.tahm tûj kirin3.bi azarekê êşandin
tehn	gotina tûj
-tehn lê dan	1. berî dan2.gotina tûj jê re kirin
tehr	awa, celeb
tehre	kelegerma havînê ya dema nîvroyan
teht	kevirê meht
tehtevêlkî	rast û tenîsk
-legana tehtevêlkî	amana xwarinê ya ku zêde ne kûr e
tej [I]	1.berik 2.(beriya bi hev ve dirûnê)her parçeyekî kon
tej [II]	bazar
-tej kirin	bazar kirin
tejane	1. erdê ku her çar aliyên wî bi çiyan ve rapêçandî ne û ava hemû aliyan dikişe na-vendê 2. kana madenan
tek	bê awarte yek tenê
-tek û tûk	kêm caran
tekandin/ditekîne/bitekîne	1. çelqandin 2. hejandin
tekane	yekane
tekbîr	gotina "Allahu Ekber!"ê
-tekbîr anîn	"Allahu Ekber!" gotin
teketek	yek bi yek, yekoyeko
tel [I]	xwar
-tel kirin	xwar kirin
-kumê xwe tel bigire!	kêfxweş be!
tel [II]	careke lêxistina bi qiloçan

-bi telan hatin hev	(sewal)bi qiloçan êrîşî hev kirin
tel [III]	careke lêxistina bi şiva holetelê
-telê xwe xwarin	1.dora lêxistina xwe temam kirin 2.pel xwarin, gon xwarin
telan	parçeyek erd
telandin/ditelîne/bitelîne	1. aşt kirin 2. xew re kirin
-xwe lê telandin	1. dizîka li yekî payîn 2. dizîka ji yekî re kemîn danîn
telar	1. koçk 2.balexane
telaş	1. kelefeyê tayî 2. arekê ku ber darên qutkirî dimîne; talaz
telaşe	coşiya ku bi xwe re şaşwaziyê tîne
tele	1. rastahiya ku di nav xilxileyê keviran de ye û li cihekê asê ye 2. dafik, kemîn
-ketin teleyê	ketin kemînê
telebkar	deynxwaz
telef bûn	dêrz bûn
telef kirin	dêrz kirin
telemişk	dafika mişkan
teletel	dizîka û veşartî
-teletel payîn	dizîka û veşartî raçav kirin
telew	dêlese, dêlegur û mahû û ajalên din ên ku dema gonxwarina wan hatiye
telew bûn	ketin dema gonxwarinê û lê sor bûn
telêz	yom, pêpal
telikîn/ditelike/bitelike	terikîn, (heywanên wekî dêlese, dêlegur û mahûyê)têjik anîn
teliqîn/diteliqe/biteliqe	telikîn
telîs	derdaneke ku ji bardanî biçûktir e
telp [I]	1. komeke ewran2. refeke çivîkan
telp [II]	xwî
-telpinan baş e	hin xwiyên wî yên baş jî hene
telptelpî	xwediyê kesayeta guherbar

telwe	dûrda ku di binê pingana qehweyê de dimîne
tem [I]	mij
tem [II]	mija ku di nav stêrkan de xuya dibe
tem [III]	niyêt
-tem kirin	niyêt kirin
temam	kemilî
temam bûn	kemilîn
temam kiri	kemilandin
temar	1. giraniya xewê 2. xewa giran
temartin/ditemêre/bitemêre	1. çal kirin, binax kirin 2.bincil kirin, serpeçûm kirin 3.agir vemirandin
temartî	1. veşartî 2. vemirî
temaşe	1.raçavî 2.nihêrîn *"temaşe, ji mêwijan xweştir e"
-temaşe li paş e	ev hê lolo ye û lêlê li pey re tê
-lê temaşe kirin	lê mêyzenandin, lê nihêrîn
temaşekar	bîner
temaşevan	bîner
temawî	mijawî
tembekî	titûna kokosê
temberî	tûncik, çûncik
tembûr	cureyekî amûrên mûsîqayî ye
tembûrvan	pisporê jenîna alava tembûrê
teme	1. tenbîh, hişyarî 2. şîret
-temeya min li te	bila şîreta min di guhên te be
-temiya bavan	şîretên ku pêşiyan li me kirine
teme kirin	daxwaz kirin
temel	mal û milk
temen	salên jiyan an jî hebûnê

temendirêj	kes an jî tiştê ku gelek salan jiyaye
temendirêj bûn	gelekî jiyan temendirêjî rewşa kes an jî tiştê ku gelek salan jiyaye
temenkurt	kes an jî tiştê ku hindik salan jiyaye
temenkurt bûn	hindikekî jiyan
temenkurtî	rewşa kes an jî tiştê ku hindik salan jiyaye
temerî	porê ku dadikeve ser eniyê; tûncik
temezî	mêzereke rengrengî ya ku li dora kofiyan tê alandin
temirandin/ditemirîne/bi temirîne	tefandin
temirîn/ditemire/bitemiretefîn	, vemirîn
temz	karê pevekirina hesinên şikestî; lehîm, kewandin
temizandin/ditemizîne/bitemizîne	(hesinên şi- kestî bi hev ve)lehîm kirin, kewandin
ten	tiştê ku cihekî digire û giraniyeke wî heye; laş
tena	1. rehet û aram 2. hêmin 3.aşt û negiriyayî
tenaf	şirît, weris
tenafbaz	kesê ku li ser şirît û werisan dilîze
tenahî	1.aramî 2.hêminî2.aştî
tenbel	teral
tenbel bûn	teral bûn
tenbelî	teralî
tenbû	cureyekî heşeratan e; gen
tendurist	kes an jî tiştê ku tu nexweşiyeke wî tune ye; bisihet, bijûn
tenduristî	temtêla bênexweşiyê û xurtiya bedenî; jûn, sihet
tenduristînasî	zanistên ku pisporiya wan têkildarî jûnê ye
tendûr	1. cihê ku tê de nan tê pehtin 2.sîtila ku di navgînên raguhastinê ên kevn de ardû diavêtinê *“zavayê li ser xezûran, seyê li ber tendûran“

teneke	1. hesinê qelakirî2. debe, kod 3. navê giştî yê hemû amanên ji tenekeyî
tenê	1. bi serê xwe2.livek/hebek
teng [I]	1. nefireh 2.şidiyayî 3.kêmber *“mêrê çê di roja teng de tê fêmkirin”
teng [II]	1. qûşa zînê hespan2. werisê ku pê bar tên şidandin
tengal	parxan, newq
tengasî	1.destengî 2.xizanî 3.sergêjî
tengav	1.bêzar 2.bêhnçikiyayî *"zivistan,tengava mirinê ye”
tengav bûn	1. bêzar bûn2.bizdîn 3.aciz bûn
tengav kirin	1.bêzar kirin 2.bizdandin 3.aciz kirin
tengayî	1. nefirehî 2.xizanî 3.xela 4.canbêzarî5.tengasî *“piştî tengayiyê, firehî tê”
tengbîn	kesê ku tiştan di qadeke kêmber de difikire û dinirxîne; bedbîn
teng bûn	1. ji firehiyê çendek daketin 2.kêmber bûn 3.şidîn
tengerê	1. şiverê 2.riya berteng
tengezar	bêhal, bêmecal
tengezar bûn	1. betilîn2.hetikîn
tengezarî	1. bêhalî, bêmecalî 2.tengasî
tengezar kirin	1.betilandin 2.hetikandin
tengijandin/ditengijîne/bitengijîne	1. dev lê tehl kirin 2. bihêrs kirin
tengijîn/ditengije/bitengije	1. di navê de man 2. rik hatin, bihêrs bûn
teng kirin	1. ji firehiyê çendek daxistin 2. şidandin3. kêmber kirin
tenik	zirav û nazik
tenik bûn	zirav û nazik bûn
tenikî	ziravî û naziktî
-tenikiya rêvebiriyê	gerandina kar û barên îdarî bi awayekî dûrî nepenî û derzagoniyê
tenik kirin	zirav û nazik kirin
tenişder	çarçiveya dêrî; rûderî
tenişt	kêlek, tehêl

tenî	reşahiya ku ji ber dû û duxanê li binê feraqan ve çêdibe *“filan kes zaca Helebê ye, teniya bi don e”
-tenî girtin	(ji ber dû) hîsê pê ve girtin
-tenî kirin	riswa kirin
tenîper	rûpeleke rengîn a ku dikine nava du kaxezan da ku heman nivîsê derbasî ya li binî jî bike
tenûr	tendûr *“tenûr, nesincire, nên napêje”
tenza kirin	leva kirin, belav kirin
tep [I]	dek û dolab
tep [II]	şeqam, sîle
-tepek û du tep lê xistin	çend şeqam avêtin yekî
tep [III]	kêrt, gir
-tepê li pêşberî gundî	girê/ kêrtê li pêşpala gundî
tep [IV]	rûxan
-tep bûn	rûxîn
-tep kirin	rûxandin
-bi ser de tep kirin	bi ser de hilweşandin
teparik	parçeyê ku pê tiştên devteng tên girtin
tepedor	dervankê darîn ê ku pê devê amanên devteng tê girtin
tepeserî	zulm, sitem, zordestî
tepeser kirin	tahde lê kirin
tepik	1. gilfika herî û rêxê2. kermeyên ku bi dest tên çêkirin
tepil	cureyekî amûrên mûsîqayî ye
tepink	teqemeniya ku di bin erdê de tê bi cih kirin û gava giranî têkeve serê diteqe
tepisandin/ditepisîne/ bitepisîne	1. (bi awayekî kîp) dagirtin 2. tahde lê kirin 3. ritimandin
tepisîn/ditepise/bitepise	1. (bi awayekî kîp) tijî bûn 2. tûşî tahdeyê hatin3. ritimîn
tepiş	qabiliyet

teplû	nexweşiyek e
tepres	dekbaz, fendbaz
teqal	girover, tehtevêlkî
teqandin/diteqîne/biteqîne	1. gule berdan2.behicandin 3.bi teqemeniyê belawela kirin
teqel	di xalbendiyê de nîşaneya bendikê
teqemenî	bûjenên wekî gule û barûtê yên ku diteqin
teqereq	1. dengê teqîna teqemeniyê 2. teperep*“teqereqa feraqan, şeqeşeqa pereyan, fîqefîqa jinan, fireh dike dilan”
-teqereqa ji bo dinyayê	kudandina ji bo domana jiyanê
teqez	1. miheqeq, mitleq2.lezgînî
teqil	giranî
teqilandin/diteqilîne/biteqilîne	1. giraniya tiştekî pîvan 2.hejandin
teqin	herî
teqinandin/diteqinîne/biteqinîne	di heriyê de gut kirin û çikilandin
teqinîn/diteqine/biteqinedi	heriyê de gut bûn û çikilîn
teqizandin/diteqizîne/biteqizîne	pengizandin
teqizîn/diteqize/biteqize	pengizîn
teqîn/diteqe/biteqe	1. bandora teqemeniyê xuya bûn 2.dengê teqemeniyê hatin, gurmîn
teqle	qulopanî
-teqle avêtin	1. qulopanî kirin 2. xwe gêr kirin
teqlîd	cure
teqlîde	sexte

teqoze	1.xerabe 2.geveze 3.feramûşbûyî *“aşê teqoze, arvên nahêre”
teqteqoşk	1. demançe2. demançeyên zarokan
ter	1.çêre û dara şil a ku hişk nebûye 2.neceribandî 3.nûgihiştî *“bi qîzan re neçin, qîz ter in; bi jinebiyan re neçin, zehf digerin”
-ter kirin	giya û darik bi avê nerm kirin
-ter û can	ciwan
-ter û hişk tev şewitîn	heq û neheq gişt tûşî bobelatekê hatin
tera bûn	ji jorê ber bi jêrê ketin
terad	pêşbirk
teraf	elametên beriya xwêdanê
-terafên xwêdanê	germahî û şilahiya ku beriya xwêdanê di lêş de pêk tên
teraf kirin	rûçikandin
terahî	rewşa hêşînbûna çêre û daran
teral	1.selexane, lexer 2. kêmxebat 3. fizirok*“bibêjin lal e, mebêjin teral e”
teralî	1.selexanetî, lexerî2.kêmxebatî 3.fiziroktî
terandin/diterîne/biterîne	qewirandin
terane	1. tinaze, qerf 2. henek
teraqî	aviyeke şirîn a ku mêş ji kulîlkên curecureyî tînin û pê hingivî çêdikin
teraş kirin	1. darijtin2. kurtisandin
teratin	çûn û hatin
-riya teratinê	riya çûn û hatinê
terawil	dirinde
teraz	hevseng
terazîn	1. hevraz 2. berpal
terazû	amûreke pîvandinê ya ku ji du çaviyan pêk tê û di çaviyekî de mengiranî û a din de jî giranî tê danîn; mêzîn
terazûn	1. hêza dûgelê ya aborî 2. pêşniyara ku derhat û mezaxtinê bi awayekî hûrgilî û ji bo demeke kifşkirî nîşan dide
ter bûn	(dar û giya)di avê de nerm bûn
ter kirin	(dar û giya) di avê de nerm kirin

tere û tûre	axaftina beletewş û berevajî
teremast	mastê ku di parzûnekî de hatiye dawerivandin û ji bo zivistanê hatiye parastin
tereng	rengê tarî
tereqe	dûvçika fîşenga teqiyayî
tereqî	cureyekî xoxan e
teres	qewad, qebrax *"teresê dinyayê, mal bar kir û bir ba mala bavê jinê"
teresî	qewadî, qebraxî *" teresî, ne karê mêran e"
terez	zîpik
terg	gijloka gir
terk	valahiya di navbera pîneyê pêçandî; qelş
-terka zikê kengerê	bêrîka ku bi zikê kengerê ve ye û têjika xwe dikê
-pere kirin terka şaşikê	dirav di nav qatên şaşikê de veşartin
terifandin/di terifîne/ biterifîne	1.(çav) êşandin 2.dariştin, teraş kirin
terik	1. êzingê ter2. şiva mezin3. mûzî
terikandin/di terikîne/ biterikîne	1.hiştin 2.jê vegerîn 3.dest jê şûştin, dev jê berdan
terikîn/diteri ke/biterike [I]	telikîn
terikîn [I]	1. pir girs 2. pir fireh 3. pir giran
terixandin/di terixîne/ biterixîne	(mêwe) bi emadê wan stewandin
terixîn/diteri xe/biterixe	(mêwe)bi emadê xwe stewîn
terî	boç, dêl, dûv
-terî lê badan	bêhn lê çikandin
-teriya xwe kirin nav şeqa xwe	ji tirsan dengê xwe nekirin û bêxîretî qebûl kirin

terîj	pîneyê kêmber û dirêj
terîjk	pîneyê kêmber û dirêj ê ku pê birînan girêdidin
terk [I]	destvekişandina ji tiştekî û li ser halê wî hiştin
-terk kirin	terikandin
terk [II]	derz, cerx, qelş
-terk lê ketin	derz lê ketin
terke	çiqilê ziravik
terkî	1. siwarbûna li pişt yekî 2. maweya di navbera zîn û hêtên lêsiwariyê
-avêtin terkiya xwe	1. kesek li pişt xwe siwar kirin 2. tiştek li pişt zîn ve girêdan 3. selikek bi keleyê erebeyê ve girêdan
terkedinya	1. munzewî2.ji bayê dinyayê bêhay
terkeser	beredayî, bêwar
terkîb	peyvebend
terlan	xortê bedew î çeleng
term	1.cesed, laş 2.kelax3. komeke stêrkan e
-termê Merxê	komstêra ku bi heft stêrên xwe ve weke çoçikê ye
-termê Adem	komstêra ku Termê Merxê biçûktir e
terme	di bihar û havînan de cihê rûniştinê yî ber derê malê; hewş
terpeterp	dengê meşîna giyaneweran û avêtina dilî
terpilandin/diterpilîne/biterpilîne	şewişandin
terpilîn/diterpile/biterpile	1.tehisîn, şimitîn2.milmilîn, weşweşîn
terpîn/diterpe/biterpe	dilê zindî bi terpeterp avêtin
terpûş	1. şara serê jinan; mêzer 2.kes an jî tiştê ku spehî xuya dike
terq	tiştên sertûj ên wekî hesin, dar, ber û hwd
terqandin/diterqîne/biterqîne	1. ji hev belawela kirin 2.tarovaro kirin3. behicandin û çewisandin
terqîn/diterqe/biterqe1	. ji hev belawela bûn 2. tarovaro bûn 3. behicîn û çewisîn

ters [I]	1. çewt2. berevajî3. peşk, pêxem
ters [II]	gemara ker û hespan
tersî	1. çewtî 2. berevajîtî3. pêxemî
terskul	ters
terş [I]	cendek, mirar
terş [II]	1. hemû sewalên kedîkirî 2.nexweşiyeke sewalan e 3. sewalên talankirî
terş [III]	dêw, tewa, ûc
tertepêl	gotegot, pizepiz
tertilîn/diter tile/bitertile	1.ji hev veqetîn 2. pelate bûn 3.tarovaro bûn
terwende	tiştê ku her car pêk nayê; degme
terx	bêqusûr, bêeyb
terxan kirin	1. veqetandin 2.jê re mezaxtin 3. diyarî kirin
-terazûna terxankirî	budceya ku ji karekî taybet re hatiye veqetandin
terxîs	ruxset, destûr
-terxîs bûn	(leşkerê bêpaye yê ku perwerdeya cengê dîtiye)vegerîn malê
-terxîs dan	destûr dan
-terxîs kirin	(leşkerê bêpaye yê ku perwerdeya cengê dîtiye)şandin malê
terye	heramî, diz
terz	awa, usûl
terzî	kincdirû
teselî	1. pirsîna li rewşa yekî/tiştekî2. qilalî
teselî kirin	1. li rewşa yekî/tiştekî pirsîn 2. kesek/tiştek payîn û ji rewşa wî agehdar bûn
tesîr	bandor, eser
tesk [I]	kêmber
tesk [II]	hemaset, xwîngermî
teslîm	radest
teslîm kirin	radest kirin
-teslîmî Xwedê kirin	1. emanetî Xwedê kirin 2. neheqiya ku lê hatiye kirin erzehalî ba Xwedê kirin
teşe	awa, tehr, dirûv

-teşe girtin	1.dirûv girtin2.di qalibekî de ro bûn
teşim	di bajêr de riya binerdî ya ku ji bo vederkirina ava gemar hatiye vekolan
teşî	alava ku pê rîs tê ristin *“keç teşiya diya xwe radike, law tîra bavê”
teşk	ji aliyê piştê ve geha lingan
teşq	bandora sermayê
teşqele	1. xiroşî2. pêxemî 3. bela
-ketin teşqeleyê	1. ketin bela û heyteholê2. ketin heys û beysê
-teşqele derxistin	1. arîşe derxistin2. bûn sedema lecê û devjeniyê
teşt	1.amana ku kinc an jî feraqên malê tê de têne şûştin 2. amana ku hevîr tê de tê stran
teşwîq	1. niç û navtêdan2. piştgirî
teşwîq kirin	1. niçandin yekî û nav tê dan2. piştgirî dan yekî/karekî
tet/tetik	(di zimanê zarokan de) dest/destik
teter	pîlik
tetirxan	nexweşiya ji ber xwarineke jehrîn, afnikî an jî xirabûyî
tetirxanî	kesê ku xwarinekê jê girtiye
-tetirxanî kirin	ji qehran behicandin
tev	gişt, hemû *“axa riyan tev dizane, lê riya qenciyên gel nizane”
-bi tevayî	1.bi giştî 2.hemû tê de
-tevî tiştekî	pê re, ligel*“hespê çê, tevîqeyd û merbenda xwe diçe şerî”
tevayî	bi hevre
tev dan	1.bi hev dan 2. tev li hev kirin 3.bi ser hev xistin
tevdêr	alava ku pê mêwe tên guvaştin û ava wan tê derxistin
tevdîr	1. tedbîr 2.semt3. hişmendî *“ava bîran bi tevdîran”
tevdêr	amûra ku pê tişt tên tevdan
tevger	1. bizav, hereket2.temtêl *“ava golan bê tevger e”
tev gerîn	livîn û hereket kirin
tevir	alava erdkolanê; koling *“însanê bêesas, ne dibe tevir ne dibe das”
tevir kirin	1.pêmer kirin, mer kirin 2.vekolan

tevizandin/ditevizîne/ bitevizîne	(laş) bi derba sext an jî bi dermên bêtevger kirin
tevizîn/ditevize/bitevize	1.wekî bêruh bûn, wekî can jê kişîn 2.ji ber bandora dermên we-kî bêruh bûn 3.(hin sewal di zivistanan de) ketin xeweke giran
tevkar	alîkar
tevkarî	1. hevparî 2.hevalbendî 3.beşdarî
tevkujî	qetliyam
tev lê bûn	1.bi ser ve bûn2.pê ve bûn 3.tê de bûn, beşdar bûn
tev lê kirin	1.bi ser ve kirin 2.pê ve kirin 3.tê de kirin
tevlihev	1.bi ser hev de2.têvel
tev li hev bûn	ketin nava hev
tev li hev kirin	berdan ser hev
tevn	dezgehê raçandina berik, xalîçe, xurcik û hwd *"tevnku li dar ket, êdî li erdê namîne"
tevnepîr	tora ku pîrhevok radiçînin
tevnî	her du darên ku firêta tevnê lê dialînin
tevş	kevirê meht ê bi qasî destekî
tevşo	tefşo
tevtal	kel û mel
tevtevîk	alaveke mûsîqayê ye
tevz [I]	terane, laqirdî
tevz [II]	rewşa wekî bêgiyanbûnê ya endamên giyaneweran
-tevz dan xwe	xwe vepezinandin
tevzî	di dema tirs an jî ricafê de jana ku di rehên cendêk de peyde dibin
tew	qe, qet, hîç
-tew tew!	peh peh!, hey lo lo!
tewa	teba
tewal	balinde
tewan	tiwanî

tewandin/ditewîne/bitewîne	1.xwar kirin 2. çemandin
tewandî	1. xwarkirî 2. çemandî*“serê virekan, tim tewandî ye”
tewang	(r) ji ber hin egerên rêzimanî guherbariya di peyvan de
tewaş	rûn, zêt
tewek	nexweşiya kulbûna dev û piyên sewalan
tewekor	kesê ku dinêre lêbelê nabîne
tewere	mihwer, guzargeh
-tewereya cîhanê	mihwer û guzargeha dinyayê ya ku tê de dizivire
tewişandin/ditewişîne/bitewişîne	1.(da ku bi serbestî têkiliya zayendî dayne) sewalê nêr berdan nav sewalên mê 2. weşweşandin, milmilandin
tewişî	sewalê ku bûye mubtelayê têkiliya zayendî
tewişîn/ditewişe/bitewişe	1.(heywanê nêr) hînî têkiliya zayendî bûn2.weşweşîn, milmilîn
tewiz	xeml
tewizandin/ditewizîne/bitewizîne [I]	1.xemilandin, çîç kirin 2.araste kirin 3.ser û sîçeyê xwe têkûz kirin
tewizandin/ditewizîne/bitewizîne [II]	têk birin, teqoze kirin
têhnşîrî	şîregerm, hênik
têjik	sewala nûzayî *“têjikên maran jî, bijahr in”
--têjika sala xelayê	pir birçî û çavçil
-têjik anîn/derxistin/kirin	1. (sewala çarpê) zayîn 2. (balinde) cûcik derxistin
têkber	1. raxistekên nava malê 2. kel û mel, pilî û pirtî
-têkberên malê	raxistek, rûniştek û arastekên malê

têk birin	1. bi bin xistin2. mexlûb kirin 3. bêbandor kirin
têk çûn	1. bi bin ketin 2. tarovaro bûn 3. hilweşîn
têk dan	1. nav tê dan 2. teşwîq kirin 3. niçandin
têkel	1. tevlihevî 2. serhevde3. têvel û rengrengî
têkel kirin	tev li hev kirin
têketin [I]	cihê ketin û derbasbûnê yî li hundir; dergeh
-mişeya têketinê	diravê ku ji bo temaşekirina şanoyekê, gera di nav perûkxaneyekê û hwd tê dayin
têketin [II]	di malperê de bişkoka derbazî naveroka malperê dike
têkilî	eleqe
-tekilî danîn	eleqedar bûn
têkildar	eleqedar
têkoşer	1. şervan 2. berxwedêr
têkoşîn/têdikoşe/têbikoşe	1. lê banîn 2. pê re mucadele kirin, ber xwe dan
têkûz	bêkêmasî û berkemal
têl	bendê ku ji madenên wekî hesin, mîs û hwd tê çêkirin û piranî di amanên nûjen de wekî raguhêza gêrebayî tê biakaranîn
têlbend	tiştê ku bi têlê hatiye girêdan
têldirk	têlên ku pê ve strî û dirik hene û pê dora cihên qedexe tê rapêçan; sîme
-têldirk kirin	sîme kirin
têlmaş/têrmaş	kes/tiştê ku hatiye terikandin
têneper	negerguhêz
têper	gerguhêz
têr [I]	(da ku bavêjin ser pişta sewalên barkêş) du telîsên ku aliyekî wan bi hev ve hatiye dirûtin
têr [II]	giyanewerê ku pêdiviya wî bi xwarinê tuneye; nebirçî, ziktijî
-têr û tesel	mişt tijî
-têra tiştekî/yekî	bi qasî ku pêwist dike *“ez he me û têra te me”
têrawis	çinîna dereng
têr bûn	ziktijî bûn *“kesê ku ji teşta xwe têr nebe, li mala xelqê qet têr nabe”

tê re kirin	1. tê de çikilandin2. tê de gut kirin 3. tê re derbas kirin
têrê kirin	1. bi qasî pêdiviyê
tev gerîn	2. besî tiştekî kirin *“hezar dost kêm in, dijminek têrê dike”
têrik	têra biçûk
têr kirin	1. (zik) tijî kirin2. dagirtin *“biharê xwe
têr meke	, payizê xwe bi derengiyê mexe”
têrmal	dewlemend, sermiyandar
têrnexur	hûrtirş, çavbirçî
têr xwarin	1. (zik) tijî kirin2. bi emade xwe xwarin*“têrxwarin tune ye, lê belê danîn adet e”
têvel	curecureyî
tê werdan	1. kilîn, kiyan2. bi avê şûştin
tê xistin	1. tê de danîn 2. bi cih kirin
têz	barûd
tibab	miqdar
tif	şileya devê giyaneweran; tûk
tifal	1. zarok 2. ecemî, nûgihiştî
tifaq	yekîtî *“tifaqa mûstangan, çiyan jî qulqulî dike”
tifik	1. kuleka bixêriyê; kufik 2. nepaxa hesingeran
tifing	çeka lûledirêj a bi dûvçik *“gotine: ‘dîno tifing çi ye? gotiye: ‘dev dirêj e, qûn qirêj e, dest davêjêyî ber davêje”
tifingendazî	meşqa guleberdanê
tif kirin	tûka devê xwe reşandin
tifre	paye, rade
tift	çêjeke ku di navbera şirînî û tirşiyê de ye; meyxweş
tihok	cureyekî daran e
tihtavik	pûng
tijî	1. ne vala 2. bi dêv rê qûç
-mişt tijî	1. bi dêv re qûç2. heta dêv dagirtî
tijî bûn	(heta dêv) dagirtî bûn
tijî kirin	(heta dêv) dagirtin
tik	cihê dirûnê; kêl

tika	1. lavayî 2. rica
tika kirin	1. lavayî kirin2. rica kirin
til	navik
-tilî alastin	hin sudên biçûk bi dest xistin
tilik	1. girik 2. kome
tiling	dêl
tilî	pêçî *“avan da serî, çi bihustek çi çar tilî”
tilîlî	bangdaneke jinan a di şahiyan de ye
-tilîlî avêtin	(jin) di şahiyan de bang dan
tilm	mengiraniyeke pîvandina zêd e û bi qasî 23 kîloyan e
tilor	qûn, tabût
tilove	mişt tijî
-gotina te ji çewtiyan tilove	ye axaftina tijî şaşî ye
tilp	torte/dûrd, xilt
tilpekî bûn	piyên lingan ketin ber hev û nêzîkî ketinê bûn
tilûr	cureyekî çivîkan e
tilx	xilt, malêz
tilyak	bûjenên wekî esrar û şîrê xaşxaşikan ên ku serxweşiyê pêk tînin û lêş ditevizînin
tilyak-kêş	esrarkêş, xaşxaşî
tilyakfiroş	esrarfiroş
tim	her wisa, daîmî
tima/timakar	bexîl, çiriz, çikûs *“merivê tima, malê xwe naxwe”
timahî/timakarî	bexîlî, çirizî, çikûsî *“timahî, tim kêmahî ye”
tinaze	qerf, terane
-tinaze pê kirin	terane pê kirin, qerf lê kirin, henekê xwe pê kirin
tinazwer	qerfok, henekbaz
tingîn/ditinge/bitinge	ringîn, ringering kirin

tingînî	dengê ringeringê
tiptenê	bi serê xwe û kesek ne li hindê
-tir [I]	paşgireke ku di hevalnavan de payeya hevrûkirinê diyar dike; mînak: mezin+tir
tir [II]	bayekê bidengê ku ji tilora giyaneweran dertê *“çû ber tira golikan”
-tir kirin	1. bayê bi deng ber çûn 2. feşilîn *“derpiyê min li xwe ke, lê tê de tir û fisan meke”
tirad [I]	1. pêşbirk 2. merc
tirad [II]	pergîhatina du aliyên gogbaz
tiraf	ariya ku hîna agir tê de heye
tirampe	teqes û tûqes, pevguherandin
tirampe kirin	teqes û tûqes kirin, bi hev guherandin
tiran	tasika avê ya mîsîn
tirb	1. gor, mezel 2. ziyaret
tirbistan	goristan
tirec	pêlekan
tirek	1. kesê ku deng li ber qûnê dikeve 2. bêkêr*“tirek û du tir, li cem tirekan weke hev in”
tirimbêl	erebe, seyare
tirî	cureyekî mêweyan e*“heke mirov ji rezekî tiriyek xwaribe, nabe ku mirov pişta xwe bidê”
-tirîn	paşgireke ku di hevalnavan de payeya berztirîn diyar dike; mînak:xweş+tirîn=herî/ tewrî xweş
tirîş	sedem, bone
tirs	xof, saw, sehm *“diya dizan du tiran dike, yekê ji kêfan yekê ji tirsan”
tirsandin/ditirsîne/bitirsîne	1. sehm lê firandin2. diran jê re çirikandin
tirsîn/ditirse/bitirse	1. jê saw girtin, jê sehm girtin 2. newêrîn *“kerê mirî, ji gur natirse”
tirsnak	bixetere, bitalûke
tirsonek	1. newêrek 2. bizdonek *“dilê tirsonek, sînga gewr nabîne”
tirş	1. şor, tahmşor 2. helîseya bacanên sor*“kesek nabêjê: ‘dewê min tirş e’ ”
tirş bûn	1. şor bûn 2. (hevîr) xirab bûn û nehatin pehtin 3. (mast) ji bo kiyanê çêtir bûn
tirşî	şorî

tirşik	xurekê ku ji sewzeyên curecureyî tê çêkirin
tirşîn	xwarina ku ji sewzeyên şoravkirî pêk tê
tirş kirin	şor kirin
tirtire	geltegan, şelegan
tirtûl	cureyekî kurmikan e
-tirtûl ketin ber/tirtûlê kulê pê girtin	ji bo xwarinekê can avêtin, kumişîn ser û pirteve kirin
tirnefesî	(ji ber bêhna tir û fisan) neksçikîn
tirnefesî bûn	(ji ber bêhna tir û fisan) neks çikîn û bêhnteng bûn
tirnefesî kirin	(ji ber bêhna tir û fisan) neks lê çikandin
tirxes	kesê ku wekî xesandiyan nikare tûşî jina xwe bibe
tirxesî bûn	(di têkilîdanîna zayendî de) nivîşkan bûn
tisî	1. xalî 2. bêîlawe
tişt	heyber *"tiştê ku çû, mede dû"
tiştîr	bizina dusale ya beravis
tiştonek	pirsa biraz
titqal	1. qalik 2. qalikên qat bi qat ser hev
-titqal girtin	li serê tebeqeyeke ji qalikan çêbûn
titqaltitqalî	tiştê ku qat bi qat qalik girtiye
titûn	cureyekî çêreya ku ji pelên wê baçik tên çêkirin
tivir	cureyekî hêşinahiyê ye û nepijî tê xwarin
tivanc	jan û êşa ku endamê zedegirtî diqurêfe; tezî
-êş û tivanc kişandin	qolinc ketin endamekî û ew der quraftin
tivancî	jandan û êşîn endamê zedegirtî
tivil	1. qaşil 2. kirasê maran
tiving	tifing
tivîlk	cureyekî kevokan e
tiwanî	1. hêz û qudûm 2. şiyan û kanîn
tiwanîn/ditwane/bitwane	karîn, şiyan
tixa	di dab û nêrîtên filehan de lawikê negihiştî

tixavk	qalikê ku li ser şîrê kelandî digire
tixis	kok û qelew
tixûb	1. kevir, qûç an jî nîşaneya ku du cihan ji hev cihê dike 2. hidûd, sîtar *“ji dijminahiyê re tixûb tuneye”
-tixûbê xwe zanîn	1. persenga devê xwe zanîn 2. şûna piyê xwe nas kirin
tiyan	siniya firinê
tiyen	qeware/qebare
tiz	vîz
tiz kirin	vîz kirin
tizbî	şirdana 33 an jî 99 moriyên ku pê zikr û tesbîhat tên kişandin*“tizbî, bê serkêş nabe”
tizik	tilor, tabût, qûn
tizrûg	zirî
tî [I]	birayê mêrê jinê
tî [II]	1. kesê ku bêav maye2. kese ku av lê lazim e *“ew dikare mirovî tî bibe ser avê, cardin tî bîne”
tî bûn	1. bêav man 2. av lê lazim bûn
tîj	dengê zîz
tîjmar	kurm
tîk	tiştê ku vît disekine, çikilandî
-tîk sekinîn	çik li piyan sekinîn
tîkayî	rewşa tiştê ku dirêjayî hatiye çikilandin
tîk bûn	vît bûn
tîke	1. parçe 2. nermegoştê parçekirî
tîke kirin	1. parçe kirin 2. kîte kirin
tîk kirin	vît kirin
tîl	1. cihê ku qeşa girtiye û şimşat e 2. cihê ku mirov xwe lê dişiqitîne
-xwe tîlê xistin	xwe li ser qeşayê şiqitandin
tîla	bez
-tîlayên çavan	di aliyê derveyê çavan de bezê ku reşik di navendê de bi cih bûye

tîlik	1. kevirê meht ê biçûk 2. kevirê tixûbî
tîlolik	cureyekî şîraniya ku ji şîr, şekir û ardê birincî tê çêkirin; şîrşêrk
tîmanc	pirtiyê ku pê cihê qulbûyî tê pînekirin
tîmar	1. tedawî 2. lênêrîn3. (hesp) paqijî 4. perwerde
tîmar bûn	1. tedawî bûn2. perwerde bûn
tîmar kirin	1. tedawî kirin2. perwerde kirin
tîn	1. germahî, sênc, heraret2. dûkel, kel
tînbir	dermanê ku herareta cendêk dadixe asteke asayî
tîn dan	1. germahî dan, sincirîn 2. kelîn, dûkel bi ser ketin
tînpîv	amûra ku rêjeya germa heyî dipîve
tîp [I]	herf
tîp [II]	desteyeke leşkeran, desteyeke siwaran
tîp [III]	1. di hêzên bejayî de desteya ku ji du hengên pêwist pêk tê 2. di hêzên hewayî de desteyeke ji balafir û navgînên destekar pêk tê
tîprêz	kesê ku nivîsekê derbasî kombersê dike
tîprêzî	karê tomarkirina nivîsan di kombersê de
tîq	dengê kenê
tîtetîq/tîqînî	hîrehîr
-tîqînî pê ketin	ji nişkê ve bi awazeke bilind kenîn
Tîr [I]	gerestêrkek e
tîr [II]	1. kesîf 2. nezelal3. rengê girtî *“tîr çêkim dan diçe, rehn çêkim nan diçe”
tîr [III]	çeka berê ya ku bi kevanê dihate avêtin
-tîr ji kevanê filitî/pekiya	tiştê ku qewimî êdî jêveger ne pêkan e
-tîr lê rabûn	tivancî û qolincî bûyîn
tîravêj/tîrkêş	kesê ku bi kevanê tîran diavêje
tîre	1. hoz 2. tax
tîredar	kesê ku ji binemaleyeke nas e; xwedanhoz
tîremar	marê biçûk, têjikê marî
tîrendaz	kesê ku meşqa tîrkêşiyê dîtiye
tîrendazî	perwerdeya li ser tîrkêşiyê

tîrêj	baqek şewla ku ji kana şewlê derdikeve û li her aliyî belav dibe
tîrêjke	şemala ji nişkê ve
tîrêjpîv	amûra ku tewsa şewla heyî dipîve
tîrik	kerdenek, kirdan
tîrk	derziya saetê
tîrke	derziya alavên pîvandinê
tîr kirin	1. (reng) girtî û tarî kirin 2. (tiştê rehn) hindekî hişk kirin
Tîrmeh	meha heftemîn a salnameya zayînî
tîş	qelş
-tîş lê ketin	derizîn
-tîş û qertîş pê ketin	qelişîn û qalik dan
tîştîşî	qelşqelşî
tîtik	1. pêlîstok 2. amanên avê yên biçûk 3. elbik
tîz [I]	terane, tinaze
-tîz pê kirin	tinaze pê kirin
tîz [II]	naziyên ji bo fizirîna ji karekî
-xwe dan tîzan	ji peywirê fizirîn *“xwe bidî tîzan nedî tîzan, tu dê bidî heqê gêzan”
tîz [III]	refesa sewalên çarpê
-tîz dan xwe	refes avêtin
tîz [IV]	lezgîn
tîzik	refes, lotik
tîzî	lezgînî
to	tixafka li ser mastî
tobe	poşmaniya ji tawan û gunehan
tobe kirin	ji ber xeletiyên berê ve poşman bûn û ji wan vegerîn
tof	birek mirov/tişt; kome
tofan	1. barana pir giran2. karesata xwezayî ya ku ji ber barana gur pêk tê
tog	bêheya
tohmet	1. qebahet 2. tawanbarkirina kesekî ji ber sûcekî ku nekirî ve
tol [I]	1. bêheya 2. qûnek, qûndiryayî

tol [II]	bersivdana sitemê û parastina mafê rewa; evez, întiqam
-tol hilanîn	evez standin, întiqam jê standin
tol [III]	nijad, pişt û zuriyet
tola	şîraniyeke ku ji penîr û gezoyê tê çêkirin
tolajo	kesê ku întiqama xwe hildigire
tolaz	sersar û doxînsist
toleke	cureyekî gulan e
tolgîn	cureyekî gulan e
tolhildan	1. întiqam 2. heyfhilanîn *“çûye tolhildanê, li seyda hestiyan digere”
tolhildêr	ewezstandî
tolik [I]	cureyekî gulan e
tolik [II]	porê ku bi ser eniyê ve xwar dibe; tûncik
toloz	malêz, xilt, gildîn
tomar	qeyda nivîsar û wêneyan
tomargeh	cihê taybet ê ji bo qeydkirina deng, reng û nivîsan
-tomar kirin	nivîs qeyd kirin
tomav	avik an jî tovê nêrzatiyê
tomerî	giş li ser hev û bi komasî
tombiz	1. çekeke cengê ya kevn e; gurzê hesinî2. qelew *“hat ji der de, tombiz di ber de”
top	çekeke leşkerî ya mezin û giran e
topal	kulek
topalî	kulekî
topavêj	navgîneke leşkerî ya ku guleyên mezin diavêje
topebaran	cihek dan ber topan
topebaran kirin	top lê girêdan
toq	qeyda stûyî *“ji şeytên zanetir, toq û nalet di stûyan de ye”
-toqa şeytên ketin	stûyê yekî engirîn û cardin venegerîn rastiyê
toqandin/ditoqîne/bitoqîne	1. gef û gur li dorê firandin 2. tirs û saw xistin dilan

toqe	1. avzûma hesinî ya ku her du aliyên kemberê digihîne hev 2. alava ku jin li porê xwe dixin da ku ji hev belav nebe
toqîn/ditoqe /bitoqe	1. ji tirsan bizdîn 2. qutifîn
tor [I]	1. nûgihayî 2. xav
tor [II]	tayên raçandî yên ji bo masîgiriyê; şebeke*"her car kewa gozel nakeve torê"
-tora agahiyan	şebekeya mehlûmatan
-tora masiyan	şebekeya masiyan
-tora sîxûran	şebekeya casûsan
-tor avêtin	(ji bo masîgirtinê) şebeke avêtin nava avê
-tor û tey	tim û tim
tor [III]	janên beriya bûyîna zarokî
torandin/ditorîne/bitorîne	xeyidandin
toranî	kesê ku ji xebatê aciz dibe û selemtî-selemtî digere
toraq	adaneke şîr e û ji dewê kelandî tê bidestxistin*"toraqa îro, ji dewê sibehê çêtir e"
-toraqa yekî danîn	ser nanê wî 1. para yekî dayîn û ji şirîkatiyê derxistin2. xeyidandin û şandin
torbe	telîs
tore [I]	sil, bihêrs
-tore bûn	sil bûn, bihêrs bûn
tore	1. huner û rewişt 2. wêje û tîtal
-toreyên giştî	dab û nêrîtên civakê yên ku rayîşa danûstandinê diyar dikin
torevan	şarezayê helbest, çîrok, pexşan û hwd; wêjenas
torgî	doxîna şalwaran
torim	têjika hêştirê, kudik
torin	1. ader, esîlza 2. kaw û kibar
torinî	1. aderî, esîlzatî 2. kawî û kibarî
torîk	keftar

torîn/ditore/ bitore	xeyidîn, su hatin
torm	têjika hêştirê
tortore	qure û olintî
toşbî	endamekî ku aviyeke zeliqokî davêje derve û ji şaneyên çêrmî pêk tê
total bûn	gindirîn
tot bûn	total bûn *"hêk li ser sêrî nasekine û tot dibe"
totik/toto [I]	(di zimanê zarokan de) xwarin
totik [II]	aqil
totikvala	kêmaqil, serkundir*"bike kalan bixwe malan, tu dê çi bikî bi xortên totikvala"
totirne	1. tîtal, telhîn û dirêj2. bi dest û pê
tov	1. avika ku giyaneweran çêdike; tomav, menî2. kakilê ku çêre û dar jê çêdibin; navnêrî *"tovê xweziyan, şîn nabe"
-tov reşandin	bizre/toxim reşandin
toz	parçeyên pir biçûk
tozî	parçe, bir
tozî kirin	birbirî kirin
tozik	daşik, caş
tu [II]	(r) cînavka yekjimar a ji bo kesê duyemîn
tu [II]	1. hîç 2. qe, qet*"aşvan tu car nabe poşman"
tund	1. zexm 2. sext 3. pêkutî
tundî	1. zexmî 2. sextî 3. pêkutî
tundraw	1. alîgirê rêmanên toqandinê 2. serveçûyî
tune	1. netêw, nîn 2. net, sifir
tune bûn	1. netêw bûn, ji holê rabûn 2. net bûn
tune kirin	1. ji holê rakirin2. net kirin
tunetî	1. nebûn 2. xizanî*"tunetî, nîrê hesinî ye"
turindî	cin
turt	hişk, sext
tut	lîstikvanê ku ji lîstikê hatiye avêtin
tut bûn	ji lîstikê hatin avêtin
tut kirin	ji lîstikê avêtin

tuvandin/dit uvîne/bituvî ne	betal kirin
tuvanîn/ditu vane/bituva ne	betal bûn
tuwanc	gotina sergirtî
tuxt	mengiraniyeke ku bi qasî 325 gramî ye
tuxyan	harî û isyankarî
tû [I]	1. cureyekî daran e2. mêweyên vê darê*“dar bitû ye, lê xwedî tûle ye?”
tû [II]	tûk
-tûyî devê hev kirin	bi yekdevî axaftin û heman tişt dubare kirin tûfirengî mêweyek e
tûj	1. neko, xarkirî 2. tehl
tûjandin/dit ûjîne/bitûjîn e	der heqê yekî de lêpirsîn dan destpêkirin
tûj bûn	1. amadeyî qutkirinê bûn, zot bûn 2. tehl bûn *“şûrê kê tûj be, dinyayê ew dixwe”
tûj kirin	1. xar kirin, amadeyî qutkirinê kirin 2. tehl kirin
tûk [I]	şilahiya ku ji qirika merivî derdive, tif
-tûk kirin	şilahiya di qirikê de avêtin derve
-tûka xwe/xweziya xwe daqurtandin	ji gotina xwe poşman bûn
tûk [II]	cureyekî çivîkan e
tûk [III]	pirç, pûrt
tûkme	berk, metîn, xurt
tûl [I]	1. şefaf û tenik 2. pirtiyê tenik û şefaf
tûl [I]	vehundirîn, veciniqîn
-tûl dan	veciniqîn, vehundirîn
-tul dan ser xwe	baz dan ser xwe, vehundirîn ser xwe
tûle	têjikên seg û guran*“bextê çil rojên çileyî, tajiyê tûleyî û hespê quleyî tuneye”

tûlemar	cureyekî marên girs e
tûlik	1. (ji bo tiştên lûlekî û devteng) teng 2. tûle tûlincî rûniştin wekî kûçikan rûniştin
tûm	1. baq 2. kêrt
tûman [I]	qerfok
tûman [II]	1. şalwar 2. nîvê dêreyê jinan ê ji navikê berjêrtir e
tûmik	1. baqekî biçûk 2. girik
tûmtûmî	baqek li vir û baqek li dera han
tûnc	cureyekî madenan e
tûncik	porê li eniyê
tûng	lûleya ji kaxetîta qalind
tûqesp	tûyên reş
tûr	1. kîs, derdan 2.heban3. çembera dorê *"tûrê parsekan, tu carî tijî nabe"
-tûra stûyî	katara stûyî
tûrqul	derewîn
tûrqulî	derewînî
tûre	navê giştî yê rehçikên spî yên ku hişyariyên sehek û hereketan ji mejiyî dişînin endamên din
-sazûmana tûreyê	di cendêk de pergala tûreyan
tûrenasî	beşa pisporiyê ya ku li ser tûreyê lêkolî nan dike
tûrik	kîsê biçûk
tûş	1. dûş, îstiqamet 2. alî
-tûşî hev bûn	1. pergî hev hatin 2. li hev xistin 3. bi hev re têkiliya zayendî danîn
-tûşî hev kirin	1. pergî hev anîn 2. berdan hev3. (da ku bi hev re têkiliya zayendî daynin) derfet amade kirin
tût [I]	kund
tût [II]	dengê tûtika erebeyan
tût [III]	uryan, repal
-tût û rût	1. repal û tazî2. destevala û bêçek 3. bêmal û deyndar 4. bêçêre û bêdar 5. vikvala û bêeşya
-tût û rût bûn	repal û tazî bûn

-tût û rût kirin	repal û tazî kirin
tûtak	tûtî
tûtevîn	cureyekî çivîkan e
tûtik [I]	fîq
tûtik [II]	lawikê viringî; kûto
tûtî	çivîkeke ku axaftina mirovan dubare dike
tûtya [I]	şîrê çivîkan; ango tiştê nedîtî û nebînayî
tûtya [II]	madenê çingoyê
tûx [I]	kirdan, kerdenek
tûx [II]	qalik û qertîşa li ser tiştên sirûştî; titqal
tûxavk	tixavk
tûzik [I]	cureyekî daran e
tûzik [II]	cureyekî çêreyê ye û tereter tê xwarin

U

U/u	tîpa bîst û pêncemîn a alfabeya kurdî ye; dengdêreke kurt e, cîderka wê navderkî ye, di belavbûna wê de dev gilover e û asta belav-bûna wê bilind e
ufuq	aso
uh!	baneşana tirsandinê
-uhî yekî kirin	tirsandin û qewirandin
umet	1. bawermendên ku peyrewiya Cn. Pêxember eleyhiselamî dikin 2. peyrewên pêxemberên din (silava Xwedê ser hemûyan be)
umîd	hêvî, bendeman, omit, mefer umîdwar hêvîdar, bendewar,
omitwar	, meferdar
umr	1. emr 2. temen *“heta Heleb bû Heleb, umrê pîrika te çû”
umre	ji bilî rojên hecê yên diyarkirî tewafa Beytê
urf	dab û nêrît
-urfa deverê	dab û nêrîtên herêmê
urûsî	pace
uryan	rût, tazî, şilf û tazî
uskere	tas
utifk	gûşiyekî tiriyan ê biçûk

Û

û/Û	tîpa bîst û şeşemîn a alfabeya kurdî ye; dengdêreke dirêj e, cîderka wê paşderkî ye, di belavbûna wê de dev gilover e û asta belavbûna wê bilind e
û	gihaneka navîna du peyv an jî hevokan
ûc	1. dêw, tewa 2. ziha
ûd	cureyekî alavên mûsîqayî ye
ûdjen	kesê ku li ûdê dixe
ûf	hûf, pûf
ûf kirin	bi carekê de hûf kirin û daqurtandin
ûfeûf	hûfehûf, pûfepûf
ûfeûf kirin	hûfehûf kirin, pûfepûf kirin
ûş	birîn
-êş û ûş lê rabûn	derd û kul lê peyde bûn
-êş û ûş lê rakirin	derd û kul lê peyde kirin
ûşt	sedem, sebeb
ûşteûşt	sergêjî û bela
-anîn ûşteûştê	pir sergêjî û bela jê re çêkirin

V

v/V	tîpa bist û heftemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê diranlêvkî ye, awayê belavbûna wê fîzek û nerm e
va	1. evê han 2. lê binêre*“va nîna ye, tirnîna li paş tê”
-va ye tê	lê binêre ev kes/ tişt tê
vac	aqil û sirafet, feraset
vajî	1. serobino 2. derxistina tiştê hundir li derve3. kelevajî
vajî bûn	1. serobino bûn2. hundir derketin derve3. kelevajî bûn
vajî kirin	1. serobino kirin2. hundir derxistin derve 3. kelevajî kirin
vala	xalî, ne tijî *“bi aqilê vala, tu nagihêjî hevalan”
vala bûn	di hundir de tiştek neman
valahî	1. xalîtî 2. feza
van	awayê tewandî yê/ev/a pirjimar
varik	mirîşka berhêk*“varikên nû rabûne, hêkên sor dikin”
varû	paşrû, aliyê piştê
varyoz	mîrkut
vatinî	1. peywir 2. wezîfe3. erk
vawartin/divawêre/bivawêre	tiştê qenc ji yê xerab cihê kirin
vawêr	1. keyskirî 2. cihê
vawêr kirin	keys kirin
ve	ecêb, veh
veanî/vediîne(vetîne)/vebîne	tewandin
vebanîn/vedibane/vebane	hînî kesekî/rewşekî nebûn û lê zor hatin
veberhênan	razemeniya aborî
-veberhênana	karê hilberandina ceryanê

wizeya gêrebayî	
veberhêner	kesê ku di qadekê de razemeniyan dike
vebestin/vedibeste/vebeste	dubare girêdan
vebijartin/vedibijêre/ vebijêre	1. çê û neçê ji hev veqetandin 2. kêrhatî û bêkêr ji hev cihê kirin
vebijêrk	1. xala hilbijartinê2. şiq
vebijîn/vedibije/vebije	ji awayê cemidî derketin; helîn
vebir	1. heyameke kurt 2. delîve
vebirî	1. teqez 2. keyskirî
vebirîn/vedibire/vebire	1. qerar dan 2. bi kurtî çareser kirin
vebûn/vedibe/vebe	negirtî bûn, (tiştê devgirtî ji wê rewşê) xilas bûn
veciniqandin /vediciniqîne / veciniqîne	1. silikandin 2. tirsandin3. bi awayekî tirsandî ji xewê rakirin
veciniqîn/vediciniqe	1. silikîn 2. tirsîn 3. bi awayekî tirsiyayî ji xewê rabûn
vecinoq	waswasok û tirsonek
veçinîn/vediçine/veçine	1. vexwarin 2. xwe jê girtin 3. (tiştê hûnandî) çavî bi çavî tehmîr kirin
veçirandin/vediçirîne veçirîne	(tiştê hûnandî) vereşandin
veçirikandin/ vediçirikîne/ veçirikîne	1. xwe hilkutan, xwe hildan û li erdê xistin 2. xwe vepincirandin
veçirîn/vediçire/veçire	(tiştê hûnandî) jixweber vereşîn
vedan/vedide/vede	kolan
-ser vedan	tiştê veşartî eşkere kirin

veder	1. tecrîdbûyî 2. qewirandî
veder kirin	1. qewirandin2. tecrîd kirin
vedirûn/vedidirû/vedirû	cihê diriyayî an jî bişkuvî dubare û baş dirûn
vedîtin/vedibîne/vebîne	1. kişf kirin 2. pê hesîn
vedizîn/vedidize/vedize	1. xwe veşartin 2. xwe bilandin 3. fizirîn
vedor	ast, merhele
vedorî	bi dorvegerî
vefirîn/vedifire/vefire	li tiştekî asê bûn û şunde pekîn
vegemirandin/vedigemirîne/ vegemirîne	1. dabêlandin 2. kumişîn ser *“li ber siya şêrî be, bila te vegemirîne”
veger	1. zivirîn 2. fetl
vegerandin/vedigerîne/vegerîne	1. zivirandin2. fetilandin
vegerîn/vedigere/vegere	**1**. zivirîn 2. fetilîn
vegirtin/vedigire/vegire	**1**. fetih kirin 2. îşxal kirin 3. şunde wergirtin4. rakişandin
vegotin/vedibêje/vebêje	**1**. qise kirin 2. behs kirin 3. salix dan
veguhartin/vediguhêre/veguhêre	1. tiştek li bal tiştekî din ve dagerandin2. teşe dan
veguherîn/vediguhere/ veguhere	teşe girtin
veguhêztin/vediguhêze/veguhêze	1. neqil kirin2. ferehte kirin, tayîn kirin
vehanîn/vetîne/vebîne	1. şunde vegerandin 2. tewandin, badan

vehatin/vetê /vebê	şunde vegerîn, dagerîn
vehejandin/vedihejîne/ vehejîne	1. ziqinandin2. bi hejandinê ji xewê rakirin
vehesîn/vedi hese/vehese	westa xwe wergirtin
vehewandin/ vedihewîne/ vehewîne	êwirandin
vehiştin/vedi hêle/vehêle	1. para ve danîn 2. radest kirin, îade kirin
vejandin/ved ijîne/vejîne	**1**. jîndar kirin, ruh dan ber 2. domdar kirin
vejartin/vedi jêre/vejêre	**1**. ji hev veqetandin2. bi keys û pergal kirin
vejen	1. hêza bizavê, taqet2. çirûsk 3. hejek
vejîn/vedije/ veje	1. jîndar bûn, giyanewer bûn2. ruh lê teze bûn
veketin/vedi keve/vekeve	1. velezîn 2. razan
vekêşîn/vedi kişe/vekişe	1. para ve zivirîn 2. şunde fetilîn 3. (bêyî ku bifetile) şunde şunde çûn *“ger gotin ji gotinê bikişe, gotin ji eslê xwe vedikişe”
vekirin/vedik e/veke	ji rewşa girtîbûnê rizgar kirin *“huner çek e, di bin çengê xwe ke, roja ku hewce bû veke”
vekirî	negirtî
vekît	(r) îmla, rastnivîs
vekîtandin/v edikîtîne/ vekîtîne	awaz li gorî kîteyê par ve kirin
vekolîn/vedi kole/vekole	1. lêkolîn kirin 2. mitale kirin
vekuştin/ved ikuje/vekuje	vemirandin, tefandin
velerizîn/ved ilerize/veleri ze	dev û diran şeqeşeq kirin; ricifîn

velîstin/vedilîze/velîze	1. veciniqîn 2. şaşwaz bûn 3. firikîn 4. leqîn
velo kirin	wergerandin û hilweşandin
vemaliştin/vedimale/ vemale	devmilên xwe hildan *“hem vedimale, hem jî dinale”
vemayîn/vedimîne/vemîne	1. egle bûn 2. dereng man
vemirandin/ vedimirîne/vemirîne	1. damirandin, tefandin 2. nizm kirin3. aşt kirin *“agir bi êgir nayê vemirandin”
vemirîn/vedimire/vemire	**1**. damirîn, tefîn2. nizim bûn 3. aşt bûn
venan/vedine/vene	1. danişîn, niştin 2. gestin*“mêşa gûyî, li gûyî vedine”
-li yekî venan	1. gest kirin, pê ve dan 2. lê dan
venandin/vedinîne/venîne	1. dirûtin, kêl kirin2. dan temaskirin 3. mîheng kirin
venasîn/vedinase/venase	1. îtiraf kirin 2. pê beled bûn
venêrîn/vedinêre/venêre	1. teselî kirin 2. payîn
veniştin/vedinişe/venişe	1. venan 2. rûniştin3. melisîn, lîs bûn
vepelişandin /vedipelişîne / vepelişîne	1. rûxandin erdê 2. deverû avêtin erdê
vepelişîn/vedipelişe/ vepelişe	1. rûxîn erdê2. deverû ketin erdê
veperimandin/vediperimîne/ veperimîne	xwe gijgijandin û peraş kirin *“şêrê ku xwe vediperimîne, werîsî qetqetî dike”

veperimîn/vediperime/veperime	gijgijîn û peraş bûn
vepesirandin/vedipesirîne/ vepesirîne	1. aşt kirin 2. rawestandin û arimandin
vepesirî	1. aştbûyî 2. tebitî û arimî
vepesirîn/vedipesire/ vepesire	1. aşt bûn 2. rawestin û arimîn
vepezandin/ vedipezîne/vepezîne	1. pezav dan xwe, xwe rakişandin 2. fortê xwe avêtin
vepijiqîn/vedipijiqe/vepijiqe	ji hev belav bûn
vepirsîn/vedipirse/vepirse	li pey hev pirsîn, pirsîn û cardin pirsîn
veqetandek	(r) qertafên ku mêjer û zayendê dinimînin
veqetandin/ vediqetîne/ veqetîne	1. cihê kirin2. mezaxtin 3. ji hev jibartin
veqetîn/vediqete/veqete	1. cihê bûn 2. tenê man, terikandin
verestin/vedirese/veres	e xwe ji girêdan û qeydkirinê rizgarkirin û bazdan; xwe ji destan derxistin
vereşandin/vedireşîne/ vereşîne	1. (tiştê ku hatiye xwarin) verijandin2. vala kirin 3. (tiştê hûnandî an jî jenandî) xera kirin 4. (nivîsên kevnare li gor rêbazeke zanistî) xwendin
vereşîn/vedireşe/vereşe	1. (xwarin û vexwerina ku çûye hundir) cardin veder bûn 2. (tiştê hûnandî an jî jenandî) xera bûn 3. (nivîsên kevnare li gor rêbazeke zanistî) hatin xwendin
verê kirin	şun de vegerandin
verês	rastnivîs
verêstin/vedirêse/verêse	li gorî rêzanekê kişandina peyvan
-şaşiyên verêstinê	şaşiyên rastnivîsê

verêtin/vedirêje/verêje	**1**. (kinc) reng lê çilmisîn2. vala kirin
verij	1. derhata salane ya giştî 2. bermayî, puxte
verijandin/vedirijîne/ verijîne	1. vala kirin 2. vereşandin
verik	pêlava ji mûyê hûnandî
verotin/vediroje/veroje	1. darotin 2. kolan
verûtin/vedirû/verû	1. bi dest rûçikandin, destverû kirin 2. hêncirandin, vegijgijandin
veser	pêvek, îlawe
veso	qehr û xeyd
veşargeh	1. kulîn 2. mexzen
veşarî	veşartî
veşartî	nepen, nehênî
veşartin/vedişêre/veşêre	1. ser nixumandin 2. li ber çavan wêde kirin*"rastiyê vemeşêr(-e) û mebêj(-e): 'ez im şêr' "
veşartok	lîstikeke zarokan e; çavgirtonek
veşewitîn/vedişewite/ veşewite	(ji ber berf, qeşa an tiştên kîmyewî) çêrm şewitîn
veşûştin/vedişo/veşo	1. dawerivandin 2. baravî kirin
veterisandin /vediterisîne / veterisîne	1. aşt kirin, arimandin 2. êşa yekî birîn
veterisîne/vediterise/ veterise	1. aşt bûn, arimîn2. ji êşekê xelas bûn
vetewşandin /veditewşîne /vetewşînê	sersehmî kirin, sergêjî kirin
vetewşîn/veditewşe/vetewşe	sersehmî bûn, serî lê gêj bûn

vewestîn/vediweste/veweste	1. vehesîn 2. rawestin
vexistin/vedixe/vexe	1. danîn erdê 2. li erdê xistin
vexuyan	1. elamet 2. berate3. şop
vexwarin [I]	aviya vexwarinê; noşav, meşrûbat
vexwarin/vedixwe/vexwe[II]	1. veçinîn 2. noşîn, fir kirin 3. nîç kirin, hilçinandin *“kaniya ku tu avê jê vedixwî, keviran mavêjê”
vexwende	kesê ku gazî dêlindizekê an civînekê dike
vexwendî	kesê ku hatiye gazîkirin
vexwendin/vedixwîne/vexwîne	1. gazî kirin, bang lê kirin 2. hatina kesekî xwestin
vexwendname	dawetiye
vexwînî hev bûn	(afirandiyên jîndar) li hev banîn û hînî hev bûn
vezandin/vedizîne/vezîne	velezandin
vezel	fayke
vezelîn/vedizele/vezele	wekî ku vekeve rûniştin
vezen	tiştê velezok
vezîn/vedize/veze	1. peraş rûniştin 2. palûşk pê ketin 3. gilok bi paş ve ziyîn
vezinîn/vedizine/vezine	gilok bi paş ve ziyîn
vêca	îcar, vê carê
vêketin	1. agir pê ketin, 2. çira çirûsîn
vêl/vêlik	amanên meht û nekûr, tehtevêlkî
vêrik	bendê ku pê xarûkan didirûn
vêsan	1. bêhnvedan 2. palvedan 3. xwejibîr-vekirin

vêsandin/vêdisîne/vêsîne	**1**. tefandin, vemirandin2. rawestandin
vêsiyayî	1. tefiyayî, vemirî2. rawestî *“westiyayiyan kir, vêsiyayiyan xwar”
vêsîn/divêse/bivêse	1. tefîn, vemirîn 2. rawestin
vêxistin/vêdixe/vêxe	pê xistin
vij	sewalê ku qiloçên wî bi ser eniyê de tewiyane
vijag	peşk
-vijag avêtin	peşk avêtin
vikvala	xipxalî
vin	kesê ku di bêfila xwe de diaxive; gino, gingi nok
vingîn/divinge/bivinge	dengê vingîniyê pê ketin
vingînî	dengê firîna mêşan, guleyên fîşengan û hwd
vir [I]	ev cih
-li vir	li vî cihî
-vir de wê de kirin	1. hok û çiv dan xwe 2. li behaneyan gerîn
vir [II]	1. derew 2. devbelaşî3. pertaf *“heke ne vir bin, li mala me jî pir in”
virçiqî	1. helisî 2. pelixî
virçiqîn/divirçiqe/bivirçiqe	1. helisîn 2. pelixîn*“got: ‘heke tu çûyî bajarekî koran, tu jî çavekî xwe bigire; ne hêjîr divirçiqe ne jî hingiv genî dibe”
virçevirç	dengê domdar ê tiştên rehn ên ku tên pêpestkirin
-virçevirça heriyê	dengê meşa di nav heriya rehn de
virçoqî	1. pelîse 2. pelixandî û şilavî
virek	1. derewker 2. devçepel*“virek, çala xwe dikolin”
virik	jêçûna hundirî; vîjik, îshal
-virik bi ser avê xistin	pûçên yekî raxistin rastahiyê
virikî bûn	vîjikî bûn, hundir jê çûn
viringî/virnî	1. zarokê nûbûyî 2. sewala nûzayî ya ku hîna mezin nebûye û ne hilikî ye

viritandin/diviritîne/biviritîne	1. derbas kirin2. bi encam kirin
viritîn/divirite/bivirite	1. derbas bûn 2. dawî lê hatin
vir kirin	1. derew kirin 2. pertaf kirin
virtoqî	kesê ku tevgerên wî neçê ne
virûvî	goştê pijandî yê bidon
virvirandin/divirvirîne/bivirvirîne	virvirkî avêtin
virvirk	perwane
virvirkî avêtin	tê werkirin
virvirok	pêçke, toterîk
viyan	vîn
viyan/divê/bivê	1. xwestin2. wisa mirad kirin*“ji dijmin re zarê xweş û pişta hişk divê”
viz bûn	1. fizirîn 2. xwe xapandin
vizek	kesê ku xwe ji kar û baran vedidize
vizeviz	dengê firîna mêşan û xebata makîneyan
vizeviz kirin	1. (mêş) firîn û deng derxistin 2. (makîne) xebîtîn û deng jê hatin 3. (aferîndeyê jîndar) pir lez çûn û hatin, bi lez xebitîn
vizik	cureyekî mêşên havînê yên biçûçik in û bi vedana xwe ve navdar in; mixik
vizîn/divize/bivize	bi dengekî bilind vingîn
vizînî	vingîniya xurt
vizvizîk	pêlîstokeke darînî ya ku bendekî lê dialînin û wisa dizivirînin
-vizvizîk ketin qûnê	di şûna xwe de netebitîn
vîn	1. îrade 2. xwestek*“vîna dilan, di dayîna destan re diyar e”
-vîna azad	îradeya serbixwe
-vîna siyasî	îradeya ramyarî
vîr	çavên ku di kort de çûne

vîr bûn	çav di kort de çûn
vît	(guh) fît/bel
vît kirin	(guh) fît kirin/bel kirin
vîzên	dengê bayî
vîzevîz	dengê domdar ê bayî
vîzevîz kirin	bi dengekî xurt ba hatin
vîz kirin	1. (bi xidikandina pişta wan) ker rakirin çargaviyan 2. nav tê dan, niçandin

W

W/w	tîpa bîst û heştemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê lêvkî ye û awayê belavbûna wê nîvdengdêr e
wa	1. ewê han 2. lê binêre*“wa ye goştê berxan e û li ber çavan e”
-wa ye tê	lê binêre ew kes/tişt tê
wajav	benda navendî ya ku avê digihîne her derê
wan	awayê tewandî yê cînavka /ew/ê, cînavka pirjimariyê ya ji bo kesê sêyemîn
wane	ders
-wane dan	ders dan
wanegeh	1. fêrgeh 2. pol waqên dengê qaz, werdek û hwd
waqewaq	dengê domdar ê qaz, werdek û hwd
waqewaq kirin	(qaz, werdek û hwd) bi awayekî domdar deng derxistin war 1. qad 2. cih 3. şûnewar
-warê bav û kalan	niştingeha ku ji mêj ve malbatek lê akincî bûye
-di vî warî de	di vê mijarê de
-ji waran man	ji pêşketinê şunde man *“pesin daye, ji waran maye”
wargeh	1. êwirgeh, stargeh2. biryargeh 3. welat
warhêl	kesê ku ji warê xwe bi dûr ketiye
warîn	kesê ku evîndar û girêdayiyê welatê xwe ye
warkor	1. wareş 2. kordûnde
warkoz	germiyan
warnişîn	îqametgeh, êwirgeh
warxan	xan û man
wase/waşok	baz, başok
wasite	hemû alavên siwarbûn û barkêşiyê 2. navberkar navgîn
wate [I]	yanî, ango
wate [II]	mehne
watedar	mehnedar
watenasî	di zimanzaniyê de mehnenasî

watewarî	lêkolînên li ser mehneyan
wawik	cureyekî sewalên ku dişibihine guran; torîk, keftar
waynefsî	rewşa ku her kes ketiye tatêla nefsa xwe
we	awayê tewandî yê cînavka/hûn/ê
webal	guneh
-webal ketin stûyê yekî	guneh ketin para yekî
weç	1. hewcetî 2. çilpiyê ziravik
-li ser weçekî man	1. girêdayî mûyekî man 2. nêzîkî felaketê bûn
weçe	nesl, nifş
-çak-kirina weçeyê	helwestên başkirin û zêdekirina neslên jîndar
-diyarkirina weçeyê	helwestên daxistina rêjeya neslan
wefa	berdewamiya di dostî û evîndariyê de
wefakar	kesê ku di dostî û evîndariya xwe de domdar e
weg	sedsal, qirn
wehşî	jakaw, hov
wek	mîn, notl, fen
-wek avê pê de çûyîn	1. bê xeletî berdewam kirin2. ji ber xwe de zanîn
-wek baranê ser de barî	1. Xwedê pir mal dayê2. gule an jî kevir reşiyan ser
wekat	1. diyar 2. kifş û servekirî
wekat kirin	1. diyar kirin2. kifş û ser vekirin
weke	mîna, notla, fena
wekhev	yeksan
wekhevî	yeksanî
wekî	mîna, notla, mînanî, fenanî, fena *“şûşeya dilan, wekî ku dişkê cebar nabe”
wekok	1. nimûne 2. mînak
welam	bersiv
welaq	1. hespê ku ne ader e 2. sewalên sere yên malê; terîş

welat	1. memleket 2. niştiman*“welatê neyaran, bi buhistan e”
-welatê xerîbiyê	1. penaberî2. qurbetî
welatî	1. hemwelatî 2. hembajarî 3. memleketî*“welat xweş e, bi welatiyan”
-welatiyê qaşo	xwedîgiravî ew jî ji wî welatî ye
welatparêz	niştimanperwer weled ewlad, zarok
-dê weledê xwe avêtiye	hewirzeyeke giran heye û kes li kesî xwedî dernakeve
welê	wisa *“ba çawa tê bênderê, welê bide ber bê”
welî	qencê Xwedê *“ji we liyan dikeve xwelî, ji xweliyan dikeve welî”
wen	dara bênîşt
wenaq	cureyekî nexweşiya bêvil û qirikê ya ku dibijine der û dorê jî
wend	1. wêrek 2. pêsivik
weqf	saziya ku mal û milkê wê ji bo xêran hatiye veqetandin
weqî	mengiraniyeke bi qasî kîloyek û 300 qramî ye *“weqî, li her derê çar tuxt e”
weranîn/wertîne/werîne	1. anîn 2. hilanîn*“diyê bibîne, dotê werîne”
werar	1. tekamul, guherîn û stewîn 2. geşbûn, pêşketin
werar kirin	bi pêş xistin
-bernameya werarkirina avadaniyê	pêşniyarên pêşxistina rewşa welêt
werbadan/werbadide/ werbade	li hev alandin
werbûn/werdibe/werbe	1. bi deverûkî pelişîn erdê 2. qulopanîkî gindirîn
werdek	cureyekî heywanên bibask ên malê ye, cureyekî wan ê çolê jî heye, ji qazan biçûktir e û pir ji avê hez dike; sone
werê	wisa, wilo
werger	tercume
wergerandin /werdigerîne / wergerîne	1. tercume kirin 2. qulibandin3. hilweşandin

wergerîn/werdigere/wergere	1. ji zimanekî derbasî zimanekî din bûn 2. ji temtêlekî derbasî yeke dîtir bûn3. qulibîn 4. hilweşîn
wergêr	tercuman
wergêrî	tercumanî
wergirtin/werdigire/wergire	1. hildan 2. standin 3. li xwe kirin
werhatin/wertê/werbê	gevizîn
werimandin/diwerimîne/biwerimîne	1. nepixandin2. perçifandin
werimîn/diwerime/biwerime	1. nepixîn 2. perçifîn
weris	1. bendê stûr ê hûnandî2. mîratxur *“mar pê veda, ji siya wêris tirsiya”
weritandin/diweritîne/biweritîne	1. şaşwaz kirin2. xalifandin 3. xurifandin
weritîn/diwerite/biwerite	1. şaşwaz bûn 2. xalifîn3. xurifîn
werixîn/diwerixe/biwerixe	terixîn
werm	temtêla tiştê ku nepixiye û hilpingiriye; perç
werqilandin/diwerqilîne/biwerqilîne	sekinandin, rawestandin
werqilîn/diwerqile/biwerqile	sekinîn, rawestin
werqîl	barê girêdayî; balî
wert	1. zuriyet 2. nifşên nûhatî
werwere	demançe, şeşar
werz	1. demsal 2. bîstan3. rewş û temtêl
werze	1. zanistên hesabî2. ziraet, çandinî

werzeba	cureyekî bayên bakura rojhilat e
werzek	1. zanayê zanistên hesabî 2. karkerê çandiniyê
-**wezareta werzeyê**	saziya karên çandiniyê
werzêr	werzek
werzî	demsalî
werzişt	1. perwerdeya bedenî2. riyazet
werziştkar	kesê ku bedena xwe perwerde kiriye
wesan	1. hişyarî 2. îxtar
wesandin/diwesîne/biwesîne	1. hişyar kirin2. îxtar kirin 3. şandin pey
wesem	sorav
wesle	1. parçe 2. gihaneka navbera tu tiştan
wesp	başbûna cureyê tiştekî
west	1. betl 2. bizdîn
-west girtin	1. vehesîn 2. rawestin
westan	1. muhlet 2. navbir3. rawestan
westandin/diwestîne/ biwestîne	1. betilandin2. bizdandin
westîn/diweste/biweste	1. betilîn 2. bizdîn
weş	1. qilqilîn û milmilîna tiştan 2. hej, leq
weşan	neşriyat, çapkirin
-weşana yekser	ragihandina zindî
weşandin/diweşîne/biweşîne	1. çap kirin û belav kirin 2. hejandin, leqandin 3. rijandin
weşanger	kesê ku kovar, pirtûk û tiştên din çap dike û difroşe
weşanxane	firoşgeha ku pirtûkan çap dike û difiroşe
weşîn/diweşe/biweşe	1. çap bûn û hatin belavkirin2. hejîn 3. rijîn

weşk	1. arek 2. kevn û kot
weşweşîn/di weşweşe/ biweşweşe	1. milmilîn2. çelexwarî meşîn 3. wekî sermestan tev gerîn
wexer	1. koç 2. mirin
wexer kirin	1. koç kirin mal bar kirin 2. mirin
wexêr!	oxir be!
wexîm	elametên aloziyê yên berî qeyranê
wext	dem, heyam *“her tişt di wextê xwe de xweş e”
-wext teng bûyîn	dema kirin û çêkirina tiştekî neman
wextî	demdemî
wexm	darbesta miriyan
wey!	baneşaneke şaşwaziyê ye
wey li min!	delîl li halê min!
weyn	1. di kar an jî bernameyekê de peywira her lîstikvanî 2. hîle
weyner	hîlebaz
weynê	di kar an jî bernameyekê de lîstikvana jin
weyno	di kar an jî bernameyekê de lîstikvanê mêr
wezaret	1. saziya dûgelê ya ku bi beşeke rêvebiriyê radibe; kizîrî 2. giregirî
wezîr	1. kizîr, rêvebirê beşeke desthilatiyê 2. giregir*“her kes, wezîrê mala xwe ye”
wezn	1. kêş, pîvan 2. azîne
wezne	di saziyan de cihê ku diravan werdigire û dide
weznedar	peywirdarê li ber wezneyê
wê	awayê tewandî yê cînavka/ew/ê, cînavka yekjimarî ya ji bo kesa duyemîn
wêje	1. edebiyat 2. tore
-wêjeya devkî	edebiyata tomarnekirî ya di nava axafgeran de
-wêjeya nivîskî	edebiyeta axafgerî, dîtbarî û nîgaşî ya ku hatiye tomarkirin
wêjeyî	1. edebî 2. toreyî
wêjemend	1. edîb 2. torevan
wêjenas	1. pisporê edebiyatê2. pisporê toreyê

wêl	1. ajala ku ji keriyê xwe veqetiyaye 2. beredayî
wêne	1. resm û şikilên ku tiştên heyî li ser kaxezê dinimînin; nîgar 2. cure, awa *”sê wêne dost hene: nano, gano, cano”
-wêne girtin	şikil kêşan
wêneçîrok	çîrokên ku bi wêneyan hatine şîrovekirin
wêneguhêz/ wênegir	amûra ku dîmenan wekî wêneyan vediguhêze ser kaxezan
wênekêş	kesê ku bi wêneguhêzê wêneyan dikêşe
wêra	egîd, wêrek
wêran	kavilbûyî û xopan
-navekî giran li ser gundekî wêran	navdariya bêbingeh
wêran bûn	kavil bûn, kevir li ser kêvir neman
wêrane	cihê kavilbûyî
wêran kirin	kavil kirin, kevir li ser kêvir nehiştin
wêrandin/di wêrîne/biwê rîne	1. han dan 2. cesaret dan yekî
wêrek	bêtirs û egîd
wêrîn/diwêr e/biwêre	1. cesaret kirin 2. netirsîn*“tu bihusta wî zêr daynî newêre”
wiha	bi vî awayî
wijdan	seheka berpirsiyariyê*“dilê hişk, wijdan tê de nasitire”
wilayet	parêzgeh
wilo	wiha, wisa
winda	1. berze 2. binevat3. têkçûyî 4. heliyayî
winda bûn	1. berze bûn, ji dest çûn 2. têk çûn 3. binevat bûn 4. helîn
winda kirin	1. berze kirin, ji dest kirin 2. têk birin3. binevat kirin 4. helandin
wir	awayê tewandî yê cînavka/vir/ê
wiş!	baneşaneke di wateya
	/pî!/yê de
wird	duaya domdar

wirêne kirin	(ji ber nexweşiyeke giran an jî di xewê de) gotinên beletewş kirin, ji bestan peyivîn
wisa	wilo, bi wî awayî
wize	1. taqet, hêz 2. şiyan3. vejen
-wizeya gêrebayî	hêza cereyanî
-wizeya kakilî	hêza atomî
-wizeya mirovîn	hêza însanî
wî [I]	awayê tewandî yê cînavka /ew/ê, cînavka yekjimarî ya ji bo kesê duyemîn
wî [II]	wiş!, pî!
wîç	vebijêrka pêkan û guherbar
wîçewîç	dengê çivîkan
wîlayet	eyalet, parêzgeh
wîste	daçek
wîşt! [I]	baneşana gazîkirin û hişyarkirinê
wîşt [II]	silav, pate
wîştandin/di wîştîne/biwî ştîne	1. gazî kirin 2. fîtandin yekî 3. uhî yekî kirin 4. meçêtir miseletî serê yekî bûn 5. bi fîqê hişyar kirin
-ma hinekan wîştandiye te?	1. ma tu dîn bûyî? 2. hinekan nav te daye/ niçandiye te?
wîştînî	fîtînî
wîştewîşt	dengê fîqê yî domdar
wîtewît	dengê teyr û çivîkan î domdar
wuçan	1. navber 2. sekn, rawest
-wuçana asayî	betlaneya salane ya karmend û karkeran
-wuçana nexweşiyê	betlaneya ku karmend û karker di dema nexweşiyan de bi kar tînin
-wuçan dan	navber dan
-wuçan girtin	bi wêneguhêz an jî dîmenguhêzê rawesta tiştekî ecibandin û wêne/dîmen kişandin

wuşe	peyv, kelîme, bêje
wuze	vejen, taqet
wutû	hesinê ku di avasaziyê de tê bikaranîn

X

x/X	tîpa bîst û nehemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê ezmandevî û qirikî ye, awayê belavbûna wê nîvdengdêr e
xaç	nîşaneya filehan a wekî zêdekê ye; (+), selîb
-xaç di paşilê de bûn	1. kesek bi bîsa xwe nehesandin2. dilhişkiya xwe nîşan nedan
Xaça Sor	rêxistineke filehan a tenduristiyê ye
xaçepirs	1. kevala ku bersivên pirsan rast û berjêrkî têde têne bicihkirin2. pişkanê, pişkbazî
xaçerê	şahrê
xaçerêz	xaçepirs
xaçirgan	kuçikên datînin bin sêl û beroşê
xaçparêz	fileh
xag	xav
xak	1. xwelî, ax 2. welat
xakenas	bêra kolan; pêmer
xakî	rengê axê
xal [I]	birayê diya mirovî*“bûka xalê, delaliya malê”
xal [II]	1. deq, niqte 2. şanik
xalbendî	(r) di hevokê de awayê bikaranîna hin nîşaneyan; niqteşanî
xale	cureyekî bê ye
xalebêhnok	(r) di xalbendiyê de nîşaneya /;/ê
xalî	1. vala 2. tenê 3. xewle
xalî bûn	1. vala bûn 2. tenê bûn 3. xewle bûn
xalîçe	bêrkun, berik, merş
xalojin	jina xalê mirovî; jinxal
xaltî	xwişka diya mirovî*“bêhna diyan, tê ji xaltiyan”
xalxalî	deqdeqî
xalxalok	bihukek e
xam	tiştê destpêneketî an jî negihiştî

-xam bûn	(ji ber ku demeke dirêj nexebitiye an jî nereviyaye) her dera cendekê wî êşîn
-xamiya sewalê şikandin	derxistin derve û meşandin, xebitandin an jî bezandin
-xam kirin	(mirov an jî se walê ku nexebitiye an jî nebeziyaye) bi xebat an jî bezandinê pir westandin û cendek lê giran kirin
xama	1. berzewac û negihiştî2. duşîze
xame	qelem, pênûs
xamek	1. dareke ku rengê kulîlkên wê binefşî ye û bêhnxweş e 2. rengê binefşî
xamoş	kesê ku ramanên xwe ji kesî re venake û wan bi kesî re parve nake
xamoşan	kesê terkeser
xamox	ava peşîn a ku didine ser zeviya çandî
xan [I]	1. mal û hal 2. êwirgeha rêwiyan *“dinya xan e, xan nabe bê mêvan e û însanê lê jî bazirgan e”
-xan û sera	koçk û qesr
xan [II]	1. sifre, xwan 2. xwarin, xurek
xan [III]	1. ast 2. temtêl
xandar	xwediyê êwirgeha rêwiyan
xane	mal, malik
xanedan	malbata ku ji nifşa kesayeteke dirokî ye
xaneper	malper
xanenişîn	karmendê ku piştî temambûna salên peywira wî ji xebatê hatiye veqetandin; karnişîn
xangar	rehekên ku li ser rûyê erdê şîn dibin û zêde ne bilind in
xanik	texteyê nanpehtinê
xanim	jina birûmet, stî
xanî	1. avahiya ku mirov lê diêwirin; mal 2. xan û man; warxan *“xanî, li ser cemedê çênabe”
xanûman	xaniyê ku ji qatekî têkûz an jî ji çend qatan pêk tê
xanût	tevn
xanxanik	nivîsên ku bi alîkariya xêzan hatine destnîşankirin
xap	1. fêl û gilor 2. dek û dolab

xapandin/dixapîne/bixapîne	1. hîle li sêrî kirin2. weritandin 3. bilandin4. xirandin
xapîn/dixape/bixape	1. tûşî dek û dolaba yekî hatin 2. weritîn 3. pê bilîn
xapînok	hîlebaz, dekbaz
xapxapik	şimikên ku binên wan darîn e
xapxapok	çivîkek e
xapûr	wêrane û kavilbûyî
xar [I]	kevirê ku alavên qutkirinê pê tên tûjkirin; hesan
-xar kirin	bi hesên tûj kirin
xar [II]	beza hespê
-xar kirin	hesp bezandin
xar [III]	parçeyên gilover ên di çîva tayeyan de
xara [I]	hespê beza
xara [II]	kevirê mermer
xaraw	kesê ceribandî û dinyadîtî
xarik	1. hesanê biçûk 2. qada nava gund
xarim	xurom
xarîz	cureyekî xwarina ku ji arvan û rûnî tê çêkirin
xarmût	bazinê ku davêjin stûyê hespan û erebeyê pê ve girêdidin
xarûk	solên çêrmîn ên heyamên berê; çarix
xarûz	dendikên gûzan û hwd ên gelwazkirî
xas	1. tiştê ku ji der ve de tiştek tev nebûyê, saf 2. piyê tazî
xasma	bi taybetî
xasmêr	mêrxas
xasûk	kone
xaşe [I]	xavika li ser hin endaman; pizdan
xaşe [II]	her tiştê ku hûrhûrî bûye
xaşî	telîsê mezin; bardan
xatir	1. qedr û qîmet 2. destûr *“xatirê kûçikan tuneye, xatirê xwediyan heye”
-xatir xwestin	destûra veqetînê xwestin

xatirnas	kesê ku qedr û qîmetê kes û tiştan dizane
xatûn	1. jin 2. jina esîlza3. keybanû *“kar ê karkeran, namûs a xatûnan e”
xav	1. nepijî 2. nestewî 3. negihiştî *“di navbera dînîtî û biaqiltiyê de mûyekî xav heye“
-bûjenên xav	têkberên xam
xav bûn	(rîs bi singîrê) nermik û sist bûn
xav kirin	(rîs bi singîrê) nermik û sist kirin
xavik [I]	1. laçik 2. tulbend
xavik [II]	1. pizdan 2. tebeqeya ku li ser tiştê kelandî pêk tê 3. to
xavî	1. nepijîtî 2. nestewîtî3. negihiştîtî
xawên	1. rûmet 2. şeref
xawênî	endamê rûmetê
-serokê xawênî	rêberê fexrî
xawênşikû	rêvebirê rêzdar
xawêr	rojhilat
xawûşe	kesê ku cendekê wî ji hêtan berjêrtir şileke bûye
xawûşe bûn	di hêtan de nivîşkan bûn
xawûşe kirin	di hêtan de nivîşkan kirin
xax	rezîl û riswa
xaxî	rezîltî û riswatî
-xaxiyên nemayî kirin	rezîltiyên nedîtî û nebînayî pêk anîn
xayîn	1. qeleş 2. xax *“bi mirovê xayîn re megere”
xayîntî/xayn etî	1. qeleşî2. xaxî
xayîz	1. jixweveçûyî 2. neheşî
xayîz bûn	1. dil jê çûn 2. ji xwe ve çûn
xebat	1. kar 2. çalakî*“ketî, bi xebatê radibe”
xebat kirin	kar kirin
xebatkar	karker *“dara xebatkaran, tim bi ber e”
xeber	1. nûçe 2. dijûn 3. agehî *“bê dev, xeber nayên tev”
-xebera sar	nûçeya diltezîn

-xeber dan	1. axivîn 2. ragihandin*“xeberdan, bê dor tê ser nezanan”
-dan xeberan	sixêf û çêr gotin
xeberoşk	çîrok
xebitandin/dixebitîne/ bixebitîne	1. karek bi kesekî dan kirin 2. amûrek dan şixulandin 3. bi kar anîn
xebitîn/dixebite/bixebite	1. kar kirin 2. şixulîn3. hewl dan *“bixebite, heta ku xwîn di ber neynûkên te re bavêje”
xebxeb	(di devê giyaneweran de) lama binî ya ku didan li ser rêzbûne; binê erzenê
xedar	1. bêrehm û bêwijdan2. bêgav û bêderman*“gîskî gote sibatê: ‘çirt û çirt sibatokê, ez giham diya xwe adarokê’; sibatê gote adarê: ‘bide min sê rojên xedar, ez dê gîskî ji latî bînim xwar’ ”
xedeng	tîra ku ji dara gêzê ye
xef	raz, bîs
-di xef de girtin	dizîka û ji nêşkê ve girtin û firsenda bizavê nedan
-xef kirin	veşartin
xefe	cihê teng, bêhewa û fetisok
xefeng	dervank
xefik	tele, dafik, bûse*“rovî, du caran nakeve xefikê”
xefirxan	nexweşiya pişikxerabûnê ya ku nexweşan pir dikuxîne
xefirxanî	kesê ku bi nexweşiya xefirxanê ketiye
xeft	konê piçûk ê şînan, çartaqa şînê
xel [I]	tirşbûna aşikê
xel [II]	niqteya ewlehiyê ya li derveyî tixûbên neteweyî
xela	kêmbûna debara jiyanê; tunetî *“mal an ji xelayê re, an ji belayê re”
-xela rabûn	tunetî pêk hatin
-xelaya mêran rabûn	di civakê de xîretkêş neman
xelan	1. lihevalîn 2. tewîn
xelandin/dixelîne/bixelîne	1. badan 2. tewandin
xelas bûn	1. kuta bûn 2. qedîn 3. rizgar bûn *“bi mineminê, mirov xelas nabe ji jinê”

xelas kirin	1. kuta kirin2. qedandin 3. rizgar kirin*“kes ji neyarê xwe re nabêje: ‘bila Xwedê te xelas bike’ ”
xelat	1. diyarî, bexş 2. bexşîş
-xelata şanaziyê	nîşane an jî diyariya fexrî ya ku didine kesayetên girîng
-xelat û celat	şabaş û seza
xelatgir	kesê ku diyarî û bexşîşê hildide
xelat kirin	1. diyarî kirin, lê bexşandin 2. bexşîş dan
xeleng	giyayê ku jê gêziyan çêdikin; hewşan
xeleq	1. çembil 2. gustikên porî
-xeleq kirin pozê yekî	wekî hirça pozxeleqkirî li dû xwe gerandin û xwestekên xwe pê dan kirin
xelet	1. çewt û ne rast 2. xulp
xeletî	1. çewtî û nerastî 2. xulpî
xeletî kirin	1. çewtî û nerastî kirin 2. xulpî kirin
xelexopî	kelexwarî
xelî	pir, zehf
xelîc	avteng
xelîfe	serokê hemû misilmanan
xelîn/dixele/ bixele	(mîde) li hev ketin, tirş bûn
xelq	1. milet 2. ehalî 3. gel*“ji xelqê re masîgir e, ji xwe re kûsîgir e”
xelûz	kevirê reş ê ku dibe şewate û ardû; rijî
xelwet	1. tenêtî 2. înziwa
-ketin xelwetê	ketin silûkê
xem	1. kul 2. keser 3. derd 4. tatêl *“karê gavekî, xemên salekî ne”
-xem kişandin	ketin fikar û tatêlê
-xem revandin	dil rehet kirin
xemgîn	1. dilbikul, keserkêş2. derdomerdo, dilbirîn, cegerxwîn

xemilandin/ dixemilîne/ bixemilîne	çîç kirin, bedew kirin
xemilîn/dixemile/bixemile	1. çîç bûn 2. bedew bûn *“heta Xidir xemilî, dawet betilî”
xemirîn/dixemire/bixemire	(mêwe) gihiştin û reng guherandin xeml alavên bedewî û delaliyê*“zarok xemla mala ne”
xemr	mey, şerab
xemrevîn	kesê ku bi axaftinên xweş û şirîn
xeman	ji bîr dibe; aramdêr
xemrî	di rengê meyê de;
xemsar	1. îhmalkar, bêhemal2. sersar
xemsarî	1. îhmalkarî, bêhemalî2. sersarî
xemxur	dilsoz, muxlis
xemxurî	dilsozî, îxlas
xenas	fesad, ewan
xenasî	fesadî, ewanî
xencer	cureyekî kêrên cengî yên ku nikê wan xwar û tûj e *“xencer bira ye, tifing pismam e”
xendeq	1. cihoka biber û kûr 2. çala kûr û fireh
xengel	cureyekî xwarina ku lewaşeyê hûr ê qutkirî bi goştê hêrandî dadigirin û dipêjin
xeniqandin/ dixeniqîne/ bixeniqîne	1. fetisandin2. şeniqandin 3. bêhn lê çikandin *“kesîb ji tunebûnê diçe ku xwe
bixeniqîne	, dibîne ku dewlemend kêp li stûyê xwe dialîne; vedigere û dibêje: ‘dîsa jî şikir ji halê me re’ ”
xeniqîn/dixeniqe/bixeniqe	1. fetisîn 2. şeniqîn3. behn lê çikîn
xenî	1. dewlemend 2. destbelaş, comerd, sexî
xenîmî çavan bûn	(ji ber nankoriyê) tûşî karesatekê hatin
xenûqe	1. xemlên li ber xeneqê; gerdenî 2. şirdan

xenzirandin/ dixenzirîne/ bixenzirîne	kizirandin
xepar	kax, aşêf
xepartin/dix epêre/bixep êre	kax kirin, aşêf kirin
xepe	dîn û cinî
xepik	dafik, tele
xepse	1. deng û dor 2. şuloxî
xepse	kirin 1. bi dengê bilind qîjevîj kirin 2. şuloxî kirin
xera	1. teqoze 2. feramûşî3. kavilbûyî 4. genîbûyî
-xera bûn	1. teqoze bûn2. feramûş bûn 3. kavil bûn, hilweşîn, wêran bûn 4. genî bûn
-xera kirin	1. teqoze kirin2. feramûş kirin 3. kavil kirin, hilweşandin, wêran kirin 4. genî kirin*"çi kir, bi destê xwe mala xwe xera kir"
xerac	xûgî, bac, kamçûr
xeraf	tora masiyan
xerat	dartiraş, necar *"ji xelqê re xerat e, ji xwe re malmîrat e"
xerbazî	laqirdiyên bi destan
xerbend	1. dîl, hêsîr 2. girêdayî
xerbende	teqoze
xerc	mesref
-ev îş xercê te ye	ev kar sezayî/minasibî te ye
-xerc û merc	heys û beys
xerc bûn	lê mesref bûn
xerc kirin	mezaxtin
Xerçeng	Kelûya Kevjalê; Xermanan (21'ê Pûşperê-20'ê Tîrmehê)
xerdel	tovê rehekeke ku tê de bûjeneke şirîn, sext û sotîner heye
xerêf	spîtahiya ku piştî xewê di kortikên çavan de dimîne; zirîçka çêv
xeriqandin/d ixeriqîne/ bixeriqîne	1. çilmisandin2. (reng) xera kirin3. tê de gut kirin 4. neheşî kirin

xeriqîn/dixeriqe/bixeriqe	1. çilmisîn 2. (reng) xera bûn 3. tê de gut bûn 4. ji xwe ve çûn
xeritandin/dixeritîne/bixeritîne	1. spîldax derbas kirin 2. ji ser ve parçeyek qut kirin
xeritîn/dixerite/bixerite	1. spîldax derbas bûn2. ji ser ve parçeyek qut bûn
xerîb	1. biyanî 2. bêgane
xerîdar	bikir, muşterî
xerîte	nexşe
xerîtok	hûr û mûrê ku ji ber darê qutkirî an jî darotî dimîne
Xermanan	Kelûya Kevjalê; Xerçeng
xermaşe	alaveke pênctilî ya ku pê giya zad tê berhevkirin
xermişandin/dixermişîne/bixermişîne	pencirûk kirin
xerpişt	pişteka alîkar a ku didine ber tiştekî ku zor lê hatiye
xerte	çandiniya ku bêyî şovhiştinê hatiye reşandin
xerxere	1. dengê ku ji qirika kesê di ber sekeratê de tê 2. avwerdana li qirikê
xerz	1. şitla ku êdî bûye dar 2. hêkên hûrik ên hin ajalan
xerz kirin	hêkên biçûçik kirin
xes	cureyekî çêreya pelpe raş e û nepijî tê xwarin; kaho
xesandin/dixesîne/bixesîne	1. ji rewşa nêrtiyê derxistin, bêkêr û bêkîr kirin 2. ji mêraniyê xistin
xesar	ziyan û zirar
xesifîn/dixesife/bixesife	ji temtêlekî ber bi yeke jê kambaxtir ve daketin
xesî/xesû	xwesû
xesîl	raxistina nava malên gundan a ku ji cîl û cegên çedikin
xesok	kesê ku karê wî xesandina sewalan e
xeşîl	cureyekî çêreyê ye
xeşîm	xedar
xeşîme	1. riya nepen 2. kulek, kunik

xeşûm	ecemî û tor
xet	1. xêz 2. nivîs 3. riya ku tiştek tê re derbas dibe; guzergeh *“xeta
xwar	, di gayê pîr de ye”
xeta	karê çewt, xeletî
xetakar	kesê ku karên çewt didomîne
xetat	pîşekarê destnivîsên bedew
xeter	tehlûke
xetere	tirsa ziyandîtinê
xeternak	1. bitehlûke 2. tirsnak
xew	paldan, razan *“xew û mirin, yek e”
-xewê zor lê kirin	ji ber bêxewiyê li ser xwe nesekinîn
-xew lê herimîn	ji ber xemekê ranezan
xewar	kesê ku xewa wî giran e, xilmaş
xewas	giregirekên civakê
xewge	textikê ku nivînên razanê li serê tên raxistin
xewirîn/dixewire/bixewire	1. ji binî ve şewitîn2. tê de gut bûn
xewle	1. cihê ku kesek lê tuneye 2. tenê 3. bixeter
-xewle bûn	1. li cihekî tenê bi tena serê xwe man2. ketin silûkê
-xewle kirin	1. hevpeyvîneke taybet kirin 2. (ji bo ku qeleşiyekê bîne sêrî) ji civakê bi dûr xistin
xewlexane	dêra silûkê
xewn	1. ruya 2. nîgaş, xeyal*“ne li goristanan radikevim, ne jî xewnên xerab dibînim”
-xewn dîtin	di xewê de bûyerin dîtin
xewneroşk	xewnên di rewşa hişyariyê de
xewtêş	nexweşiya pirxewariyê
-bi xewtêşê ketin	bi nexweşiya pirxewariyê ketin
xeyal	nîgaş*“xeyala birçiyan, nan e”
xeyalî	nîgaşî

xeyal kirin	nîgaş kirin
xeybet	paşgotinî *“xeybet, li ba zarokan nabe”
xeyd	minet
-xeyd ketin	stûyan bûn berpirsiyarê pirsgirêkan
xeydok	suhatî
xeyidandin/dixeyidîne/bixeyidîne	sil kirin, bûn sedemkarê suhatina kesekî
xeyidîn/dixeyide/bixeyide	sil bûn, su hatin*“kêvroşk jî carinan ji çiyan dixeyidin”
xeynî	xeyrî, bilî
xeyrî	jê awarte ye
-ji xeyrî te	tu jê awarte yî
xeyset	xwî, xislet *“xeysetê nebaş, xezeba Xwedê ye”
xezal	bizina kovî; ask *“ji xezalê bezatir tune, ji risqê xwe pê ve naxwe”
xezeb	1. rik 2. hêrs *“dilê bixezeb, mirovî nagihijîne mexsed û miradan”
-lê hatin xezebê	jê re rik û hêrsa xwe anîn
xezne	gencîne
xeznik/xeznok	qutiya biçûk a ku diravên hûr tê de tên civandin
xezûr	1. (ji zavê re) bavê bûke 2. (ji bûkê re) bavê zavê *“xezûr, di şûna bavan de ne”
xêl [I]	xulek, kêlî
-xêlek berê	berî çend xulekan/ kêliyan
xêl [II]	govend
xêlî	mêzera ku davêjin ser serê bûkê û zava roja dawetê wê vedike *”dizê malê ji malê be, ga bi xêliyê dertê”
xêr [I]	na, nexêr
xêr [II]	1. qencî û başî 2. sedeqe *“bi xêra seriyan, dixwe keriyek nan”
-xêr kirin	1. bazar kirin2. qencî kirin 3. sedeqe dan
xêr [III]	teral, selexane
xêrat	sedeqe

xêratxane	1. aşxaneya xêrxwazan a ku xwarinê li xizanan belav dike 2. êwirgeha kal û pîrên bêkes
xêrîtî	teralî, selexanetî
xêrnexwaz	1. nebaş 2. xerabîxwaz
xêv	1. hafize, bîr 2. hiş
xêve	mêwe û sewziyên ku di di serê demsalê de an jî derveyî demsalê hatine gihandin
xêvet	konikê biçûk î yekstûn
xêvik	1. bîroke 2. kerose
xêvzan	kesê ku agehiyên pêşerojê ji xelqê re ve dibêje; falzan, remlavêj
xêz	1. şopa zirav û dirêj; xet 2. şeklê ku ji meşandina xalekê pêk tê
-xêza asoyî	xeta ku bi berahî tê kişandin
-xêza çemberî	xeta nîgaşî ya ku bi berahî cîhanê di nîvî de dibire
-xêza nedîtbar	xeta ku bi çavan nayê dîtin an jî bi awayekî nîgaşî tê hesibandin
-xêza stûnî	xeta ku bi dirêjahî tê kişandin
xêzefîlm	fîlmên ku naveroka wan destxetî hatiye amadekirin
xêzepehn	xêza asoyî
xêzerast	xeta ku bê çiv û rasterast tê kişandin
xêzexwar	xeta berwar û qilç, hêlelar
Xêzên Asimanî yên Kurdistanê(XAK) dezgehê	raguhastina hewayî ya Kurdistanê
xêzkar	xetat, xetkêş
xêz kirin	xet kêşan
xicîl kirin	1. mehcûb kirin2. dan şermê
xiçviçandin/dixiçviçîne/bixiçviçîne	karekî serobero pêk anîn, sixtopixto kirin
xifş	têjika karxezalê
xiftan	kinceke dirêj û sivik a ku berê di ser de dihate lixwekirin
xij	dengê tiştên ku bitews pêk tê; xiz

-xij ajote ber	erebe bilez/ bixiz kişande ber
-xij derbas bûn	qîj bihurîn
xijik	xizak, taxûk
xijexij	dengê kelîna avê
xijexij kirin	dengê kelînê ji ava li ser êgir hatin
xijînî	xijexij
xijîjank	1. cihê xwedaxwişandina zarokan 2. pêpelûkên livok
xij kirin	(di zimanê zarokan de) şimitandin
xil	1. girse 2. komeke tiştan
xilindor	şîrê pêşîn ê pez û dewarê zayî
xilmaş	xewar
xilmet	tiştê ku ne nû ye û berê jî hatiye bikaranîn
xilole	valahî
xilole bûn	di cihekî de valahiyek çêkirin
xilole kirin	di cihekî de valahiyek çêkirin
xilopilo	qulopilo
xilorîk	gijlok
xilq	kilîl
xilqandin/dixilqîne/bixilqîne	kilîl kirin
xilqîn/dixilqe/bixilqe	kilîl bûn
xilt [I]	1. cureyekî heywanan e 2. xiniz *“xilt çi qasî xweliyê dikole, ewqasî di ser serê xwe de dike”
xilt [II]	1. binemaya bêkêr2. binemaya gemarî 3. gildîn 4. tiştê bêbine
xilt [III]	cureyekî nexweşiyên çêrm e
xilte	torte, dûrd
xiltopilto	sixtopixto
xilxal	bazinê ku jin davêjine qeydikên piyên xwe
xilxile	1. cihê pir bi kevir û zinar 2. tiştên li ser hev kombûyî

-xilxileyek pez û dewar	çend kerî pez û dewarên giran
-xilxileyek leşker	komeke leşkeran tevî çek û posatên wan
ximav	boyaxa nivîsanê; rengav, hibr
ximavdank	amana ku rengavê dikinê
ximbil	1. pêlîstoka ku di dilqê mirov û heywanan de tê çêkirin û bi bendikan tê hereketkirin 2. kesê ku di bin bandora hinekan de dimîne
ximxim	kunên bêfilan
ximximbeşkesê	ku kunên bêvila wî vekirî ne
xinav	ximav
xinamî	kesên ku zewac di nava wan de çêbûne*"çav, xinamiyê xwe nas dike"
xingilîn/dixingile/bixingile	1. (endamê şkestî an jî jicihderketî) pê de daliqîn 2. lingirî bi rê ve çûn 3. kulîn 4. xawûşe bûn
xiniz	1. xayîn 2. qeleş
xinzîr	beraz *"çermê xinzîran nabe post, dijminê bavan nabe dost"
xir	endamê zayendî yê nêrzayan; kîr, terik
xirecir	1. hêwirze, sûresat2. pevçûn 3. devjenî, pêşkarî
xirek	1. sistbûyî 2. bêkêr3. teqozebûyî
xirexir	dengê gewriya kesê razayî
xirexir kirin	1. (kesê razayî) di xewê de deng ji gewriyê hatin 2. (kesê di ber sekeratê de û sewala serjêkirî) êdî nefesên dawiyê dan
xirêf	torteya hingiv, doşav û hwd
xirikîn/dixirike/bixirike	1. (pî) şimitîn 2. tehisîn
xirindol	şîrê pêşîn ê pez û dewarê zayî; xilindor
xirink	jina bedew a cazibedar
xirî	bûjeneke zeliqok a ku axlêveyan di çiqilên darên mêweyan de derdi keve û hem tê xwarin hem jî jê çesp tê çêkirin
xirîn/xirînî	xirexir
xirmal	kesê ku xwediyê jiyaneke têkûz e

xirmişandin/ dixirmişîne/ bixirmişîne	pencirûk kirin, bi nenîkan lê ba ketin
xirmûşek	quncirûk
xirneq	têjika kêvroşkê
xirosk	dîkil xiroş 1. coşî 2. şaşwazî
xirpik	di cendêk de raçînga vezen a ku bi karê hestiyî radibe
xirp	ji nişkê ve
xirpe	êrîşa komekê dijî kesekî tenê
xirpo	qûngiran, teral
xirqe	kinca pêşîvekîrî ya ku ji rîs an jî qumêş tê çêkirin û di ser de tê lixwekirin
xirş	giyanewera ku ji ber egerekê nikare avis bibe an jî ê ku nikare avis bike
xirşî	di giyaneweran de stewriya domdar
xirtik	cureyekî îsota ku hundirê wê bi goştê hêrandî, birinc an jî savarî tê tijîkirin û pehtin
xirtol	1. hêwirze, sûresat2. komek
xirxal	1. bazinên qeydikên piyan 2. tayeyên erebeyan
xistin/dixîne /bixîne	1. avêtin erdê 2. ji xwe kirin3. winda kirin
xişexiş	dengê domdar ê kişîna tiştekî bi erdê re
xişir	1. kevirê gewher, xeml 2. kevirên hûrik
xişok	ajala bêpê ya ku xwe bi erdê re dikişîne û wisa pêş ve diçe
xişronek	1. pijikên ku di rûyê ciwanan de derdive2. pijikên ku di laşê soringî de derdikeve
xişt [I]	kaxetîta dîwarjenîn û banavakirinê; kerpîçê acûrî
xişt [II]	ji nişkê ve xuyabûna tiştekî
-xişt derkete pêşiya me	ji nişkê ve xuyayî me bû xiştek rastkêş
-xişteka demê	xanxanika ku demê nîşan dide
xiştexişt	dengê têvel û domdar ê şingeşingê
xiştexişt kirin	şingeşing kirin *“vê derê kire xiştexişt, çû dera han û kulê ew kuşt: gêzî (tiştonek)”

xiştik	1. cureyekî nexweşiya pêz e 2. xiştxiştok3. amûra ku çimên tiştan bi hev ve dike; goşebend
xiştxiştok	pêlîstoka zaro kan a ku şingeşing dike
xiştzeng	şîşa ku serê wê tûj e
xişûş	şik û şubhe, înç
xitêre	meşaleya ku ji şiveke serqelaştî tê çêkirin û serê tê pêxistin
xitimandin/dixitimîne/ bixitimîne	1. ser nixumandin2. dev girtin 3. pêşî lê girtin, asteng kirin
xitimîn/dixitime/bixitime	1. ser nixumîn 2. fetisîn
xiyanet	xaynetî
xiyar	cureyekî sewziyan e û nepijî tê xwarin
xiz [I]	kaya girs
xiz [II]	tews, lezgînî
-xiz girtin	lezgin bûn
-xiz dan	lezgîn kirin
xizak	navgîneke bêtaye ya ku bi şimatandinê tê ajotin
xizan	1. feqîr 2. belengaz*“xizan e, riya xwe nizane”
xizane	dolaba kincan
xizanî	1. feqîrtî 2. belengazî*“xizanî, zingara mêran e”
xizêm	xemla jinan a ku di bêfilên xwe de dadiliqînin
xizêmok	1. cureyekî kulîlkan e 2. tiştê herî tehl î ku tê bîra mirovî
xizinde	xişok
xizm	eqreba
xîç	1. kevirên hûrkanêk; xişir 2. xêz
xîçkêş	rastkêş
xîge	hebana avê ya rêwîtiyê
xîlaf	dijber
-xîlafî rastiyê ye	dijberî rastiyê ye
xîj	dengê şimitîn û rûxînê yî bilez
-xîj rûxîn	pir zû hilweşîn

xîjexîj	dengê domdar ê şimitînê
-xîjexîja xizakan guhê me bir	dengê şiqitîna taxûkan em aciz kirin
-xîjexîj kirin	vij derbas bûn
xîjik	taxûk, tazûg
xîlok	kevirên biçûk; hoçik
xîret	1. namûs 2. rûmet3. xebat *“xîreta kê tunebe, îmana wî jî tuneye”
xîretkêş	xwedanrûmet
xîz	kevirên hûrik ên wekî xweliyê; sîlik, sêlax, rîk
xîzek	cihê ku xweliya wê ji sêlaxê pêk tê
xîzexîz	dengê ku ji ber zedegirtina pişikê tê pê
xîzexîz kirin	deng ji qefesê hatin
xîzîn	xîzek
xîzînî	xîzexîz
xîzok	cureyekî nexweşiya tengenefesiyê ye; fetsonek
xîzokî	kesê ku bi nexweşiya tengenefesiyê ketiye; fetsonekî
xîzar	cureyekî makîneya birînê ye
xîzistan	çol, sehra
xoce	1. mamoste 2. seyda
xof	1. tirs 2. saw, sehm
xonçe	1. bişkov 2. textikê nanpehtinê yî wekî sifreyê jî tê bikaranîn 3. bexşîşa dawetkirin û sinetbûnê
xone	pisîkê nêr
xongîn	barişa baranê ya dêjnijkî
xopan	1. wêran 2. xerabe, kavilbûyî
xorav	bastêqê mêweyan î ku bi şêkir hatiye şirînkirin
xore	giyanewereke yekşaneyî ya ku dibe sedema nexweşiyan û bi çavan nayê dîtin
xorînî	dengê domdar ê kesê razayî; xirexir
xort	temenê mêran ê ji sebîtiyê heta navsaletiyê(16-35) *“xort heta ku bi xwe nehesin, wekî varikan dimeşin”
xortanî	ji bo mêran temenê ku di navbeyna16-35’an de ye
xortik	têjika kîvroşkê

xortim	lûleya nermik a ku ji hilberînên niftê hatiye çekirin
xox	cureyekî mêweyan e*“xox ne dar e, qîz ne war e”
xozan	zeviya ku salek berê hatiye çandin û îsal jî nehatiye şovkirin
xubar	xumama xwelî û xîzê
xudmuxtarî	rêvebiriya nîvserbixwe ya ku di karên derve de li gor rêvebiriya navendî tev digere
xulam	1. bende 2. berdestiyê mêr *“axa bi xulam e, xulam bi olam e”
xulamî kirin	1. bendetî kirin 2. berdestîtî kirin*“Emerê çelengdar, xulamî kir ji hakimî re sî û sê salan, lê tu carî ji mêrê hakim nekir bawer û îhtîbar”
xulav	arî
xulavî	di rengê ariyê de
xulp	1. çewt 2. nerasterast3. dererê 4. xwar
xulpî	1. xwarî 2. çewtî 3. biziqzaq 4. nelirêtî
xultexult	dengê ava ku binerd dibe an jî di lûleyekî de serejêrî erdê dibe
xultexult kirin	(av) di dema rijînê de deng dan
xumal	kesê ku karên mala xwe bi xwe bi cih tîne; xwediyê malê, malxwe
xumalî	1. kinca ku li gor xwestina bikirî tê dirûtin2. rastmala giranbiha ya ku binirxtirbûna wê pêkan e
xumam	1. hilm û gilm 2. talaz
xumirîn/dixumire/bixumire	(mêwe) sor bûn û stewîn
xumrî	rengê di navbeyna sor û reş de
xunav [I]	çilikên baranê; dêjnij
xunav [II]	aviya ku sibehan li ser belçikan peyde dibe
xundor	xirindol
xunivîn/dixunive/bixunive	dêjnijên baranê avêtin
xur [I]	1. xurek, xwarin 2. par, behre *“kerê pir-bibez, bû xurê guran”
-xur [II]	paşgireke ku xwarinê dinimîne
xura	cemser
xurc	têrika ku wekî xalîçeyan hatiye raçandin

xurcezîn	têrika ku davêjin terkiya zînê hespan
xurcik	têrika biçûk
xurek	1. tiştên xwarinê yên ku hatine pijandin2. xiza
xurekpêj	aşpêş
xurekxane	xwarinxane
xurifî	kesê ku ji ser hişê xwe çûye
xurifîn/dixurife/bixurife	hiş tev li hev kirin
xurimîn/dixurime/bixurime	1. peritîn 2. rizîn
xurî	pijikeke girs a ku bi qasî nokekî mezin dibe, piştî peqînê pûç dibe û şopa wê di çêrmî de dimîne
xurîn	kesê ku ji sibehê de tiştek nexwariye
xurînî	danê xwarinê yî beriya taştê
xurme	mêweyeke erdên germ e; qesp
xurnûk	cureyekî çêreya ku striyên wê pir in
-xurnûk ketin	qûnê pir aciz bûn û di cihê xwe de netebitîn
xurom	gurzê girênedayî
xurom kirin	negirêdayî gurz kirin
Xuroş	fûriyayî
xuroş bûn	fûrîn
xurt	1. bihêz 2. bitaqet 3. şidiyayî 4.muhkem *“ava xurt, serevraz jî diçe”
xurt bûn	1. bi hêz bûn 2. şidîn û muhkem bûn
xurt kirin	1. bi hêz kirin2. şidandin û muhkem kirin
xusar	xunaveke ku dişibi he xwêyê û piştî ku rûyê erdê spî dike dihele
xuşkî	bişkulên hişk ên binê guheran
xuştire	1. amana aşpêjan a ku pê sewziyên wekî xiyar, tivir, gizêr û hwd hûr hûr dikin 2. alava xeratan a ku pê daran dadirojin û meht dikin
xuya	1. diyar 2. kifş 3. eşkere*“ava zelal, tê de xuya ye xem û xeyal”
xuya bûn	1. diyar bûn 2. kifş bûn 3. eşkere bûn
xuya kirin	1. diyar kirin2. kifş kirin 3. eşkere kirin
xûde	serdankeke cengî ya ku ji derbên fîşengan diparêze

xûk	bac û cezayê mîrî
xûgî	baca bi zorê; xerac
xûj	dengê rûxînê
xûjexûj	dengê hilweşînê yî domdar
xûjî	ser bûn 1. zû xwarî ser bûn 2. êrîş birin ser
xûjal	1. jîr, jêhatî 2. bextewar
xûrexûr	dengê ava lehiyê
xûsik	qiravî
xûz	pişthotik
xûz bûn	1. (pişt) hotik bûn2. (serî) nizm bûn
xûz kirin	1. (pişt) hotik kirin2. (serî) nizm kirin
xwan [I]	serwer, hukimdar
xwan [II]	sifre *“dil ne xwan e ku mirov li ber hemî kesî veke”
xwan [III]	xuya, diyar*“quzê gewr di derpê re xwanêye”
xwar	1. ne rast û durist 2. teqoze 3. çewt 4. jêr 5. xulp *“aqilê kêm riya xwar ber bi hevalê xwe dixe”
xwarin [I]	1. xurek 2. xiza*“li şeran xal û xwar-zî, li xwarinan mam û birazî”
-xwarinên parastî	xwarinên ku bi dermanên têkildar temenê bikaranîna wan tê dirêjkirin
xwarin/dixwe/bixwe [II]	qurt kirin, daqurtandin*“peza bi tenê, guran xwariye”
xwaringeh	cihê ku xurek lê tê çêkirin û firotin
xwarî	1. xulpî 2. çewtî 3. neduristî *“ew mala ku te nanê wê xwariye, bi xwarî lê menêre”
xwarzê	keça xweha mirovî xwarzî kurê xwişka mirovî*“ap bi biraziyan, xal bi xwarziyan re dikin”
xwazgîn	kesê ku daxwaza zewaca mêrekî digihîne malbata jinekê
xwazgînî	navberkariya malbatên keç û xortên berzewac
xwe [I]	zat, şexs, kesayet*“xwe tevî kar nekî, kar nameşe”
xwe [II]	cînavka vegerok
xwe [III]	pêşgir, navgir û paşgira ku wateya xweseriyê dide peyva hevedudanî mînak: xwebar, jixweber, malxwe...
xweajo	paldêra hundirîn

xwe badan	xwe dan aliyekî
xwebar	makîneya ku xwe bi xwe dixebite; xweger
xwebawer	arxweyîn
xwe bi xwe	bêyî niçandin û alîkariya kesekî din
xwecihî	1. herêmî 2. deverî
Xwedan [I]	Xwedê, Yezdan*"bêyî emrê Xwedan, pel ji darê naweşe"
xwedan [II]	xwedî, sexbêr, hemal
-xwedanmaliya arizî	milkiyeta aîdî kesan
-xwedansoz	kesê ku biryarek li ser nefsa xwe biriye û heta dawiyê jî li serê dimîne
xwe dan ber	biryara kirina karekî dan
xwedawend	yezdanoka mê ya ku pûtparêz jê re perestişê dikin
Xwedê	çêkiroxê hemû afirandiyan; Yezdan *"mêvan, mêvanê Xwedê ye"
-Xwedê dan	hatin cîhanê xwedênenas 1. bêxwedê2. bêîman
xwedî	1. sahib, sexbêr 2. hemalê aîdiyetê *"bêndera derengmayî, nabe xurê xwedî"
xwedî kirin	1. mezin kirin2. dermal kirin 3. sexbêr kirin *"berxa ku Xwedê ew xwedî kir, guran jî nekuşt"
xwedîtî	1. sahibtî, sexbêrî2. hemalî
xwefiroş	1. xayîn 2. sîxur
xwedîgiramî	1. xwedanqedr2. xwedanrûmet
xwedîgiravî	1. qaşo 2. bêbine
xweger	xwebar
xwe girêdan	1. kinc li xwe kirin 2. rext avêtin navmila xwe 3. amadeyî karekî bûn
xweh	xwişk
xwe hilkutan	xwe gijgijandin
xwekujî	întihar
xwelî	ax, xak *"agir xweş e, lê xwelî jî jê çêdibe"
xwelîdank	kasika cixarekêşan a ku ariya cixareyên xwe dirijînînê
xwende	1. kesê ku pisporê nivîsan e û fêrî zanînan bûye 2. rewşenbîr
xwendegeh	1. dibistan 2. saziyên perwerdehiyê
xwendekar	şagirt

xwendevan	kesê ku nivîsan dişopîne
xwendin/dixwîne/bixwîne	1. ji nivîsê fêm kirin û şopandin 2. di dibistanekî de perwerde bûn *“bila bixwenda, paşê bigota”
-xwendin û nivîsandin	sewad
xwendingeh	dibistan
xweng	xwişk
xweperest	1. nefsperest, nefsanî 2. ezperest, ezezok
xwe pesartin	xwe spartin
xwe pêçan	tiştek li xwe alandin
xwe pêşandan	bertek nîşandan
xwepêşandêr	kesê ku ji ber rewşeke baş an jî nebaş berteka xwe nîşan dide
xwe pê ve berdan	1. mubtela bûn 2. tê alîn3. pê bilîn
xwe pê xweş kirin	laloşî û melaqî kirin
xwe rast/rasteve kirin	1. piştî xwarbûnê pişta xwe rast kirin 2. piştî mijûlahiyê karê xwe gihandin hev 3. piştî tengasiyê derketin serfiraziyê
xwerenedîtî	teralê Bexdayê
xwerexneyî	rewşa mirov bi xwe tenqîda nefsa xwe bike
xwerist	xweza, sirûşt
xwermend	rêvebirî
xwerû	saf, sade
xweser	ne bi ser tiştekî ve ne jî bi kesekî ve girêdayî, serbixwe.
-xweserî wî ye	taybetiyeke wî ya aîdî wî tenê ye
xweserîtî	1. xudmuxtarî2. serbixwetî
xwesî	1. pêxas, pêrût 2. çeqrût
xwe spartin	1. penaber bûn 2. teslîm bûn, xwe radestî yekî kirin
xwestek	1. daxwaz 2. mirad

xwestin/dixwaze/bixwaze	1. daxwaz kirin 2. mirad kirin 3. teteb kirin*"ka kî dixwaze ku xelqê li xwe ar û mar bike?"
xwestî	1. keça ku ji malabavana wê hatiye xwestin2. xwedîdildar *"ava xwestî, naçe hêstî"
xwesû	1. ji bûkê re diya zavê 2. ji zavê re diya bûkê
xweş [I]	1. baş 2. çê 3. qenc 4. rind
xweş [II]	1. biçêj 2. bitahm*"kerê reş, dixwe tiştê xweş"
xweşa	kesê ku xwe nas dike û ji temtêla xwe jî razî ye
xweşav	ava qax û mêwijên kelandî û şirînkirî
xweşawaz	dengxweş
xweşbîn	çakbîn
xweşbînî	çakbînî
xweş bûn	1. biçêj bûn 2. bitahm bûn 3. qenc bûn4. rind bûn 5. baş bûn*"heta nava destan reş nebe, tahma devan jî xweş nabe"
xweşendam	kesê ku xwediyê bejn û baleke xweşik e
xweşewîst	1. delal 2. birêz
xweşhal	ji rewşa xwe razî
xweşhalî	rewşa razîbûnê
xweşik	rindik, delalik
xweşî	1. naziktî 2. silametî
xweş kirin	1. biçêj kirin2. bitahm kirin 3. qenc kirin 4. rind kirin 5. baş kirin *"kes dilê xwe li miriyan xweş nake"
xweşmêr	camêr
xweşnûd	razî
xweşnûdî	razîtî
xweşok	serşok
xweşrû	rûpak û bedew
xweştivî	yar, dildar
xweşxwaz	ristên pa û pesndanê yên ji bo kesekî hêja
xwe vedizîn	1. xwe veşartin2. fizirîn
xweyî	xwedî *"ji bo xatirê xweyî, mirov kevir navêje seyî"
xweza	1. sirûşt, tebîet 2. xeyset, xislet

xwezayî	1. sirûştî 2. jixweber
xwezan	hozan
xwezik	daxwazên ku pêkhatina wan pir dûr e
xwezî [I]	1. xwezil 2. daxwaza nîgaşî *“sal bi sal, xwezî bi par”
xwezî [II]	şilahiya qirikê; tif
xwê	1. kevirê şor ê hêrandî yê ku tevî xurek dikin û şorahiyê didê 2. şilahiya ku piştî westîn û hwd ji lêş der tê *“dema ku heywan bê xwê bimînin, keviran dialêsin”
xwê dan	(Ji ber herareta lêş) term şil bûn
xwêdank	derdana ku xwê dikinê
xwêdîn	sel û kevirên ku xwê li ser direşînin da ku pez û dewar bên û bialêsin; sûrdîn
xwêlîn	kana xwêyê xwir girê ku di canê giyaneweran de peyde dibe
xwirandin/dixwirîne/bixwirîne	1. gir [kestandin2. niçandin û nav tê dan *“birîna xwe bi xwe nexwirînî, rehet nabî”
xwişexwiş	dengê bilind ê daherikîna avê
xwişîn/dixwişe/bixwişe	deng ji herka avê hatin
xwişk	keça bavê mirovî; xweng, xweh
xwî	1. serinc 2. xislet 3. tevger
xwîn	1. aviya sor a ku di rehan de diçe û tê 2. ava jiyanê ya giyaneweran*“xwîn, bi xwînê nayê şûştin”
-xwîn jê hatin	(ava sor a rehan) derhatin *“ji paniyê xwîn nayê ku dil lê bişewite”
xwînbir	dermanê ku nahêle xwîna birînê zêde bikişe
xwîndar	mêrkuj *“deyndaran, xwe avêtin pişt xwîndaran”
xwîngerm	1. şirîn 2. xwoşewîst
xwînsar	1. rûsar 2. dilkevir
xwînxwar	1. zalim 2. sitemkar3. xwînmij *“beg timî xwînxwar in”

Y

y/Y	tîpa sihemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê pêşezmandevî ye, di belavbûna wê de ziman li ser diranan dişide û nîvdengdêr e
ya	baneşana gazîkirinê; î
-ya Xwedawo	î Xwedawo
yabo/ yadê	bavo!/dayê!
yadîgar	1. diyarî 2. bîrewerî
yad kirin	bi bîr anîn
yaho	î filankeso
yan	cureyekî sendeliyên fireh e û vedigere nivîneke razanê jî
yane	cihê aîdî komeke taybet; bingeh, navend
-yaneya torevanan	navenda edebiyatzanan
yanzdeh	yazdeh
yar	1. dost 2. hevalbend3. hezkirî *“Xwedê yar be, bila şûr dar be”
yarî	1. dostî 2. laqirdî
yarîgeh	qada lîstik û şahiyê
yarîker	1. nemûşkar 2. lîstikvan 3. tinazekar
yarî kirin	1. lîstin 2. henek kirin
yarkok	gizêr
yarmasî	cureyekî masiyan e
yarmetî	1. alîkarî 2. destek
yawe	gotara beletewş
yax	1. eware 2. jar û lawaz3. bêbine
-yax hesibandin	qîma xwe pê neanîn
yaxir	1. hendef 2. kendal
yazdeh	1. hejmara piştî dehan û beriya duwazdehan2. jimareya 11’an *"yazdehê hezîranê, berî bide zivistanê"
yek	1. jimareya 1’ê 2. hejmara

yekemîn	a jimartinê2. kes *“mêvanê yekî, mêvanê gundekî”
yek bûn	1. pevre bûn 2. tenê bûn
yekcar	1. bi carekî tenê2. bi giştî, bi komasî
yekcure	ji heman celebî
yekçav	xwediyê çavekî tenê
yekdemî	di heman demê de
-êrîşa yekdemî	êrîşa di heman demê de û li çend cihan
yekdeng	dengê ku di carekê de ji dêv belav dibe
yekdengî	axaftina bi awayekî ku tu dibêjî qey kesek tenê diaxive
yekdengîtî	axaftina komekî bi heman peyv an naverokê
yekdevî	biryardana li ser axaftinekê
yeke	pîvan û qeysa tiştan
yekedeng	awayê belavbûna peyvê
yekem(-în)	di rêza pêşin de; pêşîn
yekemî/yekemîntî	di rêzê de pêşîntî; ewiltî
yekgirtî	bi awayekî ku ji hev ne cihê
yekjimar	ne bi komekî û pirjimar
yekitî	1. wehdet 2. tenêtî*“kuderê yekitî, wê derê rizq”
yekîne	desteyeke leşkerî
yek kirin	1. gihandin hev2. kom kirin
yekneseq	tevgera ku tu carî dirûvê xwe naguhere
yekpare	gişt, hemû
yekreng	yekcure
yeksan	du an jî çend tiştên mînanî hev; wekhev
yeksanî	şibihîna tiştekî bi tiştekî din; wekhevî
yekser	1. pê re 2. hema niha; rasterast
yekşem	roja duyemîn a hefteyê
yekta	1. bêhevta 2. bêmînak
Yelda	roja herî dirêj a salê; 21’ê Berfanbarê
yendo	qasika biçembil

yeqîn	1. bawerî 2. qinaet
yeqîn kirin	1. bawerî pê anîn 2. qinaeta xwe pê anîn
yewmiye	heqdesta rojekê
yexsîr	hêsîr, dîl
yexte	exte
yextirme	extirme
Yezdan	Xwedê
yezdanok	1. sefêkê ku wekî ku Xwedê ye tevdigere2. pût
yêz	sewalê bêkêr û lawaz
yêzî	bêkêrtî û lawaziya sewalan
yom	qudûş

Z

Z/z	tîpa sih û yekemîn a alfabeya kurdî ye; dengdareke ku cîderka wê diranî ye û awayê belavbûna wê fîzek û nerm e
zaboq	1. zibilgeh 2. mezbele
zad	1. dexl 2. mehsûl
-zad hilanîn	dexl û mehsûlê salê berhev kirin
zadegan	koma torinan
zadeganî	aderî, torinî
zag	di çiyan de rêzezinarên asê
zagon	qanûn
-zagona bingehîn	qanûna esasî
-zagonên xwezayê	qanûnên xweristê
zagonsazî	danêriya qanûnan
zal ve kirin	tiştê teqlîde û sexte kirin
zamok	1. rêhesin 2. mirovê ku hem xurt û zexm e hem jî bi dest û pê ye
zan	zayîn
zana	1. arif, pispor 2. hişmend
zanav	pênasa neteweyî, olî û hwd
zanist	îlm *“zanist, nayê talankirin”
zanistî	îlmî
zanîn/dizane /bizane	1. pê beled bûn 2. têgihiştin3. pê derxistin 4. nasîn*“av dizane di bin wê de çi heye”
zanîngeh	saziya perwerdehiyê ya piştî dibistana amadehiyê
zanko	zanîngeh
zanyar	1. alim 2. pisporê têgihiştî
zanyarî	1. alimtî 2. pisportî
-bingeha zanyariyê	di malperê de cihê ku agehî tê de ne
zar	ziman *“berû, zarê bizinê ye”

-zar û zêç	zarok û kulfet
-zar û ziman	axaftin û derbirin *“bi bûkê re nîn e zar û ziman, bi xesûyê re nîn e dîn û îman”
zarava	devokên heman zimanî; lehce
zarbêj	axivgerê li pêşberî komeke mirovan
zarezar	lavayî
zarezar kirin	lavayî kirin
zargotin	gelêr
zarî kirin	teqlîd kirin
zarîn/dizare/ bizare	1. nalîn 2. lavayî kirin
zarok	kur û keçên ku ji têkiliya zayendî ya du mirovan tên dinyayê *“zarok, bi ketin û rabûnê mezin dibin”
-zarokan dor lê girtin	bûn xwediyê gelek zar û zêçan
zarokatî	temenê însên ê heta duwazdeh saliniyê
zarokxane	cihê ku lê keç û kurên 4-6 salî tên perwerdekirin
zarxweş	zimanşirîn, zarşirîn
zat	kesayet
zav	mezheb
zava	hevserê bûkê *“bûk bi dilê zavê ye, çi kul bi dilê xelqê ye”
zavare	xebata bi karbeşiyê
Zawe	gerestêrkek e
zax [I]	madenek e
-zax kirin	bi madenê zaxê şil kirin
zax [II]	xêz, xet
-zax kirin	xêz kirin
zaxe	pirçî
zaxor	hevrazê bi kevir û kuçik
zaxorî	hêratiya hevrişimî
zayend	1. cinsiyeta heyberan2. mêzatî, nêrzatî û bêhêliya peyvan 3. nifş
zayendî	cinsî
zayendîtî	cinsîtî

zayîn/dizê/bizê	1. (sewalê) têjik anîn 2. (tiştê avî) kişîn û li hev zêde bûn *“bila bizê, nêr û mê ferq nake”
zeb	1. hişk 2. sext 3. zexm
zebanî	peywirdarê dojehê
zeber	xwendina tîpeke erebî bi/î/yê
zebeş	cureyekî berên bîstên e û nepijî tê xwarin; petêx *“zebeş ji xwarinê re, dendik ji danînê re”
-zebeşek diçe dêv	ji kêfan zikopişto dikene û devê wî nayê ser hev
zebloq	meht û tenik
zeblot	rûdiyê stûr
zebûn	1. jar, hejar 2. belengaz
Zebûr	pirtûka îlahî ya ku ji Cn. Dawid eleyhiselam re hatiye hinartin
zecr	azar û renc
zecirandin/dizecirîne/bizecirîne	azirandin û rencandin
zede	1. herş 2. ziyan
-zede girtin	1. herişîn 2. ziyan dîtin
-zede lê xistin	1. herişandin2. ziyan û xesar dan
zeft	şiyan, pêkarîn
-di zefta min de ye	ez pê dikarim û ev tişt bi qasî hêza min e
zeftî	di artêşê de hêza leşkerî ya ku ewlehiya civakî û bicihanîna fermanên rêvebiriyê dipê
zeft kirin	1. bi dest xistin2. girtin 3. ba lê anîn*“du zebeş, bi destekî nayên zeftkirin”
zehar	elewat
zehf	1. pir, zêde 2. xelî*“dara ku zehf mewij anî, serê xwe berjêr dike”
zehf bûn	1. pir bûn, zêde bûn 2. xelî bûn
zehmet	zorî *“xerakirin rehet e, avakirin zehmet e”
-zehmet kişandin	zûrî û zecr dîtin
zekem	çilmasî, bahor

zekemî	kesê ku bi çilmasiyê ketiye; bahorî
zelal	1. tenik 2. şefaf 3. saf 4. ne şêlî *“ava zêlal, jina delal”
zelal bûn	1. şefaf bûn 2. şêlîtî tê de neman *“av heta girav nebe zelal nabe”
zeliqandin/di zeliqîne/ bizeliqîne	1. pê ve bestin2. pêve kirin 3. zemq kirin
zeliqîn/dizeli qe/bizeliqe	1. bestin 2. pêve bûn3. pê ve zemq bûn *"gûyê hişk, bi merivan ve nazeliqe”
zeliqok	çesp, zemq
zelîl	1. hureme, heqîr 2. bêkêr
zelûl	bêkesayet û bêkêr
zelût	keçel, qafrût, serût
zem	rexne
zeman	dem *"zeman, wek kela şîr e"
zemawend	dawet, dîlan
zembelîk	qeşaya ku bi kêlekên banan ve ber bi jêr dadilqe; lîlik, sivink, sîvander
zembîl	sebet, selik *“kar, di bin zembîlê de namînin”
zembûr	cehterî/catir
zem kirin	1. bi awayekî neyînî rexne kirin 2. sox kirin
zemîn	zevîn
zenbele	pergala ku kêş û miçiqandina ava lûleyan mîheng dike; pilûsk
zend	ji enîşkê heta qeydika dêst; milê jêrîn
-zend hilkirin	xwe ji şer an jî karekî re amade kirin
zendik	xemlên ji bo qeydika destî
zeng	rengê qehweyî ê ku xwe davêje hêsin; her ku tîr dibe werdigere reşahiyeke stûr û hêsin dirizîne; jeng *“zêr, zengê nagire”
-zenga dilê xwe rêtin	hêrs û tola dilê avêtin der ve
-zenga mirinê lê ketin	zer bûn û zibilîn
zengarî	jengarî
zengar girtin	jengar girtin
zengelok	zengilor

zengil	amûreke lajwerdî ya ku di hundirê wê de parçeyek lajwerdê daliqandî heye û gava li ba dibe dengekî derdixe; naqos, çangoçk
-zengila gêrebayî	naqosa biçûk a ku bi gêrebayê dixebite û bi kêrî hişyarkirinê tê
zengilor	xirtxirtûk, qirik, gewrî
zengî/zengo	1. di zînan de şûna pê 2. reşik, zencî *“hespê çê, zengiyan nagihêjîne hev”
zenî	erzên
zeqnepûr	dareke dojehê ya jehrdar e; ziqûm
zer	1. qîçik 2. rengê zêrî*“ê ku dixwe gebola
zerî	, ew diçe devê derî”
zeraq	tîrojên tavê; zerekî
zerav	kêma amasê; nêm
zerbaf	qumaş an pîneyê ku tayên zêrîn jî tev de hene
zerd	1. gir 2. kêrt
zerdik	parçeyê zer ê di nava spîtka hêkê de
zerdalû	arûng
zerekî	tîrojên tavê
zerengî	qabiliyet
zerf	namedank
zerg	nikê riman ê tûj
zerhimandin /dizerhimîne / bizerhimîne	1. reng lê zer û qîçik kirin2. çilmisandin û bizdandin
zerhimîn/diz erhime/bizer hime1	. zer bûn û çilmisîn 2. gewrotankî bûn û bizdîn
zerik	cureyekî nexweşiyê ye
zerî	1. kej 2. çûr a bedew
zerîle	cureyekî çivîkên xweşawaz e
zerîpoş	navgîna bi mertal
zerk kirin	zerq kirin
zernik	cureyekî çêreyê ye
zernîx	pirçhildana bi bendekî pir badayî

zerpiçîn/dizerpiçe/bizerpiçe	spîçolkî bûn
zerq	bi şiringeyê valakirina dermanê avkî li bin çêrmî
zerq kirin	bi şiringeyê derman valayî bin çêrmî kirin
zerya	behr, derya
zerzaniq	qirneqos, texterewan
zerzewat	sewzî
zerzewatfiroş	kesê ku sewziyan difroşe
zever	1. vejen 2. wize
zevî	cihê ku çandinî lê tê kirin *“baran dibare ji xwediyê zeviyê re kar e”
zevîn	rûyê erdê
zevîn-nasî	zanistên têkildarî qalikê rûyê erdê
zewac	mehrkirin, nikah*“zewaca bêdil, ezabê vê dinê ye”
zewade	. erzaq 2. debar3. êwran, hevran
zewandin/dizewîne/bizewîne	(di dema zayîna sewalê de) têjik jê kaş kirin û dan mêtin
zewd	karê nanoziko yê ku kesên bêgav dikin
zewicandin/dizewicîne/bizewicîne	(jinek li mêrekî) nikah kirin
zewicî	xwediyê mal û eyalekê
zewicîn/dizewice/bizewice	bi jinekî re kebîn kirin *“bi dilê mezinan bizewice, bi dilê biçûkan hez bike”
zewq	feraseta bijartina delalî û kirêtiyê
zexel	1. teral 2. sersar 3. xayîn *“gayê zexel e, timî li mexel e”
zexîre	êwran, debar, zewade
zexm	1. muhkem, berk 2. xurt *"cotê zexm, bi xeta pêşîn ve kifş e”
zexm bûn	1. muhkem bûn, berk bûn 2. xurt bûn
zexmî	1. muhkemtî 2. xurtî *“gur hay ji zexmiya xwe hebûya, dê bi carekê de hûfî dinyayê bikira”

zexm kirin	1. muhkem kirin, berk kirin 2. xurt kirin
zexmtir	1. muhkemtir 2. xurtir 3. qayîmtir *“dema ker bikeve heriyê, ji xwediyî zexmtir kes tuneye”
zexnepûrt	nifrînek e; ziqûm û zeherman
zext	pêkutî û dijwarî
zeyî	1. keça ku piştî mêrkirinê tê serdana malbavana xwe 2. diyariyên ku di serdana pêşîn de didine keça mêrkirî *“keç di mala bavê de zeynet in, ava cêrên wan şerbet in, dayik dimirin zeyî tên jinbira bêrûmet in”
zeyt	rûnê zeytûnê
zeytûn	1. cureyekî darên ku belçikên wê di rengê zîv de ne 2. berên dara zeytûnê yên ku piranî di taştêyan de tê xwarin û jê rûn jî tê bidestxistin
zeytûnî	di rengê zeytûnê de; reşê tarî
zêç	şevereşa ku çav tê de çavan nabîne
zêde	1. pir, gelek 2. mişt*“hevalên şahiyê zêde ne, ên şînê kêm in”
zêdehî	1. pirî 2. miştî
zêdebarî	serata
zêde bûn	pir bûn, gelek bûn
zêdegavî	1. destdirêjî 2. neheqî
zêdegavî kirin	**,** 1. neheqî kirin 2. destdirêjî kirin
zêdek	nîşaneya danserhavê, (+)
zêde kirin	pir kirin, gelek kirin
zêdemayî	1. serata 2. bermayî
zêdetir	1. pirtir 2. bêhtir*“aqil, ji êqil zêdetir e”
zêhn	qabiliyeta têgihiştinê
zêl	tîke
zêl kirin	(goşt) tîketîkeyî kirin
zêmar	1. helbestên li ser karesatan; mersiye 2. stranên bi şewat ên li ser karesatan
zêmarbêj	1. mersiyebêj2. nifirbêj
zêr	madenê giranbiha yê ku jimara wî ya atomî79, giraniya wî ya atomî196.9, kurteya wî ya latînî Au ye û di 1064 dereceyan de jî dihele*“aqil, bi zêran jî nayê firotin”

zêrandin/dizêrîne/bizêrîne	1. nalandin 2. lê dan
zêrçe	çêreya biharê
zêrevan	mifetiş, çavdêr
zêrezêr	1. nalenal 2. kalekal, mikemik
zêrezêr kirin	1. nalenal kirin 2. lavayî kirin
zêrîn/dizêre/bizêre	nalîn, azar kêşan
zêyezê	zimezim, kalekal
zêyezê kirin	kalekal kirin, zimezim kirin
zibare	karbeşî
zibil	1. gemara heywanan2. gildîn, gilêş
zibilgeh	cihê ku gildîn û gemarê davêjinê; kaj
zicêf	binê solê; pençe
zicêf kirin	binê solê çêkirin an jî pençe kirin
zift	qîra rehn
ziha	marê girs, ejdeha
zik	1. ji sîngê heta fêza navranê 2. cihê ku hûr û rûvî tê de ne 3. gewde*“hûrik, zik dike tûrik”
-zik çêrandin	ji bo nanê xweş û belaş li ber sêlan gerîn
-zik gihiştin ber dêv	(ji na ducanî) ji nêzik ve hemla xwe danîn
-zik lê bûn def	bê teşe xwarin
-zik lê qurequr kirin	ji birçînan deng ji rûviyan hatin
zikat	di îslamê de şertê her sal dayîna miqdareke malî ya diyar ji bo heşt komên diyarkirî*“zikata mirîşkê, hêk e”
-zikat lê çûyîn	pir belengaz bûyîn
zikberçûyî	kokê zikmezin
zikir	bîranîna Xwedê û qenciyên Wî *“axa li kêfê ye, xulam di zikrê de ye”
zikir kirin	Xwedê û qenciyên Wî bi bîr anîn

zikmakî	taybetiyên ku hê di zikê diyên giyaneweran de ji wan re çêbûne
ziko	çilek, silek
zikqelêş	hov û devbixwîn
zikreşî	çavnebarî, çavreşî
ziktêrdek	kesê ku zikê wî weke têrdeka penîrê nû ji ber hev çûye
ziktilêr	ziktêrdek, zikberçûyî
zil [I]	saz, qamîş; leven
zil [II]	sil, su
-ji yekî/tiştekî zil çûn	jê aciz bûn û dûrî wî sekinîn; nefret kirin
zil [III]	tev dan û vîz kirin
-zil kirin	1. (birîn) tev dan û destê xwe lê birin û anîn2. rarûyî yekî/tiştekî ketin
zilam	mêr *“teyr bi refê xwe, birûsk bi zeriya xwe, zilam bi camêriya xwe”
zilan	bayê zexm
zilm	1. sitem 2. neheqî
zilmat	şevereş
zilq	zîrç
zilûk	cureyekî raxistina ji cîl û cegenî ye
zimag	aliyê bakurî yê çiyayekî
ziman	endamê axaftin û çêjhildanê; lîsan *“zimanê xwe birî, cihê xwe kirî”
-zimanê zikmakî	zimanê bav û kalan
-ziman di dêv ketana	heke bikaribûna biaxivîna
-zimanê yekî li ser xwe dirêj kirin	ketin bin mineta yekî û firsenda tinazeyan çar kirin
zimandirêj	devbelaş
zimanfis	kesê ku nikare peyvan wekî pêdiviyê bi lêv bike û lewre jî tîpan diguherîne
zimanfisek	zimanfis
zimanxweş	zarşirîn
ziman-nas	1. pisporê ku perwerdehiya zimanekî dîtiye û ji her aliyî ve li wî zimanî dikole 2. pisporê ku di zanîngehekî de li ser zimanekî waneyan dide

ziman-nasî	1. zanistên têkildarî zimanekî û zaravayên wî 2. di zanîn-gehan de beşa ku li tevgera zimên dikole
zimanzan	zanayê zimên
zimanzanî	zanatiya zimên
zimanzêrîn	kesê ku razan venaşêre
zimet	1. hemû deynên saziyeke bazirganiyê 2. mal û milkê ku ji aliyê kes an jî saziyekî ve tê parastin
-xistin bin zimeta xwe	parastina wî/wê aîdî xwe kirin
zimezim	1. kalekala pêz2. zingezing
zimezim kirin	1. (pez) kalekal kirin 2. zingezing kirin
zimhêr	dexl û derhat
zimîn/dizime /bizime	gumîn, gurmîn
zimpere	kaxeza ku bûjeneke girnozî pê ve hatiye
zeliqandin	û bi kêrî şimşatkirina rûyê tiştan tê; simarte
zimrûd	cureyekî gewherên ku şefaf û kesk e
zinar	kevirê mezin, sel
zincî	kalikê kalikî
zincîr	pêgirêdana ku ji xeleqên derbasîhevkirî pêk tê
zincîrbend	qeyda ji zincîran
zincîrbendî	kes û tiştê bi zincîran girêdayî*“zincîrbendîbûn ji şêran re ne ar e”
zindan	girtîgeh *“mala bavê meydan e, mala xezûr zindan e”
zindî	jîndar *“malê miriya yê zindiyan e, bi saxan dimîne”
zindîq	oleder
-zindîqê zindîq	olederê heram
zingezing	dengê ku ji pevketina tiştên hesinî tê
zingilîn/dizin gile/bizingile	cehimîn, dehirîn
zingîn/dizing e/bizinge	zingezing jê hatin
zingînî	zingezing

-zingînî jê anîn	bi şeqamê şîrqînî pê xistin
zinîn/dizine/ bizine	ziyîn, ta li hev gizîn
zintod	nivîsa girs
zintol	mirovê girs
zipitandin/di zipitîne/ bizipitîne	1. tepisandin2. heta dêv tijî kirin
zipitîn/dizipit e/bizipite	1. tepisîn 2. heta dêv tijî bûn
ziq	1. rep û req 2. çik, çikandî û li piyan 3. leq
-ziq bûn	req bûn, bêtevger sekinîn
-ziq dan	leqandin
-ziq kirin	req kirin, bêtevger sekinandin
ziqeziq	dengê keran; zirezir
ziqinandin/di ziqinîne/ biziqinîne	1. leqandin2. hejijandin
ziqinîn/diziqi ne/biziqine	1. leqîn 2. hejijîn
ziqitandin/di ziqitîne/ biziqitîne	jan dan kezebê, pir êşandin
ziqitîn/diziqit e/biziqite	êşîn û jan pê ketin
ziqûm	cureyekî daran ê ku kulîlkên wê sor an jî spî ne û di dermansaziyê de ji bo tîmarkirina nexweşiya penceşêrê tê bikaranîn
-ziqûm û zeherman	nifireke bi du pimparên jehrîn e
zir	1. qulebî, teqlîd 2. nerast3. ne ji heman dê û bavî
zirandin/dizir îne/bizirîne	ker dan qîrandin
zirar	ziyan, xesar *“gotin zirar e, kirin kar e”
zirar kirin	1. ziyan dîtin2. kar nekirin

zirav	1. tenik 2. şefaf
zirav bûn	1. tenik bûn 2. şefaf bûn *“heta ku stûr zirav bibe, dê zirav jî biqete”
ziravî	1. teniktî 2. şefaftî
ziravk	riwîneke zer û kesk a ku ji pişikê çêdibe
-ziravk qetîn	ji tirsan qutifîn
zirav kirin	1. tenik kirin2. şefaf kirin
zirbav	mêrê jinê yî ku hin zarokên jinikê ne ji wî ne
zirbe	kilîla deriyan a darînî
zirçêre	çêreya ku di payîzan de ji nû ve zîl dide
zirçik	zûtik
zirçikî	kesê ku nikare li ser qûna xwe rûne
zirçikî bûn	xwe li ser piyan negirtin
zirçikî kirin	pir westandin
zirçî	zirçêre
zirehpûş	qutikê polayî ku fîşeng jê derbas nabin
zirezir	1. dengê keran ê domdar 2. axaftina kerkî û nelirê
zirezir kirin	(ker) deng dan
zirênc	madenê ku jimara wî ya atomî 82, giraniya wî ya atomî 207.21, teqla wî 11.3, kurteya wî ya latînî Pb ye û di 327.4 dereceyan de jî dihele
ziringe	dengê zengilî
ziringîn/diziringe/biziringe	zingezing kirin, dingeding kirin
zirî	cureyekî kurmên xwînmij e
zirîç	berikên çekan; fîşeng
zirîkî	wekî ziriyan
-zirîkî pê ve girtin	di pêsîran de girtin û bernedan
zirîn/dizire/bizire	1. (ker) bang kirin 2. ziqîn
zirnazîq	darê ku datînin ser bilindahiyekê û lê siwar dibin, gava aliyeke wê dadikeve aliyê din jî hildikişe; qirneqos
zirney	cureyekî alavên mûsîqayî ye û bi pifkirinê tê lêxistin

-zirney pelixandin	forsa yekî şikandin
zirneyjen	kesê ku bi pisporî li zirneyê dixe
zirnix	kevirê kibrîtê; kurkût
zirp	yekîneya leşkerî
zirpî	her endamekî yekîneya leşkerî
zirpêt	gonxwarina keran
zirpêt kirin	kerê nêr berdan ser mankerê
zirqetik	bihukek e
zirt	1. derewên bêbinî 2. pertafên bêpîne
-zirt dan	xwe xwe gijgijandin
zirteboz	tund û hov
zirtek	derewkerê derewên bêbinî
zirtezirt	pizepiz
zirtezirt kirin	1. bi devçepelî axaftin 2. axaftinên acizker gotin
zirto	zirtek
zirx	kinca ku ji têlên hesinî hatiye çêkirin û ji bo berevaniyê tê bikaranîn
zirxdar	xwedîzirx
zirviçandin/dizirviçîne/bizirviçîne	(mêwe û sewze) perçiqandin
ziryan	cureyekî bayê ku ji aliyê bakura rojhilatî ve tê
zirz	serhişk û hêrsokî
zirz bûn	bihêrs bûn
zirze/zirzile	kilîl
zirze/zirzile kirin	kilîl kirin
zişt	kirêt
zivêr	zîver
zivêr bûn	zîver bûn
zivêr kirin	zîver kirin
ziving	şkeft
zivir	1. nenerm û girtikgirtikî2. veger

-kinca zivir	cilên ku di dema lixwekirinê de laşê mirovî aciz dikin
-zivir zivir dîsa li vir	tu cihî naêwire û cardin vedigere warê xwe yî kevn
zivirandin/di zivirîne/ bizivirîne	1. wergerandin2. fetilandin 3. dagerandin4. hilgerandin*"dema kêr (karî) rû dizivirîne, dema şîvê kêvçî tîne"
zivirîn/dizivir e/bizivire	1. vegerîn 2. fetilîn 3. dagerîn
zivistan	demsala berf û seqemê *"biharê pez, payizê rez, zivistanê ez"
-zivistanê serî girtin	sir û seqemê ji nişkê ve dest pê kirin
zivronek	çivange
zix	şilegemara heywanan a ku tepisiye hev
-bêhna zixê jê hatin	bêhna heywanan û gemara wan jê hatin
ziwa	neşil
ziwahî	neşiltî
ziwa bûn	ji şilahiyê xilas bûn, şilahî jê dawerivîn
ziwa kirin	ji şilahiyê rizgar kirin, şilahî jê dawerivandin
ziyan [I]	zevî
-ziyanê xelqê çêrandin	sewal berdan nav zeviya xelqê
ziyan [II]	1. xisar, zirar 2. zede *"devê tirş, ziyanê dide xwe"
-ziyan gihandin	xesar dayîn, zirar lê xistin, zede lêxistin
ziyandar	xesardar, zirardayî
ziyanî	dayîna miqdarek malî ji ber xesara ku pêk hatiye
ziyankar	zirardar
ziyîn/dizî/biz î	ta li toterîkê alandin, ta gilok kirin
zîbeq	madenê ku jimara wî ya atomî 80, giraniya wî ya atomî 200.5, siftiya wî 13.59, kurteya wî ya latînî Hg, di 327.4 dereceyan de jî dihele û piranî di germjimêran de tê bikaranîn
zîh	pizdanka sewalan
zîk	bendê şimakirî

zîl	1. şax, peraş 2. aj, ajero
-zîl dan/vedan	1. şax vedan, peraş dan 2. aj dan, ajero dan
zîlan [I]	kunên ku ji bo mifteyê di deriyekî de vedikin
zîlan [II]	bayê sext û ziwa
zîlan [III]	serê boçika ajalan zîlik çêreya biharê, zêrçe*“zîlika biharê, debara malê”
zîlo	zirî, tizrûg, zêlû
zîn	alava ku datînin ser hespan û li serê siwar dibin*"merivê dîn, naçe ser zîn"
-zîn li bizinê kirin	bi lez û bez tevdîra çûyînê kirin
zîn kirin	zîn danîn ser pişta hespê û girêdan
zînkirî	1. hespê ku zîn danîne ser piştê û tengê wî şidandine 2. amade*”dostê kevn, hespa zînkirî ye”
zînet	xeml, arayişt
zînî	1. gir 2. kêrt
zîp	rojên ji 26’ê Reşemiyê hetanî 5’ê Adarê yên ku bi awayekî gelêrî biyom tên hesibandin
zîper	1. katara stûyî, patika stûyî 2. keziyên mil; edale
zîpermasî	cureyekî masiyên zeryayî ye
zîpik	1. barija qeşayên girover; şexte, teyrok 2. kelexwêdan 3. peqpeqokên ku li ser ava keliyayî dikevin *“ber baranê revî, zîpik lê qelibî”
zîranî	meraq
zîranewa	kesê meraqdar
zîrç	1. gemara heywanên bibask 2. zirênc
zîre	cureyekî reheka ku tovê wê wekî biharatan tê bikaranîn
zîrek	1. jîr 2. jêhatî 3. egîd
zîrekî	1. jîrtî 2. jêhatîtî 3. egîdî
zîrevan	1. jêhatî 2. aqilmend
zîrfon	cureyekî daran ê ku belçikên wê wekî çayê tên bikaranîn
zîtik	pehîna heywanan*“tu bidî zîtikan nedî zîtikan, tu dê bidî heqê dîzikan”
zîv	madenê giranbiha yê ku jimara wî ya atomî47, giraniya wî ya atomî107.88, siftiya wî 10.5, kurteya wî ya latînî Ag ye û di 960 dereceyî de jî dihele *“axaftinan bi zîvî bikire û bi zîvî bifroşe”
zîvan	deq û xalên di lêş de

zîvêr	1. acizbûyî, nerehet2. bêzar
zîvêr bûn	1. je aciz bûn, nerehet bûn 2. bêzar bûn
zîvêr kirin	1. aciz kirin2. bêzar kirin
zîvîn	tiştê ji zîvî çêbûyî
zîwan	çêreyên biyanî yên ku di nav zevî û bîstanan de hêşîn dibin
zîx	1. serikên çereyê yên ku teze derdikevin 2. serên rihan ên ku teze derdikevin
zîx dan	(serên çereyê an jî rihan) pê de pê de derketin
zîz	1. hestiyar 2. bihîstyar, hesas
-dengê zîz	newaya dawûdî
zîzok	vizvizîk
zo	du heb kit; cot
zome	1. herêm, dever 2. koma konên li warekî bicihbûyî
zonp	mîrkut
zoq	çavên çikvekirî
zoq bûn	bi awayekî ku kanikên çêv nelivin li tiştekî nihêrtin; ziq bûn û nihêrtin
zor [I]	1. pir, zêde 2. xelî3. lap
zor [II]	1. hêz 2. neheqî*"zor, fendan betal dike"
zorekî	bi darê zorê
zoran	1. desthilat 2. qeb, gulaş
-zoran girtin	gulaş girtin
zoranî	1. desthilatî 2. gulaş
zorbe	zordar
zorbetî	zordarî *"bi darê zorbetiyê muhbet nabe û darê zorbetiyê zû dişkê"
zordar	sitembar, zalim
zordarî	sitembarî, zilm
zordest	zordar
zordestî	zordarî
zot [I]	nifir
zot [II]	tûjkirina devê kêrê û hesinê gîsnê cotan
zot kirin	tûj kirin
zov	cureyekî bihukan e; çilpê
zozan	havîngeh, sermiyan*"zozan, bêzirar nabe"

zozanî	kesê ku havînan koçî cihên hênik dike; sermiyanî
zuhd	dîndarî
zuhdî	dîndar, zahid
zuhim	rûnê bêz; zon
zurbe	keriyê guran
zurg	di qûntara çiyan de cihê xişirge, kêrt û kort
zurxax	di aşên avî de cihê ku av tê re derdikeve
zû	1. biecele, bi lez û bez2. ne di wextê xwe de*“çavê tirsiyayî, zû xwelî dikevê”
zûr	kesê ku her li cihekî tenê dinêre
zûr bûn	li pey hev li heman cihî nihêrîn
zûrîn/dizûre/ bizûre	1. (gur) kastekast kirin 2. (mirov) lavayî kirin *“ez çûm serê çiyan û zûriyam wekî guran, birazî nabin bira tu caran”
zûro	1. çavzoq 2. kesê ku çavên wî her tim tiştê li destê xelqê ye
zûka	bi lez û bez
zûkayî	lezgînî
zû kirin	1. ecele kirin 2. lezandin 3. bezîn
zûr bûn	1. bi baldarî nihêrîn2. çav kutan tiştekî
zûrezûr	1. dengê seg û guran 2. zêrezêr 3. nalenal*“axîna kûr, ji dilê bi zûrezûr tê”
zûrîn/dizûre/ bizûre	(gurg û seg) nalîn, zêrîn, azar kêşan, kûstekûst kirin
zûtik	qûn, tabût, tilor
-zûtik derketin	1. ji ber karê giran piştşkestî bûn2. pir lawaz bûn
zûtir	bi leztir
zûtirîn	bi awayê herî ecele
-di zûtirîn katê de	di heyameke herî bi ecele de, bi leza bê
zûtirka sibehê	beriya ku zerekiyên tavê bidin rûyê erdê
zûxal	şewate, ardû
zûxav	kêma birînê
zwî	kurmê doranan